ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ & ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΚΚ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Γεώργιος Α. Χριστόπουλος, Ἰωάννης Κ. Μπαστιᾶς

Ἐκδοτική ἐπιμέλεια: Δώρα Κομίνη-Διαλέτη
Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Ἀγγέλα Σίμου
Συντονισμός ἐκδόσεως: Εὐάνθης Χατζηβασιλείου
Σχεδιασμός τίτλου: Σπύρος Καραχρῆστος
Ἐπιλογή φωτογραφιῶν: Τατιάνα Σουμαλεύρη-Φίλη
Διορθώσεις κειμένων: Δώρα Κομίνη-Διαλέτη
Σελιδοποίηση: Μαίρη Ἀντωνοπούλου, Ἑλένη Μήλου
Στοιχειοθεσία: Φ. Παναγόπουλος καί Σία Ο.Ε.
Ἀναπαραγωγή φωτογραφιῶν: Σ. Παπαδόπουλος — Κ. Ἀλεξανδρῆς Ε.Π.Ε.

Ὑπεύθυνος παραγωγῆς: Αἰμιλιανός Μπαστιᾶς
Μοντάζ: Ἀθανασία Γεμιχοπούλου
Ἐκτύπωση: Γραφικές Τέχνες Λεωνίδας Καρυδάκης
Ἐκτύπωση ἐξωφύλλου: Ἐκδοτική Ἑλλάδος Α.Ε.
Βιβλιοδεσία: Κ. Στάμου καί Σία Ο.Ε.

ISBN 960-213-265-5 (set)
ISBN 960-213-323-6

Copyright © 1994
Ἵδρυμα Κωνσταντῖνος Γ. Καραμανλῆς

IKK

4

ΟΚΤΑΕΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ 1956-1963

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄
2 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959 - 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἡ συλλογή καί κατάταξη τοῦ ὑλικοῦ, στό ἀρχικό στάδιο,
ἔγινε ἀπό τό φιλόλογο - ἱστορικό Γεώργιο Ματσόπουλο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 13

ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 15

ΝΕΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 59

Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ 131

ΕΝΤΟΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΜΕΑ 189

Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ 233

ΕΝΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΦΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 295

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ 339

ΕΝΤΑΣΗ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ 375

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΜΕΑ 441

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΟΚ 507

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 545

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ 571

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 577

Ἡ ἐπίλυση τοῦ ἐθνικοῦ θέματος, μέ τή δημιουργία ἑνός δεύτερου ἑλληνικοῦ Κράτους στήν Κύπρο, σηματοδοτοῦσε μιά καμπή γιά τήν ἱστορία τοῦ ἔθνους. Μέ ἀνανεωμένη τήν αὐτοπεποίθηση, ἀλλά καί μέ ἐπίγνωση τῆς κρισιμότητας τῶν καιρῶν, τόσο γιά τό ἑλληνικό Κράτος, ὅσο καί γιά τήν ὑπό δημιουργία Κυπριακή Δημοκρατία, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἐντείνει τίς προσπάθειές του γιά ἀνάπτυξη καί ἐκσυγχρονισμό. Ἡ ἐκτέλεση σειρᾶς ἔργων ὑποδομῆς, ἡ νομισματική σταθερότητα, τό κλίμα ἐμπιστοσύνης πού εἶχε, μετά ἀπό μακρές προσπάθειες, ἐμπεδωθεῖ στή χώρα, σέ συνδυασμό μέ τήν ἐφαρμογή, γιά πρώτη φορά, πενταετοῦς προγράμματος γιά τήν οἰκονομία, θά ἀποτελέσουν τή βάση καί γιά τή μεγάλη ἐξόρμηση τῆς Κυβερνήσεως, μέ στόχο τήν ἐκβιομηχάνιση, τήν ὁριστική ἔξοδο τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό στάδιο τῆς ὑπαναπτύξεως, καί, συνακόλουθα, τήν ἀνάδυση μιᾶς σύγχρονης δυτικοευρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Ἡ ἀναμόρφωση, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ σύσφιξη τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν δεσμῶν, ἡ ἀνασύσταση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, θά συμβάλουν στήν περαιτέρω κατοχύρωση τῆς ἀσφάλειας τῆς χώρας καί τῆς σταθερότητας στήν εὐρύτερη περιοχή — στοιχείων ἀπαραίτητων γιά τήν ἐπιτυχία τῶν κυβερνητικῶν προσπαθειῶν καί στόν τομέα τῆς ἀναπτύξεως. Παράλληλα, ἡ προσέγγιση μέ τή Γαλλία τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ θά ἐγκαινιάσει μία νέα περίοδο στίς διμερεῖς σχέσεις καί θά διευκολύνει τήν ἐνσωμάτωση τῆς Ἑλλάδος στήν ἑνοποιούμενη Εὐρώπη, ὅραμα — ἄν ὄχι, λίγα μόλις χρόνια πρίν, ἄπιαστο ὄνειρο — πού θά ἀναλάβει νά ὑλοποιήσει ὁ Κ. Καραμανλῆς. Κορύφωση τῶν προσπαθειῶν γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη, γιά τό μακροπρόθεσμο σχεδιασμό τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας καί γιά τήν ἐνεργό καί θετική συμμετοχή της στή διεθνῆ ζωή, ἡ σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ, ἐπιλογή καί ἐπίτευγμα τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, θά σηματοδοτήσει, μέ τή σειρά της, τήν πανηγυρική ἀποδοχή τῆς Ἑλλάδος ὡς μέλους τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς κοινότητας καί τήν ἔξοδό της ἀπό μακρούς αἰῶνες ἀπομονώσεως καί ἀδυναμίας.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ἄνοιξη τοῦ 1959 χαρακτηρίστηκε ἀπό τήν εἰσαγωγή τῆς —ριζοσπαστικῆς γιά τά ἑλληνικά δεδομένα— ἰδέας τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ.

Μετά τήν πραγματοποίηση, τά προηγούμενα χρόνια, σειρᾶς ἔργων ὑποδομῆς στή χώρα, ἰδιαίτερα στόν ἐνεργειακό τομέα καί στίς συγκοινωνίες, καί καθώς ἐμπεδωνόταν ἡ αἴσθηση τῆς νομισματικῆς σταθερότητας, ὁ προγραμματισμός ἐρχόταν νά διασφαλίσει τήν ἀνοδική πορεία τῆς οἰκονομίας. Ἡ ἐξαγγελία τοῦ προσωρινοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, σέ συνδυασμό μέ τή σύντονη προσπάθεια ἐνισχύσεως τῆς τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, θά καταδείξει τήν ἀγωνία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ προσωπικά γιά ἰσόρροπη καί συστηματική ἀνάπτυξη. Τό προσωρινό πρόγραμμα, βάση γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ ὁριστικοῦ, τόν ἑπόμενο χρόνο, προοριζόταν νά συμβάλλει ἀποφασιστικά στή διοχέτευση τῶν περιορισμένων πόρων καί δυνατοτήτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, σέ τρεῖς συγκεκριμένους, κρίσιμους γιά τήν ἀνάπτυξη, τομεῖς: τή γεωργία, τή βιομηχανία καί τόν τουρισμό. Ἦταν ἡ πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους πού ἀναλαμβανόταν μιά τέτοια προσπάθεια, πού ὑπογράμμιζε καί τήν ἔντονη ἀναζήτηση, ἀπό τήν πλευρά τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μακροπρόθεσμης προοπτικῆς γιά τή χώρα. Ὁπωσδήποτε, τό ἐγχείρημα συνδεόταν ἄμεσα καί μέ τήν προετοιμασία γιά τήν ὑποβολή τῆς αἰτήσεως γιά σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ, πού θά ἐνταθεῖ τόν Ἀπρίλιο, ὑπό τή στενή ἐπίβλεψη τοῦ ἴδιου τοῦ πρωθυπουργοῦ.

Στό ἐπίπεδο τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων, οἱ δημοτικές ἐκλογές τοῦ Ἀπριλίου —πρώτη ἐκλογική ἀναμέτρηση μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ— θά ἐπιβεβαιώσουν τήν αὐξανόμενη ἀποδοχή τῶν κυβερνητικῶν προσπαθειῶν ἀπό τό ἐκλογικό σῶμα, ἀλλά καί τή βαρειά κρίση πού περνοῦσε ἡ κεντρώα ἀντιπολίτευση.

ΑΡΧΕΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ ἀπόηχος ἀπό τήν ὑπογραφή τῶν συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἔντονος στούς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς γνώμης. Διάχυτη εἶναι ἤδη ἡ αἴσθηση ὅτι ἡ ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, μέ τήν πρόβλεψη γιά τή δημιουργία ἑνός δεύτερου ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τόσο τῆς Ἑλλάδος, ὅσο καί, εἰδικότερα, τῆς ἑλληνικῆς πλειοψηφίας τῆς Μεγαλονήσου. Ταυτόχρονα, ἡ διευθέτηση δημιουργεῖ εὐνοϊκό κλῖμα γιά τήν ἐφαρμογή τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἀναπτύξεως καί στό ἐπίπεδο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Κυρίως, ἀνοίγει ἕνα νέο κεφάλαιο, στήν ἱστορία ὄχι μόνο τοῦ νησιοῦ, ἀλλά καί τοῦ ἔθνους γενικότερα. Στό ἑξῆς, ἡ Ἀθήνα ὀφείλει νά λαμβάνει ὑπόψη της τήν ὕπαρξη ἑνός δεύτερου ἑλληνικοῦ Κράτους, στή δημιουργία τοῦ ὁποίου εἶχε συμβάλει ἀποφασιστικά καί γιά τήν ἐπιβίωση καί ἀνάπτυξη τοῦ ὁποίου εἶχε τήν ὑποχρέωση νά ἐργαστεῖ μέ ὅλες της τίς δυνάμεις.

Ἀναφερόμενος στίς συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά σημειώσει τά ἀκόλουθα, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε κατά τήν αὐτοεξορία του στο Παρίσι:

«Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου ἐγένοντο δεκταί μέ ἀνακούφισιν καί ἐν Κύπρῳ καί ἐν Ἑλλάδι, διότι ὁ λαός διησθάνετο τάς δυσκολίας καί τούς κινδύνους πού περιέκλειε τό Κυπριακόν. Πολύ βραδύτερον καί ὅταν ἐλησμονήθησαν οἱ κίνδυνοι, ἄρχισαν νά διατυπώνωνται ἐπικρίσεις ἀπό τήν ἀντιπολίτευσιν αἱ ὁποῖαι ἐνεθαρρύνοντο ἀπό τήν σιωπήν τοῦ Μακαρίου.

»Αἱ συμφωνίαι ἐκεῖναι εἶχαν, βεβαίως, μειονεκτήματα. Καί δέν ἦτο δυνατόν νά μήν ἔχουν, ἐφ' ὅσον ὑπεγράφησαν μέσα σ' ἕνα κλῖμα πάθους καί δυσπιστίας, καί ἐκαλοῦντο νά συμβιβάσουν συμφέροντα

καί ἀπόψεις ὀξύτατα ἀντιτιθεμένας. Τάς ἀπεδέχθημεν ὅμως ἀφ' ἑνός μέν γιά νά ἀποφύγωμεν τήν σύρραξιν καί συνεπῶς τήν διχοτόμησιν, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ἐπιστεύαμεν ὅτι, μέ τήν ἀλλαγήν τοῦ κλίματος εἰς τάς σχέσεις Ἑλλήνων καί Τούρκων, θά καθίστατο δυνατή ἡ θεραπεία των κατά τήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν.

»Τά κυριώτερα μειονεκτήματα ἦσαν, ἡ συνθήκη ἐγγυήσεως καί τό βέτο τοῦ ἀντιπροέδρου, τά ὁποῖα ἐφαλκίδευαν τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κύπρου, καθ' ὅ μέτρον βέβαια θά ἐγένετο κακή χρῆσις αὐτῶν. Ἦσαν ὅμως ἀναπόφευκτα, δεδομένου ὅτι οἱ Τοῦρκοι κατείχοντο ἀπό τόν ἐπίμονον φόβον ὅτι μετά τήν ἀνεξαρτησίαν θά ἦτο δυνατόν ἀνά πᾶσαν στιγμήν νά πραγματοποιηθῆ πραξικοπιματικῶς ἡ ἕνωσις. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, ὅταν τήν παραμονήν τῆς ὑπογραφῆς τῶν Συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης μέ ἐπεσκέφθη ὁ Μεντερές ἀσθενοῦντα ἀπό γρίππην καί μέ ἠρώτησε τί ἔπαθα, τοῦ ἀπήντησα γελῶν: "Μέ ἀρρώστησαν τά ἀνατολίτικα παζάρια σου". Εἰς ἀπάντησιν, μοῦ εἶπε ὅτι λυπᾶται καί αὐτός γιά τά παζάρια αὐτά, ἀλλά θά ἐθεωρεῖτο ὁ μεγαλύτερος "μπουνταλάς" τῆς ἱστορίας ἐάν ὑπέγραφε τήν ἀνεξαρτησίαν ἄνευ ἐγγυήσεων. Διότι θεωροῦσε βέβαιον ὅτι, εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν οἱ Κύπριοι θά ἐκήρυσσαν μίαν ἡμέραν τήν ἕνωσίν τους μέ τήν Ἑλλάδα, πρός ἀποτροπήν τῆς ὁποίας ἡ Τουρκία θά ἦτο ὑποχρεωμένη νά προσφύγη εἰς πόλεμον. Μέ ἐβεβαίωσεν δέ ἐν συνεχείᾳ ὅτι τά μέτρα αὐτά ἡ Τουρκία τά ἤθελε πρός ἄμυναν καί ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά ἐπανεξετασθοῦν ὅταν ὅλα τά ἄλλα θά ἔχουν πάει καλά καί τά πνεύματα θά ἔχουν ἠρεμήσει.

»Πάντως δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καί τά μειονεκτήματα αὐτά θά ἀτονοῦσαν, ἄν ἐπεδεικνύετο καλή θέλησις ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν, γνωστοῦ ὄντως ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῶν πολιτευμάτων ἐξαρτᾶται περισσότερον ἀπό τό κλῖμα πού τά περιβάλλει, παρά ἀπό τό τυπικόν τους περιεχόμενον. Πρός ἀποτροπήν, ἄλλωστε, τῆς παρερμηνείας καί καταχρήσεως τοῦ ἄρθρου 4 τῆς συνθήκης ἐγγυήσεως, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ὑπεστήριξεν ἐπιτυχῶς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅτι στήν ἔννοιαν αὐτοῦ δέν περιλαμβάνεται ἡ στρατιωτική παρέμβασις. Ἐπέτυχε δέ καί σχετικήν γνωμοδότησιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὑπέρ τῶν ἀπόψεών της.

»Τό περίεργον εἶναι ὅτι ἡ κρίσις δέν προῆλθε ἀπό τά ἀνωτέρω βασικά μειονεκτήματα, ἀλλά ἀπό ἄλλα τά ὁποῖα κατά τήν ὑπογραφήν τῶν συμφωνιῶν ἐθεωρήθησαν ἀκίνδυνα. Ἤτοι, τό τῶν χωριστῶν Δήμων, τό ὁποῖον ἀπεδέχθημεν κατά σύστασιν τοῦ Μακαρίου, καί τῆς διπλῆς πλειοψηφίας ἐπί φορολογικῶν θεμάτων, τήν ὁποίαν οἱ Τοῦρκοι ἐζήτησαν ἀποκλειστικῶς καί μόνον γιά νά προστατεύωνται κατά τοῦ κινδύνου τῆς φορολογικῆς κακομεταχειρίσεως. Οὕτω, ἡ ἑλληνική κωλυσιεργεία περί τήν ἐφαρμογήν τῆς διατάξεως περί χωριστῶν Δήμων ἔδωσεν ἀφορμήν εἰς τούς Τουρκοκυπρίους νά κάνουν χρῆσιν τῆς διατάξεως περί διπλῆς πλειοψηφίας, νά μπλοκάρουν τήν οἰκονομικήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως καί νά ὁδηγήσουν τελικῶς εἰς τήν κρίσιν τοῦ 1963.

»Εἶχαν ὅμως αἱ συμφωνίαι καί ἀναμφισβήτητα πλεονεκτήματα. Ἔθεσαν τέρμα εἰς μίαν ἐπικίνδυνον περιπέτειαν, εἰς τήν ὁποίαν εἶχεν εἰσέλθει ἀπαρασκεύαστον τό ἔθνος. Ἀπεκατεστάθησαν οἱ συμμαχικοί μας δεσμοί, πού ἦσαν ἀπαραίτητοι γιά τήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας. Ἔδωσαν εἰς τήν Κύπρον, μετά μακραίωνα δουλείαν, τήν ἐλευθερίαν της, περιέσωσαν τό Πατριαρχεῖον καί ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει ἀπό τόν ἑλληνισμό τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καί, προπαντός, ἐδημιούργησαν τήν γέφυραν γιά τήν ἕνωσιν εἰς τήν ὁποίαν θά φθάναμε ἀβιάστως, ἐάν ἐδημιουργούσαμε ἐν τῷ μεταξύ τάς καταλλήλους διπλωματικάς καί ψυχολογικάς προϋποθέσεις. Οἱ Τοῦρκοι, ἀντιτιθέμενοι εἰς τήν ἕνωσιν, προέβαλλον δύο βασικά ἐπιχειρήματα. Πρῶτον, τό θέμα τῆς ἐθνικῆς των ἀσφαλείας, καί δεύτερον, τόν κίνδυνον κακομεταχειρίσεως τῶν ὁμοεθνῶν των. Εἰς αὐτά προσετέθη μετά τήν ὄξυνσιν τοῦ θέματος καί πρόβλημα ἐθνικῆς φιλοτιμίας. Οἱ παράγοντες ὅμως αὐτοί αὐτομάτως θά ἀτονοῦσαν, ἐάν ἀπεκαθίστατο ἡ φιλία καί συνεργασία τῶν δύο ἐθνῶν καί ἐδημιουργεῖτο κλῖμα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης. Καί ὄχι μόνον θά καθίστατο δυνατή ἡ βελτίωσις τῶν συμφωνιῶν, ἀλλά καί θά συνεζητεῖτο κάποτε ψυχραίμως καί τό θέμα τῆς ἑνώσεως. Διότι θά ἐπεδεικνύετο μέ τήν πάροδον τοῦ χρόνου ὅτι ἡ ἕνωσις ἀντεπεκρίνετο περισσότερον πρός τά συμφέροντα ὅλων μας, ἀπό τήν ἀνεξαρτησίαν, ἡ ὁποία θά ἠμποροῦσε νά ἐξελιχθῆ, ὅπως καί ἐγένετο, εἰς ἐπικίνδυνον περιπέτειαν»[1].

2-6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὀλιγοήμερης διαμονῆς του στή Ρόδο, ἐπισκέπτεται τουριστικές ἐγκαταστάσεις, δέχεται τοπικές ἐπιτροπές, ἀσχολεῖται μέ τήν ἐπέκταση τοῦ λιμένος τῆς Ρόδου καί παρίσταται στίς ἑορτές γιά τήν 12η ἐπέτειο τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου.

2-6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Ὁμοσπονδίας, Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο, ἐπισκέπτεται τή Ρόδο, ἐπιστρέφοντας ἀπό περιοδεία σέ χῶρες τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς.

Κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στή Ρόδο, ὁ Γιουγκοσλάβος ἡγέτης συζήτησε μέ τόν Κ. Καραμανλῆ τήν πιθανή ἀναβίωση τῆς στρατιωτικῆς πτυχῆς τῶν Συμφώνων πού εἶχαν ὑπογραφεῖ τό 1953-4, μεταξύ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας καί τῆς Γιου-

'Επίσκεψη τοῦ Γιουγκοσλάβου ήγέτη, 'Ιωσήφ Μπρόζ Τίτο, στή Ρόδο.

γκοσλαβίας. Τά Σύμφωνα εἶχαν στό μεταξύ ἀτονήσει λόγω ἀφενός τῆς ἑλληνοτουρκικῆς διαμάχης γιά τό Κυπριακό καί ἀφετέρου τῆς διαθέσεως τοῦ Βελιγραδίου νά ἀποφύγει τήν περαιτέρω ὄξυνση τῶν σοβιετογιουγκοσλαβικῶν σχέσεων. Ἤδη, ὅμως, ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, μετά τήν πρόσφατη ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, ἔθετε τό θέμα τῆς ἀναβιώσεως τῶν Συμφώνων, γιά τό ὁποῖο ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπιθυμοῦσε νά διερευνήσει τίς ἀπόψεις τῶν Γιουγκοσλάβων. Ὁ Τίτο, ἀπό τή δική του πλευρά, ἐπιθυμοῦσε νά διευκρινήσει ἄν ἡ ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ θά μετέβαλλε τήν ἑλληνική πολιτική ἔναντι τῆς χώρας του. Τό σχετικό σημείωμα τῆς συνομιλίας τῶν δύο ἡγετῶν, τήν 3η Μαρτίου, ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

«Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆς ἔσχεν ἐν Ρόδῳ μετά τοῦ προέδρου Τίτο ἰδιαιτέραν συνομιλίαν, ἄνευ παρουσίας ἑτέρου προσώπου, διαρκέσασαν ἐπί ἡμίωρον. Ἡ συνάντησις αὕτη ἔλαβε χώραν πρωτοβουλίᾳ τοῦ κυρίου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιθυμοῦντος νά παράσχη οὕτω εἰς τόν στρατάρχην Τίτο τήν εὐκαιρίαν νά ὁμιλήση ἀπολύτως ἐλευθέρως. Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἦχθη εἰς τήν ἐπιδίωξιν τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης συνομολίας ἵνα ζητήση, ὡς κατωτέρω ἐμφαίνεται, διευκρίνησιν τῶν ἀμοιβαίων ὑποχρεώσεων τῶν δύο χωρῶν, ἐν ὄψει προσφάτων τινων ἐκδηλώσεων τοῦ Βελιγραδίου ἔναντι τῆς στρατιωτικῆς πλευρᾶς τοῦ Τριμεροῦς.

»Κατά τήν συνομιλίαν ταύτην ὁ πρόεδρος Τίτο ἐξήγησεν ὅτι, ὡς ἐκ τῶν δυσχερειῶν ἅς ἀντιμετωπίζει εἰς τόν ἐξωτερικόν τομέα ἡ χώρα του καί τοῦ γεγονότος ὅτι ἐπέστρεφεν οὗτος ἀπό ταξείδιον, καθ' ὅ διεκηρύχθη ἡ οὐδετερόφιλος τοποθέτησις τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῷ ἐπεβάλλετο μεγίστη προσοχή, εἰς ὅ,τι ἀφεώρα τό Τριμερές Σύμφωνον.

»Εἰς τοῦτο ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρετήρησεν ὅτι ἄλλο αἱ εἰδικαί περιστάσεις τῆς στιγμῆς καί ἄλλο τί ἐσκέπτετο ἀπό ἀπόψεως οὐσίας ἐπί τῶν θεμάτων τούτων. Ἀνεφέρθη δέ ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί εἰς τάς ἐν Μπριόνι ἑλληνογιουγκοσλαβικάς συνομιλίας, καθ' ἅς ἡ Γιουγκοσλαβία εἶχεν ἀποκρούσει πᾶσαν ἰδέαν καταγγελίας τοῦ Τριμεροῦς Συμφώνου.

»Ὁ στρατάρχης Τίτο ἀπήντησε ὅτι πρός τό παρόν δέν δύναται νά προωθήση τήν τριμερῆ συνεργασίαν, ἐπιθυμεῖ ὅμως τήν διατήρησιν τοῦ τριμεροῦς σχήματος, τό ὁποῖον ἐξακολουθεῖ νά εἶναι χρήσιμον, καίτοι δέν πρέπει νά τονισθῆ τοῦτο τήν στιγμήν ταύτην.

»Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἠρώτησε τότε ἐάν αἱ ἀπόψεις αὗται ἀποτελοῦν τήν ὁριστικήν τοποθέτησιν τῆς Γιουγκοσλαβίας, ὁπότε θά ἔδει νά ἐξετασθῆ μέχρι ποίου ἀκριβῶς σημείου βαίνουν αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις τῶν ἐνδιαφερομένων Κρατῶν.

»Ὁ πρόεδρος Τίτο ἀπήντησε ὅτι δέν πρόκειται περί ὁριστικῆς ἀλλά περί προσωρινῆς τοποθετήσεως τῆς χώρας του καί ὅτι ἐπιθυμεῖ ὅπως τά πράγματα παραμείνουν ὅπως ἔχουν, ἄνευ μεταβολῆς, εἴτε πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ἀναβιώσεως εἴτε πρός τήν τῆς περαιτέρω χαλαρώσεως τῶν τριμερῶν δεσμῶν. Δι' αὐτόν τόν λόγον προτιμᾶ νά ἀποφύγη τριμερῆ ὑπουργικήν συνάντησιν. Πάντως, ἀνεξαρτήτως τῆς τελικῆς ἐξελίξεως τοῦ Τριμεροῦς, τοῦτο, προσέθεσεν ὁ πρόεδρος Τίτο, ἰσχύει πλήρως διά τάς δύο χώρας, Γιουγκοσλαβίαν καί Ἑλλάδα, ὧν αἱ ἄρισται σχέσεις δέον νά ἐνισχυθοῦν ἔτι περισσότερον. Ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ αἱ ἐπιτελικαί ἐπισκέψεις καί αἱ ἐπαφαί δέον νά συνεχισθοῦν.

»Εἰς τοῦτο ὁ κύριος πρόεδρος παρετήρησεν ὅτι τό θέμα συνεχίσεως τῶν τοιούτων διμερῶν ἐπαφῶν καθίστατο ἤδη ἄκρως λεπτόν καί δυσχερές ἐρήμην τῆς Τουρκίας.

»Ὁ πρόεδρος Τίτο παρεδέχθη τήν ἐπιφύλαξιν ταύτην καί εἶπεν ὅτι τό σημεῖον αὐτό δέον νά ἐξετασθῆ ἀπό κοινοῦ, προσθέσας ὅτι θά ἐπιδιώξη καί βελτίωσιν τῶν γιουγκοσλαβοτουρκικῶν σχέσεων.

»Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέφρασε τότε τήν προθυμίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά συμβάλη πρός τόν σκοπόν τοῦτον, τοῦθ' ὅπερ ὁ πρόεδρος Τίτο οὐδόλως ἀπέκλεισεν»[2].

Μετά τίς συνομιλίες Καραμανλῆ - Τίτο, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Ἡ τῇ προσκλήσει τῆς ἑλληνικῆς βασιλικῆς Κυβερνήσεως ἐπίσκεψις εἰς Ἑλλάδα τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ κ. Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο, προέδρου τῆς Λαϊκῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας, κατά τήν ἐπιστροφήν του ἐκ τοῦ ταξειδίου του εἰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς, ἐπραγματοποιήθη τήν 2αν Μαρτίου 1959 καί θά διαρκέση μέχρι τῆς 6ης τρέχοντος μηνός. Τόν ἀρχηγόν τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους ὑπεδέχθη ἐν Ρόδῳ τήν 2αν Μαρτίου ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, κ. Κων. Καραμανλῆς. Κατά τήν ἐν Ρόδῳ διαμονήν του τήν 2αν καί τήν 3ην Μαρτίου, ὁ πρόεδρος Τίτο, συνοδευόμενος ὑπό τῶν Α.Α.Ε.Ε. τῶν κ.κ. Μπράζο Γιοβάνοβιτς, προέδρου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Δημοκρατίας τοῦ Μαυροβουνίου, Σλόμπονταν Πενέζιτς, μέλους τοῦ Ὁμοσπόνδου Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου, Βέγκρ Μιτσούνοβιτς, ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Λέο Μάτις, γενικοῦ γραμματέως τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας καί Μ. Μίκοβιτς, πρεσβευτοῦ τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐν Ἀθήναις, ἔσχε συνομιλίας ἐφ' ὅλων τῶν ἐνδιαφερόντων τάς δύο χώρας θεμάτων μετά τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ, ὅστις συνοδεύετο ὑπό τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Εὐαγγ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσα, τῆς Α.Ε. τοῦ Π. Οἰκονόμου-Γκούρα, γενικοῦ διεθυντοῦ τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τῆς Α.Ε. τοῦ κ. Θ. Τσακαλώτου, πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν Βελιγραδίῳ, τῆς Α.Ε. τοῦ κ. Α. Μάτσα, πληρεξουσίου ὑπουργοῦ καί τοῦ Ι. Καντιώτη, συμβούλου πρεσβείας.

»Ὁ ἀρχηγός τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους καί ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός προέβησαν ἐν τῷ πνεύματι πλήρους ἐμπιστοσύνης, φιλίας καί σεβασμοῦ τῆς εἰδικῆς διεθνοῦς τοποθετήσεως ἑκάστης τῶν δύο χωρῶν, ὅπερ διέπει τάς ἑλληνογιουγκοσλαβικάς σχέσεις, εἰς ἀνταλλαγήν ἀπόψεων ἐπί τῶν διεθνῶν ζητημάτων καί εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν ἐνδιαφερόντων τάς δύο χώρας καί τήν περιοχήν αὐτῶν εἰδικῶν ζητημάτων. Μεταξύ τῶν τελευταίων αὐτῶν ἰδιαιτέρως ἐξητάσθησαν τά θέματα τά ἐνδιαφέροντα τόν ἀραβικόν κόσμον τῆς Μ. Ἀνατολῆς, ἡ εὐημερία τοῦ ὁποίου ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρει τήν Ἑλλάδα καί τήν Γιουγκοσλαβίαν.

»Ὁ πρόεδρος Τίτο ἐνημέρωσε τόν πρωθυπουργόν Κ. Καραμανλῆν ἐπί τῶν συμπερασμάτων τοῦ ταξειδίου του εἰς πολλάς χώρας τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς, ὁ δέ Ἕλλην πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τόν προέδρον Τίτο ἐπί τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου, διά τῶν ὁποίων ὁ κυπριακός λαός ἀπέκτησε τήν ἀνεξαρτησίαν του, ἐνῶ συγχρόνως ἀπεκατεστάθηκαν πλήρως αἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Τουρκίας καί τῆς Μ. Βρετανίας.

»Αἱ διεξαχθεῖσαι συνομιλίαι ἤγαγον τόν πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καί τόν πρωθυπουργόν νά διακηρύξουν ἐκ νέου τήν πρόθεσιν τῶν δύο Κυβερνήσεων νά διατηρήσουν καί νά συσφίγξουν τάς μεταξύ των χωρῶν σχέσεις καί νά προωθήσουν τήν συνεργασίαν ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ὑφισταμένων συμφωνιῶν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά εἰδικά ζητήματα μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκλοσλαβίας, ὁ πρόεδρος Τίτο καί ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἐσημείωσαν μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι αἱ ἐργασίαι τῆς μεικτῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς ἐπιτροπῆς ἐπροχώρησαν ἤδη εἰς σημεῖον ἐπιτρέπον τήν προσεχῆ σύναψιν σειρᾶς συμφωνιῶν προωρισμένων νά προαγάγουν οὐσιαστικῶς τήν συνεργασίαν τῶν δύο Κρατῶν καί τά ἀμοιβαῖα συμφέροντα τῶν λαῶν.

»Ὁ ἀρχηγός τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους καί ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός ἐτερμάτισαν τάς συνομιλίας των διακηρύσσοντες ἐκ νέου τήν στερρᾶν ἀπόφασιν τῶν δύο Κυβερνήσεων ὅπως προσπαθήσουν διά παντός μέσου νά ἐνισχύσουν τήν στενήν συνεργασίαν μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας, πρός τό ἀμοιβαῖον συμφέρον τῶν δύο χωρῶν καί τῆς εὐημερίας καί εἰρήνης τῆς περιοχῆς».

Στά ἀποτελέσματα τῆς συναντήσεως Τίτο-Καραμανλῆ στή Ρόδο, σέ συνάρτηση ἰδιαίτερα μέ τό Τριμερές Σύμφωνο Τουρκίας - Γιουγκοσλαβίας - Ἑλλάδος, ἀναφέρεται ὑπηρεσιακό σημείωμα, συντεταγμένο ἀπό τόν πρέσβη Α. Μάτσα, στίς 23 Ἀπριλίου:

«Ἀπό τῆς ἐν Ρόδῳ συναντήσεως, τόν παρελθόντα Μάρτιον, τοῦ κυρίου προέδρου της Κυβερνήσεως μετά τοῦ στρατάρχου Τίτο, ἔχουν προκύψει δύο δεδομένα, ἐπί τοῦ θέματος τῆς συνεργασίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς Τουρκίας, ἐν τῷ μεταξύ αὐτῶν ὑφισταμένῳ συμβατικῷ πλαισίῳ τῶν Συνθηκῶν Ἀγκύρας, Βελιγραδίου καί Μπλέντ:

»1. Μολονότι διαπιστοῦται αὔξουσα δημοσίως ἐκδηλουμένη ὀξύτης εἰς τάς μεταξύ Γιουγκοσλαβίας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως σχέσεις, τοῦθ' ὅπερ θά ἠδύνατο νά ὠθήσῃ τήν Γιουγκοσλαβίαν, βαθμιαίως καί ἀναλόγως καί τῶν λοιπῶν διεθνῶν ἐξελίξεων, πρός τόνωσιν τῶν συμμαχικῶν αὐτῆς δεσμῶν μετά τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας ἐπί τοῦ στρατιωτικοῦ καί πάλιν πεδίου, οὐδεμία μέχρι τῆς στιγμῆς τοιαύτη ἔνδειξις ὑπάρχει. Οὕτω, ἡ γιουγκοσλαβική τοποθέτησις τῆς ἐνεργοῦ οὐδετερότητος διατηρεῖται ἔντονος, ἐνισχυομένη δέ καί ἀπό τό παρόν καθεστώς τῶν τουρκογιουγκοσλαβικῶν σχέσεων, ἐξακολουθεῖ νά ἀποκλείη πᾶσαν ἐκ Βελιγραδίου ἐκδήλωσιν προσηλώσεως εἰς τριμερῆ σχήματα ἐνέχοντα καί στρατιωτικόν περιεχόμενον. Ἐξ ἄλλου οὐδεμίαν οὐσιαστικήν δέσμευσιν ἔναντι ἡμῶν ἔχει διατηρήσει ἡ Γιουγκοσλαβία, πλήν τῶν κατ' ἰδίαν παρασχεθεισῶν διαβεβαιώσεων τοῦ στρατάρχου Τίτο πρός τόν κύριον πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κατά τήν ἐν Ρόδῳ ἰδιαιτέραν αὐτῶν συνομιλίαν τῆς 2ας παρελθόντος Μαρτίου.

»2. Ἡ ἀποκατάστασις τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων φέρει τήν Ἑλλάδα εἰς τήν θέσιν συνεκτικοῦ δεσμοῦ τῆς οὕτω ληθαργούσης συμμαχίας, καθ' ὅσον οἱ μέν Γιουγκοσλάβοι δέχονται τήν ἀναβίωσιν τῆς τριμεροῦς συνεργασίας ἐπί τῶν δευτερευόντων τομέων (οἰκονομικοῦ καί μορφωτικοῦ) αὐτῆς, οἱ δέ Τοῦρκοι ἀποκρούουν τοῦτο, ὡς μέλλον νά ὑπογραμμίση τόν ἀκρωτηριασμόν τοῦ μόνου σοβαροῦ στρατιωτικοῦ τμήματος τῆς Συμμαχίας.

»Εὑρισκόμενοι εἰς τό κέντρον τῶν ἀντιθέτων τούτων τοποθετήσεων δέν θά ἐνεδεικνύετο νά καταβάλωμεν προσπάθειαν, ἄλλωστε ματαίαν, πιέσεως πρός τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην κατεύθυνσιν. Θά ἔδει ἀντιθέτως νά κρατήσωμεν τήν κεντρικήν ἡμῶν μεταξύ Βελιγραδίου καί Ἀγκύρας τοποθέτησιν, ἀποκομίζοντες ὅσον ἔνεστι περισσότερα ἐκ ταύτης ὠφελήματα καί, τό κυριώτερον, νά συνεχίσωμεν, ἐπί τοῦ στρατιωτικοῦ τομέως, τάς ἀμοιβαίας ἐπισκέψεις Ἑλλήνων καί Γιουγκοσλάβων ἀξιωματικῶν, αἵτινες δέν ἐμπίπτουν εἰς τήν κατηγορίαν ἐπιτελικῶν ἐπαφῶν, διά τήν δυσκολίαν τῶν ὁποίων, ἐρήμην τῆς Τουρκίας, ὡμίλησε πρός τόν στρατάρχην Τίτο ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἐγνώρισεν ἐν συνεχείᾳ καί ὁ κύριος ὑπουργός πρός τόν ἐνταῦθα Τοῦρκον πρέσβυν.

»Τό εὐκταῖον συνεχίσεως τῶν ὡς ἄνω ἐπισκέψεων συμμερίζεται πλήρως καί ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἀντιστράτηγος κ. Κ. Δόβας, διά τούς κάτωθι λόγους, ἀναπτυσσομένους, κατ' ἐξουσιοδότησίν του, ὑπό τῆς Α΄ Μ.Ε.Ο. τοῦ ΓΕΕΘΑ, εἰς ἰδιαίτερον σημείωμα:

»1. Ἐπειδή ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι ἐπιθυμοῦν καί θά προτείνουν νά συνεχισθοῦν αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις ὁμάδων ἀξιωματικῶν κατά τό 1959, ὡς ἐπραγματοποιήθησαν καί κατά τά παρελθόντα ἔτη, ἵνα μή, μετά τήν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων Ἑλλάδος - Τουρκίας δοθῇ ἡ ἐντύπωσις εἰς τούς Γιουγκοσλάβους ὅτι αἱ φιλικαί σχέσεις Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαβίας σημειώνουν πτῶσιν, προτείνεται ὅπως συνεχισθῶσιν αἱ ἑλληνογιουγκοσλαβικαί ἐπισκέψεις. Τό ἀνωτέρω ζήτημα δύναται ἄλλωστε νά θεωρηθῇ ὡς ἐκδήλωσις τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»2. Ἵνα δέ μή, μετά τήν ἀποκαστάστασιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων, οἱ Τοῦρκοι παρεξηγήσουν τάς ἀμοιβαίας ἐπισκέψεις Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαβίας τῆς παραγρ. 1 ἀνωτέρω, προτείνεται ὅπως ἐξηγηθῇ εἰς τούς Τούρκους ἡ ὠφελιμότης τῶν ἐπαφῶν αὐτῶν, ἐν ἀδυναμίᾳ πρός τό παρόν πραγματοποιήσεως εὐρυτέρων, εἰς τό πεδίον τοῦ Τριμεροῦς, ἐπαφῶν Ἑλλάδος - Γιουγκοσλαβίας - Τουρκίας, ἵνα αἱ ἐπαφαί αὐταί ἐξελιχθῶσιν, ἐν εὐνοϊκῇ περιπτώσει, εἰς τάς ἐπιθυμητάς τριμερεῖς τοιαύτας.

»3. Ὑπάρχουν ἐξ ἄλλου ἐνδείξεις ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπιθυμοῦν καί ἐνδέχεται νά προτείνουν ἀμοιβαίας ἐπισκέψεις ὁμάδων ἀξιωματικῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας. Τοῦτο, ἐάν κατά τήν κρίσιν τῆς Κυβερνήσεως γίνῃ ἀποδεκτό, ἀποτελεῖ ἕν ἐπί πλέον ἐπιχείρημα νά συνεχίσωμεν τάς διμερεῖς ἑλληνογιουγκοσλαβικάς ἐπισκέψεις τῆς παραγρ. 1 ἀνωτέρω»[3].

Γιά τή συνάντησή του μέ τόν πρόεδρο Τίτο ἀφη-

γεῖται ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε κατά τή διαμονή του στό Παρίσι:

«Τόν Μάρτιο τοῦ 1959, ὁ Τίτο, ἐπανερχόμενος ἀπό τίς Ἰνδίες, μέ παρεκάλεσε νά συναντηθοῦμε στή Ρόδο γιά ν' ἀνταλλάξουμε τίς σκέψεις μας. Ἀφοῦ ἐκάμαμε, ὅπως λέγουν οἱ διπλωμάτες, μιά ἀνασκόπηση τοῦ διεθνοῦς ὁρίζοντος, ἤλθαμε στά συγκεκριμένα θέματα πού ἀφοροῦσαν τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας. Ἡ Ἑλλάδα, μετά τή διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ, εἶχε πάντα λόγο νά ἐπιδιώξει τήν ἀναζωογόνηση τοῦ Τριμεροῦς Συμφώνου. Ὁ Τίτο ὅμως, ἐν ἀντιθέσει πρός τό 1956, ἔδειξε ἀπροθυμία καί μέ παρεκάλεσε νά τό ἀφήσομεν νά ἀδρανήσει χωρίς νά τό καταγγείλομε. Ὁ Τίτο εἶχε βελτιώσει τελευταίως τίς σχέσεις του μέ τή Ρωσία καί δημιουργοῦσε μαζί μέ τόν Νεχροῦ καί τόν Νάσερ τήν κίνηση τῶν Ἀδεσμεύτων. Κίνηση, ἡ ὁποία, ὅπως μοῦ ἐξήγησε, δέν συνεβιβάζετο μέ συμμαχικές δεσμεύσεις.

»Ἡ ἐντύπωσή μου εἶναι ὅτι ὁ Τίτο προκάλεσε τή σύναντηση τῆς Ρόδου γιά νά διερευνήσει κυρίως τίς διαθέσεις τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Γιουγκοσλαβίας μετά τή λύση τοῦ Κυπριακοῦ. Ἔκαμα ὅ,τι ἐπεβάλλετο γιά νά διαλύσω τίς ἀνησυχίες του, μολονότι διεπίστωσα ὅτι ἡ διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ δέν τόν ἐνθουσίασε, ἴσως διότι κατόπιν αὐτῆς ἡ Ἑλλάδα δέν θά εἶχε στό μέλλον ἀνάγκη τῆς γιουγκοσλαβικῆς συμπαραστάσεως στή διένεξή της μέ τήν Τουρκία.

»Πάντως ἡ στάση τοῦ Τίτο ἐπί τοῦ Βαλκανικοῦ ἀνταπεκρίνετο καί πρός τήν γενική τάση γιά διεθνῆ ὕφεση πού εἶχε ἐκδηλωθεῖ κατά τήν ἐποχή ἐκείνη, μέ πρωταγωνιστές τόν Ἀιζενχάουερ καί τόν Χρουστσώφ»[4].

Ἡ συνάντηση τῆς Ρόδου, ἔδωσε στόν ἑλληνικό καί στό γιουγκοσλαβικό τύπο τήν εὐκαιρία νά ἐπισημάνουν τό θερμό κλίμα, ἀλλά καί τά περιθώρια συνεργασίας πού διαγράφονταν στό ἐπίπεδο τῶν διμερῶν σχέσεων, μεταξύ Ἀθήνας καί Βελιγραδίου.

Κατά τήν «Καθημερινή»:

Μετά τήν ἀποκατάστασιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν καί ἑλληνοβρετανικῶν σχέσεων, ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς θερμότητος τῶν σχέσεών μας εἰς τό Βελιγράδιον σταθεροποιεῖ τό ἐθνικόν κλῖμα ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας καί ἀφήνει εὐρύτερα περιθώρια εἰς τήν Ἑλλάδα, διά νά προσφέρη τάς καλάς ὑπηρεσίας της εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν, ἀποβλέπουσα εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης[5].

Ἡ «Βραδυνή» παρατηροῦσε:

Αἱ δύο χῶραι ἀναπτύσσουν ἐξαιρετικήν διπλωματικήν δραστηριότητα, ἡ ὁποία τάς καθιστᾶ ὑπολογισίμους. Εἰδικώτερον ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὑφίσταται τήν στιγμήν αὐτήν ἡ γενική ἀναγνώρισις ὅτι ἡ χώρα μας, κινηθεῖσα δραστηρίως καί ρεαλιστικῶς, ἐσημείωσε μεγάλας διπλωματικάς ἐπιτυχίας, αἱ ὁποῖαι εἶχον τόσην παγκόσμιον ἀπήχησιν καί συντελοῦν τόσον εἰς τήν παγίωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης, ὥστε ὁ πρόεδρος Τίτο ἔκρινε ὅτι πρίν γυρίσει εἰς τό Βελιγράδι ἔπρεπε νά ἴδει τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό καί τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, πρωταγωνιστάς τῶν τελευταίων διπλωματικῶν ζυμώσεων. Ἀλλά καί ἀπό τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶς, ἐτονίσθη ὅτι ἡ Ἑλλάς διαπιστώνει μέ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ὅτι ὁ γιουγκοσλαβικός παράγων ἀναπτύσσει ἰδιαιτέραν δραστηριότητα, πρᾶγμα τό ὁποῖον τόν τοποθετεῖ εἰς σημαντικωτάτην θέσιν ἐντός τοῦ διεθνοῦς πλαισίου. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν, ἡ συνάντησις τῆς Ρόδου ἐπεσφράγισε κατά τρόπον θετικόν τήν κοινήν πορείαν τῶν δύο χωρῶν εἰς τήν ὁδόν τῆς εἰρήνης[6].

Ἡ «Αὐγή» ὑποστηρίξε ὅτι ἡ ἑλληνική διπλωματία «ἔχει ἀναλάβει τήν ὑποχρέωσιν νά συνδεθῆ στενώτερα μέ τήν Γιουγκοσλαβία μέ τήν ἀναβίωσιν τοῦ Βαλκανικοῦ καί μέ τήν ἀνάπτυξιν τῶν στρατιωτικῶν καί ἄλλων δεσμῶν μέ τήν γειτονική χώρα»[7]. Ἡ «Ἀκρόπολις» ὅτι «ἡ ἑλληνογιουγκοσλαβική φιλία καί συνεργασία βαίνει ἐνισχυομένη ὁλοέν καί περισσότερον», παρά τίς ἀντίθετες προβλέψεις ὡρισμένων κύκλων[8].

Τέλος, τό «Βῆμα» σημείωσε ὅτι τό κοινό ἀνακοινωθέν παρουσίαζε σημαντικά κενά καί ὅτι «ἡ φάσις εἰς τήν ὁποίαν περιέρχονται, μετά τάς τελευταίας ἐξελίξεις, αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν δέν ἔχει λάβει ὁριστικήν μορφήν»[9].

Ἀπό τή γιουγκοσλαβική πλευρά, ἡ «Μπόρμπα» σέ σχόλιό της παρατήρησε ὅτι «ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων στή Ρόδο κατέληξε ὄχι μόνο στήν κοινή διαπίστωση ὅτι ἡ φιλική συνεργασία τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς Ἑλλάδος μέχρι σήμερα ἐξελίσσεται ἱκανοποιητικῶς, ἀλλά καί στό συγκεκριμένο συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐργασία τῆς μικτῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς ἐπιτροπῆς προώδευσε τόσο, ὥστε στό προσεχές μέλλον νά καταστῆ δυνατόν νά συναφθῆ σειρά συμφωνιῶν μέ σκοπό τήν οὐσιώδη πρόοδο τῶν διμερῶν συνεργασιῶν». Ἡ «Πολίτικα» ἔγραψε ὅτι «ἡ ἀπόδοση ἰδιαίτερης σημασίας στό πρόβλημα τῆς Μ. Ἀνατολῆς καί τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου εἶναι ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνός τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν δύο χωρῶν γιά τήν σταθεροποίηση στήν περιοχή καί ἀφ' ἑτέρου τῆς φιλίας, τήν ὁποίαν τρέφουν γιά τίς χῶρες τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου»[10].

5 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Μετά ἀπό σχετική ἐντολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στό Παρίσι, Φ. Φίλων, συναντᾶται καί ἔχει ἐκτενῆ συζήτηση μέ τόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, στρατηγό Ντέ Γκώλ. Ἡ συνάντηση θά ἀποτελέσει ἀφετηρία γιά τήν ἀναθέρμανση τῶν διμερῶν σχέσεων. Μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, ἐνόψει τῆς ὑποβολῆς τῆς ἑλληνικῆς αἰτήσεως γιά σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ, καί καθώς τό διεθνές κύρος τῆς χώρας αὐξανόταν διαρκῶς, ἡ προσέγ-

γιση μέ τή Γαλλία θά ἀναχθεῖ σέ καθοριστικῆς σημασίας ἐπιλογή τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ προσωπικά[11]. Τό σχετικό τηλεγράφημα τοῦ Φ. Φίλωνα ἀναφέρει, γιά τή συζήτησή του μέ τό Γάλλο ἡγέτη, τά ἑξῆς:

«Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μέ ἐδέχθη μετά μεγάλης ἐγκαρδιότητος καί μοί ἐπανέλαβε καί πάλιν τήν ἱκανοποίησιν ἥν ἠσθάνθη διά τήν διευθέτησιν τοῦ Κυπριακοῦ, ἥτις θά ἐπιτρέψῃ τήν ἐπανάληψιν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας καί τήν ἐνίσχυσιν τοῦ τομέως τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου τῆς δυτικῆς ἀμύνης. Κατά τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ ἡ ἀνάγκη αὕτη ἦτο ἐπιτακτική καί λόγω τῆς σοβαρότητος τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ἥτις κατ' αὐτόν εἶναι λίαν κρίσιμος. Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐφαίνετο πράγματι διατελῶν ὑπό τήν ἐντύπωσιν τῆς συνομιλίας ἥν ἔσχεν πρό ἐμοῦ μετά τοῦ κ. Σπάακ.

»Ἐπανερχόμενος εἰς τήν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ, ὁ στρατηγός μοί ὡμίλησε περί τῶν συγχαρητηρίων ἅτινα ἀπηύθυνεν εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν διά τοῦ μηνύματος τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ντεμπρέ καί μέ ἐρώτησε μετά ἐνδιαφέροντος ἐάν οἱ Κύπριοι εἶναι ἱκανοποιημένοι ἐκ τῆς δοθείσης λύσεως καί ἐάν οἱ δισταγμοί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου ὀφείλονται εἰς πίεσιν τῶν ἐκπροσώπων τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Ἤκουσε μετ' ἐνδιαφέροντος τάς ἐξηγήσεις τάς ὁποίας τοῦ παρέσχον. Περαιτέρω παρετήρησεν ὅτι ἡ παροῦσα λύσις, ἥτις ἐνεφανίζετο ὡς ἐπιτακτική ὑπό τάς σημερινάς περιστάσεις καί ἥτις εἶναι ἀποτέλεσμα συμβιβασμοῦ, δέν ἀποκλείει βεβαίως ἄλλας μελλοντικάς λύσεις, μεταβαλλομένων τῶν περιστάσεων καί μειουμένης τῆς ἀποδιδομένης σήμερον ἀξίας εἰς ὡρισμένα σημεῖα, ὡς π.χ. ἡ γειτνίασις τῆς Κύπρου πρός τά τουρκικά παράλια. Τοῦτο θά ἐξαρτηθῆ ἄλλωστε ἐκ τῆς μελλοντικῆς ἐξελίξεως τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. "Οἱ Ἄγγλοι, βεβαίως, θά προσπαθήσουν κατά τά συνήθη νά σᾶς κρατοῦν διηρημένους ἄν καί φαντάζομαι ὅτι τώρα πού ἐξησφάλισαν τάς βάσεις αὐτῶν δέν θά ἐνδιαφέρωνται πλέον". Εἰς τό σημεῖον τοῦτο παρετήρησα πόσον ἐδυσχέρανε τό ζήτημα ἡ προκληθεῖσα ὑπό τῶν Ἄγγλων ἀνάμιξις τῶν Τούρκων.

»Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ ἤρξατο λέγων ὅτι ἡ Γαλλία δέν ἐπρωτοστάτησε εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου εἰς τό Κυπριακόν. Ἐξ ἀβροφροσύνης —διαισθανθείς ὅτι ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ θά ἐποιεῖτο μνείαν τῆς ἑλληνικῆς στάσεως εἰς τό Ἀλγερινόν— παρετήρησα ὅτι ἡ Γαλλία εὑρίσκετο εἰς δυσχερῆ θέσιν διά νά προβῆ εἰς ἀπροκάλυπτον ὑποστήριξιν ἡμῶν ἐν τῷ Κυπριακῷ. Ὁ στρατηγός συνεφώνησε προσθέτων ὅμως ὅτι αἱ προηγούμεναι Κυβερνήσεις θά ἠδύναντο νά εἶχον πράξει κάτι. Τόν ηὐχαρίστησα διά τήν σκέψιν του ταύτην. Κατόπιν ὁ στρατηγός ὑπέμνησεν ὅτι καί ἡ ἑλληνική στάσις ἀπέναντι τοῦ Ἀλγερινοῦ δέν ἦτο φύσεως διά νά εὐχαριστήση τήν Γαλλίαν. Ἀπήντησα ἀμέσως ὅτι κατά τάς ἐπανειλημμένας σχετικάς συνομιλίας μου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἅπαντες οἱ συνομιληταί μου ἀνεγνώρισαν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐνώπιον τῆς ἀπέναντι τῶν προσφυγῶν αὐτῆς στάσεως τῶν δυτικῶν συμμάχων της ἤχθη εἰς τήν ἀνάγκην νά ζητήση τήν ὑποστήριξιν τῶν ἀραβικῶν χωρῶν καί ὡς ἐκ τούτου ἡ στάσις ἐπί τοῦ Ἀλγερινοῦ ἐξηγεῖται ὡς ἀνταπόδοσις τῆς στάσεως τῆς Γαλλίας. Κατά τάς μετά τῶν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἁρμοδίων συνομιλίας μου προσεπαθήσαμεν πάντοτε νά διαχωρίσωμεν τάς ψηφοφορίας ταύτας ἐκ τῆς κατά τά ἄλλα πατροπαραδότου ἐγκαρδιότητος καί φιλίας, αἵτινες διέπουσι τάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ἡμῶν. Ἄλλωστε, προσέθεσα, ἀπό τῆς ἀνόδου εἰς τήν ἐξουσίαν τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ καί τῆς ὑπ' αὐτοῦ διακηρύξεως τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς ἥτις παρεσχέθη εἰς τά ὑπερπόντια γαλλικά ἐδάφη ὅπως ἀποφασίσωσι ἐάν θέλουσι νά παραμείνωσι εἰς τήν Γαλλικήν Κοινοπολιτείαν, ἡ ἑλληνική στάσις ἀπέναντι τοῦ Ἀλγερινοῦ ἐσημείωσε μεταβολήν καί ὑπενθύμισα σχετικῶς τόν λόγον τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὅστις ἀπέτισε τιμήν εἰς τήν φιλελευθέραν ταύτην στάσιν ἀπέναντι τῶν ὑπό ξένην κυριαρχίαν λαῶν, ἣν ἐχάραξεν ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ, σύμφωνον ἄλλωστε πρός τάς παραδόσεις τῆς Γαλλίας. Δέν παρέλειψα νά προσθέσω ὅτι μοί ἐξεφράσθησαν ἁρμοδίως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν εὐχαριστίαι διά τήν στάσιν ταύτην τῆς Ἑλλάδος.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μετ' ἐμφάσεως μέ παρεκάλεσεν νά τόν πιστεύσω "ὡς Ντέ Γκώλ" ὅτι ἡ κατάστασις ἐν Ἀλγερίᾳ δέν εἶναι καθόλου αὐτή ἥν τείνουν νά ἐμφανίσωσιν ὡρισμένοι κύκλοι καί ὅτι αὐτός καί ἡ Κυβέρνησις τῆς χώρας του ἐμπνέονται ὑπό καλῆς θελήσεως καί ἐπιδιώκουσι ἐξεύρεσιν δικαίας λύσεως. "Οτι οἱ μουσουλμανικοί πληθυσμοί ὑφίστανται πραγματικήν τρομοκρατίαν, ἥτις ἐξουδετερώνει τίς ἐκατέρωθεν διαθέσεις διά τήν ἐξεύρεσιν λύσεως ἱκανοποιούσης τήν ἐθνικήν φιλοτιμίαν τῶν Ἀλγερινῶν, τάς οἰκονομικάς αὐτῶν ἀνάγκας καί τά συμφέροντα τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐπιθυμεῖ ἐπωφελῆ δι' ὅλους συνεργασίαν ἐξασφαλίζουσαν τήν εἰρηνικήν συμβίωσιν καί εὐημερίαν τῶν πληθυσμῶν ὅλων.

»Ἀπήντησα ὅτι αἱ προθέσεις αὐταὶ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἐκτιμῶνται ἐν Ἑλλάδι καί ὅτι ἡ εὐχή τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι νά ἐξευρεθῆ λύσις θέτουσα τέρμα εἰς τήν αἱματοχυσίαν, τήν οἰκονομικήν αἱμορραγίαν καί τήν στρατιωτικήν ἀπασχόλησιν τῆς Γαλλίας ἐκτός τῆς Εὐρώπης καί ὑπεσχέθην νά μεταδώσω εἰς τήν Κυβέρνησίν μου ὅσα μοί ἀνεκοίνωσεν ὁ στρατηγός. Προσέθεσα τέλος ὅτι ἡ νέα περίοδος ἥτις ἀνοίγεται εἰς τήν πολιτικήν δραστηριότητα τῆς Ἑλλάδος μετά τήν ρύθμισιν τοῦ Κυπριακοῦ ἐπιτρέπει μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν ἐνεργείας καί στενωτέραν διαβούλευσιν μετά τῶν συμμάχων αὐτῆς.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας μέ διεβεβαίωσεν ὅτι ἡ Γαλλία δέν βλέπει δυσμενῶς τήν καλλιέργειαν στενῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ἀραβικῶν χωρῶν λόγω τῶν εἰδικῶν συμφερόντων αὐτῆς, τῆς παρουσίας Ἑλλήνων διαβιούντων ἐν ταῖς ἀραβικαῖς χώραις καί τῆς γεωγραφικῆς γειτνιάσεως πρός ταύτας.

»Κατόπιν εἰσήλθομεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν εἰδικωτέρων σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γαλλίας καί κατέστησα τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ ἐνήμερον τῶν σκέψεων, ἃς ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κύριος Καραμανλῆς εὐηρεστήθη νά μοί ἀνακοινώση κατά τήν διέλευσιν αὐτοῦ ἐκ Παρισίων, ὅπου ἐστάθμευσε τό ἀεροπλάνον, ὅπερ μετέφερεν αὐτόν εἰς Ἑλλάδα. Ἀνεκοίνωσα εἰς τόν στρατηγόν τήν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ ὅπως συντελέση εἰς τήν μεγαλυτέραν ἔτι ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων συνεργα-

σίας μετά τῆς Γαλλίας καί τήν εὐχήν αὐτοῦ ὅπως ἡ ὑπό τήν ἡγεσίαν του νέα Γαλλία ἀναλάβη τόν πατροπαράδοτον ρόλον ἐν τῇ λεκάνῃ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ὅπου ἡ Γαλλία ἀνέκαθεν ἐνεκολπώθη καί ὑπεστήριξε τά δίκαια τῶν μικρῶν χωρῶν εἰς τά ἀνακτοβούλια τῆς Εὐρώπης καί ἐκέρδισε τήν ἐμπιστοσύνην καί ἀγάπην τῶν χωρῶν τούτων. Τῷ ἀνέφερα τήν χαρακτηριστικήν φράσιν τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ, εἰπόντος ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός ἔχει τόσους αἰσθηματικούς δεσμούς μέ τήν Γαλλίαν ὥστε μία γαλλική χειρονομία ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος θά εἶχεν εἰς τά ὄμματα τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπό ὅλας τάς πιστώσεις καί οἰκονομικάς παροχάς ἄς μᾶς προσέφερε τελευταίως ἡ Γερμανία καί ὅτι μέ τό ἀζημίωτον ἡ Γαλλία δύναται νά παράσχη σημαντικάς ὑπηρεσίας εἰς τήν Ἑλλάδα ὑποστηρίζουσα τά συμφέροντα καί δίκαιά της παρά τῇ Κοινῇ Ἀγορᾷ, ἐνισχύουσα συγχρόνως ταύτην καί πολιτικῶς καί οἰκονομικῶς ἐνώπιον τῆς διαβρωτικῆς προσπαθείας τοῦ κομμουνιστικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐφάνη λίαν κολακευμένος ἐκ τῆς μεταδώσεως εἰς αὐτόν τῶν σκέψεων καί αἰσθημάτων τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ καί μέ παρεκάλεσε νά τῷ διαβιβάσω τάς εὐχαριστίας του.

»Ἐπωφελήθην τῆς εὐκαιρίας ταύτης διά νά τόν ἐνημερώσω πλήρως ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος κατόπιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Προέβην εἰς ἀναδρομήν εἰς τάς συνομιλίας, ἄς ἔσχον οἱ Ἕλληνες ὑπουργοί κύριοι Χέλμης καί Ἀβέρωφ μετά τοῦ διαχειριζομένου τά ζητήματα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ὑφυπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μωρίς Φώρ καί τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ καί τῷ ὑπενθύμισα τάς διαβεβαιώσεις αἵτινες εἶχον δοθῆ παρουσίᾳ μου εἰς τούς Ἕλληνας ὑπουργούς ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις θά ὑποστηρίξη τά δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος εἰς τρόπον ὥστε νά μή ὑπάρξη οὐδεμία δυσμενής εἰς βάρος ἡμῶν διάκρισις καί ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις θά εὐνοήση ἐνδεχομένην αἴτησιν τῆς Ἑλλάδος ὅπως συνδεθῆ κατά τινα τρόπον μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί ἐξασφαλίση ἰδιαιτέρως τά γεωργικά αὐτῆς προϊόντα. Δέν παρέλειψα νά ὑπογραμμίσω τό γεγονός ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἠκολούθησε τήν γαλλικήν γραμμήν κατά τάς συζητήσεις περί δημιουργίας Ζώνης Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν καί συνεμορφώθη πάντοτε πρός τάς γενομένας αὐτῇ ὑποδείξεις ἀπό γαλλικῆς πλευρᾶς.

»Συμφώνως πρός τήν γενομένην ἡμῖν ὑπόδειξιν ὑπό τοῦ διαχειριζομένου σήμερον τά ζητήματα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων εἰς τό ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν κ. Βόρμσερ, ὅπως ἐπιδιώξωμεν διμερῆ συμφωνίαν μετά τῆς Γαλλίας, εὑρισκόμεθα νῦν εἰς διαπραγμάτευσιν μετά τῶν ἁρμοδίων γαλλικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἐζητήσαμεν τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ἕξ κατά τινα τρόπον ἐξασφαλίζοντα ἀφ' ἑνός τήν ἴσην μεταχείρισιν τῶν ἑλληνικῶν καί δή γεωργικῶν προϊόντων πρός τά ἐξ αὐτῶν προερχόμενα, παρέχοντες εἰδικήν τελωνειακήν μεταχείρισιν εἰς τά προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Οὕτω σήμερον τό ζήτημα κατέστη ἐπίκαιρον καί ἐπέστη ἡ στιγμή καθ' ἥν ἡ Γαλλία θά ἠδύνατο νά παράσχη ἡμῖν οὐσιαστικήν ὑπηρεσίαν, υἱοθετοῦσα καί ὑποστηρίζουσα τά ἑλληνικά αἰτήματα παρά ταῖς ἄλλαις χώραις τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Παραλλήλως θά ἦτο χρήσιμος σύστασις πρός τάς ἁρμοδίας γαλλικάς ἀρχάς διά τήν ἐπίσπευσιν τῆς διμεροῦς συμφωνίας.

»Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ ἔλαβεν ἔγγραφον σημείωσιν τῶν λεχθέντων μου καί, κατόπιν σχετικῆς ὑποδείξεώς μου, ὑπεσχέθη νά συστήση εὐνοϊκήν ἐξέτασιν τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων τόσον ὑπό τοῦ Γάλλου ἀντιπροσώπου παρά τῇ Κοινῇ Ἀγορᾷ ὅσον καί παρά τῷ κ. Βόρμσερ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἐπίδειξις ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας θά εἶναι ἀποφασιστική.

»Εἰσήλθομεν περαιτέρω εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γαλλίας καί ἐτόνισα εἰς τόν πρόεδρον ὅτι ἐπαναλαμβάνεται τό προπολεμικόν φαινόμενον τῆς ὑπό τῆς Γερμανίας σχεδόν μονοπωλήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης διά τῆς παροχῆς μακροπροθέσμων πιστώσεων, ἐμπορικῶν εὐκολιῶν καί προπαντός ἐνδιαφέροντος. Ἡ Γαλλία, παρά τόν αὔξοντα ρυθμόν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετά τῆς Ἑλλάδος κατά τά τελευταῖα ἔτη, δέν ἔχει ἀναπτύξει τήν δέουσαν δραστηριότητα καί χαρακτηριστική τῆς ἐλλείψεως ἐνδιαφέροντος εἶναι ἡ συστηματική ἀπουσία τῆς Γαλλίας εἰς τήν Ἐμποροπανήγυριν τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου συμμετέχουσιν ἅπασαι σχεδόν αἱ εὐρωπαϊκαί χῶραι καί πλεῖστοι ὑπερπόντιοι. Καθ' ἕκαστον ἔτος μᾶς παρέχεται ἔγγραφος ἤ προφορική διαβεβαίωσις περί γαλλικῆς συμμετοχῆς διά τό προσεχές ἔτος. Ἀλλά ὅταν φθάση ἡ στιγμή, αἱ ἁρμόδιαι ἀρχαί εὑρίσκουσι δικαιολογίαν τινα καί ἐκφράζουσι λύπην διά τήν ἀδυναμίαν τῆς συμμετοχῆς. Ἡ στάσις αὕτη τῶν γαλλικῶν ἀρχῶν ἀπεγοήτευσε τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν εἰς τάς προσπαθείας της ὅπως τονώση τάς ἐμπορικάς σχέσεις μετά τῆς Γαλλίας ἡ δέ ἁρμοδία ἑλληνική ὑπηρεσία διά τήν συμμετοχήν εἰς τάς Ἐκθέσεις εἰσηγήθη εἰς τήν Κυβέρνησιν νά ἀρνηθῆ πᾶσαν συμμετοχήν εἰς τάς ἐν Γαλλίᾳ Ἐκθέσεις ἐφ' ὅσον δέν πραγματοποιεῖται ἡ γαλλική συμμετοχή εἰς τήν Ἐμποροπανήγυριν Θεσσαλονίκης. Οὕτως, ἐφθάσαμεν εἰς τό σημεῖον, ἀντί δημιουργικῆς κοινῆς προσπαθείας, νά προσφεύγωμεν εἰς ἀντίποινα. Τοῦτο δέν εἶναι ἀντίθετον ἄραγε πρός τάς ὑφισταμένας παρά ταῖς δύο Κυβερνήσεσι εἰλικρινεῖς ἐπιθυμίας νά προσεγγίζωμεν τάς σχέσεις μας ἐπί παντός σχεδίου; Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ συνεφώνησεν εἰς τοῦτο καί ἔλαβεν ὡσαύτως σημείωσιν διά νά προβῆ εἰς τάς δεούσας συστάσεις.

»Ἀφοῦ ὡμιλήσαμεν καί περί τῆς ἀνάγκης στενωτέρας οἰκονομικῆς συνεργασίας καί τῷ ἀνέφερα τά παραγωγικά ἔργα, ἅτινα ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔχει προγραμματίσει, ἐθίξαμεν, συμφώνως πρός τήν δοθεῖσαν μοι προφορικήν ἔγκρισιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, τήν σκοπιμότητα προσωπικῶν ἐπαφῶν μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν καί εἶπον εἰς τόν στρατηγόν ὅτι ὅταν πραγματοποιήση τήν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα, ἀνταποδίδων τήν εἰς Γαλλίαν ἐπίσκεψιν τῶν Α.Α. Μεγαλειοτήτων, θά ἀντιληφθῆ ἐπιτοπίως τά αἰσθήματα τά ὁποῖα ὁ ἑλληνικός λαός τρέφει διά τήν Γαλλίαν καί τόν ἀμέριστον καί ἐνθουσιώδη θαυμασμόν διά τό πρόσωπόν του, ὅπερ συμβολίζει διά τούς Ἕλληνας τό κοινόν πνεῦμα τῆς ἀντιστάσεως κατά τοῦ εἰσβολέως, οὐτινος οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευσμένος σημαιοφόρος ἐν Γαλλίᾳ.

»Ὡμιλήσαμεν ὡσαύτως περί τῆς σκοπιμότητος ἀνταλλαγῆς ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως τῶν πρωθυπουργῶν, ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν, προέδρων Βουλῆς τῶν δύο χωρῶν, αἵτινες θά

παρεῖχον εὐκαιρίαν ἐκδηλώσεως τῆς ὑφισταμένης ἐγκαρδιότητος μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γαλλίας. Αἱ ἐπαφαί αὗται μεταξύ ἰθυνόντων θά ἠδύναντο νά καταστῶσιν καί πρακτικῶς καρποφόροι διά τῆς ἐπιτοπίου ἐξετάσεως τῶν ὅρων οἵτινες διέπουσι τάς οἰκονομικάς καί ἐμπορικάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν καί νά προαγάγωσιν τάς πνευματικάς καί ἐν γένει διαμορφωτικάς ἀνταλλαγάς εἰς τρόπον ὥστε νά δημιουργηθῆ ἔτι μεγαλυτέρα προσέγγισις μεταξύ αὐτῶν εἰς ἁπάσας τάς ἐκδηλώσεις τῆς πνευματικῆς καί πρακτικῆς δραστηριότητος.

»Ἡ συνομιλία μου αὕτη μετά τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας διήρκεσεν περί τά τρία τέταρτα τῆς ὥρας καί ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως ἐγκάρδιος»[12].

9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ κυβερνητική Ἐπιτροπή Καπνοῦ, στήν ὁποία συμμετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος, Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Ἐμπορίου καί Γεωργίας, ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ὁ πρόεδρος καί ὁ γενικός γραμματέας τοῦ Ἐθνικοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ, καθώς καί ἐκπρόσωποι τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ.

Σχετικά, ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆς, δήλωσε ὅτι ὡς τό τέλος τοῦ Φεβρουαρίου 1959, εἶχαν ἐξαχθεῖ 52.000 τόνοι (ἔναντι 47.500 ἀντίστοιχα γιά τό 1958) καί εἶχαν ἀγοραστεῖ 35.000.000 ὀκάδες (ἔναντι 32.000.000 τό 1958). Ὡστόσο, παρά τή θετική αὐτή ἐξέλιξη, παρατηρήθηκαν δυσχέρειες στήν ἀπορρόφηση καπνῶν ὁρισμένων περιοχῶν, καί γι' αὐτό ἀποφασίστηκε νά παρέμβει ἡ Κυβέρνηση, μέ τή λήψη εἰδικῶν μέτρων.

9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, καταθέτει στή Βουλή τά νομοσχέδια «περί κυρώσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν Ἐσόδων τοῦ Κράτους καί τῶν Εἰδικῶν Ταμείων καί Ὑπηρεσιῶν διά τό οἰκονομικόν ἔτος 1959» καί «περί κυρώσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν Ἐξόδων τοῦ Κράτους καί τῶν Εἰδικῶν Ταμείων καί Ὑπηρεσιῶν διά τό οἰκονομικόν ἔτος 1959».

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ Κ. Παπακωνσταντίνου ἀναφέρθηκε στή θετική πορεία τῆς οἰκονομίας, τή συνέχιση τῆς ὁποίας προοριζόταν νά ἐξασφαλίσει ὁ νέος προϋπολογισμός.

10 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν νεοεκλεγέντα Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Ἰάκωβο. Ἡ παρουσία, στήν Ἀθήνα, τοῦ ἡγέτη τῆς Ὀρθοδοξίας στήν Ἀμερική, ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία, καθώς ἡ ὁμογένεια στό νέο κόσμο καθίσταται, ὅλο καί περισσότερο, σεβαστός παράγοντας στίς νέες της πατρίδες καί ἐκλεκτό τμῆμα τοῦ ἑλληνισμοῦ.

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός γίνεται δεκτός ἀπό τό βασιλέα Παῦλο, τόν ὁποῖο ἐνημερώνει γιά τίς συνομιλίες του μέ τό στρατάρχη Τίτο στή Ρόδο, καθώς καί γιά τήν πορεία τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν θεμάτων τῆς χώρας, γενικότερα.

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐγκρίνει τή διάθεση, ἐντός τοῦ 1959, 106 ἑκατ. δρχ., γιά τήν ἀνέγερση, ἀποπεράτωση καί ἐπισκευή τῶν σχολικῶν κτιρίων.

Εἰδικότερα, ὁ ὑπουργός Παιδείας, Γ. Βογιατζῆς, ἀνακοίνωσε ὅτι, χάρη στό κονδύλιο αὐτό, θά ἀποπερατωθοῦν 1.440 ἡμιτελεῖς καί θά ἀρχίσουν νά κατασκευάζονται 500 νέες αἴθουσες διδασκαλίας, θά ἀνεγερθοῦν 150 μονοτάξια σχολεῖα σέ ὀρεινές καί ἀκριτικές περιοχές τῆς χώρας, θά ἀποπερατωθοῦν 20 γυμνάσια καί θά συνεχιστοῦν οἱ ἐργασίες σέ 18 ἄλλα, καί θά κατασκευαστοῦν 12.500 θρανία. Προβλέπεται, ἀκόμη, ἡ διάθεση 9 ἑκατ. δρχ. γιά τήν προμήθεια ἑποπτικῶν ὀργάνων διδασκαλίας καθώς καί γιά τή χορήγηση 2.000 ὑποτροφιῶν σέ ἀπόρους μαθητές γυμνασίων.

15-16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέπτεται τό Ναύπλιο, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑφυπουργό Τύπου, Τρ. Τριανταφυλλάκο, καί τόν Β΄ ἀντιπρόεδρο τῆς Βουλῆς, Ι. Κοντοβράκη. Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του, ἐξετάζει τό χῶρο ἀνεγέρσεως τουριστικοῦ ξενοδοχείου καί ἐπιθεωρεῖ τά ἐκτελούμενα ἔργα στό Παλαμήδι καί στήν παραλιακή ζώνη τῆς πόλεως.

16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Κυβερνητικοί κύκλοι χαρακτηρίζουν ἀβάσιμες τίς πληροφορίες ὅτι ὁ πρωθυπουργός μελετᾶ τήν ἀνασύνθεση τῆς Κυβερνήσεως, μέ τήν ἀνάληψη τῆς ἀντιπροεδρίας ἀπό τόν Κ. Ροδόπουλο, τήν τοποθέτηση τοῦ Ε. Ἀβέρωφ στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ καί τήν ἐκλογή ὡς προέδρου τῆς Βουλῆς τοῦ Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος, ἀπό τήν πλευρά του, δηλώνει ἐπίσης ὅτι δέν ὑφίσταται σχετικό θέμα.

17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Γ. Γρίβας-Διγενῆς φτάνει στήν Ἀθήνα μέ ἀεροπλάνο τῆς ἑλληνικῆς πολεμικῆς ἀεροπορίας καί γίνεται δεκτός μέ μεγάλες τιμές ἀπό τήν πολιτική ἡγεσία καί μέ ἐνθουσιασμό ἀπό τό λαό. Τόν ἀρχηγό

τῆς ΕΟΚΑ ὑποδέχονται ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων, Π. Κατσώτας, ὁ ὁποῖος καί τόν προσφωνεῖ, καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, Θεόκλητος, ὁ ὁποῖος τοῦ προσφέρει ἀργυρό στεφάνι καί τοῦ ἀπευθύνει χαιρετισμό ὡς πρόεδρος τῆς ΠΕΑΚ.

Σέ ἀπάντηση, ὁ Γ. Γρίβας, ἀφοῦ ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του γιά τή λαμπρή ὑποδοχή, μετέφερε τό χαιρετισμό τῶν Κυπρίων καί τόνισε χαρακτηριστικά:

«Πρός δέ τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί ἰδιαιτέρως πρός τόν ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκφράζω τάς εὐχαριστίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, διότι διά τῶν ἀτρήτων κόπων των κατώρθωσαν νά ἀξιοποιήσουν τούς ἀγώνας του».

Ὁ πρωθυπουργός ἀπηύθυνε πρός τόν ἀρχηγό τῆς ΕΟΚΑ, τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἡ Ἑλλάς σᾶς ὑποδέχεται μέ ἀγάπην καί βαθεῖαν ἀναγνώρισιν τοῦ σκληροῦ καί γενναίου ἀγῶνος σας, ὁ ὁποῖος ἐδικαιώθη μέ τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου».

Ὁ Γ. Γρίβας-Διγενῆς ἀπάντησε στόν πρωθυπουργό:

«Εὐχαριστῶ διά συγχαρητήριον τηλεγράφημά σας, τό ὁποῖον ἀντανακλᾶ εἰς ὁλόκληρον τόν κυπριακόν λαόν, οἱ σκληροί ἀγῶνες τοῦ ὁποίου ἐδικαιώθησαν».

Μετά τήν ἄφιξή του στήν ἑλληνική πρωτεύουσα, ὁ Γ. Γρίβας ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ στό Πολιτικό Γραφεῖο. Ὁ πρωθυπουργός τόν συνεχάρη ἐξ ὀνόματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιά τόν ἀγώνα πού διεξήγαγε μέ ἐπιτυχία καί γενναιότητα κάτω ἀπό δυσχερέστατες συνθῆκες, γιά τό ἀγωνιστικό πνεῦμα καί τό ἐθνικό φρόνημα πού κατόρθωσε νά ἐμπνεύσει στούς συναγωνιστές του. Καί, ἀφοῦ ἐξῆρε τάς *«ἀπαραμίλλους στρατιωτικάς ἀρετάς ἀλλά καί τήν σύνεσιν καί τήν πολιτικότητα, ἡ ὁποία ἐξ ἴσου μέ τήν ἀνδρείαν του, συνέβαλε στήν εὐτυχῆ ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος»*, ὁ Κ. Καραμανλῆς χαρακτήρισε τόν ἀρχηγό τῆς ΕΟΚΑ *«ὡς ἕνα ἐκ τῶν σημαινόντων συντελεστῶν ἑνός μεγάλου ἱστορικοῦ γεγονότος: τῆς δημιουργίας τῆς ἐλευθέρας Κυπριακῆς Πολιτείας»*. Ὁ Γ. Γρίβας εὐχαρίστησε τόν πρωθυπουργό καί ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι ἕνα καλύτερο μέλλον διαγραφόταν γιά τόν κυπριακό λαό.

Ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων, μέ τή σειρά της, κήρυξε στίς 18 Μαρτίου, μέ ὁμοφωνία ὅλων τῶν κομμάτων, τόν Γ. Γρίβα «ἄξιον τῆς Πατρίδος» καί τοῦ ἀπένειμε ἀναδρομικά, μέ νομοσχέδιο πού κατατέθηκε μετά ἀπό ἐντολή τοῦ πρωθυπουργοῦ, τό βαθμό τοῦ ἀντιστρατήγου. Παράλληλα, ἐκφράστηκε ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους πρός τούς γενναίους μαχητές καί ἀποδόθηκε φόρος τιμῆς πρός τούς νεκρούς καί τά θύματα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῆς Κύπρου.

Τέλος, ὁ στρατηγός τιμήθηκε μέ τήν ἀπονομή χρυσοῦ μεταλλίου ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, καθώς καί τοῦ πολεμικοῦ μεταλλίου τοῦ Ταξιάρχη τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας καί τό Μεγαλόσταυρο τοῦ τάγματος τοῦ Γεωργίου Α΄, ἀπό τό βασιλέα Παῦλο.

19 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν πρέσβη τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας στήν Ἀθήνα, μέ τόν ὁποῖο συζητᾶ θέματα διμεροῦς ἐνδιαφέροντος.

19 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συνέρχεται ἡ ἐξ ὑπουργῶν Οἰκονομική Ἐπιτροπή ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί ἀποφασίζει, κατά τήν ἐξαγορά τῆς Ἑλληνικῆς Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας ἀπό τή ΔΕΗ, νά τηρηθεῖ, λόγω τῶν ὑπερβολικῶν ἀξιώσεων τῆς Ἑταιρείας, ἡ διαδικασία τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως, καί ὄχι τοῦ φιλικοῦ διακανονισμοῦ.

Ἀποφασίστηκε, ἀκόμη, ἡ παραχώρηση ἀπό τό Δημόσιο τῶν οἰκοπέδων τῆς γαλλικῆς Ἑταιρείας Σιδηροδρόμων στούς κατοίκους τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, παλαιούς κατόχους τους, καθώς καί ἡ ρύθμιση τῆς λειτουργίας τοῦ Καλυκοποιείου, ὥστε νά ἐκτελέσει τίς παραγγελίες τοῦ γερμανικοῦ Δημοσίου (ὕψους 35.000.000 μάρκων).

19-20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ ἀλλεπάλληλες συσκέψεις μέ ἀντικείμενο τήν παρακολούθηση τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο.

Ἡ ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης - Λονδίνου εἶχε ἀνατεθεῖ (βλ. προηγούμενο τόμο) σέ τρεῖς Μικτές Ἐπιτροπές. Ἡ πρώτη, Ἐπιτροπή Λονδίνου, ἦταν ἐπιφορτισμένη μέ τή σύνταξη τῶν τελικῶν κειμένων τῶν διεθνῶν συνθηκῶν, μέσω τῶν ὁποίων θά ὑλοποιούνταν τά συμφωνηθέντα στή Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου. Ἡ Ἐπιτροπή θά ἐξέταζε, ἀκόμη, τό καθεστώς τῶν πολυάριθμων Κυπρίων πού ἦταν ἐγκατεστημένοι στή Βρετανία, τήν τύχη τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ βρετανικοῦ Δημοσίου στό νησί, τό ζήτημα τῆς βρετανικῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρός τό νέο Κράτος καί βέβαια τά κρίσιμα θέματα πού ἄπτονταν τῆς δημιουργίας βρετανικῶν βάσεων στήν Κύπρο, ἰδίως αὐτό τῆς ἐκτάσεώς τους. Στήν Ἐπιτροπή θά μετάσχουν ὁ Βρετανός ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, Τ. Προφιοῦμο, ὁ Ἕλληνας καί ὁ Τοῦρκος πρέσβης στό Λονδίνο, Γ. Σεφεριάδης καί Ν. Μπιργκί ἀντίστοιχα, μέ ἀναπληρωτές τούς διπλωμάτες Δ. Μπίτσιο καί Χ. Μπαγιουλκέν, ὁ Ζ. Ρωσσίδης ἀπό τήν ἑλληνοκυ-

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑποδέχεται τόν Γ. Γρίβα.

πριακή καί ὁ Ο. Ὀρέκ ἀπό τήν τουρκοκυπριακή πλευρά.

Ἡ δεύτερη, Μεταβατική Ἐπιτροπή Κύπρου (Transitional Committee), ἀπαρτιζόταν ἀπό τό Βρετανό Κυβερνήτη, Σέρ Χιού Φούτ καί ἐκπροσώπους τῶν Κυπρίων. Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή ἐπιφορτιζόταν μέ ρόλο οἱονεί κυπριακῆς Κυβερνήσεως, πού θά ἐπέβλεπε τήν ὁμαλή μεταβίβαση τῶν ἐξουσιῶν στό νέο Κράτος. Ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 21 Ἀπριλίου.

Ἡ τρίτη, τέλος, Συνταγματική Ἐπιτροπή Κύπρου, ἀνέλαβε τήν κατάρτιση τοῦ κυπριακοῦ Συντάγματος καί συνῆλθε γιά πρώτη φορά στίς 12 Ἀπριλίου. Ἀπαρτιζόταν ἀπό ἕναν ἀντιπρόσωπο τῆς Ἑλλάδος καί ἕναν τῆς Τουρκίας (τούς Θ. Τσάτσο καί Ν. Ἐρίμ ἀντίστοιχα), ἕναν τῶν Ἑλληνοκυπρίων καί ἕναν τῶν Τουρκοκυπρίων (τούς Γ. Κληρίδη καί Ρ. Ντενκτάς) καί ἕναν ξένο νομικό σύμβουλο, τόν Μαρσέλ Μπριντέλ, καθηγητή τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λωζάνης.

Οἱ συσκέψεις στήν Ἀθήνα, στίς 19-20 Μαρτίου, ἀποσκοποῦσαν νά καθορίσουν τή γραμμή πού ἐπρόκειτο νά ἀκολουθήσει ἡ ἑλληνική πλευρά στίς πολύπλοκες αὐτές διαπραγματεύσεις. Στίς 19 Μαρτίου, σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν, ἀνατέθηκε ἡ γενική ἐποπτεία τῶν θεμάτων στό μόνιμο ὑφυπουργό Ἐξωτερικῶν, Π. Σκέφερη, καί στόν πρέσβη Χρ. Ξανθόπουλο-Παλαμᾶ. Καθορίστηκε, ἀκόμη, ἡ σύνθεση τῶν ἑλληνικῶν ἀντιπροσωπειῶν στήν Ἐπιτροπή Λονδίνου καί στή Συνταγματική Ἐπιτροπή. Στήν πρώτη θά συμμετάσχουν, ἐπιπρόσθετα, ὁ διπλωμάτης Ρ. Ροῦφος, οἱ καθηγητές Κ. Εὐσταθιάδης καί Δ. Δελιβάνης καί ἐμπειρογνώμονες. Στή δεύτερη, ὁ σύμβουλος Ἐπικρατείας Γ. Χαρμπούρης καί ὁ πάρεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, Κ. Χοϊδᾶς.

Τήν ἑπομένη, 20 Μαρτίου, συγκλήθηκαν ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ δύο νέες συσκέψεις. Στήν πρώτη, στό ὑπουργεῖο Ἀμύνης, μετεῖχαν ὁ ἀντιπρόεδρος Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν, ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, οἱ ἀρχηγοί τῶν ΓΕΕΘΑ καί ΓΕΣ καί οἱ ἀναχωροῦντες γιά τό Λονδίνο στρατιωτικοί ἐμπειρογνώμονες. Ἐξετάστηκαν θέματα πού ἄπτονταν τοῦ στρατιωτικοῦ σκέλους τῶν πρόσφατων συμφωνιῶν, ὅπως ἡ ἀποστολή ἑλληνικῶν στρατευμάτων στήν Κύπρο καί ἡ ἐκπαίδευση τοῦ μελλοντικοῦ κυπριακοῦ στρατοῦ. Καθορίστηκαν, ἀκόμη, οἱ γενικές γραμμές πού θά ἀκολουθοῦσε ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐπιτροπῆς Λονδίνου γιά τά ζητήματα τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐκτάσεως τῶν βάσεων, τῆς ὑπηκοότητας καί τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔδωσε εἰδικότερες ὁδηγίες γιά θέματα πού συνδέονταν μέ τήν τριμερῆ συμμαχία Ἑλλάδος - Τουρκίας - Κύπρου καί τή δημιουργία τριμεροῦς στρατηγείου στό νησί.

Ἡ δεύτερη σύσκεψη συγκλήθηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν, τοῦ μόνιμου ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν καί τῶν μελῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας στή Συνταγματική Ἐπιτροπή. Συζητήθηκαν τά θέματα πού σχετίζονταν μέ τή λειτουργία τῆς Ἐπιτροπῆς καθώς καί οἰκονομικά καί νομικά ζητήματα πού προέκυπταν ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν τοῦ Φεβρουαρίου.

20-24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συνέρχεται σέ ἀλλεπάλληλες συσκέψεις, τό Ἀνώτατο Συμβούλιο Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, καί ἀποφασίζει τήν πλήρωση τῶν κενῶν θέσεων ἀντιστρατήγων καί τήν τοποθέτηση ἀνώτατων ἀξιωματικῶν.

21 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός συγκαλεῖ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τῶν ὑπουργῶν Παιδείας, Οἰκονομικῶν καί Προεδρίας, προκειμένου νά ἐξεταστοῦν, πέρα ἀπό τήν οἰκονομική ἐνίσχυση, οἱ προϋποθέσεις γιά τή γενικότερη ἀναδιοργάνωση τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Μετά τή σύσκεψη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκανε τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἀπό πολλῶν ἤδη ἐτῶν διαπιστοῦται ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐκ βάθρων ἀνακαινίσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος, ἵνα ἡ παρεχομένη εἰς τούς Ἕλληνόπαιδας παιδεία ἀνταποκρίνεται εἰς τάς πνευματικάς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς μας. Πολλαί κατά καιρούς ἐγένοντο προσπάθειαι πρός πραγματοποίησιν μιᾶς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως. Ἀτυχῶς, ἐκ διαφόρων λόγων, δέν κατωρθώθη νά μεταβληθοῦν εἰς πραγματικότητα. Ἡ σημερινή Κυβέρνησις λογίζεται εὐτυχής, δυναμένη, μετά μακράν προεργασίαν, νά ἐκπληρώσῃ αὐτόν τόν κοινόν πόθον πολλῶν γενεῶν.

»Ἤδη ἀπό τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως τά μέτρα τά ὁποῖα θά λάβῃ, εἶναι πλήρως καί συστηματικῶς μελετημένα, κατήρτισε τήν μεγάλην ἐξ εἰδικῶν ἐπιτροπήν ἐπί τῆς Παιδείας, ἡ ὁποία φιλοτίμως ἐργασθεῖσα ἐπί πολλούς μῆνας, εἰσηγήθη τό σύνολον τῶν ἐπενεκτέων εἰς τό ἐκπαιδευτικόν μας σύστημα μεταρρυθμίσεων. Ἡ Κυβέρνησις, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τά πορίσματα τῆς ἀνωτέρω ἐπιτροπῆς, ἀλλά καί ὅλας τάς παρ' ἄλλων ἁρμοδίων διατυπωθείσας παρατηρήσεις, προχωρεῖ ἤδη εἰς τήν διατύπωσιν τῶν πρώτων νομοθετικῶν καί διοικητικῶν ἐκείνων μέτρων, τά ὁποῖα κατά βάσιν ἀνταποκρίνονται πρός τάς ὑπό τῶν ἁρμοδίων διατυπωθείσας ἀπόψεις.

»Ἡ στροφή τῆς ἑλληνικῆς Παιδείας πρός τήν ἐπαγγελματικήν καί τεχνικήν ἐκπαίδευσιν, ἀποτελοῦσα ἀπό ἐτῶν μόνιμον αἴτημα ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, μεταβάλλεται ἤδη εἰς πραγματικότητα. Ἡ οὐσιώδης αὐτή μεταρρύθμισις, μαζί μέ τά λοιπά ἤδη ἀνακοινούμενα πρῶτα μέτρα, εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ἐκτιμηθοῦν δεόντως ἀπό τόν ἑλληνικόν λαόν».

Στήν κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἐξάλλου, πού ἐκδόθηκε μετά τή σύσκεψη, τονίζεται ὅτι ἡ μεταρρύθμιση προσβλέπει στήν προσαρμογή τῆς Παιδείας στίς σύγχρονες κοινωνικές ἀνάγκες τῆς χώρας καί στήν ἐπαγγελματική ἀπορρόφηση τῆς σπουδάζουσας νεολαίας μέ τή στροφή πρός τήν οἰκονομοτεχνική κατάρτιση τῶν νέων. Ἡ στροφή αὐτή δέν σηματοδοτεῖ τήν ἐγκατάλειψη τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας ἀλλά τήν εἰσαγωγή νέων μορφωτικῶν στοιχείων, ἀπαραιτήτων στήν κοινωνική καί οἰκονομική ζωή τῶν χώρας.

Τά νέα μέτρα συνοψίζονται ὡς ἑξῆς:

α. Ἱδρύεται στό ὑπουργεῖο Παιδείας γενική διεύθυνση ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

β. Τό γυμνάσιο διαφοροποιεῖται σέ γυμνάσιο κλασικῆς ἤ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως καί διορίζονται 500 νέοι καθηγητές ὅλων τῶν εἰδικοτήτων.

γ. Ἱδρύονται δημόσιες μέσες τεχνικές σχολές στήν ἐπαρχία καί δύο σχολές ὑπομηχανικῶν στήν Ἀθήνα καί τή Θεσσαλονίκη.

δ. Λαμβάνεται μέριμνα γιά τή μετεκπαίδευση τοῦ ἀναγκαίου διδακτικοῦ προσωπικοῦ γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος.

ε. Ὑπάγονται ὅλες οἱ ἰδιωτικές ἐπαγγελματικές σχολές στήν ἐποπτεία καί τό συντονισμό τοῦ ὑπουργείου Παιδείας καί τοῦ Συντονιστικοῦ Συμβουλίου, στό ὁποῖο μετέχουν ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπουργείων καί ὀργανισμῶν.

στ. Οἱ ἀποφοιτοῦντες ἀπό τήν Γ΄ τάξη τοῦ γυμνασίου προγραμματίζεται νά ἔχουν τά ἐφόδια τῆς γενικῆς μορφώσεως καί τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ὥστε νά μποροῦν νά εἰσέλθουν στίς μέσες ἐπαγγελματικές σχολές ἤ νά καταλαμβάνουν κατώτερες ἰδιωτικές καί δημόσιες θέσεις.

ζ. Οἱ μέσες ἐμπορικές σχολές ἀναδιοργανώνονται σέ γυμνάσια οἰκονομικῶν σπουδῶν ἰσότιμα μέ τά ἄλλα γυμνάσια τοῦ Κράτους.

η. Ἀναδιοργανώνονται καί ἐκσυγχονίζονται οἱ Παιδαγωγικές Ἀκαδημίες· τό Διδασκαλεῖο Νηπιαγωγῶν μετατρέπεται σέ διετῆ μεταγυμνασιακή Ἀκαδημία· βελτιοῦται ἡ ὑλικοτεχνική ὑποδομή τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως (κατασκευή τό 1959, 1.400 νέων αἰθουσῶν διδασκαλίας, ἀνέγερση 150 μονοτάξιων σχολείων στίς ἀκριτικές καί ὀρεινές περιοχές, προγραμματισμός ἀνεγέρσεως ἄλλων 500 αἰθουσῶν).

θ. Γιά τόν προγραμματισμό καί τή διοίκηση τῆς ἐκπαιδεύσεως ἱδρύεται τό Ἐθνικό Συμβούλιο Παιδείας καί ἀναδιοργανώνεται τό Ἐκπαιδευτικό Συμβούλιο, διαιρούμενο σέ Συμβούλιο Ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος καί Συμβούλιο Διοικήσεως προσωπικοῦ.

ι. Λαμβάνεται σειρά μέτρων γιά τήν ἀνύψωση τῆς ἀνωτάτης παιδείας (ἱδρύονται νέες ἕδρες στίς Σχολές Θετικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐμπλουτίζεται μέ βοηθητικό διδακτικό προσωπικό τό Πολυτεχνεῖο, τακτοποιεῖται μισθολογικῶς τό ἐπιστημονικό προσωπικό τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, συνιστᾶται στό ὑπουργεῖο Παιδείας Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καί ἀποφασίζεται ἡ εἰσαγωγή τῶν ἀριστούχων στίς Ἀνώτατες Σχολές ἄνευ ἐξετάσεων).

ια. Χορηγοῦνται, ἐκτός τῆς τακτικῆς ἐπιχορηγήσεως, 30.000.000 δρχ. γιά τόν Οἶκο Φοιτητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, 15.000.000 δρχ. στό Ἵδρυμα Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν γιά τίς θετικές ἐπιστῆμες καί 42.000.000 δρχ. γιά τίς κτιριακές ἐγκαταστάσεις τῶν ἀνωτάτων ἱδρυμάτων.

Ἡ «Καθημερινή» σχολίασε τή κυβερνητική ἐξαγγελία ὡς ἑξῆς:

Ἡ Κυβέρνησις ἐξήγγειλε τήν Κυριακήν ἓν εὐρύτατον πρόγραμμα διά τήν ἐθνικήν παιδείαν, τό ὁποῖον θά ἐφαρμοσθῆ σταδιακῶς καί ἀποβλέπει εἰς τό νά εἰσαγάγη εἰς τό ἐκπαιδευτικόν μας σύστημα τήν μόρφωσιν τῆς νεολαίας εἰς τήν τεχνικήν. Τοῦτο ἐκρίθη ἀναγκαῖον διότι ἡ Ἑλλάς, ἐγκαταλείπουσα τήν παλαιοῦ τύπου ἀγροτικήν οἰκονομίαν, εἰσάγει εἰς τήν γεωργίαν ἐπιστημονικάς μεθόδους καί, κυρίως, διότι ἡ χώρα εἰσέρχεται καί γενικώτερον εἰς τό στάδιον τῆς ἐκβιομηχανίσεως. Πρός τοῦτο δέν τῆς χρειάζεται μόνον μηχανικός ἐξοπλισμός ἀλλά καί ἔμψυχον ὑλικόν διά νά τόν χειρισθῆ. Αὐτό τό ἔμψυχον ὑλικόν ἐπιδιώκεται νά τό δώσουν τό νέον Τεχνικόν Γυμνάσιον, τό Γυμνάσιον οἰκονομικῆς κατευθύνσεως, αἱ ἱδρυόμεναι εἰδικαί σχολαί, ὁ συντονισμός τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καί ἡ ἐνίσχυσις τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν διά τάς θετικάς ἐπιστήμας. Ὑπῆρξε, βεβαίως, ὁ φόβος, στηριζόμενος εἰς παλαιοτέρας πρός τήν Κυβέρνησιν εἰσηγήσεις, ὅτι ἡ στροφή θ' ἀπέβαινεν εἰς βάρος τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἀγωγῆς καί ὅτι θά ἐχώριζε διά τοῦ σχολείου τούς Ἕλληνας εἰς ἰθύνουσαν τάξιν καί χειρώνακτας. Τό εἰσαγόμενον σύστημα, ὅμως, ἐπιτυγχάνει ὥστε ὅλοι οἱ Ἑλληνόπαιδες, ἀνεξαρτήτως ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, νά ἀντλοῦν τήν ἀγωγήν των ἀπό τήν μεγάλην ἐθνικήν πηγήν καί ὑψώνει ταυτοχρόνως, διά πρώτην δέ φοράν εἰς ἰσόβαθμον στάθμην, τήν ἐργασίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ γραφείου καί τοῦ τεχνίτου. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω, τό ἐξαγγελθέν πρόγραμμα καλύπτει ὅλα τά ἄλλα προβλήματα τῆς Μέσης Παιδείας καί τά προβλήματα τῆς Στοιχειώδους καί Ἀνωτάτης. Ἐάν ἡ ἐφαρμογή τοῦ νέου συστήματος ἀποδειχθῆ ἐπιτυχής, τοῦτο ἀσφαλῶς θ' ἀποβῆ ὠφέλιμον εἰς τήν ὑλικήν καί πολιτιστικήν πρόοδον τῆς χώρας καί ἓν στήριγμα τῶν δημοκρατικῶν της θεσμῶν[13].

23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συνέρχεται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ θέμα τήν ἐξέταση τῆς πορείας τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, στό σύνολό της. Στή σύσκεψη μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Βιομηχανίας, Γεωργίας καί Ἐργασίας, ὁ ὑφυπουργός Ἐμπορίου, οἱ διοικητές τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος, Ἐθνικῆς καί Ἀγροτικῆς, καθώς καί ἁρμόδιοι ὑπηρεσιακοί παράγοντες.

Στή συνέχεια, προσῆλθαν καί ἔλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι τῶν Ἐμπορικῶν καί Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθηνῶν καί Πειραιῶς, τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ, τῆς Ἑνώσεως Βιομηχάνων, τῶν Ἐμπορικῶν Συλλόγων Ἀθηνῶν καί Πειραιῶς καί τῶν Συνδέσμων Ἐξαγωγέων.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀπευθυνόμενος στούς τελευταίους, εἶπε:

«Διατυπώνονται ἐσχάτως ὡρισμέναι ἀνησυχίαι διά τήν οἰκονομικήν κατάστασιν τῆς χώρας καί καλλιεργεῖται, ἰδίᾳ διά τοῦ τύπου, ἀπαισιοδοξία ἐν σχέσει μέ τήν ἐξέλιξιν αὐτῆς. Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θορύβου τούτου, σᾶς παρεκάλεσα νά προσέλθητε εἰς τήν σημερινήν σύσκεψιν διά νά ἐξετάσωμεν ἀπό κοινοῦ τήν σημερινήν κατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί νά διαπιστώσωμεν τάς τυχόν ὑφισταμένας ἀδυναμίας, ἵνα, ἐπί τῇ βάσει τῶν διαπιστώσεων τούτων, ἡ Κυβέρνησις λάβῃ τά ἐνδεικνυόμενα πρός θεραπείαν τῶν ἀδυναμιῶν μέτρα.

»Πρίν εἰσέλθωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν δεδομένων, πρέπει νά τονίσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις παρακολουθεῖ μετά προσοχῆς τάς οἰκονομικάς ἐξελίξεις, τά δέ συμπεράσματα εἰς τά ὁποῖα ἔχει καταλήξει δέν δικαιολογοῦν τόν τόνον τῆς ἀπαισιοδοξίας, ὁ ὁποῖος ἀπό ὡρισμένων πλευρῶν καλλιεργεῖται καί ὁ ὁποῖος αὐτός καθ' ἑαυτόν ἀποτελεῖ τόν μεγαλύτερον κίνδυνον ὄχι μόνον εἰς τήν παροῦσαν κατάστασιν τῆς οἰκονομίας, ἀλλά εἰς τήν ἐν γένει οἰκονομικήν ζωήν καί ἐξέλιξιν πάσης χώρας. Ὁ τόνος τῆς ἀπαισιοδοξίας εἶναι ἀδικαιολόγητος, δεδομένου ὅτι ὅλα τά στοιχεῖα πείθουν ὅτι ἡ οἰκονομία τῆς χώρας εὑρίσκεται εἰς ἄνοδον δικαιολογοῦσαν αἰσιοδοξίαν διά τό μέλλον.

»Κάθε οἰκονομία εἶναι φυσικόν νά διέρχεται τάσεις προόδου καί στασιμότητος, ἔτι δέ καί κάμψεως. Ἐν τούτοις, ἡ ἑλληνική οἰκονομία κατά τά τελευταῖα ἔτη γνωρίζει μόνον τήν φάσιν τῆς προόδου, οὐδαμοῦ δέ ἐν τῷ συνόλῳ ἐσημειώθησαν σημεῖα κάμψεως, ἔτι δέ καί στασιμότητα. Εἶναι γεγονός ὅτι κατά τά πρόσφατα ἔτη ἐγνωρίσαμεν ρυθμόν προόδου, ὁ ὁποῖος δέν ἦτο δυνατόν νά ἐλπίζεται ὅτι θά ἐσυνεχίζετο ἀδιαλείπτως καί εἰς τό μέλλον, διότι ἦτο ρυθμός ταχύτατος, σπανίως σημειούμενος εἰς οἱανδήποτε χώραν. Ἡ πρόοδος τῆς οἰκονομίας συνεχίζεται καί ὑπάρχει βεβαιότης ὅτι θά συνεχισθῇ καί εἰς τό μέλλον, οὐδέποτε ὅμως ὑπολογίζομεν ὅτι αὕτη θά συντελῆται συνεχῶς μέ τόν αὐτόν πάντοτε ὑψηλόν ρυθμόν ὁ ὁποῖος ἐσημειώθη κατά τά πρόσφατα ἔτη. Ἡ χαλάρωσις αὕτη τοῦ ρυθμοῦ τῆς προόδου κατά τάς ὑφισταμένας ἐνδείξεις δέν δικαιολογεῖ τό συμπέρασμα ὅτι εὑρισκόμεθα ἐνώπιον κάμψεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Κατά συνέπειαν, ἀπαισιοδοξίαν αἰσθάνονται μόνον ὅσοι ἐφαντάσθησαν ὅτι εἰς τό διηνεκές ἡ ἑλληνική οἰκονομία θά σημειώνῃ τά μεγάλα ἅλματα τά ὁποῖα κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐσημείωσε. Τό οὐσιῶδες εἶναι, καί αὐτό εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀνεξαρτήτως μικροτέρων ἤ μεγαλυτέρων διαταραχῶν εἰς ὡρισμένους τομεῖς, ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἀκολουθεῖ σταθερῶς ἀνοδικήν πορείαν καί παρουσιάζει τά συμπτώματα μιᾶς ὑγιοῦς ἐξελίξεως.

»Τό ἐπίπεδον τῶν τιμῶν διατηρεῖ τήν σταθερότητα τήν ὁποίαν ἐμφανίζει κατά τά τελευταῖα ἔτη. Ὁ τιμάριθμος τῆς χονδρικῆς πωλήσεως μέ μικράς διακυμάνσεις παραμένει κατά βάσιν σταθερός. Ὁ τιμάριθμος κόστους ζωῆς, παρά τάς αὐξήσεις μισθῶν καί ἡμερομισθίων, αἵτινες ἐδόθησαν κατά τό παρελθόν ἔτος, ἐσημείωσεν ἀπό τοῦ Ἰανουαρίου 1958 μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1959 αὔξησιν μόνον 1,26% ἔναντι αὐξήσεως 2,59%, τήν ὁποίαν εἶχε σημειώσει κατά τό ἀντίστοιχον προηγούμενον δωδεκάμηνον. Ἡ αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων παρά Τραπέζαις συνεχίζεται. Οὕτω αἱ καταθέσεις αὐταί ἀνήρχοντο κατά τό τέλος τοῦ 1955 εἰς 3.102 ἑκατ. δρχ., κατά τό τέλος τοῦ 1956 εἰς 4.319 ἑκατ. δρχ., κατά τό τέλος τοῦ 1957 εἰς 7.676 ἑκατ. δρχ. καί κατά τό τέλος τοῦ 1958 εἰς 10.094 ἑκατ. δρχ. Κατά τούς δύο πρώτους μήνας τοῦ τρέχοντος ἔτους ηὐξήθησαν περαιτέρω κατά 364 ἑκατ. δρχ. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη τῶν καταθέσεων συντελεῖται παρά τήν βαθμιαίαν μείωσιν, ἀκόμη καί προσφάτως, τῶν ἐπιτοκίων. Τοῦτο ἀποδεικνύει τήν ἐμπεδουμένην ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρός τήν δραχμήν.

»Ἡ πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας πραγματοποιεῖται δι' ὑγιῶν μέσων εἰς συνεχῶς αὐξανόμενον ἐπίπεδον. Οὕτω, ἡ συνολική πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας ἀπό 11.631 ἑκατ. δρχ. τό Δεκέμβριον τοῦ 1955 ἀνῆλθεν εἰς 18.936 ἑκατ. δρχ. τόν Δεκέμβριον τοῦ 1957 καί εἰς 22.302 ἑκατ. δρχ. τόν Δεκέμβριον τοῦ 1958. Ἡ πιστοδότησις αὕτη κατευθύνεται κυρίως εἰς τούς παραγωγικούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τήν γεωργίαν, τήν βιομηχανίαν καί τήν βιοτεχνίαν. Ἐν τούτοις σημαντική ὑπῆρξε καί ἡ αὔξησις τῆς πιστοδοτήσεως τοῦ ἐμπορίου. Οὕτω, ἡ πιστοδότησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ηὐξήθη κατά τά δύο τελευταῖα ἔτη κατά 76%, κατά δέ τό ἔτος 1958 κατά 32%, ἐνῶ κατά τάς αὐτάς χρονικάς περιόδους ἡ αὔξησις τοῦ

κύκλου ἐργασιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ὑπολογίζεται οὐχί μεγαλυτέρα τοῦ 20% καί 5% ἀντιστοίχως. Ἡ ηὐξημένη διά τῶν τραπεζικῶν πηγῶν πιστοδότησις ὡδήγησεν εἰς τήν μείωσιν τοῦ κόστους τοῦ χρήματος τῶν ἐπιχειρήσεων.

»Εἰς τόν δημοσιονομικόν τομέα τά ἐπιτεύγματα εἶναι ἀξιόλογα. Ἐπετεύχθη, κατά τά δύο τελευταῖα ἔτη, νά δημιουργηθοῦν διαθέσιμα εἰς τόν προϋπολογισμόν τρεχουσῶν ἀναγκῶν, τά ὁποῖα καί συμβάλλουν εἰς τήν χρηματοδότησιν τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων. Ἡ συμβολή αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 192 ἑκατ. δρχ. κατά τό ἔτος 1957 καί 1.070 ἑκατ. δρχ. κατά τό ἔτος 1958, ὑπολογίζεται δέ ὅτι θά ἀνέλθη εἰς 925 ἑκατ. δρχ. κατά τό τρέχον ἔτος. Καί τοῦτο, παρά τήν αὔξησιν τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν συντάξεων καί παρά τήν μείωσιν ὡρισμένων φορολογιῶν, ἥτις ὡδήγει εἰς μείωσιν τῶν ἐσόδων. Οὕτως, ὁ κρατικός προϋπολογισμός ἔπαυσε πλέον νά ἀσκῆ διαταρακτικήν ἐπίδρασιν ἐπί τῆς οἰκονομίας καί μεταβάλλεται εἰς πηγήν χρηματοδοτήσεως προγραμμάτων ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τά ὁποῖα μέχρι πρό τινος ἐστηρίζοντο ἀποκλειστικῶς εἰς τήν ἀμερικανικήν βοήθειαν.

»Αἱ παραγωγικαί δημόσιαι ἐπενδύσεις βαίνουν αὐξανόμεναι. Οὕτω, ἐνῶ κατά τό παρελθόν ἔτος διετέθη διά τό πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ποσόν δρχ. 2.596 ἑκατ., διά τό τρέχον ἔτος κατηρτίσθη πρόγραμμα ὕψους 3.580 ἑκατ. δραχμῶν. Ἀξιόλογα ἔργα ἐκτελοῦνται εἰς ὅλους τούς τομεῖς, τά ὁποῖα θά ὁδηγήσουν εἰς ταχεῖαν ἄνοδον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, θά αὐξήσουν τό ἐθνικόν εἰσόδημα καί τάς δυνατότητας ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

»Σημαντική αὔξησις ἐσημειώθη εἰς τάς ἰδιωτικάς ἐπενδύσεις, αἵτινες κατά τό 1958 ἀνῆλθον (εἰς τιμάς τοῦ 1954) εἰς 10.190 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 7.938 τοῦ ἔτους 1957 καί 7.611 τοῦ 1956.

»Τό ἐθνικόν εἰσόδημα ηὐξήθη κατά τό ἔτος 1958, συμφώνως πρός προσωρινούς ὑπολογισμούς, κατά 4% (εἰς σταθεράς τιμάς τοῦ ἔτους 1954). Ἡ αὔξησις αὕτη συνετελέσθη παρά τήν μείωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος καί τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσοδημάτων.

»Ἡ βιομηχανική παραγωγή ἐσημείωσε κατά τό ἔτος 1958 αὔξησιν κατά 10,7% ἔναντι αὐξήσεως κατά 8,4% κατά τό ἔτος 1957. Τό ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν δέν παρουσιάζει σημεῖα σοβαρῆς ἀνησυχίας. Τά μέτρα, τά ληφθέντα κατά τόν παρελθόντα Αὔγουστον, συνέβαλον εἰς τήν ἀπομάκρυνσιν τῶν κινδύνων οἵτινες ὑφίσταντο συνεπεία, ἀφ' ἑνός μέν τῆς δυσμενοῦς ἐπιδράσεως ἐξωτερικῶν παραγόντων, ἀφ' ἑτέρου δέ τῆς διογκώσεως τῶν εἰσαγωγῶν, λόγω αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ συναλλαγματική θέσις τῆς χώρας εἶναι ἰσχυρά, εἰς τήν ἐνίσχυσίν της δέ συνέβαλε καί τό συναφθέν δάνειον τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως, τό ὁποῖον θά διευκολύνη τήν ἐκτέλεσιν σημαντικῶν ἔργων.

»Ἐξ ὅλων τῶν δεδομένων τούτων, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν τούς βασικούς δείκτας τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, καταδεικνύεται σαφῶς ὅτι ἡ πρόοδος αὐτῆς συνεχίζεται καί ὅτι ὑφίστανται πάντοτε αἱ βασικαί προϋποθέσεις αἱ ἐξασφαλίζουσαι ὁμαλήν ἐξέλιξιν. Μέ τήν ἐξαίρεσιν ὡρισμένων δυσμενῶν ἐξελίξεων εἰς ὡρισμένους κλάδους, ὅπως ὁ μεταλλευτικός, ὀφειλομένων εἰς ἐξωτερικά αἴτια, ἡ οἰκονομία ἐν τῷ συνόλῳ ἀκολουθεῖ τήν ἀνοδικήν της πορείαν. Εἶναι γεγονός ὅτι σημειοῦται ἁπλῶς χαλάρωσις τοῦ ρυθμοῦ τῆς προόδου, πρᾶγμα τό ὁποῖον δέον νά ἀποδοθῆ εἰς διάφορα αἴτια, μή δυνάμενα ὅμως νά ἀνατρέψουν τήν ὁμαλήν ἐξέλιξιν καί τήν σταθερότητα τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, ἤτοι: 1) Εἰς τήν κατά τό παρελθόν ἔτος σημειωθεῖσαν λόγω καιρικῶν συνθηκῶν μείωσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ ὁποία, λόγω τῆς σημασίας της διά τήν διαμόρφωσιν τῆς ζητήσεως ἰδίᾳ ἐγχωρίων παραγομένων προϊόντων, ἀποτελεῖ σημαντικόν προσδιοριστικόν παράγοντα εἰς τήν οἰκονομικήν ἐξέλιξιν. 2) Εἰς τήν διεθνῆ ὕφεσιν, ἥτις ἐκτός τοῦ ὅτι εἶχεν ὡς συνέπειαν τήν μείωσιν τῶν ἀδήλων πόρων, ἰδίως τῶν ναυτιλιακῶν ἐμβασμάτων, τά ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἐσημείωναν ταχεῖαν αὔξησιν, ἐπέδρασεν ἰσχυρῶς ἐπί τῶν ἐξαγωγῶν, ἰδίᾳ τῶν μεταλλευμάτων. Αἱ συνέπειαι τῶν ἀνωτέρω ἐπιδράσεων κατέστησαν περισσότερον αἰσθηταί ἐξ αἰτίας καί τῆς ἐποχικῆς κάμψεως, ἥτις εἶναι συνήθης κατά τήν περίοδον αὐτήν τοῦ ἔτους.

»Εἰς τά ἀνωτέρω αἴτια δέον νά προστεθοῦν καί οἱ ἀκόλουθοι παράγοντες: 1) Λόγῳ τοῦ σημειωθέντος κατά τά πρόσφατα ἔτη ταχέως ρυθμοῦ προόδου ηὐξήθη σημαντικῶς ὁ ἀριθμός τῶν ἐπιχειρηματικῶν μονάδων εἰς διαφόρους τομεῖς καί ἰδίᾳ εἰς τόν ἐμπορικόν τομέα. Ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιχειρηματικῶν μονάδων εἶναι εὔλογον νά δημιουργῆ δυσχερείας, ἰδίᾳ τήν ἐποχήν αὐτήν. Ἐν τούτοις, ἡ αὔξησις αὕτη εἶναι ἀναγκαία καί παρακολουθεῖ μίαν ἐξελισσομένην, ἐλευθέραν οἰκονομίαν, συντελοῦσαν καί εἰς τήν αὔξησιν τῆς ἀπασχολήσεως καί τήν εὐρυτέραν κατανομήν τοῦ εἰσοδήματος.

»Πάντως, ἡ χαλάρωσις, ἰδίᾳ τήν ἐποχήν ταύτην τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, εἶναι παροδική, δεδομένου ὅτι ἡ προοοπτική διά τό μέλλον εἶναι εὐοίωνος. Τό γεωργικόν εἰσόδημα τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀναμένεται ὑψηλότερον τοῦ προηγουμένου ἔτους καί τοῦτο ἀποτελεῖ τόν σημαντικώτερον παράγοντα διά τήν τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἡ συντελεσθεῖσα αὔξησις τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων θά ἔχη κατά τό τρέχον ἔτος ἀποφασιστικωτέραν ἐπίδρασιν ἐπί τῆς διαμορφώσεως τῆς ζητήσεως, δεδομένου ὅτι αὕτη ἐπραγματοποιήθη οὐ-

σιαστικῶς εἰς τούς τελευταίους μῆνας τοῦ προηγουμένου ἔτους. Αἱ ηὐξημέναι ἐπενδύσεις τοῦ δημοσίου τομέως κατά τό τρέχον ἔτος θά συμβάλουν εἰς τήν δημιουργίαν ηὐξημένων εἰσοδημάτων καί συνεπῶς εἰς τόνωσιν τῆς ζητήσεως καί τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Δέν πρόκειται ἑπομένως περί οἰκονομικῆς ὑφέσεως, ἀλλά περί χαλαρώσεως τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου, ἡ ὁποία καθιστᾶ ἀναγκαίας ὡρισμένας ἀναπροσαρμογάς ἐξυγιάνσεως. Δέν ἐνδείκνυται κατά συνέπειαν ἡ ἀντιμετώπισις τῶν προσκαίρων τούτων δυσχερειῶν διά μέτρων πιστωτικῆς διευκολύνσεως, διότι αἱ διαμορφωθεῖσαι νοσηραί καταστάσεις ὀφείλονται ἐν μέρει εἰς τήν σημαντικήν ἐπέκτασιν τῶν πιστώσεων. Οἱαδήποτε περαιτέρω διεύρυνσις τῆς πιστοδοτήσεως θά συνετέλει εἰς ἐπιδείνωσιν καί θά καθίστα δυσχερῆ, ἄν μή ἀδύνατον, τήν θεραπείαν μεταγενεστέρως. Ἐξ ἄλλου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, εἰς τήν στήριξιν τῆς συνολικῆς ζητήσεως θά συμβάλουν αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι μετά τῶν "παραλλήλων" προϋπολογίζονται κατά ἑκατ. ὑψηλότεραι διά τό 1959 ἐν συγκρίσει πρός τάς περυσινάς.

»Εἰς ἥν περίπτωσιν θά παρετείνοντο παρά πᾶσαν πρόβλεψιν τά συμπτώματα χαλαρώσεως εἰς τήν ἀγοράν, ταῦτα θά ἠδύναντο νά ἀντιμετωπισθοῦν καί πάλιν διά τῆς αὐξήσεως τῶν αὐστηρῶς παραγωγικῶν μέτρων. Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον θά ἐπεθύμουν νά τονίσω καί πάλιν, εἶναι ὅτι ἡ λύσις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος ἔγκειται εἰς τήν προσπάθειαν συνεχοῦς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ Κυβέρνησις, ὅπως καί ἄλλοτε ἀνήγγειλον, ἀποβλέπει εἰς τήν ἐφαρμογήν ἑνός μακροχρονίου προγράμματος, διά τοῦ ὁποίου θά ἐπιτευχθῆ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως ἑνός τοιούτου προγράμματος δέν εἶναι μόνον ἔργον τῆς Κυβερνήσεως. Ἐξαρτᾶται ἀπό ὅλους ὑμᾶς, ἀπό ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν, ὁ ὁποῖος πρέπει νά κατανοήση ὅτι ἡ συμπαράστασίς του, ἡ αἰσιοδοξία του καί ἡ πίστις διά τό μέλλον, ὡς καί ὁ περιορισμός τῶν ἀξιώσεών του ἐντός τῶν ὁρίων τῆς λογικῆς καί τῶν ὑφισταμένων ἑκάστοτε δυνατοτήτων, ἀποτελεῖ τόν σημαντικώτερον συντελεστήν τῆς ἐπιτυχίας. Ἡ κατ' ἐφαρμογήν τοῦ προγράμματος αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος κατά τά προσεχῆ ἔτη, οὐχί μέ τόν ρυθμόν τόν ἐπιτευχθέντα κατά τά πρόσφατα ἔτη, ὁ ὁποῖος εἶναι δυσχερές νά συνεχισθῆ, ἀλλά καί μέ κατώτερον ἀκόμη ρυθμόν, δύναται νά ὁδηγήση εἰς αὔξησιν τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος τοιαύτην, ὥστε ἡ Ἑλλάς νά παύση πλέον νά εἶναι χώρα ὑπανάπτυκτος καί νά εὑρεθῆ πολύ πλησίον τοῦ ἐπιπέδου ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν».

24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρέσβης τῆς Ἰταλίας, Κ. Καροῦζο, ἐπιδίδει στόν Κ. Καραμανλῆ, ἐξ ὀνόματος τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, τό Μεγαλόσταυρο τοῦ Τάγματος τῆς Ἀξίας τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας. Μεταφέρει, ἀκόμη, στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, τούς χαιρετισμούς τοῦ Ἰταλοῦ ὁμολόγου του, Ἀντόνιο Σέννι, καί τή διαβεβαίωση ὅτι οἱ πρόσφατα συνομολογημένες συμφωνίες θά ἐφαρμοστοῦν. Τέλος, διαβιβάζει στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό πρόσκληση τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως νά ἐπισκεφθεῖ τή γειτονική χώρα.

24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συγκροτεῖται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Γεωργίας, Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Προεδρίας, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἐθνικῆς, καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Στή σύσκεψη ἐξετάστηκε ἡ ἐξέλιξη τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τοῦ ἔτους 1959. Ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή νά προωθηθεῖ ταχύτερα τό πρόγραμμα, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ κανονική ἀπορρόφηση τῶν πιστώσεων πού ἔχουν διατεθεῖ. Ἐπιπλέον, συζητήθηκε ἡ ἀνάγκη ἑνός μακροχρονίου προγράμματος ἐπενδύσεων μέ στόχο τήν ἐπιτάχυνση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας καί ἡ κατάρτιση, ἀπό τεχνικοοικονομικό ἐπιτελεῖο ἐμπειρογνωμόνων, σχεδίου ἀναδιαρθώσεως τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Τέλος, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ὁδηγίες γιά τή χάραξη τῶν γενικῶν γραμμῶν τοῦ μακροχρονίου προγράμματος.

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλήφθηκε στίς 28 Μαρτίου, ὁπότε καί ἀποφασίστηκε ἡ ἄμεση ἐπιλογή καί μετάκληση ξένων ἐμπειρογνωμόνων, ἐπιφορτισμένων νά ἀσχοληθοῦν μέ τή μελέτη τῶν διαφόρων εἰδικῶν θεμάτων.

Ὁ πρωθυπουργός εἶχε τήν εὐκαιρία νά ὑπογραμμίσει:

«Τήν ἀνάγκην ταχείας ἐκτελέσεως τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων, ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς ἐντός τοῦ συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος καταρτίσεως ἑνός θεμελιωμένου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, τό ὁποῖον θά καταστήση δυνατήν τήν ταχεῖαν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικου πληθυσμοῦ».

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν σχετικῶν συζητήσεων, ὁ πρωθυπουργός ἔκαμε τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἡ Κυβέρνησις, στηριζομένη εἰς τήν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔθεσεν ὡς πρωταρχικόν αὐτῆς μέλημα τήν θεμελίωσιν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος, ὁ ὁποία διά τῶν ληφθέντων μέτρων ἐπαγιώθη καί ἀποτελεῖ ἤδη ἀναμφισβήτητον πραγματικότητα. Παράλληλος καί σταθερά ὑπῆρξεν ἡ προσπά-

θεια τῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἀναγέννησιν καί ἐνθάρρυνσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τῆς ὁποίας ἡ συμβολή διά τήν ἐφαρμογήν ὑγιοῦς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία.

»Αἱ ἔντονοι καί συστηματικαί προσπάθειαι τῆς Κυβερνήσεως, κατά τήν διαρρεύσασαν τετραετίαν, πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ἐξυγιάνσεως ἐν γένει τῆς οἰκονομίας καί τῆς δημιουργίας οἰκονομικῆς σταθερότητος, ἀπέφεραν τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ὥστε ἡ ἑλληνική οἰκονομία νά εἶναι ἤδη εἰς θέσιν νά εἰσέλθη εἰς τήν ἀποφασιστικήν φάσιν ἀντιμετωπίσεως τῶν μακροχρονίων προβλημάτων της.

»Ὁ ἑλληνικός λαός, ἐξασφαλίσας διά τῆς ψήφου του πολιτικήν σταθερότητα, καί ἀπαλλαγείς ἀπό τήν ἀγωνίαν τήν ὁποίαν προεκάλει ἡ οἰκονομική ἀστάθεια, εὐλόγως ἀνέμενε τήν ἀνάληψιν εὐρυτέρας προσπαθείας, ἡ ὁποία θά ἐπετάχυνε τήν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ του ἐπιπέδου.

»Ὡς ἔχει ἤδη ἐξαγγελθῆ, εἰς τό πλαίσιον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, προέχουσα σημασία ἀποδίδεται εἰς τήν ὀργάνωσιν ἑνός ἰσχυροῦ οἰκονομικοτεχνικοῦ ἐπιτελείου, ἔργον τοῦ ὁποίου θά εἶναι ἡ μελέτη τόσον τῶν τρεχόντων ὅσον καί τῶν μακροχρονίων οἰκονομικῶν προβλημάτων, ὥστε ὑπό τό φῶς μιᾶς συστηματικῆς προεργασίας νά ὑποβοηθῆται ἡ Κυβέρνησις ἀποτελεσματικῶς εἰς τήν λῆψιν τῶν ἀποφάσεών της.

»Μέ γνώμονα τάς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος καί τήν ἐμπειρίαν ἐκ τῶν ὅσων ἰσχύουν εἰς τάς περισσότερον προοδευμένας χώρας διεπιστώθη ὅτι, α) ἡ μελέτη τῶν ἀντικειμένων τῆς τρεχούσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, β) ἡ κατάρτισις μακροχρονίων προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί γ) ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς των, ἀποτελοῦν τάς τρεῖς βασικάς λειτουργίας ἑνός τοιούτου οἰκονομικοτεχνικοῦ ἐπιτελείου.

»Οὕτω, ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τήν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπάρχουσα ὀργάνωσις ἀνταπεκρίνετο εἰς τάς ἀνάγκας, τάς διαμορφουμένας ἐκ τῶν καθωρισμένων μέχρι τοῦδε ἐπιδιώξεων, ὥστε νά ἀποκτήση ἡ χώρα κεντρικόν ἐπιτελικόν ὄργανον, ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένον, τό ὁποῖον νά ἐπωμισθῆ τήν εὐθύνην τῆς οἰκονομικῆς της ἀναπτύξεως. Ἐπί τῇ βάσει τῆς νέας διαρθρώσεώς του, τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ θά ἀποτελεσθῆ ἐκ τριῶν βασικῶν τομέων.

»Ὁ πρῶτος, τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, θά ἔχη ὡς ἔργον τήν μελέτην τῶν τρεχόντων ζητημάτων καί τήν παρακολούθησιν τῶν σημειουμένων ἐξελίξεων εἰς τήν σφαῖραν τῶν δημοσιονομικῶν, πιστωτικῶν, νομισματικῶν κ.λ.π. φαινομένων. Ἐξ ἄλλου, λόγω τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας, ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τήν ἀνάπτυξιν ἐπαφῶν μέ τούς διεθνεῖς οἰκονομικούς ὀργανισμούς καί τήν παρακολούθησιν τῆς δραστηριότητός των, ὥστε ἡ Κυβέρνησις θά ἐπωφελῆται, ἐγκαίρως καί ἀποτελεσματικῶς, τῶν πλεονεκτημάτων τά ὁποῖα οἱ ὀργανισμοί οὗτοι παρέχουν, ἡ Διεύθυνσις τῶν Ἐξωτερικῶν Συναλλαγῶν τοῦ τομέως τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, διευρύνεται εἰς τρόπον ὥστε νά δύναται νά ἀνταποκριθῆ πλήρως εἰς τήν ἀποστολήν της.

»Ὁ δεύτερος τομεύς, τοῦ Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ, θά ἔχη ὡς ἔργον, εὐθύς μέν ἀμέσως, τήν ἐπεξεργασίαν καί βελτίωσιν τοῦ δημοσιευθέντος ἤδη προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος, ὥστε νά καταστῆ τοῦτο ὁριστικόν, ἐν συνεχείᾳ δέ τάς ἐκάστοτε ἀναγκαίας προσαρμογάς του πρός τάς νεοδημιουργουμένας συνθήκας. Τοῦ τομέως τοῦ Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ θά προΐσταται συμβούλιον ἐξ οἰκονομολόγων καί τεχνικῶν, τό ὁποῖον θά ὑποβοηθῆται εἰς τό ἔργον του, ἀφ' ἑνός μέν, ὑπό εἰδικῶν κατά θέματα ὑπηρεσιῶν καί ἐπιτροπῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὑπό μιᾶς μονίμου Διευθύνσεως Ἐπεξεργασίας Προγραμμάτων, ἡ ὁποία θά συνθέτη τά πορίσματα καί τάς ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἀποδίδουσα μεγίστην σημασίαν εἰς τήν δημιουργίαν πλήρως ἀποδοτικῆς ὑπηρεσίας Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ μετεκάλεσεν, ὅπως ὑποβοηθήσουν τό ἔργον της κατά τά πρῶτα στάδια, τρεῖς Ἰταλούς ἐμπειρογνώμονας μέ ἐπί κεφαλῆς τόν καθηγητήν κ. Σαρατσένο. Ἡ ὁμάς αὕτη ἐμπειρογνωμόνων, ἡ ὁποία θά παραμείνη ἐπί μακρόν, θά ἀποτελέση εὐκαιρίαν διά τούς Ἕλληνας προγραμματιστάς νά ἀντλήσουν ἐμπειρίαν πολύτιμον διά τό περαιτέρω ἔργον των.

»Τέλος, ὁ τρίτος τομεύς θά ἔχη ὡς ἔργον τήν παρακολούθησιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν οἰκονομικῶν προγραμμάτων καί εἰδικώτερον τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων.

»Τό νέον ὅμως ὀργανωτικόν σχῆμα τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ μικράν ἀξίαν θά εἶχεν, ἐάν δέν ἐξησφαλίζετο ἡ στελέχωσις μέ τά ἀναγκαῖα εἰς ἀριθμόν καί ποιότητα πρόσωπα. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις μέ μόνα κριτήρια τήν ἱκανότητα, τάς γνώσεις καί τήν ἐμπειρίαν ἀπεφάσισε νά κινητοποιήση ὅ,τι ἡ χώρα διαθέτει εἰς ἔμψυχον ὑλικόν. Οὕτω, ὑπό μορφήν πλήρους ἢ μερικῆς ἀπασχολήσεως, οἰκονομολόγοι καί τεχνικοί, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν εἰς τάς μεγάλας Τραπέζας, ὡς καί εἰς ἄλλους δημοσίους ὀργανισμούς, θά ἀποσπασθοῦν εἰς τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ διά νά προσφέρουν τάς ὑπηρεσίας των. Ἐπίσης, διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς πλαισιώσεως τοῦ ὑπουργείου θά χρησιμοποιηθοῦν ὡς εἰδικοί συνεργάται καί ἄλλα πρόσωπα διαθέτοντα εἰδικήν κατάρτισιν, εἰς τά ὁποῖα ὅμως μέχρι σήμερον δέν ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νά προσφέρουν τάς ὑπηρεσίας των εἰς τό Δημόσιον.

»Ἡ Κυβέρνησις, μέ τό νέον σχῆμα τοῦ ὑπουρ-

γείου Συντονισμοῦ καί τόν ἐμπλουτισμόν του μέ νέα πρόσωπα, πιστεύει ὅτι δημιουργεῖ μίαν κυψέλην, ἡ ὁποία ὄχι μόνον θά ὑποβοηθήση εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων κατά τρόπον ἀποτελεσματικώτερον καί ταχύτερον ἤ μέχρι σήμερον, ἀλλά καί θά δημιουργήση στελέχη ἐξωπλισμένα μέ τήν ἀπαραίτητον ἐμπειρίαν».

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, ἀπευθύνει πρός τόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο διάγγελμα:

«Ἡ 25η Μαρτίου μᾶς καλεῖ νά στρέψωμεν εὐλαβῆ τήν σκέψιν εἰς τό μέγα παρελθόν καί νά τιμήσωμεν τήν μνήμην ὅλων ἐκείνων, ἐπωνύμων καί ἀνωνύμων, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν καί ἐθυσιάσθησαν ὑπέρ τῆς πατρίδος.

»Ἡ ἐπανάστασις τοῦ '21, καθώς καί ὅλοι οἱ ἀπελευθερωτικοί ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων, κατέδειξαν τήν ὑπεροχήν τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος εἰς τήν ἱστορίαν. Οἱ βωμοί καί αἱ ἑστίαι, ὑπέρ τῶν ὁποίων ἐθυσιάσθησαν οἱ μάρτυρες καί ἥρωες τοῦ γένους, εἶναι βωμοί ἠθικῆς, ἐλευθερίας καί ἑστίαι ἀνθρωπιστικοῦ καί χριστιανικοῦ πνεύματος. Τήν μνήμην τῶν θυσιασθέντων κατά καιρούς διά τήν ἰδέαν καί τήν γῆν τῆς Ἑλλάδος τιμῶμεν μόνον τότε εἰλικρινῶς καί ἐμπράκτως, ὅταν εἴμεθα ἀποφασισμένοι νά μείνωμεν πιστοί εἰς τά ἑλληνικά καί χριστιανικά ἰδεώδη, τά ὁποῖα ἐνέπνευσαν τήν θυσίαν των.

»Ἐκδήλωσις καί συνέχεια τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ὑπῆρξε καί ἡ προσπάθεια τήν ὁποίαν ἀνέλαβε τό ἔθνος διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν Κυπρίων. Ἀπεδύθη εἰς ἕνα σκληρόν καί ἄνισον ἀγῶνα καί δύναται σήμερον νά ἔχη τήν ἱκανοποίησιν ὅτι τόν ἔφερεν εἰς πέρας κατά τρόπον, ὅστις συνδυάζει τήν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου μέ τήν ἀποκατάστασιν παλαιῶν καί χρησίμων διά τό ἔθνος συμμαχιῶν.

»Κατά τήν ἱεράν αὐτήν ἡμέραν, στρέφοντες τό βλέμμα πρός τάς χιλιετηρίδας, τάς ὁποίας διήνυσε τό γένος, χωρίς ποτέ νά ἀπολέση τήν συνείδησιν τῆς συνεχείας του καί τήν ἱστορικήν φυσιογνωμίαν του, ὀφείλομεν νά παραδειγματιζώμεθα καί νά ἀντλοῦμεν τήν πίστιν ἐκείνην ἡ ὁποία εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητος διά τόν εἰρηνικόν καί δημιουργικόν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος θά μᾶς ὁδηγήση εἰς τήν ὁλικήν εὐημερίαν καί εἰς μίαν πνευματικήν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἔθνους».

Ἄκρως ἐνδεικτικός τοῦ φιλικοῦ κλίματος πού ἔτεινε νά χαρακτηρίσει τίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις μετά τήν ὑπογραφή τῶν συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο, εἶναι ὁ θερμός τόνος τοῦ συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Τουρκίας, Α. Μεντερές, πρός τόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς, εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής ἔχων τήν εὐκαιρίαν νά ἀπευθύνω πρός ὑμᾶς τά θερμότατα συγχαρητήριά μου καί τάς πλέον εἰλικρινεῖς εὐχάς διά τήν εὐτυχίαν καί τήν εὐημερίαν τοῦ εὐγενοῦς, φίλου καί συμμάχου ἑλληνικοῦ ἔθνους».

28 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται σέ συνεργασία τόν ὑπουργό Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, πρός τόν ὁποῖο δίνει ἐντολή νά ἐκδηλωθεῖ ἀμέσως ἡ κρατική παρέμβαση γιά τήν ἀγορά καπνῶν τῶν κλασικῶν περιφερειῶν, μέσω τῶν ἐντολοδόχων τοῦ δημοσίου.

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Μετά τήν ἀποπεράτωσή τους, ἐγκαινιάζεται ἡ λειτουργία τῶν ἔργων τῆς πλατείας Ὁμονοίας. Στήν τελετή παρέστησαν ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁ ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας, μέλη τῆς Κυβερνήσεως καί ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν.

Ὁ ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, στή διάρκεια σύντομης ὁμιλίας, ἀναφέρθηκε στίς δυσκολίες πού χρειάστηκε νά ἀντιμετωπιστοῦν γιά τήν ταχεία ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου, τό ὁποῖο στοίχισε 60 περίπου ἑκατομμύρια δραχμές.

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐμπορίου, τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία συζητεῖται τό πρόβλημα τῆς καλύτερης προωθήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καί συγκροτεῖται ἐπιτροπή, ὑπό τόν ὑφυπουργό Ἐμπορίου, Κ. Χρυσανθόπουλο, μέ ἀποστολή νά ὑποβάλει σχετική ἔκθεση στόν πρωθυπουργό.

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, προεδρεύει στήν πρώτη πανηγυρική συνεδρίαση τοῦ συμβουλίου τοῦ Ὀργανισμοῦ Χειροτεχνίας καί Οἰκοτεχνίας.

Ὁ Ν. Μάρτης ἐπεσήμανε ὅτι μέ τή σύσταση τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία ἑνός νέου πλουτοπαραγωγικοῦ κλάδου στήν ἐθνική οἰκονομία, ὁ ὁποῖος θά ἐξασφαλίσει σημαντικό πρόσθετο εἰσόδημα, ἰδίως σέ τμήματα τοῦ ὀρεινοῦ καί νησιωτικοῦ πληθυσμοῦ, ἀμβλύνοντας ταυτόχρονα τό πρόβλημα τῆς ὑποαπασχολήσεως, πού συνέχεται μέ τήν εἰσαγωγή μηχανικῶν μέσων στήν παραγωγή, καί ὑπογράμμισε τό ἔντονο ἐνδιαφέρον τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τόν ὀργανισμό, τή σύσταση τοῦ ὁποίου χρημα-

Ἐγκαίνια τῶν νέων ἔργων στήν Ὁμόνοια. Ὁ Σ. Γκίκας ὑποδέχεται τόν πρωθυπουργό.

τοδότησε ἡ Κυβέρνηση μέ ἐπαρκῆ κεφάλαια.

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται, στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν καί Προεδρίας, τοῦ μόνιμου ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, τοῦ πρέσβεως στήν Ἄγκυρα, Γ. Πεσμαζόγλου, καί ἁρμόδιων παραγόντων. Θέμα τῆς συσκέψεως ἀποτέλεσαν οἱ συνομιλίες μέ τήν τουρκική ἡγεσία κατά τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ Ε. Ἀβέρωφ στήν Ἄγκυρα, καθώς καί οἱ ἐργασίες τῶν ἐπιτροπῶν πού ἀσχολούνταν μέ τήν ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης καί Λονδίνου.

3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, Συγκοινωνιῶν - Δημοσίων Ἔργων καί Βιομηχανίας, καθώς καί τῶν διοικητῶν τῶν τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἐθνικῆς. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν μέ ἀντικείμενο τήν κατάρτιση τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ὁ πρωθυπουργός ὑπογράμμισε σχετικά τήν ἀνάγκη γιά τήν ἐκτέλεση βασικῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, τήν ἀναμόρφωση τῆς οἰκονομίας τῆς ἀγροτικῆς οἰκογένειας, τήν αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, τή βελτίωση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου καί γενικότερα τῶν συγκοινωνιῶν, καί τήν ἐπέκταση τοῦ πενταετοῦς τουριστικοῦ προγράμματος. Μέ βάση τίς διαπιστώσεις αὐτές, ζήτησε τήν ἐπίσπευση τῶν ἐργασιῶν ὥστε νά παρουσιαστεῖ στό λαό ἄρτιο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα.

5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Διενεργοῦνται σέ ὁλόκληρη τή χώρα ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη νέων δημοτικῶν καί κοινοτικῶν ἀρχῶν.

Σύμφωνα μέ τίς διαπιστώσεις ἀντικειμενικῶν παρατηρητῶν, ὑπερψηφίστηκαν οἱ ἀνεξάρτητοι συνδυασμοί, ἐνῶ ἡ δύναμη τῆς ΕΔΑ σημείωσε σημαντική κάμψη, ὅπου τό κόμμα αὐτό ἔθεσε πολιτικό θέμα. Τά συγκεντρωτικά ἀποτελέσματα τοῦ ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν ἀναφέρουν ὅτι, ἀπό τούς 225 δήμους καί τίς 5.769 κοινότητες, τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἔθεσαν πολιτικό θέμα σέ 78 δήμους καί κατεψηφίστηκαν στούς 64, ἐνῶ σέ ἐλάχιστες περιπτώσεις ἐπικράτησαν σέ κοινότητες.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε, σχετικά, τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Συνεπής πρός τήν ἀρχήν, τήν ὁποίαν ἔθεσα, ὅπως μή δοθῆ πολιτικός χαρακτήρ εἰς τάς δημοτικάς ἐκλογάς, ἄν καί πολλάκις προκληθείς, ἀπέφυγα καθ' ὅλην τήν προεκλογικήν περίοδον νά ὁμιλήσω. Ἤδη μετά τήν ἔκφρασιν τῆς λαϊκῆς θελήσεως, δικαιοῦμαι νά ἐξάρω τήν ἐθνικήν σημασίαν τοῦ γεγονότος ὅτι κατά τάς χθεσινάς ἐκλογάς, ὁ λαός, προστατεύων τήν τοπικήν αὐτοδιοίκησιν καί τό ἐλεύθερον πολίτευμα τῆς χώρας, ἀντέδρασεν ὑγιῶς καί ἀπεδοκίμασε τήν ΕΔΑ, ἡ ὁποία ὑπέστη σαφῆ ἥτταν ἀπολέσασα μέγα μέρος της δυνάμεώς της.

»Χειροτέραν ἀκόμη τύχην ἔχουν καί ἄλλα κόμματα, τά ὁποῖα μιμούμενα τήν ΕΔΑ ἠθέλησαν νά θέσουν καί αὐτά πολιτικόν θέμα. Ὁ ἑλληνικός λαός ἐν τῇ μεγάλῃ του πλειοψηφίᾳ ἀπεδοκίμασεν ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τόν τόπον αὐτόν ἐπιδιώκουν νά ὑπάρχῃ μόνιμος καί διαρκής ἀνωμαλία. Ἐπιθυμῶ, ἐπίσης, νά ἐξάρω ἰδιαιτέρως τήν τάξιν καί τήν ἠρεμίαν μέ τήν ὁποία διεξήχθησαν αἱ ἐκλογαί εἰς ὁλόκληρον τήν χώραν».

Τήν ἴδια εἰκόνα ἀποδίδουν καί τά ἀντιπροσωπευτικότερα ὄργανα τοῦ ἡμερήσιου ἀθηναϊκοῦ τύπου. Τό «Βῆμα» παρατηρεῖ ὅτι «ὁ ἑλληνικός λαός ἔδωσε σκληρόν καί διδακτικόν μάθημα πρός ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι περιφρονοῦντες τήν κοινήν λογικήν καί παραγνωρίζοντες τήν ὀρθοφροσύνην καί τό πολιτικόν αἰσθητήριον τῶν συμπατριωτῶν των ἀνέμιξαν εἰς μίαν καθαρῶς δημοτικήν ἀναμέτρησιν θέματα πολιτικά ἄσχετα πρός αὐτήν, ἰδίως στήν ἄκραν ἀριστεράν, ἡ ὁποία εἶδε περιοριζομένην τήν δύναμίν της»[14]. Ἡ «Καθημερινή» ὑπογραμμίζει «τήν σοβαράν κάμψιν τῆς δυνάμεως τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἀποτέλεσμα τό ὁποῖον προέβλεπεν ἡ ἡγεσία της καί δι' αὐτό ἐξαπέλυσε τήν προπαγάνδαν περί τῆς ἀσκουμένης ὑπό τῆς Κυβερνήσεως τρομοκρατίας ὥστε να ἐξασφαλίση ἐπιχειρήματα δικαιολογητικά τῆς μειώσεως τῆς δυνάμεώς της» καί σημείωσε, ἐπίσης, ὅτι «τά ἄλλα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως τά θέσαντα εἰς μερικάς περιφερείας αὐτοτελῶς πολιτικόν ζήτημα δέν εἶχον ἀπήχησιν εἰς τήν κοινήν γνώμην»[15]. Ἡ «Ἀκρόπολις» ἐπισημαίνει τήν ἥττα τῆς ἀριστερᾶς, τήν ὁποία ἀποδίδει στή «μεταμέλεια τῶν παραπλανηθέντων τῶν ἐκλογῶν τοῦ Μαΐου, εἰς τήν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ, μέ τήν ὁποία κατέρρευσεν ἡ διαβρωτική τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος δημοκοπία καί εἰς τήν ἐργώδη προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος, τό ὁποῖον ὑπῆρξεν καί ἔτος ἀποδόσεως ἄλλων προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι κατεβλήθησαν κατά τήν προηγηθεῖσαν διετίαν» καί καλεῖ τήν Κυβέρνηση «νά ἴδη ἐπιπροσθέτους ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς σημειωθείσης μεταστροφῆς καί νά ἐξαφανίση, τό ταχύτερον δυνατόν, ὅλους τούς ἀπομένοντας λόγους, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων ἐθνικό-

φρονες Ἕλληνες εἶχον διολισθήσει πρός τήν ἀντεθνικήν παράταξιν»[16].

Τέλος ἡ «Αὐγή» ἰσχυρίζεται ὅτι «οἱ ἐκλογές ἦταν νόθες κάτω ἀπό καθεστώς τρομοκρατίας» καί ὅτι «δέν ἄλλαξε ἡ γενική εἰκόνα τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας»[17].

Χαρακτηριστικές ἐξάλλου εἶναι οἱ διαπιστώσεις τῶν «Times» τοῦ Λονδίνου:

«Κατέστησαν ἔκδηλοι μερικαί τάσεις: ὅτι ἡ δημοτικότης τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ ηὐξήθη καί τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τά ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν τάς ἐκλογάς διά νά δοκιμάσουν τάς λαϊκάς ἀντιδράσεις εἰς τό ζήτημα τῆς διευθετήσεως τοῦ Κυπριακοῦ, ἐδοκίμασαν μεγάλην ἀπογοήτευσιν»[18].

Τό ἀποτέλεσμα τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, πάντως, θά δώσει ἀφορμή γιά ἐξαγωγή σημαντικῶν συμπερασμάτων γιά τήν ἐσωτερική πολιτική σκηνή. Εἰδικότερα, ἡ ἀποδοκιμασία τῆς ΕΔΑ, ὅπου αὐτή ἔθεσε πολιτικό θέμα, καί ἡ ὑπερψήφιση τῶν φιλικῶν πρός τήν ΕΡΕ, ἤ τῶν ἀνεξάρτητων, συνδυασμῶν, θά ἐπιβεβαιώσει τήν αὐξανόμενη ἐπιρροή τῆς Κυβερνήσεως στό ἐκλογικό σῶμα, ἀλλά δέν θά ἀποκρύψει τήν ἐντεινόμενη κρίση στή μή κομμουνιστική ἀντιπολίτευση, πού εἶχε, γιά μιά ἀκόμη φορά, δεῖ τήν ἐκλογική της ἐπιρροή νά μειώνεται, ἐξαιτίας τῆς πολυδιάσπασης καί ἀσυνεννοησίας πού ἐπικρατοῦσε στίς τάξεις της.

Κατακερματισμένος ἤδη ἀπό χρόνια, ὁ κεντρῶος χῶρος εἶχε καί πάλι κλυδωνιστεῖ ἀπό τή διάσπαση καί τῶν Φιλελευθέρων, τό 1958, πού τελικά ὁδήγησε στήν ἐπικράτηση τοῦ Σ. Βενιζέλου στήν ἡγεσία τοῦ κόμματος, ἀλλά καί στή δημιουργία τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν, ὑπό τόν Γ. Παπανδρέου. Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1959, τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων βρισκόταν σέ ἐπαφή μέ τούς Προοδευτικούς τοῦ Σπ.Μαρκεζίνη γιά πιθανή μελλοντική τους συνεργασία, ἐνῶ ὁ Γ. Παπανδρέου ἔτεινε νά προσεγγίσει τήν Κυβέρνηση[19]. Ταυτόχρονα, ἡ εἰκόνα περιπλεκόταν ἀπό τήν ὕπαρξη τῶν ἄλλων μικρῶν κεντρώων σχηματισμῶν, πού διαφύλατταν ζηλότυπα τήν πολιτική τους ἀνεξαρτησία. Ἡ πολυδιάσπαση τοῦ Κέντρου καί ἡ ἐμφανής ἀδυναμία τῶν πολιτικῶν του φορέων νά συνεννοηθοῦν, δημιουργοῦσε τόν κίνδυνο μιᾶς νέας πολώσεως μεταξύ τῆς Ἀριστερᾶς καί τοῦ ὑπόλοιπου πολιτικοῦ φάσματος, πού εἶχε ἀποδειχθεῖ τόσο καταστροφική στή δεκαετία τοῦ 1940, καί πού ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπιθυμοῦσε νά ἀποφύγει, ὥστε νά μήν ἐμπλακεῖ ξανά ὁ τόπος σέ περιπέτειες.

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Μετά τήν ἔγκριση ἀπό τόν κυβερνήτη τῆς Κύπρου, Χ. Φούτ, τοῦ πίνακα τῶν ὑποψήφιων ὑπουργῶν τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς νήσου, συνέρχεται σέ πρώτη συνεδρίαση ἡ Μεταβατική Ἐπιτροπή Κύπρου.

Στή διάρκεια τῆς συνεδριάσεως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος καί ὁ ἡγέτης τῶν Τουρκοκυπρίων, Δρ. Κιουτσούκ, εὐχαρίστησαν τόν κυβερνήτη γιά τό πνεῦμα καλῆς θελήσεως πού ἐπέδειξε, τόνισαν ὅτι ἀνοίγεται νέο κεφάλαιο στήν ἱστορία τῆς Κύπρου καί ἔπλεξαν τό ἐγκώμιο τῶν Κ. Καραμανλῆ καί Α. Μεντερές πού ἀναβίωσαν τήν ἑλληνοτουρκική φιλία καί συνεργασία, πού θεμελειώθηκαν ἀπό τό Βενιζέλο καί τόν Κεμάλ.

Ἡ σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ἡ ἑξῆς: Μακάριος (Ἐξωτερικῶν), Π. Πασχαλίδης (Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας), Γ. Κληρίδης (Δικαιοσύνης), Π. Γεωρκάτζης (Ἐργασίας), Α. Γεωργιάδης (Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων), Α. Παπαδόπουλος (Ἐσωτερικῶν), Ρ. Θεοχάρους (Οἰκονομικῶν), Ν. Μανιέρα (Ὑγείας), Ο. Ὀρέκ (Ἀμύνης) καί Φ. Πλουμέρ (Γεωργίας).

Ὁ Ε. Ἀβέρωφ σημείωσε στά ἀπομνημονεύματά του ὅτι ἡ ἐπιλογή τοῦ Μακαρίου νά χρησιμοποιήσει πρώην στελέχη τῆς ΕΟΚΑ, δυσαρέστησε τό Γρίβα, πού διέβλεπε στήν ἐνέργεια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τή διάθεση νά μειωθεῖ ἡ ἐπιρροή τοῦ πρώην ἀρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ στά παλαιά του στελέχη[20].

7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός δέχεται τούς προέδρους τῶν Ἐμπορικῶν Συλλόγων Ἀθηνῶν καί Πειραιῶς, οἱ ὁποῖοι θέτουν ὑπόψη του τά σημαντικότερα ζητήματα τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου καί διαμαρτύρονται γιά τήν ἐπιβολή συναλλαγματικῶν περιορισμῶν σέ ὁρισμένα εἴδη πού εἰσάγονται ἀπό χῶρες τῆς Εὐρώπης, τίς ΗΠΑ καί τόν Καναδᾶ.

Μετά τό διάβημα τῶν Ἐμπορικῶν Συλλόγων, ὁ Κ. Καραμανλῆς συγκαλεῖ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, ἁρμοδίων παραγόντων, τῶν προέδρων τῶν ἐπιμελητηρίων καί τῶν ἐμπορικῶν συλλόγων, τοῦ Συνδέσμου Ἐξαγωγέων καί ἄλλων ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως τονίζει:

«Βασική ἐπιδίωξις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, διά νά ἐπιτευχθῆ δέ αὕτη πρέπει νά αὐξηθῆ ἡ παραγωγή. Παραλλήλως ὅμως πρός τήν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς πρέπει νά διασφαλισθῆ ἡ τοποθέτησίς της, πρός τοῦτο δέ εἶναι ἀνάγκη νά ἐπιδιωχθῆ μέ πᾶν δυνατόν μέσον ἡ αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων. Ἐπιβάλλεται πρός τοῦτο νά ληφθοῦν ὅλα ἐκεῖνα τά μέτρα, τά ὁποῖα θά ἐπιτρέψουν τήν πραγματοποίησιν τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί αἱ ἀνακοινωθεῖσαι ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορίου κ. Δερτι-

λῆ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου».

Καί ἀφοῦ κατέληξε μέ τή δήλωση ὅτι *«αἱ ἐξαγγελθεῖσαι ἤδη ἀποφάσεις θά ἐφαρμοσθοῦν»*, ζήτησε *«τήν συνδρομήν τῶν παρισταμένων διά τήν ἀδιάβλητον καί δικαιωτέραν δυνατήν ἐφαρμογήν τῶν μέτρων»*.

7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ἐκδηλώνεται κρίση στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ ἀφορμή τήν πλήρωση κενῶν μητροπολιτικῶν ἑδρῶν, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ καί στή ματαίωση τῆς προγραμματισμένης συνεδριάσεως τῆς Συνόδου, παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Ὁ πρωθυπουργός, στήν προσπάθειά του νά συμβάλει στήν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν, συναντᾶται μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Θεόκλητο καί ζητεῖ, στίς 10 Ἀπριλίου, *«ἄμεσον τερματισμόν τοῦ θέματος καί ἀποκατάστασιν τῆς γαλήνης μεταξύ τῆς ἡγεσίας τοῦ κλήρου»*. Πρός τόν πρωθυπουργό, ἐξάλλου, ἀπευθύνεται μέ ἐπιστολή του καί ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, Ἀθηναγόρας:

«Ἐξοχώτατε κύριε πρόεδρε,

»Πόθον τρέφομεν ὑποκάρδιον ὅπως βλέπωμεν τήν προσφιλῆ τῆς Μητρός Ἐκκλησίας θυγατέρα, τήν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀναπτύσσουσαν μεγαλουργόν δρᾶσιν ἔκ τε τῆς προνομιούχου ἐν τῷ συστήματι τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν θέσεως αὐτῆς, τῆς ἀποστολῆς καί τῆς εὐθύνης, ἥν ἔχει ἔναντι τῆς Πολιτείας καί τοῦ εὐσεβοῦς Πληρώματος, ἅμα δι' ἐπίκουρον προσερχομένην καί πρός ἑτέρας Ἐκκλησίας, ἐμπεριστάτους διατελούσας καί ἑκάστοτε εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις περιερχομένας.

»Οὐ μήν δέ ἀλλά καί τό ὄνομα τοῦ Παναγάθου Θεοῦ πολλάκις ἐδοξολογήσαμεν, ἐπί τῷ ἐκδηλουμένῳ στοργικῷ ἀπό μέρους τῆς Ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἰδίᾳ δέ τῆς Ὑμετέρας προσφιλοῦς καί περισπουδάστου ἡμῖν Ἐξοχότητος, ἐνδιαφέροντι καί τῇ ἰδιαιτέρᾳ προσοχῇ Αὐτῆς πρός τήν Ἐκκλησίαν ταύτην.

»Οὕτω βαθεῖαν, ὡς εἰκός, ἐδοκιμάσαμεν λύπην, πληροφορηθέντες τήν δημιουργηθεῖσαν, κατά τήν τελευταίαν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς παρελθούσης Τρίτης, 7ης τρέχοντος μηνός Ἀπριλίου, ἔκρυθμον κατάστασιν ἐκ τῆς στάσεως ἑπτά Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, ὡς καί τά θλιβερά παρεπόμενα, ἅτινα γνωσθέντα ἐνταῦθα προυξένησαν κατάπληξιν βαθυτάτην.

»Προαγόμεθα τοίνυν ἐκφράσαι τήν πολλήν ἡμῶν ψυχικήν κατάθλιψιν ἐκ τούτων καί γνωρίσαι τῇ Ὑμετέρᾳ φίλῃ Ἐξοχότητι, ὅτι ὁλόθυμον παρέχομεν τῇ Α. Μακαριότητι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτῳ, καί Προέδρῳ Μονίμῳ καί Κανονικῷ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου αὐτῆς, πλήρη τήν συμπαράστασιν ἡμῶν καί τήν ἀδελφικήν συναντίληψιν ἐπί τοῖς οὑτωσί διαδραματισθεῖσιν.

»Οὐχ ἧττον καί τήν Ὑμετέραν ἐρίτιμον Ἐξοχότητα ἐπιθυμοῦμεν παρακαλέσαι, ὅπως, ἐν τῷ ζωηρῷ ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας ἐνδιαφέροντι Αὐτῆς, εὐαρεστηθῇ μετά προσοχῆς νά ἀπίδῃ πρός τήν δημιουργηθεῖσαν ἔκρυθμον ταύτην ἐκκλησιαστικήν κατάστασιν καί διενεργήσῃ τό προσῆκον πρός εὐκταῖον τερματισμόν αὐτῆς καί ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως τῶν πραγμάτων συνωδά τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, τῇ μακραίωνι Ἐκκλησιαστικῇ Παραδόσει καί τῷ Καταστατικῷ Χάρτῃ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τῇ πράξει αὐτῆς.

»Πεποιθότες ὅτι ἡ Ὑμετέρα φίλη Ἐξοχότης πᾶσαν θέλει καταβάλη προσπάθειαν, ἵνα πρός τῇ τακτικῇ καί καλῇ πορείᾳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτόθι πραγμάτων περισωθῇ καί τό γόητρον τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς προσήκει ἄλλωστε τῷ ἀξιώματι Αὐτοῦ καί δή κατά τούς δυσχειμέρους τούτους, οὓς διέρχεται σήμερον ἡ ἀνθρωπότης καί ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καιρούς, εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ἐπί πᾶσι καί τά κράτιστα αἰτούμενοι Αὐτῇ, διατελοῦμεν μετ' ἐξιδιασμένης τιμῆς καί θερμῆ ἀγάπῃ»[21].

Ὁ πρωθυπουργός, μετά ἀπό συνεργασία του μέ τόν ὑπουργό Παιδείας, δίνει ἐντολή γιά τήν ἔκδοση κυβερνητικῆς ἀνακοινώσεως, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἡ παρέμβαση τῆς πολιτείας, μέ τή σύμφωνη γνώμη καί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, γίνεται «διά νά ἀποτρέψῃ παρόμοια ζητήματα εἰς τό μέλλον ἀλλά καί νά θεμελιώσῃ τήν περαιτέρω λειτουργίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπί ὑγιεστέρων καί σταθερωτέρων βάσεων». Καί εἰσηγεῖται τήν υἱοθέτηση σχεδίου Νόμου πού νά προβλέπει τό ἀμετάθετο τῶν μητροπολιτῶν μέ τρεῖς ἐξαιρέσεις καί τή δυνατότητα ρυθμίσεως μέ Β.Δ. τῶν προσόντων τῶν ἐκλογίμων πρός ἀρχιερατεία, τῆς διαδικασίας ἐκλογῆς, τοῦ ἀριθμοῦ καί τῶν ὁρίων τῶν μητροπόλεων, τοῦ τρόπου ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καθώς καί τῆς λειτουργίας τῆς Ἱεραρχίας. Τό σχέδιο θά τροποποιηθεῖ μερικά, βάσει καί τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Σέ παρέμβασή του κατά τή συζήτηση στή Βουλή τοῦ νομοσχεδίου «περί τροποποιήσεως τοῦ Νόμου 671/1943 "περί Καταστατικοῦ Χάρτου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος"», ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, θά ἐπισημάνει ὅτι «τό θέμα τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῇ βάσει τοῦ κρατοῦντος παρ' ἡμῖν συστήματος σχέσεων Ἐκκλησίας καί Κράτους, εἶναι θέμα μεγίστου ἐνδιαφέροντος, ἐκκλησιαστικοῦ, κοινωνικοῦ καί ἐθνικοῦ ἀκόμη, διότι ἀφορᾶ ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν, ὅστις κατά μοναδικήν ἐξαίρεσιν ἐν τῇ οἰκουμένῃ παρουσιάζει τό φαινόμενον τῆς κατά μέγα ποσοστόν ἐθνικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ὁμοιογενείας. Ἡ προκληθεῖσα διάστασις εἰς τούς κόλπους τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἦτο συνδεδεμένη μέ τήν πλήρωσιν ὡρισμένων μητροπολιτικῶν ἑδρῶν, ὡς καί μέ δύο ἄλλα μεγάλα θέματα, τό ἀμετάθετον καί τήν ἐκλογήν τῶν μητρο-

πολιτῶν ὑπό τοῦ συνόλου τῆς 'Ιεραρχίας»[22].

Μετά τήν ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου, ὁ πρωθυπουργός ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«'Από μακροῦ χρόνου εἶχε διαπιστωθῆ ἡ ἀνάγκη ὡρισμένων βασικῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τήν 'Εκκλησίαν, αἵτινες θά τῆς ἐπέτρεπον νά ἐκπληρώνη πληρέστερον τήν ἠθικήν καί ἐθνικήν ἀποστολήν της. Διά τοῦ ψηφισθέντος χθές νομοσχεδίου τίθενται αἱ βάσεις τῆς ἀναδιοργανώσεως αὐτῆς. Καλοῦνται ἤδη οἱ ἱεράρχαι νά ὁμονοήσουν καί νά συνεργασθοῦν μέ τήν πολιτείαν διά τήν ρύθμισιν τῶν θεμάτων ἐκείνων, τά ὁποῖα ἐδυσχέραινον τήν διοίκησιν καί τήν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας καί ὡδήγησαν εἰς τήν πρόσφατον θλιβεράν κατάστασιν.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ἀποφευχθοῦν εἰς τό μέλλον δημόσιαι ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι κλονίζουν καί τό κῦρος τῆς 'Εκκλησίας καί ἐπιτρέπουν εἰς τούς ἐχθρούς τῆς 'Εκκλησίας νά διασύρουν τήν ἡγεσίαν της».

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

'Ο Ι. Πεσμαζόγλου, σέ σειρά ὑπομνημάτων του πρός τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, ἀναλύει τίς θετικές προοπτικές πού διανοίγονται, ἐνόψει τῶν διαπραγματεύσεων γιά τή σύνδεση τῆς 'Ελλάδος μέ τήν ΕΟΚ.

Στό πρῶτο σχετικό σημείωμά του, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου παρατηρεῖ:

«Κατά τάς τελευταίας ἑβδομάδας ἐσημειώθησαν ἐξελίξεις ὡς πρός τάς σχέσεις τῆς 'Ελλάδος ἔναντι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος τῶν ἓξ ἠπειρωτικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, 'Ιταλίας, Βελγίου, 'Ολλανδίας καί Λουξεμβούργου):

»Πρῶτον, εἰς τήν ἔκθεσιν τοῦ πρόεδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς 'Επιτροπῆς (ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό ἀνώτατον ὑπηρεσιακόν καί διαπραγματευτικόν ὄργανον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος) σαφῶς ἀναγνωρίζεται ὅτι διά τάς εὐρωπαϊκάς ὑπό ἀνάπτυξιν χώρας, δηλαδή κυρίως τήν 'Ελλάδα, Τουρκίαν, 'Ιρλανδίαν καί 'Ισλανδίαν, θά πρέπει νά διαμορφωθοῦν αἱ λύσεις αἱ ὁποῖαι συνεζητήθησαν καί κατ' ἀρχήν συνεφωνήθησαν κατά τάς διαπραγματεύσεις τοῦ 1957 καί 1958 διά τήν ΕΖΕΣ. 'Η διακοπή τῶν διαπραγματεύσεων ἐκείνων ὀφείλεται εἰς θέματα ἀναγόμενα εἰς τάς μεταξύ τῶν βιομηχανικῶς προηγμένων χωρῶν σχέσεις, ἐνῶ ἀντιθέτως εἶχεν ἐπέλθει συμφωνία, κατ' ἀρχήν καί εἰς πολλάς οὐσιώδεις λεπτομερείας, ἐπί τῶν θεμάτων πού ἐνδιαφέρουν τήν 'Ελλάδα.

»Δεύτερον, τό ἐνδεχόμενον μιᾶς χωριστῆς συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν 'Επιτροπήν γίνεται κατ' ἀρχήν ἀποδεκτόν μετ' εὐμενείας καί προοπτικῆς πραγματοποιήσεως ἐντός τῶν προσεχῶν μηνῶν, ἴσως καί ἐντός τοῦ 1959. 'Η χωριστή αὐτή σύνδεσις ἤ σύμπραξις (Association) εἶναι ἡ μόνη δυνατή λύσις διά τήν 'Ελλάδα, διότι ἡ πλήρης εἴσοδος καί ἐξομοίωσις πρός τάς ἄλλας ἓξ χώρας (ὡς ἐνίοτε ὑποστηρίζεται) σημαίνει ἐγκατάλειψιν οἱασδήποτε ἰδιαιτέρας καί προνομιακῆς ὑπέρ ὑμῶν μεταχειρίσεως, ἡ δέ ἐφαρμογή τῶν δασμολογικῶν μειώσεων μέ τόν ἴδιον ρυθμόν ὁ ὁποῖος ἰσχύει διά τάς ἓξ χώρας θά ἔχη σοβαρώτατα δυσμενεῖς διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομικήν συνεπείας.

»Τρίτον, συνεφωνήθη ἐπίσκεψις εἰς 'Αθήνας, χωρίς νά ὁρισθῆ ὁ χρόνος —τοῦ προέδρου καί ἀντιπροέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς 'Επιτροπῆς διά τήν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων ἐπί τῶν βάσεων τάς ὁποίας ἀπεδέχθη ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική 'Επιτροπή, δηλαδή ἐπί ἐκείνων αἱ ὁποῖαι διεμορφώθησαν κατά τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ.

Σημασία ταχείας πραγματοποιήσεως μιᾶς συμφωνίας "συμπράξεως" μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα.

»'Η ἐπίτευξις συμφωνίας μέ βάσιν τάς γνωστάς προτάσεις τῆς 'Ελλάδος, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχήν ἐγένοντο ἀποδεκταί ἀπό τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν 'Επιτροπήν, εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας διά τούς ἐξῆς ἰδίως λόγους:

»Πρῶτον (ἐξαιρέσει ἀναβιώσεως μιᾶς πολυμεροῦς διαπραγματεύσεως ἐντός τοῦ ΟΕΟΣ), ἀποτελεῖ τήν μόνην καί σοβαράν εὐκαιρίαν συζητήσεως καί ἴσως οὐσιαστικῆς προωθήσεως τοῦ θέματος τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρός τάς εὐρωπαϊκάς χώρας. Εἰς τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ ἑλληνικήν ἐπιδίωξιν ἀπετέλεσεν ἡ ἀναγνώρισις τῆς κατά προτεραιότητα ἀπορροφήσεως (Priorité d'écoulement) τῶν κυριωτέρων ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων καί ἰδιαιτέρως καπνοῦ καί βάμβακος.

»Δεύτερον, ὑπάρχει σαφής προοπτική καθιερώσεως διαδικασίας χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τό ἑλληνικόν αἴτημα εἰς τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ ἦτο ἡ ἐξασφάλισις 300 ἑκατ. δολλαρίων ὑπό ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκούς ὅρους διά χρονικόν διάστημα 5 ἐτῶν. Τό ποσόν αὐτό εἶχον ἀποδεχθῆ καί ὑποστηρίξει καί οἱ ἐπί τούτῳ ὁρισθέντες ἐμπειρογνώμονες, αἱ δέ σχετικαί συζητήσεις μετά τῶν Εὐρωπαίων καί 'Αμερικανῶν ἀνεφέροντο εἰς τά ἀνωτέρω ποσά. Εἰς μίαν διαπραγμάτευσιν συμπράξεως μετά τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητας θά ἀναβιώση καί πάλιν τό θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως, εἰς τήν τελευταίαν δέ ἔκθεσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς 'Επιτροπῆς ἀναφέρεται συγκεκριμένως ἡ χρησιμοποίησις πρός τόν σκοπόν αὐτόν τῆς νεοσυσταθείσης Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης 'Επενδύσεων —καίτοι ἡμεῖς διεκδικοῦμεν τά 300 ἑκατ. ὑπό μορφήν λίαν μακροπροθέσμων καί χαμηλοτόκων δανείων δι' ἔργα ὑποδομῆς ἀπό εἰδικόν Ταμεῖον, ὡς τό προβλεπόμενον εἰς τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης διά τάς ἐξηρτημένας ὑπαναπτύκτους περιοχάς τῆς Γαλλίας καί τοῦ Βελγίου.

»Τρίτον, ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ἐπίσης καί τά ἤδη συμφωνηθέντα ὡς πρός τόν χρόνον καί ρυθμόν τῶν δασμολογικῶν μειώσεων. Ἔχει γίνει δεκτόν ὅτι ἐξαιρέσει ὡρισμένων περιωρισμένων μειώσεων τῶν ὑψηλοτέρων ἰδίως δασμῶν, αἱ συστηματικαί μειώσεις θά ἀρχίσουν μετά 10-12 ἔτη καί θά λάβουν χώραν ἐντός τῆς ἐν συνεχείᾳ δεκαπενταετίας. Κατά τό διάστημα αὐτό θά ἰσχύουν ὑπέρ ἡμῶν οἱ μειωμένοι δασμοί ἤ τό ἀδασμολόγητον πού θά διαμορφωθῆ μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν. Τοῦτο θά ἀποτελέση σημαντικήν προνομιακήν μεταχείρισιν ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία δύναται νά ὑποκινήση οὐσιώδη εἰσροήν ἐπι-

χειρηματικοῦ ἐνδιαφέροντος καί κεφαλαίων ἐξ Εὐρώπης καί Ἀμερικῆς.

»Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω θετικῶν λόγων, σοβαραί θά εἶναι αἱ ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι ἐπί τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί ἰδιαιτέρως ἐπί τῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν ἐάν δέν ἐπιτευχθῆ μία τοιαύτη συμφωνία "χωριστῆς συνδέσεως ἤ συμπράξεως" ἐντός τῶν προσεχῶν 12 μηνῶν, δεδομένου ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ὀργανοῦνται ἐπί νέας βάσεως αἱ εὐρωπαϊκαί οἰκονομίαι καί προβλέπεται καί ἡ ἀνάπτυξις γεωργικῶν προϊόντων ἀνταγωνιστικῶν πρός τά ἰδικά μας τόσον εἰς τήν Ἰταλίαν καί ἐν μέρει καί εἰς τήν Γαλλίαν ὅσον ἰδίως εἰς τάς γαλλικάς κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Προτεινόμεναι ἐνέργειαι

»Ἡ καταβληθεῖσα προσπάθεια προσεγγίσεως πρός τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα μέ βάσιν τά προταθέντα καί συμφωνηθέντα εἰς τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ ἐνδείκνυται τό ταχύτερον νά ἀξιοποιηθῆ. Πρός τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νά ὑπογραμμισθῆ καί προβληθῆ ἡ σημασία τήν ὁποίαν ἀποδίδει ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἰς τήν ἐπίτευξιν μιᾶς τοιαύτης συμφωνίας δι' ἐνεργειῶν ἰδίως πλησίον τῶν Κυβερνήσεων Ἰταλίας, Γερμανίας καί Γαλλίας.

»Εἰδικώτερον:

»Πρῶτον, πρέπει νά γίνουν ἐπί ἀνωτάτου ἐπιπέδου προπαρασκευαστικά διαβήματα εἰς τάς Κυβερνήσεις τῶν ἓξ χωρῶν. Ἔχουν ἤδη γίνει εἰς Παρισίους ἐκ μέρους τοῦ Ἕλληνος πρεσβευτοῦ καί τοῦ κ. Χρηστίδη ὡς ἐπίσης καί τοῦ κ. Ζαμαρία εἰς Βρυξέλλας, κατόπιν ὁδηγιῶν ἐξ Ἀθηνῶν καί ἰδιαιτέρας ἐντολῆς τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κατά τήν πρό μηνῶν διέλευσίν του ἐκ Παρισίων. Ἀνάλογοι ἐνέργειαι θά γίνουν ἐντός τῶν ἡμερῶν εἰς τήν Χάγην. Πρέπει νά γίνουν καί εἰς Ρώμην καί Βόννην.

»Δεύτερον, ἐνδείκνυται δι' εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐντόνως νά ὑπογραμμισθῆ ἐπί ἀνωτάτου ἐπιπέδου τό ζωηρόν ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλλάδος καί νά ἀρχίσουν πλέον συγκεκριμέναι συνεννοήσεις μετά τῶν ἐπί μέρους Κυβερνήσεων, ἰδίως τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας καί Γαλλίας. Ταῦτα θά ἐπισπεύσουν καί ὑποβοηθήσουν τάς ἐν συνεχείᾳ διαπραγματεύσεις μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς.

»Τρίτον, κατά τάς προσεχεῖς ἐπισήμους ἐπαφάς τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἤ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μετά μελῶν τῆς ἰταλικῆς ἤ ἄλλης Κυβερνήσεως ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν, ἰδίως τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας καί Γαλλίας, εἶναι ὅλως ἰδιαιτέρας σημασίας νά προβληθῆ εἰς τήν πρώτην γραμμήν ἡ ἀποδιδομένη σημασία διά τήν ἐπίτευξιν τό ταχύτερον μιᾶς συμφωνίας χωριστῆς συνδέσεως ἤ συμπράξεως κατά τά ἀνωτέρω»[23].

Σέ μεταγενέστερο, ἐξάλλου, ὑπόμνημά του, στίς 27 Ἀπριλίου, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀναφέρεται στή συνεργασία μέ τούς Τούρκους γιά τήν ὑποστήριξη κοινοῦ ἐνδιαφέροντος οἰκονομικῶν αἰτημάτων καί ἀπόψεων πρός τήν κατεύθυνση τῆς ΕΟΚ, ἀλλά καί ἐπισημαίνει τή σκοπιμότητα τῶν χωριστῶν διαπραγματεύσεων ἐνόψει τῆς ἀνάγκης γιά τήν ταχύτερη σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τίς Κοινότητες:

«Στενή καί ὠφέλιμος συνεργασία διεμορφώθη ἀπό διετίας μετά τῶν Τούρκων ἀντιπροσώπων (κατόπιν ἑλληνικῆς πρωτοβουλίας καί ἐπί ἑλληνικῶν ἀπόψεων καί ἐπιχειρημάτων κατά τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ). Ἡ συνεργασία αὐτή ἐπεξετάθη τόν Δεκέμβριον τοῦ 1958 εἰς ἀνάλογον προβολήν κοινῶν αἰτημάτων δι' ἑλληνοτουρκικοῦ ὑπομνήματος εἰς τό ΝΑΤΟ. Ἡ συνεργασία αὐτή δύναται καί εἶναι σκόπιμον νά συνεχισθῆ, δέν πρέπει ὅμως νά ἐπεκταθῆ εἰς τήν ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς γιγνομένην προεργασίαν καί τήν καταβαλλομένην προσπάθειαν χωριστῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (Κοινῆς Ἀγορᾶς).

»Εἰδικώτερον:

Κοινά αἰτήματα εἰς Ὀργανισμόν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (ΟΕΟΣ) καί ΝΑΤΟ.

»Ἡ ἑλληνοτουρκική συνεργασία δύναται νά εἶναι ὠφέλιμος ἐπί τῶν ἐξῆς εἰδικωτέρων θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος: Πρῶτον, ἐξασφάλισις μεγαλυτέρων ἀγορῶν ἀπό τάς δυτικάς εὐρωπαϊκάς χώρας ἑλληνικῶν καί τουρκικῶν γεωργικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς εἶναι ἰδίως ὁ καπνός, σταφίδες κ.λ.π. Ἐπί τοῦ θέματος τούτου ὑπεβλήθη τό συνημμένον λεπτομερές ἑλληνοτουρκικόν ὑπόμνημα, ἡ προώθησις τοῦ ὁποίου εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας. Δεύτερον, ἡ δημιουργία Εὐρωπαϊκοῦ Ὀργανισμοῦ διά τήν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑπό ἀνάπτυξιν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καί ἰδιαιτέρως βεβαίως τῆς Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Τρίτον, ἡ πλήρης κατοχύρωσις τῶν ἑλληνικῶν καί τουρκικῶν συμφερόντων εἰς οἱονδήποτε πλαίσιον εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἤθελε διαμορφωθῆ ἀντί τῆς ΕΖΕΣ.

Χωριστή σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος —δηλαδή τῆς ὁμάδος τῶν ἓξ χωρῶν, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας καί Λουξεμβούργου.

»Κατεβλήθη καί συνεχίζεται οὐσιώδης προσπάθεια προσεγγίσεως τῶν ἀνωτέρω ἓξ χωρῶν πρός τόν σκοπόν διαμορφώσεως μιᾶς χωριστῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ βάσιν τήν ἀναγνώρισιν προνομιακῆς μεταχειρίσεως ἀφ' ἑνός μέν ἐν Ἑλλάδι δι' ὡρισμένας κατηγορίας προϊόντων προελεύσεως τῶν χωρῶν αὐτῶν (ὡς π.χ. μηχανήματα, αὐτοκίνητα καί ἄλλα μεταφορικά μέσα κ.λ.π.) ἀφ' ἑτέρου δέ ἀντιστοίχως προνομιακῆς μεταχειρίσεως πρός ἀπορρόφησιν τῶν κυριωτέρων ἐξαγωγίμων μας προϊόντων. Ἡ σύνδεσις αὐτή θά πρέπει νά περιλαμβάνη καί διαδικασίαν καί θεσμούς μακροπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐξεδηλώθησαν ἐνθαρρυντικαί διαβεβαιώσεις περί εὐνοϊκῆς ὑποδοχῆς μιᾶς τοιαύτης λύσεως. Ταῦτα προκύπτουν ἐκ τῶν ἐπαφῶν καί ἐκθέσεων τοῦ Ἕλληνος ἀντιπροσώπου εἰς τόν ΟΕΟΣ καί εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα κ. Χρηστίδη καθώς καί τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς Παρισίους καί Βρυξέλλας. Αἱ ἐπαφαί συνεχίζονται καί πρέπει νά ἐνισχυθοῦν κυρίως εἰς Ρώμην καί Βόννην, νά προωθηθοῦν δέ ἔτι περισσότερον εἰς τάς λεπτομερείας εἰς Παρισίους. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐξέλιξις εἶναι ἀκόμη ἀβεβαία καί ἐξαρτᾶται καί ἐκ τῶν συντελουμένων γενικωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἀνακατατάξεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μετά τῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως, εἶναι ἀναγκαῖον καί ζωτι-

κῆς σημασίας διά τήν Ἑλλάδα ἐπιμόνως νά προωθήσωμεν τήν διαδικασίαν αὐτήν. Εἰς τοῦτο ὅμως διά πολλούς λόγους ἐνδείκνυται νά προχωρήσωμεν μόνοι διότι:

»α. Ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τήν Εὐρώπην ἔναντι τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν εἶναι σημαντικῶς μεγαλυτέρα παρ' ὅσον ἔναντι τῶν τουρκικῶν.

»β. Τά ἐνδεχόμενα βάρη ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος προβλέπονται μᾶλλον περιωρισμένα καί πάντως ἐπιδεκτικά σαφοῦς προβλέψεως καί καθορισμοῦ.

»γ. Αἱ ἑλληνικαί προτάσεις εἶναι ἤδη συγκεκριμέναι καί ἐπεξειργασμέναι.

»δ. Εἶναι γνωστόν ὅτι αἱ ἓξ χῶραι ἐκτιμοῦν τάς πολιτικάς καί οἰκονομικάς συνεπείας μιᾶς ἐπεκτάσεως ἡ ὁποία θά περιελάμβανε καί τήν Ἑλλάδα ἀλλά δέν θεωροῦν σκόπιμον ἀμέσως μίαν περαιτέρω διεύρυνσιν ἡ ὁποία θά περιλάμβανε καί τήν Τουρκίαν —καίτοι κατά πᾶσαν πιθανότητα ἀναγνωρίζεται ὅτι ἐν τέλει τό εἰδικόν καθεστώς τῆς Ἑλλάδος θά ἐπεκταθῆ καί πρός τήν Τουρκίαν.

»Παρά τά ἀνωτέρω εἶναι βεβαίως αὐτονόητον ὅτι, ἐάν προταθῆ ἐκ μέρους τῶν ἓξ χωρῶν ἡ ἀπό κοινοῦ μετά τῆς Τουρκίας διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, τοῦτο θά γίνῃ ἀποδεκτόν ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Εἰς περίπτωσιν ἄλλως τε ἐνάρξεως ἀνοικτῶν διαπραγματεύσεων θά ἐνημερωθοῦν ἀμέσως ὅλαι αἱ εὐρωπαϊκαί χῶραι καί εἰδικώτερον ἡ Τουρκία. Ἐπ' οὐδενί λόγῳ ὅμως πρέπει νά ὑπάρξῃ κατά τήν παροῦσαν φάσιν οἱαδήποτε τουρκική ἀνάμιξις καί εἶναι διά τοῦτο σκόπιμον ὅπως εἰς περίπτωσιν ἐγέρσεως εἰδικῶς τοῦ θέματος τῶν σχέσεων μετά τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος δοθῆ ἀπάντησις ἀόριστος καί ἀναβλητική, ἀποφευγομένης οἱασδήποτε ὑποσχέσεως περί κοινῆς στάσεως ἤ κοινῶν διαβημάτων τῶν δύο χωρῶν»[24].

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συγκαλεῖ σύσκεψη στό Πεντάγωνο μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑφυπουργοῦ, Γ. Θεμελῆ, τοῦ ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα καί ἀνώτατων ἀξιωματικῶν, στήν ὁποία ἀποφασίζεται ἡ αὔξηση σέ 7 τῶν μονάδων τῆς ΜΟΜΑ πού ἱδρύθηκαν τό 1957.

Τό σχετικό σημείωμα ἀναφέρει:

«1. Κατά τό τρέχον ἔτος τό ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης διά τῶν Μονάδων Στρατοῦ καί τῶν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως συγκροτηθεισῶν εἰδικῶν τοιούτων τῶν ΜΟΜΑ, θά κατασκευάση ἀφ' ἑνός τά διά τό 1959 προγραμματισθέντα ἔργα, ἤτοι:

— Ἐγγειοβελτιωτικά	μέτρα κυβ.	4.200.000
— Διάνοιξις νέων ὁδῶν	χλμ.	757
— Βελτίωσις (διαπλατύνσεις παραλλαγαί ὁδῶν	»	335
— Στρῶσις ὑπαρχουσῶν ὁδῶν	»	50
καί ἀφ' ἑτέρου συμπληρωματικῶς		
— Ἐγγειοβελτιωτικά	μέτρα κυβ.	2.500.000
— Διάνοιξις νέων ὁδῶν	χλμ.	200
— Βελτίωσις ὑπαρχ. ὁδῶν	χλμ.	100

»2. Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως διαθέση τάς εἰδικάς Μονάδας τοῦ ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, δηλαδή τάς ΜΟΜΑ, διά τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν τῆς χώρας, αἵτινες καί ἔχουσι τήν μεγαλυτέραν ἀνάγκην ὑποβοηθήσεως διά τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως καί τήν ἀξιοποίησιν τοῦ εἰσοδήματός των.

»Ἀφ' ἑτέρου τό ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, πρός τόν σκοπόν τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ὡς ἄνω τεθέντος ὑπό τῆς Κυβερνήσεως σκοποῦ, ἐμελέτησε καί θά ἐφαρμόση οἰκονομικόν τρόπον κατασκευῆς τῶν τεχνικῶν ἔργων τῆς ὁδοποιίας καί τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν ἀπ' εὐθείας διά τῶν Μονάδων τοῦ Στρατοῦ.

»Ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀποφάσεων ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐνέκρινε τήν κατασκευήν τῶν 200 χιλιομέτρων νέων ὁδῶν ὡς καί τήν βελτίωσιν 100 χιλιομέτρων τοῦ ἔτους 1959 εἰς τήν ὀρεινήν καί νησιωτικήν Ἑλλάδα ὡς ὁ κατωτέρω Πίναξ καί διέθεσε τάς ἀπαιτουμένας πιστώσεις, ἤτοι:

»α. Διά τό ἐγκεκριμένον πρόγραμμα τοῦ ἔτους 1959 δρχ. 14.000.000

»β. Διά τό συμπληρωματικόν πρόγραμμα 1959 δρχ. 15.000.000.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔδωσε ὁδηγίας εἰς τό ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης νά προπαρασκευάση ἀπό τοῦδε τάς μελέτας ὁδοποιίας εἰς τήν ὀρεινήν καί νησιωτικήν Ἑλλάδα διά 1.500 χιλιόμετρα, ἅτινα θά κατασκευασθῶσιν κατά τό ἔτος 1960 ὥστε νά καταστῆ δυνατή ἡ ἀπρόσκοπτος ἐργασία κατά τό προσεχές ἔτος.

»Πρός τοῦτο, ἐν συνεργασίᾳ τῶν ἁρμοδίων ὑπουργείων μετά τῶν νομαρχῶν τῶν νομῶν, εἰς τήν περιοχήν τῶν ὁποίων θά ἐργασθῶσι αἱ ΜΟΜΑ, θά ἐξετασθῆ τό συγκοινωνιακόν πρόγραμμα ἑκάστου νομοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νά κατασκευασθῶσι αἱ παραγωγικώτεραι ὁδοί, ἵνα οὕτω ἐνισχυθῶσι θετικῶς καί ἀμέσως οἱ ἐξυπηρετηθησόμενοι πληθυσμοί.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καθώρισεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τάς περιοχάς, εἰς ἃς θά λάβωσι χώραν αἱ ἐργασίαι τῶν ΜΟΜΑ κατά τό 1960.

»Διά τήν κατασκευήν τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων ἀπεφασίσθη ὅπως κατά τό τρέχον ἔτος κατασκευασθῶσι πλέον τῶν ἔργων τοῦ προγράμματος 1959 καί τά εἰς τόν συνημμένον πίνακα περιλαμβανόμενα κατά τό πλεῖστον μικρά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα ἀμέσου ἀποδόσεως. Ἐπί πλέον θά κατασκευασθῶσι τά προστατευτικά ἔργα τῆς πόλεως Κομοτηνῆς»[25].

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας, ἀνακοινώνει τή χορήγηση 70.000.000 δρχ. γιά τήν ἐκτέλεση σειρᾶς ἔργων στόν Ἅγιο Γεώργιο Κερατσινίου, τά ὁποῖα θά ἀποσυμφορήσουν τόν κεντρικό λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Ἐξαγγέλλει, ἐπίσης, τή διάθεση κονδυλίων γιά τά λιμενικά ἔργα τῆς ἰχθυόσκαλας Πειραιῶς, ἀνεβάζοντας, ἔτσι, τό σύνολο τῶν πιστώσεων γιά τά ἔργα αὐτά στίς 210.000.000 δρχ. Στή συνέχεια, ὁ Σ. Γκίκας ἀνακοινώνει ὅτι ὑπογράφηκε ἡ σύμβαση μέ τήν ἑταιρεία «Δομικά Ἔργα» γιά τήν κατασκευή τῆς σήραγγος τῆς Λυσιμαχίας —μήκους 6.410 μέτρων καί δαπάνης

800.000.000 δρχ.— πού ἀξιοποιεῖ ἀπό πολλές ἀπόψεις τήν πεδιάδα τοῦ Ἀχελώου.

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας, ἐκφωνεῖ τόν καθιερωμένο λόγο, κατά τήν 26η ἐτήσια Γενική Συνέλευση τῶν μετόχων τῆς Τραπέζης.

Ὁ διοικητής σημειώνει ὅτι, ἐντός τοῦ 1958, αὐξήθηκε τό ἐθνικό εἰσόδημα κατά 4%, πολύ δέ περισσότερο αὐξήθηκαν οἱ ἐπενδύσεις· δέν δικαιολογεῖται, συνεπῶς, ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἔχει εἰσέλθει σέ περίοδο γενικότερης κάμψεως. Ἁπλῶς, συνεχίζει ὁ Ξ. Ζολώτας, οἱ μέχρι στιγμῆς ἐνδείξεις δείχνουν ἐπιβράδυνση τῆς ἀνόδου τῆς συνολικῆς παραγωγῆς. Ὁ διοικητής τονίζει ὅτι ἀντενδείκνυται ἡ πριμοδότηση τῶν ἐξαγωγῶν, οἱ ὁποῖες μποροῦν νά ἀποδώσουν, ἐφόσον συνδυαστοῦν μέ ἔντονη καί ἐκσυγχρονισμένη ἐξαγωγική προσπάθεια σέ πολλές κατευθύνσεις. Τέλος, ἐπισημαίνει ὅτι θεωρεῖ τή συναλλαγματική κατάσταση τῆς χώρας ἀπολύτως ἀσφαλῆ, ὅτι ἡ χρηματοδότηση πρός τή βιοτεχνία καί τή βιομηχανία αὐξήθηκε, ὅτι ἡ αὐξητική τάση τῶν τιμῶν ἀνακόπηκε, ὅτι οἱ ἐξαγωγές τό 1958 σημείωσαν ἄνοδο τῆς τάξεως τοῦ 9% ἔναντι τοῦ 1957 καί ὅτι αὐξήθηκαν καί οἱ καταθέσεις.

Σχολιάζοντας τήν ὁμιλία τοῦ διοικητῆ, ἡ «Καθημερινή» θά σημειώσει τά ἑξῆς:

Εἰς λίαν ἐνθαρρυντικά συμπεράσματα καταλήγει ἡ ὑποβληθεῖσα εἰς τήν Γενικήν Συνέλευσιν τῶν μετόχων ἔκθεσις τοῦ διοικητοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος. «Παρά τήν χαλάρωσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος», εἶπεν ὁ κ. Ζολώτας, «δικαιολογεῖται ἡ πρόβλεψις ὁμαλῆς ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἐφ' ὅσον συνεχισθοῦν καί ἐνισχυθοῦν αἱ προσπάθειαι ἐφαρμογῆς μιᾶς ὑγιοῦς δημοσιονομικῆς καί νομισματικῆς πολιτικῆς καί πραγματοποιηθῆ ἡ προβλεπομένη ἐπιτάχυνσις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων». Προσέθεσε δέ ἐν συνεχείᾳ: «Εὐοίωνος ἐπίσης δύναται νά εἶναι καί ἡ πλέον μακροπρόθεσμος προοπτική τῶν οἰκονομικῶν μας ἐξελίξεων, ἐφ' ὅσον ἐπιταχυνθῆ ἡ γενική ὀργανωτική κινητοποίησις διά τήν οἰκονομικήν μας ἀνάπτυξιν». Τά καθησυχαστικά συμπεράσματα τοῦ διοικητοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἁρμοδιωτέρου, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, εἰς τήν διατύπωσιν προβλέψεων περί τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, γίνονται δεκτά, κατόπιν τῶν ἐκφρασθέντων φόβων περί οἰκονομικῆς ὑφέσεως, μέ αἴσθημα πραγματικῆς ἀνακουφίσεως. Βεβαίως, τήν ἐπαλήθευσιν τῶν προβλέψεών του ἐξαρτᾶ ἀπό ὡρισμένας βασικάς προϋποθέσεις, ὡς τήν ἄσκησιν ὑγιοῦς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, διαφύλαξιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος, ἐπιτάχυνσιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καί τήν γενικήν ὀργανωτικήν κινητοποίησιν. Ἀλλ' ἡ ὕπαρξις τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν πρέπει θά θεωρηθῆ ὡς δεδομένη, διότι, ἄλλως, ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος θά εἶχεν ὑποχρέωσιν νά δηλώση εὐθαρσῶς ἐάν διαβλέπη κινδύνους, καί ποίους, ἐκ τῆς ἐφαρμοζομένης γενικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ὡς ἐκ τούτου, πρέπει νά δεχθῶμεν ὅτι, κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης ὅλων τῶν στοιχείων τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς, κατέληξεν εἰς τήν διατύπωσιν ὅτι, βραχυπροθέσμως καί μακροπροθέσμως, ἡ προοπτική τῶν οἰκονομικῶν μας ἐξελίξεων εἶναι εὐοίωνος[26].

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν καί τοῦ μόνιμου ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν. Ἔγινε ἐπισκόπηση τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς καταστάσεως καί τῆς πορείας ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο, καί ἐξετάστηκαν τά θέματα πού θά ἀποτελοῦσαν ἀντικείμενο συζητήσεων κατά τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Ἄγκυρα.

Ὁπωσδήποτε, ἀντικείμενο ἐξετάσεως ἀποτέλεσαν οἱ διαγραφόμενες προοπτικές γιά διμερῆ πολιτική συνεργασία στά πλαίσια τῆς Δυτικῆς Συμμαχίας, οἱ ἐμπορικές σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί τό ζήτημα τῆς ἁλιείας στό ἀνατολικό Αἰγαῖο. Ἐξέχουσα ὅμως θέση εἶχαν τά θέματα πού σχετίζονταν μέ τή χριστιανική μειονότητα τῆς Πόλεως καί τή μουσουλμανική μειονότητα τῆς Δ. Θράκης. Σέ σημείωμά του, πού εἶχε συνταχθεῖ τήν ἐπαύριο τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ὁ πρέσβης Α. Μάτσας σημείωνε τά ἀκόλουθα:

«Ἡ προκληθεῖσα ἀπό τό Κυπριακόν ἔντασις εἰς τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις ὡδήγησεν, ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, εἰς τάς δηώσεις τῆς 5-6 Σεπτεμβρίου 1955 καί ἐν συνεχείᾳ εἰς παντός εἴδους καταπιέσεις καί διωγμούς τῆς ἐν Κωνσταντινοπόλει ὁμογενείας.

»Ἡ Β. Κυβέρνησις, ἀντιθέτως, ἀπεφάσισεν καί ἐπέτυχεν ὅπως ἡ διοίκησις τηρήση ἄψογον στάσιν ἔναντι τῆς ἐν Δ. Θράκῃ μουσουλμανικῆς μειονότητος, ἥτις ἀνέκαθεν ἀπέλαυε πλήρους ἰσοπολιτείας, ἀπό δέ τά ἔτη 1951-55, καθ' ἃ ἀνεζωπυρώθη ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία, ἀπολαύει καί ἐξαιρετικῶν τινων πλεονεκτημάτων, ἕνεκεν τῶν ὁποίων ἐμφανίζεται ἐνίοτε ὡς εὐνοουμένη ἔναντι τῆς ἑλληνικῆς πλειονότητος.

»Ἡ Β. Κυβέρνησις, μετά τήν σύνοδον τοῦ ΝΑΤΟ τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, ἵνα διευκολύνη τήν διαφαινομένην χαλάρωσιν τῆς ἐντάσεως, οὐδεμίαν παρέλειψεν εὐκαιρίαν ὅπως ἱκανοποιήση τά αἰτήματα τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητος. Ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, μετά τάς μετριοπαθεῖς δηλώσεις τοῦ κ. Ζορλοῦ κατά τήν ἐπιστροφήν του ἐκ Παρισίων, ἐσημειώθη ὕφεσις τῆς ἀνθελληνικῆς προπαγάνδας (ἀρθογραφία τοῦ Ἀχμέτ Ἐμίν Γιαλμάν) ἀλλ' οὐδεμία ἐξεδηλώθη ἐμφανής μεταβολή τῆς ἀπέναντι τῆς ὁμογενείας στάσεως τῆς τουρκικῆς διοικήσεως. Τοῦτο δύναται ἴσως νά ἀποδοθῆ ἐν μέρει εἰς τήν ἀσυναρτησίαν τῆς τουρκικῆς κρατικῆς μηχανῆς, δέν φαίνεται ὅμως νά κατεβλήθη ἐκ μέρους τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως σαφής προ-

σπάθεια ὅπως ἐπιβάλη εἰς τήν διοίκησιν δικαιοτέραν μεταχείρισιν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἐνῶ, ὡς γνωστόν, ἀρκεῖ ἐν Τουρκίᾳ ἁπλή ὑπόδειξις καί ἀνοχή τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἐξαπολυθῆ ὁ ἀγριώτερος διωγμός ἑνός ἀλλογενοῦς στοιχείου.

»Ὡς ἐνδεικτικά τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα:

»1. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς:

»α. Οἱ μουσουλμάνοι τῆς Δ. Θράκης ἀπό ἐτῶν ἐξηρέθησαν τῆς στρατεύσεως.

»β. Ἐπανειλημμένως, καί δή κατ' αὐτάς ἀκόμη, παρετάθη ἡ ὑπέρ τῶν μουσουλμάνων ἐξαίρεσις ἀπό τήν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, καθ' ἥν δημεύεται ἡ περιουσία τῶν λαθραίως μεταναστευόντων ἀλλογενῶν.

»γ. Παρεσχέθησαν αἱ εὐρύτεραι δυναταί διευκολύνσεις καί ἐνισχύσεις εἰς τά μουσουλμανικά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα. Ἱδρύθη τό Γυμνάσιον Τζελάλ Μπαγιάρ, ἐπετράπη προσφάτως μικρά ὑπέρβασις τοῦ συμπεφωνημένου ἀριθμοῦ διδασκάλων Τούρκων ὑπηκόων μετακαλουμένων εἰς Δ. Θράκην, ἐπετράπη εἰς τά ἐν Κομοτηνῇ καί Ρόδῳ τουρκικά γενικά προξενεῖα ὅπως ἐνισχύουν παντοιοτρόπως τάς τουρκικάς μορφωτικάς ἐκδηλώσεις, ἐγένετο ἀνεκτή ἡ ἐκ μέρους τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως χορήγησις κατά ἑκατοντάδας ὑποτροφιῶν εἰς μουσουλμανόπαιδας ἐκ Θράκης καί Δωδεκανήσου —εἰς ἔκτασιν ὑπερβαίνουσαν τό πνεῦμα τῆς ἑλληνοτουρκικῆς μορφωτικῆς συμφωνίας, ἐπετράπη ἐν Θράκῃ καί Ρόδῳ ἵδρυσις νέων μουσουλμανικῶν σωματείων.

»δ. Ἐχορηγήθησαν εἰς μουσουλμάνους ἀγρότας δάνεια ΑΤΕ εἰς ἀναλογίαν συχνάκις ὑπερβαίνουσαν τά χορηγούμενα εἰς τούς Ἕλληνας ἀγρότας.

»ε. Ἀφέθη ἡ πλήρης συνταγματική ἐλευθερία εἰς τόν τουρκόφωνον τύπον τῆς Θράκης, παρά τό γεγονός ὅτι συχνάκις ἐξετράπη οὗτος εἰς ἀνθελληνικήν προπαγάνδαν.

»στ. Ἤδη κατά τόν παρελθόντα μῆνα ἀνεστείλαμεν τήν ἀποφασισθεῖσαν μετάβασιν εἰς Σμύρνην Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν πρός παραλαβήν τῶν ἀποσκευῶν ἅς εἶχον ἐγκαταλείψει ἐκεῖ ὅτε ἀνεκλήθη τό ἡμέτερον κλιμάκιον —καί τοῦτο ἵνα οὐδέν πράξωμεν τό δυνάμενον νά ἀνακόψη τήν ἀπό διμήνου σημειουμένην χαλάρωσιν.

»ζ. Εἰς τό ΝΑΤΟ ἀπεφύγαμεν νά ἀντιδράσωμεν εἰς τήν ὑπό τῆς Τουρκίας (καί Ἀγγλίας) ὑποστηριζομένην συνεργασίαν ΝΑΤΟ καί Συμφώνου Βαγδάτης, παρά τάς γνωστάς μας ἐπιφυλάξεις.

»2. Ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς:

»α. Ἐξηκολούθησαν, καί μετά τόν παρελθόντα Δεκέμβριον εἰσέτι, αἱ σποραδικαί ἀπελάσεις Ἑλλήνων ὑπηκόων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτιολογίας.

»β. Μετά τήν κατ' ἐλαχίστην ἀναλογίαν δικαιούχων καί ζημιῶν καί μέ μεγίστην καθυστέρησιν ἀποζημίωσιν τῶν παθόντων κατά τά σεπτεμβριακά γεγονότα Ἑλλήνων ὑπηκόων Κωνσταντινουπόλεως, ἀνελήφθη ἡ προσπάθεια ὅπως δι' αὐθαιρέτων φορολογιῶν ἐξαναγκασθοῦν οὗτοι νά ἐπιστρέψουν ὅσα ἤ καί περισσότερα ἀπό ὅσα κατεβλήθησαν εἰς αὐτούς ὡς ἀποζημίωσις.

»γ. Ἀπό τῶν ἐτῶν 1951-52 ἐνετάθη ἡ τουρκική προπαγάνδα μεταξύ τοῦ ἐν Ἑλλάδι μουσουλμανικοῦ στοιχείου μέ συχνάκις ἀνθελληνικήν χροιάν. Αὕτη ἀσκεῖται κυρίως διά τῶν ἐν Κομοτηνῇ καί Ρόδῳ προξενείων, ἐκδηλοῦται δέ ποικιλοτρόπως: ἐνίσχυσις τῶν μουσουλμανικῶν ἱδρυμάτων καί ἀθρῶαι ὑποτροφίαι, ἐνθάρρυνσις τῆς λαθραίας πρός τήν Τουρκίαν μεταναστεύσεως τῶν μουσουλμάνων, παρεμπόδισις τῶν ἀπογοητευθέντων καί ἐπιθυμούντων νά ἐπιστρέψουν εἰς τήν Ἑλλάδα, τροφοδότησις τοῦ τουρκοφώνου τύπου τῆς Θράκης, στενή ἐπαφή καί συνεργασία μετά τῶν πολιτευομένων τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητος.

»δ. Συνεχιζομένη καί κατά τό τελευταῖον δίμηνον ἀνθελληνική ἀρθρογραφία τοῦ φημωμένου τουρκικοῦ τύπου καί βίαιαι προσωπικαί ἐπιθέσεις κατά τῆς ΑΘΠ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

»ε. Ἀτελεύτητος παράτασις τῶν δικῶν κατά τινων ἐκ τῶν συλληφθέντων Ἑλλήνων ἁλιέων.

»στ. Βαρύνεται καταδίκαι εἰς βάρος Ἑλλήνων ὑπηκόων (7 μῆνες φυλακίσεως διά μή δήλωσιν εἰς τό τελωνεῖον μιᾶς ὀκᾶς καφέ).

»ζ. Ἐφαρμογή τοῦ ἀμφιβόλου νομιμότητος μέτρου, καθ' ὅ ἀλλοδαποί (Ἕλληνες) ὑπήκοοι καταδικάζονται ἐν Τουρκίᾳ, οὐ μόνον εἰς ποινάς φυλακίσεως ἀλλά ἐν συνεχείᾳ καί εἰς ἐκτοπισμόν εἰς τήν ἐνδοχώραν.

»η. Ἐξακολούθησις τῆς τακτικῆς, καθ' ἥν Ἕλληνες ἁλιεῖς, τυχόν εὑρεθησόμενοι λόγῳ κακοκαιρίας εἰς τά τουρκικά χωρικά ὕδατα (ἐνίοτε δέ καί ἐκτός αὐτῶν) συλλαμβάνονται κατά τρόπον βάναυσον, προφυλακίζονται ἐπί μῆνας, καταδικάζονται εἰς βαρυτάτας ποινάς καί κατακρατοῦνται τά σκάφη ἔστω καί ἄν ὁ πλοιοκτήτης δέν ἀνήκει εἰς τό πλήρωμα.

»θ. Ἐξακολούθησις αἱματηρῶν ἐπεισοδίων εἰς τά ἑλληνοτουρκικά σύνορα Ἕβρου.

»ι. Βάναυσος τρόπος συμπεριφορᾶς τῶν τελωνειακῶν ὀργάνων πρός Ἕλληνας ἤ ὁμογενεῖς ταξιδιώτας»[27].

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ πραγματοποιεῖται στό Πολιτικό Γραφεῖο πολύωρη σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τοῦ ὑφυπουργοῦ Προεδρίας, τοῦ γενικοῦ γραμματέα Ἀθλητισμοῦ καί ἁρμοδίων παραγόντων μέ θέμα τό πρόγραμμα ἀναπτύξεως τοῦ ἀθλητισμοῦ στή χώρα κατά τό 1959 καί κατά τήν πενταετία 1960-1964. Μετά ἀπό μακρά συζήτηση, ἐγκρίθηκε πρόγραμμα συνολικοῦ ὕψους 425 ἑκατ. δρχ. γιά τά ἔτη 1959-1964. Ἀπό τά ποσά αὐτά, 64.000.000 θά διατεθοῦν γιά τήν ἐκτέλεση ἀθλητικῶν ἔργων καί τήν ἐνίσχυση ἀθλητικῶν ὀργανώσεων καί σωματείων κατά τό 1959 καί 361.000.000 κατά τήν πενταετία 1960-1964.

Σύμφωνα μέ τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινή», ὁ πρωθυπουργός, κατά τήν ἔναρξη τῆς συσκέψεως:

Ἐξέφρασε τήν ζωηράν ἱκανοποίησίν του διότι χάρις εἰς τό ἐνδιαφέρον των, ἐπετεύχθησαν ἄκρως ἱκανοποιητικά διά τόν ἀθλητισμόν καί τήν χώραν ἀποτελέσματα κατά τό διαρρεῦσαν ἀπό τῆς ἱδρύσεως τῆς γενικῆς γραμματείας καί τοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου διάστημα. Ὁ κ. πρωθυ-

πουργός, ἀφοῦ ἐτόνισε καί πάλι τή σημασία πού εἶχε ὁ ἀθλητισμός γιά τή νεότητα τῆς Ἑλλάδος καί ἐξῆρε τήν σοβαρότητα τήν ὁποία ἔχει διά τό ἔθνος ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀθλητικῆς κινήσεως, ὑπογράμμισε ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορά εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους κατά τήν ὁποία τό Κράτος διαθέτει πιστώσεις —καί μάλιστα μεγάλες— διά τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἀθλητικῆς κινήσεως καί τήν ἐκτέλεσιν ἀθλητικῶν ἔργων. *«Εἶμαι εὐτυχής»*, εἶπε, *«διότι σήμερον θεμελιώνεται μία νέα περίοδος διά τόν ἀθλητισμόν τῆς χώρας, χάρις εἰς τάς δημιουργηθείσας ἤδη οἰκονομικάς προϋποθέσεις»*[28].

Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι μέ τά διατιθέμενα ἀπό τό Κράτος ἄφθονα οἰκονομικά μέσα θά ἐπιτευχθεῖ στόν τομέα τοῦ ἀθλητισμοῦ ἔργο ἄξιο τῆς Ἑλλάδος καί τῶν ὑψηλῶν ἀθλητικῶν τῆς παραδόσεων, κάλεσε τούς παρισταμένους νά ἐξακολουθήσουν νά βοηθοῦν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τό ἔργο τῆς Κυβερνήσεως στόν τομέα αὐτό· καί κατέληξε:

«Ἀπευθύνομαι καί πρός ὅλους τούς Ἕλληνας διά νά ἐξάρω τήν τεραστίαν προσπάθειαν πού ἀναλαμβάνομεν εἰς τόν τομέα τοῦ ἀθλητισμοῦ, καί τάς μεγίστας δυνατότητας πού παρουσιάζονται καί διά νά τούς ζητήσω νά συμβάλουν εἰς τήν ἐπιτυχίαν της. Ἡ νεολαία, οἱ γυμνασταί, οἱ ἐκπαιδευτικοί λειτουργοί, οἱ φίλαθλοι καί οἱ ἀθληταί μας καλοῦνται νά ἐργασθοῦν μέ ὅλας των τάς δυνάμεις διά τήν πρόοδον τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τήν πατρίδα μας.

»Διαθέτομεν πλέον ὅλα τά οἰκονομικά μέσα τά ὁποῖα θά ἐπιτρέψουν ὄχι μόνον τήν πλήρη καί συγχρονισμένην ἄθλησιν τῆς νεολαίας μας καί τήν ἐθνικήν μας διαπαιδαγώγησιν, ἀλλά καί τήν ἐξύψωσιν γενικῶς τοῦ ἀγωνιστικοῦ μας ἐπιπέδου, διά τῆς ὁποίας θά ἐπιτευχθῆ καί ἡ εὐρυτέρα διεθνής προβολή τῆς Ἑλλάδος εἰς τά πεδία τοῦ ἀθλητισμοῦ καί ἡ ἐπαξία ἐκπροσώπησίς της εἰς τόν εὐγενῆ στίβον τῆς διεθνοῦς ἀθλητικῆς ἁμίλλης».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώθηκε γιά τό ἔργο πού εἶχε ἤδη συντελεστεῖ (ἐνίσχυση θεσμοῦ νομαρχιακῶν ἐπιθεωρητῶν σωματικῆς ἀγωγῆς, προεργασία προσλήψεως 100 γυμναστῶν, συνεργασία σχολείου μέ ἐξωσχολικό ἀθλητισμό καί ἔλεγχος ἀποτελεσμάτων τοῦ θεσμοῦ τοῦ δελτίου προγνωστικῶν ποδοσφαίρου, πού συμβάλλει ἀποφασιστικά στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀθλητισμοῦ), καθώς καί γιά τήν πορεία τῶν κυριότερων ἔργων πού εἶχαν προγραμματιστεῖ γιά τό 1959, ὅπως ἀποπερατώσεις γυμναστηρίων στήν ἐπαρχία, ναυτικό κέντρο στόν Ἅγιο Κοσμᾶ, κλειστό γυμναστήριο στήν Ἀθήνα καί κολυμβητήρια στήν Ἀθήνα καί στή Θεσσαλονίκη. Μεταξύ τῶν ἔργων, ἐξάλλου, τῆς πενταετίας 1960-1964 ἐγκρίθηκε ἡ διεύρυνση τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου, ἀνέγερση κλειστῶν κολυμβητηρίων, γυμναστηρίων κλασικοῦ ἀθλητισμοῦ, γηπέδων ἀθλοπεδιῶν, ἐγκαταστάσεων ἀγώνων πάλης, πυγμαχίας, σκοπευτηρίων, καθώς καί ἡ δημιουργία Ἀθλητικοῦ Κέντρου.

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός ἐγκαινιάζει τόν ἀποχετευτικό ἀγωγό τοῦ Κερατσινίου (μήκους 16 χιλιομέτρων καί κόστους 145.000.000 δρχ.), ἡ κατασκευή τοῦ ὁποίου ἐπιταχύνθηκε ἀπό τό 1954 μέ ἐνέργειές του, καθώς καί τό ἀντλιοστάσιο τοῦ Ν. Φαλήρου. Ἐπιθεωρεῖ, ἐπίσης, συνοδευόμενος ἀπό ὑπουργούς καί ἁρμοδίους ὑπαλλήλους, σημεῖα τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν στά ὁποῖα ἐκτελούνταν ἤδη, ἤ εἶχε προγραμματιστεῖ νά ἐκτελεστοῦν, διάφορα ἔργα. Στά τελευταῖα ἀναφέρεται σημείωμα τοῦ Ν. Μομφεράτου:

«α. Κηφισίας: Διά τό πρῶτον τμῆμα μήκους 5.110 μ. ἀπό Θών - Διασταύρωσις Χαλανδρίου προβλέπεται ἀνακατασκευή καί διαπλάτυνσις μέ δύο κλάδους τῶν 10,5 μ. ἕκαστος. Ἡ μελέτη εἶναι σχεδόν ἕτοιμη. Ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται εἰς 24.000.000 δρχ. Διά τό δεύτερον τμῆμα μήκους 5.790 μ. ἀπό Διασταυρώσεως Χαλανδρίου - Κηφισιᾶς προβλέπεται νέα χάραξις μέ δύο κλάδους τῶν 10,5 μ. ἕκαστος. Ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται εἰς 25.000.000 δρχ. ἄνευ τῶν ἀπαλλοτριώσεων αἱ ὁποῖαι κατά μίαν πρώτην προσέγγισιν θά ἀνέλθουν εἰς 60.000.000 δρχ. περίπου, διότι ἡ νέα χάραξις διέρχεται καθ' ὅλον σχεδόν τό μῆκος της διά μέσου κατωκημένης ἤδη περιοχῆς.

»β. Βούλας - Βουλιαγμένης: Διά τό πρῶτον τμῆμα ἀπό Ἀσκληπιοῦ - Διασταύρωσις Βάρης προβλέπεται ἀνακατασκευή καί διαπλάτυνσις μέ δύο κλάδους τῶν 8 μ. ἕκαστος. Διά τό δεύτερον τμῆμα ἀπό Διασταυρώσεως Βάρης - Πλάζ προβλέπεται βελτίωσις τῆς ὑπαρχούσης ὁδοῦ καί, ἕνας δεύτερος κλάδος τῶν 6 μ. Διά τό τμῆμα Πλάζ - Λίμνη Βουλιαγμένης προβλέπεται βελτίωσις. Ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται εἰς 25.000.000 δρχ., ἐκ τῶν ὁποίων 6.500.000 ἀφοροῦν οἱ ἀπαλλοτριώσεις.

»γ. Πειραιῶς: Διά τό πρῶτον τμῆμα μήκους 1.710 μ. ἀπό Ὁμονοίας - Ἐργοστάσιον Καμπᾶ προβλέπεται ἀνακατασκευή καί διαπλάτυνσις μέ δύο κλάδους τῶν 11 μ. ἕκαστος ὡς καί ἡ διαπλάτυνσις τῶν πεζοδρομίων. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 6.200.000, ἐκ τῶν ὁποίων 500.000 ἀφοροῦν δαπάνας δι' ἔργα φωταερίου. Διά τό δεύτερον τμῆμα, μήκους 5.700 μ. ἀπό ἐργοστάσιον Καμπᾶ - ὁδός Μυκάλης Πειραιῶς, προβλέπεται ἀνακατασκευή, διαπλάτυνσις μέ δύο κλάδους τῶν 12 μ. ἕκαστος καί διαπλάτυνσις πεζοδρομίων. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 25.000.000 δρχ. Διά τό τρίτον τμῆμα, μήκους 655 μ. ἀπό ὁδοῦ Μυκάλης - ἐργοστάσιον Ρετσίνα, προβλέπεται ἕνας κλάδος τῶν 11 μ. καί δαπάνη 1.800.000 δρχ. Ἤτοι συνολικῶς τό κόστος τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται εἰς 33.000.000 δρχ. πλέον 10.000.000 τό κόστος τῶν ἀποχετευτικῶν ἔργων. Αἱ δαπάναι ἀπαλλοτριώσεων δέν περιλαμβάνονται.

»δ. Ἀλεξάνδρας: Προβλέπεται διαπλάτυνσις καί ἀνακατασκευή ὅλης τῆς λεωφόρου μήκους 2.600 μ. μέ δύο κλάδους τῶν 12 μ. ἕκαστος. Μελέτη ὑπάρχει. Ἡ συνολική δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 22.500.000 δρχ., ἐκ τῶν ὁποίων τά

'Εγκαίνια τοῦ ἀγωγοῦ Κερατσινίου.

8.500.000 ἀφοροῦν ἔργα φωταερίου καί τά 7.000.000 ἔργα ἀποχετευτικά. Τά τελευταῖα θά ἐπιβαρύνουν τόν ΟΑΠ.

»ε. Μεσογείων: Ἡ μελέτη δέν ἔχει προχωρήσει. Προβλέπεται ἕνας κλάδος τῶν 14 μ. ἤ δύο τῶν 8 μ. ἕκαστος. Ὑπολογισμός τῆς δαπάνης δέν ἔχει γίνει. Τό μέχρι τοῦ Πενταγώνου τμῆμα θά εἶναι πολύ δαπανηρόν λόγῳ τῶν ἀπαλλοτριώσεων.

»2. Ἡ συνολική δαπάνη διά τά ἔργα τῶν ὡς ἄνω πέντε ὁδῶν ἔχει ὡς κάτωθι περίπου:

»α. Διά τά ὁδικά ἔργα	116.000.000 δρχ.
»β. Δι' ἀπαλλοτριώσεις	67.000.000 δρχ.
»γ. Δι' ἀποχετευτικά ἔργα	17.000.000 δρχ.
Σύνολον	200.000.000 δρχ.

»Εἰς τάς ὡς ἄνω δαπάνας δέν περιλαμβάνονται ὡς μή ἐκτιμηθεῖσαι αἱ δαπάναι ἀπαλλοτριώσεων τῶν ὁδῶν Πειραιῶς καί Μεσογείων ὡς καί τό κόστος τῶν ὁδικῶν ἔργων τῆς ὁδοῦ Μεσογείων.

»Ἐξ ἄλλου σημειοῦται ὅτι τό ὅλον ἔργον τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς, κατά δήλωσιν τοῦ ὑπουργοῦ κ. Γκίκα, ἔχει περιληφθῆ εἰς τό Πενταετές Πρόγραμμα καί ἐπομένως ἐάν δέν διαγραφῆ καί παραμείνῃ, ἡ χρηματοδότησίς του ὑποτίθεται ὅτι θά ἐξασφαλισθῆ μέσῳ τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ὅλου προγράμματος»[29].

Πλήρη, ἐξάλλου, εἰκόνα τοῦ σταδίου κατασκευῆς, στό ὁποῖο βρίσκονται τά δημόσια ἔργα, δίνει ὁ ἀκόλουθος πίνακας[30]:

ΣΤΑΔΙΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΕΡΓΩΝ

Α. Ἔργα ἁρμοδιότητος ὑπουργείου Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Συνολική δαπάνη	Φάσις κατασκευῆς	Προβλεπομένη ἡμερομηνία
1.	Ὁδός Λαρίσης - Θεσ/νίκης	310.000.000	Ἔναρξις κατασκευῆς τάπητος καί θεμελίωσις γεφύρας Πηνειοῦ	Α΄ 10ήμερον Μαΐου
2.	Ὁδός Φλωρίνης - Νίκης	28.000.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	Γ΄ 10ήμερον Ἀπριλίου
	Ὁδός Καλαμῶν - Πύλου	25.000.000		Α΄ 10ήμερον Μαΐου
3.	Γέφυρα Ἔβρου	24.000.000	Ἐπερατώθη πλήρως καί ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς. Αἱ ὁδοί προσπελάσεως δέν ἔχουν ὁλοκληρωθῆ καί ὡς ἐκ τούτου δέν διεξάγεται κυκλοφορία διά τῆς γεφύρας.	
4.	Γέφυρα Ἀξιουπόλεως	18.000.000	Ἐπερατώθη	Νοέμβριος ἐ.ἔ.
5.	Φράγμα Ἀχελώου	72.000.000	Ἐγκαίνια	Τέλος Μαΐου
6.	Σήραγξ Λυσιμαχίας	87.000.000	Θεμέλιος λίθος	Τέλος Μαΐου
7.	Ἔργα περιοχῆς Ἀγρινίου	130.000.000	Ἐπίσκεψις	Τέλος Μαΐου
8.	Σήραγξ Κάρλας	50.000.000	Ἐπίσκεψις	Ἀρχάς Ἰουνίου
9.	Ἀντιπλημμυρικά Ἔβρου	80.000.000	Ἐπίσκεψις	Ἀρχάς Ἰουλίου
10.	Ἀντιπλημμυρικά Ἀλφειοῦ Πελοποννήσου	19.000.000	Ἤρχισαν Φεβρουάριον 1959	

Β. Ἔργα ἁρμοδιότητος ὑπουργείου Γεωργίας

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Φάσις κατασκευῆς
1.	Ἀρδευτικά Βελβενδοῦς - Κοζάνης	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως μέρους τοῦ ἔργου
2.	Ὑδροαρδευτικόν Γαλατινῆς Κοζάνης	Ἐγκαίνια χρήσεως μετά δίμηνον
3.	Ὁδοποιία Γρεβενῶν Κοζάνης	Ὑπό ἀποπεράτωσιν
4.	Ἀρδευτικόν Μαυροχωρίου - Καστορίας	Δυνατή ἐγκαινίασις ἐνάρξεως λειτουργίας ὅλου τοῦ ἔργου
5.	Ἀρδευτικόν Κολοκυνθοῦς - Καστορίας	Ὁμοίως ὡς ἐν προηγουμένῳ
6.	Στραγγιστικόν Κωσταράζι - Καστορίας	Ἀποπερατώθη
7.	Στραγγιστικά Πρεσπῶν - Φλωρίνης	Ἀποπερατώθησαν
8.	Φράγμα Βορινοῦ καί στραγγιστικά Ἀλμωπίας - Πέλλης	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
9.	Ἀρδευτικά Τριποτάμου - Ἡμαθίας	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
10.	Ἀρδευτικά Σταυροῦ - Βερροίας	Ἐπίκειται ἡ παραλαβή του ἵνα τεθῆ ὑπό γεωργικήν ἀξιοποίησιν
11.	Ἀρδευτικά Ν. Σάντας - Κιλκίς	Ἐπίκειται ἡ ἀποπεράτωσίς των
12.	Στραγγιστικά Ξυλοκερατιᾶς - Κιλκίς	Ἐπίκειται ἐγκαινίασις χρήσεως
13.	Ἀρδευτικά Γουμενίτσης	Ἐπίκειται παράδοσίς των εἰς ἀγρότας
14.	Ἀρδευτικά Στρατονίκης - Χαλκιδικῆς	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως

15. Ἀρδευτικά Μπέλλες - Σερρῶν	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
16. Ἀρδευτικά - ἀντιπλημμυρικά Πρώτης - Σερρῶν	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
17. Φράγμα Λευκῶνος-Σερρῶν	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
18. Ὑδρευσις βοσκοτόπων Ἀναστασιᾶς - Σερρῶν	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
19. Ἀρδευτικόν Δασωτοῦ - Δράμας	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
20. Ἀρδευτικόν Πρωσοτσάνης - Δράμας	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
21. Ὑδατοδεξαμεναί Πετρούσης καί Βώλακος - Δράμας	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
22. Ἔργα Κεχροκάμπου - Καβάλας	Ὑπό ἀποπεράτωσιν
23. Ἔργα Μαρμαρᾶ	Ὑπό ἀποπεράτωσιν
24. Ἀντιπλημμυρικά Πολυάνθου	Ἀποπερατώθησαν
25. Στραγγιστικά Ἔβρου	Ἀποπερατώθησαν
26. Δασική ὁδός Λουτρῶν - Πεσσάνης - Ἔβρου	Ὑπό ἀποπεράτωσιν
27. Ὁδός Τρυγώνου Ὀρεστιάδος - Ἔβρου	Ἀποπερατώθη
28. Σήραγξ Λαγκάστας - Ἰωαννίνων	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
29. Ἀντλιοστάσιον Ἀνθήλης	Δυνατή ἡ ἐγκαινίασις χρήσεως
30. Ἀντλιοστάσιον Κεφαλαρίου - Ἄργους	Ἐπίκειται θεμελίωσις
31. Συνεταιριστικόν Κτιοποιεῖον Θεσσαλονίκης (δάνειον 3.500.000)	Ἐπίκειται ἔναρξις ἐκτελέσεως ἔργου
32. Συνεταιριστικόν Οἰνοποιεῖον Ἀμυνταίου	Ἐπίκειται ἔναρξις ἐκτελέσεως ἔργου
33. Συσκευαστήριον ὀπωρῶν Ναούσης (δάνειον 4.100.000)	Ἐπίκειται ἔναρξις ἐκτελέσεως ἔργου
34. Συνεταιριστικοί κυλινδρόμυλοι Δομοκοῦ	Ἐπίκειται ἔναρξις ἐκτελέσεως ἔργου
35. Ἐργοστάσιον συκοπάστας Καλαμῶν	Ἐπίκειται ἔναρξις ἐκτελέσεως ἔργου
36. Σταφιδεργοστάσιον Κ.Σ.Ο.Σ. Ἡρακλείου - Κρήτης	Θεμέλιος λίθος ἐντός μηνός

Σημείωμα: Διά τόν ἐπακριβῆ καθορισμόν ἡμερομηνίας ἐπισκέψεως τοῦ κ. προέδρου εἰς τά ἀνωτέρω ἔργα ἀναγκαία προσυνεννόησις μετά τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Γ. Ἔργα ἁρμοδιότητος ὑπουργείου Βιομηχανίας

α/α Ὀνομασία ἔργου	Φάσις κατασκευῆς	Προβλεπομένη ἡμερομηνία
1. Ἐργοστάσιον ἀζωτούχων λιπασμάτων	Ἐκυρώθη σύμβασις προβλέπουσα κατασκευήν ἐν Πτολεμαΐδι.	Παράδοσις Ὀκτ. 1962
2. Ἐργοστάσιον ζακχάρεως	Συνεχίζεται μελέτη προσφορῶν. Πρόβλεψις ἀνεγέρσεως εἰς Λάρισαν.	
3. Βιομηχανική χρησιμοποίησις λιγνίτου	Μελετᾶται ἡ ἵδρυσις εἰς Πτολεμαΐδα καί ἀλλαχοῦ βιομηχανιῶν παραγωγῆς βιομηχανικῶν εἰδῶν ἐκ λιγνίτου.	
4. Μεγαλόπολις	Μελετᾶται ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτόθι κοιτασμάτων λιγνίτου.	
5. Ἀχυροκυτταρίνη	Μελετᾶται ἡ ἵδρυσις ἐργοστασίου ἐν Λαρίσῃ.	

Δ. Ἔργα ἁρμοδιότητος Ἑλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ

α/α Ὀνομασία ἔργου	Συνολική δαπάνη	Φάσις κατασκευῆς	Προβλεπομένη ἡμερομηνία
1. Ἠλεκτροφωτισμός ἀρχαίας ἀγορᾶς καί ναοῦ Σουνίου	3.000.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν ἐντός τοῦ θέρους	
2. Διαρρύθμισις ἀρχαιολογικοῦ χώρου Σουνίου	300.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	Μάιος 1959
3. Σφακτηρία. Διαρρύθμισις χώρου μνημείων	500.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	» »
4. Ἀνδρίτσαινα. Ξενοδοχεῖον 30 κλινῶν	4.500.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	» »
5. Ἀρχαία Ὀλυμπία. Ἀποχετεύσεις καί πεζοδρόμια πόλεως	1.000.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	Ἀπρίλιος 1959
6. Ἠλεκτροφωτισμός σπηλαίου Περάματος - Ἰωαννίνων	1.100.000	Ἀποπεράτωσις	Μάιος 1959
7. Δελφοί. Ἐξωραϊστικά ἔργα	1.000.000	Ἀποπεράτωσις	» »
8. Δελφοί. Πνευματικόν καί καλλιτεχνικόν κέντρον	2.700.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	» »
9. Ὑπάτη. Ὑδρευσις		Ἀποπεράτωσις	Ἰούνιος 1959
10. Βόλος. Ξενοδοχεῖον 82 κλινῶν	15.000.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	25.5.1959

11. Τσαγκαράδα. Ξενοδοχεῖον 41 κλινῶν	5.478.000	Ἀποπεράτωσις	Μάιος 1959
12. Σέρραι. Τουριστικόν περίπτερον	1.300.000	Ἀποπεράτωσις	31.5.1959
13. Ἀλεξανδρούπολις. Ἠλεκτροφωτισμός παραλιακῆς λεωφόρου	280.000	Παραδίδεται	Ἐντός Ἀπριλίου 1959
14. Ἄνδρος. Ξενοδοχεῖον 44 κλινῶν	5.500.000	Ἀποπεράτωσις	30.5.1959
15. Σκῦρος. Ὕδρευσις	200.000	Ἀποπεράτωσις	Τέλος Ἀπριλίου 1959
16. Ρόδος. Ἐγκαταστάσεις Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων	7.500.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	Ἰούνιος 1959
17. Ἡράκλειον. Συντήρησις ἱστορικῶν τειχῶν	1.000.000	Ἔναρξις ἐργασιῶν	Ἰούνιος 1959

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Μετά τήν ἀνακοίνωση τῆς παραιτήσεως τοῦ Τζών Φόστερ Ντάλλες, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός, σέ τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο Ντ. Ἀιζενχάουερ, ἐκφράζει τή συμπάθειά του γιά τήν ἀσθένεια τοῦ Ἀμερικανοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Σέ ἀπάντηση, ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος ἀπηύθυνε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τό εὐγενικό σας μήνυμα σχετικά μέ τήν παραίτηση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Ντάλλες. Ἐκτιμῶ ἰδιαίτερα τή χειρονομία σας, καί τά γεναιόδωρα σχόλιά σας γιά τή συνεισφορά του στήν παγκόσμια εἰρήνη εὐχαρίστησαν πολύ τόν ὑπουργό Ντάλλες».

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Καταρτίζεται, ἀπό τό ὑπουργεῖο Προνοίας, πενταετές πρόγραμμα (1960-1964) γιά ἔργα ὑγιεινῆς καί προνοίας, τό ὁποῖο προβλέπει διάθεση ποσοῦ 500.000.000 δραχμῶν καί περιλαμβάνει τήν προσθήκη στά κρατικά νοσηλευτικά ἱδρύματα 4.000 κλινῶν, τήν ἀνέγερση Ὑγειονομικοῦ Ἐργαστηρίου, τήν ἀποπεράτωση νέων νοσοκομειακῶν κτιρίων καί τήν κατασκευή 200-300 προτύπων οἰκημάτων στά ὁποῖα θά στεγαστοῦν ἀγροτικά ἰατρεῖα.

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Στά πλαίσια τῆς γενικότερης προσπάθειας γιά τήν ἐπίτευξη συστηματικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί σέ συνδυασμό μέ τήν ἐπικείμενη ἐξαγγελία τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, συντάσσει καί ὑποβάλλει στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο ὑπόμνημα γιά τόν ἀναγκαῖο προγραμματισμό στό γεωργικό τομέα:

«Ι. Βασικαί ἐπιδιώξεις καί κατευθύνσεις τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς

»Παγία καί καθολική ἐπιδίωξις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς χώρας εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς καί ἡ προώθησις καί διεύρυνσις τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐπί σκοπῷ αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως καί βελτιώσεως τοῦ εἰσοδήματος καί τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καί κατ' ἄμεσον ἀντίκτυπον εὐημερίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ἡ γεωργία μας ἐπομένως καλεῖται νά παράγη εἰς ποσότητα καί ποιότητα γεωργικά καί κτηνοτροφικά προϊόντα εἰς τά πλαίσια ἀφ' ἑνός τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας καί ἀφ' ἑτέρου τῆς ἱκανοποιητικῆς ἀπορροφήσεως αὐτῶν, αὐτουσίων ἤ βιομηχανοποιημένων, εἰς τάς ἀγοράς τοῦ ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ, ὡς ἐντεῦθεν νά προκύπτη τό μεγαλύτερον δυνατόν ἐθνικόν καί ἰδιωτικόν εἰσόδημα.

»Αἱ καταστατικαί ἐπιδιώξεις τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, ὡς τομέως κρατικῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, εἶναι ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν τῆς χώρας, διά τῆς αὐξήσεως τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, μέσῳ ὑψηλῆς καί εὐθηνῆς παραγωγῆς. Εἰς ἐπίμετρον, ἔρχεται ἀποτελεσματική ἡ συμβολή τῆς γεωργίας, ὡς κατ' ἐξοχήν παραγωγικοῦ κλάδου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εὐρυτάτων διαστάσεων, καί ἀγαθοποιός ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς διά τήν εὐημερίαν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

»Τό Γεωργικόν Πρόγραμμα συντίθεται βάσει τῶν κάτωθι κεντρικῶν γραμμῶν:

»1. Προγραμματισμός γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς: Ἡ ἐνθάρρυνσις τῶν ἀποδοτικωτέρων οἰκονομικῶς καλλιεργειῶν καί κλάδων γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς καί ἡ ἐντατικοποίησις τῆς ἐν γένει γεωργικῆς παραγωγῆς (ὑψηλότεραι στρεμματικαί ἀποδόσεις, ἀνώτεραι ποιοτικῶς καί μικροτέρου κόστους) ἀποτελοῦν τήν κεντρικήν κατευθυντήριον γραμμήν τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς χώρας. Τά περιθώρια ἐκτάσεων πρός ἀπόδοσιν εἰς τήν γεωργίαν εἶναι ὅλως πεπερασμένα, δι' ὅ μένει ἡ ἐντατικοποίησις αὐτῆς, ἡ κάθετος, ὡς λέγεται, ἐπέκτασις.

»Τό πρῶτον τοῦτο μέρος τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος συνιστᾶ τόν προγραμματισμόν τοῦ ἐπιδιωκτέου ὕψους τῆς γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, διά τάς καθ' ἕκαστα καλλιεργείας καί κτηνοτροφικούς κλάδους.

»2. Προγραμματισμός: α) Ἔργων ἐγγείων βελτιώσεων. β) Μέσων παραγωγῆς καί γ) Βελτιώσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς γεωργικῆς τεχνικῆς. Ἡ ἐνθάρρυνσις ὅμως καί ἐπέκτασις τῶν ἀποδοτικωτέρων οἰκονομικῶς καλλιεργειῶν διά τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν ὑφισταμένων ὡς καί ἡ ἀνάπτυξις καί βελτίωσις τῆς κτηνοτροφίας καί γενικῶς ἡ πραγματοποίησις τοῦ προγραμματιζομένου ὕψους γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς ἀπαιτοῦν:

»α. Ἐκτέλεσιν ἔργων ἐγγείων βελτιώσεων καί δή ἀρδευτικῶν τοιούτων. Ἡ γεωργία μας, ὑπό τό ξηροθερμικόν

κλῖμα τῆς χώρας βασικῶς θά προαχθῆ καί θά ἐντατικοποιηθῆ μέ τήν ἐν μεγάλῳ ἀξιοποίησιν τοῦ ὕδατος πάσης προελεύσεως. Ἡ σήμερον ἀρδευομένη ἔκτασις τῶν 3.600.000 στρεμμάτων δύναται νά φθάση εἰς τό ὕψος τῶν 12.000.000 καί πλέον στρεμμάτων μέ τήν ἐφαρμογήν ἑνός ἐντατικοῦ καί μεγάλης πνοῆς ὑδατικοῦ προγράμματος.

»β. Μὴξημένην συμμετοχήν μέσων καί ἐφοδίων γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, ὡς ἐκλεκτῶν σπόρων, λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφῶν, ἐκλεκτῶν ζώων, μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ κ.λ.π.

»γ. Εὐθηνά καί ἐπαρκῆ χρηματικά μέσα. Ἡ χώρα μας εἶναι ἀκόμη γεωργικῶς ἐν ἀναπτύξει καί ἔχει ἰδιαιτέρως ἀνάγκην ἐπαρκῶν καί εὐθηνῶν κεφαλαίων πρός ἐκσυγχρονισμόν, ἐντατικοποίησιν καί προστασίαν τῆς παραγωγῆς κυρίως γα) δι' ἐπενδύσεις εἰς ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα, γεωργικάς βιομηχανίας, τόν ἐξηλεκτρισμόν καί βιομηχανοποίησιν τῆς γεωργίας, τήν ψυκτικήν ἄλυσσον, γεωργικά, ἀποθήκας κ.λ.π. γβ) διά βραχυπροθέσμους καί μεσομακροπροθέσμους πιστοδοτήσεις μέσῳ τῆς ΑΤΕ, ὡς καί χρηματοδοτήσεις διά τόν ἐνεχυριασμόν ἢ καί τήν συγκέντρωσιν τῶν μέ βραδύν ρυθμόν ἀπορροφομένων γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων καί γγ) δι' ἐπιδοτήσεις ἰδίᾳ τῶν μέσων παραγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ὥστε ταῦτα νά προσφέρωνται εὐθηνότερα εἰς τήν παραγωγήν.

»Ἡ γεωργία μας δέν δύναται νά ὑφίσταται βαρείας ἐπιβαρύνσεις, δι' ὅ καί ἔχει ἀνάγκην διοχετεύσεως, κατά τ' ἀνωτέρω, ἐπαρκοῦς, ἀλλά καί εὐθηνοῦ κεφαλαίου.

»Ἑκατέρωθεν, ἄνευ ἐκσυγχρονισμένου τεχνικῶς ἐμψύχου ὑλικοῦ καί ἄνευ πορισμάτων ἐπιστημονικῶν ἐξ ἐρεύνης τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος δέν δύναται νά εὐωδοθῆ τό Γεωργικόν Πρόγραμμα. Εἰς τήν ἐκδήλωσιν τῶν γεωργικῶν ἐρευνῶν καί εἰς τεχνικόν προσωπικόν καί εἰδικευμένον τοιοῦτον ὑστεροῦμεν σοβαρῶς, δι' ὅ καί ἀντιμετωπίζονται κατά τρόπον ρεαλιστικόν ἐν τῷ Προγράμματι αἱ γεωργικαί ἔρευναι καί ἐφαρμογαί καί ἡ ὀργάνωσις αὐτῶν, ἀξιολογουμένων τῶν δι' αὐτάς δαπανῶν, ὡς κατ' ἐξοχήν παραγωγικῶν.

»3. Προγραμματισμός ἐμπορίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί πολιτική τῆς προστασίας τῶν τιμῶν αὐτῶν: Διά τήν πραγματοποίησιν τῶν ἀνωτέρω ἐπιδιώξεων καί σκοπῶν καί τήν δικαίωσιν τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος, ἀναγκαιοῖ περαιτέρω κατά βάσιν ἡ ἐξυγίανσις τῶν γεωργικῶν συναλλαγῶν, ἡ ἀπομάκρυνσις καί ἐξουδετέρωσις τῶν παρασιτικῶν ἐνδιαμέσων, καί ὁ περιορισμός τῶν ἀδικαιολογήτων ἐπιβαρύνσεων τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων καί ἡ ἀπ' εὐθείας, εἰ δυνατόν, ἐπαφή παραγωγῆς καί καταναλώσεως (ὀργάνωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καί γεωργικῶν προϊόντων), καί ἐξ ἄλλου ἡ διεύρυνσις τῶν ἀγορῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ (ὀργάνωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί γεωργικῶν προϊόντων).

»Τό ἀποφασιστικόν τοῦτο τμῆμα τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος ἀποτελεῖ τόν προγραμματισμόν τῆς ἐμπορείας τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί τήν πολιτικήν τῆς προστασίας τῶν τιμῶν αὐτῶν.

»Ἡ πολιτική τιμῶν καί ἡ προστασία τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος ἀπαρτίζει τό ἀναγκαῖον συμπλήρωμα ἑνός συγχρόνου Γεωργικοῦ Προγράμματος. Ἐν προκειμένῳ, ἀναγκαιοῖ ἡ συνύπαρξις πολλῶν συντελεστῶν καί ὁ συντονισμός τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, ὥστε τά γεωργικά μας προϊόντα νά τυγχάνουν καλῆς ὑποδοχῆς καί συνθηκῶν συναγωνιστικότητος εἰς τάς ἀγοράς τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ βάσιν τό εὐθηνότερον κατά μονάδα κόστος καί τήν καλήν καθόλου ποιότητα καί ἐμφάνισίν των εἰς τήν κατανάλωσιν, νά εἶναι δέ ἀπηλλαγμένα τοῦ παρασιτικοῦ μεταπρατισμοῦ, προκειμένου περί ἐσωτερικῆς διαθέσεως.

»Ἡ ἐπιτυχία καί ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος καί ἀπό τῆς ἀπόψεως τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος καί ἀπό τῆς ἀπόψεως τῆς ἰδιωτικῆς γεωργικῆς οἰκονομίας, ἐξαρτᾶται ἀπό τήν καλήν καί ὁμαλήν ἔκβασιν τῆς διαθέσεως τῆς παραγωγῆς καί χωρίς νά ἐμφανίζεται τό ἀπαράδεκτον φαινόμενον ἡ παραγωγή νά μένη ἀδιάθετος καί ἔκθετος ἤ τοῦτ' αὐτό νά ὑπόκειται εἰς ποικίλην φαλκίδευσιν ἡ τιμή τῶν προϊόντων, ὥστε δικαίως μέχρι σήμερον παρ' ἡμῖν ἡ καλή παραγωγική ἔκβασις ἔτους τινος νά θεωρῆται, ὡς μή ὤφειλε, κατάρα διά τούς παραγωγούς, ἀντί νά εἶναι πραγματική καί καθολική εὐλογία.

»4. Γενικώτεραι προϋποθέσεις. Τέλος, ἡ πραγματοποίησις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος προϋποθέτει προϊοῦσαν αὔξησιν τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῆς χώρας, διά τῆς ἀναπτύξεως καί τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καί εἰδικώτερον τῆς βιομηχανίας διά τήν διεύρυνσιν τῆς καταναλώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί τήν ἐξασφάλισιν εἰς λογικάς τιμάς βιομηχανικῶν προϊόντων καί εἰς τούς ἀγροτικούς πληθυσμούς, διά τῶν ὁποίων θά βελτιωθῆ τό ἐπίπεδον διαβιώσεώς των, οὕτως ἁρμονικῶς θά ἀσκῆται ἡ ἀγαθοποιός ἀλληλεπίδρασις τῶν δύο κυρίων παραγωγικῶν κλάδων τῆς χώρας, τῆς γεωργίας καί τῆς βιομηχανίας.

»Τό Πενταετές Γεωργικόν Πρόγραμμα, ὡς κατωτέρω ἐκτίθεται, κατηρτίσθη βάσει καί τῶν τεσσάρων ὡς ἄνω κεντρικῶν γραμμῶν κατά τήν κάτωθι ἔννοιαν: Ὅσον μέν ἀφορᾶ τό ὕψος τῆς παραγωγῆς καί τά πρός τοῦτο μέσα αὐτῆς, ὑπάρχει πλήρης ἰσορρόπησις καί στάθμισις τῆς δυνατότητος πραγματοποιήσεως ἀμφοτέρων, ἐμπιπτόντων εἰς τά πλαίσια τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας. Ὅσον ἀφορᾶ τόν προγραμματισμόν τῆς ἐμπορίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί τήν πολιτικήν τῆς προστασίας τῶν τιμῶν αὐτῶν, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν τά ἐν προκειμένῳ γενικώτερον μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα, μέ ἐπί πλέον τήν προγραμματιζομένην ἐπιδίωξιν ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας δημιουργίας ὅλων τῶν προϋποθέσεων καλῆς ποιότητος καί καλῆς ἐμφανίσεως τῶν γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων εἰς τάς ἀγοράς διαθέσεών των, παραλλήλως μέ τό μικρότερον δυνατόν κόστος αὐτῶν.

»Τέλος, ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν διά τό ὕψος τῆς προγραμματιζομένης παραγωγῆς ἡ ὑπολογιζομένη προϊοῦσα αὔξησις τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῆς χώρας, καί ἐκ τῶν ἄλλων κλάδων παραγωγῆς πλήν τῆς γεωργίας, καί ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ δι' ἐπηυξημένην ἀπορρόφησιν γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

»ΙΙ. Πενταετές Γεωργικόν Πρόγραμμα

»Ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἀνωτέρω χαρασσομένων γενικῶν γραμμῶν τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, καθορίζονται ὡς κάτωθι, εἰς τάς κεντρικάς των γραμμάς, αἱ συγκεκριμέναι ἐπιδιώξεις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς προσεχοῦς πενταετίας (1959-1963).

»1. 'Αναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν: 'Η ἀναδιάρθρωσις αὕτη σκοπεῖ τήν διεύρυνσιν κυρίως τῶν ἐκ τούτων ἀποδοτικωτέρων οἰκονομικῶς, καθ' ἃ ποτιστικῶς (βάμβακος, τεύτλων, μηδικῆς, ἀραβοσίτου, ὀπωροκηπευτικῶν), ἥτις καθίσταται ἐφικτή ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀρδευομένων ἐκτάσεων (περί ἧς ἡ κατωτέρω 3 παράγρ.) 'Εξ ἄλλου δέ τόν περιορισμόν τῶν ἤδη σιτοκαλλιεργουμένων ἐκτάσεων καί ἐξοικονόμησιν γαιῶν δι' ἄλλας καλλιεργείας, ἰδίᾳ ψυχανθῆ, μέ διατήρησιν ὅμως τῆς ἐπιτευχθείσης σιταρκείας διά τῆς περαιτέρω ἐντατικοποιήσεως καί αὐξήσεως τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων τοῦ σίτου. 'Η προγραμματιζομένη αὕτη ἐντατικοποίησις τῆς σιτοκαλλιεργείας καί ἡ ἐπίτευξις ὑψηλοτέρων στρεμματικῶν ἀποδόσεων, μέ παράλληλον βελτίωσιν καί τῆς ποιότητος τοῦ σίτου, διά τῆς ἐφαρμογῆς βελτιωμένης γεωργικῆς τεχνικῆς (ἀπό 150 χιλιογρ. σημερινῆς μέσης στρεμματικῆς ἀποδόσεως σίτου εἰς 175) θά ἐπιδράση μειωτικῶς ἐπί τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ σίτου καί συνεπῶς θά ἐπιτρέψη τήν προοδευτικήν μείωσιν τῆς προστασίας τῶν τιμῶν τούτου, ἥτις, διατηρουμένη εἰς ὑψηλά ἐπίπεδα, ἔχει τάς γνωστάς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις τόσον ἀπό δημοσιονομικῆς ὅσον καί ἀπό κοινωνικῆς ἐπιβαρύνσεως.

»'Η ἀναδιάρθρωσις αὕτη τῶν καλλιεργειῶν ἀποσκοπεῖ γενικώτερον τήν εἰσαγωγήν εἰς τήν ἀμειψισποράν καλλιεργειῶν ἀποδιδουσῶν σημαντικῶς ὑψηλότερον οἰκογενειακόν εἰσόδημα καί δυναμένων νά ἀπασχολήσουν πολλαπλάσιον ἤ ἡ σιτοκαλλιέργεια ἀριθμόν ἐργατικῶν χειρῶν τῶν γεωργῶν. Εἰδικώτερον ἀποσκοπεῖ τήν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς προϊόντων παρουσιαζόντων ἐξαγωγικόν ἐνδιαφέρον, ὡς εἶναι ὁ βάμβαξ καί τά ὀπωροκηπευτικά κ.λ.π., διά τήν βελτίωσιν τοῦ ἤδη εὐπαθοῦς συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας μας.

»2. Προώθησις κτηνοτροφικῶν φυτῶν - κτηνοτροφίας: "Ητοι ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας χειμερινῶν ψυχανθῶν εἰς τάς βαθμιαίως κατά τήν προηγουμένην παράγραφον ἀπελευθερουμένας ἐκ τῆς σιτοκαλλιεργείας ἐκτάσεις καί ἰδίᾳ εἰς ἐκεῖνα ἔνθα αἱ στρεμματικαί ἀποδόσεις τοῦ σίτου δέν εἶναι ἱκανοποιητικαί.

»'Η τοιαύτη ἐπέκτασις κτηνοτροφικῶν φυτῶν, μέ παράλληλον βελτίωσιν τῶν φυσικῶν βοσκῶν, θέλει συντελέση εἰς τήν καλυτέραν διατροφήν καί κατ' ἀκολουθίαν ὑψηλοτέραν ἀπόδοσιν τῆς κτηνοτροφίας, τῆς ὁποίας αἱ σημεριναί ἀποδόσεις, λόγῳ τοῦ ὑποσιτισμοῦ εἶναι λίαν πενιχραί. 'Επί πλέον θά ἐπιτρέψη τήν διά ζωοτεχνικῶν μεθόδων βελτίωσιν ταύτης ἐπί σκοπῷ ἐπιτεύξεως ἔτι ὑψηλοτέρων ἀποδόσεων. Εἶναι γνωστόν ὅτι οἱαδήποτε βελτίωσις τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου δέν δύναται νά ἀποδώση ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα, ἐάν δέν συνοδεύεται μέ παράλληλον βελτίωσιν τῆς διατροφῆς τῶν ζώων. Διά τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας κτηνοτροφικῶν φυτῶν ἐντός λελογισμένου συστήματος ἀμειψισπορᾶς ἐπιδιώκεται ἀφ' ἑνός, ἡ διατήρησις καί αὔξησις τῆς γονιμότητος τῶν σήμερον ὑποβαθμισμένων γαιῶν διά τῆς ἐξαντλήσεώς των ἐκ τῆς συνεχοῦς σχεδόν καλλιεργείας καί ἐξ ἄλλου ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς κτηνοτροφικῶν προϊόντων πρός κάλυψιν τῶν ἐλλειμμάτων καταναλώσεως αὐτῶν καί δι' ἐξαγωγήν ἀκόμη ἐνίων ἐξ αὐτῶν (τυροῦ καί ὠῶν).

»3. Διεύρυνσις τῶν ἀρδεύσεων, ἤτοι: αὔξησις τῶν ἀρδευομένων ἐκτάσεων, διά τῆς ἀφθονωτέρας χρηματοδοτήσεως καί τῆς ἐπισπεύσεως τοῦ ρυθμοῦ ἐκτελέσεως καί πλήρους ἀξιοποιήσεως, τόσον τῶν μεγάλων καί μικρῶν ἔργων, ὅσον καί τῶν ἀτομικῶν τοιούτων.

»'Εντός τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος αἱ σημεριναί ἀρδευόμεναι καλλιέργειαι προβλέπεται ὅτι θά προσαυξηθοῦν κατά δύο ἑκατομμύρια στρέμματα. Εἶναι αὐτόδηλον καί τονίζεται πληθωρικῶς ὅτι ἡ ἐπέκτασις ἔτι περαιτέρω τῶν ἀρδεύσεων ἀποτελεῖ γενικώτερον παγίαν καί κεντρικήν ἐπιδίωξιν τοῦ γεωργικοῦ προγράμματος τῆς χώρας, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν θά διευρυνθοῦν αἱ παραγωγικαί δυνατότητες τῆς χώρας καί θά ἐπιτευχθῆ ἡ ἐντατικοποίησις καί ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν.

»4. 'Ανάπτυξις ὀπωροκηπευτικῶν, ἤτοι: 'Ανάπτυξις καί προώθησις τῆς παραγωγῆς καί ἐξαγωγῆς φρούτων καί κηπευτικῶν. Εἰδικώτερον ὁ τομεύς οὗτος παρουσιάζει μέγα παραγωγικόν, ἀλλά καί ἐξαγωγικόν ἐνδιαφέρον, ἔχει δέ ἀξιόλογα περιθώρια διά τήν ἀξιοποίησιν τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων πλείστων περιοχῶν μας, καί συγκεκριμένως α) διά τήν παραγωγήν φρούτων καί λαχανικῶν πρωίμων καί ὀψίμων, β) διά τήν ἀξιοποίησιν νέων ποτιστικῶν γαιῶν, γ) διά τήν βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν ὀρεινῶν καί δ) διά τήν διατήρησιν καί ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομίας πολλῶν πυκνοκατωκημένων περιοχῶν μας.

»'Η δενδροκομική μας παραγωγή προγραμματίζεται κατά τρόπον ὥστε σταθερῶς νά προσαρμόζεται πρός τάς ἀξιώσεις τῆς διεθνοῦς καταναλώσεως καί τάς δυνατότητας ἐξαγωγῶν. 'Εκ τῶν ὀπωρῶν παρουσιάζουν τάς μεγαλυτέρας δυνατότητας ἐνθαρρύνσεως τά ροδάκινα, τά βερύκοκκα, τά ἀχλάδια καί τά ἐσπεριδοειδῆ, ἐκ δέ τῶν ξηρῶν καρπῶν τῶν δένδρων σχεδόν ὅλα. 'Εκ τῶν λαχανικῶν ἡ πατάτα καί ἡ τομάτα. 'Επίσης σημαντικόν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν καί αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί καί ἡ σουλτανίνα. 'Η αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν μας, βάμβακος, φρούτων, κηπευτικῶν καί ἀμπελουργικῶν προϊόντων, ἀποτελεῖ ὡς γνωστόν, ὁμοῦ μέ τόν τουρισμόν, τάς πλέον ἐλπιδοφόρους πηγάς περαιτέρω ἐνισχύσεως τῶν συναλλαγματικῶν πόρων τῆς χώρας εἰς τό ἀμέσως προσεχές μέλλον. 'Ως πρός τά κηπευτικά ἐξ ἄλλου αἱ κατευθύνσεις εἶναι ἀνάλογοι πρός τάς τῶν ὀπωρῶν, ἤτοι βελτίωσις καί ἀνάπτυξις τῆς παραγωγῆς, ἰδίᾳ πρωίμων ποικιλιῶν καί αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν.

»5. 'Ανάπτυξις τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας, ἤτοι: εἰδικά μέτρα διά τήν ἀνάπτυξιν καί βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν ὀρεινῶν ἡμιορεινῶν περιοχῶν τῆς χώρας, ἥτις εὑρίσκεται εἰς ἐπίπεδον χαμηλότερον πάσης ἄλλης τάξεως καί κλάδου ἐν τῇ χώρᾳ, μέ δημιουργημένην πολλαχοῦ κατάστασιν πλήρους ἀπαθλιώσεως τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν καί πλήρους σχεδόν ὑποαπασχολήσεώς των. Τά ὑφιστάμενα εἰς τάς ὀρεινάς περιοχάς πολλαπλά προβλήματα, ἀφ' ἑνός ἀνατάσεως τῆς δασικῆς, κτηνοτροφικῆς καί γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, καί ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀνασχέσεως τῶν διαβρώσεων, προγραμματίζονται πρός ἀντιμετώπισιν δι' εἰδικῆς μεταχειρίσεως τῆς ὅλης ὀρεινῆς περιοχῆς καί διά μέτρων ἀμέσου ἀποτελεσματικότητος καί χρονιωτέρας τοιαύτης.

»6. Τέλος, ἀντιμετωπίζομεν τό κτηματικόν καθεστώς, ὅπερ, ὡς γνωστόν, εἰς πολλά διαμερίσματα τῆς χώρας, τελεῖ εἰς ἀβεβαιότητα, μή ἐκκαθαρισθέντος πλήρως τοῦ συντελεσθέντος ἐποικιστικοῦ ἔργου. 'Επιβάλλεται ὅπως παγιωθῆ τό ταχύτερον διά τῆς ἑδραιώσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς ἰδιοκτησίας εἰς τούς παραγωγούς, χορηγουμένων ὁρι-

στικῶς τίτλων κυριότητος εἰς τό σύνολον τῶν ὁριστικῶς ἀποκατασταθέντων κληρούχων καί ἐπισπευδομένων τῶν ὑπολοίπων ὁριστικῶς διανομῶν. Ἀποτελεῖ ἀξίωμα ὅτι ἐκεῖ ἔνθα τελειώνει τό ἔργον τῆς ἐποικιστικῆς ἀποκαταστάσεως καί ἐπεμβάσεως, ἀρχίζει τό ἔργον τῆς βελτιωμένης καί ἐντατικῆς γεωργίας. Τό ἐποικιστικόν ἔργον, ὑπό τήν γνώριμον καί χρονίαν μορφήν του, ἐντός τῆς πενταετίας κατά τό πλεῖστον θά ἀποπερατωθῆ καί οὕτω θά εἰσέλθωμεν κατά βάσιν εἰς τάς διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀντί τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου.

»Ἐπίσης ἀντιμετωπίζεται ἡ περίπτωσις τῆς διανομῆς εἰς τούς γεωργούς, ἰδίᾳ τῶν ὀρεινῶν καί ἡμιορεινῶν περιοχῶν, ἐκτάσεων μή καλλιεργουμένων σήμερον, αἵτινες θά κριθῶσι ὡς κατάλληλοι διά γεωργικήν καί κτηνοτροφικήν ἐκμετάλλευσιν.

»Ἑτέρα βασική ἐπιδίωξις τοῦ προγράμματος διά τήν βλετίωσιν τοῦ κτηματικοῦ καθεστῶτος εἶναι ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐργασιῶν ἀναδασμοῦ τῶν πολυτεμαχισμένων γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἰδίᾳ εἰς τάς περιοχάς τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ἐν συνδυασμῷ καί μέ τήν κατάρτισιν τοῦ κτηματολογίου τῶν περιοχῶν εἰς ἃς οὗτος θά ἐνεργῆται.

»Τά ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς προσδοκώμενα ἀποτελέσματα θά εἶναι λίαν εὐεργετικά τόσον διά τό καθεστώς τῆς γεωργικῆς ἰδιοκτησίας ὅσον καί διά τήν βελτίωσιν συνθηκῶν ἐργασίας τῶν γεωργῶν καί τήν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων τῆς χώρας.

»Τό σύνολον τοῦ κατά τ' ἀνωτέρω ἐποικιστικοῦ προγράμματος ἀποτελεῖ ἴδιον τομέα τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος καί θά πραγματοποιηθῆ μέ ἐπιταχυνόμενον ρυθμόν διά τῆς πρός τοῦτο διαθέσεως τῶν ἀναγκαίων πόρων καί τεχνικοῦ προσωπικοῦ ὡς καί τῆς λήψεως προσφόρων νομοθετικῶν καί διοικητικῶν μέτρων.

»Βάσει τῶν ἀνωτέρω γενικωτέρων δεδομένων καί τῶν συγκεκριμένων ἐπιδιώξεων διατυποῦνται κατωτέρω συνοπτικῶς τρία γεωργικά προγράμματα, ἤτοι τό κυρίως Γεωργικόν Πρόγραμμα —Φυτική καί Ζωική Παραγωγή— περιλαμβάνον κατά κλάδους τάς ἐπιδιώξεις, τά μέσα καί τά προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Τό Πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας, ἔνθα ἐμπίπτει καί τό Δασικόν, καί τό Ἐποικιστικόν, τῆς προσεχοῦς πενταετίας.

»Ἡ αὔξησις τοῦ καθαροῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος τῆς χώρας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος ὑπολογίζεται εἰς 22% εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας ἢ ἀντιστοίχως εἰς 4,4% ἐτησίως.

»Ἐνταῦθα ὑπογραμμίζεται ὅτι τό ὑπουργεῖον Γεωργίας, ὡς φορεύς καί ὑπεύθυνον διά τήν ἐφαρμογήν τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς χώρας, ἔχει ἀνάγκην ἀρτιωτέρας ὀργανώσεως καί διευρύνσεως τῶν ὑπηρεσιῶν του, δεδομένου ὅτι σήμερον ὑστερεῖ σοβαρῶς, διεπόμενον ὑπό ὀργανισμοῦ ἀνεπαρκοῦς, ἀφήνοντος ἀκαλύπτους πολλάς ἐκ τῶν συγχρόνων δραστηριοτήτων, αἵτινες ὀργανικῶς ἀνήκουν εἰς αὐτό καί ἀντιμετωπίζονται εἰς τό Γεωργικόν Πρόγραμμα. Ἄνευ τῆς τοιαύτης βασικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας δέν καθίσταται ἐφικτή ἡ ἐφαρμογή καί εὐόδωσις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος.

»Α'. Τό κυρίως Γεωργικόν Πρόγραμμα
Φυτική καί Ζωική Παραγωγή

»Τά σημεῖα ἄτινα συνθέτουν τό κυρίως Γεωργικόν Πρόγραμμα τῆς προσεχοῦς πενταετίας ἀνάγονται εἰς τάς κατά κλάδους γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς συγκεκριμένας ἐπιδιώξεις, τά καθ' ὅλου πρός τοῦτο ἀναγκαιοῦντα μέτρα καί μέσα τεχνικά, οἰκονομικά, ὀργανωτικά κ.λ.π. καί εἰς τά προσδοκώμενα ἀποτελέσματα.

»Οἱ ὑπ' ἀριθ. 1, 2 καί 3 συνημμένοι πίνακες, ἐμφανίζοντες τήν ἐξέλιξιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, βάσει τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος 1959-1963, ὡς καί οἱ ὑπ' ἀριθ. 4 καί 5 πίνακες τῆς ἐξελίξεως τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου καί τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς, μετά τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 πίνακος προβλεπομένων ἐξαγωγῶν, καθορίζουσι συνοπτικῶς τά παραγωγικά στοιχεῖα καί τά προσδοκώμενα ἀποτελέσματα τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος. Τό ὕψος τῆς γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς καθωρίσθη βάσει ἀφ' ἑνός τῶν ηὐξημένων ἀναγκῶν τῆς χώρας εἰς προϊόντα, αἵτινες θά καλυφθοῦν ἐκ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς —ἐν ὄψει τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καί τῆς καταναλωτικῆς του ἱκανότητος— καί ἐξ ἄλλου τῶν δυνατῶν ἐξαγωγῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων μας. Ἡ ἐπαλήθευσις τῶν στοιχείων τούτων κατά τό τέλος τῆς πενταετίας θά καταδείξῃ τό μέγεθος τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Προγράμματος.

»Τό κυρίως Γεωργικόν Πρόγραμμα περιλαμβάνει:

»1. Τόν προγραμματισμόν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, τοῦ ὁποίου κύρια χαρακτηριστικά εἶναι ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν ἐτησίων καλλιεργειῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀποδοτικωτέρων καί συμφερωτέρων διά τήν ἐθνικήν μας οἰκονομίαν, ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων καί ἡ κάλυψις τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως εἰς ὅλα τά ἐν τῇ χώρᾳ παραγόμενα προϊόντα.

»2. Τόν προγραμματισμόν τῶν ἐγγείων βελτιώσεων, ἤτοι: 1) Τό πενταετές πρόγραμμα ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων (ὑπ' ἀριθ. 7 συνημμένος πίναξ), 2) αἱ γεωτρήσεις, 3) ἡ ἀξιοποίησις ἁλατούχων ἐδαφῶν.

»3. Τόν προγραμματισμόν τῶν μέσων γεωργικῆς παραγωγῆς, ἤτοι λιπασμάτων, γεωργικῶν φαρμάκων, σπόρων, γεωργικῶν μηχανημάτων, καί ἐπιβαρύνσεως αὐτῶν, μηχανικῆς καλλιεργείας, ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς γεωργίας, σιταποθηκῶν, γεωργικῶν βιομηχανιῶν καί οἰκονομικῶν μέσων καί χρηματοδοτήσεως. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 8 συνημμένος πίναξ ἐμφαίνει τό ὕψος τῶν ἐπενδύσεων τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος.

»4. Τόν προγραμματισμόν βελτιώσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς γεωργικῆς τεχνικῆς, ἤτοι τήν γεωργικήν ἔρευναν, τάς γεωργικάς ἐφαρμογάς καί ἐκπαίδευσιν καί τήν φυτοπαθολογίαν.

»5. Τόν προγραμματισμόν ἀναπτύξεως τῆς κτηνοτροφίας.

»6. Τόν προγραμματισμόν τῆς κτηνιατρικῆς.

»7. Τόν προγραμματισμόν τῆς ἐμπορείας τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί τήν πολιτικήν τῆς προστασίας αὐτῶν.

»Β'. Πρόγραμμα ὀρεινῆς οἰκονομίας

»Τό πρόβλημα: Ἡ ἀλόγιστος ἐκμετάλλευσις τῶν ἐδαφικῶν καί ὑδατικῶν πόρων τῆς ὀρεινῆς, ἡμιορεινῆς καί νησιωτικῆς ζώνης καί ἡ ἔντονος διάβρωσις τῶν γαιῶν τῆς ζώνης ταύτης ἔχουν ὡς ἀναπόδραστον συνέπειαν τήν ὑποβάθμισιν τῆς οἰκονομίας τῶν πληθυσμῶν τῶν ἐν λόγῳ πε-

ριοχῶν. Ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι ἡ ἀθρόα φυγή πρός τάς πόλεις καί ἡ προϊοῦσα ἐρήμωσις τῆς ὀρεινῆς ὑπαίθρου.

»Μέτρα θεραπείας:

»Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἡ φύσις τοῦ προβλήματος καί αἱ ὑπάρχουσαι συνθῆκαι ὑπαγορεύουν ὅπως τά μέτρα κινηθοῦν ἐπί δύο κυρίως κατευθυντηρίων γραμμῶν. Ἡ μία ἀνάγεται εἰς μέτρα ἀμέσου καί ταχείας ἀνακουφίσεως τῶν πληθυσμῶν ἐκ τῆς πιέσεως τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν. Τοιαῦτα εἶναι: (Πίναξ 9).

»1. Ἡ παροχή εὐθηνῶν καί βελτιωμένων σπόρων ἐτησίων καλλιεργειῶν κτηνοτροφικῶν καί βρωσίμων σιτηρῶν, ὀσπρίων, ὑβριδίων ἀραβοσίτου κ.λ.π.

»2. Ἡ παροχή εὐθηνῶν λιπασμάτων πρός ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικῶν ἀποδόσεων τῶν καλλιεργειῶν τούτων.

»3. Ἡ παροχή εὐκαιριῶν ἐργασίας διά τούς ὑποαπασχολουμένους ἀγρότας εἰς ἔργα ἐγγειοβελτιωτικά πάσης φύσεως, διά τήν ἐξασφάλισιν ἡμερομισθίου πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν τῶν ἀγροτῶν εἰς ρευστόν χρῆμα.

»4. Ἡ παροχή τεχνικῆς βοηθείας εἰς τούς ἀγρότας καί τάς ἀγρότισσας ἐκ μέρους τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας διά τήν ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικῶν ἀποδόσεων τῶν καλλιεργειῶν αὐτῶν. Ἡ δευτέρα κατευθυντήριος γραμμή ἀνάγεται εἰς μέτρα ἀποσκοποῦντα τήν θεμελίωσιν σταθερᾶς καί μονίμως ἀνθηρᾶς οἰκονομίας τῶν ἐν λόγῳ πληθυσμῶν.

»Τά μέτρα ταῦτα εἶναι μακροτέρας πνοῆς καί συνίστανται:

»α. εἰς τήν ἀνάσχεσιν τῆς διαβρώσεως,

»β. εἰς τήν διαφύλαξιν τοῦ ὕδατος, τόσον πολυτίμου παράγοντος διά τήν γεωργίαν,

»γ. εἰς τήν ἐπένδυσιν κεφαλαίων καί ἐργασίας εἰς ἔργα ὑποδομῆς ἀποβλέποντα εἰς τήν μόνιμον αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν, ὡς εἶναι τά πάσης φύσεως ἐγγειοβελτιωτικά, οἱ ἀναβαθμοί (πεζούλια, διά ξηρολιθοδομῆς καί χωμάτινα), αἱ βελτιωμέναι κτιριακαί ἐγκαταστάσεις διά τήν κτηνοτροφίαν κ.λ.π.

»δ. εἰς τήν ἐπένδυσιν κεφαλαίων εἰς μονίμους καί πλέον προσοδοφόρους ἐκμεταλλεύσεις, ὡς ἡ δενδροκομία, αἱ τοπικαί βιομηχανίαι ἐπεξεργασίας γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων κ.λ.π.

»Δάση:

»Ἡ δασοπονία μετά τῆς κτηνοτροφίας καί γεωργίας ἀποτελοῦν τάς τρεῖς κυρίας μορφάς ἀξιοποιήσεως καί ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν ἐδαφοϋδατικῶν πόρων τῶν ὀρεινῶν καί ἡμιορεινῶν περιοχῶν καί εἶναι οἱ κύριοι παράγοντες ἀναπτύξεως τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας.

»Τό δασικόν ὅθεν πρόγραμμα ἀποτελεῖ ὀργανικόν τμῆμα τοῦ γενικοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας, ἀναπτυσσόμενον ἐκ τῶν ἀκολούθων κατευθυντηρίων γραμμῶν κατά τήν πενταετίαν 1959-1963 (Πίναξ 10).

»1. Ταξινόμησις τῶν ἐδαφῶν τῶν δασικῶν ὀρεινῶν ἐκτάσεων.

»2. Συστηματική ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν (δημοσίων καί μή).

»3. Προστασία καί φύλαξις δασῶν.

»4. Βελτίωσις καί συμπλήρωσις τῶν ἡμικατεστραμμένων καί ὑπεραραιωμένων δασῶν.

»5. Δημιουργία κοινοτικῶν δασῶν.

»6. Δημιουργία φυτειῶν ταξιανθῶν δασοπονικῶν εἰδῶν πρός παραγωγήν βιομηχανικῆς ξυλείας.

»7. Στερέωσις ὀλισθαινόντων, καταρρεόντων κ.λ.π. ὀρεινῶν ἐδαφῶν.

»8. Βελτίωσις ὀρεινῶν δασικῶν βοσκῶν.

»9. Ἀνάπτυξις θηρευτικῆς οἰκονομίας καί ἁλιείας ὀρεινῶν ρευμάτων.

»10. Δασική ὁδοποιία

»11. Ἀνάπτυξις τῶν δασικῶν ἐρευνῶν.

»Γ'. Ἐποικιστικόν πρόγραμμα

»Σκοπεῖ κυρίως τήν ταχυτέραν ἔκδοσιν τῶν ὁριστικῶν παραχωρητηρίων ἀφ' ἑνός καί ἐξ ἄλλου τήν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁριστικῶν διανομῶν, ὥστε ὁ ἀγροτικός κόσμος νά ἀποκτήση τό ταχύτερον τό αἴσθημα κυριότητος καί νά συνδεθῆ στερεῶς μετά τῆς γῆς, ὁμοίως ὁ ἀναδασμός, ἰδίᾳ εἰς τάς περιοχάς τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ὡς καί τό κτηματολόγιον, ἀντιμετωπίζονται ἐν τῷ προγράμματι.

»Ἵνα ἐπιτελεσθῆ τό κατά τά ἀνωτέρω ἐποικιστικόν ἔργον ἀναγκαιοῖ ἀφ' ἑνός ἡ πύκνωσις τῶν τοπογραφικῶν συνεργείων μέχρι τοῦ διπλασίου τοῦ σημερινοῦ ἀριθμοῦ των (ἤδη λειτουργοῦν περί τά 160 συνεργεῖα), διά τῆς προσλήψεως ἐκτάκτου —ἐπί συμβάσει— τεχνικοῦ προσωπικοῦ, ἐξ ἄλλου δέ ἡ ἁπλούστευσις καί ἀποκέντρωσις τῆς ἐκδόσεως τῶν τίτλων κυριότητος, ὥστε αὕτη νά ἀποπερατωθῆ ὁπωσδήποτε ἐντός τῆς πενταετίας, διαρθρουμένου τοῦ ὑφισταμένου διοικητικοῦ ἐποικιστικοῦ προσωπικοῦ, κατά τρόπον ὥστε κυρίως νά συγκλίνη ἡ ἀπασχόλησίς του.

»Ἡ πρόσληψις ἐκτάκτου τεχνικοῦ κατά τά ἀνωτέρω προσωπικοῦ προοδευτικῶς, ὥστε νά καταστῆ ἐφικτόν μετά διετίας νά διπλασιασθῆ ὁ σημερινός ἀριθμός τῶν τοπογραφικῶν συνεργείων (150 νέα συνεργεῖα) θά ἐπιφέρη ἐπιβάρυνσιν τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ ἔκτακτον, ἥτις τό πρῶτον ἔτος θά ἀνέλθη εἰς 4.100.000 δρχ. καί τό τελευταῖον ἔτος τῆς πενταετίας 34.228.999 δρχ. Τά διάμεσα ἔτη ἡ ἐπιβάρυνσις θά εἶναι ὡς ἑξῆς: Τό δεύτερον ἔτος δρχ. 21.365.000, τό τρίτον ἔτος 33.628.000 καί τό τέταρτον 34.228.000.

»ΙΙΙ. Οἰκονομική ἐξυπηρέτησις τοῦ Γεωργικοῦ Προγράμματος

»Αἱ πηγαί καί τό ὕψος χρηματοδοτήσεως τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος (εἰς χιλιάδας δραχμῶν) εἶναι οἱ κάτωθι:

»Α. Ἀγροτική Τράπεζα	
»1. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	33.500.000
»2. Μεσομακροπρόθεσμα δάνεια	5.000.000
»3. Χρηματοδοτήσεις συγκεντρ. κ.λ.π.	10.000.000
»Β. Κεντρικόν Ταμεῖον Γεωργίας Κτηνοτροφίας καί δασῶν	1.800.000
»Γ. Δημόσιαι ἐπενδύσεις	7.386.000

»Δ. Ὁ δημόσιος προϋπολογισμός θέλει ἐπιβαρυνθῆ μέ τάς συνήθεις δαπάνας διά τάς ἀνάγκας τῆς γεωργίας (ἐπιδότησιν λιπασμάτων, καταπολεμήσεις ἐχθρῶν τῶν φυτῶν κ.λ.π.) ὡς μέχρι τοῦδε, αἵτινες ὅμως ἀσφαλῶς θά εἶναι ἐπηυξημέναι.

»IV. Ἀναγκαιοῦσα ὀργάνωσις τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας

»Ἡ σημερινή σύνθεσις καί ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας εἶναι ἀτελής καί ἀνεπαρκής διά τήν ἐφαρμογήν τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς χώρας. Ἀναγκαιοῖ, ὅθεν, ὅπως σταδιακῶς ἐντός τῆς πενταετίας προσληφθῆ τό κάτωθι τεχνικόν καί βοηθητικόν προσωπικόν εἰς ἐπαύξησιν τῶν ἤδη νομοθετημένων ὀργανικῶν θέσεων τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας.

»Α. Γεωπονικός κλάδος Α΄ καί Β΄ κατηγορίας, θέσεις σημεριναί 1.531, ἐξ ὧν 96 προσωριναί. Ἀναγκαιοῦσα προσαύξησις ἐντός πενταετίας κατά 600 θέσεις.

»Β. Δασικός κλάδος Α΄ καί Β΄ κατηγορίας, θέσεις σημεριναί 908, προσαύξησις τμηματική ἐντός τῆς πενταετίας κατά 420 θέσεις.

»Γ. Κτηνιατρικός κλάδος Α΄ κατηγορίας, σημεριναί θέσεις 200, προσαύξησις ἐντός τῆς πενταετίας κατά 150.

»Δ. Διοικητικός κλάδος Α΄ καί Β΄ κατηγορίας, σημεριναί θέσεις 335, προσαύξησις τῆς πενταετίας κατά 110.

»Ε. Λογιστικός κλάδος Α΄ καί Β΄ κατηγορίας, σημεριναί θέσεις 250, προσαύξησις τῆς πενταετίας κατά 100.

»Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσλήψεων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ κρατικός προϋπολογισμός πρέπει νά προβλέπη αὔξησιν δαπάνης κατά 8 ἑκατ. δρχ. ἐτησίως καί εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας κατά 40 ἑκατ. δρχ.

»Ἡ ἐπιβάρυνσις αὕτη τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ θέλει ἀναντιρρήτως ὑπερκαλυφθῆ ἐκ τῶν ἀμέσων καί ἐμμέσων ὠφελημάτων ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, ἀσχέτως τῆς εὐρυτέρας ἀπηχήσεως ἐπί τῶν κρατικῶν ἐσόδων ἐκ τῆς προωθήσεως τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

»Ἐπί τούτοις, ἐξ ἄλλου, ἀναγκαιοῖ ἡ διευκόλυνσις τῆς κινήσεως εἰς τό ὕπαιθρον τῶν τεχνικῶν ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, ὥστε νά δύνανται νά ἀνταποκριθοῦν εἰς τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν τιθεμένων σκοπῶν καί ἐπιδιώξεων τοῦ Πενταετοῦς Γεωργικοῦ Προγράμματος τῆς χώρας.

»ΣΤ. Ἕκτακτον τεχνικόν προσωπικόν. Ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω (Γ΄. Ἐποικιστικόν πρόγραμμα), ἀναγκαιοῖ ἡ πρόσληψις ἐκτάκτου τεχνικοῦ προσωπικοῦ διά τήν ἐπάνδρωσιν 150 τοπογραφικῶν συνεργείων διά προώθησιν τοῦ ἐποικιστικοῦ προγράμματος τῆς πενταετίας. Πρός τοῦτο ἀναγκαιοῖ τό πρῶτον ἔτος 4.100.000 δρχ., τό δεύτερον 21.265.000, τό τρίτον 33.628.000 , τό τέταρτον καί τό πέμπτον ἀνά 34.228.000 δρχ.

»Τό προσληφθησόμενον ἕκτακτον προσωπικόν ὡς ἄνω, ἔχει ὡς κάτωθι.

»1. Τό 1959 30 διπλωματοῦχοι μηχανικοί, 2.1960 α) ἕτεροι 20 διπλωματοῦχοι μηχανικοί, β) 150 ὑπομηχανικοί καί γ) 15 σχεδιασταί καί 40 διοικητικοί ὑπάλληλοι καί 3. κατά τό 1961 α) ἕτεροι 150 ὑπομηχανικοί, β) 50 σχεδιασταί καί 40 διοικητικοί ὑπάλληλοι εἰσέτι»[31].

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Συγκροτεῖται εὐρεία σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Δημοσίων Ἔργων, Γεωργίας, Βιομηχανίας καί Ἐμπορίου, καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ἀφοῦ ἐξετάστηκαν τά γενικά δεδομένα, διατυπώθηκε τό συμπέρασμα ὅτι ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας εἶναι ἀσφαλής. Ἡ Κυβέρνηση, γιά νά ἐνισχύσει τήν ἀνοδική τάση τῆς χρηματικῆς ζητήσεως, ἀποφάσισε τήν ἐπιτάχυνση καί ἐπέκταση τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Ἀκόμη, ἀποφασίστηκε ἡ αὔξηση τῶν δαπανῶν γιά τά μικρά κοινωφελῆ ἔργα ἀπό 300 σέ 450.000.000 δρχ., τῶν δανείων μέσης καί μακρότερης προθεσμίας τῆς ΑΤΕ κατά 150.000.000 δρχ., καί τῶν δανείων τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανείων γιά τούς δήμους καί τίς κοινότητες κατά 200.000.000 δρχ.

23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Σέ εἰδική τελετή, ὁ προέδρος τοῦ ΣΕΓΑΣ, Α. Νικολαΐδης, ἀπονέμει τό χρυσό μετάλειο τοῦ ΣΕΓΑΣ στόν Κ. Καραμανλῆ, γιά τήν οὐσιαστική συμβολή του στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀθλητισμοῦ τῆς χώρας.

Ὁ πρωθυπουργός, ἀπαντώντας στήν προσφώνηση τοῦ Α. Νικολαΐδη, τόνισε, μεταξύ ἄλλων:

«Ἡ Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τήν σημασίαν, τήν ὁποίαν ἔχει διά τό μέλλον τοῦ ἔθνους ὁ ἀθλητισμός, ἐδημιούργησε τάς ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἀθλητικῆς κινήσεως, ἀναμένει δέ ὅτι ἀνάλογος μέ τά διατιθέμενα μέσα θά εἶναι καί ἡ προσπάθεια τῆς ἀθλουμένης νεότητος καί τῶν ἀθλητικῶν ὀργανώσεων. Πρέπει νά δημιουργήσωμεν νεότητα μέ σωματικήν ἀλκήν καί ψυχικήν εὐρωστίαν, ὥστε νά ἀποτελέση ἐγγύησιν διά τάς ἐθνικάς παραδόσεις καί νά προβάλη διεθνῶς ἐκτός τῶν ἀθλητικῶν ἐπιδόσεών της καί τόν πολιτισμόν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος».

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μετά ἀπό συνεργασία μέ τόν ὑπουργό Παιδείας, Γ. Βογιατζῆ, ἐγκρίνει τά διατάγματα, μέ τά ὁποῖα ἱδρύονται 300 νέα δημοτικά σχολεῖα καί διορίζονται 1.600 δάσκαλοι γιά τήν κάλυψη τῶν δημιουργούμενων θέσεων.

Ὁ πρωθυπουργός δέχεται, ἀκόμη, τό δήμαρχο Ἰωαννίνων, Γρ. Σακκᾶ, ἀπό τόν ὁποῖο ἐνημερώνεται γιά τά προβλήματα τῆς πόλεως καί γενικότερα τῆς Ἠπείρου. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπασχολήθηκε, ἰδιαίτερα, μέ τά θέματα τοῦ τουριστικοῦ ξενοδοχείου, τοῦ βασιλικοῦ περιπτέρου, τῆς διαθέσεως χώρων στό Δῆμο καί τῆς τουριστικῆς λεωφόρου τῆς λίμνης. Γιά τήν ταχεία ἀποπεράτωση τοῦ τελευταίου ἔργου, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε σχετικές ἐντολές στόν ὑπουργό Δημοσίων Ἔργων.

27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξαγγέλλει τό Προσωρινό

Πενταετές Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, τό ὁποῖο πρόκειται νά ἀποτελέσει τή βάση γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ ὁριστικοῦ. Εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἀναλαμβάνεται μιά προσπάθεια συστηματοποιήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ προγραμματισμός, πράγματι, εἶναι πλέον ἀπαραίτητος τόσο γιά τήν ἐπίσπευση τῆς ἴδιας τῆς ἀναπτύξεως, ὅσο καί γιά τήν ἔγκαιρη ἰσχυροποίηση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἐνόψει τῆς συνδέσεως μέ τήν ΕΟΚ.

Τό Προσωρινό Πενταετές Πρόγραμμα ἀπέδωσε ἰδιαίτερη προσοχή στή γεωργία, τή βιομηχανία καί τόν τουρισμό, καί πρόβλεπε ἐπενδύσεις συνολικοῦ ὕψους 103,6 δισεκατ. δρχ., ἀπό τίς ὁποῖες τό Δημόσιο θά ἀναλάμβανε νά διαθέσει 31,450 δισεκατ., οἱ Δῆμοι, Κοινότητες καί τά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου 3 δισεκατ., ἐνῶ ἡ συμμετοχή τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα ὑπολογιζόταν σέ περίπου 70 δισεκατ. Ἀπό τίς ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου, προβλεπόταν ἡ διάθεση 7,870 δισεκατ. γιά τή γεωργία, 5,750 γιά τή βιομηχανία, 1,5 δισεκατ. γιά τόν τουρισμό, 4,550 γιά τήν ἐξηλεκτρισμό, 6,960 δισεκατ. γιά τίς συγκοινωνίες (ὁδούς, λιμάνια, ἀεροδρόμια καί σιδηροδρόμους) καί τίς τηλεπικοινωνίες. Ἡ χρηματοδότηση τοῦ προγράμματος ἐπρόκειτο νά γίνει κατά τά 80,5 δισεκατ. δρχ. ἀπό τό ἐσωτερικό (ἰδιωτική καί δημόσια ἀποταμίευση) καί κατά τό ὑπόλοιπο ἀπό τό ἐξωτερικό (ἀμερικανική βοήθεια, γερμανικές πιστώσεις, ἰταλικές ἐπανορθώσεις κ.λ.π.).

Ἐξαγγέλλοντας τό πρόγραμμα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε τά ἀκόλουθα:

«Εἰς τάς ἀνακοινώσεις μου πρός τόν ἑλληνικόν λαόν τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἐξέθεσα τήν οἰκονομικήν κατάστασιν τῆς χώρας καί ἐξήγησα τά κύρια χαρακτηριστικά αὐτῆς. Ὅπως ἐτόνισα καί τότε, κατά τήν τελευταίαν τριετίαν ἐσημειώθη σημαντική βελτίωσις εἰς τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Τήν εἰκόνα αὐτῆς τῆς βελτιώσεως τήν ἔδωσα δι' ἀριθμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τούς ἀσφαλεῖς δείκτας πάσης οἰκονομίας.

»Κατά τήν τριετίαν ταύτην ἐπετεύχθη μοναδική σταθερότης εἰς τό νόμισμα καί τάς τιμάς. Μεταξύ Δεκεμβρίου 1955 καί Δεκεμβρίου 1958 ὁ μέν τιμάριθμος χονδρικῆς πωλήσεως ἐσημείωσεν αὔξησιν κατά 1,57%, ὁ δέ τιμάριθμος κόστους ζωῆς μόνον κατά 5,36%. Ἡ αὔξησις αὕτη εἶναι ἐκ τῶν χαμηλοτέρων σημειωθεισῶν ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ σταθερότης αὕτη, ἠδραίωσε τήν ἐμπιστοσύνην πρός τό ἐθνικόν νόμισμα τόσον ἐσωτερικῶς ὅσον καί ἐξωτερικῶς. Αἱ ἰδιωτικαί καταθέσεις εἰς τάς Τραπέζας ἐτριπλασιάσθησαν. Οὕτω, ἐνῶ κατά τό τέλος Δεκεμβρίου 1955 ἀνήρχοντο εἰς 3,102 ἑκατ. δρχ. ἔφθασαν εἰς τό τέλος Δεκεμβρίου τοῦ 1958 τό ποσόν τῶν δρχ. 10,097 ἑκατ. Ἡ πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας, καί δή δι' ὑγιῶν μέσων, διηυρύνθη σημαντικώτατα. Ἡ συνολική πιστοδότησις κατά τό τέλος Δεκεμβρίου 1958 ἀνήρχετο εἰς δρχ. 22,302 ἔναντι 11,631 ἑκατ. δρχ. τοῦ τέλους Δεκεμβρίου τοῦ 1955.

»Συνετελέσθη ἐπίσης ἐξυγίανσις τοῦ δημοσιονομικοῦ τομέως. Ἀντί τῶν ἐλλειμμάτων, τά ὁποῖα ἀπετέλουν μόνιμον γνώρισμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀπό τοῦ ἔτους 1957 ὄχι μόνον δέν ὑπάρχουν ἐλλείμματα, ἀλλά ὁ προϋπολογισμός συμβάλλει εἰς τήν χρηματοδότησιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, ἥτις μέχρι τότε ἐστηρίζετο, σχεδόν ἀποκλειστικῶς, εἰς τήν ἀμερικανικήν βοήθειαν.

»Σημαντικωτάτη ὑπῆρξεν ἡ αὔξησις τῶν ἐπενδύσεων ἐν τῇ χώρᾳ ἰδιωτικῶν καί δημοσίων. Οὕτω, αἱ ἐπενδύσεις αὗται, ὑπολογιζόμεναι εἰς σταθεράς τιμάς τοῦ 1954, ἀνῆλθον κατά τό 1958 εἰς 13 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 8,700 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1955. Εἰς τήν αὔξησιν ταύτην οὐσιωδῶς συνέβαλεν ἡ αὔξησις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, αἵτινες κατά τό ἔτος 1958 ἦσαν σχεδόν τριπλάσιαι τῶν τοῦ ἔτους 1955.

»Τέλος, τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνος ηὐξήθη ἀπό 217 δολλάρια, τοῦ ἔτους 1955, εἰς 275 περίπου κατά τό ἔτος 1958. Ἤτοι, ἐσημείωσεν αὔξησιν κατά ποσοστόν τό ὁποῖον εἶναι ὑψηλότερον τοῦ σημειωθέντος εἰς τάς πλείστας εὐρωπαϊκάς χώρας, παρ' ὅλον ὅτι ἡ μειωμένη γεωργική παραγωγή τῆς χώρας καί ἡ διεθνής ὕφεσις ἀνέστειλαν, ἐν μέρει, τόν ρυθμόν τῆς προόδου κατά τό τελευταῖον ἔτος.

»Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις τῆς οἰκονομίας μας ἀποδεικνύουν ὅτι δέν ἀπετέλει οὐτοπίαν ἡ πεποίθησις τήν ὁποίαν κατ' ἐπανάληψιν ἐξέφρασα περί τῆς δυνατότητος ταχείας αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί βελτιώσεως τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ λαοῦ μας, ἀρκεῖ νά καταβληθῇ ἡ δέουσα ὠργανωμένη πρός τοῦτο προσπάθεια. Ἀνήγγειλα δέ τότε ὅτι, διά τήν πραγματοποίησιν αὐτῆς τῆς ἐπιδιώξεως, ἡ Κυβέρνησις ἑτοιμάζει ἕνα μακροχρόνιον πρόγραμμα εὐρυτέρας ἀναπτύξεως. Ἡ κατάρτισις —ὅπως ἄλλως τε καί ἡ ἐπιτυχής ἐφαρμογή— ἑνός μακροχρονίου προγράμματος ἀπαιτεῖ τήν ὕπαρξιν ὡρισμένων προϋποθέσεων, ἄνευ τῶν ὁποίων καθίσταται ἀδύνατος οἱαδήποτε προσπάθεια πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν. Πρώτη προϋπόθεσις εἶναι ἡ ὕπαρξις οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς σταθερότητος. Τά στοιχεῖα ταῦτα εἶναι βασικῆς σημασίας εἰς τάς ἐλευθέρας δημοκρατικάς οἰκονομίας, εἰς τάς ὁποίας ἡ ἰδιωτική δραστηριότης ἀποτελεῖ ἀποφασιστικόν παράγοντα διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας. Εἰς τάς οἰκονομίας αὐτάς, ὅπως εἶναι ἡ ἑλληνική, ὁ ρόλος τοῦ Κράτους περιορίζεται μόνον ἀφ' ἑνός μέν εἰς τήν ἐκτέλεσιν ἔργων, τά ὁποῖα ἐκφεύγουν ὁπωσδήποτε τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ὡς καί ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδοχῆς, τά ὁποῖα δημιουργοῦν εὐνοϊκάς προϋποθέσεις διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος, ἀφ' ἑτέ-

ρου δέ εἰς τήν χάραξιν καί ἐφαρμογήν, δι' ὅλων τῶν διαθεσίμων μέσων, τῆς καταλλήλου πολιτικῆς πρός ἐπηρεασμόν καί κατεύθυνσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρός τούς ἐπιθυμητούς καί ἐξυπηρετοῦντας τό κοινωνικόν σύνολον σκοπούς. Ἡ κινητοποίησις ὅμως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καί ὁ διά τῆς πολιτικῆς ἐπηρεασμός αὐτῆς εἶναι δυνατοί μόνον ἐντός πλαισίου οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς σταθερότητος. Ἐξ ἄλλου, δεδομένου ὅτι, λόγω τῆς ἀνεπαρκείας τῆς ἐγχωρίου ἀποταμιεύσεως πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ προσφυγή τόσον τοῦ Κράτους ὅσον καί τῶν ἰδιωτῶν εἰς τό ξένον κεφάλαιον εἶναι ἀναπόφευκτος καί ἀναγκαία, ἡ ὕπαρξις τῆς σταθερότητος αὐτῆς ἀποτελεῖ ὅρον ἀποφασιστικῆς σημασίας διά τήν προσέλκυσιν τοῦ ξένου καί δή τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου.

»Ἡ Ἑλλάς, σήμερον, ἔχει ἐξασφαλίσει τάς βασικάς ταύτας προϋποθέσεις καί συνεπῶς δύναται καί πρέπει νά τάς ἐκμεταλλευθῆ πρός ὄφελος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τοῦ λαοῦ. Περαιτέρω προϋπόθεσις διά τήν κατάρτισιν τοῦ μακροχρονίου προγράμματος εἶναι ἡ κατάλληλος ὀργάνωσις τόσον τῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι θά ἀναλάβουν τό ἔργον τοῦτο, ὅσον καί τῆς προετοιμασίας τῶν ἀναγκαίων στοιχείων ἐπί τῶν ὁποίων θά θεμελιωθῆ τό πρόγραμμα. Καί ἡ Κυβέρνησις ἤδη ἀπό διετίας περίπου συνέστησε τήν ἐπιτροπήν ἐρεύνης καί ὀργανώσεως οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, ἡ ὁποία συνέλεξε καί προητοίμασε, διά τῆς συνεργασίας τῶν ἐγκριτωτέρων εἰδικῶν, τούς ὁποίους διαθέτει ἡ χώρα εἰς ἕκαστον τομέα, ὑλικόν ἱκανόν πρός ἐπεξεργασίαν διά τήν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος. Παραλλήλως, κατεβλήθη ἔντονος προσπάθεια πρός ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία τῇ βοηθείᾳ καί ἐμπειρογνωμόνων διατεθέντων ὑπό τοῦ ΟΗΕ, διά τῶν ἐρευνῶν καί ἀπογραφῶν της καί τοῦ ἐν γένει στατιστικοῦ ὑλικοῦ, τό ὁποῖον συλλέγει καί ἐπεξεργάζεται, παρέχει καί θά παράσχῃ πολύτιμα στοιχεῖα διά τόν προγραμματισμόν. Τέλος, ἡ ἐπικειμένη ἀναδιοργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν προγραμματισμοῦ τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ καί ἡ ἐνίσχυσις τούτου τόσον διά προσθέτου ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, ὅσον καί ξένων ἐμπειρογνωμόνων, θά δημιουργήσῃ τό κατάλληλον ὄργανον διά τήν κατάρτισιν ἑνός τοιούτου θεμελιωμένου μακροχρονίου οἰκονομικοῦ προγράμματος.

»Ἡ κατάρτισις ὅμως τοῦ προγράμματος τούτου θά ἀπαιτήσῃ εἰσέτι ἱκανόν χρονικόν διάστημα. Δι' ὅ καί ἐκρίθη σκόπιμον ὅπως, μέχρι τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ, συναχθῇ ἓν προσωρινόν πενταετές πρόγραμμα, τό ὁποῖον καί θά ἀποτελέσῃ, εἰς τό μεταξύ χρονικόν διάστημα, τόν γνώμονα τῶν ἐπιδιωκτέων σκοπῶν καί μέσων, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρχῃ ἀπό τοῦδε σαφής κατεύθυνσις, πρός τάς ἐπί μέρους ἁρμοδίας ὑπηρεσίας ἐπί τοῦ ἔργου, τό ὁποῖον πρέπει νά ἀντιμετωπίσουν κατά τά προσεχῆ ἔτη. Ἡ ὕπαρξις, ἔστω καί τοῦ προσωρινοῦ τούτου προγράμματος, ἀποτελεῖ ἤδη ἕνα ἀπόκτημα, διότι, ἰδίως εἰς τόν κρατικόν τομέα, προσδιορίζεται τό μέγεθος τῆς ἀπαιτουμένης προσπαθείας, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά ἐπιτρέψῃ εἰς ὅλας τάς ὑπηρεσίας, φορεῖς τῆς κρατικῆς δραστηριότητος, νά προσανατολισθοῦν πρός τάς ἐπιδιώξεις μιᾶς μακροχρονίου προσπαθείας, νά ἐπιδιώξουν καί ἐπιτύχουν τήν κατάλληλον ὀργάνωσιν τοῦ ἔργου των, ὥστε νά ἀνταποκριθοῦν εἰς τάς ὑποχρεώσεις τάς ὁποίας τούς ἐπιβάλλει τό πρόγραμμα καί πρό παντός νά ἐκτελέσουν ἤ νά μεριμνήσουν διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπαιτουμένων οἰκονομικοτεχνικῶν μελετῶν δι' ὅλα τά ἔργα τοῦ προγράμματος, διά τά ὁποῖα δέν ὑφίστανται ἤδη τοιαῦται μελέται. Εἶναι δέ γνωστόν ὅτι τό μεγαλύτερον πρόσκομμα εἰς τήν ταχεῖαν καί οἰκονομικήν ἐκτέλεσιν παντός σχεδίου, ἀποτελεῖ ἡ μή ὕπαρξις τῆς καταλλήλου οἰκονομικοτεχνικῆς μελέτης. Εἰς πλείστας ἄλλωστε περιπτώσεις καί ἡ δυνατότης ἐξευρέσεως ἐξωτερικῶν πηγῶν χρηματοδοτήσεως συγκεκριμένων σχεδίων, προσκόπτει εἰς τήν ἀνυπαρξίαν τοιαύτης μελέτης.

»Ἐπί πλέον, ἡ κατάρτισις τοῦ προσωρινοῦ προγράμματος προσδιορίζει καί τήν τάξιν μεγέθους τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων, πρᾶγμα ὄχι μόνον κατευθύνει τάς ἐπιδιώξεις πρός ἐξασφάλισιν τούτων, ἀλλά καί διευκολύνει τήν ἀναζήτησίν των εἰς ἐξωτερικάς πηγάς, ἐνῶ συγχρόνως οἱονεί δεσμεύει, διά τούς σκοπούς τοῦ προγράμματος, τά ἐξ ἐσωτερικῶν πηγῶν προερχόμενα τοιαῦτα, καί ἀποτρέπει τήν διάθεσιν τούτων δι' ἄλλους σκοπούς, διότι καταδεικνύει σαφέστερον καί τήν ζημίαν τήν ὁποίαν ἡ ἐθνική οἰκονομία ὑφίσταται ἐκ τῆς μή προσφόρου χρησιμοποιήσεως τῶν διαθεσίμων πόρων καί τῆς μή πιστῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος. Τό προσωρινόν τοῦτο πρόγραμμα θά ἀποτελέσῃ καί τήν βάσιν τῆς περαιτέρω ἐργασίας διά τήν κατάρτισιν ἑνός πληρέστερον θεμελιωμένου μακροχρονίου οἰκονομικοῦ προγράμματος.

»Κατωτέρω, θά παράσχω τάς γενικάς γραμμάς τοῦ προσωρινοῦ τούτου Πενταετοῦς Προγράμματος. Βασικοί ἀντικειμενικοί σκοποί τοῦ προγράμματος εἶναι ἡ σταθερά καί ταχεῖα αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί ἡ μείωσις τῆς ὑποαπασχολήσεως καί ἀνεργίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, διότι ἡ λύσις τῶν κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τόν λαόν μας, μόνον δι' ἑνός ἐπηυξημένου εἰσοδήματος εἶναι δυνατόν νά ἀντιμετωπισθῆ.

»Διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ ἀνάπτυξις καί ἐκμετάλλευσις τῶν φυσικῶν πόρων τῆς χώρας. Αἱ ὑφιστάμεναι εἰς ὅλους τούς τομεῖς δυνατότητες εἶναι μεγάλαι. Διά τοῦ προγράμματος ἐπιδιώκεται ἡ ἰσόρροπος ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας,

δι' ὅ καί τό βάρος τῆς προσπαθείας στηρίζεται εἰς τήν παράλληλον ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν παραγωγικῶν τομέων αὐτῆς. Ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καί ὁ τουρισμός ἀποτελοῦν τούς βασικούς τομεῖς εἰς τούς ὁποίους στηρίζεται ἡ ὅλη προσπάθεια.

»Εἰς τήν γεωργίαν ὑφίστανται μεγάλα περιθώρια αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, διά τῆς αὐξήσεως τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων, προστασίας τοῦ ἐδάφους καί τῶν καλλιεργειῶν, αὐξήσεως τῶν δυνατοτήτων ἀρδεύσεων, ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, ἀναπτύξεως βελτιωμένων συγχρόνων μεθόδων γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως καί ἀνυψώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς στάθμης τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου. Ἡ παραγωγή δύναται νά στραφῆ βαθμιαίως πρός προϊόντα ἀποδίδοντα μεγαλύτερον εἰσόδημα εἰς τόν ἀγρότην καί διά τά ὁποῖα προσφέρεται τό ἑλληνικόν ἔδαφος καί τό κλῖμα. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας καί συνεπῶς τῆς παραγωγῆς κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ἐν συνδυασμῷ μέ τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τοῦ ὀρεινοῦ πληθυσμοῦ, ἀποτελεῖ μίαν τῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ τομέως τῆς γεωργίας.

»Ἡ ταχεῖα ἐκβιομηχάνισις τῆς χώρας ἀποτελεῖ πρωταρχικήν ἐπιδίωξιν, διότι μόνον δι' αὐτῆς θά καταστῆ δυνατή ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος καί ἡ ἀπορρόφησις τοῦ πλεονάζοντος καί ἀργοῦντος σήμερον ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἡ προσπάθεια στρέφεται κυρίως πρός τάς βιομηχανίας ἐκείνας, διά τάς ὁποίας ὑφίστανται ἤδη πρῶται ὕλαι ἐν τῇ χώρᾳ, αἵτινες ἢ παραμένουν ἀνεκμετάλλευτοι ἢ ἐξάγονται αὐτούσιαι εἰς τό ἐξωτερικόν, χωρίς νά ἀποδίδουν εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν τά ὀφέλη ἐκεῖνα, τά ὁποῖα δύναται νά ἀποδώση ἡ ἐπί τόπου ἀξιοποίησις καί ἐκμετάλλευσίς των. Ἰδιαιτέρα σημασία ἀποδίδεται ἐπίσης εἰς τήν βιομηχανικήν ἀξιοποίησιν τῆς γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς.

»Ὁ τουρισμός δύναται νά ἀποτελέση διά τήν Ἑλλάδα λίαν ἀξιόλογον πηγήν πλούτου. Τό κλῖμα, αἱ φυσικαί καλλοναί καί αἱ ἀρχαιότητες προσφέρονται διά τουριστικήν ἐκμετάλλευσιν, ὅσον εἰς ὀλίγας χώρας τοῦ κόσμου. Ἐν τούτοις, τά ἐκ τοῦ τουρισμοῦ ἔσοδα παραμένουν εἰς χαμηλόν ἐπίπεδον ἐν σχέσει μέ τά ἔσοδα τά ὁποῖα πραγματοποιοῦν ἕτεραι εὐρωπαϊκαί χῶραι. Κατά τά πρόσφατα ἔτη ἐκδηλοῦται ἔντονον τουριστικόν ρεῦμα πρός τήν Ἑλλάδα καί εἶναι ἀνάγκη νά γίνη ἡ κατάλληλος ἐκμετάλλευσις τοῦ ρεύματος τούτου, ἵνα μή, ἐλλείψει ἐπαρκοῦς ἀνταποκρίσεως, ἀνακοπῇ τοῦτο, πρός μεγίστην ζημίαν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ὁ τουρισμός ἐξ ἄλλου ἀποτελεῖ τομέα, ὁ ὁποῖος δύναται ταχέως νά ἀποδώση.

»Πρός ἀνάπτυξιν τῶν ἀνωτέρω κυρίων παραγωγικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ὑποδομῆς, ὡς εἶναι τά ἐνεργειακά καί συγκοινωνιακά ἔργα. Ἡ παραγωγή καί διάθεσις ἀφθόνου καί εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ἡ ὁποία εἶναι δυνατή διά τῆς ἀξιοποιήσεως ἐγχωρίων πηγῶν ἐνεργείας (λιγνίτου, ὑδατοπτώσεων), ἀποτελεῖ βασικήν προϋπόθεσιν ὄχι μόνον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, ἀλλά καί διά τήν ἐντατικοποίησιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ ὕπαρξις ἐξ ἄλλου ἑνός ἐπαρκοῦς καί καλῆς ποιότητος συγκοινωνιακοῦ δικτύου εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς παραγωγῆς καί τήν προαγωγήν τοῦ τουρισμοῦ.

»Οἱ λοιποί τομεῖς, κοινωνικοῦ κυρίως χαρακτῆρος, δέν παραμελοῦνται, ἐν τούτοις ἡ προσπάθεια εἰς αὐτούς τούς τομεῖς προσδιορίζεται ἐκ τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων, ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἀνάγκην ταχείας ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Αἱ ἀνάγκαι βεβαίως εἶναι τεράστιαι. Ἡ ἱκανοποίησις ὅμως τῶν ἀναγκῶν τούτων θά εἶναι δυνατόν νά βαίνη αὔξουσα σύν τῇ προόδῳ τῆς οἰκονομίας. Μεταξύ τῶν τομέων τούτων ἰδιαιτέρα σημασία ἀποδίδεται εἰς τόν τομέα τῆς Παιδείας, ἡ ὁποία, ἐνισχυομένη καί προσαρμοζομένη πρός τάς κατευθύνσεις τοῦ προγράμματος, θά ἀποτελέση ὄργανον προπαρασκευῆς τοῦ ἀπαιτουμένου διά τάς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας ἐμψύχου ὑλικοῦ.

»Διά τοῦ προσωρινοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος προσδιορίζεται εἰδικώτερον ὁ τομεύς τῆς δημοσίας δράσεως, ἤτοι αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου, τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ὡς καί τῶν μείζονος σημασίας ἰδιωτικῶν τοιούτων, τάς ὁποίας τό Δημόσιον εἶναι ἀποφασισμένον νά ἐνθαρρύνη καί νά βοηθήση θετικῶς, ἐφ' ὅσον οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἰδιωτικοί φορεῖς παρέχουν τά ἐχέγγυα τῆς ἱκανότητος πρός πραγματοποίησιν τούτων. Ἐν τούτοις, ἡ δραστηριότης αὕτη τοῦ Δημοσίου ἔχει ἐνταχθῆ εἰς τό εὐρύτερον πλαίσιον τῶν ἐξελίξεων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας διά τά προσεχῆ πέντε ἔτη, ὡς αὗται δύνανται νά προβλεφθοῦν ἐπί τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων στοιχείων, τῆς ἐμπειρίας καί τῶν μεθόδων προγραμματισμοῦ. Μόνον διά τῆς τοιαύτης ἐντάξεως εἶναι δυνατόν νά ἐκτιμηθοῦν αἱ διαμορφώσεις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί νά συναχθοῦν γενικώτερα συμπεράσματα ἐπί τῶν ἐπιτευγμάτων.

»Τό ὕψος τῶν ἐπενδύσεων τοῦ κρατικοῦ τομέως ἀνέρχεται διά τό σύνολον της πενταετίας εἰς δρχ. 34,450 ἑκατ. Ἐκ τούτων, ἐπενδύσεις ποσοῦ 3 ἑκατ. ἀποτελοῦν τάς ἐκτιμωμένας ἐπενδύσεις Δήμων, Κοινοτήτων καί λοιπῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Κατά συνέπειαν αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου, τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΣΕΚ κ.λ.π.) καί αἱ ἰδιωτικαί μείζονος σημασίας ὑπολογίζονται εἰς 31,450 ἑκατ. δρχ. ἀναλυόμεναι ὡς ἀκολούθως κατά τομεῖς:

1) Γεωργία 7,870
2) Βιομηχανία 5,750

3) Τουρισμός	1,500
4) ΔΕΗ	4,550
5) Ὁδοί - Λιμένες - Ἀεροδρόμια	5,400
6) Τηλεπικοινωνία	810
7) Σιδηρόδρομοι	570
8) Μικρά κοινωφελῆ (πλήν γεωργικῶν)	800
9) Ἐκπαίδευσις-Πρόνοια-Δ. Διοίκησις	3,230
10) Ὕδρευσις	370
11) Τεχνική βοήθεια	300
12) Μελέται καί ἔρευναι	300
	31,450

»Λεπτομερεστέρα ἀνάλυσις τῶν κυριωτέρων ἔργων εἰς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω τομέων θά δοθῆ εἰς τήν δημοσιότητα τήν Πέμπτην.

»Τό σύνολον τῶν ἐπενδύσεων ἐν τῇ χώρᾳ (περιλαμβανομένων καί τῶν ἀνωτέρω δημοσίων ἐπενδύσεων) ὑπολογίζεται διά τήν πενταετίαν, εἰς 103,600 ἑκατ. δρχ., ἤτοι εἰς ποσοστόν 20% τοῦ ἐκτιμωμένου ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος, ἔναντι ποσοστοῦ 19,5%, ὅπερ ἐπετεύχθη κατά τό ἔτος 1958, βάσει προσωρινῶν ὑπολογισμῶν καί ποσοστοῦ 18,6% τοῦ ἔτους 1957.

»Ἡ χρηματοδότησις τοῦ συνόλου τῶν ἀνωτέρω ἐπενδύσεων ὑπολογίζεται ὅτι θά καταστῆ δυνατή ἐκ τῶν κάτωθι πόρων:

»α. Ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς καί δημοσίας ἀποταμιεύσεως (περιλαμβανομένων καί μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς) κατά ποσόν δραχμῶν 80,500 ἑκατ. Ὁ ὑπολογισμός τοῦ ποσοῦ τούτου ἐγένετο ἐπί τῇ βάσει προϋπολογιζομένης αὐξήσεως τῆς ἐγχωρίου ἀποταμιεύσεως εἰς ποσοστόν ἀνερχόμενον εἰς 11,8% τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος διά τό ἔτος 1959 μέχρι ποσοστοῦ 13,2% διά τό ἔτος 1963. Ἡ πρόβλεψις αὕτη δύναται νά χαρακτηρισθῆ ὡς μᾶλλον συντηρητική, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι προϊούσης τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος αὐξάνεται καί ἡ ἀποταμιευτική ἱκανότης τῆς οἰκονομίας. Ἤδη μεταξύ τῶν ἐτῶν 1955 καί 1958 ἐσημειώθη αὔξησις τῶν ποσοστῶν τούτων ἀπό 9,96% εἰς 11,7%.

»β. Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, παραμένει πρός κάλυψιν ἐκ πηγῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ποσόν δρχ. 23,100 ἑκατ., ἀντιπροσωπεῦον καί τό ὑπολογιζόμενον ἔλλειμμα ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν. Αἱ πηγαί τοῦ ἐξωτερικοῦ, αἵτινες ἤδη ὑφίστανται ἤ θά ἐπιδιωχθοῦν καί αἵτινες δύνανται νά συμπληρώσουν τά ἀπαιτούμενα διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων κεφάλαια εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

	Εἰς ἑκατ. δολ.
1) Ἀμερικανική βοήθεια	250-300
2) Ταμεῖον δαν. ἀναπτύξεως	150-200
3) Γερμανικόν δάνειον	48
4) Ἰταλικαί ἐπανορθώσεις	15
5) Καθαρά εἰσροή ἰδ. κεφ.	100-150
6) Γερμανικαί πιστώσεις	125-175
7) Εὐρωπαϊκά κεφ. ὑποδομῆς	100-150
	788-1,038

ἤτοι δραχμαί 23,600 ἕως 31 ἑκατομμύρια.

»Ὁ πίναξ οὗτος τῶν πόρων τοῦ ἐξωτερικοῦ περιλαμβάνει βεβαίως καί στοιχεῖα τά ὁποῖα δέν εἶναι σήμερον ἀπολύτως ἐξησφαλισμένα. Ἐν τούτοις ταῦτα ἀποτελοῦν καί ἐπιδιώξεις τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐν σχέσει πρός τήν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χρηματοδότησιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐνεργειῶν καί προσπαθειῶν, ὑφίσταται αἰσιόδοξος προοπτική διά τήν πραγματοποίησιν τῶν πόρων τούτων. Ἐξ ἄλλου, τινές ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων πόρων ἔχουν ὑπολογισθῆ εἰς συντηρητικόν μᾶλλον ἐπίπεδον, ἐνῶ εὐλόγως ἀναμένεται ὅτι δύνανται σημαντικῶς νά αὐξηθοῦν. Πέραν τούτου, κατά τήν διάρκειαν τῆς πενταετίας εἶναι λίαν πιθανόν ὅτι θά δημιουργηθοῦν καί ἕτεραι δυνατότητες χρηματοδοτήσεως, αἱ ὁποῖαι θά καταστήσουν δυνατήν καί τήν ἐπαύξησιν τῶν ἐπενδύσεων. Κατά συνέπειαν ἡ πρόβλεψις τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων δύναται νά θεωρῆται ἀσφαλής.

»Εἰδικώτερον διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων (ἐκ δραχμῶν 31,450 ἑκατ.), ὑπολογίζονται οἱ κάτωθι πόροι:

α) Κρατικός προϋπολογισμός, ἀμερικανική βοήθεια καί ἐσωτερικός δανεισμός	18,750
β) Δάνειον γερμαν. Κυβερνήσεως	1,430
γ) Εὐρωπαϊκά κεφάλαια ὑποδομῆς	3,000
δ) Γερμανικαί πιστώσεις	2,500
ε) Ταμεῖον δαν. ἀναπτύξεως	4,500
στ) Ἰταλικαί ἐπανορθώσεις	450
ζ) Δάνειον «Σόκονυ» διά διϋλιστήριον	30
η) Συμμετοχή δημοσίων ἐπιχειρήσεων (ΔΕΗ, ΟΤΕ) καί ἐνδιαφερομένων	5,640
	36,300

»Ὑφίσταται πλεόνασμα 4,850 ἑκατ. δραχμῶν, τό ὁποῖον θά διατεθῆ διά τήν χρηματότησιν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων.

»Ἡ ἀνωτέρω δοθεῖσα κατά τομεῖς ἀνάλυσις τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων δεικνύει τό μέγεθος τῆς προσπαθείας τοῦ Κράτους διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τήν ἔμφασιν ἡ ὁποία δίδεται εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν κυρίως παραγωγικῶν τομέων ὡς καί εἰς τήν ἐκτέλεσιν ἔργων ὑποδομῆς, ἀναγκαίων διά τήν οἰκονομικήν πρόοδον καί διά τήν δημιουργίαν συνθηκῶν εὐνοϊκῶν πρός ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

»Εἰς μίαν ἐλευθέραν δημοκρατικήν οἰκονομίαν,

ὡς ἡ ἑλληνική, ὁ ἰδιωτικός παράγων εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διά τῆς ἐπενδυτικῆς του προσπαθείας παίζει τόν σπουδαιότερον ρόλον εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας. Ἄλλωστε τά 2/3 περίπου τοῦ συνόλου τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπενδύσεων προβλέπεται ὅτι θά προέλθουν ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως, ἐνῶ αἱ ἐπενδύσεις τοῦ Δημοσίου θά καλύψουν μόλις τό 1/3 αὐτῶν. Κατά τήν περαιτέρω ἐπεξεργασίαν τοῦ προγράμματος θά μελετηθοῦν λεπτομερέστερον τά μέτρα πολιτικῆς (κίνητρα, πιστωτική πολιτική κ.λ.π.), διά τῶν ὁποίων θά ἐπιδιωχθῇ ὁ ἐπηρεασμός τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἵνα κατευθύνῃ εἰς μεγαλυτέραν ἔκτασιν τήν ἐπενδυτικήν της δραστηριότητα πρός τούς ἐπιθυμητούς σκοπούς, ἤτοι πρός τούς ἀμέσως παραγωγικούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Εἰδικωτέρα ἐπιδίωξις θά εἶναι ἡ διοχέτευσις τοῦ μεγίστου δυνατοῦ ὄγκου ἰδιωτικῶν κεφαλαίων εἰς βιομηχανικάς ἐπενδύσεις, δεδομένου ὅτι εἰς τόν τομέα τοῦτον κατ' ἀνάγκην ἡ δραστηριότης τοῦ Κράτους περιορίζεται μόνον εἰς βασικά βιομηχανικά ἔργα, τά ὁποῖα, ὑπό τάς κρατούσας ἐν Ἑλλάδι συνθήκας, εἶναι δυσχερές νά ἀναλάβῃ ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία.

»Ἡ ἐφαρμογή τοῦ ἀνωτέρου προγράμματος καί ἡ διαμόρφωσις τῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων, συμφώνως πρός τάς προβλέψεις καί ἐπιδιώξεις τοῦ προσωρινοῦ τούτου προγράμματος, ὑπολογίζεται ὅτι θά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐντός τῆς πενταετίας αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατά 33%, μέ ρυθμόν ἐτησίας αὐξήσεως 6%. Ἡ πρόβλεψις αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ρεαλιστικήν ἐκτίμησιν. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐν τῷ μεταξύ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπολογίζεται ὅτι τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας θά ἀνέρχεται εἰς 370 δολλάρια. Ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος παρέχει καί τό μέτρον ἀνόδου τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Σημειωτέον ὅτι, παρά τήν πρόβλεψιν αὐξήσεως τῶν ἀποταμιεύσεων πρός χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων προβλέπεται ἐπίσης σημαντική αὔξησις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, ἥτις καί ἀντικατοπτρίζει τήν βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν.

»Ὑπολογίζεται ὅτι εἰς τό ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας θά ἐπέλθῃ ὀργανική βελτίωσις τῆς τάξεως τῶν 290 ἑκατ. δολλαρίων ἐτησίως. Ἐν τούτοις τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι τό ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν θά παύσῃ νά εἶναι ἐλλειμματικόν, πρῶτον μέν διότι μέρος τῆς συναλλαγματικῆς βελτιώσεως θά ἀντισταθμισθῇ ἀπό ηὐξημένας εἰσαγωγάς πρώτων ὑλῶν ἤ ἑτέρων ἀγαθῶν, αἱ ὁποῖαι θά εἶναι ἡ συνέπεια τῆς αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων ἐν τῇ χώρᾳ.

»Δεύτερον, διότι θά ὑφίσταται καί μετά τήν πενταετίαν ἡ ἀνάγκη ηὐξημένων ἐπενδύσεων πρός διατήρησιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος, αἱ ὁποῖαι δέν θά εἶναι δυνατόν νά χρηματοδοτηθοῦν ἐξ ὁλοκλήρου ἐξ ἐγχωρίων πηγῶν καί κατά συνέπειαν θά παρίσταται ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς πηγάς τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔστω καί εἰς μικροτέραν ἔκτασιν. Ἐξ ἄλλου τό ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν θά βαρύνεται μέ τήν ἀποπληρωμήν τῶν πιστώσεων καί δανείων τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῶν χρησιμοποιηθησομένων διά τήν πραγματοποίησιν τοῦ προγράμματος.

»Ἡ ἐπιτευχθησομένη πρόοδος θά ἐπιτρέψῃ τήν ἄνευ κινδύνων διά τό ἰσοζύγιον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν πραγματοποίησιν ἑνός εὐρυτέρου προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἐνῶ συγχρόνως θά καθιστᾶ ταύτην ἱκανήν νά ἀντιμετωπίζῃ εἰς αὐξανομένην ἔκτασιν διά τῶν ἰδίων της πόρων τήν χρηματοδότησιν ἐπενδύσεων πρός διατήρησιν ὑψηλοῦ βαθμοῦ προόδου μέχρις ὅτου καταστῇ αὐτοδύναμος καί ἀνεξάρτητος ἐξωτερικῆς βοηθείας.

»Τέλος, σημαντική βελτίωσις ἀναμένεται εἰς τάς συνθήκας ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Προβλέπεται ἡ δημιουργία νέων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως διά 384.000 πρόσωπα, οὕτως ὥστε ἀφ' ἑνός μέν νά ἀπορροφηθῇ πλήρως ἡ ηὐξημένη προσφορά ἐργατικῶν χειρῶν ἐκ τῆς φυσιολογικῆς καθαρᾶς αὐξήσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ὑπολογιζομένης εἰς 262.000 πρόσωπα, ἀφ' ἑτέρου δέ νά ἀπασχοληθοῦν πλήρως 122.000 πρόσωπα ἀνέργων καί ὑποαπασχολουμένων.

»Ἐκ τῶν ἀναμενομένων ἀποτελεσμάτων καθίσταται σαφές ὅτι διά τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, ἡ ἑλληνική οἰκονομία θά πραγματοποιήσῃ μέγα ἅλμα προόδου καί ὁ ἑλληνικός λαός θά κατακτήσῃ ἕνα σημαντικῶς ἀνώτερον ἐπίπεδον διαβιώσεως. Ὅταν τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνος θά ἔχῃ φθάσει ἤ καί ὑπερβῇ τά 370 δολλάρια, ἡ ἑλληνική οἰκονομία θα παύσῃ νά ἀποτελῇ ὑπανάπτυκτον οἰκονομίαν καί τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας θά ἔχῃ ἀντικαταστήσει τό αἴσθημα τῆς ἀβεβαιότητος τό ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐκυριάρχει εἰς τήν οἰκονομικήν μας ζωήν. Συγχρόνως, ἡ ἑλληνική οἰκονομία θά ἔχῃ ἀποκτήσει μεγαλυτέραν ἱκανότητα, ὅπως συμβάλῃ εὐρύτερον εἰς τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

»Εἶναι ἀνάγκη νά καταστῇ συνείδησις εἰς ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη θά εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας διά τό μέλλον τοῦ ἔθνους καί πρέπει ἐπίσης νά κατανοηθῇ ὅτι εἰς τήν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος διά πρώτην φοράν ἀναλαβάνεται προσπάθεια τοιαύτης ἐκτάσεως καί σημασίας, ἑδραιουμένη ἐπί προϋποθέσεων, αἵτινες ἐγγυῶνται τήν ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως τῆς προσπαθείας αὐτῆς δέν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπό τήν Κυβέρνησιν. Ἐξαρτᾶται, κατά μέγα μέρος, ἀπό τήν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ.

»Ἐάν θέλωμεν νά συνδυάσωμεν τό ἐλεύθερον πολίτευμα τῆς χώρας μέ τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας, ὀφείλομεν νά ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι

τοῦ ἐλευθέρου αὐτοῦ πολιτεύματος. Καί διά νά τό ἀποδείξωμεν ὀφείλομεν, ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἰς ἄλλας χώρας ἐπιτυγχάνεται διά τῆς καταπιέσεως καί τῆς βίας, νά τό πραγματοποιήσωμεν αὐτοβούλως, ἐπιδεικνύοντες πειθαρχίαν, ἀλληλεγγύην καί πρό παντός προσήλωσιν εἰς τό κοινωνικόν συμφέρον.

»Τέλος, δέ κρίνω ἄσκοπον νά τονίσω εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ὅτι εἰς πᾶσαν δημιουργικήν προσπάθειαν ἀποφασιστικόν κίνητρον εἶναι ἡ πίστις καί ἡ αἰσιοδοξία. Ἡ συνήθειά μας νά μή ἐκτιμῶμεν καί συνειδητοποιοῦμεν τάς προόδους τάς ὁποίας ἐπιτυγχάνομεν καί νά μεμψιμοιροῦμεν συνεχῶς δι' ὅσα δέν ἐπετεύχθησαν ἀλλά καί δι' ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἐπετεύχθησαν, ἀποτελεῖ ἀρνητικόν στοιχεῖον ἀνασταλτικόν τῆς δραστηριότητος τοῦ ἔθνους. Πρέπει συνεπῶς νά ἀντιδράσωμεν κατά τῆς νοοτροπίας αὐτῆς καί νά ἀναλάβωμεν τήν προσπάθειαν εἰς τήν ὁποίαν σᾶς καλῶ μέ πίστιν καί αἰσιοδοξίαν εἰς τό μέλλον».

Σέ σχόλιο τῆς «Καθημερινῆς» γιά τό πρόγραμμα ἀναφέρονταν τά ἑξῆς:

Ἡ ἀνάγκη ἑνός πολυετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος εἶχε καταστῆ ἀπό μακροῦ συνείδησις ὄχι μόνον τῶν ἁρμοδίων παραγόντων, ἀλλά καί τῆς δημοσίας γνώμης. Παρά τοῦτο, ἐπί πολλά ἔτη τό πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀντιμετωπίζετο μέ σπασμωδικά μέτρα τά ὁποῖα ἦ ἔμενον ἀσυμπλήρωτα ἦ, καί ἐκτελούμενα, δέν ἀπέδιδον ἀναλόγως μέ τάς καταβληθείσας δι' αὐτό δαπάνας, διότι δέν εἶχον ἐνταχθῆ εἰς ἕνα γενικώτερον σύστημα ἐκμεταλλεύσεως ἦ βελτιώσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων τῆς χώρας. Προχθές ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνεκοίνωσε τάς γενικάς γραμμάς καί τούς βασικούς ὑπολογισμούς τῆς χρηματοδοτήσεως ἑνός προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος. Αὔριον δέ θά ἀνακοινωθοῦν τά ἔργα πού θά ἐκτελεσθοῦν καί ἄλλαι λεπτομέρειαι. Ἕνα ὁριστικόν πενταετές πρόγραμμα θά καταρισθῆ ἐντός τοῦ 1959 καί ἐν τῷ μεταξύ τό προσωρινόν θά χρησιμεύη ὡς πλαίσιον ἐκτελέσεως ἔργων, ὥστε νά μή ὑπάρξη ἀπώλεια χρόνου. Οὕτω, διά πρώτην φοράν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας μας στηρίζεται ἐπί προγράμματος καί διά πρώτην φοράν τίθενται σαφεῖς σκοποί πρός ἐπίτευξιν. Ὁ τελικός ἀντικειμενικός σκοπός εἶναι ἡ κατά τό τέλος τῆς πενταετίας αὔξησις τοῦ κατά κεφαλήν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπό τάς σημερινάς 8.250 δρχ. ἐτησίως εἰς 11.100 δρχ. Ἐάν τοῦτο γίνη, ὁ Ἕλλην θά διασπάση τό φράγμα τῆς πενίας καί ἡ εὐημερία τοῦ λαοῦ μας θά καταστῆ δυνατή. Ἐν τούτοις, δέν πρέπει νά αὐταπατώμεθα. Ἠμπορεῖ νά βοηθοῦν ἡ ὕπαρξις προγράμματος, ἡ ἐξεύρεσις μέσων χρηματοδοτήσεως καί ἡ διά τῆς παιδείας δημιουργία ἐμψύχου ὑλικοῦ εἰς τήν ἐπίτευξιν τῆς εὐημερίας. Δέν ἀρκοῦν, ὅμως. Πέραν τούτων χρειάζεται νά συνειδητοποιήση ὁ Ἕλλην πολίτης ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του ἀγώνα καί ὅτι δι' αὐτόν θά ἀπαιτηθοῦν θυσίαι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ περισσοτέρα ἐργασία καί ἡ διάθεσις παντός ὑπολοίπου ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ συνόλου καί τῶν ἀτόμων εἰς παραγωγικά ἔργα καί ἡ λιτότης τῆς διαβιώσεως. Χρειάζεται ἀκόμη —καί συμφωνοῦμεν ἐν προκειμένῳ μέ τήν παρατήρησιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ— αἰσιοδοξία. Διότι ὁ εὐνοϊκός ψυχολογικός παράγων εἰς κάθε μάχην εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις νίκης καί δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγη, ὅτι τοῦ λοιποῦ, καί ἐφ' ὅσον ἡ γενική εἰρήνη δέν θά διαταραχθῆ, ὁ ἑλληνικός λαός ἔχει νά δώση τήν μάχην διά τήν εὐημερίαν καί νά νικήση[32].

4 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἑορτάζει στούς Δελφούς τό Πάσχα.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, συγκροτεῖ εἰδική σύσκεψη ἁρμοδίων γιά τόν τουρισμό καί τά δημόσια ἔργα, μέ κύριο θέμα τή διαμόρφωση τοῦ χώρου, τήν ἀνακατασκευή δύο κεντρικῶν ὁδῶν, τήν ἀνέγερση ἀναψυκτηρίου καί ἄλλα ἔργα, δαπάνης 8.000.000 δραχμῶν.

5 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Ἀλλεπάλληλες συσκέψεις ἔχει ὁ πρωθυπουργός μέ τόν ἀντιπρόεδρο Π. Κανελλόπουλο, τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν, Προεδρίας καί ὑπηρεσιακούς παράγοντες, μέ θέμα τίς ἐπικείμενες ἑλληνοτουρκικές συνομιλίες στήν Ἄγκυρα.

Ὁ πρωθυπουργός γίνεται κατόπιν δεκτός στά ἀνάκτορα Τατοΐου ἀπό τό βασιλέα Παῦλο, τόν ὁποῖο ἐνημερώνει γιά τή προσεχῆ ἐπίσκεψή του στήν Τουρκία.

ΝΕΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ἡ ἐπίλυση τοῦ ἐθνικοῦ θέματος δημιουργοῦσε τήν ἀνάγκη γιά ἀναμόρφωση τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἂν ἡ προσέγγιση μέ τή Δυτική Εὐρώπη ἀποτελοῦσε ἕνα, στρατηγικοῦ χαρακτήρα, στόχο τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἰσχυροποίηση τῆς ἑλληνικῆς ἀσφάλειας, μέσω τῆς συσφίξεως τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν καί τῶν ἑλληνοτουρκικῶν δεσμῶν, προοριζόταν νά διευκολύνει τήν πορεία τῆς χώρας πρός τήν ΕΟΚ. Ἡ προσπάθεια τῆς Ἀθήνας νά ἐπιτύχει ἀκόμη στενότερη συνεργασία μέ τό Βελιγράδι θά στεφθεῖ, τόν Ἰούνιο, μέ τή συνομολόγηση σειρᾶς διμερῶν συμφωνιῶν. Ἡ ἐξομάλυνση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων καί ἡ ἀποκατάσταση τοῦ ἄξονα Ἀθήνας - Ἄγκυρας, θά ἐπιβεβαιωθοῦν πανηγυρικά τό Μάιο, μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή γειτονική χώρα. Οἱ ἑλληνοτουρκικές συζητήσεις θά καλύψουν εὐρύ φάσμα θεμάτων, καί θά ἀποδώσουν, ὅπως ἦταν φυσικό, ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν ἀποκατάσταση τῆς ὁμαλότητας στήν Κύπρο. Ταυτόχρονα, μείζονος σημασίας ἐξέλιξη θά εἶναι καί ἡ ἐξέταση, σέ διμερές ἐπίπεδο, τῶν ζητημάτων πού σχετίζονταν μέ τίς ἑκατέρωθεν μειονότητες. Τά ἀποτελέσματα τῆς διαδικασίας αὐτῆς, ἐνσωματωμένα στήν Ἔκθεση Μπίτσιου-Κουνεράλπ τοῦ Αὐγούστου 1959, θά μποροῦσαν νά ἔχουν κατοχυρώσει τόν ἑλληνισμό τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ἄν δέν εἶχε ἀκολουθήσει, λίγα χρόνια ἀργότερα, ἡ δεύτερη κυπριακή κρίση.

Καθώς, τέλος, ἡ Ἑλλάδα θά τείνει, μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, νά ὁμαλοποιήσει τή θέση της ὡς μέλους τοῦ δυτικοῦ κόσμου, καί νά κάμει τό μεγάλο βῆμα γιά τήν ὀργανική της ἐνσωμάτωση στά πλαίσια τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πολιτικοῦ, οἰκονομικοῦ καί κοινωνικοῦ συστήματος, θά ἀρχίσει νά ἐκδηλώνεται ἐναντίον της ἰσχυρή πίεση ἀπό τόν ἀνατολικό συνασπισμό.

6 ΜΑΪΟΥ 1959

Συνάπτεται ἑλληνοαμερικανική συμφωνία πού ἀφορᾶ τήν ἀπό κοινοῦ ἀνάπτυξη ἀμυντικῶν σχεδίων, τήν ἐκπαίδευση προσωπικοῦ γιά τή χρησιμοποίηση καί τήν ἄμυνα ἔναντι τῶν πυρηνικῶν ὅπλων, τή συνεργασία στήν ἐκτίμηση τῆς δυνατότητας ἐνδεχομένων ἀντιπάλων νά χρησιμοποιήσουν πυρηνικά ὅπλα, καθώς καί τή μεταβίβαση στίς ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις μή πυρηνικῶν τμημάτων τακτικῶν ἀτομικῶν ὅπλων (κυρίως μέσων ἐκτοξεύσεων)[33].

Ἡ σύναψη τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἔγινε γνωστή μόλις ἕνα μήνα ἀργότερα καί ἔδωσε λαβή γιά τήν προβολή φόβων, ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀντιπολιτεύσεως, γιά πιθανή μυστική ἐγκατάσταση ἀμερικανικῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στή χώρα.

7-12 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Τουρκία.

Μέσω τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπισκέψεως, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπιδίωκε τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, ἰδιαίτερα σημαντικῆς γιά τή χώρα τήν περίοδο τοῦ ψυχροῦ πολέμου, τή διεξαγωγή συζητήσεων σχετικά μέ τήν πορεία ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο, τή λήψη μέτρων γιά τήν ἐπούλωση τῶν τραυμάτων πού τά τελευταῖα χρόνια εἶχαν δεχθεῖ οἱ χριστιανοί τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, καί τέλος τήν ἐπίλυση ἄλλων διμερῶν διαφορῶν, ὅπως ἡ σχετική μέ τήν ἁλιεία.

Τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ὑποδέχτηκε στό ἀεροδρόμιο τῆς Ἄγκυρας ὁ Τοῦρκος ὁμόλογός του, Α. Μεντερές, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Φ. Ζορλοῦ, μέλη τῆς Κυβερνήσεως καί ἄλλους ἐπισήμους. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε, ἀπό τό ἀεροδρόμιο, τόν ἀκόλουθο χαιρετισμό πρός τόν τουρκικό λαό:

«Εἶμαι εὐτυχής, διότι δύναμαι σήμερον νά ἀνταποκριθῶ εἰς τήν εὐγενῆ σας πρόσκλησιν ὅπως ἐπισκεφθῶ τήν Τουρκίαν. Μοῦ δίδεται οὕτω ἡ εὐκαιρία νά ἐκδηλώσω τήν θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ἀνανεώση τήν στενήν μετά τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ συνεργασίαν. Οἱ φιλικοί καί συμμαχικοί δεσμοί μας ἐμπνέονται ἀπό ὕψιστα κοινά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν, ἰδίως τώρα ὁπότε διερχόμεθα περίοδον διεθνοῦς ἐντάσεως.

»Δέν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι, συνεχίζοντες τάς ἐπαφάς μας σήμερον μέ τό ἴδιον πνεῦμα, τό ὁποῖον ἐνεκαινιάσαμεν ἐν Ζυρίχῃ καί Λονδίνῳ, ὄχι μόνον θά ἐκκαθαρίσωμεν τάς τυχόν ὑπαρχούσας ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐκκρεμότητας, συμφώνως καί πρός τάς μεταξύ ἡμῶν ἰσχυούσας συνθήκας, ἀλλά καί θά δημιουργήσωμεν νέας βάσεις συνεργασίας καί κοινῆς προσπαθείας τῶν δύο λαῶν.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι χάρις εἰς τήν καλήν θέλησιν, ἡ ὁποία μᾶς διαπνέει, θά ἐπιτύχωμεν εἰς ὅλους τούς τομεῖς ἐκεῖνο τό ὁποῖον πιστεύω ὅτι ἐπετύχαμεν εἰς τό κυπριακόν ζήτημα, νά μετατρέψωμεν δηλαδή τάς ἀφορμάς τυχόν διαφωνιῶν εἰς ἀφετηρίαν στενωτέρας καί δημιουργικωτέρας συνεργασίας. Ἐάν ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία ἦτο διά τήν ἐποχήν, κατά τήν ὁποίαν τήν εἶχαν θεμελιώσει ὁ Κεμάλ Ἀτατούρκ καί ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ἁπλῶς ἐπωφελής διά τούς δύο λαούς των, σήμερον ἡ μόνιμος καί στενή συνεργασία τῆς Τουρκίας καί τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ ἱστορικήν ἀνάγκην συνυφασμένην ὄχι μόνον μέ τήν ἀσφάλειαν καί ἀνεξαρτησίαν τῶν δύο χωρῶν, ἀλλά καί μέ τό γενικώτερον συμφέρον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

»Ἐμπνεόμενος ἀπό αὐτάς τάς σκέψεις, ἐπιθυμῶ καί τώρα, πού ἐπάτησα τό ἔδαφος τῆς Τουρκίας, νά ἀπευθύνω ἐξ ὀνόματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τόν πλέον εἰλικρινῆ χαιρετισμόν καί πρός τήν τουρκικήν Κυβέρνησιν καί τό φίλον καί σύμμαχον τουρκικόν ἔθνος».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς ἀποστολῆς ἔγιναν δεκτοί μέ θερμές ἐκδηλώσεις ἀπό τό πλῆθος πού εἶχε συγκεντρωθεῖ κατά μῆκος τῆς διαδρομῆς ὡς τόν ἐπίσημο ξενώνα, ὅπου κατέλυσαν. Τό ἴδιο μεσημέρι, ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἐγγράφηκαν στό βιβλίο τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί στή συνέχεια ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κατέθεσε στέφανο στό μνημεῖο τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ.

Τό ἴδιο βράδυ, ὁ Α. Μεντερές παρέθεσε δεῖπνο πρός τιμή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τόν ὁποῖο προσφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Κύριε πρωθυπουργέ καί ἀγαπητέ φίλε. Ἀποτελεῖ ἐξαιρετικήν χαράν δι' ἐμέ νά καλωσορίσω ἐγκαρδιώτατα τήν ὑμετέραν ἐξοχότητα καί τήν κ. Καραμανλῆ. Ἡ ἐπίσκεψίς σας εἰς Τουρκίαν μᾶς πληροῖ ἱκανοποιήσεως καί χαρᾶς.

»Εἰς τήν ἐπίσκεψιν ταύτην διαβλέπομεν λαμπράν ἀπόδειξιν τοῦ πνεύματος κατανοήσεως, συνεργασίας καί ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τό ὁποῖον ἐνέπνευσε πάντοτε τούς λαούς μας εἰς τήν πορείαν τῶν ἀμοιβαίων των σχέσεων. Δέν δύναμαι νά ἀφήσω τήν εὐκαιρίαν ταύτην νά διαφύγη χωρίς νά ἀναμνησθῶ μέ χαράν τῆς λαμπρᾶς ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχον ἐν τῇ ὡραίᾳ σας χώρᾳ κατά τήν ἐκεῖ ἐπίσκεψίν μου πρό ἑπτά ἐτῶν. Δύναμαι νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τά αὐτά αἰσθήματα εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως καί ἐγκαρδίου φιλίας ἐμπνέουν σήμερον τούς Τούρκους πολίτας πρός τό πρόσωπον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως τῆς φίλης καί γείτονος χώρας, μέ τήν ὁποίαν συνδεόμεθα διά διπλῆς συμμαχίας.

»Τά δύο ἔθνη μας ἔζησαν πλησίον ἀλλήλων ἐπί πολλούς αἰῶνας καί ἐν πνεύματι ἐμπιστοσύνης καί καρποφόρου συνεργασίας. Εἰς τό πεδίον τῶν τεχνῶν, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἤ τῶν ἐπιστημῶν, οἱ δύο λαοί μας ἐπηρεάσθησαν ἀμοιβαίως ἐπί μίαν χιλιετηρίδα καί συνέβαλον ὁ καθείς εἰς τόν πνευματικόν θησαυρόν τοῦ ἄλλου. Ὡς ἀποτέλεσμα τούτου ἀνεδείχθησαν κοινοί πολιτισμοί καί τρόπος ζωῆς, τά ὁποῖα σήμερον ἀποτελοῦν τήν ἀδιάφθορον βάσιν τῆς φιλίας μας.

»Αἱ περίοδοι, κατά τάς ὁποίας ἡ κοινή αὐτή διαβίωσις ὑπῆρξεν ἤρεμος καί εἰρηνική κατά πολύ ὑπερβαίνουν τά ἔτη συγκρούσεων καί καχυποψιῶν, αἱ ὁποῖαι συνεσκότισαν τάς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν. Θά ἦτο ὁπωσδήποτε δύσκολον νά ὑποστηρίξη κανείς ὅτι ἡ ἱστορία δέν ἐσημείωσεν δυσκόλους καιρούς εἰς τάς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ἀλλά τοῦτο οὐδέποτε ἔθεσεν ἐν κινδύνῳ τόν ἀμοιβαῖον σεβασμόν καί τήν ἐκτίμησιν πού ὑπῆρχον πάντοτε μεταξύ Τούρκων καί Ἑλλήνων. Τουναντίον, ἀπέληξεν εἰς τήν περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῆς φιλίας, τῆς συνδεούσης τούς δύο λαούς μας.

»Ἡ διένεξις περί τήν Κύπρον, ἥτις σοβαρῶς ἐκλόνισε τάς ἀμοιβαίας σχέσεις μας κατά τά τελευταῖα ἔτη, ἀποτελεῖ ἀνάλογον παράδειγμα. Ἡ διένεξις αὐτή ἀνήκει τώρα εἰς τό παρελθόν καί οἱ λαοί μας, ἐξελθόντες ἐπιτυχῶς ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης δοκιμασίας, ἀπέδειξαν ἅπαξ ἔτι εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον ὅτι ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία εἶναι τόσον ζωτική, ὥστε νά δύναται νά ὑπερπηδήση τά σοβαρώτερα ἐμπόδια τά ὁποῖα ἠμπορεῖ νά συναντήση.

»Χάρις εἰς τήν παράδοσιν αὐτήν παλαιᾶς φιλίας, ὑπήρξαμεν ἱκανοί νά ἐπιλύσωμεν τό πρόβλημα τῆς Κύπρου, τό ὁποῖον παρουσίαζε τόσας δυσκολίας, ὥστε νά φαίνεται ἀνυπέρβλητον.

»Ἐπιτρέψατέ μου νά ὑπογραμμίσω σχετικῶς τήν σπουδαιότητα τῆς ὑμετέρας προσωπικῆς συμβολῆς, κύριε πρωθυπουργέ, εἰς τήν πραγματοποίησιν τοῦ ἔργου τούτου, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ὑπέρ πᾶν ἄλλο εἰς τήν καλήν θέλησιν, τήν ἐμπνεύσασαν ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μετέσχον εἰς τάς ἐν λόγῳ διασκέψεις, μεταξύ τῶν ὁποίων ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει ὁ διακεκριμένος ὑπουργός σας ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν, ἡ Α.Ε. ὁ κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας.

»Ἵνα ἐξάρω τήν ἀξίαν τοῦ ἐπιτευχθέντος ἀποτελέσματος, δύναμαι νά εἴπω ὅτι τό παρόν πείραμα, ὁποθενθήποτε ὁρώμενον, ἔχει, πράγματι, μεγίστην σημασίαν εἰς τήν ἱστορίαν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. Ὅπως οἱ πα-

Ἄφιξη στήν Τουρκία (ἄνω). Οἱ Κ. Καραμανλῆς καί Ε. Ἀβέρωφ, μέ τούς Α. Μεντερές καί Φ. Ζορλοῦ (κάτω).

ρόντες δεσμοί φιλίας μεταξύ τοῦ τουρκικοῦ καί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπηρεάζουν τήν κατανόησιν μεταξύ τῆς τουρκικῆς καί τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος εἰς τήν Κύπρον, οὕτω εἶμαι πεπεισμένος ὅτι στενή συνεργασία καί ἐμπιστοσύνη, παράδειγμα τῆς ὁποίας ἀνέφερα, θ' ἀποκατασταθῆ μεταξύ τῶν κοινοτήτων τούτων, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά ὑποβοηθήση πάλιν τήν εἰς τό προσεχές μέλλον περαιτέρω ἀκόμη ἀνάπτυξιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων.

»Ἀντλοῦντες τήν δύναμίν μας ἐκ τῆς συνειδητοποιήσεως τῆς αἰωνοβίου ἐπαφῆς τῆς ὑπαρχούσης μεταξύ τῶν δύο λαῶν μας καί τῆς ἀρρήκτου ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, πρέπει νά συνεχίσωμεν ἐργαζόμενοι μέ ἀποφασιστικότητα πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ἀπολύτου κατανοήσεως καί τῆς στενῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν χωρῶν μας.

»Ἡ κατεύθυνσις τῆς πορείας μας προητοιμάσθη ἀπό δύο μεγάλους πολιτικούς ἄνδρας, τόν Βενιζέλον καί τόν Ἀτατούρκ. Καθῆκον μας εἶναι ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ ἔργου, αἱ βάσεις τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν μέ τόσον θάρρος καί προβλεπτικότητα καί αἱ ρίζαι τοῦ ὁποίου κεῖνται βαθέως εἰς τήν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν μας.

»Κύριε πρωθυπουργέ, διά τῆς βαθείας σωφροσύνης σας καί τῆς μεγάλης προβλεπτικότητός σας, ἐδώκατε τήν ἀπόδειξιν ὅτι εἶσθε καθ' ὅλα ἄξιος τοῦ ἐπιφανοῦς προκατόχου σας. Παρακαλῶ, βεβαιωθῆτε, ἐξοχώτατε, ὅτι ἡ διαφύλαξις τῆς φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας θά ἀποτελῆ πάντοτε μίαν τῶν ἰθυνουσῶν ἀρχῶν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς παραμονῆς σας ἐν Τουρκία, θά ἔχωμεν τήν δυνατότητα νά προβῶμεν εἰς εὐρεῖαν ἀνταλλαγήν ἀπόψεων ἐφ' ὅλων τῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα μᾶς ἀπασχολοῦν ἀμφοτέρους. Ἀποτελεῖ καθαράν πεποίθησίν μου ὅτι ἡ εἰλικρινής καί πλήρης αὐτή ἀνταλλαγή ἀπόψεων θά ἀπολήξη εἰς τή σύσφιγξιν τῶν πολλαπλῶν δεσμῶν πού ὑπάρχουν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας.

»Εἰλικρινῶς ἐλπίζω ὅτι, οὕτω, νέα περίοδος στενῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία σταθερῶς πρέπει νά ὑπάρχη μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας εἰς διάφορα πεδία, θά ἐγκαινιασθῆ. Τοῦτο ἀσφαλῶς θά ὁδηγήση εἰς ἀδιάλειπτον διαδικασίαν ἀπό κοινοῦ ἐξετάσεως καί διακανονισμοῦ τῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα αἱ δύο χῶραι μας θά ἔχουν ὁμοῦ νά ἀντιμετωπίσουν καί θά ἑτοιμασθῆ οὕτω ἡ ὁδός πρός στενωτέραν σύνδεσιν μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, πρός τό συμφέρον ὄχι μόνον τῶν δύο λαῶν μας, ἀλλά καί ὁλοκλήρου τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Θά ἐπεθύμουν νά μοῦ ἐπιτραπῆ νά ἀναφέρω σχετικῶς ὅτι ἡ προσήλωσις τῶν δύο χωρῶν μας εἰς τάς ἀρχάς τῆς διεθνοῦς συνεργασίας καί τῆς συλλογικῆς ἀσφαλείας, ἡ ὁποία εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος διά τήν διασφάλισιν τῶν ἐλευθεριῶν καί τοῦ κοινοῦ μας πολιτισμοῦ καί ἡ ἀποφασιστικότης των διά τήν προάσπισιν τῆς εἰρήνης καί τῆς παγκοσμίου ἐλευθερίας εἶναι γνωσταί τοῖς πᾶσι.

»Ἐκφράζων ἅπαξ ἔτι τήν πίστιν μου πρός λαμπρόν μέλλον τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, προπίνω ὑπέρ τῆς εὐτυχίας καί εὐημερίας τῶν δύο λαῶν μας».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Κύριε πρόεδρε καί ἀγαπητέ φίλε. Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διά τήν ἐγκάρδιον ὑποδοχήν τήν ὁποίαν ἐπεφυλάξατε εἰς ἐμέ καί τούς συνεργάτας μου, ὡς καί διά τούς φιλικούς σας λόγους, οἵτινες ἀποκτοῦν δι' ἡμᾶς τοσούτῳ μείζονα ἀξίαν, καθόσον γνωρίζομεν ὅτι μέσω ἡμῶν ἀπευθύνονται πρός τήν Ἑλλάδα, φίλην καί σύμμαχον τῆς Τουρκίας.

»Ἀφ' ἧς ὑπό τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ καί τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἐτέθησαν αἱ βάσις τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, αἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις ἀπέδειξαν ὅτι ἀποτελεῖ ἱστορικήν ἀνάγκην ἡ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας συνεργασία. Τά ἀμοιβαῖα συμφέροντα τῶν δύο λαῶν μας, τά τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί τῆς εἰρήνης, πρός τήν ὁποίαν αἱ χῶραι μας εὑρίσκονται στερρῶς προσηλωμέναι, καθιστοῦν τήν ἑλληνοτουρκικήν φιλίαν οὐσιώδη παράγοντα διεθνοῦς γαλήνης καί σταθερότητος.

»Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Κυπριακοῦ κρίσις ὑπῆρξεν σκληρά δοκιμασία διά τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα ὅμως λύσις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ δημιουργική πολιτική τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας ἦτο ἰσχυροτέρα ἀπό τήν δοκιμασίαν. Ὅσοι λαοί δέν εἶναι δέσμιοι τῆς ἱστορίας, ἀλλά ἔχουν τήν δύναμιν νά δημιουργοῦν ἱστορίαν, γνωρίζουν νά ἐνθυμοῦνται, ἀλλά καί νά λησμονοῦν. Λησμονοῦν τά ἀρνητικά στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος καί ἐνθυμοῦνται ὅ,τι εἶναι χρήσιμον διά τήν οἰκοδόμησιν καλυτέρου μέλλοντος.

»Ἡ ἐπίσκεψίς μου ἔχει ἀκριβῶς τόν σκοπόν νά σημειώση τό τέρμα τῆς δοκιμασίας, τήν ὁποίαν ὑπέστη ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία καί νά γίνη ἀπαρχή νέας ἐκκινήσεως. Διά νά εἴμεθα εἰλικρινεῖς ἀπέναντι τῆς ἱστορίας, πρέπει νά ὁμολογήσωμεν ὅτι τό μέγα ἔργον, ὅπερ εἶχεν ὁραματισθῆ ὁ Ἀτατούρκ καί ὁ Βενιζέλος, δέν ἐτελειώθη. Εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νά τό ὁλοκληρώσωμεν. Ὁ χρόνος, ὁ ὁποῖος ἔκτοτε διέρρευσεν, ἀπέδειξεν ὅτι δέν εἶναι δυνατή διάφορος πολιτική. Τά συμφέροντά μας εἶναι ἀλληλένδετα, ἡ ἐθνική μας ζωή διέπεται ἀπό τούς ἰδίους ἱστορικούς νόμους, αἱ διεθνεῖς ὑποχρεώσεις μας μᾶς ἔχουν ἐντάξει εἰς τούς ἰδίους ἰδεολογικούς συνασπισμούς. Ὑπεράνω τῶν ἰδιαιτέρων ἐπιδιώξεων καί τῶν ἀνθρωπίνων θελήσεων ἔχει διαμορφωθῆ μία ἱστορική ἀνάγκη, ἡ ὁποία μᾶς ὑπαγορεύει νά παραμείνωμεν ἡνωμένοι καί νά σταθεροποιήσωμεν τούς δεσμούς μας μέ εἰλικρίνειαν καί ἀμοιβαίαν κατανόησιν.

»Θεωρῶ εὐοίωνον τό γεγονός ὅτι ἡ ἀνασύνδεσις τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας προῆλθεν ἀπό τήν ἀπόδοσιν τῆς ἐλευθερίας εἰς τόν κυπριακόν λαόν. Εἰς τήν Ζυρίχην καί τό Λονδῖνον, μέ τήν ἀνεκτίμητον βοήθειαν τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος καί τοῦ κ. Ζορλοῦ, ἐπετελέσαμεν ἱστορικόν ἔργον, διά τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθη τό ἀνεξάρτητον Κράτος τῆς Κύπρου. Τό θέμα τῆς Κύπρου ἔπαυσε πλέον νά μᾶς χωρίζη. Ἀντιθέτως, ἡ νέα δημοκρατία, μέ τήν ὁποίαν θά μᾶς συνδέσουν καί δεσμοί συμμαχίας θά ἀποτελέση ἕνα

ἐπί πλέον συνδετικόν κρῖκον μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

»Ἡ γόνιμος καί σταθερά συνεργασία μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας ὑπαγορεύεται ἀπό τήν συναίσθησιν τῶν κοινῶν συμφερόντων. Κοινή εἶναι ἡ ἀπόφασίς μας νά συνεργασθῶμεν μέ τόν δυτικόν κόσμον διά τήν ὑπεράσπισιν τῶν ἀρχῶν, εἰς τάς ὁποίας πιστεύομεν. Κοινή, ἐπίσης, εἶναι ἡ ἐπιδίωξίς μας ὅπως διαφυλάξωμεν τήν εἰρήνην τῆς Βαλκανικῆς, ἔργον εἰς τό ὁποῖον διευκολυνόμεθα καί ἐκ τῶν ἀρίστων σχέσεων τάς ὁποίας ἔχομεν μετά τῆς Γιουγκοσλαβίας. Οὕτω, τά πάντα ἐνώνουν καί οὐδέν χωρίζει τούς δύο λαούς μας. Δέν ὑπάρχουν μεταξύ ἡμῶν βασικαί διαφοραί καί διεκδικήσεις, ἱκανά νά κλονίσουν τάς σχέσεις μας. Ὡρισμένα προβλήματα, τά ὁποῖα παρέμειναν ἐκκρεμῆ κατά τά τελευταῖα ἔτη πρέπει νά ρυθμισθοῦν ἐν πνεύματι φιλικῆς συνεργασίας καί ἐπί τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν.

»Μέ τήν ἀνωτέρω εὐοίωνον προοπτικήν ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία καλοῦνται νά συνεχίσουν τάς προσπαθείας των καί νά μετουσιώσουν εἰς ἔργα καί πράξεις τάς κοινάς ἐπιδιώξεις των, τόσον πρός τό συμφέρον τῶν δύο λαῶν, ὅσον καί πρός τό συμφέρον τῆς διεθνοῦς κοινότητος.

»Δέν δύναμαι νά τελειώσω τήν προσφώνησιν ταύτην χωρίς νά ἐκφράσω πρός τήν ὑμετέραν ἐξοχότητα τόν βαθύν θαυμασμόν μου διά τό δημιουργικόν ἔργον, τό ὁποῖον ἐπιτελεῖται εἰς τάς χώρας σας ὑπό τήν πεφωτισμένην ἡγεσίαν σας καί τό ὁποῖον γίνεται ἀντιληπτόν ἀμέσως ἀκόμη καί εἰς νεοαφιχθέντα ἐπισκέπτην ὡς ἐγώ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὑπό ἡγέτην ὡς ὑμεῖς, ὁ τουρκικός λαός θά συνεχίση τήν πορείαν του ἐπί τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου.

»Μέ τάς σκέψεις αὐτάς ὑψῶ τό ποτήριον ὑπέρ τῆς εὐημερίας τοῦ τουρκικου λαοῦ».

Οἱ ἑλληνοτουρκικές συνομιλίες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 7 καί 9 Μαΐου καί χαρακτηρίστηκαν, σύμφωνα μέ τίς δηλώσεις τῶν δύο πρωθυπουργῶν, ἀπό τήν «ἐκατέρωθεν ἔντονον προσπάθειαν ἀναθερμάνσεως τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν», καθώς καί ἀπό τή διαπίστωση, σύμφωνα μέ σχετικό σημείωμα, «ὅτι κοινοί κίνδυνοι περιβάλλουν τάς δύο χώρας καί ὅτι ἡ συνεργασία των εἶναι ἀπαραίτητος χάριν τῆς ἰδικῆς των ἐπιβιώσεως καί τῆς γενικωτέρας εἰρήνης». Οἱ δύο πλευρές συμφώνησαν νά συνεργαστοῦν γιά τήν ἐφαρμογή τῶν πρόσφατων συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο καί γιά τήν ὁμαλή ἀνάπτυξη τοῦ νησιοῦ. Συγκροτήθηκε, ἐπίσης, διμερής Ἐπιτροπή, στήν ὁποία τελικά μετεῖχαν ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὁ Δ. Μπίτσιος καί ἀπό τουρκικῆς ὁ Ζ. Κουνεράλπ, ἡ ὁποία ἐπιφορτιζόταν μέ τήν ἀποστολή νά ἐξετάσει τήν κατάσταση τῆς χριστιανικῆς μειονότητας τῆς Πόλεως καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τήν κατάσταση τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητας τῆς Δυτικῆς Θράκης, καθώς καί τά θέματα πού σχετίζονταν μέ τά δικαιώματα ἁλιείας στό ἀνατολικό Αἰγαῖο.

Κατά τίς συζητήσεις, οἱ Ἕλληνες ἰθύνοντες ἔθεσαν μέ ἐπιμονή τά προβλήματά πού ἀντιμετώπιζαν οἱ χριστιανοί τῆς Τουρκίας, λόγω τῶν προσφάτων διώξεων, καί ὑπογράμμισαν τήν ἀνάγκη νά ἐπιτραπεῖ στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ἡ ἐλεύθερη διακίνηση στό ἐξωτερικό καί ἡ ἀπρόσκοπτη ἄσκηση τῆς ἡγεσίας τοῦ Ὀρθόδοξου Χριστιανισμοῦ. Τέθηκε, ἐπίσης, ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ, τό θέμα τῆς βαριᾶς φορολογήσεως τῶν ἀποζημιώσεων πού δίνονταν στούς χριστιανούς τῆς Πόλεως γιά τίς ζημιές πού ὑπέστησαν κατά τά γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου 1955. Ἀπό τήν πλευρά τους, οἱ Τοῦρκοι πολιτικοί ἔθεσαν ἐλάσσονος σημασίας ζητήματα γιά τή μουσουλμανική μειονότητα τῆς Δ. Θράκης καί ζήτησαν νά δεχτεῖ ἡ Ἑλλάδα τήν ἀντικατάσταση τοῦ ὅρου «μουσουλμανική» μέ τόν ὅρο «τουρκική μειονότης». Ἄφησαν ἐπίσης νά διαφανεῖ ἡ διάθεσή τους νά αὐξήσουν τήν ἐπιρροή τους μεταξύ τῶν Πομάκων τῆς Δ. Θράκης· ἄλλωστε, ἡ ἀλλαγή ὀνομασίας τῆς μειονότητος δέν ἦταν ἄσχετη καί μέ αὐτό. Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ κράτησαν στάση ἐπιφυλακτική ὡς πρός τά τουρκικά αἰτήματα, πολύ περισσότερο καθώς ἡ ἀλλαγή ὀνομασίας τῶν μειονοτήτων ἀφοροῦσε εὐθεία ἀναθεώρηση τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης, τῆς βάσεως δηλαδή τοῦ ὑφιστάμενου νομικοῦ πλαισίου στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἰδιαίτερα, σημείωσε ὅτι οἱ μουσουλμάνοι τῆς Δ. Θράκης τόν ὑποστήριζαν καί ἐκλογικά, ἐνῶ αὐτοί τῆς Ρόδου εἶχαν ἀπαντήσει ἀρνητικά σέ ἐρώτημα πού τούς ἔθεσε, κατά τήν τελευταία ἐπίσκεψή του στό νησί, ἄν εἶχαν παράπονα ἀπό τή συμπεριφορά τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Ὁπωσδήποτε, τά ζητήματα τῶν μειονοτήτων προβλεπόταν νά ἀποτελέσουν ἀντικείμενο ἐξονυχιστικῆς μελέτης ἀπό τήν ὑπό σύσταση ἐπιτροπή Μπίτσιου-Κουνεράλπ[34].

Ταυτόχρονα, οἱ Ἕλληνες διπλωμάτες, ἐκτελώντας ἐντολές τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἔθεσαν ὁρισμένα ἐπιπρόσθετα θέματα, πού ἀφοροῦσαν βελτίωση τῆς συμφωνημένης Βασικῆς Δομῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς Κύπρου: ἀπάλειψη τῆς προβλέψεως πού ἀπαιτοῦσε χωριστές πλειοψηφίες, ἑλληνοκυπριακή καί τουρκοκυπριακή, γιά τήν ἔγκριση τῶν φορολογικῶν νομοσχεδίων· πρόσθεση διατάξεως πού νά ἐπιτρέπει τήν αὐξομείωση τοῦ κυπριακοῦ στρατοῦ μέ κοινή ἀπόφαση τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου· προσθήκη προβλέψεως ὅτι τό βέτο τῶν δύο ἀνωτάτων πολιτειακῶν παραγόντων, ὡς πρός τό διορισμό καί προαγωγή τῶν στρατωτικῶν, θά περιοριστεῖ μόνο στά ἀνώτατα κλιμάκια τῆς ἱεραρχίας· καί σύναψη συμφωνίας γιά λελογισμένη χρήση τῆς διατάξεως

πού ἐπέτρεπε τή χρηματοδότηση κοινοτικῶν ἔργων ἀπό τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Οἱ Τοῦρκοι, πράγματι, δέχτηκαν τίς τρεῖς τελευταῖες ἑλληνικές προτάσεις, ὄχι ὅμως καί αὐτή πού ἀφοροῦσε τά φορολογικά νομοσχέδια[35].

Ἦταν, ἀναμφίβολα, μία προσπάθεια τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά ἀναθεωρήσει μερικά τή συμφωνία τῆς Ζυρίχης πρός ὄφελος τῶν Ἑλληνοκυπρίων. Ἡ ἀπόπειρα δέν ἦταν ἄσχετη καί μέ τήν προβολή, ἀπό τό Μακάριο, ἐπιφυλάξεων ἔναντι ὁρισμένων διατάξεων τῶν συμφωνιῶν, κατά τή Συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου. Τότε, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση εἶχε κάμει σαφές ὅτι οἱ συμφωνίες ἔπρεπε νά ὑπογραφοῦν ὡς εἶχαν, πολύ περισσότερο ἀφοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τίς εἶχε τρεῖς φορές ἀποδεχτεῖ, καί νά ἐπιδιωχτεῖ ἀργότερα ἡ μερική τους βελτίωση, ὅταν θά εἶχε πλέον εἰρηνεύσει τό νησί.

Ἰδιαίτερης ἀξίας γιά τήν κατανόηση σημαντικῶν πτυχῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἶναι τό ἀκόλουθο πρακτικό τῆς 8ης Μαΐου, πού περιγράφει τή συζήτηση γιά τή διεθνῆ κατάσταση στήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί τή Μέση Ἀνατολή:

«Μετέσχον ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὁ προέδρος τῆς Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλῆς καί ὁ ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Εὐαγγ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, συνοδευόμενοι ὑπό τῶν πρέσβεων κ.κ. Γ. Πεσμαζόγλου, Α. Μάτσα καί Φ. Καβαλιεράτου.

»Μετέσχον ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, ὁ πρωθυπουργός κ. Α. Μεντερές καί ὁ ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Φ. Ζορλοῦ, συνοδευόμενοι ὑπό τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν Μ. Ἐσεμπέλ, τοῦ ἐν Ἀθήναις πρέσβεως Ν. Βεργκίν καί τοῦ συμβούλου πρεσβείας Β. Χαλέφογλου.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ ἑλληνοτουρκική συνεργασία ἀποτελεῖ ἱστορικήν ἀνάγκην. Ἀμφότεραι αἱ Κυβερνήσεις μας θά πρέπει νά διανείμουν εἰς τούς πολίτας των ἕναν χάρτην τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς ἐν τῇ ὁποίᾳ κεῖνται αἱ δύο χῶραι μας. Θά ἀντιληφθοῦν τότε ὅτι αὗται ἀποτελοῦν μικράν νησίδα περιβαλλομένην ὑπό ἀπεράντου σλαβοκομμουνιστικῆς θαλάσσης. Τήν νησίδα αὐτήν πρέπει, λοιπόν, ἑνωνόμενοι νά τήν ὑπερασπίσωμεν. Ἐπί πλέον αἱ χῶραι μας διατελοῦν εἰσέτι ὑπό ἀνάπτυξιν καί πρέπει καί εἰς τό πεδίον τοῦτο νά καταβάλωμεν κοινήν προσπάθειαν πρός ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομιῶν μας. Ταῦτα ἀποτελοῦν τάς πολιτικάς μου κατευθύνσεις ὡς καί τό αἴσθημα τοῦ λαοῦ μας. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς εὐχαριστήσω καί νά σᾶς συγχαρῶ διά τήν πρωτοβουλίαν πού ἐλάβατε νά μέ προσκαλέσετε ἐδῶ. Πιστεύω ὅτι αἱ συνομιλίαι τάς ὁποίας θά ἔχωμεν θά ἀποτελέσουν μίαν νέαν ἀφετηρίαν εἰς τάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας, καί πρός τόν σκοπόν τοῦτον θά καταβάλω κάθε δυνατήν προσπάθειαν.*

»Κατά τάς συνομιλίας μας ταύτας θά πρέπει νά ἐξετάσωμεν, ἐκ παραλλήλου πρός τά γενικώτερα θέματα, ὡς παραδείγματος χάριν τήν Μέσην Ἀνατολήν, τά Βαλκάνια, καί λοιπά, καί ἄλλα θέματα ἐνδιαφέροντα ἀποκλειστικῶς τάς δύο χώρας μας, ὡς τό Κυπριακόν, τό θέμα τῶν μειονοτήτων κ.λ.π.

»Ἴσως τά θέματα ταῦτα, ὡς παραδείγματος χάριν τό μειονοτικόν, νά ἀποτελοῦν ἁπλᾶς λεπτομερείας συγκρινόμενα πρός τήν σοβαρότητα τῆς λοιπῆς μας ἐργασίας. Ἐν τούτοις τά λεπτομερειακά αὐτά θέματα δημιουργοῦν ἀντιδράσεις παρά τῇ κοινῇ γνώμῃ καί τῷ λαῷ ἑκάστης χώρας. Θά ἦτο συνεπῶς σκόπιμον ὅπως τά ἐξετάσωμεν οὐχί ὡς ἑλληνική καί τουρκική Κυβέρνησις, ἀλλά ὡς ἐνδιαφερόμενα μέρη, ἀλλά μᾶλλον μέ τήν ψυχραιμίαν καί ἀντικειμενικότητα διαιτητῶν.

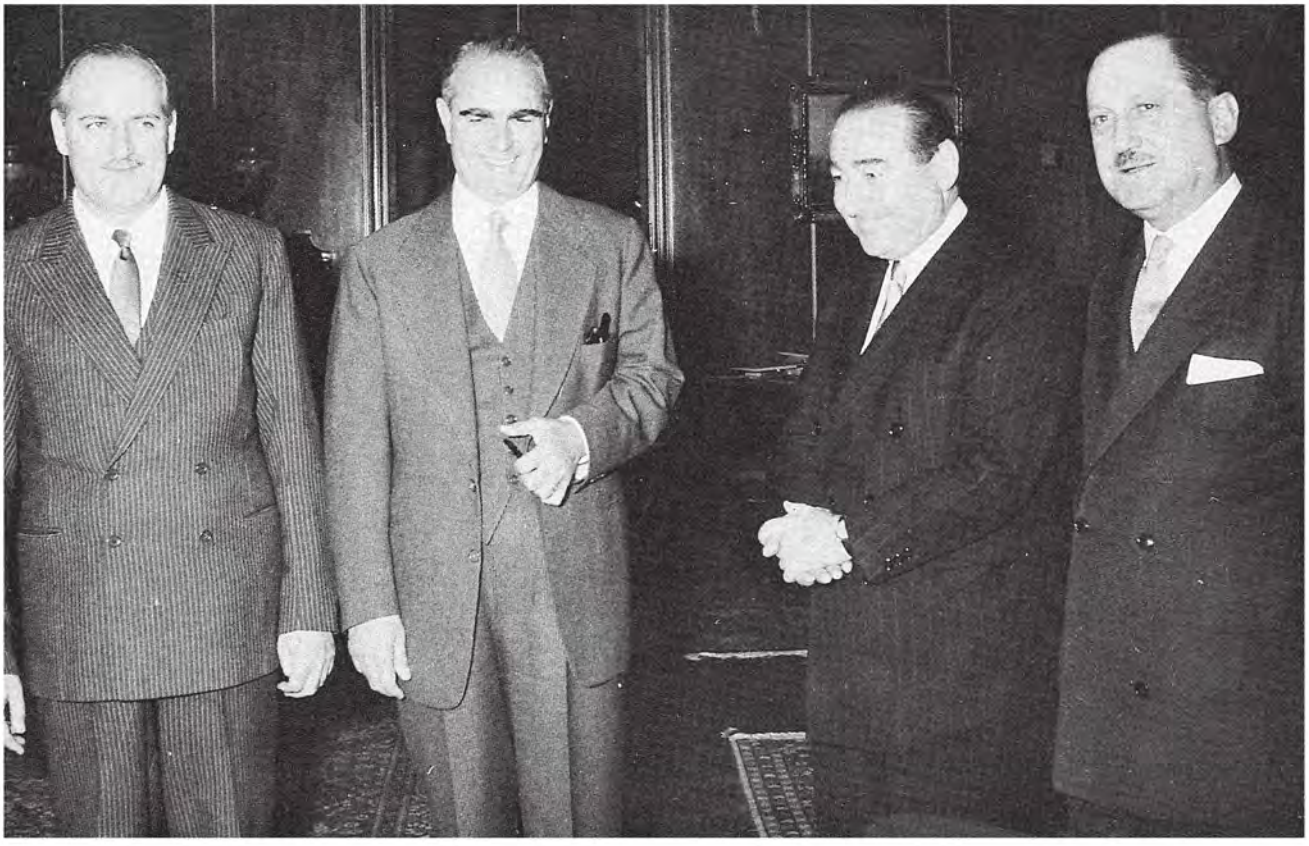
»Α. Μεντερές: Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης δι' ὅσα εὐηρεστήθητε νά εἰπῆτε πρό ὀλίγου. Ἐάν ἐπρόκειτο ἐγώ νά κάμω τήν ἐναρκτήριον ὁμιλίαν θά ἔλεγα ἀκριβῶς τά ἴδια. Ἡ φιλία καί ἡ συνεργασία δέν πρέπει νά ἐκδηλώνωνται μόνον μέ λέξεις ἀλλά πρέπει νά ἀποδίδουν οὐσιώδη ἀποτελέσματα. Εἴμεθα εὐτυχεῖς πού σᾶς προσεκαλέσαμεν ἐδῶ καί ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως τήν χρησιμότητα τῆς παρουσίας σας ἐνταῦθα. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι αἱ συνομιλίαι μας θά ἀπολήξουν εἰς καρποφόρα ἀποτελέσματα καί ὅτι ὅταν θά τάς περατώσωμεν θά ἔχωμεν προχωρήσει εἰς οὐσιώδη καί σταθερά βήματα τόσον πρός ὑμετέραν ὅσον ἡμετέραν ἱκανοποίησιν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Συμμαχία ΝΑΤΟ. Ἐπιθυμῶ νά ἀρχίσω τήν ἀνασκόπησίν μας μέ τήν ἐξέτασιν τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας. Ἔχω νά παρατηρήσω εἰς τήν Συμμαχίαν ταύτην μίαν ἔλλειψιν ἑνότητος. Πρέπει διά παντός τρόπου νά ἐνθαρρύνωμεν μίαν προσπάθειαν πρός περισσοτέραν ἑνότητα. Ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἐπωφελεῖται τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἑνότητος διά νά δημιουργήσῃ ἀτμόσφαιραν εὐνοϊκήν διά τάς ἐπιδιώξεις της. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας, ἀρκεῖ μόνον νά ἀναφέρω τήν γνωστήν στάσιν τῶν σκανδιναβικῶν μελῶν τῆς Συμμαχίας, τήν προσπάθειαν τῆς Μ. Βρετανίας ὅπως συγκρατήσῃ τήν πρωτεύουσαν αὐτῆς θέσιν, κ.ἄ. Πρέπει ὅμως νά ἐξηγήσω τήν κατάστασιν καί ἀναζητήσω μέτρα πρός ἐνίσχυσιν τοῦ ΝΑΤΟ.*

»Βαλκανικόν Σύμφωνον. Ἐθίξαμεν τό θέμα τοῦτο κατά τάς ἐν Ρόδῳ συναντήσεις μας μετά τοῦ στρατάρχου Τίτο καί μᾶς εἶπεν ὅτι πρός τό παρόν δέν δύναται νά ἐκδηλωθῇ οὔτε ὑπέρ οὔτε κατά τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Μᾶς ἐξήγησεν ὅτι μόλις εἶχεν περατώσει περιοδείαν εἰς οὐδετέρας χώρας, καί ὅτι τοῦ ἦτο συνεπῶς ἀδύνατον τήν στιγμήν ταύτην νά ταχθῇ ὑπέρ τοῦ Συμφώνου καί νά φανῇ οὕτω ἐντασσόμενος εἰς μίαν τῶν παρατάξεων. Τῷ εἴπομεν τότε ὅτι θά πρέπει εἴτε νά καταγγείλωμεν τό Σύμφωνον εἴτε νά εὕρωμεν τρόπον νά τό κινήσωμεν. Ἀπήντησεν —ὁ Τίτο— ὅτι δέν δύναται νά συμφωνήσῃ πρός οὐδεμίαν ἐκ τῶν λύσεων τούτων καί ἐπρότεινεν τρίτην τοιαύτην, δηλαδή νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει, δηλαδή νά ναρκώσει. Τῷ ἀπηντήσαμεν ὅτι ἡ λύσις αὕτη πρέπει νά τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως τῶν Τούρκων.

»Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἐφ' ὅσον ἑταῖρος δέν ἐπιθυμεῖ νά κινήσῃ τό Σύμφωνον πρέπει νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει, διότι οὐδέν ὤφειλε νά διαβλέπωμεν εἰς τήν καταγγελίαν αὐτοῦ.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Δέν ἐπιθυμῶ νά ἐπεκταθῶ περισσότερον, ἀλλά νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐρευνήσωμεν περαιτέρω τήν θέσιν τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἡ ὁποία εἶναι σημαντική. Πράγματι, ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποτελεῖ φραγμόν

Ἑλληνοτουρκικές συνομιλίες (ἄνω). Συνάντηση μέ τόν Τοῦρκο πρόεδρο, Τσ. Μπαγιάρ (κάτω).

εἰς τάς ἐπεκτατικάς κινήσεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Εἰς τήν Γιουγκοσλαβίαν ἀπεστείλαμεν ὡς πρέσβυν ἕναν στρατηγόν, ἡ δέ κυριωτέρα ἐντολή ἥν ἔλαβεν ἦτο νά διακριβώση τάς ἐκεῖ ἐπικρατούσας τάσεις. Ὅθεν ὁ πρέσβυς μας διεπίστωσε μεταξύ ἄλλων τήν ὕπαρξιν καί ὀργάνωσιν ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ ἰσχυροτάτης ἀνταρτικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία περιλαμβάνει καί τά μικρά χωρία τῆς χώρας. Τοῦτο ἐνέχει πολλήν σημασίαν διότι εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἀνταρτική ὀργάνωσις δέν στρέφεται οὔτε καθ' ἡμῶν, οὔτε κατ' ἄλλου τινός γείτονος, ἀλλά μόνον κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Τό γεγονός τοῦτο ὡς καί ἄλλαι σοβαραί ἐνδείξεις μᾶς πείθουν ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι ἀποφασισμένη νά παραμείνη ἀνεξάρτητος, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ἔχη κομμουνιστικόν ἤ ὄχι καθεστώς, ἐγώ δέ προσωπικῶς πιστεύω ὅτι τό γιουγκοσλαβικόν καθεστώς πολύ ἀπέχει τῶν θεωριῶν τοῦ Μάρξ. Τά ἀνωτέρω καθιστοῦν τόν γιουγκοσλαβικόν παράγοντα χρησιμότατον δι' ἡμᾶς.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό Βαλκανικόν Σύμφωνον, θά ἀναφερθῶ εἰς ὅσα ὁ φίλος μου κ. Ζορλοῦ ἐδήλωσεν σχετικῶς πρός τούς Ἕλληνας δημοσιογράφους, εἰπών εἰς αὐτούς ὅτι πρέπει νά εἴμεθα τρεῖς διά νά λειτουργήση τό Σύμφωνον. Εἶναι ὅμως φανερόν ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι ὡς πρωτοπόροι τοῦ οὐδετερισμοῦ δέν ἐπιθυμοῦν τήν λειτουργίαν τοῦ Συμφώνου τώρα. Ἐξ ἄλλου πιστεύω ὅτι ἐπιθυμοῦν νά ὑπάρχη τό Σύμφωνον. Δύναμαι νά σᾶς ἀποκαλύψω κατά τρόπον ἀπολύτως ἀπόρρητον ὅτι ἔκαμα λόγον κατά τήν ἐπίσκεψίν μου ἐν Μπριόνι τοῦ παρελθόντος θέρους, περί ἐνδεχομένης καταγγελίας τοῦ Συμφώνου, συναντήσας σφοδράν ἀντίδρασιν τῶν Γιουγκοσλάβων ἡγετῶν. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι δέν δύνανται νά ἐμφανισθοῦν σήμερον ὡς ἀνήκοντες εἰς Μπλόκ, ἐπιθυμοῦν ὅμως νά κρατήσουν τό Σύμφωνον ἐν ἐπιφυλακῇ διά τό ἐνδεχόμενον τῆς κακῆς στιγμῆς. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων εἶναι συμφέρον μας νά τό διατηρήσωμεν ἐν ναρκώσει καί νά μή τό καταγγείλωμεν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχομεν δηλαδή τρία ἐνδεχόμενα: Εἴτε νά ὠθήσωμεν τόν Τίτο πρός τήν Ρωσίαν, εἴτε νά τόν κρατήσωμεν πλήρη σύμμαχόν μας, εἴτε νά τόν κρατήσωμεν μακράν ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων. Τό πρῶτον εἶναι ἀσύμφορον, τό δεύτερον ἀνέφικτον. Δέν ἀπομένει παρά τό τρίτον, τό ὁποῖον ὀφείλομεν καί νά προτιμήσωμεν.*

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι θά βελτιωθοῦν αἱ τουρκογιουγκοσκολαβικαί σχέσεις, Ἑλλάς καί Τουρκία πρέπει νά υἱοθετήσουν κοινήν πολιτικήν ἔναντι τῆς Γιουγκοσλαβίας.

»Φ. Ζορλοῦ: Συμμεριζόμεθα ἐν πολλοῖς τάς ἀπόψεις σας περί τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Δέν δυνάμεθα νά τό κάμωμεν νά λειτουργήση ζωηρότερον ἐάν ὁ τρίτος ἑταῖρος δέν τό ἐπιθυμῇ. Δυνάμεθα ὅμως νά συνεχίσωμεν τά αἰσθήματα συμπαθείας μεταξύ τῶν λαῶν μας. Θά κάμωμεν καλά νά διατηρήσωμεν τάς ἐπαφάς μας - ἐπισκέψεις κ.λ.π. Οἱ Γιουγκοσλάβοι δέν ἐπιθυμοῦν νά προωθήσουν τήν στρατιωτικήν πλευράν τοῦ Συμφώνου. Δέν ἐπιθυμοῦν οὔτε νά τό καταγγείλουν, οὔτε νά τό ἐπαναφέρουν ἐν λειτουργίᾳ. Ἐάν ὅμως ἔχωμεν μορφωτικάς καί οἰκονομικάς σχέσεις, τό διατηροῦμεν κατά κάποιον τρόπον. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι ὀφείλουν νά τηρήσουν μέσην τιμήν. Δυνάμεθα νά τούς θέσωμεν ἕν ἐρώτημα, καί νομίζω ὅτι ὑμεῖς δύνασθε ἐπωφελέστερον νά τό θέσετε, πῶς ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν τό Σύμφωνον. Ἀπό αὐτούς ἐξαρτᾶται, διότι δι' ἡμᾶς, τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκίαν δηλαδή, τοῦτο δέν παρουσιάζει ἰδιαιτέραν χρησιμότητα, ἐφ' ὅσον συνδεόμεθα δι' ἄλλων συμμαχιῶν. Δέν πρέπει νά τούς ἐξωθήσωμεν. Δύναμαι νά ἀποστείλω ἕν μήνυμα πρός τόν Πόποβιτς, προσπαθῶν νά ἀποκαταστήσω πλήρως τάς σχέσεις μας, αἱ ὁποῖαι, σημειωτέον, ἔχουν ἐσχάτως βελτιωθῆ. Δυνάμεθα νά συνεχίσωμεν τάς ἐπαφάς. Τά ἀνωτέρω ἀποτελοῦν τήν θέσιν μας.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Συμφωνοῦμεν πλήρως.

»Φ. Ζορλοῦ: Ὡς πρός τό ΝΑΤΟ, ἔχω νά παρατηρήσω ὅτι, μολονότι ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία εἶναι μικρά μέλη τῆς Συμμαχίας, ὑπεστηρίξαμεν τελευταίως ἰδέαν ὅτι οἱ τέσσαρες μεγάλοι τοῦ ΝΑΤΟ θά ἔδει νά συναντηθοῦν κεχωρισμένως καί νά συμφωνήσουν ἐπί κοινῆς γραμμῆς πρίν ἤ συναντηθοῦν μετά τῶν Σοβιετικῶν. Τό γεγονός εἶναι ὅτι δυνάμεθα νά καταλήξωμεν εἰς συμφωνίαν μεταξύ μεγάλων μόνον, ἀλλ' ὄχι πάντοτε ὅταν εἶναι καί οἱ μικροί καί μάλιστα οἱ Σκανδιναβοί. Δέν ἐπιθυμοῦμεν νά βλέπωμεν τάς μικράς χώρας νά ἔχουν ποτέ γνώμην ἐπί ὅλων τῶν προβλημάτων, διότι πάντοτε προτείνουν ὑποχωρήσεις ἔναντι τῆς Ρωσίας. Ἀντιτιθέμεθα εἰς τό νά συζητῶνται τά πάντα μετά τῶν μικρῶν δυνάμεων.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Πρέπει νά ἐξεύρωμεν μίαν μέσην ὁδόν. Ἐπανερχόμενος εἰς τό γιουγκολαβικόν ζήτημα ἐπιθυμῶ νά προσθέσω ὅτι ὁ Τίτο ἐπρότεινεν ἐν Ρόδῳ ὅπως συνεχίσωμεν ἐπισκέψεις στρατιωτικῶν. Ἀπηντήσαμεν ὅτι τώρα πού αἱ σχέσεις μας μέ τήν Τουρκίαν εἶναι καλαί, δέν δυνάμεθα νά ἔχωμεν μετ' αὐτῶν συνομιλίας γενικωτέρας φύσεως - στρατηγικῆς κ.λ.π. Ὁ Τίτο κατενόησεν τήν ἄποψίν μας, νομίζομεν ὅμως ὅτι πρέπει νά συνεχίσωμεν τάς ἐπισκέψεις εἰς περιωρισμένην κλίμακα, π.χ. ἐπισκέψεις στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων, ἐπιδείξεις νέων ὅπλων κ.λ.π.

»Φ. Ζορλοῦ: Τό εἶδος αὐτό τῶν ἐπισκέψεων θά προκαλέση δυσμενῆ ἐντύπωσιν ὁρώμενον μάλιστα ἐκ τῶν ἔξω, διότι θά σημάνη ὅτι ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν στενωτέρας μέ ὑμᾶς παρά μέ ἡμᾶς σχέσεις.

»Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό ἀκριβῶς εἶπον εἰς τόν Τίτο, προσθέσας ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νά διατηρήσωμεν τάς ἐπισκέψεις εἰς χαμηλόν ἐπίπεδον.*

»Α. Μεντερές: Ὅτε πρό τριῶν ἐτῶν ἐπεσκέφθην τήν Γιουγκοσλαβίαν, εἶχον προσκαλέσει τόν κ. Καρντέλι νά ἐπισκεφθῆ τήν Τουρκίαν. Οὗτος εἶχεν ἀποδεχθῆ, ἀλλ' ἀπέφυγεν μέχρι σήμερον νά ἀνταποκριθῆ εἰς τήν πρόσκλησίν μου. Εἶναι φανερόν ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι δέν θέλουν νά κινήσουν τήν στρατιωτικήν πλευράν τοῦ Συμφώνου. Θέλουν νά ἔχουν μορφωτικάς καί οἰκονομικάς καλάς σχέσεις.

»Φ. Ζορλοῦ: Ἐκεῖνο τό ὁποῖον πρέπει νά προσέξωμεν εἶναι ὅτι ἡ Γιουσκολαβία παρέχει τροφήν εἰς τήν ρωσικήν πολιτικήν. Ὁ Τίτο θέλει νά δύναται νά λέγει εἰς τούς Ρώσους ὅτι προσπαθεῖ νά ἀποσπάση τήν Ἑλλάδα ἀπό τόν δυτικόν συνασπισμόν, ὅτι ἀποχωρίζει τήν Ἑλλάδα ἀπό τήν Τουρκίαν, καταπολεμᾶ τό Σύμφωνον τῆς Βαγδάτης κ.ο.κ. Δέν πρέπει νά ἐπιτρέψωμεν τοιοῦτον τι.

»Κ. Καραμανλῆς: *Δέν συμφωνοῦμεν ἐπί τοῦ ὅτι ὁ Τίτο προσπαθεῖ νά χωρίση τήν Ἑλλάδα ἀπό τήν Τουρκίαν.*

»Φ. Ζορλοῦ: Ὁ ρόλος σας εἶναι πολύ σπουδαῖος. Δύνασθε π.χ. νά τούς προτείνετε μίαν τριμερῆ συνάντησιν ἐπί μορφωτικῶν, οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν θεμάτων, ἀποκλειομένων τῶν στρατιωτικῶν.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Ἡ λίαν προσεχής ἐπίσκεψις τοῦ κ. Πόποβιτς εἰς Ἀθήνας, εἰς ἀνταπόδωσιν τῆς ἰδικῆς μου εἰς Μπριόνι, θά ἦτο ἴσως μία κατάλληλος εὐκαιρία διά μίαν τοιαύτην πρότασιν. Διαπιστῶ ὅτι δέν διαφωνοῦμεν ἐπί τοῦ θέματος τοῦ Γιουγκοσλαβίας.

»Καί τώρα θά ἐπιθυμούσαμεν νά ἀκούσωμεν τάς ἀπόψεις σας ἐπί τῶν προβλημάτων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν ἀνήκομεν καί ἡμεῖς, ἀλλά σεῖς πολύ περισσότερον, καί ἐπομένως αἱ ἀπόψεις σας μᾶς ἐνδιαφέρουν ἰδιαιτέρως.

»Φ. Ζορλοῦ: Τό καίριον σημεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι τό Ἰράκ. Ἀλλ' ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ σύντομος ἀναδρομή εἰς τήν πρόσφατον ἱστορίαν.

»Πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιδιώξεών του, δηλαδή τοῦ φράγματος Ἀσσουάν, τῆς ἐθνικοποιήσεως τῆς διώρυγος, τῆς ἑνώσεως τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου ὑπό τήν ἡγεσίαν του κ.λ.π., ὁ Νάσερ προσεπάθησε νά ἐξασφαλίση τήν σοβιετικήν ὑποστήριξιν, κηρυσσόμενος συνάμα ἐναντίον τῆς Δύσεως. Παρέχουσα προθύμως τήν ὑποστήριξιν ταύτην, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις διεισέδυσεν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ, εἰδικά ἐν Συρίᾳ, ἀλλά δέν ἐτόλμησεν νά προβῆ εἰς δραστικωτέραν ἐνέργειαν, λόγω συγκεντρώσεως τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς τά συριακά σύνορα. Τό ζήτημα ἔμεινεν ἐκκρεμές εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη διότι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἐφοβήθη τήν τουρκικήν ἀντίδρασιν. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τήν ἔκτασιν τῆς σοβιετικῆς διεισδύσεως ἐν Συρίᾳ, ἐπιστεύσαμεν τότε ὅτι μία λύσις διά νά σωθῆ ἡ Συρία ἀπό πλήρη ἐκκομμουνισμόν, θά ἦτο νά ἑνωθῆ αὕτη μετά τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλ' ἀντελήφθημεν ὅτι καί μετά τήν ἕνωσιν ταύτην ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἐξηκολούθει νά διεισδύη ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ.

»Τώρα ἔχομεν τήν περίπτωσιν τοῦ Ἰράκ, τό ὁποῖον προσπαθοῦμεν νά διατηρήσωμεν οὐδέτερον, νά μή περιπέση δηλαδή ὑπό τήν ἐπιρροήν οὔτε τῶν Σοβιετικῶν οὔτε τῆς Αἰγύπτου. Ἡ Αἴγυπτος δέν εἶναι οὐδετέρα.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ Νάσερ ἐζήτησεν τήν βοήθειαν τῶν Ἀμερικανῶν καί διά τό φράγμα τοῦ Ἀσσουάν καί δι' ὅπλα καί διά σῖτον, ὅταν ὑπῆρχεν σιτοδία ἐν Αἰγύπτῳ. Οἱ Ἀμερικανοί ἠρνήθησαν καί εἰς τάς τρεῖς περιπτώσεις. Τί ἄλλο ἠδύνατο νά πράξη ὁ Νάσερ ἤ νά στραφῆ πρός τά Σοβιέτ.*

»Φ. Ζορλοῦ: Τοῦτο εἶναι ὀρθόν ἀλλ' ὁ Νάσερ ἔχει βλέψεις ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, οἱ δέ Ἀμερικανοί δέ ἦτο δυνατόν νά τόν παρακολουθήσουν εἰς αὐτάς.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ στροφή πρός τά Σοβιέτ ὑπῆρξε σφάλμα τοῦ Νάσερ, καί τῶν Ἀμερικανῶν σφάλμα ὑπῆρξεν ἡ ἄρνησις πάσης βοηθείας εἰς τό Κάϊρον.*

»Φ. Ζορλοῦ: Ἡ Ἀμερική δέν εἶναι εἰς θέσιν νά δώση εἰς τόν Νάσερ ὅλα ὅσα οὗτος ζητεῖ. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι δέν δύνανται νά προβοῦν εἰς παραχωρήσεις ἔναντι τοῦ Νάσερ ἐν Ἀλγερίᾳ διά λογαριασμόν τῆς Γαλλίας, ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ διά λογαριασμόν τοῦ Ἰσραήλ, οὔτε ἐν Σαουδικῇ Ἀραβίᾳ διά λογαριασμόν αὐτῶν τῶν ἰδίων, νά παραχωρήσουν δηλαδή εἰς τόν Νάσερ τά δικαιώματά των ἐπί τοῦ ἀραβικοῦ πετρελαίου.

»Κ. Καραμανλῆς: *Τά προβλήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι κατά πρῶτον λόγον ψυχολογικά καί κατά δεύτερον μόνον πολιτικά. Ὀφείλομεν συνεπῶς νά λύσωμεν πρῶτον τά ψυχολογικά προβλήματα καί κατόπιν νά ἐπιληφθῶμεν τῶν πολιτικῶν.*

»Φ. Ζορλοῦ: Ἐν Ἰράκ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Κάσσεμ ἀνθίσταται κατά τοῦ Νάσερ ὑπό οὐδενός βοηθούμενος πλήν τῆς Ρωσίας. Οἱ Ἰρακινοί εἶναι πρόθυμοι νά ἀντισταθοῦν κατά τοῦ Νάσερ. Τό αὐτό συμβαίνει καί μέ τόν Λίβανον, ὅπου τό 90% τῶν Χριστιανικῶν καί 25-30% τῶν μουσουλμάνων εἶναι ἐναντίον τοῦ Νάσερ. Πρέπει νά διευκρινήσωμεν ἐδῶ ὅτι τό παναραβικόν αἴσθημα εἶναι πραγματικότης ἐάν τό περιορίσωμεν εἰς τό αἴσθημα θρησκευτικῆς καί ἠθικῆς ἑνότητος, ὄχι ὅμως καί πολιτικῆς.

»Ἔχομεν καλά νέα ἀπό τό Ἰράκ. Πρῶτον ὁ Κάσσεμ ἠρνήθη νά περιλάβη δύο κομμουνιστάς εἰς τήν Κυβέρνησίν του. Δεύτερον, ἡ Ἐθνοφυλακή δέν εἶναι κομμουνιστική ὀργάνωσις ἀλλ' ἐθνικιστική. Τρίτον, τό Ἰράκ καί ἡ Ἀγγλία κατέληξαν εἰς συμφωνίαν περί παροχῆς ὅπλων ἐκ μέρους τῆς δευτέρας. Αὐτήν τήν στιγμήν διεξάγεται ἐν Ἰράκ διαμάχη τόσον ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ, εἰς μικροτέραν ἔκτασιν, ὅσον καί ἐναντίον τοῦ νασερισμοῦ. Ἡ Δύσις θά πρέπει νά τηρήση οὐδετέραν στάσιν. Θεωροῦμεν ὅτι τό Ἰράκ εἶναι χώρα ἀνεξάρτητος καί ἐπομένως δέν πρέπει νά ἀναμειχθῶμεν εἰς τά ἐσωτερικά του, ἀλλά δέν πρέπει νά ἀφήσωμεν τό Ἰράκ νά περιέλθη ὑπό κομμουνιστικόν ἔλεγχον. Ὁ Νάσερ δέν δύναται νά κατακτήση τό Ἰράκ καί πρέπει νά τόν προειδοποιήσωμεν νά μή ἐπιχειρήση τοιαύτην κατάκτησιν. Ἡ πολιτική τοῦ Νάσερ εἶναι παναραβισμός, πανισλαμισμός καί παναφρικανισμός. Τήν πολιτικήν του ταύτην δέν δύναται νά ἐφαρμόση χωρίς τήν βοήθειαν τῶν Σοβιέτ.

»Κ. Καραμανλῆς: *Δέν πρέπει νά προσπαθῶμεν νά ἐξηγῶμεν τά γεγονότα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Τά προβλήματα ἐκεῖ, ὅπως εἶπον, εἶναι κυρίως ψυχολογικά καί συναισθηματικά, δι' αὐτό καί βλέπομεν π.χ. τόν Νάσερ ὁτέ μέν νά ἐξυμνῆ τό Σοβιέτ, ὁτέ δέ νά ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν.*

»Α. Μεντερές: Ὁ κυρίαρχος παράγων ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ δέν εἶναι νά εἶναι τίς κομμουνιστής ἤ ἀντικομμουνιστής, ἀλλά νά ἐπιτύχη. Ὁ Νάσερ θά συνεργασθῆ μέ τούς κομμουνιστάς διά νά ἐπιτύχη, διακηρύσσων ἐν ταυτῇ ὅτι δέν εἶναι κομμουνιστής. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὑπενόμευσε τήν ἀσφάλειαν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ Ρωσία ἐξεπλήρωσε τό παλαιόν ὄνειρόν της καί εὑρίσκεται ἤδη εἰς τά θερμά ὕδατα τοῦ περσικοῦ κόλπου καί εἰς τήν Ἀφρικήν. Παραδέχομαι ὅτι ὁ Νάσερ ἐξεβίαζεν ἁπλῶς τήν κατάστασιν κάμνων ἀκροβασίας. Ἐν τούτοις ἐβοήθησεν τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν, μολονότι αἱ ἀκροβασίαι του ἦσαν ἁπλῶς μία φάσις. Τώρα τό Ἰράκ βοηθεῖται ἀπό τήν Ρωσίαν καί ὁ Νάσερ γίνεται ἀντικομμουνιστής. Πάντα ταῦτα βοηθοῦν τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν εἰς τήν τῆς ἰδίας παλαιᾶς τσαρικῆς πολιτικῆς εἰς πλεῖστα σημεῖα, ὡς π.χ. ἐν Ἀφγανιστάν. Ἡ χώρα αὕτη διακηρύσσει ὅτι εἶναι ἀντικομμουνιστική, ἀφήνει ὅμως τήν Ρωσίαν νά κατασκευάζη ὁδικόν δίκτυον τό ὁποῖον ἴσως κάποτε τήν φέρει εἰς τόν Ἰνδικόν Ὠκεανόν. Εἶναι λυπηρόν νά διαπιστώνη κανείς ὅτι μία μουσουλμανική χώρα ὅπως ἡ Αἴγυπτος ἐβοήθησε τούς κομμουνιστάς νά ἔλθουν εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτά ἀκριβῶς προσεπάθησα νά ἐξηγήσω εἰς τόν Νάσερ.*

»Α. Μεντερές: Σημειοῦται ὕφεσις εἰς τήν ἔντασιν μεταξύ Νάσερ καί Χρουστσώφ. Εἰς τό πρόσφατον μήνυμα τοῦ τελευταίου τονίζεται ὅτι ἡ Ρωσία δέν πρόκειται νά ἀναμιχθῆ εἰς τά ἐσωτερικά τῆς ΗΑΔ καί ὅτι ἐπομένως δέν ὑπάρχει λόγος νά συνεχισθῆ ὁ ὀξύς ἀντισοβιετικός τόνος του Νάσερ.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Πῶς βλέπετε τήν κατάστασιν ἐν Ἰράν;

»Α. Μεντερές: Τό Ἰράν εἶναι ἀπολύτως ἀποφασισμένον νά ἀντιστῆ διά παντός τρόπου κατά τῆς κομμουνιστικῆς διεισδύσεως. Δέν φοβεῖται τόν ψυχρόν πόλεμον κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἤλπιζεν ὅτι θά εἰσέδυεν εἰς Ἰράν ὅπως εἰσέδυσεν εἰς Ἀφγανιστάν, ἀλλά τό Ἰράν διέσπασεν ὅλας τάς σοβιετικάς προσπαθείας καί εἶναι 100% ἐναντίον τῶν Ρώσων. Ἡ ἰρανική Κυβέρνησις εἶναι σταθερά καί ἀποφασιστική. Τό ὅτι ἡ κατάστασις ἐν Ἰράν εἶναι ἀσταθής εἶναι ἐφεύρεσις τῆς σοβιετικῆς προπαγάνδας. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι αἱ ΗΠΑ αὐξάνουν τήν στρατιωτικήν καί οἰκονομικήν βοήθειαν πρός τόν Ἰράν καί ὅτι ἡ Γερμανία ἐνδιαφέρεται ζωηρῶς διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ταύτης. Οὐδεμία ὑποψία βαρύνει τό Ἰράν.

»Ὅταν ὁμιλοῦμεν περί Μέσης Ἀνατολῆς τό πρόβλημα τοῦ Ἰράκ παρουσιάζεται ἐνώπιόν μας. Μελετῶντες τό Ἰράκ δυνάμεθα νά εἰσδύσωμεν εἰς τήν ὅλην κατάστασιν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ. Ἐάν σᾶς περιγράψωμεν τήν πολιτικήν μας ἐν σχέσει πρός τό Ἰράκ θά σᾶς δώσωμεν μίαν ἰδεάν τοῦ τί σκεπτόμεθα περί Μέσης Ἀνατολῆς. Ὁ κ. Ζορλοῦ θά προβῆ εἰς τήν περιγραφήν ταύτην.

»Φ. Ζορλοῦ: Ἀπό τῆς ἀπαρχῆς τῶν γεγονότων ἐν Ἰράκ (Ἐπανάστασις Ἰουλίου 1958) υἱοθετήσαμεν φιλικήν στάσιν ἔναντι τοῦ Ἰράκ. Οἱ νέοι ἡγέται ἐνόμισαν ὅτι θά εὕρουν ἕνα ἐχθρόν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ἐλάβομεν φιλικήν στάσιν. Ἐδηλώσαμεν ὅτι δέν ἀναμιγνυόμεθα εἰς τάς ὑποθέσεις των καί ὅτι ἐπιθυμοῦμεν ἀνεξάρτητον καί φιλικῶς διακείμενον Ἰράκ. Ἐκεῖνοι ἐπίσης ἐδήλωσαν ὅτι ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν καλάς σχέσεις μετά τῆς Τουρκίας καί ἐλάβομεν διαβεβαιώσεις φιλίας καί πολιτικῆς οὐδετερότητος.

»Α. Μεντερές: Ὁ Νάσερ ὑπεβοήθησεν τήν ἐπανάστασιν τοῦ Κάσσεμ, ἐλπίζων ὅτι θά ἀπερρόφα ὁλόκληρον τό Ἰράκ, ἀλλά βραδύτερον συνήντησεν ἀντίστασιν τοῦ Κάσσεμ.

»Φ. Ζορλοῦ: Ἐπωφελούμενοι τῆς ἀναταραχῆς ἐν Ἰράκ, οἱ Ρῶσοι ἐτέθησαν εἰς τήν διάθεσιν τοῦ Κάσσεμ, χωρίς νά ζητήσουν ἀντάλλαγμα. Ἡ Τουρκία ἐνδιαφέρεται μόνον πρός πρόληψιν τῆς κομμουνιστικῆς διεισδύσεως. Κατεστήσαμεν σαφές ὅτι οἱαδήποτε κομμουνιστική διείσδυσις δέν εἶναι δυνατόν νά γίνῃ δεκτή παρ' ἡμῶν. Ἐδηλώσαμεν ἐπίσης ὅτι ἐάν οἱ Ἰρακινοί χρειάζωνται βοήθειαν εἰς τήν καταπολέμησιν τοῦ Νάσερ, δυνάμεθα νά τούς βοηθήσωμεν.

»Α. Μεντερές: Πολλοί παράγοντες συντελοῦν εἰς τήν περιπλοκήν τῆς καταστάσεως ἐν Ἰράκ. Οἱ παράγοντες οὗτοι εἶναι τά πετρέλαια, οἱ Κοῦρδοι, ὁ ἀραβικός ἐθνικισμός, ἡ κομμουνιστική διείσδυσις καί ἡ μερίς τοῦ λαοῦ ἡ ἐπιθυμοῦσα τήν διατήρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας.

»Ἡ Αἴγυπτος τρέφει βλέψεις ἐπί τοῦ Ἰράκ, πολύ σπουδαιοτέρου ἀπό τήν Συρίαν, διότι εἶναι πλησιέστερον πρός τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν καί λόγω τῶν πετρελαίων. Τό κουρδικόν στοιχεῖον τό ὁποῖον εἶναι σημαντικόν, ὑφίσταται τήν σοβιετικήν διείσδυσιν. Ἦτο σύμμαχος τοῦ Κάσσεμ κατά τήν ἀνατροπήν τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος, ἀλλά τώρα ὁ Κάσσεμ τούς πολεμᾶ. Τό αὐτό συνέβη καί μέ τούς κομμουνιστάς. Ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα ἐπεδίωξαν τήν ἀνατροπήν τοῦ Νουρή Σαΐντ, ἀλλά τώρα ἀποχωρίζονται. Ὁ Κάσσεμ γνωρίζει καλῶς ὅτι ὁ Νάσερ προσεπάθησεν νά τόν ἀνατρέψῃ καί ὅτι οἱ κομμουνισταί τόν ἐβοήθησαν.

»Ἐν Ἰράκ ὑπάρχει ἐπίσης καί 1.000.000 Τούρκων. Οὐδεμίαν φιλοδοξίαν τρέφομεν περί αὐτούς ἀλλά καί δέν ἐπιθυμοῦμεν νά τούς ἴδωμεν νά πίπτουν θύματα τῶν Κούρδων.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Ἡ κατάστασις ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ εἶναι τουλάχιστον ἀσταθής. Εἶμαι εὐτυχής ἀκούων ὅτι ὁ Κάσσεμ δύναται νά βασισθῆ ἐφ' ὑμῶν.

»Ἐπιθυμῶ νά ἐπισύρω τήν προσοχήν σας ἐπί τοῦ Νάσερ. Συμφωνῶ ὅτι ὁ Νάσερ ἐβοήθησεν τήν Ρωσίαν νά εἰσέλθῃ εἰς Μέσην Ἀνατολήν, πιστεύω ὅμως ὅτι καί αὐτός καί οἱ συνεργάται του εἶναι ἀντικομμουνισταί. Ἀναφέρω σχετικῶς ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ γίνονται ἐνίοτε ἐξαιρέσεις εἰς ὄφελος τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἀλλ' οὐδέποτε εἰς ὄφελος Ἑλλήνων κομμουνιστῶν. Ἡ Αἴγυπτος ἔχει ἡγετικήν θέσιν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ καί τό γόητρον τοῦ Νάσερ ηὐξήθη μετά τήν νίκην του κατά τῶν Ἀγγλογάλλων. Ἀμφιβάλλω κατά πόσον αἱ παναραβικαί ἰδέαι τοῦ Νάσερ δύνανται νά εἶναι μόνιμοι. Δέν νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά τόν μετατρέψωμεν ὑπέρ τῆς Δύσεως, δυνάμεθα ὅμως, ἴσως, νά τόν καταστήσωμεν ἐξ ὁλοκλήρου οὐδέτερον. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι ἀνατροπή τοῦ Νάσερ θά σημάνῃ τήν ἄνοδον τῶν ἀδελφῶν μουσουλμάνων, δηλαδή τόν κομμουνισμόν ἤ τό χάος. Θά ἔπρεπεν ἴσως νά προσπαθήσωμεν νά σχεδιάσωμεν μίαν πολιτικήν ἔναντι τοῦ Νάσερ, ἡ ὁποία θά τόν ὡδήγει εἰς πλήρη οὐδετερότητα.

»Α. Μεντερές: Δέν τρέφομεν πικρίαν κατά τῆς Αἰγύπτου ἤ τοῦ Νάσερ. Δέν ἔχομεν ἁπλῶς ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν. Οὐδείς δύναται νά βασισθῆ ἐπί τοῦ Νάσερ.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ αἰτία τῆς ἀναταραχῆς, εἰς τήν καχυποψίαν ἔναντι τοῦ Νάσερ. Πρέπει νά ἀποφασίσωμεν ἤ νά τόν ἀνατρέψωμεν ἤ πρέπει νά ζήσωμεν μαζί του. Ἡ πολιτική τῆς Δύσεως δέν εἶναι οὔτε ἀρκετά σώφρων οὔτε ἐλαστική.*

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Δυνάμεθα νά συζητήσωμεν τό θέμα τοῦτο μετά τοῦ κ. Ζορλοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

»Φ. Ζορλοῦ: Συμφωνῶ. Ὁ κ. Μεντερές προσεπάθησεν εἰς μάτην νά ἀποκαταστήσῃ καλάς σχέσεις μετά τοῦ Νάσερ. Δέν ἀντιτιθέμεθα εἰς τήν ἀραβικήν ἑνότητα, μολονότι θεωροῦμεν ὅτι αὕτη τυγχάνει ἀνεφάρμοστος ἐν Ἰράκ λόγω τῆς ἐκεῖ παρουσίας τοῦ τουρκικοῦ καί κουρδικοῦ στοιχείου. Ὁ παναραβισμός ὅμως εἶναι πολιτική περιπετειῶν, ἐνῶ ἡ Δύσις πρέπει νά ἔχῃ στατικήν πολιτικήν. Δέν πρέπει νά παραδεχώμεθα ἤ νά εὐνοοῦμεν περιπετείας, διότι αὐτῶν ἐπωφελεῖται μόνον ἡ Ρωσία.

»Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς ΗΑΔ κ. Φαούζι ἔρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν (ἀνεπισήμως) καί ὁ ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ἐζήτησεν καί αὐτός ἄδειαν νά μᾶς ἐπισκεφθῆ. Ἴσως μᾶς δοθῆ τότε εὐκαιρία συνομιλιῶν. Πάντως ἐπαναλαμβάνω ὅτι δέν εἴμεθα ἐναντίον τοῦ Νάσερ, ἀλλ' ἁπλῶς νομίζομεν ὅτι ἐπιζητεῖ πάρα πολλά.

»Α. Μεντερές: Ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον διαφωνοῦμε διά

τήν Μέσην Ἀνατολήν εἶναι ὅτι ἀπό πολλοῦ χρόνου δέν εἴχομεν μιλήσει ἐπί τοῦ θέματος μέ ὑμᾶς.

»Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας: Ἀλλά καί διότι ἡ κατάστασις ἐκεῖ ἐνέχει σπουδαιότητα καί δι' ὑμᾶς καί δι' ἡμᾶς.

»Α. Μεντερές: Μίαν παρέμβασιν παρακαλῶ ἐπί τῆς πιθανότητος προσεγγίσεως Νάσερ καί Κάσσεμ. Τοιαύτη πιθανότης δέν ὑπάρχει. Μόνον ὁ εἷς θά παραμείνῃ.

»Δέν ἐνδιαφερόμεθα διά ἐπεκτάσεις. Ἐνδιαφερόμεθα μόνον νά ἀποφύγωμεν τήν ρωσικήν παρουσίαν εἰς τά νότια σύνορά μας.

»Κ. Καραμανλῆς: *Πρέπει νά ἔχωμεν ἐλαστικήν πολιτικήν καί νά προσπαθήσωμεν νά συγκρατήσωμεν τόν Νάσερ ἀπό τοῦ νά ταυτισθῇ πλήρως μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν.*

»Α. Μεντερές: Προτείνω λύσιν τῆς συνεδριάσεως μέχρι ὥρας 5 μ.μ. Ὅσον ἀφορᾶ τό ἀνακοινωθέν, νά ἑτοιμασθῇ ἀπό τοῦδε, ὥστε νά περιληφθοῦν εἰς αὐτό καί θέματα τά ὁποῖα θά συζητηθοῦν ἐκεῖ.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ὅσον ἀφορᾶ τά θέματα, τά ὁποῖα ἐνδιαφέρουν εἰδικώτερον τάς δύο χώρας μας, δέν νομίζω ὅτι θά ἔχωμεν δυσκολίας. Ἐάν ἔχωμεν σοβαρά προβλήματά πρέπει νά τά λύσωμεν, χωρίς νά παρασυρώμεθα ἀπό τήν ἀρθρογραφίαν τοῦ τύπου, ἤ τήν ἀντιπολίτευσιν.*

»Α. Μεντερές: Ἴσως δέν συμφωνήσωμεν εἰς ὅλα ἀλλά πρέπει νά θέσωμεν τάς βάσεις διά τό μέλλον»[36].

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Τῇ προσκλήσει τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Τουρκίας κ. Ἀδνάν Μεντερές, ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κ. Εὐαγγέλου Ἀβέρωφ-Τοσίτσα, ἐπεσκέφθησαν ἐπισήμως τήν Τουρκίαν. Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος παρέμεινεν ἐν Ἀγκύρᾳ ἀπό τῆς 7ης Μαΐου 1959 καί θά μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα παραμείνῃ ἐκεῖ μέχρι τῆς 12ης Μαΐου.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης οἱ δύο πρωθυπουργοί ἔσχον τήν εὐκαιρίαν νά ἔχουν πολλάς συνομιλίας, εἰς τάς ὁποίας συμμετέσχον καί ὁ κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καί ὁ κ. Φατίν Ρουστοῦ Ζορλοῦ, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας.

»Ἐξετάζοντες τήν διεθνῆ πολιτικήν κατάστασιν οἱ δύο ἀρχηγοί Κυβερνήσεων, ἐμελέτησαν ἰδιαιτέρως τούς κινδύνους, οἵτινες ἀπειλοῦν τήν εἰρήνην καί ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου.

»Ἡ ἀνταλλαγή αὕτη ἀπόψεων τοῖς ἐπέτρεψεν νά ἐπιβεβαιώσουν τήν πλήρη ταυτότητα τῆς ἑλληνικῆς καί τουρκικῆς θέσεως ὡς πρός ὅ,τι ἀφορᾶ τό ΝΑΤΟ καί τούς σκοπούς εἰς οὓς ἀποβλέπει ἡ ὀργάνωσις αὕτη. Ἐξῆραν περαιτέρω τήν προσήλωσιν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας εἰς τόν σκοπόν τῆς συνεργασίας καί κοινῆς ἀμύνης τοῦ ἐπιδιωκομένου ὑπό τῶν ἐν ἰσχύι συνθηκῶν καί ἐπεβεβαίωσαν τήν στερράν των ἀπόφασιν νά συνεχίσουν τήν πολιτικήν τῶν Κυβερνήσεών των καί εἰς τούς τομεῖς τούτους.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί ἐξήτασαν ἐπιμελῶς τά θέματα τά προκύπτοντα εἰδικῶς διά τάς ὑπό ἀνάπτυξιν χώρας, ἐκ τῆς δημιουργίας τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς. Ἐν ὄψει τῶν ἐνδεχομένων συνεπειῶν του, συνεφωνήθη ὅτι αἱ δύο Κυβερνήσεις θά παρακολουθοῦν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τό θέμα ἐπί τῷ σκοπῷ ἀπό κοινοῦ ἐνεργείας ὁποτεδήποτε τοῦτο θά ἦτο ἀναγκαῖον.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί ἀντήλλαξαν πληροφορίας καί ἔλαβον ἀμοιβαίως γνῶσιν τῶν ἀντιστοίχων ἀπόψεων τῶν Κυβερνήσεών των ἐπί τῶν προβλημάτων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

»Ἐν συμπεράσματι ἐπεβεβαίωσαν τήν σημασίαν τήν ὁποίαν ἀποδίδουν εἰς τήν εἰρήνην, τήν ἀνεξαρτησίαν καί τήν εὐημερίαν τῶν χωρῶν τῆς περιοχῆς ταύτης.

»Ἐπεβεβαίωσαν τήν προσήλωσιν τῶν δύο Κυβερνήσεων εἰς τήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν, αἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τήν δημιουργίαν τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου ὡς καί τήν στερράν ἀπόφασίν των νά συνεργασθοῦν διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν τούτων.

»Ἐξέφρασαν τό κοινόν των ἐνδιαφέρον διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς εὐημερίας καί τῆς προόδου τῆς Κύπρου. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἀπεφάσισαν νά ἐπιδείξουν τό ἐνδιαφέρον των διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Κύπρου καί νά ἀναλάβουν ἀπό κοινοῦ τήν ἐκτέλεσιν ἑνός σημαντικοῦ δημοσίου ἔργου κοινῆς ὠφελείας δι' ὅλους τούς κατοίκους τῆς νήσου.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί προέβησαν περαιτέρω εἰς τήν ἐξέτασιν σειρᾶς ζητημάτων ἐνδιαφερόντων τάς δύο χώρας.

»Συνεφώνησαν σχετικῶς ὅτι καμμία προσπάθεια δέν πρέπει νά παραμεληθῇ ἵνα ἐξασφαλισθῇ ὅτι αἱ ἀντίστοιχοι μειονότητες θά πρέπει ἐφεξῆς νά ἀποτελοῦν σύνδεσμον μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, ὅστις θά ἐνισχύσῃ ἔτι περισσότερον τούς δεσμούς φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

»Συνεφωνήθη ὅτι ὡρισμένα ἐκκρεμοῦντα ἐκπαιδευτικά, οἰκονομικά καί τεχνικά ζητήματα θά ἐξετασθοῦν ἀπό κοινοῦ διά συντόμου διαδικασίας, μέ σκοπόν νά ἐπιτευχθοῦν τό ταχύτερον δυνατόν λύσεις ἱκανοποιητικαί δι' ἀμφότερα τά μέρη.

»Ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἡ πληρεστέρα δυνατή ἐφαρμογή τῶν ἰσχυουσῶν σύνθηκῶν τῶν σχετικῶν μέ τάς ἀντιστοίχους μειονότητας, συνεφωνήθη ὅτι ἑκάστη Κυβέρνησις θά λάβῃ πάντα τά ἀναγκαῖα μέτρα διά τήν προώθησιν τῆς εὐημερίας τῶν μειονοτήτων τούτων.

»Οἱ δύο ἀρχηγοί Κυβερνήσεων ἐσημείωσαν μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι μία πλήρης ταυτότης ἀντιλήψεων ὑπάρχει ἐπί τῶν θεμάτων ἅτινα ἐθίγησαν κατά τάς συνομιλίας των. Παρετήρουν ὅτι ἡ φιλία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν εἶναι ἰσχυροτέρα παρά ποτέ καί ὅτι τοῦτο ἀπεδείχθη ἅπαξ ἔτι διά τῆς εὐτυχοῦς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς καί ὁ κ. Μεντερές ἐξέφρασαν τήν πεποίθησιν ὅτι τό μέλλον θά φέρῃ τάς δύο χώρας ἔτι πλησιέστερον τήν μίαν πρός τήν ἄλλην καί ἐπισήμως ἐπεβεβαίωσαν τήν ἀπόφασίν των νά μή παραμελήσουν οἱανδήποτε προσπάθειαν διά τήν πραγματοποίησιν συνεχοῦς προόδου πρός τήν κατεύθυνσιν ταύτην, τήν ὁποίαν οἱ δύο μεγάλοι πολιτικοί ἄνδρες Κεμάλ Ἀτατούρκ καί Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐχάραξαν διά τό ἑλληνικόν καί τό τουρκικόν ἔθνος.

»Οἱ κ.κ. Καραμανλῆς καί Μεντερές συνεφώνησαν ἐπί τῆς χρησιμότητος τῆς διατηρήσεως συχνῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν μεταξύ τῶν πρωθυπουργῶν τῶν δύο συμμάχων καί φίλων Κρατῶν. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον ὁ κ. Μεντερές

ἀπεδέχθη μετά χαρᾶς τήν πρόσκλησιν τοῦ κ. Καραμανλῆ ὅπως ἐπισκεφθῆ τήν Ἑλλάδα εἰς τό ἐγγύς μέλλον».

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου διήρει τούς Τούρκους καί τούς Ἕλληνας. Ἤδη, τό πρόβλημα τοῦτο, τό ὁποῖον ἐδηλητηρίαζε τάς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, εὑρίσκεται εἰς τήν ὁδόν μιᾶς εὐτυχοῦς ἐπιλύσεως. Τά λοιπά προβλήματα, τά ὁποῖα τίθενται ἐνώπιον τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, δέν εἶναι πλέον παρά λεπτομέρειαι αἱ ὁποῖαι ρυθμίζονται εὐκόλως».

Σέ σημείωμα, ἐξάλλου, σχετικό μέ τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν, ἀναφέρονται τά ἑξῆς:

«Ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν ὑπῆρξε ἡ ὑπό ὅλας τάς πλευράς ἀναγνώρισις τῆς ἀναθερμάνσεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων καί τῆς ἀπαρχῆς νέας περιόδου εἰς αὐτάς.

»Ἡ σύμπτωσις γνωμῶν ἐπί τῶν ζητημάτων τῆς περιοχῆς τῶν δύο χωρῶν, ἤτοι τῶν Βαλκανίων καί τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἡ ἐφαρμογή τῶν περί Κύπρου συμφωνιῶν κατά τρόπον ἐξυπηρετοῦντα τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ τῆς νήσου, ἡ ἐπιθυμία ὄχι μόνον ἐκκαθαρίσεως ἀλλά καί ἡ ἐπίτευξις συγκεκριμένων λύσεων τῶν διαφόρων ἐκκρεμῶν ἑλληνοτουρκικῶν ζητημάτων, ἡ ἀμοιβαία θέλησις στενῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἔναντι τῶν τρίτων ἀποτελοῦν θετικάς βάσεις τῆς ἀνασυστάσεως τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ἐντός τῆς τοιαύτης ἀτμοσφαίρας, τά προβλήματα ὅπως τῶν μειονοτήτων, τῶν Πατριαρχείων, τῆς ἁλιείας κ.λ.π., τά ὁποῖα διήρουν τάς δύο χώρας κατά τήν ἐποχήν τῆς ὀξύτητος, μετεβλήθησαν μετά τάς συνομιλίας εἰς τεχνικάς λεπτομερείας.

»Ἡ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν ἐπί τοῦ διεθνοῦς ἐπιπέδου ἐστράφη περί τήν ἀντιμετώπισιν τῶν κινδύνων τῆς εἰρήνης καί περί τήν διασφάλισιν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς περιοχῆς ἀπό τήν ἀπειλήν τῆς ἐρυθρᾶς διεισδύσεως. Ἀνεγνωρίσθη ἐξάλλου τό δικαίωμα ὅπως ἡ Ἑλλάς διατηρήση τούς εἰδικούς της δεσμούς μετά τῶν ἀραβικῶν χωρῶν καί ἡ Τουρκία μέ τά Κράτη τοῦ Συμφώνου τῆς Βαγδάτης.

»Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τό ζήτημα τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, ἐγένετο δεκτόν ὅτι χωρίς τήν παρουσίαν τῆς Γιουγκοσλαβίας δέν ἦτο βεβαίως δυνατόν νά γίνουν συζητήσεις. Πάντως, ἐξεφράσθη ἡ ἱκανοποίησις ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν διά τάς στενάς σχέσεις των μέ τό Βελιγράδιον, ἐνῶ ὁ Γιουγκοσλάβος πρέσβης ἐτηρήθη ἐνήμερος τῶν συνομιλιῶν καί τῶν συμφωνιῶν τῶν ἡγετῶν τῆς Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

»Τά προβλήματα τῶν τεσσάρων συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι καθιέρωσαν τήν κυπριακήν ἀνεξαρτησίαν, ἐξητάσθησαν ἐν πνεύματι συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Αἱ συνομιλίαι τῆς Ἀγκύρας ἐκαθάρισαν τό ἔδαφος διά τάς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐπιφορτισθῆ μέ τήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Συγχρόνως ἀνεκοινώθη ἀπόφασις τῶν δύο πρωθυπουργῶν ὅπως ἐπισκεφθοῦν ἐν καιρῷ ἀπό κοινοῦ τήν Κύπρον.

»Εἰδικώτερον ἀπεφασίσθη ἡ ἐπίλυσις βάσει τῶν τεθεισῶν κοινῶν ἀρχῶν, τῶν ἐξῆς προβλημάτων:

»α. Ἁλιεία: Συνεφωνήθη ἡ σύστασις διμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐξ ἑνός Τούρκου καί ἑνός Ἕλληνος. Εἰς τούς δύο τούτους ἐκπροσώπους ἀνετέθη ν' ἀσχοληθοῦν μέ θέματα, ὡς τό τῆς ἁλιείας. Ἐπί τοῦ τελευταίου ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν ἤγειρεν ἀξίωσιν ὅπως ἐπιτραπῆ εἰς τούς Ἕλληνας ν' ἁλιεύσουν εἰς τάς τουρκικά ὕδατα, ἀλλ' ὑπέδειξεν ὅτι ἔχει δημιουργηθῆ πραγματική κατάστασις καί ὅτι, ἐν προκειμένῳ, θά ἦτο ἐνδεδειγμένη ἡ ἐξεύρεσις κάποιου τρόπου εἴτε ἀναλόγου πρός τήν γιουγκοσλαβοϊταλικήν σύμβασιν ἁλιείας, εἴτε διά καταβολῆς μισθώματος πρός τήν Τουρκίαν. Ὁ Μεντερές ἐπεφυλάχθη νά ἐξετάση τό θέμα. Ὑπῆρχεν ἄλλοτε σύμβασις, ὡς ἀνέγραψεν ὁ τουρκικός τύπος, ἐπί Βενιζέλου, ἥτις, ὅμως, δέν ἐξετελέσθη ὑπό τῆς Τουρκίας.

»β. Πατριαρχεῖον: Ἡ αὐτή διμελής ἐπιτροπή ἐπεφορτίσθη νά ἀσχοληθῆ μέ τό θέμα τῆς μεταγραφῆς εἰς τό Πατριαρχεῖον τῶν περιουσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον ἐπ' ὀνόματι Ἁγίων καί ἰδιωτῶν. Οὕτως, ἡ Ἐκκλησία θά δυνηθῆ νά ἀξιοποιήση περιουσίαν πολλῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Ἐπετεύχθη σχετικῶς κατ' ἀρχήν συμφωνία. Οἱ Τοῦρκοι ὑπεσχέθησαν ὅτι ὁ Πατριάρχης καί τό Πατριαρχεῖον θά ἀπολαύσουν εὐχέρειαν ἐπικοινωνίας καί δυνατότητος γενικωτέρας δημιουργικῆς ἐργασίας πρός διαφόρους κατευθύνσεις. Ὡς γνωστόν, τυπικῶς μέν ὁ πατριάρχης εἶχε δικαίωμα ἐκδόσεως τουρκικοῦ διαβατηρίου, δέν ἠδύνατο ὅμως νά λάβη τοῦτο.

»γ. Ἀποζημιώσεις: Ὁ Μεντερές ὑπεσχέθη ὅτι αἱ δευτεροβάθμιοι φορολογικαί ἐπιτροπαί θά ἐξετάσουν εὐμενῶς παράπονα Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως φορολογηθέντων βαρέως, ὥστε νά ἐπέλθη, κατ' αὐτούς, φαλκίδευσις μεγάλου μέρους ἀποζημιώσεων, ἃς ἔλαβον διά ζημίας, ἐπελθούσας κατά τά γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου 1955.

»Συνεφωνήθη νά ἐξετασθῆ ἡ ρύθμισις τοῦ ζητήματος τῶν ἀποζημιώσεων 16 κτημάτων τῆς Δυτικῆς Θράκης, τά ὁποῖα ἀπηλλοτριώθησαν, κατά τούς Τούρκους, παρά τάς διατάξεις τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης. Συνεφωνήθη ἡ ρύθμισις τοῦ θέματος τῶν ἀποζημιώσεων Ἑλλήνων τῆς Δωδεκανήσου, διά κτήματά των, τά ὁποῖα ἀπηλλοτριώθηκαν τό 1913 εἰς Μ. Ἀσίαν.

»δ. Ἐκπαιδευτικά τῶν μειονοτήτων: Ἀπεφασίσθη ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδασκάλων ἐκ Τουρκίας εἰς τά τουρκικά σχολεῖα Θράκης καί ἀντιστοίχως τῶν ἐξ Ἑλλάδος διδασκάλων εἰς τά σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

»Τό Γυμνάσιον Τζελάλ Μπαγιάρ συνεφωνήθη νά καταστῆ μικτόν ἐπεκτεινόμενον, νά ἱδρυθῆ δέ εἰς Ἀλεξανδρούπολιν παράρτημα Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας διά τήν ἐκπαίδευσιν δημοδιδασκάλων.

»ε. Γέφυρα τοῦ Ἕβρου: Συνεφωνήθη ἡ προώθησις ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς τῶν ἔργων τοῦ Ἕβρου καί τῆς νέας γεφύρας τοῦ ποταμοῦ τούτου.

»στ. Κυπριακόν: Συνεφωνήθη ἐπιτάχυνσις τοῦ ἔργου τῶν δύο ἐπιτροπῶν, ἵνα αἱ ἐκλογαί καί ἡ ἀνεξαρτησία ἐπιτευχθοῦν τό φθινόπωρον»[37].

Παράλληλα μέ τήν ἔκδοση τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός ἀποδέχθηκε πρό-

σκληση τοῦ Ἕλληνα ὁμολόγου του νά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἀθήνα, τό Σεπτέμβριο τοῦ 1959.

Τή 10η Μαΐου, μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἐπίσημων διμερῶν συνομιλιῶν, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ, τόν Α. Μεντερές καί τόν Φ. Ζορλοῦ, ἀναχώρησε γιά τήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἐπισκέφθηκε τούς ἀρχαιολογικούς χώρους, ἐνῶ τό βράδυ παρακάθησε σέ δεῖπνο πού παρέθεσε πρός τιμή του ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός, στά ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίζ. Τό ἴδιο ἀπόγευμα, οἱ πρωθυπουργοί καί οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν δύο χωρῶν εἶχαν παρακολουθήσει, στό στάδιο «Μιδάτ Πασά», φιλικό ἀγῶνα μεταξύ τῶν ἐθνικῶν ποδοσφαιρικῶν ὁμάδων Τουρκίας καί Ὁλλανδίας, γενόμενοι ἐνθουσιωδῶς δεκτοί ἀπό τούς τριάντα χιλιάδες παρισταμένους θεατές.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἐπισκέφθηκε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο στίς 11 Μαΐου. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, Ἀθηναγόρας, τοῦ ἀπένειμε Χρυσό Σταυρό, σέ ἔνδειξη ἀναγνωρίσεως τῆς σημασίας πού ἀπέδιδε στήν ἀναθέρμανση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας. «Ἐκφράζω πρός ὑμᾶς», εἶπε στούς παριστάμενους Ἕλληνες δημοσιογράφους, «καί δι' ὑμῶν πρός τόν ἑλληνικόν λαόν καί τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τήν βαθεῖαν μου συγκίνησιν ἐπί τῇ εὐτυχίᾳ, τήν ὁποίαν μᾶς χαρίζει ὁ Ὕψιστος διά τό ἱστορικόν αὐτό γεγονός. Εὐχάς πάντες συντελῶμεν διά τήν διατήρησιν αὐτῆς τῆς καταστάσεως, τόσον εὐεργετικῆς γενικῶς καί ἐπί μέρους».

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προσφώνησε τόν Κ. Καραμανλῆ ὡς ἑξῆς:

«Ἐξοχώτατε κύριε πρόεδρε. Χαίρομεν μετά τῶν περί ἡμᾶς ἁγίων καί ἀγαπητῶν ἀδελφῶν ἀρχιερέων καί λογάδων καί τῆς ὁμογενείας ὁλοκλήρου, ἐπαναβλέποντες σήμερον τήν ὑμετέραν προσφιλῆ καί περισπούδαστον ἡμῖν ἐξοχότητα καί τούς ἐκλεκτούς καί ἀγαπητούς συνεργάτας αὐτῆς, πιστά καί ἀφοσιωμένα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τέκνα, εἰς τάς αὐλάς ταύτας τοῦ Κυρίου, ἔνθα διά τῶν αἰώνων ὑφαίνεται καί θά πλέκηται συνεχῶς ἡ ἱστορία καί ἡ ζωή τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους, ἐντός τῶν εὐεργετικῶν τῆς ἀγαπητῆς χώρας ἡμῶν ταύτης νόμων καί ὑπό τήν προστασίαν τῶν λαοφιλῶν ἀρχόντων αὐτῆς.

»Ηὐτυχήσαμεν νά γνωρίσωμεν τήν ὑμετέραν φίλην ἐξοχότητα ἐν Ἀμερικῇ καί πρό τινων ἐτῶν νά ὑποδεχθῶμεν αὐτήν ἐνταῦθα, ὡς ὑπουργόν Δημοσίων Ἔργων.

»Ἀλλά χαιρετίζομεν τήν παρουσίαν ὑμῶν, σήμερον, ἐξαιρετικῇ ψυχικῇ ἐξάρσει καί συγκινήσει βαθυτάτῃ ἀπό γε τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καί τῶν συντελεσθέντων τελευταίως ἱστορικῶν γεγονότων παρά δύο μεγάλων καί γενναίων ἀνδρῶν καί ὑπερόχων πολιτικῶν φυσιογνωμιῶν, τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ λίαν ἀγαπητοῦ πρωθυπουργοῦ ἡμῶν κ. Ἀντνάν Μεντερές καί ὑμῶν.

»Εἴμεθα βέβαιοι, κύριε πρόεδρε, ὅτι θά ἐπανήρχεσθε μίαν ἡμέραν καί δή ἐν θριάμβῳ. Τότε, μετά τοῦ τότε συναδέλφου ὑμῶν, ἐθεμελιώσατε τήν γέφυραν τοῦ Ἕβρου. Τώρα, οἱ δύο μεγάλοι φίλοι γεφυρώνετε τάς ψυχάς τῶν δύο ἐνδόξων λαῶν. Τότε, περιωρίσατε τά ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἀντί νά πλημμυρῶσι, νά ἀρδεύωσι τάς δύο χώρας ἑκατέρωθεν εἰς εὔφορον ἀπόδοσιν καί εὐτυχίαν τῶν κατοίκων. Νῦν, ἀφηρέσατε ἀπό τάς καρδίας τῶν δύο λαῶν τραγικάς καταστάσεις καί ἐπλουτίσατε αὐτάς εἰς νέαν ζωήν καί πρός τά κοινά πεπρωμένα. Δι' ὅ καί συγχαίρομεν ὑμῖν καί ἔτι μᾶλλον εὐγνωμονοῦμεν ὅτι ἐπανήλθατε εὐτυχῶς ταχύτερον ἤ ὅσον ἐνομίζετο κατ' ἀρχάς, ὄχι διά τήν δικαίωσιν τῆς ἀκλονήτου ἡμῶν πίστεως ταύτης, ἀλλά διά τό μέγα τοῦτο γεγονός.

»Ἂς κρατήσωμεν αὐτό ἑκατέρωθεν ὡς χρυσόβουλον ὄχι ἐν τοῖς σαρκίοις ἀποτεθειμένον, ἀλλ' ὡς βιβλίον διηνεκῶς ἠνεωγμένον ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν πρός μελέτην καί βίωμα συνεχές, ἐπ' ἀγαθῷ ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν καί τῶν ἐν αὐταῖς ἑκατέρωθεν ἰδιαιτέρων στοιχείων, τά ὁποῖα εἴμεθα καλοί πολῖται, νομοταγεῖς καί παράγοντες προόδου.

»Ζῶμεν ὑπό τόν ἴδιον οὐρανόν. Ἂς διατηρῶμεν αὐτόν ἀνέφελον. Κατοικοῦμεν τόν αὐτόν γεωπολιτικόν χῶρον. Ἂς φυλάττωμεν αὐτόν ἐλεύθερον καί ἀδελφωμένον.

»Συγχαίρομεν ὑμῖν καί διά τό ἔργον ὑμῶν γενικῶς. Ἡ εὐτυχία τῆς Ἑλλάδος εἶναι καί τῆς Τουρκίας εὐτυχία.

»Εὐχαριστοῦμεν καί διά τό ζωηρόν ὑμῶν ἐνδιαφέρον ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προσφιλοῦς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου θυγατρός, ὡς καί ὑπέρ αὐτῆς τῆς μητρός Ἐκκλησίας, ἐν βεβαιότητι ὅτι κατά τήν ἐπικειμένην σχετικήν νομοθετικήν ἐργασίαν θέλετε μεριμνήσει καί ὑπέρ τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων τῆς μητρός Ἐκκλησίας, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῆς, αἵτινες προσωρινῶς καί ἄχρι καιροῦ ἐτέθησαν ὑπό τήν κηδεμονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Παναγιώτατε, ὡς Χριστιανός ὀρθόδοξος, ὅσον καί ὡς πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, θέλω νά σᾶς ἐκφράσω τήν βαθεῖαν συγκίνησιν, τήν ὁποίαν αἰσθάνομαι ἐπισκεπτόμενος τήν κορυφήν τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν εὐλαβικήν μου εὐγνωμοσύνην διά τήν προσγενομένην μοι τιμήν καί τούς πατρικούς σας λόγους.

»Αἱ σχέσεις τῆς Τουρκίας καί τῆς Ἑλλάδος ἐξῆλθον πλέον ἀπό τήν δοκιμασίαν, τήν ὁποίαν ὑπέστησαν κατά τά τελευταῖα ἔτη καί ἀπεκατεστάθη ἡ τόσον οὐσιώδης διά τά συμφέροντα τῶν δύο ἐθνῶν ἑλληνοτουρκική φιλία.

»Ἤδη, μετά τήν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ, αἱ δύο Κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν νά προσδώσουν εἰς τήν συνεργασίαν τῶν δύο Κρατῶν χαρακτῆρα πληρέστερον ἐκείνου, ὅστις εἶχεν ἐπικρατήσει πρό τῆς διαταράξεως τῶν σχέσεών των.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τό εὐτυχές τοῦτο ἐπίτευγμα θά συντείνῃ ὥστε καί ὁ θεσμός τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά ἐπανεύρῃ τήν πλήρη αὐτοῦ αἴγλην καί ἀκτινοβολίαν ὄχι μόνον χάριν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἀποστολικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ, ἀλλά

Ἄφιξη στήν Κωνσταντινούπολη (ἄνω). Συνάντηση μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη (κάτω).

καί χάριν τῆς ἠθικῆς ἐξυψώσεως τῶν ἀξιῶν ἐκείνων, αἵτινες ἀποτελοῦν τήν βάσιν τοῦ πολιτισμοῦ καί τά θεμέλια τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου.

»Ὁ ὡς ἄνω ὑψηλός σκοπός, ὅστις θά ἐξηπηρετηθῆ οὐσιωδῶς ὑπό τῆς συμπνοίας τῶν δύο Κρατῶν, ἔχει ὡς ἀναγκαῖον παράγοντα καί τήν συνεργασίαν τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου τῆς Τουρκίας μέ τάς ἀρχάς τῆς χώρας του».

Μετά τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό γενικό προξενεῖο τῆς Ἑλλάδος, ὅπου δέχτηκε ἐκπροσώπους τῆς ἑλληνικῆς παροικίας καί τῆς ὁμογένειας τῆς Τουρκίας. Πρίν τήν ἀναχώρησή του γιά τήν Ἑλλάδα, ὁ πρωθυπουργός δέχτηκε, μέ τή σειρά του, στό ἑλληνικό γενικό προξενεῖο τήν ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη, ὁ ὁποῖος του εὐχήθηκε «ἀπόλυτον ἐπιτυχίαν» τοῦ ἔργου του.

Χαρακτηριστικό τῆς σημασίας πού ἀποδιδόταν στήν ἀναθέρμανση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, ἦταν καί τό γεγονός ὅτι ὁ πρεσβευτής τῆς Γιουγκοσλαβίας στήν Ἄγκυρα συνόδευσε τόν Κ. Καραμανλῆ, στή δεύτερη φάση τῆς ἐπισκέψεώς του στήν Τουρκία, ἀπό τήν Ἄγκυρα στήν Κωνσταντινούπολη. Στό διάστημα αὐτό, ὁ Γιουγκοσλάβος ἐκπρόσωπος μετέσχε σέ ὅλες τίς ἐπίσημες ἐμφανίσεις τῶν Ἑλλήνων ἐπισήμων καί ἔλαβε γνώση τοῦ περιεχομένου τῶν συνομιλιῶν τῶν πρωθυπουργῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας, γεγονός πού πιστοποιοῦσε ὅτι ἡ Κυβέρνησή του ἐπιδοκίμαζε τήν προσέγγιση τῶν δύο χωρῶν.

Ἐγκαταλείποντας τό ἔδαφος τῆς Τουρκίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε πρός τόν Α. Μεντερές τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐγκαταλείπων το ἔδαφος τῆς φίλης καί συμμάχου Τουρκίας, θέλω νά ἐκφράσω εἰς τήν ὑμετέραν ἐξοχότητα τάς θερμάς μου εὐχαριστίας διά τήν ἐγκάρδιον ὑποδοχήν καί φιλοξενίαν, τάς ὁποίας ὁ τουρκικός λαός, ἡ τουρκική Κυβέρνησις καί ὑμεῖς προσωπικῶς ἐπεφυλάξατε εἰς ἐμέ καί τούς συνεργάτας μου. Μέ ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν διεπίστωσα ἀπό τάς ἐκδηλώσεις τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ καί τοῦ τουρκικοῦ τύπου ὅτι ἡ πολιτική μας εὑρίσκει εὐρεῖαν ἀπήχησιν καί θεμελιώνεται ἐπί ἀσφαλῶν βάσεων. Ἐπιθυμῶ μέ τήν εὐκαιρίαν αὐτήν, φίλε κύριε πρόεδρε, νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι, ὅταν προσεχῶς ἐπισκεφθῆτε τάς Ἀθήνας, θά τύχητε τῆς αὐτῆς θερμῆς ὑποδοχῆς καί θά διαπιστώσετε ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός κατέχεται ἀπό τά ἴδια μέ τόν ἰδικόν σας αἰσθήματα. Ἡ συνεχής ἐπαφή μας κατά τάς ἡμέρας αὐτάς καί αἱ συνομιλίαι μας ὑπῆρξαν τόσον εἰλικρινεῖς καί καρποφόροι ὥστε νά δικαιολογοῦν πᾶσαν αἰσιοδοξίαν διά τό μέλλον τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας καί συνεργασίας».

Κατά τήν ἄφιξή του, τέλος, στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἐπιστρέφω βαθύτατα ἱκανοποιημένος ἀπό τήν ἐπίσκεψίν μου εἰς τήν Τουρκίαν. Αἱ θερμαί καί εἰλικρινεῖς ἐκδηλώσεις τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ, αἵτινες δι' ἐμοῦ ἀπηυθύνοντο πρός τόν ἑλληνικόν λαόν, μέ συνεκίνησαν καί μέ ἔπεισαν ὅτι αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας εἰσέρχονται εἰς νέαν φάσιν. Εἰς τήν Ἄγκυραν ἐπεβεβαιώθη ἡ θέλησις τῶν δύο Κυβερνήσεων, ὅπως ἡ ἀνανεωθεῖσα φιλία τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας ἑδραιωθῆ ἐπί σταθερῶν καί μονίμων βάσεων.

»Δέν νομίζω ὅτι ἔχω τήν ἀνάγκην νά ἐξάρω ἰδιαιτέρως τήν σημασίαν τοῦ γεγονότος τούτου. Διά τῆς συνεργασίας αὐτῆς ἐνισχύεται ἡ ἀσφάλεια ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν καί προστατεύεται ἡ γαλήνη καί ἡ εὐημερία τῶν ἀντιστοίχων μειονοτήτων καί ὁλοκλήρου του κυπριακοῦ λαοῦ.

»Ἡ Κυβέρνησις, διερμηνεύουσα τήν θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἔχουσα πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς νέας αὐτῆς φάσεως εἰς τάς σχέσεις τῶν δύο λαῶν, θά προχωρήση ἀποφασιστικῶς εἰς τήν ὁδόν τῆς στενῆς καί δημιουργικῆς συνεργασίας».

Σέ μεταγενέστερα ὑπαγορευμένο, κατά τή διαμονή του στό Παρίσι, σημείωμά, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρει τά ἑξῆς γιά τό ταξίδι του στήν Τουρκία:

«Μέχρι τό 1958 ἤμουν ὑποχρεωμένος ν' ἀσχολοῦμαι συνεχῶς μέ τά ἐσωτερικά προβλήματά τῆς χώρας καί κυρίως μέ τήν οἰκονομική της ἀνάπτυξη. Τά προβλήματά αὐτά, σέ συνδυασμό καί μέ τό ἐκρηκτικό θέμα τῆς Κύπρου, περιώριζαν τίς δυνατότητές μου ν' ἀσχοληθῶ καί νά προωθήσω τίς ἐξωτερικές σχέσεις τῆς χώρας.

»Μετά τή διευθέτηση ὅμως τοῦ Κυπριακοῦ πραγματοποίησα ἀλλεπάλληλες ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό γιά ν' ἀποκαταστήσω κλονισθείσας φιλίας, νά προωθήσω τήν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί προπαντός νά κατοχυρώσω τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας. Καί αὐτό τό τελευταῖο ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἄν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ κρίσιμη γεωπολιτική της θέση. Ἡ Ἑλλάδα, πλαισιωμένη ἀπό ἐχθρικούς καί ἀλλόφυλους λαούς, ζοῦσε μόνιμα μέ τό ἄγχος ἑνός τοπικοῦ πολέμου. Ὅλοι οἱ γείτονές της εἶχαν κατά καιρούς βλέψεις εἰς βάρος της. Ἡ Βουλγαρία στή Θράκη, ἡ Γιουγκοσλαβία στή Μακεδονία καί ἡ Τουρκία στήν Κύπρο καί τά ἀνατολικά νησιά της. Αὐτός ἄλλωστε ἦταν καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο μέ ἐπιμονή ἐπεδίωξα νά ἐντάξω τή χώρα μας στήν ὑπό διαμόρφωση Ἑνωμένη Εὐρώπη. Πίστευα ὅτι ἄν τελικά ἡ Εὐρώπη ἑνωθεῖ καί ἡ Ἑλλάδα ἀποτελέσει μιά

Πολιτεία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συμπολιτείας θά κατοχύρωνε τήν ἀνεξαρτησία της, ἀφοῦ κανένας δέν θά μποροῦσε νά τήν προσβάλει χωρίς νά προκαλέσει πόλεμο εὐρωπαϊκό.

»Τήν πρώτη μου ἐπίσκεψη τήν ἔκανα στήν Τουρκία, τόν Μάιο τοῦ 1959, σέ ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς ἀναθερμάνσεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων μετά τή διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ. Πολιτική, τήν ὁποία συνεβούλευσα καί στήν κυπριακή ἡγεσία.

»Οἱ Ἕλληνες καί οἱ Τοῦρκοι βρίσκονται σέ ἐμπόλεμη σχεδόν κατάσταση ἐπί αἰῶνες. Μετά τήν ἅλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τήν ὑποδούλωση τῆς Ἑλλάδος, τό ἑλληνικό ἔθνος ὄχι μόνο διετήρησε τήν ἐλπίδα τῆς ἀπελευθερώσεώς του, ἀλλά ἐνεπνέετο καί ἀπό τήν φιλοδοξία τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας πού πῆρε τό ὄνομα τῆς "Μεγάλης Ἰδέας". Ἡ ἐπιδίωξη αὐτή πού ὁδήγησε σέ ἀλλεπάλληλες ἐξεγέρσεις κατά τοῦ κατακτητοῦ ὁδήγησε καί σέ ἐθνικές περιπέτειες, διότι ὅσο καί ἄν θέρμανε, σάν ἰδανικό, τίς ψυχές τοῦ ἔθνους, δέν ἔπαυε ἀπό τοῦ νά εἶναι οὐτοπική. Ἀλλά καί μετά τό 1830, ὁπότε ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνεξαρτησία μιᾶς μικρᾶς Ἑλλάδος, ἐξακολούθησε ἡ μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν ἐμπόλεμος κατάσταση, δεδομένου ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπεδίωκαν τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐθνικῆς τους ἀποκαταστάσεως. Ἀποκαταστάσεως, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιεῖτο κατά τμήματα καί ἡ ὁποία, παρά τούς ἀλλεπάλληλους πολέμους, δέν συνετελέσθη ἀκόμη, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ περίπτωση τοῦ ἐκκρεμοῦντος εἰσέτι κυπριακοῦ προβλήματος.

»Ἄν λάβει κανείς ὑπόψη του τόν εὔκολο τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀνεδείχθησαν σέ ἀνεξάρτητα Κράτη οἱ ἄλλοι βαλκανικοί λαοί ἐκπλήσσεται καί ἀγανακτεῖ γιά τίς δοκιμασίες στίς ὁποῖες ὑπέβαλαν οἱ μεγάλοι τό ἑλληνικό ἔθνος στό συνεχές πολιτικό παιχνίδι τους γύρω ἀπό τήν καταρρέουσα Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία.

»Μετά τήν Μικρασιατική καταστροφή τοῦ 1922, ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἐξ ἀρχῆς ἀποτέλεσμα σφαλμάτων τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ἀλλά καί τῆς προδοσίας τῶν συμμάχων μας, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἀναγκάσθηκε νά ἀναγνωρίσει τό θάνατο τῆς "Μεγάλης Ἰδέας" καί νά ἐπιδιώξει τή συνεργασία μέ τήν Τουρκία. Συνεργασία ἡ ὁποία ἦτο ἐθνικῶς ἀναγκαία, ἄν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι, ὅπως εἶπα, οἱ βόρειοι γείτονές μας ἀποτελοῦσαν μόνιμη ἀπειλή κατά τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ συνεργασία ὅμως αὐτή διαταράχθηκε μετά τήν ἀνακίνηση τοῦ Κυπριακοῦ, καί διότι ἀκριβῶς ἐκτιμοῦσα τή σημασία της φρόντισα νά τήν ἀποκαταστήσω μετά τή διευθέτηση τοῦ περίπλοκου καί ἐπικίνδυνου αὐτοῦ προβλήματος.

»Στήν Τουρκία μοῦ ἐπεφυλάχθη πράγματι θερμή ὑποδοχή τόσο ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὅσο καί ἀπό μέρους τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου τά ἐχθρικά αἰσθήματα ὑπέκυπταν προφανῶς σ' ἕνα αἴσθημα οἰκειότητος πού εἶχε ἀναπτυχθεῖ κατά τή μακρά συμβίωση τῶν δύο ἐθνῶν.

»Κατά τίς συνομιλίες μας στήν Ἄγκυρα μᾶς ἀπασχόλησε τό θέμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν περί Κύπρου, τό Βαλκανικό Σύμφωνο, τό θέμα τῆς ἁλιείας καί τέλος τό θέμα τῶν ἐκατέρωθεν μειονοτήτων, τό ὁποῖο ἰδιαίτερα μ' ἐνδιέφερε λόγω τοῦ Πατριαρχείου. Καί πρέπει νά πῶ ὅτι στά θέματα αὐτά βρῆκα κατανόηση ἀπό μέρους τῶν Τούρκων. Καί εἶναι ἀτύχημα ὅτι ὁ ἐπακολουθήσας μετά τό 1963 ὑποτροπιασμός τοῦ Κυπριακοῦ δέν ἐπέτρεψε τήν ἐφαρμογή τῶν ρυθμίσεων πού προέβλεπε ἡ συμφωνία Μπιτσίου - Κουνεράλπ. (Ἀπόδοση ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Πατριαρχείου, ρύθμιση περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν δύο μειονοτήτων, συμφωνία γιά δυνατότητα ἁλιείας Ἑλλήνων ψαράδων στά τουρκικά χωρικά ὕδατα, ἵδρυση τουρκικοῦ γυμνασίου στήν Ξάνθη κ.λ.π.).

»Προκειμένου περί τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, τήν ἀναβίωση τοῦ ὁποίου ἐπιθυμοῦσαν, ὡς ἦτο φυσικό, ἀμφότερες οἱ χῶρες, ἐξήγησα στούς Τούρκους τίς ἐπιφυλάξεις πού εἶχε διατυπώσει ὁ Τίτο κατά τή συνάντησή μας στή Ρόδο. Στούς λόγους αὐτούς προσετίθετο βέβαια καί ἡ ψυχρότης πού ἐχαρακτήριζε κατά τήν ἐποχή ἐκείνη τίς σχέσεις Τουρκίας καί Γιουγκοσλαβίας καί πού ὀφείλετο, κατά τή γνώμη μου, κυρίως στήν ἀμοιβαία ἀντιπάθεια πού ὑπῆρχε μεταξύ Μεντερές καί Τίτο.

»Τοῦτο ἔχοντας ὑπόψη μου ἐδήλωσα πρός τούς συνομιλητές μου ὅτι θά ἤμουν πρόθυμος νά μεσολαβήσω γιά τή βελτίωση τῶν τουργκογιουγκοσλαβικῶν σχέσεων, τήν ὁποία θεωροῦσα χρήσιμη γιά τή γαλήνη τῆς Βαλκανικῆς. Ἐπρότεινα δέ ὡς πρῶτο βῆμα πρός τήν κατεύθυνση αὐτή τήν ἐνημέρωση τοῦ ἐν Τουρκία πρεσβευτοῦ τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐπί τῶν συνομιλιῶν μας. Ἡ πρότασή μου ἔγινε δεκτή καί ὁ Γιουγκοσλάβος πρέσβης ὄχι μόνο ἐνημερώθηκε, ἀλλά μέ συνώδευσε καί στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου μετέσχεν ὅλων τῶν ἐπισήμων ἐκδηλώσεων.

»Κατά τίς συζητήσεις ἐθίγη ἐπίσης ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς καί θέμα μεσογειακοῦ συμφώνου, τό ὁποῖο κατά καιρούς ἀνεκινεῖτο, πότε ἀπό τή μία καί πότε ἀπό τήν ἄλλη χώρα. Ἐδήλωσα πρός τούς Τούρκους ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν ἔβλεπε οὔτε τή σκοπιμότητα, ἀλλά οὔτε καί τή δυνατότητα συνάψεως παρομοίου συμφώνου, δοθείσης τῆς ἀνομοιογένειας πού ὑπάρχει μεταξύ τῶν χωρῶν πού περιβάλλουν τή Μεσόγειο.

»Ἀπό τήν Ἄγκυρα, συνοδευόμενος ἀπό τόν Μεντερές, πῆγα στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου μᾶς ὑπεδέχθησαν τεράστια πλήθη ἀπό Ἕλληνες καί Τούρκους. Μία ἀπό τίς πιό συγκινητικές στιγμές τῆς ζωῆς μου ὑπῆρξε ἡ στιγμή κατά τήν ὁποία ἐπισκέ-

φθηκα τό Φανάρι καί ἐν συνεχείᾳ τήν Ἁγία Σοφία, πού συμβόλιζαν, ὡς γνωστόν, καί τά δύο τή "Μεγάλη Ἰδέα". Ἡ συγκίνησή μου αὐτή ἔφθασε στό κατακόρυφο ὅταν ἀντίκρυσα τά συγκεντρωθέντα γύρω ἀπό τό Πατριαρχεῖο πλήθη τῶν Ἑλλήνων, τά ὁποῖα μέ ἐπικεφαλῆς τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα μέ ὑπεδέχοντο μέ δάκρυα χαρᾶς καί ἀνακουφίσεως. Καί ἦσαν δικαιολογημένα τά δάκρυά τους, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη τερμάτιζε τήν ἀγωνία τους καί τίς σκληρές δοκιμασίες πού ἔζησαν ἐπί πέντε ὁλόκληρα χρόνια»[38].

Ὁ ἑλληνικός τύπος ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Ἄγκυρα. Ἡ «Βραδυνή» γράφει τά ἑξῆς:

Ὁ Καραμανλῆς καί ὁ Μεντερές ὑψώθησαν εἰς τό ἐπίπεδον μεγάλων πολιτικῶν καί ἀπεφάσισαν ὄχι μόνον νά συμφωνήσουν διά τό Κυπριακόν ἀλλά νά δώσουν νέαν ζωήν εἰς τούς νεκρωθέντας πολιτικούς δεσμούς, οἱ ὁποῖοι συνέδεον τάς δύο χώρας, Ἑλλάδα καί Τουρκία, αἱ ὁποῖαι πολιτικῶς ἡνωμέναι καί συμπράττουσαι, ἀποτελοῦν δύναμιν ὄχι ἁπλῶς ὑπολογήσιμον ἀλλ' ἀποφασιστικήν. Ἡ γεωγραφική θέσις των εἶναι ἐκ τῶν καιριωτέρων τοῦ κόσμου καί πολιτικῶς καί στρατηγικῶς, ἐνῶ ἡ παρουσία τῶν Κ. Καραμανλῆ - Ε. Ἀβέρωφ εἰς Ἄγκυραν ἐπισφραγίζει τήν ἀλήθειαν αὐτήν.

Καί σέ νεώτερο σχόλιο:

Θριαμβευτής ἐπιστρέφει ὁ Κ. Καραμανλῆς... αἱ συζητήσεις τῆς Ἀγκύρας ἀποτελοῦν, κατά γενικήν ὁμολογίαν, τά ἰσχυρά θεμέλια, ἐπί τῶν ὁποίων θά ἀναπτυχθῆ ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία καί θά ἐδραιωθῆ νέα περίοδος εἰλικρινοῦς καί δημιουργικῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, πού διαπνέεται ἀπό τάς ἀρχάς πού ἐθεμελίωσαν οἱ Βενιζέλος - Ἀτατούρκ, ἐμφορούμενοι ἀπό ρεαλιστικάς ἀπόψεις διά τήν πρόοδον καί τά συμφέροντα τῶν χωρῶν των[39].

Ἡ «Ἀκρόπολις» σέ σχόλιό της, μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, παρατηρεῖ:

Τό ἐπακολουθῆσαν τάς συνομιλίας τῆς Ἀγκύρας ἐπίσημον ἀνακοινωθέν δέν ἀφήνει καί τήν παραμικράν ἀμφιβολίαν περί τοῦ ὅτι ἐφθάσαμεν πράγματι δι' αὐτῶν εἰς μίαν νέαν ἐποχήν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. Ζητήματα πολλά καί σημαντικῆς σπουδαιότητος ἀπησχόλησαν τούς συνομιλητάς καί τούς εὗρον συμφώνους εἰς τόν τρόπον καί τά μέσα τῆς ἀντιμετωπίσεώς των, ὥστε νά μή σκιάζωνται ἀπό ἐκκρεμότητας ἡ φιλία καί ἡ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν. Ἡ ὑπηρεσία τήν ὁποίαν προσφέρουν πρός τήν χώραν των, ἀλλά καί πρός τήν ὑπόθεσιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου οἱ κ.κ. Καραμανλῆς καί Μεντερές, ὡς καί οἱ ὑπουργοί τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι ἀναμφιβόλως ἱστορικῆς σημασίας[40].

Ἡ «Καθημερινή» σχολιάζει τό ταξίδι τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὡς ἑξῆς:

Τήν [ἀπό τοῦ 1930] πολιτικήν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἠκολουθησαν πιστῶς ὅλαι αἱ ἔκτοτε ἑλληνικαί Κυβερνήσεις, παρά τό γεγονός ὅτι ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς πλειστάκις ἀντιμετώπισαν ἐχθρότητα, καί ἰδίως μετά τόν θάνατον τοῦ Ἀτατούρκ, σπανίως εἰλικρινῆ διάθεσιν συσφίγξεως τῶν φιλικῶν δεσμῶν. Ἀπό τήν παράδοσιν αὐτήν δέν ἐξέφυγεν ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, παρά τά διαδραματισθέντα τήν τελευταίαν τριετίαν, καί οὕτω εὑρίσκεται ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός εἰς τήν τουρκικήν πρωτεύουσαν, ἡ ὁποία τόν ὑπεδέχθη στολισμένη μέ ἑλληνικάς σημαίας διά μίαν νέαν προσπάθειαν δημιουργίας φιλικῆς ἀτμοσφαίρας εἰς τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις. Δέν ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ἀδυναμίας οὔτε παραχώρησιν ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀλλά συνιστᾶ ἐκδήλωσιν ἀνωτερότητος καί προδίδει βαθεῖαν κατανόησιν τῶν πραγματικῶν δεδομένων, τά ὁποῖα ἐπιβάλλουν τήν συνεργασίαν τῶν δύο γειτόνων. Καί ἐναπόκειται εἰς τούς Τούρκους νά δείξουν ὅτι συναισθάνονται τήν σημασίαν τῆς χειρονομίας καί ἀντιλαμβάνονται τήν ἀνάγκην ὁριστικῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ παρελθόντος πρός δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων διά τήν μελλοντικήν, ἐπί φιλικῶν βάσεων, ἀνάπτυξιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων[41].

Μετά τό πέρας τῶν συνομιλιῶν, ἡ «Καθημερινή» θά παρατηρήσει:

Αἱ συνομιλίαι τῆς Ἀγκύρας κατώρθωσαν ὅ,τι πρό ὀλίγων μόλις ἑβδομάδων θά ἐφαίνετο χίμαιρα. Κατώρθωσαν δηλαδή νά ἐμφυσήσουν νέαν πνοήν εἰς μίαν φιλίαν πού ἐφαίνετο πτῶμα. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι παρά τήν τρομακτικήν δοκιμασίαν πού ὑπέστη ἡ φιλία αὐτή κατά τήν τελευταίαν πενταετίαν, ὑπῆρχον πολλοί πού δέν εἶχον χάσει τήν ἐμπιστοσύνην των εἰς τά θεμέλια πού εἶχον τεθῆ ἀπό δύο μεγαλοφυεῖς ἀνθρώπους, τόν Ἑλ. Βενιζέλον καί τόν Κεμάλ, καί διετήρουν τήν στερεάν ἐλπίδα ὅτι, μέ τήν πάροδον τῆς λαίλαπος, τά δύο ἔθνη θά ἐπανεύρισκον τήν ψυχραιμίαν διά νά ἰδοῦν τά συμφέροντά των καθαρώτερα καί λογικώτερα. Διότι τά συμφέροντα αὐτά, δέν εἶναι τοῦ εἴδους ἐκείνου πού ἠμποροῦν νά ἀναπληρωθοῦν μέ ἄλλα, μέ προσανατολισμούς πού θά ἐπέτρεπον τήν πολυτέλειαν μιᾶς ἐχθρότητος ὁμόρων. Ἡ γεωγραφία εἶναι ἕνας παράγων ἀποφασιστικός εἰς τάς σχέσεις τῶν λαῶν καί συχνά, ἡ γεωγραφία αὐτή, ἀποφασίζει περί πολέμου καί εἰρήνης ὄχι μόνον μεταξύ τῶν ἀμέσως γειτονευόντων, ἀλλά καί εἰς εὐρυτέραν περιοχήν... Ἀπό μιᾶς τριακονταετίας ἤδη, ἔχει καταστῆ συνείδησις καί εἰς τήν Ἑλλάδα καί εἰς τήν Τουρκίαν, ἀλλά καί εἰς ὁλόκληρον τήν Εὐρώπην, ὅτι ἡ ἑλληνοτουρκική συνεργασία ἀποτελεῖ τόν ὑπ' ἀρ. Ι παράγοντα τῆς εἰρήνης καί τῆς τάξεως εἰς τά Βαλκάνια καί εἰς ὁλόκληρον τήν Ἀνατολικήν Μεσόγειον. Διά τόν λόγον ἀκριβῶς αὐτόν, ἡ κοινή γνώμη εἰς τήν Ἑλλάδα, παρά τάς πικρίας πού ἦτο φυσικόν νά αἰσθανθῆ ἀπό ὡρισμένας θλιβερᾶς τουρκικάς ἐκδηλώσεις, ἀπό ὡρισμένας ἐνεργείας ἀσυδότων στοιχείων, καί ἀπό τήν ἔμμονον τουρκικήν ἀντίδρασιν κατά τῶν ἱερῶν ἀξιώσεων πρός ἐλευθέραν ζωήν τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν, παρά τάς ἀπογοητεύσεις καί τάς ἐκπλήξεις καί συχνότατα τήν ὀργήν της, ἦτο εἰς τό βάθος πεπεισμένη ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας δέν ἦτο ἀμετακλήτως χαμένη[42].

Ὁ διευθυντής τοῦ «Βήματος», Γ. Συριώτης, σέ

συνέντευξή του πρός τό ραδιοφωνικό σταθμό τοῦ Λονδίνου τονίζει ὅτι:

«Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου ὑπῆρξαν ἀφετηρίαι μιᾶς προσπαθείας ἐπαναφορᾶς εἰς τήν ὁμαλήν πορείαν των τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων, διά τάς ὁποίας ἡ ἑλληνική δημοσία γνώμη εἶναι πεπεισμένη ὅτι εἶναι ἀναγκαῖαι λόγω τῶν κοινῶν συνόρων τῶν δύο χωρῶν καί τῶν σχέσεών των μέ τό ΝΑΤΟ, ἀλλά ἀναμένει περαιτέρω νά ἴδη ἐκδηλωμένας τάς τουρκικάς ἀπόψεις ἐπί μιᾶς θετικῆς καί ρεαλιστικῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας».

Ἐνῶ σέ σχόλιό της, ἡ ἴδια ἐφημερίδα ἀναφέρει τά ἑξῆς:

Διπλοῦν τό ἀντικείμενον τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συνομιλιῶν, ἡ δημιουργία ψυχολογικοῦ κλίματος, τό ὁποῖον νά ὑποβοηθήση τήν ἀρξαμένην ἀπό τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου προσπάθειαν διά τήν ἀναβίωσιν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας καί συμμαχίας καί ἡ ἐν εἰλικρινείᾳ ἐξέτασις τῶν ἐπί μέρους ἑλληνοτουρκικῶν ζητημάτων μέ τό δεδομένο ὅτι οἱ δύο λαοί ζοῦν εἰς τήν ἰδίαν περιοχήν, ἀνήκουν εἰς τόν ἴδιον σύστημα ἀσφαλείας καί ἀπειλοῦνται ἀπό τούς ἰδίους ἀκριβῶς κινδύνους.

Ὅταν ὅλοι πιστεύσωμεν εἰς τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας καί θεωρήσωμεν ὅτι κατά τήν τελευταίαν διπλωματικήν ἀναμέτρησιν, ἡ ὁποία εἶχεν ὡς ἀντικείμενον τό Κυπριακόν, δέν ὑπῆρξαν νικηταί ἤ ἡττημένοι ἀλλά καλῆς θελήσεως γείτονες, οἱ ὁποῖοι ἐνήργησαν μέ ἀποκλειστικόν γνώμονα τήν προαγωγήν τῶν σχέσεών των καί τήν κατοχύρωσιν ἀμοιβαίων των συμφερόντων, τότε ὑπάρχει κάτι περισσότερον ἀπό ἐλπίς οἱ δύο λαοί μέ εἰλικρίνειαν καί ἐγκαρδιότητα νά ἀκολουθήσουν ἐφεξῆς κοινόν δρόμον πρός ἀντιμετώπισιν τῆς διεθνοῦς κρίσεως καί τῶν κινδύνων πού ἀπειλοῦν τοῦς ἰδίους[43].

Τέλος ἡ «Αὐγή» γράφει ὅτι:

...ἐκεῖνο πού δημιουργεῖ περισσότερες ἀνησυχίες στήν ἑλληνική κοινή γνώμη εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ καθοδηγούμενες συνομιλίες συμπίπτουν μέ τίς προσπάθειες τῆς ἀμερικανικῆς διπλωματίας γιά τήν δημιουργία μεσογειακοῦ συμφώνου γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ χρεωκοπημένου Συμφώνου τῆς Βαγδάτης[44].

Στήν Τουρκία, ὁ ἐπίσημος ραδιοσταθμός χαρακτήρισε τόν Κ. Καραμανλῆ «ὡς φίλον καί σύμμαχον», ἐνῶ ὁλόκληρος ὁ τουρκικός τύπος δημοσίευσε φωτογραφίες, βιογραφικά σημειώματα καί περιγραφές ἀπό τήν ἄφιξή του στήν Ἄγκυρα.

Ὁ Ἀχμέτ Ἐμίν Γιαλμάν, σέ κύριο ἄρθρο του στή «Vatan», χαιρετίζει τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί Ε. Ἀβέρωφ «ὡς εὐαγγελιζομένην νέαν φάσιν συνεργασίας εἰς τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις» καί διατυπώνει τήν ἐλπίδα ὅτι αὐτή θά ἀποτελέση «τήν ἀπαρχήν περιόδου εἰλικρινοῦς φιλίας μεταξύ τῶν δύο λαῶν», τῶν ὁποίων ἐξῆρε τά κοινά χαρακτηριστικά. Ἡ δημιουργία ἄξονος Ἀγκύρας - Ἀθηνῶν, συμπληρώνει, μπορεῖ νά μεταβάλει τήν ὄψη τῆς Μ. Ἀνατολῆς καί νά χαροποιήσει τούς φίλους τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας· καί καταλήγει:

«Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κ. Καραμανλῆ χαιρετίζομεν ὄχι μόνον τόν πρωθυπουργόν τῆς γείτονος χώρας, ἀλλά καί τόν πολιτικόν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος εἰσάγει εἰς τά Βαλκάνια τά ἀγαθά τῶν ἰδιοτήτων πραγματικοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός καί ὁ ὁποῖος διά τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τρόπου ἐργασίας του, ἐξησφάλισε τήν πρόοδον τῆς χώρας. Οἱ Ἕλληνες ἐπισκέπται ἐλπίζομεν ὅτι θά ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία καί συνεργασία ἀποτελοῦν τήν ἐπιθυμίαν ὄχι μόνον ἑνός κόμματος ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλά ὁλοκλήρου τοῦ τουρκικοῦ ἔθνους».

Ἡ «Cumhuriyet» γράφει ὅτι «θεωρεῖ τήν ἐπίσκεψιν αὐτήν ὡς τό πρῶτο βῆμα πρός ἀναβίωσιν τῆς τουρκοελληνικῆς φιλίας» καί προσθέτει ὅτι στήν ἡμερήσια διάταξη τῶν συνομιλιῶν ὑπάρχουν ζητήματα, ὅπως τῆς ἁλιείας καί τῶν μειονοτήτων πού «δύνανται νά λυθοῦν δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων».

Ἡ ἐφημερίδα τῆς ἀντιπολιτεύσεως «Axam» ὑπενθυμίζει «τήν παλαιάν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καί τήν δημιουργίαν ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας κατόπιν γεγονότων κατά πολύ δραματικωτέρων ἀπό τό Κυπριακόν, ἡ ἐπί τοῦ ὁποίου διαφορά ἤρθη ἤδη, διά τῆς παροχῆς ἀνεξαρτησίας εἰς τήν Κύπρον». Στή «Yeni Sabah» δημοσιεύεται ἄρθρο, στό ὁποῖο ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ παραλληλίζεται μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου τό 1930 καί ἀναφέρεται ἡ ἀνάγκη ἐπιλύσεως «ἀκανθωδεστάτων ζητημάτων, ὡς εἶναι τό τῆς ἀμοιβαίας δυσπιστίας τῶν δύο κοινοτήτων τῆς Κύπρου, καί τῶν Τούρκων τῆς Δυτικῆς Θράκης».

Ἡ «Milliyet» ὑπογραμμίζει ὅτι «κατά τάς πρώτας συζητήσεις ἐξητάσθησαν διάφορα ζητήματα, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τό θέμα τῶν Δήμων τῆς Κύπρου, καί ἀπεφασίσθη ὅπως κληθοῦν ἐν τῇ νήσῳ ἐκπρόσωποι τῶν δύο Κοινοτήτων καί τῆς Κυβερνήσεως νά ἐφαρμόσουν πλήρως τάς συμφωνίας»[45].

Ἡ «Dünya» γράφει:

Ἡ παράγραφος τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, καθ' ἥν θά καταβληθῆ προσπάθεια ἀναπτύξεως τῆς φιλίας, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ δύο πρωθυπουργοί κατενόησαν τί πρέπει νά γίνη ἐν προκειμένῳ. Δηλαδή ἐκεῖνο πού πρέπει νά γίνη εἶναι ἡ ἐξασφάλισις ὄχι ἁπλῶς τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, ἀλλά ἡ δημιουργία μιᾶς ἑνιαίας Τουρκίας καί Ἑλλάδος. Πρό τοῦ θέματος αὐτοῦ ὅλα τά ἄλλα εἶναι ἐπουσιώδη. Ἔχομεν καί ἄλλους συμμάχους, ἀλλά οὐδαμῶς παρατηρεῖται τόση ταυτότης συμφερόντων ὅση μεταξύ Τουρκίας καί Ἑλλάδος[46].

Τέλος ἡ κυβερνητική «Zafer» παρατηρεῖ:

Χάρις εἰς τήν πατροπαράδοτον φιλίαν ἐλύθη τό ζήτημα τῆς Κύπρου, καί ὁ δρόμος τόν ὁποῖον δέον νά ἀκολουθή-

σουν ἐφεξῆς τά δύο Κράτη εἶναι ἐκεῖνος, τόν ὁποῖον ἐχάραξαν οἱ Ἀτατούρκ καί Βενιζέλος. Κατά τό χθεσινόν γεῦμα ὁ πρόεδρος τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως εἰς βαρυσήμαντον λόγον του ἀνέπτυξεν τά φιλικά αἰσθήματα τῆς Τουρκίας πρός τήν Ἑλλάδα καί ὑπό τό αὐτό πνεῦμα ἀπήντησεν ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός. Αἱ συνομιλίαι διεξήχθησαν ἐντός ἀτμοσφαίρας μεγάλης εἰλικρινείας.

Ἐκτενῆ σχόλια γιά τήν ἐπίσκεψη ἔκαμε καί ὁ διεθνής τύπος. Χαρακτηριστικά, ἡ «Φωνή τῆς Ἀμερικῆς» σημειώνει:

Σήμερον πραγματοποιεῖται εἰς τήν Ἄγκυραν μία συνάντησις, ἡ ὁποία θά ἠδύνατο νά χαρακτηρισθῆ ἕνας θρίαμβος τῆς λογικῆς. Διά πρώτην φοράν ἀπό ἓξ ἔτη ἐχθροτήτων καί βιαιοτήτων, κατά τά ὁποῖα τό ρῆγμα μεταξύ Τουρκίας καί Ἑλλάδος ἐφαίνετο συχνά ἐγεφύρωτον. Ἀλλά ἐγεφυρώθη.

Κατά τούς «New York Times»:

Οἱ δύο ἡγέται θά προσπαθήσουν νά ἐπιλύσουν τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν αἱ δύο χῶραι. Οἱ δύο πρωθυπουργοί συζητοῦν καί ἄλλα θέματα, περιλαμβανομένου καί τοῦ κοινοῦ ρόλου, τόν ὁποῖον αἱ δύο χῶραι δυνατόν νά διαδραματίσουν εἰς τήν Ἀτλαντικήν Συμμαχίαν πρός τόν σκοπόν τῆς σταθεροποιήσεως τῆς καταστάσεως εἰς τήν Ἀνατολικήν Μεσόγειον.

Ἡ γαλλική ἐφημερίδα «Le Monde», σέ ἀνταπόκρισή της πού δημοσιεύτηκε στίς 12 Μαΐου, ὑπογραμμίζει ὅτι «αἱ συνομιλίαι τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντίνου Καραμανλῆ καί τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ μετά τῶν Τούρκων ἰθυνόντων, διεξήχθησαν ὑπό τήν σκέπην τῆς ἀναγεννηθείσης ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας», τονίζει τό γεγονός ὅτι «ἑκατέρωθεν κατεβλήθη προσπάθεια ἀναζωπυρώσεως τῶν ἀναμνήσεων τῆς μεγάλης κινήσεως συνεργασίας, τῆς ὁποίας εἶχον ἡγηθῆ ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος καί ὁ Ἀτατούρκ» καί ἀναφέρεται στό ἐπίσημο ἀνακοινωθέν, ἐπισημαίνοντας «τήν ἀπόλυτο ταυτότητα ἀπόψεων τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν ἐφ' ὅλων τῶν θεμάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς».

Ἡ «Figaro» σχολιάζει:

Ἡ ἐπίσημος ἐπίσκεψις τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Καραμανλῆ εἰς Ἄγκυραν καί Κωνσταντινούπολιν θά ἐνισχύση τήν μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας ἀτμόσφαιραν συμφιλιώσεως, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου.

Οἱ δυτικογερμανικές ἐφημερίδες «Frankfurter Allgemeine» καί «Süddeutsche Zeitung» ὑπογραμμίζουν τή σημασία τόσο τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στήν Τουρκία, ὅσο καί τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τήν ἴδια ἐπισήμανση κάμει καί ἡ βελγική ἐφημερίδα «Libre Belgique».

Ἡ ἡμιεπίσημη αἰγυπτιακή ἐφημερίδα «Ἄλ Ἀχράμ» τονίζει «τήν βαθεῖαν σημασίαν τῶν συνομιλιῶν τοῦ Κ. Καραμανλῆ εἰς τήν Ἄγκυραν μέ ἀποτέλεσμα —κατόπιν ἰδία τῆς ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ— τόν διακανονισμόν τῶν ἐκκρεμουσῶν διαφορῶν καί τήν ἀπόλυτον συνεργασίαν πρός δημιουργίαν ἀνεξαρτήτου δημοκρατίας τῆς Κύπρου, ἀπηλλαγμένης πάσης βρετανικῆς ἐπιρροῆς».

Ἰδιαίτερη προσοχή, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀπέδωσε ὁ βρετανικός τύπος στήν ἐπίσκεψη. Ἡ «Manchester Guardian» γράφει:

Μετά τούς Κυπρίους, ἡμεῖς οἱ Βρετανοί πρέπει νά εἴμεθα ἰδιαιτέρως εὐγνώμονες διά τήν πολιτικήν ἱκανότητα, ἡ ὁποία ὡδήγησε μέχρι τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ἀγκύρας. Ἡ πολιτική ὡριμότης τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Ἀγκύρας κατέστησε δυνατήν τήν ἀποδοχήν τῆς συμφωνίας διά τό Κυπριακόν μετά τόν παραμερισμόν τόσων παθῶν.

Ἐνῶ ἡ «Daily Telegraph» παρατηρεῖ:

Ἔχει παρέλθει ὀλιγώτερον τοῦ ἑνός ἔτους ἀπό τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία εὑρίσκοντο εἰς ὀξυτάτην διαμάχην μεταξύ των. Σήμερον ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός καί ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν εὑρίσκονται εἰς Ἄγκυραν μέ ἀποστολήν ἀποσκοποῦσαν εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν καί τήν διεύρυνσιν τῆς νέας συμφωνίας μεταξύ αὐτῶν. Ἡ ἐπιστροφή αὐτή εἰς τόν ρεαλισμόν ἀποτελεῖ μίαν ἀπολύτως εὐπρόσδεκτον ἐξέλιξιν[47].

9 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Προεδρίας, Κ. Τσάτσος, ἐξαγγέλλει τό πενταετές τουριστικό πρόγραμμα τῆς χώρας, τό ὁποῖο προβλέπει τή διάθεση σημαντικῶν πιστώσεων γιά τήν ἐπέκταση τοῦ κρίσιμου αὐτοῦ τομέα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Ἡ τουριστική ἀξιοποίηση τῆς χώρας εἶχε ἤδη ἀναχθεῖ σέ προτεραιότητα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀπό τό προσωρινό πενταετές πρόγραμμα, τό σχετικό τμῆμα τοῦ ὁποίου ἐξειδίκευαν καί ἀνέπτυσσαν οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας.

Τό κείμενο τῶν δηλώσεων τοῦ Κ. Τσάτσου εἶχε ὡς ἑξῆς:

«Τό ἐξαγγελλόμενον πενταετές πρόγραμμα διά τήν ἀξιοποίησιν τοῦ ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ ἀνήκει εἰς τήν σειράν τῶν εἰδικωτέρων κατά τομεῖς οἰκονομικῶν σχεδίων, εἰς τά ὁποῖα διαιρεῖται τό ὑπό τῆς Κυβερνήσεως καταρτισθέν προσωρινόν Πενταετές Πρόγραμμα ἐπενδύσεων. Ἡ σημασία, ἡ ὁποία ἀπεδόθη ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τήν ἀξιοποίησιν τῶν τουριστικῶν πόρων, ὀφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι, ἐκτός τῆς μεγάλης των σπουδαιότητος αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἀποτελοῦν οὗτοι καί πλουτοπαραγωγικήν πηγήν ἀμέσου ἀποδόσεως, ἡ ὁποία θά ἐπιτρέψη εἰς τήν χώραν, μέχρις ὅτου προωθήση περαιτέρω τήν βιομηχανίαν καί τήν γεωργίαν της, νά καλύψη μέρος τοῦ πα-

θητικοῦ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καί βραδύτερον, ἴσως, τό σύνολον αὐτοῦ.

»Ἀπό τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΕΟΤ καί κατά τό ἀπό τοῦ 1950 μέχρι τοῦ 1956 χρονικόν διάστημα, αἱ δοθεῖσαι ὑπέρ τοῦ Τουρισμοῦ πιστώσεως ἀνήρχοντο εἰς 18 ἑκατ. ἐτησίως, κατά μέσον ὅρον, ἐνῶ, κατά τό 1957, εἰς μίαν προπαρασκευαστικήν φάσιν, αὗται ἔφθασαν τά 34 ἑκατ. διά νά ἀνέλθουν τό 1958, πλέον εἰς 193 ἑκατ. Παραλλήλως πρός τήν ἀλματώδη αὐτήν αὔξησιν, τήν ἀποδεικνύουσαν τήν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ ἀποδοθεῖσαν εἰς τόν Τουρισμόν σημασίαν, ὁ ἀριθμός τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν ἀνῆλθεν ἐπίσης, ἀπό 33.000 τό 1950, εἰς 276.000 τό 1958, ἐνῶ τό εἰσπραχθέν τουριστικόν συνάλλαγμα ηὐξήθη ἀντιστοίχως ἀπό 4.700.000 δολλ. τό 1950, εἰς 36.195.000 τό 1958.

»Κατά τήν τελευταίαν τριετίαν ὁ ΕΟΤ, διά νά ἀνταποκριθῇ εἰς τάς αὐξανομένας συνεχῶς ἀνάγκας τῆς τουριστικῆς μας κινήσεως, ἐπεξέτεινε σημαντικῶς τό ὑπ' αὐτοῦ ἐκτελούμενον πρόγραμμα. Οὕτω, κατά τό διάστημα αὐτό, ἐξετελέσθησαν καί ἐτέθησαν ἐν λειτουργίᾳ τά κάτωθι ἔργα:

»α. Ξενοδοχεῖα: Πάρου, Δελφῶν, Σύρου, Σκύρου, Θάσου, Ζακύνθου, Ἀργοστολίου, Ναυπλίου, Ἄνδρου, Τσαγκαράδας καί Ὀλυμπίας, δυνάμεως ἐν συνόλῳ 500 περίπου κλινῶν.

»β. Περίπτερα, Σταθμοί καί Ξενῶνες: Μετεώρων, Φαιστοῦ, Κανονίου Κερκύρας, Ἁγίου Δημητρίου Ἀκροπόλεως, Εὐζώνων, Σερρῶν καί Πηλίου.

»γ. Κατασκηνώσεις διακοπῶν: Αἰγίου, Ρόδου.

»δ. Καταφύγια: Ὀλύμπου, Παρνασσοῦ καί Κυλλήνης.

»ε. Ὑδρεύσεις: Βουλιαγμένης καί Φαιστοῦ.

»στ. Ἔργα βελτιώσεως καί ἐξωραϊσμοῦ τουριστικῶν τόπων: Διαμόρφωσις Κεφαλαρίου Κηφισιᾶς, ἠλεκτροφωτισμός παραλίας Ἀλεξανδρουπόλεως, λουτρά καί ἀθλοπαιδιαί Ναυπλίου, ἠλεκτροφωτισμός Σπηλαίου Περάματος Ἰωαννίνων καί λουτρικαί ἐγκαταστάσεις εἰς Πόρον, Καβάλαν, Ἰωάννινα, Καστοριάν, Ἀλεξανδρούπολιν καί Παλαιόν Φάληρον.

»ζ. Διαρρυθμίσεις καί ἐξωραϊσμοί ἀρχαιολογικῶν χώρων: Δελφῶν, Ὀλυμπίας, Ἐπιδαύρου, Θεάτρου Ἡρῴδου τοῦ Ἀττικοῦ καί περί τά 25 εἰσέτι μικρότερα ἔργα εἰς ἀρχαιολογικούς χώρους ἐπαρχιῶν.

»η. Τουριστικαί ὁδοί: 22 ἐν ὅλῳ τουριστικαί ὁδοί εἰς διαφόρους περιοχάς τῆς χώρας.

»Πλήν τῶν ὡς ἄνω περαιωθέντων ἤδη ἔργων, εὑρίσκονται ὑπό μελέτην καί ἐκτέλεσιν καί τά ἀκόλουθα.

»α. Ξενοδοχεῖα: Ἀνδριτσαίνης, Ἄρτης, Βόλου, Ἡγουμενίτσης, Ἰωαννίνων, Καλαμπάκας, Καρπενησίου, Κερκύρας, Λαρίσης, Μεσολογγίου, Μυκόνου, Ἀκροναυπλίας, Ὀλυμπίας, ΙΙ Σάμου, Σπάρτης, Ὑπάτης, Φλωρίνης, Χίου, Κῶ, Οὐρανοπόλεως, Σπετσῶν, Ὕδρας, Ξενών Ἐπιδαύρου, Σουνίου, Μιραμάρε Ρόδου, Βερροίας, Πόρου καί Δελφῶν ΙΙ, δυνάμεως ἐν ὅλῳ 1.000 κλινῶν ὡς ἔγγιστα.

»β. Περίπτερα καί Σταθμοί: Ἀχελώου, Μόρνου, Αἰγίου, Νίκης, Τεμπῶν, Ἡγουμενίτσης, Μυστρᾶ, Ἐρετρίας, Ἡραίου Λουτρακίου, Πόρτο Λάγο, Ἀρκαδίου, Προυσσοῦ, Σταγείρων καί Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

»γ. Ὑδρεύσεις: Σκύρου καί Ὑπάτης.

»δ. Ἔργα βελτιώσεως καί ἐξωραϊσμοῦ τουριστικῶν τόπων: Βουλιαγμένης (λαϊκή πλάζ), Μικροῦ Καβουριοῦ (ἔργα ὑποδομῆς), Πάρου (λουτρά), Ὑπάτης (κεντρικόν πάρκον καί νέον ὑδροθεραπευτήριον), Ἑλληνικοῦ (πάρκον ἀεροδρομίου), ὡς καί ἀριθμός τις νέων ἐγκαταστάσεων χάρις τῆς ἐκδρομικῆς κινήσεως.

»ε. Διαρρυθμίσεις καί ἐξωραϊσμοί ἀρχαιολογικῶν χώρων: Δελφοί καί Ὀλυμπίας (νέα ἔργα), Ὀλυμπιείου, Ρίου καί Ἀντιρρίου, Παλαμηδίου Ναυπλίου, Ἡρακλείου Κρήτης, περιοχῆς λιμένος Θάσου καί 12 εἰσέτι μικρότερα ἔργα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς χώρας.

»στ. Λιμενικά ἔργα: Ἡγουμενίτσης καί Κερκύρας. Ἐπίσης εὑρίσκονται ὑπό ἐκτέλεσιν αἱ νέαι ἐγκαταστάσεις τῆς Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων ἐν Ρόδῳ (ξενοδοχειακόν συγκρότημα, διδακτήρια καί ὑπνωτήρια κ.λ.π.). Πάντα τά ἀνωτέρω ἔργα, ἀποπερατούμενα πρόκειται νά λειτουργήσουν μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1960.

»Ὀφείλω ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ νά σημειώσω ὅτι ὁ μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθείς, κατά τήν τελευταίαν διετίαν, ρυθμός ἐκτελέσεως τοῦ ἀνωτέρω προγράμματος ἐγγυᾶται ὅτι ἐντός μέν τοῦ ἔτους 1959 θά ἀπορροφηθοῦν αἱ προγραμματισθεῖσαι πιστώσεις ἐκ 200 περίπου ἑκατ., κατά τήν διάρκειαν δέ τῆς πενταετίας θά ἐξαντληθῇ εἰς τό ἀκέραιον τό ἐξαγγελθέν ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πενταετές τουριστικόν πρόγραμμα. Δέον νά προστεθῇ ὅτι εἰς τά ἀνωτέρω δέν περιλαμβάνονται τά ἤδη ἐξαγγελθέντα ἔργα τῆς περιοχῆς Βουλιαγμένης καθώς ἐπίσης καί τά ἐν Ἀθήναις ἀνοικοδομούμενα ξενοδοχεῖα μεταξύ 1959-1962, δυνάμεως 4.000 κλινῶν.

»Ἀπό αὐτάς τάς βάσεις ἀναχωρεῖ σήμερον ὁ ἑλληνικός Τουρισμός διά νά προχωρήσῃ πρός μίαν ἔτι συστηματικωτέραν καί ἰσόρροπον ἀνάπτυξίν του βάσει ἑνός μακροχρονίου προγράμματος. Τά χαρακτηριστικά τοῦ καταρτισθέντος πενταετοῦς αὐτοῦ προγράμματος εἶναι ὅτι διά πρώτην φοράν, ὁ σπουδαῖος αὐτός πλουτοπαραγωγικός κλάδος ἀνάγεται εἰς περιωπήν ἐθνικῆς βιομηχανίας, ὡς συμβαίνει εἰς τήν Ἰταλίαν ἢ τήν Ἑλβετίαν. Διά πρώτην φοράν, ἐπίσης, ἡ τουριστική ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος ἀντιμετωπίζεται ὡς ἕν σύνολον. Τοῦτο σημαίνει ὅτι θά καταβληθῇ προσπάθεια συνδεδυασμένης ἀπό πάσης ἀπόψεως ἀξιοποιήσεως τῶν ἐπιδεκτικῶν τουριστικῆς ἀναπτύξεως περιοχῶν. Ἡ προτεραιότης τῶν περιοχῶν αὐτῶν καθορίζεται μέ κριτήριον τό συμφέρον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐν τῷ συνόλῳ της, ἀποκλειομένων τοπικῶν ἐπιρροῶν ἢ ὑπολογισμῶν, τά ὁποῖα ἡ παροῦσα Κυβέρνησις νομίζει ὅτι δέν δικαιοῦται νά λάβῃ ὑπ' ὄψιν.

»Πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Τουρισμοῦ ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶχε θέσει ὡρισμένας βασικάς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν καί διά τό μακροχρόνιον πενταετές πρόγραμμα. Κατ' αὐτάς, εἰς πρώτην σειράν θά πρέπει νά ἐπιδιωχθῇ ἡ εἰς βάθος ἀξιοποίησις τῶν ἤδη καθιερωμένων τουριστικῶν περιοχῶν, διότι ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν ἐμφανίζεται περισσότερον ἀσφαλής, ἀποδοτική καί ταχεῖα. Δεύτερον, θά πρέπει παραλλήλως νά αὐξηθοῦν τά μέσα ἐπικοινωνίας μέ τάς χώρας ἐκείνας, ἀπό τάς ὁποίας θά προέρχεται τό οἰκονομικῶς σπουδαιότερον τμῆμα τῶν ξένων. Τρίτος σκοπός, ἀπό ἀπόψεως ἱεραρχήσεως, θά εἶναι ἡ δημιουργία νέων τουριστικῶν τόπων διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος, ἐκεῖ ὅπου τοῦτο δύναται νά γίνῃ ταχύτερον καί μέ τόν πλέον ἀδάπανον τρόπον. Εἰς τό σημεῖον αὐτό θά καταβληθῇ

συνειδητή προσπάθεια, ὥστε, παραλλήλως πρός τήν ἀξιοποίησιν τῶν κλασικῶν μνημείων τῆς χώρας, τά ὁποῖα εἶναι ἤδη διεθνῶς γνωστά, νά στραφῆ τό ἐνδιαφέρον τῶν τουριστῶν καί πρός τά βυζαντινά μνημεῖα καί πρός ὅλας τάς ἐκδηλώσεις τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, πρό παντός δέ πέραν τοῦ κινήτρου τῶν ἱστορικῶν μνημείων καί ἀξιῶν τῆς χώρας, θά ἐπιδιωχθῆ ἡ προσέλκυσις ἐκείνων τῶν ξένων, τούς ὁποίους δέν ἀπασχολοῦν τόσον τά ἱστορικά μνημεῖα ὅσον ἐνδιαφέρουν αἱ ἀπολαύσεις τάς ὁποίας προσφέρει τό κλῖμα καί ἡ φύσις τῆς χώρας μας. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον, θά διευρυνθῆ ὁ κύκλος τῶν τουριστῶν, οἱ ὁποῖοι θέλουν νά ἔλθουν εἰς τήν Ἑλλάδα καί θά δημιουργηθοῦν νέαι περιοχαί τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, θά ἐπιδιωχθῆ ἡ δημιουργία τουριστικῆς κινήσεως εἰς περιοχάς τῆς Β. Ἑλλάδος καί γενικώτερον εἰς σημεῖα τῆς χώρας τά ὁποῖα μέχρι τοῦδε, ἰδίᾳ διότι ἐστεροῦντο ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος, δέν προσείλκυον τούς ξένους.

»Ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ προγράμματος ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ ἀνάγκη ἀναπτύξεως τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ καί ἰδίως τοῦ λαϊκοῦ, διότι οὗτος πρέπει νά θεωρηθῆ ὡς προπομπός τῆς δημιουργίας νέων τουριστικῶν ἐπικέντρων ἀλλά καί τό πλέον κατάλληλον μέσον διά τήν διαμόρφωσιν τουριστικῆς συνειδήσεως εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν. Ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν, ἐπίσης, τό γεγονός ὅτι ἡ χώρα μας ἔχει τάς φυσικάς δυνατότητας νά προσελκύση εὐπόρους, μέσους καί ἐργαζομένους περιηγητάς. Ἐπιβάλλεται, ἐπομένως, ἡ κατασκευή ἔργων, τά ὁποῖα νά ἱκανοποιήσουν ἑκάστην ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν κατηγοριῶν.

»Τό καταρτισθέν διά τό 1959-63 πρόγραμμα ἀποτελεῖ ἐφαρμογήν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν. Διά νά ἀνταποκριθῆ εἰς αὐτάς, ἐκρίθη ὅτι τοῦτο ἔπρεπε νά προβλέπη δαπάνην ἐκ κεφαλαίων κρατικῶν ἐπενδύσεων ἑνός καί ἡμίσεος δισεκατομμυρίου δρχ. τουλάχιστον, ἤτοι 300 ἑκατ. ἐτησίως. Χάρις εἰς τάς ἐπενδύσεις αὐτάς, προβλέπεται ἡ αὔξησις τῶν διατιθεμένων κλινῶν κατά 13.000 εἰς ὁλόκληρον τήν χώραν, χωρίς νά ὑπολογίσωμεν 4.000 κλίνας ἐντός τῶν Ἀθηνῶν, αἱ ὁποῖαι θά ἀπορροφήσουν ἰδιωτικάς καί ἡμικρατικάς ἐπενδύσεις ἑτέρων 800 ἑκατ. Ἐξ ἄλλου, δέν ὑπολογίζομεν εἰς τά ποσά αὐτά καί ἐκεῖνα τά ὁποῖα θά διατεθοῦν χάριν τῆς ὁδοποιίας, τῶν ἀναστηλώσεων ἀρχαίων μνημείων καί ἄλλων τουριστικῆς σημασίας παραλλήλων ἐπενδύσεων, ἐκτελουμένων ὑπό διαφόρων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἢ ὀργανισμῶν. Ἡ προσδοκωμένη αὔξησις τῶν περιηγητῶν, ἐξ ἄλλου, κατά τήν μελετηθεῖσαν πενταετίαν ὑπολογίζεται ὅτι θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 500.000, ἤτοι τό σύνολον τῶν τουριστῶν θά φθάση τάς 750.000 περίπου, ἐνῶ τό συνάλλαγμα, τριπλασιαζόμενον, θά προσεγγίση τά 100 ἑκατ. δολλάρια. Ἐάν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τά τουριστικά ἐπαγγέλματα ἀπασχολοῦν σήμερον ἀμέσως 50.000 περίπου ἐργαζομένους εἶναι λίαν πιθανόν ὅτι ὁ τριπλασιασμός τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τουριστῶν, εἰς οὕς πρέπει νά προστεθῆ ὁ αὔξων ἀριθμός τῶν περιηγητῶν ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ, θά ὁδηγήση εἰς τήν αὔξησιν τῶν ἀμέσως ἀπασχολουμένων εἰς τόν Τουρισμόν κατά ἕτερα 100 χιλ. ἄτομα. Καί μόνον ὁ Τουρισμός, κατά συνέπειαν, θά ἠμπορῆ νά ἀπορροφήση εἰς τό μέλλον, κατά μέγα μέρος, τήν ἐτησίως προκύπτουσαν αὔξησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας.

»Τά περιλαμβανόμενα εἰς τό πρόγραμμα ἔργα διακρίνονται εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας, ἤτοι α) εἰς μέσα προσπελάσεως (φέρρυ-μπώτ κ.λ.π.), β) ἐγκαταστάσεις διαμονῆς (ξενοδοχεῖα, κέντρα κατασκηνώσεως κ.λ.π.), γ) περίπτερα καί ὁδικούς σταθμούς, ἔργα ὑποδομῆς, διαμορφώσεως καί ἐξωραϊσμοῦ καί τέλος ἔργα ψυχαγωγίας.

»Α. Ἐνῶ μέχρι πρό τινος ἡ χώρα ἦτο κυρίως προσιτή μόνον ἀπό ἀέρος, ἤδη ὀργανοῦνται διάφοροι τρόποι προσπελάσεως. Ἀπό τοῦ 1960 τό φέρρυ-μπώτ ἀπό τῆς Ἰταλίας θά συνδέση τήν Ἑλλάδα μέ τούς αὐτοκινητοδρόμους τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Οὕτω, ἐξ Ἡγουμενίτσης, ὅπου οἱ περιηγηταί θά ἀποβιβάζωνται, δημιουργοῦνται πολλαπλαί διακλαδώσεις: Πρῶτον, εἷς μεγάλος τουριστικός ἀγωγός θά ἑνώνη τήν Ἤπειρον μέ τήν Μακεδονίαν καί τήν Θράκην, συναντώμενος μέ τάς λοιπάς ὁδούς προσπελάσεως τῆς χώρας τοῦ Βορρᾶ, ἤτοι Νίκης-Φλωρίνης, Εὐζώνων-Θεσσαλονίκης καί Πυθίου-Ἀλεξανδρουπόλεως καί δεύτερον, ἡ διακίνησις πρός δυσμάς καί νότον θά ἐξυπηρετηθῆ διά πλήρως ὠργανωμένου ὁδικοῦ δικτύου ἀπό Ἡγουμενίτσης πρός Πάτρας, Πύργον καί Καλάμας, πρός Ἀθήνας καί πρός τό Πήλιον μέσω Θεσσαλίας. Ἡ ἀποβίβασις ξένων περιηγητῶν εἰς Ἡγουμενίτσαν ἀφ' ἑνός καί ἡ εὐχερής αὐτοκινητιστική σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κεντρικήν Εὐρώπην ἀφ' ἑτέρου, θά ἐπιτρέψουν τήν ἀξιοποίησιν τῶν λιμνῶν τῆς Β. Ἑλλάδος καί κέντρων, ὡς τό Ἅγιον Ὄρος, ἡ Χαλκιδική καί αἱ νῆσοι τοῦ Β. Αἰγαίου. Ἡ εὐρυτέρα ὀργάνωσις τουριστικῆς ἀκτοπλοΐας πρός τάς ἑλληνικάς νήσους καί ἡ δημιουργία προϋποθέσεων διά μίαν βαθμιαίαν σύνδεσιν ὡρισμένων ἐξ αὐτῶν διά φέρρυ-μπώτ, θά συμπληρώση τό δίκτυον.

»Β. Ἀπό ἀπόψεως ἐγκαταστάσεων διαμονῆς, ἡ χωρογραφική κατανομή τῶν ἐπενδύσεων παρουσιάζεται ὡς ἀκολούθως:

Ἔργα	Κλῖναι ξενοδοχείων	Κλῖναι κατασκηνώσ.
1) Περιοχή ἔργων ἐξυπηρετούντων τήν κίνησιν μέσῳ φέρρυ μπώτ	550	—
2) Περιοχῆς Ἀθηνῶν καί παραλίων Ἀττικῆς	600	600
3) Περιοχῆς Ρόδου	950	1.200
4) Περιοχῆς Μυκόνου καί Κυκλάδων	600	—
5) Περιοχῆς Ἀργολίδος καί Κορινθιακοῦ	650	600
6) Περιοχῆς Δελφῶν καί Ὀλυμπίας	700	—
7) Περιοχῆς Κερκύρας	200	500
8) Περιοχῆς Κρήτης	200	300
9) Περιοχῆς Ἀνατ. Βορείου Ἑλλάδος	200	700
10) Λοιπαί Περιοχαί	4.000	500
	8.650	4.400

»Ὡς πρός τό θέμα τῆς ἀνεγέρσεως περιπτέρων, ἔργων ὑποδομῆς καί ἀναψυχῆς, ἐπιθυμῶ νά τονίσω ὅτι ἐκρίθη ἀπολύτως ἀπαραίτητος ἡ σύμμετρος κατασκευή των, παραλλήλως πρός τάς λοιπάς ἐπιδόσεις. Διότι ἡ δημιουργία μέσων προσπελάσεως καί ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων δέν εἶναι ἀρκετή, ἀλλ' ἐπιβάλλεται παραλλήλως ἡ διαμόρφωσις καί εὐπρεπισμός ὡρισμένων περιοχῶν καί ἡ δη-

μιουργία προϋποθέσεων παροχῆς εἰς τούς ξένους τῶν στοιχειωδῶν ἀνέσεων καί μέσων ἀναψυχῆς πρός ἱκανοποίησιν, ὅσον τό δυνατόν μεγαλυτέρου κύκλου ἐξ αὐτῶν, συμφώνως πρός τάς συγχρόνους ἀπαιτήσεις. Ἡ κατά μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου καί τῶν κυριωτέρων διαδρομῶν ἀκτινωτή διάταξις τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων εἶναι ἀπαραίτητος ἐπίσης, διά τήν προσέλκυσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ξένων, τήν παράτασιν τοῦ χρόνου παραμονῆς ἐν τῇ χώρᾳ καί τήν διεύρυνσιν τῆς ἀκτίνος ἐπηρεασμοῦ τῆς τοπικῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς διελεύσεως αὐτῶν. Ἡ ἐμφάνισις, ἐπομένως, εἰς τό πενταετές πρόγραμμα μεγάλου ἀριθμοῦ καί μεγάλης ποικιλίας ἔργων, εἶναι ἀναπόφευκτος.

»Παραλλήλως, ὅμως, πρός τήν προσπάθειαν διά τήν ἐξύψωσιν τῆς χώρας ἀπό ἀπόψεως τουριστικῶν μέσων καί ἐγκαταστάσεων θά ἀναπτυχθῇ καί διαφημιστικόν πρόγραμμα ἐπιτρέπον τόν βαθμιαῖον συναγωνισμόν μέ τάς τουριστικάς προσπαθείας ἑτέρων χωρῶν. Ἡ διάθεσις τῶν περιηγητῶν οὔτε ὡς δεδομένη καί σταθερά οὔτε ὡς αὐτομάτως ἐξησφαλισμένη πρέπει νά θεωρῆται. Χρειάζεται προσπάθεια πρός τοῦτο. Αἱ δαπάναι διαφημίσεως, βεβαίως, δέν ἀναφέρονται εἰς τό πρόγραμμα, διότι δέν ἀποτελοῦν ἐπενδύσεις ἐν στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ. Προειδοποιοῦμεν, ἐν τούτοις, ὅτι αὗται θά βαίνουν αὐξανόμεναι προοδευτικῶς, δυστυχῶς δέ μέ ρυθμόν ταχύτερον ἐκείνου τῆς ἀποδόσεώς των. Πρέπει, ὅμως, παραλλήλως, νά τονισθῇ ὅτι θά ληφθῇ καί πρόνοια ὥστε νά μή δημιουργηθοῦν προβλήματα ἀνεπαρκείας στεγάσεως τῶν διά τῆς τυχόν ὑπερβολικῆς διαφημίσεως προσελκυομένων περιηγητῶν μέ τάς ἐκ τούτου ἐπιζημίους διά τήν χώραν συνεπείας.

»Ὁπωσδήποτε, τόσον διά τήν τουριστικήν διαφήμισιν ὅσον καί διά τήν ὀργάνωσιν τῶν ξενοδοχείων, ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νά ἀντλήσῃ διδάγματα ἐκ τῆς πείρας τῶν περισσότερον ἀνεπτυγμένων τουριστικῶν χωρῶν, καί διά τοῦτο ἀπεφάσισε τήν ἄμεσον μετάκλησιν ξένων ἐμπειρογνωμόνων διά τήν ξενοδοχειακήν ὀργάνωσιν καί τήν τουριστικήν διαφήμισιν. Παραλλήλως, ἡ Κυβέρνησις λαμβάνει μέτρα ὥστε νά καταρτισθῇ ἐγκαίρως καί τό ἔμψυχον ὑλικόν, τό ὁποῖον θά ἐργασθῇ εἰς τάς τουριστικάς ἐγκαταστάσεις. Εἰς τήν τουριστικήν ἐκπαίδευσιν καί μετεκπαίδευσιν ἀποδίδομεν ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν.

»Ἀπό τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας ἀπό τόν νῦν πρωθυπουργόν παρῆλθον 3 ½ ἔτη. Εἰς τά ἐπιτελεσθέντα κατά τό διάστημα αὐτό δύνανται νά προστεθοῦν καί τά ἔργα τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἐπραγματοποίησεν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὡς ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων. Ἐάν τήν κατάστασιν ἡ ὁποία ὑφίστατο εἰς τόν τουριστικόν τομέα, πρό τῆς περιόδου αὐτῆς, συγκρίνῃ κανείς μέ τήν σημερινήν πραγματικότητα, θά ἴδῃ ὅτι συνετελέσθησαν ἤδη πολλά καί ὅτι ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν τουλάχιστον ἐρασιτεχνισμοῦ ἡ σύγκρισις τῶν ὑπαρχόντων ὄχι μέ ἐκεῖνα τά ὁποῖα ὑπῆρχον πρό πενταετίας ἐν Ἑλλάδι, ἀλλά μέ ἐκεῖνα τά ὁποῖα θά ἔπρεπε νά εἶχον γίνει ἐάν ἐζούσαμεν μέσα εἰς ἕνα ἰδανικόν κόσμον καί μίαν ἰδανικήν πολιτείαν.

»Ἕνα τουριστικόν πρόγραμμα δέν εἶναι ἀσύνδετον πρός τήν ὅλην ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Ὑπάρχουν περιπτώσεις κατά τάς ὁποίας τά αἰτήματα τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς πρέπει νά ἱκανοποιοῦνται κατά προτεραιότητα. Ὑφίστανται ὅμως καί ἄλλαι, κατά τάς ὁποίας πρέπει νά ἐπικρατήσουν γενικώτεροι σκοποί τοῦ Κράτους. Οὕτω, τό πρόγραμμα ὁδοποιίας τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων, ἐπί παραδείγματι, ὀφείλει νά προσδιορίζεται ἐκτός ἀπό τάς δυνατότητας τοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἀπό τάς ἐμπορικάς καί στρατιωτικάς ἀνάγκας τῆς χώρας, αἵτινες πρέπει νά ἐξετασθοῦν κατά τρόπον ἰσόρροπον πρός τάς τουριστικάς αὐτῆς ἀνάγκας.

»Μόνον ἐντός αὐτῶν τῶν πλαισίων ὀφείλει καί δύναται τό Κράτος νά ἀσκήσῃ τήν τουριστικήν του πολιτικήν. Καί τό γεγονός τοῦτο ὀφείλουν νά ἀντιληφθοῦν πάντες οἱ ἀσχολούμενοι δημόσια μέ τό θέμα τοῦ τουρισμοῦ ἵνα μή δημιουργοῦνται ἐσφαλμέναι ἐντυπώσεις παρά τῇ κοινῇ γνώμῃ, τῆς ὁποίας ἡ συμβολή εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν ἐπιτυχίαν τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας. Ἡ ἀντίδρασις τῆς κοινῆς γνώμης ἔναντι τῆς τουριστικῆς προσπαθείας πρέπει νά εἶναι ὑγιής. Πᾶς Ἕλλην, ἔχων ταξιδεύσει καί διαθέτων αἰσθητικήν ἀντίληψιν, δέν εἶναι ἁρμόδιος διά τήν ἄσκησιν τουριστικῆς πολιτικῆς. Οὔτε οἱ ἐπί τοῦ τουρισμοῦ ἁρμόδιοι δύνανται νά χειραγωγήσουν πλήρως τόν ρυθμόν ἐξελίξεως τῆς τουριστικῆς ὀργανώσεως, δεδομένου ὅτι αὕτη ἔχει τήν ἰδιοτυπίαν νά ἀποτελῇ τήν συνισταμένην τῶν προσπαθειῶν ὁλοκλήρου τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τοῦ ὑπουργείου Δημόσιων Ἔργων, μέχρι τῶν ὑπουργείων Οἰκονομικῶν, Παιδείας, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Ἐσωτερικῶν κ.λ.π., ἀλλά καί τῶν πλέον σημαντικῶν νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ὡς ὁ ΟΛΠ, ὁ ΟΤΕ καί ἡ ΔΕΗ.

»Ἓν σημεῖον κριτικῆς κατά αἰσιοδόξων προβλέψεων διά τόν ἑλληνικόν τουρισμόν ἀπετέλεσεν ἡ κατά τό παρελθόν ἔτος παρατηρηθεῖσα σχετική στασιμότης εἰς ὡρισμένους ἀριθμούς τῆς τουριστικῆς κινήσεως. Πλήν τοῦ γεγονότος ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς εἰδικούς λόγους διεθνοῦς τάξεως καί ἐμφανισθέντας εἰς ὅλας τάς εὐρωπαϊκάς χώρας (οἰκονομική κρίσις, ἔκθεσις Βρυξελλῶν, γεγονότα εἰς Μ. Ἀνατολήν κ.λ.π.), πρέπει νά τονισθῇ ὅτι ἀποτελεῖ γενικώτερον στατιστικῶς διαπιστούμενον φαινόμενον ἡ κατά τεθλασμένην γραμμήν ἄνοδος τῆς τουριστικῆς κινήσεως εἰς τάς διαφόρους χώρας. Εἰς ἐπίρρωσιν τούτου ἔρχεται τό εὐχάριστον μήνυμα τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ τρέχοντος ἔτους, τά δεδομένα τῶν ὁποίων προδικάζουν ὅτι κατά τό 1959 ἡ τουριστική κίνησις παρουσιάζει μίαν αὔξησιν ἀνωτέραν, κατά 25% περίπου, ἐκείνης τοῦ παρελθόντος ἔτους».

11 ΜΑΪΟΥ - 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ἐκδηλώνεται σημαντική κινητικότητα στίς ἑλληνοβουλγαρικές σχέσεις, τήν ἐπαύριο τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία προφανῶς εἶχε ἐνοχλήσει τή Σόφια.

Ἤδη στίς 11 Μαΐου, ἐνῶ ἀκόμη βρισκόταν στήν Τουρκία, ὁ Κ. Καραμανλῆς, σχολιάζοντας πρόσφατη δήλωση τοῦ Βούλγαρου πρωθυπουργοῦ, ὅτι «ἡ Ἑλλάς ἐπαυξάνει τήν διεθνῆ ἔντασιν καί ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνην ἐν περιπτώσει διαταράξεως τῆς εἰρήνης εἰς τά Βαλκάνια», δήλωσε στόν ἀνταποκριτή τοῦ Γαλλικοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων τά ἑξῆς:

«Ὁ Βούλγαρος πρωθυπουργός, πρίν ἤ ὁμιλήση περί ἐπαυξήσεως τῆς ἐντάσεως εἰς τά Βαλκάνια καί

περί καταμερισμοῦ ἐνδεχομένων εὐθυνῶν, θά ἔκαμνε καλύτερα νά ἐνθυμηθῆ ὅτι ἡ Βουλγαρία εἰσέβαλεν εἰς τήν Ἑλλάδα τέσσαρας φοράς εἰς τό διάστημα μιᾶς καί μόνης γενεᾶς. Εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ ἡμᾶς τούς Ἕλληνας, διατηροῦμεν ζωηράν τήν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου. Ἐνθυμούμεθα ἐπίσης ὅτι ἡ Βουλγαρία διατηρεῖ ἐνόπλους δυνάμεις κατά πολύ ἀνωτέρας ἀπό τό ὅριον τό προβλεπόμενον ὑπό τῶν συνθηκῶν εἰρήνης. Ἐπί πλέον ἀρνεῖται αὕτη νά καταβάλη εἰς τήν Ἑλλάδα τάς πολεμικάς ἐπανορθώσεις τάς καθορισθείσας ὑπό τῶν αὐτῶν συνθηκῶν εἰρήνης εἰς 48.000.000 δολλάρια. Ἐνθυμούμενοι πάντα ταῦτα, εἶναι φυσικόν νά μεριμνῶμεν διά τήν ὀργάνωσιν τῆς ἀμύνης μας, διότι εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι μόνον χάρις εἰς τήν ἄμυναν αὐτήν, θά ἀποτρέψωμεν μίαν πέμπτην εἰσβολήν εἰς τό ἔδαφός μας. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἀμυντικοῦ μας συστήματος δέν δύναται καί δέν πρέπει νά προκαλέση οἱανδήποτε ἔντασιν. Ἡ ὀργάνωσις ἑνός ἀμυντικοῦ συστήματος δέν ἐνοχλεῖ συνήθως εἰμή ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τρέφουν ἀνομολογήτους σκοπούς».

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, ὁ μόνιμος ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, Π. Σκέφερης, θά ἐπιδώσει στόν ἐπιτεταμμένο τῆς Βουλγαρίας στήν Ἀθήνα διακοίνωση, μέ τήν ὁποία ἡ ἑλληνική πλευρά προέτρεπε τή γειτονική χώρα νά καταβάλει τίς ἐπανορθώσεις πού ὄφειλε, βάσει τῆς Συνθήκης Εἰρήνης, ὡς μερική ἀποζημίωση γιά τίς τεράστιες ζημιές ἀπό τή βουλγαρική ἐπίθεση καί κατοχή καί νά ἀποκαταστήσει ὅλα τά περιουσιακά στοιχεῖα τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, τά ὁποῖα κατεῖχαν στίς 24 Ἀπριλίου τοῦ 1941 (ἄρθρο 23 τῆς Συνθήκης Εἰρήνης).

Ἡ βουλγαρική Κυβέρνηση ἀπάντησε στίς 20 Μαΐου μέ τήν ἀκόλουθη διακοίνωση:

«Τό ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας προσφέρει τίς προσρήσεις του εἰς τήν βασιλικήν πρεσβείαν Σόφιας καί εἰς ἀπάντησιν τῆς ρηματικῆς διακοινώσεως τοῦ β. ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὑπ' ἀριθ. 22330 ἀπό 15.5.1959, ἀπευθυνθείσης εἰς τήν πρεσβείαν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας εἰς Ἀθήνας ἔχει τήν τιμήν νά ἀνακοινώση τά κάτωθι:

»Τό ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας διαπιστώνει ὅτι διά τῆς προαναφερθείσης διακοινώσως ἐγείρονται ἐκ νέου ζητήματα, ἅτινα ἀπό μακροῦ ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον συζητήσεων καί διαπραγματεύσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί ἐπί τοῦ τρόπου ρυθμίσεως τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ἤδη συμφωνία κατ' ἀρχήν.

»Ἐν τῇ πράξει εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις πλέον τῆς μιᾶς φορᾶς ἐπρότεινεν εἰς τήν Β. Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος τήν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων πρός ρύθμισιν ὅλων τῶν ζητημάτων φύσεως οἰκονομικῆς, τῶν ἐκκρεμούντων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ ζητήματος τῶν ἐπανορθώσεων. Διά τῆς ρηματικῆς διακοινώσεως ἀπό 5.6.1956 ἐγένετο πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν μία συγκεκριμένη πρότασις ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, καί ταυτοχρόνως ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις ὥρισεν μίαν ἀντιπροσωπείαν ὑπό τήν ἀρχηγείαν τοῦ ὑφυπουργοῦ ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν καί ἐπρότεινεν ἡμερομηνίαν διά τήν ἔναρξιν τῶν διαπραγματεύσεων. Ἡ ἰδία πρότασις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας ἐπανελήφθη τόσον προφορικῶς ὅσον καί διά τοῦ μνημονείου, ὅπερ ἐπεδόθη εἰς τό β. ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος τήν 16.1.1958 ὑπό τῆς πρεσβείας τῆς Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας εἰς Ἀθήνας. Ἀπό τῆς ἰδικῆς της πλευρᾶς ἡ Β. Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος πλέον τῆς μιᾶς φορᾶς ὑπεγράμμισεν καί ἐξεδηλώθη δι' ἐγγράφων της ὑπέρ μιᾶς πλήρους λύσεως τοῦ ζητήματος τῶν ἐπανορθώσεων καί ὅτι τό ζήτημα αὐτό δέον νά ἐξετασθῆ ἐν συναρτήσει καί ἐν στενῇ σχέσει πρός ὅλα τά θέματα τά φύσεως δημοσιονομικῆς καί οἰκονομικῆς, ἅτινα ἐκκρεμοῦν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Οὕτω ἐπί παραδείγματι, διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 117 ἀπό 18.2.1956 ρηματικῆς διακοινώσεως τῆς β. πρεσβείας ἐν Σόφιᾳ ἀπευθυνθείσης πρός τό ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας, λέγεται ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά ἦτο διατεθειμένη νά συζητήση.

»"...τήν πληρωμήν ποσοῦ κατ' ἀποκοπήν ἀφορῶντος τήν ἐκκαθάρισιν τόσον τῶν ἐπανορθώσεων ὅσον καί ἄλλων ἀπαιτήσεων καί ἀνταπαιτήσεων, τοῦ σχετικοῦ ποσοῦ προσδιορισθησομένου βάσει τῶν οὐσιωδῶν δεδομένων τοῦ προβλήματος ἑκατέρωθεν".

»Ἀργότερον, ἡ ἐν Σόφιᾳ β. πρεσβεία τῆς Ἑλλάδος ἐπεβεβαίωσε διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1364 ἀπό 19.5.1956 διακοινώσεως ὅτι κατόπιν τῆς ἀνταλλαγῆς διακοινώσεων εἶχεν ἐπιτευχθῆ κατ' ἀρχήν συμφωνία ἐπί...

»"...τῆς ἐνάρξεως διαπραγματεύσεων πρός ἐπίλυσιν καί διακανονισμόν ὅλων τῶν οἰκονομικῆς καί δημοσιονομικῆς φύσεως ζητημάτων ἐκκρεμούντων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν παριλαμβανομένων καί τῶν ἐπανορθώσεων".

»Ἔδει συνεπῶς νά ἀναμένη τις κατόπιν τῆς τοιαύτης συμφωνίας ἀπόψεων, περί ἧς ἀνωτέρω ὁ λόγος, αἱ διαπραγματεύσεις πρός ἐπίλυσιν τῶν ὑπό ἀμφισβήτησιν καί ἐν ἐκκρεμότητι οἰκονομικῶν ζητημάτων ὤφειλον νά εἶχον ἀρχίσει πρό τριετίας περίπου, ὅτε ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις ὥρισε τήν ἀντιπροσωπείαν της πρός ἐξέτασιν καί ἐπίλυσιν τῶν ζητημάτων αὐτῶν. Ἀντί τούτου ὅμως ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀνεζήτησε διάφορα προσχήματα διά τήν ἀναβολήν ἤ μᾶλλον τήν ἐγκατάλειψιν τῶν ζητημάτων. Τοιαῦτα εἶναι τά γεγονότα καί δεικνύουν ὅτι οὐδεμία βάσις ὑπάρχει εἰς τό παράπονον ὅτι ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις δέν ἐπιθυμεῖ νά διαπραγματευθῆ πρός ἐπίλυσιν τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἤ ὅτι προσπαθεῖ νά ἀναβάλη τήν λύσιν των. Ἐντελῶς ἀντιθέτως εἶναι ἀκριβῶς ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις, ἥτις διά τῶν προτάσεών της ἔδειξε τήν ἐπιθυμίαν της νά κανονίση τά ζητήματα ἐπί τῇ βάσει τῆς ἤδη ἐπιτευχθείσης συμφωνίας.

»Ἡ ἐξέλιξις αὕτη τοῦ προβλήματος ἐν σχέσει πρό τήν ρύθμισιν τῶν δημοσιονομικῆς καί οἰκονομικῆς φύσεως ζητημάτων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν δεικνύει ὅτι ἀκριβῶς ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς κατεβλήθη προσπάθεια πρός ἀναβολήν καί παράτασιν τῆς ρυθμίσεως ταύτης. Νέα ἀπόδειξις τῆς τακτικῆς ταύτης σκοπούσης νά παρατείνη καί νά ἀναβάλη τά ζητήματα παρέχεται ἀπό τήν τελευταίαν διακοίνωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, εἰς τήν

όποίαν κατά τρόπον ὅλως ἀπροσδόκητον ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐγκαταλείπει τάς θέσεις τάς ὁποίας εἶχε λάβει προηγουμένως. Ἡ τακτική αὕτη τῆς παρατάσεως τῶν ζητημάτων καί τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν θέσεων, ἐπί τῶν ὁποίων εἶχεν ἤδη ἐπιτευχθῆ συμφωνία, ὄχι μόνον δέν συντείνει εἰς τόν διακανονισμόν τῶν ζητημάτων ἀλλά δίδει ἐπίσης τήν ἐντύπωσιν ὅτι τό πρόβλημα τῶν ἀμοιβαίων οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν χρησιμοποιεῖται ὑφ' ὡρισμένων ἐν Ἑλλάδι κύκλων διά σκοπούς οὐδέν τό κοινόν ἔχοντας μέ τό περιεχόμενον αὐτοῦ, διά σκοπούς ἀντιθέτους πρός μίαν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν ἀποκαταστάσεως σχέσεων καλῆς γειτονίας καί φιλίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ἔχει τις τήν ἐντύπωσιν ὅτι ὁσάκις ὡρισμένοι ἐν Ἑλλάδι κύκλοι λαμβάνουν μέτρα καί ἑτοιμάζουν ἀποφάσεις ὅλως ἀντιθέτους πρός μίαν πολιτικήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἀποφάσεις αἵτινες δέν τείνουν εἰς τήν βελτίωσιν ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπιζητοῦν νά αὐξήσουν τήν ἔντασιν εἰς τάς σχέσεις μεταξύ τῶν βαλκανικῶν λαῶν καί νά δημιουργήσουν ἐπιδείνωσιν τῆς καταστάσεως εἰς τά Βαλκάνια, ὡς συμβαίνει μέ τάς προθέσεις καί μέ τήν ἑτοιμασίαν ἐγκαταστάσεως βάσεων ἐκτοξεύσεων πυραύλων ἐπί τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, οἱ ἴδιοι αὐτοί κύκλοι προσπαθοῦν νά προτάξουν ὡρισμένα ἐκκρεμῆ ζητήματα μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν καί τά ἐκμεταλλεύονται διά νά ἀναζωπυρώσουν παλαιάς ἔριδας. Μέ τόν τρόπον αὐτόν τείνουν εἰς τό νά προετοιμάσουν τήν κοινήν γνώμην ἐν Ἑλλάδι πρός δικαιολόγησιν καταστροφικῶν ἐγχειρημάτων διά τόν ἑλληνικόν λαόν καί ἀντιπροσωπευόντων κίνδυνον διά τήν εἰρήνην εἰς τά Βαλκάνια.

»Μόνον οὕτω δύναται νά ἐξηγηθῆ ἡ ἐπίκλησις ἑνός παρελθόντος ὅπερ κατά τήν διακοίνωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν βαρύνει ἐπί τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ στάσις τῆς Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀπολύτως καθαρά. Ἀποτελεῖ πασίγνωστον γεγονός ὅτι ἡ πολιτική τῶν παλαιῶν καθεστώτων κατεδικάσθη καί ἀπεκηρύχθη καί ὅτι οἱ ἔνοχοι τῆς πολιτικῆς ταύτης ὑπέστησαν τήν πρέπουσαν τιμωρίαν. Ἐνῶ ὅμως ἡ Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας ἀκολουθεῖ γραμμήν ὁριστικοῦ τερματισμοῦ ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ παρελθόντος, οἱ ρηθέντες ἐν Ἑλλάδι κύκλοι ἐξακολουθοῦν ὄχι μόνον νά ἐπικαλοῦνται τό παρελθόν τοῦτο ἀλλ' ἐπίσης νά ἐπιφυλάσσουν βασιλικάς τιμάς εἰς τούς ἀντιπροσώπους τους, ὡς συνέβη μέ τήν ὑποδοχήν ἣν ἐπεφύλαξαν εἰς ἀπόγονον δυναστείας ἀποκυρυχθείσης ἀπό τόν βουλγαρικόν λαόν καί ἐκδιωχθείσης ἐκ Βουλγαρίας λόγω τῆς καταστρεπτικῆς διά τόν βουλγαρικόν λαόν πολιτικῆς της.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν βουλγαρικήν Κυβέρνησιν, αὕτη φρονεῖ ὅτι εἶναι καιρός νά τεθῆ τέρμα εἰς τήν χρησιμοποίησιν τοῦ μίσους ὅπερ ἐσπάρη εἰς τό παρελθόν ὑπό ἐνδιαφερομένων κύκλων εὑρισκομένων εἰς τήν ὑπηρεσίαν πολιτικῆς ἀντιθέτου πρός τά συμφέροντα τῶν βαλκανικῶν λαῶν καί ἰδίᾳ καθ' ἣν στιγμήν τό παρόν θέτει ἐνώπιόν των προβλήματα ζωτικῆς σημασίας.

»Ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ μέ τήν ἄποψιν ταύτην καί μέ τήν πολιτικήν εἰρήνης καί συνεργασίας μέ ὅλας τάς χώρας, ἀνεξαρτήτως τοῦ πολιτικοῦ καί κοινωνικοῦ καθεστῶτος αὐτῶν, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας, ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις, ἐπιθυμοῦσα νά διατηρήση καί νά ἀναπτύξη σχέσεις καλῆς γειτονίας καί συνεργασίας μέ τά γείτονα πρός τήν Βουλγαρίαν Κράτη, νά θέση ἅπαξ διά παντός τέρμα εἰς τάς παρεξηγήσεις καί τά ὑπολείμματα τοῦ παρελθόντος, συμφώνως πρός τά συμφέροντα τῶν βαλκανικῶν λαῶν, διακηρύσσει ὅτι ἐμμένει εἰς τάς πολλάκις γενομένας παρ' αὐτῆς προτάσεις καί ὅτι εἶναι ἑτοίμη νά ἀρχίση διαπραγματεύσεις ἐπί τῇ βάσει τῶν θέσεων ἐφ' ὧν ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ συμφωνία μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεων».

Ὁ Ἕλληνας ἐπιτετραμμένος στή Σόφια, Δ. Βελισσαρόπουλος, ἀπέστειλε στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τή βουλγαρική διακοίνωση, συνοδεύοντάς την μέ τήν ἀκόλουθη ἔκθεση:

«Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεώς μου παρά τῷ ὑφυπουργῷ κ. Ταραμπάνωφ διεξήχθη σύντομος μᾶλλον συνομιλία, τῆς ὁποίας νομίζω ὅτι εἶναι σκόπιμον νά παράσχω ὑμῖν κατωτέρω βραχεῖαν περίληψιν τῶν οὐσιωδῶν σημείων, πρός κατατόπισιν ὑμῶν:

»Ἐν πρώτοις, ἀναγιγνώσκων τήν διακοίνωσιν ἐνώπιον τοῦ κ. Ταραμπάνωφ, ἐσταμάτησα εἰς τό σημεῖον ἐκεῖνον ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται μνεία ἐπί τοῦ ζητήματος τῶν βάσεων πυραύλων καί ἐτόνισα, ὡς τηλεγράφησα ὑμῖν χθές, ὅτι τήν σχετικήν φράσιν ἐν τῇ διακοινώσει θεωρῶ ὡς ἀποτελοῦσαν ἀνάμιξιν εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος, καθότι ἀφορᾶ ζήτημα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀμύνης. Ὁ κ. ὑφυπουργός μοί ἀπήντησεν, πρῶτον, ὅτι δέν ἔχει ἡ Βουλγαρία πρόθεσιν ἀναμίξεως εἰς τά ἐσωτερικά μας, καί, δεύτερον, ὅτι ἡ σύντομος μνεία τοῦ ζητήματος πυραύλων δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Βουλγαρία δέν δύναται νά παραμείνη ἀδιάφορος εἰς ἐνδεχομένην ἐγκατάστασιν βάσεων τόσον πλησίον τοῦ ἐδάφους της, διότι θεωρεῖ τάς βάσεις αὐτάς ἐπικινδύνους διά τήν ἀσφάλειάν της. Παρεκάλεσα τότε τόν κ. ὑφυπουργόν νά ἀνατρέξη εἰς τήν ἱστορίαν καί νά μοῦ ὑποδείξη ἔστω καί μίαν περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἐπετέθη κατά τῆς Βουλγαρίας, ὑπονοῶν ὅτι θά εὕρη τουλάχιστον τέσσερα παραδείγματα περί τοῦ ἀντιθέτου. Ὁ κ. Ταραμπάνωφ δέν ἀπήντησεν ἀπ' εὐθείας εἰς τάς παρατηρήσεις μου, περιορισθείς νά ἐπαναλάβη ὅτι αἱ βάσεις πυραύλων ἀποτελοῦν ἀπειλήν κατά τῆς ἀσφαλείας τῆς Βουλγαρίας. Εἰς τό σημεῖον ἀκριβῶς αὐτό εἶπον εἰς τόν κ. Ταραμπάνωφ ὅτι τάς περί ἀναμίξεως τῆς Βουλγαρίας εἰς τά ἐσωτερικά μας διά τῆς μνείας τοῦ θέματος τῶν βάσεων πυραύλων παρατηρήσεις μου δέον νά ἑρμηνεύση καί ὡς ἐπίσημον διαμαρτυρίαν μου ἐξ ὀνόματος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διά τήν εἰς τήν διακοίνωσιν ὕπαρξιν τῆς περί ἧς πρόκειται φράσεως.

»Καίτοι ἡ ὅλη διατύπωσις τῆς περί βάσεων φράσεως ἐν τῇ διακοινώσει, δύναται νά εἴπη τις, εἶναι ἠπία, οὐχ ἧττον ὅμως ἐθεώρησα σκόπιμον νά ἐπιμείνω ἐπί τοῦ θέματος ἵνα δώσω εἰς τόν κ. ὑφυπουργόν ν' ἀντιληφθῆ ἐκ τῶν προτέρων τό μέτρον τῆς ἀντιδράσεώς μας εἰς τήν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Βουλγαρία θά ἤγετο εἰς τό νά προβῆ εἰς σχετικόν ἐπί τοῦ θέματος εἰδικόν διάβημα. Θεωρῶ πάντως καθῆκον μου νά τονίσω ὅτι ὁ τόνος τοῦ κ. Ταραμπάνωφ, κατά τήν διάρκειαν τῆς συνομιλίας, ἦτο φιλικώτατος.

»Ὡς πρός τάς ἐπανορθώσεις ὁ κ. Ταραμπάνωφ ἀπέφυγε νά εἰσέλθη εἰς τήν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, παρεπονέθη ὅμως διότι, κατ' αὐτόν, ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἡμετέρας διακοι-

νώσεως δίδει τήν ἐντύπωσιν, εἴς τινα ὅστις δέν ἔχει μελετήσει τό θέμα, ὅτι οὐδέποτε εἶχον διεξαχθῆ σχετικά μετά τῆς Βουλγαρίας συζητήσεις καί ὅτι ἡ Βουλγαρία οὐδέποτε εἶχεν ὑποβάλει σχετικάς προτάσεις. Εἰς τόν κ. ὑφυπουργόν εἶπον ὅτι εἰς τό θέμα τῶν ἐπανορθώσεων μία εἶναι ἡ βάσις συζητήσεων καί αὕτη εἶναι ἡ συνθήκη εἰρήνης Παρισίων καί ὅτι οἱ Βούλγαροι μέχρι σήμερον προσεπάθησαν ν' ἀποφύγουν τήν παραδοχήν τῆς ἁπλῆς ταύτης ἀληθείας.

»'Ως ἐτόνισα ὑμῖν ἀνωτέρω ἡ συζήτησις ἦτο σύντομος, διότι ὁ σκοπός δι' ὅν ἐκλήθην εἰς τό ὑπουργεῖον 'Εξωτερικῶν ἦτο ἵνα μοί ἐγχειρισθῆ ἡ διακοίνωσις, οὐχ ἧττον ὅμως ἐθεώρησα σκόπιμον νά τονίσω πρός τόν κ. ὑφυπουργόν τά ἀνωτέρω σημεῖα»[48].

'Η ἐπίσημη ἀντίδραση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περιέχεται στήν ἀκόλουθη διακοίνωση:

«Τό βασιλικόν ὑπουργεῖον τῶν 'Εξωτερικῶν ἔχει τήν τιμήν νά ὑποβάλη τάς προσρήσεις του εἰς τήν πρεσβείαν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καί ἀναφερόμενον εἰς τήν ὑπ' ἀριθ. 56116 ἀπό 20 Μαΐου 1959 διακοίνωσιν ἐπιδοθεῖσαν ὑπό τῆς βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως εἰς τήν ἐν Σόφιᾳ βασιλικήν πρεσβείαν τῆς 'Ελλάδος, νά ἀνακοινώση αὐτῇ τά κάτωθι:

»'Η βασιλική ἑλληνική Κυβέρνησις σήμερον, ὡς καί πᾶσαι αἱ ἑλληνικαί Κυβερνήσεις μεταπολεμικῶς ἀλλά καί προπολεμικῶς, καταβάλλει καί κατέβαλλεν συνεχεῖς προσπαθείας διά τήν διαμόρφωσιν εἰρηνικοῦ κλίματος εἰς τάς σχέσεις τῆς 'Ελλάδος μετά τῶν γειτόνων της. Πρός τοῦτο ἐκρίνετο ὑπ' αὐτῆς ἀλλά καί διότι τοῦτο ἀντεπεκρίνετο πρός δεσπόζον παρά τῇ δημοσίᾳ ἐν 'Ελλάδι γνώμῃ αἴσθημα, ὅτι ὁ διακανονισμός τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων τοῦ παρελθόντος καί ἰδίᾳ ἡ καταβολή τῶν ὀφειλομένων ὑπό τῆς Βουλγαρίας ἀποζημιώσεων θά συνέτεινε τά μέγιστα εἰς τήν ἐγκαθίδρυσιν σχέσεων καλῆς γειτονίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί θά ἐπέτρεπε τήν δημιουργίαν αἰσθήματος ἐμπιστοσύνης παρά τῷ ἑλληνικῷ λαῷ πρός τόν βόρειον αὐτοῦ γείτονα.

»'Ατυχῶς ἡ ἐπιθυμία αὕτη τῆς 'Ελλάδος δέν εὗρε ἀνταπόκρισιν ἐκ μέρους τῶν μεταπολεμικῶν βουλγαρικῶν Κυβερνήσεων. "Ηδη μετά τήν συνθηκολόγησιν τῆς Βουλγαρίας κατά Σεπτέμβριον 1944 καί ἐνῶ ἐνεμένετο ἡ ἔμπρακτος καί ἄμεσος πλέον ἀπάρνησις ἑνός ζοφεροῦ διά τήν 'Ελλάδα παρελθόντος, κατεβλήθη ἐκ μέρους τῆς μεταπολιτεύσεως ἐπίμονος προσπάθεια, ὅπως τά βουλγαρικά στρατεύματα παραμείνουν εἰς τά ἑλληνικά ἐδάφη, τά ὁποῖα εἶχαν προηγουμένως καταλάβει. Διά τήν στάσεώς της ταύτης καί ἡ μεταπολίτευσις ἐν Βουλγαρίᾳ ἀπεδείκνυεν ὅτι δέν εἶχεν ἀπεμπολήσει τάς ἐπεκτατικάς βλέψεις τῶν Κυβερνήσεων ἐκείνων τῶν ὁποίων τήν πολιτικήν δέν ἔπαυε νά καταδικάζη. 'Αλλά καί τά μετέπειτα γεγονότα δέν ἦλθον νά ἐνισχύσουν παρά τῇ ἑλληνικῇ κοινῇ γνώμῃ τήν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ φιλειρηνικαί διακηρύξεις τῆς Σόφιας συνοδεύοντο καί ὑπό ἀναλόγους ἐνεργείας. "Οντως, ἡ ἱστορία τῶν ἐτῶν 1946-1950, ἡ ὁποία πιστῶς καταχωρίζεται εἰς σειράν ἀποφάσεων τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προδίδει ὅτι αἱ μεταπολεμικαί βουλγαρικαί Κυβερνήσεις οὐδόλως ἠθέλησαν νά ἐγκαταλείψουν τήν δράσιν ἐκείνην διά τήν ὁποίαν, ὡς ἐν τῇ βουλγαρικῇ διακοινώσει ἀναφέρεται, εἶχον τιμωρηθῆ οἱ ὑπεύθυνοι Βούλγαροι πολιτικοί.

»'Αλλά, παρά τά πρόσφατα ταῦτα γεγονότα, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις αὐστηρῶς προσηλωμένη εἰς τήν φιλειρηνικήν της πολιτικήν ἐδέχετο τήν ἀποκατάστασιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τήν ἐπανασύνδεσιν τῶν σχέσεων ἐδέχετο ἡ 'Ελλάς παρά τό γεγονός ὅτι σοβαραί παραβιάσεις τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης Εἰρήνης εἶχον σημειωθῆ ἐκ μέρους τῆς Βουλγαρίας καί δή οὐ μόνον τῶν οἰκονομικῶν ὅρων, ἐπί τῆς πανηγυρικῶς διατυπωθείσης εἰς τήν κοινήν δήλωσιν τῆς 22 Μαΐου 1954 ὑποσχέσεως ρυθμίσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Βουλγαρίας, τῶν ἀπορρεουσῶν ἐκ τοῦ ἄρ. 21 τῆς συνθήκης, δηλαδή τῶν πολεμικῶν ἐπανορθώσεων.

»Δώδεκα ἔτη παρῆλθον ἀφ' ἧς ἡ μεταπολεμική Βουλγαρία ἀνέλαβε τήν ὑποχρέωσιν μερικῆς ἔστω ἀποζημιώσεως τῶν καταστροφῶν πού ἐπηνέχθησαν εἰς τήν 'Ελλάδα χωρίς νά ἐκτελέση καθ' οἱονδήποτε τρόπον ταύτην. 'Από πενταετίας διεξάγονται συνομιλίαι διά τήν προώθησιν ἑνός τόσον σοβαροῦ διά τήν 'Ελλάδα ζητήματος χωρίς νά ἐκδηλωθῆ ἐκ βουλγαρικῆς πλευρᾶς πραγματική ἐπιθυμία ἐπιλύσεώς του. Δέον νά τονισθῆ ἐδῶ ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις προέβη εἰς σειράν ὑποχωρήσεων ἐπί τοῦ θέματος τούτου. Συμφώνως πρός τούς ὅρους τῆς συνθήκης, ἡ Βουλγαρία ἔδει νά καταβάλη ποσόν 45.000.000 δολλαρίων εἰς ἐμπορεύματα ἀξίας 1946 εἰς 8 ἐτησίας δόσεις, ἀρχομένας, ὡς εἰκός, ἀπό τῆς κυρώσεως τῆς συνθήκης. 'Αντ' αὐτοῦ ἐδέχετο ἡ 'Ελλάς τήν καταβολήν προκαταβολῆς καί τήν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων διά τόν διακανονισμόν ὅλων τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων οἰκονομικῆς φύσεως. 'Αλλά φαίνεται ὅτι καί ἡ ἀνωτέρω "κατ' ἀρχήν συμφωνία" δέν εὗρε ἀνταπόκρισιν παρά τῇ βουλγαρικῇ Κυβερνήσει, διότι παρῆλθον ἔκτοτε τρία ἔτη καί οὐδεμία ἐσημειώθη πρόοδος, παρά τό γεγονός ὅτι κατά τάς ἀρχάς τοῦ παρελθόντος ἔτους προετάθη ὑπό τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως αἱ δύο Κυβερνήσεις συμφωνήσουν ἐπί τοῦ καταβλητέου ποσοῦ ὑπό τύπον προκαταβολῆς.

»'Η ἀναδρομή εἰς τό παρελθόν βεβαίως δέν γίνεται, ὡς ἀβασανίστως κατηγορεῖται ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, πρός ὑποδαύλισιν αἰσθημάτων μίσους πρός τήν Βουλγαρίαν. Εἶναι ὅμως ἐκπληκτικόν ὅτι ἐνῶ ἐκ μέρους τῆς 'Ελλάδος τόσαι ἐγένοντο ἤδη ὑποχωρήσεις πρός ἐξεύρεσιν τρόπου ἐπιλύσεως τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων, ἡ ὕπαρξις τῶν ὁποίων συνεχῶς ἀναβιοῖ παρά τῇ ἑλληνικῇ κοινῇ γνώμῃ τό παρελθόν τοῦτο, συστηματικῶς ἐκ μέρους τῆς βουλγαρικῆς πλευρᾶς προβάλλεται κωλυσιεργία καί παραμένει τό θέμα ἀνοικτόν πρός μεγίστην ζημίαν τῆς ἐξελίξεως τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν πρός τήν πλήρη ὁμαλοποίησίν των»[49].

Σέ νέα, τέλος, διακοίνωσή της, στίς 9 'Ιουνίου, ἡ βουλγαρική Κυβέρνηση θά διαμαρτυρηθεῖ γιά τήν πρόθεση, πού ἡ ἴδια ἀπέδιδε στήν 'Ελλάδα, νά δεχτεῖ ἀμερικανικούς πυραύλους μέσου βεληνεκοῦς, θά ἐπιμείνει στήν ἔναρξη διμερῶν διαπραγματεύσεων σχετικά μέ τίς «οἰκονομικές διαφορές» τῶν δύο χωρῶν (καί ὄχι τίς βουλγαρικές ὑποχρεώσεις βάσει τῆς συνθήκης τοῦ 1947) καί θά ὑπογραμμίσει τήν

ὑποστήριξή της στή ρουμανική πρόταση —πού εἶχε διατυπωθεῖ τρεῖς ἡμέρες ἐνωρίτερα— γιά τή θεσμοθέτηση ἀπύραυλης ζώνης στά Βαλκάνια.

14 ΜΑΪΟΥ - 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ἐκδηλώνεται ἔντονη πίεση πρός τήν Ἑλλάδα, ἀπό τήν πλευρά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ὁ Σοβιετικός ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, Ν. Φιριούμιν, καλεῖ στίς 14 Μαΐου τόν Ἕλληνα πρέσβη στή Μόσχα, Δ. Παππᾶ, καί τοῦ ἐπιδίδει τό ἀκόλουθο ὑπόμνημα μέ τίς ἀπόψεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως γιά τό θέμα τῆς ἐγκαταστάσεως βάσεων πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στήν Ἑλλάδα:

«Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἀποδίδει σοβαράν σημασίαν εἰς τά γεγονότα τά μαρτυροῦντα ὅτι ἐνισχύθη ὁ κίνδυνος τῆς δημιουργίας ἐπί τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος ἀμερικανικῶν βάσεων ἀτομικῶν καί τηλεκατευθυνομένων βλημάτων.

»Ὅπως τυγχάνει γνωστόν, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς λαμβάνουν τελευταίως μέτρα πρός τόν σκοπόν ὅπως προωθήσουν τόν πυρηνικόν καί πυραυλικόν ἐξοπλισμόν τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς βορειοατλαντικῆς ὀργανώσεως καί ὅπως ἐξωθήσουν τήν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων ἐγκαταστάσεως τῶν ἰδίων ἀτομικῶν βάσεων ἐπί τῶν ἐδαφῶν τῶν Κρατῶν τούτων. Ἐπίσημοι Ἀμερικανοί ἐκπρόσωποι δέν ἀποκρύπτουν τό γεγονός ὅτι οἱ ἰθύνοντες κύκλοι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἤρξαντο ἤδη τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀπό μακροῦ κυοφορουμένων παρ' αὐτοῖς ἐπιθετικῶν προθέσεων περί μετατροπῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους εἰς ἴδιον ἀτομικόν στρατόπεδον. Κατά δήλωσιν τοῦ Ἀμερικανοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης Μάκ Ἔλροϋ, γενομένην τήν 22αν Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., ὁ ἀνώτατος διοικητής τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ στρατηγός Νόρσταντ διεξάγει διαπραγματεύσεις μετ' ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος περί ἱδρύσεως ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Τοῦτο κατ' οὐσίαν ἐπεβεβαιώθη ὑπό τοῦ ἀνωτάτου διοικητοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ εἰς τήν νότιον ζώνην τῆς Εὐρώπης ἀντιναυάρχου Μπράουν.

»Πληροφορίαι τοῦ τύπου τῆς Δύσεως ὡς καί δηλώσεις ὡρισμένων μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως παρέχουν δυστυχῶς πάσαν βάσιν ὥστε νά θεωρῆται ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος προτίθεται νά συμβάλη εἰς τήν ταχυτέραν ἐφαρμογήν τῶν ἐν λόγῳ ἐπικινδύνων διά τάς τύχας τῆς χώρας σχεδίων. Ἡ ἑλληνική ἐφημερίς "Καθημερινή" ἔγραψεν ἀπροκαλύπτως ὅτι ἡ πρόσφατος μετάβασις εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Κανελλοπούλου συνεδέετο ἀμέσως πρός τό θέμα τῆς προσαρμογῆς τῆς πολεμικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἑλλάδος πρός τάς ἀνάγκας τοῦ "ἠλεκτρονικοῦ πολέμου". Ἀναφερόμενος εἰς τά σχέδια τῆς ἐγκαταστάσεως ἐν Ἑλλάδι ἀμερικανικῶν πυραυλικῶν καί ἀτομικῶν βάσεων, ὁ Ἕλλην ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Ἀβέρωφ δέν ἠρνήθη κατά τήν 22αν Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. ὅτι τό ζήτημα τοῦτο "...θέλει πιθανῶς τεθῆ". Δέν εἶναι ἐπίσης τυχαῖον ὅτι ὑπό τήν πίεσιν τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων τῆς χώρας τό ζήτημα τῶν βάσεων ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον εἰδικῆς συζητήσεως εἰς τό ἑλληνικόν κοινοβούλιον.

»Ὁ κίνδυνος τῆς δημιουργίας ἐν Ἑλλάδι ἀμερικανικῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ὑφίσταται κατά τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον διά τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς στρατιωτικῆς συμφωνίας τῆς 12ης Ὀκτωβρίου 1953 παρεσχέθη εἰς τάς ἐνόπλους δυνάμεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τό δικαίωμα ὅπως διατηροῦν ἐν Ἑλλάδι ἴδια στρατεύματα καί ἱδρύουν στρατιωτικάς βάσεις. Τήν ὕπαρξιν τῆς τοιαύτης συμφωνίας δύναται νά ἐκμεταλλευθῆ ἡ ἀμερικανική στρατιωτική διοίκησις διά νά τοποθετήση ἀτομικά ὅπλα ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

»Δέν παρέλκει νά σημειωθῆ ὅτι ἐν ἀνταποκρίσει πρός τήν εἰρημένην συμφωνίαν ἐπιτελεῖται ἐν Ἑλλάδι ἐνεργῶς ἡ στρατιωτική συγκρότησις, αἱ ἔνοπλαι δυνάμεις τῆς χώρας, διατελοῦσαι ὑπό τήν καθοδήγησην τῶν Ἀμερικανῶν στρατηγῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἐφοδιάζονται μέ ὅπλα νεωτάτου τύπου, ἐν οἷς καί μέ κατευθυνόμενα βλήματα. Ἐάν κρίνη τις ἀπό δήλωσιν τοῦ βοηθοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Ἴρβιν, γενομένην κατ' Ἀπρίλιον ἐ.ἔ., ἡ Ἑλλάς θά λάβη εἰς λίαν προσεχές μέλλον ἀμερικανικούς πυραύλους, οἱ ὁποῖοι θά τελοῦν ὑπό τόν ἔλεγχον τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις θεωρεῖ συναφῶς καθῆκον αὐτῆς νά ὑπομνήση ὅτι ἐν καιρῷ δίς ἐφείλκυσε τήν προσοχήν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῆς εὐθύνης ἥν ἐπωμίσθη αὕτη ὑπογράψασα τήν μνημονευθεῖσαν συμφωνίαν, τείνουσαν νά ἐνισχύση τήν διεθνῆ ἔντασιν. Ἤδη, ὁπότε ὑπό τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐτέθη εἰς τήν ἡμερησίαν διάταξιν τό θέμα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν σχεδίων περί ἱδρύσεως ἐν Ἑλλάδι ἰδίων ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων, ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἀναγκάζεται καί αὖθις νά ἐπιστήση τήν προσοχήν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῆς ὅλης σοβαρότητος τῶν συνεπειῶν, ἅς ἐγκυμονοῦν τοιαῦται ἐνέργειαι ὡς πρός τό ἔργον τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας τῶν λαῶν.

»Δέν δύναται νά ὑπάρξη ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐγκατάστασις ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους θά προεκάλει ἀπότομον χειροτέρευσιν τῆς καταστάσεως εἰς τά Βαλκάνια καί εἰς τήν Νότιον Εὐρώπην, διά τήν ὁποίαν δέν ἔχουν συμφέρον οὔτε ὁ ἑλληνικός λαός οὔτε καί οἱ λαοί τῶν γειτόνων χωρῶν.

»Ἡ ἀπασχόλησις τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως μέ τά σχέδια ἱδρύσεως ἐπί τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος ἀμερικανικῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ὑπαγορεύεται μόνον ἀπό τήν ἐπιδίωξιν τῆς ἀναστολῆς τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως, ὡς καί ἀπό τήν ἐπιθυμίαν ὄχι μόνον τῆς διατηρήσεως ἀλλά καί τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν φιλικῶν δεσμῶν μεταξύ τοῦ σοβιετικοῦ καί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δέν πρέπει ἐπίσης νά μή λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Ἑλλάς, συνδεομένη διά τῆς σχέσεως μέλους πρός τόν βορειοατλαντικόν συνασπισμόν καί διά τῶν ἐκ τῆς τοιαύτης σχέσεως ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων δύναται παρά τήν θέλησιν καί ἐπιθυμίαν της νά παρασυρθῆ εἰς πολεμικάς περιπετείας, προκληθησομένας ὑπό τῶν ἐμπνευστῶν τῆς εἰρημένης ὁμάδος. Ἡ ἐγκατάστασις ἀμερικανικῶν βάσεων εἰς τήν Ἑλλάδα σημαίνει συγχρόνως ὅτι αἱ τύχαι της θά παρεδίδοντο εἰς τάς χεῖρας ἐκείνων οἱ ὁποῖοι διαθέτουν τά ἀτομικά ὅπλα καί οἱ ὁποῖοι, παρά τήν θέλησιν

τοῦ εἰρηνοφίλου ἑλληνικοῦ λαοῦ, θά ἠδύναντο νά ἐπωφεληθοῦν τῶν ἐν λόγῳ ὅπλων χάριν τῶν συμφερόντων μακρυνῆς, πέραν τοῦ ὠκεανοῦ δυνάμεως. Εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν ἡ Ἑλλάς κατά τήν ἀνταπόδοσιν τῶν ἀτομικῶν πλημμάτων θέλει περιέλθει εἰς τεράστιον κίνδυνον, καθ' ὅσον ὅλος ὁ πληθυσμός αὐτῆς καί ὁ ὑλικός καί πνευματικός πλοῦτος αὐτῆς εὑρίσκονται συγκεντρωμένοι εἰς σχετικῶς ὄχι μεγάλην ἔκτασιν.

»Προκαλεῖ ἐπίσης τήν προσοχήν καί τό γεγονός ὅτι ἡ προετοιμασία διά τήν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων τοῦ ἀτομικοῦ ἐξοπλισμοῦ Κρατῶν τινων μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ καί τῆς ἐγκαταστάσεως ἐπί τοῦ ἐδάφους τῶν ἐν λόγῳ Κρατῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων, συντελεῖται εἰς στιγμήν ἀκριβῶς κατά τήν ὁποίαν εἰς τάς διεθνεῖς σχέσεις ἐσημειώθη κάποια ὕφεσις καί ἐπετεύχθη συνεννόησις διά τήν σύγκλησιν συνδιασκέψεως τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν καί διά μίαν συνάντησιν ἐπί ὑψηλοῦ ἐπιπέδου πρός ρύθμισιν τῶν ὡριμασάντων διεθνῶν προβλημάτων. Προφανῶς ὄπισθεν τῶν ἐξωθουμένων μέτρων ἀτομικοῦ καί πυραυλικοῦ ἐξοπλισμοῦ ὑποκρύπτεται ἡ τάσις Κρατῶν τινων νά θέσουν τούς μέλλοντας νά μετάσχουν τῆς συνδιασκέψεως ἐνώπιον τετελεσμένων γεγονότων καί νά περιορίσουν εἰς τό ἐλάχιστον τήν δυνατότητα ἐπιτεύξεως συμφωνίας, ματαιοῦντα τήν προσπάθειαν τήν κατευθυνομένην πρός τήν κατάπαυσιν τοῦ "ψυχροῦ πολέμου" καί τήν μείωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως.

»Τινές ἐν Ἑλλάδι πειρῶνται νά δικαιολογήσουν τήν ἐγκατάστασιν ἐπί τοῦ ἐδάφους της ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐπικαλούμενοι τήν ἀνάγκην τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἀσφαλείας καί τῆς ἀμύνης τῆς χώρας ἔναντι τοῦ δῆθεν "ἐκ Βορρᾶ κινδύνου". Τοιαύτη ἐπιχειρηματολογία δέν εἶναι νέα, τυγχάνει καλῶς γνωστή. Ὁ σκοπός εἰς ὅν ἀποβλέπει εἶναι νά δικαιολογήση εἰς τά ὅμματα τῶν λαῶν τήν ἐνίσχυσιν τοῦ "ψυχροῦ πολέμου", νά περιαγάγη τόν ἑλληνικόν λαόν εἰς πλάνην καί νά ἐξουδετερώση τήν ἀντίστασίν του εἰς τά σχέδια τῆς μετατροπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀμερικανικόν ἀτομικόν προγεφύρωμα. Ὅπως τυγχάνει γνωστόν, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις δέν ἔχει στρατιωτικάς βάσεις εἰς τά ἐδάφη ἄλλων Κρατῶν, καθ' ὅσον δέν τρέφει καί ἐπιθετικάς προθέσεις σύν ἄλλοις καί κατά τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ Σοβιετική Ἕνωσις θεωρεῖ ὅτι ἡ βαλκανική χερσόνησος δύναται καί πρέπει νά καταστῆ πραγματική ζώνη εἰρήνης, ζώνη φιλικῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν, καθ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῶν τούτων τῶν βαλκανικῶν λαῶν καί ἐν τῷ συμφέροντι τῆς σταθεροποιήσεως τῆς εἰρήνης εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον. Ἀπό τῆς πλευρᾶς της ἡ Σοβιετική Ἕνωσις εἶναι ἕτοιμη νά παράσχη τήν ἀπό πάσης πλευρᾶς συμβολήν της εἰς τήν εὐγενῆ αὐτήν ὑπόθεσιν.

»Οἱ σοβιετικοί πολῖται δέν ἀμφιβάλλουν διά τά φιλειρηνικά αἰσθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀντιδρᾶ ἀποφασιστικῶς κατά τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τό ἔδαφός του ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων, δικαίως ἀναλογιζόμενος ἐν προκειμένῳ τήν ἄμεσον ἀπειλήν κατά τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας του. Μεταξύ τῶν χωρῶν ἡμῶν δέν ὑπῆρχον καί δέν ὑπάρχουν τοιαῦτα ἄλυτα ἤ ἐπίμαχα ζητήματα, τά ὁποῖα καθ' ἑαυτά θά ἠδύναντο νά ἀποτελέσουν ἀφορμήν διά τήν χειροτέρευσιν τῶν ὑφισταμένων σχέσεων. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐπανειλημμένως ἐξεδήλωσε τήν προθυμίαν της ν' ἀναπτύξη καί νά ἐνισχύση τάς φιλικάς σχέσεις μεταξύ τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῆς βάσεως τῆς ἰσοτιμίας καί τῆς μή ἀναμίξεως εἰς τάς ἐσωτερικάς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, καί ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος θά ἐξεδηλοῦτο πρός τοῦτο προσπάθεια καί ἀγαθή θέλησις. Οὐχ' ἧττον ὅμως παρέχεται ἀφορμή διαπιστώσεως ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι αὐται κατά τό παρόν δέν εὑρίσκουν τήν πρέπουσαν κατανόησιν ἀπό μέρους τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις θεωρεῖ ἀπαραίτητον ὅπως δηλώση μετά πάσης σαφηνείας ὅτι ἡ συμφωνία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρός ἐγκατάστασιν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐπί τοῦ ἐδάφους της θά ἐκτιμηθῆ ὡς ἐχθρική πράξις ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, ἥτις ἐν ἀποτελέσματι θά ἐπιφέρη σοβαράν ζημίαν εἰς τάς σοβιετοελληνικάς σχέσεις.

»Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἐκφράζει τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά ἀποδώση τήν δέουσαν προσοχήν εἰς τάς ἐκτιθεμένας εἰς τό παρόν μνημόνιον σκέψεις, θά ἐπιδείξη διορατικότητα καί κρατικήν σοφίαν καί ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη καιρός δέν θά ὑπερβῆ τό ὅριον ἐκεῖνο μετά τό ὁποῖον ἄρχεται ἡ ἄμεσος συνδρομή πρός ὡρισμένους κύκλους τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τήν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιθετικῶν των σχεδίων»[50].

Ἡ σοβιετική διακοίνωση ἀναφερόταν σέ ἕνα θέμα τῆς ἐπικαιρότητας, ἑλληνικῆς καί διεθνοῦς. Δέν ἦταν ὅμως τυχαῖο ὅτι ἐπιδόθηκε ἀμέσως μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπιτυχοῦς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Ἄγκυρα. Πράγματι, ἡ ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ ἐκμηδένιζε τό σημαντικότερο σημεῖο τριβῆς στίς σχέσεις τῆς Ἀθήνας μέ τούς δυτικούς της συμμάχους, τό ὁποῖο εἶχε προσπαθήσει κατά τά τελευταῖα χρόνια νά ἐκμεταλλευθεῖ ἡ Σοβιετική Ἕνωση, μέ «ἐπιθέσεις φιλίας» ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐπιτυχία, ἐξάλλου, τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στήν Τουρκία, ἔτεινε νά ἀνασυστήσει τόν ἑλληνοτουρκικό ἄξονα πού παρεμβαλλόταν μεταξύ τῆς Μόσχας καί τῶν εὐαίσθητων περιοχῶν στό νότο. Ἀκριβῶς αὐτή ἡ διάσταση τῆς σοβιετικῆς ἐνέργειας ἐπέβαλε στήν ἑλληνική Κυβέρνηση νά δείξει ἰδιαίτερη προσοχή στό χειρισμό τοῦ θέματος.

Ἡ σοβιετική πολιτική τῶν πιέσεων πρός τήν Ἑλλάδα θά ἐνταθεῖ τίς ἀμέσως ἑπόμενες ἡμέρες, κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ σοβιετικοῦ ἡγέτη, Ν. Χρουστσώφ, στή γειτονική Ἀλβανία. Μιλώντας, στίς 26 Μαΐου στά Τίρανα, ὁ Χρουστσώφ θα πεῖ τά ἑξῆς:

«Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἐπέσυρε τήν προσοχήν τῶν Κυβερνήσεων Ἑλλάδος καί Ἰταλίας εἰς τό γεγονός ὅτι ἡ πολιτική των συνεπάγεται σοβαράς συνεπείας καί ἀπειλεῖ τήν ἀσφάλειαν τῶν λαῶν. Προτείνομεν ὅπως ἡ Βαλκανική Χερσόνησος καταστῆ χερσόνησος εἰρήνης, ὅπως θά ἦτο ἐπωφελές καί διά τούς Ἕλληνας καί διά τούς Ἰταλούς, ὡς ἄλλωστε καί δι' ὅλους τούς λαούς τῆς Βαλκανικῆς καί τῆς Μεσογείου.

»Τό ἴδιον δύναται νά λεχθῆ διά τήν Ἑλλάδα. Οἱ Ἕλ-

ληνες εἶναι σπουδαῖος λαός. Οἱ σοβιετικοί λαοί ἐπιθυμοῦν νά εἶναι φίλοι των. Κάποτε οἱ Ρῶσοι ἔχυσαν τό αἷμα των διά νά ἀπελευθερώσουν τήν Ἑλλάδα ἀπό τόν τουρκικόν ζυγόν. Σήμερον ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νά παράσχη τό ἔδαφός της διά ἀμερικανικάς βάσεις πυραύλων. Ἐναντίον τῶν βάσεων αὐτῶν θά ἀναγκασθῶμεν νά ἔχωμεν τάς ἰδικάς μας. Ποῖος θά ὑποφέρη ἀπό αὐτό; Ἐν πρώτοις ὁ ἑλληνικός πληθυσμός.

»Τά γεγονότα δεικνύουν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν ἀντιλαμβάνεται ὅτι θά ἦτο πρός τό συμφέρον τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ λαοῦ της, ὡς ἐπίσης καί πρός τό συμφέρον τῆς εἰρήνης, νά μή ἐπιτρέψη τήν ἐγκατάστασιν ξένων βάσεων πυραύλων ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἐάν ὅμως ὁ διάβολος, κατά τό δή λεγόμενον, ἐμβάλλη τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν εἰς πειρασμόν καί λάβη αὕτη τήν ἄφρονα ἀπόφασιν νά ἐπιτρέψη εἰς τούς Ἀμερικανούς νά ἔχουν πυραυλικάς βάσεις ἐπί τοῦ ἐδάφους της, θά μᾶς ἀναγκάση νά σωρεύσωμεν δυνάμεις διά τά δέοντα ἀντίποινα. Ποῦ θά ἐγκατασταθοῦν αἱ βάσεις μας —ἐδῶ εἰς τήν Ἀλβανίαν ἤ εἰς τήν Βουλγαρίαν ἤ εἰς ἄλλην τινα χώραν πρός ἐξουδετέρωσιν διά πυραύλων τῶν πυραυλικῶν βάσεων τῆς Ἑλλάδος— εἶναι κάτι τό ὁποῖον θά ἐξετάσωμεν καί θά συμφωνήσωμεν μεταξύ μας. Ἀλλά τό ζήτημα δέν ἔγκειται ἐκεῖ. Σήμερον ἔχομεν πυραύλους, τούς ὁποίους δυνάμεθα νά ἐκτοξεύσωμεν μέ μαθηματικήν ἀκρίβειαν καί εἰς ἀπόστασιν ὄχι ἑκατοντάδων ἀλλά χιλιάδων χιλιομέτρων. Διά χώρους ἐγκαταστάσεως τοιούτων βάσεων ἔχομεν εὐρεῖαν ἐπιλογήν.

»Εἴπομεν καί ἐξακολουθοῦμεν νά λέγωμεν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις καί ὅλαι αἱ σοσιαλιστικαί χῶραι ἐπιθυμοῦν νά διατηρήσουν τήν παγκόσμιαν εἰρήνην. Τό λογικόν θά ἦτο συνεπῶς ὄχι νά ἐγκατασταθοῦν πυραυλικαί βάσεις πέριξ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν ἀλλά νά καταργηθοῦν αἱ βάσεις αὐταί. Τοῦτο θά συνέτεινεν εἰς τήν σταθεροποίησιν τῆς εἰρήνης. Ἐάν ὅμως ἡ ἰταλική καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐγκαταστήσουν ἀμερικανικάς βάσεις πυραύλων εἰς τάς χώρας των, αἱ χῶραι αὐταί θά ἑλκύσουν τούς πυραύλους μας ὡς μαγνῆται».

Καί ὁ Σοβιετικός ἡγέτης θά ἐντείνει ἀπό τήν Κορυτσά τήν πολεμική του κατά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως:

«Σύντροφοι, εἴμεθα εἰς τήν ἀξιοσημείωτον πόλιν σας σήμερον. Λέγεται ὅτι δύνασθε νά ἰδῆτε ἀπό τά βουνά σας τούς γείτονάς σας τούς Ἕλληνας. Οὐδέποτε ἐπολεμήσαμεν κατά τῶν Ἑλλήνων ἀλλ' ὑπήρξαμεν φίλοι των. Ὁ ἑλληνικός λαός εἶναι καλός λαός, ὅπως ὅλοι οἱ λαοί. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τό ἰδικόν της σύστημα, καί σεῖς τό ἰδικόν σας, ἀλλά τό γεγονός αὐτό δέν θά ἔπρεπε νά διαταράττη τάς σχέσεις καλῆς γειτονίας μεταξύ σας.

»Οἱ λαοί ὅλων τῶν χωρῶν ἀποφασίζουν οἱ ἴδιοι ποῖον σύστημα ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν. Ἐπιθυμοῦμεν μόνον ἕνα πρᾶγμα, ἤτοι ἡ Ἑλλάς νά εἶναι φιλειρηνική χώρα, νά μήν ἐπιτρέψη εἰς τούς ἰμπεριαλιστάς νά ἐγκαταστήσουν βάσεις πυραύλων ἐπί τοῦ ἐδάφους της, νά μήν ἀπειλήση ἡμᾶς ἤ τούς φίλους μας Ἀλβανούς. Ἐάν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις διέπραττε τοιοῦτο σφάλμα, τοῦτο δύναται νά ἔχη σοβαράς συνεπείας καί δι' αὐτήν καί διά τόν ἑλληνικόν λαόν. Αἱ Κυβερνήσεις δέν εἶναι αἰώνιαι, ἀλλά φεύγουν καί ἄλλαι ἔρχονται. Ἀλλά διά τήν κακήν πολιτικήν Κυβερνήσεως τινος συχνά οἱ λαοί πληρώνουν μέ το αἷμα των. Θά ἐπιθυμούσαμεν ἅπαξ ἔτι νά προειδοποιήσωμεν τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ὅτι δέν θά ἔπρεπε νά χάση τήν ψυχραιμίαν της καί νά ἐπιτρέψη τήν ἐγκατάστασιν βάσεων πυραύλων ἐπί τοῦ ἐδάφους της. Ἐάν παρ' ὅλα ταῦτα τοιαῦται βάσεις ἐγκατασταθοῦν ἐν Ἑλλάδι, προφανῶς θά ἀχθῶμεν εἰς τήν σύναψιν συμφωνίας μέ τή ἀλβανικήν Κυβέρνησιν διά νά ἐκλέξωμεν καταλλήλους τοποθεσίας εἰς τά ὄρη σας καί νά ἐγκαταστήσωμεν πυραύλους. Διά τήν ἐγκατάστασιν πυραύλων δέν ἀπαιτεῖται πολύς χῶρος.

»Οἱ λαοί ἐπιθυμοῦν ὅπως ἀτομικά ὅπλα καί πύραυλοι μή ἐγκατασταθοῦν οὔτε εἰς τήν Βαλκανικήν Χερσόνησον οὔτε εἰς τήν Ἰταλίαν οὔτε ἀλλαχοῦ. Προέβημεν εἰς προτάσεις ἐπί τῶν θεμάτων τούτων καί θά προσπαθήσωμεν νά τά ρυθμίσωμεν. Νομίζω ὅτι αἱ προτάσεις αὐταί εὑρίσκουν ἀπήχησιν μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τοῦ ἰταλικοῦ. Κατά τήν γνώμην μου αἱ προτάσεις μας ὑποστηρίζονται ὑπό τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῶν λαῶν ἄλλων χωρῶν, ὄχι μόνον τῆς Ρουμανίας καί τῆς Βουλγαρίας, οἱ ὁποῖοι εἶναι φίλοι καί σύμμαχοί μας. Ἡ ἐγκατάστασις ἀποατομικοποιημένης ζώνης εἰς τά Βαλκάνια καί τόν μεσογειακόν χῶρον θά ἐπετέλει μέγα βῆμα πρός τήν σταθεροποίησιν τῆς εἰρήνης ἐν Εὐρώπῃ καί εἰς ὅλον τόν κόσμον.

»Ἑλληνικοί ἰθύνοντες κύκλοι, ἀκολουθοῦντες τό παράδειγμα τῶν Ἰταλῶν συμμάχων των, δέν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νά σταθμίσουν νηφαλίως καί ψυχραίμως τήν σοβιετική πρότασιν. Ἐμφανῶς ἀπό κοινήν κατεύθυνσιν εὑρισκόμεναι αἱ ἑλληνικαί καί ἰταλικαί ἐφημερίδες ἤρχισαν κρούουσαι τύμπανα περί τοῦ ψυχροῦ πολέμου μεταφερομένου εἰς τάς ἀκτάς τῆς Μεσογείου.

»Αἱ ἰταλικαί καί ἑλληνικαί ἐφημερίδες μετά τοῦ τύπου τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ ἐσήμαναν συναγερμόν περί τῶν "ἀπειλῶν καί ἐκφοβισμῶν" ἐν τῇ προσπαθείᾳ νά καταπνίξουν τήν φωνήν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἡ ὁποία ἐπικαλεῖται τήν λογικήν καί τήν συνεργασίαν ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης. Ἡ φωνή ὅμως αὕτη εἶναι τόσον δυνατή ὥστε ἀσφαλῶς θά φθάση τούς λαούς τῶν μεσογειακῶν καί βαλκανικῶν χωρῶν καί θά εὕρη παρ' αὐτοῖς θερμήν ἀπήχησιν».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ ἀπάντηση τῶν αἰτιάσεων τοῦ Ν. Χρουστσώφ, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ὁ κ. Χρουστσώφ εὑρίσκεται ἐπί κεφαλῆς πολύ μεγάλης καί ἰσχυρᾶς χώρας μέ τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς —παρά τά φοβερά γεγονότα τῶν ἐτῶν 1946-49, τά ὁποῖα ἔθεσαν ἐν κινδύνῳ τήν ἐθνικήν μας ἀνεξαρτησίαν— εἰλικρινῶς ἐπιθυμεῖ νά ἀναπτύξη καλάς σχέσεις. Ἡ τακτική ὅμως τήν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καί οἱ λόγοι τούς ὁποίους ἐκφωνεῖ εἰς πόλεις ἐπί τῶν συνόρων μας, οὐδόλως ἐνθαρρύνουν τάς προθέσεις μας αὐτάς. Ἀπό τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶς, χωρίς νά ἀγνοοῦμεν, χωρίς νά προκαλοῦμεν, καί ἐπιβεβαιοῦντες τάς καλάς μας διαθέσεις, εἶναι ἀνάγκη νά διακηρύξωμεν ὅτι ἐκδηλώσεις, ὡς αἱ πρόσφατοι τοιαῦται τῶν Τιράνων καί τῆς Κορυτσᾶς, αἵτινες

προφανῶς ἀποβλέπουν εἰς τόν ἐκφοβισμόν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, δέν πρόκειται νά διαταράξουν τήν ψυχραιμίαν μας. Ὑπό οἱασδήποτε συνθήκας, ὅπως συνέβη καί εἰς τό παρελθόν, ἡ νόμιμος καί ὑπεύθυνος πολιτική ἡγεσία τῆς Ἑλλάδος θά πράξη εἰς κάθε περίπτωσιν ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ ἀξιοπρέπεια καί τό συμφέρον τῆς μικρᾶς μέν, ἀλλά ἀνεξαρτήτου καί κυριάρχου χώρας μας».

Οἱ δηλώσεις Χρουστσώφ θά προκαλέσουν τήν ἀντίδραση καί τῶν ΗΠΑ. Πράγματι, στίς 29 Μαΐου, τό ἀμερικανικό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν θά δώσει στή δημοσιότητα τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς Ἀλβανίαν, ὁ Ρῶσος πρωθυπουργός κ. Χρουστσώφ συνέχισε τήν σοβιετικήν προπαγανδιστικήν ἐκστρατείαν ἀπειλῶν ἐναντίον ἐλευθέρων ἐθνῶν, μέ ἰδιαιτέραν μνείαν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἰταλίας. Ἐπί πλέον οὗτος ἐζήτησε τήν ἀποχώρησιν τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ ΝΑΤΟ καί διετύπωσεν ἀπειλάς ἐναντίον τῆς Ἰταλίας διά τήν ἀπόφασιν αὐτῆς ὅπως προσαρμόση τήν ἄμυνάν της πρός τάς συγχρόνους ἀνάγκας.

»Ὁ κ. Χρουστσώφ ἐδήλωσεν ἀναφορικῶς μέ τήν Ἑλλάδα ὅτι ὁ λαός ἑκάστης χώρας "θά ἔδει νά ἀποφασίση μόνος περί τοῦ συστήματος διακυβερνήσεως, τό ὁποῖον ἐπιθυμεῖ νά ἔχη".

»Ὁ κ. Χρουστσώφ θά ἔδει νά ἀναγνωρίση ὅτι τό δικαίωμα αὐτό προεκτείνεται εἰς τό δικαίωμα τῶν ἁπανταχοῦ ἐλευθέρων λαῶν ὅπως ἀποφασίζουν οὗτοι μόνοι περί τῆς φύσεως τῆς ἀμύνης των, ἐντός ἀτμοσφαίρας ἀπηλλαγμένης ἀπό τό εἶδος τῶν ἀπειλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκτοξεύονται ἤδη δίκην βροχῆς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἰταλίας ἐκ μέρους τοῦ εὑρισκομένου ἐν Ἀλβανίᾳ κ. Χρουστσώφ καί ἐναντίον τῆς Περσίας ἐκ μέρους τῆς σοβιετικῆς προπαγάνδας.

»Ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔγκειται εἰς τήν παροχήν σταθερᾶς ὑποστηρίξεως εἰς τά ἐλεύθερα αὐτά ἔθνη. Ἡ ἀμερικανική Κυβέρνησις θεωρεῖ οἱανδήποτε ἀπειλήν, ἐκτοξευομένην ἐναντίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, ὡς θέμα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

»Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔχει τονίσει ἐπανειλημμένως —καί πλέον προσφάτως τήν 25ην Μαΐου— ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως χρησιμοποίησις ἀπειλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκτοξεύονται σκοπίμως, διά νά προκαλέσουν αὔξησιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως, οὐδόλως δύναται νά βελτιώση τάς ἐλπίδας διεξαγωγῆς ἐπιτυχῶν διαπραγματεύσεων, ἐπί οἱουδήποτε ἐπιπέδου. Ἡ ἀμερικανική Κυβέρνησις ἐκφράζει τήν λύπην της, διότι, καθ' ὅν χρόνον αἱ Κυβερνήσεις Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Ἡνωμένου Βασιλείου καί Γαλλίας διεξάγουν διαπραγματεύσεις μετά τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως εἰς τήν Γενεύην, αὕτη ἐντείνει τήν προπαγανδιστικήν ἐκστρατείαν ἐκτοξεύσεως ἀπειλῶν ἐναντίον ἐθνῶν, τά ὁποῖα, διά τῆς ἐλευθέρας αὐτῶν ἀποφάσεως, λαμβάνουν τά ἐνδεδειγμένα μέτρα διά τήν προστασίαν τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητός των».

Ὁ Σοβιετικός ἡγέτης, ὡστόσο, δέν θά ἀναστείλει τήν πολιτική τῶν πιέσεων πρός τήν Ἑλλάδα. Στίς 6 Ἰουνίου, σέ ὁμιλία του στό στάδιο Λένιν, θά ἀναφέρει, μεταξύ ἄλλων:

«Ὁ λαός τῆς Ἀλβανίας εἶναι πεπεισμένος ὅτι οὔτε οἱ Ἕλληνες οὔτε οἱ Ἰταλοί ἤ οἱοσδήποτε ἄλλος θά ἀπετόλμα ἐπίθεσιν κατά τῆς Ἀλβανίας. Ἀλλ' ἡ Ἰταλία καί ἡ Ἑλλάς συμπεριφέρονται ἀφρόνως, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουν τήν ἐγκατάστασιν βάσεων πυραύλων ἐπί τοῦ ἐδάφους των. Εἶναι ἀδύνατον νά πιστεύση κανείς σοβαρῶς ὅτι ἡ μικρά Ἀλβανία σκοπεύει νά ἐπιτεθῆ κατά τῆς Ἰταλίας ἤ τῆς Ἑλλάδος. Οὔτε ἡ Ρωσία ἔχει τοιαύτην πρόθεσιν. Ἐν τούτοις, ἡ Ἰταλία καί ἡ Ἑλλάς ἔχουν κηρυχθῆ ὑπέρ τῶν βάσεων πρός τόν σκοπόν, ὅπως συμβάλουν ἀποτελεσματικῶς εἰς τήν συνέχισιν τοῦ ψυχροῦ πολέμου καί μή παράσχουν εὐκαιρίαν πρός μείωσιν τῆς ἐντάσεως ἤ τῆς τήξεως τοῦ πάγου τοῦ ψυχροῦ πολέμου. Ἐν τούτοις, πιστεύω ὅτι αἱ Κυβερνήσεις τῆς Ἰταλίας καί τῆς Ἑλλάδος, θά ἐπιδείξουν τελικῶς λογικήν καί δέν θά δεχθοῦν νά ὑποβάλουν τούς λαούς των εἰς κίνδυνον».

Ἤδη εἶχε ἐπιδοθεῖ, στίς 4 Ἰουνίου, ἡ ἀκόλουθη ἑλληνική ἀπάντηση στή σοβιετική διακοίνωση τῆς 14ης Μαΐου:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐμελέτησε, μετά τῆς δεούσης προσοχῆς, τό μνημόνιον, τό ἐπιδοθέν τήν 14ην Μαΐου 1959, εἰς τόν ἐν Μόσχᾳ πρεσβευτήν τῆς Ἑλλάδος, καί ἀναφερόμενον εἰς τό θέμα τῆς ἐγκαταστάσεως ἀμερικανικῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐν Ἑλλάδι.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θεωρεῖ καθῆκον της νά θέση ὑπ' ὄψιν τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως ὡρισμένα ἀπαντητικά στοιχεῖα, ἐπί τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἔχει πάντα λόγον νά πιστεύη ὅτι ἡ τελευταία αὕτη, κρίνουσα ἀντικειμενικῶς, θά ἀναθεωρήση τάς σκέψεις καί τά συμπεράσματα τά διατυπούμενα ἐν τῷ ὡς ἄνω μνημονίῳ.

»Ἐν τῷ σοβιετικῷ μνημονίῳ διατυποῦνται, ἐν ἀρχῇ, ὡρισμέναι ὑποθέσεις καί κρίσεις ἀναφερόμεναι εἰς τάς ἐπί τοῦ προκειμένου θέματος πράξεις καί προθέσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

»Ἡ Ἑλλάς, φίλη καί σύμμαχος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καίτοι εἶναι πεπεισμένη περί τῆς εἰρηνοφίλου πολιτικῆς τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας, δέν θεωρεῖ ἑαυτήν ἁρμοδίαν ὅπως δώση ἀπάντησιν εἰς τά ἀφορῶντα τήν ἀνωτέρω χώραν σημεῖα τοῦ σοβιετικοῦ μνημονίου.

»Ἐπιθυμεῖ μόνον νά τονίση ὅτι τό ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἐν Ἑλλάδι εἶναι θέμα τῆς ἀποκλειστικῆς ἁρμοδιότητος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἀποφάσεις, ἀφορῶσαι εἰς τήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας, εἶναι φυσικόν νά λαμβάνωνται βάσει κριτηρίων ἀποκλειστικῶς ἐθνικῶν. Τά κριτήρια αὐτά περιλαμβάνουν, ὡς εἰκός, στοιχεῖα ἀναγόμενα εἰς τάς ἀμυντικάς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος, τάς καλυπτομένας δι' ἐθνικῶν καί συμμαχικῶν μέσων. Οἱαδήποτε ἔξωθεν παρέμβασις ἐπί σκοπῷ ἀσκήσεως πιέσεως πρός αὐτήν ἤ ἐκείνην τήν κατεύθυνσιν εἶναι ἀπαράδεκτος διά πᾶσαν ἀνεξάρτητον καί κυρίαρχον χώραν.

»Ἐν συνεπείᾳ πρός τά ἀνωτέρω ἀπορρίπτονται ὅσαι αἰτιάσεις τοῦ σοβιετικοῦ μνημονίου ἐνέχουσι τόν χαρακτῆρα ἐπεμβάσεως. Εἰς τά σημεῖα αὐτά περιλαμβάνονται αἱ

κρίσεις διά τήν ἑλληνοαμερικανικήν στρατιωτικήν συμφωνίαν τῆς 12ης Ὀκτωμβρίου 1953 ὡς καί αἱ θίγουσαι θέματα ἑλληνικῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς.

»Θεωροῦνται ὡσαύτως ἀπαράδεκτοι αἱ γενόμεναι ἐσχάτως σοβιετικαί ὑποδείξεις, ὅπως ἡ Ἑλλάς ἐγκαταλείψη τήν Βορειοατλαντικήν Συμμαχίαν. Τοιαῦται ὑποδείξεις, ἀνεξαρτήτως τῶν προθέσεων αἵτινες τάς ἐνέπνευσαν, θά εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα, ἐάν εἰσηκούοντο, τήν ἀπομόνωσιν τῆς Ἑλλάδος, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀντίθετον πρός τήν ἐκπεφρασμένην θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί πρός τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ ἔθνους.

»Τά λοιπά θέματα οὐσίας τοῦ σοβιετικοῦ μνημονίου ἔτυχον τῆς ὀφειλομένης μελέτης καί ἐπ' αὐτῶν κρίνεται σκόπιμον νά διατυπωθοῦν ὁρισμέναι ἐποικοδομητικαί παρατηρήσεις.

»1. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν νομίζει ὅτι εἶναι κατ' ἀρχήν δυνατή ἡ ἀπομόνωσις τοῦ ζητήματος τῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν ὅπλων ἀπό τό γενικώτερον θέμα τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀμυντικῆς προπαρασκευῆς ἑκάστης χώρας. Τό ζήτημα αὐτό ἀποτελεῖ ἕν ἐνιαῖον σύνολον, διά δέ τάς χώρας, τάς μή διαθετούσας ἀτομικά ὅπλα καί πυραύλους, τοῦτο ἐμφανίζεται ὡς ἀνάγκη ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς ἀμύνης των πρός ἀντιμετώπισιν τοῦ τρομακτικοῦ κινδύνου τόν ὁποῖον δημιουργεῖ δι' αὐτάς τό γεγονός ὅτι ἄλλαι χῶραι διαθέτουν ἤδη τοιοῦτον ὁπλισμόν.

»Μεταξύ τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις, οὐδένα δέ διαφεύγει τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς εὑρίσκεται ἤδη ἐντός τῆς ἀκτῖνος δράσεως τῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων τῶν ἐγκατεστημένων ἐπί τοῦ σοβιετικοῦ ἐδάφους. Τοῦτο ἔχει διακηρυχθῆ ἀπό τήν σοβιετικήν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία κατ' ἐπανάληψιν ἐδήλωσεν ὅτι διαθέτει πυραύλους, ὧν τό βεληνεκές καλύπτει τήν ὑδρόγειον. Ὅθεν τό θέμα τό προκῦπτον ἀπό τήν τοιαύτην κατάστασιν εἶναι ἡ ἀντιμετώπισις ἑνός ἤδη ὑπάρχοντος πραγματικοῦ διά τήν Ἑλλάδα κινδύνου καί οὐδέν πλέον τούτου.

»Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις παρέχει διαβεβαιώσεις περί τῶν εἰρηνικῶν της προθέσεων, διαβεβαιώσεις, ἅς ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δεόντως ἐκτιμᾶ καί ὑπολογίζει. Πᾶσα, ὅμως, ἀνεξάρτητος καί κυρίαρχος χώρα εἶναι ὑποχρεωμένη νά στηρίζη τήν ἀσφάλειάν της εἰς τάς ὅσας δύναται νά ἐξασφαλίση θετικάς ἀμυντικάς δυνατότητας. Δέν νοεῖται χώρα, τῆς ὁποίας ἡ ὕπαρξις ἐξαρτᾶται μόνον ἀπό τάς διαβεβαιώσεις μιᾶς ξένης Κυβερνήσεως.

»Ἀλλωστε καί ἡ Σοβιετική Ἕνωσις, ἄν καί εἶναι χώρα ἰσχυρά, οὐδένα διατρέχουσα κίνδυνον ἀπό μέρους μικρᾶς χώρας, ὡς ἡ Ἑλλάς, δέν φαίνεται ἀρκουμένη εἰς μόνας τάς φιλειρηνικάς διαβεβαιώσεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διαβεβαιώσεις, ὧν ἡ εἰλικρίνεια δέν δύναται νά ἀμφισβητηθῆ.

»2. Διά τούς ἀνωτέρω λόγους ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις προσβλέπει εἰς τήν πρόοδον τῶν ἐπί τοῦ πεδίου τοῦ ἀφοπλισμοῦ διεθνῶν προσπαθειῶν ὡς πρός τήν μόνην σοβαράν δυνατότητα μειώσεως τῶν κινδύνων πολέμου καί ἐμπεδώσεως τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας. Ἡ Ἑλλάς ἐξ ἀρχῆς παρέσχεν ἀμέριστον τήν συμβολήν της εἰς τάς ἀνωτέρω προσπαθείας, πιστεύει δέ ὅτι ὁ ἐλεγχόμενος γενικός ἤ καί τμηματικός ἀφοπλισμός ἀποτελεῖ τήν μόνην ἀποτελεσματικήν ἀπάντησιν εἰς τάς καταστρεπτικάς οἰκονομικάς καί ἄλλας συνεπείας τοῦ συνεχιζομένου ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἐφ' ὅσον τοῦτο δέν γίνεται, εἶναι φυσικόν ἡ πυραυλική ἀτομική ἀπειλή νά γεννᾶ τήν ἀνάγκην ἀντιστοίχου ἀμύνης.

»3. Δέν εἶναι νοητόν πῶς ἡ ἀντιμετώπισις ἑνός ὑφισταμένου κινδύνου ἠμπορεῖ νά προκαλέση τήν αὔξησιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως, ὡς τοῦτο ἀναφέρεται ἐν τῷ σοβιετικῷ μνημονίῳ. Ἡ διεθνής γαλήνη καί αἱ ὁμαλαί σχέσεις προϋποθέτουν αἴσθημα διεθνοῦς ἀσφαλείας. Τοιοῦτον δέ αἴσθημα ἐνισχύεται ἀπό τήν ὕπαρξιν ἀμυντικῆς ἰσορροπίας. Ἀντιθέτως, ὁ ἐκ τοῦ κινδύνου φόβος καί ἡ ἀνησυχία ἐπιτείνουν τήν ἀστάθειαν καί τήν ἀβεβαιότητα, αἵτινες ἀποτελοῦν στοιχεῖα κλονισμοῦ τῶν διεθνῶν σχέσεων.

»Ἀλλωστε ἡ μείωσις τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως καί ἡ κατάπαυσις τοῦ ψυχροῦ πολέμου δέν ἐπιτυγχάνονται μέ τήν καθήλωσιν τῆς μιᾶς παρατάξεως εἰς τήν τυχόν μειονεκτικήν ἀμυντικήν θέσιν της, ἀλλά μέ τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἰσότητος καί τῆς ἰσορροπίας, ὡς καί μέ τήν ἐπίλυσιν τῶν μεγάλων ἐπιμάχων διεθνῶν ζητημάτων.

»4. Ὁ ἰσχυρισμός τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἡ Ἑλλάς δύναται νά παρασυρθῆ παρά τήν θέλησίν της, εἰς πολεμικάς περιπετείας λόγῳ τῶν σχέσεών της πρός τόν Βορειοατλαντικόν Ὀργανισμόν δέν εὐσταθεῖ. Οἱ αὐστηρῶς ἀμυντικοί σκοποί τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας, ἡ δημοκρατική ὑπόστασις τῶν μελῶν της καί ὁ δημοκρατικός μηχανισμός τῆς λειτουργίας αὐτῆς ἀποκλείουν τήν παρά τήν θέλησιν τῆς χώρας ἐμπλοκήν εἰς πολεμικήν σύρραξιν.

»Ὑπό τό ἀνωτέρω πνεῦμα θά ἔδει νά τονισθῆ ὅτι, ἀντιθέτως πρός ὅ,τι λέγεται ἐν τῷ σοβιετικῷ μνημονίῳ, ἡ λειτουργία τῶν βάσεων —ἐάν ἀπεφασίζετο ἡ ἐγκατάστασις αὐτῶν ὑπό τῆς Ἑλλάδος— θά ἐτίθετο ὑπό τόν κυρίαρχον καί ὑπεύθυνον ἔλεγχον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐκφραζούσης τήν πράγματι εἰρηνόφιλον θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἥν ἀναγνωρίζει καί αὐτή ἡ σοβιετική Κυβέρνησις.

»5. Ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἐπισημαίνει τόν διά τήν Ἑλλάδα κίνδυνον "ἐκ τῆς ἀνταποδόσεως τῶν ἀτομικῶν πληγμάτων". Καί ὁ μέν πράγματι τρομακτικός κίνδυνος τοῦ ἀτομικοῦ πολέμου ἀντιμετωπίζεται τόσον ἀπό τῆς πλευρᾶς τοῦ ΝΑΤΟ ὅσον καί ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας διά τῆς προβλεπομένης κινητοποιήσεως τῶν ἀντιστοίχων συμμαχιῶν. Εἰδικώτερον, ὅμως, διά τήν μνημονευομένην περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος κίνδυνος σοβιετικῆς "ἀνταποδόσεως" δέν δύναται νά ὑπάρξη, ἐφ' ὅσον ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς δέν πρόκειται νά ὑπάρξη ποτέ ἐπίθεσις. Δέν ἀπομένει, συνεπῶς, εἰμή ἡ περίπτωσις τῆς σοβιετικῆς ἐπιθέσεως καί ἡ δυνατότης ἤ μή ἀνταποδόσεως αὐτῆς ἐξ Ἑλλάδος.

»6. Εἶναι ἰδιαιτέρως λυπηρόν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἐν τῷ ὑποβληθέντι μνημονίῳ ὁμιλεῖ περί μετατροπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς βάσιν ἐπιθέσεως. Ἡ ἱστορία καί αἱ παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πείθουν ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ὑπῆρξε ποτέ βάσις ἐπιθέσεως ἀλλά πάντοτε βράχος ἀμύνης. Ὁ ἑλληνικός λαός ἠγωνίσθη μόνον διά τά ἰδεώδη τά ὁποῖα ὁ ἴδιος πιστεύει καί ποτέ διά τά συμφέροντα τρίτων.

»Ἐξ ἄλλου δέον νά τονισθῆ ὅτι ἡ ἐγκατάστασις ἀτομικῶν βάσεων εἰς τάς εὐρωπαϊκάς χώρας τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας ἐνδιαφέρει πρωτίστως τήν ἄμυναν τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐτῶν χωρῶν καί κατά δεύτερον μόνον λόγον

τήν ἄμυναν εὑρισκομένων πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ μελῶν τῆς Συμμαχίας.

»7. Ἡ Σοβιετική Ἕνωσις θεωρεῖ ὅτι ἡ Βαλκανική Χερσόνησος δύναται καί πρέπει νά ἀποβῆ ζώνη φιλικῆς συνεργασίας. Συναφῶς δέον νά ὑπομνησθῆ ὅτι, ἐάν ἡ κατάστασις αὕτη δέν ὑφίσταται ἀκόμη εἰς τά Βαλκάνια, δέν εὐθύνεται δι' αὐτό ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' εὐθύνονται οἱ διεθνεῖς ἐκεῖνοι συντελεσταί, οἱ ὁποῖοι διατηροῦν εἰσέτι ἀνεκπληρώτους τάς ἐκ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ τελευταίου πολέμου προκυψάσας συμβατικάς καί πολιτικάς πρός τήν Ἑλλάδα ὑποχρεώσεις.

»Ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξε θῦμα ἐπανειλημμένων ἐκ Βορρᾶ ἐπιθέσεων, ἀκόμη καί μετά τόν τελευταῖον πόλεμον, ἦτο πάντοτε πρόθυμος —καί τό ἀπέδειξεν ἐμπράκτως— διά μίαν τιμίαν ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ πρός περαιτέρω ἐδραίωσιν τῆς ἀσφαλείας καί τῆς συνεργασίας εἰς τήν Βαλκανικήν Χερσόνησον.

»Συναφῶς, ἐκ τῆς σχετικῆς παραγράφου τοῦ σοβιετικοῦ μνημονίου ὡς καί ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν τελευταίως ἐξ ὑπευθύνων πηγῶν, συνάγεται ὅτι ἡ σοβιετική Κυβέρνησις φαίνεται ἐπιδιώκουσα τήν δημιουργίαν ἀπυραύλου καί ἀποατομικοποιημένης ζώνης, εἰς ἣν θά μετεῖχε καί ἡ Ἑλλάς.

»Ἐάν ἡ δημιουργία μιᾶς τοιαύτης ζώνης ἦτο ἐκ τῶν πραγμάτων δυνατή κατά τρόπον ἐγγυώμενον τήν ἀσφάλειαν καί τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας ἄνευ κινδύνου ἀποκοπῆς αὐτῆς ἀπό τάς συμμαχίας της, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, ὑπολογίζουσα τά πολιτικά καί οἰκονομικά ὠφελήματα ἑνός τοιούτου ἐνδεχομένου, θά τό ἀντιμετώπιζε προθύμως.

»Δυστυχῶς, ὅμως, ἡ στρατηγική καί τεχνική ἔρευνα τοῦ θέματος ὡς τοῦτο ἐμφανίζεται σήμερον, ἀπέδειξεν ὅτι ἡ περί "ἀπυραύλου ζώνης" ἰδέα ἀποτελεῖ πολιτικόν σύνθημα ἀποβλέπον εἰς τόν περιορισμόν τῆς ἀμυντικῆς ἰσχύος τῆς Δύσεως μέ τήν ὁποίαν εἶναι συνδεδεμένη καί ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ δημιουργία "ἀπυραύλου ζώνης" δέν ἐξασφαλίζει τάς ἄς θά ἔπρεπε νά ἔχῃ ὡς προϋπόθεσιν συνθήκας ἴσης καί οὐσιαστικῆς ἀσφαλείας δι' ὅλους. Τοῦτο δέ διά τόν ἁπλούστατον λόγον ὅτι μία ἀπύραυλος καί ἀποατομικοποιημένη ζώνη εἶναι ἀσφαλής μόνον, ἐάν εἶναι ἀπρόσβλητος ὄχι μόνον ἀπό τό ἐσωτερικόν ἀλλά καί ἀπό τόν ἔξω αὐτῆς χῶρον. Ἄλλως, αἱ εὑρισκόμεναι ἐντός τῆς εἰρημένης ζώνης χῶραι δέν θά ἐκινδύνευον ἡ μία ἀπό τήν ἄλλην ἀλλά θά ἐκινδύνευον ἀπό ἐκείνας αἵτινες, εὑρισκόμεναι ἐκτός τῆς ζώνης, θά διέθετον πυραύλους δυναμένους νά βάλουν ἐντός αὐτῆς. Τόν κίνδυνον δέ αὐτόν δέν θά ἐκάλυπτον τυχόν διαβεβαιώσεις, ἡ τήρησις τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται, ὡς γνωστόν, ἀπό ἀσταθμήτους παράγοντας. Οὕτω, αἱ ἐντός τῆς ζώνης χῶραι θά περιήρχοντο εἰς τήν θέσιν ἀποδέκτου τελεσιγράφων τῶν δυναμένων νά τάς προσβάλουν μέ πυραύλους πρός μείωσιν καί ἀπώλειαν τῆς ἀξιοπρεπείας καί ἀνεξαρτησίας των.

»Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἀποδεικνύουν διά μίαν ἀκόμη φοράν ὅτι τό πρόβλημα τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας δέν δύναται νά ἀντιμετωπισθῆ ἀποτελεσματικῶς εἰμή εἰς τό πλαίσιον μιᾶς γενικωτέρας συμφωνίας, ἰδίᾳ μεταξύ τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι διαθέτουν ἀτομικά ὅπλα καί πυραύλους καί αἱ ὁποῖαι καλύπτουν διά τῶν ἐπιθετικῶν των δυνατοτήτων τόν χῶρον μέσα εἰς τόν ὁποῖον διαβιοῦν αἱ λοιπαί χῶραι»[51].

Στήν ἀνταλλαγή διακοινώσεων μεταξύ τῆς Ἑλλάδος, ἀπό τή μία πλευρά, καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Βουλγαρίας, ἀπό τήν ἄλλη, θά παρεμβληθεῖ στίς 5 Ἰουνίου, καί ἡ Ρουμανία, ἐπαναλαμβάνοντας τήν παλαιά της πρόταση γιά διαβαλκανική διάσκεψη καί ὑποστηρίζοντας τίς σοβιετικές θέσεις γιά ἀπύραυλη Βαλκανική. Ἤδη τό σοβιετικό πρακτορεῖο «Τάςς» εἶχε προαναγγείλει τή ρουμανική ἐνέργεια, μέ ἀνακοίνωσή του, ὅπου καί ἐξῆρε τήν πρόταση Στόικα τοῦ 1957.

Ἡ ἑλληνική ἀπάντηση στή διακοίνωση τοῦ Βουκουρεστίου θά ἐπιδοθεῖ στίς 10 Ἰουνίου:

«Κατά τά τελευταῖα ἔτη ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις σταθερῶς κατέβαλε κάθε δυνατήν προσπάθειαν ὅπως δημιουργήσῃ σχέσεις καλῆς γειτονίας μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ρουμανίας, εὐχαρίστως δέ διεπίστωσεν ὅτι αἱ σχέσεις αὐταί ἐξελίσσοντο κατά τρόπον εὐτυχῆ, ἰδίᾳ εἰς τό οἰκονομικόν καί πνευματικόν πεδίον.

»Δι' αὐτό μετά λύπης ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις παρετήρησεν ὅτι τόσον ὁ τόνος, ὅσον καί ὡρισμένα σημεῖα τῆς ἀνακοινώσεως, ἥτις ἐπεδόθη εἰς τόν ἐν Βουκουρεστίῳ πρεσβευτήν τῆς Ἑλλάδος τήν 5ην τρέχοντος δέν ἀνταποκρίνονται πρός τάς δημιουργηθείσας καλάς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί δέν ὑποβοηθοῦν τήν περαιτέρω προαγωγήν των.

»Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀνωτέρω ἀνακοινώσεως διατυποῦνται αἱ κάτωθι παρατηρήσεις:

»1. Εἶναι λυπηρόν ὅτι κατά παράβασιν τῶν στοιχειωδεστέρων κανόνων τῆς μεταξύ Κρατῶν ἐπικοινωνίας, ἡ ρουμανική ἀνακοίνωσις χρησιμοποιεῖ ἐκφράσεις καί διατυπώνει κρίσεις ἀποτελούσας ἀπαράδεκτον ἐπέμβασιν καί εἰς αὐτήν ἀκόμη τήν ἐσωτερικήν πολιτικήν ζωήν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο προσδίδει εἰς τήν ρουμανικήν ἀνακοίνωσιν χαρακτῆρα προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας, ἐφ' ἧς οὐδεμία θά ἔδει νά ἀναμένεται ἀπάντησις.

»Ἐξ ἄλλου ἐπί τοῦ θέματος τό ὁποῖον κυρίως θίγει ἡ ρουμανική ἀνακοίνωσις, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶχε ἤδη λάβει θέσιν διά τῆς ἀπαντήσεώς της πρός πρόσφατον σοβιετικήν διακοίνωσιν καί συνεπῶς, ἡ διατύπωσις τῆς ρουμανικῆς ἀνακοινώσεως, ἐν γνώσει τῆς ἑλληνικῆς θέσεως, ἐπιτείνει τήν ἐντύπωσιν τῆς προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας.

»Οὐχ' ἧττον ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, κηδομένη τῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν σχέσεων, ἀπορρίπτει συλλήβδην ὅλας τάς κατωτέρω παρεμβάσεις καί περιορίζεται εἰς τό νά ὑπομνήσῃ ἐπί τοῦ προκειμένου τά ἑξῆς:

»Εἰς τήν Ἑλλάδα λειτουργεῖ πραγματική δημοκρατία, εἰς τήν ὁποίαν ἡ θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκφράζεται διά τῆς ἐλευθέρως ἀναδεικνυομένης ὑπ' αὐτοῦ νομίμου Κυβερνήσεως. Πολιτική τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ πολιτική τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τό ὅτι εἰς τήν Ἑλλάδα δέν ὑπάρχει δικτατορία καταπνίγουσα τούς ἀντιπάλους της, καί ὅτι ἐλευθέρως ἐκφράζεται κάθε τάσις καί κάθε γνώμη, δέν πρέπει νά δημιουργεῖ παρανοήσεις οὐδέ νά δίδῃ λαβήν εἰς παρερμηνείας ὡς πρός τήν πραγματικήν θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»2. Ἡ προτεινομένη ὑπό τῆς ρουμανικῆς Κυβερνήσεως διάσκεψις τῶν πρωθυπουργῶν τῶν βαλκανικῶν χωρῶν,

ἀποτελεῖ κατά βάσιν ἐπανάληψιν τῆς προτάσεως Στόικα τῆς γενομένης τήν 10ην Σεπτεμβρίου 1957. Ἐπί τῆς προτάσεως ἐκείνης ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶχε δώσει τήν ἥν ἐνόμιζε τότε ὀρθήν ἀπάντησιν, ἔκτοτε δέ δέν ἤρθησαν οἱ λόγοι, οἵτινες εἶχον ἐπιβάλει αὐτήν. Εἰς τοῦτο οὐδόλως εὐθύνεται ἡ Ἑλλάς, ἀλλά αἱ χῶραι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι διά προσφάτως ἀκόμη ἐκδηλώσεων ἀρνοῦνται τήν ἐκπλήρωσιν τῶν πρός τήν Ἑλλάδα ὑποχρεώσεών των. Θά ἦτο εὐκταῖον ὅπως ἡ ρουμανική Κυβέρνησις, προβάλλουσα τό παράδειγμα τῆς πολιτικῆς ἥν ἡ ἰδία ἠκολούθησε, ὑποδείξῃ εἰς τάς ὡς ἄνω χώρας τήν ἀνάγκην τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἐκ τοῦ πολεμικοῦ παρελθόντος ἐκκρεμοτήτων ἐπί τοῦ πεδίου τῶν διμερῶν μετά τῆς Ἑλλάδος σχέσεων.

»Ἐάν αἱ βαλκανικαί αὗται χῶραι ἐμιμοῦντο τό παράδειγμα τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἐπέλυσε τάς μετά τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς διαφοράς τάς προκυψάσας ἐκ τοῦ τελευταίου πολέμου, τότε ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν ἀσφαλῶς θά προήγετο.

»3. Ἐπί τοῦ θέματος τῶν ἀτομικῶν καί πυραυλικῶν βάσεων ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις διετύπωσεν ἤδη τάς ἀπόψεις της. Αἱ ἀπόψεις αὐταί περιέχονται εἰς τό μνημόνιον τό ἐπιδοθέν πρό ἡμερῶν εἰς τόν ἐν Ἀθήναις πρεσβευτήν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς θά ἔλαβε γνῶσιν ἡ ρουμανική Κυβέρνησις, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἔτυχεν εὐρείας δημοσιότητος.

»4. Ἐν συμπεράσματι, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν νομίζει ὅτι ὑφίστανται τήν στιγμήν αὐτήν αἱ ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς προτεινομένης ὑπό τῆς ρουμανικῆς Κυβερνήσεως διασκέψεως. Ἡ ἀποτυχία μιᾶς τοιαύτης διασκέψεως θά ἐζημίωνε τήν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης εἰς τά Βαλκάνια.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀποβλέπει εἰλικρινῶς εἰς τήν διά διαπραγματεύσεων ἐπίλυσιν ὅλων τῶν ἐπιμάχων προβλημάτων, τοῦτο δέ ἀπέδειξεν οὐχί διά λόγων ἄλλα δι' ἔργων. Ὑπενθυμίζεται οὕτω ὅτι διά διαπραγματεύσεων ἔλυσε πλεῖστα ἐπίμαχα ζητήματα μέ πολλάς χώρας μέ τάς ὁποίας εἴτε τήν ἐχώρισαν πόλεμοι, εἴτε τήν συνέδεον παλαιοί φιλίαι.

»Μέ τήν ἰδίαν εἰλικρίνειαν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀποβλέπει εἰς τήν μείωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως καί σταθερῶς ἐπεδίωξεν, εἰς πᾶσαν διεθνῆ συνάντησιν ἤ ἐπαφήν, τήν κατοχύρωσιν τῆς εἰρήνης διά τοῦ ἐλεγχομένου ἀφοπλισμοῦ. Οὗτος ὅμως δέν εἶναι δυνατός ἄν δέν ἐπέλθῃ εἰλικρινής καί ἔντιμος συνεννόησις μεταξύ τῶν μεγάλων συνασπισμῶν, καί εἰδικώτερον μεταξύ ἐκείνων οἵτινες διαθέτουν τά μεγάλα βελνεκοῦς ἐξολοθρευτικά ἀτομικά ὅπλα. Τό νά πιστεύεται ὅτι ἀλλάζει τήν κατάστασιν ὁ μερικός ἤ καί πλήρης ἀφοπλισμός μιᾶς μικρᾶς ζώνης τῆς ὑδρογείου, ὅταν γύρω ἀπό τήν ζώνην αὐτήν ἄλλοι θά παραμείνουν πάνοπλοι, καί θά ἐξοπλίζωνται ἔτι ἐντατικώτερον, δυνάμενοι καί μεταξύ των νά συγκρουσθοῦν καί τάς χώρας τῆς ἐν λόγῳ ζώνης νά καταστρέψουν, ἀποτελεῖ πλάνην, εἰς τήν ὁποίαν δέν εἶναι διατεθειμένη νά παρασυρθῆ ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι εἰλικρινής ἐμμονή εἰς τάς θεμελιώδεις ἀρχάς τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, καί πιστή τήρησις τῶν ἐκ τῶν διατάξεων συμβατικῶν ὑποχρεώσεων, ἀποτελεῖ δι' ὅλους τήν καλλιτέραν, ὑπό τάς παρούσας συνθήκας, ἐγγύησιν διά τήν παγκόσμιον εἰρήνην. Τοῦτο δέ μέχρις οὗ καρποφορήσουν αἱ προσπάθειαι διά τόν γενικον ἐλεγχόμενον ἀφοπλισμόν καί τήν θετικήν βελτίωσιν τοῦ κλίματος τῶν διεθνῶν σχέσεων, ὑπέρ τῆς ὁποίας πάντοτε ἐτάχθη καί ἠργάσθη ἡ Ἑλλάς»[52].

Στήν πρόταση γιά ἀπύραυλη Βαλκανική θά ἐπανέλθει, τέλος, ἡ Μόσχα, μέ ἐπίσημη δήλωση πού θά ἐπιδοθεῖ στίς 24 Ἰουνίου στούς πρέσβεις τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, τῶν ΗΠΑ, τῆς Βρετανίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἰταλίας. Ἡ σοβιετική Κυβέρνηση θά ἐπαναβεβαιώσει τήν ὑποστήριξή της στή ρουμανική πρόταση καί θά κατηγορήσει τίς φιλοδυτικές Κυβερνήσεις τῆς περιοχῆς γιά τήν ἀπόρριψή της.

14 ΜΑΪΟΥ 1959

Ἡ Κυβέρνηση, προκειμένου να συμβάλει στήν ὀργάνωση τῆς διοικήσεως μέ ὀρθολογικό τρόπο, καταθέτει στή Βουλή τρία νομοσχέδια, μέ τά ὁποῖα προβλέπεται ἡ λήψη σειρᾶς σχετικῶν μέτρων.

Τό πρῶτο νομοσχέδιο «περί κωδικοποιήσεως τῆς διοικητικῆς νομοθεσίας» ἀποβλέπει στήν ἁπλοποίηση τῆς δαιδαλώδους ἑλληνικῆς διοικητικῆς νομοθεσίας· τό δεύτερο «περί βελτιώσεως τῆς λειτουργίας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν» προβλέπει ἀφενός τήν ἵδρυση σέ κάθε ὑπουργεῖο ὑπηρεσίας ἐρεύνης παραπόνων, ἡ ὁποία θά διαβιβάζει τά πορίσματά της στήν κεντρική ὑπηρεσία παραπόνων, καί ἀφετέρου τήν ἁπλούστευση ὁρισμένων γραφειοκρατικῶν διατυπώσεων· καί τό τρίτο νομοσχέδιο τιτλοφορεῖται «περί συμμετοχῆς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς συμβούλια καί ἐπιτροπάς καί περί τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου τῶν ἐκ ταύτης προσθέτων αὐτῶν ἀπολαυῶν».

Παράλληλα, ὁ πρωθυπουργός, ἀποδίδοντας ἰδιαίτερη σημασία στήν ἐξύψωση τοῦ ἠθικοῦ ἐπιπέδου τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἐξέδωσε ἐγκύκλιο, τό περιεχόμενο τῆς ὁποίας ἀποδίδει σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο ὡς ἑξῆς:

«1. Ἅπαντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀπό τοῦ κατωτάτου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου, νά εὑρίσκωνται εἰς τάς θέσεις των κατά τάς ὥρας ὑποδοχῆς τοῦ κοινοῦ.

»2. Νά ὑποδέχωνται φιλοφρόνως τούς πολίτας εἰς τό γραφεῖον των.

»3. Νά εἶναι ἰδιαιτέρως φιλόφρονες καί εὐγενεῖς πρός τούς οἰκονομικῶς, σωματικῶς ἤ πνευματικῶς ἀσθενεστέρους.

»4. Οἱ προσερχόμενοι εἰς τά δημόσια γραφεῖα πολῖται νά τυγχάνουν ἀμέσου προσοχῆς καί ἐξυπηρετήσεως.

»5. Οἱ δημόσιοι λειτουργοί νά ἀκροῶνται μετά προσοχῆς καί νά προσπαθοῦν εἰλικρινῶς νά κατανοήσουν τά αἰτήματα τῶν πολιτῶν. Κατά τάς ἀκροάσεις νά ἐμφανίζωνται οὐχί ὡς ἀντίδικοι, ἀλλ' ὡς συμπαραστάται τῶν πολιτῶν. Νά ἐπιλύουν ἐντός τῶν ὁρίων τῶν νόμων τά βάσιμα αἰτήματα τῶν πολιτῶν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει νά ἐξηγοῦν εἰς τούτους διατί δέν εἶναι δυνατόν κατά τόν νόμον νά τύχουν ἱκανοποιήσεως τά αἰτήματά των. Νά δίδουν πάντοτε σαφεῖς

καί συγκεκριμένας ἀπαντήσεις εἰς τούτους.

»6. Ἐπ' ἐγγράφου αἰτήσεως τῶν πολιτῶν νά γνωστοποιῆται ἀμέσως ἡ λῆψις τοῦ ἐγγράφου καί νά προσδιορίζεται ἡ χρονολογία περαιώσεως τῆς ὑποθέσεως.

»7. Εἰς περίπτωσιν ἀναρμοδιότητος τοῦ ὑπαλλήλου, νά κατευθύνεται ὁ προσερχόμενος πολίτης πρός τήν ἁρμοδίαν ὑπηρεσίαν καί νά διευκολύνεται διά τήν ἀνεύρεσιν αὐτῆς.

»8. Νά κρατοῦν οἱ ὑπάλληλοι ὑπό σημείωσιν οἱανδήποτε παρατήρησιν ἤ σχόλιον τῶν πολιτῶν ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῆς ὑπηρεσίας των, ἵνα ἐν καιρῷ εἰσηγοῦνται ἁρμοδίως τάς ἐνδεικνυομένας βελτιώσεις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν πρός μείζονα ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ»[53].

Μέ ἀνακοίνωσή της, ἡ ΑΔΕΔΥ ἐξέφρασε πρός τόν πρωθυπουργό ἀπόλυτη ἱκανοποίηση γιά τήν κατάθεση τῶν νομοσχεδίων.

Ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός, ἐξάλλου, θά κάμει τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ὅπως ἔχω τονίσει κατ' ἐπανάληψιν, ἡ Κυβέρνησις ἔχει συνειδητοποιήσει ἀπό μακροῦ τήν ἀνάγκην ἀναδιοργανώσεως τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ διοίκησις νά καταστῆ ἱκανή νά ἀνταποκριθῆ εἰς τάς ηὐξημένας συγχρόνους ἀπαιτήσεις, αἵτινες ἀπορρέουν ἐκ τῆς ὡσημέραι αὐξανομένης δραστηριότητος τοῦ Κράτους, ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐπιδιώξει ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας καί ἐξασφαλίσεως εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ἀνωτέρων ἐπιπέδων ἀπασχολήσεως καί διαβιώσεως.

»Τό θέμα τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἐμελετήθη ὑπό συσταθείσης πρό ἔτους εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις καί ὑπέβαλε εἰς τήν Κυβέρνησιν τά πορίσματα αὐτῆς, ἅτινα μετουσιούμενα εἰς σχέδια νόμων ὑποβάλλονται εἰς τήν Βουλήν. Ἓν ἐκ τούτων ἐψηφίσθη ἤδη ὑπό τῆς Βουλῆς. Βάσει τοῦ ψηφισθέντος νόμου κατηρτίσθησαν τά προβλεπόμενα εἰδικά ὄργανα, ἅτινα θά προβοῦν εἰς τήν μελέτην τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν ἑκάστου ὑπουργείου, ὑπό τήν κατεύθυνσιν κεντρικοῦ ὀργάνου, τό ὁποῖον θά ἐξασφαλίση τόν συντονισμόν τοῦ ἔργου τῶν εἰδικῶν ὀργάνων καί τήν ὀρθολογικήν ὀργάνωσιν τοῦ συνόλου τῆς κρατικῆς μηχανῆς.

»Ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἰδιαιτέραν σημασίαν ἀποδίδει ἡ Κυβέρνησις εἰς τήν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τό ὁποῖον ἐπωμίζεται καί τήν μεγαλυτέραν εὐθύνην διά τήν οἰκονομικήν πρόοδον καί ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

»Ἡ ἀνάγκη συνεχοῦς παρακολουθήσεως καί μελέτης τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας, ἡ ἀνάγκη ἐξασφαλίσεως στενωτάτου συντονισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί τῶν δραστηριοτήτων εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα, πρός ἐπίτευξιν τῶν μεγίστων ἀποτελεσμάτων καί ἡ ἀνάγκη μακροχρονίου προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομίας, δημιουργεῖ τήν ἀνάγκην τῆς ἀρτίας ὀργανώσεως τοῦ ὀργάνου τοῦ εἰδικώτερον ἐπιφορτισμένου μέ τά καθήκοντα ταῦτα. Ἡ ὑφισταμένη σήμερον ὀργάνωσις εἶναι ἀνεπαρκής διά νά ἀνταποκριθῆ εἰς τάς ὑποχρεώσεις αὐτάς καί νά δημιουργήση τάς συνθήκας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι θά ἐπιτρέψουν τήν πληρεστέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑφισταμένων μέσων καί δυνατοτήτων καί θά καταστήσουν δυνατήν τήν μεγίστην ἀπόδοσιν τούτων.

»Πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἡ παρά τῷ ὑπουργείῳ Συντονισμοῦ Γενική Διεύθυνσις Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς καί Προγράμματος θά διαιρεθῆ εἰς δύο κλάδους: τόν κλάδον Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς καί τόν κλάδον Προγράμματος.

»Ὁ κλάδος Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς θά ἀποτελέση τό ὄργανον παρακολουθήσεως καί μελέτης τῶν τρεχόντων προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί θά ἐξασφαλίση τόν συντονισμόν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας. Ἡ ὕπαρξις ἑνός τοιούτου ὀργάνου, ἀρτίως ἐπανδρωμένου, εἶναι ἀναγκαία διά τήν μελέτην ὅλων τῶν βραχυχρονίων οἰκονομικῶν ζητημάτων καί τήν κατάρτισιν σχετικῶν εἰσηγήσεων πρός τήν Κυβέρνησιν.

»Ὁ κλάδος Προγράμματος θά ἀποτελέση τό ὄργανον τό ὁποῖον θά ἀσχοληθῆται μέ τόν γενικόν προγραμματισμόν τῆς οἰκονομίας καί τήν ἐντός τοῦ πλαισίου τούτου κατάρτισιν τῶν μακροχρονίων καί ἐτησίων προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων. Οὕτω θά ἱδρυθῆ μία ἰσχυρά ὑπηρεσία προγραμματισμοῦ, ἀποστολή τῆς ὁποίας θά εἶναι ἡ σχεδίασις τῶν μακροχρονίων προγραμμάτων ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί ἡ μελέτη, ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ κλάδου τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, τῶν μέτρων τῶν ἀπαιτουμένων καί τῆς ἀκολουθητέας ἐν γένει πολιτικῆς διά τήν ἐφαρμογήν τῶν προγραμμάτων τούτων καί τήν ἐπίτευξιν εἰς τό μέγιστον δυνατόν τῶν ἐπιδιωκομένων ἀποτελεσμάτων. Ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ γενικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου, θά καταρτίζωνται τά μακροχρόνια προγράμματα κρατικῆς δράσεως καί πρωτοβουλίας, καθοριζομένων καί τῶν ἀναγκαίων μέσων διά τήν πραγματοποίησιν τούτων. Ἡ κατά στάδια ἐκτέλεσις τῶν μακροχρονίων προγραμμάτων θά καθορίζεται διά τῶν ἐτησίων προγραμμάτων, τά ὁποῖα θά εὑρίσκωνται αὐστηρῶς ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ μακροχρονίου προγράμματος. Διά τοῦ τρόπου τούτου θά ὑπάρχουν πάντοτε σαφεῖς καί συγκεκριμένοι ἀντικειμενικοί σκοποί καθωρισμένα τά ἐπιδιωκτέα μέσα διά τήν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τούτων. Ἡ συνεπής ἐπιδίωξις τῶν σκοπῶν καί τῶν μέσων θά ἐξασφαλίση τήν μεγίστην ἀπόδοσιν, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τήν μεγίστην δυνατήν αὔξησιν τῆς ἀπασχολήσεως καί τοῦ εἰσοδήματος.

»Τόσον ὁ κλάδος Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς ὅσον καί ὁ κλάδος Προγράμματος, θά στελεχωθοῦν ἀπό εἰδικούς ἐπιστήμονας, εἰδικώτερον ἐκπαιδευθέντας καί εἰς ξένα πανεπιστήμια, οἵτινες θά προσληφθοῦν

εἰς τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ ἤ θά ἀποσπασθοῦν ἐξ ἄλλων ὑπηρεσιῶν ἤ ὀργανισμῶν, εἰς τούς ὁποίους ὑπηρετοῦν ἤδη. Θά χρησιμοποιηθοῦν ἐπίσης ὡς συνεργάται οἱ καταλληλότεροι Ἕλληνες ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι δι' οἱονδήποτε λόγον δέν θά εἶναι δυνατόν νά προσληφθοῦν ἤ ἀποσπασθοῦν εἰς τό ὑπουργεῖον, πρός μόνιμον ἀπασχόλησιν. Οἱ συνεργάται οὗτοι θά μελετοῦν εἰδικά θέματα μεμονομένως, λόγῳ τῆς εἰδικότητός των, ἤ ἐντός τοῦ πλαισίου εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι θά συνιστῶνται ἐφ' ὅσον παρίσταται ἀνάγκη.

»Πρός ἐνίσχυσιν τῶν ὑπηρεσιῶν, ἰδίᾳ τοῦ Προγραμματισμοῦ, ἡ Κυβέρνησις μετεκάλεσεν ἤδη εἰδικούς ξένους ἐμπειρογνώμονας, οἱ ὁποῖοι διαθέτουν πλουσίαν ἐμπειρίαν εἰς τόν τομέα τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ. Οὕτω εὑρίσκεται ἀπό ἡμερῶν εἰς τάς Ἀθήνας ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου κ. Π. Σαρατσένο μετά τοῦ βοηθοῦ τοῦ Δρος Τζ. Φόσσι, θά ἀφιχθοῦν δέ προσεχῶς καί οἱ κ.κ. Νοβάκκο, Μαρσάν καί Ντελ' Ἄντζελο. Ἡ ὁμάς αὕτη ὑπό τόν καθηγητήν Σαρατσένο θά βοηθήση τάς ἑλληνικάς ὑπηρεσίας εἰς τήν περαιτέρω ἐπεξεργασίαν τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος διά τήν κατάρτισιν ἑνός πλήρως θεμελιουμένου οἰκονομικοῦ προγράμματος.

»Μετακαλοῦνται ὁμοίως καί ἕτεροι ἐμπειρογνώμονες ἤ εἰδικοί τεχνικοί οἵκοι, οἵτινες θά ἀναλάβουν τήν μελέτην εἰδικῶν θεμάτων ἤ συγκεκριμένων ἔργων, ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ προγράμματος, τά ὁποῖα δέν θά ἦτο δυνατόν νά ἀντιμετωπισθοῦν διά τῶν διατιθεμένων δυνάμεων. Ἡ δαπάνη τῶν ἐμπειρογνωμόνων τούτων καί τῶν ξένων εἰδικῶν οἴκων θά εἶναι δυνατόν νά ἀντιμετωπισθῇ, κατά τό μέγιστον μέρος, ἐκ τῆς παρεχομένης ἔξωθεν ἐκ διαφόρων πηγῶν τεχνικῆς βοηθείας.

»Παρά τῷ ὑπουργείῳ Συντονισμοῦ θά ἀνασυσταθῇ ὀλιγομελές Γνωμοδοτικόν Συμβούλιον, προεδρευόμενον ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ, μέλη τοῦ ὁποίου θά ἀποτελέσουν προσωπικότητες ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ κόσμου τῆς χώρας καί τῶν ἀσχολουμένων μέ τά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Τό Συμβούλιον τοῦτο θά γνωμοδοτῇ πρός τήν Κυβέρνησιν, τόσον ἐπί θεμάτων Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς ὅσον καί ἐπί τοῦ Προγραμματισμοῦ, παρέχον συγχρόνως συμβουλάς καί κατευθύνσεις εἰς τάς ὑπηρεσίας Προγραμματισμοῦ καί Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς πρός διεξαγωγήν τοῦ ἔργου των.

»Ὑπό τό Συμβούλιον τοῦτο εἰδική ὀλιγομελής Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἐξ ὑπηρεσιακῶν κυρίως προσώπων, θά παρακολουθῇ καθημερινῶς καί θά κατευθύνῃ τό ἔργον τῆς ὑπηρεσίας Προγραμματισμοῦ, ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν ὁδηγιῶν καί κατευθύνσεων τῶν χαρασσομένων ὑπό τοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου.

»Μέ τήν ὀργάνωσιν αὐτήν ὁ οἰκονομικός τομέας τῆς κρατικῆς μηχανῆς θά ἀποκτήσῃ ἕνα ἄρτιον ἐπιτελικόν ὄργανον, τό ὁποῖον εἶναι ἀπαραίτητον διά τήν ὀργάνωσιν καί ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας πρός ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς Οἰκονομίας τόσον διά τῆς καταρτίσεως καί ἐφαρμογῆς θεμελιωμένων προγραμμάτων ὅσον καί διά τῆς χαράξεως καί ἐφαρμογῆς τῆς καταλλήλου καί συνεποῦς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἐπιτυχής διεξαγωγή τῆς μάχης διά τήν οἰκονομικήν πρόοδον καί τήν εὐημερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ χρειάζεται ἐπιτελεῖον ἱκανόν πρός κατάστρωσιν καί ἐφαρμογήν τῶν καταλλήλων σχεδίων. Καί τό ἐπιτελεῖον αὐτό διά πρώτην φοράν δημιουργεῖται, ἐπί ἰσχυρῶν βάσεων, διά τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ καί πρός παντός διά τῆς ἐπανδρώσεως καί πλαισιώσεώς του ὑπό τοῦ ἀναγκαιοῦντος πρός τοῦτο προσωπικοῦ.

»Πέραν τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου ἐπιτελείου, τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ θά διαθέτῃ τεχνικήν ὑπηρεσίαν, ἔργον τῆς ὁποίας θά εἶναι, κυρίως, ἡ παρακολούθησις τῶν Δημοσίων Ἐπενδύσεων. Φορεῖς, βεβαίως, ἐκτελέσεως τῶν ἔργων Δημοσίων Ἐπενδύσεων εἶναι καί θά παραμείνουν τά ἁρμόδια ὑπουργεῖα καί ὀργανισμοί. Εἶναι, ἐν τούτοις, ἀναγκαία ἡ ὕπαρξις κεντρικῆς ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία ἀφ' ἑνός μέν θά παρακολουθῇ τήν πορείαν ἐκτελέσεως τοῦ ἐγκεκριμένου προγράμματος, θά μεριμνᾶ διά τήν ἔγκαιρον διάθεσιν εἰς τούς φορεῖς τῶν ἀπαιτουμένων χρηματικῶν μέσων καί θά εἰσηγῆται τήν λῆψιν τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων πρός ἄρσιν τῶν τυχόν ὑφισταμένων δυσχερειῶν διά τήν ἔγκαιρον ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, ἀφ' ἑτέρου δέ θά μελετᾶ τάς προτάσεις τῶν διαφόρων φορέων καί θά καταρτίζῃ εἰσηγήσεις προκειμένου νά γίνῃ ἡ σύνθεσις τοῦ προγράμματος τῶν Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ἐντός τοῦ ὁρίου τῶν ὑφισταμένων χρηματοδοτικῶν δυνατοτήτων. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν θά ὑποβοηθῆ τήν ὑπηρεσίαν Προγραμματισμοῦ εἰς τήν κατάρτισιν τόσον τῶν μακροχρονίων, ὅσον καί τῶν ἐτησίων προγραμμάτων Δημοσίων Ἐπενδύσεων.

»Παραλλήλως ἡ τεχνική αὕτη ὑπηρεσία θά συνεργάζεται μετά τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς καί τοῦ Προγραμματισμοῦ, συμβάλλουσα εἰς τήν ἀπό τεχνικῆς ἀπόψεως ἐξέτασιν τῶν θεμάτων, ὅπου αὕτη ἀπαιτεῖται.

»Οὕτω, τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ θά ἀποτελέσῃ κεντρικόν οἰκονομοτεχνικόν ἐπιτελεῖον τοῦ Κράτους, ἱκανόν νά φέρῃ εἰς πέρας τήν δυσχερῆ ἀποστολήν τῆς ἐξασφαλίσεως οἰκονομικῆς προόδου καί εὐημερίας εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀποστολή καί αἱ δυσχέρειαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνυφασμέναι μέ αὐτήν, ἐπέβαλον τήν ἀνάγκην τῆς συντελουμένης ἀναδιοργανώσεως, ἡ ὁποία θά ἀποτελέσῃ οὐσιώδη παράγοντα διά τήν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθ-

μοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως καί διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

14 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ δηλώσεις του, ἀναφέρεται στήν ἀνάδειξη τῶν νέων δημάρχων καί κοινοταρχῶν:

«Ἡ Κυβέρνησις, συνεπής πρός τήν ἀπόφασίν της, δέν πρόκειται νά ἔχη ἀνάμιξιν κατά τήν ἐπικειμένην ἀνάδειξιν τῶν νέων ἀρχόντων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Εἶναι ἔργον τῶν ἐκλεγέντων δημοτικῶν καί κοινοτικῶν συμβούλων ὅπως μέ γνώμονα τό συμφέρον τῆς αὐτοδιοικήσεως ἐπιλέξουν τούς νέους ἄρχοντας μεταξύ τῶν ἱκανωτέρων ὑποψηφίων. Πάντως εἶναι ἀνάγκη νά ἐπισημάνωσιν ὅτι τό βαθύτερον νόημα τῶν δημοτικῶν καί κοινοτικῶν ἐκλογῶν τῆς 5ης Ἀπριλίου εἶναι ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός προκληθείς ὑπό τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς ἔλαβε σαφῆ θέσιν ἔναντι τῶν ἀντεθνικῶν αὐτῆς συνθημάτων καί διά πλειοψηφίας συντριπτικῆς διεκήρυξε τήν ἀποφασίν του ὅπως προφυλάξη τήν χώραν καί τάς ἰδίας αὐτοῦ ἐλευθερίας ἀπό πάσης κομμουνιστικῆς ἐπιβουλῆς.

»Εἰς τούς ἀναδειχθέντας ἐκλέκτορας τῆς ἐθνικόφρονος παρατάξεως ἐνεπιστεύθη εἰδικώτερον ὁ ἑλληνικός λαός τήν ἐντολήν ὅπως προστατεύσουν τούς ὀργανισμούς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπό τούς κινδύνους τῆς κομμουνιστικῆς διαβρώσεως καί ὑπονομεύσεως. Πιστεύω ὅτι οὐδείς τῶν δημοτικῶν καί κοινοτικῶν συμβούλων τῶν ἐκλεγέντων διά ψήφων τῆς ἐθνικόφρονος παρατάξεως δικαιοῦται νά παραγνωρίση τήν ἔννοιαν τῆς τοιαύτης ἐντολῆς. Εἶναι χρέος αὐτῶν νά πειθαρχήσουν τάς κομματικάς καί προσωπικάς των φιλοδοξίας, ἵνα διαφυλαχθῆ καί ἡ τελευταία κοινότης ἀπό τήν ἐπιρροήν τοῦ κομμουνισμοῦ».

14 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας, σέ ἐπιστολή του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, ἀναλύει τίς προοπτικές γιά τή ρύθμιση τοῦ δημοσίου χρέους τῆς χώρας.

Πράγματι, ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἄρχιζε πλέον νά ἐλπίζει σέ ἐνεργό συμμετοχή της στό δυτικοευρωπαϊκό οἰκονομικό σύστημα, ἔθετε καί τό ζήτημα τῆς ἐπιλύσεως τῶν ζητημάτων πού σχετίζονταν μέ τό δημόσιο χρέος, καθώς μάλιστα προχωροῦσαν μέ γοργούς ρυθμούς οἱ προετοιμασίες γιά τήν ἔναρξη τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ. Τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ξ. Ζολώτα ἦταν τό ἀκόλουθο:

«Ἀγαπητέ μου κ. πρόεδρε,

»Φέρω εἰς γνῶσιν σας ὅτι τήν παρελθοῦσαν Τετάρτην, 6 Μαΐου, ἔλαβον τηλεγράφημα ἀπό τόν κ. Μπλάκ, πρόεδρον τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης, ὁ ὁποῖος ἐζήτει νά μέ συναντήση τό Σάββατον, 10 Μαΐου, κατά τήν διέλευσίν του ἐκ Ρώμης πρός Κάιρον.

»Κατόπιν τούτου μετέβην εἰς Ρώμην, ὅπου συνήντησα τόν κ. Μπλάκ, μετά τοῦ ὁποίου μάλιστα συνεταξίδευσα. Οὕτω ἔσχον τήν εὐκαιρίαν νά συνομιλήσω μετ' αὐτοῦ ἐπί τρίωρον ἐπί τοῦ θέματος τοῦ δημοσίου χρέος καί τῆς δυνατότητος δανειοδοτήσεώς μας ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης. Ὁ κ. Μπλάκ μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι θεωρεῖ ἀπολύτως ἀναγκαίας ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μετά τῶν ὁμολογιούχων, εἰς τάς ὁποίας ἐάν ἐκαλεῖτο θά συμπαρίστατο καί ἡ Διεθνής Τράπεζα. Εἰς ἣν περίπτωσιν αἱ διαπραγματεύσεις αὐταί δέν θά κατέληγον εἰς συμφωνίαν, ἡ δέ Ἑλλάς θά εἶχε προσφέρει ὅρους οἱ ὁποῖοι θά ἐκρίνοντο ὡς δίκαιοι ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης, ἡ τελευταία αὕτη θά ἤνοιγε τάς πύλας της εἰς τήν Ἑλλάδα ἔστω καί χωρίς συμφωνίαν μέ τούς ὁμολογιούχους. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι διαπραγματεύσεις ἐγένοντο ἤδη μέ τούς Ἀμερικανούς ὁμολογιούχους μέ ἐνημέρωσιν τῶν Ἄγγλων, κατ' αὐτάς δέ καί ὁ κ. Γαζῆς, ἐκπροσωπῶν ἐμέ ὡς διοικητήν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, προέβη εἰς ἀλλεπαλλήλους καί ὑπερβολικάς παραχωρήσεις. Ἐνῶ δέ πρός στιγμήν εἶχεν ἐπέλθει προσέγγισις καί εἶχε διαφανῆ ἡ δυνατότης συμφωνίας, οἱ Ἀμερικανοί ὁμολογιοῦχοι ὑπανεχώρησαν καί κατόπιν τούτου ὁ κ. Γαζῆς ἐπέστρεψεν εἰς Ἑλλάδα ἄπρακτος. Βεβαίως κατά τάς διαπραγματεύσεις αὐτάς ἡ Κυβέρνησις δέν εἶχε καμμίαν συμμετοχήν, καθόσον εἶχον ἀναλάβει ἐγώ ὡς μεσολαβητής νά διεξαγάγω τάς διαπραγματεύσεις. Πάντως ὅμως ἔχω κάθε λόγον νά πιστεύω ὅτι ἐάν οἱ Ἀμερικανοί ὁμολογιοῦχοι ἐδέχοντο τάς μέσω τοῦ κ. Γαζῆ τελευταίας προτάσεις, ἡ Κυβέρνησις κατά τήν γνώμην μου τελικῶς θά ὑπεχώρει καί θά τάς ἐδέχετο. Τοῦτο θά ἔπραττεν ἐφόσον θά εἶχε τό πλεονέκτημα μιᾶς γενικῆς συμφωνίας καί ἀποκατάστασιν τῆς πίστεως τῆς Ἑλλάδος καί τήν ὑπόσχεσιν ἐκ μέρους τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης ὅτι θά μᾶς ἐδανειοδότει. Ἐφόσον ὅμως οἱ ὁμολογιοῦχοι δέν θά ἐδέχοντο τελικῶς τάς προτάσεις Γαζῆ, τάς ὁποίας ἐγνωστοποίησα εἰς τόν κ. Μπλάκ διά τῆς ἀπό 23 Φεβρουαρίου ἐπιστολῆς μου, ἡ Κυβέρνησις μή θέλουσα νά παρατείνη ἐπ' ἀόριστον τήν ἐκκρεμότητα καί ἐπειδή παροτρύνεται κατ' ἰδίαν ἀπό μεμονωμένους ὁμολογιούχους νά ἀρχίση μίαν οἱανδήποτε ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου χρέους, θά ἐσκέπτετο ἐνδεχομένως σοβαρῶς μίαν μονομερῆ διευθέτησιν τοῦ ζητήματος.

»Ὑποθέτω, εἶπον εἰς τόν κ. Μπλάκ, ὅτι εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν ἡ Κυβέρνησις δέν θά ἦτο δυνατόν βεβαίως νά προσφέρη τούς ἰδίους εὐνοϊκούς ὅρους τούς ὁποίους προσέφερεν ὁ κ. Γαζῆς, δεδομένου ὅτι, ἐφόσον θά ἐπήρχετο συμφωνία καί θά ἠνοίγοντο αἱ πηγαί εὐρυτέρας δανειοδοτήσεώς μας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, θά εἴχομεν μεγαλυτέραν συναλλαγματικήν εὐχέρειαν πρός ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου χρέους. Τήν στιγμήν ὅμως καθ' ἣν δέν θά συνέβαινε τοῦτο, ἡ ἱκανότης μας αὐτή θά περιωρίζετο σημαντικῶς καί συνεπῶς δέν θά εἴμεθα εἰς θέσιν νά ἐξυπηρετήσωμεν τό δημόσιον χρέος μέ τούς αὐτούς εὐνοϊκούς ὅρους.

»Ὁ κ. Μπλάκ μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ἐπ' οὐδενί λόγῳ θά ἔπρεπε νά πράξη ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις τοιοῦτόν τι ἀλλ'

ἀντιθέτως ὤφειλε νά ἐπιδιώξη ὁπωσδήποτε διαπραγματεύσεις μέ τούς ὁμολογιούχους.

»Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ὡς μόνην λύσιν πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν θά ἐθεώρουν τήν ἐκ μέρους τοῦ κ. Μπλάκ ἀνακοίνωσιν τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς μου πρός αὐτόν, ἡ ὁποία περιέχει τούς ὅρους, βάσει τῶν ὁποίων κατά τήν γνώμην μου θά ἦτο δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ ἕνας δίκαιος διακανονισμός τοῦ δημοσίου χρέους.

»Ὁ κ. Μπλάκ ἠρνήθη τήν παρέμβασιν αὐτήν καί μοῦ ἐπανέλαβεν ὅτι ἀπό πάσης ἀπόψεως εἶναι ἀναγκαῖον νά γίνουν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις εἶναι ἄσκοποι, δεδομένου ὅτι ὅ,τι ἦτο δυνατόν νά προσφέρωμεν τό προσεφέραμεν καί μάλιστα ὑπερέβημεν τά ἐπιτρεπτά οἰκονομικά καί πολιτικά ὅρια. Ἐτόνισα δέ ὅτι πρέπει νά ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὅτι τό θέμα δέν εἶναι μόνον οἰκονομικόν ἀλλά καί πολιτικόν καί θά ἔπρεπε νά ζυγίσουν πολύ τόν πολιτικόν παράγοντα ὁ ὁποῖος ἔχει μεγάλην σημασίαν διά μίαν χώραν ἡ ὁποία κατεστράφη ἀπό δύο πολέμους καί ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος παράγων τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐλευθερίας καί τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν εἰς τήν Εὐρώπην.

»Τέλος τοῦ ἐδήλωσα ὅτι διά τούς ὁμολογιούχους ἀποκλειστικῶς τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου χρέους ἀνεξαρτήτως τῶν συμβουλίων των, τά ὁποῖα ἐκπροσωποῦν ὅλους γενικῶς τούς ὁμολογιούχους, θά ἦτο ἀναμφισβητήτως συμφερώτερον νά δεχθοῦν τούς ὅρους τούς ὁποίους ἐπρότεινα διά τοῦ κ. Γαζῆ, παρά νά ἀφήσουν νά γίνη μονομερής ρύθμισις ὑπό χειροτέρους ὅρους. Τοῦ προσέθεσα δέ ὅτι εἶμαι βέβαιος, ὅπως καί ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ἐάν ἐγίνετο μία μονομερής ρύθμισις τοῦ δημοσίου χρέους, ἔστω καί ὑπό χειροτέρους ὅρους, θά ἐγίνετο δεκτή τοὐλάχιστον ἀπό τά 90% τῶν ὁμολογιούχων.

»Ὁ κ. Μπλάκ μοῦ παρετήρησεν εἰς αὐτό ὅτι ἡ μονομερής ρύθμισις διά τήν διεθνῆ ἀγοράν καί διά τά πιστωτικά ἱδρύματα δέν εἶναι ρύθμισις, ἔστω καί ἐάν γίνη δεκτή καί ἀπό τά 90% τῶν ὁμολογιούχων. Εἰς τήν περίπτωσιν δέ αὐτήν ἡ Διεθνής Τράπεζα δέν θά ἦτο διατεθειμένη νά χορηγήση δάνειον εἰς τήν Ἑλλάδα.

»Τά ἀνωτέρω ἀνεκοίνωσα ἐπίσης εἰς τόν πρέσβυν κ. Ρίντλμπέργκερ ἅμα τῇ ἐπανόδῳ μου, μέ τήν παράκλησιν μόλις μεταβῆ εἰς Οὐάσιγκτων νά ἰδῆ τόν κ. Ντίλλον καί νά θέση τό ζήτημα ἐπί πολιτικῆς βάσεως. Νά διαμαρτυρηθῆ δέ ἐντόνως διά τήν ὑπαναχώρησιν τῶν Ἀμερικανῶν ὁμολογιούχων, δεδομένου ὅτι, ὅπως γνωρίζει καί ὁ ἴδιος ὁ κ. Ρίντλμπέργκερ, ἡ ἀπόστασις μεταξύ ἡμῶν καί αὐτῶν εἶχε τόσον πολύ σμικρυνθῆ ὥστε σχεδόν εἶχεν ἐπέλθει συμφωνία. Τοῦ ἐδήλωσα ὅτι θά προεκάλει ὀδυνηράν ἐντύπωσιν μέ σοβαράς πολιτικάς συνεπείας ἡ γνωστοποίησις ἑνός τοιούτου γεγονότος εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν. Πρέπει δέ ὁ κ. Ρίντλμπέργκερ νά ἀσκήση τό βάρος καί τό κῦρος του ἐπί τοῦ κ. Ντίλλον διά νά πεισθοῦν οἱ Ἀμερικανοί ὁμολογιοῦχοι νά συμφωνήσουν μέ τάς προτάσεις μου.

»Ὁ κ. Ρίντλμπέργκερ, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νά σᾶς ἐπισκεφθῆ καί νά σᾶς ὁμιλήση ἐπί τοῦ θέματος, μοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θά πράξη τό πᾶν διά νά βοηθήση πρός μίαν ἱκανοποιητικήν λύσιν.

»Σχετικῶς ἔγραψα καί εἰς τόν κ. Λιάτην εἰς Οὐάσιγκτων, ὅπως ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ κ. Ρίντλμπέργκερ τόν συναντήση καί ἐνεργήσουν ἀπό κοινοῦ παρά τῷ κ. Ντίλλον»[54].

16 ΜΑΪΟΥ 1959

Σέ ἀπάντηση αἰτιάσεων τοῦ δημάρχου Λευκωσίας, Θ. Δέρβη, ὅτι ἡ συμφωνία τοῦ Λονδίνου εἶχε ὑπογραφεῖ ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο μετά ἀπό πιέσεις τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ Ε. Ἀβέρωφ, ὁ Ἑλληνοκύπριος ἡγέτης κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ὑπέγραψα τήν συμφωνίαν τοῦ Λονδίνου ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν εὐθυνῶν μου ἔναντι τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐνδεχομένη ἀποτυχία τῆς συμφωνίας ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ, ἥτις θά προέκυπτεν ἀπό ἄρνησιν πρός ὑπογραφήν αὐτῆς, θά εἶχε καταστρεπτικάς συνεπείας διά τό μέλλον τῆς Κύπρου. Πρίν ὑπογράψω, ἐδήλωσα πρός τούς Κυπρίους ἀντιπροσώπους, ὅτι δέν ἐπεθύμουν ὅπως οὗτοι συμμερισθοῦν τήν εὐθύνην μου, τήν ὁποίαν ἀντιθέτως θά ἤθελα νά ἀναλάβω μόνος μου. Τούς εἶπα ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι νά ἐγκρίνουν ἤ ἀπορρίψουν τήν συμφωνίαν.

»Δηλῶ κατηγορηματικῶς ὅτι οὐδεμία δύναμις εἰς τόν κόσμον θά μέ ἔκαμνε νά ὑπογράψω τήν συμφωνίαν ἐάν ἐπίστευον ὅτι αὕτη ἦτο ἀντίθετος πρός τά συμφέροντα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Εἰς τήν αἴθουσαν τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, κατέβαλα πολλάς προσπαθείας μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, ὅπως ἐπιτύχω καλυτέρους ὅρους εἰς τάς προτάσεις. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τελική ἄρνησις τῆς ὑπογραφῆς μου θά ἐπροκάλει σοβαράς συνεπείας διά τόν κυπριακόν λαόν.

»Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν —ἐτόνισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος— πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι αὕτη κατέβαλε πᾶσαν δυνατήν προσπάθειαν καί ἐπέτυχεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θά ἠδύνατο νά ἐπιτευχθῆ ὑπό τάς ὑφισταμένας περιστάσεις. Τό γεγονός ὅτι ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός καί ὁ ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργός του μᾶς ἐπέστησαν τήν προσοχήν ἐπί τῶν συνεπειῶν αὐτῶν δέν ἀπετέλει εἶδος τι πιέσεως, ἀλλά καθῆκον των».

17 ΜΑΪΟΥ 1959

Τό βασιλικό ζεῦγος τῆς Ἑλλάδος, συνοδευόμενο ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἰταλία.

Μέ τήν ἀφορμή αὐτή, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου εἶχε ὑποβάλει στόν Κ. Καραμανλῆ, στίς 9 Ἀπριλίου, εἰδικό σημείωμα «ἐπί τῆς ἀνάγκης προβολῆς τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων διά μίαν συμφωνίαν μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος κατά τάς ἐπαφάς τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μετά μελῶν τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ἤ Κυβερνήσεως ἄλλης ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος»:

«Εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας ἡ προβολή τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἐπίτευξιν ταχείας συμφωνίας μετά τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Αἱ μέλλουσαι ἐπισκέψεις τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, συνοδεύοντος τάς Α.Α.Μ.Μ. τούς βασιλεῖς καί ἡ μεταγενεστέρα ἐπίσκεψις εἰς τήν Ἰταλίαν τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως παρέχουν λίαν χρή-

σιμον εὐκαιρίαν διά τά ἀνωτέρω. Κατά τάς ἐπαφάς αὐτάς εἶναι ἀνάγκη νά προβληθοῦν τά ἑξῆς:

»Πρῶτον. Ἀνεξαρτήτως οἱασδήποτε ἐξελίξεως πρός μίαν γενικήν εὐρωπαϊκήν συμφωνίαν, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θεωρεῖ ζωτικῆς σημασίας τήν σύνδεσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ἀνεξαρτήτως ἐπομένως τῆς ἐξευρέσεως ἤ μή ἑνός σχήματος εὐρωπαϊκῆς συμπράξεως διά τάς 18 χώρας τοῦ ΟΕΟΣ (καί τοῦτο εὐνοεῖται πάντοτε ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος) ἡ χωριστή σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος δύναται νά λάβη χώραν ὁπωσδήποτε καί ἀμέσως. Ἡ καθυστέρησις ἐν ἀναμονῇ μιᾶς γενικῆς συμφωνίας ἔχει θετικῶς ἐπιζημίους συνεπείας καί ἀναστέλλει τήν πρόοδον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐν συνεργασίᾳ πρός τάς χώρας τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης.

»Δεύτερον. Γενική βάσις μιᾶς τοιαύτης συμφωνίας δύνανται νά εἶναι τά ἀναφερόμενα εἰς τήν πρόσφατον ἔκθεσιν Χάλστάιν (προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος).

»Εἰδικώτερον:

»α. Ἀναβολή διά 10-12 ἔτη περίπου τῆς ἐνάρξεως μειώσεως δασμῶν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος μέ συνολικήν μεταβατικήν περίοδον 25-30 ἐτῶν, ὡς συνεφωνήθη πρό ἔτους ἀπό τάς ἓξ χώρας καί ρητῶς ἀναφέρεται εἰς τήν ἔκθεσιν Χάλστάιν.

»β. Ἀναγνώρισις καί ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς "priorité d'écoulement" διά τά κύρια ἐξαγώγιμα γεωργικά εἴδη, ἰδιαιτέρως καπνόν καί βάμβακα. Τοῦτο σημαίνει τήν κατά προτεραιότητα ἀπορρόφησιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων ποσοτήτων πρό οἱασδήποτε ἀγορᾶς ἀπό ἐξωευρωπαϊκάς πηγάς.

»γ. Καθιέρωσις χρηματοδοτήσεως δι' ἔργα ὑποδομῆς ἐξ εἰδικοῦ ταμείου, ὡς ἀνεγνωρίσθη καί διά τάς ὑπερποντίους κτήσεις τῶν ἓξ χωρῶν, ὡς καί ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης Ἐπενδύσεων, συμφώνως πρός τά προτεινόμενα εἰς τήν ἔκθεσιν Χάλστάιν.

»δ. Ἔναντι τῶν ἀνωτέρω θά εἶναι δυνατόν δι' ὡρισμένας οὐσιώδεις κατηγορίας εἰδῶν νά καθιερωθῇ σαφής προτιμησιακή μεταχείρισις τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν εἰς τήν ἑλληνική ἀγοράν. Τοῦτο θά σημάνῃ ὅτι διά τάς κατηγορίας αὐτάς οἱ δασμοί καί λοιπαί ρυθμίσεις εἰσαγωγῆς εἰς τήν Ἑλλάδα θά εἶναι σαφῶς εὐνοϊκώτεροι παρ' ὅσον ἐκ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν ἤ ἐξωευρωπαϊκῶν χωρῶν.

»ε. Ἡ Ἑλλάς θά εἶναι δυνατόν νά ἀναλάβῃ τήν ὑποχρέωσιν ὅπως οὐδείς ἐκ τῶν δασμῶν της ἔναντι τρίτων χωρῶν εἶναι χαμηλότερος τοῦ ἀντιστοίχου δασμοῦ τοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Τοῦτο, ἐνῶ διά τήν Ἑλλάδα θά εἶναι ἄνευ σημασίας, ἀποτελεῖ οὐσιώδη ἀναγνώρισιν ἀρχῆς βάσει τοῦ πνεύματος καί τῆς οὐσίας τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης καί τῶν ὅσων ὑπεστηρίχθησαν ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος εἰς τάς μέχρι σήμερον διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ»[55].

Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως, ὁ Ε. Ἀβέρωφ εἶχε, πράγματι, τήν εὐκαιρία ἰδιαίτερης συναντήσεως μέ τόν Ἰταλό ὁμόλογό του, Γκ. Πέλλα:

«Ἀβέρωφ: Ἡ Ἑλλάς ἀνησυχεῖ σφοδρά διά τήν ἐξέλιξιν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σθεναρά ὑποστήριξις ἣν παρέσχεν ἡ ἀντιπροσωπεία της εἰς τάς ἀπόψεις τῶν 11 Κρατῶν κατά τάς προσφάτους συνεννοήσεις ἐν Παρισίοις. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις κατέληξεν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι, ἐνώπιον τῶν δυσκολιῶν πραγματοποιήσεως πολυμεροῦς συνεργασίας, ἡ μόνη ἀπομένουσα —προσωρινῶς τουλάχιστον— λύσις εἶναι ἡ σύναψις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί ἑκάστης τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς διμερῶν συμφωνιῶν, διότι ἡ Ἑλλάς πιέζεται διά τήν τοποθέτησιν εἰς τό ἐξωτερικόν ὡρισμένων προϊόντων της. Δέν γνωρίζω ἄν ἐπραγματοποιήθησαν ἤδη μετά τῆς Ἰταλίας σχετικαί ἐπαφαί, πάντως ὅμως αὐταί θά ἠδύναντο νά λάβουν χώραν κατά τήν προσεχῆ ἐπίσκεψιν τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ εἰς Ρώμην.

»Πέλλα: Αἱ διμερεῖς συμφωνίαι ἐκ πρώτης ὄψεως δύνανται νά δημιουργήσουν ἀνησυχίας. Ἴσως ἐάν δέν κατορθωθῇ νά λυθοῦν τά προβλήματα τῶν 11 χωρῶν θά εἶναι δυνατή ἡ χρησιμοποίησις διμερῶν συμφωνιῶν ὡς μέθοδος ἐμπορική. Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρέπει νά ἀποφευχθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι αἱ ἓξ χῶραι ἐδημιούργησαν ὁμάδα κεχωρισμένην καί ὅτι ἡ εὐρυτέρα εὐρωπαϊκή συνεργασία θά εἶναι περιωρισμένη. Ἐάν αἱ διμερεῖς συμφωνίαι πρόκειται νά συγχωνευθοῦν εἰς τήν συνεργασίαν τῶν 17 χωρῶν, ἔχει καλῶς, ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει θά ἀποβοῦν ἀρνητικαί πράξεις.

»Ἀβέρωφ: Ἡ Ἑλλάς εἶναι φυσικά κεκηρυγμένη ὑπέρ τῆς πολυμεροῦς συνεργασίας, ἀλλά ὅπως καί ἄλλαι χῶραι τῆς Εὐρώπης εὑρίσκονται εἰς τήν ἰδίαν κατάστασιν, εἶναι ὑποχρεωμένη νά καθυποτάξῃ τάς γενικάς ἀρχάς εἰς τά συμφέροντά της. Ἡ Γερμανία μᾶς λέγει ὅτι πολυμερής συμφωνία δέν εἶναι εὐχερής καί συμβουλεύει νά προχωρήσωμεν εἰς διμερεῖς συνομιλίας μετά τῶν ἄλλων Κρατῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ κ. Ἀβέρωφ ἐκθέτει ἐν συνόψει τό οἰκονομικόν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος: Ἀπό τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου καί τοῦ συμμοριτοπολέμου, ἡ Ἑλλάς κατέβαλεν μεγάλην οἰκονομικήν προσπάθειαν, ἐν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ὁποίας εἶναι καί ὁ σχεδόν διπλασιασμός τοῦ κατά κεφαλήν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τοῦτο ὅμως ἐπέφερε, λόγω τῆς μεγαλυτέρας ἀγοραστικῆς ἱκανότητος τοῦ πληθυσμοῦ, καί αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά καταστῇ ἐπικίνδυνον τό παθητικόν ἄνοιγμα τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου. Ἡ Κυβέρνησις ἐπενέβη κατά καιρούς ἀλλά δέν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τά μέτρα τά ὁποῖα λαμβάνει θά εἶναι ἀποδοτικά. Ἀρκεῖ νά ἀναφέρω ὅτι κατά τό ἔτος 1958 αἱ εἰσαγωγαί μας ἀνῆλθον εἰς 530.000.000 δολλαρίων, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαί ἔφθασαν μόλις τό ποσόν τῶν 250.000.000 δολλαρίων. Ἐξ ἄλλου λόγω κυρίως τῆς ναυτιλιακῆς κρίσεως οἱ ἄδηλοι πόροι ἔχουν μειωθεῖ καί τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν καλύπτεται μέ ἐνέσεις ἀμερικανικῆς βοηθείας, μέ πιστώσεις καί μέ μικράς ἀφαιμάξεις τοῦ συναλλαγματικοῦ μας ἀποθέματος. Ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη δέν εἶναι δυνατόν νά συνεχισθῇ καί ἐάν τά διοικητικά μέτρα περιορισμοῦ εἰσαγωγῶν τά ὁποῖα ἐλήφθησαν ἐσχάτως δέν ἀποδώσουν ὅσον ἀναμένομεν, θά πρέπει νά ἀναζητήσωμεν ἄλλον τρόπον ἐξισορροπήσεως τῆς οἰκονομίας μας. Προσθέτω ὅτι ἐντός τῶν προσεχῶν ἐτῶν θά ἔχωμεν νά ἀντιμετωπίσωμεν καί ἕτερον συναλλαγματικόν

βάρος, τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν προσφάτως συναφθέντων ἐξωτερικῶν δανείων. Μέ ὡρισμένας χώρας εὑρισκόμεθα εἰς κακάς οἰκονομικάς σχέσεις. Οὕτω ἠναγκάσθημεν νά ἀπαγορεύσωμεν τήν ἐκ Βραζιλίας εἰσαγωγήν καφέ (6.000.000 δολλάρια ἐτησίως), διότι ἡ χώρα αὕτη ἔπαυσε τήν εἰσαγωγήν καπνῶν πρός ὄφελος τῆς Τουρκίας. Μέ τήν Σουηδίαν ἐπίσης ἔχομεν δυσκολίας καί προσπαθοῦμεν νά τακτοποιήσωμεν τάς σχέσεις μας.

»Σήμερον ἡ οἰκονομία μας εἶναι σταθερά καί ἐλπίζομεν ὅτι, μέ τά ἐν Ἑλλάδι ἐκτελούμενα βασικά ἔργα, ἐάν δυνηθῶμεν νά διατηρήσωμεν τήν οἰκονομικήν σταθερότητα ἐπί μίαν πενταετίαν, θά ἀποκτήσωμεν οἰκονομίαν σταθεράν καί ἀνεξάρτητον.

»Τό μετά τῆς Ἰταλίας ἐμπορικόν μας ἰσοζύγιον εἶναι, ὡς γνωστόν, κακόν, διότι εἶναι περιωρισμένος ὁ ἀριθμός τῶν ἐξαγομένων εἰς Ἰταλίαν ἑλληνικῶν προϊόντων. Τό ἐμπόριόν μας μέ τάς χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, ὅπερ δέν μᾶς εὐχαριστεῖ καί τόσον διά πολιτικούς λόγους, διεξάγεται ἐπί τῇ βάσει διμερῶν συμβάσεων, τά εἰσαγόμενα δέ ἐκ τῶν χωρῶν τούτων προϊόντα πληρώνονται διά τῆς ἐξαγωγῆς εἰς ταύτας ἑλληνικῶν προϊόντων, διότι οἱ κομμουνισταί μᾶς λέγουν: ἀγοράστε ἵνα ἀγοράσωμεν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν Ἰταλίαν σᾶς ὑποβάλλω συγκεκριμένως προτάσεις:

»Βάμβαξ. Ἡ ποιότης τοῦ βάμβακος τόν ὁποῖον παράγει ἡ Ἑλλάς εἶναι λίαν κατάλληλος δι' εὐρεῖαν βιομηχανικήν παραγωγήν. Προτείνομεν συνεπῶς ὅπως αἱ ὑπό Ἰταλῶν βιομηχάνων ἀγοραί ἑλληνικοῦ βάμβακος αὐξηθοῦν καί παγιοποιηθοῦν, διά τῆς ὑπογραφῆς μακροπροθέσμου συμβολαίου μεταξύ Ἰταλῶν βιομηχάνων καί Ἑλλήνων ἐξαγωγέων ὑπό τήν ἐγγύησιν τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Προτείνω ἐπί πλέον ὅπως οἱ Ἰταλοί βιομήχανοι ἀποστείλουν ἀμέσως τούς τεχνικούς των εἰς Ἑλλάδα ἵνα συμβληθοῦν μέ τούς μεγάλους ἐξαγωγεῖς τοῦ εἴδους τούτου.

»Ὁ κ. Πέλλα ὑπόσχεται ὅτι θά συζητήση τό θέμα μέ τούς Ἰταλούς βαμβακοβιομηχάνους.

»Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἐπιμένει ὅτι τό θέμα εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπεῖγον καί ὅτι θά ἦτο σκόπιμον ὅπως ἡ ἐπίσκεψις τῶν τεχνικῶν εἰς Ἑλλάδα ἔχει πραγματοποιηθῆ πρό τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἰταλίαν.

»Πυρηνέλαιον. Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἰταλία εἰσήγαγε κατά τό παρελθόν ἱκανοποιητικάς ποσότητας πυρηνελαίου, διότι ἡ ἰταλική βιομηχανία τίς ἐπιζητεῖ λόγω σημαντικῆς περιεκτικότητός των εἰς ἐλαιόλαδον. Αἱ εἰσαγωγαί ὅμως ἀνεστάλησαν καί ὁ κ. Ἀβέρωφ παρακαλεῖ τόν κ. Πέλλα νά μελετήση ἐπισταμένως τήν δυνατότητα ἐπαναλήψεως τῶν εἰσαγωγῶν αὐτῶν μέχρι 3.000.000 δολλαρίων ἐτησίως. Ὁ κ. Ἀβέρωφ τονίζει καί πάλιν τήν ἀνάγκην αὐξήσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρός Ἰταλίαν, ἡ ὁποία διαθέτει πολλά βιομηχανικά προϊόντα, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκη ἡ Ἑλλάς, πρέπει ὅμως ἡ χώρα μας νά εὕρη τά μέσα πληρωμῆς τῶν προϊόντων τούτων.

»Καπνός. Εἶναι ἀνέκαθεν τό σοβαρότερον πρόβλημα διά τόν τόπον μας, διότι εἶναι τόσον μικτῆς ἐκτάσεως ἡ ἀγροτική ἰδιοκτησία τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν, ὥστε μόνον μέ τήν καλλιέργειαν καπνοῦ εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλίση τά ἀπαραίτητα πρός ἐπιβίωσιν μέσα. Νά διατηρηθῆ πάντως τό σημερινόν ἐπίπεδον εἰσαγωγῆς ἑλληνικῶν καπνῶν καί νά ἐξετασθῆ εὐνοϊκῶς ἡ δυνατότης αὐξήσεως αὐτῆς. Εἰς τοῦτο ὁ κ. Πέλλα ἀπήντησεν ὅτι εἴμεθα πνιγμένοι ἀπό καπνά καί ἀντιμετωπίζομεν συνεχῶς διαμαρτυρίας τῶν καπνοπαραγωγῶν τῆς Νοτίου Ἰταλίας.

»Πιστώσεις. Ὁ κ. Ἀβέρωφ παρακαλεῖ νά μελετηθῆ κατά πόσον θά ἦτο δυνατόν νά χορηγηθοῦν πιστώσεις ὑπό τῆς Ἰταλίας διά τήν ἐκτέλεσιν βασικῶν ἔργων ἀνασυγκροτήσεως ἐν Ἑλλάδι. Προσωπικῶς νομίζω ὅτι τά μεγάλα ἔργα πρέπει νά τά ἐκτελέσουν οἱ Ἰταλοί. Ἀντιμετωπίζομεν τήν δημιουργίαν πολλῶν βιομηχανιῶν, θά ἔδει νά ἐξετασθῆ ἄν θά ἠδύνατο νά γίνη χρηματοδότησις αὐτῶν ὑπό τῆς Ἰταλίας ὑπό ὅρους εὐνοϊκούς, οὐχί βεβαίως ὅσον οἱ τοῦ DLF, ἀλλά πάντως συμφερωτέρους ἀπό τούς τῆς χρηματαγορᾶς.

»Καροῦζο: Εἰς τό σημεῖον τοῦτο παρεμβαίνων, εἶπεν ὅτι ὑφίστανται συμφωνίαι μεταξύ Ἰταλίας καί Ἑλλάδος διά τήν παροχήν πιστώσεων, ὅτι ἡ Ἰταλία κατά τά τελευταῖα ἔτη προέβη εἰς ηὐξημένας ἀγοράς καπνῶν ἐξ Ἑλλάδος μέ τήν ἐλπίδα νά ἀνατεθῆ εἰς αὐτήν τό ἔργον τῶν ἀζωτούχων λιπασμάτων διά τό ὁποῖον ἐνδιεφέρετο ἡ "Montecantini". Ἐπίσης εἶχον ἐξασφαλισθῆ εὐνοϊκώτατοι ὅροι διά τό ἔργον τοῦ Ἀχελώου καί δή 30 ἑκατ. δολλάρια εἰς συνάλλαγμα καί αἱ ἀναγκαιοῦσαι δραχμαί. Τέλος ἡ Ἰταλία ὑπέβαλε τούς καλλιτέρους ὅρους διά τήν κατασκευήν ἐν Λαρίσῃ τοῦ ἐργοστασίου σακχάρεως.

»Πάντα ταῦτα ἐγένοντο ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας μέ τήν προοπτικήν εὐρυτέρας οἰκονομικῆς συνεργασίας μετά τῆς Ἑλλάδος ἧς ἡ στάσις ὅμως ἦτο ἀρνητική, διότι ἡ κατασκευή τοῦ ἐργοστασίου ἀζώτου ἐτέθη εἰς ἑλβετικήν ἑταιρείαν, τό ἐργοστάσιον σακχάρεως πρόκειται νά δοθῆ εἰς τούς Πολωνούς καί ἡ μελέτη διά τόν Ἀχελῶον δίδεται εἰς ἀμερικανικήν ἑταιρείαν. Τά γεγονότα ταῦτα ἀποθαρρύνουν τήν ἰταλικήν βιομηχανίαν, ἡ δέ ἰταλική Κυβέρνησις δέν εἶναι διατεθειμένη νά παραχωρήση τά 15 ἑκατ. δολλάρια διά τήν κατασκευήν ἔργων ὑπό ἐπιχειρήσεων ξένων Κρατῶν. Θά πρέπει ἐπομένως καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις νά καταβάλη σχετικάς προσπαθείας.

»Ἀβέρωφ: Μερικά τῶν ὅσων εἶπεν ὁ κ. Καροῦζο εἶναι ὀρθά, ἀλλά ὑπάρχει πάντοτε τό θέμα τοῦ παθητικοῦ διά τήν Ἑλλάδα ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μέ τήν Ἰταλίαν, τό ὁποῖον ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον παρά τήν ηὐξημένην ἀγοράν καπνῶν. Ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι πολλοί οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νά ἀνατεθοῦν εἰς Ἰταλούς, ἀλλά ἡ βαθυτέρα ἐξέτασις τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖ τήν στάσιν τῆς Κυβερνήσεως. Οὕτω, διά τόν Ἀχελῶον προεκηρύχθη διαγωνισμός, δέν κατεκυρώθη ὅμως τό ἔργον, διότι ὑπάρχουν σοβαραί πιθανότητες χρηματοδοτήσεως αὐτοῦ ὑπό ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους ἐκ μέρους τοῦ DLF, τό ὁποῖον ἀπήτησεν ὅπως ἡ προμελέτη γίνη ἀπό ἀμερικανικήν ἑταιρείαν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά 15.000.000 δολλάρια, ὁ κ. Καροῦζο δέν ἔχει δίκαιον, διότι ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν δέν δύναται νά ἐξαρτηθῆ ἀπό ὅρους ἐφόσον ἀποτελοῦν πολεμικάς ἐπανορθώσεις. Οἱ Γερμανοί μᾶς ἐχορήγησαν ἐπ' ἐσχάτων πιστώσεις 50.000.000 δολλαρίων ὑπό ὅρους σχεδόν χαριστικούς μέ τήν δήλωσιν ὅτι δυνάμεθα νά χρησιμοποιήσωμεν ταύτας ὅπως θέλομεν, εἴτε ἐν Γερμανίᾳ εἴτε ἀλλαχοῦ. Ἐάν ὁ Ἀχελῶος γίνη ἀπό Ἰταλούς, τό ἀνωτέρω ποσόν θά χρησιμοποιηθῆ ἐν Ἰταλίᾳ, ἐάν ὄχι, δέν δύνασθε νά ἀρνη-

θῆτε νά χρησιμοποιήσωμεν τό ποσόν τῶν 15.000.000 ὅπως κρίνομεν καλύτερον.

»Τέλος διά τό ἐργοστάσιον τῆς Λαρίσης ὁ κ. Ἀβέρωφ ὑπεσχέθη ὅπως παρέμβη προσωπικῶς.

»Πέλλα: Ἐπιθυμοῦμεν νά αὐξήσωμεν τάς ἐμπορικάς σχέσεις μας μέ τήν Ἑλλάδα, γνωρίζομεν τάς δυσκολίας τῆς Ἑλλάδος διά τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν καί εἶναι ἀληθές ὅτι κατά τάς συζητήσεις διά τήν Κοινήν Ἀγοράν ἡ Ἰταλία ὑπεστήριξε ἰδιαιτέραν μεταχείρισιν διά τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκίαν. Εἴμεθα ὅμως ἀνήσυχοι διά τρία ζητήματα, τά ὁποῖα ἐδημιούργησαν δυσμενῆ ἐντύπωσιν ἐν Ἰταλίᾳ καί ταῦτα εἶναι ἡ «Montecantini», ὁ Ἀχελῶος καί ἡ Λάρισα. Θά πρέπει ἐπομένως νά καταβληθῆ προσπάθεια ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὅπως τό ἐργοστάσιον ζακχάρεως καί ὁ Ἀχελῶος ἀναληφθοῦν ὑπό τῶν Ἰταλῶν. Ἐπιθυμοῦμεν νά ἔλθωμεν εἰς βοήθειαν τῆς χώρας σας, ἀλλά πρέπει νά ἔχωμεν τήν βεβαιότητα ὅτι θά προχωρήσουν τά ζητήματα, ὥστε καί τό ἰταλικόν ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν νά δύναται ν' ἀντιμετωπίζη τάς ἀντιρρήσεις τῶν ἄλλων ἰταλικῶν ὑπηρεσιῶν.

»Ὡς πρός τήν οἰκονομικήν συνεργασίαν Ἰταλίας καί Κύπρου ἡ ὁποία ἐθίγη εἰς ἄλλας συνομιλίας, ὁ κ. Πέλλα ὑπόσχεται νά ἀναθέση εἰς Ἰταλούς βιομηχάνους νά ἐνδιαφερθοῦν»[56].

19 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Ἡ ἄμεση ἔναρξη τῶν ἐρευνῶν γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ ὑπεδάφους ἀποτέλεσε τό ἀντικείμενο συσκέψεως πού συγκάλεσε ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, καί ἁρμόδιων παραγόντων.

Εἰδικότερα, ἀποφασίστηκε ἡ κατάρτιση συμβάσεων μέ ἐνδιαφερόμενους ἐπιχειρηματίες, ἐφόσον ὑπάρχουν οἱ ἀπαιτούμενες ἐγγυήσεις· ἡ μετάκληση ξένου εἰδικοῦ γιά ἔρευνες πετρελαίου ἀπό τό Κράτος· ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἀργούντων μεταλλείων καί ἡ αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ τομέως, ὁ ὁποῖος ἀποδίδει συναλλαγματικά ἔσοδα 15.000.000 δολλαρίων ἐτησίως.

19 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Ὁ πρόεδρος τῆς γιουγκοσλαβικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, Πετάρ Στάμπολιτς, στή διάρκεια ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του στήν Ἀθήνα, συναντᾶ καί ἔχει συνομιλία μέ τόν Κ. Καραμανλῆ.

Μέ τήν εὐκαιρία, ἐξάλλου, γεύματος πού δόθηκε πρός τιμή του ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς, Κ. Ροδόπουλο, ὁ Γιουγκοσλάβος ἐπίσημος θά τονίσει ὅτι «ἡ ἑλληνογιουγκοσλαβική φιλία καί συνεργασία παρουσιάζουν μιά πραγματικότητα ἡ ὁποία καθιστᾶ αὐτήν παράδειγμα εἰς τόν διεθνῆ βίον, παρά τάς διαφοράς τῆς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς των διαρθρώσεως».

22 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Μέ ἀπόφαση τῆς νομισματικῆς ἐπιτροπῆς, καθιερώνεται ἡ μερική μετατρεψιμότητα τῆς δραχμῆς σέ δολλάρια καί ἄλλα ξένα νομίσματα.

Μέ τό μέτρο αὐτό, ἡ Ἑλλάδα εὐθυγραμμιζόταν μέ τό σύστημα πού ἀκολουθοῦσαν οἱ προηγμένες εὐρωπαϊκές χῶρες —καί ἰδιαίτερα ἡ ΕΟΚ, μέ τήν ὁποία ἡ χώρα ἐπεδίωκε νά συνδεθεῖ— καί ταυτόχρονα ὑπογραμμιζόταν ἡ εὐρωστία τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Ἡ «Καθημερινή» σχολίασε τήν ἀπόφαση ὡς ἑξῆς:

Ἡ καθιερωθεῖσα, ἀπό προχθές, μερική μετατρεψιμότης τῆς δραχμῆς εἰς δολλάρια καί ἄλλα μετατρέψιμα ξένα νομίσματα, εὐθυγραμμίζει τήν ἑλληνικήν νομισματικήν πολιτικήν πρός ἐκείνην τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καί διευκολύνει ἔτι πλέον τήν προσέλκυσιν ξένων κεφαλαίων εἰς τήν χώραν μας. Ἐφ' ὅσον ἀπό τόν παρελθόντα Δεκέμβριον, ἐννέα ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἔλαβον τήν ἀπόφασιν νά δεχθοῦν μερικήν μετατρεψιμότητα τοῦ νομίσματός των, ἐνῶ ἄλλα, ὅπως ἡ Γερμανία, ἐπροχώρησαν μέχρι τῆς πλήρους μετατρεψιμότος, θά ἦτο ἀδύνατον διά τήν Ἑλλάδα νά διατηρήση τό παλαιόν συναλλαγματικόν καθεστώς, δεδομένου, μάλιστα, ὅτι εἶχε προηγηθῆ τῶν ἄλλων εἰς τήν ἀποδέσμευσιν τῶν εἰσαγωγῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ μετατρεψιμότης, ἔστω καί μερική, ὑποβοηθεῖ τήν νομισματικήν σταθερότητα καί δημιουργεῖ ἰσχυρόν ὑπόβαθρον ἐμπιστοσύνης ἔναντι τῆς δραχμῆς, ἡ ὁποία ἀποκτᾶ ἰδιότητας σκληροῦ νομίσματος. Θά ἦτο εὐκταῖον, φυσικά, ἐάν τό σύνολον τῶν οἰκονομικῶν συντελεστῶν τό ἐπιτρέψουν μίαν ἡμέραν νά φθάσωμεν εἰς τήν πλήρη μετατρεψιμότητα. Ἀλλά τοῦτο προϋποθέτει οἰκονομικάς ἐξελίξεις καί εἰς τήν χώραν μας καί εἰς τήν Εὐρώπην, αἱ ὁποῖαι νά κατοχυρώνουν τήν νομισματικήν ἀσφάλειαν. Ὅλαι αἱ ἐνδείξεις πείθουν ὅτι δέν εἶναι μακρά ἡ ἡμέρα καθ' ἥν τοῦτο θά καταστῆ δυνατόν. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ εὐθυγράμμισίς μας πρός τά ἄλλα εὐρωπαϊκά Κράτη ἐπί τοῦ νομισματικοῦ τομέως θά μᾶς ἐπιτρέψη νά κινηθῶμεν μέ μεγαλυτέραν ἄνεσιν εἰς τήν εὐρωπαϊκήν ἀγοράν καί νά ἀποκτήσωμεν πλέον ἀξιοπρεπῆ θέσιν εἰς τήν εὐρωπαϊκήν οἰκονομίαν[57].

21-27 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός ἐξετάζει τήν πορεία ἐκτελέσεως τῶν δημοσίων ἔργων στίς περιοχές Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης.

Σχετικά, ἡ ἁρμόδια ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων θά ὑποβάλει στόν Κ. Καραμανλῆ σειρά ἐνημερωτικῶν σημειωμάτων. Σέ ὅ,τι εἰδικότερα ἀφορᾶ τήν περιοχή Ἀθηνῶν, ἀναφέρονταν τά ἀκόλουθα:

«Α΄. Ἔργα ἀνακαινίσεως ὑπό ἄμεσον ἔναρξιν

»Ἐμφαίνονται ἐν τῷ ἀκολούθῳ πίνακι αἱ δαπάναι καί οἱ χρόνοι ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τούτων:

α/α	Ἔνδειξις ἔργου	Προϋπολογιζομένη δαπάνη	Πρόβλεψις Ἐνάρξεως	Πρόβλεψις Περαιώσεως	Παρατηρήσεις
1.	Ἀχιλλέως	4.200.000	Ἤρξατο	Ὀκτώβριος	
2.	Πανεπιστημίου - Ἀμαλίας	20.000.000	»	Νοέμβριος	
3.	Πεζοδρόμια ὁδοῦ Διον. Ἀρεοπαγίτου	1.000.000	»	Ἰούλιος	
4.	Ὁλοκλήρωσις πλατείας Συντάγματος	1.000.000	Ἀρχαὶ Ἰουν.	Σεπτέμβριος	
5.	Βούλας - Βουλιαγμένης	20.000.000	Μέσα Ἰουν.	Δεκέμβριος	Πλήν τάπητος
6.	Κηφισσίας (μέχρι Χαλανδρίου)	25.000.000	Μέσα Ἰουλ.	Μάρτιος 1960	
7.	Δημητρακοπούλου & Θησέως	12.000.000	» »	Νοέμβριος	Πλήν τάπητος
		83.200.000			

»Παρατηρήσεις:

»1. Εἰς τάς δαπάνας τῶν ἔργων περιλαμβάνονται καί τά χρηματικά ποσά τά ὁποῖα δέον νά καταβληθῶσι διά τήν ἐκτέλεσιν ἀπαλλοτριώσεων.

»2. Αἱ κατεδαφίσεις τῆς οἰκοδομῆς Παρθένη καί τῶν παρά τήν ὁδόν Διον. Ἀρεοπαγίτου (πρός Μνημεῖον Φιλοπάππου) οἰκίσκων θά ἔχουν πραγματοποιηθῆ πρό τῆς περαιώσεως τῶν ἔργων τῶν πεζοδρομίων τῆς ὁδοῦ.

»Β΄. Λεωφόρος Ἰλισσοῦ

»Ἤρξατο ὑπό τῆς Ἑταιρείας Ἐξυγιαντικῶν Ἔργων ἡ κάλυψις τοῦ ρεύματος ἀπό Μέτς πρός Καλλιρρόην.

»Ἔχουν μελετηθῆ παρά τῆς Ὑπηρεσίας Οἰκισμοῦ 3 βασικαί λύσεις, πᾶσαι μέ πρόβλεψιν μή καλύψεως τῆς περιοχῆς Καλλιρρόης καί τοῦ ἐκεῖθεν τῆς ὁδοῦ Ἀναπαύσεως τμήματος.

»Εἶναι ὑπό σύνταξιν συγκριτική ἔκθεσις πρός εἰσήγησιν ἐπί τῆς ἐφαρμοστέας λύσεως. Μετά τήν ἐκλογήν ταύτης θά ὁλοκληρωθῆ πλήρως ἡ μελέτη τῆς προκριθησομένης χαράξεως.

»Γ΄. Μελέται ἄλλων ὁδικῶν ἀρτηριῶν

»Ἔχουν μελετηθῆ:

»α. Ἡ Λεωφόρος Ἀλεξάνδρας.

»β. Ἡ ὁδός Πειραιῶς μέ δύο λύσεις διά τό τμῆμα ἀπό Καμπᾶ μέχρις ὁδοῦ Μυκάλης Πειραιῶς, ἡ πρώτη μέ ὁδόστρωμα 2 × 10,5 μ. καί ἡ δευτέρα μέ ὁδόστρωμα 16 μ.

»γ. Ἡ ὁδός Μεσογείων μέ δύο λύσεις, ἡ μία ὑπό τήν τελικήν μορφήν τῆς ὁδοῦ (πλάτος ὁδοστρώματος 2 × 10,5) καί ἡ δευτέρα μέ πλάτος ὁδοστρώματος 12 μ. Ἤδη μελετᾶται ἡ τρίτη λύσις μέ πλάτος ὁδοστρώματος 16 μ.

»Ἔχουν μελετηθῆ ὡσαύτως μικρά τινα συνοικιακά ἔργα, ὡς αἱ διαμορφώσεις πλατειῶν Πλυτᾶ (Γούβα), Βαρνάβα, Κουκακίου, Ἀμαρουσίου (ὁλοκλήρωσις) κ.λ.π.

»Ἔχει προγραμματισθῆ ἡ ἐκτέλεσις μελέτης τῆς ὁδοῦ Ὑμηττοῦ ἐπεκτεινομένης πρός σύνδεσιν τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης πρός τήν ὁδόν Μεσογείων. Ἡ ἔναρξις τῆς μελέτης θά λάβη χώραν ἅμα τῇ παραδόσει τῶν σχετικῶν τοπογραφικῶν διαγραμμάτων, ἅτινα προβλέπεται νά παραδοθοῦν ἡμῖν μετά πάροδον δύο ἑβδομάδων.

»Δ΄. Ἠλεκτροφωτισμός ὁδῶν

»Ὑπεδείχθη εἰς τήν ἁρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Δήμου ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας περαιώσεως τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ ὡς καί τό τῆς βελτιώσεως τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῶν ὁδῶν Ὄλγας, Βασ. Σοφίας, Ἀλεξάνδρας, 28ης Ὀκτωβρίου, Βασ. Κωνσταντίνου μέ ὑπόδειγμα τήν ἔντασιν φωτισμοῦ τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ.

»Ὑπεδείχθη ὡσαύτως ἡ κατά κανόνα ἐφαρμογή —ὅπου τοῦτο δέν καθίσταται ἐξ ἄλλων λόγων ἀδύνατον— στύλης μέ κεκαμμένον βραχίονα. Συνετάχθη καί ἔγγραφον πρός τόν Δῆμον.

»Ε΄. Μελέτη παραλιακοῦ χώρου Ἑλληνικοῦ

»Κατόπιν σχετικῆς Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως ἀνετέθη εἰς τό Τεχνικόν Γραφεῖον Κ. Δοξιάδη ἡ μελέτη ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων καί ἀξιοποιήσεως τοῦ παραλιακοῦ χώρου ἀπό ρεύματος Ἁλίμου μέχρι ρεύματος Δικηγορικῶν.

»Στ΄. Μελέτη Δέλτα

»Ἀνεξαρτήτως τῶν προτάσεων κ. Παμπούκη, προωθεῖται ἡ μελέτη ὑπηρεσίας ὥστε νά ὑφίσταται ὁλοκληρωμένη διά περίπτωσιν τυχόν ἐφαρμογῆς της. Αἱ κτιριακαί ἐγκαταστάσεις ἐμελετήθησαν παρά τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κιτσίκη. Ἤδη μελετῶνται τά λοιπά ἔργα.

»Ζ΄. Προγραμματισμός μελετῶν

»Ἐκτός τῆς ἐν Γ΄. ἀναφερομένης μελέτης διανοίξεως ὁδοῦ Ὑμηττοῦ εὑρίσκονται ὑπό προγραμματισμόν διάφοροι μελέται ὡς ἡ μελέτη διανοίξεως τῆς ὁδοῦ Σπύρου Πάτρα μέχρι ὁδοῦ Πέτρου Ράλλη καί ἐκεῖθεν πρός ὁδόν Πειραιῶς μετά διαμορφώσεως πλατείας Ἁγ. Βασιλείου, ἡ μελέτη κυκλοφοριακῆς βελτιώσεως τῆς νοτίως καί νοτιοδυτικῶς τῆς Πλατ. Μοναστηρακίου περιοχῆς, ἡ μελέτη διαβάσεων Κηφισσοῦ πρός ἐξυπηρέτησιν Λαχαναγορᾶς, αἱ μελέται ἄνω διαβάσεων τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰς περιοχήν Ἀθηνῶν, ἡ μελέτη διανοίξεως ὁδῶν τινων ἐν Πειραιεῖ κ.λ.π.

»Διά τήν ἐντός εὐλόγου χρόνου ἀντιμετώπισιν τῶν μελετῶν τούτων θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκπονήσεως σημαντικοῦ μέρους ἐκ τούτων εἰς ἰδιωτικά γραφεῖα.

»Μικρά ἔργα πρός ἄμεσον προγραμματισμόν δύνανται νά χαρακτηριχθῶσιν αἱ διαμορφώσεις πλατειῶν Βάθης, Κάνιγγος καί Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

»Η΄. Μεταφορά Ἀγνώστου Στρατιώτου

»Προετοιμάζεται εἰσήγησις τῆς ὑπηρεσίας ἵνα τεθῆ

ὑπ' ὄψιν τῶν τεχνικῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς πολεοδομικῶν θεμάτων πρός διατύπωσιν γνώμης διά τήν ἐκλογήν τῆς νέας θέσεως.

»Θ'. 'Ανέγερσις Μεγάρου Πολιτικοῦ Γραφείου

»'Εκτός τῶν προτάσεων τοῦ διαγωνισμοῦ ὑφίσταται καί ἡ πρότασις τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Α. Κιτσίκη, δι' ἧς προβλέπεται ἡ εὐρεῖα διαρρύθμισις τοῦ ἐπί τῆς ὁδοῦ Βασ. Σοφίας κτιρίου τοῦ ὑπουργείου 'Εξωτερικῶν εἰς Πολιτικόν Γραφεῖον καί πρωθυπουργικήν κατοικίαν καί ἡ ἀνέγερσις νέου κτιρίου, ὅπερ, συνδεόμενον μέ τό ἐπί τῆς ὁδοῦ Ζαλοκώστα κτίριον τοῦ ὑπουργείου 'Εξωτερικῶν θά ἀποτελέση τήν ὁλοκλήρωσιν τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ὑπουργείου τούτου. Προβλέπεται ὡσαύτως ὑπό τῆς προμελέτης τοῦ κ. Κιτσίκη καί ἡ διαμόρφωσις τῶν περί τά κτίρια χώρων, προβλεπομένων καί χώρων σταθμεύσεως αὐτοκινήτων. Πρόχειρος ἐκτίμησις τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης ἀναβιβάζει ταύτην εἰς τό ποσόν τῶν 22 ἑκατ. 'Ακριβεστέρα ἐκτίμησις τῆς δαπάνης δέν εἶναι δυνατή μέ τά ὑφιστάμενα στοιχεῖα προμελέτης, δεδομένου μάλιστα ὅτι ὁ μελετητής δέν ἔχει προχωρήσει εἰς τήν μελέτην τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ὑφισταμένου κτιρίου. Θά καταστῆ δυνατή μόνον μετά τήν σύνταξιν πλήρους προμελέτης.

»Ι'. Παναθηναϊκόν Στάδιον καί ἀθλητικαί ἐγκαταστάσεις

»'Η σχετική μέ τήν διεύρυνσιν τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου προμελέτη τοῦ κ. Μπαλτατζῆ περαιωθεῖσα πρό πενθημέρου ἐξετάζεται ὑπό τῶν μελῶν τῆς 'Επιτροπῆς. 'Ελήφθησαν ἐπίσης χρήσιμα στοιχεῖα διά τούς χώρους Τατοΐου καί Καλογρέζας. Τό πόρισμα τῆς 'Επιτροπῆς προβλέπεται ὅτι θά διατυπωθῆ κατά τήν προσεχῆ ἑβδομάδα ἤ τήν ἀρχήν τῆς μεταπροσεχοῦς.

»'Επί τῶν λοιπῶν θεμάτων, δι' ἃ ἐδόθησαν ἐντολαί τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τά ὁποῖα ἤρχισαν προωθούμενα συμφώνως πρός ταύτας, θά συνταχθῆ συντομώτατα συμπληρωματικόν σημείωμα»[58].

Γιά τήν περιοχή Θεσσαλονίκης, τό ἀντίστοιχο σημείωμα ἀνέφερε τά ἑξῆς:

«Ι. 'Ανέγερσις Κυβερνείου

»Καθωρίσθη πρόγραμμα ἐκτελέσεως ἐργασιῶν μέ πρόβλεψιν περαιώσεως μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. τῶν ἀπαραιτήτων ἐργασιῶν διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως τοῦ κτιρίου καί τήν κανονικήν ἐμφάνισιν καί χρῆσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τούτου (πλήν δευτερευόντων τινων χώρων) μέ κανονικῶς λειτουργούσας τάς ὑδραυλικάς καί ἀποχετευτικάς ἐγκαταστάσεις καί μέ τήν ἐγκατάστασιν ἠλεκτροφωτισμοῦ ἐν λειτουργίᾳ.

»Δέν θά λειτουργοῦν αἱ ἐγκαταστάσεις θερμάνσεως καί ψύξεως, ὧν ἡ συμπλήρωσις (ἀφορῶσα κυρίως εἰς τήν ἐγκατάστασιν μηχανημάτων) θά γίνη βραδύτερον μέχρι Δεκεμβρίου, κατά τρόπον μή παρακωλύοντα τήν χρῆσιν τοῦ κτιρίου. Θά ὑπολείπεται ὡσαύτως ἡ ὁλοκλήρωσις ἐργασιῶν εἰς δευτερεύοντας τινάς χώρους καί ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν διακοσμητικῶν ἐργασιῶν. Καί αἱ ἐργασίαι αὐταί θά ἐκτελεσθῶσιν ἐντός τοῦ Φθινοπώρου κατά τρόπον ὥστε νά μή δημιουργῆται σημαντική ἐνόχλησις εἰς τήν χρῆσιν τοῦ κτιρίου.

»Προβλέπεται ὡσαύτως ἡ μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. διαμόρφωσις τοῦ περιβάλλοντος χώρου τοῦ κτιρίου. 'Εφ' ὅσον ἤθελεν ἐγκριθῆ ἐντός τοῦ Μαΐου ἡ διάθεσις πιστώσεως διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐκκλησίας θά ἔχη περαιωθῆ καί αὕτη. Τό αὐτό ἰσχύει καί διά τήν πισίναν. Αἱ ἐργασίαι προστατευτικῶν τοίχων τῆς ἀκτῆς δύνανται νά ὁλοκληρωθοῦν βαθμιαίως ἐντός τῶν προσεχῶν χρήσεων πρός ἀποφυγήν ἀμέσου ἐπιβαρύνσεως διά προσθέτων σημαντικῶν δαπανῶν.

»ΙΙ. Πεζόδρομος παραλίας ('Από ὁδοῦ 'Αγ. Τριάδος ἕως 'Ιστιοπλοϊκοῦ 'Ομίλου, προϋπολογισμός περίπου 6 ἑκατ. δρχ.)

»Δημοπρατεῖται τήν 25ην Μαΐου. Προβλέπεται ἔναρξις ἐντός τοῦ πρώτου 15ημέρου τοῦ 'Ιουνίου καί διάρκεια ἔργου κατά τήν διακήρυξιν 10μηνος.

»'Εδόθη ἐντολή ἐπισπεύσεως ἐργασιῶν. Οὕτω προβλέπεται ὅτι μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου θά ἔχη περαιωθῆ τό τμῆμα μέχρι ναυτικῆς βάσεως.

»ΙΙΙ. 'Εργασίαι κατασκευῆς παραλιακῆς λεωφόρου

»'Υποβάλλεται κατ' αὐτάς εἰς τό ὑπουργεῖον μελέτη διά τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ ἀπό κόμβου (Βασ. Γεωργίου - Δεσπερέ) μέχρι 'Ιστιοπλοϊκοῦ 'Ομίλου ἐν συνδυασμῷ μετά τμήματος ἐργασιῶν ὑπονόμων (τῶν ἀμέσως σχετιζομένων μέ τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ). Προϋπολογισμός δαπάνης δρχ. ~ 10 ἑκατ.

»Προβλέπεται διενέργεια δημοπρατήσεως κατά τάς ἀρχάς 'Ιουλίου, καί ἔναρξις ἐργασιῶν περί τό τέλος 'Ιουλίου μέ περαίωσιν ἐντός δεκαμήνου.

»Σημείωσις: 'Η 'Υπηρεσία τῶν Δημοσίων Ναυτικῶν "Εργων βεβαιοῖ ὅτι θά ρυθμίση τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς στεγάσεως τῆς Ναυτικῆς Διοικήσεως ὥς νά εἶναι ἔγκαιρος ἡ κατεδάφισις τοῦ κτιρίου χωρίς διαταραχήν τῆς προόδου τῶν ἔργων.

»ΙV. Συμπλήρωσις ἐργασιῶν ὑπονόμων παραλίας

»'Η ὁριστική μελέτη διά τάς λοιπάς ἐργασίας κατασκευῆς ὑπονόμων (μετά τῶν ἀντλιοστασίων καί ὑποβρυχίων ἀγωγῶν) προβλέπεται ὅτι θά περατωθῆ ἐντός τοῦ Αὐγούστου. 'Η δαπάνη τῶν ἔργων ἐκτιμᾶται ὅτι θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 4,5 ἑκατ. δρχ.

»Τά ἔργα θά δημοπρατηθοῦν τό Φθινόπωρον καί ἡ ἐκτέλεσίς των θά ὁλοκληρωθῆ ἐντός τοῦ ἔτους 1960.

»V. "Εργα περιφερειακῆς τάφρου

»Τά ἐκτελούμενα ὑπό τοῦ στρατοῦ ἔργα (ὀρύγματα εἰς περιοχάς παρά γεφύρας Πυλαίας καί Πανοράματος, κατασκευή φράγματος χειμάρρου Πυλαίας διά προϊόντων ὀρυγμάτων κ.λ.π.) θά περαιωθῶσιν ἐντός τοῦ ἔτους.

»'Εντός τοῦ 'Ιουλίου προβλέπεται περαίωσις τῶν μελετῶν γεφύρας Πυλαίας ὡς καί φράγματος Κωνσταντινίδη.

»Κατά τήν μελέτην ἐξετάζεται δυνατότης τροποποιήσεως τοῦ ὑψηλοτέρου τμήματος τῆς τάφρου καί ἡ διευθέτησις τοῦ χειμάρρου κατά τρόπον, ὥστε νά μή ἀπαιτηθῆ ἡ κατασκευή τοῦ φράγματος ἤ νά ἀπαιτηθῆ ἡ κατασκευή μικροτέρου καί ὀλιγότερον δαπανηροῦ. Αἱ δαπάναι τῶν ἔργων ἔσονται τῆς τάξεως τῶν 3 περίπου ἑκατ. δρχ.

»'Η ἔναρξις τῶν ἔργων εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῆ περί τό τέλος Σεπτεμβρίου μέ περαίωσιν ἐντός τῶν ἀρχῶν τοῦ 1960.

»VI. Τουριστικόν ξενοδοχεῖον

»Ὡρίσθη ἐπί τόπου ἡ ἀκριβής θέσις τοῦ οἰκοπέδου ἐκτάσεως 10.000 μ², ἐντός τοῦ ὁποίου θά ἀνεγερθῆ τό ξενοδοχεῖον, προβλεπόμενον ὡς ξενοδοχεῖον πολυτελείας 200 δωματίων. Τό σχέδιον συμβάσεως εἶναι ἕτοιμον ἀπό ἡμερῶν καί προβλέπεται ὅτι θά ὑπογραφῆ μέχρι τῆς 23ης τρέχοντος.

»VII. Ἐθνικόν (Καυτατζόγλειον) Στάδιον

»Ἐκτελοῦνται ἐργασίαι συμπληρώσεως ὀρυγμάτων καί θεμελιώσεων, προκληθεῖσαι συνεπείᾳ μεταθέσεως τοῦ σταδίου κατά 10 μέτρα πρός τά ἀνάντη. Ἤρχισεν ὡσαύτως ἡ σύνταξις τῆς μελέτης τῶν ἐγκαταστάσεων. Προβλέπεται ὅτι ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους θά ἔχουν ὁλοκληρωθῆ αἱ θεμελιώσεις καί θά ἔχη προχωρήσει ἡ ἀνωδομή. Ἡ περαίωσις τοῦ ὅλου ἔργου ἔχει προγραμματισθῆ διά τόν Ὀκτώβριον τοῦ 1960.

»VIII. Ἔργα Πανεπιστημίου

»Ἡ περαίωσις τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς ἀπαιτεῖ διάθεσιν πιστώσεως 18 περίπου ἑκατ. Ἐάν ἐξασφαλισθῆ ἔγκαιρος διάθεσις πιστώσεων ἐλπίζεται νά ἐπιτευχθῆ μερική λειτουργία ταύτης ἐντός τοῦ ἔτους καί περαίωσις κατά τήν ἄνοιξιν τοῦ 1960.

»Ἡ Πολυτεχνική Σχολή εὑρίσκεται ἐν ἐκτελέσει καί ἡ πρόοδός της θά ἐξαρτηθῆ καί ἐκ τοῦ ρυθμοῦ διαθέσεως πιστώσεων»[59].

Μετά ἀπό σχετική ἐνημέρωσή του, γιά τά ἔργα τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔδωσε, σύμφωνα μέ σημείωμα τοῦ προϊσταμένου τῆς ὑπηρεσίας Οἰκισμοῦ τοῦ ὑπουργείου Συγκοινωνιῶν, τίς ἀκόλουθες ὁδηγίες:

«1. Ὁδοί Πανεπιστημίου - Ἀμαλίας, Ἀχιλλέως, Βούλας - Βουλιαγμένης

»Ἐπίσπευσις ἐκτελέσεως μέ προοπτικήν περαιώσεως τῆς πρώτης μέχρι Νοεμβρίου ἐ.ἔ., τῆς δευτέρας μέχρι Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. καί τῆς τρίτης μέχρι Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. (πλήν τάπητος).

»2. Περιοχή Ἀκροπόλεως

»α. Ἐπίσπευσις ἔργων πεζοδρομίων ὁδοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (πρόβλεψις περαιώσεως μέχρι Ἰουλίου ἐ.ἔ.).

»β. Ἐπίσπευσις καθαιρέσεως κτισμάτων Παρθένη καί οἰκίσκων πρός Φιλοπάππου.

»γ. Ἐπίσπευσις ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν μέ προοπτικήν περαιώσεώς των μέχρι Ἰουλίου.

»δ. Μελέτη ἀναμορφώσεως ἐκκαθαριζομένων χώρων ἀριστερά τῆς ὁδοῦ.

»3. Ὁδός Κηφισσίας

»α. Ἄμεσος ὁλοκλήρωσις τῆς μελέτης καί προκήρυξις δημοπρασίας διά τό μέχρι Χαλανδρίου τμῆμα (πλάτος ὁδοστρώματος 2 × 10,5) μέ πρόβλεψιν ἐνάρξεως ἐργασιῶν περί τά μέσα Ἰουλίου καί περαιώσεως μέχρι Μαρτίου 1960.

»β. Σύνταξις μελέτης τοῦ τμήματος Χαλανδρίου - Ἀμαρουσίου - Κηφισσιᾶς μέ πρόβλεψιν 2 κλάδων τῶν 7,50 μέτρων.

»γ. Σύνταξις ρυμοτομικοῦ σχεδίου κατά μῆκος τῆς ὁδοῦ, εἰς ἃ σημεῖα δέν διέρχεται δι' ἐγκεκριμένου σχεδίου.

»4. Ὁδός Ἰλισσοῦ

»α. Κάλυψις ὑφισταμένης κοίτης ἀπό Μέτς μέχρις ἀρχῆς περιοχῆς Καλλιρρόης. Κατασκευή τμήματος κεκαλυμμένου ἀγωγοῦ πρός παράκαμψιν τῆς περιοχῆς Καλλιρρόης (ἀφιεμένης ἐλευθέρας) μέχρι συναντήσεως πρός ὑφισταμένην κοίτην εἰς μικράν ἀπόστασιν μετά τήν γέφυραν Ἀναπαύσεως. Πρόβλεψις περαιώσεως ἔργων μέχρι Νοεμβρίου ἐ.ἔ.

»β. Ὁλοκλήρωσις τῆς ὁριστικῆς μελέτης τῆς ὁδοῦ μετά παρακειμένων δύο κλάδων κατά τό πρῶτον τμῆμα (κεκαλυμμένη κοίτη) καί μετά δύο χωριστῶν κλάδων ἑκατέρωθεν τῆς κοίτης κατά τό δεύτερον τμῆμα (ἀκάλυπτος κοίτη).

»Ἡ μελέτη θά συνταχθῆ ἐπί τῇ βάσει μελλοντικοῦ πλάτους ὁδοστρώματος 10,50 μ. δι' ἑκάτερον τῶν κλάδων καί μέ πρόβλεψιν ἐκτελέσεως κατά τό πρῶτον στάδιον πλάτους ὁδοστρώματος 7,50 μ. ἀνά κλάδον.

»γ. Ἐπίσπευσις διαδικασίας πρός καθαίρεσιν τοῦ Μέτς.

»δ. Σύνταξις γενικῆς μελέτης ἀναμορφώσεως περιοχῆς ἀπό ἀρχῆς Λεωφόρου Κωνσταντίνου μέχρι ἀρχαιολογικοῦ χώρου Ὀλυμπιείου καί σύνδεσις μετά τῆς σχετικῆς μελέτης τοῦ ΕΟΤ (μέ ἐξέτασιν δυνατότητος συνδυασμοῦ μέ Μνημεῖον Ἀγνώστου Στρατιώτου).

»5. Ἀναμόρφωσις περιοχῆς Δέλτα

»α. Ἐν ἀναμονῇ τελικῆς ἀποφάσεως διά τήν διαμόρφωσιν τῆς ὅλης περιοχῆς, διαβίβασις εἰς ΟΛΠ τῶν μελετῶν κτιρίων Ναυτικοῦ Ὁμίλου, Κέντρου, χώρου ὑποδοχῆς ἐπισήμων κ.λ.π. πρός δημοπράτησιν τῶν ἔργων τούτων, ὡς καί τῶν συναφῶν λιμενικῶν ἐργασιῶν.

»β. Ὁλοκλήρωσις τῆς μελέτης ἀναμορφώσεως (τῆς συνταχθείσης ὑπό τῆς ὑπηρεσίας) πρός ἐφαρμογήν εἰς περίπτωσιν μή πραγματοποιήσεως τῶν ὑποβληθεισῶν προτάσεων ἀξιοποιήσεως τῆς περιοχῆς.

»6. Ἀναμόρφωσις περιοχῆς Σταθμοῦ ΕΗΣ, Νέον Φάληρον

»α. Ἐνέργεια πρός ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας διά τήν ἐντός ὀκταμήνου μεταφοράν τῶν ἐκ Ρουμανίας προσφύγων πρός ἀπελευθέρωσιν τοῦ ξενοδοχείου καί καθαίρεσιν τούτου.

»β. Ἄμεσος ἐξέτασις τῆς ὑποβληθείσης ὑπό τῶν ΕΗΣ προμελέτης καί ὁριστικοποίησις ἐφαρμοστέας προμελέτης (ἐξέτασις δυνατότητος προβλέψεως Luna Park).

»γ. Καταρτισμός ὑπό τῶν ΕΗΣ ὁριστικῆς μελέτης.

»δ. Προγραμματισμός ὁλοκληρώσεως τῶν ἔργων ἐντός τοῦ χρόνου ὁλοκληρώσεως τῶν ἔργων ἐξυγιάνσεων.

»7. Ἔργα Βουλιαγμένης

»α. Σύνταξις μελέτης διαμορφώσεως τῆς περιοχῆς οἰκισμοῦ Βουλιαγμένης - Μεγάλου Καβουρίου μετά ὅρων δομήσεως.

»β. Ἐξέτασις δυνατότητος ἀνεγέρσεως οἰκιῶν ὑπό ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως.

»γ. Συνεννόησις μέ ΟΔΕΠ σχετικῶς μέ πώλησιν οἰκοπέδων.

»δ. Ἀντιμετώπισις μεταφορᾶς Σχολῆς Σ. εἰς Ἑλληνικόν καί χρησιμοποίησις τῶν κτιρίων διά τουριστικάς ἐγκαταστάσεις.

»8. Ἔργα Ἑλληνικοῦ - Ἁγ. Κοσμᾶ

»Ἡ ἀνατεθεῖσα εἰς τό Τεχνικόν Γραφεῖον Κ. Δοξιάδη μελέτη ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων καί ἀξιοποιήσεως πα-

'Επιθεώρηση τῶν ἔργων στήν περιοχή 'Αθηνῶν.

ραλιακοῦ χώρου ἀπό ρεύματος Ἁλίμου μέχρι ρεύματος Δικηγορικῶν θά συμπεριλάβη καί τά ὑπό τοῦ ΤΑΚΕ ἐκτελεσθησόμενα ἔργα (ἐκκλησία, κέντρον, φυτεύσεις, πρόβλεψις μελλοντικῆς δυνατότητος ξενοδοχείου). Θά ἐπακολουθήση ἅμα τῇ συντάξει τῆς μελέτης ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων, διατιθεμένου ὑπό τοῦ ΤΑΚΕ χρηματικοῦ ποσοῦ 3-4 ἑκατ. δρχ.

»9. Ἀξιοποίησις Λυκαβηττοῦ

»α. Ἐξέτασις προτάσεων διά τήν ἐκτέλεσιν Teleferique Λυκαβηττοῦ καί ὁριστικοποίησις μελέτης πρός ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων.

»β. Σύνταξις μελέτης ἔργων ἐξωραϊσμοῦ Λυκαβηττοῦ.

»10. Ὑπεραστικός σταθμός αὐτοκινήτων

»Ἄμεσος σύνταξις διακηρύξεως πρός διενέργειαν διαγωνισμοῦ διά τήν ἀνάληψιν ὁριστικῆς μελέτης καί ἐκτελέσεως τῶν ἔργων ἐν συνδυασμῷ μέ χρηματοδότησιν καί ἐνδεχομένην ἀνέγερσιν ξενοδοχείου.

»11. Σταθμός αὐτοκινήτων πλατείας Κλαυθμῶνος

»Ἄμεσος σύνταξις διακηρύξεως διά τήν δημοπράτησιν τῶν ἔργων κατασκευῆς τοῦ σταθμοῦ καί διαμορφώσεως τῆς πλατείας ἐν συνδυασμῷ μέ πολυχρόνιον ἐκμετάλλευσιν τοῦ σταθμοῦ.

»12. Πολυώροφοι σταθμοί αὐτοκινήτων

»α. Αἴτησις προτάσεων διά τήν ἐντός καταλλήλων κεντρικῶν χώρων ἀνέγερσιν πολυωρόφων σταθμῶν αὐτοκινήτων.

»β. Προώθησις ζητήματος ἀνεγέρσεως σταθμῶν αὐτοκινήτων ὡς ἄνω παρά τοῦ Ταμείου Ὑπαλλήλων Τραπέζης Ἑλλάδος.

»13. Μεταφορά Ἀγνώστου Στρατιώτου

»α. Ἐπίσπευσις ὑποβολῆς προτάσεων ὑπηρεσίας διά τήν νέαν θέσιν τοῦ Μνημείου Ἀγνώστου Στρατιώτου.

»β. Μελέτη ἐκτελέσεως τοῦ μνημείου καί μορφώσεως χώρου νέας θέσεως.

»γ. Μελέτη ἀναμορφώσεως τῆς σημερικῆς θέσεως μετά τήν ἐγκατάστασιν τοῦ Μνημείου εἰς τήν νέαν θέσιν.

»14. Μελέτη κατά μῆκος ὁδοῦ Σουνίου

»α. Ἐπίσπευσις πολεοδομικῆς μελέτης περιοχῆς κατά μῆκος ὁδοῦ Σουνίου.

»β. Συνεννόησις μέ ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν διά τήν ἀπαλλαγήν τοῦ παραλιακοῦ χώρου ἀπό κέντρα ἐγκατατεστημένα ἐντός περιοχῆς χειμερίου κύματος κ.λ.π.

»15. Περιοχή Ρωσικῆς Ἐκκλησίας

»Ἐπίσπευσις ὁλοκληρώσεως καί ὁριστικοποίησις μελέτης περιοχῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

»16. Κεντρική Ἀγορά

»Ἐκτέλεσις προμελέτης σχετικῆς μέ τό ζήτημα τῆς Κεντρικῆς Ἀγορᾶς καί τῆς περιοχῆς ταύτης.

»17. Ἠλεκτροφωτισμός ὁδῶν

»α. Γενική ἐφαρμογή ἐπί τῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν στύλων φωτισμοῦ κατά τά συστήματα Λεωφόρου Συγγροῦ ἤ παραλίας Παλαιοῦ Φαλήρου ἤ τρίτου καθοριζομένου τύπου διά τάς περιπτώσεις συνδυασμοῦ μέ γραμμάς τρόλλεϋ, εἰς πάσας τάς περιπτώσεις πλήν ἐκείνων καθ' ἃς τοῦτο καθίσταται ἀδύνατον ἐξ ἄλλων λόγων.

»β. Ἔναρξις λειτουργίας φωτισμοῦ εἰς τμῆμα παραλιακῆς λεωφόρου ἀπό Οὐλεν ἕως Ἔντεν (ἐκτελεσθέντος ὑπό ΕΟΤ), ἐντός τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

»γ. Ἀποκατάστασις ἐνιαίου τύπου ἠλεκτροφωτισμοῦ καθ' ὅλον τό μῆκος παραλιακῆς λεωφόρου ἀπό Νέου Φαλήρου μέχρι Λουτρῶν Γλυφάδας, ἀντικαθισταμένων τῶν φωτισμῶν τῶν τμημάτων εἰς ἃ ἐφηρμόσθη τύπος διάφορος τοῦ τῆς περιοχῆς Παλαιοῦ Φαλήρου. Εἰδική μελέτη ἐν τῇ περιοχῇ Γλυφάδας.

»δ. Ἐνίσχυσις ἠλεκτροφωτισμοῦ ὁδῶν Βασ. Ὄλγας, Βασ. Σοφίας, Βασ. Κωνσταντίνου, 28ης Ὀκτωβρίου καί εἰ δυνατόν ἀντικατάστασις φωτιστικῶν σωμάτων.

»ε. Ἐκτέλεσις ἠλεκτροφωτισμοῦ Λεωφόρου Ἀθηνῶν.

»στ. Μετατροπή φωτισμοῦ περιοχῆς Ἀκροπόλεως.

»ζ. Ἐκτέλεσις ἔργων ἠλεκτροφωτισμοῦ ἀνακαινιζομένων ὁδῶν κατά τόν χρόνον ἐκτελέσεως τῶν ἔργων ἀνακαινίσεως. Ἐφαρμοσθήσεται διά τά ἔργα ὁδῶν Ἀχιλλέως, Πανεπιστημίου - Ἀμαλίας, Κηφισσιᾶς κ.λ.π.

»Συμμετοχή τῶν Δήμων εἰς τάς ἐργασίας ἀνακαινίσεως τῶν ὁδῶν διά τήν ὑπό τούτων ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἠλεκτροφωτισμοῦ, ὡς ἄνω, μέ ἀπόλυτον προτεραιότητα ἔναντι ἄλλων ἐργασιῶν. Μέριμνα τῆς Νομαρχίας διά τήν ὑποχρεωτικήν ἐγγραφήν εἰς τούς προϋπολογισμούς τῶν Δήμων πιστώσεων διά τήν συμμετοχήν των εἰς ἤδη γενομένας ἤ γενησομένας δαπάνας ἀνακαινίσεως ὁδῶν (δι' ἠλεκτροφωτισμόν, μορφώσεις πρασιῶν καί πεζοδρομίων κ.λ.π.).

»18. Μόρφωσις καί συντήρησις πρασιῶν καί πρασίνων

»α. Καθολική ἀντιμετώπισις τοῦ ζητήματος παρ' ἑνιαίου ὀργανισμοῦ, ἐνδεχομένως τῆς Ἐπιτροπῆς Κήπων καί Δενδροστοιχιῶν (μέ σύμπτυξιν πρός αὐτόν τῆς ὑπηρεσίας Πεδίου Ἄρεως), καταλλήλως ὀργανουμένου καί ἐνισχυομένου.

»β. Συμμετοχή τῶν Δήμων εἰς τάς σχετικάς δαπάνας ἐγγραφομένων σχετικῶν πιστώσεων εἰς τούς προϋπολογισμούς των.

»γ. Προσωρινή βελτίωσις ἐμφανίσεως πρασιῶν κ.λ.π. μέ κακῶς μορφωμένην ἤ μέ κακῶς ἀνεπτυγμένην φύτευσιν διά τῆς προσωρινῆς ἐκκαθαρίσεως καί μορφώσεως μέχρις ὁριστικῆς φυτεύσεως.

»δ. Σύνταξις γενικῆς μελέτης ἀναμορφωθησομένων πρασίνων. Εἰδικότερα μελέτη διά περιοχήν Ἀκροπόλεως, Φιλοπάππου, Λυκαβηττοῦ, Στρέφη κ.λ.π.

»ε. Μελέτη καί ὀργάνωσις φυτωρίων πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ.

»19. Ὀλυμπιεῖον

»Ἄμεσος ἐκπόνησις ὑπό τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ πλήρους μελέτης τοῦ ὅλου χώρου τοῦ Ὀλυμπιείου πρός συμπλήρωσιν τῶν ἐργασιῶν ἀνασκαφῶν, τάς ὁποίας ἐκτελεῖ ὑπό τήν ἐποπτείαν τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἡ Φιλοδασική Ἕνωσις καί γενικώτερον εὐπρεπισμόν τοῦ χώρου.

»20. Περίπτερον Ἁγ. Δημητρίου Λομπαρδιάρη

»Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ὑπό τοῦ ΕΟΤ καί ἐντός τοῦ Ἰουνίου τό περίπτερον τοῦτο θά λειτουργήση διά τό κοινόν.

»21. Λαϊκή πλάζ Βουλιαγμένης

»Ἐντατική προώθησις τῶν ὑπό τοῦ ΕΟΤ ἐκτελουμένων ἐργασιῶν διαμορφώσεως εἰς λαϊκήν πλάζ τῆς περιοχῆς τοῦ μυχοῦ τοῦ ὁρμίσκου τῆς Βουλιαγμένης.

»Αἱ γενικαί χωματουργικαί καί λοιπαί ἐργασίαι διαμορφώσεως τοῦ ὅλου χώρου ὡς καί ἡ κατασκευή τῶν συγκροτημάτων ὁμαδικῶν ἀποδυτηρίων θέλουν περατωθῆ μέχρι τέλους Ἰουλίου ὥστε νά τεθοῦν εἰς λειτουργίαν ἐντός

τοῦ θέρους. Αἱ λοιπαί ἐργασίαι, ἤτοι 2 ἀναψυκτήρια-ἐστιατόρια εἰς τά δύο ἀκραῖα σημεῖα τοῦ χώρου καί τά συγκροτήματα ἀτομικῶν ἀποδυτηρίων θέλουν ἐκτελεσθῆ κατά τή διάρκειαν τοῦ φθινοπώρου καί τοῦ χειμῶνος, ὥστε ἀπό τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1960 τό ὅλον ἔργον νά τεθῆ εἰς τήν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ.

»22. Ἔργα Καβουρίου

»α. Ἐντατική προώθησις τῶν ὑπό τοῦ ΕΟΤ ἐκτελουμένων ἔργων ὁδοποιίας μέ προοπτικήν περαιώσεως κατ' Ὀκτώβριον ἐ.ἔ. ὡς καί τῶν προκαταρτικῶν ἐργασιῶν βελτιώσεως τοῦ πρασίνου.

»β. Ἐπίσπευσις ἐνάρξεως τῶν ὑπό δημοπράτησιν ἔργων ὑδρεύσεως, ἀποχετεύσεως καί φωτισμοῦ ἐκτελεσθησομένων ὑπό ΕΟΤ.

»γ. Ἐπίσπευσις ἀποπερατώσεως μελέτης λιμενικῶν ἔργων μέ προοπτικήν ἐκτελέσεως ὑπό τοῦ ΕΟΤ μέχρι ἀνοίξεως 1960.

»δ. Ἐπίσπευσις ἐνάρξεως τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐργασιῶν τῶν προβλεπομένων ὑπό τῆς μεταξύ Δημοσίου, Ἐθνικῆς Τραπέζης καί Ἑταιρίας "Ἀστήρ" ὑπογραφείσης συμβάσεως τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ Μικροῦ Καβουριοῦ, αἵτινες περιλαμβάνουν ξενοδοχεῖον πολυτελείας 150 κλινῶν, ἑκατόν οἰκίσκους τύπου Γλυφάδας, ἀποδυτήρια καί λοιπάς ἐγκαταστάσεις πλάζ εἰς τόν χῶρον τοῦ Λαιμοῦ καί ἐστιατόριον - κέντρον διασκεδάσεως τύπου "Ἀστεριῶν Γλυφάδας"».

Ἀντίστοιχα, γιά τά ἔργα τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε τίς ἑξῆς ὁδηγίες:

«1. Ἀνέγερσις Κυβερνείου

»Ἐπίσπευσις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων μέ προοπτικήν δυνατότητος χρήσεως τοῦ κτιρίου μέχρι τέλους Αὐγούστου ἐ.ἔ. καί πλήρους περαιώσεως συμπληρωματικῶν ἐργασιῶν μέχρι Δεκεμβρίου ἐ.ἔ.

»2. Πεζόδρομος παραλίας (Ἀπό ὁδοῦ Ἁγ. Τριάδος ἕως Ἱστιοπλοϊκοῦ Ὁμίλου)

»Ἐπίσπευσις ἐκτελέσεως τῶν ἔργων μέ προοπτικήν ἐνάρξεως περί τά μέσα Ἰουνίου, περαιώσεως τοῦ μέχρι ναυτικῆς βάσεως τμήματος μέχρι τέλους Αὐγούστου καί ὁλοκληρώσεως τοῦ ὅλου ἔργου πρό τῆς ἀνοίξεως προσεχοῦς ἔτους.

»3. Παραλιακή Λεωφόρος (Ἀπό κόμβου Βασ. Γεωργίου - Δεσπερέ μέχρι Ἱστιοπλοϊκοῦ Ὁμίλου)

»Ἐπίσπευσις τῆς ἐκπονήσεως τῆς μελέτης τῆς ὁδοῦ μετά τῶν συναφῶν πρός τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ ἔργων ὑπονόμων μέ πρόβλεψιν δημοπρατήσεως κατά τάς ἀρχάς Ἰουλίου καί περαιώσεως ἐντός δεκαμήνου.

»4. Συμπλήρωσις ἐργασιῶν ὑπονόμων παραλίας

»Ἐπίσπευσις τῆς ἐκπονήσεως τῆς μελέτης μέ προοπτικήν περατώσεως ταύτης ἐντός τοῦ Αὐγούστου, δημοπρατήσεως τοῦ ἔργου ἐντός τοῦ φθινοπώρου καί περαιώσεως ἐντός τοῦ 1960.

»5. Ἔργα περιφερειακῆς τάφρου

»α. Ἐπίσπευσις τῶν ἔργων στρατοῦ μέ προοπτικήν περαιώσεώς των ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους.

»β. Ἐπίσπευσις μελετῶν γεφύρας Πυλαίας καί φράγματος Κωνσταντινίδη μέ προοπτικήν ἐνάρξεως περί τά τέλη Σεπτεμβρίου καί περαιώσεως ἐντός τῶν ἀρχῶν τοῦ 1960.

»6. Τουριστικόν ξενοδοχεῖον Θεσσαλονίκης

»Ὑπεγράφη ἡ μετά τοῦ ΤΑΠΟΤΕ σύμβασις διά τήν ἀνέγερσιν τοῦ τουριστικοῦ ξενοδοχείου 200 δωματίων καί ἐδόθη ἐντολή ἐπισπεύσεως τῆς συντάξεως τῆς μελέτης ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου.

»7. Πλατεῖα Βαρδαρίου

»Ἐπίσπευσις ὁλοκληρώσεως τῆς ὑπό τοῦ Δήμου διαμορφώσεως τῆς πλατείας καί φύτευσις ταύτης.

»8. Ὁδός Μοναστηρίου (Ἀπό πλατείας Βαρδαρίου εἰς σιδηροδρομικόν σταθμόν)

»Ἐπίσπευσις ἐκτιμήσεως δαπάνης διά τήν συντέλεσιν ἀπαλλοτριώσεων πρός διάνοιξιν εἰς τό προβλεπόμενον πλάτος.

»9. Σιδηροδρομικός σταθμός

»Ἐπίσπευσις ἔργων ἐξωραϊσμοῦ τοῦ κτιρίου τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

»10. Διαμόρφωσις κοινοχρήστων χώρων

»Ἐκπόνησις μελέτης πρός ταχεῖαν ἔναρξιν ἔργων διαμορφώσεως τῶν παραλιακῶν κοινοχρήστων χώρων»[60].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ὁλοκληρώσει τόν κύκλο τῆς ἐνημερώσεώς του, στίς 27 Μαΐου, μέ τήν ἐπίσκεψη πού θά πραγματοποιήσει στά σημεῖα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου πραγματοποιοῦνται ἤδη, ἤ ἔχουν προγραμματιστεῖ νά πραγματοποιηθοῦν, δημόσια ἔργα. Ὁ πρωθυπουργός συνοδευόταν ἀπό τούς ὑπουργούς Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Προεδρίας, τόν ὑφυπουργό Οἰκισμοῦ καί ἄλλους ἁρμόδιους.

25 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ Ν. Κρανιδιώτης, σύνδεσμος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, συναντᾶται, στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν Ε. Ἀβέρωφ, μέ τούς ὁποίους ἀνταλλάσσει ἀπόψεις πάνω στίς γενικότερες ἐξελίξεις τοῦ Κυπριακοῦ.

Εἰδικότερα, ἐξετάστηκε τό θέμα τῶν βρετανικῶν βάσεων στήν Κύπρο. Οἱ Βρετανοί ἐπιζητοῦσαν νά κρατήσουν δύο ἐκτεταμένες περιοχές, ὅπου κατοικοῦσαν 16.000 Κύπριοι —ἐνῶ ὁ Μακάριος ἀντιδροῦσε στίς βρετανικές προτάσεις. Ὁ πρωθυπουργός καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ὑποσχέθηκαν νά ὑποστηρίξουν, ὅσο ἦταν δυνατόν, τίς ἀπόψεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

25 ΜΑΪΟΥ 1959

Στή διάρκεια ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του στήν Ἑλλάδα, ὁ ὑπουργός Ἀμύνης τῆς Βρετανίας, Ντάνκαν Σάντυς, συναντᾶται καί ἀνταλλάσσει ἀπόψεις μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν Ε. Ἀβέρωφ, πάνω σε διμερῆ θέματα καί, ἰδίως, στό πρόβλημα τῆς ἐκτάσεως τῶν βρετανικῶν βάσεων στήν Κύπρο.

[Τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Βρετανοῦ ἐπισήμου εἶχε προηγηθεῖ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμ-

μετοχή τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν καί Προεδρίας, τοῦ μόνιμου ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν καί τοῦ Θ. Τσάτσου, ὁπότε εἶχε ἐξεταστεῖ τό θέμα τῶν βρετανικῶν βάσεων].

Μετά τήν ἐπίσκεψή του, ἐξάλλου, σέ στρατιωτικές μονάδες, ὁ Ν. Σάντυς ἐξῆρε τήν ἐκπαίδευση καί τό φρόνημα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, καί ὑπογράμμισε τήν προοδευτική ἀποκατάσταση τῆς πατροπαράδοτης ἑλληνοβρετανικῆς φιλίας, πού εἶχε κλονιστεῖ στή διάρκεια τῆς κυπριακῆς κρίσεως.

27 ΜΑΪΟΥ 1959

Εὐθύς μετά τήν ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Τζών Φόστερ Ντάλλες, ὁ Κ. Καραμανλῆς κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Λυποῦμαι βαθύτατα, διότι δέν κατέστη δυνατόν νά μεταβῶ εἰς τήν Οὐάσιγκτων διά νά παρακολουθήσω αὐτοπροσώπως, ὡς θά ἐπεθύμουν, τήν κηδείαν τοῦ ἐκλιπόντος διακεκριμένου πολιτικοῦ ἀνδρός τῶν ΗΠΑ.

»Ὁ Τζών Φόστερ Ντάλλες ἐπεβλήθη παγκοσμίως ὡς μορφή συμβολίζουσα τήν ἠθικήν ἀκαμψίαν καί τήν ἀκάματον μέχρι θανάτου δραστηριότητα. Σκοπόν τῆς ζωῆς του εἶχε τάξει τήν διάσωσιν τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν καί τήν διαφύλαξιν τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Ὁ γενναῖος αὐτός ἄνθρωπος, γενναῖος ἔναντι φίλων καί ἐχθρῶν, ἀλλά καί αὐτοῦ τοῦ θανάτου, εἰσῆλθεν εἰς τήν ἱστορίαν ὡς εἷς τῶν μεγάλων Ἀμερικανῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπηρέτησαν μέ ἀφοσίωσιν καί συνέπειαν τήν χώραν των καί ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἑλληνικός λαός συμμερίζεται βαθύτατα τό μέγα πένθος τοῦ λαοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν».

29 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό Γάλλο ὑπουργό Μορφωτικῶν Σχέσεων, Ἀντρέ Μαλρώ, πού εἶχε ἔλθει στήν Ἀθήνα γιά νά παρακολουθήσει τή ἔναρξη τῶν τελετῶν «Ἦχος καί Φῶς». Κατά τή συνάντηση, στήν ὁποία παρίστανται ὁ ὑπουργός Προεδρίας, Κ. Τσάτσος, καί ὁ Γάλλος πρέσβης, Γκύ ντέ Σαρμπονιέρ, ὁ Α. Μαλρώ μεταφέρει στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό φιλικό μήνυμα τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ.

30 ΜΑΪΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, μετά τή διαπίστωση τῶν ζημιῶν στήν παραγωγή τῆς Θεσσαλίας ἀπό τό χαλάζι, δίνει ἐντολή νά χορηγηθοῦν ἀπό τήν ΑΤΕ μέ πίστωση ποσότητες σπόρων καί λιπασμάτων, νά ἀνασταλεῖ ἡ ἐξόφληση τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν καί νά αὐξηθεῖ τό ποσοστό τῶν χορηγουμένων δανείων.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό στρατηγό Ἄντολφ Χόυζιγκερ, ἀρχηγό τῶν ἐνόπλων δυνάμενων τῆς Ο.Δ. Γερμανίας, πού πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα, προσκεκλημένος τοῦ Ἕλληνα ὁμολόγου του, Κ. Δόβα.

3 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Τό θέμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου ἀποτελεῖ ἀντικείμενο εἰδικῆς συσκέψεως, στήν ὁποία προεδρεύει ὁ Κ. Καραμανλῆς καί συμμετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί οἱ ὑπουργοί Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν.

4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, Φ. Μακρῆ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐκθέτει τίς ἀπόψεις τῆς συνομοσπονδίας γιά τά προβλήματα τῆς ἀνεργίας, τῶν ἀμοιβῶν τῆς ἐργασίας, τοῦ Νόμου 3239/55 «περί συλλογικῶν σχέσεων καί διαφορῶν», τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καί τοῦ θεσμοῦ τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπόσχεται νά κατατεθοῦν τό συντομότερο νομοσχέδια πού θά ρυθμίζουν τά ἐκκρεμῆ ἐργατικά ζητήματα.

4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, προσφωνώντας τό 70μελές Συμβουλευτικό Σῶμα Ἑλληνοκυπρίων πού εἶχε συγκαλέσει, τονίζει, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

«Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου ἔθεσαν τά θεμέλια ἐπί τῶν ὁποίων θά οἰκοδομηθῆ ἡ Κυπριακή Δημοκρατία. Αἱ λεπτομέρειαι ὅμως τῆς οἰκοδομῆς εἶναι πολλαί καί ἀπαιτεῖται ἀρκετή μελέτη καί ἐργασία διά τήν συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος.

»Δέν κρίνω σκόπιμον νά ἀναφερθῶ διά μακρῶν ἐπί τῶν συμφωνιῶν. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ὑπάρχουν ἐπιφυλάξεις ὡς πρός αὐτάς. Νομίζω ὅμως ὅτι οὐδείς ὁμιλῶν ὑπευθύνως θά συνεβούλευε τήν μή ὑπογραφήν ἐκ μέρους μας τῶν συμφωνιῶν. Φρονῶ ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ ἀπόρριψίς των θά εἶχε καταστρεπτικά ἀποτελέσματα ἐπί τοῦ μέλλοντος τῆς Κύπρου.

»Ἡ ὀρθή πολιτική δέν εἶναι ἡ ἀδιάλλακτος ἤ διαλλακτική γραμμή, ἀλλ' ἡ ἐντός τῶν δεδομένων συνθηκῶν ἐπιδίωξις καί ἐπίτευξις τοῦ δυνατοῦ. Διά νά ἐπιτευχθῆ συμφωνία ἐπί τοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Κύπρου, ἔγιναν ὑποχωρήσεις ἀπό ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα μέρη. Πιστεύω εἰλικρινῶς ὅτι διά τῆς ἐπιτευχθείσης συμφωνίας ἠδυνήθημεν νά ἀξιοποιήσωμεν εἰς σημαντικόν βαθμόν τούς ἀγῶνας καί τάς θυσίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί ὅτι διά πρώτην φοράν ἡ Κύπρος, μετά μακρούς αἰῶνας δουλείας, καθίσταται ἐλευθέρα Πολιτεία.

»Ἄν αἱ ἐπιφυλάξεις καί αἱ ἀμφιταλαντεύσεις πρό τῆς ὑπογραφῆς ἦσαν δικαιολογημέναι, διότι ἔπρεπε νά σταθ-

μίσωμεν καλῶς τά γεγονότα καί τά ἐνδεχόμενα προτοῦ λάβωμεν τελικάς ἀποφάσεις, ἀπό τῆς στιγμῆς τῆς ἀποδοχῆς τῆς συμφωνίας πρέπει νά προχωροῦμεν ἄνευ ἀμφιταλαντεύσεων καί μέ τό βλέμμα ἐστραμμένον πάντοτε πρός τά ἐμπρός.

»Πρέπει ἐπίσης νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι δέν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ μόνοι ἀρχιτέκτοντες τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Λησμονοῦντες τό παρελθόν, πρέπει νά συνεργασθῶμεν ἐν πνεύματι καλῆς θελήσεως μετά τῶν Τούρκων τῆς Κύπρου διά τήν ἐκπόνησιν τῶν τελικῶν σχεδίων. Μόνον διά τῆς καλῆς συνεργασίας μέ τά σύνοικα στοιχεῖα θά δυνηθῶμεν νά δημιουργήσωμεν εὐτυχῆ Πολιτείαν.

»Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἐκ μέρους ἡμῶν ἐπίδειξις καλῆς θελήσεως καί κατανοήσεως θά εὕρῃ ἀνταπόκρισιν καί ἀπό τούς συνοίκους μας, ὥστε ἡνωμένοι νά προχωρήσωμεν εἰς τό ἔργον τῆς οἰκοδομῆς καί τῆς ἀναδημιουργίας. Ἂν ὅμως ἡ ἑνότης καί ἡ σύμπνοια μετά τῶν ἄλλων συνοίκων ἀποτελῆ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διά τήν δημιουργίαν εὐτυχοῦς μέλλοντος τῆς νήσου μας, πολύ περισσότερον ἐπιβάλλεται ἡ ἑνότης μεταξύ τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων. Ὁ διχασμός, καί μάλιστα κατά τά πρῶτα βήματα τῆς ἐλευθέρας ζωῆς μας, θά εἶναι ὀλέθριος. Ἐνῶ ἐκερδίσαμεν τόν πόλεμον, πιθανῶς νά χάσωμεν τήν εἰρήνην. Εἰς ὅλας τάς χώρας, πού ἔχουν ἐλευθέρους κοινοβουλευτικούς θεσμούς εἶναι φυσικόν νά ὑπάρχουν πολιτικά κόμματα καί παρατάξεις. Ἡμεῖς ὅμως δέν ἠρχίσαμεν ἀκόμη τήν ἐλευθέραν κοινοβουλευτικήν ζωήν μας. Τό ἐθνικόν συμφέρον ἐπιβάλλει τήν ἑνότητα τοῦ λαοῦ. Καί ἡνωμένος πρέπει νά κατέλθῃ ὁ λαός εἰς τάς προσεχεῖς πρώτας ἐκλογάς. Τό παρόν συμβουλευτικόν Σῶμα ἂς ἀποτελέσῃ τήν ἔκφρασιν τῆς ἑνότητος ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ»[61].

5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ τηλεγράφημά του πρός τό Ἀτλαντικό Κοινοβουλευτικό Συνέδριο, πού συνέρχεται στό Λονδίνο, τονίζει ὅτι:

«Ἡ Ἑλλάς ἠσθάνθη ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν διά τά μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα ὑπό τοῦ ΝΑΤΟ διά τήν διαφύλαξιν τῆς εἰρήνης καί τῶν κοινῶν ἰδεωδῶν τῆς δημοκρατίας καί τῆς δικαιοσύνης καί ἐκφράζει τήν ἐλπίδα ὅτι τό Συνέδριον θά ἐπιτύχῃ περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῆς ἀτλαντικῆς κοινότητος».

11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Κατατίθενται στήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς ὀκτώ ἐκπαιδευτικά νομοσχέδια.

Τά νομοσχέδια ἔρχονταν νά ὑλοποιήσουν τίς πρόσφατες ἐξαγγελίες τοῦ πρωθυπουργοῦ, καί, σέ συνδυασμό μέ τήν προσπάθεια βελτιώσεως τῶν σχολικῶν κτιρίων, ἀποσκοποῦσαν στή ριζική ἀναμόρφωση τῆς Παιδείας. Ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως στόχευε, μεταξύ ἄλλων, καί στήν καλύτερη ἀνάπτυξη τῆς τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὁ ἐκσυγχρονισμός αὐτοῦ τοῦ τομέα τῆς Παιδείας ἀποτελοῦσε οὐσιώδη ἀνάγκη γιά μιά χώρα ὅπως ἡ Ἑλλάδα, πού εἰσερχόταν στήν ὁδό τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς της ἀναπτύξεως. Τήν ἀνάγκη αὐτή, ἐξάλλου, εἶχε ἐπισημάνει καί ἡ Ἐπιτροπή Παιδείας, πού εἶχε συσταθεῖ τό 1957[62].

Τά νέα νομοσχέδια εἶναι τά ἑξῆς:

1. «Περί τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καί ὀργανώσεως τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καί διοικήσεως τῆς παιδείας». Μέ αὐτό πραγματοποιεῖται ἡ προσαρμογή τῆς ἐκπαιδεύσεως πρός τίς μορφωτικές ἀπαιτήσεις τῆς ραγδαίας ἐξελίξεως τῆς τεχνικῆς.

2. «Περί ἑνοποιήσεως καί συντονισμοῦ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως», μέ τό ὁποῖο ὑπάγονται στήν ἑνιαία διοίκηση τοῦ ὑπουργείου Παιδείας ὅλα τά σχολεῖα τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

3. «Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν περί ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων διατάξεων». Μέ αὐτό ἐνισχύεται ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευση ὥστε νά ἀνταποκρίνεται πληρέστερα στήν παροχή πανεπιστημιακῆς μορφώσεως σέ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο ἀριθμό νέων.

4. «Περί τῶν ἀποδοχῶν τοῦ διδακτικοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων». Μέ αὐτό βελτιώνεται ἡ μισθολογική κατάσταση τοῦ βοηθητικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

5. «Περί αὐξήσεως τοῦ διδακτικοῦ καί ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολίων μέσης στοιχειώδους καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως». Ἔτσι θά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀποσυμφόρηση τῶν πληθωρικῶν σέ ἀριθμό μαθητῶν τάξεων καί θά βελτιωθεῖ ἡ ἀπόδοση τῆς διδασκαλίας. Ἐπιφέρονται ἀκόμη ὁρισμένες βαθμολογικές βελτιώσεις στούς ἐκπαιδευτικούς λειτουργούς.

6. «Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν περί Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καί Διδασκαλείου Μ.Ε. διατάξεων». Μέ αὐτό βελτιώνεται καί ἡ διαβάθμιση τοῦ παιδαγωγικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἱδρυμάτων.

7. «Περί ἱδρύσεως ἀστρονομικοῦ σταθμοῦ καί γραφείου καί κέντρου ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καί περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῶν περί γεωδαιτικῆς καί γεωφυσικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κράτους κειμένων διατάξεων».

8. «Περί Σχολῆς Νηπιαγωγῶν», μέ τό ὁποῖο ἀναδιοργανοῦται σέ νέες βάσεις τό Διδασκαλεῖο νηπιαγωγῶν στήν Καλλιθέα.

Σχετικά, ὁ Κ. Καραμανλῆς δηλώνει:

«Ἡ ἐπιδιωκομένη διά τῶν νομοσχεδίων μεταρρύθμισις τῆς Παιδείας εἶναι ριζική. Δέν θίγονται ὅμως διόλου αἱ ἐθνικαί παραδόσεις καί ἡ φέρουσα τήν σφραγῖδα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀνθρωπιστική

βάσις τῆς Παιδείας. Ὁ συνδυασμός τοῦ ἀμειώτου πρός τάς παραδόσεις σεβασμοῦ μέ ριζικάς μεταβολάς ὑπαγορευομένας ὑπό τῶν οἰκονομικῶν καί τεχνικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας ὑπῆρξε τό μέγα καί δύσκολον πρόβλημα. Καί πιστεύω ὅτι ἡ Κυβέρνησις λύει διά τῶν ἀποφασισθέντων μέτρων τό πρόβλημα τοῦτο κατά τόν καλύτερον δυνατόν τρόπον.

»Πρίν ἤ ἀποκρυσταλλωθοῦν ὁριστικῶς τά σχέδια Ν.Δ. καί καταστῆ γνωστόν τό περιεχόμενόν των, διετυπώθησαν κρίσεις ἀρνητικοῦ περιεχομένου, ὀφειλόμεναι εἰς προκαταλήψεις καί εἰς μονομερῆ σύλληψιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐθνικῆς Παιδείας. Ἐάν ἦσαν ὀρθαί αἱ διατυπωθεῖσαι κρίσεις θά ἔπρεπε νά ἐμμείνωμεν, εἰς πεῖσμα τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν, εἰς τό σημερινόν καθεστώς, τῆς Μέσης εἰδικώτερον Παιδείας, τό ὁποῖον, ἐνῶ δέν ἐξασφαλίζει εἰς τούς νέους τά σύγχρονα τεχνικά ἐφόδια, παρέχει ἐλλιπῆ εἰς τήν πραγματικότητα καί αὐτήν τήν ἀνθρωπιστικήν Παιδείαν.

»Ὡς ὑπεύθυνος διαχειριστής τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, διεπίστωσα ὅτι ἡ ἑλληνική κοινωνία στερεῖται ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ τεχνικῶν στελεχῶν διά τήν ἐπάνδρωσιν τῶν διαφόρων τομέων οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Αὐτό τοῦτο τό Κράτος, ἀναλαμβάνον σήμερον διά τοῦ πενταετοῦς σχεδίου μεγάλην προσπάθειαν ἐξόδου τῆς οἰκονομίας μας ἀπό τό μέχρι τινός μοιρολατρικῶς ἀντιμετωπιζόμενον ὑπανάπτυκτον καθεστώς της, δέν ἔχει κἄν εἰς τήν διοίκησιν ἀριθμητικῶς ἐπαρκῆ στελέχη. Ἐνῶ ἀναρίθμητοι εἶναι οἱ ἐξερχόμενοι ἀπό τά γυμνάσια καί τάς ἀνωτάτας σχολάς νέοι, οἱ ἐξ αὐτῶν ἱκανοί διά τήν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων ἀπαιτήσεων τῆς ζωῆς καί τῆς προόδου εἶναι ἐλάχιστοι.

»Τά προβλεπόμενα διά τῶν κατατεθέντων σχεδίων Ν.Δ. γενικά καί βασικά μέτρα πρός ἐπίτευξιν βαθμιαίας προσαρμογῆς τῆς Παιδείας εἰς τάς συγχρόνους ἀνάγκας εἶναι δυνατόν νά συνοψισθοῦν εἰς τά ἑξῆς:

»α. Ἡ Μέση Παιδεία ἑνοποιεῖται ὡς πρός τήν βάσιν της, ἀλλά καί διαφοροποιεῖται ὡς πρός τάς εἰδικωτέρας κατευθύνσεις εἰς τάς ὁποίας θά στραφοῦν ὡρισμένα τῶν γυμνασίων. Αἱ μέχρι τοῦδε ἰσχύουσαι διακρίσεις, π.χ. ἡ μεταξύ γυμνασίων καί μέσων ἐμπορικῶν σχολῶν, καταργοῦνται.

»Τό γυμνάσιον, ὡς μέση βαθμίς τῆς γενικῆς Παιδείας, θά ἔχη πάντοτε ὡς βάσιν τήν ἀνθρωπιστικήν μόρφωσιν τῶν νέων, ἥτις καί θά ἐκτείνεται εἰς ὅλας τάς τάξεις του. Τοιουτοτρόπως καί τό θεσπιζόμενον ἀπολυτήριον τῆς πρώτης βαθμίδος τοῦ γυμνασίου θά ἱκανοποιῆ καί αὐτό τά αἰτήματα τῆς ἀνθρωπιστικῆς μορφώσεως, ἐνῶ ταυτοχρόνως θά παρέχεται διά τοῦ ἀπολυτηρίου τούτου ἡ κοινωνικῶς ἀπαραίτητος διευκόλυνσις εἰς τούς διακόπτοντας μετά τήν τρίτην τάξιν τάς σπουδάς των νά ἀποκτήσουν προσόντα εἴτε ἀσκήσεως ὡρισμένων ἐπαγγελμάτων, εἴτε ἐγγραφῆς των εἰς τεχνικάς σχολάς. Ἐνῶ, ὅμως, ἡ βάσις δι' ὅλα τά γυμνάσια θά εἶναι ἡ αὐτή, δηλαδή ἀνθρωπιστική καί προσανατολισμένη συστηματικῶς εἰς τήν κλασικήν παράδοσιν, πολλά γυμνάσια, προστιθεμένων ὡρισμένων μαθημάτων καί συγκεκριμένως δύο ἀνά γυμνάσιον εἰδικῶν καθηγητῶν, θά διαφοροποιηθοῦν ὡς πρός τήν κατεύθυνσίν των καί θά ἀποκτήσουν πρόσθετον κατεύθυνσιν εἴτε γενικώτερον οἰκονομικήν, εἴτε εἰδικώτερον ναυτικήν, τεχνικήν, ἀγροτικήν ἤ καί ξένων γλωσσῶν. Ὁ ἀπόφοιτος οἱουδήποτε τῶν γυμνασίων τούτων θά εἶναι κάτοχος ἀπολυτηρίου καί γνώσεων γενικῆς Παιδείας. Θά ἔχη ὅμως ἐπιπροσθέτως, ἐάν ἐξέλθη ἀπό γυμνάσιον π.χ. κατευθύνσεως ναυτικῆς, ὡρισμένας ναυτιλιακάς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι θά τόν καταστήσουν ἀμέσως χρήσιμον εἰς ὡρισμένον κλάδον τῆς οἰκονομίας.

»β. Παραλλήλως πρός τά γυμνάσια, ἱδρύονται ἓξ μέσαι τεχνικαί σχολαί, αὐταί, πλέον, καθαρῶς ἐπαγγελματικαί, προβλέπεται δέ ἡ ἵδρυσις σύν τῷ χρόνῳ καί περισσοτέρων. Αἱ σχολαί αὐταί, ὅπως καί αἱ λειτουργοῦσαι ἤδη ὡς ἰδιωτικά ἱδρύματα ὑπό τήν ἐποπτείαν μέχρι τοῦδε τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας, θά εἶναι ἄσχετοι πρός τήν γενικήν Παιδείαν καί θά καταρτίζουν τεχνίτας πάσης κατηγορίας. Ἀνώτερα τεχνικά στελέχη θά καταρτίζουν αἱ δύο ἱδρυόμεναι ἐν Ἀθήναις καί Θεσσαλονίκῃ τεχνικαί σχολαί ἀνωτέρας βαθμίδος, τῶν ὁποίων οἱ μαθηταί θά πρέπει νά ἔχουν τουλάχιστον ἐνδεικτικόν τῆς πέμπτης τάξεως τοῦ γυμνασίου. Ἡ ἱεραρχία τῶν τεχνικῶν μας ἀπό τῶν ἀποφοίτων τῶν μέσων τεχνικῶν σχολῶν μέχρι τῶν πτυχιούχων τῶν Πολυτεχνείων θά ἐξασφαλισθῆ ἀριθμητικῶς καί ποιοτικῶς κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀναμορφουμένης κοινωνίας μας νά πληρωθοῦν ἐντός ὀλίγων ἐτῶν πλήρως.

»Διά τήν μετεκπαίδευσιν τοῦ ἀναγκαίου διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν μέσων τεχνικῶν καί ἐπαγγελματικῶν σχολῶν ἱδρύεται ἐν Ἀθήναις εἰδική σχολή, ἀντίστοιχος πρός τό Διδασκαλεῖον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

»γ. Διά τήν ἐξασφάλισιν ἐνιαίας πολιτικῆς εἰς τήν ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν μορφῶν τῆς Παιδείας καί τήν ὀρθολογικήν σύνδεσίν των πρός τάς ἀνάγκας τοῦ Κράτους καί τῆς κοινωνίας ἑνοποιεῖται ὁ κεντρικός φορεύς τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς. Μέ ἐλαχίστας ἐξαιρέσεις ἐπιβαλλομένας ὑπό τῶν πραγμάτων (μέ ἐξαίρεσιν συγκεκριμένως τῶν δημοσίων σχολῶν ἐμποροπλοιάρχων καί μηχανικῶν τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, φυσικά δέ καί τῶν σχολῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων), ὅλαι αἱ ἄλλαι σχολαί, αἱ ὁποῖαι ὑπήγοντο μέχρι τοῦδε εἰς τήν διοίκησιν καί ἐποπτείαν τῶν ὑπουργείων Βιομηχανίας, Γεωργίας καί Ναυτιλίας, θά ὑπαχθοῦν τοῦ λοιποῦ εἰς τό ὑπουργεῖον Παιδείας. Διά νά καταστῆ ὅμως τό ὑπουργεῖον τοῦτο

πράγματι ἱκανόν νά ἀναλάβη τήν εὐθύνην διά τήν ἐκπαίδευσιν οἱασδήποτε μορφῆς ἀναμορφοῦται ριζικῶς. Ἱδρύονται, συγκεκριμένως, δύο γενικαί διευθύνσεις, ἰσότιμοι ἀπό τῆς ἀπόψεως τῆς μεγάλης ἐθνικῆς ἀποστολῆς των. Ἡ μία τούτων θά ἔχη τήν εὐθύνην διά τήν γενικήν Παιδείαν καί ἡ ἄλλη διά τήν Τεχνικήν καί Ἐπαγγελματικήν Ἐκπαίδευσιν. Πραγματοποιοῦνται τέλος καί αἱ ἀναγκαῖαι μεταβολαί εἰς τήν σύνθεσιν καί διάρθρωσιν τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου (προστίθενται μέλη ἐξ ἐπιστημόνων τεχνικῶν), ἱδρύονται δέ καί Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὡς καί κατά κλάδους ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτροπαί, εἰς τάς ὁποίας θά μετέχουν διά νά μεταφέρουν εἰς τό ὑπουργεῖον Παιδείας τήν πεῖραν καί τό πνεῦμα των, ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν τάξεων.

»Αὐταί εἶναι αἱ γενικαί γραμμαί, αἱ ὁποῖαι διέπουν τά κατατεθέντα σχέδια Ν.Δ. Ἀλλά καί πολλῶν ἄλλων προβλημάτων ἡ λύσις ἐπιδιώκεται διά τῶν σχεδίων τούτων. Οὕτω π.χ. ἐνισχύεται διά νέων ἑδρῶν ἤ ἐργαστηρίων καί κλινικῶν ἡ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις, ἱδρύεται ὀδοντιατρικόν τμῆμα εἰς τό Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ὁλοκληροῦνται αἱ πολυτεχνικαί σχολαί τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Β. Ἑλλάδος, λαμβάνεται μέριμνα οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ βοηθητικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀνωτέρω ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, ἱδρύεται ἀστρονομικός σταθμός εἰς Πεντέλην, δίδεται εἰς τήν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἡ δυνατότης ἐπεκτάσεως τῶν ἐρευνητικῶν προσπαθειῶν της, προστίθενται 1.600 νέαι θέσεις διδασκάλων τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως διά τῆς ἱδρύσεως καί προαγωγῆς δημοτικῶν σχολείων, ὡς καί 560 θέσεις λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως πρός ἐπάνδρωσιν εἰδικώτερον τῶν τεχνικῶν καί ἐπαγγελματικῶν σχολῶν ἤ τῶν γυμνασίων ἐκείνων τά ὁποῖα θά ἀπαιτήσουν πρόσθετον εἰδικήν κατεύθυνσιν.

»Πολλά τῶν λαμβανομένων γενικῶν μέτρων, περί ὧν ὡμίλησα, θά συμβάλουν ἀμέσως ἤ ἐμμέσως καί εἰς τήν ἀνακοπήν τοῦ ρεύματος τῆς ἀθρόας ἀναχωρήσεως τῶν νέων ἐξ Ἑλλάδος πρός φοίτησιν εἰς σχολάς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πολλοί τῶν νέων τούτων, ἀπορροφοῦντες ἐν τῷ συνόλῳ περί τά ἑπτά ἑκατ. δολλαρίων κατ' ἔτος καί ἐξαντλοῦντες οἰκονομικῶς τάς οἰκογενείας των, δέν φοιτοῦν, ὡς διεπιστώθη, κανονικῶς καί δέν αἰσθάνονται πάντοτε τήν ὑποχρέωσιν νά τιμήσουν εἰς τό ἐξωτερικόν τό ὄνομα τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ Κυβέρνησις εἶχε κρίνει ὅτι θά συνέβαλλεν εἰς τόν περιορισμόν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαζόντων εἰς τό ἐξωτερικόν ἡ καθιέρωσις τοῦ μέτρου τῆς ἄνευ ἐξετάσεως εἰσόδου, μέρους τουλάχιστον αὐτῶν, εἰς τάς ἀνωτάτας σχολάς. Ἀντ' αὐτοῦ ὅμως λαμβάνονται ἤδη ἄλλα μέτρα ὁδηγοῦντα ἀποτελεσματικώτερον εἰς τόν σκοπόν αὐτόν.

»Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὡς πρός τούς ἤδη φοιτῶντας εἰς τήν ἀλλοδαπήν:

»1. Νά παρακολουθοῦνται ὑπό εἰδικῶν ἐπιθεωρητῶν, συνεπικουρουμένων ὑπό τῶν οἰκείων πρεσβειῶν, ἵνα ἐλέγχωνται ἡ ἐπίδοσίς των εἰς τάς σπουδάς των καί ἐν γένει ὁ τρόπος καθ' ὅν διαβιοῦν.

»2. Ὅπως ὑποχρεοῦνται νά ἀποστέλλουν τακτικῶς πιστοποιητικά τῶν σχολῶν εἰς ἃς φοιτοῦν καί ἐκ τῶν ὁποίων νά προκύπτη ἡ τακτική φοίτησις καί ἐνδεχομένως ἡ ἐπίδοσις αὐτῶν εἰς τάς σπουδάς των.

»3. Ἂν διαπιστωθῆ ὅτι σπουδαστής τις δέν φοιτᾶ τακτικῶς ἤ γενικῶς καί ἀποδεδειγμένως οὐδεμίαν ἔχει ἐπίδοσιν εἰς τάς σπουδάς του, τότε δέν θά χορηγῆται τοῦ λοιποῦ εἰς αὐτόν συνάλλαγμα διά τήν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συντήρησίν του, παύει δέ ἰσχύουσα καί ἡ ἀναστολή προσελεύσεως αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον τυγχάνει τοιαύτης.

»Οἱ μέλλοντες, ἐξ ἄλλου, νά μεταβοῦν εἰς τήν ἀλλοδαπήν διά σπουδάς θά ὑποβάλλωνται, πρό πάσης χορηγήσεως συναλλάγματος ἤ ἀναστολῆς προσελεύσεως, εἰς ἐξετάσεις, ἐξ ὧν θά ἀποδεικνύεται ὅτι ἔχουν ἐπαρκῆ γνῶσιν τῆς γλώσσης τῆς χώρας, εἰς τήν ὁποίαν προτίθενται νά σπουδάσουν.

»Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι διά τῶν κατατεθέντων σχεδίων ν.δ., ἀνταποκρινομένη εἰς ἐπείγουσαν κοινωνικήν ἀνάγκην, ἐπιχειρεῖ βῆμα οὐσιῶδες πρός ἐναρμόνισιν τῆς Παιδείας μέ τάς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας καί τό γενικώτερον συμφέρον τοῦ ἔθνους».

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Σέ ἐφαρμογή τῆς προβλεπομένης διαδικασίας γιά τήν ἀνάδειξη τοῦ δημάρχου ἀπό τά ἐκλεγμένα μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἐκλέγονται δήμαρχοι, στήν Ἀθήνα ὁ Ἀγγ. Τσουκαλᾶς, στόν Πειραιᾶ ὁ Π. Ντεντιδάκης καί στή Θεσσαλονίκη ὁ Ι. Παπαηλιάκης.

Στό δῆμο Ἀθηναίων, ὁ Α. Τσουκαλᾶς ἔλαβε στήν τρίτη ψηφοφορία 10 ψήφους ἔναντι 9 τοῦ Δ. Βρανόπουλου, 9 τοῦ Π. Κατσώτα καί 2 τοῦ Κ. Νικολόπουλου. Στό δῆμο Πειραιῶς ὁ Παῦλος Ντεντιδάκης ἔλαβε 16 ψήφους ἔναντι 15 τοῦ Π. Λεούση.

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς διαδικασίας ἐκλογῆς δημάρχων, ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν Δ. Μακρῆς ἐπισήμανε ὅτι ἀπό τά ἀποτελέσματα προκύπτει ὅτι, σέ σύνολο 225 δήμων καί 5.769 κοινοτήτων, ἐπεκράτησαν οἱ συνδυασμοί πού ἔθεσαν πολιτικό ζήτημα σέ 14 δήμους καί 16 κοινότητες, μέ συνεργασία, στίς περιπτώσεις αὐτές τῶν Προοδευτικῶν, τῶν Φιλελευθέρων καί τῆς ΕΔΑ.

17-23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Συζητεῖται καί ψηφίζεται, ἀπό τήν Ἐπιτροπή

'Εξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς, τό σχέδιο Ν.Δ. «περί εἰσαγωγῆς ἐν 'Ελλάδι τοῦ διεθνοῦς συστήματος μέτρων καί σταθμῶν», μέ τό ὁποῖο καθιερώνονται τό μέτρο ὡς μονάδα μετρήσεως ἀποστάσεων, καί τό κιλό ὡς μονάδα μετρήσεως βάρους. "Ετσι, υἱοθετεῖται καί ἀπό τήν 'Ελλάδα τό σύστημα πού ἰσχύει καί στήν ΕΟΚ.

18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Κατά τή διάρκεια ἐπισκέψεως στήν 'Αθήνα τοῦ Γιουγκοσλάβου ὑπουργοῦ 'Εξωτερικῶν, Κ. Πόποβιτς, ἀπό τίς 16 ἕως τίς 18 'Ιουνίου, ὑπογράφονται οἱ ἀκόλουθες διμερεῖς συμφωνίες:

1. Περί μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας, πού καθορίζει μιά ζώνη πλάτους μέχρι 10 χιλιομέτρων, ἐκατέρωθεν τῶν συνόρων, καί ὅπου ἐπιτρέπεται, μέ κάποιους περιορισμούς, ἡ ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν κατοίκων, ἡ εἰσαγωγή ὁρισμένων εἰδῶν (ἀξίας μέχρι 12 δολλαρίων) γιά προσωπική χρήση, ἡ πώληση ἰδίων προϊόντων καί ἡ ἄσκηση ἰατρικῶν ἐπαγγελμάτων. Δικαιοῦχοι εἶναι ὅσοι κατοικοῦσαν στή μεθοριακή ζώνη μέχρι τό 1939. 'Η συμφωνία εἶναι διετοῦς ἰσχύος καί ἡ ἐφαρμογή της ἐπαφίεται στήν παρακολούθηση ἀπό μιά Μικτή 'Επιτροπή.

2. Περί ἀμοιβαίων νομικῶν σχέσεων, πού ρυθμίζει τή δικαστική ἀρωγή μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

3. Περί ἐπιστημονικῆς καί μορφωτικῆς συνεργασίας.

4. Περί ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ, μέ τήν ὁποία δημιουργεῖται Μικτή 'Επιτροπή γιά νά παρακολουθήσει τό θέμα. Σύμφωνα μέ σημείωμα τοῦ διπλωμάτη Δ. Νικολαρεΐζη, ἐπικεφαλῆς τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας στίς διμερεῖς διαπραγματεύσεις, ἡ 'Αθήνα ἐνδιαφερόταν γιά τή βελτίωση τῶν γιουγκοσλαβικῶν τουριστικῶν διόδων, γεφυρῶν ἀπό τήν Κεντρική Εὐρώπη πρός τήν 'Ελλάδα, καί ἰδιαίτερα τῆς ὁδοῦ Βελιγραδίου - Γευγελῆς:

«Τό θέμα ἐνδιαφέρει πρωτίστως τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, διότι θά ἐξυπηρετηθῆ ἡ τουριστική ἀξιοποίησις τῆς Μακεδονίας ἐν συνδυασμῷ πρός τό φέρρυμπόουτ 'Ηγουμενίτσης καί τόν νέον ἑλληνικόν αὐτοκινητόδρομον Κατερίνης - Τεμπῶν»[63].

5. Περί ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως καί ἐκτελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων.

6. Περί ἀποζημιώσεως τῶν ἐθνικοποιηθέντων ἀπό τή Γιουγκοσλαβία ἑλληνικῶν περιουσιακῶν στοιχείων, πού καθορίζει τή διαδικασία ἀποζημιώσεως γιά τά ἑλληνικά συμφέροντα πού εἶχαν θιγεῖ ἀπό τό γιουγκοσλαβικό δημόσιο. 'Η συνολική ἀποζημίωση ὁρίζεται στό ποσό τῶν 700.000 δολλαρίων πού θά κατέβαλλε ἡ γειτονική χώρα σέ ἕξι ἐτήσιες δόσεις, μέσω τοῦ διμεροῦς κλήρινγκ. Τό ποσό αὐτό ἀποτέλεσε τή μέση λύση μεταξύ τοῦ ἑνός ἑκατ. πού ζητοῦσε ἡ ἑλληνική καί τῶν 400.000 δολλαρίων πού προσέφερε ἡ γιουγκοσλαβική πλευρά.

7. Περί οἰκονομικῆς συνεργασίας καί τεχνικῆς βοηθείας, πού ὁρίζει τό καταστατικό τῆς ἀντίστοιχης Μικτῆς 'Επιτροπῆς πού εἶχε συσταθεῖ τό 1956.

8. Περί ὁδικῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν καί προϊόντων δι' ἐμπορικῶν ὀχημάτων.

9. Περί διακανονισμοῦ παλαιῶν ἀπαιτήσεων καί χρεῶν, ἡ ὁποία συμψηφίζει ἀμοιβαῖες προπολεμικές ἀπαιτήσεις, ὕψους 300.000 δολλαρίων, καί παραπέμπει ἄλλα ζητήματα στή Μικτή 'Επιτροπή Θεσσαλονίκης.

10. Περί ζητημάτων ὑδροοικονομίας, μέ τήν ὁποία συνιστᾶται σχετική Μικτή 'Επιτροπή καί συμφωνεῖται, κατ' ἀρχήν, ἡ διμερής συνεργασία γιά τά ὕδατα τοῦ 'Αξιοῦ, πού ἐνδιέφερε ἰδιαίτερα τήν ἑλληνική πλευρά[64].

'Υπογράφηκε, ἀκόμη, Πρωτόκολλο πού ρύθμιζε τή συνεργασία μεταξύ τῆς ΔΕΗ καί τῆς γιουγκοσλαβικῆς «Jugel» στόν τομέα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἐνῶ ἐξέφραζε ἐπίσης τήν εὐχή νά ἐπεκταθεῖ ἡ συνεργασία αὐτή καί σέ ἄλλους τομεῖς. Τό Πρωτόκολλο ἀναφερόταν καί στίς κτηματικές διαφορές πού ἀναφύονταν μεταξύ ὑπηκόων τῶν δύο χωρῶν, οἱ ὁποῖες ἦταν ἀντικείμενο τῆς Μικτῆς 'Επιτροπῆς πού ἔδρευε στή Θεσσαλονίκη, στήν ἤδη ὑφιστάμενη διμερῆ συνεργασία ὡς πρός τήν εἰρηνική χρήση τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας, καί σέ ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τή Μονή Χιλανδαρίου στό "Αγιο "Ορος.

Στό τελικό κοινό ἀνακοινωθέν ὑπογραμμίστηκε ὅτι οἱ συνομιλίες πραγματοποιήθηκαν σέ ἀτμόσφαιρα φιλίας καί ὅτι στηρίχτηκαν στή διαπίστωση ὅτι ἡ ἐποικοδομητική συνεργασία —βασισμένη στό σεβασμό τῆς ἀνεξαρτησίας καί στήν ἀρχή τῆς μή ἀναμείξεως στίς ἑκατέρωθεν ἐσωτερικές ὑποθέσεις— ἦταν ἀπαραίτητη γιά τή διασφάλιση τῆς εἰρήνης.

Μέ τήν ὑπογραφή τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συμφωνιῶν ὁλοκληρώνεται μιά σημαντική φάση τῶν διμερῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν, πού εἶχε ἀρχίσει μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Βελιγράδι τό Δεκέμβριο τοῦ 1956. 'Η ἀναζωπύρωση, τήν ἄνοιξη τοῦ 1958, τῆς σοβιετογιουγκοσλαβικῆς διαμάχης καί ἡ κοινή τους αἴσθηση ὅτι ἀπειλούνταν ἀπό τόν ἀνατολικό συνασπισμό, εἶχε ὠθήσει τήν 'Αθήνα καί τό Βελιγράδι στή σύσφιξη τῶν σχέσεών τους. Οἱ ἐπαφές τους, ἰδίως σέ θέματα ἀμύνης, εἶχαν πλέον γίνει τόσο στενές, ὥστε ἡ ἑλληνική πλευρά θεωροῦσε ὅτι ἀκόμη καί μιά νέα διμερής ἀμυντική συμφωνία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν δέν θά προσέφερε τίποτε περισσότερο[65].

Στά πλαίσια αὐτά, καί ἐνῶ οἱ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐπαφές συνεχίζονταν, οἱ δύο χῶρες ἀποφάσισαν νά συνάψουν τή σειρά αὐτή τῶν συμφωνιῶν, πού ἐξομάλυνε πολλές ἀπό τίς ἐκκρεμότητες πού ἀπέμεναν στίς

Ἐπίσκεψη τοῦ Γιουγκοσλάβου ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν στήν Ἀθήνα.

διμερεῖς σχέσεις τους. Οἱ διαπραγματεύσεις εἶχαν ἀρχίσει τό Δεκέμβριο 1958 καί εἶχαν ἐξελιχθεῖ ἱκανοποιητικά. Ἀπό τό πλῆθος τῶν σημειωμάτων πού συντάχθηκαν τό Φεβρουάριο 1959 καί σχετίζονταν μέ τίς διαπραγματεύσεις, ἀναδύεται ἡ ἐντύπωση, κυρίαρχη στήν ἑλληνική πλευρά, ὅτι, παρόλο πού οἱ συμφωνίες ἀφοροῦσαν οἰκονομικά καί τεχνικά θέματα, ἡ σύναψή τους ἀποτελοῦσε ἐνέργεια πρωτίστως πολιτική. Πράγματι, ἡ Ἀθήνα ἀποσκοποῦσε νά βοηθήσει τόν Τίτο νά ἀποφύγει τόν ἐναγκαλισμό τῆς Μόσχας· σέ ἀντίθετη περίπτωση θά μποροῦσε νά δημιουργηθεῖ ἕνας ἰσχυρός βουλγαρογιουγκοσλαβικός ἄξονας, ἐξέλιξη πού θά ἔφερνε σέ ἐξαιρετικά δυσχερῆ θέση τίς ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις στό ἐκτεθειμένο καί στρατηγικά ἀβαθές σύνορο τῆς Μακεδονίας καί τῆς Δυτικῆς Θράκης. Ἡ ἐπιβίωση τῆς Γιουγκοσλαβίας, καί μάλιστα ὡς χώρας οὐδέτερης, ἀποτελοῦσε προτεραιότητα τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς, ὅπως εἶχε δηλώσει μέ τή χαρακτηριστική λιτότητα τοῦ λόγου του ὁ Κ. Καραμανλῆς κατά τίς συζητήσεις τῆς Ἄγκυρας τό Μάιο.

Δύο ἀπό τά πολιτικά θέματα πού ἀφοροῦσαν τή Γιουγκοσλαβία ἦταν ἀντικείμενα ἐξετάσεως ἀπό τό ἑλληνικό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν. Πρῶτον, ὁ ἀλβανικός ἀλυτρωτισμός στό Κοσσυφοπέδιο, ὁ ὁποῖος λάμβανε ἐνθάρρυνση ὄχι μόνο ἀπό τήν Ἀλβανία καί τόν ἀνατολικό συνασπισμό, ἀλλά καί ἀπό τήν Τουρκία. Ἤδη, μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, ὁ Α. Μάτσας σημείωνε ὅτι ἔπρεπε «νά πείσωμεν τούς Τούρκους νά παύσουν ὑποστηρίζοντες τήν ἐν λόγῳ [τουρκοαλβανική] κίνησιν, ἥτις ἀκουσίως ἤ μή, ἐνισχύει τήν ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Παραπετάσματος ἀσκουμένην ἐπί τοῦ Βελιγραδίου πίεσιν»[66].

Τό δεύτερο ζήτημα ἦταν, ἀσφαλῶς, τό Μακεδονικό. Καί πάλι ὁ Α. Μάτσας, σέ ἄλλο σημείωμά του, τόνιζε ὅτι ἡ πολιτική τοῦ Βελιγραδίου καθοριζόταν πλέον ἀπό τήν ἐναντίον του πίεση πού ἀσκοῦσαν ἡ Μόσχα καί ἡ Σόφια. Ἀπειλούμενοι ἀπό αὐτές, οἱ Γιουγκοσλάβοι ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ἔχουν τίς καλύτερες δυνατές σχέσεις μέ τήν Ἑλλάδα. Ἀλλά ἡ πολιτική τοῦ Βελιγραδίου στό θέμα αὐτό «παρουσιάζεται μέν τήν σήμερον ὡς ἐνεργῶς ἀντιβουλγαρική, δέν ἀπώλεσεν ὅμως, οὐδέ δύναται νά ἀπωλέση, τήν θεμελιωδῶς ἀνθελληνικήν ὑφήν της».

Ἀκριβῶς αὐτή ἡ διαπίστωση ἐπέβαλε στήν ἑλληνική πλευρά τήν ἐπίδειξη μεγίστης προσοχῆς στό θέμα τῆς γλώσσας τῶν δελτίων διόδου πού προβλέποντα ἀπό τή συμφωνία Μεθοριακῆς Ἐπικοινωνίας. Σύμφωνα μέ σημείωμα τοῦ Α. Μάτσα, οἱ Γιουγκοσλάβοι εἶχαν ἐπιμείνει τά δελτία διόδου νά συντάσσονται στήν ἑλληνική καί τή «μακεδονική» γλώσσα· εἶχαν δηλαδή ρίξει τό βάρος τους «ἐπί θέματος ὅπερ θά ἔδει νά θεωρηθεῖ ἀπολύτως δευτερεῦον», κάτι πού ἀποδείκνυε ὅτι:

«ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βελιγραδίου δέν περιορίζεται εἰς τούς συγκεκριμένους σκοπούς τοπικῆς διευκολύνσεως, οὕς ζητεῖ νά ἐξυπηρετήση μιά τοιαύτη σύμβασις, ἀλλά ἀποβλέπει εἰς τήν προώθησιν φιλοδοξιῶν γενικωτέρου χαρακτῆρος, ξένων πρός τόν συγκεκριμένον τῆς συμφωνίας σκοπόν καί περικλειουσῶν ἀπωτέρους δι' ἡμᾶς κινδύνους. Κατά ποῖον μέτρον ἡ γιουγκοσλαβική Κυβέρνησις συμμερίζεται τάς τοιαύτας ἐπιδιώξεις ἤ ἁπλῶς ἀναγκάζεται νά ὑποθάλπη ταύτας διά λόγους ἐσωτερικούς ἤ ἄλλους, τοῦτο δέν ἐνδιαφέρει ἡμᾶς. Παραμένει τό γεγονός ὅτι ἡ γιουγκοσλαβική Κυβέρνησις μετετόπισεν τό θέμα καί ἀνήγαγεν αὐτό εἰς γενικώτερα πλαίσια, σχέσιν ἔχοντα πρός τό Μακεδονικόν ζήτημα»[67].

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀντιμετώπισε τό θέμα, λαμβάνοντας ὑπόψη τόσο τή δυσάρεστη αὐτή ροπή τῆς πολιτικῆς τοῦ Βελιγραδίου, ὅσο καί τή γενικότερη ἀνάγκη τῆς Ἑλλάδος γιά ὁμαλότητα καί ἠρεμία στά Βαλκάνια. Ἡ λύση πού προκρίθηκε ἦταν ἡ σύνταξη τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ τύπου δελτίου στήν ἑλληνική ἤ σέ ὅποια ἐπίσημη γλώσσα τῆς Γιουγκοσλαβίας (ἀφοῦ δέν ἦταν δυνατόν νά πεισθεῖ τό Βελιγράδι νά κάμει διακρίσεις μεταξύ τῶν ἐπισήμων γλωσσῶν τῆς χώρας), καί ἡ σύνταξη τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου δελτίου στήν ἑλληνική καί μόνη τή σερβοκροατική. Ἡ σημαντικότερη, ὅμως, διασφάλιση τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἀπέρρε ἀπό τό ὅτι ἡ συμφωνία ἔκανε λόγο γιά τίς «ἐπίσημες γλῶσσες» τῶν δύο μερῶν, ἔτσι ὥστε νά μήν ὑπάρχει ἀποδοχή ἤ ἀναγνώριση ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά τοῦ ὑποτιθέμενου μακεδονικοῦ χαρακτήρα πού διεκδικοῦσε γιά τή γλώσσα της ἡ νοτιότερη γιουγκοσλαβική δημοκρατία.

Ἦταν, ὁπωσδήποτε, σαφές, ὅτι, ἀκόμη καί τήν ἐποχή αὐτή, τῆς στενότερης προσεγγίσεως τῶν δύο Κρατῶν, πιθανή ἐμμονή τῆς γιουγκοσλαβικῆς πλευρᾶς σέ θέσεις πού στρέφονταν ἐνάντια στήν ἑλληνική Μακεδονία, θά ὁδηγοῦσε μοιραῖα σέ διάρρηξη τοῦ διμεροῦς ἄξονα. Στά πλαίσια αὐτά, ἡ ἐπίδειξη μετριοπάθειας ἀπό τό Βελιγράδι —σέ ἀντίθεση μέ τίς ἀκραῖες ἀντιλήψεις πού κατά καιρούς ἐκφράζονταν ἀπό τά Σκόπια— ἦταν, ἄν ὄχι ὁ μόνος, πάντως ὁ πιό πρόσφορος δρόμος γιά τή διατήρηση τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν δεσμῶν.

Ἡ «Καθημερινή» σχολίαζε τή σύναψη τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συνομιλιῶν ὡς ἑξῆς:

Αἱ ἑλληνογιουγκοσλαβικαί συνομιλίαι κατέληξαν, ὡς γνωστόν, εἰς συμφωνίας κοινῆς διά τάς δύο χώρας ὠφελείας καί τό συνοψίζον τά συζητηθέντα θέματα ἀνακοινωθέν ὁμιλεῖ περί τῆς διαθέσεως τῶν δύο Κυβερνήσεων νά προωθήσουν ἔτι μᾶλλον τήν συνεργασίαν των ἐπ' ἀγαθῷ τῶν λαῶν των ἀλλά καί τῆς γενικωτέρας τάξεως εἰς τά Βαλκάνια. Τό ὅτι αἱ ἀντιλήψεις τῶν δύο χωρῶν ἐνδέχεται νά μή συμπίπτουν ἐφ' ὅλων τῶν προβλημάτων διεθνοῦς πολιτικῆς, οὔτε περίεργον εἶναι ἀλλ' οὔτε καί ἐπικίνδυνον

διά τήν τύχην τῆς διμεροῦς συνεργασίας των. Ἡ Γιουγκοσλαβία δέν ἀνήκει εἰς τό σύστημα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, δι' οὕς λόγους ἐκείνη ἐκτιμᾶ ὡς ἀσυμφόρους διά τήν διεθνῆ της τοποθέτησιν, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ ἐνεργόν μέλος τῆς συμμαχίας αὐτῆς. Εὔλογον εἶναι νά ὑπάρχη ἐπί τοῦ θέματος διάφορος σκοπιά ἀντιλήψεων καί διαφορά διεθνῶν ὑποχρεώσεων. Τό σπουδαῖον δέν εἶναι ἐάν ὑπάρχη διαφορά τοποθετήσεως ἔναντι τῆς παγκοσμίου ἰσορροπίας, ἀλλ' ἐάν ὑπάρχη διαφορά ἀντικειμενικῶν σκοπῶν. Τόσον ἡ Γιουγκοσλαβία ὅσον καί ἡ Ἑλλάς ἐνδιαφέρονται διά τήν διατήρησιν τῆς εἰρήνης καί εἰς παγκόσμιον κλίμακα καί εἰς κλίμακα βαλκανικήν. Ἐφ' ὅσον συναντῶνται ἐπί τοῦ κυρίου τούτου σκοποῦ, οὐδεμία δυσχέρεια ὑπάρχει διά τήν καλλιέργειαν τῶν γειτονικῶν των σχέσεων χάριν τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν των καί χάριν τῆς σταθεροποιήσεως ἑνός παράγοντος εἰρηνικοῦ ἀλλά καί εἰρηνοποιοῦ εἰς τήν περιοχήν των. Τό γεγονός ὅτι τάς συνομιλίας τῶν Ἀθηνῶν ἐπεσφράγισεν ἡ ὑπογραφή σειρᾶς ὅλης συμφωνιῶν ποικιλωτάτου περιεχομένου, αἱ ὁποῖαι ἐξικνοῦνται μέχρι στενοτάτης συνεργασίας τῶν οἰκονομιῶν τῶν δύο χωρῶν, ἐπιμαρτυρεῖ τήν θέλησιν τῆς διευρύνσεως τῶν φιλικῶν των σχέσεων καί τήν πεποίθησιν ὅτι ὑφ' οἱασδήποτε διεθνεῖς συνθήκας καί ἐάν εὑρεθοῦν οἱ δύο λαοί, δέν πρόκειται νά ἀποστοῦν μιᾶς ὑπό τόσον εὐτυχεῖς οἰωνούς ἐγκαινιαζομένης συνεργασίας.

Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπέναντι τῶν ἄλλων βαλκανικῶν, θά ἠδύνατο νά λεχθῆ ὅτι τά αἰσθήματά των συμπίπτουν. Καί διότι ἀκριβῶς συμπίπτουν γίνονται συνεχῶς —καί ὅλως προσφάτως μάλιστα, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ταξιδίου τοῦ κ. Πόποβιτς εἰς τάς Ἀθήνας— στόχος τῆς πλέον ἀνοήτου καί ἀνερματίστου πολεμικῆς. Ἀπεδόθησαν εἰς τάς δύο Κυβερνήσεις προθέσεις ἐπιθετικαί καί ἁρπακτικαί, τάς ὁποίας οὔτε εἶχον, οὔτε ἔχουν. Βαθεῖα ἐπιθυμία των εἶναι νά ζήσουν εἰς τόν βαλκανικόν χῶρον ἐν εἰρήνῃ καί ἐν ἡρεμίᾳ, θά ἠμποροῦσε μάλιστα νά προστεθῆ καί ἐν συνεργασίᾳ μετά τῶν γειτόνων των, ἐάν καί ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἐξεδηλοῦντο αἱ αὐταί προθέσεις. Μέχρι τῆς στιγμῆς, ὅμως, ἀκούονται μόνον λόγοι, πού μένουν μέτεωροι καί δέν ἐπικουροῦνται ἀπό τάς πράξεις. Ἡ Βουλγαρία καί ἡ Ἀλβανία, αἴφνης, διαδηλοῦν ὅτι ποθοῦν τήν εἰλικρινῆ συνεργασίαν των μετά τῆς Ἑλλάδος καί ἀποφεύγουν ἐν τούτοις νά ἐκπληρώσουν τάς ἐκ τῶν συνθηκῶν ὑποχρεώσεις των, καθ' ἅς ὥραν μάλιστα εἰς τήν κατά τόν πόλεμον κακοποιόν δρᾶσιν των ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ὀφείλονται αἱ μεγαλύτεραι δυστυχίαι τῆς χώρας αὐτῆς.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ ἑλληνογιουγκοσλαβικός δεσμός εἶναι ἀδύνατον νά μή ἐμπνεύσῃ σώφρονας σκέψεις καί εἰς τάς γείτονας. Ἐάν λείψῃ τό πνεῦμα τῆς καχυποψίας καί ὁ πειρασμός τῆς ἐμμέσου, ἔστω, ἐπεμβάσεως εἰς τά ἐσωτερικά τῶν ἄλλων, πειρασμός ὁ ὁποῖος διεγείρεται ἀπό τήν ἐπεκτατικήν φύσιν τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος τῶν ἐν ἐξαρτήσει βαλκανικῶν, καί ἐάν τεθῆ ὡς ἀρχή ὅτι ἀποκατάστασις κανονικῶν σχέσεων γειτονίας ἔχει ὡς θεμέλιον τήν ἐκπλήρωσιν τῶν διεθνῶν ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων, θά εἶναι ἴσως εἰς τό μέλλον δυνατή κάποια μορφή διαβαλκανικῆς συνεργασίας ἄν μή δι' ἄλλο τι, τοὐλάχιστον διά τήν ἐξασφάλισιν εἰς τούς λαούς τῆς περιοχῆς αὐτῆς μιᾶς ζωῆς εἰρήνης καί τάξεως[68].

20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Μέ ἀφορμή τή συνέχιση τῶν συζητήσεων γιά τό ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως, στήν Ἑλλάδα, ἀμερικανικῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς, ὁ Κ. Καραμανλῆς κάμει τήν ἀκόλουθή δήλωση:

«Λυποῦμαι, διότι ἐξακολουθεῖ ὁ ἀδικαιολόγητος ὡς καί ἐσκεμμένος θόρυβος περί τό θέμα ἐγκαταστάσεως πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς. Ἐδηλώθη κατ' ἐπανάληψιν καί δηλοῦται διά τελευταίαν φοράν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δέν ἀπεφάσισε τήν ἐγκατάστασιν τοιούτων βάσεων ἐν Ἑλλάδι.

»Ἐκεῖνο, πάντως, τό ὁποῖον ἀπεφασίσθη εἶναι νά μή δεχθῆ ἐν προκειμένῳ δεσμεύσεις ἀποκλειούσας τήν εἰς τό μέλλον ἐγκατάστασιν αὐτῶν. Τοῦτο θ' ἀπετέλει ἐθνικῶς ἀσύνετον ἐνέργειαν.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τάς ἀνάγκας τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας καί παρακολουθοῦσα τήν διεθνῆ ἐξέλιξιν, θά λάβῃ ἐν καιρῷ τάς ἀποφάσεις της. Διά δέ τήν περίπτωσιν τῆς ἀποδοχῆς, προτίθεται νά ἐνημερώσῃ ἐγκαίρως τήν Ἐθνικήν Ἀντιπροσωπείαν καί νά ἀκολουθήσῃ τήν ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν συμφωνιῶν ἐπιβαλλομένην διαδικασίαν».

Εὐθύς ἀμέσως, ὁ Γ. Παπανδρέου, ὁ Σ. Βενιζέλος καί ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν Σ. Μαρκεζίνης, μετά ἀπό συνεργασία τους, ἐξέδωσαν ἀνακοίνωση, ὅπου ὑπογράμμιζαν τήν ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση πού τούς προξένησε ἡ διαβεβαίωση τοῦ πρωθυπουργοῦ ὅτι, στήν περίπτωση πού ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσιζε τήν ἐγκατάσταση τέτοιων πυραύλων στή χώρα, θά ἐνημέρωνε ἔγκαιρα τή Βουλή. Στή συνέχεια, παρατηροῦσαν ὅτι ἡ δήλωση τοῦ Κ. Καραμανλῆ δέν μνημόνευε τήν ἀμερικανική στρατηγική ἀεροπορία· ἀλλά πίστευαν ὅτι ἡ παράλειψη ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι δέν ὑπῆρχε θέμα δημιουργίας τέτοιων ἀεροπορικῶν ἐγκαταστάσεων στή χώρα, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Ε. Ἀβέρωφ εἶχε διαβεβαιώσει τή Βουλή ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν θά γινόταν, οὔτε κατά τρόπο ἔμμεσο, βάση αὐτοῦ τοῦ κλάδου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν ΗΠΑ.

Σέ δηλώσεις του, ὁ Γ. Παπανδρέου τόνισε ὅτι ἡ πλήρης ἀμυντική ἐπάρκεια τοῦ ἐλεύθερου κόσμου ὄχι μόνον δέν ὁδηγοῦσε στόν πόλεμο, ἀλλά, ἀντίθετα, ἦταν ἡ ὁδός πού ἔπρεπε νά ἀκολουθήσει καί ἡ Ἑλλάδα ὡς εἰρηνόφιλη χώρα. Ὑποστήριξε, ἀκόμη, ὅτι στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα θά ὁδηγοῦσε ἡ ἀποδοχή τῆς πρόσφατης προτάσεως τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ γιά ἀπύραυλη ζώνη, ἡ ὁποία, ἐνῶ παρεῖχε τήν ἐντύπωση τῆς ἰσότητας καί τῆς ἀμοιβαιότητας, περιεῖχε δόλο, πού ἐντοπιζόταν στό γεγονός ὅτι, ἐνῶ ἡ Σοβιετική Ἕνωση διέθετε τό διηπειρωτικό βλῆμα καί μποροῦσε ἐπομένως ἀπό τά ἐδάφη της νά πλήξει τήν Ἀμερική, οἱ ΗΠΑ, ἀντίθετα, διέθεταν βλήματα μέσου βεληνεκοῦς, πού ἔπρεπε νά ἐγκατασταθοῦν

κοντά στή Σοβιετική Ἕνωση γιά νά παρέχουν ἀξιόπιστη ἀποτροπή. Ἂν οἱ χῶρες τοῦ ΝΑΤΟ ἀρνοῦνταν τά βλήματα αὐτά, ἡ Μόσχα θά ἀποκτοῦσε ὑπεροπλία, ἡ ὁποία ἦταν πολύ πιθανότερο νά ὁδηγήσει στόν πόλεμο, παρά στήν εἰρήνη. Γι' αὐτό, κατέληξε ὁ Γ. Παπανδρέου, θέση τῆς Ἑλλάδος ὄφειλε νά εἶναι ἡ καταρχήν ἀποδοχή κάθε μέσου ἄμυνας.

Τέλος, ὁ πρόεδρος τῆς ΔΕ, Η. Τσιριμῶκος, ὑποστήριξε ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἀπέρριπτε τήν ἰδέα τῆς ἀπύραυλης Βαλκανικῆς, ἐπειδή σκόπευε νά δεχτεῖ τήν ἐγκατάσταση ἀμερικανῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς· καί διατύπωσε τή γνώμη ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, μετά ἀπό κατάλληλη διαφώτιση καί κινητοποίηση, ὄφειλε νά ἀσκήσει τή «διαιτησία» του. «Ὁ ἀγώνας κατά τῶν βάσεων», κατέληξε ὁ Η. Τσιριμῶκος, «συναρτᾶται μέ τόν ἀγώνα ὑπέρ τῆς Δημοκρατίας».

23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἡ ἐξ ὑπουργῶν οἰκονομική ἐπιτροπή καί καθορίζει τίς τιμές συγκεντρώσεως σίτου καί τά σχετικά μέτρα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

Ἀπό τούς διαθέσιμους 1.800.000 τόνους, ἀφαιροῦνται 1.000.000 τόνοι, οἱ ὁποῖοι θά χρησιμοποιηθοῦν ἀπό τούς παραγωγούς γιά τή σπορά καί τόν ἄρτο τους. Θά συγκεντρωθοῦν ἀπό τήν ΚΥΔΕΠ 400.000 τόνοι, ἐνῶ τούς ὑπόλοιπους 400.000 θά ἐξαγοράσει ἡ Κυβέρνηση μέσω τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν μέ τιμές 3,34 ὡς 4,48 δρχ. τήν ὀκᾶ. Προκειμένου νά καλυφθεῖ μέρος τῆς σχετικῆς δαπάνης, ἀποφασίζεται ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου ἀπό 15 ὡς 20 λεπτά.

25-28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΝΑΤΟ, Πώλ-Ἄνρύ Σπάακ, πραγματοποιεῖ τριήμερη ἐπίσκεψη στήν Ἀθήνα.

Ὁ Π. - Α. Σπάακ ἐπισκέφθηκε τήν ἑλληνική πρωτεύουσα, ἀνταποκρινόμενος σέ σχετική πρόσκληση τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Σέ ἐπιστολή του, μέ ἡμερομηνία 8 Ἰουνίου, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός εἶχε γράψει στό Βέλγο πολιτικό:

«Ἀφ' ἧς ἀνεχωρήσατε ἐξ Ἀθηνῶν, ἐτέθησαν, κατά τρόπον ὀξύτερον, ἔν ὄψει μάλιστα τῆς λήψεως ἀποφάσεών τινων σχετιζομένων μέ τήν ὀργάνωσιν τῆς ἀμύνης τῆς χώρας, ὡρισμένα οἰκονομικῆς ἀλλά καί πολιτικῆς φύσεως θέματα, ἡ ἐπίλυσις τῶν ὁποίων δέν εἶναι δυνατή ἄνευ μιᾶς ἀπ' εὐθείας ἐπαφῆς πρός τούς παράγοντας, οἱ ὁποῖοι θά εἶναι οἱ φυσικοί εἰσηγηταί τούτων ἐν Οὐασιγκτῶνι.

»Ἂν καί γνωρίζω τόν φόρτον τῶν σημερινῶν ἀσχολιῶν σας, στηριζόμενος εἰς τή ἀγάπην σας διά τήν Ἑλλάδα, τήν προσωπικήν πρός μέ φιλίαν σας, ἀλλά καί εἰς τήν πλήρη γνῶσιν τῶν προβλημάτων τά ὁποῖα μᾶς ἀπασχολοῦν, ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐρωτήσω ἄν θά σᾶς ἦτο δυνατόν νά ἔλθετε δι' ὀλίγας ὥρας ἐν Ἑλλάδι, ἵνα σᾶς ἀνακοινώσω ὡρισμένας σκέψεις μου καί προτάσεις σχετικάς πρός τά ἀνωτέρω θέματα, τά ὁποῖα κατ' ἐξοχήν ἐπηρεάζουν τήν λῆψιν σημαντικῶν διά τήν χώραν μου ἀποφάσεων»[69].

Κατά τήν παραμονή του στήν Ἀθήνα, ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΝΑΤΟ εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἀνταλλάξει ἀπόψεις μέ τόν πρωθυπουργό, μέ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καί μέ ἀνώτατους ὑπηρεσιακούς παράγοντες. Στή διάρκεια τῶν συνομιλιῶν του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καθώς καί συσκέψεων στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν μέ τόν Ε. Ἀβέρωφ καί τήν ἀνώτατη διπλωματική ἡγεσία, ἐνημερώθηκε γιά τίς ἀπόψεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πάνω στά θέματα, τόσο τῆς πολιτικῆς, ὅσο καί τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας τῶν χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ ὁποία θά ἔπρεπε νά ἀποτρέψει τίς προστριβές καί τούς ἀνταγωνισμούς τῶν χωρῶν τῆς συμμαχίας, καί νά συμβάλει στήν ἀνάπτυξη τῶν λιγότερο προηγμένων μελῶν της.

Τέλος, σέ συνέντευξή του πρός τούς δημοσιογράφους, ὁ Π. - Α. Σπάακ τόνισε ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἐλεύθερη νά ἀποφασίσει γιά τό θέμα τῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς. Ἀκόμη, ἀναφερόμενος στίς πρόσφατες προτάσεις τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ γιά τή δημιουργία ἀποπυρηνικοποιημένων ζωνῶν, ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΝΑΤΟ σημείωσε ὅτι ὁ μονομερής στρατιωτικός ἀφοπλισμός μιᾶς μόνο γεωγραφικῆς περιοχῆς θά ὁδηγοῦσε στήν πολιτική της οὐδετεροποίηση, ἐνῶ ἡ ἄμυνα στά πλαίσια τοῦ ΝΑΤΟ —καί οἱ ὑποχρεώσεις τῶν χωρῶν-μελῶν— δέν μποροῦσε παρά νά εἶναι ὑπόθεση συλλογική, ἐξ ὁρισμοῦ ἀσύμβατη μέ ἀνάλογες ἐπιμέρους τοπικές συμφωνίες.

27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Βιομηχανίας, τῶν διοικητῶν καί ὑποδιοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἐθνικῆς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Στή σύσκεψη ἀποφασίστηκε ἡ μείωση, ἀπό 1ης Ὀκτωβρίου, τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων κατά μιά μονάδα καί τῶν ἐπιτοκίων χορηγήσεων κατά ποσοστό πού θά καθοριζόταν ἀπό τή Νομισματική Ἐπιτροπή. Σέ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση, τονιζόταν ὅτι ὁ τιμάριθμος ἔμενε σταθερός μέ τάσεις πτωτικές, ὅτι ἡ γεωργική καί, ἰδίως, ἡ βιομηχανική παραγωγή ἐμφανιζόταν αὐξημένη, ὅτι τά ἤδη ἱκανο-

Συνάντηση μέ τόν Π.-Α. Σπάακ.

ποιητικά συναλλαγματικά ἀποθέματα τῆς χώρας σημείωναν καί πάλι σημαντική βελτίωση καί ὅτι, ταυτόχρονα, αὐξάνονταν καί οἱ τραπεζικές καταθέσεις, γεγονός πού ἀποδείκνυε τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ στό ἐθνικό νόμισμα. Ἔτσι, συνέχιζε ἡ ἀνακοίνωση, ἡ μείωση τῶν ἐπιτοκίων ἦταν ἐπιβεβλημένη, ὥστε νά τονωθεῖ ἀκόμη περισσότερο ἡ παραγωγή καί νά διευκολυνθοῦν οἱ ἐξαγωγές.

29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ι. Ζαχαράκη, πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψη ἰδιωτικῆς φύσεως στή Ζυρίχη.

30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959

Ὁ Ν. Μομφεράτος συντάσσει ἔκθεση πού ἀναφέρεται στήν ἵδρυση σειρᾶς βασικῶν βιομηχανιῶν:

«Ι. Βιομηχανία παραγωγῆς σιδήρου καί χάλυβος ἐξ ἐγχωρείων σιδηρομεταλλευμάτων

»1. Σήμερον λειτουργοῦν δύο βιομηχανίαι παράγουσαι χάλυβα ἐκ τῆς ἀνατήξεως παλαιοσιδήρων, μέ ἐτησίαν παραγωγήν 80-85.000 τόνων χάλυβος εἰς ράβδους κυκλικῆς διατομῆς.

»2. Ἡ μία τῶν ἐν λόγῳ βιομηχανιῶν διαθέτει, πλήν τῆς συνήθους καμίνου, καί τρεῖς ἠλεκτρικάς μή λειτουργούσας ὅμως λόγῳ ὑψηλῆς τιμῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

»3. Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω λειτουργεῖ καί τρίτον ἐργοστάσιον, τό ὁποῖον παράγει ἐτησίως 15.000 τόνους χαλυβδοφύλλων δι' ἐξελέξεως εἰσαγομένης πρώτης ὕλης.

»4. Ἡ εἰσαγωγή χυτοσιδήρου καί ἐλατοῦ χάλυβος ἀνῆλθε τό 1958 εἰς 260.000 τόνους συνολικῆς ἀξίας 35 ἑκατ. δολλαρίων, ἐκ τῶν ὁποίων 40.000 τόνοι ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς πρώτη ὕλη τῶν ὑφισταμένων χαλυβουργείων. Ἄρα ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς διά τήν κατανάλωσιν διετέθησαν 220.000 τόνοι, πλέον 100.000 οἱ ἐγχωρίως παραγόμενοι, ἔχομεν συνολικήν κατανάλωσιν 320.000 τόνους περίπου ἐτησίως.

»5. Πρό ἔτους ὑπεβλήθη ὑπό τοῦ ὁμίλου Νιάρχου πρότασις διά τήν ἵδρυσιν βιομηχανίας παραγωγῆς 300.000 τόνων χάλυβος ἐκ τῆς κατεργασίας ἐγχωρίων σιδηρομεταλλευμάτων. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς προτάσεως δέν ἐγνώσθησαν. Αὕτη ὅμως παρουσίαζε ὁρισμένας ἀδυναμίας, ἤτοι: α) προέβλεπε τήν παραγωγήν 50.000 τόνων ἐλασμάτων ναυπηγίας, τό ὁποῖον ἐθεωρήθη ἀδύνατον, δεδομένου ὅτι τό μικροτέρας δυναμικότητος συγκρότημα εἶναι 150-200.000 τόνους, καί β) προέβλεπε καί τήν παραγωγήν σιδηρῶν ράβδων κυκλικῆς διατομῆς, ὅπερ σημαίνει ὅτι θά ἐδημιουργεῖτο ὀξύς ἀνταγωνισμός μέ τάς ὑφισταμένας βιομηχανίας.

»6. Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἔχει ἀποφασισθῆ ὅπως καταρτισθῆ μελέτη μέσῳ τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας. Κατά μίαν πρώτην προσέγγισιν ὑπολογίζεται ὅτι ἐκ τῆς μελέτης θά προκύψουν τά κάτωθι δεδομένα διά τήν νέαν βιομηχανίαν.

»α. Μέθοδος ἀναγωγῆς: Δι' ἠλεκτρικῶν καμίνων, ὅπου θά χρησιμοποιῆται ἐνδεχομένως καί λιγνίτης.

»β. Παραγωγή: 10.000 τόνοι χυτοσιδήρου καί 150.000 τόνοι ἡμικατεργαμέναι μορφαί (Billets καί Sleet Bars διά τάς ὑφισταμένας βιομηχανίας), ἐτησίως.

»γ. Κόστος: 40.000.000 δολλάρια.

»δ. Ἀξία ἐτησίας παραγωγῆς: 12.000.000 δολλάρια.

»ε. Ἐξοικονόμησις συναλλάγματος ἐτησίως: 12.000.000 δολλάρια.

»στ. Ἀριθμός ἀπασχοληθησομένων: 1.000 ἄτομα.

»ΙΙ. Βιομηχανία σιδηροκραμμάτων

»1. Πρόκειται κυρίως διά παραγωγήν σιδηροχρωμίου καί σιδηρομαγγανίου, ἅτινα ἀποτελοῦν ἐνδιάμεσον πρώτην ὕλην διά μεταλλουργικάς βιομηχανίας.

»2. Ἡ ἐγχωρία κατανάλωσις πολύ μικρά εἰς τρόπον ὥστε ἡ παραγωγή θά πρέπει ἐξ ὁλοκλήρου σχεδόν νά ἐξάγεται.

»3. Διά τήν ἵδρυσιν τῶν ὡς ἄνω βιομηχανιῶν ἀπαιτεῖται ἐκτεταμένη μεταλλευτική ἔρευνα πρός διαπίστωσιν ἀποθεμάτων ἐπαρκῶν διά 20 ἕως 25 ἔτη.

»4. Αἱ μονάδες συνήθως εἶναι μικρᾶς δυναμικότητος 10-20.000 τόνων ἐτησίως. Ἡ παραγωγή πραγματοποιεῖται ἐντός ἠλεκτροκαμίνων καί ἀπαιτοῦνται μεγάλαι ποσότητες ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Βασική προϋπόθεσις ἡ παραγωγή ἀρίστης ποιότητος καί ἡ ἀρτία ὀργάνωσις διαθέσεως τοῦ προϊόντος εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν.

»5. Προβλέπεται μελέτη μέσῳ τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας. Κατά μίαν πρώτην προσέγγισιν, τά δεδομένα ἔχουν ὡς κάτωθι:

»Α. Σιδηροχρώμιον

»α. Παραγωγή: 10.000 τόνοι ἐτησίως.

»β. Κόστος (περιλαμβανομένης καί τῆς ἀναπτύξεως μεταλλείων): 5.000.000 δολλάρια.

»γ. Ἀξία παραγωγῆς: 5.000.000 δολλάρια.

»Β. Σιδηρομαγγάνιον

»α. Παραγωγή: 10.000.000 τόνοι ἐτησίως.

»β. Κόστος: 5.000.000 δολλάρια.

»γ. Ἀξία παραγωγῆς: 2.500.000 δολλάρια.

»ΙΙΙ. Βιομηχανίας Σόδας

»1. Ἡ ἀνθρακική καί καυστική σόδα, ἀποτελεῖ βασικήν ὕλην τῶν περισσοτέρων χημικῶν βιομηχανιῶν. Πρώτην ὕλην διά τήν παραγωγήν σόδας ἀποτελεῖ τό ἅλας τό ὁποῖον καί ἀφθονεῖ εἰς τήν Ἑλλάδα.

»2. Ἡ σημερινή κατανάλωσις σόδας φθάνει τούς 20.000 τόνους ἐτησίως (12.000 ἀνθρακική καί 8.000 καυστική) καί ἡ δαπάνη εἰσαγωγῆς ἀνέρχεται εἰς 1.300.000 δολλάρια.

»3. Ἡ κατανάλωσις θά διπλασιασθῆ ὅταν ἱδρυθοῦν αἱ βιομηχανίαι κυτταρίνης καί ἀλουμίνας.

»4. Προβλέπεται ἡ κατάρτισις μελέτης μέσῳ τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας. Κατά μίαν πρώτην προσέγγισιν, τά δεδομένα ἔχουν ὡς κάτωθι:

»α. Παραγωγή: 30-40.000 τόνοι ἐτησίως.

»β. Κόστος (ὁμοῦ μέ ἁλυκάς): 5.000.000 δολλάρια.

»γ. Ἐξοικονόμησις συναλλάγματος: 2.000.000 δολλάρια ἐτησίως.

»δ. Ἀριθμός ἀπασχοληθησομένων: 220 (120 ἐργοστάσιον σόδας καί 100 ἁλυκάς).

»IV. Βιομηχανία κυτταρίνης

»1. Ἡ παραγωγή χάρτου ἐν Ἑλλάδι ηὐξήθη οὐσιωδῶς. Ἀπό 18.000 περίπου τόνους, ὅπου ἀνήρχετο προπολεμικῶς ἔφθασε τούς 55.000 τόνους.

»2. Ἡ εἰσαγωγή χαρτομάζης (κυτταρίνης) ἀνέρχεται σήμερον εἰς 8.600 τόνους, ἀξίας 16.000 δολλαρίων.

»3. Μελέτην δι' ἵδρυσιν ἐργοστασίου προβλέπεται μέσω τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας. Κατά μίαν πρώτην προσέγγισιν τά δεδομένα ἔχουν ὡς κάτωθι:

»α. Παραγωγή: 10-15.000 τόνοι ἐτησίως.

»β. Κόστος: 2-3.000.000 δολλάρια.

»γ. Ἀξία παραγωγῆς: 1,5-2.000.000 δολλάρια.

»δ. Ἀριθμός ἀπασχοληθησομένων: 500 ἄτομα.

»4. Ἐν συνδυασμῷ μελετᾶται καί ἡ παραγωγή ἰνοσανίδων.

»V. Βιομηχανία ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων

»1. Ἡ παρά τῷ ὑπουργείῳ Συντονισμοῦ Ἐπιτροπή Πρωτογενοῦς Παραγωγῆς κατέληξε εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἵδρυσις νέας μονάδος πλήν τῆς ἐν Πειραιεῖ λειτουργούσης, εἰς Μακεδονίαν.

»2. Τά σχετικά δεδομένα παρουσιάζονται ὡς κάτωθι:

»α. Παραγωγή: 50.000 τόνοι ἐτησίως πεντοξειδίου τοῦ φωσφόρου.

»β. Κόστος: 7.000.000 δολλάρια.

»γ. Ἀξία παραγωγῆς: 7.000.000 δολλάρια.

»δ. Ἀριθμός ἀπασχοληθησομένων: 500 ἄτομα.

»VI. Βιομηχανία Ἀλουμίνας καί Ἀλουμινίου

»1. Πρόκειται περί τῆς δαπανηροτέρας βιομηχανίας ἀπό πλευρᾶς ἐπενδυομένων κεφαλαίων. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται ὅτι ἀνά τόνον ἐτησίας παραγωγῆς ἀπαιτεῖται ἐπένδυσις εἰς παγίας ἐγκαταστάσεις τῆς τάξεως τῶν 1.500 δολλαρίων, δίχως νά περιλαμβάνεται ἡ δαπάνη τοῦ ἀριθμοῦ παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

»2. Οὕτω διά μονάδα 50.000 τόνων ἀλουμινίου ἐτησίως, ἡ ὁποία συνήθως ἀναφέρεται διά τήν Ἑλλάδα, τό κόστος κατασκευῆς θά ἀνέλθη περίπου εἰς 75.000.000 δολλάρια. Ἐξ ἄλλου διά τήν λειτουργίαν τῆς ἐν λόγῳ βιομηχανίας θά ἀπαιτηθῇ ἡ διάθεσις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας 1.000.000.000 ὡριαίων χιλιοβάτ, ὅσα δηλαδή παράγει ἡ ΔΕΗ σήμερον, ἤτοι πρόσθετος ἐπενδυσις τῆς τάξεως τῶν 25-50.000.000 δολλαρίων (ἀναλόγως τοῦ κατά πόσον ὁ σταθμός παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας θά εἶναι θερμοηλεκτρικός ἤ ὑδροηλεκτρικός), ἀλλά καί τό κόστος τῆς ἐνεργείας πρέπει νά εἶναι πολύ χαμηλόν.

»3. Τά συναλλαγματικά ὀφέλη ἐκ τῆς ἱδρύσεως τῆς ὡς ἄνω μονάδος θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 25.000.000 δολλαρίων περίπου ἐτησίως.

»4. Εἰδικά προβλήματα:

»α. Ἠλεκτρική ἐνέργεια. Ἀπαιτεῖται μεγάλη ποσότης καί εἰς πολύ χαμηλόν κόστος. Διεθνῶς ἡ βιομηχανία ἀλουμινίου χρησιμοποιεῖ ἐνέργειαν εἰς τήν τιμήν κυρίως τῶν 6-15 λεπτῶν κατά ὡριαῖον χιλιοβάτ (ἄνω τῶν 15 λεπτῶν ἤ κάτω τῶν 6 λεπτῶν ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν). Ἡ ΔΕΗ κατά τό 1957 ἠδύνατο νά προσφέρη ὡς χαμηλοτέραν τιμήν τήν τῶν 12-13,5 λεπτῶν καί τοῦτο μετά τήν κατασκευήν τῶν νέων ἐνεργειακῶν ἔργων. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται ὅτι σήμερον ἡ χαμηλοτέρα τιμή διαθέσεως τῆς ΔΕΗ εἶναι ἡ τῶν 27 λεπτῶν κατά ὡριαῖον χιλιοβάτ εἰς τήν Μεταλλουργίαν Λαρύμνης. Ἐπομένως σήμερον ὁ παράγων τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας δέν εἶναι εὐνοϊκός. Μετά τήν ἀξιοποίησιν τοῦ Ἀχελώου πιθανῶς ναί, καί ἀργότερον διά τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας.

»β. Βωξίτης. Ἀποτελεῖ βασικήν πρώτην ὕλην. Ὑπάρχουν δύο εἴδῶν βωξῖται. Οἱ τριϋδρικοί καί οἱ μονοϋδρικοί. Εἰς Ἀμερικήν καί Καναδᾶν χρησιμοποιοῦνται τριϋδρικοί βωξῖται. Εἰς τήν Εὐρώπην ἀπαντᾶται κυρίως ὁ μονοϋδρικός διακρινόμενος εἰς διαλυτόν καί ἀδιάλυτον τύπον. Εἰς τήν Ἑλλάδα τό 10%-20% τῶν βωξιτῶν εἶναι μονοϋδρικοῦ τύπου καί διαλυτός, σημειώνεται ὅμως ὅτι καί ὁ ἀδιάλυτος καθίσταται δι' ἐπεξεργασίας διαλυτός ἄνευ τεχνικῆς δυσκολίας, πλήν ὅμως προκύπτει ἐπιβάρυνσις τοῦ κόστους. Εἰς τήν Ἑλλάδα ἐκ τῶν 800.000 περίπου τόνων βωξίτου, οἱ ὁποῖοι ἐξορύσσονται ἐτησίως, οἱ 250-300.000 εἶναι διαλυτοῦ τύπου καί ἐξάγονται εἰς Γερμανίαν, ἐνῶ 450.000 περίπου τόνοι ἀδιαλύτου τύπου καί μάλιστα ἄνευ διαλογῆς ἐξάγονται εἰς Ρωσίαν. Ἡ ποιότης τῶν ἑλληνικῶν βωξιτῶν δέν ἐθεωρήθη ὡς ἡ πρέπουσα ὑπό Ἀμερικανῶν καί Καναδῶν ἐπιχειρηματιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπεσκέφθησαν τήν χώραν μας.

»γ. Διάθεσις προϊόντος. Ἡ ἐσωτερική κατανάλωσις ἀλουμινίου ἀνέρχεται ἐτησίως εἰς 2.000 τόνους, προβλέπεται δέ ὅτι θά διπλασιασθῇ ἐντός διετίας καί θά φθάση τούς 4.000 τόνους. Ἔναντι τῶν 50.000 παραγωγῆς, ἔχομεν μία σημαντικήν ποσότητα τῆς ὁποίας πρέπει νά ἐξασφαλισθῇ ἡ διάθεσις εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν διά συμπράξεως μέ ξένους ἐπιχειρηματίας.

»δ. Δυναμικότης. Εἰς ΗΠΑ ἡ τάσις εἶναι ὅπως αἱ ἱδρυόμεναι μονάδες εἶναι δυναμικότητος παραγωγῆς 250.000 τόνων ἀλουμινίου (ἤ 500.000 τόνων ἀλουμίνας). Εἰς τήν Εὐρώπην ὑπάρχουν καί μονάδες παραγωγῆς 100.000 τόνων ἀλουμινίου (ἤ 200.000 τόνων ἀλουμίνας) καί εἶναι ἡ μικρότερα δυνατή μονάς, δεδομένου ὅτι μικροτέρα, κατά τήν ἄποψιν Γερμανῶν ἐπιχειρηματιῶν, θά εἶναι ἀντιοικονομική. Εἰς τήν Ἑλλάδα συνήθως συζητεῖται ὅπως ἱδρυθῇ μονάς παραγωγῆς 50.000 τόνων ἀλουμινίου ἐτησίως ἤ 100.000 τόνων ἀλουμίνας. Διπλασιαζομένη θά ἀπαιτήση τεραστίας προσότητας ἐνεργείας. Ὡς ἐνδιάμεσος λύσις προτείνεται ἡ δημιουργία μεγάλης μονάδος ἀλουμίνας καί ἡ ἐξαγωγή τοῦ προϊόντος εἰς ἀλουμίνα, μικρά δέ ποσότης νά παρακρατῆται πρός παραγωγήν καί ἀλουμινίου.

»VII. Ἐπέκτασις Λιγνιτωρυχείου Πτολεμαΐδος

»Διά τοῦ ἔργου τούτου ἐπιδιώκεται ἡ ἀπό τοῦ ἔτους 1962 ἐπαύξησις τῆς παραγωγῆς λιγνίτου ἀπό 2 ἑκατ. εἰς 4,5 ἑκατ. τόνων ἐτησίως πρός κάλυψιν δημιουργημένων νέων ἀναγκῶν ἐκ τῆς ἱδρύσεως τοῦ δευτέρου ἐργοστασίου τῆς ΔΕΗ καί τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων.

»Ἡ συνολική δαπάνη διά τήν ἐπέκτασιν ταύτην ὑπολογίζεται ν' ἀνέλθη εἰς 7,5 ἑκατ. δολλάρια, ἐξ ὧν τά 6 ἑκατ. εἰς ξένον συνάλλαγμα διά τήν προμήθειαν ἐξοπλισμοῦ.

»Ἡ σχετική μελέτη θά γίνη διά τῶν παρεχομένων κεφαλαίων τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας.

»VIII. Ἀνάπτυξις Λιγνιτωρυχείου Μεγαλοπόλεως

»Πρωτοβουλία τῆς ΔΕΗ, τό Ἰνστιτοῦτον Γεωλογίας προέβη εἰς τήν προκαταρκτικήν διερεύνησιν τῆς λιγνιτο-

φόρου περιοχῆς ἔνθα, κατόπιν ἐκτελέσεως 38 γεωτρήσεων, διεπιστώθησαν περίπου 200 ἑκατ. τόνων λιγνίτου χαμηλῆς μέν ποιότητος, ἀλλά προσφερομένου δι' ἐκμετάλλευσιν δι' ἀποκαλύψεως πρός ἐξασφάλισιν εὐθηνοῦ καυσίμου καταλλήλου διά τήν λειτουργίαν ἀτμοηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τῆς ΔΕΗ.

»Ἡ προκρινομένη μονάς τῆς ΔΕΗ ἐν Μεγαλοπόλει ἀντί τῆς τρίτης μονάδος Πτολεμαΐδος θά εἶχεν σημαντικά πλεονεκτήματα ἀπό ἀπόψεως ἐξισορροπήσεως τοῦ δικτύου καί ἐπί πλέον θά συνέβαλλεν εἰς τήν ἀνάπτυξιν ὑπαναπτύκτου περιοχῆς.

»Διά τῆς γερμανικῆς τεχνικῆς βοηθείας προβλέπεται ἡ ἐκτέλεσις πλήρους μελέτης ὑπό τήν ἐποπτείαν τῆς ΔΕΗ.

»Ἡ συνολική δαπάνη διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται εἰς 9 ἑκατ., ἐξ ὧν 7,5 ἑκατ. εἰς συνάλλαγμα»[70]

1 ΙΟΥΛΙΟΥ - 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Συνέρχεται, μεταξύ 1 καί 18 Ἰουλίου στήν Ἀθήνα, καί μεταξύ 27 Ἰουλίου καί 3 Αὐγούστου στήν Ἄγκυρα, ἡ διμελής Μικτή ἑλληνοτουρκική Ἐπιτροπή, ἀποτελούμενη ἀπό τούς διπλωμάτες Δ. Μπίτσιο καί Ζ. Κουνεράλπ. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση πού εἶχε κατ' ἀρχήν ληφθεῖ κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Ἄγκυρα, ἡ Ἐπιτροπή θά ἐξεταζε τά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τίς ἑκατέρωθεν μειονότητες καί αὐτά πού σχετίζονταν μέ τήν ἁλιεία στό ἀνατολικό Αἰγαῖο.

Πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῶν συζητήσεων, ὁ Κ. Καραμανλῆς κάλεσε τόν Τοῦρκο πρέσβη στήν Ἀθήνα καί τοῦ ἀνακοίνωσε τά ἀκόλουθα:

«Εἰς τάς 22 τρέχοντος, ὁ κ. Κουνεράλπ ἔγραψεν εἰς τόν κ. Μπίτσιον ὅτι προητοίμαζε πίνακα τῶν ὑπό συζήτησιν θεμάτων, βασιζόμενον ἐπί τῶν πρακτικῶν τῶν μεταξύ τῶν δύο πρωθυπουργῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνομιλιῶν, προσθέτων ὅτι δέν ἀμφέβαλεν ὅτι ὁ πίναξ οὗτος, παραβαλλόμενος πρός τόν ὑφ' ἡμῶν προετοιμαζόμενον, θά κατεδεικνύετο ἐν τῇ οὐσίᾳ του ταυτόσημος.

»Ἤδη ἐκ τοῦ συνημμένου εἰς τήν ἐπιστολήν τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ πρός τόν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως πίνακα, διαπιστοῦται ὅτι ὁ πίναξ οὗτος διετυπώθη μέ πνεῦμα ἀφιστάμενον ἐκείνου τό ὁποῖον ὡδήγησε τούς δύο πρωθυπουργούς εἰς τήν ἀποφασίν των ὅπως διά συντόμων διαπραγματεύσεων, διαπνεομένων ὑπό τό πνεῦμα τῆς καλῆς θελήσεως, ὅπερ ἐπεκράτησεν εἰς τάς ἐν Ἀγκύρᾳ συνομιλίας, ἐπιλυθοῦν ταχέως τά βασικώτερα τῶν προβλημάτων, ἅτινα τυχόν θά ἠδύναντο νά σταθοῦν ἐμπόδιον εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς ἐγκαρδιότητος.

»Οὕτω, οὐχί ἄνευ ὀδυνηρᾶς ἐκπλήξεως, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εὑρίσκεται ἐνώπιον σειρᾶς παραπόνων, ἐξ ὧν ὁρισμένα τελείως ἀόριστα, ἀφορώντων εἰς τήν μεταχείρισιν τῆς ἐν Δυτικῇ Θράκῃ μουσουλμανικῆς μειονότητος, ἧς ἐν τούτοις ἐπετεύχθη νά διατηρηθῇ ἡ εὐημερία καί ἡ ἀσφάλεια, ἀκόμη καί κατά τήν πλέον δύσκολον περίοδον τῆς ἑλληνο-τουρκικῆς κρίσεως.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ὑπογραμμίζει τό γεγονός ὅτι οὐδέποτε ἐγένετο ποιά τις διάκρισις εἰς βάρος τῶν ἐν Θράκῃ Μουσουλμάνων καί ὅτι ἀντιθέτως οὗτοι ἀπήλαυσαν πάντοτε προνομίων, ὡς π.χ. τό τῆς μή στρατεύσεως καί τῆς μή ἐφαρμογῆς προκειμένου περί αὐτῶν τοῦ νόμου τοῦ ἐπιβάλλοντος τήν δήμευσιν τῆς περιουσίας τῶν λαθραίων μεταναστευόντων.

»Πέραν ὅμως αὐτῶν ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός παρέσχε διαβεβαιώσεις ὅτι θά ἐξετάση μέ ἀπόλυτον εὐμένειαν καί θά ἱκανοποιήση πᾶν εὔλογον αἴτημα τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἑδραζόμενον ἐπί τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν καί ἀποβλέπον εἰς τήν κοινωνικήν καί πνευματικήν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν Δυτικῇ Θράκῃ μειονότητος.

»Ἀντί, συνεπῶς, τῆς διατυπώσεως παραπόνων ὑπενθυμιζόντων τήν πρόσφατον κρίσιν, ἣν ἐν Ἀγκύρᾳ αἱ δύο Κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν νά κατατάξουν εἰς τό παρελθόν, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις φρονεῖ ὅτι θά εἶναι πολύ πλέον ἐποικοδομητικόν ὅπως καταβληθῇ ἀμοιβαίως προσπάθεια νά ἐντοπισθῇ ἡ ἐπί θύραις διαπραγμάτευσις ἐπί τῶν ζητημάτων ἐκείνων, ἅτινα ὄντως ἀνταποκρίνονται εἰς πρακτικάς ἀνάγκας.

»Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό συνέταξεν ὁ Ἕλλην ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν τόν πίνακα τόν περιλαμβάνοντα τά ἑλληνικά αἰτήματα καί εὐχάς ἐπί θεμάτων ἀφορώντων εἰς τούς Ἕλληνας κατοίκους τῆς Κωνσταντινουπόλεως»[71].

Κατά τίς διαπραγματεύσεις, φάνηκε ὅτι σκοπός τοῦ Τούρκου διπλωμάτη ἦταν ἡ αὔξηση τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἄγκυρας στή μουσουλμανική μειονότητα τῆς Δυτικῆς Θράκης. Στά πλαίσια αὐτά, ὁ Κουνεράλπ δέν δίστασε νά εἰσηγηθεῖ τήν ἀντικατάσταση τοῦ ὅρου «μουσουλμανική» μέ τόν ὅρο «τουρκική» μειονότητα, αἴτημα πού ἡ ἑλληνική πλευρά ἀπέφυγε νά ἱκανοποιήσει γιά δύο λόγους. Πρῶτον, γιατί ἡ ὑλοποίησή του θά συνεπαγόταν ἀναθεώρηση τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης καί συνεπῶς τή δημιουργία ἑνός ἐπικίνδυνου προηγουμένου στό ὑφιστάμενο νομικό πλαίσιο τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. Δεύτερον, γιατί μέλη τῆς ἴδιας τῆς μειονότητος, καί ἰδιαίτερα οἱ Πομάκοι, ἀντιδροῦσαν σέ ἕναν τέτοιο ὁρισμό. Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Δ. Μπίτσιος προσπάθησε νά πείσει τό συνομιλητή του γιά τήν ἀνάγκη καταργήσεως ὅλων τῶν μέτρων σέ βάρος τῶν Χριστιανῶν τῆς Πόλης, πού εἶχαν ληφθεῖ τά προηγούμενα τέσσερα χρόνια[72]. Σχετικά μέ τίς συζητήσεις, ὁ Δ. Μπίτσιος ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

«Ἔχω τήν τιμήν νά ὑποβάλω ὑμῖν τό κείμενον ἐκθέσε-

ως, ἣν ἀπό κοινοῦ μετά τοῦ κ. Κουνεράλπ συνετάξαμεν, περιλαμβανούσης τό πόρισμα τῆς μελέτης ἡμῶν ἐπί διαφόρων ἐκκρεμούντων ἑλληνοτουρκικῶν ζητημάτων ὡς καί τῆς ἡμετέρας εἰσηγήσεως ἐπί τῶν κατά τήν γνώμην μας ἐνδεικνυομένων λύσεων.

»Γενικαί παρατηρήσεις

»Θέματα μειονοτήτων. Εἰς τόν τομέα αὐτόν ὑπῆρξεν ἐξ ὑπαρχῆς μία βασική διαφορά περί τούς ἐπιδιωκομένους ἑκατέρωθεν σκοπούς. Οὕτω, ἐξ ἁπλῆς ἀναγνώσεως τοῦ πίνακος τῶν θεμάτων, μέ τήν διαπραγμάτευσιν τῶν ὁποίων ἐπεφορτίσθημεν, προκύπτει ὅτι, ἐνῶ ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς σκοπός ἡμῶν ἦτο νά ἐπιτύχωμεν τήν κατάργησιν μέτρων ληφθέντων ὑπό τῶν Τούρκων κατά τήν διάρκειαν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς κρίσεως καί τήν ἀνόρθωσιν καταστάσεων προκυψασῶν ἐκ τῶν ὡς ἄνω μέτρων, ἡ τουρκική πλευρά, μή ἀντιμετωπίζουσα παρόμοιον πρόβλημα, εἶχεν ὡς ἐπιδίωξιν τήν βελτίωσιν ὑφισταμένων καταστάσεων καί γενικώτερον τήν ὀργάνωσιν τῶν πραγμάτων τῆς ἐν Θράκῃ μειονότητος κατά τρόπον ἀνταποκρινόμενον εἰς ὡρισμένον πρόγραμμα, περί τοῦ ὁποίου γίνεται μνεία εἰς ἕτερον σημεῖον τῆς παρούσης ἐκθέσεως.

»Ἀποτέλεσμα τῆς ὡς ἄνω ἀνομοιότητος τῶν ἐκατέρωθεν ἐπιδιώξεων ὑπῆρξεν ὅτι τά ἀνταλλάγματα τά ὁποῖα ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐκαλούμεθα ἤ ἠδυνάμεθα νά προσφέρωμεν ἦσαν ἐπίσης διαφόρου πρός τά αἰτήματά μας φύσεως καί ἐκτάσεως. Ἐδέησε ὅθεν νά εἴμεθα ἄκρως ἐπιφυλακτικοί εἰς τόν τομέα τῶν ἀνταλλαγμάτων, πρῶτον, ἵνα διατηρήσωμεν τό ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων ἐντός τῶν πλαισίων τῶν συνθηκῶν καί δεύτερον, ἵνα μή δημιουργήσωμεν καταστάσεις, τῶν ὁποίων αἱ συνέπειαι εἰς τό μέλλον ἠδύναντο νά εἶναι ἀνεπιθύμητοι καί ἐνάντιοι πρός τήν ἐπιδιωκομένην παγίωσιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. Οὕτω, αἱ πρός τούς Τούρκους παροχαί εἴτε ἀφοροῦν εἰς ὑποχρεώσεις ἡμῶν ἀπορρεούσας ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴτε ἀνταποκρίνονται πρός ὑφισταμένας ἤ διαμορφουμένας πραγματικάς καταστάσεις.

»Οἰκονομικά ζητήματα

»Εἰς τόν τομέα αὐτόν διεπιστώθη ἀπόλυτος ἀδυναμία τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἀνταποκριθῇ εἰς τάς οἰκονομικάς της ὑποχρεώσεις. Τό "ὀφείλειν" εἶναι σχεδόν δόγμα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς της, ὁ δέ ἀριθμός τῶν ἐχόντων λαμβάνειν εἶναι τόσον ἐκτεταμένος ὥστε πράγματι νά ἐμποδίζεται ἡ τουρκική Κυβέρνησις ὅπως ρυθμίση εἰδικῶς ἔναντι τῆς Ἑλλάδος τάς ὑφισταμένας ἐκκρεμότητας.

»Δέν ἦτο συνεπῶς ἀπόρροια κακῆς θελήσεως, ἀλλά γενικωτέρας ἀδυναμίας, ἡ σταθερά ἀντίδρασις τήν ὁποίαν ἀντεμετωπίσαμεν εἰς τήν ἐπίλυσιν τῶν οἰκονομικῶν φύσεων αἰτημάτων μας καί δή τῶν προερχομένων ἐκ παλαιοτέρων ἀπαιτήσεων, ὡς αἱ ἀποφάσεις τοῦ Μικτοῦ Δικαστηρίου, ὡρισμέναι ἀπαιτήσεις Δωδεκανησίων κ.λ.π.

»Σχετικήν σημασίαν ἐνέχει τό γεγονός ὅτι τά ὡς ἄνω θέματα μνημονεύονται εἰς τήν κοινήν ἔκθεσιν καί ὅτι συνεπῶς ἀναγνωρίζονται οὕτω ὑπό τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὡς τεθειμένα καί ἐκκρεμῆ. Πιστεύω ἐν τούτοις ὅτι ἐφ' ἑξῆς μόνον ἀνταλλακτικήν ἀξίαν αἱ ἀπαιτήσεις ἡμῶν αὐταὶ δύνανται νά ἔχουν ἔναντι ἀντιστοίχου ὑφῆς τουρκικῶν ἀπαιτήσεων, π.χ. διά κτήματα ἀπαλλοτριωθέντα ἐν Δωδεκανήσῳ ὑπό τῶν Ἰταλῶν κ.ἄ.

»Ἁλιεία. Ἡ ἐντύπωσίς μου εἶναι ὅτι ἡ ἄρνησις τῶν Τούρκων ὅπως συνάψουν μεθ' ἡμῶν σύμβασιν διενεργείας ἁλιείας ὑπό Ἑλλήνων ἁλιέων ἐντός τῶν χωρικῶν ὑδάτων τῆς Τουρκίας ὀφείλεται πράγματι εἰς ἐσωτερικούς λόγους, καί ὅτι εἶναι εἰλικρινής ὁ ἰσχυρισμός των ὅτι ἡ ἀντίδρασις εἰς τούς πολιτικούς καί δημοσιογραφικούς κύκλους εἶναι ὀξεῖα.

»Καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ διαπραγματεύσεων, ὅλα ἀνεξαιρέτως τά δημοσιογραφικά ὄργανα ἀνεξαρτήτως ἀποχρώσεως, ἐπεδώθησαν εἰς βιαίαν ἐκστρατείαν ἐναντίον πάσης σκέψεως συνάψεως τοιαύτης συμφωνίας. Κατά τήν γνώμην μου, ὑφίστανται ὡρισμέναι ἐλπίδες, πολύ βεβαίως περιωρισμέναι, ὅτι ἐάν αἱ ἑλληνοτουρκικαί σχέσεις ἐξελιχθοῦν ὁμαλῶς καί ἡ φιλία τῶν δύο χωρῶν γίνῃ συνείδησις τῶν εὐρυτέρων λαϊκῶν στρωμάτων, ἴσως τότε ἡ τουρκική Κυβέρνησις ἀποφασίση νά ἀνεύρῃ μεθ' ἡμῶν συμβατικήν ρύθμισιν τοῦ θέματος τούτου.

»Ὑπό τό φῶς τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων καταφαίνεται ὅτι ἡ ὑπογραφεῖσα ἐν Ἀγκύρᾳ ὑπό τοῦ κ. Κουνεράλπ καί ἐμοῦ ἔκθεσις καλύπτει οὐσιαστικῶς καί κατά κύριον λόγον θέματα ἐνδιαφέροντα τάς ἑκατέρωθεν μειονότητας. Ἐνδιαφέρει συνεπῶς ἡ ἀνάλυσις τῶν προθέσεων τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ὡς διεφάνησαν ἐκ τῆς τοποθετήσεως εἰς ἣν ἀναλύων τά αἰτήματά του, προέβη ὁ κ. Κουνεράλπ καί ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ἐπιμονῆς του κατά τήν ὑποστήριξιν ὡρισμένων ἐξ αὐτῶν.

»Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι ἐλάχιστα ἀνεφέρθησαν καί ἀσθενέστατα ἐπέμειναν ἐπί αἰτημάτων κατατεινόντων εἰς τήν οὐσιαστικήν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως τῆς μειονότητος. Σκέψεις ἀναφερόμεναι εἰς τήν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς στάθμης, τήν γεωργικήν πίστιν κ.λ.π. ἐρρίφθησαν καθ' ὁδόν.

»Ἐκεῖ ὅπου ὁ κ. Κουνεράλπ πεισμόνως ἐπέμεινεν ὑποστηρίξας μέ ἀτέρμονα σειράν ἐπιχειρημάτων ἀλλά καί δεξιοτεχνίαν τάς ἀπόψεις του εἶναι:

»α. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς μειονότητος ὡς τουρκικῆς, διά τροποποιήσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης.

»β. Ἡ καταπολέμησις τοῦ παλαιοτουρκισμοῦ, ἤτις, κατ' αὐτόν, ἔδει νά συντελεσθῇ διά τοῦ κλεισίματος τῶν μενδρεσέδων καί τῶν σχολῶν, ἔνθα χρησιμοποιεῖται ἡ παλαιά τουρκική γραφή, ὡς καί διά τοῦ κλεισίματος τῶν ἐκτυπουμένων δι' ἀραβικῶν χαρακτήρων ἐφημερίδων.

»γ. Ἡ ἀποκατάστασις ἐλευθέρας καί συχνῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ μειονότητος καί "μητρός Τουρκίας" ἐπιτυγχανομένης ὄχι μόνον διά τῆς ἀποστολῆς εἰς Τουρκίαν ὑποτρόφων, φοιτητῶν καί ἱεροδιδασκάλων πρός μετεκπαίδευσιν, ἀλλά, ὡς μοί εἶπεν ὁ κ. Ζορλοῦ, καί διά τῆς καταργήσεως τῶν διαβατηρίων, προκειμένου περί τῆς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν διαμετακινήσεων τῶν μειονοτήτων.

»δ. Ἡ συστηματικωτέρα ὀργάνωσις τῆς μειονότητος εἰς σωματεῖα καί συλλόγους. Εἶναι καί ἐνταῦθα ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι μέ περιωρισμένον ἐνδιαφέρον ὑπεδέχθησαν τήν ἀπό ἡμετέρας πλευρᾶς ριφθεῖσαν ἰδέαν συγκροτήσεως ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν διά τήν μειονότητα, καθ' ὅσον τό ἐνδιαφέρον των ἐστρέφετο εἰς τήν ἵδρυσιν συλλόγων ἀποσκοπούντων εἰς ἄλλους σκοπούς, ὡς π.χ. τήν χει-

ραφέτησιν τῆς νεολαίας.

»ε. Ἡ συμμετοχή τῶν Τούρκων τῆς Θράκης εἰς τάς ἐπιχειρήσεις καπνῶν καί εἰς τό ὑπαλληλικόν προσωπικόν τῶν Δήμων κατά ποσοστόν ἀντιστοιχοῦν πρός τήν πληθυσμιακήν ἀναλογίαν.

»στ. Ἡ ἵδρυσις ἐν Θράκῃ Τουρκικῆς Τραπέζης.

»Θέλομεν, συνώψισε ὁ κ. Κουνεράλπ, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί νά αἰσθάνωνται Τοῦρκοι καί τό μήνυμα τό ὁποῖον ἐκόμισα πρός τήν μειονότητα, μεταβάς εἰς Θράκην, ἦτο ὅπως παύση ἡ μετανάστευσις καί παραμείνη προσκεκολλημένη εἰς τάς γαίας της.

»ζ. Τέλος —σημαντικόν σημεῖον— ἐζήτησε τήν ἀναγνώρισιν καί τῶν Πομάκων ὡς Τούρκων, ὡς ἀποτελούντων δηλαδή μειονότητα τουρκικῆς ἐθνικῆς προελεύσεως. Ἐπρόκειτο περί αἰτήματος τό πρῶτον ἐγειρομένου κατά τόσον ἀπροσχημάτιστον τρόπον. Ἄλλωστε κατά τό παρελθόν, ἐάν εἶχε σημειωθῆ ἀξιόλογός τις κίνησις περί τούς Πομάκους, αὕτη προήρχετο ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Βουλγαρίας.

»Ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν ἡ τουρκική πλευρά οὐδέν οὐσιαστικόν ἠδυνήθη ν' ἀποκομίση. Τό γεγονός ὅμως τοῦτο οὐδέν ἀφαιρεῖ ἀπό τήν ἐντύπωσιν, ἥν μοί προεκάλεσε τό ὅτι, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι εἶχον τήν εὐκαιρίαν νά ἐπιδιώξουν ἀποφάσεις καί μέτρα δυνάμενα νά ἀνακουφίσουν τήν θέσιν ἑνός ὄντως πτωχοῦ στοιχείου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, κατετρίβησαν εἰς τήν ἐπιδίωξιν πολιτικῶν ἐπιτευγμάτων.

»Ὀξεῖα ἦτο ἡ ἀντίθεσις εἰκόνος ἥν ἀπεκόμισα ἐκ τῶν ἐπαφῶν μου μετά τῶν ταγῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενείας. Ἐκεῖ, ἡ ἀνησυχία, ὁ φόβος θά ἠδύνατό τις νά εἴπη, ἐπισκιάζει πᾶν ἄλλο αἴσθημα. Ὄχι μόνον σκέψεις ἤ ἀντίστοιχα σχέδια προβολῆς τῆς ἑλληνικότητος τῆς ὁμογενείας δέν ὑφίστανται ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπροθυμία οἱασδήποτε ἐπαφῆς μετά τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐπιθυμία φυγῆς ἐπικρατεῖ εἰς τούς οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρους —φυγῆς ἥτις θά προσέδιδε διαστάσεις εἰς τό ἤδη ὑφιστάμενον ρεῦμα ἀποδημίας, ἐάν δέν παρενεβάλλοντο ἐμπόδια εἰς τήν ἐκκαθάρισιν τῶν περιουσιῶν— τό δέ λάθρα βιῶσαι, ἀποτελεῖ τόν σύνθημα τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρων. Παρατηρεῖται ἐπί πλέον κάμψις τοῦ ἐθνικοῦ τόνου, ὅστις τόσον ὑψηλός εἶναι συνήθως εἰς τάς παροικίας μας τοῦ ἐξωτερικοῦ, καί παρέκκλισις ἀπό μακραίωνας παραδόσεις. Εἶναι λυπηρόν ὅτι εἰς τήν εἰκόνα αὐτήν εἶναι ὑποχρεωμένος κανείς νά προσθέση καί τήν διαπίστωσιν ὅτι ἡ ὁμογένεια κλυδωνίζεται ἀπό ἐσωτερικάς ἔριδας καί προσωπικούς ἀνταγωνισμούς ἐμφανίζουσα εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις χαλάρωσιν τοῦ ἠθικοῦ κριτηρίου.

»Ὀρθῶς, κατά συνέπειαν, ἡ διαπραγμάτευσις ἀπό ἡμετέρας πλευρᾶς κατέτεινεν ὅπως ἐξασφαλίση τουρκικάς παραχωρήσεις δυναμένας νά συμβάλουν εἰς τήν ἀποκατάστασιν ἐμπιστοσύνης τῆς ὁμογενείας ὡς πρός τάς προθέσεις τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως καί εἰς ἐνίσχυσιν τῆς αὐτοπεποιθήσεώς της.

»Εἰς τήν πρώτην κατηγορίαν, τήν ἀποκατάστασιν δηλαδή ἐμπιστοσύνης ὡς πρός τάς προθέσεις τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, περιλαμβάνονται τά συμφωνηθέντα μετά τοῦ κ. Κουνεράλπ μέτρα ἀνορθώσεως καταστάσεων, αἵτινες εἶχον δημιουργηθῆ κατά τήν ἑλληνοτουρκικήν κρίσιν, ὡς π.χ. ἄρσις ἀπελάσεων, ἀποκατάστασις φορολογικῶν ἀδικιῶν εἰς βάρος θυμάτων 1955, ἀνέγερσις καταστραφέντων ναῶν κ.τ.λ. Εἰς τήν τόνωσιν ἐξάλλου τοῦ φρονήματος τῆς παροικίας ἀποβλέπει ἡ ἀναγνώρισις τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῶν κοινοτήτων καί τά ἐπιτευχθέντα εἰς τόν τομέα τῆς ἐνισχύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, θεματοφύλακος τῶν παραδόσεων τῆς ὁμογενείας. Ἡ ἀναγνώρισις διά πρώτην φοράν ἀπό τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης τῆς Οἰκουμενικότητος τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ἀρχῆς τῆς ἀκωλύτου ἐλευθεροκοινωνίας αὐτοῦ μέ ὅλας τάς λοιπάς Ἐκκλησίας, ἡ ἔγκρισις ἀνοικοδομήσεως τῆς Πατριαρχικῆς Ἕδρας, ἡ προστασία ἀπό πάσης ἐπιθέσεως τοῦ θεσμοῦ τοῦ Πατριαρχείου καί τοῦ προσώπου τοῦ προκαθημένου αὐτοῦ, ἡ ἀφαίρεσις ἀπό τόν Παπα-Εὐθύμ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς, πάντα ταῦτα δημιουργοῦν τάς προϋποθέσεις ἑνός εὐρυτέρου μέλλοντος διά τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, μέ τάς ἀναλόγους εὐνοϊκάς ἐπιπτώσεις ἐπί τοῦ φρονήματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

»Τό περιεχόμενον τῆς ἡμετέρας κοινῆς ἐκθέσεως δέν ἀποτελεῖ, stricto sensu, κείμενον νέας τινός ἑλληνοτουρκικῆς συμφωνίας. Ἡ ἔκθεσις προτείνει τήν λῆψιν ἑκατέρωθεν συγκεκριμένων μέτρων διά τήν ρύθμισιν, ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν καί συμφωνιῶν, θεμάτων ἀποτελούντων ἐμπόδιον εἰς τήν ἀποκατάστασιν ὁμαλῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Κατά συνέπειαν, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπίσκεψις ἐν Ἑλλάδι τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ δέν πρόκειται νά λάβη χώραν πρό τῆς παρελεύσεως τριμήνου, ἀνακύπτει θέμα καθορισμοῦ τοῦ χρόνου, καθ' ὅν —ἐφ' ὅσον ἤθελον ἐγκριθῆ ὑπό τῶν πρωθυπουργῶν— τά προτεινόμενα μέτρα θέλουσι τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς ὑφίσταται διάθεσις ταχείας ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνηθέντων. Πιστεύω ὅτι ἐν ὄψει ἀπροβλέπτων δυσμενῶν ἐξελίξεων θά ἦτο συμφέρον ὅπως, διά τῆς διπλωματικῆς πλέον ὁδοῦ, ἐπέλθη συνεννόησις διά τήν ἐφαρμογήν τῶν ἡμετέρων εἰσηγήσεων τό ταχύτερον δυνατόν»[73].

Στίς 6 Αὐγούστου, τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἔδωσε στή δημοσιότητα τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας ἐδέχθη χθές εἰς συνεργασίαν τόν ἐπιστρέψαντα ἐξ Ἀγκύρας διευθυντήν τῆς Δ΄ Πολιτικῆς Διευθύνσεως κ. Δ. Μπίτσιον.

»Κατόπιν τῆς συνεργασίας ταύτης ἀνακοινοῦται ὅτι αἱ συνεννοήσεις, αἱ ὁποῖαι, ἐντολῇ τῶν πρωθυπουργῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, διεξήχθησαν προσφάτως εἰς Ἀθήνας καί Ἄγκυραν, ἐτερματίσθησαν κατά τρόπον ἀπολύτως ὁμαλόν καί ἱκανοποιητικόν. Ὅλα τά θέματα ἐξητάσθησαν ἐν πνεύματι φιλίας καί συνεργασίας, καί οἱ δύο διπλωμάται διετύπωσαν τάς εἰσηγήσεις των, στηριζόμενοι ἐπί τῶν ἀρχῶν τῆς ἀντικειμενικότητος καί τῆς ἀμοιβαιότητος, αἱ ὁποῖαι πρέπει νά ρυθμίζουν τάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν.

»Τό εὐτυχές ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν τούτων θά ἐπισφραγισθῆ προσεχῶς, πρός γενικώτερον ὄφελος τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας καί εἰδικώτερον πρός μεγαλυτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν εἰς τάς δύο χώρας ὑπαρχουσῶν μειονοτήτων».

Τό κοινό πόρισμα τῶν δύο διπλωματῶν, γνωστό-

τερο ὡς Ἔκθεση τῶν Δύο, εἶχε ὡς ἑξῆς:

«Γενικαί Παρατηρήσεις

»1. Βασιζόμενοι ἐπί τῆς ἡμετέρας ἑρμηνείας τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες ἐλήφθησαν ὑπό τῶν δύο πρωθυπουργῶν κατά τήν τελευταίαν συνάντησίν των, προσεπαθήσαμεν ἐν πρώτοις νά προσδιορίσωμεν τό περιεχόμενον τῆς ἐντολῆς μας.

»2. Κατελήξαμεν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι οἱ δύο πρωθυπουργοί μας μᾶς εἶχον ἐπιφορτίσει νά μελετήσωμεν ὡρισμένα θέματα, ἐφ' ὧν ἐγένετο συζήτησις καί τά ὁποῖα καθωρίσθησαν ὑπ' αὐτῶν καί τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν κατά τάς συζητήσεις, αἵτινες ἔλαβον χώραν εἰς Ἄγκυραν καί Κωνσταντινούπολιν ἀπό 7ης-12ης Μαΐου 1959, καί νά ὑποβάλωμεν εἰς τούς πρωθυπουργούς, ὑπό μορφήν ἐκθέσεως συντεταγένης ἀπό κοινοῦ, τά πορίσματα τῶν μελετῶν μας, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν λύσεων, ἅς θεωροῦμεν ἱκανάς νά δοθοῦν εἰς τά θέματα τά ὑπεισερχόμενα εἰς τά πλαίσια τῆς ἐντολῆς μας.

»3. Συνεφωνήσαμεν ἐπί πλέον ὅπως χάριν τῆς καλῆς πορείας τῶν πραγμάτων καί διά τήν ἐξασφάλισιν ἐπιτυχίας εἰς τό κοινόν μας ἔργον, ἡ δραστηριότης μας θά ἔδει νά ἀναπτυχθῆ ὑπό ἀπόλυτον ἐχεμύθειαν καί ὅτι ἡ ἔκθεσίς μας δέν θά ἔδει νά περιέλθη εἰς δημοσιότητα οὔτε ὁλόκληρος οὔτε τμηματικῶς εἴτε πρό εἴτε μετά τήν ὁλικήν ἤ μερικήν υἱοθέτησίν της ὑπό τῶν δύο Κυβερνήσεων. Οἱ δύο πρωθυπουργοί μας θά ἐκδηλώσωσι τήν ἀποδοχήν τῶν εἰσηγήσεών μας μόνον δια τῆς λήψεως ἀποφάσεων καί μέτρων εἰς ἐφαρμογήν τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει μας περιλαμβανομένων εἰσηγήσεων.

»4. Ἀνεγνωρίσαμεν κατόπιν ὅτι αἱ εἰσηγήσεις, αἵτινες περιέχονται εἰς τήν ἔκθεσίν μας θά ἀποτελέσουν σύνολον ἀδιαίρετον καί ὅτι συνεπῶς οἱαδήποτε πρότασις λύσεως συμπεριλαμβανομένης εἰς τό τμῆμα τῆς ἐκθέσεως, ὅπερ θά ἀπεδέχοντο οἱ δύο πρωθυπουργοί, δέν θά ἠδύνατο νά ἐφαρμοσθῆ παρά ὑπό τόν ὅρον ὅτι καί αἱ ὑπόλοιποι λύσεις περιεχόμεναι εἰς τό τμῆμα τοῦτο θά ἐφαρμοσθοῦν ἐπίσης καί συγχρόνως.

»5. Ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῆς ρήτρας τῆς διατυπωθείσης εἰς τήν προηγουμένην παράγραφον, ἐκρίναμεν σκόπιμον ὅπως, διά λόγους πρακτικούς, μελετήσωμεν κυρίως εἰς Ἀθήνας τά desiderata τῆς τουρκικῆς πλευρᾶς τά προκύπτοντα ἀπό πράξεις ἤ συμφέροντα κείμενα ἐν Ἑλλάδι, καί, κατά τήν διάρκειαν τῆς φάσεως τῶν ἐργασιῶν μας, αἵτινες θά ἐλάμβανον χώραν ἐν Ἀγκύρα, τά desiderata τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς τά προκύπτοντα ἀπό πράξεις ἤ συμφέροντα κείμενα ἐν Τουρκίᾳ. Αἱ συνομιλίαι μας ἐν Ἀθήναις διήρκεσαν ἀπό τῆς 1ης μέχρι 18ης Ἰουλίου 1959 καί αἱ τῆς Ἀγκύρας ἀπό τῆς 27ης Ἰουλίου μέχρι τῆς 3ης Αὐγούστου 1959.

»6. Συνεφωνήσαμεν ἐν τέλει ὅτι ἐν ὄψει τῆς προσεχοῦς ἐν Ἑλλάδι ἐπισκέψεως τῆς Α.Ε. τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ, ὑπεχρεούμεθα νά περατώσωμεν τάς ἐργασίας μας τό βραδύτερον μέχρι τῆς 10ης Αὐγούστου 1959.

»Πρῶτο μέρος

»7. Συμφώνως τῇ παραγράφῳ 5 τῶν γενικῶν παρατηρήσεών μας, ἠρχίσαμεν μελετῶντες, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἐν ἰσχύι Συμβάσεων καί Συμφωνιῶν, τά τουρκικά desiderata τά ἀφορῶντα εἰς τήν μειονότητα τουρκικῆς καταγωγῆς τήν διαβιοῦσαν ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὡς καί ἐκεῖνα ἅτινα εἶναι σχετικά πρός ἄλλας πράξεις ἤ συμφέροντα κείμενα ἐν Ἑλλάδι.

»8. Ἐξετάσαντες ἐπ' εὐκαιρίᾳ τόν τρόπον τῆς ἐπονομασίας τῆς μειονότητος τῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς τουρκικῆς, διεπιστώσαμεν τήν ὁλοέν αὔξουσαν χρησιμοποίησιν ὑπό τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως τοῦ ὅρου "Τοῦρκος" διά τόν προσδιορισμόν τῆς ἐν λόγῳ μειονότητος καί ἐξεφράσαμεν τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ τάσις αὕτη θά ἐξακολουθήση νά ἐπικρατῆ εἰς τό μέλλον.

»9. Ἀσχοληθέντες ἐν συνεχείᾳ μέ τά προβλήματα, ἅτινα παρουσιάζονται εἰς τόν τομέα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἰδιαιτέρως ἐπί τῶν θεμάτων τῆς ἐκπαιδεύσεως.

»Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς διερευνήσεως ταύτης διεπιστώσαμεν ὅτι ἡ Στοιχειώδης εἶναι ὑποχρεωτική ἐν Ἑλλάδι καί ὅτι ἀριθμός παιδιῶν ἀντιπροσωπεύων τό 13% τῆς μειονότητος μαθήτευσε εἰς τά δημοτικά σχολεῖα. Ὁ ἀριθμός τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς μειονότητος εἶναι περίπου 290 μέ μέσον ὅρον 46 μαθητῶν. Σχολεῖα τινά ἱδρυθέντα ἐσχάτως δέν περιλαμβάνουν ὅλας τάς τάξεις, ἀλλά μία τάξις προστίθεται καθ' ἕκαστον ἔτος διά τούς μαθητάς οἵτινες ἐπεράτωσαν τάς ὑφισταμένας τάξεις.

»10. Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τήν Μέσην Ἐκπαίδευσιν, ἐκρίναμεν ὅτι θά ἦτο χρήσιμον, πρός τόν σκοπόν ὅπως ἀντιμετωπισθοῦν αἱ εἰς τόν τομέα τοῦτον ἐκδηλούμεναι ἀνάγκαι, ὅπως ἱδρυθῆ ἐν Ξάνθῃ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἑλληνικοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἐνδεχομένως μέ τήν σύμπραξιν τῆς τουρκικῆς κοινότητος Ξάνθης, ἓν γυμνάσιον, ὅπερ θά περιελάμβανεν πρός τό παρόν μόνον τάς τρεῖς κατωτέρας τάξεις καί τμῆμα θηλέων.

»11. Εἰσερχόμενοι ἐν συνεχείᾳ εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ εἰς τά σχολεῖα τῆς μειονότητος τουρκικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς χρησιμοποιουμένου ἐκπαιδευτικοῦ προσωπικοῦ, συνεφωνήσαμεν νά εἰσηγηθῶμεν ὅπως, χάριν τῆς ποιοτικῆς βελτιώσεως τοῦ προσωπικοῦ τούτου, ἱδρυθῆ εἰδικόν τμῆμα παρά τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀλεξανδρουπόλεως διά νά καταρτίζη διδασκάλους προοριζομένους διά τά μειονοτικά σχολεῖα. Τό μέτρον τοῦτο θά ἐπιτρέψη εἰς τό ὑπουργεῖον Παιδείας ὅπως μή ἐκδίδη ἐφεξῆς διπλώματα διδασκάλων εἰς πρόσωπα μή συγκεντροῦντα τά ἀπαραίτητα προσόντα ἀπό ἀπόψεως ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως.

»12. Ἐν τῷ μεταξύ, εἰσηγούμεθα τήν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ Τουρκίας ἀποστελλομένων διά τάς ἀνάγκας τῶν σχολείων τῆς μειονότητος διδασκάλων, δυνάμει τῆς Συμφωνίας τοῦ 1951 καί τῶν ἐπί τοῦ θέματος τούτου ἀνταλλαγεισῶν ἐπιστολῶν, ἀπό 35 εἰς 50.

»13. Διεπιστώσαμεν ὅτι τό πρόγραμμα τῶν μειονοτικῶν σχολείων ἔχει καθορισθῆ διά ὑπουργικῆς ἀποφάσεως δημοσιευθείσης εἰς τό ὑπ' ἀριθ. 192 φύλλον ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (ἔτος 1958). Ἐμπνέεται ὑπό τοῦ ἐφαρμοσθέντος ἐν Τουρκίᾳ προγράμματος καί καθιερώθη ὑπό τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου Παιδείας ἐπί τῇ βάσει σχεδίου συνταχθέντος ὑπό παιδαγωγῶν Τούρκων ἤ μετεκπαιδευθέντων ἐν Τουρκίᾳ. Συναφῶς διετυπώσαμεν τήν ἐλπίδα ὅπως δημιουργηθοῦν προοδευτικῶς αἱ ἀπαιτούμεναι προϋποθέσεις διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς ὁλοσχεροῦς καί γενικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τούτου καί τήν ὑφ' ὅλων τῶν μειονοτικῶν σχολείων συμμόρφωσιν πρός τό πρόγραμμα τοῦτο.

»14. Όσον άφορᾶ εἰς τήν δυνατότητα τῶν γονέων νά ἐγγράψουν τά τέκνα των εἰς σχολεῖα τῆς ἀρεσκείας των, διεπιστώσαμεν ὅτι, συμφώνως τοῖς ἐν ἰσχύι νόμοις, ἡ μεταγραφή εἰς ἕτερον σχολεῖον χρήζει ἐγκρίσεως τοῦ περιφερειακοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ἐγγραφή μαθητῶν εἰς σχολεῖον τῆς περιοχῆς, εἰς ἣν κατοικοῦν, ἀποτελεῖ τόν κανόνα, ἐφ' ὅσον ἄνευ τοῦ προσήκοντος ἀριθμοῦ μαθητῶν τά ἐν λειτουργίᾳ σχολεῖα εἰς κοινότητας, ὧν ὁ ἀριθμός κατοίκων εἶναι περιωρισμένος, δέν θά ἠδύναντο νά δικαιολογήσουν τήν ὑπαρξίν των. Ὁ ἐπιθεωρητής χορηγεῖ, συνεπῶς, τήν ἔγκρισίν του εἰς περιπτώσεις ἐπαρκῶς δεδικαιολογημένας.

»15. Ἐξετάζοντες τό ζήτημα τῆς χρησιμοποιήσεως ὑπό τῆς μειονότητος συγχρόνων τουρκικῶν χαρακτήρων, ἀνεγνωρίσαμεν ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν ὑποδειχθέντων εἰς τάς προηγουμένας παραγράφους μέτρων θά καταλήξη εἰς τήν ἀντικατάστασιν ταύτην ἐν ὄψει τῆς γενικῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς μειονότητος, ἣν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον.

»16. Ἐξητάσαμεν ἐν συνεχείᾳ τό ζήτημα τῆς καταρτίσεως τοῦ μουσουλμανικοῦ κλήρου πρός τόν σκοπόν ὅπως οὗτος δυνηθῆ νά συμβάλη καθ' ὅσον τόν ἀφορᾶ, εἰς τήν πνευματικήν καί κοινωνικήν πρόοδον τῆς μειονότητος. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἐλάβομεν σημείωσιν τοῦ σχεδίου τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν νά ἐκσυγχρονίσουν τό κύριον ἐν Θράκῃ μουσουλμανικόν σεμινάριον, τόν Μεδρεσέν τῆς Κομοτηνῆς, εἰς τρόπον ὥστε νά καταστῆ βαθμιαίως ἵδρυμα ἀνταποκρινόμενον εἰς τάς συγχρόνους ἀπαιτήσεις. Συνιστῶμεν ὅπως τό σχέδιον τεθῆ πάραυτα εἰς ἐφαρμογήν.

»17. Συνεφωνήσαμεν ὅτι εἶναι πρός τό συμφέρον τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερον μέρος τῆς μειονότητος, ὅπως οὗτος ὀργανωθῆ εἰς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς πρός τόν σκοπόν ὅπως μεριμνήση καλλίτερον διά τά ὑλικά του συμφέροντα καί διευκολυνθῆ εἰς τήν ἐξασφάλισιν πιστώσεων ἐκ μέρους τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης. Διατυποῦμεν, ὅθεν, τήν εὐχήν ὅπως ληφθοῦν ὅλα τά κατάλληλα μέτρα διά νά ἐνθαρρυνθῆ ἡ ἵδρυσις τῶν συνεταιρισμῶν τούτων.

»18. Θεωρεῖται ὑφ' ἡμῶν εὐκταῖον ὅπως καταρτισθῆ κτηματολόγιον ἐν Θράκῃ, εἰς τρόπον ὥστε νά θεραπευθοῦν ὅλαι αἱ δυσχέρειαι αἱ προκύπτουσαι ἐξ ἀμφισβητήσεων περί τήν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν.

»19. Ἐμελετήσαμεν τό ζήτημα τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν μελῶν τῶν μειονοτήτων ταύτης, ἅτινα λάθρα ἐγκατέλειψαν τήν Ἑλλάδα. Δυνάμει νομοθετικοῦ διατάγματος τοῦ 1953, τά περιουσιακά ταῦτα στοιχεῖα θεωροῦνται ὡς ἐγκαταλειφθέντα καί κατά συνέπειαν ὑποκείμενα εἰς κατάσχεσιν.

»Οὐχ ἧττον διεπιστώσαμεν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, δυνάμει εἰδικοῦ διατάγματος, ἐξήρεσε τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τούτου τά μέλη τῆς ἐν Δυτικῇ Θράκῃ μειονότητος.

»Δεδομένου ὅτι ἡ τελευταία προθεσμία ἡ ἀφορῶσα εἰς τήν ἐξαίρεσιν ταύτην ἐκπνέει εἰς τό τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ὅπως εἰς τούς ἐνδιαφερομένους παρασχεθῆ ἡ εὐχέρεια νά ρευστοποιήσουν τάς περιουσίας των ἐντός τῆς προαναφερθείσης περιόδου, ἐπιστρέφοντες ἐν ἀνάγκῃ εἰς τήν Ἑλλάδα πρός πραγματοποίησιν τούτου.

»Ὑπο τόν ὅρον νά τηροῦν τούς κανονισμούς ἐπί τῶν διαβατηρίων καί τῆς μεταναστεύσεως, τά μέλη τῆς μειονότητος θά ἀποφεύγουν εἰς τό μέλλον νά ἐκτίθενται εἰς τάς κυρώσεις τοῦ νόμου διατάγματος 2536/1953, τό ὁποῖον ἀφορᾶ ἀποκλειστικῶς εἰς λάθρα ἀναχωρήσεις.

»20. Διαπιστώσαντες ὅτι ὡρισμένα ἄρθρα καί σχόλια δημοσιευόμενα εἰς τήν ἐφημερίδα "Σεμπάτ" στρέφονται κατά τοῦ ἐν Τουρκίᾳ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος καί τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν τήν λῆψιν ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων πρός τόν σκοπόν ὅπως ἐμποδίσωμεν εἰς τό μέλλον τήν δημοσίευσιν παρομοίων ἄρθρων καί σχολίων, ἅτινα εἶναι ἀσυμβίβαστα πρός τάς φιλικάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, προειδοποιουμένου τοῦ ἐκδότου της ὅτι, εἰς ἣν περίπτωσιν δέν ἤθελε συμμορφωθῆ, ἡ κυκλοφορία τῆς ἐφημερίδος του θέλει ἀπαγορευθῆ.

»Δεύτερο μέρος

»21. Ἐμελετήσαμεν ἐν συνεχείᾳ τά ἑλληνικά αἰτήματα τά ἀφορῶντα εἰς ζητήματα σχετικά πρός τήν μειονότητα ἑλληνικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς ὡς καί τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων τῶν διαβιούντων ἐπί τουρκικοῦ ἐδάφους.

»22. Ἐξετάσαμεν ἐν ἀρχῇ τά μέτρα ἀπελάσεως τά ληφθέντα ἐναντίον Ἑλλήνων ὑπηκόων κατά τήν διάρκειαν τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν. Συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ὅπως ἅπασαι αἱ περιπτώσεις αὗται ἐπανεξετασθοῦν καί ὅπως πλήν ἐκείνων καθ' ἃς θά εὑρισκόμεθα ἐνώπιον λόγων κεφαλαιώδους σημασίας, ἐπιτραπῆ εἰς τούς ἐνδιαφερομένους νά ἐπανακάμψουν εἰς τάς ἑστίας των. Τά πρόσωπα διά τά ὁποῖα τό μέτρον τῆς ἀπελάσεως δέν ἤθελεν ἀρθῆ, δέον ὅπως ἔχουσι τό δικαίωμα νά ρευστοποιήσουν τά ἐν Τουρκίᾳ περιουσιακά των στοιχεῖα. Συνιστῶμεν ἐπίσης ὅπως οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι οἱ ἐγκατεστημένοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἵτινες θά εὑρίσκοντο προσωρινῶς μακράν τῆς ἑστίας των, χωρίς νά τοῖς ἔχει ἐπιβληθῆ τό μέτρον τῆς ἀπελάσεως, μή ἀποθοῦνται κατά τήν ἐπάνοδόν των.

»23. Ὡς πρός τό μέλλον κρίνεται εὐκταῖον ὅπως εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν μία ἀπέλασις ἤθελεν θεωρηθῆ ἀναπόφευκτος, αἱ ἀρχαί τῆς χώρας γνωστοποιοῦν ἐμπιστευτικῶς εἰς τάς προξενικάς ἀρχάς τοῦ προσώπου ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ἕν τοιοῦτον μέτρον, τούς λόγους οἵτινες τό ὑπηγόρευσαν.

»Οἵκοθεν νοεῖται, αἱ συστάσεις ἡμῶν αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τήν παροῦσαν καί τήν προηγουμένην παράγραφον οὐδόλως ἀποσκοποῦν ὅπως τροποποιήσουν τό σχετικόν καθεστώς τό προβλεπόμενον ὑπό τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνθήκης ἐγκαταστάσεως.

»24. Ἐξητάσαμεν ἐπίσης τήν δυνατότητα ἐπανιδρύσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἑνώσεως Κωνσταντινουπόλεως, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐξεδόθη ἀπόφασις διαλύσεως.

»Μολονότι ἡ ἐπανασύστασις τοῦ σωματείου τούτου ὑπό τήν αὐτήν ἐπωνυμίαν προσκρούει, κατά τήν τουρκικήν ἄποψιν, εἰς νομικῆς φύσεως δυσχερείας, εἶναι δυνατόν νά συσταθῆ ἐκ νέου σωματεῖον ὑπό διάφορον ὄνομα, τοῦ ὁποίου οἱ σκοποί θά εἶναι οἱ αὐτοί πρός τούς τοῦ διαλυθέντος σωματείου.

»Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τά περιουσιακά στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἑνώσεως συνιστᾶται ὅπως ἐπισπευσθῆ ἡ διάθεσίς

των συμφώνως πρός τό ἄρθρον 42 τοῦ καταστατικοῦ της.

»25. Εἰσερχόμενοι εἰς τήν ἐξέτασιν μορφωτικῆς φύσεως ζητημάτων συνεφωνήσαμεν ἐν πρώτοις ὅπως συστήσωμεν τήν ἐπίσπευσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀναγκαίων μέτρων, ἅτινα νά ἐπιτρέψουν τήν ἐγγραφήν εἰς τό κτηματολόγιον, ἄνευ ἑτέρων διατυπώσεων, τῶν ἀκινήτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τά εὐαγῆ ἐκπαιδευτικά καί φιλανθρωπικά ἱδρύματα τῆς μειονότητος ἑλληνικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς, ἀκινήτων ἐγγεγραμμένων κατά τό παρελθόν ἐπ' ὀνόματι φυσικῶν προσώπων πραγματικῶν ἤ πλασματικῶν.

»26. Πρός τόν σκοπόν ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἡ ἀμοιβαιότης ὅσον ἀφορᾶ εἰς τάς δυνατότητας, ἅτινας διαθέτουν οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι τουρκικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς, θεωροῦμεν ὅτι αἱ κοινότητες τῆς μειονότητος δέον ὅπως δυνηθοῦν νά διατηρήσουν τήν ἐπωνυμίαν "Ρωμαϊκή Ὀρθόδοξος κοινότης τῆς..." καί νά ἔχουν νομικήν προσωπικότητα.

»27. Κρίνομεν εὐκταῖον ὅπως αἱ ἄδειαι διαμονῆς καί ἐργασίας αἱ χορηγούμεναι εἰς τούς Ἕλληνας ὑπηκόους χορηγοῦνται ἐντός τῶν πλαισίων τῆς σχετικῆς νομοθεσίας διά περίοδον ἑνός ἔτους. Ὅσον ἀφορᾶ τούς νόμους τούς ἐπιφυλάσσοντας ἀποκλειστικῶς εἰς τούς Τούρκους ὑπηκόους τήν ἄσκησιν ὡρισμένων ἐπαγγελμάτων, διατυπώνομεν τήν εὐχήν ὅπως οὗτοι ἐφαρμόζονται εἰς τήν περίπτωσιν τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καταστάσεως πραγμάτων κατά τήν ἐποχήν τῆς θέσεως ἐν ἰσχύι τῶν ἐν λόγω νόμων.

»28. Χωροῦντες εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ θέματος τῶν φορολογικῶν δηλώσεων διά τό ἔτος 1955 τῶν ἐμπόρων μελῶν τῆς μειονότητος ἤ Ἑλλήνων ὑπηκόων, οἵτινες, ἔχοντες ὑποστῆ κατά τό ἔτος ἐκεῖνο ζημίας, προσέφυγον εἰς τά δικαστήρια διά τήν ἐκτίμησιν τῶν ἐν λόγω ζημιῶν, συνεφωνήσαμεν ὅπως ἡ διαφορά μεταξύ τῶν ὡς ἄνω ἐκτιμήσεων καί τῶν γενομένων ὑπό τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συσταθείσης βραδύτερον ὑπό τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν μή ὑπόκειται εἰς φορολογίαν.

»29. Ἐξετάσαντες τό ζήτημα τῶν δεσμευμένων περιουσιῶν τῶν ἀνηκουσῶν εἰς Ἕλληνας ὑπηκόους, οἱ ὁποῖοι κατώκουν πρότερον ἐν Τουρκίᾳ, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν τήν ρευστοποίησιν τοῦ ἐνεργητικοῦ τούτου συμφώνως πρός τάς διατάξεις τῆς παραγράφου 34 τῆς Ἐκθέσεώς μας τάς σχετικάς πρός τήν ρευστοποίησιν τῶν ὑπολοίπων τοῦ λογαριασμοῦ ἐμπορικῶν πληρωμῶν.

»30. Θίγοντες τά ζητήματα τά σχετικά πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, διεπιστώσαμεν ὅτι πρός τόν σκοπόν ὅπως τό Πατριαρχεῖον δυνηθῆ νά ἐκπληρώσῃ τήν οἰκουμενικήν του ἀποστολήν, εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως ἀφ' ἑνός μέν ἡ Αὐτοῦ Ἁγιότης ὁ Πατριάρχης καθώς καί οἱ Μητροπολῖται δύνανται νά ταξιδεύουν εἰς τό ἐξωτερικόν ἐλευθέρως, ἀφ' ἑτέρου δέ ὅπως ὁ Πατριάρχης δύναται νά δέχεται τήν ἐπίσκεψιν τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῶν ἐν ἰσχύι ἐν Τουρκίᾳ διατάξεων τῶν σχετικῶν πρός τήν χορήγησιν τῆς θεωρήσεως εἰς τούς ἀλλοδαπούς.

»Εἶναι εὐκταῖον ὅπως τό Πατριαρχεῖον καθώς καί τό πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου προστατευθοῦν, κατά τό μέτρον τοῦ δυνατοῦ, ἀπό οἱασδήποτε ἐπιθέσεως, ὁποθενδήποτε καί ἄν αὕτη δύναται νά προέλθῃ.

»31. Κρίνομεν ἐξ ἴσου εὐκταῖον ὅπως ληφθοῦν τά κατάλληλα μέτρα τά ἐπιτρέποντα α) ὡρισμένην ἀναγκαίαν οἰκοδόμησιν καί ἐπιδιορθώσεις εἰς τήν ἕδραν τοῦ Πατριαρχείου καί β) τήν ἀνοικοδόμησιν ἑπτά ἐκκλησιῶν, διά τήν ὁποίαν αἱ ἀναγκαῖαι πιστώσεις ἔχουσι ἤδη ἐγκριθῆ ὑπό τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

»32. Πεπεισμένοι ὅτι θά ἦτο σκόπιμον νά θέσωμεν τέλος εἰς μίαν κατάστασιν, ἥτις δέν δημιουργεῖ εἰμή δυσχερείας, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ὅπως ἀποδοθῆ εἰς τό Πατριαρχεῖον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Παναγίας Καφατιανῆς. Μία εὔλογος ἰσόβιος σύνταξις δέον ὅπως χορηγηθῆ ὑπό τοῦ Πατριαρχείου εἰς τόν αἰδεσιμώτατον Εὐθύμ.

»33. Τό ζήτημα τῆς ἁλιείας ἐντός τῶν χωρικῶν τουρκικῶν ὑδάτων ἐπέσυρεν ὅλως ἰδιαιτέρως τήν προσοχήν μας.

»Ἐν τῇ μερίμνῃ ἡμῶν ὅπως περιορίσωμεν εἰς τό ἐλάχιστον τά ἐπεισόδια ἅτινα κατά τό παρελθόν προσέδωσαν εἰς τό ζήτημα τοῦτο τόν χαρακτῆρα ἑνός μείζονος προβλήματος, ἐμελετήσαμεν τήν δυνατότητα νά συνάψωμεν μίαν συμφωνίαν ρυθμίζουσαν α) τήν διενέργειαν τῆς ἁλιείας ἐντός τῶν χωρικῶν τουρκικῶν ὑδάτων ὑπό τῶν Ἑλλήνων ἁλιέων καί β) τό ἔλεγχον τῆς ἁλιείας.

»Ἐν τούτοις, δεδομένου ὅτι ἡ δυνατότης τῆς συνάψεως μιᾶς συμφωνίας ἐπί τῆς οὐσίας δέν θά ἠδύνατο νά προσδιορισθῆ, εἰμή κατόπιν μιᾶς πλέον βαθείας μελέτης τοῦ ζητήματος τούτου, ἐκφράζομεν τήν ἐπιθυμίαν ὅπως αἱ δύο Κυβερνήσεις συνεχίσουν τάς ἐργασίας τάς ἀποβλεπούσας εἰς τόν σκοπόν τοῦτον. Ἐν τῷ μεταξύ κρίνεται εὐκταῖον ὅπως μειωθοῦν αἱ ποιναί αἱ προβλεπόμεναι ὑπό τοῦ τουρκικοῦ νόμου κατά τῆς παρανόμου ἁλιείας.

»Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τόν ἔλεγχον τῆς ἁλιείας ἐντός τῶν ἀντιστοίχων χωρικῶν ὑδάτων, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ὅπως οὗτος ἀσκῆται (πραγματοποιῆται) ἀπό κοινοῦ ὑπό τῶν ἀρχῶν τῶν δύο χωρῶν μας. Ἀναφέρομεν ὡς παράδειγμα τήν δυνατότητα ὅπως εἷς Τοῦρκος ἀξιωματικός μετέχῃ τοῦ πληρώματος τῶν ἑλληνικῶν περιπολικῶν καί ἀντιστρόφως.

»Ἐκφράζομεν, ἀφ' ἑτέρου, τήν εὐχήν ὅπως χορηγηθῆ χάρις, συμφώνως πρός τήν ἰσχύουσαν ἐν Τουρκίᾳ νομοθεσίαν, εἰς τούς Ἕλληνας ἁλιεῖς, τούς καταδικασθέντας διότι ἁλίευον ἐντός τῶν τουρκικῶν χωρικῶν ὑδάτων καί οἵτινες σήμερον ἐκτίουν διαφόρους ποινάς φυλακίσεως.

»Ἐκφράζομεν τήν ἰδίαν εὐχήν ὅσον ἀφορᾶ εἰς τήν χορήγησιν χάριτος εἰς τόν τέως γραμματέα τῆς Ἑλληνικῆς Ἑνώσεως Κωνσταντινουπόλεως κ. Γουλάκην.

»34. Ὡς πρός τό ἐνεργητικόν ὑπόλοιπον τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ λογαριασμοῦ πληρωμῶν, παύσαντος τήν 1ην Νοεμβρίου 1956 καί τοῦ ὁποίου ἡ ρευστοποίησις κατά τήν ἰσχύουσαν διαδικασίαν, τήν καθιερωθεῖσαν ὑπό τῆς ὑπό τήν αὐτήν χρονολογίαν συμφωνίας, ἀπέβη ἀνεπαρκής, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ὅπως τό ὑπόλοιπον ρευστοποιηθῆ διά τῆς εἰσαγωγῆς ἐν Ἑλλάδι τουρκικῶν προϊόντων, προσδιοριστέων διά κοινῆς συμφωνίας καί προσφερομένων εἰς διεθνεῖς συναγωνιστικάς τιμάς. Τό ἀντίτιμον τῶν εἰσαγωγῶν αὐτῶν δέον νά ἀφιερωθῆ ἐξ ὁλοκλήρου πρός τόν ὡς ἄνω σκοπόν.

»Τρίτον μέρος

»35. Ἐπί πλέον τῶν θεμάτων των θιγέντων εἰς τό πρῶτον καί δεύτερον μέρος τῆς Ἐκθέσεώς μας, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν τήν ἐφαρμογήν, ἐν τῷ συνόλῳ της, τῆς

ἑλληνοτουρκικῆς μορφωτικῆς συμφωνίας τοῦ 1951, εἰδικώτερον δέ ὅσον ἀφορᾶ εἰς τήν τακτικήν σύγκλησιν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τῆς προβλεπομένης ὑπό τῆς συμφωνίας ταύτης. Εὐχόμεθα ὅπως ἡ Ἐπιτροπή αὕτη ἀναλάβη πάραυτα τάς δραστηριότητάς της.

»36. Ἀναφερόμενοι εἰς τήν ἐν ἰσχύι συμφωνίαν διά τήν χρησιμοποίησιν εἰς τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα τῶν ἀντιστοίχων μειονοτήτων, καθηγητῶν καί διδασκάλων Ἑλλήνων καί Τούρκων, συνεφωνήσαμεν ὅτι ἡ ἀποτελεσματική ἐφαρμογή τῆς συμφωνίας ταύτης ἀπαιτεῖ τόν εἰς τό ἐλάχιστον περιορισμόν τῶν διατυπώσεων, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἐν λόγω καθηγηταί καί οἱ διδάσκαλοι νά δύνανται νά ἀναλαμβάνουν ὑπηρεσίαν εὐθύς ἀπό τῆς ἀφίξεώς των εἰς τήν Ἑλλάδα ἤ τήν Τουρκίαν.

»Ἡ ἀνάγκη αὕτη παρίσταται ἐπίσης καί διά τούς ὑποτρόφους τούς ἀνήκοντας εἰς τάς ἀντιστοίχους μειονότητας.

»37. Ἐξετάσαντες τό ζήτημα τῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσαγωγῆς ἐφημερίδων, περιοδικῶν καί βιβλίων δημοσιευομένων ἐν Τουρκίᾳ καί ἐν ὄψει τοῦ σοβαροῦ ρόλου τόν ὁποῖον κέκτηται ἡ ἐλευθέρα εἰσαγωγή τῶν εἰδῶν τούτων εἰς τόν τομέα τῆς ἐξυψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου, συνεφωνήσαμεν νά συστήσωμεν ἐπ' ἀμοιβαιότητι, ὅπως αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαί τῶν δύο χωρῶν ἀγρυπνοῦν ἵνα οὐδέν πρόσκομμα ἀναφυῆ εἰς τήν εἰσαγωγήν ταύτην.

»38. Διεπιστώσαμεν ὅτι ὑφίσταται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἀξιόλογος ἀριθμός διεκδικήσεων ἐγερθεισῶν ὑπό τῶν ὑπηκόων ἑκατέρας τῶν δύο χωρῶν, σχετικῶς πρός περιουσιακά στοιχεῖα κείμενα εἰς τήν ἑτέραν χώραν. Ὡς τοιαῦται ἀναφέρονται αἱ 64 ἀμετάκλητοι ἀποφάσεις τοῦ Μικτοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ Δικαστηρίου, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς περιουσίας ἀνηκούσας εἰς Ἕλληνας ὑπηκόους. Τό ζήτημα περιουσιῶν εὑρισκομένων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀνηκουσῶν εἰς ἄλλοτε Ἰταλούς ὑπηκόους τῆς Δωδεκανήσου, οἵτινες δέν ὑπήχθησαν εἰς τήν ἀνταλλαγήν τῶν πληθυσμῶν.

»Προτείνομεν ὅπως παρασχεθῆ διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ ἤ διά τῆς ἱδρύσεως μιᾶς ad hoc Ἐπιτροπῆς, ἡ δυνατότης νά διευκρινισθῆ ἡ φύσις καί ἡ σημασία τῶν διεκδικήσεων αὐτῶν πρός τόν σκοπόν ὅπως καταλήξωμεν εἰς μίαν συμφωνίαν ἀποβλέπουσαν εἰς τήν ἀμοιβαίαν ἐκκαθάρισίν των.

»39. Ἐξ ἴσου, τήν προσοχήν μας ἐπέσυραν αἱ ἀπαλλοτριώσεις ἀκινήτων περιουσιῶν κειμένων ἐπί τοῦ ἐδάφους τῶν δύο χωρῶν μας καί ἀνηκουσῶν εἴτε εἰς Ἕλληνας ὑπηκόους τουρκικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς ἤ εἰς Τούρκους ὑπηκόους εἴτε εἰς Τούρκους ἑλληνικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς ἤ Ἕλληνας ὑπηκόους. Ἡ σύστασίς μας εἶναι, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἀρχαί τῶν δύο χωρῶν μας χρησιμοποιήσουν τήν διακριτικήν των ἐξουσίαν κατά τήν ἐφαρμογήν τῶν σχετικῶν νομοθετικῶν καί διοικητικῶν διατάξεων πρός τόν σκοπόν ὅπως διαφυλαχθοῦν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ τά συμφέροντα τῶν προσώπων, τῶν ὁποίων αἱ ἰδιοκτησίαι ὑπόκεινται εἰς ἀπαλλοτρίωσιν»[74].

Σχετικά μέ τήν Ἔκθεση τῶν Δύο, τέλος, θά ὑποβληθεῖ στόν Κ. Καραμανλῆ ὑπηρεσιακό σημείωμα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τό ὁποῖο ἐξέταζε τά ἑκατέρωθεν αἰτήματα. Γιά τά ἑλληνικά, τό σημείωμα ἀνέφερε ὅτι ἡ ἐξομάλυνση τῆς ἀπαράδεκτης καταστάσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τήν ἀποδοχή καί ἐφαρμογή ἀπό τήν τουρκική πλευρά τῆς Ἐκθέσεως. Ὅσο γιά τά τουρκικά αἰτήματα, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση μποροῦσε νά τά ἱκανοποιήσει, ἄν καί ὁρισμένα προσέκρουαν στήν ἐπιθυμία τῶν ἴδιων τῶν μουσουλμάνων τῆς Δυτικῆς Θράκης. Εἰδικά, γιά τό τουρκικό αἴτημα γιά ἀλλαγή τοῦ ὀνόματος τῆς μειονότητος, τό σημείωμα παρατηροῦσε μέ ἱκανοποίηση ὅτι «πέραν τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει, τό ζήτημα οὐδεμιᾶς χρήζει ἐνεργείας ἐκ μέρους ἡμῶν, ἐφ' ὅσον ἁπλῶς ἐξεφράσθη εὐχή ὅπως ἐπικρατήση ὁ ὅρος Τοῦρκος»[75].

2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, μέ ἀνακοινώσεις του, ἀποκρούει τίς κατηγορίες πού διατυπώθηκαν γιά τά μέτρα προστασίας τοῦ σίτου ἐσοδείας 1959 καί ἀναπτύσσει τίς κυβερνητικές θέσεις γιά τόν περιορισμό τῶν καλλιεργούμενων ἐκτάσεων καί τή βαθμιαία στροφή τῶν καλλιεργητῶν σέ προϊόντα πού ἐξασφαλίζουν ὑψηλότερο εἰσόδημα (βαμβάκι, ὀπωρικά, ζωοκομικά). Σχολιάζοντας τό χαρακτηρισμό τῆς κυβερνητικῆς προστασίας ὡς «ἀνυπάρκτου», ὁ Κ. Ἀδαμόπουλος ἐπισημαίνει τή συγκέντρωση 400.000 τόνων μέ προνομιακές τιμές καί τήν καθιέρωση τῆς παρεμβάσεως στήν ἐλεύθερη ἀγορά γιά τήν ἐξαγορά τῶν πλεονασμάτων. Παρατηρεῖ, ἀκόμη, ὅτι μέ κριτήριο τήν καλλιέργεια ἄνω τῶν 7 στρεμμάτων, οἱ σιτοπαραγωγικές οἰκογένειες δέν εἶναι 750.000, ὅπως διατείνονται οἱ ἐπικριτές τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά 350.000. Καί καταλήγει μέ τήν παρατήρηση ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἔκαμε τό καθῆκον της προστατεύοντας καί τούς σιτοπαραγωγούς, στό μέτρο τῆς ἀντοχῆς τῆς οἰκονομίας, καί τούς καταναλωτές, μέ καθοριστικό γνώμονα τήν ἐξυγίανση τῆς οἰκονομίας.

4-17 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Δημοσιεύεται στόν τύπο ἡ πληροφορία ὅτι ὁ Μακάριος ἀποκάλυψε πώς ἔχουν ἀνακύψει διαφωνίες μεταξύ αὐτοῦ καί τοῦ Γρίβα, ὁ ὁποῖος, κατά τόν Ἀρχιεπίσκοπο, «ὁμιλεῖ χωρίς νά γνωρίζει τά γεγονότα».

Ἡ ρήξη μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν ὑπέβοσκε ἤδη ἀπό τίς ἀρχές Μαΐου, ὁπότε ὁ Γρίβας, σέ συνέντευξή του στήν κυπριακή ἐφημερίδα «Φιλελεύθερος», εἶχε προειδοποιήσει τήν ἑλληνική Κυβέρνηση καί τό Μακάριο «νά παύσουν ὁριστικῶς αἱ ὑποχωρήσεις ἔναντι τῶν Τούρκων καί τῶν Ἄγγλων». Τόν Ἰούνιο, ὁ Γρίβας ἐπανειλημμένα δήλωσε ὅτι θά ἦταν ἕτοιμος νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του ἄν ποτέ τόν χρειαζόταν τό ἔθνος.

Τόν Ἰούλιο, ὅμως, ἡ διαφωνία μεταξύ τῶν δύο

κύριων παραγόντων τοῦ κυπριακοῦ ἀγώνα θά πάρει διαστάσεις. Στά μέσα τοῦ μηνός, καί ἐνῶ γενικεύεται στόν τύπο ἡ συζήτηση γιά τή φημολογούμενη ἀνοικτή ρήξη μεταξύ Μακαρίου καί Γρίβα, ὁ πρώην ἀρχηγός τῆς ΕΟΚΑ θά κατηγορήσει τήν ἑλληνική Κυβέρνηση ὅτι δέν ἐνίσχυσε τίς οἰκογένειες τῶν πεσόντων Κυπρίων ἀγωνιστῶν, ἰσχυρισμό πού θά διαψεύσει μέ ἀνακοίνωσή του τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν. Στίς 17 Ἰουλίου, θά ἔλθει στήν Ἀθήνα ὁ Κύπριος οἰονεί ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Ἀντώνης Γεωργιάδης, παλαιός συνεργάτης τοῦ Γρίβα, μέ σκοπό νά μεσολαβήσει μεταξύ τοῦ πρώην ἀρχηγοῦ του καί τοῦ Μακαρίου.

Ἡ ρήξη τῶν δύο ἀνδρῶν ἐρχόταν στό προσκήνιο σέ μιά στιγμή ἰδιαίτερα εὐαίσθητη γιά τό ἐθνικό θέμα, καθώς ἤδη εἶχε ἀναφυεῖ, στή Μικτή Ἐπιτροπή Λονδίνου, ἡ διαφωνία μεταξύ Βρετανῶν καί Ἑλληνοκυπρίων γιά τό θέμα τῆς ἐκτάσεως τῶν βρετανικῶν βάσεων: τό Λονδίνο ζητοῦσε ἔκταση μεγαλύτερη ἀπό αὐτή πού ὁ Μακάριος ἦταν διατεθειμένος νά παραχωρήσει, πολύ περισσότερο ἀφοῦ, σύμφωνα μέ τίς βρετανικές προτάσεις, μεγάλος ἀριθμός Κυπρίων θά συμπεριλαμβανόταν σέ βρετανικό ἔδαφος. Ἤδη, οἱ κατηγορίες τοῦ Γρίβα ἔκαμαν τή διαπραγματευτική θέση τοῦ Μακαρίου δυσκολότερη. Ταυτόχρονα, ἡ ἀποκατάσταση τῆς συνεργασίας Ἑλλήνων καί Τούρκων τοῦ νησιοῦ, βασικός παράγοντας γιά τήν ἐπιτυχία τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας, καί ἡ κατίσχυση τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων στίς διαπραγματεύσεις γιά τό κυπριακό Σύνταγμα, ἀπαιτοῦσε πλήρη ἡρεμία στό ἐσωτερικό ἑλληνοκυπριακό μέτωπο, τόσο μεταξύ Μακαρίου καί τοῦ ΑΚΕΛ, ἀλλά ἰδιαίτερα μεταξύ τῶν δύο ἡγετῶν τοῦ ἑλληνοκυπριακοῦ ἀγώνα. Γι' αὐτό, ἡ ρήξη Μακαρίου - Γρίβα, πού ἀπειλοῦσε μέ πολυδιάσπαση τήν ἑλληνοκυπριακή πλειοψηφία τοῦ νησιοῦ, ἔπαιρνε διαστάσεις εὐρύτερες μιᾶς ἁπλῆς ἐνδοκυπριακῆς ὑποθέσεως, καί ἀφοροῦσε, σέ τελική ἀνάλυση, τήν ἴδια τήν πορεία τοῦ ἐθνικοῦ θέματος.

Γιά τή διένεξη αὐτή, ὁ Ε. Ἀβέρωφ θά σημειώσει, στά ἀπομνημονεύματά του, τά ἀκόλουθα:

«Κατά τήν ἐποχή ἐκείνη [ἄνοιξη 1959], ἰδιαίτερα θερμές ἦταν οἱ σχέσεις του μαζί μου. Κατά τούς δύο τρεῖς πρώτους μῆνες, ἐρχόταν τακτικά στό γραφεῖο μου ἤ πήγαινα στό σπίτι του, στό Θησεῖο. Κάναμε κριτική τοῦ παρελθόντος, συζητούσαμε τό μέλλον.

»Μοῦ ἐπαναλάμβανε ἐκεῖνο πού συχνά μοῦ εἶχε γράψει καί πού εἶχε περιλάβει καί στήν τελευταία του προκήρυξη: πώς ἦταν ἀποφασισμένος νά ἰδιωτεύσει. Σέ παρατηρήσεις μου πώς, λόγω τοῦ κύρους πού εἶχε ἀποκτήσει, θά καταβάλλονταν ἀπό πολλές πλευρές προσπάθειες γιά νά τόν πείσουν νά πολιτευθεῖ, ἀπαντοῦσε κατηγορηματικά: τίποτα καί κανένας δέ θά μποροῦσε νά τόν παρασύρει νά πολιτευθεῖ, εἴτε στήν Ἑλλάδα εἴτε στήν Κύπρο. Καί δυό τρεῖς φορές ἀναφέρθηκε στό παράδειγμα τοῦ Ἀλέξανδρου Παπάγου "πού ἐγκατέλειψε τή δόξα τοῦ στρατιώτη γιά νά μπλέξει στή λάσπη τῆς πολιτικῆς". Μιά μέρα, σπίτι του, παρατήρησε πώς κανένας Ἕλληνας στρατιωτικός δέν εἶχε τό τυχερό τοῦ Παπάγου: νά εἶναι ἀρχιστράτηγος δύο νικηφόρων πολέμων. Καί ὅμως, εἶπε, ἀπό τήν ὥρα πού κατέβηκε στό πεζοδρόμιο, πολλοί Ἕλληνες τόν κατηγοροῦσαν καί τόν ἔβριζαν σάν νά ἦταν ἕνας ὁποιοσδήποτε πολιτικός. Αὐστηρότατος ἦταν ἐπίσης στίς κρίσεις του καί γιά ὅλους σχεδόν τούς πολιτικούς τῆς χώρας.

»Ἀπό τίς συνομιλίες μαζί του, εἶχε πολύ τονωθεῖ ἡ ἐντύπωσή μου πώς ἦταν ἐντιμότατος ἄνθρωπος καί ἀγνότατος πατριώτης, πού ὅμως δέν εἶχε καθόλου πολιτική σκέψη. Γιά νά τονώσω λοιπόν αὐτές τίς διαθέσεις του, ἔλεγα πώς ἄν τηροῦσε τή στάση πού εἶχε διαγράψει γιά τόν ἑαυτό του, θέλοντας καί μή, θά ἦταν ἡ μεγάλη πολιτική ἐφεδρεία, ἄν τύχαινε καμιά συμφορά. Δέ φαινόταν νά τόν συγκινεῖ οὔτε αὐτή ἡ περίπτωση. Ἦταν ἱκανοποιημένος ἀπό τόν ἀγώνα πού εἶχε κάμει κι ἀπό τήν πανελλήνια ἀναγνώρισή του. Ἦταν ἴσως καί σωματικά κουρασμένος.

»Πάντως, ἡ στάση του, τό ἀποτράβηγμά του ἀπό κάθε προσκήνιο, ἐπέδρασαν πάρα πολύ ὥστε τό νέο καθεστώς τῆς Κύπρου νά γίνει εὐνοϊκά δεκτό ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων. Αὐθόρμητα τά συγχαρητήρια ψηφίσματα στέλνονταν ἀπό ὅλα τά μέρη τῆς Ἑλλάδος πρός τήν Κυβέρνηση καί τό Γρίβα-Διγενῆ. Οἱ ἀντιρρήσεις τῶν λίγων χάνονταν μέσα στίς ἐκδηλώσεις χαρᾶς καί τίς νικητήριες ἰαχές τῶν πολλῶν, τῶν πάρα πολλῶν».

Καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ θά συνεχίσει:

«Ἀλλά ἐνῶ ἡ Κύπρος προχωροῦσε πρός διεθνῆ θέση πού κανένας Ἕλληνας δέν εἶχε ὀνειρευθεῖ γι' αὐτήν, ἐνῶ στό ἐσωτερικό της κυριαρχοῦσε αἴσθημα συμφιλιώσεως καί ἐργώδους δράσεως, στόν ἑλληνικό ὁρίζοντα φάνηκε ἕνα σύννεφο, ἀπροσδόκητο ὅσο καί βαρύ.

»Τέσσερις περίπου μῆνες μετά τήν ὑπογραφή τῶν Συμφωνιῶν, τρεῖς μετά τή θριαμβευτική ἐπιστροφή του, ἄλλαζε στάση ὁ Γρίβας. Τότε, δέ βρισκόταν πιά στήν Ἀθήνα. Ἀναπαυόταν στό Πόρτο Χέλι.

»Ἀθόρυβα ἀλλά κατηγορηματικά διαμήνυσε στό Μακάριο ὅτι ἡ ἔκταση τῶν βάσεων, "πού δέν τοῦ ἦταν γνωστή τήν ἐποχή τῶν Συμφωνιῶν", ἦταν πολύ μεγάλη καί γι' αὐτό ἀπαράδεκτη.

»Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἀπάντησε, διαβιβάζοντας καί σέ μᾶς τήν ἀπάντησή του, πώς καμιά ἔκταση δέν εἶχε ὁριστεῖ, πώς εἶχαν ἁπλῶς ἀναφερθεῖ ἐνδεικτικά μερικά σημεῖα. Γιά ἔκταση δέν εἶχε κάν γίνει λόγος.

»Ἡ ἀπάντηση περιέπλεκε τά πράγματα, καί ἔβαζε σέ δύσκολη θέση, ὡς συνυπογράψασα, καί τήν ἑλληνική Κυβέρνηση. Καί ὅπως διαμηνύσαμε στόν Ἀρχιεπίσκοπο, ὅταν ἀνέφερες σημεῖα, δέν ὁριζες μέν τά ἀκριβῆ ὅρια τῆς περιοχῆς, ἀλλά περίπου ἐννοοῦσες τήν περιοχή ἀνάμεσα σ' αὐτά τά σημεῖα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὅμως δέν ὑποχωροῦσε, γιατί ὅσα ἔλεγε ὁ Γρίβας σέ διάφορους κυπριακούς παράγοντες ἔδειχναν ὅτι ἄρχιζε μιά βαθύτερη ἀντίθεση μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν. Καί ἡ ἀντίθεση αὐτή ἔφθασε σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε στίς 18 Ἰουλίου 1959 ἦρθε στήν Ἀθήνα ἐξαμελής ἐπιτροπή Κυπρίων, μέ σκοπό (ὅπως ἔγραφαν

ὅλες οἱ ἐφημερίδες) "τήν ἄρσιν τῆς διενέξεως καί τῆς ψυχρότητος τῶν δύο Κυπρίων ἡγετῶν". Ἀλλά ἡ μεσολάβηση τῆς ἐξαμελοῦς ἀντιπροσωπείας πού ἔμεινε στήν Ἀθήνα (ὅπου στό μεταξύ εἶχε ἔρθει ὁ Γρίβας) μέχρι τίς 24 τοῦ μηνός, δέν ἔφερε ἀποτελέσματα. Πολύ λίγες ἡμέρες ἀργότερα, ὁλόκληρος ὁ τύπος ἀνέφερε ὀξεῖες δηλώσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καί τοῦ Γρίβα-Διγενῆ»[76].

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ἐκτελώντας σχετική ἐντολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, Φ. Λαμπρόπουλος, ὑποβάλλει μελέτη γιά τό πρόβλημα τοῦ βαμβακιοῦ.

Ὁ Φ. Λαμπρόπουλος τόνιζε ὅτι ἡ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν στή χώρα συνδεόταν ἄρρηκτα μέ τήν προσπάθεια ἐπεκτάσεως τῶν ἀρδευομένων ἐκτάσεων. Σέ αὐτές, ἡ πλέον ἐνδεδειγμένη καλλιέργεια ἦταν αὐτή τοῦ βαμβακιοῦ, ἡ ὁποία ἐξασφάλιζε ἱκανοποιητικό εἰσόδημα στήν ἀγροτική οἰκογένεια, σέ σύγκριση μέ αὐτή τοῦ σίτου. Γι' αὐτό, ἔπρεπε νά ἐνισχυθεῖ ἀκόμη περισσότερο ἡ στροφή τῶν καλλιεργητῶν ἀπό τό σιτάρι στό βαμβάκι, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ πλήρης ἀξιοποίηση τῶν νεοαρδευομένων ἐκτάσεων, πρός ὄφελος καί τῶν ἀγροτῶν καί τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας (ἰδίως τῶν ἐξαγωγῶν, γιά τίς ὁποῖες προσφερόταν τό προϊόν αὐτό). Ἤδη, ἡ αὔξηση τῆς ποτιστικῆς καλλιέργειας τοῦ βαμβακιοῦ ἦταν σημαντική (ἀπό 250.000 στρέμματα τό 1950 σέ περίπου 1 ἑκατ. τό 1958), μποροῦσε ὅμως νά ἐνισχυθεῖ καί ἄλλο.

Ἔπρεπε, ὅμως, συνέχιζε ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου, ἐκτός ἀπό τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς βαμβακιοῦ, νά ληφθοῦν καί τά ἀνάλογα μέτρα πού θά ἐξασφάλιζαν τήν ἀπορρόφηση τῆς νέας παραγωγῆς ἀπό τή διεθνῆ ἀγορά· ἀλλιῶς, ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς θά δημιουργοῦσε πρόβλημα ἐξαγωγῶν. Ἔτσι, τό παραγόμενο βαμβάκι ἔπρεπε νά πληροῖ συγκεκριμένα κριτήρια πού καθόριζε ἡ διεθνής ἀγορά καί, βέβαια, νά διαφημιστεῖ κατάλληλα στό ἐξωτερικό. Ἡ Κυβέρνηση ὄφειλε, συνέχιζε ὁ Φ. Λαμπρόπουλος, νά θεραπεύσει τήν ἀδυναμία τοῦ ἑλληνικοῦ βαμβακεμπορίου, πού διεξαγόταν ἀπό παντοπῶλες, μικρομεσίτες καί μικρεμπόρους, κατά τρόπο ἄναρχο καί, συχνά, κερδοσκοπικό, πού δυσφήμιζε τό ἐξαγωγικό ἐμπόριο τῆς χώρας. Τό ἐμπόριο τοῦ προϊόντος ἔπρεπε νά συστηματοποιηθεῖ, δημιουργώντας ἔτσι στόν παραγωγό τήν ἐμπιστοσύνη ὅτι θά μποροῦσε γρήγορα καί μέ οἰκονομική ἀσφάλεια νά διαθέσει τό βαμβάκι του. Ἦταν ἀπαραίτητη ἡ ἑνιαία διαχείριση τοῦ ἐμπορίου τοῦ προϊόντος, ὥστε νά ἀποφεύγεται ἡ παρεμβολή πολλῶν παραγόντων πού, ἀφενός κερδοσκοποῦσαν σέ βάρος τῶν παραγωγῶν, καί ἀφετέρου ἀδυνατοῦσαν νά προσφέρουν στή διεθνῆ ἀγορά μεγάλες καί ὁμοιόμορφες ποσότητες ἐμπορεύματος κατά τρόπο πού νά προσελκύει τό ἐνδιαφέρον τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Κατόπιν, ὁ Φ. Λαμπρόπουλος ἔκανε προτάσεις γιά τή δημιουργία ἑνός τέτοιου συστήματος ἑνιαίας διαχειρίσεως τοῦ ἐμπορίου τοῦ βαμβακιοῦ, καί πρότεινε ὡς κοινό διαχειριστή τήν Κεντρική Συνεταιριστική Ὀργάνωση τῶν βαμβακοπαραγωγῶν[77].

7 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό Πολιτικό Γραφεῖο, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, καί τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Ἐξωτερικῶν. Ἐξετάζονται διάφορα θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καί δίνονται σχετικές ὁδηγίες σέ στελέχη τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Κατόπιν, ὁ πρωθυπουργός δέχεται τόν Α. Μάτσα, ὁ ὁποῖος ἔχει ὁριστεῖ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στήν Τουρκία καί ἑτοιμάζεται νά ἀναχωρήσει γιά τήν Ἄγκυρα.

8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Ν. Μομφεράτος ὑποβάλλει στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο σημείωμα, σχετικά μέ τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ καλλιεργητές κλασικῶν καπνῶν:

«1. Ἐκ τῶν γενικῶν στοιχείων, τά ὁποῖα ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπό τῶν τοπικῶν ὑπηρεσιῶν καί ὀργανισμῶν (Ἐφοριῶν Καπνοῦ, ΕΟΚ, ΑΤΕ κ.λ.π.) συνάγονται αἱ ἀκόλουθοι διαπιστώσεις, αἵτινες χαρακτηρίζουν καί ἐξηγοῦν τήν ὀξύτητα τήν ὁποίαν προσέλαβεν τό πρόβλημα τῶν κλασικῶν καπνῶν.

»α. Ὅτι τό ἐφετεινόν εἰσόδημα τῶν καλλιεργητῶν κλασικῶν καπνῶν παρουσιάζει ἐν σχέσει μέ τό τοῦ τῶν προηγουμένων ἐτῶν, σημαντικήν μείωσιν κυμαινομένην κατά περιοχάς μεταξύ 30-50%. Ἡ μείωσις αὕτη τοῦ εἰσοδήματος ὀφείλεται, κατά πρῶτον λόγον, εἰς τήν χαμηλήν ποιοτικήν σύνθεσιν τῶν καπνῶν ἐσοδείας 1958, λόγω τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καί κατά δεύτερον λόγον, εἰς τήν σημειωθεῖσαν ἀπόλυτον κάμψιν τῶν τιμῶν, συνεπείᾳ τῆς μεγάλης μειώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἐνδιαφέροντος, διά τά κλασικά καπνά, ἐκ μέρους τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου καί τῶν γερμανικῶν καπνοβιομηχανιῶν καθώς καί τῶν περιωρισμένων ἐν γένει ἀγορῶν, τοῦ ἐμπορίου, διά προβλέψεις ἐξαγωγῶν πρός τάς ἀνατολικάς χώρας.

»Τό μέσον ἀκαθάριστον εἰσόδημα, κατά καπνοπαραγωγικήν οἰκογένειαν, ὑπολογίζεται εἰς δρχ. 8-10.000 κατά τό τρέχον ἔτος.

»β. Ὅτι ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν καπνοπαραγωγῶν δέν ἠδυνήθησαν νά ἐξοφλήσουν τάς πρός τήν ΑΤΕ ὀφειλάς των, κατελείψαντες σημαντικά ἀνοίγματα. Ἀφήνουν δέ ἐξ ὁλοκλήρου ἀνεξόφλητα τά χρέη των, πρός τούς συνεταιρισμούς των καί τούς παντοπώλας.

»γ. Ὅτι εἰς τά ὀρεινά καί ἡμιορεινά χωρία τῶν μονοκαλλιεργητῶν καπνικῶν περιοχῶν, ὅπου ὁ γεωργικός κλῆρος κατά οἰκογένειαν ἀποτελεῖται ἀπό 6-10 στρέμματα ἀγόνου κατά τό πλεῖστον γῆς, καί ὅπου οὐδεμία ἤ ἐντελῶς

ἀσήμαντος ἀσκεῖται καλλιέργεια σιτηρῶν, ἡ κατάστασις τῶν πληθυσμῶν εἶναι αὐτόχρημα δραματική. Εἰς τήν κατηγορίαν τῶν χωρίων τούτων, ἐκ προχείρων ἐντελῶς στοιχείων συνάγεται ὅτι δέον νά ὑπαχθοῦν τά κάτωθι:

»Ι. Ὅλα τά χωρία τῶν περιοχῶν, Σουγιαλεσῆ, Ντερέ Κολοῦ Ξάνθης, Μαχαλάδες καί Μαχαλαδάκια Δράμας, Τζεμπέλια Χρυσουπόλεως.

»ΙΙ. Μέρος τῶν χωρίων —κατόπιν εἰδικωτέρας ἐρεύνης— τῶν περιοχῶν Τζεμπελίων καί Γιακᾶ Ξάνθης, Καρσήγια Χρυσουπόλεως, Κυργίων Δράμας καί Ν. Ζίχνης Σερρῶν.

»Χονδρικῶς δυνάμεθα νά ὑπολογίσωμεν ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν καπνοπαραγωγῶν τῆς κατηγορίας ταύτης δέν θά ὑπερβῆ τούς 9.000, μέ συνολικόν πληθυσμόν 45.000 περίπου ἀτόμων.

»2. Εἶναι χαρακτηριστικόν τό γεγονός ὅτι ὁ κ. νομάρχης Δράμας, οἱ βουλευταί τῶν νομῶν Δράμας καί Ξάνθης, καθώς καί ἄλλοι τοπικοί δημόσιοι ὑπάλληλοι καί ἀστυνομικά ὄργανα, μεθ' ὧν ἐπεκοινώνησε ἡ Ἐπιτροπή, κατά τάς εἰς τά χωρία ἐπισκέψεις της, ὑπέδειξαν ἐν τούτοις τήν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου λήψεως μέτρων πρός ἀποτελεσματικήν ἀνακούφισιν τῶν πληθυσμῶν, ὑπογραμμίσαντες τούς διαφαινομένους σοβαρούς κινδύνους, κοινωνικούς καί ἐθνικούς.

»3. Ἐκ τῶν διατυπωθέντων αἰτημάτων ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τῶν καπνοπαραγωγῶν καί τῶν προταθέντων μέτρων, κατά τάς συζητήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς μετά τῶν κρατικῶν ὀργάνων καί βουλευτῶν ὡς ἀναγκαῖα καί πρόσφορα, διά τήν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως, θεωροῦνται τά κατωτέρω:

»α. Ἐκτέλεσις διαφόρων τοπικῶν ἔργων (κυρίως ὁδοποιίας) διά νά δημιουργηθοῦν συνθῆκαι ἐξασφαλίσεως ἐκ περιτροπῆς ἐργασίας εἰς τούς κατοίκους τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

»β. Παροχή εἰς τούς παραγωγούς τῶν χωρίων τῆς πρώτης ὡς ἄνω κατηγορίας ἐκτάκτου ἐνισχύσεως ὑπό μορφήν δωρεᾶς —πέραν τῶν συνήθων δανείων τῆς ΑΤΕ— ἐπαρκοῦς νά καλύψη τάς ἀνάγκας των, εἰς ἄρτον καί λοιπά στοιχειώδη εἴδη διατροφῆς, ἤτοι ἔλαιον, λίπος, ὄσπρια κ.λ.π. Ἡ χορηγηθησομένη κατά τά ἀνωτέρω ἔκτακτος ἐνίσχυσις, καθοριζομένη ἐπί τῇ βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, σκόπιμον εἶναι νά δοθῆ εἰς εἴδη (σῖτον κ.λ.π.) μέσω τῶν οἰκείων συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων τμηματικῶς, ἐπί τῷ τέλει ὅπως χρησιμοποιηθῆ κατά τόν οἰκονομικώτερον τρόπον ἀπό τούς παραγωγούς.

»γ. Τήν ρύθμισιν ἀπό τοῦδε, ὑπό τῆς ΑΤΕ, τοῦ τρόπου ἐξοφλήσεως τῶν ἀνοιγμάτων, τά ὁποῖα κατέλιπον εἰς αὐτήν οἱ παραγωγοί μέ ἀνάλογον κλιμάκωσιν εἰς 3-4 ἐτησίας δόσεις.

»δ. Ὁ κ. νομάρχης Δράμας εἰσηγήθη ὅπως χορηγηθῆ εἰς τούς καπνοπαραγωγούς, οἱ ὁποῖοι παρέδωσαν τά καπνά των εἰς τήν κρατικήν συγκέντρωσιν, συμπληρωματικόν τίμημα δρχ. 3-4 κατ' ὀκάν, ἐπεκτεινόμενον τοῦτο, μετ' εἰδικήν ἔρευναν καί εἰς τήν κατηγορίαν τῶν παραγωγῶν ἐκείνων, τῶν αὐτῶν περιφερειῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπώλησαν τά καπνά των εἰς τό καπνεμπόριον, εἰς τάς ἰδίας χαμηλάς τιμάς.

»4. Κατά τάς ἐπαφάς τάς ὁποίας εἶχε ἡ Ἐπιτροπή μετά τῶν καπνοπαραγωγῶν τῶν κλασικῶν καπνῶν καί τῶν καπνῶν ποικιλίας Μπασῆ Μπαγλῆ, ἠκούσθησαν σφοδρά παράπονα κατά τῶν ἐντολοδόχων καπνεμπόρων τῆς κρατικῆς συγκεντρώσεως καπνῶν ἐσοδείας 1958.

»Εἰδικώτερον αἱ διαμαρτυρίαι ἀνεφέροντο:

»α. Εἰς τόν καθορισμόν χαμηλῶν τιμῶν ἐξαγορᾶς τῶν καπνῶν, ἐν σχέσει μέ τάς τιμάς τάς ὁποίας ἐπλήρωσεν τό ἰδιωτικόν καπνεμπόριον, διά τάς ἀγοράς του, εἰς τά αὐτά χωρία καί τῆς αὐτῆς περίπου ποιοτικῆς συνθέσεως καπνά.

»Ἐπί τῶν συγκεκριμένων τούτων καταγγελιῶν, ἐβεβαιώθη, παρά τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ΕΟΚ ὅτι ἐξ ἐρεύνης τήν ὁποίαν ἐνήργησε προέκυψε ὅτι, πράγματι, οἱ ἐντολοδόχοι καπνέμποροι, διά τά καπνά τῆς περιοχῆς Καρσήγιακα προσέφεραν εἰς μεγάλην κλίμακα τιμάς σημαντικῶς χαμηλοτέρας ἐν σχέσει μέ τάς καθορισθείσας τιμάς FOB καί τήν ποιοτικήν στάθμην τῶν καπνῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀρνηθοῦν οἱ παραγωγοί νά τά παραδώσουν. Ἐπίσης ἐβεβαιώθη ἀπό ὑπεύθυνα τεχνικά ὄργανα τῶν συνεταιρισμῶν ὅτι τοῦτ' αὐτό ἔλαβε χώραν εἰς σημαντικήν ἔκτασιν καί εἰς τά καπνά τῆς περιοχῆς Μαχαλᾶ.

»Δέν ἐβεβαιώθη —μή ἐρευνηθέντος εἰσέτι τοῦ ζητήματος— ἐάν τό αὐτό ἔλαβε χώραν καί εἰς τά καπνά τῆς ποικιλίας Μπασῆ Μπαγλῆ, ὧν ἡ ποσότης ὑπερβαίνει τά 600.000 χλιόγραμμα, μολονότι ἐντονώτατοι διατυποῦνται διαμαρτυρίαι ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων παραγωγῶν, ἀρνουμένων νά τά παραδώσουν εἰς τούς ἐντολοδόχους.

»Χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ διατυπωθεῖσαι κατεγγελίαι —τινές τῶν ὁποίων ἐλεγχθεῖσαι παρ' ὀργάνων τοῦ ΕΟΚ διεπιστώθη ὅτι εἶναι βάσιμοι— ὅτι εὑρέθησαν ἐντολοδόχοι καπνέμποροι, οἱ ὁποῖοι ἠγόρασαν ἤ προσπάθησαν νά ἀγοράσουν καπνά βαθμολογηθέντα παρά τῶν ἰδίων, διά τήν κρατικήν συγκέντρωσιν, δι' ἰδικόν των λογαριασμόν, προσφέραντες σημαντικῶς ὑψηλοτέρας τιμάς ἀπό ἐκείνας τάς ὁποίας εἶχον προσφέρει διά λογαριασμόν τῆς κρατικῆς συγκεντρώσεως.

»Ἐπίσης κατηγγέλθη ὅτι ἔνιοι τῶν ἐντολοδόχων, ἐσκαρτάρισαν ἀξιολόγους ποσότητας καπνῶν, ὡς ἀχρήστων, τάς ὁποίας ἠγόραζον ἄλλοι καπνέμποροι εἰς τήν τιμήν τῶν 3 δρχ. κατ' ὀκάν.

»β. Καθολικόν ἐπίσης ὑπῆρξε τό παράπονον τῶν παραγωγῶν, ὅτι οὐδεμία ἐλήφθη μέριμνα ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων διά τήν εἰς δεύτερον βαθμόν ἐξέτασιν τῶν παραπόνων καί προσφυγῶν τῶν παραγωγῶν δι' ἄδικον βαθμολόγησιν τῶν καπνῶν των.

»γ. Τά παραμένοντα εἰσέτι εἰς χεῖρας τῶν παραγωγῶν καπνά εὑρίσκονται εἰς τήν περιοχήν Προσωτσάνης, Μαχαλᾶ καί Καρσήγιακα, τά ὁποῖα ἀρνοῦνται νά τά παραδώσουν οἱ παραγωγοί εἰς τούς ἐντολοδόχους, μέ τάς καθορισθείσας τιμάς.

»Ἐπειδή ἡ παράτασις τῆς ἐκκρεμότητος ταύτης ἀπό πάσης ἀπόψεως εἶναι ἐπιζημία, καλόν εἶναι εἴτε νά διαταχθῆ ἐπανεκτίμησις τῶν καπνῶν αὐτῶν παρ' ἐπιτροπῆς τεχνικῶν, παρεχούσης τά ἐχέγγυα τῆς ἀντικειμενικότητος καί τοῦ ἀδιαβλήτου, ὑποχρεουμένων τῶν ἐντολοδόχων νά ἀποδεχθοῦν τάς ἐκτιμήσεις της ἤ, ὅπερ καί τό προτιμώτερον, νά ἀνακληθῆ ἡ ἐντολή ἀπό αὐτούς καί νά ἀναλάβη τό ὅλον ἔργον τῆς ἐξαγορᾶς τῶν καπνῶν αὐτῶν ὁ ΕΟΚ, διά τῆς ἰδικῆς του ὀργανώσεως»[78].

8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὑπογράφεται πρωτόκολλο ἀνανεώσεως τῆς ἐ-

μπορικῆς συμφωνίας μεταξύ Ἑλλάδος καί Ρουμανίας. Ἡ συμφωνία θά ἰσχύσει ἀναδρομικά ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου ὡς τίς 31 Δεκεμβρίου 1959.

9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ἀρχίζει στό διαρκές στρατοδικεῖο Ἀθηνῶν, μετά τήν ἀπόρριψη σειρᾶς ἐνστάσεων γιά ἀναρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου, ἡ δίκη τοῦ Ε. Γλέζου, γιά ἀδικήματα στρεφόμενα κατά τῆς ἀσφάλειας τοῦ Κράτους.

Μέ ἀφορμή τό θόρυβο πού προκλήθηκε στό ἐξωτερικό, καί ἰδίως τά διαβήματα τοῦ προέδρου τῆς ΕΣΣΔ, στρατάρχη Βοροσίλωφ, ὁ πρωθυπουργός κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Προξενεῖ κατάπληξιν τό γεγονός ὅτι μία περίπτωσις κατασκοπείας εἰς βάρος τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, διαπιστωθεῖσα ὑπό τῶν ἁρμοδίων καταδιωκτικῶν ἀρχῶν καί ἐκδικαζομένη ἤδη συμφώνως πρός τούς κειμένους νόμους τοῦ Κράτους προκαλεῖ τήν κινητοποίησιν τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ. Ὁ διεθνής κομμουνισμός ἀγνοεῖ βεβαίως τάς ἀρχάς τῆς δημοκρατίας. Εἶναι καιρός ὅμως νά κατανοήση ὅτι δικαιοῦται ἴσως νά τάς ἀγνοῇ εἰς τήν περιοχήν του, ὀφείλει ὅμως νά τάς σέβεται ἔξω τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας του. Εἰς τήν Ἑλλάδα, ὅπως καί εἰς πᾶσαν δημοκρατίαν, ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀνεξάρτητος. Παρεμβάσεις εἰς τήν λειτουργίαν της, ὅπως αἱ ἐπιχειρούμεναι κατά τάς τελευταίας ἡμέρας ἀπό τόν διεθνῆ κομμουνισμόν καί τούς συνοδοιπόρους του, εἶναι προκλητικαί καί ἀπαράδεκτοι. Ἡ Κυβέρνησις, καί αὐτό ὀφείλουν νά τό γνωρίζουν καί οἱ ἐντός καί οἱ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος κομμουνισταί, εἶναι ἀποφασισμένη νά προστατεύση δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων τήν γαλήνην καί τήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἐναντίον τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτάς κομμουνισμοῦ».

Τό διαρκές στρατοδικεῖο Ἀθηνῶν ἐπιβάλλει ποινή 5ετοῦς φυλακίσεως στόν Ε. Γλέζο.

9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ἡ Κυβέρνηση ἀποφασίζει τή λήψη νέων δραστικῶν μέτρων γιά τήν προστασία τῆς ἐγχώριας βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Μετά ἀπό σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Βιομηχανίας, Ἐμπορίου, Ἐργασίας, διοικητῶν Τραπεζῶν, καθώς καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἡ σύσκεψις, πραγματοποιηθεῖσα ἐν τῷ πλαισίῳ σειρᾶς συσκέψεων, τάς ὁποίας συνεκάλεσεν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διά τήν μελέτην τῶν τομέων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καί κατά τάς ὁποίας ἔχουν ἐξετασθῆ καί ἐπιλυθῆ τά θέματα τῆς γεωργίας, τοῦ τουρισμοῦ κ.λ.π. εἶχεν ὡς σκοπόν τήν ἐκ νέου ἐξέτασιν τῶν προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Ἐν ἀρχῇ τῆς συσκέψεως, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε τόν ἐνδιαφέρον μέ τό ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις περιβάλλει τήν ἑλληνικήν βιομηχανίαν ἀποτελοῦσαν τομέα μέ σημαντικάς δυνατότητας διά τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί τῆς ἀπασχολήσεως ὡς καί διά τήν ἐξοικονόμησιν συναλλάγματος.

»Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς χώρας —εἶπεν ὁ κ. πρωθυπουργός— ἀποτελεῖ βασικήν ἐπιδίωξιν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι δέ ζωτική ἀνάγκη ὅπως, παρά τήν συντελεσθεῖσαν κατά τά τελευταῖα ἔτη ἀξιόλογον πρόοδον, πραγματοποιηθῆ αὕτη μέ τόν ταχύτερον δυνατόν ρυθμόν, τόσον ὅσον ἀφορᾶ τόν ἐκσυγχρονισμόν τῶν ἐγκαταστάσεών της ὅσον καί τήν ποιότητα καί συναγωνιστικότητα τῶν προϊόντων της. Καί εἶναι μέν ἀληθές ὅτι ἐκ μέρους τῶν φορέων τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος δέν ἀνεπτύχθη, ἐξαιρέσει περιωρισμένων περιπτώσεων, ἐπαρκής πρωτοβουλία πρός ἐπίτευξιν σημαντικωτέρας προόδου. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθές ὅτι ὑφίστανται ἔν τινι μέτρῳ παράγοντες ἐπιδρῶντες δυσμενῶς ἐπί τῆς ἀναπτύξεως τοιαύτης δραστηριότητος.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῆς δημιουργίας καταλλήλων προϋποθέσεων πρός ἀνάπτυξιν τοιαύτης δραστηριότητος, ἔλαβεν ἀπό μηνῶν σειράν μέτρων. Οὕτω, παρέσχεν ἀτέλειαν εἰσαγωγῆς μηχανημάτων πρός ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ ἐγκαταστάσεων, ηὔξησε τό ποσοστόν τῶν ἀποσβέσεων, ἐμείωσε τό ἐπιτόκιον τῶν τραπεζιτικῶν χορηγήσεων καί ἐρρύθμισε κατά τρόπον ἐθνικῶς συμφέροντα τό θέμα τῆς προμηθείας βιομηχανικῶν προϊόντων ὑπό τῶν ὀργανισμῶν καί ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας. Ἤδη, ἡ Κυβέρνησις συμπληροῖ τά ὡς ἄνω μέτρα διά νέων ἀποφάσεών της, αἱ ὁποῖαι, χωρίς νά προκαλοῦν οἱανδήποτε ἐπιβάρυνσιν εἰς τήν κατανάλωσιν, ἀντιθέτως δημιουργοῦν προϋποθέσεις μειώσεως τοῦ κόστους καί ἐπιτρέπουν τήν ἐπί ὑγιῶν βάσεων ἔτι περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν λειτουργουσῶν βιομηχανιῶν, ὡς καί τήν ἵδρυσιν νέων τούτων».

Εἰδικότερα, προβλέπεται ἡ λήψη τῶν ἀκόλουθων μέτρων:

α. Ἐξασφάλιση κεφαλαίων γιά τήν αὔξηση τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας μέ χαμηλό ἐπιτόκιο.

β. Παροχή στίς ἐμπορικές Τράπεζες μεγαλύτερης ἐλευθερίας γιά χρηματοδότηση, μέ ἐξέταση τῆς δυνατότητας γιά μείωση τῶν ἐπιβαρύνσεων, πού συντελοῦν στήν αὔξηση τοῦ συνολικοῦ κόστους τοῦ χρήματος.

γ. Παροχή φορολογικῶν κινήτρων γιά τήν αὔξηση τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων.

δ. Προστασία, εἰδικότερα, τοῦ κλάδου τῆς κλωστοϋφαντουργίας.

Σέ νέα σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου, στίς 10 Ἰουλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξῆρε τή σημασία τῶν ἐξαγωγῶν γιά τήν ἀξιοποίηση τῆς ἐθνικῆς πα-

ραγωγῆς καί ὑπογράμμισε ὅτι ἡ ἀνάπτυξή τους ἀποτελεῖ *«ζωτικήν ἀνάγκην διά τήν χώραν, διότι οὕτω ἀξιοποιεῖται ὁ μόχθος τῶν ἀγροτῶν μας καί τῶν ἐργαζομένων γενικῶς, δημιουργοῦνται δέ αἱ προϋποθέσεις τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καί κατά συνέπειαν ἐπιτυγχάνεται ἡ βελτίωσις τῶν ὅρων διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀντιθέτως, ἐφ' ὅσον δέν πραγματοποιοῦνται ὑπ' εὐρεῖαν ἔκτασιν ἐξαγωγαί τῶν προϊόντων μας, δημιουργοῦνται δυσμενῆ φαινόμενα, ἅτινα ἀποβαίνουν εἰς βάρος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας»*.

Στίς 13 Ἰουλίου, ἡ Νομισματική Ἐπιτροπή ἀποφάσισε, στά πλαίσια τῆς γενικότερης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, νά μειώσει ἀπό 1ης Σεπτεμβρίου 1959 τά ἀκόλουθα ἐπιτόκια: α) ὄψεως ἀπό 4% σέ 3%· καταθέσεων ταμιευτηρίου μέχρι 100.000 δρχ. ἀπό 7,5% σέ 6,5% καί ἀπό 100.000 ὡς 200.000 ἀπό 5,5% σέ 5% τῶν ἐπί προθεσμία ἀπό 8% σέ 7% καί τῶν δεσμευμένων κατά 1%, β) τά ἀνώτατα ὅρια τῶν ἐπιτοκίων τῶν τραπεζικῶν χορηγήσεων καθορίζονται ἀπό τήν 1η Ὀκτωβρίου 1959: γιά βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις βιομηχανικῶν-βιοτεχνικῶν ἀπό 9% σέ 8%· γιά τίς μέσες καί μακροπρόθεσμες χορηγήσεις ἀπό 9% σέ 7%· γιά τίς ἐξαγωγικές, μεταλλευτικές ἐπιχειρήσεις ἀπό 7% σέ 6,5%· γιά τά βιοτεχνικά δάνεια ἀπό 5,5%-7%, γ) τό ἐπιτόκιο τῶν εἰδικῶν ἐντόκων στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος κάθε μορφῆς καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀπό 4% σέ 3%. Ἐπίσης, μειώθηκαν κατά μιά μονάδα τό ἐπιτόκιο ἀναπροεξοφλήσεως χαρτοφυλακίου Τραπεζῶν στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, καθώς καί τό ἐπιτόκιο τῶν προσωρινῶν ἀνοιγμάτων τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων τῶν Ἐμπορικῶν Τραπεζῶν στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Νομισματική Ἐπιτροπή ἀποφάσισε, ἐπιπρόσθετα, νά αὐξήσει, κατά 86.000.000 δρχ., τά ὅρια χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου γιά ὅλες τίς ἐμπορικές τράπεζες, καί τά ὅρια χορηγήσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν πρός τούς ἐπαγγελματίες τῶν ἐπαρχιῶν κατά 26.000.000 δρχ.· ἐνέκρινε τήν παροχή μεσοπροθέσμων δανείων (3-5 ἐτῶν) πρός τίς βιομηχανίες γιά τήν κάλυψη ἀναγκῶν τους στά μονιμότερα κεφάλαια κινήσεως· τήν παροχή εἰδικῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων στίς βιομηχανίες· περιόρισε τόν τόκο ὑπερημερίας τῶν ἐν καθυστερήσει τραπεζικῶν χορηγήσεων σέ 13% ἐτησίως· καί ἀποφάσισε τή χρηματοδότηση τῆς καπνοβιομηχανίας γιά τήν ἀγορά τῶν καπνῶν ἐσοδείας 1958.

Ἡ ἀντίδραση ἀπέναντι στά κυβερνητικά μέτρα δέν ἦταν ταυτόσημη. Ἡ ΓΣΕΕ καί ἡ Γενική Συνομοσπονδία Ἐπαγγελματιῶν καί Βιοτεχνῶν ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν προστασία τῆς ἐγχώριας παραγωγῆς, οἱ ἐμπορικοί σύλλογοι διαμαρτυρήθηκαν γιά τόν περιορισμό τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν καί τάχθηκαν ὑπέρ μιᾶς ὑγιοῦς καί βιώσιμης βιομηχανίας, ἐνῶ οἱ βιομήχανοι ἐνέκριναν τά μέτρα γιά τήν ὑφαντουργία καί δήλωσαν ὅτι δέν θά αὐξήσουν τίς τιμές τῶν προϊόντων τους.

13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν ὑπουργό Παιδείας τῆς ΗΑΔ, Γκαμάλ Ἐλ Ντίν Χουσεΐν. Ὁ Αἰγύπτιος ὑπουργός μετέφερε στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό τό φιλικό χαιρετισμό τοῦ προέδρου Νάσερ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς τόν εὐχαρίστησε καί τόν παρακάλεσε νά διαβιβάσει στόν ἡγέτη τῆς ΗΑΔ τά φιλικά του αἰσθήματα.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρίσταται στή συνεδρίαση τοῦ Ἀνώτατου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καί ἐνημερώνεται ἀπό τή στρατιωτική ἡγεσία γιά τίς ἀνάγκες τοῦ στρατεύματος καί τίς προοπτικές γιά τή μελλοντική προσαρμογή του στίς τεχνικές ἐξελίξεις.

14 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συνέρχεται ἡ ἐξ ὑπουργῶν Οἰκονομική Ἐπιτροπή καί ἀποφασίζει νά ἀνατεθεῖ ἡ κατασκευή ἐργοστασίου σακχάρεως στούς γερμανικούς οἴκους «Μπακάου Βόλε» καί «ΒΜΑ». Ἡ δαπάνη προβλέπεται νά ἀνέλθει σέ ὕψος 7,5 ἑκατ. δολλαρίων. Τό ἐργοστάσιο προγραμματίζεται νά ἀναγερθεῖ στή Λάρισα καί νά ἀρχίσει νά λειτουργεῖ ἀπό τό ἔτος 1961, νά παράγει 28.000 τόνους σακχάρεως, 8.000 μελάσσα, 70.000 νωποῦ πολτοῦ, 60.000 ξηροῦ πολτοῦ καί ὅλα τά προϊόντα πού μένουν μετά τήν ἀφαίρεση τοῦ χυμοῦ τῆς σακχάρεως ἀπό τά τεῦτλα. Ἡ παραγωγή του προορίζεται νά καλύψει τό 1/3 τῶν ἑλληνικῶν ἀναγκῶν (10.000 τόνοι) καί νά προσθέσει 800.000 ἐπιπλέον ἀγροτικά ἡμερομίσθια.

17 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, Φ. Μακρῆ, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει τά προβλήματα τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου: ἀνεργία, ἀναδιοργάνωση τοῦ ΙΚΑ, προσαρμογή τῶν συντάξεων, προστατευτικά μέτρα γιά τήν ἐγχώρια παραγωγή. Ὁ πρωθυπουργός διαβεβαίωσε τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ ὅτι θά προσπαθήσει νά συμβάλει στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς Διεθνοῦς Ὁμοσπονδίας Μεταφορῶν, Ο. Μπεκιοῦ, συνοδευόμενο ἀπό τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, Φ. Μακρῆ, καί τόν ἐκπρόσωπο τῶν ἑλληνικῶν

ναυτικῶν ὀργανώσεων, Μ. Πετρουλῆ. Στή συνομιλία τους, ἐξετάζουν τά θέματα πού ἀφοροῦν τήν ἑλληνική ναυτιλία καί τίς σχέσεις της μέ τή Διεθνῆ Ὁμοσπονδία Μεταφορῶν.

22 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Μέ διακοίνωσή της πρός τήν ἑλληνική Κυβέρνηση, ἡ Βουλγαρία προτείνει τή σύναψη συμφώνου μή ἐπιθέσεως μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά ἀπορρίψει τήν πρόταση, προβάλλοντας τήν ἄποψη ὅτι, ἐνόψει τῶν ὑπέρογκων στρατιωτικῶν ἐξοπλισμῶν τῆς γειτονικῆς χώρας, ἕνα τέτοιο σύμφωνο δέν ἔχει νόημα: ἀντίθετα, ἡ παρόμοια συμφωνία Μεταξᾶ - Κιοσσεϊβάνοφ τοῦ 1938 δέν εἶχε ἐμποδίσει τή Βουλγαρία ἀπό τό νά εἰσβάλει στήν Ἑλλάδα τρία χρόνια ἀργότερα. Ἡ βουλγαρική Κυβέρνηση, πάντως, θά ἐπαναλάβει τήν πρότασή της στίς 8 Αὐγούστου[79].

22 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Σέ ἀπάντηση δηλώσεων τοῦ Σ. Βενιζέλου καί τοῦ Σπ. Μαρκεζίνη, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ὅτι, ἐνῶ τά κυβερνητικά μέτρα δέν ἐπιλύουν τά βασικά θέματα τῶν ἐξαγωγῶν, τῶν ἐπενδύσεων καί τῆς ἀνεργίας, ὁδηγοῦν σέ αὔξηση τοῦ κόστους καί ἀποβαίνουν σέ βάρος τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἡ Κυβέρνηση, μέ ἀνακοίνωσή της, τονίζει ὅτι ἡ ἐπιτάχυνση τῆς ἀναπτύξεως εἶναι ὁ βασικός στόχος τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀποδίδει τίς δυσχέρειες τῶν ἐξαγωγῶν στήν κάμψη τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας τῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἐπισημαίνει ὅτι ἡ αὔξηση τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων ἀπό τό 1955 ὡς τό 1958 ἀνέρχεται σέ 163%. Παρατηρεῖ ἀκόμη ὅτι μόνο μέ τήν ἀνάπτυξη ἀντιμετωπίζεται ἡ ἀνεργία καί ὑπογραμμίζει ὅτι μέ τή μείωση τῶν ἐπιτοκίων διευκολύνεται ἡ κίνηση τῶν ἐπιχειρήσεων, χωρίς νά αὐξηθοῦν οἱ τιμές.

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται ἀντιπροσωπεία τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν Κύπρου. Οἱ Κύπριοι ἀγρότες τόν εὐχαριστοῦν γιά τό ἐνδιαφέρον πού δείχνει γιά τά θέματα πού τούς ἀπασχολοῦν.

24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Προεδρίας καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἀποφασίζεται ἡ ἄμεση ἀνάθεση τῆς ἐκπονήσεως μελετῶν γιά τά 1367 ἔργα, μικρά καί μεγάλα, πού περιλαμβάνονται στό πενταετές προσωρινό πρόγραμμα ἀναπτύξεως. Οἱ μελέτες προβλέπεται νά ἐκπονηθοῦν ἀπό ἑλληνικούς καί ξένους οἴκους μέ τή χρηματοδότησή τους ἐξασφαλιζόμενη ἀπό τόν προϋπολογισμό δημοσίων ἐπενδύσεων, τή γερμανική τεχνική βοήθεια καί ἄλλα κεφάλαια ἀπό τό ἐξωτερικό.

25-27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Βιομηχανίας Ν. Μάρτη, καί τόν ὑφυπουργό Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, πραγματοποιεῖ σύντομη ἐπίσκεψη στήν Κοζάνη, τήν Πτολεμαΐδα καί τή Θεσσαλονίκη.

Εὐθύς μετά τή ἄφιξή του στήν Κοζάνη, ὅπου τοῦ ἐπιφυλάχτηκε ἐνθουσιώδης ὑποδοχή, καί σέ ἀπάντηση προσφωνήσεως τοῦ δημάρχου Δ. Ματιάκη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του γιά τήν ἐμπιστοσύνη μέ τήν ὁποία τόν περιέβαλλε ὁ λαός, καί ἔδωσε τή διαβεβαίωση ὅτι κατέβαλλε κάθε προσπάθεια γιά νά ἀνταποκριθεῖ σ' αὐτήν. Ἀπευθυνόμενος στούς κατοίκους τῆς πόλεως, ὁ πρωθυπουργός τόνισε πώς *«πραγματοποιεῖ ὅ,τι προγραμματίζει καί ὑπόσχεται»*. Εἰδικότερα, ἐξῆρε τή σημασία τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ὑπόγειου πλούτου τῆς περιοχῆς, μέ δαπάνη 130.000.000 δολλαρίων. *«Τῆς ἀξιοποιήσεως ταύτης τά ἀποτελέσματα»*, κατέληξε, *«ἔχουν ἤδη γίνει αἰσθητά εἰς τήν περιοχήν σας»*.

Ἀφοῦ ἐπιθεώρησε τά ἔργα τοῦ Λεκανοπεδίου Πτολεμαΐδος (μονάδες ἠλεκτροπαραγωγῆς, λιγνιτωρυχεῖο, περιοχή ἐργοστασίου ἀζώτου), ἀναχώρησε γιά τή Θεσσαλονίκη, ὅπου ἐξέτασε τά ἐκτελούμενα ἔργα (περιφερειακή τάφρος, διαμόρφωση παραλίας, Καυταντζόγλειο, Πανεπιστημιούπολη, Κυβερνεῖο, ἔργα ΔΕΘ) καί ἐξήγγειλε σειρά νέων ἔργων (κλειστό γυμναστήριο, ὁλοκλήρωση τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, κλειστό κολυμβητήριο, μουσεῖο, μεγάλους δρόμους, ἀξιοποίηση τῆς Χαλκιδικῆς).

Κατά τήν παραμονή του στή Θεσσαλονίκη, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν παρέλειψε νά παρατηρήσει ὅτι *«ὅλοι ἀσκοῦν ἔλεγχον διά κάθε τυχοῦσα παράλειψιν, ἤ διά διάφορα λαμβανόμενα μέτρα, ἀπό τούς περισσοτέρους ὅμως τηρεῖται ἔνοχος σιωπή διά τό δημιουργικόν ἔργον τῆς Κυβερνήσεως, τό ὁποῖον εἶναι μοναδικόν εἰς τά χρονικά τῆς Ἑλλάδος»*. Καί πρόσθεσε ὅτι *«ὅταν συστηματικῶς γίνεται λόγος διά τό κυβερνητικόν ἔργον, δέν τονίζεται δεόντως ἡ προσπάθεια καί δέν ἀναγνωρίζονται εἰλικρινῶς τά συγκεκριμένα ἐπιτεύγματα»*. Στή συνέχεια ὑποστήριξε ὅτι *«θά γίνῃ ἀντιληπτή ἡ σημασία τῆς προσφορᾶς του πρός τήν Ἑλλάδα καί ἡ ἔκτασις τῆς δημιουργικῆς κυβερνητικῆς προσπαθείας ἀπό τούς ἀρνητάς καί ἐπικριτάς, ὅταν δι' οἱονδήποτε λόγον, ἤθελον τυχόν παραχωρήσει τήν ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας εἰς*

ἄλλον»· «ἀλλά τότε» —λέγει— «θά εἶναι ἀργά, διότι τά πάντα θά ἐρειπωθοῦν καί θά σημειωθῆ ὀπισθοδρόμησις εἰς τήν θεμελίωσιν τῶν προϋποθέσεων διά τήν οἰκονομικήν ἀνασυγκρότησιν τοῦ τόπου».

Τέλος, ὁ πρωθυπουργός σημείωσε ὅτι *«ὁ κρατικός μηχανισμός ἀδυνατεῖ νά ἀνταποκριθῆ ἀντικειμενικῶς εἰς τήν ἀποστολήν του καί παραμένουν μερικά τῶν κατά καιρούς ἐξαγγελθέντων ἔργων εἰς τό στάδιον τῆς ἐξαγγελίας».*

27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Ἐκτελώντας σχετική ἐντολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, Φ. Λαμπρόπουλος, ὑποβάλλει ἐκτενῆ ἔκθεση γιά τό ζήτημα τῆς ἀσφαλίσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Ὁ Φ. Λαμπρόπουλος παρατηροῦσε ὅτι τό κύριο χαρακτηριστικό τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἦταν ἡ ἄμεση ἐξάρτησή της ἀπό τή φύση, καί ἰδιαίτερα τίς καιρικές συνθῆκες, καί ἡ συνακόλουθη ἀβεβαιότητα γιά τό ἀποτέλεσμά της. Τό πρόβλημα γινόταν ἀκόμη μεγαλύτερο, καθώς ὁ μικρός καλλιεργητής, πού ἀποτελοῦσε καί τόν κανόνα στήν Ἑλλάδα, ἀναγκαζόταν νά δανειστεῖ γιά νά καλύψει τά ἔξοδα τῆς καλλιέργειάς του, τά ὁποῖα προσδοκοῦσε νά λάβει μόνο μετά τήν πώληση τῆς παραγωγῆς του. Καθώς μάλιστα στήν καλλιέργεια χρησιμοποιοῦσε τόσο τή δική του προσωπική ἐργασία, ὅσο καί αὐτή τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειάς του, δέν μποροῦσε νά ἔχει καί πρόσθετο, μή ἀγροτικό, εἰσόδημα. Ἔτσι, τό βιοτικό του ἐπίπεδο ἦταν χαμηλό καί τό εἰσόδημά του τόσο μικρό, πού νά μήν τοῦ ἐπιτρέπει νά ἀποταμιεύει, ὥστε νά ἀποφεύγει νά δανείζεται κάθε χρόνο.

Τό ἀγροτικό εἰσόδημα βρισκόταν διαρκῶς ὑπό τή δαμόκλεια σπάθη τῆς φύσεως καί κυρίως τῶν καιρικῶν συνθηκῶν: ἐάν ἡ παραγωγή καταστρεφόταν, ὁ ἀγρότης ἔμενε βαριά χρεωμένος γιά πολλά χρόνια. Αὐτή ἡ οἰκονομική ἀβεβαιότητα, σημείωνε ὁ Φ. Λαμπρόπουλος, ἦταν ἕνα ἀπό τά κύρια αἴτια τῆς ἀστυφιλίας, ἡ ὁποία μέ τή σειρά της δημιουργοῦσε νέα κοινωνικά καί οἰκονομικά προβλήματα στή χώρα.

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, κατόπιν, τασσόταν ὑπέρ τοῦ ὑποχρεωτικοῦ χαρακτήρα τῆς ἀσφαλίσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἀφοῦ τό σύστημα τῆς προαιρετικῆς ἀσφαλίσεως, πού ἐφαρμοζόταν ἀπό τό 1954, δέν εἶχε ἀποδώσει ἀποτελέσματα, καλύπτοντας μόνο τό 5% τῆς συνολικῆς ἀξίας τῆς παραγωγῆς. Ἀνέφερε λοιπόν ἕνα ἀρκετά πολύπλοκο σύστημα ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως, μέ κύριο φορέα τήν ΑΤΕ. Ὑπογράμμιζε, ὡστόσο, ὅτι τό πρόβλημα ἀπαιτοῦσε τήν ἐπίδειξη μεγάλης προσοχῆς, καθώς ἀκόμη καί οἱ προηγμένες τεχνολογικά καί κοινωνικά χῶρες βρίσκονταν ἀκόμη σέ στάδιο δοκιμαστικό στόν τομέα αὐτόν[80].

Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Ἡ ἀναμόρφωση τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς θά ὁλοκληρωθεῖ τό φθινόπωρο τοῦ 1959. Ἡ ἑλληνοτουρκική συνεννόηση θά δοκιμαστεῖ ἀπό τήν ἀπόπειρα τῆς Ἄγκυρας νά ἐπιτύχει ἀναθεώρηση τῶν πρόσφατων συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο, μέ τή θεσμοθέτηση, στό κυπριακό Σύνταγμα, προβλέψεων δυσμενῶν γιά τήν ἑλληνοκυπριακή πλειοψηφία. Ἡ τουρκική αὐτή προσπάθεια θά ἀδρανοποιηθεῖ χάρη στή σθεναρή ἀντίδραση τῆς Ἀθήνας. Μεγάλη σημασία, ἀκόμη, θά ἀποδώσει ἡ Κυβέρνηση στό θέμα τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, κυρίως τῆς στρατιωτικῆς, ἡ ὁποία ἐπέτρεπε στή χώρα νά διατηρεῖ σύγχρονες ἔνοπλες δυνάμεις σέ μιά ἐποχή διεθνοῦς ἐντάσεως, ἀλλά καί νά ἐξοικονομεῖ κεφάλαια πολύτιμα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας της. Τό σημαντικότερο γεγονός, ὡστόσο, ἦταν ἡ ἔναρξη τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν Κοινότητα.

Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἑλλάδος νά διεκδικήσει καθεστώς συνδέσεως —καί ὄχι πλήρη ἔνταξη—ἀπέρρεε ἀπό τήν ἀγωνία τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ προσωπικά, γιά ὁμαλή εἴσοδο τῆς χώρας στό δυτικοευρωπαϊκό σύστημα: στή δεκαετία τοῦ 1960, ἡ προσχώρηση στήν ΕΟΚ θά μποροῦσε νά ἀποδειχθεῖ πρόωρη, ἀπό τήν ἄποψη τῶν δυνατοτήτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας· ἡ σύνδεση, ἀντίθετα, θά μποροῦσε νά προετοιμάσει τή χώρα γιά τή μελλοντική ὁλοκλήρωση τῆς ἐνσωματώσεώς της στήν ΕΟΚ. Ὁπωσδήποτε, ἡ σύνδεση δέν ἦταν αὐτοσκοπός. Ἡ διευκόλυνση τῆς μελλοντικῆς πλήρους ἐντάξεως στήν Κοινότητα καθοριζόταν, ἤδη, ἀπό τόν Αὔγουστο 1959, ὡς κύρια ἐπιδίωξη τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς.

Ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς κρισιμότητας τῆς ἐπιλογῆς του, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ρίξει τό βάρος τῶν προσπαθειῶν του στήν ἐπιτυχία τῶν πολύπλοκων διαπραγματεύσεων. Ἡ ὁμαλή ἐπίλυση τῶν ἐπιμέρους προβλημάτων, οἰκονομικῶν κατά κύριο λόγο, θά ἀποτελέσει προτεραιότητα τῆς Κυβερνήσεως, μέ εὐδιάκριτη, ὡστόσο, τήν πολιτική διάσταση. Ἦταν, πράγματι, ἀναγκαῖο νά διασφαλιστοῦν κατά τόν καλύτερο τρόπο τά ἑλληνικά συμφέροντα, ὥστε ἡ σύνδεση νά μή δημιουργήσει, ἔστω καί μεσοπρόθεσμα, δυσκολίες στήν ἀναπτυσσόμενη —ἀλλά ἀκόμη ἀδύναμη σέ σύγκριση μέ τίς δυτικοευρωπαϊκές— ἑλληνική οἰκονομία. Ἐξαιρετικά κρίσιμος, στά πλαίσια αὐτά, ἦταν ὁ τομέας τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων, πού καθόριζε τό βιοτικό ἐπίπεδο τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν τῆς χώρας, καί πού ἀντιμετώπιζε δυσκολίες, μετά τή δραματική αὔξηση τῆς παραγωγῆς τά τελευταῖα χρόνια. Ἐξάλλου, ὁ μακροπρόθεσμος προσανατολισμός τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρός τή δυτική Εὐρώπη —καί ὄχι πρός τίς «εὔκολες» ἀγορές τῆς Ἀνατολῆς— ἦταν ζήτημα πού συνδεόταν ἄρρηκτα μέ τό ἴδιο τό μέλλον τῆς χώρας: συνεπῶς καί μέ τή σύνδεση μέ τήν Κοινότητα.

27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1959

Οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν Κρατῶν τῆς ΕΟΚ ἀποφασίζουν νά ἀποδεχθοῦν, κατ' ἀρχήν, τήν αἴτηση τῆς Ἑλλάδος γιά σύνδεση μέ τήν Κοινότητα καί ἀναθέτουν στήν ἀνώτατη μόνιμη οἰκονομική ἐπιτροπή τῆς Κοινότητας νά προχωρήσει σέ συνεννόηση μέ τήν ἑλληνική Κυβέρνηση γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν ὅρων τῆς σχετικῆς συμβάσεως.

Ὅσον ἀφορᾶ τό περιεχόμενο τῆς ἀποφάσεως, διευκρινίζεται ὅτι ἀποτελεῖ «εἰδικό καθεστώς Ἑλλάδος - ΕΟΚ», τό ὁποῖο προβλέπεται ἀπό τή συμφωνία τῆς Ρώμης. Κατά τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων θά ἀποσαφηνιστεῖ ἄν ἡ σύνδεση θά ἐξελιχθεῖ σέ πλήρη ἔνταξη τῆς χώρας στήν Κοινή Ἀγορά.

Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ Α. Πρωτοπαπαδάκης ἔκαμε, σχετικά, τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἡ Κυβέρνησις εὐχαρίστως ἀνακοινοῖ ὅτι τό συνελθόν χθές εἰς Βρυξέλλας συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν ἓξ χωρῶν, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας καί Λουξεμβούργου ἀπέφασισε κατ' ἀρχήν τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καί πρός τοῦτο ἀνέθεσεν εἰς τήν ἀνωτάτην μόνιμον οἰκονομικήν ἐπιτροπήν αὐτῆς, ὅπως προχωρήση εἰς συνεννοήσεις μετά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἐπεξεργασίαν τῶν ὅρων τῆς σχετικῆς συμφωνίας».

Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐνάρξεως τῶν διαπραγματεύσεων ἔγινε δεκτή μέ ἀνεπιφύλακτη ἱκανοποίηση ἀπό τή μεγάλη πλειοψηφία τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης. Τό πνεῦμα αὐτό ἀντικατοπτρίζεται στά σχόλια τῶν ἐγκυροτέρων ὀργάνων τοῦ ἡμερήσιου ἀθηναϊκοῦ τύπου. Ἡ «Καθημερινή» τονίζει ὅτι:

Ἀνεξαρτήτως τοῦ τρόπου, καθ' ὅν θά πραγματοποιηθῆ ἡ συνεργασία μέ τήν ΕΟΚ, τό γεγονός καί μόνον ὅτι ἐφεξῆς ἡ οἰκονομία μας θά πρέπει νά κινηθῆ ἐντός τῶν πλαισίων μιᾶς εὐρυτέρας οἰκονομικῆς κοινότητος ἀποτελεῖ σημαντικόν σταθμόν διά τήν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἡ συνεργασία αὐτή, διά νά ἀποβῆ ἀποδοτική καί ἐπωφελής, προϋποθέτει σειράν μεταρρυθμίσεων, εἰς τήν οἰκονομικήν μας διάρθρωσιν, αἱ ὁποῖαι θά καταστήσουν ἱκανόν τόν οἰκονομικόν μας μηχανισμόν νά λειτουργήση ὁμαλῶς, ἐντός τῶν πλαισίων τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς[81].

Τό «Βῆμα», μεταξύ ἄλλων, γράφει:

Μέ πραγματικήν ἀνακούφισιν ἡ κοινή γνώμη τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως τῶν ὑπουργῶν τῶν ἓξι χωρῶν τῆς ΕΟΚ, δεδομένου τοῦ ὅτι ἡ Κοινότης ἐκφράζει μίαν βαθυτέραν προσπάθειαν ὀργανικῆς ἑνοποιήσεως τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς οἰκονομίας καί ἀποτελεῖ τόν πυρῆνα τῆς μελλοντικῆς Πανευρώπης, ἀπό τήν ὁποίαν ἡ ἀπουσία τῆς Ἑλλάδος θά ἦτο ἀκατανόητος. Ἡ παραμονή τῆς Ἑλλάδος ἐκτός τῆς εὐρείας αὐτῆς ἀγορᾶς θά περιέκλειε σοβαρούς κινδύνους διά τήν οἰκονομίαν της καί θά κατεδίκαζε αὐτήν εἰς τόν μαρασμόν μιᾶς μονίμως ὑπαναπτύκτου χώρας, ἐνῶ ἡ ἔνταξίς της ἠμπορεῖ νά θέση εἰς ἄμεσον κίνδυνον αὐτήν ταύτην τήν ἐπιβίωσιν τῆς χώρας ὡς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ὀντότητος, ἐάν ἐγκαίρως δέν πραγματοποιηθοῦν αἱ ἀναγκαῖαι ἐσωτερικαί καί ἐξωτερικαί ρυθμίσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν προϋπόθεσιν διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ πειράματος, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τήν δραματικωτέραν ἀλλά καί ἀποφασιστικωτέραν καμπήν τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου[82].

Ἡ «Ἀκρόπολις» παρατηρεῖ:

Ἡ κατ' ἀρχήν ἀποφασισθεῖσα εἰς τάς Βρυξέλλας εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα εἶναι γεγονός ἄκρως ἱκανοποιητικόν διά τήν χώραν παρά τά ἐναπομένοντα ἀρκετά πολύπλοκα στάδια, ἀπό τά ὁποῖα ἡ ἐνέργεια αὕτη θά διέλθη ἕως ὅτου ἀποκρυσταλλωθῆ εἰς ζῶσαν πραγματικότητα. Ἐφ' ὅσον τά 40% τῶν ἐξαγωγῶν καί τά 60% τῶν εἰσαγωγῶν μας ἔρχονται ἐκεῖθεν, ἔπρεπεν ἡ Ἑλλάς νά μή βραδύνη πλέον νά συνδέση τήν οἰκονομίαν της πρός μίαν πλευράν τῶν συντελουμένων εἰς τήν Εὐρώπην οἰκονομικῶν ἀναμορφώσεων, χάριν τῆς προασπίσεως καί προαγωγῆς τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων[83].

Ἀντίθετη στή σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ, τάσσεται μόνη ἡ «Αὐγή»:

Μέ τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά ἔγινε ἕνα νέο μεγάλο ἅλμα πρός τήν πλήρη πολιτική καί οἰκονομική ὑποδούλωσιν τῆς χώρας στά ξένα μονοπώλια. Ἡ ὑποανάπτυκτη Ἑλλάδα ρίπτεται ἀπό τήν Κυβέρνησίν της βορά στά πανίσχυρα δυτικοευρωπαϊκά τράστ, ἐνῶ ἕνα ζοφερό μέλλον ἀνοίγεται γιά τήν χώρα μας[84].

29 ΙΟΥΛΙΟΥ - 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Γ. Γρίβας ἐπιτίθεται ἀνοικτά κατά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Μακαρίου, φέροντας ἔτσι στή δημοσιότητα τήν ὑποβόσκουσα κρίση.

Στίς 29 Ἰουλίου, ὁ πρώην ἀρχηγός τῆς ΕΟΚΑ θά κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Δέν πρόκειται νά κατέλθω εἰς ἀντεγκλήσεις μέ τούς ὑπευθύνους τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου, οἱ ὁποῖοι ἐπιζητοῦν νά συγκαλύψουν τάς εὐθύνας των μέ τόν δημιουργηθέντα θόρυβον. Τό ἔθνος, ἐπί τῇ βάσει αὐθεντικῶν στοιχείων, τά ὁποῖα θά θέσω προσεχῶς ὑπ' ὄψιν του, θά διαφωτισθῆ ἐπί τοῦ κυπριακοῦ δράματος καί θά ἀποκαλυφθοῦν αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι συγκαλύψεως τῶν εὐθυνῶν καί τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Αὐτήν τήν στιγμήν ἐπιθυμῶ μόνον:

»1. Νά διαχωρίσω τάς εὐθύνας μου ἀπέναντι τῆς ἱστορίας καί τοῦ ἔθνους ἐπί τῶν συμφωνιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπεγράφησαν χωρίς νά ἐρωτηθῶ, καί τῶν ὁποίων ἔλαβον γνῶσιν μόνον μετά τήν ὑπογραφήν των καί ἐν ἀρχῇ μάλιστα τμηματικῶς καί μέ ἀνακριβεῖς πρός ἐμέ ἀνακοινώσεις, ὡς πρός ὡρισμένα σημεῖα, δυνάμενα νά προκαλέσουν τήν ἀντίδρασίν μου. Παρά ταῦτα, τάς συμφωνίας αὐτάς οἱ ἐν Κύπρῳ ἐκπρόσωποι τῶν ὑπογραψάντων ταύτας ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, μοῦ ἐζήτουν ἐπιμόνως καί κατ' ἐπανάληψιν νά ἀναγνωρίσω δι' ἀνακοινώσεώς μου.

»Ἰδιαιτέρως διαχωρίζω τάς εὐθύνας μου ὡς πρός τόν τρόπον ἑρμηνείας καί ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν, λόγω τῆς ἐπιδεικνυομένης ἀσυγγνώστου ὑποχωρητικότητος ἔναντι τῶν ἀγγλοτουρκικῶν ἀξιώσεων. Τονίζω ὅτι ὡς πρός ὡρισμένον σημεῖον τῶν συμφωνιῶν, μοί ἐδηλώθη, τό πρῶτον, μετά τήν εἰς Ἑλλάδα ἐπάνοδόν μου, ὅτι ὑπάρχουν προφορικαί δεσμεύσεις.

»2. Νά πληροφορήσω τόν ἑλληνικόν κυπριακόν λαόν, μέ τήν γνώριμον εἰς αὐτόν εἰλικρίνειάν μου, περί τῶν κινδύνων τούς ὁποίους διατρέχει νά ἐμπλακῆ εἰς τά δίκτυα τῆς συνωμοσίας, ἡ ὁποία ἐξυφαίνεται γύρω του, διά νά τόν καταστήσουν συνένοχον τῆς ἐπικυρώσεως τῶν συμφωνιῶν τούτων οἱ συνεργάται τῶν Ἀγγλοτούρκων, ἐπιρρίπτοντες ἐπί τῶν ὤμων του τάς ἰδίας αὐτῶν εὐθύνας ἔναντι τοῦ ἔθνους.

»3. Νά δηλώσω κατηγορηματικῶς ὅτι θά ἀγωνισθῶ μέ ὅλας τάς δυνάμεις διά νά ματαιώσω τάς ἐθνικῶς ἐπιζημίους προσπαθείας διά τήν ὑποδούλωσιν τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ».

Ὁ Γρίβας δηλώνει, ἐπίσης, στούς ἀνταποκριτές τοῦ κυπριακοῦ τύπου στή Ἀθήνα, τά ἑξῆς:

«Δέν θά δεχθῶ ὑποχωρήσεις πέραν τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Θά συνεχίσω τόν δρόμον μου μόνος, ἄνευ βοηθείας, βέβαιος ὅτι θά ἐξέλθω καί πάλιν νικητής. Οὐδέποτε οὐδένα ἐπτοήθην. Εἶμαι σκληρός ἐναντι τῶν ἀντιπάλων μου, εἰς τούς ὁποίους ἀποδίδω εὐθύνας διά τάς συμφωνίας καί τόν περαιτέρω χειρισμόν τοῦ Κυπριακοῦ».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ δέν θά διστάσουν νά ἀπαντήσουν ἀμέσως στίς αἰτιάσεις τοῦ Γρίβα. Πράγματι, τήν ἑπομένη, ὁ πρωθυπουργός θά κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἀπό μηνός καί πλέον ὁ στρατηγός Γρίβας ἐπιτίθεται κατά τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καί τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας. Ἠγνόησα τάς ἐπιθέσεις του, διότι τό νά πολιτεύεται ἤ νά μή πολιτεύεται ὁ κ. Γρίβας ἀφορᾶ αὐτόν καί, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τόν ἑλληνικόν λαόν.

»Αἱ χθεσιναί ὅμως δηλώσεις του, διά τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ δυσχέρανσις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου, δέν εἶναι δυνατόν νά μέ ἀφήσουν ἀδιάφορον. Ἐάν ὁ κ. Γρίβας, πέντε ὁλοκλήρους μῆνας μετά τάς συμφωνίας, διαχωρίζει τάς ἐπ' αὐτῶν εὐθύνας του, ἡ Κυβέρνησίς μου καί ἐγώ προσωπικῶς ἀναλαμβάνομεν ταύτας πλήρως καί καθ' ὅλην αὐτῶν τήν ἔκτασιν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι διά τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου ἐξυπηρετήθησαν τά συμφέροντα τοῦ ἔθνους καί εἰδικώτερον τῆς Κύπρου, ἐξασφαλισθέντος καί ἑνός εὐτυχοῦς τέρματος εἰς τόν ἀγῶνα αὐτοῦ τούτου τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα. Ὁ τρόπος καθ' ὅν ἀνακινεῖ τό ὅλον θέμα ὁ κ. Γρίβας ἀποτελεῖ πρᾶξιν διά τῆς ὁποίας τίθεται ἐν κινδύνῳ ἡ ἠρεμία καί ἡ ἑνότης τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί δή εἰς στιγμήν κατά τήν ὁποίαν καλεῖται οὗτος ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι ἱκανός νά ἀξιοποιήσῃ τήν ἀνεξαρτησίαν, τήν ὁποίαν τοῦ ἐξησφαλίσαμεν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νά σεβασθῇ πλήρως τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου καί νά ἐξασφαλίσῃ, εἰς πεῖσμα οἱωνδήποτε ὀψίμων ἀντιδράσεων, τήν πιστήν ἐφαρμογήν αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε νά συγκροτηθῇ ἐντός ὀλίγων μηνῶν ἡ ἀνεξάρτητος Πολιτεία τῆς Κύπρου. Μέ τήν ἀπόλυτον πεποίθησιν ὅτι διά τῆς δοθείσης λύσεως ἐξυπηρέτησεν ὕψιστα ἐθνικά συμφέροντα, ἡ Κυβέρνησις διεκδικεῖ δι' ἑαυτήν καί τήν εὐθύνην καί τήν τιμήν τῶν ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ ἀποφάσεων, αἵτινες ἄλλωστε ἐλήφθησαν ἀπό συμφώνου καί μετά τῶν ἀνεγνωρισμένων ὑπευθύνων ἐκπροσώπων τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ».

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν θά δηλώσει τά ἑξῆς:

«Λυποῦμαι διότι εὑρίσκομαι εἰς τήν ἀνάγκην νά δηλώσω ὅτι αἱ χθεσιναί ἀνακοινώσεις τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα περιέχουν ἀνακριβείας.

»Ὁ κ. Γρίβας καταφέρεται κατά τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου καί κατά τοῦ τρόπου καθ' ὅν αὐται τίθενται εἰς ἐφαρμογήν. Αἱ συμφωνίαι τοῦ Λονδίνου ὑπεγράφησαν τήν 19ην Φεβρουαρίου καί μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τήν 24ην τοῦ ἰδίου μηνός, διεξήχθη λεπτομερής ἐπί αὐτῶν συζήτησις εἰς τήν Βουλήν, τά δέ κείμενα τῶν συμφωνιῶν ἐδημοσιεύθησαν διά τοῦ τύπου. Ὁ κ. Γρίβας ἀφίχθη ἐν Ἀθήναις, βάσει τῶν συμφωνιῶν, τήν 17ην Μαρτίου, εἶχε δηλαδή ὅλον τόν χρόνον νά μελετήσῃ αὐτά ταῦτα τά κείμενα καί νά ἀποφασίσῃ ἐάν ἔπρεπε νά παραμείνῃ ἐν Κύπρῳ διά ν' ἀγωνισθῇ ἐναντίον τῶν συμφωνιῶν ἤ ἔστω νά τάς ἀποδοκιμάσῃ ἐπιστρέφων ἐν Ἑλλάδι. Δέν τό ἔπραξεν. Αἱ δικαιολογίαι, ἑπομένως, δι' ὧν πειρᾶται νά ἐξηγήσῃ τό ὄψιμον τῆς ἀντιδράσεώς του κατά τῶν συμφωνιῶν εἶναι ἀπολύτως ἀσύστατοι. Ἀσύστατος ἐπίσης εἶναι ὁ ἰσχυρισμός του ὅτι πέραν τῶν ἀνωτέρω γραπτῶν συμφωνιῶν ὑπάρχουν καί προφορικαί δεσμεύσεις. Τοιαῦται δεσμεύσεις δέν ὑπάρχουν καί ἀνακριβῶς ἰσχυρίζεται τό ἀντίθετον ὁ κ. Γρίβας.

»Ὡμιλεῖ, τέλος, ὁ κ. Γρίβας καί περί ἀσυγγνώστου ὑποχωρητικότητος κατά τάς διεξαγομένας διαπραγματεύσεις πρός ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι κατ' αὐτάς οὐδέν ἐγένετο δεκτόν, τό ὁποῖον ἔστω καί ἐπ' ἐλάχιστον ἐξέρχεται τοῦ πλαισίου τῶν συμφωνηθέντων ἐν Ζυρίχῃ καί Λονδίνῳ.

»Ὁ στρατηγός Γρίβας κακομεταχειρίζεται τήν ἀλήθειαν ἐπί πάντων τῶν ἀνωτέρω θεμάτων κατά τρόπον ἐνσπείροντα τήν διχόνοιαν μεταξύ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι, ὕστερα ἀπό τόσας θυσίας, δικαιοῦνται τῆς εὐημερίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας, τήν ὁποίαν ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτούς αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Τό χείριστον δέ εἶναι ὅτι, πάντα ταῦτα λέγων, ἀδικεῖ βαρύτατα τόν Ἐθνάρχην Μακάριον, τόν ὁποῖον συνεχῶς μᾶς ἐκάλει νά δεχθῶμεν ὡς τόν μοναδικόν ἐκπρόσωπον τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου καί τόν ὁποῖον ὅλοι βλέπομεν ὡς ἐγγύησιν τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας καί εὐημερίας».

Ταυτόχρονα, θά πάρει θέση καί ὁ Μακάριος:

«Ὡς ἐπανειλημμένως ἐδήλωσα, φέρω ἀπό ἑλληνικῆς κυπριακῆς πλευρᾶς πλήρη καί ἀκεραίαν τήν εὐθύνην διά τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Οὐδέποτε ἐπεδίωξα νά ἐπωμισθοῦν ἄλλοι, ἔστω καί μέρος τῆς εὐθύνης ταύτης. Ὑπέγραψα τάς συμφωνίας μέ τήν πλήρη βεβαιότητα ὅτι τοῦτο ἐπέβαλλεν ὑπό τάς δεδομένας συνθήκας τό ἐθνικόν συμφέρον τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

»Τό πλῆρες κείμενον τῶν συμφωνιῶν ἐδημοσιεύθη ἐν Κύπρῳ τήν 24ην παρελθόντος Φεβρουαρίου. Πέραν τοῦ γνωστοῦ κειμένου, οὐδεμίαν ἔγγραφον ἤ προφορικήν δέσμευσιν ἀνέλαβον. Οὐδέποτε ἐπεδίωξα νά ἐπιβάλω διά τῆς βίας ἤ δι' ἄλλων ἐνεργειῶν ἤ ψευδῶν παραστάσεων τάς συμφωνίας. Ὁ κυπριακός λαός ἔχει ἀρκετήν πολιτικήν ὡριμότητα καί δύναται νά κρίνη καί νά ἀποφασίσῃ».

Ὁ Γρίβας θά ἐπανέλθει μέ δήλωσή του στίς 30 Ἰουλίου:

«Χαρίζω εἰς τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τήν τιμήν διά τάς συμφωνίας Ζυρίχης καί Λονδίνου. Δέ θά ἤθε-

λα, διεξαγαγών ἐπί τετραετίαν ἀπελευθερωτικόν ἀγώνα εἰς τήν Κύπρον, νά διεκδικήσω ὑπέρ ἐμοῦ τοιοῦτον τίτλον.

»Τάς συμφωνίας ταύτας ἐπαναλμβάνω διά μίαν ἀκόμη φοράν ὅτι οὐδέποτε ἐπεδοκίμασα. Εὑρεθείς πρό τετελεσμένου γεγονότος, δημιουργοί τοῦ ὁποίου εἶναι οἱ σημερινοί ἐπικριταί μου, ἠναγκάσθην νά διατάξω τήν κατάπαυσιν τοῦ ἡρωικοῦ ἀγῶνος τοῦ ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

»Τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης ἔλαβα γνῶσιν μέσω τοῦ ἐν Κύπρῳ ἑλληνικοῦ προξενείου μόλις τήν 23ην Φεβρουαρίου 1959 καί μάλιστα εἰς ταύτας δέν συμπεριελαμβάνετο ἡ δήλωσις τῆς βρετανικῆς Κυβερνήσεως ἐν σχέσει μέ τάς βάσεις. Περί αὐτῶν ἐπληροφορήθην βραδύτερον. Καί ἐνῶ ἐκλήθησαν ὑπό τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς Λονδῖνον οἱ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδειχθέντες ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ὁ ἀρχηγός τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος οὔτε κάν ἐκλήθη νά ἐκφέρη ἐπί τούτων προηγουμένως γνώμην ἤ νά ὑποδείξη ἐξουσιοδοτημένους ἀντιπροσώπους του. Ἀλλά ἐπίκειται ὁ καιρός νά ἔλθουν εἰς φῶς ὅλαι αἱ φάσεις τοῦ ἀγῶνος, πῶς ἤρχισε, πῶς διεξήχθη καί ποῖαι ἐπεμβάσεις ἐγένοντο πρός τερματισμόν του.

»Κατά τό διαρρεῦσαν ὅμως ἀπό τῆς εἰς Ἑλλάδα εἰσόδου μου διάστημα, κατέστη προφανές ὅτι αἱ ἐπικείμεναι συμφοραί, ἐκ τῶν συνεχιζομένων ὑποχωρήσεων ἔναντι τῶν ἀγγλοτουρκικῶν ἀξιώσεων, θά εἶναι μεγαλύτεραι ἀπό ἐκείνας τάς ὁποίας ἠθέλησα νά προλάβω. Συνεπῶς, εὑρεθείς πρό τοῦ διλήμματος, τῆς διά τῆς σιωπῆς μου ἀνοχῆς πρός μίαν ἐπικινδύνως διαμορφουμένην κατάστασιν ἤ τῆς ἐλπίδος ἀνασχέσεως, ἔστω καί τήν ὑστάτην ὥραν, τοῦ καταστροφικοῦ κατηφόρου, διά τῆς δημοσίᾳ διαμαρτυρίας μου, ἐπροτίμησα τό δεύτερον. Αὐτό ἦτο τό μοναδικόν ἐλατήριον τῶν δηλώσεών μου καί οὐδέν ἕτερον. Ἄλλωστε, καθ' ὅλον τόν βίον μου ὑπεράνω ὅλων ἔθεσα τό ἐθνικόν συμφέρον, νομίζω δέ ὅτι καί εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν τοῦτο καί μόνο ἐξυπηρετῶ.

»Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νά διευκρινήσω τό σημεῖον ἐκεῖνο τῶν χθεσινῶν μου δηλώσεων, τό ὁποῖον ἐτόλμησε νά ἀρνηθῆ ὁ κ. ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, ἄν δηλαδή ὑπῆρχον προφορικαί δεσμεύσεις ἤ ὄχι. Ὑπενθυμίζω εἰς τόν κ. Ἀβέρωφ:

»α. Εἰς συνάντησίν μας εἰς τήν οἰκίαν του κατά τήν παραμονήν τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς Ἄγκυραν, λόγου γενομένου περί τῶν βρετανικῶν ἐν Κύπρῳ βάσεων, ἐδήλωσα εἰς τόν κ. Ἀβέρωφ ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτον νά συμπεριληφθοῦν ἐντός αὐτῶν 16.000 κάτοικοι, ἐφ' ὅσον μάλιστα τοιοῦτον τι δέν περιέχεται εἰς τάς συμφωνίας, ὁπότε οὗτος μοῦ ἀπήντησε: "Ναί. Ἀλλά ὑπάρχει προφορική δέσμευσίς μας", καί συνεπλήρωσε ὅτι ταύτης εἶναι ἐν γνώσει καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος.

»β. Ὅταν ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας ὁ Βρετανός ὑπουργός Ἀμύνης κ. Σάντυς, ὁ κ. Ἀβέρωφ μέ ἐπεσκέφθη καί μοῦ ἐζήτησε "νά τόν βοηθήσω" εἰς τό ζήτημα τῶν βάσεων, ἀφοῦ μάλιστα, ὡς μοῦ εἶπεν, οἱ Ἄγγλοι ἐμείωσαν τόν ἀριθμόν τῶν συμπεριληφθησομένων εἰς αὐτάς κατοίκων ἀπό 16.000 εἰς 4.500 περίπου. Εἰς τόν κ. Ἀβέρωφ ἀπήντησα ὅτι δέν δέχομαι τοῦτο καί ἐμμένω εἰς τάς ἀπόψεις μου.

»γ. Τήν ἐπομένην ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀπέστειλεν εἰς τήν οἰκίαν μου τόν κ. Παλαμᾶν ἵνα μέ μεταπείση εἰς τό ζήτημα τῶν βάσεων. Ἀφοῦ ἀνέπτυξα τάς ἐπί τοῦ θέματος ἀπόψεις μου καί ἐπιχειρήματά μου ὁ κ. Παλαμᾶς μοῦ εἶπε: "τά ἐπιχειρήματά σας εἶναι ὀρθά ἀλλά αὐτά ἡμεῖς τά ἠγνοούσαμεν. Καλόν θά ἦτο νά ἤρχεσθε σεῖς νά ἐκθέσετε ταῦτα εἰς τόν κ. Σάντυς". Ἡ ἀπάντησίς μου ἦτο: "ἐγώ εἶμαι ἕτοιμος νά πράξω τοῦτο, ἀλλά ὁ κ. Σάντυς δέν θά τό ἤθελε".

»Ὅσοι βάλλουν κατ' ἐμοῦ σήμερον ἄς γνωρίζουν ὅτι οὐδεμία ἀπειλή θά φιμώση τόν Διγενῆ, ὁ ὁποῖος ἐσυνήθισε νά μή φοβᾶται. Θά ἔλθουν ὅλα εἰς φῶς. Τοῦτο θά ἀποτελέση τήν μεγαλυτέραν ὑπηρεσίαν καί διά τήν Κύπρον καί διά τήν Ἑλλάδα. Αἱ σημεριναί δηλώσεις μου εἶναι αἱ τελευταῖαι ἐπί τοῦ θέματος τούτου».

Ἡ Κυβέρνηση θά ἀνταπαντήσει τήν ἑπομένη:

«1. Ἡ Κυβέρνησις δέχεται τήν δήλωσιν τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα ὅτι διαχωρίζει ἤδη τάς εὐθύνας του πρός τάς συμφωνίας τοῦ Λονδίνου, ἀλλ' ἀρνεῖται νά δεχθῆ τήν δήλωσίν του καθ' ἥν οὐδέποτε τάς ἐνέκρινε, διότι, ἀφοῦ ἔλαβε γνῶσιν τῶν κειμένων τῶν συμφωνιῶν, ὁ κ. Γρίβας διά πολλῶν προκηρύξεων καί λόγων του τάς ἐχαρακτήρισεν ἀξιοποιούσας τούς ἀγώνας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί ὡς ἀποτελούσας τήν δικαίωσίν του.

»Ἰδού τά κείμενα. Ἐκ τῆς προκηρύξεως ἐν Λευκωσίᾳ τήν 9ην Μαρτίου:

»"Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δέν θά ἐδέχετο τήν συμφωνίαν καί θά συνέχιζε τόν ἀγῶνα, θά ἐδίχαζεν ὄχι μόνον τόν κυπριακόν λαόν, ἀλλά πιθανῶς καί ὁλόκληρον τό ἔθνος, τά δέ ἀποτελέσματα τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ θά ἦσαν ἀπείρως καταστρεπτικώτερα ἀπό τά τοιαῦτα, τά ὁποῖα τινές νομίζουν ὅτι θά ἐπιφέρη ἡ δοθεῖσα λύσις".

»Ἐκ τοῦ τῆς ἀποχαιρετιστηρίου προκηρύξεως πρός τούς Κυπρίους τήν παραμονήν τῆς ἀναχωρήσεώς του, τήν 16ην Μαρτίου: "Πρός πάντας ἀπευθύνω τήν τελευταίαν μου συμβουλήν. Συσπειρωθῆτε ἡνωμένοι περί τόν Ἐθνάρχην, ὅστις ἀποτελεῖ σύμβολον ἑνότητος καί ἰσχύος καί τήν καλυτέραν ἐγγύησιν ὅτι, ὑπό τήν πεφωτισμένην καθοδήγησίν του, θά διανύσητε τόν ἀνηφορικόν καί ἀκανθώδη δρόμον πρός τήν εὐημερίαν καί τήν πρόοδόν σας".

»Ἐκ τῆς ἀποχαιρετιστηρίου προκηρύξεως τῆς 16ης Μαρτίου πρός τούς μαχητάς τῆς ΕΟΚΑ: "Δέν ὑπάρχει μεγαλυτέρα ἱκανοποίησις δι' ἕνα μαχητήν ἀπό τοῦ νά βλέπη ὅτι ἀποδίδουν καρπούς οἱ ἀγῶνες του. Κατ' αὐτήν τήν στιγμήν τοῦ ἀποχωρισμοῦ σᾶς κληροδοτῶ τάς ὑποθήκας μου. Ὀφείλετε νά ὑπακούετε μέ ἀπόλυτον πειθαρχίαν εἰς τόν Ἐθνάρχην. Ἡ ἵδρυσις τῆς κυπριακῆς Δημοκρατίας ἐθεμελιώθη μέ τό αἷμα τῶν νεκρῶν ἡρώων. Ἀλλά τό οἰκοδόμημα τῆς νέας Δημοκρατίας πρέπει ἐφεξῆς νά στηριχθῆ ἐπί τῶν ὤμων σας. Θά ἦτο κρίμα νά καταπέση εἰς ἐρείπια λόγω σφαλμάτων σας".

»Ἐκ τοῦ λόγου του εἰς τό ἀεροδρόμιον Ἑλληνικοῦ ἐπί τῇ ἀφίξει του: "Πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί ἰδιαιτέρως πρός τόν κ. ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκφράζω τάς εὐχαριστίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, διότι διά τῶν ἀτρύτων κόπων των κατώρθωσαν νά ἀξιοποιήσουν τούς ἀγῶνας τῶν Κυπρίων".

»Ταῦτα διά τήν ἀλήθειαν.

»2. Ἀπό ἀπόψεως εὐθυνῶν, οὐδείς ζητεῖ ἀπό τόν κ. Γρίβαν νά ἀναλάβη τήν παραμικράν εὐθύνην διά συμφωνίας τάς ὁποίας συνῆψεν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐν συνεργασίᾳ μέ τόν Ἐθνάρχην Μακάριον καί διά τῶν ὁποίων ἡ

Ἐπιθεώρηση τῶν ἔργων στό Μέγδοβα.

ἀποικία τῆς Κύπρου μετατρέπεται εἰς ἐλεύθερον καί ἀνεξάρτητον Κράτος, ἐνῶ συγχρόνως περιφρουροῦνται βασικά συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

»3. Ὡς πρός τά περί προφορικῶν δεσμεύσεων σχετικῶς μέ τόν πληθυσμόν τῶν βρετανικῶν βάσεων, παρατηρεῖται ὅτι τό κείμενον τό ἀφορῶν τάς βάσεις, ὅπερ καί ἐδημοσιεύθη τήν 24ην Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. περιλαμβάνει, ἐπί λέξει, τήν ἀκόλουθον περικοπήν: "Ὅτι, τῇ ἐξαιρέσει δύο περιοχῶν εἰς α) Ἀκρωτήριον Ἐπισκοπή - Παραμάλι καί β) Δεκέλεια - Πέργαμος - Ἅγιος Νικόλαος - Ξυλοφάγου, αἵτινες θέλουν παραμείνει ὑπό πλήρη βρετανικήν κυριαρχίαν, δέχεται νά μεταβιβάση τήν κυριαρχίαν τῆς νήσου Κύπρου εἰς τήν Δημοκρατίαν τῆς Κύπρου".

»Πᾶς ὁ γνωρίζων τάς περιοχάς αὐτάς γνωρίζει ὅτι περιλαμβάνουν πληθυσμόν 16.000 κατοίκων. Ἐφ' ὅσον λοιπόν ἐξ αὐτῶν τῶν κειμένων —ἅτινα, ἐπαναλβάνεται, ἐδόθησαν εἰς τήν δημοσιότητα— προέκυπτεν ἡ δέσμευσις, οὐδένα εἶχε λόγον ἡ προφορική δέσμευσις. Ἡ αἴτησις προφορικῶν διευκρινίσεων ἐπί τοῦ θέματος καί προφορική διατύπωσις εὐχῆς περί τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων δέν εἶναι δυνατόν οὐδέ διά παρερμηνείας νά χαρακτηρισθῇ ὡς πρόσθετος δέσμευσις.

»4. Ἀλλ' ὁ κ. Γρίβας ὁμιλεῖ καί περί ὑποχωρήσεων κατά τάς διαπραγματεύσεις. Συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετον. Χάρις εἰς τούς χειρισμούς, οἵτινες ἔγιναν ἀπό ἑλληνικῆς καί ἑλληνοκυπριακῆς πλευρᾶς, ἡ βρετανική Κυβέρνησις ἐδήλωσεν ἤδη ὅτι περιορίζει τόν ἀριθμόν τῶν κατοίκων τῶν βάσεων εἰς 4.500 περίπου, μή ἀποκλειομένων καί περαιτέρω βελτιώσεων τῶν σχετικῶν πρός τάς βάσεις ὅρων.

»5. Εἶναι λυπηρόν διότι, βάσει τῶν ἀνακριβῶν αὐτῶν δεδομένων, ὁ κ. Γρίβας προέβη εἰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θά ἠδύναντο νά προκαλέσουν ἐν Κύπρῳ ἐθνοκτόνον διχασμόν ἄν ὁ κυπριακός λαός δέν ἦτο τόσον ὥριμος πολιτικῶς, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον καί ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν δηλώσεών του, ὁ κ. Γρίβας μέχρι καί πρό τινος τουλάχιστον εἶχε πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος ὅτι τό χείριστον τῶν δεινῶν διά τήν Κύπρον θά ἦτο ἡ διάσπασις τῆς ἑνότητος τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων.

»6. Εἶναι ἐπίσης λυπηρόν ὅτι ὁ κ. Γρίβας ἔταξεν ὡς πρῶτον θέμα τῆς δημοσίας δράσεώς του ἐν Ἑλλάδι τήν ἀνατροπήν τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου, χωρίς νά εἶναι σέ θέσιν νά εἴπη ποίας λύσεις ἀντιπροτείνει καί ποῦ ὁδηγεῖται ἡ Κύπρος καί ἡ Ἑλλάς ἐάν ποτέ ἐπεκράτουν αἱ ἀπόψεις του».

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τούς ὑπουργούς Προεδρίας καί Δημοσίων Ἔργων, ἐπιθεωρεῖ τά σημεῖα τῆς ἀκτῆς τοῦ Σαρωνικοῦ, τά ὁποῖα πρόκειται νά ἀξιοποιηθοῦν τουριστικῶς. Ἐπισκέπτεται ἐπίσης τίς περιοχές τοῦ Ὀλυμπιείου καί τῆς κοίτης τοῦ Ἰλισσοῦ, ὅπου ἐνημερώνεται γιά τίς ὑπό μελέτη χωροταξικές διαρρυθμίσεις.

Τό ἴδιο ἀπόγευμα, παρευρίσκεται στά ἐγκαίνια τῆς λαϊκῆς πλάζ τοῦ ΕΟΤ στή Βουλιαγμένη. Κατά τήν τελετή, ὁ ὑπουργός Προεδρίας, Κ. Τσάτσος, τόνισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση πραγματοποίησε στήν τελευταία τριετία ἀξιόλογο πρόγραμμα τουριστικῶν ἔργων, κατασκευάζοντας ξενοδοχεῖα, ὁδούς, λιμενικά ἔργα καί ἐγκαινιάζοντας τήν ἐφαρμογή ἑνός φιλόδοξου τουριστικοῦ προγράμματος. Ἀπό τό 1963 προβλέπεται ἡ ἔλευση 750.000 τουριστῶν, καί εἰσροή 100.000.000 δολλαρίων σέ τουριστικό συνάλλαγμα ἐτησίως.

2-11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ ὀλιγοήμερη ἐπίσκεψη στή Θεσσαλία. Πρῶτος σταθμός τῆς ἐπισκέψεως τοῦ πρωθυπουργοῦ εἶναι ἡ Λάρισα, ὅπου κηρύσσει τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Α΄ Πανελληνίου Συνεδρίου Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν.

Στήν συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα, ἐπιθεώρησε τά ἐκτελούμενα ἔργα στήν περιοχή τοῦ Μέγδοβα. Ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τήν Καρδίτσα, ὅπου δέχτηκε ἐπιτροπές, ἐπέστρεψε στή Λάρισα γιά νά ἐξετάσει τό χῶρο ἀνεγέρσεως τοῦ ἐργοστασίου χαρτομάζας, τό ἀνεγειρόμενο ξενοδοχεῖο (60 κλινῶν, κόστους 1.000.000 δρχ.), τό χῶρο τοῦ δικαστικοῦ μεγάρου, καί τά ἀρδευτικά ἀποξηραντικά ἔργα τῆς λίμνης Κάρλας (δαπάνης 170.000.000 δρχ.). Παράλληλα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τά ἄλλα ἔργα πού ἐκτελούνταν στή Θεσσαλία, ὅπως τά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα τῆς Κακάρας, τό ἐργοστάσιο σακχάρεως στή Λάρισα, τό ἐργοστάσιο γάλακτος Τρικάλων (δαπάνης 7.500.000 δρχ.), ἔργα τουριστικά (ξενοδοχεῖα στήν Καλαμπάκα μέ 44 κλῖνες, στό Βόλο μέ 82 κλῖνες, στή Τσαγκαράδα μέ 41 κλῖνες, στά Τρίκαλα μέ 80 κλῖνες καί στόν Ὄλυμπο μέ 30 κλῖνες), καθώς καί γιά τήν πορεία τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν σεισμοπλήκτων περιοχῶν, γιά τήν ὁποία δαπανήθηκαν, ἀπό τό 1956, 983.000.000 δρχ.

Ἀπό τή Λάρισα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναχώρησε γιά τό Βόλο, ὅπου ἐξήγγειλε τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά συνδεθεῖ ἡ πόλη μέ τή νέα ἐθνική ὁδό Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης.

Ἀφοῦ παρέμεινε στή Τσαγκαράδα γιά ὀλιγοήμερη ἀνάπαυση, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπανῆλθε στό Βόλο καί συγκάλεσε συσκέψεις μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Βιομηχανίας καί Ἐργασίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκισμοῦ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Οἱ ἀποφάσεις πού ἐλήφθησαν ἦταν οἱ ἀκόλουθες:

α. Ἐνίσχυση τῶν δήμων Βόλου - Νέας Ἰωνίας.

β. Κατασκευή τῆς ὁδοῦ Ἁλμυροῦ - Φαρσάλων ἀπό τήν ΜΟΜΑ καί συμπλήρωση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς περιοχῆς τοῦ Πηλίου.

γ. Κατασκευή ἰχθυόσκαλας καί σιλό στό λιμάνι τοῦ Βόλου, μέτρα γιά τήν ἀπορρόφηση τῶν ἀνέργων τῆς περιοχῆς καί γιά τήν τουριστική της ἀνάπτυξη.

δ. Διάθεση ἀπό τήν ΑΤΕ πιστώσεων γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκοσίτου πτηνοτροφίας καί τήν ἐνίσχυση τῶν πληγέντων ἀπό τόν παγετό ἐλαιοπαραγωγῶν.

4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ καγκελλάριος τῆς Ο.Δ. Γερμανίας, Κ. Ἀντενάουερ, ἀπευθύνει ἐπιστολή στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ:

«Ὡς κατά τό παρελθόν, μέ ἀπασχολεῖ ἡ φροντίς τῶν σοβαρῶν πολιτικῶν συνεπειῶν, ἅς θά ἠδύνατο νά ἐπισύρη μία δυσμενής διά τήν Γαλλίαν ἀπόφασις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν κατά τόν χειρισμόν τοῦ Ἀλγερινοῦ ζητήματος.

»Μία δυσμενής διά τήν Γαλλίαν ψηφοφορία εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη, καθόσον δύναμαι νά κρίνω, ὄχι μόνον θά ἠνόχλει τάς σχέσεις τῆς Γαλλίας μετά τῶν φίλων της, ἀλλά θά ἐδυσχέραινε ἐπίσης μίαν λογικήν λύσιν τοῦ Ἀλγερινοῦ ζητήματος ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς εἰρηνικῆς ἐξελίξεως ἐν ὅλῃ τῇ Βορείῳ Ἀφρικῇ, ἄν μή ἀκόμη δέν θά καθίστα ταύτην ἀδύνατον ἐπί πολλά ἔτη. Ὁ κίνδυνος μιᾶς κομμουνιστικῆς ἐπιδράσεως θά καθίστατο ἰσχυρότερος ἀπό τόν νῦν ὑφιστάμενον.

»Τάς ἐξελίξεις αὐτάς, αἱ ὁποῖαι θά ἠδύναντο ἐπίσης νά δημιουργήσουν καί ἐσωτερικάς ἐν Γαλλίᾳ πολιτικάς συνεπείας, βλέπω ὡς ἐπικινδύνους διά τήν συνοχήν τῆς δυτικῆς Κοινότητος, ἡ ὁποία ἀκριβῶς κατά τήν παροῦσαν στιγμήν θά ἔδει ἰδιαιτέρως νά μᾶς συγκινῇ.

»Θά σᾶς ἤμην, ὡς ἐκ τούτου, κύριε πρωθυπουργέ, ἰδιαιτέρως εὐγνώμων ἐάν ἠθέλατε ἐξετάσει ἅπαξ ἔτι ποίαν θέσιν θά ἔδει νά λάβῃ ἐνώπιον τοῦ ζητήματος τούτου ἡ Ἑλλάς, ὡς μέλος τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Δέν παραγνωρίζω παρά ταῦτα τά καθήκοντά ἅτινα ἔχει ἐπωμισθῆ ἡ Ἑλλάς ὡς μεσολαβητής παρά τῷ ἀραβικῷ κόσμῳ. Ἀλλά θά ἠδυνάμην ἐν τούτοις νά φαντασθῶ ὅτι Ὑμεῖς, κατόπιν ὡρίμου σταθμίσεως ὅλων τῶν ἀπόψεων, θά ἐθεωρούσατε μίαν ἀποχήν τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ὡς πλήρως ὑποστηρίξιμον ἄποψιν.

»Μέ τήν ἔκφρασιν τῆς ἐξαιρέτου ἐκτιμήσεώς μου καί τῶν ἐγκαρδίων χαιρετισμῶν μου».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Μέ ἰδιαιτέραν χαράν ἔλαβον τήν τελευταίαν ἐπιστολήν σας καί ἀπέδωσα εἰς τό περιεχόμενόν της τήν ὀφειλομένην προσοχήν.

»Ἀντιλαμβάνομαι πλήρως τήν σοβαρότητα τοῦ Ἀλγερινοῦ προβλήματος καί συμμερίζομαι τάς ἀνησυχίας σας διά τάς ἐνδεχομένας ἐπιπτώσεις αὐτοῦ ἐπί τῆς ἑνότητος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔχετε ἤδη διαπιστώσει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐμπράκτως ἀποδείξει τήν διάθεσίν της νά προβαίνη καί εἰς θυσίας ἀκόμη πρός διαφύλαξιν τῆς ἑνότητος ταύτης.

»Γνωρίζετε, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ὡς δυτικῆς χώρας ἔναντι τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου εἶναι ἰδιότυπος. Ἡ Ἑλλάς καλλιεργήσασα ἀπό μακροῦ ἰδιαιτέρους δεσμούς μέ ὅλας τάς ἀραβικάς χώρας, ἔχει μεγάλας παροικίας εἰς τάς πλείστας ἐξ αὐτῶν καί ὑπεστηρίχθη παρ' αὐτῶν κατά τρόπον σταθερόν εἰς τό κυπριακόν ζήτημα.

»Παρά ταῦτα εἶναι τόση ἡ ἐπιθυμία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά διαφυλαχθῆ ἡ ἑνότης τοῦ δυτικοῦ κόσμου καί τοιαύτη ἡ σημασία τήν ὁποίαν πάντοτε ἀποδίδει εἰς τάς σκέψεις σας, ὥστε δύναμαι νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἀδέσμευτοι θά μελετήσωμεν, ὅπως καί ὑμεῖς λέγετε εἰς τήν ἐπιστολήν σας, ὅλας τάς ἀπόψεις τοῦ θέματος, μέ τήν πρόθεσιν νά εὕρωμεν τήν καλυτέραν δυνατήν διέξοδον ἀπό τήν δυσκολίαν εἰς τήν ὁποίαν εὑρισκόμεθα.

»Ἐπιτρέψατέ μου, κύριε πρόεδρε, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, νά ἐκφράσω ἐξ ὀνόματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τήν ἐλπίδα καί τήν εὐχήν ὅπως ἡ συνάντησις ὑμῶν μετά τοῦ προέδρου Ἀϊζενχάουερ ἀποβῆ πρός ὄφελος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί συμβάλη εἰς τήν προώθησιν τῶν ζητημάτων τά ὁποῖα ἐνδιαφέρουν τήν φίλην καί σύμμαχον Γερμανίαν»[85].

4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, Σ. Βενιζέλος, ἀπευθύνει στόν Κ. Καραμανλῆ, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή, σχετικά μέ τήν πρόσφατη ἑλληνογιουγκοσλαβική συμφωνία «περί μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας»:

«Κύριε πρόεδρε,

»Τό φθινόπωρον τοῦ 1956 περιῆλθον εἰς γνῶσιν μου πληροφορίαι περί ἐπικειμένης τότε ὑπογραφῆς συμβάσεως παραμεθορίου ἐπικοινωνίας μεταξύ Ἑλλάδος-Γιουγκοσλαβίας. Κατόπιν τούτου ἐθεώρησα ὑποχρέωσίν μου νά θέσω ὑπ' ὄψιν σας ὡρισμένας ἀπόψεις μου, ὅπερ καί ἔπραξα διά τῆς ἀπό 23 Νοεμβρίου 1956 πρός ὑμᾶς ἐπιστολῆς μου. Ἤδη τόν παρελθόντα Ἰούνιον εἰς τάς ὑπογραφείσας μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας συμφωνίας συγκαταλέγεται καί "Συμφωνία περί μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Λαϊκῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας". Τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου ταύτης ἄνευ τῶν συνοδευόντων παραρτημάτων (ἐκ τῶν ὁποίων τό πρῶτον, περιέχον περιγραφήν τῶν παραμεθορίων ζωνῶν καί τό τρίτον, περιέχον τόν κατάλογον τῶν ἰδιοκτησιῶν, δέν στεροῦνται ἐνδιαφέροντος), ἔλαβον γνῶσιν τῇ αἰτήσει μου.

»Ἡ προσεκτική μελέτη τοῦ κειμένου αὐτοῦ ὄχι μόνον δέν ἦρε τάς σχετικάς μου σοβαράς ἀνησυχίας, ἀλλά ἀτυχῶς τάς ἐπηύξησεν. Αἱ ἀνησυχίαι μου αὐταί καί αἱ ἐν γένει ζωηραί ἐπιφυλάξεις μου, οὐδέ κατ' ἐλάχιστον ἐπηρεάζουν καί τήν ἰδικήν μου πεποίθησιν περί τῆς ἀνάγκης καλλιεργείας τῶν καλυτέρων δυνατῶν φιλικῶν σχέσεων μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν. Τό ἀντίθετον θά ἀντέκειτο καί πρός αὐτήν τήν παράδοσίν μου. Τοῦτο ἐν τούτοις μέ κάμνει πολύ περισσότερον προσεκτικόν, ἀκριβῶς πρός ἀποφυγήν δημιουργίας γεγονότων, τά ὁποῖα δυνατόν νά ἀποβοῦν κάποτε αἰτία ἐπικινδύνων προστριβῶν. Κατά συνέπειαν, καί ἄν

ἀκόμη ἐκρίνετο ἀναπόφευκτος ἡ ὑπογραφή, διατί ἔπρεπε νά προχωρήσωμεν πέραν καί αὐτῆς τῆς συμφωνίας τοῦ 1927; Καί ὅμως ἐκείνη, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ὑπεγράφη ὑπό δυσκόλους διά τήν Ἑλλάδα συνθήκας, ἀφεώρα κατάστασιν πολύ διάφορον τῆς σημερινῆς, ὡς ἀνέπτυξα εἰς τήν προηγουμένην ἐπιστολήν μου, ἐφ' ὅσον τότε δέν ὑφίστατο ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, ἰδιαιτέρα "Δημοκρατία τῆς Μακεδονίας".

»Δέν ἀποτελεῖ ἄλλωστε τυχαῖον γεγονός ὅτι τό κυρίως θέμα, τό ὁποῖον πάντοτε περισσότερον παντός ἄλλου ἀπησχόλησε τήν Γιουγκοσλαβίαν, ὑπῆρξεν ἡ συμφωνία αὐτή διότι ἀκριβῶς συνδέεται μέ τήν πολιτικήν τῆς Γιουγκοσλαβίας ἔναντι τῆς "Μακεδονικῆς Δημοκρατίας". Τοῦτο δέ ὑπῆρξε καί τό εὐαίσθητον πάντοτε σημεῖον τῆς ἑλληνικῆς ἀντιδράσεως καί τῆς κατά παράδοσιν δεδικαιολογημένης διστακτικότητος τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

»Ἐπισημαίνω ἤδη τά βασικά ἐκεῖνα σημεῖα τά καθιστῶντα τήν νέαν συμφωνίαν δυσμενεστέραν τῆς τοῦ 1927, τῆς ὁποίας ἐν τούτοις, ὡς ἐξήγησα διά τῆς προηγουμένης μου ἐπιστολῆς, καί αὐτή ἡ ἁπλή ἀνανέωσις ἔπρεπε νά θεωρηθῆ ἐθνικῶς ἐπικίνδυνος.

»Οὕτω, ἔχομεν τό πρῶτον ἀναγνώρισιν τῆς σλαβομακεδονικῆς γλώσσης, ὅπερ, παρ' ὁτιδήποτε καί ἄν λέγεται, θά χρησιμοποιηθῆ κάποτε ὡς στοιχεῖον ντέ φάτο ἀναγνωρίσεως τῆς δῆθεν μακεδονικῆς ἐθνότητος. Τοῦτο δέ οὐδόλως ἀναιρεῖ τό γεγονός ὅτι Ἕλληνες χρησιμοποιοῦντες τό γλωσσικόν αὐτό ἰδίωμα διεκρίθησαν εἰς τούς ἐθνικούς ἀγῶνας.

»Τό πρῶτον ἐπίσης συμπεριλαμβάνονται εἰς τάς ἐλευθέρας ἐπικοινωνίας αἱ πόλεις Φλώρινα καί Μοναστήριον, ρητῶς ἀκριβῶς ἀποκλεισθεῖσαι τό 1927.

»Καί, τέλος, ἡ προβλεπομένη Μόνιμος Μικτή Ἐπιτροπή προβλέπεται νά συνεδριάζη ἐκ περιτροπῆς εἰς Σκόπια (πρωτεύουσαν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς "Μακεδονίας") καί εἰς Θεσσαλονίκην (τήν ποθητήν ἔξοδον πρός τό Αἰγαῖον).

»Τό γεγονός ὅτι ἐλήφθη μέριμνα νά ἀποκλεισθοῦν τῶν δικαιωμάτων ἐπικοινωνίας οἱ ὁπωσδήποτε συνδεθέντες μέ τό ΕΑΜ ἤ τήν ἀνταρσίαν, ὑπῆρξε βεβαίως πρᾶξις φρόνιμος, ἀλλ' οὐδόλως ἔχει σχέσιν μέ τόν κύριον καί βασικόν θέμα, τό ὁποῖον εἶναι πάντοτε μήπως ὑπό τό πρόσχημα τῆς ἐλευθέρας ἐπικοινωνίας παραμεθορίων πληθυσμῶν, καλυφθοῦν ἄλλοι σκοποί, λόγω εἰδικῶν συνθηκῶν, δυνάμενοι νά γίνουν πρόξενοι μεγίστων μελλοντικῶν ἐθνικῶν κινδύνων.

»Εἶναι τόσον σημαντικά ὅλα αὐτά, ὥστε θεωρῶ περιττόν νά ἐπιμείνω εἰς σειράν λεπτομερειακῶν παρατηρήσεων, ἄν ὄχι καί κατ' ἐπανάληψιν, ἀτυχῶν διατυπώσεων.

»Ἤλπιζον ὅτι, κατόπιν τῆς ἐπιστολῆς μου τῆς 23 Νοεμβρίου 1956, δέ θά ἐπροχωρούσατε εἰς τήν ὑπογραφήν τῆς σχετικῆς συμφωνίας πρίν ἀκουσθοῦν κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλον τρόπον καί γενικώτερον αἱ ἀπόψεις τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου ἐπί θέματος τοιαύτης ἐθνικῆς σημασίας.

»Ὑμεῖς προεκρίνατε νά ἀναλάβετε μόνος τήν εὐθύνην φέροντες καί πάλιν τήν Ἐθνικήν Ἀντιπροσωπείαν πρό τετελεσμένου γεγονότος. Εἰλικρινῶς εὔχομαι οἱ φόβοι μου νά ἀποδειχθοῦν ὑπερβολικοί. Ἔκρινον πάντως ὅτι ἀπό τῆς πλευρᾶς μου ἐπετέλεσα τό καθῆκον μου»[86].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἐπειδή, ὡς ἀντιλαμβάνομαι, τό κείμενον, τό ὁποῖον σᾶς ἐδόθη ἀπό τό ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, δέν ἀποδίδει τό πλῆρες σῶμα τῆς συμφωνίας μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Λαϊκῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας, εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ ἐπιστολή σας τῆς 4ης τρέχοντος, σᾶς ἀποστέλλω ἐσωκλείστως ἀντίγραφον τῆς μόλις περατωθείσης ὁριστικῆς καί ἐπισήμου μεταφράσεως τοῦ κειμένου αὐτῆς ὡς καί ἀντίγραφα εἰς ὁριστικήν ἐπίσης μετάφρασιν τῶν διαφόρων παραρτημάτων τῆς συμφωνίας καί δύο συναφῶν ἐπιστολῶν, αἱ ὁποῖαι ἀντηλλάγησαν μεταξύ τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γιουγκοσλαβίας.

»Ἐν πρώτοις, ὀφείλω νά τονίσω ὅτι ἡ περί ἧς πρόκειται συμφωνία δέν ἀποτελεῖ τί τό μεμονωμένον, ἀλλ' εἶναι μία ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν συμφωνιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπεγράφησαν, ὡς γνωστόν, ταυτοχρόνως τήν 18ην παρελθόντος Ἰουνίου. Διά τῶν συμφωνιῶν τούτων, ἡ Κυβέρνησις ἐπεδίωξε τήν ἐκκαθάρισιν τῶν διαφόρων ἐκκρεμοτήτων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, τήν ἐπαναφοράν τῶν σχέσεών των εἰς τύπους εἰρηνικῆς συνεργασίας, εἴτε προϋπάρξαντας τοῦ πολέμου εἴτε καθιερωθέντας ὑπό τῆς μεταπολεμικῆς διεθνοῦς πρακτικῆς μεταξύ φιλικῶν Κρατῶν, καί τήν δημιουργίαν προϋποθέσεων συνδυασμένης δραστηριότητος ἐπί πεδίων συνδεομένων μέ τήν ἀνάπτυξιν τοῦ οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ ἑκάστης χώρας. Ἀλλ' ὑπεράνω καί πέραν τῶν πολλαπλῶν τούτων συμφερόντων, τῶν ὁποίων τήν ἐξυπηρέτησιν θά ἐπιτρέψουν πρός τό κοινόν ὄφελος τῶν συμβληθέντων αἱ ὑπογραφεῖσαι συμφωνίαι, ἡ Κυβέρνησις ἀπέβλεψε ἀπό συμφώνου μετά τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τό νά διατρανωθῆ πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν τό πνεῦμα τῆς ἐμπιστοσύνης, τό ὁποῖον κατόπιν σταδιακῶν ὡριμάνσεων πρυτανεύει σήμερον πλέον σταθερῶς εἰς τάς σχέσεις τῶν δύο συμμάχων καί φίλων ἐθνῶν.

»Ἐντός τοῦ πολιτικοῦ τούτου πλαισίου, τό ὁποῖον ἐδημιούργησαν φυσιολογικαί ἐξελίξεις μετά τό τέλος τοῦ συμμοριτοπολέμου, δέν ἦτο δυνατόν νά εὕρη θέσιν ἄρνησις ἐκ μέρους ἡμῶν καθόσον ἀφορᾶ τό γιουγκοσλαβικόν αἴτημα ἀναβιώσεως τῆς παραμεθορίου ἐπικοινωνίας, διότι τοιαύτη ἄρνησις, ἔχουσα ἐλατήρια τοῖς πᾶσι εὐδιάκριτα, δέν ἦτο δυνατόν παρά νά ἐδημιούργει βαρύ νέφος ἐν αἰθρίῳ οὐρανῷ. Ἑπομένως, τοιαύτη ἄρνησις θά ἦτο διπλωματικῶς ἄστοχος.

»Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει συνάψει τοιαύτας συμβάσεις συνοριακῆς ἐπικοινωνίας, καί δή εὐρυτέρας μορφῆς, μέ τήν Ἰταλίαν καί τήν Αὐστρίαν, ἤτοι μέ

χώρας πρώην ἐχθρικάς πρός αὐτήν. Πῶς θά ἐδικαιολογεῖτο ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, μόνης πατροπαραδότου φίλης της μεταξύ τῶν περιβαλλουσῶν αὐτήν χωρῶν, ἡ ἐμμονή εἰς τήν πολιτικήν τῶν κλειστῶν συνόρων;

»Ὁμιλεῖτε περί "ἀναγνωρίσεως τῆς σλαβομακεδονικῆς γλώσσης". Ἀλλά οὐδαμοῦ τοῦ κειμένου τῆς ὑπογραφείσης συμφωνίας ἤ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς γίνεται λόγος περί σλαβομακεδονικῆς γλώσσης. Τό ἄρθρον 3 ὁρίζει ἁπλῶς ὅτι τά ἔγγραφα συνοριακῆς ἐπικοινωνίας θά εἶναι συντεταγμένα εἰς τάς ἐπισήμους γλώσσας τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν. Ποῖαι εἶναι ἡ ἐπίσημος ἤ αἱ ἐπίσημοι γλῶσσαι ἑκάστου τῶν συμβαλλομένων μερῶν εἶναι ζήτημα τό ὁποῖον ρυθμίζεται ὑπό τοῦ Συντάγματος αὐτοῦ καί τό ὁποῖον δέ ἀπετέλεσε θέμα τῆς συμφωνίας.

»Ἡ ὑπογραφεῖσα συμφωνία δέν εἶναι "δυσμενεστέρα" τῆς τοῦ 1927, ὡς ἰσχυρίζεσθε, ἀλλά ἐκσυγχρονισμένη ἐν συγκρίσει πρός ἐκείνην καί τεχνικῶς ἀρτιωτέρα, περιλαμβάνει δέ περιορισμούς, τούς ὁποίους δέν εἶχεν ἡ παλαιά (ὅριον 3.000 δελτίων ἑκατέρωθεν, στενώτερον εὖρος ζώνης, ἀποκλεισμόν ἀτόμων ἅτινα δέν εἶχον τήν ὑπηκοότητα τοῦ ἑτέρου μέρους τοῦ 1939, διετῆ διάρκειαν τῆς συμφωνίας κ.λ.π.). Ἡ προσθήκη τῆς Φλωρίνης καί τοῦ Μοναστηρίου ἔγινε κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ ΓΕΣ, τήν ὁποίαν υἱοθέτησεν ἀδιστάκτως ἡ Κυβέρνησις, διότι πιστεύει ὅτι ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν εὐκολιῶν συνοριακῆς ἐπικοινωνίας εἰς τάς δύο ταύτας πόλεις οὐδείς κίνδυνος δύναται νά προκύψῃ.

»Δέν διατείνομαι ὅτι κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς συμφωνίας οὐδέν ἀπολύτως "ἐπεισόδιον" θά σημειωθῆ. Ἐπεισόδια ὑπάρχουν, ὅπου ὑπάρχουν σχέσεις, εἰς τήν ζωήν τῶν λαῶν ὅπως καί εἰς τήν ζωήν τῶν ἀτόμων. Ἀρνοῦμαι ὅμως νά σᾶς παρακολουθήσω ὅταν διατυπώνετε τήν ὑπόνοιαν ὅτι δέν ἀποκλείεται ἡ Γιουγκοσλαβία νά ἐπιδιώξῃ διά τῆς συνοριακῆς ἐπικοινωνίας σκοπούς ξένους πρός τούς φανερούς σκοπούς τῆς σχετικῆς συμφωνίας, ἐνῶ θά ἐγνώριζεν ὅτι τοιαύτη ἀπόπειρα θά ἐπέφερε σοβαρώτατον κλονισμόν εἰς τήν ἑλληνογιουγκοσλαβικήν φιλίαν.

»Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει κάθε λόγον νά γνωρίζῃ ὅτι οἱαδήποτε ἀπόπειρα δυναμένη θά θίξῃ τόν ἀρραγῆ ἐθνολογικῶς χῶρον τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας θά εὕρῃ ἀντιμέτωπον ὁλόκληρον τό ἑλληνικόν ἔθνος. Ἄλλως τε, ἔχουν ληφθῆ καί λαμβάνονται ὅλα τά μέτρα διά νά μήν δημουργηθῆ οὔτε κἄν ἡ διάθεσις πρός ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τοῦ εἴδους προσπαθειῶν.

»Θά ἦτο ἴσως περιττόν νά Σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι λόγω προελεύσεως εἶμαι περισσότερον παντός ἄλλου εὐαίσθητος εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἀσφάλειαν τῶν βορείων συνόρων μας.

»Δι' ὅλους αὐτούς τούς λόγους νομίζω ὅτι δέν δικαιολογοῦνται αἱ σκέψεις καί αἱ ἀνησυχίαι τάς ὁποίας διατυπώνετε εἰς τήν ἀπό 4ης Αὐγούστου ἐπιστολήν σας»[87].

Σέ νέα ἐπιστολή του, τήν 27η Αὐγούστου, ὁ Σ. Βενιζέλος ἐπανέλαβε τίς ἀπόψεις του γιά τίς συμφωνίες καί ἐξέφρασε καί πάλι τίς ἀνησυχίες του, μήπως ἡ συμφωνία περί διακινήσεως τῶν παραμεθορίων πληθυσμῶν δημιουργήσει δυσχέρειες στίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Σέ νέα ἀπαντητική ἐπιστολή του, μέ ἡμερομηνία 1 Σεπτεμβρίου, ὁ πρωθυπουργός παρατηρεῖ τά ἑξῆς:

«Κύριε πρόεδρε,

»Λυποῦμαι διότι καί μετά τήν τελευταίαν μου ἐπιστολήν καί τήν μελέτην τῆς συμφωνίας ἐπικοινωνίας ἐπιμένετε εἰς τάς ἀπόψεις σας.

»Δέν νομίζω ὅτι τά παρ' ὑμῶν προβαλλόμενα ἐπιχειρήματα στηρίζουν τάς ἀπόψεις σας αὐτάς οὔτε βλέπω νά κλονίζουν τά παρ' ἐμοῦ ἐν τῇ προηγουμένῃ μου ἐπιστολῇ διατυπωθέντα.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό ζήτημα τῆς γλώσσης, εἰς τό ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐπιμένετε, φαίνεται νά λησμονῆτε ὅτι αὕτη ἦτο καθιερωμένη συνταγματικῶς ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Ὁμοσπόνδου Γιουγκοσλαβικῆς Δημοκρατίας τό 1951, ὅτε ὑμεῖς ὡς προεδρεύων τῆς Κυβερνήσεως καί ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς σχετικῆς ἐπιφυλάξεως ἀπεκατεστήσατε τάς σχέσεις σας μετ' αὐτῆς, ὑπεγράψατε τήν πρώτην μεταπολεμικήν συμφωνίαν περί ἐμπορίας καί πληρωμῶν καί ἀπεφασίσατε τήν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων διά τήν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Ἐλευθέρας Ζώνης Θεσσαλονίκης.

»Νομίζω ὅτι ὅλως ἀδικαιολογήτως βλέπετε ἀντίφασιν εἰς ὅτι ἔχομεν ἐμπιστοσύνην εἰς τήν καλήν πίστιν καί εἰλικρίνειαν τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἐν τούτοις ὅμως λαμβάνομεν καί ὅλα τά μέτρα πρός ἀποτροπήν τῶν παρεξηγήσεων τάς ὁποίας ἐπισημαίνετε.

»Ἀντιθέτως, δύναμαι νά διαπιστώσω πραγματικήν ἀντίφασιν μεταξύ τῆς πολιτικῆς τῆς ὑφέσεως, τήν ὁποίαν ὑποστηρίζετε ἔναντι ὅλων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν καί τῆς στάσεως τήν ὁποίαν λαμβάνετε ἀπέναντι τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς ὁποίας αἱ προθέσεις κρίνονται βάσει τοῦ κλίματος τοῦ συμμοριτοπολέμου, δηλαδή βάσει γεγονότων τά ὁποῖα συνέβησαν πρό 10ετίας καί πρίν χαράξῃ τήν νέαν καί σταθεράν πολιτικήν της ἡ γιουγκοσλαβική Κυβέρνησις.

»Ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διατυποῦται ἡ ἐπιστολή σας συνήγαγα, ἴσως ἐσφαλμένως, τό συμπέρασμα ὅτι προτίθεσθε νά τήν δώσετε εἰς τόν τύπον. Νομίζω ὅτι ἡ διά τοῦ τύπου συζήτησις δέν θά ἐξυπηρέτει τό ζήτημα, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐντός τῶν ἡμερῶν θά κατατεθοῦν καί θά συζητηθοῦν εἰς τήν Ἐπιτροπήν Ἐξουσιοδοτήσεως ὅλαι αἱ συμφωνίαι μετά τῆς Γιουγκοσλαβίας, ὁπότε θά διεξαχθῆ ἐπ' αὐτῶν δημοσία ὑπεύθυνος συζήτησις»[88].

5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, κάμει τίς ἀκόλουθες δηλώσεις γιά τό σιτικό πρόβλημα:

«Ὡς γνωστόν, πλήν τῆς συγκεντρώσεως σίτου, ἡ ὁποία θά παραλάβη καί θά πληρώση μέ προνομιακάς τιμάς 400.000 τόνους, ἐθεσπίσθη ἀπό ἐφέτος διά πρώτην φοράν ὁ θεσμός τῆς παρεμβάσεως εἰς τήν ἐλευθέραν ἀγοράν. Ἡ παρέμβασις θά παραλάβη μέχρι 200.000 τόνων, ἐπί σκοπῷ στηρίξεως τῆς τιμῆς τῆς ἐλευθέρας ἀγορᾶς εἰς τό ἐπίπεδον τῶν 3 δρχ. κατ' ὀκᾶν διά σῖτον μαλακόν πρώτης ποιότητος καί ἀναλόγου διά τάς λοιπάς ποιότητας. Εἰς ταύτην οἱ παραγωγοί δύνανται νά παραδώσουν ὅλα τά πλεονάσματά των.

»Ἐπειδή ἐξ ἀρχῆς εἶχε καθορισθῆ ὅτι ἡ παρέμβασις θά ἠσκεῖτο παραλλήλως πρός τή συγκέντρωσιν ὑπό τῶν αὐτῶν παραληπτριῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καί ὑπῆρχε πρόβλεψις ὅτι θά ἐσημειοῦτο συμφόρησις εἰς τά συνεργεῖα παραδόσεως, καθωρίσθη τιμή κλιμακουμένη ὡς ἑξῆς: δρχ. 2,90 διά σῖτον παραδιδόμενον κατά μῆνα Ἰούλιον, δρχ. 2,95 διά σῖτον παραδιδόμενον κατ' Αὔγουστον καί δρχ. 3 διά σῖτον παραδιδόμενον κατά Σεπτέμβριον. Ἡ κλιμακωτή αὐτή αὔξησις τῶν 5 λεπτῶν κατά μῆνα καλύπτει τά συναφῆ ἔξοδα συντηρήσεως, τόκους κ.λ.π. καί παρέχει εἰς τούς παραγωγούς τήν εὐχέρειαν νά ἐπιβραδύνουν τήν παράδοσιν καί νά διευκολύνουν τό ἔργον τῆς συγκεντρώσεως.

»Ἐπιταχυνθείσης ὅμως τῆς τακτικῆς συγκεντρώσεως, ἥτις εἷς τινα κέντρα βαίνει πρός τό τέρμα της, δέν ὑφίσταται πλέον λόγος διατηρήσεως τῆς κλιμακώσεως τῆς παραδόσεως. Τά κατά τόπους συνεργεῖα εἶναι εἰς θέσιν νά παραλαμβάνουν οἱανδήποτε προσφερομένην ποσότητα. Κατόπιν τούτου ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ τιμήν τῶν 3 δρχ. κατ' ὀκᾶν, ἥτις εἶχεν ὁρισθῆ διά σῖτον παραδιδόμενον κατά Σεπτέμβριον, καταβάλη καί διά τόν σῖτον τόν παραδιδόμενον ἀπό τῆς 3ης Αὐγούστου. Οὕτω ἡ παρέμβασις καθίσταται περισσότερον ἀποτελεσματική, ὡς πρός τόν σκοπόν της, τῆς στηρίξεως τῆς τιμῆς τοῦ σίτου ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀγορᾷ.

»Μέ τήν τελευταίαν ταύτην ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως ὁλοκληροῦνται τά μέτρα σιτοπροστασίας τῆς ἐσοδείας σίτου 1959. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ νέου θεσμοῦ τῆς παρεμβάσεως ἀπόκειται εἰς τήν δραστηριότητα τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι διά ταύτης δύνανται νά ἐξασφαλίσουν ἱκανοποιητικήν τιμήν εἰς ὅλα τά πλεονάσματα τῶν σιτοπαραγωγῶν».

6-10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Οἱ ἐργασίες τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς Κύπρου προσκρούουν σέ μείζονος σημασίας ἑλληνοτουρκική διαφωνία, πού ἀφορᾶ τήν ἐκτελεστική ἐξουσία τοῦ νέου Κράτους[89].

Στίς 6 Μαΐου εἶχαν ὑποβληθεῖ στήν Ἐπιτροπή σχέδια Συντάγματος ἀπό τήν ἑλληνική καί τήν τουρκική ἀντιπροσωπεία. Στά μέσα Ἰουνίου, σέ συναντήσεις τους στή Γενεύη, οἱ Θ. Τσάτσος καί Ν. Ἐρίμ εἶχαν ἐπιτύχει νά σημειώσουν σημαντική πρόοδο σέ ἀρκετά θέματα, ὄχι ὅμως στό ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ τῶν δήμων. Τό κυριότερο ὅμως πρόβλημα, τῆς ἁρμοδιότητας γιά τήν ἐκτελεστική ἐξουσία, ἀνέκυψε τόν Αὔγουστο καί ἀφοροῦσε, σέ τελική ἀνάλυση, τόν ἴδιο τό χαρακτῆρα τῆς νέας Δημοκρατίας.

Κατά τή συμφωνία τοῦ Φεβρουαρίου, ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία προβλεπόταν νά ἀνατεθεῖ (sera assuré) στόν πρόεδρο καί τόν ἀντιπρόεδρο τοῦ Κράτους, οἱ ὁποῖοι θά περιβάλλονταν ἀπό τό Ὑπουργικό Συμβούλιο. Ἤδη, ὅμως, τό τουρκικό σχέδιο Συντάγματος ὅριζε ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτή θά ἀνῆκε στόν πρόεδρο καί τόν ἀντιπρόεδρο, οἱ ὁποῖοι θά τήν ἀσκοῦσαν «ἀπό κοινοῦ». Ἡ ἰσότητα τῶν δύο πολιτειακῶν παραγόντων δέν συμβιβαζόταν, ὁπωσδήποτε, μέ τό πνεῦμα τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης - Λονδίνου, οἱ ὁποῖες προέβλεπαν ἐκτεταμένες ἐγγυήσεις γιά τούς Τουρκοκυπρίους, σέ καμία ὅμως περίπτωση ἴση ἐξουσία γι' αὐτούς. Κάτι τέτοιο, ἄλλωστε, θά ἐρχόταν σέ εὐθεία ἀντίθεση μέ τή δημοκρατική ἀρχή, θά δημιουργοῦσε τήν ἐντύπωση μιᾶς ἰδιόμορφης «συγκυριαρχίας» στό νησί καί θά ὑπέσκαπτε τήν ἴδια τήν κυπριακή ἀνεξαρτησία. Πράγματι, κατά τό ἑλληνικό σχέδιο Συντάγματος, ὁ ἀντιπρόεδρος ἀσκοῦσε τίς ἐκτεταμένες ἁρμοδιότητές του χωρίς νά εἶναι ἴσος σέ κύρος καί ἐξουσία μέ τόν ἀρχηγό τοῦ Κράτους.

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση, ἀμέσως μετά τήν ὑποβολή τῶν σχεδίων Συντάγματος, ἔδωσε σαφεῖς ὁδηγίες στό Θ. Τσάτσο νά ἐπιτύχει τήν ἀπάλειψη τῆς φράσεως «ἀπό κοινοῦ» ἀπό τό τουρκικό σχέδιο. Ὁ Ἕλληνας ἀντιπρόσωπος κατόρθωσε νά ὑλοποιήσει τήν ἐντολή· ἀλλά, εἴτε ἀναφερόταν ἡ ἐπίμαχη φράση, εἴτε ὄχι, οἱ Τοῦρκοι ἐξακολουθοῦσαν νά ἐπιμένουν στήν ἀναγνώριση τῶν δύο ἀνώτατων πολιτειακῶν παραγόντων ὡς ἰσοτίμων φορέων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἡ διαφωνία αὐτή ὑπέβοσκε καί στό ἀσαφές κοινό ἑλληνοτουρκικό κείμενο πού παρουσιάστηκε στίς 29 Ἰουλίου:

«Ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία θά ἀνατεθεῖ (sera assuré) στόν πρόεδρο καί τόν ἀντιπρόεδρο, μέσα στά πλαίσια τοῦ Συντάγματος».

Οἱ ἑλληνικές ἀπόψεις γιά τήν οὐσία τῆς κρίσεως παρατέθηκαν στό ἀκόλουθο σημείωμα πού ὑποβλήθηκε στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Κρίσιμα θέματα διά τήν σύνταξιν τοῦ κυπριακοῦ Συντάγματος

»1. Ἐνῶ ὁ τρόπος ἀσκήσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας εἶναι σαφής, γεννῶνται σοβαρά ζητήματα διά τόν τρόπον ἀσκήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὅν θά λυθοῦν τά ζητήματα ταῦτα, θά κριθῆ ἐάν ἐν τῇ μελλούσῃ κυπριακῇ Πολιτείᾳ θά κρατῆ ἀπόλυτος ἰσοτιμία μεταξύ πλειοψηφίας ἑλληνικῆς καί τουρκικῆς μειοψηφίας, δηλαδή θά κριθῆ αὐτή αὕτη ἡ φύσις τοῦ κυπριακοῦ πολιτεύματος. Ἐπομένως, ἡ ἐπίλυσις αὐτῶν τῶν ζητημάτων θά

ἀποφασίση περί τῆς μελλούσης πολιτικῆς ζωῆς τῆς Κύπρου.

»2. Ὑπάρχουν δύο τρόποι ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος. Ὁ εἷς εἶναι ἡ ἄμεσος ἀποσαφήνισις τῶν ἀσαφῶν σημείων ἐν τῷ πνεύματι τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης. Αὐτή εἶναι ἡ ὑποστηριζομένη ἀπό τόν Μακάριον θέσις. Ὁ ἄλλος εἶναι ἡ μετάθεσις τῆς ἀποσαφηνίσεως τῶν ἀσαφῶν θεμάτων διά τῆς ἁπλῆς ἐπαναλήψεως τῶν φράσεων τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης χωρίς καμμίαν διερμήνευσιν αὐτῶν, ἀφιεμένης τῆς ἀποσαφηνίσεως τῶν ἀσαφῶν σημείων εἰς τήν πρᾶξιν καί τά συνταγματικά δικαστήρια.

»Ἡ δευτέρα αὐτή λύσις θά ἠδύνατο νά γίνη δεκτή μόνον εἰς ἐκεῖνα τά σημεῖα διά τά ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον νά ὑπάρξουν ἀμφιβολίαι ὡς πρός τήν μελλοντικήν κρίσιν οἱουδήποτε συνταγματικοῦ δικαστηρίου, ἀλλά εἶναι ἀπαράδεκτος εἰς τά σημεῖα ἐκεῖνα εἰς τά ὁποῖα ὑπάρχουν σαφῶς κενά εἰς τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης, κενά τά ὁποῖα, ἑρμηνευόμενα τυχόν ὑπό τοῦ συνταγματικοῦ δικαστηρίου εἰς βάρος τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων θά ἀνέτρεπον τήν βάσιν τοῦ κυπριακοῦ πολιτεύματος ὅπως τό ἀντιλαμβάνεται ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις.

»Κατόπιν τούτου νομίζω ὅτι ὡς πρός τά τελευταῖα αὐτά κρίσιμα σημεῖα δέν δυνάμεθα νά διακινδυνεύσωμεν τήν μετάθεσιν τῆς λύσεώς των ἀπό τό συνταγματικόν δικαστήριον εἰς τό μέλλον. Διότι ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά εὑρεθῶμεν πρό ἐκπλήξεων, αἱ ὁποῖαι θά ὁδηγήσουν εἰς τήν πλήρη ματαίωσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνιῶν.

»3. Ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ πρόεδρος, ὁ ἀντιπρόεδρος, τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον, οἱ καθ' ἕκαστον ὑπουργοί. Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης δέν καθορίζουν τί ἐξουσίας ἀσκεῖ ἕν ἕκαστον ἐκ τῶν ὀργάνων αὐτῶν. Τά γεννώμενα ἐρωτήματα εἶναι τά ἀκόλουθα:

»Ἔχει ἰδίας δικαιοδοσίας ὁ πρόεδρος ἤ πάντοτε ἀσκεῖ τά καθήκοντά του μαζί μέ τόν ἀντιπρόεδρον; Εἰς τήν πρώτην περίπτωσιν ἐρωτᾶται: ἀρχηγός τοῦ Κράτους εἶναι ὁ πρόεδρος ἤ ἕν ὄργανον διπρόσωπον ἀποτελούμενον ἀπό τόν πρόεδρον καί τόν ἀντιπρόεδρον; Καί εἰδικώτερον, ποῖος ἐκπροσωπεῖ τό κυπριακόν Κράτος διεθνῶς; Διότι αὐτός εἶναι καί ὁ ἀρχηγός τοῦ Κράτους.

»Ἐάν ἀναχωρήσωμεν ἀπό τάς συνήθεις ἀρχάς τοῦ προεδρικοῦ συστήματος ὁ ἀντιπρόεδρος ἀναπληροῖ τόν πρόεδρον ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν προεδρικῶν καθηκόντων. Ἀλλά, ἐάν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τό ἄρθρον 4 παράγρ. 2 τῆς βασικῆς διαρθρώσεως, τοῦτο δέν συμβαίνει, διότι δι' αὐτοῦ ἀποκλείεται νά ἔχη ὁ ἀντιπρόεδρος τόν ρόλον τοῦ ἀναπληρωτοῦ.

»Περαιτέρω δέν φαίνεται ἐπίσης ὁ ἀντιπρόεδρος νά ἔχη ὡς ἐξουσίαν τή ἄσκησιν τοῦ βέτο καί τίποτε περισσότερον. Διότι τήν ἄσκησιν τοῦ βέτο κατά τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης τήν ἔχουν καί οἱ δύο, πρόεδρος καί ἀντιπρόεδρος ἐξ ἴσου. Τό τελευταῖον τοῦτο ἐνισχύει τήν ἄποψιν ὅτι τά δύο αὐτά πρόσωπα ἀσκοῦν ὡς ἑνιαῖον ὄργανον τάς προεδρικάς ἁρμοδιότητας καί μόνον μένει πρός ἀποσαφήνισιν ἡ διεθνής ἐκπροσώπησις τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία εὐκόλως ὑποστηρίζεται ὅτι πρέπει νά συγκεντρωθῇ εἰς ἕν πρόσωπον.

»Ἀλλά τό κύριον θέμα εἶναι: Ἐφ' ὅσον ἡνωμένως ἀσκοῦν τήν προεδρικήν ἐξουσίαν πρόεδρος καί ἀντιπρόεδρος ποία εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς ἐξουσίας αὐτῆς.

»Ἐάν τελικῶς ἐγίνετο δεκτή ἡ τοιαύτη συνάντησις τῶν προεδρικῶν ἐξουσιῶν, σκοπός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας πρέπει νά εἶναι ὁ περιορισμός τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ τε προέδρου καί ἀντιπροέδρου ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

»4. Τούτου δοθέντος τό κύριον θέμα τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ διεύρυνσις τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ὁποίου διαθέτομεν τήν πλειοψηφίαν καί τοῦ ὁποίου τάς ἀποφάσεις ὑποχρεωτικῶς δημοσιεύουν ὁ πρόεδρος καί ὁ ἀντιπρόεδρος.

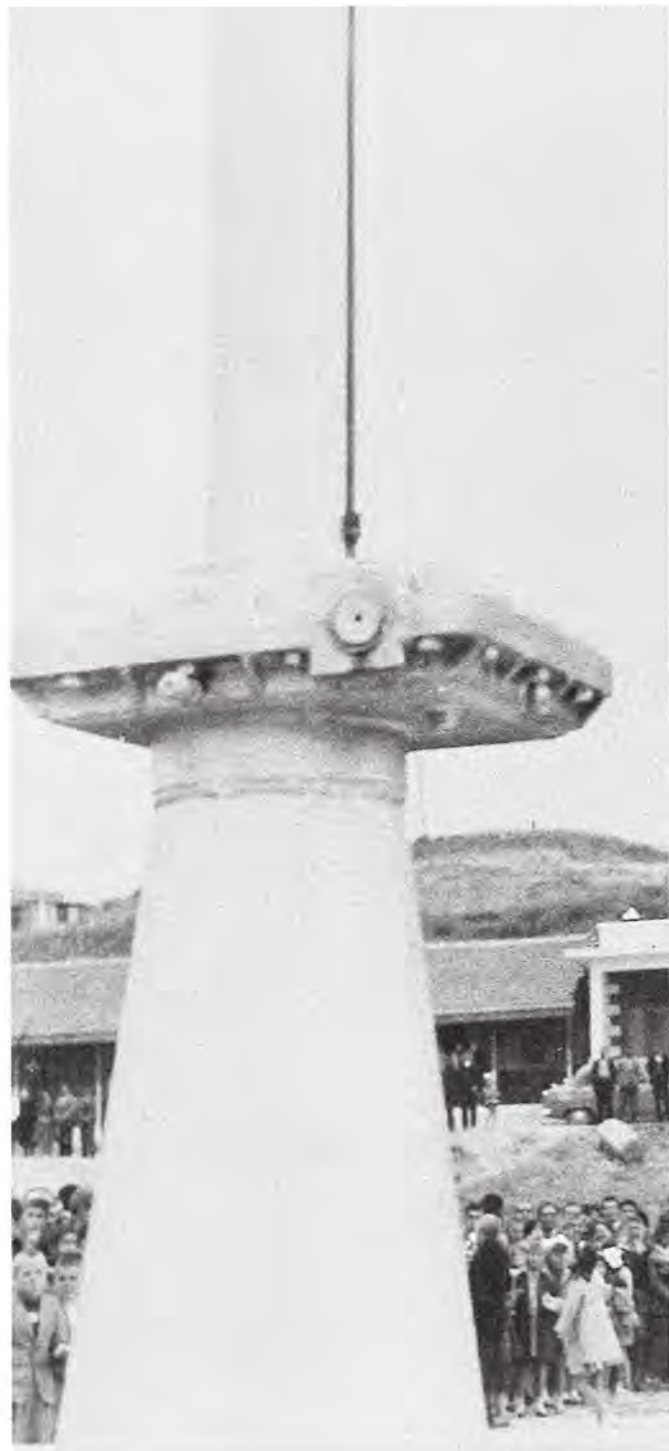
»Πρός τοῦτο α) θά πρέπει νά τονισθῇ ὅτι τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον δέν εἶναι ἁπλῶς σύμβουλος τοῦ ἀσκοῦντος τήν ἐκτελεστικήν ἐξουσίαν ὀργάνου προέδρου καί ἀντιπροέδρου, ἀλλά ὄργανον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀσκοῦν ἐκ τοῦ Συντάγματος ἰδίας ἐξουσίας. β) Θά πρέπει ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας νά φθάσωμεν, ἄν καί γίνεται λόγος περί προεδρικοῦ συστήματος, εἰς καθεστώς κατά τό ὁποῖον βάσει γραπτῶν διατάξεων, θά ἀσκῇ οὐσιαστικῶς τήν ἐκτελεστικήν ἐξουσίαν, πλήν ὡρισμένων περιπτώσεων, τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον καί οἱ ὑπουργοί, τοῦ προέδρου καί ἀντιπροέδρου ὑποχρεουμένων νά δημοσιεύουν τά ὑπό τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου συνταξσόμενα διατάγματα.

»5. Ὅ,τι ἰσχύει διά τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον πρέπει νά ἰσχύη καί διά τάς ἁρμοδιότητας αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τούς καθ' ἕκαστον ὑπουργούς καί αἱ ὁποῖαι θά πρέπει νά εἶναι περιωρισμέναι ἐάν τά διατάγματα δέν θά προσυπογράφωνται ὑποχρεωτικῶς ἀπό τόν πρόεδρον καί ἀντιπρόεδρον, ἀντιθέτως δέ θά πρέπει νά εἶναι εὐρεῖαι ἄν ἰσχύουν καί ὡς πρός αὐτά οἱ κανόνες οἱ ὁποῖοι ἰσχύουν διά τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον, συμφώνως πρός τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης.

»6. Ἐν συμπεράσματι, δύο ὑπάρχουν διέξοδοι ἀπό τό ἀδιέξοδον: ἤ θά ἐπιτύχωμεν ὅπως ἀσκῇ τά προεδρικά καθήκοντα μόνος ὁ πρόεδρος, τοῦ ἀντιπροέδρου ἔχοντος ἁπλῶς δικαίωμα ἀρνησικυρίας ἐκεῖ ὅπου τοῦ ἐπιτρέπει τό Σύνταγμα, ἤ ἐάν τοῦτο δέν εἶναι ἐπιτευκτόν καί αἱ ἁρμοδιότητες τοῦ προέδρου ἀσκοῦνται ἡνωμένως ἀπό τό ἑνιαῖον ὄργανον τό συναποτελούμενον ἀπό τόν πρόεδρον καί τόν ἀντιπρόεδρον τότε αἱ ἁρμοδιότητες αὐταί πρέπει νά εἶναι λίαν περιωρισμέναι. Δηλαδή, ἤ θά λύσωμεν ὑπέρ ἡμῶν τό θέμα τῆς προεδρικῆς ἁρμοδιότητος τοῦ πρόεδρου, ἤ, ἐπειδή τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον, ὀφείλομεν νά λύσωμεν ἐν τῇ οὐσίᾳ τό θέμα ὑπέρ ἡμῶν διά τῆς διευρύνσεως τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καί τῶν ὑπουργῶν, τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων διαταγμάτων δημοσιευομένων ὑποχρεωτικῶς ἀπό τόν πρόεδρον καί τόν ἀντιπρόεδρον»[90].

Ἡ διάθεση τῆς τουρκικῆς πλευρᾶς νά δημιουργηθεῖ μία ἰδιότυπη, νομικά ἀστήρικτη καί πολιτικά ἀπαράδεκτη συναρμοδιότητα προέδρου καί ἀντιπροέδρου ἦταν δύσκολο νά ἑρμηνευθεῖ ὡς ὁτιδήποτε ἄλλο παρά ὡς προσπάθεια ἔμμεσης ἀναθεωρήσεως τῶν συμφωνιῶν τοῦ Φεβρουαρίου σέ βάρος τῆς ἑλληνοκυπριακῆς πλευρᾶς. Πράγματι, κατά τίς συζητήσεις Μπίτσιου - Κουνεράλπ στήν Ἄγκυρα, στίς ἀρχές Αὐγούστου, ὁ Τοῦρκος διπλωμάτης εἶχε ἀποδεχθεῖ τήν ἄποψη ὅτι ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία ἀνῆκε στόν

πρόεδρο, ἐνῶ ὁ ἀντιπρόεδρος ἀσκοῦσε μόνο τίς ἁρμοδιότητες πού τοῦ ἀνέθετε ἡ συμφωνία τῆς Ζυρίχης. Αὐτό ὅμως τό τεκμήριο ἁρμοδιότητος τοῦ προέδρου ἀρνήθηκε, μόλις λίγες ἡμέρες ἀργότερα, νά δεχθεῖ ἡ τουρκική Κυβέρνηση, προβάλλοντας τή θέση ὅτι οἱ ἀπόψεις Κουνεράλπ εἶχαν προβληθεῖ «ἀνεπίσημα» καί ὅτι πάντως δέν δέσμευαν τήν Ἄγκυρα. Ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἀντιπρότεινε νά ὁριστεῖ ὅτι ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία θά ἀνῆκε ἀπό κοινοῦ στόν πρόεδρο καί τόν ἀντιπρόεδρο, ὄχι ὅμως κατά ἴσα μέρη. Ἡ κατ' ἀρχήν ἰσότητα, ὡστόσο, τῶν δύο πολιτειακῶν παραγόντων, πού ἐξακολουθοῦσε νά ἀποτελεῖ κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς τουρκικῆς ἀπόψεως, παρέμενε ἀπαράδεκτη γιά τήν ἑλληνική πλευρά. Καί ἡ μέν ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπέλεγε τήν ὁδό τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅπου οἱ Ἑλληνοκύπριοι ὑπουργοί εἶχαν πάντα τήν πλειοψηφία, ἐνῶ ἡ ἑλληνοκυπριακή ἡγεσία ἐπιθυμοῦσε νά προβλεφθεῖ ὅτι ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία θά ἀνῆκε στόν πρόεδρο, μέ τόν ἀντιπρόεδρο νά συμμετέχει ἁπλῶς στή ἄσκησή της, πράγμα πού ἡ Ἄγκυρα ἐπέμενε νά ἀπορρίπτει.

8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ ἔγγραφό του πρός ὅλα τά ὑπουργεῖα καί τούς ὀργανισμούς Δημοσίου Δικαίου τονίζει ὅτι, ἐνόψει τῆς ἰδιαίτερης σημασίας πού ἔχει ἡ ὁμαλή ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης - Λονδίνου, ὅλες οἱ ὑπηρεσίες τοῦ Κράτους ὀφείλουν νά διεκπεραιώνουν κατ' ἀπόλυτη προτεραιότητα καί χωρίς χρονοτριβές τά θέματα πού ἀφοροῦν τήν Κύπρο.

12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Κυκλοφοροῦν στή Κύπρο προκυρήξεις μιᾶς νέας μυστικῆς ὀργανώσεως, τοῦ φιλογριβικοῦ ΚΕΜ (Κυπριακό Ἑνωτικό Μέτωπο), οἱ ὁποῖες προειδοποιοῦν τό Μακάριο νά ἀκολουθήσει «ἐθνική πολιτική». Ὁ πρώην ἀρχηγός τῆς ΕΟΚΑ, ἀπό τήν πλευρά του, φέρεται ἀρνούμενος νά ἀποκυρήξει τό ΚΕΜ. Ἡ ἐμφάνιση τῆς νέας ὀργανώσεως θά δημιουργήσει ἀκόμη μεγαλύτερη ἀνησυχία στήν Ἑλλάδα καί στό ἐξωτερικό, γιά τήν πορεία ἐφαρμογῆς τῶν Συμφωνιῶν γιά τήν Κύπρο.

13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν Ἕλληνα ἀντιπρόσωπο στή Συνταγματική Ἐπιτροπή Κύπρου, Θ. Τσάτσο, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημερώνει γιά τό συνταγματικό πρόβλημα πού ἔχει ἀνακύψει μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας.

13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό νέο

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προσέρχεται στά ἐγκαίνια τῶν λιμενικῶν ἔργων στό Κερατσίνι.

Ἰταλό πρέσβη, Μάριο Κόντι. Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ὁ κ. Κόντι, ἐξέφρασε τήν χαράν του διά τήν τοποθέτησίν του ἐν Ἀθήναις καί εἶπεν ὅτι ἐντός τῶν ἡμερῶν ἀναχωρεῖ διά Ρώμην δι' ἕνα περίπου μῆνα, θέλει δέ, μεταξύ ἄλλων, ἀσχοληθῆ μέ τήν ρύθμισιν διαφόρων ζητημάτων σχετικῶν πρός τήν προσεχῆ ἐπίσκεψιν τοῦ κ. προέδρου εἰς Ἰταλίαν.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἀπαντῶν, ὑπεγράμμισε τό πνεῦμα φιλίας τό ὁποῖον διέπει τήν Κυβέρνησιν καί τόν ἑλληνικόν λαόν ἀπέναντι τῆς Ἰταλίας. Ὡμίλησε δέ, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τόν Ἰταλόν πρέσβυν περί τοῦ ζητήματος τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς. Αἱ δυσκολίαι, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, ἂς διάφοροι χῶραι καί εἰδικῶς ἡ Μεγάλη Βρετανία δημιουργοῦν σχετικῶς πρός τό θέμα τοῦτο, εἰς τήν Ἑλλάδα, ἀπασχολοῦν ζωηρῶς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, ἥτις, ἐάν συνεχισθῆ ἡ σημειουμένη ἀντίδρασις θά περιέλθη εἰς λίαν δυσχερῆ θέσιν. Οἱ δυτικοί σύμμαχοι ὀφείλουν νά μή παραβλέπουν τήν ἰδιάζουσαν θέσιν τῆς Ἑλλάδος καί τάς ἐσωτερικάς πολιτικάς ἐπιπτώσεις τοῦ ζητήματος τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Περαίνων ὁ κ. πρόεδρος, ηὐχαρίστησε τόν Ἰταλόν πρέσβυν διά τήν μέχρι τοῦδε στάσιν τῆς Κυβερνήσεώς του καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι εἰς τό μέλλον ἡ Ἰταλία θά τηρήση τήν αὐτήν φιλικήν γραμμήν»[91].

13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν πρέσβη τῆς Γαλλίας στήν Ἑλλάδα, Γκύ ντέ Ζιράρ ντέ Σαρμπονιέρ. Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας ἀναφέρει:

«Ἦρχετο κατ' ἀρχήν, διά νά μεταβιβάση τόσον τάς εὐχαριστίας τοῦ προέδρου τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καί τάς προσωπικάς του διά τήν δοθεῖσαν εἰς αὐτόν πληροφορίαν, ἥτις, ὡς χαρακτηριστικῶς εἶπεν, ὑπῆρξεν "ἀληθῶς πολύτιμος". Ὁ κ. πρόεδρος ἀπαντῶν εἶπεν εἰς τόν πρέσβυν ὅτι ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε πάντοτε καλή φίλη τῆς Γαλλίας, ἡ δέ Κυβέρνησις εἶναι ἕτοιμη νά δώση δείγματα τῆς φιλικῆς καί καλοπίστου στάσεως, ἣν τηρεῖ ἀπέναντι τῶν συμμάχων της.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρόεδρος εἶπεν εἰς τόν Γάλλον πρέσβυν ὅτι ἤθελε νά ἐκφράση τάς θερμάς του εὐχαριστίας διά τήν εὐμενῆ στάσιν, ἣν ἐτήρησεν ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος ἡ Γαλλία εἰς τό θέμα τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς. Ὁ κ. πρόεδρος ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι εἰς τό μέλλον ἡ Γαλλία θά ἐτήρει τήν αὐτήν φιλικήν στάσιν προκειμένου περί ἑνός ζητήματος τόσον σημαντικοῦ καί ζωτικοῦ διά τήν Ἑλλάδα. Ὁ κ. πρόεδρος ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐτόνισε τήν πικρίαν, ἣν ἠσθάνθη ἡ Ἑλλάς ὡς ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς ὡρισμένων συμμάχων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι διά τῆς ἀρνητικῆς στάσεώς των ἐνεφανίζοντο ὡσάν νά ἐπεθύμουν νά ὠθήσουν τήν χώραν ταύτην εἰς τάς ἀγκάλας τῆς Μόσχας. *"Δέν θά δεχθῶ ποτέ νά μεταβάλω τούς κατοίκους τῆς χώρας μου εἰς σκλάβους ὅσον καί ἄν τό ἐπιθυμοῦν ὡρισμένοι"*, εἶπεν χαρακτηριστικῶς ὁ κ. πρόεδρος.

»Ὁ πρέσβυς, ἀπαντῶν, εἶπεν ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις θά ἐτήρει ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό θέμα τοῦτο καί μελλοντικῶς τήν αὐτήν φιλικήν στάσιν, μολονότι ὑφίστατο πιέσεις ἐκ μέρους τῆς Μεγάλης Βρετανίας πρός τήν ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Προσέθεσεν ὅτι ἐκ τῆς ἀγγλικῆς πλευρᾶς εἶχε ριφθῆ ἡ ἰδέα τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς ὁμάδος τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐντός τῶν κόλπων τῆς Ἀγορᾶς, ἐχαρακτήρισε δέ τήν πρότασιν ταύτην ὡς ἀνόητον.

»Τέλος, ἄνευ ἐπιμονῆς ὅμως, ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ Γαλλία θά τύχη τῆς συμπαραστάσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τό Ἀλγερινόν, εἰπών παραλλήλως ὅτι κατανοεῖ τήν δυσχερῆ θέσιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, προκειμένου περί τοιούτων ζητημάτων.

»Ἡ ὅλη συζήτησις διεξήχθη ἐν πνεύματι μεγάλης ἐγκαρδιότητος»[92].

13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στήν ὁποία μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Γεωργίας καί Ἐργασίας, καθώς καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως ἐξετάζονται ἡ πορεία τῆς οἰκονομίας, τά θέματα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ καί ἡ πορεία τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό Πολιτικό Γραφεῖο, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Δημοσίων Ἔργων, Γεωργίας, Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΕΟΤ, τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Στή σύσκεψη συζητήθηκε ἡ πορεία τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων. Ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἀναμόρφωση τοῦ προγράμματος, βάσει τῶν δεδομένων τῆς ἀπορροφήσεως πιστώσεων στήν περίοδο Ἰανουαρίου - Ἰουλίου, ὥστε ἀρκετά ἔργα νά ἔχουν περαιωθεῖ μέχρι τό τέλος τοῦ ἔτους.

14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Παρουσία τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἐγκαινιάζονται τά λιμενικά ἔργα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Κερατσινίου.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας, τόνισε ὅτι κατά τήν τελευταία τετραετία δαπανήθηκαν ἀπό τόν ΟΛΠ πάνω ἀπό 200.000.000 δρχ. γιά μηχανικό ἐξοπλισμό καί θαλάσσια λιμενικά ἔργα καί ὅτι προβλεπόταν ἡ κατασκευή 3.535 μέτρων κρηπιδωμάτων, ἐγκαταστάσεως σιλό, ψυκτικῶν χώρων καί σταθμῶν.

17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μεταβαίνει στήν Κέρκυρα, ὅπου γίνεται δεκτός σέ συνεργασία ἀπό τό βασιλέα Παῦλο.

Σύμφωνα μέ τή σχετική ἐπίσημη ἀνακοίνωση, ὁ πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τό βασιλέα γιά τήν κατάσταση τῆς χώρας καί ἀσχολήθηκε μέ προβλήματα τῆς Κέρκυρας. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ὑπογράμμισε τό κυβερνητικό ἐνδιαφέρον γιά τό νησί καί ἐπικαλέστηκε ὡς ἀδιάψευστη ἀπόδειξη τό γεγονός ὅτι *«ἐκτελοῦνται τήν στιγμήν αὐτήν παντοειδῆ ἔργα ἀξίας 60.000.000 δραχμῶν»*. Μεταξύ τῶν ἔργων αὐτῶν, περιλαμβάνονταν τό ἀεροδρόμιο, τά ἔργα τοῦ νέου λιμένος, τοῦ πορθμείου Ἑλλάδος - Ἰταλίας, τό νέο τουριστικό ξενοδοχεῖο 100 κλινῶν, ἡ ἐνίσχυση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί ἡ ἐξαγορά τῶν ἠλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων ἀπό τή ΔΕΗ.

18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἔχει ἰδιαίτερη συνομιλία μέ τόν πρέσβη τῶν ΗΠΑ, Ε. Μπρίγκς, στό Πολιτικό Γραφεῖο. Τό σχετικό μνημόνιο ἀναφέρει:

«Τήν 18.8.59 ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐκάλεσεν παρ' αὐτῷ τόν πρέσβυν τῶν ΗΠΑ.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς συνομιλίας, ἥτις παρετάθη πέραν τῆς μιᾶς ὥρας, ὁ κ. πρόεδρος ἐξέθεσεν κατά σειράν τά ἑξῆς θέματα:

»α. Θέμα ἀμερικανικῆς βοηθείας. Κατά τό παρελθόν, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, ἡ Ἑλλάς, λόγω ἐλλείψεως οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ δέν κατώρθωσε νά ἀπορροφήση τήν βοήθειαν. Ὅταν ἀργότερα ἐδημιουργήθησαν αἱ προϋποθέσεις διά μίαν πλήρη ἀξιοποίησιν, ἡ βοήθεια ἐμειώθη εἰς τό ἐλάχιστον. Σήμερον ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς τήν δυσχερῆ θέσιν νά μή δύναται νά προβῆ εἰς παραχωρήσεις πρός ὡρισμένας τάξεις —αἵτινες, ἴσως, θά ἦτο δίκαιον νά τύχουν ἐνισχύσεως— διά νά δυνηθῆ νά ἀναπτύξη τάς παραγωγικάς ἐπενδύσεις καί νά βαστάξη τόν τεράστιον ὄγκον τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Λόγω τῆς ἰδιαζούσης θέσεως τῆς Ἑλλάδος, ἡ Κυβέρνησις εἶναι ὑποχρεωμένη νά λαμβάνη ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψιν της τόν ἐσωτερικόν παράγοντα, ὅστις ἐπηρεάζεται δυσμενῶς βλέπων τάς οἰκονομικάς προόδους γειτονικῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν. Παραλλήλως εἶναι ὑποχρεωμένη νά μή παροπᾶ τήν ἀνάγκην τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ἀσθενῶν οἰκονομικῶν τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ, ἵνα τάς προφυλάξη ὑπό τήν διάβρωσιν τῶν ἀνατρεπτικῶν κηρυγμάτων. Ἐξ ἄλλου, ἡ Κυβέρνησις, ἥτις ἀποτελεῖ τόν κατ' ἐξοχήν φορέα τῆς φιλοδυτικῆς πολιτικῆς, δέον νά τύχη ἐνισχύσεως ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν, διά νά δυνηθῆ νά συνεχίση τήν ἐσωτερικήν καί ἐξωτερικήν γραμμήν, ἣν ἀπό ἐτῶν τηρεῖ. Εἶναι χαρακτηριστικόν, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, ὅτι ἡ ἀμερικανική βοήθεια κατ' οὐσίαν ἐξέλιπεν, ἀφ' ἧς ἡ ὑπ' αὐτόν Κυβέρνησις ἀνῆλθεν εἰς τήν ἐξουσίαν. Περαιῶν ὁ κ. πρόεδρος ἐζήτησεν ἀπό τόν συνομιλητήν του νά ἐνεργήση πᾶν τό δυνατόν ἵνα μή περικοπῆ, ἔστω καί κατ' ἐλάχιστον, τό ὑπό τῆς Ἑλλάδος αἰτηθέν ποσόν ἀμερικανικῆς βοηθείας. Τό ποσόν τοῦτο ἐκφράζει τό ἀπολύτως ἀναγκαῖον διά τήν Ἑλλάδα, ἅπαντες δέ οἱ ὑπολογισμοί ἔχουν γίνει κατά τόν μετριοπαθέστερον τρόπον.

»Ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς, καθ' ὃν χρόνον ὁ κ. πρόεδρος ἐξέθετο τό ἀνωτέρω θέμα, ἐτήρει σημειώσεις.

»β. Θέμα Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς. Ὁ κ. πρόεδρος ἀνέπτυξεν τόν ζωτικόν χαρακτῆρα τοῦ θέματος διά τήν Ἑλλάδα. Ὡμίλησεν περί τῶν σημειουμένων ἐκ μέρους διαφόρων Κρατῶν ἀντιδράσεων καί ἐτόνισεν τό ἐσφαλμένον μιᾶς τοιαύτης πολιτικῆς, ἥτις ὁδηγεῖ μοιραίως τόν δυτικόν κόσμον εἰς διάσπασιν καί ὡθεῖ πολλά μέρη τοῦ κόσμου τούτου πρός τόν ἀνατολικόν συνασπισμόν. Ἐάν συνεχισθῆ μία τοιαύτη ἀντίδρασις, θά δημιουργηθοῦν μοιραίως καί ἐν Ἑλλάδι ἐπιπτώσεις εἰς τόν ἐσωτερικόν τομέα, καί θά ἐπηρεασθῆ ἐνδεχομένως ἡ ἐξωτερική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως.

»γ. Κυπριακόν. Ὁ κ. πρόεδρος ἀνέπτυξεν δι' ὀλίγων τήν παροῦσαν θέσιν τοῦ ζητήματος. Ἡ Τουρκία, εἶπεν, ἐπιδεικνύει διάθεσιν νά ἀποκτήση ἔτι περισσότερα δικαιώματα ἐπί τῆς νήσου. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔσχεν τό θάρρος νά προχωρήση εἰς τήν ὑπογραφήν τῶν τερματισασῶν τό ζήτημα συμφωνιῶν, διότι ἐπίστευεν ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἐνεργεῖ πρός τό συμφέρον τῆς ἑνότητος ὁλοκλήρου τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Ἀλλά δέν δύναται νά ὑποχωρήση πλέον οὐδέ κατά κεραίαν. Αὐτό δέν θά τό ἐπέτρεπεν, μεταξύ ἄλλων, καί τό φιλότιμον τόσον τοῦ λαοῦ ὅσον καί τῆς Κυβερνήσεως.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἐτόνισεν ὅτι λέγει τά ἀνωτέρω εἰς τόν πρέσβυν, πρός ἐνημέρωσίν του καί πρός προειδοποίησίν του. Ἂν ἡ τουρκική πλευρά ἐπιμείνη διά περαιτέρω πιέσεων καί ἀπαραδέκτων ἑρμηνειῶν τῶν συμφωνιῶν, πρέπει οἱ Ἀμερικανοί νά γνωρίζουν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔπραξεν ὅ,τι ἠδύνατο, ἡ δέ κρίσις, ἥτις ἐνδεχομένως θά ἐκσπάση, δέν θά ὀφείλεται ἀσφαλῶς εἰς αὐτήν.

»δ. Ταξείδιον προέδρου Ἀιζενχάουερ. Ὁ κ. πρόεδρος, ἀναφερόμενος εἰς τό θέμα τοῦτο, εἶπεν εἰς τόν πρέσβυν ὅτι ἡ ἑλληνική πλευρά δέν πρόκειται νά ἐπιζητήση συνάντησιν μετά τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου, διά νά μή δημιουργήση δέ δυσχερείας, δέν συνεφώνησεν οὔτε πρός τήν ἰδέαν τῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ταξειδίου συγκλήσεως τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΝΑΤΟ εἰς ἐπίπεδον πρωθυπουργῶν ἢ ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ οἱ Ἀμερικανοί δέον νά ἔχουν ὑπ' ὄψιν των εἶναι ὅτι ἐάν ἄλλοι ἀρχηγοί Κυβερνήσεων, ὡς π.χ. ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός, ἐπιζητήσουν συνάντησιν, τότε καί ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός θά ζητήση τοῦτο. Θά εἶναι δέ ἀπολύτως δικαιολογημένος, διότι, προκειμένου νά συζητηθοῦν ἄκρως σοβαρά ζητήματα, δέον ὅπως καί ἡ Ἑλλάς ἀκουσθῆ, τῆς ὁποίας ἡ γνώμη ἀσφαλῶς θά εἶναι χρήσιμος καί βαρύνουσα ἐπί τῶν μελλουσῶν νά ληφθοῦν ἀποφάσεων. Πάντως, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, ἐάν τελικῶς εὑρεθῆ ἀναγκασμένος νά ἐπιδιώξη μίαν συνάντησιν, θά εἶναι οὐχί διά λόγους ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ὡς εἰς τήν περίπτωσιν ἄλλων πρωθυπουργῶν, ἀλλά διά λόγους οὐσίας.

»Ἡ πλέον σκόπιμος πάντως γραμμή ἐπί τοῦ προκειμένου εἶναι εἴτε νά μή δεχθῆ ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος οἱονδήποτε πρωθυπουργόν, πέραν τῶν ἐκπροσωπούντων τάς Μεγάλας Δυνάμεις, εἴτε νά δεχθῆ πάντας ὅσους θά εἶχον νά

προσθέσουν χρήσιμα στοιχεῖα εἰς τήν κοινήν ὑπόθεσιν τοῦ δυτικοῦ κόσμου.

»Ἐπί τοῦ θέματος τούτου, ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς ἐπέδωσεν εἰς τόν κ. πρόεδρον σχετικόν μνημόνιον.

»Περαιῶν ὁ κ. πρόεδρος εἶπεν εἰς τόν συνομιλητήν του ὅτι εἶναι σκόπιμον ὅπως τά μέλη τῆς πρεσβείας του εἶναι προσεκτικά εἰς τάς ἐπαφάς των ἵνα μή δημιουργοῦνται δυσχέρειαι εἰς τήν Κυβέρνησιν, ὡς συνέβη μερικάς φοράς κατά τό παρελθόν.

»Εἰς τό τέλος τῆς συνομιλίας ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς ἔθιξεν τό ζήτημα τοῦ ἀμερικανικοῦ ραδιοσταθμοῦ Ρόδου. Ἠρώτησεν τόν κ. πρόεδρον κατά πόσον εἶχον τεθῆ εἰς τήν διάθεσίν του τά ἀπαραίτητα στοιχεῖα διά τήν λῆψιν ἀποφάσεως. Ὁ κ. πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι δέν εἶχε εἰσέτι μελετήσει τό θέμα καί ὅτι πάντως, ἐντός τῶν προσεχῶν ἡμερῶν θά ἐνημέρωνεν τόν πρέσβυν ἐπί πάσης ἐξελίξεως ἤ τελικῆς ἀποφάσεως»[93].

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ πρωθυπουργός δέχεται τό νέο πρεσβευτή τῆς ΗΑΔ στήν Ἀθήνα σέ πρώτη ἐπίσημη ἀκρόαση. Τό μνημόνιο τῆς συναντήσεως ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ἡ συζήτησις, τυπικοῦ κυρίως χαρακτῆρος, δέν εἰσῆλθεν εἰς θέματα οὐσίας.

»Ἐν παρόδῳ, μόνον, ὁ πρέσβυς ἔθιξε τό ζήτημα τῆς δημιουργίας διπλωματικῶν σχέσεων μεταξύ ΗΑΔ καί Κύπρου, εἶπεν ὅτι "ἡ Κυβέρνησίς του θά ἦτο ἰδιαιτέρως εὐτυχής νά προχωρήση ταχέως εἰς τήν ἐγκατάστασιν τοιούτων σχέσεων". Ἐξ ἄλλου, εἶπεν ὅτι ἡ ΗΑΔ ἐλπίζει ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά συμβουλεύση τούς Κυπρίους νά τηρήσουν τήν αὐτήν, ὡς καί ἡ Ἑλλάς, στάσιν ὅσον ἀφορᾶ εἰς τό θέμα τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετά τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ κ. πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι *"βεβαίως ἡ Ἑλλάς θεωρεῖ ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῆς τηρουμένη γραμμή εἶναι ὀρθοτέρα καί δύναται νά εἴπη τοῦτο εἰς τούς ἁρμοδίους Κυπρίους. Ἡ τελική, ὅμως, περί αὐτοῦ ἀπόφασις ἀνήκει εἰς τούς ἰδίους*»[94].

19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τήν ἐκτελεστική ἐπιτροπή τῆς Ὁμοσπονδίας Παντοπολῶν Ἑλλάδος, πού τοῦ ἐκθέτει τά προβλήματα πού τήν ἀπασχολοῦν. Μετά ἀπό τή διαβεβαίωση τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά σύντομη ρύθμιση τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων τοῦ κλάδου, ἀναστέλλεται ἡ προγραμματισμένη 24ωρη ἀπεργία του.

Τήν ἴδια ἡμέρα ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν πρόεδρο τοῦ Ἐμπορικοῦ καί Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, τόν πρόεδρο τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν καί τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ.

19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ἀρχίζουν στή Ρόδο οἱ ἐργασίες τοῦ Παγκόσμιου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Τήν ἔναρξη κυρήσσει ὁ ὑπουργός Παιδείας, Γ. Βογιατζῆς.

22-26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ ἀντικαγκελλάριος καί ὑπουργός Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Δ. Γερμανίας, Λοῦντβιχ Ἔρχαρτ, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα. Κατά τήν ἄφιξή του στήν Ἀθήνα, τόν ὑποδέχονται ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος καί ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης. Ὁ Λ. Ἔρχαρτ ἐκφράζει τή χαρά του γιά τήν ἐπίσκεψή του στή Ἑλλάδα καί χαρακτηρίζει «σημαντικές» τίς ἐπικείμενες συνομιλίες του γιά τά θέματα τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας, τονίζοντας ὅτι θά συμβάλουν στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος καί στή σύσφιξη τῶν ἑλληνογερμανικῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων.

Οἱ διμερεῖς ἑλληνογερμανικές συνομιλίες, μέ ἐπίκεντρο τά οἰκονομικά θέματα, θά πραγματοποιηθοῦν σέ δύο συσκέψεις στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, στίς ὁποῖες τήν ἑλληνική πλευρά ἐκπροσώπησε ὁ Α. Πρωτοπαπαδάκης. Ὁ Γερμανός ἐπίσημος ἔγινε δεκτός καί ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ, μέ τόν ὁποῖο εἶχε ἐκτενῆ συνομιλία γιά θέματα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἐπαφῶν τοῦ Λ. Ἔρχαρτ μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀντικαγκελλάριος καί ὑπουργός Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας καθηγητής Ἔρχαρτ, συνοδευόμενος ὑπό ἀνωτέρων δημοσίων ὑπαλλήλων, ἐπεσκέφθη τήν Ἑλλάδα μεταξύ τῆς 22ας καί 26ης Αὐγούστου 1959 καί ἔσχε συνομιλίας μετά τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ ὡς καί τῶν ἄλλων ὑπουργῶν. Ἀντικείμενον τῶν συνομιλιῶν ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὡς καί τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ὑπό τήν ἄποψιν τῶν κατά τό παρελθόν ἔτος συναφθεισῶν ἑλληνογερμανικῶν συμφωνιῶν καί τῆς προσφάτως ληφθείσης ἀποφάσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος περί τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετ' αὐτῆς. Αἱ συνομιλίαι διεξήχθησαν ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἐκ παραδόσεως φιλίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Διεπιστώθησαν αἱ ἀξιόλογοι πρόοδοι καί αἱ διαγραφόμεναι εὐνοϊκαί προοπτικαί ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας διά τό μέλλον. Ἐξήρθη ἡ ὑφισταμένη νομισματική σταθερότης καί ἡ σημασία της διά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων μετά τῆς Γερμανίας. Εἰς τόν ἀντικαγκελλάριον Ἔρχαρτ παρεσχέθησαν πληροφορίαι ἐπί σημείων τινῶν σχετικῶν πρός τό πενταετές πρόγραμμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τό ὁποῖον αἱ προβλεπόμεναι ἐπενδύσεις δημοσίου χαρακτῆρος ἀνέρχονται εἰς 1.050 ἑκατ. δολλάρια. Μέρος τοῦ ποσοῦ τούτου θά προέλθη ἀπό τήν χρηματοδότησιν ἐξ εὐρωπαϊκῶν πηγῶν. Ὁ καθηγητής κ. Ἔρχαρτ εἶναι πεπεισμένος περί τῆς σημασίας τοῦ ἐν

Συνάντηση μέ τόν Λ. Ἔρχαρτ.

λόγῳ προγράμματος. Τοῦτο θά ἀσκήση σοβαράν εὐνοϊκήν ἐπίδρασιν ἐπί τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἐξελίξεως τῆς Ἑλλάδος, ἡ δέ πραγματοποίησίς του ἐνδιαφέρει τήν Εὐρώπην καί ὁλόκληρον τόν ἐλεύθερον κόσμον.

»Ἀμφότεραι αἱ πλευραί συμφωνοῦν εἰς τήν ἀνάγκην τῆς στενῆς συνεργασίας μεταξύ των, ἡ ὁποία θά ἔπρεπε νά ὁδηγήση κυρίως εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἐξαγωγῆς ἑλληνικῶν προϊόντων, ἰδιαιτέρως τοῦ καπνοῦ, ὡς καί διά τήν ἀπό κοινοῦ μεταξύ γερμανικῶν καί ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων ἐκτέλεσιν σχεδίων ἔργων βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῷ πλαισίῳ γνησίου ἀνταγωνισμοῦ στηριζομένου εἰς τήν παραγωγικότητα. Τοιουτοτρόπως θά ἐπιταχυνθῆ ἡ οἰκονομική πρόοδος τῆς Ἑλλάδος καί θά προαχθῆ ὁ βαθμός ἀπασχολήσεως καί ἡ εὐημερία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ ἀποτελεσματική ἐνίσχυσις τῶν προσπαθειῶν τούτων ἐξυπηρετεῖ ὄχι μόνον τά οἰκονομικά καί πολιτικά συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν, ἀλλά καί τούς σκοπούς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης.

»Ἡ ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις χαιρετίζει τήν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος περί τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετ' αὐτῆς. Περί τοῦ θέματος τούτου θά ἐπακολουθήσουν συντόμως διαπραγματεύσεις μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος. Ἀμφότεραι αἱ Κυβερνήσεις ἀναφέρονται σχετικῶς εἰς τάς κατά τό παρελθόν ἔτος συζητήσεις εἰς τό πλαίσιον τοῦ ΟΕΟΣ ὡς καί εἰς τάς ἑλληνογερμανικάς συνομιλίας ἐν σχέσει πρός τήν ἰδιαιτέραν σημασίαν τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν εὐρυτέραν ὁλοκλήρωσιν τῆς Εὐρώπης ὑπό μορφήν Ζώνης Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν. Ἀμφοτέρωθεν ἐξεφράσθη ἡ ἐλπίς ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις περί τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος θά ἀπολήξουν ταχέως εἰς ἀποφάσεις αἱ ὁποῖαι θά ἀποτελοῦν δικαίαν ἀναγνώρισιν τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων. Θά ἐξυπηρετοῦντο οὕτω καί αἱ προσπάθειαι διά τήν εὐρυτέραν πολυμερῆ οἰκονομικήν ὁλοκλήρωσιν τῆς Εὐρώπης.

»Ἡ ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις εἶναι πρόθυμος νά ὑποστηρίξη τάς ἑλληνικάς ἐπιδιώξεις. Κατέβαλε πάντοτε προσπαθείας ὅπως διά τῆς ἐφαρμογῆς εἰδικῶν μέτρων, λαμβανομένων δι' ὡρισμένον χρονικόν διάστημα, καταστῆ δυνατή ἡ προσαρμογή τῶν ὑπό ἀνάπτυξιν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν πρός τό ὑψηλότερον οἰκονομικόν ἐπίπεδον τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν καί πιστεύει ὅτι αἱ συζητηθεῖσαι ἤδη εἰδικαί ρυθμίσεις διά τήν Ἑλλάδα καί δι' ἄλλας ὑπό ἀνάπτυξιν εὐρωπαϊκάς χώρας εἶναι ἀναγκαῖαι διά τήν προαγωγήν τῶν οἰκονομικῶν των δυνάμεων, ὡς καί διά τήν ἐνίσχυσιν τῆς σταθερότητος μιᾶς ἐλευθέρας καί ἀνταγωνιστικῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας».

25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Μέ ἀφορμή σχόλια πού διατυπώθηκαν μετά τή δημοσίευση τοῦ ἑλληνικοῦ μνημονίου τοῦ Δεκεμβρίου 1956 πρός τήν ὑπό διαμόρφωση τότε ΕΟΚ, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου, ἐντεταλμένος ἀπό τό 1957 ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος γιά τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Κοινότητα, δηλώνει τά ἑξῆς:

«Οὐδέποτε, οὐδεμίαν εὐκαιρίαν ἀφῆκεν ἡ Ἑλλάς, προκειμένου νά συμμετάσχη ἤ νά ἀποκαταστήση συνεργασίαν μετά μείζονος ἤ ἐλάσσονος οἰκονομικῆς ἑνότητος ἐν Εὐρώπῃ. Πρό τῆς συστάσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (ΕΟΚ), δηλαδή μέχρι καί τοῦ Μαρτίου 1957, ἦτο βεβαίως ἀδιανόητος οἱαδήποτε μετ' αὐτῆς σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος ἤ ἄλλης εὐρωπαϊκῆς χώρας, αἱ σχετικαί δέ διαπραματεύσεις διά τήν διαμόρφωσιν αὐτῆς περιωρίζοντο, ὡς γνωστόν, ἀποκλειστικῶς μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς ὁμάδος τῶν Βρυξελλῶν.

»Ἐκ τῆς ἁπλῆς ἀναγνώσεως τοῦ εἰς τόν τύπον δημοσιευθέντος μνημονίου τοῦ Δεκεμβρίου 1956, συνάγεται ὅτι τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τάς δυνατότητας καί πλεονεκτήματα, τά ὁποῖα ἐνδεχομένως θά διήνοιγεν ἡ πραγματοποίησις μιᾶς συμφωνίας "τελωνειακῆς ἑνώσεως" τῶν ἓξ χωρῶν.

»Ἡ σχετική συνθήκη ὑπεγράφη, ὡς γνωστόν, τόν Μάρτιον τοῦ 1957, ἔκτοτε δέ ἡ Ἑλλάς οὐδέν εἰς οὐδεμίαν εὐκαιρίαν παρέλειψε διά νά ἐπιτύχη τήν ἀξιοποίησιν τῶν ἀνωτέρω δυνατοτήτων καί πλεονεκτημάτων. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως καί πρό τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τῆς Ρώμης, ὅλαι αἱ χῶραι τοῦ ΟΕΟΣ, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν ἓξ χωρῶν τῆς ΕΟΚ, ἀπεφάσισαν τήν διεξαγωγήν διαπραγματεύσεων διά τόν σχηματισμόν Εὐρωπαϊκῆς Ζώνης Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν (ΕΖΕΣ). Ἐκ τῶν διαπραγματεύσεων τούτων, εἰς τάς ὁποίας μετεῖχον 17 χῶραι, δέν εἶναι δυνατόν, ὑποθέτω, νά ὑποστηριχθῆ ὅτι θά ἔπρεπε ἤ θά ἠδύνατο νά ἀπουσιάση ἡ Ἑλλάς. Ἐξ ἄλλου, κατά τάς διαπραγματεύσεις αὐτάς ἡ Ἑλλάς ἐπωφελήθη διά νά θέση τάς βάσεις καί νά ἐπιτύχη τήν ἀναγνώρισιν τοῦ εἰδικοῦ καθεστῶτος τό ὁποῖον εἶναι ἀπαραίτητον διά τήν συμμετοχήν της εἰς οἱανδήποτε εὐρυτέραν ἤ στενωτέραν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα ἤ ἄλλης μορφῆς Κοινοπραξίαν. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα αὐτή ἀναγνώρισις θά ἀποτελέση καί τήν ἀφετηρίαν τῶν ἐπικειμένων διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ.

»Καίτοι μόνον ἀπό τῶν μέσων τοῦ 1957 ἔχω τήν τιμήν νά συμμετέχω τῶν σχετικῶν διαπραγματεύσεων, θεωρῶ καθῆκον μου νά παράσχω τάς ἀνωτέρω πληροφορίας πρός ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας».

26-28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ πρέσβης τῆς Τουρκίας στήν Ἀθήνα γίνεται δεκτός ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ σέ δύο διαδοχικές ἀκροάσεις στίς 26 καί 28 Αὐγούστου. Ἡ συνομιλία τῶν δύο ἀνδρῶν εἶχε ὡς κύριο ἀντικείμενο τίς ἁρμοδιότητες τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας.

Πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς πρώτης συνομιλίας, ὁ Τοῦρκος πρέσβης ἐπέδωσε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη προσωπική ἐπιστολή τοῦ Α. Μεντερές:

«Εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής διά τήν λῆψιν τοῦ προσωπικοῦ μηνύματος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, δεδομένου ὅτι καί ἐγώ ἀνησυχοῦσα τελευταίως ἐκ τῶν δυσκολιῶν αἵτινες προέκυψαν εἰς τήν Συνταγματικήν Ἐπιτροπήν σχετικῶς μέ τήν ἐφαρμογήν τῶν ἀναφερομένων εἰς τήν Κύπρον συμφωνιῶν Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου.

»Σπεύδω νά διαβεβαιώσω τήν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα

ὅτι ἐμελέτησα σοβαρῶς τά ἐγειρόμενα εἰς τήν ἐπιστολήν σας σημεῖα ἐν τῷ ἰδίῳ πνεύματι εἰλικρινοῦς προσηλώσεως εἰς τήν ἀποκατάστασιν καί ἐνίσχυσιν τῆς φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν μας. Πράττων τοῦτο δέν δύναμαι παρά νά ἐνθυμηθῶ πόσον δύσκολον ἦτο δι' ἡμᾶς νά εὕρωμεν μίαν συμβιβαστικήν διατύπωσιν ἥτις τώρα ἀποτελεῖ τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Ἡ Ἐξοχότης σας θά ἐνθυμῆται ἐπίσης ὅτι ἡ ρύθμισις τοῦ Κυπριακοῦ κατέστη δυνατή μόνον διά ἴσων θυσιῶν καί ὑποχωρήσεων ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Αἱ συμφωνίαι δέν ἔλαβον μόνον ὑπ' ὄψιν των τήν ἀριθμητικήν κατάστασιν τῶν δύο κοινοτήτων ἐν Κύπρῳ ἀλλ' ἐπίσης σχετικούς παράγοντας πολιτικῆς, νομικῆς, κοινωνικῆς κ.λ.π. φύσεως, οἵτινες ἦσαν τά σπουδαιότερα περιπλέκοντα τό ζήτημα τῆς Κύπρου στοιχεῖα.

»Ἐνθυμοῦμαι σαφῶς ἀκόμη καί σήμερον ὅτι, ἀφοῦ συνεζητήσαμεν διάφορα συστήματα, ὡς ἡ ὁμοσπονδία καί τό ἐνιαῖον καθεστώς, ἐφθάσαμεν εἰς αὐτό τό ὁποῖον δύναται νά ὀνομασθῆ πολιτική διατύπωσις sui generis ἑνός εἰδικοῦ προεδρικοῦ καθεστῶτος. Εἶμαι εἰσέτι πεπεισμένος ὅτι μέ καλήν θέλησιν καί θάρρος ἱδρύσαμεν τήν Δημοκρατίαν τῆς Κύπρου ὡς μίαν, τρόπον τινα, "προθήκην" φιλίας, συνεργασίας καί ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν μας ὡς καί μεταξύ τῶν κοινοτήτων ἐν Κύπρῳ, ὅπου οἱ ἀρχηγοί τόσον τῶν Τούρκων ὅσον καί τῶν Ἑλλήνων ἐν Κύπρῳ ἐμφανίζονται ὁ εἷς ὡς πρόεδρος εἰς τό προσκήνιον, ὁ ἄλλος ὡς ἀντιπρόεδρος ὄπισθεν αὐτοῦ, ἀλλά πάντοτε μαζί διά τήν εὐτυχίαν καί τήν εὐημερίαν τῆς Δημοκρατίας.

»Δέν προτίθεμαι ἐνταῦθα νά ἐπιμείνω ἐπί τῶν λεπτομερειῶν τῶν συμφωνιῶν. Θά ἤθελα ἐν τούτοις νά μνημονεύσω ὡρισμένα προέχοντα γεγονότα τά ὁποῖα ἀνέκυψαν ἐσχάτως σχετικῶς πρός τάς συμφωνίας αὐτάς.

»Αἱ ἑρμηνεῖαι αἱ ὁποῖαι δίδονται τώρα εἰς τάς διατάξεις τῶν συμφωνιῶν τάς σχετικάς πρός τάς ἁρμοδιότητας καί τάς προνομίας τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου συνιστοῦν κατά τήν γνώμην μου μίαν σαφῆ ἀπομάκρυνσιν ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Παρ' ὅλας τάς ρητάς διατάξεις ὡς (παραθέτω ἐδῶ ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γαλλικοῦ κειμένου). "Ἡ ἐκτελεστική ἐξουσία θά ἀσκῆται ὑπό τοῦ πρόεδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου", προβάλλεται ὁ ἰσχυρισμός εἰς προσφάτους προτάσεις καί δηλώσεις ὅτι "ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀσκεῖ τήν ἐκτελεστικήν ἐξουσίαν, ὁ ἀντιπρόεδρος ἐνεργεῖ ἀπό κοινοῦ μετά τοῦ προέδρου μόνον εἰς ἐκείνας τάς περιπτώσεις αἵτινες ρητῶς προβλέπονται ὑπό τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης" (ἀπόσπασμα ἐκ τῆς προτάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου). Τοῦτο ὅπως κατέδειξα ἀνωτέρω ἀποτελεῖ μίαν ἀντίφασιν πρός ρητάς διατάξεις τῶν συμφωνιῶν.

»Εἰς ἥν περίπτωσιν μία τοιαύτη διάταξις ἐπιζητεῖται πρός τόν σκοπόν ὅπως δοθῆ εἰς τόν πρόεδρον μία ὑψηλοτέρα ἐξουσία, τοῦτο, κατά τήν γνώμην μου, δέν εἶναι ἀναγκαῖον. Διότι τό ἄρθρον 5 τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης ὁρίζει ὅτι ἡ ἄσκησις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ὑπό τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου θά διενεργῆται μέσω Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου λειτουργοῦντος ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ θεσμοῦ τοῦ βέτο. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, κατά τήν ἄσκησιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ὁ πρόεδρος θά κατέχη φυσικῷ τῷ λόγῳ περισσοτέραν δύναμιν ἀπό τόν ἀντιπρόεδρον. Ὡς γνωστόν, ἡ συμφωνία ὁρίζει ὅτι ὁ πρόεδρος θά ὑποδεικνύη 7 ἐκ τῶν 10 ὑπουργῶν καί θά ἔχη τό δικαίωμα τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι κατ' οὐσίαν κατέχει δύναμιν ὑπερβαίνουσαν τήν τοῦ ἀντιπροέδρου.

»Ἐάν, ἐξ ἄλλου, ἡ ἰδία αὐτή διάταξις προτείνεται μέ σκοπόν νά ἀντιμετωπισθῆ μία κίνησις ἀποδιδομένη εἰς ἡμᾶς νά περιλάβωμεν διάταξιν, καθ' ἥν, ὁ πρόεδρος καί ὁ ἀντιπρόεδρος ἀσκοῦν τήν ἐκτελεστικήν ἐξουσίαν ὑπό οἱασδήποτε περιστάσεις, δύναμαι πάλιν νά δηλώσω ὅτι εἶναι ἀβάσιμος. Διότι δέν ἀποβλέψαμεν καί δέν ἀποβλέπομεν νά ἐπιτύχωμεν ὁτιδήποτε πέραν καί ὑπεράνω τῶν συμφωνηθεισῶν διατάξεων τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης. Διότι εἰλικρινῶς πιστεύω ὅτι ἡ συμφωνία τῆς Ζυρίχης ἐγκαθιδρύει μίαν ὑγιᾶ καί πρακτικῶς ἐφαρμόσιμον (workable) διατύπωσιν ἐν προκειμένῳ.

»Εἰς ἥν περίπτωσιν, ἐν τούτοις, ἐθεωρεῖτο ὅτι ἡ θέσις τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου ἔχει ἀνάγκην περαιτέρω διασαφήσεως, τό θέμα θά ἠδύνατο ἴσως νά ρυθμισθῆ ἐποικοδομητικά, χωρίς μεταβολήν τῶν συμφωνηθεισῶν ἐν Ζυρίχῃ βάσεων διά τῆς φράσεως "ὁ πρόεδρος εἶναι ὁ ἀρχηγός τοῦ Κράτους καί θά βοηθῆται ὑπό τοῦ ἀντιπροέδρου". Οἱ ἀντιπρόσωποί μας εἰς τήν Ἐπιτροπήν θά ἠδύναντο ἀσφαλῶς νά συμφωνήσουν ἐπί μιᾶς διατυπώσεως ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πνεύματι.

»Παρετήρησα ἐπίσης ὅτι τό δοθέν εἰς τόν ἀντιπρόεδρον δικαίωμα τοῦ βέτο θεωρεῖται ὅτι ὡς μόνην ἐφαρμογήν ἔχει τή προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων καί συμφερόντων τῆς τουρκικῆς κοινότητος, ἐνῶ ὁ θεσμός οὗτος ὡς προεβλέφθη εἰς τάς συμφωνίας δύναται ἐπίσης νά ἀσκηθῆ εἰς ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τήν ἄμυναν καί τήν ἀσφάλειαν τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου.

»Ὡς ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης θά συμφωνῆ ἀσφαλῶς, αἱ ἀνωτέρω σκέψεις ἀναφέρονται εἰς τάς βάσεις τῆς λεπτῆς οἰκοδομῆς τήν ὁποίαν ὑπήρξαμεν ἱκανοί νά ἀνεγείρωμεν εἰς τήν Ζυρίχην καί τό Λονδῖνον.

»Ἐφ' ὅσον εἰς τό μήνυμά σας γίνεται μνεία ὡρισμένων ἀντιδράσεων λαμβανουσῶν χώραν ἐπί τόπου σχετικῶς πρός αὐτό τοῦτο τό πρόβλημα, τό ὁποῖον μᾶς ἀπασχολεῖ, θά ἤθελα νά ἐφελκύσω τήν προσοχήν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος εἰς τά ἑπόμενα.

»Τόν παρελθόντα Ἰούνιον ἐν Γενεύῃ ὁ καθηγητής Θ. Τσάτσος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας εἰσηγήθη εἰς τόν Τοῦρκον συνάδελφόν του, ἐπί τῇ βάσει ὁδηγιῶν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ὅπως τό κείμενον τῆς Ζυρίχης υἱοθετηθῆ ἀκέραιον ὅσον ἀφορᾶ τά σημεῖα, ἐπί τῆς ἑρμηνείας τῶν ὁποίων δέν ἠδύνατο νά ἐπέλθη συμφωνία. Τοῦτο ἐγένετο προθύμως ἀποδεκτόν ὑπό τοῦ καθηγητοῦ Ν. Ἐρίμ. Ὅταν ἡ ἰδία ἀρχή προετάθη ἐγγράφως ὑπό τοῦ καθηγητοῦ Τσάτσου τήν 7ην Αὐγούστου, κατά τήν διάρκειαν τῶν συζητήσεων τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἑλληνική πρότασις, μολονότι πλήρως ἀποδεκτή ὑπό τῶν Τούρκων καί Τουρκοκυπρίων ἀντιπροσώπων ἀπερρίφθη δυστυχῶς κατηγορηματικῶς ὑπό τῶν Ἑλληνοκυπρίων ἀντιπροσώπων.

»Αὐταί εἶναι μερικαί ἀπό τάς σκέψεις αἱ ὁποῖαι ἦλθον εἰς τόν νοῦν μου μετά τήν προσεκτικήν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐγενοῦς μηνύματος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος. Πρίν τελειώσω ἐπιθυμῶ νά ἐπαναλάβω εἰς τήν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα τήν σταθεράν πεποίθησίν μου ὅτι, ὅπως εἰς τό πα-

ρελθόν, διά μέσου τῆς στενῆς μας φιλίας καί κατανοήσεως θά ὑπερνικήσωμεν τήν παροῦσαν δυσχέρειαν καί θά ἐξασφαλίσωμεν τήν ταχεῖαν καί εὐτυχῆ ἐγκαθίδρυσιν τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου»[95].

Τό πρακτικό τῆς πρώτης συνομιλίας τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τόν Τοῦρκο διπλωμάτη ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

«Ὁ κ. πρόεδρος, μετά τήν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, ἐξέφρασε κατά τρόπον ἀρκετά ἔντονον τήν ἀπογοήτευσίν του διά τό περιεχόμενον αὐτῆς, τό ὁποῖον δέν ἔδιδε λύσιν εἰς τά ἐκκρεμῆ ζητήματα τά σχετικά μέ τάς ἁρμοδιότητας τοῦ προέδρου καί ἀντιπροέδρου τῆς Κυπριακῆς Πολιτείας.

»Ὁ κ. πρόεδρος δέν παρέλειψε νά ἐκφράση τήν ἐκτίμησιν καί ἐμπιστοσύνην του εἰς τό πρόσωπον τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ καί ἄφησε νά ἐννοηθῆ ὅτι ἡ ἀδιάλλακτος στάσις τῆς τουρκικῆς ἀντιπροσωπείας ὀφείλεται εἰς τόν Τοῦρκον ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ζορλοῦ.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, δέν ζητεῖ τίποτε περισσότερον ἀπό τήν πιστήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τήν ὀρθήν ἑρμηνείαν των. Τοῦτο ἐδήλωσεν καί ὁ παριστάμενος Τοῦρκος πρέσβυς διά τήν τουρκικήν πλευράν. Ἐπρότεινεν δέ, νά γίνη δεκτή ἡ προταθεῖσα ὑπό τοῦ Ἕλληνος ἀντιπροσώπου λύσις, καθ' ἥν ἐν ὄψει τῆς δυσχερείας τῆς ἑρμηνείας τοῦ κειμένου τῆς Ζυρίχης, θά ἔδει ἐν τῷ Συντάγματι νά περιληφθοῦν αὐτούσιαι αἱ φράσεις τῆς Βασικῆς Διαρθρώσεως τῆς Ζυρίχης.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἐπωφελήθη τῆς εἰσηγήσεως αὐτῆς διά νά δηλώση ὅτι ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος δέν εἶχε τήν ἐντολήν ἀπό μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά προβῆ εἰς μίαν τοιαύτην πρότασιν καί ἐπιμένει ἐπί τῆς ἀποσαφηνίσεως ἐκ προοιμίων τοῦ σημαντικοῦ τούτου θέματος. Ὁ κ. Βεργκίν ἀνέπτυξεν ἐπίσης τήν ἔννοιαν τοῦ ἀντιπροέδρου ὡς βοηθοῦ τοῦ προέδρου, εἰπών ὅτι τά διαπιστευτήρια ἔγγραφα θά ἀπευθύνωνται πρός τόν πρόεδρον καί αὐτός θά τά δέχεται. Κατά τί θά βλάπτη κατά τήν στιγμήν τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν νά παρίσταται ὁ ἀντιπρόεδρος; Ἀνέπτυξεν ἐπίσης τήν ἄποψιν τῆς εὐρείας ἁρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, χωρίς νά προσθέση τι εἰς ὅσα περιέχονται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Μεντερές.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς συνομιλίας αὐτῆς ὁ κ. Βεργκίν κατ' ἐπανάληψιν ἐτόνισεν τάς καλάς διαθέσεις, τόσον τοῦ πρωθυπουργοῦ ὅσον καί τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας καί ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐνώπιον καί ἄλλων ὑπουργῶν ἐξῆρε τήν ἀνάγκην τῆς ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας. Ἀνέφερεν ἐπίσης ὁ κ. Βεργκίν τάς ὁδηγίας τάς ὁποίας ἔδωσεν ὁ κ. Μεντερές πρός τούς Τούρκους Κυπρίους νά ἀποφύγουν κάθε πρόκλησιν κατά τόν ἑορτασμόν τῆς ἐπετείου τοῦ Σαγγαρίου.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἐνέμεινεν εἰς τήν ἀρχικῶς ἐκδηλωθεῖσαν πρώτην ἀντίδρασίν του καί ἐδήλωσεν εἰς τόν κ. Βεργκίν ὅτι θά μελετήση τάς ἐπιστολάς τοῦ κ. Μεντερές ἐπισταμένως καί θά προσπαθήση, ἐάν τοῦτο εἶναι δυνατόν, νά εὕρη μίαν λύσιν ἱκανοποιητικήν δι' ὅλους.

»Ἐάν τοῦτο δέν ἐπετυγχάνετο ἐν Λευκωσίᾳ θά καταβληθῆ καί νέα προσπάθεια ἀπό τούς δύο ὑπουργούς τῶν Ἐξωτερικῶν, οἱ ὁποῖοι θά συναντηθοῦν ἐν Παρισίοις».

Τό πρακτικό τῆς δεύτερης συναντήσεως περιέχει τά ἑξῆς:

«Τήν 28ην Αὐγούστου ἐ.ἔ. ἐπεσκέφθη καί πάλιν ὁ ἐν Ἀθήναις πρέσβυς τῆς Τουρκίας, κατόπιν προσκλήσεως, τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

»Μολονότι ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Μεντερές, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, προάγει κάπως τό θέμα τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ἐν τούτοις δέν μέ ἱκανοποιεῖ διότι δέν δίδει λύσιν εἰς αὐτό. Θά παρεκάλουν, ὡς ἐκ τούτου, ὅπως γίνη, ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, μία νέα προσπάθεια κατανοήσεως τῆς ἑλληνικῆς στάσεως καί ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ δοθοῦν σχετικαί ὁδηγίαι πρός τούς ἐν Κύπρῳ Τούρκους ἀντιπροσώπους.

»Ὁ κ. Βεργκίν, ἀπαντῶν ἀνεκοίνωσεν εἰς τόν κ. πρόεδρον ὅτι ἔσχεν τηλεφωνικήν ἐπικοινωνίαν μέ τόν κ. Μεντερές, ὅστις παρεκάλεσεν αὐτόν νά βεβαιώση ὅτι ἡ Τουρκία οὐδέν ζητεῖ πέραν τῶν συμφωνιῶν καί ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ἐπιστολῆς του, ἀνεξαρτήτως τῆς διατυπώσεώς της, εἶναι ὅτι ὄχι μόνον οἱ Τοῦρκοι δέν διεκδικοῦν ἰσότητα μεταξύ προέδρου καί ἀντιπροέδρου, ἀλλ' ἀναγνωρίζουν σαφῶς τόν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον ὡς ἀρχηγόν τοῦ Κράτους.

»Ὁ κ. πρόεδρος παρετήρησεν ὅτι ἡ ἀναγνώρισις αὕτη δέν εἶναι ἀρκετή ἐάν δέν εὕρη τήν πρακτικήν ἐφαρμογήν της εἰς τήν διατύπωσιν τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος, παρεκάλεσεν δέ καί πάλιν ὅπως ἐν τῷ πνεύματι αὐτῷ δοθοῦν ὁδηγίαι εἰς τήν τουρκικήν ἀντιπροσωπείαν νά πράξη τοῦτο.

»Ἐν συνεχείᾳ ἡ συζήτησις ἐστράφη πρός τά ἑλληνοτουρκικά ζητήματα. Ὁ κ. πρόεδρος ἐδήλωσεν εἰς τόν συνομιλητήν του ὅτι θά πρέπει ἐπί τῆς ἐκθέσεως τῶν κ.κ. Μπιτσίου - Κουνεράλπ νά διατυπωθοῦν τόσον ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου ὅσον καί ἐκ μέρους τοῦ κ. Μεντερές, αἱ παρατηρήσεις των, ἐάν ὑπάρχουν τοιαῦται —καί νά προχωρήσουν κατόπιν αἱ δύο Κυβερνήσεις εἰς τά περαιτέρω.

»Τέλος, ὁ κ. Βεργκίν ἐδήλωσεν εἰς τόν κ. πρόεδρον ὅτι πρόθεσις τοῦ Τούρκου προέδρου εἶναι νά ἐπισκεφθῆ τάς Ἀθήνας περί τά τέλη Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ.»[96].

28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός κηρύσσει τήν ἔναρξη τοῦ ἑορτασμοῦ γιά τήν 10η ἐπέτειο τῆς μάχης τοῦ Γράμμου μέ τό ἀκόλουθο μήνυμα πρός τόν ἑλληνικό λαό:

«Ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος νίκη τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καί τῆς ἐλευθέρας ἀνθρωπότητος, ταυτοχρόνως, ἡ στρατιωτική συντριβή τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας, τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάς ἑορτάζει αὔριον τήν δεκάτην ἐπέτειον. Ἡ θέσις της εὑρίσκεται μεταξύ τῶν μεγάλων σταθμῶν τῆς ἱστορίας, διότι ἡ προνομιοῦχος μοῖρα τῶν Ἑλλήνων ἠθέλησε κάθε σοβαρά δοκιμασία των νά προσλαμβάνη αὐτομάτως τόν χαρακτῆρα μάχης διά τήν ὕπαρξίν των καί ἀγῶνος διά τά ὑψηλότερα ἰδανικά ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐπί τέσσαρα σχεδόν ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος αὐτός, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπεβλήθη, ὑποδυθείς τήν μορφήν ἐσωτερικῆς ἐξεγέρσεως, ἀλλ' ὀργανωθείς καί ὑποστηριχθείς ἔξωθεν. Σκοπός του ἦτο ἡ βιαία

ἔνταξις τῆς Ἑλλάδος ὄπισθεν τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος, ἡ ὁποία εἶχεν ἐπιχειρηθῆ καί προηγουμένως ὑπό τοῦ ΚΚΕ, διά τῆς ἀποτυχούσης Δεκεμβριανῆς ἐπαναστάσεως.

»Ὁ ἐχθρός ἐνεσάρκωνεν ὅλους συγχρόνως τούς κινδύνους, τούς ὁποίους διέτρεξεν ἡ Ἑλλάς, ἀφ' ὅτου μέ τό αἷμα τῶν τέκνων της ἀνέκτησε τήν ἐθνικήν αὐθυπαρξίαν της καί ἠπείλει ὅλα μαζί τά ἐπιτεύγματα καί τά ἰδανικά τῆς νεωτέρας ἱστορίας μας: Τήν ἀκεραιότητά μας, τήν ἐλευθερίαν μας, τήν ἑλληνικότητά μας, τήν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειάν μας. Ἔχουν ἄμεσον πεῖραν τῆς φοβερᾶς αὐτῆς ἀληθείας ὅσοι ἑλληνικοί πληθυσμοί εὑρέθησαν παροδικῶς ὑπό τόν συμμοριτικόν ζυγόν κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐφιαλτικῆς δοκιμασίας.

»Ταυτοχρόνως ὅμως ἡ ἀνταρσία ἀπετέλεσεν ἀπειλήν δι' ὁλόκληρον τόν ἐλεύθερον κόσμον. Διότι, ἄν ἐπραγματοποιοῦντο οἱ σκοποί της καί ἀπερροφᾶτο ἡ Ἑλλάς ὑπό τῆς κομμουνιστικῆς αὐτοκρατορίας, θά ἀνετρέπετο ἄρδην ἡ διαμορφωθεῖσα μετά τόν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον στρατηγική ἰσορροπία καί θά ἐδημιουργοῦντο ἴσως ὁλέθριοι διά τήν διεθνῆ εἰρήνην πειρασμοί. Ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ ἑλληνική νίκη κατά τοῦ κομμουνιστικοῦ συμμοριτισμοῦ ἔχει τήν ἰδίαν βαρύτητα μέ τήν νίκην μας κατά τοῦ Ἄξονος, ἴσως δέ καί μεγαλυτέραν.

»Μόνον του, μέ τά ἡρωικά στήθη τῶν τέκνων του, ἀντιμετώπισε τό ἑλληνικόν ἔθνος τήν δεινήν δοκιμασίαν καί ἐπέτυχε τήν ἱστορικήν νίκην. Ὁ ἐλεύθερος κόσμος, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς μεγάλης ὑπερατλαντικῆς δημοκρατίας, ὑλικήν μόνον βοήθειαν τοῦ παρέσχεν, ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ἀνεκτίμητος καί ἐπέσυρε τήν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους. Χωρίς ὅμως τήν χαλυβδίνην θέλησιν ἀντιστάσεως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, οὐδεμία ὑλική καί ἠθική βοήθεια θά ἦτο δυνατόν νά ἐξουδετερώση τήν θανάσιμον ἀπειλήν. Ἡ νίκη κατά τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας ὑπῆρξε καρπός τῶν μεγάλων ἀρετῶν, τάς ὁποίας ἐπέδειξε τό ἔθνος κατά τήν ὥραν τοῦ κινδύνου, ἀρετῶν τάς ὁποίας ἀξιοποίησεν ἡ πολιτική καί στρατιωτική ἡγεσία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπό τούς ἀειμνήστους Θεμιστοκλῆ Σοφούλην καί Ἀλέξανδρον Παπάγον.

»Ἐπροξένησεν ἀνυπολογίστους ζημίας εἰς τήν Ἑλλάδα ἡ τετραετοῦς σχεδόν διαρκείας κομμουνιστική ἀνταρσία. Οἱ συμμορῖται, ἐκτελοῦντες προδιαγεγραμμένον σχέδιον, κατέστρεφον ὅ,τι ἠδύναντο νά καταστρέψουν, μέ τήν πρόθεσιν νά ὁδηγήσουν διά τῆς ἀπαθλιώσεως τόν λαόν εἰς πράξεις ἀπογνώσεως. Ὁ κομμουνισμός ἀπεδείχθη ἡ μεγαλυτέρα ἀνασχετική δύναμις τῆς προκοπῆς τοῦ ἔθνους ἐν τῷ συνόλῳ του καί ὁ πλέον ἀμείλικτος ἐχθρός ἑκάστης τάξεως χωριστά, ἰδιαιτέρως δέ τοῦ ἀγρότου καί τοῦ ἐργάτου.

»Καί εἰς τήν περίπτωσιν ὅμως αὐτήν ἡ δυναμικότης τοῦ ἔθνους ἀπεδείχθη ἀνωτέρα ἀπό τήν καταστροφικήν μανίαν τῶν ἐχθρῶν του. Μετά τόν ἔνοπλον ἀγῶνα ἀπεδύθη ὁ λαός μας εἰς τόν ἐξ ἴσου δύσκολον ἀγῶνα, τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς του ἀνασυγκροτήσεως. Ἀνασκοποῦντες τά ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα δυνάμεθα νά εἴμεθα ὑπερήφανοι. Μέ πάντοτε αὐξανόμενον ρυθμόν, ὄχι μόνον ἐπουλώθησαν αἱ πληγαί τοῦ πολέμου καί τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιθέσεως, ἀλλά ἐπετεύχθη καί ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ εἰς στάθμην τήν ὁποίαν οὐδέποτε προηγουμένως ἐγνώρισε.

»Τό ἔθνος οὐδέποτε πρέπει νά λησμονήση τόν θανάσιμον κίνδυνον, τόν ὁποῖον διέτρεξε κατά τήν διάρκειαν τῆς τετραετοῦς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας. Ὄχι διά νά διατηρηθῆ εἰς τήν ψυχήν του μῖσος ἐναντίον οἱουδήποτε, ἀλλά διά νά παραμένη πάντοτε ἄγρυπνον καί νά δύναται νά ἐπιδίδεται ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τά ἔργα τῆς εἰρήνης τήν ὁποίαν μέ τόσας θυσίας κατέκτησεν.

»Ἡ Ἑλλάς δέν ἀγωνίζεται κατά τοῦ κομμουνισμοῦ διά νά προστατεύση μόνον τό οἰκονομικόν καί κοινωνικόν καθεστώς εἰς τό ὁποῖον πιστεύει, οὔτε μόνον διά νά ὑπερασπίση τάς ἀρχάς τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καί τῆς δημοκρατίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνυφασμέναι μέ τήν πνευματικήν της παράδοσιν. Ὁ ἀγών κατά τοῦ κομμουνισμοῦ διά τήν Ἑλλάδα εἶναι ἀγών φυλετικῆς καί ἐθνικῆς ὑπάρξεως. Ἀποτελεῖ τήν συνέχισιν ὅλων ἐκείνων τῶν ἀγώνων τούς ὁποίους διεξήγαγε τό ἔθνος διά νά διαφυλάξη ἐλευθέραν τήν γῆν εἰς τήν ὁποίαν ἐρρίζωσε καί τήν ὁποίαν ἐλάμπρυνε διά τοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτό εἶναι τό βαθύτερον νόημα τοῦ ἀγῶνος, τοῦ ὁποίου τήν ἐπέτειον ἑορτάζει αὔριον ὁλόκληρον τό ἔθνος».

31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959

Ὁ Θ. Τσάτσος ἀπευθύνει ἐπιστολή στόν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο, στήν ὁποία ἀναλύει τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας στό Σύνταγμα τῆς Κύπρου.

Ὁ Ἕλληνας ἀντιπρόσωπος σημείωνε ὅτι ἡ διαγραφή τῆς φράσεως «ἀπό κοινοῦ», ἀπό τό τουρκικό σχέδιο Συντάγματος, ἦταν βέβαια μιά σημαντική ἐπιτυχία, δέν μετέβαλε ὅμως τή διάθεση τῶν Τούρκων νά ἐπιβάλουν ἰσοτιμία μεταξύ τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου. Κατόπιν, ὁ Θ. Τσάτσος ὑποστήριζε ὅτι ἡ ἐνίσχυση τοῦ ρόλου τοῦ προέδρου ἤ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (μέ τήν ἑλληνική του πλειοψηφία) ἦταν λύσεις ἐξίσου ἀποδεκτές ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά. Ὡστόσο, συνέχιζε, θά ἔπρεπε νά ἐπιλεγεῖ ἡ ἐνίσχυση τοῦ δεύτερου, ὄργανου συλλογικοῦ, ἡ ὁποία ἐμφανιζόταν περισσότερο σύμφωνη μέ τή δημοκρατική ἀρχή. Ἄλλωστε, ἡ συζήτηση τῶν θεμάτων στό Ὑπουργικό Συμβούλιο, θά ἐπέτρεπε στήν ἑλληνοκυπριακή πλευρά νά ἔχει πλήρη ἐπο-

πτεία τῶν τουρκοκυπριακῶν ἀπόψεων. Ἐπιπλέον, ὑπογράμμιζε ὁ Τσάτσος, ἐάν στόν προεδρικό θῶκο βρισκόταν μιά ἰσχυρή προσωπικότητα, ὁπωσδήποτε ἡ ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου θά ἀτονοῦσε στήν πράξη. Ἂν ὅμως δέν ὑπῆρχε αὐτή ἡ ἰσχυρή προσωπικότητα, ἦταν προτιμότερο νά ἀποφασίζει τό Ὑπουργικό Συμβούλιο. Πέραν τούτων, κατέληγε ὁ Ἕλληνας διαπραγματευτής, θά ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νά προβλεφθεῖ ρητά ὅτι ὁ πρόεδρος ἦταν, μόνος του καί μόνον αὐτός, ὁ ἀρχηγός τοῦ Κράτους, ὥστε νά μήν γεννηθοῦν ἀμφισβητήσεις γιά τό ρόλο τοῦ ἀντιπροέδρου, καί, σέ τελική ἀνάλυση, γιά τή φύση του κυπριακοῦ πολιτεύματος[97].

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Τό Ὑπουργικό Συμβούλιο καταρτίζει τήν ἑλληνική ἀντιπροσωπεία πού θά συμμετάσχει στίς ἐπικείμενες διαπραγματεύσεις μέ τήν ΕΟΚ. Τῆς ἀντιπροσωπείας θά ἡγεῖται ὁ Ι. Πεσμαζόγλου, ἐνῶ θά μετέχουν ὁ πρέσβης Κ. Τρανός ἀπό τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, ὁ Ι. Κονίτσας ἀπό τό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου, ὁ Δ. Μπίμπας ἀπό τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν, ὁ Κ. Γούσης ἀπό τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, καί ὁ Ν. Κυριαζίδης ἀπό τήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Στίς διαπραγματεύσεις θά πάρει μέρος καί ὁ Θ. Χρηστίδης, μόνιμος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος στόν ΟΕΟΣ.

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἡ παράνομη ὀργάνωση ΚΕΜ, μέ προκηρύξεις πού κυκλοφόρησαν στήν παλαιά πόλη τῆς Λευκωσίας, ἀπειλεῖ μέ θάνατο τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν Ε. Ἀβέρωφ, λέγοντας ὅτι «ὅπως ἀκριβῶς ἔθαψαν οὐτοι τό κυπριακόν ζήτημα θά τούς θάψωμεν ἡμεῖς ἐδῶ». Ὁ πρωθυπουργός καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν χαρακτηρίζονται «ὡς δορυφόροι τῶν καουμπόυ τῆς Οὐασιγκτῶνος, οἱ ὁποῖοι συντόμως θά κριθοῦν ἀπό τόν ἑλληνικόν λαόν».

Σέ ἀπάντηση τῶν προκλήσεων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος κάμει ἔκκληση ὑπέρ τῆς ἑνότητας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ «πρός ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιδιώξεών μας καί ἐξασφάλισιν τῶν ἐπιτευχθέντων κατόπιν θυσιῶν δικαιωμάτων μας» καί συνιστᾶ τή δημιουργία κοινοτικῶν ἐπιτροπῶν ἑνότητος ὑπενθυμίζοντας τήν ὑποθήκη τοῦ Γ. Γρίβα «περί ὁμονοίας» τῶν Ἑλληνοκυπρίων.

Ἡ ἐκδήλωση τῶν προκλήσεων αὐτῶν συνεχόταν καί μέ τήν ἔνταση τῆς διαμάχης μεταξύ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κατήγγειλε ὅτι ὑπῆρχε σχέδιο γιά τή δολοφονία του, κατηγόρησε τόν ἀρχηγό τῆς ΕΟΚΑ ὅτι παλινωδεῖ καί ὅτι συνωμοτεῖ κατά τῆς γαλήνης τῆς Κύπρου, χαρακτήρισε τίς ὑποδείξεις του «ὄλεθρο καί συμφορά» καί ὑποστήριξε ὅτι «ἡ ἑνότης καί ἡ σύμπνοια τοῦ λαοῦ θα ἀξιοποιήσουν τούς μόχθους καί τάς θυσίας διά τήν ἀπελευθέρωσιν». Ὁ Γ. Γρίβας, ἀπό τήν πλευρά του, κατηγόρησε τήν ἑλληνική Κυβέρνηση ὅτι ἔχει ἐκπονήσει σχέδιο φυσικῆς ἐξοντώσεώς του, μέ κύριο ἐκτελεστή τόν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο. Ἡ δήλωση αὐτή προκάλεσε τήν ἄμεση κυβερνητική ἀντίδραση, μέ ἀνακοίνωση στήν ὁποία τονίστηκε ὅτι ὁ Γρίβας «ἢ ψεύδεται ἐν ἐπιγνώσει ἢ κατέχεται ἀπό μανίαν καταδιώξεως».

2-3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ διήμερη ἐπίσκεψη στά Ἰωάννινα.

Σέ ἀπάντηση προσφωνήσεως τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στήν «εὐγνωμοσύνη τοῦ ἠπειρωτικοῦ λαοῦ διά τά ἐκτελούμενα εἰς Ἤπειρον ἔργα ἀναπτύξεως», ὁ πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, καί εἶπε μεταξύ ἄλλων:

«Ἐκ τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων διετέθησαν δι' αὐτήν κατά τό 1959 200 ἑκατ. περίπου ἔναντι 52 ἑκατ. τό 1952 καί 108 ἑκατ. τό 1958. Τά 200 ἑκατ. διατίθενται δι' ἔργα ὁδοποιίας, ἐγγειοβελτιωτικά, τουριστικά, κοινωφελῆ, ὑδρεύσεως, λιμενικά, κτιριακά κ.λ.π.

»Πέραν ὅμως αὐτῶν, καθ' ὑπόδειξιν τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Ἤπειρος ἐπελέγη ὑπό τοῦ ΟΕΟΣ διά τήν ὑποδειγματικήν ἀνάπτυξιν καί ἀξιοποίησιν τῶν πόρων της. Ἡ σχετική προσπάθεια διά τήν ὁποίαν διατίθενται ἐφέτος 30 ἑκατ., ἤρχισεν εἰς τήν ἐπιλεγεῖσαν ζώνην Κονίτσης - Ζαγορίου - Παρακαλάμου καί πρόκειται νά ἐπεκταθῆ εἰς ὁλόκληρον τήν Ἤπειρον.

»Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας διά τό μέλλον τῆς Ἠπείρου εἶναι ἡ προβλεπομένη διά τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἀνάπτυξις τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας, δηλαδή τῆς παραγωγικῆς κτηνοτροφίας, τῆς δενδροκομίας καί τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δασικοῦ πλούτου.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι διά τῶν ἔργων, τά ὁποῖα ἤδη ἐκτελοῦνται καί ἐκείνων τά ὁποῖα προγραμματίζονται διά το προσεχές μέλλον, ἡ Ἤπειρος θά ἴδῃ καλυτέρας ἡμέρας».

Καταλήγοντας, ὁ πρωθυπουργός εὐχαρίστησε γιά τήν ἐγκάρδια ὑποδοχή πού τοῦ ἐπιφύλαξε ὁ ἠπειρωτικός λαός καί γιά τήν ἐμπιστοσύνη μέ τήν ὁποία περιέβαλε τήν Κυβέρνησή του. *«Ἔχω δέ ἀνάγκην τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς»*, κατέληξε, *«διότι μόνον μέ τήν συμπαράστασιν τοῦ λαοῦ θά δυνηθῶ, εἰς πεῖσμα τῶν ἀντιδράσεων πού συναντῶ, νά φέρω εἰς πέρας τό δύσκολον ἔργον τό ὁποῖον ὁ ἴδιος μοῦ ἐνεπιστεύθη».*

Στίς 3 Σεπτεμβρίου, ὁ πρωθυπουργός, ἀφοῦ παρακολούθησε τή στρατιωτική ἄσκηση «Λεωνίδας»,

ἀπευθύνθηκε στούς παρισταμένους ἀξιωματικούς:

«Ἡ κριτική τήν ὁποία παρηκολούθησα μοῦ ἐπιτρέπει νά ἐκφράσω τήν ἱκανοποίησίν μου καί νά σᾶς συγχαρῶ. Δέν θά εἰσέλθω εἰς τά τεχνικά θέματα τά ὁποῖα ἔθιξαν οἱ ἀσκήσαντες τήν κριτικήν. Θά ἀρκεσθῶ εἰς ὡρισμένας γενικάς παρατηρήσεις: ἀσκήσεις ὅπως ἡ διεξαχθεῖσα, δίδουν τήν εὐκαιρίαν νά αἰσθανθοῦν ὅλοι οἱ μετέχοντες εἰς αὐτάς, ἀπό τῶν ἡγητόρων μέχρι τῶν διμοιριτῶν, τήν ἑνότητα τῆς εὐθύνης. Ὑπακοή καί πειθαρχία, ἀφ' ἑνός, ἀλλά καί πρωτοβουλία ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς διατεταγμένης ἀποστολῆς, συνιστοῦν τάς προϋποθέσεις τῆς ἐπιτυχίας μιᾶς πολεμικῆς ἀσκήσεως ἤ καί μιᾶς πραγματικῆς πολεμικῆς ἐνεργείας. Ἡ ἄσκησις αὐτή, ὅπως καί αἱ προηγηθεῖσαι, κατέδειξαν ὅτι ἡ προθυμία τῶν αἰφνιδιαστικῶς ἐπιστρατευομένων εἶναι μεγάλη. Αἱ μονάδες, ἐξ ἄλλου, αἱ ὁποῖαι ὑποδέχονται τούς ἐπιστρατευομένους, τούς ἀφομοιώνουν καί ἀναπροσαρμόζονται εἰς τόν ηὐξημένον ἀριθμόν στελεχῶν καί ἀνδρῶν, μέ ταχύτητα καί ἐπιτυχίαν αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν τήν ἐξαίρετον ἑτοιμότητα τῶν ἐνόπλων δυναμέων τῆς χώρας.

»Εἶμαι εὐτυχής, διότι δύναμαι νά ἐκφράσω τήν ἱκανοποίησίν μου διά τήν ἐν γένει κατάστασιν εἰς τήν ὁποίαν εὑρίσκονται σήμερον αἱ ἔνοπλαι δυνάμεις. Τό ὑψηλόν των φρόνημα, ἡ ἀρτία ἐκπαίδευσίς των καί πρό παντός ἡ ἀπαλλαγή των ἀπό πολιτικάς ἐπιρροάς τάς τοποθετοῦν μεταξύ τῶν καλυτέρων τοῦ κόσμου. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι δέν ὑπάρχει περίπτωσις ἐπικοινωνίας μου μέ ἡγέτας ξένων χωρῶν, χωρίς νά δεχθῶ συγχαρητήρια διά τάς ἐνόπλους μας δυνάμεις. Δικαίως, συνεπῶς, ἡ Κυβέρνησις καί ὁ λαός αἰσθάνονται ὑπερηφάνειαν δι' αὐτάς.

»Ἀπό 7 ἐτῶν εἴμεθα ἐντεταγμένοι εἰς μίαν μεγάλην συμμαχικήν οἰκογένειαν, εἰς τό ΝΑΤΟ. Αἱ ἔνοπλαι δυνάμεις μας ἀποτελοῦν τμῆμα ἑνός τεραστίου πολεμικοῦ ὀργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς σκοπόν νά ἀποτρέψῃ τόν πόλεμον καί νά καταστήσῃ ἀδύνατον τήν ἔμπρακτον ἀπειλήν κατά τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Διά τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τό ΝΑΤΟ ἐξυπηρετοῦμεν δύο σκοπούς: προστατεύομεν τήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας μας καί ἐκπληροῦμεν τό χρέος μας ἀπέναντι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Διότι ἡ ἀλληλεγγύη τῶν ἐλευθέρων λαῶν εἶναι προϋπόθεσις ἀπαραίτητος διά τήν ἐπιβίωσίν των. Πᾶσα ἐνέργεια ἡ ὁποία θά ὡδήγει εἰς μείωσιν ἤ διάσπασιν τῆς ἀλληλεγγύης αὐτῆς, θά ἦτο ὀλεθρία.

»Ἡ ἀνθρωπότης εὑρίσκεται σήμερον εἰς κρίσιμον κατάστασιν, ἡ διάρκεια καί αἱ ἐξελίξεις τῆς ὁποίας δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορισθοῦν. Τά πρόσφατα ὅμως γεγονότα τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ διεθνής κομμουνισμός δέν παραιτεῖται τῆς ἐπιδιώξεως νά ὑποδουλώσῃ τόν κόσμον. Ἡ Ἑλλάς ὀφείλει ἰδιαιτέρως νά ἐπαγρυπνῇ καί νά παρασκευάζεται διότι λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως καί τῆς διαρθρώσεως τῆς πολιτικῆς ζωῆς, εὑρίσκεται πλησιέστερον πρός τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν τόν ἐλεύθερον κόσμον. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι κατά τά τελευταῖα 15 ἔτη ὁ κομμουνισμός ἐξαπέλυσε τρεῖς ἐπαναστάσεις κατά τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ λαός μας ἀγαπᾶ τήν εἰρήνην καί δέν τρέφει ἐπιθετικάς διαθέσεις ἐναντίον οἱουδήποτε. Εἶναι ὅμως ἀποφασισμένος καί ἱκανός, ὅπως πολλάκις τό ἀπέδειξε κατά τό παρελθόν, νά συντρίψῃ οἱανδήποτε ἀπόπειραν στρεφομένην κατά τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας του».

Καί ὁ πρωθυπουργός κατέληξε:

«Εἴσθε στελέχη ἑνός στρατοῦ μέ μεγάλην παράδοσιν καί ἐτάχθητε νά ὑπηρετῆτε μίαν χώραν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τάς προφυλακάς τῆς ἱστορίας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔχετε βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν καθηκόντων σας, τά ὁποῖα συνίστανται εἰς τήν προστασίαν τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας καί τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματός μας καί τήν περιφρούρησιν τῆς γαλήνης καί τῆς προόδου τοῦ λαοῦ μας.

»Ἡ Κυβέρνησις θά σᾶς βοηθήσῃ δι' ὅλων τῶν μέσων εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς σας. Χωρίς νά ἀναστείλῃ τόν ρυθμόν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας —καί πρέπει νά τονίσω ὅτι ὁ ρυθμός αὐτός εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικός— θά διατηρήσῃ ἀμείωτον τήν ἀμυντικήν ἱκανότητα τῆς Ἑλλάδος καί θά λάβῃ πρόσθετα μέτρα διά τάς ἀνάγκας καί τήν ἐξέλιξιν τῶν στελεχῶν τοῦ στρατεύματος»[98].

Στή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του στά Ἰωάννινα, ὁ πρωθυπουργός ἐπιθεώρησε, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑφυπουργό Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, τό ὑπό ἀνέγερση ξενοδοχεῖο 100 κλινῶν στόν Κουραμπᾶ, τό συγκρότημα ὅπου θά στεγαστοῦν πρόσφυγες ἀπό τή Ρουμανία, καί τά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα τῆς περιοχῆς. Τέλος, συγκάλεσε σύσκεψη στή Νομαρχία, συνεργάστηκε μέ τούς τεχνικούς της καί δέχτηκε ἐπιτροπές πολιτῶν. Πρίν ἀναχωρήσει γιά τή Θεσσαλονίκη, παρακολούθησε παρέλαση τμημάτων τῆς 8ης μεραρχίας. Ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἐπωφελήθηκε τῆς παρουσίας τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά νά τόν ἐπισκεφθεῖ, ἐπί κεφαλῆς τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, καί νά τοῦ ἐπιδώσει τό χρυσό μετάλλιο τῆς πόλεως πού συνοδευόταν ἀπό τιμητικό ψήφισμα.

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, μετά

Τελετή ἐγκαινίων τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως.

ἀπό συνεργασία μέ τόν Κ. Καραμανλῆ, ἀπό τόν ὁποῖο ἔλαβε συγκεκριμένες ὁδηγίες, συναντᾶται στό Παρίσι μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ, Κ. Χέρτερ. Σέ ἀνακοίνωση τῆς ἀμερικανικῆς πρεσβείας στή γαλλική πρωτεύουσα, ἀναφέρεται ὅτι οἱ δύο ὑπουργοί «συνωμίλησαν ἐπί ἐγκαρδίου ἀτμοσφαίρας ἐπί τρία τέταρτα τῆς ὥρας καί ἀνεσκόπησαν τά κοινοῦ ἐνδιαφέροντος δι' αὐτάς γενικά ζητήματα, ἐπί τῶν ὁποίων ὑφίσταται εὐρείας ἐκτάσεως συμφωνία». Ἐξ ἄλλου, ὁ Κ. Χέρτερ ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τή θετική ἐξέλιξη τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων.

Μετά τή συνάντησή του μέ τόν Ἀμερικανό ὁμόλογό του, ὁ Ε. Ἀβέρωφ συνάντησε καί ἀντάλλαξε ἀπόψεις μέ τόν Τοῦρκο ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Φ. Ζορλοῦ, πάνω στήν εἰδική σχέση τῶν δύο χωρῶν, τή θέση τους στό ΝΑΤΟ καί τήν πορεία τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαπραγματεύσεων, ἡ ὁποία κρίθηκε ἱκανοποιητική.

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἐγκαινίων τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως, ὁ πρωθυπουργός πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψη στήν Θεσσαλονίκη.

Κατά τήν πρώτη ἡμέρα τῆς διαμονῆς του στή συμπρωτεύουσα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν στήν εὐρύτερη περιοχή καί ἐπιθεώρησε τά ἐκτελούμενα ἔργα στήν πόλη.

Τό ἀπόγευμα τῆς 5ης Σεπτεμβρίου, ὁ πρωθυπουργός ἐγκαινίασε τή Διεθνῆ Ἔκθεση. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, μετά τήν προσφώνηση τοῦ προέδρου, Γ. Γεωργιάδη, ἐκφώνησε τόν ἀκόλουθο λόγο:

«Κύριε πρόεδρε,

»Σᾶς εὐχαριστῶ διά τούς φιλόφρονας λόγους σας, καθώς καί διά τήν εὐκαιρίαν, τήν ὁποίαν μοῦ προσφέρετε νά δώσω μίαν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

»Ὅλα τά εἰς τήν διάθεσίν μας στοιχεῖα, καί αἱ ὑπάρχουσαι ἐνδείξεις ὁδηγοῦν εἰς τήν διαπίστωσιν ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία, παρά τάς δυσχερείας τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει πᾶσα ὑπό ἀνάπτυξιν οἰκονομία, συνεχίζει τήν ἀπό τετραετίας ἀρξαμένην ἀνοδικήν της πορείαν.

»Ὅλων τῶν χωρῶν αἱ οἰκονομίαι διέρχονται ἀπό φάσεις ἀνόδου, στασιμότητος ἤ καί κάμψεως, ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε ἐπικρατουσῶν γενικῶν ἤ εἰδικῶν συνθηκῶν. Ἡ ἑλληνική οἰκονομία, ὅπως προκύπτει ἀπό τά στοιχεῖα τά ὁποῖα θά θέσω ὑπ' ὄψιν σας, δέν ἐγνώρισε κατά τά τελευταῖα ἔτη ἤ μή μόνον τήν ἄνοδον. Παρά ταῦτα, εἴτε ἀπό ἄγνοιαν εἴτε ἀπό πολιτικήν ἤ οἰκονομικήν ὑστεροβουλίαν, τόν τελευταῖον καιρόν καταβάλλεται μία συστηματική προσπάθεια διαστροφῆς τῶν γεγονότων καί δημιουργίας ψευδῶν

ἐντυπώσεων περί τά οἰκονομικά τῆς χώρας. Ἡ προσπάθεια αὕτη, ὅταν δέν ὀφείλεται εἰς ἄγνοιαν, εἶναι κακόπιστος καί πολλάκις ἐθνικῶς ὕποπτος διότι ἀποβλέπει εἰς τήν διάβρωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ λαοῦ, καί εἰς τήν κάμψιν τῆς ἐμπιστοσύνης τήν ὁποίαν οὐτος δικαιοῦται καί δύναται νά ἔχη εἰς τό οἰκονομικόν μέλλον τῆς χώρας.

»Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἐπισημάνω καί νά καταγγείλω τάς ἐκδηλώσεις αὐτάς, διότι διά τήν οἰκοδόμησιν τοῦ μέλλοντος ἀπαιτεῖται πίστις καί αἰσιοδοξία. Ἡ μεμψιμοιρία, ἡ ἄρνησις καί ἡ δημοκοπία ἀναστέλλουν τήν δημιουργικήν δραστηριότητα τοῦ ἔθνους.

»Θά σᾶς ἀναφέρω ὅμως ὡρισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα διά νά σᾶς ἀποδείξω πόσον ἐπικινδύνως ἐσφαλμέναι εἶναι ἐνίοτε αἱ ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκεται νά δημιουργηθοῦν.

»Οἱ ἀρνηταί τῆς προόδου τοῦ τόπου ἐπιτυγχάνουν πολλάκις νά δημιουργοῦν τήν διάχυτον ἐντύπωσιν εἰς τόν λαόν μας ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ ἀθλιεστέρα χώρα τοῦ κόσμου. Τοῦτο ἀποτελεῖ ψεῦδος. Παρ' ὅλον ὅτι οὐδείς παραγνωρίζει τά οἰκονομικά προβλήματα καί τάς δυσχερείας τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ὁ ἑλληνικός λαός, καί ἰδίως ὡρισμέναι κατηγορίαι αὐτοῦ, καί παρ' ὅλον ὅτι ἀπέχομεν πολύ ἀπό τά ἐπίπεδα τῶν οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένων χωρῶν, προηγούμεθα ἐν τούτοις κατά πολύ ἄλλων, αἱ ὁποῖαι μάλιστα διαθέτουν ἀπέραντον φυσικόν πλοῦτον καί πολύ μεγαλυτέρας δυνατότητας ταχείας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

»Τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος, ἀπό 215 δολλάρια τό 1955, ἀνῆλθεν εἰς 280 δολλάρια περίπου τό 1958 καί εἰς τό ἐπίπεδον τοῦτο εἶναι ὑψηλότερον τοῦ ἀντιστοίχου εἰσοδήματος πολλῶν ἄλλων χωρῶν. Ἔναντι τοῦ ἰδικοῦ μας ἐπιπέδου τῶν 280 δολλαρίων ἐτησίως, τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τῆς Τουρκίας εἶναι κατώτερον τῶν 250 δολλαρίων, τῆς Πορτογαλίας περί τά 200, τῆς Ἱσπανίας 180, τῆς δέ Γιουγκοσλαβίας, Βουλγαρίας καί Ρουμανίας δέν εἶναι ἀνώτερον τῶν 200 δολλαρίων. Ἡ σύγκρισις εἶναι εὐνοϊκωτέρα μέ πλείστας χώρας ἐξωευρωπαϊκάς, ὅπως π.χ. μέ τήν Αἴγυπτον, ὅπου τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα ὑπολογίζεται εἰς 135 δολλάρια, μέ τό Ἰράκ εἰς 150, μέ τήν Ἰνδίαν καί τό Πακιστάν, ὅπου δέν εἶναι ἀνώτερον τῶν 50-60 δολλαρίων, καί μέ τάς περισσοτέρας χώρας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τῶν ὁποίων κυμαίνεται εἰς ἐπίπεδα σαφῶς κατώτερα τοῦ ἰδικοῦ μας.

»Ὅπως προκύπτει ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά, ἡ Ἑλλάς ἀνήκει ἀπό ἀπόψεως βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς τήν ἐνδιάμεσον κατηγορίαν χωρῶν, εἰς τήν ὁποίαν μέχρι πρό τινος περιελαμβάνετο ἡ Αὐστρία καί ἡ Ἰταλία.

»Θά σᾶς δώσω ὅμως καί ἄλλους ἀριθμούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι, κατά τά τελευταῖα ἔτη, ἀπό ἀπόψεως ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί ἀπό ἀπόψεως σταθερότητος τιμῶν, εἴμεθα μεταξύ τῶν πρώτων χωρῶν εἰς τόν κόσμον.

»Τό μέσον ποσοστόν ἐτησίας αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος κατά τήν τελευταίαν πενταετίαν εἶναι ἀνώτερον τοῦ 6,5%. Τό ποσοστόν αὐτό εἶναι τό ὑψηλότερον μεταξύ ὅλων τῶν ἐλευθέρων δημοκρατικῶν χωρῶν, ἐξαιρέσει τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καί Ἰαπωνίας. Ἔναντι τοῦ μέσου ποσοστοῦ ἐτησίας αὐξήσεως διά τήν Ἑλλάδα κατά 6,5%, τό ἀντίστοιχον ποσοστόν αὐξήσεως εἶναι διά τήν Ἰταλίαν περίπου 5%, ἐνῶ δέν ὑπερβαίνει τό 3% διά τήν Νορβηγίαν καί τήν Ἀγγλίαν καί ὑπολογίζεται εἰς 2% περίπου διά τάς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καί τόν Καναδᾶν. Ἀλλά καί τά ἀντίστοιχα ποσοστά διά τάς ὑπό ἀνάπτυξιν χώρας τοῦ κόσμου κυμαίνεται εἰς τά αὐτά χαμηλά ἐπίπεδα καί ὑπολογίζονται συγκεκριμένως εἰς 4-5% διά τήν Τουρκίαν, τήν Αἴγυπτον, τήν Ἀργεντινήν καί τό Μεξικόν, εἰς 2% διά τήν Πορτογαλίαν καί περίπου 1% διά τήν Ἰνδίαν.

»Εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι, δι' εἰδικούς λόγους, ὅπως ἡ μειωμένη γεωργική παραγωγή, ἡ ναυτιλιακή κρίσις κ.λ.π., ἐπεβραδύνθη, χωρίς ὅμως νά ἀνακοπῆ, κατά τό 1958 ὁ ρυθμός τῆς αὐξήσεως. Τοῦτο ὅμως ὑπῆρξε παροδικόν, δεδομένου ὅτι διά τό τρέχον ἔτος ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θά κυμαίνεται, ὡς προβλέπεται, εἰς ποσοστόν 4-5%, πρᾶγμα τό ὁποῖον, ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, θά ἔχη εὐνοϊκάς ἐπιπτώσεις ἐπί τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τοῦ προσεχοῦς ἔτους.

»Ἡ ἄλλη βασική διαπίστωσις, ἡ σημασία τῆς ὁποίας ἐπιμόνως παραγνωρίζεται, ἀφορᾶ τήν κατακτηθεῖσαν κατά τά τελευταῖα ἔτη νομισματικήν σταθερότητα καί τάς ἐκ ταύτης εὐεργετικάς συνεπείας δι' ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν. Οἱ ἀριθμοί δεικνύουν ὅτι, καί ἀπό ἀπόψεως σταθερότητος τιμῶν ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐκ τῶν πρώτων χωρῶν εἰς τόν κόσμον. Ἡ δραχμή μας ἀναγνωρίζεται σήμερον διεθνῶς ὡς ἓν ἐκ τῶν σταθερωτέρων νομισμάτων. Εἰς χώρας μέ ἀνεπτυγμένην καί σταθεράν οἰκονομίαν ἐσημειώθη κατά τά τελευταῖα ἔτη, καί συγκεκριμένως μεταξύ τῶν ἐτῶν 1955-1958, αὔξησις τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς μεγαλυτέρα τῆς σημειωθείσης ἐν Ἑλλάδι. Οὕτω, ἐνῶ κατά τό χρονικόν τοῦτο διάστημα ὁ τιμάριθμος κόστους ζωῆς ἐν Ἑλλάδι ηὐξήθη κατά 7%, εἰς τήν Γερμανίαν καί τάς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ηὐξήθη κατά 8%, εἰς τήν Ὁλλανδίαν κατά 10%, εἰς τήν Νορβηγίαν κατά 11%, εἰς τήν Γαλλίαν κατά 20% καί εἰς τήν Τουρκίαν κατά 44%. Μόνον εἰς τήν Ἑλβετίαν ἐσημειώθη μικροτέρα αὔξησις, ἀνελθοῦσα εἰς 5%. Οἱ ἀριθμοί εἶναι χαρακτηριστικοί, νομίζω, τῆς ἑδραιωθείσης σταθερότητος τοῦ ἐθνικοῦ μας νομίσματος.

»Όσοι ἐπιθυμοῦν νά μειώσουν τήν σημασίαν τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου λησμονοῦν ὄχι μόνον τά δεινά τά ὁποῖα ὑπέστη ἡ χώρα ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ, ἀλλά καί τό γεγονός ὅτι ἡ νομισματική σταθερότης ἀποτελεῖ βασικήν προϋπόθεσιν οἱασδήποτε μονιμωτέρας οἰκονομικῆς προόδου. Ἐκεῖνοι δέ οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν τήν ἐκμηδένισιν τῶν χρεῶν των διά τῆς ἀνατροπῆς τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος, ὀφείλουν νά γνωρίζουν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νά τήν προστατεύση δι' ὅλων τῶν μέσων.

»Πιστεύω εἰς τήν ἀρχήν ὅτι ὁ λαός διά νά ἀγωνισθῆ διά το μέλλον του πρέπει νά ἔχη σαφῆ γνῶσιν τῆς πραγματικότητος. Θά σᾶς δώσω διά τοῦτο ἐν συνεχείᾳ τούς ἀριθμούς ἐκείνους ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ἡ πλήρης εἰκών τῆς παρούσης οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

»Ὅπως ἐτόνισα προηγουμένως, τό ἐθνικόν εἰσόδημα καί κατά τό ἔτος 1958 ἐσημείωσεν αὔξησιν, καίτοι ἡ αὔξησις αὕτη ὑπῆρξε, διά τούς γνωστούς εἰδικούς λόγους, μικροτέρα ἐκείνης ἡ ὁποία ἐπετεύχθη εἰς προηγούμενα ἔτη καί τοῦτο προεκάλεσε τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἐσημειώθη ὕφεσις εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν. Δέν εἶναι ὅμως τοῦτο ἀκριβές, διότι, ἐπαναλαμβάνω, καί κατά τό 1958 ἐσημειώθη ἄνοδος, ἔστω καί ἂν αὕτη ὑπῆρξε βραδυτέρα τῆς ὑψωτικῆς τάσεως τῶν προηγουμένων ἐτῶν, περιορισθεῖσα εἰς 2% περίπου.

»Κατά τό τρέχον ἔτος ἡ αὔξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς συνεχίζεται. Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ δείκτου τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων προκύπτει ὅτι ἡ βιομηχανική παραγωγή ἐν τῷ συνόλῳ καί κατά τό πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1959 ἦτο ἀνωτέρα κατά 5,7% τοῦ ἀντιστοίχου ἐπιπέδου τοῦ προηγουμένου ἔτους. Μόνον ἡ κλωστοϋφαντουργία ἐσημείωσε κάμψιν ὀφειλομένην εἰς δυσχερείας τοῦ κλάδου, ἀναλόγους πρός τάς ἐκδηλουμένας εἰς πλείστας χώρας τοῦ κόσμου.

»Ἐξ ἄλλου ἡ γεωργική παραγωγή ὑπολογίζεται ὅτι τό 1959 θά εἶναι ἀνωτέρα τουλάχιστον κατά 5% ἔναντι πτώσεως κατά 6% τοῦ προηγουμένου ἔτους.

»Αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί κατά τό 1958 ἐσημείωσαν αὔξησιν κατά 20 ἑκατ. δολλαρίων, ἤτοι 9% ἔναντι τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἤδη κατά τό 1959, αἱ ἐξαγωγαί μας, αἱ ὁποῖαι κατά τό πρῶτον ἑξάμηνον λόγω τῆς παγκοσμίου μειώσεως τῶν ἐξαγωγῶν κατά 5% εἶχον σημειώσει κάμψιν κατά 13 περίπου ἑκατ. δολλαρίων, προβλέπεται ὅτι κατά τό τέλος τοῦ ἔτους θά ἔχουν φθάσει εἰς τό ἐπίπεδον τοῦ 1958.

»Τό συναλλαγματικόν ἐξ ἄλλου ἀπόθεμα ἐσημείωσεν αὔξησιν κατά τούς ἓξ πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους, ἀνελθόν κατά τό τέλος Ἰουνίου εἰς 180,5 ἑκατ. δολλάρια ἔναντι 161,7 ἑκατ. δολλαρίων κατά τό τέλος τοῦ 1958, προβλέπεται δέ καί περαιτέρω αὔξησίς του μέχρι τέλους τοῦ ἔτους.

»Ἡ ἐδραίωσις τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τήν δραχμήν καί ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος ἀποδεικνύονται ἐκ τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν παρά Τραπέζαις ἰδιωτικῶν καταθέσεων, παρά τήν μείωσιν τῶν ἐπιτοκίων. Οὕτως, ἐνῶ αἱ ἐν λόγῳ καταθέσεις τόν Ἰούλιον τοῦ 1955 ἀνήρχοντο εἰς 2.466 ἑκατ. δρχ., τόν Ἰούλιον τοῦ 1958 ἀνῆλθον εἰς 3.462 ἑκατ. δρχ. καί τόν Ἰούλιον τοῦ 1959 εἰς 11.892 ἑκατ. δρχ.

»Ἡ αὔξησις αὕτη τῶν καταθέσεων κατέστησε δυνατήν τήν αὔξουσαν καί δή δι' ὑγειῶν μέσων πιστοδότησιν τῆς οἰκονομίας. Οὕτως, ἐνῶ ἡ συνολική πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας ἀνήρχετο τόν Ἰούνιον τοῦ 1955 εἰς 11.219 ἑκατ. δρχ., τόν Ἰούνιον τοῦ 1958 ἀνῆλθεν εἰς 20.411 ἑκατ. δρχ. καί τόν Ἰούνιον τοῦ 1959 εἰς 23.044 ἑκατ. δρχ. Ἡ ηὐξημένη αὕτη πιστοδότησις κατευθύνεται βεβαίως κατά μέγιστον μέρος πρός τούς παραγωγικούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τήν γεωργίαν καί τήν μεταποίησιν, χωρίς ὅμως νά παραμεληθῆ καί τό ἐμπόριον, τόσον τό ἐξαγωγικόν ὅσον καί τό ἐσωτερικόν, ἡ πιστοδότησις τοῦ ὁποίου ηὐξήθη σημαντικώτατα καί δή δυσαναλόγως πρός τήν πραγματοποιηθεῖσαν ἀντίστοιχον αὔξησιν τοῦ κύκλου ἐργασιῶν.

»Ἡ ἀποφασισθεῖσα, ἐξ ἄλλου, νέα μείωσις τῶν ἐπιτοκίων ὁδηγεῖ εἰς περαιτέρω μείωσιν τοῦ κόστους τοῦ χρήματος, τό ὁποῖον τείνει πλέον νά φθάση τήν ἀντίστοιχον ἐπιβάρυνσιν ἄλλων ἰσχυροτέρων οἰκονομιῶν.

»Εἰς τό σημεῖον αὐτό θά ἤθελα νά ὑπομνήσω εἰς τούς μεμψιμοίρους ὅτι πρό τέσσάρων μόλις ἐτῶν ὁ δανεισμός ἦτο κατά τό πλεῖστον ἐξωτραπεζικός, ἐπραγματοποιεῖτο εἰς χρυσᾶς λίρας καί μέ τόκον 2-3% μηνιαίως.

»Εἰς τά δημόσια οἰκονομικά ἔχει συντελεσθῆ λίαν σημαντική πρόοδος. Εἶναι γνωστόν ὅτι ὁ κρατικός προϋπολογισμός ὄχι μόνον ἔπαυσε νά ἀποτελῆ πληθωρικήν ἑστίαν, ἐπικίνδυνον διά τήν σταθερότητα τῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἐξησφαλίσθη καί ἡ τακτική ἐκ κρατικῶν ἐσόδων ἀπό ἑλληνικάς πηγάς συμβολή εἰς τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων, τό ὁποῖον μέχρι πρό τινος ἐχρηματοδοτεῖτο σχεδόν ἀποκλειστικά ὑπό τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας. Οὕτω, μετά τήν κάλυψιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν κατέστη δυνατόν νά ἐξοικονομηθοῦν διαθέσιμα διά τάς δημοσίας ἐπενδύσεις 192 ἑκατ. δρχ. κατά τό ἔτος 1957 καί 1.070 ἑκατ. δρχ. κατά τό 1958. Καί κατά τό τρέχον ἔτος ὁ κρατικός προϋπολογισμός θά δυνηθῆ νά συμβάλη εἰς τήν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων κατά 850 ἑκατ. δρχ. Τοῦτο δέ, παρά τήν σχετικῶς μικροτέραν αὔξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων, ὡς καί τήν ἀποφασισθεῖσαν αὔξησιν τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν συντάξεων, ἡ ὁποία θά ἔχη τήν πλήρη ἐπίδρασίν της κατά τό τρέχον ἔτος.

»Ἐπιθυμῶ νά καταστήσω συνειδητήν εἰς ὅλον τόν ἑλληνικόν λαόν μίαν μεγάλην ἀλήθειαν: Μετά μακράς δεκαετίας σχετικῆς ἀδρανείας καί λόγων κενῶν, ἤδη ὄχι μόνον ἐξαγγέλλεται, ἀλλά καί πραγματοποιεῖται ἕνα εὐρύτατον πρόγραμμα παραγωγικῶν ἔργων. Τόν τελευταῖον καιρόν ἐκτελεῖται μέγας ἀριθμός μεγάλων, μέσων καί μικρῶν ἔργων, ὁλόκληρος δέ ἡ Ἑλλάς ἔχει μεταβληθῆ εἰς ἕνα ἀπέραντον ἐργοτάξιον.

»Ἐφέτος τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων, ἀμέσων καί παραλλήλων, θά ὑπερβῆ τά 5.600 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 4.407 ἑκατ. τοῦ 1958 καί 3.540 ἑκατ. τοῦ 1957.

»Κυρία προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομίας. Διά νά ἐπιτευχθῆ ἀποτελεσματικώτερον ὁ σκοπός αὐτός, ἡ Κυβέρνησις κατήρτισε προσωρινόν πενταετές πρόγραμμα, εἰς τό ὁποῖον καθορίζονται οἱ εἰδικώτερον ἐπιδιωκόμενοι σκοποί καί τά μέσα πραγματοποιήσεώς των. Ἤδη, ὡς γνωστόν, μέ τήν συνεργασίαν καί ξένων ἐμπειρογνωμόνων, ἐπισπεύδεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ προγράμματος καί ἡ συμπλήρωσις τῶν μελετῶν ὅλων τῶν ἔργων τῶν περιλαμβανομένων εἰς αὐτό.

»Παρά τάς δυσχερείας, τάς προερχομένας ἐκ τῆς γνωστῆς ἐλλείψεως τεχνικῆς πείρας καί παραδόσεως, ἀλλά καί τῆς ἀπροθυμίας τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νά ἐπιτύχη εἰς τήν μεγάλην αὐτήν προσπάθειαν.

»Ὅπως ἐτόνισα καί κατά τήν ἐξαγγελίαν μου, διά τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἡ Ἑλλάς θά ἐξέλθη ἀπό τήν χορείαν τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν, δεδομένου ὅτι προβλέπεται νά ἀνέλθη τό κατά κεφαλήν ἐθνικόν μας εἰσόδημα κατά τό τέλος τῆς πενταετίας εἰς 380 δολλάρια.

»Ὁ σκοπός εἶναι μέγας καί διά τήν ἐπιτυχίαν του δέν ἀρκεῖ μόνη ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπαιτεῖται ἡ συμπαράστασις ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ καί ἰδιαιτέρως τῶν ἰδιωτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι φορεῖς τῆς παραγωγικῆς προσπαθείας τοῦ τόπου, καί τῶν ὀργανώσεων τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Καί ἄλλοτε ἐτόνισα ὅτι εἰς μίαν ἐλευθέραν οἰκονομίαν, ὁ ρόλος τοῦ Κράτους περιορίζεται κατ' ἀρχήν εἰς τήν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Καί ἡ Κυβέρνησις, συνεπής πρός τήν ἀρχήν αὐτήν, ἐπιδιώκει ἀφ' ἑνός μέν διά τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων τήν ἐκτέλεσιν τῶν βασικῶν ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ διά τῆς ἀσκουμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς τήν δημιουργίαν τοῦ καταλλήλου κλίματος διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

»Αἱ παραγωγικαί δυνάμεις τοῦ ἔθνους ἔχουν καθῆκον νά ἀναλάβουν εἰς πολύ μεγαλυτέραν ἔκτασιν παρ' ὅσον μέχρι σήμερον τάς πρωτοβουλίας αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς αὐτάς. Εἶναι ἀνάγκη νά συμπαρασταθοῦν τήν ἡγεσίαν τοῦ τόπου καί νά συμβάλουν εἰς τήν συντελουμένην δημιουργικήν προσπάθειαν, ἐπ' ὠφελείᾳ τόσον τῆς ὁλότητος, ὅσον καί αὐτῶν τῶν ἰδίων. Οἱ φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου πρέπει νά συνειδητοποιήσουν ὅτι μόνον διά τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν συμφερόντων τῆς ὁλότητος θά ἐξυπηρετηθῆ καί τό ἴδιον αὐτῶν συμφέρον.

»Θά τερματίσω ἐπανερχόμενος εἰς ὅσα εἶπον κατά τήν ἀρχήν τῆς ὁμιλίας μου. Καί μόνον αἱ διαπιστώσεις ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ τρίτη ἤ τετάρτη μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἀπό ἀπόψεως ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος καί ἡ δευτέρα ἤ ἡ τρίτη χώρα ἀπό ἀπόψεως σταθερότητος τιμῶν, ἀποδεικνύουν ὅτι τά οἰκονομικά τοῦ τόπου εἶναι ὅσον οὐδέποτε ἱκανοποιητικά.

»Ὅσοι δέν δύνανται νά ἀμφισβητήσουν τούς ἀριθμούς τούς ὁποίους ἀνέφερα δέν δύνανται ἐπίσης νά ἀρνοῦνται ὅτι εἰς τήν χώραν αὐτήν κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐσημειώθη οἰκονομική πρόοδος, εἰς ἔκτασιν καί μέ ρυθμόν ἄγνωστον εἰς τήν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

»Τό μέλλον διαγράφεται εὐοίωνον. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως πρό παντός ἡμεῖς πρῶτοι νά ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς τάς προσπαθείας μας καί νά τάς συγκεντρώσωμεν πρός κατευθύνσεις δημιουργικάς διά τό σύνολον. Ἀτομικαί ἤ ταξικαί ἐπιδιώξεις, ὁδηγοῦσαι εἰς τήν μείωσιν τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, εἶναι ἀπαράδεκτοι καί ἀσυμβίβαστοι πρός τό ἐθνικόν συμφέρον. Διότι, ὅπως καί ἄλλοτε εἶπον: "Ἐάν θέλωμεν νά συνδυάσωμεν τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας μέ τό ἐλεύθερον πολίτευμα τῆς χώρας μας, ὀφείλομεν, νά ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι τοῦ ἐλευθέρου αὐτοῦ πολιτεύματος. Καί διά νά τό ἀποδείξωμεν ὀφείλομεν ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἰς ἄλλας χώρας ἐπιτυγχάνεται διά τῆς καταπιέσεως καί τῆς βίας, νά τό πραγματοποιήσωμεν αὐτοβούλως, ἐπιδεικνύοντες πειθαρχίαν, ἀλληλεγγύην καί, πρό παντός, προσήλωσιν εἰς τό κοινωνικόν συμφέρον"».

Πρίν ἀναχωρήσει σιδηροδρομικῶς γιά τήν Ἀθήνα, στίς 7 Σεπτεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε πρός τούς δημοσιογράφους τή ζωηρή ἱκανοποίησή του γιά τήν ἀρτιότητα τῆς ἐκθέσεως.

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ ὑπουργός Ἐργασίας, Α. Δημητράτος, δίνει στή δημοσιότητα στοιχεῖα πού ἀποδεικνύουν τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν ἐργατική κατοικία. Σύμφωνα μέ τόν ὑπουργό, τό 1957-59 διατέθηκαν 100 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ ἀπό τό 1958, μέ ἀπόφαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ, καθιερώθηκε πάγια ἐτήσια ἐπιχορήγηση ὕψους 70 ἑκατ. γιά τόν τομέα αὐτό. Ὁ Α. Δημη-

Ἐπίσκεψη στό περίπτερο τοῦ ΕΟΤ.

τράτος σημειώνει ὅτι κατά τήν τελευταία τριετία ἀναγέρθηκαν καί παραδόθηκαν στούς δικαιούχους 2.854 κατοικίες, 990 εἶναι ἕτοιμες γιά παράδοση, 1.245 ὑπό κατασκευή καί πρόκειται ἐντός τοῦ 1959 νά δημοπρατηθεῖ ἡ κατασκευή ἄλλων 880. Παράλληλα, ἔχουν παρασχεθεῖ 1.915 δάνεια αὐτοστεγάσεως, ἐνῶ γιά τήν περίοδο 1959-60 προβλέπεται ἡ χορήγηση ἄλλων 1.107, σέ διάφορες περιοχές.

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἡ Νομισματική Ἐπιτροπή, ὑπό τήν προεδρία τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκη, ἀποφασίζει τήν αὔξηση τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας ἐγκαινιάζει τή νέα Ἐθνική ὁδό Θεσσαλονίκης - Λάρισας, μέσω Τεμπῶν.

5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ ἀρχιστράτηγος Θ. Γρηγορόπουλος, τ. ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἀναχωρεῖ γιά τίς ΗΠΑ, μέ ἀποστολή τήν ἐπί τόπου συστηματική παρακολούθηση τῶν ζητημάτων πού ἀφοροῦν τή στρατιωτική βοήθεια πρός τήν Ἑλλάδα. Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἐπαφῶν του, ὑπέβαλε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἔκθεση:

«Ἔχω τήν τιμήν νά ἀναφέρω ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἀποστολῆς μου, ἐπραγματοποίησα ἐνταῦθα κατά τό παρελθόν 10ήμερον πολλάς συναντήσεις μετά σημαινόντων προσώπων τοῦ Πενταγώνου καί συγκεκριμένως μετά τῶν ἀρχηγῶν τῶν τριῶν ἐπιτελείων, τοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Μάκ Ἔλροϋ, τῶν ὑπουργῶν τῶν τριῶν κλάδων καί ἐπί πλέον τοῦ ὑφυπουργοῦ καί τοῦ βοηθοῦ ὑπουργοῦ τοῦ ὑπουργείου Ναυτικοῦ.

»Καίτοι οἱ ἐπισκέψεις μου εἶχον ἀναγγελθῆ ὡς τοιαῦται φιλοφρονήσεως, ἐν τούτοις συνεζητήθησαν κατ' αὐτάς ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα ζητήματα τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων (στρατιωτική βοήθεια, ἀνάγκαι εἰς διάφορα ὑλικά, παραδόσεις ὑλικῶν, συμφώνως πρός ὑπάρχοντα προγράμματα κ.λ.π.). Οἱ συνομιληταί μου ἀνεγνώριζον πάντοτε τήν ἀξίαν τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἦσαν ὅμως ἐπιφυλακτικοί εἰς ἀνάληψιν συγκεκριμένων δεσμεύσεων ἐν ὄψει τοῦ πνεύματος περικοπῶν, τό ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τό Κογκρέσσον, κατά τήν συζήτησιν τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς βοηθείας (Πρόγραμμα Ἀμοιβαίας Ἀσφαλείας). Ὁ ὑπαρχηγός τοῦ ναυτικοῦ ἐπιτελείου, ναύαρχος Ράσσελ, μετά τοῦ ὁποίου ἰδιαιτέρως συνεζήτησα τό πρόγραμμα ἐνισχύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ διά νέων πλοίων, μοί ἀπέστειλεν ἡμέρας τινάς μετά τήν συζήτησιν τό συνημμένως ὑποβαλλόμενον ἐν ἀντιγράφῳ Memorandum, τό ὁποον καθορίζει σαφῶς τάς ἐπί τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀμερικανικάς ἀντιλήψεις.

»Κατά τάς ἀνωτέρω μετά τῶν ὑπουργῶν ἰδίας συζητήσεις, εὗρον πάντοτε τήν εὐκαιρίαν νά θέσω καί τό γενικώτερον πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἑλλάδος καί νά ἀναπτύξω τούς λόγους διά τούς ὁποίους αὕτη καθίσταται ἀναγκαία. Ἐπί τοῦ αὐτοῦ θέματος συνωμίλησα διά μακροῦ καί μέ τόν κ. Ρίντλμπέργκερ, διευθυντήν τῆς CIA, τόν ὁποῖον ἐπεσκέφθην εἰς τό γραφεῖον του. Καί τούτου ἡ ἀπάντησις, παρ' ὅλην τήν εὐγενῆ διάθεσιν, τήν ὁποίαν γενικῶς ἐπεδείκνυε διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων, ἦτο γενικῶς ἐπιφυλακτική διά τούς αὐτούς ὡς ἀνωτέρω λόγους. Ἄνευ ἐπιφυλάξεων ὅμως ἦτο ἡ ὑπόσχεσις περί ἱκανοποιήσεως τῶν ἑλληνκῶν αἰτημάτων, μέσω τοῦ Ὀργανισμοῦ Development Loan Fund, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἤθελον ὑποβληθῆ ἐγκαίρως τά ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά στοιχεῖα (μελέται κ.λ.π.).

»Διά τό θέμα τῶν «Κοινοχρήστων» (Common Use Items) θά ἔχω προσεχῶς νεωτέρας συνομιλίας μετά τῶν ἁρμοδίων τοῦ Πενταγώνου.

»Εἰς τό τέλος τοῦ τρέχοντος μηνός θά μεταβῶ εἰς Λός Ἄντζελες, ὅπως ἀντιπροσωπεύσω τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ὡς ἀνωτάτη στρατιωτική ἀρχή, κατά τήν παράδοσιν καί παραλαβήν ὑπό τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «ΑΣΠΙΣ», τοῦ πρεσβευτοῦ κωλυομένου διά τήν περίοδον ταύτην»[99].

7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, ἐπισκέπτεται τή Γιουγκοσλαβία, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, καί ἔχει συνομιλίες μέ ἀνώτατα κυβερνητικά στελέχη γιά τή σύναψη συμφωνιῶν στενότερης διμεροῦς συνεργασίας στόν οἰκονομικό τομέα.

Τούς Ἕλληνες ἐπισήμους δέχτηκε καί ὁ πρόεδρος Τίτο, ὁ ὁποῖος καί παρέθεσε πρός τιμή τους πρόγευμα στήν ἔπαυλή του, στό Μπριόνι.

Σχετικά, ὁ Π. Κανελλόπουλος ἀπέστειλε στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ὑποδοχή, ἧς ἔτυχον ἐν Μπριόνι παρά προέδρου, ὑπερέβη ἀπό ἀπόψεως ἐγκαρδιοτητος πᾶσαν προσδοκίαν. Κατά τρίωρον μετ' αὐτοῦ συνδιάσκεψιν ἐτόνισε ἐπανειλημμένως ἐνώπιον ὅλων καί δή ἐξ ἀφορμῆς καί προχείρων φιλικῶν προπόσεων ὅτι σχέσεις φιλίας δύο χωρῶν εἶναι ἄρισται ἀλλά δύναται καταστῶσι ἔτι μᾶλλον στενώτεραι. Θιγέντος ἐνώπιόν του θέματος ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἔδωσε πάραυτα εἰς παριστάμενον ὑπουργόν Ἐμπορίου ὁδηγίας καί συστάσεις ὅπως ἐπιτευχθῆ, διά μεγαλυτέρων ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν, ἰσορροπία. Ἰδιαιτέρως μέ παρεκάλεσε νά διαβιβάσω ὑμῖν θερμοτάτους χαιρετισμούς του καί βεβαίωσιν ὅτι δέν λησμονεῖ ὡραίας ἡμέρας Ρόδου. Ἅπασαι ἐκδηλώσεις Τίτο, ἐπιδείξαντος ἀσυνήθη διαχυτικότητα, ἐπρόδιδον μεγάλην ἱκανοποίησίν του διά ἐξέλιξιν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν σχέσεων»[100].

Παράλληλα, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διεμήνυσε στόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, τά ἑξῆς:

«Παρακαλῶ ὅπως ἐξηγήσετε κ. πρόεδρον Κυβερνήσεως ὅτι περιεχόμενον ὁδηγιῶν αὐτοῦ σχετικῶς πρός μετα-

βολήν διατυπώσεως συμφωνιῶν χρήζει προσεκτικωτέρας μελέτης μετά ἐπιστροφήν μου. Ἐάν ἐξετέλουν ἀνωτέρω ὁδηγίας ὁμιλῶν μάλιστα ἐπί σχετικῶν ἀντικειμένων ἀπ' εὐθείας πρός ἀνώτατον ἄρχοντα Γιουγκοσλάβων, οὐχί μόνον θά διελύετο δημιουργηθεῖσα ἐνταῦθα ἀρίστη ἀτμόσφαιρα ἐξασφαλίζουσα εὐνοϊκήν ἐξέλιξιν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀλλά καί βαρεῖα θά προεκαλεῖτο ἀτμόσφαιρα, ἰδίως λόγω ἀνακολουθίας καί μετά γενομένας ὑπ' ἐμοῦ προχθές κατόπιν ὁδηγιῶν κ. πρωθυπουργοῦ κατηγορηματικάς δηλώσεις περί ἐπικειμένης ἐπικυρώσεως συμφωνιῶν. Εἰς γενομένας ἐπιμόνως πρό ὑπογραφῆς συμφωνιῶν πιέσεις ἐπέτυχον ὡς ὑστάτην ὑποχώρησιν ἐκ μέρους Γιουγκοσλάβων ὅπως εἰς ἡμέτερα συνοριακά δελτία χρησιμοποιῆται μόνον σερβοκροατική. Καί καθαρῶς νομικῶς ἐξεταζομένου τοῦ ζητήματος εἶναι διεθνῶς ἀστήρικτον ἐπιβάλωμεν εἰς ξένην χώραν ὅπως μή χρησιμοποιῆ εἰς τά ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιδόμενα δελτία μίαν τῶν ἐπισήμων γλωσσῶν της. Ἀλλά καί ἠθικῶς εἶναι ἐμπαιγμός ἀπαιτήσωμεν μετά τήν ὑπογραφήν καί δημοσίαν ἀναγγελίαν τῶν κειμένων ὅπως ὑποστῆ γιουγκοσλαβική Κυβέρνησις μείωσιν ἔναντι ἐσωτερικῆς κοινῆς γνώμης της, ἐμφανιζομένη ἐκ τῶν ὑστέρων ὑποκύπτουσα εἰς διπλωματικῶς ἀκαίρους πιέσεις. Προσθέτω ὅτι ἐάν προέβαινον εἰς ζητούμενον διάβημα, θά ἐθεωρεῖτο ὅτι συνάντησίς μου μετά ἀρχηγοῦ Κράτους ἐπεδιώχθη ὅπως τεθῆ εἰς αὐτόν ἀπροειδοποιήτως, ὅπερ ἄτοπον, λεπτόν τοῦτο θέμα. Παρακαλῶ ὅπως διαβιβάσητε εἰς κ. πρωθυπουργόν καί ἀκόλουθον γνώμην ὡς καί πολιτικήν σημασίαν ζητήματος ἀπό ἐσωτερικῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Καί ἄν ἀκόμη ἐπετυγχάνετο, πρᾶγμα ἀδύνατον, ζητουμένη τροποποίησις, ἀντίκτυπος ἐν Ἑλλάδι θά ἦτο δυσμενέστατος. Τοιαύτη ἐκ τῶν ὑστέρων ἐνέργεια Κυβερνήσεως θά ἀπεδίδετο εἰς κριτικήν ἀντιπολιτεύσεως καί θά ἐθεωρεῖτο ἀναγνώρισις σφάλματος καί διόρθωσις προηγουμένης ἐπιπολαιότητος, ἐνῶ πεποίθησίς μου εἶναι ὅτι στάσις μας οὐδόλως ὑπῆρξε ἐπιπολαία καί κριτική εἶναι ἀπολύτως κακόπιστος.

»Ὁπωσδήποτε, ἐάν τυχόν σφάλλω εἰς ἀνωτέρω κρίσεις, καλόν εἶναι ἐξετασθῆ ὀρθότης κρίσεώς μου μετά τήν ἐπιστροφήν μου»[101].

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Π. Κανελλόπουλου καί τοῦ Λ. Δερτιλῆ τερματίστηκε μέ τήν ἔκδοση κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, τό ὁποῖο ὑπογράμμιζε τήν ἀπόφαση γιά τήν ἐπέκταση τῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, τή διεύρυνση τοῦ φάσματος τῆς συνεργασίας στόν τουρισμό καί τόν τεχνικό τομέα καί τήν ἀντιμετώπιση τῆς δυνατότητας γιά γιουγκοσλαβική συμμετοχή στό πενταετές ἑλληνικό πρόγραμμα ἀναπτύξεως.

8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρόεδρος τῆς ΑΔΕΔΥ, Χρ. Ἀποστολάκος, ἐκθέτει στόν Κ. Καραμανλῆ τά προβλήματα τῆς δημοσιοϋπαλληλικῆς τάξεως καί τίς ἐντυπώσεις του ἀπό ἐπαφές πού εἶχε πρόσφατα στίς ΗΠΑ.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ πρωθυπουργός συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, καί τόν ὑφυπουργό Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, καθώς καί μέ τόν πρεσβευτή τῆς Ἑλλάδος στό Λονδίνο, Γ. Σεφεριάδη, μέ τούς ὁποίους καί συζήτησε θέματα τῆς ἀρμοδιότητάς τους.

9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Μετά ἀπό σύσκεψη πού συγκάλεσε ὁ ὑπουργός Παιδείας, Γ. Βογιατζῆς, μέ τή συμμετοχή τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ, ἀναγγέλλονται οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις: λειτουργία 1.000 δημοσίων νυκτερινῶν σχολείων σέ ὅλη τή χώρα καί 150 κέντρων διδασκαλίας ἐνηλίκων, ὅπου ὑπάρχουν οἱ ἀπαιτούμενες προϋποθέσεις καί οἱ μεγαλύτερες ἀνάγκες· ὁρισμός γεωπόνων, κοινοτικῶν ἰατρῶν, διδασκαλισσῶν οἰκιακῆς οἰκονομίας, οἱ ὁποῖοι θά καταρτίσουν, μέ τό δημοδιδάσκαλο, πρόγραμμα μορφωτικῆς δραστηριότητας· ὀργάνωση μορφωτικῶν ἑστιῶν, στίς ὁποῖες μάλιστα οἱ διδάσκοντες θά λαμβάνουν αὐξημένες ἀμοιβές.

9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός δέχεται τήν ἐκτελεστική ἐπιτροπή τῶν Ἐμπορικῶν Συλλόγων Ἑλλάδος, τά μέλη τῆς ὁποίας τοῦ ἀναπτύσσουν τά προβλήματα τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου.

Σύμφωνα μέ τήν κυβερνητική ἀνακοίνωση, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τά προβλήματα τοῦ κλάδου καί ἔδωσε ἐντολή στόν παριστάμενο ὑφυπουργό Ἐμπορίου, Κ. Χρυσανθόπουλο, νά τά ἐξετάσει ἐπισταμένως καί νά προπαρασκευάσει εἰδική σύσκεψη, μέ σκοπό «τήν ἐξέτασιν ὅλων τῶν ἀπασχολούντων τόν ἐμπορικόν κόσμον θεμάτων καί τήν ἀντιμετώπισίν των, ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῶν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου».

10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει στό ΓΕΣ σέ συνεδρίαση τοῦ ἀνωτάτου στρατιωτικοῦ συμβουλίου. Στή σύσκεψη ἐξετάζονται θέματα πού ἀφοροῦν τήν ἄμυνα τῆς χώρας.

Συγκεκριμένα, ἀναλύθηκε ἡ πρόσφατη ἄσκηση «Λεωνίδας», πού ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά ἐξαχθοῦν συμπεράσματα γιά τή βελτίωση τῶν σχεδίων ἀμύνης τῆς χώρας. Συζητήθηκε, ἀκόμη, τό θέμα τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐξελίξεως τῶν ἀξιωματικῶν. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔδωσε ἐντολή νά ἐπανεξεταστεῖ τό τελευταῖο σέ κάθε λεπτομέρεια ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες, ὥστε νά ἐξευρεθεῖ ἱκανοποιητική καί ἀδιάβλητη λύση, τόσο γιά τά ἐνδιαφερόμενα στελέχη, ὅσο καί γιά τήν ὑπηρεσία.

10-14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἀρχίζουν στίς Βρυξέλλες οἱ συνομιλίες γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα.

Σύμφωνα μέ σχετικές δηλώσεις ἐκπροσώπου τῆς ΕΟΚ, οἱ συνομιλίες, πού προορίζονταν νά διαρκέσουν ἀρκετές ἑβδομάδες, δέν θά κατέληγαν σέ τελικές ἀποφάσεις, ἀλλά σέ διατύπωση συστάσεων γιά τούς ὅρους τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως, οἱ ὁποῖες καί θά ὑποβάλλονταν στό Συμβούλιο ὑπουργῶν τῆς Κοινότητας.

Ἤδη, στίς 5 Αὐγούστου, εἶχε ὑποβληθεῖ στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο ὑπηρεσιακό σημείωμα, πού συνόψιζε τούς κύριους στόχους τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς, κατά τήν πρώτη φάση τῶν διαπραγματεύσεων:

«Κατά τάς ὑφισταμένας ἐνδείξεις ἡ πρώτη φάσις τῶν συζητήσεων μετά τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος κατά τόν Σεπτέμβριον θά περιορισθῆ εἰς τήν ἐξέτασιν καί τόν καθορισμόν τοῦ γενικοῦ πλαισίου τῆς συμφωνίας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ἡ συζήτησις συνεπῶς τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμφωνηθησομένων γενικῶν ἀρχῶν θά ἀφεθῆ εἰς τό δεύτερον στάδιον τῶν συζητήσεων, ἤτοι πιθανώτατα κατά τήν ἐπίσκεψιν τοῦ κλιμακίου τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς Ἀθήνας καί μετέπειτα. Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς αἱ προσπάθειαι τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας κατά τάς συζητήσεις τοῦ Σεπτεμβρίου θά πρέπει νά συγκεντρωθοῦν εἰς τήν ἐπίτευξιν κατ' ἀρχήν συμφωνίας ἐπί τῶν ἀκολούθων σημείων:

»1. Ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἀποβλέπει εἰς πλήρη ἔνταξιν καί συνεπῶς θά πρέπει νά προβλεφθῆ μέθοδος ἀναθεωρήσεως τῆς συμφωνίας διά τήν σταδιακήν ἐπίτευξιν τοῦ ἀνωτέρω ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ.

»2. Ἀποδοχή ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς τοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Ἡ ἀποδοχή αὐτή κατά τήν πρώτην περίοδον θά ἔχη τήν ἔννοιαν τῆς ἀναλήψεως ὑποχρεώσεως ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὅπως οὐδείς ἑλληνικός δασμός ἀπέναντι τρίτων χωρῶν εἶναι χαμηλότερος τοῦ προβλεπομένου ὑπό τοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Ἡ βαθμιαία προσαρμογή τοῦ ἑλληνικοῦ δασμολογίου ἀπέναντι τρίτων χωρῶν πρός τό κοινόν δασμολόγιον θά λάβη χώραν βάσει συμφωνηθησομένου ρυθμοῦ, ὁ ὁποῖος κατ' ἀνάγκην θά συνδέεται μέ τήν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος κατάργησιν τῶν δασμῶν ἔναντι τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»3. Ἀποδοχή κατ' ἀρχήν ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος ὡς πρός τάς ὑπό τῆς Ἑλλάδος πραγματοποιηθησομένας δασμολογικάς μειώσεις καί τόν ρυθμόν τῆς γενικῆς δασμολογικῆς ἀποστρατεύσεως, τοῦ σχήματος τοῦ συζητηθέντος καί κατ' ἀρχήν συμφωνηθέντος κατά τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι κατά τήν πρώτην δεκατίαν ἤ δωδεκαετίαν δέν θά ἀπαιτηθοῦν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος εἰμή περιωρισμένης ἐκτάσεως δασμολογικαί μειώσεις. Ἡ ἔναρξις τῆς γενικῆς δασμολογικῆς ἀποστρατεύσεως θά λάβη χώραν μετά τήν λῆξιν τῆς περιόδου ταύτης, θά ἐφαρμοσθῆ δέ μέ ρυθμόν τοιοῦτον ὥστε ἡ πλήρης κατάργησις τῶν δασμῶν νά ἔχη συμπληρωθῆ εἰς χρόνον περίπου διπλάσιον τοῦ προβλεπομένου ὑπό τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης.

»4. Ἀποδοχή ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τῆς ὑποχρεώσεως ὅπως δι' ἀριθμόν τινα εἰδῶν ἐφαρμόση παρά τά ἀνωτέρω εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τόν ρυθμόν τῶν μειώσεων τόν προβλεπόμενον ὑπό τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Ὁ προσδιορισμός τῶν εἰδῶν τούτων θά ἀποτελέση ἀντικείμενον περαιτέρω λεπτομερῶν διαπραγματεύσεων. Ἡ πρότασις αὕτη σκοπόν ἔχει νά προσδιορίση ἐπακριβέστερον τήν ἔννοιαν τῆς δηλώσεως ἡ ὁποία περιελήφθη εἰς τά μνημόνια τά ὑποβληθέντα εἰς τάς Κυβερνήσεις τῶν ἓξ χωρῶν καί συμφώνως πρός τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς θά ἐξασφαλίση προτιμησιακόν καθεστώς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἰς τήν ἑλληνικήν ἀγοράν διά τόν μεγαλύτερον δυνατόν ἀριθμόν προϊόντων τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»5. Ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς ὅτι αἱ μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν δασμολογικαί ἐκπτώσεις θά ἐπεκταθοῦν καί θά ἰσχύσουν καί ἐπί τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων ἀπό τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐφαρμογῆς τῆς συνθήκης περί συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινότητος.

»6. Ὡς πρός τήν κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν θά ἠδύνατο νά ζητηθῆ ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἡ ἐφαρμογή τῶν ἰσχυουσῶν διά τήν Ἑλλάδα ἀποφάσεων τοῦ ΟΕΟΣ περί ἀπελευθερώσεως, ὡς ἄλλωστε καί κατά τό παρελθόν εἶχε προταθῆ ὑπό τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς Ἐμπορίου τοῦ ΟΕΟΣ κατά τάς διαπραγματεύσεις διά τήν ΕΖΕΣ. Πάντως καί ἀναλόγως τοῦ πνεύματος τῶν διαπραγματεύσεων θά ἠδύνατο ὡς ὑποχώρησις νά γίνη δεκτή ὑπό τῆς Ἑλλάδος Consolidation τῆς ἀπελευθερώσεως διά ποσοστόν 50% τῶν ἰδιωτικῶν εἰσαγωγῶν, καθ' ὅν τρόπον τοῦτο ὑπολογίζεται ἐπί τῇ βάσει τοῦ κώδικος ἀπελευθερώσεως τοῦ ΟΕΟΣ μέ περαιτέρω ἀποδοχήν τῶν διατάξεων τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ὡς πρός τόν ρυθμόν καταργήσεως τῶν πέραν τοῦ ἀνωτέρω ποσοστοῦ ὑφισταμένων ποσοτικῶν περιορισμῶν. Ἐξυπακούεται βεβαίως ὅτι θά ἐπεκταθοῦν καί ἐπί τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ἅπασαι αἱ βάσει τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ἐφαρμοζόμεναι διευρύνσεις ποσοστώσεων.

»7. Ἀποδοχή ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος τῆς ἐφαρμογῆς καί διά τά ἑλληνικά προϊόντα τῆς ἀρχῆς τῆς "προτεραιότητος εἰς τήν διάθεσιν" (Priorié d'Écoulement). Εἰδικώτερον διά τόν καπνόν λόγω τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας του διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν δέον ὅπως ἐξασφαλισθοῦν διευρυνόμεναι ἀγοραί α) διά τῆς συνομολογήσεως μακροπροθέσμων συμβολαίων καί β) διά καταλλήλων ρυθμίσεων τοῦ ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμολογικοῦ καθεστῶτος καί τοῦ φόρου καταναλώσεως τῶν σιγαρέττων. Δεδομένης τῆς σημασίας τοῦ προϊόντος τούτου διά τήν Ἑλλάδα θεωρεῖται σκόπιμον ὅπως τό πρόβλημα συζητηθῆ ἐν λεπτομερείᾳ ἤδη ἀπό τῆς πρώτης φάσεως τῶν διαπραγματεύσεων, ἀφιερουμένης εἰς τοῦτο εἰδικῆς συνεδρίας.

»8. Ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γεωργικῆς καί ἐμπορικῆς πολιτικῆς κατά τά προβλεπόμενα εἰς τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης εἰς τρόπον ὥστε νά λαμβάνωνται πλήρως ὑπ' ὄψιν τά εἰδικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος.

»9. Ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς παροχῆς οἰκονομικῆς

ἐνισχύσεως καί καθορισμός καταλλήλου διαδικασίας ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς λειτουργίας, τῶν χρηματοδοτικῶν ὀργανισμῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διά τήν χρηματοδότησιν τῆς ἐκτελέσεως ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ὡς καί ἀμέσως παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

»10. Ἐφαρμογή ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων ἤ ἐπιχειρήσεων τῶν περί ἐγκαταστάσεων διατάξεων τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, ἀναγνώρισις δέ ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς προνομίων ἐγκαταστάσεως δι' ὑπηκόους καί ἐπιχειρήσεις τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐθνικῆς μεταχειρίσεως ὡς αὕτη προσδιορίζεται εἰς τήν μετά τῆς Γερμανίας ὑπό διαπραγμάτευσιν συμφωνίαν.

»11. Ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς τῶν προηγουμένων διαβουλεύσεων μετά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁσάκις πρόκειται νά ληφθοῦν ἀποφάσεις, αἵτινες ἐνδεχομένως θά θίγουν ἑλληνικά συμφέροντα καί ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀποδοχή τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος δι' ἐκπροσώπων - παρατηρητῶν εἰς τάς συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος τοὐλάχιστον ἐφόσον συζητοῦνται θέματα ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

»Πρός τό παρόν καί πρός ἀποφυγήν ἀντιδράσεων ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας δέν θεωρεῖται σκόπιμον ὅπως θιγῇ τό θέμα τῆς παροχῆς διευκολύνσεων εἰς Ἕλληνας ἐργάτας πρός μετανάστευσιν βάσει τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Ἐξ ἀντιθέτου καί συμφώνως πρός τήν ἐκπεφρασμένην βούλησιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως προχωρήση εἰς τό μέλλον εἰς πλήρη ἔνταξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα, θά ἔδει νά ὑποδειχθῇ ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἑτοίμη νά ἀποδεχθῇ τόν μεγαλύτερον δυνατόν ἀριθμόν διατάξεων τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τήν γενικωτέραν οἰκονομικήν συνεργασίαν. Πρός τοῦτο θά πρέπει νά ἀναφερθοῦν καί τά σχετικά ἄρθρα τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, τῶν ὁποίων τήν ἔνταξιν εἰς τήν συνθήκην τῆς συνδέσεως θά ἦτο διατεθειμένη νά δεχθῇ ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις. Τό θέμα τοῦτο εἶναι ἤδη ὑπό μελέτην»[102].

11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἐθνικῆς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ προώθηση τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ἔργων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται ἀντιπροσωπεῖες ἐπαγγελματιῶν καί βιοτεχνῶν ἀπό πολλές περιοχές τῆς χώρας, καί ἐνημερώνεται γιά τά προβλήματα τοῦ κλάδου.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τά μέλη τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀνάθεση τῆς ἐκπονήσεως τῶν μελετῶν πού προβλέπονται ἀπό τό πενταετές προσωρινό πρόγραμμα. Ὁ πρωθυπουργός συνιστᾶ νά ἐπιδείξουν ἰδιαίτερο ζῆλο στήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τους, ὥστε ὅλες οἱ μελέτες τῶν βασικῶν ἔργων νά ἔχουν ὁλοκληρωθεῖ ὡς τά τέλη Νοεμβρίου. Ἡ ἐργασία αὐτή γίνεται κάτω ἀπό τήν ἐπίβλεψη εἰδικῆς ὑπηρεσίας, τήν ὁποία συντονίζει ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς.

16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Ἕλληνας πρέσβης στήν Οὐάσιγκτων, Α. Λιάτης, ὑποβάλλει στόν Κ. Καραμανλῆ ἐμπεριστατωμένη ἔκθεση μέ θέμα τίς πιστώσεις τοῦ Προγράμματος Ἐξωτερικῆς Βοήθειας τῶν ΗΠΑ πρός τίς ξένες χῶρες:

«Ἔχω τήν τιμήν νά γνωρίσω ὑμῖν ὅτι αἱ ψηφισθεῖσαι τελικῶς ὑπό τοῦ Κογκρέσσου πιστώσεις διά τό Πρόγραμμα Ἐξωτερικῆς Βοηθείας τοῦ τρέχοντος (ἀμερικανικοῦ) οἰκονομικοῦ ἔτους 1959-60, ὑπολείπονται ἀπροσδοκήτως πολύ τῶν προηγουμένως ἐγκριθέντων ὑπό τῆς Γερουσίας καί τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων σχετικῶν ποσῶν.

»Ἔναντι συνολικοῦ ποσοῦ δολλ. 3.909 ἑκατ., τό ὁποῖον ἐζήτησεν ὁ πρόεδρος Ἀιζενχάουερ, αἱ ψηφισθεῖσαι πιστώσεις ἀνέρχονται εἰς δολλ. 3.225,8 ἑκατ., τοῦθ' ὅπερ ἀντιπροσωπεύει νέαν μείωσιν 9,6% ἔναντι τοῦ ποσοῦ τό ὁποῖον εἶχεν ἐγκρίνει ἡ Γερουσία (δολλ. 3.543 ἑκατ.) καί τοῦ παραπλησίου ποσοῦ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Βουλῆς (δολλ. 3.542 ἑκατ.). Τό ποσοστόν μειώσεως γίνεται 8,2%, ἐάν ὑπολογισθῇ μέ βάσιν τό ζητηθέν ἀρχικῶς ὑπό τοῦ προέδρου ποσόν.

»Ἡ ἀτυχής αὕτη ἐξέλιξις ἦτο κατά τοῦτο ἀπροσδόκητος, ὅτι πάντες, καί δή οἱ ἐν τῇ Διοικήσει ἀρμόδιοι, ἀνέμενον ὅτι τό Πρόγραμμα θ' ἀπεκρυσταλλοῦτο πέριξ τῶν 3,5 δισεκατομμυρίων δολλαρίων, ἀποκλειομένων περαιτέρω μειώσεων (βλ. προηγούμενον ἔγγραφόν μου ὑπ' ἀριθ. 2277/13.7.1959 πρός ὑπουργεῖα Ἐξωτερικῶν, Συντονισμοῦ καί Οἰκονομικῶν).

»Αἱ ἐπενεχθεῖσαι πρόσθετοι περικοπαί σημαίνουν ἀρκετά οὐσιώδη περιορισμόν τῶν εἰς διάθεσιν τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως δημοσιονομικῶν μέσων διά τήν ἐνάσκησιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας καί τήν συναφῆ μετά συμμάχων, φίλων καί οὐδετέρων συνεργασίαν. Σημαίνουν, ἐξ ἄλλου, ἀντιξοότητα οὐ σμικράν δι' ἐκείνας ἰδίᾳ ἐκ τῶν βοηθουμένων χωρῶν, αἵτινες, ὥσπερ ἡ Ἑλλάς, βασίζονται κατά σημαντικόν μέρος εἰς τήν ἀμερικανικήν βοήθειαν τόσον διά τήν κάλυψιν τῶν στρατιωτικῶν των ἀναγκῶν ὅσον καί διά τήν οἰκονομικήν αὐτῶν ἀνάπτυξιν».

Στή συνέχεια, ὁ Α. Λιάτης ἀναφέρεται στούς παράγοντες πού ὁδήγησαν στό ἀποτέλεσμα αὐτό καί πού ἀφοροῦν τήν ἐσωτερική ἀμερικανική πολιτική, τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς δυτικῆς ὑπερδυνάμεως, ἀλλά καί τή διεθνῆ πολιτική· καί συνεχίζει:

«Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντιλαμβάνεται κανείς ὅτι ὁ πνέων σήμερον ἐν Ἀμερικῇ ἄνεμος δέν εἶναι γενικῶς πολύ εὐμενής δι' ὅ,τι ἀφορᾶ ἐξωτερικήν ἐν γένει βοήθειαν. Καθ' ὅν

δέ λόγον ἠμπορεῖ κανείς νά κάμη κάποιαν διάκρισιν μεταξύ τῶν διαφόρων εἰδῶν βοηθείας, ἀκόμη ὀλιγώτερον εὐμενεῖς εἶναι ἤ μᾶλλον τείνουν νά διαμορφωθοῦν αἱ κρατοῦσαι διαθέσεις ἔναντι πάντων πλήν τῶν ὑγιῶν οἰκονομικῶν καί ἐποικοδομητικῶν εἰς τό ἐξωτερικόν χορηγιῶν, δανείων καί ἐπενδύσεων. Εἰς τοῦτο δέ συνέβαλον ἤδη καί συμβάλλουν, φυσικά, καί αἱ πρόσφατοι διεθνεῖς ἐξελίξεις μέ τήν ἐξ αὐτῶν διανοιγομένην προοπτικήν ὑφέσεως τοῦ ψυχροῦ πολέμου, ἄν μή αἰσιοδόξων προσδοκιῶν εἰς τάς σχέσεις Δύσεως - Ἀνατολῆς.

»Ἡ ὡς ἄνω διαπίστωσις δέν ἀφορᾶ ἀποκρυσταλλωμένας ἤδη νέας ἀμερικανικάς δοξασίας καί ἀπόψεις. Ἀφορᾶ μίαν διαγραφομένην ἁπλῶς γενικήν τῶν πνευμάτων τάσιν καί κατεύθυνσιν. Δέν σημαίνει ἑπομένως, ὀφείλω νά τονίσω, ὅτι διαφαίνεται σοβαρός τις κίνδυνος τερματισμοῦ ἤ περικοπῆς τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας εἰς προσεχές μέλλον. Τά προγράμματα ἀμοιβαίας στρατιωτικῆς συνεργασίας, καί δή τά μετά τῶν συμμάχων τοῦ NATO, ἀποτελοῦν σταθεράς ἀκόμη, πιστεύω, ἐκφάνσεις τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὡς αὕτη προσδιορίζεται ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀναλλοιώτων θεμελιωδῶν δεδομένων τῆς διεθνοῦς ζωῆς.

»Δέν φαίνεται, ὡσαύτως, σοβαρῶς ἀπειλουμένη ἡ στρατιωτική βοήθεια οὔτε ἐκ τῶν ἐκ νέου ἀποκαλυφθέντων εἰς τό Καπιτόλιον σχετικῶν ἀστοχιῶν, σφαλμάτων, ὡς καί μικροσκανδάλων ἔτι ἐν τῇ ἐκπονήσει καί ἐκτελέσει ὡρισμένων στρατιωτικῶν προγραμμάτων, οὔτε ἐκ τῆς ἐντεῦθεν ζωηρῶς ἐκδηλωθείσης ἐφέτος ἐφέσεως τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους πρός λεπτομερῆ καί αὐστηρόν ἔλεγχον ὅλων τῶν δαπανῶν ἐξωτερικῆς βοηθείας, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν καθαρῶς στρατιωτικῶν.

»Εἰς τήν ἀπαίτησιν ταύτην οἱ ἁρμόδιοι τῆς Διοικήσεως ἀντέταξαν ἀνενδότως καί σταθερῶς τό ἀπόρρητον τῶν στρατιωτικῶν προγραμμάτων. Τοῦτο ὅμως συνέτεινεν εἰς περαιτέρω ὑπογράμμισιν τοῦ διαχωρισμοῦ μεταξύ στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς βοηθείας, ὑπό φῶς δέ εὐμενέστερον, ὡς εἶναι πρόδηλον, ὑπέρ τῆς δευτέρας ἐν συγκρίσει πρός τήν πρώτην.

»Καίτοι ἡ Ἐπιτροπή Ντράπερ ἀπέφυγε ν' ἀπαντήση κατά τρόπον εὐθύ καί σαφῆ εἰς τό τεθέν εἰς αὐτήν ὑπό τοῦ προέδρου ἐρώτημα, περί τοῦ ποία ἡ σχετική ἀξία τῶν ἀμερικανιακῶν προγραμμάτων στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς βοηθείας καί ποῦ θά ἔδει νά τεθῆ μείζων ἔμφασις, καθ' ὅσον ἀφορᾶ ἰδιαιτέρως τάς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένας οἰκονομικῶς χώρας, τό γεγονός εἶναι ὅτι ἡ συνισταμένη τῶν ἀντιλήψεων καί ἡ γενική τάσις τῶν ὁπωσδήποτε ἀσχολουμένων μέ τά θέματα ταῦτα, εἶναι πρός αὔξουσαν ἔξαρσιν τῆς σπουδαιότητος τῶν οἰκονομικοκοινωνικῶν παραγόντων καί σύμμετρον ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς καθαρῶς βοηθείας.

»Εἰς τόν τοιοῦτον προσανατολισμόν τῶν σκέψεων τῶν Ἀμερικανῶν πολύ συνέβαλον τελευταίως δύο τινά: Πρῶτον, ἡ συνεχής ὑπό τοῦ πρόεδρου Ἀιζενχάουερ ὑπογράμμισις τῆς καιρίας σημασίας τοῦ προβλήματος τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν καί τῆς ἀντιστοίχου εὐθύνης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὡς καί ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν προηγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν, ὅπως βοηθήσουν εἰς τήν ταχεῖαν πρόοδον καί τήν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαῶν τῶν χωρῶν τούτων. Δεύτερον, ἡ ἐπί μᾶλλον καί μᾶλλον ἐδραιουμένη πεποίθησις, ὅτι ἀποκλειομένου ἑνός νέου παγκοσμίου πολέμου, λόγω τῆς ἐξοντωτικῆς ἰσχύος τῶν νέων πυρηνικῶν ὅπλων, ὁ ἀνταγωνισμός μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων κόσμων προώρισται νά κριθῆ εἰς τό πεδίον τῶν εἰρηνικῶν, τοὐτέστι τῶν οἰκονομικῶν, πρωτίστως, ἐπιτευγμάτων.

»Ἀλλ' ἄν ἡ αὔξουσα μεταξύ στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς βοηθείας διαφοροποίησις δέν ἐμφανίζεται ὡς δυναμένη νά ἔχη ἄμεσον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπί τῆς πρός τήν χώραν μας παρεχομένης στρατιωτικῆς βοηθείας, ἐξ αὐτῆς ἤρχισεν ἤδη θιγόμενον ἕν ἄλλον κεφάλαιον βοηθείας, εἰς τό ὁποῖον τό ἐνδιαφέρον μας ἐξακολουθεῖ νά εἶναι μέγα. Θίγεται ἐκ τῆς ἐν λόγῳ διαφοροποιήσεως ἡ βοήθεια ἐκείνη, ἥτις εὑρίσκεται εἰς τό μεταίχμιον μεταξύ στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς, μετέχουσα τοῦ χαρακτῆρος ἀμφοτέρων καί ἐνδιαφέρουσα τήν τε στρατιωτικήν ἡμῶν ἄμυναν καί τήν ἐθνικήν ἡμῶν οἰκονομίαν: ἡ καλουμένη βοήθεια ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως.

»Ἡ ἐξασθένισις τῆς θέσεως τῆς εἰδικῆς ταύτης βοηθείας ὑπῆρξεν, καθ' ἅ δύναμαι νά κρίνω, τό καθαρόν ἀποτέλεσμα ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε περί τά θέματα ἐξωτερικῆς βοηθείας συζητήσεων τόσον εἰς τό Κογκρέσσον ὅσον καί ἐκτός αὐτοῦ.

»Ἡ ἀσθενής πλευρά τῆς βοηθείας ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως ἔγκειται εἰς τό γεγονός ὅτι, ἐνῶ γενεσιουργός αὐτῆς αἰτία εἶναι ὁ ὄγκος τῶν στρατιωτικῶν βαρῶν, ἀπώτερος δέ ἀντικειμενικός αὐτῆς σκοπός ἡ κάλυψις τῶν τοιούτων δαπανῶν, ὡς ἄμεσος ἀντικειμενικός σκοπός παραμένει ἡ θεραπεία τῶν συναφῶν ἀδυναμιῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς βοηθουμένης χώρας. Πλήν τούτου, ὅπερ καί σπουδαιότατον ἐνταῦθα, ἡ ὅλη μορφή τῆς βοηθείας ταύτης, εἶναι οἰκονομική, ὡς ἐπίσης οἰκονομική καί ἡ ἧς τυγχάνει αὕτη μεταχείρισις.

»Ἄν αἱ χῶραι αἱ χρήζουσαι ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως εὑρίσκοντο εἰς μειονεκτικήν ἤδη θέσιν, τό ἐν προκειμένῳ μειονέκτημα κινδυνεύει νά καταστῆ σοβαρώτερον, σοβαρώτατον ἴσως, εἰς τό ἄμεσον μέλλον. Ἡ στάθμισις τοῦ κινδύνου τούτου δέν εἶναι εὐχερής. Ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν ὡς ἀνωτέρω νέων περί βοηθείας ἀντιλήψεων, ἐκ τοῦ ποίας ἐφαρμογῆς θά τύχουν αὗται ἐν τῇ πράξει, ἐκ τοῦ εἰς τίνας, στρατιωτικούς ἤ πολιτικούς, θ' ἀνήκη ὁ κύριος λόγος, ἐκ τοῦ ἐλέγχου τόν ὁποῖον θ' ἀσκῆ τό Κογκρέσσον κ.λ.π. Πάντως, ὅτι ὁ κίνδυνος προβάλλει σαφής ἤδη εἰς τόν ὁρίζοντα τῆς Οὐάσιγκτων, δέν χωρεῖ ἀμφιβολία.

»Ἐν ὄψει τούτου, πῶς θά ἠδύνατο ν' ἀντιδράση ἡ Ἑλλάς; Πῶς θά ἔδει ν' ἀντιμετωπίσωμεν ἀπό τοῦδε τάς διαφαινομένας μεγαλυτέρας εἰς τό μέλλον δυσκολίας ἀπολήψεως προσθέτου βοηθείας ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως;

»Δέν ἀνήκει εἰς ἐμέ ν' ἀπαντήσω εἰς τ' ἀνωτέρω ἐρωτήματα, διότι τό πρόβλημα εἶναι πρόβλημα κυβερνητικοῦ ἐπιπέδου καί κυβερνητικῆς καθαρῶς εὐθύνης. Τό κατ' ἐμέ, ἀρκοῦμαι νά ἐπισημάνω τόν κίνδυνον, πρός δέ νά ἐπισύρω κατωτέρω τήν προσοχήν τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἐπί ὡρισμένων οὐσιωδῶν πτυχῶν τῶν ἐνταῦθα ἀντιλήψεων, διά τήν ἀνάλογον προσαρμογήν καί διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν ἁρμοδίων.

»Ἡ Ἑλλάς ἔχει καί θά ἐξακολουθήση ἔχουσα ἀπόλυτον ἀνάγκην προσθέτου βοηθείας ἀμυντικῆς ὑποστηρίξε-

ως. Ἡ σημερινή στάθμη ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν οἰκονομίας δέν μᾶς ἐπιτρέπει αὐτοδύναμον πολιτικήν στρατιωτικῆς ἀμύνης. Τοῦτο ἀποτελεῖ γεγονός ἀδιαμφισβήτητον, τό ὁποῖον καί γνωρίζουν καλῶς οἱ Ἀμερικανοί. Ἂν ὅμως ἀδυνατοῦμεν πράγματι σήμερον ν' ἀναλάβωμεν αὐτοδύναμον στρατιωτικήν ἄμυναν, ἠμποροῦμεν καί ὀφείλομεν, νομίζω, νά διαδηλώσωμεν ἐμπράκτως ὅτι εἰς τοῦτο πάντως ἀποβλέπομεν, κάμνοντες μίαν ἀρχήν ἔστω, μίαν καλήν ἀρχήν πρός αὐτοδύναμον στρατιωτικόν πρόγραμμα.

»Εἰς τοῦτο θά ἠδύνατο ν' ἀντιταχθῆ εὐθύς ἀμέσως ὅτι ἡ ἀρχή ὑπάρχει, ὅτι ἐγένετο ἤδη καί ὅτι πρός τήν ὁδόν τοῦ αὐτοδυνάμου βαίνομεν. Πρός αὐτήν ὁδηγοῦν τῷ ὄντι αἱ σύντονοι προσπάθειαι τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐπιταχυνθῆ κατά τό δυνατόν ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξις τῆς χώρας.

»Τοῦτο, ὑπό μίαν γενικωτέραν ἔννοιαν, εἶναι ἀκριβές, ὀφείλω δέ νά τονίσω ὅτι ἐνταῦθα ἐκτιμᾶται δεόντως ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως διά τήν οἰκονομικήν ἄνοδον τῆς Ἑλλάδος, καί δή ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς ὀρθοδόξου οἰκονομικῆς καί δημοσιονομικῆς πολιτικῆς. Δέν συνιστᾶ ὅμως τό ἑλληνικόν οἰκονομικόν πρόγραμμα συγκεκριμένην καί εἰδικήν ἐνταῦθα ἀρχήν αὐτοδυνάμου στρατιωτικῆς ἀμύνης.

»Πρός τοῦτο χρειάζεται ἰδιαιτέρα, ἔμμονος προσπάθεια προσαρμογῆς τῶν ἀμυντικῶν μας βαρῶν πρός τήν ἑλληνικήν πραγματικότητα καί τάς ἑλληνικάς δυνατότητας. Τοιαύτη προσπάθεια ἀπό ἡμᾶς ἐξαρτᾶται καί εἰς ἡμᾶς ἀνήκει ν' ἀναλάβωμεν. Ἐξ ἀμερικανικῆς δέ πλευρᾶς, οὐ μόνον οὐδεμίαν θά ἔχωμεν σοβαράν ἀντίρρησιν, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐκτίμησιν θά εὕρωμεν καί ἐπιδοκιμασίαν, παρ' οἱονδήποτε παράπονον, τό ὁποῖον δυνατόν νά διατυπωθῆ ἐκ μέρους στρατιωτικῶν κύκλων, καί δή τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου τοῦ NATO.

»Αἱ ἀνωτέρω κρίσεις καί προβλέψεις πιθανόν νά φανοῦν ἐκ πρώτης ὄψεως περίεργοι καί παρακεκινδυνευμέναι. Προβάλλει δέ εὐκόλως ἡ ἀντίρρησις ὅτι εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρός ὅσα ἀκούομεν συνήθως ἀπό τούς ἁρμοδιωτέρους τῶν φίλων καί συμμάχων μας Ἀμερικανῶν, στρατιωτικῶν καί πολιτικῶν.

»Τοιαύτη ἀντίθεσις ὑφίσταται πράγματι. Πρόκειται ὅμως περί ἀντιθέσεως κατ' ἐπίφασιν μόνον, ἐπί τῇ βάσει τῶν ὅσων ἀκούομεν μόνον ἀπό τούς ἁρμοδίους Ἀμερικανούς, οὐχί δέ καί ἐκείνων ἐπί τῶν ὁποίων οὗτοι ἀποφεύγουν κατά κανόνα νά ἐκφράζουν γνώμην, διότι ταῦτα θεωροῦν ὡς ἀνήκοντα εἰς τή ἰδικήν μας ἀποκλειστικῶς ἁρμοδιότητα καί εὐθύνην.

»Ἀπό τούς στρατιωτικούς δέν ἠμποροῦμεν, ὡς εἰκός, ν' ἀναμένωμεν ἤ ἐπαίνους δι' ὅσας στρατιωτικάς εὐθύνας ἀναλαμβάνομεν, ἐπαίνους ἀναλόγους πρός τό ὕψος τῶν βαρῶν, τά ὁποῖα δεχόμεθα νά ἐπωμισθῶμεν. Σχόλιον ὅτι τά βάρη ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά δι' ἡμᾶς, δέν εἶναι νοητόν νά προέλθη ἀπό Ἀμερικανούς στρατιωτικούς, ἐφ' ὅσον οὐδ' εἰς τήν χώραν των ἀνήκει εἰς αὐτούς ν' ἀποφαίνωνται ἐν προκειμένῳ. Κατά τήν συζήτησιν τῶν προϋπολογισμῶν τῶν πολεμικῶν ὑπουργείων, οἱ Ἀμερικανοί ἐπιτελεῖς ἦλθον εἰς δημοσίαν ἀντίθεσιν πρός τόν πρόεδρον καί τούς προϊσταμένους των πολιτικούς ὑπουργούς, ζητοῦντες μεγαλυτέρας ἕκαστος διά τό ὅπλον του πιστώσεις τῶν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως προτεινομένων. Δέν πρέπει, ἄλλωστε, νά παραβλέπωμεν τόν ἀνθρώπινον παράγοντα, καθ' ὅν ὅσον μεγαλύτερα τά στρατιωτικά μας βάρη, τόσον μείζων καί ἡ ἐξ Ἀμερικῆς ἐξάρτησις ἡμῶν καί ἀναλόγως εὐκολωτέρα διά τούς Ἀμερικανούς στρατιωτικούς ἡ μεθ' ἡμῶν, βάσει τῶν ἰδικῶν των ὅρων, συνεργασία.

»Τό περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι οὐδ' ἀπό πολιτικούς προέρχεται καμμία παραφωνία. Ἐπαίνους ἀκούομεν πολλούς, κρίσεις ὅμως ἀντιθέτους ὄχι. Τοῦτο εἶναι ἀληθές ἀλλ' ἡμεῖς δέον νά σταθμίσωμεν τί σημαίνουν οἱ ἔπαινοι καί τί ἡ ἀποχή ἀπό ἀντιρρήσεις. Οἱ ἔπαινοι εἶναι δίκαιοι καί εἰλικρινεῖς, ὀφειλόμενοι δέ εἰς τήν χώραν μας, ἐφ' ὅσον ἀναλαμβάνομεν τήν ἣν ἀποδεχόμεθα μείζονα στρατιωτικήν προσπάθειαν. Ἡ ἔλλειψις ὅμως ἀντιθέτων τυχόν κρίσεων δέν σημαίνει οὔτε συναίνεσιν οὔτε ἐπιδοκιμασίαν. Σημαίνει ἁπλῶς ὅτι οἱ Ἀμερικανοί θεωροῦν τό θέμα ὡς θέμα ἰδικῆς μας καί μόνον ἰδικῆς μας ἁρμοδιότητος καί εὐθύνης.

»(Ἐν τῇ ὡς ἄνω ἁπλοποιημένῃ ἀναπτύξει τῶν σκέψεών μου παραβλέπω ὡρισμένας ἀμερικανικάς ἀντιρρήσεις, στρατιωτικῶν ἰδίᾳ, ὡς πρός ἕνια κεφάλαια τοῦ στρατιωτικοῦ ἡμῶν προγράμματος. Τῶν ἀντιρρήσεων τούτων ἔχω γνῶσιν, ἀλλά δέν τάς λαμβάνω ἐνταῦθα ὑπ' ὄψιν, διότι πρόκειται περί εἰδικῶν ἀντιρρήσεων ἐπί εἰδικῶν θεμάτων, οὐχί δέ περί γενικῆς ἐκτιμήσεως τῆς ὅλης ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς προσπαθείας, ἐπί τῇ βάσει πάντων τῶν δεδομένων καί δυνατοτήτων τῆς χώρας).

»Οἱ Ἀμερικανοί ἀποφεύγουν πράγματι, ὀρθῶς ποιοῦντες, νά ἐπεμβαίνουν πέραν τοῦ δέοντος εἰς τά τῶν φίλων καί συμμάχων των. Τόσον δ' ἐπιμελῶς ἀκολουθοῦν τήν γραμμήν αὐτήν τῆς ἀποχῆς, ὥστε εἶναι αὐτόχρημα προβληματικόν νά κατορθώση νά ἐκμαιεύση τίς τάς ἀντιλήψεις των. Μέ δυσκολίαν ἠμπορεῖ νά μαντεύση τό πολύ κανείς τί φρονοῦν, τοῦτο δέ περισσότερον ἐξ ὅσων ἀποσιωποῦν παρά ἐξ ὅσων λέγουν.

»Κατά μίαν παλαιάν ἤδη ἄκρως φιλικήν συνομιλίαν μου μέ ἁρμόδιον Ἀμερικανόν περί τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως τοῦ Ἰσραήλ, ἠμπόρεσα ν' ἀσκήσω τοιαύτην μαντικήν, καί ὀφείλω νά ὁμολογήσω ὅτι τά περί Ἑλλάδος ἀνάλογα συμπεράσματά μου ἐδείκνυον τήν ὕπαρξιν οὐκ ὀλίγων, οὐχί δευτερευούσης δέ σημασίας, ἀμερικανικῶν ἐπιφυλάξεων.

»Συνοψίζων τάς σκέψεις μου, ἐπιθυμῶ νά τονίσω τά ἑξῆς: Πρῶτον, ὅτι κατά πᾶσαν εὔλογον πρόβλεψιν, θά ἔχωμεν ν' ἀντιμετωπίσωμεν εἰς τό μέλλον αὐξούσας —κατ' ἄλλους ἐγκύρους παρατηρητάς, σοβαρωτάτας—δυσκολίας διά τήν ἐπίτευξιν προσθέτου βοηθείας ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως. Δεύτερον, ὅτι εἰς ἡμᾶς ἀνήκει νά προετοιμασθῶμεν διά τήν καλυτέραν δυνατήν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐν προκειμένῳ δυσκολιῶν. Τρίτον, ὅτι τό καλύτερον πού ἠμποροῦμεν καί ὀφείλομεν, νομίζω, νά πράξωμεν, εἶναι νά ἐγκαινιάσωμεν μίαν ἀρχήν προοδευτικῶς αὐτοδυνάμου πολιτικῆς στρατιωτικῆς ἀμύνης.

»Ὡς ἀρχή αὐτοδυνάμου ἀμύνης νοεῖται, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, μία σταθερά προσπάθεια πρός τόν σκοπόν ὅπως τά στρατιωτικά μας βάρη περιέλθουν εἰς εὐλογωτέραν ἀναλογίαν τόσον πρός τό σύνολον τῶν δημοσίων δαπανῶν ὅσον καί πρός τό ἐθνικόν μας εἰσόδημα. Ἀντιστοίχως, αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν δι' ἀμερικανικήν ἀμυντικήν ὑποστήριξιν θά βαίνουν μειούμεναι. Τό ἐγχείρημα δέν εἶναι δύσκολον, δεδομένης τῆς συνεχοῦς ἀνόδου τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Οἱαδήποτε δέ ἐπίσπευσις τοῦ οὕτω τιθεμένου ἀντικειμενι-

κοῦ σκοποῦ, καί διά προσθέτων μέτρων ἐν τῇ ὀργανώσει τῶν στρατιωτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, πρός ὄφελος καί τοῦ συνόλου τοῦ ἔθνους καί τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν προπαρασκευῆς καί τῶν σχέσεων ἡμῶν μετά τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀσφαλῶς θ' ἀποβῆ»[103].

Ἡ σημασία, πράγματι, πού ἀπέδιδε ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση στήν ἀπρόσκοπτη ροή τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, καί ἰδίως τῆς στρατιωτικῆς, στήν Ἑλλάδα, ἀπέρρε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ οἰκονομία τῆς χώρας ἀδυνατοῦσε νά καλύψει, μέ ἀποκλειστικά δικά της μέσα, τίς ἀνάγκες τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Οἱ ἀνάγκες αὐτές, ὅμως, γίνονταν ἀκόμη πιό ἐκτεταμένες καί πιεστικές, ἐνόψει τῆς ἐκτεθειμένης στρατηγικῆς θέσεως τῆς χώρας καί τῆς μεγάλης ἰσχύος τῶν βουλγαρικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θεωροῦσε ὅτι, ἐάν ἡ οἰκονομία τῆς χώρας ἀναλάμβανε, μόνη της, τό σύνολο τῶν ἀμυντικῶν δαπανῶν, μοιραῖα θά ἔπρεπε νά ἐγκαταλειφθεῖ ὁ στόχος τῆς νομισματικῆς σταθερότητας[104], μία δηλαδή ἀπό τίς κύριες προτεραιότητες τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως καί τό σημαντικότερο προαπαιτούμενο γιά τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στή διαδικασία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως.

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία συζητεῖται τό θέμα τῆς εἰσαγωγῆς κεφαλαίων ἀπό τό ἐξωτερικό γιά τή δημιουργία ἐπιχειρήσεων στήν Ἑλλάδα.

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, Βενέδικτος, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Φιλαδελφείας, Ἐπιφάνειο, τόν ἔξαρχο τοῦ Παναγίου Τάφου, Ἀνατόλιο, καί ἄλλους ἀνωτέρους κληρικούς, ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ στό Πολιτικό Γραφεῖο.

19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκαλεῖται σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Γεωργίας καί Βιομηχανίας, τῶν ὑφυπουργῶν Γεωργίας, Ἐμπορίου καί Συγκοινωνιῶν, γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς καλλιέργειας καί τήν ἀξιοποίηση τῆς παραγωγῆς τῶν ὀπωροκηπευτικῶν.

Στήν κυβερνητική ἀνακοίνωση πού ἐκδόθηκε μετά τή σύσκεψη, ὑπογραμμίστηκε ἡ αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν ἀπό 27.000 τόνους (3.500.000 δολλαρίων) τό 1955, σέ 87.700 τόνους (ἀξίας 11.700.000 δολλαρίων) τό 1958, μέ πρόβλεψη νά ἀνέλθουν σέ 300.000 τόνους (40.000.000 δολλαρίων) στή διάρκεια τῆς πενταετίας. Ἀποφασίστηκε, ἀκόμη, ὁ ἐφοδιασμός τῆς χώρας μέ τά ἀπαραίτητα τεχνικά μέσα γιά τή διαλογή, διατήρηση, συσκευασία, τυποποίηση καί μεταφορά τῶν προϊόντων στό ἐξωτερικό, βάσει τεκμηριωμένου προγράμματος τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀπό ξένους εἰδικούς. Μεταξύ ἄλλων, ἐγκρίθηκε ἡ προμήθεια δύο ψυγείων στή Νάουσα καί τή Σκύδρα, χωρητικότητας 30.000 κ.μ., ἡ κατασκευή ψυγείου, χωρητικότητας 16.000 κ.μ. στή Λαχαναγορά Ἀθηνῶν καί ἡ προμήθεια 300 βαγονιῶν-ψυγείων (ἀξίας 80.000.000 δραχμῶν).

19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Σέ ἀπάντηση δημοσιευμάτων περί διαπραγματεύσεων γιά τήν ἀγορά εἰδικοῦ ἀεροπλάνου γιά τά ταξίδια τοῦ βασιλέως, τό ὑπουργεῖο Προεδρίας ἀνακοινώνει ὅτι τά ταξίδια τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους καί τοῦ πρωθυπουργοῦ ὀφείλουν νά ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενο εἰδικῆς μέριμνας γιά λόγους ἀσφάλειας καί κύρους, καί ὅτι οἱ ἀρχηγοί ὅλων τῶν Κρατῶν διαθέτουν δικά τους μέσα γιά τή διακίνηση στό ἐσωτερικό καί τό ἐξωτερικό. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπό τό γεγονός αὐτό, δέν ἔχει δοθεῖ ἐντολή παρά μόνο γιά τή διερεύνηση τοῦ θέματος ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κόστους καί τῆς καταλληλότητας ἑνός εἰδικοῦ ἀεροσκάφους, χωρίς νά συναφθεῖ ὁποιαδήποτε συμφωνία.

21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Ἐργασίας, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐργασίας, Ἐσωτερικῶν καί Δημοσίων Ἔργων. Ἀποφασίζεται ἡ διάθεση 100.000.000 δραχμῶν, ἀπό τά κεφάλαια τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀπασχολήσεως καί Ἀσφαλίσεως Ἀνεργίας, γιά κοινωφελῆ ἔργα.

Σέ κυβερνητική ἀνακοίνωση πού ἐκδόθηκε μετά τή λήξη τῆς συσκέψεως, τονίστηκε ὅτι τό Κράτος ἔκανε «πᾶν τό δυνατόν διά νά περιορίση τήν ἀνεργίαν καί νά βοηθήση τούς ἀνέργους δι' ἐπιδομάτων καί δωρεάν περιθάλψεως», ἀλλά καί ὑπογραμμίστηκε ὅτι «ἡ ἐξάλειψις τῆς ἀνεργίας εἶναι συνδεδεμένη πρός τήν πραγματοποίησιν τοῦ πενταετοῦς προγράμματος καί εἰδικῶς τοῦ βιομηχανικοῦ τοιούτου». Καί ἡ ἀνακοίνωση, ἀφοῦ ἐντόπισε τήν μικρή αὔξηση τῶν ἀνέργων στή διεθνῆ ναυτιλιακή κρίση καί τή μείωση τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τῆς κλωστοϋφαντουργικῆς παραγωγῆς, κατέληγε:

«Ἡ Κυβέρνησις, μέχρις ὅτου πραγματοποιηθῆ τό πενταετές πρόγραμμα καί εἰς τά πλαίσια τῆς ἀσκουμένης κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἀπεφάσισεν ὅπως προχωρήσει εἰς τήν λῆψιν δραστικῶν μέτρων τά ὁποῖα θά δημιουργήσουν εὐκαιρίας πρός παροχήν ἐργασίας πέραν τῶν ὑπό τοῦ πενται-

ετοῦς προγράμματος προβλεπομένων, εἰδικῶς εἰς τάς περιοχάς ἐκείνας ὅπου ἡ ἀνεργία παρουσιάζεται ἐντονωτέρα ἰδίως κατά τήν χειμερινήν περίοδον».

22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μεταβαίνει γιά ἀνάπαυση στά Καμένα Βούρλα, ὅπου καί παραμένει ὡς τίς 11 Ὀκτωβρίου.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τή ἐπίσκεψη τοῦ βουλευτῆ Φθιώτιδος, Στ. Μακροπούλου καί τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, Κ. Ροδοπούλου. Διέψευσε, ἐπίσης, τίς πληροφορίες περί δῆθεν ἐκ περιτροπῆς προσκλήσεως τῶν βουλευτῶν τῆς ΕΡΕ, ἐνόψει ἐπικειμένου ἀνασχηματισμοῦ.

4-20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Σύμφωνα μέ πληροφορίες τοῦ ἀντιπολιτευόμενου τύπου, ἔχουν δημιουργηθεῖ δυσχέρειες στίς σχέσεις Κυβερνήσεως-Αὐλῆς, μέ ἀφορμή τό θέμα τῆς προικοδοτήσεως τῆς πριγκίπισσας Σοφίας.

Σχετικά, κυβερνητική πηγή σημείωσε ὅτι, ἐφόσον δέν ἔχει ἀναγγελθεῖ ἀκόμη ὁ γάμος τῆς πριγκίπισσας, τέτοιο ζήτημα δέν ἔχει ἀκόμη ἀνακύψει· ὅταν ὅμως τεθεῖ, θά ἀντιμετωπιστεῖ σύμφωνα μέ τά κρατοῦντα ἔθιμα, μέ ψήφιση δηλαδή σχετικοῦ νόμου ἀπό τή Βουλή. Ἐπίσημη κυβερνητική ἀνακοίνωση, στίς 6 Ὀκτωβρίου, διευκρίνησε ὅτι «ἐξ ἀφορμῆς ἀνευθύνων δημοσιευμάτων περί προικοδοτήσεως τῆς βασιλόπαιδος Σοφίας ἀνακοινοῦται ὅτι τοιοῦτον ζήτημα οὔτε ἠγέρθη, οὔτε συνεζητήθη, οὔτε κἄν ἐθίγη ἐξ οἱασδήποτε πλευρᾶς».

Ὡστόσο, στίς 9 Ὀκτωβρίου, ὁ βουλευτής τῆς ΕΔΑ, Η. Μπρεδήμας, ἐπανῆλθε στό θέμα τῆς προικοδοτήσεως, μέ δηλώσεις του καί μέ ἐπιστολή πού ἀπηύθυνε πρός τούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων. Κατά τούς ἰσχυρισμούς τοῦ βουλευτῆ τῆς ΕΔΑ, ἀνώτατος δημόσιος ὑπάλληλος καί ἕνας μή κατονομαζόμενος ὑπουργός εἶχαν ἐκμυστηρευθεῖ ὅτι ἡ γενική διεύθυνση τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ εἶχε πρό διμήνου καταρτίσει σχέδιο Ν.Δ., τό ὁποῖο προέβλεπε τό ὕψος τῆς προίκας νά ἀνέρχεται ἀρχικά σέ 30 ἑκατ. δρχ. καί κατόπιν νά μειώνεται κατά τό ἥμισυ. Ἡ φημολογία αὐτή δέν ἦταν, προφανῶς, ἄσχετη καί μέ τήν προσπάθεια νά πληγεῖ ἡ Κυβέρνηση, ἡ ὁποία θά δώσει τέρμα στίς σχετικές συζητήσεις μέ νέα ἀνακοίνωσή της, στίς 20 Ὀκτωβρίου, ὅπου διέψευδε καί πάλι τήν πληροφορία ὅτι ἔχει ἐγερθεῖ θέμα προικοδοτήσεως τῆς πριγκίπισσας καί κατήγγειλε τήν προσχεδιασμένη προσπάθεια νά δημιουργηθεῖ παρόμοιο ζήτημα.

5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός, Α. Μεντερές, κατά τή διέλευσή του ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, μέ κατεύθυνση τίς ΗΠΑ, συνομιλεῖ μέ τόν ἀντιπρόεδρο, Π. Κανελλόπουλο, καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ.

Στό περιεχόμενο τῶν συνομιλιῶν ἀναφέρεται ὁ Ε. Ἀβέρωφ, σέ τηλεγράφημα πρός τήν πρεσβεία Ἀγκύρας:

«Ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός κατά τήν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ χθεσινήν συνομιλίαν μας ἀπεδέχθη ὅπως ἡ ἐνταῦθα ἐπίσκεψίς του λάβη χώραν μεταξύ τῆς 16ης καί 18ης Νοεμβρίου ἐ.ἔ. ἐπιφυλαχθείς μᾶς ἀνακοινώση ἀκριβῆ ἡμέραν ἀφίξεως.

»Συνεφώνησεν ἐπίσης ὅπως χωρήσωμεν ἀπό τοῦδε εἰς τήν ἐφαρμογήν τῶν μέτρων ἅτινα περιλαμβάνονται εἰς τήν Ἔκθεσιν τῶν Δύο καί ἐκδοθῆ σχετικόν ἀνακοινωθέν, ἐδήλωσεν δέ ὅτι θά ἀποστείλη σχετικάς ὁδηγίας εἰς Ἄγκυραν. Παρακαλοῦμεν ὅθεν ὑμᾶς ὅπως φέρητε τοῦτο εἰς γνῶσιν τοῦ κ. Κουνεράλπ, ἐπαφιέμεθα δέ εἰς τήν κρίσιν σας διά τόν χειρισμόν τοῦ θέματος τοῦ ἐκδοθησομένου ἀνακοινωθέντος, ἐάν δηλαδή τοῦτο θά εἶναι γενικωτάτου καί ἀορίστου περιεχομένου ἤ ἐάν θά περιλάβη τά θέματα ἅτινα ἀπαριθμοῦνται εἰς τό ἀποσταλέν ὑμῖν σχέδιον.

»Ὡς γνωρίζετε, κατ' ἀρχήν ἡμεῖς θεωροῦμεν εὐκταῖον νά γίνη μνεία ὡρισμένων ἐκ τῶν μέτρων αὐτῶν, ἅτινα —ὡς ἡ ἄρσις τῶν ἀπελάσεων καί ἄλλων ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντινουπόλεως μέτρα— θά συμβάλουν καί εἰς τήν δημιουργίαν καταλλήλου ἐνταῦθα ἀτμοσφαίρας διά τήν ἐπίσκεψιν. Ἐάν ὅμως ἐπιδιώξουν οἱ Τοῦρκοι νά παράσχουν διά τοῦ ἀνακοινωθέντος εἰκόνα τῶν ἀποφάσεων, μή ἀνταποκρινομένην εἰς τά πράγματα ἤ ἑρμηνεύουσαν αὐτάς κατά τάς ἀπόψεις των, τότε πρός ἀποφυγήν προστριβῶν, θά ἐδεχόμεθα ἀνακοινωθέν ἀορίστου περιεχομένου, ἀγγέλλοντος τήν ἔναρξιν ἐφαρμογῆς μέτρων πρός ἐπίλυσιν τῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἐκκρεμοτήτων»[105].

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀπέστειλε τηλεγράφημα καί πρός τήν ἑλληνική πρεσβεία στό Λονδίνο, ὅπου ἐπισημαίνονταν τά ἀκόλουθα:

«Κατά τήν συνομιλίαν ἡμῶν μετά τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ, ἀνεφέρθημεν καί εἰς τό θέμα τῶν βάσεων καί τῶν στρατιωτικῶν εὐκολιῶν καί τοποθεσιῶν, ἅς οἱ Βρετανοί ἐπιθυμοῦν νά διατηρήσουν ἐν Κύπρῳ. Εἴπομεν εἰς τόν κ. Μεντερές ὅτι οὐδόλως ἐπιθυμοῦμεν νά ὑπαναχωρήσωμεν τῶν ἐν Λονδίνῳ συμφωνηθέντων ἤ νά ὑποστηρίξωμεν ἀπόψεις δυναμένας νά μειώσουν τήν ἀξίαν καί ἀποδοτικότητα τῶν βρετανικῶν βάσεών των. Ὡρισμένα ὅμως ἐκ τῶν βρετανικῶν αἰτημάτων φαίνονται ἡμῖν ὡς σαφῶς ὑπερβαίνοντα τό πνεῦμα τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου.

»Ὁ κ. Μεντερές ἤκουσε λίαν προσεκτικῶς τάς ἀπόψεις μας, εἰπών ὅτι οἱ Ἄγγλοι δέον νά διατηρήσουν ἐν Κύπρῳ μόνο ὅ,τι τούς εἶναι πράγματι ἀπαραίτητον, καθ' ὅσον δέν εἶναι σκόπιμον νά παρασχεθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ Κύπρος δέν ἀποκτᾶ διά τῶν Συμφωνιῶν τήν πλήρη ἀνεξαρτησίαν της. Συνεφώνησεν ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως αἱ παρά τῇ Ἐπιτροπῇ Λονδίνου ἡμέτεραι ἀντιπροσωπεῖαι συνεργασθοῦν στενῶς.

»Καί ἐκ τῆς συνομιλίας ταύτης καί ἰδίᾳ ἐκ διαφόρων

ἐνδείξεων παραμένομεν ἐν τούτοις μέ τήν ἐντύπωσιν ὅτι τήν κοινήν ταύτην στάσιν ἐπιθυμοῦν νά ἐκδηλώσουν μόνον ἀφοῦ τακτοποιηθοῦν αἱ ἑλληνοτουρκικαί διαφοραί ἀντιλήψεων ὡς πρός τό Σύνταγμα»[106].

Τέλος, ὁ Ἕλληνας ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, μέ τηλεγράφημά του προς τό γενικό προξενεῖο Λευκωσίας, παραθέτει τά ἀκόλουθα σημεῖα τῆς συνομιλίας του μέ τόν Α. Μεντερές, γιά τά θέματα πού δημιουργοῦν ἀδιέξοδα στίς ἐργασίες τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς Κύπρου:

«Τεκμήριον ἁρμοδιότητος διά τό κατάλοιπον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας: Ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός καί ὁ παριστάμενος εἰς τήν συνομιλίαν γενικός γραμματεύς τοῦ τουρκικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Ἐσεμπέλ, ὑπεστήριξαν τήν ἄποψιν ὅτι τό τεκμήριον ἁρμοδιότητος δέον νά θεσπισθῆ ὑπέρ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἀνεπτύξαμεν ἅπαντα γνωστά ὑμῖν ἐπιχειρήματα, ὑπογραμμίσαντες τήν ἀνάγκην ὅπως ἐνισχυθῆ ἡ ἐν τῇ Πολιτείᾳ θέσις τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας διά τῆς ὑπέρ αὐτοῦ ἀναγνωρίσεως τοῦ τεκμηρίου ἁρμοδιότητος. Ἀνεφέραμεν καί τήν λύσιν τήν προταθεῖσαν ὑπό τοῦ κ. Ζορλοῦ, δι' ἧς ἐθεσπίζετο τό droit de regard ὑπό τοῦ ἀντιπροέδρου. Οἱ Τοῦρκοι ἐπίσημοι ἐνέμειναν εἰς τάς ἀπόψεις των.

»Ἐκχώρησις ἐξουσιῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καί ἐξουσιοδότησις πρός τόν πρόεδρον: Ἐδηλώσαμεν εἰς τόν πρωθυπουργόν τῆς Τουρκίας ὅτι δεχόμεθα ὅπως ὁρισθῆ ὅτι τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον θά δύναται νά παρέχη τοιαύτην ἐξουσιοδότησιν καί εἰς τόν ἀντιπρόεδρον. Δεχόμεθα ἐπίσης ὅπως ἡ ἐξουσιοδότησις ἰσχύση διά περιωρισμένον χρονικόν διάστημα, δηλ. ἓξ μηνῶν. Δέν δυνάμεθα ὅμως νά ἀποδεχθῶμεν τήν θέσπισιν veto τοῦ ἀντιπροέδρου ἔναντι αὐτῆς ταύτης τῆς ἀποφάσεως ἐξουσιοδοτήσεως. Προετείναμεν ὅπως εἰς ἑκάστην Πρᾶξιν ἥν θά ἐκδίδη ὁ πρόεδρος ἐνεργῶν κατ' ἐξουσιοδότησιν, ἀναφέρεται ὑποχρεωτικῶς ἡ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περί ἐξουσιοδοτήσεως οὕτως ὥστε νά εἶναι εὐχερής ὁ ἔλεγχος τῆς ἐντός τῶν πλαισίων αὐτῆς ἐνεργείας τοῦ προέδρου. Ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς ἐξεδηλώθη ἐμμονή εἰς τήν ἀνάγκην θεσπίσεως τοῦ ἐν προκειμένῳ veto τοῦ ἀντιπροέδρου, ἀνεφέρθη δέ ἡ ἐν προκειμένῳ ἀνησυχία τῶν Τουρκοκυπρίων διά μονομερεῖς ἐνεργείας καί ἀποφάσεις τοῦ προέδρου, ἰδίως ἐπί θεμάτων ἀγροτικῆς φύσεως.

»Γενικῶς κατέστη ὑμῖν ἔκδηλον ὅτι οἱ Τοῦρκοι κατέστησαν καχύποπτοι διότι δέν δύνανται νά ἀντιληφθοῦν τούς λόγους δι' οὓς —μολονότι διαθέτει ἡ ἑλληνοκυπριακή πλευρά τήν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐν τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ— ἐν τούτοις ἐπιμένομεν ὅπως μετατοπίσωμεν τό βάρος ἐξ αὐτοῦ πρός τόν πρόεδρον. Δέν πιστεύουν ὅτι τοῦτο γίνεται πρός ἐνίσχυσιν καί μόνον τῆς θέσεως τοῦ προέδρου καί ἐκδηλώνουν ὑποψίας διά τήν προσπάθειαν ὅπως συγκεντρωθοῦν ἐξουσίαι εἰς τάς χεῖρας ἑνός καί μόνου προσώπου, δηλ. τοῦ προέδρου. Ἡ ἰδέα ὅτι σοβαρά θέματα δέν θά ρυθμίζωνται ὑπό συλλογικοῦ ὀργάνου, δηλ. τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀλλ' ὑπό ἑνός προσώπου, τούς εἶναι ἀκατανόητος καί θεωρεῖται ἐπικίνδυνος δι' αὐτούς, ἰδίᾳ ὅταν σκέπτονται ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δέν θά εἶναι πάντοτε πρόεδρος τῆς νεαρᾶς Δημοκρατίας.

»Ἀναφερόμενοι εἰς τή διατύπωσιν τῆς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης, καθ' ἥν "le pouvoir exécutif sera assuré par le Président et le Vice-Président", εἶπον κατ' ἐπανάλειψιν ὅτι ἐάν ἐδεχόμεθα ὅπως ἡ φράσις αὕτη ἐπαναληφθῆ ἐν τῷ Συντάγματι, τότε θά διηυκολύνετο πολύ ἡ λύσις τῶν ἄλλων ζητημάτων. Εἰς τοῦτο ἀπηντήσαμεν ὅτι ἀρχικῶς δέν εἴχομεν ἀντίρρησιν περί τούτου ἐφ' ὅσον πρόκειται περί διατυπώσεως τῆς Ζυρίχης, ἀλλ' ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Τοῦρκοι διά τῆς ἑρμηνείας τῆς λέξεως "et" ὡς σημαινούσης "jointly" κατέστησαν τήν φράσιν ταύτην ἀπαράδεκτον δι' ἡμᾶς. Εἰς τοῦτο ἀντετάχθη ἡμῖν ὅτι ἡ τουρκική Κυβέρνησις παρεδέχθη ἐν τῷ μεταξύ ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος δέν εἶναι ἴσος πρός τόν πρόεδρον καί ὅτι ἀπέκλεισαν οἱ ἴδιοι τήν χρησιμοποίησιν τοῦ "jointly".

»Εἰς τόν κ. Μεντερές ἐδηλώσαμεν ὅτι τά ἀνωτέρω προκαλοῦν ἡμῖν ζωηράν ἀνησυχίαν ὅσον ἀφορᾶ εἰς τόν γοργόν τερματισμόν τοῦ σημειωθέντος ἀδιεξόδου, ὅπερ εἴμεθα πλέον ὑποχρωμένοι νά θεωρήσωμεν σοβαρόν.

»Μετά τήν ἀναχώρησιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ὁ πρέσβυς τῆς Τουρκίας ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς ὅτι ὁ κ. Μεντερές εἶπεν αὐτῷ ὅτι θά τῷ ἀποστείλη νέας ὁδηγίας εὐθύς μετά τήν ἄφιξίν του ἐν Οὐασιγκτῶνι. Γενικῶς, ὁ κ. Βεργκίν ἠθέλησε νά διασκεδάση τήν δημιουργηθεῖσαν παρ' ἡμῖν ἀπαισιόδοξον ἐντύπωσιν. Εἴπομεν αὐτῷ ὅτι διά τό θέμα τῆς ἐξουσιοδοτήσεως, θά ἠδυνάμεθα, ἐάν αἱ ἀντιρρήσεις τῶν Τουρκοκυπρίων ἐντοπίζωνται εἰς τά ἀγροτικά θέματα, νά προτείνωμεν εἰς τούς ἡμετέρους ὅπως ταῦτα ἐξαιροῦνται τῆς ἐξουσιοδοτήσεως, ὥστε νά λύσωμεν τοὐλάχιστον τό θέμα τοῦτο.

»Προσθέτομεν ὅτι ὁ κ. Μεντερές ἐξεφράσθη αἰσιοδόξως διά τήν ἐξέλιξιν τῶν ἐν Κύπρῳ πραγμάτων γενικῶς.

»Λόγου γενομένου περί τῶν καθαρῶς ἑλληνοτουρκικῶν θεμάτων, ἅτινα ἐξητάσθησαν τελευταίως, ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ζωηράν ἱκανοποίησίν του, διότι ταῦτα ρυθμίζονται ἐν πνεύματι στενῆς συνεργασίας ἥν ἐδήλωσεν ὅτι ἐπιθυμεῖ νά ἐπιβεβαιώση διά τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεώς του ἐν Ἀθήναις τῆς προγραμματιζομένης διά τά μέσα Νοεμβρίου»[107].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀπό τά Καμένα Βοῦρλα, ὅπου βρισκόταν, ἀπέστειλε στόν Τοῦρκο πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐκφράζω τήν λύπην μου διότι δέν θά δυνηθῶ νά σᾶς χαιρετήσω προσωπικῶς κατά τήν διέλευσίν σας ἐξ Ἀθηνῶν. Ἐπωφελοῦμαι ὅμως τῆς εὐκαιρίας νά σᾶς ἀπευθύνω θερμόν χαιρετισμόν καί νά σᾶς διαβεβαιώσω διά τά αἰσθήματα φιλίας καί ἐκτιμήσεως τά ὁποῖα τρέφω δι' ὑμᾶς. Προσβλέπω μέ ἰδιαιτέραν χαράν εἰς τήν προσεχῆ μας σύναντησιν ἐν Ἀθήναις».

Ὁ Α. Μεντερές ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Θερμές εὐχαριστίες γιά τή σκέψη σας νά μοῦ στείλετε προσωπικό μήνυμα. Ἤμουν πραγματικά πολύ εὐτυχής νά βρεθῶ καί πάλι στό φιλικό ἑλληνικό ἔδαφος. Καίτοι ἡ διέλευσή μας ἦταν σύντομη, εἶχα μιά εὐχάριστη συνομιλία μέ τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν πού εἶχαν τή καλοσύνη νά μέ συναντήσουν

στό ἀεροδρόμιο. Θά ἤθελα νά σᾶς ἐπαναλάβω, κύριε πρωθυπουργέ, τή διαβεβαίωση τῆς ὑψηλῆς μου ἐκτιμήσεως καί τίς καλύτερες προσωπικές εὐχές μου».

Στίς 6 Ὀκτωβρίου, ἐξάλλου, ὁ Θ. Τσάτσος τηλεγραφεῖ ἀπό τή Λευκωσία:

«Κατά τήν σημερινήν συνάντησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου μετά τοῦ κ. Ἐρίμ καί ἐμοῦ, τοῦ κ. Κιουτσούκ ἀπουσιάζοντος, ὁ κ. Ἐρίμ ἐδήλωσε ὅτι αἱ ἐξ Ἀγκύρας ληφθεῖσαι ὁδηγίαι δέν ἐπιτρέπουν περαιτέρω διαπραγμάτευσιν καί εἰσηγήθη τήν παραπομπήν τοῦ θέματος τοῦ τεκμηρίου ἁρμοδιότητος καί τῶν σχέσεων γενικῶς τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου εἰς κ. πρωθυπουργούς Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς διεξαχθείσης συζητήσεως, ὁ κ. Ἐρίμ ἐδήλωσεν ὅτι veto κατά τῆς ἀποφάσεως περί ἐξουσιοδοτήσεως νοεῖται παρ' αὐτοῦ ὡς ἀπόλυτον veto ἄνευ περιορισμοῦ ἐπί τῶν ζητημάτων μόνον ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀμύνης καί ἀσφαλείας.

»Εἶπον εἰς τόν κ. Ἐρίμ ὅτι τοιαύτη ἔννοια τοῦ veto δέν προκύπτει ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προταθέντων κειμένων καί ὅτι καθιστᾶ περιττήν τήν ἐξουσιοδότησιν.

»Ὁ κ. Ἐρίμ ἀνταπήντησεν ὅτι ἐάν ἐπέλθη συμφωνία ἐπί τοῦ βασικοῦ θέματος ὅλα τά ἄλλα δύνανται νά διευθετηθῶσι.

»Παρετήρησα ὅτι τοιαύτη συμφωνία ἀποβαίνει πλέον ἄκρως ἀπίθανος καί ὅτι ἐν γένει αἱ διαπραγματεύσεις δυσχεραίνονται, ἀφ' ὅτου ἄλλα μέν δηλοῦνται πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί ἄλλα λέγονται ἐν Λευκωσίᾳ.

»Ἐπίσης παρετήρησα ὅτι τό αἴτημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς πρός τό τεκμήριον ἁρμοδιότητος προσδίδει σημασίαν ἐν διαστολῇ προεδρικοῦ καί ἀντιπροεδρικοῦ ἀξιώματος χωρίς νά θίγη τήν κατασκευασθεῖσαν ἐν Ζυρίχῃ ἰσορροπίαν, ἀφοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀφ' ἑνός δέχεται νά ὁρισθῇ ὅτι ἀσκεῖ τόσας ἐξουσίας ὅσας δέν δύναται νά ἀσκήση ὁ ἀντιπρόεδρος καί τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον καί ἀφ' ἑτέρου δέχεται νά ἀπαριθμηθῶσι ἐν εὐρυτάτῃ ἐκτάσει αἱ ἁρμοδιότητες τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου κατά τρόπον ὥστε τό ὑπόλοιπον τῶν ἁρμοδιοτήτων πρός ὄφελος τοῦ προέδρου νά ἀποβάλη πρακτικῶς πᾶσαν ἀξίαν.

»Ἐρίμ ἀπήντησε ὅτι τοῦτο εἶναι θέμα ἀρχῆς καί ὅτι πλήν ἐθιμοτυπικοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ ἄσκησιν ἐξουσίας, τουρκική Κυβέρνησις ἀπαιτεῖ ἐξίσωσιν προέδρου καί ἀντιπροέδρου. Εἰς τοῦτο ἀντεπαρετήρησα ὅτι τουρκική ἄποψις προσκρούει εἰς πανηγυρικάς ὑποσχέσεις τουρκικῆς Κυβερνήσεως καί κατά βάθος θεμελιοῦται ἐπί ἀρνήσεως Τούρκων συναγάγωσι συμπέρασμα ἐκ μή ὑπάρξεως δύο προέδρων ἀλλά ἑνός προέδρου καί ἑνός ἀντιπροέδρου. Ἐρίμ ἀνεκοίνωσε ὅτι ἀναμένει μέχρι μεσημβρίας αὔριον νεωτέρας ὁδηγίας κατόπιν συναντήσεως Ζορλοῦ - Μεντερές. Ἀνεγνώρισε πάντως ὅτι καί ἄν ἐλάμβανε ὁδηγίας, δέν θά ἠδύνατο νά τάς ἐκτελέση, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὅτι στάσις του ἐπικριθῇ λογικώτατα ἐν Τουρκίᾳ»[108].

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Ε. Ἀβέρωφ:

«Ἐκάλεσα πάραυτα Τοῦρκον πρέσβυν καί παρουσίᾳ κ.κ. Μπιτσίου καί Ρούσου ἀνεκοίνωσα αὐτῷ τηρηθεῖσαν ὑπό κ. Ἐρίμ στάσιν καί προβληθέντα ἐπιχειρήματα, ἐξέφρασα δέ ζωηροτάτην ἀνησυχίαν διά σημειουμένην δυσμενῆ ἐξέλιξιν. Ἰδιαιτέρως ἐτόνισα ὅτι δήλωσις κ. Ἐρίμ, γενομένη μάλιστα ἐνώπιον Ἀρχιεπισκόπου, περί ἐξισώσεως προέδρου καί ἀντιπροέδρου, ἐρχομένη μετά ἑρμηνείαν ὡς "jointly" τῆς λέξεως "et" ἐν ἄρθρῳ 5 Ζυρίχης, καθιστᾶ καί ἐμέ ἀκόμη καχύποπτον καί δύσκολον, ἐνῶ πάντοτε ἐπέδειξα πνεῦμα εἰλικρινείας καί συνδιαλλαγῆς. Κύριος Βεργκίν ἐξέφρασε κατάπληξίν του διά λεχθέντα ὑπό κ. Ἐρίμ, ἀνεφέρθη εἰς ἐπανειλημμένας δηλώσεις τουρκικῆς Κυβερνήσεως μέ ἐντελῶς ἀντίθετον περιεχόμενον καί ἐπρότεινεν ὅπως συναντηθῶμεν μετά κ. Ζορλοῦ, ὁπότε ἀσφαλῶς θά λυθῇ θέμα ἐκτελεστικῆς καί ἄλλα θέματα ἐντός ἐλαχίστου χρόνου. Παρετήρησα ὅτι θέσις Ἐρίμ, ὅστις ἀσφαλῶς δέν δύναται ἐνεργῇ μόνος σημαίνει ὅτι ὑπάρχει καί ἄλλη τουρκική πολιτική μή πειθαρχοῦσα εἰς ἐκείνην Κυβερνήσεως. Ἐδήλωσα ὅτι οὐδεμίαν ἀντίρρησιν θά εἶχον συναντήσω κ. Ζορλοῦ, ἀλλά ἐκτός τοῦ ὅτι θέματα ἐπιλύονται ἐν Κύπρῳ φοβοῦμαι συνάντησις ἄσκοπος καθ' ὅσον συνηντήθημεν εἰς Παρισίους καί Γλυφάδαν, ἀπεφασίσαμεν καί ἐπί τῶν διατυπώσεων ἀκόμη, καί τά συμφωνηθέντα ἀνετράπησαν.

»Τοῦρκος πρέσβυς λίαν στεναχωρημένος διετύπωσε διαφόρους σκέψεις καί ὑπεσχέθη τηλεγραφήση πάραυτα κ.κ. Μεντερές καί Ζορλοῦ. Χαρακτηριστικῶς προσέθεσεν ὅτι τουρκική Κυβέρνησις, ἐνῶ διά συνθέσεως καί ἁρμοδιότητας Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου παρεχώρει διοίκησιν νήσου εἰς Ἕλληνας, διά τῆς διατυπώσεως ἄρθρων 1 καί 5 Ζυρίχης ἐπεδίωξεν ἐξασφαλίση "προθήκην" ὑπέρ ἀντιπροέδρου ἔναντι τουρκικῆς κοινῆς γνώμης, ἀλλά ὅτι διά αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου 5 μέ λέξεις "pour ce faire" ἀνεγνώρισεν εὐθύς ἀμέσως ὅτι ἄσκησις ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας περιέρχεται εἰς ἑλληνικάς χεῖρας διά μέσου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἐπίσης, εἰς συζήτησιν περί ἐξουσιοδοτήσεως ἀπεδέχθη ὡς λογικάς προτάσεις μας, καί ἐβεβαίωσεν ὅτι διάφορα σημεῖα ἄτινα μᾶς διευκολύνουν γίνονται δεκτά ὑπό Κυβερνήσεώς του ἐφ' ὅσον δέν ὑποκρύπτουν πρόθεσιν μειώσεως τουρκικῆς κοινότητος. Ἐπέμεινεν ὅμως ὅτι διατύπωσις ἄρθρων 1 καί 5 ὡς προοριζόμενα νά καλύψουν τυπικῶς παραχώρησιν οὐσιαστικῆς ἐξουσίας εἰς Ἑλληνοκυπρίους, δέον νά περιληφθοῦν ὡς ἔχουν εἰς Σύνταγμα, συμπληρούμενα δι' ὅσων συνεφωνήθησαν ὡς πρός τεκμήριον ἁρμοδιότητος καί ἐξουσιοδότησιν. Μνεία ἄρθρων 1 καί 5 ὡς ἔχουν θά διευκόλυνε κατ' αὐτόν παραχωρήσεις πρός ἡμᾶς. Σημειωτέον, ὅτι ἄποψιν ταύτην ἐπανειλημμένως διετύπωσεν γενικός γραμματεύς ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Τουρκίας κατά συνομιλίαν ἐνώπιον κ. Μεντερές εἰς ἀεροδρόμιον. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ἀπόψεις κ. Βεργκίν νομίζω ἀποδίδουν ἀπόψεις τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἐκτός ἴσως ὡς πρός ὅ,τι ἀφορᾶ ἐξουσιοδότησιν, ἥν Τοῦρκοι Κύπριοι φαίνονται ζωηρῶς φοβούμενοι δι' εὐνοήτους λόγους»[109].

7-9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Μετά ἀπό πρωτοβουλία τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος καί ὁ πρώην ἀρχηγός τῆς ΕΟΚΑ συναντῶνται στή Ρόδο μέ πρόθεση «ὅπως συμβάλουν εἰς τήν ἀξιοποίησιν τῶν θυσιῶν τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί τήν δημιουργίαν ἀτμοσφαίρας εἰ-

ρήνης, προόδου καί εὐημερίας εἰς τήν νῆσον».

Ὁ στρατηγός Γρίβας ἐνημερώθηκε πάνω στά θέματα τῆς Μεγαλονήσου, καί σέ κοινό ἀνακοινωθέν, μετά τό τέλος τῶν συνομιλιῶν, συναίνεσε στή διαπίστωση ὅτι «ἀπαιτεῖται ἀδιατάρακτος ἐνότης καί εἰρήνη εἰς τήν Κύπρον κατά τήν παροῦσαν βραχεῖαν μεταβατικήν φάσιν τοῦ καθεστῶτος καί ἡ συνεχής προσπάθεια ὅλων διά τήν περιφρούρησιν τοῦ ἰδεώδους τῆς ἐλευθερίας, καί διά νά τεθοῦν τά θεμέλια τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ἐπί σταθερῶν βάσεων, πρός τό συμφέρον τῆς εἰρήνης καί τῆς σταθερότητος ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς».

Ἡ συνάντηση τῶν δύο ἀνδρῶν στή Ρόδο γεφύρωσε, πρός τό παρόν, τίς διαφορές τους, κατά τρόπο ἱκανοποιητικό γιά τό Μακάριο.

Σχετικά, ὁ Ε. Ἀβέρωφ σημείωνε στά ἀπομνημονεύματά του:

«Ἀλλά κι αὐτή ἡ ὕφεση ὑπῆρξε προσωρινή. Καί δέν μποροῦσε παρά νά εἶναι προσωρινή.

»Γιατί τό γενεσιουργό αἴτιο τῶν ἐπιθέσεων τοῦ Γρίβα δέν εἶχε στήν πραγματικότητα καμιά σχέση μέ τό περιεχόμενο ἤ μέ τήν ἐφαρμογή τῶν Συμφωνιῶν. Τόν Ἰούλιο ἦταν πιά πασίγνωστο στούς "παροικοῦντας τήν Ἱερουσαλήμ" ὅτι ὁρισμένοι πολιτικοί ἀντίπαλοι τοῦ Καραμανλῆ εἶχαν πείσει τό Γρίβα-Διγενῆ νά ἡγηθεῖ ἑνός συνασπισμοῦ κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως καί νά ἀναμετρηθεῖ μαζί του κατά τίς προσεχεῖς ἐκλογές, τῶν ὁποίων καί θά ζητοῦσαν τήν ἐπίσπευση. Ἦταν ἐπίσης γνωστό ὅτι ἐπιτελεῖς τῶν κομμάτων αὐτῶν πού τόν εἶχαν ἐπισκεφθεῖ ἔλεγαν μεταξύ τους πώς "εἶχε πολιτική σκέψη μικροῦ παιδιοῦ" καί ὅτι γι' αὐτό δέν ἦταν ἀπολύτως σύμφωνοι μέ τούς ἀρχηγούς τους. (Τό λέν καί σήμερα μερικοί ἀπό αὐτούς πού εἶναι καί τώρα στό πολιτικό προσκήνιο τῆς χώρας). Ἦταν, τέλος, γνωστό πώς ὁ Γρίβας, ἔπειτα ἀπό μερικούς δισταγμούς, εἶχε ἀποφασίσει νά κατέβει στήν πολιτική κονίστρα.

»Ἄλλωστε, σχεδόν δέν τό ἔκρυβε. Μιλώντας στήν Πάτρα στίς 22 Αὐγούστου 1959, λησμόνησε ἐντελῶς τί εἶχε δημόσια πεῖ γιά τίς Συμφωνίες καί ἐκείνους πού τίς εἶχαν διαπραγματευθεῖ, λησμόνησε ὅτι ἐκεῖνοι τοῦ εἶχαν ἀπονείμει ἐπί σειράν ἡμερῶν ἐξαιρετικές τιμές, καί ὅτι ὁ ἴδιος τίς εἶχε ἀποδεχθεῖ. Κατηγόρησε τήν Κυβέρνηση γιά τό χειρισμό τῶν Συμφωνιῶν καί κατέληξε λέγοντας ὅτι ἀδιαφορεῖ γιά τούς κρωγμούς τῶν κοράκων καί ζητεῖ κάθαρση, μέ νέα κατάλληλη ἡγεσία, ἡ ὁποία θά βρεθεῖ.

»Ἡ νέα πολιτεία δέν εἶχε ἀκόμα δημιουργηθεῖ. Πολλά ζητήματά της ἦταν ἀκόμα ὑπό συζήτηση. Ἡ ξένη κυριαρχία ἐξακολουθοῦσε νά ὑφίσταται.

»Ὁ Γρίβας, ὅμως, προκειμένου νά πολιτευθεῖ, δέν μποροῦσε παρά νά ἀποδοκιμάσει τίς Συμφωνίες. Ἰδίως ἐκείνη τήν ἐποχή τῆς ἁλματώδους προόδου τῆς Ἑλλάδος, κανένα ἄλλο θέμα δέν προσφερόταν γιά ἀντιπολίτευση. Καί τοῦτο ἴσχυε προπάντων γιά τό Διγενῆ, πού ἐπί τέσσερα χρόνια, μέ ἀξιοσύνη καί κίνδυνο τῆς ζωῆς του, εἶχε σταθεῖ ὁ πρωταθλητής τῆς ἀντίθετης πολιτικῆς.

»Τό χάσμα, κατά συνέπεια, εἴτε μέ τήν ἑλληνική Κυβέρνηση εἴτε μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο, δέν ἦταν δυνατό νά γεφυρωθεῖ. Καί τό πράγμα, πού μέ τίς τότε συνθῆκες φαινόταν ἀσήμαντο, σιγά σιγά, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Γρίβα, μέ τήν υἱοθέτηση τῶν θέσεών του ἀπό τούς ἀντιμακαριακούς κύκλους τοῦ Μητροπολίτη Κυρηνείας, μέ διαφοροποιούμενες τίς πολιτικές συνθῆκες στή Ἑλλάδα, καί τέλος μέ τό διστακτικό χαρακτήρα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἔγινε καθαυτό ὁλέθριο»[110].

12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐξωτερικῶν καί Προεδρίας. Στή σύσκεψη ἐξετάζονται ἐξωτερικά θέματα καί κυρίως αὐτό τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά, ἐνόψει τῆς ἐπικείμενης ἀφίξεως τῆς τριμελοῦς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Ἡ σύσκεψη γιά τήν ΕΟΚ ἐπαναλαμβάνεται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, στίς 13 Ὀκτωβρίου, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐμπορίου, τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τοῦ πληρεξουσίου ὑπουργοῦ γιά θέματα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, Ι. Πεσμαζόγλου καί ἄλλων ἁρμοδίων παραγόντων.

Μετά τό τέλος καί τῆς δεύτερης συσκέψεως, καθορίζονται οἱ ἑλληνικές θέσεις πού θά προβληθοῦν ἀπέναντι στούς ἐκπροσώπους τῆς Κοινότητας:

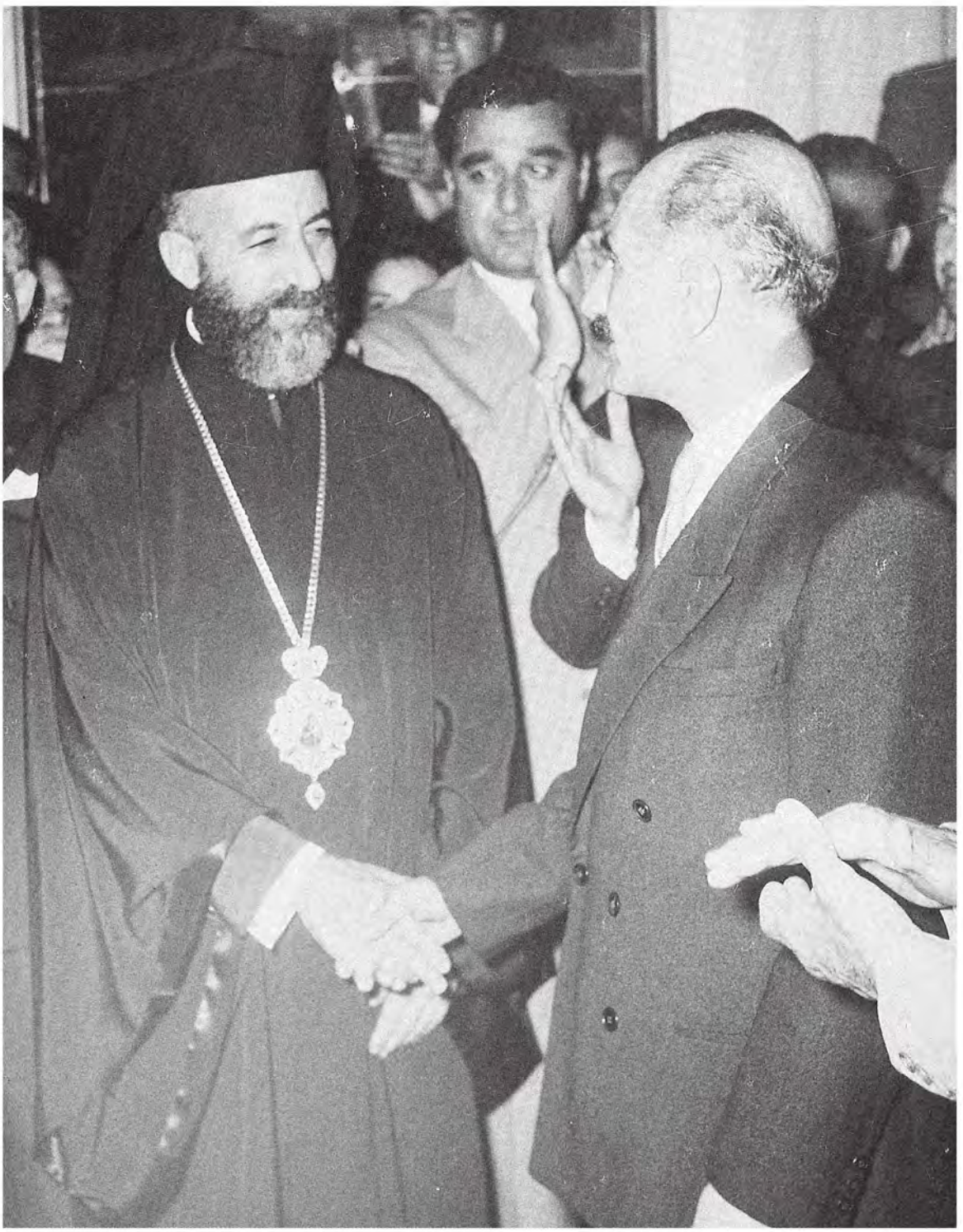
«Εἶναι ἀπολύτως οὐσιῶδες κατά τάς ἐνταῦθα ἐπαφάς των οἱ κ.κ. Χάλστάιν, Μαρζολέν καί Ρέυ νά ἀκούσουν τάς ἐξῆς βασικάς ἀπόψεις, ἐπί τῶν ὁποίων πρέπει νά δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις καί ἡ Ἑλλάς παραμένουν ἀμετακίνητοι:

»Πρῶτον. Εἶναι ἀνάγκη νά φθάσωμεν ταχέως εἰς τελικήν συμφωνίαν, ἤτοι μέχρι τέλους τοῦ ἔτους.

»Ἀπό ἑλληνικῆς ἀπόψεως εἶναι ἐπείγουσα ἡ λύσις: Πρῶτον διά νά προληφθῆ ὁριστικῶς ἡ δημιουργία αἰσθήματος ἀπομονώσεως εἰς τόν πληθυσμόν καί δεύτερον διά νά ἐξαφανισθοῦν αἱ δυσμενεῖς συνέπειαι ἐπί τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος ὡς πρός τήν θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ἑνοποιουμένην εὐρωπαϊκήν οἰκονομίαν.

»Ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότης ἔχει καί αὐτή συμφέρον πρός τοῦτο, διότι: 1) μία συμφωνία μετά τῆς Ἑλλάδος θά θεμελιώση τήν οἰκονομικήν καί πολιτικήν της ὑπόστασιν ἔναντι τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καί 2) θά ὑποδείξη ὄχι μόνον ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότης ἔχει ἐπίγνωσιν τῶν γενικωτέρων πολιτικῶν προβλημάτων τῆς Εὐρώπης ἀλλά καί ὅτι δύναται νά ἀντιμετωπίση ἐποικοδομητικῶς τά προβλήματα τῶν ὑπό ἀνάπτυξιν χωρῶν καί ἰδίως τῶν μεσογειακῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τήν ἐπικίνδυνον περιφέρειαν τοῦ ἐλευθέρου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου.

»Δεύτερον. Ζητοῦμεν πλήρη καί αὐτόματον ἐπέκτασιν ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων οἱασδήποτε ἤδη προβλεπομένης ἤ καθορισθησομένης εὐνοϊκῆς μετα-

Συνάντηση Μακαρίου-Γρίβα στή Ρόδο.

χειρίσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων μεταξύ τῶν ἕξ χωρῶν. Καί συναφῶς πρός τοῦτο ζητοῦμεν πραγματικήν συμμετοχήν εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς μέ ἀποφασιστικήν γνώμην ὅσον ἀφορᾶ τά κυριώτερα ἑλληνικά ἐξαγώγιμα προϊόντα. Τό θέμα τοῦτο εἶναι βασικόν ζήτημα ἀρχῆς καί οἱαδήποτε διάφορος λύσις εἶναι ἀπαράδεκτος πολιτικῶς καί ψυχολογικῶς διά τήν Ἑλλάδα.

»Τρίτον. Ζητοῦμεν ἐξασφάλισιν μαζικῆς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος πρός τάς ἕξ χώρας καί τοῦτο εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῆ ἰδίως διά τόν καπνόν, τό πρόβλημα τοῦ ὁποίου παρουσιάζει ἰδιαιτέραν κοινωνικήν καί πολιτικήν ὀξύτητα. Διά τόν καπνόν ἐπροτάθησαν εἰδικαί ρυθμίσεις ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου ἀποτελέσματος.

»Τέταρτον. Ζητοῦμεν ἐπαρκῆ χρηματοδότησιν ὑπό καταλλήλους ὅρους τόσον δι' ἔργα οἰκονομικῆς ὑποδομῆς ὅσον καί δι' ἀμέσως παραγωγικάς ἐπενδύσεις.

»Καίτοι αἱ ἐν γένει ὠφέλειαι τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς συνδέσεώς της μετά τῆς Κοινότητος θά εἶναι ἀναμφισβητήτως σημαντικαί, ἡ πραγματοποίησίς των θά εἶναι τό ἀποτέλεσμα μακροχρονίου ἐξελίξεως.

»Εἶναι συνεπῶς ἀνάγκη νά ὑπογραμμισθῆ ὅτι τά μόνα ἄμεσα καί συγκεκριμένα ἀντισταθμίσματα, τά ὁποῖα δύναται νά ἀναμένη ἡ Ἑλλάς ἔναντι τῶν σοβαρῶν ἀμέσων ἐμπορικῶν πλεονεκτημάτων τῶν ὁποίων θά ἀπολαύσουν αἱ ἕξ χῶραι λόγω τῆς προνομιακῆς μεταχειρίσεως τῶν προϊόντων των εἰς τήν ἑλληνικήν ἀγοράν, εἶναι ἡ ἐξασφάλισις αὐξήσεως τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν καί ἡ αἰτουμένη οἰκονομική ἐνίσχυσις διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας»[111].

Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητας, μέ ἐπικεφαλῆς τόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς, Βάλτερ Χάλστάιν, τό Γάλλο ἀντιπρόεδρό της Μαρζολέν καί τόν ἐντεταλμένο μέλος γιά τίς ἐξωτερικές σχέσεις, Ζάν Ρέυ, ἔφθασε στήν Ἀθήνα στίς 16 Ὀκτωβρίου.

Σέ δήλωσή του πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου, ὁ Β. Χάλστάιν ἐξέφρασε τή χαρά γιά τήν ἐπίσκεψή του στήν Ἑλλάδα καί τόνισε τή διάθεσή του νά συμβάλει στή σύνδεση τῆς χώρας μέ τήν ΕΟΚ, ἡ «ὁποία θά ἀποτελέση δοκιμή διά τήν σύνδεσιν καί ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τούς ἐκπροσώπους τῆς ΕΟΚ στήν οἰκία του σέ μακρά συνομιλία, παρουσία τοῦ Π. Κανελλοπούλου καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν.

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Κατόπιν προσκλήσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος κ. Χάλστάιν μετά τοῦ ἀντιπροέδρου αὐτῆς κ. Μαρζολέν καί τοῦ ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων ἐντεταλμένου μέλους αὐτῆς κ. Ρέυ ἐπεσκέφθησαν τάς Ἀθήνας καί εἶχον συνομιλίας μετά τοῦ προέδρου καί ἀντιπροέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καθώς καί μετά τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν.

»Οἱ κ.κ. Χάλστάιν, Μαρζολέν καί Ρέυ ἐπεβεβαίωσαν πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν τήν συμφωνίαν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς τα-

Σχετικά, ἐξάλλου, μέ τά οἰκονομικά μεγέθη πού ἀφοροῦν τίς οἰκονομικές σχέσεις Ἑλλάδος-ΕΟΚ, ὑποβλήθηκαν στόν Κ. Καραμανλῆ οἱ ἀκόλουθοι τέσσερις πίνακες:

Εἰσαγωγαί χωρῶν ΕΟΚ 1958

Σύνολον εἰσαγωγῶν χωρῶν ΕΟΚ	$21.396 ἑκατ.
Εἰσαγωγαί χωρῶν ΕΟΚ ἐξ Ἑλλάδος	$ 1.110,7 »
Εἰσαγωγαί ἐξ Ἑλλάδος ὡς ποσοστόν τοῦ συνόλου	0,5%

Εἰσαγωγαί Ἑλλάδος 1958

Σύνολον Εἰσαγωγῶν	$491,5 ἑκατ.
Εἰσαγωγαί ἐκ χωρῶν ΕΟΚ	$210,4 »
Ποσοστόν εἰσαγωγῶν ἐκ χωρῶν ΕΟΚ ἐπί τοῦ συνόλου	42,8%

Ἐξαγωγαί Ἑλλάδος 1958

Σύνολον Ἐξαγωγῶν	$242,8 ἑκατ.
Ἐξαγωγαί πρός χώρας ΕΟΚ	$101,4 »
Ποσοστόν ἐξαγωγῶν πρός χώρας ΕΟΚ ἐπί τοῦ συνόλου	41,8%

Εἰσαγωγαί τῆς ΕΟΚ προϊόντων εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος διά τήν Ἑλλάδα εἰς ἑκατ. δολλαρίων

	Καπνός	Βάμβαξ	Ξηροί Καρποί	Ἐσπεριδοειδῆ	Ἕτερα ὀπωροκηπευτικά	Ἐλαιόλαδον
Σύνολον εἰσαγωγῶν ΕΟΚ	212,0	633,9	34,3	276,2	544,5	34,8
Εἰσαγωγαί ἐξ Ἑλλάδος	35,2	8,4	12,4	0,7	4,6	2,3
Εἰσαγωγαί ἐξ Ἑλλάδος ὡς ποσοστόν τοῦ συνόλου	16,5%	1,3%	36,1%	0,2%	0,8%	6,6%

χυτέρας δυνατῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινότητος ὑπό μορφήν τελωνειακῆς ἑνώσεως. Ἀμφοτέρωθεν ἐτονίσθη ἡ μείζων πολιτική καί οἰκονομική σημασία τήν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ σύνδεσις αὕτη. Κατά τήν διάρκειαν τῶν συνομιλιῶν ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ ἀντιμετωπιζομένη σύνδεσις δέον νά εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νά βοηθήση τήν Ἑλλάδα εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν εἰδικῶν αὐτῆς προβλημάτων καί ἰδίως νά διευκολύνη τήν ἐπέκτασιν τῶν ἐξαγωγῶν της καί τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς της ἀναπτύξεως. Αἱ ἐξειδικευμέναι προτάσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποτελοῦν ἤδη τό ἀντικείμενον συνεννοήσεως μεταξύ τῆς ἐπιτροπῆς καί τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἕξ χωρῶν.

»Ἡ κατοχύρωσις κατά τήν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος εἰς τήν Ἑλλάδα καθώς καί ἡ θέσπισις τῆς ἐξωτερικῆς μετατρεψιμότητος τῆς δραχμῆς καί ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἀποτελοῦν τάς ἀσφαλεῖς βάσεις διά μίαν σύνδεσιν ὁλοέν στενωτέραν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μετά τῆς ἑνοποιουμένης οἰκονομίας τῶν ἕξ χωρῶν. Ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων ἔλαβε χώραν εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν θερμῆς ἐγκαρδιότητος καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἐπέτρεψε τήν διαμόρφωσιν πλήρους σειρᾶς σκέψεων, αἱ ὁποῖαι θά εἶναι χρήσιμοι διά τήν συνέχισιν τῶν λεπτομερῶν συνομιλιῶν.

»Συνεζητήθησαν ἰδιαιτέρως ἡ διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου καί ὁ ρυθμός μειώσεως τῶν δασμῶν καί ποσοτικῶν περιορισμῶν, τό καθεστώς τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ἰδιαιτέρως τοῦ καπνοῦ καί τοῦ βάμβακος, αἱ μέθοδοι καί ἡ ἔκτασις τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας, ἡ ὁποία θά παρασχεθῆ εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν, καί οἱ ὀργανωτικοί θεσμοί οἱ ὁποῖοι θά ἠδύνατο νά τεθοῦν ἐν λειτουργίᾳ. Αἱ λεπτομερεῖς συζητήσεις θά συνεχισθοῦν εἰς τάς Βρυξέλλας περί τά μέσα Νοεμβρίου μεταξύ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Τέλος, σέ συνέντευξη πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου, ὁ Β. Χάλστάιν ἀναφέρθηκε στό φιλικό πνεῦμα πού ἐπικράτησε στίς συνομιλίες του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καί τούς Ἕλληνες ἐπισήμους, ἀναγνώρισε τή βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καί τήν οἰκονομική σταθερότητα τῆς χώρας καί ἀπαρίθμησε τά θέματα πού ἤδη ἐξετάστηκαν (γεωργικό πρόβλημα, ἀπασχόληση, καπνός, βαμβάκι, οἰκονομική βοήθεια, δασμοί, μεταβατική περίοδος) καί πού θά ἀποτελέσουν τό ἀντικείμενο τῶν μελλοντικῶν διαπραγματεύσεων στίς Βρυξέλλες.

12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, Φ. Λαμπρόπουλος, ὑποβάλλει στόν πρωθυπουργό ἔκθεση γιά τήν οἰκόσιτη κτηνοτροφία, στήν ὁποία προεισαγωγικά ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα:

«Εἰς ἐκτέλεσιν προφορικῆς ἐντολῆς τοῦ κ. πρόεδρου τῆς Κυβερνήσεως κατήρτισα εἰδικήν ἔκθεσιν τοῦ θέματος τῆς "οἰκοσίτου κτηνοτροφίας".

»Ὁ κ. πρόεδρος θεωρεῖ σοβαράν τήν ἀνάγκην ὅπως αἱ γεωργικαί οἰκογένεια, ἰδίᾳ αἱ πτωχότεραι, διατηροῦν μικρόν ἀριθμόν οἰκοσίτων ζώων καί πτηνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων θά ἔχουν γάλα, τυρόν, κρέας, ὠά κ.λ.π. καί θά βελτιώσουν τό ἐπίπεδον τῆς διατροφῆς των. Ἐπίσης θεωρεῖ ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῆ ἀρκεῖ νά ὑπάρξη κατάλληλος καθοδήγησις καί θετική ἐνθάρρυνσις, ἐν ἀνάγκῃ δέ καί πρόσφορος πίεσις».

Στήν ἔκθεση ἀναφέρεται ὅτι μόνον οἱ μισές ἀπό τίς ἀγροτικές οἰκογένειες τῆς χώρας κατεῖχαν καί ἐκμεταλλεύονταν οἰκόσιτα ζῶα, ἐνῶ περί τίς 300.000 οἰκογένειες στερούνταν ἐντελῶς παραγωγικῶν ζώων. Αὐτές ἔπρεπε νά βοηθηθοῦν γιά τήν ἀπόκτηση ὁρισμένων, ὥστε νά βελτιώσουν τό ἐπίπεδο τῆς διατροφῆς τους, ἰδίως τῶν παιδιῶν, καί τό εἰσόδημά τους. Ἡ ἔκθεση σημείωνε ὅτι τό εἶδος τῶν ζώων πού ἔπρεπε νά ἀποκτήσει κάθε τέτοια οἰκογένεια ὄφειλε νά καθοριστεῖ ἀπό τήν περιοχή τῆς διαμονῆς της, καθώς κάθε περιφέρεια ἐνδεικνυόταν γιά τήν ἐκμετάλλευση διαφορετικῶν ζώων. Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας παρέθετε κατόπιν τούς ὑπολογισμούς τῆς ὑπηρεσίας γιά τό κόστος πού ἀπαιτεῖτο ἀνά οἰκογένεια, γιά τήν ἀνάπτυξη, μέ τή βοήθεια τοῦ Κράτους, τῆς οἰκόσιτης κτηνοτροφίας στίς περιπτώσεις αὐτές. Ὑπολόγιζε ὅτι μέ συνολική δαπάνη τῆς τάξεως τῶν 571 ἑκατ. δρχ. καί μέσω σημαντικῶν ἐπιδοτήσεων καί διευκολύνσεων, τό Δημόσιο θά μποροῦσε μέσα σε πέντε χρόνια νά καλύψει τίς ἀνάγκες τῶν 300.000 οἰκογενειῶν[112].

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Κατά τή διάρκεια συνεδριάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ πρωθυπουργός συνιστᾶ στούς ὑπουργούς ὅπως «ἐν ὄψει τῆς καταρτίσεως νέου προϋπολογισμοῦ πραγματοποιήσουν τάς μεγαλυτέρας δυνατάς οἰκονομίας εἰς τά κονδύλια τῶν μή παραγωγικῶν δαπανῶν τῶν ὑπουργείων των».

14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Θεμελιώνεται, παρουσία τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ, τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου καί πολλῶν ὑπουργῶν, ἡ Κεντρική Λαχαναγορά στόν Ἁγ. Ἰωάννη Ρέντη. Στή σχετική ὁμιλία του, ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, ὑπογράμμισε τή σημασία τῆς λαχαναγορᾶς γιά τούς παραγωγούς καί τούς καταναλωτές, ἀνέλυσε τή ἀξία τῆς λειτουργίας τῶν κεντρικῶν ἀγορῶν στόν τομέα τῆς ἐμπορίας τῶν νωπῶν ὀπωροκηπευτικῶν προϊόντων καί τόνισε τήν ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς ποιότητας τῶν τελευταίων.

Ἀναφερόμενος στήν κατασκευή τῆς Κεντρικῆς Λαχαναγορᾶς, ὁ Κ. Ἀδαμόπουλος προέβλεψε ὅτι ἡ δαπάνη θά ἀνέλθει στά 140.000.000 δρχ. (ἀπό τά

ὁποῖα τά 100.000.000 ἔχει προσφέρει ἡ Κυβέρνηση τῶν ΗΠΑ). Τό νέο συγκρότημα, συνέχισε ὁ ὑπουργός Γεωργίας, θά περιλαμβάνει, σέ ἔκταση 303 στρεμμάτων, 500 καταστήματα 15.000 τετραγωνικῶν μέτρων, 16.000 κυβικά μέτρα ψυγείων, 1.500 τετραγωνικά μέτρα σφαγείων πουλερικῶν καί ἄφθονους ἀποθηκευτικούς χώρους.

Μετά τήν ὁμιλία τοῦ Κ. Ἀδαμόπουλου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔθεσε τό θεμέλιο λίθο τοῦ ἔργου.

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Σέ σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, Ἐμπορίου καί τῶν ὑφυπουργῶν Γεωργίας καί Ἐμπορίου, τοῦ διοικητοῦ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Γεωργίας, ἐξετάζεται τό θέμα τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί τῶν μέτρων τά ὁποῖα θά πρέπει νά ληφθοῦν γιά τήν προστασία τους.

Σέ δύο τελικές συσκέψεις (ἡ πρώτη συγκροτήθηκε στό ὑπουργεῖο Γεωργίας καί ἡ δεύτερη στό Πολιτικό Γραφεῖο), λαμβάνονται οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις γιά τό θέμα τῆς ὄρυζας, τῆς πατάτας καί τῆς σουλτανίνας:

«1. Ὄρυζα

»Διά τήν προστασίαν τῆς ὀρυζοπαραγωγῆς καί τήν ἐξασφάλισιν τοῦ ὕψους τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν ἀπεφασίσθη, πέραν τῶν ληφθέντων ἤδη μέτρων τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς οἱασδήποτε ποσότητος καί ποιότητος ὀρύζης ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῆς διευκολύνσεως τῶν παραγωγῶν διά τῆς παροχῆς πλασματικοῦ ἐνεχύρου: α) ἡ συγκέντρωσις μέσω τῆς ΚΥΔΕΠ, διά λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου 7.000 τόνων ἐπί τιμῇ κατά χιλιόγραμμον δρχ. 2,90 διά τήν ἀναποφλοίωτον καί δρχ. 5 διά τήν ἀποφλοιωμένην ὄρυζαν, ἐφετεινῆς παραγωγῆς καί β) ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τῶν ἐγχωρίων γεωργικῶν προϊόντων διά τήν ἀγοράν ὡσαύτως ὀρύζης ἐφετεινῆς παραγωγῆς, ὑπολογιζομένου ὅτι οὕτω θά ἐξασφαλισθοῦν καί εἰς τό ἐμπόριον τιμαί ἴσαι τοὐλάχιστον πρός τάς τῆς ἐξαγορᾶς.

»2. Πατάτα

»Διά τήν ἀποσυμφόρησιν τῆς ἀγορᾶς ἐκ τῆς σημειουμένης πιέσεως διά τῆς ὑπερπροσφορᾶς πατάτας φθινοπωρινῆς, κυρίως, παραγωγῆς, ἀπεφασίσθη ἡ μέσω ΚΥΔΕΠ, διά λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου, συγκέντρωσις ἐπί τιμῇ δραχμῶν 1,30 κατά χιλιόγραμμον εἰς τόν παραγωγόν 20.000 τόνων κατανεμομένων ὡς ἑξῆς: α) ἐκ τῆς περιοχῆς Ἀρκαδίας 10.000 τόνων, ἀρχομένης τῆς συγκεντρώσεως ἀπό τοῦδε, β) ἐκ τῶν λοιπῶν περιοχῶν τῆς χώρας, ὅπου παράγεται χειμερινή πατάτα, ἤτοι Θηβῶν, Χαλκίδος, Κυκλάδων κ.λ.π. καί κατά λόγον τῆς παραγωγῆς ἑκάστης τούτων, τῶν ἑτέρων 10.000 τόνων, τῆς ἐνάρξεως συγκεντρώσεως διά τήν ποσότητα ταύτην ὁρισθείσης ἀπό 1ης Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. Πλέον δέ τούτου καί ἡ ἀπό τοῦδε παροχή πλασματικῶν ἐνεχύρων ὑπό τῆς ΑΤΕ εἰς τούς πατατοπαραγωγούς.

»Διά τῶν μέτρων τούτων ἐπιδιώκεται ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ὕψους τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν.

»3. Σουλτανίνα

»Πρός προστασίαν τῆς σουλτανίνας ἀπεφασίσθη ἡ συγκέντρωσις ἑτέρων 10 χιλ. τόνων σουλτανίνας πρός 6,50 δρχ. κατά κιλόν διά μέσην ποιότητα ἀριθ. 4.

»Ἡ συγκέντρωσις θά πραγματοποιηθῇ ὑπό τῆς ΚΣΟΣ.

»Ἕκαστος παραγωγός δικαιοῦται νά παραδώση εἰς τήν συγκέντρωσιν κατ' ἀνώτατον ὅριον 500 κιλά σουλτανίνας.

»Ἐξ ἄλλου, πρός διευκόλυνσιν τῶν παραγωγῶν ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ κράτησις τῶν πρός τήν Ἀγροτικήν Τράπεζαν χρεῶν γίνη κατ' ἀναλογίαν τῆς ὑπό τούτων παραδοθησομένης ποσότητος».

Ὁ ὑπουργός τοῦ Ἐμπορίου Λ. Δερτιλῆς, ἀναφερόμενος στήν ἀνακοίνωση αὐτή, δηλώνει τά ἀκόλουθα:

«Ὡς γνωστόν, ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε πρό δύο περίπου μηνῶν τήν συγκέντρωσιν 10.000 τόνων σουλτανίνας μέ τιμήν 7 δραχμάς κατά κιλόν διά μέσην ποιότητα ἀριθ. 4. Ἡ ποσότης αὕτη συνεκεντρώθη ἤδη ὑπό τῆς ΚΣΟΣ.

»Μολονότι διά τῆς ὡς ἄνω συγκεντρώσεως ἐξεπληρώθη ἡ πρός τούς παραγωγούς ὑποχρέωσις τῆς Κυβερνήσεως καί παρ' ὅλον ὅτι αἱ διαμορφωθεῖσαι τιμαί εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν εἶναι οὐσιωδῶς κατώτεραι, ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως ἔλθη ἀρωγός εἰς τούς παραγωγούς σουλτανίνας, ἀπεφάσισε νά συγκεντρώση ἑτέρους 10.000 τόνους σουλτανίνας πρός 6,50 δραχμάς κατά κιλόν διά ποιότητα ἀριθ. 4.

»Καί ἡ τιμή αὕτη εἶναι ἀνωτέρα τῆς εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν ἐπικρατούσης καί κατά συνέπειαν ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Κυβερνήσεως ὅπως καί ἡ προηγουμένη, γίνεται εἰς βάρος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

»Σημειοῦται ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως ἀποβλέπει εἰς ὑποστήριξιν τῶν μικρῶν παραγωγῶν καί διά τοῦτο περιορίζεται ἡ συγκεντρωθησομένη ποσότης εἰς 500 κιλά κατά παραγωγόν.

»Εἶναι ἀνάγκη, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, νά τονισθῇ ὅτι ἡ σουλτανίνα ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχήν ἐξαγώγιμον γεωργικόν προϊόν. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ καταναλωταί τῆς σουλτανίνας μας εἶναι κάτοικοι ξένων Κρατῶν καί ὡς ἐκ τούτου δέν δυνάμεθα νά ἐπηρεάσωμεν τήν διάθεσίν των πρός ἀγοράν τοῦ προϊόντος μας παρά μόνον διά τῆς καλῆς ποιότητος καί διά τῆς λογικῆς τιμῆς.

»Λογική τιμή διά τόν ξένον ἀγοραστήν εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν. Ἐφ' ὅσον εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν προσφέρεται ἀπό τούς παραγωγούς ἄλλων Κρατῶν σουλτανίνα εἰς κατωτέραν τιμήν ἀπό τήν τιμήν εἰς τήν ὁποίαν προσφέρουν οἱ Ἕλληνες παραγωγοί, ὁ ξένος ἀγοραστής δικαιολογημένως δέν θεωρεῖ τήν τιμήν ταύτην λογικήν καί ἱκανοποιεῖ τάς ἀνάγκας του ἀγοράζων σουλτανίναν ἀπό τούς παραγωγούς τῶν ἀνταγωνιστριῶν μας χωρῶν.

»Κατά συνέπειαν, ὅσοι ὑποστηρίζουν ὅτι τό συμφέρον τῶν σουλτανινοπαραγωγῶν μας ἐξυπηρετεῖται διά καθορισμοῦ ὑψηλῶν τιμῶν σουλτανίνας, μή ἀνταποκρινομένων εἰς τήν διεθνῆ πραγματικότητα καί, ἐν συνεχείᾳ διά τῆς

συγκεντρώσεως αὐτῆς ὑπό τοῦ Κράτους, στρέφονται κατά τοῦ ἀληθοῦς καί παγίου συμφέροντος τῶν σουλτανινοπαραγωγῶν μας.

»Ἡ πολιτική αὐτή ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τῶν σουλτανινοπαραγωγῶν τῶν ἀνταγωνιστριῶν μας χωρῶν. Ἐάν, παρασυρόμενοι ἀπό τήν ἀνεύθυνον κραυγήν, παραγνωρίσωμεν τάς ἁπλᾶς αὐτάς ἀληθείας, οἱ ξένοι σουλτανινοπαραγωγοί θά πωλήσουν τήν σουλτανίναν των, καί ἡ ἑλληνική σουλτανίνα, ἀντί νά καταναλωθῆ εἰς τάς πατροπαραδότους ἀγοραστρίας ξένας ἀγοράς, θά ἀποθεματοποιηθῆ εἰς τήν χώραν μας πρός ζημίαν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

»Ἐξ ἄλλου, οἱ μέχρι τοῦδε πελάται μας, ἀγορασταί τῆς ἑλληνικῆς σουλτανίνας, θά ἐθισθοῦν εἰς τήν κατανάλωσιν τῆς σουλτανίνας τῶν ἄλλων χωρῶν.

»Ἐπίσης, τό ἐμπόριον σουλτανίνας τῶν ξένων χωρῶν θά ἀποκτήση δεσμούς μέ τό ἐμπόριον τῶν ἀνταγωνιστριῶν μας χωρῶν καί θά παύση νά ἀπευθύνεται εἰς τό ἑλληνικόν ἐμπόριον δι' ἀγοράν ἑλληνικῆς σουλτανίνας, μέ ἀποτέλεσμα τήν δημιουργίαν μονίμου κρίσεως διά τήν σουλτανίναν.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἐνδιαφερομένη εἰλικρινῶς νά προστατεύση τούς σουλτανινοπαραγωγούς μας λαμβάνει τά ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλόμενα μέτρα διά νά ἀντιμετωπίση τήν δημιουργηθεῖσαν πράγματι δυσχερῆ κατάστασιν. Οἱ σουλτανινοπαραγωγοί μας πρέπει νά εἶναι βέβαιοι ὅτι τό πραγματικόν καί μόνιμον συμφέρον των ἐπιβάλλει ὅπως κατανοήσουν τήν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως καί ὅπως ἀδιαφορήσουν διά τά ἀπατηλά συνθήματα, τά ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τήν δημιουργίαν ἀδιεξόδου, ἵνα ἐκ τούτου καρπωθοῦν εὐδιάκριτα καί ἄσχετα μέ τά πραγματικά συμφέροντα τῶν σουλτανινοπαραγωγῶν ὀφέλη, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐν ἐπιγνώσει των προσπαθοῦν νά στρέψουν τούς παραγωγούς κατά τοῦ πραγματικοῦ καί μονίμου συμφέροντός των».

Σέ νέα, ἐξάλλου, σύσκεψη γιά τά θέματα τῆς γεωργίας, πού συγκάλεσε ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Γεωργίας καί ἁρμοδίων παραγόντων, λαμβάνονται οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις:

α. Ἡ διεύρυνση τῆς βαμβακοκαλλιεργείας μέ τήν ἐνίσχυση τῶν παραγωγῶν μέ 80 δραχμές κατά ποτιστικό καί 50 δραχμές κατά ξηρικό στρέμμα, ὥστε τά καλλιεργούμενα στρέμματα νά φτάσουν τά 2.300.000 μέ τήν παράλληλη μείωση τῆς σιτοκαλλιέργειας, ἡ ὁποία ἀποδίδει λιγότερο καί ἐπιβαρύνει τό Κράτος μέ ἐπιδοτήσεις ἄνω τῶν 1.100.000.000 δραχμῶν (ἔναντι 600.000.000 τοῦ 1957).

β. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας, ὥστε νά καλύπτεται σέ 5 ἔτη τό μεγαλύτερο μέρος τῶν εἰσαγομένων προϊόντων. Γιά τό σκοπό αὐτό ἀποφασίζεται ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς τῶν ζωοτροφῶν (ἐπιδότηση τῆς καλλιέργειας τῶν χειμερινῶν ψυχανθῶν), ἡ ἐπιδότηση τῆς ἀξίας τῶν ἀγοραζομένων ζώων, καθώς καί ἡ κατασκευή δύο μεγάλων ἐργοστασίων συμπυκνωμένου γάλακτος στή Λαμία καί τά Τρίκαλα.

Τέλος, σέ δύο μεταγενέστερες συσκέψεις, στίς 30 καί 31 Ὀκτωβρίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ, τοῦ ὑφυπουργοῦ καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, ἀποφασίζεται:

α. Ἡ παραγγελία βαγονιῶν-ψυγείων ἀξίας 100.000.000 δραχμῶν καί ἡ ἔγκριση τοῦ νομοσχεδίου, μέ τό ὁποῖο προβλέπονται μέτρα βελτιώσεως τῆς ὀπωροκηπευτικῆς παραγωγῆς καί διευκολύνεται ἡ διάθεσή της.

β. Ἡ τοποθέτηση γεωπόνων ὡς γεωργικῶν ἀκολούθων σέ ἕξι χῶρες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ μετάκληση ξένων εἰδικῶν, οἱ ὁποῖοι θά διδάξουν τούς παραγωγούς καί τούς βιομηχάνους τήν ἄρτια παραγωγή τῶν κονσερβῶν, καί ἡ πρόσληψη 250 γεωπόνων, 100 κτηνιάτρων καί 63 δασολόγων γιά τήν ἐπαρχία.

γ. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας γιά νά ἀνέλθει τό ἐπίπεδο τῆς διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί νά μειωθοῦν οἱ εἰσαγωγές κτηνοτροφικῶν προϊόντων (35-40.000.000 δολλάρια ἐτησίως).

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Κατά τή διέλευσή του ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Α. Μεντερές, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Φ. Ζορλοῦ, συναντᾶται μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν Ε. Ἀβέρωφ. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, οἱ δύο πρωθυπουργοί κάμουν ἀνασκόπηση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καί ἐξετάζουν τίς δυσχέρειες πού συνέχονται μέ τή διατύπωση τῶν διατάξεων περί ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου καί τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας.

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ - 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἡ ἀνακάλυψη ἀνοικτά τῆς Κύπρου, στίς 18 Ὀκτωβρίου, ἀπό βρετανικό πολεμικό σκάφος, τοῦ τουρκικοῦ πλοίου «Ντενίζ», πού μετέφερε ὅπλα καί πυρομαχικά στό νησί καί ἡ σύλληψη τῶν τριῶν μελῶν τοῦ πληρώματος, Τούρκων ὑπηκόων, γίνεται αἰτία ἔντονης ἀναταραχῆς στίς ἑλληνοτουρκικές καί στίς ἐνδοκυπριακές σχέσεις.

Σύμφωνα μέ τά ἀποτελέσματα νεότερης ἔρευνας, ἡ ἀποκάλυψη, αὐτή καθ' ἑαυτή, τῆς μεταφορᾶς τέτοιου ὑλικοῦ στούς Τουρκοκυπρίους δέν ἀρκοῦσε γιά νά πυροδοτήσει τήν κρίση. Ἤδη ἀπό τό Μάρτιο ἦταν γνωστό ὅτι ἡ παράδοση παράνομου ὁπλισμοῦ στίς ἀρχές, τόσο ἀπό τούς Ἑλληνοκυπρίους, ὅσο καί ἀπό τούς Τουρκοκυπρίους, ἦταν ἐλλιπής. Στήν περίπτωση ὅμως τοῦ «Ντενίζ», ἡ τουρκική Κυβέρνηση, προσπαθώντας νά ἀποτρέψει τή δημιουργία περισσότερου θορύβου γιά τό θέμα, δήλωσε ὅτι τό σκάφος δέν μετέφερε πυρομαχικά. Ἦταν φανερό ὅτι ἡ Ἄγκυρα φοβόταν πώς περαιτέρω θόρυβος θά μποροῦσε νά ὀξύνει τίς σχέσεις μεταξύ Ἑλληνοκυπρίων

καί Τουρκοκυπρίων καί νά δώσει τήν εὐκαιρία σέ ἐξτρεμιστές καί τῶν δύο πλευρῶν νά καταφερθοῦν ἐναντίον τῶν πρόσφατων συμφωνιῶν: γι' αὐτό προσπάθησε νά ὑποβαθμίσει τό θέμα. Ὡστόσο, μέ τήν ἀδέξια δήλωσή της, δημιούργησε τήν ἐντύπωση ὅτι ἔδιδε πολιτική κάλυψη στή μεταφορά πυρομαχικῶν στήν Κύπρο.

Πράγματι, μετά τήν τουρκική δήλωση, ὁ Μακάριος ἀνέστειλε τίς ἐργασίες τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἀπαίτησε τή διεξαγωγή λεπτομερῶν ἐρευνῶν γιά τό συμβάν. Στήν Ἀθήνα, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, προέβη σέ ἔντονες παραστάσεις πρός τήν τουρκική καί τή βρετανική πρεσβεία. Ταυτόχρονα, ὁ Τουρκοκύπριος ἡγέτης, Φ. Κιουτσούκ, ἀποδοκίμαζε τή μεταφορά πυρομαχικῶν ἀπό τό «Ντενίζ» καί ἐξέφραζε φόβους γιά πιθανή ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεως στήν Κύπρο. Εἶχαν ἤδη ἐκφραστεῖ, ἀπό τούς Βρετανούς, φόβοι ὅτι ὁ Κιουτσούκ ἐπιθυμοῦσε τήν καλόπιστη ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν, ἀντιμετώπιζε ὅμως ἰσχυρή πίεση ἀπό τόν ἐξτρεμιστή ὑπαρχηγό του, Ρ. Ντενκτάς, ὁ ὁποῖος ἐνθάρρυνε τήν ἀντιπαλότητα μεταξύ τῶν δύο κοινοτήτων. Ἡ τουρκική Κυβέρνηση εἶχε ἤδη ἀσκήσει πιέσεις στό Ντενκτάς νά ἀλλάξει τακτική.

Ἡ ἀποκάλυψη τῆς ὑποθέσεως «Ντενίζ», λοιπόν, σέ συνδυασμό μέ τίς ἀτυχεῖς ἐντυπώσεις πού δημιουργοῦσε ἡ τουρκική δήλωση, ἀπειλοῦσε νά ἀνατρέψει τίς ἰσορροπίες πού ἔτειναν νά δημιουργηθοῦν στήν Κύπρο, μόλις λίγους μῆνες μετά τήν εἰρήνευση τοῦ νησιοῦ. Ὑπό βρετανική κυρίως πίεση, ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἔκαμε, στίς 24 Ὀκτωβρίου, νέα διορθωτική δήλωση, πού διέλυε τίς ὑποψίες ὅτι ἡ Ἄγκυρα ἐνεθάρρυνε τό λαθρεμπόριο ὅπλων καί πού καθιστοῦσε σαφές ὅτι τό «Ντενίζ» ἐλεγχόταν ἀπό ἐξτρεμιστές πού δέν ἐνεργοῦσαν μέ ἐπίσημες ἐντολές. Πράγματι, εὐθύς μετά τή δεύτερη τουρκική δήλωση, ὁ Μακάριος ἐπανέλαβε τίς συζητήσεις μέ τόν Κιουτσούκ γιά τό Συνταγματικό. Οἱ συλληφθέντες ἐπί τοῦ πλοίου ἀπελάθηκαν, ἐνῶ, μέ βρετανική πρωτοβουλία, οἱ Μακάριος καί Κιουτσούκ ζήτησαν ἀπό τίς κοινότητές τους νά παραδώσουν τά παράνομα ὅπλα πού κατεῖχαν. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Βρετανοί ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπό τήν ἀνταπόκριση τῶν Ἑλληνοκυπρίων στήν ἔκκληση τοῦ Μακαρίου, ἀλλά ὄχι ἀπό τήν ἀνταπόκριση τῶν Τουρκοκυπρίων σέ αὐτήν τοῦ Κιουτσούκ. Οἱ Βρετανοί θεωροῦσαν ὅτι ἡ ἀποτυχία τοῦ τελευταίου ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι ὁ ὑπαρχηγός του, Ρ. Ντενκτάς, εἶχε ἀρνηθεῖ νά συμμορφωθεῖ μέ τήν ἔκκληση τοῦ Τουρκοκύπριου ἡγέτη. Ὁ Ντενκτάς, λοιπόν, ἀναδυόταν ὡς ὁ ἀρχηγός τῶν ἐξτρεμιστῶν τῆς κοινότητάς του. Γινόταν, ἐπίσης, σαφές ὅτι ἐπιβαλλόταν ἡ ἐπίδειξη ἰδιαίτερης προσοχῆς σέ περιπτώσεις ὁποιασδήποτε, ὁσοδήποτε μικρῆς, ἀναταραχῆς στό νησί, καθώς ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἀναγκαίας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης μποροῦσε νά δυναμιτιστεῖ ἀπό τίς προσπάθειες τῶν ἀκραίων στοιχείων, μέ πρῶτο τόν Ρ. Ντενκτάς.

19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν -Δημοσίων Ἔργων καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκισμοῦ, στήν ὁποία ἐξετάζονται οἱ ἀνάγκες τῶν μεγάλων λιμένων, τῶν ἀερολιμένων καί ἡ πορεία τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καί τῆς ὁδοποιίας (ἀξιοποίηση μεγάλων πεδιάδων τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τῆς Θεσσαλίας, προκήρυξη διεθνοῦς διαγωνισμοῦ γιά τό φράγμα τοῦ Πηνειοῦ Ἠλείας καί ἡ ὁλοκλήρωση τῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν Ἀθηνῶν - Λαρίσης - Θεσσαλονίκης, Ἀθηνῶν - Κορίνθου καί Ἰωαννίνων - Ἠγουμενίτσας).

21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται σέ ἀκρόαση τόν Ἰνδό πρέσβη στήν Ἀθήνα καί τό Βελιγράδι:

«Ὁ κ. προέδρος ἐζήτησεν διαφόρους πληροφορίας περί τῆς ἐξελίξεως τῆς σινοϊνδικῆς διαφορᾶς ὡς καί περί τῆς ἐν γένει πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἰνδίας. Ὁ πρέσβυς προέβη εἰς μίαν σύντομον συγκριτικήν ἀνασκόπησιν τῆς καταστάσεως εἰς Ἐρυθράν Κίναν καί Ἰνδίαν, εἰπών ὅτι ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀντιμετωπίζουν δεινόν πληθυσμιακόν πρόβλημα. Ἡ Κίνα προπορεύεται ἀσφαλῶς ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως τῆς Ἰνδίας, ἀλλ' αὐτό ὀφείλεται εἰς τάς ἐφαρμοζομένας μεθόδους. Ὡς χαρακτηριστικῶς εἶπεν ὁ πρέσβυς, ἐάν ἡ Ἑλλάς ἐφήρμοζεν τάς χρησιμοποιουμένας ἐν Βουλγαρίᾳ μεθόδους, ἀσφαλῶς θά εἶχεν σημειώσει ἔτι μεγαλυτέραν οἰκονομικήν πρόοδον. Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κ. πρόεδρος παρετήρησεν ὅτι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ πρόοδος θά ἐξηγοράζετο ἀντί πολύ ἀκριβοῦ τιμήματος. Ὁ πρέσβυς συνεφώνησεν ἀπολύτως μέ τήν παρατήρησιν ταύτην. Ἐν συνεχείᾳ, συνεχίζων τήν ἀνασκόπησιν τῆς παρούσης ἐν Ἀσίᾳ καταστάσεως, ἐξέφρασεν αἰσιοδοξίαν ὅσον ἀφορᾶ τήν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς ἐκ 40.000 τετραγωνικῶν μιλίων διεκδικήσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Κίνας καί εἶπεν ὅτι μέγα μέρος τῶν ὑπό τῆς χώρας ταύτης δημιουργουμένων προβλημάτων ὀφείλεται εἰς τήν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτήν ἀπομόνωσιν. Ἐάν, συνέχισεν ὁ Ἰνδός πρέσβυς, ἡ Κίνα γίνῃ δεκτή εἰς τά Η.Ε., τοῦτο θά συντελέσῃ εἰς τόν μετριασμόν τῆς παρατηρουμένης ἐντάσεως. Διότι, οὕτω θά τεθῆ αὕτη ὑπό τήν δικαιοδοσίαν τῶν Η.Ε., θά ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τάς ὑπό ἄλλων Κρατῶν ἐφαρμοζομένας μεθόδους διά τήν λύσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτά διαφορῶν καί θά εὕρῃ διέξοδον εἰς τό διακατέχον αὐτήν "σύμπλεγμα ἀνωτερότητος".

»Ἐγένετο, ἐν συνεχείᾳ, λόγος περί τῆς δυνατότητος ἀναπτύξεως τῶν μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰνδίας οἰκονομικῶν συναλλαγῶν. Ὡς ὁ πρέσβυς εἶπεν, ἡ σημαντικωτέρα δυσχέρεια ἐν προκειμένῳ συνίσταται ἀφ' ἑνός εἰς τό ὅτι, κατά μέγα μέρος, αἱ δύο χῶραι ἔχουν ὁμοειδῆ προϊόντα

(ὄρυζα, σιτηρά, καπνόν, βάμβακα), ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι ἑκάστη ἔχει μίαν παράδοσιν συναλλαγῶν μέ ὡρισμένας χώρας. Ὁ κ. πρόεδρος παρετήρησεν ὅτι αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ εἶναι βεβαίως σημαντικαί ἀλλ' ὅτι ἐάν οἱ εἰδικοὶ ἐμπειρογνώμονες μελετήσουν τό θέμα θά ἐξευρεθῆ ἀσφαλῶς τρόπος ἀναπτύξεως τῶν, νῦν, περιωρισμένων οἰκονομικῶν σχέσεων. Ὁ Ἰνδός πρέσβυς, ἐγνώρισεν εἰς τό σημεῖον τοῦτο εἰς τόν κ. πρόεδρον ὅτι εἶχεν, μόλις, λάβει σχετικόν τηλεγράφημα, ὅπερ τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι πρόκειται προσεχῶς νά ἀφιχθῆ ἐνταῦθα, καθ' ὁδόν ἐκ Δυτικῆς Γερμανίας πρός Ἰνδίαν, ἰνδική ἐμπορική ἀντιπροσωπεία, ἵνα μελετήση τό ὅλον θέμα. Ἐάν δέ, παρ' ἐλπίδα, ματαιωθῆ ἡ ἄφιξις αὐτῆς, τότε θά ἀποσταλῆ εἰδικός ἀντιπρόσωπος τοῦ ἰνδικοῦ ὑπουργείου Ἐμπορίου. Ἐπί τῶν ἀνωτέρω, ὁ πρέσβυς, ὡς εἶπεν, ἐζήτησεν ἀκρόασιν ἀπό τόν κ. ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. πρόεδρος ἐδήλωσεν εἰς τόν πρέσβυν ὅτι θά δώση ἐντολήν εἰς τόν ὑπουργόν Ἐμπορίου νά ἀσχοληθῆ, μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος, μέ τό θέμα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρόεδρος ἐξέφρασε τάς εὐχαριστίας του πρός τήν ἰνδικήν Κυβέρνησιν διά τήν θερμήν αὐτῆς συμπαράστασιν κατά τήν διάρκειαν τῶν εἰς ΟΗΕ συζητήσεων ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ. Μολονότι, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, ὁ κ. Μένον δέν ὑπεστήριξεν ἀμέσως τήν ἑλληνικήν θέσιν, διά τῶν προτάσεων καί παρεμβάσεών του συνετέλεσεν μεγάλως ὥστε νά δημιουργηθῆ εὐνοϊκή ἀτμόσφαιρα. Ἡ λύσις ἥτις ἐδόθη εἰς τό ζήτημα, συνέχισεν ὁ κ. πρόεδρος, δέν εἶναι βεβαίως ἰδεώδης οὐδ' ἱκανοποιεῖ πλήρως τάς ἐπιθυμίας τοῦ ἑλληνικοῦ καί ἑλληνοκυπριακοῦ λαοῦ. Πάντως, τό σπουδαιότερον σημεῖον εἰς τήν ὑπόθεσιν εἶναι ὅτι ἐπί τέλους ὁ κυπριακός λαός ἀπέκτησεν τήν ἀνεξαρτησίαν του. Ἐάν, παρετήρησεν ὁ κ. πρόεδρος, οἱ Βρετανοί δέν εἶχον περιπλέξει ἀδικαιολογήτως τά πράγματα, τό Κυπριακόν θά εἶχεν εὕρει τήν φυσικήν λύσιν του, χωρίς τάς μεσολαβησάσας θυσίας καί διαμάχας.

»Ἀπαντῶν ὁ πρέσβυς, εἶπεν ὅτι καί οἱ Ἰνδοί εἶχον πικράν πεῖραν τῶν ἀγγλικῶν ἐνεργειῶν. Κατά τά πρῶτα ἔτη τῆς διεθνοῦς προβολῆς τοῦ Κυπριακοῦ, συνέχισεν, καί ὅταν τό θέμα ἐτίθετο ὑπό τοῦ Ἕλληνος μονίμου ἀντιπροσώπου ὡς θέμα ἑνώσεως, δέν συνεφώνει μέ τήν ἑλληνικήν τοποθέτησιν. Ἀφ' ἧς ὅμως τήν διαχείρισιν ἀνέλαβεν ἡ παροῦσα ἑλληνική Κυβέρνησις, τότε ἐτάχθη ἀπολύτως παρά τό πλευρόν τῶν Ἑλλήνων. Καταλήγων, ὁ πρέσβυς, ἠρώτησεν τόν κ. πρόεδρον ποία ἦτο ἡ παροῦσα θέσις τοῦ ζητήματος. Ὁ κ. πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι ἦτο αἰσιόδοξος διότι ὁ κ. Μεντερές ἐπιδεικνύει καλήν θέλησιν καί διότι πιστεύει ὅτι ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός θά δυνηθῆ, ὡς ὀφείλει, νά ἐπιβάλη πειθαρχίαν εἰς τήν τόσα προνόμια ἀποκτήσασαν τουρκοκυπριακήν κοινότητα.

»Ἐν τέλει τῆς ἀκροάσεως ὁ κ. πρόεδρος ἐξέφρασεν τήν μεγάλην χαράν, ἥν θά τῷ προεκάλει, ὡς καί εἰς ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν, μία ἐπίσκεψις ἐνταῦθα τοῦ κ. Νεχρού. Ὁ πρέσβυς εἶπεν ὅτι, ὡς γνωρίζει, τοῦτο ἀποτελεῖ ζωηράν ἐπιθυμίαν καί τοῦ Ἰνδοῦ πρωθυπουργοῦ, θά σπεύση δέ νά διαβιβάση τήν πρόσκλησιν τοῦ κ. πρόεδρου»[113].

21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, Ἀθηναγόρας, ἀπευθύνει πρός τόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἐπί τῇ συμπληρώσει τετραετίας περιλάμπρου πρωθυπουργίας ὑμετέρας προσφιλοῦς, περισπουδάστου ἐξοχότητος, ἀπευθύνομεν αὐτῇ ἐγκάρδια συγχαρητήρια, εὐχόμενοι πλουσίαν ἄνωθεν ἐνίσχυσιν ἱστορικοῦ αὐτῆς ἔργου ἐπ' ἀγαθῷ μητρός Ἐκκλησίας καί εὐσεβοῦς λαοῦ».

Τηλεγράφημα μέ παραπλήσιο περιεχόμενο ἀπευθύνει στόν πρωθυπουργό καί ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, Χριστόφορος:

«Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως τετραετίας ἐν τῇ διακυβερνήσει τῆς χώρας καί τῶν εὐτυχῶν ἀποτελεσμάτων, τά ὁποῖα εἶχεν αὕτη διά τό ἔθνος, ἀπευθύνω ὑμῖν θερμότατα συγχαρητήρια».

21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τή προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Βιομηχανίας καί ἁρμοδίων παραγόντων, στήν ὁποία ἀποφασίζεται ἡ ἵδρυση τῶν ἀκόλουθων βιομηχανιῶν:

α. Βιομηχανία ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων (ἐπένδυση 3.600.000 δολλαρίων μέ ἀποσχόληση 500 ἐργατῶν καί συναλλαγματική ὠφέλεια 4.000.000 δολλαρίων ἐτησίως).

β. Βιομηχανία παραγωγῆς πολυστερίνης (πρώτης ὕλης πλαστικῶν εἰδῶν), ἡ ὁποία προβλέπεται νά ἱδρυθεῖ ἀπό τήν ἀμερικανική ἑταιρεία Dow Chemical Co. (συνολική ἐπένδυση 4.600.000 δολλαρίων, μέ ἀπασχόληση 100 ἐργατοϋπαλλήλων καί συναλλαγματική ὠφέλεια 1.000.000 δολλαρίων).

γ. Βιομηχανία πεπιεσμένου σκληροῦ χάρτου (ἐπένδυση 1.500.000 δολλαρίων μέ 100 ἐργάτες καί συναλλαγματική ὠφέλεια 2.000.000 δολλαρίων).

δ. Βιομηχανία πρώτων ὑλῶν γιά νήματα νάυλον (ἐπένδυση 1.600.000 δολλαρίων μέ ἀπασχόληση 80 ἐργατοϋπαλλήλων καί συναλλαγματικό ὄφελος 1.400.000 δολλαρίων).

ε. Βιομηχανία ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων (ἐπένδυση 10-12.000.000 δολλαρίων, μέ παραγωγή 50-60.000 τόνων πεντοξειδίου τοῦ φωσφόρου καί ἐξοικονόμηση 8.000.000 δολλαρίων συναλλάγματος).

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας, ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν ἐνημερώνει γιά τίς ἐργασίες τῆς ἐτήσιας γενικῆς συνελεύσεως τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου καί γιά τίς συνομιλίες του στήν Οὐάσιγκτων μέ ἁρμόδιους ἐκπροσώπους τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ Ὀργανισμοῦ γιά τήν ἀμερικανική βοήθεια στό ἐξωτερικό καί τοῦ Ταμείου Δανείων Ἀναπτύξεως.

Ἤδη, ὁ πρέσβης Α. Λιάτης εἶχε ἐνημερώσει τόν πρωθυπουργό γιά τίς ἐπαφές του σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ δημοσίου χρέους, στίς 17 Ὀκτωβρίου:

«Κατά τήν ἀπουσίαν τοῦ κυρίου Ντίλλον, ἀναχωρήσαντος διά συνάντησιν GATT εἰς Τόκιον, εἶδον σήμερον μετά τοῦ κυρίου Ζολώτα τόν βοηθόν ὑπουργόν Πολιτικῆς Διευθύνσεως Ἄπω Ἀνατολῆς καί Ἀσίας, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχον προκαταρτικήν σύσκεψιν μετά ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἁρμοδίων διά τά πολιτικά καί οἰκονομικά θέματα ἀφορῶντα τήν Ἑλλάδα.

»Εἰς τόν βοηθόν ὑπουργόν κ. Τζόουνς ἐπεδώκαμεν τό μήνυμα τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁμοῦ μετά τῆς συνοδευτικῆς διακοινώσεως, ὥστε τά δύο κείμενα ἀλληλοσυμπληρούμενα νά παρουσιάσωσι τά κύρια σημεῖα τῆς ἡμετέρας θέσεως, ἅτινα ἀνέπτυξα διά μακρῶν καί συνεζήτησα ἐν ὅλῳ ἕως δίωρον, τονίσας ἰδιαιτέρως τήν πολιτικήν πλευράν τοῦ προβλήματος καί τάς ἀναποτρέπτους σοβαροτάτας πολιτικάς συνεπείας ἐν περιπτώσει ἐπιμονῆς ὁμολογιούχων νά μή λάβωσι ὑπ' ὄψιν προηγούμενον γιουγκοσλαβικοῦ διακανονισμοῦ, ἔτι δέ μᾶλλον ἐάν ἡ χορήγησις δανείων DLF ἐξαρτηθῆ ἐκ ρυθμίσεως δημοσίου χρέους.

»Πάντες οἱ συνομιληταί ἐξετίμησαν οἰκονομικά καί ἰδίᾳ πολιτικά ἐπιχειρήματα, συνέστησαν δέ τά ἑξῆς: Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις νά προβῆ ἀπ' εὐθείας εἰς ἔγγραφον πρότασιν πρός τό συμβούλιον τῶν ὁμολογιούχων προσφερομένη νά ἀρχίση διαπραγματεύσεις ἐπί βάσεως γιουγκοσλαβικοῦ διακανονισμοῦ διά ὁριστικήν ἤ ἄλλως καί ὁμοίαν προσωρινήν μεθ' ἡμῶν συμφωνίαν.

»Τοιαύτη ἐκ μέρους μας πρωτοβουλία ἀφ' ἑνός μέν θά καταστήση τήν θέσιν τοῦ συμβουλίου τῶν ὁμολογιούχων δυσχερῆ, ἀφ' ἑτέρου δέ θά διευκολύνη τήν Κυβέρνησιν τῶν ΗΠΑ νά προχωρήση εἰς δάνειον DLF, τοῦθ' ὅπερ οἱ ἁρμόδιοι τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεν ἔχουν ὅλην τήν καλήν διάθεσιν καί ἐπιθυμίαν νά κάμουν.

»Ὁ συνομιλητής μου ἐπέδειξε ἀπόλυτον κατανόησιν καί συμπάθειαν καί προθύμως θά βοηθήση ἐφ' ὅσον ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀκολουθήσει ὑποδεικνυομένην παρ' αὐτοῦ ὁδόν»[114].

Τό θέμα τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, σέ συνάρτηση μέ γενικῆς φύσεως οἰκονομικά θέματα, ἐξέτασε ὁ πρωθυπουργός σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου καί τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν. Τό ἴδιο ζήτημα ἀνέπτυξε ὁ Κ. Καραμανλῆς καί σέ ἐπιστολή του πρός τόν πρόεδρο τῶν ΗΠΑ, Ντ. Ἀιζενχάουερ:

«Φίλε κ. πρόεδρε,

»Ὁ κοινός φίλος κ. Τόμας Πάππας μοῦ μετέδωσε τούς χαιρετισμούς σας καί εὐχαριστῶ διά τά πάντοτε καλά σας αἰσθήματα πρός τήν Ἑλλάδα καί τό πρόσωπόν μου. Ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι παρακολουθοῦμεν μέ τήν μεγαλυτέραν προσοχήν τήν ἀμείωτον προσπάθειάν σας διά τήν κατοχύρωσιν τῆς ἐλευθερίας καί εἰρήνης ἐν τῷ κόσμω.

»Παρά τάς συνεχεῖς προσπαθείας μας καί τήν συντελουμένην πρόοδον εἰς ἐνίσχυσιν τῆς σταθερότητος καί ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά σᾶς ἀναφέρω ὅτι ἀντιμετωπίζομεν μεγάλας δυσχερείας, ἰδίως εἰς τά οἰκονομικά προβλήματα ἐκ πολλῶν αἰτίων ἀνεξαρτήτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἐλέγχου. Αἱ δυσχέρειαι αὐταί κατ' ἀνάγκην ἔχουν κοινωνικάς καί πολιτικάς ἐπιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά καταστοῦν λίαν σοβαραί.

»Θά εἶναι, πράγματι, λυπηρόν ἐάν, συνεπείᾳ τῆς ἐλλείψεως κατανοήσεως ὡρισμένων βασικῶν προβλημάτων καί δυσχερειῶν μας ἐκ μέρους τῶν φίλων καί συμμάχων εἰς τόν ἐλεύθερον δημοκρατικόν κόσμον, ἐξασθενίσουν αἱ δυνάμεις τῆς δημοκρατίας εἰς τήν Ἑλλάδα καί οὕτω εἰς μίαν κρίσιμον περιοχήν τῆς γῆς.

»Παρακαλῶ διά τοῦτο νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά ἐπιληφθῶ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς διά νά ὑποβάλω τήν θερμήν παράκλησιν ὅπως θελήσετε νά ἐνδιαφερθῆτε προσωπικῶς διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν εὐλόγων καί δικαίων ἑλληνικῶν αἰτημάτων οἰκονομικῆς βοηθείας ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐπί τῶν λεπτομερειῶν τῶν ὁποίων εἶναι ἐνήμερος ὁ ἱκανός καί ἐξαίρετος συνεργάτης σας κ. Ντάγκλας Ντίλλον»[115].

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ ἀντικείμενο τήν τελική διατύπωση τοῦ νομοσχεδίου «περί ἀργούντων μεταλλείων».

Σχετικά, ὁ Ν. Μάρτης δηλώνει ὅτι μέ τό νομοσχέδιο ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιά τήν πλήρη ἀξιοποίηση τῶν μεταλλευτικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας, καταργοῦνται οἱ παρατάσεις τῶν ἐρευνῶν πέραν τῆς διετίας, ἁπλοποιοῦνται οἱ διαδικασίες γιά τή χορήγηση τῶν ἀδειῶν καί ἐξασφαλίζεται στούς ἱκανούς καί δραστήριους μεταλλειοκτῆτες κρατική συμπαράσταση, ἐνῶ καθιερώνονται αὐστηρές κυρώσεις γιά τούς ἀδρανεῖς καί ἀνικάνους.

23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός ἐπισκέπτεται τά γραφεῖα τοῦ ΕΟΤ, ὅπου προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου, τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΕΟΤ, Ν. Φωκᾶ, καί ἄλλων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως, ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τοῦ ἐκτελουμένου προγράμματος τουρισμοῦ καί γιά τίς ὑπηρεσιακές εἰσηγήσεις σχετικά μέ τό πρόγραμμα τοῦ 1960.

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται τήν ἐπόμενη ἡμέρα, ὁπότε καί παρουσιάζεται τό προσωρινό πρόγραμμα ἔργων τουρισμοῦ ἀπό ἐπενδύσεις γιά τό 1960 ὕψους 300.000.000 δραχμῶν. Εἰδικότερα, ὁ πρωθυπουργός ἀσχολήθηκε μέ τή διαμόρφωση τῶν ἀκτῶν

Ἑορτασμός τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου στή Θεσσαλονίκη.

τοῦ Ἁγ. Κοσμᾶ καί τοῦ Ἑλληνικοῦ, γιά τίς ὁποῖες εἶχε συνταχθεῖ μέ ἐντολή του εἰδική μελέτη καί εἶχε προβλεφθεῖ ἡ δημιουργία κέντρων ἀναψυχῆς καί γυμναστικῆς. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε ἀκόμη γιά προτάσεις πού ἀφοροῦν τίς περιοχές τῆς Βάρκιζας καί τοῦ Λαγονησίου. Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνέκρινε τό πρόγραμμα δρομολογίων τοῦ πλοίου-πορθμείου μεταξύ Ἰταλίας-Ἑλλάδος, ἔδωσε ἐντολή νά δημοπρατηθεῖ ἡ ἐγκατάσταση ἐναερίων σιδηροδρόμων στήν Πάρνηθα, ἐνημερώθηκε γιά τήν ἀξιοποίηση τῆς περιοχῆς Λουτρακίου, καί τῶν ἰαματικῶν πηγῶν καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐπίσπευση τῶν ἔργων, ὥστε νά ἀντιμετωπιστεῖ ἡ διαρκῶς αὐξανόμενη εἰσροή ξένων τουριστῶν οἱ ὁποῖοι ὑπολογίστηκαν ὡς τήν 1.10.58, σέ 210.765, καί ὡς τήν 1.10.59, σέ 254.502 (αὔξηση 25%).

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τή νέα διοίκηση τῆς κεντρικῆς ἑνώσεως Δήμων καί Κοινοτήτων Ἑλλάδος. Ὁ πρωθυπουργός τονίζει ὅτι ἀρχή τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά καί ἀνάγκη τοῦ τόπου, εἶναι τά οἰκονομικά μέσα τοῦ Κράτους νά διατίθενται κατ' ἀπόλυτη προτεραιότητα γιά σκοπούς ἀμέσως παραγωγικούς, δεδομένου ὅτι τό κύριο πρόβλημα τῆς χώρας εἶναι αὐτό τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρωθυπουργός μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΟΗΕ ἀπευθύνει τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐπί τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἡ Ἑλλάς συμμερίζεται τό αἴσθημα ὑπερηφανείας ὅλων τῶν μελῶν τοῦ ἀπό δεκατετραετίας λειτουργοῦντος διεθνοῦς ὀργανισμοῦ.

»Ἡ 24η Ὀκτωβρίου μᾶς καλεῖ νά στρέψωμεν τήν σκέψιν μας πρός τό παρελθόν, ἀλλά καί πρός τό μέλλον.

»Ἡ Ἑλλάς ἀπηυθύνθη εἰς τόν ΟΗΕ εἰς ὥρας κρισίμους, ὅταν μετά τόν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, καθ' ἥν ὥραν οἱ ἄλλοι λαοί εἶχον τήν ἄνεσιν νά ἐπιδοθοῦν εἰς τήν ἀνασυγκρότησίν των, ὑπέστη τήν ἔνοπλον ἐπίθεσιν τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ. Ὁ ΟΗΕ ἀπέδειξε τότε ὅτι δέν εἶχε τάς ἀδυναμίας τῆς παλαιᾶς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Ἔλαβεν ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι συνέβαλον εἰς τήν διαφώτισιν τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης καί εἰς τήν ἐπικράτησιν τῆς ἀληθείας.

»Ἱστορικῶς, ἀποτελεσματικήν παρουσίαν ἐσημείωσεν ὁ ΟΗΕ καί εἰς τήν περίπτωσιν τῆς Κορέας. Ἐκεῖ μάλιστα δέν ἦτο ἡ βοήθεια μόνον ἠθική, ὅπως εἰς τήν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μόνον δι' ἑλληνικοῦ αἵματος ἀπεκρούσθη ὁ κίνδυνος, ἀλλά καί στρατιωτική. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπερήφανος, διότι παρά τήν ἀφαίμαξιν ἐννέα ἐτῶν, συνέβαλε δι' ἐκστρατευτικοῦ σώματος καί ἀεροπορικῆς μονάδος εἰς τήν ἔμπρακτον ἀξιοποίησιν τῆς σχετικῆς πρός τήν Κορέαν ἀποφάσεως τοῦ ΟΗΕ.

»Εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη, ἐκδηλοῦσα πρός αὐτά τήν ἐμπιστοσύνην της, προσέφυγεν ἡ Ἑλλάς καί διά τό μέγα δι' αὐτήν, ἠθικῶς δέ δι' ὅλους τούς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, κυπριακόν ζήτημα. Εἰς τόν στίβον τοῦ ΟΗΕ ἐγένοντο ἀγῶνες καί συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν τάς ἠθικάς προϋποθέσεις δι' ἔντιμον λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ.

»Δέν θά ἤμεθα εἰλικρινεῖς, ἐάν δέν ἐσημειοῦμεν ὅτι εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις αἱ πραγματικαί πολιτικαί ἐνέργειαι τοῦ ΟΗΕ ὑπελείφθησαν τῶν ἰδανικῶν, χάριν τῶν ὁποίων ἱδρύθη. Ἐλπίζομεν καί εὐχόμεθα νά ἀποδείξῃ εἰς τό μέλλον ὅτι αἱ περιπτώσεις αὐταί θά γίνωνται διαρκῶς ὀλιγώτεραι. Πρέπει νά ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἥν ὁ ΟΗΕ θά ἐκφάζῃ μόνον τήν ἀλήθειαν καί τήν δικαιοσύνην».

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά ἀπό σχετική συνεργασία, ἀναθέτει στόν ὑπουργό Ναυτιλίας, Γ. Ἀνδριανόπουλο, τήν ἀποστολή νά παρακολουθήσει τίς διαπραγματεύσεις πού διεξάγονται μέ συμμετοχή τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΔΟΜ, τῆς ΠΝΟ, τῶν ἀμερικανικῶν ναυτικῶν ὀργανώσεων καί τῶν Ἑλλήνων πλοιοκτητῶν, καί νά ἐπιδιώξει τή στενή συνεργασία ναυτικῶν - ἐφοπλιστῶν, ὥστε νά πεισθοῦν οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆτες νά ὑψώσουν στά σκάφη τους τήν ἑλληνική σημαία, ἐνέργεια πού προβλέπεται νά ἀποβεῖ πρός τό συμφέρον τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου, ἀλλά καί τῶν ἰδίων.

24-28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιά τίς ἐθνικές ἐπετείους τῆς 26ης καί τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς καί μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ἐπισκέπτεται τή Θεσσαλονίκη. Στίς 26 Ὀκτωβρίου, ὑποδέχεται τούς βασιλεῖς στήν ἀποβάθρα τοῦ Λευκοῦ Πύργου καί παρίσταται στή δοξολογία γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως καί στήν πανηγυρική τελετή τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στίς 28 Ὀκτωβρίου παρακολουθεῖ τή στρατιωτική παρέλαση καί καταθέτει στεφάνι στό ἡρῶο τοῦ Γ΄ Σώματος Στρατοῦ.

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στή Μακεδονία, ὁ πρωθυπουργός εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἐξετάσει, σέ

συνεργασία μέ τούς ἁρμόδιους ὑπουργούς πού τόν συνόδευαν καί μέ εἰδικά ὑπηρεσιακά στελέχη, τούς τρόπους ἐπιλύσεως σημαντικῶν προβλημάτων τῆς Θεσσαλονίκης. Πραγματοποίησε, ἀκόμη, σύντομη ἐπίσκεψη στίς Σέρρες, γιά νά ἐγκαινιάσει τό νέο νοσοκομεῖο τῆς πόλεως καί νά μεταβεῖ στή γενέτειρά του, Πρώτη.

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέστη στά ἐγκαίνια τοῦ νέου ἀτμοηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τῆς ΔΕΗ στήν Πτολεμαΐδα, ἀπό τό βασιλέα Παῦλο. Ὁ νέος σταθμός ἦταν ἡ πρώτη μονάδα τοῦ ἐργοστασίου, ἰσχύος 70.000 ὡριαίων κιλοβάτ καί ἀξίας 15.000.000 δολλαρίων. Στή διάρκεια τῆς τελετῆς, ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, τόνισε ὅτι, ἐκτός ἀπό τό σταθμό πού ἐγκαινιάστηκε, θά κατασκευαστεῖ καί δεύτερη μονάδα στήν Πτολεμαΐδα, ἰσχύος 125.000 κιλοβάτ καί παραγωγῆς 800.000.000 κιλοβάτ ἐτησίως. Τό ἐνεργειακό πρόγραμμα περιλάμβανε ἀκόμη τόν ὑδροηλεκτρικό σταθμό Ταυρωποῦ ἰσχύος 80-120.000, τόν ὑδροηλεκτρικό σταθμό Ἐδεσσαίου ἰσχύος 28.000 καί τόν ὑδροηλεκτρικό σταθμό Ἀχελώου ἰσχύος 240.000 κιλοβάτ.

27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Μονογραφεῖται, στήν Ἀθήνα, τό τελικό σχέδιο τῆς συνθήκης συμμαχίας μεταξύ Ἑλλάδος, Κύπρου καί Τουρκίας, τό ὁποῖο, σύμφωνα μέ τή Συμφωνία τοῦ Λονδίνου, πρόκειται νά ὑπογραφεῖ ταυτόχρονα μέ τήν ἀνακύρηξη τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας. Στίς διαπραγματεύσεις, πού ἄρχισαν στίς 8 Ὀκτωβρίου, εἶχαν λάβει μέρος στρατιωτικοί ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, καθώς καί ἀντιπρόσωποι τῆς κυπριακῆς Κυβερνήσεως.

27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ὁ πρωθυπουργός ἀπευθύνει πρός τόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο διάγγελμα:

«Συμπληροῦνται 18 ἔτη ἀπό τῆς τραγικῆς ἀλλά καί ἐνδόξου αὐτῆς ἡμέρας, κατά τήν ὁποίαν τό ἑλληνικό ἔθνος ὑπέστη πανισχύρων ἀντιπάλων ἄδικον ἐπίθεσιν.

»Τό πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας, τό ὁποῖον κατά τήν ὥραν ἐκείνην ἐπέδειξεν ὁ ἑλληνικός λαός θά ἀποτελέση διά πολλάς γενέας τήν μεγαλυτέραν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἑλληνική φυλή διασώζει διά μέσου τῶν αἰώνων τάς ἠθικάς δυνάμεις καί τάς ὑψηλάς ἐκείνας ἀρετάς, διά τῶν ὁποίων κατ' ἐπανάλειψιν ἠνδραγάθησε καί ἐδημιούργησε τόν ὑπέροχον πολιτισμόν τόν συνδεόμενον μέ τό ὄνομα τῆς Ἑλλάδος.

»Ἀπετέλεσε τήν εὐλογίαν τῆς ἱστορίας μας, ἡ ἱκανότης τῶν Ἑλλήνων νά καταπνίγουν εἰς ὡρισμένας κρισίμους στιγμάς τάς κακίας των καί λησμονοῦν τά μίση τά ὁποῖα τούς χωρίζουν καί νά ἀφιερώνωνται ὁλοψύχως εἰς τούς ἱερούς ὑπέρ τῆς πατρίδος ἀγώνας.

»Ἀπό τήν ἐποχήν τῶν περσικῶν πολέμων μέχρι τοῦ πολέμου τοῦ 1940 τοῦτο ὑπῆρξε τό μυστικόν τῆς ἐπιβιώσεως τῆς φυλῆς μας ἐν μέσῳ τόσων περιπετειῶν.

»Αὐτή ἡ ἔξαρσις, τῆς ὁποίας πρόσφατος ἐκδήλωσις ὑπῆρξεν ὁ ἀγών διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου, ἄς εὐχηθῶμεν ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θά ἀποτελέση τό σταθερόν γνώρισμα καί τήν μόνιμον ἀρετήν τῆς φυλῆς μας. Εἶναι ἀνάγκη ἡ ἀρετή αὐτή νά ἐκδηλώνεται ὄχι μόνον εἰς τάς ὥρας τῶν ἐθνικῶν κινδύνων, ἀλλά καί εἰς τάς μακράς περιόδους τῶν εἰρηνικῶν ἀγώνων, τούς ὁποίους ὀφείλομεν ὅλοι ἡνωμένοι νά διεξαγάγωμεν διά τήν εὐημερίαν τοῦ ἔθνους».

30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Μέ τό Ν.Δ. 4014/59, ἱδρύεται ὁ Ὀργανισμός Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (ΟΒΑ), ὁ ὁποῖος λαμβάνει τή μορφή Ἀνώνυμης Ἑταιρείας πού θά λειτουργεῖ μέ ἰδιωτικοοικονομικά κριτήρια καί ἀποσκοπεῖ ἀφενός νά παρέχει βοήθεια σέ λειτουργοῦσες ἤδη βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις καί ἀφετέρου νά προσελκύει τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα γιά τήν ἵδρυση νέων βιομηχανιῶν. Σύμφωνα μέ δηλώσεις τοῦ προέδρου τοῦ ὀργανισμοῦ, Α. Τσάτσου, προϋπόθεση γιά τήν ἐνίσχυση ἐπιχειρήσεων ἀπό τόν ΟΒΑ εἶναι ὁ διεθνής ἀνταγωνιστικός τους χαρακτήρας. Ὁ ἴδιος ὁ ὀργανισμός θά προβαίνει σέ ἵδρυση ἐπιχειρήσεων κρατικῶν, μόνον ἐάν δέν ἐκδηλώνεται γιά συγκεκριμένους τομεῖς ἐνδιαφέρον τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα, ἑλληνικοῦ ἤ ξένου. Κατά τό Ν. Μάρτη, ὁ ΟΒΑ ἀποτέλεσε «τό σημαντικότερο ὀργανωτικό μέτρο γιά τή βιομηχανική ἀνάπτυξη»[116].

Τήν ἑπομένη, ἐγκρίνεται τό Ν.Δ. 4002/59, τό ὁποῖο προσφέρει σημαντικά φορολογικά κίνητρα γιά τή βιομηχανία καί τίς συγχωνεύσεις βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἔτσι, δίνεται ἡ δυνατότητα στίς ἐπιχειρήσεις νά αὐξάνουν τά ποσοστά ἀπόσβεσης καί νά ἐπενδύουν στή συνέχεια σέ νέες ἐγκαταστάσεις. Μέ τό συνδυασμό τῶν δύο αὐτῶν νομοθετημάτων, ἡ Κυβέρνηση ἐπιδιώκει τή συστηματοποίηση τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπογράφεται στή Μόσχα ἐμπορική συμφωνία μεταξύ Ἑλλάδος καί ΕΣΣΔ, ἡ ὁποία, σύμφωνα μέ

δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, προβλέπει ἀνταλλαγές ὕψους 24-25.000.000 δολλαρίων ἑκατέρωθεν, μέ ἑλληνικές ἐξαγωγές κυρίως καπνοῦ (8.000 τόνοι), βωξίτη (450.000 τόνοι), βάμβακος (2.000 τόνοι), ἐσπεριδοειδῶν (17.000 τόνοι), ξηρῶν καρπῶν (15.000 τόνοι) καί ἐλαιολάδου (2.000 τόνοι). Ἡ σοβιετική πλευρά ἐξάγει πετρέλαιο (450.000 τόνοι), προϊόντα πετρελαίου ἀξίας 4.000.000 δολλαρίων, ξυλεία (150.000 κυβικά), χαρτόμαζα (2.000 τόνοι) καί χυτοσίδηρο (6.000 τόνοι).

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

Ψηφίζεται, ἀπό τή Βουλή, τό σχέδιο Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως τῆς περί ἐγκληματιῶν πολέμου Νομοθεσίας» καί λαμβάνει τόν ἀρ. Ν. 4016. Σύμφωνα μέ τό νέο νομοθέτημα «ἀναστέλλεται αὐτοδικαίως καί χωρίς νά ἀπαιτεῖται ἀπόφασις δικαστηρίου, δικαστικοῦ Συμβούλιου, ἤ ἄλλη τις διαδικασία, πᾶσα δίωξις Γερμανῶν ὑπηκόων, φερομένων ὡς ἐγκληματιῶν πολέμου, δι' ἐγκλήματα προβλεπόμενα ὑπό τῆς ὑπ' ἀριθ. 73/45 Σ.Π.».

Κατά τή σχετική συζήτηση ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ἀντέκρουσαν τόν ἰσχυρισμό τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι ἀσκήθηκε σχετικά πίεση ἀπό τόν πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ, Β. Χαλστάιν, καί σημείωσαν ὅτι ὅλες οἱ χῶρες ἔχουν ἀπαλλάξει μέ νόμο τούς ἐγκληματίες πολέμου[17].

Σέ ἐφαρμογή τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος, ἀπολύεται, στίς 5 Νοεμβρίου, καί ἀπελαύνεται στή Γερμανία, ὁ ἐγκληματίας πολέμου Μάξ Μέρτεν. Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του στή Δ. Γερμανία (Μόναχο), συλλαμβάνεται ἀπό τίς ἀρχές καί ἀποστέλλεται στό Βερολίνο, ὅπου θά διατυπωθεῖ ἐναντίον του κατηγορία καί θά ὑποστεῖ δικαστική κρίση. Σύμφωνα μέ τή σχετική ἀπόφαση τοῦ ἀνακριτῆ παραμένει ἐλεύθερος, μέ τόν ὅρο ὅτι θά παρουσιάζεται στήν ἀστυνομία δύο φορές τήν ἑβδομάδα.

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συνέρχεται σέ πρώτη συνεδρίαση ἡ κεντρική ἐπιτροπή κωδικοποιήσεως, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί παρουσία τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, καί τῶν ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καί Προεδρίας.

Ἀπευθυνόμενος πρός τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὁ πρωθυπουργός ὑπογράμμισε:

«Ἡ καλή λειτουργία τῆς Διοικήσεως ἀπέτελεσε καί ἀποτελεῖ μόνιμον πρόβλημα διά τήν Ἑλλάδα. Δέν ὑπάρχει περίοδος εἰς τήν πολιτικήν μας ἱστορίαν κατά τήν ὁποίαν δέν ἐπεσημάνθησαν τά ἐλαττώματα τῆς Διοικήσεώς μας καί δέν ἐπροτάθησαν νέα μέτρα πρός βελτίωσίν της. Ἀλλά καί εἰς τάς λοιπάς χώρας ἀντιμετωπίζεται ὅμοιον πρόβλημα ὑπό τήν αὐτήν ἤ διάφορον μορφήν. Εἶναι τοιαύτη ἡ φύσις τοῦ προβλήματος, ὥστε νά μή εἶναι δυνατή ἡ ἐξεύρεσις ἀμέσων λύσεων, αἱ ὁποῖαι νά θεραπεύουν τάς ἑκάστοτε ἐμφανιζομένας ἀνάγκας. Διά λόγους εἰδικούς, εἰς τήν χώραν μας τό πρόβλημα τῆς Διοικήσεως παρουσιάζεται περισσότερον ἔντονον. Ἡ ὑπό τήν προεδρίαν μου Κυβέρνησις, ἐκτιμήσασα ἐξ ἀρχῆς τήν τεραστίαν σημασίαν τοῦ προβλήματος, κατέβαλεν εἰλικρινῆ προσπάθειαν ἵνα τά θέματα τά σχετιζόμενα μέ τήν ταχεῖαν καί καλήν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μας μηχανῆς εὕρουν μίαν ἱκανοποιητικήν λύσιν, ἐν προσαρμογῇ πάντοτε πρός τήν ἑλληνικήν πραγματικότητα καί νοοτροπίαν.

»Εἶναι εἰς πάντας γνωστόν ὅτι ἀπό πολλῶν ἐτῶν ἐγίνετο λόγος διά τήν διοικητικήν ἀποκέντρωσιν. Μετά μίαν ὅμως μακράν περίοδον, καθ' ἣν πολλά ἐλέγοντο, ἀλλά τίποτε δέν ἐγίνετο, ἡ Κυβέρνησίς μου, κατώρθωσε, παρά τάς ἰσχυράς ἀντιδράσεις, νά ἐπιβάλη μίαν διοικητικήν καί ἐν ταυτῷ οἰκονομικήν ἀποκέντρωσιν, ἡ ὁποία ἔδωσε ζωήν καί περιεχόμενον εἰς τόν νομαρχιακόν θεσμόν καί παρέσχεν εἰς τάς ὑπό τόν νομάρχην διοικητικάς ὑπηρεσίας τά οἰκονομικά καί τεχνικά μέσα, διά τῶν ὁποίων δύνανται αὗται νά ἀνταποκριθοῦν εἰς τόν προορισμόν των. Ἤδη οἱ νομάρχαι, διά τῶν τεθέντων εἰς τήν διάθεσίν των μέσων, ἐκτελοῦν πρόγραμμα τῆς τάξεως τῶν 500-600 ἑκατ. δρχ. Ἡ Κυβέρνησις ἔστρεψεν ἐπίσης τήν προσοχήν της καί πρός τήν διοίκησιν τοῦ Κέντρου καί ἀφοῦ συνεκρότησε τήν ἐπιτροπήν Ἀναδιοργανώσεως τῆς Διοικήσεως ἀπό ἐμπείρους περί τά διοικητικά προσωπικότητας, πρός μελέτην τοῦ ὅλου ζητήματος, εἰσηγήθη σειράν νομοσχεδίων ἀποβλεπόντων εἰς τήν ὀρθολογικωτέραν διάρθρωσιν καί καλήν λειτουργίαν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τά νομοσχέδια ταῦτα ἦσαν:

»α) "Περί ὑπουργείων καί τῶν ὀργανισμῶν τῶν δημοσίων πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν", β) "Περί κωδικοποιήσεως τῆς διοικητικῆς νομοθεσίας", γ) "Περί μέτρων τινῶν πρός βελτίωσιν τῆς λειτουργίας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν", δ) "Περί τῶν προσθέτων ἀμοιβῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων", ε) "Περί προσαρμογῶν εἰς τόν ὑπαλληλικόν κώδικα", στ) "Περί ἐπιλογῆς τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν", ζ) "Περί καθιερώσεως συστήματος ἐκπαιδεύσεως καί μετεκπαιδεύσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων", η) "Περί κώδικος διοικητικῆς διαδικασίας" καί θ) "Περί τακτοποιήσεως τῶν ὑπηρετούντων πρός κάλυψιν διαρκοῦς φύσεως ἀναγκῶν ἐκτάκτων ὑπαλλήλων".

»Ἐκ τῶν νομοσχεδίων τούτων τά τέσσαρα πρῶτα κατέστησαν ἤδη νόμοι τοῦ Κράτους.

»Βασίμως ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν νο-

μοθετικῶν αὐτῶν μέτρων θά βοηθήση σημαντικῶς εἰς τήν προαγωγήν καί βελτίωσιν τῆς διοικητικῆς μας μηχανῆς. Δέν θά ἐπιτευχθῆ ὅμως οὕτω καί ἡ λύσις τοῦ μονίμου προβλήματος. Διότι πρέπει νά γίνη ἀντιληπτόν ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς λειτουργίας τῆς κρατικῆς μηχανῆς δέν εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλισθῆ ἄνευ παραλλήλου βελτιώσεως καί τῆς ποιότητος τοῦ ἐμψύχου ὑλικοῦ. Ἡ βελτίωσις ὅμως εἰς τόν τομέα αὐτόν προχωρεῖ σταδιακῶς καί θ' ἀπαιτήση χρόνον. Ἡ πλαισίωσις τῆς διοικήσεως μέ εἰδικευμένα καί ἀνωτέρας ποιότητος στελέχη δέν εἶναι ἔργον εὐχερές, οὔτε εἶναι δυνατόν ν' ἀντιμετωπισθῆ μόνον μέ νομοθετικά μέτρα. Διά τόν λόγον αὐτόν λαμβάνεται πρόνοια ἐπιμορφώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ὥστε ἐν συνδυασμῷ μέ τήν μόρφωσιν καί ἐπιμόρφωσιν στελεχῶν εἰς τήν ἀλλοδαπήν νά δημιουργηθῆ μία αἰσιόδοξος προοπτική διά τήν εὐόδωσιν τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν. Σήμερον θεωρῶ ἐμαυτόν εὐτυχῆ, διότι προεδρεύω τῆς πρώτης συνεδριάσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Γενικῆς Κωδικοποιήσεως, ἡ ὁποία καλεῖται νά ἀρχίση ἀμέσως τό ἔργον της. Ἐπιθυμῶ νά ἐξάρω τήν σημασίαν τοῦ ἔργου τούτου. Ἡ ἔλλειψις γενικῆς κωδικοποιήσεως ὑπῆρξε μία τροχοπέδη εἰς τήν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μηχανῆς διά νά μή ἀναφέρω τάς περιπτώσεις ἐκείνας ὅπου αἱ ὑπάρχουσα ἀντιφάσεις ἤ τά ὑπάρχοντα κενά ἐδημιούργουν ἀνυπερβλήτους δυσχερείας εἰς τήν ἄσκησιν τῆς διοικήσεως.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ μετέχοντες τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὅλοι οἱ συνεργάται αὐτῆς, ἐκτιμῶντες τήν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου, τό ὁποῖον καλοῦνται νά ἐκτελέσουν θά ἀφιερώσουν ὅλας τάς δυνάμεις των διά τήν ἐπιτυχῆ καί ταχεῖαν περάτωσίν του».

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ γενικός διευθυντής τῆς ΔΕΗ, καθηγητής Γ. Πεζόπουλος, ὑποβάλλει στόν πρωθυπουργό ἔκθεση γιά τή δανειοδότηση τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου:

«1. Ἐν τοῖς κατωτέρω ἐκτίθενται αἱ μέχρι σήμερον ἐνέργειαί μου ἐν ΗΠΑ, ὅπου ἦλθον κατ' ἐπιταγήν τῆς Σῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ΔΕΗ πρός τόν σκοπόν νά ἐπιδιώξω τήν παρά τοῦ DLF σύναψιν δανείου τῆς ΔΕΗ μέ τήν συνδρομήν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διά τήν χρηματοδότησιν μέρους τῆς ἀπαιτηθησομένης δαπάνης διά τήν κατασκευήν τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Κρεμαστῶν (Ἀχελώου).

»2. Εἰς τήν Τεχνικήν Ἑταιρείαν Ebasco Services Inc., New York, N.Y. ἡ ΔΕΗ εἶχεν ἀναθέσει κατ' Ἀπρίλιον 1959, τῇ ἐγκρίσει τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί συμφωνοῦντος τοῦ DLF, τήν ἐκπόνησιν προμελέτης καί τήν σύνταξιν ἐκθέσεως ἐπί τῆς τεχνικῆς καί οἰκονομικῆς εὐστάθειας πραγματοποιήσεως τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Κρεμαστῶν. Ἡ ἔκθεσις αὕτη, τῆς ὁποίας τό περιεχόμενον καί ἡ ἔκτασις εἶχον ἔκτοτε συμφωνηθῆ μετά τοῦ DLF, θά συνώδευε τήν ὁριστικήν αἴτησιν δανείου τῆς ΔΕΗ, τήν ὁποίαν θά ὑπέβαλεν αὕτη πρός τό DLF, ὡς εἶχεν ἀποφασισθῆ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως. Μετά τῆς Ebasco εἶχε συμφωνηθῆ ὅτι, ἵνα μή χαθῆ πολύτιμος χρόνος, δέκα ἡμέρας πρό τῆς διατυπώσεως τῆς ὁριστικῆς μορφῆς τῆς ἐκθέσεως, κατόπιν εἰδοποιήσεως αὐτῆς θά μετέβαινεν εἰς Νέαν Ὑόρκην ὁ γενικός διευθυντής τῆς ΔΕΗ (ὁ ὁποῖος θά διεπραγματεύετο μετά τοῦ DLF τό δάνειον), ὅπως ἐπί τόπου παράσχη τό σύμφωνον τῆς ΔΕΗ διά τήν ἐμφάνισιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ebasco. Μετά ταῦτα θά ὑπεβάλλετο ἡ ὁριστική αἴτησις δανείου τῆς ΔΕΗ πρός τό DLF ἐν Washington D.C.

»3. Μέ καθυστέρησιν ἑνός σχεδόν μηνός ἡ ΔΕΗ εἰδοποιήθη σχετικῶς καί, εἰς ἐφαρμογήν τῶν ἀνωτέρω, ἦλθον τήν 7ην Σεπτεμβρίου 1959 εἰς Νέαν Ὑόρκην. Παρά τόν περισσότερον χρόνον τόν ὁποῖον ἡ Ebasco ἐχρειάσθη διά νά καταρτίση τό σχέδιον ἐκθέσεώς της, τό ὁποῖον μοῦ ὑπέβαλε πρός ἔγκρισιν, τοῦτο ἐδέησε νά συμπληρωθῆ καί νά προσαρμοσθῆ πρός τά νεώτερα οἰκονομικά καί τεχνικά δεδομένα τά ὁποῖα αἱ ὑπηρεσίαι τῆς ΔΕΗ προητοίμαζον ἐν Ἀθήναις συμφώνως πρός τά ἐκ Νέας Ὑόρκης ὑποδείξεις καί τά αἰτήματα τῆς Ebasco, τῆς μεθόδου ταύτης θεωρηθείσης λυσιτελεστέρας καί πλέον οἰκονομικῆς. Ἡ οἰκονομικοτεχνική μελέτη, τήν ὁποίαν κατήρτισεν ἡ Ebasco καί βάσει τῆς ὁποίας συνέταξε τήν ἔκθεσίν της διά τήν ὑποστήριξιν τῆς αἰτήσεως δανείου τῆς ΔΕΗ πρός τό DLF, ἀπεῖχεν ὅλων τῶν παλαιοτέρων τεχνικῶν προμελετῶν ἐπί τοῦ ἔργου Κρεμαστῶν Ἀχελώου, ἀλλά καί τῆς αὐτῆς ταύτης τῆς παλαιοτέρας προμελέτης τῆς ἰδίας Ebasco (1950). Τοῦτο ἐχρειάσθη καί κατέστη δυνατόν νά γίνη ἀφ' ἑνός λόγω τῶν νεωτέρων οἰκονομικοτεχνικῶν δεδομένων τῆς ἀνελίξεως τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ ἐν Ἑλλάδι (ὡς ταῦτα ἐμελετήθησαν καί προεβλέφθησαν ὑπό τῆς ΔΕΗ εἰς τά μετά τό 1955 προγράμματά της καί ἐγένοντο πλήρως ἀποδεκτά ὑπό τῆς Ebasco) καί ἀφ' ἑτέρου λόγω τῶν νεωτέρων τεχνικῶν στοιχείων ἐπί τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου ὡς καί τῶν νεωτέρων ἐξελίξεων ἐν τῇ τεχνικῇ προκειμένου περί μελέτης καί κατασκευῆς ἑνός ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου ὡς τό τῶν Κρεμαστῶν. Συνέπεια τῶν ἀνωτέρω ἀλλαγῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀνάγκη πλήρους καί λεπτομερειακοῦ τεχνικοῦ καί οἰκονομικοῦ παρ' ἐμοῦ ἐλέγχου τῆς προμελέτης τῆς Ebasco, πρᾶγμα τό ὁποῖον μέ τήν σειράν του ἀπήτησε καί συμπληρωματικάς πληροφορίας καί στοιχεῖα ἐξ Ἀθηνῶν μέ ὅλας τάς συμπαρομαρτούσας χρονικάς καθυστερήσεις. Ὑπῆρξεν ὅμως, παρά τήν προκληθεῖσαν καθυστέρησιν, πλήρως δικαιολογημένη ἡ τοιαύτη ἐπιμονή μου, ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἐνῶ τό ὑδροηλεκτρικόν ἔργον Κρεμαστῶν (μετά τῶν συναφῶν ἐγκαταστάσεων μεταφορᾶς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας) μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο ὡς ἔργον κατασκευαστικῆς δαπάνης 60-65 ἑκατ. δολλαρίων (προμελέτη Ebasco 1950 καί προμελέτη ΔΕΗ 1959) ἤ ἀκόμη καί μόνον 35-55 ἑκατ. δολλαρίων (διάφοροι προσφοραί, ἄνευ ὑποχρεώσεως, κατά τήν σχετικήν δημοπρασίαν τῆς ΔΕΗ 1958/59), κατά τήν σημερινήν προμελέτην τῆς Ebasco θά ἀπαιτήση δαπάνην 82 ἑκατ. δολλαρίων. Ἐπίσης ὅτι, ἐνῶ κατά τά παλαιότερα δεδομένα, ἡ οἰκονομικῶς εὐσταθοῦσα ἀνάπτυξις τοῦ Ἀχελώου εἰς Κρεμαστά (ἤτοι ἡ ἀξιοποιηθησομένη ὑδροηλεκτρικῶς ἐνέργεια πρός ἐπίτευξιν τοῦ χαμηλοτέρου κόστους κατά παραχθησομένην κιλοβατώραν χωρίς νά σπαταλᾶται τό ὑδραυλικόν δυναμικόν τοῦ ποταμοῦ) ὡδήγει εἰς τήν δημι-

ουργίαν ενός εργοστασίου εγκατεστημένης ισχύος 180-240 χιλιάδων κιλοβάτ καί παραγωγῆς περίπου ενός δισεκατ. κιλοβατωρῶν ετησίως μέ αναγκαίαν κατασκευήν φράγματος ύψους 114 μέτρων, ή σημερινή μελέτη τῆς Ebasco καταλήγει εἰς τήν πρότασιν κατασκευῆς φράγματος 174 μέτρων ύψους (καί δή κτιστοῦ τοξωτοῦ καί οὐχί ἐκ χώματος ἤ λιθορριπῆς) καί ἐργοστασίου μέ ἐγκατεστημένην ἰσχύν 400-500 χιλιάδων κιλοβάτ καί παραγωγήν ενός καί ήμίσεος δισεκατ. κιλοβατωρῶν ετησίως. Ἕτερον ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης πληρεστέρας καί ὀρθολογικωτέρας ἀναπτύξεως τοῦ ἔργου Κρεμαστῶν θά εἶναι ή μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς Ἀχελώου εἰς 26 λεπτά ἀνά κιλοβατώραν ἀντί τῶν 36 λεπτῶν, εἰς τά ὁποῖα κατέληγε ή προμελέτη τῆς Ebasco 1950, καί ἔναντι 34-39 λεπτῶν ἀνά κιλοβατώραν μέσου κόστους παραγωγῆς ὑπό τῶν λειτουργούντων τεσσάρων πρώτων ἐργοστασίων τῆς ΔΕΗ (τό κόστος τοῦτο θά μειωθῆ μετά τήν ἀρξαμένην ἤδη λειτουργίαν τῆς πρώτης μονάδος Πτολεμαΐδος). Οὕτω, διά τῆς σημερινῆς προμελέτης τῆς Ebasco, τό θέμα τῆς ὑδροδυναμικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου εὑρίσκει τήν ὀρθήν πλέον οἰκονομικοτεχνικήν λύσιν του καί ἐξασφαλίζει διά τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν τῆς χώρας τά καλλίτερα ἀποτελέσματα, τό μέν διά τῆς πληρεστέρας ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἐκ τοῦ τῆς παραχθησομένης μονάδος ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς ἐπίπεδα ἐπιτρέποντα (ἐν συνδυασμῷ μέ τό λοιπόν ἐθνικόν σύστημα ἡλεκτρισμοῦ τῆς ΔΕΗ) τήν ὑπό τῆς ΔΕΗ διάθεσιν τῶν ἀπαιτουμένων μεγάλων ποσοτήτων ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας διά τήν δημιουργίαν βασικῶν ἡλεκτρομεταλλουργικῶν βιομηχανιῶν ἐν τῇ χώρα μας, εἰς τάς χαμηλάς τιμάς τάς ὁποίας ἀπαιτοῦν αἱ βιομηχανίαι αὐταί.

»4. Ἐπωφελήθην τῆς, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἀναποφεύκτου καθυστερήσεως τῆς προμελέτης ὑπό τῆς Ebasco, διά νά ἐπιδιώξω τήν ὑπό ταύτης προώθησιν τοῦ περιεχομένου τῆς προμελέτης εἰς σημεῖον ἐπιτρέπον τήν ἄμεσον ἔναρξιν τῆς ὁριστικῆς μελέτης τοῦ ἔργου. Ἐκ παραλλήλου ἐδόθησαν ὁδηγίαι εἰς Ἀθήνας, ὥστε ἀφ' ἑνός νά ἐπισπευσθῆ ή τελείωσις τῶν ἤδη γενομένων τοπογραφικῶν ἐργασιῶν ἐπί τόπου τοῦ ἔργου καί ἀφ' ἑτέρου νά καταστῆ δυνατόν νά ἀρχίση ἀμέσως ή ἀναγκαία διά τήν ὁριστικήν μελέτην γεωτρητική ἐργασία. Οὕτω, βάσει τῆς σημερινῆς προμελέτης τῆς Ebasco, ἐφ' ὅσον ὁ τεχνικός Οἶκος, τόν ὁποῖον ή ΔΕΗ θά ἐπιλέξη διά τήν ἐκπόνησιν τῆς ὁριστικῆς μελέτης δέν ἀλλάξη τά συμπεράσματα τῆς προμελέτης, θά εἶναι εἰς θέσιν νά ἀρχίση ἀμέσως ή ἐργασία τῆς ὁριστικῆς μελέτης καί ἐν συνεχείᾳ καί παραλλήλως τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου, πρᾶγμα τό ὁποῖον εἶναι ἀπαραίτητον ἐάν θέλωμεν τό ἔργον νά τεθῆ εἰς λειτουργίαν κατά τά ἔτη 1964/65, ὡς ἔχει προγραμματίσει ή ΔΕΗ καί ἔχει ἀποδεχθῆ ή Ebasco. Σημειωτέον ὅτι κάθε μήν καθυστερήσεως τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ ἔργου θά ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα διά τήν ΔΕΗ τήν ἀπώλειαν 40-45 ἑκατ. δραχμῶν λόγω μή πωλήσεως τῆς ἀντιστοίχου ἀνεπιστρεπτεί χανομένης ὑδραυλικῆς ἐνεργείας τοῦ ποταμοῦ καί διά τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν τήν μή χρησιμοποίησιν 120 ἑκατ. κιλοβατωρῶν μέ πολύ σημαντικωτέραν οἰκονομικήν ἀπώλειαν λόγω τῶν πολλαπλασιαστικῶν φαινομένων.

»5. Ἐκ παραλλήλου ἐζήτησα μέσω τοῦ κ. Α. Σισμανίδη, τῆς ὑπηρεσίας Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου ἐν Οὐασιγκτῶνι, ὅπως ἐνεργήση παρά τῷ DLF καί δεχθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ νά ἀρχίσουν ἐξετάζουσαι τό προκαταρκτικόν σχέδιον τῆς προμελέτης καί ἐκθέσεως τῆς Ebasco εὐθύς ἀπό τῆς 28ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., ὁπότε τοῦτο προεβλέπετο ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά ἀποσταλῆ ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Οὐάσιγκτων. Οὕτω ὑπελόγιζον ὅτι θά συνετέμνετο ὁ χρόνος τῆς τελικῆς ἐξετάσεως. Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς DLF εὐχαρίστως ἀπεδέχθησαν τήν πρότασιν, ἀτυχῶς ὅμως τό κείμενον λόγω ταχυδρομικῆς ἀνωμαλίας, καθυστέρησε νά φθάση εἰς χεῖρας τοῦ κ. Σισμανίδη, ὁ ὁποῖος οὕτω δέν κατώρθωσε νά τό παραδώση εἰς τόν πρός ὅν ὅρον εἰμή μόνον τήν 2αν Ὀκτωβρίου 1959.

»6. Περατωθείσης τῆς ὁριστικῆς διατυπώσεως τῆς προμελέτης καί τῆς ἐκθέσεως Ebasco, μετεκινήθην ἀπό τῆς 11ης Ὀκτωβρίου ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Οὐάσιγκτων, ὅπου καί ἔκτοτε εὑρίσκομαι. Τήν ἐπομένην, 12 Ὀκτωβρίου, ἠρχίσαμεν συσκέψεις εἰς τά γραφεῖα τοῦ DLF. Κατά ταύτας ἀπεδείχθη ὅτι, παρά τήν καλήν διάθεσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ DLF, αὐταί δέν εἶχον κατορθώσει νά μελετήσουν τό προκαταρκτικόν σχέδιον τῆς μελέτης Ebasco, τό ὁποῖον τούς εἶχε παραδοθῆ δέκα ἡμέρας ἐνωρίτερον, λόγω τῆς ἀπασχολήσεώς των μέ τάς κατά τήν ἑβδομάδα ἐκείνην συμπεσούσας συνελεύσεις τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου. Οὕτω αἱ συζητήσεις διά τό θέμα τοῦ δανείου τῆς ΔΕΗ ἄρχισαν μόλις εἰς τάς 12 Ὀκτωβρίου 1959. Εἰς πολλάς καθημερινάς καί πολυώρους συσκέψεις εἰς τά γραφεῖα τῆς DLF ἀνεπτύχθη προφορικῶς ὑπό τῶν πρός τοῦτο συνοδευσάντων με ἐκπροσώπων τῆς Ebasco, τό περιεχόμενον τῆς προμελέτης, τήν ὁποίαν ἐξεπόνησεν ή Ἑταιρία αὐτη καί τῆς ἐκθέσεως τήν ὁποίαν προητοίμασαν διά τήν ΔΕΗ καί ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκθύμως συνιστοῦν πρός τήν ΔΕΗ νά ἐπιδιώξη τήν πραγματοποίησιν τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τῶν Κρεμαστῶν λόγω τῆς τεχνικῆς καί οἰκονομικῆς εὐσταθείας τῆς πραγματοποιήσεως αὐτοῦ καί λόγω τῆς σπουδαίας σημασίας του διά τήν ΔΕΗ, τήν ἠλεκτρικήν οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος καί τήν καθόλου ἑλληνικήν ἐθνικήν οἰκονομίαν. Ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ DLF παρίσταντο κατά τάς συσκέψεις αὐτάς ἐκπρόσωποι τῶν οἰκονομικῶν καί τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν των ὡς καί ἀνεξάρτητοι τεχνικοί σύμβουλοι αὐτοῦ, ἐνῶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς παρίστατο ὁ κ. Σισμανίδης, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς πρεσβείας καί ὁ ὑπογραφόμενος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ἀμέσως ἐνδιαφερομένης ΔΕΗ. Κατά τάς συσκέψεις ἐδόθησαν ἱκανοποιητικαί ἀπαντήσεις εἰς ὅλας τάς τεθείσας ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τοῦ DLF ἐρωτήσεις, ἐμείνομεν δέ μέ τήν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ DLF εἶχον πεισθῆ περί τῆς σημασίας τοῦ ἔργου, τῆς οἰκονομικοτεχνικῆς εὐσταθείας του καί τῆς ἀνάγκης χρηματοδοτήσεώς του. Τήν ὀρθότητα τῶν τοιούτων ἐντυπώσεων, τόσον ἐμοῦ ὅσον καί τοῦ κ. Σισμανίδη καί τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ebasco, ἐπεβεβαίωσαν κατά τάς ἑπομένας ἡμέρας ἀξιόπιστοι πληροφοριοδόται ἡμῶν.

»7. Ἐν ἀκολουθίᾳ τῶν ἀνωτέρω συσκέψεων εἶχον, συνοδευόμενος ὑπό τοῦ κ. Σισμανίδη, πολλάς συσκέψεις μετά τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ DLF, ἐπί τοῦ θέματος τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἔργου. Αἱ συσκέψεις αὐταί, εἶχον ὡς ἀμφοτέρωθεν ἐδηλώθη, κατατοπιστικόν χαρακτῆρα —διά μέν τό DLF νά προετοιμασθῆ εἰς τήν μέθοδον τήν ὁποίαν προετιθέμεθα νά ἐφαρμόσωμεν διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου, δι' ἡμᾶς δέ νά ἀντιληφθῶμεν ὑπό ποῖον πρῖσμα τό DLF θά ἦτο δυνατόν νά ἀποδεχθῆ

τήν συμμετοχήν του εἰς τήν χρηματοδότησιν τοῦ ἔργου. Ἐν συνεπείᾳ τούτων ἐδηλώθη ὅτι ἡ ΔΕΗ δέν θά ἤτο δεσμευμένη νά διατυπώση τή αἴτησίν της βάσει τῶν ὅσων ἐπρόκειτο νά διαμειφθοῦν κατά τάς συσκέψεις ταύτας. Κατά τάς συζητήσεις, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι αἱ ἀρχαί αὐταί τοῦ DLF ἦσαν γνωσταί εἰς ἐμᾶς, μᾶς ἐπεστήθη ἡ προσοχή ἐπί τοῦ ὅτι τό DLF εἶναι ὀργανισμός οὐχί ἀρχικῆς ἀλλά συμπληρωματικῆς χρηματοδοτήσεως. Δηλαδή τό DLF ἔρχεται εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐνδεχομένων κενῶν μιᾶς χρηματοδοτήσεως, τήν ὁποίαν ἔχει ἐξασφαλίσει ἐξ ἄλλων πηγῶν ὁ ἐνδιαφερόμενος. Ἐπίσης μᾶς ἐπεστήθη ἡ προσοχή ἐπί τοῦ ὅτι εἰς τήν περίπτωσιν τοῦ Ἀχελώου, τό DLF δέν θά ἦτο δυνατόν νά χρηματοδοτήση οὐδέ τό ἐλάχιστον ποσοστόν ἐκ τῶν εἰς δραχμάς δαπανῶν. Τέλος —διά πρώτην φοράν ἐπισήμως, διότι ἀνεπισήμως ἐκυκλοφόρει ἡ φήμη ἀπό ἑβδομάδων— μᾶς ἐπεστήθη ἡ προσοχή ἐπί τοῦ ἐνδεχομένου καθορισμοῦ νέας πολιτικῆς τοῦ DLF, δυνάμει τῆς ὁποίας τό σύνολον ἑνός δανείου τοῦ DLF θά ἔπρεπε νά δαπανᾶται εἰς ΗΠΑ διά προμηθείας καί πληρωμήν ὑπηρεσιῶν χρησιμευουσῶν ἀμέσως διά τό χρηματοδοτούμενον ἔργον.

»8. Κατά τήν περίοδον τῶν ἀνωτέρω συζητήσεων, ἀνεκοινώθη δημοσίως διά τῶν ἐφημερίδων καί εἰδικοῦ Press-Release, ὑπό τοῦ κ. Βάνς Μπράντ, διευθύνοντος συμβούλου τοῦ DLF, ὅτι τό Διοικητικόν Συμβούλιον τοῦ DLF ἔλαβε τήν 19ην Ὀκτωβρίου 1959 τήν ἀπόφασιν περί καθορισμοῦ τῆς πολιτικῆς "Buy-American" διά τά χορηγούμενα ὑπό τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου δάνεια. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι λίαν σοβαρά καί δέν πρέπει νά νομισθῆ ὅτι δέν θά ἐφαρμοσθῆ. Περί τούτου ὑπῆρξε σαφής ὁ πρόεδρος τῶν ΗΠΑ κατά τήν πρώτην μετά τήν 19ην Ὀκτωβρίου Press Conference, ὁπότε ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀναγκαία καί θά ἐφαρμοσθῆ. Ἀντίδρασις παρετηρήθη, ἰδίως ἀπό τόν γερουσιαστήν Τζ. Γ. Φούλμπράιτ, ἰδίως λόγω τῆς μελετωμένης ἐπεκτάσεως τῆς πολιτικῆς ταύτης καί εἰς τόν ὀργανισμόν ICA. Βεβαίως ἐμφανίζονται δυνατότητες ἐλαστικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀποφάσεως τῆς 19ης Ὀκτωβρίου, οὐχί ὅμως ἀνατροπῆς τῆς ἀποφάσεως, ἐπ' αὐτῶν δέ ἀκριβῶς τῶν δυνατοτήτων στηρίζομεν τάς ἐνεργείας μας.

»9. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω συζητήσεων καί ἐρευνῶν, συνετάξαμεν τήν αἴτησιν δανείου τῆς ΔΕΗ πρός τό DLF, ὑπό ἡμερομηνίαν 30ης Ὀκτωβρίου 1959, τήν ὁποίαν ἐνεχειρίσαμεν εἰς τό DLF ὡς σᾶς ἐτηλεγράφησα τήν 2αν τρέχ. μηνός. Μετά σοβαράν θεώρησιν ὅλων τῶν παραγόντων καί ἀφοῦ ἔλαβον ὑπ' ὄψιν μου τάς νεωτέρας ἐξελίξεις καί τάς ἀπόψεις τῶν ὑπηρεσιακῶν (καί εἰσηγητικῶν) στελεχῶν τῆς DLF, κατέληξα νά διατυπώσω τήν αἴτησιν ἐπί τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἀρχῶν τάς ὁποίας καθώρισεν ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατά τήν πρό τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐξ Ἀθηνῶν σύσκεψιν. Αἱ ἀρχαί αὐταί ἦσαν δύο, ἀφ' ἑνός νά διατηρήσωμεν τήν μεγαλυτέραν δυνατήν ἐλευθερίαν εἰς τήν χρῆσιν τοῦ δανείου διά πληρωμήν δαπανῶν εἰς ξένον συνάλλαγμα καί ἀφ' ἑτέρου νά δηλώσωμεν ὅτι αἱ δαπάναι ἐσωτερικοῦ ἐξασφαλίζονται ἀπό τήν Κυβέρνησιν καί τήν ΔΕΗ. Ἀπέφυγα νά διευκρινίσω ἐν τῇ αἰτήσει κατά ποῖον τρόπον ἡ Κυβέρνησις θά ἀνεύρη τάς δραχμάς, παρ' ὅλον ὅτι ἐπανειλημμένως μοῦ ἐγένοντο νύξεις περί τοῦ πῶς σκεπτόμεθα νά ἀξιοποιήσωμεν τό γερμανικόν δάνειον ὑποδομῆς καί τί πρόκειται νά γίνη μέ τό ὑπόλοιπον τῶν ἰταλικῶν πολεμικῶν ἐπανορθώσεων. Τήν μόνην δέσμευσιν τήν ὁποίαν ἀνέλαβον εἶναι διά τήν ἐπιλογήν ἀμερικανικῆς Engineering Firm (καί ὄχι κατασκευαστρίας), δηλαδή διά τήν ὁριστικήν μελέτην μόνον, ἡ ὁποία νομίζω ὅτι ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν πραγμάτων, δοθείσης τῆς ὁλκῆς καί τῆς σημασίας τοῦ ἔργου καί τῆς ἀνάγκης ταχυτάτης κινήσεώς μας πρός τό δεύτερον τοῦτο στάδιον, δηλαδή τῆς ὁριστικῆς μελέτης. Οἱ λοιποί βασικοί ὅροι τοῦ δανεισμοῦ, τούς ὁποίους προέταξα, εἶναι ἐξαιρετικῶς ὑπέρ ἡμῶν, ὥστε νά πρέπει νά θεωρήσωμεν ἑαυτούς πολύ ἐπιτυχόντας ἐάν τούς ἐπιτύχωμεν καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ ὅλη διατύπωσις τῆς αἰτήσεως ἐγένετο κατά τρόπον, ὥστε ἀφ' ἑνός νά δικαιούμεθα εἰς τήν αἴτησιν ἑνός δανείου, οἷς ζητεῖ ἡ ΔΕΗ καί ἀφ' ἑτέρου νά εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξη ἐπιχειρηματολογία διά τήν παράκαμψιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς "Buy-American" εἰς τήν περίπτωσίν μας»[118].

Στίς 6 Νοεμβρίου ὑποβάλλεται στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἑξῆς σημείωμα:

«Ἐκ τῆς ὁριστικῆς προμελέτης, ἥτις ὑπεβλήθη ὑπό τοῦ κ. Πεζοπούλου εἰς τό DLF, καί κατόπιν τηλεφωνικῆς μετ' αὐτοῦ συνομιλίας, ἥτις ἔλαβε χώραν τήν 7 μ.μ. τῆς 6ης Νοεμβρίου προκύπτουν τά ἀκόλουθα:

»Α. Διαστάσεις τοῦ ἔργου

»Τόσον ὑπό τῆς Ebasco καί τοῦ κ. Πεζοπούλου ὅσον καί ὑπό τοῦ DLF ἐκρίθη ὅτι θά ἀπετέλει optimum ἐκμεταλλεύσεως τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἔργου ἡ κατασκευή ἀντί 4 μονάδων ἐγκατεστημένης ἰσχύος 60 χιλ. KLW ἑκάστης ἡ ἐπιδίωξις 4 μονάδων τῶν 100 χιλ. KLW. Πρόκειται περί ἔργου, τοῦ ὁποίου ἡ συνολική δαπάνη θά κυμανθῆ πέριξ τῶν $ 82 ἑκατ., καί οὐχί $ 65 ἑκατ. ὡς παλαιότερον ἀναφέρετο, τοῦ τελικοῦ ὕψους αὐτοῦ μέλλοντος νά καθορισθῆ μετά τήν λῆψιν ὁριστικῆς ἀποφάσεως ὅσον ἀφορᾶ ποῖον μέρος τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ ἔργου θά ἀγορασθῆ εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου αἱ τιμαί εἶναι κατά 25-30% ἀκριβώτεραι τῶν εὐρωπαϊκῶν.

»Σημειοῦται ὅτι μέ ἔργον ἐγκατεστημένης ἰσχύος 400 χιλ. KLW τό κόστος τῆς κιλοβατώρας κατέρχεται εἰς ἐπίπεδα κατώτερα πασῶν τῶν προηγουμένων ἐν προκειμένῳ ἐκτιμήσων καί ἅτινα ὡς ἐκ τούτου δημιουργοῦν θετικάς προοπτικάς διά τήν χρησιμοποίησιν τοῦ δυναμικοῦ τοῦ Ἀχελώου εἰς μεταλλευτικάς βιομηχανίας.

»Β. Ἀνάλυσις δαπάνης καί ὅρων χρηματοδοτήσως

»Ἡ εἰς συνάλλαγμα δαπάνη ὑπολογίζεται νά ἀνέλθη εἰς 36 ἑκατ. δολλάρια περίπου καί ἡ εἰς ἐγχώριον νόμισμα εἰς 46-50 ἑκατ. δολλάρια.

»Ἡ εἰς συνάλλαγμα δαπάνη ἀναλύεται κατά εὐρείας κατηγορίας ὡς ἀκολούθως:

»α. Ὁριστική μελέτη καί ἐπίβλεψις κατασκευῆς	$ 7,5	ἑκατ.
»β. Δίκτυα διανομῆς καί ὑποσταθμοί	$12,0	»
»γ. Ἔργα ἁρμοδιότητος πολιτικοῦ μηχανισμοῦ	$ 7,0	»
»δ. Μηχανικοί ἐξοπλισμοί κατασκευῆς καί πάγιος ἠλεκτρομηχανολογικός ἐξοπλισμός	$10-12	»

»Κατά τόν κ. Πεζόπουλον τόσον ἡ ἐξ ἀντικειμένου πολλαπλή χρησιμότης τοῦ ἔργου ὅσον καί ἡ ποιότης τῆς

προμελέτης, ἥτις κατηρτίσθη ὑπό τῆς Ebasco, ἔτυχον καθολικῆς ἐπιδοκιμασίας.

»Πρόβλημα ὅπερ δέν ἔχει εἰσέτι λυθῆ ἀποτελεῖ ἡ ἔκτασις τῆς δανειοδοτήσεως τοῦ DLF —διότι ἡ ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς ἔχει κατά τάς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις γίνει δεκτή.

»Γ. Περαιτέρω ἀναφέρονται ὡρισμέναι εἰδικώτεραι δυσχέρειαι

»1. Τό DLF θά ἐπιμείνη ἀνενδότως ὅπως ἡ τελική μελέτη καί ἡ ἐπίβλεψις καί ὀργάνωσις τοῦ ἐργοταξίου γίνουν ὑπό δύο χωριστῶν ἀμερικανικῶν οἴκων.

»2. Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀνάλωσιν τοῦ ὑπολοίπου τῶν ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων, ἐδηλώθη ὑπό τῶν κ.κ. Πεζοπούλου καί Σισμανίδη ὅτι τό ποσόν τοῦτο ἀποτελεῖ κρατικόν πόρον, τόν ὁποῖον ἡ ΔΕΗ δέν ἠδύνατο νά κατευθύνη κατά τά εἰς αὐτήν δοκοῦντα.

»3. Ἐάν τό DLF ἐπιμείνη ὅπως ἅπαν τό ὑλικόν ἀγορασθῆ εἰς ΗΠΑ, τότε οἱ ὅροι ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου καθίστανται ἰδιαζόντως ἐπαχθεῖς.

»Δ. Λῆψις ὁριστικῶν ἀποφάσεων

»Ὁ κ. Μπράντ ὑπεσχέθη ὅπως ἐντός τῆς ἐπομένης ἑβδομάδος δώση κάποιαν θετικήν ἀπάντησιν —οὐχί ὅμως ὁριστικήν δέσμευσιν— πρός τόν κ. Πεζόπουλον. Εἰκάζεται ὅτι ἡ ἀναμενομένη εἰς Οὐάσιγκτων ἐπιστροφή ἐκ Τόκιο τοῦ κ. Ντίλλον θά κρίνη κατά ὁριστικώτερον τρόπον τό ὅλον θέμα. Ὁ κ. Πεζόπουλος παρεκλήθη ὅπως συνοδεύση τόν κ. Λιάτην τό ἐνωρίτερον δυνατόν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ πρός τόν κ. Ντίλλον, τόσον λόγω τοῦ ἀπό μακροῦ ἐνδιαφέροντος τούτου πρός Ἀχελῶον, ὅσον καί διότι ὁ κ. Ντίλλον, ὢν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τοῦ DLF, δύναται νά ἐκτιμήση τήν γενικωτέραν σημασίαν μιᾶς ὀρθῆς ἐν προκειμένῳ ἀποφάσεως τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως.

»Ε. Προτάσεις

»1. Ἐζητήθη ἀπό τό DLF ὅπως καλύψη εἰς τό ἀκέραιον τήν εἰς συνάλλαγμα δαπάνην τοῦ ἔργου ὑπό τούς κάτωθι ὅρους:

»Διάρκειαν ἐξοφλήσεως 25 ἔτη.

»Ἐπιτόκιον 3,5%.

»Ἔναρξις ἐξοφλήσεως μετά τό πέρας τῆς κατασκευῆς (ἤτοι τό 1965).

»Ὑπελογίσαμεν μαθηματικῶς ὅτι δάνειον ὑπό τοιούτους ὅρους συγκρινόμενον μέ εὐρωπαϊκάς πιστώσεις διδομένας μέ 8% καί διά 12 ἔτη, μέ ἔναρξιν ἐξοφλήσεως 1 ἔτος μετά τήν ὑπογραφήν τῆς συμβάσεως εἶναι συμφερότερον, ἔστω καί ἐάν τελικῶς ὑποχρεωθῶμεν νά ἀγοράσωμεν ὅλον τόν ἐξοπλισμόν τοῦ ἔργου ἐξ Ἀμερικῆς, καί χρησιμοποιήσωμεν ἀμερικανικούς οἴκους διά τήν ὁριστικήν κατασκευαστικήν μελέτην, ἐπίβλεψιν καί ὀργάνωσιν ἐργοταξίου κ.λ.π.

»2. Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τάς ἰταλικάς ἐπανορθώσεις, φρονοῦμεν ὅτι οὐδέν τό θετικόν θά ἔδει νά λεχθῆ εἰς τούς Ἰταλούς ἐπί τοῦ παρόντος, διότι τοῦτο δύναται νά ἐπηρεάση τόσον τό ὕψος τοῦ δανείου τοῦ DLF ὅσον καί νά ὁδηγήση τούς Ἰταλούς εἰς δημιουργίαν προσθέτων εἰς ἡμᾶς δυσχερειῶν.

»Ἡ ἰδεώδης δι' ἡμᾶς λύσις θά ἦτο ὅπως τό DLF καλύψη τό σύνολον τῆς εἰς συνάλλαγμα δαπάνης τοῦ ἔργου —μέ ὑποχρέωσιν ἡμῶν νά χρησιμοποιήσωμεν μόνο Ἀμερικανούς σχεδιαστάς καί ἐργολάβους. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν θά ἦτο δυνατόν νά πιέσωμεν τούς Ἰταλούς ὅπως, ἅμα τῇ προμηθείᾳ ἐξ αὐτῶν μέ δολλάρια τοῦ DLF τοῦ δικτύου διανομῆς καί ὑποσταθμῶν, ἀποδεσμεύσουν οὗτοι τελείως τά 15 ἑκατ. δολλάρια τῶν ἐπανορθώσεων. Ὑποχωροῦντες θά ἦτο δυνατόν νά συμβιβασθῶμεν ὡς ἀκολούθως: Προμήθεια δικτύων διανομῆς κ.λ.π. ἐξ Ἰταλίας καί ταυτοχρόνως πλήρης καί σαφής συμφωνία διά προμήθειαν μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἐξ Ἰταλίας τῆς ἰδικῆς μας ἐπιλογῆς —ἀξίας 15 ἑκατ. δολλαρίων. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ γνώμη ἡμῶν ὅτι πᾶσα ἐπί τοῦ παρόντος ἐξειδικευμένη συζήτησις μετά τῶν Ἰταλῶν ἐπί τοῦ ὡς ἄνω θέματος θά ἦτο δυνατόν νά δημιουργήση εἰς ἡμᾶς σοβαρωτάτας δυσχερείας τόσον μετά τῶν ΗΠΑ ὅσον καί μετά τῆς Γαλλίας καί Γερμανίας.

»3. Κρίνεται ἀπαραίτητον ὅπως ἐπί τοῦ ὑψηλοτέρου δυνατοῦ πολιτικοῦ ἐπιπέδου τονισθοῦν αἱ ἐν προκειμένῳ ἑλληνικαί ἀπόψεις πρός τόν ἐν Ἀθήναις πρέσβυν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ προσεχεῖς ὀλίγαι ἡμέραι δυνατόν νά εἶναι ἀποφασιστικοῦ χαρακτῆρος διά τό ἔργον τοῦ Ἀχελώου»[119].

3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Σέ σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Ἐργασίας, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Ἐργασίας καθώς καί ἁρμοδίων παραγόντων, ἀποφασίζονται τά ἀκόλουθα:

α. Ἡ ἔναρξη λειτουργίας ἀπό 1.10.59 τοῦ διανεμητικοῦ λογαριασμοῦ οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων. Ἡ καταβολή 3 δρχ. ἡμερησίως γιά τή σύζυγο καί 2 δρχ. γιά κάθε παιδί θά ἀρχίσει ἀπό τά μέσα Ἰανουαρίου 1960 καί θά γίνεται ἀνά τρίμηνο. Τά ἐπιδόματα αὐτά ἀντιπροσωπεύουν αὔξηση τοῦ ἡμερομισθίου κατά 8,5% μέ ἐτήσια δαπάνη 200.000.000 δρχ. καί ἐνδιαφέρουν 180.000 οἰκογένειες.

β. Ἡ διάθεση 20-25.000.000 δρχ. στούς μή ἐπιδοτούμενους ἀνέργους κατά τίς ἑορτές τῶν Χριστουγέννων καί ἡ ἐπιδότηση μέ 20.000.000 δραχμές τῶν ἀνέργων καπνεργατῶν.

γ. Ἡ ἀπαλλαγή τῶν εἰσφορῶν πού ὀφείλονται στούς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς ἀπό πρόσθετες ἐπιβαρύνσεις μέχρι τό ποσό τῶν 50.000 δρχ., ἡ κεφαλαιοποίησή τους μέ πρόσθετο τέλος 0,5% καί ἡ ἐξόφλησή τους σέ 36 μηνιαῖες δόσεις· ἐνῶ γιά τίς ἄνω τῶν 50.000 δρχ. ὀφειλές, καθορίστηκε νά καταβληθεῖ τό μεθεπόμενο μήνα ἀπό τήν ἰσχύ τοῦ νόμου τό μισό τῆς πέραν τῶν 50.000 δρχ. κυρίας ὀφειλῆς καί τό ὑπόλοιπο ποσό νά ἐξοφληθεῖ ἐπίσης σέ 36 δόσεις.

δ. Ἡ διάθεση 5.000.000 δρχ. ἐπί πλέον τοῦ ἐσόδου πού προῆλθε ἀπό τήν πώληση τοῦ κτιρίου τῆς ἐργατικῆς ἑστίας γιά τήν ἀνέγερση μεγάρου συντεχνιτῶν στήν Ἀθήνα.

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμ-

μετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί τῶν ὑφυπουργῶν Ἐμπορίου καί Γεωργίας. Ἡ ἐξέταση τῶν θεμάτων τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς συνεχίστηκε καί ὁλοκληρώθηκε μετά τήν ἐπάνοδο τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀπό τήν Ἰταλία, στά μέσα Νοεμβρίου, μέ τή λήψη ἀποφάσεων γιά τήν ἵδρυση κεντρικῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως τῶν παραγωγῶν νωπῶν προϊόντων, ἡ ὁποία θά διαθέτει ὅλα τά ἀπαραίτητα μέσα ὥστε νά ἀναλαμβάνει εὐθύνες γιά τήν πειθάρχηση τῆς προσφορᾶς καί τήν ὁμαλή διάθεση τῶν προϊόντων στό ἐσωτερικό καί τό ἐξωτερικό. Ἐπίσης, ἀποφασίστηκε ἡ ἵδρυση φορέα ἐξαγωγῶν νωπῶν προϊόντων, μέ τή συμμετοχή τῆς ΑΤΕ καί τοῦ Κράτους, μέ ἀρχικό κεφάλαιο 50.000.000 δρχ., καί ἡ λήψη μέτρων γιά τήν προστασία τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν.

Τά μέτρα γιά τό ἐλαιόλαδο ἀναλύονται, λίγες ἡμέρες ἀργότερα, σέ εἰδική κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Οἱ ἐλαιοπαραγωγοί ἔχουν ἤδη ἐνημερωθῆ ἐπί τῶν δυσκολιῶν τάς ὁποίας παρουσιάζει ἡ διάθεσις τῆς ἐφετεινῆς πλουσίας ἐσοδείας ἐλαιολάδου. Εἶναι πλέον γνωστόν εἰς ὅλους ὅτι ἡ τιμή εἰς τό ἐξωτερικόν ἔχει κατέλθει εἰς χαμηλά ἐπίπεδα. Πᾶσα ἐπομένως παρέμβασις τοῦ Κράτους δι' ἐξαγοράν ἐλαίου πρός συγκράτησιν τῶν τιμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ θά συνεπιφέρη, δεδομένου ὅτι τό συγκεντρούμενον διά τῆς παρεμβάσεως ἐλαιόλαδον προορίζεται κυρίως δι' ἐξαγωγήν, σοβαράς ζημίας εἰς τόν δημόσιον προϋπολογισμόν.

»Παρά ταῦτα καί παρά τό προσθέτως δυσμενές γεγονός, ὅτι ἐκ παλαιοτέρων παρεμβάσεων εὑρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ Κράτους περίπου ὀκτώ χιλιάδες τόνοι, ἡ Κυβέρνησις, ἀποβλέπουσα εἰς τό νά στηρίξη τάς τιμάς καί τό εἰσόδημα τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν καί ἰδίᾳ τῶν μικροπαραγωγῶν εἰς περιοχάς μέ μονοκαλλιέργειαν τῆς ἐλαίας, ἀπεφάσισεν ὅπως παρέμβη λαμβάνουσα τ' ἀκόλουθα μέτρα:

»1. Θά ἐνεργηθῆ ἐξαγορά ἐλαίου μέχρι 15.000 τόνων εἰς τήν τιμήν δρχ. 12,50 κατά κιλόν διά τό πεντάβαθμον, μόνον ἀπό μικρούς παραγωγούς, καλλιεργοῦντας ἀπό 100 ἕως 400 ἐλαιόδεντρα καί οἵτινες θά δικαιοῦνται νά παραδώσουν μέχρι 500 κιλῶν ἕκαστος.

»2. Ἡ ἐξαγορά αὕτη θά γίνη εἰς τάς κατ' ἐξοχήν ἐλαιοπαραγωγούς περιοχάς τῆς χώρας καί ἰδιαιτέρως εἰς τά μεμακρυσμένα ἐπαρχιακά κέντρα, ὅπου ἡ ἔλλειψις σοβαροῦ ἀγοραστικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπιφέρει τήν κάμψιν τῶν τιμῶν μέ συνέπειαν τήν εὐρυτέραν ὑποτίμησιν τοῦ ἐλαιολάδου ἐν τῇ χώρᾳ καί τή ζημίαν τῶν παραγωγῶν. Ἡ παρέμβασις θ' ἀρχίση ἀμέσως ἀπό τοῦδε ὥστε νά εἶναι ἀποτελεσματικωτέρα διά τούς ἔχοντας ἀνάγκας μικρούς παραγωγούς.

»3. Παραλλήλως, ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ προσπαθείᾳ της νά ἐλαττώση τήν προσφοράν ἐλαιολάδου καί νά αὐξήση τό ἀγοραστικόν ἐνδιαφέρον τῆς καταναλώσεως ἀπεφάσισεν:

»α. Τήν παροχήν πιστώσεων εἰς τήν ΑΤΕ διά χορήγησιν εἰς παραγωγούς, ἐπιθυμοῦντας καί δυναμένους νά διατηρήσουν τήν παραγωγήν ἵνα τήν διαθέσουν βραδύτερον, δανείων ἐπί ἐνεχύρῳ ἐλαιολάδου διαρκείας μέχρις 6 μηνῶν.

»β. Τήν εὐρεῖαν χρηματοδότησιν τῶν γεωργικῶν ὀργανώσεων τῶν παραγωγικῶν κέντρων πρός διακίνησιν καί διάθεσιν ἐλαιολάδου διά λογαριασμόν τῶν παραγωγῶν.

»γ. Τήν χρηματοδότησιν τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων τῆς Βορείου Ἑλλάδος καί λοιπῶν μή ἐλαιοπαραγωγικῶν περιοχῶν πρός ἐξαγοράν ἐλαιολάδου ἀπ' εὐθείας ἀπό τούς τόπους παραγωγῆς καί διάθεσιν αὐτοῦ εἰς τά μέλη των.

»δ. Τήν ηὐξημένην χρηματοδότησιν τοῦ ἐμπορίου πρός ἀγοράν καί ἐμπορίαν ἐλαιολάδου.

»4. Τέλος, ἡ Κυβέρνησις θά καταβάλη πᾶσαν προσπάθειαν νά πραγματοποιήση ὅσον τό δυνατόν μεγαλυτέρας ἐξαγωγάς ἐλαίου ἔστω καί ἐπί ζημίᾳ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ.

»Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι μέ τά μέτρα ταῦτα θ' ἀναχαιτισθῆ ἡ πτῶσις τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου καί θά προστατευθοῦν οἱ ἐλαιοπαραγωγοί. Ἡ προστασία τούτων ὅμως θά ἐπιτευχθῆ πληρέστερον ἐάν οὗτοι ἱκανοποιήσουν τάς πρώτας καί ἐπειγούσας ἀνάγκας των διά τῆς ἐξαγορᾶς ἤ τοῦ ἐνεχύρου καί ἀποφύγουν νά προσφέρουν ἀθρόως καί νά δημιουργήσουν ἀτμόσφαιραν πανικοῦ.

»Ἐπαναλαμβάνεται ὅτι ἡ τιμή εἰς τήν ὁποίαν θά γίνη ἡ ἐξαγορά εἶναι ὁπωσδήποτε ἀνωτέρα τῆς διεθνοῦς τοιαύτης. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου θά προκύψουν ζημίαι εἰς τό Δημόσιον, πρᾶγμα ὅπερ θά πρέπει νά ἔχουν ὑπ' ὄψιν καί νά ἐκτιμήσουν προσηκόντως οἱ ἐλαιοπαραγωγοί.

»Ἐξ ἄλλου τό ἐλαιόλαδον καταναλίσκεται κατά 90 ἤ 95% ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καί διά τῆς στηρίξεως τῶν τιμῶν του εἰς ἐπίπεδα ἀνώτερα τῶν διεθνῶν, ὑποβάλλεται ἡ ἐσωτερική κατανάλωσις εἰς σοβαράς θυσίας χάριν τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν. Τοῦτο δέ εἶναι ἕτερον σοβαρόν στοιχεῖον, ὅπερ ἐπίσης δέν πρέπει νά παραβλέψουν οἱ παραγωγοί».

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου καί τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας, Παιδείας καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Συγκοινωνιῶν.

Ἀποφασίστηκε ἡ καθιέρωση τοῦ φοιτητικοῦ εἰσιτηρίου, μέ ἔκπτωση 50% στά ἀστικά λεωφορεῖα τῶν ΚΤΕΛ ἀπό 1ης Ὀκτωβρίου μέχρι 30ης Ἰουνίου γιά 60 ἁπλές διαδρομές, μέ ἀνάλογο περιορισμό τῶν δελτίων «ἐλευθέρας» ὥστε νά μή σημειωθεῖ ἐπίπτωση στό κόμιστρο, καί ἡ αὔξηση σέ 2.000.000 δρχ. τῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ Κράτους γιά τά συσσίτια τῶν φοιτητῶν Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης.

5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ γενικός γραμματέας τῆς ΓΣΕΕ, Φ. Μακρῆς, ἐπισκέπτεται τόν πρωθυπουργό καί τόν ἐνημερώνει γιά τά προβλήματα τῆς ἐργατικῆς τάξεως.

ΕΝΤΟΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Στό τέλος τοῦ 1959, καθώς ὁλοκληρώνεται τό πρῶτο στάδιο τῶν διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος - ΕΟΚ, ἡ ἑλληνική διπλωματία θά δραστηριοποιηθεῖ σέ πολλούς ταυτόχρονα τομεῖς. Ἡ Ἀθήνα θά ἀποδώσει ἰδιαίτερη σημασία στή συνεννόηση μέ τήν Ἰταλία, μεγάλη χώρα τῆς Κοινότητας, καί σύμμαχο στά πλαίσια τοῦ NATO. Οἱ διμερεῖς σχέσεις εἶχαν αἰσθητά βελτιωθεῖ τά προηγούμενα χρόνια —ὁπότε ἡ Ρώμη εἶχε λάβει στάση θετική πρός τήν κυπριακή ἀνεξαρτησία— μέ ἀποκορύφωμα τήν ἐπίσκεψη τοῦ Α. Φανφάνι στήν Ἀθήνα, τόν Ἰανουάριο. Ἐξάλλου, ἡ Ἰταλία, πού παρῆγε προϊόντα παρόμοια μέ αὐτά τῆς Ἑλλάδος, ἦταν μιά ἀπό τίς χῶρες πού θά μποροῦσαν νά φέρουν ἀντιρρήσεις γιά τά ἑλληνικά αἰτήματα στήν ΕΟΚ. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Ρώμη, τό Νοέμβριο, θά προσφέρει τή δυνατότητα γιά ἐξέταση τῶν ζητημάτων αὐτῶν, ἀπευθείας μέ τήν ἰταλική πολιτική ἡγεσία.

Παράλληλα, ἡ εὐνοϊκή γιά τήν ἑλληνοκυπριακή πλευρά ἐπίλυση τοῦ προβλήματος πού εἶχε ἀνακύψει στή σύνταξη τοῦ κυπριακοῦ Συντάγματος, καί ἡ διενέργεια τῶν πρώτων προεδρικῶν ἐκλογῶν στή Μεγαλόνησο, τίς ὁποῖες θά κερδίσει θριαμβευτικά ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, θά ἀποτελέσουν —ἤ τουλάχιστον ἔτσι φαινόταν τότε— ἕνα σημαντικό ἄλμα τῆς Κύπρου πρός τή μεταποικιακή ὁμαλότητα. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Ν. Ἀιζενχάουερ, τό Δεκέμβριο (ἡ πρώτη ἑνός Ἀμερικανοῦ προέδρου στήν Ἑλλάδα), θά δώσει τήν εὐκαιρία νά ὑπογραμμιστοῦν ἀκόμη περισσότερο οἱ στενοί πολιτικοί δεσμοί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Παράλληλα, θά ἐπιτρέψει στόν Κ. Καραμανλῆ νά ἐνημερώσει τήν ἡγέτη τῆς δυτικῆς συμμαχίας γιά τό οἰκονομικό καί ἀμυντικό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν ὁποίων ἦταν ἀπαραίτητες ἡ συνέχιση τῆς ἀμερικανικῆς ἀμυντικῆς βοήθειας καί ἡ σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ.

6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρέσβης τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, Μ. Σεργκέεφ, σέ συνέντευξή του πρός τούς δημοσιογράφους, μέ τήν εὐκαιρία τῆς 42ης ἐπετείου τῆς ὀκτωβριανῆς ἐπαναστάσεως, τονίζει ὅτι ἐπιθυμία τῆς ΕΣΣΔ εἶναι νά ἀναπτύξει περαιτέρω τίς σχέσεις της μέ τήν Ἑλλάδα. Παρέχει ἐπίσης τή διαβεβαίωση ὅτι «ἰσχύει ἡ ἀπό τριετίας πρόσκλησις τῶν Κ. Καραμανλῆ καί Ε. Ἀβέρωφ νά ἐπισκεφθοῦν τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν καί, ἐφόσον ἐκ μέρους τῶν προσκαλουμένων δέν ἐξεφράσθη ἐπιφύλαξις, ἡ πρόσκλησις ἰσχύει καί ὁ ἴδιος πιστεύει ὅτι μελετᾶται ὑπό τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως».

7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἀπό τό ὑπουργεῖο Προεδρίας Κυβερνήσεως ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἀνταποκρινόμενος εἰς πρόσκλησιν τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆ, ὁ Α.Ε. ὁ πρόεδρος τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως κ. Α. Μεντερές, συνοδευόμενος ὑπό τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Φ. Ζορλοῦ θέλει ἐπισκεφθῆ ἐπισήμως τήν Ἑλλάδα τήν 21ην Ἰανουαρίου 1960.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως, ἥτις θά εἶναι πενθήμερη, θά διεξαχθοῦν συνομιλίαι, αἱ ὁποῖαι θά συμβάλλουν εἰς τήν ἔτι περαιτέρω σύσφιξιν τῶν ἤδη ἐξαιρέτων σχέσεων, αἵτινες ὑφίστανται μεταξύ τῶν δύο χωρῶν».

9-12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ἐπισκέπτεται ἐπίσημα τήν Ἰταλία, σέ ἀνταπόδοση παλαιότερης ἐπισκέψεως τοῦ Ἰταλοῦ ὁμολόγου του στή Ἑλλάδα. Τό ταξίδι τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ἐντάσσεται στά πλαίσια τῶν ἐντεινόμενων ἐνεργειῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γιά τήν προώθηση τοῦ αἰτήμα-

τος γιά σύνδεση μέ τήν Κοινότητα. Ἐκκρεμεῖ, ἀκόμη, ἡ ἀξιοποίηση ποσοῦ 15 ἑκατ. δολλαρίων ἀπό τίς ἰταλικές ἐπανορθώσεις πρός τήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἰταλία, πράγματι, ἦταν ἡ κοινοτική χώρα μέ τά προϊόντα τά περισσότερο ἀνταγωνιστικά πρός τά ἑλληνικά, καί ἡ κάμψη τῶν ἐπιφυλάξεών της γιά τό ἑλληνικό αἴτημα ἀποτελοῦσε κρίσιμη πτυχή τῆς προσπάθειας τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν κατά τό δυνατόν σύντομη εὐόδωση τῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῶν Ἕξι. Πέραν τούτου, στά τέλη τοῦ 1959 γινόταν περισσότερο ἀντιληπτή καί ἀπό τίς δύο χῶρες, μιά κοινότητα συμφερόντων μεταξύ τους, ὅσον ἀφοροῦσε τήν πολιτική κατάσταση τόσο στήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο, ὅσο καί στήν ἀνατολική Μεσόγειο: ἡ Ρώμη, ἄλλωστε, εἶχε, τά προηγούμενα χρόνια, λάβει θετική θέση στό ἑλληνικό αἴτημα γιά ἀνεξαρτησία τῆς Κύπρου.

Σ' ὅ,τι εἰδικότερα ἀφορᾶ τό θέμα τῆς διαθέσεως τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων, ἰδιαίτερα διαφωτιστική εἶναι ἡ συζήτηση πού ἔγινε, στίς 18 Σεπτεμβρίου, μεταξύ τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, Ἀρ. Πρωτοπαδάκη, καί τοῦ Ἰταλοῦ πρεσβευτῆ, Μάριο Κόντι:

«Ἡ συζήτησις ἀφεώρα κυρίως τό θέμα τοῦ τρόπου χρησιμοποιήσεως τοῦ ἐκ 15 ἑκατ. δολλαρίων ὑπολοίπου τῶν ἐπανορθώσεων.

»Ἐξ ἰταλικῆς πλευρᾶς ἀνεπτύχθη ἡ ἄποψις ὅτι ἡ διάθεσις τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων εἶναι συνδεδεμένη μέ τό θέμα τοῦ Ἀχελώου, ὑπεστηρίχθη δέ ὅτι καί κατά τόν χρόνον τῆς ἐπισκέψεως τοῦ τότε προέδρου τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως κ. Φανφάνι, ὅτε καί ἀνεκοινώθη εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ἡ ἀποδέσμευσις τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων, αὕτη κατά τινα τρόπον συνεδυάσθη μέ τό θέμα τοῦ Ἀχελώου. Ἐν τέλει ὑπεστηρίχθη ὅτι συζήτησις διά τήν χρησιμοποίησιν τοῦ ποσοῦ τούτου δι' ἄλλους σκοπούς δύναται νά λάβη χώραν μετά τήν λῆψιν, ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁριστικῆς ἀποφάσεως ἐπί τοῦ θέματος τοῦ Ἀχελώου, ἤτοι μετά τήν κατακύρωσιν τοῦ σχετικοῦ διαγωνισμοῦ.

»Ἐπί τῶν ἀνωτέρω παρετηρήσαμεν τά ἀκόλουθα:

»1. Ἡ ἀποδέσμευσις τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων οὐδέποτε ἐπισήμως ἐξηρτήθη ἐκ τῆς τύχης τοῦ θέματος Ἀχελώου καί φυσικά οὔτε καί κατά τάς συζητήσεις μετά τοῦ κ. Φανφάνι. Βεβαίως, ἐπεδείχθη ἐξ ἰταλικῆς πλευρᾶς, ὡς ἐπιδεικνύεται πάντοτε, ἐνδιαφέρον ἐπί τοῦ θέματος τούτου, χωρίς ὅμως νά γίνη οἱαδήποτε συσχέτισις τῆς ἀποδεσμεύσεως τοῦ ἐν λόγῳ ποσοῦ μέ τήν ἀνάθεσιν τοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου εἰς ἰταλικούς οἴκους. Ἄλλως τε τό κατά τήν 10ην Ἰανουαρίου ἐκδοθέν κοινόν ἀνακοινωθέν ἀναφέρει ἐπί τοῦ σημείου τούτου τά ἀκόλουθα:

»"Ἐντός τοῦ ἀνωτέρω πλαισίου συνεφωνήθη νά ἐπιλυθῆ τό ἐκκρεμές ζήτημα τό σχετικόν πρός τό ὑπόλοιπον ἐκ 15 ἑκατ. δολλαρίων, τιθεμένου τοῦ ὡς ἄνω ποσοῦ εἰς τήν διάθεσιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καθ' ὅ μέτρον ἡ ἐξέλιξις τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καθιστᾶ τοῦτο ἀναγκαῖον".

»2. Ἐτονίσαμεν ἐμφαντικώτατα καί κατ' ἐπανάληψιν,

Κατάθεση στεφάνου, στήν ἰταλική πρωτεύουσα, ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ.

κατά τήν διάρκειαν τῆς συνομιλίας, ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἰς τήν ἀπόφασίν της ἐπί τοῦ 'Αχελώου, δέν πρόκειται νά ἐπηρεασθῆ ὁπωσδήποτε ἐκ τοῦ θέματος τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων. 'Η οἱαδήποτε ἀπόφασις ἀναθέσεως εἴτε ὁλοκλήρου, εἴτε μέρους τοῦ ἔργου ἤ ἡ ἀπόρριψις ἰταλικῶν προσφορῶν, ἐν προκειμένῳ, θά ἐξαρτηθῆ μόνον ἐκ τῶν προσφορῶν τούτων, ἐν συγκρίσει πρός τάς λοιπάς προσφοράς. Παρετηρήσαμεν, ὅμως, ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά ἐπεθύμει πολύ ὅπως, ὑπό τάς ἀνωτέρω προϋποθέσεις, ἐξασφαλισθῆ ἡ ἰταλική συμμετοχή εἰς τήν ἐκτέλεσιν, ἔστω καί μέρους, τοῦ ἔργου τούτου, καί τοῦτο λόγω περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν καλῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καί τοῦ πνεύματος φιλίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»3. 'Ετονίσαμεν ὅτι, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, εἶναι πρός τό συμφέρον τῆς ἰταλικῆς οἰκονομίας νά συγκατατεθῆ ἡ ἰταλική Κυβέρνησις εἰς τήν χρηματοδότησιν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων, ἑτέρων ἔργων, ὡς τό δεύτερον ἐργοστάσιον ζακχάρεως καί τά βαγόνια-ψυγεῖα, τά ὁποῖα ἄλλως εἶναι ἐνδεχόμενον νά μήν ἀνατεθοῦν εἰς ἰταλικούς οἴκους.

»'Εν τέλει, ὁ κ. πρεσβευτής ὑπεσχέθη ὅτι τάς ἀνωτέρω ἀπόψεις θά διαβιβάση εἰς τήν Κυβέρνησίν του, ἵνα ἀποφασισθῆ ἀπό ἰταλικῆς πλευρᾶς, ἐάν θά διατεθῆ μέρος τοῦ ποσοῦ τῶν 15 ἑκατ. δολλαρίων διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ ἐργοστασίου ζακχάρεως καί τῶν βαγονίων-ψυγείων.

»Κατά τήν συζήτησιν, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐθίγησαν καί ἕτερα ζητήματα ἀφορῶντα τάς οἰκονομικάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, εἰς τά ὁποῖα ἀνεπτύξαμεν καί πάλιν τάς ἀπόψεις αἵτινες ἐκτίθενται εἰς τό ὑπ' ἀριθ. 541/ΓΑ1190/5.8.59 ἔγγραφόν μας πρός ὑμᾶς, θιγέντος δέ τοῦ θέματος τῆς συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἐπελήφθημεν τῆς εὐκαιρίας νά εἴπωμεν ὅτι δέν εἴμεθα καθόλου εὐχαριστημένοι ἀπό τήν ἐν γένει στάσιν τῆς 'Ιταλίας κατά τάς προσφάτους συζητήσεις εἰς Βρυξέλλας μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί ἀντιπροσώπων τῆς ΕΟΚ»[120].

Γιά τό θέμα τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν, σέ ἐνημερωτικό σημείωμα, συντεταγμένο ἀπό τήν ἁρμόδια ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου τῶν 'Εξωτερικῶν, θά σημειωθοῦν τά ἑξῆς:

«Α. Προεισαγωγικαί πληροφορίαι

»1. Δυνάμει τῆς ἀπό τοῦ ἔτους 1949 ὑφισταμένης ἐμπορικῆς συμφωνίας 'Ελλάδος - 'Ιταλίας, ἡ δευτέρα ὑπεχρεοῦτο νά προμηθεύεται κατ' ἔτος ἑλληνικά καπνά ἀξίας 2 ἑκατ. δολλαρίων. Εἰς τήν ἐν λόγῳ συμφωνίαν ἐπισυνάπτεται ἐπιστολή, καθ' ἥν θά καταβάλλεται προσπάθεια παρά τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου ἀγορᾶς μεταλυτέρας ἀξίας ἑλληνικῶν καπνῶν.

»2. Ἔκτοτε αἱ ἐμπορικαί συναλλαγαί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἐκινήθησαν εἰς ἐπίπεδα πολύ ὑψηλότερα τῶν προβλεπομένων ὑπό τῆς οἰκείας συμβάσεως. 'Εντός τῶν πλαισίων τούτων ἡ πρός 'Ιταλίαν ἐξαγωγή καπνῶν προσέλαβεν ἰδιαιτέραν σημασίαν διά τήν ἑλληνικήν καπνοπαραγωγήν, ἰδίως ἀπό τοῦ ἔτους 1955, λόγῳ τῆς σοβαρᾶς αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ ὄγκου τῶν ἀγορῶν καί ἰδίᾳ τῶν ἀγορῶν καπνῶν τῶν ἐκλεκτῶν περιφερειῶν τῆς 'Ανατολικῆς Μακεδονίας-Δυτικῆς Θράκης.

»Οὕτω ἐξήχθησαν εἰς 'Ιταλίαν:

»α. Κατά τήν περίοδον 1955/56 τόνοι 3.302 συνολικῆς ἀξίας δολλ. 5.780.000 καί μέσης τιμῆς κατά κιλόν ἐκ δολλ. 1,74. Εἰδικώτερον, τά 95% τῆς ποσότητος ταύτης ἦσαν προελεύσεως 'Ανατολικῆς Μακεδονίας - Δυτικῆς Θράκης.

»β. Κατά τήν ἐξαγωγικήν περίοδον 1956/57 τόνοι 4.371 συνολικῆς ἀξίας δολλ. 7.542.000 καί μέσης τιμῆς δολλ. 1,73. Εἰδικώτερον, τά 85% τῆς ποσότητος ταύτης ἦσαν προελεύσεως 'Ανατολικῆς Μακεδονίας - Δυτικῆς Θράκης.

»γ. Κατά τήν περίοδον 1957/58 τόνοι 4.364 συνολικῆς ἀξίας δολλ. 7.541.000 καί μέσης τιμῆς δολλ. 1,72. 'Ομοίως τά 85% τῆς ποσότητος ταύτης ἦσαν προελεύσεως 'Ανατολικῆς Μακεδονίας - Δυτικῆς Θράκης.

»δ. Κατά τήν περίοδον ὅμως 1958/59 πραγματοποιεῖται μέν περαιτέρω αὔξησις τῆς ἐξαχθείσης ποσότητος, ἥτις ἔφθασε τούς 4.878 τόνους, συνολικῆς ἀξίας δολλ. 6.102.000, ἀλλά σημειοῦται σοβαρωτάτη διαφοροποίησις τόσον εἰς τήν προέλευσιν ὅσον καί εἰς τήν ποιοτικήν κατηγορίαν τῶν ἐξαχθέντων καπνῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά καταπέση ἡ μέση κατά κιλόν τιμή τῶν προμνησθεισῶν 4.878 τόνων εἰς δολλ. 1,25, ἤτοι νά μειωθῆ αὕτη κατά 47-50 σέντς (κατά κιλόν) ἔναντι τῆς μέσης τιμῆς τῶν 3 προηγηθεισῶν ἐξαγωγικῶν περιόδων.

»Β. 'Αντίκτυποι ἐπί τῆς ἑλληνικῆς καπναγορᾶς

»Συνέπεια τῆς ἀποτόμου μεταβολῆς τοῦ ἀγοραστικοῦ προγράμματος τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου καπνοῦ κατά τήν περίοδον 1958/59, ἥτις μεταβολή ἐξεδηλώθη διά τῆς σοβαρᾶς περικοπῆς τῆς ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν περιφερειῶν 'Ανατολικῆς Μακεδονίας - Δυτικῆς Θράκης ἀναλογίας καπνῶν ὑπῆρξαν αἱ ἀκόλουθοι:

»α. Παρέμειναν εἰς χεῖρας τοῦ καπνεμπορίου σοβαρά ἀποθέματα καπνῶν ἐκ τῶν ἐν λόγῳ περιφερειῶν, ἑτοιμασθέντα μέ πρόβλεψιν ἐξαγωγῆς εἰδικῶς εἰς 'Ιταλίαν.

»β. Τό καπνεμπόριον περιώρισε ἀναγκαστικῶς τάς ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς παραγωγῆς τῶν περιφερειῶν τούτων ἀγοράς του κατά τήν ἐσοδείαν 1958.

»γ. Αἱ χωρικαί τιμαί καπνῶν τῶν ἰδίων περιφερειῶν ἐσοδείας 1958 ἐσημείωσαν κάμψιν.

»δ. Αἱ τιμαί τῶν ἑτοίμων ἐμπορικῶν μερίδων ἐσημείωσαν ὁμοίως κάμψιν.

»ε. Τό Δημόσιον ἐξηναγκάσθη νά προβῆ εἰς συγκέντρωσιν 3.500 περίπου τόνων καπνῶν ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐκλεκτῶν περιφερειῶν.

»στ. Προβλέπεται ἀδυναμία ὁλοσχεροῦς ἀπορροφήσεως τῶν εἰς χεῖρας τῶν παραγωγῶν καπνῶν ἐσοδείας 1959 τῶν ἰδίων περιφερειῶν, ὡς καί περαιτέρω κάμψις τῆς τιμῆς αὐτῶν, τόσον τῆς χωρικῆς ὅσον καί τῆς ἐμπορικῆς.

»Γ. 'Ενδεικνυόμεναι ἐνέργειαι

»1. 'Η ὅλη προσπάθεια δέον νά κατατείνη εἰς τήν ἐξασφάλισιν σταθερᾶς μελλοντικῆς προμηθείας ἑλληνικῶν καπνῶν παρά τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου, καθωριζομένης εἰς τή οἰκείαν σύμβασιν εἰς ποσόν δολλαρίων ἀνάλογον μέ τό πραγματοποιηθέν κατά τάς τέσσαρας προηγουμένας ἐξαγωγικάς περιόδους, ἤτοι 5,5-7.5 ἑκατ. δολλ. ἐτησίως.

»2. Νά προβλεφθῆ ἡ ἀνάληψις ὑποχρεώσεως ἐκ μέρους τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου, ὅπως τά 50-60% τῶν μελλοντικῶν ἀγορῶν του πραγματοποιῆ ἐκ τῶν κλασικῶν περιφερειῶν 'Ανατολικῆς Μακεδονίας - Δυτικῆς Θράκης. Διά τήν πραγματοποίησιν τῆς ἀγορᾶς ταύτης δέν δημιουργεῖ-

ται πρόβλημα τιμῆς, καθ' ὅσον δύναται τό ἰταλικόν μονοπώλιον, ἐάν τό ἐπιθυμῇ, νά καθιερώση τήν ἐνιαίαν ἐπεξεργασίαν τῶν ἀγοραζομένων τούτων καπνῶν (εἰς I/III) ἀντί τῆς μέχρι τοῦδε ζητουμένης παρά τοῦ μονοπωλίου τούτου ἐπιμελοῦς κατά ποιοτικάς κατηγορίας ἐμπορικῆς ἐπεξεργασίας. Ἡ κατά τόν τρόπον τοῦτον σύνθεσις τῶν ἐμπορικῶν μερίδων καί ἡ ἁπλουστέρα ἐμπορική ἐπεξεργασία αὐτῶν, θά ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τήν σημαντικήν μείωσιν τοῦ τελικοῦ κόστους αὐτῶν FOB.

»Δ. Ἐνισχυτικοί λόγοι τῶν ζητουμένων ἐνεργειῶν

»α. Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ κατανάλωσις σιγαρέττων τείνει, κατά τάς τελευταίας πληροφορίας, νά ἐγγίση τάς 50.000 τόνων. Μέ βάσιν τό δεδομένον τοῦτο, ἡ γενική πρόσμιξις τῶν καπνῶν τῶν ἐκλεκτῶν περιφερειῶν, τά ὁποῖα ὡς ἀνωτέρω ζητοῦμεν ὅπως ἀγοράζῃ τό ἰταλικόν μονοπώλιον, θά ἔφθανεν εἰς ποσοστόν μόλις 5%.

»β. Αἱ ἐμπορικαί συναλλαγαί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, αἵτινες ὡς γνωστόν καταλείπουν ἕν μόνιμον εἰς βάρος μας ἔλλειμμα, κυμαινόμενον μεταξύ 15-20 ἑκατ. δολλ.

»γ. Αἱ τυχόν γενησόμεναι ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος οἰκονομικῆς φύσεως νέαι παραχωρήσεις»[121].

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἔγινε δεκτός στό ἀεροδρόμιο τῆς Ρώμης ἀπό τόν Ἰταλό ὁμόλογό του, Ἀντόνιο Σέννι, τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Γκιουζέππε Πέλλα καί ἄλλα μέλη τῆς Κυβερνήσεως, καθώς καί ἀπό τό δήμαρχο τῆς Ρώμης. Μετά τούς καθιερωμένους χαιρετισμούς, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε τό ἀκόλουθο μήνυμα ἀπό τό ραδιόφωνο καί τήν τηλεόραση:

«Αἰσθάνομαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής, διότι, κατόπιν τῆς φιλόφρονος προσκλήσεως τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νά ἐπισκεφθῶ τήν ἱστορικήν πόλιν τῆς Ρώμης καί νά συνομιλήσω μετά τῶν διακεκριμένων μελῶν τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως ἐφ' ὅλων τῶν θεμάτων, τῶν ἐνδιαφερόντων τούς δύο λαούς μας. Φέρω τόν χαιρετισμόν τῆς πατρίδος μου πρός τό ἰταλικόν ἔθνος, μετά τοῦ ὁποίου μᾶς συνδέουν δεσμοί χιλιετηρίδων. Κοινά ἰδεώδη, κοινοί κίνδυνοι, κοιναί ἐπιδιώξεις ἑνώνουν σήμερον καί πάλιν τήν Ρώμην μέ τάς Ἀθήνας, τά δύο σύμβολα τοῦ πολιτισμοῦ, ὑπέρ τοῦ ὁποίου ἀπό κοινοῦ ἀγωνιζόμεθα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἀνταλλαγή σκέψεων μέ τούς ἡγέτας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ θά εἶναι γόνιμος, θά ἀποβῇ ἐπ' ἀγαθῷ ἀμφοτέρων τῶν λαῶν καί θά συμβάλη εἰς τήν σύσφιγξιν τῶν φιλικῶν καί συμμαχικῶν δεσμῶν μας».

Ὁ Ἀντ. Σέννι προσφώνησε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ὡς ἑξῆς:

«Εἶμαι εὐτυχής εὐχόμενος τό ὡς εὖ παρέστητε ἐξ ὀνομάτός μου καί ἐξ ὀνόματος τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως πρός ὑμᾶς, τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Οἱ δεσμοί πού ἑνώνουν τήν Ρώμην καί τάς Ἀθήνας χρονολογοῦνται ἀπό χιλιετηρίδων καί ἀποτελοῦν τήν βάσιν μεγάλου πολιτισμοῦ ὅλων τῶν δυτικῶν λαῶν. Τώρα ἡ σημασία τῶν δεσμῶν μας καθίσταται ὑπέρ πᾶσαν ἄλλην φοράν ἐμφανεστέρα. Εἴμεθα ἡνωμένοι διά τοῦ δεσμοῦ μιᾶς συμμαχίας, ἡ ὁποία ἔσωσε τόν δυτικόν πολιτισμόν καί τήν ὁποίαν ὀφείλομεν νά ἐνισχύσωμεν.

»Εὐχόμενος εἰς ὑμᾶς τό ὡς εὖ παρέστητε, ἐκφράζω ἐπίσης τήν πεποίθησιν ὅτι αἱ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο λαῶν μας θά ἐνισχυθοῦν διά τῶν συνομιλιῶν, πού θά διεξαχθοῦν κατά τάς προσεχεῖς ἡμέρας, καθώς καί ὅτι τό ἴδιον θά συμβῇ καί διά τήν ὑπόθεσιν τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς εἰρήνης».

Δύο ὥρες μετά τήν ἄφιξή του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κατέθεσε στεφάνι στόν τάφο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη καί, στή συνέχεια, ἐπισκέφθηκε τό Ἀνάκτορο τοῦ Κυρηναλίου καί ὑπέγραψε στό βιβλίο τῶν ἐπισκεπτῶν. Τό ἴδιο βράδυ, ὁ Ἀντ. Σέννι, παρέθεσε ἐπίσημο δεῖπνο πρός τιμή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Λέσχη τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Κατά τά ἐπιδόρπια, ὁ Ἰταλός πρωθυπουργός ἤγειρε τήν ἀκόλουθη πρόποση:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἀποτελεῖ δι' ἐμέ ὑψίστην τιμήν καί λόγον βαθείας ἱκανοποιήσεως νά σᾶς ἔχωμεν σήμερον ἐδῶ —καί τόν διακεκριμένον ὑπουργόν σας τῶν Ἐξωτερικῶν— ὡς φιλοξενούμενόν μας εἰς τήν Ρώμην, τήν πόλιν ταύτην, ἡ ὁποία ἀναγράφει ὡς τίτλον δόξης της τό ὅτι ἔχει ἀντλήσει ἀπό τάς Ἀθήνας καί μετ' αὐτῆς ἔχει διαδόσει καί ἐδραιώσει ἀνά τόν κόσμον τά φῶτα ἐκεῖνα, τά ἰδεώδη καί τάς εὐγενεῖς κατακτήσεις τοῦ πνεύματος, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν τήν κοινήν μας παράδοσιν θεμέλιον καί προπύργιον τοῦ ἀνθρωπίνου καί τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας δεσμοί δέν ἔλκουν μόνον τήν καταγωγήν των ἐκ τῆς φιλίας καί τῆς ἀμοιβαίας συμπαθείας, οὐδέ περιορίζονται εἰς τήν συγγένειαν τῶν δύο λαῶν καί τήν σύμπτωσιν πολλαπλῶν συμφερόντων, ἀλλά βασίζονται ἐπί τῆς ἡμετέρας προαιωνίου πνευματικῆς καί πραγματικῆς συνεργασίας καί ἐπί τῶν ἀγώνων τῶν διεξαχθέντων διά τήν ἀνεξαρτησίαν, τήν ἐλευθερίαν καί τήν ἐθνικήν ἑνότητα. Ἐπίσης, τό παρόν μᾶς εὑρίσκει ἀρρήκτως συνδεδεμένους μέ τά αὐτά ἰδεώδη, τά ὁποῖα σήμερον ἐμφανίζονται ἐν τῇ ἀμύνῃ καί τῇ κατοχυρώσει τῶν πολυτιμοτέρων ἀνθρωπίνων ἀξιῶν. Τῆς δημοκρατίας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρήνης, τῆς προόδου τῶν λαῶν. Ἡ συνάντησις αὐτή, κύριε πρόεδρε, λαμβάνει χώραν εἰς ἱστορικήν στιγμήν μεγάλης σημασίας. Πράγματι, φαίνεται ὅτι πρόκειται νά ἀνοίξουν πρό τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου νέοι ὁρίζοντες, ἀποβλέποντες εἰς τήν εἰρήνην καί τήν ὁμόνοιαν. Ἡμεῖς οἱ Ἰταλοί —Κυβέρνησις καί λαός— ἐπιχαίρομεν διά τήν πρόσφατον ταύτην ἐξέλιξιν τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ἐάν δέ διά νά φθάση κανείς εἰς τήν ὕφεσιν καί εἰς τήν συνύπαρξιν θά χρειασθοῦν νέαι προσπάθειαι καί νέαι ἀποδείξεις καλῆς θελήσεως, θά εἴμεθα εὐτυχεῖς νά πράξωμεν πᾶν τό δυνατόν διά νά συντελέσωμεν εἰς ταύτας. Ἐν τῷ μεταξύ ἔχομεν πάντως τό καθῆκον, ἐνώπιον τῶν λαῶν μας καί ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως ἐξακολουθήσωμεν ἀγρυπνοῦντες καί διατηροῦντες ἀναλλοίωτον τήν συνεργασίαν μας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἀτλαντικῆς κοινότητος. Μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰταλίας ὑφίσταται μία εὐτυχής σύμπτωσις ἀντιλήψεων καί συμφερόντων, τά ὁποῖα ὁδηγοῦν τάς χώρας ἡμῶν νά

ἐνεργοῦν ἐν τελείᾳ ἁρμονίᾳ προθέσεων. Εἰς τόν τομέα τῶν πνευματικῶν ἡμῶν σχέσεων τόσον ἡ σημερινή θέσις ὅσον καί αἱ προοπτικαί δέν θά ἠδύναντο νά εἶναι πλέον εὐοίωνοι. Αἱ ἐμπορικαί ἡμῶν σχέσεις ἔχουν φθάσει εἰς ὑψηλόν ἐπίπεδον, εὐνοούμεναι ὑπό τῆς γεωγραφικῆς γειτνιάσεως, τῆς εὐκολίας τῶν μεταφορῶν καί τῆς ἰδιαιτέρας ἐγκαρδιότητος τῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν, ἀναμφισβήτως προϋποθέσεων μελλοντικῆς ἐξελίξεως. Ἐκτός τούτου νέαι δυνατότητες συνεργασίας μᾶς προσφέρονται εἰς τόν πολυμερῆ τομέα τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας καί ἰδιαιτέρως τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, μετά τῆς ὁποίας τήν σύνδεσιν ἡ Ἑλλάς δικαίως ἐπιθυμεῖ. Ἡ Κυβέρνησίς μου εἶναι εὐτυχής νά προσφέρη, ἐν προκειμένῳ, τήν πλέον φιλικήν της ὑποστήριξιν. Ἐπιτρέψατέ μοι νά τελειώσω μέ τήν ἔκφρασιν τῆς πλέον εἰλικρινοῦς μου χαρᾶς διά τά ἐν Ἑλλάδι κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐπιτελεσθέντα ὑπό τήν πεφωτισμένην, συνετήν καί ἐνεργητικήν ἡγεσίαν τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος. Τό ἔργον, εἰς τό ὁποῖον ἀφοσιώθητε καί τά ἤδη ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα εἶναι ἔκδηλα ὄχι μόνον ἐν τῇ ἀναγνωρίσει καί τῇ εὐγνωμοσύνῃ τοῦ λαοῦ σας, ἀλλά ἀκόμη καί εἰς τόν θαυμασμόν καί τήν ὑπόληψιν τῶν φίλων Κυβερνήσεων καί ἐθνῶν. Τό ὑφ' ὑμῶν καταστρωθέν καί ἤδη ἀναπτυσσόμενον πρόγραμμα εἶναι βέβαιον ὅτι θά ἐξασφαλίση εἰς τήν χώραν ὑμῶν ἕνα μέλλον εὐπορίας καί εὐημερίας. Ἐκ βάθους καρδίας ἐκφράζω τήν εὐχήν ὅπως δυνηθῆτε νά συνεχίσετε τό ἔργον τοῦτο μέχρι πλήρους ἐπιτυχίας. Μέ τοιαῦτα αἰσθήματα καί τήν βεβαιότητα αὐτήν ἐγείρω τό κύπελλον ὑπέρ τῆς ὑγείας τῶν Α.Α.Μ.Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καί τῆς βασιλίσσης ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῆς Κυβερνήσεως τῆς ὁποίας τόσον ἐπαξίως προεδρεύετε καί ἐκφράζω τάς θερμοτέρας εὐχάς διά τήν εὐημερίαν καί τήν εὐτυχίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τάς θερμάς εὐχαριστίας μου διά τούς φιλόφρονας λόγους σας καί τήν ἐγκάρδιον ὑποδοχήν, τήν ὁποίαν ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης καί ἡ ἰταλική Κυβέρνησις ἐπεφύλαξεν εἰς ἐμέ καί τούς συνεργάτας μου. Αἱ ἐκδηλώσεις αὐταί μέ συγκινοῦν ὅλως ἰδιαιτέρως, καθ' ὅσον γνωρίζω ὅτι ἀπευθύνονται δι' ἐμοῦ πρός τόν ἑλληνικόν λαόν καί ἐκφράζουν τά πρός τήν Ἑλλάδα αἰσθήματα φιλίας τῆς μεγάλης σας χώρας. Παρακαλῶ νά βεβαιωθῆτε ὅτι ἐξ ἴσου εἰλικρινῆ εἶναι τά αἰσθήματα φιλίας, τά ὁποῖα τρέφει ὁ ἑλληνικός λαός διά τόν ἰδικόν σας, τοῦ ὁποίου θαυμάζομεν τό φωτεινόν παρελθόν ὅσον καί τάς λαμπράς συγχρόνους ἐπιδόσεις του. Ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ ἱστορία τῶν δύο λαῶν μας ἔχει συνυφανθῆ. Ἐσφυρηλάτησαν ἀπό κοινοῦ τάς ἀξίας ἐπί τῶν ὁποίων ἐθεμελιώθη ἡ χριστιανική θρησκεία καί ὁ εὐρωπαϊκός πολιτισμός. Ἐπί μακρούς αἰῶνας ἀντήλλασσαν τά φῶτα των καί ἤντλουν δυνάμεις ὁ εἷς ἀπό τάς κατακτήσεις τοῦ ἄλλου. Κατά δέ τόν 19ον αἰῶνα οἱ δύο λαοί μας ἐπρωτοστάτησαν εἰς τήν ἑδραίωσιν τῆς ἀρχῆς τῶν κοινοτήτων. Ἀλλά οἱ δεσμοί τῶν δύο χωρῶν μας δέν περιορίζονται μόνον εἰς τό παρελθόν. Καί ὑπό τάς σημερινάς ἐξελίξεις τῆς ἱστορίας ἀκολουθοῦμεν τήν αὐτήν πορείαν, ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου. Συμμετέχομεν εἰς τήν ἀμυντικήν συμμαχίαν, εἰς τήν ὁποίαν καί ὡδηγήθημεν ἀπό τήν πίστιν μας εἰς τά κοινά ἰδεώδη. Ἀποτελεῖ δέ μεγίστης σημασίας ἱστορικόν γεγονός ὁ συνασπισμός τῶν ἐλευθέρων λαῶν διά τήν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς διεθνοῦς εἰρήνης. Τόν τελευταῖον καιρόν καταβάλλεται μία ἐλπιδοφόρος προσπάθεια πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς διασφαλίσεως τῆς διεθνοῦς εἰρήνης. Συμφωνῶ μέ τήν ἄποψίν σας ὅτι ὀφείλομεν νά προσφέρωμεν εἰς τήν προσπάθειαν αὐτήν τήν καλήν μας θέλησιν, χωρίς ἐν τῷ μεταξύ νά ἀφήσωμεν νά χαλαρωθῆ ἡ ἐπαγρύπνησις καί ἡ ἀλληλεγγύη μας. Τήν στιγμήν αὐτήν, ἡ ἐλπίς καί ἡ προσδοκία διά τήν εἰρήνην καί τήν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι τόσον μεγάλαι, ὅσον μεγάλοι εἶναι καί οἱ κίνδυνοι ἀπό μίαν λύσιν, ἐστερημένην ἐπαρκῶς ἐγγυήσεων διά τήν ἀνεξαρτησίαν τῶν λαῶν καί τήν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γνωρίζω καί ἐκτιμῶ βαθέως τήν πίστιν σας διά τήν ἑνότητα τῶν ἐλευθέρων λαῶν, πίστιν ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται ἐμπράκτως εἰς πᾶσαν προσπάθειαν πρός ὀργανικήν σύνδεσιν αὐτῶν, ὄχι μόνον ἐπί τοῦ πολιτικοῦ, ἀλλά καί ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου. Εἶναι καιρός νά γίνη ἀντιληπτόν ὅτι ἡ ἰσχύς καί ἡ ἐπιβίωσις τῶν ἐλευθέρων λαῶν θά ἐξαρτηθοῦν μεγάλως ἀπό τήν ἔκτασιν τῆς ἀλληλεγγύης εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα. Μέ τήν εὐκαιρίαν αὐτήν θά ἐπεθύμουν νά ἐκφράσω τάς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου διά τήν εἰδικωτέραν δήλωσίν σας, τήν ἀναφερομένην εἰς τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν.

»Κύριε πρόεδρε,

»Εἴχατε τή καλωσύνην νά ἐκδηλώσετε τήν ἐκτίμησίν σας διά τήν σημειουμένην ἐν Ἑλλάδι πρόοδον. Ἐπιτρέψατέ μου νά εἴπω ὅτι ἡμεῖς θαυμάζομεν ἔτι μᾶλλον τόν ρυθμον καί τήν ἔκτασιν τῶν τεχνικῶν καί ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων τοῦ λαοῦ σας. Οἱ δεσμοί μας εἶναι μεγάλοι. Μέ τήν βεβαιότητα ὅτι τό μέλλον θά μᾶς συνδέση ἔτι περισσότερον, προπίνω ὑπέρ τῆς ὑγείας τῆς Α.Ε. τοῦ προέδρου τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, τῆς κυρίας Σέννι καί ὑμῶν προσωπικῶς τῶν συνεργατῶν σας, ὡς καί ὑπέρ τῆς εὐημερίας καί τοῦ μεγαλείου τοῦ ἰταλικοῦ ἔθνους».

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἡ πρώτη συνομιλία μεταξύ τῶν Κ. Καραμανλῆ καί Ε. Ἀβέρωφ, ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, καί τῶν Α. Σέννι καί Γκ. Πέλλα ἀπό τήν ἰταλική, διάρκειας 2½ ὡρῶν. Μετά τήν πρώτη αὐτή συνάντηση, ὁ Ἰταλός πρωθυπουργός δήλωσε στούς δημοσιογράφους:

«Εἴχομεν μίαν πρώτην λίαν ἐγκάρδιον συνομιλίαν καί

ἠρχίσαμεν τήν ἐξέτασιν τῶν βασικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα εὑρίσκονται ἐνώπιόν μας».

Οἱ συνομιλίες συνεχίστηκαν τό πρωί τῆς ἑπομένης, 10 Νοεμβρίου. Τό σχετικό πρακτικό ἀναφέρει:

«Τήν πρωίαν τῆς 10ης Νοεμβρίου 1959 (10 π.μ.) συνεχίσθησαν αἱ συνομιλίαι αἱ ἀρξάμεναι τήν 9ην Νοεμβρίου. Παρίσταντο ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς οἱ κ.κ. Κ. Καραμανλῆς, πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Ε. Ἀβέρωφ, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Κ. Συνδίκας, πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Ρώμῃ, Φ. Ἄννινος-Καβαλιεράτος, πρεσβευτής, διευθυντής Β' Πολιτικῆς Διευθύνσεως τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Κ. Τρανός, πρεσβευτής, διευθυντής τῆς Διεθύνσεως Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Λ. Καυτανζόγλου, σύμβουλος τῆς πρεσβείας Ρώμης καί κ. Ξηρός, ἐμπορικός σύμβουλος. Ἐκ δέ ἰταλικῆς πλευρᾶς παρίσταντο οἱ κ.κ. Σέννι, πρωθυπουργός, Πέλλα, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Γκράτσι, πρέσβυς, γενικός γραμματεύς ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Καροῦζο, γενικός διευθυντής Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Κόντι, πρέσβυς τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀθήναις, Ντελμπάτσο, πρέσβυς, διευθυντής Μορφωτικῶν Σχέσεων ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καί ὁ διευθυντής τοῦ διπλωματικοῦ γραφείου τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, σύμβουλος κ. Σέννι.

»Τόν λόγον ἔλαβεν ἐν ἀρχῇ ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός:

»Κ. Καραμανλῆς: *Χθές συνεζητήσαμεν τά πολιτικά θέματα καί διεπιστώσαμεν πλήρη σύμπτωσιν γνωμῶν. Μετά μεγίστης ἱκανοποιήσεως διεπιστώσαμεν ὅτι ὑφίστανται εἰς τόν πνευματικόν τομέα ἄρισται σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας, δυνάμεναι νά ἀναπτυχθοῦν περαιτέρω, διότι ἐκτός τῆς γεωγραφικῆς γειτνιάσεως ἔχομεν καί πνευματικήν συγγένειαν. Ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως αἱ ὑπηρεσίαι ἐκφράζουν τό παράπονον ὅτι δέν ὑπάρχει ἐκατέρωθεν ἡ ἀπαιτουμένη κατανόησις, διά τοῦτο καί θά πρέπει νά τύχῃ βαθυτέρας ἐξετάσεως τό ὅλον πρόβλημα ὑπό τό πρῖσμα ἀκριβῶς τῆς πολιτικῆς του τοποθετήσεως. Ἡ Ἰταλία δέν εἶναι ὑποανάπτυκτος ὅπως ἡ Ἑλλάς, παρά ταῦτα ὅμως ἔχομεν ὡρισμένα κοινά προβλήματα, τά ὁποῖα θά ἠδυνάμεθα νά ἐπιλύσωμεν συνεργαζόμενοι ἐντός τῆς ΕΟΚ.*

»Ἐπιθυμῶ νά εὐχαριστήσω τήν ἰταλικήν Κυβέρνησιν, ἥτις ἐφάνη ἰδιαιτέρως πρόθυμος ὅπως παράσχῃ τήν βοήθειάν της εἰς τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν. Σκοπός τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θά ἦτο ἡ πλήρης ἑνοποίησις τῆς Εὐρώπης, διότι τότε θά ἐπετυγχάνετο ἡ δημιουργία μιᾶς πολύ εὐρυτέρας ἀγορᾶς. Θά ἔδει νά ἀποφευχθῇ ὁπωσδήποτε ἡ ἐμφάνισις ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ δύο ὁμάδων Κρατῶν ἐντός τῆς Εὐρώπης, διότι θά ἀπετέλει τοῦτο βαρύ κτύπημα ἐναντίον τοῦ ΝΑΤΟ. Παραμένει συνεπῶς ὡς ἰδανικόν μας ἡ ἐξέλιξις πρός μίαν εὐρυτέραν ἀπό οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἀπόψεως Εὐρώπην.

»Εἰδικώτερον, διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, αὕτη θά ἠδύνατο νά φέρῃ τά ἑξῆς ἀποτελέσματα: Εἴτε νά προκαλέσῃ τήν ἐξασθένησιν τῆς Ἑλλάδος ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως καί νά τήν καταστήσῃ ἀποικίαν τῶν δυτικῶν δυνάμεων εἴτε πάλιν νά ὑποβοηθηθῇ ἡ ἑλληνική οἰκονομία διά νά ἐπιτευχθῇ ἡ ἄνοδός της πρός ἀνώτερα βιοτικά ἐπίπεδα.

»Ἐάν ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος ἐγίνετο ἀμέσως θά ἐδημιουργεῖτο τό πρῶτον. Ἑπόμενον εἶναι νά ἐπιδιώξωμεν τό δεύτερον. Σήμερον ἐξαγγέλλεται ἡ πρόθεσις παροχῆς βοηθείας πρός χώρας ὑπαναπτύκτους πού εὑρίσκονται εἰς ἄλλας ἠπείρους ἀπό τήν ἰδικήν μας. Λογικόν εἶναι κατόπιν τούτου νά δοθῇ βοήθεια, ὑπό τήν ἔννοιαν τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς ἀναπτύξεώς των, εἰς χώρας εὐρωπαϊκάς καί τῆς αὐτῆς πολιτικῆς ὁμάδος.

»Ἡ Ἑλλάς θέτει ὀλίγους καί κατά πάντα νομίζομεν λογικούς ὅρους διά τήν σύνδεσίν της μέ τήν ΕΟΚ. Διά νά ἐκτιμηθοῦν οἱ ὅροι αὐτοί καί διά νά μή θεωρηθοῦν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον παράλογοι ὀφείλομεν νά ἐκθέσωμεν ἐν πρώτοις τάς συνθήκας ἐκ τῶν ὁποίων ὑπαγορεύονται αὐτοί οἱ οἰκονομικοί ὅροι μας. Κατά τά τελευταῖα ἔτη ὑπάρχει πράγματι εἰς τήν χώραν μας βελτίωσις τοῦ οἰκονομικοῦ μας ἐπιπέδου. Ὑπάρχει σταθερότης, ἐμπέδωσις τῆς ἐμπιστοσύνης καί αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Δέν σημαίνουν ὅμως ὅλα αὐτά ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία εἶναι ἀσφαλής, διότι ἔχει ὀργανικάς ἀδυναμίας αἵτινες δέον νά θεραπευθοῦν, ἄλλως θά προκαλέσουν κατάρρευσιν.

»Ἐξάγομεν 230 ἑκατ. δολλάρια καί εἰσάγομεν διά 480 ἑκατ. δολλάρια ἐμπορεύματα. Τήν διαφοράν καλύπτουν οἱ ἄδηλοι πόροι. Δέν ὑπάρχει συνεπῶς ὑπό τούς ὅρους αὐτούς ἀσφαλής οἰκονομία. Θά πρέπει συνεπῶς βαθμηδόν καί κατ' ὀλίγον ἔστω νά βελτιωθῇ ἡ κατάστασις αὐτή καί νά μειωθῇ ἡ διαφορά. Κατά δεύτερον λόγον τά 80% τῶν ἐξαγωγῶν μας ἀποτελοῦνται ἀπό γεωργικά προϊόντα, διότι ἡ βιομηχανία μας εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τήν βρεφικήν ἡλικίαν. Τά βασικά λοιπόν δεδομένα τοῦ προβλήματός μας εἶναι νά αὐξήσωμεν τό ἐθνικόν εἰσόδημα καί νά μειώσωμεν τό ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μας διά τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μας. Ἐξ ἄλλου θά πρέπει νά αὐξήσωμεν τήν βιομηχανίαν μας. Ἡ βιομηχανία θά ἀπαιτήσῃ διά τήν ἀνάπτυξίν της κεφάλαια, χρόνον, τεχνικήν ὀργάνωσιν καί γνώσεις. Πρός τήν ἀνάπτυξιν αὐτήν ἀτενίζομεν ἀλλά γνωρίζομεν ὅτι αὕτη εἶναι βραδεῖα καί περιωρισμένη. Εἴμεθα συνεπῶς ὑποχρεωμένοι νά ἐπιδιώξωμεν πρός τό παρόν τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ὅμως προϋποθέτει ἀσφαλῆ διάθεσιν εἰς τό ἐξωτερικόν τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἡμεῖς ὅμως ἔχομεν δυσκολίας νά ἐξασφαλίσωμεν τήν ἐξαγωγήν καί τῆς μικρᾶς ἀκόμη σημερινῆς παραγωγῆς μας. Αἱ ἐξαγωγαί μας πρός τάς χώρας τῆς Κοινότητος δέν εἶναι κἂν τό 1% τῶν εἰσαγωγῶν αὐτῶν εἰς γεωργικά προϊόντα. Αὐτό τό πρόβλημα, τό ὁποῖον εἶναι ἀσήμαντον οὐσιαστικῶς διά τήν Κοινότητα, εἶναι τεράστιον οἰκονομικόν πρόβλημα διά τήν Ἑλλάδα. Διά τούς συνεταίρους μας οἱ ἀριθμοί αὐτοί εἶναι θέμα ἐλάχιστον. Διά τήν Ἑλλάδα εἶναι ζήτημα ζωῆς ἤ θανάτου. Καί ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαί μας πρός τάς ἓξ χώρας τῆς Κοινότητος δέν εἶναι παρά τό 50% τῶν ὅσων ἐξ αὐτῶν εἰσάγομεν, παρ' ὅλα ταῦτα τά καπνά μας, τό ἔλαιον, ἡ σταφίς μας κ.λ.π. δέν διατίθενται. Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι αὐτόχρημα ἄδικος διά τήν Ἑλλάδα καί θά ἔδει νά ἐκτιμηθῇ ὑπό τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἓξ χωρῶν. Οἱ μέν παραγωγοί μας μοῦ θέτουν τό ἐρώτημα: "τί ἀναμένεις ἀπό τήν Δύσιν ἀφοῦ δέν μᾶς παίρνει τά προϊόντα μας, ἐνῷ ἡ Ρωσία ἔρχεται καί παρακαλεῖ νά τά πάρῃ καί νά τά πάρῃ ὅλα;". Βεβαίως γνωρίζομεν ὅτι ἡ προσφορά αὐτή ἔχει καθαρῶς πολιτικήν σκοπιμότητα. Δέν ἐπιθυμοῦμεν νά ἐξαρτώμεθα ἀπό τήν Ρωσίαν. Ἐάν ὅμως ἡ Δύσις ἐξακολουθῇ νά μή προβαίνῃ εἰς ἀγοράς καί

ἡ Ρωσία ἀντιθέτως νά προσφέρεται καί ἐγώ νά ἀρνοῦμαι, τότε ποίαν ἀπάντησιν θά δώσω εἰς τούς ἀγρότας μας;

»Τά αἰτήματα πρός τήν ΕΟΚ, κατόπιν τούτου γίνονται ὡς ἀκολούθως:

»— Ἀνάγκη ηὐξημένων ἀγορῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐξ Ἑλλάδος κατά προτίμησιν.

»— Χρηματοδότησις δι' οἰκονομικά ἔργα ὑποδομῆς καί ἀναπτύξεως.

» Ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ θά προκύψη σημαντική αὔξησις τῶν ἐκ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ εἰσαγωγῶν μας βιομηχανικῶν προϊόντων καί ἀνάλογος μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν μας ἐξ ἄλλων χωρῶν (Σουηδίας καί Ἰαπωνίας), αἵτινες σήμερον ἀγοράζουν ἑλληνικά γεωργικά προϊόντα. Ἀποτέλεσμα τούτου θά εἶναι αἱ ἐν λόγῳ χῶραι νά μειώσουν τάς εἰσαγωγάς ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἑπομένως ἡ σύνδεσις μέ τήν ΕΟΚ χωρίς ἀντίβαρον θά εἶναι καταστρεπτική. Εἶναι ἀπολύτως λογικόν ὅθεν νά ἀναμένωμεν ὅπως αὐξήσουν αἱ ἐξαγωγαί γεωργικῶν προϊόντων μας πρός τούς ἓξ καί εἶναι, φρονοῦμεν, τοῦτο πρόβλημα ἀσήμαντον διά τήν Κοινότητα διότι τά προϊόντα μας εἶναι πολύ ὀλίγα. Γνωρίζομεν ὅτι ἀπό ἰταλικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει συμπάθεια διά τά αἰτήματά μας καί ὑποστήριξις ἐπί τοῦ πολιτικοῦ πεδίου. Ἀλλά ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου ὑπάρχουν κύκλοι πού ἐκδηλώνουν ἀνησυχίας λόγω τῆς ὁμοιότητος τῶν προϊόντων μας. Ἐμεῖς ὅμως ἐνδιαφερόμεθα εἰδικώτερον διά τόν καπνόν, τόν βάμβακα, τό ἔλαιον, τήν σταφίδα, προϊόντα τά ὁποῖα δέν ἔχουν σχέσιν μέ τάς ἰταλικάς ἐξαγωγάς. Μόνον εἰς τά νωπά λαχανικά καί ὀπωρικά ἐφάπτονται τά συμφέροντά μας ἀλλά ἡ παραγωγή μας καί αἱ ἐξαγωγαί μας εἶναι τόσον ἐν καθυστερήσει ὥστε νά μή εἴμεθα σοβαρῶς ὑπολογίσιμοι, ἀφοῦ ἡ ἐξαγωγή τῆς Ἰταλίας εἶναι 400 καί ἡ ἑλληνική 8. Μέχρις οὗ ἀποκτήσωμεν τήν κατάλληλον ὀργάνωσιν, αἱ ἰταλικαί ἐξαγωγαί θά ἔχουν σημαντικῶς αὐξηθῆ μέ τήν ἄνοδον τοῦ ἐπιπέδου τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί ἰδίᾳ μέ τήν προνομιακήν μεταχείρισιν τῶν ἰταλικῶν προϊόντων ἀπό δασμολογικῆς ἀπόψεως ἔναντι τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τῶν τρίτων καί τῶν ὑπερποντίων χωρῶν.

»Α. Σέννι: Εἶναι πράγματι αἱ ἐξαγωγαί σας λαχανικῶν καί ὀπωρῶν λίαν περιωρισμέναι εἰς ποσότητα.

»Ε. Ἀβέρωφ: Καί εἰς τό θέμα τῶν ἐργατῶν δέν εἴμεθα συναγωνισταί σας. Ὅλοι εἰς τήν Ἑλλάδα εἴμεθα ἀντίθετοι πρός τήν μετανάστευσιν. Μόνον πρός τάς ὑπαναπτύκτους χώρας δέν εἴμεθα ἀντίθετοι, δεδομένου ὅτι ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες δέν ἀφομοιοῦνται.

»Κ. Καραμανλῆς: *Τήν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐπιδιώκομεν καί κυρίως τοῦ καπνοῦ, ὅστις διέρχεται κρίσιν. Θά ἠθέλαμε νά συστηματοποιήσωμεν ὡς συμπέρασμα τό ζήτημα τοῦτο κυρίως διά 4-5 ἑλληνικά προϊόντα. Ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ καπνός. Θά εἶναι ἀσφαλῶς δυνατόν νά ἀναληφθῆ κάποια ὑποχρέωσις περί διπλασιασμοῦ τῆς ἐξαγομένης ποσότητος ἐντός πέντε ἐτῶν. Εἶναι τό κύριον γεωργικόν προϊόν μας καί ἀπασχολεῖ ὑπό τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην μορφήν τό 1/3 τοῦ πληθυσμοῦ μας. Κατά τάς προσεχεῖς 15 ἡμέρας θά συζητηθοῦν εἰς τάς Βρυξέλλας τά θέματά μας εἰς τήν ΕΟΚ. Ὑπογραμμίζων τήν σημασίαν τοῦ καπνοῦ μας ὑπό τήν ἔννοιαν τῆς ἀνάγκης διπλασιασμοῦ τῶν ἀγοραζομένων σήμερον ποσοτήτων ἐντός μιᾶς πενταετίας, παρακαλῶ τόν κύριον πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νά δώση ὁδηγίας εἰς τούς Ἰταλούς ἀπεσταλμένους ἵνα ὑποστηρίζουν τά αἰτήματά μας.*

»Διότι ἄλλως ἡ σύνδεσίς μας μέ τήν ΕΟΚ θά ἔχη καταστρεπτικήν ἐπίδρασιν ἐν Ἑλλάδι, καί δέν θά πρέπει νά γίνη.

»Γκ. Πέλλα: Ἐπιθυμοῦμεν νά σᾶς εὐχαριστήσωμεν διότι διεπιστώσατε τήν ἰταλικήν ὑποστήριξιν τήν παρασχεθεῖσαν ἐκ πολιτικῶν λόγων τόσον ἐν μεσογειακῷ πνεύματι, ὅσο καί ἐν τῷ πνεύματι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, τήν ὁποίαν ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν ἀνοικτήν καί ὄχι κλειστήν. Διερχόμεθα περίοδον ἐρεύνης, ἡ ὁποία πρόκειται νά κλείση καί θά λάβωμεν ἀπόφασιν ἐντός τῶν προσεχῶν ἑβδομάδων. Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θά ἐξασφαλίση τήν συνέχισιν τῆς ὑποστηρίξεως.

»Ὑπάρχουν ὅμως τεχνικά ζητήματα: Ἔχομεν πιέσεις ἀπό τομεῖς γεωργικούς καί προσπαθοῦμεν νά ἐπιβάλωμεν τάς πολιτικάς ἀπόψεις. Γνωρίζομεν ὅτι τό 1% μόνον τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Κοινότητος εἶναι ἐξ Ἑλλάδος καί ὅτι συνεπῶς ἐάν ηὔξανε εἰς 1½%, τό πρᾶγμα δέν θά ἔδει νά μᾶς ἀπασχολῆ. Εἰς τούς τομεῖς ὅμως, ὅπου τό 1½% τοῦτο θά ἐπιπέση, ἡ ἀντίδρασις δέν θά προσμετρηθῆ μέ 1½%, ἀλλά μέ τήν ὀξύτητα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Τάς δυσκολίας αὐτάς δέν ἀναφέρω ὡς τελικάς, διότι γνωρίζω ὅτι θά τάς ὑπερπηδήσωμεν, ἐφ' ὅσον πιστεύομεν εἰς τήν πολιτικήν ἀνάγκην νά βοηθοῦμεν τούς γείτονας.

»Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ὡρισμένας ἀρχάς:

»Κάθε σύνδεσις θά πρέπει νά ἔχη ἰδιάζουσαν μορφήν (particolare formula). Τήν αὐτήν μεταχείρισιν ὅμως θά ζητήσουν καί οἱ ἄλλοι. Μᾶς ἀπασχολεῖ συνεπῶς τό προηγούμενον (Τουρκία). Ὡς πρός τά 4 προϊόντα: τό ζήτημα τοῦ καπνοῦ εἶναι σοβαρόν καί θά ἐξετασθῆ εἰς ἐπίπεδον συνεταιρικόν. Παρά τήν πίεσιν τῶν παραγωγῶν ἡ ἰταλική Κυβέρνησις ὑπόσχεται ἀμέριστον ὑποστήριξιν.

»Ε. Ἀβέρωφ: Πρέπει ἐδῶ νά κάμω τή διευκρίνησιν ὅτι διά τήν Ἑλλάδα δέν εἶναι δυνατόν ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ νά ἀντικατασταθῆ μέ ἄλλην. Ἔχομεν παρά πολλάς οἰκογενείας μέ ἐλάχιστον γεωργικόν κλῆρον. Ἡ ἀλλαγή τῆς καλλιεργείας εἶναι ἀδύνατος, διότι μόνον ὁ καπνός εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλίση τήν συντήρησιν μιᾶς τοιαύτης ἀγροτικῆς οἰκογενείας.

»Γκ. Πέλλα: Τόν Φεβρουάριον ἐξητάσαμεν τό ζήτημα τῆς ΕΖΕΣ εἰς Βρυξέλλας. Ὑποδείξαμεν 3 χώρας, αἵτινες ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας καί πρώτη ἦτο ἡ Ἑλλάς. Μετά ταῦτα ἐτέθη τό ζήτημα τῆς συνδέσεως. Παραμένει ἰσχυρά ἡ δήλωσίς μας περί πολιτικῆς ὑποστηρίξεως. Θά ἐξετάσωμεν μέ τό ὑπουργεῖον Γεωργίας καί θά προσπαθήσωμεν νά ὑπερνικήσωμεν τάς δυσχερείας καί τήν δυσαρέσκειαν τήν προκαλουμένην εἰς τούς ἀγρότας καί τοῦτο διότι ἔχομεν κατανόησιν διά τά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος. Τήν ἐξυγίανσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας θεωροῦμεν βασικόν παράγοντα διά τό μέλλον τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας καί θά παράσχωμεν τήν βοήθειάν μας ἐπί τοῦ ζητήματος τῆς χρηματοδοτήσεως. Ἐκτός τοῦ πολυμεροῦς ὑπάρχει καί διμερής τρόπος χρηματοδοτήσεως πού θά ἔπρεπε νά ἐκπεσθῆ ἀπό τήν πολυμερῆ μορφήν τῆς χρηματοδοτήσεως.

»Κ. Καραμανλῆς: *Εὐχαριστεῖ καί λέγει ὅτι τό θέμα τοῦ προηγουμένου ὅπερ ἀνέφερεν ὁ κ. Πέλλα δέν πρέπει νά τούς ἀπασχολῆ διότι ἐάν τεθῆ ὡς ἀρχή ὅτι ἡ σύνδεσις θά*

Ἑλληνοϊταλικές συνομιλίες (ἄνω). Στιγμιότυπο ἀπό τήν παραμονή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Ρώμη (κάτω).

γίνη ἐπί τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν, ἑκάστη χώρα θά πρέπει νά ἔχη εἰδικήν μεταχείρισιν. Θά ἔπρεπε νά μᾶς εἴπητε ὁ καθείς τί πρέπει νά πράξη ἀναλόγως τῶν εἰδικῶν δι' ἕκαστον συνθηκῶν. Π.χ. ἡ Τουρκία εἶναι 6 φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος εἰς ἔκτασιν. Δύναται νά διαθρέψη διπλάσιον τοῦ σημερινοῦ πληθυσμόν. Δέν ἐπιθυμῶ διόλου νά θέσω τήν Τουρκίαν εἰς ὑποδεεστέραν μοῖραν. Εἴμεθα σύμμαχοι καί φίλοι. Ἄλλωστε ἡ Ἑλλάς εἰς τό χειρότερον σημεῖον τῶν σχέσεών της μέ τήν Τουρκίαν καί καθ' ἥν στιγμήν καί ὁ πόλεμος ἀκόμη δέν ἠδύνατο νά ἀποκλεισθῇ, ὑπεστήριξε τό δάνειον ἐνώπιον τοῦ ΟΕΟΣ πρός τήν Τουρκίαν ἀντί διά τοῦ veto νά τό ματαιώση.

»Ἡ Ἑλλάς ἔχει δύο θέματα: 1) τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν μέ τήν Ἰταλίαν καί 2) τῶν ἰταλικῶν ἐπενδύσεων ἐν Ἑλλάδι. Ἐπί τοῦ πρώτου θέματος ὑπάρχει ἕνα μόνιμον παθητικόν εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος.

»Κ. Καροῦζο: Ἐπί τοῦ πρώτου θέματος ὀφείλω νά παρατηρήσω ὅτι ἡ Ἑλλάς κατά μέσον ὅρον ἔχει μέ ὅλας τάς χώρας γενικῶς παθητικόν ἐκ 50%. Αἱ ἐξαγωγαί μας πρός Ἑλλάδα ἐμειώθησαν ὄχι μόνον λόγῳ τῆς διακοπῆς ἐξαγωγῆς πετρελαιοειδῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τήν ἑλληνικήν πολιτικήν τήν ὁποίαν ἀντιλαμβάνονται οἱ Ἰταλοί, ἀλλά πρέπει οἱ Ἕλληνες νά ἔχουν ὑπ' ὄψιν ὅτι τό ἄνοιγμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀποτελεῖ ὀργανικήν ἀνάγκην τῆς ἰταλικῆς οἰκονομίας. Κατά δεύτερον λόγον ἠγοράσαμεν καπνά τά ὁποῖα ἔχομεν σήμερον ἐναποθηκευμένα. Ἐπί τοῦ δευτέρου θέματος ἀπωλέσαμεν ὡρισμένας παραγγελίας ὡς π.χ. τοῦ ἐργοστασίου ζακχάρεως, τοῦθ' ὅπερ ἔβλαψε τήν ἰταλικήν βιομηχανίαν. Τέλος, παρατηροῦμεν μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν μας καί ἀντιλαμβανόμεθα τούς λόγους.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ κ. Καροῦζο μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι εἶχε παράπονα. Πιστεύομεν ὅτι ἔχει περισσοτέρους λόγους νά εἶναι εὐχαριστημένος παρά νά διατυπώνη παράπονα, διότι παράπονα πρέπει νά ἔχουν ἐκεῖνοι εἰς βάρος τῶν ὁποίων ὑφίσταται τό ἄνοιγμα. Ἐπιθυμοῦμεν νά μειωθῇ ἡ ὑφισταμένη διαφορά. Θά παρεκάλουν ὑπό τήν ἀνωτέρω σκοπιάν νά ἐξετασθῇ τό πρόβλημα. Ἐπιθυμοῦμεν τήν αὔξησιν τῶν ἰταλικῶν ἐξαγωγῶν πρός τήν Ἑλλάδα ἀλλά καί ἀντιστρόφως μέ μείωσιν τελικῶς τῆς ἀποστάσεως (ecart). Ἐάν τό 1 πρός 2 πού ἀνεφέρθη προηγουμένως διατηρηθῇ μέ ὅλας τάς χώρας, τότε βαίνομεν ἀσφαλῶς πρός τήν χρεωκοπίαν. Ἐξ ἄλλου, κατά τό παρελθόν εἰσήγοντο περισσότερα ἑλληνικά προϊόντα, ὡς τό πυρηνέλαιον, τό ἔλαιον, ἡ σταφίς καί μεγαλύτεραι ποσότητες βάμβακος. Πρέπει νά γίνη νέα προσπάθεια.*

»Κ. Καροῦζο: Δέν ὑπάρχει λόγος νά ἔχωμεν συζητήσεις ἐπί ἀριθμῶν. Προσεχῶς θά συνέλθη ἡ Μικτή Ἐπιτροπή καί τότε θά συζητήσωμεν. Θά ἐπιδείξωμεν κάθε δυνατήν καλήν θέλησιν. Μέ ἐνθουσιασμόν καί εἰλικρίνειαν κάμνομεν πᾶν τό δυνατόν, ἀλλά πρέπει καί ὑμεῖς νά ἀντιληφθῆτε τάς δυσκολίας μας.

»Κ. Καραμανλῆς: *Διά νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό ζήτημα τοῦ καπνοῦ, ἐπιθυμῶ νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν σας ἐπί τοῦ σημείου τοῦ "γούστου" τοῦ καταναλωτοῦ. Μᾶς ἐλέχθη ὅτι ὑπάρχει ἀλλαγή εἰς τάς προτιμήσεις του. Εἰς τό σημερινόν μῖγμα (Blend) ὑπάρχει 5% ἀνατολικοῦ καπνοῦ πού βελτιώνει σημαντικῶς τήν ποιότητα καί τήν γεῦσιν καί ἄρωμα τοῦ σιγαρέττου. Τό ζητεῖ ὁ ἴδιος ὁ καταναλωτής. Τό νά προμηθεύεται μία χώρα εὐγενῆ καπνά δέν ἀποτελεῖ μειονέκτημα οὔτε εἶναι τοῦτο δυσάρεστον εἰς τόν καταναλωτήν. Ἀντιθέτως. Ὑπάρχει σήμερον εὐρύ περιθώριον αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ ἢ ἐπεκτάσεώς του εἰς τά πλεῖστα τῶν σιγαρέττων. Παρακαλῶ νά καταβληθῇ ἐξ ἰταλικῆς πλευρᾶς προσπάθεια διά τά ἑλληνικά καπνά. Παρακαλῶ νά προμηθευθῇ ἡ Ἰταλία περισσότερα καπνά τοῦ μέσου ὅρου τῶν τελευταίων 4 ἐτῶν.*

»Γκ. Πέλλα: Εἶναι νομίζω βασικόν ὅπως εἰς τάς ἐμπορικάς συναλλαγάς μας τεθοῦν ὡρισμένα κίνητρα (stimulants) ἄλλως θά ἐξακολουθῶμεν νά συζητῶμεν μεμονωμένους ἀριθμούς καί αἱ συναλλαγαί μας νά βαίνουν σταθερῶς πρός τήν μείωσιν. Ὑπάρχει ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας αὐτή ἡ ἐπιθυμία. Ἀπό πολιτικῆς τοποθετήσεως ἡ ἐπιθυμία εἶναι ἔτι μεγαλυτέρα ὅπως βοηθήσωμεν, ἀλλά ψυχολογικῶς ἐδημιουργήθησαν ἀπογοητεύσεις εἰς ὡρισμένους κύκλους. Πρό 6 ἐτῶν εἶχε ὑπογραφῆ μία συμφωνία καί δέν ἐπραγματοποιήθη. Ἂς μή ἐρευνῶμεν τό παρελθόν, ἀλλά νά ἴδωμεν τί δυνάμεθα νά κάμωμεν εἰς τό μέλλον. Ἔρχονται τά ἔργα τοῦ Ἀχελώου, τοῦ 2ου ἐργοστασίου ζακχάρεως. Θά ἔδει ἡ συνεργασία νά ἀναζωογονηθῇ, ἄλλως βαίνομεν πρός ἀναιμίαν. Ποίας ἄλλας πρωτοβουλίας δυνάμεθα νά λάβωμεν διά τήν ἰταλικήν τεχνικήν; Τά λοιπά θέματα θά προχωρήσουν μόνα των.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιθυμία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι νά ἀναζωογονηθοῦν αἱ ἑλληνοϊταλικαί σχέσεις αἱ ἐμπορικαί. Ἑτέρα ἐπιθυμία τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ εἴσοδος ἰταλικοῦ κεφαλαίου δι' ἐπενδύσεις εἰς τήν Ἑλλάδα ὡς καί ἡ συμμετοχή τῆς ἰταλικῆς τεχνικῆς. Ἐκπονοῦμεν πενταετές πρόγραμμα καί σέ 2-3 μῆνες θά εἶναι τελειωτικόν. Ὁ κ. Σαρατσένο μάλιστα μᾶς βοηθεῖ εἰς τοῦτο. Διά τήν ἐκτέλεσιν ὅμως τοῦ προγράμματος θά ἔχωμεν τήν ἀνάγκην βοηθείας καί θά εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐάν ἡ Ἰταλία συμβάλη. Ἔχομεν βιομηχανικά ἔργα, ἐγγειοβελτιωτικά καί συγκοινωνιακά. Εἴμεθα πρόθυμοι νά ἐξετάσωμεν τάς δυνατότητας τῆς ἰταλικῆς συμμετοχῆς εἰς τήν πραγματοποίησιν τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Προκειμένου περί τοῦ Ἀχελώου ἔχω νά σημειώσω τά κάτωθι:*

»Ὁ Ἀχελῶος, λόγῳ τοῦ ὄγκου του προϋποθέτει δι' ἕνα μέρος δάνειον τοῦ DLF, διότι εἶναι ἔργον ἀξίας 70-75 ἑκατ. δολλ. Ἐπειδή δέν εἶναι ἀμέσου ἀποδόσεως εἴμεθα ἠναγκασμένοι νά τό ἐκτελέσωμεν μέ εὐνοϊκούς συνδυασμούς. Ἐάν οἱ Ἀμερικανοί χορηγήσουν ἕνα οὐσιαστικόν μέρος, θά κάμωμεν τόν Ἀχελῶον. Ἄλλως θά τόν ἐγκαταλείψωμεν. Ἐντός μερικῶν ἑβδομάδων θά γνωρίζωμεν τί πρόκειται νά γίνη. Ἐάν οἱ Ἀμερικανοί συμμετάσχουν εἰς τήν χρηματοδότησιν, θά εἶναι διά μέγα τμῆμα αὐτοῦ, δεδομένου ὅτι δέν δύνανται νά χρηματοδοτήσουν τό σύνολον. Διά τό ὑπόλοιπον ἤ μέρος αὐτοῦ θά συζητήσωμεν. Προσωπικῶς θά ἤμην εὐτυχής, ἐάν λάβωμεν ἀμερικανικόν δάνειον, νά ἔχωμεν συνεργασίαν μέ τήν Ἰταλίαν. Ἡ ἀπόφασις τοῦ DLF θά μᾶς εἶναι γνωστή ἐντός 15-20 ἡμερῶν. Εὐθύς μετά θά ἐξετάσωμεν τούς ὑπό τῶν Ἰταλῶν προτεινομένους ὅρους ἐφ' ὅσον πραγματοποιηθῇ τό ἔργον. Διά νά μή ὑπάρχη παρεξήγησις θά ἤθελα νά δηλώσω: 1) δέν ὑπάρχει νομική δέσμευσις διά τά 15 ἑκατ. δολλ. μέ τόν Ἀχελῶον. Νομική δέσμευσις ἀφορᾶ μόνον τήν ἀγοράν ἰταλικῶν ἀγαθῶν. Γεγονός εἶναι ὅτι πρό 6-7 ἐτῶν μία ἑλληνική Κυβέρνησις ἐδήλωσε ὅτι δέν εἶναι ἕτοιμος νά χρησιμοποιήση τά 15 ἑκατ. Ἄφησε τά χρήματα ταῦτα ἄτοκα

καί ἐζήτει ἄλλα καταβάλλουσα τόκους. Τοῦτο δέν δημιουργεῖ βεβαίως ἐπιχείρημα ὅτι τά χρήματα εἶναι δεσμευμένα δι' ὡρισμένον σκοπόν. Ἐάν μία Κυβέρνησις λέγει ὅτι "δέν ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς ἑαυτήν καί παρακαλῶ νά δεσμεύσητε τά χρήματα διά νά κάμω βραδύτερον ἕνα ἔργον", δέν ὑπάρχει ἐπιχείρημα νομικόν ἤ ἠθικόν διά νά μένουν τά χρήματα δεσμευμένα ἐπ' ἄπειρον. Ἐάν γίνη ὁ Ἀχελῶος, ἐπιθυμοῦμεν νά χρησιμοποιήσωμεν τά χρήματα ταῦτα, ἐάν δέν γίνη, θά τά χρησιμοποιήσωμεν ἀλλαχοῦ. Ἐάν λάβωμεν ἀμερικανικόν δάνειον καί εἶναι καλοί οἱ ἰταλικοί ὅροι θά χρησιμοποιήσωμεν καί τά 15 ἑκατ. δολλάρια καί ἄλλα χρήματα.

»Κ. Καροῦζο: Ἐμεῖς δέν εἴδομεν ποτέ τό θέμα διαφορετικά. Τό 1953 ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις τό ἐζήτησε. Δέν γνωρίζομεν διατί τό ἔκαμε. Δέν εἶναι ὅμως τό σφάλμα ἰδικόν μας. Φανταζόμεθα ὅτι τό ἔκαμε διά λόγους προπαγάνδας ὅτι θά κατασκευάση ἕνα μεγάλον ἔργον. Ἐμεῖς βεβαίως δέν εἴμεθα κουτοί διά νά μή ἐπωφεληθῶμεν, ἐφ' ὅσον τά χρήματα ἦσαν καί ἄτοκα. Δέν συνδέομεν τά δύο θέματα. Δέν εἶναι ὅρος. Ἐάν λάβωμεν τήν συμφωνίαν τοῦ 1949 τά χρήματα θά κατατμηθοῦν καί εἶναι κρῖμα. Ἐάν γίνη ὁ Ἀχελῶος θά ἐπεθυμοῦμεν νά διατεθοῦν ὅλα μαζί εἰς ἕνα ἔργον.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιθυμία μας εἶναι τά 15 ἑκατ. δολλάρια νά διατεθοῦν εἰς τόν Ἀχελῶον ὡς καί ἄλλα χρήματα. Ἐάν δέν γίνη ὁ Ἀχελῶος, θά πρέπει νά γίνουν ἄλλα ἔργα.*

»Γκ. Πέλλα: Ἡ βελτίωσις τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν εἶναι συνδεδεμένη μέ τήν ἐκτέλεσιν τοιούτων ἔργων καί θά λάβη ὤθησιν μέ τήν αὔξησιν τῶν ἰταλικῶν ἐπενδύσεων ἐν Ἑλλάδι. Προτείνω ὅπως μία ἀποστολή κατόπιν συμφωνίας ἔλθη εἰς Ρώμην μετά 1 ἤ 2 μῆνας ἵνα μελετήση τήν δυνατότητα ἰταλικῶν ἐπενδύσεων εἰς Ἑλλάδα. Εἶναι τό ζήτημα νά μελετήση τήν χρηματοδότησιν εἰς δραχμάς χωρίς ἐπισημότητα καί θόρυβον.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἀπό ἀπόψεως ἀναγκῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐμπορεύματα καί διαδοχικῶν ἐπενδύσεων θά ἔπρεπε νά μελετηθῆ τό θέμα. Νά γίνουν συνεπῶς μελέται διά τάς δυνατότητας ἐπιστροφῆς εἰς δραχμάς διά ἐπενδύσεις ἰταλικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς Ἑλλάδα, π.χ. ἡ Pirelli. Ἐάν εἶχον γίνει προηγουμένως αἱ ἐπενδύσεις, θά ἐχρησιμοποιοῦντο σήμερον αἱ δραχμαί ὑπό εὐνοϊκούς ὅρους διότι μᾶς στενοχωρεῖ ἡ συναλλαγματική κατάστασις.*

»Γκ. Πέλλα: Εἴμεθα σύμφωνοι.

»Α. Σέννι: Θέλετε τέλος Δεκεμβρίου ἤ ἀρχάς Ἰανουαρίου;

»Κ. Καραμανλῆς: *Εἰ δυνατόν ἐνωρίτερον ἀκόμη.*

»Γκ. Πέλλα: Τόσον τό καλύτερον. Προτείνω ἀμέσως μετά τήν ἀπάντησιν ἐξ Ἀμερικῆς.

»Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἐπικοινωνήσωμεν μετά τοῦ κ. Πεζοπούλου εἰς Οὐασιγκτῶνα. Ἐάν βραδύνη ἡ ἀπάντησις, θά μείνη ἐκκρεμής ἡ ὑπόθεσις αὐτή, ἀλλά θά προχωρήσωμεν εἰς ἄλλας μελέτας θεμάτων. Δέν πρέπει ὅλα νά μένουν ἐκκρεμῆ. Συνεπῶς θά εἶναι δυνατόν ταχέως νά ὁρίσωμεν ἡμερομηνίαν.*

»Εἰς τό πενταετές σχέδιον μᾶς βοηθεῖ ὁ κ. Σαρατσένο. Αἱ κρατικαί ἐπενδύσεις ἀνέρχονται εἰς 1.000 ἑκατ. δολλ. Τό 1/2 θά πρέπει νά τά ἐξεύρωμεν εἰς τό ἐξωτερικόν, ἀπό χώρας τῆς ΕΟΚ. Ὑπάρχει συνεπῶς δυνατότης ἀπορροφήσεως ἰταλικοῦ κεφαλαίου ἐν Ἑλλάδι καί δυνατότης τεχνικῆς συνεργασίας, ἐφ' ὅσον οἱ ὅροι εἶναι εὐνοϊκοί δι' ἀμφοτέρας τάς χώρας. Ἀρκεῖ οἱ ὑπάλληλοι νά μή ζητοῦν ὅπως ὅλα τά πλεονεκτήματα εἶναι διά τήν ἰδικήν των Κυβέρνησιν.

»Γνωρίζομεν ὅτι εἰς ἔργα ἐγγειοβελτιωτικά οἱ Ἰταλοί ἔχουν μεγάλην ἐπίδοσιν ὡς καί εἰς βιομηχανικά. Ἔχετε τάς αὐτάς μέ ἡμᾶς συνθήκας. Ἡ ἰταλική συμβολή εἶναι περιωρισμένη εἰς τήν Ἑλλάδα. Ἡ πεῖρα τῶν Ἰταλῶν θά μᾶς βοηθήση. Ὑπό δύο μορφάς βλέπομεν τήν συνεργασίαν: ἰδικά μας χρήματα μέ τεχνικήν ἰταλικήν ἤ ἀμφότερα ἰταλικά. Ἔχομεν 4-5 τοιαῦτα ἔργα τῆς τάξεως τῶν 20 ἑκατ. δολλαρίων ἕκαστον.

»Γκ. Πέλλα: Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τάς μορφωτικάς μας σχέσεις πᾶμε καλά.

»Μετά ταῦτα γίνεται λόγος περί τοῦ ἐκδοθησομένου ἀνακοινωθέντος (κοινοῦ).

»Κ. Καραμανλῆς: *Κλείων τήν συζήτησιν παρακαλεῖ ὅπως ὁ κ. Καροῦζο καλέση τόν διευθυντήν τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου καπνοῦ καί συστήση αὐτῷ νά ἀγοράση κλασικά καπνά. Ἀναφέρει ὅτι ὁ χρησιμοποιούμενος τρόπος manipulation εἶναι περίπλοκος καί ἐπιβαρύνει τά καπνά μέ 30%. Θά ἔδει νά ἁπλουστευθῆ»*[122].

Οἱ ἑλληνοϊταλικές συνομιλίες ὁλοκληρώθηκαν τήν ἑπομένη, 11 Νοεμβρίου, ὁπότε καί ἐκδόθηκε τό τελικό κοινό ἀνακοινωθέν:

«Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ προέδρου τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ἐντιμοτάτου κ. Σέννι, ἔλαβε χώραν ἐν Ρώμῃ ἀπό τῆς 9ης μέχρι τῆς 11ης Νοεμβρίου 1959 ἡ ἐπίσκεψις τῆς Α.Ε., τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κωνστ. Καραμανλῆ, συνοδευομένου ὑπό τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσα. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης διεξήχθησαν μεταξύ τῶν δύο προέδρων συνομιλίαι χαρακτηριζόμεναι ὑπό ζωηρᾶς ἐγκαρδιότητος, εἰς τάς ὁποίας μετέσχον οἱ ὑπουργοί τῶν Ἐξωτερικῶν κ.κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας καί Πέλλα. Αἱ συνομιλίαι αὐταὶ ἔσχον ὡς ἀντικείμενον τά διεθνῆ προβλήματα καί τάς ἑλληνοϊταλικάς σχέσεις. Τά δύο μέρη, ἐπιβεβαιώσαντα ἐκ νέου τήν πίστιν των εἰς τάς ἀρχάς τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί εἰς τήν Βορειοατλαντικήν Συμμαχίαν, θεμελιώδη προϋπόθεσιν τῆς ἀσφαλείας, ἔμειναν σύμφωνα ὅπως εὐχηθοῦν ἵνα αἱ προσεχεῖς συναντήσεις ἀπολήξουν εἰς συμφωνίαν ἰσορροπημένου καί ἐλεγχομένου ἀφοπλισμοῦ. Τά δύο μέρη ἐπεβεβαίωσαν ἐκ νέου τήν πρόθεσιν τῆς Ἑλλάδος καί Ἰταλίας νά συντελέσουν εἰς τάς προσπαθείας τάς τεινούσας εἰς τήν μείωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως καί εἰς τήν ἐγγύησιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ἐν σεβασμῷ τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης, τά ὁποῖα ἐμπνέουν τάς πράξεις τῶν δύο Κυβερνήσεων. Ἐπανεξετάσθη ἡ κατάστασις ἐν Μ. Ἀνατολῇ καί τά δύο μέρη ἐξῆραν ἐκ νέου τήν μεγάλην σημασίαν διά τήν ἑδραίωσιν δικαίας εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ, τήν ὁποίαν παρουσιάζουν ἡ δημοκρατική ἐξέλιξις καί ἡ οἰκονομική πρόοδος τῶν χωρῶν τοῦ τομέως τούτου. Κατά τήν διάρκειαν τῶν συνομιλιῶν ἔλαβε χώραν ἐξέτασις τῶν ὑπό τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προβαλλομένων ἀναγκαίων μέτρων ἐν σχέσει πρός τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα. Τά ἀναγκαῖα μέτρα θά

ἐξετασθοῦν ἀπό ἰταλικῆς πλευρᾶς εἰς τήν ἕδραν τῆς Κοινότητος ἐν τῷ μεγίστῳ πνεύματι κατανοήσεως καί φιλίας. Ἐξητάσθησαν ἐν συνεχείᾳ αἱ διμερεῖς σχέσεις καί οἱ πρόεδροι τῶν δύο Κυβερνήσεων διεπίστωσαν ὅτι αὐταί ἐξακολουθοῦν νά προοδεύουν ἐπί τοῦ πολιτικοῦ πεδίου. Συνεζητήθησαν ἅπαντα τά εἰδικώτερον ἐνδιαφέροντα τάς δύο χώρας οἰκονομικά θέματα. Διεπιστώθη μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι ὑφίσταται πλήρης συμφωνία εἰς τό πεδίον τοῦτο καί ἀπεφασίσθη νά ἀφιερωθῆ ἰδιαιτέρα καλή θέλησις εἰς τήν εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν κατά τρόπον ἀνταποκρινόμενον εἰς τά ἀμοιβαῖα συμφέροντα. Ἐξ ἄλλου, τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ζωηράν ἐπιθυμίαν νά αὐξήσουν τήν τεχνικήν καί οἰκονομικήν συνεργασίαν, ἰδίᾳ ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν σημαντικῶν σχεδίων ἀναπτύξεως, τά ὁποῖα ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἤδη μελετᾶ. Τό σύνολον τῶν μορφωτικῶν σχέσεων ἀπετέλεσε κατόπιν ἀντικείμενον προσεκτικῆς ἐξετάσεως. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνοϊταλικῆς συνεργασίας εἰς τό πεδίον τοῦτο δικαιολογεῖ σταθεράν πίστιν εἰς τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων τούτων καί εἰς τόν ἐπιστημονικόν καί τεχνικόν τομέα ἐν ἁρμονίᾳ πρός τάς νέας ἀπαιτήσεις καί τήν προβλεπομένην συνεργασίαν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Κατόπιν τῆς συναντήσεως ταύτης οἱ πρόεδροι τῶν δύο Κυβερνήσεων εἶναι περισσότερον ἤ ποτέ πεπεισμένοι ὅτι αἱ φιλικαί σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰταλίας ἀποτελοῦν ἰσχυράν συμβολήν εἰς τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν λαῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου».

Μετά τήν ἔκδοση τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, κύκλοι τοῦ ἰταλικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν δήλωσαν ὅτι οἱ Κυβερνήσεις Ἑλλάδος καί Ἰταλίας θά συστήσουν στή διάρκεια τοῦ ἔτους μικτή ἑλληνοϊταλική ἐπιτροπή μέ σκοπό τή μελέτη τῶν μέτρων γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ὅσων εἶχαν συμφωνηθεῖ στή Ρώμη ἀπό τούς πρωθυπουργούς καί τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν τῶν δύο χωρῶν.

Στή διάρκεια τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του στήν ἰταλική πρωτεύουσα, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ, συναντήθηκε, στίς 11 Νοεμβρίου, μέ τόν Πάπα Ἰωάννη 23ο. Στή διάρκεια τῆς συνομιλίας πού ἐπακολούθησε, ὁ Πάπας τόνισε ὅτι διατηρεῖ ζωηρές ἀναμνήσεις καί ὅτι ἀνανεώνει τίς θερμές εὐχές πού ἐξέφρασε κατά τήν πρόσφατη συνάντησή του μέ τούς Ἕλληνες βασιλεῖς, κάνοντας ἐπίκληση στή θεία ἀρωγή ὑπέρ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Στή συνέχεια, ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τό ναό τοῦ Ἁγίου Πέτρου καί τά ἀξιοθέατα τῆς Ρώμης, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἔγινε δεκτός στό Κυρηνάλιο ἀπό τόν πρόεδρο τῆς ἰταλικῆς Δημοκρατίας καί παρακάθησε σέ πρόγευμα πρός τιμή του. Στήν προσφώνηση, ἐξάλλου πού τοῦ ἀπηύθυνε τό ἴδιο ἀπόγευμα ὁ δήμαρχος τῆς Ρώμης, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Κύριε δήμαρχε, εἶμαι ἰδιαίτερα εὐγνώμων διά τήν θερμήν ὑποδοχήν τήν ὁποίαν μοί ἐπεφυλάξατε ἐπί τοῦ ἱστορικοῦ λόφου τοῦ Καπιτωλίου, ὅπου ὁ λαός τῆς συγχρόνου Ρώμης, συνεχίζων τήν λαμπράν του παράδοσιν, ἐγκατέστησε τήν ἕδραν του.

»Μέ βαθεῖαν συγκίνησιν κάθε ἄνθρωπος, ἀλλά πρό παντός εἰς Ἕλλην, ἵσταται ἐπί τοῦ Καπιτωλίου. Οἱ Ἰταλοί, ὅπως καί οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἐπί τῶν ὤμων των τό βάρος πολλῶν αἰώνων, γνωρίζουν νά ἐκτιμοῦν τά μεγάλα σύμβολα τοῦ παρελθόντος, ὅπως αὐτό τό ὁποῖον τήν στιγμήν ταύτην μᾶς περιβάλλει.

»Ἀπό τοῦ ὕψους τοῦ Καπιτωλίου, ἀτενίζω μέ συγκίνησιν τά λαμπρά μνημεῖα, τά ὁποῖα ἐν τῇ ροῇ τοῦ χρόνου οἰκοδόμησεν ὁ λαός τῆς Ρώμης χάρις εἰς τάς πνευματικάς καί ἠθικάς ἀρετάς του. Ἀλλά μέ ὅλως ἰδιαιτέραν χαράν διαπιστώνω ὅτι καί ἡ νέα Ρώμη συνεχίζει τήν ἀδιάπτωτον αὐτήν δημιουργικήν δραστηριότητα, ἔχουσα βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς της ὅπως ἀγωνίζεται συνεχῶς καί ἐπαυξάνη τήν μεγάλην ἱστορικήν κληρονομίαν της.

»Ἡ πρώτη μου αὐτή ἐπίσκεψις εἰς τήν αἰωνίαν πόλιν, τήν ὁποίαν ὀφείλω εἰς τήν εὐγενῆ πρόσκλησιν τοῦ πρωθυπουργοῦ σας, μοῦ ἔδωσε τήν εὐκαιρίαν νά διαπιστώσω ἀκόμη μίαν φοράν τά αἰσθήματα φιλίας καί ἐκτιμήσεως, τά ὁποῖα συνδέουν τούς δύο λαούς μας. Αἰσθήματα, τά ὁποῖα μέ τόσην λεπτότητα ἐξεφράσατε καί ὑμεῖς προσωπικῶς, κύριε δήμαρχε, διά τῆς προσφορᾶς τοῦ συμβόλου τῆς μεγάλης σας πόλεως.

»Εὔχομαι ὅπως ἡ σύγχρονος Ρώμη ὑπό τήν ἡγεσίαν ἐμπνευσμένων πολιτικῶν ἀνδρῶν καί διακεκριμένων τοπικῶν ἀρχόντων ἐξακολουθήση τόν ἔνδοξον δρόμον της, παραμένουσα πάντοτε φάρος πολιτισμοῦ δι' ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα».

Τό βράδυ τῆς 11ης Νοεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέθεσε δεῖπνο στό μέγαρο τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας, ὅπου παρακάθησαν ὁ Ἰταλός πρωθυπουργός Ἀντ. Σέννι, μέλη τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως καί ἄλλοι ἐπίσημοι. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἤγειρε πρόποση ὑπέρ τῆς εὐημερίας καί τῆς εὐτυχίας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ καί εὐχαρίστησε τήν ἰταλική Κυβέρνηση γιά τή θερμή ὑποδοχή πού τοῦ ἐπεφύλαξε.

Κατά τήν παραμονή του στή Ρώμη, ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντήθηκε καί μέ τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωποῦσε τή χώρα του στίς ἐργασίες τοῦ FAO. Ὁ Φ. Ζορλοῦ ἐπισκέφθηκε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό στίς 12 Νοεμβρίου καί εἶχε συνομιλία γιά διμερῆ ἑλληνοτουρκικά θέματα.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἀναχώρησαν ἀπό τή Ρώμη τό ἀπόγευμα τῆς 12ης Νοεμβρίου. Στό ἀεροδρόμιο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἀναχωρῶ ἐξ Ἰταλίας κατεχόμενος ὑπό αἰσθημάτων πραγματικῆς φιλίας. Κατά τήν παραμονήν μας

ἠδηνήθημεν νά διαπιστώσωμεν τάς μεγάλας προόδους, τάς ὁποίας ἐπραγματοποίησεν ἡ Ἰταλία εἰς ὅλους τούς τομεῖς καί τά αἰσθήματα πραγματικῆς φιλίας, τά ὁποῖα τρέφει ὁ ἰταλικός λαός ἔναντι τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἀναχωροῦμεν μέ τάς πλέον εὐτυχεῖς ἀναμνήσεις καί μέ τήν βεβαιότητα ὅτι οἱ στενοί δεσμοί, οἱ ὁποῖοι ἑνώνουν τήν Ἰταλίαν μέ τήν Ἑλλάδα ἐκπροσωποῦν παράγοντα εἰρήνης, εὐτυχίας καί εὐημερίας διά τούς δύο λαούς».

Ὁ Ἀντ. Σέννι δήλωσε σέ ἀπάντηση τά ἑξῆς:

«Εἶμαι εὐτυχής, διότι ἀπευθύνω τόν χαιρετισμόν μου πρός τούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος, φίλους πρόεδρον κ. Καραμανλῆν καί ὑπουργόν κ. Ἀβέρωφ. Αἱ διεξαχθεῖσαι κατά τάς ἡμέρας αὐτάς συνομιλίαι μας ἀπέδειξαν ὅτι ἡ φιλία τῶν δύο χωρῶν, συνδεδεμένων ἱστορικῶς ἀπό χιλιετηρίδων, εἶναι εἰπέρποτε σταθερά καί ἀποτελεσματική. Ἀπευθύνων αὐτοῖς τόν χαιρετισμόν καί τάς εὐχαριστίας μου ἐκφράζω συνάμα τήν ἐλπίδα ὅτι αἱ τέσσαρες αὐταί ἡμέραι συναντήσεών μας θά ἄφησαν εἰς τήν ψυχήν των μίαν ἀνάμνησιν, ἐκείνης τῆς φιλίας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ καί τῆς πίστεως πρός τά κοινά ἰδεώδη τῶν λαῶν Ἑλλάδος καί Ἰταλίας.

»Δέν περιορίζομαι νά εὐχηθῶ μόνον καλόν ταξίδιον, ἀλλά καί ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου των, τοῦ τόσον ἀποδοτικοῦ διά τά πεπρωμένα τῆς Ἑλλάδος».

Ἀπό τό ἀεροπλάνο ἐξάλλου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε στόν Ἰταλό πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Καθ' ἥν στιγμήν ἐγκαταλείπω τήν ὡραίαν χώραν σας, τῆς ὁποίας εἶχον τήν χαράν νά θαυμάσω τάς προόδους, σπεύδω νά σᾶς εὐχαριστήσω ζωηρῶς διά τήν ἐγκάρδιον φιλοξενίαν σας. Αἱ συνομιλίαι, τάς ὁποίας εἴχομεν ἐν Ρώμῃ, ἔθεσαν τάς σταθεράς βάσεις μεγαλυτέρας ἀναπτύξεως τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη εἶναι φυσικόν συμπλήρωμα τῆς φιλίας τῶν δύο λαῶν μας καί θά ἐξυπηρετήσῃ, εἶμαι βέβαιος, τήν γενικωτέραν εἰρήνην καί τά οἰκονομικά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν μας».

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Ἀντ. Σέννι:

«Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διά τό εὐγενές μήνυμά σας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ ἀνταλλαγαί ἀπόψεων πού ἐπραγματοποιήσαμεν κατά τάς ἡμέρας αὐτάς θά συμβάλλουν σημαντικῶς εἰς τήν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν πού συνδέουν τάς δύο χώρας καί εἰς τή ἑδραίωσιν στενῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεών μας. Εἶμαι εὐτυχής διά τήν ἀποκατάστασιν προσωπικῆς ἐπαφῆς μεταξύ μας καί σᾶς εὔχομαι κάθε ἐπιτυχίαν εἰς τό ἔργον πού ἐπιτελεῖτε».

Γιά τήν ἐπίσκεψή του στήν Ἰταλία, ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε κατά τήν παραμονή του στό Παρίσι, ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

«Κατά τήν ἐπίσκεψή μου στήν Ἰταλία, ἐκτός τῆς ἀνασκοπήσεως τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ἐπί τῆς ὁποίας διεπιστώθη σύμπτωση ἀπόψεων, συνεζητήθησαν θέματα οἰκονομικά καί κυρίως ἡ σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά, τήν ὁποία ἐδυσχέραινε κατά τήν ἐποχή ἐκείνη ἡ ἀξίωση τῆς Ἰταλίας ὅπως τεθεῖ ρήτρα γιά τά ἀγροτικά της προϊόντα.

»Πρό τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἀπό τή Ρώμη ἔγινα δεκτός ἀπό τόν Πάπα Ἰωάννη τόν 23ο, στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου διέκρινε κανένας τήν ἁπλότητα καί τήν καλωσύνη. Μοῦ ὡμίλησε ἐνθουσιωδῶς γιά τήν Ἑλλάδα, τήν ὁποία, ὅπως μοῦ εἶπε, εἶχε ἐπισκεφθεῖ περισσότερο ἀπό 20 φορές»[123].

Ὁ ἑλληνικός τύπος σχολίασε εὐνοϊκά τό ταξίδι τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Ἰταλία. Τό «Βῆμα» παρατήρησε ἐπιγραμματικά:

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν κ. Καραμανλῆ καί Ἀβέρωφ ἐτερματίσθη εἰς ἀτμόσφαιραν θερμήν καί αἰσιόδοξον καί μέ ἀποτελέσματα, ἄν ὄχι ἐντυπωσιακά, πάντως χαρακτηριζόμενα καί ἀπό τάς δύο πλευράς ὡς ἱκανοποιητικά[124].

Ἡ «Ἀκρόπολις» τόνισε:

Ἡ θερμή ὑποδοχή, τῆς ὁποίας ἔτυχον εἰς τήν ἰταλικήν πρωτεύουσαν ὁ πρωθυπουργός καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ.κ. Καραμανλῆς καί Ε. Ἀβέρωφ ὑπογραμμίζει ἀσφαλῶς τήν ἐγκαρδιότητα τῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποκατεστάθησαν ἐκ νέου μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μετά τήν θλιβεράν παρένθεσιν, τήν ὁποίαν ἤνοιξεν εἰς αὐτάς ἡ φασιστική παραφροσύνη τοῦ 1940.

Ἀναφερομένη στά ἀποτελέσματα τῆς ἐπισκέψεως ἡ ἴδια ἐφημερίδα παρατηροῦσε:

Ὅσο καί ἄν εἶναι βραχύ τό ἀνακοινωθέν, διά τοῦ ὁποίου ἐπεσφραγίσθησαν αἱ ἐν Ρώμῃ ἑλληνοϊταλικαί συνομιλίαι, δδηγεῖ, ἐν τούτοις, εἰς λίαν ἱκανοποιητικά συμπεράσματα, ὡς πρός τήν εὐρύτητα τῶν συζητηθέντων θεμάτων, ἐπί τῶν ὁποίων εὑρέθησαν σύμφωνοι οἱ ἡγέται τῶν δύο χωρῶν[125].

Ἡ «Ἐλευθερία» χαρακτήριζε τό κοινό ἀνακοινωθέν «ὡς ἀόριστον» καί τίς συνομιλίες «ἄνευ συγκεκριμένου ἀποτελέσματος» καί προσέθετε, σέ ἄλλο σχόλιό της ὅτι:

Αἱ συνομιλίαι τῆς Ρώμης ἔληξαν μέ ἔκφρασιν καλῆς θελήσεως καί διαπίστωσιν καλῆς διαθέσεως ἀμφοτέρωθεν διά τήν προώθησιν τῆς συνεργασίας τῶν δύο χωρῶν ἐπί τοῦ πολιτικοῦ, οἰκονομικοῦ καί ἐμπορικοῦ πεδίου. Πέραν τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν δέν ὑπάρχουν πρός τό παρόν οὐσιαστικά συμπεράσματα ἐξαιρέσει ἴσως τῆς παρασχεθείσης ἀπό ἰταλικῆς πλευρᾶς ὑποσχέσεως συνηγορίας ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων διά τήν σύνδεσίν μας μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν[126].

Ἡ «Αὐγή» χαρακτήριζε τίς συνομιλίες ὡς «εὐρύτατες», ἰσχυριζόμενη ὅτι «κανένα ἀπό τά οἰκονομικά αἰτήματα δέν ἐδέχθη ἡ Ἰταλία»[127].

Ἡ «Καθημερινή» παρατηροῦσε:

Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν εἶχον τήν εὐκαιρίαν νά διαπιστώσουν τήν εὐχάριστον κατάστασιν τῶν ἑλληνοϊταλικῶν σχέσεων καί νά ἐρευνήσουν ἀπό κοινοῦ μετά τῶν Ἰταλῶν συναδέλφων των τάς δυνατότητας περαιτέρω ἀναπτύξεώς των κυρίως εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα. Διά τρίτην φοράν εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν ὀκτώ ἐτῶν, Ἕλλην πρωθυπουργός ἐπισκέπτεται τήν Ρώμην. Πρόκειται περί ἐπισκέψεως, ἡ ὁποία ἐπιβεβαιώνει τούς στενούς δεσμούς οἱ ὁποῖοι συνδέουν τάς δύο χώρας[128].

Θετικά γιά τίς ἑλληνικές θέσεις καί ἰδιαίτερα κολακευτικά γιά το ἔργο καί τήν προσωπικότητα τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ἦταν τά σχόλια τοῦ ἡμερήσιου ἰταλικοῦ τύπου.

Ἡ ἀνεξάρτητη «Messaggero» χαρακτήρισε τόν Κ. Καραμανλῆ «ὡς προσωπικότητα διεθνοῦς ὁλκῆς», μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ ὁποίου «σημειώνεται ἡ ἔναρξη τῆς μεγάλης διπλωματικῆς ἐποχῆς πού ἀποτελεῖ τό προοίμιο τῆς ἐναγωνίως ἀναμενομένης ἀνοίξεως, ἀφ' ὅτου ἐνεφανίσθησαν οἱ πρῶτες ἐνδείξεις περί τῆς δυνατότητος ἐξαλείψεως τοῦ ψυχροῦ πολέμου». Ἡ «Stampa» τόνιζε τό γεγονός ὅτι ἡ παραμονή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν πρωθυπουργία ἐπί 4 συνεχῆ ἔτη ἀποτελεῖ ρεκόρ γιά τή δημοκρατική Ἑλλάδα. Ἡ «Globo» σημείωνε ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς, «ἀφοῦ κατώρθωσε κατά τήν τετραετῆ διακυβέρνηση τῆς χώρας νά ἐξασφαλίση πολιτική σταθερότητα καί νά ἐπιλύση τό Κυπριακό, ἐπεδόθη εἰς τό δυσχερές ἔργο τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως μέ τήν σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, τήν ὁποία καλεῖ νά ἐνισχύση τό πενταετές σχέδιο οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μέ χρηματική καί τεχνική βοήθεια»[129].

Ἰδιαίτερα ἀξιοσημείωτη ἦταν ἡ ἐμφανής διάθεση τοῦ ἰταλικοῦ τύπου νά ὑπογραμμίσει τήν ἀναδυόμενη κοινότητα συμφερόντων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, ἡ ὁποία ἔμελλε νά ἀποδειχθεῖ ἐξαιρετικά κρίσιμη γιά τήν ἐπιτυχία τῶν διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος - ΕΟΚ. Ἡ «Il Tempo» σημείωνε ὅτι «ἡ Ἑλλάς καί ἡ Ἰταλία ἐνδιαφέρονται ζωηρῶς γιά τήν ἑδραίωση καί ἀνάπτυξη τῆς μεσογειακῆς ἀλληλεγγύσης ἐντός τοῦ εὐρυτέρου πλαισίου τῆς δυτικῆς ἀλληλεγγύης».

Ἡ «Stampa» ἔγραφε ὅτι «οἱ δύο χῶρες εἶναι οἱ μόνες δυτικές χῶρες πού μποροῦν νά χρησιμεύσουν ὡς "γέφυρα" μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καί τῆς Δύσεως», ἐνῶ ἡ «Gazetta del Mezzogiorno» τοῦ Μπάρι ὅτι «ὑφίστανται βαθεῖα κοινότης πολιτικῶν συμφερόντων, πού ἐπιβάλλει πλήρη ἀλληλεγγύη καί συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν».

Ὁ ἰταλικός τύπος δέν παρέλειψε νά ὑπογραμμίσει τή σημασία τοῦ συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἀθήνας καί τῆς Ρώμης γιά τήν ἐπίτευξη κοινῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν στά πλαίσια τῆς δυτικῆς συμμαχίας («Il Piccolo», τῆς Τεργέστης).

Ἡ «Il Giornale d'Italia» ἀναφερόταν στό ἔργο τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

Ἡ σταδιοδρομία τοῦ Κ. Καραμανλῆ δέν παραλλάζει πολύ ἀπό ἐκείνην πολλῶν αὐτοδημιουργήτων πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ὑπομονή, ἐπιμονή, θάρρος, αὐταπάρνησις, θυσίαι καί ἐν συνεχείᾳ ἐπιτυχίαι ἀρχικῶς δυσφημισθεῖσαι καί τελικῶς ἀναγνωρισθεῖσαι ὑφ' ὅλων. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς τόσον ὡς δικηγόρος ὅσον καί ὡς πολιτικός ἔτυχε πάντοτε μεγάλου σεβασμοῦ διά τόν εὐθύν χαρακτῆρα καί τήν ὀξεῖαν εὐφυΐαν του. Μεταξύ τῶν σπουδαιοτέρων ἐπιτευγμάτων του εἶναι ἡ ἐξυγίανσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, χάρις εἰς τήν ὁποίαν ἐπετεύχθη αὔξησις ἀγροτικοῦ καί ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἄνοιγμα νέων ἀγορῶν διά ἐξαγωγάς, σταθεροποίησις δραχμῆς καί ἰσοσκέλησις προϋπολογισμοῦ ἀποτελοῦν νικηφόρους σταθμούς τῆς οἰκονομικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐπί τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφ' ἑτέρου πεδίου ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπέτυχε κατοχύρωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος καί λύσιν Κυπριακοῦ, πραγματοποιηθεῖσαν μέ σπανίαν ἐπιδεξιότητα, καθ' ἣν στιγμήν ἐφαίνετο περιελθόν εἰς δραματικόν ἀδιέξοδον. Ἡ Ρώμη ὑποδέχεται τόν διαπρεπῆ φίλον πολιτικόν ἄνδρα καί τόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργόν του μέ πάλλουσαν θερμότητα καί εἰλικρινῆ συμπάθειαν, ἐνῶ Ἰταλοί ἰθύνοντες, οἵτινες τόν γνωρίζουν καί θαυμάζουν τήν ἀσφαλῆ κρίσιν του καί τήν εὐθύτητα σκέψεώς του, μετά μεγίστης χαρᾶς συναντῶνται ἐκ νέου μέ πολιτικόν ἄνδρα ἔχοντα, μεταξύ τῶν ἄλλων προτερημάτων του, καί χάρισμα προσωπικῆς γοητείας.

Ἡ «Momento Sera», μέ τίτλο «Ὁ Κ. Καραμανλῆς θέλει πράξεις ὄχι λόγους», ἔγραφε:

Ὑπάρχει εἰς τόν κ. Καραμανλῆν ὁ δυναμισμός, ὁ ὁποῖος, συνοδευόμενος ἀπό ἀνάλογον ἱκανότητα, κατατάσσει αὐτόν εἰς κολακευτικήν κατηγορίαν ἀνδρῶν μεγάλης δράσεως. Εἶναι ἐξ ἄλλου γνήσιος δημοκράτης κατά ἑλληνικήν ἔννοιαν λέξεως, διότι ἀντιλαμβάνεται ἐξουσίαν ὡς ἐξυπηρέτησιν λαοῦ.

Ἡ ἐφημερίδα «Il Popolo» τόνιζε:

Δέν ὑπάρχουν πλέον ἰδιαίτερα ζητήματα μεταξύ Ἑλλάδος - Ἰταλίας μή δυνάμενα διακανονισθοῦν διά συνήθους διπλωματικῆς ὁδοῦ, δι' ὅ ἐπίσκεψις προέδρου Καραμανλῆ προσλαμβάνει προπαντός σπουδαιότητα ἕνεκα παρούσης διεθνοῦς στιγμῆς. Ἐπιθυμοῦμεν νά ἐκφράσωμεν εἰς τούς Ἕλληνας ἐπισκέπτας τήν φιλίαν μας, ὁποία χάρις εἰς τήν μεγαλοψυχίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δέν ἐπισκιάζεται ἀπό τό θλιβερώτατον παρελθόν ἀλλά καί νά διακηρύξωμεν ἐπίσης τήν ἀναγκαιότητα τῆς συνεχοῦς αὐτῆς ἀδελφικῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξύ τῶν ὑπευθύνων τῶν δύο χωρῶν καί τήν πεποίθησίν μας ὅτι θά συμβάλουν ἀποτελεσματικῶς εἰς τήν δημιουργίαν καλυτέρου μέλλοντος.

Ἡ ἐφημερίδα «Il Tempo» παρατηροῦσε:

Ἤδη ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεως τῶν Ἑλλήνων βα-

σιλέων διεκηρύχθησαν οἱ ἱστορικοὶ καὶ πνευματικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ τῶν δύο πολιτισμῶν καὶ τῶν δύο ἐθνῶν μας. Ἡ παρουσία ὅμως εἰς τήν Ρώμην τῶν κ.κ. Καραμανλῆ καὶ Ἀβέρωφ ἐπιτρέπει θετικωτέραν συζήτησιν ἀφορῶσαν τήν Ἀτλαντικήν Συμμαχίαν καὶ τά κοινά πολιτικά καὶ οἰκονομικά προβλήματα. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔχει μακράν πεῖραν Κυβερνήσεως, διότι διεδέχθη τόν στρατάρχην Παπάγον τό 1955 καὶ ἔκτοτε ἐξασφαλίσας εἰς τήν Ἑλλάδα κυβερνητικήν σταθερότητα ἐπεδόθη εἰς τό ἔργον οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναγεννήσεως τῆς χώρας του. Καὶ πράγματι ἡ Ἑλλάς ἐπραγματοποίησε κατά τά τελευταῖα ἔτη ἀξιοζήλευτον οἰκονομικήν πρόοδον. Ηὐξήθησαν ἐπενδύσεις, κατωχυρώθη ἰσοσκέλισις προϋπολογισμοῦ, ἐβελτιώθη ἐμπορικόν ἰσοζύγιον, ηὐξήθησαν τραπεζιτικαὶ καταθέσεις καὶ ἐδημιουργήθη γενικῶς ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης καὶ αἰσιοδοξίας. Ἐξ ἄλλου ἐπί πεδίου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ παραμένει πιστή εἰς ἀδελφικήν συνεργασίαν μετά Ἰταλίας ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ NATO.

Καί κατέληγε τονίζοντας:

Ὅλαι αἱ ἀτλαντικαὶ χῶραι ὀφείλουν εὐγνωμοσύνην εἰς τούς κυρίους Καραμανλῆν καὶ Ἀβέρωφ, διά ἐπίλυσιν Κυπριακοῦ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπέδειξε εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν ὅτι ἔχει προτερήματα συγχρόνου πολιτικοῦ καί κατετάχθη εἰς τήν κατηγορίαν τῶν πλέον ἐγκύρων πρωταγωνιστῶν τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς.

Ἡ «Corriere della Sera» δημοσίευε κύριο ἄρθρο τοῦ δημοσιολόγου Αὐγούστου Γκουερριέρο μέ τίτλο «Καραμανλῆς», τό ὁποῖο ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός εἶναι ἀπό χθές φιλοξενούμενός μας. Μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ δέν ὑπάρχει μόνον φιλία: ὑπάρχει ἀδελφοσύνη. Καί ὁ πόλεμος πού ὁ φασισμός ἔκαμεν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος δέν ὑπῆρξε μόνον παραφροσύνη· ὑπῆρξε ἀδελφοκτονία. Δι' ὅλα τά σφάλματα καί διά πολλά ἐγκλήματα ἠμποροῦν νά εὑρεθοῦν ἐάν ὄχι δικαιολογίαι, ἐλαφρυντικά. Διά τόν πόλεμον ἐκεῖνον δέν ὑπάρχει κανέν ἐλαφρυντικόν. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἀντελήφθησαν ὅτι ὁ ἔνοχος δέν ἦτο ὁ ἰταλικός λαός· ἀπ' ἐναντίας, διησθάνθησαν ὅτι ὁ ἰταλικός λαός ὑπῆρξε θῦμα, ὅπως ἐκεῖνοι καί πρίν ἀπό αὐτούς, τῆς ἰδίας μοίρας. Πρέπει νά εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν διά τόσην κατανόησιν.

Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς εἶναι ἀπό τεσσάρων ἐτῶν πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τήν πολιτικήν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὀλίγοι ἀρχηγοί ἔμειναν εἰς τήν ἀρχήν ἐπί τόσον καιρόν. Ὁ ἑλληνικός λαός ἔχει τά ἴδια προτερήματα καί τά ἴδια ἐλαττώματα μέ τά ἰδικά μας: εἶναι ἔξυπνος, ζωηρός, γοητευτικός, εὐμετάβολος, λάτρης τῶν καινοτομιῶν καί τῶν μεταβολῶν. Καί εἶναι ἑλληνική ἡ περίφημη ρήση ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐψήφισεν ὑπέρ τοῦ ἐξωστρακισμοῦ τοῦ Ἀριστείδου, διότι εἶχε κουρασθῆ νά ἀκούη νά ἀποκαλεῖται δίκαιος.

Μετά τόν πόλεμον αἱ Κυβερνήσεις διεδέχοντο ταχέως ἡ μία τήν ἄλλην καί ἂν ἀκόμη ἐνεπνέοντο ἀπό τάς καλυτέρας προθέσεις, δέν κατώρθωσαν νά κάμουν τίποτε. Ὁ Κ. Καραμανλῆς κατώρθωσε νά ἐγκαθιδρύση μίαν σταθεράν Κυβέρνησιν. Ὑπῆρξε ἕνα θαῦμα.

Ὁ βασιλεύς Παῦλος εἶχε εὐτυχῆ ἔμπνευσιν ὅταν κατά τό 1955 ἐξέλεξε τόν κ. Καραμανλῆν. Δύο πρόσωπα διεξεδίκουν τήν πολιτικήν κληρονομίαν τοῦ στρατάρχου Παπάγου: Ὁ Κανελλόπουλος καί ὁ Στεφανόπουλος. Ὁ βασιλεύς παραμέρισε καί τούς δύο καί ἐξέλεξε τόν κ. Καραμανλῆν. Σήμερον ὁ κ. Κανελλόπουλος εἶναι ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως —εἶναι συγγενής τοῦ κ. Καραμανλῆ, διότι ἡ κυρία Καραμανλῆ εἶναι ἀνεψιά του— καί ὁ Στεφανόπουλος προσεχώρησεν εἰς τήν κλίκα τοῦ Γρίβα. Οὕτω, διά τελείως διαφόρους ἤ μᾶλλον ἀντιθέτους λόγους, οἱ δύο πολιτικοί ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι πρό τεσσάρων ἐτῶν ὑπῆρξαν ἐφάμιλλοί του δέν εἶναι πλέον ἀνταγωνισταί του: ὁ ἕνας εἶναι ἐκ τῶν πλέον πιστῶν συνεργατῶν του, ὁ ἄλλος διωλίσθησε πρός τά κάτω διά τῆς ὁλισθηρᾶς ἀτραποῦ τῶν συνωμοσιῶν.

Καί ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὅταν ὁ βασιλεύς τόν ἐξέλεξε, εἶχε διατελέσει ὑπουργός τῶν Δημοσίων Ἔργων ἀπό τοῦ 1952 ἕως τοῦ 1954 καί ὑπουργός τῶν Δημοσίων Ἔργων καί τῶν Συγκοινωνιῶν ἀπό τοῦ 1954 ἕως τό 1955. Εἶχεν ἐπιδείξει ἐνεργητικότητα καί πρωτοβουλίαν. Εἶχε δώσει ἀρίστην ἀπόδειξιν τῆς ἱκανότητός του, ἀλλ' εἰς περιωρισμένον τομέα: εἰς τήν διοίκησιν.

Ἀμέσως ἀντιμετώπισε τό βαρύτερον, τό δυσκολώτερον καί ἐπικινδυνωδέστερον πολιτικόν πρόβλημα πού συνετάραξε μεταπολεμικῶς τήν Ἑλλάδα, τό Κυπριακόν. Ἀφ' ἑνός αἱ ἀξιώσεις τῶν Ἑλλήνων ἐξτρεμιστῶν τῆς Κύπρου, ἡ Ἕνωσις, ἀφ' ἑτέρου αἱ ἀξιώσεις τῶν Τούρκων ἐξτρεμιστῶν τῆς Κύπρου, «ἡ Κύπρος τουρκική». Κατόπιν, ἡ στάσις τῆς κατεχούσης δυνάμεως: ἀπό τήν παράλογον ἀδιαλλαξίαν τοῦ Ἥντεν, ὁ ὁποῖος εἰς ὅποιον τοῦ ὡμιλοῦσε διά τήν Κύπρον ἀπαντοῦσε «never, never» ἤ αὐτόχρημα ἠρνεῖτο νά συζητήση μέ τόν Παπάγον, μέχρι τῆς συνέσεως καί τῆς διαλλακτικότητος τοῦ Μάκ Μίλλαν, ὁ δρόμος ὑπῆρξε μακρός καί δυστυχῶς σπαρμένος ἀπό ἀποπείρας καί θανάτους.

Ὕστερα ἔπρεπε νά διατηρηθῆ ἡ ἑλληνική θέσις ἐντός τοῦ NATO.

Τώρα, ἡ Κύπρος εὑρίσκεται εἰς τήν παραμονήν τῆς ἀνεξαρτησίας καί μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων ἀπεκατεστάθη ἡ παλαιά φιλία: ὁ κ. Καραμανλῆς ἐπεσκέφθη τήν τουρκικήν Κυβέρνησιν καί ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός θά ἐπισκεφθῆ τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν τήν 20ήν Νοεμβρίου.

Τό ἄλλο σοβαρόν πρόβλημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τό ὁποῖον ὁ κ. Καραμανλῆς ἀντιμετώπισε, ὑπῆρξε ἡ ἐγκατάστασις βάσεων πυραύλων εἰς τήν Ἑλλάδα. Αἱ κομμουνιστικαί χῶραι, ἐκμεταλλευόμεναι τήν δημιουργηθεῖσαν εἰς τάς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί NATO ἔντασιν ἐξ αἰτίας τῆς Κύπρου καί ἐν συνεργασίᾳ μέ τό κόμμα τῆς ΕΔΑ, τό ὁποῖον διευθύνεται ἀπό κομμουνιστάς, ἐξήσκησαν ἰσχυροτάτην πίεσιν ἐπί τῆς Κυβερνήσεως, πίεσιν ἐξωτερικήν καί ἐσωτερικήν. Διά νά ἀνθέξη ὁ Καραμανλῆς ἐστηρίχθη πάρα πολύ ἐπί τῆς Γιουγκοσλαβίας. Καί ὁ Τίτο, καίτοι ὑποστηρίζει θεωρητικῶς τήν ἰδέαν μιᾶς οὐδετέρας ζώνης εἰς τά Βαλκάνια, ἀπέφυγε κάθε πρᾶξιν ἡ ὁποία ἠδύνατο νά ὠθήση τήν Ἑλλάδα ἔξω τοῦ NATO καί κατά συνέπειαν εἰς τάς χεῖρας τῶν βαλκανικῶν «δορυφόρων», οἱ ὁποῖοι εἶναι ὅλοι, κατά τό μᾶλλον ἤ ἧττον, ἐχθροί του. Τό ζήτημα ἂν ἡ Ἑλλάς θά δεχθῆ ἤ ὄχι τάς βάσεις ἐπί τοῦ ἐδάφους της

ὑφίσταται ἀκόμη. Ἀλλά λόγῳ τῆς διεθνοῦς ἐξελίξεως δέν ἐπείγει πλέον.

Οὕτω ὁ Καραμανλῆς κατά τόν τελευταῖον αὐτόν καιρόν ἠμπόρεσε νά συγκεντρώση τήν δρᾶσιν του ἐπί τῶν ἐσωτερικῶν προβλημάτων. Ταῦτα εἶναι δύο εἰδῶν —πολιτικά καί οἰκονομικά. Τά πολιτικά λέγονται Γρίβας καί κομμουνισταί. Ὁ Γρίβας διηύθυνε ἐπί πολλά ἔτη τόν κλεφτοπόλεμον ἤ μᾶλλον τήν τρομοκρατίαν κατά τῶν Ἄγγλων εἰς τήν Κύπρον. Ὅταν ἐπετεύχθη ἡ εἰρήνη κατῆλθεν ἀπό τά βουνά καί τήν ἐδέχθη. Ὕστερον ὅμως ἀντελήφθη ὅτι εἰς τήν εἰρήνην δέν ὑπῆρχε θέσις δι᾽ αὐτόν. Καί ἤρχισε νά δημιουργῆ ζητήματα. Ὅταν μία χώρα ἔχει ὑποστῆ ἐμφύλιον πόλεμον ἤ τρομοκρατίαν εἶναι πάντοτε ἕνα δύσκολον πρόβλημα ἡ ἐπάνοδος τῶν ἀγωνιστῶν, εἴτε ἥρωες εἶναι εἴτε τρομοκράται, εἰς τήν κανονικήν καί εὔρυθμον ζωήν τῶν ὁμαλῶν ἡμερῶν.

Τό ἄλλο πρόβλημα εἶναι τελείως ἀντίθετον: οἱ κομμουνισταί. Ὁ κ. Καραμανλῆς τούς καταπολέμησε σθεναρῶς. Τό ΚΚΕ εἶναι ἐκτός νόμου καί πολλοί κομμουνισταί εὑρίσκονται ἐξόριστοι εἰς μακρυνάς νήσους. Ἡ δύναμις ὅμως τῶν κομμουνιστῶν στηρίζεται εἰς τό γεγονός ὅτι ἕνα ἀριστερόν κόμμα, ἡ ΕΔΑ, ἐλέγχεται ἀπό τούς κομμουνιστάς καί αὐτό τό κόμμα κατά τάς τελευταίας ἐκλογάς —πρό δεκαοκτώ μηνῶν— ἐκέρδισεν ἔδαφος.

Τό οἰκονομικόν πρόβλημα. Εἶναι βασικόν πρόβλημα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Καί εἰς τόν τομέα αὐτόν ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἔκαμε πολλά: μεταξύ πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος ὑπῆρξε συσχέτισις καί ἡ Ἑλλάς, ἴσως διά πρώτην φοράν εἰς τήν ἱστορίαν της, ἔχει ἕνα σταθερόν νόμισμα, συνεπῶς ὑψηλόν ἐπίπεδον ἀποταμιεύσεων καί εἰσροήν ξένου κεφαλαίου. Ἐπί τῇ βάσει τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐξωτερικοῦ, πρό πάντων τῶν ΗΠΑ καί τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξεπόνησε τό πενταετές του σχέδιον. Προβλεπόμεναι ἐπενδύσεις 3½ δισεκατομμύρια ἐντός 5 ἐτῶν. Σκοποί: ἐργασία διά 384 χιλιάδας ἐργάτας, αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατά 33% καί τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος ἀπό 275 δολλάρια ἐτησίως εἰς 370. Εἶναι μία μεγάλη καί τολμηρά περιπέτεια. Ἐκ μέρους μας εὐχόμεθα ἐκ βάθους καρδίας τήν ἐπιτυχίαν εἰς τόν εὐγενῆ ἑλληνικόν λαόν καί εἰς τόν θαρραλέον του πρωθυπουργόν[130].

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Ρώμη σχολιάστηκε εὐρύτατα καί ἀπό τά εἰδησεογραφικά πρακτορεῖα. Ἤδη, στίς 7 Νοεμβρίου, ὁ ραδιοφωνικός σταθμός τῆς Ρώμης εἶχε μεταδώσει τά ἑξῆς γιά τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ:

Μετά τήν ἐπίσκεψη τῶν Ἑλλήνων βασιλέων, ἡ ὁποία συνετέλεσεν στήν ἐνίσχυση τῶν δεσμῶν πού συνδέουν τήν Ἰταλίαν μέ τήν Ἑλλάδα, ἔρχονται ἤδη στήν χώραν μας οἱ ἄκρως εὐπρόσδεκτοι ξένοι κ.κ. Καραμανλῆς καί Ἀβέρωφ. Ἡ ἐπίσκεψή τους ἐντάσσεται στά πλαίσια τῶν κανονικῶν καί μεθοδικῶν ἀνταλλαγῶν ἀπόψεων μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεων. Εἶναι φυσικόν ὅπως, σέ μιά τόσο ἐνδιαφέρουσα στιγμή τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ὅπως ἡ παροῦσα, οἱ ἀντιπρόσωποι δύο λαῶν μεσογειακῶν καί συνεπῶς δυτικῶν, προβοῦν σέ ἀνταλλαγή ἀπόψεων.

Ἐντός ἑνός μηνός περίπου θά συνέλθη στό Παρίσι ἡ ἐξ ὑπουργῶν σύνοδος τοῦ ΝΑΤΟ. Ἡ Ἰταλία καί ἡ Ἑλλάς εἶναι μέλη τῆς συμμαχίας αὐτῆς, πού καθιστᾶ περιττό οἱονδήποτε ἄλλο περιφερειακό Σύμφωνο. Εἶναι λοιπόν εὐνόητο ὅτι ἡ ἐπίσκεψις στήν Ρώμη τῶν διαπρεπῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν θά παράσχη τήν εὐκαιρίαν νά ἐξετασθοῦν, μετά τῶν Ἰταλῶν θέματα ὄχι μόνον ἐπί τοῦ πεδίου τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί ἐπί τοῦ πεδίου τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς[131].

Ὁ ραδιοφωνικός σταθμός τῆς Ρώμης, σέ σχόλιο μέ τίτλο «Ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας», μετέδωσε στίς 9 Νοεμβρίου, ἡμέρα τῆς ἀφίξεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τά ἀκόλουθα:

Αἱ λαμπραί πολιτικαί σταδιοδρομίαι δέν εἶναι σπάνιαι εἰς τήν Ἑλλάδα. Ἀκόμη καί ἡ πρόσφατος ἱστορία τῆς χώρας αὐτῆς ἀριθμεῖ ὀνόματα, τῶν ὁποίων ἡ φήμη ὑπερέβη τά ἑλληνικά σύνορα. Ἀλλ᾽ ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ὁ πρωθυπουργός ὁ ὁποῖος ἔφθασε σήμερον εἰς τήν Ρώμην, ἀποτελεῖ, ἠμποροῦμεν νά εἴπωμεν, ἐξαίρεσιν ἀκόμη καί διά χώραν τόσον γόνιμον εἰς πολιτικούς ἄνδρες.

Ἡ πολιτική του σταδιοδρομία δεικνύει τί ἠμπορεῖ νά πράξη μία ἀνωτέρα εὐφυΐα, ὅταν τήν συνοδεύη καί τήν καθοδηγῆ ἰσχυρός χαρακτήρ.

Παρῆλθον τέσσαρα ἔτη, ἀφ᾽ ὅτου ὁ κ. Καραμανλῆς ἀνέλαβε τήν προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως μετά εἰκοσαετῆ πολιτικήν δρᾶσιν. Αἱ ἐπιτυχίαι τῆς Κυβερνήσεώς του συνοψίζονται εἰς ὀλίγους ἀριθμούς. Τό ἀγροτικόν εἰσόδημα, ὁ κυριώτερος πόρος τῆς Ἑλλάδος ηὐξήθη κατά 35% ἐν συγκρίσει πρός ὅ,τι ἦτο πρό τῆς ἀνόδου του εἰς τήν ἐξουσίαν. Ἡ δραχμή, ἀπό ἀδύνατον νόμισμα κατέστη ἕνα ἀπό τά ἰσχυρότερα νομίσματα τῆς Εὐρώπης. Εἰς ὅλην τήν χώραν παρατηρεῖται πυρετώδης δραστηριότης ἐπί τῇ βάσει πολυετοῦς σχεδίου, εἰς τήν προπαρασκευήν τοῦ ὁποίου καταγίνονται διαπρεπεῖς οἰκονομολόγοι, πρό παντός Ἰταλοί.

Τό ἔργον ὅμως τοῦ κ. Καραμανλῆ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἕνας ἀπό τούς νεωτέρους πρωθυπουργούς τῆς Εὐρώπης, διότι ἐγεννήθη εἰς τήν Πρώτην τῆς Μακεδονίας τό 1907, δέν ἐξαντλεῖται εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα. Χάρις εἰς ἐκεῖνον ἐλύθη τό χρόνιον καί ἀκανθῶδες πρόβλημα τῆς Κύπρου, τό ὁποῖον ἐπί δεκαετηρίδας εἶχε διαταράξει τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις καί θέσει εἰς κίνδυνον τήν δυτικήν ἀλληλεγγύην εἰς τόν λεπτεπίλεκτον τομέα τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου. Παρά κάθε ἐθνικιστικόν πειρασμόν καί παρά τά αἰσθήματα μεγάλου μέρους τῆς χώρας του ὁ κ. Καραμανλῆς δέν ἐδίστασε νά χρησιμοποιήση ὅλον τό κῦρος καί ὅλον τό γόητρόν του ὥστε καί κατά τήν δυσκολωτέραν περίοδον τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος νά μή κλονισθοῦν αἱ σχέσεις μετά τῆς δημοκρατικῆς Δύσεως καί μετά τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μέλη τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Εἰς ἐκεῖνον ὀφείλεται ἐάν σήμερον ἡ Ἑλλάς εἶναι εἷς ἐκ τῶν στερεωτέρων στηλοβατῶν τῆς δημοκρατικῆς ἀλληλεγγύης.

Ὀλιγόλογος, ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ἐνσαρκώνει τήν καλυτέραν παράδοσιν τοῦ εὐρωπαίου πολιτικοῦ, τόν ἀντιδημαγωγικόν τύπον, ὁ ὁποῖος δέν φοβεῖται νά προσφεύγη εἰς τόν λαόν καλῶν αὐτόν νά ἀναλαμβάνη, κατά τάς δυσκόλους στιγμάς, τάς εὐθύνας του. Ἀρχηγός τοῦ

'Ελληνικοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος, τό ὁποῖον εἶχεν ἤδη τήν πλειοψηφίαν εἰς τήν Βουλήν, ὁ κ. Καραμανλῆς κατά τό παρελθόν ἔτος διέλυσε τήν Βουλήν, ἡ ὁποία ἐξῆλθεν ἀπό τάς ἐκλογάς τό 1956, διά νά ζητήση τή ψῆφον τοῦ λαοῦ ἐπί τῆς οἰκονομικῆς του πολιτικῆς. Οἱ "Ελληνες ἀπήντησαν παρασχόντες εἰς αὐτόν εὐρυτέραν πλειοψηφίαν.

'Ο πολιτικός, ὁ ὁποῖος φθάνει σήμερον εἰς τήν Ρώμην, εἶναι μέγας φίλος τῆς 'Ιταλίας. Χάρις εἰς τήν δρᾶσιν τοῦ ἰδίου καί τοῦ ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ του κ. 'Αβέρωφ αἱ σχέσεις μεταξύ τῆς 'Ελλάδος καί τῆς χώρας μας οὐδέποτε ὑπῆρξεν τόσον ἐγκάρδιοι ὅσον σήμερον. Μία ἐγκαρδιότης, ἡ ὁποία δέν περιορίζεται εἰς τό πολιτικόν πεδίον, ἀλλ' ἐκτείνεται εἰς ὅλους τούς τομεῖς, ἀποτελοῦσα σχεδόν τό πρότυπον τοῦ πῶς πρέπει νά εἶναι αἱ σχέσεις μεταξύ τῶν λαῶν.

Τήν ἴδια ἡμέρα, τό πρακτορεῖο «Ρώυτερ» μετέδωσε δηλώσεις ἐκπροσώπου τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως:

'Η τετραήμερη ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς 'Ελλάδος Κωνσταντίνου Καραμανλῆ καί τοῦ ὑπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν Εὐαγγέλου 'Αβέρωφ εἰς 'Ιταλίαν θά παγιώσουν ἀκόμη περισσότερο τούς δεσμούς μεταξύ τῶν δύο μεσογειακῶν χωρῶν. 'Η ἐπίσκεψη τῶν 'Ελλήνων ἐπισήμων πραγματοποιεῖται σέ ἀνταπόδοση τῆς ἐπισκέψεως τό παρελθόν ἔτος στήν 'Αθήνα τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ Φανφάνι. Οἱ ἑλληνοϊταλικές συνομιλίες θά ἐπεκτείνουν τάς ὑφισταμένας ἤδη φιλικάς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο λαῶν μας, καθότι, τόσον ἡ 'Ελλάδα ὅσον καί ἡ 'Ιταλία εἶναι μέλη τοῦ NATO καί οἱ συνομιλίες τῶν τεσσάρων ἀνδρῶν θά ἀφοροῦν μεταξύ ἄλλων, τήν μελλοντική συνεργασία μας στά πλαίσια τῶν ἑλληνοϊταλικῶν σχέσεων καί θά ἐρευνήσουν ἀπό κοινοῦ μετά τῶν 'Ιταλῶν συναδέλφων των τάς δυνατότητας περαιτέρω ἀναπτύξεώς των κυρίως εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα[132].

10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

'Ο 'Αρχιεπίσκοπος Μακάριος καί ὁ Φ. Κιουτσούκ ὑπογράφουν συμφωνία πού ρυθμίζει τό φλέγον πρόβλημα τῆς ἁρμοδιότητας γιά τήν ἐκτελεστική ἐξουσία στό κυπριακό Σύνταγμα[133].

Τό 'Υπουργικό Συμβούλιο ἀναγνωριζόταν ὡς φορέας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, μέ δύο ἐξαιρέσεις: τίς περιπτώσεις πού αὐτή θά ἀνῆκε στόν πρόεδρο ἤ τόν ἀντιπρόεδρο, κατά τίς ἐπιταγές τῶν συμφωνιῶν τοῦ Φεβρουαρίου· καί τίς περιπτώσεις πού θά ἀνῆκε στήν ἁρμοδιότητα τῶν δύο Κοινοτικῶν Βουλῶν.

'Η πρόκριση τοῦ τεκμηρίου ἁρμοδιότητος τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου, πού ἀποτελοῦσε ἐπιλογή τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἰσχυροποιοῦσε τή θέση τῶν 'Ελληνοκυπρίων, πού ἤλεγχαν τήν πλειοψηφία σέ αὐτό, καί ἀδρανοποιοῦσε τήν τουρκική προσπάθεια νά ἀναθεωρηθεῖ, ἐμμέσως, ἡ συμφωνία τῆς Ζυρίχης, πρός τήν κατεύθυνση τῆς δημιουργίας ἑλληνοτουρκικῆς «συγκυριαρχίας» ὡς πρός τήν ἐκτελεστική ἐξουσία τοῦ νέου Κράτους.

Οἱ Μακάριος καί Κιουτσούκ συμφώνησαν, ἐπίσης, ὅτι ὁ πρόεδρος θά ἦταν ἀρχηγός τοῦ Κράτους, πού θά ἐκπροσωποῦσε τή Δημοκρατία σέ ὅλες τίς ἐπίσημες τελετές, ἰδιαίτερα στήν ἐπίδοση τῶν διαπιστευτηρίων τῶν πρέσβεων. 'Ο ἀντιπρόεδρος θά εἶχε τό δικαίωμα νά παρίσταται σέ αὐτές. 'Η πρόβλεψη ἦταν ἐξαιρετικά σημαντική, καθώς ἡ τουρκική πλευρά εἶχε ἰδιαίτερα ἐπιμείνει νά δίδονται τά διαπιστευτήρια στή «Δημοκρατία» καί ὄχι στόν πρόεδρο, ἀποσκοπώντας νά μειώσει τό ρόλο του τελευταίου ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους. 'Η συμφωνία τῆς 10ης Νοεμβρίου σηματοδοτοῦσε τήν ἐπικράτηση τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων στό ἀκανθῶδες καί πολύπλευρο συνταγματικό θέμα πού εἶχε προκύψει τό καλοκαίρι.

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

'Εκδίδεται, ἀπό τήν ΕΣΣΔ, γραμματόσημο, μέ τήν εἰκόνα τοῦ 'Εμμ. Γλέζου, ὁ ὁποῖος εἶχε πρόσφατα καταδικαστεῖ ἀπό τά ἑλληνικά δικαστήρια σέ 5ετῆ φυλάκιση. 'Ο "Ελληνας πρέσβης στή Μόσχα προβαίνει σέ ἔντονο διάβημα διαμαρτυρίας πρός τή σοβιετική Κυβέρνηση, ἐνῶ στήν 'Αθήνα δίδεται στή δημοσιότητα ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ' ἥν σημειοῦνται ἀπό σοβιετικῆς πλευρᾶς ἀπαράδεκτοι ἐνέργειαι, αἵτινες προεκάλεσαν τήν ἀνάγκην τῆς ἀντιδράσεως καί διαμαρτυρίας τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. 'Η ἔκδοσις ὅμως καί κυκλοφορία γραμματοσήμου, διά τοῦ ὁποίου προβάλλεται καί ὑμνεῖται "Ελλην ὑπήκοος, καταδικασθείς εἰς 5ετῆ φυλάκισιν κατόπιν δημοσίᾳ διεξαχθείσης δίκης, ἀποτελεῖ πρᾶξιν ὅλως ἀήθη εἰς τάς διεθνεῖς σχέσεις καί ἀπολύτως ἀπαράδεκτον, διότι δι' αὐτῆς συκοφαντεῖται ἡ ἑλληνική δικαιοσύνη καί ὑβρίζεται ἡ ἑλληνική πολιτεία. 'Η ἐνέργεια αὕτη ὑπερβαίνει τά ὅρια, τά ὁποῖα καί εἰς ἀνωμάλους διεθνεῖς περιστάσεις συνήθισαν νά σέβωνται αἱ Κυβερνήσεις. Τόν κανόνα αὐτόν ἀπεφάσισεν ἡ σοβιετική Κυβέρνησις νά τόν καταργήση.

»'Η ἑλληνική Κυβέρνησις οὐδέποτε προεκάλεσε καί οὐδέποτε διενοήθη νά ἀναμιχθῆ εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως. Προφανῶς ἡ Μόσχα πιστεύει ὅτι οἱ ἰσχυροί δικαιοῦνται νά διεκδικοῦν ὑπέρ ἑαυτῶν καί εἰς βάρος τῶν μικροτέρων χωρῶν πᾶν μέσον ἀποβλέπον εἰς τήν ὑπονόμευσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ των καθεστῶτος. 'Η ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀμυνθῆ δι' ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσίν της πολιτικῶν μέσων κατά τῆς ἀπαραδέκτου αὐτῆς τακτικῆς».

Γιά τό θέμα αὐτό ἀναφέρει, σέ μεταγενέστερο σημείωμά του, ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Τό φθινόπωρο τοῦ 1959, οἱ Ρῶσοι εἶχαν ἐκδώσει ἕνα γραμματόσημο μέ τήν εἰκόνα τοῦ Γλέζου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡγετικό στέλεχος τοῦ ΚΚΕ καί εἶχε κα-

ταδικαστεῖ τότε, χωρίς σοβαρές ἀποδείξεις νομίζω, σέ πενταετῆ φυλάκιση γιά κατασκοπία. Ὁ διεθνής κομμουνισμός, ὁ ὁποῖος ἐνεφάνιζε τόν Γλέζο ὡς ἥρωα τῆς ἀντιστάσεως, διότι κατά τή διάρκεια τῆς Κατοχῆς εἶχε κατεβάσει μία νύκτα τή γερμανική σημαία ἀπό τήν Ἀκρόπολη, ἔκρινε ὅτι ὤφειλε νά ἐπωφεληθεῖ τῆς εὐκαιρίας. Καί ἦτο μέν ἡ πράξη αὐτή τοῦ Γλέζου ἀξιέπαινη, ἀλλά δέν μποροῦσε νά ἔχει ἀξιώσεις στόν παγκόσμιο θαυμασμό. Τήν ἡρωοποίησε ὅμως, ὅπως συνήθως, ὁ κομμουνισμός γιά πολιτική ἐκμετάλλευση. Ἀπόδειξη εἶναι τό γεγονός ὅτι δέν περιέλαβε στήν ἡρωοποίησή του τόν Λάκη Σάντο, ὁ ὁποῖος συνέπραξε μετά τοῦ Γλέζου στήν ἐπιχείρηση αὐτή, διότι ἀκριβῶς δέν ἦτο κομμουνιστής.

»Πάντως ἡ ἔκδοση τοῦ γραμματοσήμου ἀποτελοῦσε ἀνάμιξη στά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος καί ἔγινε βέβαια γιά νά δυσφημισθεῖ ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση. Εἰς ἀπάντησιν τῆς προκλήσεως αὐτῆς ἔδωσα ἐντολή καί ἐξεδόθη ἑλληνικό γραμματόσημο μέ τήν εἰκόνα τοῦ δολοφονηθέντος Νάγκυ πού συμβόλιζε τόν στραγγαλισμό τοῦ οὐγγρικοῦ λαοῦ ἀπό τούς Ρώσους. Οἱ Ρῶσοι, ἐνοχληθέντες ἀπό τήν ἀντίδρασή μου αὐτή, ἐπρότειναν νά ἀποσυρθοῦν ἀπό τήν κυκλοφορία ἀμφότερα τά γραμματόσημα, ὅπερ καί ἐγένετο»[1.14].

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἀντιστράτηγος Κ. Δόβας, καί ὁ ἀρχηγός ΓΕΣ, ἀντιστράτηγος Δ. Σειραδάκης, ὑποβάλλουν τίς παραιτήσεις τους, οἱ ὁποῖες γίνονται δεκτές ἀπό τόν πρωθυπουργό. Μέ ἐπιστολές του πρός τά δύο ἡγετικά στελέχη τοῦ στρατεύματος ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες του καί ἐξαίρει τή συμβολή τῶν δύο ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν «εἰς τήν ἀνάπτυξιν καί προαγωγήν ἐν γένει τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας». Τό Ἀνώτατο Συμβούλιο Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐπιλέγει τόν ἀντιστράτηγο Ἀθ. Φροντιστῆ ὡς νέο ἀρχηγό ΓΕΕΘΑ καί τοποθετεῖ ὡς ἀρχηγό ΓΕΣ τό διοικητή τοῦ Α΄ Σώματος Στρατοῦ, ἀντιστράτηγο Β. Καρδαμάκη. Οἱ δύο νέοι ἀρχηγοί ἐπισκέπτονται, μετά τήν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων τους, τόν Κ. Καραμανλῆ. Ἀκολουθοῦν ἀποφάσεις τοῦ ΑΣΕΑ γιά προαγωγές καί ἀποστρατεῖες στίς ἀνώτερες βαθμίδες τοῦ στρατεύματος. Σέ συνεδρίαση τοῦ ΑΣΕΑ, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν νέων ἀρχηγῶν, στίς 28 Νοεμβρίου, ὁ πρωθυπουργός δίνει γενικές ὁδηγίες καί κατευθύνσεις πάνω σέ θέματα πού ἀφοροῦν τή διοίκηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τά γενικότερα σχέδια ἀμύνης τῆς χώρας.

17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκροτοῦνται στόν ΕΟΤ δύο συσκέψεις, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου, τοῦ προέδρου καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΕΟΤ, Στ. Πεσμαζόγλου καί Ν. Φωκᾶ, καί ἄλλων ἁρμοδίων. Στή διάρκεια τῶν συσκέψεων, ἐξετάζεται τό πρός ἐκτέλεση τουριστικό πρόγραμμα τοῦ 1960.

17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἁρμόδιου ὑπουργοῦ, Γ. Ἀνδριανόπουλου, Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν πού ἐδρεύουν στό ἐξωτερικό καί ἐκπροσώπων τῶν ναυτεργατικῶν ὀργανώσεων. Ὁ πρωθυπουργός συνιστᾶ στούς πλοιοκτῆτες νά μεταφέρουν τά σκάφη τους, συνολικῆς χωρητικότητας 6.000.000 κόρων, στά ἑλληνικά νηολόγια, ἀναλύει τά μέτρα πού ἔχουν ληφθεῖ στόν τομέα τῆς ναυτιλίας (καί πού θά ὁλοκληρωθοῦν μέ τήν ψήφιση τοῦ νόμου περί φορολογικῆς ἀπαλλαγῆς τῶν πλοίων πού ἀλλάσσουν τήν ξένη σημαία μέ τήν ἑλληνική γιά μιά ἐπταετία ἀπό τή ναυπήγησή τους) καί ὑπόσχεται τήν παροχή διευκολύνσεων στή διακίνηση τοῦ συναλλάγματος τῶν πλοιοκτητῶν. Ἐπισημαίνει, τέλος, ὅτι ἡ δύναμη τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ἀνέρχεται σέ 721 σκάφη, χωρητικότητας 2.615.464 κόρων, ἔναντι 495 πλοίων 1.281.148 κόρων τοῦ 1952.

Οἱ ἐφοπλιστές εὐχαρίστησαν τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τό προσωπικό του ἐνδιαφέρον, καθώς καί γιά τά θετικά μέτρα καί τή σταθερή ναυτιλιακή πολιτική τῆς Κυβερνήσεως, καί δήλωσαν ὅτι θά μεταφέρουν τά σκάφη τους μέ ταχύ ρυθμό στά ἑλληνικά νηολόγια, γιά τό καλό τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας καί τῆς οἰκονομίας.

19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στήν ὁποία μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος, Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καί Γεωργίας, καθώς καί ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

Στή σύσκεψη ἐξετάστηκε ἡ πορεία τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων γιά τό 1959, γιά τήν ὁποία ἐκφράστηκε ἱκανοποίηση. Συζητήθηκε, ἀκόμη, τό ὑπό κατάρτιση ἀντίστοιχο πρόγραμμα τοῦ 1960, τοῦ ὁποίου τό ὕψος προβλέφθηκε σημαντικά ἀνώτερο ἀπό αὐτό τοῦ 1959. Κατόπιν, ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου ἀνέλυσε τήν πορεία τῶν ἐξαγωγῶν καί σημείωσε ὅτι, παρά τίς ἔκτακτες δυσχέρειες πού εἶχαν ἀνακύψει, ἀναμένονταν αὐτές νά προσεγγίσουν τά ἐπίπεδα τοῦ προηγουμένου ἔτους.

21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Τερματίζεται, στίς Βρυξέλλες, ἡ δεύτερη (16-20

Νοεμβρίου) φάση τῶν συνομιλιῶν μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί τῆς 'Επιτροπῆς τῆς ΕΟΚ, μέ θέμα τή σύνδεση τῆς 'Ελλάδος. 'Η ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπικέντρωσε τήν προσοχή της σέ τρία κρίσιμα ζητήματα: στό καθεστώς τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί στά εἰδικά μέτρα, τά ὁποῖα θά ἐξασφαλίσουν τήν ἐξαγωγή τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων στίς χῶρες μέλη τῆς ΕΟΚ· στίς δασμολογικές μειώσεις τίς προβλεπόμενες ἀπό τή συνθήκη τῆς Ρώμης, σέ συνδυασμό μέ τήν προστασία τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανικῆς καί βιοτεχνικῆς παραγωγῆς· καί στήν ὀργάνωση τῶν χρηματοδοτήσεων, οἱ ὁποῖες θά ἐξασφαλίσουν τά ἀναγκαῖα κεφάλαια γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς.

Σέ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἀναφέρεται ὅτι στίς συνομιλίες ἐξετάστηκαν τά προβλήματα πού ἀνακύπτουν (χρηματοδότηση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ὀργανωτικά ζητήματα, γεωργικό πρόβλημα) καί διαπιστώνεται ὅτι «τό στάδιον τῶν διερευνητικῶν συνομιλιῶν προήχθη ἐπαρκῶς» καί ὅτι «κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τῶν ἀρχῶν τῆς ΕΟΚ θά εἶναι δυνατόν νά ἀκολουθήση τό στάδιον τῶν ὁριστικῶν διαπραγματεύσεων διά τήν πραγματοποίησιν τῆς συνδέσεως».

Μετά τήν ἐπάνοδό του στήν 'Αθήνα, ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, Ι. Πεσμαζόγλου, ὑπέβαλε στόν πρωθυπουργό ὑπόμνημα, ὅπου ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

«α. 'Ελληνικαί προτάσεις διά τά γεωργικά προϊόντα

»Συμφώνως πρός τάς τηλεφωνικάς καί τηλεγραφικήν μου ἀναφοράν, αἱ κυριώτεραι δυσχέρειαι κατά τήν δευτέραν φάσιν τῶν συνομιλιῶν μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (ΕΟΚ) συναντῶνται εἰς τήν ἀποδοχήν τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων διά τά γεωργικά προϊόντα. 'Επί τῇ βάσει τῶν κυβερνητικῶν ὁδηγιῶν ἐπιμόνως ἐζητήθη, πρῶτον, ἐξομοίωσις ἀπό ἀπόψεως δασμολογικῆς ἤ οἱασδήποτε ἄλλης μεταχειρίσεως τῶν ἐν 'Ελλάδι παραγομένων εἰδῶν πρός τά ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν καί δεύτερον, εἰδικά μέτρα (ἄμεσος ἐξαφάνισις τῶν ἐνδοκοινοτικῶν δασμῶν καί ἐφαρμογή τοῦ ἑναντι τρίτων χωρῶν ἑνιαίου δασμοῦ ἤ μακρᾶς διαρκείας συμβόλαια καί ἄλλαι συναφεῖς ρυθμίσεις) πρός διευκόλυνσιν καί προώθησιν τῶν κυριωτέρων ἐξαγωγικῶν προϊόντων. Τρίτον, εἰδικώτερον διά τόν βάμβακα ἐζητήθη ἡ ἐπιβολή δασμοῦ τῆς τάξεως τοῦ 5% ἤ καθιέρωσις διαδικασίας διά τήν διασφάλισιν τῆς πλήρους ἀπορροφήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βάμβακος. Διά τόν καπνόν ἐπροτάθη σύστημα μέτρων ὁδηγοῦν εἰς διάστημα πενταετίας μέχρι διπλασιασμοῦ τῶν σήμερον ἀγοραζομένων ποσοτήτων ἀπό τάς ἓξ χώρας.

»"Εναντι τῶν ἀνωτέρω προτάσεων ἡ ΕΟΚ ἐξακολουθεῖ νά ἀρνῆται κατ' ἀρχήν τήν πλήρη καί αὐτόματον ἐξομοίωσιν τῆς μεταχειρίσεως τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων πρός τά προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν μέ τόν ἰσχυρισμόν ὅτι εὑρίσκεται ὑπό διαμόρφωσιν μία κοινή γεωργική πολιτική τῶν ἓξ χωρῶν, πρός τήν ὁποίαν θά πρέπει ἐκ τῶν ὑστέρων νά ἐναρμονίζεται ἡ γεωργική πολιτική τῆς 'Ελλάδος, ὁπότε δι' εἰδικῶν ἑκάστοτε ἀποφάσεων θά ἐπεκτείνωνται καί ὑπέρ αὐτῆς τά μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν μέτρα. Δέχεται ἐν τούτοις ἡ ΕΟΚ δι' ὡρισμένα προϊόντα (τινά τῶν ὁποίων ἤδη ἀνεφέρθησαν) τήν καθιέρωσιν ὡρισμένων μέτρων (μή προσδιορισθέντων) πρός διευκόλυνσιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν. Τά εἰδικά ταῦτα προϊόντα διά τά ὁποῖα ἤδη ἐδηλώθη ὅτι θά ἀπεδέχοντο εἰδικάς ρυθμίσεις μεταχειρίσεως εἶναι ἐλάχιστα (καίτοι διηυκρινίσθη ὅτι ὁ πίναξ θά εἶναι δυνατόν νά ἐπεκταθῆ) καί περιλαμβάνουν τόν καπνόν, τάς σταφίδας, τάς ἐλαίας, τά χαρούπια, τά λαχανικά εἰς κονσέρβας, ἀλλ' ὄχι τά ἐσπεριδοειδῆ καί τά φροῦτα ἤ λαχανικά κ.λ.π. Διά τόν βάμβακα ἀποκλείουν μέχρι στιγμῆς τήν ἐπιβολήν δασμοῦ οὔτε ἀποδέχονται τάς ἄλλας διαζευτικῶς προταθείσας λύσεις. Διά τόν καπνόν ἐδέχθησαν (πλήν τῆς ἐξομοιώσεως ὡς πρός τήν δασμολογικήν μεταχείρισιν) καί τροποποίησιν τοῦ κοινοῦ δασμολογίου διά τοῦ καθορισμοῦ ἐλαχίστου εἰδικευμένου δασμοῦ καί ἀορίστως τήν δυνατότητα ὑπογραφῆς μακροπροθέσμων συμβολαίων μετά τῶν δύο χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουν μονοπώλια —'Ιταλίαν καί Γαλλίαν— ἄνευ ἀπαντήσεως ἐπί τοῦ συγκεκριμένου αἰτήματος περί διπλασιασμοῦ τῶν ἀγοραζομένων ποσοτήτων καθώς καί ἐπί τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν προτάσεων. 'Αφέθη νά ἐννοηθῆ ὅτι συνεχίζεται ἡ μετά τῶν ἐμπειρογνωμόνων τῶν ἓξ Κυβερνήσεων ἐξέτασις τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων.

»Τάς προτάσεις ταύτας ἐχαρακτήρισεν ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ὡς ἀπολύτως ἀνεπαρκεῖς καί ἐδηλώθη κατηγορηματικῶς ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπιμένει ἐπί τῆς πλήρους ἱκανοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων διά τά γεωργικά προϊόντα, δεδομένου ὅτι ἡ ἐξασφάλισις εὐνοϊκῶν ὅρων διά τήν ταχεῖαν καί μαζικήν ἐπέκτασιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ἀποτελεῖ σχεδόν τό μόνον ἐμπορικόν ἀντάλλαγμα, τό ὁποῖον δύναται νά ἀπολαύση ἡ 'Ελλάς ἐντός τῶν ἐπομένων 5-10 ἐτῶν ἐκ τῆς συνδέσεως αὐτῆς μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»β. Λοιπά θέματα

»'Επί τοῦ θέματος τῶν δασμολογικῶν μειώσεων διά τά βιομηχανικά προϊόντα, καίτοι δέν ἐπῆλθε σύμπτωσις ἀπόψεων, αἱ ὑφιστάμεναι διαφοραί δέν δύναται νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ἀγεφύρωτοι. 'Η ΕΟΚ ζητεῖ τήν καθιέρωσιν τοῦ κανόνος τῆς δωδεκαετίας καί τήν πρόβλεψιν μεγάλης κατηγορίας προϊόντων διά τά ὁποῖα θά ἰσχύση μεταβατική περίοδος 22 ἐτῶν (μέ μειώσεις κατά 5% τό πρῶτον καί ἕκτον ἔτος τῆς πρώτης 10ετίας). Θά ἀναγνωρισθῆ ἡ εὐχέρεια μονομεροῦς ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προσθήκης ἐντός καθορισθησομένου διαστήματος εἰς τόν κατάλογον τοῦτον καί ἄλλων προϊόντων μέχρι τοῦ 10-20% τῶν εἰσαγωγῶν μας ἐκ τῆς ΕΟΚ περαιτέρω δέ καί ἡ δυνατότης μονομεροῦς ἀναστολῆς τῶν δασμολογικῶν μειώσεων διά τά εἴδη ἐφ' ὧν ἐφαρμόζεται ἡ δωδεκαετία, ὅταν δημιουργοῦνται ἐπ' αὐτῶν δυσχέρειαι. 'Η τελευταία αὕτη λύσις ὑποστηρίζεται ἐπιμόνως ὅτι πρέπει νά ἰσχύση τουλάχιστον δι' ὡρισμένα βιομηχανικά προϊόντα παραγόμενα ἐν τῇ χώρᾳ.

»'Η ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἠρνήθη τήν ἀποδοχήν τῶν προτάσεων τούτων, ἐμμένουσα, συμφώνως πρός τάς

κυβερνητικάς ὁδηγίας, ἐπί τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων. Ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότης ὑπεστήριξεν ὅτι μόνον ὑπό τήν προϋπόθεσιν τοῦ προτεινομένου ὑπ' αὐτῶν συστήματος θά εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλισθοῦν ἀνταλλάγματα διά τά γεωργικά προϊόντα ὅσον καί διά τήν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος.

»Ἐπί τοῦ θέματος τῆς ἐξασφαλίσεως ἐπαρκοῦς μακροπροθέσμου χρηματοδοτήσεως ὑπό ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκούς ὅρους αἱ ἀντιμετωπιζόμεναι λύσεις προσεγγίζουν τάς ἑλληνικάς προτάσεις. Καίτοι δέν ἐγένετο λόγος περί ποσῶν, ἀφέθη νά ἐννοηθῆ ὅτι τό ὅλον ζήτημα εὑρίσκεται ὑπό συστηματικήν ἐπεξεργασίαν ἐπί τῶν κατευθύνσεων αἱ ὁποῖαι κατά καιρούς ὑπεδείχθησαν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος.

»Καί ὡς πρός τήν συγκρότησιν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καθώς καί τῶν διοικητικῶν καί δικαστικῶν ὀργάνων τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ αἱ ὑποβληθεῖσαι προτάσεις προσεγγίζουν οὐσιωδῶς τάς ἑλληνικάς ἀπόψεις. Καί ἐπ' αὐτῶν, κατά τάς ὑφισταμένας ἐνδείξεις, δέν θά πρέπει νά προκύψουν ἀνεπέρβλητοι δυσχέρειαι κατά τάς τελικάς διαπραγματεύσεις»[135].

21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἐνόψει τῆς ἐπικειμένης ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ, ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντᾶται μέ τόν πρέσβη τῶν ΗΠΑ, Ἔλλις Μπρίγκς. Τό μνημόνιο τῆς συνομιλίας ἀναφέρει:

«Ἐν ἀρχῇ ἐξητάσθη τό θέμα τῆς ἐνταῦθα προσεχοῦς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Ἀιζενχάουερ. Ὁ πρέσβυς, ἀπαντῶν εἰς σχετικήν ἐρώτησιν τοῦ κ. προέδρου, ἐδήλωσεν ὅτι παραμένει ἀπολύτως ἱκανοποιημένος ἐκ τοῦ καταρτισθέντος προγράμματος ὑποδοχῆς, διότι, ὡς εἶπεν, τοῦτο δίδει τήν εὐκαιρίαν εἰς τόν Ἀμερικανόν πρόεδρον νά ἔλθη εἰς ἐπαφήν μέ τόν λαόν, κατά τήν διαδρομήν ἀπό τοῦ ἀεροδρομίου εἰς Ἀθήνας, πραγματοποιῶν, ἐπίσης, καί τάς ἐπισήμους ἐπαφάς, δι ἃς ἀφικνεῖται. Ἀπό τῆς ἀμερικανικῆς πλευρᾶς τό πρόγραμμα περιλαμβάνει πρόγευμα τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ εἰς τήν πρεσβείαν, εἰς ἣν θά παραστῆ καί ὁ κ. Μέρφυ, καί κατά τήν διάρκειαν τοῦ ὁποίου θά τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τοῦ προέδρου διάφορα ἑλληνικά προβλήματα, ὡς ἐπίσης καί τελετήν πρός τιμήν τοῦ στρατηγοῦ Δόβα.

»Ἐν συνεχείᾳ ὁ πρόεδρος ἀνέλυσεν εἰς τόν Ἀμερικανόν πρέσβυν τήν παροῦσαν θέσιν τῶν ἀπασχολούντων τήν χώραν προβλημάτων καί δή τῶν οἰκονομικῶν.

»Ὡς γνωστόν, εἶπεν ὁ κ. πρόεδρος, τό ἐπί μακρά ἔτη ἐκκρεμοῦν κυπριακόν ζήτημα ἐλύθη, διά τῶν θαρραλέων ἐνεργειῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις, ἔχουσα πρό ὀφθαλμῶν τό γενικόν καλόν τῶν δυτικῶν Δυνάμεων, δέν ἐδίστασεν νά προβῆ εἰς τάς ἀπαραιτήτους θυσίας καί νά θέση ἐν κινδύνῳ τήν δημοτικότητά της. Τοῦτο δέν ἐξετιμήθη δεόντως ὑπό τῶν συμμάχων τῆς Ἑλλάδος. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ δυσχέρειαι ἃς δυτικαί τινες εὐρωπαϊκαί Δυνάμεις παρεμβάλλουν εἰς τήν εἰσδοχήν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Εὐρωπαϊκήν Ἀγοράν καί εἰς τήν ἀποδοχήν τῆς αἰτουμένης ὑπό τῆς Ἑλλάδος εἰδικῆς μεταχειρίσεως τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἐξ ἄλλου καί ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς δέν προσεφέρθη ἡ τόσον ἀναμενομένη καί ἀναγκαία ἠθική καί ὑλική ἐνίσχυσις. Τό πρᾶγμα ἀποκτᾶ ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔν ὄψει τῆς ἀσκουμένης ἀπό μέρους τῶν χωρῶν τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ πιέσεως, ὑπό μορφήν διαφόρων καί ἐπανειλημμένων οἰκονομικῶν προσφορῶν.

»Γεννᾶται, ὅθεν, ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀνωτέρω ὁ κίνδυνος μήπως ἡ ἑλληνική δημοσία γνώμη ἐπηρεαζομένη ἀπό τάς, ἐν πολλοῖς, δημοκοπικάς ταύτας προσφοράς, αἵτινες τυγχάνουν ὑποστηρίξεως καί ἐκ μέρους τῶν ἐν Ἑλλάδι συνοδοιπόρων καί κομμουνιστῶν, ἀσκήση πίεσιν πρός ἀποδοχήν των. Βεβαίως ἡ Κυβέρνησις —ἡ μόνη ἐκ τῶν δυτικῶν Κυβερνήσεων ἥτις εἰς οὐδεμίαν παραχώρησιν προέβη πρός τάς ἀνατολικάς χώρας— ἀποκρούει πρός τό παρόν τάς σοβιετικάς προσπαθείας καί κρατεῖ τήν κατάστασιν ὑπό τόν ἔλεγχόν της. Ἀλλ' ἀρχίζει νά διερωτᾶται κατά πόσον αὐτό θά δυνηθῆ νά διαρκέση ἐπί μακρόν.

»Ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἔχει ἀνάγκην μικρᾶς μόνον ἐνισχύσεως ἵνα συνεχίση καί σταθεροποιήση τήν ἀρξαμένην ἀνοδόν της. Ἡ ἐνίσχυσις αὕτη, ἐκδηλουμένη ὑπό τήν μορφήν τῆς ἐκ μέρους τῶν δυτικῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων αὐξήσεως, κατά ἕν ἐλάχιστον ποσοστόν, τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν των καί ὑπό τήν μορφήν τῆς μικρᾶς αὐξήσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας, θά εἶναι ἄκρως ἀπαραίτητος κατά τό 1960, ὅπερ θά ἀποτελέση κρίσιμον ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἔτος διά τήν χώραν. Ἄνευ τοιαύτης ἐνισχύσεως θά τεθῆ ἐν κινδύνῳ ἡ τελική ἀξιοποίησις τῆς ἀπό ἐτῶν προσφερομένης ἀμερικανικῆς βοηθείας.

»Ὁ κ. πρόεδρος εἶπεν ὅτι θά ἐπεθύμει ὅπως ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου ἔχη χαρακτῆρα ἁπλῶς πανηγυρισμοῦ καί μή ἐπεκταθῆ εἰς ἐξέτασιν προβλημάτων. Πλήν ὅμως, τά προβλήματα ταῦτα εἶναι φλέγοντα καί ἡ λύσις των ἀπαραίτητος διά τήν Ἑλλάδα.

»Ὁ πρέσβυς, καθ' ὃν χρόνον ὁ κ. πρόεδρος ἐξέθεσεν τά ἀνωτέρω, ἐκράτει σημειώσεις.

»Ἀπαντῶν εἶπεν ὅτι ἀντιλαβάνεται πλήρως τήν ὀρθότητα τῶν ἐκτεθέντων καί ἐζήτησεν ἀπό τόν κ. πρόεδρον νά τῷ ἐπιτρέψη νά χρησιμεύση ὡς πράκτωρ του (agent) ἵνα θέση τά ἑλληνικά προβλήματά ὑπ' ὄψιν τοῦ κ. Ἀιζενχάουερ. Τέλος δέ, εὐχαριστήσας διά τήν "εἰλικρίνειαν" μεθ' ἧς τῷ ὡμίλησεν ὁ κ. πρόεδρος, εἶπεν ὅτι ἐλπίζει ὅτι τά πάντα θά ἐξελιχθοῦν κατ' εὐχήν»[136].

23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Μετά ἀπό εὐρεία σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀνατίθεται σέ 65 ἑλληνικά καί 14 γερμανικά τεχνικά γραφεῖα, ἡ ἐκπόνηση μελετῶν γιά 79 μικρά καί μεγάλα ἔργα, τά ὁποῖα ἔχουν περιληφθεῖ στό πενταετές πρόγραμμα καί προβλέπεται νά χρηματοδοτηθοῦν ἀπό τή γερμανική βοήθεια καί τόν προϋπολογισμό τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων μέ 225.000.000 δρχ. συνολικά. Ἀπό τόν τελευταῖο προϋπολογισμό προβλέπεται νά διατεθοῦν 151.000.000 δρχ. ἀπό τίς δημόσιες ἐπενδύσεις πού κατανέμονται: α. συγκοινωνιακῶν ἔργων 55.000.000, β. ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καί γεωργίας 61.000.000, γ. τουριστικῶν ἔργων 10.000.000, δ. οἰκισμοῦ καί δημοσίων κτιρίων 8.350.000, ε. Παιδείας 6.700.000, στ. Ὑγείας καί Προνοίας 5.300.000, ζ. λοιπῶν ἔργων 5.000.000.

24-30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Διεξάγεται στή Βουλή συζήτηση ἐπί τῆς προτάσεως τῆς Κυβερνήσεως νά τῆς δοθεῖ ψῆφος ἐμπιστοσύνης.

Ἤδη ἀπό τίς 18 Νοεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ἐνημερωθεῖ ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς, Κ. Ροδόπουλο, ὅτι κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶχαν ζητήσει νά διεξαχθεῖ συζήτηση σέ ἐπίπεδο ἀρχηγῶν κομμάτων, κατά τήν πρώτη τακτική συνεδρία τοῦ σώματος. Ὁ πρωθυπουργός εἶχε τότε δηλώσει σχετικά:

«Ἡ Κυβέρνησις εἶναι πρόθυμος δι' οἱανδήποτε συζήτησιν, ἀρκεῖ νά τηρηθῆ ὁ Κανονισμός τῆς Βουλῆς. Ἐάν ἡ ἀντιπολίτευσις ἐπιθυμῆ γενικήν καί συνεχῆ συζήτησιν, δύναται νά ἐπιβάλη καταθέτουσα πρότασιν μομφῆς. Ἐάν ὅμως δέν κρίνη σκόπιμον νά ἀκολουθήση τήν διαδικασίαν αὐτήν, τότε ἡ Κυβέρνησις, διά νά διευκολύνη τήν ἀντιπολίτευσιν, θά ἐδέχετο τήν πρόταξιν ἐπερωτήσεων, ἀφορωσῶν τήν ἐξωτερικήν καί οἰκονομικήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως καί τήν γενίκευσιν τῆς ἐπ' αὐτῶν συζητήσεως».

Ἀφοῦ ὅμως ἔγινε σαφές ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἐπιθυμοῦσε ἀφενός νά μήν ὑποβάλει πρόταση μορφῆς καί ἀφετέρου νά προκαλέσει συζήτηση ἀόριστης διάρκειας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔθεσε θέμα ἐμπιστοσύνης, προκαλώντας ἔτσι συγκροτημένη πολιτική συζήτηση, σύμφωνα μέ τόν Κανονισμό τῆς Βουλῆς. Ταυτόχρονα, δήλωσε ὅτι ἦταν πρόθυμος νά ἐξετάσει τό θέμα τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Σώματος ὥστε νά διευκολύνεται ἡ συζήτηση τῶν θεμάτων.

Παρουσιάζοντας τήν οἰκονομική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, ὑπογράμμισε τήν πρόοδο πού εἶχε ἐπιτελεσθεῖ: ὁ τιμάριθμος εἶχε ἀπό τό 1955 σημειώσει ἄνοδο 7,5% (ἀπό τίς μικρότερες στό δυτικό κόσμο), ἐνῶ τά ἡμερομίσθια εἶχαν αὐξηθεῖ κατά 21,5%· ἀπό τό 1956 οἱ προϋπολογισμοί ἦταν ἰσοσκελισμένοι καί συνέβαλαν μάλιστα οὐσιαστικά στίς δημόσιες ἐπενδύσεις· ἐδραιώθηκε ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ πρός τή δραχμή, μέ ἀποτέλεσμα τόν τετραπλασιασμό τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ἀπό τό Δεκέμβριο 1955· ἀκόμη καί ἡ πρόσφατη ἐπιβράδυνση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἦταν παροδική, ἀπότοκη τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως, καί πάντως μικρότερη καί αὐτῆς πού σημειωνόταν στά προηγμένα Κράτη. Τέλος, ἡ ἐφαρμογή τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θά ἔθετε ἀκόμη ἰσχυρότερα θεμέλια γιά τήν πρόοδο τῆς χώρας.

»Ὁ Ε. Ἀβέρωφ, ἀπό τήν πλευρά του, τόνισε τήν προσήλωση τῆς Ἑλλάδος στίς ἀρχές τοῦ ΟΗΕ καί τήν ἀφοσίωσή της στή δυτική συμμαχία καί στή διμερῆ ἑλληνοαμερικανική σχέση. Οἱ σχέσεις τῶν Ἀθηνῶν μέ τό Λονδίνο καί τήν Ἄγκυρα εἶχαν πλήρως ἀποκατασταθεῖ μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ, ἐνῶ πρίν ἕνα χρόνο ἡ διχοτόμηση τοῦ νησιοῦ φαινόταν ἀναπόφευκτη. Ὁ ὑπουργός ἀναφέρθηκε καί στήν ἑλληνογιουγκοσλαβική φιλία, τήν ὁποία χαρακτήρισε ὡς «μοναδικό παράδειγμα μιᾶς εἰρηνικῆς, πλήρους καί καρποφόρου συνυπάρξεως δύο χωρῶν μέ διάφορα καθεστῶτα»· ὑπογράμμισε ὅμως τήν ἀποκατάσταση σχέσεων καί τόν πολλαπλασιασμό τῶν οἰκονομικῶν ἀνταλλαγῶν μέ Κράτη τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ. Μέ δύο μόνο ἀπό τίς χῶρες τοῦ συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, εἶπε ὁ Ε. Ἀβέρωφ, ἡ Ἑλλάδα δέν εἶχε πλήρως ἐξομαλύνει τίς σχέσεις της, καί ὄχι ἀπό δική της ὑπαιτιότητα. Ὅσο γιά τήν ὕφεση, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση τήν ἐπιθυμοῦσε, καθώς ὅμως στό παρελθόν εἶχε κακή πεῖρα τῶν διαθέσεων τοῦ σοβιετικοῦ κόσμου, ἀναγκαζόταν νά τηρεῖ στάση προσεκτική: ἡ ὕφεση δέν ἔπρεπε νά ἀφήνει τή χώρα ἐκτεθειμένη σέ σοβιετική πίεση.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΑ, Ι. Πασαλίδης, ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων, Σ. Βενιζέλος, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως, Η. Τσιριμῶκος, ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, Σ. Μαρκεζίνης, ὁ ἀρχηγός τοῦ Λαϊκοῦ Κοινωνικοῦ κόμματος, Στ. Στεφανόπουλος, ὁ ἀρχηγός τοῦ ΔΚΕΛ, Σ. Ἀλλαμανῆς, καί ὁ ἀρχηγός τοῦ Ἀγροτικοῦ κόμματος, Α. Μπαλτατζῆς, ἄσκησαν δριμεία κριτική κατά τῆς Κυβερνήσεως, ἀμφισβήτησαν τά μεγέθη πού εἶχε ἐπικαλεσθεῖ ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, ἰσχυρίστηκαν ὅτι ὁ ρυθμός τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἦταν καθοδικός καί ὅτι πάντως τό βιοτικό ἐπίπεδο ἦταν χαμηλό. Ἀκόμη, κατηγόρησαν τήν Κυβέρνηση ὅτι δέν ἐπιθυμοῦσε τή διεθνῆ ὕφεση καί τήν προέτρεψαν νά αὐξήσει τίς ἐμπορικές συναλλαγές μέ τόν ἀνατολικό συνασπισμό.

Πιό φιλικοί πρός τίς ἐπιλογές τῆς Κυβερνήσεως ἦταν ὁ Π. Παπαληγούρας καί ὁ Γ. Παπανδρέου. Ὁ τελευταῖος ὑπεραμύνθηκε τοῦ ρόλου τῆς Ἑλλάδος στό ΝΑΤΟ, σημειώνοντας ὅτι ἡ πολιτική τῆς χώρας στό θέμα τῆς ἐγκαταστάσεως βάσεων ἀμερικανικῶν πυραύλων δέν μποροῦσε παρά νά διαμορφωθεῖ μέσα ἀπό τούς θεσμούς τῆς συμμαχίας. «Ἡ Ἑλλάς», εἶπε ὁ ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων ἀναφερόμενος στή διαφορά μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς καί τῆς γιουγκοσλαβικῆς θέσεως, «δέν εὑρίσκεται εἰς τήν ἀνάγκην ἀκροβασίας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως... Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, μέ τήν γεωγραφίαν καί τήν ἱστορίαν μας, ἔχομεν τήν φυσικήν θέσιν μας. Καί ἡ φυσική θέσις μας εὑρίσκεται ἐντός τῶν κόλπων τῶν ἐλευθέρων λαῶν». Συνεχίζοντας, ὁ Γ. Παπανδρέου σημείωσε ὅτι καί αὐτός ἐπιθυμοῦσε ἐπέκταση τῶν οἰκονομικῶν ἀνταλλαγῶν μέ τούς ἀνατολικούς, ἀλλά καί ἐπέσεισε τόν κίνδυνο νά γίνουν αὐ-

τές οἱ ἀνταλλαγές μέσο ἐκβιασμοῦ ἀπό τή Μόσχα πρός τήν Ἑλλάδα. Τέλος, ἀναγνώρισε ὅτι ὑπῆρχε οἰκονομική ἀνάπτυξη, μέ κατιόντα ὅμως βαθμό, καί καυτηρίασε τήν κατανομή τοῦ εἰσοδήματος ὡς ἄνιση.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς Κυβερνήσεως παρενέβησαν στή συζήτηση ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁ ἀντιπρόεδρος Π. Κανελλόπουλος, καί οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Ἐξωτερικῶν καί Γεωργίας, οἱ ὁποῖοι ὑπερασπίστηκαν τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική πολιτική τῆς χώρας. Ἡ πρόταση ἐμπιστοσύνης ἐγκρίθηκε μέ 169 ψήφους ὑπέρ καί 117 κατά[137].

Τό ζήτημα πού ἔθεσε ἡ ἀντιπολίτευση ἀφοροῦσε τή μακροπρόθεσμη προοπτική τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Συχνά ἐκφραζόταν ἡ ἀντίληψη ὅτι μέ τήν αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν στίς ἀνατολικές χῶρες, θά μποροῦσαν νά ὑπερπηδηθοῦν οἱ δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε τελευταῖα ὁ τομέας αὐτός τῆς οἰκονομίας. Πράγματι, ἡ διάθεση στό ἐξωτερικό τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς (μετά τή σημαντική της αὔξηση τά τελευταῖα χρόνια) ἦταν ζήτημα φλέγον γιά τήν Ἑλλάδα, χώρα ἀκόμη κατ' ἐξοχήν ἀγροτική. Γι' αὐτό, ἄλλωστε, τό πρόβλημα αὐτό ἀφοροῦσε ἄμεσα καί τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Συνεχόταν, ὅμως, καί μέ τήν ἴδια τή μελλοντική διεθνῆ θέση τῆς χώρας: θά ἦταν σκόπιμη ἡ ἀπορρόφηση τῶν ἀγροτικῶν πλεονασμάτων ἀπό τόν ἀνατολικό συνασπισμό, ἤ μήπως κάτι τέτοιο θά μετέτρεπε τήν Ἑλλάδα, ἔμμεσα, σέ δορυφόρο τῆς Μόσχας, πού ἔτσι θά ἤλεγχε ἕναν ἀπό τούς πιό καίριους τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας; Πράγματι, ἀπό τούς ἀκόλουθους πίνακες, προέκυπτε ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἡ χώρα τοῦ δυτικοῦ συνασπισμοῦ μέ τίς μεγαλύτερες ἐξαγωγές στήν Ἀνατολή, μετά τήν Τουρκία[138]:

Σχέσις ἐξαγωγῶν πρός χώρας ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ ἐπί συνόλου ἐξαγωγῶν (ἔτους 1958)

Χῶραι	%
Τουρκία	25,2
Ἑλλάς	16,2
Αὐστρία	12,5
Νορβηγία	5,0
Ἰταλία	3,5
Γερμανία	3,2
ΟΕΟΣ	3,0
Γαλλία	2,9
Ἑλβετία	2,8
Ἡνωμένον Βασίλειον	2,3
Benelux	1,8
ΗΠΑ	0,6
Ἱσπανία	0,2

Ἀξία συναλλαγῶν μέ ἀνατολικάς χώρας*
εἰς χιλιάδας δραχμάς (κλῆριγκ καί ἰδ. ἀνταλλαγαί)

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀνατ. χῶραι	1938	1954	1955
Ἀνατ. Γερμανία	9.674	2.356	2.830
Πολωνία	3.021	220	269
Τσεχοσλοβακία	2.192	2.253	2.933
Βουλγαρία	347	648	668
Ρουμανία	13.783	356	2.181
Οὐγγαρία	987	635	1.339
Σοβ. Ἕνωσις	3.315	3.361	4.101
Σύνολον	33.319	9.829	14.321

Β. ΕΞΑΓΩΓΗ

Ἀνατ. Γερμανία	8.880	3.495	2.391
Πολωνία	2.231	813	244
Τσεχοσλοβακία	2.689	891	1.804
Βουλγαρία	273	635	419
Ρουμανία	2.038	384	1.338
Οὐγγαρία	1.371	598	1.196
Σοβ. Ἕνωσις	287	4.168	2.270
Σύνολον	17.769	10.984	9.662

*Σημείωσις: 1. Διά τό ἔτος 1938 σημειοῦνται αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἐξαγωγαί καί εἰσαγωγαί. Διά τά ἔτη 1954, 1955, 1956, 1957 καί 1958 σημειοῦνται αἱ γενόμεναι εἰσπράξεις ἐξ ἐξαγωγῶν καί αἱ πληρωμαί δι' εἰσαγωγάς.

2. Διά τό ἔτος 1938 τό δολλάριον ὑπελογίσθη εἰς τήν μέσην τιμήν τῶν 110 δραχμῶν.

3. Διά τήν Ἀνατολικήν Γερμανίαν οἱ ἀριθμοί τοῦ 1938 ἀντιπροσωπεύουν τό 1/4 τῶν πραγματοποιηθεισῶν εἰσαγωγῶν καί ἐξαγωγῶν ὑπό τῆς ἑνιαίας προπολεμικῆς Γερμανίας.

4. Εἰς τάς ἰδιωτικάς ἀνταλλαγάς περιλαμβάνονται καί αἱ Affaires Compensées.

Ἀνατ. Χῶραι	1956	1957	1958
Ἀνατ. Γερμανία	3.601	2.787	4.015
Πολωνία	521	1.462	5.477
Τσεχοσλοβακία	4.837	6.967	8.131
Βουλγαρία	2.038	3.368	2.997
Ρουμανία	1.732	2.770	3.845
Οὐγγαρία	2.698	942	2.446
Σοβ. Ἕνωσις	6.222	13.618	9.530
Σύνολον	21.649	30.280	36.441
Ἀνατ. Γερμανία	3.174	2.919	3.340
Πολωνία	837	947	3.677
Τσεχοσλοβακία	5.207	4.996	6.263
Βουλγαρία	1.366	3.055	2.249
Ρουμανία	2.265	2.431	3.481
Οὐγγαρία	1.680	1.869	2.340
Σοβ. Ἕνωσις	6.695	10.675	15.852
Σύνολον	21.224	26.892	37.202

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

	'Ιαν. - Σεπτ. 1959			'Ιαν. - Σεπτ. 1958		
Χῶραι	Κλῆριγκ	'Ιδ. ἀνταλ.	Σύνολον	Κλῆριγκ	'Ιδ. ἀνταλ.	Σύνολον
'Αν. Γερμανία	1.591	265	1.856	2.912	66	2.978
Πολωνία	3.277	—	3.277	4.864	—	4.864
Τσεχοσλοβακία	4.206	1.392	5.598	4.468	1.368	5.836
Βουλγαρία	1.772	—	1.772	2.152	—	2.152
Ρουμανία	3.589	—	3.589	2.451	—	2.451
Οὐγγαρία	2.090	—	2.090	1.760	35	1.795
ΕΣΣΔ	12.752	239	12.991	6.840	—	6.840
	29.277	1.896	31.173	25.447	1.469	26.916

Β. ΕΞΑΓΩΓΗ

'Αν. Γερμανία	1.955	144	2.099	1.591	100	1.691
Πολωνία	2.631	—	2.631	1.654	—	1.654
Τσεχοσλοβακία	2.081	638	2.719	2.589	358	2.947
Βουλγαρία	1.546	—	1.546	1.863	—	1.863
Ρουμανία	1.052	—	1.052	2.384	—	2.384
Οὐγγαρία	1.724	—	1.724	626	—	626
ΕΣΣΔ	6.182	61	6.243	8.678	—	8.678
	17.171	843	18.014	19.385	458	19.843

'Εξαγωγαί χωρῶν τινῶν πρός ἀνατολικάς χώρας καί Κίναν εἰς ἑκατ. $ ΗΠΑ

	1958			1959			
Χῶραι	Σύνολον ἐξαγωγ.	'Εξαγωγ. πρός ἀν. χώρας καί Κίναν	%	Σύνολον ἐξαγωγ.	'Εξαγωγ. πρός ἀν. χώρας καί Κίναν	%	'Ιανουάριος μέχρι:
Βέλγιον - Λουξεμβοῦργον	3.045,7	114,2	3,8	1.855,9	49,0	2,6	'Ιουλίου
'Ην. Βασίλειον	9.395,3	290,1	3,1	6.336,0	161,2	2,5	Αὐγούστου
Γερμανία	8.997,9	630,2	7,0	6.292,4	429,5	6,8	»
Γαλλία	5.121,4	189,7	3,7	3.496,9	117,0	3,3	»
ΗΠΑ	17.857,9	112,6	0,6	12.926,8	69,0	0,5	Σεπ/βρίου
'Ελλάς	231,9	37,6	16,2	79,6	15,0	18,8	'Ιουνίου
'Ιταλία	2.536,2	120,5	4,8	1.529,9	74,6	4,9	'Ιουλίου
'Ολλανδία	3.217,8	63,6	2,0	1.966,4	40,1	2,0	»
Νορβηγία	743,5	41,9	5,6	392,6	22,5	5,7	'Ιουνίου
Σουηδία	2.086,3	97,4	4,7	1.048,2	53,1	5,1	»
'Ελβετία	1.547,2	75,4	4,9	1.044,3	52,7	5,0	Αὐγούστου
Τουρκία	247,2	56,0	22,6	200,9	31,2	15,5	'Ιουλίου
Αὐστρία	917,8	128,4	14,0	616,0	86,1	14,0	Αὐγούστου

Σημ.: Κατά τό ἔτος 1959 τό ποσοστόν τῆς Τουρκίας μειοῦται λόγω μειώσεως τῶν ἐξαγωγῶν καπνῶν τῆς χώρας ταύτης πρός τάς ἀνατ. χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐμειώθησαν εἰς 13.575 τόνους κατά τό ἔτος 1959 ἔναντι 22.503 τόνων τοῦ ἔτους 1958.

'Ιδιαίτερα διαφωτιστικό, ἐξάλλου, εἶναι τό ἀκόλουθο σημείωμα, πού ὑποβλήθηκε στόν Κ. Καραμανλῆ τό Δεκέμβριο:

Συναλλαγαί μέ ἀνατολικάς χώρας

Διατυποῦται ἡ ἄποψις ὅτι ἡ Κυβέρνησις δέν αὐξάνει τάς συναλλαγάς μέ τάς ἀνατολικάς χώρας:

1. Τοῦτο εἶναι ἀνακριβές διά τούς ἑξῆς λόγους:

α. Αἱ συναλλαγαί μας μέ τάς ἀνατολικάς χώρας ἀπό 9,6 ἑκατ. δολλ. τό 1955 ἀνῆλθον εἰς 37,2 τό 1958 καί θά φθάσουν τά 45 τό 1959. Ἤτοι, τετραπλασιασμός καί πλέον ἐντός τῶν τελευταίων τεσσάρων ἐτῶν.

β. 'Επί τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας, αἱ πρός τάς ἀνατολικάς χώρας, ἐνῶ ἀντιπροσώπευον τό 4,7% τό 1955,

ἔφθασαν τό 15,3% τό 1958 καί θά φθάσουν τό 19,4% τό 1959.

2. Ἡ πραγματοποιηθεῖσα αὔξησις τῶν συναλλαγῶν εἶναι μέχρι σήμερον ἡ ἀνωτάτη δυνατή καί οἱ ὑποστηρίζοντες τό ἀντίθετον παραβλέπουν τά ἑξῆς:

α. Ἐπί τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας αἱ πρός τάς ἀνατολικάς χώρας ἀντιπροσωπεύουν ποσοστόν 20% ὑψηλότερον κάθε ἄλλης χώρας τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἐξαιρέσει δύο ἤ τριῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ Αὐστρία.

β. Αἱ συναλλαγαί μέ τάς ἀνατολικάς χώρας πραγματοποιοῦνται ἐπί τῇ βάσει τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀνταλλαγῆς καί τοῦτο σημαίνει ὅτι τά ἀγαθά τά ὁποῖα λαμβάνομεν ἔναντι τῶν ὅσων ἐξάγομεν, πρέπει νά τυγχάνουν τῆς προτιμήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Τά ἀγαθά ὅμως τά ὁποῖα μᾶς προσφέρουν αἱ ἀνατολικαί χῶραι δέν εἶναι πάντοτε τῆς προτιμήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ καί ἐπομένως ὁ παράγων οὗτος μοιραίως περιορίζει, ἐξ ἀντικειμένου, τήν ἔκτασιν τῶν συναλλαγῶν.

γ. Δέν πρέπει νά παραγνωρίζεται τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς ὡς οἰκονομία ἡ ὁποία ἀνέκαθεν συνηλλάσσετο μέ τάς ἀγοράς τοῦ δυτικοῦ κόσμου μόνον δι' ἀναγκαστικῶν μέτρων δύναται νά ὑποχρεωθῇ εἰς πρόσδεσιν μέ τάς οἰκονομίας τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν. Ὑπό καθεστώς ὅμως φιλελευθέρας οἰκονομίας δέν εἶναι δυνατόν νά ὑποχρεωθῇ τό καταναλωτικόν κοινόν εἰς τήν προμήθειαν ἀγορῶν ὡρισμένης προελεύσεως, ἐφ' ὅσον ἐπί μακρόν ἔχει ἐθισθῇ εἰς προϊόντα ὡρισμένου τύπου καί ποιότητος τῶν δυτικῶν χωρῶν. Παρά ταῦτα, καθ' ὅ μέτρον δέν διαταράσσονται αἱ ἀρχαί τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, ἡ Κυβέρνησις πράττει πᾶν τό δυνατόν, ἐξ οὗ καί ἡ σημαντική αὔξησις ἡ ὁποία σημειοῦται εἰς τάς μεταξύ Ἑλλάδος καί ἀνατολικῶν χωρῶν συναλλαγάς κατά τά τελευταῖα ἔτη[139].

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Μετά τήν ἀποστολή πρός ὑπογραφή ἀπό τό βασιλέα Παῦλο τοῦ Β. Διατάγματος, μέ τό ὁποῖο ρυθμίζονται, κατ' ἐπιταγή τοῦ νόμου 3952/1959, τά διοικητικά προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ πρωθυπουργός κάμει τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα πλήρη συναίσθησιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐπιθυμοῦσα νά συμβάλη εἰς τόν καλύτερον τρόπον ρυθμίσεως τῶν διοικητικῶν προβλημάτων της ἐπί σκοπῷ νά τήν διευκολύνη εἰς τήν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ καί θείου προορισμοῦ της, εἰσηγήθη εἰς τήν Βουλήν καί ἐψηφίσθη κατ' Ἀπρίλιον μῆνα ὁ ν. 3952/1959. Ὁ νόμος αὐτός, μετά τοῦ ἐκδιδομένου καί δημοσιευομένου κατ' ἐπιταγήν αὐτοῦ διατάγματος, ἐπί τοῦ ὁποίου διά μακρῶν ἠσχολήθη ἡ πρός τόν σκοπόν αὐτόν συγκληθεῖσα Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπιφέρει οὐσιώδεις βελτιώσεις εἰς τόν τρόπον διοικήσεως καί λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

»Διά τῶν ἐπιφερομένων τούτων βελτιώσεων εἰς τόν διοικητικόν ὀργανισμόν τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπό μακροῦ χρόνου ἐθεωροῦντο ἀναγκαῖαι καί ἐπιβαλλόμεναι, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θά δυνηθῇ ἡ Ἐκκλησία, συνεπιχωρούσης καί τῆς στοργῆς καί θερμῆς συμπαραστάσεως τοῦ Κράτους, νά συνεχίση κατά τόν καλύτερον τρόπον τήν ἱστορικήν ἀποστολήν της πρός θρησκευτικήν, πνευματικήν καί ἠθικήν ἐξύψωσιν τοῦ ἔθνους».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Θεόκλητος ἐπικοινωνεῖ μέ τόν πρωθυπουργό καί τον εὐχαριστεῖ γιά τά μέτρα ὑπέρ τῆς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Σοβιετικός πρωθυπουργός Ν. Χρουστσώφ, σέ συγκέντρωση ἐργατῶν στήν Βουδαπέστη, τονίζει μεταξύ ἄλλων τά ἀκόλουθα —σύμφωνα μέ τό πρακτορεῖο «Τάσς»:

«Ὅταν μετά τόν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον αἱ προοδευτικαί δυνάμεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἠθέλησαν νά ἐγκαταστήσουν τήν λαϊκήν ἐξουσίαν, ἀγγλικά στρατεύματα, ὑποστηριζόμενα ἀπό τούς Ἀμερικανούς ἐρρίφθησαν ἐναντίον τοῦ κινήματος αὐτοῦ. Οὕτω, λοιπόν, ἡ μπουρζουαζία θεωρεῖ ὡς νόμιμον τό γεγονός ὅτι οἱ ἱμπεριαλισταί μιᾶς χώρας βοηθοῦν τούς ὁμοϊδεάτας τῆς ἄλλης χώρας εἰς τόν ἀγῶνα κατά τῶν ἐργατῶν. Ἀλλ' ὅταν αἱ σοσιαλιστικαί χῶραι φθάνουν εἰς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν των τότε ἀποκαλοῦν τοῦτο ἐπέμβασιν εἰς τάς ἐσωτερικάς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων χωρῶν».

Ἐξάλλου, ἀπό τό Λονδίνο μεταδίδεται ὅτι ὁ Ν. Χρουστσώφ εἶπε:

«Οἱ ἱμπεριαλισταί δέν ἠσθάνθηκαν ἐντροπήν ὅταν κατέστειλαν τήν ἐξέγερσιν τῶν καλυτέρων τέκνων τῆς Ἑλλάδος, τά ὁποῖα μετά τόν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἠθέλησαν νά ἐγκαταστήσουν τό ἰδικόν των καθεστώς. Οἱ καπιταλισταί οὐδέποτε διστάζουν νά ἐπεμβαίνουν διά νά διατηρήσουν ἄλλο καπιταλιστικόν καθεστώς».

Καί, ὑπενθυμίζοντας τήν πολιτική τοῦ Στάλιν, πρόσθεσε:

«Δέν ἐνομίσαμεν τότε ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐπέμβωμεν διά νά σώσωμεν τούς κινδυνεύοντας ἀδελφούς μας».

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός, σέ ἀπάντηση, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Λυποῦμαι διότι, εἰς μίαν στιγμήν καθ' ἣν τόσαι καταβάλλονται προσπάθειαι διά τήν διεθνῆ ὕφεσιν, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις συνεχίζει τήν τελευταίως ἐγκαινιασθεῖσαν τακτικήν τῶν παρεμβάσεων καί τῶν ἀπειλῶν ἐναντίον τῆς χώρας μας.

»Ὁ κ. Χρουστσώφ, δικαιώνων διά τοῦ σημερινοῦ λόγου του τά ἐγκλήματα καί τάς καταστροφάς τοῦ συμμοριτοπολέμου, τόν ὁποῖον ἡ Σοβιετική Ἕνωσις καί ἠθικῶς καί ὑλικῶς ἐνίσχυσε, παρεμβαίνει εὐθέως εἰς τά ἐσωτερικά τῆς χώρας μας.

»Ὁ προφανής σκοπός τῶν λόγων του εἶναι νά

ἐνθαρρύνη τήν κομμουνιστικήν μειοψηφίαν τῆς χώρας ἵνα συνεχίση τόν ὕπουλον ἀγῶνα της κατά τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας ἑνός λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀποφασισμένος νά μείνη πιστός εἰς τάς ἀρχάς τῆς ἐλευθερίας καί τῆς Δημοκρατίας».

Μέ δηλώσεις τους, καταδίκασαν τήν ἐνέργεια τοῦ Σοβιετικοῦ ἡγέτη, ὁ ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, Γ. Παπανδρέου, ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν Σπ. Μαρκεζίνης καί τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἐνῶ στή Βουλή ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλόπουλος, ὁ Γ. Παπανδρέου, ὁ Στ. Στεφανόπουλος καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ ἐπέκριναν δριμύτατα τήν παρέμβαση τοῦ Ν. Χρουστσώφ.

Ἀνάλογα ἦταν καί τά σχόλια τοῦ ἡμερήσιου ἀθηναϊκοῦ τύπου. Τό «Βῆμα», σέ σχόλιο μέ τίτλο «Ὑπό τό προκάλυμμα τῆς ὑφέσεως», σημειώνει:

Κατά τό κομμουνιστικόν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944 εἰς τήν Ἑλλάδα, ἐσυνεχίζετο ἀκόμη ὁ Β΄ παγκόσμιος πόλεμος καί ὁ στρατός τοῦ ΕΛΑΣ συνεκρούσθη μέ τά συμμαχικά ἀγγλικά στρατεύματα ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νά καταλάβη τήν ἑλληνικήν πρωτεύουσαν... ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις συνάπτει ἀνακωχήν καί ἀμνηστεύει τούς κομμουνιστάς. Κατά τόν τριετῆ συμμοριτικόν πόλεμον οὐδείς ξένος στρατιώτης ἐπάτησε τό ἑλληνικόν ἔδαφος καί ὅλος ὁ ἀγών διεξήχθη μεταξύ Ἑλλήνων καί συμμοριτῶν ὑπό τήν ἠθικήν, πολιτικήν καί ὑλικήν ἐπιδοκιμασίαν τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως.

Εἶναι, λοιπόν, λίαν δικαιολογημένος ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός, ὅπως ἄλλωστε καί ὁ ἄλλος πολιτικός μας κόσμος, νά ἐξεγείρωνται ἕνεκα τῶν ἀνοικείων καί προκλητικῶν καί ἀνακριβεστάτων τούτων δηλώσεων τοῦ Σοβιετικοῦ πρωθυπουργοῦ, αἱ ὁποῖαι πράγματι ἀποτελοῦν νέαν ἐπέμβασιν εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος καί παρακίνησιν πρός τό ΚΚΕ ὅπως συνεχίση τήν ἐπαναστατικήν καί προδοτικήν εἰς τήν Ἑλλάδα πολιτικήν του.

Καί σέ ἄλλο σχόλιό του, τό «Βῆμα» χαρακτηρίζει τούς λόγους τοῦ Χρουστσώφ ὡς «ἀπιστεύτως ἀντιθέτους πρός τήν ἱστορικήν ἀλήθειαν καί ἐχθρικούς πρός τήν πλειοψηφίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», οἱ ὁποῖοι «παρεβίασαν τήν ἀρχήν τῆς συνυπάρξεως» μέ σκοπό «νά τονωθοῦν οἱ ἐξτρεμισταί τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς εἰς τάς προσπαθείας των πρός ὑπονόμευσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας καθεστῶτος»[140].

Ἡ «Ἀκρόπολις» θεωρεῖ «προκλητικήν τήν ἐπέμβασιν τοῦ Χρουστσώφ στά ἐσωτερικά μας» καί ἀπευθυνόμενη πρός τήν Κυβέρνηση γράφει ὅτι «θέλομεν νά πιστεύσωμεν ὅτι ἀντιλαμβάνεται ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς πόσον τεραστίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνει ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει αὐτοῦ τοῦ θέματος, τό ὁποῖον ἀφορᾶ τήν ἐθνικήν ὕπαρξιν τῆς Ἑλλάδος καί τῶν δημοκρατικῶν της θεσμῶν»[141]. Ἡ «Ἐλευθερία» ὑπογραμμίζει ὅτι ἔχει ἀμβλυνθεῖ ἡ μνήμη τοῦ σοβιετικοῦ ἡγέτου «διότι τό 1944, ὅταν τό ΚΚΕ ἔκαμε τήν πρώτην ἀπόπειραν βιαίας ἐπιβολῆς δικτατορίας του, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἦτο σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Μ. Βρετανίας, ἐνῶ κατά τήν δευτέραν ἀπόπειραν βιαίας καταλήψεως τῆς ἐξουσίας δέν πολέμησε οὔτε ἕνας ξένος στρατιώτης παρά τό πλευρόν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος μόνος του συνέτριψε τήν ἀνταρσίαν, τήν ὁποίαν ὑπεκίνησε ἡ Σοβιετική Ἕνωσις... Ἡ Ἑλλάς ἔδωσε τήν ἀπάντησίν της καί συνεχίζει τήν πορείαν της μέ ἥσυχον τήν συνείδησίν της»[142].

Διάφορη εἶναι ἡ τοποθέτηση τῆς «Αὐγῆς», ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται ὅτι «ἡ Κυβέρνηση ἐχθρεύεται τήν ὕφεση» καί ὅτι «ὁ Σοβιετικός πρωθυπουργός Ν. Χρουστσώφ δέν εἶχε πρόθεση νά ἀναμιχθεῖ στά ἐσωτερικά μας ἀλλά ἀνέφερε τήν Ἑλλάδα σάν ἕνα ἀπό τά παραδείγματα ἰμπεριαλιστικῆς ἐπεμβάσεως πού ἀπέβλεπε νά ἀνακόψει τόν δρόμο τῶν ὁμαλῶν δημοκρατικῶν ἐξελίξεων»[143].

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκροτεῖται, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας.

Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως, ὁ καθηγητής Κ. Ἀσκητόπουλος ἀναφέρθηκε στό ἔργο τῆς ἐπιτροπῆς ἀναθέσεως σέ ἀνεξάρτητα γερμανικά τεχνικά γραφεῖα, τῶν μελετῶν γιά ἔργα, μέ βάση τήν τεχνική βοήθεια πού ἔχει παρασχεθεῖ στήν Ἑλλάδα ἀπό τή γερμανική Κυβέρνηση. Συγκεκριμένα, ἀνατίθεται ἡ μελέτη τῆς ὑδρεύσεως τῆς περιοχῆς Πτολεμαΐδος, τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ λιγνιτωρυχείου Πτολεμαΐδος, τῆς ἀναπτύξεως τοῦ λιγνιτωρυχείου Μεγαλοπόλεως, τῆς ἀναπτύξεως βιομηχανίας σόδας καί κυτταρίνης, τῆς ὀργανώσεως τῶν σφαγείων Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης, τῆς σιδηρομεταλλουργίας, τῆς μεταλλουργίας σιδηρομαγγανίου, τῆς βιομηχανίας πυριμάχων ὑλικῶν, τῆς μεταλλουργίας ψευδαργύρου καί τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὑδάτων τοῦ Σπερχειοῦ, τοῦ Γοργοποτάμου καί Ἀλιάκμονος. Ἐξετάστηκε, τέλος, ἡ πορεία τῶν διαπραγματεύσεων μέ μεγάλες ξένες ἑταιρεῖες γιά τήν ἀνεύρεση πετρελαίου καί ἐγκρίθηκε ἡ σύμβαση μέ τήν ΕΣΣΟ. Ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή νά ἐπισπευθοῦν οἱ σχετικές διαδικασίες.

Τέλος, τήν 28η Δεκεμβρίου ὑπογράφεται μεταξύ τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ ἑλληνικοῦ Καλυκοποιείου καί Πυριτιδοποιείου, σύμβαση γιά τήν κατασκευή πολεμικοῦ ὑλικοῦ ἀξίας 2.100.000 δολλαρίων γιά λογαριασμό τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως καθώς καί προκαταρκτικές συμφωνίες γιά ὑλικό πολέμου ὕψους 1.700.000 δολλαρίων.

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἀνακοινώνεται, ἀπό τό Λευκό Οἶκο, ὅτι ὁ πρόε-

δρος Ντουάιτ Ἀιζενχάουερ, στό πλαίσιο προγράμματος εὐρύτερης διπλωματικῆς περιοδείας του σέ χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Μ. Ἀνατολῆς, θά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἰταλία, τήν Τουρκία, τό Πακιστάν, τό Ἀφγανιστάν, τήν Ἰνδία, τήν Περσία, τήν Τύνιδα, τή Γαλλία, τήν Ἱσπανία, τό Μαρόκο καί τό Βατικανό, καθώς καί τήν Ἑλλάδα. Σκοπός τῆς διπλωματικῆς αὐτῆς ἐξορμήσεως εἶναι, σύμφωνα μέ τή δήλωση τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀμερικανοῦ πρόεδρου, νά ἐκθέσει στούς συνομιλητές του «τί σκέπτονται νά πράξουν αἱ ΗΠΑ σχετικῶς μέ τήν ἀναζήτησιν τῶν μεθόδων πού θά καταστήσουν δυνατήν τήν παγίωσιν μονίμου καί δικαίας εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ» καί νά διαλύσει «τάς ἀμφιβολίας ὡς πρός τήν εἰλικρίνειαν τῶν Ἀμερικανῶν διά τήν ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης».

Μέ ἀφορμή τήν ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ ἐπικειμένη ἐπίσκεψις τοῦ προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελεῖ γεγονός μεγίστης σημασίας. Διά πρώτην φοράν πρόεδρος τῆς μεγάλης ὑπερατλαντικῆς Δημοκρατίας ἐπισκέπτεται τήν χώραν μας. Καί τήν ἐπισκέπτεται εἰς κρισίμους στιγμάς διά τήν ἀνθρωπότητα. Τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπελέγη μεταξύ τῶν χωρῶν, εἰς τάς ὁποίας θά σταθμεύσῃ ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατά τό σημαντικόν τοῦτο πολιτικόν ταξίδιόν του, ἀποδεικνύει τό ἐνδιαφέρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διά τήν χώραν μας καί τήν σημασίαν τήν ὁποίαν ἀποδίδουν αὐταὶ εἰς τήν μετά τῆς Ἑλλάδος συνεργασίαν. Ὁ ἑλληνικός λαός θά ἔχῃ τήν εὐκαιρίαν νά ἐκπληρώσῃ κατά τήν ἐδῶ ἄφιξιν τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου ἕνα μέγα ἠθικόν χρέος. Νά ἐκφράσῃ τά αἰσθήματα φιλίας καί εὐγνωμοσύνης πρός τόν ἀμερικανικόν λαόν, ὁ ὁποῖος ἀπό 12ετίας καί πλέον παρέχει ὄχι μόνον τήν πολιτικήν καί ἠθικήν του ἐνίσχυσιν διά τήν κατοχύρωσιν τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας μας, ἀλλά καί τήν ὑλικήν του βοήθειαν διά τήν ἀνασυγκρότησίν της, βοήθειαν ἡ ὁποία ὑπερέβη μέχρι σήμερον τά τρία δισεκατομμύρια δολλάρια. Ὁ πρόεδρος Ἀιζενχάουερ, ὡς ἀρχιστράτηγος κατά τήν τελευταίαν νικηφόρον φάσιν τοῦ μεγάλου πολέμου, ἡγήθη καί τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τοῦτο ἀποτελεῖ πρόσθετον δεσμόν μετά τῆς χώρας μας. Δέν πρέπει ἐπίσης νά λησμονῆται ἡ ἀποφασιστική συμβολή του εἰς τήν συγκρότησιν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, μέ τήν ὁποίαν εἶναι, ὡς γνωστόν, συνδεδεμένη σήμερον ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας μας. Καλῶ ὅλους τούς Ἕλληνας νά ὑποδεχθοῦν τόν πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μέ τόν ἐνθουσιασμόν, τόν ὁποῖον ἐπιβάλλουν ἡ ἠθική προσωπικότης τοῦ ἐπισκέπτου μας καί ἡ σημασία τῆς ἀποστολῆς του».

Ἐνόψει τῆς ἐπικείμενης ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ, Ντ. Ἀιζενχάουερ, στήν Ἀθήνα, ὑποβάλλεται στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ σημείωμα γιά τούς παράγοντες πού ἐπιβάλλουν τήν ἀνάγκη συνεχίσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας πρός τήν Ἑλλάδα:

«1. Ἡ στρατιωτική σημασία αὐτῆς διά τό ΝΑΤΟ καί τήν Δυτικήν Συμμαχίαν. Εἰδικώτεραι μορφαί τοῦ βασικοῦ τούτου λόγου εἶναι αἱ κατωτέρω ὡρισμέναι εἰσφοραί τῆς Ἑλλάδος:

»α. Προωθημέναι θέσεις Ραντάρ.

»β. Ὑποστήριξις ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν Δαρδανελλίων καί τῆς Τουρκίας.

»γ. Προκεχωρημένη θέσις ἀμύνης εἰς τήν κρίσιμον περιοχήν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

»Εἶναι εὐρύτατα ἀνεγνωρισμένον ὅτι ἡ συσσώρευσις τῶν ἀνωτέρω καθηκόντων δημιουργεῖ τοιαύτην πίεσιν ἐπί τῶν πραγματικῶν διαθεσίμων πηγῶν τῆς χώρας, ὥστε αὕτη δέν δύναται νά φέρη μόνη τήν πίεσιν ταύτην. Ἐπί πλέον, ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τό κατώτερον κατά κεφαλήν εἰσόδημα ($ 280) μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ἔχει ἀτυχῶς τό ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἀνεργίας καί ὑποαπασχολήσεως (περί τά 20% τοῦ συνόλου τῶν ἐργατικῶν χειρῶν εἶναι πλήρως ἤ μερικῶς ἄνευ ἀπασχολήσεως).

»2. Οἱ κοινωνικοί λόγοι

»Ἡ Ἑλλάς ἀγωνίζεται ἐπιμόνως ἐναντίον μιᾶς μορφῆς ἐντάσεως ἡ ὁποία δυσκόλως δύναται νά παραλληλισθῇ μέ τήν τῶν καλουμένων ὑποαναπτύκτων οἰκονομιῶν. Ἐν ὀλίγοις εἶναι τό ἑξῆς: Ἡ ἐπίγνωσις τῶν εὑρέων —καί ἀτυχῶς ἔτι αὐξανομένων— διαφορῶν τῶν βιοτικῶν ἐπιπέδων καί τῆς ἀπασχολήσεως μεταξύ Ἑλλάδος ἀφ' ἑνός καί τῶν δυτικῶν συμμάχων ἀφ' ἑτέρου. Ἀποφασιστική βελτίωσις τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἀνελήφθη σταθερῶς καί κατά προτεραιότητα μεταξύ τῶν ἐπιδιώξεων ὁλοκλήρου τῆς χώρας καί εἰδικώτερον τῶν νεωτέρων γενεῶν. Ἡ παροῦσα καί αὔξουσα ἐπίγνωσις τῆς ἀνάγκης πρός ἀποτελεσματικάς βελτιώσεις εἰς τό οἰκονομικόν πεδίον —ἐν συνδυασμῷ πρός τούς περιορισμούς τούς τιθεμένους ὑπό τῆς σπάνιος τῶν πηγῶν, ἔτι περισσότερον ὀξυνομένη ὑπό τοῦ ἀμυντικοῦ βάρους τῆς Ἑλλάδος— ἀποτελεῖ τόν σκληρόν πυρῆνα τοῦ κυρίου προβλήματος τό ὁποῖον ἡ χώρα αὕτη ὀφείλει νά λύσῃ ἤ ἄλλως νά ἀφανισθῇ τελικῶς ἡ ἰδία ὑπ' αὐτοῦ.

»3. Οἱ πολιτικοί λόγοι

»Ἡ Ἑλλάς ἐπιδιώκει νά ἐπιτύχῃ τι τό ὁποῖον κατά τινα τρόπον εἶναι μοναδικόν. Ἐπιδιώκει νά δημιουργήσῃ συνθήκας αἱ ὁποῖαι θά ἐξησφάλιζον μίαν βάσιν εἰς τήν λειτουργίαν αὐτάρκους οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐντός τοῦ πλαισίου οἰκονομικῆς σταθερότητος καί ἐλευθέρων δημοκρατικῶν θεσμῶν. Ἡ Ἑλλάς δέον νά ἀπαλλαγῇ τοῦ διλήμματος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἤ τῆς οἰκονομικῆς ἐπεκτάσεως. Δύναται καί πρέπει νά δειχθῇ εἰς ὅλον τόν κόσμον ὅτι ἀμφότερα δύνανται νά ἐπιτευχθοῦν διά τῆς ὑπεροχῆς καί τῶν ἐντατικῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος.

»Τά τελευταῖα ἔτη ἡ Ἑλλάς εἶχε τήν ἀσυνήθη τύχην τῆς πολιτικῆς σταθερότητος. Πιστεύεται στερρῶς, ὅτι κυρίως διά πλέον ἐντατικῶν προσπαθειῶν καί ὡρισμένης ξένης βοηθείας, ἓν πολιτικῶς προηγμένον ἔθνος, δύναται νά

ἐπιτύχη σταθεράν καί ἁρμόζουσαν βελτίωσιν εἰς τάς πλέον ὑλικάς μορφάς τῆς ζωῆς του.

»4. Φύσις καί σημασία τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας τῶν ΗΠΑ

»Τά ὑφιστάμενα μέσα βοηθείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διοχετευόμενα διά τῆς ἀμυντικῆς βοηθείας ἤ τοῦ P.L. 480, κατέστησαν τήν χώραν ἱκανήν νά ἐλέγξη τούς βραχυπροθέσμους παράγοντας τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ἐν μέσῳ πολλῶν δυσχερειῶν καί ἀντιξοοτήτων.

»Ἀλλά ἡ σταθερότης εἶναι τό πρῶτον, καίτοι λίαν σημαντικόν, βῆμα πρός τήν αὐτάρκη οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν. Κανονική ἀνάπτυξις καί ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως εἶναι οἱ τελικοί ἀντικειμενικοί σκοποί.

»Ἡ Ἑλλάς ἀντιλαμβάνεται πλήρως τήν διεθνῆ φύσιν τῶν εὐθυνῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ ὀξεῖς, ἀλλά, ὡς ἐλπίζομεν σταθερῶς, προσωριναί δυσκολίαι αἱ ὁποῖαι τίθενται εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας ὑπό τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐκτιμῶνται δεόντως καί πρός τοῦτο εἰδικαί προτάσεις ὑπεβλήθησαν ὅταν ἐξητάζετο τό πρόγραμμα τῶν ἀντικειμένων κοινῆς χρήσεως διά τάς ἑλληνικάς ἐνόπλους δυνάμεις. Τό γεγονός, πάντως, παραμένει, ὅτι ἐν Ἑλλάδι, μέ τήν κρίσιμον γεωγραφικήν της θέσιν καί τόν προηγμένον πολιτικόν βίον της, ὡρισμένον ὕψος τῶν μέσων βοηθείας, καλῦπτον περιωρισμένον ἀριθμόν ἐτῶν, θά ἔχη πολλαπλάσιον καί διαρκές ὄφελος, γεγονός ὅπερ, ἅπαξ ἐπιτευχθέν, πέπρωται νά ἔχη ἀντίκτυπον εἰς ἄκρως σημαντικήν καί εὐρεῖαν κλίμακα»[144].

Σέ ἀνάλογο σημείωμά του, μέ θέμα τήν ἀμερικανική βοήθεια, ὁ Κ. Γούστης ὑποβάλλει, στίς 3 Δεκεμβρίου, τίς ἀκόλουθες παρατηρήσεις στόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν:

«Α. Τρέχουσα βοήθεια νόμου 665 (Defence support) καί κοινοχρήστρων

»Τό κατά καιρούς διατυπωθέν αἴτημα ἀνεβίβαζε τό ὕψος τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν διά δωρεάν στρατιωτικήν βοήθειαν κατά τό ἔτος 1959-60 εἰς $ 40 περίπου ἑκατ. Τό ὡς ἄνω ποσόν ὁμοῦ μετά τῆς βοηθείας εἰς κοινόχρηστα (Common use items) ἤ ἄλλως (Other material) διά τάς ἀνάγκας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὑπελογίζετο ὅτι θά ἔδει νά ἀνέλθη εἰς $ 55 ἑκατ. περίπου.

»Τό προσφάτως γνωσθέν ὕψος τῆς βοηθείας τοῦ νόμου 665, ἀναβιβάζει αὐτήν εἰς $ 20 ἑκατ. Τό ἀκριβές ὕψος τῆς βοηθείας εἰς κοινόχρηστα δέν ἐγνώσθη εἰσέτι, ὑπάρχουν ὅμως ἐνδείξεις δικαιολογοῦσαι τόν φόβον ὅτι τό ὕψος αὐτῶν θά κυμανθῆ εἰς τό ἥμισυ περίπου τοῦ ὑπολογισθέντος ὡς ἀναγκαίου ποσοῦ τῶν $ 15 ἑκατ.

»Αἱ ὡς ἄνω ἐξελίξεις ἐν συναρτήσει πρός τούς κατωτέρω δύο παράγοντας δημιουργοῦν σοβαρωτάτους κινδύνους.

»α. Τό ὕψος τῶν δαπανῶν ἀμύνης (κατά τόν ὁρισμόν τοῦ NATO) παρίσταται ἀνάγκη κατά κοινήν ἑλληνοαμερικανικήν ἐκτίμησιν ἁρμοδίων στρατιωτικῶν παραγόντων νά σημειώση αὔξησιν τῆς τάξεως τῶν 25-30 ἑκατ. δολλαρίων κατά τό 1960 ἐν σχέσει πρός τό 1959. Τοῦτο δέ μέ μερικήν μόνον κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν MC 70.

»β. Τό περίσσευμα τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ κατά τό 1960, οἱ πόροι δηλαδή οἵτινες διατίθενται διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων πρόκειται κατά πᾶσαν πιθανότητα νά μειωθοῦν κατά 400-500 ἑκατ. δρχ. (λόγω ἀνασχέσεως τοῦ αὐξητικοῦ ρυθμοῦ τοῦ εἰσοδήματος), ἐνῶ αἱ ἀνάγκαι διά πραγματοποίησιν δαπανῶν, κυριώτατα εἰς τόν προϋπολογισμόν ἐπενδύσεων, θά παρουσιάσουν αὔξησιν. Τό δίλημμα μεταξύ ἀμυντικῆς προσπαθείας ἀφ' ἑνός καί νομισματικῆς σταθερότητος ἀφ' ἑτέρου ἔχει πλέον τεθεῖ κατά τρόπον ὀξύ καί μόνον ἡ αὔξησις τῶν ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας παρεχομένων πόρων δύναται νά συμβάλη οὐσιωδῶς εἰς τήν ἄμβλυσίν του.

»Β. Μείζονα ἔργα οἰκονομικῆς ὑποδομῆς καί DLF

»α. Ἀχελῶος

»Ὑπάρχουν πολλαί ἐνδείξεις ὅτι τό DLF προτίθεται νά καλύψη μέγα μέρος τῶν εἰς συνάλλαγμα δαπανῶν τοῦ ἔργου. Τόσον τό κόστος τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ὅσον καί ἡ συναρτωμένη πρός τόν παράγοντα αὐτόν δυνατότης βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ Ἀχελώου ἐπιβάλλουν τήν κατασκευήν του ὑπό τούς εὐνοϊκωτέρους δυνατούς ὅρους. Πρέπει νά ἐπιδιώξωμεν ἀπαλλαγήν ἀπό τάς περιοριστικάς διατάξεις Buy American, ὅπου αἱ ἀμερικανικαί τιμαί εἶναι πέραν τοῦ 6% ὑψηλότεραι ἀπό ἐκείνας τῶν Εὐρωπαίων κατασκευαστῶν. Σημειοῦται ὅτι τό ὡς ἄνω ποσοστόν (6%) εἶναι τό ὅριον, πέραν τοῦ ὁποίου αὐτή ταύτη ἡ ἀμερικανική διοίκησις, προκειμένου νά πραγματοποιήση ἰδίας αὐτῆς προμηθείας, ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως ἀγορῶν ἐξ Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

»β. Ὁδός Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης

»Τό πρός τό DLF ἡμέτερον αἴτημα συνίσταται εἰς αἴτησιν δανείων $ 21,5 ἑκατ. ἐπί συνολικῆς δαπάνης ἔργου $ 43 ἑκατ. καί δαπάνης εἰς συνάλλαγμα $ 11 ἑκατ. περίπου. Κατ' ἐξαίρεσιν ζητοῦμεν δανειοδότησιν πέραν τοῦ ὕψους τῆς ἀμέσου εἰς συνάλλαγμα δαπάνης, λόγω τῆς ὑψηλῆς συμμετοχῆς τῶν ἐγχωρίων δαπανῶν εἰς τό συνολικόν κόστος τοῦ ἔργου.

»Πρέπει νά τονισθῆ ὅτι ἡ ὁδός Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ κεντρικοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς χώρας, περιλαμβάνουσα σύν τοῖς ἄλλοις τάς ὁδούς Ἠγουμενίτσης - Λαρίσσης καί Ἀθηνῶν - Ὀλυμπίας ἐπί τῶν ὁποίων ὡσαύτως θά ἐπιζητηθῆ ἡ δανειοδοτική ἐνίσχυσις τοῦ DLF.

»γ. Δανειοδότησις ΟΧΟΑ

»Ὑπεβλήθη αἴτημα εἰς DLF διά $ 8 ἑκατ. Θεωρεῖται αὐτονόητον ὅτι οὐδείς περιορισμός ἀπορρέων ἐκ τῶν διατάξεων τῆς νομοθεσίας Buy American θά τεθῆ. Αἱ ἰδιωτικαί ἐπιχειρήσεις πρέπει νά ἔχουν τήν εὐχέρειαν νά πραγματοποιοῦν τάς προμηθείας αὐτῶν ἀπό τήν εὐθηνοτέραν πηγήν. Ἄλλως, ὁ τόσον δημιουργικός φορέας οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ἰδιωτική ἐπιχείρησις, θά ἠμποδίζετο ἐκ προοιμίου εἰς τήν ἀξιοποίησιν τῶν ὄντως πολλῶν καί δημιουργικῶν δυνατοτήτων της»[145].

3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπευθύνει στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Διά τοῦ ἐνταῦθα βασιλικοῦ γενικοῦ προξενείου ἐλή-

φθησαν πέντε έκατ. δρχ., τά όποῖα ή 'Υμετέρα 'Εξοχότης, ἐν συνεχείᾳ τῶν προηγουμένων γενναίων εἰσφορῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρός τήν Κύπρον, εἶχε τήν καλωσύνην νά ἀποστείλη ἡμῖν, καί θερμῶς εὐχαριστοῦμεν ἐπί τούτοις.

»Συγκινεῖ ἡμᾶς ἰδιαιτέρως τό πολλαπλῶς ἐκδηλούμενον ἐνδιαφέρον καί ἡ γενναιοδώρως παρεχομένη εἰς πάντας τούς τομεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς δημοσίων πραγμάτων πολύτιμος βοήθεια καί συμπαράστασις τῆς ὑφ' ὑμᾶς Κυβερνήσεως. Ἄνευ τῆς ἰδικῆς σας βοηθείας θά ἦτο τῷ ὄντι δυσχερές καί σχεδόν ἀκατόρθωτον νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ὁδόν τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμῶν καί ἔτι δυσχερέστερον εἰς τήν ὁδόν τῆς ἀνασυγκροτήσεως καί ὀργανώσεως τῆς νέας κυπριακῆς Πολιτείας.

»Γνωρίζετε, ἀγαπητέ κύριε πρόεδρε, πόσον στενοί εἶναι οἱ δεσμοί, οἱ ὁποῖοι συνδέουν τόν ἑλληνικόν κυπριακόν λαόν μετά τῆς 'Ελλάδος καί πόσον σταθερῶς προσηλωμένοι παραμένουν οἱ Κύπριοι πρός τά στοιχεῖα ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀπετέλεσαν τήν βάσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Εἶναι πρός τιμήν τῆς 'Υμετέρας 'Εξοχότητος, ὅτι, διά τῆς συνεχῶς ἐκδηλουμένης εἰλικρινοῦς ἀγάπης καί τοῦ ἀμερίστου ἐνδιαφέροντός της, ἐνισχύει τούς δεσμούς τούτους καί βοηθεῖ τόν κυπριακόν λαόν εἰς τά πρῶτα του ἐλεύθερα βήματα.

»Διά τοῦτο εὐχαριστοῦμεν καί πάλιν ἐκ βάθους καρδίας τήν 'Υμετέραν 'Εξοχότητα καί παρακαλοῦμεν ὅπως δεχθῆ τήν διαβεβαίωσιν περί τῆς πρός Αὐτόν βαθείας ἀγάπης καί ἐκτιμήσεως ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ»[146].

3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκαλεῖται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑφυπουργοῦ Προεδρίας, Τρ. Τριανταφυλλάκου, τοῦ γενικοῦ γραμματέα 'Αθλητισμοῦ, Γ. Βήχου, καί τοῦ κυβερνητικοῦ ἐπιτρόπου στόν ΟΠΑΠ, Γ. 'Αθανασιάδη.

'Ο πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἐνημερώθηκε σχετικά, ζήτησε τήν ἐπίσπευση τῆς συντάξεως μελετῶν, ὥστε νά ἀρχίσει ἡ ἐκτέλεση τῶν βασικῶν ἔργων τοῦ πενταετοῦς ἀθλητικοῦ προγράμματος καί νά ὑποβοηθηθεῖ ἡ ἀνάπτυξη ὑγιοῦς φίλαθλου πνεύματος.

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

'Ο Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο 'Εμπορίου, σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, 'Εξωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί 'Εμπορίου, τοῦ ὑφυπουργοῦ 'Εμπορίου, τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς 'Ελλάδος καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ σκοπό τήν ἐξέταση τοῦ θέματος τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων καί ἰδίως τοῦ καπνοῦ.

Τήν ἑπομένη, ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκη καί τόν καθηγητή Π. Σαρατσένο, σύμβουλο τῆς Κυβερνήσεως στήν ἐπεξεργασία τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. 'Ο πρωθυπουργός διαπιστώνει ὅτι ἡ σχετική ἐργασία προχωρεῖ ἱκανοποιητικά καί ὅτι ὡς τόν Μάρτιο 1960 θά ἔχει περατωθεῖ ἡ ἐπεξεργασία τῶν γενικῶν κατευθύνσεων καί τῶν ἐπί μέρους τομέων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Νέα σύσκεψη γιά τά οἰκονομικά θέματα θά συγκληθεῖ στίς 8 Δεκεμβρίου ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Προεδρίας, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί Βιομηχανίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Συγκοινωνιῶν καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Στή σύσκεψη ἐξετάστηκε τό ἐκτελούμενο πρόγραμμα ἐπενδύσεων τοῦ ἔτους 1959, τό ὁποῖο κρίθηκε ὅτι ἐξελίσσεται σύμφωνα μέ τίς κυβερνητικές προβλέψεις. 'Ο Κ. Καραμανλῆς ἐνέκρινε τό ὕψος τοῦ ἀντίστοιχου προγράμματος γιά τό 1960, καί τήν κατανομή τῶν πιστώσεων κατά τομεῖς. 'Ο πρωθυπουργός, ἐπίσης, ἔδωσε ἐντολές γιά τή σύντομη κατάρτιση τῶν ἐπί μέρους προγραμμάτων ἀπό τά ἁρμόδια ὑπουργεῖα.

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Μέ τό Β.Δ. 264/59, ἱδρύεται στήν Πάτρα τό ἐργοστάσιο ἐλαστικῶν «Πιρέλλι», πού ἀντιπροσωπεύει ἐπένδυση 6 ἑκατ. δολλαρίων.

Τό ἐργοστάσιο ἀποτέλεσε τήν πρώτη μεγάλη ἐπένδυση σέ ἐπαρχιακή πόλη. Τά κτιριακά συγκροτήματα ἔφθασαν νά καταλάβουν χῶρο 22 στρεμμάτων, μέ ἐτήσια παραγωγή 240.000 ἐλαστικῶν[147].

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν καί τοῦ πρυτάνεως, γιά θέματα πού ἀφοροῦν τό Πανεπιστήμιο 'Αθηνῶν.

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

'Ο πρόεδρος τῆς ΕΕ τῆς ΑΔΕΔΥ, Χρ. 'Αποστολάκος, γίνεται δεκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, στόν ὁποῖο ὑποβάλλει αἰτήματα τῆς ΑΔΕΔΥ καί τῶν ὀργανώσεων πού ὑπάγονται σέ αὐτή.

Βάσει σχετικοῦ ἐνημερωτικοῦ σημειώματος πού εἶχε ὑποβληθεῖ στόν πρωθυπουργό ἀπό τήν ἁρμόδια κυβερνητική ὑπηρεσία, τό θέμα τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων παρουσιαζόταν στό τέλος τοῦ 1959 ὡς ἑξῆς:

«Αὐξήσεις ἀποδοχῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἐν συγκρίσει πρός τόν τιμάριθμον καί τόν προπολεμικόν τιμαριθμικόν μισθόν.

»1. Αἱ ἀποδοχαί τῶν ἐν ἐνεργείᾳ δημοσίων λειτουργῶν

συνεπείᾳ τῶν ἐν ἔτει 1958 γενικῶν αὐξήσεων τοῦ μισθολογίου, τῆς ἐν ἔτει 1957 παρασχεθείσης βελτιώσεως τοῦ ἐπιδόματος πολυετίας καί τῆς χορηγήσεως ἤ αὐξήσεως κλαδικῶν ἐπιδομάτων, ὡς καί τῶν ἀπό τοῦ ἔτους 1956 χορηγηθέντων ἐπιδομάτων ἀκριβείας καί οἰκογενειακῶν βαρῶν, ἐμφανίζουν μεταξύ Δεκεμβρίου 1955 καί Ὀκτωβρίου 1959 γενικήν αὔξησιν, κυμαινομένην κατά κλάδους, ἀνερχομένην δέ εἰς 29% ἕως 37%, προκειμένου περί τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, εἰς 28% ἕως 38%, προκειμένου περί τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἀπό 31% ἕως 42% διά τούς λειτουργούς τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καί ἀπό 22% ἕως 29% διά τούς δικαστικούς.

»Ἡ ἀντίστοιχος αὔξησις τοῦ τιμαρίθμου περιορίζεται εἰς 11,7%.

»Ἡ βελτίωσις τῶν ἀποδοχῶν ἐκ τῆς γενικῆς αὐξήσεως τοῦ μισθολογίου προσαυξάνεται ἀπό τά κατά κλάδους ἐπιδόματα, ἔτι δέ καί ἀπό βαθμολογικάς εἰς ὡρισμένους κλάδους διαρρυθμίσεις, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων σημαντικός ἀριθμός ὑπαλλήλων προωθήθη βαθμολογικῶς μέ ἀντίστοιχον ἐπί τῶν ἀποδοχῶν ἐπίδρασιν.

»Εἰς τάς οἰκονομικάς πρός τούς ὑπαλλήλους παροχάς πρέπει νά προστεθῆ καί ἡ διά τήν ὑγείαν τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν πρόνοια. Αὕτη, καθιερωθεῖσα τό ἔτος 1956, συνεπληρώθη τόν Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος ἔτους διά τῆς ὑπό τοῦ Δημοσίου ἀναλήψεως τῆς νοσοκομειακῆς καί ἐξωνοσοκομειακῆς περιθάλψεως αὐτῶν.

»2. Ἐκ τῆς περαιτέρω ἐξετάσεως τοῦ μισθολογίου καί τῶν συνολικῶν ἀποδοχῶν διαπιστοῦται ὅτι ἤδη ἔχει ὑπερκαλυφθῆ δι' ὅλους τούς κλάδους καί τούς βαθμούς ὁ προπολεμικός μισθός (τιμαριθμικός) καί ὅτι αἱ κατά καιρούς μισθολογικαί βελτιώσεις προηγοῦνται σημαντικῶς τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ τιμαρίθμου.

»Οὕτω, διά τοῦ ἐν ἔτει 1950 καθιερωθέντος μισθολογίου ἐκαλύφθη σχεδόν πλήρως ὁ τιμαριθμικός μισθός τῶν κατωτέρων βαθμῶν τῆς ἱεραρχίας καί κατά τά 75% ἕως 95% τῶν λοιπῶν.

»Ἐάν ὅμως ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπό τοῦ ἔτους 1941 ἐσημειώθη συνεχής καί σταθερά προώθησις τῶν βαθμῶν τῆς ἐν ἑκάστῳ κλάδῳ ἱεραρχίας (κατά ἕνα, δύο καί τρεῖς ἔτι βαθμούς), ὅτι δέ καί αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνωτέρω θέσεων, μείωσις τοῦ πρός προαγωγήν χρόνου, ἀκόμη δέ καί εἰς κλάδους τινάς τοῦ εἰσαγωγικοῦ βαθμοῦ, ὁ μισθός ἑκάστης βαθμίδος τῆς μισθολογικῆς κλίμακος τοῦ 1950 δέον νά συγκριθῆ τουλάχιστον μέ τόν ἀμέσως κατώτερον τῆς κλίμακος τοῦ 1938. Μέ τά δεδομένα ταῦτα, τό μισθολόγιον τοῦ 1950 ὑπερκαλύπτει διά τήν διοικητικήν ἱεραρχίαν τόν τιμαριθμικόν μισθόν εἰς ἅπαντας τούς βαθμούς αὐτῆς.

»3. Τόν Ἰανουάριον 1956 αἱ ἀποδοχαί τοῦ μισθολογίου τοῦ ἔτους 1950 εἶχον αὐξηθῆ κατά 75% ἕως 93% διά τούς διοικητικούς, κατά 95% ἕως 145% διά τούς ἐκπαιδευτικούς τῆς Μέσης καί κατά 105% ἕως 135% διά τούς δικαστικούς, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ τιμαρίθμου κατά 58%, ἐν ᾧ συγχρόνως εἰς ὅλους σχεδόν τούς βαθμούς τῆς ἱεραρχίας ἔχει ὑπερκαλυφθῆ ὁ τιμαριθμικός μισθός τοῦ ἔτους 1938.

»4. Τέλος, τόν Ὀκτώβριον 1959, αἱ ἀποδοχαί εἶναι ἀνώτεραι τοῦ μισθολογίου τοῦ ἔτους 1950 κατά 115% διά τούς διοικητικούς, κατά 130% ἕως 220% διά τούς λειτουργούς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καί κατά 170% ἕως 198% διά τούς δικαστικούς, ἐν ᾧ ἡ ἀντίστοιχος αὔξησις τοῦ τιμαρίθμου ἀνήρχετο εἰς 72%.

»Τήν ἐποχήν αὐτήν αἱ ἀποδοχαί τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων ἔχουν ὑπερβῆ τόν τιμαριθμικόν μισθόν τοῦ ἔτους 1938 κατά 15% ἕως 40%, τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κατά 20% ἕως 60% καί τῶν δικαστικῶν κατά 20% ἕως 63%»[148].

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπογράφεται μεταξύ τοῦ Δημοσίου καί τῶν συνεργαζομένων γερμανικῶν οἴκων «Maschinentabrik Buckan R. Wolf A.G.», «Braunschweigische Maschinenbababstalt Braunschweig» καί «Lucks Und Co G.M.B.H.», σύμβαση γιά τήν κατασκευή καί λειτουργία ἐργοστασίου σακχάρεως ἀπό τεῦτλα στή Λάρισα. Ὑπογράφεται, ἀκόμη, μεταξύ τῆς Τραπέζης «Deutshe Bank A.G. Filale Braunschweig» καί τοῦ Δημοσίου, σύμβαση γιά τή χορήγηση δανείου 13.408.000 μάρκων, ἐξοφλητέου σέ 9½ ἔτη μέ τόκο 7% καί προορισμένου νά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν πληρωμή τῶν ἀναδόχων τοῦ ἔργου κατά 80% τῆς δαπάνης σέ συνάλλαγμα. Τό ἐργοστάσιο προβλέπεται νά ἐπεξεργάζεται 2.000 τόνους τεύτλων ἡμερησίως καί νά παράγει 28.000 τόνους σακχάρεως ἐτησίως (1/3 τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας), μελάσσα καί πολτό. Ἡ συνολική δαπάνη κατασκευῆς ἀνέρχεται σέ 18.600.000 μάρκα, μέ πρόβλεψη νά λειτουργήσει τό καλοκαίρι τοῦ 1961.

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ἀναχωροῦν γιά τό Παρίσι οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν, Βιομηχανίας καί ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, προκειμένου νά μετάσχουν στή διάσκεψη τοῦ NATO.

Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή τους, εἶχαν συγκροτηθεῖ δύο συσκέψεις, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Προεδρίας, Ἐξωτερικῶν καί Βιομηχανίας, μέ ἀντικείμενο τά θέματα πού ἐπρόκειτο νά ἀντιμετωπίσει ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία.

Κατά τή σύνοδο, στό Παρίσι, τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν τοῦ NATO, ὁ Ε. Ἀβέρωφ τόνισε ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐπιθυμοῦσε τή διεθνῆ ὕφεση ἀλλά μέ θετικές καί οὐσιαστικές ἐγγυήσεις ἀπό τή σοβιετική πολιτική. Ἀκόμη, ὑπογράμμισε ὅτι «οὐδεμία ὑποχρέωσις πρέπει νά ἀναληφθῆ ἄνευ προηγουμένης ἐγκρίσεως ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων μελῶν τοῦ NATO» καί ὅτι «ἡ Ἑλλάς οὐδεμίαν θά ἐδέχετο ἀπόφασιν, ἡ ὁποία τυχόν θά τήν ἀφεώρα καί δέν θά ἐτύγχανε τῆς ἀπολύτου συγκαταθέσεώς της».

11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπογράφεται σύμβαση μεταξύ τοῦ Δημοσίου καί τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀμερικανικῆς ἑταιρείας

«Esso Hellenic», βάσει τῆς ὁποίας παρέχεται τό δικαίωμα ἔρευνας καί ἐκμεταλλεύσεως πετρελαίου στή Ζάκυνθο, τήν Κυλλήνη, τούς Παξούς καί τήν Πύλο. Ἡ ἑταιρεία ἔχει μετοχικό κεφάλαιο ὕψους 6.500.000 δολλαρίων καί θά ἐρευνήσει 4.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ἐνῶ ἔχει συμφωνηθεῖ ἡ συμμετοχή τοῦ Δημοσίου στά κέρδη, σέ ποσοστό 50%.

Σύμφωνα μέ δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, θά συνομολογηθοῦν καί ἄλλες συμβάσεις μέ ἑταιρεῖες πετρελαίου, προκειμένου νά ἀντιμετωπιστεῖ, σέ περίπτωση ἐξευρέσεως ἐκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων, ἡ ἐτήσια δαπάνη τῶν 30.000.000 δολλαρίων, τά ὁποῖα διαφεύγουν γιά τήν εἰσαγωγή πετρελαίου.

13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐκλέγεται πρῶτος πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβε 144.500 ψήφους (66,8%) ἔναντι 71.753 τοῦ Ι. Κληρίδη (33,2%), ἐπί 216.253 ψηφισάντων, σέ σύνολο ἐγγεγραμμένων 238.879· ἀντιπρόεδρος εἶχε ἤδη ἐκλεγεῖ ὁ Φαζίλ Κιουτσούκ, χωρίς ἀντίπαλο.

Μετά τήν ἀνακοίνωση τῶν τελικῶν ἀποτελεσμάτων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύθυνε ἔκκληση νά τερματιστοῦν ὁ φανατισμός καί ὁ ἀνταγωνισμός στή νῆσο καί νά συνεργαστοῦν ἡ τουρκική μέ τήν ἑλληνική κοινότητα. Παράλληλα, δήλωσε ὅτι θεωροῦσε τήν προεδρία του ὡς ἐθνική ὑποχρέωση, κατά τήν καμπή αὐτή τῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου καί ὅτι ἔθετε τόν ἑαυτό του στήν ὑπηρεσία τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ἀνεξαρτήτως φρονημάτων καί τάξεως.

Σέ χαιρετισμό, ἐξάλλου, πρός τόν ἑλληνικό λαό, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐπεσήμανε:

«Τήν στιγμήν ταύτην, κατά τήν ὁποίαν ὁ ἑλληνικός κυπριακός λαός ἀνανεώνει διά τῆς ἐτυμηγορίας του τήν προθυμίαν καί τήν ἐμπιστοσύνην του, ἡ σκέψις μου στρέφεται μετ' εὐγνωμοσύνης πρός τόν ἑλληνικόν λαόν, ἡ πολύτιμος συμπαράστασις τοῦ ὁποίου εἰς τόν πρόσφατον ὑπό τόν ἡρωικόν Διγενῆ ἀγῶνα τῆς ΕΟΚΑ καί ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας. Εὐχαριστῶ θερμῶς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί τόν λαόν τῆς Ἑλλάδος διά τήν τοιαύτην βαθεῖαν ἀντίληψιν καί ἀγάπην των καί διαβιβάζω πρός πάντας τόν ἐγκάρδιον χαιρετισμόν μου. Διαβεβαιῶ ὅτι αἱ σκέψεις καί τά αἰσθήματα ἡμῶν θά παραμείνουν σταθερῶς προσηλωμένα εἰς τά εὐγενῆ ἰδεώδη τῆς φυλῆς μας καί ὅτι ἡ μετά τῆς Ἑλλάδος συνεργασία θά εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς νεαρᾶς δημοκρατίας μας. Μέ αὐτάς τάς σκέψεις ἐπιδαψιλεύω πρός τόν προσφιλῆ ἑλληνικόν λαόν τάς εὐλογίας μου καί εὔχομαι εἰς αὐτόν σταθεράν εὐημερίαν καί πρόοδον».

Ὁ βασιλέας συνεχάρη τόν Ἀρχιεπίσκοπο:

«Ἐγκαρδίως συγχαίρω Ὑμᾶς ἐπί τῇ ἐκλογῇ ὑμῶν ὡς πρώτου προέδρου τῆς κυπριακῆς Πολιτείας. Αἱ εὐχαί ἐμοῦ καί τοῦ λαοῦ Μου θά σᾶς συνοδεύουν εἰς τάς ἀόκνους προσπαθείας σας διά τήν εὐημερίαν καί τήν πρόοδον τῆς ἀνεξαρτήτου Κύπρου, εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ὁποίας ἐξ ὁλοκλήρου ἀφιερώθητε».

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο συγχαρητήριο τηλεγράφημα πρός τό νεοκλεγέντα πρόεδρο τῆς Κύπρου:

«Χαιρετίζω ὡς μέγα ἱστορικόν γεγονός τήν ἀνάδειξιν τοῦ πρώτου προέδρου τῆς κυπριακῆς Πολιτείας.

»Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως καί ἐμοῦ προσωπικῶς σᾶς ἀπευθύνω θερμά συγχαρητήρια διά τήν μεγάλην νίκην τήν ὁποίαν κατηγάγατε.

»Ἡ ἰσχυρά ὑμῶν προσωπικότης καί ἡ πολιτική ὡριμότης τήν ὁποίαν ἐπέδειξεν ὁ κυπριακός λαός, ἀποτελοῦν ἐγγύησιν διά τό μέλλον τῆς Κύπρου.

»Ὅλοι ὅσοι εἴχομεν τήν ὑψίστην τιμήν νά συμβάλωμεν εἰς τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἡρωικῆς Μεγαλονήσου δικαιούμεθα αὐτήν τήν στιγμήν νά αἰσθανώμεθα ὑπερηφάνειαν ἀλλά καί αἰσιοδοξίαν διά τό μέλλον της».

Σέ ἀπάντηση, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπέστειλε στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Βαθύτατα συγκεκινημένος ἀπό τό εὐγενές συγχαρητήριο ὑμῶν μήνυμα, εὐχαριστῶ θερμά τήν ὑμετέραν ἐξοχότητα καί διαβεβαιῶ αὐτήν περί τῶν εἰλικρινῶν αἰσθημάτων ἀγάπης καί ἐκτιμήσεως, ὡς καί βαθείας εὐγνωμοσύνης, μεθ' ὧν στρέφομεν τάς σκέψεις ἡμῶν πρός ὑμᾶς καί τήν βασιλικήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν διά τούς ὑπέρ τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας ὑμῶν».

14-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ πρόεδρος τῶν ΗΠΑ, Ντ. Ἀιζενχάουερ, πραγματοποιεῖ διήμερη ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν ἑλληνική πρωτεύουσα.

Κατά τήν ἄφιξή του στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, τόν ὑποδέχτηκαν ὁ βασιλεύς Παῦλος, ὁ πρωθυπουργός καί τό Ὑπουργικό Συμβούλιο. Ὁ βασιλεύς προσφώνησε τόν Ἀμερικανό πρόεδρο ὡς ἑξῆς:

«Ἐν ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σᾶς εὔχομαι τό καλῶς ἤλθατε. Ὁ ἑλληνικός λαός παρηκολούθησε τό ταξίδιόν σας μέ συγκίνησιν καί ἐνθουσιασμόν. Ὅλαι αἱ εὐχαί του εἶναι μαζί σας. Ὡς εὖ παρέστητε».

Ὁ Ντουάιτ Ἀιζενχάουερ ἀπάντησε:

«Μεγαλειότατε, κυρίαι καί κύριοι,

»Ἀποτελεῖ μέγα προνόμιον νά γίνωμαι δεκτός εἰς τήν πόλιν αὐτήν διά πρώτην φορά μετά ἑπταετίαν. Ἐπανέρχομαι εἰς μίαν χώραν, εἰς τήν ὁποίαν ὀφείλονται πολλά ἐξ ἐκείνων τά ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τήν δυτικήν πνευματικήν ζωήν καί τόν δυτικόν πολιτισμόν.

»Ὅταν ἦλθον ἐδῶ πρό ἑπταετίας, εὗρον τό ἔθνος αὐτό μοναδικόν εἰς θάρρος, εὐρωστίαν, ἐμμονήν εἰς τάς ἀρχάς, πράγματι τόσον μέγα, ὅσον αἱ πόλεις-Κράτη τῆς Ἑλλάδος, τάς ὁποίας ἐμάθομεν νά ἀγαπῶμεν καί θαυμάζωμεν ἀπό τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας, ὅταν ἐδιδασκόμεθα τήν ἀρχαίαν ἱστορίαν.

»Σᾶς διαβεβαιῶ καί πάλιν ὅτι ἡ ὑποδοχή τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, τῶν παρισταμένων καί τοῦ λαοῦ, τοῦ κόσμου ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ἐδῶ, ἔχει μεγάλην σημασίαν δι' ἐμέ καί ἐλπίζω ὅτι κατά τάς συνομιλίας μου μετά τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. θά ὑπάρξουν πολλά πρός συζήτησιν καί ὅτι αἱ συνομιλίαι μας θά εἶναι καρποφόροι διά τήν ἐπίλυσιν τῶν οἱωνδήποτε μεταξύ ἡμῶν ὑφισταμένων προβλημάτων».

Ἡ ἄφιξη τοῦ Ἀμερικανοῦ πρόεδρου ἔγινε ἰδιαίτερα εὐνοϊκά δεκτή ἀπό τούς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν κομμάτων, μέ ἐξαίρεση τήν ΕΔΑ.

Τήν ἑπομένη, ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος ἔγινε δεκτός ἀπό τή Βουλή τῶν Ἑλλήνων, ὅπου τόν προσεφώνησε ὁ Κ. Ροδόπουλος, ὡς πρόεδρος τοῦ Σώματος καί ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν κομμάτων (ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν μίλησε, μετά ἀπό σχετική ἀπαίτηση τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Σέ ἀπάντηση, ὁ πρόεδρος Ἀιζενχάουερ ἐξεφώνησε τόν ἀκόλουθο λόγο:

«Κύριε πρόεδρε, κύριε πρωθυπουργέ, μακαριώτατε, ἐξοχώτατοι, κυρίαι καί κύριοι, ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι τῶν Ἑλλήνων.

»Ἀποτελεῖ δι' ἐμέ, μεγάλην τιμήν, ὅτι προσεκλήθην νά ὁμιλήσω ἐνώπιον τοῦ διακεκριμένου αὐτοῦ Κοινοβουλίου.

»Τό μεγαλεῖον μᾶς περιβάλλει ὅλους —μεγαλεῖον ἰδεῶν καί ἰδεωδῶν, τά ὁποῖα ἐγεννήθησαν καί διετυπώθησαν, τό πρῶτον ἐδῶ πλησίον, ὑπό ἀνδρῶν ἀείποτε ἐπιφανῶν, οἱ ὁποῖοι περιπάτουν καί ἔζων ἐδῶ— ἑνός λαοῦ τοῦ ὁποίου τό θάρρος, ἡ ζωτικότης καί ἡ σωφροσύνη ἔχουν καταγραφῆ, μέ μεγάλα γράμματα, εἰς τήν Ἀνθρωπίνην Ἱστορίαν.

»Ἡ παροῦσα Κυβέρνησίς σας καί ὁ πρόεδρός της, ὁ διακεκριμένος πρωθυπουργός σας, ἔχουν νά ἐπιδείξουν τοιαῦτα ἐπιτεύγματα, ὥστε νά καθίστανται ἀντάξιοι διάδοχοι τῶν ἐπιφανῶν προγόνων σας.

»Ἐκπροσωπῶ, κατά τήν παροῦσαν στιγμήν, καί εἰς τόν παρόντα τόπον, 180.000.000 ἀνδρῶν καί γυναικῶν, οἱ ὁποῖοι μαζί μέ σᾶς τούς Ἕλληνας, μοιράζονται τήν χρυσήν κληρονομίαν τῆς παραδόσεως καί τοῦ πολιτισμοῦ, τήν ὁποίαν ἄφησαν οἱ πρόγονοί σας εἰς τόν δυτικόν κόσμον. Ἡμεῖς οἱ Ἀμερικανοί, μαζί μέ σᾶς τούς Ἕλληνας, μετέχομεν τῆς ἐνδόξου κληρονομίας τῆς Ἑλλάδος.

»Εἰς τήν πόλιν αὐτήν τῶν Ἀθηνῶν, πρό 2.000 ἐτῶν καί πλέον, ἡ δημοκρατία κατέκτησε, τό πρῶτον, τάς καρδίας καί τό πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων, τόσον ὡς πρός τάς ἀρχάς της, ὅσον καί ὡς πρός τήν ἐφαρμογήν των.

»Ὁ οἶκος αὐτός τοῦ ἐλευθέρου ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος διακυβερνήσεως, συμβολίζει τό σφρῖγος τῆς δημοκρατίας, εἰς τήν ἀρχαίαν κοιτίδα της, ὡς καί ὅτι ἡ βούλησις τῶν ἀνθρώπων νά παραμείνουν ἐλεύθεροι εἶναι ἄσβεστος.

»Εἰς τήν κοινήν ἀφοσίωσίν μας εἰς τά ἰδεώδη τῆς δημοκρατίας, καί αἱ δύο χῶραι μας αἰσθάνονται θεμελιώδη συγγένειαν. Ἕνας Ἀμερικανός δύναται νά αἰσθάνεται ἐξ ἴσου εἰς οἰκεῖον περιβάλλον ἐδῶ, ὅπως εἰς τήν Οὐάσιγκτων, τήν Ἀμπιλήν (τήν γενέτειράν μου) ἤ τό Μπροῦκλιν, ἀκριβῶς, ὅπως καί οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται ταχέως ὅτι εὑρίσκονται εἰς οἰκεῖον περιβάλλον εἰς τάς τρεῖς αὐτάς πόλεις.

»Πρός τήν Βουλήν αὐτήν προσέρχομαι μέ ἕν μήνυμα θαυμασμοῦ καί σεβασμοῦ τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ πρός τόν ἑλληνικόν, διά τό φῶς τοῦ ὑποδείγματος, τό ὁποῖον μᾶς ἐδόθη κατά τήν σημερινήν μας ἐποχήν εἰς ὅλον τόν ἐλεύθερον κόσμον, ἀπό τήν χώραν αὐτήν καί τάς νήσους της.

»Ἐδείχθητε ἄτρομοι εἰς τήν προάσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας σας, εἰς τήν ἐπίθεσίν σας κατά τῶν μαστίγων τῆς δυστυχίας καί ἀνεχείας, ἕτοιμοι διά θυσίας, οὕτως ὥστε τά τέκνα σας νά ἴδουν καλλιτέρας ἡμέρας.

»Παρά τήν δυσπραγίαν καί τάς δυσχερείας σας, εἰς τήν πατρίδα σας, συνεσπειρώθητε εἰς συνεργασίαν μετ' ἄλλων χωρῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, διά τήν κοινήν ἄμυναν καί ἀσφάλειαν. Τό ἐκστρατευτικόν σῶμα σας εἰς τήν Κορέαν, μέ τήν γενναιότητα καί τόν ἡρωισμόν του, συνέβαλε εἰς τήν διατήρησιν τῆς κυριαρχίας τοῦ νόμου καί τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἰς τήν διηρημένην αὐτήν χώραν.

»Ὁ ἀμερικανικός λαός, εἶμαι βέβαιος δέ ὅτι καί ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι λαοί τοῦ κόσμου, χαιρετοῦν σᾶς τούς γενναίους καί ἀνταξίους συνεχιστάς τῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων.

»Καί τώρα, ἐπιτρέψατέ μοι νά ὁμιλήσω, ἐν συντομίᾳ δι' ἕνα σκοπόν, προσφιλῆ εἰς τήν καρδίαν μου, προσφιλῆ, ἐλπίζω εἰς τάς καρδίας ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν εἰς τήν ἀδελφοσύνην, τήν ἀξιοπρέπειαν, τήν ἐκ τοῦ Θεοῦ γένεσιν καί τήν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου ὡς τέκνου τοῦ Θεοῦ, δημιουργημένου κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσίν Του. Ὁ σκοπός εἶναι: εἰρήνη - φιλία - ἐλευθερία.

»Ὁ ἑλληνικός καί ὁ ἀμερικανικός λαός ἐμπνέονται ἀπό κοινήν καί βαθεῖαν ἀφοσίωσιν εἰς τήν εἰρήνην. Ἐπίσης, ἔχομεν τήν αὐτήν πίστιν, ὅτι πρέπει νά διατηρήσωμεν τάς συνθήκας, ὑπό τάς ὁποίας ὁ σκοπός τῆς εἰρήνης δύναται νά ἐπιδιωχθῆ ἀποτελεσματικῶς.

»Πρέπει νά εἴμεθα ἰσχυροί, στρατιωτικῶς, οἰκονομικῶς, πνευματικῶς. Διά τῆς ἀναπτύξεως καί τῆς διατηρήσεως τοιαύτης ἰσχύος, ἀλλά καί διά τῆς ἀποκηρύξεως, διά παντός, τῆς χρησιμοποιήσεως ἐπιθετικῶν δυνάμεων θά κερδίσωμεν τήν εἰρήνην ἐκείνην, τήν ὁποίαν ἐπιθυμοῦμεν, μέ φιλίαν, ἐν ἐλευθερίᾳ.

»Ἐννοῶ εἰρήνην ἐποικοδομητικήν, δυναμικήν, ἡ ὁποία συντελεῖ εἰς τήν δημιουργίαν παγκοσμίου κλίματος, τό ὁποῖον θά ἀπαλλάξη τούς ἀνθρώπους καί τά πολιτεύματά των ἀπό τό ἀνυπόφορον βάρος τῶν ἐξοπλισμῶν καί θά τούς ἀπελευθερώση ἀπό τόν ἐφιαλτικόν φόβον παγκοσμίου πολέμου καί ὁλοκληρωτικοῦ θανάτου.

»Ἐννοῶ φιλίαν αὐθόρμητον καί θερμήν, πηγάζουσαν ἀπό τήν βαθεῖαν πίστιν, ὅτι ὅλοι μας ἐνδιαφερόμεθα περισσότερον διά τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς μας καί διά νά παράσχωμεν εἰς τά παιδιά μας περισσοτέρας εὐκαιρίας καί φωτεινοτέραν προοπτικήν, ἀπό τοῦ νά καταστρέψωμεν ἀλλήλους.

»Ἐννοῶ ἐλευθερίαν, εἰς τήν ὁποίαν ὑπό τήν κυριαρχίαν τοῦ νόμου, κάθε ἄνθρωπος θά ἔχη τό δικαίωμα καί λελογι-

σμένην εὐκαιρίαν νά ζήση ὅπως θέλει, νά διαλέξη τόν ἰδικόν του δρόμον, νά ἀπεργασθῆ τήν ἰδίαν του μοῖραν, ὥστε τά ἔθνη νά εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπό καχυποψίας καί ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης, ἱκανά νά ἀναπτύξουν τάς πλουτοπαραγωγικάς των πηγάς καί διά τό καλόν τῶν λαῶν των.

»Εἰς αὐτόν τόν σκοπόν τῆς εἰρήνης - φιλίας - ἐλευθερίας, οἱ Ἕλληνες συμβάλλουν μέ ὅλην τήν καρδίαν, τόν νοῦν καί τήν ἐνεργητικότητά των. Ὁμοῦ μετά τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, δύνανται νά βοηθήσουν τήν ἀνθρωπότητα νά ἀπολαύση ἐπί τέλους τήν πληρότητα τῆς ζωῆς, ὡς συνέλαβον ταύτην οἱ σοφοί τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

»Ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί,

»Ἐπιθυμῶ, ἀκόμη μίαν φοράν νά σᾶς διαβεβαιώσω περί τῆς ἐξόχου τιμῆς, τήν ὁποίαν αἰσθάνομαι σήμερον, διά τήν εὐγενῆ πρόσκλησιν, τήν ὁποίαν μοῦ ἀπηυθύνατε, νά σᾶς ὁμιλήσω. Αἰσθάνομαι ὅτι ἀπευθύνομαι ἐδῶ πρός ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν τήν εἰρήνην καί τήν ἐλευθερίαν, ὅπως ἐγώ καί οἱ συμπατριῶται μου, καί ἐπιθυμοῦν νά ἐργασθοῦν μαζί μας πρός αὐτόν τόν σκοπόν. Σᾶς εὐχαριστῶ».

Πρός τιμή τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ, ὁ βασιλεύς παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα, στό ὁποῖο παρακάθησαν ὁ διάδοχος καί τά μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ὁ πρωθυπουργός, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καθώς καί οἱ πρώην πρωθυπουργοί Σ. Βενιζέλος, Γ. Παπανδρέου καί Κ. Τσαλδάρης. Ἡ προσφώνηση τοῦ βασιλέως ἦταν ἡ ἀκόλουθη:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἐν ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σᾶς ἐκφράζω τήν μεγάλην μου χαράν, διότι εἶσθε καί πάλιν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν. Τήν τελευταίαν φοράν, ἤλθατε πρός ἡμᾶς ὡς ὁ νικητής ἀρχηγός ὅλων τῶν ἡνωμένων ἐνόπλων δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀντιμετωπίσει τούς ἐπιδρομεῖς.

»Σήμερον ὑποδεχόμεθα τόν ἡγέτην, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τάς ἐλπίδας καί τάς προσδοκίας τῆς ἀνθρωπότητος διά τήν εἰρήνην.

»Παρηκολουθήσαμεν ὅλοι μέ μεγάλον ἐνθουσιασμόν τό ταξίδιόν μας. Αἱ αὐθόρμητοι ἐπευφημίαι τόσων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἀποτελοῦν τήν ἀπόδειξιν ὅτι κατανοοῦμεν ὅλοι καί ὑποστηρίζομεν πλήρως καί ἐξ ὅλης τῆς καρδίας τήν προσπάθειάν σας νά πείσετε τόν κόσμον ὁλόκληρον ὅτι ἡ εἰρήνη εἶναι ὁ πόθος μας. Γνωρίζω ὅτι ἡ ἐλπίς καί ἡ ἐμπιστοσύνη τόσων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πρός σᾶς καί τήν ἀποστολήν σας ἔχει ρίψει ἐπί τῶν ὤμων σας εὐθύνην βαρυτάτην. Ἀλλά γνωρίζω ἐπίσης ὅτι ἡ εὐθύνη αὕτη ἔχει πέσει ἐπί τῶν ὤμων μεγάλου ἀνδρός.

»Μελετῶν τήν ἀποστολήν σας, διερωτῶμαι πῶς ἡμεῖς, τά ὀλιγώτερον ἰσχυρά ἔθνη, δυνάμεθα νά βοηθήσωμεν κατά τόν καλύτερον δυνατόν τρόπον τό ἔργον σας. Πρῶτον, δυνάμεθα νά βοηθήσωμεν διακανονίζοντες τάς τυχόν ὑπαρχούσας μεταξύ τῶν Κρατῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου διαφοράς. Εἶμαι ὑπερήφανος σημειῶν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔδωσε τό παράδειγμα καταλήξασα εἰς συμφωνίαν ἐπί τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος, τοῦ ὁποίου ἡ λύσις ἐφαίνετο ἀδύνατος.

»Δεύτερον, διά νά ἀχθῆ ἡ ἀποστολή σας εἰς αἴσιον πέ-

Ὑποδοχή τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου στήν Ἀθήνα.

ρας, όφείλομεν ήμεῖς αὐτό: νά προστατεύσωμεν καί ἐνισχύσωμεν τά ἠθικά καί ἐθνικά ἰδεώδη, ἐφ' ὧν ἑδράζεται ὁ δημοκρατικός τρόπος τῆς ζωῆς μας.

»'Εάν τήν προσπάθειάν σας ὅπως ἐξασφαλίσητε τήν εἰρήνην ἐπί τοῦ διεθνοῦς πεδίου, χρησιμοποιήσωμεν ὡς πρόφασιν διά νά χαλαρώσωμεν προοδευτικῶς τήν ἐπαγρύπνησίν μας ἔναντι τῶν ἀνατρεπτικῶν ἐντός τοῦ οἴκου μας δυνάμεων καί παραδώσωμεν οὕτω εἰς αὐτάς ὅ,τι μᾶς εἶναι ἱερόν, τότε θά ἔχωμεν γίνει ἔνοχοι ματαιώσεως τοῦ σκοποῦ μας.

»Τρίτον, πιστεύω ὅτι αἱ πράξεις μας δέον νά ἐμπνέωνται ἀπό ὑψηλότερον νόημα κοινωνικῆς δικαιοσύνης, βασιζόμενον ἐπί τοῦ χριστιανικοῦ τρόπου ζωῆς, αὐξανομένης οὕτω τῆς ἐμπιστοσύνης ἡμῶν εἰς τόν ἑαυτόν μας.

»Τάς τρεῖς ταύτας βασικάς ἀρχάς ὀφείλομεν ἅπαντες αὐστηρῶς νά ἐφαρμόσωμεν, ὁ καθείς ἐντός τῆς χώρας του, οὕτως ὥστε τό βάθος τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς, ἐπί τῆς ὁποίας θά δράσητε, νά εἶναι ἰσχυρόν, ὑγιές καί διαυγές.

»Δέν δυνάμεθα, ἑπομένως, νά ἀποφύγωμεν, κύριε πρόεδρε, νά εἴμεθα μέχρις ἑνός σημείου ὑπεύθυνοι διά τήν ἐπιτυχίαν ἤ μή τῆς ἀποστολῆς σας. Μή αἰσθάνεσθε, λοιπόν, τόν ἑαυτόν σας μόνον. 'Εδῶ εἰς τήν 'Ελλάδα σᾶς κατενοήσαμεν καί εἴμεθα εἰς τό πλευρόν σας.

»'Ακράδαντος εἶναι ἡ πίστις μου, ὅτι, ὅταν αἱ προσπάθειαι πραγματοποιήσεως τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ὁλόψυχοι, τότε ἔρχεται ἡ Θεία Πρόνοια καί ἄγει αὐτάς εἰς αἴσιον πέρας. 'Εάν, ἐνισχυόμενος ἀπό τόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἐξασφαλίσητε τήν εἰρήνην εἰς τήν ἐποχήν μας, θά κληθῆ ἡ ἀνθρωπότης νά ἀναπροσαρμόση ὁλόκληρον τήν σκέψιν της.

»Πολύ μεγαλυτέρα σημασία πρέπει νά δοθῆ εἰς τάς ἠθικάς ἀξίας, οὕτως ὥστε τό ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὑπερβαῖνον τά ὑλικά αὐτοῦ ἐπιτεύγματα, νά ὑπηρετήση δι' αὐτῶν τό ἀγαθόν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πλησίον. Πιστεύω ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἀντιμετωπίζει τήν μεγίστην δοκιμασίαν της. 'Ημεῖς, οἱ ἡγέται τῶν λαῶν μας, καλούμεθα νά ἐκτελέσωμεν μέγα καθῆκον, καλούμεθα νά ἀνυψώσωμεν τήν συνείδησιν τῶν ἐθνῶν μας διά νά ἀντιμετωπίσουν ταῦτα ἐπιτυχῶς τήν δοκιμασίαν.

»Ἂς καταστῶμεν ἅπαντες ἄξιοι τοῦ προορισμοῦ μας, ὁ ὁποῖος, ὑψῶν τόν ἄνθρωπον ὑπεράνω τοῦ ζώου, καλεῖ τοῦτον νά τείνη πρός τόν Θεόν.

»Κατά τό ἐρχόμενον ἔτος, ἂς νικήση τό πνεῦμα τόν νεκρόν ὑλισμόν. Διά πράξεων ἀνθρωπίνης γενναιοφροσύνης μεταξύ ἀτόμων, ἐθνῶν καί ὁμάδων ἐθνῶν, ἂς θεραπεύσωμεν τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τάς πληγάς τοῦ παρελθόντος καί ἀπό τούς φόβους τοῦ μέλλοντος.

»Κύριε πρόεδρε, ἐγείρω τό κύπελλον εἰς ὑγείαν ὑμῶν, εὐχόμενος τήν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς σας. Ἂς εὐλογῆ ὁ Θεός τάς πράξεις σας, ὡς ἔχει ἤδη ἐμπνεύσει τάς σκέψεις σας».

Στή σύντομη ἀντιφώνησή του, ὁ πρόεδρος 'Αιζενχάουερ ἀναφέρθηκε στή φιλία καί τήν προσήλωση τῶν δύο λαῶν στήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εἰρήνης, καθώς καί στήν κοινή ἀποστολή τους στά πλαίσια τῆς 'Ατλαντικῆς Συμμαχίας.

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν 'Αθήνα, ὁ πρόεδρος 'Αιζενχάουερ ἀνακηρύχθηκε ἐπίτιμος ἐταῖρος τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν καί τοῦ ἀπονεμήθηκε τό Δίπλωμα καί τό Μέγα Διάσημο τῆς 'Ακαδημίας. 'Επίσης, ἀνακηρύχθηκε ἐπίτιμος δημότης τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν 'Ιωαννίνων καί τῆς Λάρισας.

Στίς 15 Δεκεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ 'Αμερικανός πρόεδρος εἶχαν μακρά συνομιλία, ὅπου ἐξετάστηκαν, χωρίς συγκεκριμένη ἡμερησία διάταξη, προβλήματά πού ἐνδιέφεραν τήν 'Ελλάδα καί ἀνταλλάχθηκαν ἀπόψεις μεταξύ τῶν δύο μερῶν. Παρέστησαν, ἀπό τῆς ἀμερικανικῆς πλευρᾶς, ὁ πρέσβης Ἔλλις Μπρίγκς, ὁ ὑφυπουργός τῶν 'Εξωτερικῶν, Ρ. Μέρφυ, ἐνῶ ἀπό τήν ἑλληνική, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, ὁ ἀναπληρωτής ὑπουργός 'Εξωτερικῶν, Κ. Τσάτσος, καί ὁ σύμβουλος πρεσβείας Δ. Μπίτσιος. Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας περιλαμβάνει τά ἑξῆς:

«'Αρχομένης τῆς συζητήσεως ὁ πρόεδρος 'Αιζενχάουερ εἶπεν: "Δέν ἔχομεν ἡμερησίαν διάταξιν, δέν ἔχομεν εἰδικά προβλήματα νά ἀντιμετωπίσωμεν. Προτιθέμεθα νά συζητήσωμεν θέματα τά ὁποῖα ἰδιαιτέρως σᾶς ἐνδιαφέρουν καί νά ἀνταλλάξωμεν μεθ' ὑμῶν ἀπόψεις".

»Κ. Καραμανλῆς: *Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν τιμήν πού μᾶς ἐκάματε διά τῆς ἐπισκέψεώς σας καί τήν εὐκαιρίαν, ἥν μᾶς παρέσχητε ὅπως ἀνταλλάξωμεν ἀπόψεις. Εἶναι ἱστορική στιγμή αὐτή καθ' ἥν συναντώμεθα, λόγω τῆς πρωτοβουλίας ἥν ἀναλαμβάνετε ὑπέρ τῆς εἰρήνης, ἀλλά καί διότι ἡμεῖς ἐδῶ εἴμεθα κάπως ἀνήσυχοι διά τό μέλλον. 'Η ἐπίσκεψίς σας συνεπῶς ἀποτελεῖ ὄχι μόνον τιμήν ἀλλά καί ἐνθάρρυνσιν. Τό ἔθνος μας εἶναι ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί χαιρετίζει τήν πρωτοβουλίαν σας ἐκ βάθους καρδίας.*

»Οἱ Ρῶσοι εἶχον ἐπιτύχει κατά τά τελευταῖα ἔτη νά πάρουν εἰς χεῖρας των τήν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καί τῶν λοιπῶν ἰδανικῶν τῆς παρατάξεώς μας. Σᾶς συγχαίρω, διότι ἤδη τούς ἀποσπᾶτε τήν πρωτοβουλίαν αὐτήν καί οὕτω θά ἀνατρέψητε τήν ψευδῆ ἐντύπωσιν ἥν προσεπάθουν νά δημιουργήσουν καί θά ἐνθαρρύνητε τούς ἐλευθέρους λαούς. 'Οφείλω νά εἴπω ὅτι δέν κατανοοῦμεν ἐπακριβῶς τό ἀληθές περιεχόμενον τῆς ὑφέσεως, διότι ἕκαστος ἀποδίδει εἰς αὐτήν τήν ἔννοιαν, ἥτις περισσότερον συνάδει πρός τά συμφέροντά του. Οὐδέν ἔθνος, οὐδείς ἄνθρωπος δύναται νά μή σᾶς συγχαρῆ. 'Αλλά καί οὐδείς εἶναι διατεθειμένος νά ἐγκαταλείψη τήν ἐλευθερίαν του. Πρέπει συνεπῶς αἱ δύο ἔννοιαι, ὑφέσεως δηλαδή καί ἐλευθερίας, νά συνδυασθοῦν. 'Υμεῖς εἶσθε βεβαίως καλῆς πίστεως, ἀλλά δέν γνωρίζω ἄν καί οἱ Ρῶσοι εἶναι καλῆς πίστεως. Πρέπει συνεπῶς νά ἀναζητηθοῦν αἱ ἀναγκαῖοι ἐγγυήσεις. 'Υπάρχουν ὡρισμέναι ἐγγυήσεις ἀλλά εἶναι πρακτικῶς ἀνέφικτοι. Θά ἠδυνάμεθα π.χ. νά ζητήσωμεν ὅπως οἱ Ρῶσοι ἀποκαταστήσουν τήν δημοκρατίαν. Πράγματι, ἐάν ἡ Ρωσία ἐπωφεληθῆ τῆς ὑφέσεως διά νά διεισδύση εἰς τάς ἐλευθέρας χώρας, θά ἠδύνατο νά ἐπιτύχη τούς σκοπούς της χωρίς πόλεμον, ἐνῶ ἡμεῖς δέν θά ἠδυνάμεθα νά πράξωμεν τό αὐτό διά τάς χώρας των, διατί διέπονται ἀπό ὁλοκληρωτικόν καθεστώς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ὕφεσις καί ὁ ἀφοπλισμός δέν δύνανται νά πραγματοποιηθοῦν ὑπό ἴσους ὅρους. Διά τοῦτο φρονῶ ὅτι ἐπιβάλλεται ὅπως ἐπιδιώξωμεν μέν τήν εἰρήνην, ἀλλά συγχρό-

νως διατηρήσωμεν τήν ἰσχύν μας καί τήν συνοχήν μας καί ζητήσωμεν ἀπό τήν Ρωσίαν ὅπως θέση τέρμα εἰς τάς διεισδυτικάς προσπαθείας της. Τό πρῶτον βῆμα πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν θά πρέπει νά εἶναι τό νά βοηθήσωμεν τούς συμμάχους μας νά διατηρήσουν τήν συνοχήν καί νά ἐπιδείξουν πειθαρχίαν, τότε τό ἔργον σας θά εἶναι εὐκολώτερον.

»Ἡ Ἑλλάς ἔχει μίαν εἰδικήν γεωγραφικήν θέσιν. Θέλομεν τήν εἰρήνην ἀλλά συγχρόνως σκεπτόμεθα τήν ἀσφάλειαν καί τήν ἐλευθερίαν μας. Τό τελευταῖον ἔτος ἐσημειώθη ἔντασις εἰς τήν περιοχήν μας, ἡ δέ Ἑλλάς κατέστη στόχος τῶν Ἀνατολικῶν. Ἐν τούτοις προσπαθοῦμεν νά ἔχωμεν ἀγαθάς σχέσεις μέ ὅλους. Μόνον μέ τήν Βουλγαρίαν καί τήν Ἀλβανίαν εἴμεθα ἐπιφυλακτικοί. Εἰδικῶς ἡ δευτέρα α) μᾶς ὀφείλει εἰσέτι τάς ἐκ 50 ἑκατομμυρίων δολλαρίων πολεμικάς ἀποζημιώσεις, β) ὑπάρχουν εἰς τό ἔδαφός της 20.000 πρώην ἀντάρται, τούς ὁποίους ἡ Βουλγαρία ἐκπαιδεύει ὡς πράκτορας καί συχνά ἀποστέλλει τοιούτους εἰς τήν χώραν μας, καί γ) ἡ Βουλγαρία διατηρεῖ στρατόν 260.000 ἀνδρῶν, ἐνῶ αἱ συνθῆκαι τῆς εἰρήνης δέν τῆς ἐπιτρέπουν περισσοτέρους τῶν 50.000 ἀνδρῶν.

»Τελευταίως μᾶς ἐπιτίθεται προσωπικῶς καί ὁ φίλος σας κ. Χρουστσώφ. Πρό ὀλίγων μηνῶν, ὅταν ἐπεσκέφθη τήν Ἀλβανίαν, κατῆλθε μέχρι τῶν συνόρων μας εἰς τήν Κορυτσάν διά νά ἐκστομήση ἀπειλάς ἐναντίον τῆς χώρας μας. Ἀπήντησα κατά τρόπον ψύχραιμον καί συγκρατημένον. Ἐν συνεχείᾳ, ὅταν ἐδικάσθη καί κατεδικάσθη ὑπό τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων ὁ κατάσκοπος Γλέζος, οἱ Ρῶσοι ἐξέδωσαν γραμματόσημον μέ τόν ὑπότιτλον "Ὁ ἥρως τῆς ἐλευθερίας", ἠναγκάσθημεν νά ἐκδώσωμεν ἀντίστοιχον γραμματόσημον εἰκονίζον τόν Νάγκυ. Ὅλως προσφάτως ἀπό τήν Βουδαπέστην ὁ Χρουστσώφ ἐξέφρασε λύπην διότι ἀπέτυχε τό ἐν Ἑλλάδι κομμουνιστικόν κίνημα καί εἶπε λόγους ἐνθαρρύνοντας τούς κομμουνιστάς εἰς νέαν ἀνταρσίαν.

»Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει ἰδεολογικῶς εἰς τήν Δύσιν, γεωγραφικῶς ὅμως καί φυλετικῶς εἶναι ἀπομεμονωμένη. Πλαισιωμένη ἀπό Σλάβους ὑφίσταται ἀπό αἰώνων μίαν πίεσιν, ἡ ὁποία τόν τελευταῖον καιρόν συνδυασθεῖσα καί μέ τόν κομμουνισμόν ὁ ὁποῖος τούς ἑνώνει ἔτι μᾶλλον, ἐγένετο περισσότερον ἔντονος καί ἐπικίνδυνος. Ἄλλοτε διά μέσου ἀπειλῶν, ἄλλοτε διά προπαγανδιστικῶν προσφορῶν προσπαθοῦν νά κάμψουν τό ἠθικόν τοῦ λαοῦ μας καί νά ἐπιβάλουν τόν κομμουνισμόν. Διά τούς λόγους αὐτούς ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους μας ἐπικαλοῦμαι τό ἐνδιαφέρον καί τήν συμπαράστασίν σας, διότι ἐκτός τῆς πιέσεως τήν ὁποίαν ἀνέφερα, ὑπάρχουν καί ἐσωτερικά θέματα οἰκονομικά καί κοινωνικά, ἅτινα μᾶς δημιουργοῦν ζητήματα. Καί ναί μέν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παρέχουν γενναίαν βοήθειαν εἰς τήν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἡ βοήθεια αὕτη ἠναλώθη κατά μέγα μέρος διά τήν συνέχισιν τοῦ ἀνταρτοπολέμου καί ὑπέρ τῶν προσφύγων καί θυμάτων αὐτοῦ. Τό ἑλληνικόν ἔθνος δύναται νά εἶναι βέβαιον διά τό μέλλον του, μόνον ἐάν ἡ Ἀμερική ἐπιδεικνύη ὑπέρ αὐτοῦ ἀδιαπτώτως τό ἐνδιαφέρον της.

»Χαιρετίζομεν ἐξ ὅλης καρδίας τήν ἀναληφθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν προσπάθειαν, ἐάν δέ ἐπιτύχητε θά εἶσθε ἡ σπουδαιοτέρα φυσιογνωμία τῆς ἱστορίας. Ἀλλά τό ἔργον σας εἶναι δυσχερές. Δέν δύναμαι νά σᾶς δώσω συμβουλάς διά τήν παγκόσμιον πολιτικήν σας. Ὅσον ἀφορᾶ ὅμως τά ἰδικά μας προβλήματα, λέγω "μή λησμονῆτε τήν Ἑλλάδα κατά τάς διευθετήσεις, αἵτινες ἐνδεχομένως θά λάβουν χώραν".

»Οἱ Ἀνατολικοί μᾶς ἔκαμαν διαφόρους προτάσεις διά μίαν βαλκανικήν διάσκεψιν. Ἡμεῖς ὅμως τούς ἀπεκρούσαμεν, διότι θεωροῦμεν ἀδιαίρετον τό θέμα τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, πιστεύομεν ὅτι αἱ περιφερειακαί διευθετήσεις θά ἀπέβαινον εἰς βάρος αὐτοῦ. Θεωροῦμεν ἐπί πλέον ὅτι τά διάφορα προβλήματα δέον νά ἀντιμετωπισθοῦν συνολικῶς (in a global way).

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Ἡ ἀπάντησίς μου, κύριε πρωθυπουργέ, θά περιορισθῆ ἀναγκαστικῶς εἰς γενικάς γραμμάς. Αἱ ΗΠΑ, ὅπως καί ἡ χώρα σας, εἶναι δημοκρατία, συνεπῶς αἱ προτάσεις μου καί αἱ ἰδέαι μου δέν ἐγκρίνονται πάντοτε ὑπό τοῦ Κογκρέσσου. Γνωρίζετε π.χ. ὅτι τό ζητηθέν ὑπ' ἐμοῦ συνολικόν ποσόν βοηθείας πρός ξένα Κράτη περιωρίσθη. Ἡ βοήθεια διά τήν Κορέαν καί τήν Φορμόζαν παρέχεται ἄνευ περιορισμῶν, διά τά ἄλλα ὅμως Κράτη καθορίζεται καί περιορίζεται ἐκ τῶν προτέρων.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιθυμῶ νά διευκρινήσω ὅτι τό ἐνδιαφέρον καί ἡ προστασία τήν ὁποίαν ἐζήτησα προηγουμένως δέν ἀφεώρων τήν οἰκονομικήν βοήθειαν ἀλλά τήν ἠθικήν καί πολιτικήν. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀνάγκην οἰκονομικῆς βοηθείας, ἀλλά θέλω νά ὑπογραμμίσω τήν σημασίαν τήν ὁποίαν ἀποδίδομεν εἰς τήν ἠθικήν συμπαράστασίν σας.*

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Θά εἶμαι ἀκόμη εἰς τήν ἀρχήν 14 περίπου μῆνας. Δέν γνωρίζω ποῖος θά μέ διαδεχθῆ. Ἐλπίζω ὁ ἀντιπρόεδρός μου. Ὁποιοσδήποτε ὅμως καί ἄν εἶναι ὁ διάδοχός μου, ἔστω καί ἀπό τήν ἄλλην πολιτικήν παράταξιν, εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ἀκολουθήση τήν ἰδίαν μέ ἐμέ γραμμήν, ὅσον ἀφορᾶ τάς συμμαχίας μας... Ἐκεῖνο ὅπερ μέ φοβίζει, εἶναι ἡ συνοχή τῆς συμμαχίας μας. Ἔχω ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψιν ἕνα πρόσωπον. Ἀνησυχῶ διά τήν στάσιν τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ. Εἶναι μυωπικός, ἐπί πλέον δέ αὐτοῦ φρονεῖ ὅτι ὀρθόν εἶναι μόνον ἐκεῖνο τό ὁποῖον λέγει αὐτός.

»Εἰς τό παρελθόν, ὁ Στάλιν καί ὁ Χρουστσώφ ἐχρησιμοποίουν ὡς μέθοδον τήν βίαν. Φρονῶ ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη τούς ἐστοίχιζε πολύ. Τό κόστος ἦτο μέγα, δι' ὃ καί ἐπιζητοῦν τήν ὕφεσιν, ὥστε νά χρησιμοποιήσουν διά τήν ἀνάπτυξίν των τά ποσά αὐτά. Τούς βασικούς ὅμως σκοπούς των δέν τούς ἐγκαταλείπουν. Συμφωνῶ ὅτι οἱ Ρῶσοι θέλουν πράγματι νά κυριαρχήσουν τῶν ἄλλων Κρατῶν καί δή κατά πρῶτον λόγον τῶν γειτονικῶν πρός αὐτά Κρατῶν. Εἰς τοῦτο ὀφείλομεν νά ἀντιταχθῶμεν. Πιστεύω ὅτι ἄν διατηρηθῆ ἡ συνοχή μας, οἱ Ρῶσοι δέν θά ἀποφασίσουν ὁλοκληρωτικόν πόλεμον. Βεβαίως θά χρησιμοποιήσουν ὅλα τά γνωστά σας μέσα, θά ἀποστείλουν πράκτορας καί θά κινητοποιήσουν τά ἐν τῇ χώρᾳ συμπαθοῦντα πολιτικά στελέχη. Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον πρέπει νά φοβῆσθε περισσότερον παντός ἄλλου, εἶναι ἡ οἰκονομική των διείσδυσις. Πρέπει συνεπῶς ὅλοι ἡμεῖς συνεχῶς νά προπαγανδίζωμεν τήν ἰδέαν ὅτι ἐπιβάλλεται νά τελῶμεν ἐν ἐπιφυλακῇ.

»Εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας ὑπάρχουν ὡρισμένα ὠργανωμένα συμφέροντα, τά ὁποῖα ἀσκοῦν πίεσιν ἐπί ἐσωτερικῶν ζητημάτων. Ὀφείλω ὅμως νά εἴπω ὅτι ἀπό καμμίαν πλευράν δέν ἀσκεῖται πίεσις ὅταν πρόκειται περί ἐξωτερικῆς βοηθείας. Λόγω ὑφισταμένων δυσχερειῶν ἐπῆλθεν

ὁ περιορισμός κατά 700 ἑκατομμύρια τοῦ κονδυλίου βοηθείας.

»Κ. Καραμανλῆς: *Περιωρίσθη καί ἡ πρός τήν Ἑλλάδα βοήθεια ἐφέτος. Ἐπειδή ὅμως ἀντιμετωπίζομεν εἰδικῶς ἐφέτος οἰκονομικήν ὕφεσιν, ἐπιθυμῶ νά ἐπισείρω τήν προσοχήν σας ἐπ' αὐτοῦ.*

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Ἐπλησίασα τήν Γαλλίαν, τήν Ἀγγλίαν καί τήν Γερμανίαν, τάς εὐπόρους δηλαδή εὐρωπαϊκάς χώρας, διά νά τάς πείσω ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως ἀναλάβουν καί αὐταί μέρος τῶν βαρῶν...

»Κ. Καραμανλῆς: *Γνωρίζω τάς ἀντιδράσεις των, τάς ἀντιμετωπίζομεν καί ἡμεῖς εἰς τό θέμα τῆς εἰσδοχῆς μας εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν. Δυστυχῶς αἱ χῶραι αὐταί διέπονται εἰσέτι ἀπό τό προπολεμικόν πνεῦμα καί δέν ἔχουν προσαρμοσθῆ εἰς τήν μεταπολεμικήν νοοτροπίαν.*

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Δι' αὐτό ἀκριβῶς μεταβαίνω εἰς Παρισίους, ἵνα τούς τά εἴπω κατά πρόσωπον. Ὁ Ντέ Γκώλ ἀπαντᾶ: "Εἴμεθα σύμφωνοι νά βοηθήσωμεν, ἀλλά ἔχομεν τά Κράτη τῆς Γαλλικῆς Κοινότητος, ἅτινα δι' ἡμᾶς ἔχουν προτεραιότητα". Ἡ νοοτροπία αὐτή δέν θά βοηθήση τήν Γαλλίαν ὅπως προστατευθῆ οὔτε ἀπό τόν κομμουνισμόν οὔτε ἀπό τόν μιλιταρισμόν. Ὁ Μάκ Μίλλαν, ὅστις ἔχει περισσοτέραν κατανόησιν τοῦ προβλήματος, ἀπαντᾶ ἐν τούτοις: "Ἡμεῖς ἔχομεν τά Κράτη τῆς Κοινοπολιτείας". Ἀπομένομεν συνεπῶς οἱ Γερμανοί καί ἡμεῖς. Τό ἔργον μας εἶναι ζήτημα συνεργασίας, διότι ἄν δέν βοηθήσωμεν ὅλοι, ἡ Ἀφρική καί ἡ Νότιος Ἀμερική θά ἀπωλεσθοῦν δι' ἡμᾶς.

»Ἐάν εἰς τό Παρίσι, ὁ Μάκ Μίλλαν, ὁ Ντέ Γκώλ καί ὁ Ἀντενάουερ δέν ἀντιληφθοῦν ποίαν σημασίαν ἔχει διά τήν ἰδίαν των ἀσφάλειαν ἡ ἀσφάλεια χωρῶν αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τήν περιφέρειαν τοῦ παραπετάσματος, ὡς ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία, "θά τούς τά πῶ ἀπό τήν καλή" (tongue lasing).

»Ἀντιλαμβάνομαι τά προβλήματά σας, καί θά σᾶς παράσχω τήν ἠθικήν συμπαράστασιν τήν ὁποίαν ζητεῖτε. Πέραν ὅμως τούτου, θά πράξωμεν τό καθῆκον μας καί ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου.

»Αἱ εὐρωπαϊκαί δυνάμεις δέν δύνανται νά παραγνωρίζουν τήν σημασίαν τῆς περιοχῆς εἰς τήν ὁποίαν κεῖται ἡ χώρα σας. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἐγνώριζε τήν σημασίαν αὐτήν εἰς τό παρελθόν, διότι καί εἶχεν ἐξασφαλίσει τό Γιβραλτάρ, τήν Μάλταν, τήν Ρόδον [sic], τήν Κύπρον, καί εἶχε διεισδύσει εἰς τήν Ἰορδανίαν καί τό Ἰράκ. Καί ἐνῶ ἄλλοτε διετήρουν μεγάλους στρατούς, τώρα —πλήν τῆς Γαλλίας ἡ ὁποία ἔχει στρατόν διά τήν Ἀλγερίαν— οἱ ἄλλου οὐδέν τό ἀξιόλογον πράττουν. Ὀφείλομεν νά ἀφυπνίσωμεν τά Κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης διά νά ἀντιληφθοῦν τό καθῆκον των καί νά ἐκδηλώσουν τάς ἱκανότητάς των.

»Ἀκόμη καί τά μικρά Κράτη πρέπει νά κάνουν τό καθῆκον των εἰς τόν τομέα αὐτόν, νά κάνουν καί ὀλίγας ἀκόμη θυσίας διά νά κρατῆται ἔντονον τό δημόσιον αἴσθημα. Ἡμεῖς θά πράξωμεν τά ὑπόλοιπα. Μέ παροτρύνσεις, μέ τήν λογικήν, μέ τήν κατάλληλον παρουσίασιν τῶν πραγμάτων, πρέπει νά ἀγωνισθῶμεν διά νά διαισθανθῆ ἡ Δύσις τό χρέος της.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ὡς εἴπατε προηγουμένως, εἶναι ἀπαραίτητον νά ἐπικρατήση πειθαρχία εἰς τό δυτικόν στρατόπεδον, διότι οἱ Ρῶσοι ἔχουν τήν εὐκαιρίαν νά ἀποφασίζουν μόνοι, ἐνῶ εἰς τή ἰδικήν μας παράταξιν ἕκαστος ἀποβλέπει εἰς τά συμφέροντά του.*

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Ἀναφερθείς δι' ὀλίγων εἰς τό Ἀφγανιστάν κατέδειξεν ὅτι ἀντελήφθη πλήρως τήν ἐκεῖ ἔκτασιν τῆς σοβιετικῆς διεισδύσεως. Ὅσον ἀφορᾶ τήν Ἰνδίαν, ὑπεγράμμισεν ὅτι διά νά καταστῆ δυνατόν νά κρατηθῆ αὕτη στρατιωτικῶς οὐδετέρα, —διότι ἠθικῶς δέν πρέπει νά εἶναι οὐδετέρα καί ἐπί τοῦ σημείου τούτου ἐξέφρασεν ἱκανοποίησιν διά τάς συνομιλίας του μέ τόν κ. Νεχροῦ— ἀπαιτοῦνται, ὅπως εἶπεν, τεράστια χρηματικά ποσά.

»Κ. Καραμανλῆς: Παρετήρησεν ὅτι ὑπάρχει διάφορος μορφή τοῦ προβλήματος διά τά γειτνιάζοντα μέ τό κομμουνιστικόν συγκρότημα Κράτη καί διά τά λοιπά.

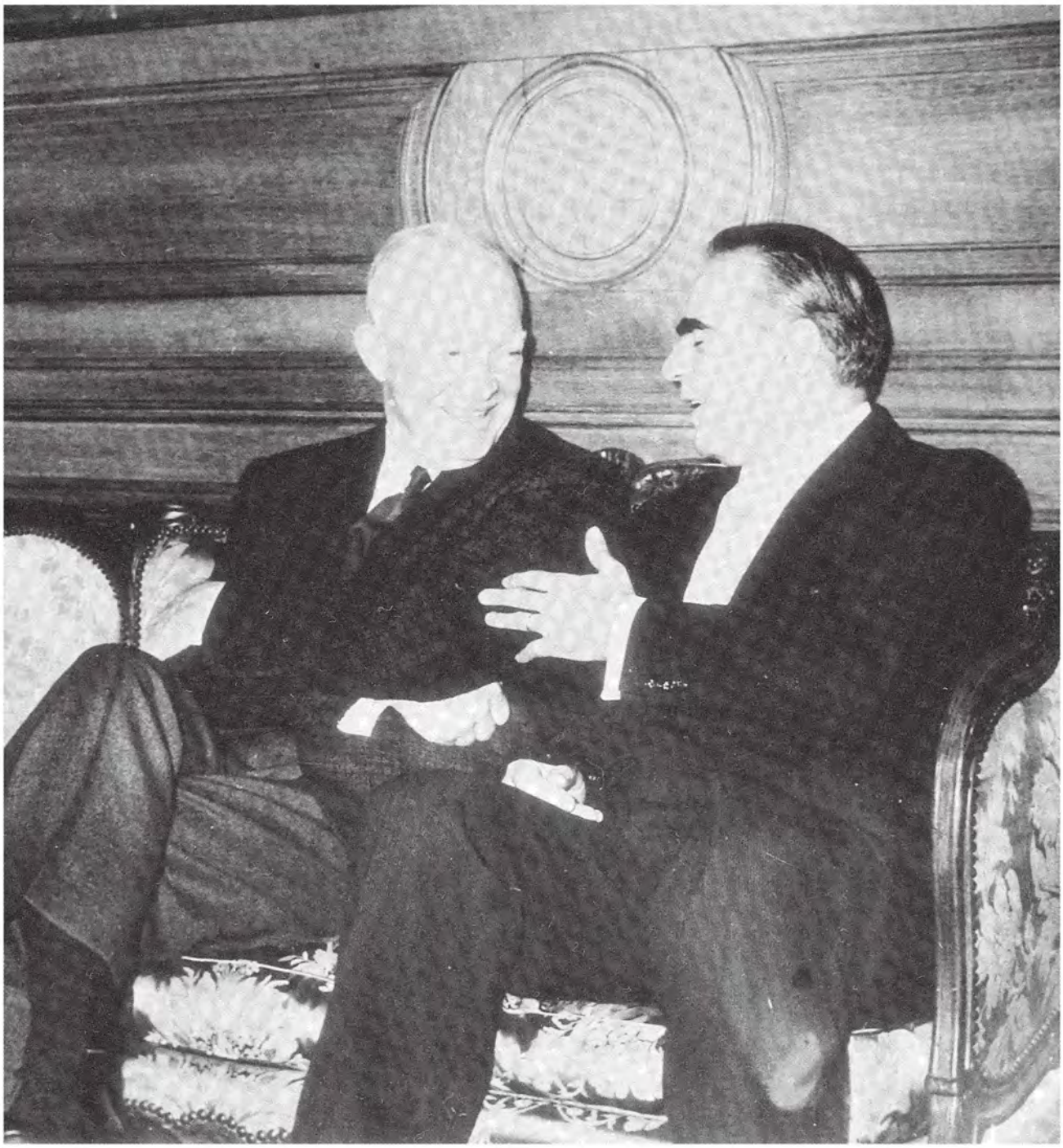
»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Ἠρώτησεν ἐάν εἶναι νόμιμον ἐν Ἑλλάδι τό κομμουνιστικόν κόμμα.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἀπήντησεν ὅτι ὄχι ἀλλ' ὅτι οἱ κομμουνισταί ἐμφανίζονται ὑπό ἄλλην σκέπην, καί δή τῆς ΕΔΑ. Τό ποσοστόν τῶν κομμουνιστῶν, εἶπεν, ἀνέρχεται εἰς 12-15%, λόγω ὅμως τῆς πικρίας τήν ὁποίαν ἐδημιούργησεν εἰς τήν Ἑλλάδα τό κυπριακόν ζήτημα καί τῆς συνοδοιπορίας του, τό ποσοστόν τοῦτο ἐνεφανίσθη διωγκωμένον κατά τάς τελευταίας βουλευτικάς ἐκλογάς. *Πράγματι, καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τοῦ κυπριακοῦ ἀγῶνος, ἐνῶ οἱ σύμμαχοι ἡμῶν ἔλεγον: "Ἔχετε δίκαιον, ἀλλά δέν δυνάμεθα νά σᾶς ὑποστηρίξωμεν", τό σοβιετικόν μπλόκ ἐξεδηλοῦτο πάντοτε ὑπέρ τοῦ κυπριακοῦ ἀγῶνος. Τό αὐτό συμβαίνει καί σήμερον μέ τό θέμα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἐνῶ οἱ Δυτικοί μᾶς κάνουν δυσκολίας, οἱ Ρῶσοι ἔρχονται καί μᾶς προτείνουν νά ἀγοράσουν τό σύνολον τῆς παραγωγῆς μας προσφερόμενοι νά κτίσουν ἔναντι αὐτοῦ, ἐργοστάσια ἐν Ἑλλάδι. Ἀντιλαμβάνεσθε ποῖος ὁ ἀντίκτυπος εἰς τήν κοινήν γνώμην. Ἐάν ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία ἀφεθοῦν ἐκτός τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομικῶν συνδυασμῶν, εἶναι ὡς ἐάν αἱ εὐρωπαϊκαί δυνάμεις μᾶς ἔστελλον εἰς τήν Μόσχαν διά νά λύσωμεν τά εἰδικά μας προβλήματα.*

»Ἐν συνεχείᾳ ὁ Κ. Καραμανλῆς ἠρώτησεν ἄν ἀληθεύη ἡ πληροφορία ὅτι αἱ ΗΠΑ προτίθενται νά ἀποσύρουν ἐκ τῆς Μεσογείου τόν Ἕκτον Στόλον. Τοῦτο, εἶπεν, ἐάν ἀληθεύη, θά εἶχεν ἐξαιρετικῶς δυσάρεστον ἀπήχησιν.

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Δέν λαμβάνομεν ποτέ ἀποτόμως καί ἀμελετήτους ἀποφάσεις. Εἶπον ἐν τούτοις εἰς τούς ἰδικούς μου νά μελετοῦν συνεχῶς τάς ἐξελίξεις εἰς τά πολεμικά ὅπλα καί νά ἀναθεωροῦν καθ' ἕκαστον χρόνον τό ἀμυντικόν μας σύστημα. Μέ τήν ἐξέλιξιν τῶν ἀτομικῶν ὅπλων, τά ἀεροπλανοφόρα π.χ., ἅτινα ἦσαν εἰς τό παρελθόν ἰσχυρότατα ὅπλα, ἔχουν σήμερον περιωρισμένην ἀξίαν. Εἶναι συνεπῶς καθῆκον μας νά ἐξετάσωμεν ἄν τά χρήματα τά ὁποῖα δαπανῶμεν π.χ. ὑπέρ τοῦ Ἕκτου Στόλου χρησίμως δαπανῶνται ἤ ἄν θά ἦτο προτιμώτερον νά τά διαθέσωμεν διά τήν βοήθειαν Κρατῶν ὡς ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία κ.λ.π. Κατά συνέπειαν, ἐνῶ δύναμαι νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οὐδείς λόγος γίνεται ὅπως ἀποσυρθῆ ὁ Ἕκτος Στόλος ἀπό τῆς Μεσογείου, ὀφείλω νά προσθέσω ὅτι συνεχῶς ἐξετάζεται κάθε πλευρά τῶν ἀμυντικῶν μας ζητημάτων ἀναλόγως τῶν παρουσιαζομένων ἐξελίξεων.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχω τήν πληροφορίαν ὅτι ἐπί τοῦ θέματος τοῦ Βερολίνου ὑπάρχουν διαφοραί ἀπόψεων μεταξύ τῶν συμμάχων. Ἡ ἰδική μας ἄποψις εἶναι ὅτι δέν θά ἦτο*

'Ο Κ. Καραμανλῆς μέ τόν Ντ. 'Αιζενχάουερ, στό περιθώριο τῶν συνομιλιῶν.

ὀρθόν νά ἀπομονωθῆ τό θέμα αὐτό ἀπό τά ἄλλα θέματα ἅτινα χωρίζουν τούς δύο κόσμους. Διότι ἡ μόνη μεμονωμένη διευθέτησις τοῦ ζητήματος ὄχι μόνον δέν θά δημιουργήση ὕφεσιν ἀλλά ψυχολογικῶς θά ἀποβῆ εἰς βάρος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ: Εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπάρχει διαφορά ἀποχρώσεων εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος. Οἱ Ἀντενάουερ καί Ντέ Γκώλ εἶναι σκληροί εἰς τό θέμα αὐτό. Τούς βεβαίωσα ὅτι δέν πρόκειται νά κάμω παραχωρήσεις, διότι ἀντιλαμβάνομαι ὅτι τό Βερολῖνον ἔχει συμβολικήν σημασίαν διά τόν ἐλεύθερον κόσμον.

»Εἰς τό σημεῖον αὐτό καί πρίν ἤ περατωθῆ ἡ συνομιλία ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς εἶπε τ' ἀκόλουθα:

»Δέν ἐπιθυμῶ, κύριε πρόεδρε, νά σᾶς βαρύνω αὐτήν τήν στιγμήν μέ λεπτομερείας ἐπί τοῦ θέματος τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας. Ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτής σας εἶναι πλήρως ἐνήμερος τῶν λεπτομερειῶν τοῦ θέματος τούτου. Ὡς καί προηγουμένως εἶπον, ἀντιμετωπίζομεν ἐφέτος οἰκονομικήν ὕφεσιν, διό καί σᾶς παρακαλῶ ὅπως κάμητε εἰδικήν σύστασιν πρός τάς ὑπηρεσίας αἱ ὁποῖαι θά ἀσχοληθοῦν μέ τό ζήτημα αὐτό.

»Ὁ Πρόεδρος Ἀιζενχάουερ, στραφείς πρός τόν κ. Μέρφυ, τόν παρεκάλεσε νά κρατήση σημείωσιν ζητήσας συγχρόνως ὅπως εἰδοποιηθῆ ὁ κ. Χάγκερτυ νά κάμη σαφῆ νῦξιν εἰς τάς δηλώσεις του πρός τούς δημοσιογράφους ὅτι τό ἀμερικανικόν ἐνδιαφέρον εἶναι ζωηρόν διά τά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος καί τήν ἀπό πάσης πλευρᾶς ἐνδυνάμωσίν της»[149].

Σέ ἀπάντηση ἐρωτήσεως δημοσιογράφων ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε, μετά τή συνάντηση, τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Εἶμαι ἀπολύτως ἱκανοποιημένος, διότι κατ' αὐτάς διεπιστώθη ἡ ἔντιμος καί εἰλικρινής προσπάθεια τήν ὁποίαν καταβάλλει ὁ πρόεδρος Ἀιζενζχάουερ διά τήν εἰρήνην καί τήν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος, καθώς καί τό ζωηρόν ἐνδιαφέρον, τό ὁποῖον τρέφει διά τήν Ἑλλάδα».

Ἐξάλλου, μετά τό τέλος τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεώς του ἐν Ἑλλάδι τήν 14ην καί 15ην Δεκεμβρίου, ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Ντουάιτ Ἀιζενχάουερ εἶχε συνομιλίας μετά τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ. Εἰς τάς συνομιλίας ταύτας παρέστησαν ὁ Ἀμερικανός πρεσβευτής κ. Ἔλλις Ο. Μπρίγκς καί ὁ ὑφυπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ρόμπερτ Μέρφυ, ἀπό ἑλληνικῆς δέ πλευρᾶς ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Παν. Κανελλόπουλος καί ὁ ἀναπληρωτής ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωνστ. Τσάτσος.

»Ὁ πρόεδρος ἐξέφρασε τάς θερμάς εὐχαριστίας του διά τήν φιλοξενίαν, τήν ὁποίαν τοῦ παρέσχον αἱ Α.Α.Μ.Μ. ὁ βασιλεύς Παῦλος καί ἡ βασίλισσα Φρειδερίκη, ὡς καί ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός.

»Αἱ συνομιλίαι ἐκάλυψαν εὐρύν κύκλον γενικῶν καί εἰδικῶν θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος διά τάς δύο χώρας.

»Ἐπεβεβαιώθη ἡ πίστις ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν εἰς τάς ἀρχάς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί ἡ ἔντονος ὑποστήριξις τῶν σκοπῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου, ὁ ὁποῖος, στηριζόμενος εἰς τήν ἀλληλεγγύην τῶν μελῶν του, ἀποβλέπει εἰς τήν ἑδραίωσιν τῆς ἀσφαλείας καί εἰς τήν εἰρήνην ἐν δικαιοσύνῃ. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ συνεζητήθη ἡ χαλάρωσις τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως.

»Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν βαθεῖαν του ἐκτίμησιν διά τήν ἀναληφθεῖσαν ὑπό τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ μεγάλην προσπάθειαν ὑπέρ τῆς εἰρήνης. Ἀμφότεροι συνεφώνησαν ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐπιδιωχθῆ ἡ ἑδραίωσις τῆς παγκοσμίου εἰρήνης κατά τρόπον ἐγγυώμενον τήν ἀνεξαρτησίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν καί τήν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου.

»Ὁ πρόεδρος καί ὁ πρωθυπουργός ἐπεμνήσθησαν τῶν ἱστορικῶν περιπτώσεων καθ' ἃς τά δύο ἔθνη ἐστάθησαν τό ἕν παρά τό πλευρόν τοῦ ἄλλου εἰς σκληρούς ἀγώνας καί ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ ἀνεγνωρίσθη ἡ σημασία τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν κοινήν ἀμυντικήν προσπάθειαν.

»Ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις ἀφορῶσαι εἰς περιοχάς τοῦ κόσμου, αἵτινες ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουν τήν Ἑλλάδα. Ἐλήφθη μετά προσοχῆς ὑπ' ὄψιν ἡ ἰδιάζουσα θέσις αὐτῆς εἰς τά Βαλκάνια καί ἐξητάσθη ἡ γενική κατάστασις εἰς τήν περιοχήν αὐτήν, ὡς καί εἰς τήν ἀνατολικήν Μεσόγειον, συνεφωνήθη δέ ὅτι αἱ δύο Κυβερνήσεις θά ἔδει νά ἀνταλλάσσουν ἀπόψεις ἐπί τῶν θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, τῶν ἀφορώντων τάς περιοχάς ταύτας. Μέ ἰδιαιτέραν, ἐξ ἄλλου, ἱκανοποίησιν ἐχαιρετίσθη ἡ ἐπικειμένη ἵδρυσις τῆς ἀνεξαρτήτου κυπριακῆς Πολιτείας.

»Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διά τό σταθερόν ἐνδιαφέρον καί τήν βοήθειαν, τήν ὁποίαν παρέχει εἰς τήν Ἑλλάδα ὁ ἀμερικανικός λαός. Ἐξέθεσεν ἐπίσης εἰς τόν πρόεδρον τά προβλήματα, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα ἐν τῇ προσπαθείᾳ της ὅπως ἀνυψώση τό βιοτικόν ἐπίπεδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἀνταποκριθῆ πρός τάς ὑποχρεώσεις καί τάς εὐθύνας, αἵτινες ἀπορρέουν ἐκ τῆς θέσεώς της ἐντός τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Ὁ πρόεδρος Ἀιζενχάουερ, ἀναγνωρίζων τάς εἰδικάς οἰκονομικάς καί κοινωνικάς συνθήκας, ὑφ' ἃς τελεῖ ἡ Ἑλλάς, ἐξέφρασε τόν θαυμασμόν του διά τήν συντελουμένην ἐν Ἑλλάδι πρόοδον καί ἐπεβεβαίωσεν ἐκ νέου τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ διά τήν ἀσφάλειαν καί τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος.

»Γενικώτερον, ἀνεγνωρίσθη ὅτι εἰς τήν μέριμναν διά τήν παγίωσιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, οὐσιώδη παράγοντα ἀποτελεῖ ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν οἰκονομικῶς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων λαῶν.

»Αἱ συνομιλίαι διεξήχθησαν ἐντός τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς βαθείας εἰλικρινείας καί τῆς θερμῆς ἐγκαρδιότητος, ἡ ὁποία ἐκ παραδόσεως χαρακτηρίζει τάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν καί ἡ ὁποία τόσον εὐτυχῶς ἐπεβεβαιώθη διά τῆς ἐπισκέψεως εἰς τήν Ἑλλάδα τοῦ προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν».

Ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος πρίν ἐγκαταλείψει τό ἑλληνικό ἔδαφος, ἀπέστειλε στό βασιλέα μήνυμα:

«Παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι παραμονή μου ὑπῆρξεν βραχυτάτη διά νά ἴδω καί πράξω ἐκεῖνα ἅτινα θά ἐπεθύμουν, αὕτη ὑπῆρξε μία ἐκ τῶν πλέον ἐγκαρδίων καί συγκινητικῶν ἐπισκέψεων τοῦ ταξιδίου μου. Ἀπό τῆς στιγμῆς τῆς προσγειώσεώς μου μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου, κάθε ὥρα ἐσημειοῦτο διά μιᾶς νέας ἀποδείξεως τῆς ἑλληνικῆς φιλίας πρός τόν ἀμερικανικόν λαόν, καί τῆς ἑλληνικῆς ἀποφάσεως ὅπως παραμείνη ἰσχυρά εἰς τήν συμμαχίαν της καί εἰς τόν συνεταιρισμόν της μέ τούς ἐλευθέρους λαούς. Διά τήν ὑποδοχήν, φιλοξενίαν καί φιλικήν συμπαράστασιν, ὧν τόσον ἐγώ ὅσον καί ἡ ἀκολουθία μου ἐτύχομεν παρ' ὑμῖν, εὐχαριστῶ τήν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, τήν Κυβέρνησιν Αὐτῆς καί τόν λαόν Της».

Στήν ἐπίσκεψη τοῦ Ντ. Ἀιζενχάουερ ἀναφέρεται σέ σημειώσεις πού ὑπαγόρευσε μεταγενέστερα, κατά τή διαμονή του στό Παρίσι, ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Ὁ Ἀιζενχάουερ, ἐνόψει διασκέψεως κορυφῆς μέ τόν Χρουστσώφ, ἐπεσκέπτετο διαφόρους συμμαχικάς χώρας δι' ἀνταλλαγήν ἀπόψεων, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τήν Ἑλλάδα στίς 14 Δεκεμβρίου 1959, ὅπου τοῦ ἐγένετο παλλαϊκή ὑποδοχή. Ὁ πρόεδρος μοῦ ἔστειλε ἀπό τήν Τεχεράνη τό λόγο πού θά ἐκφωνοῦσε στήν ἑλληνική Βουλή καί ὁ ὁποῖος ἦταν μέχρις ὑπερβολῆς κολακευτικός γιά τήν Κυβέρνησή μου. Ἀναφερόμενος στό ἔργο μου εἶπε μεταξύ ἄλλων: "...Ἡ παροῦσα Κυβέρνησίς σας καί ὁ πρόεδρός της, ὁ διακεκριμένος πρωθυπουργός σας, ἔχουν νά ἐπιδείξουν τοιαῦτα ἐπιτεύγματα, ὥστε νά καθίστανται ἀντάξιοι διάδοχοι τῶν ἐπιφανῶν προγόνων σας...".

»Ἑτοίμαζα τήν ἀπάντησή μου, ὁπότε ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς μέ πληροφόρησε ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου τοῦ διεμήνυσε ἐξ ὀνόματος τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι αὕτη ἔχει τήν ἀξίωση νά μιλήσουν καί οἱ ἀρχηγοί της κατά τήν ὑποδοχή τοῦ Ἀιζενχάουερ στή Βουλή. Σέ ἀπάντησή μου δέ ὅτι αὐτό δέν ἦτο σύνηθες ἀλλά οὔτε καί φρόνιμο, λαμβανομένου ὑπόψη ὅτι ἐκτός τοῦ κινδύνου τῆς χασμωδίας θά ἔπρεπε νά μιλήσει καί ἐκπρόσωπος τῆς ΕΔΑ, οὗτοι ἐδήλωσαν ὅτι τότε δέν πρέπει νά μιλήσει καί ὁ πρωθυπουργός, ἀπειλήσαντες μέ ἀποχώρηση ἐν ἐναντία περιπτώσει. Γιά νά ἀποφύγω τή γελοιοποίηση τῆς χώρας ἀπεφάσισα ν' ἀφήσω ἀναπάντητο τόν πρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλά εἶχα μεγάλη δυσκολία, προκειμένου νά ἐξηγήσω τούς λόγους τῆς παραλήψεώς μου, χωρίς νά ἀποκαλύψω τήν ἀθλιότητα τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.

»Ὅταν κατά τήν πρώτη συνομιλία μας ἐτέθη τό θέμα τῆς ὑφέσεως καί ἐρώτησα τόν πρόεδρον πῶς τήν ἀντιλαμβάνεται, διεπίστωσα ὅτι ἐπρόκειτο μᾶλλον περί ἀορίστου ἐπιθυμίας, παρά περί συγκεκριμένου πολιτικοῦ σχεδίου. Παρετήρησα τότε στόν πρόεδρο ὅτι μέ ἀνησυχεῖ τό γεγονός ὅτι κάθε μία ἀπό τίς δυτικές χῶρες ἀντιλαμβάνεται κατά τόν ἰδικόν της τρόπο τήν ὕφεση. Ὁ παριστάμενος ὑπουργός κ. Μέρφυ βρῆκε δικαιολογημένη τήν ἀνησυχία μου καί μέ ἐρώτησε τί θά εἶχα νά συμβουλεύσω. Τοῦ εἶπα ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ὑπέρ τῆς ὑφέσεως ἀλλά γιά ν' ἀποφύγουμε ἐνδεχόμενη περιπέτεια θά πρέπει νά προσδιορίσουμε τί ἐννοοῦμε ὅταν λέγομε ὕφεση, ποιοί θά εἶναι οἱ ἀντικειμενικοί μας σκοποί καί μέ ποιά μέσα θά τούς πραγματοποιήσουμε. Ὁ Ἀιζενχάουερ μοῦ ἐξήγησε κατά τρόπο γενικό καί ἀόριστο τίς σκέψεις του ἐπ' αὐτῶν καί ἐν συνεχείᾳ μοῦ ἔδωσε τήν ἱκανοποίηση νά δεχθεῖ ὡς πολύ χρήσιμες τίς ὑποδείξεις μου.

»Μετά τινα χρόνο ἐτερματίζετο ἀδόξως ἡ ἐκστρατεία τῆς ὑφέσεως, διότι ὁ εὑρισκόμενος στό Παρίσι Χρουστσώφ, ἠρνεῖτο κατά τρόπο βάναυσο νά συναντήσει τόν Ἀιζενχάουερ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γνωστοῦ ἐπεισοδίου τοῦ ἀεροπλάνου U2. Ἄλλωστε ἡ χονδροειδής συμπεριφορά τοῦ Χρουστσώφ ἦτο ἕνα ἀπό τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ἐλευθεριότης του ὅμως αὐτή, ἀποκορύφωμα τῆς ὁποίας ἦτο τό παπούτσι μέ τό ὁποῖο κτυποῦσε στά ἕδρανα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, δέν ὀφείλετο σέ ἄγνοια κανόνων καλῆς συμπεριφορᾶς, ἀλλά ἦτο ἠθελημένη. Ἦτο ἡ μέθοδος τῆς δημαγωγίας του πού ὅσο καί ἄν ἐξένιζε τούς ὀλίγους τόν ἔκανε συμπαθῆ στίς μάζες, στά μάτια τῶν ὁποίων ἐνεφανίζετο ὡς ὁ ἀνεπιτήδευτος καί ἀδιάφθορος ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ.

»Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατά τήν ἐποχή ἐκείνη ἦτο τῆς μόδας νά ὁμιλεῖ κανείς περί ὑφέσεως καί νά ἐπισκέπτεται τή Ρωσία. Ἡ ἑλληνική ἀντιπολίτευση μάλιστα μέ ἐπέκρινε διότι δέν προσεχώρησα στή μόδα αὐτή καί ἀνέλαβε αὐτή νά καλύψει τό κενό διά τῆς μεταβάσεως τοῦ Βενιζέλου καί τοῦ Μαρκεζίνη στή Μόσχα.

»Πράγματι, ἡ ρωσική Κυβέρνηση μοῦ εἶχε ἀπευθύνει δύο φορές πρόσκληση ὅπως ἐπισκεφθῶ τή Μόσχα. Καί δέν ἀπέκρουσα μέν τήν πρόσκληση, ἀλλά τή συνεδύασα μέ τή βελτίωση τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν, ἡ ὁποία ὅμως προϋπέθετε τή μή ἐπέμβαση τῆς Ρωσίας στά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος.

»Τή μόδα αὐτή τῆς ὑφέσεως τήν ἐπεσήμανα καί στήν Ἰταλία πού τήν ἐπισκέφθηκα τόν Νοέμβριο τοῦ 1959. Παρά τίς ἐπιφυλάξεις τίς ὁποῖες εἶχε ὁ συνετός πρωθυπουργός κ. Σέννι, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Γκρόνκι ἐπέμενε νά ἐπισκεφθεῖ τή Μόσχα. Ὅταν εἶπα στόν κ. Σέννι ὅτι θεωρῶ ἐπικίνδυνη τήν ἀσυναρτησία ἡ ὁποία παρετηρεῖτο μεταξύ τῶν συμμάχων ἐπί τοῦ θέματος τῶν σχέσεων Ἀνατολῆς καί Δύσεως, οὗτος συνεφώνησε ἀνεπιφύλακτα μαζί μου. Μέ παρεκάλεσε δέ νά φέρω τό θέμα πρός συζήτηση τήν ἐπομένη κατά τό γεῦμα πού θά παρέθετε πρός τιμή μου ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι τοῦτο θά ἐνίσχυε τίς ἀντιρρήσεις του γιά

τήν ἐπίσκεψη τοῦ Γκρόνκι στή Μόσχα. Ἡ ἐπίσκεψη παρά ταῦτα ἐπραγματοποιήθη μέ δυσάρεστα γιά τήν Ἰταλία ἀποτελέσματα λόγω τῆς ἀπρεποῦς συμπεριφορᾶς τοῦ Χρουστσώφ ἔναντι τοῦ προέδρου της»[150].

18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Γεωργίας καί Δημοσίων Ἔργων καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ἐξετάζονται προτάσεις τῶν ἁρμόδιων ὑπηρεσιῶν καί δίδονται ἐντολές γιά τή διεύρυνση τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τοῦ 1960, μέ αὔξηση κατά 40% περίπου τῶν δαπανῶν, γιά τήν ἐκτέλεση γεωργικῶν ἔργων. Ὁ Κ. Καραμανλῆς καθορίζει ὡς ὅριο, γιά τή συμπλήρωση τῶν προγραμμάτων ἐπενδύσεων ἀπό τά ὑπουργεῖα, διάστημα δέκα ἡμερῶν ὥστε, ἀφοῦ ἐλεγχθοῦν στή συνέχεια καί ἐγκριθοῦν ἀπό τόν ἴδιο, νά καταστεῖ δυνατή ἡ ἐπίσημη ἐξαγγελία τους.

21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναχωρεῖ γιά ὀλιγοήμερη παραμονή, ἰδιωτικοῦ χαρακτήρα, στήν Ἑλβετία.

28 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ Κ.Κ. Βουλγαρίας, Τοντόρ Ζίφκωφ, σέ λόγο του πρός τή βουλγαρική Ἐθνοσυνέλευση, ἐπικρίνει τήν Ἑλλάδα γιά τήν ἄρνησή της νά ἀποδεχτεῖ τίς βουλγαρικές προτάσεις γιά σύναψη συμφώνου μή ἐπιθέσεως, ἔναρξη διαπραγματεύσεων μέ σκοπό τή ρύθμιση τῶν «διαφορῶν τῶν δύο χωρῶν», ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν καί μορφωτικῶν σχέσεών τους, καί σύναψη συμφωνίας περιορισμοῦ τῶν βαλκανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων.

Ἁρμόδια ἑλληνική πηγή ἀντιπαρατήρησε ὅτι ἡ συμμετοχή τῶν δύο χωρῶν στόν ΟΗΕ καθιέρωνε τήν ὑποχρέωση γιά ἀποφυγή ἐπιθέσεως· ζήτησε νά ρυθμιστοῦν οἱ οἰκονομικές ὑποχρεώσεις τῆς Σόφιας, πού ἀπέρρεαν ἀπό τή Συνθήκη Εἰρήνης· κατηγόρησε τή Βουλγαρία ὅτι διατηροῦσε ἤδη ὑπέρογκες στρατιωτικές δυνάμεις καί ἀπέρριψε τόν περιορισμό τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τό κράτος ἰδίως τῶν ἀπειλῶν γιά ἐγκατάσταση βάσεων πυραύλων στό βουλγαρικό ἔδαφος, ὅταν μάλιστα ἡ Ἑλλάδα δέν εἶχε, μέχρι στιγμῆς, δεχτεῖ τήν ἐγκατάσταση πυραύλων στήν ἐπικράτειά της.

Σέ σχόλιο τῆς «Καθημερινῆς» γιά τίς δηλώσεις Ζίφκωφ ἀναφέρονταν, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

Ἡ ἀποκατάστασις τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἔγινε διά νά διευκολυνθῆ ἀκριβῶς ἡ διεξαγωγή διαπραγματεύσεων πρός ρύθμισιν τῶν ἐκ τῆς Συνθήκης Εἰρήνης ἐκκρεμῶν ἑλληνοβουλγαρικῶν ζητημάτων. Ἡ Ἑλλάς, ἐπιθυμοῦσα νά δείξη τήν καλήν διάθεσίν της, δέν ἠξίωσε τήν ἔναρξιν, τοὐλάχιστον, πληρωμῆς τῶν ἐπανορθώσεων, πρό πάσης διπλωματικῆς ἐπαφῆς. Ἐξήρτησεν, ἁπλῶς, τήν ἀνταλλαγήν πρεσβευτῶν ἀπό τήν ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος, δεχθεῖσα, ὅμως, ἐν τῷ μεταξύ, τόν διορισμόν ἐπιτετραμμένων. Διεξήχθησαν δέ ἀρκεταί διαπραγματεύσεις καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νά δεχθῆ ὡς πρώτην δόσιν, ἔναντι τῆς ἐκ 45 ἑκατομμυρίων δολλαρίων ὀφειλῆς τῆς Βουλγαρίας, μόνον 5 ἑκατομμύρια δολλάρια, τά ὁποῖα ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις ἠρνήθη νά καταβάλη. Ἔναντι αὐτῶν προσέφερε 2 ἑκατομμύρια δολλάρια, τά ὁποῖα, φυσικά, ἡ Ἑλλάς δέν ἠδύνατο νά δεχθῆ, διότι ἀποδοχή των θά ἐσήμαινεν οὐσιαστικήν ἐγκατάλειψιν τῶν ἐπανορθώσεων, ἐφ' ὅσον ἡ προσφορά των δέν συνωδεύετο καί ἀπό συμφωνίαν περί τοῦ τρόπου καταβολῆς τοῦ ὑπολοίπου. Ἀλλ' ὁ κ. Ζίφκωφ δέν περιωρίσθη νά ὁμιλήση περί ἐπανορθώσεων. Προέτεινεν, ἐπί πλέον, τήν ἀριθμητικήν δύναμιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, εἰς ὃ ἐπίπεδον εἶναι ἀπαραίτητον διά τήν φρούρησιν τῶν συνόρων. Ἐκτός τοῦ ὅτι ὅμως αἱ προτάσεις αὐταί περί ἀριθμητικῆς μειώσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων δέν εἶναι κατ' ἀρχήν συζητήσιμοι, παρά μόνον ἐάν ἀναφέρωνται καί εἰς μείωσιν τῶν δυνάμεων ἀσφαλείας, —τά ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα διατηροῦν ὡς δυνάμεις ἀσφαλείας ἕνα δεύτερον στρατόν— ἡ Βουλγαρία, ἐάν πράγματι ἤθελε νά συντελέση εἰς τήν βαλκανικήν συνεννόησιν, θά ἔπρεπε νά ἐπαναφέρη τάς κατά ξηράν, θάλασσαν καί ἀέρα μονάδας της εἰς τά ὑπό τῆς Συνθήκης Εἰρήνης τοῦ 1947 ὁριζόμενα ἐπίπεδα. Οὕτω θά ἀπεδείκνυε καί τόν σεβασμόν της πρός τάς διεθνεῖς συνθήκας καί τάς δι' αὐτῆς ἀναλαμβανομένας ὑποχρεώσεις, ἀλλά καί τήν καλήν της θέλησιν πρός δημιουργίαν κλίματος ὑφέσεως εἰς τά Βαλκάνια. Ἐφ' ὅσον ὁ Κ. Ζίφκωφ οὔτε τάς ἑλληνικάς μετριοπαθεστάτας προτάσεις διά τάς ἐπανορθώσεις ἀποδέχεται, οὔτε τάς ἐνόπλους βουλγαρικάς δυνάμεις ἀποφασίζει νά φέρη εἰς τά νόμιμα ἐπίπεδά των, οἱ λόγοι του δέν θά εὕρουν ἀπήχησιν εἰς τήν Ἑλλάδα. Καί ἡ εὐθύνη διά τοῦτο θά βαρύνη τούς Βουλγάρους ἰθύνοντας καί ὄχι τούς Ἕλληνας[151].

30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ὑπογράφεται, μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῶν ΗΠΑ, ἀπόρρητη συμφωνία γιά τή δημιουργία ἀποθεμάτων τακτικῶν πυρηνικῶν ὅπλων (ἀλλά ὄχι πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς) στή χώρα.

Ἡ συνομολόγηση τῆς συμβάσεως ἀποτέλεσε συνέχεια τῆς ἀντίστοιχης συμφωνίας τοῦ Μαΐου 1959, μέ τήν ὁποία μεταβιβάζονταν στήν Ἑλλάδα συστήματα ἐκτοξεύσεως παρόμοιων ὅπλων. Μέ τή νέα σύμβαση, πού θά συμπληρωθεῖ ἀπό δύο ἄλλες, τεχνικοῦ χαρατήρα, συμφωνίες τόν ἐπόμενο χρόνο, καθοριζόταν ὅτι τά μέν συστήματα ἐκτοξεύσεως θά ἤλεγχαν οἱ ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις, ἐνῶ οἱ κεφαλές θά παρέμεναν ὑπό ἀμερικανική φύλαξη. Ἔτσι, δέν θά ἦταν δυνατή ἡ χρήση αὐτῶν τῶν ὅπλων χωρίς τή σύμπραξη καί τῶν δύο πλευρῶν[152].

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ἡ ἐφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύει ἐπισκόπηση τῶν ἐσωτερικῶν ἐξελίξεων στή χώρα, στή διάρκεια τοῦ ἔτους 1959.

Ἡ σταθερότης ὑπῆρξε τό χαρακτηριστικόν γνώρισμα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας κατά τό λῆξαν ἔτος. Κυβερνητική, ἐπιβεβαιωθεῖσα καί διά τῆς προσφάτου (30 Νοεμβρίου) κοινοβουλευτικῆς νίκης τῆς Κυβερνήσεως, καί πολιτική, προσδιορίζουσα διά τῆς ἀποτυχίας τόσον τάς ἀποπείρας δημιουργίας πολιτικοῦ ζητήματος κατά τάς δημοτικάς ἐκλογάς τῆς 5ης Ἀπριλίου, ὅσον καί τῆς προσπαθείας προκλήσεως πολιτικῆς ἀναταραχῆς διά τῆς συνδέσεως τῶν ἐξωτερικῶν ἐξελίξεων μέ τήν διεθνῆ κίνησιν χλιάνσεως τοῦ κρατοῦντος εἰς τάς σχέσεις τῶν δύο κόσμων κλίματος. Ἡ ἀδιατάρακτος σταθερότης εἶχεν ὡς περαιτέρω συνέπειαν καί τήν ἀποίδησιν τῆς ἐπιχειρηθείσης νέας, ὑπό τόν στρατηγόν Γ. Γρίβαν, πολιτικῆς ἐξορμήσεως, τήν ἄμβλυνσιν τῆς, τεχνητῶς, ἄλλοτε καλλιεργουμένης, ἀντιθέσεως μεταξύ δεξιᾶς καί κέντρου καί τήν περαιτέρω ἀπομόνωσιν τῆς μαρξιστικῆς ἀριστερᾶς. Γενικῶς θά ἠδύνατο νά λεχθῆ ὅτι ἡ πολιτική ἐξέλιξις εἰς τήν χώραν μας ἠκολούθησε κατά τό 1959 πορείαν ἀνάλογον πρός τάς πολιτικάς ἐξελίξεις τῆς Δύσεως, μέ σταθεροποίησιν, δηλαδή, τοῦ πολιτικοῦ ἐκκρεμοῦς πρός τήν συντήρησιν.

Ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, ἡ ὁποῖα, ἀρχομένου τοῦ ἔτους, ἐνισχύθη ἠθικῶς διά τῆς εἰσόδου εἰς αὐτήν, ὡς ἀντιπροέδρου, τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου, οὐδεμίαν ἀντιμετώπισε, καθ' ὅλον τό ἔτος, κοινοβουλευτικήν ἀπειλήν. Αἱ διεξαχθεῖσαι δύο ψυφοφορίαι ἐπί θέματος ἐμπιστοσύνης ὠφείλοντο εἰς πρωτοβουλίαν της. Διά τῆς πρώτης (26 Φεβρουαρίου) ἐκλήθη ἡ Βουλή νά ἐκφράση, καί ἐξέφρασε, τήν ἐμπιστοσύνην της διά τήν δοθεῖσαν, διά τῶν συμφωνιῶν Ζυρίχης καί Λονδίνου, λύσιν εἰς τό κυπριακόν ζήτημα. Διά τῆς δευτέρας (30 Νοεμβρίου) ἐπεδιώχθη, καί ἐπετεύχθη, ἡ ἐξουδετέρωσις ἑλίγμοῦ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἀποβλεπούσης νά προκαλέση συζήτησιν ἐπί προτάσεων δυσπιστίας τάς παραμονάς τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ. Εἰς τάς προηγηθείσας ἀμφοτέρων τῶν ψηφοφοριῶν συζητήσεις, ἡ ἀντιπολίτευσις δέν κατώρθωσε νά παρουσιάση ἀξιόλογα στοιχεῖα κριτικῆς τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, πολύ δέ ὀλιγώτερον νά κλονίση τήν συνοχήν τῆς κυβερνητικῆς παρατάξεως.

Πέραν τῶν δύο πολιτικῶν συζητήσεων, ἡ ὑπόλοιπος δραστηριότης τῆς Βουλῆς παρέμεινεν εἰς τά συνήθη πλαίσια κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου καί νομοθετικῆς ἐργασίας, τῆς τελευταίας, μάλιστα, πραγματοποιηθείσης κυρίως διά τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Συντάγματος. Ἐβεβαιώθη οὕτω ὅτι αἱ ἐπιτυγχανόμεναι εἰς τάς ἐκλογάς συμπαγεῖς πλειοψηφίαι δέν ὑπόκεινται εἰς εὔκολον διάβρωσιν.

Ἡ πεποίθησις εἰς τήν κοινοβουλευτικήν σταθερότητα τῆς Κυβερνήσεως ὠδήγησε τήν ἀντιπολίτευσιν εἰς τήν ἀπόφασιν νά ἐκμεταλλευθῆ τάς δημοτικάς ἐκλογάς καί νά προκαλέση εἰς αὐτάς πολιτικόν ζήτημα. Ἤλπιζεν ὅτι υἱοθέτησις τῶν συνθημάτων της ὑπό τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος θά τῆς ἔδιδε τήν εὐκαιρίαν νά ἰσχυρισθῆ ὅτι ὑφίστατο δυσαρμονία μεταξύ κυβερνητικῆς πλειοψηφίας καί κοινῆς γνώμης καί ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, ἠτο ἐπιβεβλημένη νέα λαϊκή ἐτυμηγορία. Τό ἀποτέλεσμα τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ἠνάγκασε καί αὐτήν τήν ἀντιπολίτευσιν νά ὁμολογήση ὅτι τό ἐκλογικόν σῶμα ἐφάνη ἀπρόθυμον νά δεχθῆ τήν θέσιν πολιτικοῦ ζητήματος. Πράγματι, μόνο εἰς ἐλαχίστους Δήμους καί Κοινότητας τά ψηφοδέλτια, τά χρωματισθέντα πολιτικῶς, ἐπέτυχαν πλειοψηφίαν. Ἀλλ' ἐκτός τῆς ἀποκρούσεως τοῦ πολιτικοῦ θέματος, αἱ δημοτικαί ἐκλογαί παρουσίασαν κάμψιν τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ὅπου αὕτη ἔχρισεν ἰδίους ὑποψηφίους, καί πλήρη ἀπειθαρχίαν τῶν ὀπαδῶν τῶν κομμάτων τῆς ἐθνικῆς ἀντιπολιτεύσεως νά συμμορφωθοῦν πρός τήν ἐντολήν πολιτικοποιήσεως τῶν ἐκλογῶν. Καίτοι ἡ φύσις τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ἀποκλείει τήν συναγωγήν πολιτικῶν συμπερασμάτων θετικῆς μορφῆς, ἐν τούτοις, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων, θά ἠδύνατο νά προστεθῆ καί τρίτη: Ἡ κατά τρόπον, ἔστω ἀρνητικόν, διά τῆς ἀποκρούσεως τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος, ἐνίσχυσις τῆς λαϊκῆς βάσεως τῆς Κυβερνήσεως. Αὐτή αὕτη ἡ ἄκρα ἀριστερά δέν ἠδυνήθη νά ἀμφισβητήση σοβαρῶς τήν βασιμότητα καί τῆς τελευταίας διαπιστώσεως.

Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐξαπολυθείσης διά τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ἐπιθέσεως, εἶχεν ὡς φυσικήν συνέπειαν τήν ἐνίσχυσιν τῶν ταλανιζουσῶν τήν ἐθνικήν ἀντιπολίτευσιν φυγοκέντρων δυνάμεων. Ἐχρησιμοποιήθη, ἰδίως ἡ ἐκλογή Ἀθηνῶν, ὑπό τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὡς τρόπος καθιερώσεως προβαδίσματος, ὥστε τό προπορευθησόμενον νά διεκδικήση τήν ἡγεσίαν τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅστις θά ἀπέρεεν ἐξ ἑνοποιήσεως ὅλων ἢ μερικῶν ἐξ αὐτῶν. Δεδομένης, ὅμως, τῆς προκληθείσης συγχύσεως ἐκ τῆς συγκεντρώσεως σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ψήφων ὑπό συνδυασμοῦ αὐστηρῶς ἐξωκομματικοῦ, δέν κατέστη δυνατή ἡ ἀπόκτησις τοιούτου τεκμηρίου. Καί συνεχίσθησαν μέν συνεννοήσεις πρός ἑνοποίησιν τῶν κομμάτων Φιλελευθέρων καί Προοδευτικῶν, αἱ ὁποῖαι, πρός στιγμήν, ἐφάνη ὅτι ἠδύναντο νά ἀποδώσουν, τελικῶς ὅμως παρέμειναν ἄκαρποι. Ἀλλ' ἡ ἀποτυχία εἶχεν ἀντίκτυπον καί ἐπί τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Διότι κατέδειξεν ὅτι ἡ κατά τάς ἐκλογάς τῆς 11ης Μαΐου 1958 ἐξοίδησίς της δέν προέδιδε πραγματικήν ἐπιρροήν ἐπί τοῦ συνόλου τῶν στραφέντων διά τῆς ψήφου των πρός αὐτήν. Συγχρόνως, ὅπερ καί σημαντικώτερον, κατεφάνη ὅτι ἡ ἐπιχείρησις «Λαϊκόν Μέτωπον» εἶχε χάσει πολύ ἀπό τήν κατά τό παρελθόν ἀποτελεσματικότητά της. Ὑπεχρεώθη, κατόπιν τούτου, ἡ ΕΔΑ νά προβῆ εἰς αὐτοκριτικήν τῆς μέχρι τότε τακτικῆς της καί εἰς ἀναθερώρησιν τῶν μεθόδων συνεργασίας μέ τά ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει ἀστικά κόμματα. Λήγοντος τοῦ ἔτους, τό πρόβλημα τῆς κοινῆς ἐμφανίσεως τῶν ἀντικυβερνητικῶν δυνάμεων ἀποτελεῖ τήν πρωταρχικήν ἀπασχόλησιν τῆς ΕΔΑ. Δέν εὑρίσκει, ἐν τούτοις, λύσιν, λόγω τῆς ἀξιώσεως τοῦ δεσπόζοντος ἐπ' αὐτῆς Κομμουνιστικοῦ κόμματος νά ἔχη τήν ἀποφασιστικήν γνώμην ἐπί πάσης κινήσεώς της. Τοῦτο καί μόνον, φυσικά, καί τήν ἐμφανίζει ὡς ὑποκατάστατον τοῦ Κ.Κ. καί τῆς ἀποκλείει τήν εὐχέρειαν χειρισμῶν καί τήν φέρει, ἀναγκαστικῶς, εἰς ἀπομόνωσιν. Ἄνευ τῆς πραγματοποιηθείσης, διά τῆς περί ὑφέσεως προπαγάνδας, πιέσεως, δέν ἀπεκλείετο νά εἶχον σημειωθῆ σημαντικαί διαφοροποιήσεις, τουλάχιστον εἰς τήν κοινοβουλευτικήν ὁμάδα τῆς ΕΔΑ.

Ἡ πρόσκλησις καί ἡ μετάβασις τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Προοδευτικῶν κ. Μαρκεζίνη εἰς Μόσχαν, ἀπετέλεσε τήν

ἀφετηρίαν μιᾶς σειρᾶς ἐπιθέσεων ἐκ μέρους τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου, διά τῶν ὁποίων ἀπεσκοπεῖτο νά γίνη ἐκμετάλλευσις τῶν περί χλιάνσεως τοῦ διεθνοῦς κλίματος συνεννοήσεων, πρός κλονισμόν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἑλληνικοῦ μετώπου. Ὁ κ. Μαρκεζίνης, εἴτε ἀντιληφθείς τόν ρόλον τόν ὁποῖον ἐκαλεῖτο νά παίξη, εἴτε ὄχι, προσεφέρθη ἐκθύμως νά παρουσιασθῆ ὡς ὁ ἐν Ἑλλάδι ἀπόστολος τῆς ὑφέσεως καί νά ζητήση τήν υἱοθέτησιν ὡρισμένων σοβιετικῶν προτάσεων, αἱ ὁποῖαι ἔτεινον εἰς ἐξασθένησιν τῆς ἐν τῷ βαλκανικῷ χώρῳ θέσεως τῆς Ἑλλάδος. Καί ἐάν μέν ἀντελήφθη τό σοβιετικόν παιγνίδι, τότε ἤ ἠθέλησε νά ἐπωφεληθῆ τούτου διά νά ἐπιτύχη προσωπικήν προβολήν του καί νά προσελκύση τάς μάζας αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν τήν ΕΔΑ ἐκ λόγων ἁπλῆς δυσφορίας κατά τοῦ συνόλου τῶν ἀστικῶν κομμάτων, ἤ συνειδητῶς ἐπίστευσεν ὅτι διά τῆς σοβιετικῆς ὑποστηρίξεως θά ἠδύνατο νά διεκδικήσει τήν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐάν, πάλιν, δέν ἀντελήφθη τί ἐκαλεῖτο νά ἐξυπηρετήση, θά πρέπει νά συναγάγωμεν τό συμπέρασμα ὅτι ἤ ὑπῆρξε θῦμα ὑποβολῆς ἤ ὅτι ἐκινήθη ἀγνοῶν τάς συνεπείας τῶν κινήσεών του.

Εἶναι ἄξιον ὑπογραμμίσεως τό γεγονός καί ἐνδεικτικόν τῶν ἐπιδιωκομένων ὑπό τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου σκοπῶν, ὅτι τήν τυμπανοκρουσίαν τοῦ κ. Μαρκεζίνη ἠκολούθησε τό ταξίδιον τοῦ Σοβιετικοῦ πρωθυπουργοῦ εἰς Ἀλβανίαν καί ἡ ἐκεῖθεν ἀπροκάλυπτος πρόσκλησις τῆς Ἑλλάδος εἰς οὐσιαστικήν οὐδετεροποίησιν. Ἔκτοτε, ἄλλωστε, ἐσημειώθη σειρά κομμουνιστικῶν ἐκδηλώσεων, ὡς ἡ πρότασις περί βαλκανικῆς διασκέψεως, ὁ λόγος τοῦ κ. Χρουστσώφ εἰς Οὐγγαρίαν διά τά Δεκεμβριανά, ἡ βουλγαρική πρότασις περί μειώσεως τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τῶν βαλκανικῶν στρατῶν καί ἡ σύναψις συμφώνου μή ἐπιθέσεως, ἀλλ' ἰδίως ἡ προπαγανδιστική ἐκμετάλλευσις τῆς δίκης Γλέζου καί ἡ διεθνής τούτου ἡρωοποίησις, ὥστε νά μή ἀπομένη ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὕφεσις εἰς τόν βαλκανικόν χῶρον ἐχρησιμοποιήθη διά νά ἐξασθενίση ἡ ἑλληνική ἀντίστασις. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἐντυπώσεως ὅτι, μετά τήν συνεννόησιν τῶν μεγάλων, θά εἶναι δυνατή ἡ ἄνοδος τῆς ἀριστερᾶς εἰς τήν ἐξουσίαν, δέν ἐπεδιώχθη ἀμέσως, διότι θά ἐμείωνε τό βάρος τῆς πιέσεως, ἀλλ' ἀπετέλει, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τόν κυριώτερον σκοπόν τῆς ἐναντίον τῆς χώρας μας κομμουνιστικῆς δραστηριότητος.

Πράγματι, ἡ ἐξέτασις τῶν δεδομένων τοῦ προβλήματος ὑφέσεως, ἐπιτρέπει νά διακρίνωμεν τάς κομμουνιστικάς ἐπιδιώξεις. Ὁ ψυχρός πόλεμος προεκλήθη ὑπό τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί εἶχεν ὡς κύριον στόχον τάς Ἡνωμένας Πολιτείας, διότι μόνον ἡ παρουσία τῆς ὑπερατλαντικῆς δημοκρατίας παρημπόδιζε τήν πραγματοποίησιν τῶν σοβιετικῶν ἐπεκτατικῶν σχεδίων. Σήμερον, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις, διά πολλούς καί διαφόρους λόγους, ἀναστέλλει τόν ἐπεκτατισμόν της διά πολεμικῶν μέσων καί ἀποδύεται εἰς συναγωνισμόν διεισδύσεως μέ τάς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρό τῆς ἀνέτου ὅμως ἀναπτύξεως τοῦ συναγωνισμοῦ, πρέπει νά λυθοῦν ὡρισμένα βασικά διεθνῆ προβλήματα, δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων. Εἰς τή τράπεζαν τῆς διασκέψεως κορυφῆς θά κερδίση εἰς τάς συμβιβαστικάς λύσεις ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θά προσφέρη τά ὀλιγώτερα ἐκ τῶν ἤδη κεκτημένων. Ἐάν πρό τῆς διασκέψεως ταύτης, ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἀνέκτα καί ἄλλα, ὡς ἐπί παραδείγματι μίαν συμφωνίαν μεταξύ τῶν ἐν τῇ Βαλκανικῇ δορυφόρων της καί τῆς Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαβίας καί Τουρκίας, ἡ θέσις της θά ἐνεφανίζετο ἐνισχυμένη καί αἱ διαπραγματευτικαί δυνατότητές της θά ηὔξανον. Ἐστράφη δέ κατά τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδή ἡ ἐκλογή τῆς 11ης Μαΐου 1958 ἐνεφάνισε μίαν ἰσχυράν ἀριστεράν καί ἐπειδή ἄλλα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐδέχθησαν νά υἱοθετήσουν, ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ, τάς σοβιετικάς θέσεις. Ἐπίστευσεν οὕτω ὅτι, ἐκ τῶν τριῶν χωρῶν, ἡ Ἑλλάς ἦτο ἡ ἀσθενεστέρα καί ἡ περισσότερον προσφερομένη εἰς πίεσιν. Ἐάν αὕτη ὑπεχώρει, θά ἦτο, εἰς τήν Γιουγκοσλαβίαν τουλάχιστον, δύσκολον νά παραμείνη ἐκτός τῆς συμφωνίας. Οὕτω θά ἐκερδίζετο μία ἐπί πλέον θέσις, ἐνῶ, συγχρόνως, θά ἐνισχύοντο ἐπικινδύνως διά τήν σταθερότητα τοῦ καθεστῶτος αἱ ἐν Ἑλλάδι δυνάμεις ἀνατροπῆς. Τί περισσότερον, ἀληθῶς, θά ἐχρειάζετο ἡ ἄκρα ἀριστερά, ἀπό τήν ἐκ μέρους τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ὑπαγόρευσιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας μας;

Εὐτυχῶς ὅτι ἡ κοινή γνώμη δέν παρεσύρθη οὔτε ἀπό τάς ἀπειλάς, οὔτε ἀπό τάς δῆθεν δελεαστικάς προτάσεις, οὕτω δέ ἡ Κυβέρνησις ἠδυνήθη ἀνεπηρέαστος καί μέ τήν συγκατάθεσιν τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά ἀποκρούση τήν ἐπίθεσιν. Ἡ προσπάθεια νά χρησιμοποιηθῆ ἡ ὕφεσις ὡς ἐσωτερικόν πολιτικόν ὅπλον ἐναυάγησε.

Ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ ἐπέτρεψεν εἰς τόν ἀρχηγόν τῆς ΕΟΚΑ νά ἐπανέλθη εἰς Ἀθήνας. Ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχή, τήν ὁποίαν τοῦ ἐπεφύλαξεν ὁ λαός τῆς πρωτευούσης, διήγειρε τήν ἐπιθυμίαν εἰς ὡρισμένους παράγοντας τῆς ἀντιπολιτεύσεως νά ἐκμεταλλευθοῦν τόν θρῦλον, διά τήν ὀργάνωσιν μιᾶς ἰσχυρᾶς πολιτικῆς παρατάξεως κατά τό προηγούμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ. Ὁ στρατηγός Γρίβας, ὅμως, ἦτο πολύ ἀπορροφημένος ἀπό τάς ἐν Κύπρῳ ἐξελίξεις, διά νά ἠμπορέση νά ἀξιοποιήση τήν προσφερθεῖσαν εἰς αὐτόν πολιτικήν εὐκαιρίαν. Ἠναλώθη εἰς ἀντεγκλήσεις μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον καί τήν Κυβέρνησις ἐπί θεμάτων σχετιζομένων μέ τήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λονδίνου. Ὅταν διεπίστωσε τό λάθος του καί συνεφιλιώθη μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπον κατά τήν εἰς Ρόδον σύναντησίν των (7-9 Ὀκτωβρίου), ἦτο ἀργά. Τό γόητρόν του εἰς τήν κοινήν γνώμην εἶχε μειωθῆ. Τοῦ ἀπέμεινε πλέον, ἐάν ἀνεμιγνύετο εἰς τήν πολιτικήν, νά διεκδικήση, ὄχι τήν ἡγεσίαν τοῦ ἔθνους, ὅπως θά ἐπεθύμει, ἀλλά ἑνός νέου κόμματος, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκτασις τῆς λαϊκῆς βάσεως θά ἦτο ἄγνωστος μέχρι τῶν προσεχῶν ἐκλογῶν. Κατεβλήθη προσπάθεια νά χρησιμοποιηθῆ ὡς μοχλός ἀνατροπῆς τῆς Κυβερνήσεως, διά τῆς ἀποσπάσεως βουλευτῶν ἐκ τῆς πλειοψηφίας, ἀλλά αὕτη δέν ἀπέδωσε, διότι καί ὁ ἴδιος ἀντέδρασεν εἰς τοῦτο. Λήγοντος τοῦ ἔτους ὁ στρατηγός Γρίβας, παρ' ὅλον ὅτι ὅταν τοῦ παρουσιάζεται εὐκαιρία δέν παραλείπει νά ὁμιλῆ εἰς λαϊκάς συγκεντρώσεις καί νά δηλώνη ὅτι, ἐάν κληθῆ ὑπό τοῦ λαοῦ, θά δεχθῆ νά πολιτευθῆ, ἀποφεύγει νά ἐργάζεται πρός τήν κατεύθυνσιν ὀργανώσεως πολιτικῆς παρατάξεως. Προφανῶς, πιστεύει ὅτι, ἐάν παραστῆ ἀνάγκη, τό ἔθνος θά στραφῆ πρός αὐτόν καί ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, δέν ἔχει λόγους νά ἀναστρέφεται μέ πολιτικά πρόσωπα, νά καταρτίζη πολιτικά προγράμματα καί νά ἀποβλέπη εἰς τήν δημιουργίαν πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ.

Παρ' ὅλον ὅτι ἡ διάκρισις μεταξύ Κέντρου καί Δεξιᾶς στερεῖται οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, ἐφ' ὅσον ἐπί βασι-

κῶν θεμάτων τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ὑπάρχει ταυτότης ἀντιλήψεων, ἐν τούτοις, λόγω τοῦ ἐν τῇ Βουλῇ ὑφισταμένου διαχωρισμοῦ των, εἶναι ἐπιτρεπτόν νά χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι διά τήν ὀνομασίαν τῶν δύο πολιτικῶν παρατάξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία στηρίζει τήν Κυβέρνησιν, ἐνῶ ἡ ἄλλη, παρά τόν ἀξιόλογον ἀριθμόν ψήφων (σχεδόν 35%), τόν ὁποῖον ἔλαβεν εἰς τάς ἐκλογάς τῆς 11 Μαΐου, ἀδυνατεῖ νά συμβάλη εἰς τήν ὁμαλήν λειτουργίαν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ὡς ἐλέχθη, ἡ συγκέντρωσις τῶν δυνάμεων τοῦ Κέντρου εἰς ἑνιαῖον πολιτικόν ὀργανισμόν δέν κατέστη δυνατή. Οὔτε ὀφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι οἱ ἀνήκοντες εἰς τό Κέντρον δέν ἐκφράζουν κοινήν ἐπί ὅλων τῶν θεμάτων πολιτικήν. Σημειοῦνται εἰς τήν παράταξιν ταύτην διαφοροποιήσεις τάσεων, αἱ ὁποῖαι, ἐν συνδυασμῷ μέ προσωπικάς ἀντιθέσεις, διέσπασαν τήν ὀργανικήν του ἑνότητα, τήν ὁποίαν ἐξέφραζε τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ὡς ἔχουν σήμερον αἱ δυνάμεις τοῦ Κέντρου προσφέρονται μόνον πρός διεύρυνσιν τῆς λαϊκῆς βάσεως τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ διεύρυνσις αὕτη, καίτοι δέν ἐμφανίζεται ὡς ἀπαραίτητος τώρα, εἶναι δυνατόν νά καταστῇ ἀναγκαία εἰς τό μέλλον. Δέν θά εὑρίσκετο ἐκτός πραγματικότητος ὅστις θά ἐβεβαίωνεν ὅτι τό προκῦψαν ἐκ τῆς διαλύσεως τοῦ Κέντρου πολιτικόν ζήτημα ἀπασχολεῖ τήν Κυβέρνησιν, ὅσον καί τήν ἡγεσίαν τῆς ἐθνικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Θά ἦτο ὅμως λίαν τολμηρά ἡ πρόβλεψις περί ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος, ἐντός τοῦ ἀνωτέρω διαγραφέντος πλαισίου, κατά τό ἀμέσως προσεχές μέλλον. Ἂς προστεθῇ ὅτι, παρά τάς δυσμενεῖς προοπτικάς, ὡρισμένοι παράγοντες τοῦ Κέντρου δέν ἔπαυσαν κινούμενοι διά τήν ἑνοποίησίν του, χωρίς, ἐν τούτοις, μέχρι σήμερον ἀποτέλεσμα.

Ἡ σύνθεσις τῆς Κυβερνήσεως, κατά τό 1959, πλήν τῆς εἰσόδου τοῦ κ. Κανελλοπούλου ὡς ἀντιπροέδρου καί τῆς ἀναθέσεως εἰς τόν κ. Τριανταφυλλάκον τοῦ ὑφυπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως (7 Ἰανουαρίου), οὐδεμίαν ἄλλην μεταβολήν ὑπέστη. Ἐν τούτοις εἰς τήν ἡγεσίαν τῆς Κυβερνήσεως ὡριμάζει ἡ ἰδέα τοῦ κυβερνητικοῦ ἀνασχηματισμοῦ. Τοῦτο, ὅμως, δέν σημαίνει ὅτι κατέληξε καί εἰς ἀποφάσεις περί τοῦ χρόνου πραγματοποιήσεώς του. Ὁπωσδήποτε πιστεύεται ὅτι πρό τῆς συμπληρώσεως διετίας ἀπό τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1958, δηλαδή μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1960, θά ἐπέλθη ἀνασύνθεσις τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε νά δοθῇ ἡ εὐκαιρία καί εἰς ἄλλα στελέχη τῆς πλειοψηφίας νά προσφέρουν τάς ὑπηρεσίας των[153].

Ἡ ἐπισκόπηση τῆς ἐφημερίδας ἀπέδιδε τή διαφορετική εἰκόνα πού παρουσίαζαν Κυβέρνηση καί κεντρώα ἀντιπολίτευση στά τέλη τοῦ 1959. Ἐνῶ ἡ Κυβέρνηση τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀποδεικνυόταν κοινοβουλευτικά σταθερή καί ἀναζητοῦσε τό μακροπρόθεσμο προσανατολισμό, οἰκονομικό καί πολιτικό, τῆς χώρας, ὁ κατακερματισμός πού χαρακτήριζε τόν κεντρῶο χῶρο ἀπό τή δεύτερη διάσπαση τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, τό φθινόπωρο τοῦ 1958, δημιουργοῦσε κλῖμα πλήρους ἀποδιοργανώσεως στίς τάξεις τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἀδύναμοι νά παρουσιάσουν πειστική κυβερνητική πρόταση, ἐναλλακτική πρός αὐτήν τῆς ΕΡΕ, οἱ ἡγέτες τοῦ Κέντρου εἶχαν ἀποδυθεῖ σέ ἀσυντόνιστους πολιτικούς ἐλιγμούς, πού ὄχι μόνο δέν πρόσφεραν τή δυνατότητα προγραμματικῆς συγκλίσεως καί ἑνοποιήσεως τοῦ πολιτικοῦ τους χώρου, ἀλλά, ἀντίθετα, ἐπέτειναν τή σύγχυση. Ἔτσι, οἱ δύο παραδοσιακοί ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ὁ Γ. Παπανδρέου καί ὁ Σ. Βενιζέλος, ἀρνοῦνταν νά συνεργαστοῦν. Ὁ πρῶτος λάμβανε θέσεις πού προσέγγιζαν τίς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως, ἐνῶ ὁ δεύτερος προσπαθοῦσε νά ἑνώσει, ὑπό τήν ἡγεσία του, τίς πολιτικές δυνάμεις πού βρίσκονταν μεταξύ τῆς ΕΡΕ καί τῆς ΕΔΑ. Ὡστόσο, ἡ τακτική τοῦ Σ. Βενιζέλου δέν ἀπέφερε καρπούς, ἐξαιτίας καί τῶν παλινωδιῶν τοῦ ἴδιου. Ἀρχικά, πράγματι, ὁ Σ. Βενιζέλος προσπάθησε νά προσεγγίσει τούς Προοδευτικούς τοῦ Σπ. Μαρκεζίνη καί τόν Η. Τσιριμῶκο, μέ σκοπό τή συγχώνευση τῶν τριῶν κομμάτων τους. Λίγο ἀργότερα, ὅμως, ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων στράφηκε πρός τόν Γ. Γρίβα, ὁ ὁποῖος τήν ἴδια ἐποχή περιόδευε στήν ὕπαιθρο καί ἐξαπέλυε ἐπιθέσεις κατά τῆς Κυβερνήσεως, κυρίως γιά τήν πολιτική της στό θέμα τῆς Κύπρου. Τό Νοέμβριο 1959, μετά ἀπό ἔντονες διαφωνίες στούς κόλπους τῶν Φιλελευθέρων γιά τό κατά πόσο ἦταν ἐπιθυμητή ἡ συγχώνευση μέ τό κόμμα τῶν Προοδευτικῶν, ἐξουσιοδοτήθηκε ὁ Σ. Βενιζέλος νά χειριστεῖ τό θέμα τῶν συνεργασιῶν «ἐν λευκῷ»[154]. Οἱ δισταγμοί τοῦ Σ. Βενιζέλου νά ἐπιλέξει μιά σταθερή πολιτική γραμμή στό ζήτημα τῆς ἑνοποιήσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως καί ἡ ἀδυναμία τῶν ἡγετῶν τοῦ Κέντρου νά συμφωνήσουν σέ κρίσιμους τομεῖς τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἀποτέλεσαν τό γενικό πλαίσιο τῶν ἐξελίξεων πού, γιά μιά ἀκόμη φορά, ἄφηναν τόν κεντρῶο χῶρο ἀδύναμο παρατηρητή τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ζωῆς.

Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τοῦ πρώτου σταδίου διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ, ἡ Κυβέρνηση θά στρέψει τήν προσοχή της στόν ἐσωτερικό τομέα καί ἰδίως στήν προσπάθεια γιά ἐντατικοποίηση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, πού συνεχόταν, ἄλλωστε, καί μέ τή μελλοντική σύνδεση μέ τήν Κοινότητα. Ἡ ἐξαγγελία τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τόν Ἀπρίλιο, θά ὁριστικοποιήσει τό πλαίσιο γιά τό μακροπρόθεσμο σχεδιασμό τοῦ οἰκονομικοῦ μέλλοντος τῆς χώρας καί θά ἀποτελέσει τόν ὁδηγό γιά τήν περαιτέρω οἰκονομική ἄνοδο τῆς Ἑλλάδος. Ἤδη, ἐξάλλου, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ ἔτους, ἡ ἔναρξη τῆς λειτουργίας τοῦ ΟΒΑ, βασικοῦ μοχλοῦ γιά τήν ἐκβιομηχάνιση, ἡ ἐκπόνηση μελετῶν γιά τήν ἔρευνα τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου στό ἑλληνικό ὑπέδαφος, σέ συνδυασμό μέ τήν ἔκδηλη ἀγωνία τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά πραγματοποίηση ὅσο τό δυνατόν περισσότερων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, θά ὁδηγήσουν σέ μία πραγματική φρενίτιδα δραστηριότητας στόν ἐσωτερικό τομέα. Ἡ κυβερνητική προσπάθεια θά ἐπικεντρωθεῖ, κατά κύριο λόγο, στήν ἵδρυση βασικῶν βιομηχανιῶν καί ἔργων ὑποδομῆς, ἀπαραίτητων σέ μιά σύγχρονη δυτικοευρωπαϊκή οἰκονομία.

Ἡ δραστηριότητα αὐτή θά συνοδευτεῖ καί ἀπό κινητικότητα στό πολιτικό σκηνικό, μέ ἀφορμή τά πολύπλοκα ζητήματα πού ἔθετε ἡ πρωτόγνωρη ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Ἡ ὑποβολή ἀλλεπάλληλων προτάσεων νόμων καί ἐπερωτήσεων γιά τή γεωργική ἀσφάλιση, ἡ ὁποία πάντως ἤδη ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο σοβαρῆς μελέτης ἀπό τήν Κυβέρνηση, θά συναντήσει τή σταθερή ἄρνηση τοῦ Κ. Καραμανλῆ νά ὑποθηκεύσει τό βασικό του στόχο, τή δημιουργία δηλαδή τῆς οἰκονομικῆς ὑποδομῆς πού μόνο αὐτή θά μποροῦσε νά θέσει τίς βάσεις γιά τήν οὐσιαστική ἱκανοποίηση τῶν δίκαιων κοινωνικῶν αἰτημάτων. Τόν Ἀπρίλιο, ἡ ΕΔΑ θά ὑποβάλει στό Κοινοβούλιο πρόταση μομφῆς γιά τήν ὑποτιθέμενη ἄρνηση τῆς Κυβερνήσεως νά αὐξήσει, γιά πολιτικούς λόγους, τίς ἐξαγωγές πρός τίς ἀνατολικές χῶρες καί γιά τή στάση τῆς Ἑλλάδος ὡς πρός τή διεθνῆ ὕφεση. Ὁ σχετικός θόρυβος θά κάμει ἀκόμη περισσότερο σαφῆ τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ ἐπιτέλους στήν ἑλληνική οἰκονομία μακροπρόθεσμος ἐξωτερικός προσανατολισμός, μέσω τῆς συνδέσεως μέ τήν ΕΟΚ.

4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρέσβης τῆς Τουρκίας στήν Ἀθήνα, Ν. Βεργκίν, ἐπισκέπτεται τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, καί τόν ἐνημερώνει γιά τήν ἐπ' ἀόριστο ἀναβολή τῆς ἐπισκέψεως στήν Ἑλλάδα τῶν Α. Μεντερές καί Φ. Ζορλοῦ, προφανῶς λόγω τῆς τεταμένης ἐσωτερικῆς καταστάσεως στή χώρα τους. Μετά τή συνάντηση, ὁ Ε. Ἀβέρωφ δήλωσε ὅτι «εἶναι πιθανή ἡ ἀναβολή τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Μεντερές εἰς Ἀθήνας, ἀλλά αὕτη οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μέ τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξακολουθοῦν νά εἶναι ἄρισται».

Σύμφωνα μέ ἔγκυρες δημοσιογραφικές πληροφορίες, ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός, σέ προσωπικό μήνυμά του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, ἀνέλυσε τούς λόγους πού ἐπέβαλαν τήν ἀναβολή καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἐπισκεπτόταν τήν Ἑλλάδα τήν ἄνοιξη.

Ἐπακολούθησε, στίς 13-14 Ἰανουαρίου, ἀνταλλαγή τηλεγραφημάτων μεταξύ τῶν δύο πρωθυπουργῶν. Ὁ Α. Μεντερές διαβίβασε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἔκφραση τῆς «ζωηρᾶς προσωπικῆς συμπαθείας καί συμπαθείας τουρκικοῦ ἔθνους πρός φίλον καί σύμμαχον ἑλληνικόν ἔθνος διά καταστροφάς περιοχῆς Κομοτηνῆς».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Συγκινήθηκα βαθειά ἀπό τήν ἔκφραση τῆς προ-

σωπικῆς σας συμπαθείας καί τῆς συμπαθείας τοῦ φίλου καί συμμάχου τουρκικοῦ ἔθνους, μέ τήν εὐκαιρία τῶν καταστρεπτικῶν πλημμυρῶν πού ἔπληξαν τή χώρα μου.

»Δεχθεῖτε παρακαλῶ, κύριε πρωθυπουργέ, τίς ἐγκάρδιες εὐχαριστίες μου γιά τή συγκινητική συμμετοχή σας στό πένθος πού προκάλεσε αὐτή ἡ δοκιμασία»[155].

5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπανέρχεται ἀπό τήν Ἑλβετία.

6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται, στήν οἰκία τοῦ πρωθυπουργοῦ, σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας, Ἐξωτερικῶν καί Συντονισμοῦ. Ἐξετάστηκαν θέματα πού ἀφοροῦσαν τήν ἑλληνική συμμετοχή στήν προσεχῆ πενταμερῆ διάσκεψη στό Λονδίνο γιά τό Κυπριακό, ἡ ὁποία θά ἐξέταζε, κυρίως, τίς διαφωνίες γιά τήν ἔκταση τῶν βρετανικῶν στρατιωτικῶν βάσεων στό νησί.

7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Σύμφωνα μέ ἐπίσημη ἀνακοίνωση τοῦ πρέσβη τῶν ΗΠΑ, Ε. Μπρίγκς, ἡ ἀμερικανική βοήθεια πρός τήν Ἑλλάδα γιά τό οἰκονομικό ἔτος 1 Ἰουλίου 1959 - 30 Ἰουνίου 1960, ὁρίστηκε συνολικά σέ 81 ἑκατ. δολλάρια, ἐκτός ἀπό τή βοήθεια σέ πολεμικό ὑλικό. Ἀναλυτικότερα, παρέχονται, σύμφωνα μέ τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο:

«α. Ὑπό μορφήν δανείου ἐκ μέρους τοῦ Ταμείου Ἀναπτύξεως διά τήν ἔναρξιν τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου τοῦ Ἀχελώου 31 ἑκατ. δολλάρια. Τό δάνειον τοῦτο θά ἐξοφληθῆ εἰς δραχμάς ἐντός 25ετίας μέ ἐπιτόκιον 3,5%.

»β. Ὑπό μορφήν δωρεάν βοηθείας "ἀμυντικῆς ὑποστηρίξεως" 25 ἑκατ. δολλάρια.

»γ. Ὑπό μορφήν κοινοχρήστων εἰδῶν (πετρέλαιον κ.λ.π.) διά τάς ἀνάγκας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, 5 ἑκατ. δολλάρια.

»δ. Ὑπό μορφήν ἀγαθῶν (δημητριακῶν κ.λ.π.) βάσει τοῦ ἀμερικανικοῦ ν. 480,6,3 ἑκατ. δολλάρια. Ἡ βοήθεια αὕτη παρέχεται ὡς δάνειον ἐξοφλητέον εἰς δραχμάς.

»ε. Ὑπό μορφήν δωρεᾶς τροφίμων καί δεμάτων πρός ἀπόρους Ἕλληνας καί διά μαθητικά συσσίτια κ.λ.π. 13 ἑκατ. δολλάρια, καί

»στ. Ὑπό μορφήν τεχνικῆς βοηθείας, δωρεάν 700.000 δολλαρίων. Σύνολον 81 ἑκατ. δολλ.»[156].

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Μετά τήν ἐπίσημη ἀνακοίνωση τῆς ἐγκρίσεως δανείου, ἀπό τό DLF, 31.000.000 δολλαρίων, γιά τήν κατασκευή τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου στόν Ἀχελῶο, ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, καί δίνει ὁδηγίες στό γενικό διευθυντή τῆς ΔΕΗ, Γ. Πεζόπουλο, γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου. Θά ἀκολουθήσει, τούς ἑπόμενους μῆνες καί ὡς τή λήψη τῆς τελικῆς ἀποφάσεως, ἡ διενέργεια τοῦ σχετικοῦ διαγωνισμοῦ (βλ. Παράρτημα τόμου ΣΤ΄).

Ἡ ἔγκριση τοῦ δανείου, χάρη στό ὁποῖο ἔγινε δυνατή ἡ πραγματοποίηση τοῦ σημαντικοῦ ἐνεργειακοῦ προγράμματος γιά τόν Ἀχελῶο, ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα τῶν σύντονων προσπαθειῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἀπό τόν προηγούμενο χρόνο. Ἡ σχετική ἀπόφαση εἶχε γνωστοποιηθεῖ στόν Κ. Καραμανλῆ, στίς 11 Δεκεμβρίου, μέ τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα τοῦ πρέσβη στίς ΗΠΑ, Α. Λιάτη:

«Τό Στέητ Ντηπάρτμεντ μοί ἀνεκοίνωσε σήμερον ἐπισήμως ὅτι τό Διοικητικόν Συμβούλιον τοῦ DLF ἀπεφάσισε νά χρηματοδοτήση τό ὑδροηλεκτρικόν ἔργον Ἀχελώου διά δανείου μέχρι 31.000.000 δολλαρίων μέ ἐτήσιον τόκον 3 καί ½% ἀποπληρωτέον εἰς δραχμάς ἐντός 25 ἐτῶν. Ἡ ἀμερικανική Κυβέρνησις παρακαλεῖ ὅπως, πρός ἀποφυγήν παρεξηγήσεων εἰς ἄλλας πρωτευούσας, τάς ὁποίας ὁ πρόεδρος Ἀιζενχάουερ ἐπεσκέφθη ἤ θά ἐπισκεφθῆ, κατά τήν παροῦσαν περιοδείαν του, μή γίνη ἐπί τοῦ παρόντος οἱαδήποτε δημοσία ἀνακοίνωσις. Τοῦτο θά γίνη κατόπιν ταυτοχρόνου συνεννοήσεως μεθ' ἡμῶν ἐνταῦθα καί ἐν Ἀθήναις μετά τήν λῆξιν τοῦ ταξιδίου τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ.

»Εἰς τόν ἐν Ἀθήναις πρέσβυν τῶν ΗΠΑ ἀποστέλλεται σχετική ἐπιστολή τοῦ DLF ὑπό σημερινήν ἡμερομηνίαν, ἵνα ἐπιδοθῆ εἰς τόν κ. Πεζόπουλον. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐφίσταται ἡ προσοχή του ἐπί τῆς πρός τό παρόν τηρητέας ἐχεμυθείας.

»Ὡς μοί εἶπεν ὁ βοηθός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Τζόουνς, ἡ ἀπόφασις τοῦ DLF ἐλήφθη ἐν ὄψει τῆς ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ἀναληφθείσης νέας "ἐποικοδομητικῆς" προσπαθείας συνεννοήσεως μετά τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὁμολογιούχων, πρός ρύθμισιν τοῦ θέματος τοῦ ἡμετέρου δημοσίου χρέους. Ὁ κ. Τζόουνς διηυκρίνισε περαιτέρω ὅτι ἡ αἵρεσις αὐτή σημαίνει ὅτι θά συνεχισθῆ ἡ ἐκ μέρους ἡμῶν προσπάθεια μέ πᾶσαν δυνατήν φροντίδα ἵνα τό θέμα διευθετηθῆ, ἐκλείψη δέ οὕτω ἡ ἐκ τῆς ἐκκρεμότητος αὐτοῦ προερχομένη δυσχέρεια.

»Ἀφοῦ ἐτόνισα, διαρκούσης τῆς σχετικῆς συζητήσεως, τήν σοβαρότητα τῆς νέας προσπαθείας ἡμῶν, εἶπον εἰς τόν συνομιλητήν μου ὅτι ἡ προσωπική μου ἀπασχόλησις ἐνταῦθα μέ τό δημόσιον χρέος καί ἡ συμμετοχή μου εἰς τάς σχετικάς διαπραγματεύσεις ἀποτελοῦν τόν κύριον λόγον διά τόν ὁποῖον δέν μετέβην εἰς Ἀθήνας ἐπί τῇ ἐπισκέψει τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου.

»Ἤθελον ἐκφράσει τήν ἐλπίδα ὅτι αἱ νέαι ὁδηγίαι τῆς Κυβερνήσεως, τάς ὁποίας θά φέρη ὁ κ. Γαζῆς, θέλουν ἐπιτρέψει τήν ὁριστικήν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος, πρᾶγμα τό ὁποῖον θέλει ἐξασφαλίσει, ἐνταῦθα ἀλλά καί ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ΕΟΚ, τήν συνέχισιν καί ὁλοκλήρωσιν τοῦ προγράμματος ἀνορθώσεως καί παγιώσεως τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας»[157].

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρέσβης τοῦ Βελγίου, κόμης ντ' Ἀτρεμόν-Λύντεν, ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ ἐπιδίδει τά διάσημα τοῦ μεγαλόσταυρου τοῦ Τάγματος τοῦ Στέμματος, πού τοῦ ἀπένειμε ὁ βασιλεύς Μπωντουέν, «εἰς ἔνδειξιν ἐκτιμήσεως πρός τό πρόσωπόν του καί πρός τό ἔργον, τό ὁποῖον οὗτος ἐπιτελεῖ ἐν τῇ διακυβερνήσει τῆς χώρας του, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς φιλίας μεταξύ τῶν δύο λαῶν καί τῶν ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ΝΑΤΟ συμμαχικῶν δεσμῶν των».

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, σέ σύσκεψη, μέ ἀντικείμενο τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων τοῦ 1960.

Τήν ἐπομένη, ὁ πρωθυπουργός κάμει τίς ἀκόλουθες δηλώσεις, γιά τήν πορεία ἐκτελέσεως παραγωγικῶν ἐπενδύσεων στή χώρα:

«Διά τό ἔτος 1960 κατηρτίσθη τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ μακροετοῦς προγράμματος. Τό πρόγραμμα τοῦτο θά εἶναι σημαντικῶς ὑψηλότερον τοῦ προηγουμένου ἔτους. Θά ἀνέλθη εἰς 4.780 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 3.429 ἑκατ. τοῦ ἔτους 1959. Συνυπολογιζομένων καί τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων τῆς ΑΤΕ, τῆς ΔΕΗ, τοῦ ΟΤΕ καί τοῦ ΟΧΟΑ, τό ὕψος τοῦ προγράμματος τούτου θά ἀνέλθη εἰς 7.620 ἑκατ. δρχ. ἔναντι ἀντιστοίχων προγραμμάτων ἐκ δρχ. 5.921 ἑκατ. τοῦ ἔτους 1959 καί 1.466 ἑκατ. δρχ. τοῦ ἔτους 1955. Τό ὕψος τοῦ προγράμματος τούτου ὄχι μόνον εἶναι συνεπές πρός τό προβλεφθέν ὕψος ἐπενδύσεων τῆς κατηγορίας ταύτης ὑπό τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἀλλά εἶναι καί σχετικῶς ἀνώτερον τοῦ ἀναλογοῦντος διά τό ἔτος τοῦτο ὕψους ἐπενδύσεων, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ αὐξοντος ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων ἐντός τῆς πενταετίας. Καί διά τοῦ προγράμματος τούτου, χωρίς νά παραμελῆται ὁ κοινωνικός τομεύς, ἔμφασις δίδεται εἰς τάς ἐπενδύσεις εἰς τούς παραγωγικούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων θά καταστήση δυνατήν τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, διά τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν παραγωγικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας.

»Ἵνα καταστῆ εὐχερέστερον δυνατή ἡ ἐκτέλεσις ἑνός προγράμματος τοιούτου ὕψους, ἐπέρχονται συγχρόνως ὀργανωτικαί μεταβολαί εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρξη μεγαλυτέρα ἀποκέντρωσις εἰς τούς φορεῖς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος. Ἅπαντα τά μικρότερα ἔργα, ἔστω καί προγραμματιζόμενα ὑπό τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν, θά ἐκτελοῦνται μερίμνῃ καί ἐπιβλέψει τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν νομαρχιῶν, τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν περιοριζομένων εἰς τήν μέριμναν τῆς ἐκτελέσεως μόνον τῶν μείζονος σημασίας ἔργων. Ἡ ἀποκέντρωσις αὕτη, καθισταμένη νῦν δυνατή μέ τήν ὀργάνωσιν τῶν νομαρχιακῶν ὑπηρεσιῶν, θά ἀποσυμφορήση τάς ὑπηρεσίας τοῦ κέντρου καί θά ἐπιτρέψη εἰς αὐτάς νά ἀσχοληθοῦν περισσότερον καί ἀποδοτικώτερον εἰς τήν ἐκπόνησιν προγραμμάτων, μελέτην ἔργων καί τήν προώθησιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν μεγαλυτέρων τοιούτων. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον, ὁ ὅλος κρατικός μηχανισμός θά καταστῆ εἰς τόν τομέα τοῦτον σημαντικῶς ἀποδοτικώτερος.

»Τό σύνολον τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων τοῦ τρέχοντος ἔτους, περιλαμβανομένων καί τῶν παραλλήλων, κατανέμενται ὡς ἀκολούθως, κατά κυρίους τομεῖς: (εἰς ἑκατ. δρχ.). Εἰς

Τήν γεωργίαν καί ἁλιείαν	*2.444*
Τήν βιομηχανίαν καί ἐνέργειαν	*1.704*
Τόν τουρισμόν	*393*
Τάς συγκοινωνίας καί τηλεπικοινωνίας	*1.662*
Τά νομαρχιακά προγράμματα	*736*
Τούς λοιπούς τομεῖς	*681*
Σύνολον	*7.620*

»Τό πρόγραμμα τοῦ 1960 περιλαμβάνει ἕνα πλῆθος ἔργων εἰς ὅλους τούς τομεῖς, τά κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι τά ἑξῆς:

»Εἰς τήν γεωργίαν: Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἐκτελουμένων μεγάλων ἀρδευτικῶν ἔργων Ἀξιοῦ, Ἀλιάκμονος, Ἀχελώου, Νέστου, Ἀχέροντος, Ταυρωποῦ, Κάρλας, τῶν ἀντιπλημμυρικῶν Ἕβρου καί Ἀλφειοῦ, τῶν ἔργων ἀξιοποιήσεως τῶν δασῶν, τῆς μεγάλης ἀγορᾶς Ἀθηνῶν. Θά ἀρχίση ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀρδευτικῶν ἔργων Πηνειοῦ Ἠλείας, Θηβαϊκοῦ πεδίου, Κωπαΐδος, Λάμαρης Πρεβέζης καί Καλαμᾶ, τοῦ προγράμματος σιταποθηκῶν, τοῦ ἐποικισμοῦ Σταυρουπόλεως, τοῦ προγράμματος τῶν ὀπωροκηπευτικῶν, σειρᾶς γεωργικῶν βιομηχανιῶν πρός ἀξιοποίησιν γεωργικῶν προϊόντων, καί σειρᾶς ἄλλης μικροτέρων ἔργων, ἅτινα θά ἐκτελεσθοῦν εἰς ὁλόκληρον τήν χώραν.

»Εἰς τήν ἁλιείαν: Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῆς ἰχθυόσκαλας Πατρῶν καί θά ἀρχίση ἡ κατασκευή τῆς ἰχθυόσκαλας Θεσσαλονίκης. Ἐπίσης θά χρηματοδοτηθῆ ἡ προμήθεια δύο ἁλιευτικῶν πλοίων - ἐργοστασίων.

»Εἰς τήν βιομηχανίαν: Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων, θά ἀρχίση ἡ χρηματοδότησις τριῶν ἐργοστασίων σακχάρεως καί θά χρηματοδοτηθῆ σειρά μελετῶν βιομηχανικῶν ἔργων, αἵτινες ἀνετέθησαν ἤδη εἰς γερμανικά εἰδικά γραφεῖα μελετῶν. Ἐπίσης θά ἐγκατασταθῆ εἰς τό διυλιστήριον ἡ μονάς παραγωγῆς ὑγραερίου καί θά συμπληρωθοῦν αἱ ἐγκαταστάσεις τοῦ Κέντρου Πυρηνικῶν Ἐρευνῶν καί Ἐφαρμογῆς "Δημόκριτος".

»Εἰς τήν ἐνέργειαν: Πέραν τῆς συνεχίσεως τῆς

χρηματοδοτήσεως τῶν γραμμῶν μεταφορᾶς καί διανομῆς θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τοῦ Ταυρωποῦ, τῆς δευτέρας μονάδος τοῦ Ἐδεσσαίου καί τῆς τρίτης μονάδος Λούρου, τῆς δευτέρας θερμοηλεκτρικῆς μονάδας τῆς Πτολεμαΐδος τῶν ἑκατόν εἴκοσι πέντε χιλιάδων KW καί θά ἀρχίση ἡ χρηματοδότησις τοῦ μεγαλυτέρου ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τῆς χώρας, τοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου.

»Εἰς τόν τουρισμόν: Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος τῶν ὑπό ἐκτέλεσιν ξενοδοχείων, ἐξ ὧν τά σπουδαιότερα εἶναι τῆς Πάρνηθος, τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ Βόλου, τοῦ Ναυπλίου, τῆς Ὑπάτης, τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν, τῆς Κερκύρας, τοῦ Σουνίου, τῆς Κῶ, θά συνεχισθοῦν καί ἀποπερατωθοῦν τά λιμενικά καί ἐξωραϊστικά ἔργα συνδέσεως Ἑλλάδος καί Ἰταλίας διά φέρρυ-μπώτ, τό ὁποῖον θά τεθῆ εἰς λειτουργίαν τό προσεχές θέρος, θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις ἔργων ἐξωραϊσμοῦ καί ἀξιοποιήσεως ἀρχαιολογικῶν καί τουριστικῶν χώρων, ἐξ ὧν σημαντικώτερα εἶναι τά τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν Δελφῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καί τῆς Ρόδου, ὡς καί τῆς περιοχῆς Ναυπλίου καί Ὑπάτης. Θά ἀρχίση ἡ ἐκτέλεσις τῶν ξενοδοχείων Τρικάλων, Πορταριᾶς, Πατρῶν, Σπετσῶν, Σερρῶν καί Σκιάθου, ὡς καί τῶν μοτέλ τῶν ἀκτῶν τῆς Χαλκιδικῆς καί τῆς Ἰτέας, ἡ ἀξιοποίησις τῶν ἀκτῶν Περαίας Θεσσαλονίκης, Ξυλοκάστρου καί τῆς Λουτροπόλεως Κυλλήνης.

»Εἰς τάς συγκοινωνίας: Θά συνεχισθῆ ἐντατικωτέρα ἡ χρηματοδότησις ριζικῆς ἀνακαινίσεως τοῦ βασικοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς χώρας ἥτις περιλαμβάνει καί τήν κατασκευήν τῆς νέας ὁδοῦ Ἀθηνῶν - Λαρίσης, τῆς νέας ὁδοῦ Ἀθηνῶν - Κορίνθου, τῆς ὁδοῦ Κορίνθου - Πατρῶν καί τόν συγχρονισμόν τῶν ὁδῶν Θεσσαλονίκης - Καβάλας - Ἀλεξανδρουπόλεως, Πύργου - Κυπαρισσίας - Καλαμῶν, Ἰωαννίνων - Ἀντιρρίου. Ὁμοίως θά χρηματοδοτηθῆ ἡ ὁδός Τρικάλων - Καρδίτσης, Φερῶν - Διδυμοτείχου, Ἀρναίας - Ἱερισσοῦ κ.λ.π. Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἀρξαμένων σιδηροδρομικῶν ἔργων διά τόν διπλασιασμόν τῶν γραμμῶν Ἀθηνῶν - Οἰνόης καί Θεσσαλονίκης - Πλατέος, θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῆς πλήρους ἀνακαινίσεως τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἑλληνικοῦ καί τῶν ἔργων βελτιώσεως τῶν λοιπῶν ἀεροδρομίων τῆς χώρας, ἤτοι Θεσσαλονίκης, Ρόδου, Κερκύρας κ.λ.π.

»Εἰς μικρά κοινωφελῆ ἔργα: Θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν Νομαρχιακῶν Ταμείων τοῦ κεφαλαίου καί δή δι' ηὐξημένων ποσῶν διά τήν ἐκτέλεσιν ἄνω τῶν 7.000 μικρῶν ἔργων ἀναπτύξεως τῆς ὑπαίθρου καί αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν πτωχοτέρων περιοχῶν τῆς χώρας.

»Τέλος, θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις ἔργων διά κοινωνικούς σκοπούς, ὡς ἔργων δημοσίας ὑγείας, οἰκισμοῦ, ἐκπαιδεύσεως, ὑδρεύσεως κ.λ.π.

»Οὕτω, διά τοῦ καταρτισθέντος προγράμματος ἐπενδύσεων, τό ὁποῖον εἶναι τό ὑψηλότερον πρόγραμμα ἐπενδύσεων τό ὁποῖον ποτέ ἐφηρμόσθη ἐν τῇ χώρᾳ καί τοῦ ὁποίου εἶναι ἐξησφαλισμένη ἡ χρηματοδότησις, ἡ Κυβέρνησις συνεχίζει τήν προσπάθειαν τῆς ταχείας ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας καί βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Πρός τήν κατεύθυνσιν ταύτην τῆς προγραμματισμένης δράσεως σημαντική πρόοδος συνετελέσθη κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος. Ἐν πρώτοις, κατηρτίσθη καί ἐξηγγέλθη τό προσωρινόν πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ πλέον τόν γνώμονα, ὅστις κατευθύνει τάς προσπαθείας ὅλων τῶν ἐπί μέρους ὑπηρεσιῶν. Εἶναι τοῦτο ἤδη ἕνα ἀπόκτημα, διότι ἐπιτρέπει εἰς τάς ὑπηρεσίας νά ἐργάζωνται πρός ὁρισμένους ἀντικειμενικούς σκοπούς καί νά προετοιμάζωνται εἰς τρόπον ὥστε νά ἐξασφαλίζεται ἡ ἔγκαιρος μελέτη καί ταχεῖα ἐκτέλεσις τῶν ἔργων.

»Πρός πληρεστέραν ἐπεξεργασίαν καί θεμελίωσιν τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος μετεκλήθησαν καί συνεργάζονται ἀπό μακροῦ μέ τάς ἑλληνικάς ὑπηρεσίας Ἰταλοί εἰδικευμένοι ἐμπειρογνώμονες, μέ ἐπικεφαλῆς τόν καθηγητήν κ. Π. Σαρατσένο. Ἡ ἐπεξεργασία αὐτή ὑπολογίζεται ὅτι θά περατωθῆ περί τά μέσα τοῦ προσεχοῦς Μαρτίου. Ἐπίσης μετεκλήθησαν Ἰταλοί εἰδικοί εἰς τά θέματα τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ἐνῶ οἱ Γερμανοί εἰδικοί μετεκλήθησαν ὡς σύμβουλοι ἐπί τῆς κατασκευῆς ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καί ἔργων ὁδοποιίας.

»Γερμανικά εἰδικά γραφεῖα μελετῶν ἐπελέγησαν καί ἀνετέθη ἡ ἐκτέλεσις μελετῶν ἐπί ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἔργων τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος ὡς καί ἐπί δύο σημαντικῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων.

»Διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως συνεστήθη εἰδικός ὀργανισμός, ὁ Ὀργανισμός Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ρόλος τοῦ ὁποίου εἶναι κυρίως ἡ ἐνίσχυσις καί χειραγώγησις τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ἱδρύσεως νέων βιομηχανικῶν μονάδων ἐν τῇ χώρα. Ὑπεγράφησαν συμβάσεις διά τήν ἵδρυσιν τῆς μεγαλυτέρας βιομηχανικῆς μονάδος τῆς χώρας, τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων, ὡς καί διά τήν ἵδρυσιν τῆς πρώτης βιομηχανίας σακχάρεως ἐκ τεύτλων, ἥτις θά ἱδρυθῆ εἰς τήν Λάρισαν. Ἀπεφασίσθη ἡ προσθήκη εἰς τό διυλιστήριον μονάδος παραγωγῆς ὑγραερίων. Ὑπεγράφη μετά τῆς μεγάλης ἀμερικανικῆς ἑταιρίας ESSO σύμβασις διά τήν ὑπ' αὐτῆς διενέργειαν ἐρευνῶν πρός ἀναζήτησιν πετρελαίου. Τήν σύμβασιν ταύτην θά ἀκολουθήσουν ἕτεραι συμβάσεις μέ ἄλλας ἐνδιαφερομένας μεγάλας ἑταιρίας.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς παραλαμβάνει τά διάσημα τοῦ μεγαλόσταυρου τοῦ Τάγματος τοῦ Στέμματος ἀπό τόν Βέλγο πρέσβη.

»Ἐλήφθησαν ἀποφάσεις ἐπί τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἰδιαζούσης σημασίας διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καί αὔξησιν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ἀποβλέπουσαι εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγῆς βάμβακος καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ἤτοι προϊόντων τῶν ὁποίων ἡ διάθεσις εἶναι ἀσφαλής καί τά ὁποῖα ἀποφέρουν ὑψηλόν εἰσόδημα.

»Τά μέτρα ταῦτα, χωρίς νά ἀναφερθῆ σειρά ἄλλη μέτρων, ἀποβλέπουν εἴτε εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, εἴτε εἰς τήν αὔξησιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καί καλυτέρας ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἐν γένει καί ἀποδεικνύουν τήν συνειδητῶς καταβαλλομένην συστηματικήν προσπάθειαν διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου καί τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως καί διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Θά ἐπαναλάβω καί πάλιν, διότι ἐπιθυμῶ νά καταστῆ τοῦτο συνείδησις παντός Ἕλληνος, ὅτι ἡ βελτίωσις τοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταχείας αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Αὕτη ὅμως δέν δύναται νά ἐπέλθη παρά μόνον ἐάν αὐξάνωμεν ἀπό ἔτους εἰς ἔτος μέ ταχύν ρυθμόν τό ἐπίπεδον τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων, δηλαδή τά παραγωγικά ἔργα. Διά τήν ἐκτέλεσιν ὅμως διαρκῶς καί περισσοτέρων ἔργων ἀπαιτοῦνται κατ' ἔτος διαρκῶς καί μεγαλύτερα κεφάλαια καί ἡ ἐξεύρεσις τούτων μόνον διά τῆς αὐξήσεως τῆς ἀποταμιεύσεως εἶναι δυνατή. Ἡ αὔξησις τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν ὁδηγεῖ, ὡς εἶναι γνωστόν, εἰς μείωσιν τῆς ἀποταμιεύσεως καί ἐπομένως εἰς περιορισμόν τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων διά παραγωγικά ἔργα.

»Μεμονωμένα αἰτήματα, ὁσονδήποτε δίκαια καί ἄν εἶναι ταῦτα, θά εἶναι ἀδύνατον νά ἱκανοποιηθοῦν, ἐφ' ὅσον ἡ ἱκανοποίησίς των ὁδηγεῖ εἰς διόγκωσιν τῆς καταναλωτικῆς δαπάνης καί ὡς ἐκ τούτου εἰς μείωσιν τῆς ἀποταμιεύσεως καί ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐπενδύσεων. Τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπί μέρους αἰτημάτων θά καταστήση δυνατήν μόνον ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί ἡ δικαία κατανομή του. Δέν εἶναι δυνατόν νά ζητοῦμεν διαρκῶς ἀπό τό Κράτος νά διογκώνῃ τάς καταναλωτικάς του δαπάνας, ἐπί θυσίᾳ τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

»Ἡ προσπάθεια εἶναι δυσχερής καί μακροχρόνιος καί ἡ βελτίωσις θά συντελῆται βαθμιαίως, ἀλλά σταθερῶς. Ἀπαιτεῖται ὅμως πρός τοῦτο, ἡ πλήρης κατανόησις καί συμπαράστασις ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θά πρέπει νά κατανοήσῃ ὁ ἑλληνικός λαός ὅτι ἡ πρόοδος δέν κατακτᾶται ἄνευ θυσιῶν καί μόνον μέ συνεχῆ ἅλματα. Εἰς τό διεθνές πλαίσιον, εἰς τό ὁποῖον εἶναι ἐντεταγμένη καί ἡ ἑλληνική οἰκονομία, εἶναι δυνατόν νά ἐμφανίζωνται καί δυσχέρειαι συνδεδεμέναι μέ ἐξωτερικά αἴτια, ἐπιβραδύνοντα ἐνίοτε τόν ἀριθμόν τῆς προόδου. Ὅλαι αἱ οἰκονομίαι τοῦ κόσμου, καί αἱ ἰσχυρότεραι καί πλέον ἰσορροπημέναι, διέρχονται φάσεις στασιμότητος καί κάμψεως, ὅπως συνέβη κατά τά τελευταῖα δύο ἔτη. Τοῦτο ὅμως οὐδόλως δικαιολογεῖ ἀπαισιοδοξίαν καί ἀποθάρρυνσιν. Δύναται νά εἶναι ἁπλῶς κίνητρον διά τήν ἔντασιν τῆς προσπαθείας. Ἡ ἑλληνική οἰκονομία, ὅπως προκύπτει ἀπό τούς ἀριθμούς τούς ὁποίους ἔδωκα ἀνωτέρω, ἐπί σειράν ἐτῶν γνωρίζει μόνον τήν φάσιν τῆς ἀνόδου, ἀνόδου ἡ ὁποία ἄλλοτε συντελεῖται μέ ταχύτερον, καί ἄλλοτε μέ βραδύτερον ρυθμόν. Κατά συνέπειαν, τά κηρύγματα ἀπαισιοδοξίας, τά ὁποῖα ὡς μόνον σκοπόν ἔχουν νά φθείρουν τό ἠθικόν τοῦ λαοῦ, εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητα.

»Ὁ λαός καλεῖται νά συμπαρασταθῆ μέ προθυμίαν εἰς τήν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον δέν πρόκειται νά ἀποβοῦν ἐπί ματαίῳ οἱ κόποι του καί αἱ θυσίαι του. Διά πρώτην φοράν πράγματι, εἰς τήν ἱστορίαν τῆς χώρας ἐδημιουργήθησαν αἱ προϋποθέσεις αἱ ὁποῖαι ἐγγυῶνται τήν ἀσφαλῆ προοπτικήν ὅτι δύναται ἡ Ἑλλάς μέ μίαν καθολικήν καί ἔντονον προσπάθειαν νά ἐξέλθη ἐντός ὀλίγων ἐτῶν ἀπό τόν κύκλον τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν καί νά κατακτήση τό ἐπίπεδον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς, τό ὁποῖον ἀπετέλεσεν τό ὄνειρον τόσων γενεῶν».

Ἐξάλλου, ἀναφερόμενος στήν πορεία τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καί στήν ἐξασφάλιση τῶν προϋποθέσεων γιά τήν ἀνάπτυξη, ὁ πρωθυπουργός τόνισε:

«Ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα καί εἰδικώτερον πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας τῶν προϋποθέσεων διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας, ἐπί σκοπῷ ἐξασφαλίσεως εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ἀνωτέρων ἐπιπέδων ἀπασχολήσεως καί διαβιώσεως, συνεχίσθη καί κατά τό λῆξαν ἔτος 1959. Κατά τό ἔτος τοῦτο μάλιστα συνετελέσθησαν ἀξιόλογα βήματα προόδου τόσον εἰς τόν ὀργανωτικόν τομέα ὅσον καί εἰς πραγματικάς παραγωγικάς ἐπενδύσεις, ἡ ἀπόδοσις τῶν ὁποίων θά καθίσταται ὁσημέραι περισσότερον ἐμφανής.

»Εἶναι ἀληθές, πρᾶγμα ὅπερ κατ' ἐπανάληψιν ἐτονίσθη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ὁ ταχύς ρυθμός ἀνόδου, τόν ὁποῖον ἠκολούθησεν ἡ ἑλληνική οἰκονομία κατά τά τελευταῖα ἔτη, ὑπέστη, ἰδίᾳ κατά τό ἔτος 1958, ἀνάσχεσιν ὀφειλομένην κυρίως εἰς ἐξωτερικά αἴτια, συνδεδεμένα μέ τήν διεθνῆ οἰκονομικήν ὕφεσιν καί ἔν τινι μέτρῳ μέ τήν μειωμένην γεωργικήν παραγωγήν τοῦ ἔτους τούτου. Εἶναι ἐν τούτοις ἐπίσης ἀληθές ὅτι παρά τούς δυσμενεῖς τούτους ἀντικτύπους, ἡ ἑλληνική οἰκονομία καί κατά τό ἔτος τοῦτο ἐκινήθη ἐν τῷ συνόλῳ ἀνοδικῶς, τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος τοῦ Ἕλληνος σημειώσαντος καί πάλιν περαιτέρω μικράν αὔξησιν.

»Κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος συνεχίσθη βεβαίως ἡ

ἐπιρροή τῶν δυσμενῶν τούτων παραγόντων, παρά ταῦτα ὅμως, ἐξ ὅλων τῶν μέχρι σήμερον ὑφισταμένων στοιχείων καί ἐνδείξεων, σημειοῦται σαφῶς ἀνάκαμψις τοῦ ρυθμοῦ τῆς προόδου ἀκόμη καί εἰς κλάδους οἱ ὁποῖοι εἶχον περισσότερον ὑποστῆ τόν ἀντίκτυπον τῶν προσφάτων δυσμενῶν ἐξελίξεων. Τό ἐθνικόν εἰσόδημα τοῦ ἔτους τούτου θά σημειώση αὔξησιν σημαντικῶς ἀνωτέραν τῆς αὐξήσεως, ἡ ὁποία ἐσημειώθη κατά τό προηγούμενον ἔτος.

»Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς, ἀποτελεῖ γεγονός ἀναμφισβήτητον ὅτι τό ἐπίπεδον τοῦ μέσου κατά κεφαλήν εἰσοδήματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ βαίνει συνεχῶς ἀνερχόμενον καί κατά τό λῆξαν ἔτος εὑρίσκετο εἰς τό ὑψηλότερον σημεῖον, τό ὁποῖον ποτέ ἔφθασεν, ἤτοι τῶν 299 δολλ. ἔναντι 215 τοῦ 1955.

»Ἡ σύγκρισις τῶν δύο ἀριθμῶν δίδει τό μέγεθος τῆς προόδου ἡ ὁποία ἐπετελέσθη κατά τά τελευταῖα τέσσερα ἔτη. Βεβαίως, τό κατά κεφαλήν τοῦτο εἰσόδημα ὑπολείπεται σημαντικῶς τοῦ τῶν προηγμένων χωρῶν τοῦ δυτικοῦ κόσμου, εἶναι ὅμως οὐσιωδῶς ὑψηλότερον πολλῶν ἄλλων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι τελοῦν ὑπό παρομοίας μέ τήν Ἑλλάδα γενικάς οἰκονομικάς καί κοινωνικάς συνθήκας.

»Ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως —προσπάθεια ἥτις δικαιώνεται ἐκ τῶν ἐξελίξεων τῶν τελευταίων ἐτῶν— ἀποβλέπει εἰς τήν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς προόδου εἰς τρόπον ὥστε νά περιορισθῆ οὐσιωδῶς καί τό ταχύτερον ἡ ὑφισταμένη ἀπόστασις τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος μεταξύ τῆς χώρας μας καί τῶν ἀνεπτυγμένων τοιούτων. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἔργον μακροχρονίου ἐντατικῆς καί συστηματικῆς προσπαθείας. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι, ἀφ' ἑνός μέν ἡ δημιουργία συνθηκῶν καταλλήλων δι' ἀνάπτυξιν τόσον τῆς κρατικῆς ὅσον καί τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀφ' ἑτέρου δέ ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀπαιτουμένων μέσων διά τήν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Καί εἰς τό πεδίον αὐτό, ἡ καταβληθεῖσα κατά τά τελευταῖα ἔτη καί συνεχιζομένη μέ ἔντασιν προσπάθεια ὑπῆρξεν ἐπιτυχής.

»Εἶναι γεγονός ὅτι χάρις εἰς τήν ἀσκηθεῖσαν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως συνετήν πολιτικήν, ἔχει ἐξασφαλισθῆ πλέον καί ἀποτελεῖ ἀπόκτημα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ἡ νομισματική καί δημοσιονομική σταθερότης, ἀποτελοῦσα οὐχί βεβαίως σκοπόν ἀλλά βασικήν προϋπόθεσιν, διά τήν περαιτέρω πρόοδον καί τήν κινητοποίησιν τῶν διαθεσίμων ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν —ἰδία ἰδιωτικῶν— μέσων πρός παραγωγικούς σκοπούς. Ἡ σταθερότης αὕτη, ἐπιτευχθεῖσα, σημειωτέον, οὐχί διά τῆς συμπιέσεως τῶν εἰσοδημάτων καί ἀσκήσεως ἀντιπληθωρικῆς ἐν γένει πολιτικῆς, ἀλλά ἀντιθέτως μέ παράλληλον ἄσκησιν πολιτικῆς ἀναπτύξεως καί σημαντικήν αὔξησιν τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργαζομένων, καταφαίνεται ἐκ τῆς σχετικῆς σταθερότητος τῶν δεικτῶν τῶν τιμῶν. Ἡ σημειωθεῖσα κατά τά τελευταῖα ἔτη αὔξησις τῶν τιμαρίθμων ἐν Ἑλλάδι εἶναι μικροτέρα τῆς σημειωθείσης εἰς πολλάς ἄλλας χώρας μέ ἰσχυράς οἰκονομίας. Συνέπεια τῆς σταθερότητος ταύτης εἶναι ἡ ἐδραίωσις τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τό ἐθνικόν μας νόμισμα, τό ὁποῖον θεωρεῖται σήμερον ὡς ἕν τῶν σταθεροτέρων νομισμάτων τοῦ κόσμου. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ σημαντική αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἰς τάς Τραπέζας, αἱ ὁποῖαι ἀπό 2.884 τόν Νοέμβριον τοῦ 1955 ἔφθασαν τά 9.427 ἑκατ. δρχ. τόν Νοέμβριον τοῦ 1958 καί τά 12.898 ἑκατ. δρχ. τόν Νοέμβριον τοῦ 1959. Εἶναι ἀξιοσημείωτον τό γεγονός ὅτι αἱ καταθέσεις αὗται αὐξάνονται συνεχῶς, παρά τήν ἐπελθοῦσαν ἐν τῷ μεταξύ σημαντικήν μείωσιν τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἐπίσης τό γεγονός ὅτι σημαντικήν αὔξησιν παρουσιάζουν αἱ ἐπί προθεσμίᾳ καταθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπό τό ποσόν τῶν 70 περίπου ἑκατ. τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1955 ἔφθασαν τό ποσόν τῶν 1.290 ἑκατ. τόν Νοέμβριον τοῦ 1959.

»Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων καί ἡ μείωσις τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων παρέσχε τήν δυνατότητα τῆς δι' ὑγιῶν μέσων εὐρείας χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας καί δή μέ ἐπιτόκια σημαντικῶς κατώτερα. Οὕτω, ἐνῶ ἡ συνολική χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας ἀνήρχετο κατά τόν Ὀκτώβριον τοῦ 1955 εἰς 11.710 ἑκατ. δρχ., ἔφθασεν τό μέν Ὀκτώβριον τοῦ 1956 εἰς 21.615 ἑκατ. δρχ. τόν δέ Ὀκτώβριον τοῦ λήξαντος ἔτους εἰς 24.159 ἑκατ. δρχ. Ἡ διηυρημένη αὕτη πιστοδότησις καλύπτει τάς βραχυχρονίους ἀνάγκας ὅλων τῶν παραγωγικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, ἐνῶ σημαντική εἶναι καί ἡ διεύρυνσις τῆς πιστοδοτήσεως πρός τό ἐμπόριον.

»Σοβαρός συντελεστής εἰς τήν ἐξασφάλισιν καί διατήρησιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ὑπῆρξεν ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπό τῆς Κυβερνήσεως δημοσιονομική πολιτική συνισταμένη εἰς τήν συγκράτησιν τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν καί τήν αὔξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων οὐχί διά τῆς αὐξήσεως τῶν φορολογικῶν βαρῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως διά τῆς αὐξήσεως τῆς φορολογητέας ὕλης καί τῆς καλυτέρας συλλήψεως αὐτῆς. Οὕτω, παρά τάς φορολογικάς μειώσεις, εἰς τάς ὁποίας προέβη ἡ Κυβέρνησις, παρά τάς σημαντικάς, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, παραχωρήσεις πρός τούς δημοσίους ὑπαλλήλους καί συνταξιούχους καί παρά τήν αὔξησιν τῶν κοινωνικῶν δαπανῶν, ἐπέτυχεν ἡ Κυβέρνησις ὄχι μόνον νά μήν ἔχη ἐλλείμματα εἰς τόν τρέχοντα προϋπολογισμόν, ἀλλ' ἀντιθέτως νά ἐξασφαλίση καί πλεονάσματα, τά ὁποῖα διατίθενται διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Οὕτω, πρός τόν σκοπόν αὐτόν διετέθη τό ἔτος 1957 ποσόν δρχ. 202 ἑκατ., κατά

τό ἔτος 1958 ποσόν 1.045 ἑκατ., κατά τό ἔτος 1959 ποσόν 800 ἑκατ., ἐνῶ κατά τό ἔτος 1960 διατίθενται ποσόν 600 ἑκατ. δρχ. Ἡ μείωσις τοῦ πλεονάσματος κατά τό παρελθόν καί τρέχον ἔτος, ὀφείλεται τόσον εἰς τήν ἐκ 500 ἑκατ. δρχ. ἐπιβάρυνσιν λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἡ πλήρης ἐπίπτωσις τῆς ὁποίας θά πραγματοποιηθῆ ἀπό τοῦ 1960, ὅσον καί εἰς τάς φορολογικάς μειώσεις, μέ ἀποτέλεσμα τόν περιορισμόν τοῦ πλεονάσματος εἰς τό ἥμισυ περίπου τοῦ ποσοῦ εἰς τό ὁποῖον θά ἀνήρχετο ἐάν δέν ἐλάμβανον χώραν αἱ ἀνωτέρω μεταβολαί εἰς τό σκέλος τῶν ἐσόδων καί εἰς τό σκέλος τῶν δαπανῶν.

»Ἡ συναλλαγματική κατάστασις τῆς χώρας εἶναι ἱκανοποιητική, δεδομένου ὅτι τό συναλλαγματικόν ἀπόθεμα ἀνήρχετο εἰς 204 ἑκατ. δολλ. εἰς τά τέλη Νοεμβρίου 1959, ἔναντι 164 ἑκατ. δολλ. εἰς τά τέλη Νοεμβρίου τοῦ 1958. Καί εἶναι μέν ἀληθές ὅτι αἱ ἐξαγωγαί διά τούς γνωστούς εἰδικούς λόγους ἐμειώθησαν ἐλαφρῶς, ὁ σημειωθείς ὅμως λόγω τῶν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ληφθέντων μέτρων περιορισμός τῶν εἰσαγωγῶν, ἰδίᾳ εἰδῶν πολυτελείας, ὡδήγησαν τελικῶς εἰς μικρότερον ἐμπορευματικόν ἔλλειμμα. Κατά τό λῆξαν ἔτος συνήντησαν δυσχερείας εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν ὡρισμένα ἐκ τῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων μας, ὅπως εἶναι ὁ καπνός καί αἱ σταφίδες. Διά τόν καπνόν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τήν σημαντικήν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς τούτου κατά τά πρόσφατα ἔτη, ἐνῶ παραλλήλως δέν αὐξάνεται ἡ ἀπορροφητική ἱκανότης τῶν συνήθων ἀγορῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς καπνά τοῦ τύπου τῶν ἰδικῶν μας. Διά τάς σταφίδας (κορινθιακήν καί σουλτανίναν), καί ἰδίως διά τήν σουλτανίναν, ἡ ηὐξημένη ἑλληνική ἀλλά καί παγκόσμιος παραγωγή καί τό σχετικῶς περιωρισμένον τῆς καταναλώσεως ἐν συνδυασμῷ μέ τήν εἰς λίαν χαμηλάς τιμάς διάθεσιν εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν τῆς τουρκικῆς σουλτανίνας, ὡδήγησαν εἰς δυσχερείας τοποθετήσεως τῶν ηὐξημένων ποσοτήτων ἑλληνικῆς σουλτανίνας καί δή εἰς ἱκανοποιητικάς διά τούς Ἕλληνας παραγωγούς τιμάς. Πρός ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἡ Κυβέρνησις κατέβαλε ἔντονον προσπάθειαν διά τήν διάνοιξιν τῶν νέων ἀγορῶν.

»Πρέπει πάντως νά κατανοηθῆ ὅτι τό πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καί γενικώτερον τό πρόβλημα τῆς ἐργατικῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας εἶναι καί αὐτό θέμα μακροχρονίου προοπτικῆς, συνυφασμένον μέ τήν ὅλην προσπάθειαν τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς καί οἰκονομίας. Ἐν τῷ μεταξύ εἶναι προφανές ὅτι τοιούτου εἴδους δυσχέρειαι, ἰδίως διά προϊόντα εὐπαθῆ, εἶναι δυνατόν νά ἐμφανίζωνται, ἀποτελεῖ δέ ἀντικείμενον τῆς τρεχούσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἡ ἀναζήτησις καί λῆψις τῶν μέτρων ἐκείνων, τά ὁποῖα καί τούς παραγωγούς τῶν προϊόντων τούτων θά προστατεύσουν καί τάς ἐπί τῆς οἰκονομίας δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις θά ἀμβλύνουν. Πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν σειρά μέτρων ἐλήφθη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως κατά τό λῆξαν ἔτος.

»Αἱ ἐπενδύσεις, τόσον τοῦ Δημοσίου ὅσον καί αἱ ἰδιωτικαί, ἐσημείωσαν ἐπίσης σημαντικήν αὔξησιν κατά τά τελευταῖα ἔτη. Ὁ ηὐξημένος ὄγκος τῶν ἐπενδύσεων ἀποτελεῖ τήν ἐγγύησιν διά τήν πρόοδον τῆς οἰκονομίας.

»Αἱ ἰδιωτικαί ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εἰς σταθεράς τιμάς τοῦ ἔτους 1954 ὑπολογιζόμεναι, κατά μέν τό ἔτος 1955 ἀνῆλθον εἰς δρχ. 6.577 ἑκατ., κατά δέ τό ἔτος 1959 ὑπολογίζεται, βάσει προσωρινῶν στοιχείων, ὅτι θά ἀνέλθουν εἰς δρχ. 13.100 ἑκατ. Εἰς τό ποσόν τοῦτο περιλαμβάνονται καί ἐπενδύσεις εἰς πλοῖα, αἵτινες μεταφέρονται προσφάτως ἀθρόως ὑπό τήν ἑλληνικήν σημαίαν (ἀξίας 1.147 ἑκατ. δρχ. τό 1955 καί 4.570 ἑκατ. τό 1959).

»Αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις βαίνουν συνεχῶς αὔξουσαι. Κατά τό ἔτος 1959 ἐξετελέσθη πρόγραμμα ὕψους 3.429 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 2.600 ἑκατ. τοῦ ἔτους 1958 καί 901 ἑκατ. τοῦ ἔτους 1955. Ἡ ἐντός τῆς τετραετίας καταπληκτική αὕτη αὔξησις τῶν ἐπενδύσεων τοῦ Δημοσίου δεικνύει καί τό μέτρον τῆς προσπαθείας ἡ ὁποία καταβάλλεται διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

»Ἀξιοσημείωτον ἐξ ἄλλου εἶναι τό σημειούμενον αὔξον ἐνδιαφέρον ξένων κεφαλαίων διά τήν ἵδρυσιν νέων ἐπιχειρήσεων ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ ἀποδεικνύει τήν ὑπάρχουσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τό μέλλον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων τοῦ ἔτους 1959 ἦτο, ὡς γνωστόν, ἐντεταγμένον εἰς τό πλαίσιον τοῦ καταρτισθέντος προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος καί ἐκινήθη ἀπολύτως ἐντός τοῦ πλαισίου τούτου καί δή κατά τρόπον ἱκανοποιητικόν, τόσον ἀπό ἀπόψεως ὕψους ὅσον καί ἀπό ἀπόψεως συνθέσεως, ἐν ὄψει τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος».

9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, Γ. Παπανδρέου, καταθέτει, στό Προεδρεῖο τῆς Βουλῆς, πρόταση νόμου «περί ἱδρύσεως ὀργανισμοῦ Συντάξεως Ἀγροτῶν». Στήν εἰσηγητική ἔκθεση, ἀφοῦ ἀναφέρεται στήν ἀνάγκη προστασίας τῶν γερόντων ἀγροτῶν καί στούς κινδύνους πού ἐγκυμονεῖ ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου, ἀναπτύσσει τήν πρότασή του ἀπό οἰκονομικῆς πλευρᾶς καί καθορίζει τόν τρόπο ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων πόρων: φόρος 5% ἐπί τῆς ἀξίας τῶν εἰδῶν πολυτελείας μέ ἀπόδοση 100.000.000 δρχ., 10-25 λεπτά στό κουτί τῶν σιγαρέττων μέ ἀπόδοση 150.000.000

δρχ., ἀγροτόσημο 10% στά τέλη χαρτοσήμου μέ ἀπόδοση 140.000.000 καί τέλος, 100.000.000 ἀπό τόν προϋπολογισμό. Οἱ δικαιούμενοι ὑπολογίζονται σέ 130.000 ἄτομα. Ἀνάλογη πρόταση ὑποβάλλει καί ἡ ΕΔΑ.

Σέ ἀπάντηση, ἡ Κυβέρνηση ἐκδίδει, στίς 11 Ἰανουαρίου, τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἡ Κυβέρνησις δέν δύναται νά υἱοθετήση τάς ὑποβληθείσας ἐπί τοῦ θέματος τῆς συνταξιοδοτήσεως τῶν ἀγροτῶν προτάσεις νόμων, διότι αὗται δέν τίθενται ἐπί ὀρθολογικῆς βάσεως. Κατ' ἀρχήν πρέπει νά ἐξηγηθῆ ὅτι εἰς τάς προτάσεις ἀγνοεῖται ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς καί νοσηλευτικῆς περιθάλψεως τῶν ἀγροτῶν, ἡ ὁποία καί περισσότερον ἀναγκαία εἶναι καί καλύπτει τό σύνολον τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἐνῶ ἡ σύνταξις γήρατος καλύπτει τμῆμα μόνον αὐτοῦ. Διά τήν ὁλοκλήρωσιν ταύτης ὑπολογίζεται ὅτι ἀπαιτοῦνται περί τά 450 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

»Περαιτέρω τά σχέδια τῶν κομμάτων στηρίζονται ἐπί ἐλλιπῶν στοιχείων ἀλλά καί ἐπί σφαλερῶν ἀπόψεων, ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀριθμόν τῶν συνταξιοδοτηθησομένων ἤ τήν ἀντοχήν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

»Οὕτω ὁ ἀρχηγός τῶν Δ.Φ., κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ὑπελόγισε τό ἀπαιτούμενον διά μόνην τήν συνταξιοδότησιν ποσόν εἰς 360 ἑκατ., τώρα τό ἀναβιβάζει εἰς 468 ἑκατ. Προσεκτικωτέρα ὅμως μελέτη τοῦ σχεδίου ἀποδεικνύει ὅτι εἰς τάς δαπάνας του δέν ὑπολογίσθη ἡ συνταξιοδότησις τῶν χηρῶν-ἀρχηγῶν οἰκογενειῶν, ὁπότε, συνυπολογιζομένων καί τούτων, αἱ δαπάναι ὑπερβαίνουν τά 800 ἑκατ., ὁμοῦ δέ μέ τήν περίθαλψιν ὑγείας θά ὑπερβοῦν τά 1.250 ἑκατ.

»Ἐξ ἄλλου, τό σχέδιον τῆς ΕΔΑ ἀπαιτεῖ δαπάνας, αἱ ὁποῖαι ὑπολογίζεται ὅτι ὑπερβαίνουν τά 2.500 ἑκατ. δρχ. καί μετά τῆς περιθάλψεως ὑγείας τά 3.000 ἑκατ. Εἶναι φανερόν, λοιπόν, ὅτι τό σχέδιον τοῦτο εἶναι παράλογον καί καθαρῶς δημοκοπικόν καί ἀποβλέπει εἰς τό νά ὑποβάλη τήν χώραν εἰς περιπέτειαν, ἀπό τήν ὁποίαν θά καμφθῆ ἀσφαλῶς ἡ οἰκονομία της.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι κατά τό Σύνταγμα δέν δύνανται νά εἰσαχθοῦν πρός συζήτησιν τά νομοσχέδια αὐτά, ἔχουσα τήν εὐθύνην τῆς ὅλης οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας καί ἐπιθυμοῦσα κατά τρόπον σοβαρόν νά ἀντιμετωπίση τό θέμα καί νά τό θεμελιώση οἰκονομικῶς, ἀνέθεσεν ἀπό μακροῦ εἰς ἁρμοδίους τεχνικούς παράγοντας, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ Γερμανός ἐμπειρογνώμων κ. Κρόουν, τήν μελέτην τούτου ἀπό πάσης πλευρᾶς. Ὅταν θά καταλήξη ἡ μελέτη αὕτη εἰς ὁριστικά πορίσματα, θά εἶναι ἡ Κυβέρνησις εἰς θέσιν νά ἀποφασίση ἄν εἶναι δυνατή, εἰς ποίαν ἔκτασιν καί κατά ποῖον τρόπον, ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν».

Στίς 12 Ἰανουαρίου, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἀνακοινώνοντας στό Σῶμα τήν κατάθεση τῶν προτάσεων, σημείωσε ὅτι αὐτές προσέκρουαν στά ἄρθρα 24 καί 57 τοῦ Συντάγματος, πού πρόβλεπαν ὅτι ἀπονομή συντάξεως πραγματοποιεῖται μόνο κατόπιν προτάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν, μετά ἀπό γνωμοδότηση τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Ἐξάλλου, ὁ ὑπουργός Γεωργίας Κ. Ἀδαμόπουλος, θεώρησε τήν πρωτοβουλία προεκλογική ἐπαγγελία τοῦ Γ. Παπανδρέου, ἐπανέλαβε τή θέση τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ὁ κεντρῶος ἡγέτης εἶχε στηριχτεῖ σέ λανθασμένους ὑπολογισμούς καί ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε, ἤδη ἀπό τό 1958, ξεκινήσει τή μελέτη τοῦ προβλήματος, μέ σκοπό τήν ἱκανοποιητική —καί οἰκονομικά πραγματοποιήσιμη— ἐπίλυσή του (βλ. τόμο Γ').

Οἱ προτάσεις τῆς ΕΔΑ καί τοῦ Γ. Παπανδρέου πού ἀφοροῦσαν τή συνταξιοδότηση τῶν ἀγροτῶν, συζητήθηκαν, πρό τῆς ἡμερησίας διατάξεως, στίς 22 Ἰανουαρίου. Σχετικά, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρατήρησε ὅτι οἱ προτάσεις ἦταν συνταγματικά ἀπαράδεκτες, καθώς προσέκρουσαν στά δύο ἄρθρα τοῦ Συντάγματος: ἡ Κυβέρνηση δέν μποροῦσε νά δεχτεῖ τήν καθιέρωση τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἤ μεμονωμένος βουλευτής θά μποροῦσε νά προτείνει θέσπιση νόμου πού θά ἀνέτρεπε τόν προϋπολογισμό, καθώς κάτι τέτοιο θά εἶχε δυσμενεῖς συνέπειες στό μέλλον. Πέραν τούτου, ὅμως, ὁ πρωθυπουργός ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε, μέ δική της πρωτοβουλία, ξεκινήσει τή μελέτη τοῦ θέματος, καί ὅτι σύντομα θά ἦταν σέ θέση νά παρουσιάσει τή νέα πολιτική της, ὁπότε καί ἡ ἀντιπολίτευση θά μποροῦσε νά ἀσκήσει τό ἐλεγκτικό της ἔργο.

Οἱ ἀρχηγοί τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀπό τήν πλευρά τους, ἐξέθεσαν τίς ἀπόψεις τους γιά τό συνταγματικό θέμα, καί πίεσαν τήν Κυβέρνηση νά δεχτεῖ, σύντομα, συζήτηση τοῦ προβλήματος. Τελικά, ἡ Βουλή υἱοθέτησε τήν ἄποψη τῆς ἀντισυνταγματικότητας τῶν δύο προτάσεων νόμων[158].

9-16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, ἐπισκέπτεται τή Δυτική Γερμανία, ὅπου ἔχει συνομιλίες, μέ τήν ὁμοσπονδιακή Κυβέρνηση, πάνω σέ οἰκονομικά θέματα καί, κυρίως, πάνω σέ αὐτό τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ δυτικογερμανικοῦ δανείου τῶν 200 ἑκατ. μάρκων, πού εἶχε ἐξασφαλιστεῖ κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Βόννη, τό Νοέμβριο 1958.

Στίς 11 Ἰανουαρίου, ὁ Π. Κανελλόπουλος συναντήθηκε μέ τόν ἀντικαγκελλάριο καί ὑπουργό Οἰκονομικῶν, Λ. Ἔρχαρτ. Μετά τή σύσκεψη, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δήλωσε ὅτι ἐξετάστηκε μιά σειρά ζητημάτων: ἡ σύμβαση ἐπενδύσεων, μέ τήν ὁποία, σύμφωνα μέ τόν πρό διμήνου ἐκδοθέντα δυτικογερμανικό νόμο, προβλέπονταν οἱ σχετικές ἐγγυήσεις γιά τά ἐπενδυόμενα δυτικογερμανικά κεφάλαια στήν Ἑλλάδα· ἡ σύμβαση ἐγκατα-

στάσεως· ἡ σύμβαση ἐργασίας ἐπ' ἀμοιβαιότητι καί ἡ ἀποφυγή διπλῆς φορολογίας· τό θέμα τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν γερμανικῶν κρατικῶν πιστώσεων καί οἱ τρόποι ἀπορροφήσεως, μέσα στό 1960, τοῦ 50%, δηλαδή ποσοῦ 100 ἑκατ. μάρκων· ἡ σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, γιά τήν ὁποία —τόνισε ὁ Π. Κανελλόπουλος— ἡ συμπαράσταση τῆς Βόννης ἔπρεπε νά θεωρεῖται δεδομένη· καί τέλος, τό θέμα τῶν δυτικογερμανικῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων.

Σχετικά μέ τό τελευταῖο, ὁ πρόεδρος τοῦ ΟΒΑ, Α. Τσάτσος, δήλωσε στούς Δυτικογερμανούς ἁρμοδίους ὅτι ὁ ὀργανισμός θά προσέφερε κάθε διευκόλυνση, στά πλαίσια τῆς κείμενης ἑλληνικῆς νομοθεσίας, γιά τήν ἵδρυση βιομηχανιῶν, ἤ τή συνεργασία μέ ἑλληνικές ἐπιχειρήσεις.

Στίς 16 Ἰανουαρίου, ὁ Π. Κανελλόπουλος συναντήθηκε μέ τόν καγκελλάριο Ἀντενάουερ καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Φόν Μπρεντάνο.

Στό κοινό ἀνακοινωθέν, πού ἐκδόθηκε μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν διμερῶν ἑλληνογερμανικῶν συνομιλιῶν, τονίστηκε ἡ ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως τῆς Βόννης νά ἀσκήσει τήν ἐπιρροή της στούς Εὐρωπαίους συνεταίρους της, γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά, καί νά ὑπογράψει, στίς ἀρχές Φεβρουαρίου, τρεῖς συμφωνίες γιά τή στενότερη οἰκονομική συνεργασία μέ τήν Ἑλλάδα (προστασία γερμανικῶν ἐπενδύσεων, ἀποφυγή διπλῆς φορολογίας, ναυσιπλοΐα, δικαίωμα ἐγκαταστάσεως).

Μετά τήν ἐπάνοδό του στήν Ἀθήνα, ὁ Π. Κανελλόπουλος ἐξέφρασε στούς δημοσιογράφους τήν βαθιά ἱκανοποίησή του γιά τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν πού προδίκαζαν τήν παραπέρα θετική ἐξέλιξη στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν.

Τά πορίσματα ἀπό τήν ἀποστολή στή Γερμανία ἐξετάστηκαν, στίς 18 Ἰανουαρίου, σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ Π. Κανελλόπουλου, τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Προεδρίας.

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Μέ ἀφορμή φῆμες γιά ἐγκατάσταση βάσεων πυραύλων στήν Ἑλλάδα, ἁρμόδια κυβερνητική πηγή ἀνακοινώνει τά ἑξῆς:

«α. Ἡ δημοσιευομένη εἴδησις περί ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐγκαταστάσεως βάσεων ἐκτοξεύσεως πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀνακριβής.

»β. Ἡ ἡγεσία τοῦ ΝΑΤΟ ἐν τῇ ἀποστολῇ καί τῇ μερίμνῃ της διά τήν ἐκπαίδευσιν στελεχῶν εἰς τούς κατευθυνομένους πυραύλους μικροῦ βεληνεκοῦς συνεκρότησεν ἐπιτελικήν ὁμάδα, ἥτις περιῆλθε τάς διαφόρους χώρας τῆς Συμμαχίας πρός ἐξεύρεσιν τοῦ καταλληλοτέρου χώρου διά τήν ἐγκατάστασιν ἑνός κέντρου ἐκπαιδεύσεως εἰς τούς πυραύλους τούτους. Ἡ ἔρευνα αὕτη περιέλαβεν, ὡς ἦτο φυσικόν, καί τόν ἑλληνικόν χῶρον.

»γ. Τά πορίσματα τῆς ἐρεύνης ταύτης ἔχουσι τεθῆ ὑπ' ὄψιν τῆς ἡγεσίας τοῦ ΝΑΤΟ χωρίς μέχρι τοῦδε νά ἔχουν διατυπωθῆ αἱ ἀπόψεις αὐτῆς περί τῆς χώρας εἰς ἣν θά ἐγκατασταθῆ τό ἐν λόγῳ κέντρον.

»δ. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εὐχαρίστως θά ἀπεδέχετο τήν ἐγκατάστασιν ἑνός τοιούτου κέντρου ἐν Ἑλλάδι ἐν ὄψει τῶν πολλαπλῶν πλεονεκτημάτων ἅτινα θά προκύψουν ἐκ ταύτης. Τά πλεονεκτήματα ταῦτα εἶναι κυρίως:

»1. Ἐπιστημονικά, δεδομένου ὅτι τό κέντρον θά συνοδεύεται ὑπό σταθμῶν ἐρεύνης τοῦ Διαστήματος καί παρακολουθήσεως τῶν τεχνητῶν δορυφόρων· ἐπί πλέον ἐξασφαλίζεται ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐπιστημονικοῦ καί τεχνικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας.

»2. Οἰκονομικά, διότι ἡ ἐγκατάστασις καί ἡ λειτουργία τοῦ κέντρου προϋποθέτει δαπάνην πολλῶν ἑκατ. δολλαρίων καταβαλλομένων ὑπό τοῦ ΝΑΤΟ· ἐπίσης ἐξασφαλίζεται συνεχής εἰσροή συναλλάγματος ἐκ τῆς φοιτήσεως εἰς τό κέντρον λίαν σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν καί λοιπῶν ἐπιστημόνων ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ.

»3. Κοινωνικά, καθ' ὅσον μέγας ἀριθμός ἐργατῶν, ὑπαλλήλων καί ἐπιστημόνων θά ἀπορροφηθοῦν διά τήν ἐγκατάστασιν καί λειτουργίαν ἐν γένει τοῦ κέντρου».

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συγκροτεῖται, στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Γεωργίας καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Μετά τόν τερματισμό τῆς συσκέψεως, ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, ἀνακοινώνει ὅτι προβλέπεται κατά τό 1960 δαπάνη γιά ἐπενδύσεις στό γεωργικό τομέα ὕψους 2.444.000.000 δρχ. (ἔναντι 1.336.000.000 τοῦ 1959)· ἐξάλλου, 490.000.000 δρχ. θά διατεθοῦν γιά μικρά γεωργικά ἔργα.

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ἀρχίζουν στό Λονδίνο οἱ ἐργασίες τῆς πενταμεροῦς διασκέψεως γιά τήν Κύπρο, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας, τῆς Βρετανίας, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τοῦ Φ. Κιουτσούκ, τοῦ Σέρ Χιού Φούτ, καί τοῦ Βρετανοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀποικιῶν, Τ. Ἴμερυ.

Οἱ ἀγγλοκυπριακές διαπραγματεύσεις εἶχαν φτάσει σέ κρίσιμο σημεῖο, καθώς ὑπολειπόταν ἕνας μόνο μήνας γιά τήν ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ νησιοῦ, πού, κατά τίς συμφωνίες τοῦ 1959, ἔπρεπε νά πραγματοποιηθεῖ στίς 19 Φεβρουαρίου. Τό ζήτημα πού δημιουργοῦσε τίς μεγαλύτερες δυσκολίες ἦταν αὐτό τῆς ἐκτάσεως τῶν βρετανικῶν βάσεων στήν Κύπρο.

Οἱ συμφωνίες τοῦ Λονδίνου, τοῦ 1959, καθόριζαν ὅτι ἡ Βρετανία θά διατηροῦσε ὑπό τήν κυριαρχία της

δύο βάσεις, στή Δεκέλεια καί στό 'Ακρωτήρι. 'Από τόν 'Ιούνιο 1959, όπότε είχε άρχίσει τίς έργασίες της ή 'Επιτροπή Λονδίνου, είχε άνακύψει, γιά τό θέμα τῆς άκριβοῦς έκτάσεως τῶν βάσεων, σοβαρή διαφωνία μεταξύ τοῦ Μακαρίου καί τῶν Βρετανῶν. Οί άρχικές προτάσεις τοῦ Λονδίνου άφοροῦσαν τή διατήρηση, ὑπό βρετανική κυριαρχία, συνολικῆς έκτάσεως 170 τετραγωνικῶν μιλίων, πού θά περιλάμβαναν καί πληθυσμό 16.000 'Ελληνοκυπρίων. 'Ο Μακάριος άπέρριψε κατηγορηματικά τήν έκχώρηση τόσο μεγάλης έκτάσεως, ὑπογραμμίζοντας ὅτι θά ἰσοδυναμοῦσε, οὐσιαστικά, μέ διατήρηση δύο μικρότερων άποικιῶν στό ἔδαφος τῆς Κύπρου. 'Ο 'Αρχιεπίσκοπος δήλωσε ὅτι κανείς 'Ελληνοκύπριος δέν ἔπρεπε νά συμπεριλαμβάνεται στίς βάσεις, γιά τίς ὁποῖες καί άντιπρότεινε ἔκταση 36 μιλίων, τήν ὁποία, ὅμως, οί Βρετανοί θεωροῦσαν πολύ μικρή γιά νά καλύψει τίς άνάγκες τους.

Στό μεταξύ, τό καλοκαίρι τοῦ 1959, ή ἔναρξη τῆς διαμάχης Μακαρίου - Γρίβα εἶχε περιορίσει σημαντικά τά περιθώρια πού διέθετε ὁ 'Αρχιεπίσκοπος γιά συμβιβασμό. 'Ακόμη καί μετά τήν προσωρινή γεφύρωση τῶν διαφορῶν τῶν δύο ἀνδρῶν, τόν 'Οκτώβριο 1959, ή παρουσία τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ Γρίβα στήν Κύπρο καί ή ἐμφανής διάθεση τοῦ πρώην άρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ νά άναμιχθεῖ στά πολιτικά πράγματα τῆς 'Ελλάδος, δέν παρεῖχαν στόν 'Αρχιεπίσκοπο πολύ μεγαλύτερο χῶρο γιά ἐλιγμούς.

Τόν 'Ιανουάριο 1960, ή διαφορά μεταξύ Μακαρίου καί Βρετανῶν εἶχε ἐντοπιστεῖ στό ὅτι ὁ πρῶτος προσέφερε 80, ἐνῶ τό Λονδίνο ζητοῦσε 120 τ. μίλια. 'Η παράταση τῆς ἐκκρεμότητας, ὡστόσο, άπειλοῦσε τήν ἴδια τήν πιστή τήρηση τῶν συμφωνιῶν τοῦ Φεβρουαρίου 1959 καί τήν άνεξαρτητοποίηση τῆς Κύπρου. 'Ο Ε. 'Αβέρωφ, πού άποδεχόταν ὅτι ἔπρεπε νά ὑπάρξει γρήγορη ἐπίλυση τῆς διαφορᾶς, προειδοποιοῦσε ταυτόχρονα τούς Βρετανούς νά εἶναι προσεκτικοί καί νά μή προσβάλλουν τά αἰσθήματα τῶν 'Ελληνοκυπρίων[159].

Κατά τήν πενταμερῆ διάσκεψη δέν ἔγινε δυνατό νά ἐπιτευχθεῖ συμφωνία. 'Αποφασίστηκε άπλῶς νά συγκροτηθοῦν ἐπιτροπές γιά τήν ἐκ νέου ἐξέταση τοῦ προβλήματος. Σύμφωνα μέ άνακοίνωση τοῦ Φόρειν Όφφις τῆς 19ης 'Ιανουαρίου:

«'Η διάσκεψις διά τήν Κύπρον, ή ὁποία συνῆλθε τήν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, άνεσκόπησε τάς ἐργασίας τῆς Μικτῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Λονδίνου (ὁμάδος ἐργασίας), ὡρισμέναι δέ πρόοδοι ἐπετελέσθησαν. Πάντως ή διάσκεψις δέν ἠδυνήθη νά ἐξετάση πλήρως ὅλα τά ἐκκρεμῆ ζητήματα, τά ὁποῖα πρέπει νά ρυθμισθοῦν πρίν άνακηρυχθεῖ ή άνεξαρτησία τῆς Κύπρου. Κατά συνέπειαν, τῇ αἰτήσει τῆς ἑλληνοκυπριακῆς καί άπό συμφώνου μέ τήν τουρκοκυπριακήν άντιπροσωπείαν, ή ἡμερομηνία άνακηρύξεως τῆς άνεξαρτησίας τῆς Κύπρου μετετέθη άπό τῆς 19.2 εἰς τήν 19.3.1960. 'Η διάσκεψις ἔδωσε νέας ὁδηγίας εἰς τάς ὁμάδας ἐργασίας, διά νά συνεχίσουν τό ἔργον τῆς Μικτῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Λονδίνου μέ τήν μεγαλυτέραν δυνατήν ταχύτητα, ἐλπίζεται δέ ὅτι αὐταί θά τερματίσουν τό ἔργον των λίαν προσεχῶς. 'Απόφασις θά ληφθῆ βραδύτερον, διά νά γνωσθῆ ἄν θά καταστῆ άναγκαία ή ἐκ νέου σύγκλησις τῆς ὁλομελείας τῆς διασκέψεως.

»'Ο 'Αρχιεπίσκοπος Μακάριος καί ὁ δρ. Κιουτσούκ θά παραμείνουν εἰς τό Λονδῖνον ἐπί τινας ἡμέρας διά νά ὑποβοηθήσουν τό ἔργον τῶν ὁμάδων μελετῶν».

'Από τό Λονδίνο, ὁ Ε. 'Αβέρωφ ἀπέστειλε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἀναφορά:

«Ἔσχον μακράν λίαν φιλικήν συνομιλίαν μέ 'Αρχιεπίσκοπον παρόντος κυρίου Μπιτσίου. Συνεζητήσαμεν ἰδίως θέμα ἐκτάσεως βάσεων. Καίτοι 'Αρχιεπίσκοπος δέχεται μεγάλην σημασίαν ἥν ἔχει πολιτικόν καθεστώς βάσεων, ἐπιμένει ἐπί ἐκτάσεως μή ὑπερβαινούσης 37 μίλλια, ἐκτός τῶν ὁποίων δύνανται παραχωρήσουν εἰδικόν καθεστώς εὐκολιῶν.

»Βάσει ἑρμηνείας γράμματος συμφωνιῶν, ὁποίαν δίδει κύριος Ρωσσίδης μέ ἀφάνταστον δικολαβικήν ἱκανότητα, 'Αρχιεπίσκοπος φαίνεται πιστεύων ὅτι στάσις του σύμφωνος πρός ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις. Προηγηθεῖσα συζήτησις 'Αρχιεπισκόπου μέ Λόυντ δέν μετέπεισεν αὐτόν. Χθές ἐσπέραν θερμῶς βοηθούμενος ὑπό κ. Ζορλοῦ προσεπάθησα μεταπείσω Λόυντ, ἰδίᾳ διά λύσεως προβλεπούσης βάσεις μέ ζώνην ὑπό κυριαρχίαν καί παραπλεύρως ζώνην ὑπό εἰδικόν καθεστώς διευκολύνσεων. 'Αποφεύγων λεπτομερείας σημειῶ χρησιμοποίησα πᾶν δυνατόν ἐπιχείρημα στρατιωτικῆς καί πολιτικῆς φύσεως.

»Συμπέρασμα συνομιλίας μας ἀκόλουθον:

»1. Ἄγγλοι θά φανοῦν λίαν ὑποχωρητικοί ἐπί καθεστῶτος ὅπερ ἰσχύση ἐντός βάσεων διά ἀγρότας καί λοιπά, διατεθειμένοι παράσχουν καί ἐγγυήσεις καθ' ἅς βάσεις δέν θέλουν μετατραπῆ εἰς μικροσκοπικήν άποικίαν.

»2. Γενικῶς θέλουν προσπαθήσει ἱκανοποιήσουν περισσότερα τῶν ὑπολοίπων αἰτημάτων Κυπρίων.

»3. 'Επί τοῦ θέματος ἐκτάσεως βάσεων ὑπό κυριαρχίαν, ἐπιμένουν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον κατέλθουν κάτω 120 τ.μ. 'Ημέτεροι πιστεύουν ἐνταῦθα ὅτι δυνατόν σημειωθῆ ἐλαχίστη ὑποχώρησις μεταξύ 5 ἕως 10 μιλλίων. Ἄποψιν ταύτην Ἄγγλοι στηρίζουν ἐπί ἀντικειμενικῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρημάτων, λίαν ἰσχυρῶν, τά ὁποῖα κ. Ζορλοῦ καί ἐγώ εἰς μάτην προσεπάθησαν ἀντικρούσωμεν. Τοῦτο ἔτι δυσχερέστερον δι' ἐμέ, ἔχοντα ὑπ' ὄψιν ἐκθέσεις ΓΕΕΘΑ, καθ' ἅς ἔκθεσις 150 τ.μ. εἶναι ἴσως καί ἀνεπαρκής.

»'Εν τέλει συζητήσεως κ. Ζορλοῦ παρεδέχθη ὅτι τουρκικόν 'Επιτελεῖον ἐγνωμάτευσεν ὅτι βρετανικαί βάσεις ἀντιπροσωπεύουν ἐλάχιστον δυνατόν.

»Μολονότι ἰδιαιτέρως ἐπιμείναμεν ἐπί ἀνάγκης βρετανική Κυβέρνησις διατηρήση καλάς σχέσεις μέ Κυπρίους καί μολονότι κ. Λόυντ ἐπέμεινεν ὅτι αὕτη εἶναι ἐπιθυμία βρετανικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καί θά ἀποδείξη τοῦτο διά σειρᾶς μέτρων, δέν νομίζω ὅτι θά σημειωθῆ μεγάλη ὑποχώρησις ἐπί ἐκτάσεως βάσεων. Κύριος Λόυντ μᾶς ἐδήλωσεν ὅτι γνωρίζει ὅτι 'Αρχιεπίσκοπος θεωρεῖ αὐτούς ὡς εὑρισκομένους εἰς δύσκολον θέσιν καί ὅτι προκειμένου

ναυαγήση παροῦσα διάσκεψις θέλουν ὑποχωρήσει ἤ ὅτι θά ὑποχωρήσουν ἀργότερον. Ἐτόνισεν ὅτι ἀντιθέτως εἶναι πάρα πολύ ἰσχυροί, ὅτι ἄρθρα γραφόμενα ὑπό κ. Ρωσσίδη [προκαλοῦν] δυσχέρειαν... καί ὅτι προκειμένου στερηθοῦν ἀπαραιτήτων βάσεων, αἵτινες νοοῦνται μόνον ὑπό κυριαρχίαν, προτιμοῦν ἀναβληθῆ ἐπ' ἀόριστον ἀνεξαρτησία. Ἐδήλωσεν ἐπίσης ὅτι θά ἦτο παραφροσύνη νά διεξαχθοῦν ἐκλογαί ἐν Κύπρῳ πρίν ρυθμισθῆ τελικῶς θέμα βάσεων. Τέλος, ἀφοῦ ἐτόνισεν ἀποδίδουν μεγίστην σημασίαν φιλίαν μέ Ἑλλάδα καί Τουρκίαν ἐζήτησε λάβωμεν θέσιν συμφώνως πρός σαφῶς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις καί ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὑπεχώρησαν ἀπό 6 βάσεις εἰς 2 καί ὅτι προέβησαν εἰς μεγάλας ὑποχωρήσεις ἀπό ἀπόψεως κατοίκων καί αἰσθητάς ἀπό ἀπόψεως ἐκτάσεως.

»Ὡς πρός στάσιν ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γενική τοποθέτησίς μου ὑπῆρξεν ἀκόλουθος:

»Α. Κυβέρνησις θά τιμήση ὑπογραφήν της καί θά ἐπιδείξη καλήν πίστιν.

»Β. Κυβέρνησις ἐπισημαίνει προρηθησομένας ἐν Κύπρῳ πολιτικάς δυσχερείας καί δι' αὐτό ἐπιμένει στρατιωτικαί ἀνάγκαι καλυφθοῦν, καθ' ὅν τρόπον ὑποδεικνύει Ἀρχιεπίσκοπος.

»Γ. Κυβέρνησις ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς καθεστώς ἐντός τῶν βάσεων.

»Δ. Ἐάν δέν ἐπέλθη συμφωνία, ἑλληνική Κυβέρνησις δυσχερῶς δύναται ἐμφανισθῆ διαφωνοῦσα ριζικῶς μέ Μακάριον καί νά ἐκτεθῆ σοβαρῶς. Ἀλλά τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι δέν θά πράξωμεν τό πᾶν δυνατόν ἵνα ἐξευρεθῆ λύσις ἱκανοποιητική δι' ὅλους.

»Ε. Κυβέρνησις θά ἐπεθύμει ἀνεξαρτησία πραγματοποιηθῆ 19ην Φεβρουαρίου, ἀλλά δέν θεωρεῖ καί συμφοράν ἀναβολήν ἐπ' ἀόριστον, καίτοι δέν ἀποκλείει ὅτι τοῦτο δύναται νά προκαλέση ἀκόμη καί ταραχάς. Σημεῖον Δ προεκάλεσεν ἀρκετήν ἀντίδρασιν.

»Ὀφείλω προσθέσω ὅτι τουρκοκυπριακή ἀντιπροσωπεία ἔχει εὐθυγραμμισθῆ μέ Ἀρχεπίσκοπον ἀλλ' ὅτι τοῦτο δέν φαίνεται ἐπηρεάζον βρετανικήν Κυβέρνησιν.

»Ὡς ἀνέφερον ὑμῖν τηλεφωνικῶς, οὐσιαστικαί συζητήσεις εἰς διάσκεψιν ἀρχίσουν σήμερον Σάββατον ἀπόγευμα καί συνεχισθοῦν Κυριακήν ἀπόγευμα καί Δευτέραν.

»Μολονότι ἐνθυμοῦμαι καλῶς ὁδηγίας, ἅς μοί ἐδώκατε ἐνώπιον κ.κ. Κανελλοπούλου καί Τσάτσου, θεωρῶ ἀπαραίτητον ὅπως σᾶς παρακαλέσω, ἵνα, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν καί ὅσα ἀνωτέρω μεταδίδω, μοί τηλεγραφήσητε τό ταχύτερον λεπτομερεῖς τελευταίας ὑμετέρας ὁδηγίας.

»Εἰσήγησίς μου, ἥν αἰσθάνομαι ὑποχρέωσιν ἐπαναλάβω, εἶναι ὅπως, ἀφοῦ προσπαθήσωμεν βοηθήσωμεν Ἀρχιεπίσκοπον ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, τηρήσωμεν τήν θέσιν ἥν ἐπιβάλλει ἡ καλή πίστις, αἱ συμφωνίαι τοῦ Λονδίνου καί τά γενικώτερα συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κύπρου»[160].

Ὁ Μακάριος καί ὁ Φ. Κιουτσούκ παρέμειναν στό Λονδίνο καί μετά τή λήξη τῆς Πενταμεροῦς, γιά νέες διαπραγματεύσεις. Παρόλο πού ὁ νέος γύρος τῶν συζητήσεων γιά τίς βάσεις δέν ἀπέδωσε, οἱ δύο ἡγέτες ὑπέγραψαν ἐμπιστευτικό πρακτικό μέ τή βρετανική Κυβέρνηση, που ὅριζε ὅτι ἡ Κύπρος θά μποροῦσε νά γίνει μέλος τῆς Κοινοπολιτείας, ἄν συμφωνοῦσαν σέ αὐτό τά ὑπόλοιπα μέλη. Ἡ ἰδιότητα τοῦ πλήρους μέλους ἐνδιέφερε πολύ τήν ἑλληνοκυπριακή πλευρά, καθώς ἔτσι θά ἀναγνωριζόταν καί ἀπό αὐτήν τήν ἄποψη ἡ πλήρης κυριαρχία τοῦ νέου Κράτους.

Σύμφωνα μέ νεότερη ἔρευνα, μετά τή Διάσκεψη, ὁ Ε. Ἀβέρωφ, ὑπογράμμισε στό Βρετανό πρέσβη στήν Ἀθήνα, Σέρ Ρότζερ Ἄλλεν, ὅτι ἦταν πιό δύσκολο, ἀπό ὅ,τι ἀρχικά πίστευε καί ὁ ἴδιος, νά δεχτεῖ ὁ Μακάριος τίς βρετανικές ἀπαιτήσεις. Ὁ Ἕλληνας ὑπουργός, ἀκόμη, ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία του γιά τίς πιθανές συνέπειες τῆς παρατάσεως τῆς ἐκκρεμότητας: ἄν κατέπεφτε ὅλη ἡ συμφωνία τοῦ 1959, ἐξαιτίας τῆς ἐκτάσεως τῶν βάσεων, ὑπῆρχε κίνδυνος νά πιεστεῖ ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἀπό τούς δικούς της ἐξτρεμιστές, νά ἀναβιώσει τήν παλαιά της ἀξίωση γιά διχοτόμηση τοῦ νησιοῦ.

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Προεδρίας, Κ. Τσάτσος, σέ δηλώσεις του, τονίζει ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἀποδίδει πρωταρχική σημασία στό τουριστικό πρόγραμμα τοῦ 1960, βάσει τοῦ ὁποίου προβλέπεται ἡ ἐκτέλεση 70 κυρίων ἔργων, δαπάνης 393.000.000 δρχ., ἀπό τά ὁποῖα 245.365.000 ἀποτελοῦν δημόσιες ἐπενδύσεις καί τά 147.635.000 δάνεια τοῦ ΟΧΟΑ γιά τήν ἐνίσχυση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων.

Εἰδικότερα, στό πρόγραμμα περιλαμβάνονται 33 ξενοδοχεῖα καί μοτέλ, 13 τουριστικά περίπτερα, 18 ἔργα ὑποδομῆς καί 6 ἔργα ἀναψυχῆς καί ψυχαγωγίας. Οἱ ἰδιωτικές ἐπενδύσεις, οἱ ὁποῖες καί ἐνθαρρύνονται ἀπό τήν Κυβέρνηση, ὑπολογίζεται ὅτι θά φτάσουν στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας τίς 600.000.000 καί τῆς Θεσσαλονίκης τίς 150.000.000 δρχ. Τέλος, διατίθενται, ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ 1960, 41.000.000 δρχ. γιά τίς γενικές δαπάνες τουρισμοῦ (διαφήμιση καί ἐπαγγελματική ἐκπαίδευση, γιά τήν ὁποία λειτουργοῦν ἤδη οἱ τουριστικές σχολές Ρόδου, Κηφισιᾶς καί Θεσσαλονίκης).

19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Πραγματοποιεῖται 24ωρη ἀπεργία τῶν ἀστικῶν λεωφορείων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί περιχώρων, σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας γιά τή σύσταση τοῦ κρατικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοκινήτων καί τήν παρέλκυση ἐκκρεμῶν ζητημάτων πού ἀπασχολοῦν τούς αὐτοκινητιστές.

Ὁ ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν, Θ. Κονίτσας, μετά ἀπό σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐσωτερικῶν, ἀνακοίνωσε σειρά μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀπεργίας. Ἐπεσήμανε, παράλληλα, ὅτι ὁ νέος κρατικός ὀργανισμός

προοριζόταν νά συμβάλλει στόν ἐκσυγχρονισμό τῶν ἀστικῶν συγκοινωνιῶν.

Οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Θ. Κονίτσα δέν ἐπέφεραν τήν ἀλλαγή τῆς στάσεως τῶν αὐτοκινητιστῶν. Μετά τήν ἐξαγγελία νέας, τετραήμερης, ἀπεργίας, ὁ ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν δήλωσε ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἦταν ἀποφασισμένη νά λάβει ὅλα τά ἀπαιτούμενα μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν συγκοινωνιῶν ἀπό τήν ἀδικαιολόγητη ἀπεργία, ἀλλά καί νά μεριμνήσει γιά τήν ὀρθολογική ὀργάνωσή τους.

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Μετά ἀπό μακρά σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας, ἀνακοινώνει τίς λεπτομέρειες τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων, γιά τό 1960, στόν τομέα τῶν δημοσίων ἔργων, ὕψους 1.850.000.000 δρχ.

Τό πρόγραμμα περιλαμβάνει τά ἀκόλουθα ἔργα:

1. Κατασκευές βασικῶν ὁδῶν (ὁδός Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης, μήκους 500 χιλιομέτρων, Ἰωαννίνων - Ἡγουμενίτσης, Λαρίσης - Κοζάνης, σύνδεση τοῦ Πειραιᾶ μέ τήν ὁδό Ἀθηνῶν - Κορίνθου κ.λ.π.)· τοποθέτηση τῶν διεθνῶν σημάτων καθοδηγήσεως κυκλοφορίας· ἐκτέλεση ἐργασιῶν στό δευτερεῦον ἐθνικό ὁδικό δίκτυο (δαπάνης 81.000.000 δρχ.) καί ἀνακατασκευή τῶν ὁδοστρωμάτων τοῦ βασικοῦ δικτύου (δαπάνης 78.500.000 δρχ.).

2. Συνέχιση τῆς συντηρήσεως τοῦ βασικοῦ ἐθνικοῦ δικτύου (μήκους 3.200 χιλιομέτρων) καί τοῦ ὑπολοίπου ἐθνικοῦ δικτύου (μήκους 4.300 χιλιομέτρων), γιά τά ὁποῖα διατίθενται 35.000.000 καί 40.000.000 δρχ. ἀντιστοίχως. Γιά τό ἐπαρχιακό ὁδικό δίκτυο (13.000 χιλιόμετρα) προβλέπεται δαπάνη 60.000.000 δρχ. ἀπό τό Ταμεῖο Ἐθνικῆς Ὁδοποιίας, 45.000.000 δρχ. ἀπό τίς εἰδικές φορολογίες καί ἔκτακτη ἐπιχορήγηση 65.000.000 δρχ.

3. Κατασκευή - ἐπισκευή 8 γεφυρῶν (Ἐρυθροποτάμου, Καραβοπόρου κ.λ.π.) μέ δαπάνη 14.500.000 δραχμῶν.

4. Λιμενικά ἔργα δαπάνης 233.500.000 δρχ.· ἔργα πολιτικῆς ἀεροπορίας ὕψους 40.000.000 δρχ. ἐκτός τῆς διαθέσεως 5.000.000 δολλαρίων ἀπό τίς ΗΠΑ γιά τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ· καί τά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας.

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή πρός τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Ἀθηναγόρα:

«Εἰς τάς παραμονάς τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος διά τό ἀνά τά Ἀποστολικά Πατριαρχεῖα ταξείδιον Αὐτῆς, μοί περιῆλθε τό ἀπό 19ης Ὀκτωβρίου π.ἔ. σεπτόν Πατριαρχικόν Γράμμα, ὅπερ ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης ηὐδόκησε νά μοί ἀπευθύνη καί ἐν ᾧ ἐκφράζεται ἡ ὑψηλή Πατριαρχική εὐαρέσκεια διά τήν ἐπιτυχῆ διοργάνωσιν τοῦ ἐν Ρόδῳ συγκληθέντος, κατά παρελθόντα Αὔγουστον, Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

»Χαίρων διά τήν μετά τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Παναγιότητος ἐπικοινωνίαν ταύτην, προάγομαι νά ἐκφράσω Αὐτῇ τάς θερμοτάτας εὐχαριστίας ἐμοῦ τε προσωπικῶς καί τῆς Β. Κυβερνήσεως διά τήν τόσον ὑψηλήν ἀναγνώρισιν τῶν καταβληθεισῶν προσπαθειῶν διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐν Ρόδῳ Συνεδρίου, ἀλλά καί γενικώτερον διά τήν ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέριμναν ἡμῶν, ἥν, ἐπιθυμῶ νά διαβεβαιώσω τήν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἡ Β. Κυβέρνησις θέλει ἐξακολουθήση ἐπιδεικνύουσα.

»Ὅσον ἀφορᾶ εἰδικώτερον τό θέμα τῆς συγκλήσεως, ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐν Ρόδῳ, διασκέψεως Ἀντιπροσώπων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπί τῷ τέλει προπαρασκευῆς τῆς μελλούσης Προσυνόδου, ἡ Β. Κυβέρνησις, κατόπιν ὡρίμου μελέτης τοῦ ζητήματος, καίτοι δέ ἀναγνωρίζουσα ὅτι ἡ τοιαύτη διάσκεψις θά ἠδύνατο νά ἀποβῇ ἐνδεχομένως χρήσιμος, διατηρεῖ σοβαράς ἐπιφυλάξεις λόγῳ ἰδίως τῶν ἄς αὕτη θά ἠδύνατο νά ἔχη πολιτικῶν τε καί ἐκκλησιαστικῶν ἐπιπτώσεων.

»Ἡ μέλλουσα ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος εἰς Ἑλλάδα, εἰς ἥν ἡ Β. Κυβέρνησις ἀποβλέπει μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς, καί εἰς ἥν ἀποδίδει ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν, θ' ἀπετέλει λίαν κατάλληλον εὐκαιρίαν ἵνα ἓν συνεννοήσει καί μετά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μελετηθῇ, μεταξύ τῶν ἄλλων, καί τό θέμα τοῦτο, τιθεμένων ἀπό κοινοῦ τῶν βάσεων τοῦ περαιτέρω χειρισμοῦ αὐτοῦ.

»Ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης θέλει συμφωνήσει ἐπί τῶν ἀνωτέρω γενικῶν ἀπόψεων, ἐπικαλοῦμαι τάς θεοπειθεῖς εὐλογίας Αὐτῆς καί ἀσπαζόμενος τήν σεπτήν Της Δεξιάν διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου σεβασμοῦ, ἐξόχου τιμῆς καί πολλῆς ἀγάπης»[161].

Ἡ ἐπιστολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη, τῆς 19ης Ὀκτωβρίου 1959:

«Ὑπό τήν εὐάρεστον διάθεσιν τῆς ἀπό πάσης πλευρᾶς ἐπιτυχοῦς διεξαγωγῆς τοῦ κατά τόν παρελθόντα μῆνα Αὔγουστον ἐν Ρόδῳ συγκληθέντος Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διατελοῦντες, ἄσμενοι προαγόμεθα διά τοῦ παρόντος, ἐξ ἀποφάσεως καί τῆς περί ἡμᾶς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα ἐκφράσωμεν πρός τήν Ὑμετέραν λίαν ἀγαπητήν καί περισπούδαστον ἡμῖν Ἐξοχότητα καί τήν περί Αὐτήν Ἔντιμον ἑλληνικήν Κυβέρνησιν τάς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας καί τήν εὐαρέσκειαν καί τόν ἔπαινον τῆς Μητρός Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καί ἡμῶν προσωπικῶς, διά τήν θερμήν συμπαράστασιν, ἥν, ἐν πλήρει

ἐκτιμήσει τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου ἐπί ἐδάφους τῆς ἀμέσου ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Θεοφρουρήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ Ὑμετέρα ἐρίτιμος Ἐξοχότης παρέσχεν ἐν παντί, μή φεισθεῖσα θυσιῶν, πρός τήν κρείττονα τῶν πάντων ἐμφάνισίν τε καί συντέλεσιν.

»Τό Συνέδριον τῆς Ρόδου, ὅπερ μέλλει ἵνα ἀποτελῇ σταθμόν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς "Οἰκουμενικῆς Κινήσεως", μιᾶς τῶν μειζόνων κινήσεων κατά τούς καθ' ἡμᾶς χρόνους, πρός ἥν τήν πρώτην ἔκκλησιν ἐποιήσατο καί τήν ὥθησιν ἔδωκε καί πάλιν τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διά τῆς περιφήμου καταστάσης Ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρός τάς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἔτει 1920ῷ, εἰσηγηθέν τήν σύμπηξιν συναφείας καί Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, κατά τό ὑπόδειγμα τῆς τότε συστάσης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἔνθεν μέν παρέσχε τήν εὐκαιρίαν τοῖς μέν παραστᾶσιν ἐν αὐτῷ σημαίνουσιν Ἐκπροσώποις τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, ὅπως ἔλθωσιν εἰς στενοτέραν ἐπαφήν πρός τήν κατ' Ἀνατολάς Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τά πνευματικά αὐτῆς βιώματα καί τήν πάλλουσαν λατρευτικήν καί λειτουργικήν αὐτῆς ζωήν ἐν αὐτῷ τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἐν μέσῳ λαοῦ, γινώσκοντος παρέχειν δείγματα τῆς εὐσεβείας, τῆς ἐσωτερικότητος καί τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ εὐρύτητος, τῇ δέ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῇ Ἀντιπροσωπείᾳ, ὅπως, πρός τῇ ἐνεργῷ αὐτῆς συμμετοχῇ, πρός ἔκθεσιν καί κατοχύρωσιν τῶν Ὀρθοδόξων ἀπόψεων, ἐπικοινωνήση ἐγγύτερον καί μετά τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων τοῦ Συνεδρίου μετασχουσῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καί παρ' ἄλλων μέν ἀντλήση πολυτίμους πληροφορίας, περί τῆς ἐσωτέρας ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἄλλους δέ μυήση καί κατατοπίση εἰς τά τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἐτέρωθεν δ' ἐνεφάνισε τήν καθ' ἡμᾶς Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς κατανοοῦσαν τήν ἀποστολήν αὐτῆς, ὡς πρωτοπόρου ἀνά τόν χριστιανικόν κόσμον δυνάμεως, συντελεστικῆς εἰς τήν οἰκοδομήν τῆς ἑνότητος, τῆς συμπνοίας καί τῆς συνεργασίας τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων, καί ἅμα διατιθεῖσαν πολύτιμα καί ἀνεξάντλητα κεφάλαια εἰς ἰδέας καί πρόσωπα, καί ἐπί πᾶσι κατέδειξεν, ὅτι τό πνεῦμα τῆς συνεργασίας καί τῆς καλῆς θελήσεως, τό κρατῆσαν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἑκατέρωθεν, ἐστίν ἐκ τῶν πλέον ὑπολογησίμων συνδρόμων παραγόντων ἐν τῇ ἀλληλοκατανοήσει τῶν Ἐκκλησιῶν καί τῇ κοινῇ μεταξύ αὐτῶν συνεργασίᾳ, πρός ἐπίτευξιν τοῦ πρός ὃν πᾶσαι ἀποβλέπουσι κοινοῦ ἱεροῦ σκοποῦ.

»Ἔχοντες δέ ὑπ' ὄψιν τό γενικώτερον ἐνδιαφέρον τῆς Ὑμετέρας ἐριτίμου Ἐξοχότητος καί τῆς Ἐντίμου ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπέρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, περί οὗ κατά τρόπον ἐμφανῆ μαρτυροῦσι τά παρ' αὐτῆς ἐσχάτως, περί τῆς Ἁγιωτάτης αὐτόθι Ἐκκλησίας ἀποφασισθέντα, ἅτινα λίαν εὐεργετικόν καί ἔξω τῶν ὁρίων αὐτῆς ἔσχον ἀντίκτυπον, καί ἅμα τήν ἐπιβαλλομένην σήμερον δι' ἀντιπροσώπων ἐπικοινωνίαν τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πρός καθορισμόν μέν τῆς ἐν τοῖς Συνεδρίοις καί ταῖς Γενικαῖς Συνελεύσεσι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τηρηθησομένης ἐπί τῶν ἑκάστοτε ὑπό ἐξέτασιν ζητημάτων ἐφεξῆς γραμμῆς, μελέτην δέ καί ἐξέτασιν προκαταρκτικῶς καί τῶν ἀπασχολούντων τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν γενικωτέρων προβλημάτων, ἐν οἷς δήπου προέχει τό τῆς προπαρασκευῆς τῆς μελλούσης Προσυνόδου, ἧς ἡ σύγκλησις, κατά τόν κοινόν πόθον καί τήν ἀνάγκην, δέον ἵνα πραγματοποιηθῇ ἐν οὐ μακρῷ μέλλοντι, ἔγνωμεν Συνοδικῶς συγκαλέσαι κοινήν Διάσκεψιν ἀντιπροσώπων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὁρίσαντες τόπον μέν αὐτῆς τήν Πόλιν τῆς Ρόδου, προκριθεῖσαν διά τό κεῖσθαι αὐτήν ἐν τῷ κέντρῳ σχεδόν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διά τό γλυκύ τοῦ κλίματος αὐτῆς, καί διά τό διατιθέναι αὐτήν καταλληλότατα οἰκήματα διά τάς συναντήσεις τῶν ἀντιπροσώπων καί τήν παραμονήν αὐτῶν, χρόνον δέ τόν τῶν διακοπῶν τῶν καθ' ἡμᾶς θεολογικῶν σχολῶν, ἵνα οὕτως ἀποβῇ δυνατή ἡ συμμετοχή εἰς τήν Διάσκεψιν ταύτην καί τῶν ἰδεολόγων καθηγητῶν, ἀποτελούντων ἰσχυράν πνευματικήν δύναμιν εἰς τήν διάθεσιν τῆς Διοικούσης Ἱεραρχίας.

»Οὐδαμῶς τοίνυν ἀμφιβάλλοντες, ὅτι ἡ Ὑμετέρα περινουστάτη Ἐξοχότης, εὐλογημένη παρά τοῦ Ὑψίστου εἰς τό γιγνώσκειν ἑκάστοτε τά δέοντα καί δεόντως ἑρμηνεύειν αὐτά, μέλλει, μετά τῆς Ἐντίμου Κυβερνήσεως Αὐτῆς, προφρόνως παρασχεῖν τή πολύτιμον καί αὐθις συναντίληψιν Αὐτῆς πρός πραγμάτωσιν κατά τό προσεχές θέρος καί τῆς Διασκέψεως ταύτης, ἧς τό πρόγραμμα καθορίζεται παρ' ἡμῖν καί προσεχῶς γνωσθήσεται Αὐτῇ, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐκφρασθῇ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐντίμου ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ταῖς ἐν Ρόδῳ Ἀρχαῖς διά τήν πολύτιμον καί ὑπέρ τό καθῆκον συμβολήν αὐτῶν εἰς ἐπιτυχίας τοῦ Συνεδρίου, καί αἰτούμενοι τά ἔτη τῆς Ὑμετέρας φίλης Ἐξοχότητος ὡς πλεῖστα καί ὑγιεινά καί πᾶσαν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ πολυευθύνου καί τιμίου Αὐτῆς ἔργου ἐνίσχυσιν καί κραταίωσιν παρά Θεοῦ, διατελοῦμεν μετ' ἐξιδιασμένης τιμῆς καί πολλῆς ἀγάπης»[162].

Ἡ πατριαρχική περιοδεία στίς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς ἦταν ἕνα ἀπό τά σημαντικότερα γεγονότα πού ἀφοροῦσαν τόν Οἰκουμενικό Θρόνο, καθώς, κατά τά προηγούμενα χρόνια, ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἀπαγόρευσε τήν ἔξοδο ἀπό τή χώρα στόν ἀρχηγό τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ περιοδεῖες τοῦ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα ἀποτέλεσαν σταθμούς στήν ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καί πραγματοποιήθηκαν χάρη στήν πρόσφατη ἑλληνοτουρκική προσέγγιση.

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού προέκυψαν ἀπό τίς πλημμύρες στή Βόρειο Ἑλλάδα καί ἰδίως στή Δυτική Θράκη (Κομοτηνή - Διδυμότειχο). Στή σύσκεψη μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Δημοσίων Ἔργων, Γεωργίας καί Προεδρίας καί ὁ ὑφυπουργός Ἐμπορίου καί ἀποφασίζεται ἡ λήψη τῶν ἀκόλουθων μέτρων: ἄμεση ἔναρξη ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων στήν Κομοτηνή, ὕψους 15.000.000 δραχμῶν· χορήγηση δανείου 15ετοῦς διαρκείας μέ τόκο 4% γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν στίς οἰκίες· φορολο-

γική ἀπαλλαγή κατά τό ½ γιά τό 1959 τῶν πληγέντων καί διευκολύνσεις στήν ἐξόφληση τοῦ ὑπολοίπου· ἀναστολή ἐξοφλήσεως τῶν χρεῶν τους ἐπί ἐξάμηνο· χορήγηση δανείων 15ετοῦς διαρκείας μέ τόκο 4% ἀπό τήν ΑΤΕ στούς ἀγρότες, γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν.

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Βουλγαρίας στήν Ἀθήνα, Κόστα Λάμπρεφ-Ντίνεφ, μιλώντας σέ ἐκπροσώπους τοῦ τύπου, παραπονεῖται ὅτι ὁρισμένες ἑλληνικές ἐφημερίδες διαστρέβλωσαν τίς πρόσφατες δηλώσεις τοῦ Τ. Ζίφκωφ, ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἡ Σόφια ὑποστηρίζει τίς ρουμανικές προτάσεις γιά σύγκληση βαλκανικῆς Διασκέψεως καί γιά ἀπύραυλη Βαλκανική, ὑπενθυμίζει τή βουλγαρική πρόταση γιά σύναψη συμφώνου μή ἐπιθέσεως μέ τήν Ἑλλάδα καί σημειώνει ὅτι ἡ χώρα του εἶναι πρόθυμη νά καταβάλει τίς προβλεπόμενες ἀπό τή Συνθήκη τοῦ 1947 ἐπανορθώσεις, μέ τήν προϋπόθεση καί ἡ Ἑλλάδα νά ἱκανοποιήσει τίς ἀνταπαιτήσεις τῆς Σόφιας.

Ἀπαντώντας στόν Κ. Λάμπρεφ, ἐκπρόσωπος τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν σημείωσε ὅτι ὁ Βούλγαρος διπλωμάτης ἔδωσε τήν ἐντύπωση ὅτι ἔκαμε τίς δηλώσεις του γιά προπαγανδιστικούς λόγους, καθώς εἶναι ἀσύνηθες στή διπλωματική πρακτική νά θίγονται, σέ μιά δημοσιογραφική συγκέντρωση, θέματα πού ἔχουν ἤδη ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἐπισήμων συζητήσεων διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ. Κατόπιν, ὁ Ἕλληνας διπλωμάτης ἀπέκρουσε τόν ἰσχυρισμό τοῦ Κ. Λάμπρεφ ὅτι ὑπῆρξε διαστρέβλωση τῶν δηλώσεων Ζίφκωφ, καί ἐπανέλαβε τή θέση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἡ μή ἐκπλήρωση ἀπό τήν πλευρά τῆς Βουλγαρίας τῶν συμβατικῶν της ὑποχρεώσεων ἦταν τό κύριο ἐμπόδιο γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ὑπενθύμισε, ἀκόμη, ὅτι οἱ ὑποχρεώσεις αὐτές περιλάμβαναν τή μεταβολή πολεμικῶν ἐπανορθώσεων, τήν ἀπόδοση ἀπό τή Βουλγαρία τῶν ἑλληνικῶν περιουσιακῶν στοιχείων πού ἀφαιρέθηκαν κατά τή διάρκεια τοῦ πολέμου, τήν ἀποκατάσταση τῶν Ἑλλήνων πού ἦταν πρίν ἀπό τόν πόλεμο ἐγκατεστημένοι στή γειτονική χώρα, τόν περιορισμό τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τῶν βουλγαρικῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, τήν ἀποστρατικοποίηση τῶν συνόρων της μέ τήν Ἑλλάδα καί τόν περιορισμό τῆς δυνάμεως τῆς ἀεροπορίας της σέ 90 ἀεροπλάνα, μεταξύ τῶν ὁποίων κανένα βομβαρδιστικό.

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη τῶν βουλευτῶν τῆς ΕΡΕ, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Ἀπευθυνόμενος στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματός του, ὁ πρωθυπουργός ἀνέλυσε τήν ἐσωτερική πολιτική κατάσταση καί ἀναφέρθηκε στό κυβερνητικό ἔργο. Εἰδικότερα γιά τήν ἀγροτική πολιτική, ὑπογράμμισε ὅτι *«ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν ἀγροτῶν ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπό τήν κατασκευήν ἔργων ἀποδοτικῶν διά τήν ἀγροτική οἰκονομίαν»*, τόνισε ὅτι λαμβάνονταν τά κατάλληλα μέτρα γιά τήν ἐνίσχυση τῶν ὀρεινῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, καί ἐξήγησε τούς δημοσιονομικούς λόγους πού ἐπέβαλαν τήν ἐπίδειξη μεγίστης προσοχῆς, ἀπό τήν πλευρά τῆς Κυβερνήσεως, στό θέμα τῆς παροχῆς συντάξεως γήρατος στούς ἀγρότες, τό ὁποῖο πάντως ἤδη ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο μελέτης.

Μετά τή σύσκεψη, ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Συνῆλθε σήμερον, εἰς τήν ἐν τῇ Βουλῇ αἴθουσαν τῆς ΕΡΕ, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς, κ. Κ. Καραμανλῆ, ἡ κοινοβουλευτική ὁμάς τοῦ κόμματος. Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ ἐχαιρέτησε τούς βουλευτάς, προέβη εἰς εὐρεῖαν ἀνασκόπησιν τῆς γενικῆς καταστάσεως, ἀναπτύξας τούς λόγους διά τούς ὁποίους πρέπει μετ' αἰσιοδοξίας νά ἀντιμετωπίζεται ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς διά τό μέλλον. Ἐν συνεχείᾳ ἡ συνέλευσις ἠσχολήθη μέ ὀργανωτικά θέματα τοῦ κόμματος».

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Μέ τίτλο «Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐννοεῖ νά συνεχίση τήν πολιτικήν τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως», ἡ ἐφημερίδα «Le Monde» σέ κύριο ἄρθρο της, ἀναφέρει:

Ἡ ἐξασφαλισθεῖσα χάρις εἰς τήν Κυβέρνησιν Καραμανλῆ πολιτική σταθερότης ἐν Ἑλλάδι καί ἡ ἐφαρμογή ὑπό τῆς αὐτῆς Κυβερνήσεως μακροπνόου προγράμματος οἰκονομικοκοινωνικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου, προήγαγαν τήν Ἑλλάδα ἀπό καθυστερημένην βαλκανικήν χώραν εἰς εὐρωπαϊκόν Κράτος ἐν ἀνοδικῇ πορείᾳ.

Τονίζει, ἀκόμη, ὅτι «ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἔχει τήν δυνατότητα νά ἐμφανίση τώρα ἕνα σαφῶς θετικό ἀπολογισμό» καί ὑπογραμμίζει:

Ἡ δραχμή ἐξυγιάνθη καί κατέστη σταθερά. Τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα ηὐξήθη ἀπό 215 δολλάρια κατά τό 1955, εἰς 299. Τά συναλλαγματικά ἀποθέματα ἀνέρχονται εἰς 204 ἑκατ. δολλάρια ἔναντι 164 ἑκατ., πού ἀνήρχοντο κατά τά τέλη τοῦ 1958. Αἱ καταθέσεις εἰς τάς Τραπέζας καί τά Ταμιευτήρια αὐξάνονται συνεχῶς. Αἱ ἐπενδύσεις κατά τό 1960 θά ἀνέλθουν εἰς 7.260 ἑκατ. δρχ. περιλαμβανομένων καί τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, τῆς ΔΕΗ κ.λ.π., ἔναντι 5.921 ἑκατ. κατά τό 1958. Πρός τούτοις μέ τήν βοήθειαν ὁμάδος Ἰταλῶν ἐμπειρογνωμόνων, ἡ Κυβέρνησις συνεχίζει δραστηρίως τήν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί προσπαθεῖ νά βελτιώση τόν ἀγροτικόν τομέα ἐνθαρρύνουσα ταυτοχρόνως τήν δημιουργίαν νέων βιομηχανιῶν.

Περαιτέρω, ἀνάφερεται ὅτι «ὅσον ἀφορᾶ τόν κοινωνικόν τομέα, αἱ ἐθνικαί δυνατότητες δέν ἐπιτρέπουν τήν ἄμεσον ἐπέκτασιν τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων εἰς τούς χωρικούς, καταβάλλονται ὅμως σοβαραί προσπάθειαι πρός βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ πληθυσμοῦ»[163].

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τῆς λειτουργίας τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου Παραπόνων, ἐπισύρει, μέ εἰδική ἐγκύκλιο, τήν προσοχή τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν στή σημασία πού ἀποδίδει στήν καλή, ταχεία καί ἄρτια λειτουργία τοῦ γραφείου καί δίνει ἐντολή νά δημιουργηθοῦν γραφεῖα παραπόνων σέ ὅλες τίς νομαρχίες.

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό Γενικό Λογιστήριο τοῦ Κράτους, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλόπουλου, τοῦ ὑπουργοῦ καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκονομικῶν, τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ἐξετάστηκε ἡ τελική διατύπωση τοῦ προϋπολογισμοῦ καί ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ὁδηγίες, ὥστε, μετά τή σύνταξη τῆς σχετικῆς ἐκθέσεως τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, νά κατατεθεῖ στή Βουλή ὁ προϋπολογισμός ὡς τίς 15 Φεβρουαρίου.

26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν ὑποδιοικητή τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καθηγητή Ι. Παρασκευόπουλο, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημερώνει γιά τίς ἐπαφές πού εἶχε μέ οἰκονομικούς καί τραπεζικούς παράγοντες στίς ΗΠΑ, καί θέτει ὑπόψη του μέτρα, ἀπαραίτητα γιά τήν καλύτερη ὑλοποίηση τῶν ἑλληνικῶν ἐπιδιώξεων καί τή συστηματικότερη προσέλκυση Ἀμερικανῶν ἐπενδυτῶν.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντᾶται μέ τά προεδρεῖα τοῦ Ἰατρικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, τῆς Ε.Ε. τῆς ΑΔΕΔΥ, καί τόν ἀποχωρήσαντα πρέσβη τῆς Ἑλλάδος στό Βελιγράδι, Θ. Τσακαλῶτο.

Τήν ἑπομένη, ὁ πρωθυπουργός γίνεται δεκτός σέ ἀκρόαση ἀπό τό βασιλέα Παῦλο, τόν ὁποῖο ἐνημερώνει γιά τήν ἐξέλιξη τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν ζητημάτων πού ἀπασχολοῦν τή χώρα.

28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συζητεῖται, στή Βουλή, τό νομοσχέδιο «περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ Ν.Δ. 3169/1956 "περί συστάσεως καί ὀργανώσεως Ἑνώσεως Ἰδιοκτητῶν Ἡμερησίων Ἐπαρχιακῶν Ἐφημερίδων τοῦ νόμου 3505/1956"».

Μέ τό νέο νόμο καθιερώθηκαν εὐεργετικά μέτρα γιά τόν ἐπαρχιακό τύπο, ἀνάλογα μέ τά ἰσχύοντα γιά τόν τύπο τῆς πρωτεύουσας καί τῆς Θεσσαλονίκης: παροχή εἰδικῆς τιμῆς βιομηχανικοῦ ρεύματος· σύσταση εἰδικοῦ λογαριασμοῦ γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζομένων σέ ἐπαρχιακές ἐφημερίδες· ὑποχρέωση τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν πού δέν ἐδρεύουν στήν Ἀθήνα νά δημοσιεύουν τόν ἰσολογισμό τους στήν ἐφημερίδα τῆς ἕδρας τους, καί τῶν δημοσίων τοπικῶν ὑπηρεσιῶν νά δημοσιεύουν στόν τύπο τοῦ νομοῦ τους τίς νομαρχιακές ἐκθέσεις πρός τό ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, γιά τήν πορεία τῶν ἐκτελουμένων ἔργων.

29-30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ δύο διαδοχικές συσκέψεις, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, στίς ὁποῖες ἐξετάζονται τά προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν συσκέψεων, ἀνακοινώνεται ἡ ἔγκριση νομοσχεδίου πού προβλέπει ἵδρυση, ἀφενός κεντρικῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως γιά τή διάθεση τῶν ὀπωροκηπευτικῶν στό ἐσωτερικό, καί ἀφετέρου φορέα προβολῆς καί προωθήσεως τῶν προϊόντων αὐτῶν στό ἐξωτερικό· ἡ ἵδρυση ἐργοστασίου παραγωγῆς κονσερβῶν· καί ἡ δανειοδότηση ἀπό τήν ΑΤΕ τῶν παραγωγῶν γιά τήν ἀνόρυξη φρεάτων, τήν ἀπόκτηση γεωργικῶν μηχανημάτων καί γενικότερα γιά τήν αὔξηση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, πραγματοποιεῖται σύσκεψη τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργῶν, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ, Α. Τσάτσου, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ ἀντικείμενο τόν καθορισμό τῶν λειτουργειῶν τῆς ἱδρυτικῆς πράξεως καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ ΟΒΑ, τό ὁποῖο ὑπογράφεται τήν ἴδια ἡμέρα.

Τό μετοχικό κεφάλαιο ὁρίζεται σέ 1.200.000.000 δρχ. διηρημένο σέ 1.200.000 μετοχές (540.000 ἀνήκουν στό ἑλληνικό Δημόσιο, 288.000 στήν Ἐθνική Τράπεζα, 240.000 στό Ταμεῖο Παρακαταθηκῶν καί Δανείων, 80.000 στήν Ἐμπορική Τράπεζα, 40.000 στή Ἰονική - Λαϊκή καί 12.000 σέ ἰδιῶτες καί ἀνώνυμες ἑταιρίες).

Τό θέμα τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ ΟΒΑ καί τήν ἐκπόνηση μελετῶν γιά τήν ἵδρυση βασικῶν βιομηχανιῶν, ἐξετάζει ὁ Κ. Καραμανλῆς σέ σειρά συσκέψεων μεταξύ 5 καί 10 Φεβρουαρίου, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας.

Ἐνόψει τῆς τελευταίας συσκέψεως ὑποβάλλεται στόν πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο σχετικό σημείωμα:

«1. ΟΒΑ θά παρακολουθῆ ἐκτέλεσιν ἀνατεθεισῶν μελετῶν βιομηχανικοῦ τομέως.

»2. Θά εἰσηγῆται βάσει γενομένων μελετῶν καί διαπραγματεύσεων μετά ἰδιωτικῶν φορέων δι' ἵδρυσιν βασικῶν βιομηχανιῶν.

»3. Θά συνάπτη συμβάσεις ἀναθέσεως ἔργων ἐκβιομηχανοποιήσεως ἐφ' ὅσον ταῦτα γίνονται ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων.

»4. Θά ἱδρύη διά συμμετοχῆς του ἤ καί ἄνευ αὐτῆς φορεῖς διά συστάσεως Α.Ε., εἰς ἅς θά συμμετέχη τό Δημόσιον, συνεταιρισμοί, ΑΤΕ κ.λ.π.

»Μελέται: Ἀπομένουσαι πρός ἀνάθεσιν: Ἀλιάκμονος, Σπερχειοῦ, ἀλουμινίου, ἀνατεθοῦν τό ταχύτερον, κ. Πανᾶς διαβιβάση αἰτηθέντα στοιχεῖα δι' ἀλουμίνιον ἐντός 10ημέρου καί μελέτη ἐκπονηθῆ ἀσχέτως διαπραγματεύσεων μετά Pechiney. Ἀφικνούμενος ἐκπρόσωπος τελευταίων 11/2 ἔλθη ἐπαφήν μέ ὑπουργόν Βιομηχανίας καί πρόεδρον ΟΒΑ, ἐνδεχομένως μέ διοικητήν Ἐμπορικῆς Τραπέζης κ. Ἀνδρεάδην ὅστις ἐξεδήλωσεν ἐνδιαφέρον δι' ἀνάληψιν ἔργων. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ συζητήσεως κατά προσεχῆ Δευτέραν, Τρίτην, Τετάρτην τραπεζιτικῶν θεμάτων εἰδοποιηθῆ Ζολώτας εὑρίσκεται ἐνταῦθα καί συζητηθοῦν θέματα περιορισμοῦ Τραπέζης Ἑλλάδος εἰς κύρια ἔργα της, παροχῆς μείζονος ἐλευθερίας εἰς Τραπέζας, περιορισμοῦ ἁρμοδιοτήτων Νομισματικῆς, αὐξήσεως κεφαλαίων Ἐμπορικῆς Τραπέζης λόγω ἀναλαμβανομένων ὑπ' αὐτῆς ἐπιχειρηματικῶν κινδύνων καί μικρᾶς ἀναλογίας κεφαλαίων της ἐν σχέσει μέ ὕψος καταθέσεων.

»1. Ἐργοστάσιο ζαχάρεως

»ΑΤΕ ἱδρύση μετοχικήν ἑταιρίαν τῇ συμμετοχῇ κατά 45% ΑΤΕ, 45% Συνεταιρισμῶν καί 10 Δημοσίου, ἥτις καί θά ἀναλάβη ἐκμετάλλευσιν βιομηχανιῶν ζακχάρεως. Περίπτωσις δυσχερής ἄμεσος ἵδρυσις ἑταιρίας, ὀργάνωσις αὐτῆς, παρακολούθησιν ἐκτελέσεως συμβάσεως πρώτης μονάδος ἀναλάβη ΟΒΑ. Νοεῖται ἑταιρία ἀναλάβη ἐξόφλησιν κεφαλαίων ἐξ ἐπενδύσεων, ἔστω καί τμηματικῶς, ἐξυπηρέτησιν πιστώσεων προμηθευτῶν μηχανημάτων.

»Κατ' ἀρχήν δέον ἐξ ἐκμεταλλεύσεως δημιουργῆται περιθώριον διανομῆς λογικοῦ μερίσματος. Γίνη ἄμεσος ἀπαλλοτρίωσις ἐπιλεγέντος χώρου. Καταβληθῆ προσπάθεια ἐργοστάσιον προβάλλεται καταλλήλως ἐπί κυρίου ὁδικοῦ συστήματος χώρου. Σημειοῦται ἀποπεράτωσις ἔργου πραγματοποιηθῆ ἐντός 17 μηνῶν καί ὅτι θεμέλιος λίθος δύναται κατατεθῆ κατά προσεχῆ Αὔγουστον. Ἐν συνεννοήσει μέ ἀναδόχους καταβληθῆ προσπάθεια συντομεύσεως προθεσμιῶν.

»Δεύτερον ἐργοστάσιον Σερρῶν - Πολωνῶν. Τελικοί ὅροι συμβάσεως δέον ἔχουν προσδιορισθῆ ἐντός τρεχούσης ἑβδομάδος καί σύμβασις ὑπογραφῆ ἅμα ψηφίσει νόμου πρώτου ἐργοστάσιου. Ἐπιτροπή ἐπιλογῆς χώρου ὑποβάλη πορίσματα ταχύτερον καί προχωρήσωμεν εἰς ἀπαλλοτρίωσιν χώρου.

»Τρίτον ἐργοστάσιον. Ἀναμένεται ἀπάντησις Ἰταλοῦ πρεσβευτοῦ διά σύμφωνον ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, κάλυψιν ἀξίας τῶν ἐξ ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων ὁμοῦ μέ δίκτυον διανομῆς ΔΕΗ.

»Ἐάν ἀρνητική ἀπάντησις, προχωρήσωμεν μέ Γερμανούς, προγραμματισμός ἀποπερατώσεως τρίτου ἐργοστασίου γίνη μέ βάσιν κατεργασίας τευτλοπαραγωγῆς 1961 ὑπό Α, 1962 ὑπό Β, 1963 ὑπό Γ.

»2. Ἐργοστάσιον ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων. Σημειοῦται ἵδρυσις ἑταιρίας πραγματοποιηθῆ Μάρτιον ἐ.ἔ. καί ἀποπεράτωσις ἐργοστασίου Μάρτιον 1961. Ἑταιρία δέον ἐπιλέξη δι' ἵδρυσιν μεταξύ πόλεων Πατρῶν, Βόλου, Θεσσαλονίκης, Καβάλας.

»3. Ἀμιαντοτσιμέντα ΚΕΡΕΜ δέον καταθέση ἐγγύησιν $ 75.000 περί ἀποπερατώσεως ἐργοστασίου ἐντός τοῦ 1960 καί ἐπιλέξη τόπον εἰς ἐπαρχίαν, ὡς Βόλον, Χαλκίδα, Θεσσαλονίκην, ἐγκαταστάσεως.

»Ἀναλαβάνεται ὑποχρέωσις ἐκ μέρους Δημοσίου νά μή δοθῆ ἑτέρα ἄδεια παρομοίου ἐργοστασίου πρό παρελεύσεως ἔτους ἀπό ἡμερομηνίας ἐνάρξεως λειτουργίας, ὁπότε καί μόνον δύναται ἐξετασθῆ σκοπιμότης ἱδρύσεως δευτέρου ἐργοστασίου.

»4. Ἀχυροκυτταρίνη. Προτάσεις Βλασσοπούλου ὑποβληθοῦν βραδύτερον 25/2. Εἰς Βλασσόπουλον ἐάν ὑφισταμένη χαρτοβιομηχανία δέν ἀναλαμβάνη ὑποχρέωσιν ἀγορᾶς χαρτομάζης θά δοθῆ ἄδεια ἱδρύσεως χαρτοβιομηχανίας. Μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ἐξετασθοῦν τελικαί προτάσεις Ἀμερικανῶν ὡς καί λοιπῶν χαρτοβιομηχανιῶν ἐν συνεργασίᾳ μέ Βλασσόπουλον ἤ ἐν συνεργασίᾳ μεταξύ των. Τελική λύσις θά δοθῆ κατά τό πρῶτον δεκαήμερον Μαρτίου παρεμβάσει ἐνδεχομένως κυρίου πρωθυπουργοῦ.

»5. Φορτηγά αὐτοκίνητα, βαγόνια τρακτέρ

»Δέν συζητεῖται ἀνάληψις ὑποχρεώσεως τοῦ Δημοσίου διά προαγοράν τρακτέρ. Γίνεται δεκτή ἡ ἀρχή καλυτέρας πιστοδοτικῆς μεταχειρίσεως ἐγχωρίων, Deutz ἔλαβεν ἀπό ὑπουργεῖον Συγκοινωνιῶν αἰτηθέντα στοιχεῖα καί ὑποβάλη πρότασιν 15 Μαρτίου ἀντιμετωπίζουσα συνεργασίαν διά βαγόνι μετά ἐργοστασίου ΣΕΚ.

»6. Ἐπιβατικά αὐτοκίνητα Renault

»Ἀναμένονται προτάσεις Renault, περί ὧν ἐπιστολή Φίλωνος.

»7. Χαλυβουργία

»Νίαρχος μᾶλλον ἔπαυσε ἐνδιαφερόμενος. Ἐδῶ ἐκπρόσωπος ἐπανέλθη ἐντός προσεχοῦς 10ημέρου μετά νεωτέραν συνεννόησιν μετ' αὐτοῦ.

»Γράτσος. Προτάσεις του συνδυάζονται μέ εὐρεῖαν πιστοδότησιν, παραχώρησιν μεταλλείων καί μονοπωλιακήν ἐπέκτασιν. Κρίνεται ὡς ἔχει μή πλήρης καί μή συμφέρουσα.

»Ἀγγελόπουλος. Συνεργασία μέ ἕτερον χαλυβουργεῖον δέν ἀντιμετωπίζεται. Ζητεῖ δασμολογικήν προστασίαν 21%, ἐξ ἧς νά ἐξαιροῦνται μόνον ἕτερον χαλυβουργεῖον, χαλυβδόφυλλα καί ΔΑΡΙΓΚ, μέχρι σημερινόν ὕψος εἰσαγωγῆς.

»Δέχεται προνόμιον ἀποκλειστικῆς ἐγκαταστάσεως περιορισθῆ μέ 5 ἔτη μετά ἔναρξιν λειτουργίας. Δέν δέχεται παροχήν ἀδείας χαλυβουργείου εἰς Λάρυμναν διά παραγωγήν 90.000 τόνων σιδήρου ἐτησίως. Δέν δέχεται τήν ἀρχήν τῆς τιμολογήσεως βάσει τιμῶν Κοινοπραξίας Ἄνθρακος Χάλυβος.

»Προτάσεις ὡς ἔχουσι κρίνονται ἀσύμφοροι καθ' ὅσον ἐπηρεάσουν δυσμενῶς κόστος λοιπῶν βιομηχανιῶν καί ἐμποδίζουν ἀνάπτυξιν λοιπῶν.

»'Αποφασίζεται θέμα ἐπανεξετασθῆ ἐν συνδυασμῷ πορισμάτων δοκιμῶν Λαρύμνης Γερμανοῦ μελετητοῦ μελέτης καί ἐνδεχομένως νέων προτάσεων.

»"Αζωτον. 'Ορίζεται ἡμερομηνία καταθέσεως θεμελίου λίθου 24.4.60 (ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καθορίση προσκληθησομένους).

»'Αποφασίζεται ἀνάθεσις ἐποπτείας ὑπηρεσίας εἰς ΟΓΑ καί κατάργησις γνωμοδοτικῆς ἐπιτροπῆς. "Ασκησις ἐποπτείας καί ἐποπτείας ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας. Μελετηθοῦν νομικά ἀμέσου θέματα καί δοθοῦν λύσεις εἰς ἐφαρμογήν τῶν ἀνωτέρω.

»'Ανάλογος τακτική δέον νά ἀκολουθηθῆ καί διά λοιπά ὑπό ἵδρυσιν ἐργοστάσια.

»'Υπερφωσφορική. 'Εντός 10ημέρου ὑποβληθῆ τό πόρισμα τῆς ὑπό Πανᾶν ἐπιτροπῆς καί ὁλοκληρωθῆ ἡ μελέτη λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ἀνάγκην μεγαλυτέρας κεφαλαιουχικῆς συμμετοχῆς Νεύρου - Crace Chemicals καί περιοχῆς λογικῶν ἐγγυήσεων δι' ὑφισταμένην παρομοίαν Βιομηχανίαν.

»Διαπιστοῦται ὅτι κατ' ἀρχήν ἐγκατάστασις μεγάλης χημικῆς ἀμερικανικῆς ἑταιρίας εἶναι ἐπιδιωκτέα.

»Εἰδικά θέματα

»1. 'Επαναλαμβάνεται ἐπιθυμία προέδρου ὑπουργεῖα Συντονισμοῦ καί Οἰκονομικῶν καί εἰδικώτερον Γενικόν Λογιστήριον ἀπαλλαγοῦν τοῦ σημερινοῦ φόρτου. 'Η σύμπραξις τῶν ὑπουργείων τούτων εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν πολιτικήν καί τό ὕψος τῶν δαπανῶν τῶν καθ' ἑκάστοτε ὑπουργείων. Μετά ταῦτα οὐδεμία σύμπραξις εἶναι ἀναγκαία. Τήν ἔγκρισιν καί εὐθύνην δέον νά ἔχη ὁ ἁρμόδιος ὑπουργός. 'Ο ὑπουργός Συντονισμοῦ ἀναφέρει ὅτι εἰς ἐκτέλεσιν γραμμῶν ταύτης ὑπεγράφη ἤδη τό πρῶτον διάταγμα καί ὅτι τό σύστημα θά γενικευθῆ.

»2. "Ιδρυσις Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου. 'Αποφασίζεται ὑπό ὅρον συμμετέχουν βιομήχανοι ἐπαρχιῶν εἰς τήν διοίκησιν διά προκαθορισμένου ἀριθμοῦ ἑδρῶν καί ἀποτελοῦν αὐτοδικαίως μέλη τοῦ 'Επιμελητηρίου ἄνευ προσθέτων ἐπιβαρύνσεων.

»Τό καταρτισθέν νομοσχέδιον δέον ὑπό τήν τελικήν μορφήν κατατεθῆ πρός ἐπιψήφισιν.

»3. Πρότασις χρηματοδοτήσεως ὑπό ΟΧΟΑ δύο ἀτμοπλοίων - ψυγείων, χωρητικότητος 750 τόνων ἕκαστον διά προώθησιν ἐξαγωγῶν φρουτοκηπευτικῶν. Αἴτησις διαβιβασθῆ πρός ἐξέτασιν ὑπουργόν 'Εμπορικῆς Ναυτιλίας ἵνα ἐξετάση πιστοδότησιν μέ 50% ἀξίας ὑπό ΝΑΤ, ἐφ' ὅσον ἐξασφαλίζεται ἀνάληψις ὑποχρεώσεως δρομολογήσεως μέ ἀγορᾶς καταναλώσεως γεωργικῶν προϊόντων.

»4. 'Αποφασίζεται ἡ διά διατάγματος βάσει τῆς ὑπαρχούσης ἐξουσιοδοτήσεως νόμου ὑπαγωγή τοῦ ΙΓΕΥ εἰς τό ὑπουργεῖον Βιομηχανίας. Τό ὑπουργεῖον Βιομηχανίας δέον νά ὑποβάλη ἐντός 10ημέρου εἰς πρόεδρον Κυβερνήσεως σχέδιον ἀναδιαρθρώσεως ὑπηρεσιῶν μεταλλείων.

»Γενικώτερον δέον καταρτισθῆ πρόγραμμα ἐντατικοποιήσεως τῶν ἐρευνῶν.

»5. Τίθενται εἰς τήν διάθεσιν τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας ποσόν 2 ἑκατ. δρχ. δι' ἐρεύνας. Τό ποσόν θά τεθῆ εἰς τήν διάθεσιν ΙΓΕΥ πρός ἀποφυγήν διατυπώσεων Δημοσίου Λογιστικοῦ, θά εἶναι ὅμως χρησιμοποιητέον μόνον ἐντολῇ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας καί δέν θά ἀφορᾶ λοιπάς ἀνάγκας ΙΓΕΥ, δι' ἃς ἐχορηγήθησαν ἀναγκαῖαι πιστώσεις.

»6. 'Υπουργός 'Εμπορίου δέον διενεργήση ἔρευναν μέσω ὑφισταμένων διεθνοῦς ἑταιρίας καί δι' ἄλλων μέσων διά τόν λαμβανόμενον τελικόν περιορισμόν τῶν ἐξαγομένων γεωργικῶν προϊόντων καί εἰδικώτερον τῶν καπνῶν εἰς τάς ἀνατολικάς χώρας, δεδομένου ὅτι ὑφίστανται καταγγελίαι ἐπαναληφθεῖσαι καί ἐν Γερμανίᾳ ἐσχάτως περί προσφορᾶς ἑλληνικῶν καπνῶν ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τούτων.

»7. Πρόεδρος ΟΒΑ ἀνακοινοῖ ὅτι προσεχές Σάββατον 13/2 δίδει πρές κόνφερανς πρός ἑλληνικόν καί ξένον τύπον καί εὑρίσκεται εἰς ἐπαφήν μέ πρεσβείας πρός ὀργάνωσιν συναντήσεων μετά ξένων Τραπεζῶν καί ἐπιχειρηματιῶν καί ὅτι ἀμερικανική τεχνική βοήθεια θέσει εἰς τήν διάθεσίν των $ 200.000. Συνιστᾶται ὅπως διευκρινισθῆ ὅτι αὕτη παρέχεται ἐπιπροσθέτως»[164].

Στίς 17 Φεβρουαρίου, σέ συνέντευξή του πρός τούς δημοσιογράφους, ὁ Α. Τσάτσος παρέχει τή διαβεβαίωση ὅτι ὁ ΟΒΑ δέν θά ἀνταγωνιστεῖ τήν ἰδιωτική πρωτοβουλία, τίς Τράπεζες ἤ τόν ΟΧΟΑ, ὅτι ἔχει στελεχωθεῖ ἀπό πρόσωπα πού πιστεύουν στήν ἐλεύθερη οἰκονομία καί ἔχουν ταχθεῖ κατά τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ καί ὅτι θά καταβληθοῦν προσπάθειες νά ἐρευνηθοῦν οἱ λόγοι πού ἀναστέλλουν τίς ἑλληνικές καί ξένες ἐπενδύσεις.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1960

Συζητεῖται καί ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή τό νομοσχέδιο περί κυρώσεως τῶν συμβάσεων: α. μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί γερμανικῶν ἑταιρειῶν γιά τήν κατασκευή, θέση σέ λειτουργία καί διοίκηση, κατά τήν πρώτη περίοδο λειτουργίας, τοῦ ἐργοστασίου σακχάρεως στήν περιοχή Λαρίσης, καί β. μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί τῆς Deutsche Bank A.G., πού ἀφορᾶ χορήγηση πιστώσεως γιά τήν πληρωμή, σέ συνάλλαγμα, τῆς δαπάνης γιά τήν κατασκευή τοῦ ἐργοστασίου σακχάρεως.

'Ο εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Π. Γυιόκας, ἀνέλυσε τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα τῆς πρώτης συμβάσεως ὡς ἑξῆς: καλλιέργεια τεύτλων σέ ἔκταση 500.000 στρεμμάτων στή Θεσσαλία, μέ παραγωγή 200.000 τόνους ἐτησίως· ἐξοικονόμηση 3.000.000 δολλαρίων σέ συνάλλαγμα· παροχή ἐργασίας σέ 350 ὑπαλλήλους καί 450 ἐργατοϋπαλλήλους· ἐτήσια παραγωγή 28.000 τόνων λευκῆς σακχάρεως —τό ἕνα τρίτο τῶν ἐτήσιων ἀναγκῶν τῆς χώρας— καί 9.000 τόνων μελάσσας, 70.000 τόνων νωποῦ καί 6.000 ξηροῦ πολτοῦ, μέ πρόσθετη συναλλαγματική ὠφέλεια 700.000 δολλαρίων.

'Ο εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Ν. Κιτσίκης, ἰσχυρίστηκε ὅτι ἡ Κυβέρνηση προχώρησε στήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου κατά τρόπο ἐπιπόλαιο, καί ἐπέκρινε τήν ἀνάθεσή του σέ γερμανικό οἶκο, ἐνῶ ὑπῆρχαν, κατά τή γνώμη του, καλύτερες προσφορές. Συνεχίζοντας, εἶπε ὅτι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο χειριζόταν ἡ Κυβέρνηση τήν κατασκευή ἀνάλογων ἔργων, ὅπως

καί αὐτῶν τοῦ διυλιστηρίου καί τῆς Πτολεμαΐδας, ἐπιβάρυνε τήν οἰκονομική κατάσταση, μέ κίνδυνο νά μή μπορεῖ στό μέλλον ἡ χώρα νά ἀνταγωνιστεῖ τήν ξένη παραγωγή.

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας Ν. Μάρτης, ἀντέκρουσε τούς ἰσχυρισμούς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, δήλωσε ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἦταν ὑπερήφανη γιατί εἶχε λύσει τό πρόβλημα παραγωγῆς σακχάρεως στή χώρα, καί παρατήρησε ὅτι ἡ προσφορά τοῦ γερμανικοῦ οἴκου εἶχε προτιμηθεῖ, καθώς συνδύαζε, σέ σύγκριση μέ ἄλλες, τήν πρόβλεψη γιά ταχύτερη παράδοση τοῦ ἔργου, μέ μεγαλύτερη πείρα σέ ἀνάλογες ἐργασίες.

Ἡ δεύτερη σύμβαση ἀφοροῦσε δάνειο ὕψους 14.000.000 μάρκων ἀπό τή γερμανική Τράπεζα, μέ τόκο 7% —ἐπιβαρυνομένου τοῦ δημοσίου χρέους μέ τούς τόκους ἀπό τόν Ἰούλιο 1961, ὁπότε ὑπολογιζόταν νά λειτουργήσει τό ἐργοστάσιο[165].

2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συζητεῖται, στή Βουλή, ἐπερώτηση τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Φιλελεύθερου Δημοκρατικοῦ κόμματος, Γ. Παπανδρέου, μέ ἀντικείμενο τήν παροχή συντάξεως καί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως στούς ἀγρότες. Ἡ συζήτηση διεξάγεται σέ ἕξι συνεδριάσεις, καί ἀναπτύσσουν τίς ἀπόψεις τους καί οἱ πολιτικοί ἀρχηγοί.

Ὁ Γ. Παπανδρέου τόνισε ὅτι ἡ παροχή συντάξεως στούς ἀγρότες ὄφειλε νά ἔχει προτεραιότητα ἀπέναντι σέ ὅλα τά ἄλλα ὑπό μελέτη μέτρα γιά τήν ὕπαιθρο, καθώς μέ τή συνταξιοδότησή του, θά αἰσθανόταν, ὄχι μόνο ὁ γέροντας ἀγρότης καί ἡ οἰκογένειά του, ἀλλά καί ὅλο τό χωριό, μιά πνοή στοργῆς τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας. Γιά τήν ἐξοικονόμηση τοῦ ἀναγκαίου ποσοῦ, ὁ Γ. Παπανδρέου ἐπανέλαβε τήν πρόσφατη πρόταση νόμου πού εἶχε καταθέσει στή Βουλή.

Σέ ἀπάντηση ὁ πρωθυπουργός παρατηρεῖ:

«Κύριοι βουλευταί, πρίν εἰσέλθω εἰς τήν οὐσίαν τοῦ θέματος, θά μοῦ ἐπιτρέψητε νά ἀναφερθῶ εἰς τόν ἀνώμαλον τρόπον, μέ τόν ὁποῖον τοῦτο ἤχθη ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Ἡ Κυβέρνησις ἐδήλωσε, πρό διμήνου δι' ἐμοῦ πρός τό Σῶμα, ὅτι μελετᾶ τό θέμα. Καί τό μελετᾶ σοβαρῶς, ὅπως προκύπτει ἀπό τόν κατατεθέντα φάκελλον. Δέν δύναμαι συνεπῶς νά ἐννοήσω τήν πρωτοβουλίαν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐκτός ἐάν τῆς ἀποδώσω πρόθεσιν δημιουργίας ἐντυπώσεων.

»Πρό τινων ἑβδομάδων, ἡ ἀντιπολίτευσις κατέθεσε 2 προτάσεις νόμου, ἐν γνώσει της ὅτι αἱ προτάσεις αὗται δέν ἐπρόκειτο νά καταστοῦν νόμοι τοῦ Κράτους. Καί λέγω "ἐν γνώσει της", διότι ἐκτός τοῦ κωλύματος τοῦ συνταγματικοῦ, ὑπῆρχε δεδομένη ἡ δήλωσις τῆς Κυβερνήσεως ὅτι μελετᾶ τό θέμα καί συνεπῶς ὑπῆρχε δεδομένη ἡ ἄρνησις τῆς πλειοψηφίας νά υἱοθετήση τάς προτάσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

»Ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἀντιπολίτευσις κατέθεσε 5 ἐπερωτήσεις, ἐλέγχουσα τήν Κυβέρνησιν διά μίαν πολιτικήν, τήν ὁποίαν δέν ὑπεσχέθη προεκλογικῶς. Ἡ Κυβέρνησις, ὅπως ἐνθυμεῖσθε, δέν ὑπεσχέθη προεκλογικῶς τήν συνταξιοδότησιν τῶν ἀγροτῶν. Διά τῶν προγραμματικῶν της δηλώσεων καί μόνον ἡ Κυβέρνησις ὑπεσχέθη εἰς τήν Βουλήν ὅτι θά μελετήση τό θέμα. Εἶναι περιττόν νά ἀναγνώσω τό σχετικόν ἀπόσπασμα τῶν δηλώσεων ἐκείνων, διότι μέ ἀπήλλαξεν αὐτοῦ τοῦ κόπου ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων.

»Ἐδήλωσεν ἡ Κυβέρνησις ὅτι θά μελετήση τό θέμα καί ἐάν τό πόρισμα τῆς μελέτης αὐτῆς ἐπιτρέπη τήν οἰκονομικήν θεμελίωσιν τοῦ θεσμοῦ, τότε καί μόνον θά προχωρήση εἰς τήν ἐφαρμογήν του. Ἡ Κυβέρνησις ὑπῆρξε συνεπής πρός τάς προγραμματικάς αὐτῆς δηλώσεις, διότι ἐπελήφθη τῆς μελέτης τοῦ θέματος. Συνεπῶς, δέν νομίζω, ὅτι ἐδικαιοῦτο ἡ ἀντιπολίτευσις νά ἐλέγχη τήν Κυβέρνησιν ἐπί τοῦ θέματος τούτου.

»Ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, προλαμβάνων τήν διατύπωσιν αὐτῶν τῶν παρατηρήσεων, ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ σπουδή τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶχεν ὡς σκοπόν τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς μελέτης, διότι, κατά τήν γνώμην του, ἡ μελέτη τῆς Κυβερνήσεως ἔβαινε μέ βραδύν ρυθμόν. Θά μοῦ ἐπιτρέψη νά τοῦ εἴπω, ὅτι θέματα αὐτῆς τῆς ἐκτάσεως καί αὐτῆς τῆς σημασίας, δέν εἶναι δυνατόν νά μελετῶνται προχείρως. Θά ἐνθυμῆσθε ἴσως, ὅτι πρίν ἤ καθιερωθῆ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀσφάλισις τοῦ ἐργάτου διεξήγοντο συζητήσεις καί κατηρτίζοντο μελέται ἐπί μίαν ἐννεαετίαν. Εἰς τήν Γερμανίαν ἤρχισε νά συζητῆται τό θέμα τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν τό 1952 καί ἐφηρμόσθη τό 1957. Εἰς τήν Ἰταλίαν ἤρχισεν ἡ σχετική συζήτησις τό 1949 καί ἐφηρμόσθη τό 1958. Αὐτό σημαίνει ὅτι πρόκειται περί θέματος, τό ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην ἐπισταμένης μελέτης, διότι, ἐάν δέν θεμελιωθῆ ἐπί ἀσφαλοῦς βάσεως, ὑπάρχει κίνδυνος ὄχι μόνον ὁ θεσμός νά χρεωκοπήση, ἀλλά νά παρασύρη εἰς τήν χρεωκοπίαν καί τήν ἐθνικήν μας οἰκονομίαν.

»Συνεπῶς, δέν εὐσταθεῖ ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ βραδύτης τῆς Κυβερνήσεως ἐνέπνεε τήν πρωτοβουλίαν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, ἡ σπουδή τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὑπῆρξε τοσούτῳ μᾶλλον ἀδικαιολόγητος, καθ' ὅσον ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν νά εὑρεθοῦν οἱ οἰκονομικοί ἐκεῖνοι συνδυασμοί, οἱ ὁποῖοι θά μᾶς ἐπιτρέψουν νά προχωρήσωμεν εἰς τήν θεμελίωσιν τοῦ θεσμοῦ.

»Ἡ διαφορά μας ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ μέν Κυβέρνησις, μή δυναμένη νά ἀναλάβη ὑποχρεώσεις, τήν ἔκτασιν τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ, ἐπιμένει ἐπί τῆς ἀνάγκης τῆς πλήρους μελέτης τοῦ θέματος, ἐνῶ ἡ ἀντιπολίτευσις προτείνει τήν ἄμεσον, ἀλλά πρόχειρον ἀντιμετώπισιν, ἀδιαφοροῦσα διά τάς συνεπείας.

»Ἀλλά, ἐάν ἕνα μέρος τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπέδειξεν ἁπλῶς ἀδικαιολόγητον σπουδήν, ἕτερον μέρος αὐτῆς, καί ἐννοῶ τήν Ἀριστεράν, ἐπέδειξε διάθεσιν ἀδιστάκτου δημοκοπίας. Διότι, ἐκτός τῶν λόγων, τούς ὁποίους ἀνέφερε καί οἱ ὁποῖοι καθίστων ἀδύνατον τήν παραδοχήν τοῦ σχεδίου της, εἶχε δεδομένην τήν πρότασιν τοῦ κ. Παπανδρέου, ἡ ὁποία καθίστα περιττήν τήν ὑποβολήν τῆς ἰδικῆς της προτάσεως. Πέραν τούτου, ἡ δημαγωγική της διάθεσις προκύπτει καί ἀπό τό περιεχόμενον τῆς προτάσεώς της, ἡ ὁποία υἱοθετουμένη θά ἀνετίνασσεν ἐντός ὀλίγων μηνῶν

εἰς τόν ἀέρα τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

»Κύριοι βουλευταί, ἡ ὑπεροχή τῆς δημοκρατίας ἔναντι τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων συνίσταται εἰς τό δικαίωμα τοῦ λαοῦ νά ἀποφασίζῃ περί τῆς τύχης του. Ἡ ὀρθή ὅμως ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, προϋποθέτει τήν ἔντιμον διαφώτισιν τοῦ λαοῦ καί διά νά ὑπάρχῃ αὐτή ἡ διαφώτισις, ἡ δημοκρατία καθιέρωσε τήν δημοσίαν συζήτησιν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ βασικήν ἀρετήν παντός ἐλευθέρου πολιτεύματος. Ἡ ἀρετή ὅμως αὐτή μεταβάλλεται εἰς θανάσιμον μειονέκτημα, ὅταν ἡ πολιτική μιᾶς χώρας κυριαρχῆται ἀπό τό πνεῦμα τῆς δημαγωγίας. Ἡ δημαγωγία ἀπομακρύνει τόν λαόν ἀπό τήν γνῶσιν τῆς ἀληθείας καί τόν καθιστᾶ ἀνίκανον νά ἀποφασίζῃ μέ ἀσφαλῆ κρίσιν περί τοῦ μέλλοντός του. Ἡ δημοκρατία, διά νά εὐδοκιμήσῃ ἔχει ἀνάγκην εἰλικρινείας καί πολιτικοῦ θάρρους. Συνεπῶς, πρός τήν ἀντίληψιν αὐτήν θά ὁμιλήσω μέ αἴσθημα εὐθύνης, ἀλλά καί μέ ρεαλισμόν, ἵνα διευκολύνω τήν διερεύνησιν τοῦ θέματος.

»Θά ἔλθω, ἤδη κύριοι συνάδελφοι, εἰς τήν οὐσίαν τοῦ θέματος, ἐξετάζων ἐν ἀρχῇ τό πρόβλημα, τό ὁποῖον ἀπασχολεῖ τόν ἀγροτικόν μας κόσμον. Οὐδείς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἐθνική μας ζωή στηρίζεται εἰς τάς θυσίας τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου καί οὐδείς ἀρνεῖται ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξαντλῶμεν ὅλα τά περιθώρια, τά ὁποῖα παρέχει ἡ ἐθνική μας οἰκονομία, διά τήν βελτίωσιν τῆς ζωῆς τοῦ ἀγρότου. Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει εἰς τάς ἀληθείας αὐτάς καί τήν πίστιν της τήν ἐπέδειξεν ἐμπράκτως διά τῶν μέτρων, τά ὁποῖα ἔλαβε καί ἐξακολουθητικῶς λαμβάνει, διά τήν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγρότου.

»Συνεπείᾳ αὐτῶν, κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐπετεύχθη μία ἀξιόλογος αὔξησις τοῦ ἀγροτικοῦ μας εἰσοδήματος. Ἀπό 17 δισεκατομμύρια 200 ἑκατομμύρια, πού ἦτο τό ἀγροτικόν μας εἰσόδημα τό 1955, ἀνῆλθεν εἰς 25 δισεκατομμύρια 400 ἑκατομμύρια τό 1959. Παρά ταῦτα, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἀγροτική τάξις ὑποφέρει.

»Ἡ βασική αἰτία τῆς κακοδαιμονίας τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια καί τό ἄγονον τοῦ κλήρου του. Πέραν δέ αὐτοῦ, τό γεγονός ὅτι παράγομεν, καί αὐτά εἰς ἀνεπαρκῆ ποσότητα, προϊόντα ἡμιπολυτελῆ, τά ὁποῖα συναντοῦν δυσχερείας εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν. Αὐτή εἶναι μία πραγματικότης, τήν ὁποίαν δέν δυνάμεθα νά ἀγνοήσωμεν. Γεννᾶται ὅμως τό ἐρώτημα, ἐφ' ὅσον αὐτή ἡ πραγματικότης εἶναι δυσάρεστος, τί δυνάμεθα νά πράξωμεν διά νά τήν βελτιώσωμεν; Νομίζω ὅτι τά μέσα, τά ὁποῖα πρέπει νά χρησιμοποιήσωμεν, θά εἶναι ἀνάλογα μέ τά αἴτια, τά ὁποῖα προκαλοῦν αὐτήν τήν κατάστασιν. Καί τά μέσα αὐτά, εἶναι: Πρῶτον, ἡ βελτίωσις τοῦ περιωρισμένου καί ἀγόνου γεωργικοῦ κλήρου διά τῆς ἐκτελέσεως ἔργων ἐγγείου βελτιώσεως. Δεύτερον, ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν μας, εἰς τρόπον, ὥστε νά καλλιεργοῦνται προϊόντα, τά ὁποῖα καί ὑψηλότερον εἰσόδημα ἀποδίδουν, ἀλλά καί περισσότερον θά ἀπασχολοῦν τόν γεωργόν καί, τρίτον, ἡ περιουσία τῆς γεωργικῆς του παραγωγῆς.

»Αὐτή εἶναι ἡ πολιτική, διά τῆς ὁποίας θά εἶναι δυνατόν βασίμως νά ἐλπίζωμεν ὅτι εἰς τό μέλλον θά βελτιώσωμεν τή ζωήν τῶν ἀγροτῶν μας. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ πολιτεία δέν ὀφείλει νά ἀντιμετωπίσῃ μέ κατανόησιν καί εἰς τό μέτρον τοῦ δυνατοῦ καί τά κοινωνικά προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς μας τάξεως. Τά προβλήματα αὐτά συνίστανται, κυρίως, εἰς τήν ἰατρικήν καί νοσοκομειακήν περίθαλψιν καί ἐν συνεχείᾳ συνταξιοδότησιν τῶν ἀγροτῶν μας. Ἀλλά ὅλα αὐτά θά πρέπει νά ἱεραρχοῦνται κατά τρόπον, ὥστε νά προηγοῦνται ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἔχουν μείζονα ἀπόδοσιν καί νά ἀκολουθοῦν ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἔχουν ἐπιβοηθητικόν χαρακτῆρα.

»Ἡ κοινωνική ἀσφάλισις τῶν ἀγροτῶν εἶναι πράγματι ἓν μέγα κοινωνικόν θέμα, ἀλλά εἶναι ταυτοχρόνως καί ἓν μέγα οἰκονομικόν θέμα. Εἶναι τεχνικῶς καί οἰκονομικῶς δύσκολον, δι' αὐτό καί δέν ἐφαρμόζεται, παρά εἰς ἐλαχίστας χώρας. Ἐκτός τῶν θεωρητικῶν ἀντιρρήσεων, ἀντιρρήσεων αἱ ὁποῖαι εἰς πολλάς χώρας ἐπεκράτησαν, κατά τάς ὁποίας δέν εἶναι δυνατόν νά ἐξομοιώνεται ὁ ἀγρότης μέ τόν ἐργάτην καί τόν ἐλεύθερον ἐπαγγελματίαν, διότι μέχρι τέλους τοῦ βίου του ἐξακολουθεῖ νά εἶναι κύριος τῆς ἐπιχειρήσεώς του, ἀνεξαρτήτως, λέγω, τῶν θεωρητικῶν αὐτῶν ἀντιρρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἀλλοῦ γίνονται ἀποδεκταί καί ἀλλοῦ ἀπορρίπτονται, ὑπάρχει τό θέμα τῆς οἰκονομικῆς θεμελιώσεως τοῦ θεσμοῦ. Καί διότι αὐτή παρουσιάζει τόσας δυσχερείας, θεσμός τῆς συνταξιοδοτήσεως τοῦ ἀγρότου δέν ἔχει ἐφαρμοσθῆ παρά εἰς ἐλαχίστας χώρας. Τό λέγω αὐτό, ὄχι διότι θέλω νά ἔχω ἐπιχείρημα κατά τοῦ θεσμοῦ, ἀλλά διότι θέλω νά τονίσω πόσον ἀναγκαία εἶναι ἡ πλήρης μελέτη τοῦ θέματος.

»Ὁ θεσμός τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀγρότου ἐφαρμόζεται εἰς τήν Μεγάλην Βρετανίαν ἀπό τό 1949, εἰς τό πλαίσιον τῆς καθολικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλά ἐφαρμόζεται μέ εἰσφοράν τοῦ ἠσφαλισμένου.

»Εἰς τήν Σουηδίαν ἐφηρμόσθη ὁ θεσμός προσφάτως ἐπίσης καί εἰσφέρει ποσοστόν 10% ἐπί τοῦ εἰσοδήματός του πᾶς περιλαμβανόμενος εἰς τήν καθολικήν ἀσφάλισιν.

»Εἰς τήν Γερμανίαν, ὁ θεσμός, μετά μελέτην 7 ἐτῶν, ὅπως εἶπον καί προηγουμένως, ἐφηρμόσθη τό 1957, στηρίζεται ὅμως καθ' ὁλοκληρίαν ἐπί τῆς εἰσφορᾶς τοῦ ἠσφαλισμένου, ὁ ὁποῖος καταβάλλει 10 μάρκα μηνιαίως καί λαμβάνει ὡς σύνταξιν 40 μάρκα μηνιαίως, δηλαδή 280 δραχμάς.

»Εἰς τήν Γαλλίαν, ἐφηρμόσθη ὁ θεσμός τό 1952, ἄν δέν ἀπατῶμαι, ἀλλά καί ἐκεῖ στηρίζεται κατά ἕνα σημαντικόν ποσοστόν εἰς τήν εἰσφοράν τοῦ ἠσφαλισμένου.

»Εἰς τήν Ἰταλίαν, ὁ θεσμός ἐφαρμόσθη μόλις πρό ἔτους, τό 1958. Καί ἐκεῖ, ἐπαναλαμβάνω, μετά μελέτην 6-7 ἐτῶν.

»Εἰς τήν Βαλκανικήν, εἰς οὐδεμίαν χώραν ἐφαρμόζεται, πλήν τῆς Βουλγαρίας, εἰς τήν ὁποίαν, ὅμως, ἐφαρμόζεται περιωρισμένος, δεδομένου ὅτι καλύπτει μόνον τούς συνεταιρισμένους ἀγρότας, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται εἰς τό 60%, ἀλλά καί αὐτοί καταβάλλουν 5% ἐπί τοῦ εἰσοδήματός των διά τήν ἀσφάλισιν.

»Τά ἀνέφερα αὐτά, διά νά τονίσω τήν ἀνάγκην τῆς ἐπισταμένης μελέτης τοῦ θέματος καί τῆς λογικῆς οἰκονομικῆς του θεμελιώσεως.

»Ἡ Κυβέρνησις, χωρίς νά ἀναλάβῃ δέσμευσιν προεκλογικήν, ἀπό ἔτους ἐπελήφθη τῆς μελέτης τοῦ θέματος. Κατήρτισε ὅμελῆ ἐπιτροπήν ἀπό εἰδικούς περί τό θέμα, εἰς τήν ὁποίαν ἐδόθη ἐντολή νά τό μελετήσῃ καί νά ὑποβάλῃ ταχέως τά πορίσματά της. Ἡ ἐπιτροπή ὑπέβαλε τήν ἔκθεσίν της τόν παρελθόντα Δεκέμβριον. Παράλληλα, μετεκάλεσα Γερμανόν ἐμπειρογνώμονα, ὁ ὁποῖος εἶχε μελετήσει

καί εἰσηγηθῆ παρόμοιον θεσμόν εἰς τήν χώραν του, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρξη ἡ δυνατότης μιᾶς ἀρτιωτέρας μελέτης τοῦ ὅλου θέματος. Πέραν αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις, ἀπό 3μήνου διέταξε μίαν ἀπογραφικήν δειγματοληψίαν, ἰδίᾳ ὅταν ἐπείσθη εἰς τήν πρόοδον τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ὅτι τά ὑπάρχοντα δημογραφικά στοιχεῖα δέν θά ἐπέτρεπον νά ἀχθῶμεν εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα. Ἡ ἐπιτροπή ἀντιθέτως πρός ὅσα ἐλέχθησαν, εἰς τήν ἔκθεσίν της, καταλήγει εἰς τό συμπέρασμα ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά εἰσηγηθῆ ὑπευθύνως τήν λύσιν τοῦ θέματος, ἄν δέν προηγηθῆ ἡ ἀπογραφή, ὄχι μόνον τῶν δικαιούχων, ἀλλά καί τῆς ἰδιοκτησίας ἑκάστου ἀγρότου καί τοῦ εἰσοδήματός του. Εἰς τό αὐτό συμπέρασμα κατέληξε καί ὁ Γερμανός ἐμπειρογνώμων, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἦλθε τόν παρελθόντα Νοέμβριον εἰς τήν Ἑλλάδα, διεπίστωσεν, ὅτι τά ἀπογραφικά στοιχεῖα, τά ὁποῖα διαθέτομεν, δέν εἶναι ἀρκετά διά νά μορφώση γνώμην. Διά τόν λόγον αὐτόν, διέταξε νά γίνη δειγματολογική ἔρευνα, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρχη ἡ δυνατότης τουλάχιστον κατά προσέγγισιν νά ἔχωμεν τούς ἀριθμούς, ἐπί τῶν ὁποίων νά συζητήσωμεν.

»Θά μοῦ ἐπιτρέψη ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, νά μή θεωρήσω ἀσφαλεῖς τούς ἀριθμούς, τούς ὁποίους ἐπικαλεῖται. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ἡ ἔντονος ἐπιθυμία του νά προωθήση τό θέμα, τοῦ ἐδημιούργησε μίαν κατάστασιν αὐθυποβολῆς, ὡς πρός τήν ἀκρίβειαν τῶν ἀριθμῶν του.

»Διότι ἀπό ὅλα τά ὑπάρχοντα στοιχεῖα προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ὑπερβάντων τό 65ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἀρρένων καί θηλέων, ἀνέρχεται, περίπου εἰς 360.000. Ἀπό τόν ἀριθμόν αὐτόν θά πρέπει νά ἐκπεσθοῦν ὡρισμέναι κατηγορίαι, ὅπως ἡ κατηγορία τῶν εὐπόρων, τῶν συνταξιοδοτουμένων κ.λ.π. Ἀλλά δι' οὐδεμίαν ἐκ τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν ὑπάρχουν στατιστικά στοιχεῖα. Ἡ ἐπιτροπή, τήν ὁποίαν συνεκρότησα, ἀναβιβάζει τόν ἀριθμόν τῶν δικαιουμένων, ὑποθετικῶς καί αὐτή, εἰς 222.000, διότι λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ μέν ἄρρενες εἶναι 160.000, ἀπό τάς 205.000 δέ τῶν γυναικῶν, λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ἕνα 30%. Ὅταν ἠρώτησα τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς μέ ποῖα κριτήρια ὡδηγήθησαν εἰς τό συμπέρασμα, ὅτι ἀπό τάς 205.000 τῶν γυναικῶν μόνον 30% θά δικαιωθοῦν συντάξεως, μοῦ ἀπήντησαν, ὅτι ὁ ἀριθμός αὐτός ἐτέθη αὐθαιρέτως καί καθ' ὑπόθεσιν. Δι' αὐτό κατέληξαν καί εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως διεξαχθῆ ἀπογραφική δειγματοληψία καί νά γίνη κατόπιν ἡ ὁριστική μελέτη, διά νά δύναται ἡ Κυβέρνησις νά ἀποφασίση. Ἡ ἐπιτροπή, τήν ὁποίαν συνεκρότησα, ἀναβιβάζει τόν ἀριθμόν, ὑπό τάς ἀνωτέρω ἐπιφυλάξεις, εἰς 222.000. Ἑπομένως, ἐάν, ἔστω καί κατά προσέγγισιν, εἶναι ἀκριβεῖς οἱ ἀριθμοί τῆς ἐπιτροπῆς, τότε θά ἀπαιτηθῆ μία δαπάνη ἀπό 840 ἑκατομμύρια ἐτησίως.

»Αὐτά εἶχον ὑπ' ὄψιν μου, ὅταν πρό διμήνου, εἰς ἕνα διάλογόν μου μέ τόν κ. Παπανδρέου, ἐτόνισα ὅτι οἱ ἀριθμοί, τούς ὁποίους εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, δηλαδή ὁ ἀριθμός τῶν 100.000 δικαιουμένων, δέν εἶναι ἀκριβής καί ὅτι ἡ δαπάνη δέν θά εἶναι 360 ἑκατομμύρια, ὅπως ὑπελόγιζε τότε ὁ κ. Παπανδρέου, ἀλλ' ὅτι θά ὑπερβῆ τά 800 ἑκατομμύρια.

»Αὐτά λέγει ἡ ἐπιτροπή, τήν ὁποίαν συνεκρότησα καί ἡ ὁποία ἐπί ἔν ἔτος ἠσχολήθη μέ τό θέμα. Ἐπαναλαμβάνω, ὅμως, ὅτι καί ἡ ἰδία δέν ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνην τῶν ἀριθμῶν τῶν γυναικῶν, δηλαδή τό 30% τό ἐπῆρεν αὐθαιρέτως καί καθ' ὑπόθεσιν.

»Τά μόνα στοιχεῖα, τά ὁποῖα διαθέταμεν διά τήν μελέτην αὐτήν, ἦσαν: ἡ ἀπογραφή τοῦ 1951, ἡ ὁποία ὅμως δέν παρέχει στοιχεῖα ἱκανά νά μᾶς ὁδηγήσουν εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα καί αἱ δύο μελέται, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἡ μία ἀπό τόν κ. Κονιδάρην, κατ' ἐντολήν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καί ἡ ἄλλη ἀπό τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Αἱ μελέται αὐταί ἐγένοντο μέ βάσιν τήν ἀπογραφήν τοῦ 1951 καί μέ τήν μέθοδον τῆς προβολῆς τῶν στοιχείων τῆς ἀπογραφῆς ἐκείνης. Ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Κονιδάρη ἀναβιβάζει τούς συμπληρώσαντας τό 65ον ἔτος τῆς ἡλικίας των εἰς 366.000. Δέν δύναται, ὅμως, νά καθορίση τί ἀριθμόν περιλαμβάνουν αἱ κατηγορίαι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι θά ἐκπεσθοῦν ἀπό τόν ἀριθμόν αὐτόν. Ἐπίσης, ἡ ἔκθεσις τῆς ἁρμοδίας διευθύνσεως τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἀναβιβάζει τούς συμπληρώσαντας τό 65ον ἔτος εἰς 366.000. Ἡ ἔκθεσις αὐτή κάμνει μίαν ἔκπτωσιν τῶν εὐπόρων, τούς ὁποίους ἀναβιβάζει εἰς 8%, διότι, ὅπως λέγει, εἶναι τό μόνον στοιχεῖον, ἐπί τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατόν νά κάμη ἀσφαλῆ ὑπολογισμόν. Μέ τόν ὑπολογισμόν αὐτόν, τόν ὁποῖον κάμνει, δεδομένου ὅτι δέν ἔχει στοιχεῖα διά τάς ἄλλας κατηγορίας, αἱ ὁποῖαι θά πρέπει ν' ἀφαιρεθοῦν, ἀναβιβάζει τήν δαπάνην, αὐθαιρέτως καί αὐτήν, εἰς 1.185 ἑκατομμύρια. Οὐδέν ἐκ τῶν στοιχείων, ἑπομένως, βάσει τῶν ὁποίων θά ἠδύνατο νά γίνη συζήτησις, μᾶς πείθει ὅτι ἡ δαπάνη θά εἶναι δυνατόν νά εἶναι μικροτέρα τῶν 850 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

»Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν ἔχετε αὐτήν τήν ἀβεβαιότητα περί τούς ἀριθμούς, εἶναι δυνατόν σοβαρῶς νά ἀποφασίσητε τήν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ, χωρίς νά γνωρίζητε τό μέγεθος τῶν ὑποχρεώσεων τάς ὁποίας ἀναλαμβάνετε;

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, ἐκτός τῆς συνταξιοδοτήσως τῶν ἀγροτῶν, ὑπάρχει θέμα περισσότερον ἐπεῖγον καί περισσότερον οὐσιαστικόν, τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως αὐτῶν.

»Ἤδη τό Κράτος διαθέτει διά τήν ἰατρικήν καί νοσοκομειακήν περίθαλψιν τῶν ἀγροτῶν περίπου 380 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος. Εἶμαι δέ ὑπερήφανος διότι τήν ἰατρικήν καί νοσοκομειακήν περίθαλψιν τῶν ἀγροτῶν καθιέρωσεν ἡ Κυβέρνησίς μου. Παρά ταῦτα ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς περιθάλψεως αὐτῶν θά ἀπαιτήση πρόσθετον δαπάνην περίπου 450.000.000 δραχμῶν. Καί ἐάν δεχθῶμεν ὅτι θά πρέπει χωρίς προτεραιότητα ἀλλά συγχρόνως καί συμμέτρως νά ἱκανοποιήσωμεν τάς ἀνάγκας αὐτάς, δέν θά εἶναι δυνατόν νά ὑπολογίσωμεν τήν δαπάνην μικροτέραν τοῦ ἑνός δισεκατομμυρίου διακοσίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

»Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶναι δυνατόν, μέ τά ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τελικῶς θά δικαιωθοῦν συντάξεως νά εἶναι μεταξύ 220.000 καί 300.000, θά ἀχθῆτε εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἡ δαπάνη ἡ ὁποία θά ἀπαιτηθῆ μέ παράλληλον ὁλοκλήρωσιν τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως τῶν ἀγροτῶν θά ὑπερβῆ τά ἕνα δισεκατομμύρια διακόσια ἑκατομμύρια. Δέν ἐπικαλοῦμαι τόν ἀριθμόν διά νά πείσω τήν Βουλήν ὅτι πρέπει ἡ προσπάθεια νά ἐγκαταλειφθῆ. Τό θέμα εἶναι συμπαθές εἰς ὅλους μας καί συμφωνῶ μέ τόν κ. Παπανδρέου, ὅτι, ἐκτός τῆς κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς του πλευρᾶς, ἔχει καί ἐθνικήν τοιαύτην.

»Ἀλλά ἄλλο νά ἐπιθυμῶμεν ἁπλῶς νά προωθήσωμεν πρός τήν λύσιν του ἕνα θέμα, καί ἄλλο νά ἐπιμένωμεν νά μελετηθῆ, ὥστε νά μήν ὁδηγηθῶμεν εἰς περιπέτειαν.

»Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ Κυβέρνησις, διατάξασα τήν ἐρευνητικήν ταύτην ἀπογραφήν εἰς 30 νομούς τοῦ Κράτους, ἔχει τήν βάσιμον ἐλπίδα ὅτι διά τῆς ἀπογραφῆς αὐτῆς θά δοθοῦν, ἔστω καί κατά προσέγγισιν, στοιχεῖα, τά ὁποῖα θά μᾶς ἐπιτρέψουν νά γνωρίζωμεν τήν ἔκτασιν τῶν ὑποχρεώσεων τάς ὁποίας θά ἀναλάβωμεν.

»Κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμῶ εἰλικρινῶς νά μή διεξαχθῆ ἡ συζήτησις ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ μέ πνεῦμα ἀντιδικίας. Ἡ Κυβέρνησις, καί διότι εἶναι ὑπέρ τοῦ θεσμοῦ, καί διότι αἰσθάνεται ὅτι ἔχει καθῆκον ἔναντι τῶν ἀγροτῶν, ἀλλά καί διότι ἔχει κομματικόν συμφέρον, θά ἠδύνατο ἀδιστάκτως νά προχωρήση εἰς τήν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ, μή ἀναλογιζομένη τάς συνεπείας τάς ὁποίας θά πληρώσουν οἱ διάδοχοί της.

»Ἐάν, συνεπῶς, ἡ Κυβέρνησις ἐπιμένη ἐπί τῆς ἀνάγκης νά μελετηθῆ πληρέστερον τό θέμα, ἐπιμένει διότι αὐτό ἐπιβάλλει τό συμφέρον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀλλά καί τό συμφέρον αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀγρότου.

»Ἡ Κυβέρνησις θά καθορίση τήν θέσιν της κατά τρόπον σαφῆ.

»Πρῶτον, ἡ Κυβέρνησις κατ' ἀρχήν, πιστεύει εἰς τόν θεσμόν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀγρότου καί τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐπελήφθη ἤδη τῆς μελέτης τοῦ θέματος.

»Δεύτερον, ἡ Κυβέρνησις θά ἐπιμείνη ἐπί τῆς ἀνάγκης τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς μελέτης, ἡ ὁποία ἐλπίζει ὅτι θά ἔχει συντελεσθῆ ἐντός ἑξαμήνου.

»Τρίτον, ὅταν θά ἔχη τά πορίσματα τῆς μελέτης αὐτῆς, θά δυνηθῆ ἡ Κυβέρνησις νά εἴπη, πότε εἰς ποίαν ἔκτασιν, καί μέ ποίους οἰκονομικούς συνδυασμούς εἶναι δυνατόν νά καθιερώσωμεν τόν θεσμόν.

»Καί τέταρτον, ἡ Κυβέρνησις εἶναι ὑποχρεωμένη νά δηλώση ἀπό τοῦδε ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά καθιερωθῆ ὁ θεσμός χωρίς τήν συμβολήν τῶν ἐνδιαφερομένων. Ὅπως ἀνέφερον καί προηγουμένως, ὁ θεσμός ἐφηρμόσθη εἰς ὀλίγας μόνον χώρας. Ἀλλά καί ἐκεῖ πού ἐφηρμόσθη, ἐφηρμόσθη μέ εἰσφοράς τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀλλοῦ μεγαλυτέρας, ἀλλοῦ μικροτέρας. Ὅπως εἶπον, εἰς μέν τήν Βουλγαρίαν στηρίζεται εἰς εἰσφοράν 5% ἐπί τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀσφαλιζομένων, εἰς δέ τήν Γερμανίαν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τήν εἰσφοράν τοῦ ἡσφαλισμένου καί εἰς ἄλλας χώρας στηρίζεται ἐπί μεγαλυτέρας ἤ μικροτέρας συμμετοχῆς του. Ἡ συμμετοχή αὐτή δέν ἐπιβάλλεται μόνον διά λόγους οἰκονομικούς ἀλλά καί διά λόγους ψυχολογικούς.

»Διότι, ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, προχωρήσωμεν εἰς τήν θεμελίωσιν τοῦ θεσμοῦ ὑπό τήν μορφήν ἐπιδόματος, ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι θά ὑπάρξη εἰς τό μέλλον πίεσις ἀφ' ἑνός μέν νά αὐξάνεται τό ἐπίδομα ἀπό 300 δραχμάς εἰς 400 ἤ 500, ἀφ' ἑτέρου δέ νά μειοῦται ἡ ἡλικία τῶν δικαιουμένων. Ἤδη ὁ κ. Παπανδρέου προτείνει τήν ἡλικίαν τῶν 60 ἐτῶν καί ἡ ΕΔΑ προτείνει τήν ἡλικίαν τῶν 60 ἐτῶν καί διά τάς γυναῖκας τῶν 55 ἐτῶν. Ἀντιλαμβάνεσθε, λοιπόν, ἐάν δέν ὑπάρξη εἰσφορά τῶν ἐνδιαφερομένων, ἡ ὁποία κατ' ἀναλογίαν θά αὐξάνη, τόση θά εἶναι ἡ πολιτική πίεσις διά τήν αὔξησιν τοῦ ἐπιδόματος καί τήν μείωσιν τῆς ἡλικίας τῶν δικαιουμένων. Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς, εἶναι πλέον ἤ βέβαιον ὅτι ὁ θεσμός θά ὁδηγηθῆ τελείως εἰς χρεωκοπίαν.

»Κύριοι βουλευταί, ἡμεῖς δέν ὑπεσχέθημεν διά τῆς παροχῆς ἐπιδομάτων νά μεταβάλωμεν τήν Ἑλλάδα εἰς ἕνα ἀπέραντον Πρυτανεῖον. Ὑπεσχέθημεν νά ἀγωνισθῶμεν διά τήν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἀγρότου μέ μίαν παράλληλον καί σύμμετρον ἱκανοποίησιν τῶν κοινωνικῶν του ἀναγκῶν. Αὐτή εἶναι ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἀγροτικός κόσμος τῆς χώρας ἀντιλαμβάνεται τήν θέσιν αὐτῆς καί ἐκτιμᾶ τόν θετικόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετωπίζει τά προβλήματά του».

Μέ ἀφορμή, ἐξάλλου, παρέμβαση τοῦ Γ. Παπανδρέου ἀναφορικά μέ τούς κοινωνικούς πόρους, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρατήρησε:

«Οἱ κοινωνικοί πόροι, οἱ ὁποῖοι διατίθενται δι' ἄλλους ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς, εἶναι 510 ἑκατομμύρια περισσότερα ἀπό ὅσα ἐμνημόνευσα. Ἀλλά τά 510 εἶναι περίπου τό 1/10 ἀπό ὅ,τι εἰσφέρουν οἱ ἡσφαλισμένοι. Τό σύνολον τῶν χρημάτων, τά ὁποῖα διατίθενται εἰς τήν Ἑλλάδα διά τήν κοινωνικήν ἀσφάλισιν ἀνέρχεται εἰς 4.5 δισεκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων τά 500 ἑκατομμύρια εἶναι κοινωνικοί πόροι καί τά 4 δισεκατομμύρια εἶναι εἰσφορά τῶν ἐνδιαφερομένων. Δέν τό λέγω αὐτό διά νά ὑποστηρίξω ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρξουν κοινωνικοί πόροι διά τόν ἀγρότην, ἀλλά ἐάν στηριχθῶμεν μόνον εἰς τά 500 ἑκατομμύρια καί συμβῆ ἡ δαπάνη νά εἶναι διπλασία, κατά ποίαν λογικήν θά ἀποκλείσωμεν δικαιούχους, οἱ ὁποῖοι —τό θέλομεν δέ τό θέλομεν— θά συμβῆ νά εἶναι δικαιοῦχοι; Διότι, κύριε πρόεδρε, εἶναι εὔκολον νά εἴπωμεν αὐθαιρέτως ὅτι θά περιορίσωμεν τόν ἀριθμόν τῶν δικαιούχων εἰς 130.000, ἄρα δέν θά ὑπερβῶμεν τήν δαπάνην τῶν 460 ἑκατομμυρίων, ἀλλά ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐνδεχόμενον, οἱ δικαιοῦχοι μέ τά κριτήρια τά ὁποῖα θά καθιερώσωμεν, νά εἶναι ἄνω τῶν 200.000, κατά ποίαν λογικήν θά περιορισθῶμεν εἰς τό ποσόν τῶν 500 ἑκατομμυρίων; Ἐπειδή ἀνεφέρθητε καί πάλιν εἰς τούς ἀριθμούς σας, ἐπιθυμῶ νά σᾶς εἴπω ὅτι μέ καλήν πίστιν καί μέ ἐπιθυμίαν νά βεβαιωθῶ περί τῆς ἀκριβείας τῶν ἀριθμῶν σας, ἠσχολήθην μέ τήν πρότασίν σας. Καί σᾶς λέγω ὅτι καμμία ἔκθεσις καί καμμία πρότασις δέν δίδει ἀριθμούς, οἱ ὁποῖοι νά εἶναι δυνατόν νά θεωρηθοῦν ἀσφαλεῖς. Αἱ ἐκθέσεις συμπίπτουν μόνον εἰς τήν διαπίστωσιν ὅτι οἱ ὑπερβαίνοντες τό 65ον ἔτος εἶναι 366.000. Ἀλλά καμμία ἐπιτροπή δέν ἠμπορεῖ νά δώση τούς ἀριθμούς τῶν κατηγοριῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι θά ἀφαιρεθοῦν ἀπό τόν συνολικόν ἀριθμόν. Ὅταν λοιπόν δέν ὑπάρχουν οἱ ἀριθμοί, δέν γνωρίζομεν ἐάν θά εἶναι 130.000 ἤ 220.000 ἤ 300.000. Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά ἀποφασίσωμεν τήν δημιουργίαν τοῦ πόρου αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει κίνδυνος νά ἀπαιτηθοῦν διπλάσια ποσά; Αὐτός εἶναι ὁ λόγος, διά τόν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐπιμείνη ἐπί τῆς ἀνάγκης τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς μελέτης, ἡ ὁποία διεξάγεται»[166].

Ἀπό τήν πλευρά τῆς ΕΔΑ, ὁ Η. Ἡλιοῦ ἐπανέλαβε τή θέση τοῦ κόμματός του ὑπέρ τῆς συνταξιοδοτήσεως τῶν ἀγροτῶν, ὅπως αὐτή εἶχε διατυπωθεῖ στήν πρόσφατη πρόταση νόμου πού εἶχε ὑποβληθεῖ στή Βουλή, καί ἀναφέρθηκε σέ σχετικές ρυθμίσεις ἄλλων χωρῶν. Τάχθηκε, ἀκόμη, ἐναντίον τῆς μεθόδου χρηματοδοτήσεως πού πρότεινε ὁ Γ. Παπανδρέου, καί ἐπιτέθηκε κατά τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς

τῆς Κυβερνήσεως, τήν ὁποία θεώρησε ὑπεύθυνη γιά τήν «οἰκονομική ἐξαθλίωση» τοῦ λαοῦ.

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, Γ. Μπακατσέλος, ἀνέλυσε τά συστήματα πού μελετῶνταν σέ ἄλλα Κράτη καί σημείωσε τήν ἀνάγκη γιά τή δημιουργία συστήματος ἀγροτικῆς ἀσφαλίσεως, ὑπενθυμίζοντας σχετικό νομοσχέδιο πού εἶχε ἐκπονήσει ἡ Κυβέρνηση Σ. Βενιζέλου τό 1951. Σχετικά, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, παρατήρησε ὅτι το νομοσχέδιο ἐκεῖνο δέν εἶχε ψηφιστεῖ ἀπό τή Βουλή καί ἐπεσήμανε τήν ἀποτυχία τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν Κυβερνήσεων τοῦ Κέντρου, τό 1949-52, ἡ ὁποία καθιστοῦσε τή συζήτηση γιά τίς προθέσεις τους στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς προνοίας ἄνευ ἀντικειμένου.

Κατά τή συζήτηση, πού συνεχίστηκε καθ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ Φεβρουαρίου, ὁ ἀρχηγός τῆς ΔΕ, Η. Τσιριμῶκος, καταφέρθηκε κατά τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, ἀπέκρουσε τήν ἐπιβολή φόρων γιά τή συνταξιοδότηση τῶν ἀγροτῶν καί πρότεινε τή χρηματοδότηση τοῦ σχετικοῦ μέτρου μέσω τῆς ἐξοικονομήσεως χρημάτων ἀπό περικοπές τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, Σ. Μαρκεζίνης, κατήγγειλε τόν Γ. Παπανδρέου γιά παλινωδία στίς κατά καιρούς ἐπαγγελίες του και θεώρησε μόνη ἁρμόδια γιά τή λήψη τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τήν Κυβέρνηση, ἡ ὁποία ὅμως ἔπρεπε νά διεξάγει σχετική συζήτηση καί μέ τά ἄλλα κόμματα. Ὁ Στ. Στεφανόπουλος, ἀρχηγός τοῦ Λαϊκοῦ-Κοινωνικοῦ κόμματος, ἀποδέχτηκε τήν πρόταση τοῦ Γ. Παπανδρέου, ἀλλά συμφώνησε μέ τήν Κυβέρνηση γιά τήν ἀνάγκη ἐπισταμένης μελέτης τοῦ προβλήματος καί ἐξευρέσεως τρόπου συμμετοχῆς τῶν ἀσφαλισμένων στίς δαπάνες. Ὁ Στ. Ἀλλαμανής, καταλόγισε εὐθύνες στήν Κυβέρνηση, γιατί ἐπικαλεῖτο αὐτή ἔλλειψη στατιστικῶν στοιχείων γιά τή συνταξιοδότηση, παρά τήν ὕπαρξη ὀργανωμένης στατιστικῆς ὑπηρεσίας. Τέλος, ὁ ἀρχηγός τοῦ ΚΑΕ, Α. Μπαλτατζῆς, ὑπογραμμίζοντας τήν ὑποστήριξή του στήν ἰδέα τῆς συνταξιοδοτήσεως τῶν ἀγροτῶν, ἀναφέρθηκε σέ ἄνιση κατανομή δαπανῶν μεταξύ ἀστικῶν καί ἀγροτικῶν πληθυσμῶν καί ζήτησε αὔξηση τῶν κονδυλίων γιά τήν ὕπαιθρο.

Οἱ ὑπουργοί Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, καί Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, ὑπογράμμισαν ἀπό τήν πλευρά τους, τήν ἀνάγκη πλήρους μελέτης τοῦ θέματος, καί ἀντέκρουσαν τή μομφή τῆς ἀντιπολιτεύσεως περί ἐγκαταλείψεως τῆς ὑπαίθρου, ἀναφέροντας σειρά πρόσφατων κυβερνητικῶν μέτρων. Τέλος, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, ἐπανέλαβε ὅτι τό ζήτημα ἦταν ἤδη ἀντικείμενο μελέτης καί τόνισε ὅτι μετά ἀπό ἕξι μῆνες θά ὑπῆρχε τεκμηριωμένο σχετικό πόρισμα[167].

Ἡ ἐφημερίδα «Καθημερινή» σχολίασε τήν ἀγόρευση τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὡς ἑξῆς:

Ἡ ἀγόρευσις τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, κατά τήν προχθεσινήν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς, ἐπί τοῦ θέματος τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν, ὑπῆρξεν, ἀπό πάσης ἀπόψεως, ἐξαίρετος. Ὁ κ. Καραμανλῆς δέν περιωρίσθη νά ὑποστηρίξη, μέ λίαν πειστικά ἐπιχειρήματα, τήν κυβερνητικήν ἄποψιν ὅτι, χωρίς πλήρη καί ἐμπεριστατωμένην μελέτην, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπεκταθῆ ἡ κοινωνική ἀσφάλισις εἰς τούς ἀγρότας. Δέν ἠρκέσθη νά ἀνατρέψη τήν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων καί νά ἀποδείξη ὅτι οἱ ἀριθμοί τοῦ κ. Παπανδρέου εἶναι αὐθαίρετοι, ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει πρόσφατος καί κατά κατηγορίας ἀπογραφή τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Προέβη, ἐπί πλέον, εἰς μίαν φωτεινήν ἀνάλυσιν τοῦ ὅλου προβλήματος, ὥστε καί οἱ πλέον κακόπιστοι νά εὑρεθοῦν εἰς τήν ἀνάγκην νά παραδεχθοῦν ὅτι μόνον ἀπό κυβερνητικῆς πλευρᾶς τό ζήτημα ἀντιμετωπίζεται κατά τρόπον σοβαρόν. Ἀναφέρων δέ λεπτομερῆ στοιχεῖα περί τῶν συμβαινόντων εἰς ἄλλα Κράτη, κατέδειξεν ὅτι, ἐξ ὅλων τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν, μόνον ἡ Βουλγαρία ἔχει ἐπεκτείνει τήν συνταξιοδότησιν εἰς τούς ἀγρότας, ἀφοῦ, ὅμως, ἐπέβαλεν εἰσφοράν τῶν ἠσφαλισμένων ἴσην πρός τά 5% τοῦ εἰσοδήματός των. Οὕτω ἐξεμηδένισε τήν ἀριστεράν, τήν ὁποίαν ἐνεφάνισεν ἀσκοῦσαν ἀσυνείδητον δημαγωγίαν, ὅταν ἀξιοῖ νά δοθῆ σύνταξις εἰς τούς ἀγρότας, χωρίς οὗτοι νά ὑποστοῦν ἐπιβάρυνσιν. Ἀλλ' ὁ κ. πρωθυπουργός, προχωρήσας περαιτέρω, ἐτόνισεν ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου δέν πρέπει νά ἐπιδιωχθῆ διά τῆς ἐσπευσμένης παροχῆς μικροῦ τινος ἐπιδόματος εἰς τούς γέροντας, ἀλλά διά τῆς καλυτέρας ἀξιοποιήσεως τοῦ γεωργικοῦ κλήρου, τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, ὥστε νά παράγωνται προϊόντα ἀποφέροντα μεγαλύτερον εἰσόδημα, καί διά τῆς προστασίας τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Προσθέσας ὅτι, παραλλήλως, πρέπει ἡ Κυβέρνησις νά ἐνδιαφερθῆ καί διά τά κοινωνικά προβλήματα τῶν ἀγροτῶν, παρέχουσα εἰς αὐτούς ἰατρικήν καί νοσοκομειακήν περίθαλψιν, ὡς ἤδη πράττει καί μέλλει νά πράξη. Ἡ συνταξιοδότησις θά ἔλθη κατόπιν, ὅταν βάσει ὁλοκληρωμένης μελέτης, ἡ Κυβέρνησις θά εἶναι εἰς θέσιν νά εἴπη, πότε, εἰς ποίαν ἔκτασιν καί μέ ποίους οἰκονομικούς συνδυασμούς, ἀπό τούς ὁποίους δέν ἐπιτρέπεται νά ἀποκλεισθῆ ἡ εἰσφορά τῶν ἐνδιαφερομένων, θά εἶναι δυνατή ἡ καθιέρωσις τοῦ θεσμοῦ. Ἐφ' ᾧ καί δικαίως ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἀγροτικός κόσμος τῆς χώρας θά ἐκτιμήση τόν θετικόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετωπίζει τά προβλήματά του. Πρέπει νά ὁμολογηθῆ, ἐν κατακλεῖδι, ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὡμίλησεν εἰς τήν Βουλήν μέ συνείδησιν εὐθύνης δημοσίου ἀνδρός, δεχομένου τό βάρος ἀντιδημοτικῆς προβολῆς του, χάριν τῆς προασπίσεως τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, ἀλλά καί τῶν ἀληθῶν συμφερόντων ἐκείνων πρός τούς ὁποίους ἡ ἀντιπολίτευσις προσφέρει, μέ ἐλαφράν καρδίαν, ἐπιδόματα, ἐνῶ δέν ὑπάρχουν τά χρήματα διά νά πληρωθοῦν[168].

3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, πού τοῦ ἀναπτύσσει τά θέματα πού ἀπασχολοῦν τήν ἐργατική τάξη (ὑπογραφή νέων συλλο-

γικῶν συμβάσεων ἐργασίας, ἀνεργία λόγω τῆς τεχνολογικῆς ἐξελίξεως, ἐφαρμογή τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας, οἰκονομική ἐνίσχυση τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων). Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σύμφωνα μέ ἀνακοίνωση τῆς ΓΣΕΕ, ζητεῖ πίστωση χρόνου, ἀλλά καί δίνει τήν ὑπόσχεση ὅτι τά ἐργατικά ζητήματα θά ἐξεταστοῦν καί θά ἐπιλυθοῦν μέ πνεῦμα κατανοήσεως.

3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ ἀπάντηση ἐπιστολῆς τοῦ Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας πού ζητεῖ τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Πατριαρχείου, σημειώνει:

«Εὐχαριστῶν τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα καί τούς Ἁγίους Συνοδικούς διά τούς καλούς λόγους, οὕς ηὐδοκήσατε νά μοί ἀπευθύνητε, ἀνθ' ὧν ὑπέρ τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου ἡ Β. Κυβέρνησις ἔπραξεν, ἐπιθυμῶ νά ἀναγγείλω Ὑμῖν ὅτι ἐλύθη, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν συνεννοήσεων, ἅς ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης ἔσχεν ἐν Ἀθήναις, καί τό ἀπασχολοῦν ἡμᾶς ἀπό ἱκανοῦ ἤδη χρόνου ζήτημα παροχῆς οἰκονομικῆς ἐπιχορηγήσεως εἰς τούς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, λίαν δέ συντόμως θέλει γίνει ἔναρξις τῆς καταβολῆς ταύτης»[169].

4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς καί τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, στήν ὁποία ἐξετάζεται τό θέμα τῶν βρετανικῶν βάσεων στήν Κύπρο.

Οἱ διαφωνίες πού εἶχαν ἀνακύψει στόν τομέα αὐτό, μεταξύ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καί τοῦ κυβερνήτη Σέρ Χιού Φούτ, ἦταν ἕνας ἀκόμη ἀπό τούς παράγοντες πού ὁδήγησαν, τελικά, σέ νέα ἀναβολή τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ νησιοῦ. Ἡ βρετανική Κυβέρνηση θά προσπαθήσει νά ἐπιτύχει πρόοδο στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πού σχετίζονταν μέ τίς βρετανικές βάσεις, ἀποστέλλοντας στήν Κύπρο τόν ὑφυπουργό Ἀποικιῶν, Τζούλιαν Ἔιμερυ, ὁ ὁποῖος ὅμως δέν κατάφερε νά ἐπιλύσει τό θέμα. Ἡ παράταση τῆς ἐκκρεμότητος θά δημιουργήσει ἔνταση στό νησί. Οἱ Τουρκοκύπριοι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀρχικά συνταχθεῖ μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο, σταδιακά διαχώρισαν τή θέση τους. Ταυτόχρονα, διατυπώθηκε ἡ πρόβλεψη ὅτι ὁ Μακάριος δέν θά δίσταζε νά προχωρήσει σέ ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας, χωρίς τή συμμετοχή τοῦ Λονδίνου.

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Τό ἰταλικό περιοδικό «Ὁδοί τῆς Μεσογείου», σέ κύριο ἄρθρο του μέ θέμα τήν ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ στήν Ἑλλάδα, σημειώνει μεταξύ ἄλλων:

Ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ τόν πλέον ἐπικίνδυνον ἀνταγωνιστήν μας ἐπί τοῦ τουριστικοῦ πεδίου, ὁ ὁποῖος δύναται, ἐάν δέν τό προσέξωμεν ἰδιαιτέρως ὅλοι, νά μᾶς ἀποσπάση μέγα μέρος τῆς ἐκ περιηγητῶν πελατείας μας καί μάλιστα τό εὐπορώτερον, διότι ὁ ἑλληνικός τουρισμός ἀρχίζει εἰς τό Μπρίντιζι. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς κατώρθωσε νά καταστήση, καί μάλιστα ταχύτατα, τόν ἑλληνικόν τουρισμόν ὑπόθεσιν ἐθνικήν καί νά τόν κινήσει ἐπί διεθνοῦς ἐπιπέδου. Τό συμπέρασμά μας εἶναι ὅτι ὁ πρόεδρος κ. Καραμανλῆς εἶναι πραγματικῶς ἕνας σύγχρονος ἡγέτης, ὁ ὁποῖος θέτει τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν ὑπεράνω τῶν πολιτικῶν του συμφερόντων. Ἡγέτης σύγχρονος καί συνετός. Συνετός καί ὀξυδερκής. Διότι ταυτοχρόνως δέν παραμελεῖ τά ὑψηλά προβλήματα πού ἀφοροῦν τήν ἄμυναν τῆς χώρας καί τήν ὑγείαν τοῦ λαοῦ.

Καί τό ἄρθρο καταλήγει μέ τήν παρατήρηση ὅτι «ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶναι ἕνας πρωθυπουργός, τόν ὁποῖον πολλαί χῶραι θά ἤθελον νά ἔχουν»[170].

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, Ἀρ. Πρωτοπαπαδάκη, ἡ Νομισματική Ἐπιτροπή καί ἀποφασίζει:

α. Τή μείωση τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων ὄψεως ἀπό 3% σέ 2½% ἐτησίως μέ ἐξαίρεση τίς καταθέσεις ὄψεως τῶν τραπεζῶν, ἱδρυμάτων, ὀργανισμῶν, ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας, δημοσίων ἤ ἰδιωτικῶν καί ἑταιριῶν πετρελαιοειδῶν, τό ὁποῖο ὑποβιβάζεται ἀπό 3% σέ 2%.

β. Τό ἐπιτόκιο τῶν καταθέσεων Ταμιευτηρίου γιά τά ποσά μέχρι 100.000 δραχμῶν μειοῦται ἀπό 6½% σέ 5½%· γιά τά ποσά ἀπό 100.000 - 200.000 δρχ. ἀπό 5% σέ 4½%.

γ. Τό ἐπιτόκιο τῶν καταθέσεων μέ προθεσμία καθορίζεται γιά τό χρονικό διάστημα ἀπό 6 μῆνες σέ 1 ἔτος 5½% καί γιά τό ἄνω τοῦ ἑνός ἔτους 6% ἔναντι τοῦ ἰσχύοντος 7%.

Ἡ ἰσχύς τῆς ἀποφάσεως ἀρχίζει ἀπό τήν 1η Μαρτίου 1960, ἐκτός τῶν καταθέσεων πού ἀνέρχονται τήν 24.2.1960 μέχρι τίς 100.000 δραχμές, γιά τίς ὁποῖες τό μειωμένο ἐπιτόκιο ἰσχύει ἀπό τήν 1η Μαΐου 1960.

Γιά τά ἐπιτόκια τῶν τραπεζικῶν χορηγήσεων ἀποφασίζονται οἱ ἀκόλουθες μειώσεις:

α. Ἀπό 6½% σέ 6% ἐτησίως τοῦ ἐπιτοκίου τῶν πιστώσεων, πού χορηγοῦνται στίς ἐξαγωγικές μεταλλευτικές βιομηχανικές ἤ βιοτεχνικές ἐπιχειρήσεις, γιά τή διενέργεια ἐξαγωγῶν ἀπό τήν 1.4.60.

β. Ἡ παράλληλη προμήθεια ἀπό 2% σέ 1% γιά τίς χορηγήσεις πρός τις βιοτεχνίες.

γ. Ἀπό 6% σέ 5% ἀπό 1.3.60 τῶν ἐπιτοκίων τῶν

τριμήνων καί ἑξαμήνων ἐντόκων γραμματίων τοῦ Δημοσίου καί ἀπό 7% σέ 5½% γιά τά ἐννεάμηνα καί τά δωδεκάμηνα ἔντοκα γραμμάτια.

δ. Ἀπό 9% σέ 7% τοῦ ἀναπροεξοφλητικοῦ ἐπιτοκίου τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, γιά τά βιομηχανικά χαρτοφυλάκια τῶν Τραπεζῶν.

Σύμφωνα μέ τή σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση, οἱ μειώσεις αὐτές ἀποσκοποῦσαν ἀφενός νά ἐνθαρρύνουν τή στροφή τῶν ἀποταμιευτῶν σέ παραγωγικές ἐπενδύσεις καί ἀφετέρου νά ὁδηγήσουν στή βαθμιαία προσαρμογή τῶν ἐπιτοκίων στά διεθνῶς ἰσχύοντα, ὥστε νά ἀποκτήσουν οἱ ἑλληνικές ἐπιχειρήσεις ἀνταγωνιστικές δυνατότητες ἀπέναντι στίς ξένες ἑταιρεῖες, καί νά ἀναπτύξουν δραστηριότητα ἱκανή νά ἀποφέρει πολλά στήν οἰκονομία τῆς χώρας.

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ συνάντηση μέ τίς Ὁμοσπονδίες Λειτουργῶν Μέσης καί Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, παρουσία τοῦ ἀντιπρόεδρου, Π. Κανελλόπουλου καί τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας, Γ. Βογιατζῆ, ἐξέφρασε τό ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον του γιά τούς ἐκπαιδευτικούς λειτουργούς καί τήν ἐκτίμησή του γιά τήν ἀποστολή τους. Παράλληλα δήλωσε ὅτι *«ἡ διαφύλαξις τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος καί προόδου τῆς χώρας δέν ἐπιτρέπει τήν ἱκανοποίησιν οἱουδήποτε μισθολογικοῦ αἰτήματος κατά τήν διάρκειαν τοῦ τρέχοντος ἔτους»*. Τέλος, ὑποσχέθηκε νά ἐξετάσει τά παράπονα γιά τήν ἄνιση μεταχείριση καί τά βαθμολογικά αἰτήματα τοῦ κλάδου καί ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἐγκατάλειψη τῆς σκέψεως γιά ἀπεργία.

6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ἱδρύεται νέο κεντρῶο κόμμα, ἡ «Νέα Πολιτική Κίνησις» (ΝΠΚ), ἀπό δέκα βουλευτές πού ἀνῆκαν, ὡς πρόσφατα, στήν ΕΡΕ καί σέ κόμματα τοῦ Κέντρου. Τήν ἱδρυτική διακήρυξη ὑπογράφουν οἱ Γ. Ἀθανασιάδης-Νόβας, Γ. Μαῦρος, Κ. Μητσοτάκης, Στ. Ἀλλαμανῆς, Φ. Ζαΐμης, Π. Παπαληγούρας, Ι. Ζίγδης, Ε. Λουλακάκης, Δ. Κωστῆς καί Ι. Τούμπας. Σέ λίγο, θά προσχωρήσουν στή ΝΠΚ καί οἱ Γ. Ράλλης καί Δ. Παπασπύρου.

Ἡ ΝΠΚ, κατά τήν ἱδρυτική της διακήρυξη, ἀποσκοποῦσε νά συμβάλει στή δημιουργία ἐνιαίας ἀντιπολιτεύσεως, στή βάση ἑνός κοινά ἀποδεκτοῦ καί ὁλοκληρωμένου προγράμματος. Τασσόταν, ἀκόμη, ὑπέρ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Διοικήσεως καί τῆς δικαιότερης κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ὡς προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἵδρυση ἑνός ἀκόμη κεντρώου πολιτικοῦ φορέα θά συμβάλει στή διατήρηση τοῦ κατακερματισμοῦ τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἡ ΝΠΚ — ἕνωση προσωπικοτήτων, παρά ἐνιαῖο κόμμα — δέν θά κατορθώσει νά ἀποτελέσει τόν καταλύτη γιά τήν ἑνοποίηση τοῦ κεντρώου χώρου. Ἀντίθετα, μετά τήν ἐμφάνισή της, ὁ Σ. Βενιζέλος θά ἐγκαταλείψει προσωρινά τήν ἰδέα τῆς συνεργασίας μέ τόν Γ. Γρίβα, ὁ ὁποῖος εἶχε πρός στιγμήν ἀποσυρθεῖ ἀπό τό πολιτικό προσκήνιο, καί θά κάμει μιά ἀκόμη ἀποτυχημένη ἀπόπειρα νά προσεγγίσει τόν Σ. Μαρκεζίνη, μέ σκοπό τή συγχώνευση τῶν δύο κομμάτων τους. Καί πάλι, ὅμως, οἱ δύο πολιτικοί δέν θά καταφέρουν νά συμφωνήσουν[17].

6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Σέ σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ καί ἁρμόδιων παραγόντων τοῦ ὑπουργείου, ἐγκρίνεται ἡ κατανομή τῶν πιστώσεων γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ προγράμματος μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων, βάσει τῶν ἀναγκῶν κάθε νομοῦ.

Μετά τό τέλος τῆς συσκέψεως, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, σέ δηλώσεις του, ὑπογράμμισε «τήν μεγάλην σημασίαν, τήν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ Κ. Καραμανλῆς εἰς τήν κατανόησιν καί συμπαράστασιν τοῦ λαοῦ εἰς τόν ἀγῶνα διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν καί τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν κατοίκων τῆς χώρας μας». Καί κατέληξε:

«Ἡ προσπάθεια αὐτή διά τήν πρακτικήν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ πληθυσμοῦ καί τήν κινητοποίησιν αὐτοῦ ἔλαβε συγκεκριμένην μορφήν διά τῆς εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν ἀποκεντρώσεως καί ἐφαρμογῆς περιφερειακῶν προγραμμάτων ἀναπτύξεως μέ ὑπευθύνους διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τάς 50 νομαρχίας τοῦ Κράτους. Εἰς τά πλαίσια αὐτά καί μέ ταχύτατον ρυθμόν ἐκινήθη κατά κύριον λόγον τό πρόγραμμα Μικρῶν Κοινωφελῶν Ἔργων, ὅπερ ἀπέδωσεν ἄριστα ἀποτελέσματα».

Ἡ ἔκταση τοῦ προγράμματος διαφαίνεται ἀπό τήν παράθεση τῶν ἀκολούθων γενικῶν στοιχείων:

1956	3.300	ἔργα	120.000.000	δρχ.
1957	4.771	»	200.000.000	»
1958	5.330	»	251.000.000	»
1959	7.420	»	391.000.000	»
1960πρόβλεψη	10.000	»	750.000.000	»

Τέλος, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ ἀνακοινώνει ὅτι σέ συνεργασία μέ τόν ΟΕΟΣ δίδεται μεγάλη βαρύτητα στήν ὑποδειγματική ἀνάπτυξη τῆς Ἠπείρου, ἐνῶ σέ συνεργασία μέ τόν ΟΗΕ καί τό Εἰδικό Ταμεῖο Ἀναπτύξεως (Χόφμα) στήν ἀνάπτυξη τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου. Στίς περιφέρειες αὐτές θά ἐκτελεστεῖ εὐρύτατο πρόγραμμα παραγωγικῶν ἔργων ὑποδομῆς.

8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν καί τοῦ πρέσβη Θ. Χρηστίδη. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως, ἐξετάζονται τά θέματα πού συνέχονται μέ τίς διαπραγματεύσεις γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ πρωθυπουργός ἐγκρίνει τό ὑπό κατάθεση νομοσχέδιο «περί ρυθμίσεως θεμάτων τινῶν τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Ἐμπόρων» καί προΐσταται σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Ν. Μάρτη, καί μέ ἀντικείμενο τήν ἐξέταση διαφόρων θεμάτων πού ἀφοροῦν τήν ἑλληνική βιομηχανία.

9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, Ἀθηναγόρας, σέ ἐπιστολή του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, ἀφοῦ ὑπογραμμίζει τήν εὐμενῆ ἀπήχηση ἀπό τήν παράσταση τοῦ ἑλληνικοῦ κρατικοῦ θιάσου στήν Τουρκία, προτείνει νά προσκληθῆ τό ἀντίστοιχο τουρκικό Κρατικό Θέατρο γιά παραστάσεις στήν Ἀθήνα καί ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι:

«Μία τοιαύτη χειρονομία θέλει ἐξυπηρετήσει καί τάς τουρκοελληνικάς σχέσεις ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, θέλει βοηθήσει δέ καί τάς πνευματικάς καί καλλιτεχνικάς ἀνταλλαγάς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί ἐν ταυτῷ καλύψει τό θέμα τῆς ἀμοιβαιότητος, ἐξαλείφουσα καί τό πολλάκις παρά τῶν ἐπισήμων Τούρκων καί παρά τοῦ τύπου ἐνταῦθα διατυπωθέν παράπονον ὅτι αἱ καλλιτεχνικαί ἐπισκέψεις γίγνονται μονοπλεύρως, μή μεταβαινόντων κατά τινα ἀναλογίαν καί Τούρκων καλλιτεχνῶν διά παραστάσεις εἰς τήν Ἑλλάδα».

Ὁ πρωθυπουργός, στήν ἀπάντησή του, εὐχαρίστησε τόν Πατριάρχη γιά τό ἐνδιαφέρον του ὑπέρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων καί σημείωσε:

«Ἡ Β. Κυβέρνησις, ἐμφορουμένη ἐκ τῶν ἀναπτυσσομένων καί ἐν τῷ Γράμματι τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Παναγιότητος ἀπόψεων, ἀποδίδουσα δέ ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν μεταξύ τῶν δύο φίλων χωρῶν πνευματικῶν σχέσεων, μελετᾶ λίαν συμπαθῶς τήν μετάκλησιν τοῦ τουρκικοῦ Κρατικοῦ Θιάσου καί ἐλπίζει ὅτι λίαν συντόμως θά δυνηθῆ ν' ἀνακοινώσῃ ἐπισήμως τήν ἀποδοχήν τῆς γενομένης προτάσεως»[172].

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ προοπτική τῶν ἐρευνῶν γιά ὀρυκτό πλοῦτο. Ὁ πρωθυπουργός δίνει ἐντολές γιά τήν ἐπίσπευση τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν.

11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, δέχεται τόν πρέσβη τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, Μ. Σεργκέεφ.

Μετά τή δημοσίευση φημῶν ὅτι ἡ συνομιλία ἀφοροῦσε τό θέμα τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καί ὅτι ἐκφράστηκαν ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά διστάγμοί πάνω στή δυνατότητα περαιτέρω ἀναπτύξεώς τους, τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐξέδωσε τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Κατόπιν τῆς εἰδησεογραφίας αὐτῆς εἶναι ἀνάγκη νά διευκρινισθῆ, ὅτι: 1) Ἡ συνομιλία ἀφιερώθη κυρίως εἰς ἄλλα θέματα καί ὅτι τό θέμα τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἐθίγη μόνον ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ. 2) Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μέ τάς χώρας τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ καί ἰδιαιτέρως μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν ἀποτελεῖ τήν σταθεράν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως. 3) Ὡς ἀνεγνωρίσθη ἄλλωστε κατά τήν προμνησθεῖσαν συνομιλίαν, αἱ ἐμπορικαί ἀνταλλαγαί μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν, κατόπιν τῶν καταβληθεισῶν προσπαθειῶν, ἐσημείωσαν ἐξαιρετικήν πρόοδον, ὑπερπενταπλασιασθεῖσαι ἐν σχέσει πρός τό 1955. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι τοιαύτη ἀνάπτυξις ἐμπορικῶν σχέσεων ἐντός 4 ἐτῶν, ἀποτελεῖ σπάνιον φαινόμενον καί διά τήν Ἑλλάδα καί δι' οἱανδήποτε ἄλλην χώραν. 4) Ἐντός τῶν πλαισίων τῆς καταβαλλομένης προσπαθείας ἡ κυρία δυσχέρεια, ἡ ὁποία συναντᾶται καί ἡ ὁποία διετυπώθη κατά τήν ἀνωτέρω μνημονευομένην συνομιλίαν, εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς ν' ἀπορροφήση μεγαλυτέρας ποσότητας σοβιετικῶν ἐμπορευμάτων. Σημειωτέον ὅτι ἡ δυσχέρεια αὕτη ἀντιμετωπίζεται ἐνίοτε ἀκόμη καί διά τῆς εἰσαγωγῆς εἰδῶν τά ὁποῖα παράγονται ἐν Ἑλλάδι καί δυσχερῶς διατίθενται, ὅπως εἶναι ἡ ξυλεία, ἡ ὁποία καί ἐνδεικτικῶς ἀνεφέρθη εἰς τόν κ. Σεργκέεφ.

»Οὕτω καθίσταται σαφές ὅτι ἡ ζωηρά ἐπιθυμία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διά τήν αὔξησιν τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν, εἰς τόν τομέα τῶν ὁποίων τόσα ἐπετεύχθησαν, δέν ἀποδίδει μόνον ὅταν αἱ περαιτέρω ἐκ Ρωσίας εἰσαγωγαί θά παραβλάψουν σοβαρῶς κλάδους τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς».

12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Προνοίας, τοῦ ὑπουργοῦ Ἐργασίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκισμοῦ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μετά τήν ὁποία ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Κατόπιν τῆς ὑπό τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἐγκρίσεως τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων καί τῶν σχετικῶν πιστώσεων

διά τόν τομέα δημοσίας ὑγείας καί προνοίας, θά ἀποπερατωθοῦν κατά τό τρέχον ἔτος τά κάτωθι νοσοκομεῖα τῶν ὁποίων ἔχει ἀρχίσει ἤδη ἡ ἀνέγερσις: α) Τό πρῶτον τμῆμα τῆς πτέρυγος τοῦ Ἱπποκρατείου νοσοκομείου δυνάμεως 65 κλινῶν, β) Τό Κρατικόν νοσοκομεῖον Χανίων 120 κλινῶν, γ) Τό νοσοκομεῖον Κιλκίς 120 κλινῶν, δ) Τό νέον Γενικόν Κρατικόν νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν 500 κλινῶν, ε) Τό νοσοκομεῖον Διδυμοτείχου 60 κλινῶν, στ) Τό δημόσιον μαιευτήριον Ἀθηνῶν μέ δύναμιν 130 κλινῶν, ζ) Τό παιδικόν νευροψυχικόν νοσοκομεῖον Νταοῦ Πεντέλης 200 κλινῶν, η) Ὁ ὄροφος τοῦ Λαϊκοῦ νοσοκομείου Ἀθηνῶν μετά τῶν νέων χειρουργείων καί τῶν βοηθητικῶν χώρων 70 κλινῶν, θ) Τό Κρατικόν νοσοκομεῖον Ἀγρινίου 100 κλινῶν, ι) Τά Κρατικά νοσοκομεῖα Ἄρτης 60 κλινῶν, Τρικάλων 70 κλινῶν καί Γρεβενῶν 35 κλινῶν.

»Οὕτω, ἐντός τοῦ 1960 θά ἀποπερατωθοῦν 12 νοσοκομεῖα μέ σύνολον κλινῶν 1.530.

»Διά τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ὡς ἄνω νοσοκομείων, ὁ ἀριθμός τῶν κλινῶν τῶν γενικῶν κρατικῶν νοσοκομείων θά αὐξηθῆ κατά 2.700 περίπου κλίνας μέχρι τοῦ τέλους του 1960, ἔναντι συνόλου 6.543 κλινῶν κρατικῶν νοσοκομείων, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον μέχρι τοῦ 1956. Εἰς τόν ἀριθμόν τῶν νέων αὐτῶν κλινῶν δέν συμπεριλαβάνονται αἱ κλῖναι τῶν κοινοτικῶν ὑγειονομικῶν σταθμῶν, αἱ ὁποῖαι ηὐξήθηκαν κατά 400 ἀπό τοῦ 1956 μέχρι σήμερον.

»Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, κατά τήν τελευταίαν 4ετίαν ηὐξήθησαν αἱ κλῖναι τῶν εἰδικῶν νοσοκομείων κατά 2.200. Συνεπῶς ἡ αὔξησις τῶν κλινῶν τῶν γενικῶν νοσοκομείων, τῶν εἰδικῶν νοσοκομείων καί τῶν κοινοτικῶν ὑγειονομικῶν σταθμῶν μέ τήν λῆξιν τοῦ ἔτους 1960 θά φθάση τάς 5.300 νέας κλίνας. Περαιτέρω, ἐνεκρίθη ἡ ἀνέγερσις 20 προτύπων ἀγροτικῶν ἰατρείων, διά τῆς ὁποίας θά πραγματοποιηθῆ ἡ ἔναρξις ἐκτελέσεως προγράμματος, τό ὁποῖον θά ἐπιτρέψη τήν κατά στάδια δημιουργίαν ἑνός πλήρους δικτύου κρατικῶν ἰατρείων, εἰς ὅλην τήν ὕπαιθρον χώραν, στεγαζομένων εἰς δημόσια κτίρια διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰατρικῆς περιθάλψεως τῶν ἀγροτῶν.

»Ἐξ ἄλλου ἀπεφασίσθη ὑπό τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἔναρξις τῶν ἑξῆς νέων ἔργων: 1) Γενικόν Νοσοκομεῖον Καβάλας, δυνάμεως 150 κλινῶν. Σύνολον δαπάνης 18 ἑκατ. δραχμῶν. 2) Ἀποπεράτωσις τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ νοσοκομείου Πειραιῶς. Σύνολον δαπάνης 6.350.000 δρχ. 3) Συμπλήρωσις τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ψυχιατρείου Ἀθηνῶν. Σύνολον δαπάνης 3.400.000 δρχ. καί 4) Συμπλήρωσις τοῦ νοσοκομείου λοιμωδῶν νόσων. Σύνολον δαπάνης 1.600.000 περίπου.

»Ἀφ' ἑτέρου, ὁ κ. πρωθυπουργός ἔδωσεν ἐντολήν ὅπως διατεθῆ ἡ ἀπαιτουμένη χρηματική πίστωσις διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς συντάξεως μελετῶν νέων ἱδρυμάτων δημοσίας ὑγείας καί προνοίας, ἀπαραίτητος ὥστε νά καταστῆ δυνατός ὁ προγραμματισμός καί ἐν συνεχείᾳ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν. Τέλος, ἐνεκρίθη ἡ χρηματοδότησις διά τήν ἀποπεράτωσιν μικρῶν ἐπαρχιακῶν ἱδρυμάτων προνοίας ὡς καί διά τήν συνέχισιν ἀρξαμένων ἔργων ὑδρεύσεως διαφόρων κοινοτήτων τῆς χώρας.

»Διά τῶν ληφθεισῶν ὑπό τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἀποφάσεων, προωθεῖται ἱκανοποιητικῶς τό πρόγραμμα ὑγείας καί προνοίας, πρός ἀποτελεσματικήν ἀντιμετώπισιν τῶν κοινωνικῶν καί ὑγειονομικῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ».

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλήφθηκε τήν ἑπομένη καί ὁλοκληρώθηκε μέ τή λήψη ἀποφάσεως γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν παραπηγματούχων προσφύγων. Στό κείμενο τῆς σχετικῆς κυβερνητικῆς ἀνακοινώσεως ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα:

«Τάς τελευταίας ἑβδομάδας ὁ κ. πρωθυπουργός ἠσχολήθη ἐπανειλημμένως μέ τό θέμα τῶν παραπηγμάτων τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης καί ἔδωσεν ὁδηγίας διά τήν προπαρασκευήν τοῦ θέματος, διά τῆς πραγματοποιήσεως ἀπογραφῆς τῶν κατοικούντων εἰς παραπήγματα καί τῆς καταρτίσεως προγράμματος καί σχεδίου πρός ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου.

»Κατά τήν πραγματοποιηθεῖσαν σήμερον σύσκεψιν καί ἀφοῦ ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἅπαντα τά σχετικά στοιχεῖα, ἐλήφθησαν ὑπ' αὐτοῦ ὁριστικαί ἀποφάσεις διά τήν ἀπαλλαγήν τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καί Πειραιῶς ἀπό τήν παράγκαν, ἡ διατήρησις τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἀπαράδεκτον ἀπό πάσης πλευρᾶς κατάστασιν.

»Οὕτω ἀπεφασίσθη ὅπως ἀνεγερθῶσιν ἐντός διετίας 3.500 κατοικίαι, ἐξ ὧν 1.100 εἰς Ἀθήνας, 1.200 εἰς Πειραιᾶ καί 1.200 εἰς Θεσσαλονίκην. Διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος τούτου θά διατεθῆ ποσόν 260 ἑκατ. δρχ. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος θά ἀρχίση ἀμέσως, θά συμπληρωθῆ δέ ἐντός διετίας.

»Αἱ Α.Α.Μ.Μ. ὁ βασιλεύς καί ἡ βασίλισσα, οἱ ὁποῖοι ἐξεδήλωσαν ζωηρόν ἐνδιαφέρον διά τό κοινωνικόν τοῦτο θέμα, διαθέτουν ἐκ τοῦ Ἐράνου Βορείων Ἐπαρχιῶν ποσόν 60 ἑκατ. δρχ. διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ὡς ἄνω προγράμματος.

»Εἰς τά ἀνεγερθησόμενα νέα οἰκήματα θά στεγασθοῦν οἱ κάτοικοι τῶν κάτωθι συνοικισμῶν:

»Α. Ἀθηνῶν: Πολυγώνου, Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας, Γηροκομείου καί Ἀσυρμάτου.

»Β. Πειραιῶς: Παραπηγματοῦχοι τῶν συνοικισμῶν Δραπετσώνας καί Κοκκινιᾶς.

»Γ. Θεσσαλονίκης: Παραπηγματοῦχοι τῶν συνοικισμῶν Κιουταχείας, Τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἄνω Τούμπας, ὡς καί οἱ ἐγκατεστημένοι εἰς τά προσωρινά στέγαστρα τοῦ συνοικισμοῦ Ἁγίας Φωτεινῆς.

»Οἱ ὡς ἄνω συνοικισμοί θά ἐκκαθαρισθοῦν ἀπολύτως, πάντα δέ τά παραπήγματα τῶν ἐκκαθαριζομένων συνοικισμῶν θά κατεδαφισθοῦν πρός ἀπελευθέρωσιν τῶν κατεχομένων χώρων. Οἱ ἐν αὐτοῖς ἐγκατεστημένοι καί κρινόμενοι δικαιοῦχοι μέ κριτήρια κοινωνικοοικονομικά θά στεγασθοῦν εἰς τά νεοανεγερθησόμενα κτίσματα.

»Ἡ Κυβέρνησις, παρ' ὅλας τάς δυσχερείας τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει λόγω τῶν μεγάλων προβλημάτων, τά ὁποῖα ἔχει νά ἐπιλύση καί πρώτιστον τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἡ αὔξησις τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος, δέν διστάζει ἄνευ προσφυγῆς εἰς νέας φορολογίας νά προβῆ εἰς θυσίας, προκειμένου νά καταρτίση πρόγραμμα, διά τοῦ ὁποίου ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀπό τριακονταετίας ζοῦν ὑπό ἀθλίας συνθήκας θά εὕρουν στέγην πολιτισμένην καί ὑγιεινήν καί θά ἀποβοῦν οὕτω χρήσιμα καί παραγωγικά στοιχεῖα τῆς κοινωνίας».

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐμπορίου, τοῦ διοικητῆ καί τῶν ὑποδιοικητῶν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καί Ἀγροτικῆς, τοῦ προέδρου τῶν Τραπεζῶν Ἐμπορικῆς καί Ἰονικῆς -Λαϊκῆς καί τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ. Κατά τή σύσκεψη συζητήθηκαν τά θέματα τῶν πιστωτικῶν ἱδρυμάτων, σέ σχέση μέ τή γενικότερη οἰκονομική κατάσταση καί τήν πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἀποφασίστηκε νά ἐξεταστοῦν οἱ προϋποθέσεις γιά τή χορήγηση ἀπό τήν ΑΤΕ χαμηλότοκων δανείων μέσης καί μακρᾶς διάρκειας, καθώς καί ἡ ἀνάληψη ἀπό τήν ἴδια Τράπεζα νέων πρωτοβουλιῶν γιά τήν ἐπέκταση τῶν ὑπαρχόντων καί τήν ἵδρυση νέων γεωργικῶν βιομηχανιῶν· νά μελετηθοῦν οἱ ἀναγκαῖες τροποποιήσεις τῆς νομοθεσίας περί ἀνωνύμων ἑταιρειῶν· νά ἐξεταστεῖ ἡ πορεία τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος καί ἡ πιθανότητα ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, ὥστε νά γίνει δυνατή ἡ καλύτερη κατανομή τῶν πιστώσεων γιά τά δημόσια ἔργα· καί νά μελετηθεῖ ἡ πιθανή συμμετοχή τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν στή βιομηχανική ἀνάπτυξη[173].

16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Γεωργίας, Ἐμπορίου, τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἀγροτικῆς καί ἄλλων ἁρμόδιων παραγόντων.

Ἀποφασίστηκε ἡ λήψη μέτρων γιά τήν ἀξιοποίηση τῆς παραγωγῆς καί τή σταθεροποίηση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν· ἡ διεύρυνση τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ΑΤΕ, ὥστε νά καταστεῖ δυνατή ἡ χορήγηση χαμηλότοκων δανείων γιά τήν ἀγορά ζώων· καί ἡ ἵδρυση γεωργικῶν βιομηχανιῶν.

17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑφυπουργός Γεωργίας, Δ. Θανόπουλος, ἀνακοινώνει τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά χρηματοδοτήσει μέ 40.000.000 δρχ. τό πρόγραμμα ἀξιοποιήσεως δημοσίων δασῶν, καί νά ὑποβοηθηθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἰδιωτικῶν, μέ σκοπό τήν αὔξηση τῆς δασικῆς παραγωγῆς καί τήν ἐνίσχυση τῆς οἰκονομίας τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Μέ τήν κρατική συμπαράσταση, ἐπιδιώκεται ἡ διάνοιξη ἀντιπυρικῶν λωρίδων, ἡ ἐκτάφρωση, ἡ κατασκευή δασικῶν ὁδῶν καί ἡ ἀναδάσωση. Ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση προβλέπει ὅτι τό 1960 θά παραχθοῦν 100.000 κυβικά μέτρα χρήσιμης ξυλείας καί 100.000 τόνοι καυσίμων.

18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Στό ναύσταθμο Σαλαμίνος γίνεται ἡ τελετή τῆς ἐντάξεως στό Βασιλικό Ναυτικό τῶν ἀντιτορπιλικῶν «Βέλλος», «Σφενδόνη» καί τοῦ πετρελαιοφόρου «Ἀρέθουσα», πού διατέθηκαν στήν Ἑλλάδα ἀπό τίς ΗΠΑ. Στήν τελετή παρίστανται οἱ βασιλεῖς, ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆς, καί οἱ ἀρχηγοί τῶν ἐπιτελείων.

Σέ ὁμιλία του, ὁ Γ. Θεμελῆς εὐχαρίστησε τίς ΗΠΑ γιά τή βοήθειά τους πρός τίς ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις, ἡ ὁποία κατά τά τελευταῖα δεκατρία ἔτη ἀνέρχεται σέ 1.500.000.000 δολλάρια.

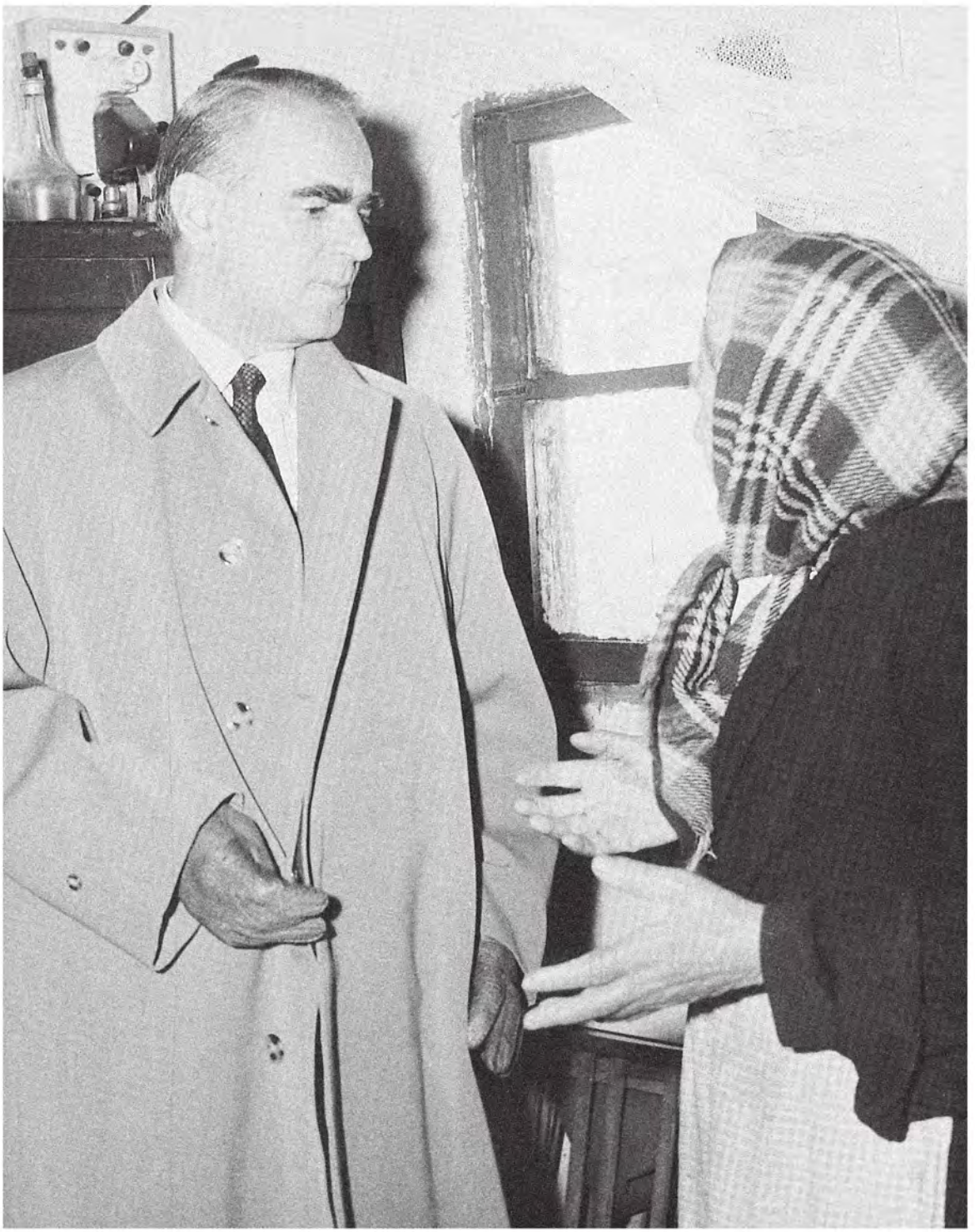
19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ Δῆμος Ρεθύμνης ἀποφασίζει νά μετονομάσει τήν κεντρική πλατεία τῆς πόλεως καί μία ὁδό, σέ πλατεία Κ. Καραμανλῆ καί ὁδό Ἐμμ. Κεφαλογιάννη, ἀντίστοιχα, γεγονός που προκαλεῖ ἔντονη ἀντίδραση ἀπό τήν πλευρά τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Μόλις πληροφορήθηκε τήν ἀπόφαση τοῦ Δήμου καί τίς ἀντιδράσεις σέ αὐτήν, ὁ Κ. Καραμανλῆς ζήτησε νά μήν ἐφαρμοσθεῖ.

19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, καταθέτει στή Βουλή τόν προϋπολογισμό τοῦ Κράτους γιά τό ἔτος 1960. Τό συνολικό ὕψος τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνέρχεται σέ 19.543 ἑκατ. δρχ. Τά 14.213 ἑκατ. δρχ. καλύπτουν τρέχουσες δαπάνες τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τά 4.430 ἑκατ. δρχ. τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων καί τά 900 ἑκατ. δρχ. τά ἔργα τοῦ ΝΑΤΟ. Ἔναντι τῶν δαπανῶν αὐτῶν, προβλέπονται ἔσοδα ὕψους 15.513 ἑκατ. δρχ. ἀπό ἑλληνικές πηγές, ἐνῶ 2.147 ἑκατ. θά καλυφθοῦν ἀπό τήν ἐξωτερική βοήθεια καί τίς πιστώσεις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων καί 900 ἑκατ. ἀπό ἔσοδα ἔργων τοῦ ΝΑΤΟ· μένει ἀκάλυπτο ὑπόλοιπο ἀπό 983 ἑκατ. δρχ. πού θά καλυφθεῖ ἀπό ἔντοκα γραμμάτια.

Στήν εἰσηγητική ἔκθεση, ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν τόνισε ὅτι τό ἐνδιαφέρον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους στρεφόταν κυρίως στή βελτίωση τῆς παραγωγῆς. Οἱ συνολικές πιστώσεις γιά τή γεωργία ἀνέρχονταν σέ 570 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ γιά τήν παραγωγική ἀξιοποίηση τῶν ἐκτελούμενων ἔργων, ἰδιαίτερα τῶν ἀρδευτικῶν, προβλεπόταν ἡ διάθεση 2.445 ἑκατ. δρχ. Παράλληλη ἦταν καί ἡ προσπάθεια γιά τήν ἀνάπτυξη καί τόν ἐκσυγχρονισμό τῆς κτηνοτροφίας. Οἱ πιστώσεις γιά τήν ἐθνική ἄμυνα ἀνέρχονταν σέ 3.135, ἔναντι 3.283 κατά τή λήξασα χρήση, ἐνῶ τμῆμα τῶν δαπανῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων κάλυπτε ἡ συμμαχική βοήθεια (670 ἑκατ. γιά

Ὁ πρωθυπουργός ἐπέδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τίς συνοικίες καί τήν ὕπαιθρο.

τό τρέχον ἔτος). Οἱ πιστώσεις γιά τήν ἐκπαίδευση προβλεπόταν νά φθάσουν τίς 1.344 ἑκατ. δρχ. (ἀνώτερες τῶν πιστώσεων τοῦ προηγούμενου ἔτους κατά 65 ἑκατ. δρχ.). Γιά τήν κοινωνική πρόνοια διατέθηκαν πιστώσεις ὕψους 985 ἑκατ. δρχ. (ἔναντι 970 ἑκατ. δρχ. τοῦ περασμένου ἔτους)· ἐπιπλέον, γιά τήν ἄσκηση εὐρύτερης κοινωνικῆς πολιτικῆς, προβλεπόταν νά διατεθοῦν πιστώσεις καί ἀπό διαφόρους Ὀργανισμούς καί Νομικά Πρόσωπα.

20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Προνοίας, Α. Στράτος, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Αἴγυπτο, ὅπου ἔχει τήν εὐκαιρία νά ἀνταλλάξει ἀπόψεις μέ τόν Αἰγύπτιο ὁμόλογό του γιά θέματα τῆς ἁρμοδιότητάς τους, καί, κυρίως, νά ἐξετάσει τήν κατάσταση τῶν ἱδρυμάτων τῆς ἑλληνικῆς κοινότητας τῆς χώρας.

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ ὑπουργοῦ Προνοίας ἐντασσόταν στά πλαίσια τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς νά παρασχεθεῖ κατά τό δυνατόν μεγαλύτερη προστασία στόν ἑλληνισμό τῆς Αἰγύπτου. Ἡ εὐνοϊκή ὑποδοχή πού ἐπεφύλαξε ἡ αἰγυπτιακή ἡγεσία καί ὁ τύπος στόν Ἕλληνα ὑπουργό, γνωστό γιά τίς φιλαραβικές θέσεις πού εἶχε ὑποστηρίξει τά προηγούμενα χρόνια, ἔδειχναν ὅτι ἡ προσπάθεια νά τονωθεῖ τό ἠθικό τῆς ἑλληνικῆς κοινότητας, μέσω τῆς ἐπισκέψεως, ἦταν ἐπιτυχής.

21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀρχίζει ἡ κλήρωση γιά τή διανομή σέ δικαιούχους ἐργατοϋπαλλήλους 996 κατοικιῶν, πού ἔχουν ἀνεγερθεῖ ἀπό τόν Ὀργανισμό Ἐργατικῆς Κατοικίας.

Στή σχετική ὁμιλία του, ὁ ὑπουργός Ἐργασίας, Α. Δημητράτος, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε νά ἐπιδείξει ἐκτεταμένο ἔργο στόν τομέα τῆς στεγαστικῆς πολιτικῆς: τό 1956-1959, ἀπέκτησαν κατοικία ἀπό δάνεια τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων 7.255 μισθωτοί, τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανείων 3.264, τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης 15.775, τοῦ ΑΟΟΑ 1.240, καί τοῦ ὀργανισμοῦ Ἐργατικῆς Κατοικίας 4.578.

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλου, καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, καθώς καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Συγκοινωνιῶν, ἐξετάζεται ἡ λήψη σειρᾶς μέτρων, προορισμένων νά διευκολύνουν τίς ἐπικοινωνίες καί τίς μεταφορές. Συγκεκριμένα, ἀποφασίζεται ἡ κατάστρωση γενικοῦ σχεδίου διατάξεως τοῦ βασικοῦ ὁδικοῦ καί σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς χώρας, ὡς βάση γιά τήν ἐκτέλεση τῶν νέων ἔργων· ἡ συγχώνευση τῶν δικτύων ΣΕΚ-ΣΠΑΠ ὑπό ἑνιαία διοίκηση καί ἡ κατάργηση δευτερευουσῶν γραμμῶν καί διακλαδώσεων τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου· ἡ ὀργάνωση τῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων δημοσίας χρήσεως καί ἡ συνεργασία τους μέ τούς σιδηροδρόμους, ὅπου ἡ ὁδική γραμμή εἶναι παράλληλη μέ τή σιδηροδρομική· ὁ περιορισμός τῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων ἰδιωτικῆς χρήσεως, στά πλαίσια τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν κάθε ἐπιχειρήσεως, ὥστε νά μήν χρησιμεύουν ὡς ὄργανο ἐπεκτάσεως τῆς δραστηριότητάς της στίς μεταφορές· ὁ ἄμεσος καί συνεχής ἔλεγχος τοῦ Κράτους στίς συγκοινωνίες μέ λεωφορεῖα καί ὁ συντονισμός τῶν τιμολογίων καί τῶν δρομολογίων μέ τούς σιδηροδρόμους, ὥστε νά ἀποφεύγονται οἱ ζημιές ἀπό τό συναγωνισμό· καί, τέλος, ἡ κατάργηση τοῦ ἐπικουρικοῦ ὀργανισμοῦ μεταφορῶν μέ αὐτοκίνητα (ΕΟΜΑ).

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Σύμφωνα μέ τήν ἀνακοίνωση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, ὡς τίς 15 Φεβρουαρίου 1960 εἶχαν ἐξαχθεῖ 43.125 τόνοι καπνοῦ καί εἶχαν πωληθεῖ καπνά 12.500.000 δολλαρίων. Μολονότι δέν δικαιολογεῖται ὁποιαδήποτε ἀνησυχία, ὁ ὑπουργός τονίζει ὅτι εἶναι ἐξουσιοδοτημένος ἀπό τόν πρωθυπουργό νά δηλώσει ὅτι, σέ κάθε περίπτωση, οἱ καπνοπαραγωγοί πρέπει νά εἶναι βέβαιοι πώς ἡ Κυβέρνηση θά λάβει τά ἐπιβεβλημένα μέτρα γιά τήν προστασία τους.

Τήν ἴδια διαβεβαίωση ἐπαναλαμβάνει ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου μετά ἀπό νέα συνεργασία του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ, ὁπότε διαπιστώθηκε ὅτι οἱ τυχόν δυσχέρειες γιά τά ἑλληνικά καπνά θά εἶναι βραχυπρόθεσμες.

24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάστηκε ἡ μεταφορά τῆς διευθύνσεως ἁλιείας ἀπό τό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας στό ὑπουργεῖο Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας· ἡ ἵδρυση νέων βασικῶν βιομηχανιῶν ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ ΟΒΑ, καί κυρίως ἡ πορεία τῶν μελετῶν γιά δημιουργία ἐργοστασίων ἀμιαντοτσιμέντου, ἀχυροκυτταρίνης, ἀλουμινίου, λιπασμάτων, σιδήρου καί τό ἔργο τοῦ Ἀχελώου· καί ἡ συνεργασία μέ δυτικογερμανικούς οἴκους μελετῶν γιά τό πρόγραμμα αὐτό, καί πάλι ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ ΟΒΑ[174].

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, Κ. Ροδόπουλος, θεμελιώνει τό ἐργοστάσιο ζαχάρεως στή Λάρισα, παρουσία τῶν ὑπουργῶν Γεωργίας καί Βιομηχανίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας καί τῶν διευθυντῶν τῆς ΑΤΕ.

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στό Πολιτικό Γραφεῖο, στήν ὁποία μετέχουν ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, οἱ οἰκονομικοί ὑπουργοί καί ἁρμόδιοι ὑπηρεσιακοί παράγοντες. Ἐξετάστηκε τό θέμα τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ μέ βάση τήν ἔκθεση ἁρμοδίου τμηματάρχη τοῦ ΕΟΚ, ὁ ὁποῖος εἶχε μεταβεῖ στήν Τουρκία γιά νά ἐξετάσει τήν ἐξέλιξη τῆς καπναγορᾶς, μετά τήν ὑποτίμηση τοῦ τουρκικοῦ νομίσματος.

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται τήν ἑπομένη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, Γεωργίας καί τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ τοῦ ΕΟΚ. Στήν ἀρχή τῆς συσκέψεως κλήθηκαν ὁ πρόεδρος καί ὁ γενικός διευθυντής τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ, οἱ ὁποῖοι ἐξέθεσαν τίς ἀπόψεις τους.

Κατόπιν, ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆς, ἔκαμε τίς ἀκόλουθες ἀνακοινώσεις:

«Εἶναι γνωσταί αἱ δυσχέρειαι τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν διεθνῶς τά ἀνατολικά καπνά, κατά συνέπειαν δέ καί τά ἑλληνικά καπνά.

»Ἡ Κυβέρνησις, παρακολουθοῦσα ἀπό ἀρκετῶν ἡμερῶν μετά προσοχῆς τάς διαμορφουμένας ἐξελίξεις κατόπιν τῆς προσφάτου νομισματικῆς ὑποτιμήσεως ἐν Τουρκίᾳ, συνέστησεν ἐγκαίρως εἰς τούς καπνοπαραγωγούς ὅπως μή ἐπηρεασθοῦν ἀπό τήν σκοπίμως καταβαλλομένην ὑπό ἐνδιαφερομένων προσπάθειαν δημιουργίας ἀτμοσφαίρας πανικοῦ, διότι, ὅπως πάντοτε, θά ἐλαμβάνοντο ὑπ' αὐτῆς τά ἐκ τῶν πραγμάτων δυνατά μέτρα πρός προστασίαν των.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπελήφθη προσωπικῶς τοῦ θέματος καί προήδρευσεν ἐπανειλημμένων συσκέψεων, εἰς τάς ὁποίας ἔλαβον μέρος οἱ ἁρμόδιοι ὑπουργοί καθώς καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες. Μετά ἐξέτασιν τῶν ὑπό τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ τουρκικοῦ νομίσματος δημιουργουμένων νέων συνθηκῶν καί τῶν ὑπό ταύτης προκαλουμένων βραχυπροθέσμων ἐπιπτώσεων ἐπί τῆς καπνικῆς μας οἰκονομίας, ἐλήφθησαν αἱ ἀκόλουθοι ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι προστατεύουν πλήρως τούς καπνοπαραγωγούς μας καί τό καπνικόν συμφέρον τῆς χώρας.

»α. Ἀπαγόρευσις τῆς ἀγοραπωλησίας ἐπί καπνῶν ἀξίας κατωτέρας τῶν 8 δρχ. κατά κιλόν. Τά καπνά ταῦτα θά συγκεντρωθοῦν ὑπό τοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ καί θά ἀχρηστευθοῦν, πλήν ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ διατήρησις ἤθελε κριθῆ ἐμπορικῶς συμφέρουσα. Τό μέτρον ἀποβλέπει εἰς τήν ἀποσυμφόρησιν τῆς παρούσης ἐσοδείας ἀπό τήν πλεονάζουσαν ποσότητα κατωτέρων καπνῶν λόγω δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καί θά ἐπιβοηθήση εἰς τήν ὑπό εὐνοϊκωτέρους διά τόν παραγωγόν ὅρους διάθεσιν τῶν ὑπολοίπων καπνῶν.

»β. Καθολική παρέμβασις τοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ εἰς τήν ἀγοράν χωρικῶν καπνῶν ἐσοδείας 1959, βάσει ἐξαγωγικῶν τιμῶν (FOB) τῆς ἐσοδείας 1958, πλήν τῆς ποικιλίας Σαμψοῦντος τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας καί Μυρωδάτων Σμύρνης Νήσων, διά τάς ὁποίας καθορίζεται ὅτι αἱ ὡς ἄνω τιμαί θά εἶναι μειωμέναι κατά 5%. Ἡ μείωσις αὕτη διά τάς ὡς ἄνω δύο περιπτώσεις ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ ποικιλίαι αὐταί παράγονται εἰς Τουρκίαν καί κατόπιν τῆς προσφάτου νομισματικῆς ὑποτιμήσεως θά προσφερθῶσι μέ χαμηλοτέρας τῶν μέχρι τοῦδε τρεχουσῶν δι' αὐτάς τιμάς. Διά τόν λόγον τοῦτον ἡ παρέμβασις τοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ εἰς τάς ποικιλίας ταύτας θά εἶναι ἄμεσος καί θά διενεργηθῆ μέ ἐντονώτερον ρυθμόν· ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς ἀποφασισθείσης παρεμβάσεως προκύψει κέρδος, τοῦτο ἀνήκει εἰς τούς καπνοπαραγωγούς.

»Διά τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐπιτυγχάνεται, ἀφ' ἑνός ἡ πλήρης προστασία τοῦ καπνοπαραγωγοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν διάθεσιν τοῦ προϊόντος του εἰς ἱκανοποιητικάς τιμάς καί ἀφ' ἑτέρου διευκολύνεται ἡ ἐξαγωγή τοῦ καπνοῦ.

»γ. Παραλλήλως πρός τάς ἀνωτέρω ἀποφάσεις διατηρεῖται ἐν ἰσχύι ἡ 124 Πρᾶξις τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς Καπνοῦ, διά τῆς ὁποίας παρέχεται ὑπό ὡρισμένους ὅρους εὐχέρεια παρεμβάσεως καί τοῦ καπνεμπορίου εἰς τάς ἀγοράς καπνοῦ.

»δ. Ἰδιαιτέρα πρόνοια λαμβάνεται διά τούς καπνοπαραγωγούς κλασικῶν καπνῶν, τά ὁποῖα, ὡς γνωστόν, διέρχονται μόνιμον κρίσιν.

»Διά τάς περιφερείας ταύτας ἀπεφασίσθη ἡ διάθεσις 335.000.000 δρχ. διά τήν ἐκτέλεσιν πενταετοῦς προγράμματος ἀποβλέποντος εἰς τήν ἀναμόρφωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν παραγωγῶν πρός ἀπόκτησιν σταθεροῦ εἰσοδήματος ἐξ ἄλλων πηγῶν.

»Ἡ ἔναρξις τοῦ προγράμματος τούτου, τό ὁποῖον κατήρτισε εἰδική ἐπιτροπή συσταθεῖσα κατόπιν ἐντολῆς τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἐπ' ἀφορμῇ τῶν ἐξαγγελθεισῶν ἀποφάσεων, κρίνομε σκόπιμον ὅπως ἐνημερώσωμεν τούς καπνοπαραγωγούς μας ἐπί τῆς πορείας τῆς καπνικῆς μας οἰκονομίας, τόσον κατά τήν τελευταίαν τριετίαν, ὅσον καί κατά τήν παροῦσαν καπνικήν περίοδον ἐν συσχετισμῷ μέ τήν ὑφισταμένην καπνικήν κατάστασιν εἰς τάς χώρας αἱ ὁποῖαι παράγουν ὁμοειδῆ μέ ἡμᾶς καπνά.

»Οὕτω, αἱ ἐξαγωγαί καπνῶν ἐξελίσσονται ὡς ἀκολούθως κατά τήν τελευταίαν τριετίαν (εἰς τόνους):

	Ἑλλάς	Τουρκία
1957/58	58.651	89.065
1958/59	61.799	57.528
1959/60 (α' ἑξάμηνον)	36.802	19.587

»Ἡ μέση τιμή ἐξαγωγῆς κατά κιλόν διά τά ὡς ἄνω ἔτη ἦτο διά τήν Ἑλλάδα δολλάρια 1,39-1,28-1,28, διά τήν Τουρκίαν ἦτο 1,55-1,36-1,34, διά τήν Γιουγκοσλαβίαν ἦτο 1,18-1,17.

»Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων ἀποδεικνύεται ὅτι, παρά τήν ὁλονέν ἐντεινομένην μείωσιν τῆς ζητήσεως τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν, ἀντιμετωπίζεται ὑπό τῆς παρούσης Κυβερνήσεως ἐπιτυχῶς τό πρόβλημα τῆς τοποθετήσεως τῶν

ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τό ἐξωτερικόν.

»Εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ εἰδικώτερον τήν ἀπορρόφησιν τῆς τρεχούσης ἐσοδείας παρά τάς ὑφισταμένας ἀντιξοότητας καί τάς ἐπιπροσθέτους δυσχερείας, τάς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ὑποτίμησις τοῦ τουρκικοῦ νομίσματος, αὕτη δύναται νά θεωρηθῆ ἱκανοποιητική ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἔναρξις τῶν ἀγορῶν χωρικῶν καπνῶν ἦτο καθυστερημένη ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος ἀπό 25 ἕως 60 ἡμέρας κατά περίπτωσιν. Οὕτω, αἱ μέχρι τοῦδε ἀγορασθεῖσαι ποσότητες ἐπί συνόλου ἐσοδείας ἐμπορευσίμων ἐξαγωγίμων καπνῶν 62.000 τόνων ἀνῆλθον εἰς 29.000 περίπου τόνους, ἐξ ὧν 14.500 περίπου εἰς Ἀνατολικήν Μακεδονίαν καί Θράκην καί εἰς ἀντιστοίχους τιμάς τῶν περυσινῶν.

»Τέλος, ἐπειδή ὑπό κύκλων ἀγνοούντων τά πράγματα ἤ κακοπίστων ἀνεφέρθη ἡ συγκριτικῶς ταχυτέρα ἀπορρόφησις τῶν τουρκικῶν καπνῶν τῆς περιφερείας Αἰγαίου πρός δημιουργίαν ἀτμοσφαίρας πανικοῦ εἰς τήν ἑλληνικήν καπναγοράν, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νά δηλώσω ὅτι τοῦτο δέν ἀποτελεῖ ἐξαιρετικόν δι' ἐφέτος γεγονός, ἀλλά εἶναι ἀπό πολλῶν ἐτῶν σύνηθες φαινόμενον τῆς καπναγορᾶς Αἰγαίου».

4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀνήσυχος γιά τίς καθυστερήσεις καί τά προσκόμματα πού ἀνακύπτουν στίς διαπραγματεύσεις γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, συναντᾶται μέ τούς πρέβεις τῶν Ἕξι στήν Ἀθήνα. Τό σχετικό μνημόνιο ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

«Τήν 10.00′ π.μ. τῆς 4 Μαρτίου 1960 προσῆλθον τῇ προσκλήσει τοῦ κυρίου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τό Πολιτικόν Γραφεῖον οἱ ἐν Ἀθήναις πρέσβεις τοῦ Βελγίου, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καί τῆς Ὁλλανδίας καί ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Γερμανίας, παρουσίᾳ τῶν κυρίων ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν.

»Ὁ κύριος πρόεδρος ἐξηγεῖ εἰς τούς ξένους διπλωμάτας ὅτι τούς παρεκάλεσε νά τόν ἐπισκεφθοῦν, ἵνα τούς καταστήση κοινωνούς τῆς βαθείας του ἀνησυχίας καί τῆς ἀπογοητεύσεώς του ἐκ τοῦ χρονισμοῦ τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ, καί ἵνα τούς παρακαλέση νά διαβιβάσουν εἰς τούς προέδρους τῶν Κυβερνήσεών των τά αἰσθήματά του ταῦτα, καθώς καί τήν πεποίθησίν του ἐπί τῆς ἀνάγκης, ὅπως αἱ οἰκεῖαι Κυβερνήσεις λάβουν ἐπί τέλους ὁριστικάς ἀποφάσεις διά τήν σύνδεσιν ταύτην τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ. Ὁ κύριος πρόεδρος διατυπώνει συγχρόνως τήν ἐλπίδα ὅτι οἱ ἐπισκέπται του δέν θά περιορισθοῦν νά ἀναφέρουν εἰς τάς Κυβερνήσεις των τά ὑπ' αὐτοῦ λεχθησόμενα, ἀλλά προσέτι ὅτι οὗτοι, δοθέντος ὅτι γνωρίζουν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τήν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν ἀπό πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς πλευρᾶς θά θελήσουν νά καταστοῦν παρ' αὐτοῖς οἱ συνήγοροι τῶν ἄλλωστε ἐλαχίστων, πλήρως δεδικαιολογημένων καί ἀπολύτως ἐντίμων ἀπαιτήσεων τῆς Ἑλλάδος ἐπί τοῦ θέματος.

»Ἡ ἐπί ἕν ἔτος συνέχισις, ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος πρόεδρος, τῶν ἐν λόγῳ συνομιλιῶν (εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κύριος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν παρετήρησεν ὅτι ἐπί ἕν ἔτος διαπραγματευόμεθα περί τοῦ ἄν καί πῶς θά ἀρχίσωμεν διαπραγματευόμενοι) εἶναι ὄχι μόνον ἀδικαιολόγητος, ὡς θά ἐξηγήση κατωτέρω, ἀπό ἀπόψεως οὐσίας, ἀλλά, παρέχουσα τήν εἰκόνα παζαρεύματος, δημιουργεῖ προσέτι τόσον παρά τῇ ἑλληνικῇ ὅσον καί παρά τῇ διεθνῇ κοινῇ γνώμῃ ἐντυπώσεις δυσμενεῖς διά τήν Δύσιν, ἐπωφελείᾳ τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ.

»Ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπείγεται νά ἴδῃ τερματιζομένας τάς διαπραγματεύσεις ταύτας δέν ἔγκειται μόνον εἰς τήν προσδοκίαν ὅτι ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ θέλει ὑποβοηθήσῃ τήν ἀντιμετώπισιν τῶν ὀξέων ἑλληνκῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων, ἰδίᾳ εἰς τόν τομέα τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἀλλ' ἐπίσης εἰς τό γεγονός ὅτι ἡ σημερινή ἀβεβαιότης ὡς πρός τήν πραγματοποίησιν ἤ μή τῆς συνδέσεως τῆς χώρας μετά τῆς ΕΟΚ καθιστᾶ ἀδύνατον τήν χάραξιν σαφοῦς γραμμῆς ὡς πρός τόν ὁριστικόν προσανατολισμόν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, δοθέντος ὅτι διάφορος θά εἶναι ὁ προσαναστολισμός οὗτος εἰς τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην περίπτωσιν. Ἡ ἀβεβαιότης εἶναι, συνεπῶς, αὐτή καθ' ἑαυτήν, ἐκτάκτως ἐπιζημία διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν.

»Ἐξ ἄλλου, παρετήρησεν ὁ κύριος πρόεδρος, ἡ παράτασις αὕτη οὐδεμίαν ἐξήγησιν εὑρίσκει, εἰ μή εἰς τήν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς κατανοήσεως τοῦ ζητήματος. Διότι, ὄχι μόνον τά ἑλληνικά αἰτήματα εἶναι κατά γενικήν ἀναγνώρισιν μετριοπαθέστατα, ἀλλ' ἐπί πλέον, τοῦτο δέ ἐνέχει διά τάς ἓξ χώρας ἔτι μεγαλυτέραν σημασίαν, ἡ ἱκανοποίησις τῶν ὑπό τῆς Ἑλλάδος τιθεμένων προϋποθέσεων οὐδεμία θά ἦσκει ἐν τοῖς πράγμασιν ἐπίδρασιν ἐπί τῶν οἰκονομιῶν τῶν ἓξ χωρῶν. Καθόσον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί εἰς τάς χώρας τῆς ΕΟΚ ἀντιπροσωπεύουν τό 0,5% τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν, οἱαδήποτε δύνατή αὔξησις τοῦ ἐλαχίστου τούτου ποσοστοῦ οὐδεμίαν αἰσθητήν ἐπίπτωσιν θά εἶχε διά τάς οἰκονομίας τῶν χωρῶν τούτων, ἐνῶ διά τήν Ἑλλάδα θά ἀπετέλει σωτηρίαν λύσιν. Ἀντιθέτως, ἐάν αὐτήν τήν ἀζήμιον αὔξησιν τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν των ἠρνοῦντο αἱ ἓξ χῶραι, ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετ' αὐτῶν θά ἀπέβαινε δι' ἡμᾶς ὀλεθρία, διότι ἡ Ἑλλάς θά ἠδύνατο πάντως τάς ἐκ τῶν χωρῶν τούτων εἰσαγωγάς της, συνεπείᾳ τῆς συνδέσεως, εἰς βάρος τῶν εἰσαγωγῶν της ἀπό ἄλλας τρίτας χώρας, αἵτινες μέ τήν σειράν των θά περιέκοπτον τάς ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγάς των. Οὕτω, ἀποτέλεσμα τῆς συνδέσεως θά ἦτο νά καταστῇ τό πρόβλημα τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν δυσχερέστερον ἀφ' ὅ,τι εἶναι σήμερον.

»Παρέχων συγκεκριμένα στοιχεῖα δεικνύοντα τήν τεραστίαν παθητικότητα τῶν σημερινῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ἓξ χωρῶν, ὁ κύριος πρόεδρος δηλοῖ ὅτι, παρά τήν ἐπιθυμίαν του νά συνδεθῇ ἡ Ἑλλάς μετά τῆς ΕΟΚ, δέν δύναται νά δεχθῇ ὅρους μέλλοντας νά ἐπιτείνουν τήν παθητικότητα ταύτην ἀντί νά τήν μειώσουν. Τό ἀντίθετον θά περιῆγε τήν Ἑλλάδα, ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως, εἰς θέσιν ἀποικίας καί μάλιστα ἀποικίας δυσπραγούσης.

»Συνεχίζων ὁ κύριος πρόεδρος λέγει ὅτι ἔχουν περιέλθει εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ἐνδείξεις ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τάς παραμονάς δελεαστικῶν προτάσεων τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, ἰδίᾳ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως

Ἐπίσκεψη τοῦ Φράντς Γιόζεφ Στράους στήν Ἀθήνα.

περί ἀγορᾶς τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν πλεονασμάτων ἐπί ἐπωφελοῖς ὅροις, ἴσως ἐναντι κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν καί ἐγκαταστάσεων. Μέ τήν παρατεινομένην ἀβεβαιότητα ὡς πρός τήν ἔκβασιν τῶν περί συνδέσεως μετά τῆς ΕΟΚ διαπραγματεύσεων καί μέ τό παρόν ὀξύ πρόβλημα τοποθετήσεως τῶν πλεονασμάτων αὐτῶν εἰς δυτικάς χώρας, αἱ τοιαῦται ἀπό 'Ανατολῶν προτάσεις θά ἦτο δυσχερέστατον νά ἀποκρουσθοῦν, ἄνευ δυσμενεστάτων κοινωνικῶν καί πολιτικῶν συνεπειῶν, ἄς καί αὐταί αἱ ἔξ χῶραι θά ἔδει νά ἀπεύχωνται ὅσον καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις. 'Εξ ἄλλου, ἐάν ὑπό τήν πίεσιν τῶν πραγμάτων ἡ 'Ελλάς ἠναγκάζετο νά δεχθῆ τοιαύτην τινα ἐξ 'Ανατολῶν προσφοράν ἀγορᾶς τῶν πλεονασμάτων της ἐπί μίαν π.χ. πενταετίαν, ἡ ἐν συνεχείᾳ σύνδεσίς της μέ τήν ΕΟΚ θά ἐστερεῖτο περιεχομένου, καθόσον θά εἶχον ἤδη διατεθῆ τά πρός ἐξαγωγήν ἑλληνικά προϊόντα.

»'Η 'Ελλάς καθ' ὅλας τάς ἀπό τοῦ τελευταίου πολέμου κρισίμους πολιτικάς φάσεις, δι' ὧν διῆλθε (πρόβλημα μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως, συμμοριτοπόλεμος, ψυχρός πόλεμος μέ ἐπίκεντρον τήν 'Ελλάδα, Κυπριακόν) οὐδ' ἐπί στιγμήν ἐκλονίσθη εἰς τήν πρός τήν δυτικήν παράταξιν ἀφοσίωσίν της. Ἔχει συνεπῶς τό δικαίωμα νά ἀναμένη σήμερον εἰς τό θέμα τῆς συνδέσεώς της μέ τήν ΕΟΚ οὐχί εὐεργεσίας ἤ δωρεάς ἀλλά στοιχειώδη κατανόησιν, ἐπ' αὐτῷ τῷ συμφέροντι τῆς ΕΟΚ οὐχί δέ μόνον τῷ πολιτικῷ τοιούτῳ ἀλλά καί αὐτῷ τῷ οἰκονομικῷ.

»Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κύριος πρόεδρος ἐρωτᾶ τούς ξένους διπλωμάτας ἐάν ἔχουν τι νά παρατηρήσουν. Οἱ πρέσβεις τῆς 'Ολλανδίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς 'Ιταλίας σημειοῦν ὅτι ἡ παράτασις τῶν μεταξύ 'Ελλάδος καί ΕΟΚ διαπραγματεύσεων δέν ὀφείλεται εἰς κακήν θέλησιν ἤ ἀπροθυμίαν ἐκ μέρους τῶν τριῶν χωρῶν, ἀλλ' εἰς τό γεγονός ὅτι οἱ ὅροι συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος μετά τῆς ΕΟΚ θέλουν κατ' ἀνάγκην ἀποτελέσει προηγούμενον δι' ὅλας τάς μελλοντικάς περιπτώσεις συνδέσεως ἑτέρων χωρῶν μετά τῆς ΕΟΚ. Κατά συνέπειαν, καταβάλλεται ἰδιαιτέρα προσοχή περί τήν διατύπωσιν καί τό περιεχόμενον τῶν εἰς τήν περίπτωσιν τῆς 'Ελλάδος υἱοθετηθησομένων λύσεων. Μετά τήν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου καί εἰς ἐπίρρωσίν του, ὁ 'Ιταλός πρέσβυς προσέθηκεν ὅτι ἐν 'Ιταλίᾳ ἐπετεύχθη ἤδη, δι' ἑνός ἀληθοῦς συναγερμοῦ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἡ κατασίγασις τῶν φόβων ὡρισμένων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ἤ παραγωγῶν προϊόντων ὁμοειδῶν πρός τά ἑλληνικά, οἵτινες ἐπείσθησαν ὅτι ἡ μικρά ἑλληνική παραγωγή δέν δύναται νά τούς βλάψη. 'Η καθυστέρησις τῆς συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος ὀφείλεται πράγματι εἰς τήν ἀποφυγήν δημιουργίας προηγουμένου, ἤτις ἀφορᾶ, σύν τοῖς ἄλλοις, καί τήν μεταχείρισιν τῆς 'Ελλάδος ὑπό τοῦ Ταμείου Χρηματοδοτήσεων τῆς ΕΟΚ.

»'Ο κύριος πρόεδρος ἀντέταξεν εἰς ταῦτα ὅτι ἑκάστη περίπτωσις συνδέσεως θέλει κατ' ἀνάγκην κριθῆ ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε ἐπικρατουσῶν εἰδικῶν κατά χώραν συνθηκῶν καί ὅτι συνεπῶς οἱ περί "κακοῦ προηγουμένου" φόβοι δέν εὐσταθοῦν. Περαίνων ὁ κύριος πρόεδρος συνοψίζει τάς προεκτεθείσας ἀπόψεις του, δηλοῖ ὅτι ἀναμένει ἀπό τάς ἔξ Κυβερνήσεις ταχείας ἀποφάσεις, ἄς ἐλπίζει τοιαύτας ὥστε νά ἐπιτρέψουν τήν πραγματοποίησιν τῆς ἐν λόγῳ συνδέσεως καί τονίζει ὅτι ἡ 'Ελλάς ἔχει φθάσει εἰς τό ἔσχατον ὅριον τῆς ὑποχωρητικότητος ὡς πρός τάς προϋποθέσεις τῆς συνδέσεως ταύτης. Θά ἀπετέλει συνεπῶς σφάλμα ἡ τυχόν ἐντύπωσις ὅτι ὑπάρχει περιθώριον οἱουδήποτε περαιτέρω περιορισμοῦ τῶν ὑπό τῆς 'Ελλάδος τεθεισῶν ἀπολύτως λογικῶν καί ἀντικειμενικῶς ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων τῆς συνδέσεώς της μετά τῆς ΕΟΚ»[175].

10-16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

'Ο ἀντιπρόεδρος τοῦ 'Ομοσπονδιακοῦ 'Εκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Γιουγκοσλαβίας, Μ. Τοντόροβιτς, ἐπισκέπτεται τήν 'Ελλάδα. Κατά τίς συνομιλίες του μέ τήν ἑλληνική Κυβέρνηση, βασικό θέμα ἀποτέλεσαν οἱ ἑλληνογιουγκοσλαβικές οἰκονομικές σχέσεις· ἀναγνωρίστηκε ἡ ἀνάγκη τῆς διευρύνσεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καί τῆς παραπέρα ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας.

Σύμφωνα μέ σημείωμα τοῦ ὑπουργείου 'Εξωτερικῶν, ὁ Γιουγκοσλάβος ἐπίσημος διαβίβασε, μεταξύ ἄλλων, στούς "Ελληνες ἰθύνοντες μιά πρόταση, πού εἶχε γιά πρώτη φορά διατυπωθεῖ στά Σκόπια, γιά δημιουργία ζώνης ἐλευθέρου ἐμπορίου μεταξύ τῆς Λ.Δ. τῆς «Μακεδονίας» καί τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας. 'Ο Π. Κανελλόπουλος ἀπέρριψε τήν ἰδέα, σημειώνοντας τίς ἐνδεχόμενες δυσμενεῖς συνέπειες τῶν παρενεργειῶν της, στίς πολιτικές σχέσεις τῶν δύο χωρῶν. Κατόπιν, οἱ Γιουγκοσλάβοι ζήτησαν τή δοκιμαστική ἵδρυση τέτοιας ζώνης στήν ἴδια ἔκταση πού κάλυπτε ἡ συμφωνία μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας τοῦ 1959. Καί πάλι ἡ ἑλληνική πλευρά ἀπέρριψε τήν πρόταση, καθώς ἀπέκρουε ὁποιαδήποτε ἰδέα πού θά ἐπέτρεπε στά Σκόπια νά προβάλουν ἐπιχειρήματα ἐπί μιᾶς «'Ενιαίας» Μακεδονίας[176].

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

'Υπογράφεται σύμβαση μεταξύ τῆς 'Ελλάδος καί τῆς Ρουμανίας, μέ τήν ὁποία ἡ Κυβέρνηση τῆς γειτονικῆς χώρας ἀναλαμβάνει ἔρευνες γιά ἀνεύρεση πετρελαίου στίς περιοχές Καρδίτσας καί Γρεβενῶν.

'Εκτός ἀπό τήν ἀξία ἀνάλογων ἐρευνῶν γιά τήν οἰκονομία τῆς χώρας, ἡ σύμβαση ἦταν σημαντική καί στό μέτρο πού ἐγκαινίαζε τεχνική συνεργασία σέ ἕνα κρίσιμο τομέα, μεταξύ τῆς 'Ελλάδος καί μιᾶς χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, καί μάλιστα βαλκανικῆς.

17-23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

'Ο ὑπουργός 'Αμύνης τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, Φράντς Γιόζεφ Στράους, ἐπισκέπτεται τήν 'Ελλάδα καί συναντᾶται μέ τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ. Σέ δηλώσεις του, ὁ Δυτικογερμανός ὑπουργός ὑπογράμμισε τήν ταυτότητα ἀπόψεων τῶν δύο Κυβερνήσεων ἐπί τῶν βασικῶν διεθνῶν θεμάτων, διέψευσε κατηγορηματικά τίς πληροφορίες περί συνεννοήσεων γιά τήν παραχώρηση στό γερμανικό στρατό βάσεων ἀνεφοδιασμοῦ καί ἐκπαιδεύσεως ἐπί ἑλληνικοῦ

ἐδάφους καί ἀνακοίνωσε τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεώς του γιά ἀνάθεση παραγγελιῶν σέ ἑλληνικές βιομηχανίες, ὕψους ἀνώτερου τῶν 40 ἑκατ. μάρκων. Ἡ ἀνακοίνωση αὐτή συνέπεσε μέ τήν ὑπογραφή, στή Βόννη, συμφωνίας, μέ τήν ὁποία ἡ Δ. Γερμανία ἀνέλαβε νά πληρώσει 115.000.000 μάρκα γιά τήν ἀποζημίωση τῶν θυμάτων τοῦ ναζισμοῦ στήν Ἑλλάδα.

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει πρός τόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο μήνυμα.

«Ἡ 25η Μαρτίου μᾶς καλεῖ καί πάλιν νά στρέψωμεν τήν σκέψιν μας εἰς τό μέγα παρελθόν τῶν ἡρωικῶν ἀγώνων καί θυσιῶν. Ἀλλά μᾶς καλεῖ, ἐπίσης, νά ἀτενίσωμεν τό μέλλον μέ ἐντονώτερον αἴσθημα εὐθύνης.

»Ὁ ἑλληνικός λαός δέν παρέλειψε ποτέ τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἱστορικοῦ χρέους, εἰς ὥρας κινδύνου τῆς πατρίδος. Οἱ κίνδυνοι ὅμως δέν εἶναι πάντοτε ὁρατοί. Καί δέν προέρχονται μόνον ἀπό ἐξωτερικούς ἐχθρούς καί ἐπιδρομάς. Ὑπάρχουν καί οἱ ὕπουλοι ἐχθροί τῆς ἐλευθερίας, ἐναντίον τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νά ἀγωνιζώμεθα μέ πίστιν καί σταθερότητα, ἐάν θέλωμεν νά ἐξασφαλίσωμεν τό μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Ἀλλά καί ὁ δημιουργικός μόχθος ἐν ὥρᾳ εἰρήνης πρέπει νά συναγωνίζεται εἰς ἔντασιν τούς πολεμικούς ἀγῶνας.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα μέ πολλάς δυνατότητας ἀναπτύξεως. Ὁμονοοῦντες καί ἐργαζόμενοι, καταπνίγοντες τά ἀρνητικά στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος μας καί καλλιεργοῦντες τάς ἀρετάς τοῦ γένους, τήν φιλοτιμίαν καί τήν ἐφευρετικότητα, τήν γενναιοφροσύνην καί τήν πρός τό πλησίον ἀλληλεγγύην, εἶναι δυνατόν νά ἐπιτελέσωμεν ἐντός ἐλαχίστων ἐτῶν βήματα προόδου, τά ὁποῖα θά ἐντάξουν τήν Ἑλλάδα εἰς τήν σφαῖραν τῶν οἰκονομικῶς ἐξελιγμένων χωρῶν. Αἱ ἀντικειμενικαί προϋποθέσεις ἔχουν ἤδη ἐν πολλοῖς δημιουργηθῆ καί ἐξακολουθοῦν δημιουργούμεναι διά σειρᾶς βασικῶν ἔργων, ἐπί τῶν ὁποίων καλούμεθα ὅλοι νά ἀνεγείρωμεν τό νέον οἰκοδόμημα τῆς κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς μας. Λαός ὁ ὁποῖος εἶναι πνευματικῶς καί ἠθικῶς τόσον ἀνεπτυγμένος, ὡς ὁ ἑλληνικός, πρέπει νά δημιουργήση τούς ἀντιστοίχους ὅρους ὑλικῆς ζωῆς.

»Οἱ ἥρωες τοῦ '21 καί τῶν συνεχῶν ἔκτοτε σκληρῶν ἀγώνων τοῦ ἔθνους μᾶς ἐπιβάλλουν νά ἀναδειχθῶμεν ἀντάξιοι αὐτῶν, ἀγρυπνοῦντες διά τήν ἀσφάλειαν τῆς πατρίδος καί μοχθοῦντες διά τήν πρόοδον καί εὐημερίαν τοῦ ἔθνους, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα ἐξηγίασαν διά τῆς θυσίας των».

27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τῆς ἡγεσίας τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, ἐκπροσώπων τοῦ ἐφοπλιστικοῦ κόσμου καί τῶν ναυτεργατῶν, γίνεται ἡ τοποθέτηση τῆς τροπίδας τοῦ πρώτου δεξαμενόπλοιου πού ναυπηγεῖται στά Ναυπηγεῖα Σκαραμαγκᾶ.

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν καί τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, καθώς καί τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ, στήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ ἵδρυση τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν· ἡ πορεία τῶν διαπραγματεύσεων, μέ ξένους οἴκους μελετῶν, γιά ἔρευνες γιά πετρέλαιο· καί ἡ ἀναδιοργάνωση τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογικῶν Μελετῶν Ὑπεδάφους (ΙΓΕΥ)[177].

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Ἀρχίζει ὁ ἑορτασμός τῆς ἐπετείου τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐκφωνεῖ λόγο σέ ἑορτή τῶν θρησκευτικῶν σωματείων τῆς ΟΧΕΝ Λευκωσίας καί τονίζει τά ἀκόλουθα:

«Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι κατόπιν τετραετοῦς σκληροῦ ἀγῶνος, ἐλεύθεροι σήμερον, συγκεντρούμεθα ἵνα ἑορτάσωμεν τήν μεγάλην ἡμέραν, ἡ ὁποία καταυγάζεται ἀπό φῶς ἑλληνικοῦ πνεύματος καί ἑλληνικῆς ἀρετῆς, καί ἀποτίσωμεν φόρον τιμῆς καί εὐγνωμοσύνης πρός τούς μάρτυρας καί ἥρωας τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας.

»Χάρις εἰς τούς ἐπικούς ἀγῶνας τῶν ἡρωικῶν τέκνων τῆς Κύπρου ὁ ἀποικιακός ζυγός ἀνετράπη ἀπό τόν τράχηλον τῆς πολυπαθοῦς νήσου. Ἐλευθέρα καί ἀνεξάρτητος ἡ Κύπρος καταλαμβάνει θέσιν εἰς τήν χορείαν τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Ὁ ἀγών δέν ἐτελείωσε. Τό τέρμα τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος ἀποτελεῖ ἀφετηρίαν νέων ἑλληνικῶν ἀγώνων διά κατοχύρωσιν κεκτημένων καί περαιτέρω ἀνάπτυξιν καί ἀξιοποίησιν αὐτῶν.

»Ἀλλά δέν λείπουν δυστυχῶς οἱ ἡττοπαθεῖς καί οἱ μεμψίμοιροι, οἱ ἔχοντες ὡς σύμβολον τήν ἄρνησιν, τήν ἀντίθεσιν, τήν ἀπαισιοδοξίαν καί τήν ἡττοπάθειαν. Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου δέν ἀποτελοῦν πλήρη δικαίωσιν τῶν πόθων μας. Κρινόμεναι ὅμως ἐντός πλαισίων δυνατοῦ καί κατορθωτοῦ, ὑπῆρξαν σημαντικόν ἐπίτευγμα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, τό ὁποῖον ἀξιοποιούμενον δεόντως δύναται νά ὁδηγήση εἰς νέας εἰρηνικάς κατακτήσεις καί νά μᾶς φέρη πλησιέστερον πρός τά ἰδανικά καί τάς ἐπιδιώξεις μας. Διά τοῦτο φρονῶ ἀδιστάκτως ὅτι αἱ συμφωνίαι πρέπει νά ἀντιμετωπισθοῦν κατά τρόπον θετικόν καί οὐχί ἀρνητικόν. Ἀνέλαβα ἔναντι τῆς ἱστορίας τήν εὐθύνην ὑπογραφῆς τῶν συμφωνιῶν. Ἐξακολουθῶ νά πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι καλῶς ἔπραξα. Ὑπό τάς δεδομένας τότε συνθήκας αὐτό ἀπαιτοῦσε τό συμφέρον τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Καί τό συμφέρον τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ἦτο, εἶναι, καί θά εἶναι ὁ μόνος ὁδηγός τῶν πράξεων καί τῶν ἐνεργειῶν μου. Οὔτε πολιτικάς φιλοδοξίας ἔχω οὔτε ἀξιώ-

ματα ἐπιδιώκω. Θεωρῶ ὅμως ἐθνικόν καθῆκον καί ὑποχρέωσίν μου νά προσφέρω τάς ταπεινάς ὑπηρεσίας μου πρός τόν κυπριακόν λαόν ἐφ' ὅσον ἔχει ἀνάγκην τούτων. Ἀλλά καί πέραν τούτου θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νά μή ἐπιτρέψω, ὅσον ἀπό ἐμέ ἐξαρτᾶται, ἐκμετάλλευσιν τοῦ λαοῦ ἀπό φαύλους πατριδοκαπήλους, οἱ ὁποῖοι μετά τήν λῆξιν τοῦ ἀγῶνος περιεβλήθησαν τόν μανδύαν τοῦ ὑπερπατριώτου καί μέ ἀσύστολον δημοκοπίαν ἐπιζητοῦν νά σκορπίσουν σύγχυσιν, ἀβεβαιότητα καί ἠττοπάθειαν καί νά κλονίσουν τήν πίστιν τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ διά τό μέλλον. Τό φρόνημα καί ἡ πίστις τοῦ λαοῦ δέν θά κλονισθοῦν, διότι οὗτος ἔχει πολιτικήν ὡριμότητα καί κρίσιν πολύ μεγαλυτέραν τῶν πατριδοκαπήλων, μερικοί τῶν ὁποίων λησμονοῦν ὅτι τό ἁμαρτωλόν των παρελθόν καί ἡ ἐθνικῶς ἀναξία πολιτεία των δέν ἐπιτρέπει εἰς αὐτούς νά ὁμιλοῦν διά τό παρόν ἤ διά τό μέλλον. Ἀλλά στεροῦνται φιλοτίμου. Στεροῦνται ἐντιμότητος. Διότι, ἐάν ἦσαν ἔντιμοι, ἔπρεπε ἀπεριφράστως νά καταγγείλουν τάς συμφωνίας πρός τόν λαόν ἤ νά ζητήσουν νά περιβληθοῦν μέ λαϊκήν ἐμπιστοσύνην καί νά ἀναλάβουν τήν εὐθύνην ὅπως ἀνατρέψουν τάς συμφωνίας. Ἀντί τούτου ἐζήτησαν ἀπό τόν λαόν χωρίς αἰδῶς ἐρύθημα νά ἀναδείξη τούτους εἰς τήν ἐξουσίαν ἵνα ἐφαρμόσουν τάς συμφωνίας. Ἔλαβον ὅμως συντριπτικήν ἀπάντησιν. Διά τοῦτο καί ἐπανειλημμένως ἐξύβρισαν τήν πλειονότητα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ὡς ἀποτελουμένην ἀπό ἠλιθίους, θρησκολήπτους, γραῖδια καί ἀφελεῖς ἀγωνιστάς.

»Τί νά εἴπωμεν δι' ἀναισχύντους τούτους ὑβριστάς; Ἄς τούς παραδώσωμεν εἰς τήν λαϊκήν κρίσιν καί κατάκρισιν καί ἄς προχωρήσωμεν. Τό ἔργον δέν ἐτελείωσε. Μόλις τώρα ἀρχίζει. Μέ ἐνθουσιασμόν, θάρρος, πίστιν καί αὐτοπεποίθησιν ἄς ἀτενίσωμεν τό μέλλον».

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση, σχετικά μέ τή συνεχιζόμενη ἀγγλοκυπριακή διαφωνία γιά τήν ἔκταση τῶν βρετανικῶν βάσεων:

«Ἐάν αἱ συνομιλίαι μας δέν καταλήξουν προσεχῶς εἰς συμφωνίαν, συνεχιζομένου οὕτω τοῦ ἀδιεξόδου, τότε θά εὑρεθῶμεν εἰς τήν ἀνάγκην νά καλέσωμεν τόν λαόν εἰς πολιτικήν ἀνυπακοήν πρός τήν βρετανικήν Κυβέρνησιν. Καί θ' ἀναλάβωμεν ἀγῶνα νά ἐγκαθιδρύσωμεν οἱ ἴδιοι τήν Κυπριακήν Δημοκρατίαν, ἡ ὁποία θά λειτουργήση βάσει τοῦ ἐπεξεργαζομένου Συντάγματος ἀπό τῶν Συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου. Τοῦτο δέν ἀποτελεῖ πραξικόπημα, ἀλλά ἐφαρμογήν τῶν Συμφωνιῶν, τάς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι δέν δύνανται ν' ἀγνοήσουν ἤ νά ἀνατρέψουν».

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960

Φτάνει στήν Ἀθήνα γιά ἐπίσημη ἐπίσκεψη ὁ ἀρχηγός τῆς ἀεροπορίας τῶν ΗΠΑ, πτέραρχος Τόμας Οὐάιτ. Κατά τήν τριήμερη παραμονή του, ἐπισκέπτεται τόν ἀρχηγό ΓΕΑ καί γίνεται δεκτός ἀπό τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως καί ἀπό τόν πρωθυπουργό.

Τό συνοπτικό μνημόνιο τῆς συνομιλίας τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀμερικανικῆς ἀεροπορίας μέ τόν Κ. Καραμανλῆ περιλαμβάνει τά ἑξῆς:

«Τήν 1.4.60 ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδέχθη τήν βραχεῖαν ἐπίσκεψιν φιλοφροσύνης τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἀεροπορίας Οὐάιτ, ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου τῆς Ἀεροπορίας τῶν ΗΠΑ.

»Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας ἵνα ὁμιλήση εἰς τόν ἐπισκέπτην του, ἐκφρασθέντα ἐνθουσιωδῶς διά τήν ἑλληνικήν Βασιλικήν Ἀεροπορίαν, περί τῆς ἀνάγκης ἀνανεώσεώς της εἰς ὑλικόν καί δή ἠνωπποιημένου τύπου. Πέραν τῆς ὑλικῆς ὅμως ἐνισχύσεως ταύτης, ἡ Ἑλλάς, εὑρισκομένη εἰς τά σύνορα τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἀνθισταμένη ἀπό αἰώνων εἰς τήν σλαβικήν πίεσιν, ἥτις εἶναι ἤδη καί κομμουνιστική, καί γεωγραφικῶς ἀπομεμονωμένη τῶν συμμάχων της, χρειάζεται κάποιαν μεγαλυτέραν ἐκ μέρους των συμπαράστασιν καί ἐπί τοῦ ἠθικοῦ τομέως καθ' ὅσον συχνά αἰσθάνεται μίαν ἠθικήν, πολιτικήν καί ἀμυντικήν μόνωσιν. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, συνέχισεν ὁ κύριος πρόεδρος, ἔχουν ἐμπράκτως ἀποδείξει ὅτι συναισθάνονται τήν σημασίαν τῆς Ἑλλάδος, τό αὐτό ὅμως δέν δύναται ἀτυχῶς νά λεχθῆ καί διά τούς εὐρωπαίους συμμάχους μας, οἵτινες παραμένουν προσκεκολλημένοι εἰς πεπαλαιωμένας ἐγωιστικάς ἀντιλήψεις.

»Πρός ὅλας αὐτάς τάς κατευθύνσεις, κατέληξεν ὁ κύριος πρόεδρος, ζητῶ τήν συμπαράστασίν σας καί τήν εὐνοϊκήν ἐπιρροήν σας, ὅπου δεῖ.

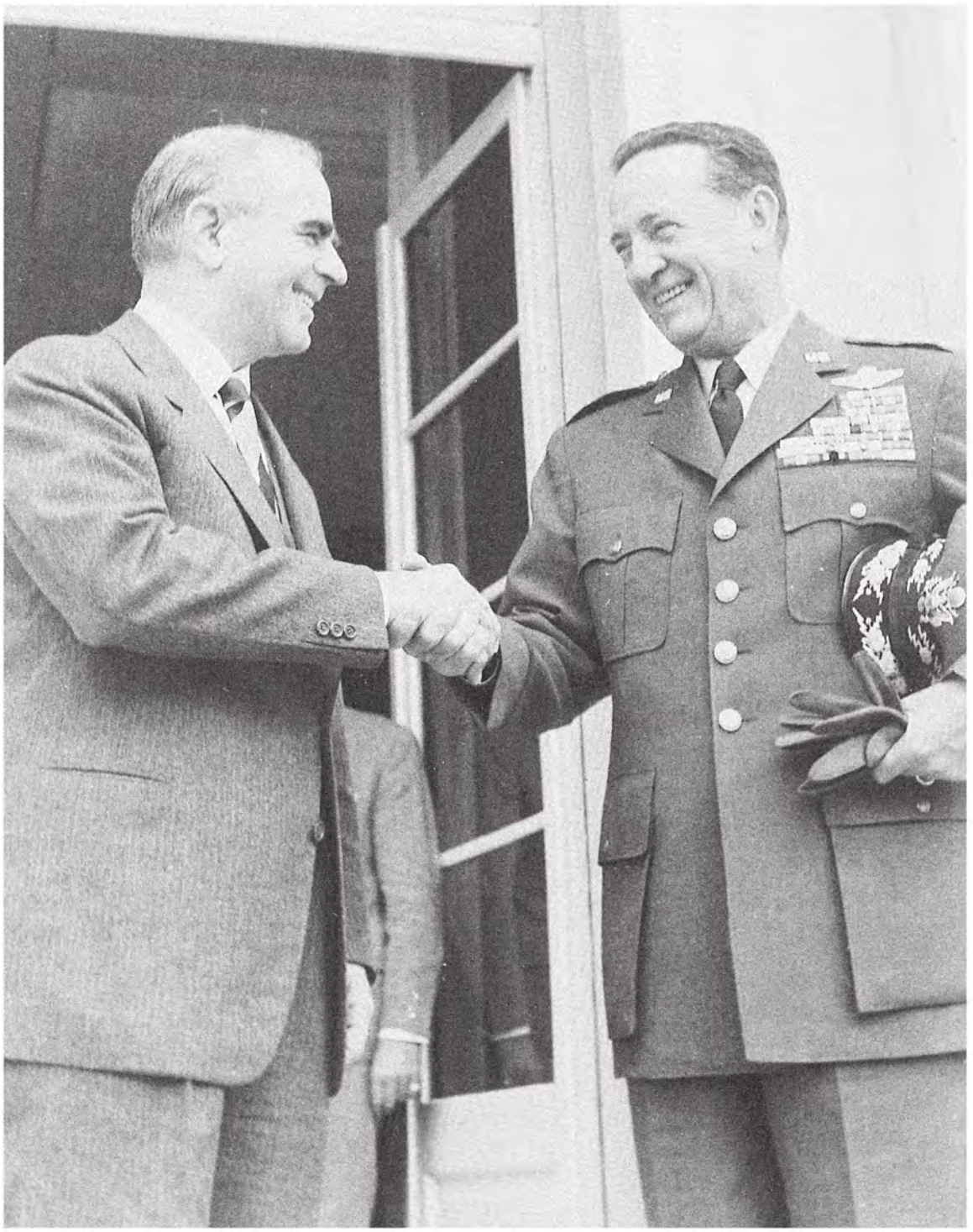
»Ὁ στρατηγός Οὐάιτ ἐξέφρασε τήν πλήρη κατανόησιν τῶν προβλημάτων τῆς Ἑλλάδος καί ὑπεσχέθη νά συνεχίση τάς προσπαθείας του πρός ἐπίλυσίν των, γενικώτερον δέ, πρός ἐνίσχυσίν μας εἰς ὅλους τούς προαναφερθέντας τομεῖς»[178].

1-8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Συζητεῖται, στή Βουλή, πρόταση δυσπιστίας πού κατέθεσε ἡ ΕΔΑ κατά τῆς Κυβερνήσεως.

Τό κόμμα τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως μεμφόταν τήν ἐξωτερική πολιτικῆ τῆς Κυβερνήσεως, τήν ὁποία χαρακτήριζε ἐχθρική πρός τή διεθνῆ ὕφεση. Ἡ ΕΔΑ ἰσχυριζόταν ὅτι, ταυτόχρονα, ἡ Κυβέρνηση, προσπαθώντας νά συντηρήσει τό κλίμα τοῦ ψυχροῦ πολέμου, σκοπίμως ἀπέφευγε κάθε σχετική συζήτηση στή Βουλή καί ἀπέτρεπε κάθε προσπάθεια ἐνημερώσεως τῆς κοινῆς γνώμης γιά τίς διεθνεῖς σχέσεις τῆς χώρας. Στήν πρόταση μομφῆς ἀναφερόταν, ἐπίσης, ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἀσκοῦσε τήν ἐξουσία μέ μεθόδους ἔκνομες, ἀντιδημοκρατικές καί φατριαστικές, μέ διωγμούς τῶν πολιτικῶν της ἀντιπάλων καί μέσω τῆς καταλύσεως τῶν λαϊκῶν καί συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν, ἐνῶ, πάντα κατά τήν ΕΔΑ, ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἦταν ἡ φτώχεια καί ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ καί ἡ οἰκονομική καθυστέρηση τῆς Ἑλλάδος.

Κατά τή σχετική συζήτηση, πού ἔγινε σέ ἰδιαίτερα τεταμένη ἀτμόσφαιρα, ὁ βουλευτής τῆς ΕΔΑ, Η. Ἡλιοῦ, ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ κόμματός του νά θέσει πολιτικό θέμα εἶχε καταστεῖ ἀναγκαία, γιατί ἡ Κυβέρνηση κωλυσιεργοῦσε νά ἀποδεχθεῖ τή συζήτηση τῆς ἐπερωτήσεως πού ἀφοροῦσε τό πρόβλημα

Συνάντηση μέ τόν ἀρχηγό τῆς ἀμερικανικῆς ἀεροπορίας.

τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως, στό ὁποῖο, πίστευε ἡ ΕΔΑ, ἐδραζόταν ἡ λύση ὅλων τῶν ἄλλων προβλημάτων. Στή συνέχεια, ὁ Η. Ἠλιοῦ ἀνέλυε τήν ἄποψη ὅτι τά γεωργικά προϊόντα ἔμεναν ἀπώλητα, ἐπειδή ἡ Κυβέρνηση σκοπίμως ἀπέφευγε, γιά ἐσωτερικούς πολιτικούς λόγους, νά ἀναπτύξει στό ἔπακρο τίς ἐμπορικές συναλλαγές μέ τίς κομμουνιστικές χῶρες. Μίλησε, ἐπίσης, γιά φυγή τῶν νέων ἀπό τήν ὕπαιθρο καί γιά χαμηλά ἡμερομίσθια, ἰσχυρίστηκε ὅτι τά φορολογικά βάρη εἶναι συντριπτικά καί ὅτι ἡ βιομηχανική παραγωγή μειωνόταν, ἐνῶ διατύπωσε καί τήν ἄποψη ὅτι ὅλα αὐτά συνέβαιναν ἐπειδή ἡ πολιτική ἐπιβίωση τῆς Κυβερνήσεως ἦταν ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τήν παράταση τοῦ ψυχροῦ πολέμου καί μέ τήν συμπόρευση μέ τίς «ἐπιθετικές δυνάμεις» ἐναντίον τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως. Γι' αὐτό τό λόγο, συνέχισε ὁ Η. Ἠλιοῦ, ἡ Κυβέρνηση ἀπεμπολοῦσε στά ξένα μονοπώλια τόν ἐθνικό πλοῦτο, εἶχε μεταβληθεῖ σέ ὑμνητή τοῦ ψυχροῦ πολέμου, καί διέθετε τεράστια ποσά γιά ἀμυντικές δαπάνες, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά τά ἀξιοποιεῖ γιά τή βιομηχανική ἀνάπτυξη, προσφέροντας ἐργασία στό λαό.

Ἀπαντώντας στόν ἐκπρόσωπο τῆς ΕΔΑ, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, χαρακτήρισε τήν πρόταση δυσπιστίας ἄσκοπη καί ὑπαγορευμένη ἀπό λόγους προπαγανδιστικούς. Γιά τήν ἑλληνική στάση στή διεθνῆ κονίστρα, ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν ἀπειλοῦσε κανένα καί ἐπιζητοῦσε τή διεθνῆ εἰρήνη καί συνεννόηση. Ἐπιπλέον, σημείωσε ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, ἡ Ἑλλάδα τηροῦσε στάση ἀνεκτική πρός τόν κομμουνισμό —ἀπόδειξη ἦταν ἡ ἐλευθερία τῆς ΕΔΑ νά δρᾶ ὅπως νομίζει, ἀλλά καί ἡ φιλία μέ τή Γιουγκοσλαβία. Ὅσο γιά τήν ὕφεση, ἡ χώρα τήν ἐπιθυμοῦσε, καθώς, λόγω τῆς στρατηγικῆς της θέσεως, θά μποροῦσε νά ὠφεληθεῖ ὅσο λίγα Κράτη ἀπό τή μείωση τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως. Γι' αὐτό, ἐξάλλου, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση εἶχε λάβει θέσεις ὑπέρ τῆς ὑφέσεως στόν ΟΗΕ καί σέ ὅλες τίς διεθνεῖς διασκέψεις· ὡστόσο ἡ Ἀθήνα ὄφειλε νά εἶναι προσεκτική, καθώς ἡ ὕφεση δέν μποροῦσε νά εἶναι μονομερής. Ἔπρεπε νά ὑπάρξουν διαβεβαιώσεις γιά τήν εἰλικρίνεια τῆς σοβιετικῆς πλευρᾶς. Κατόπιν ἀναφέρθηκε στίς ἑλληνοβουλγαρικές σχέσεις, κατηγορώντας τόν Η. Ἠλιοῦ ὅτι ἐπεδίωκε νά δικαιολογήσει τή γειτονική χώρα. Ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀπέρριψε τήν ἄποψη ὅτι ἡ Ἑλλάδα χρησιμοποιοῦσε τό θέμα τῶν ἐπανορθώσεων ὡς πρόσχημα γιά νά μήν ἀναπτύξει τίς σχέσεις της μέ τή Σόφια, καί ὑπενθύμισε ὅτι ἡ πληρωμή τῶν σχετικῶν ποσῶν εἶχε ἀναχθεῖ σέ ὑποχρέωση τῆς Βουλγαρίας ἀπό τήν ἴδια τή Συνθήκη Εἰρήνης τοῦ 1947: στά πλαίσια αὐτά, καί ἐπειδή ἡ Ἀθήνα διέβλεπε τίς δυσχέρειες τῆς Σόφιας νά καταβάλει ὅλο τό ποσό, εἶχε ζητήσει, ὡς δεῖγμα καλῆς θελήσεως τῆς γειτονικῆς χώρας, τήν πληρωμή προκαταβολῆς 6 ἑκατ. δολλαρίων. Ὅσο ἡ ἀπόδειξη αὐτή τῆς καλῆς θελήσεως δέν προσφερόταν, ἡ Ἀθήνα δέν μποροῦσε παρά νά συμπεράνει ὅτι ἡ Βουλγαρία δέν ἐπιθυμοῦσε τή συνολική τακτοποίηση τῶν διμερῶν διαφορῶν.

Στή συνέχεια, ὁ Ε. Ἀβέρωφ χαρακτήρισε συκοφαντικές τίς διαδόσεις στελεχῶν τῆς ΕΔΑ στήν ὕπαιθρο, ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν εὐνοοῦσε τίς ἐξαγωγές πρός τίς ἀνατολικές χῶρες, ἐμποδίζοντας ἔτσι τή διευκόλυνση τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καί τή βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Ἀντίθετα, σημείωσε, ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ αὔξησε τίς ἐμπορικές σχέσεις τῆς χώρας μέ τήν Ἀνατολή κατά 50% περίπου καί δέν ὑπῆρχαν περιθώρια περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν συναλλαγῶν στήν κατεύθυνση αὐτή.

Ἀπό τήν πλευρά τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, κατατέθηκε στό Προεδρεῖο τῆς Βουλῆς ἡ ἀκόλουθη δήλωση:

«Τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ὡς ἐπανειλημμένως ἐδήλωσεν, πιστεύει ὅτι ὁ μόνος τρόπος πρός ἀπαλλαγήν τοῦ κόσμου ἀπό τοῦ ἐφιάλτου τοῦ ψυχροῦ πολέμου εἶναι ὁ κατευνασμός καί ἡ παγκόσμιος ὕφεσις.

»Τήν πολιτικήν αὐτήν ἔχουσι διακηρύξει ἀνεπιφυλάκτως οἱ ἡγέται τῶν δύο παγκοσμίων συνασπισμῶν, καί ἐντός τοῦ Μαΐου πρόκειται νά συνέλθη ἡ προαγγελθεῖσα συνδιάσκεψις ἐπί ἀνωτάτου ἐπιπέδου, ἀποβλέπουσα εἰς τήν πραγματοποίησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ πού θά ἀπαλλάξη τήν ἀνθρωπότητα τοῦ ἄγχους ἑνός νέου πολέμου.

»Τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων θεωρεῖ ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς γενικωτέρας συμφωνίας, θά ἦτο δυνατόν νά μεσολαβήσουν μερικώτεραι συνομιλίαι κατά περιοχάς.

»Διά τοῦτο ὑπεστήριξεν ὅτι θα ἠδυνάμεθα νά ἀποδεχθῶμεν τήν πρόσκλησιν τοῦ Ρουμάνου πρωθυπουργοῦ Στόικα, ἥτις ἀπέβλεπεν εἰς τόν κατευνασμόν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Βαλκανίων, ἀνεξαρτητως ἐάν θά ἐπιτυγχάνετο συμφωνία.

»Ἐξ ἄλλου, πιστεύομεν σταθερῶς, ὅτι οἱαδήποτε προσπάθειά μας πρός τήν κατεύθυνσιν τοῦ διεθνοῦς κατευνασμοῦ ὄχι μόνον δέν εὑρίσκεται εἰς οἱανδήποτε ἀντίθεσιν πρός τό πνεῦμα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας εἰς τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἀνήκει, ἀλλά ἀντιθέτως εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἁρμονίαν πρός αὐτήν καί τάς πρωτοβουλίας τῶν ἡγετικῶν παραγόντων τῆς Συμμαχίας.

»Ἡ Κυβέρνησις διά τῆς μέχρι σήμερον πολιτικῆς της μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι δέν πιστεύει εἰς τήν πολιτικήν αὐτήν καί ἀκολουθεῖ πολιτικήν τελείως διάφορον, μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν, νά ἀποκομίση κομματικά ὀφέλη.

»Διά τοῦτο, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι δέν θά λάβωμεν μέρος εἰς τήν συζήτησιν ἥτις ἀκαίρως προεκλήθη ἀπό τήν ἄκραν ἀριστεράν, διαχωρίζομεν τάς εὐθύνας μας ἀπό τήν Κυβέρνησιν καί θά τήν καταψηφίσωμεν».

Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Νέας Πολιτικῆς Κινήσεως, Γ. Μαῦρος, ἀφοῦ κατέκρινε τήν πρόταση τῆς ΕΔΑ

ὡς ἄκαιρη, ἄσκησε κριτική στήν Κυβέρνηση, γιά τήν ἀποφυγή περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μέ τήν Ἀνατολή. Ἀπό τήν πλευρά τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως, ὁ Η. Τσιριμῶκος δήλωσε ὅτι τό κόμμα του σκόπευε νά καταψηφίσει τήν Κυβέρνηση, καθώς τή θεωροῦσε ἀκατάλληλη νά ἀντιμετωπίσει τά οἰκονομικά καί πολιτικά προβλήματα τῆς χώρας. Γιά τήν ἐξωτερική πολιτική, σημείωσε ὅτι ἡ ἱστορία καί ἡ γεωργαφία ὥθησαν τήν Ἑλλάδα στήν Ἀτλαντική Συμμαχία, ἀπό ὅπου δέν μποροῦσε νά φύγει, ἀλλά δέν τῆς ἦταν ἀδύνατο νά δεχτεῖ τίς προτάσεις Στόικα καί τή δημιουργία ἀπύραυλης ζώνης στά Βαλκάνια. Ἀκόμη, τόνισε ὅτι ἡ στάση τῆς Βουλγαρίας δέν ἦταν ἄψογη, ἀλλά ὑποστήριξε ὅτι ἐπιβαλλόταν νά γίνουν πρόσθετες προσπάθειες γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου μέ τούς ἀνατολικούς.

Ὁ ἀρχηγός τοῦ Λαϊκοῦ Κοινωνικοῦ κόμματος, Στ. Στεφανόπουλος, παρατήρησε ὅτι δέν ἀμφισβητοῦσε τή σημασία τῆς ἰσότιμης συμμετοχῆς τῆς χώρας στό ΝΑΤΟ, ἀλλά ταυτόχρονα ἡ Ἑλλάδα ὄφειλε νά ἐπιδιώκει τήν ὕφεση στήν ὁποία, ὑποστήριξε, ἡ Κυβέρνηση δέν πίστευε. Ὁ Στ. Στεφανόπουλος ἐπέρριψε τήν εὐθύνη γιά τή στασιμότητα στίς ἑλληνοβουλγαρικές σχέσεις στή γειτονική χώρα. Ὅσο γιά τό ζήτημα τῶν ἐξαγωγῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ὑποστήριξε ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε ἐξαθλιώσει τούς ἀγρότες.

Ὁ ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, Γ. Παπανδρέου, ἔκαμε σαφῆ τήν ἀπορία του γιά τό χρόνο πού ἐπέλεξε ἡ ΕΔΑ γιά νά θέσει πολιτικό ζήτημα, καθώς ἡ ἐξωτερική πολιτική εἶχε ἀποτελέσει ἀντικείμενο εὐρείας συζητήσεως πρίν τέσσερις μῆνες. Παρατήρησε ὅτι, καθώς ἡ Ἑλλάδα ἦταν σύμμαχος μέ τή Δύση καί φίλη μέ τήν Ἀνατολή, ἦταν φυσικό τά θέματα τῆς ἀσφαλείας της νά τά χειρίζεται στά πλαίσια τῶν συμμαχιῶν της. Δέν ἦταν δυνατόν, εἶπε, τά θέματα ἀσφαλείας νά συζητοῦνται μεμονωμένα ἀπό μέλη τοῦ ΝΑΤΟ μέ μέλη τοῦ ἀντίπαλου συνασπισμοῦ, ἀφοῦ ἡ διαπραγμάτευση θεμάτων ἀσφαλείας ἀποτελοῦσε ὑπόθεση συμμαχική. Ἡ μεμονωμένη διαπραγμάτευση θά ὁδηγοῦσε μοιραῖα στή διάσπαση τοῦ δυτικοῦ κόσμου· καί τελικά ὄχι στήν εἰρήνευση, ἀλλά στήν πλήρη ἐπικράτηση τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ. Γι' αὐτό, ἡ ἐπιθυμία τῆς εἰρήνης συμβάδιζε μέ τήν ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης γιά ἀρραγῆ ἑνότητα τῆς δυτικῆς συμμαχίας. Ἐξάλλου, κατέληξε, ἡ ὅλη συζήτηση ἦταν πλέον ἄσκοπη, καθώς ἡ Ἰταλία καί ἡ Τουρκία ἤδη δέχτηκαν τήν ἐγκατάσταση ἀμερικανικῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στά ἐδάφη τους. Ὡστόσο, ὁ ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων ἐπέκρινε τή δυτική συμμαχία γιά τή στάση της στό Κυπριακό καί γιά τή διστακτικότητά της νά ἐνισχύσει χρηματικά τόν ἐξοπλισμό τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ σέ περισσότερη ἔκταση, καί ὑπογράμμισε ὅτι οἱ ἀμυντικές δαπάνες ἦταν ἤδη δυσβάστακτες γιά τή χώρα.

Ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, Σ. Μαρκεζίνης, ἐξέφρασε τήν ἔκπληξή του γιά τήν ἀνακίνηση πολιτικοῦ ζητήματος, καθώς οἱ θέσεις τῶν κομμάτων εἶχαν γίνει σαφεῖς στή συζήτηση τοῦ Νοεμβρίου· δήλωσε ὅμως ὅτι θά κατεψήφιζε τήν Κυβέρνηση.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, σημείωσε ὅτι ὅλοι ἐπιθυμοῦσαν τήν ὕφεση, ἀλλά ἐπιβαλλόταν προσοχή γιά τήν ἀποφυγή διασπάσεως τῆς δυτικῆς συμμαχίας, γεγονός πού θά ἀπέβαινε σέ βάρος τῆς ἴδιας τῆς ὑφέσεως. Ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆς, ἀπό τήν πλευρά του, παρέθεσε στοιχεῖα πού ἀποδείκνυαν ὅτι οἱ ἐμπορικές σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τίς ἀνατολικές χῶρες ἦταν ἤδη ἐξαιρετικά ἀναπτυγμένες.

Στή συνεδρίαση τῆς 8ης Ἀπριλίου, ἔλαβε τό λόγο ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁ ὁποῖος εἶπε τά ἀκόλουθα:

«Κύριοι βουλευταί, ἡ ἀντιδικία μεταξύ Κυβερνήσεως καί ἀντιπολιτεύσεως ἀποτελεῖ κανόνα τῆς δημοκρατίας. Εἰς ὅλας τάς χώρας τοῦ κόσμου, πλήν τῶν κομμουνιστικῶν, εἰς τάς ὁποίας εἶναι ἄγνωστος ἡ πολιτική ἐλευθερία, ἡ ἀντιπολίτευσις ἐλέγχει τήν Κυβέρνησιν καί, κατά κανόνα, ἀποδοκιμάζει τήν πολιτικήν της. Ὁ διάλογος, ὅμως, μεταξύ Κυβερνήσεως καί ἀντιπολιτεύσεως δέν εἶναι δυνατόν νά ἐξέρχεται τῶν ὁρίων ἐκείνων τά ὁποῖα διαγράφει τό συμφέρον τῆς χώρας καί ὁ σεβασμός πρός τήν κοινήν γνώμην καί τήν λογικήν. Ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁρίων αὐτῶν συνιστᾶ τήν δημαγωγίαν καί ἡ δημαγωγία εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός τῆς δημοκρατίας. Ἐάν ἀνατρέξωμεν εἰς τήν ἱστορίαν θά ἴδωμεν ὅτι τῆς καταλύσεως τῶν δημοκρατιῶν προηγήθη πάντοτε περίοδος δημαγωγίας καί συγχύσεως. Λυποῦμαι διότι εἰμαι ὑποχρεωμένος νά κάμω τήν διαπίστωσιν, ὅτι εἰς τήν χώραν μας πολλάκις ὑπερβαίνομεν τά ὅρια αὐτά, προσπαθοῦντες νά φθείρωμεν τήν Κυβέρνησιν.

»Παρασυρόμεθα συνήθως εἰς ὑπερβολάς, ὑπερβολάς αἱ ὁποῖαι δέν φθείρουν παρά ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τάς χρησιμοποιοῦν καί, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τό πολίτευμα.

»Διότι, πράγματι, βλάπτεται τό πολίτευμα ὅταν μέ τάς ἀσυνεπείας μας, μέ τάς ὑπερβολάς μας, μέ τάς ἀναληθείας μας καί τόν ἀμοιβαῖον διασυρμόν μας προκαλοῦμεν τήν δυσπιστίαν τοῦ λαοῦ πρός ὅ,τι λέγεται πολιτική ἡγεσία. Ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατά τάς ὁποίας ἔχει κανείς τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ πολιτική μας ζωή διαμορφοῦται καί ἐξελίσσεται μέσα εἰς ἕνα κλῖμα ψεύδους καί ὑποκρισίας. Καί πολύ φοβοῦμαι, ὅτι ἡ παροῦσα συζήτησις δέν εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ κλίματος αὐτοῦ.

»Ἀποτελεῖ ψεῦδος τό ὑποστηριχθέν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀντίθετος εἰς τήν διεθνῆ ὕφεσιν. Ὁ κ. ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἐξέθεσε τήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ πολιτική αὕτη συνίσταται εἰς τήν συνεργασίαν καί τήν καλλιέργειαν καλῶν σχέσεων μέ ὅλους ἐκείνους τούς λαούς οἱ ὁποῖοι εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦν τοῦτο.

»Ἡ ἔνταξίς μας εἰς τήν Ἀτλαντικήν Συμμαχίαν τοῦ ΝΑΤΟ, ἔνταξις, ἡ ὁποία ὑπαγορεύεται ἀπό τήν γεωγραφι-

κήν θέσιν καί τά πάγια πολιτικά καί οἰκονομικά συμφέροντα τῆς χώρας, δέν μᾶς ἠμπόδισε νά ἀναπτύξωμεν πρωτοβουλίας καί νά καλλιεργήσωμεν πρός ὅλας τάς κατευθύνσεις χρησίμους διά τήν χώραν φιλίας.

»Εἶναι αὐτονόητον ὅτι αἱ σχέσεις αὐταί μέ τούς διαφόρους λαούς, ἀπό ἀπόψεως βαθμοῦ καί ἐξελίξεως, ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἀνταπόκρισιν, τήν ὁποίαν εὑρίσκομεν ἀπό ἐκείνους πρός τούς ὁποίους ἀπευθυνόμεθα.

»Οἱ ἐπικριταί τῆς Κυβερνήσεως, διά νά ὑποστηρίξουν τόν ἰσχυρισμόν των ἐπεκαλέσθησαν τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Ἀλβανίαν καί τήν Βουλγαρίαν ἀφ' ἑνός, καί ἀφ' ἑτέρου μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν. Ἠτύχησαν, ὅμως, εἰς τήν ἐκλογήν τῶν περιπτώσεων καί τῶν ἐπιχειρημάτων των. Διότι, ὅπως θά βεβαιωθῆτε ἀμέσως, συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετον ἐκείνου τό ὁποῖον ἰσχυρίζονται. Δέν θά ἀσχοληθῶ μέ τήν Ἀλβανίαν, τόν μικρόν αὐτόν ταραξίαν τῆς Βαλκανικῆς, ὅπως προσφυῶς τήν ἐχαρακτήρισεν ὁ πρόεδρος τῆς φίλης καί συμμάχου Γιουγκοσλαβίας. Ὁ ἐξανδραποδισμός τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Βορείου Ἠπείρου καί αἱ συνεχεῖς προκλήσεις τῆς χώρας αὐτῆς σᾶς δίδουν τό μέτρον τῶν διαθέσεών της.

»Θά ἀσχοληθῶ ὅμως ἰδιαιτέρως μέ τήν Βουλγαρίαν, διότι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΕΔΑ ἀπησχόλησε διά μακρῶν τό Σῶμα μέ τήν χώραν αὐτήν, ἐμφανισθείς μάλιστα συνήγορός της καί κατήγορος τῆς Ἑλλάδος. Γνωρίζω ὅτι ἡ ΕΔΑ ἀντιπαθεῖ τήν ἱστορίαν καί ὅτι συμπαθεῖ ἰδιαιτέρως τήν ἀμνησίαν. Δέν δύναμαι ὅμως νά δώσω τήν εἰκόνα τῶν σχέσεών μας μέ τήν Βουλγαρίαν, χωρίς νά ἀναφερθῶ καί εἰς τό παρελθόν.

»Ὑπενθυμίζω εἰς τό Σῶμα τάς τρεῖς βουλγαρικάς εἰσβολάς εἰς τήν Βόρειον Ἑλλάδα. Ὑπενθυμίζω ἐπίσης τά σύμφωνα τά ὁποῖα ὑπεγράφησαν μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ καί βουλγαρικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος διά τήν αὐτονόμησιν τῆς Μακεδονίας. Ὑπενθυμίζω, τέλος, τό γεγονός, ὅτι τό σημερινόν βουλγαρικόν καθεστώς, δι' ὑπομνήματος τό ὁποῖον ἀπηύθυνεν εἰς τό συνέδριον τῆς εἰρήνης τό 1946, προέβαλεν ἀξιώσεις εἰς βάρος τῆς Θράκης. Ἐν τούτοις, ὅλα αὐτά, κ. συνάδελφοι, δέν μᾶς ἠμπόδισαν, κατά τό 1954, νά ἀποκαταστήσωμεν διπλωματικάς σχέσεις μέ τήν Βουλγαρίαν, ἀφοῦ ἡ τελευταία αὐτή ὑπέγραψεν, ἐν Παρισίοις, δήλωσιν, ὑποσχομένη νά ἐκπληρώσῃ τάς ἐκ τῆς συνθήκης εἰρήνης ὑποχρεώσεις της.

»Ἂς ἴδωμεν τήν συνέχειαν. Ἡ Βουλγαρία ἠρνήθη ἔκτοτε, ὅπως ἀρνεῖται καί σήμερον, νά καταβάλῃ τάς ἐπανορθώσεις. Παρεβίασε τή συνθήκην εἰρήνης, ἀναπτύξασα πενταπλάσιον στρατόν ἀπό ἐκεῖνον τόν ὁποῖον τῆς ἐπέτρεπεν ἡ συνθήκη εἰρήνης. Ἀνέλαβε καί ἐκπαιδεύει Ἕλληνας συμμορίτας εἰς στρατιωτικάς σχολάς καί διευκολύνει τήν διείσδυσιν κατασκόπων εἰς τό ἔδαφός μας, ὅπως ἀποδεικνύεται καί ἀπό τάς δίκας, αἱ ὁποῖαι διεξάγονται κατά τάς ἡμέρας αὐτάς.

»Ποία ὑπῆρξεν ἡ συμπεριφορά τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Βουλγαρίας; Ἡ Ἑλλάς, ἐφ' ὅσον ἡ Βουλγαρία δέν εἶχεν ἐκπληρώσει τάς ἐκ τῆς συνθήκης εἰρήνης ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις της, ἐδικαιοῦτο νά ἀρνηθῇ τήν ἀποκατάστασιν σχέσεων διπλωματικῶν καί ἠδύνατο νά προσφύγῃ εἰς τό Συμβούλιον τῶν Τεσσάρων, ζητοῦσα νά κληθῇ ἡ Βουλγαρία νά ἐκπληρώσῃ τάς ὑποχρεώσεις της.

»Ἀντί τούτων, ἡ Ἑλλάς διετήρησε τάς διπλωματικάς της σχέσεις μέ τήν Βουλγαρίαν, μολονότι, ἐκτός τῆς παραβιάσεως τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης, ὑπῆρξε καί ἡ παραβίασις τῶν συμφωνιῶν τῶν Παρισίων, ἡ ὁποία ὑπεγράφη τό 1954 καί βάσει τῆς ὁποίας ἀνέλαβε ρητῶς τήν ὑποχρέωσιν νά συμμορφωθῇ πρός τάς διατάξεις τῆς συνθήκης. Καί ὄχι μόνον διετήρησε τάς διπλωματικάς της σχέσεις μέ τήν χώραν αὐτήν, ἀλλ' ἀνέπτυξε καί οἰκονομικάς τοιαύτας μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά μετέβαλλε τήν συμπεριφοράν της εἰς τό μέλλον. Ἐάν, παρά ταῦτα, ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ Ἑλλάς, διά νά ἀποδείξῃ τήν πίστιν της εἰς τήν ὕφεσιν, ὤφειλε νά παραιτηθῇ ἱερῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ὤφειλε νά μή συγκινῆται μέ τό δρᾶμα τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἠπείρου, ὤφειλε νά ἀφήσῃ ἀπροστάτευτον τήν ἀσφάλειαν τῆς χώρας της, τότε θά μοί ἐπιτρέψητε νά σᾶς εἴπω ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε τό θέμα τῆς ὑφέσεως κατά τρόπον ἀντεθνικόν. Δέν εἶναι δυνατόν, ὅταν ἔχετε σαφεῖς ἀποδείξεις μιᾶς τοιαύτης συμπεριφορᾶς, ἡ ὁποία πληροῖ ὁλόκληρον τήν ἱστορίαν καί ἡ ὁποία στρέφεται μέχρι σήμερον ἐναντίον τῆς χώρας μας, δέν εἶναι δυνατόν σοβαρῶς νά ἰσχυρίζεσθε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀντιστρατεύεται εἰς τήν ὕφεσιν καί νά ἐπικαλῆσθε ὡς παράδειγμα τάς σχέσεις μας μέ τήν Βουλγαρίαν.

»Θά ἔλθω τώρα, κ. συνάδελφοι, εἰς τάς σχέσεις μας μέ τήν Ρωσίαν. Οὐδείς ἐπιθυμεῖ περισσότερον τῆς Κυβερνήσεως τήν ἀνάπτυξιν καλῶν σχέσεων μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν, παρά τό γεγονός ὅτι αὕτη ἐξεδήλωσεν ἐχθρότητα ἔναντι τῆς χώρας μας τά πρῶτα μεταπολεμικά ἔτη. Καί γνωρίζετε πῶς ἐξεδηλώθη ἡ ἐχθρότης αὐτή μέ τήν ἐνθάρρυνσιν τοῦ συμμοριτοπολέμου ὅσον καί μέ τήν ὀξεῖαν πολεμικήν τήν ὁποίαν ἤσκησεν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη. Παρά τό ἱστορικόν αὐτό, λέγω, ἡ Ἑλλάς ἀποκατέστησε μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν, ὅπως καί μέ ὅλας τάς ἀνατολικάς χώρας, διπλωματικάς, ἐμπορικάς καί πολλάκις φιλικάς σχέσεις. Τό περίεργον ὅμως εἶναι, ὅτι ἀφ' ἧς ἀκριβῶς ἤρξατο ἡ συζήτησις περί ὑφέσεως, ἡ Ἑλλάς ἐδέχθη ἐπανειλημμένως σοβιετικάς προκλήσεις. Ὁ ἀρχηγός τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εὑρισκόμενος εἰς τήν Κορυτσᾶν, ἀπηύθυνεν ἀπαραδέκτους καί ἠθικῶς καί πολιτικῶς, ἀπειλάς ἐναντίον τῆς χώρας μας.

»Γνωρίζετε, ἐπίσης, ὅτι παρενέβη ἡ σοβιετική Κυβέρνησις εἰς τήν δίκην τοῦ Γλέζου καί ἐν συνεχείᾳ, διά τῆς ἐκδόσεως ἑνός γραμματοσήμου, ἀνεμίχθη εἰς τά ἐσωτερικά πράγματα τῆς χώρας καί προσέβαλε τήν ἑλληνικήν δικαιοσύνην. Καί τέλος, γνωρίζετε, ὅτι ὁ ἀρχηγός τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εὑρισκόμενος εἰς τήν Βουδαπέστην, ἐξεδήλωσε τήν θλῖψιν του, διότι δέν ἐπεκράτησεν ἐν Ἑλλάδι ἡ κομμουνιστική ἐπανάστασις.

»Ἐάν καί πάλιν, κ. συνάδελφοι, δέχεσθε, ὅτι διά νά ἀποδείξῃ ἡ Κυβέρνησις τήν πίστιν της εἰς τήν ἰδέαν τῆς ὑφέσεως, ὤφειλε νά ἀφήσῃ ἀναπαντήτους τάς προκλήσεις αὐτάς, νά ἀφήσῃ ἀκάλυπτον τήν ἐθνικήν μας ἀξιοπρέπειαν, θά μοῦ ἐπιτρέψητε νά σᾶς εἴπω καί πάλιν ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε τό θέμα τῆς ὑφέσεως κατά τρόπον ἀντεθνικόν.

»Ὅλα αὐτά, κ. συνάδελφοι, καί ὡρισμένα πρόσφατα γεγονότα, ἀποδεικνύουν τό ἀντίθετον ἐκείνου, τό ὁποῖον ἰσχυρίζονται οἱ ἐπικριταί τῆς Κυβερνήσεως. Τόν τελευταῖον καιρόν, ἡ Ἑλλάς ἐγένετο καί πάλιν στόχος ἐπιθέσεων τοῦ διεθνοῦς καί ἐγχωρίου κομμουνισμοῦ. Ἐπιθυμῶ δέ νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν τοῦ λαοῦ ἀλλά καί τῆς ἐθνικῆς

ἀντιπροσωπείας ἐπί τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Παρά ταῦτα, ἡ Κυβέρνησις δέν δυσκολεύεται νά διακηρύξη καί πάλιν τήν θέλησίν της, ὅπως ἀναπτύξη καλάς σχέσεις μέ ὅλους τούς λαούς καί ἰδιαιτέρως μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν. Ἡ διαφορά τῶν πολιτικῶν συστημάτων δέν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον. Ἀπόδειξις, ἡ περίπτωσις τῆς Γιουγκοσλαβίας, μέ τήν ὁποίαν ἔχομεν φιλικωτάτας σχέσεις. Θά πρέπει, ὅμως, νά γίνη ἀντιληπτόν ἀπό μέρους τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὅτι διά να καταστῆ δυνατή αὐτή ἡ ἐξέλιξις, πρέπει νά σεβασθῆ τήν ἀρχήν τῆς μή ἀναμίξεως εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος. Δέν πρέπει δέ ἡ Σοβιετική Ἕνωσις πᾶν μέτρον, ὅ λαμβάνει ἡ Ἑλλάς κατά τοῦ κομμουνισμοῦ, διά νά προστατεύση τό πολίτευμά της, νά τό θεωρῆ ὡς ἐνέργειαν στρεφομένην ἐναντίον της. Διότι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔχει ὑποχρέωσιν, ὅπως πράττει ἄλλως τε καί ἡ σοβιετική Κυβέρνησις, νά προστατεύση δι' ὅλων τῶν μέσων τό καθεστώς εἰς τό ὁποῖον πιστεύει. Ἐάν καταστῆ δυνατός αὐτός ὁ διαχωρισμός τῶν διακυβερνητικῶν σχέσεων ἀπό τόν ἑλληνικόν κομμουνισμόν, ἀναμφισβητήτως θά βοηθηθῆ ἡ ὑπόθεσις τῶν σχέσεών μας μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν.

»Κύριοι συνάδελφοι, ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τί ἐννοοῦμεν, ὅταν ὁμιλοῦμεν περί ὑφέσεως.

»Πιστεύω ὅτι τό θέμα τῆς ὑφέσεως ὁ καθείς τό ἀντιλαμβάνεται κατά τόν τρόπον του καί οὐδείς μέχρι τοῦδε κατέστη ἱκανός νά δώση συγκεκριμένον ὁρισμόν.

»Καί αἱ δηλώσεις ἀκόμη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τήν πρωτοβουλίαν εἰς τήν προσπάθειαν τῆς ὑφέσεως παρουσιάζουν ἀντιφάσεις ἀνησυχαστικάς. Ἡ ὕφεσις γενικῶς δέν ἔχει παρά τήν ἔννοιαν τῆς ἀποτροπῆς ἑνός νέου πολέμου. Ὅλων αἱ ἀπόψεις συμπίπτουν ἐπί τῆς ἀνάγκης, ὅπως ἐξευρεθῆ τρόπος ἀποτροπῆς του. Ἀλλά δέν κατέστη ἀκόμη δυνατόν νά καθορισθοῦν τά μέσα καί ἡ διαδικασία μέ τήν ὁποίαν θά ἀχθῶμεν εἰς τό ἀποτέλεσμα αὐτό.

»Ἐάν δεχώμεθα ὅτι προσπάθεια ὑφέσεως σημαίνει προσπάθειαν ἀποτροπῆς τοῦ πολέμου, διά νά ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐναντίον τῆς ὑφέσεως, θά πρέπει νά δεχθῶμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι φιλοπόλεμος, ἀλλά δέν νομίζω ὅτι εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξη εἰς τήν αἴθουσαν αὐτήν οἱοσδήποτε, ὁ ὁποῖος νά ἔχη τό θάρρος σοβαρῶς νά ὑποστηρίξη τοιοῦτον τι. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, τήν ὕφεσιν ὑπό τήν ἔννοιαν τοῦ ἐλεγχομένου ἀφοπλισμοῦ ἐν συνδυασμῷ μέ τήν κατοχύρωσιν τῆς ἐλευθερίας λαῶν καί ἀτόμων, τήν ὑπεστήριξε καί θά τήν ὑποστηρίξη ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἀλλά ὀφείλω καί εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν νά ἐπαναλάβω ὅτι πρέπει νά γίνεται διάκρισις μεταξύ τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως καί τοῦ κομμουνισμοῦ. Πλανᾶται ἡ ἄκρα ἀριστερά, ἐάν πιστεύη ὅτι ὕφεσις διεθνής σημαίνει ἀσυδοσίαν τῶν κατά χώρας κομμουνιστικῶν κομμάτων. Δύναμαι μάλιστα νά εἴπω ὅτι θά δοκιμάση βαθεῖαν ἀπογοήτευσιν ὅταν θά διαπιστώση ὅτι ἡ ὕφεσις ἡ διεθνής θά ὑποχρεώση τάς Δημοκρατίας νά λάβουν αὐστηρότερα μέτρα προστασίας τοῦ πολιτεύματός των. Φαίνεται ὅτι ἡ ἄκρα ἀριστερά, κατηγοροῦσα τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ὡς ἀντιτιθεμένην εἰς τήν διεθνῆ ὕφεσιν, γίνεται θῦμα αὐτῆς τῆς συγχύσεως. Δέν θά ἀναφερθῶ εἰς τά περί ἀπυραύλου ζώνης τῆς Βαλκανικῆς. Ὅπως πολύ ὀρθῶς ἐτόνισε προχθές ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων, ὄχι μόνον πρακτικῶς εἶναι ἀνέφικτος μία περιφερειακή συμφωνία δι' ἀφοπλισμόν, ἀλλά εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ξεπερασμένος.

»Κύριοι βουλευταί, ἀποτελεῖ, ὅπως ἀπεδείχθη ἀπό τήν διεξαχθεῖσαν συζήτησιν, μέγα ψεῦδος ἐπίσης τό ὑποστηριχθέν, ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ἀπρόθυμος νά προωθήση τάς ἐξαγωγάς μας πρός τόν Ἀνατολικόν Συνασπισμόν. Καί μ' ὅλον ὅτι τό θέμα αὐτό ἀνεπτύχθη διά μακρῶν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἐπανέλθω, διότι τό ψεῦδος αὐτό ἐχρησιμοποιήθη διά μίαν ἄνευ προηγουμένου καταδημαγώγησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἰδίως τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου. Ὅπως ἀπεδείχθη ἀπό τάς συζητήσεις, ἡ Ἑλλάς ἔχει τό ὑψηλότερον ποσοστόν ἐξαγωγῶν πρός τάς Ἀνατολικάς χώρας μεταξύ ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ἡ Ἑλλάς τήν τελευταίαν τετραετίαν ἐπενταπλασίασε τάς ἐξαγωγάς της πρός τάς Ἀνατολικάς χώρας. Ἀλλά, κ. συνάδελφοι, ἀπεκάλεσα ψεῦδος τόν ἰσχυρισμόν αὐτόν διότι καί εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν συμβαίνει ἐντελῶς τό ἀντίθετον ἀπό ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἰσχυρίζονται οἱ ἐπικριταί τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις ἔλαβε μέτρα εὐνοίας πρός τάς Ἀνατολικάς χώρας διά νά προωθήση τάς ἐξαγωγάς μας. Εἰς τήν χώραν μας ὑπάρχει, ὅπως γνωρίζετε, ἡ ἐλευθέρα οἰκονομία. Ὑπάρχει δέ καί ἡ ἀρχή τῶν διαγωνισμῶν διά πᾶσαν προμήθειαν τοῦ Δημοσίου. Τάς ἀρχάς αὐτάς τάς παρεβίασεν ἡ Κυβέρνησις διά τῆς πράξεως 163, διά νά καταστήση δυνατήν τήν διευθέτησιν τῶν συναλλαγῶν μας μέ τάς Ἀνατολικάς χώρας. Συνεπῶς, δέν εἶναι δυνατόν νά εὐσταθήση ἡ κατηγορία, κατά τήν ὁποίαν ὑφίστανται δοκιμασίαν τά γεωργικά μας προϊόντα, διότι ἡ Κυβέρνησις, διά λόγους πολιτικούς, εἶναι ἀπρόθυμος νά συναλλαγῆ μέ τάς Ἀνατολικάς χώρας. Ἀλλά ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀβασίμου τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ θά ἤθελον νά τονίσω τάς δυσκολίας τάς ὁποίας δημιουργεῖ τό γεγονός, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐλευθέραν οἰκονομίαν, ἐνῶ αἱ Ἀνατολικαί χῶραι ἔχουν διεθυνομένην τοιαύτην.

»Παρέστη ἀνάγκη λήψεως ἀνορθοδόξων μέτρων ἀπό μέρους τῆς Κυβερνήσεως διά νά καταστῆ δυνατόν νά ἀναπτυχθοῦν εἰς τό σημεῖον εἰς τό ὁποῖον ἀνεπτύχθησαν αἱ ἐμπορικαί σχέσεις μέ τάς Ἀνατολικάς χώρας. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ Κυβέρνησις δέν ἐπιδιώκει τήν περαιτέρω διεύρυνσιν τῶν συναλλαγῶν αὐτῶν. Ἀλλά ἡ διεύρυνσις αὐτή ἐξαρτᾶται περισσότερον ἀπό τούς οἰκονομικούς καί ἐμπορικούς παράγοντας παρά πολιτικούς. Αἱ οἰκονομικαί μας σχέσεις μέ τάς Ἀνατολικάς χώρας θά ἐνισχύωνται καί θά ἀναπτύσσωνται καθ' ὅ μέτρον τό ἐπιτρέπει τό συμφέρον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Δέν εἶναι δυνατόν συνεπῶς, καί ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος νά θεωρηθῆ ὡς εὐσταθοῦσα ἡ κατηγορία τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις λόγῳ πολιτικῶν προκαταλήψεων καθιστᾷ ἀδύνατον τήν τοποθέτησιν τῶν γεωργικῶν μας προϊόντων εἰς τάς χώρας αὐτάς. Θέλω νά νομίζω ὅτι δι' ὅσων ἐλέχθησαν εἰς τήν αἴθουσαν ταύτην ἀπεδείχθη ἐντελῶς τό ἀντίθετον. Συνεπῶς, εἶναι καιρός νά παύση ἡ προσπάθεια τῆς καταδημαγωγήσεως τῶν ἀγροτῶν μας.

»Ὑπάρχουν, κύριοι βουλευταί, περιπτώσεις, κατά τάς ὁποίας ἡ ἀντιπολίτευσις, διά νά φθείρη τήν Κυβέρνησιν, χρησιμοποιεῖ πολλάκις ἐν γνώσει της γεγονότα ἀναληθῆ καί ἐπιχειρήματα ἀβάσιμα. Διά τῆς συνεχοῦς ὅμως ἐπαναλήψεως αὐτῶν, ὑφίσταται αὐθυποβολήν καί καταλήγει νά

πιστεύη εἰς τήν ἀλήθειαν αὐτήν καί πολλάκις νά φανατίζεται. Ἀλλά τό ἐλαφρυντικόν αὐτό δέν ἰσχύει διά τήν ΕΔΑ.

»Ἔχω τήν γνώμην ὅτι ἡ ἄκρα ἀριστερά ἐνσυνειδήτως καί ἐν ψυχρῷ ἀπεργάζεται τήν φθοράν τοῦ τόπου. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον ἤχθημεν εἰς τήν παροῦσαν συζήτησιν καί ἡ ἐν γένει δρᾶσις τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μέ ὑποχρεώνει νά ἐπισημάνω τήν ἀνωμαλίαν, τήν ὁποίαν δημιουργεῖ ἡ πολιτική της εἰς τήν δημοσίαν μας ζωήν. Ἐπωφελουμένη τῆς ἐλευθερίας, τήν ὁποίαν τῆς παρέχει τό δημοκρατικόν μας πολίτευμα, ἐκμεταλλευομένη τά προνόμια, τά ὁποῖα παρέχει εἰς τούς βουλευτάς καί εἰς τόν τύπον τό ἑλληνικόν Σύνταγμα, ἐπιδίδεται εἰς μίαν ἀδίστακτον προσπάθειαν διαβρώσεως τοῦ ἔθνους. Προσπαθεῖ διά παντός τρόπου νά ἀφοπλίση ὑλικῶς καί ψυχικῶς τόν ἑλληνικόν λαόν, διά νά τόν καταστήση εὔκολον λείαν, εἴτε δι' αὐτήν, εἴτε διά τούς ἐντολεῖς της. Διαβάλλει τήν χώραν εἰς τό ἐξωτερικόν καί ἐπικαλεῖται ἐπεμβάσεις ξένων εἰς τά ἐσωτερικά μας πράγματα. Διαταράσσει τάς σχέσεις τῆς χώρας μας μέ φίλους καί συμμάχους λαούς, καλλιεργοῦσα τό αἴσθημα τοῦ μίσους ἐναντίον αὐτῶν. Ἀλλά, παραβλάπτει καί τάς σχέσεις μας μέ τάς χώρας τάς Ἀνατολικάς, διότι συνδυάζει τάς σχέσεις αὐτάς μέ τήν προώθησιν τῶν ἀτόμων της. Ἐάν ἡ ἄκρα ἀριστερά ἐν Ἑλλάδι δέν ἔκαμε τήν προσπάθειαν νά ἐκμεταλλευθῆ δι' ἴδιον λογαριασμόν τάς σχέσεις μας μέ τάς Ἀνατολικάς χώρας, δύναμαι νά τήν διαβεβαιώσω ὅτι αὐταί θά εὑρίσκοντο εἰς πολύ καλυτέραν κατάστασιν. Ἐνθαρρύνει, δημοκοποῦσα, πᾶν αἴτημα, καί ὑπόσχεται τήν ἐπίλυσιν παντός προβλήματος, προσπαθοῦσα διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ νά καλλιεργήση ἐπαναστατικήν ψυχολογίαν εἰς τόν πολίτην καί νά τόν καταστήση ἐχθρόν τοῦ Κράτους. Αἱ μέθοδοι, τάς ὁποίας χρησιμοποιεῖ διά τήν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν του, εἶναι ἀναρίθμητοι καί ἀπαράδεκτοι.

»Διεκήρυξα πάντοτε τήν προσήλωσίν μου εἰς τήν ἰδέαν τῆς ὁμαλότητος, διότι πιστεύω, ὅτι διά νά προκόψη ὁ τόπος αὐτός ἔχει ἀνάγκην γαλήνης. Αὐτός εἶναι δέ καί ὁ λόγος, διά τόν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετώπισε πάντοτε μέ μετριοπάθειαν τάς προκλήσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

»Πρέπει, ὅμως, νά γνωρίζη ἡ ἄκρα ἀριστερά ὅτι ἡ μετριοπάθεια αὐτή δέν δύναται νά ὑπερβῆ τά ὅρια, τά ὁποῖα προσδιορίζει τό καθῆκον τῆς Κυβερνήσεως ἀπέναντι τοῦ ἔθνους. Καί τό καθῆκον αὐτό, τό ὁποῖον συνίσταται εἰς τήν προστασίαν τῆς γαλήνης καί τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ Κυβέρνησις ἔχει τήν δύναμιν, ἀλλά καί τήν θέλησιν, νά τό ἐκτελέση.

»Δέν πρόκειται περί ἀπειλῆς, πρόκειται περί μιᾶς ἐντίμου προειδοποιήσεως, τήν ὁποίαν ἐλπίζω νά ἐκτιμήση ἡ ἄκρα ἀριστερά».

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς συζητήσεως, ἔγινε ψηφοφορία μέ ὀνομαστική κλήση. Ψήφισαν συνολικά 282, ἐναντίον τῆς προτάσεως 169, ὑπέρ 113[179].

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη γιά τό καπνικό πρόβλημα, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Ἐμπορίου καί Γεωργίας καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή νά ἐπισπευσθεῖ ἡ ἐφαρμογή τῶν μέτρων γιά τήν προστασία τῆς καπνοπαραγωγῆς, νά παρέμβει ὁ ΕΟΚ γιά τά καπνά τῆς Κατερίνης καί ὡρισμένων περιοχῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καί τῆς Δυτικῆς Θράκης, πού εἶχαν πληγεῖ ἀπό τά πρόσφατα νομισματικά μέτρα τῆς Τουρκίας, καί ζήτησε νά ἐπεμβαίνει ἄμεσα τό Κράτος σέ ὅσες περιοχές κρινόταν ἀναγκαία ἡ προστασία τῶν παραγωγῶν.

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Μονογραφεῖται, ἀπό τή Συνταγματική Ἐπιτροπή Κύπρου, τό τελικό κείμενο τοῦ Συντάγματος τῆς νέας Δημοκρατίας.

Ἐξάλλου, στίς 21 Ἀπριλίου, ἀνακοινώθηκε στή Λευκωσία ὅτι οἱ διαφορές μεταξύ τῆς βρετανικῆς Κυβερνήσεως καί τῶν Κυπρίων, γιά τήν ἔκταση τῶν βάσεων, εἶχαν περιοριστεῖ ἀρκετά, ὥστε νά ξεκινήσει ἡ συζήτηση γιά τή χάραξη τῶν ἀκριβῶν ὁρίων τους.

Ἀπέμεναν πλέον δύο βασικά θέματα. Τό ἕνα ἀφοροῦσε τήν ἐφαρμογή τῆς προβλέψεως ὅτι στή δημόσια διοίκηση τῆς Δημοκρατίας θά συμμετεῖχαν Ἑλληνοκύπριοι καί Τουρκοκύπριοι μέ ἀναλογία 7 πρός 3. Ὁ Κιουτσούκ ἤθελε τήν ἄμεση ἐφαρμογή τῆς διατάξεως, πρίν τήν ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐνῶ ὁ Μακάριος ἀντέτεινε ὅτι ἡ ἀναλογία ἔπρεπε νά ἀποκατασταθεῖ σταδιακά, μετά τήν ἀνεξαρτησία, ὥστε νά μή διαταραχθεῖ ἡ ὁμαλή λειτουργία τῆς διοικήσεως. Δεύτερο, τό ζήτημα τοῦ σέ ποιόν θά περιέρχονταν οἱ ἀγγλικές βάσεις, ἄν τό Λονδίνο ἀποφάσιζε νά τίς ἐγκαταλείψει. Τό θέμα ἦταν σοβαρό, καθώς θά μποροῦσαν οἱ Βρετανοί νά τίς ἐκχωρήσουν στούς Τούρκους. Ὁ Μακάριος ἐπεδίωκε νά ὑπάρξει ρητή πρόβλεψη ὅτι οἱ βάσεις θά περιέρχονταν στήν Κυπριακή Δημοκρατία καί μόνον.

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Μετά ἀπό συνεργασία μέ τόν ὑπουργό Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα, ὁ Κ. Καραμανλῆς λαμβάνει ὁριστική ἀπόφαση γιά τήν ἔναρξη τῶν ἔργων ἀναπτύξεως τοῦ ἀεροδρομίου Ἀθηνῶν. Ὁ Σ. Γκίκας ὑπογράφει σύμβαση μέ τόν Τζ. Κρόςς, ἐκπρόσωπο τῆς ἀμερικανικῆς ἑταιρίας «Ἄμμαν καί Οὔϊτνεϋ», γιά τήν ἐκπόνηση τῆς ὁριστικῆς μελέτης καί τήν ἐπίβλεψη τῶν ἔργων τοῦ ἀεροδρομίου, τά ὁποῖα προωθοῦνται χάρη στήν πίστωση 150.000.000 δραχμῶν τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως καί πρόσφατο δάνειο 3.200.000 δολλαρίων. Τά ἔργα προβλέπεται νά ὁλοκληρωθοῦν σέ διάστημα 30-36 μηνῶν καί περιλαμβάνουν τήν ἐπέκταση τοῦ κυρίου διαδρόμου μέχρι 3.200 μ., κατασκευή νέου τροχιοδρόμου καί προαυλίου νέου ἀεροσταθμοῦ, ἀποχετεύσεων,

περιφράξεων, χώρων σταθμεύσεως, πύργου ἐλέγχου, συστημάτων φωτισμοῦ, ὑδρεύσεως, ὁδῶν προσπελάσεως καί ραντάρ ἐπαγρυπνήσεως.

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναγγέλλει, μέ ραδιοφωνική ὁμιλία του πρός τόν ἑλληνικό λαό, τό πενταετές πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας γιά τά ἔτη 1960-1964:

«Πρό ἑνός περίπου ἔτους ἐξήγγειλα εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν τό προσωρινόν πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, τό ὁποῖον κατήρτισεν ἡ Κυβέρνησις ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς καταβαλλομένης προσπαθείας διά τήν ὀργάνωσιν τόσον τῆς δημοσίας, ὅσον καί τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος, εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα, μέ σκοπόν τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου καί, συνεπῶς, βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πρός τήν κατεύθυνσιν ταύτην κατεβλήθη ἐντατική προσπάθεια κατά τά τελευταῖα ἔτη, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τήν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων διά τήν κατάρτισιν καί ἐπιτυχῆ ἐφαρμογήν ἑνός μακροχρονίου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

»Οὕτω, ἐξησφαλίσθη ἡ ἐσωτερική οἰκονομική καί πολιτική σταθερότης, παράγοντες ἀναγκαῖοι διά τήν ἐφαρμογήν μιᾶς πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μέ εὐρείας ἐπιδιώξεις, ἀνταποκρινομένας εἰς τάς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ ἀποκατασταθεῖσα χάρις εἰς αὐτήν πίστις ἐδημιούργησε τάς προϋποθέσεις τόσον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀποταμιεύσεως, ὅσον καί τήν ἐξεύρεσιν κεφαλαίων δι' οἰκονομίας ὡς ἡ ἑλληνική. Ἐξ ἄλλου ἐπετεύχθη σημαντική πρόοδος εἰς τήν ἐξασφάλισιν τῶν ὀργανωτικῶν προϋποθέσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖαι διά τήν κατάρτισιν ἑνός θεμελιωμένου προγράμματος καί τήν ἐφαρμογήν τούτου.

»Τό κατά τό παρελθόν ἔτος καταρτισθέν προσωρινόν πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, τοῦ ὁποίου ἤρχισεν ἀμέσως ἡ ἐφαρμογή, ἀπετέλεσεν ἤδη σταθμόν, διότι διά πρώτην φοράν ἡ δραστηριότης τῶν ἐπί μέρους φορέων καί ἡ ὅλη προσπάθεια διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας ἐτέθη ἐντός τοῦ πλαισίου ἑνός μακροχρονίου προγράμματος, μέ σαφεῖς καί συγκεκριμένας ἐπιδιώξεις. Ἡ πεῖρα κατέδειξε τήν χρησιμότητα τοῦ προγράμματος τούτου, κυρίως δέ εἰς τόν τομέα τῆς κρατικῆς δράσεως, διότι ἐχάραξε τάς κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς καί καθώρισε τούς ἐπιδιωκτέους σκοπούς. Τοιουτοτρόπως, ἕκαστος τῶν ἐπί μέρους φορέων τῆς κρατικῆς δραστηριότητος γνωρίζει πρός ποίους ἀντικειμενικούς σκοπούς δέον νά κατευθύνῃ κατά τήν πενταετίαν τήν προσπάθειάν του καί τί πρέπει νά ἐπιτύχῃ ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς ἁρμοδιότητός του. Τοῦτο παρέχει τήν δυνατότητα τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως ἀφ' ἑνός καί τῆς ἐγκαίρου προπαρασκευῆς ἀφ' ἑτέρου, διά τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀπαιτουμένων μελετῶν, ἤτοι ἐξασφαλίσεως στοιχείων ἀπαραιτήτων διά τήν ὁμαλήν καί ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος.

»Ἀποτελεῖ ἤδη μέγα κέρδος τό γεγονός ὅτι ἔχει καταστῆ συνείδησις καί δή ὄχι μόνον μεταξύ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἀλλά καί εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν καί ἀκόμη καί ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς χώρας, ὅτι ἐπί τῇ βάσει προγράμματος καταβάλλεται ἐντατική προσπάθεια διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας αὐτῆς. Ἤδη ἔχει ἐκδηλωθῆ ἀπό πολλῶν πλευρῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ καί τοῦ ἐξωτερικοῦ ζωηρόν ἐνδιαφέρον διά τό καταρτισθέν καί ἐκτελούμενον πρόγραμμα καί τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρως εὐοίωνον σημεῖον διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιδιώξεων αὐτοῦ.

»Κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος ἐγένετο λεπτομερής ἐπεξεργασία τοῦ διαθεσίμου ὑλικοῦ ὡς καί τῶν παραλλήλως συγκεντρωθέντων στοιχείων, ὥστε τό καταρτισθέν πρόγραμμα νά παρουσιάζεται ἐπαρκέστερον θεμελιωμένον ἐπί τοῦ κατά τό παρελθόν ἔτος καταρτισθέντος προσωρινοῦ τοιούτου. Κατά τήν ἐπεξεργασίαν ταύτην ἰδιαιτέρως ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν αἱ ἐκθέσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἐρεύνης καί ὀργανώσεως οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, ἥτις εἶχε συσταθεῖ κατά τό ἔτος 1957 ἀκριβῶς πρός τόν σκοπόν διερευνήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί παρασκευῆς στοιχείων ἀπαραιτήτων διά τήν σύνταξιν ἑνός μακροχρονίου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

»Διά τήν ἐπεξεργασίαν ταύτην ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐχρησιμοποίησεν ὁμάδα Ἰταλῶν ἐμπειρογνωμόνων, εἰδικευμένων εἰς θέματα προγραμματισμοῦ καί δή εἰς χώραν ἐμφανίζουσαν προβλήματα ἀνάλογα μέ τά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐπί κεφαλῆς τῆς ὁμάδος τῶν Ἰταλῶν ἐμπειρογνωμόνων εὑρίσκετο ὁ γνωστός καθηγητής καί πρόεδρος τῆς "Σβίμεζ" κ. Π. Σαρατσένο. Ὑπό τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ καθηγητοῦ Σαρατσένο καί τῶν συνεργατῶν του, κατηρτίσθη τό πενταετές πρόγραμμα, τό ὁποῖον παρουσιάζεται σήμερον εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν.

»Παραλλήλως, ἐλήφθη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως σειρά μέτρων κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ προγράμματος, ὅπως εἶναι τά μέτρα τά ἀποβλέποντα εἰς τήν ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν πρός ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς βάμβακος καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ἡ βαθμιαία ἵδρυσις τῶν Ὀργανισμῶν Ἐγγείων Βελτιώσεων, τά πιστωτικά μέτρα, ἡ ἵδρυσις τοῦ Ὀργανισμοῦ Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ἡ καθιέρωσις κινήτρων διά βιομηχανικάς ἐπενδύσεις κ.λ.π. Τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων τοῦ ἔτους 1959 κατηρτίσθη καί ἐξετελέ-

σθη ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος καί δή κατά τρόπον ἱκανοποιητικόν, τόσον ἀπό ἀπόψεως ὕψους, ὅσον καί ἀπό ἀπόψεως συνθέσεως. Τό πρόγραμμα τοῦ ἔτους 1960 εἶναι ἐπίσης ἐντεταγμένον ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ πενταετοῦς προγράμματος. Τό ὕψος μάλιστα τούτου εἶναι σχετικῶς ἀνώτερον τοῦ ἀναλογοῦντος διά τό ἔτος τοῦτο ὕψους ἐπενδύσεων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος.

»Τό παρόν πενταετές πρόγραμμα ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον ὅπως ἐνταχθῆ ἐντός πλαισίου μακροχρονιωτέρων προοπτικῶν, ἐν ὄψει τῶν ἐπιδιωκομένων οὐσιωδῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν, αἵτινες δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθοῦν ἐντός τῶν χρονικῶν ὁρίων μιᾶς πενταετίας. Ἡ ἀξιολόγησις συνεπῶς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος καθίσταται εὐχερεστέρα ἐντός εὐρυτέρου χρονικοῦ πλαισίου, π.χ. μιᾶς δεκαετίας.

»Ἡ ἔνταξις πάντως τοῦ προγράμματος ἐντός τοῦ πλαισίου δεκαετοῦς προοπτικῆς οὐδόλως μεταβάλλει τήν μορφήν τούτου, τό ὁποῖον ὡς πρόγραμμα δράσεως παραμένει πενταετές, ἀρχόμενον ἀπό τοῦ ἔτους 1960. Παρά τό γεγονός ὅτι τό ἔτος 1959 περιελαμβάνετο εἰς τήν πενταετίαν τοῦ προσωρινοῦ προγράμματος, ἐν τούτοις ἐκρίθη σκόπιμον ὅπως τό παρόν πληρέστερον πρόγραμμα ἐκτείνεται εἰς μίαν πλήρη πενταετίαν, δεδομένου ἄλλωστε ὅτι τό προσωρινόν τοιοῦτον ἤρχισεν οὐσιαστικῶς ἐφαρμοζόμενον περί τά μέσα τοῦ παρελθόντος ἔτους.

»Ἐκ τῆς λεπτομερεστέρας ἐπεξεργασίας τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος διά τήν κατάρτισιν τοῦ παρόντος, προέκυψεν ὅτι, τόσον εἰς τάς βασικάς κατευθύνσεις καί συνεπῶς τούς ἀντικειμενικούς σκοπούς τοῦ προγράμματος ἐκείνου, ὅσον καί τάς τάξεις τῶν μεγεθῶν, δέν ἐπέρχονται οὐσιώδεις ἀποκλίσεις. Ἐν τούτοις, κατέστησαν περισσότερον συγκεκριμέναι αἱ ἐπιδιώξεις καί ἡ ἀκολουθησομένη πρός ἐπίτευξιν τούτου πολιτική, ἐνῶ συγχρόνως εἶναι πληρέστερον ἑδραιωμένοι καί ρεαλιστικοί οἱ ἐπί μέρους σκοποί τοῦ προγράμματος.

»Βασικοί ἀντικειμενικοί σκοποί τοῦ προγράμματος εἶναι πάντοτε ἡ σταθερά καί ταχεῖα αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί ἡ δημιουργία περισσοτέρων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρός μείωσιν τῆς ὑποαπασχολήσεως καί ἀνεργίας. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν σκοπῶν τούτων, ἡ ὁποία βασίζεται εἰς τήν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν πόρων τῆς χώρας, θά ὁδηγήση βαθμιαίως εἰς τήν λύσιν τῶν κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τόν ἑλληνικόν λαόν καί θά ἀνυψώση τό βιοτικόν ἐπίπεδον τούτου πλησίον τοῦ ἐπιπέδου τῶν οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

»Κύριον χαρακτηριστικόν τοῦ προγράμματος τούτου παραμένει ἐπίσης ἡ ἐπιδίωξις ἰσορρόπου ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τῆς παραλλήλου ἀναπτύξεως ὅλων τῶν παραγωγικῶν τομέων αὐτῆς. Οἱ τομεῖς τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καί τοῦ τουρισμοῦ ἀποτελοῦν τούς κυρίους παραγωγικούς τομεῖς, εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν ὁποίων βασίζεται ἡ ὅλη προσπάθεια ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Καί εἰς τούς τρεῖς τούτους τομεῖς ὑφίστανται εὐρέα περιθώρια πρός ἐκμετάλλευσιν. Ὑφίστανται δυνατότητες, ἡ ἀξιοποίησις τῶν ὁποίων καί τόν βαθμόν ἀπασχολήσεως καί τό εἰσόδημα τοῦ λαοῦ θά αὐξήσουν σημαντικῶς.

»Εἰς τόν τομέα τῆς γεωργίας ἡ παραγωγή καί τό ἀγροτικόν εἰσόδημα δύνανται νά αὐξηθοῦν σημαντικῶς διά τῆς αὐξήσεως τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων, ὅπου καί εἰς ὅν βαθμόν τοῦτο εἶναι δυνατόν, διά τῆς προστασίας τοῦ ἐδάφους καί τῶν καλλιεργειῶν, διά τῆς εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς βελτιωμένων μεθόδων γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, διά τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἀρδεύσεων, διά τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ παραγωγή νά στραφῆ περισσότερον πρός προϊόντα ἐξασφαλίζοντα μεγαλυτέραν ἀπασχόλησιν καί ὑψηλόν εἰσόδημα διά τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς στάθμης τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου, διά τῆς ἐκλογικεύσεως τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἤτοι τοῦ συνδυασμοῦ τῆς γεωργικῆς πρός τήν κτηνοτροφικήν ἐκμετάλλευσιν, διά τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκοτεχνίας καί ἐν γένει δημιουργίας συμπληρωματικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας, ἐν συνδυασμῷ μέ τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ἀποτελεῖ βασικήν ἐπιδίωξιν τοῦ προγράμματος. Ὁμοίως, βασικήν ἐπιδίωξιν ἀποτελεῖ ἡ ὀργάνωσις τῆς ἀγορᾶς διά τά ἀγροτικά προϊόντα, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά διευκολύνη τήν διάθεσιν τούτων καί θά ἐξασφαλίση ηὐξημένον χρηματικόν εἰσόδημα εἰς τόν ἀγρότην. Εἶναι αὐτονόητον ὅμως ὅτι ἡ ἐπίτευξις ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐπιδιώξεων ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπό αὐτούς τούτους τούς ἀγρότας, οἱ ὁποῖοι πρέπει νά ἐπιδείξουν κατανόησιν, νά ὑποβοηθήσουν τήν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως καί νά συμβάλουν θετικῶς εἰς τήν πραγματοποίησίν της.

»Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς χώρας ἀποτελεῖ πάντοτε βασικήν ἐπιδίωξιν τοῦ προγράμματος. Δι' αὐτῆς θά καταστῆ δυνατή ἡ ἀπορρόφησις τοῦ πλεονάζοντος καί ἀργοῦντος σήμερον ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ὄχι μόνον τῶν ἀστικῶν τοιούτων, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά ὁδηγήση ἐμμέσως εἰς αὔξησιν καί τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ προσπάθεια διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας θά ἀποβλέψη κυρίως εἰς τήν ἀξιοποίησιν ἐπί τόπου ἐγχωρίων πρώτων ὑλῶν τόσον τῆς μεταλλευτικῆς ὅσον καί τῆς γεωργικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς. Πέραν τούτου ἐπιδίωξις εἶναι ἡ ἀνάπτυξις πάσης βιομηχανίας ἡ ὁποία παρουσιάζει τάς δυνατότητας ἀποκτήσεως συναγωνιστικῆς ἱκανότητος. Ἤδη ἀνετέθησαν εἰς γερμανικά τεχνικά γρα-

φεῖα καί καταρτίζονται αἱ μελέται τῶν βασικῶν βιομηχανικῶν ἔργων τοῦ προγράμματος.

»Ὁ τουρισμός, τέλος, ἀποτελεῖ λίαν σημαντικήν πηγήν πλούτου, τήν ὁποίαν δέον νά ἐκμεταλλευθῶμεν. Εἰς πλεῖστας εὐρωπαϊκάς χώρας ὁ τουρισμός ἀποτελεῖ ἀξιόλογον πηγήν εἰσοδήματος. Ἡ χώρα μας διαθέτει ὅλα τά στοιχεῖα, τά ὁποῖα προσελκύουν τό ἐνδιαφέρον τῶν ξένων τουριστῶν καί δύναται, καταλλήλως ἐκμεταλλευομένη τάς δυνατότητας αὐτάς, νά ἀποτελέση μίαν ἀπό τάς ὀλίγας χώρας τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά ἀναπτύξουν τόν τουρισμόν. Ἤδη, παρά τό γεγονός ὅτι μόλις προσφάτως ἤρχισεν εἰς τήν χώραν μας ἡ προσπάθεια τουριστικῆς ἀναπτύξεως, ἐκδηλοῦται κατά τά τελευταῖα ἔτη ἔντονον τουριστικόν ρεῦμα πρός τήν Ἑλλάδα, τό ὁποῖον δύναται καί πρέπει νά αὐξηθῆ.

»Ἡ ἀνάπτυξις τῶν τριῶν τούτων βασικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας προϋποθέτει πάντως τήν ἐκτέλεσιν ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ἄνευ τῶν ὁποίων θά εἶναι ἀδύνατος ἡ ὁμαλή ἐξελιξις τούτων. Ἡ διάθεσις ἀφθόνου καί εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, ἀλλά καί διά τήν ἐντατικοποίησιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Διά μερικάς μάλιστα βιομηχανίας ἀποτελοῦν ἀποφασιστικούς παράγοντας ἡ διαθέσιμος ποσότης καί τό κόστος ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἐπίσης οὐσιώδη παράγοντα διά τήν ἀνάπτυξιν καί τῶν τριῶν παραγωγικῶν τομέων ἀποτελεῖ ἡ ὕπαρξις ἑνός πλήρους καί συγχρονισμένου συγκοινωνιακοῦ δικτύου. Πρός ἐξασφάλισιν αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων σημαντικαί ἐπενδύσεις προβλέπονται εἰς τό πρόγραμμα διά τήν παραγωγήν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καί τάς συγκοινωνίας.

»Εἰς τούς λοιπούς τομεῖς ἡ προσπάθεια, χωρίς νά εἶναι ἀνάλογος πρός τάς ὑφισταμένας ἀνάγκας, ἐκτείνεται εἰς τό μέτρον τό ὁποῖον ἐπιτρέπει ἡ διδομένη προτεραιότης εἰς τούς κυρίους παραγωγικούς τομεῖς καί τά ἔργα ὑποδομῆς. Εἰς τούς τομεῖς τούτους, κυρίως κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, θά καθίσταται δυνατή ἡ αὔξουσα ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν μέ τήν πρόοδον τῆς οἰκονομίας καί τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Πάντως, εἰς τόν τομέα τῆς Παιδείας, ὅστις προορίζεται νά παρασκευάση τό κατάλληλον καί προσηρμοσμένον πρός τάς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας ἔμψυχον ὑλικόν, ἀποδίδεται ἰδιαιτέρα σημασία. Διά πρώτην φοράν ἀντιμετωπίζεται ὑπό τοῦ προγράμματος ἡ ἐφαρμογή πολιτικῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, ἤτοι πολιτικῆς ἀναπτύξεως κατά περιοχάς, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τήν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν περισσοτέρων καθυστερημένων περιοχῶν τῆς χώρας.

»Ὅσον ἀφορᾶ τούς φορεῖς τοῦ προγράμματος, οὗτοι θά εἶναι ἐφ' ἑνός μέν τό Δημόσιον, ὑπό εὐρεῖαν ἔννοιαν, ἀφ' ἑτέρου δέ ἰδιῶται. Τό Δημόσιον θά εἶναι φορεύς τοῦ προγράμματος ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι τοῦτο: α) θά πραγματοποιήση ἀμέσως μέρος τῶν προβλεπομένων ἐπενδύσεων, β) θά ἐνθαρρύνη καί θά βοηθήση θετικῶς τούς ἰδιωτικούς φορεῖς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θά ἦσαν διατεθειμένοι νά ἀναλάβουν τήν ἐκτέλεσιν ἔργων τοῦ προγράμματος καί παρέχουν τά ἐχέγγυα τῆς ἱκανότητος πρός πραγματοποίησιν τούτων καί γ) θά ἐφαρμόση τήν πολιτικήν, ἡ ὁποία θά ὑποβοηθήση εἰς τήν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος.

»Εἰς ὅλας τάς χώρας μέ ἐλευθέραν δημοκρατικήν οἰκονομίαν, εἰς τήν ἰδιωτικήν πρωτοβουλίαν ἀνήκει τό μέγιστον τῆς προσπαθείας διά τήν πρόοδον τῆς οἰκονομίας. Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους περιορίζεται εἰς τήν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος καί δή πρός ἐπιθυμητάς, πρός τό συμφέρον τοῦ συνόλου, κατευθύνσεις ὡς καί εἰς τήν ἄμεσον ὑπ' αὐτοῦ ἐκτέλεσιν ἐκείνων τῶν ἔργων, τά ὁποῖα εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των ἐκφεύγουν τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος εἴτε λόγω διαφόρων αἰτίων δέν εἶναι δυνατόν νά ἀναληφθοῦν ὑπό ἰδιωτῶν. Εἰς τήν τελευταίν ταύτην περίπτωσιν τό Κράτος, χάριν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος, δύναται νά ἀναλάβη καί πρωτοβουλίας μή ἀνηκούσας βασικῶς εἰς αὐτό, ὑποκαθιστῶν τό μή ἐκδηλούμενον ἰδιωτικόν ἐνδιαφέρον.

»Ἡ ἰδιωτική δραστηριότης, εἰς τό παρόν πρόγραμμα, ἔχει ἐκτιμηθῆ ἐπί τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων στοιχείων, τῆς ἐκ τοῦ παρελθόντος πείρας καί τῶν μεθόδων αἱ ὁποῖαι ἐφαρμόζονται εἰς τόν προγραμματισμόν. Ὁ ἰσχυρισμός ὁ διατυπωθείς κατά τήν παρουσίαν τοῦ προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος, ὅτι τό πρόγραμμα στερεῖται δῆθεν βάσεως, διότι δι' αὐτοῦ ἐπιρρίπτεται εἰς τούς ἰδιώτας τό βάρος ἐκτελέσεως τοῦ μεγίστου τμήματος αὐτοῦ, προδίδει τουλάχιστον πλήρη ἄγνοιαν τῆς πραγματικότητος. Διότι καί σήμερον καί πάντοτε καί εἰς ὅλας τάς χώρας μέ ἐλευθέραν οἰκονομίαν τό μέγιστον τμῆμα τῶν ἐπενδύσεων πραγματοποιεῖται ἀπό ἰδιώτας. Κατά συνέπειαν, τό τμῆμα τοῦ προγράμματος τό ἀναφερόμενον εἰς τήν ἰδιωτικήν δραστηριότητα δέν ἀποτελεῖ εἰμή μίαν πρόβλεψιν τῆς φυσιολογικῆς ἐξελίξεως τῆς δραστηριότητος ταύτης, ὑπό τήν ἐπίδρασιν τῆς ἀκολουθησομένης πολιτικῆς καί τῶν μέτρων διά τῶν ὁποίων θά ὑποβοηθηθῆ ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία νά κατευθυνθῆ πρός ἐπιθυμητούς σκοπούς.

»Τό σύνολον τῶν ἐπενδύσεων (ἰδιωτικῶν καί δημοσίων) ὑπολογίζεται διά τήν πενταετίαν εἰς 110 δισεκατ. δρχ. Διά τήν χρηματοδότησιν τῶν ἀνωτέρω ἐπενδύσεων προβλέπονται οἱ κάτωθι πόροι:

»α. Ἐξ ἐγχωρίων πηγῶν (ἰδιωτική καί δημοσία ἀποταμίευσις, περιλαμβανομένων καί τῶν μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς) δρχ. 92 δισεκατ.

»β. Ἐκ τῶν πηγῶν ἐξωτερικοῦ δρχ. 18 δισεκατ. Τό ποσόν τοῦτο, ἀντιπροσωπεῦον καί τό ἔλλειμμα

τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, θέλει καλυφθῆ ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐξωτερικοῦ, αἱ ὁποῖαι εἴτε ὑφίστανται σήμερον ἤ θά ἐπιδιωχθοῦν. Τά στοιχεῖα ταῦτα δεικνύουν ὅτι ἡ πραγματοποίησις τοῦ προγράμματος στηρίζεται κατά σημαντικόν ποσοστόν εἰς χρηματοδότησιν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, διότι ἡ ἑλληνική οἰκονομία δέν εἶναι εἰς θέσιν μόνη νά ἐξασφαλίση τά ἀναγκαῖα διά τήν χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων κεφάλαια. Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ διατυπουμένη ἐνίοτε ἐπίκρισις διά τήν διά δανείων ἤ πιστώσεων ἐξωτερικοῦ ἐκτέλεσιν βασικῶν ἔργων ἀντί τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας, εἶναι ἀνεδαφική. Πάντως, ἡ Κυβέρνησις εἶναι αἰσιόδοξος εἰς τήν ἐξασφάλισιν τῶν πόρων τούτων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί συνεπῶς εἰς τήν κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος διά τήν χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων.

»Εἰδικώτερον, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπενδύσεων, αἱ τοῦ κρατικοῦ τομέως ὑπολογίζονται εἰς δρχ. 35,5 δισεκατ., αἱ ὁποῖαι ἀναλύονται κατά τομεῖς ὡς ἀκολούθως (εἰς ἑκατ.):

1. Γεωργία	8.000
2. Βιομηχανία - Λιγνιτωρυχεῖα	6.200
3. Τουρισμός	1.500
4. ΔΕΗ	5.400
5. Ὁδοί, Λιμένες - Ἀεροδρόμια	6.200
6. Τηλεπικοινωνίαι	1.415
7. Σιδηρόδρομοι	985
8. Μικρά κοινωφελῆ (πλήν γεωργικῶν)	900
9. Ἐκπαίδευσις - Πρόνοια - Δημοσία Διοίκησις	3.500
10. Ὕδρευσις	650
11. Τεχνική βοήθεια	300
12. Μελέται καί ἔρευναι	450

»Ἐπί πλέον προβλέπονται ἐπενδύσεις τῶν Δήμων - Κοινοτήτων καί λοιπῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ἐκ δρχ. 3,5 δικεκατ., ὥστε τό σύνολον τῶν ἐπενδύσεων τοῦ κρατικοῦ τομέως νά ἀνέρχεται εἰς δρχ. 39 δισεκατ.

»Διά τήν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τοῦ δημοσίου τομέως (ἐκ δρχ. 35,5 δισεκατ.) προβλέπονται οἱ κάτωθι πόροι (εἰς ἑκατ.):

α. Κρατικός προϋπολογισμός, ἀμερικανική βοήθεια καί ἐσωτερικός δανεισμός	20.500
β. Ταμεῖον Δανείων Ἀναπτύξεως	4.500
γ. Δάνειον γερμανικῆς Κυβερνήσεως	1.430
δ. Εὐρωπαϊκά κεφάλαια ὑποδομῆς καί λοιπαί ἐξωτερικαί πηγαί	4.500
ε. Ἰταλικαί ἐπανορθώσεις	450
στ. Συμμετοχή Δημ. Ἐπιχειρήσεων καί ἐνδιαφερομένων	6.900
Σύνολον:	38.280

»Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοί ἀντικατοπτρίζουν τάς κατευθύνσεις τοῦ προγράμματος, ὡς αὗται ἤδη ἐξετέθησαν, τῆς ἐμφάσεως τοὐτέστιν, ἡ ὁποία δίδεται εἰς τήν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῶν κυρίων παραγωγικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, γεωργίας, βιομηχανίας, τουρισμοῦ, ὡς καί εἰς τήν ἐκτέλεσιν βασικῶν ἔργων ὑποδομῆς. Πρέπει νά τονισθῆ ὅτι πέραν τῶν ἐπενδύσεων τοῦ Κράτους, προβλέπονται σημαντικαί ἰδιωτικαί ἐπενδύσεις καί εἰς τόν τομέα τῆς βιομηχανίας, ὁ ὁποῖος εἶναι τομεύς ἀνήκων κατ' ἐξοχήν εἰς τήν ἰδιωτικήν πρωτοβουλίαν καί δραστηριότητα. Εἰς τόν τομέα τοῦτον, ὡς ἤδη ἐλέχθη, τό Κράτος θά περιορισθῆ εἰς τήν προώθησιν μόνον μεγάλων βιομηχανικῶν ἔργων ἰδιαζούσης σημασίας διά τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας καί τοῦτο ἐφ' ὅσον δέν ὑφίστανται διά τά ἔργα ταῦτα κατάλληλοι ἰδιωτικοί φορεῖς. Ἀναμένεται παραλλήλως ὅτι οἱ ἰδιῶται θά ἐπιδείξουν ηὐξημένον ἐνδιαφέρον διά τήν πραγματοποίησιν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, ὥστε τό σύνολον τῶν ἐπενδύσεων εἰς τόν τομέα τοῦτον νά ἀνταποκρίνεται εἰς τάς ἀνάγκας ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ὑφισταμένων ἐν γένει δυνατοτήτων καί τῆς ἀνάγκης δι' ἰσόρροπον ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας.

»Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, κύριοι ἀντικειμενικοί σκοποί τοῦ προγράμματος εἶναι ἡ αὔξησις τῆς ἀπασχολήσεως καί τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Εἶναι προφανές ὅτι διά τῆς ἐφαρμογῆς ἑνός πενταετοῦς προγράμματος δέν περατοῦται τό ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καί τοῦτο διότι οὐσιαστικῶς οὐδέποτε παύει ἡ προσπάθεια πρός ἐπαύξησιν τῶν διαθεσίμων ἀγαθῶν καί συνεπῶς βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν. Ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τούτου ἀναμένεται νά δοθῆ ταχεῖα πρός τά ἄνω ὥθησις τῆς οἰκονομίας εἰς τρόπον ὥστε καί εἰς τάς συνθήκας ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά ἐπιτευχθῆ σημαντική βελτίωσις καί τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνος νά αὐξηθῆ εἰς ἐπίπεδον εὑρισκόμενον πολύ πλησίον τοῦ ἐπιπέδου πολλῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν. Συγχρόνως ἡ ἑλληνική οἰκονομία θά ἀποκτήση περισσοτέρας ἰδίας δυνάμεις καί εὐνοϊκωτέρας προϋποθέσεις αἱ ὁποῖαι θά καταστήσουν εὐχερεστέραν τήν προσπάθειαν πρός περαιτέρω πρόοδον.

»Προβλέπεται ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως ὄχι μόνον θά ἐπιτρέψη τήν πλήρη ἀπορρόφησιν τοῦ ηὐξημένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τοῦ προκύπτοντος ἐκ τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καί τό ὁποῖον ὑπολογίζεται εἰς 235.000 πρόσωπα, ἀλλά καί θά καταστήση δυνατήν τήν ἀπασχόλησιν πλέον τῶν 165.000 προσώπων ὑποαπασχολουμένων σήμερον ἤ ἀνέργων.

»Τό ἐθνικόν εἰσόδημα ὑπολογίζεται ὅτι θά αὐξηθῆ ἐντός τῆς πενταετίας κατά 34%. Οὕτω τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας ὑπολογίζεται ὅτι θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 380 δολλαρίων.

»Παραλλήλως, ὑπολογίζεται ὅτι εἰς τό ἰσοζύγιον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν θά ἐπέλθη ὀργανική βελτίωσις τῆς τάξεως τῶν 300 ἑκατ. δολλαρίων ἐτησίως.

»Κρίνω σκόπιμον νά τονίσω ὅτι εἰς πᾶσαν δημιουργικήν προσπάθεια ἀποφασιστικόν κίνητρον εἶναι ἡ πίστις καί ἡ αἰσιοδοξία. Ἄνευ αὐτῶν εἶναι ἀμφίβολος ἡ ἐπιτυχία τῆς προσπαθείας. Δι' αὐτό ἐζήτησα καί ζητῶ ἀπό τόν ἑλληνικόν λαόν νά συμπαρασταθῆ εἰς τήν ἀναληφθεῖσαν ὑπέρ αὐτοῦ δημιουργικήν προσπάθειαν μέ πίστιν καί αἰσιοδοξίαν διά τό μέλλον καί τόν βεβαιῶ, ὡς ὑπεύθυνος κυβερνήτης τοῦ τόπου, ὅτι ὅλα τά στοιχεῖα δικαιολογοῦν καί στηρίζουν τήν αἰσιοδοξίαν αὐτήν.

»Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ὑπογραμμίσω αὐτόν τόν παράγοντα, διότι δυστυχῶς εἰς τόν τόπον μας ὑπάρχει πάντοτε πολλή διάθεσις διά μεμψιμοιρίαν καί δημαγωγίαν. Ἡ δημαγωγία ἐκδηλώνεται ὑπό δύο μορφάς. Ἀφ' ἑνός διά τῆς ψευδοῦς ἐμφανίσεως τῆς πραγματικῆς καταστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ διά τῆς ἀντιδράσεως καθ' ὅλων τῶν μέτρων ἐκείνων διά τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ ἐξυγίανσις καί προώθησις τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Κατά τόν τελευταῖον καιρόν μάλιστα τήν δημαγωγίαν ὡρισμένων κομμάτων καί μερίδος τοῦ τύπου, ἠκολούθησαν καί τινες ἐκπρόσωποι ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων.

»Ἡ δημαγωγική αὕτη προσπάθεια εἶναι ἐπικίνδυνος. Εἶναι καί δι' αὐτό τοῦτο τό πολίτευμα τῆς χώρας. Εἶναι δέ τόσον μᾶλλον ἀδικαιολόγητος ἡ ἀναπτυχθεῖσα δημαγωγία ὅσον ἡ οἰκονομική κατάστασις τοῦ τόπου εἶναι καλή καί ἔχει ὅλας τάς προϋποθέσεις διά νά γίνη καλυτέρα. Ἐτόνισα καί ἄλλοτε ὅτι κάθε οἰκονομία, καί ἡ πλέον ἰσχυρά, διέρχεται φάσεις ἀνόδου, στασιμότητος καί κάμψεως. Ἡ ἑλληνική οἰκονομία γνωρίζει κατά τά τελευταῖα ἔτη μόνον τήν φάσιν τῆς ἀνόδου, ἡ ὁποία συντελεῖται ἄλλοτε μέ ταχύτερον καί ἄλλοτε μέ βραδύτερον ρυθμόν.

»Πάντως ἐξ ὅλων τῶν στοιχείων καταφαίνεται ἡ συντελουμένη πρόοδος. Τό ἐθνικόν εἰσόδημα βαίνει συνεχῶς αὐξανόμενον, ἔστω καί ἂν ὁ ρυθμός τῆς αὐξήσεως ἐπεβραδύνθη κατά τά ἔτη 1958 καί 1959. Τό ἐθνικόν εἰσόδημα ἀπό 54.625 ἑκατ. δραχμῶν τό 1955 ἀνῆλθεν εἰς 75.400 ἑκατ. δρχ. τό 1959 (κατά προσωρινήν ἐκτίμησιν).

»Ἡ νομισματική σταθερότης παραμένει ἀδιατάρακτος, ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν ἀσημάντων σχετικῶς μεταβολῶν τῶν δεικτῶν τῶν τιμῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων πού σημειοῦνται ἀκόμη καί εἰς χώρας μέ ἰσχυράς οἰκονομίας.

»Ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ πρός τό ἐθνικόν νόμισμα ἔχει ἐμπεδωθῆ, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν συνεχῆ ἀπό μηνός εἰς μῆνα αὔξησιν τῶν καταθέσεων εἰς τάς Τραπέζας. Αὗται ἀπό 3.102 ἑκατ. δρχ. τό 1955 ἀνῆλθον εἰς 13.676 ἑκατ. δρχ. τό 1959, ἤρχισαν δέ ἤδη διοχετευόμεναι πρός παραγωγικούς σκοπούς, ἐνῶ ἡ πληρεστέρα ἀξιοποίησίς των θέλει συντελεσθῆ ταχέως διά τῆς ἀναγκαίας πρός τοῦτο προσαρμογῆς τῆς οἰκονομίας.

»Ἡ πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας ἔχει διευρυνθῆ σημαντικώτατα, ἀνελθοῦσα τό 1959 εἰς 24.928 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 11.631 ἑκατ. δρχ. τό 1955, ὥστε νά καλύπτη πλήρως τάς βραχυπροθέσμους ἀνάγκας τῶν παραγωγικῶν τομέων καί εἰς αὐξανομένην ἔκτασιν καί τάς μακροπροθέσμους τοιαύτας, ἐνῶ παραλλήλως, τά ἐπιτόκια συνεπιέσθησαν εἰς ἐπίπεδα μή ἀπέχοντα πολύ τῶν ἐπιτοκίων τῶν ἰσχυόντων εἰς ἄλλας χώρας, περισσότερον ἀνεπτυγμένας ἡμῶν οἰκονομικῶς. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὑποτιμοῦν τάς κατακτήσεις αὐτάς δέν ἔχουν παρά νά ἐνθυμηθοῦν ὅτι πρό 4 μόλις ἐτῶν ἡ ἐξεύρεσις κεφαλαίων ὑπό τῶν παραγωγικῶν κλάδων ἦτο δυσχερεστάτη καί οἱ καταβαλλόμενοι τόκοι ὑπέρογκοι.

»Τά δημόσια οἰκονομικά ἐξυγιάνθησαν εἰς τρόπον ὥστε ὄχι μόνον νά ἐξαφανισθοῦν τά ἐλλείμματα, τά ὁποῖα ἀπετέλουν μόνιμον γνώρισμα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλά καί νά καταστῆ δυνατόν, διά πρώτην φοράν ἀπό τοῦ 1957 καί ἐντεῦθεν, ὁ προϋπολογισμός νά συμβάλλη εἰς τήν χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

»Τό ἰσοζύγιον τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν εὑρίσκεται εἰς πολύ καλήν κατάστασιν. Τά συναλλαγματικά μας ἀποθέματα ηὐξήθηκαν σημαντικῶς ἀνελθόντα εἰς τό τέλος Φεβρουαρίου εἰς 212 ἑκατ. δολλαρίων. Καί τοῦτο παρά τό γεγονός ὅτι ὡρισμένα ἑλληνικά προϊόντα καί ἰδίως ὁ καπνός καί ἡ σταφίς συνήντησαν δυσχερείας εἰς τήν ἐξαγωγήν των, ὀφειλομένας κυρίως εἰς τήν διόγκωσιν τῆς παγκοσμίου καί τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς καί εἰς τήν διαμόρφωσιν χαμηλῶν διεθνῶν τιμῶν, αἵτινες κατέστησαν δυσχερῆ τήν τοποθέτησίν των ὑπό συνθήκας ἱκανοποιητικάς διά τούς Ἕλληνας παραγωγούς.

»Ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα διεικνύουν ὅτι ἀκολουθοῦμεν συνεχῶς τήν ὁδόν τῆς προόδου καί δι' αὐτόν τόν λόγον τά κηρύγματα ἀπαισιοδοξίας ἀποτελοῦν κακήν δημαγωγίαν, ἡ ὁποία, ἐάν ἐπετύγχανεν εἰς τούς σκοπούς της, θά εἶχεν ὡς συνέπειαν νά φθείρη τό ἠθικόν τοῦ λαοῦ καί νά ἀναστείλη τήν πρόοδον.

»Ὁ ἑλληνικός λαός θά πρέπει νά εἶναι βέβαιος ὅτι, ἐάν ἡ οἰκονομική κατάστασις τῆς χώρας ἦτο κακή, θά εἶχα ἐγώ πρῶτος τό θάρρος νά τόν πληροφορήσω καί νά τοῦ ζητήσω θυσίας διά τήν ἀντιμετώπισίν της. Ἀντιθέτως, ἡ κατάστασις ἐν τῷ συνόλῳ της ὄχι μόνον δέν εἶναι κακή, ἀλλά εἶναι ὑγιής μέ ἀσφαλῆ τήν προοπτικήν διά περαιτέρω βελτίωσιν.

»Ἡ Κυβέρνησις δέν ἰσχυρίζεται ὅτι ἔφερε τόν χρυσοῦν αἰῶνα εἰς τήν Ἑλλάδα. Γνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν προβλήματά μή ἐπιλυθέντα. Γνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν αἰτήματα μή ἱκανοποιηθέντα. Γνωρίζει ἐπίσης

ὅτι τό βιοτικόν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ δέν εἶναι τό ἐπιθυμητόν. Ἰσχυρίζεται ὅμως —καί τούς ἰσχυρισμούς της τούς στηρίζει ἐπί ἀριθμῶν— ὅτι ἡ κατάστασις τῆς χώρας εἶναι πολύ καλυτέρα ἀπό ὅ,τι ἦτο πρό ὀλίγων μόλις ἐτῶν. Καί ἰσχυρίζεται ἐπίσης ὅτι διά τῆς προσπαθείας τήν ὁποίαν ἀνέλαβε θά ἐπιτευχθῆ περαιτέρω αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μέ παράλληλον ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ. Διότι, ὅπως κατ' ἐπανάληψιν ἐτόνισα, μόνον ἐπί ἑνός ηὐξημένου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θά εἶναι δυνατόν νά θεμελιωθῆ ἡ μόνιμος ἀντιμετώπισις τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς χώρας.

»Εἶναι ἀνάγκη νά καταστῆ συνείδησις εἰς ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν ὅτι ἡ ἀναληφθεῖσα προσπάθεια θά εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας, διά τό μέλλον τοῦ ἔθνους. Καί πρέπει ἐπίσης νά κατανοηθῆ ὅτι εἰς τήν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος διά πρώτην φοράν ἀναλαμβάνεται προσπάθεια τοιαύτης ἐκτάσεως καί σημασίας, ἑδραιουμένη ἐπί προϋποθέσεων, αἵτινες ἐγγυῶνται τήν ἐπιτυχίαν της. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως τῆς προσπαθείας αὐτῆς δέν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπό τήν Κυβέρνησιν. Ἐξαρτᾶται, κατά μέγα μέρος, ἀπό τήν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ζητῶ καί πάλιν τήν συμπαράστασιν».

Γιά τό πενταετές πρόγραμμα, ἡ ἔκδοση τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρει[180]:

«Ὅπως ἀναφέρεται στό κείμενο τοῦ προγράμματος: Βασικός σκοπός τῆς πολιτικῆς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ διατήρησις ἑνός ἐπαρκῶς ὑψηλοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος, εἰς τρόπον ὥστε νά ἐξασφαλίζωνται ταυτοχρόνως ἡ ταχεῖα βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνκοῦ λαοῦ καί ἡ προοδευτική μείωσις τῆς ἐξαρτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς ξένης οἰκονομικῆς βοηθείας. Μία τοιαύτη πολιτική δέον νά ἀνταποκρίνηται εἰς τήν ἀνάγκην δημιουργίας παραγωγικῶν μονάδων ἱκανῶν νά ἀντιμετωπίσουν τόν διεθνῆ ἀνταγωνισμόν, εἰς τρόπον ὥστε νά καθίσταται δυνατή ἡ ἐνεργοτέρα συμμετοχή τῆς χώρας εἰς τήν παγκόσμιον οἰκονομίαν καί ἰδιαιτέρως εἰς τήν διαδικασίαν ὁλοκληρώσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας. Ἡ ἐπιδίωξις αὕτη δέον ἐν τούτοις νά συμβιβάζηται πρός τήν ἀνάγκην ὅπως ἐπιταχυνθῆ εἰς τό ἀνώτατον δυνατόν ὅριον ἡ χρησιμοποίησις τοῦ διαθεσίμου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

»Οἱ ρυθμοί ἀναπτύξεως πού προβλέπονταν ἀπό τό πρόγραμμα κατά τομεῖς τῆς οἰκονομίας καθώς καί οἱ ρυθμοί αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητας ἦταν οἱ ἀκόλουθοι:

Μέσος ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως %	1960-64	1965-69	1960-69
τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος	6	5,5	...
τοῦ καθ. ἐγχ. προϊόντος	...	...	5,8
τοῦ γεωργικοῦ τομέα	3,5	...	3,7
τῆς βιομηχανίας	8	...	...
τῆς μεταποιήσεως	8	...	7,6
τοῦ ἠλεκτρισμοῦ	...	...	10
τῶν ὑπηρεσιῶν	6,6	...	6,1

»Στό ὁριστικό πρόγραμμα οἱ στόχοι καί τά μέτρα οἰκονομικῆς πολιτικῆς διατυπώθηκαν μέ μεγαλύτερη ἐξειδίκευση ἀπ' ὅ,τι στό προσωρινό, ἀφοῦ στό μεταξύ εἶχαν τελειώσει καί ἄλλες ἀπό τίς μελέτες ὅπου βασίζονταν ὁ προγραμματισμός καί τά σχετικά μέτρα.

»Τό πρόγραμμα ἐκάλυπτε ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας καί ὅλες τίς δραστηριότητες τοῦ δημόσιου τομέα πού ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τήν ἐπηρεάζουν. Τό περιεχόμενο τοῦ προγράμματος ὅσον ἀφορᾶ τρεῖς καίριους τομεῖς, τόν ἀγροτικό, τή βιομηχανία καί τήν ἐνέργεια, περιγράφεται συνοπτικά στά ἑπόμενα:

»Στόν ἀγροτικό τομέα, ἡ αὔξηση τοῦ προϊόντος μέ ρυθμό πού θά γινόταν ταχύτερος μετά τήν πρώτη πενταετία χάρη στήν πληρέστερη ἀπόδοση τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, προβλεπόταν νά ἐπιτευχθεῖ χωρίς αὔξηση τῆς ἀπασχολήσεως, μέ μόνη τή βελτίωση τῆς παραγωγικότητας. Σ' αὐτήν θά συνέβαλλαν ἡ πραγματοποίηση ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων συνολικοῦ ποσοῦ 7.900 ἑκατ. δρχ. στήν πενταετία 1960-1964 καί ἡ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεγειῶν: σχετικά προβλέπονταν ἡ ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς προκειμένου γιά ὁρισμένα δυναμικά καί κυρίως ἐξαγώγιμα προϊόντα (ὅπως τό μπαμπάκι, τά ζωοκομικά προϊόντα, τά λαχανικά καί τά φροῦτα), καί ὁ σχετικός περιορισμός τῶν παραδοσιακῶν καλλιεργειῶν (δημητριακά, καπνός, σταφίδες).

»Τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων στόν ἀγροτικό τομέα περιελάμβανε τήν ἐκτέλεση ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, μέ τά ὁποῖα μεταξύ ἄλλων θά ἐπεκτεινόταν ἡ ἄρδευση σέ ἄλλα 4.490 χιλ. στρέμματα. Ἡ δαπάνη γιά τά ἔργα θά ἀπορροφοῦσε γύρω στό 57% τοῦ συνολικοῦ προγράμματος, ἡ δαπάνη γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας καί γιά μικρά κοινωφελῆ ἔργα ἀνά 20% περίπου, καί ἡ δαπάνη γιά ἐκπαίδευση καί ἔρευνα τό ὑπόλοιπο.

»Ἡ βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἀναπτύξεως τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητας μέ τίς δημόσιες ἐπενδύσεις καί τά μέτρα ἀγροτικῆς πολιτικῆς θά ὑποκινοῦσε τήν ἰδιωτική πρωτοβουλία γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς καί τή βελτίωση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἀγροτικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Τό πρόγραμμα προέβλεπε γιά τήν πενταετία 1960-1964 ἰδιωτικές ἐπενδύσεις στόν τομέα τῆς γεωργίας ἰσόποσες περίπου μέ τίς δημόσιες. Γιά τή χρηματοδότησή τους θά δίνονταν δάνεια γιά ἔργα μέ ἐπιτόκιο 2% ἐξοφλητέα σέ 8 ἐτήσιες δόσεις, καθώς ἐπίσης καί δάνεια γιά τήν αὔξηση τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου μέ τίς ἴδιες προϋποθέσεις καί γιά ὁλόκληρη τήν ἀξία τῶν ζώων πού θά ἀγοράζονταν.

»Γιά τή βιομηχανία, τό ὁριστικό πρόγραμμα προέβλεψε μέσο ἐτήσιο ρυθμό αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος 8% στήν πενταετία 1960-1964, ὅπως καί τόν ἴδιο ρυθμό γιά τή μεταποίηση εἰδικότερα. Οἱ ρυθμοί πού προβλέπονταν κατά κλάδους τῆς μεταποιήσεως ἦταν διαφορετικοί, ὑψηλότεροι ἀπό τό γενικό μέσο ρυθμό γιά ὁρισμένους, ὅπως οἱ βασικές μεταλλουργίες καί οἱ χημικές βιομηχανίες, καί χαμηλότεροι γιά τούς περισσότερους παραδοσιακούς κλάδους. Οἱ βιομηχανικές ἐπενδύσεις θά αὐξάνονταν μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 21%, ἡ ἀπασχόληση καί ἡ παραγωγικότητα στή βιομηχανία μέ ἀντίστοιχους μέσους ρυθμούς 3,2% καί 4,6%.

»Τό πρόγραμμα 1960-1964 προέβλεψε τήν ἵδρυση μιᾶς σειρᾶς βιομηχανικῶν μονάδων πού θεμελίωσαν διαδικασία ταχύτερης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως σέ ὅλη τήν ἑπόμενη

περίοδο. Οἱ νέες βιομηχανίες (βλ. Πίνακα 132), πού οἱ περισσότερες ἱδρύθηκαν καί ἄρχισαν νά λειτουργοῦν μεταξύ 1961 καί 1966, ἐμφανίζονται στό πρόγραμμα μέ τήν ἀκόλουθη περίπου ἀξιολόγηση:

Πίνακας 132
Βασικές βιομηχανικές μονάδες προβλεπόμενες ἀπό τό πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως 1960-1964

Εἶδος βιομηχανικῆς μονάδας	Ἀρχή λειτουργίας
Α΄ ἐργοστάσιο ζάχαρης (Λάρισα)	1961
Β΄ ἐργοστάσιο ζάχαρης (Πλατύ)	1962
Γ΄ ἐργοστάσιο ζάχαρης (Σέρρες)	1963
Ἐργοστάσιο ἀζωτούχων λιπασμάτων (ΑΕΒΑΛ) στήν Πτολεμαΐδα	1963
Ἔργα ὑδρεύσεως τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῆς Πτολεμαΐδας	1965
Βιομηχανία ἀλουμινίου (Α.Ε. Ἀλουμίνιον Ἑλλάδος) στήν παραλία τοῦ Διστόμου τῆς Βοιωτίας	1966
Βελτίωση διυλιστηρίου (προσθήκη μονάδος ὑγραερίου)	1962
Ἐργοστάσιο κυτταρίνης (χαρτοπολτοῦ) ἀπό δασική ξυλεία στή Βόρειο Ἑλλάδα	Δέν ἱδρύθηκε
Ἐργοστάσιο ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων (Νέας Καρβάλης)	1965
Βιομηχανία χρωμιούχων καί μαγγανιούχων σιδηροκραμάτων	Δέν ἱδρύθηκε
Ἐπέκταση τῆς χαλυβουργίας Α.Ε. Ἑλληνική Ἑταιρία Χάλυβος στή Θεσσαλονίκη	1968
Βιομηχανία σόδας	1967
Λιγνιτωρυχεῖο τῆς Πτολεμαΐδας	1957
Λιγνιτωρυχεῖο τῆς Μεγαλοπόλεως	1969

»Τό ἐργοστάσιο ἀζωτούχων λιπασμάτων θά ἐκάλυπτε τό σύνολο τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, μέ συνέπεια τήν ἐξοικονόμηση συναλλάγματος γύρω στά 15 ἑκατ. δολλάρια τό χρόνο, ἐνῶ συγχρόνως θά δημιουργοῦσε εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως γιά χίλιους ἐργατοτεχνίτες. Γύρω στά 12 ἑκατ. δολλάρια τό χρόνο θά ἐξοικονομοῦσε ἐξάλλου ἡ χώρα μέ τήν ἵδρυση τῶν τριῶν μονάδων ζαχαροβιομηχανίας πού προβλεπόταν πώς θά εἶχαν συνολική παραγωγική δυναμικότητα 90 χιλ. τόνους ζάχαρη τό χρόνο. Τά ἐργοστάσια θά παρῆγαν συγχρόνως καί ὑποπροϊόντα, ὅπως ἡ μελάσα καί οἱ κτηνοτροφές. Ἡ ἵδρυσή τους θά συνδυαζόταν ἐπιπλέον μέ παράλληλη σημαντική αὔξηση τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς τευτλοκαλλιέργειας.

»Ἡ αὔξηση, ἀπό τό 1961, τῆς παραγωγικῆς δυναμικότητας τοῦ λιγνιτωρυχείου τῆς Πτολεμαΐδας ἀπό 1.800 χιλ. τόνους λιγνίτη τό χρόνο σέ 4.500 χιλ., ἦταν ἀναγκαία γιά νά καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες τῆς δεύτερης μονάδας τῆς ΔΕΗ ἰσχύος 125 χιλ. KW. Οἱ ἀνάγκες σέ νερό ὅλων τῶν βιομηχανιῶν τοῦ συγκροτήματος τῆς Πτολεμαΐδας (τῶν δύο μονάδων τῆς ΔΕΗ καί τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων) θά καλύπτονταν μέ τή δημιουργία τεχνητῆς λίμνης καί τή μεταφορά τοῦ νεροῦ στό συγκρότημα ἀπό 10 χλμ. ἀπόσταση.

»Μέ τήν ἵδρυση βιομηχανίας παραγωγῆς σιδήρου καί χάλυβα θά γινόταν ἐπιτόπια κατεργασία σιδηρομεταλλευμάτων πού θά ὑποκαθιστοῦσε τήν εἰσαγωγή 200 χιλ. τόνων σιδήρου, καί θά σταματοῦσε τήν ἐξαγωγή 400 χιλ. τόνων ἀκατέργαστου μεταλλεύματος τό χρόνο. Ἡ σιδηροβιομηχανία κρίθηκε βιώσιμη δεδομένου ὅτι ἡ ἐγχώρια κατανάλωση εἶχε αὐξηθεῖ σημαντικά καί ἡ ΔΕΗ μποροῦσε νά ἐξασφαλίσει τήν ἀπαιτούμενη πρόσθετη ἠλεκτρική ἐνέργεια.

»Ἡ βιομηχανία σόδας προγραμματίστηκε γιά νά καλύψει τίς ἀνάγκες τῶν βιομηχανιῶν ἀλουμίνας καί κυτταρίνης.

»Ἡ ἵδρυση μεταλλουργίας σιδηροκραμάτων (ἀπό σίδηρο καί ἑλληνικό χρώμιο καί μαγγάνιο) θεωρήθηκε σκόπιμη γιατί ἦταν μεγάλη ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν τιμή τῶν σιδηροκραμάτων καί τίς τιμές τῶν ἐμπλουτισμένων μεταλλευμάτων χρωμίου καί μαγγανίου.

»Τό ἐργοστάσιο κατασκευῆς κυτταρίνης ἀπό ἐγχώρια ξυλεία θά ἐκάλυπτε τήν ταχύρρυθμη αὔξηση πού παρουσίαζε ἡ κατανάλωση χαρτοπολτοῦ, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐξοικονομοῦνται 4 ἑκατ. δολλάρια τό χρόνο.

»Τό ἐργοστάσιο ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων, πού θά ἱδρυόταν στή Μακεδονία μέ παραγωγική δυναμικότητα 50 χιλ. τόνους, θά ἐκάλυπτε ἀντίστοιχες ἀνάγκες σέ πεντοξείδιο τοῦ φωσφόρου τῶν περιοχῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

»Ἡ ἵδρυση βιομηχανίας ἀλουμινίου θά προσπόριζε στή χώρα μέ τήν ἐξαγωγή τοῦ προϊόντος της ἄμεσο καί σημαντικό συναλλαγματικό ὄφελος ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῶν ἄφθονων βωξιτῶν της πού ὡς τότε ἐξάγονταν ὡς ἀκατέργαστο μετάλλευμα. Ἀποφασίστηκε παρ' ὅλο τό μεγάλο κόστος της σέ ἠλεκτρικό ρεῦμα, γιατί οἱ τεράστιες πραγματικά ποσότητες ἐνέργειας πού ἀπαιτοῦσε ἦταν δυνατόν νά ἐξασφαλιστοῦν μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν προγραμμάτων τῆς ΔΕΗ. Πρόσθετα ὀφέλη θά προέκυπταν ἀργότερα, ὅταν θά ἀκολουθοῦσε ἡ ἵδρυση βιομηχανιῶν παραγωγῆς προϊόντων ἀπό ἀλουμίνιο.

»Γιά τήν προώθηση τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας, ἀλλά καί τήν ὑποβοήθηση τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως, τό πρόγραμμα περιέλαβε μεγάλα ἔργα στόν τομέα τῆς ἐνέργειας, καί εἰδικότερα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, πού θά ἐκτελοῦνταν ἀπό τή Δημόσια Ἐπιχείρηση Ἠλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ). Ὁ προγραμματισμός τῶν ἔργων τῆς ΔΕΗ στηρίχθηκε σέ μελέτη της σχετικά μέ τήν ἐξέλιξη πού θά παρουσίαζε ἡ ζήτηση ἐνέργειας. Οἱ σχετικές προβλέψεις γιά τήν περίοδο 1958-1966 ὅσαν ἀφορᾶ τή ζητούμενη καί τή διαθέσιμη ἰσχύ ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας ἀπεικονίζονται στόν Πίνακα 133 ὅπως ἦταν διατυπωμένος στό προσωρινό πρόγραμμα.

Πίνακας 133
Ἐξέλιξη τῆς ζητούμενης καί τῆς διαθέσιμης ἰσχύος ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας (σέ MW) (ΗΕΑΠ + ΔΕΗ) κατά τίς περιόδους 1958-1959 μέχρι 1965-1966

Χειμερινή περίοδος	Ζητούμενη ἰσχύς	Διαθέσιμη ἰσχύς	Ἐφεδρεία ἰσχύος
1958-1959	373	380	7
1959-1960	412	445	33
1960-1961	459	511	52
1961-1962	512	514	2

1962-1963	610	630	20
1963-1964	689	694	5
1964-1965	779	789	10
1965-1966	884	960	76

Πηγή: ΥΠΚ Ι, σ. 50.

»Η αὔξηση τῆς παραγωγῆς ἐνέργειας θά ἐξασφαλιζόταν μέ τά ἀκόλουθα ἔργα (σύμφωνα μέ τίς προβλέψεις τοῦ προσωρινοῦ προγράμματος πού ἔμειναν καί στό ὁριστικό):

»1. Ἀποπεράτωση τό φθινόπωρο τοῦ 1959 τοῦ ἀτμοηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τῆς Πτολεμαΐδας, ἰσχύος 70 MW.

»2. Ἀποπεράτωση τό καλοκαίρι τοῦ 1960 τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ταυρωποῦ (Μέγδοβα, δύο μονάδων, συνολικῆς ἰσχύος 80 MW).

»3. Προσθήκη στό τέλος τοῦ 1961 τρίτης μονάδας ἰσχύος 4 MW στόν ὑδροηλεκτρικό σταθμό τοῦ Λούρου.

»4. Προσθήκη τό καλοκαίρι τοῦ 1962 δεύτερης μονάδας, ἰσχύος 125 MW στόν ἀτμοηλεκτρικό σταθμό τῆς Πτολεμαΐδας.

»5. Προσθήκη τό καλοκαίρι τοῦ 1963 τρίτης μονάδας, ἰσχύος 40 MW στόν ὑδροηλεκτρικό σταθμό τοῦ Ταυρωποῦ (Μέγδοβα).

»6. Ἀποπεράτωση στό τέλος τοῦ 1963 τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἐδεσσαίου, ἰσχύος 28 MW.

»7. Ἀποπεράτωση στό τέλος τοῦ 1964 ἑνός ἀτμοηλεκτρικοῦ σταθμοῦ, ἰσχύος 125 MW (μιᾶς μονάδας) σέ λιγνιτοφόρο περιοχή τῆς χώρας.

»8. Ἀποπεράτωση στό τέλος τοῦ 1966 τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἀχελώου (τριῶν μονάδων ἀπό 60 MW).

»Οἱ γενικοί στόχοι τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1960-1964 πραγματοποιήθηκαν στό σύνολό τους σχεδόν, ὅπως δείχνει στόν Πίνακα 134, ἡ σύγκριση τῶν προβλέψεων μέ τά ἀποτελέσματα τῆς περιόδου. Ὁ ρυθμός αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἦταν μάλιστα ὑψηλότερος ἀπό τή σχετική πρόβλεψη, καθώς ἐπίσης καί οἱ ρυθμοί στούς κυριότερους κλάδους τῆς μεταποιήσεως.

Πίνακας 134
Προβλέψεις καί ἐπιτεύγματα τῶν ἐτῶν 1960-1964

Μέσοι ἐτήσιοι ρυθμοί αὐξήσεως	Προβλέψεις %	Ἐπιτεύγματα %
Τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος	6	6,6
Τοῦ προϊόντος:		
τοῦ γεωργικοῦ τομέα	3,5	3,7
τῆς βιομηχανίας	8	9,4
τῆς μεταποιήσεως	8	8,8
Τοῦ προϊόντος τῶν μεταποιητικῶν κλάδων:		
ἱματισμοῦ καί ὑποδήσεως	6	6,9
κλωστοϋφαντουργίας	5	8,4
παραγωγῆς χαρτιοῦ	9	10,2
παραγωγῆς χημικῶν προϊόντων	12	10,6
μεταλλουργίας	14	15,6
παραγωγῆς μηχανολογικῶν προϊόντων	12	10,3
Τῶν ὑπηρεσιῶν	6,6	6,4

Πηγές: Γιά τίς προβλέψεις: ΥΣ ΙΙ, σ. 82, 130, 156 καί 76-79.
Γιά τά ἐπιτεύγματα: ΥΣ Ι 1958-1975, Πίνακας 21».

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τή σύζυγό του, μεταβαίνει γιά δεκαήμερη ἀνάπαυση στή Ρόδο.

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στό νησί, ὁ πρωθυπουργός κάλεσε τούς ὑπουργούς Ἐσωτερικῶν καί Προεδρίας, τό γενικό γραμματέα τοῦ ΕΟΤ καί τό διοικητή τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης γιά νά ἐξετάσουν ἀπό κοινοῦ τά θέματα τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Δωδεκανήσου. Μετά ἀπό ἀλλεπάλληλες συσκέψεις ὑπό τήν προεδρία του, ἐγκρίθηκε ἡ ἐκποίηση ὁλόκληρης τῆς περιουσίας τοῦ ὀργανισμοῦ διαχειρίσεως ἀκινήτου περιουσίας Δωδεκανήσου, μέ σκοπό τήν ταχεία προώθηση τοῦ τριετοῦς προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως τῆς περιοχῆς. Ὡς κυριότερα ὑπό ἐκτέλεση ἔργα ἀναφέρθηκαν: ἡ διαρρύθμιση τοῦ ἀνακτόρου τῶν Ἱπποτῶν, ἡ ἐπέκταση τοῦ Μουσείου, ἡ ἵδρυση Καζίνου, ἡ ἐπέκταση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου καί ἡ ἀξιοποίηση περιοχῶν στή Ρόδο· ἡ ἀναστήλωση τῆς μονῆς Πάτμου· ἡ βελτίωση τῶν λιμένων Ρόδου, Κῶ, Καλύμνου, Καρπάθου καί Κάσου· τό ἀεροδρόμιο τῆς Κῶ· τά τουριστικά ξενοδοχεῖα στή Λέρο καί στήν Πάτμο· ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἰαματικῶν πηγῶν τῆς Νισύρου, ἡ ἀνέγερση 100 διαμερισμάτων λαϊκῆς κατοικίας, καθώς καί 80 ἄλλα μικρότερα ἔργα.

11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ἀναφερόμενος στήν ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, δηλώνει τά ἑξῆς:

«Ὅπως καί εἰς ἀναλόγους διεθνεῖς συναντήσεις οὕτω καί ἐπί τῆς ἀνταλλαγῆς ἐπισκέψεων μεταξύ τῶν κ.κ. Χρουστσώφ καί Μεντερές δέν προκύπτει περίπτωσις διατυπώσεως ἐπισήμων σχολίων. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶχεν ἐνημερωθῆ ἐπί τῆς ἐπικειμένης ἀνταλλαγῆς ἐπισκέψεων μεταξύ Μόσχας καί Ἀγκύρας».

Ἀπαντώντας στήν ἐρώτηση «ἐάν ἡ ἐπίσκεψις πρόκειται νά ἐπηρεάση εἴτε τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις εἴτε τήν γενικωτέραν πολιτικήν τῆς Ἑλλάδος» λέγει: «Ἀσφαλῶς ὄχι. Ἡ ἑλληνική πολιτική καθορίζεται μόνον ἀπό τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία βάσει τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν, ὑπό τάς ὁποίας τελεῖ ἡ Ἑλλάς, κρίνει τί εἶναι ὠφέλιμον διά τήν χώραν. Ἡ θέσις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καθωρίσθη λεπτομερῶς παρ' αὐτῆς κατά τάς προσφάτους συζητήσεις εἰς τήν Βουλήν καί κάθε σχετική διευκρίνησις θά ἀπετέλει ἄσκοπον ἐπανάληψιν».

Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως θά προκαλέσει

ζωηρή ἐντύπωση στήν ἑλληνική κοινή γνώμη, καθώς τήν ἴδια ἐποχή ἡ Κυβέρνηση δέχεται ἐπικρίσεις ἐπειδή δέν αὐξάνει ἀκόμη περισσότερο τίς ἐμπορικές ἀνταλλαγές μέ τίς ἀνατολικές χῶρες. Πράγματι, ὁ Σ. Βενιζέλος θά ὑποστηρίξει, σέ συνέντευξή του, ὅτι ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ εὑρίσκεται μακριά ἀπό τό κλίμα τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως, τό ὁποῖο, ἤδη, ἐκμεταλλεύεται ἡ Τουρκία, πού ἔτσι ἀναπτύσσει τίς ἐμπορικές της συναλλαγές μέ τήν ΕΣΣΔ σέ βάρος τῆς Ἑλλάδος· ἡ Κυβέρνηση —κατά τήν ἄποψή του— ἀπομόνωσε τή χώρα, ἀπέτυχε σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς δημοσίας ζωῆς καί ὀφείλει νά παραιτηθεῖ.

12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Θεμελιώνεται στήν Πάτρα ἡ πρώτη ἰχθυόσκαλα. Ἡ δημιουργία παρόμοιων ἔργων ἐντασσόταν στήν προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως νά βοηθήσει τόν ἁλιευτικό κλάδο. Προβλεπόταν, ἀκόμη, ἡ κατασκευή ἰχθυοσκαλῶν στούς λιμένες Πειραιῶς, Χαλκίδας, Βόλου, Θεσσαλονίκης, Καβάλας καί Λήμνου.

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, δέχεται τόν Ἀμερικανό πρέσβη, Ε. Μπρίγκς. Τό μνημόνιο τῆς σχετικῆς συζητήσεως περιέχει τά ἑξῆς:

«Ὁ κ. ὑπουργός ἀναφερθείς εἰς τήν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Μεντερές εἰς Μόσχαν, ὑπεγράμμισε τό γεγονός ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν εἶχεν ἐνημερωθῆ, ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, εἰμή ὀλίγας μόνον ὥρας πρό τῆς ἀνακοινώσεως εἰς τόν τύπον τῆς ἐπισκέψεως. Βεβαίως εἴχομεν σχετικάς πληροφορίας, ἀλλ' ἐξ ἄλλης ἀνεπισήμου πηγῆς, οὐχί ὅμως ἐκ μέρους τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

»Ὁ κ. ὑπουργός περαιτέρω ἐσημείωσε τήν δυσφορίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῆς ὅλως αἰφνιδίας ἀνακοινώσεως τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἀλλ' ἐτόνισεν ὅτι τοῦτο δέν ἔθετε θέμα μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεων. Γενικώτερον θέμα καί δή σοβαρόν ἐτίθετο κατ' ἄλλον τρόπον, καί ἐχρειάζοντο μερικαί διευκρινήσεις ἐκ μέρους τῆς Συμμαχίας καί δή ἐκ μέρους τοῦ Στέητ Ντηπάρτμεντ. Συγκεκριμένως:

»α. Εἶχεν ἡ Ἄγκυρα ἐνημερώσει προηγουμένως τήν ἀμερικανικήν Κυβέρνησιν;

»β. Ἡ ἐπίσκεψις ἀπεφασίσθη κατόπιν συμφώνου γνώμης τῆς Οὐάσιγκτῶνος; Εἰς τά δύο ἐρωτήματα, ὁ κ. Μπρίγκς ἔσπευσε νά ἀπαντήση ὅτι θά ἀναφερθῆ μέν σχετικῶς εἰς τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ἀλλ' ὅτι ἡ προσωπική του ἐντύπωσις εἶναι ὅτι πράγματι εἶχε μέν ἐνημερωθῆ ἐπί τῆς σχεδιαζομένης τουρκικῆς ἐπισκέψεως ἡ Οὐάσιγκτων, ἀλλ' ὅτι φαίνεται ὅτι τό ζήτημα ἐνεφανίσθη ὡς fait accompli ὑπό τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

»Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. ὑπουργός ἀναφερθείς εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μετά τῆς Βουλγαρίας, καί δή ἄνευ προτέρας ἐνημερώσεως ἡμῶν, εἰς τήν φημολογουμένην ἀποκατάστασιν ὁμοίων σχέσεων καί μετά τῆς Ἀλβανίας, διετύπωσε τό ἐρώτημα μήπως ὅλα αὐτά δέν σημαίνουν μεταβολήν τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς εἰς τήν γεωγραφικήν μας περιοχήν. Ὁ κ. ὑπουργός ὑπεγράμμισεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διευκρινισθῆ σαφῶς ἡ ἐν προκειμένῳ ἀμερικανική πολιτική, δεδομένου ὅτι ἡ εἰκών φαίνεται λίαν συγκεχυμένη. Ἡ διευκρίνησις αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος καί ἐπείγουσα, προκειμένου νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅλους τούς παράγοντας, ὄχι διά νά ἀλλάξωμεν ἐνδεχομένως τήν πολιτικήν μας, τήν ὁποίαν θά καθορίσωμεν μόνον ἡμεῖς, ἀλλά διά νά ἔχωμεν σαφῆ εἰκόνα τῶν ἀμερικανικῶν ἀπόψεων ἐπί ζητήματος τόσον σοβαρᾶς σημασίας δι' ἡμᾶς. Παρατηρῶν, ὁ κ. ὑπουργός εἶπεν ὅτι πρέπει νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ σοβιετική πολιτική ὑφέσεως δέν φαίνεται νά περιλαμβάνη καί τήν Ἑλλάδα, ἔναντι τῆς ὁποίας ἐξακολουθεῖ ἡ Μόσχα τήν πολιτικήν πιέσεως».

Ἡ Ἑλλάδα, διευκρίνησε ὁ Ε. Ἀβέρωφ, εἶχε τήν ἐντύπωση ὅτι κινδύνευε νά ἀπομονωθεῖ μέσα στή δυτική Συμμαχία. Σέ αὐτό, τόνισε, φαινόταν νά ἀποβλέπει καί ἡ νέα σοβιετική τακτική: ἡ Μόσχα ἀκολουθοῦσε πολιτική ὑφέσεως πρός περισσότερες χῶρες τοῦ ΝΑΤΟ, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Τουρκίας, ἀλλά ἀσκοῦσε ἀσφυκτικές πιέσεις πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν ΟΔ Γερμανίας. Ἡ κοινή γνώμη στήν Ἑλλάδα, προσέθεσε ὁ ὑπουργός, εἶχε βαθύτατα ἐπηρεαστεῖ ἀπό τήν ξαφνική ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως Μεντερές στή Μόσχα, καθώς οἱ Τοῦρκοι εἶχαν δώσει τήν ἐντύπωση ὅτι προχώρησαν σέ αὐτή τήν ἐντυπωσιακή ἐνέργεια χωρίς νά ἐνημερώσουν προηγουμένως τήν Ἀθήνα.

Στή συνέχεια, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀναφέρθηκε στή σοβιετική πολιτική ἐναλλαγῆς πιέσεων, ἀπειλῶν καί προσφορῶν πρός τήν Ἑλλάδα:

«Ὁ κ. ὑπουργός ἀνεκοίνωσε περαιτέρω καί ὑπό τύπον ἐμπιστευτικόν εἰς τόν Ἀμερικανόν πρέσβυν, ὅτι καθ' ἃς ἔχει σοβαράς ἐνδείξεις καί πληροφορίας, ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας προτίθεται νά προτείνη συμμετοχήν εἰς τό πενταετές οἰκονομικόν πρόγραμμα τῆς Ἑλλάδος διά τῆς ἐκτελέσεως διαφόρων καί συγκεκριμένων ἔργων ἐξωφληθησομένων διά γεωργικῶν προϊόντων. Τήν σοβαράν ταύτην πληροφορίαν, ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἀναβολήν τῆς ἐπισκέψεως ἐν Ἑλλάδι τοῦ Σοβιετικοῦ ὑφυπουργοῦ, ἑρμηνεύει ὁ κ. ὑπουργός ὡς σχέδιον τῆς Μόσχας νά προσεγγίση ἡμᾶς διά τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας μᾶλλον παρά ἀπ' εὐθείας. Τοῦτο δέ διότι τό Κρεμλῖνον πιστεύει ἐνδεχομένως ὅτι ἡ διά τῆς ὁδοῦ ταύτης προσέγγισις θά εἶναι εὐκολωτέρα καί ὅτι ἐξ ἄλλου θά ἀπετέλει αὕτη ἀποτελεσματικόν ἀντιστάθμισμα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπηχήσεων ἐκ τῆς παρασχεθείσης οἰκονομικῆς βοηθείας ὑπό τῆς Δυτικῆς Γερμανίας.

»Τέλος, ὁ κ. ὑπουργός ἐπέσυρε τήν προσοχήν τοῦ Ἀμερικανοῦ πρέσβεως ἐπί τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς σχετικῶς πρός τό μέγα δι' ἡμᾶς πρόβλημα τῆς διαθέσεως τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν. Ἐνῶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παρέχουν εἰς τήν Ἑλλάδα οἰκονομικήν βοήθειαν, ἀπό τήν ἄλλην πλευράν διά τῆς ἐπί τοῦ καπνοῦ πολιτικῆς αὐτῶν μειώνουν σοβαρῶς τήν βοήθειαν ταύτην. Ἡ πολιτική αὐ-

τη εἶναι ἀντιφατική καί ἐμβάλλει ἡμᾶς εἰς εὐνόητον ἀπορίαν. Ἐξ ἄλλου δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι ἐκ τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν, τοὐλάχιστον εἰς μίαν πρώτην μακράν περίοδον, ἀναμένομεν κυρίως ὀφέλη καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν διάθεσιν τῶν ἀγροτικῶν μας προϊόντων, ἰδίᾳ δέ τοῦ καπνοῦ. Γνωρίζομεν καλῶς τήν ὑποστήριξιν τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως σχετικῶς πρός τάς δημιουργηθείσας δυσχερείας διά τήν ἐπί εἰδικοῖς ὅροις ἔνταξιν ἡμῶν εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν καί εἴμεθα εὐγνώμονες δι' αὐτήν. Ἐν τούτοις, ἐάν, λόγω τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἐπί τοῦ καπνικοῦ ζητήματος, τά ἐν λόγῳ ὀφέλη καταστοῦν προβληματικά, εὑρισκόμεθα πρό νέου δείγματος ἀντιφατικῆς ἐν προκειμένῳ ἀμερικανικῆς πολιτικῆς. Μᾶς δίδετε χρήματα, προσέθεσε χαρακτηριστικῶς ὁ κ. ὑπουργός, "μέ τό δεξί χέρι ἀλλά μᾶς τά παίρνετε μέ τό ἀριστερόν". Ἀπαντῶν ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς λέγει ὅτι ἀντιλαμβάνεται καλῶς τήν σπουδαιότητα τοῦ προβλήματος τούτου καί τάς σοβαράς ἐπιπτώσεις αὐτοῦ ἐπί τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Δέν πρέπει ὅμως νά παρορᾶται τό γεγονός ὅτι ὑφίσταται εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἰσχυρόν συγκρότημα καπνοπαραγωγῶν, τό ὁποῖον ἀσκεῖ μεγίστην πίεσιν ἐπί τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ὅτι ἐλπίζει πάντως νά ἐξευρεθῆ ἐν προκειμένῳ λύσις μετά τήν ἔνταξίν μας εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν. Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Μπρίγκς ὑπέμνησεν ὅτι ἡ ἀμερικανική Κυβέρνησις ὑπεστήριξεν ἡμᾶς ἐκθύμως καί κατέβαλε ζωηράς προσπαθείας πρός ἄρσιν τῶν γνωστῶν ἰταλικῶν ἐπιφυλάξεων. Ὁ κ. ὑπουργός ηὐχαρίστησε διά τήν ὑποστήριξιν ταύτην ἀλλά προσέθεσεν ἀμέσως ὅτι τό πρόβλημα παραμένει ὀξύτατον, ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ πολιτική καταλήψεως τῆς ἀγορᾶς καπνοῦ ὑπό τῶν Ἀμερικανῶν, ὡς π.χ. συνέβη τοῦτο προσφάτως ἐν Φινλανδίᾳ. Ἐκεῖ ἐπωλήθησαν ἀμερικανικά κρατικά καπνά, ἐπί πιστώσει. Τοῦτο γίνεται καί ἀλλοῦ. Θά μᾶς ὑποχρεώσετε νά πωλήσωμεν καί ἡμεῖς καπνά μέ μεγαλυτέρας πιστώσεις ἀπό τάς ἰδικάς σας. Καί ἐπ' αὐτοῦ λόγω τῶν μικρῶν σχετικῶς ποσοτήτων πιθανόν νά σᾶς ἀντιμετωπίσωμεν. Ἀλλά γενικῶς ἐπί τῆς προπαγάνδας καί ἐπιβολῆς τῶν καπνῶν σας ἀδυνατοῦμεν νά σᾶς ἀντιμετωπίσωμεν. Τά διεσώσατε πρῶτον διά τῶν στρατευμάτων σας ἐν Εὐρώπῃ. Ἤδη διά δαπανηρᾶς προπαγάνδας, δι' ἀγορᾶς μεγάλων γερμανικῶν ἐργοστασίων καί γενικῶς διά μέσων πού ἀδυνατοῦμεν νά παρακολουθήσωμεν. Δι' ἡμᾶς ὅμως ὁ καπνός εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου, ἐνῶ δι' ἐσᾶς δέν εἶναι. Γνωρίζω τό θέμα ἀπό τῆς ἰδικῆς σας πλευρᾶς καί ἔχει δυσκολίας ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀλλά τό πρόβλημα παραμένει σοβαρώτατον δι' ἡμᾶς καί πρέπει νά ἐρευνηθῆ. Ἐν συνεχείᾳ ἔγινε λόγος περί τῶν ἐνεργειῶν τῶν ΗΠΑ ἐν σχέσει μέ τό ἐξωτερικόν δασμολόγιον τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ὁ κ. Μπρίγκς ἀνεκοίνωσεν ὅτι παρενέβησαν οὐχί διά νά μή ὑπάρχῃ ἐξωτερικός δασμός διά τά καπνά ἀλλά διά νά μή εἶναι τόσον ὑψηλός, δηλαδή νά μή εἶναι 30% ἐπί τῆς ἀξίας. Ὁ κ. ὑπουργός παρετήρησεν ὅτι καί ἐδῶ ὑπάρχει μία ἔκδηλος ἀντίφασις: ἀπό τήν μίαν πλευράν αἱ ΗΠΑ ὑποστηρίζουν τήν Ἑλλάδα διά τήν σύνδεσιν μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν καί πολεμοῦν τό μόνον μέτρον τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τό ὁποῖον θά βοηθήσῃ οὐσιωδῶς τήν Ἑλλάδα εἰς τήν πρώτην φάσιν».

Στίς 19 Ἀπριλίου, ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν συναντήθηκε γιά δεύτερη φορά μέ τόν Ἀμερικανό πρέσβη. Τό σχετικό σημείωμα ἀναφέρει:

«Σήμερον τήν πρωίαν ὁ πρέσβυς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπεσκέφθη τόν κ. ὑπουργόν ἵνα ἀνακοινώσῃ αὐτῷ τήν ἀπάντησιν τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ εἰς τά ἐρωτήματα, περί ὧν τό ἀπό 14.4.1960 ἀπόρρητον σημείωμα. Ὁ κ. Μπρίγκς εἶπεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἡ ἀπάντησις αὕτη θά εἶναι εὐχάριστος εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί ὅτι τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ χαίρει ἰδιαιτέρως διά τήν δοθεῖσαν εὐκαιρίαν ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μετ' αὐτῆς ἐπί τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος. Περαιτέρω, ὁ κ. πρέσβυς τονίζει ὅτι οὐδεμία βασική ἀλλαγή τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἐσημειώθη καί συνεχίζων ἀναλύει ταύτην ὡς κάτωθι:

»1. Αἱ ἀμερικανοσοβιετικαί σχέσεις χαρακτηρίζονται ἀπό τήν τάσιν ἀναζητήσεως τρόπων καί μέσων ἐπιλύσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν προβλημάτων, κατόπιν λίαν προσεκτικῆς ἐκτιμήσεως τῶν συναφῶν πλεονεκτημάτων καί μειονεκτημάτων. Ἡ τάσις αὕτη τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς οὐδόλως βασίζεται εἰς τήν ἔννοιαν ἥν ἀποδίδει ὁ κ. Χρουστσώφ εἰς τήν συνύπαρξιν. Ἀναγνωρίζεται ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς ὅτι ἡ κομμουνιστική ἀπειλή ἐξακολουθεῖ πάντοτε νά ὑφίσταται καί διά τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος ἡ διατήρησις τῆς ἑνότητος τῶν Δυτικῶν πρός ἀντιμετώπισιν ταύτης.

»2. Τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ φρονεῖ ὅτι καί ἡ τουρκική Κυβέρνησις ἐστάθμισεν προσεκτικῶς τά σχετικά πλεονεκτήματα καί μειονεκτήματα πρίν ἀποφασίσῃ τήν ἀνταλλαγήν τῶν ἐπισκέψεων Μεντερές καί Σοβιετικοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἐξ ἄλλου αὕτη παρέσχεν τήν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ ἐπίσκεψις δέν σημαίνει μεταβολήν τῆς τουρκικῆς πολιτικῆς ἔναντι τοῦ ΝΑΤΟ καί τῶν συμμάχων τῆς χώρας ταύτης.

»Ὑπεγραμμίσθη ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς εἰς τήν τουρκικήν Κυβέρνησιν ἡ σπουδαιότης τῶν συμμαχικῶν διαβουλεύσεων καί τῆς ἀνάγκης ἐνημερώσεως τόσον τοῦ ΝΑΤΟ ὅσον καί τῆς Ἑλλαδος ἰδιαιτέρως.

»4. Τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἀντιλαμβάνεται τάς ἐσωτερικάς δυσχερείας, ἅς προεκάλεσεν εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν ἡ ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως Μεντερές καί ὁ τρόπος καθ' ὅν αὕτη ἐγένετο.

»5. Τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ εἶναι πεπεισμένον ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀκολουθεῖ ἔναντι τῶν γειτόνων χωρῶν τοῦ σοβιετικοῦ συγκροτήματος, ἀπό τάς ὁποίας ἀπαιτεῖ συγκεκριμένα δείγματα καλῆς θελήσεως, πολιτικήν ἄκρως ὀρθήν (admirably sound) καί ὅτι ἡ πολιτική αὕτη τυγχάνει τῆς πλήρους ὑποστηρίξεως τῆς κοινῆς γνώμης. Τήν πολιτικήν ταύτην χαρακτηρίζει ἀξιοπρέπεια καί ὀρθή ἀντίληψις τῶν πραγματικῶν δεδομένων. Ἐνδεχομένη ἀπομάκρυνσις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῆς ἐν λόγῳ γραμμῆς θά ἐλύπει τήν ἀμερικανικήν πλευράν, ἥτις ὅμως ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά ἀποφασίσῃ μόνη οἱανδήποτε ἀλλαγήν τῆς βασικῆς της θέσεως ἐν προκειμένῳ.

»6. Οὐδεμία ἀλλαγή τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς εἰς τά Βαλκάνια ἔλαβεν χώραν. Ἡ ἀποκατάστασις τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετά τῆς Βουλγαρίας ἐγένετο διότι αὕτη ἐκρίθη ὅτι θά ἐξυπηρέτει τά γενικώτερα συμφέροντα τῆς Δύσεως. Δέν σημαίνει ὅμως μεταβολήν τῆς βασικῆς ἀμε-

ρικανικῆς πολιτικῆς. Ἐξ ἄλλου, καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν Ἀλβανίαν, οὐδεμία πρόθεσις ὑπάρχει ἐν Οὐασιγκτῶνι ἀποκαταστάσεως καί μέ τήν χώραν ταύτην διπλωματικῶν σχέσεων.

»Τέλος, ὁ κ. Μπρίγκς ὑπεγράμμισεν μετ' ἐμφάσεως ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι προτίθενται νά ἐξακολουθήσουν ὑποστηρίζουσαι τήν Ἑλλάδα, καί προσέθεσεν ὅτι ὁ κ. ὑπουργός θά ἔχη τήν εὐκαιρίαν νά συζητήση τό ὅλον θέμα μετά τοῦ κ. Χέρτερ, κατά τήν προσεχῆ αὐτῶν συνάντησιν ἐν Κωνσταντινουπόλει καί ἐν Ἀθήναις.

»Ὁ κ. ὑπουργός εὐχαριστεῖ τόν Ἀμερικανόν πρέσβυν καί διατυπώνει ἐν συνεχείᾳ τάς ἐξῆς παρατηρήσεις:

»α. Δέν πιστεύει καί ὁ ἴδιος ὅτι ἡ ἐπίσκεψις Μεντερές σημαίνει ἀλλαγήν τῆς βασικῆς τουρκικῆς πολιτικῆς. Ἐν τούτοις, φρονεῖ ὅτι αὕτη εἶχεν τάς πλέον ἐντόνους καί βαθείας ἀπηχήσεις εἰς τήν κοινήν γνώμην ἀπό οἱανδήποτε ἄλλην ἐπίσκεψιν. Τοῦτο δέ διότι ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός ἐθεωρεῖτο ἀπό τούς πλέον ἀκάμπτους καί ἀδιαλλάκτους ἔναντι τῶν σοβιετικῶν πρωτοβουλιῶν. Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως ἀνέτρεψεν ἄρδην τό ἐξαιρετικόν ἀποτέλεσμα τῶν προσφάτων συζητήσεων περί ὑφέσεως εἰς τό ἑλληνικόν Κοινοβούλιον καί ἐξεμηδένισεν τάς ἀγαθάς ἀπηχήσεις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου εἰς τήν ἡμετέραν κοινήν γνώμην.

»β. Ὑπάρχουν πληροφορίαι ἐκ Σόφιας περί τουρκοβουλγαρικῆς προσεγγίσεως εἰς τόν μορφωτικόν, ἐπιστημονικόν, ἀθλητικόν τομέα. Σημειωτέον ὅτι ἡ φημολογουμένη ἐν λόγῳ προσέγγισις, περί ἧς ὑφίστανται ἤδη σχετικαί ἐνδείξεις, θεωρεῖται ὑπό τῶν ἐν Σόφιᾳ συμμαχικῶν κύκλων ὡς πραγματοποιουμένη τῇ ὑποδείξει τῆς Δύσεως, ἐπί τῷ σκοπῷ διεισδύσεως μέσω τῆς Τουρκίας εἰς τήν Βουλγαρίαν.

»Ἐπί τοῦ σημείου τούτου ὁ κ. Μπρίγκς εἶπεν ὅτι οὐδεμίαν εἶχεν σχετικήν πληροφορίαν.

»γ. Τέλος, ὁ κ. ὑπουργός, ἀναφερθείς εἰς τάς σοβιετικάς ἐπεμβάσεις ἐν Ἑλλάδι, ἰδίᾳ δέ εἰς τό ἀπολύτως ἀπαράδεκτον περιεχόμενον τοῦ τελευταίου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ "Σοβιετικά Νέα" ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νά ἀπαιτήση ἐντόνως τήν ὁριστικήν διακοπήν τοιούτων σοβιετικῶν ἀναμίξεων εἰς τάς ἑλληνικάς ἐσωτερικάς ὑποθέσεις. Περαιτέρω, ὁ κ. ὑπουργός προσέθεσεν ὅτι ἐάν, ὅπερ πιθανώτερον, δέν εὕρη πλήρη ἀνταπόκρισιν ἀπό σοβιετικῆς πλευρᾶς, αἱ ἑλληνοσοβιετικαί σχέσεις θά χειροτερεύσουν σημαντικῶς. Ἡ χειροτέρευσις αὕτη θά ἔχη βεβαίως ἐπιπτώσεις καί ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως, τάς ὁποίας ὅμως θά ἀντιμετωπίσωμεν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. ὑπουργός ὑπεγράμμισεν ὅτι, ἐνῶ πρός ἄλλας δυτικάς χώρας ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἀκολουθεῖ πολιτικήν ὑφέσεως καί κατευνασμοῦ, αὕτη ἐφαρμόζει ἐν Ἑλλάδι μεθόδους καί πιέσεις αἵτινες ὑπενθυμίζουν τήν ἀτμόσφαιραν, ἥτις προηγήθη τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας. Τοῦτο ἠμπορεῖ νά μήν εἶναι ἀντιληπτόν εἰς χώρας ὡς αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ὅπου ἡ κομμουνιστική διείσδυσις καί ἡ ἐκ ταύτης ἐσωτερική ἀπειλή εἶναι σχεδόν ἀνύπαρκτος.

»Ἐπί τοῦ σημείου τούτου ὁ κ. Μπρίγκς παρετήρησεν ὅτι ἔχει προσωπικήν ἀντίληψιν τῶν κομμουνιστικῶν μεθόδων, πιστεύει δέ ὅτι τό καλλίτερον μέσον ἀντιμετωπίσεως αὐτῶν εἶναι ἡ σθεναρά στάσις»[81].

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Πραγματοποιεῖται συνάντηση καί μακρά συνομιλία τοῦ Ε. Ἀβέρωφ μέ τό Σοβιετικό πρέσβη στήν Ἀθήνα, Μ. Σεργκέεφ. Σύμφωνα μέ τό σχετικό μνημόνιο, μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν διαμείφθηκαν τά ἑξῆς:

«Ε. Ἀβέρωφ: Ἐζήτησα νά ἔλθετε σήμερον, διά νά σᾶς ὁμιλήσω διά τό τελευταῖον ἄρθρον τῆς "Ἰσβέστια", τό ἀναφερόμενον εἰς τά ἑλληνικά ζητήματα, τοῦ ὁποίου τό περιεχόμενον μᾶς ἠνώχλησε πολύ. Ἐπιθυμοῦμεν νά σᾶς δώσωμεν ἀποδείξεις τῆς εἰλικρινοῦς μας θελήσεως νά ἔχωμεν καλάς σχέσεις μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν. Ἐπ' οὐδενί λόγῳ ὅμως μᾶς εἶναι δυνατόν νά παραδεχθῶμεν στάσιν ἐκ μέρους σας, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τήν στήριξιν τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν. Δέν σᾶς ἔχομεν δώσει δείγματα ἐχθρικῶν ἀπέναντί σας πράξεων· σεῖς τουναντίον μᾶς ἔχετε δώσει πολλά. Ἡ ἐπίσημος προπαγάνδα σας διά τόν Γλέζον, τό γραμματόσημον, οἱ λόγοι τοῦ κ. Χρουστσώφ καί πολλαί ἄλλαι ἀνάλογοι ἐκδηλώσεις σας, δέν εἶναι ἀσφαλῶς φιλικαί διά τήν Ἑλλάδα. Τώρα ἔρχεται ἡ "Ἰσβέστια" —ἐφημερίς ὡς γνωστόν καθαρῶς κυβερνητική, εἰς μίαν χώραν ὅπου ὁλόκληρος ὁ τύπος εἶναι διευθυνόμενος— ἡ ὁποία δημοσιεύει ἄρθρον πλῆρες ἐπικρίσεων διά τά ἑλληνικά ἐσωτερικά πράγματα καί καταλήγει λέγουσα ὅτι "αἱ δημοκρατικαί δυνάμεις εἰς τήν Ἑλλάδα θά ἔχουν τήν ἰσχυράν ὑποστήριξιν τῶν καλῆς θελήσεως ἀνθρώπων". Ὅθεν συμβαίνει, κύριε πρεσβευτά, "αἱ δημοκρατικαί αὐταί δυνάμεις" τῆς "Ἰσβέστια", εἰς τήν χώραν μας νά χαρακτηρίζωνται ὡς στοιχεῖα ἀνατροπῆς.

»Εἶμαι ὑποχρεωμένος, λοιπόν, νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν σας ἐπί τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ τῆς "Ἰσβέστια" καί τῶν ἀντιλήψεων τάς ὁποίας τοῦτο διερμηνεύει καί νά σᾶς εἴπω ὅτι τοιαῦται ἐκδηλώσεις ἀσφαλῶς δέν βοηθοῦν εἰς τήν καλυτέρευσιν τῶν σχέσεών μας.

»Ἀπαντῶν, ὁ κ. Σεργκέεφ εἶπεν ὅτι, βεβαίως δέν θά παραλείψη νά ἀναφέρη εἰς τήν Κυβέρνησίν του τά ὅσα εἶπεν ὁ κ. ὑπουργός, πρέπει ὅμως νά προσθέση καί τήν ἄποψιν τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως. Εἶναι πιθανόν νά ἀνταναλλᾶ ἁπλῶς τάς ἀπόψεις τοῦ ἀρθρογράφου. Ἐφ' ὅσον ὅμως, συνέχισεν ὁ κ. Σεργκέεφ, μοῦ ὑπογραμμίζετε τήν ἐπιθυμίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά βελτιώση τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς χώρας μου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά σᾶς ὁμιλήσω καί ἐγώ δι' ὡρισμένα παράπονα τά ὁποῖα ἔχομεν ἀπό σᾶς, μέ τήν πεποίθησιν ὅτι διά τῆς εἰλικρινείας μου αὐτῆς ἐξυπηρετῶ τάς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν.

»Ἀπό τό ὑπουργεῖον Τύπου καί Προπαγάνδας, τό ὁποῖον διευθύνει ὁ κ. Τσάτσος, ἐτυπώθη καί διενεμήθη πρό ἡμερῶν εἰς τούς δημοσιογράφους —ἀκόμη καί εἰς τούς σοβιετικούς— δημοσίευμα περιέχον σειράν ἀνακριβειῶν καί συκοφαντιῶν κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τήν ὁποίαν, μεταξύ ἄλλων κατηγόρει ὅτι στέλλει εἰς τήν Ἑλλάδα κατασκόπους, ἀσυρμάτους καί ἀσκεῖ κατ' αὐτῆς παντός εἴδους κατασκοπείαν.

»Ἀφ' ἑτέρου, εἰς μίαν δίκην, ἡ ὁποία διεξήχθη τάς ἡμέρας αὐτάς, ἐνεφανίσθησαν ὡς μάρτυρες ἀνώτατοι ἀστυνομικοί ὑπάλληλοι, πρόσωπα οὐχί τυχαῖα, ἀλλ' ὑπεύθυνα καί κυβερνητικά, οἱ κ.κ. Ρακιντζῆς καί Καραχάλιος, οἱ ὁποῖοι κατηγόρησαν εἰς τάς καταθέσεις των τήν Σοβιε-

τικήν Ἕνωσιν, ὡς ὑποκινοῦσαν καί ἀσκοῦσαν κατασκοπείαν εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος, ὡς διαθέσασαν 50.000 δολλάρια διά τόν συνδικαλιστικόν μηχανισμόν καί 3.000.000 δολλάρια διά τήν κομμουνιστικήν προπαγάνδαν, ὅλα αὐτά ἐννοεῖται χωρίς νά εἶναι εἰς θέσιν νά παρουσιάσουν οὔτε ἕν στοιχεῖον θετικόν εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἰσχυρισμῶν των. Αἱ ἀντισοβιετικαί αὐταί καταθέσεις, εὑρισκόμεναι εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρός τό περιεχόμενον τοῦ λόγου σας καί τοῦ λόγου τοῦ κυρίου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τήν Βουλήν, συκοφαντοῦσαι τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν καί ἐνσπείρουσαι τήν δυσπιστίαν κατ' αὐτῆς, συμβάλλουν ἐλάχιστα εἰς τήν βελτίωσιν τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν σχέσεων. Οὔτε ὁ κ. Τσάτσος μέ τό δημοσίευμα, οὔτε οἱ δύο ἀνώτατοι αὐτοί ἀστυνομικοί μέ τάς καταθέσεις των, θά προέβαινον εἰς τοιαύτας ἐκδηλώσεις, ἐάν δέν εἶχον τήν ἔγκρισιν ὑψηλότερον ἱσταμένων προσώπων.

»Θά προσπαθήσω νά ἐπέμβω, ἀπήντησε τότε ὁ κ. ὑπουργός, διά νά σταματήσουν αἱ ἐκδηλώσεις τάς ὁποίας μοῦ ἀναφέρετε καί αἴτινες βεβαίως δέν ἀπηχοῦν καθόλου τήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως. Πιθανόν ὡρισμένα δημοσιεύματα νά ἔχουν τήν πηγήν των εἰς τό ὑπουργεῖον Τύπου, χωρίς ὅμως τοῦτο οὐδόλως νά σημαίνη ὅτι γίνονται εἰς ἐκτέλεσιν κυβερνητικῶν ὁδηγιῶν. Ἐνδεικτικῶς σᾶς ἀναφέρω τό πρόσφατον εἰς βάρος τοῦ κ. Βενιζέλου δημοσίευμα, τό ὁποῖον ἔσχε μέν τήν πηγήν του εἰς τό ὑπουργεῖον Τύπου, ἀλλά διά τό ὁποῖον δέν ἦτο ὑπεύθυνος ἡ Κυβέρνησις καί ἐτιμώρησε τόν ἔνοχον ὑπάλληλον. Ἐξ ἄλλου μή λησμονεῖτε ὅτι εἶναι πρόσφατος εἰς τήν χώραν μας ἡ ἀνάμνησις τοῦ συμμοριτοπολέμου καί τῆς βοηθείας ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς αὐτόν ἀπό τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν καί ἄλλας πηγάς ἔξω τῆς χώρας. Πρέπει καί εἰς αὐτούς τούς λόγους ἐπίσης νά ἀναζητηθοῦν τά αἴτια ὡρισμένων ἐκδηλώσεων, τάς ὁποίας, ἐπαναλαμβάνω, θά ἐπέμβω διά νά σταματήσουν, καθ' ὅσον οὐδόλως ἀποτελοῦν τήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως.

»Τούτων ὅμως λεχθέντων, ἐπιθυμῶ νά γνωρίζετε καί νά διαβιβάσετε εἰς τήν Κυβέρνησίν σας ὅτι ἀποτελεῖ πρόθεσιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί ὑποχρέωσίν της, νά προστατεύση τό καθεστώς τῆς χώρας καί τήν ἰσχύουσαν ἐν αὐτῇ κοινωνικήν τάξιν. Παραλλήλως ἐπιθυμοῦμεν νά καλλιεργήσωμεν καί βελτιώσωμεν τάς σχέσεις μας μετά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Πρέπει ὅμως νά ἀντιληφθῆτε ὅτι τά δύο αὐτά σημεῖα εἶναι θέματα χωριστά. Ἐάν θέλετε νά ἔχετε φιλικάς σχέσεις μαζί μας, πρέπει νά σεβασθῆτε τό καθεστώς μας. Ὅπως καί ἐσεῖς λαμβάνετε αὐστηρά μέτρα διά τήν προστασίαν τοῦ καθεστῶτος σας, οὕτω καί ἡμεῖς ἐννοοῦμεν νά λάβωμεν μέτρα τά ὁποῖα θά προστατεύσουν τό ἰδικόν μας. Χαίρω διότι μοῦ ἀνεφέρατε τά παράπονά σας αὐτά καί μοῦ ἐδώσατε οὕτω τήν εὐκαιρίαν νά σᾶς παράσχω αὐτάς τάς ἐξηγήσεις.

»Ἐάν, λοιπόν, ἐπιθυμῆτε πράγματι φιλικάς σχέσεις μεθ' ἡμῶν, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀναμιγνύεσθε ὑπέρ τῶν δυνάμεων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι θέλουν νά ἀνατρέψουν τό ἐσωτερικόν μας καθεστώς. Ἡ θέλησίς μας εἶναι νά ἔχωμεν καλάς καί φιλικάς σχέσεις μαζί σας. Ἐάν καί ἐσεῖς τό ἐπιθυμῆτε, πρέπει νά μᾶς σεβασθῆτε. Ἡμεῖς εἴμεθα ἡ νόμιμος πλειοψηφία καί ἡ Κυβέρνησις τῆς χώρας αὐτῆς, μέ τόν λαόν τῆς ὁποίας, ὡς λέγετε, θέλετε νά εἶσθε φίλοι. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς κάνω τήν δήλωσιν αὐτήν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ἐάν ἀναμιγνύεσθε εἰς πράξεις στρεφομένας ἐναντίον τοῦ καθεστῶτος μας, δέν θά εἶναι δυνατόν νά ἔχωμεν σχέσεις. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, δέν ἐγκρίνω τάς ἐκδηλώσεις, διά τάς ὁποίας μοῦ παρεπονέθητε. Σεῖς ὅμως ἐγκρίνετε, κύριε πρέσβυ, καί τάς ἀναμίξεις σας εἰς τάς τελευταίας ἐκλογάς καί τά γραμματόσημα διά ἕνα ἐγκληματίαν καί τούς λόγους τοῦ κ. Χρουστσώφ ἐπιδοκιμάζοντος τούς συμμορίτας.

»Εἰς τά ἀνωτέρω, ὁ κ. Σεργκεέφ ἐπανέλαβε ὅτι θά ἐνημερώση τήν Κυβέρνησίν του καί ὅτι εἶναι βεβαίως δικαίωμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νά προστατεύση τό ἐσωτερικόν της καθεστώς, ἀλλ' οὐχί διά μέσων ὡς τά δημοσιεύματα καί αἱ δίκαι, τά ὁποῖα ἐνσπείρουν τήν δυσπιστίαν κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τήν συκοφαντοῦν, δηλητηριάζουν τάς φιλικάς μετ' αὐτῆς σχέσεις.

»Ἀκολούθως ἡ συζήτησις ἐστράφη εἰς τό ζήτημα τῆς διεθνοῦς Ἐκθέσεως τοῦ 1967 καί ὁ κ. Ἀβέρωφ εἶπεν ὅτι: παρά τήν δοθεῖσαν πρός τόν Καναδᾶν ἀπό καιροῦ ἤδη ὑπόσχεσιν, ἐν τούτοις διά νά ἱκανοποιηθῆ ἡ παράκλησις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἐγένοντο ἐπανειλημμέναι συνεννοήσεις μετά τοῦ Καναδοῦ πρεσβευτοῦ, βάσει τῶν ἐπιχειρημάτων τά ὁποῖα ὁ κ. Σεργκέεφ παρουσίασε εἰς τόν κ. ὑπουργόν εἰς προηγουμένην συνάντησίν των, καί διετυπώθη ἐπιφύλαξις ἐπί τῆς ἤδη δοθείσης ὑποσχέσεως πρός τούς Καναδούς, ἐλπίζει δέ ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἐντός τῆς ἐρχομένης ἑβδομάδος νά δώση εἰς τόν κ. Σεργκέεφ μίαν περισσότερον ἱκανοποιητικήν ἀπάντησιν, διά τήν ὁποίαν ἤδη ἐργάζεται.

»Τέλος, ὁ κ. ὑπουργός παρεπονέθη διά τήν στάσιν τοῦ Σοβιετικοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων Τάςς ἐπί τοῦ τελευταίου ἑλληνοαλβανικοῦ ἐπεισοδίου.

»Ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ, εἶπεν ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εὑρίσκετο ἀπολύτως ἐν δικαίῳ. Μᾶς ἐγένετο ἐπίθεσις καί εἷς Ἕλλην στρατιώτης ἔχασε τήν ζωήν του. Ἐν τούτοις, διά ν' ἀποφύγωμεν τήν ὀξύτητα καί τάς ἀντεγκλήσεις, δέν ἐδώσαμεν εἰς τήν δημοσιότητα τήν ἐπιστολήν διαμαρτυρίας, ἣν ἀπηυθύναμεν εἰς τόν γενικόν γραμματέα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Εἴδομεν λοιπόν μέ πολύ δυσάρεστον ἔκπληξιν τό Σοβιετικόν Πρακτορεῖον, μόνον αὐτό καί κατ' ἐξαίρεσιν ὅλων τῶν ἄλλων ξένων Πρακτορείων, νά ἀναμιγνύεται εἰς τό ζήτημα καί νά σπεύδη νά μεταδώση τήν ἀλβανικήν θέσιν, πρᾶγμα πού ἠνάγκασε καί ἐμᾶς τήν ἐπομένην νά δώσωμεν εἰς τήν δημοσιότητα τήν ἰδικήν μας ἐπιστολήν πρός τόν γενικόν γραμματέα τοῦ ΟΗΕ. Ποῖος ἐξυπηρέτησε τάς καλάς σχέσεις διά τῆς στάσεώς του;

»Ἐπ' αὐτοῦ ὁ κ. Σεργκέεφ ἀπήντησε ὅτι δέν ἐγνώριζε πῶς εἶχε τό ζήτημα καί ὅτι ἡ ἀνάμιξις τοῦ Πρακτορείου πιθανῶς νά εἶχε καθαρῶς εἰδησεογραφικόν χαρακτῆρα, νά ὠφείλετο δηλαδή εἰς τηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτοῦ του εἰς Τίρανα, ζηλοτύπως ἐπιθυμοῦντος νά ἐνημερώση τό Πρακτορεῖον του ἐπί τῆς εἰδήσεως.

»Εἰς τόν σημεῖον τοῦτο ὁ κ. πρέσβης ἀνέφερε παρεμπιπτόντως ὅτι οἱ Ἕλληνες στρατιῶται εἶχον εἰσέλθει ἐντός ἀλβανικοῦ ἐδάφους εἰς ἀρκετόν βάθος. Εἰς τοῦτο δέ ὁ κ. ὑπουργός ἀπήντησεν: "Δέν θά σᾶς ἀναφέρω τό πόρισμα λεπτομεροῦς ἐρεύνης μας. Σᾶς λέγω μόνον τοῦτο. Ἂν εἶχον εἰσέλθει 100 ἔνοπλοι στρατιῶται, λαμβάνοντες τάς δεούσας προφυλάξεις, τό πρᾶγμα θά ἦτο ἀληθοφανές καί θά ἐπεδιώκετο μία ἀπαράδεκτος μικροεπίδειξις δυνάμεως.

'Αλλά νά εἰσέλθουν τρεῖς στρατιῶται, γνωρίζοντες ὅτι θά συλληφθοῦν αἰχμάλωτοι ἤ θά φονευθοῦν, αὐτό οὐδείς εἶναι δυνατόν νά τό πιστεύση ὡς ἀληθές"»[182].

19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

'Αρχίζουν, στή Βουλή, οἱ ἐργασίες τῆς συνόδου τοῦ Συμβουλίου τῆς Διακοινοβουλευτικῆς 'Ενώσεως, μέ συμμετοχή 41 ἀπό τά 58 Κράτη-μέλη της καί μέ σκοπό τήν προπαρασκευή τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Διακοινοβουλευτικοῦ 'Οργανισμοῦ, τό Σεπτέμβριο, στό Τόκυο.

'Η ΕΔΑ ἐπιδίδει στόν πρόεδρο τῆς Διακοινοβουλευτικῆς 'Ενώσεως καί στίς ξένες ἀντιπροσωπεῖες τρία ὑπομνήματα, μέ τά ὁποῖα καταφέρεται ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως διότι, ὅπως ἰσχυρίζεται, παραβιάζονται τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, δημιουργοῦνται προβλήματα στή λειτουργία τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν (συχνές ἀλλαγές ἐκλογικῶν συστημάτων, ὑποβάθμιση κοινοβουλίου) καί ἐμποδίζεται ἡ ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων μέ ἄλλες χῶρες.

Σέ ἀπάντηση τῶν διαβημάτων τῆς ΕΔΑ, ἡ Κυβέρνηση ἐξέδωσε τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«'Η ΕΔΑ, ἐπωφελουμένη τοῦ συνελθόντος ἐνταῦθα συνεδρίου τῆς Διακοινοβουλευτικῆς 'Ενώσεως, ὑπέβαλε πρός τά μέλη αὐτῆς τρία ὑπομνήματα ἀφορῶντα εἰς τήν ἐσωτερικήν κατάστασιν τῆς χώρας καί ἐζήτησε τήν συμπαράστασιν τῶν ξένων φιλοξενουμένων μας διά τήν, συμφώνως πρός τήν ἄποψίν της, ρύθμισιν αὐτῶν. 'Η τοιαύτη ἐνέργεια, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρός τά καθιερωμένα ἀπό τήν Διακοινοβουλευτικήν "Ενωσιν καί ἀπό τήν τηρηθεῖσαν καί εἰς τό πρόσφατον ἀκόμη παρελθόν ὑπ' αὐτῆς τακτικήν, ἀποτελεῖ ἐνέργειαν ἀντεθνικήν, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῆς ἐπιδιώκεται ἡ ρύθμισις ἐσωτερικῶν ζητημάτων τῆς χώρας διά τῆς ἐπεμβάσεως ξένων καί κατά πάντα ἀναρμοδίων παραγόντων, συνεχιζομένης οὕτω τῆς παγίας αὐτῆς τακτικῆς δυσφημήσεως τῆς χώρας μας εἰς τό ἐξωτερικόν.

»Διά τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, ἐξ ἄλλου, ἡ ΕΔΑ ἐπιβεβαιώνει τήν ἄποψιν, τήν ὁποίαν διετύπωσε κατά τήν τελευταίαν ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησιν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τονίσας ὅτι ἡ πολιτική τῆς ΕΔΑ δυσχεραίνει τήν ἀνάπτυξιν ὁμαλῶν σχέσεων μέ ἄλλους λαούς, καί δή τούς ἀνατολικούς, ἐκμεταλλευομένη πᾶσαν ἐν προκειμένῳ παρεχομένην εὐκαιρίαν εἰς βάρος τῆς 'Ελλάδος καί ὑπέρ τῶν σκοπῶν τούς ὁποίους αὐτή ἐπιδιώκει.

»'Ο ἑλληνικός λαός, λαμβάνων γνῶσιν τῆς τελευταίας αὐτῆς ἐνεργείας τῆς ΕΔΑ θά ἀντιληφθῇ πάλιν ποίαν ἀνωμαλίαν δημιουργεῖ ἡ πολιτική ταύτης εἰς τάς διεθνεῖς σχέσεις καί γενικώτερον εἰς τήν δημοσίαν ζωήν τῆς χώρας».

20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

'Ο Κ. Καραμανλῆς καθορίζει τή στάση τῆς 'Ελλάδος στά θέματα ἀφοπλισμοῦ, μέ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή του πρός τούς συμπροέδρους τῆς Διασκέψεως γιά τόν ἀφοπλισμό, Λόρδο Μπόυντ-"Ορρ, Λόρδο Ντάλτον καί Φ. Νόελ-Μπαίηκερ:

«'Επιθυμῶ νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τό εὐγενικό σας μήνυμα τῆς 6ης τρέχοντος γιά τίς συνομιλίες καί τήν κατάληξη τῆς 3ης Διασκέψεως Στρογγυλῆς Τραπέζης μεταξύ 'Ανατολῆς καί Δύσεως.

»'Η ἑλληνική Κυβέρνηση ὑπῆρξε πάντοτε σταθερός ὑποστηρικτής τοῦ παγκόσμιου ἀφοπλισμοῦ καί ἡ ἀντιπροσωπεία της στά 'Ηνωμένα "Εθνη —τά ὁποῖα ἀποτελοῦν τόν μόνον 'Οργανισμόν πού ἀσχολεῖται μέ τό θέμα αὐτό μέ τή συμμετοχή τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως— δέν παρέλειψε ποτέ νά προβάλει δραστήρια τήν ἄποψη ὅτι ὁ γενικός, ἰσορροπημένος καί πλήρως ἐλεγχόμενος ἀφοπλισμός ἀποτελεῖ ζωτική ἀνάγκη γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη καί εὐημερία, πού συμβαδίζουν μέ τό αἴσθημα ἀσφαλείας, τό ὁποῖο δυστυχῶς ἀπουσιάζει μέχρι τώρα ἀπό τίς διεθνεῖς σχέσεις.

»Μπορεῖτε, συνεπῶς, νά εἶσθε βέβαιος ὅτι ἡ Κυβέρνησή μου θά συνεχίσει νά ἀγωνίζεται γιά τήν ἐπιτυχία ὅλων τῶν προσπαθειῶν πού ὁδηγοῦν σέ γνήσιο ἀφοπλισμό»[183].

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

'Ο ἀναπληρωτής ὑπουργός 'Εργασίας τῶν ΗΠΑ, Τζώρτζ Τζόουνς, καί ὁ διευθυντής τοῦ ταμείου Δανείων 'Αναπτύξεως τῶν ΗΠΑ, Βάνς Μπράντ, ἐπισκέπτονται τήν 'Αθήνα καί ἔχουν σειρά ἐπαφῶν μέ τούς ὑπουργούς 'Εξωτερικῶν, Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, μέ σκοπό τήν προετοιμασία τοῦ ἐδάφους γιά τίς προσεχεῖς συνομιλίες μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ ὑπουργοῦ 'Εξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ, Κ. Χέρτερ, καθώς καί γιά τή συζήτηση τοῦ αἰτήματος τῆς 'Ελλάδος γιά δανειοδότηση τῆς κατασκευῆς τοῦ αὐτοκινητοδρόμου 'Αθηνῶν-συνόρων, τῆς ὁριστικῆς ἐγκρίσεως δανείου 31.000.000 δολλαρίων γιά τό ὑδροηλεκτρικό ἔργο τοῦ 'Αχελώου καί τῆς προεγκρίσεως τοῦ δανείου γιά τά ὑδροηλεκτρικά ἔργα τοῦ Νέστου καί τοῦ Πηνειοῦ.

Προτοῦ ἀναχωρήσουν ἀπό τήν 'Ελλάδα, στίς 24 'Απριλίου, οἱ 'Αμερικανοί ἐπίσημοι συνόδευσαν τόν πρωθυπουργό στήν Πτολεμαΐδα καί παρέστησαν στήν τελετή θεμελιώσεως τοῦ ἐργοστασίου ἀζώτου.

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Μέ ταυτόσημες ἀνακοινώσεις τῶν ὑπουργείων 'Εξωτερικῶν τῆς 'Ελλάδος καί τῆς Τουρκίας ἀναγγέλλεται ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ Α. Μεντερές στήν ἑλληνική πρωτεύουσα, μεταξύ 26-30 Μαΐου, «ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας καί συνεργασίας».

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Γεωργίας καί Ἐμπορίου, καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζονται τά μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν κλασικῶν καπνικῶν περιοχῶν καί γιά τήν προστασία τῶν παραγωγῶν σουλτανίνας.

Σέ σχετική ἀνακοίνωση, ἀναφέρθηκαν οἱ ἐνέργειες τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς κρίσεως τῶν κλασικῶν καπνῶν. Ὑπογραμμίστηκε ἡ ἀξία τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἀναπτύξεως τῶν καπνικῶν αὐτῶν περιοχῶν, τό ὁποῖο προέβλεπε δαπάνες 335 ἑκατ. δρχ. (151.700.000 γιά ἐπιδοτήσεις καί 183.300.000 διά δανειοδοτήσεις μέ εὐνοϊκούς ὅρους), καί ἀποσκοποῦσε, μεταξύ ἄλλων, στή συμπλήρωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν, ἀπό ἄλλες παραγωγικές ἐνασχολήσεις, ὅπως δενδροκαλλιέργεια, μελισσοκομία, παραγωγική κτηνοτροφία. Ἀναφέρθηκαν, ἐπίσης, τά μέτρα πού εἶχαν ληφθεῖ γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς κρίσεως τῶν ἐξαγωγῶν σουλτανίνας καί σημειώθηκε ὅτι παρέμεναν στό Κράτος ἀδιάθετοι 4.000 τόνοι, ἐνῶ στούς παραγωγούς ἄλλοι 4.000, τούς ὁποίους θά ἀγόραζε τό Δημόσιο, μέ σημαντική ἐπιβάρυνση τοῦ προϋπολογισμοῦ, πρός 5,8 δρχ. τό κιλό.

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός δέχεται σέ ἀκρόαση τόν πρόεδρο τῆς ΕΕ τῆς ΑΔΕΔΥ, Χρ. Ἀποστολᾶκο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀναπτύσσει τά ἐκκρεμῆ θέματα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν συνταξιούχων καί ζητεῖ τήν παρέμβασή του γιά νά σταματήσει ἡ παρελκυστική τακτική τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου στό θέμα τῆς βελτιώσεως τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως.

23-27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ τετραήμερη ἐπίσκεψη στή Μακεδονία, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη.

Στήν Κοζάνη, ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως ἐξέφρασε τήν εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, γιά τήν ἐκτέλεση σειρᾶς μεγάλων ἔργων, μέ τά ὁποῖα ἀξιοποιοῦνταν οἱ πλουτοπαραγωγικές πηγές τῆς περιοχῆς καί ἰδίως τῆς Πτολεμαΐδας.

Ὁ πρωθυπουργός θεμελίωσε τό μεγάλο ἐργοστάσιο ἀζωτούχων λιπασμάτων τῆς Πτολεμαΐδας, τό ὁποῖο ἐρχόταν νά προστεθεῖ στά ἄλλα μεγάλα ἔργα ὑποδομῆς στήν περιοχή. Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, στήν ὁμιλία του κατά τήν τελετή τῆς θεμελιώσεως, ἐπεσήμανε ὅτι ἡ παραγωγή τῆς νέας μονάδας προβλεπόταν νά ἀνέλθει σέ 74.000 τόνους καί τό κόστος τῆς ἀνεγέρσεως σέ 41.000.000 δολλάρια, ἀπό τά ὁποῖα τά 12.000.000 θά παρέχονταν ὡς δάνειο ἀπό τό ταμεῖο Δανείων Ἀναπτύξεως τῶν ΗΠΑ. Κατά τόν Ν. Μάρτη, ἡ ἐξοικονόμηση συναλλάγματος, σέ ἐτήσια βάση, ὑπολογιζόταν νά φτάσει τά 15.000.000 δολλάρια.

Κατόπιν, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τήν Ἀνατολική Μακεδονία. Στήν Καβάλα, ἀπηύθυνε τόν ἀκόλουθο χαιρετισμό στούς πολίτες πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γιά νά τόν ὑποδεχτοῦν:

«Αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν χαράν, διότι εὑρίσκομαι μαζί σας. Ἡ χαρά μου αὐτή καθίσταται μεγαλυτέρα, διότι ἡ παρουσία μου εἰς τήν πόλιν σας συμπίπτει μέ τήν θεμελίωσιν τοῦ μεγάλου φράγματος τοῦ Νέστου. Τήν σημασίαν, τήν ὁποίαν ἔχει τό ἔργον αὐτό διά τήν οἰκονομίαν τῆς περιοχῆς σας, τήν γνωρίζετε καλῶς, ἀφοῦ ἡ κατασκευή του ὑπῆρξε τό μόνιμον καί κύριον αἴτημα τοῦ λαοῦ τῆς Καβάλας. Τό ἔργον τό ὁποῖον θά θεμελιωθῆ αὔριον, εἶναι ἕν ἀπό τά πολύ μεγάλα ἔργα, πού περιλαμβάνει τό πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τό ὁποῖον πρό ὀλίγων ἡμερῶν ἀνεκοίνωσα πρός τόν ἑλληνικόν λαόν. Ἐπιθυμῶ δέ νά τονίσω καί ἐνταῦθα ὅτι, διά τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, θά ἀλλάξη ἡ μορφή τῆς χώρας μας καί ἡ μοῖρα τοῦ λαοῦ μας.

»Ὀφείλω, ὅμως, νά τονίσω καί πάλιν ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς προσπαθείας αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι μοναδική εἰς τήν ἱστορίαν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, θά ἐξαρτηθῆ μεγάλως ἀπό τήν κατανόησιν καί τήν συμπαράστασιν τήν ἰδικήν σας. Ἡ Κυβέρνησις, διά τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, σᾶς ἀνοίγει τόν δρόμον, σᾶς παρέχει τά μέσα καί προσδιορίζει τάς ἐπιδιώξεις τοῦ ἔθνους, αἱ ὁποῖαι δέν ὑπῆρξαν ποτέ μέχρι σήμερον συγκεκριμέναι. Εἶναι φανερόν —ἄν κρίνω ἀπό τάς ἐκδηλώσεις σας— ὅτι ἐκτιμᾶτε τήν προσπάθειάν μου καί ὅτι δύναμαι νά ὑπολογίζω ἐπί τῆς συμπαραστάσεώς σας. Καί αὐτό μᾶς συγκινεῖ ἰδιαιτέρως. Εἶναι σκληρά ἡ ζωή ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐπωμίζεται τήν εὐθύνην διά τήν προκοπήν ἑνός ἔθνους. Διότι δέν ἀναμένει ἀπό τήν ζωήν, παρά μόνον τήν ἱκανοποίησιν πού δίδει ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἔργου του. Σᾶς εὐχαριστῶ, διότι μέ τήν ὑποδοχήν πού μοῦ ἐπεφυλάξατε, μοῦ ἐδώσατε σήμερον τήν ἱκανοποίησιν αὐτήν».

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν Καβάλα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέτασε, σέ συνεργασία καί μέ τούς ὑπουργούς Β. Ἑλλάδος καί Συγκοινωνιῶν-Δημοσίων Ἔργων, πολλά προβλήματα τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Στίς 24 Ἀπριλίου, ὁ πρωθυπουργός θεμελίωσε τό φράγμα τοῦ Νέστου. Σύμφωνα μέ τή σχετική ὁμιλία τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα, τό ἔργο προβλεπόταν νά περατωθεῖ πρίν τό καλοκαίρι τοῦ 1962, νά ἔχει μῆκος 250 μέτρων, ὕψος ἐκχειλίσεως 4 μέτρα καί νά εἶναι ἐφοδιασμένο μέ ὑδραντλίες, ἱκα-

Ὑποδοχή στήν Κοζάνη (ἄνω). Θεμελίωση τοῦ φράγματος τοῦ Νέστου (κάτω).

νές νά ἀρδεύσουν 450.000 στρέμματα· γιά τήν ὁλοκλήρωσή του θά ἀπαιτούνταν συνολικά 150.000 ἡμερομίσθια.

Στή συνέχεια, ὁ κ. Καραμανλῆς καί ἡ συνοδεία του ἐπισκέφθηκαν τή Δράμα. Σέ προσφώνησή του, ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως διερμήνευσε στόν πρωθυπουργό «τά αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί ἀφοσιώσεως τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως διά τήν στοργικήν μέριμναν, πολλαπλῶς ἐκδηλουμένην, διά τήν πόλιν καί ὁλόκληρον τήν περιοχήν». Στήν ἀπάντησή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ ἐξέφρασε τή χαρά του γιά τήν εὐκαιρία πού εἶχε νά ἐπισκεφθεῖ τή Δράμα, μέ τήν ὁποία συνδεόταν ἀπό τούς παιδικούς του χρόνους, ἀναφέρθηκε στά μέτρα τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν προστασία τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα στόν τομέα τῶν καπνῶν:

«Τά ἀνατολικά καπνά καί εἰδικώτερον τά κλασικά ἀντιμετωπίζουν συνεχῆ κρίσιν, ἀφ' ἑνός μέν διότι ἡ παγκόσμιος ἀγορά συνήθισεν εἰς κατώτερα καί, συνεπῶς, εὐθηνότερα καπνά, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ὅλαι αἱ χῶραι ἀναπτύσσουν ἰδικήν των παραγωγήν καπνῶν διά νά καταστοῦν αὐτάρκεις.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τάς δυσχερείας πού ἀντιμετωπίζει τό ἐθνικόν αὐτό προϊόν, καθιέρωσεν ἀπό διετίας τήν πολιτικήν τῆς παρεμβάσεως, μέ ἀποτέλεσμα, ἀφ' ἑνός μέν νά μή παραμένουν εἰς χεῖρας τῶν παραγωγῶν ἀδιάθετα καπνά, ἀφ' ἑτέρου δέ νά στηρίξη τάς τιμάς εἰς λογικά ἐπίπεδα. Συνεκέντρωσε 30.000 περίπου τόνους καπνῶν καί ἐπεβάρυνε τόν προϋπολογισμόν μέ ζημίαν ἄνω τῶν 300 ἑκατ. δρχ., διά νά προστατεύση τούς παραγωγούς. Εἰδικώτερον κατά τό τρέχον ἔτος, τό ὁποῖον προεβλέπετο ἐξαιρετικῶς κρίσιμον διά τά ἑλληνικά καπνά, διά λόγους τούς ὁποίους γνωρίζετε, ἡ Κυβέρνησις ἔλαβε μέτρα, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀπορροφηθοῦν τά χωρικά καπνά εἰς τά πλεῖστα διαμερίσματα, μολονότι δέν ἔληξεν εἰσέτι ἡ καπνική περίοδος.

»Οὕτως, εἰς τήν ἀνατολικήν Μακεδονίαν καί Θράκην, ἐπί παραγωγῆς 29.800 τόνων ἀπερροφήθησαν ἤδη ὑπέρ τούς 27.000 τόνους μέ ἱκανοποιητικάς τιμάς. Πέραν αὐτοῦ, ἡ Κυβέρνησις λαμβάνει καί μόνιμα μέτρα ἐξυγιάνσεως τῆς καπνικῆς μας οἰκονομίας. Κατήρτισεν, ὅπως γνωρίζετε, εἰδικόν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῶν κλασικῶν διαμερισμάτων, τά ὁποῖα ἰδιαιτέρως δοκιμάζονται καί ἐνέτεινε τήν προσπάθειάν της διά τήν διάνοιξιν νέων ἀγορῶν.

»Θά ἐπιμείνω ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ, διότι τό θέμα τοῦτο ἐπέλεξαν οἱ δημαγωγοί τῆς ἀριστερᾶς, διά νά παραπλανήσουν τόν Ἕλληνα ἀγρότην.

»Ὅπως ἐτόνισα καί κατά τήν πρόσφατον συζήτησιν εἰς τήν Βουλήν, αἱ ἐξαγωγαί μας πρός τάς ἀνατολικάς χώρας, ἐπί τῆς Κυβερνήσεώς μου, ἐπενταπλασιάσθησαν καί συνεπείᾳ τούτου ἡ Ἑλλάς ἔρχεται πρώτη μεταξύ ὅλων τῶν ἐλευθέρων χωρῶν ἀπό ἀπόψεως ποσοστοῦ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μέ τάς ἀνατολικάς χώρας. Συμβαίνει, δηλαδή, τό ἀντίθετον ἐκείνου τό ὁποῖον ἰσχυρίζονται οἱ δημαγωγοί. Ἡ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον δέν ἠδιαφόρησε διά τήν ἐξαγωγήν τῶν καπνῶν μας εἰς τάς χώρας αὐτάς, ἀλλά ἔλαβε καί εἰδικά μέτρα διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 163 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διά νά τάς εὐνοήσῃ. Καί τοῦτο εἰς βάρος τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν, ἡ ὁποία διέπει τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν.

»Εἰς τήν χώραν μας, τά τελευταῖα ἔτη, ἐσημειώθη σημαντική πρόοδος, τήν εἰκόνα καί τήν ἔκτασιν τῆς ὁποίας δίδουν ἀδιάψευστοι ἀριθμοί. Ἀπομένουν, βεβαίως, νά γίνουν ἀκόμη πολλά, διά νά φθάσωμεν εἰς τό ἐπίπεδον τῆς διαβιώσεως, πού ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν. Καί ὁ τελευταῖος πολίτης γνωρίζει ὅτι ἡ πλήρης ἀνάπτυξις μιᾶς καθυστερημένης οἰκονομίας δέν συντελεῖται ἀπό τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τήν ἄλλην. Ἀπαιτεῖται πρός τοῦτο μία καθολική, συνεχής καί ἔντονος προσπάθεια ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Καί εἰς τήν προσπάθειαν αὐτήν σᾶς καλῶ νά μέ ἀκολουθήσετε, μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ὁ τόπος μας θά ἴδῃ καλυτέρας ἡμέρας».

Μετά τή Δράμα, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέμεινε γιά δύο ἡμέρες στή Θεσσαλονίκη. Ἀρχικά, ἐπιθεώρησε τά ἐκτελούμενα ἔργα καί ἐνέκρινε τήν ἐκτέλεση νέων ἔργων ἀναψυχῆς στό χῶρο τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως. Τή δεύτερη ἡμέρα τῆς παραμονῆς του, ἀσχολήθηκε μέ ἄλλα τοπικά ζητήματα τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας. Εἰδικότερα, ἐπισκέφθηκε τίς νέες ἐργατικές κατοικίες καί ἔδωσε ἐντολή νά ἀνεγερθοῦν ἄλλες 1.200, ἐξέτασε τήν κατασκευή νέων λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων, ἐνέκρινε πίστωση 22.000.000 δρχ. γιά τήν κατασκευή τῆς ἰχθυόσκαλας καί 1.200.000 γιά τή Συμφωνική Ὀρχήστρα τῆς πόλεως. Τέλος, παρουσία του, ὑπογράφηκε στό Διοικητήριο ἡ ἱδρυτική πράξη τῆς «Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας Σακχάρεως ΑΕ», μέ συμμετοχή τοῦ Δημοσίου κατά 10% καί τῆς ΑΤΕ κατά 90%, ἀπό τό ὁποῖο θά μεταβιβαζόταν τό 45% στούς γεωργικούς συνεταιρισμούς τῶν τευτλοπαραγωγῶν Θεσσαλονίκης, Λαρίσης καί Σερρῶν, ὅπου θά βρίσκονταν τά ἐργοστάσια.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ὅπου παρακάθησε σέ συνεστίαση πού διοργάνωσαν οἱ φοιτητές πρός τιμή του. Σέ ἀπάντηση τῶν προσφωνήσεων τοῦ πρυτάνεως καί τοῦ προέδρου τῶν φοιτητῶν, ὁ πρωθυπουργός εἶπε τά ἑξῆς:

«Δέν εἶχα τήν πρόθεσιν νά κάμω ἀπολογισμόν τοῦ ἔργου μου, διότι μέ ἀπήλλαξαν τοῦ κόπου ὁ κ. πρύτανις καί ὁ πρόεδρος τῶν φοιτητῶν. Τούς εὐχα-

ριστῶ διά τούς φιλόφρονας λόγους των. Ἔχω ὅμως τόν φόβον ὅτι ὑπῆρξαν ὑπερβολικοί. Εἶχα τήν εὐκαιρίαν καί ἄλλοτε νά τονίσω πόσον σκληρή εἶναι ἡ ζωή ἐκείνων πού ἀφοσιώνονται εἰς τήν ὑπηρεσίαν τοῦ λαοῦ. Εἶναι ὑποχρεωμένοι ὄχι ἁπλῶς νά μοχθοῦν, ὄχι ἁπλῶς νά στεροῦνται τῶν ἀνέσεων, ἀλλά ἀκόμη καί νά στεροῦνται τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ἔναντι ὅλων αὐτῶν τῶν θυσιῶν ἕνα μόνον ζητοῦν. Τήν ἀναγνώρισιν τῶν ὑπηρεσιῶν των αὐτῶν. Εἶμαι εὐτυχής διότι ἀπόψε μοῦ παρέχεται ἡ μεγάλη αὐτή ἱκανοποίησις. Σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι μέ ἰδιαιτέραν ὑπερηφάνειαν σκέπτομαι τήν συμβολήν μου εἰς τήν πρόοδον τοῦ Πανεπιστημίου σας. Εἶμαι εὐτυχής διά τήν συμβολήν μου αὐτήν καί ἐκφράζω τήν ἱκανοποίησίν μου, διότι διαπιστώνω ὅτι τό Πανεπιστήμιόν σας προοδεύει κατά τρόπον παραδειγματικόν.

»Ὁ ζῆλος τῶν διδασκόντων καί διδασκομένων ἔθεσε τάς βάσεις διά τήν λαμπράν αὐτήν ἐξέλιξιν. Δέν πρόκειται νά ἀρκεσθῶ εἰς τό ὅ,τι ἔκαμα διά τό ἵδρυμά σας καί ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνατοτήτων τοῦ Κράτους χωρίς αἱ δυνατότητες αὐταί νά ἐκφράζουν καί τάς προσωπικάς μου διαθέσεις. Θά καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε τό ἵδρυμά σας νά καταστῆ ἵδρυμα διά τό ὁποῖον θά δυνάμεθα ὅλοι νά καυχώμεθα.

»Εἶναι πολλαί αἱ σκέψεις μου καί ἔντονα τά αἰσθήματα, μέ τά ὁποῖα κατέχομαι, ὥστε νά δυσκολεύωμαι εἰς τήν κατάταξίν των. Ἀρκοῦμαι μόνον νά σᾶς διαβεβαιώσω τήν μεγάλην χαράν πού αἰσθάνομαι διότι εὑρίσκομαι μεταξύ σας, μέ αὐτούς πού ἐνσαρκώνουν τό μέλλον τοῦ ἔθνους, διά τό ὁποῖον μέ πάθος ἀγωνίζομαι. Τό μέλλον αὐτό, περί τοῦ ὁποίου ὅλοι πολλάκις ὁμιλοῦμεν, δέν πρέπει νά θεωρῆται ἁπλῶς ὁραματισμός, ἀλλά πρέπει νά γίνη συνειδητή ἐπιδίωξις ὅλων.

»Ἡ γενεά σας, καί λυποῦμαι διότι δέν ἀνήκω εἰς αὐτήν, ἀνεπτύχθη μέσα εἰς μίαν παρατεταμένην δοκιμασίαν, ἡ ὁποία σᾶς καθιστᾶ ἱκανούς νά διαχωρίζετε τά ὅρια μεταξύ τοῦ πολιτικοῦ μύθου καί τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος. Εἶναι ἀνάγκη κάθε νέα γενεά νά εἶναι καλυτέρα τῆς ἀπερχομένης. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἰδική σας γενεά θά ἐπιβεβαιώση τοῦτο. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι λόγω τῶν δοκιμασιῶν πού ἔχει ὑποστῆ ἡ γενεά σας ἀποκτήσατε ρεαλισμόν καί θάρρος, πού σᾶς ἐπιτρέπουν νά ἀποδώσετε περισσότερα τῶν ὅσων ἡμεῖς ἀπεδώσαμεν.

»Ἤδη, εἰς τήν χώραν μας δημιουργοῦνται αἱ καλύτεραι καί ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις δι' ἕνα καλύτερον μέλλον. Μέχρι πρό τινος τό ἔθνος καί τά ἄτομα δέν εἶχον συγκεκριμένας ἐπιδιώξεις. Ἤδη δημιουργοῦνται διά σᾶς αἱ προϋποθέσεις διά συγκεκριμένας ἐπιδιώξεις.

»Ἡ γενεά σας ἐνσαρκώνει τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος καί σεῖς εἶστε ἡ ἡγεσία τοῦ μέλλοντος. Εἶναι ἀνάγκη νά ἔχετε βαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς σας, διά νά εἰσέλθετε εἰς τόν στῖβον τῆς ζωῆς.

»Ἀπό τό Ἵδρυμα αὐτό θά ἐξέλθετε μέ γνώσεις. Ἀλλά, διά νά ἐκπληρώσετε τόν ἡγετικόν σας ρόλον, πρέπει κυρίως νά ἐξέλθετε μέ ἠθικάς ἀρχάς. Τότε θά εἰσέλθετε εἰς τήν ζωήν μέ σαφῆ καί πλήρη συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς σας. Δέν εἶναι ἀρκετόν ὅτι μέ τάς γνώσεις πού θά ἀποκτήσετε θά ζήσετε καλύτερα ὡς ἄτομα. Πρέπει νά πρωτεύσητε καί νά αἰσθάνεσθε ὡς καθῆκον νά ὑπηρετήσετε τό κοινωνικόν σύνολον. Διότι δέν ὑπάρχει μεγαλυτέρα ἱκανοποίησις ἀπό τό νά ἔχετε τό αἴσθημα ὅτι εἶσθε χρήσιμοι εἰς τό κοινωνικόν σύνολον. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀποφασίζουν νά παίξουν ἡγετικόν ρόλον, θά πρέπει νά εἶναι πάντοτε πρόθυμοι εἰς προσφοράν. Ἔχουν ὑποχρέωσιν νά ὑπηρετοῦν τό κοινωνικόν σύνολον καί νά μήν ἀρκοῦνται εἰς τήν διαμόρφωσιν μόνον καλυτέρων συνθηκῶν διά τό ἄτομόν των.

»Δέν εἶναι ἀρκετόν νά ἀποκτήσετε μόνον γνώσεις. Πρέπει νά πιστεύσητε εἰς αὐτάς καί νά διαμορφώσετε χαρακτῆρα. Νά ἔχετε τάς ἀπαραιτήτους δι' αὐτό βασικάς ἀρετάς πού διακρίνουν τόν ἄνθρωπον. Πρῶτα πρέπει νά εἶσθε ἄνθρωποι καί μέ βάσιν τάς ἀρετάς τοῦ ἀνθρώπου νά ἀνέλθετε εἰς τά ἀνώτατα ἀξιώματα.

»Πέραν αὐτοῦ, πρέπει νά ἔχετε συνείδησιν ὅτι εἶσθε κληρονόμοι μιᾶς ἐνδόξου καί βαρείας κληρονομίας. Εἰς τόν τόπον μας συχνά γίνεται λόγος περί τῆς κληρονομίας αὐτῆς, ἀλλά φοβοῦμαι ὅτι δέν κατέστη δυνατόν νά ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἀντάξιοι τῆς κληρονομίας αὐτῆς. Διότι ἡ ἔνδοξος καί βαρεῖα αὐτή κληρονομία δημιουργεῖ συνθήκας συγκρίσεων πού εἶναι καταθλιπτικαί καί διά σήμερον. Δι' αὐτό χρειάζεται πολλή μεγάλη προσπάθεια διά νά φανῶμεν ἀντάξιοι.

»Εἶναι χρέος τῶν μορφωμένων νέων νά προστατεύσουν τόν λαόν ἀπό κάθε παραπλάνησιν καί νά διαφυλάξουν τάς ἠθικάς καί ἐθνικάς ἀρχάς καί τάς παραδόσεις μας. Ἐάν ὑπάρχη δυνατότης τό ἔθνος αὐτό κάτι νά δημιουργήση, μόνον εἰς αὐτάς τάς παραδόσεις πρέπει νά στηρίζεται.

»Ἡ χώρα μας εἶναι μικρά καί πτωχή καί δέν δύναται νά συναγωνισθῆ τούς μεγάλους λαούς εἰς ἐπιτεύγματα. Ἠμπορεῖ ὅμως νά τούς παρακολουθήση μόνον μέ ἠθικά καί πνευματικά ἐπιτεύματα. Χωρίς τήν ἠθικήν βελτίωσιν τοῦ ἔθνους, θ' ἀπολέσωμεν τήν εὐκαιρίαν. Ἐάν δέ, ἐπικρατήσουν αἱ ὑλιστικαί ἀντιλήψεις, ἡ Ἑλλάς θά εἶναι οὐραγός. Τό λέγω μέ πλήρη συνείδησιν εὐθύνης ὡς κυβερνήτης καί ὡς Ἕλλην. Δέν ὁμιλῶ μέ προκατάληψιν. Ὁμιλῶ μέ πεῖραν ἑνός ἀνθρώπου πού γνωρίζει τήν ἑλληνικήν πραγματικότητα.

»Εἶπα προηγουμένως ὅτι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ γενεά ἡ ἰδική σας θά εἶναι καλυτέρα ἀπό τήν ἰδικήν

μας. Ὀφείλει νά ἀναλάβη τήν ἀποστολήν της μέ πίστιν καί νά ἀγωνισθῆ διά τήν ἐπιτυχίαν. Ἄξιοι τῆς ζωῆς εἶναι ἐκεῖνοι πού ἔχουν τό ὀρθόν νόημα περί τῆς ζωῆς καί εἶναι ἀποφασισμένοι νά ἀγωνισθοῦν.

»Εἰς τόν ἀγῶνα σας θά μέ ἔχετε βοηθόν καί συμπαραστάτην, διότι ἡ ἐπιτυχία σας θά εἶναι ἡ εὐτυχία καί ἡ προκοπή τοῦ ἔθνους».

Ἡ «Καθημερινή» σχολίασε τή θεμελίωση τοῦ νέου ἐργοστασίου στήν Πτολεμαΐδα, ὡς ἑξῆς:

Ἡ Πτολεμαΐς ἀποτελεῖ τόν σημαντικώτερον σταθμόν εἰς τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ λιγνιτοφόρος ἔκτασίς της, ἀνερχομένη εἰς 110 τετραγωνικά χιλιόμετρα καί περιλαμβάνουσα ἐξηκριβωμένα κοιτάσματα λιγνίτου 200.000.000 τόνων, ἔδωσε τήν βάσιν πρός δημιουργίαν ἑνός μεγάλου βιομηχανικοῦ συγκροτήματος, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία διά τήν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας θά καθίσταται καθ' ἡμέραν καί πλέον ἐμφανής.

Ἤδη εὑρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ τό λιγνιτωρυχεῖον, τό ἐργοστάσιον κατασκευῆς λιγνιτοπλίνθων καί τό πρῶτον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, δυναμικότητας 70 MW. Ὑπό κατασκευήν δέ ἐργοστάσιον ἀζώτου, τοῦ ὁποίου ὁ θεμέλιος λίθος ἐτέθη χθές, καί τό δεύτερον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, δυναμικότητος 125 MW, τό ὁποῖον θά τεθῆ ἐν λειτουργίᾳ τό 1963.

Οἱ ψυχροί ἀριθμοί καί μόνον ἠμποροῦν νά παρουσιάσουν τήν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου. Εἰς τό λιγνιτωρυχεῖον ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐξόρυξις 2.000.000 τόνων λιγνίτου ἐτησίως, μέ δυνατότητα αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς μέχρι 5.000.000 τόνων. Τό ἀνώτατον ὅριον τοῦτο θά πραγματοποιηθῆ ὅταν τεθῆ ἐν λειτουργίᾳ καί τό δεύτερον ἠλεκτρικόν ἐργοστάσιον καί τό ἐργοστάσιον ἀζώτου. Εἰς τό ἐργοστάσιον λιγνιτοπλίνθων εἶναι δυνατή ἡ παραγωγή 200.000 τόνων μπρικετῶν, πρός χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων καί 160.000 τόνων ἡμικώκ, τό ὁποῖον θά διατεθῆ ὡς καύσιμος ὕλη εἰς ἄλλας βιομηχανίας καί εἰς ἰδιώτας. Τό ἐργοστάσιον ἀζώτου θά ἔχη δυναμικότητα ἐτησίως 74.000 τόνων ἀζώτου, ἐκ τοῦ ὁποίου θά παράγωνται: α) 165.000 τόνοι θειικῆς ἀμμωνίας, β) 135.000 τόνοι νιτρικῆς ἀμμωνίας καί ἀσβεστούχου νιτρικῆς ἀμμωνίας, γ) 6.000 ἀνύδρου ἀμμωνίας. Διά τῶν ποσοτήτων αὐτῶν θά καλύπτωνται αἱ εἰς ἀζωτοῦχα λιπάσματα ἀνάγκαι τῆς χώρας καί θά ἐξοικονομῆται συνάλλαγμα 15.000.000 δολλαρίων ἐτησίως, τό ὁποῖον σήμερον διατίθεται διά τήν ἀγοράν τῶν ἐν λόγῳ λιπασμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἂς προστεθῆ ὅτι ἡ ἐπιτόπιος παραγωγή τῶν λιπασμάτων τούτων θά ἔχη ὡς συνέπειαν τήν μείωσιν τῆς τιμῆς των, ὅπερ θά ἔχη ὡς συνέπειαν τήν εὐρυτέραν χρῆσιν των ὑπό τῶν ἀγροτῶν. Χάρις δέ εἰς τήν εὐρυτέραν χρῆσιν λιπασμάτων εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος.

Ἀλλά δέν εἶναι ἡ πλήρης εἰκών τοῦ ἔργου τῆς Πτολεμαΐδος διά τῶν δοθέντων ἀριθμῶν. Διά τήν κατασκευήν τῶν διαφόρων ἐργοστασίων ἀπησχολήθησαν χιλιάδες ἐργατῶν καί χιλιάδες θά ἀπασχοληθοῦν διά τήν κατασκευήν τοῦ δευτέρου ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου καί τοῦ ἐργοστασίου παραγωγῆς ἀζώτου. Μόνον διά τό τελευταῖον θά ἀπασχοληθοῦν 3.000 ἐργατοτεχνῖται κατά τήν διάρκειαν τῆς κατασκευῆς του. Ἐπί πλέον θά ὑπάρχη ἐργασία διά χιλιάδας ἐργατοτεχνιτῶν μετά τήν συμπλήρωσιν τῶν ἐργοστασιακῶν ἐγκαταστάσεων. Δέν θά ἦτο ὑπερβολή ἐάν λεχθῆ ὅτι ἡ Πτολεμαΐς θά μεταβληθῆ εἰς μίαν σημαντικήν βιομηχανικήν πόλιν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι θά ὑπερβοῦν τάς 10.000.

Βάσις διά τήν βιομηχανικήν ἀνάπτυξιν μιᾶς χώρας εἶναι τό χαμηλόν κόστος παραγωγῆς, τό ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται κυρίως ὅταν ὑπάρχουν εὐθηναί πρῶται ὕλαι. Ἡ περιοχή τῆς Πτολεμαΐδος προσφέρει καλῆς ποιότητος λίγνίτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξόρυξις δέν ἀπαιτεῖ μεγάλην δαπάνην. Διότι ἐπιτυγχάνεται διά τῆς μεθόδου τῆς ἀποκαλύψεως, δηλαδή τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ὑπερκειμένων γαιῶν, τῶν ὁποίων τό ὕψος κυμαίνεται μεταξύ 15 ἕως 20 μέτρων. Δέν χρειάζονται, δηλαδή, στοαί ἤ φρέατα, διά νά ἀποκαλυφθῆ ὁ λιγνίτης καί νά ἐξορυχθῆ, οὔτε πολυδάπαναι ἐγκαταστάσεις διά νά ἀχθῆ εἰς τήν ἐπιφάνειαν. Προσφέρεται σχεδόν ἕτοιμος καί μεταφέρεται εἰς τά ἐργοστάσια διά μικρῶν σιδηροδρομικῶν ὀχημάτων. Ὁ εὐθηνός αὐτός λιγνίτης ἐπέτρεψε τήν δημιουργίαν τοῦ μεγάλου βιομηχανικοῦ συγκροτήματος τῆς Πτολεμαΐδος, δεκτικοῦ καί περαιτέρω ἐπεκτάσεως, τό ὁποῖον θά συμβάλη ἀποφασιστικῶς εἰς τήν οἰκονομικήν ἐξέλιξιν τῆς χώρας. Διότι καί εὐθηνόν ἠλεκτρικόν ρεῦμα θά δώση καί εὐθηνά λιπάσματα καί εὐθηνούς λιγνιτοπλίνθους, οἱ ὁποῖοι θά μᾶς ἀπαλλάξουν τῆς ὑποχρεώσεως εἰσαγωγῆς χιλιάδων τόνων γαιανθράκων. Δέν συνετελέσθη ἐντός μιᾶς ἡμέρας τό ἔργον τῆς Πτολεμαΐδος. Ἡ ἰδέα τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς λιγνιτοφόρου περιοχῆς συνελήφθη ἀπό τάς προπολεμικάς Κυβερνήσεις. Ὁ πόλεμος, ἡ κατοχή, ἡ κομμουνιστική ἐπιβουλή ὑπῆρξαν οἱ ἀνασχετικοί παράγοντες διά τήν μεταβολήν της εἰς πρᾶξιν. Ἀργότερον, τό 1951, μία κακή ἐκτίμησις προσώπων ὡδήγησεν εἰς νέαν καθυστέρησιν. Τελικῶς, ἡ σύμβασις διά τήν παραχώρησιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λιγνιτωρυχείου ὑπεγράφη ἐπί Κυβερνήσεως Παπάγου. Ἀλλ' ἐπί τῶν ἡμερῶν τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ ἤρχισεν ἡ ἐφαρμογή της. Τόν Ἰούλιον 1957 ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ λιγνιτωρυχείου. Ἐντός διετίας ἤρχισε τοῦτο νά λειτουργῆ καί νά τροφοδοτῆ μέ λιγνίτην τό ταυτοχρόνως ἀποπερατωθέν πρῶτον ἐργοστάσιον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Εἰς τήν παροῦσαν δέ Κυβέρνησιν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς ἡ τιμή διά τήν κατασκευήν τοῦ δευτέρου ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου καί τοῦ ἐργοστασίου ἀζώτου.

Εἶναι συνήθεια ἡ ἐπίκρισις εἰς τήν χώραν μας. Καί ὑπάρχουν ἀναμφισβητήτως πολλά τά ἐπιδεχόμενα κριτικήν. Ἄλλωστε, κύριον χαρακτηριστικόν τῆς Δημοκρατίας εἶναι ἡ συζήτησις καί ὁ ἔλεγχος. Ὑπάρχουν, ἐν τούτοις, περιπτώσεις καθ' ἃς καί ὁ πλέον κακόπιστος εἶναι ὑποχρεωμένος νά ὁμολογήση τήν ἀξίαν ἑνός ἐπιτεύγματος. Ἡ Πτολεμαΐς περιλαμβάνεται εἰς τάς περιπτώσεις αὐτάς. Ὀφείλομεν νά εἴμεθα ὑπερήφανοι διά τό ἔργον αὐτό, τό ὁποῖον, ἐάν δέν καθιστᾶ τήν Ἑλλάδα βιομηχανικήν χώραν, ὅπως ἡ εὐλογία τοῦ Ρούρ ἐν Γερμανίᾳ, τῆς ἤνοιξε μεγάλας βιομηχανικάς δυνατότητας. Καί ὀφείλομεν, ἐπί πλέον, νά τό ἔχωμεν ὡς ὁδηγόν διά τό μέλλον καί νά διδαχθῶμεν ἐκ πείρας, τήν ὁποίαν ἀπεκομίσαμεν ἐξ αὐτοῦ. Πρόκειται περί πολυτίμου πείρας, τόσον εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τάς μεθόδους κατασκευῆς, ὅσον καί εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τάς μεθόδους ἐκμεταλλεύσεως. Θά ἦτο βαρύτατον σφάλμα ἐάν πα-

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, κατά τή θεμελίωση τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων στήν Πτολεμαΐδα.

ρελείπομεν νά ἐπωφεληθῶμεν τῆς πείρας ταύτης.

Χαιρετίζομεν τήν θεμελίωσιν τοῦ ἐργοστασίου ἀζώτου, ὄχι ὡς τό τέρμα μιᾶς προσπαθείας, ἀλλ' ὡς τήν ἀπαρχήν μιᾶς μεγάλης ἐξορμήσεως, πρός ὁλοκλήρωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ Πτολεμαΐς ἀπέδειξεν ὅτι, ὅταν ὑπάρχη ἡ θέλησις πρός δημιουργίαν, εὑρίσκονται εὐχερῶς τά μέσα, διά τήν ἐκτέλεσιν καί τῶν πλέον μεγάλων ἔργων. Ὅ,τι συνήθως ἀπουσιάζει εἶναι ἡ διάθεσις καί ὅ,τι συνήθως ἐπικρατεῖ εἶναι ὁ φόβος τῆς ἀποτυχίας καί ἡ ἔλλειψις θάρρους διά τήν ἀνάληψιν εὐθυνῶν. Ὅταν, ὅμως, εἰς τό ἐνεργητικόν μιᾶς χώρας ἐγγράφωνται πραγματοποιήσεις ὡς ἐκείνη τῆς Πτολεμαΐδος, οὔτε ἔλλειψις διαθέσεως καί θάρρους, οὔτε ὁ φόβος τῆς ἀποτυχίας δικαιολογοῦνται. Ἀντιθέτως, ἐπιβάλλεται νά ἐμπνευσθῶμεν ἀπό τά συντελεσθέντα καί νά προχωρήσωμεν, μέ πίστιν εἰς ἑαυτούς καί τήν χώραν μας, πρός τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ ὁποία θά ἀπαλλάξη τόν ἑλληνικόν λαόν ἀπό τό ὄνειδος τῆς πενίας[184].

ΕΝΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΦΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ἀπό τό Μάιο τοῦ 1960, σειρά ἐξελίξεων θά ὑποχρεώσει τόν Κ. Καραμανλῆ, παράλληλα μέ τήν ἐποπτεία τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου στόν οἰκονομικό τομέα, νά στρέψει καί πάλι τήν προσοχή του στήν ἐξωτερική πολιτική. Τό δραματικό ναυάγιο τῶν διαπραγματεύσεων Ἀνατολῆς-Δύσεως δέν θά ἀποτελέσει καλό νέο γιά μιά χώρα τόσο ἐκτεθειμένη στίς ἀλλαγές τοῦ διεθνοῦς κλίματος, ὅπως ἡ Ἑλλάδα. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἡ ἐπέμβαση τοῦ στρατοῦ στήν Τουρκία καί ἡ πτώση ἀπό τήν ἐξουσία τῶν Τούρκων πολιτικῶν πού εἶχαν ὑπογράψει τίς συμφωνίες γιά τήν Κύπρο, ἦταν φυσικό νά προσελκύσει τό ἐνδιαφέρον καί νά σηματοδοτήσει νέα διπλωματική δραστηριότητα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Γκ. Νάσερ στήν Ἀθήνα, τόν Ἰούνιο, θά ἐπιτρέψει στήν ἑλληνική πλευρά νά θέσει καί πάλι τό ζήτημα τῆς προστασίας τοῦ ἑλληνισμοῦ στήν Αἴγυπτο, ἀλλά καί νά ἐπαναβεβαιώσει τούς δεσμούς της μέ τή μεγάλη ἀραβική χώρα στό νότο. Στά τέλη τοῦ μηνός, ἡ νέα μετάβαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Γιουγκοσλαβία καί οἱ συνομιλίες του μέ τόν Τίτο θά δώσουν τήν εὐκαιρία γιά ἐπανεξέταση τῶν διμερῶν σχέσεων, ἕνα χρόνο μετά τή σύναψη τῶν συμφωνιῶν τοῦ 1959. Ταυτόχρονα, ἀπό τή δραστηριότητα τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας στίς διαπραγματεύσεις μέ τήν ΕΟΚ, ἀλλά καί ἀπό τίς ἐπαφές τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ ἰθύνοντες χωρῶν τῆς Κοινότητας, γινόταν σαφές ὅτι, παρά τήν κατ' ἀρχήν θετική στάση τῶν κρατῶν-μελῶν ὡς πρός τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρχαν πολύμορφες δυσκολίες πού ἀφοροῦσαν ἐπιμέρους οἰκονομικά θέματα. Διαφαινόταν, ἔτσι, ἡ ἀνάγκη γιά μιά ἀποφασιστική παρέμβαση τοῦ ἴδιου τοῦ Κ. Καραμανλῆ, στό πολιτικό πεδίο, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀπαραίτητη πρόοδος.

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Φθάνει στήν Ἀθήνα γιά τριήμερη ἐπίσημη ἐπίσκεψη ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁλλανδίας, Γιόζεφ Λούνς. Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του, συναντᾶται καί ἀνταλλάσσει ἀπόψεις μέ ἡγετικά στελέχη τῆς Κυβερνήσεως καί παράγοντες τῆς δημόσιας ζωῆς.

Ἀφοῦ συναντήθηκε μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ὁ Γ. Λούνς ἐπισκέφθηκε, στίς 30 Ἀπριλίου τόν Κ. Καραμανλῆ. Τό σχετικό μνημόνιο ἀναφέρει ὅτι:

«Ἐγένετο δεκτός ὑπό τοῦ κυρίου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, πρός ὃν ἐπιδίδει τά διάσημα τοῦ Ὁλλανδικοῦ Μεγαλοσταύρου (Ὀράγγης καί Νασάου). Πλήν τῶν ἀνταλλαγεισῶν ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ φιλοφρονήσεων, συνεζητήθη ἐν συντομίᾳ τό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, ἐφ' οὗ ὁ κύριος πρόεδρος διεδήλωσε τήν ἀπογοήτευσίν του διά τήν ἔλλειψιν κατανοήσεως, ἥν συναντᾶ ἡ Ἑλλάς ἐν προκειμένῳ, δοθέντος, ὡς ἐτόνισεν, ὅτι ἀφ' ἑνός αἱ πολιτικοκοινωνικαί συνέπειαι τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τῆς χώρας εἶναι μεσταί κινδύνων καί ἀφ' ἑτέρου τό ἑλληνικόν ἐξαγωγικόν πρόβλημα θά ἠδύνατο νά λυθῇ ὁλοσχερῶς δι' ἀπειροελαχίστης, ἐν σχέσει πρός τό σύνολον αὐτῶν, αὐξήσεως τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν τῶν ἔξ Κρατῶν.

»Ὁ κ. Λούνς παρέσχε τήν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησίς του εἶναι ἐνθερμος ὑποστηρικτής τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, ἀλλά παρετήρησεν ὅτι: α) δεδομένων τῶν γενικωτέρων πολιτικῶν ἐπιπτώσεων τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος, τήν ἐπίλυσίν του δέν θά ἔδει νά ἐπωμισθοῦν μόνον οἱ ἓξ χῶραι, ἀλλά τό σύνολον τῶν Συμμάχων τοῦ ΝΑΤΟ, α) ὑψηλοί ἐξωτερικοί δασμοί διά τά καπνά (πρός ὑποστήριξιν τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν) θά ἀπετέλουν πραγματικόν πλῆγμα διά τήν ὁλλανδικήν καπνοβιομηχανίαν, ἧς μέ ηὐξημένον κόστος θά ἐμειοῦντο αἱ ἐξαγωγαί καί γ) ἡ διά δανείων ἐνίσχυσις τῆς Ἑλλάδος ἦτο τοιαύτης σημασίας διά τήν χώραν, ὥστε ἤξιζεν ἡ ἐκ μέρους της ἀποδοχή ὑψηλοτέρου τόκου, ἐδήλωσεν, ὅμως, ἐν κατακλεῖδι ὅτι ἡ εἰς Ἑλλάδα ἐπίσκεψίς του καί αἱ συνομιλίαι του μέ τόν κ. ὑπουργόν Ἐξωτερικῶν εἶχον ἰσχυρῶς συντείνει εἰς τό νά πείσουν ἔτι περισσότερον περί τῆς ἀνάγκης ὑπερπηδήσεως ὅλων τῶν προαναφερθεισῶν τεχνικῶν

δυσχερειῶν, πρός τήν κατεύθυνσιν δέ ταύτην ἐνήργει μετά ζήλου παρά τῇ Κυβερνήσει του.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ νά ἐπεκταθῇ εἰς τεχνικήν συζήτησιν καί ὅτι πάντως λαμβάνει ὑπό σημείωσιν τήν διαβεβαίωσιν ταύτην τοῦ κ. Λούνς»[185].

26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, καταθέτει στή Βουλή σχέδιο Νόμου μέ τό ὁποῖο προβλέπεται ἡ ἰσχύς τοῦ νέου δασμολογίου, ἀπό 27.4.60, σέ ὅλη τήν ἐπικράτεια, πλήν τῆς Δωδεκανήσου. Τό νομοσχέδιο ἀποβλέπει στή λογική προστασία τῆς ἐγχώριας παραγωγῆς, μειώνει τούς δασμούς πού ἐπιβάλλονται στίς πρῶτες ὕλες καί σέ ὁρισμένα προϊόντα, καθορίζει τήν ἐνιαία τιμή τῆς μεταλλικῆς δραχμῆς, ἁπλουστεύει τίς διαδικασίες ἐκτελωνισμοῦ καί δασμολογεῖ τά ὑφάσματα ἀπό τεχνητές ὕλες, πού ἀνταγωνίζονται τά ἐγχώρια ὁμοειδῆ βαμβακερά.

29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1960

Ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας, σέ ὁμιλία του κατά τήν ἐτήσια Γενική Συνέλευση τῶν μετόχων, διαπιστώνει τά ἀκόλουθα: τό ἐθνικό εἰσόδημα τῆς χώρας αὐξήθηκε κατά 4% τό 1959 ἔναντι 2,4 τοῦ 1958· ἐκλείπουν οἱ λόγοι ἐπιβραδύνσεως τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας· διαγράφονται νέα περιθώρια γιά τήν ἀποφασιστική πρόοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, μέ τήν προϋπόθεση νά προσαρμοστεῖ ἡ ἑλληνική οἰκονομία στίς διεθνεῖς μεταβολές τῶν συνθηκῶν ζητήσεως, νά ἐκδηλωθεῖ στήν ἐπιβαλλόμενη ἔκταση ἡ ἐπιχειρηματική πρωτοβουλία καί νά αὐξηθοῦν οἱ ἐξαγωγές ἑλληνικῶν προϊόντων.

3 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Συγκοινωνιῶν, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ θέμα τή διευκόλυνση της ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων. Συγκεκριμένα, ἀποφασίστηκε:

α. ἡ κατάργηση τῆς συμπράξεως τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ - Οἰκονομικῶν γιά τήν αὐξομείωση τῶν πιστώσεων πού ἐγκρίθηκαν γιά κάθε ἔργο καί γιά τόν καθορισμό τοῦ τρόπου ἐκτελέσεώς του.

β. ἡ κατάργηση τῆς συμπράξεως τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ γιά τήν, κατά παρέκκλιση ἀπό τίς σχετικές διατάξεις, ἐκτέλεση ἔργων ἁρμοδιότητος τοῦ ὑπουργείου Συγκοινωνιῶν καί γιά τήν ἀπολογιστική ἐκτέλεση ἔργων ἀνασυγκροτήσεων·

γ. ἡ κατάργηση τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομικῶν γιά τήν ἐκκαθάριση καί καταβολή ἀποζημιώσεων λόγω ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως γιά τήν ἐκτέλεση ἔργων·

δ. ἡ διεύρυνση τῆς ἀποκεντρώσεως: μεταβιβάζονται στούς νομάρχες οἱ ἁρμοδιότητες τῶν ὑπουργείων γιά ἔργα μέχρις 1.500.000 δρχ.· καταργοῦνται οἱ διατυπώσεις καί ὁ καθορισμός προθεσμιῶν γιά τήν ἔγκαιρη χρηματοδότηση τῶν ἔργων· καθορίζονται ὑπεύθυνα ὄργανα στά ὑπουργεῖα μέ ἀποστολή τήν παρακολούθηση τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων·

ε. ἡ συγχώνευση τῶν ταμείων γεωργίας, κτηνοτροφίας καί δασῶν καί ὡρισμένων λιμενικῶν μέ τά νομαρχιακά ταμεῖα·

στ. ἡ ἁπλοποίηση τῶν διαδικασιῶν ὑπογραφῆς ἐγγράφων καί ἡ κατάργηση τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου γιά τή δημοσίευση στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως κανονιστικῶν διατάξεων καί ἀποφάσεων.

Μετά τόν τερματισμό τῆς συσκέψεως ἐκδόθηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀνακοίνωση, ἡ ὁποία, μεταξύ ἄλλων, τόνιζε:

«Ἡ ἀνάληψις οἱασδήποτε δημιουργικῆς προσπαθείας εἰς τούς διαφόρους τομεῖς, οἱ ὁποῖοι συνθέτουν τό οἰκονομικόν καί κοινωνικόν ἐπίπεδον μιᾶς χώρας, εἶναι συνάρτησις βασικῶν προϋποθέσεων, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ὁποίων, κατά κανόνα, πρέπει νά ἀποτελῇ τήν κυρίαν ἐπιδίωξιν ἐκείνων εἰς τούς ὁποίους ὁ λαός ἐμπιστεύεται τήν διακυβέρνησίν του. Ἡ Κυβέρνησις, στηριζομένη εἰς τήν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔθεσεν ὡς πρωταρχικόν αὐτῆς μέλημα τήν θεμελίωσιν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος, ἡ ὁποία διά τῶν ληφθέντων μέτρων ἐπαγιώθη καί ἀποτελεῖ ἤδη ἀναμφισβήτητον πραγματικότητα. Παράλληλος καί σταθερά ὑπῆρξεν ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἀναγέννησιν καί ἐνθάρρυνσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τῆς ὁποίας ἡ συμβολή διά τήν ἐφαρμογήν ὑγιοῦς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία.

»Ὁ ἑλληνικός λαός, ἐξασφαλίσας διά τῆς ψήφου του πολιτικήν σταθερότητα καί ἀπαλλαγείς ὁριστικῶς, χάρις εἰς τά κυβερνητικά μέτρα, ἀπό τήν ἀγωνίαν τήν ὁποίαν προεκάλει ἡ οἰκονομική ἀστάθεια, εὐλόγως ἀνέμενε τήν ἀνάληψιν εὐρυτέρας προσπαθείας ἡ ὁποία θά ἐπετάχυνε τήν βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

»Ἤδη τό ἐξαγγελθέν πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν ὑπό τήν ὁριστικήν του μορφήν. Τό πρόγραμμα τοῦτο ἐγγυᾶται ἀποφασιστικήν προοπτικήν διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας καί ἀποτελεῖ ἔργον γενικωτέρας σημασίας, διότι τό πρῶτον δι' αὐτοῦ καθιεροῦται συγκεκριμένη καί ἑδραιωμένη πολιτική ἐπιδιώξεων εἰς τόν τομέα τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων. Πρός ἐξασφάλισιν, ὅμως, τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τοῦ προγράμματος, εἶναι ἀναγκαία ἡ ὕπαρξις καταλλήλου καί προσηρμοσμένου πρός τάς δημιουργουμένας συνθήκας ὀργανωτικοῦ μηχανισμοῦ ὡς καί ἡ ἐφαρμογή ἁπλουστευμένων μεθόδων, αἱ ὁποῖαι θά ἐπιτρέπουν εἰς τήν κρατικήν μηχανήν νά κινῆται μέ ταχύτερον ρυθμόν».

4 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ, Κρίστιαν Χέρτερ, προερχόμενος ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη,

Συναντήσεις μέ τόν Γ. Λούνς (ἄνω) καί τόν Κρ. Χέρτερ (κάτω).

πραγματοποιεῖ διήμερη ἐπίσκεψη στήν Ἀθήνα.

Μετά τήν ἀποβίβασή του στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Ἀμερικανός ὑπουργός, σέ ὁμιλία του ἀπό τό ραδιοφωνικό σταθμό, διαβίβασε, πρός τήν Κυβέρνηση καί τόν ἑλληνικό λαό, τό χαιρετισμό τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ, ἀναφέρθηκε στή μεγάλη συμβολή τῆς Ἑλλάδος στήν εἰρήνη καί τή σταθερότητα τῆς περιοχῆς καί ὑπογράμμισε τήν ἀπόφαση τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως νά συνεχίσει τήν ἠθική καί ὑλική ὑποστήριξή της πρός τήν Ἑλλάδα. Χαρακτήρισε ἐπιβλητική τήν πρόοδο πού εἶχε συντελεστεῖ στή χώρα στά πλαίσια τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, καί θεώρησε βέβαιο ὅτι οἱ συνομιλίες του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ θά ἦταν ὠφέλιμες καί γιά τίς δύο πλευρές. Κατόπιν, ὁ Κ. Χέρτερ ἐπισκέφθηκε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό στή οἰκία του, ὅπου παρακάθησε σέ γεῦμα πρός τιμή του. Οἱ δύο ἄνδρες εἶχαν μακρά συνομιλία πάνω σέ διμερῆ θέματα, τή διεθνῆ κατάσταση καί τά προβλήματα τῆς Βαλκανικῆς. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπέδωσε στόν Ἀμερικανό ὑπουργό τό ἀκόλουθο ὑπόμνημα:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ὑπέρ τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως, τῆς ἀγούσης κατά τήν ἔκφρασιν τοῦ πρόεδρου Αἰζενχάουερ πρός εἰρήνην ἐν ἐλευθερίᾳ καί δικαιοσύνῃ. Ἐκτιμᾶ ἰδιαιτέρως τάς προσπαθείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν πρός διερεύνησιν τῶν δυνατοτήτων ἐπιλύσεως τῶν μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως ἐπιμάχων διεθνῶν προβλημάτων καί βελτιώσεως τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ἐντός τῶν ἀνωτέρω πλαισίων.

»Ἐκ παραλλήλου, ἡ Ἑλλάς ἠκολούθησε καί ἀκολουθεῖ ἐποικοδομητικήν πολιτικήν καί ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῦ ΝΑΤΟ καί καθόσον ἀφορᾶ τούς εἰδικώτερον ἐνδιαφέροντας αὐτήν τομεῖς.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις μέ ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ πολιτική αὐτή τῆς Ἑλλάδος, κατά γενομένην πρόσφατον ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀναγνωρίζεται ὡς ὀρθή ὑπό τοῦ Στέητ Ντηπάρτμεντ.

»Ἐν τῇ ἀσκήσει ὅμως τῆς πολιτικῆς της, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις εἶναι ὑποχρεωμένη νά σημειώση τά ἑξῆς γεγονότα (facts) καί νά ἐπισύρῃ ἐπ' αὐτῶν τήν προσοχήν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

»Ι. Κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος καί ἰδίᾳ ἀπό τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ ἡ Ἑλλάς ἀπέβη στόχος σειρᾶς πολιτικῶν ἐπιθέσεων τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἐπιθέσεων ἐκπορευομένων σαφῶς καί χαρακτηριστικῶς ἀπό τήν αὐτήν πολιτικήν πρόθεσιν:

»Τήν ἄσκησιν τουτέστιν πολιτικῆς πιέσεως ἐπί τῆς Ἑλλάδος τόσον εἰς τόν ἐσωτερικόν ὅσον καί εἰς τόν ἐξωτερικόν τομέα (ἀπειλητικοί λόγοι Χρουστσώφ κατά τήν περυσινήν διαμονήν του ἐν Ἀλβανίᾳ, προπαγανδιστική ἐκμετάλλευσις περιπτώσεως Γλέζου, γραμματόσημον Γλέζου, λόγοι Χρουστσώφ ἐν Οὐγγαρίᾳ, πολεμική τοῦ σοβιετικοῦ τύπου καί ραδιοφώνου κατά τῆς Ἑλλάδος εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἀλλεπάλληλοι προσκλήσεις ἀρχηγῶν ἀντιπολιτεύσεως, κ.ἄ.).

»2. Τήν ἀνωτέρω ἐπίθεσιν ὑποστηρίζουν συντονισμένως οἱ ἐν τῇ Βαλκανικῇ δορυφόροι. Ἡ Ρουμανία ἐπαναλαμβάνει περιοδικῶς τήν ἐπίθεσιν εἰρήνης. Ἡ Βουλγαρία προβάλλει ἤδη θετικωτέρας πως ἀπειλάς (διέξοδος εἰς τό Αἰγαῖον, βουλγαρομακεδονικαί ἐνέργειαι, κ.ἀ.). Εἰς τά ἀνωτέρω δέον νά προστεθοῦν αἱ περιοδικαί συνοριακαί προκλήσεις τῆς Ἀλβανίας καί ἡ ἐντεινομένη κατασκοπευτική καί ὑπονομευτική δράσις τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ ἐν Ἑλλάδι.

»3. Δέον νά τονισθῇ, ὅτι ἡ κατά τῆς Ἑλλάδος πολιτική ἐπίθεσις ἀναπτύσσεται καθ' ἥν στιγμήν ἡ Σοβιετική Ἕνωσις ἀκολουθεῖ πολιτικήν ὑφέσεως εἰς ὅλους τούς ἄλλους τομεῖς τοῦ δυτικοῦ μετώπου μέ μίαν μόνον ἐξαίρεσιν, τήν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Τοῦτο δέον νά ἐλκύσῃ τήν ἰδιαιτέραν προσοχήν τῆς Δύσεως. Ὁ κ. Χρουστσώφ συγκεντρώνει τά πυρά του τόσον ἐναντίον τῆς Βόννης ὅσον καί ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, καθόσον τά δύο αὐτά σημεῖα τοῦ δυτικοῦ μετώπου κρίνονται, πιθανώτατα, ἀπό τήν Μόσχαν ὡς νευραλγικά διά διαφορετικούς, ὡς εἰκός, λόγους. Ἡ μέν Βόννη προφανῶς ὡς κέντρον αὐξανομένης ἰσχύος καί ἡ Ἑλλάς ὡς εὔτρωτος, ἐάν ἀπεμονοῦτο, πλευρά.

»4. Τά ἀνωτέρω γεγονότα ἐνέχουν γενικωτέραν σημασίαν, ὡς ἐνδείξεις περί τῆς εἰλικρινείας τῆς ἀσκουμένης ὑπό τῶν Σοβιέτ πολιτικῆς ὑφέσεως. Θέτουν τό ἐρώτημα, ἐάν ἡ ὕφεσις ἀποτελῇ εἰλικρινῆ πολιτικήν ἤ ἁπλῶς τακτικήν ἀποβλέπουσαν εἰς τήν διάσπασιν τῆς δυτικῆς ἑνότητος καί τήν κάμψιν τοῦ δυτικοῦ μετώπου εἰς ὅσα προκρίνει ἡ Σοβιετική Ἕνωσις σημεῖα κρούσεως.

»Εἰς τήν Δύσιν ἀπόκειται ἡ εὐθύνη ἀκριβοῦς σταθμίσεως καί διαγνώσεως τῶν σοβιετικῶν προθέσεων καί ἡ ἄσκησις τῆς ἐπιβαλλομένης πολιτικῆς πρός ἐξουδετέρωσιν αὐτῶν.

»5. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετωπίζει τήν κατάστασιν μέ πίστιν καί ἀποφασιστικότητα.

»Δέν πρέπει ὅμως νά λησμονῆται ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι Δημοκρατία. Ὅτι εἶναι Κράτος νόμου ἀλλά καί ἐλευθερίας. Καί ὅτι ὁ λαός ἔχει ἄκρως ἀνεπτυγμένον πολιτικόν αἰσθητήριον. Εἰς τήν κρίσιν τοῦ λαοῦ δέον νά διατηρήσῃ ἡ Δύσις τάς θέσεις της καί νά ἐξουδετερώσῃ τήν κομμουνιστικήν ἀπειλήν. Ἄλλως αἱ συνέπειαι ἠμποροῦν νά ἀποβοῦν ἐξαιρετικῶς δυσάρεστοι.

»Δέον νά προστεθῇ ὅτι αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις δημιουργοῦν σημαντικήν ἐν Ἑλλάδι πίεσιν. Προκύπτει διάχυτος ἀνησυχία ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ὅτι αἱ σοβιετικαί ἐπιθέσεις καί προκλήσεις τόσον ἐσωτερικῶς ὅσον καί ἐξωτερικῶς δέν κατανοοῦνται πλήρως ὑπό τῶν Συμμάχων τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ὁ ἑλληνικός τομεύς δέν καλύπτεται ἐπαρκῶς, καί ὅτι ἀντιθέτως ἀπομονοῦται, καθ' ἥν στιγμήν ἡ ὕφεσις ἐπεκτείνεται καί δή αἰφνιδιαστικῶς —καί εἰς ἄλλα ἐπίκαιρα καί συνεχόμενα μέ τήν Ἑλλάδα σημεῖα (Τουρκία).

»6. Ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ, τοῦ ἰδιαιτέρως σοβαροῦ, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις βασίζεται εἰς τήν ἐκδήλωσιν τῆς πλήρους ἀλληλεγγύης καί συναντιλήψεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

»Ὅπως ἡ εἰρήνη εἶναι μία καί ἀδιαίρετος, οὕτω καί ἡ ὕφεσις δέν ἠμπορεῖ νά εἶναι καί αὐτή παρά μία καί ἀδιαίρετος. Δέν ἠμπορεῖ νά ὑπάρχῃ ὕφεσις μέν εἰς Οὐασιγκτῶνα, εἰς Παρισίους, εἰς Ρώμην, εἰς Ἄγκυραν, ἐπιθετική ὅμως ὀξύτης ἔναντι τῶν Ἀθηνῶν.

»Αὐτό θά ἦτο ἐπάναγκες νά λεχθῆ καταλλήλως καί δεόντως ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς εἰς τήν Μόσχαν. Ἐάν ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ δέν ἐκδηλωθῆ ἡ πλήρης καί ἀποτελεσματική ἀλληλεγγύη τῆς Δυτικῆς Συμμαχίας καί ἰδίως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐάν διατηρήση ἡ Σοβιετική Ἕνωσις τήν εὐχέρειαν τῆς "λιανικῆς διαπραγματεύσεως" μετά τῶν διαφόρων τομέων τοῦ συμμαχικοῦ μετώπου, τότε αἱ μέν διασπαστικαί συνέπειαι ἠμποροῦν νά ἀποβοῦν λίαν δυσάρεστοι ἡ δέ ἐπίπτωσις αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι ἰδιαιτέρως σοβαρά.

»ΙΙ. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θεωρεῖ ἐπάναγκες ὅπως, παραλλήλως πρός τό πολιτικόν θέμα, θέση ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί ὡρισμένα σημεῖα εὐαισθησίας τά ὁποῖα παρουσιάζει ἡ οἰκονομική κατάστασις τῆς χώρας.

»Ἡ ἑλληνική οἰκονομία μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς βαίνει καλῶς. Ἡ Κυβέρνησις, παρά τάς ὑφισταμένας δυσκολίας, διετήρησε τήν νομισματικήν σταθερότητα καί παραλλήλως ἱκανοποιητικόν ρυθμόν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἀκολουθεῖ ἀνοδικήν πορείαν. Ἤδη ὅμως διέρχεται μίαν λεπτήν φάσιν καί εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ὁ ρυθμός τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως συνεχισθῆ καί μάλιστα αὐξηθῆ. Ἄλλως, αἱ συνέπειαι ὄχι μόνον οἰκονομικῶς ἀλλά καί πολιτικῶς θά ἦσαν ἐξαιρετικῶς δυσάρεστοι.

»Ἐκ τῶν προβλημάτων τά ὁποῖα πιέζουν τήν στιγμήν αὐτήν τήν οἰκονομίαν τοῦ τόπου τά σημαντικώτερα εἶναι τά ἑξῆς:

»α. Ἡ δυσχέρεια διαθέσεως τῶν πλεονασμάτων τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ἀγρόται ἀποτελοῦν περίπου τό 50% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἔχουν δέ ἀσήμαντον γεωργικόν κλῆρον, καθίσταται εὐκόλως ἀντιληπτόν πόσον σοβαράς κοινωνικάς καί πολιτικάς ἐπιπτώσεις ἔχει τό ζήτημα αὐτό. Ἡ ἐξασφάλισις ἑνός ἀνεκτοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως εἰς τούς ἀγρότας εἶναι ζωτικῆς, ἀπό πάσης πλευρᾶς, σημασίας.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἀντιμετωπίζουσα τό πρόβλημα αὐτό, λαμβάνει σειράν χρησίμων μέτρων. Τό κυριώτερον εἶναι ἡ ἐπιδιωκομένη ἔνταξις τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν. Ἐάν αὕτη δέν ἐπραγματοποιεῖτο, θά ἀπωθοῦντο αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί πρός τάς ἀγοράς τοῦ κομμουνιστικοῦ συνασπισμοῦ μέ ἀνυπολογίστους ἐξ αὐτοῦ συνεπείας ὄχι μόνον διά τήν Ἑλλάδα ἀλλά καί διά τήν Δύσιν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐκτιμᾶ κατ' ἀξίαν τήν ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ παρασχεθεῖσαν ἀμερικανικήν συμπαράστασιν. Ἐλπίζει ὅμως ὅτι ἡ φιλική αὕτη συνεργασία καί ὑποστήριξις θά συνεχισθῆ ἐντονώτερον ἵνα ἡ ἔνταξις τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν λάβη χώραν τό ταχύτερον καί ὑπό τούς προσιδιάζοντας εἰς τήν οἰκονομίαν αὐτῆς ὅρους.

»Σημειωτέον ὅτι εἰς τό πλαίσιον τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ἀντιπροσωπεύουν ὀλιγώτερον τοῦ 1/200 τοῦ συνολικοῦ ὄγκου τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Ἀγορᾶς.

»β. Ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς διαθέσεως τῶν πλεονασμάτων τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει ἡ διάθεσις τῶν καπνῶν. Ὁ καπνός ἀποτελεῖ βασικόν διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν προϊόν. Ἐν τούτοις αἱ ἐξαγωγαί ἑλληνικῶν καπνῶν, ἀντί νά ὑποβοηθοῦνται, ἀντιμετωπίζουν αὔξοντα συναγωνισμόν ἐκ μέρους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί ἄλλων καπνοπαραγωγῶν συμμάχων χωρῶν.

»Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἀναγνωρίζονται κατ' ἀξίαν τά συμφέροντα τῶν παραγωγῶν καί ἐξαγωγέων ἀμερικανικῶν καπνῶν. Πιστεύει ὅμως ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ὅτι ἡ ἰσχύς τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας ἔχει ἱκανά περιθώρια ἐπιτρέποντα εἰς τήν ἑλληνικήν καπνοπαραγωγήν νά ζήση καί αὐτή καί εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν νά ἀποφύγη μίαν γενικωτέραν οἰκονομικήν κρίσιν.

»γ. Ἡ σημερινή διάρθρωσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας παρουσιάζει γνωστά ἀσθενῆ σημεῖα. Ἐκ τῶν σοβαρωτέρων εἶναι ἡ παθητικότης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, τό ὁποῖον εὑρίσκεται ἐν ἀναλογίᾳ 1 πρός 2½ παρά τούς ἐπιβληθέντας περιορισμούς τῶν εἰσαγωγῶν.

»Τό πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί ἡ ἐπιδιωκομένη ἀναδιάρθρωσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀποβλέπουν εἰς τήν διόρθωσιν καί τῶν ἀδυναμιῶν αὐτῶν. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ προμνησθέντος παραγωγικοῦ προγράμματος λόγῳ τῶν περιωρισμένων δυνατοτήτων τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας ἐξαρτᾶται κατά μεγάλον βαθμόν ἀπό τάς κυβερνητικάς ἐπενδύσεις. Δυστυχῶς ὁ κρατικός προϋπολογισμός, λόγῳ τῶν βαρυτάτων στρατιωτικῶν δαπανῶν, δέν ἀφήνει περιθώρια δι' ἓν ἱκανοποιητικόν ἐπίπεδον ἐπενδύσεων. Οὕτω, ἔναντι 160 ἑκατ. δολλαρίων διατιθεμένων διά στρατιωτικάς δαπάνας, δέν δύνανται νά διατεθοῦν δι' ἐπενδύσεις ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰμή μόνον 20 ἑκατ. δολλάρια. Τό ποσόν τῶν 160 ἑκατ. δολλαρίων διά στρατιωτικάς δαπάνας εἶναι αὐτό καθ' ἑαυτό δυσβάστακτον διά τήν οἰκονομίαν τοῦ τόπου, ἡ δέ δυναναλογία αὐτοῦ πρός τά διατιθέμενα κονδύλια διά παραγωγικάς ἐπενδύσεις δίδει λαβήν εἰς ἐπικίνδυνον προπαγανδιστικήν κομμουνιστικήν ἐκμετάλλευσιν.

»Διά τόν λόγον αὐτόν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐλπίζει εἰς μίαν αὔξησιν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας ἐπιτρέπουσαν ἱκανοποιητικήν αὔξησιν τῶν ἐπενδύσεων. Τόσον ἡ αὔξησις τοῦ ὕψους τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας ὅσον καί ἡ ἐξ ἄλλων ἀμερικανικῶν πηγῶν χρηματοδότησις θεμελειωδῶν παραγωγικῶν ἔργων θά ἐπιτρέψουν τήν ἱκανοποιητικήν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τήν ἔξοδον αὐτῆς ἀπό τόν κύκλον τῆς ὑποαναπτύξεως.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι τό συμφέρον τῆς Δύσεως καί εἰδικώτερον τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας ὑπαγορεύει ὅπως μή ὑπάρχουν εἰς τό πλαίσιον αὐτῆς ὑπανάπτυκτοι οἰκονομίαι. Τοῦτο θά ἀπετέλει ἐκδήλωσιν ἀλληλεγγύης καί συνοχῆς τοῦ δυτικοῦ κόσμου καί ἰσχυρόν πολιτικόν ἐπιχείρημα εἰς τά ὄμματα τῶν ἄλλων ὑποαναπτύκτων περιοχῶν.

»ΙΙΙ. Ἐν συμπεράσματι, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις σημειοῖ ὅτι ἡ πικρία ἣν δεδικαιολογημένως προεκάλεσεν παρά τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ἡ στάσις τῶν συμμάχων του κατά τήν διάρκειαν τῆς κρίσεως τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος καί αἱ θυσίαι, ἃς μετά θάρρους ἀνεδέχθη ἡ Ἑλλάς διά τήν ἐπίλυσίν του θά ἐδικαιολόγουν μίαν εὐμενεστέραν στάσιν τῶν φίλων της εἰς τά μεστά συνεπειῶν δι' αὐτήν λοιπά πολιτικά καί οἰκονομικά θέματα. Τοιαύτη στάσις, σύν τοῖς ἄλλοις, θά ἐνίσχυε τήν ἀνέκαθεν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρός τούς Συμμάχους του. Εἶναι λυπηρόν ὅτι οὐχί ὅλοι οἱ Σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος ἠκολούθησαν τήν γραμμήν ταύτην.

»Ἡ ἀνωτέρω διαπίστωσις οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις παραγνωρίζει τήν φιλικήν διάθεσιν καί τήν συναντίληψιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Σημαίνει ὅμως ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐλπίζει ὅτι ἡ Ἑλλάς θά τύχη εἰς τό μέλλον τῆς συνεχοῦς συνεργασίας καί ὑποστηρίξεως τοῦ μεγάλου της ἀμερικανικοῦ συμμάχου εἰς ὅλα τά μείζονα πολιτικά καί οἰκονομικά θέματα»[186].

Τήν παραμονή τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ Ἀμερικανός ὑπουργός, σέ δηλώσεις του, παρατήρησε ὅτι ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ ἀντιμετώπιζε μέ ἰδιαίτερη ἐπιδεξιότητα τά προβλήματα τοῦ τόπου. Ἀκόμη, προσέθεσε ὅτι παρακολουθοῦσε τήν προσπάθεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά ἐπανορθώσει τίς καταστροφές πού προκλήθηκαν στή δεκαετία τοῦ 1940 καί διατύπωσε τήν προσδοκία ὅτι οἱ στενοί δεσμοί ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες θά γίνονταν στό μέλλον ἰσχυρότεροι. Κατά τήν ἀναχώρησή του, ὁ Κ. Χέρτερ τόνισε ὅτι «αἱ συνομιλίαι του μετά τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ ὑπῆρξαν λίαν ἱκανοποιητικαί».

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Μετά τοῦ κ. Χέρτερ διεξήγαγον συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπεβεβαίωσαν καί πάλιν τούς στενούς καί ἀρρήκτους δεσμούς, τούς συνδέοντας τήν Ἑλλάδα μέ τήν μεγάλην καί γενναιόφρονα χώραν του.

»Ἀποτελεῖ ἐγγύησιν διά τήν ἐξέλιξιν τῶν διεθνῶν πραγμάτων τό γεγονός ὅτι τήν ἐξωτερικήν πολιτικήν τῶν ΗΠΑ διευθύνει ἀνήρ προικισμένος μέ τόσην σωφροσύνην καί εἰλικρίνειαν. Καί ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω τήν βαθεῖαν ἱκανοποίησίν μου, διότι, παρά τάς ἀπασχολήσεις καί τάς μεγάλας εὐθύνας του, ὁ κ. Χέρτερ διέκοψεν τό ταξίδιόν του διά νά ἐπισκεφθῆ τήν Ἑλλάδα».

5 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό προεδρεῖο τῆς Παμμακεδονικῆς Ἑνώσεως Ἀμερικῆς, τόν Τζών Λούκας, ὕπατο πρόεδρο τῆς ΑΧΕΠΑ καί τόν Ντήν Ἀλφάνζι, πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδίας Ἑλληνοαμερικανικῶν Ὀργανώσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

6 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στό γενικό γραμματέα τοῦ ΝΑΤΟ, Π.-Α. Σπάακ, τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα.

«Ἀνέγνωσα εἰς πρακτικά τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΝΑΤΟ τάς γενικάς σκέψεις, τάς ὁποίας διετυπώσατε, ἀφορμήν λαμβάνων ἀπό τό πολιτικόν καί οἰκονομικόν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος. Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά σᾶς εὐχαριστήσω διά τό ἐνδιαφέρον σας καί νά σᾶς συγχαρῶ διά τόν ρεαλισμόν σας. Ἡ μή κατανόησις τῶν ἀληθειῶν, τάς ὁποίας διεκηρύξατε, ἀποτελεῖ τήν μεγαλυτέραν ἀδυναμίαν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου».

Σέ ἀπάντηση, ὁ Π.-Α. Σπάακ διαβεβαίωσε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ὅτι θά συνέχιζε τίς προσπάθειές του γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ. Τό θέμα τῆς διαθέσεως τῶν ἀγροτικῶν πλεονασμάτων, συνέχισε ὁ μεγάλος Εὐρωπαῖος πολιτικός, παρουσίαζε σημαντικές δυσχέρειες, ἀλλά μποροῦσε νά ἐπιλυθεῖ, ἄν τοῦ ἀποδιδόταν ἡ πρέπουσα πολιτική σημασία[187].

6 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πορεία τῶν μελετῶν καί τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἵδρυση τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν.

7 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό καί τόν ὑφυπουργό Προνοίας, ἐγκαινιάζει τό νέο Γενικό Κρατικό Νοσοκομεῖο, δυνάμεως 450 κλινῶν.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ ὑπουργός, Α. Στράτος, ἀναφέρθηκε, μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα, στή σημαντική πρόοδο πού εἶχε σημειωθεῖ στόν τομέα τῆς ὑγείας: τό 1955, ὑπῆρχαν 15.580 κλῖνες στά κρατικά νοσοκομεῖα, ἐνῶ τό 1959 ἔφθασαν τίς 21.550· στό ὑπουργεῖο ὑπηρετοῦσαν 2.900 ἰατροί (1.400 τό 1955)· στήν κοινωνική ἀσφάλιση 1.987 (1.857 τό 1955)· ὑπῆρχαν, ἐπίσης, 4.527 μαῖες, ἐπισκέπτριες ἀδελφές καί νοσοκόμοι· κατά τό διάστημα 1955-1959, διατέθηκαν γιά τήν ἀνακαίνιση καί τήν ἀνέγερση νοσοκομείων 160 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ τό πενταετές πρόγραμμα προέβλεπε, γιά τόν ἴδιο σκοπό, δαπάνες ὕψους 380 ἑκατ.[188].

9 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Ἐμπορίου, τοῦ διοικητῆ καί τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καί Ἀγροτικῆς καί τοῦ προέδρου τῶν Τραπεζῶν Ἐμπορικῆς καί Ἰονικῆς-Λαϊκῆς.

Ἀποφασίστηκε ἡ ἐπίσπευση τῶν ἐργασιῶν γιά τή δημόσια ἐγγραφή κρατικοῦ δανείου τό καλοκαίρι, ἡ καθιέρωση διοδίων στίς ὁδούς Ἀθηνῶν-Κορίνθου καί Ἀθηνῶν-Λαρίσης, ἡ συμμετοχή τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν σέ νεοϊδρυόμενες βιομηχανίες, καί ἐξετά-

'Εγκαίνια τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου 'Αθηνῶν.

στηκαν θέματα πιστωτικοῦ ἐλέγχου καί ἡ τόνωση τῆς κεφαλαιαγοράς.

10 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὑπογράφεται κοινή ἀπόφαση τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Προνοίας γιά τήν ἔγκριση τοῦ προγράμματος τῆς ὁριστικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων στήν Ἑλλάδα.

Στίς 12 Μαΐου ὁ ὕπατος ἀρμοστής τοῦ ΟΗΕ γιά τούς πρόσφυγες, A.P. Λίντ, συναντᾶται μέ τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, μέ τόν ὁποῖο εἶχε ἤδη ἀνταλλάξει ἐπιστολές γιά θέματα τῆς ἁρμοδιότητάς του. Συγκεκριμένα, στίς 4 Ἀπριλίου εἶχε ἀποστείλει στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐξοχώτατε,

»Πληροφοροῦμαι ἀπό τόν ἀντιπρόσωπό μου στήν Ἑλλάδα ὅτι ἡ Βασιλική Ἑλληνική Κυβέρνηση ἀναθεωρεῖ τή θέση της σχετικά μέ τήν μελλοντική συνεργασία μέ τό Γραφεῖο μου γιά τήν ἐφαρμογή κοινῶν προγραμμάτων βοηθείας πρός τούς πρόσφυγες στήν Ἑλλάδα. Ἐκφράζω τήν εἰλικρινῆ ἐλπίδα ὅτι αὐτό δέν θά ὁδηγήσει σέ ἀπόκλιση ἀπό τή διακηρυγμένη μέχρι τώρα πολιτική τῆς Κυβερνήσεώς σας νά συνεχίσει τή συνεργασία καί ὑποστήριξή της μέχρι ὅτου λυθεῖ τό προσφυγικό πρόβλημα.

»Παρακαλῶ ἐπίσης θερμά νά συνεχισθεῖ, εἰδικά κατά τή διάρκεια τοῦ παγκόσμιου ἔτους προσφύγων, ἡ ἐφαρμογή τῶν τρεχουσῶν προγραμμάτων, περιλαμβανομένων καί ἐκείνων πού ἐγκρίθηκαν ἤδη γιά τό 1960 ἀπό τή Βασιλική Ἑλληνική Κυβέρνηση καί τά ἄλλα μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς μου. Τό παγκόσμιο ἔτος προσφύγων ἔχει προκαλέσει μεγάλη ἀνταπόκριση ἀπό Κυβερνήσεις καί λαούς σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἡ Ἐκτελεστική μου Ἐπιτροπή καί ἐγώ θά ἀνησυχούσαμε βαθιά ἐάν οἱ πρόσφυγες στήν Ἑλλάδα δέν ἀντλοῦσαν τή μέγιστη ὠφέλεια ἀπό αὐτή τή γενναιοδωρία καί προσβλέπουμε συνεπῶς στήν Ἑλλάδα νά συνεχίσει τήν πολύτιμη συνδρομή της γιά λογαριασμό τῶν προσφύγων».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε στόν ὕπατο ἀρμοστή τοῦ ΟΗΕ γιά τούς πρόσφυγες:

«Σέ ἀπάντηση τοῦ τηλεγραφήματός σας τῆς 4ης Ἀπριλίου, ἐπιθυμῶ νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἡ Βασιλική Ἑλληνική Κυβέρνηση ἐμπνέεται πάντοτε ἀπό τήν ἴδια εἰλικρινῆ ἐπιθυμία νά συνεργάζεται στενά μέ το Γραφεῖο σας γιά τήν καλλίτερη δυνατή βοήθεια πρός τούς πρόσφυγες στήν Ἑλλάδα. Τά μέσα ὅμως πού διαθέτει ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόσο δυσανάλογα πρός τίς ἀνάγκες τῆς χώρας, ὥστε κάθε πρόσθετη ἐπιβάρυνση τοῦ προϋπολογισμοῦ ἔχει αὐτόματες ἐπιπτώσεις σέ ζωτικές περιοχές τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, πού ἀπαιτοῦν ἐπαρκεῖς προσαρμογές.

»Παρά τίς δυσχέρειες αὐτές ἡ Βασιλική Ἑλληνική Κυβέρνηση διατηρεῖ τή θέση ὅτι θά συνεχίσει νά συνεργάζεται μέ τό Γραφεῖο σας γιά τήν ἐφαρμογή τῶν κοινῶν προγραμμάτων, πού ἔχουν ἤδη ἐγκριθεῖ γιά τό 1960. Θά καταβληθεῖ προσπάθεια γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἑλληνική συμμετοχή καί σέ μελλοντικά προγράμματα, ἐφόσον θά τό ἐπιτρέψουν οἱ οἰκονομικές δυνατότητες τῶν προσεχῶν ἐτῶν»[189].

Σέ σχετικό, ἐξάλλου, σημείωμα, πού ὑποβλήθηκε στόν Κ. Καραμανλῆ ἀναφέρονται τά ἑξῆς:

«Προγράμματα ἀποκαταστάσεως προσφύγων ὑπάτου ἁρμοστοῦ

»Πρό πέντε ἐτῶν καί ἔπειτα ἀπό ἀρκετόν ἀγῶνα, κατωρθώσαμεν νά ὑπαγάγωμεν εἰς τά προγράμματα τοῦ ὑπάτου ἁρμοστοῦ τούς ἐκ Ρωσίας καί Ρουμανίας πρόσφυγας, οἵτινες κανονικῶς ἀπεκλείοντο ὡς Ἕλληνες.

»Κατά τά μέχρι τοῦδε ἔτη προτεραιότης ἐδόθη εἰς τούς ἐν Γερμανίᾳ καί Αὐστρίᾳ (ἰδίᾳ μετά Οὐγγρικόν) πρόσφυγας. Μετά πολλούς ἀγῶνας, συντελούσης καί τῆς ἐν τῷ μεταξύ ἐκκαθαρίσεως τῶν ἐν Εὐρώπῃ στρατοπέδων, κατωρθώσαμεν νά ἐξασφαλίσωμεν διά τό 1960 τήν μερίδα τοῦ λέοντος, ἤτοι δολλάρια 1.410.000 ἐκ συνόλου περίπου 6.000.000.

»Κατόπιν τῶν ἀναφυεισῶν δυσχερειῶν ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ὁ ὕπατος ἁρμοστής ἀπηύθυνε τηλεγράφημα πρός τόν κ. πρωθυπουργόν, εἰς ὃ ὁ τελευταῖος ἀπήντησεν, παρέχων διαβεβαιώσεις διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγκριθέντος προγράμματος 1960 (τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἐκτέλεσις προβλέπεται νά ἐπεκταθῇ μέχρι τοῦ 1962), διατυπῶν ὅμως ἐπιφυλάξεις ὡς πρός τά πέραν τοῦ 1960 προγράμματα.

»Προγράμματα 1961-1964

»Ἐζητήσαμεν ἐν Γενεύῃ ὅπως ἡ Ἑλλάς θεωρηθῇ pilot project καί διατεθῇ τό ἀπαιτούμενον ποσόν ἵνα ἐκκαθαρισθῇ τελείως τό πρόβλημα προσφύγων ὑπάτου ἁρμοστοῦ ἐντός τετραετίας (1961-1964). Ὁ ὕπατος ἁρμοστής, ἐνεκολπώθη τήν ἰδέαν αὐτήν καί τήν εἰσηγήθη εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, προτείνων νά διατεθῇ εἰς τήν Ἑλλάδα κατά τήν ὡς ἄνω τετραετίαν τό ποσόν δολλαρίων 5.700.000. Ἡ Ἐπιτροπή ἐδέχθη τήν ἰδέαν αὐτήν ὡς προγραμματικήν, ἤτοι ἄνευ δεσμεύσεως. Ἤδη ὅμως προτείνεται ἡ διάθεσις ποσοῦ εἰς τήν Ἑλλάδα διά τό πρῶτον ἔτος τῆς τετραετίας (1961) ἐκ δολλαρίων 1.400.000 ἐκ συνολικοῦ ποσοῦ δολλαρίων 5.200.000, ὅταν προτείνωνται τά ἑξῆς ποσά διά τά κάτωθι Κράτη:

»Αὐστρία, δολλάρια 480.000, Ἰταλία, δολλάρια 420.000 καί Τουρκία, δολλάρια 300.000, καί τοῦτο παρά τάς προσπαθείας τῶν χωρῶν αὐτῶν ὅπως ἐπιτύχουν μεγαλύτερα ποσά.

»Ἑλληνική συμβολή

»Θεωρητικῶς ἀνέρχεται εἰς τά 50% περίπου. Εἰς τήν πραγματικότητα ὅμως, λόγω τοῦ ὑπολογισμοῦ παροχῆς ὑπηρεσιῶν ἐκ συγκεκροτημένων οὕτως ἢ ἄλλως ἑλληνικῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὁ κρατικός προϋπολογισμός δέν ἐπιβαρύνεται μέ ποσόν πέραν τοῦ 25%»[190].

Τό πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων ἦταν ἰδιαίτερα σημαντικό. Ἡ Ἑλλάδα εἶχε δεχτεῖ καί ἀποκαταστήσει 315.000 οἰκογένειες στήν

περίοδο τοῦ μεσοπολέμου, ἀλλά, λόγω τῶν καταστροφῶν κατά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο καί τόν ἐμφύλιο, δημιουργήθηκαν ἄλλοι 800.000 πρόσφυγες, γιά τούς ὁποίους ἔπρεπε νά ὑπάρξει μέριμνα. Ἐκτός αὐτῶν, ὡστόσο, ἡ χώρα δέχτηκε ἀπό τό 1946 νέο κύμα προσφύγων. Ἀπό αὐτούς, 18.726, ἀνάμεσα στούς ὁποίους πολλοί ὁμογενεῖς ἀπό τίς χῶρες τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, καί ἰδιαίτερα τή Ρουμανία, τή Βουλγαρία καί τήν Ἀλβανία (Β. Ἤπειρο), ἐντάσσονταν στά προγράμματα τῆς ἁρμόδιας ὕπατης ἁρμοστείας τοῦ ΟΗΕ.

Γιά τό σκοπό αὐτό, τό ὑπουργεῖο Προνοίας ἐκτελοῦσε προγράμματα ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, μέ τή βοήθεια τοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ καί μέ συμμετοχή τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στίς δαπάνες πού τελικά ἔφτασε τό 38%, ποσοστό μικρό σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες-ἀποδέκτες. Τό σχετικό πρόγραμμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπέβλεπε ὁ ὑπουργός Προνοίας, Α. Στράτος, καί περιλάμβανε τήν παροχή στούς πρόσφυγες κατοικίας, τήν ἐπαγγελματική τους ἀποκατάσταση, εἴτε σέ ἀγροτικά εἴτε σέ ἀστικά ἐπαγγέλματα, τήν πληρωμή διδάκτρων καί δαπανῶν φοιτήσεως στά «εὐδοκίμως φοιτοῦντα» μέλη τῶν οἰκογενειῶν, τήν παροχή κοινωνικῶν διευκολύνσεων (κυρίως τή δωρεάν παροχή νοσηλευτικῆς καί ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως) καί τήν προστασία τῶν ὑπερηλίκων.

Ἔτσι, ἔγινε δυνατή ἡ ἀποκατάσταση 2.500 περίπου οἰκογενειῶν, ἡ ἀγροτική ἀποκατάσταση ἄλλων 150, ἡ ἐπαγγελματική ἀποκατάσταση 950, ἡ οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς ἀποκαταστάσεως 8.000 ἀτόμων, ἡ κοινωνική προστασία ἄλλων 500 καί ἡ παροχή διευκολύνσεων γιά τήν ἐγκατάσταση ἄλλων σέ χῶρες τῆς προτιμήσεώς τους. Ἀποκαταστάθηκαν 14.000 ἄτομα, μέ δαπάνη 350.000.000 δραχμῶν, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες οἰκογένειες μετανάστευσαν σέ χῶρες, ὅπως οἱ ΗΠΑ, ὁ Καναδάς καί ἡ Αὐστραλία[191].

10 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο, τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Ἰάκωβο, συνοδευόμενο ἀπό τό προεδρεῖο τῶν ἐκδρομέων ὁμογενῶν ἀπό τίς ΗΠΑ. Μετά τήν ἐπανοδό του στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, σέ ἐπιστολή του μέ ἡμερομηνία 23 Μαΐου, ἐκφράζει στόν πρωθυπουργό «τάς εὐχαριστίας του διά τάς προσγενομένας τιμάς εἰς αὐτόν καί τούς λοιπούς ἐξ Ἀμερικῆς Ἕλληνας καί διαδηλοῖ τήν ὑπερηφάνειάν του διά τήν ἐθνοσωτήριον διακυβέρνησιν τῆς προσφιλοῦς γενετείρας παρά τοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ».

11 ΜΑΪΟΥ 1960

Συγκροτεῖται, στό ὑπουργεῖο Ἐργασίας, σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας, τοῦ διοικητῆ τοῦ ΙΚΑ καί ἁρμόδιων παραγόντων.

Ὁ διοικητής τοῦ ΙΚΑ, Ι. Καποδίστριας, ἐνημέρωσε τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἀδυναμία τοῦ Ἱδρύματος νά ἐκπληρώσει τίς ὑποχρεώσεις του καί ζήτησε τή συνδρομή τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τήν οἰκονομική ἐνίσχυσή του.

Οἱ συσκέψεις ἐπαναλαμβάνονται στίς 25 καί 26 Μαΐου, ὁπότε καί λαμβάνονται οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις: καθιέρωση δικαιότερου τρόπου ὑπολογισμοῦ τῶν συντάξεων, κατά τόν ὁποῖο τό ποσό τῆς συντάξεως θά εἶναι ἀνάλογο πρός τό ὕψος τοῦ ἡμερομισθίου ἤ τοῦ μισθοῦ καί τῶν ἡμερῶν ἐργασίας· διατήρηση τοῦ κατωτάτου ὁρίου συντάξεως, ὡς προστατευτικοῦ μέτρου, καί ἐξέταση τῆς δυνατότητας νά καθιερωθεῖ ἀνώτατο ποσό συντάξεως, ὑψηλότερο ἀπό αὐτό πού ἴσχυε ὡς τότε· παροχή πλήρους συντάξεως σέ ἀσφαλισμένους κάτω τοῦ 62ου γιά τούς ἄνδρες καί τοῦ 57ου γιά τίς γυναῖκες, ἐφόσον ἔχουν πραγματοποιήσει αὐξημένο χρόνο ἐργασίας σέ ἀσφάλιση· λήψη μέτρων μέριμνας γιά τίς ἔγγαμες γυναῖκες, τίς μητέρες ἀνηλίκων τέκνων (συνταξιοδοτοῦνται μέ τή συμπλήρωση τοῦ 50οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τους)· καί υἱοθέτηση σειρᾶς μέτρων γιά τήν πρόληψη τῶν ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, τήν πρόσληψη περισσότερων νέων στίς ἐπιχειρήσεις καί τήν ἀσφάλιση τοῦ ἐμμίσθου οἰκιακοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ.

Προβλεπόταν, ἀκόμη, ἡ ἐξομοίωση τῶν συνταξιούχων καπνεργατῶν μέ τούς συνταξιούχους τοῦ ΙΚΑ· ἡ λήψη μέτρων γιά τήν προστασία τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν· καί ἡ μονιμοποίηση, μετά ἀπό εἰδική κρίση, τῶν ἐπί συμβάσει ὑπαλλήλων τοῦ ΙΚΑ καί τῶν ὑπόλοιπων ὀργανισμῶν κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Ὁ διοικητής τοῦ ΙΚΑ ἐκδήλωσε τήν ἀπόλυτη ἱκανοποίησή του γιά τίς λύσεις πού δόθηκαν, καί ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ.

12 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν, Σ. Γκίκα, τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκισμοῦ, Ε. Κεφαλογιάννη, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πρόοδος τῶν προγραμματισμένων γιά τό 1960 συγκοινωνιακῶν καί ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, καθώς καί αὐτῶν στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας· ἀποφασίζεται ἡ προκήρυξη δημοπρασιῶν γιά τήν ἐκτέλεση ἄλλων προγραμματισμένων ἔργων σέ ὅλη τή χώρα· ἐγκρίνεται ἡ δημιουργία νέων λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων στή Θεσσαλονίκη καί τήν Καβάλα καί ἡ συνέχιση τῶν ἐξωραϊστικῶν ἐργασιῶν στό κέντρο τῆς πρωτεύουσας καί τίς συνοικίες· καί διαπιστώνεται

ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν-Λαμίας θά ὁλοκληρωθεῖ ὡς τό τέλος τοῦ 1961.

16 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ ἀνταποκριτὴς τῶν «Times» ἀποστέλλει ἀπό τήν Ἀθήνα ἐκτενῆ ἀνταπόκριση, ἡ ὁποία, μεταξύ ἄλλων, περιέχει καί τίς ἀκόλουθες παρατηρήσεις:

Μέσα εἰς ὀκτώ ταραχώδη ἔτη, ἀπό τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, μέχρι τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1952, περί τάς 20 Κυβερνήσεις παρήλασαν εἰς καλειδοσκοπικήν ἀλληλοδιαδοχήν ἀπό τήν πολιτικήν σκηνήν, μία στρατιά ἀπό 435 ἐν ὅλῳ ὑπουργούς.

Ἡ Ἑλλάς ἀπολαύει σήμερον μιᾶς ἀπό τάς μακροτέρας περιόδους ἀδιακόπου πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος εἰς τήν νεωτέραν ἱστορίαν της. Τόν μῆνα αὐτόν, ἡ παροῦσα ἑλληνική Κυβέρνησις συμπληρώνει τό δεύτερόν της ἔτος εἰς τήν ἀρχήν. Ὁ κ. Καραμανλῆς, ὁ δραστήριος πρωθυπουργός, ἔχει συμπληρώσει πλέον τῶν 4½ ἐτῶν εἰς τήν ἀρχήν —ρεκόρ μή ἔχον τό ἀνάλογόν του εἰς τήν παρελθοῦσαν τριακονταετίαν.

Ἡ σταθερότης ἦλθεν εἰς τούς Ἕλληνας ὡς μία νέα ἐμπειρία, πρό ὀκτώ περίπου ἐτῶν, ὕστερα ἀπό τρεῖς ἀλλεπαλλήλους ἐτησίας γενικάς ἐκλογάς. Σχηματίζει κανείς τήν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ πολιτική ὡριμότης, ἀνακοπεῖσα κατά τά ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως, τῆς δικτατορίας καί τοῦ πολέμου, βαδίζει τώρα σταθερά τόν δρόμον της. Ἐάν δέν μετεβλήθη ὁριστικῶς ἡ ἑλληνική πολιτική νοοτροπία, εἶναι φανερόν ὅτι τουλάχιστον τό καλύτερον μέρος τοῦ λαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος στρέφεται τώρα ἀπό τάς στείρας κομματικάς λογομαχίας πρός δημιουργικωτέρας κατευθύνσεις. Ὁ Ἕλλην ἠμπορεῖ νά ἐξακολουθῆ μεμψιμοιρῶν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεώς του καί, ὅπερ καί σπουδαιότερον, ἐνδέχεται νά ἔχῃ, κατά καιρούς, σοβαρούς λόγους νά μεμψιμοιρῇ. Ἐκεῖνο πού συντελεῖται εἶναι πάντα κατώτερον τῶν προσδοκιῶν του· ὡστόσο, τό παρόν δέν θά ἐζημιοῦτο ἀπό οἱανδήποτε σύγκρισίν του μέ τό παρελθόν.

Ἔτσι αἱ μωρίαι καί αἱ ἀδυναμίαι τῶν ἀμέσων μεταπολεμικῶν ἐτῶν ἔχουν πλέον παρέλθει καί, ἴσως, δυστυχῶς, ἔχουν καί λησμονηθῆ. Παρά πολλοί σημαίνοντες Ἕλληνες ἐκλαμβάνουν τήν σταθερότητα ὡς κάτι τό φυσικόν καί τό δεδομένον. Ὀλίγοι μόνον φαίνεται νά ἐκτιμοῦν ὡρισμένα ἀπό τά ἁπλούστερα εὐεργετήματά της: τό νά ἔχῃ κανείς κέρματα εἰς τά θυλάκιά του, ἀντί νά μεταφέρῃ ὁλόκληρα φορτία ἀπό τά παλαιά, εὐτελοῦς ἀξίας, χαρτονομίσματα, μέ τούς ἀστρονομικούς ἀριθμούς καί τά γοητευτικά σχέδια, τά ὁποῖα ἤλλασσαν εἰς κάθε ἀπότομον ἄνοδον τῶν πληθωριστικῶν τάσεων. Ἡ κοπή ἑλληνικῶν κερμάτων —διά πρώτην φοράν ἐντός εἰκοσαετίας— ὑπῆρξεν ἡ πλέον πειστική ἔκφρασις τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τό μέλλον, ὑπό τῆς ὁποίας ἐμφορεῖται ἡ παροῦσα Κυβέρνησις. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή ἔχει μεταδοθῆ καί εἰς τόν λαόν. Πλέον τῶν 200.000 Ἑλλήνων προτιμοῦν νά ἔχουν τραπεζικούς λογαριασμούς, παρά σωρούς ἀπό χρυσᾶ νομίσματα. Αἱ τραπεζικαί καταθέσεις ἔχουν φθάσει εἰς τό ἀξιοσημείωτον ὕψος τῶν 15.640 ἑκατ. δρχ. (περί τά 186.200.000 στερλινῶν), παρά τό γεγονός ὅτι ὁ δελεαστικός τόκος τῶν 10%, πού εἶχεν ὁρισθῆ ἀρχικῶς πρός προσέλκυσιν καταθέσεων, ἔχει τώρα μειωθῆ.

Ἡ γενική οἰκονομική πρόοδος ὑπῆρξε σημαντική. Πανταχοῦ, εἰς πόλεις καί χωρία, ἀνακαλύπτει κανείς ἐξοφθάλμους ἐνδείξεις τῆς κυβερνητικῆς δραστηριότητος —νέα ἐγγειοβελτιωτικά προγράμματα, νέαι βιομηχανίαι καί ὑδροηλεκτρικαί ἐγκαταστάσεις, ὁδοί καί ξενοδοχεῖα διά τόν τουρισμόν, ἤ «μπουλντόζες», πού καθαρίζουν τόν ρύπον τῶν πτωχῶν συνοικιῶν. Ἡ Κυβέρνησις ἤργησε νά ἀντιληφθῆ τήν ἀνάγκην τῆς μεθοδικῆς καί λεπτομεροῦς σχεδιοποιήσεως. Τώρα κερδίζει τόν ἀπολεσθέντα χρόνον, ἀναγγέλλουσα ἕνα φιλόδοξον πενταετές σχέδιον ἀναπτύξεως, ἐκπονηθέν μέ κάποιαν καθυστέρησιν ὑπό ξένων εἰδικῶν, τό ὁποῖον ὑπόσχεται νά ὑψώσῃ τό ἑλληνικόν ἐθνικόν εἰσόδημα ἀπό ἑκατόν στερλίνας κατά κεφαλήν εἰς 135 μέχρι τέλους τοῦ 1965. Τό ἰλιγγιῶδες κόστος αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος εἰς κρατικάς καί ἰδιωτικάς ἐπενδύσεις, ὑπολογίζεται εἰς 1.310 ἑκατ. στερλινῶν καί εἶναι σημαντικόν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι βεβαία ὅτι θά καλύψῃ τά ἐννέα δέκατα τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ἐξ ἐσωτερικῶν πηγῶν.

Ἕνας ἀπό τούς κυριώτερους ἀντικειμενικούς σκοπούς εἶναι ἡ ἀπορρόφησις τῆς κανονικῆς αὐξήσεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, ἐντός τῶν προσεχῶν πέντε ἐτῶν, ἡ ὁποία ὑπολογίζεται εἰς 235.000 ἄτομα. Ἀλλά ἐπίσης καί ἡ μερική ἀπάλυνσις ἑνός χρονίζοντος ἑλληνικοῦ προβλήματος, διά τῆς παροχῆς εὐκαιριῶν πλήρους ἀπασχολήσεως εἰς 165.000 ὑποαπασχολουμένας Ἕλληνας. Ἡ αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν καί τά χρήματα πού ἀπεταμιεύθησαν, ἀπό τήν ἐγχώριον παραγωγήν ἀγαθῶν, εἰσαγομένων μέχρι τοῦδε, ἀναμένεται ὅτι θά προσθέσουν περί τά 110 ἑκατ. στερλινῶν ἐτησίως εἰς τήν πίστωσιν τῶν ἑλληνικῶν λογαριασμῶν ἐξωτερικοῦ.

Ὡστόσον, ἐκεῖνο πού ἦτο ἄλλοτε πρόβλημα παραγωγῆς, ἔχει τώρα καταστῆ πρόβλημα ἐξαγωγῶν. Βαίνουν αὐξανόμεναι αἱ δυσχέρειαι διαθέσεως ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τάς ἐξωτερικάς ἀγοράς καί αἱ ἐξαγωγαί τοῦ 1959 ἐσημείωσαν διά πρώτην φοράν μείωσιν, ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος. Ἡ μείωσις αὕτη ἐξηνάγκασε τάς Ἀθήνας ὅπως διαπραγματευθοῦν πολιτικάς καί οἰκονομικάς ἐκχωρήσεις πρός τήν Γερμανίαν, εἰς μίαν ἀνεκπλήρωτον ἀκόμη ἐλπίδα αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν πρός τήν χώραν ἐκείνην (ἡ ὁποία εἶναι ὁ κυριώτερος πελάτης διά τά ἑλληνικά προϊόντα)· ἔχει δέ καταστῆ τό κύριον ἐμπόδιον εἰς μίαν σύντομον ἔνταξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν καί ἐχρησιμοποιήθη ὑπό τῶν ἀντιπάλων τῆς Κυβερνήσεως ὡς κύριον προπαγανδιστικόν των «ἅτοῦ»[192]...

16 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται σέ συνεργασία τόν ὑπουργό Βιομηχανίας Ν. Μάρτη, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημερώνει γιά τήν ἐπίσκεψή του στήν Πελοπόννησο καί γιά τήν πορεία ἐρευνῶν στό ἑλληνικό ὑπέδαφος.

Ὁ Ν. Μάρτης, σέ δηλώσεις του, παρατήρησε ὅτι, σύμφωνα μέ τά σχετικά ἐπιστημονικά πορίσματα, τά λιγνιτοφόρα κοιτάσματα τῆς Μεγαλουπόλεως θά ἀποτελέσουν τό μεγαλύτερο ἐνεργειακό ἀπόθεμα τῆς χώρας, ἀνερχόμενο κατά τούς ὑπολογισμούς τῶν ἐρευνητῶν σέ 250-500.000.000 τόνους. Ἀκόμη ὑπογράμμισε τίς προσπάθειες τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ ὑπόγειου πλούτου τῆς χώρας (ἔρευ-

νες τῆς ΕΣΣΟ γιά πετρέλαια στή Ζάκυνθο, Κυλλήνη, Παξούς, Πύλο, τῆς ΒΡ στήν Καρδίτσα, Ἤπειρο, Γρεβενά καί τῆς «Ἥλιος-ΡΑΠ» στή Θράκη).

16 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, Χριστόφορος, ἀπευθύνει στόν Κ. Καραμανλῆ ἐπιστολή μέ θέμα τά προβλήματα τῶν ἀποδήμων Ἑλλήνων:

«Γνωρίζει, πάντως, ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης τήν ἐξέλιξιν τῶν συνθηκῶν ζωῆς καί διαβιώσεως τῶν ἡμετέρων τέκνων ἐν ὅλῃ τῇ ἀφρικανικῇ ἠπείρῳ ὑπό τάς ὑφεστώσας συνθήκας, αἵτινες ἐδημιούργησαν καί δημιουργοῦν ψυχολογικήν ἀβεβαιότητα καί ἀνησυχίας πάσης φύσεως ὡς πρός τό ἐν ἀποδημίᾳ μέλλον τοῦ ἡμετέρου Ποιμνίου.

»Ἡ ἀβεβαιότης καί αἱ ἀνησυχίαι αὐται διεπιστώθησαν καί ὑπό τῶν ἡμετέρων παλαιῶν καί νέων Ἀρχιερέων, τούς ὁποίους ἀπεστείλαμεν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀφρικῇ, ἵνα θεραπεύσωσι τάς θρησκευτικάς ἀνάγκας τῶν τέκνων ἡμῶν, καί ἵνα ἐνθαρρύνωσι καί ἐνισχύσωσι, παντοιοτρόπως, τά τέκνα ἡμῶν πρός ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν νέων συνθηκῶν καί ἀποτελεσματικήν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἀνά τάς χώρας τῆς Ἀφρικῆς.

»Φρονοῦμεν ὅτι αἱ ὡς ἄνω ἀνησυχίαι τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀφρικῇ ὀφείλονται οὐχί τόσον εἰς τάς διαμορφουμένας νέας συνθήκας, πρός τάς ὁποίας δύναται, πάντως, νά προσαρμοσθῇ τό Ποίμνιον ἡμῶν, ἐφ' ὅσον κεντηθῇ ὁ κατάλληλος ἐνθουσιασμός, ὅσον εἰς τήν ἐντύπωσιν ὅτι δέν ὑπάρχει, ἀφ' ἑνός μέν, κεντρικός προγραμματισμός ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων καί οὐσιαστική συμπαράστασις, ἀφ' ἑτέρου, εἰς τούς τομεῖς δι' οὓς αἰσθάνονται τήν ἀνάγκην ἐνισχύσεως, ἵνα ἐν πεποιθήσει καί λογικῇ βεβαιότητι διά τό μέλλον ἀναπτύξῃ τήν ἐπιχειρηματικήν καί κοινωνικήν του δραστηριότητα.

»Διά τοῦτο παρακαλοῦμεν, ὅπως ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ἐν τῷ ἐγνωσμένῳ ἐνδιαφέροντι Αὐτῆς διά τόν ἀπόδημον Ὀρθόδοξον Ἑλληνισμόν καί τῇ στοργικῇ μερίμνῃ Αὐτῆς διά τό τμῆμα τοῦτο τοῦ ἔθνους, εὐαρεστουμένη γνωστοποίηση καταλλήλως, διά τῶν ἁρμοδίων ὀργάνων, τό πρόγραμμα τῆς οὐσιαστικῆς συμπαραστάσεως τῆς ὑπό τήν προεδρίαν Ὑμῶν ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διά τούς Ὀρθοδόξους Ἕλληνας τῆς Ἀφρικῆς πρός τόνωσιν τῶν φρονημάτων καί ἀναχαίτησιν τῆς συμπτύξεως καί τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ, τοῦ παρατηρουμένου, κυρίως, μεταξύ τῶν τέκνων ἡμῶν ἐν Αἰγύπτῳ.

»Ἡ ἔγκαιρος γνωστοποίησις τοῦ Ὑμετέρου προγραμματισμοῦ θέλει ἐπιδράσει λίαν ἐποικοδομητικῶς πρός ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀπαισιοδόξων σκέψεων.

»Πεποιθότες ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης θά εὐαρεστηθῇ ἐπί τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος νά ἐπιδείξῃ τό ἰδιαίτερον Αὐτῆς ἐνδιαφέρον καί εὐχαριστοῦντες Αὐτήν δι' ὅσα ὑπέρ τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ ἐργάζεται, διατελοῦμεν...»

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

«Ἔλαβον τήν ἀπό 16.5.1960 ἐπιστολήν σας, διαβιβασθεῖσαν μοι ὑπό τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Β. Γενικοῦ Προξενείου, καί σᾶς εὐχαριστῶ διά τό θερμόν ἐνδιαφέρον ὅπερ ἐπιδεικνύετε ὄχι μόνον διά τά πνευματικά, ἀλλά καί τά ἐθνικά καί πολιτικά προβλήματα τοῦ ποιμνίου σας.

»Παρά τήν μεγάλην ἀπόστασιν ἥτις χωρίζει τήν μητέρα Ἑλλάδα ἀπό τούς ἐν ὅλῃ τῇ Ἀφρικῇ διασκορπισμένους Ἕλληνας, ἡ Κυβέρνησίς μου καί ἐγώ προσωπικῶς, ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀφρικῆς διά τήν πρόοδον καί εὐημερίαν τῆς πατρίδος Ἑλλάδος ἀλλά καί τήν ἐδραίωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος εἰς τήν ἀλλοδαπήν, ἐπανειλημμένως ἔχομεν ἐκδηλώσει τό ἐνδιαφέρον μας διά τήν τύχην καί τά ζητήματα τῶν Ἑλλήνων τῆς Μαύρης Ἠπείρου. Παρακολουθοῦμεν πάντοτε μετά προσοχῆς τήν δραστηριότητά των, λαμβάνομεν γνῶσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτῇ προβλημάτων καί υἱοθετοῦμεν τά ἀναγκαῖα μέτρα, ὁσάκις τοῦτο καθίσταται ἀπαραίτητον, διά νά τούς βοηθήσωμεν εἰς τήν ἀξιοποίησιν τῶν προσπαθειῶν των. Λίαν ἐσχάτως, ὡς θά παρετηρήσατε, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀπέδειξε αὐτό τό ἐνδιαφέρον της διά τῆς ἀμερίστου φροντίδος της πρός τούς δοκιμασθέντας Ἕλληνας τοῦ Κογκό, συνδράμουσα αὐτούς τόσον διπλωματικῶς ὅσον καί ὑλικῶς, διά τῆς ἀποστολῆς καταλλήλου προσωπικοῦ, ἀεροσκαφῶν καί ὑλικοῦ πρός περίθαλψίν των.

»Ἔχω ἄλλωστε δώσει ἐντολήν εἰς τά ἁρμόδια ὄργανα ὅπως τά αἰτήματα τοῦ ἀποδήμου ἑλληνισμοῦ ἐξετάζωνται κατά προτεραιότητα καί ἐπιλύωνται κατά τόν δυνατόν καλλίτερον τρόπον.

»Δύνανται οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀφρικῆς νά εἶναι βέβαιοι ὅτι ἡ Ἑλλάς θά εἶναι πάντοτε παρά τό πλευρόν των καί ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μου παρακολουθεῖ μετά πάσης προσοχῆς τάς ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ πολιτικάς ἐξελίξεις ὡς ἐκ τῶν ὁποίων τίθεται ἐπί ἐντελῶς νέων βάσεων τό θέμα τῆς πρεσβευτικῆς καί προξενικῆς ἡμῶν ἐκπροσωπήσεως ἐν Ἀφρικῇ»[193].

17 ΜΑΪΟΥ 1960

Μετά τήν ἀποτυχία τῆς Διασκέψεως Κορυφῆς μεταξύ ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Μ. Βρετανίας καί Γαλλίας, πού συγκλήθηκε στό Παρίσι, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ ἀπογοήτευσις τήν ὁποίαν προεκάλεσεν ἡ ἀποτυχία τῆς διασκέψεως τῶν Παρισίων ἀμβλύνεται ἀπό τήν σταθεράν πίστιν τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ εἰς τήν ἰδέαν τῆς εἰρήνης καί τήν ἀπόφασίν του ὅπως συνεχίσῃ τήν προσπάθειάν του πρός κατοχύρωσιν αὐτῆς.

»Μέ τόν πρόεδρον εἶχαν τήν τιμήν κατ' ἐπανάληψιν νά συνομιλήσω καί νά διαπιστώσω τήν ἐντιμότητα τῶν σκέψεών του καί τήν εἰλικρίνειαν τῶν προθέσεών του.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ὑπεστήριξε καί ὑποστηρίζει πάντοτε τήν προσπάθειαν πρός ἐξεύρεσιν ἑνός πρακτικοῦ καί ἐντίμου τρόπου διά τήν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης, ὅπως ὑποστηρίζει καί τήν ἑνότητα ἐν ἰσοτιμίᾳ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ὡς προϋπόθεσιν διά τήν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας αὐτῆς».

Ἡ ἀποτυχία τῆς Διασκέψεως Κορυφῆς ἦταν ἀπόρροια τοῦ περίφημου ἐπεισοδίου τῆς καταρρίψεως, ἀπό τούς Σοβιετικούς, ἀμερικανικοῦ ἀναγνωριστικοῦ ἀεροσκάφους, πάνω ἀπό τό ἔδαφος τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ Μόσχα εἶχε δώσει τήν ἐντύπωση ὅτι δέν εἶχε στοιχεῖα πού ἐνοχοποιοῦσαν τίς ΗΠΑ γιά κατασκοπεία· περίμενε, ἔτσι, τήν ἀμερικανική δήλωση ὅτι τό ἀεροσκάφος δέν ἐκτελοῦσε ἀναγνώριση καί κατόπιν, ἐμφάνισε τόν πιλότο τοῦ ἀεροσκάφους, ὁ ὁποῖος κατηγόρησε τή χώρα του γιά κατασκοπεία. Ἀνεξάρτητα ἀπό τόν ἀμφιλεγόμενο χαρακτήρα τῆς ἀμερικανικῆς ἐνέργειας (ἡ ὁποία πάντως ἐντασσόταν στή γενικότερη τάση τῶν συμμετόχων στόν Ψυχρό Πόλεμο νά διερευνοῦν τίς δυνατότητες τοῦ ἀντιπάλου), ὁ χρόνος πού ἐπελέγη ἀπό τούς Σοβιετικούς γιά τή δημοσιοποίηση τοῦ γεγονότος καί γιά τή σοβαρή ἔκθεση τῶν ΗΠΑ στά μάτια τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης —ὅταν συναντώνταν οἱ ἡγέτες τῶν Μεγάλων Δυνάμεων— δημιουργοῦσε τήν ἐντύπωση ὅτι ἡ Μόσχα τορπίλισε τή Διάσκεψη γιά προπαγανδιστικούς λόγους.

Στό θέμα αὐτό, ἀναφέρεται ἐπιστολή τοῦ προέδρου Ἀιζενχάουερ, τήν ὁποία ὁ Ἀμερικανός πρέσβης, Ἔλλις Μπρίγκς, ἐγχειρίζει στόν Κ. Καραμανλῆ, στίς 20 Μαΐου:

«Ἀγαπητέ κ. πρωθυπουργέ,

»Μετά τά συμβάντα, τά ὁποῖα ἐσημειώθησαν κατά τάς τελευταίας ἡμέρας, θά ἐνδιαφέρεσθε ἐνδεχομένως νά σᾶς εἴπω πῶς ἐξηγῶ τά ἐξελιχθέντα κατά τήν συνάντησιν τῶν Παρισίων γεγονότα ἤ μᾶλλον τήν ἔλλειψιν τοιούτων γεγονότων —καί ποίαν σημασίαν ἔχουν ταῦτα κατ' ἐμέ, εἰς ὅλους ἡμᾶς.

»Ὡς θά ἐνθυμεῖσθε, ὅτε εἶχον τήν τιμήν νά ἐπισκεφθῶ τήν μεγάλην σας χώραν τόν παρελθόντα Δεκέμβριον, ἠλπίσαμεν ἀμφότεροι ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ ποτέ τις μείωσις τῆς ἐντάσεως ἐν τῷ κόσμῳ κατά τήν συνάντησιν κορυφῆς. Ἀποβλέψαμεν τουλάχιστον πρός μικράν τινα πρόοδον εἰς τόν περιορισμόν τῶν ἐξοπλισμῶν καί εἰς τήν πραγματικήν ἀμοιβαίαν κατανόησιν.

»Ἀτυχῶς, ἀπεδείχθη ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐλπίδων αὐτῶν ἀνήκει εἰς χρόνον ἀπώτερον ἀπ' ὅ,τι κατά τάς ἡμέρας ἐκείνας ἐνόμιζον. Κατ' ἀκολουθίαν μιᾶς σειρᾶς γεγονότων ἐντός τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, τά ὁποῖα δέν εἶναι σαφῆ εἰς ἐμέ κατά τήν παροῦσαν στιγμήν, ὁ κ. Χρουστσώφ θά εἶχε πρό τῆς μεταβάσεώς του εἰς Παρισίους καταλήξει εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐπίτευξις προόδου εἰς τήν Διάσκεψιν Κορυφῆς θά ἦτο ἀνεπιθύμητος ἤ ἀδύνατος. Συμφώνως πρός τήν σκέψιν αὐτήν ἐξαπέλυσε μίαν προσχεδιασμένην ἐπίθεσιν διά νά ἐξασφαλίση πρίν ἤ ἀρχίση ἡ διάσκεψις τήν ἀποτυχίαν αὐτῆς, φροντίζων συγχρόνως ὅπως τό βάρος τῆς τοιαύτης ἀποτυχίας ἐπιπέση ἐπί τῆς Δύσεως, εἰδικώτερον δέ ἐπί τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

»Ὁ κ. Χρουστσώφ ἐχρησιμοποίησεν ὡς πρόσχημα τήν ἐπιτυχῆ κατάρριψιν μή ὡπλισμένου πολιτικοῦ ἀεροπλάνου ἀναγνωρίσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τό ὁποῖον, πράγματι, ἵστατο ἄνωθεν σοβιετικοῦ ἐδάφους. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη δέν ἦταν ἐσκεμμένως προκλητική καί, ἀσφαλῶς, δέν ἦτο ἐπιθετική. Ἀπετέλει μίαν φάσιν συστήματος πληροφοριῶν, τό ὁποῖον κατέστη ἀναγκαῖον διά τήν ἄμυναν ἔναντίον αἰφνιδίας ἐπιθέσεως ἐκ μέρους ἑνός ἔθνους, τό ὁποῖον ὑπερηφανεύεται διά τήν ἱκανότητά του "νά μᾶς θάψῃ" ὅλους —καί τό ὁποῖον πεισμόνως καλύπτει διά μεγίστης μυστικότητος ὅλας τάς ἐνεργείας του. Τό ἐπεισόδιον, ἄλλωστε, τοῦτο, λυπηρόν αὐτό καθ' ἑαυτό εἰς τό ἔπακρον, δέν θά ἠδύνατο παρά πᾶσαν προσπάθειαν τῆς φαντασίας νά θεωρηθῆ τοιαύτης σπουδαιότητος ὥστε νά δικαιολογήση τήν πολεμικήν καί τήν ἀμετροέπειαν, τάς ὁποίας ὁ κ. Χρουστσώφ ἐθεώρησεν ἐνδεδειγμένον νά χρησιμοποιήση κατά τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Διατρέφων οὗτος καί ὑπερβάλλων τό γεγονός τοῦτο, ἔθεσε φυσικά τέρμα ἐπί τοῦ παρόντος εἰς οἱανδήποτε ἐλπίδα προόδου.

»Ὁ σκοπός, δι' ὃν γράφω πρός ὑμᾶς τήν ἐπιστολήν ταύτην εἶναι κυρίως νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι αἱ ἐπιδιώξεις μου, παρά τά συμβάντα εἰς τήν συνάντησιν ταύτην, παραμένουν ἀπολύτως ἀμετάβλητοι. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ πεῖρα αὕτη θά χρησιμεύση εἰς τή ἐνίσχυσιν τῶν δεσμῶν, οἱ ὁποῖοι ἑνώνουν τήν χώραν σας μέ τήν ἰδικήν μου καί ὅτι θά καταδείξη τήν μακρᾶς διαρκείας πρόκλησιν κατά τῶν ἐλευθέρων κόσμων, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ εἰς τό ἔπακρον ἑνότητα καί συνεργασίαν. Ἔχω κάθε ἐλπίδα ὅτι μέ τήν πάροδον τοῦ χρόνου ὁ κόσμος θά ἐκτιμήση ἔτι ἐντονώτερον τήν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἐλέγχου τῶν ἐξοπλισμῶν ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἀμοιβαίου σεβασμοῦ μεταξύ ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Παρακαλῶ δεχθῆτε τήν διαβεβαίωσιν τῆς πρός ὑμᾶς ὑπολήψεως καί ἐκτιμήσεως».

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπηύθυνε στόν πρόεδρο τῶν ΗΠΑ τήν ἀκόλουθη ἀπαντητική ἐπιστολή:

«Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τάς θερμάς μου εὐχαριστίας καί τήν ὑψίστην μου ἐκτίμησιν διά τήν εὐγενῆ σας σκέψιν ὅπως μοί μεταδώσητε τάς προσωπικάς σας ἀντιλήψεις ἐπί τῶν συνθηκῶν αἵτινες προεκάλεσαν τό ναυάγιον τῆς Διασκέψεως τῆς κορυφῆς, ὡς καί ἐπί τῆς ἐπιβαλλομένης ἐμμονῆς εἰς τήν προσπάθειαν ἑδραιώσεως τῆς εἰρήνης, διά τῆς ἐν ἰσοτιμίᾳ δι' ὅλους κατοχυρώσεως τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας.

»Ἔκρινα ἐπιβεβλημένον ὅπως τό ὑψηλόν τοῦτο μήνυμα, τό ὁποῖον, παρά τήν παροῦσαν κρίσιν, εἶναι μήνυμα αἰσιοδοξίας διά τό μέλλον, ἀνακοινώσω εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν. Τοῦτο θά ἀποτελέση δι' αὐτόν στοιχεῖον ἐμπνεύσεως ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ προσκλήσει του εἰς τά ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εἰρηνικῆς διαβιώσεως ὅλων τῶν λαῶν.

»Ὁ ἑλληνικός λαός δέν λησμονεῖ τήν πολύτιμον συμπαράστασιν, ἣν τῷ παρέσχον αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἰς στιγμάς κρισίμους, ὡς πιστεύει, εἰς τήν εἰλικρίνειαν τῶν προθέσεων καί εἰς τήν ἐντιμότητα τῶν ἐπιδιώξεων τῆς πολιτικῆς τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας. Τά στοιχεῖα αὐτά ἀποτελοῦν ἐγγύησιν διά τήν περισσότερον, παρά ποτέ ἄλλοτε, ἐπιβαλλομένην διατήρησιν τῆς ἑνότητος καί συνοχῆς τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Ἐπιτρέψατέ μοι, κύριε πρόεδρε, ὅπως ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐκφράσω τήν βαθεῖαν προσωπικήν μου ἐκτίμησιν διά τήν ἀνωτερότητα καί τήν ἤρεμον ἀξιοπρέπειαν μέ τήν ὁποίαν ἀντιμετωπίσατε τήν παροῦσαν κρίσιν. Ἡ Ἑλλάς, ὡς σύμμαχος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, προσβλέπει μέ πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τήν ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς δικαιοσύνης εὐόδωσιν τῶν κοινῶν προσπαθειῶν»[194].

17 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τή διοίκηση τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων, τά μέλη τῆς ὁποίας τόν εὐχαριστοῦν γιά τά μέτρα ἐξυγιάνσεως τῆς οἰκονομίας καί τήν κατάρτιση μακροπροθέσμου προγράμματος ἀναπτύξεως, τό ὁποῖο δημιούργησε ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας.

Σέ ἀπάντηση, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρατήρησε ὅτι, χωρίς νά παραγνωρίζει τίς προσπάθειες πού ἔγιναν στό παρελθόν, ἦταν ὑποχρεωμένος νά διαπιστώσει ὅτι *«ἡ πρωτοβουλία καί ἡ δραστηριότης τῆς βιομηχανίας κατά τήν παροῦσαν στιγμήν εἶναι κατώτεραι τῶν δυνατοτήτων, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν»*. Στή συνέχεια, ἀπαρίθμησε τά μέτρα πού ἔλαβε ἡ Κυβέρνηση, ὅπως τά φορολογικά κίνητρα, πιστώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, προστασία, εἰδική νομοθεσία, μέ τά ὁποῖα δημιουργήθηκαν θετικές βάσεις γιά τήν ἀνάπτυξη ἐπενδυτικῶν πρωτοβουλιῶν.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τό προεδρεῖο τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν καί τό προεδρεῖο τῆς Πανελλήνιας Ναυτικῆς Ὁμοσπονδίας. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ναυτικοῦ κόσμου εὐχαρίστησαν τόν πρωθυπουργό γιά τά μέτρα ὑπέρ τῆς ναυτιλίας, τά ὁποῖα τήν ὁδηγοῦσαν ἤδη σέ ἐπίζηλη διεθνῆ θέση: τά πλοῖα μέ ἑλληνική σημαία ἦταν 890, χωρητικότητος 3.917.655 κόρων, μέ 60.000 ναυτικούς καί μέ συναλλαγματική εἰσροή ὕψους 60.000.000 δολλαρίων· ἐνῶ ὁ συνυπολογισμός καί τῶν πλοίων ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας ὑπό ξένη σημαία ἀναβίβαζε τή χωρητικότητα τοῦ τρίτου στόν κόσμο ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ στόλου στούς 13.000.000 κόρους. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑποσχέθηκε τήν ἀμέριστη συμπαράσταση τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν ἐπίλυση τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων τῆς ναυτιλίας καί ἔδωσε σχετικές ὁδηγίες στόν ὑπουργό Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

19 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὑπογράφεται σύμβαση, μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί τοῦ γαλλικοῦ ἱνστιτούτου πετρελαίου, γιά τή διεξαγωγή ἐρευνῶν στίς περιοχές Ἠπείρου, Γρεβενῶν καί Καρδίτσας.

Ὁ ὑπουργός βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, δήλωσε σχετικά ὅτι ἡ ὑπογραφεῖσα σύμβαση ἀπέβλεπε στήν πλήρη διερεύνηση τῶν περιοχῶν, μέ στενή συνεργασία τῶν Γάλλων καί τῶν Ἑλλήνων εἰδικῶν· τό 1960 θά ὁλοκληρωνόταν ἡ πλήρης γεωλογική ἔρευνά τους, ἡ ὁποία θά ἀποτελοῦσε τή βάση καθορισμοῦ τῶν γεωτρήσεων, κατά τό 1961.

24-31 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ὁ Μητροπολίτης Κιτίου, Ἄνθιμος, ἐπισκέπτεται τήν Ἀθήνα γιά νά ἐνημερώσει τήν ἑλλαδική πολιτική ἡγεσία, καί τόν Κ. Καραμανλῆ προσωπικά, πάνω στήν ἐξέλιξη τῶν ἀγγλοκυπριακῶν διαπραγματεύσεων πού ἀφοροῦν τή ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ νησιοῦ, οἱ ὁποῖες ἐδῶ καί δύο μῆνες βρίσκονται σέ ἀδιέξοδο.

24 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1960

Ἡ ἔκρυθμη πολιτική κατάσταση, πού ἔχει δημιουργηθεῖ, μετά τήν ἐκδήλωση ταραχῶν ἀπ' ἄκρο σ' ἄκρο τῆς Τουρκίας, ἐξαναγκάζει τόν Α. Μεντερές νά ματαιώσει τήν ἐπίσκεψή του στήν Ἀθήνα. Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ τουρκικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, Σελίμ Σαρπέρ, ἐπισκέπτεται τήν Ἀθήνα καί διαβιβάζει στόν Κ. Καραμανλῆ, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ:

«Ἀγαπητέ μου κύριε πρωθυπουργέ,

»Σᾶς ἀπευθύνω αὐτό τό πολύ ἐμπιστευτικό μήνυμα μέσω τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, πρέσβυ κ. Σελίμ Σερπέρ, ὁ ὁποῖος καί θά εἶναι στήν διάθεσή σας γιά κάθε ἄλλη διευκρίνηση πού ἴσως θά θέλατε.

»Εἶστε ἐνήμερος, κύριε πρωθυπουργέ, τῆς σημασίας τήν ὁποία ἀποδίδω στήν προώθηση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας. Ἐπανέρχομαι στό ἴδιο θέμα, γιατί, κατά τήν γνώμη μου, ἡ προώθηση αὐτή ἀποτελεῖ καί τόν ἀκρογωνιαῖο λίθο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας μου. Πολλάκις κατά τό παρελθόν εἶχα τήν εὐκαιρία νά τό τονίσω, θά ἤθελα ὅμως νά τό ἐπαναλάβω ἀκόμη μιά φορά: ἡ κοινή πορεία καί ἡ πρόοδος τῶν χωρῶν μας ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἰσχύ τῶν δεσμῶν πού ὑφίστανται μεταξύ τους. Εἶναι δέ βαθύτατη ἐπιθυμία μου, κάθε ὑπεύθυνος πολιτικός, καί στήν χώρα μου καί στήν ἰδική σας, νά ἔχη κατά νοῦ αὐτή τήν ἀρχή καί νά ἐνεργῆ ἑκάστοτε συμφώνως πρός αὐτήν.

»Ἐξαιτίας, λοιπόν, τῆς σημασίας πού ἀποδίδω στήν προαγωγή τῶν ἀμοιβαίων σχέσεών μας, ἀνέμενα μέ μεγάλη ἀνυπομονησία τήν ἐπίσκεψή μου στήν χώρα σας. Ἐγνώριζα τήν θετική ἐπίδραση πού θά εἶχε ἡ ἐπίσκεψη αὐτή στήν ἐπίλυση τῶν κοινῶν μας προβλημάτων καί τρέφω πρός

Ἐσᾶς καί τήν Κυβέρνησή σας αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης, τόσο γιά τήν πρόσκληση αὐτή καθαυτή, ὅσο καί γιά τόν χρόνο πού δαπανήθηκε καί τίς προσπάθειες πού κατεβλήθησαν γιά τήν προετοιμασία της.

»Σοβαρότατα, ὅμως, καί ἀπρόοπτα συγχρόνως γεγονότα, πού ἔλαβαν χώρα στήν πατρίδα μου, ἀνέκοψαν τήν προετοιμασία μου γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς. Διατηρῶ μετά βεβαιότητος σχεδόν τήν ἐλπίδα ὅτι θά ὑπερκερασθοῦν οἱ ἐν ὄψει δυσκολίες, ἡ κατάσταση ὅμως δέν θά παύση νά εἶναι κρίσιμος. Ἐν ὀλίγοις, οἱ ἐδῶ πολιτικές συνθῆκες εἶναι τόσο πολύπλοκες, ὥστε νά μέ κρατοῦν συνεχῶς ἐν ἐγρηγόρσει καί, συγχρόνως, νά χρήζουν τῆς διαρκοῦς προσοχῆς καί φροντίδος μου.

»Παρόλα αὐτά, πίστευα, μέχρι τελευταία στιγμή, ὅτι θά ξεπερνοῦσα ὁριστικά τά ἐμπόδια καί γιά νά τό ἐπιτύχω, ἐργάστηκα σκληρά. Δυστυχῶς, δέν μπορῶ νά πῶ ὅτι ἡ προσπάθειά μου ἐστέφθη ἀπό πλήρη ἐπιτυχία καί ἡ κατάσταση ἐξακολουθεῖ νά ἔχη ἀνάγκη τῆς διαρκοῦς προσοχῆς μου, μολονότι τά πράγματα τώρα βρίσκονται σέ καλύτερο δρόμο.

»Ἐν ὄψει ὅλων αὐτῶν, οἱ συνεργάτες μου καί ἐγώ προσωπικῶς διαπιστώσαμε ὅτι ἔστω καί μιά ὀλιγοήμερη ἀπουσία μου, αὐτή ἀκριβῶς τήν περίοδο τῆς ὑφέσεως καί βελτιώσεως, θά ἀπέβαινε εἰς βάρος τῶν ἀποτελεσμάτων, τά ὁποῖα μετά ἀπό πολλές προσπάθειές μας ἐπετεύχθησαν. Θά ἦταν μία εὐθύνη πού μέ πολλή δυσκολία θά εἶχα τήν τόλμη νά ἐπωμισθῶ.

»Ἐπομένως, ἔπρεπε νά πάρω μιά ἀπόφαση. Τοῦτο καί ἔπραξα, ὕστερα ὅμως ἀπό πολλούς ἐνδοιασμούς. Ἐγνώριζα πλήρως τόν ἀντίκτυπο πού θά εἶχε κάτι τέτοιο, ὄχι μόνο στήν χώρα μου καί στήν ἰδική σας ἀλλά, ἴσως, καί ἀλλοῦ. Μή ὑπαρχούσης, ὅμως, ἄλλης ἐναλλακτικῆς λύσεως, ἀπεφάσισα νά σᾶς ἀπευθύνω αὐτήν τήν ἐπιστολή, γιά νά ζητήσω ἀπό Σᾶς, μαζί μέ τήν ἀναβολή τῆς ἐπισκέψεώς μου, καί τή εὐγενῆ σας συγκατάβαση.

»Εἶναι ἡ δεύτερη φορά, ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ, πού σᾶς ἀπασχολῶ μέ τό ἴδιο θέμα. Παρακαλῶ νά εἶσθε βέβαιος ὅτι στήν προκειμένη περίπτωση τό κάνω μέ ἀκόμη βαρύτερη καρδιά ἀπό ὅ,τι τόν περασμένο Δεκέμβριο, ὅταν ἐπίσης μοῦ στοίχισε ἀρκετά τό νά σᾶς ζητήσω ἀναβολή τῆς ἐπισκέψεώς μου. Ὁπωσδήποτε, παρά τήν σύγχυση πού ἐπέρχεται ἀπό τήν ἀπόφασή μου, διατηρῶ τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἐπιδείξετε τήν ἴδια κατανόηση μέ ὅτι κατά τό παρελθόν, γιά τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζω, καί ὅτι θά σᾶς βρῶ σύμφωνο στήν ἐκτίμηση τῶν λόγων τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐπισκέψεώς μου.

»Νά εἶστε βέβαιος ὅτι ἀμέσως μόλις μοῦ τό ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις, θά σᾶς ἐνημερώσω γιά νά ὁρίσουμε μιά νέα ἡμερομηνία.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θά ὑπάρξη δυνατότητα στό μέλλον, ὥστε ἡ ἐπίσκεψή μου νά στεφθῆ μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία, ἡ ὁποία εἰλικρινά ἀμφιβάλλω κατά πόσον θά μποροῦσε νά ἐπιτευχθῆ ὑπό τίς παροῦσες συνθῆκες.

»Θεωρῶ περιττό νά προσθέσω ὅτι ἔχω ἀποφασίσει νά ἀκυρώσω καί τήν συμμετοχή μου στήν ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Μπαγιάρ στήν Γαλλία, στίς ἀρχές τοῦ ἑπομένου μηνός.

»Τελειώνοντας, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς ἐκφράσω γιά ἄλλη μιά φορά, ἀγαπητέ μου κύριε πρωθυπουργέ, τά αἰσθήματα τῆς βαθειᾶς μου λύπης γιά τό ἀτυχές αὐτό γεγονός.

»Εἰλικρινά, συγχωρεῖστε με, καί πιστέψτε ὅτι αὐτή ἡ ἐπιστολή ἀποτελοῦσε καί τήν μοναδική λύση»[195].

Ὁ εἰδικός ἀπεσταλμένος τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ περιέγραψε καί προφορικά στούς Κ. Καραμανλῆ καί Ε. Ἀβέρωφ τήν κατάσταση στήν Τουρκία καί διαβίβασε τή λύπη τῆς Κυβερνήσεώς του γιά τήν ἀναβολή τῆς ἐπικειμενης ἐπισκέψεως. Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός βεβαίωσε τόν Τοῦρκο διπλωμάτη ὅτι ἀντιλαμβανόταν πλήρως τούς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλαν τήν ἀναβολή.

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε μεταγενέστερα, στό Παρίσι, στό θέμα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Α. Μεντερές:

«Ἀναχωρῶν ἀπό τήν Τουρκία προσκάλεσα τόν Μεντερές νά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα τό φθινόπωρο. Περί τό τέλος ὅμως τοῦ θέρους μέ παρεκάλεσε καί συμφωνήσαμε ὅπως ἡ ἐπίσκεψη πραγματοποιηθεῖ τήν ἄνοιξη τοῦ 1960. Τήν 24η Μαΐου μ' ἐπισκέφθηκε εἰδικός ἀπεσταλμένος τοῦ Μεντερές, ὁ πρεσβευτής Σαρπέρ, ὁ ὁποῖος καί μοῦ ἐνεχείρησε μακροσκελῆ ἐπιστολή τοῦ πρωθυπουργοῦ του. Διά τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς μέ παρακαλοῦσε ὁ Μεντερές νά συγκατατεθῶ καί πάλι σέ μικρά ἀναβολή τῆς ἐπισκέψεως, ἐπικαλούμενος τήν ἐπικίνδυνη πολιτική ὀξύτητα, ἡ ὁποία ὑπῆρχε κατά τήν ἐποχή ἐκείνη στήν Τουρκία. Ὀξύτητα τήν ὁποία εἶχα διαπιστώσει καί κατά τήν ἐπίσκεψή μου στήν Τουρκία, ὅταν δέχθηκα ἐπίμονη παράκληση τοῦ Μεντερές νά μήν συναντηθῶ —ὡς ἐπροτιθέμην— μέ τόν Ἰσμέτ Ἰνονοῦ καί ὅταν ἔμαθα ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἠρνήθη νά τόν καλέσει στίς ἐπίσημες ἐκδηλώσεις πού ἔλαβαν χώρα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεώς μου στήν Ἄγκυρα.

»Τοῦ ἀπήντησα ὅτι κατανοῶ τή θέση του καί ὅτι συμφωνῶ στήν ἀναβολή. Εἶπα ὅμως στόν κ. Σαρπέρ νά μεταφέρει στόν Μεντερές τήν κάτωθι φιλική μου συμβουλή: "Νά προσφέρει ἀμέσως ἀδιαβλήτους ἐκλογάς πρός ἐκτόνωσιν τῆς καταστάσεως". Ὁ κ. Σαρπέρ τοῦ μετέφερε τό μήνυμά μου, τό ὁποῖο, ὅπως ἔμαθα ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀπησχόλησε σοβαρῶς τόν Μεντερές. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐβράδυνε στήν ἐκδήλωση τῶν ἀποφάσεών του καί μετά μερικές ἡμέρες συνελαμβάνετο καί ἐν συνεχείᾳ ἀπηγχονίζετο»[196].

Πράγματι, λίγες ἡμέρες ἀργότερα, στίς 27 Μαΐου, οἱ τουρκικές ἔνοπλες δυνάμεις, ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ στρατηγοῦ Τ. Γκιουρσέλ, κατέλαβαν τήν ἐξουσία καί ἔθεσαν ὑπό περιορισμό τόν Τζ. Μπαγιάρ, τόν Α. Μεντερές καί τόν Φ. Ζορλοῦ.

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀναγνώρισε ἀμέσως τό νέο τουρκικό καθεστώς. Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, συναντήθηκε, στίς 29 Μαΐου, μέ τόν Τοῦρκο πρέσβη, πού τοῦ ἐπέδωσε ἀντίγραφο τῆς

διακηρύξεως τῆς νέας τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐξέφραζε τήν πίστη της στήν ἑλληνοτουρκική φιλία καί συνεργασία. Τήν ἐπομένη, ὁ Ε. Ἀβέρωφ κάλεσε τόν Τοῦρκο πρέσβη καί τοῦ ἐπέδωσε διακοίνωση, μέ τήν ὁποία ἡ Ἀθήνα ἐκδήλωνε τήν ἱκανοποίησή της ἀπό τήν τοποθέτηση τῆς Ἄγκυρας ὡς πρός τίς διμερεῖς σχέσεις.

Πάντως, ἡ κυβερνητική ἀλλαγή στή γειτονική χώρα καί ὁ δραματικός τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἔγινε, ἔδωσε λαβή γιά φόβους, στήν Ἀθήνα, ὅτι τό νέο τουρκικό καθεστώς θά στρεφόταν πρός πολιτική «νασερικοῦ» τύπου, καί ὅτι συνεπῶς θά ὁδηγοῦσε σέ οὐδετεροποίηση τῆς Τουρκίας στόν Ψυχρό Πόλεμο. Μία τέτοια ἐξέλιξη, ἀσφαλῶς, θά ἄφηνε τήν Ἑλλάδα ἐκτεθειμένη ἀκόμη περισσότερο στίς πιέσεις τῆς Μόσχας. Ὡστόσο, σταδιακά, κατά τούς ἑπόμενους μῆνες, φάνηκε ὅτι οἱ φόβοι αὐτοί δέν ἀνταποκρίνονταν στήν πραγματικότητα.

25 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ὑποβάλλει στόν Κ. Καραμανλῆ ἔκθεση, πού συνοψίζει τίς πρόσφατες διαπραγματεύσεις Ἑλλάδος - ΕΟΚ.

«Γενικόν καθεστώς ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων

»Αἱ ἐπίμονοι ἀντιρρήσεις διά τήν ἐξομοίωσιν τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων μετά τῶν προϊόντων προελεύσεως τῶν ἓξ χωρῶν ἤρθησαν εἰς σημαντικόν βαθμόν. Ἐγένετο δεκτόν ὅτι εἰς τόν κανόνα τῆς ἐξομοιώσεως θά περιληφθοῦν ἅπαντα σχεδόν τά προταθέντα εἴδη ἑλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τά ἐσπεριδοειδῆ, αἱ νωπαί σταφυλαί, τά ροδάκινα καί αἱ λοιπαί ὀπῶραι, ὡς ἐπίσης καί τά ἔλαια καθώς καί αἱ πάσης φύσεως κονσέρβαι καί οἱ χυμοί, ἐφόσον δέν περιέχουν σάκχαριν, ἐξηράνθησαν ὅμως, ἀκόμη οἱ μή ἐμφιαλωμένοι καί τυποποιημένοι οἶνοι. Διηυκρινίσθη ὅτι, ἐφ' ὅσον θά ἐπετυγχάνετο συμφωνία ἐπί τῆς τιμῆς τῆς σακχάρεως, ἡ ὁποία θά ὑπεισήρχετο εἰς τάς κονσέρβας καί τούς χυμούς, θά ἠδύνατο νά γίνῃ δεκτή καί ἡ ἐξομοίωσις καί τῶν εἰδῶν τούτων, ὡς πρός τούς οἴνους ὅμως ἡ ἀντίδρασις φαίνεται ὅτι εἶναι ἰσχυροτάτη. Τά ἀνωτέρω ἐγένοντο δεκτά ἐν συνδυασμῷ πρός ρήτραν, καθ' ἥν εἰς περίπτωσιν ζημίας ἤ δυσχερειῶν τῶν ἐξαγωγῶν οἱασδήποτε ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν κατ' ἀκολουθίαν ὁμοειδῶν ἐξαγωγῶν ἐξ Ἑλλάδος, θά εἶναι δυνατόν νά λαμβάνωνται εἰδικά προστατευτικά μέτρα ἔναντι τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν. Φαίνεται ὅτι ἔναντι τῆς ρήτρας ταύτης ἐπετεύχθη ἡ ὑποχώρησις τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπεφυλάχθη ὡς πρός τήν διευκρίνησιν τῶν ἀκριβῶν προϋποθέσεων καί τῆς διαδικασίας ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης.

»Ἡ κατά τά ἀνωτέρω ἐξομοίωσις σημαίνει ὅτι ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Συνθήκης τά εἴδη ταῦτα θά ἀπολαμβάνουν δασμολογικῆς ἤ ἄλλης μεταχειρίσεως ἐντός τοῦ χώρου τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καθ' ὅλα ὁμοίας πρός τήν μεταχείρισιν τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τῶν ἓξ χωρῶν. Ἀντιστοίχως, ἡ διαδικασία μειώσεως διά τά προϊόντα ταῦτα τῶν ἑλληνικῶν δασμῶν θά ἀρχίσῃ ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης καί θά εἶναι δωδεκαετοῦς διαρκείας μέχρι πλήρους ἐξαφανίσεως τῶν ἀντιστοίχων δασμῶν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι, ἐάν ἡ Συνθήκη ἀρχίσῃ ἐφαρμοζομένη ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1961 ὡς πρός τά ἑλληνικά ἐξαγώγιμα προϊόντα ἐπί τῶν ὁποίων θά ἐπιτευχθῇ πλήρης ἐξομοίωσις, οἱ μέν δασμοί ἐντός τῆς περιοχῆς τῆς ΕΟΚ θά εἶναι κατά 25% ἠλαττωμένοι, οἱ δέ ἀντίστοιχοι ἑλληνικοί δασμοί θά πρέπει νά ἐλαττωθοῦν κατά 10% μόνον. (Ἡ σημασία τῆς διαφορᾶς ταύτης ποικίλλει βεβαίως κατά χώραν καί εἶδος, ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ σήμερον ἐν ἰσχύι δασμοῦ. Ἡ ἀναγνώρισις πάντως τῆς ἀρχῆς τῆς πλήρους ἐξομοιώσεως εἶναι οὐσιώδης, ἰδίως μέ τήν προοπτική τῶν ἀναμενομένων ἐξελίξεων).

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία παρετήρησεν ὅτι ἡ πλήρης ἐξομοίωσις ἀπετέλει πάντοτε ζήτημα ἀρχῆς, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραίτητος διά τό σύνολον τῶν προϊόντων ἑλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος συμπεριλαμβανομένων τόσον καί τῶν σακχαρούχων κονσερβῶν καί χυμῶν ὅσον καί τῶν πάσης φύσεως οἴνων.

»Προνομιακαί μεταχειρίσεις γεωργικῶν προϊόντων

»α. Καπνός

»Διά τόν καπνόν, πλήν τῶν γνωστῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων, προεβλήθη καί εἰδικώτερον ἐντολῇ τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τό αἴτημα περί ἀμέσου ἐξαγορᾶς τῶν ὑφισταμένων ἐν Ἑλλάδι ἀποθεμάτων, ὑπολογιζομένων εἰς 35 χιλιάδες τόνους. Τοῦτο ἀπεκρούσθη ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς Διαπραγματεύσεων τῆς Κοινότητος μέ τήν παρατήρησιν ὅτι, καίτοι ἀναφέρεται εἰς ἄμεσον πρόβλημα ἰδιαιτέρως πολιτικῆς σημασίας καί ὀξύτητος ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῶν ὑπό διαπραγμάτευσιν ζητημάτων. Ἐτονίσθη ὅτι ἅπασαι αἱ μέχρι σήμερον συνεννοήσεις μετά τῶν ἓξ Κυβερνήσεων καί μετά τῶν ἁρμοδίων αὐτῶν ὑπηρεσιῶν καί ὀργάνων ἀπέβλεπον εἰς τήν ἐξασφάλισιν προτιμήσεων ὑπέρ τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τρόπον ὥστε νά καταστῇ δυνατή ἡ σταθερά αὔξησις τῶν ἀγορῶν ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τό πλαίσιον τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπανέλαβεν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θεωρεῖ οὐσιώδη τόσον τάς μονιμωτέρας ἀποδόσεως ρυθμίσεις ὅσον καί τήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ὑφισταμένου ἀμέσου καί ὀξυτάτου προβλήματος.

»Ὡς πρός τάς προταθείσας ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος προνομιακάς ρυθμίσεις ἀνεκοινώθη ὅτι θά ἠδύναντο νά γίνουν δεκτά τά ἑξῆς:

»Εἰς τάς χώρας ἐλευθέρας εἰσαγωγῆς καπνοῦ: (α) Ἄμεσος ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης μείωσις κατά 50% τοῦ ἰσχύοντος δασμοῦ διά τά ἀνατολικοῦ τύπου καπνά. (β) Ἄμεσος ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης αὔξησις τῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμῶν πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιβολῆς τοῦ δασμοῦ τοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Αἱ ἀνωτέρω ρυθμίσεις σημαίνουν ὅτι εἰς μέν τήν Δυτικήν Γερμανίαν τά ἑλληνικά καπνά θά ἐπιβαρύνωνται μέ δασμόν ἀντιστοιχοῦντα πρός 15% περίπου ἐπί τῆς ἀξίας των, ἐνῶ τά ἀμερικανικά ἤ ἄλλης (ἐξωκοινοτικῆς) προελεύσεως καπνά θά ἐπιβαρύνωνται μέ δασμόν ἀντιστοιχοῦντα εἰς 30% περίπου. Εἰς τάς χώρας τοῦ Bene-

lux, ὅπου ὁ ἐν ἰσχύι δασμός εἶναι 8%, θά μειωθῆ οὗτος εἰς 4% διά τά ἑλληνικά καπνά, ἔναντι τῶν καπνῶν δέ προελεύσεως τρίτων χωρῶν θά αὐξηθῆ εἰς 14% περίπου, δηλαδή ἡ διαφορά μεταξύ τῆς δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν καί τῶν ἐκ τρίτων χωρῶν προερχομένων θά εἶναι τῆς τάξεως τοῦ 10%. (γ) Εἰς τό πλαίσιον τῆς ἀναπροσαρμογῆς τοῦ δασμοῦ τοῦ κοινοῦ δασμολογίου θά καθορισθῆ ἐλάχιστος εἰδικευμένος δασμός (παρέχων προστασίαν ἔναντι τῶν χαμηλῆς ποιότητος καί ἀξίας καπνῶν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἤ ἄλλων χωρῶν). Ὑπό τήν ἐπίδρασιν ὅμως τῆς ἀμερικανικῆς πιέσεως, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἰσχυροτάτη, δέν ἀποκλείεται ὁ δασμός τοῦ κοινοῦ δασμολογίου νά περιορισθῆ κάτω τοῦ 30%, συγχρόνως δέ νά μεταβληθῆ καί εἰς εἰδικευμένον ἤ νά καθορισθῆ ἀνώτατον ὅριον εἰδικευμένου δασμοῦ πρός μείωσιν τῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ὑψηλῆς ποιότητος καί ἀξίας ἀμερικανικῶν καπνῶν. Τό ζήτημα τοῦτο ἐξακολουθεῖ νά ἐξετάζηται ὑπό τῆς ΕΟΚ.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία, πλήν τῆς προβολῆς, συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τοῦ κ. πρόεδρου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ θέματος τῆς ἀμέσου ἀπορροφήσεως τῶν ὑφισταμένων ἀποθεμάτων καπνοῦ, ὑπεγράμμισεν ὅτι αἱ ἀναγνωρισθεῖσαι ρυθμίσεις ἀποτελοῦν πρόοδον πρός τήν κατεύθυνσιν τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων, ἡ πλήρης ἀποδοχή τῶν ὁποίων εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιδιωκομένης σημαντικῆς αὐξήσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν. Ἐζητήθη εἰδικώτερον ἡ προσαρμογή τῶν προταθέντων ὑπό τῆς ΕΟΚ, πρῶτον, διά τῆς ἀναγνωρίσεως ὅτι θά ἐξαφανισθοῦν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν οἱ ἰσχύοντες δασμοί, δεύτερον, ὅτι θά τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ὁ πλήρης δασμός τοῦ κοινοῦ δασμολογίου καί τρίτον, ὅτι θά ἐπεκταθῆ τό ἐν Γερμανίᾳ ἰσχῦον καθεστώς φορολογικῆς προτιμήσεως τῶν σιγαρέττων περιεκτικότητος ἀνατολικῶν ἤ ἐν γένει κοινοτικῶν καπνῶν. Ἐκ μέρους τῆς ΕΟΚ ἐδηλώθη κατηγορηματικῶς ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατος ἡ ἀποδοχή τῆς τελευταίας προτάσεως, διότι συνεπάγεται σοβαρωτάτας ἐμπλοκάς πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν. Ὡς πρός τήν πλήρη ἐξαφάνισιν τοῦ ἐν ἰσχύι δασμοῦ παρετηρήθη ὅτι προσκρούει εἰς σοβαράς δυσχερείας καί ἀντιρρήσεις, τέλος δέ ὡς πρός τήν ἐφαρμογήν τοῦ πλήρους ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν δασμοῦ ἐπεσημάνθη ὅτι τοῦτο θά προσέκρουεν εἰς σοβαράν ἀμερικανικήν ἀντίδρασιν. Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐδήλωσεν ἐμμονήν καί ἐπί τῶν τριῶν, μέ ἰδιαιτέραν ἔμφασιν ἐπί τῶν δύο τελευταίων σημείων.

»Ὡς πρός τάς χώρας μονοπωλίου παρετηρήθη ὅτι προβλέπεται ἤδη ἡ βαθμιαία μετατροπή τῶν μονοπωλίων εἰς ὀργανισμούς λειτουργοῦντας ἐπί τῇ βάσει ἐπιχειρηματικῶν ἀρχῶν καί κριτηρίων. Δέν εἶναι ἑπομένως εὐχερής ἡ ἀνάληψις δεσμεύσεων ὡς αἱ αἰτούμεναι ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις, διά νά δοθῆ τό ἔναυσμα τῶν ηὐξημένων ἀγορῶν, θά ἠδύναντο τά μονοπώλια νά ἀναλάβουν τήν ὑποχρέωσιν τῆς αὐξήσεως κατά 10% τῶν ἀγορῶν των μέ περαιτέρω αὔξησιν αὐτῶν καθ' ὅ μέτρον ἤθελον αὐξηθῆ αἱ ἀγοραί ἑλληνικῶν καπνῶν ἀπό τάς χώρας ἐλευθέρας εἰσαγωγῆς.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία παρετήρησεν ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς αἱ προτάσεις αὐταὶ ἐν συγκρίσει πρός τό μέγεθος τοῦ προβλήματος. Κατά τάς ἀπόψεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἀπαραίτητος ἡ δέσμευσις διά τήν αὔξησιν τῶν ἀγορῶν τῶν μονοπωλίων κατά 20% ἐτησίως μέ προοπτικήν διπλασιασμοῦ τῶν συνολικῶν ἀγορῶν εἰς διάστημα πενταετίας. Συμπληρωματικῶς παρετηρήθη ὅτι θά ἠδύνατο νά γίνη πρόβλεψις προσαρμογῆς τοῦ ὅλου συστήματος εἰς περίπτωσιν καθ' ἥν συνετελεῖτο ἡ πλήρης μετατροπή τῶν μονοπωλίων εἰς ἰδιωτικάς ἐπιχειρήσεις.

»Ἐν σχέσει πρός τόν καπνόν καί ἐπί τοῦ θέματος τῆς πλήρους συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς καί εἰς τάς ἀποφάσεις καταβολῆς τοῦ ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμοῦ παρετηρήθησαν τά ἑξῆς: Ὡς πρός μέν τήν συμμετοχήν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἡ πρότασις παρουσιάζει σοβαράς διαδικαστικάς δυσχερείας, κατ' ἀρχήν δέ δέν προβλέπεται κοινή γεωργική πολιτική ὡς πρός τόν καπνόν. Ὡς πρός τήν μεταβολήν τοῦ ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμοῦ ἀνεκοινώθη ὅτι θά ἠδύνατο νά ἀναγνωρισθῆ ποσοστόν δασμολογικῆς προτιμήσεως ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν, κάτω τοῦ ὁποίου δέ θά ἠδύνατο νά ὑποβιβασθῆ ὁ δασμός τοῦ κοινοῦ δασμολογίου ἄνευ συναινέσεως τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τήν τελευταίαν αὐτήν πρότασιν, ἀνεκοινώθη ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, ὅτι θά ἠδύνατο νά συμφωνήση βεβαίως καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι τό ποσοστόν προτιμήσεως θά ἦτο ἱκανοποιητικόν καί ὡς τοιοῦτον κατ' ἀρχήν θεωρεῖται τό σύνολον τοῦ προβλεπομένου εἰς τό κοινόν δασμολόγιον δασμοῦ 30%.

»Προνομιακαί μεταχειρίσεις γεωργικῶν προϊόντων

»β. Λοιπά προϊόντα

»Ἀνεκοινώθη ἐκ μέρους τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΕΟΚ ὅτι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ πλεονεκτήματος τῆς ἀμέσου ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων ἐφαρμογῆς ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1961 τοῦ καθεστῶτος ἠλαττωμένων δασμῶν τοῦ ἰσχύοντος διά τά κοινωνικά προϊόντα, δέν κρίνεται εὔλογος ἡ ἀναγκαία ἡ πρόβλεψις συμπληρωματικῶν προνομιῶν, ἰδίως λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τοιούτου εἴδους προνομίαι ἐπεκτεινόμεναι, ὡς τοῦτο εἶναι ἀναπόφευκτον, καί ὑπέρ τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τῶν ἔξ χωρῶν, θά ἐδημιούργουν σοβαρωτάτας δυσχερείας εἰς τήν ὅλην διαδικασίαν καί προοπτικήν διαμορφώσεως μιᾶς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς.

»Ἐκ τοῦ περιωρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, διά τά ὁποῖα ἐζητήθη πέραν τῆς ἴσης μεταχειρίσεως καί προνομιακόν καθεστώς, θά ἠδύνατο ἴσως νά ἀντιμετωπισθῆ καί διά τάς σταφίδας ρύθμισις περίπου ἀνάλογος πρός τήν προταθεῖσαν διά τόν καπνόν, δηλαδή μείωσις εἰς τό ἥμισυ τοῦ ἰσχύοντος δασμοῦ καί αὔξησις τοῦ ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμοῦ, ἐνδεχομένως δέ καί ἐξασφάλισις ἑνός περιθωρίου προτιμήσεως κάτω τοῦ ὁποίου δέν θά ἠδύνατο νά μειωθῆ ὁ δασμός τοῦ κοινοῦ δασμολογίου.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινε ἐπί τῆς ἀνάγκης ἐξασφαλίσεως προνομιακῆς μεταχειρίσεως διά τά κύρια ἐξαγώγιμα ἑλληνικά προϊόντα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέρως ὑπεγράμμισε τήν σημασίαν τῶν σταφίδων - κορινθιακῆς καί σουλτανίνας.

»Ὡς πρός τόν βάμβακα (πρέπει νά παρατηρηθῆ ὅτι τό εἶδος τοῦτο κατά τό ὅλον σύστημα τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης δέν θεωρεῖται γεωργικόν προϊόν ἀλλά γεωργική πρώτη ὕλη) προβλέπεται ὅτι θά παραμείνη ἀδασμολόγητος ἡ εἰ-

σαγωγή του, ἡ ἑλληνική δέ πρότασις περί ἐπιβολῆς δασμοῦ ἤ καθιερώσεως ἄλλου συστήματος ποσοτικῶν περιορισμῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν θεωρεῖται ὡς ἐντελῶς ἀπραγματοποίητος εἰς τό σύστημα τῆς ΕΟΚ. Ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐδηλώθη καί πάλιν ὅτι αἱ προβληθεῖσαι ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος λύσεις ἦσαν ἐνδεικτικαί καί ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπιμένει ἐπί τῆς ἐξασφαλίσεως συστήματος διά τήν κατά προτεραιότητα ἀπορρόφησιν τοῦ ἑλληνικοῦ βάμβακος ἔναντι βάμβακος ἄλλης προελεύσεως, προσφερομένου ὑπό ὅρους πιστωτικῶν ἰδίως εὐκολιῶν μή δυναμένων νά ἀντιμετωπισθοῦν ἀπό τήν Ἑλλάδα.

»Γενικόν καθεστώς βιομηχανικῶν προϊόντων

»Ὑπό τῆς ΕΟΚ ὑπεστηρίχθη ὅτι βάσιν τῶν μειώσεων θά ἔπρεπε νά ἀποτελέσῃ τό δασμολόγιον τό ἰσχῦον τήν 1ην Ἰανουαρίου 1959 καί νά μή ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ αὐξήσεις τοῦ προσφάτως κατατεθέντος δασμολογίου. Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἀπέκρουσε τήν ἀνωτέρω ἄποψιν διότι πρῶτον, ἡ προσαρμογή τοῦ δασμολογίου πρός τήν ὀνοματολογίαν τῶν Βρυξελλῶν ἦτο ἀπό μακροῦ ἀπαραίτητος καί ἐγένετο ἀπό ἐτῶν σχετική προειδοποίησις εἰς τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς καί δεύτερον, ὅτι ὁπωσδήποτε αὐξήσεις ἐγένοντο ἐπί περιωρισμένου ἀριθμοῦ εἰδῶν. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ΕΟΚ ἐπεφυλάχθη νά ἐρευνήσῃ τάς εἰς τό νέον δασμολόγιον γενομένας αὐξήσεις.

»Ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΕΟΚ ἐτονίσθη ὅτι αἱ πρός τήν Ἑλλάδα παραχωρήσεις διά τά γεωργικά προϊόντα συνδέονται ἀρρήκτως πρός τήν καθιέρωσιν τοῦ κανόνος τοῦ δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ ἐντός 12ετίας καί τῆς κατ' ἐξαίρεσιν μόνον ἀναγνωρίσεως τῆς διαδικασίας δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ εἰς διάστημα 22 ἐτῶν. Εἰδικώτερον, συμφώνως πρός ἐπιμόνως καί ἐπανειλημμένως διατυπωθεῖσαν ἄποψιν, κατά τήν ἐκτίμησιν τῆς ΕΟΚ ὁ κανών τῆς 12ετίας θά πρέπει νά ἀναφέρεται εἰς τό 75% ἤ τουλάχιστον εἰς τό 70% τῶν ἐκ τῆς ΕΟΚ ἑλληνικῶν εἰσαγωγῶν —ἔναντι ἀναγνωρισθέντος ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος κατ' ἀνώτατον ὅριον ποσοστοῦ 52%. Εἰδικῶς ἐκ μέρους τῆς ΕΟΚ ἐπροτάθη ὅπως ὑπαχθοῦν εἰς τόν κανόνα τῆς 12ετίας: (α) τά εἴδη τῶν ὁποίων οἱ δασμοί εἶναι λίαν χαμηλοί —μέχρι π.χ. 15%, (β) τά εἴδη τῶν ὁποίων οἱ δασμοί εἶναι λίαν ὑψηλοί— πιθανῶς ἀνώτεροι τοῦ 75%, (γ) τά εἴδη ἐφ' ὧν ὑπάρχει ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς (π.χ. ὡρισμένα γεωργικά μηχανήματα) καί (δ) τά εἴδη, ἡ παραγωγή τῶν ὁποίων ἀπασχολεῖ πολύ ὀλίγα πρόσωπα.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινε ἐντόνως ἐπί τοῦ ὅτι εἶναι ἀνάγκη τό σύνολον τῶν ἐν Ἑλλάδι παραγομένων εἰδῶν ἄνευ ἐξαιρέσεων νά ὑπαχθῇ εἰς τήν διαδικασίαν τῶν 22 ἐτῶν.

»Ἐν σχέσει πρός τά ἀνωτέρω ἡ ΕΟΚ ἐπρότεινεν ὅπως:

»Πρῶτον, ἀναγνωρισθῇ ρήτρα ἀναστολῆς ἤ διαφυγῆς, δυνάμει τῆς ὁποίας δι' οἱονδήποτε προϊόν ὑποβαλλόμενον εἰς τήν διαδικασίαν τῆς 12ετίας, ὅταν καί καθ' ὅ μέτρον ἐκδηλοῦνται δυσχέρειαι, θά εἶναι δυνατόν νά ἀναστέλλωνται αἱ δασμολογικαί μειώσεις ὁπωσδήποτε μέν ἀπό συμφώνου μετά τῆς ΕΟΚ (δι' ἀποφάσεως τοῦ Conseil d'Association) ἀλλά καί μονομερῶς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος διά χρονικόν διάστημα συνολικῶς τεσσάρων ἐτῶν, κατόπιν ὅμως προηγουμένων διαβουλεύσεων μετά τῆς ΕΟΚ. Ἡ διάταξις αὕτη θά ἐσήμαινεν ὅτι διά τά εἴδη τά ὁποῖα θά ὑπήγοντο εἰς τόν δωδεκαετῆ δασμολογικόν ἀφοπλισμόν θά ἠδύνατο νά ἀναγνωρισθῇ ἐπέκτασις τῆς 12ετίας καί μονομερῶς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος μέχρι 16ετίας. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην εἰς τό τέλος τῆς πρώτης δεκαετίας αἱ συνολικαί μειώσεις θά ἀνήρχοντο εἰς 50% —ἔναντι 30% κατά τήν διαδικασίαν τῆς 22ετίας συμφώνως πρός τά ἀνωτέρω.

»Δεύτερον. Ὡς πρός τά εἴδη τά ὁποῖα θά ὑπαχθοῦν εἰς τήν διαδικασίαν τῆς 22ετίας καί τάς δασμολογικάς μειώσεις αἱ ὁποῖαι θά λάβουν χώραν ἐντός τῆς πρώτης δεκαετίας, εἰς τήν ἑλληνικήν πρότασιν κατόπιν ἐκτενοῦς συζητήσεως ἐγένετο ἀντιπρότασις περί συνολικῆς μειώσεως κατά 20% δι' ἅπαντα τά εἴδη μέ πρώτην μείωσιν κατά 10% εἰς τό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Συνθήκης καί ἐν συνεχείᾳ δέ πρώτην μείωσιν τῆς βασικῆς 12ετοῦς διαδικασίας εἰς τό τέλος τοῦ δεκάτου ἔτους. Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπεφυλάχθη, ἀλλ' ἐπέμεινεν ἰδιαιτέρως ἐπί τοῦ ὅτι ἡ κατά 10% μείωσις εἰς τό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους γίνῃ ἐπί τῆς συνολικῆς ἐπιπτώσεως τῶν δασμῶν (τῶν εἰδῶν τῆς 22ετίας) μέ ὑποχρέωσιν μειώσεως κατά 5% μόνον τῶν ἄνω τοῦ 50% δασμῶν. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ΕΟΚ ἐξακολουθεῖ νά ἐπιμένῃ ἐπί τῆς ἀρχῆς ὅπως ἡ κατά 10% μείωσις τῆς ἐπιπτώσεως συνδυασθῇ μέ μείωσιν κατά 5% τουλάχιστον ὅλων (καί οὐχί μόνον τῶν ἄνω τοῦ 50%) δασμῶν. Τά ἀνωτέρω σημαίνουν ὅτι εἰς τό τέλος τῶν δέκα πρώτων ἐτῶν οἱ δασμοί διά τά παραγόμενα ἐν Ἑλλάδι εἴδη θά εἶναι ἠλαττωμένοι κατά 30% συνολικῶς, ἤτοι 20% εἰς τό τέλος τοῦ ἑβδόμου ἔτους καί 10% εἰς τό τέλος τῆς δεκαετίας μέ τήν ἔναρξιν τῆς βασικῆς δωδεκαετοῦς διαδικασίας.

»Τρίτον. Ἐγένετο δεκτή ἡ ἑλληνική πρότασις περί ἀναγνωρίσεως τῆς εὐχερείας αὐξήσεως τοῦ δασμοῦ ἤ ἐπιβολῆς νέου προκειμένου περί προϊόντος τό πρῶτον παραχθησομένου ἀπό νεοϊδρυομένην ἐν Ἑλλάδι βιομηχανίαν. Ἡ ΕΟΚ ἐπέμεινεν ἰδιαιτέρως ὡς πρός τήν ἀνάγκην λήψεως τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων ἀπό κοινοῦ (εἰς τό Συμβούλιον τῆς Association) ἀλλ' ἔναντι τῆς ἐπιμόνου ἑλληνικῆς ἀρνήσεως ἐγένετο κατ' ἀρχήν δεκτόν ὅπως καθορισθοῦν λεπτομερῶς αἱ προϋποθέσεις καί τά ὅρια, ἐντός τῶν ὁποίων θά ἠδύνατο νά γίνῃ χρῆσις τῆς διατάξεως αὐτῆς, προεβλέφθη δέ συγχρόνως καί προηγουμένη ἀπό κοινοῦ λεπτομερής διερεύνησις πρό τῆς λήψεως οἱασδήποτε ἀποφάσεως ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ὅμως ἐν τέλει θά εἶναι δυνατόν νά ληφθῇ καί μονομερῶς. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι οὐσιώδης διότι παρέχει τήν εὐχέρειαν καθιερώσεως δασμολογικῆς προστασίας εἰς περίπτωσιν σημαντικῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, τό πρῶτον ἱδρυομένων ἐν Ἑλλάδι, ὑπέρ τῶν ὁποίων θά εἶναι δυνατόν εἰς ἐξαιρετικάς περιπτώσεις νά ἀναγνωρισθῇ εὔλογος δασμολογική προστασία διά περιωρισμένον χρονικόν διάστημα.

»Τέταρτον. Ἀνεγνωρίσθη ἡ καθιέρωσις συστήματος ἐξαιρετικῶν διατάξεων διά τήν ἀναστολήν τῶν πάσης φύσεως ὑποχρεώσεων τῆς Ἑλλάδος εἰς περίπτωσιν ἐκτάκτων δυσχερειῶν, ἀναγομένων εἴτε εἰς τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν εἴτε εἰς σοβαράς παραγωγικάς δραστηριότητας τῆς χώρας εἴτε εἰς τήν διατήρησιν ἤ ἀνάπτυξιν συναλλαγῶν μετά χωρῶν διμερῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν. Ἐπί τῆς ἀκριβοῦς διατυπώσεως τῶν ρητρῶν τούτων δέν ἔχει ἐπέλθει συμφωνία, δεδομένου ὅτι καταβάλλεται προσπάθεια συνδέσεως

τῶν ἐπ' αὐτῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων μετά τῶν ἀντιστοίχων ἀπόψεων τῆς ΕΟΚ.

»Χρηματοδότησις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως

»'Εξεδηλώθησαν σοβαραί δυσχέρειαι ἐπί τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος ὅπως ἀναληφθῆ δέσμευσις διά συγκεκριμένον ποσόν (ἐνδεικτικῶς ἐζητήθησαν $ 250 ἑκατ.) διά τήν ὑπό ἐξαιρετικούς ὅρους χρηματοδότησιν τῶν βασικῶν ἐπενδύσεων ὑποδομῆς τοῦ ἑλληνικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

»'Εκ μέρους τῆς ΕΟΚ ἐδηλώθη κατηγορηματικῶς ὅτι ὁ σχηματισμός εἰδικοῦ Ταμείου ἀπό τούς προϋπολογισμούς τῶν ἓξ χωρῶν ἀποκλείεται. 'Αντ' αὐτοῦ ἐπροτάθη ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος προσφυγῆς τῆς 'Ελλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν 'Επενδύσεων. 'Η ἀνακοίνωσις αὕτη συνεπληρώθη μέ τάς ἑξῆς οὐσιώδεις παρατηρήσεις:

»Πρῶτον. Δεδομένου ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Τράπεζα 'Επενδύσεων ἀποτελεῖ ὀργανισμόν λειτουργοῦντα εἰς τό πλαίσιον τῶν διεθνῶν κεφαλαιαγορῶν (εὑρισκομένη εἰς στενήν ἐπαφήν καί μετά τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης) δέν θά ἠδύνατο νά ἀρχίση τήν χορήγησιν δανείων πρός τήν 'Ελλάδα ἐάν δέν ἐπήρχετο ἡ ρύθμισις τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους. 'Εκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐδηλώθη κατά τόν ἐντονώτερον τρόπον ὅτι οἱαδήποτε ἀνακίνησις τοῦ θέματος τούτου εἶναι οἰκονομικῶς καί πολιτικῶς ἀπαράδεκτος, παρετηρήθη δέ ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις οὐδέποτε ἔπαυσε νά ἐπιθυμῆ καί ἐπιδιώκη μίαν εὔλογον ρύθμισιν.

»Δεύτερον. Πρός ἀντιμετώπισιν τῆς δυσχερείας ἐκ τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους ἐξευρέθη λύσις βάσει τῆς ὁποίας κεφάλαια ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης 'Επενδύσεων θά τεθοῦν εἰς τήν διάθεσιν τῆς ΕΟΚ διά νά καταστῆ δυνατή ἡ ἄμεσος ἔναρξις τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀνεξαρτήτως τῆς ρυθμίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους. 'Η ἐξαιρετική ὅμως αὐτή διαδικασία δέν θά εἶναι δυνατόν νά ἐφαρμοσθῆ διά χρονικόν διάστημα πέραν τῆς τριετίας, ἐντός τοῦ ὁποίου ἀνεκοινώθη ὅτι τά ὑπό τῆς Τραπέζης διατεθησόμενα κεφάλαια δέν δύνανται νά ὑπερβοῦν τά 50 ἑκατ. δολλάρια περίπου. Συγχρόνως ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχή τῆς παροχῆς δανείων ὑπό ἐξαιρετικούς ὅρους καί εἰδικώτερον διαρκείας 20ετοῦς καί μέ ἐπιτόκιον μέχρι καί 2,5% (ἔναντι διαρκείας 12-15 ἐτῶν καί ἐπιτοκίου 5,5% περίπου ἐκ μέρους τῆς Τραπέζης), οἱ ὅροι δέ οὗτοι θά ἐξασφαλισθοῦν δι' ἀπ' εὐθείας ἐπιδοτήσεων τῶν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς ΕΟΚ πρός τήν 'Ελλάδα δανείων τῆς Τραπέζης ὁσάκις ταῦτα παρέχονται δι' ἔργα ὑποδομῆς.

»Εἰς τά ἀνωτέρω παρετηρήθησαν ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας τά ἑξῆς:

»Πρῶτον. Εἶναι ἀπαράδεκτος οἱαδήποτε σύνδεσις ἤ ἀνακίνησις τοῦ ζητήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους τό ὁποῖον εἶναι ἄσχετον πρός τήν διεξαγομένην διαπραγμάτευσιν. 'Εφ' ὅσον ἡ Εὐρωπαϊκή Τράπεζα 'Επενδύσεων θεωρεῖ ἑαυτήν ἐν ἀδυναμίᾳ διά τήν ἔναρξιν δανειακῶν πράξεων πρός τήν 'Ελλάδα, δύναται ἀπ' εὐθείας νά ἀνακοινώση τοῦτο πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν προσθέτουσα ὅτι ἐλπίζει ὅτι ἡ ρύθμισις τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους θά λάβη χώραν ἐντός εὐλόγου χρονικοῦ διαστήματος, τῆς διατυπώσεως ταύτης περιληφθησομένης εἰς ἐπιστολήν τῆς Τραπέζης πρός τήν Κυβέρνησιν μετά τήν ὑπογραφήν τῆς Συνθήκης καί ἀνεξαρτήτως πρός οἱονδήποτε κείμενον σχετιζόμενον πρός αὐτήν. 'Ανεπτύχθησαν ἐκτενῶς αἱ σοβαρώταται πολιτικαί πλευραί τοῦ ζητήματος τούτου καί οἱ κίνδυνοι γενικωτέρων ἐμπλοκῶν ἐκ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ θέματος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν διαπραγματεύσεων τούτων.

»Δεύτερον. 'Η 'Ελλάς, εἰσερχομένη εἰς μίαν συνθήκην τοιαύτης σημασίας καί ἐκτάσεως, διά τήν ἐφαρμογήν τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραίτητος μία ἰδιαιτέρως ἔντονος προσπάθεια ἐπενδύσεων, εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἔχη μετά βεβαιότητος ἐξησφαλισμένους τούς βασικούς πόρους διά τήν πραγματοποίησιν ἰδίως τοῦ προγράμματος ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς. 'Επομένως, ἀνεξαρτήτως καί πέραν τῆς ἀναγνωρισθησομένης ἱκανότητος τῆς 'Ελλάδος ὅπως προσφεύγη εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν 'Επενδύσεων, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ δέσμευσις τῆς ΕΟΚ ἤ τῶν ἓξ Κυβερνήσεων διά τήν κατά τινα μηχανισμόν θέσιν εἰς τήν διάθεσιν τῆς 'Ελλάδος συνολικῶς ποσοῦ τῆς τάξεως τῶν 250 ἑκατ. δολλαρίων διά χρονικόν διάστημα οὐχί μικρότερον τῆς 5ετίας πρός χρηματοδότησιν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς ὑπό μορφήν δανείων 20ετοῦς περίπου διαρκείας μέ μέσον ἐπιτόκιον οὐχί κατώτερον τοῦ 2,5%. Μία τοιούτου εἴδους ἀναγνώρισις, παρετηρήθη ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον καί οὐσιῶδες τμῆμα τοῦ συνόλου τῆς Συνθήκης ἔναντι τῶν ἀναληφθησομένων ἐκ μέρους τῆς 'Ελλάδος ὑποχρεώσεων.

»'Επί τοῦ θέματος τούτου ἐξεδηλώθη ἔντονος ἀντίδρασις ἀπό τήν ΕΟΚ καί ἐτηρήθη ἀντιστοίχως ἐπίμονος στάσις ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας. Εἰς ἐπανειλημμένας πολυώρους συνεδριάσεις ἐξηγήθησαν τά ἑκατέρωθεν ἐπιχειρήματα. 'Επί τοῦ θέματος τούτου δέν ἐπῆλθε προσέγγισις ἀπόψεων, ἡ δέ ἑλληνική πίεσις ἔλαβε καί τήν μορφήν ἐπιστολῆς τήν ὁποίαν ἀπέστειλον ἐξ ὀνόματος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας πρός τόν ἀρχηγόν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΕΟΚ, ἀντίγραφον τῆς ὁποίας ἐπισυνάπτω εἰς τήν παροῦσαν ἀναφοράν. Παρακαλῶ νά μοῦ ἐπιτραπῆ νά εἰσηγηθῶ τήν ἐπίμονον ὑποστήριξιν τῆς θέσεως ταύτης.

»'Εξέλιξις τῶν διαπραγματεύσεων ἐπί τῶν λοιπῶν θεμάτων

»Τό σύνολον τῶν ὑπό διαπραγμάτευσιν ρυθμίσεων ἤρχισε διατυπούμενον εἰς διατάξεις σχεδίου Συνθήκης ὡς πρός τάς ὁποίας ὑπεβλήθησαν ἤδη ἑλληνικαί προτάσεις ἤ τροποποιήσεις εἰς κείμενα ὑποβληθέντα ἐκ μέρους τῆς ΕΟΚ. Πλήν τῶν γενικῶν ζητημάτων τά ὁποῖα εἶναι ἤδη γνωστά εἰς τήν Κυβέρνησιν καί εἰς τά ὁποῖα ἀναφέρονται αἱ προηγούμεναι ὡς καί ἡ παροῦσα ἔκθεσις, ἐπί τοῦ συνόλου τῶν ὑπολοίπων θεμάτων διεξάγονται συνεννοήσεις καί συζητήσεις ἐπί συγκεκριμένων κειμένων μέ κατεύθυνσιν τήν ἀναγνώρισιν ὡρισμένων βασικῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ὁδηγοῦν εἰς τήν βαθμιαίαν ἔνταξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἰς τήν ΕΟΚ καί προβλέπεται ἡ λῆψις τῶν συγκεκριμένων πρός ἐφαρμογήν ἀποφάσεων ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως (Conseil d'Association), εἰς τόν ὁποῖον αἱ ψῆφοι θά εἶναι τυπικῶς δύο, μία τῆς ΕΟΚ διά τῶν ὑπουργῶν τῶν ἓξ χωρῶν καί ἐκπροσώπου τῆς 'Επιτροπῆς τῆς ΕΟΚ καί μία τοῦ "Ελληνος ὑπουργοῦ.

»Κείμενα Συνθήκης εὑρίσκονται ὑπό ἐπεξεργασίαν καί διά τά ἐπίσης σοβαρά θέματα τῶν μεταβατικῶν διατάξεων, διά τῶν ὁποίων ρυθμίζονται αἱ ὑποχρεώσεις τῆς ΕΟΚ καί ἡ

διαδικασία ρυθμίσεως τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος εἰς περίπτωσιν συνδέσεως μετ' ἄλλων χωρῶν ἢ διαμορφώσεως ἄλλων εὐρυτέρων ἑνοτήτων ὡς εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θά προέκυπτον κατόπιν συνεννοήσεως μεταξύ τῆς ΕΟΚ καί τῆς ὁμάδος τῶν ἑπτά.

»Ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΕΟΚ ἐπιμόνως ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ μετ' αὐτῆς σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅ ἀποτελοῦσα πρώτην περίπτωσιν, δημιουργεῖ προηγούμενον καί αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον ἐπιδιώκεται καί ἡ ὑπαγωγή εἰς τόν κανόνα τῆς 12ετίας τοῦ μεγαλυτέρου δυνατοῦ ποσοστοῦ τῶν εἰσαγομένων ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος προϊόντων ἐκ τῆς ΕΟΚ πρός ἀποκλεισμόν τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ προηγουμένου καί εἰς ἄλλας χώρας καί εἰδικώτερον τήν Τουρκίαν ἢ Ἱσπανίαν. Ὁ ἰσχυρισμός αὐτός μέχρις ὡρισμένου βαθμοῦ δέν εἶναι ἀβάσιμος. Ἡ ἰδία δυσχέρεια ὑφίσταται διά τήν ἱκανοποιητικήν ρύθμισιν τῶν χρηματοδοτικῶν ζητημάτων, δεδομένου ὅτι τό κύριον τουρκικόν αἴτημα συνίσταται εἰς τήν ἐκτεταμένην δανειοδότησιν τῆς τουρκικῆς οἰκονομίας. Συναφῶς πρέπει νά παρατηρηθῆ ὅτι ζωηρόν ἐνδιαφέρον ἐκδηλοῦται καί ἐξ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, εἰδικώτερον δέ τῆς Ἑλβετίας καί Αὐστρίας, ἀλλά καί τῆς Ἀγγλίας, ὅπως ἄλλωστε προκύπτει καί ἀπό σχετικά πρόσφατα δημοσιεύματα εἰς ἐγκρίτους ἐφημερίδας τοῦ Λονδίνου.

»Διά τούς ἀνωτέρω λόγους εἶναι ἀπαραίτητον αἱ λεπτομέρειαι τῶν ὑπό διαμόρφωσιν συμφωνιῶν ἐπί τῶν εἰδικωτέρων σημείων νά παραμείνουν μυστικαί, δεδομένου ὅτι οἱαδήποτε διαρροή πληροφοριῶν δύναται νά προκαλέση ἀντιδράσεις καί δυσχερείας εἰς τήν ἐξέλιξιν τῆς διαπραγματεύσεως. Ὡς πρός τήν Τουρκίαν εἰδικώτερον, ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ὁποίας ἐπιμόνως ζητοῦνται λεπτομερεῖς πληροφορίαι, εἶναι ἀνάγκη ὅπως αἱ διδόμεναι ἀπαντήσεις παραμένουν ἀόριστοι καί γενικαί, τονιζομένης τῆς ἑλληνικῆς ἀντιθέσεως πρός πολλά σημεῖα τῶν προτάσεων τῆς ΕΟΚ καί ὑπογραμμιζομένου τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν ἀρχικῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων, ὡς αὐταί ἀνεκοινώθησαν εἰς τήν τουρκικήν Κυβέρνησιν.

»Προοπτική ἐξελίξεων

»Κατά τό πρόσφατον Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος (10-13 Μαΐου), πλήν τοῦ συζητηθέντος κυρίου θέματος τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἐδόθη καί ἐντολή πρός τάς ἀρχάς τῆς ΕΟΚ ὅπως ἐπιταχύνουν τάς διεξαγομένας διαπραγματεύσεις μετά τῆς Ἑλλάδος ἐπί σκοπῷ ὑποβολῆς συνολικοῦ κειμένου Συνθήκης πρός ἔγκρισιν. Συνέπεια τῆς ἀποφάσεως ταύτης εἶναι ἡ ἐκδηλωθεῖσα διάθεσις ἐπιταχύνσεως, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις τυπικῶς συνεχίζονται, ἤδη δέ εἰς Βρυξέλλας ὁμάδες ἐργασίας τῆς ΕΟΚ εὑρίσκονται εἰς ἐπαφήν μετά μελῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας (κ.κ. Χρηστίδη, Κομίτσα, Κυριαζίδη καί Φιλιπποπούλου) μέ συμφωνηθεῖσαν κατ' ἀρχήν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων εἰς ὁλομελείας κατά τήν ἑβδομάδα τήν ἀρχομένην τήν 30ήν Μαΐου. Ἐάν ὑπερνικηθοῦν αἱ ἀπομένουσαι οὐχί ἀσήμαντοι δυσχέρειαι καί ἐφ' ὅσον μέ ταχύν ρυθμόν ἐκατέρωθεν καταβληθῆ ἡ ἀπαιτουμένη προσπάθεια πρός διεξαγωγήν τῶν ἀναγκαίων συνεννοήσεων, δέν ἀποκλείεται νά ὑπάρχη τό πρῶτον σχέδιον Συνθήκης περί τά μέσα ἢ τέλη Ἰουνίου, τό ὁποῖον μετ' ἐξέτασιν ἐκ μέρους τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδος καί τῶν ἓξ χωρῶν θά δύναται νά ὑποβληθῆ εἰς νέαν λεπτομερῆ ἐπεξεργασίαν κατά τάς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ Ἰουλίου. Ἐάν ἐξασφαλισθῆ ὁ ἀνωτέρω ρυθμός καί ὑπερνικηθοῦν αἱ ἀπομένουσαι δυσχέρειαι, δέν θά εἶναι ἴσως ἀδύνατος ἡ ἐπίτευξις συμφωνίας ἐντός τῶν ἑπομένων πέντε ἕως ἓξ μηνῶν, χωρίς βεβαίως νά ἀποκλείωνται καί ἀπρόοπτοι ἐξελίξεις συνεπείᾳ διεθνῶν γεγονότων μέ ἐπίπτωσιν ἐπί τῆς ἐσωτερικῆς συνοχῆς ἢ τῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν σχέσεων τῆς ΕΟΚ»[197].

Ἤδη διαφαινόταν ὅτι ἡ κύρια δυσκολία γιά τήν Ἑλλάδα στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων προερχόταν ἀπό τό φόβο ἄλλων Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος ὅτι ἡ συμφωνία Ἑλλάδος-ΕΟΚ θά ἀποτελοῦσε προηγούμενο γιά ἀνάλογες συμβάσεις μέ ἄλλες εὐρωπαϊκές χῶρες. Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου εἶχε ἰδιαίτερα ἀναφερθεῖ σέ ἐπιφυλάξεις τῆς Ἰταλίας, ἐνόψει πιθανῆς συνδέσεως τῆς Ἱσπανίας μέ τήν ΕΟΚ, καί τῆς Γαλλίας, εἰδικά γιά τό ζήτημα τῶν οἴνων. Γιά τό θέμα, ἐξάλλου, τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἀπηύθυνε, στίς 20 Μαΐου, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή στόν πρόεδρο τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΕΟΚ, Γ. Ζέελινγκερ:

«Ἐπιτρέψτε μου νά ἐπισύρω τήν προσοχή σας στό γεγονός ὅτι οἱ οἰκονομικές διατάξεις τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως εἶχαν γιά τήν Ἑλλάδα θεμελιώδη σημασία, ἀκριβῶς ὅπως καί ἡ μεταχείριση τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καί τό προτεινόμενο συμπληρωματικό καθεστώς προπαντός γιά τόν καπνό καί τίς σταφίδες.

»Σέ συνέχεια πρός τίς συζητήσεις πού διεξήχθησαν αὐτές τίς ἡμέρες καί πρός τό σκοπό τῆς ἐξευρέσεως μιᾶς συμφωνίας στό πεδίο τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας, θά ἤθελα νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά μποροῦσε νά ἀντιμετωπίσει μία λύση στηριζομένη στίς ἀκόλουθες ρυθμίσεις:

»1. Τά Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητος θά πάρουν ὅλα τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ πρόσβαση τῆς Ἑλλάδος στίς εὐκολίες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης Ἐπενδύσεων.

»2. Τά Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητος θά δεσμευτοῦν νά πάρουν ὅλα τά ἀπαραίτητα μέτρα πρός τό σκοπό, ὅπως, κατά τή διάρκεια μιᾶς ἀρχικῆς περιόδου τουλάχιστον 5 ἐτῶν τεθοῦν στή διάθεση τῆς Ἑλλάδος πόροι ἀνερχόμενοι σέ (Χ) ἑκατ. δολλάρια γιά τή χρηματοδότηση ἐπενδύσεων ὑποδομῆς ὑπό τή μορφή δανείων μέσης διάρκειας 20 ἐτῶν καί μέ μέσο ἐπιτόκιο 2,5%.

»Κατά τήν ἀντίληψη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τό συνολικό ποσό τῶν πόρων πού θά τεθοῦν στή διάθεση τῆς Ἑλλάδος κατά τά πέντε πρῶτα χρόνια θά πρέπει νά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 250 ἑκατ. δολλαρίων.

»Ὀφείλω νά τονίσω, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἡ δέσμευση ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος γιά ἕνα συγκεκριμένο ποσό στά ἐπίπεδα πού προτείνονται ἀνωτέρω, ἀποτελεῖ κατά τή γνώμη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, οὐσιῶδες στοιχεῖο τοῦ συνόλου τῶν βασικῶν διατάξεων τῆς Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα»[198].

27 ΜΑΪΟΥ 1960

Συγκροτεῖται σύσκεψη γιά τά θέματα τοῦ σίτου ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Γεωργίας καί Ἐμπορίου, καθώς καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Ἀποφασίστηκε ἡ ἐφαρμογή κατά τό τρέχον ἔτος τῆς ὁλοκληρωτικῆς συγκεντρώσεως σίτου ἀπό τήν ΚΥΔΕΠ καί τούς κατά τόπους συνεταιρισμούς, χωρίς τήν παρεμβολή τῶν μεσαζόντων, καθώς καί ἡ προμήθεια σίτου γιά τούς μύλους πού ἀλέθουν γιά τό ἐμπόριο ἀπό τίς ποσότητες αὐτές, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ γιά ὅλους τούς παραγωγούς καί γιά ὅλα τά πλεονάσματα ἀκέραια ἡ τιμή ἐξαγορᾶς.

27 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μεταβαίνει στό ΕΙΡ, ὅπου συνεργάζεται μέ τόν ὑφυπουργό Προεδρίας, Τ. Τριανταφυλλάκο καί τό γενικό διεθυντή, Π. Σπυρομήλιο, οἱ ὁποῖοι τόν ἐνημερώνουν σχετικά μέ τό πρόγραμμα ἐγκαταστάσεων ραδιοφωνίας καί τηλεοράσεως, τό ὁποῖο προβλέπεται νά χρηματοδοτηθεῖ ἀπό τό ὑπόλοιπο τῶν ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων. Ὁ πρωθυπουργός δίνει ὁδηγίες γιά τήν ἀποτελεσματικότερη ἀντιμετώπιση τῶν ἐκκρεμῶν θεμάτων.

28 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, ἀνακοινώνει τήν ὑπογραφή νέας συμβάσεως μεταξύ Ἑλλάδος καί Δ. Γερμανίας, πού ἀφορᾶ τήν παραγγελία ἀπό τή δεύτερη πολεμικοῦ ὑλικοῦ ὕψους 6,5 ἑκατ. μάρκων στήν Ἑλλάδα. Ἔτσι, τό σύνολο τῶν δυτικογερμανικῶν παραγγελιῶν στό ἑλληνικό καλυκοποιεῖο ἀνέρχεται σέ 12 ἑκατ. δολλάρια καί ἐξασφαλίζεται ἡ λειτουργία του μέχρι καί τό 1961.

30 ΜΑΪΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ἀνακοινώνει ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔκαμε ἔντονο διάβημα πρός τόν Ἰταλό πρέσβη, Μ. Κόντι, μέ ἀφορμή ἔκθεση πρός τό ΝΑΤΟ, γιά τήν Ἀλβανία, τῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν τοῦ ἰταλικοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου, στήν ὁποία περιέχονταν ἀνακριβεῖς ἐθνολογικές παρατηρήσεις γιά τήν Ἤπειρο. Σέ ἀπάντηση τῶν δηλώσεων τοῦ Ε. Ἀβέρωφ, ἡ ἰταλική πρεσβεία ἀνακοινώνει ὅτι ἡ ἔκθεση δέν ἀπηχεῖ τίς ἀπόψεις τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία, μόλις ἔγιναν οἱ παραστάσεις τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν, ζήτησε τήν ἀπόσυρσή της ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες.

Ἡ ἔκθεση δημιούργησε τεταμένη ἀτμόσφαιρα στίς διμερεῖς σχέσεις. Μέ τό θέμα ἀπασχολήθηκε καί ἡ Βουλή, μετά ἀπό κατάθεση ἐπιστολῆς ἕνδεκα Ἠπειρωτῶν βουλευτῶν, ὅπου καταγγελλόταν ἡ προκλητική πολιτική ὁρισμένων «ἀμετανόητων» ἰταλικῶν κύκλων. Κατά τή σχετική συζήτηση, οἱ πολιτικοί ἀρχηγοί καί οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων κατεδίκασαν τήν ἔκθεση, μέ βαρύτατους χαρακτηρισμούς. Σέ ἀπάντηση τῶν κατηγοριῶν πού διατυπώθηκαν ἀπό ὁρισμένους ἀγορητές, ὅτι ἡ Κυβέρνηση δέν εἶχε ἀντιδράσει ἄμεσα καί ἔντονα, ὁ Ἠπειρώτης ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τόνισε ὅτι καμιά παράλειψη δέν εἶχε σημειωθεῖ: οἱ ἐνέργειες τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ ἴδιου ἦταν τόσο ἀποτελεσματικές, ὥστε ἐντός δύο ἤ τριῶν ἡμερῶν μετά τά διαβήματα, «οὐδείς, εἴτε εἰς τό ΝΑΤΟ, εἴτε ἀπό πλευρᾶς συμμαχικῆς Κυβερνήσεως ἦτο εἰς θέσιν νά ἀνεύρη τήν ἔκθεσιν». Παράλληλα, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ὑπογράμμισε ὅτι ἡ ἀνακοίνωση τῆς ἰταλικῆς πρεσβείας, πού ἀναφερόταν στήν κατάργηση τοῦ ἐγγράφου, ἄν καί ὄχι ἀπόλυτα ἱκανοποιητική, κρινόταν πάντως «ὡς ὄχι ἐντελῶς ἀνεπαρκής».

Τέλος, ἐκπρόσωπος τοῦ ἰταλικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, δήλωσε ὅτι οὔτε οἱ ἐμπειρογνώμονες, καί ἀκόμη λιγότερο ἡ ἰταλική Κυβέρνηση, εἶχαν ποτέ τήν πρόθεση νά δώσουν ἀνακριβεῖς πληροφορίες, καί ἐν πάσει περιπτώσει μή ἀνταποκρινόμενες στίς σχέσεις φιλίας καί συμμαχίας μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰταλίας. Παράλληλα, ὁ Ἰταλός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Α. Σέννι, μετά ἀπό σχετική ἀξίωση τοῦ Ε. Ἀβέρωφ, ἐξέφρασε τή ζωηρή λύπη του γιά τίς ἀνακρίβειες αὐτές καί ἐπανέλαβε ὅτι ἡ Κυβέρνηση τῆς χώρας του δέν εἶχε τήν πρόθεση νά βλάψει τόν ἑλληνικό λαό καί τήν ἑλληνική Κυβέρνηση, μέ τήν ὁποία ἡ Ἰταλία διατηροῦσε, καί ἐπεδίωκε νά συνεχίσει νά διατηρεῖ, τίς καλύτερες σχέσεις φιλίας καί συμμαχίας. Ὁ Α. Σέννι, ἐξέφρασε τή λύπη του καί γιατί εἶχαν ἀποδοθεῖ φανταστικές ἐπιδιώξεις στήν ἰταλική Κυβέρνηση.

Οἱ διευκρινήσεις τοῦ Ἰταλοῦ ὑπουργοῦ κρίθηκαν ἱκανοποιητικές ἀπό τήν Ἀθήνα. Ὁ Ε. Ἀβέρωφ δήλωσε ὅτι «κατόπιν τῶν δοθεισῶν ἐξηγήσεων, εἶναι εὐνόητον ὅτι, ἀπό πλευρᾶς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τό θέμα θεωρεῖται λῆξαν».

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑφυπουργό Προνοίας καί τό γενικό διευθυντή Ὑγιεινῆς, μέ σκοπό νά δοθεῖ λύση σέ ἐκκρεμῆ ἰατρικά θέματα.

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται στίς 17 Ἰουνίου, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ὁπότε καί ἀποφασίζεται ἡ αὔξηση τῶν ἀγροτικῶν ἰατρῶν κατά 500, μέ μισθό 7.000 δρχ. μηνιαίως, καί ἡ χορήγηση ἐπιστημονικοῦ ἐπιδόματος

στούς ἰατρούς τῶν κρατικῶν νοσοκομείων τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Θεσσαλονίκης. Τήν ἐπομένη, 18 Ἰουνίου, ὁ πρόεδρος τοῦ Πανελληνίου Ἰατρικοῦ Συλλόγου, Ι. Κριμπᾶς, ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ, τόν εὐχαριστεῖ γιά τήν κυβερνητική μέριμνα καί ζητεῖ τή λήψη μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς δυσπραγίας τοῦ ΙΚΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν πρέσβη τῆς Γαλλίας, Ζιράρ ντέ Σαρμπονιέρ, ὁ ὁποῖος τοῦ διαβιβάζει πρόσκληση τοῦ Γάλλου ὁμολόγου του, Μ. Ντεμπρέ, νά ἐπισκεφθεῖ τή γαλλική πρωτεύουσα. Αὐθημερόν, ἐκδίδεται στό Παρίσι καί τήν Ἀθήνα ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἡ γαλλική Κυβέρνησις προσεκάλεσε τόν πρόεδρον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐπισκεφθῆ ἐπισήμως τήν Γαλλίαν ἐντός τοῦ πρώτου 15θημέρου τοῦ Ἰουλίου. Ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς, ὅστις θά συνοδεύεται ἀπό τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσαν, ἀπεδέχθη εὐχαρίστως τήν πρόσκλησιν τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ντεμπρέ».

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας, Ζαχαρία Μωχεντίν, συνοδευόμενο ἀπό τόν πρέσβη τῆς χώρας του στήν Ἀθήνα, Μωχάμεντ Ρασάντ Ντανές, μέ τούς ὁποίους ἐξετάζει διμερῆ θέματα, ἐνόψει καί τῆς ἐπικείμενης ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου Νάσερ στήν Ἀθήνα.

2 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ἀμερικανικές διπλωματικές πηγές ἀναφέρουν ὅτι ἡ δωρεάν ἀμυντική βοήθεια ἔχει ὁριστεῖ, γιά τό οἰκονομικό ἔτος 1960-61, σέ 20.000.000 δολλάρια. Στό ποσό αὐτό θά προστεθοῦν τά κονδύλια τῶν κοινοχρήστων, τοῦ στρατοῦ, τῶν γεωργικῶν πλεονασμάτων, τῶν φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων, τῆς τεχνικῆς βοηθείας καί τό δάνειο τῶν 20.000.000 δολλαρίων γιά τήν ὁδό Ἀθηνῶν-συνόρων.

3 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, γιά τά ἐξωτερικά θέματα τῆς χώρας.

Τήν ἴδια ἡμέρα, δέχεται τόν πρόεδρο τοῦ ΟΒΑ, καί τό διοικητή τῆς Ἐμπορικῆς Τραπέζης, πού τόν ἐνημερώνουν γιά τίς ἐπαφές πού εἶχαν πρόσφατα στό Παρίσι, οἱ ὁποῖες, ὅπως τόνισαν, ὑπῆρξαν ἰδιαίτερα ἐπωφελεῖς γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ἐκδίδεται, συγχρόνως, στό Βελιγράδι καί τήν Ἀθήνα, ἡ ἀκόλουθη ἐπίσημη ἀνακοίνωση.

«Κατόπιν προσκλήσεως τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆς θά μεταβῆ τήν 30ήν Ἰουνίου διά τριήμερον ἐπίσκεψιν εἰς Γιουγκοσλαβίαν. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, ὁ κ. Καραμανλῆς θά ἔχη ἐπίσης συνομιλίας μετά τοῦ πρόεδρου τῆς Ὁμοσπόνδου Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας Ἰωσήφ Μπρόζ Τίτο. Ὁ κ. Καραμανλῆς θά συνοδεύεται ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσα καί ὑπό ἀνωτέρων ὑπαλλήλων».

5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ἐγκαινιάζεται στό Βόλο τό νέο συγκρότημα θραυστῆρος τῆς ΑΓΕΤ καί ὁ νέος περιστροφικός κλίβανος, ὁ μεγαλύτερος στό εἶδος του στά Βαλκάνια. Ἀποτέλεσμα τῶν νέων αὐτῶν ἔργων εἶναι ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς τῆς τσιμεντοβιομηχανίας ἀπό 270 σέ 600 χιλιάδες τόνους, ἡ μείωση τοῦ κόστους παραγωγῆς καί ἡ ἐνίσχυση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ Βόλου.

7-9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας, Γκαμάλ Ἀμπντέλ Νάσερ, πραγματοποιεῖ τριήμερη ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Ἀθήνα.

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ ἐξέχοντα Ἄραβα ἡγέτη ἐνδιέφερε τήν ἑλληνική πολιτική ἀπό πολλές ἀπόψεις. Ἡ Ἑλλάδα ἔπρεπε νά προστατεύσει τή μεγάλη καί ἐκλετή ἑλληνική κοινότητα στήν Αἴγυπτο, ἡ ὁποία ὅμως εἶχε περιέλθει σέ δυσάρεστη θέση, μετά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀραβικοῦ ἐθνικισμοῦ, τή λήψη τῶν μέτρων αἰγυπτιοποιήσεως τῶν ξένων περιουσιῶν (τήν ἐπαύριο τῆς ἀγγλογαλλικῆς εἰσβολῆς τοῦ 1956), καί τή σταδιακή διαρροή τῶν ἄλλων ξένων κοινοτήτων ἀπό τή χώρα. Ἤδη ἀπό τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Αἴγυπτο, τό 1957, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση εἶχε ἐπιτύχει τή λήψη μέτρων πού ἀπέτρεπαν τήν ἄμεση ἐκδίωξη τῶν Αἰγυπτιωτῶν Ἑλλήνων· ἀλλά στά πλαίσια τῆς ἀνόδου τοῦ ἀραβικοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς γενικότερης ἀνακατανομῆς τῶν δυνάμεων στή Μέση Ἀνατολή, πολιτικῶν, κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν, δέν κατέστη δυνατό νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἑλληνική κοινότητα παρά μόνο μερικά. Ἦταν πάντως ἡ μόνη ξένη κοινότητα πού ἐξακολουθοῦσε νά ἐπιβιώνει στήν Αἴγυπτο. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀντιλαμβανόταν ὅτι τελικά καί οἱ Αἰγυπτιῶτες Ἕλληνες θά ἀναγκάζονταν νά ἐγκαταλείψουν τή χώρα, προσπαθοῦσε ὅμως νά κάμει τήν ἀποχώρησή τους κατά τό δυνατόν ὁμαλότερη. Γιά τό σκοπό αὐτό, οἱ στενές διμερεῖς σχέσεις Ἀθηνῶν - Καΐρου καί ἡ ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων σέ ἀνώτατο ἐπίπεδο, ἔπαι-

ζαν, ὅπως ἦταν φυσικό, σημαντικό ρόλο. Σέ σημειώματα, ἐξάλλου, τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τήν 30ή Μαΐου, ἐξετάζονται τρόποι μέ τούς ὁποίους ἡ Ἀθήνα θά προωθοῦσε, κατά τήν ἐπίσκεψη, τήν καλύτερη προστασία τῆς ἑλληνικῆς κοινότητας. Τό πρῶτο ἀπό τά σημειώματα ἀνέφερε τά ἑξῆς:

«Ζήτημα μή λήψεως περαιτέρω περιοριστικῶν μέτρων τῆς δραστηριότητος τῶν ξένων ἐν Αἰγύπτῳ

»Μετά τήν ἐξάλειψιν οὐσιαστικῶς ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ καί γαλλικοῦ κεφαλαίου, μετά τήν ἐκμηδένισιν τῆς γαλλικῆς, ἀγγλικῆς καί ἰσραηλιτικῆς παροικίας ἐν Αἰγύπτῳ, καί, μετά τήν σημαντικήν μείωσιν τῆς ἰταλικῆς τοιαύτης, τό ἑλληνικόν στοιχεῖον εἶναι τό μόνον δεσπόζον ξένον στοιχεῖον ἐν τῇ χώρᾳ, διά τοῦτο οἱαδήποτε λαμβανόμενα ὑπό τῆς Κυβερνήσεως μέτρα εἴτε ὑπό τήν μορφήν "ξενηλάτων" νόμων, εἴτε ὑπό ἄλλην μορφήν προστασίας τῶν Αἰγυπτίων ἔναντι τῶν ξένων, λαμβάνουν ἐκ τῶν πραγμάτων καθαρῶς ἀνθελληνικήν μορφήν, διότι κυρίως θίγονται τά συμφέροντα τῶν Αἰγυπτιωτῶν Ἑλλήνων.

»Ἡ ἀπό αἰῶνος καί πλέον διαμονή τῶν Ἑλλήνων εἰς Αἴγυπτον ἔσχεν εὐεργετικόν διά τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας χαρακτῆρα χωρίς τό παράπαν νά θίγη τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας καί τάς πρός τήν ἀπόκτησιν ταύτης ἐπιδιώξεις, διότι τό ἑλληνικόν στοιχεῖον οὐδέποτε συνεδέθη μέ τήν ἀποικιοκρατίαν.

»Χαρακτηριστικόν τῆς ἐμπιστοσύνης, μετά τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες καί σήμερον ἀκόμη ἀντιμετωπίζουν τό θέμα τῆς παραμονῆς των ἐν Αἰγύπτῳ καί τῆς συμβολῆς των εἰς τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, εἶναι τό γεγονός ὅτι κατά τά τελευταῖα ἔτη (μετά τήν ἐπανάστασιν) αἱ ὑπό Ἑλλήνων μεγαλοβιομηχάνων (Πιαλοπούλου, Ζερμπίνη, Νανοπούλου, Κουταρέλλη κ.λ.π.) γενόμεναι κεφαλαιουχικαί ἐπενδύσεις, εἶναι σημαντικῶς μεγαλύτεραι ἀπό οἱανδήποτε κεφαλαιουχικήν παραγωγικήν ἐπένδυσιν, τήν ὁποίαν ἀνέλαβεν Αἰγύπτιος ἰδιώτης εἰς τήν χώραν κατά τήν αὐτήν περίοδον. Εἶναι λοιπόν φυσικόν ἡ αἰγυπτιακή Κυβέρνησις νά ἀναγνωρίση τήν ἐμπιστοσύνην τήν ὁποίαν τό ἑλληνικόν κεφάλαιον δεικνύει εἰς τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας καί νά μή ἐπιδιώκη νά κλονίση ταύτην διά λήψεως ἀψυχολογήτων καί ἀστόχων μέτρων τά ὁποῖα ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει αὐτήν τήν αἰγυπτιακήν οἰκονομίαν θά βλάψουν.

»Βεβαίως ἡ προβολή τοῦ ὡς ἄνω ζωτικοῦ ζητήματος ἐκ μέρους ἡμῶν κατά τάς συζητήσεις καθίσταται δυσχερής, διότι δέν εἴμεθα εἰς θέσιν νά παράσχωμεν ἀνάλογα ἀνταλλάγματα εἰς τούς Αἰγυπτίους, γνωστοῦ ὄντι, ἐνῶ ἐν Αἰγύπτῳ διαβιοῖ πολυπληθής ἑλληνική παροικία, ἐλάχιστοι Αἰγύπτιοι διαμένουν ἐν Ἑλλάδι, οὕτως ὥστε αἱ ἡμέτεραι ἀξιώσεις δέν δύνανται ρεαλιστικῶς νά βασισθοῦν ἐπί τῆς ἀμοιβαιότητος.

»Ἐξ ἄλλου ὅμως εἶναι γεγονός ὅτι οἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ἕλληνες, διαβιοῦντες ἐν τῇ χώρᾳ ἀπό αἰῶνος καί πλέον, ἔχουσι κεκτημένα δικαιώματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀφαίρεσις διά τῶν λαμβανομένων κατά τῶν ξένων περιοριστικῶν μέτρων, θά ἠδύνατο νά δώση τό ἐπιχείρημα τῆς δυσμενοῦς ἐκ μέρους τῆς ΗΑΔ μεταχειρίσεως τῶν ἡμετέρων.

»Ἐάν, ἔναντι τῆς τοιαύτης μεταχειρίσεως, οἱ Αἰγύπτιοι πεισθοῦν νά ἐνδυναμώσουν τήν ὑπό τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων

Στιγμιότυπο ἀπό τήν ἐπίσκεψη τοῦ Γκ. Νάσερ στήν Ἑλλάδα.

κεφαλαιούχων ἐπιδεικνυομένην μέχρι σήμερον ἐμπιστοσύνην, θά ἠδύναντο νά ἐκμεταλλευθοῦν σημαντικῶς τό ἑλληνικόν ἐν Αἰγύπτῳ κεφάλαιον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Πλήν τῆς προαναφερθείσης περιπτώσεως ἐπεκτάσεων τῶν κεφαλαιουχικῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων τῶν Ἑλλήνων μεγαλοβιομηχάνων, τό ἑλληνικόν κεφάλαιον θά ἠδύνατο νά τοποθετηθῆ εἰς παραγωγικά ἔργα ἀναπτύξεως τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας, ἅτινα ἡ Κυβέρνησις ἀντιλαμβανομένη τόν σημερινόν μαρασμόν τῆς πόλεως ἔχει κατ' ἀρχήν προγραμματίσει.

»Ἐπίσης ὑφίστανται τομεῖς ἐργασίας, εἰς τούς ὁποίους εἶναι εἰθισμένοι οἱ Ἕλληνες, ὡς τῆς καταψύξεως ἰχθύων καί γαρίδων, διά τάς ὁποίας ὑφίστανται σήμερον μεγάλαι δυνατότητες ἐξαγωγῆς εἰς τήν Ἀμερικήν, ἐπίσης ἐγκαταστάσεις ψυγείων διά κρέατα, διά τήν καλήν διαμετακόμισιν τῶν ὁποίων προσφέρονται οἱ λιμένες τῆς Διώρυγος.

»Ἐάν ἡ Κυβέρνησις παύση λαμβάνουσα ἀψυχολόγητα μέτρα καί ἐνθαρρύνη τήν ἐμπιστοσύνην τῶν Ἑλλήνων, θά ἦτο δυνατόν μέρος τῶν ἔργων τούτων νά ἀναληφθῆ ὑπό Ἑλλήνων κεφαλαιούχων. Τοιουτοτρόπως θά ἐπετυγχάνετο ἡ ἐπωφελεστέρα διά τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας χρησιμοποίησις τοῦ ἑλληνικοῦ κεφαλαίου καί θά περιωρίζετο ἡ σημερινή τάσις τῆς φυγαδεύσεως τούτου, διά τήν ὁποίαν παραπονοῦνται οἱ Αἰγύπτιοι, καίτοι μέχρι σήμερον τοὐλάχιστον ἀπέφυγον νά ἐφαρμόσουν αὐστηρά μέτρα κατά τῶν Ἑλλήνων»[199].

Γιά τήν αἰγυπτοποίηση τῶν Τραπεζῶν, σημειώνονταν τά ἑξῆς:

«Νόμος δημοσιευθείς ἐν Καΐρῳ κατά τάς ἀρχάς τοῦ 1957 προέβλεπεν ὅτι ἐντός πενταετίας τά κεφάλαια τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Τραπεζῶν δέον νά κατέχωνται ὑπό Αἰγυπτίων.

»Ἐν Αἰγύπτῳ λειτουργοῦν δύο ἑλληνικαί Τράπεζαι, ἡ Ἐθνική καί Ἀθηνῶν καί ἡ Ἐμπορική, ἔχουσαι ἡ πρώτη τρία καί ἡ δευτέρα δύο ὑποκαταστήματα.

»Ὁ πρέσβυς κ. Λάμπρος κατά δύο συνομιλίας του μετά τοῦ προέδρου Νάσερ καί ἑτέραν μετά τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομίας κ. Καϊσοῦνι ἐζήτησεν ὅπως εἴτε ἐπιτραπῆ νομοθετικῶς ἡ συνέχισις λειτουργίας τῶν ἑλληνικῶν Τραπεζῶν, εἴτε τοὐλάχιστον παραταθῆ αὕτη ἐπί πέντε εἰσέτι ἔτη. Σχετικόν ὑπόμνημα ἐπεδόθη πρό μηνῶν καί εἰς τόν ἐν Ἀθήναις πρέσβυν τῆς ΗΑΔ.

»Ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς ἀπόψεώς μας: ἡ κατάργησις θά ἔχη δυσμενῆ ψυχολογικήν ἐπίδρασιν ἐπί τῆς παροικίας, ἥς θά ἐνισχύση τήν ἔξοδον.

»Ἡ διακοπή τῆς λειτουργίας τῶν ἑλληνικῶν Τραπεζῶν θά ἔχη σοβαράς ἐπιπτώσεις εἰς τάς ἑλληνικάς ἐνταῦθα ἐπιχειρήσεις καί εἰς τήν, ἐκ τῆς λειτουργίας τούτων, ἐξαρτωμένην βιοποριστικῶς, σημαντικήν μερίδα τῆς παροικίας. Δέν πρόκειται κυρίως περί τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν αἵτινες ὑπό τήν σημερινήν κατάστασιν τυγχάνουν τῆς ὑποστηρίξεως τῆς αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως καί εἰς τάς ὁποίας ὡς ἐκ τοῦ λόγου τούτου αἱ αἰγυπτιακαί Τράπεζαι θά ἐξασφαλίσουν τάς ἀναγκαιούσας διά τήν συνέχισιν τῆς λειτουργίας των πιστώσεις καί μετά τήν κατάργησιν τῶν ἑλληνικῶν Τραπεζῶν. Πρόκειται πρό πάντων διά τάς μεσαίας καί μικράς κατηγορίας, βιομηχάνους καί ἐμπόρους, οἵτινες ἀποτελοῦν τήν σημαντικήν πλειονότητα τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου τῆς παροικίας, καί, οἵτινες, διά τήν κίνησιν τῶν ἐπιχειρήσεών των, ἔχουν ἀνάγκην μικρῶν πιστώσεων 1.000-5.000 λιρῶν, τάς ὁποίας χορηγοῦν αὐταῖς ἀποκλειστικῶς αἱ ἑλληνικαί Τράπεζαι. Οἱ εἰς τή κατηγορίαν ταύτην ὑπαγόμενοι ὁμογενεῖς ἐπιχειρηματίαι θά εἶναι ἀδύνατον νά ἐξασφαλίζουν τοιαύτας πιστώσεις ἀπό τάς αἰγυπτιακάς Τραπέζας, μοιραίως δέ θ' ἀναστείλουν τήν λειτουργίαν των μέ σοβαροτάτας συνεπείας τόσον δι' αὐτούς ὅσον καί διά τούς ἐξ αὐτῶν μισθοδοτουμένους ὑπαλλήλους καί ἐργάτας.

»Αἱ Τράπεζαί μας εἰργάσθησαν ἀποδοτικῶς διά τήν αἰγυπτιακήν οἰκονομίαν. Ἡ δραστηριότης των ὑπολογίζεται εἰς 3% ἐπί τοῦ συνόλου τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Τραπεζῶν (ἡ ἀντίστοιχος ὅλων τῶν ξένων Τραπεζῶν ἀνέρχεται εἰς 10%). Εἶναι ὡσαύτως δυνατόν νά καθιερωθῆ ἰδιαίτερον καθεστώς διά τάς ἰδικάς μας, αἱ ὁποῖαι, καθ' ὅ διατηροῦσαι ὑποκαταστήματα, δέν εἶναι δυνατόν νά αἰγυπτοποιηθοῦν ἀλλά θά ἀναγκασθοῦν νά κλείσουν (εἰς τήν αὐτήν κατηγορίαν ὑπάγεται μία ἀμερικανική —ἡ First National City Bank— μία βελγική καί μία ἰαπωνική· δραστηριότης, μαζί μέ τάς ἰδικάς μας 5% ἐπί τοῦ συνόλου).

»Ἀνάγκη ὅπως, πάντως, γνωρίζωμεν τήν ἀπόφασιν τῶν Αἰγυπτίων τό γρηγορώτερον, καθόσον ὁ ἐναπομένων χρόνος μέχρι ἀρχῶν 1962, ὅτε λήγει ἡ πενταετία, μόλις ἐπαρκεῖ διά ρευστοποίησιν ἐνεργητικοῦ Τραπεζῶν.

»Ἐάν δέν καταστῆ δυνατή ἡ τροποποίησις τοῦ αἰγυπτιακοῦ νόμου ὡς πρός τάς Τραπέζας, θά ἔδει νά ἐπιδιωχθῆ παράτασις τῆς σημερινῆς καταστάσεως διά μίαν εἰσέτι πενταετίαν»[200].

Τόν Αἰγύπτιο πρόεδρο ὑποδέχτηκαν στό λιμάνι Ζέας, ὅπου κατέπλευσε τό πρωί τῆς 7ης Ἰουνίου μέ τή θαλαμηγό του, οἱ βασιλεῖς καί οἱ πριγκίπισσες Σοφία καί Εἰρήνη, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς καί ἄλλοι ἐπίσημοι. Στήν Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ ἐπίσημος ξένος ἔγινε δεκτός μέ θερμούς λόγους ἀπό τό δήμαρχο Ἀθηναίων Α. Τσουκαλᾶ. Τό ἴδιο μεσημέρι, παρατέθηκε πρόγευμα στά Ἀνάκτορα, στό ὁποῖο παρακάθησαν, μεταξύ ἄλλων, ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰγύπτου Μαχμούτ Φάουζι, ἐνῶ, τό ἀπόγευμα, ὁ μέγας αὐλάρχης, Δ. Λεβίδης, παρουσίασε στόν Αἰγύπτιο πρόεδρο τούς ξένους πρεσβευτές.

Κατόπιν, πραγματοποιήθηκε ἡ πρώτη συνομιλία, στό Μέγαρο Μαξίμου, μεταξύ τοῦ Γκαμάλ Νάσερ καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Χ. Ξανθοπούλου-Παλαμᾶ, τῶν πρέσβεων Δ. Λάμπρου, Δ. Μπίτσιου, ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, καί τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν, Μαχμούτ Φάουζι, Προεδρίας, Ἀλῆ Σάμπρι, Δημοσίων Ἔργων, Νουρεντίν Καχαλᾶ καί ἄλλων ἐπισήμων, ἀπό τήν αἰγυπτιακή. Εὐθύς μετά τήν πρώτη συνομιλία, ἐκφράστηκε ἀπό τίς δύο πλευρές πλήρης ἱκανοποίηση. Εἰδικότερα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Εἴχομεν μίαν ἐγκάρδιον καί χρήσιμον ἀνταλλαγήν ἀπόψεων, τόσον ἐπί τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ὅσον καί ἐπί τῶν προβλημάτων τῆς περιοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καί τῶν Βαλκανίων. Ἐπί ὅλων τῶν συζητηθέντων θεμάτων ὑπῆρξε πλήρης κατανόησις ἀμφοτέρωθεν. Εἶμαι πολύ εὐχαριστημένος ἀπό τάς διεξαχθείσας σήμερον συνομιλίας μετά τοῦ προέδρου κ. Νάσερ».

Τό βράδυ, παρατέθηκε ἀπό τό βασιλέα ἐπίσημο γεῦμα στά Ἀνάκτορα, στό ὁποῖο παρακάθησαν ὁ πρωθυπουργός, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ προέδρος τῆς Βουλῆς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, οἱ ἀρχηγοί τῶν κομμάτων καί ἄλλοι ἐπίσημοι. Στή διάρκεια τοῦ γεύματος, ὁ βασιλεύς Παῦλος, προσφωνώντας τόν Γκ. Νάσερ, τόνισε, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

«Οἱ δεσμοί τῆς φιλίας μας σφυρηλατηθέντες διά μέσου τῶν αἰώνων ἐμφανίζονται σήμερον ὑπέρ ποτε ἰσχυροί στηριζόμενοι εἰς τήν θέλησιν τῶν λαῶν μας καί ἀποτελοῦν ἕν ἐξέχον παράδειγμα διά τήν διεθνῆ κοινότητα. Ἡ κοινή προσήλωσις εἰς τά ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας καί τῆς εἰρηνικῆς προόδου, καθιστοῦν διά τάς χώρας μας ἀπολύτως φυσικόν νά ὑποστηρίζουν ἐπί τοῦ διεθνοῦς πεδίου τάς δικαίας ἐλπίδας καί ἐπιδιώξεις των. Οὕτω, συνεχίσθη μακρά παράδοσις, ἡ ὁποία τόσας φοράς ἔφερε τόν ἑλληνισμόν καί τόν ἀραβισμόν τόν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου πρός διαφύλαξιν εὐγενῶν ἰδεωδῶν. Ἡ φιλική καί εἰλικρινής συνεργασία μας, παρά τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀκολουθουμένης ὑφ' ἑκάστης τῶν χωρῶν μας πολιτικῆς, ἀποτελεῖ ἐν μέσῳ τῶν κρισίμων διακυμάνσεων τῶν καιρῶν μας ἕνα σημαντικόν παράγοντα σταθερότητος εἰς τήν ἀνατολικήν λεκάνην τῆς Μεσογείου.

»Δέν ἔχομεν ἀνάγκην νά ἀτενίσωμεν μακράν πρός τό παρελθόν διά νά ἴδωμεν ὅτι ἡ ΗΑΔ καί ὁ ἀραβικός κόσμος ἐπέδειξαν πάντοτε κατανόησιν τῶν ἑλληνικῶν προβλημάτων καί ὑπεστήριξαν μέ ἀδιαφιλονίκητον εἰλικρίνειαν τά δίκαια αἰτήματά μας —προσφάτως δέ εἰς ἀκόμη ἕνα ζήτημα τόσον προσφιλές διά τόν ἑλληνικόν λαόν. Ἀλλά καί οἱ Ἕλληνες ἐπίσης ἐστάθησαν παρά τό πλευρόν τῶν Ἀράβων, τόσον εἰς εὐτυχεῖς, ὅσον καί εἰς δυσκόλους στιγμάς. Ἡ Ἑλλάς πιστεύει ὅτι τό ἀραβικόν στοιχεῖον εἶναι θετικός καί δημιουργικός παράγων διά τήν διεθνῆ συνεργασίαν καί εἰρηνικήν πρόοδον.

»Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, πολλοί ὁμογενεῖς τῶν ὁποίων εἶναι ἐγκατεστημένοι καί ἐργάζονται εἰς τήν χώραν σας, δυνάμεθα νά σχηματίζωμεν μίαν ἄμεσον ἀντίληψιν τοῦ ὑπό τήν ἔξοχον ἡγεσίαν σας πραγματοποιουμένου ἔργου. Οἱ συμπατριῶτες μας εἶναι οἱ κήρυκες, οἱ ὁποῖοι δέν χάνουν εὐκαιρίαν διά νά μεταδώσουν εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν τά ὑπέροχα αὐτά ἐπιτεύγματα. Μεταξύ τῶν πολλῶν δεσμῶν μας πρόσφατος καί ὄχι ὀλιγώτερον ἰσχυρός εἶναι οἱ ἐγκατεστημένοι εἰς τήν ΗΑΔ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι τόσον εὐτυχῶς ζοῦν καί ἐργάζονται μετά τῶν Ἀράβων ἀδελφῶν των».

Σέ ἀπάντηση τῆς προσφωνήσεως τοῦ βασιλέως, ὁ πρόεδρος τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας εἶπε:

«Μεγαλειότατε,

»Ἤμην εὐτυχής νά διασχίσω τήν θάλασσαν ἀπό Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀθήνας φέρων μετ' ἐμοῦ μήνυμα ἐγκαρδιότητος, φιλίας καί εἰρήνης τοῦ λαοῦ τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας ἀπευθυνόμενον εἰς τόν ἔνδοξον ἑλληνικόν λαόν, χρησιμοποιῶν τήν αὐτήν ὁδόν ἥτις ἐκαλύφθη κατά τήν ἀμοιβαίαν ἀνταλλαγήν ἰδεῶν καί ἀξιῶν τῶν δύο μεσογειακῶν μας ἐθνῶν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἄνθρωπος ἤρχισε νά γράφη τά λαμπρότερα κεφάλαια εἰς τό βιβλίον τοῦ πολιτισμοῦ.

»Τό μήνυμα τό ὁποῖον μεταφέρω ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀθήνας εἶναι μία νέα ἐπιβεβαίωσις αὐτῆς ταύτης τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου καί εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ὁδός αὕτη θά παραμείνη ἀνοικτή διά τήν διαρκῆ ὑποδοχήν σχέσεων ἐγκαρδιότητος, φιλίας καί εἰρήνης, ἐσαεί ποτε πραγματοποιοῦσα ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἡ διασταύρωσις τῶν ἰδεῶν μας ἔπραξε, προσδίδουσα περιεχόμενον καί σφυρηλατοῦσα ἰδεώδη εἴτε εἰς τό πεδίον τῶν ἀμέσων σχέσεών μας εἴτε εἰς τόν εὐρύτερον ἀνθρώπινον ὁρίζοντα.

»Αἱ σχέσεις μεταξύ ἡμῶν καί ἡ πίστις καθ' ἑνός ἐξ ἡμῶν εἰς τό καθῆκον του, ἐπέτυχον εἰς τό νά συνεισφέρουν εἰς τήν ἀνθρωπίνην παράδοσιν δι' ὅλης τῆς ἰσχύος καί τῶν δυνατοτήτων των καί νά καταστήσουν τήν Μεσόγειον, ἀντί γεωγραφικόν πρόσκομμα, γέφυραν ἡ ὁποία ἀποτελεῖ κρίκον ἰσχυρῶν δεσμῶν. Ἡ γέφυρα αὕτη ὑπεράνω τῆς Μεσογείου ἦτο ἡ ἀπαρχή τοῦ μακροῦ δρόμου ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ.

»Μεγαλειότατε,

»Ἐδώσατε μίαν ἐκφραστικήν εἰκόνα τῆς ἀδιαλείπτου δημιουργικῆς ἐπαφῆς, συντελουμένης μεταξύ ἡμῶν ἐκ τῶν κατ' ἔναντι ἀκτῶν τῆς Μεσογείου, ἀφ' ὅτου ἡ Ἀλεξάνδρεια μετεβίβασεν εἰς τάς Ἀθήνας τά πολυτιμότερα στοιχεῖα τῆς παιδείας της. Ἐν συνεχείᾳ αἱ Ἀθῆναι μετεβίβασαν τούς μεγίστους πνευματικούς θησαυρούς των εἰς τούς Ἄραβας διανοουμένους, οἵτινες διεφύλαξαν αὐτούς μέχρι τῆς στιγμῆς κατά τήν ὁποίαν μέ τήν σειράν των τούς μετέδωσαν εἰς τήν Εὐρώπην τῆς Ἀναγεννήσεως, καί ὅταν τά νέφη τοῦ Μεσαίωνος ἤρχισαν νά διαλύωνται ἐπιτρέποντες ἐκ νέου εἰς τήν ἀνθρωπότητα νά ἀναζητήση τό μήνυμα τῆς ἀληθείας τοῦ καλοῦ καί τῆς ὡραιότητος, μήνυμα τοῦ ὁποίου αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ὁ φάρος καί τό κέντρον τῆς ἐξαπλώσεως.

»Μακρά ἔτη παρῆλθον, καθ' ἃ οἱ δύο λαοί μας ἠγωνίζοντο ὑπέρ τῶν ἀρχῶν ἄς ἐπίστευον, ἐκεῖνο δέ τό ὁποῖον ἠδυνήθησαν νά δώσουν ἀπό τόν ἑαυτόν των ὑπῆρξεν ἡ δραστηριότης, ἥτις ἀνεπτύχθη διά μέσου τῆς γεφύρας ὑπεράνω τῆς Μεσογείου, μέχρις ὅτου ἐδόθη εἰς τήν γενεάν μας ἡ εὐκαιρία νά ἴδη τά ἀποτελέσματα τῆς δραστηριότητος αὐτῆς νά καθίστανται ἰσχυρά καί ζωντανά καί νά συμβάλλουν εἰς τήν σταθεροποίησιν καί τήν ἀνανέωσιν αὐτῶν τῶν ἀποτελεσμάτων.

»Μεγαλειότατε,

»Ἠριθμήσατε τάς πλευράς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί ἐκπολιτιστικῆς συνεργασίας, ἐπί τῶν ὁποίων ἐνώνομεν τάς προσπαθείας μας καί συνεργαζόμεθα στενῶς· θά ἤθελον ὅμως νά μοῦ ἐπιτραπῆ νά προσθέσω ὡρισμένας προσωπικάς ἐντυπώσεις, αἵτινες ὑπογραμμίζουν τήν εὐαρέσκειαν καί εὐγνωμοσύνην τῶν λαῶν μας, ὄχι μόνον διά τήν συνεργασίαν τήν ὁποίαν μᾶς παρείχατε, ἀλλά πρό πάντων

διά τήν πραγματικήν εἰλικρίνειαν καί θερμήν φιλίαν αἱ ὁποῖαι προηγήθησαν τῆς συνεργασίας καί αἵτινες προσέδωσαν μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς αὐτήν.

»Ἡ στάσις τήν ὁποία ἐτηρήσατε ὅτε προσεκλήθητε εἰς τήν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, ἥτις ἐπηκολούθησε τήν ἐθνικοποίησιν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, εὐθυγραμμίζετο μέ τήν ἰδικήν μας στάσιν, τῆς ἀρνήσεως νά μετάσχωμεν εἰς τήν ἐν λόγῳ διάσκεψιν. Τό γεγονός ὅμως τό ὁποῖον μᾶς συνεκίνησεν ἰδιαιτέρως ἦτο ὅτι ἡ ἀπάντησίς σας ἐγένετο γνωστή πρίν ἤ ἡ ἰδική μας στάσις, ἐπί τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, δοθῆ εἰς τήν δημοσιότητα.

»Τό αὐτό δύναται νά λεχθῆ διά τά γεγονότα τά ὁποῖα ἐπηκολούθησαν τῆς διασκέψεως. Εἶχον τήν τιμήν νά θέσω ἐπί τοῦ στήθους τῶν Ἑλλήνων πλοηγῶν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ παράσημα εὐαρεσκείας, ὄχι μόνον διότι ἠρνήθησαν οὗτοι νά λάβουν μέρος εἰς τήν συνωμοσίαν τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ἀλλοδαπῶν πλοηγῶν, ἀλλά καί διότι μᾶς παρεστάθησαν εἰς τήν κρίσιμον στιγμήν καί ἠγωνίσθησαν παρά τό πλευρόν τῶν Ἀράβων συναδέλφων των μέχρι τῆς νίκης τῆς μάχης τῆς τεχνικῆς καταρτίσεως καί τῆς στιγμῆς, καθ' ἥν ἤμεθα πλέον ἕτοιμοι νά ἐπωμισθῶμεν τήν εὐθύνην. Ἐπί πλέον τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος εἰς τήν χώραν μας δέ παρέμειναν ἁπλῶς ὡς ἀδιάφοροι θεαταί ἔναντι τῶν ἐπιδιώξεών μας, ἀλλά ἀντιθέτως ἡ κοινότης αὕτη εὑρέθη ψυχικῶς τε καί σωματικῶς παρά τό πλευρόν μας.

»Ἕνα γεγονός, τό ὁποῖον θά ἤθελα νά ὑπογραμμίσω ἐδῶ μετ' εὐχαριστήσεως, εἶναι ὅτι μερικοί ἐξ αὐτῶν, οἵτινες φέρουν ἑλληνικά ὀνόματα, ἔλαβον μέρος εἰς τάς τελευταίας ἐκλογάς, διά τήν ἐγκαθίδρυσιν μιᾶς πραγματικῆς δημοκρατίας εἰς τήν χώραν μας καί ἐπέτυχον μίαν ἐντυπωσιακήν πλειοψηφίαν εἰς τάς περιφερείας των. Ἡ ἑλληνική παροικία, ἥτις ἀσχολεῖται μέ τήν γεωργίαν καί τήν βιομηχανίαν, ἐπέδειξε μέγιστον ἐνθουσιασμόν καί ἑτοιμότητα νά συμβάλη εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ 10ετοῦς σχεδίου ἀποβλέποντος εἰς τόν διπλασιασμόν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς χώρας μας. Ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἐνδιαφέροντός των διαφαίνεται ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τά μεγαλεπίβολα ἔργα καί ἐκ τῆς διοχετεύσεως τῆς δυναμικότητός των πρός τήν δοθεῖσαν κατεύθυνσιν.

»Μεγαλειότατε,

»Τό ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ μας διά τάς ὑποθέσεις σας, τούς ἐθνικούς ἀγῶνας σας, διά τάς καταπληκτικάς προσπαθείας διά τήν ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι μία ἀληθής ἐκδήλωσις τῆς συναισθήσεως τοῦ ἔθνους μας διά τήν δύναμιν τῶν δεσμῶν οἵτινες μᾶς ἑνώνουν. Εἰς τήν χώραν μας ἀντιμετωπίζομεν τά μεγάλα σας ζητήματα ὡς ἰδικάς μας ἐθνικάς ὑποθέσεις μᾶλλον καί δέν τά περιβάλλομεν μόνον μέ αἰσθήματα ἁπλῆς ὑποστηρίξεως ἀπορρέοντα ἀπό τήν προσήλωσίν μας εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἐλευθερίας. Ἐπί πλέον τό ἐνδιαφέρον μας δι' ὅλα σας τά ἐπιτεύγματα ἀποσπᾶ τόν σταθερόν θαυμασμόν μας καί τυγχάνει τῆς ὑποστηρίξεως τῶν θερμῶν αἰσθημάτων μας ὀφειλομένων εἰς τάς περιστάσεις καί τήν φύσιν τῶν σχέσεών μας. Μέ σεβασμόν καί θαυμασμόν παρακολουθοῦμεν τόν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ σας καί τήν γενναιοψυχίαν αὐτοῦ ἐν τῇ προασπίσει τῆς ἀνεξαρτησίας του.

»Μέ μεγίστην δέ ἐκτίμησιν θεώμεθα τάς εἰλικρινεῖς προσπαθείας ἅτινας κατεβάλατε καί ἐξακολουθεῖτε νά καταβάλλητε διά τήν προστασίαν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος τῆς χώρας σας καί τήν παγίωσιν τῆς ἑνότητος ταύτης ὥστε αὕτη νά καταστῆ ὁ κύριος παράγων τῆς προόδου τοῦ λαοῦ σας. Πάντοτε θά σᾶς συνοδεύουν αἱ ἐγκάρδιοι εὐχαί μας διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν καί θά εἴμεθα εὐτυχεῖς διά κάθε ἐπιτυχίαν τήν ὁποίαν θά πραγματοποιῆτε.

»Μεγαλειότατε,

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι τό μέλλον θά εἶναι, ὡς τό παρόν, πλῆρες δυνάμεως καί σφρίγους, ἀκολουθοῦν τήν ἰδίαν γέφυραν ὑπεράνω τῆς Μεσογείου διά νά συνδέη τά πολύτιμα ἰδανικά μας πρός χάριν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Τό μέλλον αὐτό θά ἐνισχύση τούς ἀγῶνας μας διά τήν ἐλευθερίαν καί θά πραγματοποιήση τάς ἐλπίδας μας διά τήν εἰρήνην, πρός τήν ὁποίαν οὐ μόνον οἱ λαοί μας ἀτενίζουν, ἀλλά καί ὅλοι οἱ λαοί, ἀνήσυχοι ἀπό τήν διεθνῆ ἔντασιν τήν ὁποίαν αἰσθάνονται νά τούς περιβάλλη, τάς σοβαρωτάτας συνομιλίας διά τόν ἀφοπλισμόν, τάς ὁποίας ἀκούουν καθημερινῶς καί τά ὅπλα τῆς καταστροφῆς, τά ὁποῖα εἶναι ἀνά πᾶσαν στιγμήν ἕτοιμα πρός ἐκκίνησιν μέ τήν τεραστίαν των ἀτομικήν δύναμιν καί τάς δυνατότητάς των καταστροφῆς καί ὀλέθρου.

»Ἡμεῖς ἐλπίζομεν ὅτι ἡ σημερινή συνεισφορά τῶν χωρῶν μας ὑπέρ τῆς εἰρήνης δέν εἶναι παρά ἡ συνέχεια ἑνός παλαιοῦ μηνύματος διά τήν εἰρήνην καί ἡ καλυτέρα προοπτική ὅπου τά ἰδεώδη μας ἀνθίζουν καί αἱ ρίζαι των ἐξαπλοῦνται βαθύτερον.

»Μεγαλειότατε,

»Ὡς μίαν ἐκδήλωσιν τῶν προσωπικῶν μας αἰσθημάτων καί τῶν αἰσθημάτων ὁλοκλήρου τοῦ ἀραβικοῦ λαοῦ, ζητῶ ἀπό ὅλους τούς παρισταμένους νά ἑνωθοῦν μετ' ἐμοῦ εἰς τάς εὐχάς μου ὑπέρ τῆς δόξης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῆς ὑγείας καί εὐτυχίας τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος καί τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλίσσης. Σᾶς ζητῶ νά ὑψώσητε τά κύπελλά σας εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καί μέ τάς καλυτέρας εὐχάς».

Οἱ διμερεῖς συνομιλίες, μέ συμμετοχή πάντοτε τοῦ Αἰγύπτιου προέδρου καί τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, συνεχίστηκαν καί τήν ἑπομένη, 8 Ἰουνίου. Σέ σχετική ἐρώτηση τῶν δημοσιογράφων, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε:

«Συνεχίσθησαν αἱ ἀρξάμεναι χθές συνομιλίαι ἐπί τῶν αὐτῶν θεμάτων γενικῆς πολιτικῆς καί ἐξητάσθησαν περαιτέρω καί τά ἰδιαίτερα πολιτικά θέματα τά ἐνδιαφέροντα τάς δύο χώρας. Μεταξύ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἰδιαιτέρα θέσιν κατέλαβε καί τό ζήτημα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πολυπληθοῦς ἑλληνικῆς παροικίας, ἐνῶ τά εἰδικά οἰκονομικά ζητήματα, θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον τῆς ἀπογευματινῆς συσκέψεως μεταξύ τῶν ἁρμοδίων Ἑλλήνων καί Ἀράβων ὑπουργῶν».

Τό ἀπόγευμα, συγκλήθηκε σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ καί Μαχμούτ Φάουζι, στήν ὁποία ἐξετάστηκαν τά θέματα τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῶν δύο χωρῶν καί ἡ θέση καί τά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς παροικίας, γιά τά ὁποῖα ὁ Ε. Ἀβέρωφ δήλωσε ὅτι «ἐξητά-

σθησαν ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως».

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Γκαμάλ Νάσερ, κατέθεσε στεφάνι στό μνημεῖο τοῦ Ἀγνωστου Στρατιώτη, ἀνακηρύχθηκε ἐπίτιμος δημότης Ἀθηναίων, ἐπισκέφθηκε ἀρχαιολογικούς χώρους, παρακάθησε σέ γεῦμα πού παρέθεσε ὁ Ε. Ἀβέρωφ στή Στρατιωτική Λέσχη καί παρακολούθησε παραστάσεις μπαλέτων στό Ἐθνικό Θέατρο.

Τήν τελευταία ἡμέρα τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεως τοῦ Αἰγυπτίου προέδρου, ἀφοῦ τερματίστηκαν οἱ συνομιλίες μέ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Τῇ προσκλήσει τῆς Α.Μ. τοῦ βασιλέως Παύλου τῶν Ἑλλήνων, ὁ προέδρος τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας Α.Ε. Γκαμάλ Ἄμπντελ Νάσερ ἐπεσκέφθη τήν Ἑλλάδα ἀπό τῆς 7ης μέχρι τῆς 9ης Ἰουνίου 1960.

»Ὁ πρόεδρος Νάσερ συνωδεύετο ὑπό τῆς Α.Ε. Δρος Μαχμούτ Φάουζι, ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Α.Ε. κ. Ἄλυ Σάμπρι, ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας, Α.Ε. Δρος Νουρεντίν Καχαλᾶ, προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Συριακῆς Ἐπαρχίας καί ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων, Α.Ε. πρέσβεως κ. Ἄλυ Ράσιντ, μεγάλου αὐλάρχου, τοῦ στρατηγοῦ Μωχάμεντ Ράσαντι Χασάν, πρώτου ὑπασπιστοῦ κ. Μωχάμεντ Χασανέϊν Χεϊκάλ, ἀρχισυντάκτου τῆς "Ἀλ Ἀχράμ" καί ἄλλων ἐπισήμων τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας. Τήν 7ην, 8ην καί 9ην Ἰουνίου διεξήχθησαν συνομιλίαι μετά τοῦ προέδρου τῆς ΗΑΔ καί τῆς Α.Ε. τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ ἐπί θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Εἰς τάς συνομιλίας ταύτας παρέστησαν ἐπίσης ἐκ μέρους τῆς ΗΑΔ οἱ κ.κ. Μαχμούτ Φάουζι, Ἄλυ Σάμπρι, δρ. Νουρεντίν Καχαλᾶ, Μωχάμεντ Ράσαντ Ντανές, πρεσβευτής τῆς ΗΑΔ ἐν Ἑλλάδι καί Ἀμπτέτελ Σαλάμ Μπάντουουΐ, διευθυντής τοῦ γραφείου τοῦ προέδρου, καί ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς οἱ κ.κ. Εὐάγγελος Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Χρ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς, γενικός διευθυντής ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Δ. Λάμπρος, πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ΗΑΔ καί Δ. Μπίτσιος, διευθυντής τῆς Δ΄ πολιτικῆς διευθύνσεως.

»Αἱ συνομιλίαι διεξήχθησαν ἐντός ἀτμοσφαίρας ἐγκαρδιότητος, ἡ δέ σύμπτωσις γνωμῶν ἐπί τῶν συζητηθέντων θεμάτων ὑπῆρξεν εὐρεῖα. Ἡ διεθνής κατάστασις ἐξητάσθη μέ πνεῦμα ἀνταποκρινόμενον εἰς τούς σκοπούς καί τάς ἐπιδιώξεις τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί μέ γνώμονα τάς ἀρχάς τῆς ἰσότητος, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν μελῶν τῆς διεθνοῦς κοινότητος. Διεπιστώθη ὅτι κατά τήν παροῦσαν περίοδον ἀβεβαιότητος δημιουργεῖται δι' ὅλους τό χρέος ὅπως συμβάλουν εἰς τήν ἐπικράτησιν πνεύματος ἠρεμίας ἀνά τόν κόσμον.

»Ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ βαθέως ἐρριζωμένη φιλία καί ἡ καρποφόρος συνεργασία μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς ΗΑΔ ἐπί προβλημάτων ἀφορώντων τόσον τόν ἀραβικόν κόσμον, ὅσον καί τήν Ἑλλάδα, ἀποτελοῦν μόνιμον καί σημαίνοντα παράγοντα εἰρήνης καί σταθερότητος εἰς τήν μεγάλην καί εὐαίσθητον γεωγραφικήν περιοχήν μέ τήν ὁποίαν εἶναι συνδεδεμένα τά ἱστορικά πεπρωμένα τῶν δύο χωρῶν.

»Ἐπεσημάνθη ὡς κρίσιμον τό πρόβλημα τῶν ὑπό ἀνάπτυξιν χωρῶν καί ἐτονίσθη ἡ σημασία τήν ὁποίαν ἔχει ἡ ἐνίσχυσις αὐτῶν διά τήν καλυτέραν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας. Διεπιστώθη περαιτέρω ὅτι οἱ στερεοί δεσμοί, οἱ συνδέοντες τάς δύο χώρας, δέν ἐπηρεάσθησαν δυσμενῶς ἐκ λόγων συνδεομένων μέ τάς ἀντιστοίχους αὐτῶν διεθνεῖς τοποθετήσεις. Συνεζητήθησαν ἐπίσης τά κατάλληλα μέσα πρός περαιτέρω εἰς ὅλους τούς τομεῖς ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας τῶν δύο χωρῶν. Αἱ συζητήσεις αὐταί κατέληξαν εἰς πλήρη συμφωνίαν.

»Οὕτω, ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις καί πληροφορίαι ἐπί τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες καταβάλλονται εἰς ἀμφότερα τά Κράτη διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας των καί τήν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν δύο λαῶν. Συνεφωνήθη ἐπί πλέον ὅπως διευρυνθοῦν ἔτι μᾶλλον, καί ἐπ' ὠφελείᾳ ἀμφοτέρων, ἡ τεχνική συνεργασία αὐτῶν ὡς καί αἱ ἐμπορικαί των σχέσεις, αἵτινες, ἄλλωστε, ἐσημείωσαν ἤδη πρόοδον, ἀφ' ἧς ὑπεγράφη ὑπό τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Νοτίου Ἐπαρχίας τῆς ΗΑΔ τό πρωτόκολλον τῆς 19ης Ἀπριλίου 1960. Μέτρα θέλουσι ληφθῆ ἐπίσης διά τήν περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῶν ὑπαρχόντων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν πνευματικῶν δεσμῶν.

»Ἡ κατά τό παρελθόν ἔτος ἐπίσκεψις εἰς Ἑλλάδα τοῦ κεντρικοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ΗΑΔ καί ἡ πρόσφατος τοιαύτη τοῦ ὑφυπουργοῦ τῆς Παιδείας, ὡς καί ἡ ἐπικειμένη ἀνταπόδοσις ἐπισκέψεως ἐκ μέρους τοῦ Ἕλληνος ὑπουργου τῆς Παιδείας, ἀποτελοῦν δείγματα τῆς ἐμπράκτου ἀποφάσεως τῶν δύο Κυβερνήσεων ὅπως προαγάγουν ἔτι μᾶλλον τάς μορφωτικάς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ὁ πρόεδρος τῆς ΗΑΔ ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησίν του διά τήν ἀκλόνητον νομιμοφροσύνην τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τῆς διαβιούσης εἰς τήν ΗΑΔ, ὡς καί διά τήν συμβολήν αὐτῆς εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας του. Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ ὁ πρόεδρος Γκαμάλ Ἄμπτελ Νάσερ ἐπανέλαβεν ὅτι ἀποτελεῖ πρόθεσιν τῆς Κυβερνήσεώς του ὅπως ἐξακολουθήση ἐκδηλοῦσα τόν ἐνδιαφέρον της ὑπέρ τῆς εὐημερίας καί εὐδαιμονίας τῆς παροικίας ταύτης. Τήν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ προέδρου κ. Γκαμάλ Ἄμπντελ Νάσερ, ἐπηκολούθησεν ἀνεπίσημος παραμονή δύο ἡμερῶν».

Μετά τήν ἔκδοση τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, ὁ Αἰγύπτιος πρόεδρος, συνοδευόμενος ἀπό τό βασιλέα, τόν πρωθυπουργό καί πολλούς ἐπισήμους παρακολούθησε ἐπιδείξεις τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων στήν ἀεροπορική βάση Τατοΐου, παρακάθησε σέ πρόγευμα τοῦ πρωθυπουργοῦ στήν Κηφισιά, παρέστη σέ δεξίωση τῆς αἰγυπτιακῆς πρεσβείας καί δέχτηκε τούς δημοσιογράφους στό Μέγαρο Μαξίμου. Στή συνέντευξη αὐτή, ἐπεσήμανε τίς προόδους τῆς Ἑλλάδος στόν οἰκονομικό τομέα, ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἀνεξάρτητη Κύπρος δέν θά ἐπέτρεπε τή χρησιμοποίηση τῶν βρετανικῶν βάσεων γιά ἐπιθετικούς σκοπούς κατά τῆς Αἰγύπτου, ὑποσχέθηκε ρύθμιση τοῦ προβλήματος τῶν ἑλληνικῶν Τραπεζῶν τῆς Αἰγύπτου, κατηγόρησε τό Ἰσραήλ γιά ἐπεκτατική πολιτική, διατύπωσε τή λύπη του γιά τήν ἀποτυχία τῆς διασκέψεως κορυφῆς καί, τέλος, εὐχαρίστησε τόν

ἑλληνικό λαό, καί ἰδίως τούς Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου, γιά τή συνδρομή τους στίς δύσκολες ὧρες τῆς εἰσβολῆς τοῦ 1956.

Μετά τή λήξη τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του, ὁ Αἰγύπτιος πρόεδρος, μέ τή συνοδεία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἐπισκέφθηκε τούς Δελφούς καί τήν Ἰτέα. Πρίν ἐπιβιβαστεῖ στή θαλαμηγό του μέ κατεύθυνση τήν Κέρκυρα, εὐχαρίστησε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό καί τόν ἑλληνικό λαό γιά τή θερμή ὑποδοχή πού τοῦ ἐπιφύλαξαν, ἐξέφρασε τήν ἀνεπιφύλακτη ἱκανοποίησή του γιά τίς καρποφόρες συνομιλίες του μέ τούς Ἕλληνες ἰθύνοντες καί παρακάλεσε τόν πρωθυπουργό νά ἀνταλλάσσουν κατά καιρούς ἀπόψεις. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπιβεβαίωσε καί πάλι πρός τόν Γκ. Νάσερ τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεώς του γιά τήν ἀνάπτυξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν σέ ὅλους τούς τομεῖς. Παράλληλα, δόθηκε στή δημοσιότητα, ἀπό τήν αἰγυπτιακή πλευρά, ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὁ πρόεδρος Γκαμάλ Ἀμντέλ Νάσερ, κατά τή διάρκεια τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς του, προσεκάλεσε τάς Α.Α.Μ.Μ. τούς βασιλεῖς ὅπως ἐπισκεφθοῦν τήν ΗΑΔ. Οἱ βασιλεῖς ἀπεδέχθησαν εὐχαρίστως τήν πρόσκλησιν. Ἐξ ἄλλου, ὁ πρόεδρος Νάσερ ἀπηύθυνεν ἀνάλογον πρόσκλησιν πρός τόν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆν, ὅστις ἀπεδέχθη ἐπίσης ταύτην εὐχαρίστως. Αἱ ἡμερομηνίαι, καθ' ἅς θά πραγματοποιηθοῦν αἱ ὡς ἄνω ἐπισκέψεις τῶν Α.Α.Μ.Μ. τῶν βασιλέων καί τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἰς ΗΑΔ, θά ὁρισθοῦν βραδύτερον».

Πρίν, ἐξάλλου, ἐγκαταλείψει ὁριστικά τά ἑλληνικά χωρικά ὕδατα, ὁ Αἰγύπτιος πρόεδρος ἀπηύθυνε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα πρός τόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἐγκαταλείπων τήν ἔνδοξον γῆν τῆς Ἑλλάδος, ἐπιθυμῶ νά διαβιβάσω πρός τήν ὑμετέραν ἐξοχότητα καί τά μέλη τῆς Κυβερνήσεώς σας, τάς πλέον ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου διά τήν θερμήν ὑποδοχήν, τήν ὁποίαν μοῦ ἐπεφυλάξατε καί ἡ ὁποία ἀπετέλεσε μίαν νέαν ἐπιβεβαίωσιν τῆς αἰωνίας φιλίας πού ἑνώνει τήν Ἑλλάδα καί τήν ΗΑΔ».

Γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Νάσερ καί τήν προσωπικότητά του, ἀναφέρει ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε ἀργότερα, κατά τή διαμονή του στό Παρίσι:

«Κατά τίς ἀρχές τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1960 δέχθηκα τήν ἐπίσκεψη τοῦ Νάσερ στήν Ἀθήνα, τήν δέ 30ή Ἰουνίου ἐπισκεπτόμουν ὁ ἴδιος τή Γιουγκοσλαβία, τήν ὁποία εἶχε ἐπισκεφθεῖ προηγουμένως καί ὁ πρόεδρος τῆς Αἰγύπτου. Οἱ ἐπισκέψεις αὐτές ἔδωσαν καί πάλι ἀφορμή διεθνῶν σχολίων, περί δημιουργίας τριγώνου Ἀθηνῶν - Βελιγραδίου - Καΐρου, τά ὁποῖα ὅμως ἦταν ἀβάσιμα, δεδομένου ὅτι οὐδέποτε ἡ Κυβέρνησή μου ἀντιμετώπισε παρόμοια ἀνεδαφική πολιτική. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Νάσερ ἔγινε σέ ἀνταπόδοση ἰδικῆς μου ἐπισκέψεως. Ἡ δέ ἐπίσκεψή μου στή Γιουγκοσλαβία ἔγινε στό πλαίσιο τῶν διμερῶν μας σχέσεων καί τήν ἀνασκόπηση τῆς εἰς τήν Βαλκανικήν καταστάσεως συνεπείᾳ τῶν ἐπιθέσεων εἰρήνης, πού εἶχαν ἐξαπολυθεῖ κατά τήν ἐποχή ἐκείνη ἀπό τούς δορυφόρους τῆς Ρωσίας. Ἄλλωστε, οὔτε ὁ Τίτο ἐπιθυμοῦσε τήν ἀπομάκρυνση τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό ΝΑΤΟ, δεδομένου ὅτι θά ἔχανε τή μόνη καί ἀσφαλῆ γέφυρα πού εἶχε μέ τή Δύση καί ἡ ὁποία ἀπεδείχθη πολλές φορές χρήσιμη σ' αὐτόν.

»Ὁ Νάσερ, ἀφοῦ μέ εὐχαρίστησε καί πάλι γιά τή συμπαράσταση πού τοῦ πρόσφερα κατά τήν κρίση τοῦ Σουέζ καί ἡ ὁποία ὑπῆρξε τόσο τολμηρή ὥστε νά μέ φέρει σέ ἀντίθεση καί μέ τούς συμμάχους μας, ἔθεσε τό αἰώνιο θέμα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τή διαιώνιση τοῦ ὁποίου τήν ἀπέδιδε στήν ἀλληλεγγύη τῆς Δύσεως μέ τό Ἰσραήλ. Τοῦ εἶπα ὅτι, κατά τή γνώμη μου, ἡ στάση αὐτή τῆς Δύσεως θά μποροῦσε νά μεταβληθεῖ καί νά βρεθεῖ λύση μόνο ἐάν οἱ Ἄραβες συμφωνοῦσαν ὅλοι ἐπί μιᾶς σαφοῦς καί ρεαλιστικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία θά ὑπεχρέωνε τήν Ἀμερική νά πειθαρχήσει τό Ἰσραήλ. Ἀντ' αὐτοῦ ὅμως οἱ Ἄραβες δέν παύουν ἀπό τοῦ νά ἐρίζουν μεταξύ τους καί νά περιπλέκουν ἀντί νά διευκολύνουν τή λύση.

»Μ' ἐνημέρωσε ἐν συνεχείᾳ γιά τήν πορεία τῆς Κινήσεως τῶν Ἀδεσμεύτων καί συζητήσαμε γιά τά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς ἐν Αἰγύπτῳ κοινότητος, γιά τά ὁποῖα ἔδειξε κατανόηση.

»Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Νάσερ μοῦ ἐπέτρεψε νά ἀντιληφθῶ σ' ὅλη του τήν ἔκταση τό δράμα τῶν δικτατόρων, πού χάνουν ἐντελῶς τήν προσωπική τους ἐλευθερία συνεπείᾳ τῶν μέτρων πού λαμβάνονται γιά τήν ἀσφάλειά τους. Τήν ἑπομένη τῆς ἀφίξεώς του ἐπρόκειτο νά γίνει πρός τιμήν του στρατιωτική παρέλαση στό Τατόι, ὅπου φθάσαμε τήν ὁρισθεῖσα ὥρα ὁ βασιλεύς καί ἐγώ γιά νά τόν ὑποδεχθοῦμε. Ὁ Νάσερ, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νά ἔλθει μετά 5', ἐβράδυνε πέραν τῆς μισῆς ὥρας, μέ ἀποτέλεσμα νά προκληθεῖ ἀνησυχία ἀλλά καί κάποια δυσφορία στούς ἀναμένοντες. Ὅταν μετά τήν παρέλαση ζήτησα νά μάθω τούς λόγους τῆς καθυστερήσεως, μέ πληροφόρησαν ὅτι ὁ ἁρμόδιος γιά τήν ἀσφάλεια τοῦ προέδρου δέν εὗρισκε τό κλειδί μέ τό ὁποῖο εἶχε κλειδώσει τό προηγούμενο βράδυ τό δωμάτιό του. Παρόμοιο ἐπεισόδιο συνέβη καί στό σπίτι μου, ὅπου οἱ σωματοφύλακες τοῦ προέδρου ἀπεπειράθησαν νά ἐμποδίσουν τήν ἄνοδό μου στόν πρῶτον ὄροφο, ὅπου εἶχε ἀνεβεῖ γιά νά πλυθεῖ. Ὅταν δέ μετά τριήμερον ἀνεχώρησε ἀπό τήν Ἰτέα μέ τή θαλαμηγό τοῦ Φαρούκ, τόν συνώδευε ἀντιτορπιλλικό καί ὑποβρύχιο.

»Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Νάσερ, ἐξάλλου, μοῦ δημιούργησε καί ἕνα ὀξύτατο ἐθιμοτυπικό πρόβλημα. Ἡ βασίλισσα, ἡ ὁποία ὄφειλε νά ὑποδεχθεῖ καί νά συ-

νοδεύσει τήν κ. Νάσερ στό αὐτοκίνητο, ἠρνεῖτο ἀπό σνομπισμό νά τό πράξει. Ἐπροτάθη τότε ἀπό τά Ἀνάκτορα ὅπως τή σύζυγος τοῦ Αἰγυπτίου προέδρου τήν συνοδεύσει ὁ διάδοχος. Ἡ αἰγυπτιακή ὅμως Κυβέρνηση ἀπέκρουσε τήν πρόταση, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον αὕτη ἐθεωρεῖτο ἀπαράδεκτος κατά τά αἰγυπτιακά ἔθιμα. Καί ὑπῆρχε κίνδυνος νά ματαιωθεῖ ἡ ἐπίσκεψη, ἄν δέν παρενέβαινα ἀποφασιστικά γιά νά πεισθεῖ ἡ βασίλισσα νά συνοδεύσει τήν κυρία Νάσερ.

»Τόν Νάσερ τόν εἶχα γνωρίσει καλά κατά τήν ἐπίσκεψή μου στήν Αἴγυπτο τό 1957 μετά τήν κρίση τοῦ Σουέζ, πού τόν ἔφερε στό προσκήνιο τῆς διεθνοῦς ζωῆς. Ἦταν εὐφυής καί θαρραλέος. Ἐστερεῖτο ὅμως πείρας καί ἡ ὑπέρμετρη φιλοδοξία του ὁδήγησε καί αὐτόν καί τή χώρα του στίς γνωστές ὀδυνηρές περιπέτειες. Φιλοδοξοῦσε νά ἡγηθεῖ τοῦ ἀραβικοῦ ἔθνους καί νά προβληθεῖ στήν διεθνῆ σκηνή, προτοῦ, ὅπως τόν συνεβούλευσα, ἀναπτύξει οἰκονομικά καί κοινωνικά τή χώρα του»[201].

Ἀπολύτως θετικά ἦταν τά σχόλια τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Νάσερ. Ἡ «Καθημερινή» τόνιζε ὅτι «αἱ παμπάλαιαι σχέσεις, ἡ ἀνταλλαγή τῶν ἀγαθῶν, ἡ ἀμοιβαία κατανόησις καί συνεργασία συνιστοῦν τήν ἀτμόσφαιραν, ἐντός τῆς ὁποίας θά φθάσουν ἐδῶ φιλοξενούμενοι τῶν βασιλέων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κυβερνήσεώς της, ἀλλά πρωτίστως τοῦ λαοῦ τῆς χώρας, ὁ πρόεδρος καί ἡ κυρία Νάσερ», ἐνῶ χαρακτήριζε τό κοινό ἀνακοινωθέν «καθοδηγητικόν φάρον εἰς τήν ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΗΑΔ καί ὡς ὑπόδειγμα πλαισίου ἐντός τοῦ ὁποίου ἠμποροῦν νά ἐξελιχθοῦν καρποφόρως αἱ σχέσεις χωρῶν αἱ ὁποῖαι δέν ἀνήκουν εἰς τήν αὐτήν διπλωματικήν παράταξιν»[202]. Τό «Ἔθνος» ἔγραφε ὅτι «εἰς τά ἐκκρεμῆ μεταξύ Ἑλλάδος καί ΗΑΔ ζητήματα δίδονται ἱκανοποιητικαί λύσεις, ἐνῶ ἡ ἑλληνική κοινή γνώμη δοκιμάζει ζωηράν χαράν διά τό γεγονός, τό ὁποῖον ἄλλωστε ἀνέμενεν. Ἀσχέτως πρός τήν διάφορον τοποθέτησίν των ἐπί τοῦ διεθνοῦς πεδίου, αἱ δύο χῶραι συνεργάζονται στενῶς, ἀλληλοϋποστηριζόμεναι εἰς τήν ἐπιδίωξιν κοινῶν ἰδανικῶν προόδου καί εἰρηνικῆς ἀναπτύξεως»[203]. Τό «Βῆμα» ὑπογράμμιζε: «Ὁ κυπριακός λαός εἰς ὅλας τάς φάσεις τοῦ ἀγῶνος εὗρῆκεν εἰς τό πρόσωπον τοῦ ἡγέτου τῆς ἀναγεννωμένης Αἰγύπτου ἕνα σταθερόν καί πιστόν σύμμαχον, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ μίαν χώραν μέ τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ ἀσκιάστους σχέσεις ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί φιλίας»[204]. Ἡ «Ἀκρόπολις» ἔγραφε ὅτι «τό κοινόν ἀνακοινωθέν ἦλθε νά προσεπιβεβαιώση τήν ὕπαρξιν τῆς στενωτάτης φιλίας καί συνεργασίας τῶν δύο λαῶν, τόσον εἰς τά ἐσωτερικά των προβλήματα, ὅσον καί εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος διεθνῶν προβλημάτων»[205]. Ἡ «Ἐλευθερία» παρατηροῦσε ὅτι «ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Νάσερ στήν Ἑλλάδα, τό σύνθημα τῆς ὁποίας ἔδωσεν ὅλος ὁ τύπος, ἀνεξαρτήτως πολιτικῆς τοποθετήσεως, χαρακτηρίζεται ὡς φαινόμενον ἀσύνηθες εἰς τά ἑλληνικά χρονικά, τό ὁποῖον δίδει τό μέτρον τῶν αἰσθημάτων συμπαθείας πρός τόν λαόν τῆς ΗΑΔ καί θαυμασμοῦ πρός τόν ἡγέτην του, τά ὁποῖα εἶναι κοινά εἰς ὅλους τούς Ἕλληνας»[206]. Τέλος, ἡ «Αὐγή» ἔγραφε ὅτι «ποτέ στήν ἱστορία, τά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν μας δέν ἦσαν τόσο κοινά ὅσο τά τελευταῖα χρόνια, ὅταν ὁ μέν λαός τῆς Ἑλλάδος συμμετεῖχε ὁλόψυχα στήν παγκόσμια σταυροφορία κατά τῆς ἀποικιοκρατικῆς εἰσβολῆς στό Σουέζ, ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι παρεῖχαν τήν θερμή ὑποστήριξή τους στόν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν» καί τόνιζε ὅτι «τό ἐνδιαφέρον τῶν συνομιλιῶν εἶναι μειωμένο λόγῳ τῆς διαφορετικῆς πολιτικῆς τῶν δύο Κυβερνήσεων»[207].

Ὁ αἰγυπτιακός τύπος ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Νάσερ στήν Ἑλλάδα. Ἡ ἐφημερίδα «Ἀχμπάρ Ἐλ Γιόμ», σχολιάζοντας τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη Νάσερ στήν Ἀθήνα, σημείωνε ὅτι «ἡ Ἑλλάς ἴσως νά εἶναι μικρά εἰς ἔκτασιν, ἀλλ' ἡμεῖς λόγῳ τῆς ἐκτιμήσεως τήν ὁποίαν τρέφομεν πρός αὐτήν, τήν θεωροῦμεν μεγάλην χώραν» καί χαρακτήριζε τήν ἐπίσκεψη ὡς «εἰλικρινῆ χαιρετισμόν τοῦ λαοῦ μας πρός τό ἑλληνικόν ἔθνος, τό ὁποῖον ἐστάθη παρά τό πλευρόν μας κατά τάς καλάς καί κακάς ἡμέρας καί μᾶς ὑπεστήριξεν εἰς ὅλους τούς ἀγῶνας καί τάς κρισίμους περιστάσεις μας».

Ἡ «Ἀλ Ἀχράμ» ὑπογράμμισε ὅτι «ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός, ὁ ὁποῖος, διά τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεώς του, συνετέλεσεν εἰς τήν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν πατροπαραδότων δεσμῶν φιλίας, κατέρριψε τό ρεκόρ διαρκείας τῆς πρωθυπουργίας» καί ὅτι «τό παρ' αὐτοῦ ἐμπνευσθέν καί ἤδη ἐκτελούμενον πενταετές σχέδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας θά ἀποφέρη ἅμα τῇ ἀποπερατώσει του, κατά τό 1964, αὔξησιν ἐπί τοῦ εἰσοδήματος κατά 33%».

Ἡ «Ἀλ Τζουμχουρία» τόνισε ὅτι, «ἡ ἐπίσκεψις τοῦ προέδρου Νάσερ εἰς Ἑλλάδαν προσθέτει νέον κρίκον εἰς τήν σειράν τῶν ἱστορικῶν ἐπισκέψεων τάς ὁποίας ἐπραγματοποίησεν ὁ ἥρως τοῦ ἀραβικοῦ ἐθνικισμοῦ εἰς φίλας χώρας, μεταξύ τῶν ὁποίων τήν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ὑπεστήριξε τήν ΗΑΔ εἰς ὅλας τάς κρισίμους στιγμάς».

Ἡ «Μισσάα» ἔγραφε ὅτι «ὁ πρόεδρος Νάσερ ἐπισκέπτεται διά πρώτην φοράν χώραν ἀνήκουσαν εἰς τό ΝΑΤΟ, παρ' ὅλον ὅτι ἡ Ἡνωμένη Ἀραβική Δημοκρατία ἀκολουθεῖ πολιτικήν θετικήν οὐδετερότητος, διαφέρουσαν τῆς γραμμῆς τῶν Συμφώνων. Ἀλλ' ἡ ἐπίσκεψις αὐτή γίνεται διότι ἔχομεν μέ τούς ἀδελφούς Ἕλληνας σύνδεσμον ἀπό ἀρχαιοτάτων

χρόνων, ὁ ὁποῖος ἐξακολουθεῖ καί σήμερον, ἐφ' ὅσον, πλήν τῆς φιλίας τρέφομεν καί τάς ἰδίας πεποιθήσεις πρός τάς ἀρχάς τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης».

Ἡ «Μπούρς Ἐξυψιέν» σημείωνε «ὅτι οἱ ἑλληνικοί ἀγῶνες ὑπέρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἤνοιξαν νέον κεφάλαιον εἰς τούς ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων φιλικούς δεσμούς μεταξύ τῶν δύο λαῶν»· καί προσέθετε: «Οἱ δύο λαοί ἐγνωρίσθησαν ἔτι περισσότερον ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τήν χώραν τοῦ Νείλου χιλιάδων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐπεδόθησαν μέ μόχθον εἰς τήν ἐργασίαν καί συνετέλεσαν εἰς τήν ἀνάπτυξιν καί τήν εὐημερίαν τῆς χώρας, ἐν ἀντιθέσει πρός ἄλλους ξένους, ἀποβλέποντας μόνον εἰς πολιτικά ὀφέλη καί μονοπώλια».

Γιά τίς συνομιλίες μεταξύ τῶν δύο ἡγετῶν ἡ «Ἄλ Ἀχμπάρ» ἔγραφε: «Εἶναι ἡ πρώτη φορά καθ' ἥν ἡ ΗΑΔ συνεζήτησεν ἐπί τῶν μεσογειακῶν προβλημάτων μέ χώραν-μέλος τοῦ ΝΑΤΟ» καί ἔπλεξε τό ἐγκώμιο τῆς Ἑλλάδος, διότι «ἀκολουθεῖ τήν πολιτικήν τοῦ ἐναρμονισμοῦ τῶν ὑποχρεώσεών της ὡς μέλους τοῦ ΝΑΤΟ μέ τάς ἀπαιτήσεις τῆς πατροπαραδότου φιλίας της μέ τόν ἀραβικόν κόσμον»[208].

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Νάσερ στήν Ἑλλάδα προκάλεσε τό ζωηρό ἐνδιαφέρον καί τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης. Ἐνδεικτικό εἶναι τό σχόλιο τῆς ἔγκυρης βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως «Economist»:

Ἡ ἑλληνοαραβική φιλία ἀποτελεῖ τόν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς λόγω τῆς ὑπάρξεως μεγάλης ἑλληνικῆς κοινότητος εἰς τήν Αἴγυπτον. Ἡ Ἑλλάς φιλοδοξεῖ νά καταστῆ γέφυρα μεταξύ Δύσεως καί Μέσης Ἀνατολῆς. Οἱ Ἕλληνες δυσφοροῦν, διότι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τό σταυροδρόμιον μεταξύ Εὐρώπης, Ἀφρικῆς καί Ἀσίας δέν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὑπό τῆς Δύσεως, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναθέσει τόν ρόλον αὐτόν εἰς τήν Τουρκίαν. Οἱ Ἕλληνες ἡγέται εἶναι πεπεισμένοι ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἠδύνατο νά καταστῆ σύνδεσμος τοῦ ΝΑΤΟ μέ τήν φιλονασερικήν ὁμάδα τῆς Μ. Ἀνατολῆς κατά τόν ἴδιο τρόπον, κατά τόν ὁποῖον ἡ ἑλληνογιουγκοσλαβική φιλία ἐξασφαλίζει τόν σύνδεσμον τῆς Δύσεως μέ τόν Τίτο. Ἡ Ἑλλάς πλεονεκτεῖ ἰδιαιτέρως εἰς τόν ρόλον αὐτοῦ τοῦ συνδέσμου, διότι αἱ σχέσεις της μέ ὅλας τάς ἀραβικάς χώρας διετηρήθησαν ἀνέπαφοι καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἡ δέ ἑλληνική κοινότης χαίρει μεγάλης ἐκτιμήσεως μεταξύ τῶν Ἀράβων. Ὁ τοιοῦτος ρόλος συνδέσμου θά ηὔξανε τό διεθνές γόητρον τῆς Ἑλλάδος καί θά καθίστα τήν χώραν αὐτήν βάθρον πρός οἰκονομικήν διείσδυσιν εἰς τάς τεραστίας ἀγοράς τῆς Μ. Ἀνατολῆς[209].

9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὑπογράφεται, μεταξύ τοῦ Δημοσίου καί τῆς Ἑταιρείας «Ἥλιος», σύμβαση ἀναπροσαρμογῆς τῆς ἀρχικῆς συμφωνίας γιά ἔρευνα ὑπεδάφους, μέ σκοπό τήν ἀνεύρεση πετρελαίου στή Θράκη. Οἱ ἐργασίες θά ξεκινήσουν τό Νοέμβριο τοῦ ἴδιου ἔτους.

Στίς 19 Ἰουνίου, ἐξάλλου, θά ὑπογραφεῖ ἀνάλογη σύμβαση μέ τό Γαλλικό Ἰνστιτοῦτο Πετρελαίου γιά ἔρευνες στήν Ἤπειρο καί στή Δυτική καί Κεντρική Μακεδονία· στίς 6 Ἰουλίου τό Δημόσιο θά συμβληθεῖ μέ τήν ἀμερικανική ἑταιρεία «Χούντ» γιά ἔρευνες στήν περιοχή Θεσσαλονίκης-Κατερίνης· καί στίς 22 Σεπτεμβρίου μέ τήν ἑταιρεία BP γιά γεωτρήσεις στήν Αἰτωλοακαρνανία καί στή Λευκάδα.

9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἀνατολικῆς Νιγηρίας Ὀκμπάρα καί ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν Ἰμόκε, στή διάρκεια ἀνεπίσημης ἐπισκέψεώς τους στήν Ἑλλάδα, γίνονται δεκτοί ἀπό τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ.

11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προδρεύει σέ σύσκεψη, στήν ὁποία ἐξετάζεται τό θέμα τῆς ἱδρύσεως βιομηχανίας ἀλουμινίου. Συμμετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, ὁ πρόεδρος τοῦ ΟΒΑ, ὁ γενικός διευθυντής τῆς ΔΕΗ καί ἁρμόδιοι παράγοντες. Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται στίς 27 Ἰουνίου, μέ τήν πρόσθετη συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί Ἐργασίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐμπορίου καί τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

Ἀποφασίστηκε, σύμφωνα μέ κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἡ ἐγκατάσταση μιᾶς μονάδας ἀλουμίνας μέ δυναμικότητα ἐτήσιας παραγωγῆς 100.000 τόνων καί πρόβλεψη ἐπεκτάσεως σέ 200.000 τόνους, καί μιᾶς μονάδας ἀλουμινίου μέ ἐτήσια παραγωγή 52.500 τόνους. Τά κεφάλαια, ὕψους 75.000.000 δολλαρίων, προβλέπονταν νά διατεθοῦν κυρίως ἀπό τόν γαλλικό οἶκο «Πεσινέ», σέ συνεργασία μέ ἄλλες ἑταιρεῖες, τό Στ. Νιάρχο καί τόν ΟΒΑ, ὁ ὁποῖος θά μετεῖχε στό μετοχικό κεφάλαιο μέ 25.000.000 δολλάρια, ἐνῶ ἑλληνικές πηγές θά χορηγοῦσαν δάνειο 10.000.000 δολλαρίων. Στήν ὑπό σύσταση ἑταιρεία δέν θά δινόταν ἰδιαίτερη φορολογική μεταχείριση, ἐκτός ἀπό ὁρισμένες διευκολύνσεις δασμολογικές καί ἄλλες ὑπέρ τρίτων, πού παραχωρούνταν συνήθως σέ ἐπενδύσεις ἐξωτερικοῦ μέ βάση τό Ν.Δ. 2687/53.

Ἀναλύοντας τή σημασία τῆς ἱδρύσεως τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, ἡ ἀνακοίνωση τόνισε ὅτι:

«Δημιουργεῖ εὐνοϊκάς προϋποθέσεις πρός περαιτέρω ἀνάπτυξιν ἄλλων βιομηχανιῶν. Οὕτω γίνεται πραγματικότης τό ὄνειρον γενεῶν Ἑλλήνων, τό ὁποῖον ἀκόμη καί πρός ὀλίγου χρόνου ἐθωρεῖτο ἀπραγματοποίητον διά τήν Ἑλλάδα. Τοῦτο κατέστη δυνατόν χάρις εἰς τήν κατά τά τελευταῖα ἔτη δημιουργίαν ἐν Ἑλλάδι οἰκονομικῶν συνθηκῶν τοιούτων, αἱ ὁποῖαι ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνην ἐπί τήν σταθερότητα καί τό μέλλον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί

εὐνοοῦν τήν ἀνάπτυξιν εὐρυτέρων ἐπιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων».

Τέλος, ὑπογράμμισε ὅτι, λόγω τῶν μεγάλων ἀπαιτήσεων σέ ἠλεκτρικό ρεῦμα τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου, ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε τήν κατασκευή, ἐκτός τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Κρεμαστῶν Ἀχελώου, δύο ἄλλων φραγμάτων στόν Ἀχελῶο (τό φράγμα τῆς Πρεβέντζας, μέ ὕψος 45 μ., ἐργοστάσιο 75.000 κιλοβάτ καί προϋπολογισμό 18.000.000 δολλάρια, καθώς καί τό φράγμα Καστρακίου μέ ὕψος 65 μ. καί ἐργοστάσιο 75.000 κιλοβάτ δαπάνης 25.000.000 δολλαρίων).

Γιά τό σύνολο τῶν ἐξαγγελθέντων νέων ἔργων, ἡ ΓΣΕΕ ἀπέστειλε πρός τόν Κ. Καραμανλῆ τηλεγράφημα, στό ὁποῖο ἐξέφραζε τά συγχαρητήρια καί τήν ἱκανοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξεως.

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πορεία τῶν μελετῶν, ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ ΟΒΑ, γιά τήν ἵδρυση τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν καί ἡ ὑπογραφή νέων συμβάσεων γιά τίς ἔρευνες τοῦ ὑπεδάφους. Ὁ πρωθυπουργός δίνει ἐντολές γιά τήν ἐπίσπευση τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει, μέ τό γραπτό πρόλογο τοῦ προγράμματος τῆς «Ἑλληνικῆς ἑβδομάδος» τῆς Βρέμης, *«τάς καλυτέρας εὐχάς διά μίαν ταχεῖαν ἑνοποίησιν τῆς Γερμανίας καί διά τήν οἰκονομικήν καί κοινωνικήν πρόοδον τῆς χώρας αὐτῆς»* καί ὑπογραμμίζει ὅτι *«ὁ ἑλληνικός καί ὁ γερμανικός λαός ἐπανέλαβον μετά τόν πόλεμον τάς πατροπαραδότους φιλικάς σχέσεις των καί εἶναι σήμερον σύμμαχοι εἰς τό ἀμυντικόν σύμφωνον τῶν δυτικῶν χωρῶν διά τήν προστασίαν τῆς ἀκεραιότητος καί τῆς ἀνεξαρτησίας των».*

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐμπορίου καί ἁρμόδιων παραγόντων. Στή διάρκεια τῆς συσκέψεως ἐξετάζεται τό θέμα τῆς συγκεντρώσεως σίτου. Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται στίς 16 καί 18 Ἰουνίου, ὁπότε ἡ Κυβέρνηση ἀναγγέλλει τίς σχετικές ἀποφάσεις της.

Στήν κυβερνητική ἀνακοίνωση πού θά ἐκδοθεῖ μετά τήν τελευταία σύσκεψη, τονίζεται ὅτι θά γίνει συγκέντρωση 340.000 τόνων πρός 2,34 δρχ. τό κιλό, δαπάνης 355.000.000 δρχ. ἀπό τίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις· ἡ τιμή τοῦ ἄρτου θά παραμείνει ἀμετάβλητη· θά διακοπεῖ ἡ ἐπιδότηση τοῦ σκληροῦ σίτου· τό εἰσόδημα των μικροπαραγωγῶν σέ σύγκριση μέ τό 1959 θά αὐξηθεῖ κατά 60-80.000.000 δρχ. Τέλος ὑπογραμμίζεται:

«Ἡ κυριωτέρα ἀπό τάς νέας ἐπιδιώξεις τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν καί συγκεκριμένως ἡ ἀπελευθέρωσις ἐκτάσεων καλλιεργουμένων μέχρι σήμερον διά σίτου καί ἡ ἀπόδοσίς των εἰς ἄλλας καλλιεργείας, αἱ ὁποῖαι δίδουν προϊόντα πολυτιμότερα καί μεγαλύτερον εἰσόδημα εἰς τόν παραγωγόν. Τοιαῦται καλλιέργειαι, προσιδιάζουσαι πρός τάς φυσικάς συνθήκας τῆς χώρας μας καί ἰδίᾳ τῶν πεδιάδων μας, εἶναι ἡ καλλιέργεια κτηνοτοφικῶν φυτῶν πρός ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικῆς κτηνοτροφίας καί ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος. Λαμβανομένου δέ ὑπ' ὄψιν τοῦ μικροῦ κλήρου καί χαμηλοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν μας κατέστη ἐθνική ἀνάγκη καί ἐθνική γεωργική πολιτική».

16 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Ἐμπορίου, Συντονισμοῦ καί Γεωργίας, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πορεία τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ, σταφίδας καί νωπῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Διαπιστώθηκε ὅτι ἡ ἐσοδεία καπνοῦ τοῦ 1959 εἶχε ἀπορροφηθεῖ ὁλόκληρη, ἐκτός ἀπό ποσότητα 3.000 τόνων, τά δύο τρίτα τῆς ὁποίας ἦταν ἐμπορεύσιμα καί θά ἀγοράζονταν ἀπό τό Κράτος. Τό Δημόσιο, πράγματι, προσπαθώντας νά στηρίξει τίς τιμές τοῦ προϊόντος καί συνακόλουθα τό εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν, εἶχε ἤδη συγκεντρώσει ποσότητα 11.000 τόνων. Ὅσο γιά τά παλαιότερα ἀποθέματα, ἐκφράστηκε μετά τή σύσκεψη ἡ ἐλπίδα ὅτι θά γινόταν δυνατή ἡ ἐξαγωγή τους, μέ τιμή ὅμως μειωμένη καί συνεπῶς μέ σημαντική ζημία τοῦ Δημοσίου. Γιά τή σουλτανίνα, διαπιστώθηκε ὅτι εἶχε ἤδη ἐξαχθεῖ τό σύνολο τῆς ποσότητας πού εἶχε συγκεντρώσει τό Κράτος, καί πάλι ὅμως μέ σημαντική ζημία, καθώς τό Δημόσιο, στηρίζοντας τό εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν, τούς εἶχε προσφέρει τιμές μεγαλύτερες ἀπό αὐτές τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, πού εἶχαν μειωθεῖ σημαντικά. Γιά τίς ἐξαγωγές νωπῶν προϊόντων, τέλος, ἐξετάστηκαν τρόποι γιά τήν καλύτερη μεταφορά τους στό ἐξωτερικό.

16 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ἀρχίζει ἡ συζήτηση στή Βουλή, σέ ἑπτά συνεχεῖς συνεδριάσεις, τοῦ σχέδιου Ν.Δ. «περί ἱδρύσεως

ἑταιρείας ἐξαγωγῶν ἰδίᾳ νωπῶν γεωργικῶν προϊόντων, διευκολύνσεως διαθέσεως πορτοκαλιῶν, συμπληρώσεως τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς χώρας καί ἀξιοποιήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καί συμπληρώσεως τῆς περί ΑΤΕ νομοθεσίας», μέ τό ὁποῖο προβλέπεται ἡ ἵδρυση ἑταιρείας μέ τόν τίτλο «Νέα ΑΓΡΕΞ» (Νέα ἑταιρεία ἐξαγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων).

Στήν ἀγόρευσή τους ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Δ. Χατζηδημητρίου, τόνισε ὅτι ἡ παλαιά «ΑΓΡΕΞ» ἀπέτυχε ὡς οἰκονομική μονάδα ἀλλά πέτυχε στήν τοποθέτηση τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων στό ἐξωτερικό. Ἡ «Νέα ΑΓΡΕΞ» θά ἀνῆκε κατά 48% στήν ΑΤΕ, 48% στούς συνεταιρισμούς καί 4% στό Δημόσιο, μέ κύριο στόχο, ὄχι τόν ἐξοβελισμό τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἀλλά τή διευκόλυνση τῶν σοβαρῶν ἐξαγωγέων καί τῶν παραγωγῶν. Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Γ. Πρίφτης, ἐξέφρασε τό φόβο ὅτι τό μικρό ποσοστό συμμετοχῆς τῶν συνεταιρισμῶν δέν θά βοηθοῦσε στήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ.

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, ἀντιπαρατήρησε ὅτι ἐπιβαλλόταν ἡ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, ἡ προσφορά τῶν προϊόντων κατά τόν καλύτερο τρόπο, ἡ ἐξυγίανση τοῦ ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί ἡ ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν, χωρίς νά καταργεῖται τό ἐμπόριο πρός ὄφελος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας[210].

16-23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Διεξάγεται νέος γύρος διαπραγματεύσεων γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ.

Στίς 19 Ἰουνίου, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἐνημέρωσε τόν Κ. Καραμανλῆ σχετικά μέ τήν ἔνθερμη ὑποστήριξη ἀπό τό Βέλγιο τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων. Τέσσερις ἡμέρες ἀργότερα, ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἀνέφερε γιά τήν πορεία τῶν συζητήσεων τά ἑξῆς:

«Κατά πληροφορίας ἐκ Βόννης, γερμανική Κυβέρνησις κατόπιν τελευταίων συνομιλιῶν μας ἐνταῦθα μετά ὑφυπουργοῦ Μύλλερ Ἄρμακ ἐπανεξετάζει ἀπόψεις της ἐπί καπνικοῦ καί χρηματοδοτικοῦ μέ σαφῆ προσπάθειαν προσεγγίσεως πρός ἑλληνικάς προτάσεις. Κατόπιν ἀνωτέρω ἐξελίξεων θεωροῦμεν ἀπαραίτητον γίνουν κατεπειγόντως ἰσχυρότατα διαβήματα παρά τῷ Γερμανῷ καγκελλαρίῳ καί ἀντικαγκελλαρίῳ ὡς καί ὑπουργῷ Οἰκονομικῶν ἵνα τονισθῆ κατηγορηματικῶς ἐμμονή Ἑλλάδος ἐπί ποσοῦ 250 ἑκατ. δολλαρίων διά δάνεια μακροπρόθεσμα καί χαμηλότοκα καθώς καί ἐπί αἰτήματος πλήρους ἐξαφανίσεως δασμοῦ ἐπί ἑλληνικῶν καπνῶν ἐπί τῇ ἐνάρξει ἐφαρμογῆς συνθήκης συνδέσεως.

»Χθές ἠναγκάσθημεν προκαλέσωμεν σοβαράν κρίσιν λόγω ἀμετακινήτου ἐμμονῆς ἀντιπροσωπείας ΕΟΚ ἐπί αἰτουμένης γνωστῆς ρήτρας διαφυγῆς εἰς βάρος ἑλληνικῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν. Ἐτονίσαμεν κατηγορηματικῶς καί ἐντόνως ὅτι τοιαύτη ρήτρα ὡς προτείνεται ἐφαρμογή της θέτει ἐν κινδύνῳ σύνολον ὠφελειῶν Ἑλλάδος ἐπί γεωργικῶν προϊόντων. Μᾶς ἐπανελήφθη ὅτι προτεινομένη ρήτρα ζητεῖται ἐπιμόνως ἀπό Ἰταλούς διά ἐσωτερικούς πολιτικούς λόγους καί εἰς τοῦτο βεβαίως ἀπηντήσαμεν ἐντονώτατα προβάλλοντες ἑλληνικά οἰκονομικά καί πολιτικά ἐπιχειρήματα. Ἀπαραίτητον γίνουν νέαι ἔντονοι διαμαρτυρίαι ἐν Ἀθήναις καί Ρώμῃ διά νέαν ταύτην σοβαράν ἐμπλοκήν ἐξ αἰτίας ἰταλικῆς ἀντιδράσεως, ἥτις θέτει ἐν κινδύνῳ διαπραγμάτευσιν καθ' ἣν στιγμήν πλησιάζομεν ὁλοκλήρωσιν συμφωνίας. Συμφώνως πρός κυβερνητικάς ὁδηγίας προτείνεται ὑφ' ἡμῶν ὡς διέξοδος ἐν σχέσει πρός τήν ἀνωτέρω ρήτραν, ὅπως ἐφαρμογή της ἀποφασίζεται ἀπό συμβούλιον Association, ὅπου Ἑλλάς θά ἔχη ἀποφασιστικήν ψῆφον. Χθές ἑσπέρας εἴχομεν μακράν συνομιλίαν μετά κυρίου Ρέυ ὅστις ἐξεδήλωσε αἰσιοδοξίαν του τονίσας ὅτι ἐπιθυμεῖ μονογράφησιν συνθήκης ἐντός Ἰουλίου ἵνα ὑποβληθῆ εἰς Συμβούλιον ὑπουργῶν καί συμβουλευτικήν κοινοβουλευτικήν ἐπιτροπήν ΕΟΚ πρό τέλους Ἰουλίου. Παρετηρήσαμεν ὅτι θά ἔχη πρός τοῦτο πᾶσαν τήν συνδρομήν μας ἐφ' ὅσον θέλουν ἱκανοποιηθῆ πλήρως ἅπαντα εὔλογα αἰτήματά μας. Εἰς κύριον Ρέυ, ὅστις ἀναχωρεῖ Δευτέραν διά Βόννην καί Παρισίους ἀνεπτύξαμεν ἐκ νέου εἰδικώτερον ἀπαράδεκτον ἰταλικῆς ρήτρας διά γεωργικά προϊόντα καί ἐν συνεχείᾳ καί πάλιν ἑλληνικά αἰτήματα διά καπνά καί χρηματοδοτικόν ζητήσαντες ὅπως ἐπιμείνη ἐπί ἐξασφαλίσεως 250 ἑκατ. δολλαρίων.

»Πρέσβυς κύριος Ζαμαρίας συνηντήθη ἐκ νέου μετά κυρίου Βινύ, ὅστις τοῦ εἶπεν ἐμπιστευτικῶς ὅτι ἐκάλεσε κ. Ρέυ καί Βέλγον μόνιμον ἀντιπρόσωπον εἰς ὁποίους ὑπέδειξε ὑποστηρίξουν ἅπαντα ἑλληνικά αἰτήματα καί ποσόν 250 ἑκατ. δολλαρίων. Ἐπαναλαμβάνομεν εἰσήγησιν ὅτι ὑπερνίκησις δυσχερειῶν τελευταίας στιγμῆς δύναται ἀποφασιστικῶς διευκολυνθῆ ἐκ συνομιλιῶν κυρίου προέδρου Κυβερνήσεως εἰς Παρισίους καί ἐξ ἐνδεχομένης συναντήσεως κυρίου προέδρου ἔστω καί διά μίαν μόνον ἡμέραν κατά τήν ἐπιστροφήν ἐκ Παρισίων μετά τοῦ Γερμανοῦ καγκελλαρίου. Τονίζομεν καί πάλιν ἐπείγουσαν ἀνάγκην διαβημάτων εἰς ἀνώτατον ἐπίπεδον ἐν Βόννῃ καί ἐντόνου διαμαρτυρίας εἰς Ρώμην»[211].

17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δίνει ὁδηγίες στόν ὑπουργό Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆ, γιά τό χειρισμό τῶν ἐμπορικῶν θεμάτων, τά ὁποῖα θά ἀντιμετωπίσει κατά τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψή του στήν Τσεχοσλοβακία, τήν Οὐγγαρία καί τήν Πολωνία.

18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀπαντᾶ, μέ ἐπιστολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, στό πρόσφατο ὑπόμνημα περί γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ τοῦ Σοβιετικοῦ πρωθυπουργοῦ, Νικήτα Χρουστσώφ. Ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, ἡ ὁποία θά δημοσιευτεῖ καί στόν τύπο, ἐπιδίδεται στό Σοβιετικό πρεσβευτή στήν Ἀθήνα, ἀπό τό γενικό διευθυντή τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Χρ. Ξανθόπουλο-Παλαμᾶ, καί ἔχει τό ἀκόλουθο περιεχόμενο:

«Ἀξιότιμε κύριε πρωθυπουργέ,

»Ἔχω τήν τιμήν νά γνωρίσω τήν λῆψιν τῆς ἀπό 2 Ἰουνίου ἐ.ἔ. Ὑμετέρας ἐπιστολῆς καί τῶν συνημμένων αὐτῇ ἐγγράφων. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι τό περιεχόμενον τοῦ Ὑμετέρου μηνύματος, ὡς καί τῶν προτάσεων τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως ἐπί τῶν θεμελιωδῶν διατάξεων μιᾶς συνθήκης περί γενικοῦ καί πλήρους ἀφοπλισμοῦ, θέλουσι τύχει ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς δεούσης προσοχῆς καί ἐπιμελημένης μελέτης.

»Ἡ Ἑλλάς, ὡς μέλος τῆς Διεθνοῦς Κοινότητος, συμμερίζεται τήν γενικήν ἀνησυχίαν ἐκ τοῦ προϊόντος ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν, καί ἰδίᾳ ἐκ τῆς παραγωγῆς ὅπλων ὁλικῆς καταστροφῆς, ἀπειλούντων αὐτήν ταύτην τήν ὕπαρξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπιπροσθέτως, ὡς Κράτος μικρόν, ἐνδιαφέρεται διά τήν ἐδραίωσιν ὅρων διεθνοῦς ἀσφαλείας, ἐγγυωμένης τήν ἐν ἐλευθερίᾳ καί ἀνεξαρτησίᾳ εἰρηνικήν διαβίωσιν καί πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ Ἑλλάς, εὑρισκομένη εἰς μίαν τῶν κρισιμωτέρων γεωγραφικῶν θέσεων τοῦ κόσμου καί μή διαθέτουσα μεγάλους πόρους ὥστε νά καλύπτῃ ἀνέτως τάς ἀπαραιτήτους διά τήν ἀσφάλειάν της δαπάνας, θά ὠφελεῖτο περισσότερον οἱασδήποτε ἄλλης χώρας ἀπό τήν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας διά τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

»Διά τούς λόγους αὐτούς, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐθεώρησε καί θεωρεῖ τόν ἀφοπλισμόν ὡς τό μέγιστον τῶν διεθνῶν προβλημάτων, τό ὁποῖον καλεῖται νά ἀντιμετωπίσῃ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης καί ἐκτιμᾷ κατ' ἀξίαν πᾶσαν ἐποικοδομητικήν προσπάθειαν, ἡ ὁποία γίνεται μέ σκοπόν τήν προώθησιν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος αὐτοῦ.

»Θά ἐπεθύμουν νά ὑπομνήσω ὅτι ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία παρέσχε πάντοτε τήν ἀμέριστον συμβολήν της εἰς τό ἔργον τῶν ἐπί τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἁρμοδίων ὀργάνων τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κατά δέ τήν τελευταίαν σύνοδον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τόσον τό σχέδιον περί πλήρους καί γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ, τό ὑποβληθέν ὑφ' ὑμῶν, ὅσον καί αἱ σχετικαί προτάσεις τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων, ἐλήφθησαν ἀντικειμενικῶς ὑπ' ὄψιν διά τήν ἔκθεσιν τῶν συναφῶν ἑλληνικῶν παρατηρήσεων καί ἀπόψεων. Ἡ Ἑλλάς, ψηφίσασα τήν ὑπ' ἀριθ. 1378 (XIV) ὁμοφώνως ληφθεῖσαν ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, εἶναι φυσικόν νά ἀναμένῃ τήν συμφώνως πρός τό γράμμα καί τό πνεῦμα αὐτῆς πρόοδον τοῦ θέματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

»Αἱ νέαι προτάσεις τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως, ὡς ὀρθῶς σημειοῦται ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ ἐπιστολῇ, ἐμπίπτουν ἀμεσώτερον εἰς τή ἁρμοδιότητα τῆς ἐν Γενεύῃ ἑδρευούσης δεκαμελοῦς Ἐπιτροπῆς. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ εἰρημένη Ἐπιτροπή θά ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τά καθήκοντα τά ἀπορρέοντα ἀπό τήν ὑψηλήν της ἀποστολήν καί θά δικαιώσῃ τάς προσδοκίας τῆς Διεθνοῦς Κοινότητος, ὑποβάλλουσα εἰς τήν Ἐπιτροπήν Ἀφοπλισμοῦ ἐποικοδομητικάς προτάσεις. Ἡ Ἑλλάς, ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀφοπλισμοῦ, ἐπιφυλάσσεται ὅπως συμβάλῃ γονίμως εἰς τό ἔργον της.

»Ἐν σχέσει πρός τάς ἐν τῷ Ὑμετέρῳ μηνύματι ἐκφραζομένας ἀμφιβολίας, ὡς πρός τήν ἐπιθυμίαν ἀφοπλισμοῦ τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων τῶν μετεχουσῶν εἰς τήν Ἐπιτροπήν τῶν Δέκα, θά ἐπεθύμουν νά ἐκφράσω τήν ἐμπιστοσύνην τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τήν εἰλικρίνειαν καί τήν καλήν θέλησιν ὅλων τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς, τάς ὁποίας βαρύνει ἡ εὐθύνη τῆς ἐξευρέσεως βάσεως ἱκανοποιητικῆς δι' ὅλους συμφωνίας. Τοιαύτη συμφωνία δέν θά εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ ἐάν δέν διαλυθῇ ἡ ὑφισταμένη ἑκατέρωθεν δυσπιστία.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι ἡ ἀποκατάστασις τῆς διεθνοῦς ἐμπιστοσύνης εἰς βαθμόν ἐπιτρέποντα συμφωνίαν ἐπί ἑνός προγράμματος θετικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἐξαρτᾶται σοβαρῶς ἀπό τάς κάτωθι προϋποθέσεις:

»1. Ἀπό τήν βελτίωσιν τοῦ διεθνοῦς κλίματος, ἥτις θά προέκυπτεν ἀπό τήν πιστήν ἐφαρμογήν τῶν ἀρχῶν τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, περί εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διεθνῶν διαφορῶν, περί ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί περί μή ἐπεμβάσεως ἀμέσου ἢ ἐμμέσου εἰς τά ἐσωτερικά τρίτων Κρατῶν.

»2. Ἀπό τήν παραδοχήν τῆς ἀρχῆς ὅτι τά μέτρα ἀφοπλισμοῦ, ἀποβλέποντα εἰς τήν γενικήν μείωσιν τῆς στάθμης τῶν ἐξοπλισμῶν, δέν θά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀνατροπήν τῆς ὑφισταμένης ἰσορροπίας δυνάμεων πρός ὄφελος μιᾶς καί εἰς βάρος οἱασδήποτε ἄλλης χώρας.

»3. Μόνον ὁ ἀποτελεσματικός ἐλεγχόμενος ἀφοπλισμός εἶναι δυνατός. Ὁ ἔλεγχος θά πρέπει νά ἐξασφαλίζῃ πλήρως τήν ἐφαρμογήν τῶν συμφωνουμένων μέτρων ἀφοπλισμοῦ.

»4. Δέον νά ἀντιμετωπισθῇ ἡ ἀνάγκη ὅπως τήν ἀσφάλειαν, ἥν σήμερον τά καθ' ἕκαστον Κράτη ἐπιδιώκουν διά τῶν ἐθνικῶν καί συμμαχικῶν ἐξοπλισμῶν, εἶναι εἰς θέσιν νά παρέχῃ εἰς τά ἀφοπλιζόμενα μέλη της ἡ Διεθνής Κοινότης.

»5. Εἶναι ἐπάναγκες ὅπως, δι' ὅσας περιπτώσεις ἡ ἐπίλυσις τῶν διεθνῶν διαφορῶν δέν θά ἦτο δυνατή διά διαπραγματεύσεων, ἀναπτυχθῇ ὁ θεσμός τῆς ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας ἢ προσφυγῆς εἰς τήν διεθνῆ δικαιοσύνην.

»Θεωροῦμεν εὐκταῖον ὅπως ἡ Διεθνής Κοινότης καί ἰδίᾳ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, αἱ ἔχουσαι ἐπηυξημένας ἐπί τοῦ προκειμένου εὐθύνας, ἀντιμετωπίσουν ἐν τῷ συνόλῳ των, τόσον τό ζήτημα τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ὅσον καί τό ζήτημα τῆς ὀργανώσεως τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας, κατά τρόπον καλύπτοντα ἐξ ἴσου τά ζητή-

ματα αὐτά, ἅτινα εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ των ἀρρήκτως συνδεδεμένα.

»Δέξασθε, κύριε πρωθυπουργέ, τήν διαβεβαίωσιν τῆς πρός Ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου».

18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, Φ. Μακρῆ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀναπτύσσει τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τήν ἐργατική τάξη. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀπό τήν πλευρά του, δηλώνει ὅτι πολύ σύντομα θά εἶναι σέ θέση νά ἀνακοινώσει τίς σχετικές κυβερνητικές ἀποφάσεις.

21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐσωτερικῶν, Γεωργίας, Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης. Ἐγκρίνεται τό πρόγραμμα ἀναπτύξεως τοῦ δικτύου ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, παράλληλα μέ τό ἐκτελούμενο πρόγραμμα ὁδοποιίας.

Κύριος σκοπός τοῦ προγράμματος ἦταν, ὅπως τονίστηκε σέ κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἡ ἐξασφάλιση ἐπικοινωνίας στίς ὀρεινές καί ἀπομονωμένες περιοχές τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἡ ἀποπεράτωση ἡμιτελῶν τμημάτων διαφόρων ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, ἡ σύνδεση τῶν καπνικῶν χωριῶν τῆς Δράμας-Καβάλας, Κοζάνης, Ξάνθης καί Σερρῶν καί ἡ σύνδεση τῶν κυριότερων δασικῶν περιοχῶν μέ τά ἐπαρχιακά κέντρα, γιά τή διευκόλυνση τῆς μεταφορᾶς τῶν προϊόντων. Συγκεκριμένα, προγραμματίστηκε ἡ διάνοιξη νέων ὁδῶν μήκους 1.400 χιλιομέτρων, ἡ συμπλήρωση ἡμιτελῶν ὁδῶν μήκους 1.500 χιλιομέτρων καί ἡ βελτίωση 2.700 χιλιομέτρων ὑφισταμένων ὁδῶν, μέ συνολική δαπάνη 1.470.000.000 δρχ. καί κύριο φορέα ἐκτελέσεως τή Στρατιωτική Ὑπηρεσία Κατασκευῆς Ἔργων Ἀνασυγκροτήσεως (ΣΥΚΕΑ).

22 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στήν ὁποία μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Βιομηχανίας, ὁ ὑποδιοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Δ. Γαλάνης, ὁ πρόεδρος τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες, στήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πορεία διαφόρων οἰκονομικῶν θεμάτων.

23-25 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τή συνοδεία τοῦ ὑφυπουργοῦ Προεδρίας Τρ. Τριανταφυλλάκου καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα Ἀθλητισμοῦ, Γ. Βήχου, ἐπιθεωρεῖ τά ἐκτελούμενα ἀθλητικά ἔργα καί τίς τοποθεσίες πού ἔχουν ἐπιλεγεῖ γιά τήν ἀνέγερση νέων.

Ὁ ὑφυπουργός Προεδρίας, σέ δηλώσεις του, ὑπογράμμισε τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν προγραμματισμένη ἀνάπτυξη τοῦ ἀθλητισμοῦ καί ἀναφέρθηκε σέ σειρά ἔργων, δαπάνης 110.000.000 δρχ., στήν πρωτεύουσα καί τήν περιφέρεια:

α. Ἀθήνα: ἐξασφάλιση 874 στρεμμάτων στήν Καλογρέζα γιά τίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ὀλυμπιακοῦ χώρου, ἀνέγερση κλειστοῦ κολυμβητηρίου καί γυμναστηρίου, διεύρυνση τοῦ σταδίου Καραϊσκάκη στό Φάληρο, ἐργασίες στόν Ἅγιο Κοσμᾶ.

β. Θεσσαλονίκη: ὁλοκλήρωση τοῦ Καυταντζογλείου Ἐθνικοῦ Σταδίου, ἀνέγερση κλειστοῦ γυμναστηρίου στό χῶρο τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως, ἀνοικτό κολυμβητήριο.

γ. Ἀλεξανδρούπολη, Ἰωάννινα, Βόλο, Κέρκυρα, Λάρισα, Μυτιλήνη, Πάτρα, Σέρρες, Τρίπολη: ἀνέγερση ἐθνικῶν σταδίων μέ κερκίδες καί σύγχρονες ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις.

28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Βιομηχανίας καί τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ ἵδρυση τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν καί διαπιστώνεται σημαντική πρόοδος ὅσον ἀφορᾶ τά σχέδια τῆς Κυβερνήσεως γιά ἵδρυση βιομηχανίας ἀλουμινίου στή χώρα.

Σχετικά, ἡ «Καθημερινή» δημοσίευσε τό ἀκόλουθο σχόλιο:

Καί ἐάν ὑποτεθῆ ὅτι, κατά τήν μεταπολεμικήν περίοδον τῆς Ἑλλάδος οὐδέν παραγωγικόν ἔργον εἶχε γίνει εἰς τήν χώραν αὐτήν, ἡ πραγματοποίησις τοῦ προγράμματος διά τήν δημιουργίαν τοῦ ἀλουμινίου θά ἤρκει διά νά καλύψη τό κενόν. Ἡ ἔναρξις τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἀνηγγέλθη χθές καί ἄν, ὡς εἶναι βέβαιον, τό πρόγραμμα ἀχθῆ εἰς πέρας, ἡ ἀποφασίσασα αὐτό Κυβέρνησις θά δικαιοῦται νά διεκδικήση τήν τιμήν θεμελιωδεστάτου ἔργου διά τήν ὁριστικήν μετάβασιν τῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος ἀπό τῆς ἀγροτικῆς εἰς τήν βιομηχανικήν της περίοδον —διά τό πήδημα ἐκεῖνο, τό ὁποῖον χωρίς θυσίαν τῆς δημοκρατίας, χωρίς ὑποβιβασμόν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας, θά ὁροθετήση τήν ἀλλαγήν τῆς μοίρας του.

Ἡ ἐπένδυσις κεφαλαίων —θά διατεθοῦν συνολικῶς 200 ἑκατ. δολλαρίων διά τό ἔργον— ἡ ἐτησία ἀπόδοσίς του, 52 χιλιάδες τόνου ἀλουμινίου καί 100— 200.000 τόνοι ἀλουμίνας, ἡ αὔξησις τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας διά τῶν νέων μονάδων τοῦ Ἀχελώου, ἡ ἀπασχόλησις Ἑλλήνων ἐργατῶν τόσον εἰς τήν ηὐξημένην ἐξόρυξιν τοῦ βωξίτου, ὕλης ἐκ τῆς ὁποίας παράγεται ἡ ἀλουμίνα, ὅσον καί ἡ εἰσαγωγή συναλλάγματος ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ προϊόντος εἰς τήν ἀλλοδαπήν καί ἡ ἐξοικονόμησις συναλλάγματος ἐκ τῆς μή εἰσαγωγῆς ἀλουμινίου, μαζί μέ τό κύριον γεγονός,

ὅτι ἡ Ἑλλάς τοῦ 1960 αἰσθάνεται ἱκανή νά θεμελιώση τήν πρώτην της βαρεῖαν βιομηχανίαν, ἀποτελοῦν τά στοιχεῖα ἐπί τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἱκανοποίησις ἐκ τῆς χθεσινῆς κυβερνητικῆς ἀνακοινώσεως.

Αἱ κατά τῆς κυβερνητικῆς ἀποφάσεως ἐπικρίσεις —διότι διατυποῦνται καί ἐπικρίσεις— στηρίζονται εἰς τό ὅτι τό ἔργον θά ἐκτελεσθῆ ὑπό ξένου κεφαλαίου καί, ἐπομένως δέν θά εἶναι ἑλληνικόν ὁλόκληρον τό βιομηχανικόν κέρδος. Διαβάζομεν, ἐν τούτοις, ὅτι ἕν μέρος τοῦ συνολικοῦ κεφαλαίου θά εἶναι εὐθηνόν ἀμερικανικόν δάνειον, ἕτερον ἡ συμμετοχή τοῦ Ὀργανισμοῦ Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ἤτοι τό πέμπτον περίπου τῆς συνολικῆς ἐπενδύσεως. Ἄλλο τμῆμα τοῦ κεφαλαίου θά διατεθῆ ὑπό Ἕλληνος ἐπιχειρηματίου καί τρίτον ἐκ γαλλικῶν πηγῶν. Ἐάν οἱ ὅροι τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ κεφαλαίου εἶναι —καί οὐδείς προσφέρει περί τοῦ ἀντιθέτου ἀποδείξεις— συμφέροντες καί, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν τάς λίαν περιωρισμένας δυνατότητας τοῦ ἐντοπίου ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου, δέν βλέπομεν διατί δέν πρέπει, ἀντί δυσανασχετήσεως, νά αἰσθανώμεθα πρόσθετον ἱκανοποίησιν διότι καί Ἕλληνες ἐπιχειρηματίαι, οἱ ὁποῖοι κάλλιστα δύνανται νά θησαυρίζουν εἰς τήν ξένην καί ξένοι συνάδελφοί των ἐκδηλοῦν ἐμπράκτως τήν ἐμπιστοσύνην των εἰς τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος μέ τό νά μεταφέρουν ἐδῶ τά κεφάλαιά των καί τήν ἐπιχειρηματικήν των δραστηριότητα.

Ἀλλ' ἐπί τέλους ἔχομεν καιρόν νά ἐξετάσωμεν τάς ἐπικρίσεις, ὅταν παρουσιασθοῦν σαφεστέραι καί ἰδίως στηριζόμεναι ἐπί πραγματικῶν δεδομένων. Τοῦτο θά γίνη ὅταν τό θέμα ἀχθῆ —μέ τήν σχετικήν σύμβασιν— ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Αὐτήν τήν στιγμήν σαφές καί βέβαιον τυγχάνει, ὅτι εἶναι ὁριστική ἡ ἀπόφασις τῆς δημιουργίας τῆς πρώτης μεγάλης ἑλληνικῆς βιομηχανίας —βιομηχανίας στηριζομένης εἰς ἑλληνικήν πρώτην ὕλην, εἰς ἑλληνικήν ἐνέργειαν καί εἰς Ἕλληνας ἐργάτας. Ἀσφαλῶς δέ ἡ βιομηχανία ἀλουμινίου δέν θά βραδύνη νά ἀποκτήση τήν δίδυμον ἀδελφήν της. Τό θέμα τῆς ἑλληνικῆς χαλυβουργίας εὑρίσκεται, ὡς γνωστόν, εἰς καλόν δρόμον. Ἐν τῷ μεταξύ αἱ ἄλλαι, τοῦ ἀζώτου αἴφνης, βιομηχανίαι, τῆς ζακχάρεως, αἱ μεταλλευτικαί, τῶν πυρείων, προωθοῦνται σταθερῶς.

Τά προβλήματα τῆς χώρας καί τοῦ λαοῦ μας εἶναι ἀσφαλῶς πολλά. Τό κεντρικόν, ὅμως, πρόβλημα κατά τό δεύτερον ἥμισυ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος εἶναι ἡ ταχεῖα ἐκβιομηχάνισις τῆς χώρας χωρίς προσφυγήν εἰς τό ὁλοκληρωτικόν καθεστώς καί τήν πρόσκαιρον, ἔστω, πενίαν τῶν βορείων γειτόνων μας, χωρίς τήν καταπειθάρχησιν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων εἰς κάποιαν «Κομμούναν» τοῦ κ. Μάο Τσέ Τούνγκ. Ἡ ἐκβιομηχάνισις, δηλαδή, διατηρουμένης τῆς δημοκρατίας καί τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀτόμου, διατηρουμένων τῶν ἠθῶν καί ἐθίμων τοῦ λαοῦ μας. Κάθε νέον ἔργον πού ἀναγγέλλεται πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς, ἐντός τῶν πλαισίων τῆς δημοκρατίας, ἐπιτεύξεως τῆς ἐκβιομηχανίσεως εἶναι, κατ' ἀκολουθίαν, φυσικόν ὅτι δημιουργεῖ αἰσιοδοξίαν ὄχι μόνον διά τήν ἑλληνικήν εὐημερίαν, ἀλλά καί διά κάτι πολυτιμότερον δι' ὅλους μας: τάς δυνατότητας τῆς ἑλληνικῆς Δημοκρατίας[212].

30 ΙΟΥΝΙΟΥ - 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ τή δεύτερη ἐπίσκεψή του, ὡς πρωθυπουργός, στή Γιουγκοσλαβία.

Ἤδη, ἡ παρέλευση ἑνός ἔτους ἀπό τή σύναψη τῶν συμφωνιῶν τοῦ Ἰουνίου 1959, ἐπέτρεπε μία πρώτη ἀνασκόπηση τῆς πορείας ἐφαρμογῆς τους, καθώς καί τήν ἐξέταση θεμάτων πού σχετίζονταν μέ τή διέλευση ἑλληνικῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων ἀπό τή γειτονική χώρα, τή συνεργασία στήν ὑδροοικονομία, τή συμφωνία ἐπί τῶν ἑλληνικῶν ἀπαιτήσεων γιά τίς ἐθνικοποιήσεις ἑλληνικῶν περιουσιῶν στή Γιουγκοσλαβία, καί τή διευκόλυνση τῆς σιδηροδρομικῆς συνδέσεως Ἀθηνῶν - Μονάχου, ζήτημα πού ἐνδιέφερε ἰδιαίτερα τόν ἑλληνικό τουρισμό καί γιά τό ὁποῖο ἤδη γίνονταν διαπραγματεύσεις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Αὐστρίας καί τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Καί πάλι, ὅμως, τό ἐνδιαφέρον τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐπικεντρωνόταν στό πολιτικό, παρά στό οἰκονομικό πεδίο. Ἡ διατήρηση δεσμῶν μέ τή γειτονική χώρα εἶχε ἀναχθεῖ σέ προτεραιότητα τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς τά προηγούμενα χρόνια, ἀφοῦ ἔτσι ἀνακουφιζόταν σημαντικά ἡ Ἀθήνα ἀπό τίς πιέσεις τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ. Ὅπως πάντα, βασικό γιά τήν ἑλληνική πλευρά θέμα ἀποτελοῦσε ἡ κατάσταση στό παλαιό μακεδονικό ζήτημα, πού καθόριζε τίς εὐαίσθητες ἰσορροπίες μεταξύ Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαβίας καί Βουλγαρίας καί γιά τήν ὁποῖα τό ὑπουργείο Ἐξωτερικῶν εἶχε ἀρχίσει νά σημειώνει κάποια —μικρή— κινητικότητα, πού ὄφειλε νά προσεχθεῖ ἀπό τήν Ἀθήνα[213].

Ὁ πρωθυπουργός, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, καί ὑπηρεσιακούς παράγοντες τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔφθασε στίς 30 Ἰουνίου στό στρατιωτικό ἀερολιμένα τῆς Πούλα, ὅπου τόν ὑποδέχτηκαν ὁ ἀντιπρόεδρος, Μ. Τοντόροβιτς, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Στ. Κράγιατιτς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, κ. Πόποβιτς, καί ἄλλοι ἐπίσημοι. Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε τό ἀκόλουθο μήνυμα πρός τό γιουγκοσλαβικό λαό:

«Ἀποβιβαζόμενος εἰς τό φιλικόν ἔδαφος, ἀπευθύνω θερμόν χαιρετισμόν πρός τόν γιουγκοσλαβικόν λαόν, διερμηνεύων τά αἰσθήματα εἰλικρινοῦς ἐκτιμήσεως καί ἀγάπης, τά ὁποῖα τό ἑλληνικόν ἔθνος τρέφει πρός τήν φίλην Γιουγκοσλαβίαν.

»Εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής διότι θά συναντήσω τόν διακεκριμένον φίλον μου πρόεδρον Τίτο καί τούς ἐκλεκτούς συνεργάτας του. Καθ' ἣν στιγμήν ἡ διεθνής κατάστασις διέρχεται περίοδον ἀβεβαιότητος, πᾶσα προσπάθεια πρός ἑδραίωσιν τῆς διεθνοῦς ἐμπιστοσύνης καί συνεργασίας ἀποτελεῖ ἐποικοδομητικήν συμβολήν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ συνομιλίαι, τάς ὁποίας θά

ἔχωμεν μέ τόν πρόεδρον Τίτο, θά ἐνισχύσουν ἔτι περαιτέρω τήν ἑλληνογιουγκοσλαβικήν φιλίαν καί στενήν συνεργασίαν καί θά ἐξυπηρετήσουν καί γενικώτερον τήν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης».

Στή συνέχεια, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναχώρησε γιά τή νῆσο Μπριόνι, ὅπου καί εἶχε μιά πρώτη 45λεπτη συνομιλία μέ τόν πρόεδρο Τίτο.

Κατά τήν πρώτη ἐπίσημη σύσκεψη, τό πρωί τῆς 1ης Ἰουλίου, ἐκτός ἀπό τούς προέδρους Καραμανλῆ καί Τίτο, ἔλαβαν μέρος, ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ὑπηρεσιακοί παράγοντες τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, καθώς καί ὁ πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος, Δ. Νικολαρεΐζης· καί, ἀπό τή γιουγκοσλαβική, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Τοντόροβιτς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Κ. Πόποβιτς, ὁ ὑφυπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Σ. Μπρίτσα, καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Συζητήθηκαν κυρίως ἡ διεθνής κατάσταση καί ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν. Τό ἀπόγευμα συναντήθηκαν οἱ Ε. Ἀβέρωφ καί Κ. Πόποβιτς.

Τό βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα πρός τιμή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως. Στίς προπόσεις πού ἀνταλλάχτηκαν, τονίστηκε γιά μιά ἀκόμη φορά τό πνεῦμα συνεργασίας καί ἡ ἐπιθυμία τῶν δύο Κρατῶν νά συμβάλουν στή σταθεροποίηση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

Συγκεκριμένα, ὁ Μ. Τοντόροβις, μεταξύ ἄλλων, εἶπε:

«Αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν τιμήν καί εὐχάριστον καθῆκον διότι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νά χαιρετήσω ἐδῶ ἐξ ὀνόματος τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως τόν πρόεδρον τῆς φίλης μας Ἑλλάδος καί νά ἐπαναλάβω ἀκόμη μίαν φοράν εἰς σᾶς, τήν σύζυγόν σας, τόν κ. καί τήν κ. Ἀβέρωφ καί τούς συνεργάτας σας τό καλῶς ἤλθατε καί νά σᾶς εὐχηθῶ εὐχάριστον διαμονήν μεταξύ μας. Εὑρίσκομαι ἀκόμη ὑπό τήν νωπήν καί εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῆς ἐφετεινῆς ἐπισκέψεώς μου εἰς τήν φίλην Ἑλλάδα καί ἰδιαιτέρως τῆς ἀνταλλαγῆς σκέψεων περί τῆς διεθνοῦς καταστάσεως μέ τήν ἐξοχότητά σας. Θά ἤμην ἐξαιρετικῶς εὐτυχής ἐάν ὑμεῖς καί οἱ συνεργάται σας ἀποκομίσητε ἀναλόγους ἐντυπώσεις ἐκ τῆς χώρας μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καί ἡ ἐπίσκεψίς σας αὐτή θά ἀποτελέση ἰδιαιτέραν συμβολήν εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῶν σχέσεων καλῆς γειτονίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας, ὅπως ἀπετέλουν καί αἱ προηγούμεναι ἐπισκέψεις. Ἡ ἐπίσκεψις αὐτή θά μᾶς ἐπιτρέψη ὅπως ἐξετάσωμεν ἀπό πάσης πλευρᾶς τάς ἀμοιβαίας σχέσεις μας ὡς καί τά μέτρα διά τήν προαγωγήν των καί θά μᾶς παράσχη ἐπίσης τήν εὐκαιρίαν δι' ἐπωφελῆ ἀνταλλαγήν ἀπόψεων διά τήν διεθνῆ κατάστασιν. Ἀνεξαρτήτως τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν εἰς κοινωνικά καί πολιτικά συστήματα καί τῶν ἀπόψεων ἀντιμετωπίσεως ὡρισμένων παγκοσμίων προβλημάτων, ἡ μέχρι τοῦδε συνεργασία μας ἐπέφερεν ἑκατέρωθεν ἐπωφελῆ ἀποτελέσματα καί ὡς τοιαύτη ἀποτελεῖ σημαντικήν συμβολήν εἰς τήν σταθεροποίησιν τῆς εἰρήνης ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τοῦ κόσμου. Θεωροῦμεν ὅτι εἰς τήν σημερινήν διεθνῆ κατάστασιν, μετά ἀπό ὅσα συνέβησαν κατά τόν τελευταῖον καιρόν, πρώτιστον καθῆκον τῶν χωρῶν καί τῶν λαῶν εἶναι νά καταβάλουν καί περαιτέρω ὅλας τάς δυνατάς προσπαθείας ἵνα ἐξευρεθῆ κατάλληλος τρόπος διά νά δημιουργηθῆ ἡ ἀπαραίτητος ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης, πού εἶναι σημαντική προϋπόθεσις διά τήν διαφύλαξιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης.

»Κύριε πρωθυπουργέ, κυρίαι καί κύριοι,

»Μέ ἱκανοποίησιν ἐπιθυμῶ νά τονίσω ὅτι ἡ διμερής συνεργασία μας ἐξελίσσεται εὐνοϊκῶς, διότι βασίζεται ἐπί τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων φιλίας τῶν λαῶν μας, ἐπί τῆς ὑπάρξεως πραγματικῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων καί ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ἀμοιβαιότητος καί τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ. Νῦν διαθέτομεν σχεδόν εἰς ὅλους τούς τομεῖς τῶν διμερῶν μας σχέσεων τά κατάλληλα ὄργανα, διά τῶν ὁποίων ἐπελύσαμεν σειράν ἀμοιβαίων ζητημάτων. Ἡ τοιαύτη συνεργασία ἀπέδωκεν ἤδη μέχρι σήμερον καλούς καρπούς. Τώρα ἐνώπιον καί τῶν δύο χωρῶν τίθεται ὁ σκοπός ὅπως καταβάλουν νέας προσπαθείας διά τήν πλήρη πραγματοποίησιν τῶν ἤδη ἐπιτευχθεισῶν συμφωνιῶν καί ἀνεύρουν νέας μορφάς διά τήν περαιτέρω προαγωγήν εἰς τήν διεύρυνσιν τῶν σχέσεων καλῆς γειτονίας. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς σας αὕτη θά ἀποτελέση τό κίνητρον διά τάς κοινάς προσπαθείας μας. Προπίνω εἰς ὑγείαν τῶν Α.Α.Μ.Μ. τοῦ βασιλέως Παύλου καί τῆς βασιλίσσης Φρειδερίκης, εἰς ὑγείαν σας καί διά τή εὐτυχίαν ὑμῶν καί τῆς κ. Καραμανλῆ καί διά τήν ἐπιτυχῆ καί φιλικήν συνεργασίαν τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ καί τοῦ ἑλληνιοῦ λαοῦ».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Κύριε ἀντιπρόεδρε, εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής διότι εὑρίσκομαι καί πάλιν εἰς τήν φίλην Γιουγκοσλαβίαν καί ἐπιθυμῶ νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμῶς διά τήν πρόσκλησίν σας, τήν φιλοξενίαν σας καί τά αἰσθήματα τά ὁποῖα τόσον εὐγλώττως διεδηλώσατε πρός τήν χώραν μου. Σᾶς διαβεβαιῶ περί τῆς θερμῆς ἀπηχήσεως τήν ὁποίαν τά αἰσθήματα ταῦτα εὑρίσκουν εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί τόν ἑλληνικόν λαόν.

»Πράγματι, τάς ἑλληνογιουγκοσλαβικάς σχέσεις χαρακτηρίζει σταθερά φιλία, ἀμοιβαῖος σεβασμός καί γόνιμος συνεργασία. Παρά τάς διαφοράς των ἀπό ἀπόψεως ἐσωτερικοῦ συστήματος καί τρόπου ἀντιμετωπίσεως ὡρισμένων διεθνῶν ζητημάτων, αἱ δύο χῶραι μας διαπνέονται εἰς τάς σχέσεις των ἀπό πλήρως καλήν πίστιν καί ἀμοιβαίαν κατανόησιν, τηροῦσαι αὐστηρῶς τήν ἀρχήν τῆς μή ἀναμίξεως εἰς τά ἐσωτερικά τῆς ἄλλης. Ἀποτελοῦν οὕτω ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γιουγκοσλαβία ἔμπρακτον παράδειγμα εἰρηνικῆς συνυπάρξεως, ἡ ὁποία ὀρθῶς θεωρεῖται σήμερον ἡ ἱστορική ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς μας.

»Ἡ συνάντησίς μας αὐτή λαμβάνει χώραν εἰς στιγμήν κατά τήν ὁποίαν ἡ διεθνής κατάστασις διέρχεται περίοδον ἀβεβαιότητος, πᾶσα δέ προσπάθεια

πρός ἑδραίωσιν τῆς διεθνοῦς ἐμπιστοσύνης καί συνεργασίας ἀποτελεῖ θετικήν συμβολήν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης. Συμφωνῶ μεθ' ὑμῶν ὅτι ὁ ὀργανισμός Ἡνωμένων Ἐθνῶν παρέσχε τό πλαίσιον ἐντός τοῦ ὁποίου θά ἦτο δυνατόν νά ἐπιδιωχθῆ ἡ κατοχύρωσις τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς τάξεως καθώς καί ὅτι εἰς τήν ἐπιδίωξιν αὐτήν θά ὤφειλον καί θά ἠδύναντο νά συμβάλουν ὅλαι αἱ χῶραι, μικραί καί μεγάλαι. Παραλλήλως, θά ἔπρεπε νά ἐνθαρρύνεται πᾶσα προσπάθεια πρός δημιουργίαν τοῦ κλίματος ἐμπιστοσύνης τό ὁποῖον εἶναι ἀπαραίτητον διά τήν προώθησιν τοῦ κεφαλαιώδους θέματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἀπό τήν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ὄχι μόνον ἡ εἰρήνη, ἀλλά καί ἡ εὐημερία τῆς ἀνθρωπότητος. Πρός τήν κατεύθυνσιν ταύτην ἡ Ἑλλάς παρέσχε καί ἐξακολουθεῖ νά παρέχη τήν συμβολήν της, ἐν τῷ μέτρῳ πάντοτε τῶν δυνατοτήτων της, πιστεύει δέ ὅτι ἡ δυστυχία ἡ ὁποία χαρακτηρίζει σήμερον τάς διεθνεῖς σχέσεις, θά καθίσταται δυνατόν νά διαλυθῆ διά τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Χάρτου τοῦ ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Ἐπανερχόμενος εἰς τό θέμα τῶν διμερῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν σχέσεων, ἐπιθυμῶ νά τονίσω ὅτι ὁ ἀπολογισμός των εἶναι λίαν ἱκανοποιητικός δι' ἀμφοτέρας τάς χώρας. Αἱ γενικαί ἀρχαί τῶν σχέσεων αὐτῶν, τάς ὁποίας προεξέθεσα, ἔχουν, πράγματι, ἐπιτρέψει μίαν εὐρεῖαν, γόνιμον καί ὁλοέν ἀναπτυσσομένην συνεργασίαν εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Εἰς τό σημεῖον αὐτό, ἐπιτρέψετέ μοι νά ἐξάρω τήν προσωπικήν συμβολήν σας, κ. ἀντιπρόεδρε, καί μάλιστα κατά τήν τελευταίαν ἐπίσκεψίν σας εἰς Ἀθήνας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καί αἱ παροῦσαι συνομιλίαι μας μετά τοῦ διακεκριμένου ἡγέτου σας στρατάρχου Τίτο, τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν του καί ὑμῶν προσωπικῶς, θά συντείνουν εἰς τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας, ἐπ' ἀγαθῷ τόσον αὐτῶν τῶν ἰδίων ὅσον καί τῆς σταθερότητος εἰς τά Βαλκάνια, καί τῆς διεθνοῦς εἰρήνης. Τέλος, ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι εἰς τά αἰσθήματα φιλίας, τά ὁποῖα τρέφει ὁ ἑλληνικός λαός διά τήν Γιουγκοσλαβίαν, προστίθεται καί ἡ εἰλικρινής χαρά του διά τάς μεγάλας προόδους, αἱ ὁποῖαι συντελοῦνται εἰς τήν χώραν σας, ὑπό τήν πεφωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ στρατάρχου Τίτο. Προπίνω ὑπέρ τῆς ὑγείας τῆς Α.Ε. τοῦ προέδρου καί τῆς κ. Μπρόζ, ὑμῶν καί τῆς κ. Τοντόροβιτς, καθώς καί ὑπέρ τῆς εὐημερίας τοῦ φίλου γιουγκοσλαβικοῦ ἔθνους».

Οἱ συνομιλίες τερματίστηκαν τό μεσημέρι τῆς 2ας Ἰουλίου, μέ ἰδιαίτερη συνομιλία μεταξύ Καραμανλῆ καί Τίτο στή νησίδα Βάνγκα.

Μετά τή λήξη τῶν ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε στό Μπριόνι ἐπίσημο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ὁμοσπόνδου Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας ἡ Α.Ε. ὁ πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ὑπό τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσα ἐπεσκέφθη τήν Γιουγκοσλαβίαν ἀπό 30ης Ἰουνίου ἕως 3ης Ἰουλίου 1960. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, εἰλικρινεῖς καί χρήσιμοι συνομιλίαι, ἐν τῷ πνεύματι τῶν ὑφισταμένων μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας φιλικῶν σχέσεων, διεξήχθησαν μεταξύ τῆς Α.Ε. τοῦ προέδρου τῆς Ὁμοσπόνδου Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Ι. Μπρόζ-Τίτο καί τῆς Α.Ε. τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆ.

»Εἰς τάς συνομιλίας ταύτας μετέσχον, ἐπίσης, ἀπό γιουγκοσλαβικῆς πλευρᾶς ἡ Α.Ε. ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου κ. Μιγιάλκο Τοντόροβιτς, ἡ Α.Ε. ὁ γραμματεύς τῆς Ἐπικρατείας ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κόστα Πόποβιτς, ἡ Α.Ε. ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Κροατίας κ. Ἰβάν Κράγιατιτς, ἡ Α.Ε. ὁ γενικός γραμματεύς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Λεόν Μάτς, ἡ Α.Ε. ὁ ὑφυπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σερτζά Μπρίτσα, ἡ Α.Ε. ὁ πρέσβυς τῆς ὁμοσπόνδου Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐν Ἑλλάδι κ. Μίτα Μίλκοβιτς καί ἡ Α.Ε. ὁ διευθυντής τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Γιοῦρο Γιόβιτς.

»Ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς μετέσχον ἡ Α.Ε. ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, ἡ Α.Ε. ὁ πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος εἰς Γιουγκοσλαβίαν κ. Δ. Νικολαρεΐζης, αἱ Α.Ε. οἱ διευθυντές τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πληρεξούσιοι ὑπουργοί κ.κ. Κ. Χειμαριός καί Κ. Τρανός καί ὁ σύμβουλος τῆς πρεσβείας κ. Ι. Καμπιώτης.

»Εἰλικρινεῖς καί χρήσιμοι συνομιλίαι ἐν τῷ πνεύματι τῶν ὑφισταμένων μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας φιλικῶν σχέσεων διεξήχθησαν μεταξύ τοῦ προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Ι. Μπρόζ Τίτο καί τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆ. Αἱ συνομιλίαι αὐταί ἀφεώρουν τήν διεθνῆ πολιτικήν κατάστασιν ὡς καί τά ζητήματα τά ἐνδιαφέροντα εἰδικώτερον τάς δύο χώρας καί ἐπέτρεψαν νά διαπιστωθῆ ἡ σημασία καί ἡ ἀξία τῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς φιλίας καί συνεργασίας. Ἡ συνεργασία αὐτή βασιζομένη ἐπί τῆς ἰσοτιμίας, τῆς μή ἀναμίξεως, τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί κατανοήσεως, ἀποτελεῖ παράδειγμα εἰρηνικῆς ἐποικοδομητικῆς συνυπάρξεως μεταξύ χωρῶν, αἵτινες ἔχουν ἰδίαν ἑκάστη διεθνῆ θέσιν.

»Ὑπό τάς ἰσχυούσας συνθήκας, αἱ δύο Κυβερνήσεις συνεφώνησαν ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως ὑποβοηθήσουν πᾶσαν εἰλικρινῆ προσπάθειαν δυναμένην νά συντελέση εἰς τήν σταθεροποίησιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας. Διεπιστώθη ἡ σημασία πάσης πρωτοβουλίας ἱκανῆς νά προαγάγη τό ζήτημα τοῦ ἀφοπλισμοῦ διά τῆς δημιουργίας κλίματος ἐμπιστοσύνης. Συνεφωνήθη ἐπίσης ὅτι ὁ ΟΗΕ παρέχει κατάλληλον πλαίσιον διά τήν ἀνάπτυξιν τοιούτων προσπαθειῶν καί ὅτι ὁ σεβασμός καί ἡ ἐφαρμογή τῶν ἀρχῶν τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τοῦ ΟΗΕ θά ἐπέτρεπον τήν δημιουργίαν κλίματος καταλλήλου διά τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης ἐν τῷ κόσμῳ.

»Αἱ δύο Κυβερνήσεις συνεφώνησαν ὅτι αἱ μεσαῖαι καί μικραί χῶραι εἶναι εἰς θέσιν νά βοηθήσουν ἀποτελεσματι-

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Γιουγκοσλάβος ἡγέτης, στό περιθώριο τῶν συνομιλιῶν.

κῶς εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῶν μνημονευθέντων σκοπῶν. Θεωροῦν ἑαυτάς εὐτυχεῖς διότι ἐδημιουργήθησαν νέα Κράτη τά ὁποῖα θά δυνηθοῦν ἐπίσης νά ἐξυπηρετήσουν τούς αὐτούς σκοπούς καί τά ὁποῖα εἶναι ἄξια πάσης δικαίας διά τήν ἀνάπτυξίν των βοηθείας.

»Ἐπί τοῦ διμεροῦς πεδίου αἱ δύο Κυβερνήσεις λογίζονται εὐτυχεῖς διά τά ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα. Διεπιστώθη ὅτι ἡ συνεργασία ἡ ἐπιτευχθεῖσα μέχρι σήμερον εἰς ὡρισμένους τομεῖς παρέχει ἔτι μεγαλυτέρας δυνατότητας. Ἐπί τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀμφότερα τά μέρη ἀπεφάσισαν ὅπως λάβουν συγκεκριμένα μέτρα ὥστε ἡ συνεργασία εἰς τούς τομεῖς αὐτούς καί ἰδιαιτέρως εἰς τόν οἰκονομικόν καί τουριστικόν τομέα νά προχωρήσουν ὅσον καί αἱ σχέσεις καλῆς γειτονίας αἱ ὁποῖαι τόσον εὐτυχῶς ὑφίστανται μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Πρακτικά μέτρα πρός ἐπίτευξιν τῆς συνεργασίας ταύτης θά προταθοῦν ὑπό ἁρμοδίων τεχνικῶν ἐπιτροπῶν αἱ ὁποῖαι θά συγκληθοῦν λίαν προσεχῶς. Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε ὄχι μόνον καρποφόρους ἀλλ' ἐπίσης καί παράγων σταθερότητος εἰς τά Βαλκάνια, οἱ Ἕλληνες καί οἱ Γιουγκοσλάβοι πολιτικοί ἄνδρες κατέληξαν εἰς τήν ἐπιβεβαίωσιν ὅπως ἀναπτύξουν ἔτι περισσότερον τήν συνεργασίαν ταύτην ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ὑφισταμένων φιλικῶν σχέσεων καί τῆς εὐημερίας τῶν χωρῶν των ὡς καί τῆς καλῆς διεθνοῦς συνεννοήσεως καί τῆς εἰρήνης».

Ὁ πρωθυπουργός καί τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς ἀποστολῆς ἐπέστρεψαν στήν Ἀθήνα στίς 3 Ἰουλίου 1960.

Εὐθύς μετά τήν ἀναχώρησή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε στόν πρόεδρο Τίτο τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ὡραίας σας χώρας, ἐπιθυμῶ νά εὐχαριστήσω καί πάλιν ὑμᾶς καί τόν λαόν τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας διά τήν θερμήν φιλοξενίαν, ἥτις μᾶς παρεσχέθη κατά τήν ἐδῶ διαμονήν μας. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νά τονίσω καί πάλιν τήν χρησιμότητα τῶν συνομιλιῶν, ἃς ἔσχομεν μεθ' ὑμῶν καί τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν σας. Αὗται, ἐπιβεβαιώσασαι τήν στενήν καί εἰλικρινῆ φιλίαν καί συνεργασίαν τῶν δύο χωρῶν, ἀπετέλεσαν νέον σταθμόν εἰς τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεών των»[214].

Γιά τήν ἐπίσκεψή του στή Γιουγκοσλαβία ἀναφέρει ὁ Κ. Καραμανλῆς σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε κατά τή διαμονή του στό Παρίσι:

«Ἡ ἐπίσκεψίς μου αὐτή τή φορά στή Γιουγκοσλαβία ἔγινε δι' ἀπευθείας μεταβάσεώς μου στό Μπριόνι, μολονότι ὁ Τίτο γιά λόγους προσωπικοῦ γοήτρου ἐπέμενε νά γίνει μέσω Βελιγραδίου. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Τίτο, μετά τήν ἱστορική σύγκρουσή του μέ τόν Στάλιν πού δικαίως τοῦ προσέδωσε κῦρος διεθνές, κατείχετο ἀπό μιά ὑπεροψία πού τόν καθιστοῦσε πολλές φορές ἀντιπαθῆ καί ἰδίως στούς γείτονές του. Εἶχε πάντως, ἐκτός ἀπό τό θάρρος του, καί πρακτικό μυαλό πού τόν βοηθοῦσε νά ἐλίσσεται ἐπιδέξια μεταξύ τῶν δύο ὑπερδυνάμεων.

»Οἱ συνομιλίες πού εἴχαμε διεξήχθησαν σέ ἀτμόσφαιρα φιλική, καίτοι ἐθίγη ἀπό μέρους τοῦ Πόποβιτς καί τό θέμα τῆς συνοριακῆς ἐπικοινωνίας, τό ὁποῖο ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀντιμετώπιζε πάντοτε μέ σκεπτικισμό. Σκεπτικισμό, ὁ ὁποῖος δικαιώθηκε βραδύτερον ἀπό τίς συχνές ἀπόπειρες τῶν Σκοπίων νά καταχρασθοῦν τῶν συμφωνιῶν.

»Κατά τήν ἀνασκόπηση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καί λόγου γενομένου περί τοῦ ναυαγίου τῆς διασκέψεως κορυφῆς, ὁ Τίτο κατελόγισε τήν εὐθύνη στόν Ἀιζενχάουερ, ἐνῶ ἐγώ στόν Χρουστσώφ, τή βίαιη ἀντίδραση τοῦ ὁποίου εὕρισκα τόσο δυσανάλογη μέ τό περιστατικό τοῦ ἀεροπλάνου U2 ὥστε νά τή θεωρῶ ὕποπτη. Σέ ἀπάντηση ὁ Τίτο μοῦ εἶπε ὅτι δέν πρέπει νά λησμονεῖται ὅτι καί ὁ Χρουστσώφ ἔχει τήν ἀντιπολίτευσή του τήν ὁποία δέν δύναται νά ἀγνοεῖ. Ἡ ἐξήγηση αὐτή ἐνίσχυε τήν ἐντύπωση πού ὑπῆρχε κατά τήν ἐποχή ἐκείνη ὅτι ὁ Χρουστσώφ ἐξεμεταλλεύθη τή γκάφα τῶν Ἀμερικανῶν γιά νά ματαιώσει τή Διάσκεψη, πού ἦτο ἀντιπαθής στούς σκληρούς τῆς Μόσχας. Τή γνώμη αὐτή ἄλλωστε εἶχε καί ὁ τότε πρωθυπουργός τῆς Γαλλίας Μ. Ντεμπρέ, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Χρουστσώφ ματαίωσε τή Διάσκεψη, διότι ἐπείσθη ὅτι δέν ἐπρόκειτο νά τοῦ γίνουν παραχωρήσεις καί ἰδίως στό θέμα τοῦ Βερολίνου.

»Ἡ τετραήμερος παραμονή μας στό Μπριόνι ὑπῆρξε εὐχάριστη καί λόγω τῆς ἐποχῆς ἀλλά καί διότι ὁ Τίτο πρός χάριν της παραμέρισε τό πρωτόκολλο. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τήν τελευταία ἡμέρα μᾶς κάλεσε στή νησίδα Μπιάνκα, ὅπου ἔχει τόν ζωολογικό του κῆπο, μιά θαυμάσια πλάζ καί κάτω ἀπό ἕνα λόφο τήν κάβα τῶν κρασιῶν του. Ἕνα ἀπό τά ἀστεῖα τοῦ Τίτο πρός τούς ξένους του πού θέλει νά δείξει οἰκειότητα εἶναι νά τούς ὁδηγεῖ στό βάθος τοῦ λόφου καί νά τούς προσφέρει κρασί σ' ἕνα ποτήρι σέ σχῆμα μπότας, τό περιεχόμενο τοῦ ὁποίου ἀδειάζει στή γραβάτα τοῦ ξένου, ὅταν δέν γνωρίζει τήν εἰδική λαβή τοῦ περίεργου αὐτοῦ ποτηριοῦ. Τό ἀστεῖο αὐτό τό ὑπέστη καί ἡ συνοδεία μου ὑπό τόν θορυβώδη γέλωτα τοῦ Τίτο.

»Βλέπων τή μεγαλοπρέπεια, γιά νά μήν πῶ τή χλιδή, τῆς ζωῆς τοῦ στρατάρχη, σκεπτόμουν τίς ἀντιδράσεις τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου ὅταν ἔγινε σκέψη στήν Ἑλλάδα νά διαρρυθμισθεῖ ἕνα τμῆμα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν γιά νά χρησιμοποιεῖται ὡς γραφεῖο καί κατοικία τοῦ ἑκάστοτε πρωθυπουργοῦ»[215].

Ἐκτενῆ σχόλια δημοσίευσε ὁ ἑλληνικός τύπος γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Γιουγκοσλαβία. Ἡ «Ἀκρόπολις» παρατήρησε:

Ἡ Ἑλλάς εἶναι εἰλικρινῶς ἀφοσιωμένη εἰς τήν ἰδέαν τῆς εἰρήνης καί ἡ Γιουγκοσλαβία ἐπίσης. Ἀναμφιβόλως

δέ ἀπό αὐτήν τήν κοινήν ἀφοσίωσιν ξεκινᾶ ἡ ἄκρως φιλική συνεργασία των, τόσον ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν διεθνοῦς φύσεως προβλημάτων, ὅσον καί τῶν ἄλλων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν ἀποκλειστικῶς καί μόνον τάς δύο χώρας. Αὐτήν δέ τήν φιλίαν καί συνεργασίαν, πρότυπον εἰς τάς σχέσεις χωρῶν μέ ὅλως διάφορον κοινωνικόν καί πολιτικόν καθεστώς, ἐπιβεβαιώνει μίαν ἀκόμη φοράν τό ἐπισφραγίσαν τάς ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ συνομιλίας τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ἀνακοινωθέν[216].

Τό «Βῆμα» ὑπογράμμισε τή «θερμήν ἐγκαρδιότητα κατά τάς συναντήσεις» καί χαρακτήρισε τήν ἐπίσκεψη ὡς «θετική συμβολή εἰς τήν εἰρήνην»[217].

Ἡ «Καθημερινή» σέ σχόλιό της τόνισε:

Αἱ δύο χῶραι παρεμέρισαν πᾶν ὅ,τι τάς χωρίζει καί ἐθεμελίωσαν τάς σχέσεις των ἐπί σημείων πού τάς ἑνώνουν. Ταῦτα δέ πλήν τῆς παραδόσεως μακρᾶς φιλίας, εἶναι ἡ εὐφυΐα τῶν κυβερνητῶν των καί κυρίως ἡ βαθεῖα κατανόησις ἀπό κυβερνώντας καί κυβερνωμένους, ὅτι τό πρώτιστον καί μέγιστον συμφέρον τῶν οἱωνδήποτε γειτόνων λαῶν εἶναι νά διατηροῦν μεταξύ των σχέσεις φιλίας καί συνεργασίας.

Μετά τή λήξη ἐξάλλου τῶν συνομιλιῶν, ἡ ἴδια ἐφημερίδα διαπίστωσε ὅτι «γενική εἶναι ἡ ἐντύπωσις, ὅτι αἱ ἑλληνογιουγκοσλαβικαί συνομιλίαι πού διεξήχθησαν κατά τήν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ εἰς τό Μπριόνι, ἀπέδωσαν ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα» καί ὅτι «ἡ πολιτική τῆς εἰλικρινοῦς ἐνεργοῦ συνυπάρξεως, τήν ὁποίαν πιστεύει τόσον ἡ Γιουγκοσλαβία ὅσον καί ἡ Ἑλλάς, διευκολύνει τήν ἐν λόγω συνεργασίαν καί ἐπί γενικωτέρων θεμάτων καί ἐπίσης τήν διευκολύνει ἡ πίστις ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν εἰς τήν χρησιμότητα τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν»[218]. Ἡ «Αὐγή», τέλος, σχολιάζοντας τό κοινό ἀνακοινωθέν, διαπίστωσε «τήν πλήρη εὐθυγράμμιση τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς τοῦ Τίτο πρός τήν πολιτική τοῦ ΝΑΤΟ, πού ἀκολουθεῖ καί ἡ Ἑλλάς», γεγονός πού «ἐπιβεβαιώνει τίς καταγγελίες ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία ὁλοένα καί περισσότερο γλιστρᾶ πρός τίς θέσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν, μέ τούς ὁποίους συνδέεται μέσω τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας»[219].

Ὁ γιουγκοσλαβικός τύπος σχολίασε εὐρύτατα τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί τίς συνομιλίες του μέ τόν πρόεδρο Τίτο.

Ἡ «Πολίτικα», στίς 30 Ἰουνίου, χαιρέτιζε τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὡς μιά νέα εὐκαιρία γιά τούς δύο ἡγέτες νά συζητήσουν θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος· καί παρατήρησε:

Ἡ γιουγκοσλαβική κοινή γνώμη ἀναμένει ὅτι ἡ συνάντηση αὐτή θά ἀποβεῖ καρποφόρος γιά τίς δύο πλευρές, ὅπως συνέβη καί κατά τίς προηγούμενες ἐπαφές μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν... Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γιουγκοσλαβία ἐπιθυμοῦν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας των εἰς ὅλους τούς τομεῖς ἐπί τῇ βάσει τῆς ἰσοτιμίας, τῆς μή ἐπεμβάσεως, τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί τοῦ ἀμοιβαίου συμφέροντος.

Καί συνέχιζε:

Ἡ ἀνάγκη γιά τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν εἶναι ἀπολύτως φυσική καί ἀπορρέει ἀπό τή φύση καί τόν βαθμό τῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς συνεργασίας, κατά τήν στιγμή πού ὅλες οἱ χῶρες καί ἰδίως οἱ μικρές ἀντιμετωπίζουν τίς συνέπειες τῆς ἀποτυχίας τῆς διασκέψεως κορυφῆς τῶν Παρισίων. Ἐνῶ ὁρισμένα ἀπό τα τρέχοντα προβλήματα προκαλοῦν ἀρκετές ἀνησυχίες ὅσον ἀφορᾶ τήν τύχη πού ἀναμένει τήν διεθνῆ ὕφεση, οἱ ἑλληνογιουγκοσλαβικές ἀνταλλαγές ἀπόψεων θά εἶναι ἀναμφίβολα πολύτιμες γιά ὅλες τίς πλευρές.

Ἀξίζει πράγματι νά ὑπογραμμισθεῖ, ὅτι τό Βελιγράδι καί ἡ Ἀθήνα συμφωνοῦν ἐπί τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας καί τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο γειτονικῶν χωρῶν ἐνέχει μεγάλη πρακτική σημασία γιά τήν εἰρήνη καί τήν σταθερότητα τῆς περιοχῆς αὐτῆς τοῦ κόσμου. Ἡ συνεργασία αὐτή πρέπει νά βασισθεῖ πρωταρχικά στήν ἀντιμετώπιση τῆς παρούσης καταστάσεως καί στό ἀμοιβαῖο συμφέρον, τά ὁποῖα εἶναι ἀναμφισβήτητα πολύ περισσότερο σημαντικά ἀπό ὡρισμένες συνεργασίες, οἱ ὁποῖες ἔπαυσαν πλέον νά ἀνταποκρίνονται στίς νέες συνθῆκες.

Στή συνέχεια, ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Πολίτικα» ἀναφερόταν στίς δυνατότητες παραπέρα ἀναπτύξεως τῶν διμερῶν σχέσεων καί ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Γιουγκοσλαβία θά συνέβαλλε στήν προώθησή τους. Ἦταν, πάντως, βέβαιος ὅτι ὁρισμένα ἐκκρεμῆ προβλήματα πού ἀφοροῦσαν τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις θά ρυθμίζονταν στά πλαίσια τοῦ ὑφιστάμενου πνεύματος καλῆς γειτονίας καί σύμφωνα πρός τά διεθνῶς κρατοῦντα.

Ἀπό ἀνάλογο πνεῦμα διαπνεόταν καί τό σχόλιο τῆς «Μπόρμπα»:

Ἡ συνεργασία μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας ἐξελίσσεται εὐνοϊκῶς, παρά τό γεγονός ὅτι αἱ δύο χῶραι διέπονται ἀπό διαφορετικά κοινωνικά συστήματα καί ἔχουν διαφοράς τινας ἀπόψεων ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν καί οἰκονομικῶν θεμάτων τοῦ συγχρόνου κόσμου. Αἱ σχέσεις αὐταί καθίστανται δυναταί, ὅταν γίνεται ταυτόχρονος καί εἰλικρινής ἐκτίμησις τῶν ἑκατέρωθεν συμφερόντων, ὅταν ὑφίσταται ἀμοιβαῖος σεβασμός καί κατανόησις καί ὅταν αἱ ἀρχαί αὐταί ἑδράζονται σταθερῶς ἐπί τῆς τρεχούσης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ὁ ἡμερήσιος τύπος ἀναδημοσίευσε σχόλιο τοῦ ἐπίσημου γιουγκοσλαβικοῦ πρακτορείου εἰδήσεων «Τανγιούγκ», ὅπου μεταξύ ἄλλων, τονιζόταν:

Παρ' ὅτι ἡ ἑλληνογιουγκοσλαβική συνεργασία ἔδωσε μέχρι τώρα καρποφόρα ἀποτελέσματα, ὅλες οἱ δυνατότητες δέν ἔχουν ἀκόμη ἐξαντληθῆ, ἰδίως ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ

πεδίου. Δέν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι οἱ παροῦσες συνομιλίες θά ἀποτελέσουν νέα συμβολή στήν περαιτέρω σύσφιγξη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων καί τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

Ὁ εἰδικός ἀπεσταλμένος τοῦ «Ταγγιούγκ» μετέδωσε, ἀκόμη, ὅτι «οἱ παροῦσες συνομιλίες μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν θά δώσουν νέα ὤθηση στήν περαιτέρω ἀνάπτυξη μιᾶς χρήσιμης συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδος καί τῆς Γιουγκοσλαβίας, τονίζοντας, σέ μία ἐποχή πού ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος δυσπιστία καί ἀνησυχία, ὅτι οἱ γιουγκοσλαβοελληνικές σχέσεις ἀποτελοῦν συμβολήν στή διαφύλαξη τῆς εἰρήνης». Τέλος, ὑπενθύμισε ὅτι καί προηγούμενες συνομιλίες μεταξύ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δύο χωρῶν συνέβαλαν στήν ἐνίσχυση τῆς συνεργασίας μεταξύ Γιουγκοσλαβίας καί Ἑλλάδος σέ πολλούς τομεῖς· ἡ οἰκονομική συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν γνώρισε νέα ὤθηση κατά τά τελευταῖα ἔτη, οἱ ἐμπορικές ἀνταλλαγές διπλασιάστηκαν, ἐνῶ πολλές συμφωνίες καί συμβάσεις συνάφθηκαν τόν Ἰούνιο τοῦ προηγουμένου ἔτους, ὅταν συμφωνήθηκε ἡ σύσταση μονίμων διακυβερνητικῶν ἐπιτροπῶν. Καί κατέληξε:

Ἡ Γιουγκοσλαβία καί ἡ Ἑλλάδα ἔχουν διαφορετικά κοινωνικά συστήματα, αὐτό ὅμως δέν τίς ἐμποδίζει ἀπό τοῦ νά τηροῦν κοινή στάση ὅταν τίθεται ζήτημα εἰρήνης καί ὅταν πρόκειται γιά ἄλλες ἀπόψεις τῆς διεθνοῦς καταστάσεως. Ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Γιουγκοσλαβία, μέ τή μέχρι τώρα συνεργασία τους, συνέβαλαν στήν χαλάρωση τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως[220].

4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Βούλγαρος πρωθυπουργός, Ἄντον Γιούγκωφ, δηλώνει ὅτι ἡ χώρα του θά συνεχίσει τίς προσπάθειές της γιά τή διατήρηση τῆς εἰρήνης καί τῆς φιλίας μεταξύ τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Προσθέτει, ἀκόμη, ὅτι θά χαιρετίσει κάθε πρωτοβουλία γιά τή συνεννόηση καί τή συνεργασία μέ τήν Ἑλλάδα καί ἐκφράζει τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ νέα τουρκική Κυβέρνηση θά ἐπιδείξει προθυμία γιά τή βελτίωση τῶν τουρκοβουλγαρικῶν σχέσεων.

Κύκλοι τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν διατύπωσαν, σέ ἀπάντηση, τό ἑξῆς σχόλιο:

«Εἶναι γνωστή ἡ σταθερά προσήλωσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ἑδραίωσιν τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς τάξεως γενικώτερον καί ἰδιαιτέρως ἐν τῇ βαλκανικῇ περιοχῇ. Εἰς τήν Βουλγαρίαν ἀπόκειται ὅπως ἀποδείξη τήν καλήν πίστιν της, ὄχι διά λόγων ἀλλά δι' ἔργων, ἀναλαμβάνουσα τήν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἔναντι τῆς Ἑλλάδος συμβατικῶν ὑποχρεώσεών της, τάς ὁποίας καλῶς γνωρίζει».

Οἱ δηλώσεις τοῦ Βούλγαρου πρωθυπουργοῦ συνέπιπταν χρονικά μέ τήν ἐπίδοση, στίς 30 Ἰουνίου, διακοινώσεως τῆς βουλγαρικῆς πρός τήν ἑλληνική Κυβέρνηση μέ τό ἑξῆς περιεχόμενο:

«Ἡ Κυβέρνησις τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας ὑπεγράμμισε πλέον ἤ ἅπαξ ὅτι ἀπέδιδεν μεγάλην σημασίαν εἰς τήν οἰκονομικήν καί ἐπιστημονοτεχνικήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν διαφόρων Κρατῶν καί ἰδίᾳ μεταξύ γειτονικῶν Κρατῶν. Ὅθεν, ὑπάρχει μεγάλη δυνατότης διά τοιαύτην συνεργασίαν μεταξύ Βουλγαρίας καί Ἑλλάδος, ἰδιαιτέρως εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐκμετάλλευσιν τοῦ φυσικοῦ πλούτου καί τῶν ὑδραυλικῶν πηγῶν.

»Ὡς γνωστόν, διά τοῦ ἐδάφους τῶν δύο χωρῶν ρέουν μεγάλοι ποταμοί, ὅπως ὁ Στρυμών, ὁ Ἄρδας, ὁ Νέστος καί ὁ Ἔβρος, τῶν ὁποίων τά ὕδατα, μή χρησιμοποιούμενα ἐπαρκῶς, προκαλοῦν συχνά μεγάλας ἀπωλείας εἰς τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν. Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐπιστήμης καί τῆς συγχρόνου τεχνικῆς προσφέρει μεγάλας δυνατότητας ὅπως, ἐν ὄψει μιᾶς ἀμοιβαίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν συνεργασίας, αἱ πλούσιαι αὐταί ὑδραυλικαί πηγαί δαμασθοῦν καί χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἰσχυρά πηγή ὑδραυλικῆς ἐνεργείας καί ἀρδεύσεως, διά τήν ἀνύψωσιν τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς μεθορίου καί διά τήν πρόληψιν μεγάλων ἀπωλειῶν προκαλουμένων ἀπό τάς πλημμύρας τῶν ποταμῶν αὐτῶν.

»Κατά τά τελευταῖα ἔτη εἰς τήν Λαϊκήν Δημοκρατίαν τῆς Βουλγαρίας κατεσκευάσθησαν πολυάριθμα φράγματα καί ἠλεκτρικά κέντρα καί ἤχθησαν εἰς πέρας μεγάλα ἔργα ὑδραυλικῆς ἐκμεταλλεύσεως, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀποφασιστικόν παράγοντα τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας καί τῆς ἀνυψώσεως τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Συνεπείᾳ τοῦ γεγονότος τούτου, ἡ Βουλγαρία διαθέτει πολυαρίθμους εἰδικούς διά τάς ὑδροτεχνικάς κατασκευάς, τῶν ὁποίων ἡ πεῖρα θά ἠδύνατο νά χρησιμοποιηθῇ διά τήν ἐκτέλεσιν μιᾶς σειρᾶς ἔργων τοῦ εἴδους αὐτοῦ εἰς τάς παραμεθορίους περιοχάς τῶν δύο χωρῶν καί εἰδικώτερον εἰς τήν περιοχήν τῆς κοίτης τῶν ὡς ἄνω ποταμῶν.

»Ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις σημειώνει μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι ἡ ἰδέα ἀπό κοινοῦ ἔργων κατά μῆκος τῶν ποταμῶν αὐτῶν δέν εἶναι ξένη εἰς τούς ἁρμοδίους κύκλους καί τήν κοινήν γνώμην τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ Κυβέρνησις τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας, ὁδηγουμένη ἀπό τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν της πρός ἀνάπτυξιν τῆς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν συνεργασίας ἀπό ὅλας τάς ἀπόψεις καί βάσει τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων, προτείνει εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν τήν σύναψιν μεταξύ τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καί τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, Συμφωνίας Συνεργασίας, διά τήν χρησιμοποίησιν τῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι διασχίζουν τό ἔδαφος τῶν δύο χωρῶν. Τό πρῶτον βῆμα πρός τοῦτο θά ἦτο ἡ σύστασις μικτῆς βουλγαροελληνικῆς ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν εἰς τόν τομέα τῆς ὑδροοικονομίας καί ὑδροενεργείας, ἡ ὁποία θά εἶχεν ὡς ἔργον νά μελετήση τάς δυνατότητας μιᾶς τοιαύτης συνεργασίας καί νά προετοιμάση τήν σύναψιν τῆς Συμφωνίας. Ἡ Συμφωνία αὕτη θά παρεῖχε τήν δυνατότητα ἐπεξεργασίας συγκεκριμένου σχεδίου κοινῶν κατασκευῶν ἐπί τῶν ποταμῶν οἱ ὁποῖοι διασχίζουν τό ἔδαφος τῶν δύο χωρῶν, ὡς ἡ κατασκευή φραγμάτων, κέντρων ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καί ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων.

»Ἐν προκειμένῳ ἡ Βουλγαρία δηλοῖ ὅτι εἶναι ἑτοίμη

ὅπως ὁρίση, ὅσον τό δυνατόν συντομώτερον, ἀντιπροσωπείαν ἐκ Βουλγάρων εἰδικῶν, ἡ ὁποία νά συναντήση ἀντιστοίχους Ἕλληνας εἰδικούς εἰς Σόφιαν ἤ εἰς Ἀθήνας καί νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις καί μελέτας διά τόν καθορισμόν τῶν ἀπόψεών των ἐπί τῆς συνάψεως μιᾶς Συμφωνίας Συνεργασίας εἰς τόν τομέα τῆς ὑδατίνης οἰκονομίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν»[221].

Σέ ἀπάντηση, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπέδωσε στή βουλγαρική τήν ἀκόλουθη διακοίνωση:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔλαβε γνῶσιν διακοινώσεως τοῦ βουλγαρικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν πρός τήν ἐν Σόφιᾳ ἑλληνικήν Β. πρεσβείαν, διά τῆς ὁποίας ὑπεβλήθη πρότασις περί συνάψεως μεταξύ τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καί τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος Συμφωνίας Συνεργασίας διά τήν χρησιμοποίησιν τῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν τῶν διασχιζόντων τό ἔδαφος τῶν δύο χωρῶν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις κρίνει τήν ἀνωτέρω πρότασιν ὡς ἐνδιαφέρουσαν. Αὕτη ἐμπίπτει εἰς τό πλαίσιον τῆς ἐποικοδομητικῆς εἰρηνικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία συμφώνως πρός τήν σταθεράν γραμμήν τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς διέπει τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ξένων χωρῶν. Τό ἐπωφελές μιᾶς τοιαύτης συνεργασίας καθίσταται ἔτι μᾶλλον ἐμφανές ὁσάκις πρόκειται περί γειτονικῶν καί δή ὁμόρων Κρατῶν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν νομίζει ὅτι ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ Ἑλλάδος καί Βουλγαρίας διαφορά ἀπό ἀπόψεως ἐσωτερικοῦ πολιτικοῦ καί κοινωνικοῦ καθεστῶτος θά ἀπετέλει πρόσκομμα εἰς τήν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν οἰκονομικήν καί τεχνικήν συνεργασίαν, ὑπό τήν προϋπόθεσιν τῆς τηρήσεως τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί τῆς μή ἐπεμβάσεως ἀμέσου ἤ ἐμμέσου τῆς μιᾶς χώρας εἰς τά ἐσωτερικά τῆς ἄλλης. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ σχέσεις στενῆς συνεργασίας μετά πλείστων χωρῶν ἐχουσῶν πολιτικά καί κοινωνικά συστήματα διαφέροντα τοῦ ἰδικοῦ της.

»Ὅ,τι ὅμως φράσσει τόν δρόμον πρός τήν ὁμαλοποίησιν τῶν ἑλληνοβουλγαρικῶν σχέσεων, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ Συνθήκη Εἰρήνης ἡ ὑπογραφεῖσα ἐν Παρισίοις παραμένει ἐπί 13 ἔτη καί πλέον ἀνεκτέλεστος ἀπό βουλγαρικῆς πλευρᾶς.

»Ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις, κρίνουσα μέ ἀντικειμενικότητα καί καλήν πίστιν τό θεμελιῶδες τοῦτο θέμα, δέν θά εἶναι δυνατόν νά μή παραδεχθῆ ὅτι ἡ Συνθήκη Εἰρήνης περιέχει τάς καταστατικάς ἐκείνας διατάξεις, διά τῶν ὁποίων ἐκκαθαρίζεται τό ἐκ τοῦ πολέμου παρελθόν καί θεμελιοῦται ἡ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν εἰρήνη. Ἡ ἐφαρμογή τῶν διατάξεων αὐτῶν ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας ἐπί εἰδικωτέρων θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Δέν θά ἦτο νοητή ἡ σύναψις συμφωνιῶν ἐπί παρομοίων θεμάτων, καθ' ἥν στιγμήν ἡ βασική συνθήκη ἐφ' ἧς ἐδράζεται ἡ ἀποκατάστασις τῆς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν εἰρήνης παραμένει γράμμα νεκρόν. Οὐδέ θά ἠδύνατο ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις νά συνεργήση εἰς τήν προσπάθειαν ὅπως ἡ Συνθήκη Εἰρήνης περιπέση εἰς ἀχρηστίαν παραγραφομένων οὕτω ἐν τῇ πράξει τῶν ἐξ αὐτῆς δικαιωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ἡ ἐφαρμογή τῆς Συνθήκης Εἰρήνης καί ἡ ἐκτέλεσις τῶν δυνάμει αὐτῆς ἀναληφθεισῶν ὑπό τῆς Βουλγαρίας ὑποχρεώσεων θά ἀποβῆ πρός τό συμφέρον ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί τῆς ἰδίας τῆς Βουλγαρίας, ἡ ὁποία θά συντελέση οὕτω ἐμπράκτως εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἀπαραιτήτου ἐμπιστοσύνης καί θά ἀντλήση ἱκανοποίησιν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι θά συμβάλη εἰς τήν ἔστω καί μερικήν ἐπανόρθωσιν τῶν τεραστίων ζημιῶν, ἃς ὑπέστη ἡ Ἑλλάς καί εἰδικώτερον ὁ πληθυσμός τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἐκ τῆς κατά τόν παρελθόντα πόλεμον ἀδίκου βουλγαρικῆς ἐπιθέσεως καί κατοχῆς.

»Ἐν συμπεράσματι, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις προτείνει ὅπως ἀντιμετωπισθῆ ἀπό κοινοῦ ἡ ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογή τοῦ ὅλου πλέγματος τῶν συμβατικῶν διατάξεων τῶν περιεχομένων εἰς τήν Συνθήκην Εἰρήνης καί ἀφορωσῶν τάς δύο χώρας»[222].

4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καλεῖ τόν Ἰταλό πρέσβη στήν Ἀθήνα, Μ. Κόντι, προκειμένου νά τοῦ ἐκφράσει τήν ἀνησυχία του γιά τή μή ἱκανοποιητική πορεία τῶν ἑλληνοϊταλικῶν σχέσεων:

«Ὁ κ. πρόεδρος ἤρξατο ἐκφράζων τήν ἐπιθυμίαν, ἐξ ἧς ἐνεφορεῖτο καί ὁ ἴδιος προσωπικῶς καί ὁ ἑλληνικός λαός ἐν γένει, διά τήν ἀνάπτυξιν τῶν πλέον στενῶν σχέσεων εἰς ὅλους τούς τομεῖς μέ τήν Ἰταλίαν, μεθ' ἧς συνεδεόμεθα γεωγραφικῶς, πολιτικῶς καί ἐκπολιτιστικῶς. Ἐν τούτοις ἀπό ἰταλικῆς πλευρᾶς συνηντῶμεν μίαν στενόκαρδον ἀκαμψίαν καί ἔλλειψιν κατανοήσεως, ἡ συνέχισις τῶν ὁποίων θά εἶχε δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπί τῶν σχέσεων τῶν δύο Κρατῶν.

»Δέν ἐπεθύμει ὁ κ. πρόεδρος νά ὑπεισέλθη εἰς λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν τῶν λόγων, ἐφ' ὧν ἐβάσιζε τήν τοιαύτην του ἀντίληψιν, δοθέντος ὅτι σκοπός τῆς παρ' αὐτῷ προσκλήσεως τοῦ κ. Κόντι ἦτο ἡ εἰλικρινής διατύπωσις τῆς γενικῆς ταύτης διαπιστώσεως τῆς Ἑλλάδος, καί ἡ διαβίβασίς της πρός τήν ἰταλικήν Κυβέρνησιν ὁμοῦ μετά τῆς ἐλπίδος ὅτι αὕτη θά συνησθάνετο τήν ἀνάγκην νά ἀνταποκριθῆ εἰς τήν ἑλληνικήν ἐπιθυμίαν ἀναπτύξεως στενῶν σχέσεων συνεργασίας μέ τήν Ἑλλάδα.

»Ὁ Ἰταλός πρέσβυς ἐζήτησεν εἰς ἀπάντησιν τήν ἄδειαν νά ἀναλύση κάπως διεξοδικῶς τάς ἑλληνοϊταλικάς σχέσεις. Καί ἐπί μέν τοῦ πολιτικοῦ τομέως, εἶπεν ὅτι, πλήν τῆς προσφάτου πράγματι λυπηρᾶς ὑποθέσεως τῆς περί Ἀλβανίας ἐκθέσεως, δέν ἐγνώριζε τι σκιάσαν τάς σχέσεις τῆς Ἰταλίας μέ τήν Ἑλλάδα. Ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως, ἡ ἰταλική ἐπιθυμία στενῆς συνεργασίας μέ τήν Ἑλλάδα ἦτο ἔντονος καί μάλιστα διά τήν συμμετοχήν τῆς Ἰταλίας καί διαπιστώσεων ἀκόμη, εἰς τήν ἐκτέλεσιν τοῦ 5ετοῦς κυβερνητικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἤλπιζεν ὁ κ. Κόντι ὅτι τοῦτο θά συνέβαινε μετά τήν προσεχῆ ἐκκαθάρισιν τοῦ θέματος τῶν ἐπανορθώσεων, πρός ἐξόφλησιν τῶν ὁποίων ἡ Ἰταλία θά εἶχε προβῆ εἰς ἐπανειλημμένας προσφοράς καί ἀνέμενε συντόμως τήν ἀπάντησίν μας εἰς τήν τελευταίαν της προσφοράν ἱδρύσεως σταθμοῦ τηλεοράσεως, ἐργοστασίου ραδιοφωνικῶν εἰδῶν κ.λ.π. Ἐπί τοῦ μορφωτικοῦ τομέως, τέλος, ὅλα ἔβαινον καλῶς. Ἐπανερχόμενος εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα, ὁ

κ. Κόντι εἶπεν ὅτι ἄν ὁ κ. πρόεδρος εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, διά τήν διατύπωσιν τῆς ὡς ἄνω ἀντιλήψεώς του, τάς δυσχερείας ἄς συνήντα ἡ πρόσδεσις τῆς Ἑλλάδος μέ τή ΕΟΚ π.χ. τήν Ὁλλανδίαν. Ἀντιθέτως, εἰς τό χρηματοδοτικόν θέμα εἴχομεν τήν Ἰταλίαν μαζί μας, εἰς δέ τό ζήτημα τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἦτο γεγονός ὅτι ἡ ἰταλική Κυβέρνησις, ἀκριβῶς ἐν ὄψει τοῦ πολιτικῶς εὐκταίου τῆς εὐοδώσεως τῶν μετά τῆς Ἑλλάδος διαπραγματεύσεων, κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ὑπερνικήσεως τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ἰταλικῶν κύκλων, προσπάθειαν ἤδη καταλήξασαν εἰς τήν σμίκρυνσιν τῆς ἀποστάσεως μεταξύ ἰταλικῶν καί ἑλληνικῶν ἀπόψεων καί ἐπιτρέπουσαν, ὡς ἐκ τῆς ἐπιμόνου συνεχίσεώς της, τήν ἐλπίδα ἔτι μεγαλυτέρας προσεγγίσεως τῶν ἀπόψεων αὐτῶν εἰς τό ἐγγύς μέλλον.

»Ὁ κ. προέδρος εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ κ. πρέσβυς εἶχε κάπως ἐντοπίσει τήν συζήτησιν, ὤφειλε νά τῷ εἴπη ἐπί μέν τοῦ πολιτικοῦ πεδίου, ὅτι δέν ἦτο μόνον τό ζήτημα τῆς περί Ἀλβανίας ἐκθέσεως, ἥτις εἶχε πάντως καί αὐτή, ἔστω καί προελθοῦσα ἀπό πρόσωπα περιωρισμένης εὐθύνης, δημιουργήσει λίαν δυσαρέστους ἐντυπώσεις. Ἀλλά καί εἰς τό πλαίσιον τοῦ ΝΑΤΟ, π.χ. οἱ Ἰταλοί στρατιωτικοί ἐπεδείκνυον διάθεσιν περιορισμοῦ τοῦ ρόλου τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τό ζήτημα τῆς συνδέσεώς μας μέ τήν ΕΟΚ ἦτο ἐν γένει ἀπογοητευμένος ἀπό τό πνεῦμα ὅπερ ἐπεδείκνυον οἱ Ἐξ ἐναντι τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Κυβέρνησίς μου, ἐσυνέχισεν ὁ κ. πρόεδρος, δέν ἐπεθύμει μόνον δι' οἰκονομικούς λόγους τήν τοιαύτην σύνδεσιν. Τήν ἐπεθύμει γενικώτερον εἰς πραγμάτωσιν τῆς βασικῆς της ἐπιθυμίας περί εὐρωπαϊκῆς ἑνότητος. Τήν ἑνότητα ὅμως ταύτην δέν ἦτο δυνατόν νά προωθήση ἡ Ἑλλάς χωρίς νά ἐξασφαλίση ἓν minimum κατοχυρώσεως τῶν οἰκονομικῶν της συμφερόντων. Ἐάν ἡ σύνδεσις ἐγένετο ἄνευ τῆς κατοχυρώσεως ταύτης, ἡ οἰκονομική θέσις μας θά ἐχειροτέρευεν ἀντί νά βελτιωθῆ· θά κατεκλυζόμεθα ἀπό βιομηχανικά προϊόντα τῶν Κρατῶν τῆς ΕΟΚ, καί, χωρίς νά ἐξασφαλίσωμεν εἰς αὐτά τά Κράτη ἀγοράς γιά τά γεωργικά μας προϊόντα, θά τά ἀπεκλείομεν καί ἀπό αὐτάς τάς ἀνατολικάς ἀγοράς, αἵτινες, ἐπί διμεροῦς κλήριγκ συναλλασσόμεναι μέ ἡμᾶς καί μή δυνάμεναι πλέον νά ἐξαγάγουν εἰς Ἑλλάδα βιομηχανικά προϊόντα, θά ἔπαυον νά ἀγοράζουν τά ἀγροτικά μας τοιαῦτα, ἅτινα θά παραμένουν οὕτω ἀδιάθετα. Αἱ ἓξ χῶραι ἐλησμόνουν ἐπίσης πόσον μικράν δι' αὐτάς ἐπίπτωσιν θά εἶχεν, ὡς ἐκ τοῦ ἐλαχίστου, ἐν σχέσει πρός τάς εἰσαγωγάς τῆς ΕΟΚ, ὄγκου τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ἀκόμη καί ἡ εὐνοϊκωτέρα μεταχείρισις τῆς Ἑλλάδος, ἀνεφέρθη δέ ἐν προκειμένῳ εἰς τά ἀναπτυχθέντα κατά τήν συνάντησίν του μέ τούς ἐν Ἀθήναις πρέσβεις τῶν Κρατῶν τῆς ΕΟΚ τήν παρελθοῦσαν ἄνοιξιν. Εἰς τό θέμα τῶν ὀπωρικῶν, π.χ. ἡ ἀναλογία μεταξύ ἑλληνικῶν καί ἰταλικῶν ἐξαγωγῶν ἦτο 1 πρός 20 καί πλέον. Οἱαδήποτε συνεπῶς δυνατή αὔξησις τῶν ἑλληνικῶν εἰς διάστημα ἐτῶν πραγματοποιουμένη, θά ἄφινεν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀνεπηρεάστους τάς ἰταλικάς ἐξαγωγάς, αἵτινες καί αὐται σύν τῷ χρόνῳ θά ηὔξανον.

»Ἀλλά καί εἰδικώτερον, ἐνεφανίζετο συχνά ἡ Ἰταλία ὡς ἐπιδιώκουσα νά ἐξαρτήση τήν στάσιν της εἰς μεγάλα ζητήματα ἀπό τήν προώθησιν εἰδικῶν συμφερόντων της, τήν ἱκανοποίησιν τῶν ὁποίων ἀνῆγεν οὕτω ἡ Ἰταλία εἰς προϋπόθεσιν υἱοθετήσεως εὐνοϊκωτέρας στάσεως ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος εἰς γενικά καί σπουδαῖα ζητήματα ὡς τό τῆς συνδέσεώς μας μέ τήν ΕΟΚ. Οὕτω, εἶχε τήν πληροφορίαν ὁ κ. πρόεδρος, ὅτι ὁ κ. Καροῦζο, προκειμένου νά καθορίση τήν στάσιν του εἰς τό θέμα τοῦτο ἐν Βρυξέλλαις, ἐζήτει τηλεφωνικῶς ἀπό τήν Ρώμην νά πληροφορηθῆ τήν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος τῆς ἱδρύσεως ἐργοστασίου ραδιοφωνικῶν εἰδῶν. Τοῦτο, ἐνδεικτικῶς ἀναφερθέν, ἀπεδείκνυε δύο τινά: πρῶτον ὅτι ἐθυσιάζετο τό γενικόν εἰς τό μερικόν καί εἰδικόν, ὅπερ καθίστατο προϋπόθεσις τοῦ πρώτου, δεύτερον ὅτι παρεγνωρίζετο ἡ ὑγιής πολιτική ἀρχή, καθ' ἥν εἰς εὐνοϊκόν πολιτικόν κλῖμα, δυνάμενον νά δημιουργηθῆ μόνον διά τῆς ἐπιδείξεως κατανοήσεως εἰς τά μεγάλα ζητήματα, θά προωθοῦντο αὐτομάτως καί τά εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος τοιαῦτα.

»Ἐν γένει ἡ στάσις τῶν μεγάλων δυτικῶν χωρῶν, κατέληξεν ὁ κ. πρόεδρος, δέν ἦτο συγχρονισμένη καί ἀπεδείκνυεν ἔλλειψιν τῆς συναισθήσεως τῆς εὐθύνης των καί τῶν βασικῶν πολιτικῶν ἀναγκῶν τῆς Δύσεως εἰς τόν ἀγῶνα μέ τήν Ἀνατολήν.

»Ὁ κ. Κόντι ὑπεσχέθη νά μεταφέρη πιστῶς τά λεχθέντα ὑπό τοῦ κ. πρόεδρου εἰς τόν Ἰταλόν πρωθυπουργόν, παρασχών συνάμα τήν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ ἰταλική Κυβέρνησις, μακράν τοῦ νά ἐπεδίωξε ποτέ νά ἀσκήση πίεσιν ἐπί τῆς Ἑλλάδος εἰς τά ἐπί μέρους ζητήματα, προκειμένου νά τῆς παράσχη τήν ὑποστήριξίν της εἰς τά μεγάλα, ἐνεφορεῖτο καί αὐτή ἀπό τήν ζωηράν ἐπιθυμίαν νά ἀναπτύξη εἰς τό μέγιστον ὅριον τάς μεθ' ἡμῶν σχέσεις εἰς ὅλους τούς τομεῖς»[223].

5-7 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Μετά ἀπό θεομηνίες πού προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές στή γεωργική παραγωγή τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καί τῆς Κρήτης, συγκαλεῖται σειρά συσκέψεων, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ σκοπό τή λήψη ἄμεσων μέτρων.

Στίς 5 καί στίς 7 Ἰουλίου, σέ συσκέψεις μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Γεωργίας καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, ἀποφασίστηκε νά χορηγηθοῦν δάνεια συντηρήσεως, ἀνάλογα μέ τό ὕψος τῶν ζημιῶν. Ἀκόμη, διατάχτηκε ἀναστολή τῆς εἰσπράξεως τῶν χρεῶν πρός τήν ΑΤΕ καί αὐξήθηκαν οἱ πιστώσεις στά νομαρχιακά ταμεῖα Ἡρακλείου κατά 10 ἑκατ. δρχ., Λασιθίου κατά 3 ἑκατ., Ρεθύμνης κατά 4 ἑκατ., καί Χανίων κατά 5 ἑκατ., γιά τήν ἐκτέλεση μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων. Ταυτόχρονα, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή νά ἐπισπευσθεῖ ἡ ἐκτέλεση τῶν ἔργων σέ ὅλη τήν Κρήτη, πού εἶχαν περιληφθεῖ στό πενταετές πρόγραμμα.

5 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἀντιστράτηγος Ἀθ. Φροντιστής, καί ὁ ἀρχηγός τοῦ ΓΕΣ, Β. Καρδαμάκης, ἐνημερώνουν τόν πρωθυπουργό, παρουσία τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, γιά τά πρόσφατα ταξίδια τους στή Γαλλία καί τή Δυτική Γερμανία.

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ ἀναθέρμανση τῶν ἑλληνογαλλικῶν σχέσεων εἶχε δρομολογηθεῖ ἀμέσως μετά τήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ· τόν Ἰούλιο 1960, ἡ διαδικασία αὐτή προοριζόταν νά κορυφωθεῖ, μέ τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή γαλλική πρωτεύουσα καί τίς ἐπαφές του μέ τό Γάλλο ἡγέτη, στρατηγό Ντέ Γκώλ.

Ἕνα χρόνο μετά τήν ἔναρξή τους, οἱ διαπραματεύσεις Ἑλλάδος - ΕΟΚ φαίνονταν νά προσκρούουν σέ μιά σειρά οἰκονομικῶν καί τεχνικῶν δυσκολιῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀναστέλλεται ὁ ὁριστικός προσανατολισμός τῆς χώρας πρός αὐτό πού ὁ Κ. Καραμανλῆς θεωροῦσε φυσικό της χῶρο, τή Δυτική Εὐρώπη. Στά πλαίσια αὐτά, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός θά ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ συνέχιση τῶν διαπραγματεύσεων δέν θά ἀρκοῦσε, μόνη της, νά ἀποδώσει τά ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, καθώς μάλιστα δέν ὑπῆρχε καί προηγούμενο ἀνάλογων συμφωνιῶν μέ τήν Κοινότητα. Οἱ ἐπαφές τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, οἱ ὁποῖες ἐγκαινιάζουν μίαν περίοδο αὐξημένης δραστηριότητας τοῦ Κ. Καραμανλῆ πρός τήν κατεύθυνση καί τῶν ἄλλων Εὐρωπαίων ἡγετῶν, θά ἀποφέρουν πολύτιμα ἀποτελέσματα, καθώς θά δώσουν τήν εὐκαιρία νά ἐπιβεβαιωθεῖ κατηγορηματικά ἡ βούληση τῆς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς χώρας νά ὑπάρξει εὐτυχής κατάληξη στίς διαπραγματεύσεις Ἑλλάδος - ΕΟΚ.

Ἡ ἐπιλογή, ὡστόσο, τοῦ Κ. Καραμανλῆ νά προχωρήσει στό ἐντυπωσιακό ἄνοιγμα πρός τή Γαλλία δέν θά ὑπαγορευθεῖ μόνο ἀπό τίς ἑλληνικές ἀνάγκες στό πλαίσιο τῶν συζητήσεων μέ τήν Κοινότητα. Ἡ ἔναρξη τῆς νέας ἐποχῆς στίς ἑλληνογαλλικές σχέσεις ἐρχόταν ὡς φυσική συνέχεια τῆς ἀναθερμάνσεως τῶν ἑλληνογερμανικῶν σχέσεων καί τῆς ἀποφάσεως νά συμμετάσχει ἡ Ἑλλάδα στήν ἑνοποιούμενη Εὐρώπη. Παράλληλα, πράγματι, μέ τήν «εἰδική σχέση» Ἑλλάδος - ΗΠΑ, καί χωρίς ὁποιαδήποτε διάθεση, ἄμμεση ἤ ἔμμεση, ἀποδοκιμασίας τῶν στενῶν ἑλληνοαμερικανικῶν δεσμῶν, ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ προσέβλεπε μέ πολλές ἐλπίδες στά ἀναδυόμενα εὐρωπαϊκά κέντρα τῆς διεθνοῦς ζωῆς —τή Βόννη, τό Παρίσι, τήν ἴδια τήν ΕΟΚ— ἡ προσέγγιση μέ τά ὁποῖα θά μποροῦσε νά ἐξισορροπήσει τίς ξένες ἐπιρροές στή χώρα, διασφαλίζοντας ἔτσι τήν ἀνεξαρτησία καί τήν ἀσφάλειά της. Ἡ Γαλλία τοῦ Ντέ Γκώλ, χώρα μέ τήν ὁποία ἡ Ἑλλάδα συνδεόταν μέ δεσμούς παραδοσιακῆς φιλίας καί συμπαρατάξεως στίς ὧρες τοῦ ὕψιστου κινδύνου γιά τίς εὐρωπαϊκές ἐλευθερίες, χώρα, ἐπιπλέον, πού ἐπεδίωκε νά ἀποκτήσει καί πάλι τή δυναμική παρουσία της στή διεθνῆ σκηνή, ἦταν φυσικός ἑταῖρος γιά τήν Ἑλλάδα. Ἄλλωστε, ἡ ἀναγέννηση τῆς οἰκονομίας τῆς Γαλλίας —ἄμεσα συνδεδεμένη μέ τίς νέες φιλοδοξίες της στό διεθνές πεδίο— δημιουργοῦσε τό εὔλογο ἐνδιαφέρον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γιά τή μελλοντική συμμετοχή τοῦ γαλλικοῦ κεφαλαίου στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος.

5-10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ἐνόψει τῆς ἐπικείμενης ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Γαλλία, ὑποβάλλεται στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό σειρά σημειωμάτων, μέ θέμα τίς διμερεῖς σχέσεις καί τή βοήθεια πού θά μποροῦσε τό Παρίσι νά προσφέρει στήν Ἑλλάδα κατά τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Κοινότητα.

Σέ σημείωμα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, παρέχεται ἡ ἀκόλουθη γενική θεώρηση:

«Εἰς τόν πολιτικόν τομέα, μετά τάς ἐπί τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος Συμφωνίας τῆς Ζυρίχης, διαπιστοῦται ἀπόλυτος ὁμαλότης, διαπνεομένη, ἰδίᾳ ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὑπό πνεύματος πλήρους κατανοήσεως τῶν γαλλικῶν προβλημάτων. Οὕτω, ἐπί τοῦ ἀλγερινοῦ ζητήματος (περί οὗ κατωτέρω) ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, παρ' ὅλην τή φιλοαραβικήν αὐτῆς πολιτικήν, τηρεῖ στάσιν εὐμενοῦς οὐδετερότητος ἔναντι τῆς Γαλλίας, ἐπί δέ τοῦ ἀναφυέντος ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ θέματος ἐπί τῶν γαλλικῶν ἐν Σαχάρᾳ ἀτομικῶν δοκιμῶν, ἐτήρησε στάσιν σαφῶς φιλογαλλικήν ἀπαντήσασα ἀρνητικῶς μετ' ἄλλων ἑπτά μόνον χωρῶν εἰς τήν

ὑποβληθεῖσαν ὑπό τῶν ἀφροασιατῶν αἴτησιν συγκλήσεως Ἐκτάκτου Συνόδου πρός συζήτησιν τοῦ θέματος τῶν δοκιμῶν.

»Εἰς ἔνδειξιν τῶν ὑφισταμένων εἰς τόν πολιτικόν τομέα φιλικῶν σχέσεων σημειοῦνται σύν τοῖς ἄλλοις αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἐπισκέψεις ἐν Ἑλλάδι κατά Μάιον 1959 καί 1960 μοιρῶν τοῦ γαλλικοῦ στόλου Μεσογείου καί ἡ ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων τῶν ἀρχηγῶν τῶν Γενικῶν Ἐπιτελείων τῶν δύο χωρῶν.

»Εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα σημειοῦται αὔξουσα δραστηριότης ἀφορῶσα α) σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ΕΟΚ β) ἀνάπτυξιν τῶν ἑλληνογαλλικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, γ) τουρισμόν καί δ) προοπτικήν οἰκονομικῆς μετά τῆς Γαλλίας συνεργασίας. Περί ὅλων αὐτῶν ἐπισυνάπτεται εἰδικόν Σημείωμα τῆς Διευθύνσεως Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων».

Τό σημείωμα, κατόπιν, ἀνέλυε τήν ἐσωτερική πολιτική κατάσταση καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Γαλλίας, κάνοντας ἰδιαίτερα εὐνοϊκή ἀναφορά στή γαλλική ὑποστήριξη πρός τήν ΕΟΚ καί στή διάθεση τοῦ Παρισιοῦ νά παίξει πρωτεύοντα ρόλο στό ΝΑΤΟ. Ὅσο γιά τήν ἑλληνική στάση στό πρόβλημα τῆς Ἀλγερίας, αὐτή συνοψιζόταν ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἐπί τοῦ Ἀλγερινοῦ στάσις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, παρ' ὅλην τήν ἀσκουμένην ὑπό ταύτης φιλοαραβικήν πολιτικήν, ὑπῆρξεν εὐμενῶς διά τούς Γάλλους οὐδετέρα κατά τάς ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ συζητήσεις τοῦ ζητήματος. Πράγματι, ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ὄχι μόνον ἀπέσχε πάντοτε τῆς ψηφοφορίας ἀλλά καί ἐξεδήλωσεν ἔστιν ὅτε πρωτοβουλίας ἐξυπηρετούσας τάς γαλλικάς ἀπόψεις, πρᾶγμα διά τό ὁποῖον ἐξεφράσθη ἀπό γαλλικῆς πλευρᾶς ἱκανοποίησις»[224].

Ὡς πρός τίς ἐνδεδειγμένες ἐνέργειες πρός τή γαλλική Κυβέρνηση, σέ σχέση μέ τίς διαπραγματεύσεις Ἑλλάδος - ΕΟΚ, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου σημείωνε τά ἑξῆς:

«Γενική τοποθέτησις γαλλικῆς Κυβερνήσεως

»Εἰς τήν πρόσφατον ραδιοφωνικήν του ὁμιλίαν ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ ἐτόνισε μεταξύ ἄλλων, πρῶτον, ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις ἀποδίδει ἐντελῶς βαρύνουσαν σημασίαν εἰς τήν οἰκοδόμησιν μιᾶς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητος ὡς παράγοντος ἰσορροπίας εἰς τάς διεθνεῖς σχέσεις. Δεύτερον, ὅτι τόν πυρῆνα πρός τήν ἀνωτέρω κατεύθυνσιν ἀποτελεῖ ἡ ΕΟΚ, ἡ ὁποία εἰσέρχεται εἰς τήν ἀποφασιστικήν της πραγματοποίησιν ἀπό 31 Δεκεμβρίου 1960 (προφανῶς διά τῆς προβλεπομένης ἐπιταχύνσεως τῆς ἐνοποιήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν). Τρίτον, ὅτι ὁ δρόμος αὐτός ὁδηγεῖ πρός γενικωτέραν ἑνοποίησιν ὁμοσπονδιακοῦ τύπου.

»Ἐπί τῶν ἀνωτέρω κατευθύνσεων τῆς παρούσης γαλλικῆς πολιτικῆς θά πρέπει νά ἀναζητηθῆ ἡ ὑπό τῆς Γαλλίας ἀποδιδομένη σημασία εἰς τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ —καί εἶναι ἴσως ἀνάγκη νά ληφθῆ τοῦτο ὑπ' ὄψιν εἰς διεξαχθησομένας γενικῆς φύσεως συνομιλίας. Πέραν τούτου ὑφίσταται ἐπίσης ἐνδιαφέρον διά τήν προαγωγήν πάσης φύσεως ἐπιχειρηματικῶν καί ἄλλων οἰκονομικῶν συνεργασιῶν (ὡς π.χ. ἡ ἵδρυσις βιομηχανίας ἀλουμινίου τῇ οὐσιαστικῇ συμμετοχῇ τοῦ οἴκου Pechiney), ἀλλά αἱ ἀνωτέρω πολιτικαί πλευραί τοῦ ὅλου θέματος ἔχουν προέχουσαν σημασίαν διά τήν σημερινήν γαλλικήν Κυβέρνησιν.

»Εἰδικώτερα ἑλληνικά αἰτήματα ἔναντι τῆς Γαλλίας

»1. Γενική ὑποστήριξις ἔναντι τῶν ἰταλικῶν ἰδίως ἀντιδράσεων. Μέχρι σήμερον εἰς τάς ἐκδηλωθείσας ἀμφισβητήσεις οἱ Γάλλοι ἐκπρόσωποι ἐτήρησαν στάσιν ἀδιάφορον καί μᾶλλον παρελκυστικήν.

»2. Ὡς πρός τήν βασικήν μεταχείρισιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἡ ἐξαίρεσις τῶν οἴνων —ὀφειλομένη κυρίως εἰς τήν Γαλλίαν— εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος (λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἐξαγόμεναι ποσότητες οἴνων ἀντιπροσωπεύουν πολύ μικρόν ποσοστόν τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῆς ΕΟΚ ἤ καί εἰδικῶς τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Γαλλίας), ἐν πάσῃ δέ περιπτώσει ζητεῖται ὑπό τῆς Ἑλλάδος μεταχείρισις ὁμοία πρός τήν προβλεπομένην διά τούς ἰταλικούς οἴνους καί οὐχί προνομιακή. Ἡ εἰς βάρος τῶν ἑλληνικῶν οἴνων διακριτική μεταχείρισις ἔναντι τῶν ἰταλικῶν ἤ ἄλλων κοινοτικῶν εἶναι οἰκονομικῶς ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος καί θά προκαλέσῃ ἀντιδράσεις ἐκ μέρους ἐνδιαφερομένων οἰνοπαραγωγικῶν περιφερειῶν εἰς ὁλόκληρον τήν Ἑλλάδα.

»3. Ὡς πρός τάς ἀναληφθησομένας ὑπό τοῦ γαλλικοῦ Μονοπωλίου ὑποχρεώσεις ἐγένετο κατ' ἀρχήν δεκτή μιά αὔξησις ἀγορῶν κατά 10% περίπου, ἀλλ' αὕτη, καί ἐάν ἀκόμη δέν νοῆται ἐφ' ἅπαξ, σημαίνει ρυθμόν ἐτησίων αὐξήσεων κατά 500 τόνους, δηλαδή 2.500 τόνων εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας. Εἶναι ἀπαραίτητον νά ἐξασφαλισθῆ ρυθμός αὐξήσεως κατά 20%, δηλαδή κατά 1.000 τόνους κατ' ἔτος μέχρι διπλασιασμοῦ τῶν ἀγοραζομένων ποσοτήτων, ἤτοι ἀπό 5.000 εἰς 10.000 τόνους εἰς τό τέλος τῆς πενταετίας. Ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νά ἀναληφθοῦν σαφεῖς δεσμεύσεις ἐκ μέρους τοῦ γαλλικοῦ Μονοπωλίου. Συγχρόνως εἶναι ἀπαραίτητον ὁμοία ρύθμισις νά ἐπιτευχθῆ καί μετά τοῦ ἰταλικοῦ Μονοπωλίου καί πρέπει νά ζητηθῆ ἡ ἔντονος γαλλική συμπαράστασις πρός ὑπερνίκησιν τῶν ἰταλικῶν ἀντιδράσεων.

»4. Ὡς πρός τό ποσοστόν τῶν εἰδῶν τά ὁποῖα θά ὑπαχθοῦν εἰς τούς κανόνας δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, τό ὑπό τῆς Ἑλλάδος γενόμενον δεκτόν ποσοστόν 52% σημαίνει ὅτι περισσότερον τοῦ ἡμίσεως τῶν ἑλληνικῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῆς ΕΟΚ θά ὑποβληθῆ εἰς τούς κανόνας τῆς 12ετίας. Ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἑλληνικαί εἰσαγωγαί ὑπερβαίνουν τά 200 ἑκατ. δολλ., ἐνῶ αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί πρός τήν ΕΟΚ δέν εἶναι μεγαλύτεραι τῶν 100 ἑκατ. ἡ ἀποδοχή ποσοστοῦ μεγαλυτέρου τοῦ ἡμίσεως σημαίνει ὅτι δι' ἀξίαν μεγαλυτέραν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν θά ἐφαρμοσθοῦν οἱ προβλεπόμενοι κανόνες διά τάς ἓξ χώρας, ὁ βαθμός οἰκονομικῆς καί βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὁποίων ἔναντι τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀσυγκρίτως ὑψηλότερος. Εἶναι ἐπομένως ἀδικαιολόγητος οἱοσδήποτε ἰσχυρισμός περί τοῦ ὅτι ἡ Ἑλλάς ζητεῖ ἐξαιρέσεις καί ἀπαιτεῖ μόνον προνομίας.

»5. Ὡς πρός τά χρηματοδοτικά, τό ἑλληνικόν αἴτημα διά τήν καθιέρωσιν χρηματοδοτήσεως διά τά προγράμματα ὑποδομῆς ὑπό μορφήν δανείων λίαν μακροπροθέσμων (κα-

τά μέσον ὅρον 20 ἐτῶν) καί χαμηλοτόκων (κατά μέσον ὅρον ἐπιτοκίου 2,5%) ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοιχεῖον διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί ἐπομένως προϋπόθεσιν διά τήν ἐφαρμογήν τῶν ὑπό τῆς Συνθήκης Συνδέσεως προβλεφθησομένων ὑποχρεώσεων τῆς Ἑλλάδος χωρίς νά ὁδηγηθῆ ἡ χώρα εἰς οἰκονομικόν καί πολιτικόν ἀδιέξοδον. Συναφῶς πρός τό αἴτημα τοῦτο δύνανται νά παρατηρηθοῦν τά ἑξῆς:

»Πρῶτον. Τό αἰτηθέν ποσόν τῶν 250 ἑκατ. δολλ. προορίζεται διά μίαν πενταετίαν, καθ' ὅ μέτρον δέ θά εἶναι δυνατόν νά ἐξευρεθοῦν πόροι ὑπό τούς ἰδίους ὅρους ἐξ ἄλλων διεθνῶν πηγῶν (Ἀμερικανικόν Ταμεῖον Ἀναπτύξεως ἤ Διεθνής Τράπεζα ἤ ἄλλοι διεθνεῖς χρηματοδοτικοί ὀργανισμοί) ἡ ἀνάλωσις τῶν 250 ἑκατ. δολλ. θά ἐπεκταθῆ εἰς μακροτέραν χρονικήν περίοδον.

»Δεύτερον. Ἡ παρασχεθησομένη χρηματοδότησις θά χρησιμοποιηθῆ κατ' οὐσίαν διά τήν κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μετά τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, δηλαδή καί τό τμῆμα τῆς χρηματοδοτήσεως τό ὁποῖον θά ἀναφέρεται εἰς τήν κάλυψιν ἐγχωρίων δαπανῶν, κατ' οὐσίαν θά καλύπτει τμῆμα τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ. Τοῦτο, ἄλλωστε, μετά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος καί τήν δημιουργίαν προνομιακοῦ καθεστῶτος διά τάς εἰσαγωγάς ἐκ τῶν ἕξ χωρῶν, θα ἰσχύη καί διά τήν ἐξ ἄλλων πηγῶν χρηματοδότησιν τῆς ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως, δηλαδή καί ἀμερικανικῆς πηγῆς κεφάλαια κατά μέγα μέρος θά διατίθενται ἐντός τῆς ΕΟΚ.

»Τρίτον. Διά τάς ἐπενδύσεις οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ἡ ἀπόδοσις τῶν ὁποίων διαχέεται καί πραγματοποιεῖται εἰς μακρά χρονικά διαστήματα, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἀπαιτουμένη ἐξασφάλισις ἑνός βασικοῦ ποσοῦ ὑπό εἰδικῶς καθορισθησομένους ὅρους.

»Τέταρτον. Ἡ παραπομπή εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων ζητεῖται ὁπωσδήποτε ἀλλ' ἡ χρηματοδότησις αὐτῆς ὑπό τούς συνήθεις τραπεζιτικούς ὅρους καί δι' ἐπενδύσεις αὐτοεξυπηρετουμένας (ὡς εἶναι ἰδίως τά συνήθη βιομηχανικά ἔργα) δέν ἀνταποκρίνεται πρός τάς ἐπενδύσεις ὑποδομῆς —διά τάς ὁποίας εἰδικῶς ζητεῖται ἡ ὑπό ἐξαιρετικούς ὅρους ἐξασφάλισις χρηματοδοτήσεως»[225].

Τό Ὑπουργεῖο Ἐμπορίου σημείωνε ὅτι πρίν τόν πόλεμο ἡ Γαλλία δέν κατεῖχε ἀξιόλογη θέση στό ἑλληνικό ἐξωτερικό ἐμπόριο. Τά τελευταῖα χρόνια, ὅμως, οἱ ἀνταλλαγές εἶχαν ἀναπτυχθεῖ, ἐνῶ καί ἡ συνεργασία στόν τεχνικό τομέα ἀπέδιδε καρπούς, μέ ἀποκορύφωμα τήν κατασκευή, χάρη στή γαλλική συμβολή, τοῦ ἔργου τοῦ Μέγδοβα. Κατά τό Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, καί οἱ μορφωτικές σχέσεις, τομέας παραδοσιακά ἰσχυρῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς στήν Ἑλλάδα, ἦταν ἰδιαίτερα ἀναπτυγμένες[226].

Γιά τίς ἐπικείμενες συνομιλίες μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν, ὁ Ἕλληνας πρέσβης στό Παρίσι, Φ. Φίλων, σέ τηλεγράφημά του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, στίς 9 Ἰουλίου, ἀνέφερε:

«Κατόπιν τῶν ἐπανειλημμένων συνομιλῶν μου μετά τῶν ἐνταῦθα ἁρμοδίων, τά προσδοκώμενα ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ἐπιτεύγματα ἐπί τοῦ πρακτικοῦ ἐπιπέδου διαγράφονται ὡς ἑξῆς:

»1. Θά προταθῆ ἡ ὑπογραφή μιᾶς συμφωνίας πλαισίου (Accord Cadre) τεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνεργασίας κατά τόν συνήθη τύπον, ἥτις θά οὐσιαστικοποιηθῆ μελλοντικῶς διά σειρᾶς ἐπωφελῶν πραγματώσεων, ὡς ἡ ἀποστολή κρατικῶν ἐμπειρογνωμόνων ἤ ἀντιπροσώπων ἰδιωτικῶν τεχνικῶν ὀργανώσεων πρός διενέργειαν ἐπιτοπίων ἐρευνῶν ἐπί τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένων δυνατοτήτων ἀξιοποιήσεως ἤ εἰδικῆς τινός μελέτης κατασκευῆς παραγωγικοῦ ἔργου ἀποβλέποντος εἴτε εἰς τήν ἐνημέρωσιν τῶν γαλλικῶν βιομηχανικῶν καί οἰκονομικῶν κύκλων δι' ἐνδεχομένας γαλλικάς ἐπενδύσεις εἴτε διά νά χρησιμεύση ὡς συμβολή εἰς τάς τεχνικάς μελέτας τῶν ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς συμφωνίας θά εἶναι δυνατή καί ἡ πραγματοποίησις ὀργανωτικῶν γαλλικῶν ἀποστολῶν διά τήν ἀναδιοργάνωσιν τῶν κλάδων τῆς κρατικῆς διοικήσεως. Εἰς τόν ἐπιστημονικόν τομέα παροχή χρησίμου ἐπιστημονικῆς συμβολῆς καί ἐκπαιδεύσεως Ἑλλήνων τεχνικῶν εἰς μεγάλα γαλλικά κέντρα τεχνικῆς ἐφαρμογῆς. Τέλος, πάσης φύσεως τεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνδρομῆς.

»2. Διετύπωσα εἰς τούς συνομιλητάς μου τήν σκέψιν ὅτι τό συμφέρον τῶν δύο χωρῶν ἐπιβάλλει ὅπως προσδοθῆ εἰς τήν ἐπίσκεψιν καί ἐντυπωσιακή σημασία εἰς τόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας, ἀφ' ἑνός διά νά μή φανῆ ἡ Γαλλία ὑστεροῦσα τῆς Γερμανίας εἰς ἐνδιαφέρον διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως εἰς τάς παραμονάς τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἀφ' ἑτέρου δέ ἵνα μή προκληθῆ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωσις ὅτι οὐδέν οὐσιαστικόν ἐπίτευγμα ἀπεκομίσθη ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ, δεδομένου ὅτι ἡ σημασία τῆς τεχνικῆς συνεργασίας δέν εἶναι σαφῶς ἀντιληπτή ὑπό τῆς εὐρυτέρας κοινῆς γνώμης, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τά ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντα πλεονεκτήματα θά οὐσιαστικοποιηθῶσι μελλοντικῶς.

»Διετύπωσα ὡς αὐστηρῶς προσωπικήν μου σκέψιν τήν ἐνδεχομένην σύναψιν σειρᾶς τριῶν συμφωνιῶν καί δή:

»Τεχνικῆς συνεργασίας, οἰκονομικῆς συνεργασίας καί πνευματικῆς συνεργασίας, αἵτινες θά ἐνεφανίζοντο ὡς "συμφωνίαι τῶν Παρισίων" κατά τό πρότυπον τῶν "συμφωνιῶν τῆς Βόννης".

»Δέν παρέλειψα νά προσθέσω κατηγορηματικῶς ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ προσωπικήν μου μόνον σκέψιν καί ἀνέφερα τήν γενομένην μοι ἐν Ἀθήναις δήλωσιν τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ ὅτι ἔρχεται εἰς Παρισίους διά πολιτικάς συνομιλίας καί ὅτι δέν ἀποτελεῖ πρόθεσίν του νά ζητήση τι παρά τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀνωτέρω σκέψις μου ἔτυχε πλήρους ἐπιδοκιμασίας ὑπό τῶν συνομιλητῶν μου. Ἐπειδή ὅμως ἡ ὑπογραφή συμφωνίας οἰκονομικῆς συνεργασίας ἀπαιτεῖ ἐπιμόχθους συνεννοήσεις μετά τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν καί ἐν πάσῃ περιπτώσει ἱκανήν χρονικήν προετοιμασίαν, ἐσκέφθημεν ὅπως εἰς τό ἀνακοινωθέν γίνη μνεία περί μελλοντικῆς συνάψεως οἰκονομικῆς καί πνευματικῆς συνεργασίας καί ἐν τῷ μεταξύ περιληφθῆ ἐν αὐτῷ ἡ φράσις ὅτι "ἡ γαλλική Κυβέρνησις θά διευκολύνη τάς γαλλικάς ἐπενδύσεις ἐν Ἑλλάδι", ὥστε νά προσδοθῆ εἰς τήν ἐπίσκεψιν καί ἡ ἀξία τῆς ἐπιτεύξεως οἰκονομικῶν παροχῶν καί νά ὑπογραμμισθῆ τό ἐνδιαφέρον τῆς Γαλλίας, ὡς μεγάλης οἰκονομικῆς δυνάμεως, καί νά ἱκανοποιηθῆ ἡ ἑλληνική κοινή γνώμη ἐκ τῶν ἀποτελεσμά-

των τοῦ ταξειδίου τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Αἱ κοιναὶ αὐταὶ σκέψεις θά τεθῶσιν σήμερον τήν ἐσπέραν εἰς τήν κρίσιν τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καί θά καταναλώσωμεν μετά τῶν Γάλλων ἁρμοδίων τήν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου εἰς τήν σύνταξιν σχεδίου ἀνακοινωθέντος, ὅπερ θά τεθῆ ὑπό τήν ἔγκρισιν τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ. Διεπίστωσα, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅτι αἱ ἀπέναντι ἡμῶν διαθέσεις τῶν γαλλικῶν πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν κύκλων εἶναι λίαν εὐμενεῖς καί ὅτι ὑφίσταται ἐπιθυμία ὅπως προσδοθῆ εἰς τήν ἐπίσκεψιν τῶν Ἑλλήνων ἐπισήμων ἡ σημασία ἀπαρχῆς εὐρείας πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί πνευματικῆς συνεργασίας»[227].

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ἐπιδεικνύεται τό πρῶτο πούλμαν πού κατασκευάστηκε ἀπό τήν ἑλληνική ἀνώνυμη βιομηχανική ἑταιρεία «Βιαμάξ». Ἡ ἑταιρεία εἶχε ἱδρυθεῖ τό 1956 καί εἶχε ἀρχίσει τήν κατασκευή ἁμαξωμάτων ἀπό τό Μάιο τοῦ 1958.

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Παιδείας, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζονται ἐκπαιδευτικά ζητήματα καί ἀποφασίζεται ἡ διάθεση ποσοῦ 1.750 ἑκατ. δρχ., γιά τό πενταετές πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου. Ἀπό τό ποσό αὐτό, 410 ἑκατ. προορίζονται γιά ἐπενδύσεις πού ἀφοροῦν τή βελτίωση τῆς τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς παιδείας, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε στόχο καί τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ 1959.

Ἡ σύσκεψη ἐπαναλήφθηκε στίς 9 Ἰουλίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Π. Κανελλοπούλου, μέ ἀντικείμενο τήν ὁριστική κατάρτιση τοῦ προγράμματος τεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Σύμφωνα μέ τή σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἀποφασίστηκε νά διατεθεῖ τό κονδύλιο τῶν 410 ἑκατ. γιά τήν ἀνέγερση νέων κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, τόν ἐξοπλισμό τῶν σχολείων μέ τά ἀπαραίτητα τεχνικά μέσα καί τή πρόσληψη περίπου 1.300 καθηγητῶν καί τεχνικῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ἀναλυτικότερα, τό κονδύλιο πρόκειται νά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ἵδρυση τριῶν νέων σχολῶν ὑπομηχανικῶν στά Ἰωάννινα, στήν Πάτρα καί στό Ἡράκλειο· τήν ἵδρυση 15 τεχνικῶν σχολῶν γιά ἐργοδηγούς τεχνικούς διαφόρων εἰδικοτήτων, στήν Ἄμφισα, Λαμία, Αἴγιο, Πύργο, Κέρκυρα, Λάρισα, Τρίκαλα, Φλώρινα, Κατερίνη, Ἔδεσσα, Κομοτηνή, Ἄρτα, Μυτιλήνη, Σάμο καί Χανιά· τήν ἵδρυση 60 ἐπαγγελματικῶν καί τεχνικῶν σχολῶν φοιτήσεως ἑνός ὡς τριῶν ἐτῶν, σέ ἐπαρχιακές πόλεις, σέ συνδυασμό μέ τά κέντρα ἐκπαιδεύσεως τῶν γεωργικῶν ἐφαρμογῶν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, ὥστε νά παρέχεται ἡ δυνατότητα ὁλοκληρωμένης καταρτίσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου· τή διεύρυνση 40 ἀπό τά ὑπάρχοντα γυμνάσια, πού θά λάβουν καί εἰδική κατεύθυνση οἰκονομική, τεχνική, ναυτική, ξένων γλωσσῶν καί γεωργική· καί, τέλος, τήν ἐνίσχυση τῆς σχολῆς λειτουργῶν ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση τόνισε ὅτι μέ τήν ἵδρυση, σέ ὁλόκληρη τή χώρα, δικτύου κατάλληλων σχολείων δημόσιας ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπιτυγχανόταν ἡ συμπλήρωση τοῦ παλαιότερου μονολιθικοῦ συστήματος καί παρέχονταν εὐκαιρίες γιά κατάλληλο ἐπαγγελματικό προσανατολισμό.

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ πορεία τῶν διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος - ΕΟΚ καί, εἰδικότερα, τό ἀντικείμενο τῶν προσεχῶν συνομιλιῶν τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν στή Ρώμη καί στό Παρίσι. Τήν ἑπομένη, ὁ πρωθυπουργός ἔχει νέα συνεργασία μέ τόν Ε. Ἀβέρωφ, πάνω στό ἴδιο θέμα.

Παράλληλα, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ὑποβάλλει στόν Κ. Καραμανλῆ, τό ἀκόλουθο σημείωμα, μέ τό ὁποῖο συνοψίζει τά συμπεράσματα καί τίς ἀπόψεις του γιά τό μέλλον τῶν διαπραγματεύσεων:

«Εἰδικά

»Μόνον μετά τήν Σύνοδον τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΟΚ (19-20 Ἰουλίου) θά γνωρίζωμεν τί ἀκριβῶς ἐπετεύχθη ἐπί τῶν ἐπιμάχων σημείων.

»Ἤδη "φαίνεται" ὅτι ἐπετύχομεν τά περισσότερα τῶν ὅσων ἐζητήσαμεν, καί γνωρίζομεν ὅτι —ὀρθῶς ἄλλωστε— ἐζητήσαμεν πολλάς καί σημαντικῶς εὐνοϊκωτέρας μεταχειρίσεις καί ἐξαιρέσεις ἀπό τήν Σύμβασιν τῆς Ρώμης.

»Τό ζήτημα τῆς λεγομένης "ἰταλικῆς ρήτρας" νομίζω ὅτι ὑπό τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην μορφήν τό ἐκερδίσαμεν, θ' ἀπετέλει δέ δι' ἡμᾶς ἕν τῶν πλέον ἀπαραδέκτων θεμάτων.

»Ὑπάρχουν ἄλλα θέματα, ἐπί τῶν ὁποίων δυνάμεθα καί πρέπει νά ἐπιμείνωμεν (θέμα οἴνων π.χ.).

»Ἄλλα, ἐπί τῶν ὁποίων πιθανόν νά ἐπιτύχωμεν περισσότερα (χρηματοδοτικόν π.χ.), ἐπί τῶν ὁποίων ὅμως, διά διαφόρους λόγους, δέν γνωρίζω ἄν πρέπει νά ἐπιμείνωμεν μέχρι ρήξεως.

»Τό μεγαλύτερον ὅλων τῶν συγκεκριμένων αἰτημάτων μας, τό ἀφορῶν τόν καπνόν, ἐσημείωσεν μεγάλας καί ἀναμφισβητήτους προόδους, ἀλλά δέν ἔτυχε τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἱκανοποιήσεως τῶν σημείων ἐπί τῶν ὁποίων ἐπεμείναμεν.

»Ἐπετεύχθη μείωσις τῶν ἐσωτερικῶν δασμῶν τῆς ΕΟΚ κατά 50%, κατά ἕτερα 10% μετά ἕν ἔτος, καθ' ὁλοκληρίαν δέ μετά 3 κατ' ἐλάχιστον, 5 κατά μέγιστον ἔτη.

»Ἐπετεύχθη ἐπιτάχυνσις τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐπί τοῦ καπνοῦ δασμοῦ τοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου τῆς Μπενελούξ,

ἀμέσως ἀπό 8% εἰς 15%, μετά διετίαν εἰς 22%, καί μετά ἔτερα 2-3 ἔτη εἰς 30%.

»Ἐπετεύχθη θέσπισις τοῦ δασμοῦ ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ καπνοῦ εἰς τάς χώρας Μονοπωλίου, δηλ. Γαλλίαν - Ἰταλίαν. Οὗτος, ἐφ' ὅσον διατηροῦνται τά μονοπώλια (ἔχει συμφωνηθῆ νά καταργηθοῦν μέχρι τοῦ 1970 - προοδευτικῶς) εἶναι μέν ἀπό μιᾶς πλευρᾶς θεωρητικός ἀλλά καθιστᾶ δι' αὐτά ἀκριβώτερον τόν καπνόν τόν προερχόμενον ἀπό χώρας ἐκτός τῆς ΕΟΚ.

»Ἐπετεύχθη ἡ ἐγγύησις ὅτι ἡ ΕΟΚ δέν θά δύναται εἰς τό μέλλον νά μειώση τόν ἐπί τοῦ καπνοῦ δασμόν τοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου, ὅστις ἀνέρχεται εἰς 30%, κάτω τοῦ 24%, ἄνευ τῆς ἰδικῆς μας συμφώνου γνώμης. Τοῦτο, ἐν ὄψει τῆς πιέσεως ἥν ἀσκοῦν ὡρισμέναι ἐκτός ΕΟΚ καπνοπαραγωγικαί χῶραι, εἶναι λίαν σημαντικόν.

»Ἐπετεύχθη ἐπίσης ἡ ἐξασφάλισις ἑνός ἐλαχίστου ἐξωτερικοῦ δασμοῦ εἰς ἀπόλυτον ἀριθμόν, χωρίς ὅμως νά ἔχη ἀκόμη συμφωνηθῆ ποῖος θά εἶναι ὁ ἀπόλυτος οὗτος ἀριθμός.

»Δέν ἐπετεύχθη ἡ μεγάλη αὔξησις τῶν ἀγορῶν καπνοῦ ἀπό τά δύο Μονοπώλια ἤ ἡ συμβατική ἐξασφάλισις αὐτῆς. "Φαίνεται" νά δέχωνται τήν ἐφ' ἅπαξ ἀγοράν 400-500 τόνων ἕκαστον, καί ἀπό τοῦ δευτέρου ἔτους νά αὐξάνουν τάς ἀγοράς, καθ' ὅν βαθμόν θ' αὐξάνουν αἱ ἀγοραί τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ μέ ἐλεύθερον ἐμπόριον καπνοῦ.

»Πάντα ταῦτα βελτιώνουν αἰσθητῶς τήν θέσιν τῶν καπνῶν μας ἐντός τῆς ΕΟΚ. Τό πόσον θά τήν βελτιώσουν ἐν τῇ πράξει ἐξαρτᾶται α) ἀπό τήν ἐξέλιξιν τοῦ γούστου τοῦ καταναλωτοῦ ἔναντι τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν, β) ἀπό τήν ἀνάπτυξιν παρ' ἡμῖν τῆς καλλιεργείας τῶν ἄλλων καπνῶν καί ἰδία τοῦ τύπου Burley, ὁ ὁποῖος ζητεῖται πολύ εἰς τάς δυτικοευρωπαϊκάς ἀγοράς.

»Γενικά

»Ἐξ ὅσης —μικρᾶς μᾶλλον— πείρας ἀπέκτησα σχετικῶς μέ τήν ΕΟΚ, ἐπείσθην ὅτι, ἐνῶ ἐπιβάλλεται νά ἐπιμείνωμεν ἀνενδότως ἐπί ὡρισμένων σημείων, εἶναι ἀδύνατον νά ἀποκτήσωμεν τήν πεποίθησιν ὅτι θά προφυλαχθῶμεν ἀπό κάθε σοβαράν ζημίαν ἤ θά ἐξασφαλίσωμεν πολλάς προόδους. Καί πέραν αὐτοῦ νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα κἄν νά προφυλαχθῶμεν πλήρως ἀπό παγίδας ἤ νά εἴμεθα ἐντελῶς βέβαιοι διά τάς ὁδούς αἱ ὁποῖαι διανοίγονται.

»Τοιαύτην βεβαιότητα δέν ἔχουν οὔτε οἱ Ἓξ.

»Πράγματι, ἡ Σύμβασις τῆς Ρώμης εἶναι μεστή ἐξαιρέσεων καί διαδικασιῶν, τάς ἐν τῇ πράξει συνεπείας τῶν ὁποίων νομίζω ὅτι οὐδείς δύναται νά προβλέψη.

»Δι' αὐτό, πρωταρχικήν σημασίαν ἔχει νομίζω τό πνεῦμα μέ τό ὁποῖον θά λειτουργήση ἡ ΕΟΚ ἀφ' ἑνός καί αἱ Συνδέσεις αὐτῆς ἀφ' ἑτέρου.

»Τό πνεῦμα μεταξύ τῶν Ἓξ, μέχρι τῆς στιγμῆς, καί παρά τάς ἀντιθέσεις συμφερόντων, ὑπῆρξε πνεῦμα προωθήσεως τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως καί τῆς εὐρυτέρας μεταξύ των οἰκονομικῆς συνεργασίας. Γενική εἶναι ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἐν μέσῳ συγκρούσεως διαφόρων συμφερόντων, οἱ Ἓξ προχωροῦν πρός τήν δημιουργίαν μιᾶς μεγάλης οἰκονομικῆς μονάδος, ὄχι βεβαίως ὑπό τήν ἀπόλυτον αὐτῆς ἔννοιαν ἀλλά ὑπό ἔννοιαν πάντως ἀρκετά εὐρεῖαν καί χρησιμωτάτην διά τήν οἰκονομικήν των ἀνάπτυξιν.

»Ὑπό τό φῶς τῶν σκέψεων πρέπει ἰδίως νά κρίνωμεν καί ἡμεῖς τήν σύνδεσίν μας.

»Ἂν δηλαδή πιστεύωμεν ὅτι μᾶς δέχονται εἰς τήν ΕΟΚ διά νά μᾶς ἐκμεταλλευθοῦν, τότε παρά οἱανδήποτε ἐξασφάλισιν οὐδέν τό καλόν θά δυνηθῶμεν νά ἐπιτύχωμεν.

»Ἂν ἀντιθέτως μᾶς δέχωνται διότι θεωροῦν ὅτι τοῦτο πολιτικῶς εἶναι χρήσιμον, τότε μέ ὀλιγωτέρας συμβατικάς ἐξασφαλίσεις θά πραγματοποιήσωμεν πολλά.

»Τότε τά μεγάλα μας οἰκονομικά προβλήματα θά τά παρουσιάζωμεν ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ "συνεταιρισμοῦ" μας καί θά πρέπει, ἄν ὄχι νά εὑρίσκουν ἐντός τῆς ΕΟΚ τήν πλήρη λύσιν των, πάντως νά διευκολύνωνται αἰσθητῶς διά τήν ἐπίλυσίν των.

»Βασικά προβλήματά μας, ὡς εἶναι ἐκεῖνα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, τῆς ὑποαπασχολήσεως, τοῦ καπνοῦ κ.ἄ., θά εἶναι πλέον —κατά κάποιον τρόπον— προβλήματα τῆς ΕΟΚ.

»Δέν θά εἶναι δυνατόν ἡ ΕΟΚ νά ἀδιαφορῆ δι' αὐτά καί δι' ἑαυτήν καί διά τήν σημασίαν τήν ὁποίαν τό πρᾶγμα θά ἔχη ἀπό ἀπόψεως ἐμφανίσεώς της ἔναντι τρίτων.

»Τοῦτο θά εἶναι ἔτι ἀποτελεσματικώτερον ἐφ' ὅσον θά συνεχίζωμεν τήν νοικοκυρευμένην καί δημιουργικήν ἐσωτερικήν οἰκονομικήν πολιτικήν, ἥτις τά μέγιστα ἐκτιμᾶται, ἐπαινεῖται καί προβάλλεται ὡς παράδειγμα.

»Ἐκτός τῶν ἀπόψεων τούτων, αἵτινες καί εἶναι βασικαί, τό θέμα πρέπει νά κριθῆ καί ἀπό τῆς γνωστῆς ἄλλης πλευρᾶς: τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἥτις θά δύναται ν' ἀκολουθηθῆ ἐάν δέν συνδεθῶμεν μέ τήν ΕΟΚ.

»Εἰς τήν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν δέν πρόκειται βεβαίως νά ἀποθάνωμεν. Θεωρῶ ὅμως ὅτι:

»α. Θά εἶναι ἀναπόφευκτον νά στηριχθῶμεν περισσότερον εἰς τό διμερές ἐμπόριον, καί τοῦτο εἶναι γνωστόν ὅτι δέν συμβάλλει εἰς τήν ὀρθολογιστικήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας, ἀλλά εὐνοεῖ τήν δημιουργίαν μιᾶς "τεχνητῆς" οἰκονομίας.

»β. Διμερές ἐμπόριον ἐπωφελές, δυσχερῶς θά δυνηθῶμεν νά ἐπιβάλωμεν εἰς τάς χώρας τῆς ΕΟΚ, διότι ἀποτελοῦμεν σχετικῶς πολύ μικράν ἀγοράν δι' αὐτάς (σύνολον ἐξαγωγῶν των περί τά 25.000 ἑκατ. δολλάρια, ἐξ ὧν περί τά 225 ἑκατ. δολλάρια πρός Ἑλλάδα) ἡ δέ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν των θά ἀντισταθμίση καί τήν πλήρη ἀκόμη ἀπώλειαν τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς.

»γ. Αἱ ἐξαγωγαί μας κατευθύνονται κατά 40-45% πρός τάς χώρας τῆς ΕΟΚ, μένοντες δέ ἐκτός αὐτῆς θά τάς ἴδωμεν μειουμένας, διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ἰταλικά προϊόντα θά ἐκτοπίσουν πολλά ἰδικά μας, καί δή γεωργικά τοιαῦτα. Τοῦτο πραγματοποιούμενον, ἔστω καί διά μερικά ἔτη, δυσχερέστατα ἔπειτα ὑπερνικᾶται.

»δ. Ἡ ἀναζήτησις νέων ἀγορῶν διά τά προϊόντα ταῦτα θά μᾶς ὁδηγήση μοιραίως πρός τάς ἀνατολικάς ἀγοράς πολύ περισσότερον ἤ σήμερον, πρᾶγμα ἐπικίνδυνον διά πολλούς λόγους, ἀλλά ἰδίως διότι αἱ ἀγοραί αὐται δέν κινοῦνται μέ καθαρά ἐμπορικά κριτήρια καί συνεπῶς θέτουν θέματα ἀνειλικρινείας καί μέχρι ἑνός σημείου ἀναγκαστικῶν τιμῶν πωλουμένων καί ἰδίᾳ ἀγοραζομένων προϊόντων, καί θέματα ἀπροβλέπτου καί ἀποτόμου κλεισίματος τῶν ἀγορῶν τούτων διά λόγους πολιτικούς.

»Καί ἄλλαι ἀνάλογοι παρατηρήσεις θά ἠδύναντο νά διατυπωθοῦν, ἀρκοῦν ὅμως αἱ προηγηθεῖσαι διά νά καταφανοῦν οἱ κίνδυνοι οἵτινες θ' ἀπειλήσουν τήν ἑλληνικήν οἰ-

κονομίαν ἐάν δέν συνδεθῆ μέ τήν οἰκονομίαν τῆς ΕΟΚ.

»Συμπεράσματα

»Ὑπό τάς ἀνωτέρω συνθήκας ἡ σύνδεσίς μας μέ τήν ΕΟΚ νομίζω ὅτι πρέπει νά κριθῆ βάσει γενικῶν σκέψεων.

»Τάς λεπτομερείας ὀρθῶς, ὀρθώτατα ἐπράξαμεν νά τάς ἐπιμεληθῶμεν καί θά παρελείπομεν καθῆκον ἐάν δέν ἐζητούσαμεν ὅλα ὅσα ἐζητήσαμεν τόσον ἀπό ἀπόψεως ἐξαιρέσεων ὅσον καί ἀπό ἀπόψεως ἐξασφαλίσεων.

»Εἰς τό σημεῖον ὅμως εἰς τό ὁποῖον φαίνεται νά προωθήσαμεν τά αἰτήματά μας, καί ἰδίᾳ ἄν καλυφθοῦν πληρέστερον τρία ἤ τέσσερα ἐξ αὐτῶν, δέν νομίζω ὅτι τό σύνολον τῶν εἰδικῶν αὐτῶν θεμάτων πρέπει κυρίως νά βαρύνη ἐπί τῆς ἀποφάσεώς μας διά τήν σύνδεσιν.

»Ἡ σύνδεσις δέν δύναται νά ἐξασφαλισθῆ πλήρως εἰς τάς λεπτομερείας της, βασικήν σημασίαν ἔχουν αἱ γενικαί γραμμαί τοῦ ὅλου θέματος καί νομίζω ὅτι αὐτάς πρέπει πρωτίστως νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν προκειμένου νά ἀποφασίσωμεν.

»Νομίζω ὅτι ἐπιμένοντες καί ἐμφανίζοντες —ὄχι βεβαίως ἐκβιαστικῶς— ἀδυναμίας συνδέσεως, εἶναι πιθανόν νά βελτιώσωμεν ἀκόμη τήν θέσιν μας εἰς μερικά λίαν ἐνδιαφέροντα σημεῖα. Ὀφείλω ὅμως νά σημειώσω παραλλήλως ὅτι δέν πρέπει ἐπί μακρόν νά συνεχίσωμεν τήν διαπραγμάτευσιν τῶν λεπτομερειῶν. Παρατείνοντες ἐπί πολύ τάς διαπραγματεύσεις, καθυστεροῦμεν εἰς τόν προσανατολισμόν τῆς οἰκονομίας μας (καί ὡς Κράτος καί ὡς ἐπιχειρηματικαί μονάδες) καί δημουργοῦμεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι δυσπιστοῦμεν καί ἔναντι τῶν δυνατοτήτων μας καί ἔναντι τῆς εἰλικρινείας τῶν Ἓξ.

»Δι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη τό ταχύτερον:

»α. Νά ἀποφασίσωμεν ἐπί τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀξιώσεών μας ἐπί τῶν ἐκκρεμῶν εἰδικῶν θεμάτων μας, καί

»β. Νά ἀποφασίσωμεν τί θά πράξωμεν ἐάν δέν ἐπιτύχωμεν τά ἐλάχιστα αὐτά.

»Σημειωτέον ὅτι ἄν κριθῆ ὅτι ἡ παράτασις τῆς ἐκκρεμότητος εἶναι προτιμωτέρα τῆς ὁριστικῆς διακοπῆς τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ, εἶναι δυνατόν νά δώσωμεν ἕνα βραδύτερον ρυθμόν εἰς τάς ἐπαφάς μας καί νά φθάσωμεν εἰς τό τέλος τοῦ ἔτους διατηροῦντες τήν θέσιν τήν ὁποίαν ἔχομεν σήμερον.

»Τοῦτο ἔχει τά μειονετήματα, ἅτινα ὑπηνίχθην ἀνωτέρω, ἔχει καί τό μειονέκτημα τῆς ἐπιδράσεως ἀπροβλέπτων δυσμενῶν παραγόντων (πολιτική κατάστασις ἐν Ἰταλίᾳ κ.ἄ.), ἀλλ' ἔχει ὡρισμένα πλεονεκτήματα· θά ἔχουν γίνει αἱ ἀμερικανικαί ἐκλογαί, αἵτινες ἐμμέσως εἶναι αἰσθηταί εἰς τάς διαπραγματεύσεις μας, οἱ Ἓξ θά αἰσθάνωνται κατά πᾶσαν πιθανότητα ἰσχυρότεροι καί πλέον ὥριμοι ὡς μέλη τῆς ΕΟΚ καί ἐπί πλέον θά αἰσθάνωνται πολιτικῶς ἐκτεθειμένοι ὡς μή εὐνοήσαντες τήν σύνδεσιν μέ τήν Ἑλλάδα.

»Ἡ λῆψις προκαταρκτικῶν ἀλλά συγκεκριμένων ἀποφάσεων ἐπείγει τά μέγιστα, διότι τήν 19ην καί 20ήν τρέχοντος μηνός θά συνέλθουν διά τό θέμα μας οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΟΚ, τήν δέ 25ην θά συναντηθῆ ἡ ἀντιπροσωπεία μας μέ τήν Ἐπιτροπήν»[228].

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Σ. Βενιζέλος, εὐθύς μετά τήν ἐπάνοδό του ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση, ὑποστηρίζει, σέ ἄρθρο του στήν ἐφημερίδα «Τό Βῆμα», τή νομιμοποίηση τοῦ ΚΚΕ, ὥστε, ὅπως λέγει, νά μή παρασύρονται οἱ ἀθῶοι ἀπό τήν προπαγάνδα, νά γνωρίζουν οἱ πολίτες τί ἀκριβῶς ψηφίζουν, καί νά ἀποφευχθεῖ ἡ πόλωση καί ἡ ἐνίσχυση τῶν ἄκρων.

Στήν πρόταση τοῦ Σ. Βενιζέλου ἀπάντησε ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, Δ. Μακρῆς, μέ ἄρθρο στή ἴδια ἐφημερίδα, ὅπου ὑπενθύμιζε ὅτι τό ΚΚΕ τέθηκε ἐκτός νόμου ἀπό τήν Κυβέρνηση τοῦ φιλελεύθερου ἡγέτη, Θ. Σοφούλη καί ἐξέφραζε τό φόβο ὅτι ἡ νομιμοποίηση τοῦ ΚΚΕ θά ὁδηγοῦσε στήν ἀμνήστευση τῶν πεπραγμένων του. Ἀντίθετος στόν Σ. Βενιζέλο παρουσιάστηκε καί ὁ Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος δήλωσε:

«Τό Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι ἐπαναστατικός στρατός. Εἰς ποῖον πίνακα τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τῆς δημοκρατίας ἀναγράφεται ὅτι ὀφείλει νά ἀναγνωρίζει ὡς πολιτικόν κόμμα "ἐπαναστατικόν στρατόν", ἀποβλέποντα εἰς τήν κατάλυσίν της; Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ΚΚΕ δέν εἶναι, ὅπως ἐπιχειροῦν νά τήν ἐμφανίσουν, "ἀντιδημοκρατία". Εἶναι γνησία, συνεπής, ἀμυνομένη δημοκρατία».

6 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ἐπέρχεται συμφωνία στά ἐκκρεμῆ ζητήματα πού ἀφοροῦν τή ἀνεξαρτητοποίηση τῆς Κύπρου.

Οἱ διαπραγματεύσεις εἶχαν ἐπαναληφθεῖ ἀπό τίς 23 Ἰουνίου, ἀφοῦ οἱ Βρετανοί, μέσω ἀνταλλαγῆς ἐπιστολῶν μέ τό Μακάριο καί τόν Κιουτσούκ, δέχτηκαν νά ἀναλάβουν τήν ὑποχρέωση νά μή παραχωρήσουν τίς βάσεις τους στήν Κύπρο σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα ἤ ὀργανισμό, ἐκτός ἀπό τήν Κυπριακή Δημοκρατία. Στίς ἑπόμενες ἡμέρες, ἐπιτεύχθηκε συμφωνία γιά τήν πολιτική διοίκηση τῶν βάσεων, ἡ συνολική ἔκταση τῶν ὁποίων ὁρίστηκε σέ 99 τ. μίλια. Συμφωνήθηκε, ἐπίσης, νά ἀφεθεῖ ἡ ἐφαρμογή τῆς διατάξεως πού ἀφοροῦσε τά ποσοστά Ἑλληνοκυπρίων καί Τουρκοκυπρίων στή δημόσια διοίκηση, γιά τήν περίοδο μετά τήν ἀνακύρηξη τῆς ἀνεξαρτησίας.

Τήν 1η Ἰουλίου, πράγματι, θά ἐκδοθεῖ στή Λευκωσία ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἐπῆλθε συμφωνία μεταξύ τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων, τῶν Τούρκων Κυπρίων καί τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἐφ' ὅλων τῶν σοβαρῶν θεμάτων. Τά διακανονισθέντα θέματα εἶναι τά ἑξῆς:

»1) Τά κείμενα τῆς συνθήκης σχετικῶς μέ τήν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. 2) Τά ὅρια καί ἡ ἔκτασις τῶν βρετανικῶν ζωνῶν κυριαρχίας. 3) Τό μέλλον τῶν βρετανικῶν βάσεων. 4) Τό σύστημα ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῶν βάσεων. 5) Ἡ οἰκονομική βοήθεια τῆς βρετανικῆς Κυβερνήσεως πρός τήν Κυπριακήν Δημοκρατίαν.

»Αὕτη θά ἀνέλθη εἰς 12 ἑκατ. στερλίνας διά τά πρῶτα 5 ἔτη. Εἰς τήν βοήθειαν θά προστεθῆ τό ποσόν πληρωμῶν

καί ἐμβασμάτων ἀνερχόμενον εἰς 2.340.000 στερλίνας. Οὕτω, ἡ συνολική βοήθεια θά φθάση εἰς 14.340.000 στερλίνας.

»Ἡ προετοιμασία τῶν κειμένων θά τερματισθῆ ὅσον τό δυνατόν ταχύτερον καί τά ἔγγραφα θά δημοσιευθοῦν ἐνσωματωμένα εἰς λευκήν βίβλον καί θά ὑποβληθοῦν πρός ἐπικύρωσιν εἰς τήν Βουλήν τῶν Κοινοτήτων.

»Αἱ Κυβερνήσεις Ἑλλάδος καί Τουρκίας ἐτηρήθησαν ἐνήμεροι ὅλων τῶν φάσεων τῶν διαπραγματεύσεων, τά δέ σχετικά ἔγγραφα κατηρτίσθησαν μετά σύμφωνον γνώμην αὐτῶν».

Ἡ συμφωνία μονογράφεται, τήν 6η Ἰουλίου, στό Κυβερνεῖο, ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο, τόν Φ. Κιουτσούκ, τόν Σέρ Χιού Φούτ, τό Βρετανό ὑφυπουργό Ἀποικιῶν, Τ. Ἔιμερυ, τόν Γ. Χριστόπουλο, μελλοντικό πρέσβη τῆς Ἑλλάδος στήν Κύπρο, καί τόν Τοῦρκο πρόξενο Τουρέλ.

Σέ μήνυμά του πρός τόν ἑλληνικό λαό, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος θά ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

«Ἀπευθύνω ἐγκάρδιον χαιρετισμόν ἀγάπης καί τιμῆς πρός τό ἑλληνικόν ἔθνος. Διά τῶν συμφωνιῶν ἀνοίγεται νέον κεφάλαιον τῆς κυπριακῆς ἱστορίας. Ὁ κυπριακός λαός, ἐλεύθερος πλέον, θά συνεχίση εἰρηνικῶς τούς ἀγῶνας του διά τήν ἀξιοποίησιν τῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα προσφέρει ὁ ἐλεύθερος βίος ὑπό γνήσιον δημοκρατικόν καθεστώς.

»Τήν ἱστορικήν ταύτην στιγμήν, στρέφομεν μέ εὐγνωμοσύνην τά ὄμματά μας πρός τήν μητέρα πατρίδα ἀποτίοντες φόρον τιμῆς διά τούς ἀγῶνας της, τάς προσπαθείας της καί τήν ἀμέριστον συμπαράστασίν της ὑπέρ τῆς δικαιώσεως τοῦ πόθου μας νά γίνωμεν ἐλεύθεροι. Ὁ κυπριακός λαός, ὁ ὁποῖος ἔδειξεν ὅτι γνωρίζει νά ἀγωνίζεται, θά συνεχίση τήν πάλην του διά τήν ἀξιοποίησιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἀνεξαρτησίας καί τήν στερεάν οἰκοδόμησιν τῆς νέας κυπριακῆς πολιτείας, προσβλέπων πάντοτε, ὅπως καί κατά τό παρελθόν, πρός τήν ἀμέριστον ὑποστήριξιν τῆς Ἑλλάδος».

Διερμηνεύοντας, ἐξάλλου, τά αἰσθήματα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἀπηύθυνε στόν πρωθυπουργό τῆς Ἑλλάδος τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ κ. πρόεδρε,

»Ἐπί τῇ μονογραφήσει τῶν Συμφωνιῶν διά τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κύπρου, αἵτινες ἐπεσφράγισαν μακράς καί ἐπιπόνους διαπραγματεύσεις, ἐπιθυμῶ νά διερμηνεύσω πρός τήν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα καί δι' ὑμῶν πρός τήν ἑλληνικήν Βασιλικήν Κυβέρνησιν τάς πλέον ἐγκαρδίους εὐχαριστίας ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί ἐμοῦ διά τήν πολύτιμον βοήθειαν τήν ὁποίαν παρέσχετε εἰς ἡμᾶς.

»Κατά τάς ἡμέρας αὐτάς, παραμονάς τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας, ἀναμιμνησκόμεθα εὐγνωμόνως τῆς ὑμετέρας συνεχοῦς καί σταθερᾶς συμπαραστάσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας θά ἦτο ἀφαντάστως δύσκολον νά ὑπερπηδήσωμεν τά τόσα ἐμπόδια καί τάς ἀντιξοότητας καί νά φθάσωμεν εἰς τό σημερινόν εὐτυχές γεγονός τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου.

»Ὁ ἑλληνικός λαός τῆς Κύπρου, ὅστις διεξήγαγε μέ τόσην πίστιν τόν ἱερόν ἀγῶνα ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας της, οὐδέποτε θά λησμονήση τά ὅσα διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος τούτου προσέφερεν ἡ μήτηρ πατρίς. Διά πάντα ταῦτα ἐκφράζομεν θερμοτάτας εὐχαριστίας καί διερμηνεύομεν βαθεῖαν τήν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν.

»Διαβιβάζομεν πρός ὑμᾶς ἐγκαρδίους εὐχάς διά τήν προσωπικήν σας ὑγείαν καί εὐδαιμονίαν καί εὐχόμεθα συνεχεῖς καί σταθεράς ἐπιτυχίας τῆς ὑφ' ὑμᾶς ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Μακαριώτατε,

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμῶς διά τό ἀπό 25ης τρέχοντος μηνός φιλικόν Σας μήνυμα.

»Τόσον ἐγώ προσωπικῶς, ὅσον καί ἡ Κυβέρνησις, εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι εἰς τό τέρμα ἐπιπόνων προσπαθειῶν καί σκληρῶν ἀγώνων ἡ Κύπρος ἀποκτᾶ τήν ἐλευθερίαν της.

»Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Κύπρου, τῆς ὁποίας ἐπίκειται ἡ ἀνακήρυξις, ὑπῆρξεν καρπός τῆς πίστεως καί τῆς αὐτοθυσίας τῶν Κυπρίων. Εἰς Ὑμᾶς δέ Μακαριώτατε, ὅστις, πρῶτος μεταξύ τῶν πρώτων, ἐπορεύθητε τόν μαρτυρικόν δρόμον τῆς ἀπελευθερώσεως ἀνήκει ἡ ὑψίστη τιμή τῆς κατακτηθείσης ἐπιτυχίας.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, παρασχοῦσα ἐξ ἀρχῆς τήν ἀπεριόριστον καί ἀνεπιφύλακτον συμπαράστασίν της εἰς τόν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, δέν ἔπραξεν παρά τό καθῆκον της. Ἐξέφρασε τήν ἀλληλεγγύην τῆς Ἑλλάδος πρός τόν εὐγενῆ ἀγῶνα τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων καί τήν ἱστορικήν ἐπιταγήν τοῦ ἑλληνισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἱεράν παρακαταθήκην ἀποτελεῖ δι' ὅλους μας ἡ ἀγάπη πρός τήν ἐλευθερίαν.

»Εἶμαι βέβαιος, Μακαριώτατε, ὅτι ἡ Δημοκρατία τῆς Κύπρου, ὑπό τήν ἐμπνευσμένην ἡγεσίαν σας θά γνωρίση ἡμέρας εἰρήνης καί εὐημερίας. Ὡς μέλος τῆς διεθνοῦς κοινότητος, ἡ Κύπρος, ἀναδεχομένη τήν εὐθύνην τῆς ἀνεξαρτησίας, θά ἀξιοποιήση, πρός ἴδιον ἀλλά καί πρός τό γενικόν καλόν, τήν ἐργατικότητα καί τάς ἀρετάς ὅλων της ἀνεξαιρέτως τῶν τέκνων, καθώς καί τήν γεωγραφικῶς καί πολιτικῶς νευραλγικήν θέσιν τήν ὁποίαν κατέχει ἡ νῆσος.

»Δύναμαι νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι, ὅπως κατά τό παρελθόν, οὕτω καί εἰς τό μέλλον ἡ Ἑλλάς θά ἐξακολουθήση παρέχουσα εἰς τήν Κύπρον πᾶσαν δυνατήν συμπαράστασιν καί συνδρομήν.

»Διερμηνεύων τά αἰσθήματα ἀφοσιώσεως καί ἀγάπης τά ὁποῖα ὁ ἑλληνικός λαός τρέφει πρός τούς Ἕλληνας Κυπρίους ἀδελφούς του, Σᾶς ὑποβάλλω, Μακαριώτατε, τάς ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχάς, τόσον ἐμοῦ ὅσον καί τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διά τήν πλήρη ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου Σας».

Στίς 31 Ἰουλίου, διενεργήθηκαν στή Κύπρο οἱ πρῶτες ἐλεύθερες ἐκλογές γιά τή Βουλή τῶν Ἀντι-

προσώπων, στίς ὁποῖες κατήγαγε συντριπτική νίκη τό «Πατριωτικό Μέτωπο», πού ὑποστηριζόταν ἀπό τό Μακάριο, καί περιλάμβανε καί πέντε ὑποψηφίους τοῦ ΑΚΕΛ. Σημειώθηκε, ὅμως, σημαντική ἀποχή Ἑλληνοκυπρίων στή Λάρνακα, ὅπου οἱ ὑποστηρικτές τοῦ ΑΚΕΛ δέν προσῆλθαν στίς κάλπες, γιατί δέν ὑπῆρχε ἐκεῖ ὑποψήφιος τοῦ κόμματός τους. Μιά ἑβδομάδα ἀργότερα, διενεργήθηκαν καί οἱ ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη τῶν δύο Κοινοτικῶν Βουλῶν.

7 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Οἰκονομικῶν, τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί ἁρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Κατά τή σύσκεψη, διαπιστώθηκε ὅτι ὁ προϋπολογισμός ἐξελισσόταν σύμφωνα μέ τίς προβλέψεις καί μέ τρόπο πού διασφάλιζε τήν οἰκονομική σταθερότητα.

Εἰδικότερα, τά συμπεράσματα συνοψίζονταν ὡς ἑξῆς: Ἡ σταθερότητα τῶν τιμῶν στό πρῶτο πεντάμηνο τοῦ ἔτους συνεχίστηκε, καθώς ὁ τιμάριθμος χονδρικῆς πωλήσεως σημείωσε αὔξηση 0,8% καί ὁ τιμάριθμος εἰδῶν καταναλωτοῦ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας 1%, ποσοστά ἀπό τά χαμηλότερα στή Δυτική Εὐρώπη. Ἡ οἰκονομική δραστηριότητα, στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1960, διαμορφώθηκε σέ ἐπίπεδα πολύ ἀνώτερα ἀπό τά ἀντίστοιχα τοῦ προηγούμενου ἔτους. Κατά τό χρονικό διάστημα Ἰανουαρίου - Μαΐου, τά ἔσοδα τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν αὐξήθηκαν κατά 10%, ὁ δείκτης ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας γιά τίς βιομηχανίες κατά 16% καί οἱ εἰσαγωγές πρώτων ὑλῶν βιομηχανίας κατά 16%, ἐνῶ κατά τήν ἴδια περίοδο τοῦ προηγούμενου ἔτους, οἱ ἀντίστοιχες εἰσαγωγές εἶχαν σημειώσει πτώση κατά 20%. Οἱ δημόσιες ἐπενδύσεις αὐξήθηκαν κατά 17%, ἔναντι τῆς ἀντίστοιχης περιόδου τοῦ 1959, καί ἡ χρηματοδότηση τῆς οἰκονομίας κατά 1.163 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 753 ἑκατ. κατά τήν ἀντίστοιχη προηγούμενη περίοδο. Ἀνοδική τάση σημείωσαν καί οἱ καταθέσεις: αὐξήθηκαν κατά 1.957 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.590 τοῦ α΄ ἑξαμήνου τοῦ 1959. Στόν τομέα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, οἱ ἐξαγωγές παρουσίαζαν στασιμότητα, ἐνῶ οἱ εἰσαγωγές αὐξήθηκαν κατά 2%· λόγω, ὅμως, τῆς αὐξήσεως τῶν ἄδηλων πόρων κατά 22% σημειώθηκε ἄνοδος τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας κατά 18 ἑκατ. δολλάρια.

8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας, σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπρόεδρου τῆς Κυβερνήσεως, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Στή σύσκεψη ἐξετάστηκαν γενικότερα βιομηχανικά θέματα στά πλαίσια τοῦ πενταετοῦς προγράμματος καί, εἰδικότερα, ἡ ἵδρυση βιομηχανιῶν χάλυβος, ἀμμωνίας καί σόδας.

10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Σ. Βενιζέλος, σέ ὁμιλία του στή Θεσσαλονίκη, ἐπιτίθεται κατά τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί καλεῖ ὅλες τίς δυνάμεις μεταξύ τῆς ΕΡΕ καί τῆς ΕΔΑ νά συνενωθοῦν, καταρτίζοντας σέ πρῶτο στάδιο «ἐπιτροπή ἀγῶνος συντονισμοῦ τῶν δυνάμεων τοῦ δημοκρατικοῦ Κέντρου».

Ἡ πρόταση τοῦ Σ. Βενιζέλου θά βρεῖ θετική ἀνταπόκριση μόνο ἀπό τήν πλευρά τῆς ΔΕ τοῦ Η. Τσιριμώκου, ἐνῶ ἡ «Νέα Πολιτική Κίνηση», οἱ Προοδευτικοί καί ἡ ΕΠΕΚ θά ἐπικαλεστοῦν τήν ἔλλειψη κοινοῦ προγράμματος. Τέλος, ὁ Γ. Παπανδρέου θά παρατηρήσει ὅτι «ἡ πεῖρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ συνεργασία μέ τόν κ. Σ. Βενιζέλον δέν εὐδοκιμεῖ».

Σέ νέες, ἐξάλλου, δηλώσεις του, ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν θά παρατηρήσει ὅτι «ὁ κ. Καραμανλῆς δέν εἶναι φύσει σπάταλος καί δέν θά διασπαθίση αὐτοβούλως τόν ὑπολειπόμενον χρόνον, τόν ὁποῖον θεωρεῖ ἰδικόν του. Συνεπῶς μόνον ἀπρόοπτα γεγονότα ἠμποροῦν νά ἐπισπεύσουν τάς ἐκλογάς». Παράλληλα, θά τονίσει ὅτι στή συνείδηση τοῦ λαοῦ μόνο δύο ἐκλογικά συστήματα θεωροῦνται τίμια: ἡ ἁπλή ἀναλογική καί τό πλειοψηφικό μέ στενή ἤ εὐρεία περιφέρεια.

Μετά τήν ἀποτυχία τῆς ἀπόπειρας τοῦ Σ. Βενιζέλου γιά τή συνένωση τῶν δυνάμεων τοῦ Κέντρου, ἡ Νέα Πολιτική Κίνηση ἀναλαμβάνει τήν πρωτοβουλία γιά τή συγκρότηση συνεδρίου τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως, μέ κύριο σκοπό τήν ἀποκρυστάλλωση τῶν ἰδεολογικῶν καί πολιτικῶν κατευθύνσεων ἑνιαίου κεντρώου κόμματος, τόν καθορισμό τῶν ὅρων τῆς δημοκρατικῆς λειτουργίας του καί τήν ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ καί τῶν ὑπολοίπων ὀργάνων διοικήσεως καί ἐλέγχου. Ἡ πρόταση αὐτή δέν βρῆκε εὐμενῆ ἀπήχηση μεταξύ τῶν κομμάτων τοῦ πολιτικοῦ χώρου τοῦ Κέντρου, πολλά ἀπό τά ὁποῖα ἔμμεσα τήν ἀπέρριψαν, ἐπιτείνοντας τή σύγχυση πού ἐπικρατοῦσε τήν περίοδο αὐτή στό χῶρο τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Γύρω ἀπό τά γεγονότα αὐτά καί εἰδικότερα στίς συνομιλίες τοῦ Γ. Παπανδρέου μέ τόν Κ. Καραμανλῆ ἀναφέρεται μεταγενέστερο σημείωμα τοῦ Δ. Μακρῆ:

«Μέ τήν εὐκαιρίαν τῶν συζητήσεων ἐπί τοῦ ἐκλογικοῦ τοῦ 1958, ἐδημιουργήθη κάποια στενωτέρα γνωριμία μεταξύ Γ. Παπανδρέου καί Δ. Μακρῆ. Οὕτω, εἰς τόν Δ. Μακρῆν ἀποτείνεται ὁ Γ. Παπανδρέου διά νά ζητήση τήν μεσολά-

βησίν του διά μίαν συνάντησιν μέ τόν Κ. Καραμανλῆν ἀποσκοποῦσαν εἰς πολιτικήν συνεργασίαν, κάποιαν ἡμέραν τοῦ 1960.

»Ὁ Δ. Μακρῆς μεταβιβάζει εἰς τόν Κ. Καραμανλῆν τήν ἐπιθυμίαν τοῦ Γ. Παπανδρέου καί μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ συνάντησις πραγματοποιεῖται εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Δ. Μακρῆ, ὁ ὁποῖος καί παρίσταται ὡς αὐτήκοος μάρτυς τῆς διεξαχθείσης συνομιλίας. Κατά τήν συνομιλίαν ὁ Γ. Παπανδρέου εἶπε ἀποτεινόμενος πρός τόν Κ. Καραμανλῆν ὅτι ἐπιθυμία του εἶναι πρίν τερματίση τόν πολιτικόν του βίον νά ἀπαλλάξη τήν χώραν ἀπό τό καρκίνωμα Βενιζέλου.

»Περαιτέρω, ὁ Γ. Παπανδρέου ἐπρότεινε εἰς τόν Κ. Καραμανλῆν κυβερνητικήν συνεργασίαν μέ συμμετοχήν δύο στελεχῶν του (τῶν Μπακοπούλου καί Κοκκέβη) ὡς ὑπουργῶν καί ἑνός ἀκόμη στελέχους του (Ταλιαδούρη) ὡς ὑφυπουργοῦ. Καί ἀκόμη ἐπρότεινε ἐκλογικήν συνεργασίαν μέ τό πλειοψηφικόν σύστημα, ὑπογραμμίσας ὅτι μέ τοιοῦτον συνδυασμόν θά ἐπακολουθήση θρίαμβος καί συντριβή τῶν ἀντιπάλων. Προσέθετε δέ ὅτι ἐάν αἱ ἐκλογικαί συνθῆκαι παρά τάς προβλέψεις δέν θά ἦσαν ἐξαιρετικαί, θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιηθῆ καί ἡ χωροφυλακή πρός ἀντιμετώπισιν τῶν κομμουνιστῶν.

»Καί διά μέν τήν πρότασιν περί χωροφυλακῆς ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέκρουσε οἱανδήποτε σκέψιν χρησιμοποιήσεως πιεστικῶν μέτρων κατά τάς ἐκλογάς, τά ὁποῖα, ὡς τοῦ ἐτόνισε δέν εἶναι εἰς τάς πολιτικάς του συνηθείας.

»Ὡς πρός τήν κυβερνητικήν καί ἐκλογικήν συνεργασίαν τήν ἀπέκρουσε ἐπίσης, διότι εἰς παρομοίαν περίπτωσιν θά ἐξησθένιζε ἔτι περαιτέρω ἡ μή κομμουνιστική ἀντιπολίτευσις, πρᾶγμα πού ἦτο ἀσύμφορον διά τόν τόπον. Τουναντίον ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐτόνισε ὅτι συμφέρον τοῦ τόπου εἶναι νά συσσωματωθῆ εἰς ἑνιαίαν παράταξιν τό Κέντρον, ὥστε νά δημιουργηθῆ μία ἰσχυρά ἐθνικόφρων ἀντιπολίτευσις, δυναμένη νά διεκδικήση μίαν ἡμέραν τήν ἐξουσίαν. Πέραν τῶν ἀνωτέρω, κατά τήν συνάντησίν μας μέ Γ. Παπανδρέου, οὗτος πλήν τοῦ Βενιζέλου κατεφέρθη καί κατά τοῦ Μαρκεζίνη.

»Ἡ ὑπόθεσις αὐτή ἦλθε ἐπισήμως εἰς τήν δημοσιότητα τό 1965, ὑπό τάς ἑξῆς συνθήκας:

»Εἰς τάς 26.11.65, ὁ τότε ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν Δενδρινός (ἀποστάτης) ὁμιλῶν ἀπό τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἀνέφερε μεταξύ ἄλλων ὅτι ἐν ἔτει 1960 ἐπισκεφθείς τόν ἀρχηγόν του εἰς τό Καστρί, παρέστη εἰς σύσκεψιν αὐτοῦ μετά τῶν στενωτέρων συνεργατῶν του, κατά τήν ὁποίαν ὁ Γ. Παπανδρέου ἐδήλωσεν ἐπί λέξει τά ἑξῆς: "Ἀκοῦστε συνάδελφοι. Θά κάμνωμεν πολιτικήν καί ἐκλογικήν συνεργασίαν μέ τόν Καραμανλῆν. Τά στρατόπεδα θά εἶναι δύο. Ἀπό τό ἕνα μέρος θά εἴμεθα οἱ ἐθνικόφρονες. Ἀπό τό ἄλλο μέρος θά εἶναι οἱ κομμουνισταί. Θά κάμωμεν τάς ἐκλογάς μέ τούς χωροφύλακας καί μέ τό πιστόλι στό χέρι". Ἐπειδή διά τῶν ὡς ἄνω λεχθέντων ὑπό τοῦ Δενδρινοῦ ἀφήνετο νά ἐννοηθῆ (ἐνῶ δέν ἦτο ἀληθές) ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς ἦτο σύμφωνος μέ τά ὅσα ἔλεγεν ὁ Γ. Παπανδρέου, ὁ Δ. Μακρῆς ἐπεσκέφθη τόν Μπακόπουλον καί τοῦ ὑπέδειξε ὅπως πῆ εἰς τόν Παπανδρέου νά προβῆ εἰς διάψευσιν τῶν ὑπό τοῦ Δενδρινοῦ λεχθέντων, ὑποχρεούμενος ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει νά προβῆ αὐτός (δηλαδή ὁ Δ. Μακρῆς) εἰς δήλωσιν. Ὁ Παπανδρέου δέν ἠθέλησε νά ἀπαντήση καί δι' αὐτό εἰς τάς 30 Νοεμβρίου 1965 ὁ Δ. Μακρῆς προέβη εἰς τήν κάτωθι δήλωσιν: "Ὁ ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν κ. Δενδρινός, ὁμιλῶν ἀπό τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς, κατά τήν συνεδρίασιν τῆς 26 Νοεμβρίου 1965, ἀνέφερε μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἐν ἔτει 1960 ἐπισκεφθείς τόν ἀρχηγόν του εἰς τό Καστρί παρέστη εἰς σύσκεψιν αὐτοῦ μετά τῶν στενωτέρων συνεργατῶν του, κατά τήν ὁποίαν ὁ ἀρχηγός τῆς Ε.Κ. κ. Γ. Παπανδρέου ἐδήλωσε ἐπί λέξει, τά ἑξῆς: "Ἀκοῦστε συνάδελφοι. Θά κάμνωμεν πολιτικήν καί ἐκλογικήν συνεργασίαν μέ τόν Καραμανλῆν. Τά στρατόπεδα θά εἶναι δύο. Ἀπό τό ἕνα μέρος θά εἴμεθα οἱ ἐθνικόφρονες, ἀπό τό ἄλλο μέρος θά εἶναι οἱ κομμουνισταί. Θά κάμωμεν τάς ἐκλογάς μέ τούς χωροφύλακας καί μέ τό πιστόλι στό χέρι". Ὅσα ὅμως ἀνεκοινώθησαν ἀπό μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ε.Κ. πρός τούς ἐπιτελεῖς του δέν ἀποδίδουν πλήρως τήν συνομιλίαν του μετά τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ΕΡΕ, τῆς ὁποίας καί ὑπῆρξα αὐτήκοος μάρτυς. Ὁ κ. Παπανδρέου εἶχε ζητήσει πράγματι νά συναντηθῆ τότε μετά τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ΕΡΕ καί ἡ συνάντησίς των ἐπραγματοποιήθη εἰς τήν οἰκίαν μου. Κατά τήν συνομιλίαν ὁ κ. Παπανδρέου ὑπεστήριζεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἐπιθυμία του ἦτο πρίν τερματίση τόν πολιτικόν του βίον νά ἀπαλλάξη τήν χώραν ἀπό τό καρκίνωμα Βενιζέλου. Πρότεινε ἐν συνεχείᾳ πρός τόν Κ. Καραμανλῆν κυβερνητικήν συνεργασίαν μέ συμμετοχήν δύο τῶν στελεχῶν του, τά ὁποῖα καί ὠνόμασε ὡς ὑπουργῶν καί ἑνός ὡς ὑφυπουργοῦ. Ὡς καί ἐκλογικήν συνεργσίαν, μέ σύστημα πλειοψηφικόν, προσθέσας, ὅτι ἐάν αἱ ἐκλογικαί συνθῆκαι, παρά τάς προβλέψεις του, δέν θά ἦσαν ἐξαιρετικαί, θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιηθῆ καί ἡ χωροφυλακή πρός ἀντιμετώπισιν τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς τάς προτάσεις τοῦ κ. Παπανδρέου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεφυλάχθη κατ' ἀρχήν νά ἀπαντήση ἐπί τῆς ζητηθείσης κυβερνητικῆς καί ἐκλογικῆς συνεργασίας. Ἀπέκρουσε ἐν συνεχείᾳ οἱανδήποτε σκέψιν περί χρησιμοποιήσεως πιεστικῶν μέτρων κατά τάς ἐκλογάς, τά ὁποῖα, ὅπως ἐτόνισε, δέν εἶναι εἰς τάς πολιτικάς του συνηθείας. Καί τελικῶς δέν ἀπεδέχθη τήν προταθεῖσαν κυβερνητικήν καί ἐκλογικήν συνεργασίαν, ὡς μή ἀνταποκρινομένην εἰς τήν γραμμήν του, νά δημιουργήση ἐθνικήν ἀντιπολίτευσιν, διά τήν ὁποίαν καί ἐπληρώθη κατά τόν γνωστόν τρόπον, ἀπό μέρους τῶν ἀντιπάλων του.

»Τήν ἀνωτέρω ἰδιαιτέραν συνομιλίαν μεταξύ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ΕΡΕ καί τοῦ ἀρχηγοῦ της Ε.Κ. δέν ἐσκέφθην ποτέ νά φέρω εἰς τήν δημοσιότητα, οὔτε καί ὅταν ἐδεχόμην προσωπικάς ἐπιθέσεις τοῦ κ. Παπανδρέου. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὅμως ἀπεδείχθη, ἀπό τήν ἀγόρευσιν τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ Συγκοινωνιῶν, ὅτι ὁ ἀρχηγός τῆς Ε.Κ. εἶχεν ἤδη κάνει χρῆσιν τῆς συνομιλίας, χωρίς μάλιστα νά ἀποδώση πιστῶς τά διαμειφθέντα, ἐθεώρησα ὑποχρέωσίν μου νά ὁμιλήσω πρός ἀποκατάστασιν καί μόνον τῆς ἀληθείας».

»Εἰς τά ἀνωτέρω αὐθημερόν (30.11.65) ἀπήντησε ὁ Παπανδρέου ὡς ἑξῆς: "Λυποῦμαι διά τάς ἀνακοινώσεις του κ. Μακρῆ, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πλήρη παραποίησιν τῆς ἀληθείας καί διά τοῦτο ἀπαξιῶ νά δώσω ἀπάντησιν".

»Τέλος, ἀνταπαντῶν πάλιν αὐθημερόν (30.11.65) εἰς τά ἀνωτέρω, ἀφοῦ προσάπτει εἰς τόν Γ. Παπανδρέου ὑπεκφυγήν νά ἀπαντήση, τοῦ ὑπέβαλε σειράν ἐρωτημάτων (π.χ. ἂν ἐζήτησε νά δῆ τον Κ. Καραμανλῆν, ἐάν συναντήθη μέ τόν Κ. Καραμανλῆν εἰς τή οἰκίαν του, ἐάν ἦτο αὐτήκοος μάρτυς, ποῖα τά διαμειφθέντα, ποίας προτάσεις ἔκαμε καί ποίας ἀπαντήσεις ἔλαβε ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆν).

»'Επ' αὐτῶν οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωσε ὁ Παπανδρέου»[229].

Γιά τό ἴδιο θέμα, ἀπαντώντας σέ ἐρώτηση τοῦ Σ. Μαρκεζίνη, τό 1968, ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρει τά παρακάτω:

«'Εκεῖνο πάντως τό ὁποῖον εἶναι ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου μοῦ ἐπρότεινεν συμμετοχήν εἰς τήν Κυβέρνησιν μέ δύο ὑπουργούς καί ἕνα ὑφυπουργό καί συνεργασία εἰς τάς προσεχεῖς ἐκλογάς μέ τό πλειοψηφικόν. Μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά τσακίσωμεν τόν κομμουνιστικόν κίνδυνον καί ν' ἀπαλλάξωμεν τόν τόπον ἀπό τόν Μαρκεζίνη καί ἀπό τόν Βενιζέλο, χαρακτηρίσας τόν τελευταῖον ὡς καρκίνωμα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς 'Ελλάδος. "Οταν τοῦ εἶπα ὅτι ἄν κάνη ἐκλογάς μέ πλειοψηφικόν θά ἐπιζητήσω καί τήν συνεργασίαν τοῦ κ. Μαρκεζίνη, μοῦ ἀπήντησε ὅτι ἴσως νά ἔχης δίκαιον, διότι ἔτσι ἔχομεν καί τήν 'Εστίαν. Εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅταν μέ ἠρώτησεν ποίαν ἐκλογήν (ἐννοεῖ προφανῶς ἐποχήν. Σημ. Σ.Μ.) *κρίνει καταλληλοτέραν δι' ἐκλογάς καί τοῦ ἀπήντησα ὅτι αὐτό θά ἐξαρτηθῆ ἀπό τάς περιστάσεις, μοῦ εἶπεν ὅτι καί ἄν δέν εἶναι κατάλληλος ἡ ἐποχή ἠμπορεῖ νά βοηθήση καί ὁ χωροφύλαξ. 'Επεφυλάχθην νά δεσμευθῶ ἀπέναντι τοῦ κ. Παπανδρέου καί τοῦ εἶπα ὅτι θά ἐπανασυζητήσωμεν τό θέμα ὅταν θά ἀπεφάσιζα νά προσανατολισθῶ πρός τήν ἰδέαν τῶν ἐκλογῶν. Κατά τό διάστημα αὐτό ὁ κ. Παπανδρέου ἤσκησε σχεδόν φιλοκυβερνητικήν πολιτικήν, ἐδικαιολόγησεν τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης καί μέ παρεκάλεσε νά μετακαλέσω τόν υἱόν του ἐξ 'Αμερικῆς.*

»Τήν ἄνοιξιν τοῦ 1961, προτιθέμενος νά καταθέσω τόν ἐκλογικόν νόμον, συνηντήθημεν εἰς τό σπίτι τοῦ κ. Κοτσαρίδα, παρισταμένου καί τοῦ κ. Λαμπράκη. Τοῦ εἶπα, διά νά εἶμαι συνεπής, ὅτι θά ἐπανασυζητήσω μαζί του τό θέμα, τόν ἐκάλεσα διά νά ἀκούσω τάς ἀπόψεις του ἐπί τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. 'Ο κ. Παπανδρέου μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι συνιστᾶ τό πλειοψηφικόν ἀλλά ὅτι θά ἔπρπε νά τό περάσω μέ τήν πλειοψηφίαν μου, διότι δέν ἠδύνατο νά συμπράξῃ ὁ ἴδιος, φοβούμενος τάς ἀντιδράσεις τῆς ὁμάδος τῶν δέκα, ἡ ὁποία ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν προσχωρήσει εἰς αὐτόν. Καί ὅτι μετά τήν ψήφισιν τοῦ πλειοψηφικοῦ θά συζητήσωμεν τούς ὅρους τῆς συνεργασίας τήν ὁποίαν πάντοτε ἐπεθύμει. 'Υποπτευόμενος ὅτι ἡ πρόθεσίς του ἦτο μετά τήν καθιέρωσιν τοῦ πλειοψηφικοῦ νά ἐκβιάση πλεονεκτήματα, τοῦ ἐδήλωσα ὅτι δέν ὑπάρχει θέμα συζητήσεως, ὅτι τόν ἀποδεσμεύω τῶν προγενεστέρων του προτάσεων καί θά κάνω ὅ,τι νομίσω πώς εἶναι καλλίτερον διά τόν τόπον. Μετά τινας ἡμέρας κατέθεσα τήν ἐνισχυμένην ἀναλογικήν, δεχθείς παράκλησίν του νά τήν διαμορφώσω κατά τρόπον ὥστε νά διευκόλυνα τό Κέντρον ἔναντι τῆς ΕΔΑ. Πρᾶγμα τό ὁποῖον ἔκανα καί διά τό ὁποῖον μέ ηὐχαρίστησε ἰδιαιτέρως, μολονότι δημοσίᾳ ἔκανε τήν ἀπρέπεια νά τό ἀποδοκιμάζῃ».

Σέ ἀπάντηση, ἐξάλλου, ἐρωτήματος τοῦ Σ. Μαρκεζίνη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρεται σέ προτάσεις συνεργασίας ἀπό τήν πλευρά τοῦ Σ. Βενιζέλου:

«Κατά τό 1960 (δέν ἐνθυμοῦμαι ἐποχήν), καί θά ἠμποροῦσε ὁ κ. Μακρῆς ἤ ἄλλος καταλληλότερος νά ἐρωτήση μέ τρόπον τόν κ. Κωστόπουλον, μέ ἐπεσκέφθη ὁ κ. Κωστόπουλος ἀπό μέρους τοῦ κ. Βενιζέλου καί μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος βαρέθηκε τούς καυγάδες του μέ τόν Παπανδρέου καί ἀπεφάσισε νά ἀποχωρήση τῆς πολιτικῆς καί ν' ἀναχωρήση διά τήν Εὐρώπην. 'Αλλά διότι δέν ἐπιθυμοῦσε ν' ἀφήση ἔκθετο τό κόμμα του μοῦ ἐπρότεινεν νά μετάσχη τοῦτο εἰς τήν Κυβέρνησίν μου διά τοῦ κ. Κωστοπούλου, καί μετά τινα χρόνον νά συγχωνευθῆ μέ τό ἰδικόν μου. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἐκτιμῶ τήν πρότασιν τοῦ κ. Βενιζέλου, ἀλλ' ὅτι δέν δύναμαι νά τήν ἀποδεχθῶ διά δύο λόγους: 1) Διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ψυχολογικῶς ἀδυναμίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ὅσον διέθετε πλειοψηφίαν εἰς τήν Βουλήν, καί 2) Διότι δέν εἶχα ἐμπιστοσύνην εἰς τήν σταθερότητα τοῦ κ. Βενιζέλου. 'Ο κ. Κωστόπουλος μοῦ εἶπε τότε ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος θά ἦτο διατεθειμένος νά ὑπογράψη δεσμευτικήν ἐπιστολήν. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει δέν συμπαθῶ τήν ὅλην ὑπόθεσιν καί ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος θά ἠμποροῦσε νά λύση τό πρόβλημά του εἴτε διά τῆς ἑνοποιήσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως, εἴτε διά τῆς ἀναθέσεως τῆς ἡγεσίας εἰς τόν κ. Μαρκεζίνην, πρᾶγμα διά τό ὁποῖον ἐγένετο λόγος κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην»[230].

11-13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

'Ο Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Γαλλία, μέ σκοπό τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τή διεθνῆ πολιτική κατάσταση —σέ συνάρτηση ἰδιαίτερα μέ τά βαλκανικά ζητήματα καί τίς σχέσεις τοῦ δυτικοῦ κόσμου μέ τίς χῶρες τῆς Μέσης 'Ανατολῆς— καί τήν ἐξασφάλιση συμπαραστάσεως ἀπό τή Γαλλία, στήν προσπάθεια γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς 'Ελλάδος καί τή σύνδεσή της μέ τήν ΕΟΚ.

Μέ θέμα τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη τοῦ "Ελληνα πρωθυπουργοῦ, ὁ ἀρθρογράφος τῆς ἐφημερίδας «Aurore» 'Ανρύ Μπεναζέ, σέ ἄρθρο του μέ τίτλο «Καλῶς νά σᾶς δεχθῶμεν πρωθυπουργέ τῆς 'Ελλάδος», γράφει:

Μεθαύριον, φθάνουν δι' ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Παρισίους ὁ "Ελλην πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς καί ὁ ὑπουργός 'Εξωτερικῶν κ. Ε. 'Αβέρωφ, τουτέστιν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ παλαιοτέρου συμμάχου μας, τοῦ πλέον πι-

Ἄφιξη στή Γαλλία (ἄνω). Ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τόν Μ. Ντεμπρέ (κάτω).

στοῦ καί ἰδιαιτέρως ἀγαπητοῦ εἰς τήν καρδίαν τῶν Γάλλων. Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γαλλία εἶναι φίλαι καί ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱστορίας οὐδέ ἴχνος διενέξεως ἀνέκυψε ποτέ μεταξύ των.

Πῶς εἶναι δυνατόν νά λησμονήσωμεν ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ἔφερον εἰς τήν τότε βάρβαρον Εὐρώπην τήν δᾶδα τοῦ πολιτισμοῦ; Οὐδείς λαός ἐχάρη περισσότερον τοῦ γαλλικοῦ, τόν παρελθόντα αἰῶνα, διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅλοι ἐφοβοῦντο μήπως ἡ Ἑλλάς περιπέση ἐκ νέου εἰς τήν ἀστάθειαν, ἡ ὁποία τοσάκις εἰς τήν ἱστορίαν προεκάλεσε τήν ἀτυχίαν της. Ἀκριβῶς ἡ παμμεγίστη ἀξία δύο πολιτικῶν ἀνδρῶν, τοῦ στρατάρχου Παπάγου καί κατόπιν τοῦ προέδρου Καραμανλῆ ἦτο ὅτι οὗτοι ἔθεσαν τέρμα εἰς τάς ἀδιακόπους κυβερνητικάς κρίσεις καί τοῦτο χωρίς νά παραβοῦν τούς νόμους τῆς δημοκρατίας, ἡ ὁποία εἶναι ἄνθος τοῦ ἀττικοῦ ἐδάφους.

Ἀπό πέντε σχεδόν ἐτῶν ὁ διάδοχος τοῦ ἐνδόξου στρατιώτου κατέχει κανονικῶς τήν ἀρχήν καί δύο φοράς οἱ ἐκλογεῖς ἐπεκύρωσαν τήν πολιτικήν του, τήν ὁποίαν μόνον οἱ κομμουνισταί καταπολεμοῦν καί, φυσικά, οἱ ἀδιάλλακτοι τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα. Ἡ ἀντιπολίτευσις δέν εἶναι ὑπολογίσιμος. Πῶς ἄλλωστε οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο νά μή ἐπικροτήσουν τά ληφθέντα ὑπό τοῦ πολιτευτοῦ Σερρῶν ἀποτελεσματικά μέτρα; Ἡ νομισματική ἀποκατάστασις, ἡ ἀνόρθωσις τῆς οἰκονομίας, αἱ πρόοδοι τῆς ἐκβιομηχανίσεως, ἡ ἐπιτυχής λύσις τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος εἶναι μεταξύ ἄλλων ἀποδεικτικά ἐπιτυχίας ἀποτελέσματα.

Εἰς τό ἐξωτερικόν ἡ στάσις τῶν Ἀθηνῶν ἀποδεικνύεται παραδειγματική καί μάλιστα μοναδική. Εἰς τήν ἀνατολικήν καί τήν βαλκανικήν Εὐρώπην, ἡ Σοβιετική Ρωσία ἐξέτεινε τούς πλοκάμους της πανταχοῦ. Οἱ Τσεχοσλοβάκοι, οἱ Οὐγγροι, οἱ Ρουμάνοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἀλβανοί, ὅλοι οἱ λαοί αὐτοί ὑφίστανται τήν δεσποτείαν τοῦ Κρεμλίνου. Ἀντιθέτως, οἱ Ἕλληνες, πιστοί εἰς τό ἐθνικόν σύνθημα «τοῦ Ἕλληνος ὁ τράχηλος ζυγόν δέν ὑποφέρει», ἐπέτυχον χάρις εἰς τήν ἡρωικήν καί αἱματηράν ἀντίστασίν των νά σώσουν τάς ἐλευθερίας των.

Οὐσιαστικῶς, τώρα πού ἡ Τουρκία ἔπαυσε νά εἶναι ἀσφαλής, ἡ Ἑλλάς μένει ἐκεῖ κάτω ἡ μόνη χώρα ἐπί τῆς ὁποίας οἱ Δυτικοί δύνανται σοβαρῶς νά ὑπολογίζουν. Διακρίνουν τοῦτο ἀρκετά εἰς τάς μεγάλας πρωτευούσας καί θά παράσχουν εἰς τήν Ἑλλάδα, ὑποψήφιον εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν, τήν βοήθειαν πού αὕτη δικαιοῦται ν' ἀναμένῃ: Ἡμεῖς, πού δέν λησμονοῦμεν οὔτε τήν συμμετοχήν της εἰς τούς δύο παγκοσμίους πολέμους, οὔτε τήν λυσσώδη ἀντίστασίν της εἰς τήν σοβιετικήν ἐπεκτατικήν τάσιν, τρέφομεν πρός τήν Ἑλλάδα πραγματικήν εὐγνωμοσύνην. Διά τοῦτο, οἱ Παρισινοί δέν θά λείψουν νά ὑποδεχθοῦν τόν Ἕλληνα πρωθυπουργόν μετά λίαν θερμῆς συμπαθείας[231].

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό ὑπηρεσιακούς παράγοντες τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἔφθασε στίς 11 Ἰουλίου στό ἀεροδρόμιο Ὀρλύ, ὅπου τόν ὑποδέχτηκαν ὁ Γάλλος πρωθυπουργός Μισέλ Ντεμπρέ, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Μωρίς Κούβ ντέ Μυρβίλ, ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν καί τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῶν Παρισίων, καθώς καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ πού βρισκόταν ἤδη στή γαλλική πρωτεύουσα.

Προσφωνώντας τόν Ἕλληνα ὁμόλογό του, ὁ Γάλλος πρωθυπουργός εἶπε τά ἑξῆς:

«Ἡ ἄφιξίς σας εἰς Παρισίους, ἡ ἄφιξίς σας εἰς τό γαλλικόν ἔδαφος δέν ἀποτελεῖ ἄφιξιν εἰς ξένην πόλιν ἤ γῆν. Τό τέκνον τῆς Ἑλλάδος εἰς Γαλλίαν, εἰς Παρισίους, πρέπει νά αἰσθάνεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς γῆν, εἰς πόλιν πολύ πλησίον τῆς ἰδικῆς του γῆς καί πρωτευούσης. Οἱ πρῶτοι μου λόγοι τήν στιγμήν, καθ' ἥν ἔχω τήν εὐχαρίστησιν νά ὑποδεχθῶ ὑμᾶς, κ. πρόεδρε, καί νά ὑποδεχθῶ παρά τό πλευρόν σας τήν κυρίαν Καραμανλῆ, τόν κ. ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν καί τήν συνοδείαν σας, ἀποβλέπουν εἰς τό νά σᾶς εἴπω αὐτήν τήν ἀλήθειαν. Δέν εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐπί ξένης γῆς. Ὅ,τι ὀφείλομεν εἰς τήν ἀρχαίαν Ἑλλάδα εἶναι ταυτοχρόνως παρόν καί σύγχρονον. Ἡ παιδεία μας, τό πνεῦμα μας, δέν θά ἦσαν ὅ,τι εἶναι ἐάν δέν εἶχον μεσολαβήσει, εἰς τό ἀπώτερον παρελθόν, οἱ αἰῶνες τοῦ ἑλληνισμοῦ. Δέν εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐπί ξένης γῆς. Ἀπό γενεῶν ἡ σύγχρονος Ἑλλάς εὑρίσκεται πλησίον τῆς καρδίας τῶν Γάλλων, τά δέ τραγικά ἐπεισόδια τοῦ τελευταίου πολέμου ἀνεζωπύρωσαν ταυτοχρόνως καί τούς ἐκ παραδόσεως δεσμούς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί τά αἰσθήματα θαυμασμοῦ διά τήν ἀντίστασιν τοῦ λαοῦ σας. Ἀπό πολλῶν πλευρῶν ὁ ἀγών τῆς ἀντιστάσεως εἰς Ἀθήνας ὑπῆρξε παρόμοιος τοῦ ἀγῶνος ἀντιστάσεως εἰς Παρισίους, εἰς τήν πόλιν ταύτην, ἡ ὁποία αἰσθάνεται εὐτυχής διότι σᾶς ὑποδέχεται σήμερον. Ἡ ἄφιξίς σας τοποθετεῖται εἰς στιγμήν, καθ' ἥν αἱ φροντίδες ὅλων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν εἶναι πράγματι πολύ σοβαραί, καθ' ἥν στιγμήν ἡ προσπάθεια πρός διαφύλαξιν καί ἀνάπτυξιν ἀπαιτεῖ πολύ μεγάλο σθένος. Ἀπό τῶν ἀκτῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ μέχρι τῶν ὀχθῶν τῆς Μεσογείου, ὁ κόσμος δέν γνωρίζει ἀληθῆ εἰρήνην. Ἀντιθέτως, βαρύνεται ὑπό τῶν φιλοδοξιῶν, ἀλλά καί ὑπό τῶν αὐταπατῶν. Θέλω νά εἴπω μέ αὐτό ὅτι ἡ τύχη μας εἶναι κοινή. Καί κατά τοῦτο λοιπόν, κ. πρόεδρε, δέν εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐπί ξένης γῆς. Ὡς εὖ παρέστητε. Ὁ χαιρετισμός οὗτος, προοίμιον τῶν συνομιλιῶν μας καί προοίμιον τῆς συνομιλίας τήν ὁποίαν θά ἔχετε μέ τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ ἄς διαβεβαιώση ὑμᾶς περί τοῦ φιλικοῦ πνεύματος, μέ τό ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας σᾶς ὑποδέχεται καί ἐπιχαίρει διά τήν ἐπίσκεψίν σας».

Σέ ἀπάντηση, ὁ κ. Καραμανλῆς τόνισε:

«Σᾶς εὐχαριστῶ θερμότατα διά τούς φιλόφρονας λόγους μέ τούς ὁποίους μέ ὑπεδέχθητε. Θά ἤθελα νά σᾶς εἴπω πόσον εἶμαι εὐτυχής εὑρισκόμενος σήμερον μεταξύ ὑμῶν. Ὡς ἁπλοῦς Ἕλλην πολίτης αἰσθάνομαι τήν χαράν τήν ὁποίαν αἰσθάνονται καί ὅλοι οἱ συμπατριῶται μου ὅταν εὑρίσκωνται ἐπί τοῦ ἀδελφικοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας. Ἐν τῇ ἰδιότητί μου ὡς προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐκτιμῶ ὅλην τήν σημασίαν μιᾶς ἐπισκέψεως ἡ ὁποία θά μοῦ ἐπιτρέψη νά ἀνταλλάξω μεθ' ὑμῶν καί τῶν διακεκριμένων συνεργατῶν σας ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι θά εἶναι χρήσιμοι εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν μας. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θεωρῶ ἰδιαίτερα προνό-

μιον καί μεγάλην τιμήν εἶναι ἡ εὐκαιρία ἡ ὁποία θά μοῦ δοθῆ νά συναντήσω τόν ἔξοχον ἡγέτην τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἰς τάς ὥρας τῆς μεγάλης δοκιμασίας ὑπῆρξε δι' ὅλους μας τό σύμβολον τῆς πίστεως, τῆς θυσίας καί τῆς ἐλπίδος, τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ. Πρός τόν γαλλικόν λαόν κομίζω τό μήνυμα τῆς εἰλικρινοῦς καί δεδοκιμασμένης φιλίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γαλλία εἶναι προωρισμέναι νά ἔχουν τήν αὐτήν ἀποστολήν ἐν τῷ κόσμῳ, διότι τάς ἑνώνουν κοινά πνευματικά καί ἀνθρώπινα ἰδανικά, ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότης καί ἡ ἀδελφοσύνη».

Τό ἴδιο μεσημέρι, ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ παρακάθησαν σέ γεῦμα πρός τιμήν τους, στό μέγαρο Ματινιόν. Ὁ Γάλλος πρωθυπουργός προσφώνησε τόν Ἕλληνα ὁμόλογό του ὡς ἑξῆς:

«Ὑποδεχόμενος ὑμᾶς δέν εἶναι δυνατόν εἰμή νά ἀναφέρω ὅσα ὀφείλομεν εἰς τήν κοινήν πατρίδα μας, τήν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καθώς καί τάς ἀναμνήσεις πού μᾶς ἑνώνουν ἀπό τῆς ἡρωικῆς καί ρομαντικῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ πατρίς σας ἀνέκτησε τήν ἀνεξαρτησίαν της. Πρέπει, ἐν τούτοις, νά ἀντισταθῶμεν εἰς τόν πειρασμόν τῶν ἀναμνήσεων, διότι, ἄν τά αἰσθήματα ἀποτελοῦν τήν τόσον βαθεῖαν φιλίαν τῶν δύο χωρῶν μας, πέραν ἑνός κοινοῦ παρελθόντος, ἐκεῖνο πού ὑπογραμμίζει τήν ἀξίαν τῆς ἐπισκέψεώς σας, τῶν συνομιλιῶν μας καί τῶν συμφωνιῶν μας εἶναι ἡ ἰδία στάσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μέ τήν στάσιν τοῦ λαοῦ καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς Γαλλίας, ἐνώπιον τῶν προβλημάτων τοῦ συγχρόνου κόσμου. Τά προβλήματα αὐτά ἀνάγονται, ἄλλωστε, εἰς τό αὐτό βασικόν ζήτημα, ἤτοι εἰς ἐκεῖνο τῆς ἐλευθερίας. Δέν ὑπάρχει δι' ἕνα πολιτικόν ἄνδρα, δι' ἕνα δημοκράτην, καλύτερον πρότυπον ἀπό τόν Δημοσθένην, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα εἶναι ὅτι ἀφιέρωσεν τήν ρητορικήν του δεινότητα εἰς τόν ἀγῶνα ἐναντίον ἐκείνου, πού ἀπετέλει ἀπειλήν διά τήν ἐλευθερίαν. Σήμερον, ἀπόκειται εἰς ἡμᾶς νά καταβάλωμεν κοινήν προσπάθειαν διά τήν ἀναζήτησιν τῶν μορφῶν συνεργασίας, συμμαχίας καί ἀλληλεγγύης, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν προσπαθειῶν μας πρός ὀργάνωσιν τῆς δημοκρατίας εἰς τό ἐσωτερικόν, ἑνός κοινοῦ μετώπου ἐναντίον τῶν ἀπειλῶν εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Οἱ φιλόφρονες καί ἐμπνευσμένοι λόγοι σας εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ἔχουν θερμήν ἀπήχησιν εἰς τά αἰσθήματα καί τάς σκέψεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Προσωπικῶς σᾶς ἐκφράζω τάς ζωηράς μου εὐχαριστίας διά τήν εὐγενῆ σας φιλοξενίαν, εἰς τήν ὁποίαν ὀφείλω τήν χαράν τοῦ νά εὑρίσκωμαι σήμερον μεταξύ ὑμῶν. Εἰς τήν Ἑλλάδα, ἡ ἀγάπη πρός τήν Γαλλίαν ἀποτελεῖ παράδοσιν καί ὁ θαυμασμός πρός τόν πολιτισμόν της συνείδησιν. Εἰς αὐτό ἐπιθυμῶ νά προσθέσω ὅτι θεωροῦμεν ἀνάγκην πραγματικήν ὄχι μόνον διά τήν ἰδικήν μας χώραν, ἀλλά διά τήν Εὐρώπην καί ἀκόμη γενικώτερον διά τόν ἐλεύθερον κόσμον, τήν ἔντονον παρουσίαν καί ἀξιολόγησιν τῆς Γαλλίας, ὡς θεμελιώδους παράγοντος τῆς διεθνοῦς ζωῆς. Δι' αὐτό εἴμεθα εὐτυχεῖς παρακολουθοῦντες τά σταθερά βήματα προόδου καί τό ηὐξημένον κῦρος μέ τό ὁποῖον ἡ πέμπτη Γαλλική Δημοκρατία, ὑπό τήν φωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ προέδρου Ντέ Γκώλ, παρέχει τήν συμβολήν της εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων προβλημάτων πού προκύπτουν ἀπό τάς συγχρόνους διεθνεῖς ἐξελίξεις. Δύναται νά λεχθῆ ὅτι σήμερον, περισσότερον ἀπό ποτέ ἄλλοτε, αἱ εὐθῦναι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου εἶναι βαρύταται. Εἰδικώτερον, ἡ Δύσις ἐνώπιον τῆς ἀβεβαιότητος τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καί τῶν συνυφασμένων πρός αὐτήν κινδύνων ἔχει τό μέγα χρέος ὅπως ἐπαγρυπνῆ πρός διαφύλαξιν τῆς εἰρήνης ἀλλά καί πρός περιφρούρησιν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Δύσις δέν πρέπει νά λησμονῆ ὅτι τήν στιγμήν αὐτήν ἀποτελεῖ τήν ἀσπίδα κάθε ἐλευθέρου ἀνθρώπου εἰς οἱοδήποτε σημεῖον τοῦ κόσμου καί ἄν εὑρίσκεται οὗτος. Πρός ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς της, δέον ὅπως, ἀπαλλασσομένη τῶν ἐσωτερικῶν της ἀδυναμιῶν, ἐπιδείξῃ πολιτικόν ρεαλισμόν, ἀποκρυσταλλώσῃ σταθεράν γραμμήν καί ἐδραιώσῃ τήν συνοχήν της ἐπί μιᾶς ἐνεργοῦ καί φωτισμένης ἀλληλεγγύης. Τήν Ἑλλάδα καί τήν Γαλλίαν συνδέουν στενοί καί ἀκατάλυτοι δεσμοί. Δεσμοί πνευματικοί καί ἱστορικοί, δεσμοί πολιτικοί καί οἰκονομικοί, ἀποβλέποντες εἰς τήν διά τῆς συνεργασίας ἀνάπτυξιν τῆς εὐημερίας καί τῆς εἰρηνικῆς προόδου τῶν δύο λαῶν μας. Τάς ἑνώνουν ἐπί πλέον δεσμοί συμμαχικοί, ὑπαγορευόμενοι ἀπό τήν ἀνάγκην τῆς ἀμύνης τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Σᾶς παρακαλῶ νά βεβαιωθῆτε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπιθυμεῖ νά ἴδῃ ἀναπτυσσομένους ἔτι περαιτέρω εἰς ἔκτασιν καί εἰς βάθος τούς μετά τῆς Γαλλίας δεσμούς της. Διερμηνεύων καί ἐμπνεόμενος ἀπό τήν ἐπιθυμίαν αὐτήν, εἶμαι βέβαιος ὅτι θά εὕρω γόνιμον ἀνταπόκρισιν εἰς τάς συνομιλίας, τάς ὁποίας θά ἔχω ἐνταῦθα. Τῆς φιλικῆς αὐτῆς κατανοήσεως ἄλλωστε ἐκδήλωσιν ἀποτελεῖ ἡ μέχρι τοῦδε πολύτιμος συμπαράστασις τῆς Γαλλίας εἰς τό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, διά τήν ὁποίαν ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τάς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεώς μου. Διατυπώνων τάς καλυτέρας μου εὐχάς διά τήν εὐημερίαν καί τό μεγαλεῖον τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, προπίνω εἰς ὑγείαν τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας στρατηγοῦ ντέ Γκώλ καί ὑμῶν προσωπικῶς κύριε πρόεδρε».

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, πραγματοποιήθηκε ἡ πρώτη ἐπίσημη συνομιλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ τόν Μ. Ντεμπρέ. Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας τῶν δύο πρωθυπουργῶν ἀναφέρει:

«Ντεμπρέ: Παραλληλίζω τήν σημερινήν θέσιν τῶν δύο χωρῶν: Εἰς μέν τόν ἐσωτερικόν ἑκατέρας τομέα ἐξησφαλίσθη πολύτιμος σταθερότης, ἐνῶ ἐξωτερικῶς εὑρίσκονται

σύμμαχοι ἐντός τοῦ ΝΑΤΟ, ὅπερ, παρά τάς ἀτελείας του, ἀποδεικνύει τήν ἀλληλεγγύην τῶν μελῶν του.

»Λόγω τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ "φάρον" τοῦ δυτικοῦ κόσμου καί ἐάν ὑπάρχη διά τήν Ἑλλάδα συμφέρον νά διατηρῆ στενούς δεσμούς μέ τήν Εὐρώπην, ἡ Δύσις ἔχει σημαντικώτατα συμφέροντα εἰς τήν ὕπαρξιν τοῦ ἑλληνικοῦ παράγοντος εἰς τό ἀνατολικόν πλευρόν της.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ὡς πρός τό θέμα τῆς συνδέσεως μετά τῆς ΕΟΚ, διά ἀριθμῶν θά καταδείξω πόσον ἀνισοσκελές εἶναι τό ἐμπορικόν ἰσοζύγιον τῆς Ἑλλάδος. Εἰδικώτερον καθ' ὅσον ἀφορᾶ τάς ἀνταλλαγάς μέ τάς ἓξ χώρας τῆς ΕΟΚ, ἐνῶ ὁ σημαντικός ὄγκος τῶν πανταχόθεν εἰσαγωγῶν των ἀνέρχεται εἰς 24 δισεκατ. δολλάρια, αὐταί προμηθεύονται ἐξ Ἑλλάδος ἐμπορεύματα ἀξίας μόνον 80 ἑκατ. (δηλαδή 1 πρός 300). Δηλαδή, εἰς τόν ὄγκον τοῦτον μία αὔξησις τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν, π.χ. 20 ἑκατ. δολλαρίων, θά ἀπετέλει ἐλάχιστον ποσοστόν διά τούς ἓξ, ἐνῶ διά τήν Ἑλλάδα θά ἦτο οὐσιαστικωτάτη βελτίωσις.*

»Ἐπικαλοῦμαι τήν συνδρομήν τῆς Γαλλίας πρός ὑπερπήδησιν τῶν συναντωμένων σήμερον ἀντιφάσεων καί δυσχερειῶν καί τονίζω τάς σοβαρωτάτας οἰκονομικάς, πολιτικάς καί κοινωνικάς ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς παρούσης στασιμότητος ἐν ὄψει δελεαστικῶν σοβιετικῶν προτάσεων αἵτινες δέν εἶναι δυνατόν ἐπ' ἄπειρον νά ἀποκρούωνται.

»Ντεμπρέ. Ἡ Γαλλία ἦτο εὐμενῶς διατεθειμένη ἔναντι τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ, ὡς ἀπέδειξεν ἐμπράκτως ἡ μέχρι τοῦδε στάσις της. Κατ' ἐμέ, ἡ ἐφαρμογή τῆς συνδέσεως παρουσιάζει δύο ὄψεις: α) τό θέμα τῆς αὐξήσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν δέν φαίνεται παρουσιάζον δυσχερείας δυναμένας νά ματαιώσουν τήν σύνδεσιν, β) τό θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως προϋποθέτει ὅτι αἱ λοιπαί εὐρωπαϊκαί χῶραι θά ἔλθουν συνεπίκουροι. Ἡ Γαλλία κατ' αὐτήν ὑπέχει βαρείας ὑποχρεώσεις ἔναντι τῆς Ἀλγερίας ἰδίως ἀλλά καί ἄλλων ἀφρικανικῶν περιοχῶν. Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ δέν παύει ὑπογραμμίζων τήν ἀπόλυτον ἀνάγκην βοηθείας τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν. Οἱ λοιποί ὅμως ἑταῖροι τῆς ΕΟΚ διστάζουν ἐν τῇ πράξει νά τόν ἀκολουθήσουν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Εἰς τόν τομέα αὐτόν ἡ Ἑλλάς, ὡς Εὐρωπαῖος σύμμαχος μέ οἰκονομίαν εἰσέτι ὑπό ἀνάπτυξιν, ἐνδείκνυται νά ἐπιλεγῇ ὑπό τῶν εὐπορωτέρων ἑταίρων ὡς κατ' ἐξοχήν παράδειγμα ἐπιδείξεως ἀλληλεγγύης.*

»Ὡς πρός τό ζήτημα τῶν διμερῶν ἀνταλλαγῶν Ἑλλάδος-Γαλλίας, ὁ κ. Ντεμπρέ φαίνεται τελῶν ὑπό τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἤδη συνεφωνήθη αὔξησις. Τῷ διευκρινίζεται ὅτι πρό ἡμερῶν ἀνενεώθη ἡ ἐμπορική συμφωνία εἰς τό ὕψος τοῦ λήξαντος ἔτους ἀλλ' ἀντιμετωπίζεται ἀπό γαλλικῆς πλευρᾶς αὔξησις ἐν τῇ προοπτικῇ τῆς συνδέσεως μέ τήν ΕΟΚ.

»Θά ἤθελον νά πληροφορηθῶ ἐπίσης ἐπί τῶν ἀπόψεών σας περί γαλλικῶν ἐπενδύσεων ἐν Ἑλλάδι.

»Ντεμπρέ: Εὐχόμεθα τοῦτο καί χαιρόμεθα διά τήν γενομένην ἀπαρχήν μέ τήν σύμβασιν Pechiney. Δέον νά γνωρίζωμεν δύο ἀποφασιστικά δεδομένα: 1) Ἡ γαλλική οἰκονομία μόλις ἀπό τό 1958 ἀναρρωνύει καί ἡ ἐμπιστοσύνη πρός τήν ἐξυγίανσιν δέν εἶναι εἰσέτι τοιαύτη ὥστε νά χωρῆ παρότρυνσις καί ἐπέμβασις ἐπί τοῦ κεφαλαίου. 2) Ἀπολύτου προτεραιότητας εἶναι αἱ ἐπενδύσεις ἐν Ἀλγερίᾳ. Ἐκεῖ ἐθεσπίσθησαν εἰδικά κίνητρα προσελκύσεως κεφαλαίων. Ἀλλαχοῦ (π.χ. ἐν Ἀφρικῇ) εἶναι ἐλευθέρα ἡ ἐπένδυσις ἀλλά δέν προτρέπονται οἱ κεφαλαιοῦχοι. Πάντως, ὁσάκις ἐκδηλοῦται ἐνδιαφέρον δι' ἐπενδύσεις ἐν Ἑλλάδι (π.χ. Pechiney) ἡ πραγματοποίησις εὐνοεῖται ὑπό τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως.

»Κ. Καραμανλῆς: *Σήμερον αἱ συνθῆκαι διά ξένας ἐπενδύσεις ἐν Ἑλλάδι εἶναι εὐνοϊκώταται χάριν: α) εἰς θεσπισθείσας νομοθετικάς ἐξασφαλίσεις, β) εἰς τήν οἰκονομικήν σταθερότητα καί γ) εἰς τό πενταετές πρόγραμμα.*

»Ἡ Ἑλλάς δέν προβάλλει αἰτήματα ἀλλά ζητεῖ κατανόησιν καί ρεαλισμόν.

»Ντεμπρέ: Παρῆλθε πράγματι ἡ ἐποχή τοῦ δοῦναι καί λαβεῖν καί χρειάζεται πράγματι πρωτίστως ἔμπρακτος ἀλληλεγγύη.

»Πῶς ἡ Ἑλλάς βλέπει τάς ἐξελίξεις ἐν τῇ γειτονικῇ Τουρκίᾳ;

»Κ. Καραμανλῆς: *Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ Τουρκία δέν πρόκειται νά ἀποστῇ τῶν συμμαχιῶν της. Ἡ ἐξέλιξις ὅμως τοῦ ἐσωτερικοῦ καθεστῶτος παραμένει ἀπρόβλεπτος. Δέν διαγράφεται ἀληθῶς ρεῦμα οὐδετεροφιλίας ἐν Τουρκίᾳ ἀλλ' ἄν τυχόν ἐκδηλωθῇ τοιοῦτον θά πρόκειται τότε πιθανῶς περί τακτικοῦ ἐλιγμοῦ ἔναντι τῆς Δύσεως.*

»Ντεμπρέ: Οἱ λόγοι δι' οὕς, κατά τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ καί ἐμέ, ὁ Χρουστσώφ προεκάλεσε τό ναυάγιον τῆς Διασκέψεως κορυφῆς, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

»Ὁ Χρουστσώφ κατά πᾶσαν πιθανότητα δέν ἐπιθυμεῖ τόν πόλεμον. Στηρίζει πράγματι τήν πολιτικήν του ἐπί τῆς ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Εἶναι ὅμως ὀπαδός τῆς ὑφέσεως καθ' ὅ μέτρον αὕτη ἀποφέρει ὀφέλη εἰς τήν Ρωσίαν. Πρό τῆς διασκέψεως εἶχε προφανῶς πεισθῆ ὅτι ἡ Δύσις δέν θά ὑπεχώρει εἰς τό θέμα τοῦ Βερολίνου. Ἄρα προετίμησε νά προκαλέση τήν ἀποτυχίαν τῆς διασκέψεως παρά νά σημειωθῆ ἀποτυχία δι' αὐτόν ἐπί τοῦ ζητήματος τοῦ Βερολίνου. Τό θέμα τοῦτο ὅμως παραμένει τεθειμένον καί ἀνοικτόν. Θά τό προβάλη ἀσφαλῶς κατά βίαιον τρόπον μετά τάς ἀμερικανικάς προεδρικάς ἐκλογάς. Ὁ ἐκβιασμός του θά λάβη τήν ἐξῆς μορφήν: ἤ μεταβολή τοῦ καθεστῶτος τοῦ Βερολίνου ἤ ὑπογραφή χωριστῆς εἰρήνης μετά τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Προσωπικῶς ἀνησυχῶ διά τό τέλος τοῦ ἔτους, ὁπότε προβλέπω ἰσχυρούς κλυδωνισμούς. Τά πάντα θά περιστραφοῦν τότε πέριξ τῆς ἰσχύος καί τῆς προσωπικότητος τοῦ μέλλοντος προέδρου τῶν ΗΠΑ. Δεδομένου ὅτι ἡ Δύσις δέν εἶναι πρόθυμος νά πολεμήση διά τό Βερολῖνον, ἀπομένει ἡ ὁδός τῶν διαπραγματεύσεων ὑπό τήν ἀπειλήν ἐκβιασμοῦ τοῦ κ. Χρουστσώφ, ὅστις χρειάζεται μίαν ἐπιτυχίαν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Πῶς θά ἀντιμετωπίζετο τοιοῦτος ἐκβιασμός;*

»Ντεμπρέ: Ἀντίβαρον θά φέρουν ἴσως ὡρισμέναι δυσχέρειαι τῆς Ρωσίας μετά τῆς Κίνας, ἅς ἡ γαλλική Κυβέρνησις ἔχει ὑπ' ὄψιν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἀντιθέτως πρός τόν πρόεδρον Νάσερ, καί ὁ στρατάρχης Τίτο πιστεύει ὅτι αἱ διαφοραί αὐταί εἶναι πραγματικαί.*

»Ντεμπρέ: Διερωτῶμαι ἄν θά ἀναδειχθῆ ἐν Ἀμερικῇ ἡγετική φυσιογνωμία πρώτου μεγέθους ἀπαραίτητος τόσον διά τήν διακυβέρνησιν τῆς μεγάλης χώρας ὅσον καί διά τήν ἐπιτυχῆ ἀντίστασιν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τόν Σ. Ντέ Γκώλ. Στό βάθος, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀνάμεσα στόν Ἀ. Μαλρώ καί τόν Μ. Κούβ ντέ Μυρβίλ (πού μόλις διακρίνεται).

»Κ. Καραμανλῆς: *Τό διεθνές κῦρος τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ δύναται νά συντελέση καί αὐτό εἰς τήν συνοχήν καί τήν δύναμιν τῆς δυτικῆς συμμαχίας.*

»Ντεμπρέ: Προϋπόθεσις διά νά παίξη ἡ Γαλλία πλήρως τόν ρόλον της εἶναι νά τεθῆ τέρμα εἰς τόν πόλεμον ἐν Ἀλγερίᾳ. Κάθε προσπάθεια τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ τείνει εἰς τήν λύσιν τοῦ προβλήματος καί εἰς τήν ἀναγκαίαν διατήρησιν δεσμῶν μεταξύ Γαλλίας καί μιᾶς νέας Ἀλγερίας»[232].

Στίς 12 Ἰουλίου 1960, ὁ Κ. Καραμανλῆς κατέθεσε στεφάνι στόν τάφο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη, ὅπου τόν ὑποδέχτηκε ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν, Πιέρ Μεσμέρ. Στά πλαίσια τῆς εἰδικῆς αὐτῆς τελετῆς, ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπέγραψε στή χρυσή βίβλο, ἀντάλλαξε χειραψίες μέ Ἕλληνες παλαιούς πολεμιστές, ἐθελοντές στό γαλλικό στρατό κατά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, καθώς καί μέ Ἕλληνες ἀξιωματικούς πού ὑπηρετοῦσαν στό ΝΑΤΟ. Στή συνέχεια, ἀναχώρησε γιά τό Προεδρικό Μέγαρο, ὅπου στήν ἐξώθυρα τόν ὑποδέχτηκε ὁ πρόεδρος Ντέ Γκώλ.

Ἐπακολούθησε ἡ πρώτη ἐπίσημη συνομιλία μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν, στή διάρκεια τῆς ὁποίας —σύμφωνα μέ τό σχετικό πρακτικό— διαμείφθησαν τά ἑξῆς:

«Κ. Καραμανλῆς: Ἀπαντῶν εἰς τήν προσφώνησιν ὑποδοχῆς τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ, μεταφέρει εἰς αὐτόν τόν θερμόν χαιρετισμόν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἐν συνεχείᾳ ἐκθέτει τήν σημερινήν θέσιν τῆς Ἑλλάδος: *"Καίτοι πτωχή καί ὑποστᾶσα διαδοχικάς δοκιμασίας, ἡ χώρα διατηρεῖ τήν δημοκρατικήν της μορφήν. Ἡ Κυβέρνησις ἐπεδίωξε τήν ἐξασφάλισιν πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐπί βάσεων δημοκρατικῶν. Εἰς διάψευσιν τῶν φρονούντων ὅτι ὑπό δημοκρατικόν πολίτευμα δέν δύναται νά προοδεύση ἡ οἰκονομία τῶν ὑπαναπτύκτων λαῶν, ἡ περίπτωσις τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ παράδειγμα διά τάς χώρας τῆς περιοχῆς της. Εἰς τόν δρόμον μας ὅμως συναντῶμεν δυσχερείας: α) πολιτικάς: Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει ἰδεολογικῶς εἰς τήν Δύσιν, ἀλλ' εἶναι κρισίμως τοποθετημένη εἰς φυσικόν περιβάλλον Σλάβων καί κομμουνιστῶν, ὧν ἀποτελεῖ τόν στόχον. β) Οἰκονομικάς καί κοινωνικάς: Ἡ Μόσχα ἐκμεταλλεύεται ταύτας προβαίνουσα συνεχῶς εἰς δελεαστικάς προτάσεις. Ἡ Ἑλλάς ἀμύνεται, ἀνθίσταται καί ἀποβλέπει εἰς τήν ἀλληλεγγύην τῶν μεγάλων συμμάχων της"*.

»Ντέ Γκώλ: Καλῶς γνωρίζω τάς δοκιμασίας καί τάς δυσχερείας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί τά ἐπιτεύγματα τῆς ἀνορθώσεώς της. Εἶμαι ἐνήμερος τῶν ὅσων ὁ κ. Καραμανλῆς ἐπετέλεσε κατά τάς διαδοχικάς ὑπουργίας του ἀλλ' εἰδικώτερον κατά τά τελευταῖα ἔτη σταθερᾶς διακυβερνήσεως. Θεωρῶ αὐτόν ὡς ἕνα ἐκ τῶν 2-3 ἐπιτυχόντων ἡγετῶν ἐκ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Ἀντιλαμβανόμεθα τήν Ἑλλάδα ὡς χώρα κατά βάσιν γεωργικήν μέ τό πρόσθετον πλεονέκτημα μιᾶς μεγάλης ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ἔχει ἀνάγκην τοποθετήσεως τοῦ καπνοῦ, τοῦ οἴνου καί τῶν καρπῶν της. Εἶναι φυσικόν ἐκ παραλλήλου νά ἐκβιομηχανισθῆ ἡ χώρα. Τό κατ' αὐτήν, ἡ Γαλλία εἶναι πρόθυμος νά βοηθήση ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ. Συγκεκριμένως, διά τά γεωργικά προϊόντα καί διά τόν καπνόν παρέχει τήν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Γαλλία θά καταβάλη πᾶσαν προσπάθειαν, ὡς καί εἰς τόν τομέα τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας. Ζητεῖ ἀριθμούς καί δεδομένα.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἐξηγεῖ ὅτι ἐπιδιώκει τήν λύσιν τῶν προβλημάτων ἐν τῇ προοπτικῇ συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ. *"Εἰς τοῦτο μᾶς ὠθοῦν λόγοι ὄχι μόνον οἰκονομικοί ἀλλά καί πολιτικοί, μέ σκοπόν τήν ὀργανικήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Δύσιν. Θέλομεν νά θέσωμεν βάσεις συνεργασίας μέ τήν ΕΟΚ ἐξασφαλίζουσας τήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, ἀλλ' ὄχι ἡ σύνδεσίς μας νά σημάνη χειροτέρευσιν τῆς θέσεώς μας. Βασικόν μας αἴτημα εἶναι τά ἀγροτικά μας προϊόντα νά τύχουν εἰς τάς ἓξ χώρας εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως. Ἀλλ' ἐπί τοῦ σημείου τούτου, ἡ ζητουμένη ὑπό τῆς Ἰταλίας ρήτρα ἐξαιρέσεως θά ἐξέθετεν ἀπαραδέκτως εἰς κίνδυνον κάθε προσπάθειαν προγραμματισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Διά τόν καπνόν ζητοῦμεν προνομιακήν μεταχείρησιν πρός ἀπορρόφησιν τῶν ὑφισταμένων ἀποθεμάτων καί τῆς ἐκάστοτε παραγωγῆς, κρίνομεν δέ ἀναγκαῖον ὅπως αἱ ἓξ χῶραι διπλασιάσουν ἐντός πέντε ἐτῶν τάς εἰσαγωγάς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ"*.

»Ντέ Γκώλ: Ἡ Γαλλία εἶναι πρόθυμος νά βοηθήση εἰς τόν παραμερισμόν ἀξιώσεων τῶν ἄλλων ἑταίρων, ἀπαραδέκτων διά τήν Ἑλλάδα. Λαμβάνει ὑπό σημείωσιν τό αἴτημα διπλασιασμοῦ ἐντός 5ετίας τῶν ἀγορῶν καπνοῦ. Χωρίς νά δύναται νά ἀναφέρη ποσά, πιστεύει ὅτι ἡ Γαλλία δύναται νά αὐξήση τάς εἰσαγωγάς καπνῶν.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἀναπτύσσει περαιτέρω ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἐχρειάζετο ποσόν 250 ἑκατ. δολλαρίων πρός χρηματοδότησιν ἐντός 5ετίας ἔργων ὑποδομῆς ἀποτελούντων τήν προϋπόθεσιν ἐπενδύσεων εἰς τούς διαφόρους τομεῖς.

»Ντέ Γκώλ: Ποία ἐπ' αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ στάσις τῆς Γερμανίας;

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐφ' ὅσον ἡ σύνδεσις δέν ἔχει συντελεσθῆ, αἱ συζητήσεις διεξάγονται εἰς τό ἐπίπεδον τῶν τεχνικῶν, ὅπου σημειοῦνται ἀντιδράσεις (ὡς π.χ. ἡ ἰταλική διά τά ἀγροτικά προϊόντα). Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν χρηματοδότησιν, ἡ Ἐπιτροπή τῆς ΕΟΚ ἀντιπροτείνει ἀριθμούς πολύ κάτω τοῦ ὑφ' ἡμῶν ζητουμένου ποσοῦ.*

»Ντέ Γκώλ: Θά ἦτο φυσικόν τό μεῖζον μέρος τοῦ χορηγηθησομένου δανείου νά ἐπωμίζωνται ἡ Γαλλία καί ἡ Γερμανία ὡς μεγαλύτεραι εὐρωπαϊκαί δυνάμεις. Ἐρωτᾶ συγκεκριμένως τί ποσόν θά ἀνεμένομεν ἀπό αὐτάς, φερ' εἰπεῖν 75 ἑκατ. δολλάρια;

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θά ὑπελειπόμεθα πολύ τοῦ συνολικοῦ κονδυλίου 250 ἑκατ. δολλαρίων.*

»Ντέ Γκώλ: Ἐρωτᾶ ἐάν ἡ Ἑλλάς θα ἱκανοποιεῖτο ἐάν ἡ Γαλλία ἐχορήγει 100 ἑκατ. δολλάρια, ὁπότε ἡ Γερμανία θά ἠκολούθει μέ τό αὐτό ποσόν.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἀπαντᾶ καταφατικῶς, προσθέτων ὅτι *"ἡ τοιαύτη χειρονομία τῶν δύο μεγάλων ἑταίρων θά ἔφερεν ἐκ φιλοτίμου τούς μικροτέρους ὅπως συμπληρώσουν τό δάνειον μέχρι τοῦ ζητουμένου ὕψους τῶν 250 ἑκατ."*.

»Ντέ Γκώλ: Ἀνακεφαλαιῶν λαμβάνει ὑπό σημείωσιν τά αἰτήματα: 1) εὐνοϊκή μεταχείρισις ἀγροτικῶν προϊόντων, 2) διπλασιασμός ἐντός 5 ἐτῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ καί 3) δάνειον 250 ἑκατ. δολλαρίων ἀπορροφηθησόμενον ἐντός 5ετίας. Ἐν συνεχείᾳ ἐκθέτει πῶς ἀντιλαμβάνεται τό μέλλον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης: (Κατ' αὐτόν ἡ ὀργάνωσις αὐτῆς

δύναται νά ἐκκινήση ἀπό τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἀλλ' ἀπορρίπτει, ἀναφέρων ὡς ἀποφευκτέα παραδείγματα τή CECA, τό EURATOM καί τήν CED, πᾶσαν ἰδέαν ὑπερκυβερνητικῶν θεσμῶν (institutions supra - gouvernementales). Ἀρχῆς γινομένης ἀπό τήν οἰκονομικήν συνεργασίαν, θά ἐπέλθη ἡ πολιτική ἕνταξις ἄνευ ὅμως συγχωνεύσεως ὑπερτέρας τῶν Κρατῶν. Τήν ὀργάνωσιν ταύτην τῆς Εὐρώπης θέλει νά πραγματοποιήση μέ τήν "Γερμανίαν τοῦ Ἀντενάουερ" (τό ἐπανέλαβε δίς). Ἐπειδή ὅμως θά διεξαχθοῦν ἐν Γερμανίᾳ ἐκλογαί, θά ἀναμείνη τήν ἔκβασιν αὐτῶν (τόν προσεχῆ χειμῶνα), ἵνα χωρήση περαιτέρω. Τά σχέδιά του ἐπιδοκιμάζονται ὑπό τῶν ΗΠΑ, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία "δέν τά θέλει".

»Κ. Καραμανλῆς: Ἐκφράζει τήν χαράν του διότι *"ἡ Γαλλία ὑπό τήν ὤθησιν τοῦ στρατηγοῦ δύνανται νά λάβη τοιαύτας πρωτοβουλίας, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διά τήν ἐπιβίωσιν τῆς Εὐρώπης καί ἐπιτρέπουν εἰς τούς μικροτέρους συμμάχους νά ἀτενίζουν πρός τό μέλλον μέ ἐμπιστοσύνην. Ἡ Ἑλλάς ἔχει μέν περιωρισμένας δυνατότητας, ἀλλά θά βοηθήση ὁλοψύχως διά τήν εὐόδωσιν τῆς προσπαθείας τοῦ στρατηγοῦ"*.

»Ντέ Γκώλ: Ἐρωτᾶ τόν κ. πρόεδρον περί τῆς πολιτείας τοῦ Τίτο καί τῶν σχέσεων Ἑλλάδος-Γιουγκοσλαβίας.

»Κ. Καραμανλῆς: Πιστεύει ὅτι, *"ὡς τόν διαβεβαίωσεν ὁ Τίτο, οὗτος ἐμμένει εἰλικρινῶς εἰς τήν γραμμήν τῆς οὐδετερότητος. Βεβαίως ὅμως διαφωνεῖ πρός αὐτόν ὅταν ὁ Τίτο ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Δύσις εἶναι ὑπεύθυνος διά τό ναυάγιον τῆς διασκέψεως κορυφῆς. Αἱ καλαί σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν ἔχουν ὡς προϋπόθεσιν ὅτι ἡ τελευταία αὕτη παραμένει οὐδετέρα. Πράγματι, ἡ οὐδετερότης τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐξασφαλίζει ἰσορροπίαν εἰς τά Βαλκάνια καί ἀφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ παράγοντα ἐνισχύσεως τῆς ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος. Διά τοῦτο συμφέρον νά ἐνισχύεται ὁ Τίτο νά ἀντιστέκεται εἰς τάς πιέσεις τοῦ παραπετάσματος. Ἐν συμπεράσματι, χωρίς νά τρέφη ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην πρός αὐτόν, ἡ Δύσις πρέπει νά τόν θεωρῆ χρήσιμον"*. Προσθέτει ὅτι ὁ Τίτο τῷ ἐνεπιστεύθη ὅτι τό θάρρος καί ἡ τιμία πολιτική σκέψις τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ἐγγυᾶται ὅτι ἡ Γαλλία θά παίξη ἀποφασιστικόν ρόλον καί ὅτι ἐκ τούτου αἰσθάνεται οὐχί μόνον ἐμπιστοσύνην ἀλλά καί ἐλπίδα.

»Ντέ Γκώλ: Ζητεῖ νά πληροφορηθῆ τάς ἐντυπώσεις τοῦ κ. προέδρου ἐκ τῆς συναντήσεώς του μέ τόν Νάσερ.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἀπαντᾶ ὅτι *"εὗρε παρ' αὐτῷ μεγαλυτέραν ἤ ἄλλοτε σύνεσιν. Τρέφει πάντοτε φιλοδοξίας νά ἡγηθῆ τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, ἀλλά αἱ ἀντιξοότητες ἔχουν κάπως καταστείλει αὐτάς. Τόν ἀπασχολοῦν ἰδίως προβλήματα ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας"*.

»Ντέ Γκώλ: Ἐρωτᾶ πῶς βαίνει ἡ αἰγυπτιακή οἰκονομία.

»Κ. Καραμανλῆς: Λέγει ὅτι *"ὑπάρχουν μέν πολλαί ἔξωθεν διευκολύνσεις ἀλλ' ἡ ἔλλειψις προετοιμασίας καί συντονισμοῦ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐκ διαφόρων πηγῶν πιστώσεων ἐπιφέρουν ὀλιγώτερα ἀποτελέσματα ἀπό τά ἀναμενόμενα"*.

»Ντέ Γκώλ: Διερωτᾶται ἄν δέν πρόκειται περί ὀργανικῆς ἀδυναμίας τοῦ λαοῦ»[233].

Στό σημεῖο αὐτό διακόπηκε ἡ συνομιλία γιά νά ἐπακολουθήσει πρόγευμα, τό ὁποῖο ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ παρέθεσε πρός τιμήν τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Στή διάρκεια τοῦ προγεύματος, ὁ Γάλλος πρόεδρος ἐξῆρε «τούς στενούς φιλικούς δεσμούς, πού ἑνώνουν ἐκ παραδόσεως τήν Ἑλλάδα καί τήν Γαλλίαν καί οἱ ὁποῖοι θά παραμείνουν ἀναλλοίωτοι καί εἰς τό μέλλον». Στή συνέχεια, ἀφοῦ ἔπλεξε τό ἐγκώμιο τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, τόνισε ὅτι «ἡ Γαλλία προσβλέπει πάντοτε μέ ἐνδιαφέρον καί φιλικήν κατανόησιν πρός τήν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προφυλακήν τοῦ ἐλεύθερου κόσμου».

Στήν ἀντιφώνησή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε:

«Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε πρόεδρε, διά τούς ὡραίους λόγους τούς ὁποίους εἴχατε τήν καλωσύνην καί μοῦ ἀπευθύνετε. Μέ συνεκίνησαν οἱ λόγοι οὗτοι ἀκόμη περισσότερον, διότι προέρχονται ἀπό ἕναν ἄνδρα ὁ ὁποῖος χθές ἐχάραξε τήν ὁδόν τῆς τιμῆς καί ὁ ὁποῖος σήμερον προσδιορίζει τά πεπρωμένα μιᾶς μεγάλης καί εὐγενοῦς χώρας, τά πεπρωμένα μιᾶς χώρας, ἡ ὁποία κατά τάς δυσκόλους ταύτας στιγμάς διά τήν ἀνθρωπότητα ἐπανέκτησεν ὑπό τήν ἐμπνευσμένην αἰγίδα σας τήν μεγάλην θέσιν, ἡ ὁποία τῆς ἁρμόζει (τῆς ἀνήκει), εἰς τήν διεθνῆ ζωήν.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι εὐτυχής διά τήν ἀνανέωσιν τοῦ γαλλικοῦ μεγαλείου, τοῦ διά τῆς παραδόσεως παλαιοῦ μεγαλείου καί νέου διά τῆς ὁρμητικότητός του.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐξ ἴσου εὐτυχής, διαπιστώνουσα ὅτι αἱ σχέσεις της μετά τῆς Γαλλίας εἰσέρχονται εἰς μίαν ἐκ τῶν ὡραιοτέρων φάσεων.

»Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, κύριε πρόεδρε, ἐγείρω τό κύπελλόν μου διά τό μεγαλεῖον καί τήν εὐημερίαν τῆς εὐγενοῦς καί ὡραίας χώρας τῆς Γαλλίας, διά τήν προσωπικήν εὐτυχίαν σας καί τῆς κ. Ντέ Γκώλ».

Μετά τό πρόγευμα, ἐπακολούθησε ἰδιαίτερη συνομιλία μεταξύ Κ. Καραμανλῆ καί στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ:

«Ντέ Γκώλ: Ἄρχεται ἀναπτύσσων ὡρισμένα ζητήματα ἀφορῶντα ἰδιαιτέρως τήν Γαλλίαν: Μετά τήν ἀπελευθέρωσιν καί ἡ χώρα του ἐκινδύνευσεν ἕνεκα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἔκτοτε τό Κομμουνιστικόν κόμμα παραμένει ὡς μειοψηφία ἐκλογικῶς μέν σημαντική, ἀλλ' ἀνίσχυρος κοινοβουλευτικῶς καί πολιτικῶς. Ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου πάλιν ἡ Γαλλία ἔσχε πολλάς δυσχερείας καί μόλις πρό δύο ἐτῶν ἤρχισεν ἡ ἐξυγίανσις τῆς οἰκονομίας ἥτις σήμερον εὑρίσκεται ἐν ἀναπτύξει.

»Ὑπάρχουν δυσχερέστατα προβλήματα ἐν Ἀφρικῇ. Ἔφθασα ἐγκαίρως εἰς τήν ἐξουσίαν ὥστε νά προλάβω νά ὁλοκληρώσω ὁμαλῶς τήν ἄρσιν τοῦ ἀποικιακοῦ συστήματος (decolonisation) ἐν Μαύρῃ Ἀφρικῇ καί νά σχηματισθῆ ἡ Γαλλική Κοινότης, ἐν τοῖς κόλποις τῆς ὁποίας καί ἀνεξάρτητα καθιστάμενα τά μέλη διατηροῦν στενούς δεσμούς μέ τήν Γαλλίαν. Δέν ἔφθασα ὅμως ἐγκαίρως διά τήν Ἀλγερίαν, διότι ἐκεῖ εἶχεν ἤδη ἐγκατασταθῆ ὁ πόλεμος. Ὁ στρατηγός ἀναπτύσσει τότε τα δεδομένα τοῦ ἀλγερινοῦ

προβλήματος ὡς ἑξῆς: Ἐν πρώτοις, ἀπό τῆς ἐποχῆς τῶν Καρχηδονίων, ποτέ δέν ὑπῆρξεν ἀλγερινόν Κράτος (ἐν ἀντιθέσει πρός τήν Τύνιδα, τό Μαρόκον κ.λ.π.). Εἰς τήν Ἀλγερίαν, πτωχήν εἰς φυσικούς πόρους καί με μεγάλην αὔξησιν τῶν γεννήσεων, ζοῦν ἔν ἑκατομμύριον κάτοικοι εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὅσον οἱοσδήποτε ἄλλος τό δικαίωμα νά αἰσθάνωνται ἐκεῖ εἰς τόν τόπον των. Ἐξ ἄλλου, ἐργάζονται ἐν Γαλλίᾳ 400.000 μουσουλμάνοι, οἱ ὁποῖοι διά τῶν ἐμβασμάτων των διατρέφουν τό 1/4 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλγερίας.

»Ἕνεκα τῶν λόγων τούτων, μόνον ἡ ἄσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἠμπορεῖ νά φέρη μίαν λύσιν. Ἅπαξ καί καταπαύση τό πῦρ καί ἐξασφαλισθῆ ἡ γνησιότης τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας, θά ἐκδηλωθῆ ὁ λαός τῆς Ἀλγερίας. Πιστεύω ὅτι δέν θά ἐκλέξη τήν "Γαλλικήν Ἀλγερίαν", οὔτε καί τήν πλήρη ἀποκοπήν, ἀλλά τήν ἐνδιάμεσον λύσιν τῆς "Ἀλγερινῆς Ἀλγερίας" ἐν τῷ σεβασμῷ τῶν διαφόρων συμφερόντων. Θά ἦτο τοῦτο συμβιβασμός πολιτικῶς σώφρων.

»Ἡ αὐτοδιάθεσις ὑπό ἀπόλυτον ἔννοιαν σημαίνει ὅτι ὁ καθείς θά ἐβάδιζε πρός διάφορον κατεύθυνσιν. Εἰς τό κυπριακόν ζήτημα, ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ κατέστησε καί δι' ὑμᾶς ἀναγκαῖον τόν συμβιβασμόν. Ἄλλως θά ἔβαινεν ἡ κατάστασις πρός τήν διχοτόμησιν. Πάντως τό πρόβλημα ἐλύθη δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων. Χωρίς νά δύναμαι νά κρίνω ἐάν πάντα τά μέρη ἱκανοποιήθησαν πλήρως, χαίρω εἰλικρινῶς διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος.

»Μέχρι στιγμῆς οἱ ἐπαναστάται δέν ἐδέχθησαν τήν προσφοράν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως, διότι ἐννοοῦν νά θεωρηθοῦν ἐκ τῶν προτέρων ὡς οἱ μόνοι φορεῖς τῆς ἀλγερινῆς κυριαρχίας. Τοῦτο εἶναι τελείως ἀπαράδεκτον διότι, πλήν τῶν ἄλλων, εἶναι πλέον ἤ ἀμφίβολος ὁ ἀπόλυτος ἐκπροσωπευτικός χαρακτήρ τοῦ FLN. Τήν προσφερομένην τιμίαν καί γνησίαν αὐτοδιάθεσιν δέν ἀπεδέχθη εἰσέτι ἡ ἐπαναστατική ἡγεσία, τῆς ὁποίας ἀντιμαχόμεναι ἐσωτερικαί φατρίαι ἐμποδίζουν τήν ὁμοφωνίαν.

»Ἀπό τῆς τεχνικῆς ἀπόψεως, προχωρεῖ ἱκανοποιητικῶς ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως. Αἱ δολοφονίαι καί πράξεις βίας ἦσαν πρό 2 ἐτῶν τετραπλάσιαι τῶν σημερινῶν.

»Κ. Καραμανλῆς: Ἐρωτᾶ ἐάν ἡ Μόσχα βοηθῆ τούς ἐπαναστάτας.

»Ντέ Γκώλ: Δέν τούς βοηθεῖ ἀμέσως, ἀλλ' ἐμμέσως (ὑποστήριξις ἀντιαποικιακοῦ ἀγῶνος κ.λ.π.). Δίς προειδοποίησε προσωπικῶς τόν Χρουστσώφ ὅτι ἐάν ἡ Ρωσία ἀνεγνώριζε τυχόν τήν "προσωρινήν ἀλγερινήν Κυβέρνησιν" θά ἀνεκάλει ἀμέσως τόν πρέσβυν του ἐκ Μόσχας καί θά "ἀπέπεμπε τόν Σοβιετικόν πρέσβυν ἐκ Παρισίων". Εἰς τήν οἰκοδόμησιν μιᾶς νέας Ἀλγερίας οὐδείς πλήν τῆς Γαλλίας δύναται νά συντελέση, οὔτε ἡ Ἀμερική, οὔτε ἡ Ρωσία, οὔτε ὁ Νάσερ ἤ ὁ Κασέμ. Ἐάν σήμερον ἡ Γαλλία προσέφερεν εἰς τόν Φεράτ Ἀμπάς τήν Ἀλγερίαν, ἡ χώρα θά περιέπιπτεν εἰς ἀπερίγραπτον χάος ὁδηγοῦν εἰς στυγνήν δικτατορίαν ἤ εἰς τόν κομμουνισμόν. Ἡ Γαλλία ἔχει τό χρέος νά μεριμνήση ὥστε τό δημοκρατικόν μέλλον τῆς Ἀλγερίας "νά ἐξέλθη ἐκ τῶν καλπῶν καί ὄχι ἐκ τῶν στομίων τῶν πολυβόλων"».

Στό σημεῖο αὐτό, τερματίστηκε ἡ ἰδιαίτερη συνομιλία τῶν δύο ἡγετῶν καί ἐπακολούθησε σύσκεψη, μέ τήν συμμετοχή καί τῶν Ε. Ἀβέρωφ, Φ. Φίλωνος καί Φ. Ἄννινου-Καβαλλιεράτου, διευθυντῆ τῆς Β΄ Πολιτικῆς Διευθύνσεως τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά καί Μ. Ντεμπρέ, Μ. Κούβ ντέ Μυρβίλ, Ντέ Κουρσέλ, Ζιράρ ντέ Σαρμπονιέρ, ἀπό τή γαλλική.

Τό πρακτικό τῆς συσκέψεως ἀναφέρει:

«Ντέ Γκώλ: Ἐκφράζει τήν μεγάλην του εὐχαρίστησιν διά κατ' ἰδίαν μετά κ. προέδρου Κυβερνήσεως ἀνταλλαγήν ἀπόψεων.

»Παρηκολουθήσαμεν τά ὅσα μᾶς εἶπεν ὁ Κ. Καραμανλῆς μετά μεγάλου ἐνδιαφέροντος, διότι ἀντελήφθημεν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα ἡ ὁποία ἔχει καθορίσει σαφῶς τήν γραμμήν της. Ὅσον ἀφορᾶ τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, ἡ Γαλλία εἶναι διατεθειμένη νά πράξη πᾶν τό δυνατόν ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν δυνατοτήτων της. Ἀντελήφθημεν καλῶς τό πρόβλημα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ἰδίᾳ τῶν καπνῶν. Ἐλάβομεν ἐπίσης ὑπό σημείωσιν τήν εὐχήν σας ὅπως οἱ ἔξ συμβάλουν εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς ὑποδομῆς καί τῆς βιομηχανίας διά ποσοῦ δολλ. 50-250 ἑκατ. Τό ποσόν τοῦτο εὑρίσκομεν μεγάλον λόγω τῶν ὑποχρεώσεων τάς ὁποίας ἔχομεν ἀλλά θά ἐξετάσωμεν τό ζήτημα. Τέλος, ἠκούσαμεν τάς ἀπόψεις ἐπί τῆς ἰταλικῆς προτάσεως περί ρήτρας ἀσφαλείας εἰς τά ἀγροτικά της προϊόντα, κατά τάς ὁποίας ἡ ἰταλική πρότασις εἶναι δυνατόν νά προκαλέση ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων.

»Ἐλάβομεν σημείωσιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω καί δέν ἔχομεν ἀντίρρησιν ἀρχῆς, ἐκτός ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀριθμόν τῶν δολλ. 50-250 ἑκατ. Ἡμεῖς δέν ἐπιζητοῦμεν ρήτραν ἀσφαλείας. Ὁπωσδήποτε τήν 19ην τρέχοντος θά συνέλθη τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ καί θά ἀποφασίση σχετικῶς.

»Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ἤλθον εἰς τήν Γαλλίαν διά νά προβάλω συγκεκριμένα αἰτήματα. Ἤλθον διά νά ἐπιβεβαιώσω τούς δεσμούς μας καί διά νά ἀνανεώσω τήν συνεργασίαν μας πρός τό συμφέρον τῆς χώρας μας, τῆς Εὐρώπης καί τοῦ ἐλεύθερου κόσμου. Ἐφ' ὅσον ὅμως ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ ἐξεδήλωσε τήν ἐπιθυμίαν νά κατατοπισθῆ ἐπί τῶν προβλημάτων τῆς Ἑλλάδος, ἐθεώρησα σκόπιμον νά ἐκθέσω ταῦτα καί εἶμαι εὐτυχής διαπιστῶν ὅτι εὗρον παρά τῇ γαλλικῇ Κυβερνήσει καί παρά τῷ προέδρῳ Ντέ Γκώλ εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν κατανοήσεως τῶν προβλημάτων τούτων. Κατανοῶ ὅτι ὅταν πρόκειται νά συνδυασθοῦν διάφορα συμφέροντα, ἀνακύπτουν πολλαί δυσκολίαι, νομίζω ὅμως ἐπίσης ὅτι ἡ διεθνής κατάστασις ἐπιβάλλει εὑρύτητα ἀντιλήψεων καί τήν υἱοθέτησιν ὡρισμένων κριτηρίων. Θά ἐπεθύμουν νά τονίσω σχετικῶς ὅτι τά προβλήματα τά ὁποῖα ἀνέκυψαν κατά τάς διαπραγματεύσεις περί συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ εἶναι ἀποφασιστικά διά τήν Ἑλλάδα καί ἀσήμαντα διά τήν ΕΟΚ. Ἀρκοῦμαι νά σᾶς ἀναφέρω δύο ἀριθμούς: Τό σύνολον τῶν ἐτησίων εἰσαγωγῶν τῶν ἓξ χωρῶν ἀνέρχεται εἰς δολλ. 24 δισεκατ. Ἐξ αὐτῶν μόνον τά 80 ἑκατ. ἀντιπροσωπεύουν εἴδη εἰσαγόμενα ἐξ Ἑλλάδος. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι ἄν τά 80 αὐτά ἀνέλθουν εἰς 100 ἤ 120 ἑκατ. τοῦτο θά εἶναι ἀνεπαίσθητον μέν διά τούς ἓξ ἀλλά σωτήριον διά τήν Ἑλλάδα.*

»Ντέ Γκώλ: Εἴμεθα σύμφωνοι ὅτι οὐδεμία σχέσις ἀνα-

λογίας ὑφίσταται μεταξύ τῶν ἀριθμῶν καί τῆς μοίρας τῆς Ἑλλάδος ἐντός τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ἡ Γαλλία ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τό νά ἀποκτήση ἡ Ἑλλάς ἄνεσιν ἐντός τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ. Πιστεύω σοβαρῶς ὅτι ἡ χώρα μου θά δυνηθῆ νά προστατεύση τήν ἀνεξαρτησίαν της ἀποτελεσματικώτερον ἐάν συνδεθῆ ὀργανικῶς μέ τήν Εὐρώπην καί ὄχι μόνον ἰδεολογικῶς καί διά συμμαχιῶν ὡς συμβαίνει σήμερον. Ἡ σύνδεσις μέ τήν ΕΟΚ θά σημάνη ἀκριβῶς τήν ὀργανικήν ἔνταξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρώπην καί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τήν ἐπιδιώξω διά λόγους μελλοντικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας. Ἐξ ἄλλου εἶναι σαφές ὅτι ἡ σύνδεσις θά ὁδηγήση τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν εἰς ἀνάπτυξιν καί οὕτω θ' ἀποτελέσωμεν παράδειγμα ὅτι δύνανται νά συμβαδίσωσιν ἡ διαφύλαξις τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας.*

«Εἶμαι εὐτυχής διαπιστῶν ὅτι συμπίπτουν αἱ ἐπιδιώξεις μας εἰς τά διεθνῆ προβλήματα.

»Λυποῦμαι ἐν τούτοις διότι ἄλλαι Κυβερνήσεις δέν ἀντιμετωπίζουν τά προβλήματα ταῦτα μέ τήν αὐτήν ὡς καί ἡ γαλλική Κυβέρνησις εὐρύτητα. Ἐπειδή ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τήν σύνδεσίν μας μέ τήν ΕΟΚ, παρακαλῶ τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ νά ἀναλάβη τήν ὑπεράσπισίν μας καί τόν εὐχαριστῶ δι' ὅσα μοῦ εἶπε σχετικῶς. Ὀφείλω νά παρατηρήσω ὅτι, ὁσάκις συνομιλῶ ἐπί τοῦ θέματος τούτου μέ πολιτικούς ἄνδρας, ὅλοι εὑρίσκουν τάς ἀπόψεις μου ὀρθάς, ἀλλ' ὅταν ἡ συζήτησις μεταφερθῆ εἰς τό τεχνικόν ἐπίπεδον τότε ἀνακύπτουν δυσκολίαι. Πάντως εὐχαριστῶ τόν στρατηγόν διότι ἠθέλησε νά γνωρίση καί νά κατανοήση τά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος.

»Ντέ Γκώλ: Ὡμιλήσαμε ἐπίσης διά τούς γείτονας τῆς Ἑλλάδος, τήν Γιουγκοσλαβίαν καί τήν ΗΑΔ. Ἠκούσαμεν τούς εἰδικούς λόγους οἱ ὁποῖοι σᾶς ὑποχρεοῦν νά διατηρῆτε στενάς σχέσεις με τόν Νάσερ, εὐχόμεθα νά μή παραδοθῆτε εἰς τόν Τίτο ἤ εἰς τόν Νάσερ. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι εἰς οὐδένα θά παραδοθῆτε.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐάν ἐπρόκειτο νά παραδοθῶμεν θά τό εἴχαμε πράξει εἰς ἄλλας πολύ δυσκολωτέρας στιγμάς. Τάς σχέσεις μας μέ τόν Τίτο καί μέ τόν Νάσερ τάς καλλιεργοῦμεν ἀπό θέσεως ἰσχύος. Ὁμιλοῦμεν πρός αὐτούς ἐλευθέρως καί πάντοτε ὑπέρ τῆς Δύσεως. Δέν ἀσκοῦμεν μέ αὐτούς χωριστήν πολιτικήν οὔτε προβαίνομεν εἰς συμβιβασμούς. Ἡ πολιτική μας εἶναι ἔντιμος, σταθερά καί ὑπερήφανος, ἄνευ παρεκκλίσεων καί ἐκβιασμῶν. Οὔτε κατά τήν διάρκειαν τῆς ὀξείας φάσεως τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος διενοήθημεν νά διαρρήξωμεν τούς δεσμούς μας μέ τήν Δύσιν.*

»Ντέ Γκώλ: Ἡ Γαλλία ὀφείλει πράγματι μίαν ἀναγνώρισιν εἰς τήν Ἑλλάδα διά τοῦτο. Σᾶς συγχαίρομεν διότι ἐφθάσατε εἰς μίαν λύσιν καί ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐνήργησε πάντοτε μέ φρόνησιν καί σύνεσιν. Διά τοῦτο τῆς ὀφείλομεν χάριν. Θά ἐπεθυμούσαμεν ὅμως καί ἡ Ἑλλάς νά ἀναγνωρίση ὅτι καί ἡ Γαλλία χειρίζεται τό ἀλγερινόν πρόβλημα μέ φρόνησιν καί σύνεσιν καί μέ σεβασμόν τῶν συμφερόντων τῆς Δύσεως.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐκτιμοῦμεν τήν θέσιν τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ἐπί τοῦ ἀλγερινοῦ προβλήματος. Εἶχον τήν εὐκαιρίαν νά ἐξηγήσω εἰς τόν στρατηγόν ὅτι εἶπον ἀδιστάκτως εἰς τόν Νάσερ ὅτι οἱ Ἄραβες πρέπει νά ἐπιδιώξουν εἰς τό ἀλγερινόν λύσιν συμβιβαστικήν καί ἐπεκαλέσθην σχετικῶς τήν ἡμετέραν στάσιν ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ. Ψυχικῶς εἴμεθα καθ' ὁλοκληρίαν μέ τόν στρατηγόν, ἐπιθυμῶ ὅμως νά τονίσω τήν κάπως ἰδιότυπον θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ὁποίαν διαμορφώνει τό κυπριακόν ζήτημα ἀφ' ἑνός καί αἱ ἐν ταῖς ἀραβικαῖς χώραις ἑλληνικαί παροικίαι ἀφ' ἑτέρου. Παρά ταῦτα θά καταβάλωμεν κάθε προσπάθειαν διά νά βοηθήσωμεν εἰς τό μέλλον, ὅπως ἐπράξαμεν καί κατά τό παρελθόν, καί δή κατά τήν τελευταίαν Σύνοδον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.*

»Ντέ Γκώλ: Ἀναγνωρίζομεν τάς προσπαθείας σας καί θαυμάζομεν τό θάρρος τό ὁποῖον ἐπιδεικνύει ἡ Ἑλλάς εἰς τήν γεωγραφικήν θέσιν ὅπου εὑρίσκεται. Ἡ Ἑλλάς ἔκαμε τήν ἐκλογήν της καί δέν ἐξέλεξε τήν οὐδετερότητα. Τό διαπιστοῦμεν καί τό ἐκτιμοῦμεν.

»Κ. Καραμανλῆς: *Ἐάν ἡ Ἑλλάς ἐνεφορεῖτο ὑπό τοῦ πνεύματος τῆς ἀπιστίας, πολλά προβλήματά της θά εἶχον λυθῆ δι' ἐπαμφοτερισμῶν. Ἑκάστη ἀπό ὅλας τάς περιπετείας τάς ὁποίας ὑπέστη ἡ Ἑλλάς θά ἦτο ἱκανή νά τήν κάμη νά ἀλλάξη πολιτικήν. Δέν τό ἔκαμε καί δέν θά τό κάμη. Κατά τόν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον τόσον ἡ Ἰταλία ὅσον καί ἡ Γερμανία μᾶς ὑπεσχέθησαν νά παραμείνωμεν ἔξω τοῦ πολέμου ἔναντι ὑποσχέσεως οὐδετερότητος. Τό ἴδιο ἔπραξαν καί αἱ κομμουνιστικαί συμμορίαι, τήν λύσιν ὅμως τῆς οὐδετερότητος ἀπερρίψαμεν, μέ συνέπειαν νά καταστραφῆ ἡ χώρα. Κατά τήν διάρκειαν τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος ὁλόκληρος ἡ Δύσις μᾶς κακομεταχειρίσθη, ἐνῶ μᾶς ὑπεστήριξεν ἡ Ἀνατολή καί ὅμως δέν ἠλλάξαμεν πολιτικήν. Σήμερον οἱ Ρῶσοι προτείνουν νά ἀγοράσουν ὁλόκληρον τό περίσσευμα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς μας καί ἀρνούμεθα. Οὕτω ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύεται ἡ θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά παραμείνη εἰς τόν ἐλεύθερον κόσμον.*

»Ντέ Γκώλ: Ἀναγνωρίζομεν τήν μεγάλην ἀξίαν τῆς Ἑλλάδος ἀρνουμένης νά ὑποκύψη εἰς τούς πειρασμούς τούτους καί ἐκφράζομεν τήν πίστιν μας ὅτι ἡ Ἑλλάς εὑρίσκεται εἰς τήν αὐτήν μέ ἡμᾶς ὁδόν. Ὅσον περισσότερον εἴμεθα μαζί τόσον τό καλύτερον. Ὑπῆρξεν τό Κυπριακόν, ὑπάρχει τό Ἀλγερινόν, ἀλλά εἴμεθα μαζί. Εἴμεθα ἐπίσης μαζί ὡς πρός τήν ΕΟΚ.

Ντεμπρέ: Αὔριον θά συνέλθη τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον, τό ὁποῖον θά ἀποφασίση περί τῶν ὁδηγιῶν αἱ ὁποῖαι θά δοθοῦν εἰς τόν Γάλλον ὑπουργόν Ἐξωτερικῶν διά τήν συνάντησιν τῶν ὑπουργῶν τῶν ἔξ τῆς 19ης τρέχοντος.

»Κ. Καραμανλῆς: *Εὐχαριστῶ τόν κ. πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας διά τά αἰσθήματά του καί τήν κατανόησιν τήν ὁποίαν ἐπέδειξε. Ἐπιθυμῶ νά τοῦ διαβιβάσω ἐκ μέρους τῆς Α.Μ. τοῦ βασιλέως πρόσκλησιν ὅπως ἐπισκεφθῆ ἐπισήμως τήν Ἑλλάδα.*

»Ντέ Γκώλ: Τοῦτο ἀποτελεῖ μεγάλην τιμήν. Ἡ Γαλλία πράγματι ὀφείλει μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τήν Ἑλλάδα. Φυσικά ἀποδέχομαι κατ' ἀρχήν τήν πρόσκλησιν ἀλλά θά συζητήσωμεν βραδύτερον διά τήν ἡμερομηνίαν πραγματοποιήσεώς της.

»Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ἐξετάζω τό θέμα τῆς ἐπισκέψεώς σας ἀπό ἀπόψεως ἐθιμοτυπικῆς ἀνταποδόσεως ἀλλ' ἀπό τῆς ἀπόψεως τῶν πρός τήν Γαλλίαν καί τόν στρατηγόν Ντέ Γκώλ, ἐγκαρδίων αἰσθημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.*

»Ντέ Γκώλ: Αἰσθάνομαι ἐκ τούτου ἔτι μεγαλυτέραν τιμήν»[234].

Μετά τήν λήξη των συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο ἐπίσημο ἀνακοινωθέν:

«Ἀνταποκρινόμενος εἰς πρόσκλησιν τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ, διέμεινεν ἐπισήμως εἰς Παρισίους ἀπό 11ης ἕως 13ης Ἰουλίου. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, ὁ κ. Καραμανλῆς ἐγένετο δεκτός παρά τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ, μετά τοῦ ὁποίου συνωμίλησε δίς. Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός εἶχε ἐξ ἄλλου συνομιλίας μετά τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ντεμπρέ. Αἱ συνομιλίαι αὐταί διεξήχθησαν εἰς τό Μέγαρον τῶν Ἠλυσίων καί τό Μέγαρον Ματινιόν καί ἔλαβον μέρος εἰς αὐτάς οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν κ.κ. Ἀβέρωφ καί Κούβ ντέ Μυρβίλ καθώς καί οἱ πρεσβευταί τῶν δύο χωρῶν. Χαρακτηρισθεῖσαι ὑπό πνεύματος φιλίας καί συμπνοίας, αἱ συνομιλίαι ἐπέτρεψαν νά διαπιστωθῆ ἡ ταυτότης τῶν ἀπόψεων ἐπί τῶν κυριωτέρων προβλημάτων, τά ὁποῖα τίθενται σήμερον ἐνώπιον τῶν δυτικῶν χωρῶν. Οἱ ἡγέται τῶν δύο χωρῶν συνεφώνησαν ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὅπως ἐπιβεβαιώσουν τήν θέλησίν των ἵνα διατηρηθοῦν ἐν Εὐρώπῃ αἱ ἀπαραίτητοι συνθῆκαι διά τήν ἄμυναν τῆς εἰρήνης καί τήν διαφύλαξιν τῆς ἐλευθερίας. Ἰδιαιτέρα προσοχή ἐδόθη εἰς θέματα, τά ὁποῖα τίθενται ἤδη εἰς τήν λεκάνην τῆς Μεσογείου καί τήν χερσόνησον τῆς Βαλκανικῆς, ὅπου ἡ Ἑλλάς κατέχει ὅλως ἰδιαιτέραν θέσιν. Αἱ συνομιλίαι ἐπέτρεψαν ἐν προκειμένῳ νά διαπιστωθῆ ὅτι ἡ λύσις τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος, λύσις σεβομένη τάς δημοκρατικάς ἀρχάς, ἀπετέλει οὐσιώδη συμβολήν εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῆς καλῆς συνεννοήσεως μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν. Διά τῶν ἀνταλλαγῶν ἀπόψεων ὑπεγραμμίσθη ἡ ἀπόφασις τῶν δύο Κυβερνήσεων ὅπως ἐξακολουθήσουν προσφέρουσαι τήν πλήρη συμβολήν των εἰς τό ὑπό τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἀναληφθέν ἔργον, ἰδίᾳ εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν οἰκοδόμησιν τῆς Εὐρώπης καί τήν ἐνίσχυσιν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἐξητάσθησαν τά οἰκονομικά προβλήματα, τόσον ἀπό πλευρᾶς διμερῶν σχέσεων, ὅσον καί ἀπό πλευρᾶς εὐρωπαϊκῆς συνεργασίας. Αἱ δύο Κυβερνήσεις συνεφώνησαν ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως πραγματοποιηθῆ περαιτέρω πρόοδος ἐπί τῶν πεδίων τούτων. Ἐξέφρασαν τήν χαράν των διά τό ἀποτέλεσμα τῶν προσφάτων ἐπαφῶν καί διά τάς διαγραφομένας προοπτικάς πρός ηὐξημένην συμμετοχήν τῆς Γαλλίας εἰς τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος καί εἰς τήν ἀξιοποίησιν τῶν φυσικῶν πόρων της. Μεταξύ τῶν διαφόρων ὑπό ἐξέτασιν ἔργων, τά ὁποῖα αἱ δύο Κυβερνήσεις θεωροῦν εὐκταῖον νά ἐνισχύσουν, ἀξίζει νά ὑπογραμμισθῆ ἡ σημασία τῆς προσφάτου συμφωνίας, ἡ ὁποία συνδέει τήν γαλλικήν βιομηχανίαν εἰς τήν δημιουργίαν ἑλληνικῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου. Αἱ δύο Κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν νά συνάψουν συμφωνίας τεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνεργασίας πρός ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταλλαγῶν ἐμπειρίας καί γνώσεως εἰς τά πλέον ποικίλα πεδία. Ἑλληνογαλλική ἐπιτροπή θά καθορίζῃ ἐτησίως τά προγράμματα καί τάς μεθόδους ἐφαρμογῆς. Ἐξητάσθη τό ζήτημα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, συνδέσεως ἡ ὁποία ἐθεωρήθη εὐκταία ἀπό πάσης ἀπόψεως. Αἱ δύο Κυβερνήσεις, λαβοῦσαι ὑπ' ὄψιν τήν ἰδιάζουσαν διάρθρωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, διεδήλωσαν ὅτι τήν σκέψιν των ἀπασχολεῖ ζωηρῶς νά ἴδουν τό θέμα τοῦτο ἐπιλυόμενον κατά τρόπον ἱκανοποιητικόν. Εἰς τόν τομέα τῶν μορφωτικῶν ἐπαφῶν, αἱ συνομιλίαι ἐπέτρεψαν νά διαπιστωθῆ ἡ ἀγαθή ἀνάπτυξις τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν, τά ὁποῖα συνδέουν ἀκατάλυτοι δεσμοί. Συνεφωνήθη ὅπως ἐπανεξετασθῆ ἡ μορφωτική συμφωνία τοῦ 1938, οὕτως ὥστε νά δοθῆ νέα ὤθησις εἰς τάς ἀνταλλαγάς εἰς τό πεδίον τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κ. Καραμανλῆ καί τῶν προσωπικοτήτων πού τόν συνώδευσαν εἰς Παρισίους, ἐπέτρεψεν οὕτω τήν ἀνάπτυξιν καί ἐνίσχυσιν τῆς ἀδελφικῆς φιλίας, ἡ ὁποία ἑνώνει δύο ἔθνη καί δύο λαούς, τούς ὁποίους τίποτε δέν δύναται νά χωρίση. Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς διεβίβασε πρός τόν πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, τήν ὁποίαν ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ ἐδέχθη κατ' ἀρχήν μέ χαράν».

Μετά τόν τερματισμό τῆς ἐπισκέψεως, οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῶν δύο χωρῶν διακήρυξαν ὅτι τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν ξεπέρασαν κάθε προσδοκία. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε πλήρης ταυτότητα ἀντιλήψεων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καί τά εἰδικά θέματα πού ἐνδιέφεραν τίς δύο χῶρες καί τονίστηκε ὅτι ἀνοίχτηκαν εὐρύτατες προοπτικές στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γαλλίας στόν πολιτικό, οἰκονομικό καί στρατιωτικό τομέα, τόσο στήν Εὐρώπη ὅσο καί στήν Ἀνατολική Μεσόγειο. Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἐξέφρασαν τήν ἰδιαίτερη ἱκανοποίησή τους γιά τήν κατανόηση καί τήν εὐαισθησία πού ἐπέδειξαν ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ καί ἡ γαλλική Κυβέρνηση ἀπέναντι στήν ἰδιάζουσα θέση τῆς Ἑλλάδος στά Βαλκάνια καί τήν Ἀνατολική Μεσόγειο.

Ἀναλυτικότερα, σύμφωνα μέ σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινή», διπλωματικοί παράγοντες τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας συνόψιζαν τά συμπεράσματά τους ὡς ἑξῆς:

Πρῶτον: Μία εὐμενής ἐντύπωσις προεκλήθη ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ὑποδοχή, ἡ ἐπιφυλαχθεῖσα εἰς τόν Ἕλληνα πρωθυπουργόν ὑπό τῶν Γάλλων ἐπισήμων καί τοῦ λαοῦ, ὑπῆρξεν ἀσυνήθους ἐγκαρδιότητος διά ξένους προσκεκλημένους τῆς Γαλλίας. Τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῆ εἰς τήν ἀκριβῆ ἀξιολόγησιν καί τήν ἀνάλογον ἐκτίμησιν ἀφ' ἑνός τῆς πολιτικῆς σταθερότητος πού ἐξησφαλίσθη ἀπό τινων ἐτῶν εἰς τήν Ἑλλάδα, τῆς σοβαρότητος καί τῆς συνεπείας τῆς ἀσκουμένης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καί ἀφ' ἑτέρου τῆς τεραστίας προσπαθείας πού καταβάλλεται εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα μέ ἀποτέλεσμα τήν νομισματικήν ἐξυγίανσιν καί τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Αἱ διαπιστώσεις αὐταί, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἀπό καιροῦ ἐκ μέρους τῶν ἐν Ἑλλάδι διπλωματικῶν καί οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Γαλλίας, ἐδημιούργησαν κλῖμα ἐκτιμήσεως καί ἐμπιστοσύνης πρός τήν σημερινήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν.

Δεύτερον: Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς καί δεδομένου ὅτι «ἡ Ἑλλάς ἀπεδείχθη ἀνθεκτική εἰς τό σφυροκόπημα τῶν σοβιετικῶν ἀπειλῶν καί τῆς προπαγάνδας», ἐπιδεικνύουσα πίστιν καί προσήλωσιν πρός τάς συμμαχίας της, χωρίς ταυτοχρόνως νά παύση ἀσκοῦσα μετριοπαθῆ πολιτικήν, ὑπό τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως κρίνεται ὅτι ἡ χώρα ἀποτελεῖ τό μοναδικόν στήριγμα τῆς Δύσεως εἰς τήν Ἀνατολικήν Μεσόγειον καί ἔτι πλέον τήν στερεωτέραν γέφυραν διά τήν ἀνάκτησιν τῆς δυτικῆς ἐπιρροῆς εἰς χώρας τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Κατά τό παρελθόν τόν ρόλον αὐτόν ἔπαιζον ἀπό κοινοῦ ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία, ἤδη ὅμως, μετά τήν ἐπελθοῦσαν ἐν Τουρκίᾳ μεταπολίτευσιν, οἱ Δυτικοί σύμμαχοι, ἐνῶ συνεχίζουν τάς προσπαθείας προσεταιρισμοῦ τοῦ νέου τουρκικοῦ καθεστῶτος καί μολονότι ὑπάρχουν ἐνδείξεις περί τῆς φιλοδυτικότητός του, ἐλλείπουν, ἐν τούτοις, πρός τό παρόν αἱ σαφεῖς ἀποδείξεις, αἱ ὁποῖαι θά ἦτο δυνατόν νά δώσουν ἀπάντησιν εἰς ὅλα τά ἐρωτηματικά καί νά διασκεδάσουν ὡρισμένας ὑφισταμένας εἰσέτι ἀμφιβολίας. Οὕτω, τήν στιγμήν αὐτήν ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ τόν μοναδικόν παράγοντα διά τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται καί ἐπί τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ πολιτική τῆς Δύσεως εἰς τήν Ἀνατολικήν Μεσόγειον. Κατά τάς προσφάτους ἑλληνογαλλικάς συνομιλίας ὑπεγραμμίσθη ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς καί ἀνεγνωρίσθη ἀπό τήν γαλλικήν ὅτι ὁ σημαντικός αὐτός ρόλος τῆς Ἑλλάδος θέτει τήν Δύσιν ὁλόκληρον ἐνώπιον ὑποχρεώσεων πρός τήν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ποικίλης μορφῆς, ἤτοι πολιτικῶν, ἠθικῶν καί οἰκονομικῶν, θά βοηθήση τήν χώραν νά βαστάση τό βάρος τοῦ ρόλου της.

Τρίτον: Πέραν τῶν μακροχρονίων στενῶν δεσμῶν πού ἑνώνουν τούς δύο λαούς καί οἱ ὁποῖοι προσφέρουν τό κατάλληλον κλῖμα διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας εἰς ὅλους τούς τομεῖς, ἡ σημερινή Γαλλία τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ αἰσθάνεται ἀπό πάσης πλευρᾶς ἀρκετά ἰσχυρά διά νά βοηθήση παντοιοτρόπως τήν Ἑλλάδα. Τό περιεχόμενον τῶν ἐκφωνηθέντων ἐπισήμων λόγων καί τοῦ ἀνακοινωθέντος δέν βασίζονται ἐπί τῆς καθιερωμένης ἐθιμοτυπικῆς δεοντολογίας, ἀλλά ἀποτελοῦν συγκεκριμένας ἀποφάσεις ἐπί εἰδικῶν, τεχνικῶν καί οἰκονομικῶν θεμάτων.

Τέταρτον: Ὁ πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, εὗρον ἐνταῦθα ἄμεσον καί πλήρη κατανόησιν ἐπί τοῦ θέματος τῆς εἰσδοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινήν Ἀγοράν. Ἡ ἀπόλυτος κατανόησις τῶν Γάλλων ἐπισήμων καί ἡ ἀπόφασίς των νά ὑποστηρίξουν ἐκθύμως τούς ἑλληνικούς ὅρους διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΚΑ ἐγένετο ἐγκαίρως ἀντιληπτή εἰς τήν Ρώμην, ὥστε νά ἀρθοῦν αἱ ἀντιρρήσεις της πρό τῆς ἀσκήσεως πιέσεως ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας. Ἡ πληροφορία αὕτη δέν προέρχεται ἀπό ἐπίσημον πηγήν καί διά τοῦτο μεταδίδεται μετ' ἐπιφυλάξεως. Εἶναι ἐν τούτοις, χαρακτηριστική τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖον εὐθύς μετά τήν πρώτην συνομιλίαν Καραμανλῆ-Ντεμπρέ ἀντιμετώπισεν ἡ γαλλική Κυβέρνησις τό θέμα τῆς εἰσδοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ΕΟΚ. Δέν πρέπει νά λησμονῆται ἐν προκειμένῳ ὅτι τό θέμα ἐχρόνισεν ἐπί ἕνα σχεδόν ἔτος, κατά τήν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ λύσις προσέκοπτεν εἰς τήν ἐπίμονον ἄρνησιν τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως. Τό σημερινόν ἀποτέλεσμα δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πρέπει νά ἀποδοθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τάς τελευταίας ἑλληνογαλλικάς συνομιλίας.

Πέμπτον: Ἔτι περαιτέρω ἡ γαλλική Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τήν πιεστικήν διά τήν Ἑλλάδα ἀνάγκην νά πραγματοποιήση τήν ἐξαγωγήν τῶν προϊόντων της καί κυρίως καπνοῦ, σταφίδος καί ὀπωρῶν εἰς τάς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, χωρίς νά παραχωρήση διά τά εἰσαγόμενα ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν κεφαλαιουχικά ἤ καταναλωτικά βιομηχανικά προϊόντα. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι ἡ διακηρυχθεῖσα ἐνθάρρυνσις τῆς Κυβερνήσεως Ντέ Γκώλ πρός τό γαλλικόν κεφάλαιον νά ἐπενδυθῆ εἰς τήν Ἑλλάδα, δέν προῆλθεν ἀπό μόνην τήν διάθεσιν τῆς ἐπισήμου Γαλλίας νά ἐνισχύση τήν χώραν εἰς τήν προσπάθειάν της διά τήν πλήρη ἐφαρμογήν τοῦ πενταετοῦς προγράμματος. Ἐστηρίχθη κυρίως εἰς τήν προθυμίαν τῶν Γάλλων κεφαλαιούχων, οἱ ὁποῖοι ἀνέκτησαν πλήρως τήν ἐμπιστοσύνην πρός τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν καί τό μέλλον της[235].

Σέ ἐπιβεβαίωση τῶν διαπιστώσεων γιά τή θετική ἔκβαση τῶν ἑλληνογαλλικῶν συνομιλιῶν, ὁ πρόεδρος Ντέ Γκώλ δήλωσε κατά τή συνεδρίαση τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, στίς 13 Ἰουλίου, ὅτι «αἱ συναντήσεις μεταξύ Γάλλων ἡγετῶν καί τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐν Παρισίοις κατά τάς τελευταίας ἡμέρας θά ἀποδειχθοῦν ἐξαιρετικῶς χρήσιμοι διά τό μέλλον τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν». Στή διάρκεια τοῦ ἴδιου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, σύμφωνα μέ δήλωση τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Πληροφοριῶν Λουί Τερνουάρ, «ὁ πρωθυπουργός κ. Μισέλ Ντεμπρέ καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ ἐξέθεσαν τά τῶν συνομιλιῶν των μέ τόν κ. Κ. Καραμανλῆν», ἐνῶ ὁ Κούβ ντέ Μυρβίλ τόνισε ὅτι «ἡ Γαλλία διάκειται ἐξ ὁλοκλήρου εὐνοϊκῶς πρός τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν».

Μολονότι ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ἔληξε στίς 13 Ἰουλίου, ὁ πρόεδρος Ντέ Γκώλ προσκάλεσε τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, νά παρακολουθήσουν τή μεγάλη παρέλαση τῆς 14ης Ἰουλίου, ἀπό τήν ἐξέδρα τῶν ἐπισήμων στή Λεωφόρο τῶν Ἠλυσίων Πεδίων. Οἱ Ἕλληνες ἐπίσημοι ἀποδέχτηκαν τήν πρόσκληση.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέτεινε τήν ἀνεπίσημη παραμονή του στή γαλλική πρωτεύουσα ὥς τίς 17 Ἰουλίου. Στό διάστημα αὐτό, εἶχε ἐπαφές καί συζητήσεις μέ μεγάλους γαλλικούς οἴκους (οἶκος «Σνάιντερ», ὅμιλος «Σαίν Γκομπέν», οἶκος «Ὄμνιουμ Λυοναί»), σχετικά μέ τήν πραγματοποίηση παραγωγικῶν ἐπενδύσεων στήν Ἑλλάδα.

Κατά τήν ἀναχώρησή του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο μήνυμα στό Γάλλο ὁμόλογό του, Μ. Ντεμπρέ.

«Καθ' ἣν στιγμήν ἐγκαταλείπω τό ἔδαφος τῆς μεγάλης καί εὐγενοῦς συμμάχου χώρας, ἥτις μέ ὑπεδέχθη μέ τόσας ἐκδηλώσεις φιλίας καί ὅπου κοινή πνευματική κληρονομία κάμνει κάθε Ἕλληνα νά αἰ-

σθάνεται εἰς τόν τόπον του, ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἀπευθύνω, κύριε πρόεδρε, τάς ζωηροτέρας εὐχαριστίας μου διά τήν τόσον θερμήν ὑποδοχήν τήν ὁποίαν ὑμεῖς καί ἡ γαλλική Κυβέρνησις μοί ἐπεφυλάξατε.

»Παρακαλῶ νά βεβαιωθῆτε ὅτι ἀποκομίζω ζωηροτάτην ἀνάμνησιν τῆς διαμονῆς μου ἐν Γαλλίᾳ καί τῶν χρησίμων συνομιλιῶν τάς ὁποίας ἔσχον μεθ' ὑμῶν καί τοῦ μεγάλου ἡγέτου τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ.

»Αἱ συνομιλίαι αὗται, κατά τάς ὁποίας ἐπεβεβαιώθη ἡ σταθερά καί παλαιά φιλία πού συνδέει τούς δύο λαούς μας, θά ἀποτελέσουν ἀσφαλῶς τήν ἀφετηρίαν μιᾶς νέας περιόδου στενῆς καί γονίμου συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν».

Ὁ Γάλλος πρωθυπουργός ἀπάντησε:

«Οἱ ζωντανοί λόγοι καί χαιρετισμοί τοῦ μηνύματος τό ὁποῖον εἴχατε τήν καλωσύνην νά μοῦ ἀπευθύνετε τήν στιγμήν πού ἐγκαταλείπατε τό ἔδαφος τῆς Γαλλίας μέ ἔχουν ζωηρῶς συγκινήσει καί εἶμαι εὐτυχής πού γνωρίζω ὅτι ἔχετε ἐκτιμήσει τήν ὑποδοχήν, εἰς τό Παρίσι. Ἡ διαμονή σας ἐντός τῆς πρωτευούσης ἠτο διά τούς Γάλλους εὐκαιρία νά σᾶς ἀποτίσουν τόν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς εἰς τάς παραδόσεις, τό θάρρος καί τό μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νά σᾶς ἐκφράσω ἐκ νέου τήν ἱκανοποίησιν πρό τῶν συμπερασμάτων τῶν συνομιλιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν εἰς ποῖον σημεῖον αἱ δύο χῶραι μας εἶναι συνδεδεμέναι διά τήν πρόοδον, τήν εἰρήνην καί τήν ἐλευθερίαν»[236].

Τέλος, μετά τήν ἐπάνοδό του στήν Ἀθήνα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε πρός τούς δημοσιογράφους:

«Τά δημοσιευθέντα κείμενα εἶναι τόσον εὔγλωττα, ὥστε νά μή παρίσταται ἀνάγκη ἐξάρσεως τῆς σημασίας τῶν ἐν Παρισίοις συνομιλιῶν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ συνομιλίαι θά ἀποδειχθοῦν πολύτιμοι διά τήν Ἑλλάδα, τήν Γαλλίαν καί γενικώτερον τόν δυτικόν κόσμον. Ἐκεῖνο, ὅμως, τό ὁποῖον ἐπιθυμῶ νά τονίσω ἰδιαιτέρως, εἶναι ἡ ἀγάπη καί ἐκτίμησις, τήν ὁποίαν ὁ πρόεδρος Ντέ Γκώλ καί ἡ Κυβέρνησίς του ἐξεδήλωσαν διά τήν σημερινήν Ἑλλάδα».

Τά θετικά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν του στό Παρίσι, ἐνθάρρυναν τόν Κ. Καραμανλῆ νά ἐπιχειρήσει νέα προσέγγιση πρός τήν Ο.Δ. Γερμανίας, γιά τό θέμα τῆς συνδέσεως Ἑλλάδος-ΕΟΚ. Πράγματι, ἐνῶ ἀκόμη βρισκόταν στή γαλλική πρωτεύουσα, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα στήν ἑλληνική πρεσβεία στή Βόννη:

«Ἡ Κυβέρνησίς μου ζητεῖ ἄλλην μίαν φοράν τήν συμπαράστασιν τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἐπί τοῦ θέματος τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Οἱ ὅροι τῆς συνδέσεως τούς ὁποίους θέτει ἡ Ἑλλάς εἶναι ὡς γνωστόν:

» 1. Ἴση μεταχείρισις ὅλων τῶν γεωργικῶν μας προϊόντων. Κατά συνέπειαν ἀποκρούεται ὡς ἀπολύτως ἀπαράδεκτος οἱαδήποτε ρήτρα ἀντίθετος πρός τήν ἀρχήν ταύτην τήν ὁποίαν ὑποστηρίζει ἡ Ἰταλία ἤ ἄλλη τις χώρα.

»2. Προνομιακή μεταχείρισις τοῦ καπνοῦ, τ.ἔ. διπλασιασμός ἐντός πενταετίας τῶν σήμερον ἀγοραζομένων ποσοτήτων ἀπό τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»3. Χρηματοδότησις. Ἡ Ἑλλάς ζητεῖ 250 ἑκατ. δολλάρια διά πέντε ἔτη, τά ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα δι' ἔργα ὑποδομῆς, ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατον νά ἀναπτυχθῆ ἡ οἰκονομία της καί διότι δέν δύνανται νά ἐξασφαλισθοῦν ἀπό ἰδιωτικά κεφάλαια.

»Χωρίς τάς προϋποθέσεις αὐτάς καθίσταται ἀδύνατος ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος, διότι ὄχι μόνον δέν δύναται αὕτη νά ἀναπτυχθῆ ἀλλά ἡ θέσις της θά καταστῆ χείρων.

»Ἐπιθυμοῦμεν ὅπως μεταφέρητε εἰς τόν καγκελλάριον τάς πληροφορίας ὅτι:

»α. Ἔσχομεν ἐνταῦθα χρησίμους ἀπό πάσης πλευρᾶς συνομιλίας μέ τόν στρατάρχην Ντέ Γκώλ καί τήν Κυβέρνησίν του.

»β. Συγκεκριμένως διά τό θέμα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἡ γαλλική Κυβέρνησις ἀπεδέχθη ὡς λογικά τά αἰτήματα τῆς Ἑλλάδος καί ὑπεσχέθη νά τά ὑποστηρίξῃ.

»γ. Εἰδικώτερον, διά τό ζήτημα τῆς χρηματοδοτήσεως, ἡ Γαλλία φαίνεται διατεθειμένη νά συμβάλῃ μέ 100 ἑκατ. δολλάρια.

»δ. Τήν ἱκανοποίησίν μου διότι διεπίστωσα κατά τάς συνομιλίας μου τήν ἐμπιστοσύνην μεθ' ἧς ὁ στρατάρχης Ντέ Γκώλ ἀποβλέπει πρός τόν καγκελλάριον καί πόσον ὑπολογίζει ἐπί τῆς συνεργασίας μέ τήν Γερμανίαν».

Σέ ἀπάντηση, ὁ Ἕλληνας πρέσβης στή Βόννη, Θ. Ὑψηλάντης, διεβίβασε τά ἑξῆς στόν πρωθυπουργό:

«Ἀπουσιάζοντος ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Γερμανίας ἐπεσκέφθην σήμερον ἀναπληροῦντα αὐτόν ὑφυπουργόν Ἐξωτερικῶν, εἰς ὁποῖον μετέδωσα περιεχόμενον τηλεγραφήματος Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

»Κύριος Βάν Σέρπενμπεργκ ἀπήντησε ὅτι Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις δέν παύει νά καταβάλλη, ὡς ἀντελήφθη ἀσφαλῶς Β. Κυβέρνησις, προσπαθείας ἵνα ἐκτελεσθῆ τό ταχύτερον σύνδεσις Ἑλλάδος μετά Κοινῆς Ἀγορᾶς ὑπό ὅρους πλησιάζοντας κατά τό δυνατόν περισσότερον εἰς ἐκείνους οὕς θεωρεῖ Β. Κυβέρνησις ἀπαραιτήτους. Ὑπό σημερινάς πολιτικάς καί οἰκονομικάς συνθήκας ὅμως δέν εἶναι ἐφικτόν νά ἱκανοποιηθοῦν εἰς τό ἀκέραιον ἑλληνικοί ὅροι καί γερμανική Κυβέρνησις δικαιοῦται ἀναμείνη κατανόησίν τινά διά τοῦτο καί ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς.

»Συγκεκριμένως πρός ἑλληνικά καπνά, γερμανικαί καπνικαί βιομηχανίαι πράττουν πᾶν δυνατόν ἵνα αὐξήσουν κατανάλωσιν αὐτῶν καί θά πράξουν πᾶν δυνατόν, ἀλλά ἀδυνατοῦν ἀναλάβωσι ἀπό τοῦδε συγκεκριμένας ὑποχρεώσεις ποσοστόν ἐπαυξήσεως εἰσαγωγῶν εἰς τό μέλλον

Μεταξύ τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργού καί τοῦ Γάλλου ἡγέτη ἀναπτύχθηκαν αἰσθήματα ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καί ἐμπιστοσύνης.

'Ομοσπονδιακή Κυβέρνησις ὅπως ἐξακολουθήση δυνατότητας λήψεως μέτρων διευκολύνσεως εἰσαγωγῶν εἰς Γερμανίαν καί ὑπολοίπους χώρας ΕΟΚ.

»Κύριος Βάν Σέρπενμπεργκ εἶπεν ὅτι κατά πληροφορίας του καί ἐκ συνομιλιῶν του μετά 'Ιταλῶν συμπεραίνει ὅτι ἀντιδράσεις 'Ιταλῶν διά γεωργικά προϊόντα ὑπερενικήθησαν ἤδη κατά 90% καί ὅτι δέν ἀμφιβάλλει ὅτι καί τελευταῖα ἐκλείψωσι ἐφ' ὅσον παραμένουν αὐταί μόνον ἐμπόδιον διά σύνδεσιν..., διευθετουμένων ὑπολοίπων δυσκολιῶν.

»Πτῶσις σήμερον ἰταλικῆς Κυβερνήσεως θά ἠδύνατο βεβαίως καθυστερήση διευθέτησιν ζητήματος.

»'Ως πρός χρηματοδότησιν, κ. ὑφυπουργός 'Εξωτερικῶν μοί εἶπεν ὅτι κατά πληροφορίας του γαλλική Κυβέρνησις συγκατετέθη εἰς χορήγησιν πιστώσεων ἐξ 100 ἑκατ. δολλαρίων ἀπό Τράπεζαν 'Επενδύσεων. 'Ομοσπονδιακή Κυβέρνησις θά ἠδύνατο νά συγκατατεθῆ, ὡς ἀντελήφθην, εἰς πιστώσεις μέχρι 150 ἑκατ. δολλαρίων. 'Υπό τάς παρούσας συνθήκας ἀποκλείεται, ὡς ἐτόνισεν κ. Βάν Σέρπενμπεργκ, ἡ χρηματοδότησις μέχρι τοῦ ὑπό Β. Κυβερνήσεως αἰτουμένου ποσοῦ 250 ἑκατ. δολλαρίων τόσον διά πολιτικούς ὅσον καί οἰκονομικούς λόγους.

»Κύριος Βάν Σέρπενμπεργκ μετά εὐχαριστήσεως καί ἱκανοποιήσεως ἔλαβε γνῶσιν περί ὑποστηρίξεως ἡμετέρων... διά σύνδεσιν καί ὑπεσχέθη διαβιβάση εἰς καγκελλάριον περιεχόμενον συνομιλίας μας καί μεταδώση αὐτῷ ἰδίῳ ὅσα ἀνεφέρθησαν ὑμέτερον τηλεγράφημα περί δηλώσεως στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ἐπί γαλλογερμανικῶν...»[237].

Γιά τήν ἐπίσκεψή του στή Γαλλία, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρει σέ μεταγενέστερα ὑπαγορευμένο σημείωμά του, τά ἀκόλουθα:

«Στίς 11 'Ιουλίου τοῦ 1960 ἐπισκέφθηκα κατόπιν προσκλήσεως ἐπίσημα τή Γαλλία, στήν ὁποία ἔγινα δεκτός μέ εἰλικρινῆ ἐγκαρδιότητα. Οἱ σχέσεις πού συνέδεαν τίς δύο χῶρες ἦσαν κυρίως πνευματικές, δεδομένου ὅτι οἱ πολιτικές μας σχέσεις εἶχαν ἀτονίσει μετά τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, ὁπότε ὁ Βενιζέλος τίς εἶχε φέρει σέ ὑψηλό ἐπίπεδο. 'Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος συνέδεσε στενώτερα τήν 'Ελλάδα μέ τήν 'Αγγλία καί ἐν συνεχείᾳ μέ τήν 'Αμερική.

»Κατά τήν ἐποχή ἐκείνη οἱ ζυμώσεις γιά τήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης ἦσαν ἔντονες καί ἡ 'Ελλάδα ὄφειλε νά τίς παρακολουθήσει καί νά ἐπιδιώξει τή συμμετοχή της στά ὑπό διαμόρφωση σχήματα. 'Η 'Ελλάδα, φυλετικῶς μόνη, γεωγραφικῶς βαλκανική καί οἰκονομικῶς καθυστερημένη, ἀνῆκε ἰδεολογικῶς καί πολιτιστικῶς στή Δύση. 'Η ὀργανική της ἔνταξη συνεπῶς στήν Εὐρώπη ἦταν ἀναγκαία ὄχι μόνο γιά τήν οἰκονομική της ἀνάπτυξη ἀλλά καί γιά τήν ἀσφάλειά της. Μέ τά δεδομένα αὐτά θεωροῦσα ἐθνικῶς ἀναγκαία τήν ἀναβίωση τῆς παλαιᾶς γαλλοελληνικῆς φιλίας.

»Μέ τίς ἐπιδιώξεις αὐτές ἐπισκέφθηκα τό Παρίσι καί πρέπει νά πῶ ὅτι βρῆκα κατανόηση. Μετά τήν πρώτη συνομιλία μου μέ τόν τότε πρωθυπουργό κ. Ντεμπρέ συναντήθηκα τήν ἑπομένη μέ τόν στρατηγό Ντέ Γκώλ, ὁ ὁποῖος μέ εἶχε καλέσει σέ πρόγευμα. "Αμα τῇ ἀφίξει μου μέ εἰσήγαγε στό γραφεῖο του γιά μιά κατά μόνας συνομιλία, ἡ ὁποία ὅμως ἄρχισε κάτω ἀπό τίς ἐξῆς περίεργες συνθῆκες: 'Ο στρατηγός, ἀφοῦ κάθησε πρῶτος στήν πολυθρόνα του μέ ἐρώτησε: "Σᾶς ἀκούω κύριε πρωθυπουργέ, τί θέλετε;" Καί ἐγώ αἰφνιδιασθείς ἀλλά καί ἐνοχληθείς ἀπό τήν ἐρώτησή του τοῦ ἀπάντησα: "'Εγώ; Δέν θέλω τίποτα, ἐκτός ἄν θέλετε τίποτα ἐσεῖς πού μέ καλέσατε". 'Ο στρατηγός συνηθισμένος στήν ταπεινόφρονη συμπεριφορά τῶν ἐπισκεπτῶν του ἐντυπωσιάσθηκε ἀπό τήν αὐθόρμητη αὐτή ἀντίδρασή μου, μέ ἀποτέλεσμα νά διεξαχθεῖ ἐν συνεχείᾳ ἡ συνομιλία μας κατά τρόπο ὁμαλό καί θά ἔλεγα φιλικό.

»'Η προσωπικότητα τοῦ Ντέ Γκώλ εἶναι δύσκολο νά ἀποδοθεῖ γιατί εἶναι πολυσύνθετη. 'Απεδείχθη καλός στρατηγός, ἱκανός πολιτικός καί πνευματικός ἄνθρωπος. 'Η φυσιογνωμία του παραπλανᾶ. 'Ενῶ προδίδει τήν ὑπερηφάνειά του καί τό πεῖσμα του, δέν ἐκφράζει οὔτε τό δυναμισμό του οὔτε τήν εὐφυΐα του, πού τά ἔχει σέ ὑψηλό βαθμό. Θά μποροῦσε κανένας νά πεῖ γι' αὐτόν αὐτό πού ἔλεγε ὁ 'Αλκιβιάδης γιά τόν Σωκράτη, ὅταν τόν παρουσίαζε σάν Σειληνόν γιά νά ἐξάρει, σέ ἀντίθεση μέ τή φυσική του εἰκόνα, τίς πνευματικές του ἀρετές.

»Αὐτό εἶναι τόσον ἀληθές ὥστε ὅταν τόν 'Απρίλιο τοῦ 1961 συναντήθηκα μέ τόν πρόεδρο Κέννεντυ καί μοῦ ἐζήτησε τίς κρίσεις μου γιά τόν στρατηγό, τόν ὁποῖο ἐπρόκειτο μετά τινα χρόνο νά συναντήσει, δυσκολεύθηκα νά τόν περιγράψω. Τοῦ εἶπα μόνο ὅτι ὁ στρατηγός εἶναι φανατικός Γάλλος καί ἐμπνέεται ἀπό τή φιλοδοξία νά διαδραματίσει ὁ ἴδιος καί μαζί του καί ἡ Γαλλία πρῶτο ρόλο στή διαμόρφωση τοῦ μέλλοντος τοῦ κόσμου. Καί προσέθεσα ὅτι θά μποροῦσε κανένας νά πεῖ ὅτι ὁ Ντέ Γκώλ, ἐμπνεόμενος ἀπό τό παλαιό μεγαλεῖο τῆς Γαλλίας καί αἰσθανόμενος τήν μεταπολεμική παρακμή της, κατείχετο ἀπό ἕνα διπλό σύμπλεγμα πού ἐξηγεῖ καί τίς περίεργες πολλές φορές ἀντιδράσεις του.

» 'Η συνομιλία μας, ἡ ὁποία προεβλέπετο ὅτι θά εἶναι τυπική καί βραχεία ἔγινε οὐσιαστική καί παρατεταμένη. 'Ο Ντέ Γκώλ, ἀφοῦ μοῦ ἔκανε τή φιλοφροσύνη νά μοῦ πεῖ ὅτι γνωρίζει τό ἔργο μου καί ὅτι μέ κατατάσσει μεταξύ τῶν τριῶν, τεσσάρων ἐπιτυχόντων ἡγετῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, μέ παρεκάλεσε νά τοῦ εἴπω πῶς ἐμφανίζεται ἡ κατάσταση στήν 'Ελλάδα καί τή Βαλκανική. 'Αφοῦ τοῦ ὁμίλησα γιά τά προβλήματα πού μᾶς δημιουργεῖ ἡ κρίσιμη γεωπολιτική θέση τῆς χώρας μας πού περιβάλλεται, ὅπως εἶπα, ἀπό ἐχθρικούς καί ἀλλόφυλους λαούς, τοῦ ἀνέπτυξα τό κοινωνικό καί οἰκονομικό θέμα τῆς 'Ελλάδας καί τήν τεράστια προσπάθεια πού καταβάλλομε γιά νά τό ἀντιμετωπίσουμε σέ πλαίσια δημοκρατικά. 'Εν συνεχείᾳ τοῦ ἐξήγησα γιατί ἡ σύν-

δεσή μας μέ τήν Κοινή 'Αγορά θά διευκόλυνε τήν προσπάθειά μας αὐτή καί γιατί εἶχα ἀνάγκη τῆς γαλλικῆς συμπαραστάσεως. 'Ο Ντέ Γκώλ μοῦ τήν ὑπεσχέθη ἀνεπιφύλακτα ἀφοῦ μ' ἐρώτησε ἐπί ποίων σημείων θά πρέπει αὐτή νά ἐκδηλωθεῖ καί ἀφοῦ μέ βεβαίωσε ὅτι ἐκτιμᾶ εἰλικρινῶς τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ Κυβέρνησή μου ἀντιμετωπίζει τά προβλήματά της. Μετά τό γεῦμα προεβλέπετο σύσκεψη μέ συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν. 'Ο Ντέ Γκώλ ὅμως μέ εἰσήγαγε καί πάλι μόνον στό γραφεῖο του γιά νά συνεχίσουμε τή συνομιλία μας. Τή φορά ὅμως αὐτή μοῦ ἀνέπτυξε αὐτός τά προβλήματα τῆς χώρας του καί τίς σκέψεις του γιά τό μέλλον. Μοῦ περιέγραψε τήν τραγική κατάσταση στήν ὁποία παρέλαβε τή Γαλλία καί τόνισε ἰδιαίτερα τόν κομμουνιστικό κίνδυνο καί τήν πολιτική καί οἰκονομική ἀναρχία πού ἐπικρατοῦσαν στή Γαλλία κατά τά τελευταῖα χρόνια. 'Ησχολήθη ἰδιαίτερα μέ τό 'Αλγερινό, τό ὁποῖο θεωροῦσε ὡς τό ὑπ' ἀριθμόν ἕνα πρόβλημα τῆς Γαλλίας καί εἰς τό ὁποῖο ἦτο ἀποφασισμένος νά δώσει ὁπωσδήποτε λύση. "'Ηλθα ἀργά γιά νά προλάβω τήν τραγωδία ἀλλά νωρίς γιά νά τήν τερματίσω", μοῦ εἶπε. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή μέ συνεχάρη γιά τή λύση τοῦ Κυπριακοῦ καί ἐξέφρασε τή λύπη του διότι ἡ διαφορά συνθηκῶν δέν ἐπέτρεπε ἀνάλογη λύση καί στό 'Αλγερινό. 'Ομιλώντας περί τοῦ 'Αλγερινοῦ, μοῦ εἶπε ὅτι ἡ Ρωσία, μολονότι εἶχε τόν πειρασμό νά ἀναμιχθεῖ στό πρόβλημα, τό ἀπέφευγε διότι δίς εἶχε προειδοποιήσει τόν Χρουστσώφ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θά ἀνακαλοῦσε ἀμέσως τόν πρεσβευτή του ἀπό τή Μόσχα καί θά ἀπέπεμπε τόν Σοβιετικό ἀπό τό Παρίσι.

»'Εν συνεχείᾳ μοῦ ἐξέθεσε τίς γνωστές ἀπόψεις του γιά τό μέλλον τῆς Εὐρώπης. Κατά τή γνώμη του ἡ ὀργάνωση τῆς Εὐρώπης δύναται νά ἐκκινήσει ἀπό τήν Κοινή 'Αγορά. 'Αναφέρων δέ ὡς παράδειγμα πρός ἀποφυγή τήν CECA, τό EURATOM καί τήν CED, ἀποκρούει κάθε ἰδέα ὑπερκυβερνητικῶν θεσμῶν. Πιστεύει ὅτι ἡ οἰκονομική συνεργασία, καλῶς θεμελιωμένη, θά ὁδηγήσει στήν πολιτική συνεργασία χωρίς ὅμως συγχωνεύσεις καί θεσμούς ὑπερεθνικούς. 'Ιδιαιτέρως ἐτόνισε ὅτι τήν ὀργάνωση αὐτή τῆς Εὐρώπης θέλει νά τήν πραγματοποιήσει μέ τή Γερμανία τοῦ 'Αντενάουερ καί ὅτι ἀνέμενε τήν ἔκβαση τῶν ἐπικειμένων γερμανικῶν ἐκλογῶν, γιά νά ἀναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες. Μέ βεβαίωσε ἐπίσης ὅτι τά σχέδιά του γιά τήν Εὐρώπη ἐπεδοκιμάζοντο ἀπό τήν 'Αμερική, ἐν ἀντιθέσει πρός τήν 'Αγγλία ἡ ὁποία ἀντιδροῦσε κατ' αὐτῶν.

»"Οταν τοῦ ὁμίλησα περί τῆς διεθνοῦς θέσεως τῆς 'Ελλάδος ὁ στρατηγός βρῆκε τήν εὐκαιρία νά ἐκδηλώσει τήν ἀντιπάθειά του γιά τόν Νάσερ καί τόν Τίτο. 'Επηρεασμένος καί αὐτός ἀπό ὅσα εἶχαν γραφεῖ κατά τήν ἐποχή ἐκείνη περί στενωτέρας συνεργασίας 'Ελλάδος-Γιουγκοσλαβίας-Αἰγύπτου μέ ἐρώτησε: "Δέν καταλαβαίνω τί δουλειά ἔχεις ἐσύ μέ αὐτούς τούς τυχοδιῶκτες;" "Οταν ὅμως τοῦ ἐξήγησα τούς γενικούς καί εἰδικούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἤμουν ὑποχρεωμένος χωρίς νά ἀπομακρύνομαι ἀπό τή Δύση νά διατηρῶ φιλικές σχέσεις μέ τίς ἐν λόγω χῶρες ἀνεγνώρισε ὅτι ὀρθῶς ἐπολιτευόμην. 'Ιδιαιτέρως τοῦ ἐξήγησα τήν περίπτωση τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἡ οὐδετερότητα τῆς ὁποίας ἀπετέλει τήν προϋπόθεση τῆς συνεργασίας μας. Καί ὅτι ἡ οὐδετερότητα αὐτή ὄχι μόνο ἀνακούφιζε τήν 'Ελλάδα στή Βαλκανική, ἀλλά ἦτο χρήσιμη καί στόν Δυτικό κόσμο.

»"Ετσι, εἴχαμε ἐξαντλήσει τά θέματα καί ὅταν συνεκροτήθη ἐν συνεχείᾳ ἡ σύσκεψη περιορισθήκαμε στό νά ἀνακοινώσουμε στούς ἄλλους τά συμπεράσματά μας.

»'Η ἐπίσκεψη ἀπεδείχθη πολύ χρήσιμη καί πέτυχε πλήρως τοῦ σκοποῦ της. 'Εδημιούργησε κλίμα ἐγκαρδιότητας καί τίς προϋποθέσεις στενώτερης συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας καί ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά ἀναπτυχθεῖ ἕνας δεσμός φιλίας μεταξύ ἐμοῦ καί τοῦ Ντέ Γκώλ, ὁ ὁποῖος ἀπεδείχθη ἐν συνεχείᾳ πολύτιμος.

»Τά ἀποτελέσματα τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς ἦταν: Πρῶτον, νά πρωτοστατήσει ἡ Γαλλία στό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς χώρας μας μέ τήν ΕΟΚ. Δεύτερον, νά ἐνθαρρύνει γαλλικές ἐπενδύσεις στήν 'Ελλάδα καί τρίτον, νά δηλώσει ὁ Ντέ Γκώλ τόσο κατά τήν ἐπόμενη συνάντησή μας στό Παρίσι ὅσο καί μέ τή δημόσια ὁμιλία του στή Θεσσαλονίκη, τόν Μάιο τοῦ 1963, ὅτι ἡ Γαλλία ἐγγυᾶται τήν ἀσφάλεια τῆς 'Ελλάδος. Καί ἡ δήλωση αὐτή τοῦ Ντέ Γκώλ προσελάμβανε ἰδιαίτερη σημασία ἄν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι συνεπλήρωνε ἀνάλογη διαβεβαίωση τήν ὁποία μοῦ εἶχε δώσει ὁ Κέννεντυ ἀπό τό 1961»[238].

Θετικά ὑπῆρξαν τά σχόλια τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή γαλλική πρωτεύουσα.

'Η «'Ακρόπολις» τόνισε ὅτι «δέν ἀφήνει κενά τό ἐπακολουθῆσαν τάς ἐν Παρισίοις συνομιλίας τῶν Κυβερνήσεων 'Ελλάδος καί Γαλλίας ἀνακοινωθέν καί δέν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν περί τοῦ ὅτι αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ἐκέρδισαν μέ τήν συνάντησιν αὐτήν... 'Εκαλύφθησαν ὑπό τῶν ἐν Παρισίοις συνομιλιῶν ὅλα τά διεθνοῦς καί εἰδικωτέρου ἐνδιαφέροντος προβλήματα, χωρίς νά σημειωθοῦν διαφοραί γνώμης, ἐξ οὗ καί ἐπιτρέπεται τό συμπέρασμα ὅτι ἡ φιλία καί συνεργασία τῶν δύο χωρῶν ἔχει καί ὡς ἐπί πλέον στήριγμα τάς κοινάς σκέψεις, τούς κοινούς σκοπούς καί τάς κοινάς ἐπιδιώξεις των»[239]. Τό «Βῆμα» παρατηροῦσε ὅτι «ἀνταποκρίνεται πρός τήν ἀναμονήν καί τάς ἐλπίδας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τό ἐκδοθέν εἰς τό Παρίσι ἐπίσημον ἀνακοινωθέν μετά τάς συνομιλίας τοῦ "Ελληνος πρωθυπουργοῦ, τοῦ προέδρου

καί τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας» καί ὑπογράμμιζε ἰδιαίτερα τήν ταυτότητα ἀπόψεων γιά τή διεθνῆ κατάσταση, τίς προοπτικές συνεργασίας στά οἰκονομικά θέματα, καθώς καί τή στάση τῆς Γαλλίας στό θέμα τῆς ἑλληνικῆς συνεργασίας μέ τήν Κοινή Ἀγορά[240]. Ἡ «Καθημερινή» διατύπωσε τήν ἄποψη ὅτι οἱ ἑλληνογαλλικές συνομιλίες ὁριοθετοῦσαν μία νέα περίοδο στίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, στά πλαίσια πού διαγράφονταν στό κοινό ἀνακοινωθέν, δηλαδή τήν παράδοση τῆς παλαιᾶς φιλίας, τήν κοινότητα τοῦ πνεύματος, τήν ταυτότητα τῶν ἀρχῶν, τή συνεργασία στήν ἴδια μεγάλη συμμαχία τῆς Δύσεως, τήν ἀναγνώριση ἀπό τή Γαλλία τῆς ἰδιαίτερης θέσεως τῆς Ἑλλάδος στήν περιοχή της καί τοῦ ρόλου της ὡς προφυλακῆς τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, καί τήν ἑλληνογαλλική οἰκονομική καί πνευματική συνεργασία· καί ἀπέδιδε τήν ἄριστη κατάσταση τῶν διμερῶν σχέσεων «εἰς τήν παρουσίαν καί εἰς Ἀθήνας καί εἰς Παρισίους Κυβερνήσεων τοῦ τύπου τόν ὁποῖον τόσον εὐγλώττως καί τόσον δικαίως ἐξῆρε ὁ Γάλλος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Κούβ ντέ Μυρβίλ ἀπευθυνόμενος πρός τόν πρωθυπουργόν κ. Καραμανλῆ, Κυβερνήσεων, δηλαδή, αἱ ὁποῖαι κατώρθωσαν νά συνδυάσουν τήν δημοκρατικήν μέ τήν σταθεράν διακυβέρνησιν»[241]. Ἡ «Ἐλευθερία» ἔγραφε: «Ὁ ἑλληνικός λαός, ἀνεξαρτήτως τῶν πολιτικῶν διακρίσεων, συνεχίζων μακράν παράδοσιν, αἰσθάνεται πάντοτε φιλίαν διά τήν Γαλλίαν καί θαυμασμόν διά τήν συμβολήν της εἰς ὅλους τούς τομεῖς τοῦ κοινοῦ μας πολιτισμοῦ. Εἰς τά αἰσθήματα προστίθεται ἡ προοπτική στενωτέρας συνεργασίας τόσον εἰς τά πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, μέ τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς πρόκειται νά συνδεθῆ, ὅσον καί διά τήν μακρόπνοον ἐπιδίωξιν μιᾶς ἑνοποιημένης Εὐρώπης. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν, γενική εἶναι ἡ εὐχή ὅπως αἱ τερματισθεῖσαι χθές ἑλληνογαλλικαί συνομιλίαι τῶν Παρισίων ἀποβοῦν καλή ἀφετηρία διά τήν νέαν φάσιν τῆς παλαιᾶς φιλίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν»[242].

Τήν ἀντίθετη τάση διατύπωσε ἡ «Αὐγή», ἡ ὁποία, μεταξύ ἄλλων, παρατηροῦσε: «Ὅ,τι ἀπομένει ἀπό τόν τεχνητό θόρυβο τοῦ κυβερνητικοῦ τύπου περί ἐπιτυχοῦς ἀποτελέσματος τοῦ ταξιδίου τοῦ Κ. Καραμανλῆ εἶναι νά πραγματοποιηθῆ ἡ σύνδεσις μέ τήν Κοινή Ἀγορά ὅπως-ὅπως, ἐν ὀνόματι τῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων πού τήν ἐπιβάλλουν, ἐν ὀνόματι τῆς συσπειρώσεως σέ ἕνα κλειστό ἀντιλαϊκό πολιτικοοικονομικό μέτωπο τῶν καθεστώτων τοῦ ἀποικιοκρατισμοῦ καί τῶν φορέων τοῦ ψυχροῦ πολέμου στή Δ. Εὐρώπη»[243].

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Γαλλία, ὁ γαλλικός τύπος ἀσχολήθηκε εὐρύτατα μέ τήν πολιτική καί οἰκονομική κατάσταση τῆς Ἑλλάδος.

Συγκεκριμένα, ἡ ἐφημερίδα «Le Monde» ἀφιέρωσε ὁλόκληρη σελίδα γιά τήν Ἑλλάδα, ὅπου περιγράφονταν τά ἐπιτεύγματα στόν οἰκονομικό τομέα καί ἰδίως στόν τουρισμό:

Ἡ Ἑλλάς δέν δύναται νά στηρίξη τήν τουριστικήν της προσπάθειαν εἰς τούς ἀρχαιολογικούς της μόνον θησαυρούς. Ὀφείλει νά στρέψη ἐπίσης τήν προσοχήν της εἰς τόν ναυτικόν τουρισμόν, τάς ἤδη ἀναπτυχθείσας εἰς βάθος περιοχάς, νά ἐκμεταλλευθῆ τάς βορείας ἀκτάς τοῦ Αἰγαίου καί τέλος νά ἀποτελέση τουριστικήν ἀφετηρίαν καί νά ἐνισχύση τάς κρουαζιέρας ἀνά τήν ἀνατολικήν Μεσόγειον. Παρά τήν μεγάλην σπουδαιότητα, τήν ὁποίαν ἐνέχει ὁ τουρισμός διά τήν Ἑλλάδα, οὗτος θά ἐξακολουθήση κατέχων τήν τρίτην θέσιν εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν, ἐρχόμενος μετά τήν γεωργίαν καί τήν βιομηχανίαν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται ἐν πλήρει ἐξελίξει καί ἀποτελοῦν τήν βάσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας αὐτῆς.

Τήν ἴδια ἡμέρα ἡ «Le Figaro» παρατηροῦσε μεταξύ ἄλλων:

Αἱ συνομιλίαι, τάς ὁποίας οἱ κ.κ. Καραμανλῆς καί Ἀβέρωφ θά ἔχουν εἰς Παρισίους προμηνύονται σημαντικαί. Ἐπί τοῦ πολιτικοῦ πεδίου οὐδέν πρόβλημα τίθεται μεταξύ τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων εἶναι περιττόν νά ὑπενθυμίσωμεν τήν πατροπαράδοτον φιλίαν. Ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου ἡ Ἑλλάς καταβάλλει προσπαθείας ἀπό ἑνός ἔτους διά τήν ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεών της μέ τήν Δύσιν. Τόν Ἰούνιον τοῦ 1959 ἐζήτησε νά συνδεθῆ μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα καί διεξάγονται διαπραγματεύσεις εἰς Βρυξέλλας πρός τόν σκοπόν αὐτόν. Τό ἰδιάζον αὐτό πρόβλημα δέν θά θιγῆ αὐτό καθ' ἑαυτό εἰς Παρισίους, ἀσφαλῶς ὅμως θά ἐξετασθοῦν ἄλλα ζητήματα, ἡ λύσις τῶν ὁποίων θά εὐνοήση μεγάλως τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν ἔχει ἀνάγκην ὡρισμένων διευκολύνσεων διά τήν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς της ὑποδομῆς. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑποχρεωμένη νά καλύψη κατά τό δυνατόν ταχύτερον τήν καθυστέρησίν της ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου ἐν σχέσει μέ τάς ἓξ χώρας τῆς Κοινότητος. Ἡ ἀνάγκη αὐτή εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπείγουσα εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐκβιομηχάνισιν.

Στά ἀποτελέσματα τῶν ἑλληνογαλλικῶν συνομιλιῶν ἀναφερόταν ἡ «Le Monde» σέ κύριο ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Ἡ ἑλληνογαλλική φιλία», ὅπου, μεταξύ ἄλλων, τόνιζε τά ἑξῆς:

Αἱ ἀνταλλαγαί ἀπόψεων ἐπί τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ὑπῆρξαν χρήσιμοι καί καρποφόροι. Ἡ Ἑλλάς θεωρεῖται ὡς εἷς ἐκ τῶν στυλοβατῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας καί εἷς ἐκ τῶν πλέον προκεχωρημένων προμαχώνων τῶν ἐλευθέρων λαῶν πρός ἀνατολάς. Δι' αὐτούς τούς λόγους ἠκούσθησαν ἐν Παρισίοις μετά τοῦ μεγαλυτέρου ἐνδιαφέροντος αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Καραμανλῆ ἐπί τῆς καταστάσεως καί δή εἰς τά Βαλκάνια καί τήν Μ. Ἀνατολήν καί αἱ ἐντυπώσεις τῶν Ἑλλήνων ἰθυνόντων κατά τήν διάρκειαν προσφάτων συνομιλιῶν των μετά τοῦ στρατάρχου Τίτο καί τοῦ προέδρου Νάσερ.

Στή συνέχεια, ἀφοῦ ἐξῆρε τήν ἀναθέρμανση τῶν γαλλοελληνικῶν σχέσεων στόν οἰκονομικό τομέα, ἀναφερόταν, εἰδικότερα, στήν πρωτοβουλία γαλλικῆς ἑταιρίας γιά τήν ἐγκατάσταση ἐργοστασίου ἀλουμινίου στήν Ἑλλάδα καί τήν πιθανή συνέχισή της μέ ἄλλες ἀντίστοιχες συμφωνίες καί προσέθετε:

Τό ποσοστόν τῶν γαλλικῶν ἐξαγωγῶν πρός τήν Ἑλλάδα πρέπει νά βελτιωθῆ καί τό ζήτημα τῶν μετά τῆς Ἑλλάδος ἀνταλλαγῶν πρέπει νά ἐπανεξετασθῆ ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Πιστεύεται ὅτι ἡ συμφωνία θά ἦτο δυνατόν νά ὑπογραφῆ τόν Σεπτέμβριον. Ἄλλωστε, ἡ Γαλλία θά ἀσκήση τήν ἐπιρροήν της διά νά διευκολύνη τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν.

Ἰδιαίτερα σημαντική, τέλος, ἦταν ἡ συνέντευξη πού ὁ Κ. Καραμανλῆς παραχώρησε στήν ἔγκυρη γαλλική ἐφημερίδα «Le Monde», ἡ ὁποία τήν δημοσίευσε μέ τόν πρωτοσέλιδο τίτλο «Ὁ κ. Καραμανλῆς δηλοῖ ὅτι ἡ Δύσις ὀφείλει νά ἐνισχύση τήν συνοχήν της καί νά ἐπιδείξη πνεῦμα πραγματικῆς ἀλληλεγγύης».

— Εἰς ποίους τομεῖς θά ἦτο δυνατόν νά ἐνισχυθῆ ἡ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας συνεργασία;

«Εἰς τόν πολιτικόν τομέα, ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γαλλία εὑρίσκονται ἐν πλήρει ἁρμονία σκέψεως καί σκοπῶν ὄχι μόνον εἰς τούς κόλπους τοῦ ΝΑΤΟ ἀλλά καί εἰς πολλούς ἄλλους τομεῖς καί εἰδικώτερον εἰς τόν τομέα τῆς ἀναπτύξεως τῆς εὐρωπαϊκῆς συνεργασίας. Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γαλλία, ἐμπνεόμεναι ἀπό τά αὐτά ἰδεώδη καί ἀφωσιωμέναι εἰς τήν προάσπισιν τῶν αὐτῶν ἀξιῶν, τῆς ἐλευθερίας καί τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, εὑρέθησαν πάντοτε καί θά εὑρεθοῦν ἐπίσης εἰς τό μέλλον ἡ μία παρά τό πλευρόν τῆς ἄλλης. Εἰς τόν μορφωτικόν τομέα ἡ Ἑλλάς καί ἡ Γαλλία ἀντλοῦν τήν ἰσχύν των καί τά φῶτα των ἀπό τάς αὐτάς πηγάς καί ἐξυπηρετοῦν τό πνεῦμα μέ τήν αὐτήν πίστιν καί δημιουργικήν πνοήν. Ἀπό οἰκονομικῆς πλευρᾶς, διανοίγεται εὐρύτατον πεδίον συνεργασίας εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τούς τομεῖς τῆς βιομηχανίας καί τῆς τεχνικῆς, τόν τουρισμόν καθώς καί πολλούς ἄλλους τομεῖς, εἰς τούς ὁποίους θά προσδώση μεγαλυτέραν εἰσέτι σημασίαν ἡ πραγματοποίησις τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν».

— Εἶσθε ἱκανοποιημένος ἀπό τό σημερινόν ὄγκον τῶν γαλλοελληνικῶν ἀνταλλαγῶν;

«Αἱ ἑλληνογαλλικαί ἀνταλλαγαί εὑρίσκονται εἰς ἐπίπεδον σχετικῶς ἱκανοποιητικόν, δύνανται ὅμως νά ἀναπτυχθοῦν περισσότερον καί αὐτό εἶναι ἐκεῖνο πού ἐπιδιώκομεν. Τά γαλλικά προϊόντα ἀπολαύουν ἐξαιρετικῆς φήμης εἰς τήν ἑλληνικήν ἀγοράν. Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί πρός τήν Γαλλίαν δύνανται νά αὐξηθοῦν σημαντικῶς».

— Θεωρεῖτε ἐπαρκεῖς τάς γαλλικάς ἐπενδύσεις εἰς τήν χώραν σας;

«Αἱ συνθῆκαι σταθερότητος καί ἀσφαλείας, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι, προσφέρουν πολύ μεγάλας δυνατότητας διά παραγωγικάς ἐπενδύσεις, κατά τήν παροῦσαν ἰδίᾳ στιγμήν, καθ' ἣν ἀρχίζει ἡ ἐφαρμογή τοῦ πενταετοῦς σχεδίου ἀναπτύξεως. Θά εἴμεθα εὐτυχεῖς ἄν ἐσημειοῦτο αὔξησις τῶν εἰς τήν χώραν μας γαλλικῶν ἐπενδύσεων, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ μέχρι τοῦδε συμβολή τοῦ γαλλικοῦ κεφαλαίου καί τῆς τεχνικῆς ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως εὐτυχής καί γόνιμος, ὡς γενικῶς ἀναγνωρίζεται.

— Εἰς ποῖον μέτρον ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν θά ἐνισχύση τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας; Ποῖαι εἶναι αἱ συνθῆκαι τάς ὁποίας θεωρεῖτε οὐσιώδεις προκειμένου ἡ σύνδεσίς σας νά ἀποβῆ ἀποδοτική εἰς ὅλους τούς ἐνδιαφερομένους;

«Οἱ ὅροι οἱ ἀναγκαῖοι διά τήν συμμετοχήν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν εἶναι μετριοπαθεῖς καί ἀπολύτως λογικοί. Ὡς γνωστόν, ἡ Κοινή Ἀγορά ἀποβλέπει εἰς τήν ὀρθολογιστικήν καί ἰσότιμον ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομιῶν ὅλων τῶν μελῶν της. Ἐκεῖνο πού ζητοῦμεν εἶναι ὅπως καί ἡ Ἑλλάς ἐπωφεληθῆ τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς καί ταυτοχρόνως μή εὑρεθῆ εἰς κατάστασιν περισσότερον δυσχερῆ λόγῳ τοῦ συναγωνισμοῦ πολύ περισσότερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Πράγματι, δέν κατανοῶ διατί οἱ στοιχειώδεις αὐτοί καί ἀπαραίτητοι ὅροι δέν συναντοῦν πάντοτε τήν ἐπιβαλλομένην κατανόησιν. Ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἐνῶ τό σύνολον τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀντιπροσωπεύει ἀξίαν 24 δισεκατ. δολλαρίων καί οἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί πρός τάς χώρας αὐτάς ἀνέρχονται μόνον εἰς 80 ἑκατ. δολλάρια, ἀντιπροσωπεύουσαι δηλαδή ἀναλογίαν πραγματικῶς ἀσήμαντον, εἶναι δύσκολον νά ἀντιληφθῆ τις διά ποῖον λόγον αἱ διαπραγματεύσεις χωλαίνουν ἀπό ἑνός ὁλοκλήρου ἔτους.

— Κατόπιν τῆς τουρκικῆς ἐπαναστάσεως ἀνῆλθεν εἰς τήν ἐξουσίαν νέα ἡγεσία, αἱ ἀπόψεις τῆς ὁποίας διαφέρουν κάπως ἀπό ἐκείνας τῆς τέως Κυβερνήσεως Μεντερές εἰς τόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Πιστεύετε ὅτι κατόπιν αὐτοῦ θά ἐπέλθη οἱαδήποτε μεταβολή εἰς τάς σχέσεις μεταξύ Ἀγκύρας καί Ἀθηνῶν; Εἶχε τό πραξικόπημα τῆς 27ης Μαΐου οἱονδήποτε ἀντίκτυπον ἐπί τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἐν Ἑλλάδι;

«Ἡ στρατιωτική ἐπανάστασις τῆς Τουρκίας οὐδένα ἀντίκτυπον εἶχεν εἰς τήν Ἑλλάδα. Θά ἦτο ἀκατανόητον νά συμβῆ ἄλλως. Ἡ καθεστωτική μεταβολή τῆς Τουρκίας εἶναι ἀποκλειστικῶς ἐσωτερικόν θέμα τῆς χώρας αὐτῆς. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἑλληνοτουρκικήν συνεργασίαν καί φιλίαν πρέπει νά λεχθῆ ὅτι αὐτή ἀπό τῆς πλευρᾶς μας ἐκφράζει καί ἐξυπηρετεῖ τά πλέον μόνιμα συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν, συμφέροντα τά ὁποῖα καθορίζει ἡ γεωγραφική καί πολιτική των θέσις. Κατά συνέπειαν τά ἐν λόγῳ συμφέροντα δέν θά πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς ἐξαρτώμενα ἀπό ἐσωτερικῆς φύσεως μεταβολάς ἤ ἐξελίξεις».

— Κύριε πρόεδρε, πρό τῆς ἀφίξεώς σας εἰς Γαλλίαν ἐδέχθητε τήν ἐπίσκεψιν τοῦ προέδρου Νάσερ. Δύνασθε νά μᾶς εἰπῆτε πῶς ἀντιμετωπίζετε τάς ἑλληνοαραβικάς σχέσεις μετά τάς συνομιλίας σας μέ τόν ἀρχηγόν τῆς ΗΑΔ.

«Αἱ ἑλληνοαραβικαί σχέσεις ὑπῆρξαν πάντοτε στεναί

καί φιλικαί. Ἡ πρόσφατος ἐπίσκεψις εἰς Ἑλλάδα τοῦ προέδρου Νάσερ καί αἱ συνομιλίαι τάς ὁποίας εἴχομεν μετ᾽ αὐτοῦ συνέβαλον εἰς τήν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν σχέσεών μας μέ τήν ΗΑΔ. Ἡ Ἑλλάς, ἐνῶ παραμένει ἀφωσιωμένη εἰς τήν Δύσιν καί τήν ἀμυντικήν της συμμαχίαν, θεωρεῖ σκόπιμον τήν καλλιέργειαν φιλικῶν σχέσεων μέ χώρας μή ἀνηκούσας εἰς τό δυτικόν στρατόπεδον, μέ τάς ὁποίας ὅμως διατηρεῖ ἰδιαιτέρους δεσμούς».

— Εἴσθε τῆς γνώμης ὅτι εἶναι τώρα ἐξησφαλισμένον τό μέλλον τῆς εἰς τήν ΗΑΔ σημαντικῆς ἑλληνικῆς κοινότητος καί διατί;

«Ὅλοι οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἀπό πολλῶν γενεῶν διαβιοῦν εἰς τήν ΗΑΔ, ὑπῆρξαν ἄξιοι τῆς ἐκτιμήσεως τῆς χώρας, ἡ ὁποία προσφέρει εἰς αὐτούς τήν φιλοξενίαν της, χάρις εἰς τήν φιλοπονίαν των καί τήν ἐμπιστοσύνην πού ἐνέπνευσαν».

— Πῶς ἐκτιμᾶτε τήν διεθνῆ κατάστασιν κατά τήν παροῦσαν στιγμήν;

«Εἶναι ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας ὅτι διερχόμεθα περίοδον ἀβεβαιότητος, ἴσως δέ ἐπίσης καί κάποιας συγχύσεως. Σήμερον ἐπιβάλλεται περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλην φοράν πνεῦμα ἀποφασιστικότητος καί ἐπαγρύπνησις. Ἡ Δύσις, ὑποχρεωμένη νά ἀντιμετωπίση τήν σκληράν πειθαρχίαν τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου, ὀφείλει νά ἐνισχύση τήν συνοχήν της καί νά ἐπιδείξη πνεῦμα πραγματικῆς ἀλληλεγγύης. Ὁ ἐλεύθερος κόσμος συνδέεται διά κοινῶν πεπρωμένων καί κατέστη λίαν δυσχερές τό νά ζῆ τις πολύ καλύτερον ἀπό τούς ἄλλους. Δέν ἀρκεῖ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν κινδύνων, πού δημιουργεῖ ὁ ἀντίπαλος κόσμος. Ὑπάρχουν κίνδυνοι ὀφειλόμενοι εἰς τάς ἰδίας ἡμῶν ἀδυναμίας καί αἱ δημοκρατίαι, μέ ὅπλον τήν εἰλικρίνειαν αὐτῶν, ὀφείλουν νά ἐπιδιώξουν τήν διάγνωσιν καί τήν θεραπείαν τῶν ἀδυναμιῶν αὐτῶν. Ἴσως δέν παρέχουν πάντοτε τήν ἐντύπωσιν τῆς ἰσχύος, εἶναι ὅμως πολύ ἰσχυρότεραι καί μεγαλυτέρας ἀντοχῆς ἀπό τά ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐπιδιώκομεν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις ὅπως οἱ λαοί δυνηθοῦν νά ἀναπτυχθοῦν ἐν προόδῳ, ἐλευθερίᾳ καί εἰρήνῃ»[244].

12 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Προνοίας, Α. Στράτος, συντάσσει τό ἀκόλουθο σημείωμα γιά τό πρόγραμμα στεγάσεως παραπηγματούχων οἰκογενειῶν Ἀθηνῶν, Πειραιᾶ καί Θεσσαλονίκης:

«Πρόγραμμα
στεγάσεως παραπηγματούχων οἰκογενειῶν
Ἀθηνῶν-Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης

»Διά τήν ἀντιμετώπισιν τῆς προσωρινῆς στεγάσεως τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας προσφυγόντων κατά τό 1922 ὁμογενῶν τό Κράτος ἠναγκάσθη νά χρησιμοποιήση συγκροτήματα ἐκ προσωρινῶν στεγάστρων (παραπήγματα), τά ὁποῖα ἐγκατεστάθησαν εἰς καίρια σημεῖα τῶν μεγάλων πόλεων τῆς χώρας.

»Τά παραπήγματα ταῦτα θά εἶχον ἐκλείψει, ἐάν δέν ἐμεσολάβει ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου ἀνεστάλησαν τά ὑπό τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας ἐφαρμοζόμενα προγράμματα στεγάσεως τῶν εἰς αὐτά διαβιουσῶν προσφυγικῶν οἰκογενειῶν ἀνεγειρόμενα μόνιμα οἰκήματα εἰς διαφόρους συνοικισμούς τῶν πόλεων τούτων.

»Συνεπείᾳ τοῦ πολέμου τούτου καί τοῦ ἐν συνεχείᾳ ἐπακολουθήσαντος συμμοριτοπολέμου ὁ ἀριθμός τῶν εἰς τά παραπήγματα ἐναπομεινασῶν ὡς ἄνω προσφυγικῶν οἰκογενειῶν ηὐξήθη σημαντικῶς διά τῆς εἰσδοχῆς εἰς ταῦτα νέων οἰκογενειῶν εἴτε καταφυγουσῶν εἰς τά ὡς ἄνω ἀστικά κέντρα κυρίως ἐκ τῆς ὑπαίθρου εἴτε ἐκ τῆς δημιουργίας νέων οἰκογενειῶν συνεπείᾳ γάμων μελῶν τῶν ἀρχικῶς ἐγκατασταθεισῶν εἰς τά παραπήγματα προσφυγικῶν οἰκογενειῶν.

»Οὕτω ἡ μέχρι τοῦ 1940 ὁμοιομορφία τοῦ εἰς τά παραπήγματα ἐγκατεστημένου προσφυγικοῦ στοιχείου ἠλλοιώθη σημαντικῶς διά τῆς παρεμβολῆς εἰς μεγάλον ποσοστόν γηγενῶν οἰκογενειῶν καί παραφυάδων τῶν ἀρχικῶς δικαιούχων προσφυγικῶν οἰκογενειῶν.

»Τό ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας ἀπό τοῦ ἔτους 1952, ὅτε ἤρχισεν ἀμβλυνομένη ἡ ὀξύτης τῶν συνεπείᾳ τοῦ παγκοσμίου πολέμου καί τοῦ συμμοριτοπολέμου δημιουργηθέντων σοβαρωτέρων στεγαστικῶν προβλημάτων, ἤρχισε ν᾽ ἀντιμετωπίζη προοδευτικῶς τό θέμα τῆς μονίμου στεγαστικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν εἰς τά παραπήγματα διαβιουσῶν οἰκογενειῶν, ἐπιτευχθείσης μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1959 τῆς ἀνεγέρσεως 10.036 συγχρονισμένων οἰκημάτων. Παρ᾽ ὅλην ὅμως τήν προσπάθειαν ταύτην, τό πρόβλημα τῶν παραπηγματούχων ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον διά τῆς διατηρήσεως εἰς κεντρικά σημεῖα τῶν τριῶν μόνον πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης μεγάλου ἀριθμοῦ παραπηγμάτων.

»Ἡ Κυβέρνησις κρίνασα ὅτι ὑπό τάς σημερινάς συνθήκας δέν ἦτο ἐπιτρεπτή ἡ διαβίωσις οἰκογενειῶν εἰς περιβάλλον ἀθλιότητος ὅπερ ἐδημιούργουν αἱ τρῶγλαι αὐταί καί ἐν τῇ μερίμνῃ της ὅπως ἐξασφαλίση διά τάς οἰκογενείας ταύτας καλυτέρας συνθήκας ζωῆς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ αὐτῶν τούτων ἀλλά καί τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου γενικώτερον, ἀπεφάσισε νά ἐξαφανίση ριζικῶς τά παραπήγματα ταῦτα διά τῆς ἀνεγέρσεως νέων καί συγχρονισμένων οἰκημάτων καί τῆς εἰς ταῦτα μεταστεγάσεως τῶν εἰς τά ὡς ἄνω παραπήγματα διαβιουσῶν οἰκογενειῶν.

»Πρός τοῦτο, τό ἁρμόδιον ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας, προκειμένου νά ἔχῃ τήν ἀκριβῆ ἔκτασιν τοῦ προβλήματος τούτου τῶν παραπηγματούχων, διενήργησεν κατά τό ἔτος 1959 διά πρώτην φοράν πλήρη καί συστηματικήν ἀπογραφήν αὐτῶν, ἐπεκτείναν ταύτην καί εἰς προσφυγικούς ἐκ παραπηγμάτων συνοικισμούς μή τελοῦντας ὑπό τήν ἄμεσον διαχείρισιν τούτου.

»Ἐκ τῆς ἐπεξεργασίας τῆς ἀπογραφῆς ταύτης παρά τῆς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας ἐν συνεργασίᾳ μετά κλιμακίου τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας προέκυψεν ὅτι εἰς τάς τρεῖς πόλεις Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης, ὑφίστανται ἐν συνόλῳ 10.500 παραπήγματα, εἰς ἃ διαβιοῦν ἐν συνόλῳ 13.356 οἰκογένειαι. Τά κυριώτερα στοιχεῖα τά ἀναφερόμενα εἰς τάς οἰκογενείας ταύτας ἐμφανίζονται εἰς τούς κατωτέρω πίνακας:

ΠΙΝΑΞ Α΄

Ἀριθμός παραπηγματούχων οἰκογενειῶν κατά τόπον καταγωγῆς καί χρονολογία ἐγκαταστάσεως εἰς συνοικισμόν.

Κατηγορία οἰκογενειῶν	Χρόνος ἐγκαταστάσεως εἰς παράπηγμα			
	Σύνολον	1922-40	1941-54	1955 καί μετά
Πρόσφυγες	9.941	7.559	1.988	394
Γηγενεῖς	2.931	667	1.879	385
Ἀλλοδαποί	484	377	96	11
Σύνολον	13.356	8.603	3.963	790

ΠΙΝΑΞ Β΄

Οἰκογένειαι μέ μέλη

	Σύνολον	1μ.	2μ.	3μ.	4μ.	5μ.	6μ.	7μ.	8μ.	9μ.	10	11
Οἰκογένειαι	13.356	2.959	2.889	2.747	2.511	1.329	574	226	80	30	6	5

ΠΙΝΑΞ Γ΄

Ἀριθμός παραπηγματούχων οἰκογενειῶν κατά κλίμακα εἰσοδήματος κ.λ.π.

Ἐνδείξεις	Σύνολον	Πρόσφυγες	Γηγενεῖς	Ἀλοδαποί	Ἀποκ/θέντες
Γεν. Σύνολον	13.356	9.041	2.931	484	900
Κλίμ. εἰσοδ.					
1) Ἄνευ εἰσοδ.	2.557	1.859	438	135	125
2) Μέχρι 500 δρχ.	1.252	863	269	51	69
3) 501-1.000 δρχ.	3.545	2.248	911	111	275
4) 1.001-1.500 δρχ.	2.938	1.926	741	83	188
5) 1.501-2.000 δρχ.	1.547	1.046	333	55	133
6) 2.001 δρχ. καί ἄνω	1.517	1.099	239	49	130

ΠΙΝΑΞ Δ΄

Τό σύνολον τῶν παραπηγματούχων οἰκογενειῶν μέ ποσοστά συμμετοχῆς τούτων εἰς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς

Ἐνδείξεις	Σύνολον		Ἀσφαλισμέναι οἰκογένειαι		Μή ἀσφαλισμέναι οἰκογένειαι	
	100%		Ποσοστόν ἐπί 100% τοῦ συνόλου		Ποσοστόν ἐπί 100% τοῦ συνόλου	
Γεν. Σύνολον	13.356	100%	6.819	51%	6.537	49%
	68%		66%		70%	
Πρόσφυγες	9.041	100%	4.505	49%	4.536	51%
	22%		24%		19%	
Γηγενεῖς	2.931	100%	1.645	56%	1.286	44%
	4%		3%		5%	
Ἀλλοδαποί	484	100%	177	36%	307	64%
	6%		7%		6%	
Ἀποκ/θέντες	900	100%	492	55%	408	45%

ΠΙΝΑΞ Ε΄

Ἀριθμός παραπηγματούχων οἰκογενειῶν μέ ἐργαζόμενα μέλη

Ἐνδείξεις	Σύνολον	0	1 μ.	2 μ.	3 μ.	4 μ. καί ἄνω
Γεν. Σύνολον	13.356	3.023	7.316	2.116	703	198
Πρόσφυγες	9.041	2.243	4.832	1.368	474	124
Γηγενεῖς	2.931	485	1.777	480	149	40
Ἀλλοδαποί	484	149	228	78	22	7
Ἀποκ/θέντες	900	146	479	190	58	27

»Προσδιορισθέντος οὕτω τοῦ μεγέθους τοῦ προβλήματος τῶν παραπηγματούχων εἰς ὅλας τάς ἰδιομορφίας αὐτοῦ, τά ὑπουργεῖα Κοινωνικῆς Προνοίας καί Οἰκισμοῦ προέβησαν εἰς τήν μελέτην ἀντιμετωπίσεώς του. Τά πορίσματα τῆς μελέτης ταύτης ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις ἐπέδειξεν ἀμέριστον καί ζωηρόν ἐνδιαφέρον διά τήν ριζικήν ρύθμισιν τοῦ προβλήματος τῶν παραπηγματούχων.

»Συνεπείᾳ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου προεκλήθησαν ὑπό τήν προεδρίαν του ἐπανειλημμέναι συσκέψεις μετά τῶν ἁρμοδίων ὑπουργῶν καί ὑπηρεσιακῶν ὀργάνων καί μετά προηγουμένην ἐπιτόπιον αὐτοῦ ἐπίσκεψιν εἰς τούς προσφυγικούς συνοικισμούς ἐνέκρινε τήν ἄμεσον ἐφαρμογήν προγράμματος ἀνεγέρσεως 3.500 κατοικιῶν.

»Διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῶν παραπηγματούχων ἐπέδειξεν ζωηρόν καί στοργικόν ἐνδιαφέρον καί ἡ Α.Μ. ἡ βασίλισσα, ἥτις ἐπανειλημμένως ἐπεσκέφθη τούς συνοικισμούς καί ἀντελήφθη τάς δυσμενεστάτας συνθήκας διαβιώσεως τῶν παραπηγματούχων οἰκογενειῶν ἀποφασίσασα ὅπως διά τῶν πόρων τῆς "Βασιλικῆς Προνοίας" ἔλθη ἀρωγός εἰς τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀνωτέρω προγράμματος.

»Τό πρόγραμμα τοῦτο ἐξήγγειλε ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διά τῆς ἀπό 14/2/1960 ἀνακοινώσεώς του. Συμφώνως πρός τοῦτο προβλέπεται ἡ ἐντός διετίας (1960-61) ἀνέγερσις 3.500 κατοικιῶν κατανεμομένων μεταξύ τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης ὡς ἀκολούθως:

Ἀθηνῶν κατοικίαι 1.100
Πειραιῶς κατοικίαι 1.200
Θεσσαλονίκης κατοικίαι 1.200

»Ἡ χρηματοδότησις διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος τούτου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

» α) Ἐκ τῆς "Βασιλικῆς Προνοίας" δρχ. 60.000.000.

» β) Ἐκ τοῦ πρ/σμοῦ Δημ. Ἐπενδύσεων δρχ. 100.000.000.

» γ) Ἐκ τοῦ Ταμείου Ἀνταλ. Περιουσίας δρχ. 100.000.000.

»Εἰς τό πρόγραμμα τοῦτο τῆς διετίας 1960-61 περιελήφθησαν οἱ κάτωθι συνοικισμοί, προκριθέντες ἔναντι τῶν ἄλλων εἴτε λόγῳ θέσεως εἴτε λόγῳ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν παραπηγμάτων, ἤτοι:

»Ἀθηνῶν: οἱ συνοικισμοί, Πολυγώνου, Γηροκομείου, λεωφόρου Ἀλεξάνδρας (Ν. Ἀνατολῆς, Κάδμου, Γαλλικοῦ Νοσοκομείου) καί Ἀσυρμάτου.

»Πειραιῶς: οἱ συνοικισμοί Δραπετσώνας καί Νικαίας (Πλυντηρίων καί Ἁγίου Φανουρίου).

»Θεσσαλονίκης: οἱ συνοικισμοί Κιουτάχειας, Τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἄνω Τούμπας (Τώλ καί Γύφτικα), Τριανδρίας,

Μπεξινάο, Βότση, Παλαιᾶς Ἀριστοτέλους καί τῶν ἐγκατεστημένων εἰς τά προσωρινά στέγαστρα Ἁγίας Φωτεινῆς περιοχῆς Πανεπιστημίου.

»Ἡ ἁρμοδιότης ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τούτου κατενεμήθη μεταξύ τῶν ὑπουργείων Κοινωνικῆς Προνοίας καί Οἰκισμοῦ. Καί εἰς μέν τό πρῶτον ἀνετέθη ὁ διοικητικός, οἰκονομικός καί κοινωνικός τομεύς τοῦ προγράμματος εἰς δέ τό δεύτερον ἡ τεχνική μελέτη, ἡ δημοπράτησις τῶν οἰκιστικῶν ἔργων καί ἡ ἐπίβλεψις τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

»Τό ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας ἐν τῇ ἀνατεθείσῃ αὐτῷ ἁρμοδιότητι συνέστησεν ἀνεξαρτήτους εἰδικάς ὑπηρεσίας στεγάσεως παραπηγματούχων παρά τοῖς κέντροις Κοινωνικῆς Προνοίας Ἀττικῆς, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης. Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται πλαισιωθεῖσαι μέ τό ἀναγκαιοῦν προσωπικόν ἤρξαντο τήν συγκέντρωσιν τῶν στοιχείων καί δικαιολογητικῶν ὅλων τῶν παραπηγματούχων οἰκογενειῶν τῶν ὑπαχθέντων εἰς τό διετές πρόγραμμα τῶν ὡς ἀνωτέρω μνημονευομένων προσφυγικῶν συνοικισμῶν τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καί Θεσσαλονίκης.

»Ἐκ τῆς μελέτης καί ἐπεξεργασίας τῶν στοιχείων τούτων θά ἐπιλεγῶσι ἐπί τῇ βάσει ἐφαρμογῆς οἰκονομικοκοινωνικῶν κριτηρίων αἱ μή δυνάμεναι δι᾽ ἰδίων μέσων νά ἐξασφαλίσουν κατάλληλον στέγην παραπηγματοῦχοι οἰκογένειαι ἵνα στεγασθῶσιν εἰς τάς ἀνεγερθησομένας διά τοῦ προγράμματος 3.500 κατοικίας.

»Ἐν προκειμένῳ δέον νά σημειωθῇ ὅτι τόσον διά τήν ἐπιλογήν τῶν δικαιωθησομένων στεγάσεων ὅσον καί διά τήν προπαρασκευήν τούτων εἰς τάς νέας συνθήκας ζωῆς, αἵτινες θά προκύψουν ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐκ τῶν τρωγλῶν, εἰς ἃς ἔζησαν ἐπί μακράν σειράν ἐτῶν, εἰς τάς νέας συγχρόνους κατοικίας των θά ἐφαρμοσθῇ κοινωνική ἐργασία διά τῆς χρησιμοποιήσεως εἰδικευμένων κοινωνικῶν λειτουργῶν, ἃς ἡ Α.Μ. ἡ βασίλισσα ἔθεσεν εἰς τήν διάθεσιν τῶν ὡς ἄνω ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας.

»Αἱ νέαι κατοικίαι, συμφώνως πρός τάς ὑπό τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Οἰκισμοῦ γενομένας μελέτας, θά περιλαμβάνωνται εἰς ἀνεγερθησόμενα συγκροτήματα πολυκατοικιῶν ἐπί χώρων κειμένων εἰς κεντρικά σημεῖα τῶν ἀνωτέρω πόλεων, ἤτοι:

»Αἱ τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἀγορασθείσας ἐσχάτως ὑπό τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας καταλλήλους μεγάλας ἐκτάσεις παρά τόν Ἅγιον Σώστην (λεωφόρου Συγγροῦ) καί εἰς τόν δῆμον Ταύρου παρά τήν λεωφόρον Πειραιῶς.

»Αἱ τοῦ Πειραιῶς, κυρίως εἰς τόν χῶρον ἔνθα εὑρίσκεται ὁ συνοικισμός τῆς Δραπετσώνας καί αἱ τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς χῶρον περιφερείας Βότση.

»Ἡ ἐπιλογή τῶν ἀνωτέρω κεντρικῶν χώρων καί ἡ στέγασις τῶν παραπηγματούχων εἰς συγκροτήματα πολυκατοικιῶν ἀφ᾽ ἑνός μέν θά ἀποτρέψῃ τήν ἐπέκτασιν τῶν πόλεων ἥτις, ὡς γνωστόν, συνεπάγεται τήν δημιουργίαν προβλημάτων, ὑδρεύσεως, ἠλεκτρισμοῦ, συγκοινωνίας, ἀποχετεύσεως, κοινωφελῶν ἱδρυμάτων κ.λ.π., ἀφ᾽ ἑτέρου δέν θ᾽ ἀπομακρύνῃ τάς στεγασθησομένας οἰκογενείας ἀπό τά κέντρα ἐργασίας των τά ὁποῖα εὑρίσκονται ἐντός τῶν κεντρικῶν ζωνῶν τῶν πόλεων.

»Δι᾽ ἑκάστην τῶν ὡς ἄνω θέσεων, συνετάγη πολεοδομική μελέτη διαμορφώσεως τοῦ ὅλου χώρου καί διατάξεως τῶν κατοικιῶν, ἥτις εἶναι σύμφωνος πρός τάς νέας περί οἰκήσεως ἀντιλήψεις ἐξασφαλιζούσας ἀνέτους χώρους φωτισμοῦ, ἀερισμοῦ καί ἀπ᾽ εὐθείας θέας.

»Εἰς ἕκαστον τῶν συγκροτημάτων τούτων, προεβλέφθη ἡ δημιουργία τῶν ἀπαραιτήτων κοινοχρήστων χώρων ὡς καί τῶν ἀπαραιτήτων ἱδρυμάτων γενικῆς ἐξυπηρετήσεως, ἤτοι πάρκων, παιδικῶν σταθμῶν, σχολείων, κινηματογράφων, καταστημάτων κ.τ.λ.

»Κατά τάς ἀρχιτεκτονικάς μελέτας, ὁ χῶρος ἑκάστης κατοικίας θά εἶναι ἀνάλογος πρός τόν ἀριθμόν τῶν μελῶν τῆς ἐγκατασταθησομένης εἰς ταύτην οἰκογενείας, τῶν κυρίων δωματίων τούτων κυμαινομένων ἀπό 1½ διά 2 μέλη οἰκογενείας μέχρι 4 δωματίων διά 5 ἄτομα καί ἄνω. Δέον νά σημειωθῇ ὅτι κατ᾽ ἐξαίρεσιν διά τοῦ προγράμματος τούτου θ᾽ ἐξασφαλισθῇ ἰδιαιτέρα κατοικία εἰς ἑκάστην φυσικήν οἰκογένειαν ἀποφευγομένης ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο τῆς παραχωρήσεως μιᾶς μόνον κατοικίας εἰς πολλάς οἰκογενείας προερχομένας ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς ρίζης, ἥτις ἐκέκτητο τό βασικόν δικαίωμα προσφυγικῆς ἀποκαταστάσεως, δημιουργούσης ἀφόρητον κατάστασιν ὡς ἐκ τῆς συστεγάσεως πολλῶν οἰκογενειῶν εἰς τήν αὐτήν κατοικίαν.

»Κατά τήν παροῦσαν περίοδον τό πρόγραμμα εὑρίσκεται ἐν ἐξελίξει. Ἤδη αἱ ἁρμόδιαι ὑπηρεσίαι τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας, περαιώσασαι ὅλην τήν προκαταρκτικήν ἐργασίαν, θ᾽ ἀρχίσουν ἐντός ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ν᾽ ἀνακηρύσσουν τούς πρώτους δικαιούχους στεγάσεως, αἱ δέ τεχνικαί ὑπηρεσίαι προεκήρυξαν ἤδη τάς πρώτας δημοπρασίας ἀναδείξεως ἐργοληπτῶν διά τήν ἀνέγερσιν τῶν πρώτων 180 κατοικιῶν τῆς περιοχῆς.

»Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι ἡ κοινή γνώμη, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν ἀποχρώσεων, ἐκτιμῶσα τήν μεγίστην σημασίαν διά τε τό ἔθνος καί τήν κοινωνίαν τῶν ἐπιδιωκομένων διά τοῦ προγράμματος τούτου σκοπῶν, τοὐτέστιν ἀφ᾽ ἑνός μέν τῆς ἀπαλλαγῆς καί ἐξυγιάνσεως ζωτικωτάτων περιοχῶν τῶν ἀνωτέρω πόλεων ἐκ τῶν ἐπ᾽ αὐτῶν τρωγλῶν, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ τῆς ἐξασφαλίσεως καταλλήλου καί συγχρονισμένης κατοικίας εἰς πολυπληθεῖς λαϊκάς οἰκογενείας, θά ἐπικροτήσῃ καί συμπαρασταθῇ εἰς τήν προσπάθειάν της ταύτην διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ προγράμματος»[245].

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων, Σ. Βενιζέλος, σέ συνέντευξή του, ζητεῖ τήν ἀναθεώρηση τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας τοῦ 1953 γιά τήν ἐγκατάσταση βάσεων. Μεταξύ ἄλλων παρατηρεῖ ὅτι «εἶναι ἀπαράδεκτον ἕνας λαός νά ἐκτίθεται εἰς τόν κίνδυνον ἀντιποίνων ἤ πάντως εἰς σοβαράς διεθνεῖς προστριβάς διότι τό ἔδαφός του ἤ ὁ ἐθνικός του χῶρος ἐχρησιμοποιήθη ἐν ἀγνοίᾳ του καί ἐρήμην τῆς Κυβερνήσεώς του πρός ἀγνώστους, ἴσως δέ καί ἀμφιβόλου ὠφελιμότητος σκοπούς».

Ὁ συνακόλουθος θόρυβος ἀπό μερίδα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, θά ὑποχρεώσει τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, κατά τήν ἐπάνοδό του ἀπό τό Παρίσι, νά δηλώσει ὅτι «ἡ Κυβέρνηση ἔχει ἀρκετήν δύναμιν, φρόνησιν καί πατριωτισμόν ὥστε νά χειρισθεῖ τό θέμα τοῦτο ἀναλόγως πρός τά συμφέροντα

τῆς χώρας καί ὑπό τό πνεῦμα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, εἰς ἥν ἀνήκει».

Παράλληλα, ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Θορυβοῦν καί πάλιν ὡρισμένα κόμματα περί ἀνύπαρκτον οὐσιαστικῶς θέμα. Εἶναι γνωστόν εἰς ὅλους ὅτι ἀμερικανικαί βάσεις ἐν Ἑλλάδι δέν ὑπάρχουν, ἀλλ' ὅτι παρεχωρήθησαν κατ' ἀρχήν διά τῆς ἀπό 12 Ὀκτωβρίου 1953 ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας καί ὑπό τήν προϋπόθεσιν εἰδικῆς ἑκάστοτε τεχνικῆς συνεννοήσεως, εὐκολίαι τινές εἰς τάς ἀμερικανικάς ἐνόπλους δυνάμεις, ἀποβλέπουσαι εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς συλλογικῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητος τῶν συμβαλλομένων καί δή πρός ἐφαρμογήν ἐγκεκριμένων σχεδίων τοῦ ΝΑΤΟ. Πέραν αὐτοῦ, τόν Μάρτιον 1958, πρός διευκρίνησιν τῆς διαδικασίας τῆς ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας 1953, ὑπεγράφη πρωτόκολλον, τό ὁποῖον ὁρίζει σαφῶς ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἑλληνικῶν ἀεροδρομίων ὑπό ἀμερικανικῶν πολεμικῶν ἀεροσκαφῶν, προϋποθέτει τήν συγκατάθεσιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δι' ἑκάστην εἰδικῶς περίπτωσιν.

»Σημειωτέον ὅτι καί ἡ ἄνευ προσγειώσεως εἰς ἀεροδρόμιον ὑπέρπτησις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους εἴτε ὑπό ἀεροσκαφῶν μαχητικοῦ τύπου εἴτε καί ἀπό μεταφορικῶν ἀεροσκαφῶν μεταφερόντων ὅμως πολεμικόν ὑλικόν ἤ στρατεύματα, ὑπόκειται εἰς τήν αὐτήν διαδικασίαν τῆς συγκαταβάσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ δημιουργία συνεπῶς θορύβου εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἀκατανόητος καθ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις διά ἀνακοινώσεως ἀπό 13 Μαρτίου 1960 κατέστησε δημοσίᾳ γνωστόν τό δικαίωμα συγκαταθέσεως, τό ὁποῖον λόγῳ τῆς ἐθνικῆς της εὐθύνης ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτήν».

Ἡ ἀντιπολίτευση δέχτηκε μέ ἱκανοποίηση τήν κυβερνητική ἀνακοίνωση. Εἰδικότερα ὁ Σ. Βενιζέλος δήλωσε:

«Χαίρω διότι ἡ παρέμβασίς μου ἐπί τοῦ θέματος τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας τοῦ 1953 εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως γενομένην δήλωσιν ὅτι ὑφίσταται ἀπό τοῦ 1958 πρωτόκολλον ἐξασφαλίζον τόν ἐθνικόν ἔλεγχον τῶν ἐπί τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἀμερικανικῶν ἀεροπορικῶν βάσεων. Δέν βλέπω ὅμως διά ποῖον λόγον τό πρωτόκολλον παρέμεινε μυστικόν καί ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νά φέρη τοῦτο εἰς τήν δημοσιότητα».

Παράλληλα, ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν, Γ. Παπανδρέου, δήλωσε ὅτι «ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωσις παρέχει ἱκανοποίησιν καί καλύπτει τό θέμα», ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν Σ. Μαρκεζίνης ὅτι «κακῶς ἐπικρίνεται ἡ Κυβέρνησις διά τήν συμφωνίαν τῶν βάσεων ἡ ὁποία εἶναι ἀμυντικῆς μορφῆς καί συνήφθη ἐπί τῆς Κυβερνήσεως Παπάγου κατόπιν αἰτήσεως τῆς χώρας μας», ἐνῶ μόνη ἡ ΕΔΑ ἐνέμεινε στήν ἄποψη ὅτι τό θέμα παρέμενε ἀνοικτό καί ἀξίωσε τήν ὁριστική ἀπομάκρυνση τῶν βάσεων καί τήν υἱοθέτηση τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετερότητας.

18 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ναύαρχος Γ. Ζέππος, διευθυντής τῆς ὑπηρεσίας γιά τόν ἀπόδημο ἑλληνισμό, ἀναχωρεῖ γιά τό Κογκό, γιά νά ἐπιβλέψει τήν ἐφαρμογή μέτρων προστασίας τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς κοινότητας ἀπό τίς βιαιότητες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου πού ἔχει ξεσπάσει στή χώρα.

Δύο ἡμέρες ἀργότερα, ὁ Κ. Καραμανλῆς λαμβάνει τηλεγράφημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος εὐχαριστεῖ τόν πρωθυπουργό γιά τήν ἄμεση προστασία πού προσέφερε ἡ Ἑλλάδα στούς ὁμογενεῖς τοῦ Κογκό.

18 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκας, ὑπογράφει διακήρυξη γιά τή δημοπράτηση τῶν ἀρδευτικῶν καί ἀποχετευτικῶν ἔργων καί τῶν δύο περιοχῶν τοῦ λεκανοπεδίου Ἰωαννίνων. Στά ἔργα αὐτά περιλαμβάνεται καί τό ἀγροτικό ὁδικό δίκτυο. Ὑπολογίζεται ὅτι μέ τήν ἐκτέλεσή τους, θά προστατευθοῦν ἀπό τίς πλημμύρες ἐκτάσεις 30.000 στρεμμάτων καί θά τριπλασιαστεῖ τό ἀγροτικό εἰσόδημα τῶν κατοίκων τοῦ λεκανοπεδίου Ἰωαννίνων. Μέ τήν καλλιέργεια βιομηχανικῶν καί κτηνοτροφικῶν φυτῶν, θά δημιουργηθοῦν δυνατότητες γιά ἵδρυση γεωργικῶν βιομηχανιῶν καί γιά μεγάλη ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας.

Ὁ ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων ἐνέκρινε, ἀκόμη, τή δημοπράτηση ἔργων στόν ἀερολιμένα τῆς Ρόδου, δαπάνης 24 ἑκατ. δραχμῶν.

20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλοπούλου, τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΕΟΤ, τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάζονται θέματα τουρισμοῦ καί ἀτομικῆς ἐνέργειας.

21-27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, συναντᾶται μέ ἀξιωματούχους τόσο τῆς ΕΟΚ ὅσο καί τῶν χωρῶν μελῶν της, ἀμέσως μετά τήν ἐξέταση, στίς 18 καί 19 Ἰουλίου, τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων γιά τή σύνδεση, ἀπό τό Συμβούλιο ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Κοινότητας. Σχετικά, ὁ μόνιμος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος στόν ΟΕΟΣ καί μέλος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας στίς διαπραγματεύσεις γιά τή σύνδεση, Θ. Χρηστίδης, ὑποβάλλει τήν ἀκόλουθη ἔκθεση:

«Σύσκεψις Παρισίων μεταξύ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ.

Α. Πρωτοπαπαδάκη καί ἄλλων μελῶν ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί τοῦ κ. Ρέυ καί συνεργατῶν του. Συνάντησις μετά κ. Μύλλερ Ἄρμακ.

»1. Ἐν συνεχείᾳ προηγουμένων ὡς ἄνω ἐκθέσεων καί τηλεγραφημάτων ὡς καί τηλεφωνικῶν ἐνημερώσεων, λαμβάνω τήν τιμήν νά διαβιβάσω ὑμῖν ἐσωκλείστως τό συνταχθέν ἐνταῦθα ὑπό τοῦ κ. Ι. Πεσμαζόγλου πρακτικόν τῶν συζητήσεων, αἵτινες ἔλαβον χώραν μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, προεδρευομένης ὑπό τοῦ κ. ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ, καί τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΕΟΚ, προεδρευομένης ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ κ. Ρέυ. Ἡ σύσκεψις αὕτη ἔλαβε χώραν ἐν Παρισίοις τήν 21ην τρέχοντος μηνός.

» 2. Κύριος σκοπός τῆς συσκέψεως ταύτης ἦτο ἡ πλήρης ἐνημέρωσις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπί τῶν διαμειφθέντων εἰς τήν σύνοδον τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος, ἥτις ἔλαβε χώραν ἐν Βρυξέλλαις τήν 18ην καί 19ην τρέχοντος, ἀφ' ἑτέρου δέ νά πραγματοποιηθῇ ἀνταλλαγή γνωμῶν εἰς ἀνώτατον ὑπουργικόν ἐπίπεδον μεταξύ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν, τοῦτο δέ ἐν συνεχείᾳ παρομοίας συσκέψεως, ἧς προήδρευσεν τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας τήν 9ην Ἰουλίου (ὅρα σχετικόν πρακτικόν διαβιβασθέν ὑμῖν διά τοῦ κ. Κυριαζίδη).

»3. Συνοψίζομεν τά ἐκ τῆς συσκέψεως ταύτης ἀποτελέσματα ὡς ἀκολούθως (διά λεπτομερείας ὅρα πρακτικόν):

»α. Ἐπί τοῦ πλαισίου διεπιστώθη ὅτι ἡ Κοινότης δέχεται ἀναλογίαν 66% διά τήν ἔνταξιν εἰς τήν δωδεκαετίαν καί 34% διά τάς ἐξαιρέσεις τῶν 22 ἐτῶν. Τά ποσοστά ἀντεκρούσθησαν ὑπό τοῦ κ. ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ, ὅστις ἐπέμεινεν ἐπί τῶν ποσοστῶν 60% καί 40%.

»β. Ἐπί τῆς ἰταλικῆς ρήτρας διεφάνη σαφῶς ὅτι αὕτη ἐγκατελείφθη ὑπό τήν ἀρχικήν αὐτῆς μορφήν καί ὅτι ὁ κ. Ρέυ ἔχει ἐξουσιοδοτηθῇ ὑπό τοῦ Συμβουλίου ὅπως ἐν συνεννοήσει μεθ' ἡμῶν ἐξεύρῃ διατύπωσιν, ἥτις θά ἦτο ἱκανοποιητική δι' ἀμφοτέρας τάς πλευράς. Ἡ νέα ρήτρα θά ἔχῃ προφανῶς γενικήν μορφήν. Ὁ ὑπουργός τοῦ Συντονισμοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκης, κατηγορηματικῶς ἐτόνισεν ὅτι πᾶσα τοιαύτη ρήτρα δέν θά ἔπρεπε οὔτε ἐμμέσως νά δύναται νά θέτῃ φραγμόν εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ἀλλ' οὐδέ καί νά δύναται νά ἔχῃ μορφήν ἐφαρμογῆς ὑπό τῆς Κοινότητος, ὡς ἑνός ἐνιαίου συνόλου (entre les deux parties contractantes).

»γ. Ἐπί τῶν χρηματοδοτικῶν διεφάνη ὅτι ὁ κ. Ρέυ ἔχει ἐξουσιοδότησιν ὅπως φθάσῃ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 150 ἑκατ. δολλαρίων. Ἐπίεσε σοβαρῶς τήν ἑλληνικήν ἀντιπροσωπείαν ὅπως ἀποδεχθῇ τό ὕψος τοῦτο ἵνα καταβάλῃ οὗτος ἐνεργείας πρός συμφωνίαν ἐπ' αὐτοῦ τῶν ἓξ Κυβερνήσεων. Ὁ ὑπουργός κ. Πρωτοπαπαδάκης ἐτόνισε καί πάλιν ὅτι τό ποσόν τῶν 250 ἑκατ. εἶναι ἀπαραίτητον διά τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἑλληνικοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως. Εἰς τό σημεῖον τοῦτο διεξήχθη συζήτησις ὅσον ἀφορᾷ τήν μή ὑποβοηθητικήν στάσιν, ἥν κατά τά λεχθέντα ὑπό τοῦ κ. Ρέυ ἐτήρησεν ἐν τῷ Συμβουλίῳ ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν (ὅρα σελίδα 7 τῶν πρακτικῶν). Ἡ ἑλληνική θέσις παρέμεινεν ἀμετακίνητος μέ ἐλαφράν ἔνδειξιν μόνον ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά ἀποδεχθῶμεν ποσόν ὅπερ θά ἐπλησίαζεν αἰσθητῶς πρός τά 250 ἑκατ. δολλάρια.

»δ. Ἐπί τοῦ θέματος τῶν καπνῶν, διευκρινίσθη ὅτι ἐγένετο δεκτή ἀπό τό Συμβούλιον ἡ πρότασις τῆς Commission ὅπως, ἅμα τῇ ἐφαρμογῇ τῆς Συνθήκης, μειωθοῦν ἐπί τοῦ καπνοῦ οἱ δασμοί κατά 50%, ἓν ἔτος δέ μετά, κατά ἕτερα 10%, ἤτοι τήν 1ην Ἰανουαρίου 1962, ὁ δασμός τοῦ καπνοῦ θά ἔχῃ μειωθῇ κατά 60%. Ἐν συνεχείᾳ, ἐντός τριετίας τό ταχύτερον, πενταετίας τό βραδύτερον, θά ἐξαφανισθῇ τελείως πᾶσα δασμολογική ἐπιβάρυνσις. Ταυτοχρόνως θά ἀρχίσῃ νά τίθεται βαθμιαίως εἰς ἐφαρμογήν καί τό κοινόν πρός τά ἔξω δασμολόγιον (ὅρα ἔκθεσίν μου ὑπ' ἀριθμ. 1483 σελίς 3 καί σχετικόν συνημμένον πρακτικόν). Ἐπί τοῦ θέματος τῆς αὐξήσεως τῶν ἀγορῶν ὑπό τῶν δύο Μονοπωλίων οὐδεμία πρόοδος διεπιστώθη, πλήν τοῦ ὅτι καί εἰς τό κεφάλαιον τοῦτο ἡ γαλλική πλευρά ὑπῆρξε λίαν ἐπιφυλακτική, ἡ δέ ἰταλική τελείως ἀρνητική.

»Ἐπί τοῦ θέματος τοῦ ἐξωτερικοῦ κοινοῦ δασμοῦ διεπιστώθη πλήρης διάστασις μεταξύ τῶν ἀμερικανικῶν ἀπαιτήσεων καί τῶν προτάσεων τῆς ΕΟΚ. Ὡς γνωστόν ἡ Commission τῆς ΕΟΚ ἔχει προτείνει ὡς κατώτατον ὅριον 30 cents κατά χιλιόγραμμον, ὡς δέ ἀνώτατον ὅριον 40 cents. Τήν πρότασιν ταύτην ἄλλωστε δέν ἀπεδέχθησαν οὔτε αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες θεωροῦν τά ὅρια ταῦτα ὡς ὑψηλά, ἀλλ' οὐδέ καί αἱ Κυβερνήσεις τῆς ΕΟΚ, αἵτινες ἀντιθέτως τά θεωροῦν ὡς χαμηλά (κυρίως Γαλλία, Γερμανία καί Ἰταλία).

»ε. Ἐπί τοῦ θέματος ἐγγυήσεως τῶν δασμῶν τοῦ κοινοῦ δασμολογίου διά 4 ἤ 5 ἑλληνικά προϊόντα κατεφάνη ὅτι ἡ ΕΟΚ εἶναι διατεθειμένη νά δεχθῇ τήν ἀρχήν τῆς συμφώνου γνώμης μας πέραν ἑνός περιθωρίου ἐλευθέρας κινήσεως διασφαλιζομένης οὕτω μιᾶς θετικῆς κατωτάτης προστασίας. Διά τά ὑπόλοιπα εἴδη τά ἐνδιαφέροντα τήν Ἑλλάδα θά ἔχωμεν συμβουλευτικήν γνώμην.

»στ. Ἐπί τῶν οἴνων οὐδεμία πρόοδος συνετελέσθη λόγῳ τῶν ὑφισταμένων ἀντιθέσεων ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας. Σημειωτέον ὅτι καί ἐπί τοῦ Πίνακος Α΄ τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐκείνων διά τά ὁποῖα χορηγεῖται εἰς ἡμᾶς ἴση μεταχείρισις, ἐξεδηλώθη ἐπιφύλαξις ἐκ μέρους τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ, οὐχί ἴσως τόσον ἐπί τῆς οὐσίας ἀλλ' ἐπί τοῦ συστήματος. Ἐπροτάθη, δηλαδή, ὅπως ὁρισμένα ἐξ αὐτῶν ἀφαιρεθοῦν ἐκ τοῦ Πίνακος Α΄ καί ἀποτελέσουν ἀντικείμενον εἰδικοῦ πρωτοκόλλου προσηρτημένου εἰς τήν συνθήκην.

»4. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω διευκρινίσεων καί ἀνταλλαγῆς γνωμῶν ἐθεωρήθη ὅτι ἡ συνάντησις τῆς 25ης καί 26ης τρέχοντος μεταξύ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν εἰς Βρυξέλλας θά ἦτο ἄσκοπος, διότι δέν θά ὑπῆρχεν ὁ ἀπαιτούμενος ἑκατέρωθεν χρόνος πρός μελέτην τῆς καταστάσεως καί διατυπώσεως νέων κειμένων διά τό ἐπίμαχον θέμα τῆς ρήτρας.

»Συνάντησις κ. ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ μετά Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

»5. Τήν 29ην τρέχοντος μετά τό τέλος τῆς συνεδριάσεως τοῦ Συμβουλίου ἀναδιαρθρώσεως τοῦ ΟΕΟΣ ἔλαβε χώραν συνάντησις τοῦ κ. ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ μετά τοῦ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ, παρόντος καί τοῦ γράφοντος τήν παροῦσαν ἔκθεσιν. Κατ' αὐτήν ὁ Ἕλλην ὑπουργός μετά σαφηνείας ἐξέθεσεν εἰς τόν Γάλλον συνάδελφόν του τήν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν συνεπείᾳ τῆς ἀποκρούσεως ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Συμβουλίῳ ὑπουργῶν τῶν Βρυξελλῶν τῆς

γενομένης μνείας ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας πρός τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως περί δυνατότητος παροχῆς ὑπό τῆς Γαλλίας 100 ἑκατ. δολλαρίων πρός σχηματισμόν τοῦ ποσοῦ τῶν 250 ἑκατ. ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς συνδέσεώς μας μετά τῆς ΕΟΚ. Ὁ Γάλλος ὑπουργός, ἀκούσας μετά μεγίστης προσοχῆς τήν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ὑπό τοῦ κ. ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ, ἐδήλωσεν ὅτι δέν ἦτο εἰς γνῶσιν τοιαύτης ὑποσχέσεως καί ὅτι θά ἔσπευδε νά ἐξετάση τό ζήτημα παρά τῷ στρατηγῷ Ντέ Γκώλ, ὑπεσχέθη δέ ὅτι θά μᾶς κατετόπιζε σχετικῶς.

»Συνάντησις μετά Γερμανοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων καθηγητοῦ Μύλλερ Ἄρμακ.

»6. Ὁ κ. ὑπουργός τοῦ Συντονισμοῦ ἔσχεν ὡσαύτως συνάντησιν μετά τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καθηγητοῦ Μύλλερ Ἄρμακ. Ἐκ τῆς συνομιλίας ταύτης διεφάνη ὅτι ὑπάρχει ἀπόφασις ὅπως μᾶς χορηγηθοῦν 150 ἑκατ. καί ὅτι ὁ κ. Ρέυ ἀρχίζων ἀπό τήν προβολήν ποσοῦ 125 ἑκατ. θέλει τρόπον τινά νά μᾶς δημιουργήση τήν ἐντύπωσιν περαιτέρω ὑποχωρήσεως ἔναντι τῶν αἰτημάτων μας. Παρά τάς πιέσεις τοῦ κ. ὑπουργοῦ, οὐδεμίαν ἔνδειξιν ὑποχωρήσεως εἴχομεν. Ὁ κ. Μύλλερ Ἄρμακ ἐπιμόνως ἐπανέλαβεν ὅτι πρέπει νά δεχθῶμεν τό ποσόν τοῦτο καί ὅτι ἐν συνεχείᾳ θά ὑπάρξη καί πλήρης ἐξυπηρέτησις τῶν ἀναγκῶν μας ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης, ἥτις θά προβῆ ἐν καιρῷ εἰς αὔξησιν τῶν κεφαλαίων της.

»7. Ἐν συνεχείᾳ, τήν ἑσπέραν τῆς 25ης τρέχοντος προσεκάλεσα εἰς γεῦμα τόν κ. Μύλλερ Ἄρμακ, κατέβαλα δέ πᾶσαν δυνατήν προσπάθειαν ὅπως ἐκμαιεύσω ἔνδειξιν τινά αὐξήσεως τοῦ κονδυλίου. Ὁ Γερμανός ὑφυπουργός παρέμεινεν ἀκλόνητος προσθέσας ὅτι ἡ γερμανική Κυβέρνησις θά ἐκτελέση κατά γράμμα τάς ὑποσχέσεις της (ὑπαινισσόμενος ἴσως τήν γαλλικήν στάσιν) καί ὅτι θά πρέπει νά δεχθῶμεν τό ταχύτερον τήν λύσιν ταύτην, δοθέντος ὅτι εἰς αὐτήν δέν συνυπολογίζονται καί τά δοθέντα ὑπό τῆς Γερμανίας 50 ἑκατ. δολλάρια, τά ὁποῖα εἶχε τότε λεχθῆ ὅτι ἐδίδοντο ὑπό μορφήν προκαταβολῆς.

»8. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνομιλιῶν μετά τοῦ Γερμανοῦ ὑφυπουργοῦ τόσον ὁ κ. ὑπουργός τοῦ Συντονισμοῦ ὅσον καί ὁ γράφων ἀντελήφθημεν ὅτι διά τά 150 ἑκατ. οὐδεμία γίνεται σύνδεσις μέ τό θέμα τοῦ διακανονισμοῦ τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους.

»9. Συμπερασματικῶς προκύπτει ὅτι, ἐάν δέν ἐπέλθη μεταβολή εἰς τήν στάσιν τῆς Γαλλίας, θά εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτύχωμεν περισσότερα. Πρός τούτοις νομίζω ὅτι δέν πρέπει σήμερον νά ὑποχωρήσωμεν ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξελίξεως τῆς γαλλικῆς θέσεως, ἐκ τῆς ὁποίας καί μόνον ἐξαρτᾶται τό ἐνδεχόμενον τῆς αὐξήσεως.

»10. Ἐν ὄψει τῶν διεθνῶν ἐξελίξεων καί τῆς σημειουμένης τελευταίως νευρικότητος παρ' ἡμῖν θά πρέπει κατά τόν Σεπτέμβριον νά καταλήξωμεν εἰς ὁριστικάς διατυπώσεις καί εἰς μονογράφησιν τῆς Συνθήκης. Ἡ κατάστασις ἔφθασεν εἰς σημεῖον πέραν τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκρεμότης καθίσταται ἀνησυχητική, διά τοῦτο ἐπιβάλλεται κατά τήν ἡμετέραν γνώμην ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς συμφωνίας.

»11. Τό Σάββατον, θά ἔχω εἰς Βρυξέλλας συνάντησιν μετά τοῦ κ. ὑπουργοῦ Ρέυ, σκοπός τῆς ὁποίας θά εἶναι ὁ καθορισμός τοῦ προγράμματος ἐργασίας διά τόν Σεπτέμβριον. Θά τονίσω ὅτι κατά τάς ἀρχάς Σεπτεμβρίου μόνον θά πρέπει νά καταβάλη ὁ ἴδιος νέας προσπαθείας διά νά πλησιάσωμεν πρός τό αἰτούμενον ποσόν, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις θά κινηθῆ ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν λεχθέντων ὑπό τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ. Ἐπίσης θά ἐπιδιώξω νά γίνη τό ταχύτερον σαφής διατύπωσις νέας ρήτρας συμφώνως πρός τάς ἀντιλήψεις μας, ὡς καί νά ἐπέλθη συμφωνία ἐπί τῶν ἄρθρων 31 καί 32 τοῦ Σχεδίου Συνθήκης. Βεβαίως αἱ ὡς ἄνω προσπάθειαι θά ἔχουν πάντοτε τήν ἔννοιαν παρασκηνιακῆς διευκολύνσεως καί οὐχί διαπραγματεύσεως»[246].

Ταυτόχρονα, τό ἑλληνικό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ ὑπέβαλε στήν ΕΟΚ τό ἀκόλουθο μνημόνιο, πού συνόψιζε τίς ἑλληνικές θέσεις:

«Τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, κατόπιν συνεννοήσεως μέ τήν Ἀθήνα, ἐπιθυμεῖ νά ἐπιβεβαιώσει τή θέση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπί ὡρισμένων σημείων ὑπό ἀμφισβήτηση.

»1. Ρήτρα διαφυγῆς (ἄρθρ. 30 τοῦ Σχεδίου Συμφωνίας). Εἶναι ἀπαραίτητο νά διατυπωθεῖ αὐτή ἡ ρήτρα κατά τρόπο πού νά ἀποκλείει κάθε ἑρμηνεία πού θά μποροῦσε νά ἐπιτρέψει τή λήψη μέτρων διαφυγῆς ἔναντι τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν Κοινότητα στό σύνολό της ἤ στό ἔδαφος μιᾶς χώρας μέλους ἄλλης ἀπό τή χώρα πού θά θεωροῦσε ὅτι θά θίγεται ἀπό τίς ἑλληνικές ἐξαγωγές.

»2. Συμπερίληψη οἴνων στήν κατάσταση. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ οἶνοι ἐλεγχόμενης ὀνομασίας (appellation controlée) ἐξάγονται σχεδόν πάντοτε σέ βαρέλια ἤ δεξαμενές. Ἡ συμπερίληψη στήν κατάσταση τῶν οἴνων σέ βαρέλια ἤ δεξαμενές, μέ ἤ χωρίς ἐλεγχόμενη ὀνομασία, ἔχει οἰκονομικό καί πολιτικό ἐνδιαφέρον γιά πολλές περιοχές τῆς χώρας.

»3. Καπνός. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ὑποστηρίζει τήν πρόταση γιά τήν ἐπιβολή ἑνός οὐσιαστικοῦ κατωτάτου εἰδικοῦ δασμοῦ καί γιά τήν πλήρη κατάργηση τῶν διακοινοτικῶν τελωνειακῶν δασμῶν τήν ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό μονοπώλιο, εἶναι ἀπαραίτητο νά δεχθεῖ τουλάχιστον τό γαλλικό Μονοπώλιο τήν πρόταση διαδοχικῶν αὐξήσεων τῶν ἀγορῶν του μέχρι τοῦ διπλασίου τῆς ποσότητος τοῦ ἔτους βάσεως, δηλαδή 9-10.000 τόνους κατ' ἔτος στό τέλος μιᾶς πενταετοῦς περιόδου. Μιά μετριοπαθέστερη λύση θά μποροῦσε νά ἀντιμετωπισθεῖ μέ τό ἰταλικό Μονοπώλιο.

»4. Χρηματοδότηση. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔχει ἐξηγήσει τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἦταν ἀπαραίτητο νά χορηγηθεῖ τό ποσό τῶν 250 ἑκατ. δολλαρίων ὑπό τή μορφή δανείου μέσης διάρκειας 20 ἐτῶν καί μέσο ἐπιτόκιο 2,5%.

»Στό μέτρο πού σύμφωνα μέ τίς συνομιλίες τῆς 9ης καί 21ης Ἰουλίου, θά ἐχορηγεῖτο ἕνα ποσό 50 ἑκατ. δολλαρίων ὑπό συνήθεις ὅρους, μέ τή χρηματοδότηση ἐπενδύσεων ἀμέσου ἀποδόσεως, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά μποροῦσε ἐνδεχομένως νά ἀποδεχθεῖ στό πλαίσιο μιᾶς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως 250 ἑκατ. δολλαρίων τή διάθεση ἑνός ποσοῦ 200 ἑκατ. δολλαρίων γιά προγράμματα ἐπενδύσεων ὑποδομῆς.

»Εἶναι ἐξάλλου προφανές ὅτι ἡ Συμφωνία θά πρέπει νά προβλέπει τήν πρόσβαση τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Τράπεζα Ἐπενδύσεων, ἀκόμα καί ἄν δέν θά ἄρχιζαν ἀμέσως στήν Ἑλλάδα οἱ ἐπιχειρήσεις τῆς Τραπέζης.

»5. Γενικό Πλαίσιο. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν εἶναι σέ θέση νά ἀντιμετωπίσει τήν ἀποδοχή τῆς προτάσεως τοῦ 66% γιά τή θετική κατάσταση τῶν προϊόντων πού θά ὑπεβάλλοντο στό καθεστώς τῶν 12 ἐτῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐξαιρετικῆς προσπάθειας πού ἤδη κατέβαλε γιά νά φθάσει στό 60%»[247].

25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὑπογράφεται σύμβαση, μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας, γιά τήν παράδοση στούς ΣΕΚ, ὡς τό 1962, 400 βαγονιῶν-ψυγείων χωρητικότητας 43-46 κυβικῶν μέτρων, μέ θάλαμο πάγου μεγάλης χωρητικότητας, ἠλεκτρικές συσκευές ἐξαερισμοῦ καί ὠφέλιμο φορτίο περίπου 10 τόνων. Τό σύνολο τῆς ἀξίας τῶν βαγονιῶν-ψυγείων ἀνέρχεται σέ 3.613.000 δολλάρια. Τό ποσό θά ἐξοφληθεῖ μέ τήν ἀγορά ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων (καπνῶν, ἐσπεριδοειδῶν καί ξηρῶν καρπῶν).

25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, συζητεῖται τό θέμα τοῦ εἰδικοῦ ἀστυνομικοῦ καί τουριστικοῦ ἐλέγχου τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνέκρινε, γιά τήν ἀστυνόμευση τοῦ ἐθνικοῦ ὁδικοῦ δικτύου, τή διάθεση 1.500 ἀνδρῶν τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, προορισμένων νά μετακπαιδευτοῦν κατάλληλα γιά νά ἀναλάβουν τό ἔργο. Στή σύσκεψη ἀποφασίστηκε, ἀκόμη, ἡ ἐπάνδρωση τῆς τουριστικῆς ἀστυνομίας μέ γλωσσομαθεῖς πού θά ἐπιλέγονταν ἀπό τήν ἀστυνομία καί τή χωροφυλακή. Τέλος, ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώθηκε γιά τά θέματα πού ἀφοροῦσαν τήν ὀργάνωση καί ἀπόδοση τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καί ἐξέφρασε «τήν πλήρη ἱκανοποίησίν του διά τήν ἐν γένει παράστασιν, τήν συμπεριφοράν, τό μορφωτικόν ἐπίπεδον καί τό ἦθος τῶν ἀξιωματικῶν καί ἀνδρῶν τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καί τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος».

26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐμπορίου καί Γεωργίας, τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐμπορίου, τοῦ διοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζονται οἱ προοπτικές τῶν ἐξαγωγῶν στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1960. Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται στίς 2 Αὐγούστου.

27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία του στό ὑπουργεῖο Παιδείας, λαμβάνει ἀποφάσεις σχετικές μέ τήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία καί τίς κρατικές ὑποτροφίες.

Ὅπως ἀνακοινώθηκε σχετικά, ἡ αὐξανόμενη συμβολή τῶν μνημείων στό τουριστικό ἐνδιαφέρον γιά τή χώρα, ὑπαγόρευε τήν ὑπαγωγή τῶν δύο ὁμοειδῶν ὑπηρεσιῶν ἀρχαιοτήτων καί ἀναστηλώσεως σέ μιά νέα διεύθυνση, στό ὑπουργεῖο Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἀποσκοποῦσε στήν ὀργάνωση τῆς ὑπηρεσίας ὡς αὐτοτελοῦς διοικητικῆς μονάδας, μέ σκοπό τήν ἐπιστημονική ἔρευνα, τήν προστασία καί τή διεθνῆ προβολή τῶν ἑλληνικῶν μνημείων. Προκειμένου νά ἀνταποκριθεῖ στόν ἐπιστημονικό προορισμό της, ἀποφασίστηκε νά ἐνισχυθεῖ ἡ Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία, μέ τή βαθμολογική προώθηση τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ της, τή δημιουργία ὀκτώ νέων θέσεων τεχνικοῦ προσωπικοῦ καί 85 νέων θέσεων ἐργατῶν καθαριστῶν, ἀρχαιοφυλάκων, φυλάκων καί νυχτοφυλάκων.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀσχολήθηκε καί μέ τό θέμα τῶν κρατικῶν ὑποτροφιῶν. Ἤδη, εἶχε διατεθεῖ πρόσθετο κονδύλιο 15 ἑκατ. δρχ. γιά τή χρηματοδότηση εἰδικοῦ προγράμματος ὑποτροφιῶν, ἡ διαχείριση τοῦ ὁποίου ἀνετέθη στό ΙΚΥ. Ὁ πρωθυπουργός, ὁ ὁποῖος ἀπέδιδε ἐξαιρετική σημασία στό θεσμό τῶν ὑποτροφιῶν, χάρη στίς ὁποῖες μποροῦσαν νά ἐπανδρωθοῦν οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες μέ εἰδικευμένο προσωπικό, ἔδωσε ἐντολή νά ἐπισπευσθεῖ ἡ ἀναχώρηση ὅλων τῶν ἐπιλεγμένων ὑποτρόφων καί νά παρακολουθοῦνται οἱ σπουδές τους ἀνελλιπῶς ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες.

28 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τούς ὑφυπουργούς Ἀμύνης καί Ἐσωτερικῶν, τόν ἀρχηγό τῆς Χωροφυλακῆς καί ὑπηρεσιακούς παράγοντες, παραδίδει τά ξίφη σέ 64 νέους ἀξιωματικούς τῆς Χωροφυλακῆς, σέ εἰδική τελετή πού ἔγινε στό προαύλιο τῆς Σχολῆς.

29 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται, παρουσία τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Προνοίας, Ι. Ψαρρέα, τόν προεδρεύοντα ἀντιπρόεδρο καί τό γενικό γραμματέα τοῦ Πανελληνίου Ἰατρικοῦ Συλλόγου (ΠΙΣ).

Ἡ συνάντηση ἀφοροῦσε τήν πρόσφατη φημολογία σχετικά μέ ἀντιρρήσεις τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου γιά τό σχέδιο Ν.Δ. τό ὁποῖο ἐπεξεργαζόταν ἡ Κυβέρνηση καί πού προέβλεπε ριζικές μεταρρυθμίσεις, μέ

τήν εἰσαγωγή τοῦ συστήματος ἐλεύθερης ἐκλογῆς ἰατρῶν στήν κοινωνική ἀσφάλιση. Μετά τή σύσκεψη, ὁ προεδρεύων τοῦ ΠΙΣ δήλωσε ὅτι ὁ σύλλογος ἦταν ὁ μόνος ἁρμόδιος νά ἐκφράζει τίς ἀπόψεις τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου καί ὅτι τά ἀναγραφέντα στόν τύπο, πέρα τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἰδίου τοῦ ΠΙΣ, δέν ἀνταποκρίνονταν στήν πραγματικότητα καί δέν ἐξυπηρετοῦσαν τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τοῦ κλάδου, γιά τά ὁποῖα ἡ Κυβέρνηση καί ὁ πρωθυπουργός προσωπικά πάντοτε ἔδειξαν ἐνδιαφέρον καί κατανόηση.

31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

Σέ εἰδική τελετή στήν ἀεροπορική βάση τῆς Ἐλευσίνας ὁ βασιλεύς Παῦλος παραδίδει τήν Κυανόλευκη στό συνταγματάρχη Δ. Ἀρμπούζη, πρῶτο διοικητή τῆς ΕΛΔΥΚ.

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στούς ἀξιωματικούς καί ὁπλίτες τοῦ Σώματος τούς ἀκόλουθους λόγους:

«Ἀξιωματικοί καί ἄνδρες τῆς ἑλληνικῆς δυνάμεως Κύπρου. Τήν 16ην Αὐγούστου ἡ Κύπρος ἀνακηρύσσεται ἀνεξάρτητος Δημοκρατία. Ἡ ἡμέρα αὐτή θά σημάνη τό τέρμα σκληρῶν, ἐπιμόχθων καί ὡραίων ἀγώνων, τούς ὁποίους διεξήγαγεν ὁ ἑλληνικός κυπριακός λαός, ἀλλά συγχρόνως θά σημάνη καί τήν ἀφετηρίαν μιᾶς νέας περιόδου εἰρήνης, ἐλευθερίας, εὐημερίας καί δημιουργικῆς ἐργασίας. Καθ' ὅλον τό διάστημα τοῦ ἀγῶνος, ἡ Ἑλλάς ἐστάθη παρά τό πλευρόν τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων καί θά ἐξακολουθήση νά παρέχη τήν συμπαράστασίν της εἰς τήν νεαράν Κυπριακήν Δημοκρατίαν. Μία ἐκδήλωσις αὐτῆς τῆς συμπαραστάσεως εἶναι καί ἡ ἀποστολή σας εἰς τήν νῆσον. Στενοί συμμαχικοί δεσμοί θά συνδέσουν τήν Κυπριακήν Δημοκρατίαν μέ τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκίαν. Τό τριμερές στρατηγεῖον ἔχει ὡς σκοπόν νά προστατεύση τήν ἀσφάλειαν καί τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς νεαρᾶς Δημοκρατίας. Ὑμεῖς θά εἶσθε οἱ φορεῖς τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἑλλάδος διά τήν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θά φανῆτε ἀντάξιοι τῆς ἀποστολῆς σας, θά σταθῆτε εἰς τό ὕψος τῶν εὐθυνῶν καί θά ἀναδειχθῆτε ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης, μέ τήν ὁποίαν σᾶς τιμᾶ ὁ ἑλληνικός λαός, τῆς ἀγάπης τῶν Κυπρίων καί τῆς φιλίας τῶν συμμάχων».

ΕΝΤΑΣΗ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

Ἡ συστηματική καί πολύπλευρη προσπάθεια γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη εἶχε, στά μέσα τοῦ 1960, ἤδη ἀποδώσει καρπούς. Ἡ ἐκτέλεση τῶν μεγάλων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ἡ αὔξηση τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ πρόοδος στήν ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, καταδείκνυαν τήν ἐπιτυχία τῆς μακρόπνοης πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως στόν κρίσιμο ἀγροτικό τομέα. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἡ ἀλματώδης ἄνοδος τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας, τά ἔργα ἐξηλεκτρισμοῦ, ἡ ἵδρυση μονάδων βαρειᾶς βιομηχανίας, ὑπογράμμιζαν τήν ἔναρξη μιᾶς νέας ἐποχῆς γιά τήν Ἑλλάδα, πού ἀναζητοῦσε πιά τό μέλλον της στήν πολιτική καί οἰκονομική πραγματικότητα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ Κυβέρνηση, μάλιστα, θά ἐπιβεβαιώσει τίς μεγάλες της φιλοδοξίες γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία, μέ τήν ὑπογραφή τῆς συμβάσεως γιά δημιουργία βιομηχανίας ἀλουμινίου, καί μέ τήν ἀπόφαση γιά τήν ἵδρυση βιομηχανίας σιδήρου καί χάλυβα.

Ὡστόσο, ἡ σημαντική πρόοδος τῆς χώρας δέν θά ἀποδειχθεῖ ἀρκετή γιά νά ἐπιφέρει ἠρεμία στό ἐσωτερικό μέτωπο, καθώς, ταυτόχρονα, θά ἐνταθοῦν καί οἱ διεκδικήσεις γιά περισσότερο χαλαρή δημοσιονομική πολιτική, τίς ὁποῖες ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἀπορρίψει ὡς πρόωρες καί, δυνητικά, ἐπικίνδυνες γιά τό μέλλον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Μάλιστα, κατά εἰρωνικό τρόπο, τά ἴδια αὐτά μεγάλα ἔργα, πού σηματοδοτοῦσαν τήν πρωτόγνωρη ἀνάπτυξη τῆς χώρας, θά ἀποτελέσουν ἀφορμές γιά τήν ἐκδήλωση πολλαπλῶν ἐπιθέσεων κατά τῆς Κυβερνήσεως, γιά δῆθεν παρατυπίες. Ἡ κορύφωση τῆς ἐντάσεως θά ἐπέλθει τό φθινόπωρο, μέ τίς συκοφαντίες τοῦ Γερμανοῦ ἐγκληματία πολέμου, Μ. Μέρτεν, τίς ὁποῖες θά ἀποκρούσουν σθεναρά ἡ Κυβέρνηση καί ὁ Κ. Καραμανλῆς προσωπικά.

Στό ἐπίπεδο τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων, θά ἐκδηλωθεῖ ἔντονη δραστηριότητα στό χῶρο τοῦ Κέντρου. Λίγο μετά τήν ἀνακήρυξη τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ Γ. Γρίβας θά ἐνδώσει τελικά στίς πιέσεις καί ὑποσχέσεις παραγόντων τῆς ἀντιπολιτεύσεως καί θά κατέλθει στόν πολιτικό στίβο. Ἡ ἐξέλιξη αὐτή, ἄμεσα συνδεδεμένη μέ τήν ἀδυναμία τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως νά ἀνακάμψει ἀπό τήν πολύπλευρη κρίση της, θά δημιουργήσει κινητικότητα στά πολιτικά πράγματα, ἀλλά δέν θά ἀποδειχτεῖ ἱκανή νά ἑνώσει τόν κεντρῶο χῶρο.

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ἐγκαινιάζεται ἡ σύνδεση, μέ πορθμεῖα, Ἑλλάδος καί Ἰταλίας, μέ τήν πραγματοποίηση τοῦ πρώτου δρομολογίου τοῦ πλοίου «Ἐγνατία». Πρόκειται γιά τό μεγαλύτερο στό εἶδος του σκάφος στόν κόσμο, μέ δυνατότητα μεταφορᾶς 115 ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων, ἤ 90 τέτοιων ὀχημάτων καί 6 λεωφορείων.

Τήν προηγουμένη, τό «Ἐγνατία» εἶχε κάμει πανηγυρικό πλοῦ στό Σαρωνικό, μέ 1.200 προσκεκλημένους, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν ὁ πρωθυπουργός καί οἱ ὑπουργοί Προεδρίας, Συντονισμοῦ καί Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Μέ τή σύνδεση Ἑλλάδος-Ἰταλίας ἀνοιγόταν μιά νέα ὁδός προσπελάσεως πρός τή χώρα, γεγονός πού ἀναμενόταν νά συμβάλλει σημαντικά στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, ἀλλά καί στήν ἄμβλυνση τοῦ αἰσθήματος ἀπομονώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τή Δυτική Εὐρώπη.

3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Μέ κοινή ἀπόφαση τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Γεωργίας, ἐγκρίνεται τό πενταετές πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῶν κλασικῶν καπνικῶν περιοχῶν, ὕψους 287.000.000 δρχ., πού προβλέπει, τελικά, διάθεση 238 ἑκατ. γιά ἐκτέλεση ἔργων καί 49 ἑκατ. γιά ἐνίσχυση τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων (ἀτομικές καί ὁμαδικές καπναποθῆκες, μηχανοκίνητοι ψεκαστῆρες κ.λ.π.).

4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, στήν ὁποία μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλόπουλος, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ καί ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, κατά τήν ὁποία ὁ πρωθυπουργός δίνει ἐντολή νά κατατεθοῦν στήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς τά σχέδια Ν.Δ. «περί ἐκουσίας ἀποστρατείας ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς καί ἄλλων τινῶν διατάξεων» καί «περί μονίμων καί ἐθελοντῶν ὁπλιτῶν καί ἀνθυπασπιστῶν τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς».

Τό πρῶτο Ν.Δ. ἀποβλέπει στήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῶν στελεχῶν τοῦ στρατεύματος, μέ τήν ἐφαρμογή τῆς ἐκουσίας ἀποστρατεύσεως 700 περίπου ἀξιωματικῶν, ἰδίως τῶν τάξεων 1947-1949. Μέ τό δεύτερο Ν.Δ., ἐπιφέρονται τροποποιήσεις στούς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἀφοροῦν τά κατώτερα στελέχη τοῦ στρατεύματος, μέ σκοπό τήν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ καί ἐπαγγελματικοῦ ἐπιπέδου τους, τήν προώθηση τῶν ἱκανοτέρων, καί τήν προσαρμογή τῆς ἐκπαιδεύσεώς τους στίς σύγχρονες τεχνικές ἀνάγκες τοῦ στρατοῦ.

4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν καί τῶν ὑφυπουργῶν Ἐσωτερικῶν καί Συγκοινωνιῶν, καθώς καί ἁρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Στή σύσκεψη ἀποφασίζεται νά ἐφαρμοστεῖ σταδιακά ἡ ρύθμιση τῆς κυκλοφορίας στήν κεντρική περιοχή Ἀθηνῶν μέ τήν αὐτόματη σηματοδότηση· νά ἐνταθεῖ ἡ προσπάθεια τῶν ὀργάνων τῆς τροχαίας γιά τήν ἀκριβῆ καί κανονική κυκλοφορία τῶν ὀχημάτων καί τῶν πεζῶν· καί νά ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογή τοῦ νόμου περί ἐπιβολῆς ἐπί τόπου ποινῶν (προστίμου στούς πεζούς καί ἀφαιρέσεως ἀδείας κυκλοφορίας τῶν αὐτοκινήτων), σέ ὅσους παραβιάζουν τίς διατάξεις περί κυκλοφορίας.

Τήν ἑπομένη, σέ νέα σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἐξετάζεται ἡ ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος τῶν ἔργων τῆς πρωτεύουσας καί ἀποφασίζεται νά ἐγκριθεῖ ἡ διάθεση, στή διάρκεια τοῦ τρέχοντος οἰκονομικοῦ ἔτους, συμπληρωματικῶν πιστώσεων ἀπό τόν προϋπολογισμό τῆς πολεοδομίας, γιά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἀναγκαίων ἀπαλλοτριώσεων· καί νά συντμηθοῦν οἱ προθεσμίες γιά τήν ἔναρξη τῶν ἔργων κατασκευῆς τῆς νέας λεωφόρου Ἰλισσοῦ, νά διαπλατυνθεῖ καί ἀναμορφωθεῖ ἡ ὁδός Πειραιῶς καί ἡ νέα ὁδός Πειραιῶς-Σχιστοῦ-Σκαραμαγκᾶ, καί νά ἐπισπευσθεῖ ἡ ἔναρξη τῶν ἐξωραϊστικῶν ἔργων Ὀλυμπιείου, Ἀκροπόλεως καί Φιλοπάππου, καθώς καί τοῦ Λυκαβηττοῦ.

Εἰδικότερα στό Ὀλυμπιεῖο προβλέπεται, σέ συνδυασμό μέ τήν κατασκευή τῆς νέας λεωφόρου Ἰλισσοῦ, ἐνοποίηση τοῦ ὅλου χώρου μεταξύ τῶν λεωφόρων Ὄλγας, Ἀμαλίας, Συγγροῦ καί Ἰλισσοῦ, ἐνίσχυση τοῦ πρασίνου, χῶροι παιδικῆς χαρᾶς, πεζόδρομοι, χῶρος σταθμεύσεως αὐτοκινήτων καί διάφορες διακοσμητικές ἐργασίες, ὥστε νά δημιουργηθεῖ ἕνας ὡραῖος κῆπος πρός χρήση τῶν πολιτῶν. Στίς περιοχές Φιλοπάππου καί Ἀκροπόλεως, ἐπιπλέον τῶν ἔργων πού ἔχουν ἤδη ἐκτελεστεῖ, θά κατασκευαστοῦν περιφερειακές ὁδοί, κέντρα ἀναψυχῆς, χῶροι σταθμεύσεως καί πεζόδρομοι, καί θά ἐνισχυθεῖ τό πράσινο τῆς περιοχῆς σέ συνδυασμό μέ τήν πρόβλεψη κατάλληλου δικτύου ὑδρεύσεως. Ἡ περιοχή τοῦ Λυκαβηττοῦ θά ἀναμορφωθεῖ ὥστε νά εἶναι εὔκολα προσπελάσιμη στούς πολίτες. Ὡς τό τέλος Σεπτεμβρίου, θά ἔχουν ἀρχίσει, ἤ θά ἔχουν δημοπρατηθεῖ, τά ὑπόλοιπα ἔργα τοῦ προγράμματος.

Προβλέπεται, ἀκόμη, νά ἐγκριθεῖ πρόγραμμα προοδευτικῆς ἀναδασώσεως τοῦ λεκανοπεδίου πού θά ἀρχίσει νά ἐκτελεῖται τόν Ὀκτώβριο, ἀπό τίς περιοχές Χαϊδαρίου-Αἰγάλεω καί τίς δυτικές ὑπώρειες τοῦ Ὑμηττοῦ· νά μετακληθεῖ ξένος εἰδικός διεθνοῦς κύρους, προκειμένου νά γνωματεύσει γιά τίς γενικές γραμμές καί τόν τρόπο ἐκπονήσεως τοῦ γενικοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου τῆς περιοχῆς πρωτευούσης καί νά διαμορφωθοῦν καί νά ἐξωραϊσθοῦν διάφορες πλατεῖες στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας.

Τέλος, ὁ πρωθυπουργός ἐξετάζει τήν ἐπέκταση τοῦ μέτρου τῆς δημιουργίας στοῶν. Μέ τό σύστημα αὐτό, τό ὁποῖο ἔχει ἀρχίσει νά ἐφαρμόζεται μετά ἀπό σχετική πρωτοβουλία του, θά καταστεῖ δυνατή ὄχι μόνο ἡ φυσιολογική διαπλάτυνση τῶν περισσότερων ὁδῶν τῆς πρωτεύουσας, ἀλλά καί θά δοθεῖ στήν πόλη ἰδιότυπος χαρακτήρας. Σέ συνδυασμό μέ τό νέο αὐτό μέτρο, θά γίνει ἐντατικός ἔλεγχος τῶν προσόψεων τῶν ὑπό ἀνέγερση κεντρικῶν μεγάλων κτιρίων, μέ σκοπό τήν ἐπίτευξη αἰσθητικῆς ἐμφανίσεως, σέ ὅ,τι ἰδίως ἀφορᾶ τά ὕψη τῶν στοῶν, τίς μορφές τῶν ὑποστυλωμάτων καί τούς ἐξωτερικούς χρωματισμούς.

8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τό Συμβούλιο Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί κάμει δεκτή παμψηφεί τήν εἰσήγηση τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐσωτερικῶν, Ε. Καλαντζῆ, γιά τήν ἐπιλογή ὡς ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς τοῦ ὑποστρατήγου Γ. Βαρδουλάκη καί τήν προαγωγή του σέ ἀντιστράτηγο.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐμπορίου, στήν ὁποία ἐξετάζονται διάφορα οἰκονομικά ζητήματα.

8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, ἐγ-

καινιάζει τίς ψυκτικές ἐγκαταστάσεις Ναούσης καί Σκύδρας, ἔργο συνολικῆς δαπάνης 60.000.000 δρχ. Τό κάθε ψυκτικό συγκρότημα ἔχει χωρητικότητα 23.000 κυβικῶν μέτρων, μέ ἐγκαταστάσεις προψύξεως 280 τόνων μήλων, ἡμερησίας καταψύξεως 8 τόνων ὀπωρῶν καί χῶρο συντηρήσεως 100 τόνων κατεψυγμένων ὀπωρῶν καί κρεάτων.

10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν πάνω σέ ζητήματα διεθνῶν σχέσεων. Κατόπιν, δέχεται τό ναύαρχο Γ. Ζέππο, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεψε ἀπό τό Κογκό, ὅπου ἐπέβλεψε τίς προσπάθειες γιά προστασία τῶν ὁμογενῶν ἀπό τίς βιαιότητες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Τέλος, ὁ πρωθυπουργός δέχεται τόν εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου, Δ. Κιουσόπουλο.

11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ θέμα τόν καθορισμό τῆς τιμῆς ἀσφαλείας τῆς κορινθιακῆς σταφίδας καί τῆς σουλτανίνας. Στή σύσκεψη μετέχουν ὁ ἀντιπρόεδρος Π. Κανελλόπουλος καί οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Ἐμπορίου καί Γεωργίας.

Εὐθύς ἀμέσως, οἱ ὑπουργοί Ἐμπορίου καί Γεωργίας δήλωσαν ὅτι ἡ ἐγχώρια παραγωγή τῆς σουλτανίνας προβλεπόταν αἰσθητά μειωμένη ἀπό τήν ἀντίστοιχη τοῦ προηγούμενου ἔτους, λόγω τῆς καταστροφῆς ἀπό τόν περονόσπορο, ἐνῶ τῆς κορινθιακῆς σταφίδας ἀνώτερη κατά 10.000 περίπου τόνους. Ἐξ ἄλλου, ἡ παγκόσμια παραγωγή σταφίδας ὑπερέβαινε τή διεθνῆ κατανάλωση. Μολοντοῦτο, ἡ Κυβέρνηση, ἀφοῦ ἐκτίμησε τίς εἰδικότερες συνθῆκες τῆς παραγωγῆς, ἀποφάσισε, γιά νά συμπαρασταθεῖ στούς παραγωγούς, νά ἀπομακρυνθεῖ καί πάλι ἀπό τά ἐμπορικά κριτήρια πού ἀπαγόρευαν τήν πρόβλεψη τιμῶν ἀσφαλείας. Συγκεκριμένα, γιά τή σουλτανίνα, παρά τό διεθνές πλεόνασμα, καθοριζόταν ἡ τιμή ἀσφαλείας σέ 7 δρχ. κατά κιλό (ἔναντι 7-6,5 γιά τό 1959), ἐνῶ γιά τήν κορινθιακή σταφίδα, παρά τήν αὐξημένη ἐσοδεία, καθορίστηκε ἡ ἴδια τιμή ἀσφαλείας μέ τό προηγούμενο ἔτος (6 δρχ.).

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός μεταβαίνει στήν Τῆνο μέ τό ἀντιτορπιλλικό «Σφενδόνη» καί συμμετέχει στίς ἑορτές τοῦ Δεκαπενταύγουστου.

Στή συνέχεια ο Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέπτεται τήν Πάρο, τήν Ἄνδρο καί τή Μύκονο καί δίνει ὁδηγίες στό γενικό γραμματέα τοῦ ΕΟΤ καί στό διευθυντή πολεοδομίας τοῦ ὑφυπουργείου Οἰκισμοῦ γιά λήψη μέτρων πού θά συμβάλλουν στή διατήρηση τοῦ τοπικοῦ χρώματος τῶν νησιῶν καί θά διευκολύνουν τήν τουριστική ἀνάπτυξή τους.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Στήν αἴθουσα τῆς κυπριακῆς Βουλῆς, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας, τῆς Μ. Βρετανίας καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὑπογράφουν τά κείμενα τῆς ἐπίσημης πράξεως, μέ τήν ὁποία ἀνακηρύσσεται ἡ Κύπρος ἀνεξάρτητο Κράτος. Στή συνέχεια, γίνεται ἡ ὁρκωμοσία τῶν Ἑλληνοκύπριων καί Τουρκοκύπριων βουλευτῶν, καθώς καί τῶν ὑπουργῶν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Μετά τήν ὑπογραφή τῶν κειμένων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἔλαβε πρῶτος τό λόγο:

«Εἶμαι εὐτυχής, διότι εἰς ἐμέ ἔλαχεν ὁ κλῆρος νά ἐκπροσωπήσω κατά τήν ἱστορικήν ταύτην ὥραν τήν πατρίδα καί νά ὑπογράψω ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνοκυπριακοῦ λαοῦ τήν ἐπίσημον πρᾶξιν, διά τῆς ὁποίας ἡ Κύπρος καθίσταται ἀνεξάρτητος χώρα. Ἡ σημερινή ἡμέρα ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, τόσον ἀπό κυπριακῆς ὅσον καί ἀπό γενικωτέρας πλευρᾶς, διότι διά τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου δέν παραχωρεῖται μόνον εἰς τόν κυπριακόν λαόν τό βασικόν δικαίωμα νά δύναται ὁ ἴδιος νά ρυθμίζη τάς ὑποθέσεις του, ἀλλά τίθεται ἐπί πλέον καί ὁρόσημον εἰς τήν περαιτέρω πορείαν ἀναπτύξεως τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διεθνῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας. Ἐκ τῶν ὑπογραφέντων ἐγγράφων καθίσταται ἔκδηλον ὅτι διά τήν ὁμαλήν λειτουργίαν τῆς νέας Πολιτείας καί τήν ἀπρόσκοπτον πρόοδον αὐτῆς, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τυγχάνει ἡ εἰλικρινής καί στενή συνεργασία πάντων τῶν συμβαλλομένων παραγόντων καί ἡ ἀμοιβαία ἐκτίμησις καί σεβασμός τῶν ἐθνικῶν καί πνευματικῶν ἰδεωδῶν καί παραδόσεων τῶν Ἑλλήνων καί Τούρκων κατοίκων τῆς νήσου. Ἐπιθυμοῦμεν νά δηλώσωμεν ὅτι ἀπό ἑλληνοκυπριακῆς πλευρᾶς θά καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια ὥστε ἡ ἐκτίμησις, ἡ συνεργασία καί ὁ σεβασμός αὐτός νά ἀναπτυχθοῦν εἰς τόν μέγιστον δυνατόν βαθμόν, εἰς τρόπον ὥστε τό Σύνταγμα νά λειτουργήση εὐρύθμως καί κατά τρόπον ἐγγυώμενον τήν ἀπόλυτον ἰσοτιμίαν τῶν πολιτῶν καί τήν ἐφαρμογήν τῆς δικαιοσύνης καί τοῦ νόμου ἄνευ οἱασδήποτε διακρίσεως, εὐνοίας ἤ πάθους. Θά ἀποβλέψωμεν εἰς τήν ἐδραίωσιν τῆς ἑνότητας τῆς Κύπρου καί τήν ἀνάπτυξιν καί τήν εὐημερίαν αὐτῆς ὡς συνόλου. Διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ νεοπαγής Δημοκρατία ἐσωτερικῶς μέν θά εὐσταθήση καί θά προοδεύση, ἐξυπηρετοῦσα κατά τόν καλύτερον δυνατόν τρόπον τά συμφέροντα τῶν κατοίκων της, ἐξωτερικῶς δέ θά ἐκπληρώση τάς διεθνεῖς της ὑποχρεώσεις συμβάλλουσα ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνατοτήτων της εἰς τήν δι' εἰρηνικῶν μέσων ἐπίλυσιν τῶν διεθνῶν προβλημάτων, ἀνάπτυξιν τῆς διεθνοῦς συνεργασίας καί παγίωσιν τῆς εἰρήνης. Σήμερον, ὅτε αἱ τεχνικαί πρόοδοι ἔχουν ἐπιφέρει τεραστίας μεταβολές εἰς τάς συνθήκας διαβιώσεως καί τάς διεθνεῖς σχέσεις μεταξύ τῶν λαῶν, ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἑνός σταθεροῦ ἠθικοῦ μέτρου καθίσταται ἀκόμη περισσότερον ἐπιτακτική. Τό μέτρον τοῦτο δύναται νά ἀποβῆ ἀποφασιστικός παράγων διεθνοῦς εὐσταθείας, προόδου καί ἀναπτύξεως. Εἰς τήν

ἐπιβολήν δέ καί τήν ἐδραίωσιν τούτου δύνανται νά συμβάλλουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ λαοί, ἀνεξαρτήτως ἐκτάσεως ἤ ὄγκου των, τῆς μικρᾶς ἤ μεγάλης ἱστορίας των. Ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως τάς γενικωτέρας εὐθύνας καί ὑποχρεώσεις μας ὡς καί τήν εἰδικήν σημασίαν τῆς ἀποστολῆς τῆς νεοπαγοῦς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Ὁ ρόλος τῆς Κύπρου ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν συνεκτικός. Κοιτίς σημαντικοῦ πολιτισμοῦ ἡ νῆσος μας δέν ἔπαυσε καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς τρισχιλιετοῦς ἱστορίας της νά ἐκπέμπη τήν εὐεργετικήν ἀκτινοβολίαν της πρός ὅλας τάς κατευθύνσεις, νά γεφυρώνη τάς ἀντιθέσεις καί νά ἀποτελῆ κρίκον συνδέσεως καί ἑνότητος εἰς τήν νευραλγικήν ταύτην περιοχήν τῆς ὑδρογείου. Τόν ρόλον τοῦτον θά ἀναλάβη σήμερον ὡς ἀνεξάρτητον καί ἐλεύθερον Κράτος εἰς μείζονα κλίμακα. Ἡ νέα Πολιτεία εἶναι ἤδη ἐξωπλισμένη ἠθικῶς διά τό δύσκολον ἔργον της. Γνωρίζει τάς τεραστίας εὐθύνας τάς ὁποίας ὑπέχει τόσον διά τήν εὐημερίαν τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ὅσον καί διά τήν παγκόσμιον εὐστάθειαν καί πρόοδον, εἰσερχομένη δέ τήν ἱστορικήν ταύτην στιγμήν εἰς κοινωνίαν ἐλευθέρων ἐθνῶν, δηλοῖ ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἀρχῶν καί τῶν διακηρύξεων τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν θά ἀναλάβη τάς εὐθύνας ταύτας εἰς τό ἀκέραιον καί θά ἐκπληρώση πλήρως τό ἠθικόν χρέος της».

Στή συνέχεια, μίλησε ὁ Φ. Κιουτσούκ:

«Κατά τήν χαρμόσυνον ταύτην ἡμέραν ἐπιθυμῶ νά δηλώσω σαφῶς ἐκ μέρους τῆς τουρκοκυπριακῆς κοινότητος ὅτι ἡ πολιτική τήν ὁποίαν θά ἀκολουθήσωμεν θά εἶναι ἡ ἀνυστερόβουλος ὅρασις μιᾶς ὡρίμου καί πεφωτισμένης κοινότητος. Θά ἐπιδιωχθῆ συμμόρφωσις πρός τάς συμφωνίας τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου, σεβασμός πρός τά δικαιώματα καί τάς ἐλευθερίας τάς παραχωρηθείσας πρός ὅλας τάς κοινότητας, ὁ δέ αὐτοσεβασμός καί ἡ τιμή ἑκάστου ἀτόμου διαβιοῦντος ἐν τῇ νήσῳ κατ' οὐδένα τρόπον θά παραβιασθοῦν. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τό Κοινοβούλιον τῆς Κύπρου, τό ὁποῖον δύναται νά ἀποτελέση διά τόν λαόν ἄριστον καί ἐποικοδομητικόν παράδειγμα, εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νά δείξωμεν εἰς αὐτόν τόν ὀρθόν δρόμον. Ἀπεκτήσαμεν τήν ἀνεξαρτησίαν μας, ἀλλ' ἡ ἐπιβίωσις αὐτῆς δύναται νά ἐπιτευχθῆ μόνον διά διαρκοῦς εἰρήνης καί τηρήσεως τοῦ νόμου καί τῆς τάξεως. Ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦμεν τήν τουρκικήν κοινότητα εἴμεθα ἀποφασισμένοι νά πράξωμεν τοῦτο».

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ βασιλεύς Παῦλος ἀπέστειλε στόν Ἀρχιεπίσκοπο τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἐπί τῇ ἀνακηρύξει τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας ἀπευθύνω πρός τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα τά θερμά συγχαρητήριά μου καθώς καί τάς εὐχάς ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπέρ τῆς εὐημερίας τῶν Κυπρίων καί ὑπέρ τῆς προόδου τῆς νέας Δημοκρατίας ἐν ἐλευθερίᾳ, ὁμονοίᾳ καί εἰρήνῃ».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε στόν Ἀρχιεπίσκοπο τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐπί τῇ ἀνακηρύξει τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύ-

Ὁ τελευταῖος Βρετανός κυβερνήτης τῆς Κύπρου, Σέρ Χιού Φούτ, ὑπογράφει, ὑπό τό βλέμμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τίς Συνθῆκες, μέ τίς ὁποῖες ἡ Μεγαλόνησος ἀποκτᾶ τήν ἀνεξαρτησία της.

πρου παρακαλῶ τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως δεχθῆ τά θερμά συγχαρητήρια ἐμοῦ καί τῆς Β. Κυβερνήσεως, ὡς καί τήν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Ἑλλάς, ὅπως ἔπραξε καί εἰς τό παρελθόν, θά ἐξακολουθήση παρέχουσα καί εἰς τό μέλλον τήν ἀδελφικήν της συμπαράστασιν εἰς τήν Κύπρον.

»Ἡ ὥρα αὐτή εἶναι διά τήν Κύπρον μεγάλη. Ἡ γένεσις ἑνός νέου Κράτους ἀποτελεῖ σπουδαῖον καί κρίσιμον σταθμόν εἰς τήν ἱστορίαν. Καρπός μακρῶν προσπαθειῶν καί ἡρωικῶν ἀγώνων, ἡ ἀνεξάρτητος Κύπρος δικαιοῦται νά προσβλέπη μέ αἰσιοδοξίαν εἰς τήν ἱστορικήν ἀποστολήν της. Ὁ ἐλεύθερος βίος, τόν ὁποῖον κατέκτησε, τήν καλεῖ πρός νέας ἐξορμήσεις εἰς τόν εὐγενῆ στῖβον τῆς εἰρηνικῆς προόδου.

»Διά νά προχωρήση μέ σταθερά βήματα εἰς τόν δρόμον τῆς δημιουργικῆς ἀναπτύξεως, ἡ νέα Δημοκρατία ἔχει ἀνάγκην τῆς ἁρμονικῆς συνεργασίας ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν τέκνων της. Καί αἱ προσπάθειαι θά ὁδηγήσουν εἰς κοινά ἐπιτεύγματα. Ἡ ἑνότης εἶναι ἐγγύησις διά τήν ἀσφάλειαν καί τήν εὐημερίαν.

»Βέβαιος, ὅτι, κατά τήν ἱστορικήν αὐτήν στιγμήν, διερμηνεύω τά αἰσθήματα ὅλων τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Ἑλλήνων, εὔχομαι εἰς τήν νέαν Δημοκρατίαν τῆς Κύπρου μέλλον λαμπρόν».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπάντησε στόν Κ. Καραμανλῆ ὡς ἑξῆς:

«Εὐχαριστῶ θερμῶς τήν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα διά τό θερμόν συγχαρητήριον μήνυμα Αὐτῆς καί τῆς ἑλληνικῆς Β. Κυβερνήσεως καί τήν διαβεβαίωσιν περί τῆς συνεχίσεως τῆς μέχρι σήμερον παρασχεθείσης ἀμερίστου ἀδελφικῆς συμπαραστάσεως αὐτῆς πρός τήν Κύπρον. Ἡ ἀνεξαρτησία, ἣν σήμερον πανηγυρίζομεν, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ προσπαθείας πρός ἀπόκτησιν ἐλευθερίας αὐτοῦ, ἀλλά καί τῆς Β. Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἔχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς σοβαρότητος τῆς συμβολῆς τῆς Β. Κυβερνήσεως καί τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων καί μέ τήν πεποίθησιν ὅτι αὕτη δέν θέλει ἀπολίπη ἡμῖν, προσβλέπομεν πλήρεις ἐλπίδων καί αἰσιοδοξίας πρός τήν νέαν περίοδον τῆς ζωῆς τῆς Κύπρου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κυπριακός λαός, ὅστις ἀπέδειξε τήν προσήλωσίν του πρός τό ἰδεῶδες τῆς ἐλευθερίας καί ἐμόχθησε διά νά ἀποκτήση ταύτην, ἡνωμένος καί ἐν ἁρμονικῇ συνεργασίᾳ θά πράξη πᾶν τό δυνατόν ἵνα θέση στερεά θεμέλια διά τήν πρόοδον καί εὐημερίαν τοῦ νέου Κράτους πρός ὄφελος τῆς Διεθνοῦς Κοινωνίας, τῆς ὁποίας κατέστη ἤδη ἰσότιμον καί ἐλεύθερον μέλος»[248].

Στίς 17 Σεπτεμβρίου 1960, ἡ Δημοκρατία τῆς Κύπρου ἔγινε δεκτή στόν Ὀργανισμό Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὡς πλῆρες μέλος.

17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται, παρουσία τοῦ ὑφυπουργοῦ Οἰκισμοῦ, ἐπιτροπή ἀποτελούμενη ἀπό δημάρχους καί προσωπικότητες τῆς Κρήτης.

Ἡ ἐπιτροπή, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τά ληφθέντα μέτρα γιά τόν κρητικό λαό, τόν προσκάλεσε νά ἐπισκεφθεῖ τήν Κρήτη. Ὁ πρωθυπουργός ἀνακοίνωσε ὅτι ἔδωσε ἐντολή γιά τήν κατάρτιση, ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες, πλήρους μελέτης γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς νήσου, παράλληλα μέ τήν ἐκτέλεση τῶν ἔργων τοῦ 5ετοῦς προγράμματος.

Ἐξάλλου, σέ ἔνδειξη εὐχαριστίας γιά τήν ἀμερικανική βοήθεια πρός τούς πληγέντες ἀπό τή θεομηνία Κρῆτες (διάθεση 2.000.000 δολλ. σέ τρόφιμα καί 1.000.000 δολλ. γιά ἔργα, τά ὁποῖα θά ἀπορροφοῦσαν ἐργατικά χέρια στήν περιοχή), ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔστειλε, στίς 31 Αὐγούστου, στόν πρέσβη τῶν ΗΠΑ, Ἔλλις Μπρίγκς, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Σᾶς εὐχαριστῶ θερμά γιά τήν πολύτιμη συμβολή σας στήν εὐτυχῆ κατάληξη τοῦ θέματος τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας πρός τόν λαό τῆς Κρήτης καί παρακαλῶ νά μεταφέρετε στήν Κυβέρνηση καί στόν λαό τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τήν βαθειά μας εὐγνωμοσύνη γιά τήν γενναιόδωρη βοήθεια πού προσέφεραν στόν λαό τῆς Κρήτης μετά τήν καταστροφή τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας τους.

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τήν χειρονομία αὐτή τῆς Κυβερνήσεώς σας ἐκτιμοῦν βαθύτατα ὄχι μόνον οἱ Κρῆτες, ἀλλά καί ὁλόκληρο τό ἑλληνικό ἔθνος»[249].

18-19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Συγκροτοῦνται δύο διαδοχικές συσκέψεις ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν καί τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας καί τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ, μέ σκοπό τήν προώθηση τοῦ προγράμματος βιομηχανικῶν ἔργων, καί εἰδικότερα τήν ἵδρυση βιομηχανίας σιδήρου καί χάλυβα.

Μετά τόν τερματισμό καί τῆς δεύτερης συσκέψεως, ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς τήν εὐχάριστον θέσιν νά ἀναγγείλη εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ὅτι ἔλαβε τήν ἀπόφασιν τῆς ἱδρύσεως τῆς βιομηχανίας σιδήρου καί χάλυβος ἐν Ἑλλάδι, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως, ὅπως εἰς ὅλας τάς χώρας τοῦ κόσμου, τήν βασικωτέραν βιομηχανίαν καί ἐκ τῶν κυριωτέρων συντελεστῶν διά τήν βιομηχανικήν ἀνάπτυξιν.

»Ὑπό τοῦ Γερμανοῦ ἐμπειρογνώμονος Δρος Λοῦτε κατηρτίσθη ἤδη ἡ σχετική προμελέτη, ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι ἡ κατασκευή μονάδος ἐτησίας παραγωγικῆς ἱκανότητος 250.000 τόννων χάλυβος, χρησιμοποιούσης ἑλληνικά σιδηρομεταλλεύματα καί ἐνδεχομένως ἐν μέρει ἡμικώκ Πτο-

λεμαῖδος, εἶναι ἀπολύτως βιώσιμος καί συναγωνιστική.

»Αἱ ἀνάγκαι τῆς χώρας εἰς ἐλατά προϊόντα σιδήρου καί χάλυβος ὑπερέβησαν ἤδη τούς 300.000 τόννους καί αὐξάνουν μέ γοργόν ρυθμόν. Ἡ ἐγχώριος παραγωγή ἡμικατειργασμένου χάλυβος ἐξ ἀνατήξεως παλαιοσιδήρου ἀνέρχεται μόνον εἰς 65.000 τόννους ἐτησίως.

»Ἡ ἐκ τῆς ἱδρυθησομένης μονάδος, δι' ἧν θά ἀπαιτηθῆ ἐπένδυσις 75.000.000 δολλαρίων περίπου, μέλλουσα νά προκύψη συναλλαγματική ὠφέλεια, θά ἀνέλθη εἰς 16-18.000.000 δολάρια, ὑπολογίζομένης μόνης τῆς ἀξίας τῶν παραχθησομένων μπιγιετῶν καί πλατινῶν καί χωρίς νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς παραγωγῆς ἐν τῇ χώρᾳ ηὐξημένων ποσοτήτων μορφοποιημένου χάλυβος.

»Ταυτοχρόνως ἐξασφαλίζεται ἡ διάθεσις 400.000 τόννων ἑλληνικῶν σιδηρομεταλλευμάτων καί ἡ πλήρης κάλυψις τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας καί δίδεται ἀπασχόλησις εἰς μεγάλον ἀριθμόν ἐργατικῶν χειρῶν.

»Ἡ βιομηχανία χάλυβος ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχήν βασικήν βιομηχανίαν, τά δέ παραγόμενα ὑπ' αὐτῆς ἡμικατεργασμένα προϊόντα ἀποτελοῦν τήν πρώτην ὕλην σειρᾶς βιομηχανιῶν, περιλαμβανομένων καί τῶν τοιούτων παραγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν.

»Εἶναι ὅθεν αὐτονόητον ὅτι ἡ ἵδρυσις τῆς βιομηχανίας χάλυβος ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν διά τήν πλήρη οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

»Πρός ὀρθολογικωτέραν ὀργάνωσιν τῆς βιομηχανίας σιδήρου καί χάλυβος ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἄλλωστε ὑποδεικνύεται καί ὑπό τῶν μελετητῶν, θά ἱδρυθῆ νέα μονάς, ἀνεξάρτητος τῶν λειτουργουσῶν σήμερον βιομηχανιῶν μορφοποιήσεως, ἥτις θά παράγη προϊόντα ἀποτελοῦντα διά τάς βιομηχανίας ταύτας πρώτην ὕλην εἰσαγομένην σήμερον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

»Πρός τοῦτο ἀνετέθη εἰς τόν ΟΒΑ ὅπως ἀναλάβη τήν πρωτοβουλίαν διά τήν ἵδρυσιν καί λειτουργίαν τῆς νέας μονάδος παραγωγῆς χάλυβος, ἱδρυομένης ἀνωνύμου ἑταιρίας, εἰς τήν ὁποίαν θά δύνανται νά μετάσχουν, ἐφ' ὅσον τό ἐπιθυμοῦν, καί αἱ ὑφιστάμεναι συναφεῖς βιομηχανίαι ἤ ἕτεροι ἰδιῶται. Ὁ ΟΒΑ θά ἐξετάση ἐπίσης τήν σκοπιμότητα τῆς συνεργασίας μετά εἰδικευμένων οἴκων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἵδρυσις τῆς βιομηχανίας ταύτης, ὡς καί ἡ ἀναγγελθεῖσα ἤδη ἵδρυσις τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου, ἀποτελοῦν μεγάλα βήματα εἰς τήν ζωήν τῆς χώρας. Ἡ Ἑλλάς εἰσέρχεται δι' αὐτῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ πενταετοῦς προγράμματος εἰς τό στάδιον προκεχωρημένης βιομηχανικῆς ἐξελίξεως καί θεμελιώνει τήν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ἡ ὁποία προώρισται νά μεταβάλη τήν ὅλην μορφήν τῆς οἰκονομίας της».

19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας γιά τά ἐργατικά θέματα, προκειμένου νά ἀποφευχθεῖ ἔνταση μεταξύ Κυβερνήσεως καί ἐργαζομένων.

Παράλληλα, ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐκδίδεται, σέ ἀπάντηση τῆς ΓΣΕΕ, ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Εἶναι εὐχάριστον ὅτι θεωρεῖτε ἀναγκαῖον νά ἀκολουθηθῆ ἡ νόμιμος διαδικασία πρός ρύθμισιν καί ἱκανοποίησιν τῶν ἐργατικῶν αἰτημάτων. Δέν εἶναι βάσιμος ὁ ἰσχυρισμός περί ἀποτελματώσεως τούτων, δεδομένου ὅτι αἱ Ἐθνικαί Συλλογικαί Συμβάσεις ἔληξαν καί παρετάθησαν, συμφωνούντων καί ὑμῶν, ἐπί τρίμηνον, διά νά χρησιμοποιηθῆ ἀκριβῶς τό χρονικόν τοῦτο διάστημα διά τήν ἐφαρμογήν τῆς νομίμου διαδικασίας. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀπολύτως ψευδές ὅτι δῆθεν ἡ Κυβέρνησις ἠμπόδισε τούς βιομηχάνους νά διαπραγματευθοῦν μεθ' ὑμῶν καί ἔχετε ὑποχρέωσιν νά καταγγείλετε τό πρόσωπον πού σᾶς μετέδωσε τοιαύτην ψευδῆ πληροφορίαν. Ἡ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον δέν ἀντιτίθεται εἰς τήν ἐλευθέραν διαπραγμάτευσιν, ἀλλά τήν θεωρεῖ χρήσιμον καί ἀναγκαίαν, ἀποφασισμένη νά παρέμβη ἐν περιπτώσει μή εὐοδώσεως τῶν διαπραγματεύσεων. Πρός τοῦτο ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρεκάλεσε τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας ὅπως ἐπιλαμβανόμενοι τοῦ θέματος προωθήσουν τάς ἀναγκαίας διαπραγματεύσεις».

24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Προεδρίας, Κ. Τσάτσο, καί μέ ὑπηρεσιακούς παράγοντες, γιά τίς ἐργασίες τῶν γραφείων παραπόνων, πού ἔχουν συσταθεῖ σέ ὅλα τά ὑπουργεῖα καί τίς νομαρχίες τοῦ Κράτους.

Ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀνέφερε ὅτι ἀπό τίς 1.553 ἔγγραφες ἀναφορές πολιτῶν, οἱ 1.025 περιλάμβαναν συγκεκριμένα παράπονα· ἐρευνήθηκαν 700 καί οἱ βάσιμες ἔγιναν δεκτές. Ἐπίσης, τονίστηκε ὅτι τιμωρήθηκαν σέ 52 περιπτώσεις τά ὄργανα τῆς διοικήσεως, τά ὁποῖα ἀποδείχτηκε ὅτι ἦταν ὑπαίτια τῶν παραλείψεων.

24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν ἀνακοινώνει τή διακοπή τῶν διαπραγματεύσεων γιά διακανονισμό τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους τῆς Ἑλλάδος. Τό κείμενο τῆς σχετικῆς ἀνακοινώσεως ἦταν τό ἑξῆς:

«Ἡ Ἑλλάς, παρά τήν τρομεράν δοκιμασίαν εἰς τήν ὁποίαν ὑπεβλήθη ἡ οἰκονομία της κατά τήν πολεμικήν καί μεταπολεμικήν περίοδον καί τήν ἀνάγκην τῆς συγκεντρώσεως ὅλων τῶν πόρων καί τῶν δυνατοτήτων της διά τήν οἰκονιμικήν ἀνάπτυξίν της, κατ' ἐπανάληψιν ἐξεδήλωσε πρόθυμον διάθεσιν πρός διακανονισμόν τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους ἐπί τῇ βάσει τῶν δυνατοτήτων καί τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, παρέχουσα οὕτω μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς καλῆς της πίστεως καί τῆς ἀποφάσεώς της ὅπως συμβάλη εἰς τήν ἐμπέδωσιν πνεύματος συνεπείας εἰς τάς διεθνεῖς σχέσεις.

»Προσφάτως πάλιν, πρωτοβουλίᾳ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, διεξήχθησαν συζητήσεις μετά τῶν ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ὁμολογούχων, ἐπηκολούθησαν δέ ἄμεσοι συνεννοήσεως μετ' ἐκπροσώπου τῆς ἑλ-Κυβερνήσεως.

»Κατά τήν πρόοδον ὅμως τῶν συζητήσεων διεπιστώθη

ἀτυχῶς διαφωνία ἐπί βασικῶν σημείων, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων κατέστη ἀδύνατος ἡ συμφωνία».

25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Συγκαλεῖται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Προνοίας, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ, Α. Στράτου καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ἡ σύσκεψη ἐπαναλαμβάνεται καί τήν ἑπομένη.

Ἀντικείμενο τῶν δύο συσκέψεων ἦταν τό πενταετές πρόγραμμα ὑγείας. Ἀποφασίστηκε ἡ ἀνέγερση γενικῶν νοσοκομείων στίς πόλεις Καβάλα, Καστοριά, Βόλο, Ζάκυνθο, Μεσολόγγι καί Κόρινθο, ὅπως ἐπίσης καί ἡ ἐπέκταση καί ὁ πλήρης ἐκσυγχρονισμός τοῦ ὑπάρχοντος, ἤ ἡ ἀνέγερση νέου νοσοκομείου στήν Πάτρα, ἡ ἐπέκταση τοῦ Ἱπποκρατείου γιά τήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν σέ ἰατρικές εἰδικότητες καί ἡ ἐπέκταση τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Λαρίσης. Παράλληλα, προβλεπόταν νά ἀνεγερθεῖ Πρότυπο Ἀκτινοθεραπευτικό Κέντρο στήν Ἀθήνα, νέο κτίριο τοῦ Δημοσίου Μαιευτηρίου, Σχολή Μαιῶν στή Θεσσαλονίκη, ψυχιατρικό νοσοκομεῖο στά Χανιά καί νά ἐπεκταθεῖ ἡ ἀποικία ψυχοπαθῶν Λέρου. Προβλέφθηκε, ἀκόμη, ἡ ἀνέγερση 15 ὑγειονομικῶν σταθμῶν καί 100 ἀγροτικῶν ἰατρείων, κρατικῆς σχολῆς νοσοκόμων μονοετοῦς φοιτήσεως καθώς καί ἡ ἵδρυση ἐθνικοῦ ἐργαστηρίου Δημοσίας Ὑγείας καί Ἐρευνῶν. Στόν τομέα τῆς πρόνοιας, ἀποφασίστηκε νά ἀποπερατωθεῖ τό κτίριο τοῦ ὀρφανοτροφείου Καλαμάτας, νά συμπληρωθοῦν τά ἐθνικά ὀρφανοτροφεῖα Θεσσαλονίκης καί Μυτιλήνης, νά ἱδρυθεῖ κέντρο ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καί ἀποκαταστάσεως τῶν πολιτικῶν ἀναπήρων, νά ἀνεγερθοῦν 40 κτίρια παιδικῶν σταθμῶν, κρατικό κέντρο προστασίας γεροντικῆς ἡλικίας καί ἀνιάτων στή Θεσσαλονίκη, νά ἐπεκταθεῖ τό πρεβαντόριο Θεσσαλονίκης καθώς καί νά κατασκευαστεῖ κεντρική ἀποθήκη ὑλικοῦ ἐφοδίων δημοσίας ἀντιλήψεως. Ὑπολογίζεται, γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, νά διατεθοῦν 350 περίπου ἑκατ. δρχ.

25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου, μέ θέμα τήν πορεία τῶν ἐξαγωγῶν καί τίς προβλέψεις γιά τήν ἐξέλιξή τους. Στή σύσκεψη μετέχουν ὁ ὑπουργός, Λ. Δερτιλῆς, ὁ ὑφυπουργός, Κ. Χρυσανθόπουλος καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ πρόεδρος τοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ, ὁ ὁποῖος θέτει ὑπόψη τοῦ πρωθυπουργοῦ στοιχεῖα, τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ ἐξαγωγές τῆς νέας καπνικῆς περιόδου θά εἶναι αὐξημένες σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη.

26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τόν ἀρχηγό τῶν χερσαίων δυνάμεων ΝΑ Εὐρώπης τοῦ ΝΑΤΟ, Ἀμερικανό ἀντιστράτηγο Χάρρις Στόρκ, πού πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα.

26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ἐγκρίνεται ἀπό τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, τό σχέδιο Ν.Δ. γιά τήν ἵδρυση, στήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Κέντρου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, μέ σκοπό τήν ἐπιστημονική μελέτη τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας, τήν κατάρτιση ἱκανῶν στελεχῶν καί τήν ἐνθάρρυνση τῶν οἰκονομικῶν ἐρευνῶν. Τό κέντρο θά ἐπιχορηγεῖται ἀπό τό Κράτος μέ ποσό 1.000.000 ἐτησίως, πέρα ἀπό τήν εἰδική ἐτήσια ἐνίσχυσή του ἀπό τήν Ἀκαδημία. Τή διεύθυνση τοῦ κέντρου θά ἀναλάβει ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μπέρκλεϋ, Ἀνδρέας Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος καί ἔχει ἀποδεχτεῖ τή σχετική πρόσκληση.

26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Φτάνει στήν Ἀθήνα ὁ Γάλλος ὑπουργός Τύπου καί Πληροφοριῶν, Λουί Τερνουάρ. Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ὅταν πρό ὀλίγων ἑβδομάδων ὁ πρωθυπουργός σας Κ. Καραμανλῆς ἐπεσκέφθη τήν Γαλλίαν ἐγένετο δεκτός μέ τά αἰσθήματα φιλίας καί ἀγάπης, πού τρέφει ὁ γαλλικός λαός πρός τήν Ἑλλάδα. Πρό τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Παρισίων μέ ἐκάλεσε ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας στρατηγός Ντέ Γκώλ καί μέ ἐξουσιοδότησε νά διαβεβαιώσω τόν Κ. Καραμανλῆν, τόν ὁποῖον θά συναντήσω αὔριον, ὅτι τά αἰσθήματα αὐτά παραμένουν πάντοτε τά ἴδια. Ἔχω τήν πεποίθησιν ὅτι οἱ δεσμοί τῶν δύο χωρῶν μας πρέπει νά ἀναπτυχθοῦν εἰς ὅλους τούς τομεῖς ἔτι πλέον, ἰδίᾳ εἰς τήν ἐποχήν μας, κατά τήν ὁποίαν ἔχομεν ἀνάγκην ἀλλήλων».

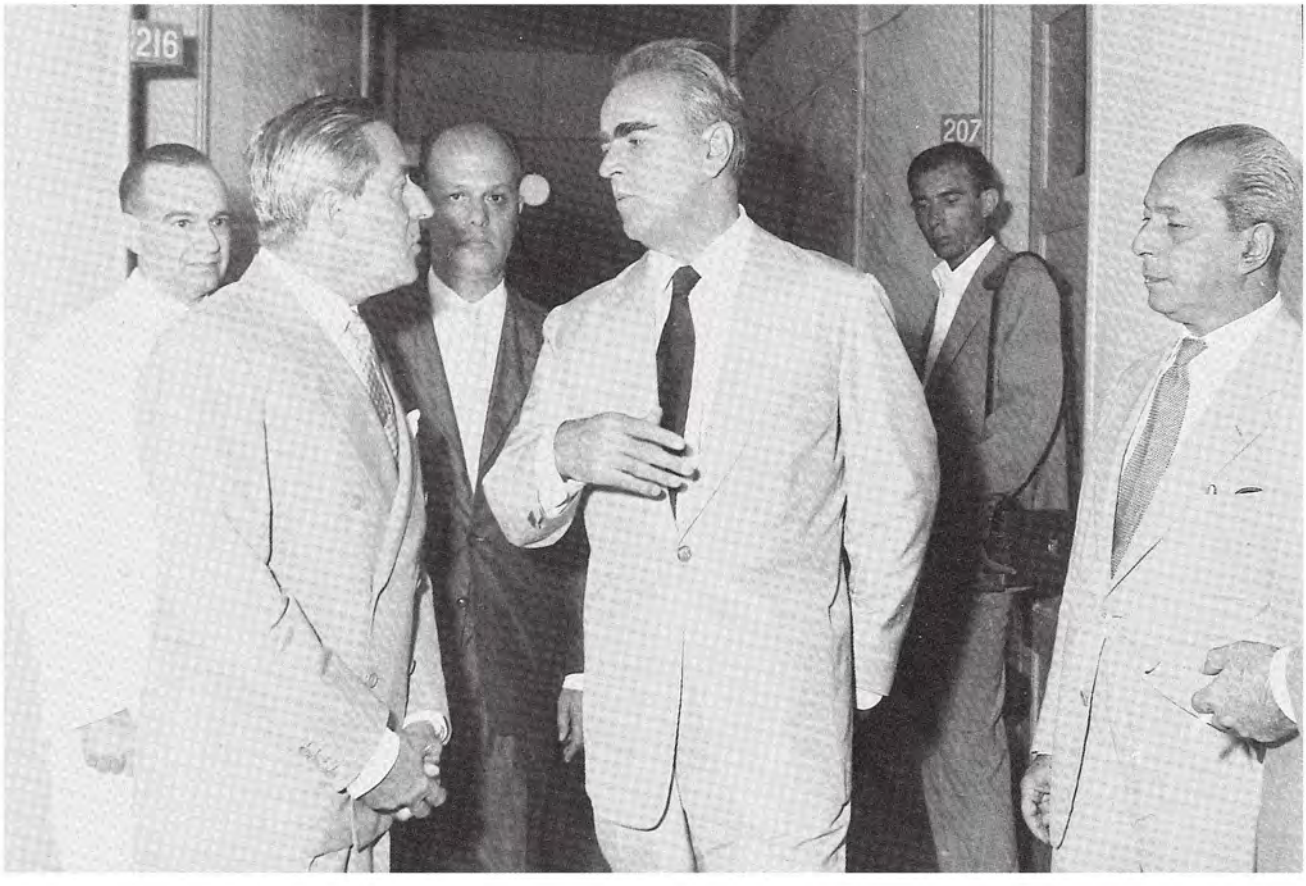
Καί σέ ἄλλη δήλωσή του τονίζει:

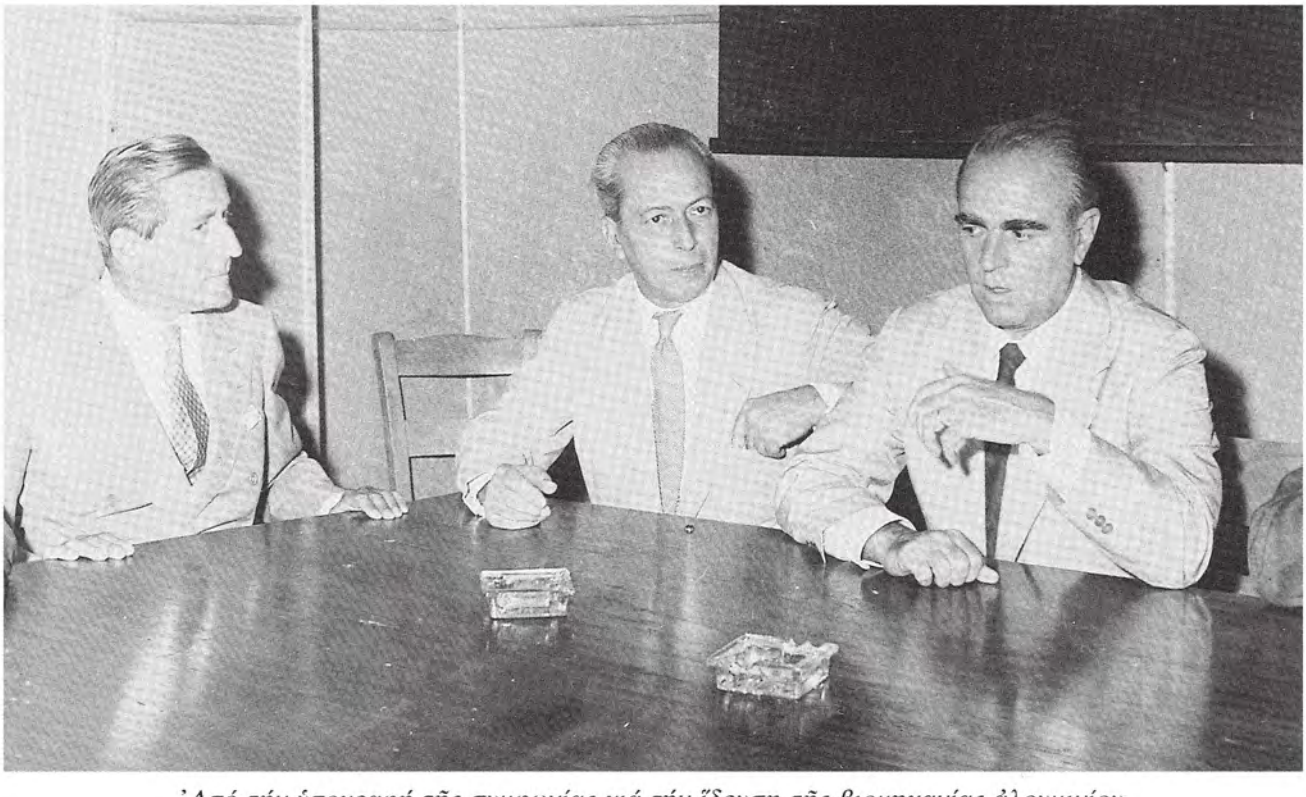
«Πρίν ἀναχωρήσω δι' Ἀθήνας ὁ πρόεδρος Ντέ Γκώλ μοῦ ἔλεγε ποίαν εὐνοϊκήν ἐντύπωσιν ἐνεποίησε εἰς τοῦτον ἡ ἰσχυρά προσωπικότης τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεώς σας. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἰδικήν μου μικράν συμβολήν, εὔχομαι ἡ ἐπίσκεψίς μου ἐδῶ νά συντελέσει εἰς τήν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου τῆς προσεγγίσεως πραγματοποιηθέντος ἤδη τόσον ἐπιτυχῶς ὑπό τοῦ Κ. Καραμανλῆ».

Τήν ἑπομένη, ὁ Λ. Τερνουάρ ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ.

27 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὑπογράφεται ἡ συμφωνία γιά τήν ἵδρυση τοῦ ἐργοστασίου ἀλουμίνας. Τή σχετική σύμβαση ὑπογράφουν, παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, ἐκπρόσωπος τοῦ οἴ-

Ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας γιά τήν ἵδρυση τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου.

κου Πεσινέ καί τῆς Κομπαντέκ, ὁ πρόεδρος τοῦ ΟΒΑ καί ὁ Στ. Νιάρχος[250].

Στή Σύμβαση ἀναφέρεται ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Διά τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως προβλέπεται ἡ ἵδρυσις μονάδος παραγωγῆς ἀλουμίνας 100.000 τόννων τουλάχιστον ἐτησίως, μέ πρόβλεψιν ἐπεκτάσεως εἰς 200.000 τόννους καί μονάδος παραγωγῆς 52.500 τόννων ἀλουμινίου ἐτησίως ἀξίας 25.000.000 δολλαρίων. Θά ἀπαιτηθῆ ἐπένδυσις τῆς τάξεως τῶν 75.000.000 δολλαρίων. Πρός τοῦτο ἀφ' ἑνός μέν θά διατεθῆ τό ἀνωτέρω μετοχικόν κεφάλαιον τῆς Ἑταιρείας, ἀφ' ἑτέρου δέ θά χρησιμοποιηθοῦν δάνεια ἤ πιστώσεις 50.000.000 δολλαρίων, ἐξ ὧν 40.000.000 τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τό ἰσότιμον 10.000.000 δολλαρίων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Τήν εὐθύνην διά τήν ἐκ κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ χρηματοδότησιν, ἀναλαμβάνουν οἱ Πεσινέ, Κομπαντέκ καί ὁ κ. Στ. Νίαρχος.

»Ὡς γνωστόν, οἱ ἀντισυμβαλλόμενοι θά συστήσουν Ἀνώνυμον Ἑταιρείαν, εἰς τήν ὁποίαν θά μετέχη ὁ οἶκος Πεσινέ μετά τῆς Κομπαντέκ κατά 50%, ὁ ΟΒΑ κατά 25% καί ὁ κ. Στ. Νίαρχος κατά 25%. Ἐπιφυλάσσεται διά τῆς συμβάσεως ἡ δυνατότης συμμετοχῆς ἐπίσης εἰς τήν συσταθησομένην Ἑταιρείαν τοῦ ἀμερικανικοῦ οἴκου Ρέϋνολντς, ὁπότε τά ὡς ἄνω ποσοστά συμμετοχῆς τοῦ Στ. Νιάρχου θά μειωθοῦν. Τό κεφάλαιον τῆς Ἀνωνύμου Ἑταιρείας ὡρίσθη εἰς 25.000.000 δολλάρια.

»Εἰς τήν συσταθησομένην Ἑταιρείαν οὐδεμία ἰδιαιτέρα φορολογική μεταχείρισις παραχωρεῖται, πλήν διευκολύνσεων δασμολογικῶν καί ἐπί διαφόρων ὑπέρ τρίτων ἐπιβαρύνσεων, ἐκ τῶν παραχωρουμένων συνήθως εἰς ἐπενδύσεις κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 2687/53. Κατά τά λοιπά θά ἐφαρμόζεται ἡ ἰσχύουσα σήμερον φορολογική νομοθεσία, παγιοποιουμένη, παρατεινομένων, ὅπου ἦτο ἀναγκαία, προθεσμιῶν τινῶν τῶν φορολογικῶν νόμων. Καθορίζεται ὅτι ὁ ἐπαναπατρισμός τοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαχθησομένου τμήματος τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου δέν δύναται νά ἀρχίση πρό τῆς παρόδου 12ετίας ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς παραγωγικῆς δράσεως τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπίσης καθορίζονται ὅρια τῶν εἰς τό ἐξωτερικόν δυναμένων νά ἐξαχθοῦν τόκων καί κερδῶν ἀναλογούντων εἰς τά ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαχθησόμενα κεφάλαια. Ἐπίσης καθορίζεται ὅτι ἡ Ἑταιρεία ὑποχρεοῦται ὅπως ἀγοράζη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρώτας ὕλας, καύσιμα κ.λ.π., ἐφ' ὅσον προσφέρονται εἰς καταλλήλους ποσότητας καί εἰς τάς διεθνεῖς τιμάς τσίφ. Εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾶ τά καύσιμα, ρητῶς ἀναφέρεται ἐν τῇ συμβάσει ὅτι, ἐφ' ὅσον ταῦτα προσφέρονται εἰς τάς τιμάς τάς προσδιοριζομένας καθ' ὃν τρόπον σήμερον προσδιορίζονται βάσει τῆς συμβάσεως τοῦ κρατικοῦ Διϋλιστηρίου, αὕτη ὑποχρεοῦται νά τά ἀγοράζη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, δεδομένου ὅτι αἱ τιμαί αὐται εἶναι αἱ διεθνεῖς τοιαῦται. Τό ἐργοστάσιον θά πρέπει νά περατωθῆ ἐντός τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ ἔτους 1964, τῆς προόδου τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως τούτου ἀκολουθούσης τήν πρόοδον τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου.

»Ὡς γνωστόν, διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν εἰς ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν συνεχῶς αὐξανομένων ἀναγκῶν τῆς χώρας, ἀπεφασίσθη ἤδη ἡ κατασκευή τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Κρεμαστῶν ἐπί τοῦ Ἀχελώου. Μετά τήν ἀπόφασιν ἱδρύσεως τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου, ἡ ὁποία θά καταναλίσκη 900 ἑκατ. κιλοβατώρας ἐτησίως, ἤτοι θά ἀπαιτῆ μόνη ὅσην ἐνέργειαν παρήγαγεν ἡ ΔΕΗ κατά τό ἔτος 1959, ἀπεφασίσθη ὅπως κατασκευασθοῦν δύο ἕτερα φράγματα ἐπί τοῦ Ἀχελώου εἰς τάς θέσεις Πρεβέντζα καί Καστράκι. Ἡ ἐκ τῶν ἔργων τούτων παρασχεθησομένη ἐνέργεια θά ὑπερκαλύπτη τάς ἀνάγκας τοῦ ἐργοστασίου ἀλουμινίου, τό ὁποῖον, ἐν πάσῃ περιπτώσει, θά εἶναι συνδεδεμένον μέ τό ἐθνικόν δίκτυον. Κατά συνέπειαν, διά τῆς λύσεως ταύτης θά ἐξασφαλισθῆ ἡ μεγάλη ποσότης ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας διά τήν λειτουργίαν τοῦ ἐργοστασίου, χωρίς νά διαταραχθῆ τό πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας. Διά τήν ἐξασφάλισιν παροχῆς τῆς ἀπαιτουμένης ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τό ἐργοστάσιον ἀλουμινίου, ἀλλά καί καταναλώσεως ταύτης, παραγομένης ὑπό τῆς ΔΕΗ, ὑπεγράφη μεταξύ ΔΕΗ καί τοῦ ἐνδιαφερομένου ὁμίλου, εἰδικόν συμβόλαιον "ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας", εἰς τό ὁποῖον καθορίζονται ἅπαντα τά σχετικά μέ τήν ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν ζητήματα. Ἡ τιμή τοῦ ρεύματος προσδιωρίσθη διά μέν τά 16 πρῶτα ἔτη εἰς 3,1 ἕως 3,6 χιλιοστά τοῦ δολλαρίου κατά κιλοβατώραν, μετά δέ τό 16ον ἔτος εἰς 3,6 χιλιοστά. Ἡ τιμή αὕτη, ἐν ὄψει τοῦ κόστους τῆς ἐνεργείας τῆς παραχθησομένης ὑπό τῶν δύο μικροτέρων φραγμάτων τοῦ Ἀχελώου (Πρεβέντζας καί Καστρακίου), οὐδεμίαν περιέχει πριμοδότησιν πρός τήν Ἑταιρείαν. Ἐξ ἄλλου, ὡς εἶναι γνωστόν, τό κόστος τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀποτελεῖ ἀποφασιστικόν παράγοντα διά τήν λειτουργίαν καί συναγωνιστικότητα τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου. Κατά συνέπειαν, ὑψηλή τιμή ρεύματος θά ἀπέκλειε τήν δυνατότητα ἱδρύσεως τοιαύτης βιομηχανίας, δεδομένου ὅτι ἤδη λειτουργοῦν ἀνά τόν κόσμον ἤ εἶναι ὑπό ἀνέγερσιν μονάδες, εἰς τάς ὁποίας ἡ ἠλεκτρική ἐνέργεια παρέχεται εἰς τιμήν πολύ κατωτέραν τῆς ἀνωτέρω ἀναφερομένης.

»Τήν διεύθυνσιν τῆς ἐπιχειρήσεως θά ἀναλάβη ὁ οἶκος Πεσινέ, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰδικευμένος εἰς τήν βιομηχανίαν ἀλουμινίου καί, μετά τῶν μετ' αὐτοῦ συνεργαζομένων, ὁ κυριώτερος μέτοχος τῆς Ἑταιρείας. Διά τῆς συμβάσεως ἀναλαμβάνεται ὑποχρέωσις ἐκπαιδεύσεως ἑλληνικοῦ προσωπικοῦ εἰς ἐργοστάσια, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἀριθμός τοῦ ἀλλοδαποῦ προσωπικοῦ, τό ὁποῖον μέχρις ὁρίων καθοριζομένων εἰς τήν σύμβασιν, θά χρησιμοποιηθῆ κατά τά πρῶτα ἔτη, νά ἀντικατασταθῆ τό ταχύτερον δι' ἑλληνικοῦ προσωπικοῦ, περιοριζόμενον τελικῶς εἰς πολύ μικρόν ἀριθμόν.

»Ταῦτα ἀποτελοῦν τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως καί τῶν συναφῶν ρυθμίσεων. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἱκανοποιημένη ἀπό τήν λύσιν τοῦ θέματος τούτου, ὑπό ὅρους οἱ ὁποῖοι, ὑπό τάς παρούσας συνθήκας καί ἐν ὄψει τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς βιομηχανίας ταύτης, ἰδίᾳ εἰς τήν ἐμπορίαν τῶν προϊόντων τά ὁποῖα προορίζονται κατά τό μέγιστον μέρος διά τάς ξένας ἀγοράς, εἶναι οἱ καλύτεροι δυνατοί. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἐπίσης ἱκανοποιημένη διότι συνεβλήθη πρός ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τοῦ βιομηχανικοῦ ἔργου μετά ὁμίλων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὅλην τήν ἀπαιτουμένην εἰδικότητα ἐκ τῶν ἡγετικῶν διεθνῶς εἰς τόν τομέα τοῦτον, ὡς καί μετά γνωστῶν Ἑλλήνων ἐπιχειρηματιῶν, οἱ ὁποῖοι ἅπαντες ἀποτελοῦν τήν καλυτέραν ἐγγύησιν διά τήν σοβαρότητα ἀντιμετωπίσεως καί εὐόδωσιν τοῦ μεγίστου τούτου βιομηχανικοῦ ἔργου.

»Ἡ ἐθνική οἰκονομία πολλαπλῶς θά ὠφεληθῆ ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς βιομηχανίας ταύτης. Θά δημιουργηθῆ δυνατότης μονίμου ἀπασχολήσεως χιλίων περίπου προσώπων εἰς τό ἐργοστάσιον, πέραν τοῦ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχοληθησομένων εἰς τήν ἐξόρυξιν βωξίτου πρός τροφοδότησιν τοῦ ἐργοστασίου. Τά συναλλαγματικά ὀφέλη τῆς χώρας θά εἶναι καί ἀμέσως μέν ἀξιόλογα, ἰδίᾳ δέ μετά τήν ἀπόσβεσιν τῶν δανείων μέ τά ὁποῖα θά ἐπιβαρυνθῆ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τό ἔργον. Τά ἄμεσα ὀφέλη ὅμως ἐκ τῆς βιομηχανίας ταύτης θά εἶναι πολύ μεγαλύτερα, τόσον ἀπό ἀπόψεως ἀπασχολήσεως, ὅσον καί ἀπό συναλλαγματικῆς ἀπόψεως, ὡς ἐκ τῶν δυνατοτήτων αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται διά τήν ἀνάπτυξιν νέων βιομηχανιῶν μορφοποιήσεως τοῦ ἀλουμινίου, διά τάς ποικίλας καί συνεχεῖς εὐρυνομένας ἐφαρμογάς αὐτοῦ, βιομηχανιῶν αἱ ὁποῖαι καί ὀλιγώτερα κεφάλαια ἀπαιτοῦν καί δύνανται νά ἀπασχολήσουν μεγάλον ἀριθμόν ἐργατοτεχνιτῶν, ἐνῶ συγχρόνως σημαντικῶς θά συμβάλλουν εἰς τό ἰσοζύγιον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας διά τῆς ἀποκτήσεως ἤ ἐξοικονομήσεως συναλλάγματος. Πέραν ὅμως τούτων ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιομηχανικοῦ καί γενικώτερον τοῦ τεχνικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας, διά τῆς ἱδρύσεως καί λειτουργίας τῆς βιομηχανίας ταύτης, θά συμβάλη θετικῶς εἰς τήν πραγματοποίησιν νέων ἀποδοτικῶν διά τήν οἰκονομίαν ἐπενδύσεων. Διά τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως, ἔργον τό ὁποῖον ἀπετέλεσε τό ὄνειρον γενεῶν Ἑλλήνων καί τό ὁποῖον μέχρι πρό ὀλίγου ἀκόμη χρόνου ἐθεωρεῖτο ἀπραγματοποίητον διά τήν Ἑλλάδα, γίνεται πραγματικότης. Πραγματοποιεῖται ἕν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων καί δυσχερεστέρων βιομηχανικῶν ἔργων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Τό γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως καί τόν μεγαλύτερον σταθμόν εἰς τήν πορείαν διά τήν βιομηχανικήν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου καί ἀξιοποίησιν τῶν ἐγχωρίων πρώτων ὑλῶν, ἥτις ἀποτελεῖ πολιτικήν χαραχθεῖσαν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως διά τοῦ πενταετοῦς προγράμματος. Ἡ ἵδρυσις τῆς βιομηχανίας ταύτης κατέστη δυνατή χάρις εἰς τήν κατά τά τελευταῖα ἔτη δημιουργίαν ἐν Ἑλλάδι οἰκονομικῶν συνθηκῶν τοιούτων, αἱ ὁποῖαι ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνην ἐπί τήν σταθερότητα καί τό μέλλον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί εὐνοοῦν τήν ἀνάπτυξιν εὐρυτέρων ἐπιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων. Ἡ σταθερότης τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί ἡ ἀνάληψις ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως πρωτοβουλιῶν εἰς τήν δημιουργίαν σειρᾶς νέων μεγάλων βιομηχανιῶν ἔχουν δημιουργήσει τό κατάλληλον κλῖμα τό ὁποῖον ὁδηγεῖ εἰς τήν πραγματοποίησιν τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου καί ἔχει ὑποκινήσει τό ἐνδιαφέρον καί διά τήν ἵδρυσιν καί ἄλλων σημαντικῶν βιομηχανικῶν μονάδων.

»Ἤδη ἔχει ἀποφασισθῆ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἵδρυσις μεταλλουργίας σιδήρου καί χάλυβος πρός ἀξιοποίησιν ἑλληνικῶν σιδηρομεταλλευμάτων, ἐξαγομένων σήμερον εἰς τό ἐξωτερικόν. Ἡ βιομηχανία αὕτη, ἡ ὁποία θά ἀπαιτήση ποσόν $75.000.000 περίπου, θά ἀποτελέση τήν δευτέραν βασικήν βιομηχανικήν μονάδα, καί μεγάλον ἐπίσης σταθμόν διά τήν βιομηχανικήν ἀνάπτυξιν. Διά τῶν δύο τούτων μεταλλουργιῶν, εἶναι προφανές ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀποκτᾶ βαρείας βιομηχανίας, αἱ ὁποῖαι εἰς ὅλας τάς βιομηχανικάς χώρας ἀπετέλεσαν τήν βάσιν τῆς περαιτέρω βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Διά τῆς ἱδρύσεως τῶν βιομηχανιῶν τούτων καί ἄλλων, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται τήν στιγμήν ταύτην ὑπό ἐκτέλεσιν, διαπραγμάτευσιν ἤ μελέτην, ἡ Κυβέρνησις προχωρεῖ γοργῶς εἰς τήν ἐφαρμογήν τοῦ πενταετοῦς προγράμματος, εἰς τόν τομέα τῆς βιομηχανίας, τό ὁποῖον μάλιστα πραγματοποιεῖται ἐνωρίτερον καί ἀπό αὐτάς τάς προβλέψεις τῆς Κυβερνήσεως. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον δεῖγμα τῆς προόδου ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος, δεδομένου ὅτι ὁ βιομηχανικός τομεύς τούτου παρουσιάζει καί τάς μεγαλυτέρας δυσχερείας πρός πραγματοποίησιν.

»Ἡ Κυβέρνησις αἰσθάνεται ἀπόλυτον ἱκανοποίησιν εὑρισκομένη εἰς θέσιν νά προβῆ εἰς τάς ἀνακοινώσεις ταύτας πρός τόν ἑλληνικόν λαόν, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς ἀντιλαμβάνεται ὅτι συντελεῖται σήμερον μέγα ἔργον οἰκονομικῆς ἀναδημιουργίας, πρωτοφανές εἰς τήν ἱστορίαν τῆς χώρας, τό ὁποῖον θά ὁδηγήσει εἰς ταχεῖαν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, κατά τάς προβλέψεις τοῦ πενταετοῦς προγράμματος. Τό μέγα τοῦτο ἔργον δέν ἀφορᾶ μόνον τόν βιομηχανικόν τομέα, εἰς τόν ὁποῖον περιλαμβάνονται, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, πολλά σημαντικά ἔργα, ἐξ ὧν ἄλλα ἀπεπερατώθησαν καί εὑρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ (διυλιστήριον, ναυπηγεῖα), ἄλλα εὑρίσκονται ὑπό ἀνέγερσιν (ἐργοστάσιον ἀζωτούχων λιπασμάτων, ἐργοστάσια ζακχάρεως, ἐργοστάσιον πυρείων, σχεδόν ἕτοιμον πρός λειτουργίαν, ἐργοστάσιον ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων, ἐργοστάσιον πολυστερινίου, ἐργοστάσια πρός ἀξιοποίησιν γεωργικῶν προϊόντων καί πολλά ἄλλα). Ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Εἰς τόν τομέα τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ἓν θερμοηλεκτρικόν ἐργοστάσιον ἤρχισε νά λειτουργῆ εἰς Πτολεμαΐδα καί ἕτερον, τό μεγαλύτερον θερμοηλεκτρικόν, εὑρίσκεται ὑπό ἀνέγερσιν, ἐνῶ ἀπεφασίσθη ἤδη ἡ ἐκτέλεσις τριῶν νέων ὑδροηλεκτρικῶν εἰς τόν Ἀχελῶον, δαπάνης $125.000.000 καί παραγωγικῆς ἱκανότητος, μόνον τῶν τριῶν τούτων, κατά 150% ἀνωτέρας τῆς παραγωγῆς ἐνεργείας τῆς ΔΕΗ, κατά τό 1959 ἀπό ὅλα τά ἐργοστάσια αὐτῆς.

»Εἰς τήν γεωργίαν ἐκτελεῖται λίαν ἐκτεταμένον πρόγραμμα μεγάλων, μέσων καί μικρῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, τά ὁποῖα ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἀσκουμένην ἐν γένει γεωργικήν πολιτικήν καί εἰδικώτερον τήν πολιτικήν ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν καί ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς προϊόντων τά ὁποῖα εἴτε θά καλύψουν ἐσωτερικάς ἀνάγκας, ἀντικαθιστῶντα εἰσαγωγάς, εἴτε θά ἐξάγωνται εἰς τό ἐξωτερικόν εἰς ἀσφαλεῖς δι' αὐτάς ἀγοράς, θά ἀναμορφώσουν τήν ἑλληνικήν γεωργικήν καί κτηνοτροφικήν παραγωγήν καί θά αὐξήσουν τό ἀγροτικόν εἰσόδημα. Ἀλλά καί εἰς τούς ἄλλους τομεῖς (τουρισμοῦ, μικρά κοινωφελῆ ἔργα συγκοινωνίας καί τηλεπικοινωνίας, δημοσίαν ὑγείαν, ἐκπαίδευσιν κ.λ.π.) ἐκτελεῖται πρόγραμμα, ὅμοιον τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἐξετελέσθη. Πάντα ταῦτα δικαιολογοῦν πλήρη αἰσιοδοξίαν διά τό οἰκονομικόν μέλλον τοῦ τόπου καί διά τήν ταχεῖαν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως καί διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Μετά ἀπό ἐπανειλημμένες διαβουλεύσεις μέ τά ἁρμόδια κυβερνητικά στελέχη, πραγματοποιεῖται ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, τελική σύσκεψη, μέ ἀντικείμενο τή ρύθμιση τῆς συλλογικῆς δια-

φορᾶς μεταξύ ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν.

Συμμετεῖχαν οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας, οἱ ἀντιπρόεδροι τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐπαγγελματιῶν καί Βιοτεχνῶν, ὁ γενικός γραμματέας καί ὁ ἀναπληρωτής γενικός γραμματέας τῆς ΓΣΕΕ καί ἁρμόδιοι παράγοντες. Κατά τή σύσκεψη ἐπῆλθε συμφωνία καί ὑπογράφηκαν ἀπό τόν πρωθυπουργό, τούς ὑπουργούς καί τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐργοδοτῶν καί ἐργαζομένων οἱ νέες ἐθνικές συλλογικές συμβάσεις ἐργασίας.

Εὐθύς ἀμέσως, ὁ Κ. Καραμανλής ἔκαμε τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Χαίρω διά τήν ἐπιδειχθεῖσαν κατανόησιν καί σύνεσιν, ἡ ὁποία ὁδήγησεν εἰς τήν προσδιοριζομένην ὑπό τοῦ νόμου διαδικασίαν, πρός ἐξέτασιν καί ρύθμισιν τῆς μεταξύ ἐργατῶν καί ἐργοδοτῶν συλλογικῆς διαφορᾶς. Ὁ ἐργάτης διατυπώνει αἰτήματα, ὁ ἐργοδότης ὀφείλει νά τά ἐξετάζῃ καί νά τά συζητῇ καί τό Κράτος, εἰς περίπτωσιν διαφωνίας, παρεμβαίνει διά τήν ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν, χάριν τῆς ἐναρμονίσεως τῶν συμφερόντων τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς καί τῆς κοινωνικῆς ἡσυχίας.

»Δέν εἶναι ὅμως εὐχερές νά ἐξομαλύνωνται ἀμέσως διαφοραί, τάς ὁποίας γεννᾶ ὁ ἀνταγωνισμός τῶν συμφερόντων, διότι ἡ ρύθμισις τούτων προϋποθέτει συγκερασμόν τῶν ἀπόψεων ἐργοδοτῶν καί ἐργατῶν, αἱ ὀργανώσεις τῶν ὁποίων ἐμπνέονται ἀπό τάς ἀρχάς τοῦ ἐλευθέρου δημοκρατικοῦ συνδικαλισμοῦ καί δροῦν εἰς ἐλεύθερον δημοκρατικόν πολίτευμα. Διά τοῦτο ἀπαιτοῦνται ἐπίπονοι προσπάθειαι πρός δημιουργίαν καταλλήλου πνεύματος κατανοήσεως καί συνδιαλλαγῆς.

»Ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καί ζωῆς τῶν μισθωτῶν εἶναι συνυφασμένη μέ τήν ἀμοιβήν τῆς ἐργασίας καί τάς ἐκ ταύτης ἐν γένει ἀπολαύας των. Αἱ ἐξελίξεις τῆς τεχνικῆς, ἡ παραγωγικότης τοῦ ἐργάτου, ἡ οἰκονομική δραστηριότης, αἱ τιμαί τῶν ἀγαθῶν, τό ἐθνικόν εἰσόδημα καί αἱ νεοδημιουργούμεναι ἀνάγκαι, ὡς εἶναι ἐπόμενον, διαμορφώνουν τά πλαίσια ἐντός τῶν ὁποίων δέον ἑκάστοτε νά προσδιορίζηται ἡ ἀμοιβή τῆς ἐργασίας, εἴτε διά συλλογικῶν συμβάσεων, εἴτε δι' ἀποφάσεων τῶν διαιτητικῶν δικαστηρίων.

»Ἡ θέσις τῶν χαμηλότερον ἀμειβομένων ἐργατῶν, ἐργατριῶν καί ὑπαλλήλων, ἐπέσυρε καί πάλιν τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία διά τῆς μεσολαβήσεώς της, διηυκόλυνε τά ἐνδιαφερόμενα μέρη εἰς τήν σύναψιν καί τήν ὑπογραφήν νέων ἐθνικῶν συλλογικῶν συμβάσεων, διά τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται καλυτέρευσις τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως καί προώθησις τῆς βάσεως τῶν κατωτάτων ὁρίων, πρός τήν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων.

»Αἱ παρεχόμεναι αὐξήσεις διά τῶν νέων ἐθνικῶν συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ὑπεγράφησαν σήμερον (χθές) καί ἰσχύουν ἀπό 1ης Σεπτεμβρίου 1960, βελτιώνουν τό εἰσόδημα τῶν μισθωτῶν, εὑρίσκονται ἐντός τῶν πλαισίων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καί διά τοῦτο εἶναι αὐξήσεις πραγματικαί καί ὄχι ὀνομαστικαί.

»Διά τῶν αὐξήσεων τούτων τά κατώτατα ὅρια ἡμερομισθίων καί μισθῶν διαμορφοῦνται ὡς ἑξῆς:

»Α. Κατώτατα ὅρια ἡμερομισθίων: Ἀνδρῶν ἀπό 47,50 εἰς 52 δρχ. Γυναικῶν ἀπό 36,50 εἰς 40 δρχ.

»Β. Κατώτατα ὅρια μισθῶν: Οἱ βασικοί μισθοί ἀρρένων τῶν 1.191 δρχ. αὐξάνονται εἰς 1.300 δρχ. καί θηλέων τῶν 952 εἰς 1.050 δρχ. Ἀνάλογος αὔξησις παρέχεται καί εἰς τά κατώτερα κλιμάκια, εἰς ἃ ὑπάγονται πρόσωπα νεαρᾶς ἡλικίας.

»Γ. Κατώτατα ὅρια ἡμερομισθίων μαθητευομένων: α) Βιομηχανίας, ἀπό 18,70 εἰς 21 δρχ. β) Βιοτεχνίας, ἀπό 17,60 εἰς 19,50 δρχ.

»Πρόθεσις τῆς Κυβερνήσεώς μου καί διαρκής ἐπιδίωξις, ὡς ἔλεγον καί κατά τόν Αὔγουστον τοῦ 1958 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἐθνικῶν συλλογικῶν συμβάσεων καί τῆς καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων, εἶναι ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μεγάλων λαϊκῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τήν βάσιν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι βεβαία ὅτι οἱ ἐργάται, ἐργάτριαι καί ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι, ἀντιλαμβανόμενοι τό ὑπέρ αὐτῶν ἐκδηλούμενον ἐνδιαφέρον, θά ἐξακολουθήσουν ἀπό κοινοῦ καί μέ τάς ἄλλας παραγωγικάς τάξεις, νά συμβάλλουν μέ ζῆλον εἰς τήν ἀνοδικήν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί τήν περαιτέρω ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ΓΣΕΕ ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τίς αὐξήσεις ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι δέν θά προέκυπταν ἀνατιμήσεις πού θά μείωναν τήν αὔξηση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐργαζομένων.

30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στόν καγκελλάριο τῆς Δ. Γερμανίας, Κ. Ἀντενάουερ, ἐπιστολή, μέ ἀντικείμενο τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ:

«Ἀγαπητέ κύριε καγκελλάριε,

»Ἡ βαθεῖα ἐμπιστοσύνη, τήν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ προσωπικότης σας εἰς ὅλους ὅσους ἔχουν τήν εὐτυχίαν νά ἔρχωνται εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μεθ' ὑμῶν, μέ ἄγει εἰς τήν ἀπόφασιν ν' ἀπευθύνω πρός ὑμᾶς τάς γραμμάς αὐτάς κατά τήν κρισιμωτέραν

καμπήν τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, αἱ ὁποῖαι, ὡς γνωρίζετε, συνεχίζονται ἀπό δεκατεσσάρων μηνῶν.

»Θά ἐπεθύμουν νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν σας ἐπί τοῦ ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί πρός τάς ἓξ χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀντιπροσωπεύουν πλέον τοῦ 40% τῶν συνολικῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ἐνῶ συγχρόνως δέν ὑπερβαίνουν τό 0,35% τῶν συνολικῶν ἐξαγωγῶν τῶν ἓξ χωρῶν. Αἱ σχέσεις αὐταί ἀποδεικνύουν ἀφ' ἑνός τό μέγεθος τῆς σημασίας διά τήν Ἑλλάδα μιᾶς ἱκανοποιητικῆς συμφωνίας μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, καί ἀφ' ἑτέρου πόσον ἀσήμαντον διά τάς ἓξ χώρας εἶναι ἡ ἀποδοχή τῶν εὐλόγων καί μετριοπαθῶν ἑλληνικῶν προτάσεων.

»Ἀποτελεῖ βασικήν διά τήν Ἑλλάδα οἰκονομικήν καί πολιτικήν ἀρχήν ἡ ἴση μεταχείρισις τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων πρός τά ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν. Εἰς τοῦτο ὅμως ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις ἤ ἐπιφυλάξεις δι' ὡρισμένα προϊόντα, ὡς εἶναι οἱ οἶνοι καί τά ἐσπεριδοειδῆ. Καί τῶν δύο αὐτῶν αἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐξαγόμεναι ποσότητες, ἐνῶ ἀποτελοῦν ἐλάχιστον ποσοστόν τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῆς Κοινότητος, ἐνδιαφέρουν ζωηρότατα πλείστας ἑλληνικάς περιοχάς καί ὁλόκληρον τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν. Ἡ ἄνευ περιορισμοῦ ἴση μεταχείρισις τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί τῶν οἴνων, ὁμοῦ μετά τῶν ὑπολοίπων ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων εἶναι οἰκονομικῶς καί πολιτικῶς βασικῆς σημασίας θέμα διά τήν Ἑλλάδα.

»Συναφής εἶναι καί ἡ πρότασις, ἐπί τῆς ὁποίας ἰδιαιτέρως φαίνεται νά ἐπιμένη ἡ Ἰταλία, ὅπως λαμβάνωνται ἀνασταλτικά μέτρα ἔναντι τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ὅταν εἰς οἱανδήποτε ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν θίγωνται αἱ ὁμοειδεῖς ἐξαγωγαί μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἀρχή αὐτή εἶναι ἄδικος καί πολιτικῶς ἀπαράδεκτος, οὐδέποτε δέ θά ἠδύνατο νά γίνη δεκτή ἀπό τόν ἑλληνικόν λαόν καί τό ἑλληνικόν κοινοβούλιον. Ἡ θέσπισίς της θά ἐδημιούργει ἐπί πλέον συνθήκας πλήρους ἀβεβαιότητος εἰς τήν οἰκονομικήν μας ζωήν καί θά καθίστα ἀδύνατον οἱονδήποτε οἰκονομικόν προγραμματισμόν.

»Αἱ ἐπί τῶν ἀνωτέρω θεμάτων ἀντιρρήσεις δέν προέρχονται ἐκ τῆς Γερμανίας, ἡ ἐνεργός ὅμως ὑποστήριξις τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως δύναται νά ὑπερνικήση τάς ἀντιδράσεις τῶν ἄλλων χωρῶν.

»Ἀλλ' ἡ προσωπική σας παρέμβασις δύναται ἀποφασιστικῶς νά ἐξομαλύνη τάς δυσχερείας, τάς ὁποίας συναντῶμεν εἰς τό ἰδιαιτέρως διά τήν Ἑλλάδα κρίσιμον θέμα τοῦ καπνοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τό 45% τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν.

»Ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὑπεβλήθησαν μετριοπαθεῖς προτάσεις διά τήν καθιέρωσιν ἐπαρκοῦς δασμολογικῆς προτιμήσεως, ἀμέσως ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς συνδέσεως, δηλαδή, ὡς ἐλπίζεται, ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1961. Ἐπί τῶν προτάσεων τούτων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ζωτικῆς σημασίας δι' ἡμᾶς, φαίνεται ὅτι ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις ἤ ἐπιφυλάξεις ἐκ μέρους τῆς γερμανικῆς ἀντιπροσωπείας. Τό ζήτημα τοῦ καπνοῦ εἶναι ὄχι μόνον οἰκονομικῶς ἀλλά καί κοινωνικῶς καί πολιτικῶς ζωτικόν διά τήν Ἑλλάδα. Ἐπ' αὐτοῦ γίνεται ἡ μεγαλυτέρα ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν ἐκμετάλλευσις εἰς βάρος τῆς Δύσεως ὡς καί τῆς Κυβερνήσεώς μου, ἡ ὁποία εἰς πεῖσμα τῶν ἐπικινδύνων καί φυσικά ἀνειλικρινῶν προπαγανδιστικῶν προτάσεων τῆς Μόσχας, ἐμμένει εἰς τήν γραμμήν, τήν ὁποίαν ὑπαγορεύουν ἡ δημοκρατική παράδοσις καί τό ἑλληνικόν πνεῦμα.

»Ἐκκρεμές εἶναι καί τό θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως. Παρ' ὅλον ὅτι λεπτομερῶς ἀπεδείχθη ἡ ἀνάγκη δανείων τῆς τάξεως τῶν 250 ἑκατ. δολλαρίων διά μίαν περίοδον πέντε ἐτῶν περίπου, διά νά δυνηθῆ ν' ἀνταποκριθῆ ἡ Ἑλλάς εἰς τάς ἐκ τῆς συνδέσεως ὑποχρεώσεις της, μᾶς ἐπροτάθη ὡς ἀνώτατον ὅριον ποσόν 150 ἑκατ. δολλαρίων.

»Λυποῦμαι, ἀγαπητέ κύριε καγκελλάριε, διότι ἀναγκάζομαι νά ἐπικαλεσθῶ τήν προσοχήν σας ἐπί τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων καί νά ζητήσω τήν ἀποφασιστικήν διά τήν Ἑλλάδα πρωτοβουλίαν σας ἐγκαίρως πρό τῶν ἐντός τοῦ Σεπτεμβρίου συναντήσεων τῶν ἁρμοδίων ὑπουργῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, πρός λῆψιν ἀποφάσεων ἐπί τῶν ἀνωτέρω θεμάτων. Ἐπιτρέψατέ μοι νά θέσω ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ἡ περαιτέρω καθυστέρησις συμφωνίας ἐπί τοῦ οὐσιώδους αὐτοῦ θέματος ὄχι μόνον οἰκονομικάς ἀνωμαλίας προκαλεῖ εἰς τήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί σοβαρόν πολιτικόν ἀντίκτυπον ἔχει μέ εὐνοήτους συνεπείας ἐπί τῶν μετά τοῦ δυτικοῦ κόσμου σχέσεών μας. Ἡ ὁλοκλήρωσις ἐξ ἄλλου τῆς συμφωνίας θ' ἀποτελέση ἔναντι ὅλων τῶν λαῶν τήν ἰσχυροτέραν ἀπόδειξιν ὅτι ὑπάρχει πράγματι εὐρωπαϊκή συνείδησις καί ἀλληλεγγύη, εἰς τήν θεμελίωσιν καί ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας ἡ προσωπική σας συμβολή εἶναι γνωστή καί εὐρύτατα ἐκτιμᾶται»[251].

31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Σέ σειρά συσκέψεων, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καί Οἰκονομικῶν καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἐξετάζονται τά προβλήματα τῆς Δικαιοσύνης.

Σέ δηλώσεις του, ὁ ὑπουργός, Κ. Καλλίας, ὑπογράμμισε τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως γιά τή Δικαιοσύνη καί ἀνέλυσε τά σχετικά κυβερνητικά μέ-

τρα, τονίζοντας τή μεγάλη σημασία τοῦ νομοσχεδίου «περί ἐθελουσίας ἐξόδου δικαστικῶν λειτουργῶν», γιά τή διασφάλιση τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ δικαστικοῦ σώματος.

1-5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ ὀλιγοήμερη ἐπίσκεψη στή Θεσσαλονίκη. Μετά τήν ἄφιξή του, προεδρεύει σέ σύσκεψη στό Κυβερνεῖο, καί ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τῶν ἐκτελούμενων ἔργων. Τήν ἴδια ἡμέρα, προεδρεύει σέ σύσκεψη βουλευτῶν Β. Ἑλλάδος μέ ἀντικείμενο ζητήματα τῆς πόλεως καί τῆς ὑπαίθρου τῆς Θεσσαλονίκης.

Στίς 2 Σεπτεμβρίου, ἐπισκέφτηκε τό Κιλκίς, ἐπιθεώρησε τίς μονάδες πού ἔλαβαν μέρος στήν ἄσκηση «Πλούτων» καί παρακολούθησε τή στρατιωτική παρέλαση.

Στίς 3 Σεπτεμβρίου, σέ γεῦμα πού παρέθεσε πρός τιμήν του τό Δ.Σ. τῆς ΔΕΘ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκφώνησε λόγο, μέ θέμα τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἐπωφελοῦμαι καί πάλιν τῆς εὐκαιρίας, τήν ὁποίαν μοῦ παρέχει ἡ Διεθνής Ἔκθεσις Θεσσαλονίκης, διά νά ἐκθέσω τόσον τήν παροῦσαν κατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ὅσον καί τήν προοπτικήν διά τό μέλλον.

»Ἡ ὑπεύθυνος αὐτή ἐνημέρωσις εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαία καθ' ὅσον, ὅπως γνωρίζετε, ἀπό πολλῶν πλευρῶν καταβάλλεται μία συνεχής προσπάθεια παραπλανήσεως τοῦ λαοῦ διά τῆς διαστροφῆς ἀριθμῶν καί γεγονότων. Ἡ προσπάθεια αὕτη, τήν ὁποίαν καί ἄλλοτε κατήγγειλα ὡς κακόπιστον καί ἐθνικῶς ἐπικίνδυνον, ἀποβλέπει κυρίως εἰς τό νά ὑπονομεύσῃ τήν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ ἐπί τό μέλλον του καί νά ἀποστερήσῃ τήν Κυβέρνησιν τῆς συμπαραστάσεως ἐκείνης, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ προγράμματός της.

»Ἡ Κυβέρνησις οὐδέποτε ἠρνήθη τήν καλόπιστον καί ἐποικοδομητικήν κριτικήν. Καταδικάζει ὅμως τήν δημαγωγίαν, ἡ ὁποία πολλάκις ἐγγίζει τά ὅρια τοῦ παραλογισμοῦ. Νομίζω ὅτι οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τήν Κυβέρνησιν θά ὠφελοῦντο περισσότερον ἐάν, ἀντί νά ἀρνοῦνται τήν συντελουμένην πρόοδον, ὑπεστήριζον ὅτι εὑρισκόμενοι οἱ ἴδιοι εἰς τήν ἐξουσίαν θά ἐπετύγχανον περισσότερα.

»Ἡ Κυβέρνησις, χωρίς νά ἀγνοῇ τάς δυσχερείας τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ἡ ἑλληνική οἰκονομία —δυσχερείας φυσικάς εἰς κάθε ὑπό ἀνάπτυξιν οἰκονομίαν— ἰσχυρίζεται καί ἀποδεικνύει δι' ἀριθμῶν ὅτι ἡ οἰκονομική κατάστασις τῆς χώρας εἶναι ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε καλή. Καί εἶναι καλή διότι τήν χαρακτηρίζει σταθερότης καί συνεχής πρόοδος. Εἶναι ἀληθές ὅτι κατά τό 1958, ἐξ αἰτίας ἰδίως τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καί τῆς μειώσεως τῶν διεθνῶν τιμῶν ὡρισμένων βασικῶν προϊόντων, ἐπεβραδύνθη ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος, ἀνελθοῦσα εἰς 2%. Ἀπό τοῦ παρελθόντος ὅμως ἔτους ἐμφανίζεται ἐπιταχυνόμενος καί πάλιν ὁ ρυθμός τῆς ἀνόδου τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Κατά τό 1959 ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ὑπερέβη τό 4%, ὑπολογίζεται δέ ὅτι αὕτη θά εἶναι ἔτι μεγαλυτέρα κατά τό τρέχον ἔτος, παρά τό γεγονός ὅτι θά εἶναι μειωμένη ἡ παραγωγή ὡρισμένων γεωργικῶν προϊόντων. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρω ὅτι ἡ βιομηχανική παραγωγή κατά τό πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους εἶναι κατά 6% περίπου ἀνωτέρα τῆς ἀντιστοίχου τοῦ 1959, μέ προοπτικήν περαιτέρω αὐξήσεως.

»Γενικαί διαπιστώσεις

»Προτοῦ ἔλθω εἰς συγκεκριμένους ἀριθμούς, θά σᾶς δώσω τά γενικά γνωρίσματα τῆς οἰκονομικῆς προσπαθείας τῆς Κυβερνήσεως:

»1. Διά πρώτην φοράν κατηρτίσθη καί ἤρχισε συστηματικῶς νά ἐκτελῆται ἕνα ὁλοκληρωμένον πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τό πρόγραμμα τοῦτο προσδιορίζει κατά τρόπον συγκεκριμένον τάς ἐπιδιώξεις τοῦ ἔθνους εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Τήν σημασίαν τοῦ προγράμματος θά τήν ἐκτιμήσητε ἐάν ἀναλογισθῆτε ὅτι Κράτος καί ἰδιῶται ἐπί αἰῶνα περίπου ἐστερούμεθα προοπτικῆς.

»2. Διά πρώτην φοράν ἡ χώρα ἀπέκτησε τήν ἀπαραίτητον βασικήν ὀργάνωσιν διά τήν μελέτην καί ἐκτέλεσιν μεγάλων ἔργων συγχρόνου προηγμένης τεχνικῆς. Δέν εἶναι βεβαίως ἀκόμη ἡ ὀργάνωσις αὐτή τελεία. Διευρύνεται ὅμως καί διαρκῶς τελειοποιεῖται. Ἐν ἀντιθέσει πρός τό παρελθόν, ἔχει ἐξασφαλισθῆ μία ὑπεύθυνος διαδικασία ἐκπονήσεως τῶν ἀπαραιτήτων μελετῶν διά τά ὑπό ἐκτέλεσιν ἔργα. Μέ τήν ὀργάνωσιν αὐτήν κατέστη δυνατόν αἱ πάσης φύσεως δημόσιαι ἐπενδύσεις νά πενταπλασιασθοῦν ἀπό τοῦ 1995.

»3. Διά πρώτην φοράν ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἐτέθη ἐπί ἀσφαλῶν βάσεων καί ὑγειῶν κατευθύνσεων καί εἰσῆλθεν εἰς τήν ὁδόν τῶν πραγματοποιήσεων. Γνωρίζετε ὅτι ὅλα σχεδόν τά μεγάλα βιομηχανικά ἔργα πού μέχρι πρό ὀλίγου ἀνῆκον εἰς τόν κόσμον τῶν ἀορίστων ἐπαγγελιῶν καί τῶν ὀνείρων ἤρχισαν νά ἐκτελοῦνται.

»Πέραν τῶν ἀνωτέρω, ὁ εἰς εὐρεῖαν ἔκτασιν ἐκσυγχρονισμός καί ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας πραγματοποιοῦνται μέ παγιοποιημένην νομισματικήν σταθερότητα. Αἱ συνθῆκαι αὐταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἄλλωστε συνδεδεμέναι πρός τήν πολιτικήν σταθερότητα, ἐμπνέουν ἤδη διεθνῶς βαθεῖαν ἐμπιστοσύνην εἰς τάς δυνατότητας καί τό μέλλον τοῦ τόπου μας. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ τό διεθνῶς

ἐκδηλούμενον ἐνδιαφέρον ἀπό μεγάλους ἐπιχειρηματικούς οἴκους τοῦ ἐξωτερικοῦ πρός συνεργασίαν εἰς μεγάλα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἔργα.

»Μετά τάς γενικάς αὐτάς διαπιστώσεις, θά σᾶς ἀναφέρω συγκεκριμένα στοιχεῖα διά νά ἀποκτήσετε τήν πραγματικήν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς μας προόδου.

»Αὔξησις ἐθνικοῦ εἰσοδήματος

»Τό ἐθνικόν μας εἰσόδημα ἀπό 54 δισεκατομμύρια 620 ἑκατομμύρια δραχμῶν τό ἔτος 1955, ἀνῆλθεν εἰς 75 δισεκατομμύρια 400 ἑκατομμύρια τό 1959, ἐσημείωσε δηλαδή ἐντός τετραετίας αὔξησιν κατά 38%, ὑπολογίζεται δέ ὅτι κατά τό τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους θά προσεγγίση τά 80 δισεκατομμύρια. Καί μόνον οἱ τρεῖς αὐτοί ἀριθμοί δίδουν τό μέτρον τῆς προόδου τήν ὁποίαν ἐσημείωσεν ἡ οἰκονομία τῆς χώρας.

»Ἐξ ἄλλου ἡ Ἑλλάς προηγεῖται πολλῶν ἄλλων χωρῶν ἀπό ἀπόψεως ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τό ἐτήσιον κατά κεφαλήν εἰσόδημα ἐν Ἑλλάδι διά τό 1959 ὑπολογίζεται εἰς 287 δολλάρια καί συγκρίνεται πρός ἐπίπεδον πλησίον τῶν 250 δολλαρίων διά τήν Τουρκίαν καί 200 δολλαρίων περίπου διά τήν Ἱσπανίαν καί Πορτογαλίαν, ἐνῶ πολλῶν ἐξωευρωπαϊκῶν χωρῶν τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα εἶναι κατώτερον τῶν 150 δολλαρίων, πολλῶν δε ἀσιατικῶν ὑπολείπεται τῶν 100 δολλαρίων. Ἡ Ἑλλάς, ἀπό ἀπόψεως βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀνήκει εἰς ἐνδιάμεσον κατηγορίαν, εἰς τήν ὁποίαν ἀνῆκον πρό ὀλίγων ἐτῶν ἡ Αὐστρία καί ἡ Ἰταλία.

»Νομισματική σταθερότης

»Ἡ οἰκονομική καί δημοσιονομική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως συνδέεται μέ τήν ἐπιτευχθεῖσαν νομισματικήν σταθερότητα. Ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τό ἐθνικόν μας νόμισμα ἔχει ἐσωτερικῶς καί διεθνῶς πλήρως ἀποκατασταθῆ. Εἶναι νωπαί αἱ ἀναμνήσεις τῶν ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ δεινῶν, ἰδίως τῶν ἐργαζομένων. Εἶναι γνωσταί ἐπίσης αἱ περιπτώσεις τῶν χωρῶν, ὅπου ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχη πληθωρισμός.

»Αἱ τιμαί εἰς τήν Ἑλλάδα ἐσημείωσαν ὕψωσιν μικροτέραν παρ' ὅσον εἰς ἄλλας χώρας, ἀκόμη καί κατά πολύ οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρας. Ἔναντι αὐξήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς μεταξύ Δεκεμβρίου 1955 καί Δεκεμβρίου 1959 κατά 8,1%, αἱ ἀντίστοιχοι αὐξήσεις ἀνῆλθον εἰς 28,4% εἰς τήν Γαλλίαν, 14% εἰς τήν Ὁλλανδίαν καί Νορβηγίαν, 9-10% εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας, τόν Καναδᾶν, τήν Δυτικήν Γερμανίαν καί τήν Ἀγγλίαν.

»Αὔξησις τραπεζικῶν καταθέσεων καί πιστώσεων

»Πρό ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἡ εἰς εὐρεῖαν ἔκτασιν προσέλκυσις εἰς τάς τραπέζας τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων ἐθεωρεῖτο σχεδόν ἀδύνατος. Ἐν τούτοις, ἀπό τοῦ Ἰουλίου 1955 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1960 ἐπετεύχθη αὔξησις τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων ἀπό 2.470 ἑκατομμύρια εἰς 15.520 ἑκατομμύρια. Ἀποτέλεσμα τῶν ραγδαίων αὐτῶν ἐξελίξεων ὑπῆρξεν ἡ κάλυψις τῶν εἰς κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καί ἡ ἐξαφάνισις τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἀπό τήν τοκογλυφίαν τῆς ἐξωτραπεζικῆς ἀγορᾶς. Τό σύνολον τῶν χορηγήσεων πρός τήν οἰκονομίαν ηὐξήθη ἀπό 11.175 ἑκατομμύρια τόν Ἰούνιον τοῦ 1955 εἰς 22.720 ἑκατομμύρια τόν Ἰούνιον τοῦ 1959 καί 26.070 ἑκατομμύρια τόν Ἰούνιον τοῦ 1960. Ἡ αὔξησις πιστοδοτήσεως κατηυθύνθη κατά πρώτιστον λόγον εἰς τάς παραγωγικάς δραστηριότητας, ἰδιαιτέρως τήν γεωργίαν καί βιομηχανίαν. Ἐπετεύχθη ἐξυπηρέτησις τόσον τῶν βραχυτέρας διαρκείας ὅσον καί τῶν μονιμωτέρων πιστωτικῶν ἀναγκῶν. Προέχουσαν θέσιν κατέχει ἡ αὔξησις τῶν μέσης καί μακροτέρας διαρκείας δανείων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἀπό νέας ἐτησίας χορηγήσεις 58 ἑκατομμυρίων τό 1955 εἰς 1.100 ἑκατομμύρια τό 1960. Ἡ αὔξησις τραπεζικῶν πιστώσεων συνεδυάσθη μέ διαδοχικάς μειώσεις τῶν ἐπιτοκίων τῶν χορηγήσεων εἰς ἐπίπεδα προσεγγίζοντα τά ἀντίστοιχα πολλῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Περιωρίσθησαν οὕτω αἱ ἐπιβαρύνσεις ἐκ τόκων τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων αἱ ὁποῖαι ὑπό τάς νέας συνθήκας δύνανται πλέον νά ἐξυγιανθοῦν καί νά αὐξήσουν τήν ἀνταγωνιστικότητά των.

»Δημόσια οἰκονομικά

»Τά δημόσια οἰκονομικά ἔχουν ἐξυγιανθῆ εἰς τρόπον ὥστε αἱ τρέχουσαι δαπάναι νά καλύπτωνται πλήρως ἐκ τῶν ἐγχωρίων πόρων τοῦ προϋπολογισμοῦ καί νά παραμένη καί πλεόνασμα, διατιθέμενον διά τήν χρηματοδότησιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Εἶναι γνωστόν ὅτι μέχρι πρό τινος ἀκόμη ὁ προϋπολογισμός, ὄχι μόνον δέν συνέβαλλεν εἰς τήν χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων, ἀλλ' ἀντιθέτως παρουσίαζεν ἐλλείμματα, καλυπτόμενα ὑπό τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

»Τό 1957, διά πρώτην φοράν κατέστη δυνατή ἡ συμβολή τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τάς ἐπενδύσεις διά ποσοῦ 202 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Τό 1958 ἡ συμβολή ἀνῆλθεν εἰς 1.045 ἑκατομμύρια, τό 1959 εἰς 800 ἑκατομμύρια καί τό 1960 εἰς 600 ἑκατομμύρια. Ἡ κατά τά δύο τελευταῖα ἔτη μείωσις τῶν διατεθέντων ποσῶν ὀφείλεται εἰς τάς ἐν τῷ μεταξύ πραγματοποιηθείσας αὐξήσεις μισθῶν καί συντάξεων, ὡς καί εἰς φορολογικάς μειώσεις, ἀντιπροσωπευούσας ἐν συνόλῳ ποσόν 1.600 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

»Ἰσοζύγιον πληρωμῶν — Συναλλαγματικόν ἀπόθεμα

»Αἱ ἀπό τοῦ ἔτους 1959 δυσχέρειαι εἰς τάς ἐξαγωγάς ὀφείλονται κατά κύριον λόγον εἰς εὐρυτέρας διεθνοῦς φύσεως ἐξελίξεις καί μεταβολάς, αἱ ὁποῖαι

Ὁ πρωθυπουργός ἐπισκέπτεται τή Διεθνῆ Ἔκθεση.

ἔθιξαν τά κύρια ἐξαγώγιμα εἴδη μας, ὡς εἶναι ὁ καπνός καί αἱ σταφίδες. Ἡ ριζική ἀντιμετώπισις τοῦ ἐξαγωγικοῦ μας προβλήματος συνδέεται μέ τήν ἀνάγκην ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν καί προσαρμογῆς των ἀπό ἀπόψεως εἰδῶν, ποιοτήτων καί τιμῶν πρός τάς τάσεις τῶν μεγάλων διεθνῶν ἀγορῶν. Διά νά ἀποδώσουν αἱ πρός τάς κατευθύνσεις αὐτάς κυβερνητικαί προσπάθειαι ἀπαιτεῖται ἡ εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν σύμπραξις τοῦ ἀγροτικοῦ ἀλλά καί τοῦ ἐξαγωγικοῦ κόσμου τῆς χώρας.

»Παρά τάς δυσχερείας εἰς τάς ἐξαγωγάς, τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἐνισχύθη κατά τά τελευταῖα ἔτη μέ τήν ταχεῖαν αὔξησιν τῶν ἀδήλων πόρων καί ὑπέρ τῆς εἰσροῆς κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

»Αἱ ἐξ ἀδήλων πόρων τρέχουσαι εἰσπράξεις ἀπό 154 ἑκατομμύρια δολλάρια τό 1955, ἀνῆλθον εἰς 237 ἑκατομμύρια δολλάρια τό 1959, καί προβλέπεται ὅτι θά φθάσουν περίπου τά 270 τό 1960. Ἐξ ἄλλου ἡ καθαρά εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων ἀπό 19 ἑκατομμύρια δολλάρια τό 1955 ἀνῆλθεν εἰς 44 ἑκατομμύρια δολλάρια τό 1959.

»Τά συναλλαγματικά μας διαθέσιμα ἀπό 180,5 ἑκατομμύρια δολλάρια κατά Ἰούλιον τοῦ 1959 ἀνῆλθον εἰς 223 ἑκατομμύρια δολλάρια κατά τό τέλος τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου καί εἰς τό ἐπίπεδον αὐτό ἐγγυῶνται τήν συναλλαγματικήν μας ἀσφάλειαν.

»Δημόσιαι ἐπενδύσεις

»Ἡ ταχεῖα αὔξησις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καί ἡ πληρεστέρα ἀξιοποίησις τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἀποτελεῖ τήν κυριωτέραν κυβερνητικήν ἐπιδίωξιν διά τήν προαγωγήν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τό σύνολον τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν λεγομένων "παραλλήλων", δηλαδή τῶν πραγματοποιουμένων ὑπό τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καί ὀργανισμῶν, ηὐξήθη ἀπό 1.466 ἑκατ. δραχμῶν τό 1955 εἰς 5.980 ἑκατ. δρχ. τό 1959 καί προβλέπεται νά πλησιάση τά 8.000 ἑκατ. δρχ. κατά τό τρέχον ἔτος. Νομίζω ὅτι οἱ ἀριθμοί αὐτοί ὁμιλοῦν εὐγλώττως περί τῆς ἐκτάσεως τοῦ συντελουμένου ἔργου.

»Ἐξ ὅλων τῶν στοιχείων τούτων προκύτει ὅτι ἡ οἰκονομική μας κατάστασις εἶναι καλυτέρα καί ἐν συγκρίσει πρός τό παρελθόν, καί ἐν συγκρίσει πρός πολλάς ἄλλας χώρας. Δέν ἔχομεν φθάσει βεβαίως τό ὕψος εἰσοδήματος τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ὀφείλομεν ὅμως νά τείνωμε πρός αὐτό. Ἀλλά διά νά τό πλησιάσωμεν θά ἀπαιτηθῆ χρόνος καί ἔντονος προσπάθεια. Διά τήν ὑποβοήθησιν αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς προσπαθείας ἡ Κυβέρνησις κατήρτισε τό πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, εἰς τό ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἔχουν προτεραιότητα οἱ τομεῖς τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καί τοῦ τουρισμοῦ.

»Γεωργία

»Εἰς τόν τομέα τῆς γεωργίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ περιωρισμένου καλλιεργησίμου χώρου τόν ὁποῖον διαθέτει ἡ Ἑλλάς, ἰδίᾳ ἐν σχέσει μέ τόν πληθυσμόν της, ἀπαιτεῖται μεγάλη προσπάθεια διά νά ἐπιτευχθοῦν ἀποτελέσματα ἱκανοποιητικά διά τόν Ἕλληνα ἀγρότην, ἀπό ἀπόψεως ἀπασχολήσεώς του καί ἐπιπέδου εἰσοδήματος. Διά τοῦτο πολύπλευρος εἶναι καί ἡ καταβαλλομένη προσπάθεια. Μεγάλα καί μικρά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα ἐκτελοῦνται. Ἐπιδιώκεται ἡ εὐρυτέρα ἐφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων ἐκμεταλλεύσεως, πρός αὔξησιν τῶν ἀποδόσεων, καί ἡ ἵδρυσις βιομηχανιῶν λιπασμάτων διά τήν διάθεσιν αὐτῶν εἰς εὐθηνοτέρας τιμάς. Ἐπιδιώκεται ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν εἰς τρόπον ὥστε αὗται νά στραφοῦν πρός προϊόντα ἐξασφαλίζοντα μεγαλυτέραν ἀπασχόλησιν καί ὑψηλότερον εἰσόδημα, ὡς καί ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς διά τῆς ἱδρύσεως τῶν καταλλήλων γεωργικῶν βιομηχανιῶν. Καταρτίζεται πλῆρες πρόγραμμα γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ἤρχισε δέ ἐκτελούμενον τμῆμα τούτου, περιλαμβάνον τήν ψυκτικήν ἅλυσσον, τά ἐργοστάσια ζακχάρεως, γαλακτοκομίας καί τυροκομίας, ὡς καί κονσερβοποιίας ὀπωρῶν καί λαχανικῶν. Τέλος, ἐπιδιώκεται ἡ ὀργάνωσις τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πρός διευκόλυνσιν τῆς διαθέσεως τούτων καί ἐξασφάλισιν ηὐξημένου χρηματικοῦ εἰσοδήματος εἰς τούς ἀγρότας.

»Διά τήν ἐπιτυχίαν ὅμως τοῦ προγράμματος εἰς τόν τομέα τοῦτον δέν ἀρκεῖ ἡ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως καταβαλλομένη προσπάθεια. Πρέπει ἕκαστος ἀγρότης νά πειθαρχήση εἰς τάς κατευθύνσεις τάς χαρασσομένας ὑπό τῆς Κυβερνήσεως μέ τήν βεβαιότητα ὅτι οὕτω ἀσφαλέστερον καί ταχύτερον θά ἐπιτευχθοῦν τά ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα.

»Βιομηχανία

»Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἀποτελεῖ βασικήν ἐπιδίωξιν τοῦ προγράμματος, διότι οὕτω θά καταστῆ δυνατή ἡ πληρεστέρα ἀπασχόλησις ἀργουσῶν ἐργατικῶν χειρῶν ὄχι μόνον τῶν ἀστικῶν περιοχῶν, ἀλλά καί τῆς ὑπαίθρου. Ὁ τομεύς ὅμως οὗτος εἶναι κατ' ἐξοχήν τομεύς τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ἡ Κυβέρνησις θά ἔπρεπε νά περιορίζηται εἰς τήν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων συνθηκῶν πρός ἀνάπτυξιν αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας. Καί πράγματι πρός αὐτήν τήν κατεύθυνσιν συνετελέσθη σημαντική πρόοδος, τόσον ἐκ τῆς βελτιώσεως τῶν γενικῶν συνθηκῶν, ὅσον καί διά τῆς λήψεως συγκεκριμένων μέτρων, περιλαμβανομένων καί τῶν φορολογικῶν κινήτρων.

»Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις εὑρέθη εἰς τήν ἀνάγκην νά ἀναπληρώση τήν ἰδιωτικήν πρωτοβουλίαν εἰς τήν ἐκτέλεσιν ὡρισμένων βιομηχανικῶν ἔργων, βασικῆς σημασίας διά τήν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Οὗ-

τω ἀπεφασίσθη καί προχωρεῖ ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἐργοστασίου ἀζωτούχων λιπασμάτων εἰς Πτολεμαΐδα, ἡ ἵδρυσις ἐργοστασίων ζακχάρεως εἰς Λάρισαν, Σέρρας καί Θεσσαλονίκην. Παραλλήλως κατήρτισεν ἡ Κυβέρνησις ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ πενταετοῦς προγράμματος βιομηχανικόν πρόγραμμα, περιλαμβάνον σειράν βιομηχανικῶν ἔργων, τά ὁποῖα εἶναι ἀποφασισμένη νά πραγματοποιήση ἐφ' ὅσον καί αἱ ἐκπονούμεναι σχετικαί μελέται ἀποδείξουν τήν σκοπιμότητα τούτων. Ἤδη τά βασικώτερα ἔργα τοῦ προγράμματος τούτου ἤρχισαν πραγματοποιούμενα. Ὡς γνωστόν ὑπεγράφη τήν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα σύμβασις διά τήν ἵδρυσιν βιομηχανίας ἀλουμινίου. Ἐπίσης ἔχει ἀποφασισθῆ, ἐπί τῇ βάσει τῶν πρώτων συμπερασμάτων τοῦ μελετητοῦ, ἡ ἵδρυσις μεταλλουργίας σιδήρου καί χάλυβος. Ἡ ἵδρυσις τῶν δύο τούτων βιομηχανιῶν εἶναι προφανές ὅτι θά ἀποτελέση σταθμόν εἰς τήν ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας. Ἕτεραι ἐπίσης εὑρίσκονται τήν στιγμήν ταύτην ὑπό διαπραγμάτευσιν ἤ μελέτην.

»Εἰς τόν τομέα τοῦτον συντελεῖται ἤδη πρόοδος ταχυτέρα καί ἀπό αὐτάς τάς προσδοκίας τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἐν τούτοις, καί παρά τό γεγονός ὅτι μία σειρά ἄλλων μικροτέρων βιομηχανιῶν, ὡς ἡ βιομηχανία πυρείων, ἡ βιομηχανία ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων, τό ἐργοστάσιον πολυστερινίου, ἐργοστάσια πρός ἀξιοποίησιν γεωργικῶν προϊόντων κ.λ.π. εἶναι ὑπό ἐκτέλεσιν, ἐάν ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία ἀνεπτύσσετο εἰς τόν βαθμόν τόν ὁποῖον ἐπιβάλλουν αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καί αἱ ὑποχρεώσεις πρός τό κοινωνικόν σύνολον, θά ἦτο δυνατόν νά σημειωθῆ πρόοδος ἔτι ταχυτέρα, ἡ ὁποία πολλαπλῶς θά ἐξυπηρετήσει τήν οἰκονομίαν.

»Πρός ὑποβοήθησιν αὐτῆς τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἡ Κυβέρνησις συνέστησε τόν Ὀργανισμόν Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (ΟΒΑ), ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ ὁποίου δύναται νά ἀναπτυχθῆ εὐρυτέρα ἐπενδυτική δραστηριότης εἰς τόν τομέα τῆς βιομηχανίας, ἐάν οἱ ἰδιωτικοί φορεῖς θελήσουν νά ἐπωφεληθοῦν τῆς παρεχομένης εἰς αὐτούς εὐκαιρίας.

»Τουρισμός

»Ὁ τουρισμός δύναται νά ἀποτελέση ἀξιόλογον πηγήν πλούτου διά τήν Ἑλλάδα. Τήν πηγήν αὐτήν δέν τήν εἴχομεν ἀξιοποιήσει ἐπαρκῶς. Ἡ Κυβέρνησις ἀπέδωσεν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τόν τομέα αὐτόν καί κατήρτισε καί ἐφαρμόζει ἐκτεταμένον πρόγραμμα ἀξιοποιήσεως τῶν πλουσίων τουριστικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας. Αἱ δυνατότητες εἶναι μεγάλαι, ὅπως ἀποδεικνύεται καί ἀπό τήν συνεχῆ αὔξησιν τοῦ συναλλάγματος, τό ὁποῖον ἀπό 27 ἑκατ. δολλάρια τό 1955 προβλέπεται νά ὑπερβῆ τά 45 ἑκατ. δολλάρια κατά τό τρέχον ἔτος. Δυνάμεθα νά αὐξήσωμεν τά ἔσοδα ταῦτα σημαντικώτατα. Δυνάμεθα δέ συντόμως νά φθάσωμεν ἀκόμη καί τά 100 ἑκατ. δολλαρίων, ἤτοι τό 50% περίπου τῶν ἐξαγωγῶν μας, ἀρκεῖ νά δημιουργήσωμεν τάς καταλλήλους πρός τοῦτο προϋποθέσεις. Καί εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἀποβλέπει τό ἐν ἐκτελέσει ἐκτεταμένον πρόγραμμα. Καί ἐδῶ ἐπίσης δύναται νά συμβάλη σημαντικῶς ἡ ἰδιωτική ἐπιχειρηματική πρωτοβουλία, ἐνισχυομένη ἄλλως τε πρός τοῦτο ποικιλοτρόπως ὑπό τοῦ Κράτους καί τῶν παρακρατικῶν ὀργανισμῶν.

»Λοιποί τομεῖς

»Πέραν ὅμως τῆς ἐντατικῆς προσπαθείας ἡ ὁποία καταβάλλεται εἰς τούς ἀνωτέρω βασικούς τομεῖς τόσον διά ὑψηλοτάτων ἐπενδύσεων ὅσον καί διά τῆς λήψεως τῶν ἀναγκαίων ὀργανωτικῶν μέτρων, προωθοῦνται παραλλήλως καί ταχέως τά ἔργα οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος τόσον διά τήν στήριξιν τῆς προσπαθείας εἰς τούς τομεῖς τούτους ὅσον καί διά τήν πληρεστέραν ἀξιοποίησιν τῆς παραγωγῆς.

»Οὕτω τό πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ ἀναπτύσσεται ταχύτατα, διότι ἡ διάθεσις ἀφθόνου καί εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἀλλά καί διά τήν ἐντατικοποίησιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἤδη ἐτέθη ἐν λειτουργίᾳ ἡ πρώτη μονάς τῆς Πτολεμαΐδος καί εὑρίσκεται ὑπό ἐκτέλεσιν ἡ δευτέρα ἰσχύος 125 χιλιάδων κιλοβάτ, ἡ ὁποία θά εἶναι καί ἡ μεγαλυτέρα θερμοηλεκτρική μονάς τῆς χώρας.

»Ἀπεφασίσθη καί προχωρεῖ ἡ διαδικασία κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τοῦ Ἀχελώου εἰς τά Κρεμαστά. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ἡ ἐκτέλεσις δύο μικροτέρων ὑδροηλεκτρικῶν ἐπί τοῦ Ἀχελώου. Μόνον τά τρία ταῦτα ἔργα ἐπί τοῦ Ἀχελώου θά δύνανται νά παράγουν ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν κατά 150% περισσοτέραν τῆς παραχθείσης ἀπό ὁλόκληρον τό σύστημα τῆς ΔΕΗ κατά τό 1959. Τό πρόγραμμα τοῦτο διευκολύνει τήν ἵδρυσιν καί ἠλεκτροβόρων βιομηχανιῶν, χωρίς νά διαταράσσεται καί τό πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας καί εἰδικώτερον τῆς ὑπαίθρου.

»Τό συγκοινωνιακόν σύστημα ἀνακαινίζεται καί ἐπεκτείνεται, εἰς τρόπον ὥστε ἡ χώρα συντόμως νά ἀποκτήση πλῆρες καί συγχρονισμένον συγκοινωνιακόν δίκτυον, δυνάμενον νά ἀνταποκριθῆ εἰς τάς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας καί τάς ἀπαιτήσεις τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ Ἑλλάς διά πρώτην φοράν θά ἀποκτήση ὁδικόν δίκτυον διεθνῶν ἐπιπέδων, εἰς τάς κυρίως ἀρτηρίας, προϋπόθεσιν ἀναγκαίαν διά τήν ἐπιδιωκομένην τουριστικήν ἀνάπτυξιν, μέ τήν σύγχρονον μορφήν τῆς τουριστικῆς κινήσεως. Ἤδη συνεδέθημεν διά πορθμείου μετά τῆς Ἰταλίας ἀπό τοῦ προσεχοῦς ἔτους δέ δύο τοιαῦτα πλοῖα θά εὑρί-

σκωνται ἐν ὑπηρεσίᾳ εἰς τήν γραμμήν αὐτήν.

»Διά πρώτην φοράν ἐξ ἄλλου ἀπεδόθη ἡ δέουσα σημασία εἰς τόν τομέα ἐρευνῶν πρός ἀνακάλυψιν νέων πηγῶν φυσικοῦ πλούτου. Θά ἠδυνάμην νά εἴπω ὅτι ἀγνοοῦμεν σήμερον τάς πλήρεις φυσικάς δυνατότητας τῆς χώρας αὐτῆς, διότι δέν εἶχε καταβληθῆ εἰς τό παρελθόν ἡ δέουσα ἐρευνητική προσπάθεια. Διά τοῦτο ἀπεδώσαμεν ἰδιαιτέραν βαρύτητα εἰς τόν τομέα τοῦτον καί, πλήν τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐρευνητικῆς προσπαθείας τῶν ἁρμοδίων ὀργάνων, ὑπεγράφησαν ἤδη συμβάσεις μετά μεγάλων οἴκων τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἵτινες διεξάγουν ἐρεύνας εἰς πλείστας περιοχάς διά τήν ἀνεύρεσιν πετρελαίων, φυσικῶν ἀερίων κ.λ.π. Παραλλήλως ἀνεμορφώθη ἡ μεταλλευτική νομοθεσία εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐκ μέρους ἰδιωτῶν ἐρευνητική προσπάθεια νά ἀποβῆ οὐσιαστικωτέρα.

»Ἐξ ὅσων σᾶς εἶπον προκύπτει, νομίζω, σαφῶς ὅτι ἡ χώρα εὑρίσκεται εἰς στάδιον ἀναδημιουργίας, τό ὁποῖον οὐδέποτε προηγουμένως ἐγνώρισεν. Διά πρώτην φοράν εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος καταβάλλεται τόσον ἔντονος καί συντονισμένη προσπάθεια διά τήν ταχεῖαν ἄνοδον τῆς οἰκονομίας. Θά ἠδυνάμην νά εἴπω ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή ὑπερβαίνει τάς δυνατότητας τοῦ τόπου. Ἐν τούτοις πρέπει νά καταβληθῆ, διά νά ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν αὔξησιν τοῦ κατά κεφαλήν εἰσοδήματος τοῦ Ἕλληνος εἰς ἐπίπεδον πλησίον τῶν 400 δολλαρίων, ὡς προβλέπει τό πενταετές πρόγραμμα.

»Τά μέχρι τοῦδε ἐπιτεύγματα τῆς προσπαθείας δικαιολογοῦν πλήρη αἰσιοδοξίαν διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν εἰς τούς ὁποίους ἀποβλέπομεν.

»Ἀνάγκη ἐνεργοῦ συμπράξεως τοῦ λαοῦ

»Ἐν τούτοις πρέπει νά τονίσω καί πάλιν ὅτι δέν ἀρκεῖ μόνον ἡ αἰσιοδοξία καί ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως. Πρέπει πρῶτον ὅλοι νά συνειδητοποιήσωμεν τό γεγονός ὅτι βαδίζομεν σταθερῶς πρός μίαν καλυτέραν αὔριον, παρά τάς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐνδεχόμενον ἑκάστοτε νά ἐμφανίζωνται. Πρέπει ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία νά ἀναπτύξῃ τήν ἰδικήν της προσπάθειαν, παράλληλον πρός τήν προσπάθειαν τοῦ Κράτους καί νά παίξῃ τόν ρόλον ὁ ὁποῖος τῆς ἀνήκει εἰς μίαν ἐλευθέραν οἰκονομίαν. Πρέπει ἀκόμη ὅλοι νά κατανοήσωμεν ὅτι ἡ πληρεστέρα ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν μας εἶναι συνυφασμένη μέ τήν γενικήν πρόοδον τῆς οἰκονομίας. Εὔλογα μέν, ἀλλά πρόωρα, αἰτήματα ὡρισμένων ὁμάδων τοῦ πληθυσμοῦ, ὅσον συμπαθῆ καί ἄν εἶναι, δέν εἶναι δυνατόν νά εὕρουν τήν ἱκανοποίησίν των παρά ἐφ' ὅσον δέν ἀντιστρατεύονται τό κοινόν συμφέρον καί δέν θέτουν ἐν κινδύνῳ τήν ἀναληφθεῖσαν προσπάθειαν.

»Ἐφ' ὅσον ὅλοι συνειδητοποιήσωμεν τάς ἀληθείας αὐτάς καί ἀναλάβωμεν τάς εὐθύνας μας, εἶναι βέβαιον ὅτι θά δημιουργήσωμεν μίαν νέαν ἐποχήν, καλυτέραν πάσης προηγουμένης».

Ἀπό τή Θεσσαλονίκη, ὁ Κ. Καραμανλῆς πῆγε στά Καμένα Βοῦρλα, ὅπου παρέμεινε γιά ἀνάπαυση ὡς τίς 25 Σεπτεμβρίου.

Ἡ «Καθημερινή» δημοσίευσε τό ἀκόλουθο σχόλιο γιά τό λόγο τοῦ πρωθυπουργοῦ:

Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προέβη, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης, εἰς ἀπολογισμόν τοῦ κυβερνητικοῦ οἰκονομικοῦ ἔργου, διαγράψας συγχρόνως καί τήν ὑφισταμένην εὐνοϊκήν διά τήν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας προοπτικήν. Δέν περιέχει αὐθαίρετα συμπεράσματα ἤ ἀβασίμους προβλέψεις ἡ ὁμιλία τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Καί τά συμπεράσματα καί οἱ προβλέψεις στηρίζονται εἰς μίαν στερεάν πραγματικότητα, τήν ὁποίαν οὐδείς καλόπιστος ἐρευνητής δύναται νά ἀμφισβητήσῃ. Ἡ νομισματική καί δημοσιονομική σταθερότης, ἡ αὔξησις τῶν καταθέσεων καί τῶν ἐπενδύσεων, τό ὕψος τοῦ συνολικοῦ καί κατά κεφαλήν εἰσοδήματος, ὁ ρυθμός τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, εἶναι γεγονότα πασίδηλα. Ὅπως εἶναι ἔκδηλος ἡ τεραστία προσπάθεια ἡ ὁποία καταβάλλεται διά τήν συμπλήρωσιν τῶν ἔργων ὑποδομῆς, διά τήν ἐκβιομηχάνισιν καί τήν προσαρμογήν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς εἰς τάς διαμορφωθείσας νέας συνθήκας. Δέν ἔπαυσε, βεβαίως, ἡ Ἑλλάς νά εἶναι χώρα ὑπό ἀνάπτυξιν. Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχής ἐκτέλεσις τοῦ πενταετοῦς προγράμματος, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τήν πρώτην ὁλοκληρωμένην ἐργασίαν σχεδιασμένης προωθήσεως τῆς οἰκονομίας, δημιουργεῖ τάς ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις μιᾶς πολύ καλυτέρας αὔριον. Ὡς ὀρθῶς, ὅμως, ἐτόνισεν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τό τέλος τῆς ὁμιλίας του, διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν τεθέντων σκοπῶν δέν χρειάζεται μόνον ἡ συνεργασία ὅλων, ἀλλά καί ἡ πίστις ὅλων εἰς τό οἰκονομικόν μέλλον τῆς χώρας. Διότι χωρίς πίστιν οὐδέν ἄξιον λόγου ἔργον ἐπιτυγχάνεται, οὐδεμία συνολική κινητοποίησις εἶναι δυνατή. Ὁ ἑλληνικός λαός, ὁ ὁποῖος διαπιστώνει τό εἰλικρινές ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως ὑπέρ αὐτοῦ, θά ἀνταποκριθῆ εἰς τήν ἔκκλησιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ καί θά συμβάλῃ δι' ὅλων τῶν δυνάμεων του εἰς τήν εὐόδωσιν τῆς ἀναληφθείσης προσπαθείας[252].

2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ψηφίζεται, ἀπό τήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς, τό σχέδιο Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῆς περί κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων νομοθεσίας», τό ὁποῖο ἀποσκοπεῖ στήν οἰκονομική ἐξυγίανση τοῦ ΙΚΑ. Συγκεκριμένα, τά ἔσοδα τοῦ Ἱδρύματος αὐξάνονται ἐτησίως κατά 166 ἑκατ. δραχμές, ὥστε νά αὐξηθοῦν οἱ συντάξεις κατά 4%· θεσπίζονται εὐνοϊκότερες προϋποθέσεις γιά τή συνταξιοδότηση· καθιερώνεται δικαιότερος τρόπος ὑπολογισμοῦ τῶν συντάξεων, τῶν ὁποίων τό ὕψος θά εἶναι ἀνάλογο πρός τό ὕψος τοῦ μισθοῦ, διατηρουμένου τοῦ κατωτάτου ὁρίου συντάξεως, ἐνῶ καμία σύνταξη δέν εἶναι μικρότερη ἀπό τίς ἤδη καταβαλλόμενες. Ταυτόχρονα, αὐξάνεται τό ἐπίδομα ἀσθενείας

ἀπό 35 σέ 60 δρχ. τήν ἡμέρα, υἱοθετοῦνται ἀποτελεσματικά μέτρα γιά τήν πρόληψη τῶν ἐργατικῶν ἀτυχημάτων καί τῶν ἀσθενειῶν, προβλέπεται μέριμνα γιά τήν ἐξεύρεση ἐργασίας στούς νέους καί ρυθμίζονται τά αἰτήματα τῶν συνταξιούχων καπνεργατῶν.

Εἰδικότερα, προβλέπεται ὅτι τό ποσό συντάξεως λόγω γήρατος ἤ ἀναπηρίας θά ἀποτελεῖται ἀπό βασικό ποσό, ὁριζόμενο σέ συγκεκριμένο ποσοστό τοῦ τεκμαρτοῦ ἡμερομισθίου πολλαπλασιαζόμενου ἐπί 25, καί ἀπό προσαυξήσεις. Τό ποσό τῆς συντάξεως προσαυξάνεται κατά 50% γιά τίς ἔγγαμες καί ἐπί ποσοῦ συντάξεως μέχρι 552 δρχ. Οἱ βασικές συντάξεις προσαυξάνονται κατά 20% γιά τό πρῶτο τέκνο, 15% γιά τό δεύτερο καί 10% γιά τό τρίτο, ἐφόσον αὐτά εἶναι ἄγαμα καί δέν ἐργάζονται. Καθορίζεται ἡ ἀντιστοιχία τῶν παλαιῶν πρός τίς νέες ἀσφαλιστικές κλάσεις, ὅταν γιά τόν ὑπολογισμό τῆς συντάξεως λαμβάνεται ὑπόψη καί χρονική περίοδος πρό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. Μεταφέρεται, γιά μιά πενταετία, στόν κλάδο συντάξεων τοῦ ΙΚΑ ποσό 20 ἑκατ. δρχ. ἐτησίως, ἀπό τόν εἰδικό λογαριασμό στρατεύσεως τοῦ ὀργανισμοῦ ἀνεργίας, γιά τήν κάλυψη ἐλλειμμάτων τοῦ καταργούμενου εἰδικοῦ λογαριασμοῦ καπνεργατῶν. Αὐξάνεται σέ 25 λεπτά ἡ ὡς τότε 5λεπτη εἰσφορά στήν τιμή τοῦ ἄλατος, ὑπέρ τοῦ ταμείου μεταλλευτῶν, καί ἀποτελεῖ πλέον πόρο τοῦ ΙΚΑ. Οἱ συνταξιοῦχοι καπνεργάτες ἐξομοιοῦνται πρός τούς λοιπούς συνταξιούχους τοῦ Ἱδρύματος καί νομιμοποιεῖται ἡ συνεχιζόμενη καταβολή τοῦ ἐπιδόματος ἀντιτίμου τροφῆς καί τοῦ βοηθήματος ὕψους 300 δρχ. πρός τούς ἀσφαλισμένους φυματικούς.

Στήν ἀσφάλιση τοῦ ΙΚΑ συμπεριλαμβάνονται, ὑπό ὁρισμένους ὅρους, καί οἱ συνταξιοῦχοι εἰδικῶν ταμείων, στά ὁποῖα ὑπάγονται καί οἱ δῆμοι, οἱ κοινότητες, τά δημοτικά ἀγαθοεργά ἱδρύματα κ.λ.π. Γιά τούς δικαιούχους αὐτούς θά καταβάλλεται στό ΙΚΑ, γιά ἀσφάλιση ἀπό ἀσθένεια, ἀσφάλιστρο 10% ἐπί τῆς συντάξεώς τους, τοῦ ὁποίου τό 4% θά καταβάλλουν οἱ συνταξιοῦχοι καί τό 6% τά εἰδικά ταμεῖα. Ἐπιβάλλεται ὑπέρ τοῦ ΙΚΑ εἰσφορά ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου ἴση πρός 1% τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων πού ἀπασχολοῦνται σέ ἀνθυγιεινές καί ἐπικίνδυνες ἐργασίες. Ἡ εἰσφορά αὐτή θά βαρύνει ἀποκλειστικά τόν ἐργοδότη. Ἐπέρχεται αὔξηση τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου ἡμερομισθίου πού ὑπόκειται σέ εἰσφορά, ἀπό 130 σέ 210 δρχ. Ὑπάγονται στήν ἀσφάλιση τοῦ ΙΚΑ καί οἱ οἰκόσιτοι ὑπηρέτες, καθώς καί ἄλλα, κατ' οἶκον ἀπασχολούμενα πρόσωπα. Μονιμοποιεῖται τό προσωπικό πού ὑπηρετεῖ στούς ὀργανισμούς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἤ πολιτικῆς ἁρμοδιότητας τοῦ ὑπουργείου Ἐργασίας.

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, θεμελιώνει τό δεύτερο ἀτμοηλεκτρικό ἐργοστάσιο στήν Πτολεμαΐδα, τό ὁποῖο προβλέπεται νά ἀποδίδει ἐτησίως 900.000.000 κιλοβατῶρες ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας. Στή σχετική ὁμιλία του, ὁ Ν. Μάρτης ἐπεσήμανε ὅτι τό 1960 θά παραμείνει στήν ἱστορία τῆς χώρας ὡς ἀποφασιστικός σταθμός γιά τή βιομηχανική ἀνάπτυξή της, ἀφοῦ, μεταξύ ἄλλων, ὁλοκληρωνόταν τό ἐργοστάσιο Μέγδοβα, ἀξίας 30.000.000 δολλαρίων, ἐνῶ τό Νοέμβριο θά θεμελιωθεῖ τό ἔργο τοῦ Ἀχελώου, δαπάνης 120.000.000 δολλαρίων. Καί συνέχισε:

«Εἰς τήν περιοχήν ἀνεγείρονται τά πλέον σύγχρονα ἐργοστάσια χάρις εἰς τήν Κυβέρνησιν Κ. Καραμανλῆ, ἡ ὁποία ἀξιοποιεῖ μέ ἀποφασιστικότητα τάς πλουτοπαραγωγικάς πηγάς τῆς χώρας. Ἡ Πτολεμαΐς δίδει τήν τυπικήν εἰκόνα τῆς μεγάλης κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ ὁποία συντελεῖται τήν τελευταίαν πενταετίαν εἰς τήν χώραν μας καί ἡ ὁποία θά δημιουργήση, διά πρώτην φοράν εἰς τήν ἑλληνικήν ἱστορίαν, προϋποθέσεις σταθερᾶς εὐημερίας καί ἀνόδου τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Τήν ἑπομένη, ὁ Ν. Μάρτης παρέστη στά ἐγκαίνια τῆς συνδέσεως τῶν ἐθνικῶν ἠλεκτρικῶν δικτύων Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας.

6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἀρχίζει, στίς Βρυξέλλες, τό νέο στάδιο τῶν διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος-ΕΟΚ, πού ὅμως καί πάλι προσκόπτουν σέ δυσκολίες.

Στίς 16 Σεπτεμβρίου, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀνέφερε στόν Κ. Καραμανλῆ ὅτι οἱ "Εξι ὄχι μόνο δέν δέχονταν τίς ἑλληνικές θέσεις, ἀλλά ἐκδήλωναν τάσεις νά ὑπαναχωρήσουν ἀπό δεσμεύσεις πού εἶχαν ἀναλάβει κατά τά προηγούμενα στάδια τῶν διαπραγματεύσεων, ἰδίως ὅσον ἀφοροῦσε τή μείωση τῶν δασμῶν γιά τά ἑλληνικά καπνά καί τό δασμό τοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπεσήμανε ὅτι ὁ πρόεδρος καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Γαλλίας φέρονταν νά ἀσκοῦν πιέσεις γιά σύντομη εὐόδωση τῶν διαπραγματεύσεων· ὁ Γάλλος ὅμως ὑπουργός Γεωργίας, ἐνῶ καί αὐτός δήλωνε ὅτι εἶχε ἐντολές νά βοηθήσει τήν ταχεία κατάληξη τῶν συζητήσεων, ἔθετε δυσκολίες στό ζήτημα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἐξηγοῦσε τό φαινόμενο λέγοντας ὅτι πιθανόν νά ὑπῆρχε «διάσταση μεταξύ πολιτικῆς βουλήσεως καί τῶν ἐπιμέρους ἁρμοδίων»[253].

Στίς 19 Σεπτεμβρίου, ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία θά ὑποβάλει τήν ἀκόλουθη πρόταση συμβιβασμοῦ:

«Πρόταση συμβιβασμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας
Πρωτόκολλο ἐπί τῶν ἐσπεριδοειδῶν

»1. Τό καθεστώς πού προβλέπεται ἀπό τό ἄρθρο 35, παράγρ. Α., τῆς Συμφωνίας γιά τά προϊόντα τοῦ Καταλόγου Α θά ἐπεκταθεῖ στά φρέσκα ἤ ξερά ἐσπεριδοειδῆ (ΕΧ

08.02) ἑλληνικῆς προελεύσεως.

»2. Κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου καί μέχρι τή λήψη τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἐντάξεως πού προβλέπεται στό ἄρθρο 36, τά Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητας ἐπιφυλάσσονται, κατόπιν προσφυγῆς καί διαβουλεύσεως στούς κόλπους τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐντάξεως καί κατόπιν προτάσεως τῆς Κομισιόν, νά λάβουν τά κατάλληλα μέτρα προστασίας σέ περίπτωση κατά τήν ὁποία οἱ ἐξαγωγές ἀπό τήν Ἑλλάδα ἤθελον ἐπιφέρει σοβαρές καί διαρκεῖς δυσκολίες στίς ἐξαγωγές ἑνός ἐκ τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ πρός τίς ἄλλες ἀγορές τῆς ΕΟΚ ἐκ λόγων ἐκτός ἀπό τόν κανονικό συναγωνισμό.

»3. Τά μέτρα πού ἀντιμετωπίζονται στήν προηγούμενη παράγραφο δέν θά μποροῦν νά λαμβάνονται παρά μόνο στήν περίπτωση πού οἱ ἑλληνικές ἐξαγωγές ἐσπεριδοειδῶν πρός τίς ἀγορές τῆς ΕΟΚ ἤθελον ὑπερβεῖ τά παρακάτω ποσοστά ἐπί τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῶν προϊόντων αὐτῶν στά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ:

— 5% κατά τή διάρκεια τοῦ πρώτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 6% κατά τή διάρκεια τοῦ δεύτερου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 7% κατά τή διάρκεια τοῦ τρίτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 8% κατά τή διάρκεια τοῦ τέταρτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 9% κατά τή διάρκεια τοῦ πέμπτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 10% κατά τή διάρκεια τοῦ ἕκτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

»4. Τά μέτρα πού λαμβάνονται δυνάμει τῆς παραγράφου 2 τοῦ παρόντος Πρωτοκόλλου δέν ἔχουν ἐφαρμογή παρά μόνο στίς ποσότητες ἐκεῖνες πού ὑπερβαίνουν τά παραπάνω ἀναφερόμενα ὅρια. Δέν μποροῦν νά ἔχουν σάν ἀντικειμενικό σκοπό τή μείωση τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ἐσπεριδοειδῶν σέ ἐπίπεδα χαμηλότερα ἀπό ἐκεῖνα πού ἀντιστοιχοῦν στά ποσοστά πού ἀναφέρονται στήν προηγούμενη παράγραφο.

»5. Τό Συμβούλιο Ἐντάξεως θά προβεῖ σέ μιά ἐξέταση τῆς καταστάσεως ἐντός τό πολύ τριῶν μηνῶν ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν μέτρων πού ἐλήφθησαν δυνάμει τῶν παραγράφων 2 μέχρι 4 τοῦ παρόντος Πρωτοκόλλου. Τότε θά χρειαστεῖ μιά ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Ἐντάξεως ὥστε τά μέτρα αὐτά νά μπορέσουν νά διατηρηθοῦν. Σέ μιά ἀντίθετη περίπτωση πρέπει νά ἐπαναφερθοῦν τό βραδύτερον ἐντός ἕξι μηνῶν ἀπό τῆς ἐφαρμογῆς τους».

«Πρόταση συμβιβασμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας
Πρωτόκολλο ἐπί τῶν καπνῶν

»Τά συμβαλλόμενα μέρη, στήν ἐπιθυμία τους νά εὐνοήσουν τήν αὔξηση τῶν πωλήσεων ἑλληνικῶν καπνῶν στήν ἐπικράτεια τῆς Κοινότητας, συμφωνοῦν τά παρακάτω:

»1. Οἱ δασμοί που ἰσχύουν τήν 1ην Ἰανουαρίου 1957 στά Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητας θά μειωθοῦν, ἀπό τῆς ἡμερομηνίας ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης Συμφωνίας, κατά 50% ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀκατέργαστο καπνό καί τά ἀπορρίμματα καπνοῦ.

»Μιά δεύτερη μείωση ἐκ 10%, ὑπολογιζόμενη στήν ἴδια βάση, θά λάβει χώρα ἕνα χρόνο μετά τήν ἔναρξη ἰσχύος τῆς παρούσης συμφωνίας.

»2. Τά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ θά προβοῦν, τό βραδύτερο μέχρι τήν ἡμερομηνία ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς παρούσης συμφωνίας, στήν πρώτη εὐθυγράμμιση τῶν ἀντιστοίχων ἐθνικῶν δασμολογίων τους ἀναφορικά μέ τόν ἀκατέργαστο καπνό καί τά ἀπορρίμματα καπνοῦ στό ἐπίπεδο τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου καί σύμφωνα μέ τούς ὅρους πού διαλαμβάνονται στό ἄρθρο 23 τῆς ἱδρυτικῆς Συνθήκης τῆς ΕΟΚ.

»Μιά δεύτερη εὐθυγράμμιση τῶν ἐθνικῶν δασμολογίων τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ στό ἐπίπεδο τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου θά λάβει χώρα τό βραδύτερον ἐντός ἑνός ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς παρούσης συμφωνίας.

»3. Οἱ τελωνειακοί δασμοί ἐπί τῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ καί τῆς Ἑλλάδος θά καταργηθοῦν, ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀκατέργαστο καπνό καί τά ἀπορρίμματα καπνοῦ, τό βραδύτερον μέχρι τό τέλος τοῦ δευτέρου χρονικοῦ διαστήματος πού προβλέπεται στό ἄρθρο 8 τῆς ἱδρυτικῆς Συνθήκης τῆς ΕΟΚ. Ἀπό τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς, τό κοινό ἐξωτερικό δασμολόγιο, ὅσον ἀφορᾶ τόν καπνό καί τά ἀπορρίμματα καπνοῦ, θά τύχει ὁλοκληρωτικῆς ἐφαρμογῆς.

»4. Τά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ, στήν ἐπικράτεια τῶν ὁποίων ἡ ἐμπορία τῶν καπνῶν γίνεται διά μονοπωλίου, ἀναλαμβάνουν τήν ὑποχρέωση νά διατηρήσουν τίς ἀγορές τους καπνῶν ἑλληνικῆς προελεύσεως στό ἐπίπεδο τῆς μέσης ποσότητας τῶν εἰσαγωγῶν τους κατά τά ἔτη 1958 καί 1958, αὐξημένης κατά 20%.

»Σέ περίπτωση κατά τήν ὁποία μιά αὔξηση τῶν εἰσαγωγῶν καπνῶν ἑλληνικῆς προελεύσεως κατά ποσοστό μεγαλύτερο τοῦ 20% σέ σχέση μέ τή μέση ποσότητα τῶν εἰσαγωγῶν κατά τά ἔτη 1958 καί 1959 ἤθελεν ἐξακριβωθεῖ στό σύνολο τῶν ἄλλων Κρατῶν-μελῶν, τότε τά Κράτη-μέλη, στήν ἐπικράτεια τῶν ὁποίων ἡ ἐμπορία τῶν καπνῶν γίνεται διά μονοπωλίου, ὀφείλουν νά αὐξήσουν τήν ποσότητα τῶν δικῶν τους ἀγορῶν καπνῶν ἀπό τήν Ἑλλάδα κατά τήν ἴδια ἀναλογία.

»Ἡ Ἰταλία θά ἔχει τήν εὐχέρεια, κατά τή διάρκεια τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν ἀπό τῆς ἡμερομηνίας ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς παρούσης συμφωνίας, νά μή συμμορφωθεῖ μέ τίς διατάξεις τῶν δύο προηγουμένων παραγράφων. Ἀναλαμβάνει, ὅμως, τήν ὑποχρέωση ὅπως, κατά τή διάρκεια τοῦ παραπάνω ἀναφερομένου χρονικοῦ διαστήματος, νά προβεῖ σέ ἀγορές ἑλληνικῶν καπνῶν ἀνερχόμενες στά παρακάτω ποσοστά ἐπί τῆς ποσότητας τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν της καπνῶν:

— 30% κατά τή διάρκεια τοῦ πρώτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 40% κατά τή διάρκεια τοῦ δεύτερου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

— 50% κατά τή διάρκεια τοῦ τρίτου χρόνου ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας.

»Πάντως, οἱ ἐν λόγω ἀγορές δέν μποροῦν σέ καμιά περίπτωση νά εἶναι χαμηλότερες ἀπό τή μέση ποσότητα τῶν ἰταλικῶν εἰσαγωγῶν καπνῶν ἑλληνικῆς προελεύσεως κατά τή διάρκεια τῶν ἐτῶν 1958 καί 1959»

«Πρόταση συμβιβασμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας

Πρωτόκολλο ἐπί τῶν κρασιῶν

»Τά συμβαλλόμενα μέρη, ἔχοντα συνείδηση ἀφ' ἑνός τῶν εἰδικῶν προβλημάτων πού παρουσιάζει ἡ ἐκπόνηση τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς στό ζήτημα τῶν κρασιῶν καί ἀφ' ἑτέρου τῆς σπουδαιότητας πού ἔχουν οἱ ἐξαγωγές τοῦ προϊόντος αὐτοῦ γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία, συμφώνησαν ἐπί τῶν κάτωθι:

»1. Οἱ ἐξαγωγές κρασιῶν προερχομένων ἀπό σταφύλια ἑλληνικῆς προελεύσεως, περιλαμβανομένων τῶν μιστελλιῶν («mistelles» - γλεύκη σταφυλιῶν τῶν ὁποίων παρεμποδίζεται ἡ ζύμωση διά τῆς ἀναμίξεως οἰνοπνεύματος), στά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ, θά ὑπόκεινται στό δασμολογικό καί ἄλλο καθεστώς πού ἔχει ἐφαρμογή προκειμένου γιά κρασιά προερχόμενα ἀπό τά Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητας καί γιά τίς παρακάτω ἀναφερόμενες ποσότητες:

Γερμανία 25.000
Γαλλία 5.000
Ἰταλία 3.000
Ὁλλανδία 3.000
Ἕνωση Βελγίου-Λουξεμβούργου 6.000

»Ὅσον ἀφορᾶ τά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ πού διατηροῦν ποσοτικούς περιορισμούς γιά τήν εἰσαγωγή κρασιῶν, οἱ παραπάνω ἀναφερόμενες ποσότητες θά ἀποτελέσουν τό κοντενζάν εἰσαγωγῆς πού ἔχουν ἀνοιχτεῖ γιά τήν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἀνοιχτεῖ κοντενζάν στά ἄλλα Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ. Ἐννοεῖται ὅτι τά κοντενζάν πού θά ἀνοιχτοῦν γιά τήν Ἑλλάδα δυνάμει τοῦ παρόντος ἄρθρου δέν θά μποροῦν νά ὑπερβαίνουν τά κοντενζάν πού ἔχουν ἀνοιχτεῖ γιά τά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ. Πάντως, οἱ διατάξεις τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ παρόντος ἄρθρου θά ἔχουν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐφαρμογή στίς κατηγορίες κρασιῶν τῶν ὁποίων οἱ εἰσαγωγές ἔχουν ἀφεθεῖ ἐλεύθερες κατά τήν ἡμερομηνία ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως.

»2. Οἱ παραπάνω ἀναφερόμενες ποσότητες θά αὐξάνονται κατά 10% ἐτησίως ἀπό τό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως πού προβλέπεται στό ἄρθρο 36 τῆς Συμφωνίας.

»3. Μέχρι τήν παραπάνω ἡμερομηνία τό Συμβούλιο Ἐντάξεως θά ἔχει τήν εὐχέρεια νά τροποποιεῖ τίς παραπάνω διατάξεις ὑπό τό πρίσμα τῶν συνθηκῶν πού θά προκύψουν ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως καί τοῦ παρόντος Πρωτοκόλλου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν προβλημάτων ἐξαγωγῆς καί ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος»[254].

7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Μετά τήν ἀνάδειξη τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου ὡς πρώτου ὀλυμπιονίκη στούς ἱστιοπλοϊκούς ἀγῶνες τῶν σκαφῶν τύπου «Ντράγκον» καί τήν κατάκτηση τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου στή Νεάπολη, ὁ πρωθυπουργός ἀποστέλλει στούς βασιλεῖς τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διαδόχου ἐτιμήθη τό ὄνομα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκφράζω χαράν καί ὑπερηφάνειάν μου».

Πρός τόν ἴδιο τό διάδοχο τηλεγραφεῖ:

«Ὁλόκληρος λαός ἐπληροφορήθη μέ πραγματικήν συγκίνησιν νίκην σας. Ἐτιμήσατε τήν Ἑλλάδα».

8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἀντιπροσωπεία τῆς ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων ἐπιτροπῆς τῆς γαλλικῆς Βουλῆς, ἐπισκέπτεται τήν Ἑλλάδα. Τά μέλη της ἐξαίρουν, μέ κοινή δήλωσή τους, τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας, γεγονός ἰδιαίτερης σημασίας ἐνόψει τῶν νέων διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ:

«Ὑπό τήν ἰδιότητά μας ὡς μελῶν τῆς ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῆς τῆς γαλλικῆς ἐθνοσυνελεύσεως ἤλθομεν ἐνταῦθα ἀφ' ἑνός μέν διά νά παραστῶμεν εἰς τά ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης, λόγῳ τοῦ ἐνδιαφέροντος τό ὁποῖον ἀποδίδει ἡ Γαλλία εἰς τήν οἰκονομικήν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, καί ἀφ' ἑτέρου διά νά πληροφορηθῶμεν περί τοῦ τρόπου κατά τόν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις καί ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων ἀντιμετωπίζουν τά ἐξωτερικά προβλήματα.

»Ἡ σχεδιαζομένη λίαν ἀναγκαία σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἀπετέλεσε τό ἐπίκεντρον τῆς ἐρεύνης μας· χάρις εἰς τάς λίαν ἐνδιαφερούσας ἐπαφάς τάς ὁποίας μᾶς ἐξησφάλισεν ὁ Γάλλος πρεσβευτής κ. Ντέ Σαρμπονιέρ, ἠδυνήθημεν νά διαπιστώσωμεν μέ εἰλικρινῆ θαυμασμόν τήν ἔξοχον οἰκονομικήν, νομισματικήν καί κοινωνικήν ἀνόρθωσιν, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη χάρις εἰς τήν πενταετῆ σταθερότητα ὑπό τήν ἡγεσίαν τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ. Ἠδυνήθημεν νά ἐκτιμήσωμεν ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ πενταετοῦς προγράμματος τήν σημασίαν τήν ἐπιτευχθεῖσαν καί τήν πληρότητα τῶν προβλεπομένων πραγματώσεων. Ἔχομεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἑλληνική Βουλή καί ἡ Κυβέρνησις ἠδυνήθησαν νά συνδυάσουν ἐπιτυχῶς τάς προσπαθείας τοῦ Κράτους μέ τήν ἀπαραίτητον ἰδιωτικήν πρωτοβουλίαν. Δεδομένου ὅτι τά αὐτά ἰδανικά, ἡ αὐτή πνευματική καλλιέργεια, ἡ αὐτή θέλησις προασπίσεως τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐμψυχώνουν τάς δύο χώρας μας, ἐπιτρέπεται νά ἔχωμεν πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τόν τρόπον κατά τόν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς θά συνεχίση νά διαδραματίζη ἐπί τοῦ διεθνοῦς στίβου τόν ἰδιαίτερον ρόλον, ὁ ὁποῖος τῆς ἐπεφυλάχθη, τόσον ἐκ τῆς γεωγραφικῆς, ὅσον καί ἐκ τῆς πολιτικῆς θέσεως».

Ὅπως ἀνακοινώθηκε, οἱ Γάλλοι βουλευτές θά ὑποβάλουν σχετική ἔκθεση περί τῆς Ἑλλάδος στήν Ἐπιτροπή ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, τῆς γαλλικῆς ἐθνοσυνελεύσεως.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὑποβάλλεται στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο ὑπόμνημα τοῦ ὑπουργείου Παιδείας, σχετικά μέ τό πενταετές πρόγραμμα γιά τίς δαπάνες τῆς ἐκπαιδεύσεως:

«Τομεύς Παιδεία
»Πενταετές Πρόγραμμα
»Το διατεθέν ποσόν ἐξ 1.300.000.000 δρχ., μετά τήν

ἀφαίρεσιν ποσοῦ ἐκ 50.000.000 διά τά μουσεῖα-μνημεῖα, κατενεμήθη ὡς κάτωθι, βάσει τῶν κατά τομεῖς τῆς παιδείας ἀναγκῶν καί τοῦ ἐπείγοντος χαρακτῆρος αὐτῶν.

»Οὕτω:

1.	Διάτήν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν	δρχ.	400.000.000
2.	Διά τήν Ἐπαγγ. Ἐκπαίδευσιν	»	410.000.000
3.	Διά τήν Μέσην Ἐκπαίδευσιν	»	175.000.000
4.	Διά τήν Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν	»	250.000.000
5.	Διά τάς Μελέτας (τῶν ἀνωτέρω ἔργων)	»	15.000.000
	Σύνολον	»	1.250.000.000

»Εἰδικώτερον:

»Α΄ Διά τά ἱδρύματα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως διατίθενται:

1.	Διά τό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν	δρχ.	135.000.000
2.	Διά τό Πανεπιστήμιον Θεσ/κης	»	162.000.000
3.	Διά τό Ε.Μ. Πολυτεχνεῖον	»	80.000.000
4.	Διά τήν Ἀνωτ. Γεωπονικήν Σχολήν	»	15.000.000
5.	Διά τό Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν	»	3.000.000
6.	Διά τήν Ἀνωτ. Σχολήν Καλῶν Τεχνῶν	»	5.000.000
	Σύνολον	»	400.000.000

»Β΄ Διά τήν Ἐπαγγελματικήν Ἐκπαίδευσιν διατίθενται:

1.	Διά τάς Σχολάς Ὑπομηχανικῶν, Ἐργοδηγῶν καί Τεχνικῶν Βοηθῶν	δρχ.	255.000.000
2.	Διά τόν ἐξοπλισμόν τῶν Σχολῶν	»	155.000.000
	Σύνολον	»	410.000.000

»Γ΄ Διά τήν Μέσην Ἐκπαίδευσιν διατίθενται:

1.	Διά τήν ἀποπεράτωσιν ἡμιτελῶν διδακτηρίων	δρχ.	25.000.000
2.	Διά τήν ἀνέγερσιν νέων σχολικῶν κτηρίων	»	125.000.000
3.	Διά τήν κατασκευήν θρανίων καί σχολικῶν ἐπίπλων	»	10.000.000
4.	Διά τόν πλουτισμόν τῶν σχολείων δι᾽ ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας	»	15.000.000
	Σύνολον	»	175.000.000

»Δ΄ Διά τήν Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν διατίθενται:

1.	Διά τήν ἀποπεράτωσιν ἡμιτελῶν διδακτηρίων	δρχ.	40.000.000
2.	Διά τήν ἀνέγερσιν νέων διδακτηρίων	»	185.000.000
3.	Διά τήν κατασκευήν θρανίων	»	25.000.000
	Σύνολον	»	250.000.000

»Ποσόν ἐκ δρχ. 15.000.000 ἐκρίθη σκόπιμον ὅπως διατεθῆ διά τήν σύνταξιν μελετῶν τῶν ἀνεγερθησομένων κτηρίων, ἰδίᾳ τῆς Ἀνωτάτης καί τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

»Αἱ ἀνάγκαι τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων καί εἰδικώτερον τῶν σχολῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὅπου καταρτίζεται τό τεχνικόν καί ἐπιστημονικόν προσωπικόν εἶναι τοσαῦτα, ὥστε νά ἀπαιτοῦν ἰδιαιτέραν μέριμναν διά τήν ὅσο τό δυνατόν ταχυτέραν καί λυσιτελεστέραν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν.

»Τό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἔχει ἀνάγκην νέων κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων πρός στέγασιν βασικῶν σχολῶν αὐτοῦ, ὡς ἡ Φυσικομαθηματική καί ἡ Φιλοσοφική, αἵτινες ἀσφυκτιοῦν συστεγαζόμεναι μετ᾽ ἄλλων εἰς τό κεντρικόν κτήριον καί εἰς τό ἐπί τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, ἀλλά καί κλινικῶν, μουσείων καί ἐργαστηρίων, προσέτι δέ καί ἐπιτακτικῶς ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων διά τούς φοιτητάς, ὡς ὁ Οἶκος Φοιτητοῦ, ἡ Λέσχη, τό Ἀναγνωστήριον, τό Γυμναστήριον κ.λ.π.

»Τά κτήρια ταῦτα δέον νά ἀνεγερθοῦν εἰς τόν αὐτόν χῶρον τόσον πρός διευκόλυνσιν τῶν φοιτητῶν καί ἐπίτευξιν οἰκονομίας εἰς τά ἔξοδα λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου, ὅσον καί πρός ἵδρυσιν τῆς τόσον ἀναγκαιούσης εἰς τήν πρωτεύουσαν πανεπιστημιακῆς πόλεως.

1.	Θεολογική, Νομική καί Φιλοσοφική Σχολή	δρχ.	50.000.000
2.	Κτήριον Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς	»	120.000.000
3.	Οἶκος Φοιτητοῦ	»	30.000.000
4.	Ὀδοντιατρικόν Τμῆμα	»	20.000.000
5.	Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη	»	20.000.000
6.	Ἰατροδικαστικά Ἐργαστήρια	»	10.000.000
7.	Ἐπισκευή Ἐργαστηρίων Ἰατρικῆς καί Κεντρικοῦ Κτηρίου	»	5.000.000
8.	Ἐξοπλισμός Ἐργαστηρίων	»	25.000.000
9.	Ἀξία γηπέδων	»	40.000.000
	Σύνολον	»	320.000.000

»Ἡ συνολική δαπάνη ἀνεγέρσεως τούτων, περιλαμβανομένης καί τῆς δαπάνης ἀπαλλοτριώσεως τοῦ χώρου, ὑπολογίζεται εἰς 320.000.000, ἐξ ὧν 170.000.000, εἰς ὃ περιλαμβάνονται καί τά χορηγηθέντα ἤδη 35.000.000, θά καταβληθοῦν παρά τοῦ Κράτους καί 150.000.000 παρά τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ τῆς διαθέσεως μετρητῶν καί τῆς ἐκποιήσεως τῆς κινητῆς καί μέρους τῆς ἀκινήτου περιουσίας, ὡς καί τῶν ἐγκαταλειφθησομένων ἐντός τῆς πόλεως.

»Διά τό Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἐνεκρίθη ἤδη ἡ διάθεσις τοῦ ποσοῦ τῶν 132.000.000, δι᾽ ὧν θά ἐπιτευχθῆ ἡ ἱκανοποίησις, κατά τό πλεῖστον μέρος, τῶν εἰς κτήρια ἀναγκῶν τοῦ Ἱδρύματος τούτου. Ἐπί πλέον προτείνεται ἡ διάθεσις ποσοῦ δρχ. 30.000.000, πρός ἵδρυσιν παρά τῇ Πολυτεχνικῇ Σχολῇ αὐτοῦ τοῦ τμήματος Ἠλεκτρολόγων-Μηχανικῶν.

»Οὕτω διά τῶν ὡς ἄνω ποσῶν θά κατασκευασθοῦν:

1.	Κτήριον Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς	δρχ.	15.000.000
2.	Κτήριον Ἀστεροσκοπείου	»	1.000.000
3.	Κτήριον Ἐργαστηρίων Ἰατρικῆς Σχολῆς	»	24.000.000
4.	Κτήριον Ἐργαστηρίων Κτηνιατρικῆς Σχολῆς	»	17.000.000
5.	Ὁδικόν δίκτυον	»	2.500.000
6.	Κτήριον Πολυτεχνικῆς Σχολῆς	»	24.500.000
7.	Κεντρικόν Κτήριον	»	200.000
8.	Οἶκος Φοιτητοῦ	»	18.000.000
9.	Κτήριον Νομικῶν καί Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν	»	12.000.000
10.	Βιβλιοθήκη	»	13.000.000
11.	Μηχανοστάσιον ἀγροκτήματος	»	300.000
12.	Μελέται - Σχέδια	»	2.000.000
13.	Καλλιτεχνικαί διακοσμήσεις	»	2.000.000
		»	132.000.000

14. Σχολή Ἠλεκτρολόγων	δρχ.	30.000.000
Σύνολον	»	162.000.000

»Διά τό Ἐθνικόν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον, οὗτινος παρά τά μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα διά τῶν παρά τοῦ Κράτους διατεθεισῶν πιστώσεων, αἱ εἰς κτήρια καί ἐγκαταστάσεις ἀντ' αὐτοῦ ἐξακολουθοῦν νά εἶναι μεγάλαι, προτείνεται ἡ ἀνέγερσις τῶν κάτωθι κτηρίων οὕτως ὥστε τό Ἵδρυμα τοῦτο νά δυνηθῆ νά συμβάλη εἰς τό ἐθνικόν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

»Προβλέπεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν κάτωθι ἔργων:

1. Ἀποπεράτωσις κεντρικοῦ κτηρίου	δρχ.	3.000.000
2. Α΄ Κτήριον Ζωγράφου, εἰς ὅ θά στεγασθοῦν τά ἐργαστήρια τῆς Σχολῆς Πολιτ. Μηχανικῶν	»	30.000.000
3. Β΄ Κτήριον Ζωγράφου, περιλαμβάνει ἐργαστήρια ὑδροτεχνικῶν καί ὑδροδυναμικῶν μηχανῶν	»	20.000.000
4. Ἔργα ὁδοποιίας, περιφράξεως κ.λ.π.	»	3.000.000
5. Κτήριον Σχολῆς Ἀγρονόμων	»	12.000.000
6. Κτήριον Ἐργαστηρίου Φυσικῆς	»	10.000.000
7. Μηχανουργεῖον	»	6.000.000
8. Οἶκος Σπουδαστοῦ	»	15.000.000
9. Ἀξία γηπέδων	»	15.000.000
Σύνολον	»	114.000.000

»Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου 34.000.000 θά καλυφθοῦν παρά τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας, ὥστε τό ὑπό τοῦ Κράτους διατεθησόμενον ποσόν θά ἀνέλθη εἰς δρχ. 80.000.000

»Πέραν τούτου, διά τήν ἐνίσχυσιν τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, εἰς ὅλην αὐτῆς τήν ἔκτασιν, ὥστε, ὡς ἐλέχθη, νά δυνηθῆ νά ἀνταποκριθῆ αὕτη εἰς τήν ἀποστολήν της, προτείνεται ἡ διάθεσις τῶν κάτωθι ποσῶν:

1. Διά τήν Ἀνωτάτην Γεωπονικήν Σχολήν πρός ἐκτέλεσιν τοῦ κάτωθι προγράμματος:	δρχ.	15.000.000
α. Ἐπέκτασις κεντρικοῦ μεγάρου	»	6.200.000
β. Ἀγορά κτηνῶν	»	800.000
γ. Ὑπόστεγα κ.λ.π. ἔργα εἰς ἀγρόκτημα Κωπαΐδος		5.500.000
δ. Ἀγορά γεωργικῶν μηχανημάτων	»	2.500.000
Σύνολον	»	15.000.000

»2. Διά τό Ἐθνικόν Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν προτείνεται διά τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ Ἀστρονομικοῦ Σταθμοῦ Πεντέλης καί ἐγκατάστασιν τοῦ ὑπό τοῦ ΝΑΤΟ παραχωρηθέντος μεγάλου Ραδιοτηλεσκοπίου, ἡ διάθεσις ποσοῦ δρχ. 3.000.000.

»3. Διά τήν Ἀνωτάτην Σχολήν Καλῶν Τεχνῶν πρός συμπλήρωσιν τῶν κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων, ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐργαστηρίων καί προμήθειαν ὀργάνων διδασκαλίας δρχ. 5.000.000.

»Ἡ Τεχνική καί Ἐπαγγελματική Ἐκπαίδευσις ἔτυχον ἰδιαιτέρας προσοχῆς κατά τήν χαραχθεῖσαν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως γραμμήν, ἵνα ἀφ' ἑνός μέν ἡ χώρα ἀποκτήση τό ἀπαιτούμενον διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας της ἀριθμόν τεχνικοῦ καί εἰδικευμένου προσωπικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ ἵνα καί τά ἄτομα ἐξευρίσκουν εὐκόλως ἀποδοτικόν ἐπάγγελμα καί ἀποφευχθῆ ἡ πληθώρα τῶν συρρεόντων εἰς τάς πόλεις πρός ἀνεύρεσιν ἐργασίας ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων.

»Τό ἐγκριθέν ποσόν πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἐκ 410.000.000 κατανέμεται ὡς κάτωθι:

1. Κτήριον Σχολῆς Λειτουργῶν	δρχ.	10.000.000
2. Κτήρια Σχολῶν Ὑπομηχανικῶν 3 × 2.200.000 =	»	6.600.000
3. Κτήρια Σχολῶν Ἐργοδηγῶν 27 × 2.700.000 =	»	72.900.000
4. Κτήρια Κατωτέρων Τεχνικῶν Σχολῶν 50 × 2.500.000 =	»	150.000.000
5. Ἐνίσχυσις Ἰδιωτικῶν Σχολῶν	»	15.000.000
6. Ἐξοπλισμός Σχολῆς Λειτουργῶν	»	10.000.000
7. Ἐξοπλισμός Σχολῆς Ὑπομηχανικῶν 3 × 1.300.000 =	»	3.900.000
8. Ἐξοπλισμός Σχολῆς Ἐργοδηγῶν 27 × 1.300.000 =	»	35.100.000
9. Ἐξοπλισμός κατωτέρων Τεχνικῶν Σχολῶν 60 × 1.200.000 =	»	72.000.000
10. Ἐξοπλισμός μετατρεπομένων Γυμνασίων 40 × 500.000 =	»	20.000.000

»Κατά τήν τετραετίαν 1956-1959 ἐπετεύχθη διά δαπάνης δρχ. 60.000.000 ἡ κατασκευή 16 γυμνασιακῶν κτηρίων. Ἤδη εὑρίσκονται ἐν ἐκτελέσει ἢ ἔχουν προγραμματισθῆ 70 γυμνασιακά κτήρια.

»Διά τοῦ καταρτισθέντος προγράμματος προβλέπεται ἡ ἀποπεράτωσις 500 ἡμιτελῶν καί ἡ κατασκευή 850 νέων αἰθουσῶν διδασκαλίας, ἐργαστηρίων, κ.λ.π. διά δαπάνης 150.000.000 δρχ.

»Εἰδικώτερον:

1. Ἀποπεράτωσις 500 αἰθ. × 50.000 =	δρχ.	25.000.000
2. Κατασκευή 850 αἰθ. × 150.000 =	»	125.000.000
3. Κατασκευή 30.000 θρανίων =	»	10.000.000
4. Προμήθεια ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας	»	15.000.000
Σύνολον	»	175.000.000

»Στοιχειώδης Ἐκπαίδευσις

»Κατά τήν αὐτήν περίοδον διά τῶν διατεθεισῶν πιστώσεων ἐκ δρχ. 300.000.000 καί τῶν τοπικῶν πόρων ἐπετεύχθη ἡ ἀνέγερσις ἢ ἀποπεράτωσις 2.900 αἰθουσῶν διδασκαλίας Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως.

»Οὕτω ἐπληρώθη σημαντικόν κενόν ὡς πρός τήν ἀνέγερσιν διδακτηρίων. Ἐπειδή ὅμως κατά τό διάστημα τοῦτο ἡ Κυβέρνησις, ἀποβλέπουσα ἰδιαιτέρως εἰς τήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διδασκαλίας, προήγαγε ἢ ἵδρυσε νέα δημοτικά σχολεῖα, ἐπαυξηθέντος οὕτω τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τάξεων κατά 2.000, νά ἀπαιτηθῆ πρός ἐπίλυσιν τοῦ διδακτηριακοῦ θέματος, ἡ κατασκευή 7.100 περίπου νέων αἰθουσῶν.

»Διά τοῦ πενταετοῦς προγράμματος προβλέπεται ἀφ' ἑνός ἡ ἀποπεράτωσις 1.300 ἡμιτελῶν αἰθουσῶν καί ἀφ' ἑτέρου ἡ κατασκευή 1.850 νέων αἰθουσῶν, διατιθεμένου πρός τοῦτο ποσοῦ δρχ. 225.000.000.

»Εἰδικώτερον:

1. Ἀποπεράτωσις 1.300 αἰθ. × 30.000 =	δρχ.	40.000.000

2. Κατασκευή 1.850 αἰθ. × 100.000 =	δρχ.	185.000.000
3. Κατασκευή 100.000 θρανίων	»	25.000.000
Σύνολον	»	250.000.000

»Αἱ ἐτήσιοι χρηματοδοτήσεις σκόπιμον εἶναι νά καθορισθοῦν ὡς κάτωθι:

Ἔργον	1960	1961	1962	1963	1964	Σύνολον
Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν	—	35	30	35	34	135
Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης	40	50	42	20	10	162
Ε.Μ.Πολυτεχνεῖον	9	20	25	26	—	80
Ἀνωτ. Γεωπονική Σχολή	3	4	4	4	—	15
Ἀνωτ. Σχολή Καλῶν Τεχνῶν	1,8	2	1,2	—	—	5
Ἐθν. Αστεροσκοπεῖον	—	3	—	—	—	3
Ἐπαγγελματική Ἐκπ/σις	30	180	75	75	50	410
Μέση Ἐκπ/σις	16	40	40	40	39	175
Στοιχειώδης Ἐκπαίδευσις	35	55	55	55	50	250
Μελέται	—	10	5	—	—	15
	134,8	409	272,2	250	184	1.250

»Ἡ ἔγκρισις καί ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος προγράμματος ἴσως νά ἀφίνη ἀνικανοποιήτους καί ἄλλας ἀνάγκας τῆς Παιδείας, ἐν τούτοις ὅμως ἀποτελεῖ σταθμόν διά τήν ἀνύψωσιν καί πρόοδον αὐτῆς»[255].

13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συζητεῖται, στήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς, τό σχέδιο Ν.Δ. «περί κυρώσεως τῆς ἀπό 27 Αὐγούστου 1960 συμβάσεως, ἀφορώσης εἰς τήν ἵδρυσιν βιομηχανίας ἀλουμινίου ἐν Ἑλλάδι».

Κατά τή διάρκεια τῆς συζητήσεως, ἡ ἀντιπολίτευση διαμαρτυρήθηκε γιά τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά ἐγκριθεῖ μιά τόσο σημαντική ἐπένδυση ἀπό τήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως καί ὄχι ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ σώματος. Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Κ. Ράλλης, ἀνέλυσε τούς ὅρους τῆς συμβάσεως καί τόνισε ὅτι δέν προβλεπόταν ἰδιαίτερη φορολογική μεταχείριση γιά τήν ἑταιρεία πού θά πραγματοποιήσει τήν ἐπένδυση. Ἡ σύσταση βιομηχανίας ἀλουμινίου, σημείωσε, συνεπαγόταν μεγάλη συναλλαγματική ὠφέλεια γιά τή χώρα καί, ἐκτός ἀπό τή δημιουργία νέων θέσεων ἐργασίας, θά ὁδηγήσει στήν ἀνάπτυξη καί ἄλλων μονάδων, πού θά χρησιμοποιοῦν ὡς πρώτη ὕλη τό ἀλουμίνιο. Ἐξάλλου, ἡ δημιουργία της ἦταν ἕνα μεγάλο βῆμα στήν προσπάθεια τῆς χώρας νά ἀποκτήσει βαριά βιομηχανία, προϋπόθεση γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη καί τήν ἀξιοποίηση τῶν ἐγχώριων πρώτων ὑλῶν.

Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Σ. Ἡλιόπουλος, ἐπέκρινε τήν Κυβέρνηση γιατί εἶχε προχωρήσει στήν ὑπογραφή τῆς συμβάσεως χωρίς νά ἔχει προβεῖ σέ πλήρη μελέτη ἀξιοποιήσεως τοῦ βωξίτη. Ἰσχυρίστηκε, ἀκόμη, ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε παραχωρήσει ἠλεκτρικό ρεῦμα στήν ἑταιρεία σέ ἰδιαίτερα χαμηλές τιμές. Σέ ἀπάντηση, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, καί Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, ὑπογράμμισαν ὅτι ἡ δημιουργία τῆς βιομηχανίας ἦταν δυνατή μόνο μέ τήν ἐπίτευξη χαμηλῆς τιμῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καί γιά τό σκοπό αὐτό προβλεπόταν ἡ ἐκτέλεση νέων ἐνεργειακῶν ἔργων. Ἐξάλλου, εἶχε καθιερωθεῖ σειρά ἐλέγχων γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐπενδύσεως: ἄν, ὅπως φοβόταν ἡ ἀντιπολίτευση, ὁ οἶκος «Πεσινέ» εἶχε τήν πρόθεση νά ἐξαπατήσει τό Δημόσιο, θά ἔπρεπε νά ἐξαπατήσει, ταυτόχρονα, καί τόν Στ. Νίαρχο καί τόν ΟΒΑ, οἱ ὁποῖοι, ὡς μέτοχοι τῆς ἑταιρείας, εἶχαν τό δικαίωμα ἐλέγχου.

Ἡ ἀντιπολίτευση, πάντως, ἰσχυρίστηκε ὅτι ἡ εἰσηγητική ἔκθεση καί τό κείμενο τῆς συμβάσεως δέν παρεῖχαν ἀρκετά στοιχεῖα ὥστε νά διαμορφώσει γνώμη ἡ Ἐπιτροπή, καί ζήτησε ἀναβολή τῆς συζητήσεως. Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Α. Πρωτοπαπαδάκης ἀρνήθηκε τό αἴτημα, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀποχωρήσει ἀπό τή συζήτηση ἡ ἀντιπολίτευση καί νά ψηφιστεῖ τό νομοσχέδιο μόνο ἀπό τούς βουλευτές τῆς πλειοψηφίας.

Ἡ ἀντιπολίτευση, κατόπιν, ὑποστήριξε ὅτι ἡ σύμβαση εἶχε ψηφιστεῖ παράτυπα, καθώς μέ τήν ἀποχώρηση τῶν βουλευτῶν δέν ὑπῆρχε πλέον ἀπαρτία. Ζήτησε ἐπίσης τήν κατάθεση τῶν σχετικῶν φακέλων στήν Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία. Τό θέμα ἐπαναφέρθηκε στήν ὁλομέλεια τῆς Βουλῆς, στίς 31 Ὀκτωβρίου, ὅταν οἱ Ι. Ζίγδης, Κ. Μητσοτάκης καί Σ. Ἀλλαμανῆς ὑπέβαλαν ἐπερώτηση γιά τήν κατάθεση τῶν φακέλων.

Τέλος, ἡ ἀντιπολίτευση, θεωρώντας ὅτι ἡ Κυβέρνηση παραβίαζε τήν ὑποχρέωσή της νά ἐνημερώσει τή Βουλή καί ὅτι ἡ σχετική σύμβαση παραβίαζε τό Σύνταγμα, παρέχοντας στήν ἑταιρεία μεγάλες φορολογικές ἀπαλλαγές, ὑπέβαλλε δύο προτάσεις νόμου «περί ἀκυρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4110/60 Ν.Δ. "περί κυρώσεως τῆς ἀπό 27 Αὐγούστου 1960 συμβάσεως, ἀφορώσης εἰς τήν ἵδρυσιν βιομηχανίας ἀλουμινίου ἐν Ἑλλάδι"». Ἡ σχετική συζήτηση πραγματοποιήθηκε ἀπό τίς 9 ὡς τίς 30 Νοεμβρίου καί χαρακτηρίστηκε ἀπό τή λεπτομερῆ συζήτηση τεχνικῶν ζητημάτων. Κύριοι ὁμιλητές τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἦταν ὁ Ι. Ζίγδης, ὁ Κ. Μητσοτάκης, ὁ Σ. Ἀλλαμανῆς. Μίλησαν ἐπίσης οἱ Ν. Κιτσίκης, Σ. Ἡλιόπουλος, Α. Τσιάρας, Β. Εὐφραιμίδης, Κ. Πυρομάγλου, Α. Κακογιάν-

νης καί Ν. Ζορμπᾶς. Οἱ βουλευτές τῆς μειοψηφίας ἐπέκριναν τήν Κυβέρνηση γιά τίς φορολογικές ρυθμίσεις, γιά τή χαριστική —ὅπως τή χαρακτήρισαν— τιμή τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καί ἰσχυρίστηκαν ὅτι ἡ σύμβαση δέσμευε ἐπαχθῶς τό Δημόσιο γιά πενήντα χρόνια. Ἀκόμη, διαμαρτυρήθηκαν γιατί ἡ πλειοψηφία δέν δέχτηκε πρότασή τους περί παραπομπῆς τῆς συμβάσεως γιά λεπτομερῆ ἔρευνά της ἀπό τό Τεχνικό Ἐπιμελητήριο Ἑλλάδος.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς Κυβερνήσεως, ὑπεραμύνθηκαν τῆς συμβάσεως ὁ Λ. Μπουρνιᾶς, ὁ Π. Γυιόκας, ὁ Ν. Μάρτης καί ὁ Α. Πρωτοπαπαδάκης. Εἰδικότερα ὁ τελευταῖος ἐπεσήμανε ὅτι γιά νά ἐπικριθεῖ ἡ σύμβαση εἶχαν κατασκευαστεῖ μύθοι περί χαριστικῆς τιμῆς ρεύματος, περί μικρότερου κόστους τῆς ἐπενδύσεως ἀπό τό προβλεπόμενο στή σύμβαση, καί περί χαριστικῆς διαθέσεως στήν ἑταιρεία 30 ἑκατ. τόνων βωξίτη, τό ἀβάσιμο τῶν ὁποίων κατέδειξε. Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ ὑπογράμμισε ὅτι τό φορολογικό καθεστώς τῆς ἑταιρείας ἦταν ἴδιο μέ αὐτό τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν. Τέλος, ἐπανέλαβε τά μεγάλα ὠφέλη γιά τήν ἐθνική οἰκονομία πού συνεπαγόταν ἡ δημιουργία τῆς βιομηχανίας ἀλουμινίου, παλαιό ὄνειρο τῆς χώρας, τοῦ ὁποίου ἡ πραγματοποίηση εἶχε γίνει δυνατή χάρη στίς προσπάθειες τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ.

Ἡ συζήτηση ἔληξε στίς 30 Νοεμβρίου μέ ψηφοφορία, στήν ὁποία συμμετεῖχαν 159 βουλευτές. Ψήφισαν ὑπέρ τῆς ἀκυρώσεως τῆς συμβάσεως 48 καί κατά 111. Ὑπέρ τῆς συμβάσεως, ὅπως προέκυπτε ἀπό τό ἀποτέλεσμα, εἶχαν ταχθεῖ καί βουλευτές τῆς ἀντιπολιτεύσεως[256].

20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἐγκαινιάζεται στή Θεσσαλονίκη ἡ πρώτη ἑβδομάδα ἑλληνικοῦ κινηματογράφου, παρουσία τῶν ὑπουργῶν Βορείου Ἑλλάδος καί Βιομηχανίας. Ἡ ἐκδήλωση θά ἀποτελέσει τόν πρόδρομο τοῦ φεστιβάλ ἑλληνικοῦ κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση προβαίνει σέ ἔντονα διαβήματα διαμαρτυρίας πρός τήν Τουρκία, γιά τήν ἐπίθεση Τούρκων στρατιωτῶν σέ βάρος Ἑλλήνων ὑλοτόμων, στήν περιοχή τοῦ Ἕβρου.

Ἡ τουρκική Κυβέρνηση, σέ ἀνακοίνωσή της, χαρακτήρισε τό ἐπεισόδιο λυπηρό, χωρίς ὅμως βαθύτερη σημασία, δέχτηκε τήν εὐθύνη τῶν Τούρκων στρατιωτῶν καί τόνισε ὅτι δέν ἔπρεπε νά διαταραχτοῦν οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

Στίς 26 Σεπτεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά ἀπό σύσκεψη στό ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ Κυβέρνησις προέβη ἤδη εἰς ἐντονώτατα διαβήματα πρός τήν Ἄγκυραν. Ἡ ἀδιατάρακτος συνέχισις τῶν ἐπισήμων φιλικῶν σχέσεων προϋποθέτει καί τήν καλλιέργειαν φιλικῶν αἰσθημάτων μεταξύ τῶν πληθυσμῶν, πρᾶγμα τό ὁποῖον δέν δύναται νά ἐπιτευχθῆ ἐάν προκαλοῦνται μεθοριακά ἐπεισόδια, ὅπως τό πρόσφατον εἰς τήν ἑλληνικήν νησῖδα τοῦ Ἕβρου».

22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ὑποβάλλει τήν ἀκόλουθη ἔκθεση, πού συνοψίζει τίς πρόσφατες συζητήσεις Ἑλλάδος-ΕΟΚ:

«Λαμβάνω τήν τιμήν νά ἐπιβεβαιώσω τάς προσφάτους τηλεφωνικάς μου ἀναφοράς ἐπί τῶν δυσχερειῶν διά τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας ἐπί τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ. Ἀπό τῆς ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων (16 Σεπτεμβρίου) εὑρέθημεν ἐνώπιον μεταβολῶν προτάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπανειλημμένως εἶχον ὑποβληθεῖ ἐκ μέρους τῆς ΕΟΚ εἰς τό παρελθόν, καθώς καί νέων ἀξιώσεων ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν παλαιοτέρων δυσχερειῶν ἐξάλλου, διά τάς ὁποίας κατά τάς συναντήσεις τῶν κ.κ. ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν μετά τοῦ κ. Ρέυ τόν παρελθόντα Ἰούλιον εἶχον δημιουργηθῆ ἐλπίδες ἤ ἐνδείξεις ὑπερνικήσεως, ἐπανέρχονται ὑπό τήν ἀρχικήν των μορφήν ἤ συγκεκαλυμμέναι. Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία διερωτᾶται ἐάν ὑπάρχη πράγματι ἡ πολιτική βούλησις ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἤ μήπως διά τῆς ἐμμονῆς ἐπί ἀπαραδέκτων ἀξιώσεων ἤ τῆς παρεμβολῆς νέων ἐμποδίων ἐπιδιώκεται ἡ ἐπ' ἀόριστον παρέλκυσις τῶν διαπραγματεύσεων μέ τελικόν σκοπόν τήν ματαίωσιν τῆς συνδέσεως. Παρά τάς περί τοῦ ἀντιθέτου διαβεβαιώσεις ἐκ πολλῶν πλευρῶν, θεωροῦμεν ὅτι ἡ ἀνωτέρω πρόθεσις πιθανῶς ὑφίσταται εἰς τήν Ἰταλίαν καί τήν Ὁλλανδίαν. Εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀληθές ὅτι πολλαί δυσχέρειαι ὀφείλονται καί εἰς τήν ἔλλειψιν συνεννοήσεως μεταξύ τῶν Ἓξ ὡς καί εἰς τήν ἀσάφειαν καί ἀβεβαιότητα τοῦ καθεστῶτος καί τῶν σχέσεων ἐντός τῆς ΕΟΚ.

«Αἱ σοβαρότεραι ὑπαναχωρήσεις ἤ μεταβολαί ἐξεδηλώθησαν ἐπί τῶν ἑξῆς δύο σημείων:

»Πρῶτον, εἰς τάς δασμολογικάς ρυθμίσεις διά τόν καπνόν. Ἀντί τῶν ἀπό μηνῶν συζητουμένων προτάσεων, τάς ὁποίας ἐπεδίωκε νά βελτιώση ἡ Ἑλλάς, μᾶς ἀνηγγέλθη ὡς εἰλημμένη ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν ὅτι δέχονται τήν κατά 50% (μέ γερμανικήν ἐπιφύλαξιν) μείωσιν τῶν δασμῶν κατά τήν ἔναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης μέ ταὐτόχρονον πρώτην προσαρμογήν πρός τό κοινόν δασμολόγιον, ἄνευ καθορισμοῦ τῆς διαδικασίας καί τοῦ χρόνου περαιτέρω μειώσεως καί ἐξαφανίσεως τῶν ἐπί τῶν καπνῶν δασμῶν. Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία μέ ἐντονωτάτην διαμαρτυρίαν διά τήν ὑπαναχώρησιν, ἐπέμεινεν ὅπως ὡς βάσις ληφθῆ ἡ πρότασις ἡ ἀνακοινωθεῖσα τήν 9ην Ἰουλίου πρός τόν κ. ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν καί τήν 21ην Ἰουλίου εἰς τόν κ. ὑπουργόν Συντονισμοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ ὅμως ἀντιτάσσεται ἡ εἰλημμένη ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν, ἡ ὁποία δεσμεύει τήν ἀντιπροσω-

πείαν τῆς ΕΟΚ. Κατά τάς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις ἡ καλυτέρα λύσις τήν ὁποίαν ἐνδεχομένως θά ἠδύναντο νά ἀποδεχθοῦν εἶναι ὁ καθορισμός ὡς τελευταίου ὁρίου διά τήν πλήρη ἐξαφάνισιν τῶν δασμῶν καί τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἐξωτερικοῦ δασμοῦ, τό τέλος τῆς δευτέρας φάσεως ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, δηλ. κατ' ἀρχήν τό τέλος τοῦ 1966 (μέ δυνατότητας παρατάσεως μέχρι 1969, ἀλλ' ἴσως καί συντμήσεως εἰς τό 1964). Ὡς πρός τό ἀνώτατον (42 cents) καί κατώτατον ὅριον (29 cents) εἰδικευμένου δασμοῦ ἀπορρίπτεται ὁπωσδήποτε ἡ παγιοποίησις τῶν ἀποφασισθέντων καί ὡς καλυτέρα δυνατή λύσις (καίτοι καί αὐτή λίαν ἀμφίβολος) φαίνεται νά εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τοῦ 90% καί διά τά δύο αὐτά ὅρια (ἀντί τοῦ 80% ἐπί τοῦ ὁποίου ἤδη ἐμμένουν).

»Ὡς πρός τά μονοπώλια καπνοῦ ἐγένετο δεκτή ἡ ἀνάλογος πρός τάς χώρας ἐλευθέρας εἰσαγωγῆς αὔξησις τῶν ἀγορῶν των. Τό ἰταλικόν Μονοπώλιον ὅμως ἐπιμένει νά ἐξαιρεθῆ διά τά τρία πρῶτα ἔτη (1961, 1962, 1963), ἀποδεχόμενον μόνον δέσμευσιν διά τήν ἀγοράν τοῦ 30%, 40%, 50% ἀντιστοίχως, τῶν συνολικῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγορῶν του κατά τά ἔτη αὐτά. Ἡ μόνη δυνατή βελτίωσις φαίνεται νά εἶναι ἡ αὔξησις τῶν ποσοστῶν αὐτῶν εἰς 50% καί διά τά τρία ἔτη. Διάφοροι ἄλλαι λύσεις ὑποβληθεῖσαι ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἀπεκρούσθησαν κατηγορηματικῶς.

»Δεύτερον, συμφώνως πρός τάς κυβερνητικάς ὁδηγίας εἶχε γίνει κατ' ἀρχήν δεκτόν δι' ὡρισμένα ἀγροτικά προϊόντα μή ἐξαγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος διά τήν Ἑλλάδα (ἐφ' ὧν λεπτομερῶς ἐδόθησαν ἐξουσιοδοτήσεις ὑπό τῶν κ.κ. ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Γεωργίας) ὅπως γίνουν μονομερῶς ὑπό τῆς Ἑλλάδος δασμολογικαί μειώσεις 20% συνολικῶς ἐντός τῶν πρώτων 7,5 ἐτῶν, δηλαδή 5% ἀπό τῆς ἀρχῆς καί ἀνά 2,5 ἔτη. Ἐνῶ εἶχεν ἐπιτευχθῆ προσέγγισις ἀπόψεων ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἤδη ζητεῖται, δι' ὡρισμένα ἐκ τῶν προϊόντων αὐτῶν (γάλα, βούτυρον, τυροί εὐρωπαϊκοῦ τύπου, νωποί ἰχθεῖς, σπορέλαια, ὑδρογονωμένα λίπη, jambon) δασμολογικός ἀφοπλισμός ἐντός 12 ἐτῶν καί δή μονομερῶς ὑπό τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρότασις προέρχεται ἀπό τήν Ὁλλανδίαν μέ ἰταλικήν πιθανῶς ὑποστήριξιν.

»Πέραν τῶν ἀνωτέρω οὐδεμία μεταβολή ὑπάρχει ἐπί τοῦ σοβαρωτάτου θέματος τῆς γενικῆς ρήτρας διαφυγῆς (ὡς πρός τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς προσπαθεῖ νά ἀποκλείση πᾶσαν δυνατότητα συγκεκαλυμμένης προβολῆς τῆς ἰταλικῆς ρήτρας) ὡς καί ἐπί τῆς ρυθμίσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων διά τά ὁποῖα προτείνεται ἡ χορήγησης δασμολογικῶν ποσοστώσεων (Contingents Tarifaires) μέ ἀφετηρίαν τάς πραγματικάς ἐξαγωγάς δύο τελευταίων ἐτῶν. Παραμένουν ἐπίσης καί πολλαί νομικαί καί διαδικαστικαί δυσχέρειαι ἐπί τῶν ὁποίων διεξάγονται μακρόταται διαπραγματεύσεις.

»Εἶναι περιττόν νά τονισθῆ ὅτι ἐπί τοῦ συνόλου τῶν σημείων αὐτῶν αἱ ἑλληνικαί θέσεις παρέμειναν ἐντός τῶν ὁδηγιῶν τῆς Κυβερνήσεως μέ προσπάθειαν ἀναζητήσεως λύσεων ἐπί τῶν ὁποίων ἐνδεχομένως θά ἠδύνατο νά ἐπιτευχθῆ σύμπτωσις ἀπόψεων.

»Ἐν ὄψει τῶν σοβαρωτάτων τούτων δυσχερειῶν καί τῶν γενομένων ἐντόνων διαμαρτυριῶν, εἰς χθεσινήν συνάντησιν μετά τοῦ κ. Ρέυ, συνεφωνήθη ὅπως, ἐγκαταλειπομένων ὑπό τῆς Commission τῆς ΕΟΚ τῶν ἐκ μέρους τῶν ἓξ Κυβερνήσεων περιοριστικῶν ὁδηγιῶν, καταβληθῆ προσπάθεια συμφωνίας μεταξύ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν. Τό σχέδιον αὐτό συμφωνίας θά ὑποβληθῆ ὡς σύνολον πρός ἔγκρισιν εἰς τό προσεχές Συμβούλιον ὑπουργῶν τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου. Ἐζητήσαμεν ὅπως κατά τήν συνεδρίασιν ἐκείνην ἤ εἰς εἰδικήν ἐπί τούτῳ συνάντησιν, Ἕλλην ὑπουργός ὑποστηρίξη τάς ἑλληνικάς ἀπόψεις πρός ματαίωσιν μεταβολῶν ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου, ὁπότε θά εὑρισκόμεθα ἐνώπιον ἀναβιώσεως τῶν δυσχερειῶν καί ἀδιεξόδων. Ὁ κ. Ρέυ παρετήρησεν ὅτι τό ἐνδεχόμενον τοῦτο παρουσιάζει σοβαράς διαδικαστικάς δυσχερείας, δέν τό ἀπέκρουσεν ὅμως καί ὑπέδειξεν ἀπ' εὐθείας συνεννόησιν μετά τοῦ Ὁλλανδοῦ ὑπουργοῦ κ. Λούνς, νῦν προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν, τόν ὁποῖον δύναται νά συναντήση ὁ κ. ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.

»Αἱ κατά χώρας δυσχέρειαι ὡς ἤδη ἐμφανίζονται, εἶναι κυρίως αἱ ἑξῆς:

» Γαλλία

»1. Προτείνει, ἀντί τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν γεωργικῶν μας προϊόντων ἄνευ ποσοτικῶν ὁρίων, τήν καθιέρωσιν ποσοστώσεων (Contingents Tarifaires). Ἡ λύσις αὕτη εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτος, (α) διότι δημιουγεῖ ἀνυπέρβλητα τεχνικά προβλήματα καθορισμοῦ τῶν Contingents καί (β), ὅπερ καί κυριώτερον, εἶναι ἀδιανόητον ἡ Ἑλλάς νά δεχθῆ διά τάς ἰδίας αὐτῆς ἐξαγωγάς ποσοστώσεις (δηλ. Contingents Tarifaires), ἐνῶ δέν θά ἰσχύουν τοιούτου εἴδους ὅρια διά τάς ἐκ τῆς ΕΟΚ εἰσαγωγάς βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τήν Ἑλλάδα. Ἡ ἀνακίνησις τοῦ θέματος τούτου ὑπό τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ Γεωργίας (μέ ἰταλικήν ὑποστήριξιν) ἀποτελεῖ πλήρη ἀνατροπήν τῆς βάσεως τῶν μέχρι σήμερον διαπραγματεύσεων.

»2. Οἶνοι. Ἀπορρίπτεται πᾶσα λύσις, δηλαδή ζητεῖται ἡ μεταχείρισις τῶν ἑλληνικῶν οἴνων ὡς ἐάν προήρχοντο ἀπό τρίτην χώραν, ἤτοι μέ καθεστώς οὐσιωδῶς δυσμενέστερον ἐκείνου, τό ὁποῖον θά ἰσχύη διά τούς γαλλικούς, γερμανικούς καί ἰταλικούς οἴνους. Τοῦτο εἶναι ἀπαράδεκτον διά λόγους οἰκονομικούς καί ἐμπορικούς ἀλλά καί πολιτικῆς ἐμφανίσεως. Ἐνδεχομένως κατ' ἐξαίρεσιν καί μόνον διά τούς οἴνους (ὅπου ὑπάρχουν σοβαρά προβλήματα καί μεταξύ τῶν Ἓξ) θά ἠδύνατο νά γίνη δεκτή λύσις ποσοστώσεων κατά τό συνημμένον ὑποβληθέν σχέδιον μέ σύστημα ἐπαρκῶς εὐρέων ποσοστώσεων (Contingents Tarifaires) ὡς εἶναι τά ἐν τῷ σχεδίῳ ἀναφερόμενα. Ἀλλά καί ἡ λύσις αὐτή μέχρι στιγμῆς ἀπορρίπτεται.

»3. Μονοπώλιον καπνῶν. Δέν δέχεται εἰ μή ἐφ' ἅπαξ αὔξησιν κατά 10%, μόνον δηλαδή κατά ποσοστόν ἀσήμαντον. Ἐπροτάθη λίαν συμβιβαστικῶς κατά τό πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας (κατά τάς κυβερνητικάς ὁδηγίας), ἀντί τῆς παλαιοτέρας προτάσεως διπλασιασμοῦ, ἡ ἐξασφάλισις τοῦ μέσου ὅρου τῶν ἐτῶν 1958-1959 ηὐξημένου κατά 20%, ἀλλά δέν γίνεται ἀποδεκτή. Σημειωτέον ὅτι ἐπί τῶν ἀνωτέρω σημείων ὑπάρχουν συγκεκριμέναι ὁδηγίαι τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ Γεωργίας παρά τήν δήλωσιν περί ὑποστηρίξεως ὅπως ὁλοκληρωθῆ ἡ συμφωνία ἵνα τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ἀπό τῆς πρώτης Ἰανουαρίου.

»Ὁλλανδία

»1. Ἐπιμόνως ζητεῖ νά ἐξαφανίσωμεν μονομερῶς τούς δασμούς ἐντός 12ετίας (ἀντί μειώσεων συνολικῶς μέχρι 20% ἐντός 7½ ἐτῶν ἔστω καί μονομερῶς) ἐπί τῶν ἀνωτέρω

μνημονευθέντων γαλακτοκομικῶν καί ἄλλων τινῶν προϊόντων. Εἶναι ἀπό πάσης ἀπόψεως ἀπαράδεκτος ἡ ἀξίωσις αὕτη ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καί διά λόγους ἀρχῆς ἀλλ' ἰδίως εἰς τήν παροῦσαν φάσιν τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν ἐνισχύσεως καί ἀναπτύξεως συμπληρωματικοῦ εἰσοδήματος διά τόν ἑλληνικόν ἀγροτικόν πληθυσμόν.

»2. Ἀντιδρᾶ εἰς τάς συγκεκριμένας δεσμεύσεις ὡς πρός τήν Acceleration διά τόν καπνόν (ἀπό κοινοῦ μέ τό Βέλγιον καί Λουξεμβοῦργον).

»3. Προβάλλει ἐπανειλημμένως (οὐχί ὅμως ἐπιμόνως) τό θέμα τοῦ δημοσίου χρέους, παρά τάς δοθείσας καί ἐπαναλαμβανομένας ἐξηγήσεις.

»Ἰταλία

»1. Ζητεῖ τήν συγκεκαλυμμένην ἔστω καθιέρωσιν τῆς γνωστῆς "ἰταλικῆς ρήτρας".

»2. Δημιουργεῖ ζήτημα ὡς πρός τήν ἴσην μεταχείρισιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίως τῶν ἐσπεριδοειδῶν. Ὑπεβλήθη ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας πρότασις ὅπως εἰς εἰδικόν πρωτόκολλον παρασχεθοῦν εἰδικαί ἐξασφαλίσεις ὅταν αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ὑπερβοῦν ὡρισμένα ὅρια, τά ὁποῖα ὅμως ἐξ ἀρχῆς δέν πρέπει νά εἶναι κατώτερα τῶν σημερινῶν συνολικῶν ἐξαγωγῶν (ἐκπεφρασμένων εἰς ποσοστόν των συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῆς ΕΟΚ) κατά τό συνημμένον σχέδιον.

»Γερμανία

»Προβάλλει ἤδη ἐπιφυλάξεις διά τήν κατά 50% μείωσιν τῶν ἐν ἰσχύι δασμῶν κατά τήν ἔναρξιν ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης, καί γενικάς ἀντιρρήσεις ὡς πρός τήν Acceleration διά τόν καπνόν.

»Βέλγιον

»Ἀρνεῖται (ὡς ἄλλωστε καί ἡ Ὁλλανδία καί τό Λουξεμβοῦργον) τήν παγιοποίησιν τοῦ κατωτάτου εἰδικευμένου δασμοῦ 29 cents κατά χιλιόγραμμον, καθώς καί συγκεκριμένας δεσμεύσεις διά τήν Acceleration ἐπί τοῦ καπνοῦ. Εἰς τό γενικόν πολιτικόν ἐπίπεδον παρέχεται ὑποστήριξις ἀλλ' αἱ ἀντιρρήσεις προέρχονται (ὡς καί ἐκ μέρους ὅλων τῶν χωρῶν) ἀπό τά ἁρμόδια τεχνικά ὑπουργεῖα μέ ἀποτέλεσμα νά καθίσταται ἀδύνατος ἡ συμφωνία. Ἐπ' αὐτῶν, πλήν τῆς τελευταίας συναντήσεως μετά τοῦ κ. Βινύ ἐγένετο ὑπό τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Ζαμαρία εἰδικόν διάβημα παρά τῇ βελγικῇ Κυβερνήσει.

»Καί αἱ ἓξ χῶραι ἐξακολουθοῦν νά ἐμμένουν ἐπί τῆς ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τοῦ 12ετοῦς δασμολογικοῦ ἀφολισμοῦ διά τό 66% (ἀντί τοῦ γενομένου δεκτοῦ ὑπό τῆς Ἑλλάδος 60%) τῶν ἐκ τῆς ΕΟΚ ἑλληνικῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας τονίζεται ὅτι ἡ αὔξησις εἶναι ἀδύνατος.

»Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς ἀποκτοῦν ἰδιαιτέραν ἐπικαιρότητα καί σημασίαν αἱ ἐνέργειαι εἰς τάς ὁποίας ἰδίως ὁ κ. ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν δύναται νά προβῇ πρός τούς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπουργούς τῶν ἓξ χωρῶν. Παρακαλῶ ὅπως μοί ἐπιτραπῇ νά εἰσηγηθῶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἰσχυρῶς νά προβληθοῦν οἱ πραγματικοί κίνδυνοι ματαιώσεως τῆς συμφωνίας, ὁπότε, πλήν τῶν ὡς πρός τήν Ἑλλάδα σοβαρῶν συνεπειῶν, θά ἀποκαλυφθοῦν καί διεθνῶς αἱ ἀπαράδεκτοι ἀξιώσεις τῶν ἓξ καί ἡ ἔλλειψις τῆς στοιχειώδους κατανοήσεως. Θά ἦτο πρός τοῦτο ἴσως σκόπιμον ἔναντι ἑκάστου ὑπουργοῦ εἰδικῶς νά ἐπισημανθοῦν αἱ συγκεκριμέναι δυσχέρειαι αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς χώρας του κατά τά ἀνωτέρω ἀναφερόμενα.

»Βασικῆς σημασίας ἐπίσης εἶναι τά ἑξῆς:

»1. Ἡ ἀρχή ὅπως τά ἑλληνικά γεωργικά ἐξαγώγιμα προϊόντα (περιλαμβανομένων βεβαίως τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί οἴνων) τύχουν ἄνευ ποσοτικῶν ὁρίων τῆς ἰδίας μεταχειρίσεως τῆς ὁποίας τυγχάνουν τά ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν. Ὡς ἔσχατον ὅριον ὑποχωρήσεως, εἰδικῶς καί μόνον διά τά ἐσπεριδοειδῆ (Ἰταλία) καί τούς οἴνους (Γαλλία-Ἰταλία), θά ἠδύνατο νά ἀποτελέσουν τά συμβιβαστικῶς προταθέντα συνημμένα πρωτόκολλα ἀλλά μετά τῶν εἰς αὐτά καθοριζομένων ὁρίων.

»2. Εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νά ἀφεθῇ μέσω μιᾶς γενικῆς ρήτρας διαφυγῆς (Clause de Sauvegarde) ἡ λῆψις μέτρων ἀνασταλτικῶν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν (γεωργικῶν καί βιομηχανικῶν), ὅταν δῆθεν θίγονται αἱ ὁμοειδεῖς ἐξαγωγαί μιᾶς ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν. Ὁ κίνδυνος αὐτός ἀποτελεῖ τήν οὐσίαν καί τῆς λεγομένης "ἰταλικῆς ρήτρας" καί θά ἐδημιούργει συνθήκας ἀπαραδέκτου ἀβεβαιότητος καί ἀσταθείας εἰς τήν Ἑλλάδα. Εἰς τό τυχόν ἐπιχείρημα ὅτι τοιούτου εἴδους ρῆτραι διαφυγῆς ὑπάρχουν καί εἰς τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης (ἄρθρον 226) ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἡ ἐφαρμογή των περιορίζεται ἐντός τῆς περιοχῆς ἑκάστης θιγομένης χώρας, ἐνῶ ἡ προτεινομένη δι' ἡμᾶς ρήτρα ἐπιτρέπει ὅπως ὁλόκληρος ἡ Κοινή Ἀγορά λαμβάνη μέτρα διαφυγῆς ἤ ἀσφαλείας δι' οἱονδήποτε προϊόν διότι θίγεται μία ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν. Ἡ ἔκτασις τοῦ κινδύνου αὐτοῦ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι, ἐνῶ αἱ πρός τήν ΕΟΚ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ὑπερβαίνουν τό 40% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας, αἱ πρός τήν Ἑλλάδα ἐξαγωγαί τῶν ἓξ χωρῶν ὁμοῦ εἶναι περίπου 0,3%. Ἐνῶ ἑπομένως ἡ Κοινή Ἀγορά θά ἠδύνατο νά προκαλέσῃ ἀσφυξίαν εἰς τήν Ἑλλάδα, οἱαδήποτε ἐπίκλησις τῆς ρήτρας διαφυγῆς ὑπό τῆς Ἑλλάδος θά εἶναι ἄνευ σημασίας διά τήν ΕΟΚ. Διά τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἡ ἐφαρμογή ἐκ μέρους τῆς ΕΟΚ τῆς ρήτρας αὐτῆς περιορίζεται μόνον ἐντός τοῦ ἐδάφους τῆς θιγομένης χώρας —ὡς ἄλλωστε καί κατά τό ἄρθρον 226 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης.

»3. Εἶναι ἀνάγκη κατά τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου νά ἐγκριθῇ ὁριστικῶς τό ὑποβληθησόμενον σχέδιον μέ τούς ὅρους βεβαίως τούς ὁποίους δύναται νά ἀποδεχθῇ ἡ Ἑλλάς. Οἱαδήποτε περαιτέρω καθυστέρησις, πλήν τῶν σοβαρῶν οἰκονομικῶν καί γενικωτέρων συνεπειῶν διά τήν Ἑλλάδα, κατ' οὐσίαν σημαίνει ἀτέρμονα παρέλκυσιν μέ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τήν ματαίωσιν τῆς συνδέσεως»[257].

23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς λαμβάνει τήν ἀκόλουθη λεπτομερῆ ἔκθεση τοῦ ΕΟΚ, μέ θέμα τή διάθεση τῆς παραγωγῆς καπνῶν:

«1. Καπνική κατάστασις κατά τά τελευταῖα ἔτη

»Ἡ καπνική κατάστασις ἐνεφάνισε κατά τά τελευταῖα ἔτη σαφῆ σημεῖα κρίσεως, λόγω διαταραχῆς τῆς ἰσορροπίας μεταξύ προσφορᾶς καί ζητήσεως.

»Ἡ παραγωγή καπνῶν κατά τήν τελευταίαν ἑπταετίαν εἶχε τήν ἀκόλουθον διακύμανσιν (εἰς στρογγυλούς ἀριθμούς):

Ἐσοδεία: 1954 τόν. 67.000

Ἐσοδεία: 1955		τόν.	101.000
Ἐσοδεία: 1956		»	82.000
Ἐσοδεία: 1957		»	110.000
Ἐσοδεία: 1958		»	84.000
Ἐσοδεία: 1959		»	80.000
Ἐσοδεία: 1960	(ἐκτίμησις)	»	63.000

»Αἱ ἐξαγωγαί, κατά τάς αὐτάς περίπου περιόδους ἐνεφάνισαν ἐξέλιξιν οὐχί ἀνάλογον (εἰς στρογγυλούς ἀριθμούς):

1955-1956		τόν.	51.500
1956-1957		»	63.800
1957-1958		»	58.600
1958-1959		»	61.800
1959-1960	(ἐκτίμησις)	»	60.000

»Ἡ μή ἰσόρροπος αὕτη προσφορά καπνῶν ἐν σχέσει πρός τήν ζήτησιν (ἡ ἐσωτερική κατανάλωσις παρουσιάζει μέν σταθεράν ἄνοδον, ἡ κατ' ἔτος ὅμως σημειουμένη αὔξησις εἶναι μικρά) εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν δημιουργίαν ἀποθεμάτων, τά ὁποῖα ἐβάρυνον δυσμενῶς τήν ἀγοράν καθ' ὅλα τά ἔτη ταῦτα.

»Τά ἀποθέματα ταῦτα, εἰς χεῖρας τόσον τοῦ Δημοσίου, ὅσον καί τῶν καπνεμπόρων, ἔφθασαν τόν Ἰούλιον τοῦ 1959 εἰς τούς 35.000 τόννους.

»Αἱ ἐμφανιζόμεναι διακυμάνσεις εἰς τάς ἐξαγωγάς, διακυμάνσεις αἵτινες ὑποδηλοῦν μίαν μειωτικήν τάσιν τῆς διεθνοῦς ζητήσεως ὅσον ἀφορά τά ἑλληνικά καπνά, ὀφείλονται εἰς τήν κρίσιν ἥν διέρχονται τά τελευταῖα ἔτη τά ἀνατολικά καπνά γενικῶς καί εἰδικώτερον οἱ ἐκλεκτοί τύπου αὐτῶν, λόγω ἀφ' ἑνός μέν τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ φίλτρου καί ἀφ' ἑτέρου τῆς συνεχῶς σημειουμένης μειώσεως τῆς καταναλώσεως σιγαρέττων ἀνατολικοῦ τύπου, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σιγαρέττων κυρίως ἀμερικανικοῦ τύπου.

»Συνέπεια τούτων:

»Εἰς τήν Γερμανίαν, ἡ κατά 5.000 τόννους περίπου μείωσις τῶν ἀγορῶν της ἑλληνικῶν καπνῶν, ἥτις ὀφείλεται ὄχι τόσον εἰς τήν πτῶσιν τῆς καταναλώσεως τοῦ ἀνατολικοῦ τύπου σιγαρέττων, ὅσον εἰς τήν δημιουργουμένην ἀπό τινος νέαν κατάστασιν εἰς τήν γερμανικήν καπναγοράν, λόγῳ εἰσόδου εἰς ταύτην τῶν Ἀμερικανῶν καί τῆς προοπτικῆς θέσεως εἰς κυκλοφορίαν ὑπό τούτων σημάτων συγαρέττων ἀμιγοῦς american blend.

»Εἰς τήν Ἰταλίαν, ἡ κατά 2.000 τόννους καί πλέον μείωσις τῶν ἀγορῶν της ἑλληνικῶν καπνῶν.

»Εἰς τήν Αὐστρίαν, ἡ συνεχής αὔξησις τῆς καταναλώσεως σκούρων σιγαρέττων λίαν εὐθηνῆς τιμῆς, ἥτις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν σημαντικήν μείωσιν (1.500 τόννους καί πλέον) τῶν ἀγορῶν ἑλληνικῶν καπνῶν ὑπό τῆς χώρας ταύτης.

»Ὡς πρός τήν Αἴγυπτον, δύναται νά λεχθῆ ὅτι αἱ δυσκολίαι ὀφείλονται εἰς τήν μή ἱκανοποιητικήν λειτουργίαν τοῦ οἰκείου κλῆριγκ, ἥτις ἐπέφερε σχεδόν τόν ἐκμηδενισμόν, κατά τήν παρελθοῦσαν περίοδον, τῶν ἐξαγωγῶν ἑλληνικῶν καπνῶν.

»Ἀντιθέτως, σημαντικήν αὔξησιν ἐσημείωσαν αἱ ἐξαγωγαί ἑλληνικῶν καπνῶν πρός τάς ἀνατολικάς χώρας (45%) καί πρός τάς ΗΠΑ (13%).

»Πρός τάς λοιπάς χώρας, μέ ἐξαίρεσιν ἴσως τῆς Φιλανδίας (συναγωνισμός ἀμερικανικῶν καπνῶν Ν. 480), αἱ ἐξαγωγαί ἐνεφάνισαν τάς συνήθεις κατ' ἔτος διακυμάνσεις, αἵτινες στεροῦνται ἰδιαιτέρας τινός σημασίας.

»Ἡ καπνική κατάστασις, ἐν τούτοις, ἐμφανίζει ἤδη σημεῖα ἐξυγιάνσεώς της ἐκ τοῦ λόγου ὅτι, ἕνεκα τῆς μικρᾶς ἐσοδείας τοῦ 1960, ἡ συνολική προσφορά περιωρίσθη εἰς τά πλαίσια τῆς πιθανῆς διεθνοῦς ζητήσεως κατά τό τρέχον καί προσεχές ἔτος οὕτως ὥστε νά δυνάμεθα νά ὑπολογίσωμεν βασίμως εἰς μείωσιν τῶν παθητικῶν μέχρι τοῦδε ἀποθεμάτων ἐξαγωγίμων καπνῶν τά ὁποῖα τοποθετοῦμεν εἰς τό ὕψος τῶν 10.000 τόννων περίπου κατά τό 1962. Τοῦτο προκύπτει ὡς ἑξῆς:

1.7.60

Ἀποθέματα παλαιῶν ἐσοδειῶν		τόν.	32.000
Ἐξαγώγιμον προϊόν ἐσ. 1959		»	51.000
Ἐξαγώγιμον προϊόν ἐσ. 1960		»	47.000
	Σύνολον	»	130.000
Μεῖον ἐξαγωγαί 1960/61 καί 1961/62		»	120.000
Ἀπόθεμα 1.7.62		»	10.000

Ληφθέντα μέχρι τοῦδε

»2. Μέτρα προστασίας τῶν καπνοπαραγωγῶν

»Ἡ Κυβέρνησις ἀπό ἐτῶν διαγνώσασα τήν κατάστασιν καί προβλέπουσα τήν ἐπί τά χείρω ἐξέλιξιν τῆς καταστάσεως τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, ἐθεώρησε καθῆκον της νά λάβη ἄμεσα μέτρα κατά πρῶτον προστασίας τοῦ καπνοπαραγωγοῦ, ἀλλά καί προστασίας τῶν τιμῶν ἐξαγωγῆς.

»Οὕτω καθιέρωσε τό πρῶτον τήν πολιτικήν παρεμβάσεως εἰς τάς ἀγοράς παραλλήλως πρός τάς τοῦ ἐμπορίου, ἐνῶ, ὡς γνωστόν, παλαιότερον τά περισσεύματα τῆς παραγωγῆς ἠγοράζοντο μέ καθυστέρησιν ἑνός ἤ δύο ἐτῶν. Πρός τοῦτο διέθεσε μέχρι τοῦδε περί τά 1.000 ἑκατ. δρχ., συγκεντρώσασα διά τοῦ ΕΟΚ συμφώνως πρός τάς διατάξεις περί παρεμβάσεως τοῦ Ν. 3758/57 πλέον τῶν 40.000 τόννων καπνῶν πάσης προελεύσεως καί ποιότητος, ἐκ τῶν ὁποίων προβλέπεται ὅτι θά προκύψη ζημία εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ 400 τουλάχιστον ἑκατ., τό μεγαλύτερον μέρος τῶν ὁποίων οὐσιαστικῶς ἀποτελεῖ ἔμμεσον ἐπιδότησιν ὑπέρ τοῦ παραγωγοῦ.

»Ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη τῆς ἀνισορροπίας προσφορᾶς καί ζητήσεως δέν ἠτο δυνατόν νά ἐξακολουθήσῃ ἐπ' ἄπειρον, χωρίς ζημίας εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καί αὐτῶν τούτων τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ ἀποζωσῶν τάξεων. Δι' ὅ ἡ Κυβέρνησις, χωρίς οὐδόλως νά χαλαρώση τά μέτρα ἀμέσου προστασίας τοῦ παραγωγοῦ, ἀποβλέπουσα εἰς τήν μακροπρόθεσμον διασφάλισιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ καπνοῦ, ἐφήρμοσε πολιτικήν ἐξυγιάνσεως, ἐπιδιώξασα, δηλονότι, νά συγκρατήση τήν παραγωγήν εἰς πλαίσια ἀνάλογα πρός τήν ζήτησιν. Διότι αὕτη ἐπίστευεν ὅτι τό εἰσόδημα τοῦ παραγωγοῦ μακροπροθέσμως πρέπει νά στηρίζεται ἐπί τῆς γνησίας ἀπορροφήσεως καί οὐχί τῆς διά τεχνητῶν μέσων τοιαύτης. Καί διότι ἡ προσφορά ὑπερμέτρων ποσοτήτων συμπιέζει τάς τιμάς ἐξαγωγῆς, τοῦθ' ὅπερ μέ τήν σειράν του συνεπάγεται χαλάρωσιν τῆς ἐπιμελείας τοῦ παραγωγοῦ, μείωσιν τῆς ποιότητος, δυσφήμισιν τῶν καπνῶν μας εἰς τήν διεθνῆ ἀγοράν, μείωσιν τοῦ εἰσπραττομένου συναλλάγματος καί τελικῶς μείωσιν ἀνεπανόρθωτον τοῦ εἰσοδήματος τοῦ παραγωγοῦ, καταδικαζομένου εἰς τό νά παράγῃ περισσοτέρας ποσότητας καί νά εἰσπράττῃ ὀλιγώτερα χρήματα.

»Ἡ συγκράτησις αὕτη τῆς παραγωγῆς ἐλέγχεται πολλαχόθεν ὡς ὑπεύθυνος διά τήν μείωσιν τοῦ εἰσοδήματος

τοῦ παραγωγοῦ. Τοῦτο ὅμως εἶναι φαινομενικῶς μόνον ἀληθές. Ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι ὑπεύθυνος διά τήν μείωσιν τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἡ μείωσις τῆς ζητήσεως κατά κύριον λόγον, ἀλλά ταυτοχρόνως καί ἡ πτῶσις τῆς ποιοτικῆς συνθέσεως τῶν παραγομένων ἐν Ἑλλάδι καπνῶν δι' οὓς λόγους ἀναφέρομεν κατωτέρω.

»Κατά ταῦτα, συγκρίσιμοι καθ' ἡμᾶς εἶναι οἱ ἀριθμοί οἱ ἐκφράζοντες τάς εἰσπράξεις τῶν παραγωγῶν ἐκ πωλήσεως καπνῶν πρός τούς ἐξαγωγεῖς καί οὐχὶ ἐξ ἐκείνης, ἥτις περιλαμβάνει καί τάς παρεμβάσεις τοῦ Δημοσίου.

Ἐσοδεία	Ἀγοραί Ἐμπορίου	Παρέμβασις Κράτους	Σύνολον
	ἑκατ. δρχ.	ἑκατ. δρχ.	ἑκατ. δρχ.
1954	1.650	—	1.650
1955	1.750	150	1.900
1956	1.900	18	1.918
1957	1.825	175	2.000
1958	1.450	100	1.550

»Αἱ μόναι περιπτώσεις καθ' ἃς ὑπῆρξεν ὑψηλόν τό εἰσόδημα παραγωγῶν, ἄνευ σχεδόν οὐδεμιᾶς παρεμβάσεως, ἐν σχέσει πρός τήν μικράν παραγωγήν, εἶναι αἱ ἐκ τῶν ἐσοδειῶν 1954 καί 1956 (1954:67.000 τόν. - 1956:82.000 τόν.). Καί τοῦτο διότι αἱ ἐσοδεῖαι αὗται ἐνεφάνιζαν ἀρίστην ποιοτικήν σύνθεσιν καί ἀπέδωσαν τάς ἀνωτάτας μέχρι τοῦδε σημειωθείσας τιμάς διά τούς καπνοπαραγωγούς. (Μ.Τ. 1954: 25.4 δρχ., Μ.Τ. 1956:24.3 δρχ. ἔναντι 1959:18.8 δρχ. κατά χιλ/μον - προσωρινά στοιχεῖα).

»Πέραν τούτου μείωσις τοῦ ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσοδήματος δέν σημαίνει ἴσην μείωσιν τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῶν καλλιεργητῶν, διότι οὗτοι ἐστράφησαν πρός ἄλλας καλλιεργείας, ἰδίᾳ εἰς τά πεδινά.

»Ἡ ὀρθότης τῆς πολιτικῆς αὐτῆς τεκμαίρεται καί ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι καί ἄλλαι συναγωνίστριαι χῶραι ἔστω καί μέ καθυστέρησιν, κατά τάς ὑπαρχούσας πληροφορίας, χαράσσουν σήμερον παρόμοιαν γραμμήν μέ τήν ἰδικήν μας.

»Πέραν τούτων ὁ ΕΟΚ, συνεπής πρός τήν γραμμήν τῆς Κυβερνήσεως περί παροχῆς βοηθείας ἀπ' εὐθείας πρός τόν καπνοπαραγωγόν, διέθεσεν ἐξ ἰδίων διαθεσίμων κατά τό μέγιστον μέρος, ἀλλά καί ἐν συνεργασίᾳ μετά τῆς ΑΤΕ περί τά 200 ἑκατ. πρός ἐνίσχυσιν τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν καπνοπαραγωγῶν καί δημιουργίαν προσθέτου εἰσοδήματος ἐκ μέρους αὐτῶν. Εἰς ἐφαρμογήν καί περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ προγράμματος τούτου ἡ Κυβέρνησις υἱοθέτησε συμπληρωματικόν πενταετές πρόγραμμα ἐκπονηθέν ὑπό τοῦ ΕΟΚ πρός προστασίαν τῶν καπνοπαραγωγῶν τῶν κλασικῶν κυρίως περιοχῶν ὕψους 335 ἑκατ. δρχ. Τοῦτο θέλει τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ὑπό τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας καί θά συμβάλη τά μέγιστα εἰς τήν ἀναζωογόνησιν τῆς οἰκονομίας τῶν παραγωγῶν τούτων.

»Ὁ ΕΟΚ ἐφήρμοσεν ἀποτελεσματικῶς πρόγραμμα βελτιώσεως συνθηκῶν παραγωγῆς, εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾶ εἰς τόν τομέα τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν διά συγχρονισμένων μεθόδων καί μέ εὐθηνά διά τούς καπνοπαραγωγούς μέσα, ὡς καί τόν τομέα τῆς διαδόσεως βελτιωμένων σπόρων τῶν ἐγχωρίων ποικιλιῶν. Ἡ ἐξ αὐτῶν προκύπτουσα ἐτησίως ὠφέλεια δέν εἶναι κατωτέρα τῶν 8 ἑκατ. δολλαρίων.

»Ἐπίσης διεξάγει πειραματισμούς πρός ἀντικατάστασιν ὡρισμένων ἐγχωρίων ποικιλιῶν, αἵτινες ἀπορροφῶνται μέ ὀλιγωτέραν δυσκολίαν, καθώς καί γενικῶν τοιούτων (Βιρτζίνια, Μπέρλεϋ). Αἱ ἀλλαγαί ὅμως αὗται ἀναφέρονται εἰς μικρόν σχετικῶς τμῆμα τῶν καπνοκαλλιεργουμένων γαιῶν καί δέν πρέπει νά ἀναμένεται ἐκεῖθεν, καί ἐν περιπτώσει πλήρους ἀκόμη ἐπιτυχίας, ἡ λύσις τοῦ σημερινοῦ καπνικοῦ προβλήματος.

»Προοπτική - συμπεράσματα

»Ὡς ἐλέχθη, εἶναι σαφές ὅτι ἐμφανίζονται δείγματα κάποιας ἐξυγιάνσεως τῆς καπνικῆς καταστάσεως. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τό γεγονός, ὅτι αἱ μεγάλαι ποσότητες παθητικῶν ἀποθεμάτων (35.000 τόννοι τό 1959), τά ὁποῖα ἐκληρονομήσαμεν ἀπό τό παρελθόν, ἀπό τάς ὑπερμέτρους εἰς ποσότητα ἐσοδείας (ἀπό τό 1955), βαθμηδόν ἀπορροφῶνται καί ὅτι κατά τήν ἔναρξιν τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἔτους 1962-63 ταῦτα δέν θά ὑπερβαίνουν τούς 10.000 τόννους.

»Τοῦτο, πάντως, εἶναι δεῖγμα μερικῆς ἐξυγιάνσεως, διότι πλήρη ἐξυγίανσιν θά ἀπετέλει μόνον ἡ αὔξησις τῆς ζητήσεως τῶν καπνῶν μας, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἐπί τοῦ παρόντος τουλάχιστον δέν διαπιστοῦται.

»Ἡ παροῦσα κατάστασις δύναται νά θεωρηθῆ ὡς μεταβατική, τά εὐνοϊκά δέ καί δυσμενῆ στοιχεῖα, τά ὁποῖα συνθέτουν τήν εἰκόνα αὐτῆς, ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

»1. Ὡς πρός τάς ἀνατολικάς χώρας, εἴχομεν σημαντικήν βελτίωσιν τῶν ἐξαγωγῶν (ἔτος 1959-60 11.000 τόννοι ἔναντι προηγουμένων ἐτῶν 7.500 τόννων). Δύνανται νά ἀπορροφηθοῦν ἴσως ἕτεροι 2-3.000 τόννοι πρός τήν Ἀνατολικήν Γερμανίαν κυρίως, τήν ὁποίαν πρέπει νά προσέξωμεν ἰδιαιτέρως, διότι δέν εἰσέδυσεν εἰσέτι ἐκεῖ τό ἀμερικανικόν σιγαρέττον, ἀλλά καί διότι αὕτη ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς γερμανικῆς ὁλότητος. Βελτίωσις ὅμως σοβαρά πρός ἀνατολικάς χώρας γενικῶς μέ βάσιν καπνικά κριτήρια δέν πρέπει νά ἀναμένεται, διότι αἱ ἀνατολικαί χῶραι προμηθεύονται ἀνατολικά καπνά κυρίως ἀπό τήν Βουλγαρίαν, ἡ δέ Ρωσία εἶναι ἡ ἰδία παραγωγός καί ἐξαγωγεύς ἀνατολικῶν καπνῶν. Σοβαρά αὔξησις δύναται νά ἐπιτευχθῆ μόνον μέ ἐξωκαπνικά κριτήρια, πρᾶγμα ὅμως τό ὁποῖον δι' εὐνοήτους λόγους δέν φαίνεται σκόπιμον.

»2. Ἐν Γερμανίᾳ διεξάγεται ἀγών τῆς ἀμερικανικῆς σιγαρεττοβιομηχανίας νά εἰσδύση εἰς τήν ἀγοράν αὐτήν τό δυνατόν βαθύτερον. Συνέπεια τῆς προσπαθείας αὐτῆς εἶναι ὁ ἐμπράκτως ἐκδηλωθείς φόβος δύο μεγάλων γερμανικῶν συγκροτημάτων, διά τοῦ λανσαρίσματος εἰς τήν ἀγοράν δύο σημάτων σιγαρέττων, μέ μικρότερον ποσοστόν ἀνατολικῶν καπνῶν, ἅτινα ἔφθασαν εἰς μέγα ὕψος καταναλώσεως. Ἐντός τοῦ ἔτους ἤ ἀρχῶν τοῦ ἑπομένου τά μεγαλύτερα ἀμερικανικά συγκροτήματα θά ἐμφανίσουν τύπους ἀμερικανικῶν σιγαρέττων κατασκευαζομένους ἐν Γερμανίᾳ μέ περιεκτικότητα ἀνατολικῶν καπνῶν ἔτι μικροτέραν τῶν ἀνωτέρω δύο σημάτων. Ἐάν ταῦτα ἐπιτύχουν, αἱ ἐξαγωγαί μας πρός Γερμανίαν θά δοκιμάσουν εἰς τό μέλλον νέαν κρίσιν. Ἐάν ὄχι, θά εἶναι ἴσως δυνατή ἡ ἐπάνοδός μας βαθμιαίως εἰς τό ὕψος τῶν 19-20.000 τόννων.

»3. Ἐάν εἰσέλθωμεν εἰς τήν ΕΟΚ ὑπό εὐνοϊκούς ὅρους ἀπό ἀπόψεως ὕψους δασμοῦ διά τά ἀμερικανικά καπνά καί ἐξασφαλίσεως συμβολαίων διά τά μονοπώλια τῆς ΕΟΚ,

δυνάμεθα νά προσδοκῶμεν βελτίωσιν τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τάς χώρας τῆς Κοινότητος. Ἡ κατάστασις ὅμως ἐπί τοῦ παρόντος εἶναι ἀσαφής.

»4. Γενικῶς δύναται νά λεχθῆ ὅτι βελτίωσις τῶν ἐξαγωγῶν πρός δυσμάς θά ἐπιτευχθῆ μέ μεγάλην δυσκολίαν καί βαθμιαίως, καθ' ὅ μέτρον δηλονότι αὐξάνει τό βιωτικόν ἐπίπεδον τῶν καταναλωτῶν καί στρέφονται οὗτοι πρός τό κάπνισμα καί εἰδικώτερον πρός τό σιγαρέττον. Δεδομένου δέ καί τοῦ ἐντεινομένου συναγωνισμοῦ ἐπί ὁμοειδῶν καπνῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας καί Βουλγαρίας οὐδεμία θεαματική βελτίωσις τῆς καταστάσεως εἶναι δυνατόν νά ἀναμένεται»[258].

26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Προνοίας, Α. Στράτος, ἐγκαινιάζει τό νοσοκομεῖο Φαρσάλων.

Σέ σχετική ὁμιλία του, ὁ Α. Στράτος ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε, ἐδῶ καί δύο χρόνια, ἀποφασίσει νά ἐφαρμόσει ἕνα ἐνιαῖο, συστηματικό καί ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα γιά τήν προστασία τῆς ὑγείας τοῦ πληθυσμοῦ. Στά πλαίσια αὐτά, εἶχε κριθεῖ ἀναγκαῖο νά ὀργανωθεῖ μιά πειραματική ὑγειονομική μονάδα στή Θεσσαλία, ὅπου ἡ πρόσβαση ἀπό τήν Ἀθήνα καί τή Θεσσαλονίκη ἦταν εὔκολη, καί ὅπου ὁ πληθυσμός κατανεμόταν ἰσομερῶς σέ ἀγροτικό, ἀστικό καί ὀρεινό.

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἐνημερώνει καί πάλι, τηλεφωνικά, τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἐξέλιξη τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ. Λέγει ὅτι σημειώθηκε πρόοδος στά ζητήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ δασμοῦ τοῦ καπνοῦ καί τῆς προστασίας τῶν νεοϊδρυθησομένων βιομηχανιῶν, ἀλλά παρέμεναν διαφωνίες στό θέμα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας θά ἀφήσει νά διαφανεῖ ἡ ἀπαισιοδοξία του, κάμοντας τήν ἀκόλουθη παρατήρηση:

«Αἱ διαπραγματεύσεις διεξάγονται ἐντός ἄκρως δυσμενοῦς κλίματος. Ὑπάρχουν σοβαραί ἐνδείξεις ὅτι αἱ ἐπί μέρους ὑπαναχωρήσεις εἶναι δηλωτικαί διαθέσεων ματαιώσεως τῆς ἐπιδιωκομένης συμφωνίας. Τοῦτο φαίνεται πιθανώτερον εἰς τήν περίπτωσιν τῆς Ἰταλίας, δευτερευόντως δέ καί τῆς Ὁλλανδίας»[259].

Ταυτόχρονα, ὁ διοικητής τῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας, πού βρίσκεται στίς ΗΠΑ, θά ἐπιχειρήσει νά συμβάλει καί αὐτός στήν προσπάθεια νά ἐπιλυθοῦν οἱ διαφορές μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῶν Ἕξι: θά συναντηθεῖ μέ τό Δυτικογερμανό ὑπουργό Ἐθνικῆς Οἰκονομίας Λ. Ἔρχαρτ, καί θά ζητήσει τήν ἄμεση παρέμβασή του γιά τήν ἄρση τῶν σχετικῶν ἐμποδίων. Ἀφοῦ ἐξασφαλίσει ὑπόσχεση τοῦ Λ. Ἔρχαρτ γιά οὐσιαστική βοήθεια, ὁ Ξ. Ζολώτας θά ζητήσει τή συμπαράσταση καί τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως στίς διαπραγματεύσεις Ἑλλάδος-ΕΟΚ. Στούς Ἀμερικανούς ἀξιωματούχους, ὁ διοικητής θά ἐξηγήσει καί τούς λόγους πού ὑπαγόρευσαν στήν Ἑλλάδα τή διακοπή τῶν διαπραγματεύσεων γιά τή ρύθμιση τοῦ δημοσίου χρέους[260].

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκροτεῖται σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου καί τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Δ. Γαλάνη, μέ ἀντικείμενο τήν ἐξέταση τῶν τελευταίων οἰκονομικῶν ἐξελίξεων.

Στήν ἀνακοίνωση πού ἐκδόθηκε μετά τόν τερματισμό τῆς συσκέψεως ἐπισημάνθηκαν καί τά ἑξῆς:

«Ἡ οἰκονομική δραστηριότης κινεῖται εἰς ἐπίπεδα οὐσιωδῶς ἀνώτερα τῶν ἀντιστοίχων περυσινῶν, παρά τήν στασιμότητα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Ἡ βιομηχανική παραγωγή κατά τό πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐσημείωσεν ἄνοδον κατά 6% περίπου, ηὐξήθησαν δέ ἐντός τοῦ ἑπταμήνου Ἰανουαρίου-Ἰουλίου κατά 20% αἱ εἰσαγωγαί πρώτων ὑλῶν βιομηχανίας καί κατά 17% ἡ κατανάλωσις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ὑπό τῆς βιομηχανίας. Ἄνοδος παρατηρεῖται ἐπίσης εἰς τήν οἰκοδομικήν δραστηριότητα. Ἡ ἀπόδοσις, ἐξάλλου, τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεικτική τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, εἶναι ηὐξημένη κατά τήν περίοδον Ἰανουαρίου-Αὐγούστου κατά 12% καί τοῦ φόρου ἐπί τῶν συναλλαγῶν κατά 11,5%.

»Αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις ηὐξήθησαν κατά τούς πρώτους ἑπτά μῆνας τοῦ ἔτους κατά 37% ἔναντι τῆς ἀντιστοίχου περιόδου τοῦ 1959 καί ἡ οἰκονομία ἐχρηματοδοτήθη κατά 1.796 ἑκατ. δρχ. ἔναντι αὐξήσεως αὐτῆς κατά 588 ἑκατ. ἐντός τῆς ἰδίας περιόδου τοῦ 1959. Ἱκανοποιητική ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ ἐξέλιξις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, αἱ ὁποῖαι ηὐξήθησαν κατά 2.079 ἑκατ. δρχ. ἐντός τοῦ ὀκταμήνου Ἰανουαρίου-Αὐγούστου ἔναντι αὐξήσεως 1.921 ἑκατ. ἐντός τῆς ἀντιστοίχου περιόδου τοῦ 1959. Ἐκ τῶν διαθεσίμων μέχρι τοῦδε στοιχείων προκύπτει ὅτι ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῶν καταθέσεων εἶναι ὑψηλός καί ἐντός τοῦ Σεπτεμβρίου.

»Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προϋπολογισμοῦ εἶναι ἱκανοποιητική καί βαίνει συμφώνως πρός τάς προβλέψεις. Ἡ ἐν γένει δημοσιονομική πολιτική καί ἡ πορεία τῶν δημοσίων ἐσόδων ἐπιτρέπουν τήν πραγματοποίησιν οὐσιωδῶς ηὐξημένου προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων.

»Μεταξύ τῶν ὀκταμήνων Ἰανουαρίου-Αὐγούστου τῶν ἐτῶν 1959 καί 1960 ὁ τιμάριθμος χονδρικῆς πωλήσεως ηὐξήθη κατά 0,9%, ὁ δέ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ κατά 1,3%. Τά ποσοστά ταῦτα εἶναι χαμηλότερα τῶν ἀντιστοίχων αὐξήσεων καί εἰς πολλάς ἐκ τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρων χωρῶν.

»Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν κατά τό ὀκτάμηνον Ἰανουαρίου-Αὐγούστου αἱ ἐξαγωγαί χαρακτηρίζονται ἀπό στασιμότητα, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐσημειώθη αὔξησις τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγάς κατά 3,5% περίπου. Ἡ

ταχυτάτη ἐν τούτοις κατά 16% αὔξησις τῶν ἀδήλων πόρων ὡδήγησεν εἰς διαμόρφωσιν τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν εἰς ἐπίπεδον κατά 6,5 ἑκατ. δολ. κατώτερον τοῦ ἀντιστοίχου περυσινοῦ. Τά συναλλαγματικά διαθέσιμα τήν 31ην Αὐγούστου ἀνῆλθον εἰς 230,7 ἑκατ. δολλάρια, ἤτοι ηὐξήθησαν κατά 23 ἑκατ. δολλάρια ἐντός τῶν ὀκτώ πρώτων μηνῶν τρέχοντος ἔτους».

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Γερμανός ἐγκληματίας πολέμου, Μάξ Μέρτεν, ὁ ὁποῖος εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό τήν ἑλληνική δικαιοσύνη σέ 25ετῆ φυλάκιση, ἀλλά, κατόπιν, τό 1959, εἶχε ἐκδοθεῖ στή Δυτική Γερμανία, συκοφαντεῖ, σέ ἀφήγησή του πού δημοσιεύουν ἡ ἐφημερίδα «Hamburger Echo» στίς 17 καί 19 Σεπτεμβρίου, καί τό περιοδικό «Der Spiegel» στίς 28 τοῦ ἴδιου μηνός, τόν Κ. Καραμανλῆ, καθώς καί τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν, Δ. Μακρῆ καί τή σύζυγό του, Δοξούλα, τό γένος Λεοντίδου, ἐμφανίζοντάς τους ὡς πράκτορες τοῦ γερμανικοῦ στρατηγείου Θεσσαλονίκης κατά τήν Κατοχή. Μάλιστα, ὁ Μέρτεν ἰσχυρίζεται ὅτι εἶχαν ἐπωφεληθεῖ ἀπό τίς ἑβραϊκές περιουσίες γιά τίς ὑπηρεσίες πού εἶχαν δῆθεν προσφέρει.

Τό κείμενο τῆς «Hamburger Echo», ὅπως διαβιβάστηκε μεταφρασμένο ἀπό τήν ἑλληνική πρεσβεία στή Βόννη ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

«"...Ἄλλωστε, κύριε στρατιωτικέ σύμβουλε, μεθαύριον πρόκειται νά ἀνατιναχθῆ ἡ γέφυρα τοῦ Γοργοποτάμου", λέγει ἡ νεαρά δεσποινίς ἡ ὁποία ἐργάζεται ἀπό μερικῶν ἡμερῶν εἰς τά γραφεῖα τοῦ Μέρτεν. "Ἡ γέφυρα τοῦ Γοργοποτάμου". Ὁ Μέρτεν ἀνεπήδησε. Ἐάν ἡ γέφυρα αὐτή ἀνατιναχθῆ ἀπειλεῖται σοβαρῶς ὁ ἀνεφοδιασμός τῆς Θεσσαλονίκης. "Πόθεν γνωρίζετε τοῦτο;" ἐρωτᾶ. Ἡ νεαρά δεσποινίς χαμογελᾶ. "Ἀκούγονται μερικά", λέγει. Ὅμως ὁ Μέρτεν εἶναι ἤδη ἐκτός δωματίου καί κατεβαίνει πηδῶντας τίς σκάλες μέχρι τῶν γραφείων τοῦ διοικητοῦ Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου, στρατηγοῦ φον Κρένσκυ. Ἀναφέρει ὅ,τι πρό ὀλίγου ἤκουσεν. Ὁ στρατηγός δέν δίδει σημασίαν. "Ψευδής συναγερμός, Μέρτεν", λέγει.

»Ὄχι, δέν εἶναι ψευδής συναγερμός. Ἡ Δοξούλα Λεοντίδου ἔχει δώσει μερικάς πολυτίμους πληροφορίας. Ὁ Κρένσκυ ὑψώνει τούς ὤμους. "Καλά λοιπόν, θά στείλω ἐκεῖ μερικούς στρατιώτας. Δέν πιστεύω ὅμως εἰς τήν ἀνατίναξιν".

»Ὁ Κρένσκυ ἠπατᾶτο. Ἀκριβῶς κατά τήν ὑποδειχθεῖσαν ὥραν ἡ γέφυρα ἀνετινάσσετο ὑπό τά ὄμματα τῶν φυλασσόντων αὐτήν στρατιωτῶν.

»Εἰς τό σκότος οἱ Ἕλληνες ἀγωνισταί ἀντιστάσεως κατώρθωσαν ἄνευ πολλοῦ κόπου νά ἐξαπατήσουν τούς Γερμανούς.

»Ἀπό τῆς ἡμέρας ταύτης ἐκτιμῶνται αἱ πληροφορίαι τῆς Δοξούλας Λεοντίδου καί παρά τῷ στρατιωτικῷ διοικητῇ. Ἡ Δοξούλα ἦτο ἕνα ὄμορφο νέο κορίτσι τότε, ἀκριβῶς εἰς τήν ἡλικίαν εἰς τήν ὁποίαν νέα κορίτσια ἀρχίζουν νά ἐνδιαφέρωνται κάπως περισσότερον διά τούς ἄνδρας. Τά μαῦρα της μάτια ἔβλεπαν πράγματι πολλά.

»Ὁ Μέρτεν ἦτο τακτικός ἐπισκέπτης τῆς οἰκογενείας της. Ὄχι ὅμως πάντως χάριν τῆς νεαρᾶς Δοξούλας. Περί αὐτοῦ ἐμερίμνα ἤδη ὁ μνηστήρ της Μακρῆς. Ὄχι, αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Μέρτεν εἶχον τελείως ἄλλην αἰτίαν. ...Ἔτυχε νά γνωρίζη ὅτι ὁ θεῖος τῆς Δοξούλας, Κωνσταντῖνος, εἰς Ἀθήνας δέν ἠσχολεῖτο μόνον μέ τήν πολιτικήν, ἀλλά παραλλήλως "ἔκαμνε καί δουλειές μέ πληροφορίες". Καί δή ὑπό διπλήν ἰδιότητα... Ἀφ' ἑνός ὡς μέλος τῆς κινήσεως ἀντιστάσεως καί ἀφ' ἑτέρου ὡς "ἔμπιστον πρόσωπον" τῆς γερμανικῆς ὑπηρεσίας ἀσφαλείας. Δοθέντος ὅτι τό ἴδιον ἴσχυεν καί διά τόν μνηστῆρα τῆς Δοξούλας Μακρῆ, δέν ἠδυνήθη ὁ Μέρτεν νά ἀντιστῆ εἰς τήν παράκλησιν τῆς Ἑλληνίδος ὅπως χρησιμοποιῆ τήν ὑπεραστικήν γραμμήν πρός Ἀθήνας διά συνομιλίας μετ' αὐτοῦ. "Ὅμως", ἐνθυμεῖται ὁ Μέρτεν, "δέν ἦσαν ἁπλῶς ἐρωτικοί ψίθυροι οἵτινες ἔπαλλον τότε τά σύρματα".

»Εἰς τήν Ἑλλάδα ἀπέδιδε τό νά εἶναι τις πράκτωρ τῶν Γερμανῶν. Ὑφίστατο μία σχεδόν ὑποχρεωτική διάταξις διά τήν "ἀνάλογον" ἀποζημίωσιν τῶν Ἑλλήνων πρακτόρων ἐκ τῶν ἐκκαθαρισθεισῶν ἑβραϊκῶν περιουσιῶν. Ἐν τούτοις καί κατ' ἄλλον τρόπον καί μορφήν ἠδύνατό τις νά κερδίζη χρήματα.

»Ἀκόμη καί σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Μέρτεν τίς βραδυές μέ τήν οἰκογένειαν Λεοντίδου. Ὁ θεῖος Κωνσταντῖνος ἤδη ἀπό τότε ἐκάθητο πλησίον τῆς θερμάστρας καί ἀνακάτευε σκεπτικός τό φλυτζάνι τοῦ καφέ, ἐνῶ ὁ Μέρτεν φλυαροῦσε μετά τοῦ Μακρῆ καί τῆς Δοξούλας περί σχεδίων καί ἀμοιβῶν. Ὡς ἐνθύμιον προσέφερεν εἰς τόν Μέρτεν διά τά Χριστούγεννα 1942-43 ἕνα λεύκωμα φωτογραφιῶν, τό ὁποῖον ἡ ἴδια εἶχε συνθέσει καί ἐπιγράψει. Ἐπίσης ὑπάρχει καί μία φωτογραφία ἡ ὁποία παριστάνει τόν Μέρτεν μαζί μέ τόν Μακρῆν, τήν Δοξούλα καί τόν θεῖον Κωνσταντῖνον εἰς μίαν κοινήν ἐκδρομήν εἰς τά περίχωρα.

»Ὅταν ἐπλησίαζεν ὁλοέν περισσότερον ἡ γερμανική ἥττα, ἐφρόντισεν ὁ Μέρτεν ὅπως ἡ Δοξούλα προσληφθῆ εἰς τό γραφεῖον τοῦ Σουηδοῦ Βαρώνου φόν Κύλλενραμ διαδόχου τοῦ Μπούρκχαρτ καί νά ἀποφύγη οὕτω ἀκόπως τάς διώξεις τῆς κινήσεως ἀντιστάσεως.

»Καί ἡ Δοξούλα ὅμως ἔλαβε δικαίαν ἀμοιβήν διά τάς πληροφορίας της. Μαζί μέ τόν Μακρῆν καί τόν θεῖον Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος δέν ἠδύνατο νά ζήση ἀπό τό μικρόν δικηγορικόν του γραφεῖον εἰς τάς Σέρρας, ἔλαβε τήν ἀποθήκην μεταξωτῶν ἑνός Ἑβραίου, ἥτις ἀντιπροσώπευεν ὁπωσδήποτε ἀξίαν περίπου 15.000 λιρῶν στερλινῶν. Πάντως συνεδέετο μέ τοῦτο ἡ ὑποχρέωσις τῆς συνεχίσεως τῆς λειτουργίας αὐτῆς. Ἐνδέχεται ἴσως ὅτι αἱ πολλαπλαί ὑποχρεώσεις ἠμπόδισαν τόσον τόν θεῖον Κωνσταντῖνον, ὅσον καί τόν Μακρῆν ὡς καί τήν ὡραίαν Δοξούλα νά ἐκπληρώσουν τήν ὡς ἄνω ὑποχρέωσιν. Πάντως ἐπώλησαν συντόμως περαιτέρω τήν πρός αὐτούς ὑπό τύπον μεσεγγυήσεως παραδοθεῖσαν ἀποθήκην ἀντί λίαν ἀξιολόγου ποσοῦ.

»Πάντα ταῦτα εἶχον βεβαίως διά τήν περίπτωσιν τοῦ δρος Μέρτεν μικρόν ἐνδιαφέρον, ἐάν ἡ Δοξούλα δέν εἶχε καταθέσει ἐνόρκως εἰς τήν δίκην τοῦ Μέρτεν ὅτι εἶχεν, ἴσως, συναντήσει καθ' ὅλην τήν ζωήν της τόν δρα Μέρτεν δύο ἤ τρεῖς φοράς καί ἑκάστην φοράν μόνον "τό πολύ ἐπί δέκα λεπτά".

»Ἴσως ὑπάρχει κατανόησις διά τήν ψευδορκίαν μιᾶς ὡραίας γυναίκας ὅταν γνωρίζει τις ὅτι "ὁ θεῖος Κωνσταντῖ-

νος Καραμανλῆς, ὁ μικρός δικηγόρος ἐκ Σερρῶν, εἶναι σήμερον πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, ὅταν γνωρίζη τις ὅτι "ὁ πρώην μνηστήρ" —σήμερον σύζυγός της— Μακρῆς κατώρθωσε νά γίνη ἐν τῷ μεταξύ ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν της χώρας του».

Ἡ ἀντίστοιχη περικοπή τοῦ περιοδικοῦ «Der Spiegel» εἶναι ἡ ἑξῆς:

«...Ὑπό τοιαύτας συνθήκας, αἱ διαλείψεις μνήμης τοῦ Μάρμπαχ φαίνονται αὐτονόητοι: Ἐπίεσε καί ἐξηφάνισε ἀπό τήν μνήμην του τάς ἀρνητικάς ἀναμνήσεις τῆς διαμονῆς του εἰς τήν Ἑλλάδα.

»Ἐπ' αὐτοῦ λέγει ὁ καθηγητής Χάλλερμαν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κιέλου: "Γεγονότα μακράν ἀπό τό ἐγώ κείμενα, τῶν ὁποίων ἡ σημασία διά τήν ζωήν τοῦ ἀτόμου εἶναι μειωμένη, καί τά ὁποῖα δέν κάμνουν ἐντύπωσιν εἰς αὐτό κατά τήν στιγμήν τῆς προσλήψεώς των, παρατηροῦνται ὀλιγώτερον καί λησμονοῦνται εὐκόλως".

»Καί εἰς τά πράγματα: Οἱ ὡς μάρτυρες ἐξετασθέντες τότε συνάδελφοι τοῦ Μάρμπαχ ἀξιωματικοί εἰς Θεσσαλονίκην ἔχουν λησμονήσει τά τραγικά γεγονότα τῆς Πλατείας Ἐλευθερίας, τά ὁποῖα, ὡς μή ἀφορῶντα εἰς τό ἐγώ των, δέν ἀπετυπώθησαν εἰς τήν μνήμην των.

»Οὔτε κἄν ὁ βοηθός στρατιωτικός διοικητικός σύμβουλος Χάινε, ἤδη ταμίας τῆς πόλεως Λύνσεμπουργκ, ἐνεθυμήθη. Ἦτο βοηθός καί ἀναπληρωτής εἰς Θεσσαλονίκην τόσον τοῦ Μάρμπαχ, ὅσον καί τοῦ Μέρτεν, ὑπό τήν ἰδιότητα δέ αὐτήν συνέταξε τήν διαταγήν ἐκείνην, διά τῆς ὁποίας ἐκαλοῦντο οἱ 9.000 Ἑβραῖοι εἰς τήν Πλατεῖαν Ἐλευθερίας, διά νά λάβουν πιστοποιητικόν ἐργασίας καί νά μαστιγωθῶσιν.

»Οὕτω ἀντιμετωπίζουν οἱ δύο ἄλλοτε στρατιωτικοί διοικητικοί σύμβουλοι τήν ἐπικειμένην κρίσιν τοῦ δικαστηρίου:

»Ὁ εἰς διαθεσιμότητα τεθείς πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου Μάρμπαχ, ὅτι αἱ διαλείψεις τῆς μνήμης δύνανται νά τόν προστατεύσουν ἀπό τήν κατηγορίαν τῆς ψευδορκίας.

»Ὁ Μέρτεν, ὅτι ἡ ἐξαιρετική μνήμη του ἐπιτρέπει νά ἔχη γνῶσιν ἑνός γεγονότος διά τοῦ ὁποίου ἀνατρέπεται ὁ δυσκολώτερον ἀποκρουόμενος ἰσχυρισμός τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον του, ὅτι δηλ. ἐπλούτισεν ἀπό τάς ἑβραϊκάς περιουσίας.

»Ὡς ἐνισχυτικόν τῆς μνήμης του ἐχρησίμευσε διά τόν Μέρτεν μία φωτογραφία παρουσιάζουσα αὐτόν, τήν γραμματέα του Δοξούλαν Λεοντίδου, τόν μνηστήρα της Δημήτριον και τόν θεῖον Κωνσταντῖνον εἰς μίαν ἐξοχικήν διασκέδασιν. Γνωρίζει ὁ Μέρτεν κατά τήν "Ἠχώ τοῦ Ἀμβούργου" ὅτι: "Οἱ τρεῖς ἔλαβαν τό κατάστημα μεταξωτῶν ἑνός ἐκτοπισθέντος Ἰουδαίου ἀξίας 15.000 στερλινῶν".

»Ὁ Μάξ Μέρτεν δέν εἶχε δυσκολίας νά ἐξακριβώση τάς διευθύνσεις κατοικίας τῶν τριῶν αὐτῶν Ἑλλήνων πού ἀπέκτησαν ἰουδαϊκήν περιουσίαν:

»Ὁ θεῖος Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, μέ ἕδραν καί κατοικίαν τάς Ἀθήνας.

»Ὁ μνηστήρ Δημήτριος Μακρῆς, ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν, μέ ἕδραν καί κατοικίαν ἐπίσης τάς Ἀθήνας.

»Ἡ γραμματεύς Δοξούλα Μακρῆ, σύζυγος τοῦ Δημητρίου, συμμερίζεται τήν κατοικίαν τοῦ ἀνδρός της.

»Τά τρία αὐτά πρόσωπα ἐφωδίαζαν, ὅπως πολλοί ἀπό τούς συμπατριώτας των, τόν διοικητήν Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου μέ πληροφορίας. Καί ἐπειδή ὡς Ἕλληνες δέν ἔπραττον τοῦτο ἀμισθεί, ἠμείφθησαν, κατά τόν Μέρτεν, ἀπό τάς κατεσχημένας ἑβραϊκάς περιουσίας, αἱ ὁποῖαι, κατ' αὐτόν τόν τρόπον, διετηρήθησαν εἰς τό ἑλληνικόν ἔθνος»[261].

Τα δημοσιεύματα προκάλεσαν τήν ἄμεση διάψευση τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Τύπου:

»Εἰς σειράν δημοσιευμάτων τῆς γερμανικῆς ἐφημερίδος "Ἠχώ τοῦ Ἀμβούργου" ἀφορώντων εἰς διένεξιν μεταξύ τοῦ γνωστοῦ ἐγκληματίου πολέμου Μέρτεν καί τοῦ προκατόχου του εἰς Θεσσαλονίκην στρατιωτικοῦ συμβούλου Μάρμπαχ παρενεβλήθη κατά τρόπον ἀνεξήγητον καί ὕποπτον περικοπή, διά τόν ἐντόνως συκοφαντικόν χαρακτῆρα, τήν χυδαιότητα καί τήν ἀπερίγραπτον κακοήθειαν τῆς ὁποίας οὐδείς στοιχειώδους καλῆς πίστεως Ἕλλην πολίτης εἶναι δυνατόν νά ἀμφιβάλη. Ἐν συνεχείᾳ εἰς τό τέλος μακροῦ δημοσιεύματος, ἀφορῶντος εἰς τό αὐτό θέμα τοῦ ἑβδομαδιαίου περιοδικοῦ "Ντέρ Σπῆγκελ" τῆς 28 Σεπτεμβρίου, προστίθεται κατά τόν ἴδιον ἀκριβῶς ἀνεξήγητον καί ὕποπτον τρόπον, περίληψις τῆς εἰς τήν "Ἠχώ τοῦ Ἀμβούργου" καταχωρισθείσης περικοπῆς.

» Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω δημοσιευμάτων, ὁ ἐν Βόννῃ Ἕλλην πρέσβυς, κ. Ὑψηλάντης, ἔδωσεν εἰς τόν γερμανικόν τύπον τήν κάτωθι ἀνακοίνωσιν:

»"Ἡ ἐφημερίς Ἠχώ τοῦ Ἀμβούργου καί τό περιοδικόν Spiegel τοῦ Ἀμβούργου ἐδημοσίευσαν πληροφορίας ὑπό μορφήν ἀφηγήσεων τοῦ καταδικασθέντος ἐν Ἑλλάδι ὡς ἐγκληματίου πολέμου δόκτορος Μέρτεν, αἱ ὁποῖαι δεν εἶναι ἁπλῶς συκοφαντικαί, ἀλλά τερατουργήματα, τά ὁποῖα, ἐάν δέν ἐξυπηρετοῦν συγκεκριμένον δόλιον σκοπόν, ἀποτελοῦν ἀποκυήματα νοσηροῦ ἐγκεφάλου.

»Τό μέγεθος τοῦ ψεύδους τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν προκύπτει καί μόνον ἀπό τά τέσσαρα κάτωθι στοιχεῖα:

»1. Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός, ἀντιθέτως πρός τούς ἰσχυρισμούς τῶν ἀνωτέρω ἐντύπων, καθ' ὅλον τό διάστημα τῆς κατοχῆς οὐδέποτε εὑρέθη εἰς τήν Θεσσαλονίκην.

»2. Τόν ὑπουργόν Ἐσωτερικῶν κ. Μακρῆν, τόν ὁποῖον ἐμφανίζουν ὡς συναντώμενον μετά τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ κατά τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς, ἐγνώρισεν οὗτος τό 1956, ἤτοι 11 ἔτη μετά τήν λῆξιν τοῦ πολέμου.

»3. Οὐδεμία, οὐδέ ἀπωτάτην, συγγένειαν ἔχει μέ τήν ἐμφανιζομένην ὑπό τῶν ἀνωτέρω ἐντύπων ὡς ἀνεψιάν του, σύζυγον τοῦ κ. Μακρῆ, τήν ὁποίαν διά πρώτην φοράν συνήντησεν ὅταν ἐγνώρισε τόν σύζυγόν της.

»Ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, κ. Μακρῆς, ὅστις ἐμφανίζεται ἐν ἔτει 1942-1943 ὡς μνηστήρ τῆς νῦν συζύγου του ἀγούσης τότε τό 17ον ἔτος τῆς ἡλικίας της, οὔτε μνηστήρ αὐτῆς ἦτο οὔτε καί ἐγνώριζε ταύτην κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην, συζευχθείς αὐτήν τό 1949.

»Ἡ γερμανική κοινή γνώμη θά δυνηθῆ, καί ἀπό μόνον αὐτά τά ἀπολύτως ἀντικειμενικά δεδομένα, νά ἐκτιμήση τήν ἠθικήν ποιότητα τῶν ἀνωτέρω δημοσιευμάτων».

Ἀπό τήν πλευρά, ἐξάλλου, τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως, ἐκδόθηκε ἡ ἑξῆς ἀνακοίνωση:

«Δημοσιεύματα γερμανικῆς ἡμερησίας τινός ἐφημερί-

δος καί ένός γερμανικοῦ περιοδικοῦ εἰδήσεων περιέχουν προσβλητικάς ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν κ. Μακρῆ. Τά δημοσιεύματα ταῦτα βασίζονται προδήλως ἐπί δηλώσεων τοῦ τέως στρατιωτικοῦ διοικητοῦ συμβούλου δόκτορος Μέρτεν, καταδικασθέντος ἐν Ἀθήναις εἰς εἱρκτήν 25 ἐτῶν καί ἐκδοθέντος ἐν συνεχείᾳ εἰς τήν Ὁμοσπονδιακήν Δημοκρατίαν. Ἔναντι τῶν εἰς τά δημοσιεύματα ταῦτα διαλαμβανομένων κατ' ἰδίαν ἰσχυρισμῶν, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔλαβε θέσιν διά δηλώσεως ἥτις ἀνεκοινώθη καί εἰς τόν ἐν Ἀθήναις πρέσβην τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας, ὑπό τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κανελλοπούλου.

»Διά τῆς δηλώσεως ταύτης τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀνατρέπονται κατά τρόπον σαφῆ καί ἐφ' ὅλων τῶν σημείων οἱ ἰσχυρισμοί, οἱ περιλαμβανόμενοι εἰς τά ὡς ἄνω δημοσιεύματα τοῦ γερμανικοῦ τύπου, καθ' ὅσον ἀφοροῦν τόν Ἕλληνα πρωθυπουργόν καί τόν Ἕλληνα ὑπουργόν Ἐσωτερικῶν.

»Ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις λυπεῖται ἰδιαιτέρως διά τά δημοσιεύματα ταῦτα. Αἱ ἀναληθεῖς αὐταί ἀφηγήσεις περιέχουν βαρείας προσβολάς κατά τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί ἑνός μέλους τῆς Κυβερνήσεως φίλης καί συμμάχου χώρας. Αἱ προσβολαί αὐταί εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον βαρεῖαι καθ' ὅσον ὄχι μόνον ἔθιξαν σοβαρῶς τήν Β. ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία διά τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑπό ἑλληνικοῦ δικαστηρίου καταδικασθέντος δόκτορος Μέρτεν εἶχεν ἐπιδείξει συγκατάβασιν πλήρη κατανοήσεως, ἀλλά καί εἶναι ἱκαναί νά προκαλέσουν ἀγανάκτησιν εἰς εὐρύτερα στρώματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ἡ Κυβέρνηση τῆς Βόννης δέν ἀρκέστηκε στήν ἔκδοση τῆς ἀνακοινώσεως. Ὁ Δυτικογερμανός πρεσβευτής στήν Ἀθήνα, δρ. Ζέελος, ἐπισκέφθηκε τόν ἀναπληρωτή ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Κ. Τσάτσο, καί ἐξέφρασε τή λύπη τῆς Κυβερνήσεώς του γιά τά φαντασικά καί κακοήθη δημοσιεύματα.

Μέ ἀντικείμενο τήν ἐξέταση τοῦ τρόπου ἀντιδράσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, συγκροτήθηκαν συσκέψεις στίς 28 Σεπτεμβρίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς καί τῶν ὑπουργῶν Ἐσωτερικῶν καί Προεδρίας. Αὐθημερόν, ὁ ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν, Δ. Μακρῆς, δήλωσε ὅτι θά καταθέσει μήνυση γιά τά δημοσιεύματα.

Ἀξιοσημείωτες ἀντιδράσεις προκάλεσαν τά δημοσιεύματα καί στό χῶρο τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων Σ. Βενιζέλος ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

»Ἐπί τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως οὐδέν σχόλιον. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὅμως ὀφείλουν ἐντός τῆς ἡμέρας νά προσφύγουν εἰς τήν δικαιοσύνην διά νά προστατεύσουν τήν τιμήν τοῦ ἀξιώματος τό ὁποῖον φέρουν καί νά περιφρουρήσουν εἰς τό ἐξωτερικόν τό κῦρος τῆς Ἑλλάδος».

Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως, Η. Τσιριμῶκος, δήλωσε:

«Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη μακρῶν δηλώσεων. Ὁ κ. Σ. Βενιζέλος ἔθεσε τό ζήτημα εἰς τήν ὀρθήν βάσιν του. Ἀναμένω τάς σχετικάς ἀνακοινώσεις τῆς Κυβερνήσεως».

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Δ. Μακρῆς ἔκαμε, στίς 29 Σεπτεμβρίου τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

»Ἡ βδελυγμία τήν ὁποίαν μοῦ προκαλεῖ ἡ ἐξυφανθεῖσα ἐγκληματική συκοφαντία ἐπιτείνεται ἀπό τήν προθυμίαν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νά θερμάνουν ἀνεξετάστως τούς τερατώδεις ὑπαινιγμούς ἑνός κοινοῦ ἐγκληματίου πολέμου. Ἐντός τῆς αὔριον συμπληρουμένων τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων τῶν ὑπευθύνων θά ὑποβληθῆ ἡ σχετική μήνυσις μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ἡ Δικαιοσύνη θά ἀποκαλύψη εἰς ὅλην της τήν ἔκτασιν καί τήν ποιότητα τῆς σκευωρίας ἀλλά καί τούς ὑποκινητάς αὐτῆς.

»Ἡ σχετική μήνυσις εἶναι αὐτονόητον ὅτι θά ὑποβληθῆ ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης, ἐφ' ὅσον κατά τήν γενικήν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ ἑλληνικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τά ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐγκλήματα τῶν ἀλλοδαπῶν, ἐφ' ὅσον στρέφονται καθ' ἡμεδαποῦ, κρίνονται κατά τούς ἑλληνικούς ποινικούς νόμους, ὑπαγόμενα εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν τακτικῶν δικαστηρίων. Ἡ σχετική διάταξις ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς γερμανικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας, εἰς τήν ὁποίαν ὑφίσταται ἀντίστοιχος διάταξις ἐπιβάλλουσα τήν ἐφαρμογήν τοῦ γερμανικοῦ Ποινικοῦ Νόμου καί καθιεροῦσα ἁρμοδιότητα τῶν γερμανικῶν δικαστηρίων διά τάς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀδικοπραγίας ἀλλοδαπῶν στρεφομένας κατά Γερμανοῦ πολίτου.

»Παραλλήλως καί κατά τάς γενικάς περί τύπου διατάξεις, τά διά τῶν ἐντύπων πραττόμενα ἀδικήματα τιμωροῦνται κατά τούς νόμους τῆς χώρας ὅπου ἐκυκλοφόρησαν, ὑπαγόμενα εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῶν τοπικῶν δικαστηρίων. Τάς γενικάς καί εἰδικάς αὐτάς διατάξεις τάς καθιερούσας τήν ἐφαρμογήν τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας καί τήν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων τῆς πατρίδος μου δέν εἶναι ποτέ δυνατόν νά ἀγνοήσῃ διάδικος, ἐν ἐνεργείᾳ μάλιστα ὑπουργός, διά νά προτιμήσῃ τήν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων οἱασδήποτε ξένης χώρας.

»Ἐάν μάλιστα δέν εἶχον καθιερωθῆ διεθνῶς παρόμοιαι διατάξεις, ὁ ἀδικούμενος καί ἀνεξαρτήτως ἐάν διέθετε τά πρός τοῦτο μέσα θά ὑπεχρεοῦτο νά προσφεύγῃ εἰς τά δικαστήρια ξένης χώρας μεταφέρων αὐτόθι τούς μάρτυρας καί τά ἀποδεικτικά του στοιχεῖα, ἐφ' ὅσον δέ ἡ ὠργανωμένη τυχόν συκοφαντία ἐξεδηλοῦτο εἰς πλείονα σημεῖα τῆς ὑδρογείου θά ἦτο ὑποχρεωμένος νά περιπλανᾶται ἀνά τήν ὑφήλιον πρός δίωξιν τῶν συκοφαντιῶν.

»Ἄλλωστε, διά τῆς ἐπί συκοφαντικῇ δυσφημήσει καταγγελίας σκοπεῖται κατά κύριον λόγον ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὑπολήψεως τοῦ θιγομένου, ἡ ὁποία εἶναι ἀνάγκη νά συντελῆται εἰς τόν τόπον καί ἐντός τῶν κόλπων τῆς κοινῆς γνώμης τῆς χώρας τοῦ ἀδικουμένου.

»Δέν νομίζω κατόπιν τούτων ὅτι εἶναι σοβαρόν νά ὑποστηρίζεται ἡ προσφυγή εἰς δικαστήρια ξένης χώρας. Ὅσον ἀφορᾶ τούς ὑπευθύνους, ἐάν διατηροῦν καί ἴχνη ὑπολήψεως διά λογαριασμόν τῶν ἐντύπων, τά ὁποῖα ἐκδίδουν, ὑπέχουν ἐπιτακτικήν ὑποχρέωσιν νά προσέλθουν καλούμενοι ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης, τῆς ὁποίας καί ἡ στάθμη καί ἡ ἀμεροληψία εἶναι διεθνῶς ἀνεγνωρισμέναι».

Τήν ἴδια ἡμέρα, 29 Σεπτεμβρίου, ἔγινε γνωστό ὅτι ὁ Μέρτεν εἶχε διατυπώσει κατηγορίες καί γιά ἄλλα πρόσωπα. Εἶχε ὑποστηρίξει ὅτι ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆς, συγκέντρωνε γιά λογαριασμό τῶν Γερμανῶν ὁμήρους στό νομό Πέλλης, ὅπου εἶχε διατελέσει νομάρχης, καί ὅτι ὁ ἀντεισαγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου, Δ. Τούσης, χρηματιζόταν γιά νά μήν ἀνακινεῖ τίς δικογραφίες ἐναντίον τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου. Παράλληλα, ὁ Μέρτεν ἰσχυρίστηκε ὅτι ἡ Δοξούλα Μακρῆ εἶχε ψευδορκήσει ἐναντίον του, κατά τή δίκη του στήν Ἑλλάδα, καί ὅτι τό 1943, ὅταν δηλαδή οἱ Βούλγαροι προσπαθοῦσαν νά ἐπεκτείνουν τήν κατοχή τους σέ τμήματα τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ὑπογράψει δήλωση, μέ τήν ὁποία καλοῦνταν οἱ Ἕλληνες τῆς περιοχῆς νά παραμείνουν πιστοί στή γερμανική διοίκηση. Ἡ «Hamburger Echo», ἐπίσης, προσπαθώντας νά διασκεδάσει τίς ἐντυπώσεις πού δημιούργησε ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση, ἰσχυρίστηκε ὅτι ποτέ δέν εἶχε γράψει ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε βρεθεῖ στή Θεσσαλονίκη κατά τή διάρκεια τῆς Κατοχῆς, οὔτε καί ὅτι ἦταν συγγενής τῆς Λεοντίδου· ἁπλῶς, ἡ μελλοντική σύζυγος τοῦ Δ. Μακρῆ τόν ἀποκαλοῦσε «θεῖο», ὅπως σέ ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου ἀποδίδεται τέτοια προσφώνηση, χωρίς νά ὑπάρχει συγγένεια! Τέλος, ἡ ἐφημερίδα ἐξαπέλυσε ἐπίθεση κατά τῆς Κυβερνήσεως τῆς Βόννης γιά τήν ἀνακοίνωση τῆς τελευταίας, μέ τήν ὁποία καταρρίπτονταν οἱ ἰσχυρισμοί τοῦ Μέρτεν. Παράλληλα, στήν Ἀθήνα γινόταν γνωστό ὅτι ὁ Ἕλληνας πρόξενος στό Ἀμβοῦργο εἶχε κληθεῖ νά ἀπολογηθεῖ γιά τήν παράλειψή του νά ἐνημερώσει τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἀπό τίς 17 τοῦ μηνός γιά τά δημοσιεύματα τῆς «Hamburger Echo».

Ἦταν ἐμφανής ἡ προσπάθεια τῆς ἐφημερίδας καί τοῦ Μέρτεν νά καλύψουν τά λάθη τους, πού ἀποδείκνυαν ὅτι οἱ κατηγορίες ἦταν χαλκευμένες. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς φερόταν νά εὐνοεῖ τή βουλγαρική καί γερμανική κατοχή, ἐνῶ ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τό βιβλίο πού ἐξέδωσε τό 1945 ὁ καθηγητής Α. Σβῶλος —ἡ ἀντιστασιακή δράση τοῦ ὁποίου ἦταν γνωστή— ὁ πρωθυπουργός συμμετεῖχε ἀπό τό 1941 σέ ἐπιτροπή Μακεδόνων καί Θρακῶν πού ἔκαμαν ἀγώνα κατά τῆς βουλγαρικῆς πολιτικῆς στήν κατεχόμενη Ἑλλάδα — οἱ δηλώσεις πού ὑπογράφηκαν τό 1943 περιεῖχαν τήν καταγγελία καί ἀποδοκιμασία τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐπέκταση τῆς βουλγαρικῆς κατοχῆς, καθώς καί τήν προτροπή τους πρός τόν πληθυσμό τῆς ἀπειλούμενης ἀπό τή Σόφια περιοχῆς νά κρατήσει ὑψηλά τό ἐθνικό του φρόνημα[262].

Στίς 30 Σεπτεμβρίου, ὁ Δ. Μακρῆς προσῆλθε στά γραφεῖα τῆς Εἰσαγγελίας Πλημμελειοδικῶν Ἀθηνῶν καί κατέθεσε μήνυση κατά τοῦ Μέρτεν καί τῶν ὑπευθύνων τῶν ἐφημερίδων «Hamburger Echo» καί «Der Spiegel» γιά συκοφαντική δυσφήμιση τοῦ ἴδιου καί τῆς συζύγου του. Παράλληλα, ὁ Δ. Τούσης ἐξεδήλωσε τήν πρόθεσή του νά μηνύσει τόν Μέρτεν στά ἑλληνικά δικαστήρια, ἐνῶ ὁ Γ. Θεμελῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Τό ὅτι τά βδελυρά συκοφαντικά βέλη τοῦ ἀπαισίου ἐγκληματίου πολέμου Μέρτεν καί τῶν ὄπισθεν αὐτοῦ ἱσταμένων ἐστράφησαν καί ἐναντίον μου δέν πρέπει νά προκαλῆ ἔκπληξιν. Ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός εἶναι γενικώτερος καί ἡ συκοφαντία ἀποτελεῖ ἁπλῶς μέσον.

»Ἐπί τῶν συκοφαντικῶν ὑπαινιγμῶν δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἀπαντήσω εἰδικώτερον. Ὁ λαός τῆς Θεσσαλονίκης καί τῆς Μακεδονίας ὁλοκλήρου γνωρίζει καλῶς τήν πολιτείαν μου καί τήν δρᾶσιν μου διαρκούσης τῆς κατοχῆς.

»Ἐάν ἦτο δυνατόν νά διατυπωθῆ καί ὁ ἐλάχιστος ὑπαινιγμός διά τήν ἐθνικήν μου δρᾶσιν κατά τήν περίοδον αὐτήν, οἱ πολιτικοί μου ἀντίπαλοι δέν θά μοῦ εἶχον χαρισθῆ ἀπό τοῦ 1945 μέχρι σήμερον, ὁπότε πολιτεύομαι».

Τήν ἐπομένη, 1η Ὀκτωβρίου, ὁ Γ. Θεμελῆς, συνοδευόμενος ἀπό τό δικηγόρο του, βουλευτή Ἀθηνῶν, Κ. Ράλλη, ὑπέβαλε στήν Εἰσαγγελία Ἀθηνῶν μήνυση γιά συκοφαντική δυσφήμιση κατά τῶν ὑπευθύνων τῆς «Hamburger Echo» καί τοῦ Μέρτεν.

Πάντως, ἡ ὑπόθεση θά περιπλακεῖ μέ ἀφορμή τήν ἐμπλοκή της στήν ἐσωτερική πολιτική σκηνή, ὅπου οἱ «καταγγελίες» Μέρτεν λαμβάνονταν ὡς εὐκαιρία γιά τήν ἐκδήλωση ἐπιθέσεων κατά τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ προσωπικά. Ἡ κεντρώα ἀντιπολίτευση καί ὁ φιλικός της τύπος δήλωναν ὅτι ἀρνοῦνταν νά πιστέψουν τίς συκοφαντίες, ἀλλά, παράλληλα, ἐπέκριναν τήν Κυβέρνηση γιά τούς χειρισμούς της στό ζήτημα τῆς διώξεως τοῦ ἐγκληματία πολέμου.

Ἀρχικά, ὑπέρ τῆς προσφυγῆς στά γερμανικά δικαστήρια τάχθηκε κυρίως ἡ ΕΔΑ, ἐνῶ τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ζήτησε νά ἀχθεῖ ἡ ὑπόθεση ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης. Μετά ὅμως ἀπό τή διαφαινόμενη ἱκανοποίηση τῆς ἀξιώσεως αὐτῆς, τό κόμμα Φιλελευθέρων θά προβάλει νέα ἀπαίτηση γιά τήν προσφυγή τῶν θιγομένων στή γερμανική δικαιοσύνη — ἀξίωση πού θά ἀποκρούσει μέ ἐμπεριστατωμένα ἐπιχειρήματα ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση. Κατόπιν, τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως θά ζητήσουν τήν παραίτηση τῶν ἐμπλεκομένων ὑπουργῶν πρίν τή διεξαγωγή τῆς δίκης, ἐνῶ ἡ ΕΔΑ θά ἀπαιτήσει τήν παραίτηση ὁλόκληρης τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν, Γ. Παπανδρέου, τάχθηκε ὑπέρ τῆς προσφυγῆς στά ἑλληνικά δικαστήρια, μέ κύριο ἐπιχείρημα ὅτι, ἐφόσον εἶχε προσβληθεῖ ἡ τιμή Ἑλλήνων πολιτικῶν, στήν Ἑλλάδα ἔπρεπε νά ἀποδειχθεῖ ἡ ἀλήθεια·

ἐξάλλου, συνέχισε, ἡ ἀπαγόρευση εἰσόδου τοῦ Μέρτεν στήν Ἑλλάδα μετά τήν ἀπέλασή του, δέν ἴσχυε ὅταν τόν καλοῦσε ἡ ἑλληνική δικαιοσύνη. Πάντως καί ὁ Γ. Παπανδρέου, μέ νέες του δηλώσεις λίγες ἡμέρες ἀργότερα, ζητοῦσε τήν παραίτηση τῶν μηνυτῶν ὑπουργῶν.

Τήν 1η Ὀκτωβρίου, μετά τή διατύπωση ἀπό τόν Μέρτεν ἰσχυρισμῶν γιά δῆθεν καθυστέρηση τῆς ἀποστολῆς τῆς δικογραφίας του στή Δ. Γερμανία, ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης, Κ. Καλλίας, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ περίπτωσις Μέρτεν διέπεται ὑπό τοῦ ἄρθρου 1 παρ. α΄ τοῦ νόμου 4016 τῆς 3ης Νοεμβρίου 1959. Τοῦτο δέν προβλέπει τήν ἀποστολήν τῆς δικογραφίας, οἵκοθεν εἰς Γερμανίαν, διότι πρόκειται περί ὑποθέσεως, ἡ ὁποία εἶχε κριθῆ ἀμετακλήτως δι' ἀποφάσεως τοῦ ἁρμοδίου ἑλληνικοῦ δικαστηρίου.

»Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην δικονομικῶς ἡ ἐν Γερμανίᾳ δίωξις στηρίζεται εἰς πρωτοβουλίαν τῆς γερμανικῆς καταδιωκτικῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία ὅμως εἶχεν ἀνακοινωθῆ εἰς ἡμᾶς πρό τῆς ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεως τοῦ νόμου, μάλιστα δέ εἶχεν ἐκδοθῆ καί ἔνταλμα συλλήψεως κατά τοῦ Μ. Μέρτεν, τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποσταλῆ καί ἀντίγραφον εἰς ἡμᾶς. Τοῦτο ἐστηρίζετο εἰς προϋπάρχοντα στοιχεῖα, μεταξύ τῶν ὁποίων καί αἱ μέχρι τῶν ἐτῶν 1952 καί 1956 καταθέσεις, τάς ὁποίας εἶχε παραδώσει μετά μηνύσεων, ὡς διευθυντής τοῦ Γραφείου Ἐγκληματιῶν Πολέμου ὁ κ. Τούσης.

»Μετά τήν ἀπόλυσιν τοῦ Μέρτεν, αἰτήσει τῆς γερμανικῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐστάλησαν ἀμέσως, ἤτοι κατά Νοέμβριον τοῦ 1959, τό παραπεμπτικόν βούλευμα, ἡ καταδικαστική ἀπόφασις τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου ἐγκληματιῶν πολέμου καί τά μακρά πρακτικά τῆς δίκης, βραδύτερον δέ καί τά ἐστενογραφημένα πρακτικά.

»Τόν Ἰούλιον τοῦ 1960 ἐζητήθησαν παρά τῆς γερμανικῆς δικαστικῆς ἀρχῆς ἀντίγραφα καί τῆς ὑπολοίπου δικογραφίας, τήν ὁποίαν παρέδωκεν ὁ γραμματεύς τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ Στρατοδικείου εἰς τό ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν πρός ἔκδοσιν φωτοτυπιῶν. Τό ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἠρώτησε τήν 31.8.1960 τό ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, ἐάν εἶναι δυνατόν λόγω τοῦ ὄγκου τῆς δικογραφίας νά ἀποσταλοῦν εἰς Γερμανίαν τά πρωτότυπα. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης διαλαμβάνει ὅτι δέον νά σταλοῦν ἀντίγραφα, διότι τά πρωτότυπα οὐδέποτε παραδίδονται, ἐν τῇ προκειμένῃ δέ περιπτώσει καί διότι ταῦτα ἀποτελοῦν τήν δικογραφίαν, ἐφ' ἧς ἐξεδόθη καταδικαστική ἀπόφασις. Τῶν συμπληρωματικῶν αὐτῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας ἑτοιμάζονται ἤδη ἀντίγραφα ἤ φωτοτυπίαι ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν».

Στό μεταξύ, ὁ Μέρτεν δήλωσε ὅτι θά ἐρχόταν στήν Ἑλλάδα γιά νά δικαστεῖ ἄν αἰρόταν ἡ ἰσχύς τοῦ διατάγματος πού ἀπαγόρευε τήν εἴσοδο στή χώρα τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου. Εὐθύς ἀμέσως, ἀνακοινώθηκε ἀπό ἔγκυρη κυβερνητική πηγή ὅτι ἡ Κυβέρνηση θά κατέθετε στήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς νομοσχέδιο κυρωτικό τῆς πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου μέ τήν ὁποία ἀνεστάλη ὡς πρός τόν Μέρτεν ἡ ἰσχύς τῆς σχετικῆς διατάξεως πού ἀπαγόρευε τήν ἐπάνοδο αὐτῶν τῶν ἐγκληματιῶν στήν Ἑλλάδα.

Ἡ κυβερνητική χειρονομία ἔγινε δεκτή μέ ἱκανοποίηση ἀπό τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν, ἐνῶ ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος Ἀγροτῶν καί Ἐργαζομένων, Α. Μπαλτατζῆς, ἐπισκέφθηκε τόν Κ. Καραμανλῆ καί ἐξέφρασε τήν ἔντονη ἀποδοκιμασία του γιά τίς συκοφαντικές ἐπιθέσεις.

[Ἡ ρύθμιση πού ἐπέτρεπε τήν ἐπάνοδο τοῦ Μέρτεν, ὥστε νά παραστεῖ στή δίκη του, ψηφίστηκε ἀπό τήν Ἐπιτροπή Ἐξουσιοδοτήσεως στίς 8 Ὀκτωβρίου. Ὑπέρ τῆς ρυθμίσεως τάχθηκαν ἡ ΕΡΕ, οἱ Φιλελεύθεροι Δημοκράτες καί τό κόμμα τοῦ Α. Μπαλτατζῆ. Ἀποχώρησαν ἀπό τήν αἴθουσα ἡ ΕΔΑ, ἡ ΔΕ καί τό κόμμα Φιλελευθέρων, ἐνῶ ἀρνήθηκαν ψῆφο ἡ ΝΠΚ καί οἱ Προοδευτικοί. Πάντως, καί μετά τήν ἐξέλιξη αὐτή, ὁ Μέρτεν θά ἀποφύγει τήν ἔλευσή του στήν Ἑλλάδα, λέγοντας τώρα ὅτι δέν εἶχε ἐμπιστοσύνη στήν ἑλληνική δικαιοσύνη].

Σέ κάθε περίπτωση, ἤδη γινόταν σαφές ὅτι ὁ ἐγκληματίας πολέμου, προσπαθώντας νά διατηρήσει στό προσκήνιο τίς «καταγγελίες» του, ἔπεφτε σέ τερατώδεις ἀντιφάσεις. Γιά νά ἀντιμετωπίσει τά στοιχεῖα πού τόν διέψευδαν, εἶχε μεταβάλει πολλές φορές τούς ἰσχυρισμούς του καί εἶχε, τελικά, ἀποτύχει νά στηρίξει μιά σοβαροφανῆ κατηγορία. Εἶναι χαρακτηριστικό πώς εἶχε ἰσχυριστεῖ ὅτι εἶχε συναντηθεῖ μέ τούς Κ. Καραμανλῆ καί Δ. Μακρῆ στή Θεσσαλονίκη, καί μάλιστα ὅτι κατεῖχε καί φωτογραφία ἀπό αὐτή τή συνάντηση. Ὅταν ὅμως ἀπό τή συζήτηση στόν τύπο προέκυψε ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν εἶχε ἐγκαταλείψει τήν Ἀθήνα στή διάρκεια τῆς Κατοχῆς, ὁ Μέρτεν «θυμήθηκε», πώς ἡ συνάντηση εἶχε γίνει —καί ἡ φωτογραφία εἶχε ληφθεῖ— στήν ὁδό Κοραῆ τῶν Ἀθηνῶν. Ὡστόσο καί πάλι διαψεύσθηκε, καθώς ὁ Δ. Μακρῆς δήλωσε πώς δέν εἶχε βρεθεῖ κατά τό διάστημα τῆς Κατοχῆς στήν Ἀθήνα, ἐνῶ ὁ Μέρτεν δέν παρουσίασε τήν ἐπίμαχη φωτογραφία πού ἰσχυριζόταν ὅτι κρατοῦσε.

Διαφωτιστικό εἶναι τό ἀκόλουθο κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τά Νέα».

Ἡ ἀπογύμνωσις τοῦ Μέρτεν ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κατωτέρω ἐξελίξεων:

1. Ἠρνήθη ἐπιμόνως νά ἐπιδείξη εἰς τόν ἀπεσταλμένον τῶν «Νέων» τήν περιβόητον φωτογραφίαν πού παρουσιάζει αὐτόν, τόν κ. Καραμανλῆν, τόν κ. Μακρῆν καί τήν Δοξούλαν.

2. Ἰσχυρίσθη χθές ὅτι ἡ φωτογραφία αὐτή ἐλήφθη εἰς τήν ὁδόν Κοραῆ τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ τήν πρώτην φοράν εἶχεν ἰσχυρισθῆ ὅτι ἐλήφθη εἰς τά περίχωρα τῆς Θεσσαλονίκης.

3. Θέτει ἀπαραδέκτους ὅρους, ὅπως ἡ παραίτησις τοῦ

ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν κ. Μακρῆ διά νά ἔλθη ὡς μάρτυς εἰς τήν Ἑλλάδα, ὅπερ ἀποδεικνύει τήν ἀντίθετον διάθεσίν του.

4. Ἀναιρεῖ τάς βαρείας κατηγορίας ἐναντίον τοῦ ἀντεισαγγελέως Ἀρείου Πάγου κ. Τούση, τονίζων τώρα ὅτι εἶναι «ἐξαίρετος ὑπάλληλος».

«5. Ἀποθρασύνεται εἰς τήν συκοφαντικήν ἐκστρατείαν του στρέφων τά πυρά του ἐναντίον κυρίως τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μέ φοβεράς, ἀσυλλήπτους καί καθαρῶς ἐκβιαστικάς κατηγορίας.

6. Διαψεύδεται ἐπισήμως ἀπό τό γερμανικόν ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τούς ἰσχυρισμούς του ὅτι δέν ἐστάλη οὔτε ἕνα κομματάκι χαρτί ἐκ τῆς δικογραφίας του[263].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκλεισε τή φάση αὐτή τῶν πρώτων ἀντιδράσεων μετά τήν ἐκδήλωση τοῦ συκοφαντικοῦ θορύβου, μέ δήλωσή του, στίς 8 Ὀκτωβρίου:

«Ἡ πολιτική μας ζωή ἐγνώρισε πολλάς ἀθλιότητας κατά τό παρελθόν. Δέν γνωρίζω ὅμως καμμίαν περίπτωσιν δυναμένην νά συγκριθῆ εἰς ἀθλιότητα μέ τήν παροῦσαν.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι πολύ συντόμως θά ἐντρεπώμεθα διότι αἱ χυδαῖαι συκοφαντίαι ἑνός ἀλλοεθνοῦς ἐγκληματίου ἐγένοντο, ἔστω καί προσκαίρως, ἐπίκεντρον τῆς δημοσίας μας ζωῆς.

»Ὡρισμένοι μάλιστα πολιτικοί καί δημοσιογραφικοί κύκλοι τολμοῦν νά ὁμιλοῦν περί ἠθικοῦ θέματος. Ἀλλά ἠθικόν θέμα δέν δημιουργοῦν αἱ κακοήθειαι ἑνός ἀνυπολήπτου προσώπου, γνωσταί ὡς τοιαῦται εἰς ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν λαόν. Τό δημιουργεῖ ὅμως ἡ καταβαλλομένη προσπάθεια παντοειδοῦς ἐκμεταλλεύσεως τῶν συκοφαντιῶν αὐτῶν, προσπάθεια μάλιστα ἡ ὁποία, πρός ἀποφυγήν τῆς λαβίδος τοῦ ποινικοῦ νόμου γίνεται μέ ἐκδήλως φαρισαϊκήν ὑποκρισίαν.

»Ἡ Κυβέρνησις εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐνημέρωσε τήν κοινήν γνώμην ἐπί τῆς ἀθλίας αὐτῆς ὑποθέσεως. Καί διά τῆς προσφυγῆς τῶν θιγομένων ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης καί τῆς ψηφίσεως εἰδικοῦ νόμου ἐπιτρέποντος εἰς τόν ἐν λόγῳ ἐγκληματίαν πολέμου νά προσέλθη εἰς τήν Ἑλλάδα καί νά ἐπιβεβαιώση τάς κακοηθείας του, ἐδημιούργησεν ὅλας τάς προϋποθέσεις διά τήν πλήρη διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης.

»Πέραν αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις ἐπισπεύδει τήν σύγκλησιν τῆς Βουλῆς διά νά δώση τήν εὐκαιρίαν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νά συζητήσουν τάς ἀθλιότητας τοῦ Μέρτεν, νά τό πράξουν ὑπευθύνως.

»Ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπαράδεκτον ἕνας ἐγκληματίας πολέμου, συνεπικουρούμενος ἀπό τάς μηχανορραφίας καί τό κουτσομπολιό τῶν Ἀθηνῶν, νά δημιουργῆ πράγματα εἰς τήν χώραν.

»Τό ὅλον ζήτημα καί ἡ γαλήνη τοῦ τόπου αὐτοῦ θά κριθοῦν ἀπό τήν ἑλληνικήν Δικαιοσύνην, τήν ἑλληνικήν Βουλήν καί πέραν αὐτῶν, ἀπό τόν κυρίαρχον ἑλληνικόν λαόν».

Ὁ Μάξ Μέρτεν, πάντως, θά ἐπαναλάβει τίς συκοφαντίες του κατά τῶν Κ. Καραμανλῆ καί Δ. Μακρῆ. Ἡ ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως καί ἡ ἀναίρεση τῶν κατηγοριῶν του ἀναλύονται στό ἀκόλουθο κείμενο τῆς «Καθημερινῆς» τῆς 10ης Ὀκτωβρίου:

1. Ὁ Μέρτεν παρέδωσεν εἰς ἀνταποκριτήν πρωινῆς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος φωτοτυπικά ἀντίτυπα δύο ἐκ τῶν 50 σελίδων τοῦ φωτογραφικοῦ λευκώματος, τό ὁποῖον, κατά τούς ἰσχυρισμούς του, περιεῖχε ἰδιόχειρον ἀφιέρωσιν τῶν δεσποινίδων Δοξούλας Λεοντίδου καί Ἀμαλίας Βαζάκα.

2. Εἰς τόν αὐτόν ἀνταποκριτήν ὁ Μέρτεν ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀγοραστής τῆς ἀποθήκης μεταξωτῶν τοῦ ἀπελαθέντος Ἰσραηλίτου, τήν ὁποίαν ὁ Μέρτεν κατά τούς ἀρχικούς ἰσχυρισμούς ἐξεχώρησεν εἰς τήν Δοξούλαν Λεοντίδου καί τούς Κ. Καραμανλῆν καί Δ. Μακρῆν διά δῆθεν προσφερθείσας ὑπηρεσίες των πρός αὐτόν ἐπί Κατοχῆς ἦτο ὁ ἀρμενικῆς καταγωγῆς ἀργυραμοιβός Ἰων. Χατζησταυρόπουλος, διαμένων ἤδη ἐν Θεσσαλονίκῃ καί παρουσιασθείς ὡς μάρτυς κατά τήν ἐνταῦθα δίκην τοῦ Μέρτεν.

3. Ἰσχυρίζεται ὁ Μέρτεν ὅτι αἱ τότε γραμματεῖς του, Δοξούλα Λεοντίδου καί Ἀμαλία Βαζάκα ἐχρησιμοποιοῦντο ὑπό τῶν κ.κ. Καραμανλῆ καί Δ. Μακρῆ διά πωλήσεις ἐμπορευμάτων Ἰσραηλιτῶν καί μάλιστα ὅτι περί αὐτοῦ ὑπάρχει βεβαίωσις τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑποθηκοφυλακείου Θεσσαλονίκης, Πέτρου Νικολαΐδη καί Νικολάου Κεραμέως, ὑπό ἡμερομηνίαν 6ης Μαρτίου 1945 πρός τόν διευθυντήν τοῦ ὀργανισμοῦ διαχειρίσεως ἰσραηλιτικῶν περιουσιῶν.

4. Διά τόν κ. Δ. Μακρῆν, ὁ Μέρτεν εἶπεν ὅτι δέν ἦτο μόνον συνεργάτης, ἀλλά καί μέλος τῆς γερμανικῆς ὑπηρεσίας ἀσφαλείας Ἔς-Ντέ (Ζιχερχάιτς Ντήνστ) κατά τήν κατοχήν καί περί αὐτοῦ γνωρίζει καί ὁ κατά τήν Κατοχήν Ἕλλην διευθυντής ἀσφαλείας Θεσσαλονίκης ταγματάρχης Χαράλαμπος Δασκαλόπουλος τοῦ Γεωργίου, εἰς τό προσωπικόν ἀρχεῖον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει φωτοτυπικόν ἀντίγραφον τῆς ταυτότητος μετά φωτογραφίας τοῦ κ. Δ. Μακρῆ. Ὅμοιον φωτοτυπικόν ἀντίγραφον κατέχει, εἶπε, καί ὁ ἴδιος ὁ Μέρτεν.

5. Τέλος, ἰσχυρίσθη ὅτι κατά παρότρυνσιν τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν κατοχῆς, πρό τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ἐξ Ἑλλάδος, ἡ Δοξούλα Λεοντίδου ἐνεγράφη εἰς τήν κομμουνιστικήν ὀργάνωσην ΕΠΟΝ.

Ἐπί τῶν ἀνωτέρω ἰσχυρισμῶν τοῦ Μέρτεν ἐσημειώθησαν χθές καί τήν Κυριακήν, κατά τήν σειράν κατά τήν ὁποίαν ἀναφέρονται ὑπό τοῦ Γερμανοῦ ἐγκληματίου πολέμου, αἱ ἀκόλουθοι ἀντιστοίχως ἀντιδράσεις, ἀναιροῦσαι μίαν πρός μίαν τάς καταγγελίας, ἤτοι:

1. Ἡ τότε δεσποινίς Ἀμαλία Βαζάκα (ἤδη δέ κυρία Στασινοπούλου), ἐργαζομένη παρά τῷ γενικῷ διευθυντῇ τῆς Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας κ. Μάξγουελ προέβη εἰς τήν κάτωθι ἔγγραφον δήλωσιν:

«Τό λεύκωμα, τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύθησαν φωτοτυπίαι, ἐδόθη πράγματι ἀπό ἐμένα καί τήν συμμαθήτριάν μου εἰς

τήν γερμανικήν σχολήν Δοξούλαν Λεοντίδου πρός καθηγητήν τῆς σχολῆς, ὑπηρετοῦντα ἐν ἐπιστρατεύσει εἰς τήν αὐτήν ὑπηρεσίαν. Περιεῖχεν ἀποκλειστικῶς φωτογραφίας ἑλληνικῶν τοπίων. Ἦτο ἐκδήλωσις στοιχειώδους φιλοφρονήσεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ των Χριστουγέννων, ὅπως ἐκδήλωσις ἐπίσης φιλοφροσύνης ἦτο καί ἄλλον παρόμοιον λεύκωμα, τό ὁποῖον προσεφέραμεν πρός τήν οἰκογένειαν Χάιτμαν, ἐγκατεστημένην προπολεμικῶς εἰς τήν Θεσσαλονίκην καί ἡ ὁποία μετεῖχεν εἰς τήν ἐφορείαν τῆς γερμανικῆς σχολῆς εἰς τήν ὁποίαν ἐφοιτούσαμεν. Παρομοία ἐκδήλωσις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Χριστουγέννων θά ἦτο δυνατόν νά γίνη καί πρός αὐτόν ἀκόμη τόν Μέρτεν, ἐφ' ὅσον ἐπώπτευε τάς πολιτικάς ὑπηρεσίας, εἰς τάς ὁποίας ὑπηρετούσαμεν, ἤτοι τήν ὑπηρεσίαν ἐπισιτισμοῦ, ὅπου ὑπηρετοῦσα ἐγώ, καί καυσίμων, ὅπου ὑπηρετοῦσεν ἡ Λεοντίδου καί ἀπό τόν ὁποῖον ἐξηρτᾶτο ἡ θέσις μας.

»Ὁ τρόπος, ὅμως, μέ τόν ὁποῖον ἰσχυρίσθη οὗτος ὅτι τοῦ προσεφέρθη λεύκωμα, εἰς ἑορτήν δῆθεν δοθεῖσαν εἰς τό "Μεντιτερρανέ", ἀποδεικνύει ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι οὐδέν λεύκωμα ἐδόθη πρός αὐτόν, διότι οὐδέποτε παρευρέθημεν εἰς τοιαύτην ἑορτήν ἤ οἱανδήποτε ἄλλην συγκέντρωσιν. Ὅσον ἀφορᾶ τά περί παραχωρήσεως ἰσραηλιτικῶν καταστημάτων χαλκεύματα, τά θεωρῶ ἀνάξια οἱασδήποτε διαψεύσεως».

Ἀπό τάς δημοσιευθεῖσας, ἐξάλλου, δύο σελίδας ἐκ τοῦ λευκώματος, εἰς τήν μίαν ἀπεικονίζεται ὁ Λευκός Πύργος καί εἰς τήν ἄλλην ἡ παραλιακή λεωφόρος Νίκης καί ὄχι φωτογραφίαι ἀπό τήν εἴσοδον τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καί παρελάσεις γερμανικῶν στρατευμάτων, ὅπως ἰσχυρίσθη ἀρχικῶς, ὅταν ἔκανε λόγον διά τό λεύκωμα ὁ Μέρτεν. Ἐπίσης εἰς τήν ἰδιόγραφον ἀφιέρωσιν δέν ἀναφέρεται τό πρόσωπον πρός τό ὁποῖον γίνεται ἡ ἀφιέρωσις καί ἡ Στασινοπούλου-Βαζάκα βεβαιοῖ ὅτι δέν ἐπρόκειτο περί τοῦ Μέρτεν, ἀλλά περί τοῦ καθηγητοῦ των εἰς τήν γερμανικήν σχολήν, ἐπιστρατευθέντος τότε καί ὑπηρετοῦντος εἰς γερμανικήν ὑπηρεσίαν τῆς Θεσσαλονίκης.

2. Ὁ δῆθεν ἀρμενικῆς καταγωγῆς καί δῆθεν ἀργυραμοιβός, ἐξ ἄλλου, καθαρῶς ἑλληνικῆς καταγωγῆς καί ἰθαγενείας καί γνωστός ἐν Θεσσαλονίκῃ καπνέμπορος Ἰωάννης Χατζησταυρόπουλος ἐδήλωσεν ὅτι, ὅπως καί εἰς τήν κατάθεσίν του ἀναφέρει, ἠγόρασεν ἐμπορεύματα ἐν Θεσσαλονίκῃ κατά τήν κατοχήν ἀπό Ἰσραηλίτην ὅμως τῆς πόλεως, τά ὁποῖα σχεδόν ἀμέσως μετά τήν παραλαβήν των κατεσχέθησαν ἀπό τόν Μάισνερ. Ὁ ἴδιος δέ συνελήφθη κατηγορηθείς ἀπό τόν Μάισνερ τῆς Γκεστάπο, ὡς ἀγοράζων χρυσός λίρας καί προκαλῶν ἀνωμαλίας εἰς τάς ἀρχάς κατοχῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου. Μετά τοῦ Μάισνερ συνειργάζετο καί ὁ δικηγόρος Θεσσαλονίκης, Νικόλαος Μακρῆς, οὐδεμίαν ἔχων σχέσιν μέ τόν ὑπουργόν τῶν Ἐσωτερικῶν.

3. Ὡς πρός τήν βεβαίωσιν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑποθηκοφυλακείου Θεσσαλονίκης πρός τόν διευθυντήν τοῦ ὀργανισμοῦ διαχειρίσεως Ἰσραηλιτικῶν περιουσιῶν Θεσσαλονίκης, ὁ ἐκ τῶν δύο ἀναφερομένων ὑπό τοῦ Μέρτεν ὑπαλλήλων, ἤδη δικηγόρος Θεσσαλονίκης, Χαρίλαος Κεραμεύς, ἀπέστειλε πρός τάς ἐφημερίδας ἐπιστολήν εἰς τήν ὁποίαν ἀναφέρει:

«Μετ' ἐκπλήξεως ἀνέγνωσα εἰς τάς σημερινάς ἐφημερίδας ὅτι ὁ περιβόητος Μέρτεν ἐπικαλεῖται μίαν ἔκθεσίν μου ὡς ὑπαλλήλου, τότε, τοῦ ἐπιφορτισμένου μέ τήν διαχείρισιν τῶν ἰσραηλιτικῶν περιουσιῶν κτηματικοῦ γραφείου Θεσσαλονίκης πρός τόν διευθυντήν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ὑπό ἡμερομηνίαν 6 Μαρτίου 1945. Πρός ἀποφυγήν τῶν ἐντυπώσεων, τάς ὁποίας προσπαθεῖ νά δημιουργήση ἐκ ταύτης, παρακαλῶ νά σημειώσητε ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἔκθεσις συνετάγη μεταπολεμικῶς, βάσει στοιχείων τά ὁποῖα παρεσχέθησαν εἰς τήν ὑπηρεσίαν ὑπό τῶν ὑπαλλήλων της καί ἐπιβαρύνει ἰδιαιτέρως τήν πολιτείαν τοῦ Μέρτεν εἰς τήν διαχείρισιν τῶν ἰσραηλιτικῶν περιουσιῶν. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἀναφέρεται, πράγματι, ὅτι εἰς δύο δεσποινίδας ἀγνώστων στοιχείων ἐχορηγήθη ἰσραηλιτικόν κατάστημα, βάσει σημειώματος. Δεδομένου, ὅμως, ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι ὑπό τοῦ Μέρτεν Εὐδοξία Λεοντίδου καί Ἀμαλία Βαζάκα ἦσαν γνωσταί εἰς τήν κοινωνίαν Θεσσαλονίκης καί εἰς τούς ὑπαλλήλους τῆς ὑπηρεσίας, ἐάν πράγματι ἐπρόκειτο περί αὐτῶν, ἀπεκλείετο νά ἀνεφέροντο ὡς ἀγνώστων στοιχείων».

4. Ἐπί τοῦ θέματος τῆς συνεργασίας τοῦ δικηγόρου Μακρῆ μετά τῆς ὑπηρεσίας ἀσφαλείας τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν κατοχῆς, ὁ πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης καί κορυφαῖος Ἕλλην δικηγόρος, Γεώργιος Ἀγ. Βιδάλης ἐδήλωσε χθές τά ἑξῆς:

«Δηλῶ κατηγορηματικῶς ὅτι τό πρόσωπον τοῦτο εἶναι ὁ Νικόλαος Μακρῆς τοῦ Κωνσταντίνου, δικηγόρος εἰς τήν Θεσσαλονίκην κατά τήν κατοχήν, ὁ ὁποῖος συνειργάσθη στενῶς μετά τῶν κατακτητῶν, ἀρχικῶς μέν ὡς διερμηνεύς καί ἐν συνεχείᾳ ἀπροκαλύπως ὡς στενός συνεργάτης, ἐγκατεστημένος εἰς τά ἐπί τῆς ὁδοῦ Τσιμισκῆ 72 γραφεῖα τῆς Γκεστάπο. Οὗτος ἠκολούθησε κατά τήν κατάρρευσιν τούς Γερμανούς εἰς τήν Γερμανίαν, ὅπου ἐφονεύθη τό 1945 εἰς τήν Δρέσδην, κατά τάς ὑπαρχούσας πληροφορίας, ἐκ συμμαχικῶν βομβαρδισμῶν. Αὐτό εἶναι τό ὑπό τοῦ Μέρτεν ἀναφερθέν ὡς Μακρῆς πρόσωπον, περί τοῦ ὁποίου καί τό σχετικόν δημοσίευμα εἷς τινας χθεσινάς ἀθηναϊκάς ἐφημερίδας».

Ἐπίσης, ὁ ἀναφερόμενος ὑπό τοῦ Μέρτεν ὡς διατηρῶν ἰδιωτικόν ἀρχεῖον εἰς τό ὁποῖον ὑπάρχει φωτοτυπικόν ἀντίγραφον τῆς ταυτότητος Μακρῆ, ὡς ὑπηρετοῦντος εἰς τήν Γκεστάπο ἐπί κατοχῆς, Χαρ. Δασκαλόπουλος, ταγματάρχης, ἐ.ά. ἀπέστειλε τηλεγράφημα εἰς τόν Δ. Μακρῆ διαψεύδων τόν Μέρτεν καί προέβη ταυτοχρόνως εἰς τήν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ὁ ὑπογεγραμμένος Δασκαλόπουλος Χαράλαμπος τοῦ Γεωργίου, ταγματάρχης Χωροφυλακῆς ἐ.ά., κάτοικος Θεσσαλονίκης, ὁδός Βασ. Ὄλγας ἀρ. 185, δηλῶ ὑπευθύνως καί ἐν γνώσει τῶν συνεπειῶν τοῦ νόμου ὅτι: α) Οὐδέποτε κατά τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς ὑπηρέτησα ὡς διοικητής Ἀσφαλείας Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὑπηρέτησα ὡς διοικητής τοῦ Κέντρου Ἀλλοδαπῶν Θεσσαλονίκης, β) Οὐδέποτε εἶχον ἤ ἔχω ἀρχεῖον ἐν πρωτοτύπῳ ἤ φωτοτυπίαν ταυτοτήτων ἤ ἄλλων στοιχείων ἀφορώντων πρόσωπα συνεργασθέντα μετά τῶν ἀρχῶν κατοχῆς. γ) Οὐδεμίαν ἐξ οἱασδήποτε πηγῆς εἶχον πληροφορίαν περί οἱασδήποτε ἐπαφῆς ἤ συνεργασίας τοῦ τότε δικηγόρου Θεσσαλονίκης καί νῦν ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Δημητρίου Μακρῆ. δ) Εἶναι προφανές ὅτι τό δημοσίευμα ὀφείλεται εἰς ἠθελημένην σύγχυσιν πρός ἐκμετάλλευσιν τῆς συνεπωνυμίας τοῦ νῦν ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν μετά τοῦ τοῖς πᾶσι γνωστοῦ συνεργάτου τῶν Γερμανῶν κατά τήν κατοχήν, δικηγόρου

ἐπίσης Θεσσαλονίκης, Νικολάου Μακρῆ, ὅστις κατά τήν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἐξ Ἑλλάδος ἠκολούθησεν αὐτούς, φονευθείς, κατά πληροφορίας, εἰς τήν πόλιν Δρέσδην ἐκ βομβαρδισμοῦ».

Ὁ κ. Δασκαλόπουλος, ἐξ ἄλλου, ἐδήλωσεν χθές πρός τόν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀνταποκριτήν μας τά ἑξῆς: «Εἶναι ἀστεῖος, ἄν μή τι ἄλλο, ὁ ἰσχυρισμός τοῦ Μέρτεν ὅτι εἶμαι κάτοχος, ἔστω καί φωτοτυπίας ταυτότητος τῆς Γκεστάπο ἐπ' ὀνόματι Μακρῆ. Οὐδεμία ὑπηρεσία κατασκοπείας ἤ ἀντικατασκοπείας οὐδενός Κράτους παραδίδει εἰς ὁμοειδῆ ὑπηρεσίαν ἄλλου Κράτους, ἔστω καί ἄν συνεργάζωνται, ταυτότητας πρακτόρων της. Πῶς ἦτο δυνατόν ἡ Γκεστάπο νά παραδώσῃ εἰς ὁμοειδῆ ὑπηρεσίαν ἀλλοδαπῶν φωτοτυπίαν τῆς ταυτότητος ἑνός πράκτορός της ὅταν μάλιστα εἰς ὅλους εἶναι γνωστόν ὅτι αἱ σχέσεις μας μετά τῆς Γκεστάπο δέν ἦσαν διόλου φιλικαί, δεδομένου ὅτι τήν ἐποχήν ἐκείνην, εἰδικῶς τό Κέντρον Ἀλλοδαπῶν Θεσσαλονίκης, διεξῆγε σκληρόν ἐθνικόν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν συνεργατῶν τῶν Γερμανῶν καί ὅλων τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἦσαν οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Ρουμανόβλαχοι κ.λ.π.;»

Τέλος ἐπί τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἡ ἀδελφή τοῦ φονευθέντος εἰς τήν Γερμανίαν δοσιλόγου Νικολάου Μακρῆ ἐρωτηθεῖσα ὑπό δημοσιογράφων τῆς Θεσσαλονίκης ἐδήλωσε τά ἑξῆς: «Μόλις διάβασα σήμερα τίς ἐφημερίδες, κατάλαβα ὅτι πρόκειται γιά τόν ἀδελφό μου πού, ὁ Θεός νά τόν συγχωρήσῃ, ἦταν πράγματι πράκτωρ τῶν Γερμανῶν».

5. Ὅσον ἀφορᾶ τόν τελευταῖον ἰσχυρισμόν εἰς τόν κατάλογον τῶν προχθεσινῶν καταγγελιῶν τοῦ Μέρτεν ὅτι ἡ Δοξούλα Μακρῆ μέ τήν προτροπήν τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν κατοχῆς κατά τήν ἀποχώρησιν των, ἐνεγράφη εἰς τήν ΕΠΟΝ, αὐτό χαρακτηρίζεται ὡς ἀπίθανος καί εἰς τήν νοσηροτέραν φαντασίαν συκοφαντία, πάντως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσα μέ τήν ὑπόθεσιν διά τήν ὁποίαν ὑποτίθεται ὅτι ἀγωνίζεται ὁ Γερμανός ἐγκληματίας πολέμου[264].

Τήν ἐπομένη, 11 Ὀκτωβρίου, ἀπό τήν Γενική Διεύθυνση Τύπου καί Πληροφοριῶν ἀνακοινοῦνται τά ἀκόλουθα:

«Ὁ Μέρτεν συνεχίζων τό κακόηθες μυθιστόρημά του περί προσφορᾶς δῆθεν ἰσραηλιτικῶν ἐμπορευμάτων, εἶχε τήν ἀφέλειαν διά δηλώσεώς του πρός τήν ἐφημερίδα "Ἐλευθερία" τῆς Κυριακῆς, νά ἀναφέρῃ τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν, δυνάμει σημειώματός του, παρεδόθησαν εἰς μή κατονομαζομένας δύο κομιστρίας αὐτοῦ τά ἐμπορεύματα δύο ἰσραηλιτικῶν καταστημάτων, ἤτοι ὑφάσματα καί ἄλλα ἐμπορεύματα, προσθέτων κακοηθῶς, ὅτι αἱ παραλήπτριαι ἦσαν δῆθεν αἱ δεσποινίδες Λεοντίδου καί Βαζάκα. Πρός ἀπόδειξιν δέ τοῦ συκοφαντικοῦ του ἰσχυρισμοῦ ἐπεκαλέσθη καί τήν ἔκθεσιν τῶν ὑπαλλήλων Κεραμέως καί Νικολαΐδου τήν συνταχθεῖσαν ἀμέσως μετά τήν ἀπελευθέρωσιν.

»Καί ἰδού τώρα ἡ συνταρακτική ἀποκάλυψις, βάσει ἐπισήμων στοιχείων, τῆς ἰδίας του ὑπογραφῆς ἐκ τοῦ κατοχικοῦ ἀρχείου τῆς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας:

»1. Κατ' ἀρχήν ὁ συκοφάντης διεψεύσθη αὐθημερόν ἀπό δηλώσεις τοῦ ὑπαλλήλου Κεραμέως, ὁ ὁποῖος κατηγορηματικῶς ἀπέκλεισεν ὅτι ἦτο ποτέ δυνατόν παραλήπτριαι τῶν καταστημάτων νά ἦσαν αἱ γνωσταί εἰς Θεσσαλονίκην δεσποινίδες Λεοντίδου καί Βαζάκα.

»2. Ὅπως προκύπτει ἀπό τά παραδιδόμενα πρός δημοσίευσιν ἐπίσημα στοιχεῖα, ὁ συκοφάντης εἶχεν ἐκδώσει πράγματι σημείωμα ὑπ' ἀριθ. 1482 καί χρονολογίαν 24/6/1943, διά τοῦ ὁποίου διέτασσε τήν ὑπηρεσίαν νά παραδώσῃ δύο ἰσραηλιτικά καταστήματα ὑφασμάτων καί ἄλλων ἐμπορευμάτων ἐπί τῶν ὁδῶν Βασιλέως Ἡρακλείου 9 καί Συγγροῦ 4, πρός τάς μή κατονομαζομένας δύο κομιστρίας τοῦ σημειώματός του, ἀλλά ἐλησμόνησε προφανῶς ὅτι κατόπιν αἰτήσεως τῆς ὑπηρεσίας, ἀπεσαφήνισε τήν διαταγήν του καί διά νεωτέρου σημειώματος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1488 τῆς ἑπομένης, ὠνόμασε τάς παραληπτρίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν αἱ Εὐαγγελία Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ καί ὄχι αἱ συκοφαντηθεῖσαι.

»3. Ἀλλά καί πέραν τοῦ νεωτέρου σημειώματός του εὑρέθησαν αἱ ἀπό 24/6/43 δύο ἐκθέσεις τῆς ὑπηρεσίας, εἰς τάς ὁποίας μάλιστα συμπράττει καί ὁ ἕτερος τῶν ὑπαλλήλων, Νικολαΐδης, τόν ὁποῖον ἐμνημόνευσεν εἰς τάς δηλώσεις του καί ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ὅλη ἡ διαδικασία παραλαβῆς τῶν δύο καταστημάτων, τά ἐμπορεύματα τοῦ δευτέρου τῶν ὁποίων εἶχον παραληφθῆ διά διαρρήξεως, μεταφερθέντων τῶν ἐμπορευμάτων ὑπό τῶν Λαγογιάννη καί Γενῆ.

»4. Τέλος, εἰς τήν σχηματισθεῖσαν δοσιλογικήν δικογραφίαν κατά τῶν Λαγογιάννη καί Γενῆ εὑρέθη καί τό ὑπ' ἀριθ. 10362 ἐπίσημον συμβόλαιον τοῦ συμβολαιογράφου Φιλιππίδου, διά τοῦ ὁποίου τά ἐμπορεύματα τοῦ μή παραβιασθέντος καταστήματος μεταβιβάζει αὐτοπροσώπως ὁ Μέρτεν πρός τάς Λαγογιάννη καί Γενῆ». [Βλ. Παράρτημα].

Παράλληλα, τό βρετανικό Φόρειν Ὄφις διέψευσε κατηγορηματικά πληροφορίες πού εἶχαν ἀναγραφεῖ στόν ἑλληνικό τύπο ὅτι δῆθεν τό Λονδίνο κατεῖχε στοιχεῖα πού ἀποδείκνυαν ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς γνώριζε κατά τή διάρκεια τοῦ πολέμου τόν Μ. Μέρτεν.

Στίς 12-15 Ὀκτωβρίου, τό θέμα θά συζητηθεῖ στή Βουλή, μέ πρωτοβουλία τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀνοίγοντας τή συζήτηση, ὁ ἀντιπρόεδρος, Π. Κανελλόπουλος, ἐξέφρασε τήν προσωπική του πεποίθηση ὅτι τό θέμα δέν θά ὑπῆρχε, ἄν δέν εἶχε γίνει προσπάθεια ἐκμεταλλεύσεως του στήν Ἑλλάδα. Ζήτησε ἀπό τά κόμματα νά λάβουν θέση ἀπέναντι στίς συκοφαντίες, ἔκαμε ἀναδρομή στό ἱστορικό τῆς ὑποθέσεως, ὑπογράμμισε τίς ἀντιφάσεις τοῦ ἐγκληματία πολέμου καί τόνισε ὅτι οἱ συκοφαντίες ἦταν τόσο κατάφωρα ἀβάσιμες, ὥστε, ἄν εἶχαν διατυπωθεῖ μόνο στήν Ἑλλάδα καί ὄχι καί στό ἐξωτερικό, δέν θά ὑπῆρχε ἀνάγκη οὔτε γιά διάψευσή τους. Οἱ ἀπόψεις τοῦ πρωθυπουργοῦ τό 1941-1944, ὁπότε εἶχε ἐπαφή μέ στελέχη πολλῶν κομμάτων καί μέ ἄλλους Μακεδόνες πού ἔκαμαν ἀγώνα κατά τῆς γερμανικῆς βουλγαρικῆς καί ἰταλικῆς κατοχῆς, ἦταν γνωστές: «Αἱ κινήσεις του ἦσαν ὁραταί, αἱ σκέψεις του ἦσαν εἰς τούς κύκλους, εἰς τούς ὁποίους ἐκινεῖτο, γνωσταί καί ἦτο γνωστόν πῶς ἔζησε καί ὑπό ποίας τραγικάς,

προσωπικῶς καί διά τά μέλη τῆς οἰκογενείας του, τῆς οἰκογενείας τοῦ πατρός του, συνθήκας ἔζησε κατά τό διάστημα τῆς κατοχῆς».

Ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὁ ἡγέτης τῆς ΕΔΑ, Ι. Πασαλίδης, ἀρνήθηκε νά ἐξετάσει τήν οὐσία τῆς ὑποθέσεως, ἀλλά δήλωσε ὅτι εἶχε δημιουργηθεῖ γιά τήν Κυβέρνηση πολιτικό καί ἠθικό θέμα, ἀφοῦ εἶχε ἐκδόσει τόν Μέρτεν στή Γερμανία, τή στιγμή πού αὐτός εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό τά ἑλληνικά δικαστήρια, καί τή στιγμή, πρόσθεσε, πού μέλη τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως βρίσκονταν ὑπό διωγμό. Ἰσχυρίστηκε, μάλιστα, ὅτι ὁ Μέρτεν εἶχε ἐκδοθεῖ μετά ἀπό πιέσεις τῆς Βόννης, ὅπου γινόταν «ἀναβίωσις τοῦ χιτλερικοῦ μιλιταρισμοῦ». Τέλος, εἶπε ὅτι ἡ δίωξη τοῦ Μέρτεν ἔπρεπε νά γίνει στά γερμανικά δικαστήρια, καί ζήτησε τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως καί τή διεξαγωγή ἐκλογῶν μέ ἀναλογικό σύστημα. Παρεμβαίνοντας, ὁ Κ. Καραμανλῆς, σημείωσε ὅτι, ἄν, ὅπως ὑποστήριξε ὁ Ι. Πασαλίδης, ἡ Κυβέρνηση φοβόταν τόν Μέρτεν, θά μποροῦσε νά μήν τόν ἐκδόσει καί νά τόν κρατήσει στίς φυλακές. Ἡ ἔκδοσή του, ἀντίθετα, ἔγινε γιατί ἐπικράτησε ἡ ἄποψη ὅτι χάριν τῶν ἑλληνογερμανικῶν σχέσεων, ἔπρεπε νά τερματιστεῖ ἡ ἀντιπαλότητα τοῦ παρελθόντος.

Ὁ Σ. Βενιζέλος, ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων, δήλωσε ὅτι δέν υἱοθετοῦσε τίς καταγγελίες τοῦ Μέρτεν, θεωροῦσε, ὅμως, τήν ἀντίδραση τῆς Κυβερνήσεως «ἀτυχῆ», στό μέτρο πού εἶχε ζητηθεῖ ἀπό τή Βόννη νά λάβει θέση. Ἐξάλλου, ἀφοῦ ἡ προσφυγή εἶχε γίνει στήν ἑλληνική δικαιοσύνη, ὁ ἐγκληματίας πολέμου δέν θά ἐρχόταν γιά νά παραστεῖ στή δίκη του. Ὁ Η. Τσιριμῶκος, ἀπό τήν πλευρά τῆς ΔΕ καί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΝΠΚ, Γ. Ἀθανασιάδης-Νόβας, συμφώνησαν μέ τό Σ. Βενιζέλο καί ζήτησαν, ἐπίσης, νά παραιτηθοῦν οἱ μηνυτές ὑπουργοί καί νά μηνύσει καί ὁ πρωθυπουργός τόν ἐγκληματία πολέμου. Ἀπαντώντας, ὁ πρωθυπουργός τόνισε ὅτι ἡ ἐναντίον του κατηγορία ἐμπλεκόταν μέ αὐτή κατά τοῦ Δ. Μακρῆ καί ἐπομένως θά συνεκδικαζόταν.

Ὁ Γ. Παπανδρέου, ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων Δημοκρατῶν, συμφώνησε μέ τήν ἄποψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ, καί μέ τήν ἐπιλογή τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων γιά τή μήνυση κατά τοῦ Μέρτεν: «Φαντάζεσθε τήν εἰκόνα, ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός νά συμφύρεται εἰς τά Πλημμελειοδικεῖα τῆς Γερμανίας μέ ἀντίδικον τόν ἐγκληματία πολέμου. Δέν δέχομαι ὡς Ἕλλην πολίτης αὐτήν τήν εἰκόνα». Ὁ Γ. Παπανδρέου, ἐπίσης, τόνισε ὅτι στήν Ἑλλάδα θά ἦταν εὐχερέστερη ἡ ἀπόδειξη τῆς ἀληθείας. Ἐξάλλου, ἐφόσον ἡ τιμή Ἑλλήνων πολιτικῶν εἶχε προσβληθεῖ, στήν Ἑλλάδα ἔπρεπε νά γίνει καί ἡ ἀποκατάστασή της. Ἡ ἑλληνική δικαιοσύνη μποροῦσε πάντα νά ζητήσει τή δικαστική συνδρομή τῆς γερμανικῆς, ὥστε νά καταθέσει ὁ Μέρτεν. «Ἐάν ἀρνηθεῖ κατάθεσιν, ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι συκοφάντης. Καί τό θέμα λήγει». Πάντως, ἐπέκρινε τήν Κυβέρνηση, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ Ἀθήνα εἶχε ἐκμαιεύσει τή γερμανική ἀνακοίνωση τῆς 28ης Σεπτεμβρίου, ὑπό τύπον «πιστοποιητικοῦ». Τέλος, ὑποστήριξε ὅτι οἱ μηνυτές ὑπουργοί ἔπρεπε νά παραιτηθοῦν.

Ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, Σ. Μαρκεζίνης, δέν πῆρε θέση ἐπί τῆς οὐσίας, καί δήλωσε ὅτι ἡ Κυβέρνηση δέν ἔπρεπε νά ἐπιλέξει τή δικαστική ὁδό, ἀλλά νά ἐκφράσει ἁπλῶς τή βδελυγμία της γιά τις συκοφαντίες. Ἀφοῦ ὅμως οἱ μηνύσεις εἶχαν γίνει, ἁρμόδια ἦταν τά ἑλληνικά δικαστήρια. Ἀντίθετος μέ τούς χειρισμούς τῆς Κυβερνήσεως ἦταν καί ὁ Σ. Στεφανόπουλος. Θέση ἐπί τῆς οὐσίας πῆρε, ἀντίθετα, ὁ Α. Μπαλτατζῆς, ὁ ὁποῖος τόνισε ὅτι, ὡς πρόσφυγας ἀπό τήν Ἀνατολική Μακεδονία καί τή Θράκη, εἶχε ὁ ἴδιος γνώση τῆς ἄψογης συμπεριφορᾶς τοῦ Κ. Καραμανλῆ κατά τήν Κατοχή. Τάχθηκε, ἀκόμη, ὑπέρ τοῦ Δ. Μακρῆ καί τῆς συζύγου του, καί τοῦ Γ. Θεμελῆ.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Κ. Καλλίας, ὑπουργός Δικαιοσύνης, τόνισε τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων, βάσει τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, πού ὁρίζε ὅτι τό ἑλληνικό δίκαιο ἐφαρμοζόταν καί γιά ἀξιόποινες πράξεις ἀλλοδαπῶν κατά τῶν Ἑλλήνων, πού εἶχαν τελεσθεῖ στήν ἀλλοδαπή, ἐφόσον ἦταν αὐτές ἀξιόποινες καί γιά τό δίκαιο τῆς χώρας, ὅπου εἶχε τελεσθεῖ τό ἀδίκημα. Ἄλλωστε, συνέχισε, ἦταν ἀδιανόητο γιά Ἕλληνα πολιτικό νά ἐπιλέξει νά προσφύγει σέ ξένη δικαιοσύνη, ἐνῶ στήν Ἑλλάδα ἦταν καί εὐχερέστερη ἡ ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας. Ὁ Κ. Καλλίας ἀνέλυσε τήν πολιτική τῆς ἀπελάσεως τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου, πού εἶχε ἀρχίσει τό 1951, ἐπί Κυβερνήσεων Κέντρου, μέ σκοπό τήν ὑποβοήθηση τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἑλληνογερμανικῶν σχέσεων, ὅπως ἀνέφεραν καί σχετικά τηλεγραφήματα τοῦ τότε ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Σ. Βενιζέλου, τά ὁποῖα ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης κατέθεσε. Εἰδικά γιά τόν Μέρτεν, ἡ δίκη του ἔγινε στήν Ἑλλάδα ἐπειδή εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἡ ἐναντίον του ποινική δίωξη στά ἑλληνικά δικαστήρια καί μετά τήν καταδίκη του ἀπελάθηκε. Μίλησαν, ἐπίσης, οἱ ὑπουργοί Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, καί Προεδρίας, Κ. Τσάτσος, ὁ ὁποῖος τόνισε ὅτι δέν ἔπρεπε νά παραιτηθοῦν οἱ μηνυτές ὑπουργοί, γιατί τότε ἡ ἰδιότητά τους ὡς ὑπουργῶν θά ἐξηρτᾶτο ὄχι μόνο ἀπό τήν ἐμπιστοσύνη τῆς Βουλῆς, ἀλλά καί ἀπό τούς συκοφάντες.

Τοποθετήθηκαν, ἐπίσης, ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν καί ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης. Ὁ Δ. Μακρῆς τόνισε ὅτι ἡ Βουλή ὄφειλε νά πάρει θέση γιά τίς ἐναντίον του συκοφαντίες καί νά μή συζητήσει μόνο τόν ὀρθό ἤ ἐσφαλμένο χειρισμό τοῦ θέματος. Κατόπιν, ἐξέτασε τήν οὐσία τῆς ὑποθέσεως, ἀποδεικνύοντας

τό ἀβάσιμο τῶν καταγγελιῶν τοῦ Μέρτεν ἐναντίον τοῦ ἴδιου καί τῆς συζύγου του καί ὑπογραμμίζοντας τίς ἀντιφάσεις στίς ὁποῖες εἶχε ὑποπέσει ὁ ἐγκληματίας πολέμου [βλ. τήν ὁμιλία τοῦ Δ. Μακρῆ στό σχετικό Παράρτημα]. Ὁ Γ. Θεμελῆς, ἀπό τήν πλευρά του, τόνισε τό ἀβάσιμο τῆς ἐναντίον του κατηγορίας, ἀφοῦ ποτέ δέν εἶχε καταγγελθεῖ ὅτι συγκέντρωσε ὁμήρους. Ἔκαμε, ἀκόμη, ἀνασκόπηση τῆς δύσκολης καταστάσεως στό νομό Πέλλης, ὅπου οἱ Βούλγαροι εἶχαν ἀναλάβει δραστηριότητα, προσπαθώντας νά ἐμφανίσουν τήν περιοχή ὡς κατοικούμενη ἀπό βουλγαρικό πληθυσμό. Ὁ ἴδιος εἶχε πιεστεῖ νά ἀποδεχτεῖ τή νομαρχία, γιά νά ἐργαστεῖ ἀκριβῶς μέ σκοπό νά διατηρηθεῖ ὑψηλά τό ἑλληνικό φρόνημα τῶν κατοίκων. Ἦταν, τόνισε, μέλος τῆς ὀργανώσεως ΥΒΕ (Ὑπερασπισταί Βορείου Ἑλλάδος - μετέπειτα ΠΑΟ) καί, τόν Αὔγουστο 1943, μετά τήν ἐκτέλεση ἀπό τίς ἀρχές κατοχῆς τοῦ γαμπροῦ του, διέφυγε, καί μετέβη στή Μ. Ἀνατολή[265].

Παρά τή δημιουργία τοῦ θορύβου στήν Ἑλλάδα, πάντως, ἡ θέση τοῦ Μέρτεν εἶχε γίνει δύσκολη. Διαρκῶς αὐτοδιαψευδόμενος, ἀδυνατώντας νά στηρίξει ὁποιαδήποτε κατηγορία, ἤδη ξανά ὑπόδικος, θά ἀμφισβητήσει τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων — ξεχνώντας τίς ἀπειλές του ὅτι θά ἐρχόταν στήν Ἑλλάδα ἐπικεφαλῆς στρατιᾶς μαρτύρων γιά νά ἀποδείξει τούς ἰσχυρισμούς του. Ἀντίθετα, θά προχωρήσει σέ μιά κίνηση ἐντυπωσιασμοῦ: μήν ἔχοντας πιά ἄλλη ἐπιλογή γιά τήν τακτική του, θά ὑποβάλει —στά ἑλληνικά δικαστήρια— στίς 12 Νοεμβρίου, μήνυση ἐναντίον τῆς Δ. Μακρῆ, κατηγορώντας την ὅτι εἶχε ψευδορκήσει κατά τή διάρκεια τῆς δίκης του, πού εἶχε διεξαχθεῖ στήν Ἑλλάδα. Στή μήνυσή του, ὁ Μέρτεν ἰσχυριζόταν ὅτι ἡ Δ. Μακρῆ εἶχε ἐργαστεῖ ὡς γραμματέας του ἐπί πεντάμηνο κατά τήν κατοχή, ἐνῶ ἡ ἴδια εἶχε καταθέσει ὅτι τόν συνάντησε δύο φορές, ὅταν τόν εἶχε παρακαλέσει νά τῆς δοθεῖ διορία λίγων ὡρῶν γιά νά ἐκκενώσει τά διαμερίσματα ὅπου ἔμενε καί τά ὁποῖα εἶχαν, καί τά δύο, ἐπιταχθεῖ ἀπό τίς γερμανικές ἀρχές κατοχῆς.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ Μέρτεν ἔδειχνε ὅτι ὁ συκοφάντης βρισκόταν σέ ἀπόγνωση: ἡ δίκη του εἶχε διεξαχθεῖ πολύ παλαιότερα, ἐνῶ ἡ ἐπίμαχη κατάθεση τῆς συζύγου τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν εἶχε δοθεῖ στις 28 Δεκεμβρίου 1957, τρία δηλαδή χρόνια πρίν τήν ὑποβολή τῆς μηνύσεως τοῦ Μέρτεν, ἡ ὁποία συνέπιπτε μέ τήν ἐποχή πού οἱ κατηγορίες του καταρρίπτονταν ἡ μία μετά τήν ἄλλη! Σέ κάθε περίπτωση, ἄνοιγε πιά ὁ δρόμος γιά τήν ὁριστική ἐκκαθάριση τῆς ὑποθέσεως ἀπό τή δικαιοσύνη ἡ διαδικασία ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὁλοκληρώθηκε τό φθινόπωρο 1961.

Τήν 31η Μαΐου, πράγματι, δημοσιεύεται τό ὑπ' ἀριθ. 1954 βούλευμα τοῦ Συμβουλίου Πλημμελειοδικῶν Ἀθηνῶν, πού ἐξετάζει τή μήνυση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν, Δ. Μακρῆ, κατά τῶν Μ. Μέρτεν, Κλάους Μένζελ, ὑπευθύνου τῆς «Hamburger Echo», καί Γκύντερ Ζαχαρία, τοῦ «Der Spiegel», γιά τίς συκοφαντικές καταγγελίες τους κατά τοῦ ἰδίου καί τῆς συζύγου του.

Στήν εἰσήγησή του, ὁ εἰσαγγελέας, Κ. Φαφούτης, ζήτησε τήν παραπομπή τῶν κατηγορουμένων στό ἀκροατήριο καί ὑπογράμμισε τήν ἄρνησή τους νά ἀπολογηθοῦν, πού ἔδινε τό δικαίωμα στό Συμβούλιο νά κηρύξει τή διαδικασία περαιωμένη. Εἰδικότερα, ὁ εἰσαγγελέας σημείωσε ὅτι οἱ ἑλληνικές ἀρχές εἶχαν τή δυνατότητα νά καλέσουν τούς κατηγορουμένους στήν Ἑλλάδα, ἤ νά ζητήσουν νά ληφθοῦν οἱ ἀπολογίες ἀπό τόν ἁρμόδιο Ἕλληνα πρόξενο· ὡστόσο, τούς ἔδωσαν τή δυνατότητα νά ἀπολογηθοῦν ἐνώπιον τῶν ἁρμόδιων δυτικογερμανικῶν ἀρχῶν. Οἱ κατηγορούμενοι, ὅμως, περιορίστηκαν εἴτε νά ἀμφισβητήσουν τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων, εἴτε νά δηλώσουν ὅτι κάποιος τρίτος, Ἕρμαν Ρένερ, μποροῦσε νά δώσει «πληροφορίες» —ἐνῶ βέβαια στά ἄρθρα τους ἀναφέρονταν ὄχι σέ «πληροφορίες», ἀλλά σέ ἔγγραφα στοιχεῖα, τά ὁποῖα δήλωναν ὅτι κατεῖχαν. Ὁ εἰσαγγελέας χαρακτήρισε τή φυγομαχία τοῦ Μέρτεν ὡς «ἄνευ προηγουμένου στά δικαστικά χρονικά», ἐπισημαίνοντας τήν ὁμολογουμένως ἐκπληκτική παρελκυστική τακτική τοῦ ἐγκληματία πολέμου. Ὅταν κλήθηκε νά ἀπολογηθεῖ ἐνώπιον Δυτικογερμανοῦ δικαστικοῦ, στίς 14 Ἰανουαρίου 1961, ὁ Μέρτεν ζήτησε ἀπό ποινικό τμῆμα τοῦ Ἐφετείου Βερολίνου νά κηρυχθεῖ ἀπαράδεκτη ἡ διεξαγωγή τῆς ἀνακρίσεως, λόγω ἀναρμοδιότητας τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων. Ἡ αἴτησή του ἀπορρίφθηκε τέσσερις ἡμέρες ἀργότερα, ὁπότε ὁ Μέρτεν πρῶτα προέβαλε ἀσθένεια, κατόπιν ζήτησε προθεσμία νά ἀπολογηθεῖ καί μετά ἄσκησε ἀνακοπή κατά τῆς διατάξεως τοῦ γερμανικοῦ Εἰρηνοδικείου πού ἐπέτρεπε τήν παράσταση δικηγόρου τοῦ Δ. Μακρῆ στή διαδικασία. Γιά νά παύσει ἡ καθυστέρηση, ὁ δικηγόρος τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν παραιτήθηκε ἀπό τό δικαίωμά του καί ὁρίστηκε νέα δικάσιμος ἡ 7 Μαρτίου 1961. Ἀλλά τότε ὁ Μέρτεν ζήτησε τήν ἐξαίρεση τοῦ Δυτικογερμανοῦ ἀνακριτῆ, λόγω φόβου μεροληψίας. Καί ὅταν παραπέμφθηκε ἡ αἴτησή του γιά ἐξέταση ἀπό τό ἁρμόδιο —δυτικογερμανικό πάντα— Συμβούλιο Πλημμελειοδικῶν, ὁ Μέρτεν ζήτησε, ἐπίσης γιά φόβο μεροληψίας, τήν ἐξαίρεση ὁλόκληρου τοῦ Πλημμελειοδικείου! Ἔτσι, ἐνῶ ἀρχικά δήλωνε ὅτι φοβόταν τά ἑλληνικά δικαστήρια καί ὅτι ἐμπιστευόταν μόνο τή δυτικογερμανική δικαιοσύνη, τελικά δυσπίστησε καί πρός τήν τελευταία.

Τό βούλευμα δέχτηκε τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλ-

ληνικῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, θεώρησε ὅτι ὁ Μέρτεν, ἄν καί κλήθηκε, εἶχε ἀρνηθεῖ νά ἀπολογηθεῖ, θεώρησε ὅτι ὑπῆρχε εὐθύνη καί κοινός δόλος καί τῶν ἄλλων δύο κατηγορουμένων καί παρέπεμψε καί τούς τρεῖς στό ἀκροατήριο τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν. [Ἀπόσπασμα τοῦ βουλεύματος παρατίθεται στό σχετικό Παράρτημα].

Στίς 24 Ἰουνίου, μέ τό ὑπ' ἀριθ. 2362 βούλευμα τοῦ Συμβουλίου Πλημμελιοδικῶν Ἀθηνῶν, ἀπαλλάχτηκε ἡ Εὐδοξία Μακρῆ ἀπό τήν κατηγορία ἐπί ψευδορκία, πού τῆς εἶχε προσάψει ὁ Μ. Μέρτεν.

Ὁ εἰσαγγελέας, Κ. Φαφούτης, σημείωσε ὅτι τό στοιχεῖο γιά τό ὁποῖο κατηγορεῖτο ἡ Δ. Μακρῆ ἦταν ὄχι ἁπλῶς ἐπουσιῶδες ἀλλά ἄσχετο μέ τήν ὑπόθεση τῆς δίκης τοῦ Μέρτεν —κατά τήν ὁποία ὑποτίθεται ὅτι εἶχε τελεσθεῖ τό ἀδίκημα— καί συνεπῶς, σύμφωνα μέ τή θεωρία τοῦ ποινικοῦ δικαίου, δέν ἀρκοῦσε γιά νά στηρίξει τήν παραπομπή της στό ἀκροατήριο. Πάντως, καί ἔτσι ἀκόμη, τό Συμβούλιο ὑπεισῆλθε στή ἐξέταση τῆς οὐσίας τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Μέρτεν, οἱ ὁποῖοι ἀποδείχτηκαν ἀνυπόστατοι. Οἱ μάρτυρες, ἀκόμη καί αὐτοί πού ἐπικαλέστηκε ὁ Μέρτεν, ὄχι μόνο δέν ἐπιβεβαίωσαν ὅτι ἡ Δ. Μακρῆ εἶχε ἐργαστεῖ ὡς γραμματέας ἤ διερμηνέας τοῦ Μ. Μέρτεν, ἀλλά ἀντίθετα σημείωσαν ὅτι διαρκῶς δούλευε στό τμῆμα Πετρελαιοειδῶν. Ἕνας μόνο μάρτυς, ὁ Ρ. Στέκ, ἰσχυρίστηκε τό ἀντίθετο, ἀλλά καί αὐτός ἄλλαξε ἀρκετές φορές τήν κατάθεσή του καί περιέπεσε σέ τόσες ἀντιφάσεις, ὥστε τά στοιχεῖα πού ἔδωσε νά μήν ἔχουν καμιά ἀξία. Τό Συμβούλιο, ἀκόμη, ὑπογράμμισε τή διέλευση τριῶν ἐτῶν μεταξύ τῆς ὑποτιθέμενης ψευδορκίας τῆς Δ. Μακρῆ καί τῆς ὑποβολῆς μηνύσεως ἀπό τόν Μέρτεν, καί ὑπογράμμισε ὅτι οἱ μάρτυρες εἶχαν βεβαιώσει πώς ἡ Μακρῆ ἐπεδείκνυε ὑψηλό ἐθνικό φρόνημα καί πώς δέν δίσταζε νά ἐκφράζει τήν ἀντίθεσή της στίς ἀρχές κατοχῆς, ἀκόμη καί παρουσία ἐκπροσώπων τους —γεγονός πού διέψευδε καί πάλι τό Μέρτεν, ὁ ὁποῖος ἰσχυριζόταν ὅτι ἡ Μακρῆ ἐργαζόταν γιά τούς Γερμανούς. Τέλος, τό Συμβούλιο θεώρησε ὅτι δέν ἔπρεπε νά γίνει παραπομπή τῆς Δ. Μακρῆ στό ἀκροατήριο.

Στίς 11 Ἰουλίου, ἐξάλλου, μέ βούλευμα τοῦ Συμβουλίου Πλημμελειοδικῶν Ἀθηνῶν, παραπέμφηκαν στό ἀκροατήριο ὁ Μ. Μέρτεν καί ὁ Κλ. Μένζελ, γιά συκοφαντική δυσφήμιση τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ.

Ἀπό τήν ἐξέταση τῶν στοιχείων εἶχε προκύψει ὅτι ὁ Γ. Θεμελῆς, νομάρχης Πέλλης κατά τήν κατοχή, καμιά σχέση δέν εἶχε, ὅπως ἰσχυρίστηκε ὁ Μέρτεν, μέ συγκεντρώσεις ἤ καταλόγους ὁμήρων. Στήν Ἔδεσσα, μάλιστα, ποτέ δέν συντάχθηκε τέτοιος κατάλογος. Ὅσο γιά τήν τοποθέτηση τοῦ Γ. Θεμελῆ στή θέση τοῦ νομάρχη, αὐτή δέν εἶχε προέλθει ἀπό δική του πρωτοβουλία, ἀλλά τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ μέ σκοπό τόν περιορισμό τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας, καθώς τήν ἐποχή ἐκείνη ἡ Σόφια προσπαθοῦσε νά ἐπεκτείνει τή σφαίρα κατοχῆς της στήν κεντρική Μακεδονία καί προσπαθοῦσε νά παρουσιάσει τήν περιοχή ὡς βουλγαρίζουσα. Τόν ἴδιο κίνδυνο εἶχε, ἄλλωστε, διαβλέψει καί ἡ ἀντιστασιακή ὀργάνωση «Ὑπερασπισταί Βορείου Ἑλλάδος» (ΥΒΕ), ἡγετικό στέλεχος τῆς ὁποίας ἦταν ὁ Γ. Θεμελῆς, ὁ ὁποῖος, παράλληλα, συνεργαζόταν μέ τήν ἀντίσταση καί μέ τούς Βρετανούς συνδέσμους τῆς περιοχῆς, μέ κίνδυνο νά ἀποκαλυφθεῖ ἡ δράση του ἀπό τίς γερμανικές ἀρχές Κατοχῆς.

Στίς 22 Αὐγούστου, μέ τό ὑπ' ἀριθ. 3101/61 βούλευμα τοῦ ἴδιου Συμβουλίου, ἀπαλλάχτηκαν οἱ Ι. Ἰορδάνογλου, Π. Ἰασωνίδης, Κ. Καβασιάδης καί ἄλλοι μάρτυρες, κατά τῶν ὁποίων ὁ Μέρτεν εἶχε ὑποβάλει μήνυση γιά ψευδορκία, καθώς —ἐξεταζόμενοι ὡς μάρτυρες κατηγορίας τοῦ Δ. Μακρῆ— εἶχαν καταθέσει ὅτι ἡ σύζυγός του δέν ἐργάστηκε ποτέ ὡς γραμματέας καί διερμηνέας τοῦ Μ. Μέρτεν. Τό Συμβούλιο, κάμοντας σχετική ἀναφορά στή μήνυση Μέρτεν κατά τῆς Δ. Μακρῆ, παρατήρησε ὅτι δέν εἶχε ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν εἶχε πράγματι ἐργαστεῖ σέ αὐτή τή θέση· ἀντίθετα, εἶχε ἀποδειχθεῖ τό ἀσύστατο τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Μέρτεν.

Στίς 10 Νοεμβρίου 1961, μέ τήν ὑπ' ἀριθ. 20770 ἀπόφασή του, τό Τριμελές Πλημμελειοδικεῖο Ἀθηνῶν θά καταδικάσει τόν Μ. Μέρτεν καί τούς ὑπεύθυνους τῶν ἐφημερίδων «Hamburger Echo» καί «Der Spiegel», σέ φυλάκιση τεσσάρων ἐτῶν τόν πρῶτο καί ἀπό δύο ἐτῶν τούς ἄλλους δύο γιά δυσφήμιση τοῦ Δ. Μακρῆ. Τό σκεπτικό τῆς ἀποφάσεως ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων:

«Ἐπειδή ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν ἐπ' ἀκροατηρίῳ ἐξετασθέντων μαρτύρων, τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων καί τῆς ἐν γένει συζητήσεως ἀπεδείχθησαν τά ἑξῆς: Οἱ κατηγορούμενοι Μάξ Μέρτεν καί Κλάους Μένζελ ἐδημοσίευσαν εἰς τήν ἐν Ἀμβούργῳ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα "Hamburger Echo" καί δή εἰς τά φύλλα αὐτῆς τῆς 17 καί 19 Σεπτεμβρίου 1960 ἄρθρα εἰς τά ὁποῖα περιέλαβον τά ἐν τῷ διατακτικῷ τῆς παρούσης καί δή 1) ὅτι ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου, σύζυγος τοῦ μηνυτοῦ, κατά τήν ξενικήν ἐν Ἑλλάδι κατοχήν εἰργάσθη παρά τῷ Γραφείῳ τοῦ Συμβούλου τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Θεσσαλονίκης Μέρτεν καί παρεῖχεν αὐτῷ πληροφορίας περί τῆς ἐπικειμένης τότε ἀνατινάξεως τῆς Γεφύρας Γοργοποτάμου, 2) ὅτι ἡ ἰδία μετά τοῦ μηνυτοῦ, ὅστις ἦτο μνηστήρ της, καί τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ὅστις ἦτο θεῖος της, παρέσχον εἰς τόν Μέρτεν χρησίμους πληροφορίας συναντώμενοι μετ' αὐτοῦ εἰς τήν οἰκίαν της, 3) ὅτι διά τάς παρεχομένας πληροφορίας ἔλαβον ἐπ' ὀνόματι τῆς πρώτης ὡς ἀμοιβήν κατάστημα μεταξωτῶν ἑνός Ἑβραίου τῆς Θεσσαλονίκης ἀξίας 15.000 λι-

ρῶν στερλινῶν καί 4) ὅτι ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου εἰς ἀνάμνησιν τῆς συνεργασίας της μετά τοῦ Μέρτεν ἔδωσεν εἰς αὐτόν λεύκωμα φωτογραφιῶν μέ ἰδιόγραφον ἀφιέρωσιν καί ὅτι οἱ Μέρτεν, Λεοντίδου, Μακρῆς, Καραμανλῆς ὁμοῦ ἐφωτογραφήθησαν εἰς τά περίχωρα Θεσσαλονίκης. Οἱ κατηγορούμενοι Μάξ Μέρτεν καί Γκούντερ Ζαχαρίας ἐδημοσίευσαν εἰς τόν ἐν Ἀμβούργῳ τῆς Γερμανίας ἐκδιδόμενον περιοδικόν «Der Spiegel» καί δή εἰς τό φύλλον τῆς 28/9/1960 περίληψιν τῶν ἄνω ἄρθρον τῆς Ἠχοῦς τοῦ Ἀμβούργου περιέχουσαν τά αὐτά περιστατικά. Τά δημοσιευθέντα εἶναι ψευδῆ καθ' ὅσον.

»1. Ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου κατά τήν ἐχθρικήν κατοχήν δέν εἰργάσθη εἰς τό γραφεῖον τοῦ συμβούλου τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Θεσσαλονίκης Μέρτεν (ὅπερ εὑρίσκετο εἰς τόν 2ον ὄροφον τοῦ ἐπί τῆς ὁδοῦ Νίκης Μεγάρου Κονιόρδου), ἀλλ' εἰς τήν ὑπηρεσίαν καυσίμων τῆς αὐτῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως, ἥτις ἐστεγάζετο εἰς τόν 4ον ὄροφον τοῦ αὐτοῦ Μεγάρου (ὡς διερμηνεύς καί δακτυλογράφος, ὡς περί τούτου κατέθεσαν οἱ μάρτυρες Ἀθανάσιος Ξηρομερίτης, ὅστις διετέλεσε τότε προϊστάμενος τῆς Μηχανολογικῆς Ὑπηρεσίας Γενικῆς Διευθύνσεως Μακεδονίας, Γεώργιος Βαρδουλάκης, ἀντιστράτηγος Χωροφυλακῆς, ὑπηρετῶν τότε ὡς διοικητής τοῦ τμήματος Ἀσφαλείας Θεσσαλονίκης, Θεμιστοκλῆς Ἀσλανίδης, διευθυντής τῆς ἑταιρίας Σέλλ, Παναγιώτης Λαδόπουλος, ἀσκῶν ἐμπορίαν πετρελαιοειδῶν τῆς ἑταιρίας Socony, Ἱπποκράτης Ἰορδάνογλου, Δημήτριος Δημητριάδης, Ἀθανάσιος Βουτυρᾶς, δικηγόρος, Ἠλίας Κυριάδης, ἰατρός, Σοφία Νάστου, Πολύκαρπος Ἰασωνίδης, οἵτινες πάντες ἔχουν ἰδίαν γνῶσιν τοῦ πράγματος. Δέν ἔδωκε πληροφορίας περί τῆς ἐπικειμένης ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας Γοργοποτάμου, οὐδ' ἦτο δυνατόν νά δώσῃ ἡ 17ετις νεάνις τῆς Θεσσαλονίκης τοιαύτας πληροφορίας, ἀφ' οὗ ἡ γέφυρα αὕτη ἔκειτο εἰς Στερεάν Ἑλλάδα καί ἡ ἀνατίναξις αὐτῆς (γενομένη τήν νύκτα τῆς 25 πρός τήν 26 Νοεμβρίου 1942), ἦτο ἔργον Ἄγγλων ἀξιωματικῶν καί τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, σχεδιασθέν, ὡς εἰκός, ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι.

»2. Ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου δέν ἐτέλει κατά τήν κατοχήν ἐν μνηστείᾳ μέ τόν μηνυτήν Δημ. Μακρῆν, ὅν οὐδ' ἐγνώριζεν ὅταν εἰργάζετο εἰς τήν ρηθεῖσαν ὑπηρεσίαν, μνηστευθεῖσα μετ' αὐτοῦ μετά τήν ἀπελευθέρωσιν, ὡς κατέθεσαν μετά λόγου γνώσεως οἱ μάρτυρες Χαράλαμπος Φραγκίστας, καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἱπποκράτης Ἰορδάνογλου, Δημήτριος Δημητριάδης, δικηγόροι, Ἀναστάσιος Νάστος, δημοσιογράφος, Δάριο Μόλχο, Νικόλαος Οἰκονόμου, Σοφία Νάστου, οἵτινες ἐγνώριζον αὐτήν καί τόν μηνυτήν, οὗ ἦτο αὕτη συγγενής τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ὅστις οὔτε εἰς τήν Θεσσαλονίκην εὑρέθη κατά τήν διάρκειαν τῆς ξενικῆς κατοχῆς, ὡς περί τοῦ τελευταίου τούτου κατέθεσαν οἱ ρηθέντες μάρτυρες Χαρ. Φραγκίστας, Ἀναστάσιος Νάστος καί Θεόδωρος Οἰκονόμου, δικηγόρος, διατελέσας κατά τήν περίοδον ἐκείνην πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης, οὔτε εἶχε τότε γνωριμίαν τινά μέ τόν μηνυτήν Δημ. Μακρῆν. Περαιτέρω δέν εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Μάξ Μέρτεν ἐπεσκέφθη τήν κατοικίαν τῆς Εὐδοξίας Λεοντίδου, εὑρισκομένην εἰς τόν 2ον ὄροφον οἰκοδομῆς ἐν ὁδῷ Καρόλου Ντήλ, ὡς κατέθεσαν οἱ μάρτυρες Σοφία Νάστου καί Γεώργιος Λυκίδης, ἔνοικοι τῆς αὐτῆς οἰκοδομῆς καί Φίλιππος Παππᾶς, ἐξ ἧς μάλιστα κατοικίας ἀπέβαλον αὐτήν οἱ Γερμανοί, δόντες ὀλιγόωρον προθεσμίαν ἐκκενώσεως αὐτῆς.

»3. Δέν ἔλαβεν ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου κατάστημα ἀπαχθέντος Ἰσραηλίτου Θεσσαλονίκης, ὡς περί τούτου κατέθεσαν οἱ μάρτυρες Σαμ. Ναχμίας, δικηγόρος, νομικός σύμβουλος τῆς ἰσραηλιτικῆς κοινότητος Θεσσαλονίκης, Ἱπποκράτης Ἰορδάνογλου, δικηγόρος, Ἀναστάσιος Νάστος, δημοσιογράφος, Ἰωάννης Χατζησταυρόπουλος, Πολύκαρπος Ἰασωνίδης, ὅπερ εἰς μετέπειτα δηλώσεις του ὁ Μέρτεν ὑπενίχθη, ἐπί τῆς ὁδοῦ Βασ. Ἡρακλείου ἀριθ. 9 τοῦ Ἀσσέλ Ἰσραέλ ἔλαβον αἱ Εὐαγγελία Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ, ὡς τοῦτο ἀναμφιβόλως προκύπτει ἐξ ἐγγράφων ὑπαρχόντων ἐν τῇ δικογραφίᾳ (σημειωμάτων ὑπό χρονολογίας 24/6/43 καί 25/6/43 τοῦ Μέρτεν, ὑπ' ἀριθ. 10362/18-7-1943 συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Παν. Φιλιππίδου παραχωρήσεως τοῦ καταστήματος πρωτοκόλλου-παραδόσεως αὐτοῦ καί ἄλλων).

»4. Δέν ἔδωκεν ἡ Εὐδοξία Λεοντίδου λεύκωμα με ἀφιέρωσιν εἰς τόν Μέρτεν, ἀλλά τό ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερθέν λεύκωμα ἐδόθη ὑπ' αὐτῆς καί μιᾶς ἄλλης συμμαθητρίας της εἰς καθηγητήν των τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης Π. Βλίντζελερ, εἰς ἣν πρό τῆς κατοχῆς εἶχον φοιτήσει, εἶναι δέ ψευδές ὅτι ὑπῆρχε φωτογραφία τοῦ Μέρτεν μετά τῶν Λεοντίδου, Δημ. Μακρῆ καί Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ὡς τοῦτο ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι δέν παρουσίασε τοιαύτην φωτογραφίαν, ἥτις δέν ἦτο δυνατόν νά ὑπάρχῃ διότι τά πρόσωπα ταῦτα δέν ἐσχετίζοντο οὐδ' ἐγνωρίζοντο ἐπί κατοχῆς. Ἐν γένει δέ ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν ἄνω μαρτύρων ὡς καί τοῦ Ἀθανασίου Φροντιστῆ, ἀντιστρατήγου, οἵτινες εἶναι διακεκριμένοι πολῖται, τινές δέ ἐξ αὐτῶν κατέχουν ἀνωτάτας δημοσίας θέσεις, ἀπεδείχθη ὅτι ἡ κατά τήν ξενικήν κατοχήν διαγωγή τοῦ μηνυτοῦ δικηγόρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὑπῆρξεν ἄψογος κατά πάντα, ἡ δέ τῆς Εὐδοξίας Λεοντίδου οὐδέν τό ἐπίμεμπτον παρουσίασε, παρ' ὅλον ὅτι εἰργάσθη εἰς τήν ρηθεῖσαν γερμανικήν ὑπηρεσίαν, ὅπερ ἔπραξε διά τήν συντήρησιν ἑαυτῆς (ὀρφανή πατρός) καί τῆς οἰκογενείας της κατά τάς δυσχερεῖς ἐκείνας ἡμέρας.

»Τά δημοσιευθέντα ψευδῆ περιστατικά θίγουν τήν τιμήν καί τήν ὑπόληψιν τοῦ μηνυτοῦ, οἱ δέ κατηγορούμενοι εἶχον συνείδησιν τούτου καί ἐπί πλέον ἐτέλουν ἐν γνώσει τῆς ἀληθείας, ὅπερ προέκυψεν ἐκ τῆς διαδικασίας. Κατά ταῦτα συνιστοῦν ἔγκλημα συκοφαντικῆς δυσφημίσεως, ὅπερ ἐπράχθη ὑπό τοῦ Μέρτεν κατ' ἐξακολούθησιν διά πλειόνων δημοσιευμάτων. Ὅθεν δέον ὅπως κηρυχθοῦν ἔνοχοι ὡς ἐν τῷ διατακτικῷ»[266].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρεται συνοπτικά στήν ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως Μέρτεν μέ τό παρακάτω σημείωμά του, τό ὁποῖο συνέταξε κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στό Παρίσι.

«Τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1960 ἐξερράγη τό σκάνδαλον Μέρτεν. Ἕνας Γερμανός ἐγκληματίας πολέμου ὀνόματι Μάξ Μέρτεν ἐδήλωσεν εἰς τό περιοδικόν "Der Spiegel" ὅτι, ὅταν εὑρίσκετο εἰς τήν Θεσσαλονίκην, εἶχεν συνεργασθῆ μέ τό ζεῦγος Μακρῆ, ὑπουργοῦ μου κατά τήν ἐποχήν τῆς δηλώσεως, καί

μέσω αὐτῶν καί μαζί μου. Ἐπρόκειτο βέβαια περί τοῦ μύθου, τόν ὁποῖον ἐχάλκευσε ὁ ἐν λόγῳ ἐγκληματίας ὑποκινηθείς ἀπό ἀντιπολιτευομένους τήν Κυβέρνησιν κύκλους. Τό ὅτι ἐπρόκειτο περί μύθου ἦτο αὐταπόδεικτον, δεδομένου ὅτι ἐγώ οὐδέποτε μετέβην κατά τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς εἰς Θεσσαλονίκην καί οὐδέποτε καί μέ οὐδέναν Γερμανόν εἶχα τήν ἐλαχίστην ἐπαφήν. Ἀλλά προπαντός ἀποδεικνύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι τόν Δ. Μακρῆν, ὁ ὁποῖος ἐφέρετο ὡς πρωταγωνιστής εἰς τήν ἱστορίαν αὐτήν, τόν ἐγνώρισα διά πρώτην φοράν κατά τάς ἐκλογάς τοῦ 1956, ὅταν τόν ἐκάλεσα νά πολιτευθῆ μέ τό κόμμα μου. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζαν καί προπαντός ἡ ἀντιπολίτευσις ὅτι ἐπρόκειτο περί κακοτέχνου σκευωρίας. Ἀντί ὅμως νά ἀγανακτήσουν κατά τῶν συκοφαντῶν, τόν ἐχρησιμοποίησαν γιά νά πλήξουν τόν πρωθυπουργόν τῆς χώρας, τόν ὁποῖον ἐκάλουν νά ἀπολογηθῆ εἰς τάς κακοήθεις καταγγελίας ἑνός ἐγκληματίου πολέμου.

»Ἐπί μήνας ἐγένετο αὐτή ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ θέματος καί ἀπεστέλλοντο βουλευταί καί δημοσιογράφοι εἰς τήν Γερμανίαν διά νά συμβουλεύουν καί νά καθοδηγοῦν τόν Μέρτεν.

»Ἀπό τήν πρώτην ἡμέραν κατήγγειλα μέ περιφρόνησιν τήν σκευωρίαν καί συνέστησα εἰς τόν Δ. Μακρῆν νά ὑποβάλη μήνησιν κατά τοῦ συκοφάντου. Συγχρόνως δέ, δι' εἰδικοῦ νόμου ἐπέτρεπα εἰς τόν Μ. Μέρτεν καί εἰς τούς μάρτυράς του νά ἐμφανισθοῦν ἀφόβως ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης. Ἡ ἀντιπολίτευσις ὅμως, ἀντί νά ἱκανοποιηθῆ ἀπό τάς ἀποφάσεις αὐτάς, ἠξίου χωρίς ἐντροπήν ἀπό τόν πρωθυπουργόν καί τούς ὑπουργούς του νά μεταβοῦν καί νά ὑποβάλουν μηνύσεις εἰς τά γερμανικά δικαστήρια.

»Ὁ Μέρτεν ὄχι μόνον δέν προσῆλθεν κατά τήν διεξαχθεῖσαν δίκην, ἀλλά καί ὅταν προηγουμένως ἐστάλη ἡ δικογραφία εἰς τήν γερμανικήν δικαιοσύνην καί ἐκλήθη παρ' αὐτῆς νά καταθέση, ἠρνήθη νά τό πράξη. Τελικῶς κατεδικάσθη ἐρήμην εἰς τεσσάρων ἐτῶν φυλάκισιν, τό δέ "Spiegel" εἰς δύο ἐτῶν φυλάκισιν»[267].

29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκροτεῖται σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορίου, τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Δ. Γαλάνη, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου Λ. Δερτιλῆς, εἰσηγεῖται τά σχέδια Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ 2190/1920» καί «περί κεφαλαίων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν καί μέτρων πρός ἀνάπτυξιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς».

Κατόπιν, ὁ Λ. Δερτιλῆς δηλώνει:

«Μέ τό σχέδιον Ν.Δ. ἐπέρχονται αἱ ἀκόλουθες μεταβολές στό θεσμό τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

»1. Δημιουργοῦνται νέες μορφές τίτλων, ἤτοι: α) ἡ προνομιοῦχος ἄνευ ψήφου, μετοχή. Ὁ κάτοχός της δέν θά ἔχει δικαίωμα ψήφου στίς γενικές συνελεύσεις ἀλλά θά ἔχει τό δικαίωμα ἀπολήψεως σταθεροῦ εἰσοδήματος, ἀσχέτως πρός τά οἰκονομικά ἀποτελέσματα τῆς ἐπιχειρήσεως. β) Οἱ δεσμευμένες ὀνομαστικές μετοχές. Αὐτές θά ἐπιτρέψουν οἰκονομικούς συνδυασμούς γιά τήν ἵδρυση ἐπιχειρήσεων. γ) Οἱ σέ μετοχές μετατρέψιμες ὁμολογίες (θά προσελκύσουν τό κεφάλαιον, τό ὁποῖο ἐνδιαφέρεται γιά τήν ἀπόληψιν σταθεροῦ εἰσοδήματος καί τήν ἀσφάλειαν τῆς μελλοντικῆς μετατροπῆς τῶν ὁμολογιῶν εἰς μετοχές τῆς ἐπιχειρήσεως).

»2. Λαμβάνεται πρόνοια γιά τήν κατοχύρωση τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας μέ ταυτόχρονη διατήρηση τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν βάση τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας.

»3. Διασφαλίζεται ἡ διανομή μερίσματος σέ περίπτωση ὑπάρξεως κερδῶν μέ τήν ἀποφυγήν τυχόν ἀδικαιολογήτου ἀποθησαυρισμοῦ τῶν κερδῶν μέ τόν τύπον τῶν λανθανόντων ἀποθεματικῶν.

»4. Τίθεται φραγμός εἰς τό ἀνεξέλεγκτο τῆς πλειοψηφίας.

»5. Διασφαλίζεται ἡ χρηστή διοίκηση τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν.

»6. Ρυθμίζεται τό θέμα τῆς προσωπικῆς εὐθύνης τῶν διοικούντων τίς ἀνώνυμες ἑταιρίες ἔναντι τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας καί τῶν ἐλεγκτῶν τους.

»7. Τό διανεμητέον πρῶτο μέρισμα ὁρίζεται σέ 6% ἀντί τοῦ 4%.

»8. Τίθενται κανόνες συντάξεως τοῦ ἰσολογισμοῦ καί τοῦ λογαριασμοῦ ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν γιά νά καταστεῖ δυνατή ἡ ὁμοιομορφία καί εὐκρινής ἐμφάνιση τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεώς των.

»9. Προβλέπεται διαδικασία πού ρυθμίζει τό ὕψος τῶν ἀμοιβῶν τῆς διοικήσεως τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν.

»10. Περιλαμβάνονται διατάξεις μέ τίς ὁποῖες συμπληροῦνται τά κενά, τά ὁποῖα ἐμφάνισε στήν πράξη ὁ βασικός νόμος 2190/20 "περί ἀνωνύμων ἑταιριῶν" καί οἱ τροποποιητικοί αὐτοῦ νόμοι. Τέλος, τό σύνολο τῶν διατάξεων τοῦ νέου νομοθετήματος ἔχει ὡς βασική ἐπιδίωξη νά καταστήσει τήν ἀνώνυμη ἑταιρία φορέα τῆς εὐρείας λαϊκῆς συμμετοχῆς στό παραγωγικό κεφάλαιο μέ τόν συνδυασμό τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεως τῆς πλειοψηφίας καί μέ διασφάλιση τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας».

Μέ τό δεύτερο σχέδιο Ν.Δ. ἐπιδιώκεται ἡ ρύθμιση τῶν σχέσεων ἰδίων κεφαλαίων ἐμπορικῶν τραπεζῶν πρός τίς καταθέσεις καί ἡ τόνωση τῆς κεφαλαιαγορᾶς. Συγκεκριμένα, οἱ ἐμποτικές τράπεζες ὑποχρεοῦνται νά διατηροῦν ἴδια κεφάλαια (μετοχικά καί ἀποθεματικά) σέ σχέση τουλάχιστον 7% πρός τίς ἐκ καταθέσεων ὑποχρεώσεις τους.

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμαν-

λῆ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργῶν καί τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος Δ. Γαλάνη, ἀποφασίζεται ἡ ἔκδοση κρατικοῦ ἐσωτερικοῦ δανείου 750.000.000 δραχμῶν μέ ρήτρα δολλαρίου καί τόκο 5%.

Ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Χάρις εἰς τήν ἐξασφάλισιν καί παγιοποίησιν ὁμαλῶν νομισματικῶν συνθηκῶν καί τήν ταχεῖαν αὔξησιν τῆς ἀποταμιεύσεως, καθίσταται μεγαλυτέρα ἀπό ἔτους εἰς ἔτος ἡ συμμετοχή τῶν ἐσωτερικῶν πόρων εἰς τήν χρηματοδότησιν τοῦ σταθερῶς κατά τά τελευταῖα ἔτη αὐξανομένου προγράμματος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, διά τῆς συμβολῆς τῶν διαθεσίμων τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ καί διά τοῦ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, ὡς καί τοῦ ἐξωτερικοῦ διά τάς εἰς συνάλλαγμα κυρίως δαπάνας. Παραλλήλως, αἱ διαμορφούμεναι εὐνοϊκαί συνθῆκαι εἰς τήν κεφαλαιαγοράν καί ἡ διαπιστουμένη στροφή τοῦ ἀποταμιεύοντος κοινοῦ πρός χρηματιστηριακούς τίτλους, καθιστοῦν δυνατήν τήν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα χρησιμοποίησιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς πρός προώθησιν τοῦ προγράμματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀλλά καί διά γενικωτέρους οἰκονομικούς καί νομισματικούς λόγους εἶναι σκόπιμος καί συμφέρουσα ἡ ἄντλησις κεφαλαίων διά τῆς ἐκδόσεως χρηματιστηριακῶν τίτλων. Ἡ αὐξανομένη ἐν τούτοις ζήτησις δι' ὑγιεῖς καί σταθερούς χρηματιστηριακούς τίτλους μέ ἐξησφαλισμένον εἰσόδημα συναντᾶ ἐπί τοῦ παρόντος ἀνεπαρκῆ προσφοράν, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἐπίκειται ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἡ ὁλοσχερής ἐξόφλησις τοῦ μετά τήν ἀπελευθέρωσιν συναφθέντος ἐν ἔτει 1954 ἐπταετοῦς ἐσωτερικοῦ δανείου 300 ἑκατ. δρχ. ἢ 10 ἑκατ. δολλ. Ὑφίσταται ἐπομένως ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς σοβαρόν κενόν παρεμποδίζον τήν διεύρυνσιν καί δραστηριοποίησιν τῆς χρηματιστηριακῆς ἀγορᾶς, ἡ λειτουργία τῆς ὁποίας εἶναι εἰς τό παρόν στάδιον ἀναγκαία διά τήν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

»Ὑπό τάς συνθήκας ταύτας ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως προέλθη εἰς τήν ἔκδοσιν διά δημοσίας ἐγγραφῆς ἐσωτερικοῦ λαχειοφόρου ὁμολογιακοῦ δανείου 750 ἑκατ. δρχ. Ἀποκλειστικός σκοπός τῆς ἐκδόσεως τοῦ δανείου τούτου εἶναι ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων καί ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

»Οἱ ὅροι τοῦ δανείου εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκοί καί ἀνταποκρίνονται πρός τάς ἀπαιτήσεις τῆς λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως. Τό δάνειον ἀποφέρει τόκον 5% ἐτησίως καί εἶναι ἐπιπλέον λαχειοφόρον. Ἐάν εἰς τό ἐπιτόκιον προστεθοῦν καί τά ποσά, τά ὁποῖα θά διανέμωνται ὡς λαχεῖον, ἀνερχόμενα ἐν συνόλῳ εἰς 94 ἑκατ. δρχ., ἡ ἀπόδοσις τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἀνωτέρα τῶν διαμορφωθέντων σήμερον εἰς τήν κεφαλαιαγοράν ἐπιτοκίων καί σημαντικῶς μεγαλυτέρα τῶν ἐπιτοκίων τῆς χρηματαγορᾶς.

»Οἱ τόκοι ὡς καί αἱ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ λαχείου εἶναι ἀφορολόγητοι, ἡ δέ μεταβίβασις τῶν τίτλων ἀπαλλάσσεται πάσης φορολογίας. Οἱ τίτλοι τέλος τοῦ δανείου γίνονται δεκτοί πρός σύστασιν ἐγγυοδοσιῶν ὑπέρ τοῦ Δημοσίου, δημοσίων ὀργανισμῶν καί ἐπιχειρήσεων, τραπεζῶν κ.λ.π. παρέχουν δέ καί τό δικαίωμα λήψεως δανείου ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐκ τῶν τραπεζῶν εἰς ποσοστόν 60% τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τῶν ἐνεχυριαζομένων ὁμολογιῶν.

»Πρός διευκόλυνσιν τῆς εἰς τό δάνειον συμμετοχῆς ἑλληνικῶν καί ξένων κεφαλαίων τῆς ἀλλοδαπῆς, ἡ ἀξία τῶν τίτλων τοῦ δανείου θά εἶναι ἐκπεφρασμένη καί εἰς τό εἰς δολλάρια ΗΠΑ ἰσότιμον τῆς εἰς δραχμάς ὀνομαστικῆς ἀξίας αὐτῶν, καίτοι ἡ κοινῶς ἀνεγνωρισμένη σταθερότης τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος ἔχει καταστήσει περιττήν τήν ρήτραν ταύτην.

»Ἡ ἔκδοσις τοῦ δανείου συνιστᾶ ἄμεσον συμβολήν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καί περαιτέρω εἰς τήν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ του ἐπιπέδου. Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι διά τῆς συντελεσθείσης μέχρι σήμερον οἰκονομικῆς προόδου ἔχουν διαμορφωθῆ αἱ ἀπαραίτητοι διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ δανείου προϋποθέσεις καί ὅτι ἡ κάλυψις αὐτοῦ θά ἀποτελέση νέαν ἐκδήλωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ ἐπί τήν ἰδίαν αὐτοῦ τύχην. Καί πιστεύει ὅτι ἡ κάλυψις θά ἐξασφαλισθῆ διά τῆς λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως, χάρις εἰς τήν ἐδραιωθεῖσαν ἐμπιστοσύνην ἐπί τό ἐθνικόν νόμισμα καί τήν πίστιν ἐπί τάς μελλοντικάς ἐξελίξεις τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου. Διά τῆς ἐκδόσεως τοῦ δανείου προσφέρεται, πράγματι, εἰς τήν λαϊκήν ἀποταμίευσιν εὐκαιρία ἐπωφελοῦς τοποθετήσεως ὑπό ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους διά τήν παραγωγικήν κινητοποίησιν ἀδρανοῦντος κεφαλαίου».

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη γιά τήν καπνική κατάσταση τῆς χώρας. Συμμετέχουν τά μέλη τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς καπνοῦ, οἱ οἰκονομικοί ὑπουργοί καί ἁρμόδιοι ὑπηρεσιακοί παράγοντες. Ἐξετάζεται ἡ δυνατότητα ρυθμίσεως τῆς καπνοκαλλιέργειας τοῦ ἑπομένου ἔτους, ὥστε οἱ παραγωγοί νά γνωρίζουν ἔγκαιρα τό σχετικό πρόγραμμα καί νά προσαρμόσουν ἀνάλογα τίς καλλιέργειές τους.

4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκη, καί τῶν ἁρμοδίων γιά τά προγράμματα ἐπενδύσεων τοῦ 1960 καί τοῦ 1961.

Ὅπως ἀνακοινώθηκε, «διεπιστώθη γενικῶς ἱκανοποιητική ἐξέλιξις τοῦ προγράμματος τόσον τοῦ κρατικοῦ τομέως, ὅσον καί τῶν λεγομένων παραλλήλων ἐπενδύσεων, τό ὕψος τῶν ὁποίων ἐτριπλασιάσθη περίπου ἐντός τῆς τελευταίας τριετίας». Ἀφοῦ ἐξετάστηκε ἡ πορεία τοῦ τρέχοντος προγράμματος ἐπενδύσεων, ἐγκρίθηκαν ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ οἱ γενικές γραμμές τοῦ προγράμματος γιά τό 1961, τό ὕψος τοῦ ὁποίου ὑπολογιζόταν σέ 5 δισεκατ. δραχμές, ἐνῶ τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων προβλεπόταν νά ἀνέλθει σέ

3.300 ἑκατ. Ἀπό τά ποσά πού ἀναφέρθηκαν, προέκυπτε ὅτι τό πρόγραμμα τῶν δημόσιων καί τῶν παράλληλων ἐπενδύσεων γιά τό 1961 θά εἶναι αὐξημένο ἀπό τό ἀντίστοιχο γιά τό 1960 καί σημαντικά μεγαλύτερο ἀπό τό ἐτήσιο μέσο ὅρο πού εἶχε προβλεφθεῖ ἀπό τό πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὅπως αὐτό ἐξαγγέλθηκε, πρίν λίγους μῆνες.

5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου καί τοῦ διευθυντῆ τοῦ ΟΒΑ, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ ἀντικείμενο τήν ἵδρυση τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν καί τίς ἔρευνες τοῦ ὑπεδάφους.

6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων, σέ σύσκεψη μέ θέμα τήν πρόοδο τῶν ἐγκεκριμένων ἔργων στήν Ἀθήνα, τόν Πειραιᾶ καί τή Θεσσαλονίκη. Στή σύσκεψη μετέχουν ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, ὁ ὑφυπουργός Οἰκισμοῦ καί ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΕΟΤ. Διαπιστώνεται ὅτι ὅλα τά ἐκτελούμενα ἔργα θά ὁλοκληρωθοῦν ἐντός τῶν προβλεπομένων χρονικῶν ὁρίων καί ὅτι ἡ προεργασία γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἄλλων προγραμματισμένων ἔργων συνεχίζεται μέ ἱκανοποιητικό ρυθμό, ὥστε τό Νοέμβριο νά ἀρχίσουν οἱ ἐργασίες κατασκευῆς τῆς νέας λεωφόρου Ἰλισσοῦ, τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς, τῆς ἐπεκτάσεως τῆς λεωφόρου Κηφισοῦ μέχρι Ν. Φαλήρου καθώς καί τά ἔργα ἐξωραϊσμοῦ τῆς Ἀκροπόλεως καί Φιλοπάππου. Τά ἔργα τοῦ Λυκαβηττοῦ ὑπολογίζεται νά τελειώσουν τήν ἄνοιξη τοῦ 1961, ἐνῶ τήν ἴδια περίοδο προβλέπεται νά περατωθοῦν οἱ ἀναμορφώσεις τῶν ὁδῶν Ἀχαρνῶν, Μάρνη, Καρόλου καί τῆς πλατείας Βάθης. Τόν Ὀκτώβριο δημοπρατοῦνται οἱ ἐργασίες γιά τή διαμόρφωση τῶν πλατειῶν Θησείου, Ἁγίων Ἀσωμάτων, Μοναστηρακίου καί Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καί τό Νοέμβριο τῆς πλατείας Γλυφάδας.

Στόν Ἅγιο Κοσμᾶ συνεχίζονται μέ ἱκανοποιητικό ρυθμό οἱ ἐργασίες τοῦ πρώτου τμήματος ἔργων τοῦ ἀθλητικοῦ κέντρου καί ὑπολογίζεται νά δημοπρατηθεῖ σύντομα καί τό δεύτερο τμῆμα (κτίριο διοικήσεως, ξενῶνες ἀθλητῶν, ἀποδυτήρια καί λουτρικές ἐγκαταστάσεις). Ἐντός τοῦ Ὀκτωβρίου δημοπρατοῦνται οἱ ἐργασίες γιά τήν ἐπέκταση τοῦ διαδρόμου ἀεροδρομίου Ἑλληνικοῦ, τῶν τροχοδρόμων, τῆς φωτεινῆς σημάνσεως καί τῶν ἀποχετεύσεων, ἐνῶ δόθηκε ἐντολή ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ νά συσταθεῖ ὀργανισμός πνευματικοῦ κέντρου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος θά ἀναλάβει τήν προώθηση τοῦ θέματος τῆς ἀνεγέρσεως τῶν κτιρίων, τή λειτουργία καί τή συντήρησή τους.

Στόν Πειραιᾶ οἱ ἐργασίες στήν παραλιακή λεωφόρο καί τή λεωφόρο Βασιλέως Κωνσταντίνου θά ἀπερατωθοῦν ὡς τό Δεκέμβριο. Δημοπρατήθηκε ἡ κατασκευή τῆς νέας ὁδοῦ Πειραιῶς - Σχιστοῦ - Σκαραμαγκᾶ καί κατακυρώθηκε ὁ διαγωνισμός γιά τήν ἀναμόρφωση τοῦ λιμενίσκου Πασαλιμάνι σέ λιμένα θαλαμηγῶν. Τά ἔργα στό Δέλτα Φαλήρου θά ἀπερατωθοῦν τήν ἄνοιξη τοῦ 1961, ἐνῶ ἐκπονεῖται ἀπό τήν ὑπηρεσία ἠλεκτρικῶν σιδηροδρόμων μελέτη ἐξωραϊσμοῦ καί ἀναμορφώσεως τῆς περιοχῆς Ν. Φαλήρου καί κατασκευῆς τῶν λουτρικῶν ἐγκαταστάσεων.

Στή Θεσσαλονίκη, τόν Ὀκτώβριο ὁλοκληρώνονται οἱ ἐργασίες τῆς παραλιακῆς λεωφόρου, τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ὁδοῦ Ἁγ. Δημητρίου καί τοῦ Καυταντζογλείου σταδίου. Οἱ ἐργασίες γιά τή διαπλάτυνση τῆς ὁδοῦ πρός τό ἀεροδρόμιο θά τελειώσουν ὡς τήν ἄνοιξη τοῦ 1961, ἐνῶ τόν Ὀκτώβριο θά ἀρχίσουν οἱ ἐργασίες γιά τή διαπλάτυνση τῶν ὁδῶν Μοναστηρίου καί Λαγκαδᾶ, τά ἔργα στό κλειστό γυμναστήριο καί ἡ ἀνέγερση τῶν 1.200 λαϊκῶν κατοικιῶν στό συνοικισμό Βότση. Οἱ ἐργασίες τοῦ νέου μουσείου τῆς πόλεως θά ἀρχίσουν τόν προσεχῆ μῆνα. Τέλος, δημοπρατήθηκαν τά νέα ἔργα στό λιμένα τῆς πόλεως.

7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Οἱ «Times» δημοσιεύουν τό ἀκόλουθο ἄρθρο γιά τόν Κ. Καραμανλῆ:

Ὁ πρωθυπουργός κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ἐώρτασε χθές τήν πέμπτην ἐπέτειον τῆς ἀνόδου του εἰς τήν ἐξουσίαν — ἀσύνηθες ρεκόρ διά μίαν χώραν, πού εἶδε κατά τήν προηγηθεῖσαν δεκαετίαν 21 Κυβερνήσεις νά διαδέχωνται ἀλλήλας ὑπό 14 πρωθυπουργούς, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον οἱ πέντε ἐπιζοῦν μέχρι σήμερον. Τό ὅτι ἡ διακυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ ὑπῆρξεν ἐπιτυχής, ἀναγνωρίζεται καί ἀπό τούς ἀσπονδοτέρους ἀντιπάλους του κατά τάς ἰδιαιτέρας συνομιλίας των. Οὗτοι παραδέχονται ἀκόμη ὅτι ἡ πενταετία του ὑπῆρξεν ἡ δημιουργικωτέρα πού εἶδεν ἡ χώρα ἀπό τῆς ἀπελευθερώσεως καί ἐντεῦθεν, προσθέτοντες, φυσικά, ὅτι ὅσα ἔχουν γίνει μέχρι σήμερον δέν εἶναι πάντως ἀρκετά.

»Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ δέν ἐπέλυσε τά βασικά προβλήματα τῆς χώρας — τήν ἀνεργίαν καί τήν ἄνισον κατανομήν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Πάντως, πρέπει νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅταν ὁ κ. Καραμανλῆς ἐπελέγη διά νά διαδεχθῆ τόν ἀποθανόντα στρατάρχην Παπάγον, ἦτο μόλις 48 ἐτῶν —ἡλικία πάρα πολύ νεαρά διά τά πολιτικά ἔθιμα τῆς χώρας— καί κατεῖχε τήν θέσιν ὑπουργοῦ χωρίς μεγάλην πεῖραν περί τόν χειρισμόν τῶν μεγάλων προβλημάτων. Ἦτο βέβαια φιλόδοξος, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες πολιτικοί, ὀλίγους ὅμως μῆνας πρό τῆς ἀνόδου του εἰς τήν ἐξουσίαν εἶχε προείπει, εἰς συνομιλίαν του μέ τόν

συντάκτην τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅτι ἐντός τῆς προσεχοῦς δεκαετίας ἡ ἰδική του νέα γενεά τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν θά ἔλθη εἰς τήν ἐξουσίαν.

Ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξελέγη τό πρῶτον βουλευτής πρό 25ετίας, ὅταν ἐξελέγη εἰς τόν νομόν Σερρῶν εἰς τήν Β. Ἑλλάδα. Ἕως τότε ἤσκει τό δικηγορικόν ἐπάγγελμα. Ἀνέκαθεν αἱ πολιτικαί του πεποιθήσεις τόν ἔφεραν πρός τήν Δεξιάν. Ἐνδεικτικόν ὅμως τοῦ δυναμικοῦ του χαρακτῆρος εἶναι τό μῖσος του κατά τοῦ στατικοῦ συντηρητισμοῦ. Ὅταν ἵδρυσεν ἰδικόν του πολιτικόν κόμμα, πρό τετραετίας, τό ὠνόμασεν «Ἐθνικήν Ριζοσπαστικήν Ἕνωσιν».

Τό 1935 ἦτο ὀπαδός τοῦ πανισχύρου Λαϊκοῦ Κόμματος, τό ὁποῖον καί ὑπεστήριξε μέχρις ὅτου τοῦτο διελύθη τό 1950. Κατέλαβε τό πρῶτον ὑπουργικόν ἀξίωμα τό 1947 ὡς ὑπουργός Ἐργασίας, κατόπιν δέ διετέλεσεν ἐπιτυχῶς ὑπουργός τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας καί τῆς Ἀμύνης.

»Τό 1952 ὅμως ἐκέρδισε τήν φήμην τοῦ δυναμικοῦ ἀνδρός, ὅταν, ὡς ὑπουργός τῶν Δημοσίων Ἔργων, μετέβαλε τήν ὄψιν τῶν Ἀθηνῶν διά τῆς διανοίξεως νέων κεντρικῶν ὁδῶν. Ὅταν ὁ στρατάρχης Παπάγος ἀπέθανε τόν Ὀκτώβριον τοῦ 1955, ὁ βασιλεύς Παῦλος ἠγνόησε τόν ἀγῶνα διά τήν διαδοχήν του μεταξύ τῶν ἡγετικῶν μελῶν τοῦ κόμματος καί ἐζήτησε ἀπό τόν νέον καί δυναμικόν ὑπουργόν τῶν Δημοσίων Ἔργων νά σχηματίση τήν νέαν Κυβέρνησιν. Ἡ ἐκλογή αὐτή τοῦ βασιλέως ἐπεκρίθη ἀπό τήν ἀντιπολίτευσιν τότε, ἔκτοτε ὅμως ἐκυρώθη δίς διά τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας.

Ὁ κ. Καραμανλῆς ἐκέρδισε τήν ἀπαραίτητον πεῖραν περί τόν χειρισμόν τῶν μεγάλων ζητημάτων, ὅταν ἡ Ἑλλάς ἐνεπλάκη εἰς τήν διένεξιν περί τό Κυπριακόν. Τοῦτο δέ ἀπέβη ἐντελῶς ἐναντίον του, ἐφ' ὅσον ἡ προσοχή τοῦ κοινοῦ ἀπεσπᾶτο ἀπό τά ἐσωτερικά ζητήματα, μέχρις ὅτου ἡ νέα Κυβέρνησις ἡδραίωσε τήν ἐξουσίαν της καί ἐπελήφθη τῆς ἐπιλύσεως τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν προβλημάτων.

Οἱ γελοιογράφοι εὗρῆκαν δύο ἐξέχοντα χαρακτηριστικά τοῦ κ. Καραμανλῆ: τό θυμῶδες τοῦ χαρακτῆρος του καί τήν ἐλκυστικήν φυσιογνωμίαν του. Τό πρῶτον τόν καθιστᾶ ἀρκετά δύσκολον διά τούς συνεργάτας του, ἐνῶ τό δεύτερον τόν καθιστᾶ συμπαθῆ μεταξύ τῶν γυναικῶν ψηφοφόρων. Λόγω τῆς μακεδονικῆς καταγωγῆς του εἶναι εἰλικρινής, ἀπέκτησε δέ τήν φήμην ἀνθρώπου, πού ἐννοεῖ νά ἐπιβάλλη τήν θέλησίν του. Ὅταν εὑρίσκεται ἐπί κεφαλῆς Κυβερνήσεως ἐξ 20 μελῶν, ὁ χαρακτήρ του δέν ἠμπορεῖ παρά νά ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν μέ τόν βραδυκίνητον γραφειοκρατικόν μηχανισμόν τοῦ Κράτους πού κατατρύχει τήν σύγχρονον Ἑλλάδα.

Ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἀνέλαβεν ἤδη τήν ἐκτέλεσιν ἑνός πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τό ὁποῖον εἶναι προωρισμένον νά φέρη τό βιοτικόν ἐπίπεδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τό ὕψος τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἐάν τοῦτο κατορθωθῆ νά συνδυασθῆ μέ μίαν δραματικήν προσπάθειαν διά τήν δυνατοτέραν κατανομήν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ἡ Ἑλλάς θά παύση νά ἀποκαλῆται ὑποανάπτυκτος χώρα ἀπό τοῦ ἔτους 1965 καί πέραν. Ἴσως διά νά ἐπιτύχη τοῦτο ὁ κ. Καραμανλῆς πρέπει νά μεταγγίση νέον αἷμα εἰς τήν Κυβέρνησίν του, ἡ ὁποία παρέμεινε μέ τήν σύνθεσιν πού εἶχεν ἀμέσως μετά τάς πρό διετίας διεξαχθείσας ἐκλογάς[268].

8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Ὁμόσπονδης Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Μακεδονίας, Λ. Κολισέφσκι, σέ λόγο του στό 5ο Σοσιαλιστικό συνέδριο τοῦ κρατιδίου, παρουσία τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ ἀντιπροέδρου, Ε. Καρντέλι, θέτει θέμα «μακεδονικῆς» μειονότητας στήν Ἑλλάδα.

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀντέδρασε ἔντονα στήν ἀνακίνηση αὐτή τοῦ Μακεδονικοῦ ἀπό τή γιουγκοσλαβική πλευρά, πόσο μᾶλλον ἀφοῦ οἱ σχετικές θέσεις τοῦ ἰθύνοντος τῶν Σκοπίων εἶχαν διατυπωθεῖ, παρόντος ἀνώτατου ὁμοσπονδιακοῦ ἀξιωματούχου. Ἡ ἀπάντηση, πάντως, τοῦ Βελιγραδίου θά κριθεῖ ἱκανοποιητική ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά.

10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη τῶν βουλευτῶν τῆς ΕΡΕ, στήν αἴθουσα τοῦ κόμματος στή Βουλή, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Τό κείμενο τῆς σχετικῆς ἀνακοινώσεως ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημέρωσεν ἐν ἀρχῇ τούς βουλευτάς ἐπί τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, τήν ὁποίαν ἐχαρακτήρισεν ὡς δυσχερῆ καί ἀβεβαίαν καί ἐξῆρε τήν σταθεράν καί σώφρονα γραμμήν, τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἀκολουθεῖ.

»Ἐν συνεχείᾳ ὡμίλησε περί τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως, διαπιστώσας τήν ἐξαιρετικήν πρόοδον πού ἐσημειώθη εἰς ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας κατά τά τελευταῖα ἔτη καί ἀνεφέρθη καί εἰς τά σχετικά στοιχεῖα, τά ὁποῖα ἐμνημόνευσεν εἰς τήν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρόσφατον ὁμιλίαν του. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισεν ὅτι, παρά τάς δυσχερείας τάς ὁποίαν ἀντιμετωπίζουν αἱ ἐξαγωγαί μας, δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τήν ἐπίπτωσιν καί ἐπί τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, ἡ προοπτική διά τό μέλλον εἶναι αἰσιόδοξος.

»Περαιτέρω ἐξηγῶν εἰς τούς βουλευτάς τούς λόγους, δι' οὓς ἐπέσπευσεν τήν σύγκλησιν τῆς Βουλῆς, ἐπεσήμανε δι' ὀλίγων τήν ἀπαράδεκτον ἐκμετάλλευσιν πού γίνεται ἐπί ἑνός θέματος ἀνυπάρκτου δι' ὅλους τούς καλῆς πίστεως Ἕλληνας.

»Τέλος, παρεκάλεσε τούς βουλευτάς νά παρακολουθοῦν ἀνελλιπῶς τάς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς καί νά ἐκτελοῦν μέ ζῆλον τό ἔργον των ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ. Τό τέλος τοῦ λόγου τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὑπεδέχθησαν μέ ζωηράς ἐκδηλώσεις τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος τῆς ΕΡΕ.

12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὑπογράφεται σύμβαση, μεταξύ τοῦ Δημοσίου καί τοῦ γερμανικοῦ οἴκου Μπίντερ, γιά τήν ἐπένδυση στήν Ἑλλάδα 15.000.000 μάρκων, μέ σκοπό τήν ἵδρυση 30 βιομηχανικῶν μονάδων ἀξιοποιήσεως τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων μέ τή μέθοδο τῆς ξηράνσεως.

Τά ἐργοστάσια θά εἶναι ἕτοιμα σέ διάστημα μιᾶς δι-ετίας καί θά λειτουργοῦν αὐτοτελῶς, χρησιμοποιώ-ντας τά ἀγροτικά προϊόντα τῶν περιοχῶν, ὅπου θά λειτουργοῦν. Τό Δημόσιο ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέ-ωση νά μήν ἐπιτρέψει γιά 3,5 ἔτη τήν ἵδρυση στίς ἴδιες περιοχές παρομοίων ἐργοστασίων, ἐνῶ διευ-κρινίζεται ὅτι τό μεγαλύτερο μέρος τῆς παραγωγῆς τους θά ἐξάγεται στό ἐξωτερικό.

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, προεδρεύει σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης Γ. Θεμελῆ, τῶν ἀρχηγῶν ΓΕΕΘΑ, ΓΕΣ, ΓΕΑ, ΓΕΝ καί τοῦ προέ-δρου τοῦ ἀνώτατου στρατιωτικοῦ συμβουλίου. Ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώνεται γιά τίς οἰκονομικές ἀνά-γκες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, γιά τόν προϋπολογισμό τους κατά τό προσεχές ἔτος, καί δίνει γενικές κατευ-θυντήριες ὁδηγίες.

16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Συγκαλεῖται σύσκεψη, στό ὑπουργεῖο Βιομηχα-νίας, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν καί τῶν γενικῶν γραμματέ-ων τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογικῶν Ἐρευνῶν Ὑπεδά-φους. Ὁ πρωθυπουργός δίνει ἐντολές ὥστε νά κα-ταρτισθεῖ ἀπό τό ΙΓΕΥ πρόγραμμα ἐρευνῶν πού νά καλύπτει ὅλη τήν ἐπικράτεια, μέ σκοπό τήν πλήρη διερεύνηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου τῆς χώρας.

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Μετά ἀπό ἀλλεπάλληλες συσκέψεις, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου, καί ἀρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἐγκρίνεται τό πρόγραμμα τουριστικῆς ἀναπτύξεως τοῦ 1961.

Τό πρόγραμμα περιλαμβάνει 64 ἔργα: 30 ὑπό ἐκτέ-λεσιν καί 34 νέα. Τό σύνολο τῶν πιστώσεων ἀνέρχε-ται σέ 242 ἑκατ. (ξενοδοχεῖα καί μοτέλ 121,5 ἑκατ., περίπτερα καί ὁδικοί σταθμοί 4,4 ἑκατ., ἔργα ἀναψυ-χῆς καί ψυχαγωγίας 24,5 ἑκατ., ἔργα ὑποδομῆς 27,6 ἑκατ.). Στό πρόγραμμα περιλαμβάνονται καί 25 ἑκατ. γιά τήν τουριστική διαφήμιση, 10 ἑκατ. γιά τήν του-ριστική ἐκπαίδευση, 6,5 ἑκατ. γιά τίς δαπάνες του-ριστικῶν ἐκδηλώσεων (φεστιβάλ), 5 ἑκατ. γιά τόν ἐσω-τερικό τουρισμό καί δαπάνες ἐκτελέσεως τοῦ προ-γράμματος.

Οἱ πιστώσεις πού ἔχουν διατεθεῖ ἀπό τό 1955 γιά τόν τουρισμό ἀνέρχονται σέ 765.543.000 δρχ. ἔναντι 81.813.000 τῆς προηγούμενης πενταετίας. Ἐκτός ὅμως ἀπό τίς πιστώσεις αὐτές, ὁ ΟΧΟΑ χορήγησε ἀπό τό 1955 δάνεια 410 ἑκατ., τό Ταμεῖο Παρακατα-θηκῶν δάνεια 50 ἑκατ. τά ΝΠΔΔ 430 ἑκατ., ἐνῶ τά ποσά πού θά διατεθοῦν ἀπό τούς ἀναδόχους τῶν ἔρ-γων τῆς Βουλιαγμένης, Λαγονησίου, Κυλλήνης, Βαρκίζης καί Βούλας ὑπολογίζονται σέ 300 ἑκατ.

Ὡς τήν ἄνοιξη τοῦ 1961, πρόκειται νά λειτουργή-σουν τά ἀκόλουθα ξενοδοχεῖα, μοτέλ καί ξενῶνες: Πάρνηθος, Ὕδρας, Ναυπλίου, Ἀνδριτσαίνης, Βό-λου, Οὐρανοπόλεως Ἁγίου Ὄρους, Κῶ, ὁ ὁδικός σταθμός Πλαταμῶνος, οἱ τουριστικές ἐγκαταστάσεις στήν Κέρκυρα καί τό ξενοδοχεῖο Τρικάλων. Θά ἀποπερατωθοῦν ἐντός τοῦ 1961 ἤ μέχρι τήν ἄνοιξη τοῦ 1962 τά ἑξῆς: Πόρου, Σπετσῶν, Ἰτέας, Λαμίας, Πατρῶν, Ὀλυμπίας, Μονεμβασίας, Καλαμῶν, Ἀρ-καδίας, Πορταριᾶς, Σκιάθου, Ἡγουμενίτσης, Πάρ-γας, Δράμας, Σερρῶν, Κοζάνης, Ἐδέσσης, Κομοτη-νῆς, Σαμοθράκης (ἐπέκταση), Χανίων, Ρεθύμνου, Ἡρακλείου, Σίφνου, Μυτιλήνης, Καστελλορίζου, «Ἥλιος» Ρόδου (ἐπέκταση), ὁ ξενώνας Ταυρωποῦ καί οἱ τουριστικές ἐγκαταστάσεις Χαλκιδικῆς καί Μακρυάμμου Θάσου. Ἐπίσης, θά ἀποπερατωθοῦν τά περίπτερα, ὁδικοί καί μεθοριακοί σταθμοί, ἐστιατό-ρια καί ἀναψυκτήρια Ἐρετρίας, Ἁγίου Θωμᾶ Δελ-φῶν, Ἀντιρρίου, Μυστρᾶ καί μονῆς Ἀρκαδίου καί βρίσκονται ὑπό μελέτη ἤ κατασκευή μέ προοπτική ἀποπερατώσεως ἐντός τοῦ 1962 σέ μονάδες Ὑμητ-τοῦ, Λεβαδείας, παραλίας Κύμης, Εὐρίπου, ἐστιατό-ριο Ὕδρας, Ἡραίου Λουτρακίου, Μεθώνης, Τριπό-λεως, Δωδώνης, Σέϊχ Σοῦ Πέλλης, Σταγείρων, Κοζά-νης καί Πέλεκα Κερκύρας.

Βρίσκονται ὑπό ἐκτέλεση τά ἔργα ἀναψυχῆς καί ψυχαγωγίας, Γκόλφ τῆς Γλυφάδας, τουριστικό κέ-ντρο Ξυλοκάστρου, πλάζ Ἡρακλείου, Πατρῶν, Κα-βάλας, Παλαιοκατρίτσης κ.λ.π. Ἐπίσης τά ἔργα ἐξωραϊσμοῦ καί ὑποδομῆς στούς Δελφούς, Ἐπίδαυ-ρο, Ὀλυμπία, Παλαμήδιο, Ναύπλιο, Ὀλυμπιεῖο, θέ-ατρο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τειχῶν Ἡρακλείου Κρήτης, τό πάρκο καί ὑδρεύσεις Ὑπάτης, τῆς λου-τροπόλεως τῶν Καμένων Βούρλων κ.ἄ. Μέ τά νέα ξενοδοχεῖα τοῦ κρατικοῦ προγράμματος προστίθε-νται στό ξενοδοχειακό δυναμικό τῆς χώρας 4.150 νέες κλίνες.

Ἐξάλλου, ἀπό ἰδιῶτες καί ἡμικρατικούς ὀργανι-σμούς, μέ τήν ἐνίσχυση τοῦ Κράτους, ἔχουν τεθεῖ σέ λειτουργία 38 ξενοδοχεῖα δυνάμεως 3.691 κλινῶν καί βρίσκονται ὑπό κατασκευή ἄλλα 40 δυνάμεως 7.000 κλινῶν. Ἐπίσης, μέ τίς νέες συμβάσεις, θά ἀνεγερ-θοῦν στήν Κυλλήνη, Βουλιαγμένη, Λαγονήσι, Βάρ-κιζα καί ξενοδοχειακές ἐγκαταστάσεις συνολικῆς δυνάμεως 2.300 κλινῶν.

Μέ τά μέτρα αὐτά, τό ξενοδοχειακό δυναμικό τῆς χώρας, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1955-1960, αὐξήθηκε κατά 5.191 κλίνες καί ὅταν ὁλοκληρωθεῖ τό πενταετές πρό-

γραμμα θά ὑπερβεῖ τίς 17.000. Χάρη στά νέα ἔργα, ὁ ἀριθμός τῶν ξένων περιηγητῶν αὐξήθηκε μεταξύ 1955-59 ἀπό 195.853 σέ 339.802 καί τό συνάλλαγμα ἀπό 29 ἑκατ. δολλ. σέ 41 ἑκατ., ἐνῶ τό 1960 οἱ ἀριθμοί αὐτοί θά ἀνέλθουν σέ 400.000 καί 50 ἑκατ. δολλ. καί τό 1963 σέ 750.000 καί 80 καί πλέον ἑκατ. δολλ.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δίνει τήν ἐντολή νά τεθοῦν σέ ἄμεση ἐφαρμογή οἱ διαδικασίες ἀπαλλοτριώσεως τοῦ τουριστικοῦ προγράμματος, ὥστε, ἀπό τούς πρώτους μῆνες τοῦ 1961, τά περισσότερα ἀπό τά νέα ἔργα νά εἰσέλθουν στό στάδιο τῆς ἐκτελέσεως.

19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Γεωργίας καί Ἐμπορίου, τῶν ὑφυπουργῶν Γεωργίας καί Ἐμπορίου, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ἐξετάστηκε ἡ πορεία τῆς προσπάθειας γιά τήν ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν τῆς χώρας καί τήν ἐπέκταση τῆς καλλιέργειας βάμβακος καί κτηνοτροφικῶν ψυχανθῶν.

Στή σχετική ἀνακοίνωση ἀναφερόταν ὅτι ἡ Κυβέρνηση, ἀπό τό φθινόπωρο τοῦ 1959, ἐφήρμοζε πρόγραμμα ἀναδιαρθρώσεως τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν, μέ σκοπό τόν περιορισμό τῆς καλλιέργειας τοῦ σίτου καί τήν αὔξηση τῆς καλλιέργειας ἄλλων προϊόντων, πολυτιμότερων καί γιά τούς καλλιεργητές καί γιά τήν ἐθνική οἰκονομία, ὅπως τό βαμβάκι καί τά κτηνοτροφικά ψυχανθῆ. Ἡ κυβερνητική προσπάθεια εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν αὔξηση, σέ σύγκριση μέ τό 1959, τῆς καλλιέργειας τοῦ βάμβακος κατά 350.000 στρέμματα (26%) καί τῆς καλλιέργειας τῶν ψυχανθῶν κατά 425.000 στρέμματα (33%). Ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου περιορίστηκε κατά 460.000 στρέμματα. Ἡ παραγωγή τοῦ συσπόρου βάμβακος αὐξήθηκε κατά περίπου 30.000 τόνους καί ἡ διάθεσή του γινόταν ὁμαλά. Ἀναπτύχθηκε ἀκόμη ἡ παραγωγική κτηνοτροφία καί μεγάλος ἀριθμός ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν πέτυχαν νέο ἀξιόλογο πρόσθετο εἰσόδημα καί βελτίωσαν τή διατροφή τους σέ γάλα, κρέας, τυρί κ.λ.π.

Στή συνέχεια, ἡ ἀνακοίνωση ἀνέφερε ὅτι ἡ Κυβέρνηση, κατά τή νέα καλλιεργητική περίοδο 1961, θά ἐπιδοτήσει τίς καλλιέργειες βάμβακος καί ψυχανθῶν μέ ποσό 80 δρχ. γιά τό βαμβάκι κατά στρέμμα γιά τά ποτιστικά καί 50 γιά τά ξηρικά καί τά κτηνοτροφικά ψυχανθῆ μέ 25 δρχ. κατά στρέμμα, γιά ὅλες τίς ἐκτάσεις πού θά καλλιεργηθοῦν. Στό σύνολό της, ἡ ἐπιδότηση τῆς καλλιέργειας αὐτῆς προβλεπόταν πολύ ἀνώτερη ἀπό τό 1959, ἐνῶ ὑπολογιζόταν ὅτι κατά τό 1961 θά καταβάλλονταν στούς παραγωγούς γιά ἐπιδοτήσεις ποσά πάνω ἀπό 180 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 150 τοῦ 1960.

20-22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, Σελίμ Σαρπέρ, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἀθήνα. Ἡ παρουσία στήν Ἑλλάδα τοῦ διακεκριμένου Τούρκου διπλωμάτη καί ἤδη ἀνώτατου ἀξιωματούχου τοῦ Κράτους του, ἀποκτᾶ ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία, καθώς δίνει τήν εὐκαιρία γιά τήν πρώτη ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἑλληνοτουρκική ἐπαφή μετά τή βίαιη ἀνατροπή τοῦ προηγούμενου τουρκικοῦ καθεστῶτος τό Μάιο.

Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Τοῦρκος ὑπουργός ἀπευθύνει στόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἤλθομεν εἰς Ἀθήνας, ἡ σύζυγός μου καί ἐγώ, διά νά ἐπισκεφθῶμεν τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί κυρίως διά νά ἐπιβεβαιώσωμεν τήν φιλίαν καί πρό παντός τήν ἀξίαν καί τήν σημασίαν τήν ὁποίαν ὁ λαός καί ἡ Κυβέρνησις τῆς Τουρκίας ἀποδίδουν εἰς τήν φιλίαν τῶν δύο χωρῶν. Ἡ σύζυγός μου καί ἐγώ παρεμείναμεν ἐπί διετίαν εἰς τήν Ἑλλάδα καί ἐμάθαμεν νά ἀγαπῶμεν, κατανοοῦμεν καί σεβώμεθα τόν ἑλληνικόν λαόν. Διά τῆς σημερινῆς ἐπισκέψεως μᾶς παρέχεται ἡ εὐκαιρία νά ἀνανεώσωμεν τήν ὑφισταμένην βαθεῖαν φιλίαν ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀπό μακροῦ».

Παράλληλα, ἡ τουρκική πρεσβεία στήν Ἀθήνα διένειμε κείμενο δηλώσεων τοῦ Τούρκου ὑπουργοῦ:

«Ἀποτελεῖ μεγάλην τιμήν δι' ἐμέ ἡ εὐκαιρία ἐπισήμου ἐπισκέψεως τῆς Ἑλλάδος, φίλης καί συμμάχου, καί αἱ συνομιλίαι τάς ὁποίας θά διεξάγω μέ τήν Α.Ε. τόν κ. Ἀβέρωφ.

»Εἶσθε ἐν γνώσει τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ χώρα μου ὑπῆρξε προσφάτως θέατρον σειρᾶς μεγάλων γεγονότων, τά ὁποῖα συνιστοῦν λίαν σημαντικόν σταθμόν εἰς τήν μακράν ἱστορίαν τοῦ τουρκικοῦ ἔθνους. Τό κινοῦν αἴτιον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέρρευσαν τά γεγονότα αὐτά ἐν Τουρκίᾳ, ἡ βαθυτέρα αἰτία τῆς γεννήσεως καί τῆς πραγματοποιήσεώς των, δέον νά ἀναζητηθῆ εἰς τήν εἰλικρινῆ καί φανατικήν ἀφοσίωσιν τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ πρός τά ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δημοκρατίας. Ἡ σημασία διά τόν τουρκικόν λαόν τοῦ κινήματος τῆς 27ης Μαΐου συνίσταται εἰς τό ὅτι ἀποτελεῖ θεμελιώδη καί ἀποφασιστικήν φάσιν εἰς τήν ἐγκαθίδρυσιν ἀληθοῦς δημοκρατικοῦ οἰκοδομήματος ἐν Τουρκίᾳ. Σημειώνει τό τέλος τοῦ καθεστῶτος τό ὁποῖον κατεχράσθη τῶν ἀγνῶν καί πραγματικῶν πόθων ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

»Ἡ παροῦσα Κυβέρνησις τῆς Τουρκίας, ἐπιφορτισθεῖσα μέ τό ἔργον τῆς πραγματοποιήσεως ὅλων τῶν ἀναγκαίων καί ἐπειγόντων μεταρρυθμιστικῶν μέτρων, καταβάλλει ταὐτοχρόνως προσπαθείας διά τήν δημιουργίαν σταθεροῦ θεμελίου ἐφαρμογῆς κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν προγραμμάτων μακρᾶς πνοῆς, τά ὁποῖα εἶναι ζωτικῆς διά τήν χώραν σημασίας. Αἱ κύριαι ἀρχαί ὑπό τῶν ὁποίων καθοδηγεῖται ἡ νέα τουρκική Κυβέρνησις εἰς τόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἀντλοῦνται ἐκ τῶν κανόνων τούς ὁποίους ἔθεσεν ὁ μέγας Ἀτατούρκ καί καθώρισεν εἰς τόν ἀξιόλογον ὁρισμόν του "εἰρήνη εἰς τήν χώραν, εἰρήνη εἰς τόν κόσμον".

»Η ἑλληνοτουρκική φιλία, τῆς ὁποίας τά θεμέλια μέ τόσην σωφροσύνην ἔθεσαν οἱ δύο ἐξέχοντας πολιτικοί ἄνδρες, Βενιζέλος καί Ἀτατούρκ, συνιστᾶ ἕνα τῶν ἀκρογωνιαίων λίθων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως μου. Εἴμεθα εἰλικρινῶς πεπεισμένοι ὅτι οἱ φιλικοί καί συμμαχικοί δεσμοί, οἱ ὁποῖοι κατά λίαν εὐτυχῆ συγκυρίαν ὑφίστανται μεταξύ Τουρκίας καί Ἑλλάδος, θά συνεχισθοῦν ἐνισχυόμενοι καί ἀναπτυσσόμενοι πρός τό συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν μας. Εἶμαι εὐτυχής διαπιστώνων ὅτι δέν ὑφίστανται βασικαί διαφοραί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας ἱκαναί νά ἐπισκιάσουν τήν φιλίαν μας, θεμελιωμένην εἰς στερεάς βάσεις καί κοινά ἰδανικά. Δευτερεύοντα προβλήματα, ἀνακύπτοντα ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν μεταξύ μας, δύνανται πάντοτε νά ἐπιλυθοῦν ἐν πνεύματι μετριοπαθείας καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως.

»Ἀποτελεῖ εἰλικρινῆ πεποίθησίν μου ὅτι αἱ ἀμοιβαῖαι ἀνταλλαγαί ἀπόψεων, αἱ ὁποῖαι πρόκειται ν' ἀρχίσουν, θά διεξαχθοῦν ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι εὐρείας κατανοήσεως καί θά συμβάλουν εἰς τήν περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῶν δεσμῶν τῆς φιλίας μας. Ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω διά τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου τάς πλέον εἰλικρινεῖς μου εὐχάς διά τήν εὐτυχίαν καί εὐημερίαν τοῦ εὐγενοῦς ἑλληνικοῦ ἔθνους».

Ὁ Σελίμ Σερπέρ, συνοδευόμενος ἀπό τόν Τοῦρκο πρεσβευτή στήν Ἀθήνα, Α. Κιουράλ, ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ. Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ἄρχισαν στό ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν οἱ ἑλληνοτουρκικές συνομιλίες.

Τό ἴδιο βράδυ, ὁ Ε. Ἀβέρωφ παρέθεσε ἐπίσημο δεῖπνο πρός τιμή τοῦ Τούρκου ὁμολόγου του. Στήν πρόποσή του, ὁ Ἕλληνας ὑπουργός εἶπε:

«Εἶμαι εὐτυχής ὑποδεχόμενος εἰς Ἀθήνας τήν Υ.Ε., καθώς καί τήν κ. Σαρπέρ καί τούς διακεκριμένους συνεργάτας σας, διότι μοῦ δίδεται οὕτω ἡ εὐκαιρία νά σᾶς εὐχηθῶ τό "ὡς εὖ παρέστητε" ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Παρῆλθεν ἕν ἔτος καί πλέον, ἀφ' ἧς ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί ἐγώ ἐπεσκέφθημεν τήν Τουρκίαν. Διατηροῦμεν τήν καλυτέραν ἀνάμνησιν ἐκ τῆς ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς καί τῆς φιλοξενίας πού μᾶς ἐπεφύλαξε τό τουρκικόν ἔθνος. Ἀπό τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ἐσωτερική κατάστασις ἐν Τουρκίᾳ ἐξειλίχθη πρός κατεύθυνσιν ἀποβλέπουσαν εἰς τήν προώθησιν τῆς ἀναπτύξεως καί τῆς προόδου τῆς χώρας εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Εὐχόμεθα, ἐγκαρδίως, ὅπως αἱ ἀνανεωτικαί καί ἐποικοδομητικαί προσπάθειαι τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως στεφθοῦν ὑπό πλήρους ἐπιτυχίας.

»Εἰς τόν τομέα τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων εἴμεθα εὐτυχεῖς διαπιστώνοντες ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἐκδηλοῦται σταθερά πρόθεσις ὑπέρ τῆς σταθεροποιήσεως καί τῆς προωθήσεώς των πρός μίαν συνεργασίαν ὁλοέν καί περισσότερον στενήν καί φιλικήν. Αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται εἰς ρεαλιστικήν ἀντίληψιν τῶν κοινῶν συμφερόντων των τόσον ἐπί τοῦ διμεροῦς, ὅσον καί ἐπί τοῦ γενικοῦ πεδίου, θά ἀναπτυχθοῦν ἀναμφιβόλως πρός μίαν εὐρεῖαν καί γόνιμον συνεργασίαν. Παρομοία συνεργασία ἀποτελεῖ θετικόν παράγοντα, ἀπό τόν ὁποῖον θά ἐπωφεληθοῦν τόσον οἱ λαοί τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, ὅσον καί ἡ διεθνής κοινότης.

»Εἰς τόν τομέα τῶν διμερῶν σχέσεων ὀφείλομεν νά διαπιστώσωμεν ὅτι μετά τήν ρύθμισιν τῆς κυπριακῆς κρίσεως, ἡ ὁποία εἶχε κλονίσει βαθέως τάς σχέσεις αὐτάς, κατεβλήθησαν συνεχεῖς προσπάθειαι, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, πρός ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων καί ἐξασφάλισιν εἰς τάς σχέσεις αὐτάς μιᾶς ἱκανοποιητικῆς καί καρποφόρου ἀναπτύξεως καί ἐπετελέσθη εὐσυνείδητος καί ἐποικοδομητική ἐργασία. Προβλήματα ἐνδιαφέροντα τάς δύο χώρας ἐμελετήθησαν ἀπό κοινοῦ, ἀντιμετωπισθέντα ὑπό πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί συμφωνίας. Εἰδικώτερον, ἡ κατάστασις τῶν ἀντιστοίχων μειονοτήτων μας εἰς Κωνσταντινούπολιν καί Δυτικήν Θράκην δέν ἔπαυσε νά ἀποτελῆ τό ἀντικείμενον τῶν κοινῶν φροντίδων μας. Ἔχομεν πλήρη συνείδησιν τοῦ ἀμοιβαίου συμφέροντός μας ὅπως καταστήσωμεν τάς μειονότητας αὐτάς μέσα συνδέσμου καί συνεννοήσεως, ἀντί νά τάς θεωροῦμεν ὡς σημεῖα προστριβῆς. Πρόθεσίς μας καί ἐπιθυμία μας εἶναι ἡ σταθεροποίησις τῶν ὅσων ἐπετεύχθησαν ἤδη καί ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ὁδοῦ ἐκ τῶν ἐμποδίων, τά ὁποῖα ὑφίστανται ἐνδεχομένως, εἰσέτι, προκειμένου νά καταστῆ ἐν συνεχείᾳ δυνατή ἡ ἀνάληψις κοινῆς καί συντονισμένης δράσεως ὄχι μόνον εἰς τόν πολιτικόν τομέα ἀλλά καί εἰς τόν οἰκονομικόν καί μορφωτικόν. Μία καλή πολιτική εἶναι ἀκριβῶς μία πολιτική πρακτικῶν καί συγκεκριμένων ἐπιτευγμάτων κατά τό παρόν καί ἐλπίδων διά τό μέλλον. Ἡ γλώσσα τῶν γεγονότων εἶναι ἐκείνη τήν ὁποίαν κατανοοῦν καλύτερον οἱ λαοί.

»Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νά ἀκολουθήσωμεν τήν ὁδόν αὐτήν ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μέ τήν τουρκικήν Κυβέρνησιν καί θά καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν προκειμένου νά στεφθοῦν ὑπό ἐπιτυχίας αἱ κοιναί προσπάθειαι. Σκοπός μας εἶναι νά ἐνεργήσωμεν εἰς τρόπον ὥστε ἡ πολιτική ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας καί φιλίας ἡ ὁποία ἡδραιώθη ὑπό τῶν μεγάλων πρωτοπόρων πού ὑπῆρξαν οἱ Βενιζέλος καί Ἀτατούρκ, νά καταστῆ πολιτική ὄχι μόνον τῶν δύο Κυβερνήσεων ἀλλά πρωτίστως τῶν δύο λαῶν. Ἡ συνεργασία καί ἡ φιλία καθίστανται ἰσχυραί μόνον καθ' ᾧ μέτρῳ εἶναι ἀμοιβαῖαι. Ἐφόσον εἶναι μονόπλευρος στεροῦνται πνοῆς καί δέν δύνανται νά ἐπιζήσουν. Τοῦτο ἀληθεύει ὄχι μόνον διά τάς σχέσεις μεταξύ τῶν μεγάλων χωρῶν, ἀλλά καί διά τάς σχέσεις μεγάλων καί μικρῶν χωρῶν. Εὐτυχῶς δέν συμβαίνει τοῦτο εἰς τάς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

»Ἡ ἑλληνοτουρκική συνεννόησις, βασιζομένη ἐπί τῶν κοινῶν συμφερόντων καί κατοχυρουμένη ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ἀμοιβαία ἡ ἐπιθυμία πρός συνεργασίαν, δύναται νά διαρκέσῃ καί θά διαρκέσῃ ἐπί μακρόν. Ἡ συνεννόησις μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, χωρῶν αἱ ὁποῖαι κατέχουν καιρίας γεωγραφικάς θέσεις εἰς μίαν νευραλγικήν περιοχήν τοῦ κόσμου, ἀποτελεῖ σημαντικήν συμβολήν εἰς τήν διατήρησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς σταθερότητος. Χωρίς νά θέλῃ τις νά εἶναι ἀπαισιόδοξος δέν δύναται νά ἀρνηθῇ ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τόν κόσμον εἶναι ἐλάχιστα καθησυχαστική. Οὐδείς δύναται νά ἐπιτρέψῃ εἰς ἑαυτόν ὅπως ὑποτιμήσῃ τούς κινδύνους πού δύνανται νά προέλθουν ἀπό τήν ἐπανάληψιν τοῦ ψυχροῦ πολέμου. Εἶναι ἐπιβεβλημένον ὅπως ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι φέρουν τήν συντριπτικήν εὐθύνην τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, καθώς καί τῆς

κατοχυρώσεως τῆς ἐλευθερίας εἰς τόν κόσμον ἐπιδείξουν αὔξουσαν ἐπαγρύπνησιν, μετριοπάθειαν καί σύνεσιν.

»Εἰς τό πλαίσιον, ἰδιαιτέρως, τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, ἡ συνεννόησίς μας ἀποτελεῖ ἀξιόλογον συμβολήν εἰς τήν κοινήν ἄμυναν. Ὑπογραμμίζει εἰς τήν περιοχήν τῶν Βαλκανίων τόν ἀποκλειστικῶς ἀμυντικόν χαρακτῆρα τοῦ ΝΑΤΟ, διότι ὅλοι γνωρίζουν ὅτι οὔτε ἡ Ἑλλάς οὔτε ἡ Τουρκία τρέφουν ἐπιθετικά σχέδια ἐναντίον οἱουδήποτε καί ἀντιθέτως εἶναι κεκηρυγμέναι ὑπέρ τῆς βελτιώσεως τῶν σχέσεων καί τῆς εἰρηνικῆς συνεργασίας μέ ὅλους τούς λαούς πού διαβιοῦν εἰς τήν περιοχήν αὐτήν τοῦ κόσμου».

Ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Τούρκου ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν:

«Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τάς πλέον ζωηράς εὐχαριστίας μου διά τούς φιλόφρονας λόγους σας, καί διά τήν θερμήν ὑποδοχήν πού εἴχατε τήν καλωσύνην νά μᾶς ἐπιφυλάξητε. Εὐθύς ὡς ἐπατήσαμεν τό ἔδαφος τῆς φίλης Ἑλλάδος ἠσθάνθημεν ὅτι εὑρέθημεν ἐντός τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης καί ἐγκαρδιότητος ἀτμοσφαίρας, τήν ὁποίαν δημιουργεῖ μία νέα εἰλικρινής καί αὐθόρμητος φιλία. Οἱ λαοί μας, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἐπί αἰῶνας ὁ εἷς παρά τό πλευρόν τοῦ ἄλλου, ἐδιδάχθησαν νά κατανοοῦν καί νά σέβωνται ἀλλήλους. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς τά αὐτά ἰδεώδη τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς εἰρήνης ἐν δικαιοσύνῃ καί τῆς οἰκονομικῆς προόδου. Οἱ παράγοντες αὐτοί ἐδημιούργησαν μίαν σταθεράν φιλίαν, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἐθριάμβευσεν κατά τάς δυσχερεῖς στιγμάς τῶν σχέσεών των ἀλλ' ἐπί πλέον ἐξῆλθε κάθε φοράν, περισσότερον ἐγκάρδιος καί ἐνισχυμένη. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι οἱ πολλαπλοί δεσμοί, οἱ ὁποῖοι ἐδημιουργήθησαν μεταξύ τῶν ἐθνῶν μας, κατά τήν κοινήν ἱστορίαν των, ἀπετέλεσαν μίαν γόνιμον πηγήν πείρας, τήν ὁποίαν αὐταί ἐχρησιμοποίησαν διά νά λύσουν τά προβλήματά των καί νά εὕρουν ἱκανοποιητικάς καί ἐποικοδομητικάς λύσεις. Οἱ λαοί μας προσέφεραν, πολλάκις εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον λαμπρά παραδείγματα συνέσεως καί πολιτικῆς ὡριμότητος. Ἀπέδειξαν ὅτι αἱ διαφοραί δύνανται νά ἐπιλυθοῦν καταλλήλως ὅταν κυριαρχῇ τό πνεῦμα τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως.

»Μετά τήν ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ἐδημιουργήθη εἰς ἀκόμη δεσμός μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν μας καί εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ νέος αὐτός παράγων ἁρμονικῆς συνεργασίας θά ἐνισχύσῃ ἔτι πλέον τήν φιλίαν μας. Ὁ τουρκικός λαός διατηρεῖ πολύτιμον ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεως, τήν ὁποίαν ἐπραγματοποιήσατε ὁ ἴδιος κατά τό παρελθόν ἔτος εἰς Τουρκίαν μετά τῆς Α.Ε. τοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ, κατόπιν τῆς εὐτυχοῦς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ.

»Αἰσθάνομαι εὐχαρίστησιν διότι δύναμαι νά διαβεβαιώσω ὅτι οὐδέν σημαντικόν πρόβλημα μᾶς χωρίζει. Ἀντιθέτως ὅλα ὑποκινοῦν τούς λαούς μας εἰς συνεννόησιν καί εἰς τήν συνένωσιν τῶν προσπαθειῶν των καί ὅλοι οἱ συντελεσταί συμβάλλουν εἰς τήν περαιτέρω προσέγγισίν μας καί εἰς τήν ἐπισφράγισιν, διά μίαν ἀκόμη φοράν, τῆς φιλίας μας. Εἴμεθα στερρῶς ἀποφασισμένοι ὅπως ἡ ὕπαρξις τῶν ἀντιστοίχων μειονοτήτων εἰς Τουρκίαν καί Ἑλλάδα ἀποτελέσῃ, ὅπως τόσον ὀρθῶς ἀνεφέρατε, κύριε ὑπουργέ, στοιχεῖον συνεννοήσεως μεταξύ τῶν δύο λαῶν μας.

»Κύριε ὑπουργέ,

»Εἶμαι εὐτυχής διαπιστῶν ὅτι ὁ λαός καί ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος δέν παρέλειψαν νά ἐκτιμήσουν, κατ' ἀξίαν, τό τεράστιον μεταρρυθμιστικόν κίνημα, τό ὁποῖον ἐξαπελύθη εἰς Τουρκίαν τήν 27ην παρελθόντος Μαΐου. Τό κίνημα αὐτό ἀποτελεῖ ἀποφασιστικόν καί θεμελιώδη σταθμόν διά τήν ἐγκαθίδρυσιν μιᾶς πραγματικῆς δημοκρατίας εἰς τήν Τουρκίαν καί τήν κοινωνικήν καί οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἐσωτερικῆς της διαρθρώσεως θά ἐπιτρέψῃ εἰς τήν Τουρκίαν νά συμβάλῃ περισσότερον ἀποτελεσματικῶς εἰς τήν πραγμάτωσιν τῶν κοινῶν ἰδεωδῶν μας.

»Ἡ ὑφισταμένη μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας ἀλληλεγγύη, εἰς τούς κόλπους τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, ἀποτελεῖ, ὄχι μόνον τήν καλυτέραν ἐγγύησιν διά τήν ἀσφάλειάν των, ἀλλά καί περαιτέρω οὐσιῶδες στοιχεῖον διά τήν εἰρήνην καί τήν σταθερότητα εἰς τήν περιοχήν των καί εἰς τόν ἐλεύθερον κόσμον. Ἤδη μᾶς ἀναμένει περίοδος εὐρυτάτης συνεργασίας εἰς τήν ὁδόν τήν ὁποίαν ἐχάραξαν, μετά τόσης διορατικότητος καί συνέσεως οἱ δύο μεγάλοι πολιτικοί, Ἀτατούρκ καί Βενιζέλος.

»Ὑψώνω τό ποτήριόν μου ὑπέρ ἑνός θαυμασίου μέλλοντος τῆς τουρκοελληνικῆς φιλίας καί τῆς εὐημερίας τοῦ εὐγενοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ καί προπίνω ὑπέρ τῆς ὑγείας τῶν Α.Α.Μ.Μ. καί τῆς προσωπικῆς σας εὐτυχίας».

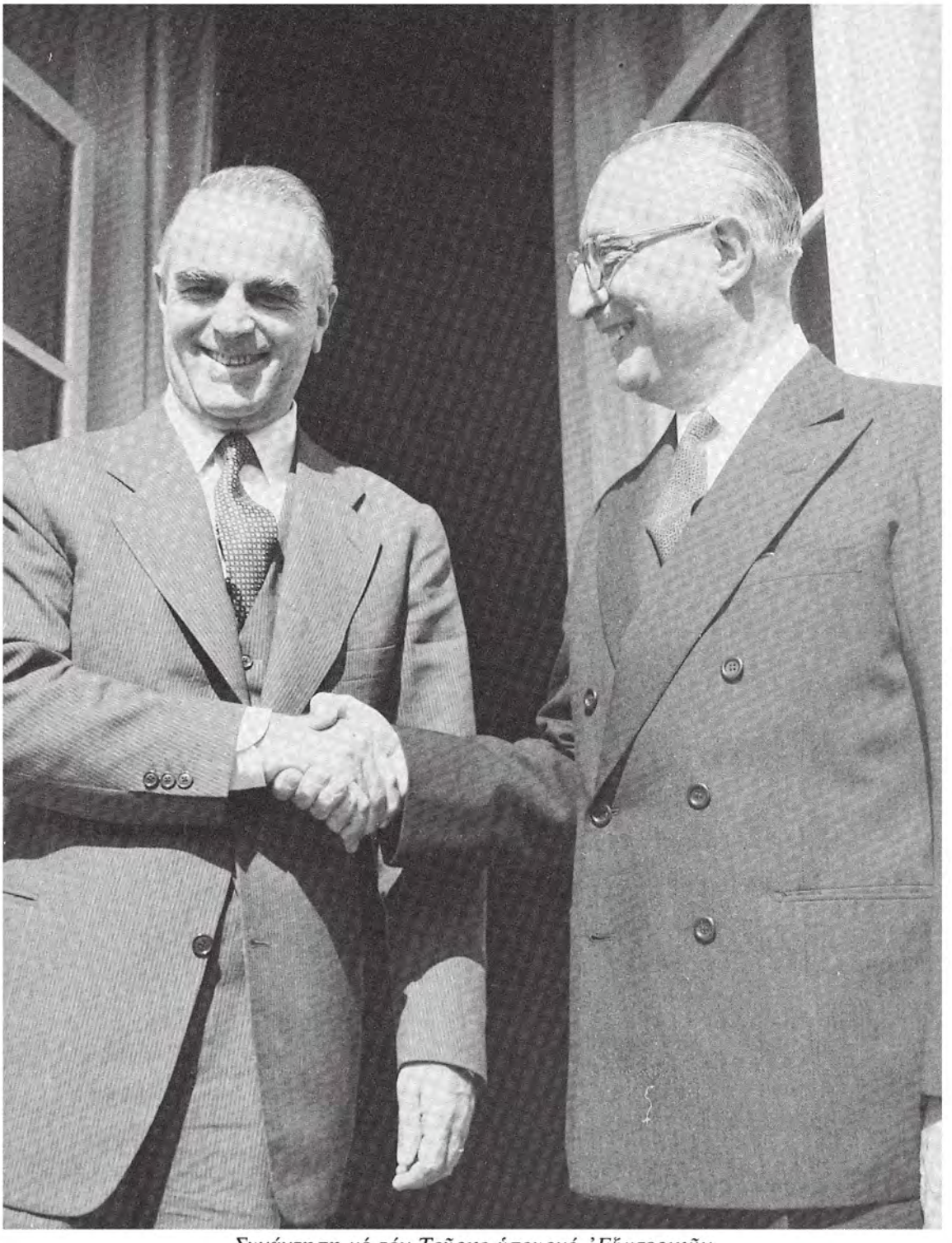
Οἱ διμερεῖς συνομιλίες σέ ἐπίπεδο ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας ὁλοκληρώθηκαν μέ τήν ἔκδοση τοῦ ἀκόλουθου κοινοῦ ἀνακοινωθέντος:

«Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, συνοδευόμενος ὑπό τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ, ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τάς Ἀθήνας τήν 20ήν καί 21ην Ὀκτωβρίου 1960, προσκλήσει τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

»Ὁ κ. Σελίμ Σαρπέρ ἐγένετο δεκτός ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆ, μετά τοῦ ὁποίου προέβη εἰς ἀνταλλαγήν ἀπόψεων ἐν πνεύματι τῆς ἐμπιστοσύνης καί τῆς φιλίας, αἵτινες χαρακτηρίζουν τάς ἑλληνοτουρκικάς σχέσεις.

»Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας ἔσχε μετά τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσα ἐγκαρδίους συνομιλίας ἐπί ζητημάτων κοινοῦ διά τάς δύο χώρας ἐνδιαφέροντος.

»Οἱ δύο ὑπουργοί προέβησαν εἰς ἀνασκόπησιν τῶν τρεχουσῶν διεθνῶν ἐξελίξεων σχετικῶν πρός τά μεγάλα διεθνῆ προβλήματα τῆς εἰρήνης, τοῦ ἀφοπλισμοῦ καί τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀμφότεροι ἀνεγνώρισαν ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῶν προσπαθειῶν διά τήν ἐπίλυσιν αὐτῶν ἐξαρτᾶται κατά μέγα μέρος ἐκ τοῦ πνεύματος ἀλληλεγγύης, τό ὁποῖον θά δυνηθοῦν νά ἐπιδείξουν τά ἔθνη τά προσηλωμένα εἰς τάς ἀρχάς τῆς ἐλευθερίας καί τῆς διεθνοῦς δικαιοσύνης. Ἐπεβεβαίωσαν σχετικῶς τήν προσήλωσίν των εἰς τήν ἀμυντικήν συμμαχίαν τοῦ ΝΑΤΟ, συσταθεῖσαν συμφώνως πρός τόν Χάρτην τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί τήν ὁποίαν θεωροῦν ὡς παράγοντα ἀσφαλείας ἀπαραίτητον εἰς πᾶσαν διαπραγμάτευσιν διά μίαν μόνιμον εἰρήνην. Διεπίστωσαν ἐπίσης τήν ταυτότητα τῶν ἀπόψεών των ὡς πρός τά βαλκανικά προβλήματα.

Συνάντηση μέ τόν Τοῦρκο ὑπουργό 'Εξωτερικῶν.

»Οἱ δύο ὑπουργοί ἔλαβον γνῶσιν τῶν ἐκατέρωθεν ἀπόψεων ὡς πρός τήν περιοχήν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί ἐξέφρασαν τάς εὐχάς των ὑπέρ τῆς εὐημερίας, τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς προόδου τῶν χωρῶν τῆς περιοχῆς ταύτης. Ἀμφότεροι διεπίστωσαν τόν εὐεργετικόν ρόλον τοῦ ΟΗΕ καί τήν ἀνάγκην ὅλως ἰδιαιτέρας διεθνοῦς μερίμνης ὑπέρ τῶν ὑπό ἀνάπτυξιν χωρῶν τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου.

»Οἱ δύο ὑπουργοί διεπίστωσαν μεθ' ἱκανοποιήσεως τά θετικά ἀποτελέσματα τῆς συνεργασίας των εἰς τό ζήτημα τῆς Κύπρου. Διεδήλωσαν τήν πρόθεσίν των ὅπως ἐξακολουθήσουν παρέχοντας τήν ἐνίσχυσίν των εἰς τήν νέαν Δημοκρατίαν.

»Οἱ δύο ὑπουργοί ἐξήτασαν τά διμερῆ ἑλληνοτουρκικά ζητήματα ἐν ἐποικοδομητικῷ πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί εὐμενοῦς διαθέσεως ὑπό τό πρῖσμα τῶν ἐργασιῶν, αἵτινες συνετελέσθησαν ἤδη ἐπί τούτῳ, ἐπεβεβαίωσαν τήν πεποίθησίν των ὅτι αἱ ἀντίστοιχοι μειονότητες ἀποτελοῦν δεσμόν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί ὅτι ἡ εὐημερία τῶν μειονοτήτων τούτων συντελεῖ εἰς τήν περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας».

Εἰδικότερα, ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ δήλωσε:

«Ἐπετεύχθη σύμπτωσις ἀπόψεων ἐπί πλείστων ἐκ τῶν ἐξετασθέντων θεμάτων, ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν συνομιλιῶν ὑπῆρξεν ἐξαίρετος καί ὑπάρχει βάσιμος ἐλπίς ὅτι τά διμερῆ θέματα θά εὐοδωθοῦν σύν τῷ χρόνῳ».

Σέ ἐπεξήγηση τῆς ἐκφράσεως «σύν τῷ χρόνῳ», εἶπε ὅτι «τήν στιγμήν αὐτήν δέν καθίσταται δυνατή ἡ ἄμεσος διευθέτησίς των, λόγω τῆς ἐν Τουρκίᾳ ἐπικρατούσης μεταβατικῆς καταστάσεως». Καί παράλληλα τόνισε ὅτι «μεταξύ τῶν ἐξετασθέντων θεμάτων ἦσαν καί τά τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενῶν καί τῆς ἐν Θράκῃ μουσουλμανικῆς μειονότητος».

Στή διάρκεια τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του, ὁ Τοῦρκος ἐπίσημος ἔγινε δεκτός ἀπό τό βασιλέα Παῦλο, στόν ὁποῖο καί ἐπέδωσε τό ἀκόλουθο μήνυμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας Τ. Γκιουρσέλ:

«Μεγαλειότατε,

»Εἶμαι εὐτυχής νά ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας, ἥν μοί παρέχει ἡ ἐπίσημος ἐπίσκεψις εἰς τήν ὡραίαν Σας χώραν τοῦ κ. Σελίμ Σαρπέρ, ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, διά νά Σᾶς ἀπευθύνω τό μήνυμα τοῦτο.

»Ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω εἰς τήν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα τά εἰλικρινῆ αἰσθήματα φιλίας καί ἐκτιμήσεως τά ὁποῖα ὁ τουρκικός λαός καί ἡ Κυβέρνησις τρέφουν πρός τό εὐγενές ἑλληνικόν ἔθνος καί νά ὑπογραμμίσω τήν σημασίαν ἥν ἀποδίδουν εἰς τήν τουρκοελληνικήν φιλίαν, τῆς ὁποίας αἱ βάσεις ἐτέθησαν μετά τόσης σωφροσύνης καί διορατικότητος ὑπό τῶν δύο μεγάλων πολιτικῶν ἀνδρῶν Ἀτατούρκ καί Βενιζέλου.

»Ἡ φιλία αὐτη, ἥτις ἔχει ρίζας βαθέως στερεωμένας εἰς κοινόν παρελθόν, ἐπέδειξεν ζωτικότητα πάντοτε αὔξουσαν, ὑπερπηδοῦσα ἐπιτυχῶς τήν ἐνίοτε ἀρκετά σκληράν δοκιμασίαν τῶν γεγονότων.

»Χαίρω διαπιστῶν ὅτι οἱ πολλαπλοί δεσμοί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας τούς ὁποίους καθιστᾶ ἔτι στενοτέρους ἡ ὕπαρξις τῶν ἐκατέρωθεν μειονοτήτων, αἵτινες ἀποτελοῦν στοιχεῖον ἑνότητος καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἀπέληξαν εἰς ἐγκάρδιον συνεργασίαν μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν μας.

»Ἀφοσιωμένοι ἀμφότεροι εἰς τά αὐτά ἰδανικά εἰρήνης ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ καί εὐμαρείας καί προόδου ἐν τῇ ἀνεξαρτησίᾳ, οἱ λαοί μας εὗρον τήν συμμαχίαν ἐν τοῖς κόλποις τῆς αὐτῆς ἀτλαντικῆς κοινότητος ὡς τό ἀποτελεσματικώτερον μέσον διά τήν πραγματοποίησιν τῶν κοινῶν ἰδανικῶν των.

»Ταῦτα εἶναι τά στερεά βάθρα, ἐπί τῶν ὁποίων στηρίζονται ἡ φιλία καί ἡ συνεργασία τῶν δύο ἐθνῶν μας, οὐχί μόνον εἰς τάς διμερεῖς των σχέσεις ἀλλά καί εἰς τούς κόλπους τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν ἐν εὐρυτέρῳ πνεύματι ἀλληλεγγύης.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι σήμερον, μετά τήν εὐτυχῆ καί ὑποδειγματικήν λύσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος, ἥτις ἀπέληξεν εἰς τήν γέννησιν μιᾶς νέας ἀδελφῆς Δημοκρατίας, ἀνοίγεται περίοδος στενωτέρας καί γονίμου συνεργασίας διά τήν τουρκοελληνικήν φιλίαν, πρός τό συμφέρον τῶν ἐθνῶν μας καί τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Διατυπῶ τάς εἰλικρινεστέρας εὐχάς ὑπέρ εὐημερίας καί προόδου τοῦ εὐγενοῦς ἑλληνικοῦ ἔθνους, φίλου καί συμμάχου, καί παρακαλῶ τήν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα ὅπως εὐδοκήση νά μεταβιβάση πρός τήν Αὐτῆς Μεγαλειότητα τήν βασίλισσαν τά σεβάσματά μου καί νά δεχθῆ τάς πλέον ἐγκαρδίους καί θερμάς εὐχάς μου διά τήν προσωπικήν εὐτυχίαν τῶν Ὑμετέρων Μεγαλειοτήτων καί τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας»[269].

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἐπίσημων συνομιλιῶν καί ἐπαφῶν του στήν Ἀθήνα, ὁ Σελίμ Σαρπέρ ἐπισκέφθηκε, φιλοξενούμενος ἀπό τόν Ἕλληνα ὁμόλογό του, τά Ἰωάννινα καί τό Μέτσοβο καί, στή συνέχεια, τά Μετέωρα.

20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου καί τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν, συγκαλεῖται σύσκεψη, μέ θέμα τήν ἐξέταση τῶν γεωργικῶν ζητημάτων καί εἰδικότερα τό ζήτημα τῶν πιστώσεων γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας.

Στή σχετική ἀνακοίνωση, μεταξύ ἄλλων, ἀναφέρεται:

«Κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐτέθησαν εἰς τήν διάθεσιν τῆς ΑΤΕ ἄφθονα μέσα διά τήν ἐξυπηρέτησιν τῆς γεωργίας, αἱ ὑπέρ τῆς ὁποίας πιστώσεις ἀνῆλθον τό 1959 εἰς 5.400 ἑκατ. ἔναντι 3.225 τοῦ 1955.

»Ἐκεῖ ὅμως ὅπου σημειοῦται ἰδιαιτέρως μεγάλη πρόοδος εἶναι ὁ κλάδος τῶν μεσομακροπροθέσμων δανείων, τά ὁποῖα παρέχουν εἰς τόν γεωργόν τήν δυνατότητα νά ἐνισχύση τό δυναμικόν τῆς ἐκμεταλλεύσεώς του, νά αὐξάνη τήν παραγωγήν του, νά ἐξευγενίζη τήν ποιότητά της, νά μειώνη τό κόστος της κ.λ.π.

»Ἐκτιμῶσα τήν ἰδιαιτέραν ἀποδοτικότητα τοῦ κλάδου

τούτου τῆς ἀγροτικῆς πίστεως ἡ Κυβέρνησις παρέσχεν εἰς τήν ΑΤΕ τά μέσα ὥστε ν' αὐξήση τά δάνεια ἀπό 176 ἑκατ. τό 1955 εἰς 1.150 ἑκατ. τό 1960, ἀπεφάσισε δέ ὅπως καί κατά τό 1961 χορηγηθοῦν μεσομακροπρόθεσμα δάνεια 1.150 ἑκατ.

»Ἡ Κυβέρνησις διά πρώτην φοράν κατά τό 1960 καθιέρωσε καί τήν χορήγησιν 400 ἑκατ. εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια διά τήν ἐπέκτασιν τῶν ἀρδεύσεων καί τήν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικῆς κτηνοτροφίας, μέ τόν τόκον 2% καί μέ προθεσμίαν ἐξοφλήσεως μέχρις 8 ἐτῶν, ἀντί τῶν μέχρι τότε 4-5 ἐτῶν.

»Διά νά ὑποβοηθήση ἐντονώτερον τούς σημαντικούς αὐτούς σκοπούς ἡ Κυβέρνησις αὐξάνει τό ποσόν τῶν ἐπί τόκῳ 2% δανείων τῆς ΑΤΕ ἀπό 400 εἰς 500 ἑκατ. διά τό 1961.

»Ἐκεῖνο πού ἀναμένει ἡ Κυβέρνησις ἀπό τούς παραγωγούς εἶναι νά εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς τήν ἐργασίαν των, νά ἀκολουθοῦν τάς συμβουλάς τῶν εἰδικῶν, νά χρησιμοποιοῦν κατά τόν παραγωγικότερον τρόπον τά μέσα τά ὁποῖα μέ θυσίας τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐξοικονομεῖ ἡ Κυβέρνησις καί θέτει εἰς τήν διάθεσίν των καί νά ἐξοφλοῦν προθύμως τάς ὑποχρεώσεις των πρός τήν ΑΤΕ.

»Τά ὡς ἄνω 500 ἑκατ. θά διατεθοῦν ὡς ἀκολούθως: Δι' ἀτομικά ἀρδευτικά ἔργα 200 ἑκατ., δι' ἀγοράν κτημάτων ὑπό ἀκτημόνων ἤ ἡμιακτημόνων καλλιεργητῶν 30 ἑκατ. καί δι' ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικῆς κτηνοτροφίας 270 ἑκατ.

»Εἰς τήν παραγωγικήν κτηνοτροφίαν περιλαμβάνεται καί ἡ οἰκόσιτος κτηνοτροφία, ἡ πτηνοτροφία, ἡ χοιροτροφία κ.λ.π.

»Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι εἰδικῶς ἡ οἰκόσιτος κτηνοτροφία εἶναι ἐξαιρετικῶς ὠφέλιμος καί ἀποδοτική εἰς τάς ἀγροτικάς οἰκογενείας. Διά τοῦτο, θά λάβη καί ἄλλα ὑπέρ αὐτῆς μέτρα, περί τῶν ὁποίων θά δοθῆ νεωτέρα ἀνακοίνωσις».

21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας καί ἀρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ἐξετάζονται ἡ ἐλεύθερη σύναψη συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας, ἡ ἀνεργία καί ἡ βελτίωση τῆς θέσεως τῶν συνταξιούχων τοῦ ΙΚΑ.

Στήν κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀναφερόταν ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἔκρινε ὅτι ἦταν δυνατό νά παρασχεθεῖ πλήρης εὐχέρεια τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτῶν καί ἐργατῶν καί γιά τήν ἐπίλυση συλλογικῶν διαφορῶν μέ τό διαιτητικό δικαστήριο. Σχετικά, ἀποφασίστηκε νά καταργηθεῖ τό ἄρθρο 20 τοῦ Ν. 3239/1955, μέ τό ὁποῖο παρεχόταν στή διοίκηση ἡ εὐχέρεια διαφωνίας καί τελικῆς κρίσεως πάνω στίς ὑπό κατάρτιση συλλογικές συμβάσεις καί τίς ἀποφάσεις τῶν διαιτητικῶν δικαστηρίων καί νά συσταθεῖ στήν Ἀθήνα ἑνιαῖο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, τό ὁποῖο νά κρίνει σέ δεύτερο καί ὁριστικό βαθμό τίς ἀποφάσεις τῶν πρωτοβαθμίων δικαστηρίων. Στούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας παρεχόταν τό δικαίωμα νά παραπέμπουν στό δευτεροβάθμιο διαιτητικό δικαστήριο τίς καταρτιζόμενες συλλογικές συμβάσεις ἐργασίας ἤ τίς ἀποφάσεις τῶν πρωτοβάθμιων διαιτητικῶν δικαστηρίων.

Ἡ ἀνακοίνωση ἀναφερόταν καί στόν ψηφισθέντα νόμο «περί ἀσφαλιστικῆς καί οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ ΙΚΑ», γιά νά τονίσει ὅτι δημιουργήθηκαν προϋποθέσεις εὐνοϊκῆς ἐξελίξεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ ΙΚΑ, πού ἐπέτρεψαν στόν ὑπουργό Ἐργασίας νά ἐξετάσει τίς δυνατότητες γιά τήν παροχή αὐξήσεως πρός τούς συνταξιούχους. Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημέρωσε τούς ἀντιπροσώπους τῆς ΓΣΕΕ, οἱ ὁποῖοι ἐξέφρασαν τήν πλήρη ἱκανοποίησή τους γιά τίς ἀποφάσεις καί εὐχαρίστησαν τόν πρωθυπουργό γιά τό συνεχές κυβερνητικό ἐνδιαφέρον γιά τή βελτίωση τῆς θέσεως τῆς ἐργατοϋπαλληλικῆς τάξεως.

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος στό Παρίσι, Φ. Φίλων, συναντᾶται μέ τόν πρόεδρο Ντέ Γκώλ καί ἀποστέλλει τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα στόν προϊστάμενό του, ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ:

«Κατά χθεσινήν ἐτησίαν συγκέντρωσιν εἰς τά ἀνάκτορα τοῦ Ραμπουγαί πρός τιμήν τῶν ἀρχηγῶν τῶν διπλωματικῶν ἀποστολῶν ἔσχον μακροτάτην καί λίαν ἐνδιαφέρουσαν συνομιλίαν μετά τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ, πλησίον τοῦ ὁποίου εὑρέθην παρακαθήμενος κατά τό ἐπακολουθῆσαν πρόγευμα, καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἐξηκολούθησεν καί συνομιλία μας. Ὁ στρατηγός ἔθιξε κατά τρόπον ἀνεπιφύλακτον καί μετά περισσῆς μάλιστα ἀθυροστομίας, τά ζωτικά ζητήματα ἅτινα ἀντιμετωπίζει, ἤτοι δημιουργίας δυνάμεως ἀποτροπῆς, τήν εὐρωπαϊκήν integration, τάς ἀτελείας τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν κ.λ.π. Ἐπί τῆς χαρακτηριστικῆς τῶν σκέψεων τοῦ στρατηγοῦ συνομιλίας μου ταύτης ἀναφέρω εἰς ἔκθεσίν μου ὑποβαλλομένην διά τοῦ προσεχοῦς ταχυδρομείου. Ἀναφέρω κατωτέρω τό ἀφορῶν εἰς ἡμετέραν σύνδεσιν μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς μέρος τῆς συνομιλίας μας. Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μέ ἠρώτησε ἐν ἀρχαῖς ἐάν ἐπροχώρησαν αἱ διαπραγματεύσεις ἡμῶν. Ἐπωφελήθην τῆς εὐκαιρίας νά τόν εὐχαριστήσω διά τήν παρέμβασίν του, προσθέσας ὅτι αὕτη ἦτο ἀπαραίτητος καθ' ὅσον, παρά τάς δικαιολογίας τῶν διαφόρων γαλλικῶν ὑπηρεσιῶν ὅτι αἱ δυσχέρειαι δέν προήρχοντο ἀπό γαλλικῆς πλευρᾶς, μέ ἐπληροφόρησεν ὁ γενικός γραμματεύς τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας κ. Κουρσέλ, ὅστις διεβίβασε τάς ἐντολάς τοῦ στρατηγοῦ, εὑρέθημεν ἐπανειλημμένως πρό δυσχερειῶν προερχομένων ἐκ γαλλικῶν τεχνοκρατικῶν ὑπηρεσιῶν, αἵτινες μόνον κατόπιν τῆς τελευταίας αὐστηρᾶς ἐπεμβάσεως τοῦ στρατηγοῦ ἤρθησαν κάπως καί τόν παρεκάλεσα ὅπως ζητήση ἀπό τόν κ. Κουρσέλ ὅπως μή ἐπαναπαφθῆ εἰς τάς διαβεβαιώσεις τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ἀλλά συνεχίση

τάς ἐνεργείας του μέχρις ἐπιτεύξεως συμφωνίας. Ὁ στρατηγός εἶπεν τότε ὅτι πρέπει νά ἐπισπευσθῆ ἀπαραιτήτως ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον αἱ διαπραγματεύσεις ἐχρόνισαν καί ὅτι τό ζήτημα εἶναι πολιτικόν καί ὅτι ἀντελήφθη πλήρως τήν οὐσιαστικήν σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως κατόπιν τῆς σαφοῦς ἐκθέσεως τῶν πραγμάτων, ἥν τῷ ἀνέπτυξεν ὁ κ. Καραμανλῆς, παρετήρησε ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς στενῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος πρός τό πολιτικοοικονομικόν εὐρωπαϊκόν συγκρότημα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καθίσταται νῦν ἔτι ἐπιτακτικωτέρα κατόπιν τῆς τροπῆς ἥν προσέλαβεν κατάστασις ἐν τῇ γειτονικῇ Τουρκίᾳ καί τῶν συνεπειῶν τῶν διαγραφομένων νέων προσανατολισμῶν τῆς ἐκ Τουρκίας ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, στρεφομένης, κατά τά λεγόμενα, περισσότερον πρός τήν Ἀσίαν, ὁπότε ἡ Ἑλλάς κατέστη καί πάλιν, ὡς καί εἰς τό παρελθόν, τό ἀκραῖον προπύργιον τῆς Εὐρώπης καί τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ "καί τῆς χριστιανοσύνης" προσέθεσεν ὁ στρατηγός. "Ἡ Ἑλλάς", εἶπεν οὗτος περαιτέρω, "πρέπει νά καταστῆ ἰσχυρά καί ἀσφαλής πρός τό κοινόν συμφέρον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου". Ὡς πρός τήν κατάστασιν ἐν Τουρκίᾳ, ὁ στρατηγός ἔκαμε χαρακτηριστικόν μορφασμόν. Ἀκολούθως ὡμιλήσαμεν περί μελλοντικῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα καί τῷ εἴπον ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς του θά τῷ παράσχῃ ἠθικήν ἐνίσχυσιν καί ἱκανοποίησιν λόγῳ τῆς αὐθορμήτου καί ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς, μεθ' ἧς ὁ ἑλληνικός λαός θά τόν περιβάλῃ, βλέπων εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ τό σύμβολον τῆς κοινῆς ἡμῶν ἀντιστάσεως κατά τόν τελευταῖον πόλεμον. Ηὐχαρίστησε μετ' ἐμφανοῦς συγκινήσεως λέγων ὅτι ἐλπίζει ὅτι ἐπίσκεψίς του αὐτή θά πραγματοποιηθῆ κατά τό προσεχές ἔτος. Τέλος, μοί συνέστησεν νά συνεννοηθῶ μετά τοῦ παρακαθημένου ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν πρός ἐξεύρεσιν τρόπου ἐπισπεύσεως τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως. Πράγματι, εὐθύς μετά τό πρόγευμα καί μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως ἡμῶν συνωμίλησα διά μακρῶν μετά τοῦ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ, παρισταμένου καί τοῦ κ. Κουρσέλ. Ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν μοί ἀνέφερε ὅτι κατά τάς πληροφορίας του ἐπῆλθεν τελευταίως πρόοδος εἰς τάς διαπραγματεύσεις καί ὅτι ἀπομένουσι πλέον πρός ρύθμισιν τό ζήτημα τῆς ρήτρας διαφυγῆς καί ἡ ἑλληνική ἀπαίτησις ὅπως τεθῆ ὡρισμένη ποσόστωσις εἰς τάς εἰσαγωγάς βιομηχανικῶν εἰδῶν προερχομένων ἐξ ἄλλων χωρῶν. Κατά τήν συζήτησιν ἐπί τῶν δύο τούτων σημείων τῷ ἀνέπτυξα σαφῶς πῶς ἔχουσι τά πράγματα ἐπί τῇ βάσει προσυνεννοήσεώς μου μετά τοῦ κ. Χρηστίδη καί τῷ ἐτόνισα ὅτι ἐπί τοῦ πρώτου μέν εἶναι οὐσιαστικῶς καί πολιτικῶς ἀδύνατον εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν νά δεχθῆ ρήτραν διαφυγῆς μεταξύ αὐτῆς καί τοῦ συνόλου τῶν ἕξ, ὅσον δέ ἀφορᾶ διά τήν ποσόστωσιν βιομηχανικῶν χωρῶν, αὕτη ἀποβλέπει ἁπλῶς ὅπως ἐξασφαλίσῃ εἰς τήν Ἑλλάδα δυνατότητα συναλλαγῶν καί μετ' ἄλλων χωρῶν, δεδομένου ὅτι αἱ χῶραι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς δέν δύνανται νά ἀπορροφήσωσι πάσας τάς ἑλληνικάς ἐξαγωγάς. Ὁ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ μέ διεβεβαίωσε ὅτι καί αἱ Κυβερνήσεις τῶν ἕξ χωρῶν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνοι καί ἐπιθυμοῦσι ζωηρῶς ὅπως ἡ Ἑλλάς ἐξακολουθήσῃ νά ἔχῃ συναλλαγάς καί μετ' ἄλλων χωρῶν καί ὅτι οὐδεμία εἰς τοῦτο πρέπει νά παρεμβληθῆ δυσχέρεια. Ἐκ τῆς συζητήσεως ἀντελήφθην ὅτι ἡ κατατόπισις τοῦ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ δέν ἦτο πλήρης καί ὅτι ἐπί ὡρισμένων σημείων, μάλιστα, ὑπῆρχεν σύγχυσις εἰς τάς σκέψεις του. Μοί ὡμολόγησεν ἄλλωστε κενά τινα ἐν τῇ σκέψει του. Παρετήρησα τότε ὅτι θά ἦτο χρήσιμον ὅπως προηγηθῆ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν συνομιλία ἡμῶν ἐν στενῷ κύκλῳ, παρισταμένου καί τοῦ κ. Χρηστίδη, ὅστις μετέχει τῶν διαπραγματεύσεων τῶν Βρυξελλῶν, ὥστε νά διασαφηνισθῆ πᾶσα ἀμφιβολία καί νά πεισθῆ ὁ ἴδιος περί τοῦ βασίμου τῶν ἡμετέρων ἀπόψεων, ὁπότε θά ἠδύνατο νά ἐγκολπωθῆ καί νά ὑποστηρίξῃ ταύτας πλησίον τῶν ἄλλων ὑπουργῶν, προσθέσας ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἀπόψεις δέν βασίζονται μόνον εἰς ὀρθολογιστικά καί πραγματιστικά δεδομένα ἀλλ' ὅτι περικλείουσι καί πολιτικάς πτυχάς. Καί δή ἐμφανίσεως τῆς συμφωνίας τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου καί τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης ἥτις ἀκούει τήν ἀριστεράν νά ὁμιλῇ περί "νέας οἰκονομικῆς ἀποικιοκρατίας".

»Ὁ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ ἀπεδέχθη ἀσμένως τήν πρότασιν ταύτην καί συνεφωνήσαμεν τήν προσεχῆ ἑβδομάδα, εὐθύς μετά τήν ἐπιστροφήν τοῦ κ. Χρηστίδη ἐκ Βρυξελλῶν, εἰς τρόπον ὥστε νά τῷ δοθῆ χρόνος ἐνεργείας πρό τῆς συναντήσεως τοῦ κ. Ἀβέρωφ μετά τῶν ἓξ ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐκ τῶν συνομιλιῶν μου μετά τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ καί τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ἀντελήφθην σαφῶς πλέον τήν ζωηράν αὐτῶν ἐπιθυμίαν ὅπως δοθῆ ἀποφασιστική τροπή εἰς τάς διαπραγματεύσεις καί καταλήξωμεν, ὅσον τό δυνατόν ταχύτερον, εἰς ἐπίτευξιν συμφωνίας. Χαρακτηριστικῶς μοί εἶπεν ὁ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ ὅτι ἡ 14η Νοεμβρίου, ἥτις ἀρχικῶς ἀντιμετωπίζετο ὡς ἡμερομηνία συναντήσεως τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν μετά τῶν ἓξ, εἶναι χρονικῶς ἀπομεμακρυσμένη καί ὅτι προεκρίθη ἡ 31 Ὀκτωβρίου πρός ἀποφυγήν ἀπωλείας πολυτίμου χρόνου καί ἵνα, ἐρχομένου πρός τοῦτο τοῦ κ. Ρέυ, καταστῆ δυνατή ὁριστική ἐπίτευξις συμφωνίας, μή χωροῦντος πλέον περιθωρίου πρός παράτασιν τῶν χρονισάσων διαπραγματεύσεων»[270].

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημερώνει γιά τήν πορεία τῶν ἐρευνῶν ὑπεδάφους. Ὅπως ἀνακοινώθηκε, τεράστιες ἐκτάσεις ἀδικαιολόγητα δεσμευμένες ἀπό κατ' ὄνομα μεταλλειοκτῆτες, ἀπελευθερώθηκαν γιά μεταλλευτικές ἔρευνες ἀπό ἰδιῶτες ἤ τό Δημόσιο, ἐνῶ τά μεταλλεῖα πού παρουσίαζαν ἐνδιαφέρον, ἄρχισαν νά ἐρευνῶνται καί νά ἀνασκάπτονται ἀπό τούς μεταλλειοκτῆτες. Ἡ σχετική ἀνακοίνωση, μεταξύ ἄλλων, ἀναφέρει:

«Ἡ πρόοδος τῶν ἐρευνῶν εἰς τόν τομέα τῶν πετρελαίων εἶναι ἄκρως ἱκανοποιητική.

»Οὕτω, ἡ ἑταιρία "Ἥλιος-RAP", διά τοῦ ἐγκατασταθέντος γεωτρυπάνου ἀρχίζει τήν γεώτρησιν τήν 4ην Νοεμβρίου. Ἡ ΕΣΣΟ ἐντός τοῦ Ἰανουαρίου καί ὁ Γ.Χ. Χούντ ἐντός τοῦ Δεκεμβρίου ἤ Ἰανουαρίου, διά μεγάλου γεωτρυπάνου εὑρισκομένου ὑπό φόρτωσιν.

»Τό ἑλληνικόν Δημόσιον δι' αὐτεπιστασίας ἐν συνεργασίᾳ μετά Γάλλων καί Ρουμάνων πετρελαιογεωλόγων προχωρεῖ εἰς γεωλογικάς ἐρεύνας μέ ταχύν ρυθμόν τῶν

περιοχῶν Ἠπείρου, Γρεβενῶν, Θεσσαλίας καί τήν σύνταξιν τοῦ προγράμματος περαιτέρω ἔργων καί ἡ Ἐθνική-Β.Ρ. ἀναμένει τήν κύρωσιν τῆς συμβάσεώς της διά νά ἀρχίση τάς ἐργασίας της ἐντός τοῦ προσεχοῦς μηνός.

»Εἰς τόν τομέα τῶν γηγενῶν ἀερίων διεπιστώθησαν πιθανῶς ἐκμεταλλεύσιμα ἀποθέματα 80 ἑκατ. κυβικῶν μέτρων. Ἡ περαιτέρω μελέτη θά ἐπαναληφθῆ μετά τήν ἄφιξιν καταλλήλου ἐξοπλισμοῦ.

»Εἰς τόν κυρίως μεταλλευτικόν τομέα ἡ ἐπιδειχθεῖσα δραστηριότης ἀνταπεκρίθη πλήρως πρός τάς κατά καιρούς ἀποφάσεις. Κατά τομεῖς δύναται νά συνοψισθῆ εἰς τά κάτωθι:

»Σίδηρος: Ἤρχισαν εὐρείας ἐκτάσεως γεωτρήσεις καί γεωφυσικαί ἔρευναι εἰς Κρήτην καί Θάσον.

»Ψευδάργυρος: Ἐκτελοῦνται γεωλογικαί καί γεωφυσικαί ἔρευναι εἰς Θράκην. Ἡ μελέτη μεταλλουργίας ψευδαργύρου παρελήφθη.

»Ἀλουμίνιον: Ἐκτελοῦνται δοκιμαί τῶν διαφόρων τύπων βωξιτῶν διά τήν πρόκρισιν τοῦ καταλληλοτέρου διά τήν ἑλληνικήν βιομηχανίαν ἀλουμινίου.

»Χρώμιον: Αἱ ἔρευναι εἰς τήν περιοχήν Κοζάνης διά μεταλλουργικά χρώμια ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς καί διαπιστώθησαν πλούσια μεταλλεύματα ἐξασφαλίζοντα πλήρως τήν τροφοδοσίαν μεταλλουργίας σιδηροχρωμίου, διά τήν ἵδρυσιν τῆς ὁποίας ἐξεδηλώθη σοβαρόν ἐνδιαφέρον ἑλληνικῆς ἐπιχειρήσεως ἐν συνεργασίᾳ μέ μεγάλον οἶκον τοῦ ἐξωτερικοῦ.

»Λευκόλιθοι: Ἐκ τῆς παραγομένης εἰς μεγάλην βιομηχανικήν κλίμακα διπύρου μαγνησίας εἰς τήν Χαλκιδικήν ἐπεβεβαιώθη ὅτι ὁ ἑλληνικός λευκόλιθος εἶναι μεταξύ τῶν καλυτέρων τοῦ κόσμου. Ὡς ἐκ τούτου, διεξάγονται ἔρευναι καί εἰς ἄλλας περιοχάς ἐπί τῷ σκοπῷ ἐξασφαλίσεως μεταλλευμάτων διά τήν τροφοδοσίας δύο εἰσέτι μεγάλων βιομηχανικῶν συγκροτημάτων ἐπεξεργασίας λευκολίθου.

»Λιγνῖται Μεγαλοπόλεως: Ἀπεπερατώθησαν αἱ γεωτρήσεις μέ λίαν ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα. Οἱ πρῶτοι ὑπολογισμοί ἀναβιβάζουν τά ἀποθέματα εἰς 0,5 δισεκατ. τόνους, καταρτίζεται δέ ἡ ὁριστική μελέτη ἐκμεταλλεύσεως καί παραγγελίας ἐγκαταστάσεων καί μηχανημάτων.

»Λιγνῖται Βεύης - Ἀμυνταίου - Φλωρίνης: Κατηρτίσθη πρόγραμμα ἐκτεταμένων ἐρευνῶν εἰς τήν περιοχήν ταύτην ἀποτελοῦσαν ἐνιαῖαν λιγνοτοφόρον λεκάνην, περιέχουσαν ὑψηλῆς ποιότητος κοιτάσματα ὑπέρ τά 100 ἑκατ. τόννων. Ἀπεφασίσθη ἡ ταχεῖα ἔναρξις τῶν γεωτρήσεων.

»Ἡ αὔξουσα σημασία, ἥν συνεχῶς ἀποκτοῦν οἱ λιγνῖται τόσον ὡς πηγή ἐνεργείας, ὅσον καί ὡς συντελεστής ἀναγωγῆς καί παραγωγῆς ἀερίου, ἐπιβάλλει ηὐξημένην δραστηριότητα διά τήν πλήρη ἀξιοποίησιν τοῦ κατ' ἐξοχήν ἐθνικοῦ τούτου προϊόντος.

»Χρωμονικελιοῦχα σιδηρομεταλλεύματα: Διεπιστώθη ἡ ὕπαρξις λίαν ἐκτεταμένων ἀποθεμάτων εἰς τάς περιοχάς Εὐβοίας, Λοκρίδος καί Σκύρου, πλήν τῶν τῆς Λαρύμνης. Μεταλλουργικαί δοκιμαί εἰς βιομηχανικήν κλίμακα, γενόμεναι εἰς μεταλλουργεῖα τοῦ Νιαγάρα ἀπέδωσαν ἀνοξείδωτον χάλυβα, σιδηρονικέλιον καί σιδηροχρώμιον. Αἱ δοκιμαί συνεχίζονται καί ἐλπίζεται ὅτι συντόμως θά καταστῆ δυνατόν νά ἀξιοποιηθοῦν τά ἐκτεταμένα ταῦτα κοιτάσματα.

»Χαλκός — Μολυβδένιον — Ἀντιμόνιον: Διεξάγονται προκαταρκτικαί ἔρευναι διά τήν κατ' ἀρχήν διαπίστωσιν τῆς ἐκμεταλλευσιμότητος τῶν πολλῶν ἐμφανίσεων τῶν πολυτίμων μετάλλων. Θά ἐπακολουθήσουν εὐρεῖαι ἔρευναι καί μελέται.

»Μεγάλα ὑπόγεια ρεύματα ὕδατος ἐκχεόμενα εἰς τάς θαλάσσας: Ἐπερατώθησαν αἱ γεωφυσικαί ἔρευναι εἰς δύο μεγάλας περιοχάς καί ἅμα τῇ ἐκφορτώσει τῶν δύο μεταφερομένων ἐξ ΗΠΑ μεγάλων γεωτρυπάνων θά ἀρχίσουν ἀμέσως αἱ βαθεῖαι γεωτρήσεις.

»Χρυσός: Διεπιστώθη ἡ ὕπαρξις προσχωματικοῦ καί αὐτοφυοῦς χρυσοῦ καί εἰς ἄλλας, πλήν τῶν γνωστῶν, περιοχάς. Διεξάγονται ἔρευναι καί μελέται ἐκμεταλλευσιμότητος.

»Ἐν τέλει, ἀπεφασίσθη κατά τήν συνεργασίαν ἡ ἵδρυσις ἀνωνύμου ἑταιρίας μεταλλευτικῶν ἔργων εἰς τήν ὁποίαν θά δοθοῦν αἱ ἀναγκαιοῦσαι πιστώσεις διά τήν ἀπόκτησιν ἐπαρκοῦς καί συγχρόνου μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ πρός διενέργειαν γεωτρήσεων καί λοιπῶν μεταλλευτικῶν ἔργων, δυναμένου νά καλύψῃ ἱκανοποιητικῶς τάς ἀνάγκας τοῦ εὐρέος προγράμματος μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν πού εὑρίσκεται ὑπό ἐκτέλεσιν. Ἡ ἑταιρία θά ἐκτελῆ τεχνικά μεταλλευτικά ἔργα διά λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου καί ἰδιωτῶν κατά τόν πλέον οἰκονομικόν καί ταχύν ρυθμόν, ἀπηλλαγμένη πάσης γραφειοκρατικῆς δεσμεύσεως.

»Ἐπίσης ἡ ἵδρυσις ἀνωνύμου ἑλληνικῆς ἑταιρίας πετρελαίων, ἐλεγχομένης ὑπό τοῦ Δημοσίου, πού θά ἀναλάβη τάς διά λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου δι' αὐτεπιστασίας τῇ συνεργασίᾳ Ρουμάνων καί Γάλλων, διεξαγομένας ἐρεύνας πετρελαίων».

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ἀρχίζει στό ὑπουργεῖο Ναυτιλίας, ὁ ἑορτασμός γιά τήν ἐγγραφή στά ἑλληνικά νηολόγια τοῦ χιλιοστοῦ πλοίου, μέ τήν παρουσία τοῦ βασιλέως, τοῦ διαδόχου, τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μελῶν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἕνωση Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν ἀπονέμει στόν πρωθυπουργό χρυσό κύπελλο, γιά τίς ὑπηρεσίες πού ἔχει προσφέρει ἡ Κυβέρνησή του στήν ἑλληνική ναυτιλία.

Μετά τήν ἀπονομή καί ἀφοῦ παρέδωσε τή σημαία στούς ἐκπροσώπους τοῦ χιλιοστοῦ πλοίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε τά ἑξῆς:

«Χαιρετίζω τήν ἔπαρσιν τῆς ἑλληνικῆς σημαίας ἐπί τοῦ χιλιοστοῦ πλοίου τοῦ ἐμπορικοῦ μας στόλου ὡς μέγα ἐθνικόν γεγονός, διά τό ὁποῖον εἶμαι βέβαιος ὅτι θά αἰσθανθῆ σήμερον ὑπερηφάνειαν ὁλόκληρος ὁ ἀπό αἰώνων ναυτιλλόμενος ἑλληνικός λαός.

»Ὅλοι κατανοοῦν τήν τεραστίαν οἰκονομικήν σημασίαν, τήν ὁποίαν ἔχει διά τήν χώραν μας ἡ ἁλματώδης ἀνάπτυξις τῆς ἐμπορικῆς μας ναυτιλίας καί δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐπιμείνω ἐπ' αὐτῆς. Ἐπιθυμῶ ὅμως νά τονίσω ὅτι πέραν αὐτῆς ἔχει τουλάχιστον ἴσην ἠθικήν καί πολιτικήν σημασίαν. Ἠθικήν, διότι ἡ ἀνάπτυξις αὐτή, ἀκτινοβολοῦσα τήν δημιουργικήν δραστηριότητα καί τάς ναυτικάς ἀρετάς τοῦ

Ἡ τελετή τοῦ ἑορτασμοῦ γιά τήν ἐγγραφή τοῦ χιλιοστοῦ σκάφους στά ἑλληνικά νηολόγια.

"Ελληνος, ἀποτελεῖ τήν πλέον ζωντανήν καί ἀποτελεσματικήν διαφήμισιν τοῦ ἔθνους μας εἰς ὅλους τούς ὠκεανούς καί εἰς ὅλας τάς ἠπείρους. Πολιτικήν δέ, διότι εἰς μέγας ἐμπορικός στόλος ὡς ὁ ἰδικός μας, ἀποτελεῖ ἀποφασιστικόν παράγοντα διά τήν δύναμιν τῆς χώρας, τόσον ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὅσον καί ἐν καιρῷ πολέμου.

»Μέ βαθεῖαν συγκίνησιν καί ὑπερηφάνειαν σᾶς παραδίδω αὐτήν τήν σημαίαν, ἡ ὁποία συντόμως πιστεύω ὅτι θά καλύψῃ ὑπό τάς πτυχάς της τόν τεράστιον ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας στόλον μας».

Μετά τόν πρωθυπουργό, ὁ ἁρμόδιος ὑπουργός Γ. Ἀνδριανόπουλος ἀναφέρθηκε στά ἐπιτεύγματα τῆς ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, ἐπισημαίνοντας τά ἑξῆς:

«Ἡ Ἑλλάς κατατάσσεται πλέον μεταξύ τῶν μεγαλυτέρων ναυτικῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, ἡ κατάκτησις δέ αὕτη ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τήν ἐποχήν μας, δεδομένου ὅτι ἡ ναυτιλία ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ἀπό τήν διαδοχήν δύο παγκοσμίων πολέμων καί ἀπό τήν θύελλαν ἀλλεπαλλήλων προπολεμικῶν καί μεταπολεμικῶν κρίσεων.

»Εἰσήλθομεν εἰς τόν Β΄ παγκόσμιον πόλεμον μέ 570 πλοῖα καί μέ πληρώματα ἀπό 15.000 ἀγωνιστάς τῆς ἐλευθερίας. Τό προσκλητήριον μετά τήν ἀπελευθέρωσιν μᾶς ἔδωσε τό μέγεθος τῆς θυσίας μας διά τήν κοινήν νίκην. Ὁλοκαύτωμα 305 βυθισθέντα πλοῖα καί ὑπερδισχίλιοι ναυτίλοι μας ἀπόντες. Τό 1945 εὑρέθημεν μέ 149 πλοῖα 518.000 τόννων, εἰς ἀθλίαν καί αὐτά κατάστασιν, λόγω τῆς ἐντατικῆς των ἀπασχολήσεως. Ἡ πρώτη μετά τήν ἀπελευθέρωσιν κρατική προσπάθεια ὑπέρ τῆς ναυτιλίας ἐγένετο τό ἔτος 1946, ὅτε ἐπετεύχθη ἡ παραχώρησις ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς, τῇ ἐγγυήσει τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου, τῶν 100 "λίμπερτυς" καί 7 δεξαμενοπλοίων "Τί-Τοῦ". Τά πλοῖα ταῦτα ἀπετέλεσαν τόν πυρῆνα τῆς ναυτιλιακῆς ἀνασυγκροτήσεως. Καί ἠκολούθησεν ἡ ἄνοδος, χάρις εἰς τήν ἐπαγγελματικήν ἱκανότητα τῶν ἐφοπλιστῶν μας καί τούς εὐφυεῖς οἰκονομικούς συνδυασμούς των».

Στή συνέχεια, ὁ Γ. Ἀνδριανόπουλος τόνισε:

«Σήμερον τά ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας πλοῖα ὑπό "σημαίας εὐκαιρίας" καί τήν κυανόλευκον συγκροτοῦν δύναμιν 15 ἑκατ. τόννων "γκρός" πού χαρίζει εἰς τήν ἑλληνικήν ναυτιλίαν τήν τρίτην ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν μετά τήν Μ. Βρετανίαν καί τήν Ἀμερικήν. Τό ἑλληνικόν Κράτος διά σειρᾶς νομοθετημάτων ἀπέβλεψεν εἰς τήν ἐξυπηρέτησιν τῆς ναυτιλιακῆς ἐπιχειρήσεως καί τόν ἐπαναπατρισμόν τῆς ραγδαίως ἀναπτυσσομένης ἑλληνικῆς ναυτιλίας.

»Ἡ πολιτική ὅμως ἀβεβαιότης καί ἡ οἰκονομική ἀστάθεια τῆς χώρας κατά τό παρελθόν ἀπετέλεσαν τροχοπέδην τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ. Ἔπρεπε νά δημιουργηθῆ εἰς τήν Ἑλλάδα ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς πλήρους πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος, τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τήν Κυβέρνησιν, διά νά ἐπιτευχθῆ ἐκεῖνο τό ὁποῖον ὅλαι αἱ ἀπό 10ετίας Κυβερνήσεις μετά ζήλου ἐπεδίωξαν. Τό ἐορταζόμενον σήμερον ἐπίτευγμα τοῦ ἀθρόου ἐπαναπατρισμοῦ τῶν ἑλληνικῆς ἰδιοκτησίας πλοίων ὀφείλεται εἰς τό ζωηρόν προσωπικόν ἐνδιαφέρον διά τήν ναυτιλίαν τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆ. Ταχύτατα, τά ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν καταπληκτικά. Κατά δεκάδας τά νεότευκτα καί μικρᾶς ἡλικίας ποντοπόρα σκάφη τίθενται ὑπό τήν κυανόλευκον. Ἤδη ἡ Ἑλλάς, ἥτις κατεῖχε τό 1939 τήν 9ην θέσιν εἰς τήν παγκόσμιον ναυτιλίαν, ἔφθασε τήν 6ην μέ τήν ἐγγραφήν τοῦ χιλιοστοῦ πλοίου».

Τό φαινόμενο ἁλματώδους ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας ἀπασχόλησε καί τούς «Times» τοῦ Λονδίνου. Σέ ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας ἐπισημαίνονταν, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς:

Ἡ μεγάλη δοκιμασία ἐπῆλθε μετά τόν τερματισμόν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, κατά τήν διάρκειαν τοῦ ὁποίου κατεστράφησαν τά 3/4 τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ στόλου. Ἐντός τῆς 15ετίας πού ἐπηκολούθησεν, οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταί ἐναυπήγησαν ἕνα τεράστιον ἐμπορικόν στόλον, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει σήμερον ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ 1/10 τῆς παγκοσμίου ναυτιλίας. Ἡ ἐχθρική στάσις τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας ὑπῆρξεν ὅμως ἡ αἰτία, διά τήν ὁποίαν οἱ πλοιοκτῆται ἐκεῖνοι ἠναγκάσθησαν νά νηολογήσουν τόν κύριον ὄγκον τῶν σκαφῶν των ὑπό σημαίας ξένων χωρῶν, ἔνθα αἱ συνθῆκαι ἐργασίας ἦσαν ὀλιγώτερον δυσμενεῖς. Μόλις ἀπό τοῦ ἔτους 1953 τό ἑλληνικόν Κράτος ἀντελήφθη ὅτι ἡ τοιαύτη τακτική του ἦτο βλαβερά διά τό ἐθνικόν συμφέρον. Μία σειρά νομοθετικῶν μέτρων, ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἐπιτευχθεῖσαν ἔκτοτε σταθερότητα εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν, καθώς καί ὡρισμένοι παράγοντες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐπέφεραν ἐκεῖνο πού οἱ παλαίμαχοι τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας ἀποκαλοῦν «τό θαῦμα τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ».

Ἐντός ἑνός ἔτους ἀπό τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1958, ὁ ἑλληνικός ἐμπορικός στόλος ηὐξήθη ἀπό 616 σκαφῶν μέ 1.905.000 τόννους «γκρός» εἰς 827 σκάφη μέ 3.345.000 τόννους. Ἐφέτος ὅμως τό «θαῦμα» ὑπερέβη κάθε προσδοκίαν καί τῶν πλέον αἰσιοδόξων: μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου ὁ ἑλληνικός ἐμπορικός στόλος ἔφθασε τά 988 σκάφη, μέ σύνολον σχεδόν πέντε ἑκατομμυρίων τόννων, ἦσαν δέ ἐκκρεμεῖς ἀκόμη αἰτήσεις διά τήν ἐγγραφήν εἰς τά ἑλληνικά νηολόγια 70 ἀκόμη σκαφῶν, πού ὑπερέβαιναν τούς 750.000 τόννους.

Ὁ ὑπουργός τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ἀνδριανόπουλος ἐδήλωσε τά ἑξῆς εἰς τόν συντάκτην τῆς παρούσης ἀνταποκρίσεως: «Ἀπό τοῦ ἔτους 1957 ἡ Ἑλλάς ἀνῆλθεν ἀπό τήν 15ην θέσιν εἰς τήν 7ην τῆς παγκοσμίου ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Μέχρι τέλους τοῦ ἔτους θά καταλάβωμεν τήν 6ην θέσιν, μέ σύνολον ἄνω τῶν 6.000.000 τόννων. Ἀναμένομεν νά διπλασιάσωμεν τό σύνολον τῶν τόννων ἐντός τῶν προσεχῶν πέντε ἐτῶν. Ὁ τελικός σκοπός μας εἶναι, φυσικά, νά καταλάβωμεν τήν τρίτην ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν μετά τάς Ἡνωμένας Πολιτείας καί τήν Μεγ. Βρετανίαν».

Εἰς οἱανδήποτε ἄλλην χώραν μία παρομοία ἐπιδίωξις θά ἐξελαμβάνετο ἁπλούστατα ὡς «εὐσεβής πόθος». Δέν συμβαίνει ὅμως τοῦτο εἰς τήν Ἑλλάδα: Τό σύνολον τῶν ἐλεγχομένων ὑπό ἑλληνικῶν κεφαλαίων σκαφῶν ὑπερβαίνει τά 1.800 σκάφη μέ 15.000.000 τόννους. Τά δύο τρίτα ὅμως ἐξ αὐτῶν ἐξακολουθοῦν νά εἶναι νηολογημένα ὑπό τάς ἀποκαλουμένας «σημαίας εὐκαιρίας». Περί τά 600 ἑλ-

ληνικά σκάφη μέ σύνολον 6.000.000 τόννων περίπου, πλέουν ὑπό τήν σημαίαν τῆς Λιβερίας, ἡ ὁποία ἐντός μιᾶς δεκαετίας ἔγινε μία ἀπό τάς σημαντικωτέρας ναυτιλιακάς χώρας τοῦ κόσμου χάρις εἰς τήν διένεξιν μεταξύ τῶν Ἑλλήνων πλοιοκτητῶν καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας των. Ἄλλα 300 σκάφη εἶναι νηολογημένα ὑπό εὐνοϊκούς διά τούς πλοιοκτήτας τως ὅρους εἰς τάς Δημοκρατίας τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἡ φορολογία εἶναι ἀσήμαντος καί τό Κράτος δέν ἀναμιγνύεται εἰς τάς ὑποθέσεις τῶν ἐφοπλιστῶν.

Τό πρῶτον μέτρον πού ἀπέβλεπεν εἰς τό νά πεισθοῦν οἱ πλοιοκτῆται νά ἐπανέλθουν ὑπό τήν σημαίαν τῆς πατρίδος των, ὑπῆρξεν ἡ ψήφισις νομοθετικῶν μέτρων, διά τῶν ὁποίων τό Κράτος ἠγγυᾶτο εἰς αὐτούς μίαν λογικήν φορολογίαν καί παρεῖχε μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν διαχειρίσεως τῶν ὑποθέσεών των. Τά μέτρα ταῦτα, μολονότι σημαντικώτατα, δέν ἠμποροῦσαν, μόνα αὐτά, νά προκαλέσουν τόν ἐνθουσιασμόν πού ἐδημιουργήθη μεταξύ τῶν ἐκπατρισθέντων πολυεκατομμυριούχων. Ἐκεῖνο πού ἐσήμανε τήν ἀρχήν τῆς ὁμαδικῆς ἐπιστροφῆς ὑπό τήν σημαίαν τῆς χώρας των, ὑπῆρξεν ὁ ἀπηνής πόλεμος, τόν ὁποῖον διεξήγαγεν ἡ Παγκόσμιος Ὁμοσπονδία τῶν Ἐργατῶν Μεταφορῶν ἐναντίων τῶν ὑπό «σημαίας εὐκαιρίας» πλοίων, τά ὁποῖα, μή βαρυνόμενα μέ ὑποχρεώσεις ἔναντι τῶν πληρωμάτων των ἀπετέλουν μίαν σημαντικήν ἀπειλήν ἀνταγωνισμοῦ διά τούς ἐμπορικούς στόλους τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὁ ὑπό τῆς ἐν λόγῳ Ὁμοσπονδίας κηρυχθείς τόν Δεκέμβριον τοῦ 1958 παγκόσμιος ἀποκλεισμός κατά τῶν ὑπό «σημαίας εὐκαιρίας» σκαφῶν, ὑπῆρξεν ὡς ἕνα σύνθημα διά τήν ὁμαδικήν ἐπάνοδον τῶν ὑπό Ἑλλήνων πλοιοκτητῶν ἐλεγχομένων πλοίων εἰς τήν ἑλληνικήν σημαίαν. Κατά τήν διάρκειαν τοῦ 1959, 211 σκάφη ἐπανῆλθον εἰς τήν ἑλληνικήν σημαίαν καί κατά τούς πρώτους ὀκτώ μῆνας τοῦ τρέχοντος ἔτους προσετέθησαν εἰς αὐτά ἄλλα 161 σκάφη μέ 1.608.000 τόννους.

Ἡ ἐπίτευξις πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξεν ὅμως τό κυριώτερον κίνητρον τῆς ἀξιοσημειώτου αὐτῆς ἐξελίξεως. Τήν 5ην Ὀκτωβρίου ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς συνεπλήρωσε μίαν πενταετίαν διακυβερνήσεως τῆς χώρας. Ἐάν αἱ ἐσωτερικαί συνθῆκαι δέν εἶχαν βελτιωθῆ κατά τόσον ταχύν ρυθμόν κατά τά ἔτη αὐτά, πολλοί ἐφοπλισταί θά ἐπροτιμοῦσαν ἴσως νά ὑποχωρήσουν εἰς τήν «Σκύλλαν» τῶν ἀπαιτήσεων τῶν πληρωμάτων, παρά νά ὑπαχθοῦν εἰς ἀσταθεῖς Κυβερνήσεις τῆς χώρας των.

Ἡ ἐπάνοδος τῶν «ἀσώτων» πλοιοκτητῶν τῆς Ἑλλάδος δέν ἔφερε μόνον τήν χώραν των εἰς τά πρόθυρα τῆς καταλήψεως μιᾶς ἐπιζήλου παγκοσμίου θέσεως εἰς τήν ναυτιλίαν, ἀλλά συγχρόνως προσέδωσε μίαν εὐπρόσδεκτον ὤθησιν εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν, εἰς τήν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταί ἐπενδύουν ὁλοέν καί σημαντικώτερα κεφάλαια.

Ὁ ἐπαναπατρισμός τοῦ ἐμπορικοῦ στόλου τῆς Ἑλλάδος, ἐκτός τῆς τεραστίας σημασίας ἀπό ἀπόψεως γοήτρου διά τήν χώραν, παρέχει εἰς αὐτήν καί ἀξιόλογα ὑλικά ὀφέλη. Οὕτω, τά εἰς ξένον συνάλλαγμα ἔσοδα τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας θά ἀνέλθουν κατά τό τρέχον ἔτος πιθανῶς εἰς 30 ἑκατομμύρια λίρας σέ στερλίνας — δηλ. εἰς τά δύο πέμπτα περίπου τῶν ἐξαγωγικῶν ἐσόδων τῆς χώρας. Τό ἔσοδον αὐτό θά ἠμποροῦσε νά αὐξηθῆ ἀκόμη περισσότερον, ἐάν οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆται ἀπεφάσιζαν νά ἐγκαταστήσουν τά κεντρικά γραφεῖα τῶν ἐπιχειρήσεών των εἰς τάς Ἀθήνας. Αἱ περισσότεραι τῶν παγκοσμίων αὐτῶν ναυτιλιακῶν ὀργανώσεων ἔχουν σήμερον τάς ἕδρας των εἰς τό Λονδῖνον καί τήν Νέαν Ὑόρκην.

Διά νά ἐνθαρρύνη τήν τάσιν αὐτήν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἤρχισε νά μετατρέπη τόν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ὡς ἕνα ἐκ τῶν πλέον συγχρονισμένων κέντρων τηλεπικοινωνιῶν πού εἶχε ποτέ ἡ Ἑλλάς. Τοῦτο θά ἐπιτρέπη εἰς τούς ἐν Πειραιεῖ ἐγκατεστημένους Ἕλληνας ἐφοπλιστάς νά εὑρίσκωνται εἰς διαρκῆ ἐπαφήν μέ τά ναυτιλιακά κέντρα ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἤρεν ἐπίσης τούς ἐπαχθεστέρους τραπεζικούς ἐλέγχους καί περιορισμούς ἐφ' ὅλων τῶν οἰκονομικῶν συναλλαγῶν, τῶν σχετιζομένων μέ τήν ναυτιλίαν. Ἡ Ἐθνική Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἵδρυσεν ὑποκατάστημα ἐν Πειραιεῖ διά τήν ἀποκλειστικήν διεκπεραίωσιν τῶν ναυτιλιακῶν ὑποθέσεων καί ἔκτισεν ἕνα τεράστιον συγκρότημα κτιρίων, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἐφοπλισταί νά ἐγκαταστήσουν ἐκεῖ τά γραφεῖα τῶν ἐπιχειρήσεών των. Ὑπάρχουν ἀκόμη ὡρισμένα νομοθετικῆς φύσεως ἐμπόδια σχετιζόμενα μέ τήν φορολογίαν, τά ὁποῖα θά πρέπει νά ὑπερπηδηθοῦν προτοῦ οἱ ἐφοπλισταί ἠμπορέσουν νά ἐπωφεληθοῦν πλήρως τῶν εὐκολιῶν αὐτῶν.

«Δέν ἔχομεν σκοπόν νά μετατρέψωμεν τήν ἑλληνικήν σημαίαν εἰς "σημαίαν εὐκαιρίας"», εἶπεν ὁ ὑπουργός. «Ἔχομεν ἀπορρίψει ἤδη πολλάς αἰτήσεις ξένων πλοιοκτητῶν διά νηολόγησιν τῶν σκαφῶν των ὑπό ἑλληνικήν σημαίαν. Θέλομεν ὅμως νά παράσχωμεν εἰς τήν ἑλληνικήν ἐμπορικήν ναυτιλίαν κάθε κρατικήν ὑποστήριξιν καί προστασίαν πού θά εἶναι δυνατή, διότι αὕτη ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά σημαντικώτερα καί πολυτιμώτερα ἐθνικά μας κεφάλαια"[271].

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τῆς 15ης ἐπετείου ἀπό τήν ἵδρυση τοῦ ΟΗΕ, ἀπευθύνει τό ἀκόλουθο μήνυμα στό γενικό γραμματέα τοῦ Ὀργανισμοῦ:

«Ὁ Ὀργανισμός τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἑορτάζει σήμερον τήν 15ην ἐπέτειον ἀπό τῆς ἱδρύσεώς του. Κατά τό βραχύ αὐτό διάστημα τῆς ὑπάρξεώς του ἀνταπεκρίθη εἰς τήν πολυσχιδῆ ἀποστολήν του μέ τάς συνεχῶς καταβαλλομένας προσπαθείας του πρός διατήρησιν τῆς εἰρήνης καί τήν ἐπιτυχῆ δρᾶσιν του, πρός ἐπίλυσιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καί ἐκπολιτιστικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν πρόοδον καί εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

»Τό μέχρι σήμερον ἐπιτελεσθέν ἔργον ὑπῆρξε σημαντικώτατον. Χάρις εἰς τόν ΟΗΕ διηυθετήθησαν προβλήματα ὅπως τῆς Κορέας, τοῦ Σουέζ καί τοῦ Κογκό, τά ὁποῖα θά ἦτο δυνατόν νά ὁδηγήσουν εἰς γενικωτέρας φύσεως διεθνεῖς περιπλοκάς. Ταυτοχρόνως, διά τῆς ἐφαρμογῆς ἑνός εὐρέος προγράμματος οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς βοηθείας παρέχεται ἰδίως εἰς τούς ὑποαναπτύκτους λαούς μία ἐγγύησις

Ἄφιξη τοῦ πρωθυπουργοῦ στή μακεδονική πρωτεύουσα.

διά τήν ὁμαλήν ἐξέλιξίν των ἐντός μιᾶς ἐλευθέρας Κοινωνίας Ἐθνῶν.

»Ἰδιαιτέρως χαιρετίζομεν τήν 15ην ἐπέτειον τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΟΗΕ, διότι ἡ ἐπέτειος αὕτη συμπίπτει μέ τήν εἰσδοχήν τῆς ἐλευθέρας καί ἀνεξαρτήτου Κύπρου εἰς τόν Ὀργανισμόν αὐτόν.

»Εἰς τήν ἀποστολήν του ὁ Ὀργανισμός τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν συναντᾶ ἐνίοτε προσκόμματα καί δυσκολίας, προερχομένας ὄχι τόσον ἐκ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ ὅσον ἐκ τῶν διαφόρων πολιτικῶν καί κοινωνικῶν τάσεων αἱ ὁποῖαι σήμερον συγκρούονται ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦτο ὅμως δέν σημαίνει ὅτι ἡ σύνεσις καί ἡ περίσκεψις δέν θά ἐπικρατήσουν τελικῶς διά νά ἐνισχύσουν τάς προσπαθείας τοῦ ΟΗΕ πρός ἑδραίωσιν τῆς εἰρήνης».

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Οἰκονομικῶν καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΑΔΕΔΥ.

Κατά τή σύσκεψη ἐξετάστηκαν οἱ ἀνάγκες καί τά αἰτήματα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν ὑπαλλήλων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καί τῶν συνταξιούχων, γιά τά ὁποῖα ἡ ΑΔΕΔΥ εἶχε ἀπειλήσει μέ ἀπεργία. Ὁ πρωθυπουργός ἀνακοίνωσε τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά χορηγήσει, σέ τρία στάδια, μέχρι τήν 1 Ἰουλίου 1962, αὔξηση στούς δημοσίους ὑπαλλήλους 9,5% κατά μέσον ὅρο, μέ τάση βελτιώσεως γιά τά κατώτερα στελέχη, γιά τά ὁποῖα ἡ αὔξηση ἔφτανε καί τό 11,5%. Γιά τούς συνταξιούχους, ἀποφασίστηκε ἡ χορήγηση συντάξεως στό 80% τοῦ αὐξημένου ἐν ἐνεργείᾳ μισθοῦ, ἀντί τοῦ ἰσχύοντος 69-73%. Ἡ ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη ἐπεκτεινόταν καί στίς συζύγους τῶν συνταξιούχων.

Οἱ κυβερνητικές ἀποφάσεις ἱκανοποίησαν τήν ΑΔΕΔΥ, ἡ ὁποία ἀνέστειλε τίς προγραμματισμένες ἀπεργιακές της κινητοποιήσεις.

25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως, πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψη στή Θεσσαλονίκη. Κατά τήν ἄφιξή του, ἀπηύθυνε στό πλῆθος τῶν συγκεντρωμένων γιά νά τόν ὑποδεχθοῦν, τούς ἑξῆς λόγους:

«Ἡ μεγάλη ὑποδοχή, τήν ὁποίαν μοῦ ἐπεφυλάξατε ἐπιβεβαιοῖ τήν σταθεράν ἐμπιστοσύνην τήν ὁποίαν ματαίως οἱ ἀρουραῖοι τῶν Ἀθηνῶν προσπαθοῦν νά ὑπονομεύσουν. Σᾶς εὐχαριστῶ».

Στή συνέχεια ἐπισκέφτηκε τό Κυβερνεῖο, ὅπου ἀσχολήθηκε μέ θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως. Τήν

ἑπομένη, ὁ πρωθυπουργός ἐγκαινίασε τίς μόνιμες ἐγκαταστάσεις τοῦ Ναυτικοῦ Ὁμίλου Θεσσαλονίκης καί παρέστη στόν ἐπίσημο ἑορτασμό τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως στό Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, καθώς καί στό γεῦμα πού παρέθεσε ὁ ὑπουργός Βορείου Ἑλλάδος, Α. Θεολογίτης, στό Κυβερνεῖο, πρός τιμή τῶν βασιλέων.

Στίς 27 Ὀκτωβρίου, ἀπηύθυνε πρός τόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Κάθε νέα ἐπέτειος καθιστᾶ μεγαλυτέραν τήν ἀπόστασιν τοῦ χρόνου πού μᾶς χωρίζει ἀπό τήν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1940. Τό γεγονός, ὅμως, τοῦτο ὄχι μόνον δέν ἀπομακρύνει τήν σκέψιν μας ἀπό τήν ἔνδοξον ἐκείνην ἡμέραν, ἀλλά προβάλλει ἀντικειμενικῶς ἀκόμη βεβαιότερον τό μεγαλεῖον της.

»Τό πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας καί τῆς ἑνότητος, τό ὁποῖον κατά τήν ὥραν ἐκείνην ἐπέδειξεν ὁ ἑλληνικός λαός, θά ἀποτελέση διά πολλάς γενεάς παράδειγμα πρός μίμησιν. Θά ἀποτελέση, ὅμως, καί παράδειγμα πρός ἀποφυγήν ἡ ἐπακολουθήσασα δολία διάσπασις, ἡ ὁποία —ὅπως καί εἰς ἄλλας περιπτώσεις— κατέστησεν ἀδύνατον τήν ἀξιοποίησιν τῶν θυσιῶν τοῦ ἔθνους.

»Ἀπετέλεσε τήν εὐλογίαν τῆς ἱστορίας μας ἡ ἱκανότης τῶν Ἑλλήνων νά καταπνίξουν εἰς ὡρισμένας κρισίμους στιγμάς τάς κακίας των, νά λησμονοῦν τά μίση πού τούς χωρίζουν καί νά ἀφιερώνωνται ἡνωμένοι εἰς τούς ἱερούς ὑπέρ πατρίδος ἀγῶνας.

»Αὐτή ἡ ἔξαρσις τῆς ἑνότητος καί τῆς αὐτοθυσίας ἄς εὐχηθῶμεν ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, θά ἀποτελέση τό σταθερόν γνώρισμα καί τήν μόνιμον ἀρετήν τῆς φυλῆς μας. Εἶναι ἀνάγκη ἡ ἀρετή αὐτή νά ἐκδηλώνεται ὄχι μόνον εἰς τάς ὥρας τῶν ἐθνικῶν κινδύνων, ἀλλά καί εἰς τάς μακράς περιόδους τῶν εἰρηνικῶν ἀγώνων, τούς ὁποίους ὀφείλομεν ὅλοι ἡνωμένοι νά διεξάγωμεν διά τήν εὐημερίαν τοῦ ἔθνους».

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, παρέστη στήν τελετή τῶν ἐγκαινίων τοῦ Καυταντζογλείου καί κήρυξε τήν ἔναρξη τῆς λειτουργίας τοῦ σταδίου.

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στή Θεσσαλονίκη, ὁ πρωθυπουργός δέχτηκε σέ συνεργασία τόν ἀρχηγό τοῦ ΝΑΤΟ, πτέραρχο Λ. Νόρσταντ, ὁ ὁποῖος καί δήλωσε μετά τή συνάντηση στούς δημοσιογράφους:

«Μέ τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεώς σας εἶχα μίαν πράγματι ἐνδιαφέρουσαν συνάντησιν. Τόν ἐπεσκέφθην περί τήν μεσημβρίαν καί μέ ἐκράτησεν εἰς τό πρόγευμα. Εἶχα τήν εὐκαιρίαν νά συνομιλήσω μαζί του πρό καί μετά τό πρόγευμα γιά γενικά ζητήματα. Καί δέν σᾶς ἀποκρύπτω ὅτι ἔμεινα ἰδιαιτέρως ἱκανοποιημένος ἀπό τήν συζήτησιν αὐτήν καί μάλιστα ἀπό τόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον ὁ κ. πρωθυπουργός μοῦ ἀνέπτυξε καί ἐτοποθέτησε τά διάφορα θέματα. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἔμεινα ἀπολύτως ἱκανοποιημένος ἀπό τήν συνομιλίαν μου αὐτήν μέ τόν κ. πρωθυπουργόν».

Παράλληλα, ὁ ἀρχηγός τοῦ ΝΑΤΟ, παρατήρησε ὅτι «ἡ συντελεσθεῖσα πρόοδος εἰς τάς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος ἐγγίζει τά ὅρια τοῦ θαύματος».

Τέλος, ὁ πρωθυπουργός ἔθεσε τό θεμέλιο λίθο τοῦ νέου οἰκισμοῦ τῶν προσφύγων παραπηγματούχων Θεσσαλονίκης, σέ χῶρο κοντά στό συνοικισμό Βότση. Ὁ ὑπουργός Προνοίας, Α. Στράτος, ἀναφέρθηκε στό ἔργο πού ἐπετέλεσε ἡ Κυβέρνηση κατά τήν τελευταία πενταετία στόν τομέα τῆς προσφυγικῆς ἀποκαταστάσεως καί ἀνέλυσε τό «πρόγραμμα ἐξαφανίσεως τῆς παράγκας», τό ὁποῖο χαρακτήρισε ὡς τό μεγαλύτερο μεταπολεμικό οἰκιστικό πρόγραμμα.

Πρίν ἀπό τόν ὑπουργό Προνοίας, ὁ δήμαρχος Καλαμαριᾶς, προσφωνώντας τόν πρωθυπουργό, ἐξέφρασε «τήν εὐγνωμοσύνη τῶν κατοίκων τοῦ δήμου διά τό μέγα καί ἔντονον ἐνδιαφέρον ὑπέρ αὐτοῦ». Καί συνέχισε:

«Ὁ προσφυγικός κόσμος, ὁ ὁποῖος ἔχει πλήρως ἀνεπτυγμένον τό πολιτικόν αἰσθητήριον καί γνωρίζει νά ἐκτιμᾶ καί νά ἐπιβραβεύη τά μεγάλα ἔργα, οὐδέποτε θά λησμονήση τόν πατρικόν προστάτην του, τόν ἔντιμον πολιτικόν. Ὁ προσφυγικός κόσμος τῆς μείζονος περιοχῆς Θεσσαλονίκης ἔχει πλεῖστα δείγματα τοῦ στοργικοῦ σας ἐνδιαφέροντος καί δέν λησμονεῖ τόν εὐεργέτην του».

Τήν ἴδια ἡμέρα, ἡ βασιλική οἰκογένεια, ὁ πρωθυπουργός, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, πολλοί ὑπουργοί, ὁ ἀρχηγός τῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ καί ἄλλοι ἐπίσημοι παρακολούθησαν τήν καθιερωμένη στρατιωτική παρέλαση. Μετά τή λήξη τῆς παρελάσεως, ὁ Λ. Νόρσταντ ἐξέφρασε πρός τόν Κ. Καραμανλῆ «τόν θαυμασμόν του διά τήν ἐμφάνισιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων» καί τόνισε ἀκόμη:

«Ἡ σημερινή παρέλασις ἀπετέλεσεν ἕνα δεῖγμα τῆς ποιότητος καί τῆς ἀξίας τῶν ἐνόπλων ἑλληνικῶν δυνάμεων. Εἶμαι ἐξαιρετικά ὑπερήφανος διότι τοιαῦται δυνάμεις εἶναι ἐντεταγμέναι εἰς τόν ΝΑΤΟ».

Τό βράδυ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ὁ δῆμος Θεσσαλονίκης παρέθεσε γεῦμα στή Στρατιωτική Λέσχη πρός τιμήν τῶν βασιλέων, στό ὁποῖο παρεκάθησε καί ὁ πρωθυπουργός.

Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του γιά τήν Ἀθήνα, ὁ πρωθυπουργός συνεργάστηκε μέ τόν πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί τούς ἐκπροσώπους τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου τῆς πόλεως, καί, ἀφοῦ ἐπιθεώρησε τά ἐκτελούμενα ἔργα στήν περιοχή, ἐξέφρασε «τήν ἱκανοποίησίν του διά τήν συντελουμένην πρόοδον καί τήν πεποίθησιν ὅτι μέ τά ἐκτελεσθέντα καί ὑπό ἐκτέλεσιν ἔργα ἡ Θεσσαλονίκη θά καταστῆ ὡραία καί συγχρονισμένη μεγαλόπολις». Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τήν ἀρχαία

Πέλλα καί τό βράδυ τῆς 30 Ὀκτωβρίου ἐπέστρεψε στήν πρωτεύουσα.

30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, Κ. Ροδόπουλος καί ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας Ν. Μάρτης ἐγκαινιάζουν τό νέο ὑδροηλεκτρικό ἔργο Ταυρωποῦ (Μέγδοβα), ἀπό τά μεγαλύτερα μέχρι στιγμῆς ἐνεργειακά ἔργα στή χώρα, ἐγκατεστημένης ἰσχύος 120.000 κιλοβάτ. Καθώς ἡ χρηματοδότηση προερχόταν ἀπό γαλλικά κεφάλαια, στήν τελετή παρέστη καί ὁ Γάλλος πρέσβης, Ζιράρ ντέ Σαρμπονιέρ.

Σέ ὁμιλία του, ὁ Ν. Μάρτης τόνισε ὅτι ἡ συνολική δαπάνη ἔφτασε τά 30 ἑκατ. δολλάρια καί ὅτι, ἐκτός ἀπό τή σημαντική παραγωγή ἐνέργειας, τό ἔργο θά συνέβαλλε καί στήν ἄρδευση τοῦ ἑνός πέμπτου τοῦ κάμπου τῆς Δυτικῆς Θεσσαλίας.

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, εὐθύς μετά τήν ἐπάνοδό του ἀπό τή Ρώμη καί τό Παρίσι, ὅπου εἶχε ἐπαφές γιά τό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, ἐνημερώνει τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ ταξιδιοῦ του. Σέ σχετικές δηλώσεις του ἐπισημαίνει ὅτι «εἶναι περισσότερον εὐχαριστημένος ἀπό ὅτι ἦτο κατά τήν ἀναχώρησίν του, δεδομένου ὅτι ἐπί πολλῶν σημείων ἐσημειώθη πρόοδος».

Προτοῦ, ἐξάλλου, ἀναχωρήσει ἀπό τό Παρίσι εἶχε τονίσει:

«Ἂν ἡ Ἑλλάς παραμείνη ἔξω τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς θά εὑρεθῆ εἰς θέσιν ἡ ὁποία θά ἀντιστοιχῆ πρός δημιουργίαν τεχνητῆς οἰκονομίας μέ μικράν ἐσωτερικήν ἀγοράν, ἡ ὁποία δέν ἐπιτρέπει τήν ἀνάπτυξιν συγχρόνου οἰκονομίας καί βιομηχανίας. Συνεπῶς πρέπει νά ἔχη πίστωσιν χρόνου διά τήν ἀναπροσαρμογήν τῆς οἰκονομίας της, ὥστε αὕτη νά πλησιάση τά ἀνεπτυγμένα ἐπίπεδα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Διά τόν λόγον αὐτόν δέν προβλέπεται, τήν στιγμήν αὐτήν, παρά μόνον ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν καί ὄχι ἡ ἄμεσος εἴσοδός της εἰς αὐτήν».

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συζητεῖται στή Βουλή τό σχέδιο νόμου «περί κυρώσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 48/1960 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, περί διαθέσεως εἰσπράξεων τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπαιτουμένων δαπανῶν διά τήν διάνοιξιν εἰς Θεσσαλονίκην ὁδῶν».

Μέ τό νέο νόμο προβλέπεται ὅτι ὅλες οἱ εἰσπράξεις τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης, μέ βάση τίς διατάξεις τῆς νομοθεσίας περί προσόδων τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων καί τοῦ Δημοτικοῦ καί Κοινοτικοῦ Κώδικα, κατά τά οἰκονομικά ἔτη 1961, 1962, 1963, 1964, 1965 καί ὅσο χρειαστεῖ ἀπό τίς ἀντίστοιχες τοῦ 1966, θά διατεθοῦν γιά τήν ἀντιμετώπιση δαπανῶν τῆς διανοίξεως στή Θεσσαλονίκη τῶν ὁδῶν α) Μοναστηρίου ἀπό πλατείας Γεφυρῶν μέχρι Τριῶν Γεφυρῶν, β) Λαγκαδᾶ ἀπό Πλατείας Μεταξᾶ μέχρι στρατοπέδου Παύλου Μελᾶ, γ) Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθώς καί γιά τήν κάλυψη τοῦ ρεύματος Ρήγα Φεραίου καί τήν κατασκευή τοῦ δικτύου ὑπονόμου παραλίας Θεσσαλονίκης στήν περιοχή τοῦ ξενοδοχείου πού θά ἀνεγερθεῖ, καί τῶν ἀποχετεύσεων τῶν ὁδῶν Μοναστηρίου καί Λαγκαδᾶ. Ἰδιαίτερα γιά τήν διάνοιξη τῶν ὁδῶν Μοναστηρίου καί Λαγκαδᾶ, διατίθενται ὅλα τά χρηματικά ποσά πού περιέρχονται στό Δῆμο Θεσσαλονίκης ἀπό τίς πραγματοποιούμενες εἰσπράξεις δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 3721/57 «περί συστάσεως ὀργανισμοῦ Ἀστικῶν Συγκοινωνιῶν Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ)» ὕψους 5.800.000 δραχμῶν, μέ πλήρη συμφωνία τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Θεσσαλονίκης. Κατά τή συζήτηση στή Βουλή, τονίστηκε ἰδιαίτερα ἡ ἐπιτακτική ἀνάγκη γιά τή διεύρυνση τῆς ὁδοῦ Μοναστηρίου, ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ τήν ἐπικοινωνία τῆς πόλεως μέ τή Γιουγκοσλαβία καί τήν Εὐρώπη, ἀλλά καί μέ τή Νότιο Ἑλλάδα, καθώς καί τῆς ὁδοῦ Λαγκαδᾶ, ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ τήν ἐπικοινωνία τῆς Θεσσαλονίκης μέ τήν Ἀνατολική Μακεδονία, τή Θράκη καί τήν Κωνσταντινούπολη.

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρόεδρος τῆς ΕΕ τῆς ΑΔΕΔΥ, Χρ. Ἀποστολᾶκος, παρουσιάζει στόν πρωθυπουργό τά προεδρεῖα τῶν ἑνώσεων τῶν στρατιωτικῶν καί τῶν πολιτικῶν συνταξιούχων. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τελευταίων ἐξέφρασαν στόν πρωθυπουργό τίς θερμές εὐχαριστίες τους γιά τήν καθιέρωση τῶν 80% τοῦ μισθοῦ ὡς συντάξεως, τήν ἐπέκταση τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως καί τήν πρόσφατη αὔξηση τῶν ἀποδοχῶν τους. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπανέλαβε τή διαβεβαίωση γιά τό ἐνδιαφέρον του ὑπέρ τῶν συνταξιούχων.

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται μέ τόν ὑπουργό Προεδρίας, Κ. Τσάτσο, πάνω σέ θέματα Τουρισμοῦ καί ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τοῦ σχετικοῦ προγράμματος. Κατόπιν, μαζί μέ τόν ὑπουργό Προεδρίας, ὁ πρωθυπουργός ἐξετάζει τά θέματα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνέργειας, καί εἰδικότερα τή μετάκληση εἰδικῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων ἀπό τό ἐξωτερικό καί τήν πορεία τῶν ἐκτελούμενων ἔργων στό Κέντρο Ἀτομικῶν Ἐρευνῶν «Δημόκριτος».

5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ στρατηγός Γ. Γρίβας ἀποφασίζει νά ἀναμιχθεῖ

Τό μεγάλο ἔργο στό Μέγδοβα.

στήν ἐνεργό πολιτική, ἡγούμενος πολιτικοῦ σχηματισμοῦ, μέ τήν ἐπωνυμία «Κίνηση Ἐθνικῆς Ἀναδημιουργίας» (ΚΕΑ). Ἡ ἀπόφαση τοῦ πρώην ἀρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ ἦταν ἀπότοκη πιέσεων καί ὑποσχέσεων ἀπό παράγοντες τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἱ ὁποῖοι ἔλπιζαν νά ἀντιπαρατεθοῦν στόν Κ. Καραμανλῆ χάρη στή δημιουργία ἑνός πλειοψηφικοῦ ρεύματος γύρω ἀπό τό στρατηγό, κατά τό προηγούμενο τοῦ Α. Παπάγου τό 1951-1952.

Ὁ Γ. Γρίβας εἶχε ἐπανεμφανιστεῖ στό προσκήνιο κατά τίς συζητήσεις τοῦ καλοκαιριοῦ πού ἀναφέρονταν στήν πιθανή ἑνοποίηση τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Στίς 30 Ὀκτωβρίου, ὁ πρώην ἡγέτης τῆς ΕΟΚΑ εἶχε ἀνακοινώσει τήν ἀπόφασή του νά ἀναλάβει ἐνεργό πολιτική δράση.

Σέ νέα του διακήρυξη, στίς 5 Νοεμβρίου, ὁ Γρίβας ἐξηγοῦσε ὅτι δέν σκόπευε, ἀρχικά, νά ἐπιζητήσει πολιτικό ρόλο· ἄλλαξε ὅμως στάση βλέποντας τήν ἐπικρατοῦσα στή χώρα κατάσταση καί εἰδικότερα αὐτά πού ὁ ἴδιος χαρακτήρισε κομματισμό, φαυλοκρατία, πενία τῶν ἐργαζομένων καί δεινή θέση τῶν βιοτεχνῶν καί τῶν ἐπαγγελματιῶν, στέρηση σέ πολλούς καί αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου, προκλητική διαβίωση τῶν ὑπόπτως πλουτησάντων, τέλεια ἐγκατάλειψη αὐτῶν στούς ὁποίους στηρίχτηκε ἡ τιμή καί ἡ ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας σέ ὧρες κινδύνων, ἐγκατάλειψη τῆς νεολαίας καί καταρράκωση τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας.

Τό πολιτικό πρόγραμμα τοῦ Γρίβα ἀποτελοῦσε μίγμα πατριωτικοῦ κηρύγματος καί λαϊκιστικῶν ὑποσχέσεων, ἀπό τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀνεργίας καί τήν «ὑπόταξιν τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας», ὡς τήν ἀναμόρφωση τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, τή μέριμνα γιά τούς συνταξιούχους, τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀστυφιλίας καί τή ρύθμιση τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν.

Τήν 30ή Ὀκτωβρίου, ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων εἶχε ἐγκρίνει τήν εἰσήγηση τοῦ ἀρχηγοῦ της Σ. Βενιζέλου, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «τό κόμμα, συνεπές πρός τήν χαραχθεῖσαν ἀπό μακροῦ πολιτικήν, τάς ἐπαγγελίας του πρός τόν ἑλληνικόν λαόν καί πρός τήν ἀρχήν του τά στενά κομματικά συμφέροντα νά ὑποχωροῦν πρό τῶν γενικωτέρων συμφερόντων, ἀπεφάσισεν νά δώση τό παράδειγμα τῆς θυσίας καί τό σύνθημα τῆς συνενώσεως ὅλων τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῶν εὑρισκομένων μεταξύ τῆς ΕΡΕ καί τῆς ΕΔΑ, νά ἀναστείλη τήν πολιτικήν του δρᾶσιν καί νά καλέση τά στελέχη καί τά μέλη του ὅπως μέ πίστιν καί ἐνθουσιασμόν προσχωρήσουν εἰς τήν κίνησιν τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα-Διγενῆ, πρός ἀποκατάστασιν τοῦ ἠθικοῦ ρυθμοῦ καί τῆς δημοκρατίας εἰς τήν χώραν, βάσει προγράμματος ἀνταποκρινομένου εἰς τάς σημερινάς περιστάσεις καί εὐλόγους προσδοκίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Στήν ΚΕΑ θά προσχωρήσουν 14 βουλευτές τῶν Φιλελευθέρων, ὁ Σ. Στεφανόπουλος καί ὁ Σ. Χούτας. Ὡστόσο, ἡ κίνηση Γρίβα δέν θά ἀποδειχθεῖ ἱκανή νά ἑνώσει τόν πολιτικό χῶρο μεταξύ τῆς ΕΡΕ καί τῆς ΕΔΑ. Ἐκτός τῆς ΚΕΑ θά παραμείνουν τό Φιλελεύθερο Δημοκρατικό κόμμα, ἡ ΝΠΚ, τό κόμμα τῶν Προοδευτικῶν καί ἡ ΔΕ, ἡ ὁποία, μέ ἀνακοίνωσή της, ἀντιτάχθηκε στήν ἑνοποίηση κεντρώων κομμάτων, «ὑπό ἡγέτην τῆς ἄκρας δεξιᾶς».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Ἀποφασισμένος νά ἐπιτευχθεῖ σύντομα ἀποτέλεσμα στίς διαπραγματεύσεις γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἐπιχειρήσει νά θέσει τό ζήτημα στό ἀνώτατο, πολιτικό, ἐπίπεδο, μέ ἐπιστολές του πρός τούς ὁμολόγους του τῆς ΕΟΚ. Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ θά ἐπιβεβαιώσει τήν ὕπαρξη πολιτικῆς βουλήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν —καί ἰδίως τῆς Γαλλίας καί τῆς Γερμανίας— νά ἐπιτύχουν οἱ διαπραγματεύσεις καί, ἔτσι, θά ἀνοίξει τό δρόμο γιά τήν ὑπερκέραση τῶν ἐπιμέρους τεχνικῶν καί οἰκονομικῶν δυσκολιῶν. Ἡ ἔντονη δραστηριοποίηση, μετά ἀπό σχετικές ἐντολές τοῦ πρωθυπουργοῦ, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν καί τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, θά συντελέσουν στήν ἐπίτευξη σοβαρῆς προόδου, πού ἤδη προδίκαζε τό εὐνοϊκό ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων.

Ἡ ἀναζωπύρωση, ταυτόχρονα, τῆς σκανδαλολογίας σέ βάρος τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ πρωθυπουργοῦ προσωπικά, θά ὁδηγήσει τόν Κ. Καραμανλῆ νά ὑποβάλει ρηξικέλευθη πρόταση γιά τό «πόθεν ἔσχες» τῶν πολιτικῶν, πού θά συναντήσει τίς μᾶλλον ἀσαφεῖς ἀπαντήσεις ἀπό τήν πλευρά τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἡ προσπάθεια γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, θά συνεχιστεῖ καί θά κορυφωθεῖ μέ τήν ὑποβολή, γιά πρώτη φορά στή μεταπολεμική ἱστορία τῆς χώρας, τῆς, καινοτόμου γιά τά ἑλληνικά δεδομένα, θεσμοθετήσεως τῆς γεωργικῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Ταυτόχρονα, καί πάλι γιά πρώτη φορά ἀπό τό 1945, ὁ κρατικός προϋπολογισμός γιά τό ἑπόμενο ἔτος θά ὑποβληθεῖ στή Βουλή πρίν τήν ἔναρξη τῆς χρήσεως, στοιχεῖο ἐνδεικτικό τῆς ἐντατικοποιήσεως τῶν κυβερνητικῶν προσπαθειῶν γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Ἐργασίας, Α. Δημητράτος, μετά ἀπό συνεργασία του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ, ἀνακοινώνει ὅτι, ἀφοῦ διαπιστώθηκε βελτίωση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ ΙΚΑ, ἀποφασίστηκε ἡ αὔξηση τῶν συντάξεων τοῦ ἱδρύματος κατά 9-12%, γιά συνολικό ἀριθμό 100.000 δικαιούχων.

11-14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ δήμαρχος τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου, Βίλλυ Μπράντ, πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψη στήν Ἀθήνα. Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Δυτικογερμανός ἐπίσημος κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Χαίρω ἐγκαρδίως καί εἶμαι εὐγνώμων, διότι ἠδυνήθην νά ἔλθω εἰς τάς Ἀθήνας. Εὐχαριστῶ τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν διά τό μεγάλο ἐνδιαφέρον, τό ὁποῖον ἐπέδειξε ἔναντι τοῦ προβλήματος τῆς πόλεώς μου. Φέρω τούς χαιρετισμούς μιᾶς σθεναρῶς ἀγωνιζομένης καί δοκιμαζομένης πόλεως, ἡ ὁποία, ὅμως, ἐπιδεικνύει καί θέλησιν νά ζήση καί νά ἀγωνισθῆ. Τούς χαιρετισμούς αὐτούς τούς φέρω εἰς ἕνα λαόν, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλῶς τί ἔστι ἀγωνίζεσθαι διά τήν ἐλευθερίαν καί τήν ἀνεξαρτησίαν. Εὐχαριστῶ καί πάλιν διά τήν συμπάθειαν καί κατανόησιν, τήν ὁποίαν ὁ ἑλληνικός λαός καί ἡ Κυβέρνησίς του ἐπέδειξεν ἔναντι τῆς ὑποθέσεως τοῦ Βερολίνου».

Τήν ἑπομένη, ὁ Β. Μπράντ συναντήθηκε μέ τόν Κ. Καραμανλῆ καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, μέ τούς ὁποίους ἐξέτασε τή διεθνῆ πολιτική κατάσταση. Κατόπιν, μέ δηλώσεις του, εὐχαρίστησε τήν Κυβέρνηση γιά τή συμπαράστασή της στό θέμα τοῦ Βερολίνου καί διεπίστωσε ἀμοιβαία κατανόηση μεταξύ τῶν δύο μερῶν.

Ἀφοῦ ὁλοκλήρωσε τίς συνομιλίες του μέ τόν πρωθυπουργό καί μέλη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Βίλλυ Μπράντ ἔκαμε, πρίν τήν ἀναχώρησή του γιά τό Τέλ Ἀβίβ, τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἐπιθυμῶ νά εἴπω ὅτι αἱ ὀλίγαι αὐταί ἡμέραι τάς ὁποίας ἐπέρασα ἐδῶ μέ ἐγέμισαν ἐντυπώσεις. Συνεκινήθην βαθύτατα ἀπό τήν φιλοξενίαν τῆς ὁποίας ἔτυχον ἐνταῦθα. Σήμερον ἤμην ἐπισκέπτης τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. Ἐπεσκέφθην ἐπίσης τόν Ἕλληνα πρωθυπουργόν κ. Καραμανλῆν καί τόν Ἕλληνα ὑπουργόν τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἶμαι ἐπίσης συγκεκινημένος ἀπό τήν φιλοξενίαν τῆς ὁποίας ἔτυχον ἐκ μέρους τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τόν δήμαρχον τῆς ὁποίας ἐκάλεσα ἐπίσης διά μίαν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Βερολῖνον.

»Ἀπεκόμισα πολυτίμους ἐντυπώσεις ἀπό τήν χώραν καί ἀπό τόν πολιτισμόν της, ἀλλά, ἐπίσης, καί ἀπό τήν προσπάθειαν ἡ ὁποία καταβάλλεται ἐπί τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως. Ἐπίσης μοῦ ἐδόθη, κατά τήν ἐπίσκεψίν μου αὐτήν, ἡ εὐκαιρία νά ἐκφράσω τάς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου πρός τήν Κυβέρνησιν καί τόν λαόν τῆς χώρας ταύτης διά τήν κατανόησιν, τήν ὁποίαν μέχρι σήμερον ἐπέδειξαν διά τά προβλήματα τῆς πόλεως, τήν ὁποίαν ἐγώ ἐδῶ ἐκπροσωπῶ, ὡς ἐπίσης καί διά τήν βοήθειαν τήν ὁποίαν μᾶς παρέσχε ἐπί τοῦ διεθνοῦς πεδίου κατά τά τελευταῖα ἔτη.

»Αἱ συνομιλίαι, τάς ὁποίας εἶχον ἐνταῦθα μέ τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μοῦ ἀπέδειξαν, πρός μεγίστην μου χαράν, πόσον μεγάλη εἶναι ἐνταῦθα ἡ πεποίθησις ὅτι τό πρόβλημα τοῦ Βερολίνου δέν εἶναι ἓν πρόβλημα τοπικόν, ἀλλά ἓν πρόβλημα τό ὁποῖον, καλῶς ἤ κακῶς, ὅλους μας μᾶς ἐνδιαφέρει καί μᾶς ἀφορᾶ. Ἀνήκω εἰς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν πόσα κακά προσεγένοντο εἰς τούς λαούς μας καί οὐχί ἐξ εὐθύνης ἀσφαλῶς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀνήκω εἰς αὐτούς, εἰς τήν χώραν μου, οἱ ὁποῖοι ἀναγνωρίζουν τήν εὐθύνην ἡ ὁποία μᾶς βαρύνει δι' αὐτό τό ὁποῖον ἐγένετο. Εἰς τό Βερολῖνον καί εἰς τήν Γερμανίαν ἐργάζονται σήμερον ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται νά βγάλουν συμπεράσματα ἐκ τοῦ παρελθόντος, οὕτως ὥστε ἕνα τέτοιο παρελθόν νά μήν ἐπανέλθη πλέον. Ἐπί τῆς βάσεως αὐτῆς καλούμεθα εἰς μίαν κοινήν προσπάθειαν καί συνεργασίαν, ἵνα δυνηθῶμεν νά λύσωμεν ἀπό κοινοῦ τά προβλήματα τοῦ μέλλοντος.

»Αἱ συνομιλίαι, τάς ὁποίας διεξήγαγον διεκρίθησαν διά τόν φιλικόν των χαρακτῆρα. Δι' ἐμέ ἀπετέλεσαν μίαν πολύτιμον ἀνταλλαγήν ἀπόψεων καί ἐλπίζω ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μου αὐτή συνέτεινε κατά τι εἰς τήν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν φιλικῶν οἰκονομικῶν καί μορφωτικῶν δεσμῶν, οἱ ὁποῖοι ἑνώνουν τάς δύο χώρας μας. Ὅλα τά μεγάλα κόμματα ἐν Γερμανίᾳ καί ὅλοι οἱ ἰθύνοντες πολιτικοί ἄνδρες ἐν Γερμανίᾳ, εὔχονται μίαν τοιαύτην συνεργασίαν».

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Τό Συμβούλιο ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΟΚ συζητεῖ τό ἑλληνικό αἴτημα γιά σύνδεση. Τήν ἐπομένη, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁλλανδίας καί πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, Γιόζεφ Λούνς, δηλώνει:

«Εἶναι πιθανόν ὅπως τό Συμβούλιον δυνηθῆ, κατά τήν προσεχῆ σύνοδόν του, νά συμφωνήση κατ' ἀρχήν εἰς τήν σύναψιν συμφωνίας, διά τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάς θά συνδεθῆ μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινήν Ἀγοράν».

Σύμφωνα μέ δημοσιογραφικές πληροφορίες, ἡ ἰταλική Κυβέρνηση φερόταν διατεθειμένη νά παραιτηθεῖ τῆς ἀπαιτήσεώς της γιά καθιέρωση ρήτρας, σύμφωνα μέ τήν ὁποία, ἄν ἀπό τήν κυκλοφορία τῶν ἑλληνικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων στήν ΕΟΚ θίγονταν τά συμφέροντα τῆς Ρώμης, θά ἦταν δυνατό νά ἀρθεῖ ἡ σχετική διευκόλυνση τῆς Ἑλλάδος βάσει τῆς συνδέσεως. Τό πρόβλημα τῆς «ἰταλικῆς ρήτρας» θά ἀναδειχθεῖ σέ μεῖζον ἐμπόδιο στίς διαπραγματεύσεις, καθώς οἱ πληροφορίες περί ἀλλαγῆς τῆς ἰταλικῆς στάσεως θά διαψευστοῦν τίς ἑπόμενες ἡμέρες.

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μεταβαίνει στό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων καί Συγκοινωνιῶν καί προεδρεύει σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Σ. Γκίκα καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ θέμα τήν ὁριστική διατύπωση τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων τοῦ ὑπουργείου γιά τό 1961.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

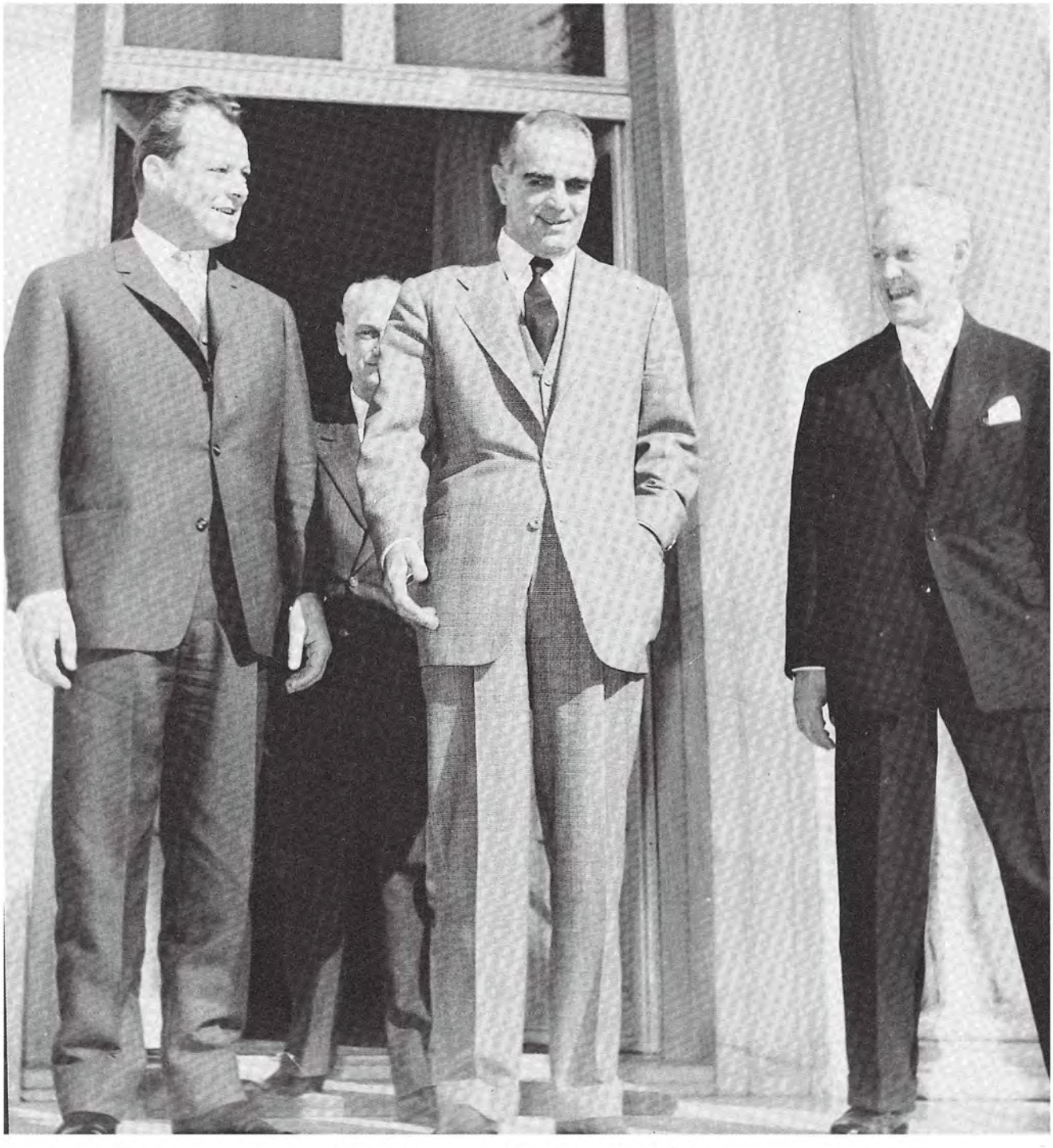
Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά ἀπό σχετική εἰσήγηση τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, ἐγκρίνει τήν κατασκευή βοηθητικοῦ ἀεροδρομίου στή Σάμο, γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν τῆς νήσου. Τήν ἐποπτεία τῆς κατασκευῆς θά ἀναλάβει ἡ ΕΒΑ καί οἱ ἐργασίες θά ἀρχίσουν σύντομα, ὥστε νά ἀποπερατωθεῖ σέ βραχύτατο χρονικό διάστημα. Τό ἀεροδρόμιο θά εἶναι δυνατό νά ἐξυπηρετεῖ καί στρατιωτικές ἀνάγκες.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Μέ ταυτόχρονες ἀνακοινώσεις τους, τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ καί ἡ ἀμερικανική πρεσβεία γνωστοποιοῦν ὅτι ἡ ἀμυντική βοήθεια τῶν ΗΠΑ πρός τήν Ἑλλάδα γιά τό ἔτος 1960-61 διαμορφώνεται ὡς ἑξῆς:

«1. Βοήθεια ἀμυντικῆς στηρίξεως νόμου 665, 20 ἑκατ. δολλάρια ὑπό μορφή συναλλάγματος. 2. Κοινόχρηστα (καί ἀναλώσιμα εἴδη) γιά τίς ἀνάγκες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, 11 ἑκατ. δολλάρια. Τά ποσά αὐτά χορηγοῦνται ὑπό μορφή δωρεᾶς καί εἶναι κατά 8,4 ἑκατ. δολλάρια μεγαλύτερα τῶν χορηγηθέντων κατά τό 1959-60 ἀπό τά ἀντίστοιχα τοῦ 1959-60».

Σέ σχετικές δηλώσεις του, ὁ Ἀμερικανός πρέσβης ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Κυβέρνηση τῶν ΗΠΑ εἶχε πλήρη ἐπίγνωση τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἑλλάδος, πού ἀπέρρεαν ἀπό τή συμβολή της στήν κοινή ἄμυνα καί ἀπό τίς συνεχεῖς προσπάθειές της γιά οἰκονομική ἀνάπτυξη καί ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας. Καί προσέθεσε ὅτι, ἐπιπλέον τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας, οἱ ΗΠΑ θά χορηγήσουν ἀμυντικό ἐξοπλισμό γιά τίς ἀνάγκες τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων

'Επίσκεψη τοῦ Β. Μπράντ στήν 'Αθήνα.

δυνάμεων ὑπό μορφή δωρεᾶς, ὅπως κατά τά τελευταῖα 13 χρόνια.

Ἡ ἀμερικανική οἰκονομική βοήθεια 31 ἑκατ. δολλαρίων χορηγεῖται ἐπιπλέον τῆς, βάσει τοῦ Ν. 480, πρόσφατης πωλήσεως, ἀντί δραχμῶν, ἀμερικανικῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀξίας 13,7 ἑκατ. δολλαρίων.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν ἐμπορικῶν συλλόγων τῆς χώρας καί ἐνημερώνεται γιά θέματα πού ἀπασχολοῦν τόν κλάδο (φορολογικά δικαστήρια, ἐπαγγελματική στέγη, ἐλεύθερες μισθώσεις κ.λ.π.). Ὁ πρωθυπουργός ἐπικοινωνεῖ ἀμέσως μέ τούς ἁρμοδίους ὑπουργούς καί δίνει ἐντολή νά καταβληθεῖ προσπάθεια γιά τήν ταχύτερη δυνατή ἐπίλυσή τους· ὡς πρός τό θέμα, εἰδικότερα, τῶν φορολογικῶν δικαστηρίων, δηλώνει ὅτι θά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά τήν ταχύτερη ψήφιση τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου.

16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ἁρμόδιων παραγόντων, κατά τήν ὁποία ἐξετάζονται ἡ πορεία τῶν μελετῶν τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν, ἡ ἐξέλιξη τῶν ἐπαφῶν τοῦ ΟΒΑ γιά τή σύστασή τους καί ἡ δυνατότητα ἱδρύσεως βιομηχανιῶν γιά τήν παραγωγή προϊόντων πού δέν παρασκευάζονται στήν Ἑλλάδα.

18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Κατατίθεται στή Βουλή τό νομοσχέδιο «περί γεωργικῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων», μέ τό ὁποῖο ἱδρύεται ὁ Ὀργανισμός Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων», (ΟΓΑ), καθιερώνεται ἡ συνταξιοδότηση τῶν ἀγροτῶν, συμπληρώνεται ἡ ὑγειονομική τους περίθαλψη καί γίνεται ὑποχρεωτική ἡ ἀσφάλιση τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κατά χαλάζης καί παγετοῦ.

Εὐθύς μετά τήν κατάθεση τοῦ νομοσχεδίου στή Βουλή, ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλῆς κάμει, ἀπό τό ραδιοφωνικό σταθμό Ἀθηνῶν, τίς ἀκόλουθες ἀνακοινώσεις:

«Ἐπιθυμῶ νά ἐπικοινωνήσω σήμερον αὐτοπροσώπως μέ τόν ἀγροτικόν κόσμον τῆς χώρας, διά νά ἀνακοινώσω ἀποφάσεις τῆς Κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν ἀναμφισβητήτως σταθμόν ὑψίστης σημασίας εἰς τήν προσπάθειαν βελτιώσεως τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ κόσμου τούτου, πού ἀποτελεῖ τό ἥμισυ τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Τοῦ κόσμου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος, παρά τό γεγονός ὅτι ἀποτελεῖ τήν σπονδυλικήν στήλην τοῦ ἔθνους, εἶναι συγχρόνως τό τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ πού διαθέτει τό χαμηλότερον εἰσόδημα καί διαβιοῖ ὑπό δυσμενεστέρας, ἐν σχέσει μέ τά λοιπά τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ, συνθήκας.

»Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ ἀγροτική τάξις εἰς τήν Ἑλλάδα ὑπῆρξεν ἀπό τῆ φύσιν της ἀδικημένη. Αἱ κλιματολογικαί συνθῆκαι τῆς χώρας δέν εἶναι ἐπαρκῶς εὐνοϊκαί διά τήν γεωργικήν ἐκμετάλλευσιν. Ὁ κλῆρος εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων καί ὀλιγώτερον γονίμων εἰς τόν κόσμον καί οὗτος κατακερματισμένος εἰς μικρά τεμάχια. Αἱ βασικαί αὐταί ἀδυναμίαι, ἐν συνδυασμῷ καί πρός ἄλλα ὀργανικά μειονεκτήματα, ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τό χαμηλόν γεωργικόν εἰσόδημα καί συνεπείᾳ τούτου τήν ἀδυναμίαν τῆς ἀγροτικῆς τάξεως νά πλησιάσῃ καί παρακολουθήσῃ τό βιοτικόν ἐπίπεδον τῶν λοιπῶν τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα συνείδησιν τοῦ γεγονότος τούτου καί τῆς ἀνάγκης ὅπως σμικρυνθῆ ἡ ἀπόστασις αὕτη καί βελτιωθῆ οὐσιαστικά ἡ θέσις τοῦ ἀγρότου, ἠκολούθησε πολιτικήν εὐρείας ὑποστηρίξεως τῆς ἀγροτικῆς τάξεως: 1) Διά τῆς ἐκτελέσεως μεγάλου προγράμματος ἔργων, τά ὁποῖα ἀποσκοποῦν εἰς τήν καλυτέραν ἀξιοποίησιν τῶν ἐπαφῶν, πρός αὔξησιν καί προστασίαν τῆς παραγωγῆς. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον, διατίθενται ἐτησίως ποσά ἀνερχόμενα εἰς 1.200 περίπου ἑκατ. δραχμῶν, τά ὁποῖα βαίνουν αὐξανόμενα ἀπό ἔτους εἰς ἔτος, ἔναντι 220 ἑκατ., τά ὁποῖα διετέθησαν κατά τό ἔτος 1955. 2) Διά τῆς ἀφθόνου καί ὑπό εὐνοϊκούς ὅρους πιστοδοτήσεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ἡ ὁποία κατά τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1960 ἀνῆλθεν εἰς 7.607,9 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 3.253,9 ἑκατ. τοῦ Σεπτεμβρίου 1955. 3) Διά τῆς προστασίας τῆς παραγωγῆς καί στηρίξεως τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, χάριν τῶν ὁποίων διατίθενται κατ' ἔτος ἑκατοντάδες ἑκατ. δρχ. 4) Διά τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, πρός ἐπίτευξιν τῆς ὁποίας ὑποβάλλει εἰς σημαντικάς θυσίας τό κοινωνικόν σύνολον. Ἡ τοιαύτη ἐπιδότησις ἀνῆλθεν εἰς 200 περίπου ἑκατ. δρχ. ἐντός τοῦ ἔτους 1960. 5) Διά τῆς ἐπιδοτήσεως μέσων τῆς παραγωγῆς καί διά πολλῶν ἄλλων μέτρων, τά ὁποῖα δέν εἶναι ἀνάγκη νά μνημονεύσω σήμερον, καί 6) Διά τῶν ποικίλων κοινωνικῶν μέτρων, ὅπως ἡ ἀπαλλαγή των ἀπό φόρους, ἡ παροχή ὑγειονομικῆς περιθάλψεως, ἡ καθιέρωσις ἐνιαίας τιμῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος κ.λ.π.

»Διά τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἐπετεύχθη ἀναμφισβητήτως σημαντική βελτίωσις τῆς θέσεως τοῦ ἀγρότου, ἀφοῦ τό ἀγροτικόν εἰσόδημα ηὐξήθη ἀπό 17.205 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1954 εἰς 24.350 ἑκατ. δρχ. τό 1959. Παρά ταῦτα ὅμως ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος ὑπῆρξε μεγαλυτέρα τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἄλλων τάξεων, κατά τό αὐτό χρονικόν διάστημα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τά προαναφερθέ-

ντα ὀργανικά μειονεκτήματα τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας καί εἰς τό γεγονός ὅτι αἱ ἐπιδιωκόμεναι ριζικαί μεταβολαί εἰς τόν τομέα τοῦτον, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, δέν δύνανται νά ἀποδώσουν τά πλήρη ἀποτελέσματά των εἰς σύντομον χρονικόν διάστημα. Αἱ διαπιστώσεις αὐταί ἐπέβαλον, ὡς ἐθνικόν καθῆκον, τήν ἀναζήτησιν τρόπων περαιτέρω ἐνισχύσεως τῶν ἀγροτῶν. Οὕτω, ἡ Κυβέρνησις παρῆλθεν εἰς τήν ἀπόφασιν νά ἐφαρμόση πολιτικήν πλήρους προστασίας τοῦ ἀγρότου, ὑπό τήν μορφήν τῆς συντάξεως γήρατος, τῆς ἰατρικῆς περιθάλψεως, τῆς ἀσφαλίσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καί ἄλλων μέτρων, τά ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τήν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως εἰς τήν ὕπαιθρον. Ἡ ἔκτασις καί ἡ σημασία τῶν μέτρων τούτων, ὄχι μόνον διά τήν ἀγροτικήν τάξιν, ἀλλά καί διά τήν οἰκονομίαν ἐν τῷ συνόλῳ της, ἐπέβαλε τήν μακράν καί προσεκτικήν μελέτην τούτων καί τῶν συνεπειῶν των, πρό τῆς λήψεως οἱασδήποτε ἀποφάσεως. Ἀπό ἑνός καί ἡμίσεος ἔτους ἡ Κυβέρνησις, ἐπιληφθεῖσα τοῦ θέματος, προέβη εἰς εἰδικάς μελέτας καί ἔρευνας, μετακαλέσασα πρός τοῦτο καί ξένον εἰδικόν, τόν Γερμανόν κ. Κρόν, πρώην ὑπουργόν. Ἡ βεβιασμένη υἱοθέτησις προχείρων μέτρων θά εἶχεν ὡς συνέπειαν ὄχι μόνον τά μέτρα ταῦτα νά μή ἔχουν τήν ἔκτασιν καί ἀποτελεσματικότητα τῶν ἀποφασισθέντων, ἀλλά συγχρόνως νά στηρίζωνται ἐπί προϋποθέσεων ἐπισφαλῶν, αἱ ὁποῖαι θά ἦτο δυνατόν ἤ νά δημιουργήσουν εὐρείας διαταραχάς εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν ἤ νά καταστήσουν δυσχερῆ τήν συνέχισιν τῆς ἐφαρμογῆς τούτων.

»Τά ἀποφασισθέντα ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως μέτρα εἶναι εὐρύτατα καί ἀποβλέπουν ὄχι ἁπλῶς εἰς τήν χορήγησιν βοηθήματος ὑπό μορφήν συντάξεως, ἀλλά εἰς τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς προνοίας τῆς Πολιτείας ὑπέρ αὐτῆς, πέραν τῆς προσπαθείας ἡ ὁποία καταβάλλεται ἐντόνως, διά τήν προσαρμογήν καί ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας της. Οὕτω ἀπεφασίσθη:

»1. Ἡ συνταξιοδότησις γήρατος τῶν ἀγροτῶν. Τό ποσόν τῆς συντάξεως ὁρίζεται εἰς δρχ. 300 μηνιαίως διά γέροντα μετά συζύγου ἄνω τῶν 65 ἐτῶν, εἰς δρχ. 220 διά γέροντα μετά συζύγου κάτω τῶν 65 ἐτῶν καί εἰς δρχ. 180 διά γέροντα ἤ γραῖαν ἄνευ ἰδίων οἰκογενειακῶν βαρῶν. Ἡ καταβολή τῶν συντάξεων θά ἀρχίση ἀπό τῆς 1ης Ἰουλίου 1962 καί τοῦτο διότι ἐν τῷ μεταξύ πρέπει νά σχηματισθῆ τό ἀπαραίτητον ἀποθεματικόν καί νά συμπληρωθῆ ἡ σχετική ὀργάνωσις. Οἱ δικαιοῦχοι συντάξεως ὑπολογίζονται διά τό 1962 εἰς 300.000 περίπου καί τό ἐτησίως ἀπαιτούμενον ποσόν θά ἀνέλθη ὡς ἔγγιστα εἰς 800 ἑκατομμύρια.

»2. Ἡ συμπλήρωσις τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως τῶν ἀγροτῶν, διά τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ δικτύου τῶν ἀγροτικῶν ἰατρείων καί ὑγειονομικῶν σταθμῶν, καί διά τῆς πλήρους ἐπανδρώσεως καί ἐξοπλισμοῦ τούτων. Πρός τοῦτο θά διατεθοῦν 120 ἑκατ. δρχ. ἐτησίως, πέραν τῶν μέχρι τοῦδε διατιθεμένων περίπου 105 ἑκατ. δρχ. Ἡ ὁλοκλήρωσις αὕτη θά πραγματοποιηθῆ σταδιακῶς ἐντός 3 ἐτῶν. Αἱ δαπάναι αὗται εἶναι ἄσχετοι μέ τά ὅσα δαπανᾶ τό Κράτος διά τήν νοσοκομειακήν περίθαλψιν τῶν πτωχῶν τάξεων, τά ὁποῖα ἀνέρχονται εἰς πλέον τῶν 400 ἑκατ. καί ἐν ἀναλογίᾳ διά τούς ἀγρότας εἰς πλέον τῶν 200 ἑκατ. δρχ. Τήν περίθαλψιν ταύτην, θά εὐρύνη ἔτι πλέον καί θά συστηματοποιήση ἡ Κυβέρνησις δαπάναις τοῦ προϋπολογισμοῦ, διά ταύτης δέ θά ἐξυπηρετοῦνται καί οἱ ἀγρόται, συμφώνως πρός ὅσα καί σήμερον ἰσχύουν.

»3. Ἡ καθιέρωσις, ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1961, τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κατά χαλάζης καί παγετῶν. Διά τόν σκοπόν τοῦτον, ὑπολογίζεται ὅτι θά διατίθεται κατ' ἔτος, κατά μέσον ὅρον, ποσόν 150 ἑκατ. δρχ. Ἡ γενομένη ἤδη μέσω τοῦ ΑΣΟ ἀσφάλισις τῶν σταφιδοπαραγωγῶν, καί ἡ διά ταύτην καταβαλλομένη εἰσφορά καταργοῦνται.

»4. Ἐπί σκοπῷ ἐνιαίου χειρισμοῦ ὅλων τῶν συναφῶν ζητημάτων τῆς τριπλῆς ταύτης ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν ἱδρύεται ὁ αὐτόνομος Ὀργανισμός Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων (ΟΓΑ), εἰς τήν διοίκησιν τοῦ ὁποίου θά συμμετέχη σημαντικός ἀριθμός ἀντιπροσώπων τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων ἀγροτῶν.

»Διά τήν πραγματοποίησιν τῆς πολλαπλῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν θ' ἀπαιτηθοῦν ἄνω τῶν 1.400 ἑκατ. δρχ. κατανεμόμενα ὡς ἀκολούθως:

»1) Συνταξιοδότησις γήρατος 800 ἑκατ. 2) Ὑγειονομική περίθαλψις (ἀγροτικά ἰατρεῖα κ.λ.π.) 225 ἑκατ. 3) Νοσοκομειακή περίθαλψις (ἐν ἀναλογίᾳ δι' ἀγρότας) 200 ἑκατ. 4) Ἀσφάλισις γεωργικῆς παραγωγῆς 150 ἑκατ. 5) Ἔξοδα λειτουργίας 35 ἑκατ. Σύνολον 1.410 ἑκατ.

»Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τῶν δαπανῶν οἱ ἀγρόται θά εἰσφέρουν ὡς ἔγγιστα 500 ἑκατ. Διά νέων φορολογιῶν θά καλυφθῆ ποσόν 680 ἑκατ. Καί ὁ δημόσιος προϋπολογισμός θά εἰσφέρη τά ὑπόλοιπα, ὑπολογιζόμενα εἰς περίπου 230 ἑκατ. Σύνολον 1.410.

»Βεβαίως τό ποσόν τοῦτο, τό ὁποῖον θά διατίθεται ὁλόκληρον ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως, δέν ἦτο δυνατόν νά ἀντληθῆ ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Αἱ δυνατότητες τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ εἶναι περιωρισμέναι καί διατίθενται, καί πρέπει νά διατίθενται, διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ διάθεσις οἱωνδήποτε νέων κεφαλαίων ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ θά ἔθετεν εἰς ἄμεσον κίνδυνον τήν οἰκονομικήν πρόοδον τῆς χώρας, καί τελικῶς θά ἀπέβαινεν εἰς βάρος ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καί εἰδικώτερον τῶν ἀσθενεστέρων οἰκονομικῶς τμημάτων τούτου, ἤτοι αὐτῆς ταύτης

τῆς ἀγροτικῆς τάξεως. Ἔπρεπε κατά συνέπειαν νά ἀναζητηθοῦν ἕτεροι πόροι. Ἡ Κυβέρνησις, μετά ἐπισταμένην μελέτην τοῦ θέματος, κατέληξεν εἰς τό συμπέρασμα, ὅτι εἰς τήν κάλυψιν τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης θά ἔπρεπε νά συμβάλουν κατά μέγα μέρος μέν οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρόται, κατά τό ὑπόλοιπον δέ αἱ λοιπαί κοινωνικαί τάξεις, καί δή ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι διαθέτουν ὑψηλότερον εἰσόδημα.

»Εἰς τό σημεῖον αὐτό πρέπει ν' ἀναφέρω ὅτι ὀλίγαι χῶραι ἔχουν προχωρήσει εἰς τήν ἀσφάλισιν τῶν ἀγροτῶν των εἰς ἔκτασιν καί πληρότητα ὡς ἡ νῦν ἀποφασιζομένη ἐν Ἑλλάδι. Ἀκόμη καί μεγάλαι καί πλούσιαι χῶραι, μέ ὀλίγον ἀγροτικόν πληθυσμόν, μόλις τελευταίως ἐφήρμοσαν τοιαύτην πολιτικήν. Παντοῦ δέ εἰς ὅλας τάς χώρας, ὁ θεσμός τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν στηρίζεται εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου (ὡς εἰς Δ. Γερμανίαν καί τάς ΗΠΑ), εἴτε κατά μεγάλο ποσοστόν (ὡς εἰς τήν Ἀγγλίαν, Νορβηγίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν) εἰς τάς εἰσφοράς τῶν ἀσφαλιζομένων ἀγροτῶν. Αἱ εἰσφοραί τῶν ἀγροτῶν ποικίλλουν κατά χώραν, καί εἰς πολλάς περιπτώσεις, μολονότι δέν πρόκειται περί πλήρους ἀσφαλίσεως, φθάνουν ἤ καί ὑπερβαίνουν τά 3% (ΗΠΑ, Ἑλβετία). Εἰς τάς ἀνατολικάς χώρας αἱ εἰσφοραί εἶναι πολύ ὑψηλότεραι, ὡς λ.χ. εἰς Βουλγαρίαν 5%, εἰς Πολωνίαν 5-15% κ.ο.κ.

»Ἡ εἰσφορά τῶν ἀγροτῶν καθωρίσθη ὡς ἀκολούθως: Ὁ ὑφιστάμενος ὑπέρ κοινοτήτων καί ἀγροφυλακῆς φόρος 3% ἐπί τῶν διακινουμένων γεωργικῶν προϊόντων, ἐπεκτείνεται ἐπί πάσης τῆς τεκμαρτῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἄνευ ἀπαλλαγῆς καί ἐξαιρέσεως. Ὁ φόρος οὗτος ὑπολογίζεται ὅτι θ' ἀποδίδη 750 ἑκατ., ἐκ τῶν ὁποίων τό 1/3, ἤτοι 250 ἑκατ. θά κατανέμωνται εἰς τάς κοινότητας καί τήν ἀγροφυλακήν, ὡς καί πρότερον. Τό ποσόν τοῦτο, ἀποτελεῖ τό 1/3 τοῦ φόρου, ὥστε κατ' οὐσίαν οἱ ἀγρόται ἐπιβαρύνονται μέ νέαν εἰσφοράν ἐκ 2% ἐπί τοῦ εἰσοδήματός των, δηλονότι γύρω τῶν 500 ἑκατ. δραχμῶν.

»Καταργεῖται ὅμως ὁ ἔγγειος φόρος 2,80% ἐπί τῶν καπνῶν, ὁ ὁποῖος μέχρι τοῦδε ἀπέδιδεν εἰς τό Δημόσιον ἐτησίως περί τά 40 ἑκατ. δρχ., ἐνσωματούμενος εἰς τόν γενικόν φόρον 3%. Ἐν τῇ οὐσίᾳ δηλαδή τόν φόρον τοῦτον μεταβιβάζει τό Δημόσιον εἰς τόν λογαριασμόν ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν. Παύει ἐπίσης ἡ ἐκ 40 ἑκατ. δρχ. ἐπιβάρυνσις τῶν ἀγροτῶν μέ ἀσφάλιστρα κατά χαλάζης καί παγετοῦ, τά ὁποῖα μέχρι τοῦδε κατεβάλλοντο εἰς τόν ΑΣΟ, τήν ΑΤΕ ἤ ἀσφαλιστικάς ἑταιρείας.

»Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι, ἐξαιρέσει του φόρου ὑπέρ κοινοτήτων καί ἀγροφυλακῆς ὁ ὁποῖος παραμένει εἰς τά αὐτά περίπου ἐπίπεδα τῶν 250 ἑκατ. δρχ., ἡ καθαρῶς νέα εἰσφορά τῶν ἀγροτῶν θά εἶναι κατωτέρα τῶν 500 ἑκατ. δρχ., ἤτοι τοῦ 2% τοῦ εἰσοδήματός των.

»Αἱ λοιπαί τάξεις θά συμβάλλουν δι' αὐξήσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος, τῶν σιγαρέττων, τοῦ χαρτοσήμου, τοῦ ζύθου (βύνης) καί τῶν εἰδῶν πολυτελείας. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται αὔξησις τοῦ δασμοῦ καφέ, κακάου καί ἐκχυλισμάτων των. Τέλος, ἐπιβάλλονται εἰσφοραί ἐπί τῶν μηχανημάτων (ἑλκυστήρων, ἀλωνιστικῶν μηχανῶν κ.λ.π.) τῶν ἐργαζομένων ἐπιχειρηματικῶς ἐν τῇ ἀγροτικῇ οἰκονομίᾳ.

»Αἱ νέαι αὗται φορολογίαι καί εἰσφοραί ὑπολογίζεται ὅτι θά ἀποδώσουν περί τά 680 ἑκατ. δρχ., εἰς τρόπον ὥστε ὁμοῦ μετά τῆς νέας εἰσφορᾶς τῶν ἀγροτῶν ἐκ 500 ἑκατ. δρχ. νά καλύπτωνται, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, αἱ δαπάναι τοῦ νέου θεσμοῦ ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν καί νά μή διατρέξη κίνδυνον ἡ σταθερότης τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, διά τῆς ἀναλήψεως ὑπό τοῦ προϋπολογισμοῦ νέων βαρῶν ἄνευ ἀναλόγου καλύψεως.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἀγρόται, ἀλλά καί ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός ἀντιλαμβάνονται τήν σοβαρότητα καί τήν σημασίαν τῆς ἀναλαμβανομένης ὑπέρ τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου τῆς χώρας προσπαθείας. Καί δι' αὐτό εἶμαι βέβαιος ὅτι τόσον οἱ ἀγρόται ὅσον καί αἱ λοιπαί τάξεις μέ προθυμίαν θά ἀναδεχθοῦν τάς ἀνωτέρω ἐπιβαρύνσεις.

»Οἱ ἀγρόται θά ἀντιλαμβάνωνται, βεβαίως, ὅτι ἄνευ καί τῆς ἰδικῆς των συμμετοχῆς εἰς τά βάρη τῆς προσπαθείας, θά ἦτο ἀδύνατον νά ἀντιμετωπισθῇ τό πρόβλημα εἰς τήν ἔκτασιν εἰς τήν ὁποίαν ἀντιμετωπίζεται σήμερον. Διά τῆς συμβολῆς του ταύτης ὁ ἀγρότης ὄχι μόνον ἐξασφαλίζει τήν σύνταξιν γήρατος, ἀλλά καί τήν ὑγειονομικήν περίθαλψιν, ἐνῶ συγχρόνως ἀσφαλίζει τήν παραγωγήν του ἐκ τῶν κινδύνων τῆς χαλάζης καί τοῦ παγετοῦ καί διά τῆς ἐνισχύσεως τῶν Δήμων καί τῶν Κοινοτήτων τήν περαιτέρω βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεώς των. Ἡ συμβολή τοῦ ἀγρότου εἶναι ἀναγκαία καί δι' ἄλλους λόγους. Διότι ὁ ἴδιος ὁ ἀγρότης θά ἔχη τό αἴσθημα ὅτι δικαιοῦται εἰς τάς παροχάς καί ὅτι αὐταί δέν τοῦ παρέχονται δίκην ἐλεημοσύνης ὑπό τῆς κοινωνίας. Διότι, ἐφ' ὅσον καί ὁ ἴδιος συμβάλλει εἰς τά βάρη, προθυμότερον θά συμβάλλουν καί αἱ λοιπαί τάξεις τῆς κοινωνίας. Τέλος, διότι ἅπαντες οἱ λοιποί ἠσφαλισμένοι εἰς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς εἰσφέρουν οἱ ἴδιοι διά τήν δημιουργίαν τοῦ συνόλου ἤ μέρους τῶν ἀπαιτουμένων διά τήν ἀσφάλισίν των πόρων.

»Ἀλλά καί αἱ λοιπαί κοινωνικαί τάξεις, αἱ ὁποῖαι θά ὑποστοῦν τό ἥμισυ περίπου τοῦ βάρους τῆς προσπαθείας διά τήν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, θά πρέπει νά ἀναδεχθοῦν προθύμως τό βάρος αὐτό, ὄχι μόνον διότι τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐκ καθήκοντος κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, πρός τάς οἰκονομικῶς ἀσθενεστέρας τάξεις, ἀλλά καί διότι ἡ προσπάθεια ἀποβλέπει εἰς τήν εὐημερίαν

τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, εἶναι δέ προφανές ὅτι ἡ εὐημερία τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου συμβάλλει ἐμμέσως καί εἰς τήν εὐημερίαν τῶν λοιπῶν κοινωνικῶν ὁμάδων. Ἅπαντες ὀφείλουν νά γνωρίζουν ὅτι, ἐάν χειροτερεύσουν αἱ συνθῆκαι ζωῆς τῆς ὑπαίθρου, θά χειροτερεύσουν ἀφεύκτως καί αἱ συνθῆκαι ζωῆς εἰς τάς πόλεις. Εἶναι φυσικόν, πᾶς τις νά αἰσθάνεται ἐνόχλησιν ὅταν τοῦ ζητῆται μία θυσία. Ὅταν ὅμως ἡ θυσία αὐτή, ἐξυπηρετῆ μίαν αὐτόχρημα ἐθνικήν σκοπιμότητα καί, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐξυπηρετῆ ἐμμέσως καί τόν ὑφιστάμενον τήν θυσίαν, τότε θά πρέπει νά τήν ἀποδέχεται προθύμως.

»Πέραν αὐτῶν ἐμελετήθη παραλλήλως καί τό θέμα τῆς ἀγροτικῆς στεγάσεως καί ἐλήφθησαν ἀποφάσεις, αἵτινες τίθενται εἰς ἐφαρμογήν ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1961. Οὕτω, κατ' ἔτος θά τίθεται εἰς τήν διάθεσιν τῆς ΑΤΕ, ἐκ διαφόρων πηγῶν, κεφάλαιον 150 ἑκατ. δρχ., τό ὁποῖον θά διατίθεται εἰς δάνεια πρός ἀστέγους ἀγροτικάς οἰκογενείας, δι' ἀνέγερσιν κατοικίας. Ὑπολογίζεται ὅτι μέ τό ποσόν τοῦτο καί μέ τήν συμβολήν τῶν ἐνδιαφερομένων θά ἀνεγείρωνται κατ' ἔτος 6-8.000 κατοικίαι, καί ἐντός 5ετίας 30-40.000.

»Τό δάνειον θά δύναται νά φθάνῃ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 25.000 δρχ. καί θά εἶναι εἰκοσαετές μέ ἐπιτόκιον 2%. Ἡ διαφορά τοῦ τόκου πέραν τοῦ 2% θά ἐπιδοτῆται ἐκ κονδυλίου 25 ἑκατ., τό ὁποῖον θά διατίθεται κατ' ἔτος πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Διά τήν κατασκευήν τῆς κατοικίας, οἱ ἀγρόται θά διευκολύνωνται ἀπό τάς ἁρμοδίας κρατικάς ὑπηρεσίας καί τήν ΑΤΕ.

»Διά τῶν μέτρων τούτων, τά ὁποῖα εἶναι αὐτόχρημα ἐπαναστατικά διά τήν κοινωνικήν μας ὀργάνωσιν, συντελεῖται μεγάλη πρόοδος πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς βελτιώσεως τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ ἡμίσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, καί τῆς ἐξασφαλίσεως εἰς αὐτό αἰσθήματος ἀσφαλείας, ἔναντι τῶν κινδύνων, πού ἀπειλοῦν τήν παραγωγήν του, τήν ὑγείαν του καί τήν ζωήν του.

»Εἶμαι εὐτυχής διότι εἰς ἐμέ ἔλαχεν ὁ κλῆρος, συμπληρώνων τό μέχρι τοῦδε ἐμπράκτως ἐκδηλωθέν ἐνδιαφέρον μου διά τήν ἀγροτικήν τάξιν, νά θεσπίσω τήν ὁλοκληρωμένην προστασίαν τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ».

Ὁ ἀρχηγός τοῦ Φιλελευθέρου Δημοκρατικοῦ κόμματος, Γ. Παπανδρέου, δήλωσε σχετικά:

«Ἐκφράζω τήν χαράν μου, διότι ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νά ἱκανοποιήσῃ τό δίκαιον αἴτημα τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, μέ τήν παροχήν εἰς αὐτόν συντάξεως γήρατος. Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τάς συγκεκριμένας διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου θά τάς κρίνω, ὅταν ἔλθῃ πρός συζήτησιν εἰς τήν Βουλήν».

Ὁ Γ. Γρίβας, ὡς ἀρχηγός τῆς ΚΕΑ, ἔκαμε δηλώσεις, ἐκφράζοντας ἱκανοποίηση «διότι ἡ ἐμφάνισις τοῦ κόμματός του εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐσπευσμένην ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως κατάθεσιν τοῦ νομοσχεδίου».

Ὁ ἀρχηγός του ΚΑΕ, Α. Μπαλτατζῆς, ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τό νομοσχέδιο: «Ἴσως τοῦτο ἔχει ἀτελείας ἀλλά θά θεραπευθοῦν κατά τήν ἐφαρμογήν του. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἔγινε ἡ ἀρχή». Χαρακτήρισε τό μέτρο «ὡς σταθμόν εἰς τήν ἀγροτικήν πολιτικήν τῆς χώρας» καί τόνισε ὅτι «ἡ τιμή ἀνήκει βεβαίως εἰς τήν Κυβέρνησιν, ἀλλά καί εἰς τούς ἀγῶνας τῆς ἀγροτικῆς τάξεως καί τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καί ἰδιαιτέρως τοῦ Γ. Παπανδρέου».

Μετά τήν ἐξαγγελία τῶν κυβερνητικῶν ἀποφάσεων, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τά συμβούλια τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου εὐχαρίστησαν τόν πρωθυπουργό καί δήλωσαν ὅτι «πρόκειται περί ἱστορικοῦ μέτρου καί ἱστορικῆς ἡμέρας διά τόν ἀγροτικόν κόσμον τῆς χώρας», καί ὅτι «ἀναλαμβάνουν τήν στήριξιν τοῦ νέου θεσμοῦ, τόν ὁποῖον δημιουργεῖ τό θερμόν ἐνδιαφέρον τοῦ πρωθυπουργοῦ διά τήν ἀγροτικήν τάξιν». Μέ ἀνακοίνωσή της, ἡ ΠΑΣΕΓΕΣ τόνισε ὅτι «ἡ κατάθεσις τοῦ νομοσχεδίου προκάλεσε πραγματικήν συγκίνησιν εἰς τήν ἀγροτικήν τάξιν».

Θετικές ἦταν οἱ ἀντιδράσεις τῶν ἐκπροσώπων καί τῶν ἄλλων ἐργαζομένων τάξεων. Ἡ ΑΔΕΔΥ χαιρέτισε ἐθνική τή χειρονομία τῆς Κυβερνήσεως ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν. Ἡ ΓΣΕΕ ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή της «διότι ἐπιτέλους ἡ πολιτεία ἀρχίζει νά ἀντιμετωπίζῃ ριζικώτερον τό κοινωνικόν πρόβλημα», ἀλλά καί παρατήρησε ὅτι «ἐκ τῶν ἐξαγγελλομένων νέων φορολογικῶν μέτρων, καί τό πρόβλημα αὐτό θά ἐπιβαρύνῃ τάς λαϊκάς τάξεις». Ἐξάλλου, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, Ε. Παππᾶς, δήλωσε ὅτι «τό μέτρον ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν ἱκανοποιεῖ ὁλόκληρον τόν λαόν»· ἔλπιζε, ὅμως, ὅτι «οἱ πόροι διά τήν ἐφαρμογήν του δέν θά ἐπιβαρύνουν περαιτέρω τούς ἤδη βαρύτατα φορολογουμένους».

Τέλος, ἡ Κυβέρνηση, σέ ἀπάντηση τῶν πρώτων παρατηρήσεων πού διατυπώθηκαν γιά τό νομοσχέδιο, ἐξέδωσε τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει ὅτι καί τά εὐργετικώτερα καί τά σπουδαιότερα τῶν μέτρων τά ὁποῖα λαμβάνονται ὑπέρ τοῦ λαοῦ, εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς κριτικήν. Πιστεύουσα ὅμως ὅτι ἡ θέσπισις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν ἀποτελεῖ ἕνα ἐκ τῶν μεγαλυτέρων σταθμῶν εἰς τήν κοινωνικήν ἱστορίαν τῆς χώρας, ἤλπιζεν ὅτι ἡ κριτική θά περιωρίζετο εἰς τεχνικάς παρατηρήσεις καί δέν θά προσελάμβανεν ἀπό ὡρισμένων πλευρῶν καί δή διά τοῦ τύπου, τήν συνήθη μορφήν τῆς ἐξεζητημένης προσπαθείας ὅπως μειωθῇ ἡ σημασία αὐτοῦ τούτου τοῦ μέτρου καί προκληθῇ ἀντίδρασις κατ' αὐτοῦ.

»Εἰς τάς ἐν σπουδῇ καί ἀβασανίστως διατυπωθείσας παρατηρήσεις εἶναι ἀνάγκη νά δοθῇ ἀμέσως ἀπάντησις.

»Δέν ἦτο δυνατόν θεσμός ὁ ὁποῖος καλεῖται νά καλύψη τό ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, νά πραγματοποιηθῆ ἄνευ νέων ἐπιβαρύνσεων, διότι εἶναι γνωστόν ὅτι τά περιθώρια τοῦ προϋπολογισμοῦ εἶναι περιωρισμένα, ἰδίως μετά τάς τελευταίας παροχάς πρός τούς δημοσίους ὑπαλλήλους καί τούς συνταξιούχους. Πέραν αὐτοῦ ὅμως, ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἀνάγκη τῆς μετατοπίσεως μέρους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος πρός τήν ἀγροτικήν τάξιν διά τούς γνωστούς λόγους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἐπανάληψιν ἀνεπτύχθησαν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά περί δυνατότητος πραγματοποιήσεως οἰκονομιῶν εἰς τόν προϋπολογισμόν, ὥστε ἐξ αὐτῶν νά καλυφθοῦν αἱ νέαι δαπάναι, εἶναι γνωστόν ὅτι τά 80% καί πλέον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀποτελοῦνται ἀπό δαπάνας μή ἐπιδεχομένας περιστολήν. Οὕτω, ἐπί συνολικοῦ ὕψους δαπανῶν 14.668 ἑκατ. δρχ., αἱ δαπάναι διά μισθολόγιον, συντάξεις, ἐθνικήν ἄμυναν καί δαπάνας διοικήσεως, ὡς καί ὑποχρεώσεις τοῦ δημοσίου μή δυναμένας νά παραλειφθοῦν, ἀνέρχονται εἰς 12.600 ἑκατ. δρχ. περίπου. Ἀπομένει ποσόν μόλις 2.000 ἑκατ. δρχ. περίπου διά τήν κάλυψιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων, τήν ἐκπαίδευσιν, τήν γεωργίαν, τήν πρόνοιαν, τήν δικαιοσύνην κ.λ.π.

»Τελείως ἐπιπολαίως προβάλλεται ὁ ἰσχυρισμός ὅτι διά τῶν νέων εἰσφορῶν ἐπιδιώκεται ἐμμέσως ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Τοῦτο δέν εἶναι ἁπλῶς ἀναληθές, ἀλλά καί κακόπιστον. Πρῶτον, διότι ἡ ἀπόδοσις τῶν νέων εἰσφορῶν δέν εἰσέρχεται εἰς τόν κρατικόν προϋπολογισμόν, ἀλλά περιέρχεται αὐτομάτως καί ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τόν συνιστώμενον φορέα τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλίσεως. Καί δεύτερον, διότι ἡ ἀπόδοσις τῶν νέων φορολογιῶν ὑπελογίσθη βάσει τῆς γενικωτέρας σημερινῆς ἀποδόσεώς των. Οἱαδήποτε καί ἄν εἶναι ἡ ἀπόδοσίς των εἰς τό μέλλον, οὐδέν ἔχει νά ὠφεληθεῖ ὁ κρατικός προϋπολογισμός, δεδομένου ὅτι ὁλόκληρον τό προϊόν των θά περιέρχεται εἰς τόν ὀργανισμόν γεωργικῶν ἀσφαλίσεων.

»Διετυπώθη ἡ ἄποψις ὅτι δέν ἦτο σκόπιμος ἡ ἵδρυσις ἰδίου φορέως τῆς γεωργικῆς ἀσφαλίσεως καί ὅτι θά ἤρκει πρός τοῦτο ἡ Ἀγροτική Τράπεζα. Εἶναι ὅμως φανερόν ὅτι θεσμός καλούμενος νά καλύψη τό ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτύχη χωρίς μεθοδικήν καί εὐρεῖαν ὀργάνωσιν. Ἄλλωστε τό σύνολον τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ὀργανισμοῦ δέν θά ὑπερβῆ τούς 200 (ἴδε νομοσχέδιον) καί τά ἔξοδα λειτουργίας καί διοικήσεως τό 3% τῶν ἐσόδων, δεδομένου ὅτι ὁλόκληρος ἡ ταμιακή καί διαχειριστική ὑπηρεσία θά διεξάγεται διά τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ὡς σαφῶς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ὁρίζεται.

»Ἄν, ὅπως ὑποστηρίζουν ἐπικριταί τινες, ἀντί νά στηριχθῆ ἐξ ὑπαρχῆς τό νέον μέτρον εἰς εὐρεῖαν καί ἀσφαλῆ βάσιν, ἐπεχειρεῖτο σταδιακῶς ἤ πειραματικῶς ἡ ἐφαρμογή του, τότε τό ὅλον σύστημα ἐντός δύο ἤ τριῶν ἐτῶν θά κατέρρεεν, ἐπί ζημίᾳ καί τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καί τῶν ἐνδιαφερομένων ἀγροτῶν.

»Ἀνεγράφη, ἐκ παρεξηγήσεως ἤ κακοπίστως, ὅτι οὐδείς ἀγρότης θά λάβη σύνταξιν ἄν δέν καταβάλη ἀναδρομικῶς εἰσφοράς 25 ἐτῶν. Ρητή ὅμως διάταξις τοῦ νομοσχεδίου ὁρίζει ὅτι παρέχεται ἀπό 1.7.62 ἡ πλήρης βασική σύνταξις εἰς ὅλους τούς συμπληρώσαντας τό 65ον ἔτος ἀγρότας, χωρίς οἱανδήποτε ἀναδρομικήν εἰσφοράν, ἀρκεῖ νά διετέλεσαν κατά τό παρελθόν ἐπί 25 ἔτη ἀγρόται.

»Παρετηρήθη ἐπίσης ὅτι, ἐνῶ αἱ εἰσπράξεις θά ἀρχίσουν ἀμέσως, ἡ καταβολή τῶν συντάξεων θά ἀρχίση ἀπό τοῦ Ἰουλίου 1962. Εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ δημιουργία ἀποθεματικοῦ διά θεσμόν ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει τόσον εὐρείας ὑποχρεώσεις, εἶναι ἀπαραίτητος διά τήν στοιχειώδη ἀσφάλειαν αὐτοῦ τούτου τοῦ θεσμοῦ. Διά τόν λόγον ἄλλωστε αὐτόν, εἰς ὅλας τάς χώρας καθορίζεται συνήθως πολυετές διάστημα μεταξύ ἐνάρξεως καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν καί ἐνάρξεως εἰσπράξεων τῶν συντάξεων. Εἰς τό παρόν νομοσχέδιον οὐδεμία ἀναδρομική εἰσφορά προβλέπεται, πλήν τοῦ μέχρι τῆς 1.7.62 δεκαοκταμήνου.

»Ἡ Κυβέρνησις δέν εἶχε ἀνάγκην παραινέσεων, ὡς ἰσχυρίζεται ἡ ἀντιπολίτευσις, διά νά καθιερώση τόν θεσμόν. Πολύ πρίν ἤ ἐκδηλωθῆ τό ἐνδιαφέρον τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπί τοῦ θέματος ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἐπιληφθῆ αὐτοῦ. Οὕτω:

»Εἰς τάς προγραμματικάς δηλώσεις της (10.6.58) ἀνεφέρετο τοῦτο ὡς ἕνα τῶν θεμάτων τῆς πολιτικῆς της εἰς τόν ἀγροτικόν τομέα. Τήν 12.12.58 συνεκροτήθη ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰδική ἐπιτροπή διά τήν μελέτην τοῦ θέματος. Τόν Ἰούλιον τοῦ 1959 ἀνετέθη εἰς τόν εἰδικόν Γερμανόν ἐπιστήμονα δόκτορα Κρόν ἡ περαιτέρω μελέτη τοῦ θέματος καί τόν Ἀπρίλιον τοῦ 1960 ἐνηργήθη, διά τόν σκοπόν ἀκριβῶς αὐτόν, δειγματοληπτική ἀπογραφή.

»Ἐχαρακτηρίσθη, τέλος, ὑπό τινων κύκλων ὁ νέος θεσμός ὡς προεκλογικόν πυροτέχνημα. Δέν εἶναι πυροτέχνημα, διότι πρόκειται περί συγκεκριμένης πραγματοποιήσεως καί ὄχι περί ἁπλῆς ὑποσχέσεως. Καί δέν εἶναι προεκλογικόν, διότι ἡ Κυβέρνησις, ὅπως κατ' ἐπανάληψιν ἐδήλωσε, προτίθεται νά ἐξαντλήση ὁλόκληρον τόν χρόνον διά τόν ὁποῖον ὁ ἑλληνικός λαός τῆς ἐνεπιστεύθη τήν διακυβέρνησιν τῆς χώρας».

19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντᾶται μέ τόν εὑρισκόμενο στήν Ἀθήνα ἀντιπρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῶν Φιλιππίνων Μακαπαγκάλ, ὁ ὁποῖος καί προσκαλεῖ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό νά ἐπισκεφθεῖ τίς Φιλιππίνες.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Παιδείας, Γ. Βογιατζῆ, ἐπισκέπτεται τήν ἕκτη πανελλήνια καλλιτεχνική ἔκθεση στό Ζάππειο, ὅπου ἐκτίθενται ἔργα ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, χαρακτικῆς καί διακοσμητικῆς. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ ἀπάντηση τῆς προσφωνήσεως τοῦ προέδρου τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου, Β. Τσούχλου, δηλώνει ὅτι ἡ πανελλήνια ἔκθεση πρέπει νά ὀργανώνεται τακτικά, ὥστε νά ἐνισχύεται ἡ καλλιτεχνική παραγωγή τοῦ τόπου καί προσθέτει ὅτι ἀναμένει συγκεκριμένες προτάσεις τοῦ καλλιτεχνικοῦ κόσμου, γιά νά ἐκδηλωθεῖ περισσότερο ἔντονο τό κυβερνητικό ἐνδιαφέρον.

19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τούς ἐκπροσώπους τῶν φοιτητῶν τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμά-

των, παρουσία τοῦ ἀντιπροέδρου, Π. Κανελλοπούλου, καί τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας, Γ. Βογιατζῆ. Ἀφοῦ ἐνημερώθηκε γιά τά θέματα πού ἀπασχολοῦσαν τό φοιτητικό κόσμο, ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐξέταση τῶν φοιτητικῶν αἰτημάτων καί ἀπηύθυνε πρός τούς ἐκπροσώπους τῶν φοιτητῶν συμβουλές, γιά τήν καλύτερη ἐκπαίδευση, τήν ἐπιστημονική κατάρτιση καί τή σταδιοδρομία τους.

21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Σύριλ Φώλλς δημοσιεύει στήν ἔγκυρη βρετανική ἐπιθεώρηση «The Illustrated London News» τό ἀκόλουθο ἄρθρο:

Ο ἀνήρ, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε τόν σπουδαιότερον ρόλον ἀπό ὁποιοδήποτε ἄλλο ἄτομον εἰς τήν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη τό 1907, ἓξ ἔτη προτοῦ ἡ ἰδιαιτέρα του πατρίς ἀπελευθερωθῆ ὑπό τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἀπό τόν τουρκικόν ζυγόν. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς εἶναι υἱός δημοδιδασκάλου πού ἐκ παραλλήλου ἦτο ἕνας ἀπό τούς πλέον εὐημεροῦντας καπνοκαλλιεργητάς εἰς τήν μακεδονικήν περιοχήν τῶν Σερρῶν. Ἐσπούδασε νομικά εἰς τό Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καί ἐν συνεχείᾳ ἐδικηγόρησεν εἰς τάς Σέρρας. Τό 1936 ἐξελέγη βουλευτής, ἀλλά ἀπεμακρύνθη τῆς πολιτικῆς οἰκείᾳ βουλήσει καθ' ὅλην τήν περίοδον τῆς δικτατορίας τοῦ στρατηγοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ, ἡ ὁποία ἠκολουθήθη ἀπό τήν γερμανικήν κατοχήν. Μετά τήν ἀπελευθέρωσιν ἐπανεξελέγη, ἀλλά τό 1950 ἀπεχώρησε τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, προσχωρήσας εἰς τόν Ἑλληνικόν Συναγερμόν.

Δύο ἔτη ἀργότερον ὁ κ. Καραμανλῆς ἐνυμφεύθη τήν Ἀμαλίαν Κανελλοπούλου, ἀνεψιάν ἑνός πρώην πρωθυπουργοῦ. Ἦτο μία λαμπρά ἕνωσις μεταξύ ἑνός ἀνδρός ἐξαιρετικῆς γοητείας καί μιᾶς γυναικός ἐξαιρετικοῦ κάλλους, μέ πνευματικάς καί κοινωνικάς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι τήν καθιστοῦσαν ἰδεώδη πολιτικόν συνεργάτην ἑνός ἀνδρός, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη ἐξορμήσει εἰς μίαν ἐπιτυχῆ σταδιοδρομίαν. Αἱ Κυβερνήσεις ἀλλάσσουν ταχέως εἰς τήν Ἑλλάδα καί μεταξύ τοῦ 1946 καί τοῦ ἔτους τῶν γάμων του, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε χρηματίσει ὑπουργός τῆς Ἐργασίας, τῶν Συγκοινωνιῶν καί τῆς Κρατικῆς Προνοίας. Θά ἠμποροῦσε νά σκεφθῆ κανείς ὅτι, ἐνῶ ὑπῆρχον εὐκαιρίαι νά ἐπιβάλη τήν προσωπικότητά του, δέν ὑπῆρχεν ἡ δυνατότης νά ἐπιδείξη τήν ἀξίαν του, ἀλλά τώρα οἱ καιροί ἦσαν πρόσφοροι.

Εἰς τό μέτρον τοῦ ἀνθρωπίνως δυνατοῦ ἐπέδειξεν ὑποδειγματικήν δραστηριότητα ἐν μέσῳ τοῦ θλιβεροῦ περιβάλλοντος τοῦ συμμοριτοπολέμου καί τῶν χιλιάδων προσφύγων. Ἀκόμη ἐντυπωσιακώτερον ἦτο τό ἀποτέλεσμα τῆς δράσεώς του, ὅταν αἱ συγκοινωνίαι ὑπήχθησαν εἰς τό ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων. Ὅταν ὁ πρωθυπουργός στρατάρχης Παπάγος ἀπέθανε περί τά τέλη τοῦ 1955, ὁ Καραμανλῆς ἐπεφορτίσθη ὑπό τοῦ βασιλέως Παύλου μέ τόν σχηματισμόν μιᾶς νέας Κυβερνήσεως. Ὁ Παπάγος εἶχεν ὑποδείξει ἄλλον διάδοχον, ἀλλά ὁ βασιλεύς εἶχεν ἐκπλαγῆ μεγάλως ἀπό τήν ἐργασίαν καί τήν δυναμικότητα τοῦ νέου ὑπουργοῦ καί δέν ἐδίστασεν εἰς τήν ἐκλογήν του. Αὕτη ἦτο μεγάλη στιγμή διά τόν Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν. Ἐάν ἕως τότε ὑπῆρξε πολυσχιδής, κατέστη ἀκόμα περισσότερον τώρα. Δέν ἦτο μόνον ἡ κινοῦσα χείρ, ἀλλά καί τό ὄργανον, διά τοῦ ὁποίου ἠλέγχετο τό κάθε ὑπουργεῖον καί κάθε δραστηριότης εἰς βαθμόν πρωτοφανῆ. Εἰς τάς συνομιλίας μου μαζί του ἐξεπλάγην μέ τό πλάτος τῶν ἐνδιαφερόντων του. Τό μόνον θέμα ἐπί τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὅτι ὀλίγα σχετικῶς εἶχε νά εἴπη, ἦτο ἡ ἐθνική ἄμυνα.

Ἔγραψα τήν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὅτι εἰς τό παρόν ἄρθρον θά ἐξήταζα λεπτομερῶς τάς προσφάτους δυσχερείας, καί θά ἀπεφαινόμην περί τοῦ ἂν αὐταί ἠμποροῦν νά θεωρηθοῦν ἤ ὄχι ὡς ἐμπόδια εἰς τόν δρόμον του. Θά ἀρχίσω μέ τήν ὑπόθεσιν Μέρτεν. Ὁ εὐτελής αὐτός ἄνθρωπος ἦτο μέλος τῶν γερμανικῶν δυνάμεων κατοχῆς. Συλληφθείς κατά τήν ἀπελευθέρωσιν, εὑρέθη κατόπιν ἐξετάσεως τοῦ μητρώου του, βεβαρημένος μέ πράξεις φρικιαστικῆς ὠμότητος. Τελευταίως παρεδόθη εἰς τήν Γερμανίαν, ὅπου παρεπέμφθη εἰς δίκην. Εἰς τήν ὑπεράσπισίν του ἰσχυρίσθη ὅτι, κατά τόν χρόνον τῆς διεξαγωγῆς τῆς δίκης του εἰς τήν Ἑλλάδα, εἶχε ἔλθει εἰς ἐπαφήν μέ τόν κ. Καραμανλῆν, ὁ ὁποῖος δέν ἐξέφρασε καμμίαν ἀποδοκιμασίαν διά τάς πράξεις του. Διά μίαν στιγμήν ἡ δήλωσις αὐτή προεκάλεσε ταραχήν, ἀλλά ἡ κοινή γνώμη παρέμεινεν ἀνεπηρέαστος. Ὀλίγοι ἀσθενεῖς χαρακτῆρες συνέστησαν τήν διεξαγωγήν δημοσίας ἀνακρίσεως, ἀλλά μετ' ὀλίγον ἐσιώπησαν. Καί μόνον ἡ ἄκρα ἀριστερά ἀπέμεινε μέ τήν ἐλπίδα νά κερδίση ἕνα πολιτικόν ἄτοῦ. Αὐτά διά τήν ὑπόθεσιν Μέρτεν.

[Παρατήρηση τῆς «Καθημερινῆς», πού ἀναδημοσίευσε τό ἄρθρο: «Εἰς τό σημεῖον αὐτό ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου προφανῶς ἐκ πλάνης, γράφει ἐσφαλμένως: α) ὅτι ὁ Μέρτεν συνελήφθη κατά τήν ἀπελευθέρωσιν, ἐνῶ τό ἀληθές εἶναι ὅτι συνελήφθη καί ἐδικάσθη τό 1958 καί β) οὐδέποτε ὁ Μέρτεν ἰσχυρίσθη κατά τήν διάρκειαν τῆς δίκης του ὅτι ἦλθεν εἰς ἐπαφήν μέ τόν κ. Κ. Καραμανλῆν»].

Τό θέμα τῆς Κύπρου παρουσίασε νέαν ἐπιπλοκήν τελευταίως. Εἰς τό παρελθόν, μίαν ἤ δύο φοράς εἶχε φανῆ ὅτι ἐξέθετεν εἰς κίνδυνον τήν προσωπικήν δημοτικότητα τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ ὁποῖος κατηγορήθη ὅτι δέν παρέσχεν ἐπαρκῶς θερμήν ὑποστήριξιν πρός τούς Ἕλληνας τῆς Κύπρου. Ὁ πρωθυπουργός θά διέπραττε σφάλμα ἐάν, ὑποστηρίζων αὐτούς μέχρι τοῦ τελευταίου ὁρίου τοῦ δυνατοῦ, δέν ἐφρόντιζε νά ἀποφύγη τόν κίνδυνον μιᾶς πλήρους ρήξεως μέ τούς Βρετανούς. Ἀλλά καί μετά τήν διευθέτησιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος εὑρέθη ἐνώπιον νέων δοκιμασιῶν. Αἱ γινόμεναι θυσίαι εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου ἀνεζωπύρωσαν τά πάθη καί ἡ πολιτική ἐξόρμησις τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα ἔκαμεν ὡρισμένους συναισθηματικούς χαρακτῆρας νά διερωτηθοῦν μήπως ἡ Ἑλλάς εἶχε διαπράξει ἀδικίαν εἰς βάρος τῆς νήσου. Παντοῦ ὅμως αἱ δεύτεραι σκέψεις ἀπεδείχθησαν σοφώτεραι τῶν πρώτων καί ἡ ὑπόθεσις θεωρεῖται τώρα ὡς ἀνώδυνος.

Ἡ ἐσωτερική κατάστασις εἰς τήν Τουρκίαν ἦτο ὑποχρεωτικόν νά ληφθῆ ἐπίσης ὑπ' ὄψιν. Ἡ ἐπανάστασις δέν ἐπηρέασε τήν στάσιν της ἔναντι τῆς διευθετήσεως. Ἀπό μιᾶς ἀπόψεως ἐσημειώθη σημαντική βελτίωσις τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, ὀλίγον μετά τήν ἐγκαθίδρυσιν

τῆς νέας τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Αἱ τουρκικαί ἀρχαί ἐπανέφεραν εἰς τήν ἐπιφάνειαν τήν παλαιάν τραγωδίαν τῶν βανδαλισμῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τήν κακομεταχείρισιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων καί τήν καταστροφήν τῶν περιουσιῶν των. Ἀνεγνωρίσθη ὅτι τό μέτρον ἀπέβλεπε πρωτίστως εἰς ἐνίσχυσιν τῶν κατηγοριῶν ἐναντίον τοῦ καθεστῶτος τοῦ Μεντερές, ἀλλ' ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία εἶχε χαρακτηρίσει τήν ἀρχικήν δίκην ὡς φάρσαν καί τήν ἐπιδικασθεῖσαν ἀποζημίωσιν, ἀλλά καί οὐδέποτε καταβληθεῖσαν εἰς τό ἀκέραιον, ὡς κωμωδίαν. Ἔχω τήν γνώμην ὅτι ἡ χειρονομία αὐτή τῶν Τούρκων διέλυσε τήν ἀνησυχίαν, ἡ ὁποία εἶχε γεννηθῆ μέσα εἰς τήν ψυχήν τῶν Ἑλλήνων μετά τήν ἐπανάστασιν.

Οἱ ἀνωτέρω κίνδυνοι ἔχουν νομίζω ἐξουδετερωθῆ. Ἀπομένει μόνον ἕνας ὁ ὁποῖος εἰς τόν ἔξω κόσμον καί μεταξύ μετριοπαθῶν κύκλων εἰς αὐτήν τήν Ἑλλάδα, θεωρεῖται ὡς σοβαρόν ἐμπόδιον εἰς τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Οὐδεμία σοβαρά ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἔχει ἐπιτευχθῆ. Θά ἦτο τοῦτο δυνατόν; Τό παρόν ἔτος σημειώνει τήν ἔναρξιν ἑνός πενταετοῦς σχεδίου βιομηχανικῆς καί οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἂν οἱ ἀντικειμενικοί σκοποί τοῦ σχεδίου πραγματοποιηθοῦν, ὡς πιστεύεται, τά χάσματα μεταξύ τῶν κατά κεφαλήν εἰσοδημάτων θά μειωθοῦν. Τοῦτο ἀποβλέπει νά αὐξήση τό ἐθνικόν εἰσόδημα κατά 6%, νά ἀπορροφήση πλέον τῶν 300.000 προσώπων ἀπό τάς μέ χαμηλήν ἀπόδοσιν γεωργικάς περιοχάς εἰς τήν βιομηχανίαν καί νά μειώση τήν ἐξάρτησιν τῆς χώρας ἀπό τήν ἐξωτερικήν βοήθειαν καί γενικῶς νά ἐπιφέρη μίαν ἐξισορροπητικήν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ἦτο ἀκατόρθωτος μέχρι σήμερον. Εἰς αὐτήν τήν γεωργίαν ἐλπίζεται τώρα ὅτι θά γίνη στροφή ἀπό τάς πτωχῆς ἀποδόσεως καλλιεργείας εἰς τάς πλουσιωτέρας ἀποδόσεως.

Αὐταί εἶναι αἱ ἀρχαί, αὐτό εἶναι τό πρόγραμμα πού ἀκολουθεῖ ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός. Ἡ ὅλη του μελλοντική σταδιοδρομία στηρίζεται ἐπ' αὐτοῦ. Προτοῦ καταστῆ ἐμφανές ἔστω καί τό μικρότερον ἀποτέλεσμα, θά εὑρεθῆ ἐνώπιον τῆς δοκιμασίας τῶν νέων γενικῶν ἐκλογῶν. Οἱ οἰωνοί διαγράφονται καλοί καί, ὡς ἐτόνισεν ὁ ἴδιος, ὁ λαός παραμένει ἀπό μακροῦ πιστός εἰς τό πρόσωπόν του. Ἀλλά ἡ παράδοσις τῆς ταχείας ἀλλαγῆς γνωμῶν δέν πρέπει νά ἀποκλείεται. Περί τάς ἀρχάς τοῦ 1958 τό κυβερνητικόν ἔργον διεκόπη λόγω τῆς ἀποστασίας δέκα πέντε κυβερνητικῶν βουλευτῶν διαφωνησάντων ἐπί τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἠδύνατο νά σχηματίση ἀμέσως μίαν νέαν Κυβέρνησιν, ἀλλά προετίμησε τήν γενναίαν λύσιν τῆς ὑποβολῆς τῆς παραιτήσεώς του εἰς τόν βασιλέα, συστήσας τήν διάλυσιν τῆς Βουλῆς καί τήν προκήρυξιν γενικῶν ἐκλογῶν. Διά τῶν ἐκλογῶν ἐκείνων ἐπηύξησε τήν πλειοψηφίαν του καί κατώρθωσε νά σχηματίση τήν τρίτην του Κυβέρνησιν εἰς τάς 17 Μαΐου.

Δι' ἕνα πρᾶγμα δυνάμεθα νά εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός δέν πρόκειται νά ἀποτύχη λόγω ἀδυναμίας καί ἐλλείψεως ἀποφασιστικότητος. Καί αὐτοί ἀκόμη οἱ σφοδρότεροι τῶν ἐπικριτῶν του ἀναγνωρίζουν τήν δύναμιν τῆς θελήσεώς του καί τήν φυσικήν του ἀντοχήν, πού τοῦ ἐπιτρέπει νά ἐπιλαμβάνεται αὐτοστιγμεί παντός θέματος, ὁσονδήποτε μικρόν καί ἄν εἶναι τό χρονικόν διάστημα πού χωρίζει αὐτό ἀπό τό προηγούμενον[272].

22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἡ Κυβέρνηση ἀνακοινώνει ὅτι οἱ ἐγγραφές στό λαχειοφόρο δάνειο τῶν 750.000.000 δρχ., οἱ ὁποῖες ἔληξαν στίς 21 Νοεμβρίου, ἀνῆλθαν σέ 802.000.000 δρχ. Ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, μέ δηλώσεις του, ἀποδίδει τή θετική αὐτή ἀνταπόκριση τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως στήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ γιά τήν οἰκονομική σταθερότητα, τά ἀσφαλῆ θεμέλια τῆς ὁποίας ἔθεσε ἡ δημοσιονομική ἐξυγίανση καί ἡ ἐξασφάλιση πλεονάσματος στόν τακτικό προϋπολογισμό. Παράλληλα, ὑπογραμμίζει τή σημασία τοῦ μακροπρόθεσμου ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, ὁ ὁποῖος καθιστᾶ δυνατή τήν πραγματοποίηση τῶν φιλόδοξων προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων καί συντελεῖ στήν ἐπιτάχυνση τῆς οἰκονομικῆς προόδου τῆς χώρας.

23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἡ Κυβέρνηση ἐξαγγέλλει τήν εἰσαγωγή ἀπό τό ἐξωτερικό ποσοτήτων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, ὥστε νά ἀντιμετωπιστεῖ ἡ πρόσφατη ἀπόπειρα κερδοσκοπικῆς ἐκμεταλλεύσεώς τους. Ἔτσι, ἀνακοινώνεται ἡ εἰσαγωγή 2.000 τόνων σπορελαίου, 7.000 τόνων ἐλαιολάδου καί 5.000 τόνων ρυζιοῦ καί ἡ ἄρση τῶν κωλυμάτων γιά εἰσαγωγή γαλακτοκομικῶν προϊόντων. Ταυτόχρονα, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος παρεμβαίνει στήν ἀγορά χρυσοῦ.

Σχετικά, ὁ ὑφυπουργός Ἐμπορίου, Κ. Χρυσανθόπουλος, δήλωσε, μεταξύ ἄλλων, τά ἀκόλουθα:

«Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὡς πολιτικήν της τήν ἰσορρόπησιν τῶν μεταξύ τῆς καταναλώσεως καί παραγωγῆς ἐπιδιώξεων προσδιορισμοῦ τῶν τιμῶν καί ἔχει τά μέσα ὅπως, παρεμβαίνουσα ἀποτρέπη εἴτε τήν κερδοσκοπίαν, εἴτε καί τήν ἐπί ζημίᾳ τῶν παραγωγῶν ὑποτίμησιν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων».

26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ πρωθυπουργός συνεργάζεται μέ τό γενικό διευθυντή τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Χρ. Ξανθόπουλο-Παλαμᾶ. Μετά τή σύσκεψη, ἐκπρόσωπος τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἀναφερόμενος σέ δημοσίευμα τοῦ Δελτίου Τύπου τῆς βουλγαρικῆς πρεσβείας σχετικά μέ τήν ἀνάληψη ἀπό τή Σόφια πρωτοβουλίας γιά τή διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μέ σκοπό τή ρύθμιση τοῦ ζητήματος τῶν ἐπανορθώσεων, ἀνακοινώνει τά ἑξῆς:

«Τόν παρελθόντα Ἰούνιον, ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις προέτεινε διά διακοινώσεώς της τήν διεξαγωγήν συνεννοήσεων διά τήν ἀξιοποίησιν τῶν τεχνικῶν ποταμίων ὑδάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν δύο χωρῶν. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀπήντησεν ὅτι, καίτοι ἡ πρότασις ἦτο ἐνδιαφέρουσα καί σύμφωνος πρός τήν πολιτικήν τῆς διεθνοῦς εἰρηνικῆς συνεργασίας, ἣν ἡ Ἑλλάς παγίως ἀκολουθεῖ, δέν

ἦτο δυνατόν νά δοθῆ εἰς αὐτήν πρακτική συνέχεια, ἐφ' ὅσον ἡ Βουλγαρία δέν ἐξετέλεσε μέχρι σήμερον, ἤτοι 13 ὁλόκληρα ἔτη μετά τήν ὑπογραφήν της, τάς ἐκ τῆς οἰκείας συνθήκης εἰρήνης ὑποχρεώσεις της. Ταυτοχρόνως, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις προέτεινε τήν ἀπό κοινοῦ ἐξέτασιν τῆς ἐφαρμογῆς ὅλων τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης εἰρήνης, τῶν ἀφορωσῶν τήν Ἑλλάδα καί τήν Βουλγαρίαν.

»Τῆς ἀνωτέρω προτάσεως γενομένης ἀποδεκτῆς ἀπό βουλγαρικῆς πλευρᾶς, διεξήχθησαν διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ συνεννοήσεις, αἵτινες ἀπέληξαν εἰς συμφωνίαν ὅπως διεξαχθοῦν ἑλληνοβουλγαρικαί διαπραγματεύσεις, μέ σκοπόν τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας διά τήν πρακτικήν ἐφαρμογήν ὅλων τῶν ἀφορωσῶν τήν Ἑλλάδα καί τήν Βουλγαρίαν διατάξεων τῆς συνθήκης εἰρήνης.

»Αἱ ἀνωτέρω διαπραγματεύσεις θά ἀρχίσουν εἰς Ἀθήνας τήν 5ην Δεκεμβρίου, καί θά διεξαχθοῦν εἰς ἐπίπεδον ἀνωτέρων διπλωματικῶν καί οἰκονομικῶν ἐμπειρογνωμόνων».

26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει ταυτόσημες ἐπιστολές πρός τόν καγκελλάριο Κόνραντ Ἀντενάουερ, τόν πρωθυπουργό τοῦ Λουξεμβούργου, Πιέρ Βερνέρ, τόν πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως τῶν Κάτω Χωρῶν, Ζάν Ε. ντέ Καί, τόν πρωθυπουργό τῆς Ἰταλίας, Ἀμιντόρε Φανφάνι, τόν πρωθυπουργό τοῦ Βελγίου, Γκαστόν Ἔυσκενς καί τόν πρωθυπουργό τῆς Γαλλίας, Μισέλ Ντεμπρέ. Τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς πού ἔστειλε ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός στό Γάλλο ὁμόλογό του, εἶναι τό ἀκόλουθο:

«Ἀπευθύνομαι πρός Ὑμᾶς διά νά διερμηνεύσω τήν ἀπογοήτευσιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τάς σοβαρωτάτας ἀνησυχίας τῆς Κυβερνήσεώς μου διά τήν ἐξέλιξιν τῶν συνεννοήσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ.

»Κατόπιν ἐπιπόνων διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν ἐπί 18 μῆνας, καί παρά τάς οὐσιώδεις παραχωρήσεις εἰς ἃς συγκατετέθη ἡ Ἑλλάς πρός ὑποβοήθησιν τῆς εὐνοϊκῆς πορείας τῶν σχετικῶν συνομιλιῶν, ἡ τελική λύσις, ἥτις ἀνεμένετο κατόπιν τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς 31ης παρελθόντος Ὀκτωβρίου, φαίνεται ἀναβληθεῖσα καί πάλιν ἐν συμπεράσματι τῶν ἀποφάσεων τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου τῶν ληφθεισῶν κατά τήν σύνοδον αὐτοῦ τῆς 14ης καί 15ης Νοεμβρίου. Θλίβομαι διαπιστῶν ὅτι ἐπί τῶν ἀπομενόντων ἐπιμάχων σημείων, λύσεις συμβιβαστικαί, ἐπιτευχθεῖσαι κατόπιν μακρῶν καί ἐπιμόνων προσπαθειῶν, τίθενται ἐκ νέου ὑπό συζήτησιν, καί συμφωνίαι διαγραφόμεναι ὡς δυναταί τήν μίαν ἡμέραν, ἀνατρέπονται τήν ἐπομένην, προβαλλομένων νέων ὅρων καί ἀναφυομένων νέων δυσχερειῶν.

»Οὕτω, ἀντί προόδου πρός τό προσδοκώμενον τέρμα, βαίνομεν πρός ἐπικίνδυνον ἀποτελμάτωσιν, ἡ ὁποία, ἀπό ἀπόψεως συνεπειῶν, δέν ἀπέχει πολύ τῆς ἀποτυχίας τῶν μέχρι τοῦδε κοινῶν ἡμῶν προσπαθειῶν.

»Ἐπειδή, κύριε πρωθυπουργέ, τήν πολιτικήν εὐθύνην διά τήν τελικήν ἔκβασιν τῶν διαπραγματεύσεων καί διά τάς τυχόν ἀποτυχίας αὐτῶν συνεπείας, δέν ὑπέχουν οἱ ἐμπειρογνώμονες, ἀλλ' αἱ Κυβερνήσεις, ἐθεώρησα καθῆκον μου ὅπως ἐπισύρω τήν προσοχήν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἐπί τοῦ θέματος καί ζητήσω τήν προσωπικήν σας συμπαράστασιν, ἵνα ἀχθῆ ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῶν, εἰς αἴσιον πέρας. Εἰς τοῦτο μέ ἐνισχύει τό πλῆρες εὐμενοῦς κατανοήσεως ἐκδηλωθέν ἐνδιαφέρον τόσον Ὑμῶν, ὅσον καί τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ, ἐνδιαφέρον διά τό ὁποῖον σᾶς εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐγνώμων.

»Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν δέν ἠμπορεῖ νά κριθῆ παρά διά τοῦ πρίσματος τοῦ γενικωτέρου εὐρωπαϊκοῦ συμφέροντος, ὅπως ἡ ἑλληνική οἰκονομία συγκρατηθῆ, δεόντως ἀναπτυσσομένη, μέσα εἰς τό πλαίσιον τῆς ἐλευθέρας δυτικοευρωπαϊκῆς οἰκονομίας. Τοῦτο θά προελάμβανε τήν ἀπειλοῦσαν τήν οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος ἐξάρτησιν, δυναμένην νά ἔχη ὀλεθρίας συνεπείας, ὄχι μόνον διά τήν χώραν μας, ἀλλά καί διά τήν Δυτικήν Εὐρώπην. Οἱ ὅροι τούς ὁποίους ἡ Ἑλλάς θέτει διά τήν πραγματοποίησιν τῆς συνδέσεως, ὅροι οὓς ἀκριβῶς, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ἀνωτέρω κινδύνων, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔχει ἤδη περιορίσει εἰς τό ἐλάχιστον, δέν ἀποβλέπουν εἰμή εἰς τήν διατήρησιν τῆς δυνατότητος ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, μέσα εἰς τό πλαίσιον τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς εὑρίσκεται ἐν καθυστερήσει ἀπό ἀπόψεως οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί τό ὅτι τοῦτο ἐν πολλοῖς ὀφείλεται εἰς τάς ἐκ τοῦ τελευταίου πολέμου καταστροφάς, θά ἐδικαιολόγει ὅπως αὕτη τύχη ἐν πνεύματι διευρωπαϊκῆς ἀλληλεγγύης προνομιακῆς μεταχειρίσεως, πρός ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομίας της. Παρά ταῦτα, ὅ,τι ζητεῖ ἡ Ἑλλάς εἶναι βασικῶς ἰσότης μεταχειρίσεως τῶν κυρίων αὐτῆς γεωργικῶν προϊόντων, αἱ δέ εἰδικαί ρυθμίσεις ἐπί τῶν ὁποίων ἐπιμένει ἀποτελοῦν ἓν ἐλάχιστον ὅριον ἄνευ τοῦ ὁποίου, αὕτη, λόγῳ τῆς μεγάλης διαφορᾶς βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως πρός τάς ἓξ χώρας, ὄχι μόνον ὠφελείας δέν θά ἀπεκόμιζε ἐκ τῆς συνδέσεως ἀλλά καί ἐπικινδύνους ζημίας θά ὑφίστατο ἐξ αὐτῆς.

»Ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί εἰς τάς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς δέν ἀντιπροσωπεύουν ἀπό ἀπόψεως ἀξίας εἰμή τό 0,8% τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἓξ χωρῶν, καθίσταται ἐξόφθαλμον πόσον οἰκονομικῶς ἀσήμαντοι διά τό σύνολον τῶν ἓξ χωρῶν εἶναι αἱ ζητούμεναι ὑπό τῆς Ἑλλάδος διευκολύνσεις.

»Ἐν ὄψει τῆς ἐπερχομένης τελικῆς φάσεως τῶν διαπραγματεύσεων, ἤτοι τῆς ἐπί θύραις Διασκέψεως τῶν πρωθυπουργῶν καί τῆς εὐθύς μετ' αὐτήν Διασκέψεως τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν, θά σᾶς ἤμην ἰδιαιτέρως ὑπόχρεως ἐάν, σταθμίζοντας τούς πολιτικούς καί ἄλλους συντελεστάς τοῦ παρόντος θέματος, εὐαρεστηθῆτε νά προέλθητε εἰς τάς κατά τήν Ὑμετέραν κρίσιν προσφορωτέρας ἐνεργείας πρός εὐνοϊκήν αὐτοῦ ἐπίλυσιν, ἐν πνεύματι φιλίας, κατανοήσεως καί δικαιοσύνης ἔναντι τῆς Ἑλλάδος.

»Ἐθεώρησα χρήσιμον ὅπως ὑποβάλω Ὑμῖν ἐγκλείστως συνοπτικόν σημείωμα, περιέχον τά κυριώτερα ἐπίμαχα θέματα τῆς ὅλης διαπραγματεύσεως.

»Ἡ μή ἐπίτευξις συμφωνίας ἐπ' αὐτῶν θά φέρη πρός ναυάγιον τῆς τόσον ἐπιμόνως ἀναπτυχθείσης κοινῆς ἡμῶν προσπαθείας, αἱ δέ ἐξ αὐτοῦ συνέπειαι θά εἶναι ἀπό πάσης πλευρᾶς ἐξόχως δυσάρεστοι.

»Παρακαλῶ δεχθῆτε, κύριε πρωθυπουργέ, τήν διαβεβαίωσιν τῆς πρός Ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου».

Στήν ἐπιστολή, ἐξάλλου, πρός τόν Ἰταλό πρωθυπουργό συμπεριλαμβάνεται καί ἡ φράση:

«Δέν δύναμαι παρά νά ἐκφράσω τήν λύπην μου, διότι ἡ ἰταλική ἀντιπροσωπεία κατά τάς τελευταίας ἐν Βρυξέλλαις συσκέψεις ἀπεμακρύνθη ἐκ νέου ἀπό τήν συμβιβαστικήν λύσιν, ἡ ὁποία ἀντιμετωπίσθη καί συνεζητήθη πρό ὀλίγων μόλις ἑβδομάδων κατά τήν μεθ' ἡμῶν συνάντησιν ἐν Ρώμῃ τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ»[273].

Ὁ καγκελλάριος τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, Κ. Ἀντενάουερ, ἀπάντησε στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἀξιότιμε κ. Καραμανλῆ,

»Ἐπιβεβαιῶ, μετ' εὐχαριστιῶν, τήν λῆψιν τῆς ἀπό 26 Νοεμβρίου 1960 ἐπιστολῆς σας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνεφέρατε καί πάλιν τήν σοβαράν ἀνησυχίαν τῆς Κυβερνήσεώς σας ἐπί τῆς πορείας τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»Ὡς ἐξεφράσθην καί εἰς τήν τελευταίαν μου ἐπιστολήν, ἡ ἰδέα τῆς ταχείας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μοί εἶναι ἐντελῶς ἰδιαιτέρως προσφιλής. Εἰς αὐτήν βλέπω τήν καλυτέραν ἐγγύησιν διά τήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐμφαντικῶς ὑφ' ὑμῶν τονισθέντος κινδύνου, τοῦ νά φθάση ἡ ἑλληνική οἰκονομία μίαν ἡμέραν εἰς τό νά ἐξαρτᾶται ἀπό τοῦ κομμουνιστικοῦ συνασπισμοῦ, ἑνός κινδύνου, τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τοῦ ὁποίου, ὄχι μόνον διά τήν χώραν σας, ἀλλά καί δι' ὁλόκληρον τήν Δυτικήν Εὐρώπην, ἔχω πλήρη συνείδησιν. Ἔτι περισσότερον λυποῦμαι καί ἐγώ, διότι αἱ διαπραγματεύσεις συνδέσεως δέν ὡδήγησαν μέχρι τοῦδε εἰς τήν σύναψιν τῆς σκοπουμένης συμφωνίας. Ὡς ὑμεῖς μοῦ γράφετε καί ὡς ὁ ἴδιος ἐπίσης ἀντελήφθην ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς τελευταίας συνόδου τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν ἐν Βρυξέλλαις ὑφίστανται ἀκόμη, εἰς σειράν σημείων, διαφοραί ἀπόψεων μεταξύ τῶν διαπραγματευομένων μερῶν. Χωρίς νά θέλω νά λάβω θέσιν ἐπί τῶν καθ' ἕκαστον ἐπιμάχων σημείων, νομίζω, ἐν τούτοις, ὅτι πρέπει νά εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ συμβιβασμός τῶν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων.

»Τοῦτο θά ἐξαρτηθῆ ἀποφασιστικῶς ἐκ τοῦ ἐάν ἀμφότερα τά μέρη ἐπιδείξουν τήν ἀπαιτουμένην ἐμπιστοσύνην καί καθοδηγηθοῦν ἀπό τήν πεποίθησιν ὅτι ἡ συμφωνία θά ἐκτελεσθῆ ἐν πνεύματι ἐντίμου συνεργασίας. Ἐφ' ὅσον ὑπάρξη ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή, τότε αἱ δυσκολίαι δέν θά ἔδει νά ὑπερεκτιμῶνται, ἰδίως εἰς ἐκείνας τάς περιπτώσεις εἰς ἅς ἡ Κοινότης ἐκ σκέψεων ἀναφερομένων κατά κύριον λόγον εἰς τόν θεσμόν, θεωρεῖ ὅτι τῆς εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνταποκριθῆ πλήρως εἰς ὡρισμένας ἑλληνικάς ἐπιθυμίας καί ὅτι, ἀντ' αὐτοῦ, δέον νά ἐπιφυλάξη ἑαυτῇ ἔν ὡρισμένον περιθώριον διακριτικῆς εὐχερείας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δύνασθε νά εἶσθε βέβαιος, ὅτι ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις θά προσπαθήση, εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ὑπαγομένης εἰς τήν Κοινότητα ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων, νά λάβη εὐρέως ὑπ' ὄψιν τά δίκαια ἑλληνικά συμφέροντα.

»Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἀντιπροσωπεία διαπραγματεύσεων τῆς Κοινότητος, ὑπό τήν προεδρία τοῦ κ. Ρέυ, διεξήγαγεν εἰς Ἀθήνας καί Παρισίους περαιτέρω συνομιλίας μέ τήν ἑλληνικήν ἀντιπροσωπείαν. Ἐλπίζω ζωηρῶς, ὅτι αἱ συνομιλίαι αὐταί ὡδήγησαν εἰς μίαν προσέγγισιν τῶν ἀντιλήψεων, ἰδίως εἰς τά παρ' ὑμῶν μνημονευόμενα ὡς μή διευκρινισθέντα ζητήματα. Πάντως τά ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων συζητήσεων θ' ἀποτελέσουν τό ἀντικείμενον διεξοδικῶν συσκέψεων ἐντός τῆς Κοινότητος.

»Ἐκ τῆς προηγουμένης μου ἐπιστολῆς θά ἔχετε ἤδη ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις εἶναι ἕτοιμος καί πρόθυμος νά φανῆ ἀπό τῆς πλευρᾶς της εἰς μέγαν βαθμόν δικαία ἔναντι τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων καί πέραν τούτου νά χρησιμοποιήση πρός τοῦτο ἐντόνως τήν ἐπιρροήν αὐτῆς ἐντός τῆς Κοινότητος. Σχετικῶς πρός τήν τελευταίαν ἐξέλιξιν, σκέπτομαι, ἐνδεχομένως ἐκτός τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος νά φέρω καί πάλιν εἰς συζήτησιν τό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπί πολιτικοῦ καί νά τονίσω καί πάλιν μετ' ἐμφάσεως τά πολιτικά ἐπιχειρήματα, ἅτινα παρουσιάζουν τήν σύνδεσιν ὡς ἀπολύτως ἀναγκαίαν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐν τέλει οἱ ὑπεύθυνοι πολιτικοί ἄνδρες τῶν ἓξ χωρῶν-μελῶν δέν θ' ἀποκλείσουν τάς σκέψεις αὐτάς καί ὅτι θά ρυθμίσουν τήν στάσιν των ἀναλόγως. Τοῦτο θά ἔχη ὄντως ὡς προϋπόθεσιν ὅτι καί ἡ Ἑλλάς θά δείξη κατανόησιν δι' ὡρισμένας δυσχερείας τῆς Κοινότητος.

»Ὑπό τό πνεῦμα τοῦτο θά ἐπεθύμουν νά ἐκφράσω τήν στερράν μου πεποίθησιν ὅτι παρά πάντα τά ὑφιστάμενα νῦν ἐμπόδια, ἡ συμφωνία συνδέσεως θά συναφθῆ ταχέως ὑπό μορφήν ἱκανοποιοῦσαν ἀμφότερα τά μέρη.

»Δέξασθε τήν ἔκφρασιν τῆς ἐξαιρετικῆς ἐκτιμήσεώς μου»[274].

Στίς 7 Δεκεμβρίου, ὁ πρωθυπουργός τοῦ Βελγίου, Γ. Ἔυσκενς, ἀπευθύνει στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἔχω τήν τιμήν νά σᾶς γνωρίσω τήν λῆψιν τῆς ἀπό 26 Νοεμβρίου 1960 ἐπιστολῆς, διά τῆς ὁποίας ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης μέ κατέστησε κοινωνόν τῶν ἀνησυχιῶν τάς

ὁποίας αἰσθάνεται ἐπί τῆς ἐξελίξεως τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα.

»Ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς εἴπω ὅτι δέν συμμερίζομαι τάς ἀνησυχίας σας.

»Τά Κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ ἔχουν πράγματι ἀπόλυτον συναίσθησιν τῆς σημασίας τῆς ἐπιτακτικῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος, ἥτις συνδέεται μέ τήν ἐν ὄψει συμφωνίαν. Αἱ σκέψεις αὐταί, καθώς καί τά εἰλικρινῆ αἰσθήματα φιλίας καί ἐκτιμήσεως, τά ὁποῖα τρέφουν ἔναντι τῆς Ἑλλάδος ἐμπνέουν εἰς αὐτά τήν θέλησιν νά καταλήξουν ἐντός τοῦ συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος, καί πέραν τῶν δυσχερειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνυπάρχουν εἰς πᾶσαν διαπραγμάτευσιν, εἰς συμφωνίαν ἱκανοποιητικήν δι' ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα μέρη.

»Ὅσον ἀφορᾶ δέ ἐμέ, ἐπιθυμῶ νά διαβεβαιώσω τήν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα περί τῆς πλέον ἀπολύτου ὑποστηρίξεώς μου καί περί τῆς ἐπιθυμίας ὅπως ἴδω πραγματοποιουμένην μίαν σύνδεσιν, ἡ ὁποία θά συμβάλη μεγάλως εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἑνότητος τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Δέν θά παραλείψω νά τονίσω πρός τούς συναδέλφους τήν σημασίαν τήν ὁποίαν ἀποδίδω διά τήν εὐτυχῆ ἐξέλιξιν τῆς συζητουμένης συμφωνίας»[275].

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Μ. Ντεμπρέ:

«Κύριε πρόεδρε,

»Εὐηρεστήθητε νά μοί ἀνακοινώσητε τάς ἀνησυχίας τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς ὅσον ἀφορᾶ τήν πρόσφατον ἐξέλιξιν τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»Ἀναγνωρίζω προθύμως μεθ' ἡμῶν ὅτι εἶναι εὐκταῖος ὁ αἴσιος τερματισμός διαπραγματεύσεων ἀναληφθεισῶν πρό πολλῶν μηνῶν, καίτοι τό πολύπλοκον αὐτῶν δυνατόν νά ἐξηγήση τήν διάρκειάν των. Δέν μοῦ φαίνεται, τέλος, ὅτι ἡ κατάστασις εἶναι τόσον σοβαρά ὅσον φαίνεσθε νά φοβῆσθε καί ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῶν συζητήσεων δικαιολογεῖ μεγάλους φόβους.

»Ὅπως γνωρίζετε, τό Συμβούλιον τῆς Κοινότητος, ἀφ' ἧς ἔλαβε χώραν ἡ συνάντησις τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς ἣν μετέσχεν ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἐξήτασεν ἐπανειλημμένως τά προβλήματα τά ἐγερθέντα ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν. Προέβη εἰς γενικήν ἐξέτασιν τῶν κειμένων τῶν καταρτισθέντων ὑπό τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ καί καθώρισε τήν ἀπάντησιν τῆς Κοινότητος ἐπί τῶν ζητημάτων ἅτινα παρέμειναν ὑπό ἀμφισβήτησιν. Γνωρίζετε ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας ἔλαβε, ἐναντι τοῦ τεθέντος ὑπό τῆς Ἑλλάδος προβλήματος, θέσιν κατ' ἀρχήν ἐντελῶς εὐνοϊκήν.

»Ἔχω τήν πεποίθησιν ὅτι αἱ νέαι προτάσεις αἵτινες διεβιβάσθησαν εἰς τήν ἀντιπροσωπείαν σας λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ἐν πολλοῖς τάς ὑμετέρας ἀνησυχίας. Ἐκφράζω τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ Κυβέρνησίς σας θά εὐαρεστηθῆ νά τάς ἐξετάση ἐντός τοῦ αὐτοῦ συμβιβαστικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπρυτάνευσεν κατά τάς διασκέψεις τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»Ὅπως καί ὑμεῖς τό ὑπογραμμίζετε καί ὅπως ἔχω προσωπικῶς τήν πεποίθησιν, ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν ἀποτελεῖ πολιτικήν πρᾶξιν ἥτις θά ἐνισχύση τήν θέλησίν της νά παραμείνη συνδεδεμένη εἰς τήν Δύσιν καί ὀφείλει νά τῆς δώση τά μέσα νά ἐξακολουθήση τήν ἀνάπτυξίν της. Ἡ γαλλική Κυβέρνησις εἶναι πλήρως ἐν γνώσει τῆς σημασίας ἥτις θά περιβάλλη τήν Συμφωνίαν ταύτην. Θά ἐπεθύμουν νά σᾶς δώσω ἐκ νέου τήν διαβεβαίωσιν ὅτι αὕτη παραμένει ἀποφασισμένη, ὅπως καί εἰς τό παρελθόν, νά πράξη τό πᾶν ὅπως αἱ διαπραγματεύσεις αὐταί καταλήξουν ταχέως.

»Εὐαρεστηθῆτε νά δεχθῆτε, κύριε πρόεδρε, τάς διαβεβαιώσεις τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς μου».

Τήν ἐπιστολή θά ἐπιδώσει στίς 4 Ἰανουαρίου 1961 ὁ πρέσβης τῆς Γαλλίας, ντέ Σαρμπονιέρ, στό γενικό διευθυντή τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Θά ἐπακολουθήσει συνομιλία, τό μνημόνιο τῆς ὁποίας παραθέτει ὁ Χ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς:

«Ὁ κ. ντέ Σαρμπονιέρ προσέθεσεν ὅτι εἶχε ἐντολήν ὅπως ὑποβάλη ἡμῖν τήν παράκλησιν ἵνα καί ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐπιδειχθῆ ἡ δέουσα ἐλαστικότης διά τήν τελικήν εὐόδωσιν τῶν διαπραγματεύσεων. Ὁ κ. ντέ Σαρμπονιέρ εἶπεν ὅτι ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν ἓξ καί ἰδίως ἀπό μέρους τῆς Γαλλίας ἐπεδείχθη πνεῦμα συμβιβασμοῦ καί κατανοήσεως τῶν εἰδικωτέρων ἀναγκῶν τῆς Ἑλλάδος. Θά ἔπρεπεν ὅμως καί ἡμεῖς νά κατανοήσωμεν ὅτι καί οἱ ἓξ δεσμεύονται ἀπό τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἕνα οἰκοδόμημα, οὗτινος δέν εἶναι δυνατή ἡ ἐκ βάθρων καταστροφή, ἔστω καί πρός χάριν φιλικωτάτης χώρας, οἵα εἶναι ἡ Ἑλλάς. Αἱ ἁρμόδιαι γαλλικαί ὑπηρεσίαι αἱ ὁποῖαι ἐπρωτοστάτησαν εἰς τάς προσπαθείας διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων τελοῦν ἤδη ὑπό τήν ἐντύπωσιν ὅτι τά περιθώρια ὑποχωρήσεως καί ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν ἓξ ἔχουν σχεδόν ἐξαντληθῆ. Περαιτέρω ὑποχωρήσεις ἀπό μέρους αὐτῶν θά ἐκλόνιζαν τά βάθρα τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, πρᾶγμα τό ὁποῖον, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, οὐτοι ἔχουν τήν ὑποχρέωσιν ν' ἀποφύγουν. Ὁ Γάλλος πρέσβης δέν ἠθέλησε νά εἰσέλθη εἰς λεπτομερείας λέγων ὅτι τά καθέκαστα θέματα θά τά συζητήση ἁρμοδιότερον ὁ κ. Ρέυ.

»Περαιτέρω ὁ συνομιλητής μου μοί μετέδωσε τήν στενοχωρίαν τῆς Κυβερνήσεώς του διότι, ὡς εἶπεν, αἱ παρεμβάσεις τοῦ κ. Πεσμαζόγλου κατά τάς τελευταίας μετά τῆς Ἐπιτροπῆς (Commission) διαπραγματεύσεις ὑπῆρξαν ἐκκρηκτικοῦ χαρακτῆρος καί προεκάλεσαν ζωηράς ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ ἀντιδράσεις. Ἀνέφερεν ὅτι ὁ κ. Πεσμαζόγλου κατηγόρησεν τούς ἓξ διά τάς ἀποικιοκρατικάς των τάσεις (tendances colonialistes), τοῦθ' ὅπερ δέν ἦτο δυνατόν παρά νά θίξη τήν Ἐπιτροπήν καί ἐμμέσως τάς Κυβερνήσεις τῶν ἓξ. Εἰδικώτερον, ἐσυνέχισεν ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας, ἡ γαλλική ἀντιπροσωπεία εὑρέθη εἰς δύσκολον θέσιν, διότι συνηγορήσασα ὑπέρ τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων ἐπεκρίθη ὑπό τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπειῶν, αἱ ὁποῖαι ἴσως εὗρον καί μίαν πρόσθετον δικαιολογίαν διά νά εἴπουν "βλέπετε μέ τούς Ἕλληνας δέν εἶναι δυνατή ἡ συνεννόησις καί εἴχατε ἄδικον νά μᾶς πιέζετε δι' ὑποχωρήσεις".

»Ἐν τέλει ὁ κ. ντέ Σαρμπονιέρ μοί ὑπέβαλε ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεώς του τό ἐρώτημα ἐάν ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἑλληνικῆς στάσεως, προέκυπτε ἀλλαγή θέσεων τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔναντι τοῦ ὅλου ζητήματος.

»Ἀπήντησα ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐμμένει εἰς τάς ἀπόψεις, τάς ὁποίας ὁ πρόεδρος κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε διά τῶν προσωπικῶν ἐπιστολῶν ἃς ἀπηύθυνε πρός τούς πρωθυπουργούς τῶν ἕξ. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς οὐδέν ἤλλαξε. Ἐπιθυμοῦμεν τήν πραγματοποίησιν τῆς συνδέσεως μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, τήν ἐπιδιώκομεν, ἐργαζόμεθα δι' αὐτήν ἀλλά καί δέν ἠμποροῦμεν νά ὑπερβῶμεν ὡρισμένα ὅρια, πέραν τῶν ὁποίων ἡ σύνδεσις θά ἀπέβαινεν ἐπί ζημίᾳ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

»Ἐτόνισα ὅτι ἡ Ἑλλάς προέβη ἤδη εἰς ὀδυνηράς ἔναντι τῶν ἀρχικῶν της θέσεων ὑποχωρήσεις καί ὅτι εἰλικρινῶς δέν ἔβλεπον καί ἐγώ τήν δυνατότητα περαιτέρω ὑποχωρήσεων.

»Ὅσον ἀφορᾶ τόν κ. Ι. Πεσμαζόγλου, εἶπον ὅτι ἐκπλήσσομαι δι' ὅσα ἀνέφερεν ὁ πρέσβυς, διότι γνωρίζω ὅτι οὗτος ἐχειρίσθη ἐξ ἀρχῆς τό ὅλον θέμα μέ πολύ τάκτ καί ἀπόλυτον ἁρμοδιότητα, ἀναγνωρισθεῖσαν ἀπό τούς ἐν τῇ διαπραγματεύσει συναδέλφους του. Ἐάν συνέβη ὁ κ. Πεσμαζόγλου νά ὑποστηρίξῃ τά ἑλληνικά αἰτήματα κάπως ζωηρότερον, τοῦτο δέον νά ἀποδοθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τό ὅτι ἐπίστευεν τόσο πολύ εἰς τό δίκαιον τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων, ὥστε νά μή εὑρίσκη λογικήν τήν ἐπιδεικνυομένην ἔναντι αὐτῶν ἔλλειψιν κατανοήσεως»[276].

Στίς 9 Ἰανουαρίου 1961, ἐπισκέπτεται τόν πρωθυπουργό ὁ πρέσβης τῆς Ἰταλίας, Μάριο Κόντι, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐπιδίδει τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή τοῦ Ἰταλοῦ πρωθυπουργοῦ, Ἀμιντόρε Φανφάνι:

»Κύριε πρόεδρε,

»Ἀναφέρομαι στήν ἐπιστολή Σας τῆς 26ης Νοεμβρίου ἐ.ἔ. Θελήσατε εὐγενῶς νά μέ κρατήσετε ἐνήμερο τῆς ἀνησυχίας (πού διακατέχει) τήν Κυβέρνησή Σας σχετικά μέ τήν πρόσφατη ἐξέλιξη τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα.

»Ὁ πολύπλοκος χαρακτήρας τῶν προβλημάτων πού χρειάσθηκε νά ἀντιμετωπισθοῦν κατά τίς διαπραγματεύσεις αὐτές ἐξηγεῖ τή μεγάλη διάρκειά τους. Συμφωνῶ ὅμως μαζί σας ὅτι τώρα πρέπει νά περατωθοῦν μέσα σέ ἕνα πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί φιλίας.

»Τό Συμβούλιο ὑπουργῶν τῆς Κοινότητας πού ἐπανειλημμένα συζήτησε τά προβλήματα τά σχετικά μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά, κατά τήν τελευταία συνεδρίασή του προχώρησε σέ μιά συνολική ἐξέταση τῶν κειμένων πού ἔχει προετοιμάσει ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία καί ἡ Ἐπιτροπή καί καθόρισε τήν ἄποψη τῆς Κοινότητος πάνω στά τελευταῖα ζητήματα πού δέν ἔχουν ἀκόμη διευθετηθεῖ.

»Οἱ νέες προτάσεις πού παρουσιάσθηκαν στήν ἑλληνική ἀντιπροσωπεία λαμβάνουν, σέ μεγάλο βαθμό, ὑπόψη τίς ἀνησυχίες σας καί εὔχομαι νά τίς ἐξετάσει ἡ Κυβέρνησή σας μέ τό (ἴδιο) πνεῦμα κατανόησης μέ τό ὁποῖο διατυπώθηκαν.

»Ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά ἀποτελεῖ πράξη πολιτική πού ἐπιβεβαιώνει τή θέληση τῆς Ἑλλάδος νά παραμείνει ἑνωμένη μέ τή Δύση, κατά συνέπεια ἡ σχετική Συμφωνία, πού συζητεῖται τώρα, πρέπει νά συμβάλει στήν ἐξασφάλιση τῶν ἀναγκαίων μέσων, γιά τήν συνέχιση τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ἑλλάδας.

»Μέ βάση, λοιπόν, τό συλλογισμό αὐτόν, ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐπαναλάβω τήν διαβεβαίωση ὅτι ἡ Ἰταλική Κυβέρνηση εἶναι ἀποφασισμένη νά δώσει, ὅπως καί στό παρελθόν, ὅλη τή συμβολή της γιά μία ταχεία καί ἱκανοποιητική κατάληξη τῶν διαπραγματεύσεων.

»Δεχθεῖτε παρακαλῶ, κύριε πρόεδρε, τή διαβεβαίωση τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς μου»[277].

Ἡ παρέμβαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ πρός τούς ὁμολόγους του τῆς Κοινότητας ἔθεσε τό ζήτημα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος στό πολιτικό ἐπίπεδο καί προοριζόταν νά ἀποδειχθεῖ ἀποτελεσματική. Σχετική εἶναι ἡ ἀκόλουθη ἀνάλυση τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Καθημερινῆς» στό Παρίσι, Σπ. Θεοδώρου:

Αἱ διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (ΕΟΚ), ἐνῶ ἀπό πολιτικῆς πλευρᾶς εὑρίσκονται εἰς ἱκανοποιητικόν σημεῖον, δέν προωθοῦνται καί ἀπό τεχνικοοικονομικῆς ἀπόψεως. Ἀκόμη ὑπάρχουν ὡρισμέναι, μικραί μέν, ἀλλά σημαντικαί διά τάς ἑλληνικάς ἀπόψεις δυσχέρειαι. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι τό κείμενον τοῦ σχεδίου τῆς συνθήκης συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν πολυπληθῶν ἐμπειρογνωμόνων, οἱ ὁποῖοι εἰς τά διάφορα ὑπουργεῖα καταβάλλουν προσπαθείας νά διυλίσουν τόν κώνωπα! Εἶναι γνωστόν ὅτι δυστυχῶς, ὅταν τοιαῦτα κείμενα, ἐπιμελῶς προπαρασκευασθέντα ἀπό ἀπόψεως πολιτικῶν κατευθύνσεων, περιέρχωνται εἰς χεῖρας σχολαστικῶν ἐμπειρογνωμόνων, κινδυνεύουν ἀνά πᾶσαν στιγμήν νά διαστρεβλωθοῦν. Εἶναι, συνεπῶς, ἐπαινετόν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀπεφάσισε ν' ἀπευθύνη διά τοῦ προέδρου της προσωπικάς ἐπιστολάς πρός τούς πρωθυπουργούς τῶν ἓξ χωρῶν τῆς ΕΟΚ, μέ τόν σκοπόν νά τεθῇ ἕνα τέρμα εἰς τήν διελκυστίνδαν, καί νά προσλάβη ἡ ὅλη ὑπόθεσις τόν πολιτικόν χαρακτῆρα της, πού εἶχεν, ἄλλωστε, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. Ὁ χαρακτήρ αὐτός τῆς συνδέσεως ἀνεγνωρίσθη καί ἀπ' αὐτό τοῦτο τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, εἰς τήν σύνοδόν του τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου.

Ὅλοι, λοιπόν, ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑπάρχουν σημεῖα ἐπί τῶν ὁποίων αἱ λύσεις δέν εἶναι δυνατόν παρά νά εἶναι πολιτικαί. Καί παρά ταῦτα, λόγω τῶν ἀντιδράσεων κρύπτεται μία ἀδικαιολόγητος καί ἀχαρακτήριστος πολιτική ἀπροθυμία ἐκ μέρους μιᾶς συμμάχου χώρας. Ἐννοοῦμεν τό πρόβλημα, τό ὁποῖον ἠγέρθη δι' ὡρισμένα ἐσπεριδοειδῆ ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας. Διότι δέν εἶναι δυνατόν νά φαντασθῇ κανείς ὅτι θά κινδυνεύσουν τά ἰταλικά ἐσπεριδοειδῆ ἐκ τῆς ἀθρόας εἰσαγωγῆς ἑλληνικῶν ἐσπεριδοειδῶν εἰς τάς ἀγοράς τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ. Αἱ χῶραι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, συμφώνως μέ τάς ἐπισήμους στατιστικάς, εἰσάγουν κατ' ἔτος 1.700.000 τόνους ἐσπεριδοειδῶν, πάσης προελεύσεως. Ἐκ τῆς ποσότητος δέ αὐτῆς ἡ Ἰταλία καλύπτει ἕνα ποσόν 180.000 τόνων, δηλαδή τό ἕνα δέκατον περίπου. Τά περιθώρια μεταξύ τῶν δύο τούτων ἀριθμῶν εἶναι τόσον μεγάλα, ὥστε νά ὑπάρχη πλήρης ἀσφάλεια διά τήν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν τῆς Ἰταλίας καί τῆς Ἑλλάδος. Τήν ἄποψιν αὐτήν ὑποστηρίζει καί ἡ παρισινή ἐφημερίς «Κομπά», ἡ ὁποία ὑπο-

γραμμίζει ἰδιαιτέρως τούς ἀριθμούς αὐτούς καί ὀρθῶς διερωτᾶται, μήπως ὄπισθεν τῆς στάσεως ταύτης τῆς Ἰταλίας διά τά ἐσπεριδοειδῆ προϊόντα, κρύβεται κάποια πολιτική ὑστεροβουλία. Προχωροῦσα ἔτι περαιτέρω, ἡ γαλλική ἐφημερίς τονίζει τήν στρατηγικήν καί γεωγραφικήν σημασίαν τῆς Ἑλλάδος μέσα εἰς τά πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὑποστηρίζουσα σαφῶς ὅτι ἡ στρατηγική θέσις τῆς Ἑλλάδος θά πρέπει ν' ἀποτελέση τό οὐσιαστικόν κριτήριον διά τήν ὁριστικήν σύνδεσίν της μετά τῆς ΕΟΚ. Ὀρθῶς, λοιπόν, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἔφερε τό θέμα εἰς τό ἀνώτατον πολιτικόν ὄργανον τῆς ΕΟΚ καί εἶναι πράγματι ἀτύχημα ὅτι, λόγω τῆς αἰφνιδίας ἀσθενείας τοῦ καγκελλαρίου Ἀντενάουερ, ἀνεβλήθη ἡ σύνοδος τῶν πρωθυπουργῶν τῶν ἕξι χωρῶν. Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ἐκεῖ θά ἐπεδιώκετο ἡ ταχεῖα ρύθμισις τοῦ ζητήματος, πού ἀφορᾶ ἀμεσώτατα τήν Ἑλλάδα.

Ὡς ἐπανειλημμένως ἐγράψαμεν, τά ἐναπομείναντα εἰσέτι ἐπίμαχα 4 καί 5 θέματα, διά μέν τήν Ἑλλάδα εἶναι οὐσιαστικῆς σημασίας, διά δέ τάς ἕξι εὐρωπαϊκάς χώρας ἀποτελοῦν ἁπλῆν παρωνυχίδα. Τό σύνολον τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρός τάς χώρας τῆς ΕΟΚ δέν ὑπερβαίνει τά 100 ἑκατ. δολλάρια, καθ' ἥν στιγμήν τό σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν τῶν ἕξ χωρῶν πρός τήν Ἑλλάδα ἀνέρχεται εἰς 250 περίπου ἑκατ. δολλάρια. Δηλαδή ἐνῶ γιά τήν Ἑλλάδα αἱ ἐξαγωγαί πρός τήν Κοινήν Εὐρωπαϊκήν Κοινήν Ἀγοράν ἀντιπροσωπεύουν τό 47% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν της, αἱ ἐξαγωγαί τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ πρός τήν Ἑλλάδα δέν ἀντιπροσωπεύουν καί διά τάς ἕξ χώρας, παρά τό 1% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν των. Βεβαίως, μία τοιαύτης φύσεως διαπραγμάτευσις εἶναι πάντοτε ἐξαιρετικά δύσκολος, ἀφ' ἑνός διότι ὁ μηχανισμός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς δέν ἔχει ἀκόμα ἀρκούντως δοκιμασθῆ καί ἀνδρωθῆ, καί ἀφ' ἑτέρου, διότι τό ὅλον θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ ἀποτελεῖ μίαν πρώτην προσπάθειαν τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου. Τό γεγονός τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς τάς ἕξ εὐρωπαϊκάς Κυβερνήσεις νά ἐξετάσουν τό θέμα, ὅπως λέγουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι, μέ πολλήν προσοχήν, ἰδίως δέ ἀπό τῆς τεχνικοοικονομικῆς πλευρᾶς.

Δέν θά ἔπρεπεν ὅμως νά ἐπιτραπῆ εἰς τούς ἀναριθμήτους ἐμπειρογνώμονας τῶν ἕξ χωρῶν νά ἀντιμετωπίζουν κατά τοιοῦτον στενόκαρδον καί μυωπικόν τρόπον τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ, προβάλλοντες τό ἀνεδαφικόν «ἐπιχείρημα» ὅτι φοβοῦνται τήν δημιουργίαν ἑνός ἐπικινδύνου, διά μερικά μικρόψυχα συμφέροντα, προηγουμένου. Ἡ πολιτική ὅμως σκοπιμότης οὐδέποτε ἐβασίζετο εἰς τά προηγούμενα. Ἀλλά καί ἡ δῆθεν δημιουργία προηγουμένου δέν ἀποτελεῖ τήν πραγματικήν αἰτίαν τῶν προβαλλομένων ἐμποδίων διά τόν τερματισμόν τῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς ΕΟΚ.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τήν οἰκονομικήν της σταθερότητα, προέβη εἰς πολλάς παραχωρήσεις καί ἀπέκλεισε κάθε περίπτωσιν δημιουργίας προηγουμένου. Ἐδέχθη πράγματι ἡ Ἑλλάς ὡς βάσιν τῆς συνδέσεώς της μετά τῆς ΕΟΚ, πρῶτον, τήν δημιουργίαν τελωνειακῆς ἑνώσεως. Δεύτερον, τόν κανόνα τῆς 12ετίας, πού προβλέπει ἡ συνθήκη τῆς Ρώμης διά τό 60% τῶν εἰσαγωγῶν της, διά δέ τά ὑπόλοιπα 40% ἐδέχθη ὅπως ὑπαχθοῦν εἰς μίαν παρατεταμένην περίοδον 22 ἐτῶν, πρός ὁριστικήν ἐξάλειψιν πάσης δασμολογικῆς προστασίας. Ἡ Ἑλλάς ἐδέχθη ἐπίσης ὡς βασικήν προϋπόθεσιν τήν ἀναγνώρισιν τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου.

Αἱ δύο αὐταί ἑλληνικαί ἐκχωρήσεις, ὡς ἐπίσης ἡ οἰκονομική σταθερότης, τῆς ἀχρηστεύουν πλήρως τό ἐπιχείρημα περί δημιουργίας προηγουμένου. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Τουρκία καί ἡ Ἱσπανία δέν ἠμποροῦν νά ἀκολουθήσουν τήν Ἑλλάδα πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν. Εἶναι ἐπομένως κατάδηλον ὅτι αἱ ἀντιρρήσεις τῶν διαφόρων ἐμπειρογνωμόνων θά ἀνατραποῦν, ἐάν τό πολιτικόν ὄργανον τῶν ἓξ εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κινηθῆ ἀποφασιστικῶς. Εἶναι δέ πλέον γνωστόν ὅτι οἱ πέντε ἐκ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ εἶναι προσηρμοσμέναι πολιτικῶς πρός τήν ἰδέαν τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος. Μήπως, λοιπόν, θά ἔπρεπε νά πιστεύσωμεν ὅτι μόνο μία γείτων καί σύμμαχος χώρα ἀντιδρᾶ; Θά ἔπρεπε, τότε, νά ἀναζητηθοῦν τά πολιτικά ἐλατήρια πού θέτουν τήν Ἰταλίαν ἔξω τῆς γενικῆς πολιτικῆς γραμμῆς τῶν ὑπολοίπων πέντε χωρῶν τῆς ΕΟΚ.

Εἶναι ἀνάγκη νά ὑπομνησθῆ ἐκ νέου εἰς τούς ἀντιδρῶντας, ὅτι ἡ Ἑλλάς προσφέρει εἰς τήν δυτικήν συμμαχίαν τό ἀνώτατον δυνατόν ὅριον τῶν οἰκονομικῶν της δυνατοτήτων. Ἡ Ἑλλάς εἶναι μία χώρα 8,5 ἑκατομμυρίων κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων τό ἕν καί ἥμισυ ἀποτελεῖται ἀπό ὑποαπασχολουμένους καί ἀνέργους. Ὁ δέ μέσος ὅρος τοῦ ἐτησίου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, κατά κεφαλήν, δέν ὑπερβαίνει τά 280 δολλάρια. Παρά ταῦτα, διαθέτει στρατιωτικήν δύναμιν ἐκ τῶν καλυτέρων τοῦ δυτικοῦ συνασπισμοῦ. Καί διά τήν στρατιωτικήν αὐτήν ἰσχύν της δαπανᾶ τά 47% τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ της. Ἐν τούτοις, ἡ Ἑλλάς δέν εἶναι δυνατόν νά παραμείνη ἐκτός τῆς ΕΟΚ. Οὔτε ἐπίσης νά βασίση τάς οἰκονομικάς της ἀνταλλαγάς εἰς τά διμερῆ ἐμπορικά σύμφωνα. Δέν εἶναι δυνατόν ἐπίσης ν' ἀποκλεισθῆ ἀπό τόν οἰκονομικόν χῶρον τῆς ΕΟΚ, ὁ ὁποῖος εἶναι δι' αὐτήν χῶρος ζωτικός. Ἀλλά καί ἡ ΕΟΚ δέν δύναται νά εὐδοκιμήση, στρατιωτικῶς καί πολιτικῶς, χωρίς μίαν ἰσχυράν Ἑλλάδα. Διότι ἡ Ἑλλάς, ὅπως γράφει ἡ «Κομπά», ἀποτελεῖ τό προπύργιον τοῦ δυτικοῦ ἀμυντικοῦ συνασπισμοῦ εἰς τήν Νοτιοανατολικήν Εὐρώπην.

Δέν δυνάμεθα νά γνωρίζωμεν ἐάν τό ἐξ ὑπουργῶν Συμβούλιον τῆς ΕΟΚ πού συνέρχεται εἰς τάς Βρυξέλλας θά ἐπιτύχη νά ἄρη τάς ἀντιδράσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ, δηλαδή ἐάν θά κατορθώση νά πείση τήν Ἰταλίαν νά ἀναθεωρήση τάς ἀπόψεις της. Τό θέμα τοῦτο θά συζητηθῆ πάντως εἰς τό ἐξ ὑπουργῶν Συμβούλιον τῆς ΕΟΚ καί πιστεύεται ὅτι, καί ἐάν ἀκόμη δέν διαλυθοῦν πλήρως αἱ ὑφιστάμεναι διαφωνίαι, θά τεθοῦν αἱ βάσεις διά τήν ὁριστικήν πλέον ρύθμισιν κατά τήν συνερχομένην τήν 19ην Δεκεμβρίου νέαν σύνοδόν του. Ὑπολογίζεται βασίμως ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις τῆς ΕΟΚ μετά τῆς Ἑλλάδος θά τερματισθοῦν εἴτε περί τά τέλη Δεκεμβρίου ἤ περί τάς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου. Ἀποτελεῖ ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀτύχημα ὅτι ἡ σύσκεψις τῶν πρωθυπουργῶν τῶν ἓξ χωρῶν τῆς ΕΟΚ ἀνεβλήθη. Διότι ἐκεῖ ὄχι μόνον θά συνεζητεῖτο τό ἑλληνικόν θέμα, ἀλλά θά ἐλαμβάνοντο εὐνοϊκαί ἀποφάσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος καί ἡ ρύθμισις θά ἐπραγματοποιεῖτο κατά τρόπον ἱκανοποιοῦντα τά ἑλληνικά συμφέροντα εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ ἰδίως τήν εὐρυτάτην τοποθέτησιν τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν[278].

28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συνεδριάζει στήν αἴθουσα τοῦ κόμματος στή Βουλή ἡ Κοινοβουλευτική Ὁμάδα τῆς ΕΡΕ, τά μέλη τῆς ὁποίας ἐνημερώνονται ἀπό τόν πρωθυπουργό γιά τήν πορεία τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ παρατήρησε ὅτι ἡ γενική κατάσταση τῆς χώρας ἐξελισσόταν σέ ὅλους τούς τομεῖς ἱκανοποιητικά καί σύμφωνα μέ τίς ἐπιδιώξεις τῆς Κυβερνήσεως, ἐξῆρε τή σημασία τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν:

«Τό μέτρον τοῦτο, εἶναι τό μεγαλύτερον κοινωνικόν μέτρον εἰς τήν ἱστορίαν τῆς χώρας μας, καί λόγω τῆς πληρότητός του (ἀσφάλεια παραγωγῆς, ὑγείας καί γήρατος) καί λόγω τῆς ἐκτάσεώς του, ἐφ' ὅσον καλύπτει τό ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ της χώρας, ἔχει ἐκτός τοῦ ἀσφαλιστικοῦ καί εὐρύτατον κοινωνικόν χαρακτῆρα, ἐφ' ὅσον δι' αὐτοῦ πραγματοποιεῖται μετακίνησις εἰσοδήματος ἀπό τάς εὐπορωτέρας πρός τήν ἀγροτικήν τάξιν».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός ἀνέλυσε τό περιεχόμενο τοῦ νομοσχεδίου καί εἰδικότερα τό ἄρθρο πού ἀφοροῦσε τήν εἰσφορά τῶν ἀγροτῶν:

«Ἐφ' ὅσον ἡ εἰσφορά τῶν ἀσφαλιζομένων εἶναι ἀναγκαία, τόσον διά λόγους οὐσιαστικούς, ὅσον καί διά λόγους ψυχολογικούς, ἐμερίμνησα ὥστε αὕτη νά εἶναι χαμηλή, ἀφοῦ δέν καλύπτει παρά τό 1/3 περίπου τῶν παροχῶν, δικαία, ἀφοῦ εἶναι ἀνάλογος μέ τό εἰσόδημα ἑκάστου ἀγρότου καί πρακτική. Οἱαδήποτε ἄλλη μέθοδος καθορισμοῦ τῆς εἰσφορᾶς καί ἀδικίας θά προεκάλει καί πρακτικότητος θά ἐστερεῖτο».

Καί συνέστησε στούς βουλευτές τῆς ΕΡΕ *«νά ὑποστηρίξουν μέ πίστιν τό νομοσχέδιον, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ ἀντιπολίτευσις ἀντιδρῶσα κατά κανόνα πλέον κατά παντός μέτρου τῆς Κυβερνήσεως θά προσπαθήσῃ ἴσως νά μειώσῃ τήν μεγάλην σημασίαν τοῦ μέτρου αὐτοῦ καί νά ἐπιβραδύνῃ τήν ψήφισίν του».*

Κατόπιν, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στήν πρόσφατη ἐκστρατεία δυσφημίσεως τῆς Κυβερνήσεως:

«Ἡ Κυβέρνησις ἀπό πολλῶν μηνῶν ἐκ διαφόρων πηγῶν εἶχε πληροφορίας ὅτι ὀργανώνεται ἐπίθεσις ἐναντίον της, στηριζομένη εἰς τό γνωστόν σύστημα τῆς σκανδαλοθηρίας. Οὕτως, ὡρισμένα κόμματα καί μερίς τοῦ τύπου, ἐν τῇ προσπαθείᾳ των νά βλάψουν τήν Κυβέρνησιν, χρησιμοποιοῦν τά πλέον ἀπίθανα ψεύδη καί καταφεύγουν εἰς ἀπαραδέκτους μεθόδους πού ἐνθυμίζουν τάς χειροτέρας περιόδους τῆς πολιτικῆς μας ἱστορίας.

»Μέ μίαν πρωτοφανῆ ὑποκρισίαν, ὑποβοηθουμένην καί μέ τό σύστημα τῶν ἐρωτήσεων εἰς τήν Βουλήν βάλλουν κατά προσώπων, βάλλουν κατά θεσμῶν, χωρίς νά ἔχουν τό θάρρος νά γίνουν συγκεκριμένοι καί νά ἀναλάβουν τήν εὐθύνην τῶν διαφόρων σπερμολογιῶν. Καθιερώθη, ἐξ ἄλλου, τό σύστημα τῆς διαβολῆς πάσης κυβερνητικῆς ἐνεργείας καί τῆς ἀντιδράσεως κατά παντός ἔργου τῆς Κυβερνήσεως, μέ σκοπόν τήν ματαίωσίν του. Γίνεται ἐπίθεσις κατά τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος καί τέλος ὑπονομεύεται ἡ οἰκονομική σταθερότης τῆς χώρας.

»Τό φαινόμενον τοῦτο, ὅπως διδάσκει καί ἡ ἱστορία, εἶναι ἐπικίνδυνον διά τό πολίτευμα καί τό μέλλον τῆς χώρας. Κατά τῶν κινδύνων αὐτῶν θά πρέπει νά ἀντιδράσῃ ἡ ὑγιής κοινή γνώμη, δεδομένου ὅτι τά μέσα ἀμύνης μιᾶς δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως ἐναντίον τῆς δημοκρατίας εἶναι περιωρισμένα. Τήν ἀντίδρασιν αὐτήν κατά τοῦ ψεύδους καί τῆς ὑποκρισίας σᾶς παρακαλῶ νά τήν ἐνθαρρύνετε καί νά τήν καθοδηγῆτε».

Τέλος, ὁ πρωθυπουργός συνέστησε στούς βουλευτές τῆς ΕΡΕ νά παρακολουθοῦν ἀνελλιπῶς τίς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς, ὥστε νά ὑποβοηθοῦν τό ἔργο τῆς Κυβερνήσεως.

28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἀρχίζει, στή Βουλή, ἡ συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου «περί γεωργικῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων».

Πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς συζητήσεως ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη σύσταση:

«Θά παρακαλέσω τήν Βουλήν νά συμφωνήσῃ νά διεξαχθῇ ἡ συζήτησις κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά καταστῇ δυνατή ἡ ψήφισις τοῦ νομοσχεδίου πρό τῶν ἑορτῶν. Νομίζω ὅτι ἐπί τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου δέν ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις. Ἂν ὑπάρχουν ἐπιφυλάξεις ἐπί διαφόρων διατάξεων τοῦ νομοσχεδίου, θά ἦτο δυνατόν αὗται νά διατυπωθοῦν εἰς τήν κατ' ἄρθρον συζήτησιν. Θά παρεκάλουν λοιπόν, ἄν συμφωνῇ ἡ Βουλή, προκειμένου περί τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου, νά δεχθῇ νά ὁμιλήσουν, εἰ δυνατόν, μόνον οἱ ἀρχηγοί τῶν κομμάτων ἤ οἱ ἐκπρόσωποί των καί ὅταν θά εἰσέλθωμεν εἰς τήν κατ' ἄρθρον συζήτησιν νά εἶναι δυνατόν οἱ κ.κ. συνάδελφοι νά ἀναπτύξουν τάς ἀπόψεις των, ἐπιτυγχανομένης οὕτω τῆς ψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου, τήν σοβαρότητα καί σημασίαν τοῦ ὁποίου ὅλοι γνωρίζομεν, πρό τῶν ἑορτῶν».

Ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Δ. Βουρδουμπᾶς, ἐξῆρε τήν ἀπόφαση τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά ἐπέκταση τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως στούς ἀγρότες καί χαρακτήρισε τό νομοσχέδιο ὡς τό σημαντικότερο ἀπό κοινωνικῆς ἀπόψεως στήν τελευταία πεντηκονταετία. Ἀνατρέχοντας στήν κοινωνική ἀσφάλιση ὡς θεσμό, παρατήρησε ὅτι στήν Ἑλλάδα τό πρόβλημα ἦταν δυσεπίλυτο, καθώς, σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, ὁ ἀγροτικός πληθυσμός ἦταν αὐξημένος. Ὑπεν-

θύμισε ὅτι τό θέμα βρισκόταν ὑπό μελέτη ἀπό τό 1955, ὅτι τό 1958 συγκροτήθηκε ἐπιτροπή εἰδικῶν καί ὅτι κατόπιν κλήθηκε Γερμανός ἐμπειρογνώμων: τό νομοσχέδιο, λοιπόν, ἦταν προϊόν μακρᾶς μελέτης. Παρατήρησε, ἀκόμη, ὅτι σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, οἱ Ἕλληνες ἀγρότες ἐπιβαρύνονταν μέ μικρότερο ποσοστό ἐπί τοῦ εἰσοδήματός τους.

Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Σ. Ἀλλαμανῆς, εἶπε ὅτι εἶχε ὡριμάσει ἡ ἰδέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν καί καμιά Κυβέρνηση δέν μποροῦσε νά ἀγνοήσει αὐτή τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη. Χαρακτήρισε, ὅμως, ἀνεπαρκῆ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο εἶχε ἐφαρμοστεῖ ὡς τότε ἡ ὑγειονομική ἀσφάλιση τῶν ἀγροτῶν καί θεώρησε ὅτι ἡ ἀσφάλιση τῆς παραγωγῆς μόνο ἀπό χαλάζι καί παγετό δέν ἦταν ἀρκετή. Ἀπόλυτα ἀντίθετος ἦταν ὁ Σ. Ἀλλαμανῆς καί μέ τήν ἐπιβολή εἰσφορᾶς στούς ἀγρότες, τονίζοντας ὅτι τό εἰσόδημά τους ἦταν ἤδη πολύ χαμηλό καί μειωνόταν διαρκῶς. Διαφώνησε, ἐπίσης, μέ τή σύσταση νέου ὀργανισμοῦ ἀσφαλίσεως καί ὑποστήριξε ὅτι τίς ἁρμοδιότητές του ἔπρεπε νά ἀναλάβουν τό ΙΚΑ καί ἡ ΑΤΕ. Τέλος, σημείωσε ὅτι ἡ ΝΠΚ θά ψήφιζε κατ' ἀρχήν τό νομοσχέδιο, ἀλλά θά καταψήφιζε ἐπιμέρους ἄρθρα.

Ἀγόρευσαν, ἀκόμη, ὡς εἰσηγητές τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας ἀντίστοιχα, οἱ Α. Ταλιαδοῦρος καί Κ. Τσιγάρας, ἐνῶ ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, ὑπεραμύνθηκε τῶν κυβερνητικῶν ἐπιλογῶν καί ὑπογράμμισε τή σπουδαιότητα τοῦ νέου θεσμοῦ.

Στή συνεδρίαση τῆς 3ης Δεκεμβρίου, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΕΔΑ, Η. Ἠλιοῦ, σημείωσε ὅτι ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀρχῆς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως γιά τούς ἀγρότες ἀποτελοῦσε θετική ἐξέλιξη, τήν ὁποία καί ἐπικροτοῦσε. Ἐκτός ὅμως ἀπό τήν ἀρχή, ἡ διαφωνία του μέ τίς ἐπιμέρους προβλέψεις τοῦ νομοσχεδίου ἦταν ἀπόλυτη, καθώς θεωροῦσε ὅτι τά ἀγροτικά στρώματα ἔπαιρναν μέ τή σύνταξη πολύ λιγότερα ἀπό ὅσα παρεῖχαν, ὅτι ἐπιβάλλονταν νέοι φόροι στά εἴδη λαϊκῆς καταναλώσεως καί ὅτι δέν ὑπῆρχε στό νομοσχέδιο εἰλικρίνεια. Ὑποστήριξε, πιό συγκεκριμένα, ὅτι ὁ σκοπός τοῦ νομοσχεδίου ἦταν φορολογικός καί μόνο, καί ὅτι τό 1962 δέν θά δίνονταν συντάξεις στούς γέροντες, ἐπειδή ὁ προϋπολογισμός θά εἶχε ἤδη χρησιμοποιήσει τά ποσά τῶν εἰσφορῶν γιά τήν κάλυψη τῶν ἐλλειμμάτων. Τέλος, ὁ Η. Ἠλιοῦ ἀπέδωσε τήν κατάθεση τοῦ νομοσχεδίου στήν ἀνάγκη τῆς Κυβερνήσεως νά ἐπιδείξει κοινωνικό ἔργο, προσπαθώντας νά ἀντισταθμίσει τήν ἄνοδο τῆς ΕΔΑ στίς ἐκλογές τοῦ 1958.

Στή συνεδρίαση τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ὁ Γ. Παπανδρέου εἶπε ὅτι ἡ κατάθεση τοῦ νομοσχεδίου ἀποτελοῦσε «ἱστορικόν σταθμόν» καί ὅτι ἀνῆκε γι' αὐτό ἔπαινος στήν Κυβέρνηση. Ἀκόμη, διεκδίκησε τήν πατρότητα τῆς ἰδέας καί ἀναφέρθηκε στήν πρόσφατη πρόταση νόμου πού εἶχε ὑποβάλει. Τάχθηκε ὅμως ἐναντίον τῆς δημιουργίας νέου φορέα γεωργικῶν ἀσφαλίσεων, θεωρώντας τήν ΑΤΕ περισσότερο κατάλληλη, καί διαφώνησε μέ τήν εἰσφορά 3% ἐπί τῆς παραγωγῆς.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς ΚΕΑ, ὁ Σ. Κωστόπουλος συμφώνησε μέ τήν ἀρχή τοῦ νομοσχεδίου καί ἀπέδωσε τήν κυβερνητική πρωτοβουλία στήν ἵδρυση τοῦ κόμματός του. Παράλληλα, ὅμως, κατηγόρησε τήν Κυβέρνηση ὅτι στήν πραγματικότητα μέ τίς ἐπιμέρους προβλέψεις του, καί ἰδίως τίς εἰσφορές, περιόριζε τίς παροχές στόν ἀγροτικό κόσμο. Ἄλλο μειονέκτημα, κατά τόν Σ. Κωστόπουλο, ἦταν ὅτι τό νομοσχέδιο διασποῦσε τήν ἑνότητα τῆς ὑγειονομικῆς πολιτικῆς. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕΑ θεωροῦσε ὅτι ἡ ἁρμοδιότητα γιά τήν περίθαλψη ἔπρεπε νά παραμείνει στό ὑπουργεῖο Προνοίας. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἁρμόδια γιά τήν ἀσφάλιση τῆς παραγωγῆς ὄφειλε νά εἶναι ἡ ΑΤΕ.

Στίς 14 Δεκεμβρίου, ὁ ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, Σ. Μαρκεζίνης, τόνισε ὅτι δέν ὑπῆρχε θέμα γιά τήν ἀρχή τοῦ νομοσχεδίου, πού ὅλοι ἀποδέχονταν, ἀλλά χαρακτήρισε τήν εἰσφορά τοῦ 3% ἐπαχθῆ καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς δημιουργίας ἐνιαίου συστήματος ἀσφαλίσεως, γιά τήν ὁποία ἡ ἵδρυση τοῦ νέου φορέα θά ἦταν, τελικά, ἐμπόδιο. Ὁ Η. Τσιριμῶκος, συμφωνώντας καί αὐτός μέ τήν ἀρχή τοῦ νομοσχεδίου, διαφώνησε μέ τήν ἐπιβολή τῆς εἰσφορᾶς καί πρότεινε νά ἀπονεμηθοῦν οἱ συντάξεις χωρίς τήν πρότερη ἐπιβάρυνση τῶν ἀγροτῶν γιά σημαντικό χρονικό διάστημα. Ὁ Σ. Στεφανόπουλος ἐξῆρε τή σημασία τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Χαρακτήρισε, ὅμως, τό νομοσχέδιο «πρόχειρο» καί σημείωσε ὅτι μέ αὐτό δέν ἐπιτυγχανόταν ἡ ἀνακατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἡ ἄμεση ἐνίσχυση τῶν ἀγροτῶν καί ἡ φορολογική τους διευκόλυνση. Χαρακτήρισε τήν ἐπιβολή εἰσφορᾶς ἄδικη καί τάχθηκε καί αὐτός ἐναντίον τῆς διασπάσεως τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως καί ὑπέρ τῆς ἀσφαλίσεως τῆς παραγωγῆς ἀπό τήν ΑΤΕ.

Ἀπό τήν πλευρά τῆς πλειοψηφίας, οἱ ὑπουργοί Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλος, καί Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, ὑπογράμμισαν τή σημασία τοῦ νομοσχεδίου καί ὑπεραμύνθηκαν τῆς ἐπιβολῆς εἰσφορᾶς καί τῆς δημιουργίας νέου φορέα, τονίζοντας ὅτι δέν μποροῦσε τό σύστημα ἀσφαλίσεως πού προωθοῦσε ἡ Κυβέρνηση νά ὑλοποιηθεῖ μόνο μέσω τῆς ΑΤΕ ἤ ἄλλου ὑπάρχοντος ὀργανισμοῦ.

Στή συνεδρίαση τῆς 19ης Ἰανουαρίου 1961, ἀποφασίστηκε νά τερματιστεῖ ἡ συζήτηση ἐπί τῆς ἀρχῆς. Σέ ἀπάντηση ἐρωτήματος τοῦ Γ. Παπανδρέου, ποιές διατάξεις ἀποτελοῦσαν τήν ἀρχή τοῦ νομοσχεδίου — καί εἰδικότερα ἄν «ἀρχή» ἦταν καί ἡ ἵδρυση τοῦ νέου φορέα, ἡ εἰσφορά καί οἱ τρεῖς κλά-

δοι τῆς ἀσφαλίσεως— ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε:

«Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δέν εἶναι ζήτημα ἀρχῆς, δεδομένου ὅτι περιέχονται εἰς τά καθ' ἕκαστον ἄρθρα, ἐπί τῶν ὁποίων θά ἐπακολουθήση μετά τήν κατ' ἀρχήν ψήφισιν συζήτησις καί θά διατυπωθοῦν αἱ αὐταί παρατηρήσεις. Πάντως, ἐφ' ὅσον ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων ἐπιθυμεῖ νά γνωρίζη ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως, ἐπαναλαμβάνω ὅτι εἰς τήν βάσιν του τό νομοσχέδιον θά διατηρηθῆ ὡς ἔχει. Ὡς πρός τά εἰδικά θέματα θά διατυπωθοῦν ἐνδεχομένως τροπολογίαι τῆς Κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι θά ἁπλοποιήσουν τάς διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου διά νά διευκολύνουν τήν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τόν ὁποῖον ἐπιδιώκομεν. Δεδομένου ὅτι τό νομοσχέδιον αὐτό κατετέθη ἀπό 3μήνου καί ἐγένετο μακρά συζήτησις ἐπί τῆς ἀρχῆς καί δεδομένου ὅτι αἱ παρατηρήσεις τῶν κυρίων συναδέλφων ἀφορῶσιν εἰς τάς καθ' ἕκαστον διατάξεις, τάς ὁποίας κατ' ἀνάγκην θά συζητήσωμεν ὅταν θά εἰσέλθωμεν εἰς τήν κατ' ἄρθρον συζήτησιν τοῦ νομοσχεδίου, διά νά μήν ἐπαναληφθοῦν αἱ αὐταί παρατηρήσεις, θά ὑποβάλω τήν παράκλησιν νά τερματίσωμεν τήν κατ' ἀρχήν συζήτησιν καί νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν κατ' ἄρθρον τοιαύτην. Καί εἰς τήν κατ' ἄρθρον συζήτησιν θά διατυπωθοῦν κατά τρόπον συγκεκριμένον αἱ ἐπί τῶν διαφόρων ἄρθρων παρατηρήσεις καί θά ἔχωμεν τήν εὐκαιρίαν, ἐκτιμῶντες τάς παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι θά διατυπωθοῦν, νά εἴπωμεν ἐάν θά δεχθῶμεν ἤ ὄχι τροπολογίας».

Κατόπιν, τό νομοσχέδιο ψηφίστηκε ἐπί τῆς ἀρχῆς στήν ἴδια συνεδρίαση[279].

Ἡ κατ' ἄρθρον συζήτηση συνεχίστηκε στή διάρκεια τοῦ χειμώνα καί τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1961, ὁπότε ἡ Κυβέρνηση ἐπαναδιατύπωσε τίς διατάξεις πού σχετίζονταν μέ τήν εἰσφορά τῶν ἀγροτῶν. Συγκεκριμένα, τό ἀναμορφωμένο σχετικό ἄρθρο ὅριζε ὅτι ὡς βάση γιά τόν ὑπολογισμό δέν θά ἐκλαμβανόταν ὁλόκληρη ἡ περιφέρεια τῆς χώρας, ἀλλά ἡ κοινότητα ἤ ὁ δῆμος· ὁ καθορισμός τεκμαρτοῦ εἰσοδήματος θά γινόταν ἀπό ἐπιτροπή, βάσει τῆς μέσης ἀποδόσεως τῶν καλλιεργειῶν στά τελευταῖα τρία ἤ τέσσερα χρόνια· καί, τέλος, ἡ ἔναρξη τῆς εἰσπράξεως τῆς εἰσφορᾶς τοῦ 1% (τό 1% εἰσπραττόταν ἤδη ὑπέρ τῆς ἀγροφυλακῆς) μετατοπιζόταν γιά τήν 1η Ἰανουαρίου 1962, ἀντί τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου, ὅπως ἀρχικά προβλεπόταν. Ἡ ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου ὁλοκληρώθηκε στίς ἀρχές Μαΐου 1961.

29-30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ἀντιπρόεδρο, Π. Κανελλόπουλο, ἀναχωρεῖ σιδηροδρομικῶς γιά τήν Πάτρα.

Κατά τή διαδρομή, ὁ πρωθυπουργός ἔγινε ἀποδέκτης ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων ἀπό τούς κατοίκους, καί θερμῶν προσφωνήσεων ἀπό τούς δημάρχους Κορίνθου, Κιάτου, Δερβενίων, Διακοφτοῦ καί Αἰγίου. Ἰδιαίτερη μνεία ἔγινε, ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς

Λιτανεία τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα στήν Πάτρα.

τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, στό πρόσφατο μέτρο τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀγροτῶν. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, τό ὁποῖο καί ὑποσχέθηκε νά συνεχίσει.

Στήν Πάτρα, ὁ πρωθυπουργός ἔγινε δεκτός μέ θερμούς λόγους ἀπό τό δήμαρχο τῆς πόλεως, στήν προσφώνηση τοῦ ὁποίου ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Σᾶς εὐχαριστῶ διά τούς καλούς σας λόγους καί πρό παντός διά τήν ἀναγνώρισιν τοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεώς μου. Ὅπως εἶχα τήν εὐκαιρίαν νά τονίσω καί ἄλλοτε, διά τόν πολιτικόν, ὁ ὁποῖος ἀφιερώνεται εἰς τήν ὑπηρεσίαν τοῦ τόπου καί ἀναλίσκεται ἀγωνιζόμενος διά τήν προκοπήν τοῦ λαοῦ του, ἡ μεγαλυτέρα καί ἴσως ἡ μόνη ἱκανοποίησις εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῶν ὑπηρεσιῶν του. Εἶναι ἀληθές ὅτι τά πράγματα τῆς χώρας μας βαίνουν καλῶς. Πέραν τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος πού ἀποτελοῦν πολυτίμους κατακτήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, σημειοῦται σημαντική πρόοδος εἰς τήν οἰκονομίαν τοῦ τόπου. Τό μέτρον τῆς προόδου αὐτῆς τό δίδουν δύο καί μόνον χαρακτηριστικοί ἀριθμοί.

»Τό ἐθνικόν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος κατά τό 1955 ἀνήρχετο εἰς 54.600.000 καί θά ἀνέλθη κατά τό τρέχον ἔτος εἰς 80 περίπου δισεκατ. δρχ., εἶναι δέ γνωστόν ὅτι διά τοῦ ἐκτελουμένου πενταετοῦς προγράμματος προβλέπεται περαιτέρω αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τρόπον ὥστε νά δικαιολογῆται πᾶσα αἰσιοδοξία διά τό μέλλον.

»Ἀλλά, διά νά ἐκτιμήσωμεν τήν παροῦσαν κατάστασιν τῆς χώρας θά πρέπει νά ἀνατρέξωμεν εἰς τό παρελθόν, ἀπό τό ὁποῖον θά ἀντλήσωμεν χρήσιμα διδάγματα διά τό μέλλον καί τό μέτρον συγκρίσεως μέ τό παρόν. Ἀπό τοῦ 1922 μέχρι τοῦ 1952 τό κοινοβουλευτικόν μας πολίτευμα ἀριθμεῖ βίον εἴκοσι περίπου ἐτῶν, δεδομένου ὅτι αἱ δικτατορίαι καί κατοχή ἐκάλυψαν περίπου μίαν δεκαετίαν. Κατά τήν διάρκειαν τῶν 20 αὐτῶν ἐτῶν ἐνηλλάγησαν εἰς τήν ἐξουσίαν 50 περίπου Κυβερνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 15 δέν ἔζησαν πλέον τοῦ μηνός. Κατά τό αὐτό διάστημα ἐξερράγησαν 14 ἔνοπλα κινήματα, ἐπαναστάσεις καί ἀντεπαναστάσεις καί διεξήχθησαν τρία πολιτειακά δημοψηφίσματα. Εἰς οὐδεμίαν χώραν τοῦ κόσμου εἰς τόσον βραχύ χρονικόν διάστημα συνέβησαν τόσον πολλά καί θλιβερά γεγονότα. Τήν συνεχῆ αὐτήν ἀνωμαλίαν τήν ἐπλήρωσεν ἀκριβά ἡ χώρα μέ ἐθνικάς περιπετείας, μέ οἰκονομικάς χρεωκοπίας καί πρό παντός μέ τήν ἀναστολήν τῆς προόδου τοῦ τόπου.

»Κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐσημειώθη πρόοδος, διότι, ὅπως ἀνέφερα καί προηγουμένως, ἔχομεν σταθερότητα οἰκονομικήν καί πολιτικήν καί συνεχῆ ἄνοδον τῆς οἰκονομίας μας, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται ἐπί τῇ βάσει συγκεκριμένων προγραμμάτων εἰς ὅλους τούς τομεῖς.

»Προσφάτως, διακεκριμένος ξένος πολιτικός, ἐπιθυμῶν νά μοῦ δώση τήν εἰκόνα τῆς μεταβολῆς, ἡ ὁποία ἐσημειώθη εἰς τόν τόπον μας, μοῦ ἔλεγε τά ἑξῆς: "Ὅταν κατά τό παρελθόν ὁλόκληρος ὁ κόσμος εἶχε γαλήνην καί ὁμαλότητα, ἡ Ἑλλάς ἐνεφάνιζε τήν εἰκόνα ἑνός μικροῦ φρενοκομείου. Σήμερον πού ὅλος ὁ κόσμος μετεβλήθη εἰς ἕνα ἀπέραντον φρενοκομεῖον, ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπόδειγμα μικρᾶς πολιτείας μέ σταθερότητα, μέ πρόοδον καί μέ ἐπιδιώξεις διά τό μέλλον"

«Ὑπάρχει, συνεπῶς, βελτίωσις εἰς τήν κατάστασιν τῆς χώρας καί ἡ βελτίωσις αὐτή θά γίνη περισσότερον αἰσθητή, ὅταν θά ἀρχίσουν νά ἀποδίδουν πλήρως τά ἐκτελούμενα καί τά προγραμματισθέντα ἔργα. Παρά ταῦτα ὑπάρχουν δυσχέρειαι. Δυσχέρειαι φυσικαί, τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει κάθε χώρα εὑρισκομένη, ὅπως ἡ ἰδική μας, εἰς τό στάδιον τῆς ἀναπτύξεως.

»Καί αἱ δυσχέρειαι, ὅμως, αὐταί θά ὑπερνικηθοῦν ἄν παραμείνωμεν σταθεροί εἰς τήν χαραχθεῖσαν πορείαν καί προστατεύσωμεν τά μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα.

»Διά νά προστατεύσωμεν, ὅμως, ὀφείλομεν νά ἀντιδράσωμεν ὅλοι κατά τῆς δημαγωγίας, ἡ ὁποία τόν τελευταῖον καιρόν ἐπερίσσευσεν εἰς τήν χώραν μας καί ἡ ὁποία ἀπειλεῖ τά πάντα.

»Ἡ ἀνοικοδόμησις μιᾶς χώρας δέν ἐπιτυγχάνεται, ὅπως γνωρίζετε, διά τῆς δημαγωγίας, οὔτε καί πραγματοποιεῖται ἀπό τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τήν ἄλλην. Ἀπαιτεῖ ὑπομονήν, ἐργατικότητα, καί, πρό παντός, μακράν περίοδον γαλήνης καί σταθερότητος».

Στίς 30 Νοεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρακολούθησε τή λιτανεία τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Στή συνέχεια, ἔλεγξε τά ἐκτελούμενα ἔργα (λιμενικά, κ.λ.π.), ἐνέκρινε τή διάθεση 24.000.000 δρχ. γιά τήν ἀνέγερση σύγχρονου νοσοκομείου καί ὑποσχέθηκε τήν ἐνίσχυση τῶν ἔργων στό στάδιο τῆς Παναχαϊκῆς καί στό κολυμβητήριο.

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑφυπουργός Οἰκισμοῦ, Ε. Κεφαλογιάννης, ὑποβάλλει στόν πρωθυπουργό τήν παραίτησή του, ἡ ὁποία καί γίνεται ἀποδεκτή. Ὁ Ε. Κεφαλογιάννης παραιτήθηκε, μετά τή διατύπωση σέ βάρος του κατηγορίας ὅτι στόν τηλεφωνικό κατάλογο ἀναφερόταν ψευδῶς ὡς δικηγόρος, γεγογός τό ὁποῖο ὁ ἴδιος χαρακτήρισε ὡς ἀβλεψία, ἡ ὁποία δέν ὑπέκρυπτε συγκεκριμένη πρόθεση ἤ δόλο.

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, σέ συ-

νάντησή του μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ καί ξένου τύπου, ἀναλύει τά ἐπιτεύγματα τοῦ ὑπουργείου του, κατά τήν περίοδο 1958-1960. Συγκεκριμένα, ὑπογραμμίζει ὅτι «βιομηχανικά ἔργα ἀξίας 465.000.000 δολλαρίων ἤ 13.950.000.000 δραχμῶν, ἐξετελέσθησαν, ἐκτελοῦνται ἤ ἔχουν ἤδη ἀποφασισθῆ κατά τήν τελευταίαν διετίαν εἰς τήν Ἑλλάδα, ὁ ρυθμός δέ τῆς κατασκευῆς των εἶναι τόσον ταχύς, ὥστε συχνά προτρέχουν τῶν χρονικῶν ὁρίων πού ἔχει τάξει τό πενταετές σχέδιον».

Στή συνέχεια, ὁ Ν. Μάρτης ἀναφέρει:

«Κατά τήν διετία ἐτέθησαν σέ λειτουργία, θεμελιώθηκαν, ἀποφασίσθησαν ἤ προγραμματίσθησαν, τό διϋλιστήριο, ἀξίας 21,3 ἑκατ. δολλ., ἡ βιομηχανία ἀζώτου, 41 ἑκατ. δολλ., τρία ἐργοστάσια ζαχάρεως, συνολικῆς ἀξίας 22,5 ἑκατ. δολλ., τά ἐργοστάσια πυρείων καί ἐπεξεργασίας ξύλου 2,6 ἑκατ., χάρντ-μπόρντ 4 ἑκατ. δολλ., ἀχυροκυτταρίνης 5,7 ἑκατ., δολλ., ἐλαστικῶν "Πιρέλλι" 5 ἑκατ. δολλ., ἡ βιομηχανία ἀλουμινίου 75 ἑκατ. δολλ., ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυση τῆς σιδηροβιομηχανίας καί τῆς βιομηχανίας σόδας ἀξίας 80 ἑκατ. δολλ., ἐνῶ ἀναμένεται ἡ ἀναγγελία τῆς ἱδρύσεως βιομηχανιῶν ψευδαργύρου καί φωσφορικῶν λιπασμάτων. Ἐπί πλέον ἱδρύθηκε ἤ εἶναι ὑπό ἵδρυση σειρά γεωργικῶν βιομηχανιῶν.

»Ἡ Κυβέρνηση ἐπιδιώκει τήν προσέλκυση ξένου κεφαλαίου, τόσο σέ νέους τομεῖς, ὅσο καί γιά τήν ἀνάπτυξη ὑφισταμένων ἑλληνικῶν βιομηχανιῶν, ὅπως ἐπίσης καί τήν ἐγκατάσταση στίς ἐλεύθερες ζῶνες τῆς χώρας ἐργοστασίων, ἡ παραγωγή τῶν ὁποίων θά προορίζεται γιά ἐξαγωγή. Τό ἔμψυχο ὑλικό τῆς χώρας, ἡ θέση καί τό κῦρος της, δημιουργοῦν τίς προϋποθέσεις ἱδρύσεως πάσης φύσεως ἐξαγωγικῶν βιομηχανιῶν».

Ὁ Ν. Μάρτης ἀναφέρθηκε στά ἐπιτεύγματα στόν τομέα τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας καί στήν προσπάθεια γιά τή βιοτεχνία. Ὑπογράμμισε, ἀκόμη, τήν ἀνάπτυξη τῆς ἁλιείας, ἡ ὁποία ἀπασχολοῦσε ἤδη 55.000 ἄτομα καί ἡ παραγωγή της ἔφτανε τούς 80.000 τόνους, ἐναντι 30-35 χιλιάδων προπολεμικῶς. Στόν τομέα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, ἀπαρίθμησε τά κατασκευασθέντα καί ὑπό κατασκευή ἔργα καί τόνισε ὅτι ἄρχιζε ἡ προμελέτη τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου τοῦ Ἀλιάκμονα, ὅτι ἐντοπίστηκαν κοιτάσματα 500 ἑκατ. τόνων λιγνίτη στή Μεγαλόπολη καί ἀλλοῦ, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ λειτουργία πολλῶν θερμοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων. Ἀναφέρθηκε ἀκόμη στίς ἔρευνες ἀξιοποιήσεως τοῦ πλούτου τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπεδάφους, ἰδιαίτερα στίς ἔρευνες γιά τά πετρέλαια, τό χρυσό, τούς λιγνίτες, τούς χρωμίτες, τούς βωξίτες, τό λευκόλιθο καί τά πυρίμαχα ὀρυκτά, τόν ψευδάργυρο, καί στήν ἵδρυση ἑταιρειῶν, γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ τεραστίου πλούτου τῶν μαρμάρων τῆς χώρας. Τέλος, τόνισε ὅτι ἐκτελοῦνταν ἔρευνες γιά τήν ἀνεύρεση καί ἀξιοποίηση μεγάλων ποσοτήτων ὑπογείων ὑδάτων στίς περιοχές Ἰτέας, Ἀμφίσσης, καί Ἄργους. Τό σύνολο τῶν ἐκτελεσθέντων, ἐκτελουμένων καί ἀποφασισθέντων βιομηχανικῶν ἔργων, κατέληξε, εἶναι ἀξίας 465 ἑκατ. δολλαρίων, «τά δέ ἐπιτεύγματα αὐτά ὀφείλονται εἰς τήν πολιτικήν καί οἰκονομικήν σταθερότητα τῆς χώρας. Ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ εἶναι ὑπερήφανος διότι ἐξησφάλισε τάς προϋποθέσεις αὐτάς καί ἐπ' αὐτῶν δημιουργεῖ ἕνα βέβαιον καί εὐτυχές μέλλον διά τόν ἑλληνικόν λαόν».

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Αἱματηρά γεγονότα διαδραματίζονται στήν Ἀθήνα, μεταξύ ἀπεργῶν οἰκοδόμων καί ἀστυνομίας. Τραυματίζονται 53 ἀστυνομικοί καί 67 διαδηλωτές. Στή Βουλή ὁ ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν, Ε. Καλαντζῆς, καταγγέλλει ὅτι τά ἐπεισόδια ἦταν προσχεδιασμένα, ἐνῶ ὁ ὑπουργός Ἐργασίας, Δ. Δημητράτος, τονίζει ὅτι εἶχε δώσει ἀποδεκτή λύση στά αἰτήματα τῶν ἐργατῶν, ὅταν ἐξαπολύθηκε ἡ ἐπίθεση κατά τῆς Ἀστυνομίας.

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἐξωτερικῶν καί Οἰκονομικῶν, τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καί τῶν ὑποδιοικητῶν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος. Ἀποφασίζονται τά ἀκόλουθα:

«Ι. Θέματα Κοινῆς Ἀγορᾶς

»1. Ἡ γενική κατευθυντήριος γραμμή εἶναι ὅπως, πρό οἱασδήποτε ρυθμίσεως ἐκκρεμότητος τινός, λαμβάνεται πλήρως ὑπ' ὄψιν καί ἡ πολιτική πλευρά τόσον τοῦ γενικωτέρου θέματος τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ ὅσον καί τοῦ εἰδικωτέρου τινός σημείου.

»2. Θά παραμείνωμεν συμφώνως πρός τήν ἤδη χαραχθεῖσαν γραμμήν ἄκαμπτοι ἐπί τῶν βασικῶν ἐκείνων διατάξεων τοῦ σχεδίου τῆς Συνθήκης, ἐπί τῶν ὁποίων δέν ἔχει ἐπιτευχθῆ εἰσέτι συμφωνία. Τό μέτρον τῆς ἀντιστάσεως κατά τήν τελικήν φάσιν τῶν διαπραγματεύσεων ἀποτελεῖ συνάρτησιν τῆς διαπιστώσεως τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἐνδεχόμενον ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων δέν θά συνεπήγετο ἀνεπανορθώτως καταστρεπτικάς συνεπείας διά τήν χώραν.

»3. Ἐνετάλη ὁ κ. Πεσμαζόγλου ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν νά καταρτίση σημείωμα, ἐν ᾧ ἤθελον διατυπωθῆ σαφῶς τά ὀλίγα ἐκεῖνα βασικά σημεῖα εἰς τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάς δέν ἠτο διατεθειμένη νά δεχθῆ ὑποχωρήσεις. Εἰς τό αὐτό κείμενον ἤθελον διατυπωθῆ ἐναργῶς καί τά ἐπιχειρήματα, ἅτινα ὑπαγορεύουν τήν σχετικήν τοποθέτησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὡς ἄνω ἐπιχειρηματολογία θά πρέπει ἄνευ παρεκκλίσεων νά ἐπαναλαμβάνεται μέ διαύγειαν καί ἔμφασιν κατά τάς σχετικάς ἐπαφάς τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας τῆς μεταβαινούσης

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ στήν Πάτρα.

ἐντός τῶν προσεχῶν ἡμερῶν εἰς Παρισίους.

» 4. Οἱ κ.κ. ὑπουργοί Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν ἐξουσιοδοτήθησαν ὅπως ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν γενικωτέρων κυβερνητικῶν ἀποφάσεων καί κατευθύνσεων δώσουν λύσεις εἰς τάς ὑπαρχούσας ἤ τάς μελλούσας νά ἀναφυοῦν ἐκκρεμότητας.

»ΙΙ Θέματα ΝΑΤΟ

»Ἀπεφασίσθη νά ἀσκηθῆ κάθε δυνατή πίεσις πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας καί ἀποτελεσματικῆς λειτουργίας ἑνός Εἰδικοῦ Ταμείου ἀποσκοποῦντος εἰς μίαν δικαιοτέραν κατανομήν τῶν οἰκονομικῶν βαρῶν ἐντός τῆς Δυτικῆς Συμμαχίας. Ἡ ὡς ἄνω τοποθέτησις εὑρίσκεται ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ μέ τάς ἀπό τοῦ 1957 ὑποστηριχθεῖσας εἰς τό σημεῖον αὐτό σκέψεις ὑπό τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

»ΙΙΙ. Ἀναδιοργάνωσις ΟΕΟΣ

»Ἀπεφασίσθη ὅπως καταβληθῆ κάθε δυνατή προσπάθεια ἵνα ἡ ὑπογραφή τῶν σχετικῶν κειμένων ἀναφορικῶς μέ τήν ἵδρυσιν τοῦ μέλλοντος νά διαδεχθῆ τόν ΟΕΟΣ ὀργανισμοῦ ἐπιδιωχθῆ νά συντελεστῆ κατά τρόπον μή ἐπιβάλλοντα νομοθετικήν κύρωσιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων»[280].

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Οἱ ὑπουργοί Οἰκονομικῶν καί Βιομηχανίας, Κ. Παπακωνσταντίνου καί Ν. Μάρτης, κάμουν τήν ἀκόλουθη δήλωση γιά τό θέμα τῆς ἐξαγορᾶς τῆς ΗΕΑΠ (Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν-Πειραιῶς):

«Ἡ ἐξαγγελθεῖσα ἐξαγορά τῆς ΗΕΑΠ καί ἡ περιέλευσίς της εἰς τήν ΔΕΗ ἀποτελοῦν γεγονός ὑψίστης σημασίας διά τήν ἐνεργειακήν καί τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

»Τό συνολικόν τίμημα τῆς ἐξαγορᾶς τῆς ΗΕΑΠ ἀνέρχεται εἰς 20 ἑκατ. λιρῶν, προσδιωρίσθη τοῦτο συμφώνως πρός τήν ἀπό τοῦ Ὀκτωβρίου 1925 ἀρχικήν σύμβασιν καί ἀντιστοιχεῖ εἰς τήν ἀξίαν τῶν διαφόρων ἐγκαταστάσεων τῆς ΗΕΑΠ, μετά τήν ἔκπτωσιν ἀποσβέσεων, προσαυξανομένην κατά τό ποσόν τῆς ἀξίας τῶν ὑλικῶν καί τό ποσόν τῆς ὑπό τῆς συμβάσεως προβλεπομένης ἀποζημιώσεως τῆς ΗΕΑΠ λόγω ἐξαγορᾶς τοῦ προνομίου της καί εἶναι κατώτερον τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν περιουσιακῶν στοιχείων αὐτῆς.

»Εἰς τήν ΔΕΗ περιέρχονται ἐπίσης καί τά ἄλλα στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ΗΕΑΠ, κυρίως δέ ἀπαιτήσεις ἐκ καταναλώσεως ἠλεκτρικοῦ ρεύματος μηνός Δεκεμβρίου 1960, ἡ ἀξία τῶν ὁποίων ἐξετιμήθη εἰς 1.600.000 λιρῶν στερλινῶν περίπου.

»Ἀπό τό συνολικόν ποσόν τῆς ἀξίας τῶν ἐγκαταστάσεων καί λοιπῶν στοιχείων τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ΗΕΑΠ α) 11.107.000 στερλινῶν θά καταβληθοῦν εἰς τήν ΗΕΑΠ ὑπό τῆς ΔΕΗ, β) 4.450.000 ἀποτελεῖ συμμετοχήν τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἰς τά μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1960 κέρδη τῆς ΗΕΑΠ. Θά καταβληθῆ δέ ὑπό τῆς ΔΕΗ, κατά τά ὁρισθησόμενα δι' ἰδιαιτέρας συμφωνίας, τό ὑπόλοιπον ἐξ 6.050.000 στερλινῶν περίπου πού ἀφοροῦν μεσοπροθέσμους καί μακροπροθέσμους ὑποχρεώσεις τῆς ΗΕΑΠ πού ἀναλαμβάνονται ὑπό τῆς ΔΕΗ.

»Ἐκ τῶν 11.107.000 λιρῶν θά διατεθοῦν α) 2.230.000 λίραι παρά τῆς ΗΕΑΠ διά τήν πληρωμήν πρός τό ἀγγλικόν Θησαυροφυλάκιον ληξιπροθέσμου ὁμολογιακοῦ δανείου καί β) 870.000 λίραι περίπου διά τήν πληρωμήν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑποχρεώσεών της. Τό ἐξ 8 ἑκατ. λιρῶν ὑπόλοιπον θά διατεθῆ εἰς τούς μετόχους τῆς ΗΕΑΠ. Ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ 800.000 λίραι περίπου ἀνήκουν εἰς τούς ἐν Ἑλλάδι μετόχους τῆς Γενικῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας. Οἱ μέτοχοι ὑποχρεοῦνται εἰς τήν καταβολήν φόρου.

»Τό ποσόν τῶν 11.107.000 λιρῶν στερλινῶν θά καταβληθῆ κατά τό ἥμισυ μέν ἀμέσως, κατά δέ τό ὑπόλοιπον ἥμισυ εἰς ἑπτά ἴσας ἐτησίας δόσεις μέ ἐπιτόκιον 4%.

»Ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ἐπιχειρήσεως περιέρχεται εἰς τήν ΔΕΗ ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1961. Τά κεκτημένα δικαιώματα τοῦ προσωπικοῦ κατοχυροῦνται πλήρως».

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, τήν 21 Δεκεμβρίου, ἔκαμε τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Ἡ ἐξαγορά τῆς ΗΕΑΠ ἀπετέλει καθολικόν αἴτημα πολλῶν ἐτῶν καί δι' αὐτῆς περιέρχεται εἰς ἑλληνικάς χεῖρας ἀξιόλογος ἐπιχείρησις κοινῆς ὠφελείας καί παραλλήλως ἐξασφαλίζεται ἡ ἐνιαία διαχείρισις τοῦ ἐνεργειακοῦ δυναμικοῦ μέ ἀνυπολογίστου σημασίας ἐπιπτώσεις ἐπί τῆς ὅλης οἰκονομίας τῆς χώρας.

»Ἡ ἐξαγορά αὕτη, πραγματοποιούμενη ὑπό τούς εὐνοϊκωτέρους δυνατούς ὅρους, ἀποτελεῖ σοβαρόν ἐπίτευγμα τῆς Κυβερνήσεως καί ἀπήτησε πολυμήνους καί ἐπιπόνους διαπραγματεύσεις.

»Τό τίμημα τῆς ἐξαγορᾶς ὑπελογίσθη ὡς ἑξῆς:

»α) Ἀξία τῶν πάσης φύσεως ἐγκαταστάσεων μετ' ἐκπτωσιν ἀποσβέσεων λίραι 16.300.000, β) ἀξία τοῦ πάσης φύσεως ὑλικοῦ λίραι 2.300.000, γ) ἀποζημίωσις λόγω προώρου ἐξαγορᾶς λίραι 1.400.000, δ) ἀξία μεταβιβαζομένων στοιχείων ἐνεργητικοῦ, ἀμέσως ρευστοποιησίμων, λίραι 1.610.000, ἤτοι σύνολον 21.610.000 λιρῶν. Ἀπό αὐτάς ἐκπίπτονται α) ὑποχρεώσεις μεσοπρόθεσμοι-μακροπρόθεσμοι ἀναλαμβανόμεναι ὑπό τῆς ΔΕΗ λίραι 6.050.000, β) συμμετοχή τοῦ Δημοσίου ἐπί τοῦ κέρδους τῆς ΗΕΑΠ λίραι 4.454.000 καί ἀπομένει ὑπόλοιπον 11.106.000 λίραι, ἀπό τό ὁποῖον θά καταβληθῆ τό ἥμισυ ἀμέσως εἰς τήν ΗΕΑΠ καί τό ὑπόλοιπον εἰς 7 ἐτησίας δόσεις μέ τόκον 4%».

3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τό Ἀνώτατο Συμβούλιο Ἀμύνης καί μετά ἀπό μακρά συζήτηση, παρουσία καί τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπιτελείων, ἀποστρατεύει τόν ἀντιστράτηγο Δ. Παπανικολόπουλο, τούς ὑποναυάρχους Α. Γκιώνη καί Γ. Καρβέλη, τούς ὑποπτεράρχους Σ. Διαμαντόπουλο καί Γ. Γερονόπουλο καί προάγει στό βαθμό τοῦ ἀντιστρατήγου τόν ὑποστράτηγο Π. Σακελλαρίου, σέ ὑποναυάρχους τούς πλοιάρχους Σ. Αὐγέρη, Α. Ράλλη καί στήν ἀεροπορία σέ ὑποπτεράρχους τούς ταξιάρχους Γ. Ἀντωνᾶκο καί Κ. Παναγόπουλο.

5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960 - 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Διεξάγονται, στήν Ἀθήνα, ἑλληνοβουλγαρικές

διαπραγματεύσεις γιά τό ζήτημα τῶν βουλγαρικῶν ἐπανορθώσεων. Οἱ συζητήσεις προσέκρουσαν στήν ἀξίωση τῆς Σόφιας νά συμψηφιστοῦν οἱ ἐπανορθώσεις πού ὄφειλε, μέ τίς δικές της ἀπαιτήσεις ἀπό τήν ἐποχή τοῦ μεσοπολέμου.

5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει πρός τό γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ, Πώλ Ἀνρύ Σπάακ, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Κύριε γενικέ γραμματεῦ,

»Κατά Δεκέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Χέρτερ, ὁμιλῶν εἰς τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, εἶπεν ὅτι ἡ Συμμαχία ἔδει νά προβλέψη εἰς θετικόν προγραμματισμόν τῆς δράσεώς της διά τήν προσεχῆ δεκαετίαν.

»Ὀλίγον μετά τήν ματαίωσιν τῆς συγκλήσεως τῆς Διασκέψεως Κορυφῆς, ὁ Καναδός πρωθυπουργός, ἀποβλέπων εἰς τό νά δοθῆ οὐσιαστική συνέχεια εἰς τήν προμνησθεῖσαν εἰσήγησιν τοῦ κ. Χέρτερ, προέτεινε τήν σύγκλησιν ἐν Ὀττάβᾳ Διασκέψεως τῶν χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ εἰς τό ἐπίπεδον τῶν πρωθυπουργῶν. Ἡ πρότασις ἔτυχε γενικῶς μέν εὐμενοῦς ἀποδοχῆς, παρεπέμφθη δέ πρός μελέτην, ἐπί τῷ τέλει ὅπως δοθῆ εἰς αὐτήν ἡ καλυτέρα δυνατή πρακτική συνέχεια.

»Αἱ πρόσφατοι διεθνεῖς ἐξελίξεις, ἡ ἀνανεωθεῖσα ἔντασις τοῦ ψυχροῦ πολέμου καί ἡ συνείδησις ὡρισμένων ἀδυναμιῶν, ἃς παρουσιάζει ἡ Ἀτλαντική Συμμαχία ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν διαγραφομένων κινδύνων καί ἐν τῇ πραγματοποιήσει τῶν ἐπιδιώξεών της, καθιστοῦν, κατά τήν γνώμην τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀναγκαίαν τήν ἐπίσπευσιν τῆς εἰς πρωθυπουργικόν ἐπίπεδον συνόδου τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΝΑΤΟ.

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, εἰδικώτερον ὑπεύθυνος δι' ἕνα ἐκ τῶν πλέον νευραλγικῶν τομέων τῆς Συμμαχίας, θεωρεῖ ὅτι ἡ υἱοθέτησις ἑνός προγράμματος μακρᾶς πνοῆς καί ἡ ἐξασφάλισις ὅρων δραστηριοποιήσεως καί ἀποτελεσματικωτέρας λειτουργίας καί ἀποδόσεως τῆς Συμμαχίας ἐπιβάλλουν τήν Διάσκεψιν τῶν πρωθυπουργῶν, πρός ταχυτέραν λῆψιν τῶν ἐπιβαλλομένων ἀποφάσεων. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις πιστεύει ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἐντός δημοκρατικῶν πάντοτε πλαισίων καί ἐν πνεύματι ἰσότητος ἐνίσχυσις τῆς ἑνότητος τῆς Συμμαχίας, ἡ συγκρότησις τοὐτέστιν ἑνιαίου, ἔναντι τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, μετώπου, ὄχι μόνον στρατιωτικῆς, ἀλλά παραλλήλου πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ἀμύνης. Ἡ διάσπασις τοῦ μετώπου αὐτοῦ εἴτε εἰς τόν πολιτικόν εἴτε εἰς τόν οἰκονομικόν τομέα, ἠμπορεῖ νά ἀποβῆ ὀλεθρία δι' ὁλόκληρον τήν Συμμαχίαν. Εἶναι δέ γνωστόν ὅτι ὁ κομμουνιστικός κόσμος συγκεντρώνει τήν ἐπίθεσίν του κυρίως εἰς τούς δύο αὐτούς τομεῖς, ἀποβλέπων εἰς τό νά ἐπιτύχη, τά ὅσα δύναται νά ἐπιτύχη ὠφελήματα, χωρίς πόλεμον.

»Ἕτερον σημεῖον, εἰς ὅ θά ἔδει, κατά τήν ἀντίληψιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νά συγκεντρωθῆ ἡ προσοχή τῶν πρωθυπουργῶν, εἶναι ἡ ἐξασφάλισις μιᾶς πληρεστέρας ἀλληλεγγύης μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Συμμαχίας.

»Ἡ Συμμαχία θά καταστῆ ἰσχυροτέρα μόνον ἐάν ἀποτελέση πραγματικήν κοινότητα συμφερόντων, σκοπῶν καί ἐπιδιώξεων, διά τῆς πλήρους ἀσκήσεως τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως τῶν συμμάχων. Τοῦτο ἀπαιτεῖ κατάλληλον ὀργάνωσιν καί ἀποδοχήν ὡρισμένων θεμελιωδῶν κανόνων, διά τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὁποίων ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ μετέχοντες τῆς Συμμαχίας λαοί θά πεισθοῦν ὅτι, ἀναλαμβάνοντες τήν ὑποχρέωσιν τῆς ἐν πολέμῳ ὑπερτάτης θυσίας ὑπέρ τῆς προασπίσεως τῶν συμφερόντων τῆς Κοινότητος, θά τυγχάνουν ἐν εἰρήνῃ τῆς ἀντιστοίχου μεταχειρίσεως καί τῆς ἐμπράκτου ἀλληλεγγύης ἀπό μέρους αὐτῆς. Τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον πρός ἐνίσχυσιν τῆς ἐσωτερικῆς ψυχολογικῆς ἀντοχῆς τῆς Συμμαχίας. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπιφυλάσσεται ὅπως ὑποβάλη ἐν καιρῷ ἀναλυτικώτερον τάς ἅς νομίζει χρησίμους σχετικάς εἰσηγήσεις, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἤδη ἀρξαμένης προεργασίας διά τήν προπαρασκευήν τῆς Διασκέψεως τῶν πρωθυπουργῶν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις νομίζει ὅτι ἡ σύγκλησις τῆς Διασκέψεως τῶν πρωθυπουργῶν θά ἠδύνατο ὠφελίμως νά συζητηθῆ κατά τήν προσεχῆ σύνοδον τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Συμμαχίας. Θά σᾶς ἤμην ὑπόχρεως ἐάν εἴχατε τήν καλωσύνην νά κυκλοφορήσετε τήν παροῦσαν ἐπιστολήν μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου.

»Δέξασθε, κύριε γενικέ γραμματεῦ, τήν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου πρός ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου»[281].

Ὁ Πώλ-Ἀνρύ Σπάακ, σέ ἀπάντηση ἐρωτήσεως μέ ἀντικείμενο τήν πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ, δήλωσε:

«Δέν γνωρίζω τί σκέπτονται τά μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, ἐγώ ὅμως προσωπικῶς πιστεύω ὅτι τοιούτου εἴδους διασκέψεις εἶναι ὠφέλιμοι μόνον ἐάν προετοιμασθῆ καλῶς τό ἔδαφος ἵνα καταστῆ δυνατή ἡ λῆψις τῶν ἐνδεδειγμένων ἀποφάσεων».

Στή διάσκεψη ὑπουργῶν τοῦ ΝΑΤΟ στό Παρίσι, τήν 17η Δεκεμβρίου, τήν Ἑλλάδα ἐκπροσώπησαν οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ καί Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης. Κατά τίς ἐργασίες της, συζητήθηκε ἡ πρόταση Καραμανλῆ γιά τή σύγκληση συνόδου τῶν πρωθυπουργῶν τοῦ ΝΑΤΟ τήν

προσεχῆ ἄνοιξη, τήν ὁποία υἱοθέτησε καί ὑποστήριξε ὁ Φρ. Γιόζεφ Στράους, ὑπουργός Ἀμύνης τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, ἐπισημαίνοντας ὅτι «ἐπειδή ἡ διεθνής κατάστασις προμηνύεται ἐξαιρετικά κρίσιμος κατά τούς προσεχεῖς μῆνας, πρέπει ὁ δυτικός κόσμος νά προετοιμασθῆ νά ἀντιμετωπίση ἡνωμένος τάς ἐπικειμένας ρωσικάς πρωτοβουλίας εἰς τήν Εὐρώπην καί ἀλλαχοῦ». Τήν πρόταση Καραμανλῆ ἀποδέχτηκε καί ὁ Καναδός ἀντιπρόσωπος. Ὁ Ε. Ἀβέρωφ ὑπογράμμισε ὅτι «ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει πρέπει νά μειωθῆ ἡ ἀμυντική ὀργάνωσις τοῦ NATO, ἰδίᾳ εἰς τήν Εὐρώπην» καί ὑποστήριξε ὅτι κάθε μέλος τῆς Συμμαχίας ἔπρεπε νά δαπανᾶ, γιά τήν κοινή ἄμυνα, ποσά ἀνάλογα τῶν οἰκονομικῶν του δυνατοτήτων. Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς βρισκόταν σέ συνεχῆ ἐπικοινωνία μέ τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν, ἀπό τούς ὁποίους ἐνημερωνόταν, τόσο γιά τίς ἐργασίες τῆς διασκέψεως τοῦ NATO, ὅσο καί γιά τίς ἐπαφές τους σχετικά μέ τό θέμα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ.

Μετά τήν ἐπάνοδό του ἀπό τό Παρίσι, ὁ Ε. Ἀβέρωφ θά δηλώσει ὅτι «τόσον ἡ σύγκλησις νέας διασκέψεως ἐπί ἐπιπέδου πρωθυπουργῶν ὅσον καί πολλά ἄλλα μεγάλα θέματα θά συζητηθοῦν θετικώτερον, μετά τήν ἀνάληψιν ὑπό τῆς νέας ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως καί ἀφοῦ παρέλθη ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος διά τήν κατατόπισιν τῆς τελευταίας ἐπί τῶν θεμάτων αὐτῶν».

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Κ. Παπακωνσταντίνου, καταθέτει στή Βουλή τόν κρατικό προϋπολογισμό γιά τό ἔτος 1961. Εἶναι ἡ πρώτη φορά στή μεταπολεμική ἱστορία τῆς χώρας πού ὁ προϋπολογισμός κατατίθεται πρίν τήν ἔναρξη τοῦ ἔτους στό ὁποῖο ἀναφέρεται.

Τά ἔσοδα γιά τό ἑπόμενο ἔτος προβλέπονταν νά φτάσουν σέ 15.946 ἑκατ. δραχμές καί τά ἔξοδα σέ 15.246, ἐνῶ τό περίσσευμα τῶν 700 ἑκατ. προοριζόταν νά διατεθεῖ στόν προϋπολογισμό δημοσίων ἐπενδύσεων. Τό πραγματικό ὕψος τοῦ τελευταίου ὑπολογιζόταν σέ 5.000 ἑκατ. δραχμές, πού θά καλύπτονταν, ἐπίσης, κατά 800 ἑκατ. ἀπό τά εἰδικά ἔσοδα ἀπό τίς καταβολές τῶν ὠφελουμένων ἀπό τά ἔργα, κατά 1.715 ἑκατ. ἀπό τήν ἀμερικανική καί γερμανική βοήθεια καί ἄλλες πιστώσεις ἀπό τό ἐξωτερικό, ἐνῶ τά 1.785 ἑκατ. ἀπό τό προϊόν τοῦ πρόσφατου δανείου ἐντόκων γραμματίων, ἤ ἀπό ἄλλο δάνειο.

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Ἀμερικανός πρέσβης στήν Ἀθήνα, Ε. Μπρίγκς, ἐπισκέπτεται τό γενικό διευθυντή τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, πρέσβη Χ. Ξανθόπουλο-Παλαμᾶ, καί θέτει, πιεστικά, τό ζήτημα τῶν ἀμερικανικῶν ἀντιρρήσεων γιά τίς δασμολογικές διευκολύνσεις πού ζητοῦσε ἡ Ἑλλάδα γιά τίς ἐξαγωγές καπνῶν πρός τήν Κοινότητα. Τό σχετικό σημείωμα ἀναφέρει:

«Σήμερον Παρασκευήν, 9ην Δεκεμβρίου 1960 καί ὥραν 19.00 ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς, ἐπισκεφθείς τόν γενικόν διευθυντήν τοῦ Β. ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τόν παρεκάλεσεν ὅπως θέση ὑπ' ὄψιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τήν ζωηροτάτην ἐπιθυμίαν τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἡ Ἑλλάς μή ἐπιμείνη ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῆς μετά τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς εἰς περιορισμόν εἰς 10% τῆς διακυμάνσεως τῶν δασμῶν minimum, καί maximum ἐπί τοῦ καπνοῦ πρό τῶν μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν καί τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως σχετικῶν διαπραγματεύσεων κατά τήν προσεχῆ σύνοδον GATT (Ἀπρίλιον 1961).

»Ὁ Ἀμερικανός πρέσβυς ἐτόνισε τό ἐξαιρετικόν ἐνδιαφέρον τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ θέματος δηλώσας ὅτι, ἐάν εἰς τό σημεῖον αὐτό δέν ἐσημειοῦτο ἡ ζητουμένη ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὑποχώρησις, θά ἦτο δυσχερές δι' οἱανδήποτε ἀμερικανικήν Κυβέρνησιν νά συνεχίση τήν μετά τῆς Ἑλλάδος οἰκονομικήν συνεργασίαν εἰς τό σημερινόν ἐπίπεδον.

»Ὁ γενικός διευθυντής παρεκάλεσε τόν πρέσβυν ὅπως διευκρινίση τό περιεχόμενον τῆς διατυπωθείσης ἀμερικανικῆς ἀπειλῆς.

»Ὁ κ. Μπρίγκς, ἐν καταφανῆ στενοχωρίᾳ, εἶπεν ὅτι βεβαίως τοῦτο δέν ἐσήμαινεν ὅτι θά διεσπᾶτο πλήρως ἡ συνεργασία μας καί ὅτι θά ἔπαυε κάθε εἰδικώτερον ἀμερικανικόν ἐνδιαφέρον (ἡννόει τόν οἰκονομικόν τομέα) διά τά εἰδικώτερα ἑλληνικά θέματα, ἀλλ' ὅτι ἡ γενικωτέρα ἐπίπτωσις ἐπί τῆς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν συνεργασίας θά ἦτο αἰσθητῶς δυσμενής.

»Ὁ γενικός διευθυντής ἐξέφρασε τόν φόβον ὅτι ἡ ἀμερικανική αὕτη παρέμβασις ἐκινδύνευε νά ματαιώση τήν ἤδη εὐνοϊκῶς ἐξελισσομένην προοπτικήν πραγματοποιήσεως τῆς συνδέσεως καί δεν ἀπέκρυψε τήν σοβαρότητα τῆς κρίσεως τήν ὁποίαν αὕτη θά ἠδύνατο νά προκαλέση. Ἐλπίζει, προσέθεσεν, ὅτι δέν θά κληθῶμεν νά ἐκλέξωμεν μεταξύ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί τῆς ἀμερικανικῆς συνεργασίας. Ἠρώτησε περαιτέρω ἐάν παράλληλα πρός τό πρός ἡμᾶς διάβημα ἐγένετο ὑπό τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί εἰς τάς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ὁ κ. Μπρίγκς ἀπήντησε καταφατικῶς καί ἐπανέλαβε πάλιν τήν μεγάλην σημασίαν τήν ὁποίαν εἶχεν τό θέμα αὐτό διά τήν ἀμερικανικήν οἰκονομίαν. Ὁ γενικός διευθυντής ἐπεφυλάχθη νά θέση τό ὅλον θέμα ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὅμως ἐτόνισεν ὅτι τό ζήτημα διά τήν Ἑλλάδα εἶχε ζωτικήν σημασίαν καί βεβαίως δέν ἦτο δυνατόν νά θεωρηθῆ ὅτι τοῦτο εἶχεν ἀνάλογον σημασίαν διά τήν ἀμερικανικήν οἰκονομίαν. Ἐτόνισεν ὅτι τό καπνικόν εἰς τήν Ἑλλάδα ἀπετέλει βασικόν οἰκονομικόν πρόβλημα διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν. Παραλλήλως ἀπετέλει καί σοβαρώτατον κοινωνικόν πρόβλημα. Εἰς τάς καπνοπαραγωγικάς περιφερείας τῆς Βορείου ἰδίως Ἑλλάδος τό καπνικόν ζήτημα ἀποτελεῖ ὡς γνωστόν μέτωπον ἐπιθέσεως τοῦ κομμου-

νισμοῦ, ὅλη δέ ἡ περιοχή ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐαίσθητος. Θά ἦτο σφᾶλμα νά πιστευθῆ ἐν Οὐασιγκτῶνι ὅτι τό πρόβλημα τῆς καπνοπαραγωγῆς καί τῆς διαθέσεως τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τό ἐξωτερικόν, εἶναι ἁπλῶς οἰκονομικόν καί δύναται νά κριθῆ διά τοῦ στενοῦ τεχνικοῦ πρίσματος. Εἶναι πρόβλημα ἐξόχως πολιτικόν, ἡ δέ ἑλληνική Κυβέρνησις ἦτο ὑποχρεωμένη νά σταθμίση πάσας τάς ἐκ τοῦ χειρισμοῦ αὐτοῦ —ἤδη δέ πάσας τάς συνεπείᾳ τοῦ σημερινοῦ ἀμερικανικοῦ διαβήματος— εἰδικωτέρας ἐπιπτώσεις καί γενικωτέρας συνεπείας»[282].

Τό διάβημα τῆς ἀμερικανικῆς πλευρᾶς δέν ἦταν ἀπόλυτα ἀναπάντεχο. Ἤδη ἀπό τίς 31 Μαρτίου 1960, ἡ πρεσβεία τῶν ΗΠΑ στήν Ἀθήνα εἶχε ἐκδηλώσει τήν ἀνησυχία τῆς Οὐάσιγκτων γιά τήν ἐνδεχόμενη ζημία τῶν ἀμερικανῶν ἐξαγωγέων καπνοῦ, ἀπό τόν ἀντίκτυπο τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων γιά τά καπνά. Τήν ἀμερικανική παρέμβαση εἶχε, τότε, ἀποκρούσει ἡ ἑλληνική πλευρά, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ ὁμαλή ἐξαγωγή τοῦ προϊόντος ἀποτελοῦσε θέμα ἐθνικῆς ἐπιβιώσεως γιά τήν Ἑλλάδα, ἐνῶ μόνον ἕναν ἀπό τούς πολλούς τομεῖς οἰκονομικῆς δραστηριότητας τῶν ΗΠΑ· σέ κάθε περίπτωση, σημείωσαν οἱ Ἕλληνες διπλωμάτες, ἦταν ἀκόμη πρόωρο νά συζητεῖται τό θέμα, καθώς καμία ἀπόφαση δέν εἶχε ἀκόμη ληφθεῖ[283].

Ἄν, ὡστόσο, ἡ ἀμερικανική παρέμβαση μποροῦσε νά ἀναμένεται, ἡ ἔνταση μέ τήν ὁποία ἔγινε, δημιούργησε νευρικότητα στήν Ἀθήνα. Γιά τό θέμα ἐνημερώθηκε ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁ ὁποῖος ἔκρινε τό ἀμερικανικό διάβημα ἄστοχο καί προσέθεσε ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν μποροῦσε νά τό ἀποδεχθεῖ· ἄν, πάντως, οἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἕξι κάμπτονταν, θά ἔπρεπε νά ἐξεταστεῖ ποιά ζημιά θά προέκυπτε γιά τήν ἑλληνική πλευρά, καί ἄν αὐτή δέν ἦταν μεγάλη, θά ἦταν δυνατό νά προσπαθήσει ἡ Ἀθήνα νά ἐπιτύχει ἀπό τούς Ἕξι ἀνταλλάγματα σέ ἄλλους τομεῖς[284].

Ἐφαρμόζοντας τήν τακτική αὐτή, ὁ Χ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς ἐπέδωσε στόν Ε. Μπρίγκς, στίς 12 Δεκεμβρίου, σημείωμα τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ, στό ὁποῖο ἀναπτυσσόταν διεξοδικά ἡ ἑλληνική θέση καί δηλωνόταν ἡ ἀδυναμία τῆς Ἀθήνας νά δεχτεῖ τό ἀμερικανικό αἴτημα. Στό σχετικό σημείωμά του, ὁ γενικός διευθυντής τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κατέληγε:

«Προσέθεσα ὅτι ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι ἡ ὡς ἄνω ἑλληνική θέσις φαίνεται ἐλαστικωτέρα ἀφ' ὅ,τι ἴσως πιστεύουν οἱ Ἀμερικανοί ἁρμόδιοι. Ἐν συνεχείᾳ εἶπον ὅτι ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκης θά ἔχη τήν εὐκαιρίαν νά συναντηθῆ καί νά συνομιλήση ἐπί τοῦ θέματος ἐν Παρισίοις μετά τοῦ κ. Ντίλλον πρός ἐξεύρεσιν λύσεως ἐξυπηρετούσης τόσον τά ἑλληνικά ὅσο καί τά ἀμερικανικά συμφέροντα.

»Ὁ κ. Μπρίγκς μοί εἶπεν ὅτι θεωρεῖ τήν ἀνωτέρω συνάντησιν ὡς ἰδιαιτέρως χρήσιμον. Προσέθεσεν ὅτι ὁ ἴδιος εἶχεν ἐνημερώσει τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἐπί τοῦ περιεχομένου τῆς συνομιλίας, ἥν οὗτος ἔσχε μετ' ἐμοῦ τήν 9ην τοῦ μηνός καί ὅτι γνωρίζει ὅτι τό περιεχόμενον τῆς συνομιλίας ἐκείνης ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς ἀπό μέρους τοῦ κ. Ντίλλον»[285].

Στίς 13 Δεκεμβρίου, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, συναντήθηκε στό Παρίσι μέ τόν Ντ. Ντίλλον, στά πλαίσια τῶν ἐργασιῶν γιά τήν ἔγκριση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ ΟΟΣΑ. Ὁ Ἕλληνας ὑπουργός ἐπανέλαβε τή θέση τῆς Κυβερνήσεώς του γιά τό θέμα τῶν καπνῶν, σημειώνοντας ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν μποροῦσε νά μήν ἐπιδιώξει τήν εὐνοϊκότερη δυνατή ρύθμιση γιά τό ζήτημα· θά μποροῦσαν ὅμως τά ἀμερικανικά συμφέροντα νά κατοχυρωθοῦν μέ μελλοντικές διαπραγματεύσεις ΕΟΚ-ΗΠΑ, στά πλαίσια τῆς GATT[286].

Ἡ ἔντονη ἑλληνική ἀντίδραση εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τή μεταβολή τῆς ἀμερικανικῆς στάσεως γιά τό ζήτημα. Ἐξάλλου, ἡ Οὐάσιγκτων ἦταν καλά ἐνημερωμένη σχετικά μέ τή μέγιστη σημασία πού εἶχαν οἱ ἐξαγωγές καπνοῦ γιά τόν ἑλληνικό βορρά, καθώς καί γιά τήν ὕψιστη σπουδαιότητά τους γιά τόν προσανατολισμό τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί, συνακόλουθα, τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἔτσι ἡ ἀμερικανική πλευρά, ἰδιαίτερα μετά τήν ἀνάληψη τῆς προεδρίας ἀπό τόν Τζ. Κέννεντυ, τόν Ἰανουάριο, θά ἐπιλέξει νά ἀσκήσει τήν ἐπιρροή της στούς Ἕξι, πρός τήν κατεύθυνση τῆς διευκολύνσεως τῆς συνδέσεως Ἑλλάδος-ΕΟΚ. Πράγματι, στίς 27 Ἰανουαρίου 1961, λίγες μόνο ἡμέρες μετά τήν ἄνοδο στήν ἀρχή τῆς νέας Κυβερνήσεως, ὁ Ἀμερικανός πρέσβης στήν Ἀθήνα, Ε. Μπρίγκς, θά ἐνημερώσει τόν Ε. Ἀβέρωφ γιά τήν παρέμβαση τῶν ΗΠΑ στίς Κοινοτικές πρωτεύουσες. Τό σχετικό σημείωμα ἀναφέρει ὅτι ὁ Ε. Μπρίγκς κοινοποίησε στόν Ἕλληνα ὑπουργό τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα τοῦ Στέητ Ντηπάρτμεντ:

«Ἡ νέα Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔδωκε πρό ἡμερῶν ἐντολήν εἰς τούς Ἀμερικανούς πρεσβευτάς εἰς τάς ἕξ χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ὅπως προβοῦν πάραυτα εἰς διάβημα καί ἐξηγήσουν εἰς τάς Κυβερνήσεις εἰς τάς ὁποίας εἶναι διαπεπιστευμένοι ὅτι ἡ νέα Κυβέρνησις ἐνδιαφέρεται τά μέγιστα διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν. Οἱ ἕξ πρέσβεις ἐνετάλησαν νά εἴπουν ὅτι πρέπει νά ἀποδίδεται τόσον μεγάλη σημασία εἰς τόν ὕψιστον στρατηγικόν ρόλον τόν ὁποῖον παίζει ἡ Ἑλλάς εἰς τήν συμμαχικήν παράταξιν, ὥστε νά ἐλπίζεται ὅτι ἡ σημασία αὕτη θά βοηθήση ἵνα ὑπερνικηθοῦν τάχιστα τά ἀπομένοντα τεχνικά ἐμπόδια... Μετά τήν ἀνάγνωσιν, ὁ πρέσβης μοῦ ἐπεσήμανε τό ἀσύνηθες τῆς τοιαύτης ταχίστης καί ἐντόνου ἐνεργείας, παραδεχθείς δέ τοῦτο τόν παρεκάλεσα νά διαβιβάση τάς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεως πρός τήν ἀμερικανικήν Κυβέρνησιν»[287].

Ἡ ἀμερικανική παρέμβαση δέν φαίνεται νά εἶχε καταλυτική ἐπίδραση στίς διαπραγματεύσεις, στό μέ-

τρο πού είχε ἤδη γίνει σαφής ἡ βούληση τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ σύνδεση τῆς Ἑλλάδος. Ἦρθε, ὅμως, ὡς μιά πολύτιμη ἐπιπρόσθετη βοήθεια, σέ μιά ἰδιαίτερα κρίσιμη φάση τῶν συζητήσεων, ὅταν ἡ εὐνοϊκή στάση τῆς Οὐάσιγκτων μποροῦσε νά παίξει σημαντικό ρόλο στήν ὑπερκέραση τῶν ἐπιμέρους τεχνικῶν δυσκολιῶν.

Στήν ἀμερικανική πολιτική θά ἀναφερθεῖ καί σημείωμα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, στίς 10 Μαρτίου 1961:

«Ἡ στάσις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπί τοῦ θέματος τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ ἦτο κατ' ἀρχήν εὐμενής, μόνον δέ ἐπί τοῦ ζητήματος τοῦ ἐπί τοῦ καπνοῦ ἐξωτερικοῦ δασμοῦ ἐδημιούργησαν ἡμῖν δυσχερείας.

»Ἡ ὑπέρ τῆς ἡμετέρας συνδέσεως θέσις τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἐξεδηλώθη σαφῶς ὅτε, περί τά τέλη Ἰανουαρίου 1961, αὕτη ἔδωκε ἐντολήν εἰς τούς παρά ταῖς χώραις τῆς ΕΟΚ πρεσβευτάς της, ὅπως προβοῦν εἰς διάβημα καί ἐξηγήσουν εἰς τάς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ ὅτι ἡ νέα ἀμερικανική Κυβέρνησις ἐνδιαφέρεται τά μέγιστα διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ καί νά εἰποῦν ὅτι πρέπει ν' ἀποδίδεται τόσον μεγάλη σημασία εἰς τόν ὕψιστον στρατηγικόν ρόλον τῆς Ἑλλάδος ἐντός τῆς συμμαχικῆς παρατάξεως ὥστε νά ἐλπίζεται ὅτι ἡ σημασία αὕτη θά βοηθήση ὥστε νά ὑπερνικηθοῦν τά ἐναπομένοντα τεχνικά ἐμπόδια.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό ζήτημα τοῦ καπνοῦ, τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ εἶχεν ἀποφασίσει ὅπως ὁρισθῆ ἐξωτερικός δασμός 30% μέ μέγιστον ὅριον 42 σέντς καί ἐλάχιστον 29 σέντς. Τοῦτο ἐθεωρήθη παρά τῶν Ἀμερικανῶν ἀσύμφορον ὡς δυσχεραίνον τάς ἀμερικανικάς ἐξαγωγάς καπνῶν εἰς τάς ἓξ χώρας, ἐξησκήθη δέ ἀμερικανική πίεσις διά τήν μείωσιν τοῦ δασμοῦ. Δοθέντος ὅτι ἐπί τοῦ σημείου τούτου παρουσιάσθησαν δυσκολίαι καί ἐξ ἄλλων μελῶν τῆς ΕΟΚ, ἀπεφασίσθη τελικῶς ἡ μείωσις τοῦ δασμοῦ εἰς 24% μέ μέγιστον καί ἐλάχιστον ὅριον μειωμένα κατά 10%, ἤτοι 26 καί 38 σέντς κατά χιλιόγραμμον»[288].

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Στήν περιοχή μεταξύ Δαφνίου καί Σκαραμαγκᾶ γίνεται ἑορτή συμβολικῆς ἀναδασώσεως παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Ὁ ὑφυπουργός Γεωργίας, Δ. Θανόπουλος, σέ δηλώσεις του, ἀναπτύσσει τό κυβερνητικό πρόγραμμα γιά τήν ἀναδάσωση καί τονίζει ὅτι τό 1830 τά 48% τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καλυπτόταν ἀπό δάση, ἐνῶ τό 1954 τό ποσοστό ἦταν 18%. Ἡ κυβερνητική σταυροφορία γιά τήν ἀναδημιουργία τῶν δασῶν τήν τελευταία πενταετία, εἶχε ἀποδώσει τά ἀκόλουθα ἀποτελέσματα:

α. Διευθετοῦνται 105 ὀρεινές λεκάνες ἐπιφανείας 10.000.000 στρεμμάτων (διετέθησαν τό 1955-1960 145.000. 000 δρχ.) μέ πρόβλεψη γιά ἄλλα 240.000.000 δρχ.

β. Ἀναδασώθηκαν 180.000 στρεμμάτων (διετέθησαν 75.000.000 δρχ.) μέ πρόβλεψη γιά ἄλλα 200.000 στρέμματα (δαπάνης 85.000.000 δρχ.).

γ. Ἀναδασώθηκαν 200.000 στρέμματα γιά τήν προστασία τῶν ἐδαφῶν μέ προγραμματισμό ἄλλων 340.000 στρεμμάτων.

δ. Δημιουργήθηκαν ἐκτεταμένες λευκοφυτεῖες στήν Β. Ἑλλάδα (3.000.000 δένδρα μέ πρόβλεψη ἄλλων 10.000.000 στά πλαίσια τοῦ πενταετοῦς προγράμματος.

ε. Προβλέπεται νά καλυφθοῦν 340.000 στρέμματα γιά τή δημιουργία κοινοτικῶν δασῶν.

Τέλος, ὁ Δ. Θανόπουλος ὑπογραμμίζει ὅτι τά δασικά ἔργα, γιά τά ὁποῖα χορηγοῦνται ἐτησίως 200.000.000, ἐξασφαλίζουν ἐργασία σέ σημαντικά τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ καί αὐξάνουν τό ἐτήσιο οἰκογενειακό εἰσόδημα.

12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ βουλευτής Η. Μπρεδήμας, μέ ἐρώτησή του στή Βουλή, ζητεῖ ἀπό τούς ἁρμοδίους ὑπουργούς τήν κατάθεση ἐγγράφων γιά τά περιουσιακά στοιχεῖα συγγενῶν τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί προσώπων τοῦ περιβάλλοντός του. Παράλληλα, οἱ Γ. Γρίβας καί Σ. Βενιζέλος σπεύδουν μέ δηλώσεις τους νά καλέσουν τήν Κυβέρνηση νά ἀπαντήσει ἀμέσως. Κατά τόν Σ. Βενιζέλο, ἡ Κυβέρνηση ὀφείλει «νά δώση ἀπάντησιν τό ταχύτερον εἰς τάς συγκεκριμένας κατηγορίας, τάς ὁποίας διετύπωσεν ὑπό μορφήν ἐρωτήσεως ὁ βουλευτής κ. Μπρεδήμας. Ζητήματα ἠθικῆς τάξεως δέν ἐπιδέχονται ἀναβολήν καί ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις διά συγκεκριμένων στοιχείων νά ἀπαντήση εἰς τάς βαρυτάτας κατηγορίας».

Ὁ Γ. Γρίβας ὑπογραμμίζει ὅτι «οἱοσδήποτε δισταγμός ἤ καθυστέρησις ἀπό μέρους τῆς ὑπευθύνου Κυβερνήσεως δικαιολογεῖ τάς χειροτέρας ὑποψίας».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε, ἀπό τήν πλευρά του, τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἀπαξιῶ νά ἀπαντήσω εἰς εὐτελεῖς ὑπαινιγμούς, τό ἀβάσιμον τῶν ὁποίων γνωρίζουν πλεῖον παντός ἄλλου καί ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἀντιπάλων μου, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νά τούς ἐκμεταλλευθοῦν. Ἄν, παρά ταῦτα, ἔχουν περισσοτέραν περιέργειαν, τούς παραπέμπω εἰς τόν κ. Μπρεδήμαν διά νά ἐνημερωθοῦν».

Ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης Κ. Καλλίας παρατήρησε:

«Δέν πρόκειται περί ἐρωτήσεως, κατά τόν κανονισμόν τῆς Βουλῆς, δεκτικῆς ἀπαντήσεως. Διότι ὁ ἐρωτῶν ἤ γνωρίζει ἤδη ὅ,τι δῆθεν ἐρωτᾶ διά νά μάθη, ἤ δύναται εὐχερῶς νά τό πληροφορηθῆ ἐκ τῶν βιβλίων τῶν μεταγραφῶν, τά ὁποῖα εἶναι δημόσια καί εἰς τήν διάθεσιν παντός ἐπιθυμοῦντος νά λάβη γνῶσιν αὐτῶν. Ἡ ἐρώτησις ἀποκαλύπτει πλήρως τήν πρόθεσιν τοῦ ἐρωτῶντος βουλευτοῦ νά διατυπώση ἀπαραδέκτους ὑπαινιγμούς ἐναντίον ἀδιαβλήτων

πράξεων τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, τοῦ ὁποίου τό ἠθικόν κῦρος οὐδείς δύναται νά θίξη».

Τήν ἑπομένη, ὁ Π. Κανελλόπουλος, σέ ὁμιλία του ἀπό τό βῆμα τῆς Βουλῆς στηλίτευσε τήν τακτική τῆς ὑποβολῆς ἀόριστων καί συκοφαντικῶν ἐρωτήσεων γιά τή δημιουργία ἐντυπώσεων· καί ἀπέδωσε τήν πρωτοβουλία αὐτή σέ ὀργανωμένη ἀπόπειρα νά σπιλωθεῖ ἡ Κυβέρνηση.

14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὑπογράφεται στό Παρίσι ἡ συνθήκη ἀναδιοργανώσεως τοῦ ΟΕΟΣ, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τόν τίτλο τοῦ Ὀργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καί Ἀναπτύξεως (ΟΟΣΑ). Μέ τή νέα συνθήκη γίνονται μόνιμα τακτικά μέλη τοῦ ΟΟΣΑ οἱ ΗΠΑ καί ὁ Καναδᾶς. Μεταξύ τῶν σκοπῶν τοῦ ΟΟΣΑ, ὑπό τή νέα μορφή του, εἶναι ἡ ἐνίσχυση, ὑποβοήθηση καί παρακολούθηση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν λιγότερο ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ἡ ἵδρυση εἰδικῆς μόνιμης κεντρικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν παρακολούθηση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν χωρῶν-μελῶν πού βρίσκονται στό στάδιο τῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐπιτροπή προβλέπεται νά μελετᾶ τά προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν χωρῶν αὐτῶν, νά τίς ὑποβοηθεῖ στήν κατάρτισή τους καί νά μεριμνᾶ γιά τήν ἐπίλυση τῶν τεχνικῶν καί οἰκονομικῶν προβλημάτων πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ἀνάγκη τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἀναπτύξεώς τους. Τό θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως καί τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως θά ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης καί θά ὑποβάλλονται γνωματεύσεις γιά τήν ἐπίλυσή του.

Ἡ Ἑλλάδα ἐκπροσωπήθηκε στή διάσκεψη ἀπό τόν ὑπουργό Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκη καί τόν πρέσβη Θ. Χρηστίδη.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συζητεῖται στή Βουλή, πρό τῆς ἡμερησίας διατάξεως, πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή σύσταση Εἰδικοῦ Δικαστικοῦ Συμβουλίου, ἐπιφορτισμένου νά ἐπιληφθεῖ κάθε ὑποθέσεως, ἡ ὁποία ἔχει σχέση μέ τούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων, πρωθυπουργούς ἤ πρώην πρωθυπουργούς, προκειμένου νά προστατευθεῖ ἡ πολιτική ἡγεσία τοῦ τόπου ἀπό τή δυσφήμιση καί τό διασυρμό.

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἀνέπτυξε τίς σχετικές ἀπόψεις του ὡς ἑξῆς:

«Κύριοι βουλευταί, ἔλαβον τόν λόγον, κυρίως, διά νά ἐκφράσω ὡρισμένας ἀνησυχίας μου, ἀνησυχίας τάς ὁποίας προκαλεῖ ἡ ἔντονος νοσηρότης ἡ ἐμφανιζομένη τόν τελευταῖον καιρόν εἰς τήν δημοσίαν μας ζωήν.

»Εἶναι γνωστόν ὅτι εἰς τήν χώραν αὐτήν, ἡ νόσος τοῦ ψεύδους καί τῆς συκοφαντίας εἶναι νόσος ἐπιδημική. Ἀπό τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καί μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, δέν ὑπῆρξεν ἀνήρ, ὁ ὁποῖος νά διεκρίθη εἰς τήν ἐθνικήν μας ζωήν, χωρίς νά γίνη στόχος τοῦ μίσους καί χωρίς νά γίνη θῦμα τῆς συκοφαντίας. Τήν νόσον αὐτήν τοῦ ψεύδους καί τῆς συκοφαντίας τήν καλλιεργεῖ τό κλίμα τοῦ πάθους καί τῆς δημοκοπίας. Κατά καιρούς, τό κακόν αὐτό ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν καί τοιαύτην ἔντασιν, ὥστε νά προξενήση δεινά εἰς τήν χώραν καί νά προκαλέση συμφοράς.

»Τόν τελευταῖον καιρόν, ὅμως, τό κακόν αὐτό ἐκδηλώνεται ἐντονώτερον, ἐμφανίζεται μεθοδικά ὠργανωμένη ἡ συκοφαντία, λειτουργεῖ ἐπί τῇ βάσει μεθόδου καί ἐκδηλώνεται κατά τρόπον ἰδιαζόντως ἀνέντιμον καί ἄνανδρον.

»Ὡρισμένοι πολιτικοί κύκλοι καί μερίς τοῦ τύπου, ἐξαπέλυσαν τόν τελευταῖον καιρόν μίαν ἐκστρατείαν, ἡ ὁποία ἀμέσως μέν στρέφεται κατά τῆς Κυβερνήσεως, ἐμμέσως ὅμως κατά τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καί κατά τοῦ δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος. Διατυπώνονται ἀνευλαβεῖς ὑπαινιγμοί κατά τοῦ Στέμματος, διασύρονται ἀνώτατοι δικαστικοί καί ὑπονομεύεται ἡ Δικαιοσύνη. Ὑβρίζεται τό στράτευμα, τό ὁποῖον θά ἔπρεπε νά ἀποτελῇ τό καύχημα τοῦ ἔθνους. Πλήσσεται τό ἐθνικόν νόμισμα καί ὑπονομεύεται ἡ οἰκονομική σταθερότης.

»Καί ὅλα αὐτά, ἐπαναλαμβάνω, γίνονται μεθοδικά, ὠργανωμένα διά δολίων μέσων καί κατά τρόπον ἄνανδρον. Γνωρίζετε ἀλλά αὐτό δέν τό γνωρίζει ὁ ἑλληνικός λαός, ὅτι ἀνεκαλύφθη διά τήν πραγματοποίησιν αὐτῆς τῆς πολεμικῆς ἡ μέθοδος τῶν ἀθώων ἀλλά δολίων "ἐρωτήσεων", αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν εἰς μέν τόν ὑβριστήν καί συκοφάντην νά παραμένη ἀκαταδίωκτος, εἰς δέ τό θῦμα δέν παρέχουν τά μέσα τῆς ἀμύνης.

»Ἰδού διατί χαρακτηρίζω ὡς κατ' ἐξοχήν ἀνέντιμον καί ἄνανδρον τόν τρόπον αὐτόν τῆς συκοφαντίας.

»Πέραν αὐτοῦ, ὅμως, μία μερίς τοῦ τύπου ἐμφανίζεται κατά τρόπον, ὥστε νά ἐνθυμίζη παλαιάς ἡμέρας, θλιβερᾶς ἡμέρας, ἡμέρας κατά τάς ὁποίας διεσύροντο ἄνευ δισταγοῦ ὑπολήψεις καί ὑπενομεύοντο θεσμοί. Ἡ μερίς αὐτή τοῦ τύπου, ἐπιλήσμων τῶν εὐθυνῶν της, εὐθυνῶν τάς ὁποίας προσδιορίζει ἡ σημασία τοῦ λειτουργήματος, τό ὁποῖον τῷ ἐνεπιστεύθη ἡ πολιτεία, παρεβίασε τάς δημοσιογραφικάς δεοντολογίας καί δημιουργεῖ διά τῆς ἐμφανίσεώς της μίαν ἀτμόσφαιραν ἀκολασίας, ἀπολαύουσα καί αὐτή κατ' ἔμμεσον τρόπον τό προνόμιον τοῦ ἀκαταδιώκτου.

»Θά ἤθελα, κ. συνάδελφοι, νά ἐπισημάνω τούς κινδύνους οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπό τήν τακτικήν αὐτήν. Θά ἤθελα νά καταγγείλω ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ἀλλά καί πρός τόν ἑλληνικόν λαόν τήν τακτικήν αὐτήν, ὡς ἀπαράδεκτον, ἀκόμη καί διά πρωτογόνους κοινωνίας, νά τήν καταγγείλω ὡς ἀπειλήν κατά τῆς γαλήνης, κατά τῆς σταθερότητος τοῦ τόπου καί τοῦ ἐλευθέρου μας πολιτεύματος.

»Εἰς τήν μερίδα αὐτήν τοῦ τύπου, ἡ ὁποία συμβαίνει νά εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἔχει χρέος κατ' ἐξοχήν νά σέβεται τήν μνήμην τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, θά ἀφιερώσω ὡρισμένους χαρακτηρισμούς τοῦ ἰδίου τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

»Τήν 22αν Νοεμβρίου 1930 ἀντιμετωπίζων κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἕνα κλῖμα ἀπεράντου συκοφαντικῆς ἀκολασίας καί ἀδιστάκτου δημαγωγίας, εὑρέθη εἰς τήν ἀνάγκην, ὄχι μόνον κατ' ἐπανάληψιν νά ἐπιστήση τήν προσοχήν τῆς Βουλῆς καί τῆς κοινῆς

γνώμης ἐπί τοῦ κινδύνου, ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη διά τό ἑλληνικόν πολίτευμα, ἀλλά καί μέτρα εἰδικά αὐστηρά νά λάβη κατά τοῦ τύπου. Λέγει, λοιπόν, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος:

»"Ἀλλά δυστυχῶς σήμερον κακοῦργος τύπος χειρίζεται τά ζητήματα κατά τρόπον συκοφαντικόν. Σᾶς συνιστῶ διά τοῦτο ν' ἀποδέχεσθε μέ πᾶσαν ἐπιφύλαξιν τάς κατηγορίας καί τούς ὑπαινιγμούς τῆς μερίδος αὐτῆς τοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος διαρκῶς ὁμιλεῖ περί καταχρήσεων καί κλοπῶν.

»Ὑπάρχει φόβος, ἐάν ἐξακολουθήση ἡ ἀχαλιναγώγητος γλῶσσα τῆς μερίδος αὐτῆς τοῦ τύπου, ἐπειδή ἔχομεν καί τό προπατορικόν ἐλάττωμα νά πιστεύωμεν εὔκολα εἰς τήν συκοφαντίαν, ὑπάρχει φόβος, ἄν δέν ἀντιδράση ἡ ὑγιής κοινή γνώμη, νά καταντήσετε μίαν ἡμέραν πού δέν θά βρίσκετε τιμίους ἀνθρώπους διά νά σᾶς κυβερνοῦν. Καί ὁμολογουμένως χρειάζεται ἡρωισμός πολύς διά νά ὑφίσταται κανείς τάς καθημερινάς αὐτάς ἐπιθέσεις".

»Εἶναι ἄπειρα τά κείμενα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διά τῶν ὁποίων καταγγέλλεται αὐτή ἡ τακτική τῆς ἀδιστάκτου συκοφαντίας καί ἀπεράντου δημαγωγίας. Νομίζω ὅτι θά εἶχον δικαίωμα νά κάμω ἔκκλησιν πρός τόν τύπον ὁλόκληρον νά ἀνακτήσει τό αἴσθημα τῆς εὐθύνης, διότι, πράγματι, ἡ εὐθύνη εἶναι βαρεῖα, ὅταν ἀναλογισθῆτε ὅτι ἡ Πολιτεία, ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός, ἐνεπιστεύθη εἰς μικρόν ἀριθμόν ἀνθρώπων μίαν τεραστίαν δύναμιν, τῆς ὁποίας πρέπει νά γίνεται ἀπαραιτήτως καλή χρῆσις. Διότι, ἐάν δέν γίνεται καλή χρῆσις αὐτῆς τῆς δυνάμεως, τότε δέν ἔχομεν δημοκρατίαν ἀλλά ἔχομεν τυραννίαν τοῦ τύπου. Κύριοι βουλευταί, πέραν τῆς καταγγελίας εἰς τήν ὁποίαν ὀφείλω νά προβῶ, τῆς ἀπαραδέκτου αὐτῆς τακτικῆς, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νά λάβη ὡρισμένα μέτρα, μέτρα ἐξικνούμενα ἐνδεχομένως καί μέχρι τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος.

»Μή θορυβῆσθε.

»Λέγω, ὅτι θά "ἐπιδιωχθῆ", θά ἐπιδιωχθῆ ἡ καθιέρωσις τοῦ Συντάγματος διά τόν λόγον ὅτι, ἐάν παραμείνη τό πολίτευμά μας ὅπως ἔχει σήμερον, πολίτευμα τό ὁποῖον ἐπιρρίπτει τήν σύγχυσιν μεταξύ δημοκρατίας καί ἀναρχίας, μεταξύ ἐλευθερίας καί ἀσυδοσίας, πολίτευμα τό ὁποῖον ἐπιτρέπει εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος θέλει νά ἀδικήση, ἀκινδύνως νά τό πράττη, εἶμαι βέβαιος ὅτι τό πολίτευμά μας τοῦτο δέν θά ἐπιζήση ἐπί μακρόν. Ἔχω τήν γνώμην ὅτι δέν εἶναι θέμα τό ὁποῖον ἀφορᾶ εἰς τήν Κυβέρνησιν καί εἰς ἐμέ εἰδικῶς, εἶναι ἕνα θέμα γενικώτερον τό ὁποῖον θά πρέπει ὅλος ὁ πολιτικός κόσμος νά τό ἐκτιμήση ὡς μίαν ἀνάγκην ἐθνικήν.

»Λέγω, λοιπόν, πέραν τῆς καταγγελίας εἰς τήν ὁποίαν προβαίνω πρός τόν ἑλληνικόν λαόν, ὅτι εἶμαι ὑποχρεωμένος διά νά προστατεύσω τήν ἑλληνικήν κοινωνίαν καί τό ἑλληνικόν πολίτευμα, ἀλλά διά νά προστατεύσω καί τήν ἡγεσίαν τοῦ τόπου ἀπό τόν διασυρμόν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά προτείνω καί νά λάβω ὡρισμένα μέτρα. Θά προτείνω ἀπόψε πρός τό Σῶμα τήν σύστασιν ἑνός Εἰδικοῦ Δικαστικοῦ Συμβουλίου, τό ὁποῖον θά ἐπιληφθῆ πάσης ὑποθέσεως, ἡ ὁποία ἔχει σχέσιν μέ τούς ἀρχηγούς κομμάτων, πρωθυπουργούς, ἤ πρώην πρωθυπουργούς. Τό κάμνω αὐτό ἐκ καθήκοντος.

»Τό πράττω αὐτό, διότι πρέπει νά δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις χάριν εἰς τάς ὁποίας ὁ ἑλληνικός λαός θά διατηρήση τήν ἐμπιστοσύνην του καί τήν ἡγεσίαν του, διότι ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ καθημερινοί καί ἀμοιβαῖοι διασυρμοί, ὑπάρχει κίνδυνος νά ὁδηγήσουν τήν πολιτικήν ἡγεσίαν τοῦ τόπου εἰς καθολικήν ἀνυποληψίαν. Ἀναγιγνώσκω τήν πρότασίν μου:

»1. Συνιστᾶται Ἀνώτατον Δικαστικόν Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἀπό τόν πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τόν πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου, τόν πρόεδρον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τόν πρόεδρον τοῦ ΑΣΔΥ καί τόν πρόεδρον τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.

»Χρέη εἰσηγητοῦ παρά τῷ ἀνωτέρῳ Συμβουλίῳ ἐκτελεῖ ὁ Εἰσαγγελεύς τοῦ Ἀρείου Πάγου.

»2. Εἰς τό ἀνωτέρω Συμβούλιον ἀνατίθεται ἡ ἔρευνα καί ὁ ἔλεγχος τοῦ δημοσίου βίου καί τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, ἐφ' ὅσον οὗτος συνάπτεται ἀμέσως ἤ ἐμμέσως μέ τόν δημόσιον τοῦ ἑκάστοτε πρωθυπουργοῦ, τῶν πρώην πρωθυπουργῶν καί τῶν, κατά τούς ἀπό 1946 ἰσχύοντας Κανονισμούς τῆς Βουλῆς, διατελούντων ἤ διατελεσάντων ἀρχηγῶν, γενικῶν γραμματέων ἤ ἐκπροσώπων κομμάτων.

»3. Ὑπό τόν ἔλεγχον τοῦ ἀνωτέρω Συμβουλίου τίθεται ἡ περιουσιακή ἐν γένει κατάστασις ὡς καί ὁ τρόπος κτήσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν κτηθέντων ὑπό τοῦ ὑπό ἔλεγχον προσώπου ἤ τῆς συζύγου, τῶν κατιόντων, ἀνιόντων καί ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἐρευνωμένου ἐάν τά περιουσιακά στοιχεῖα ταῦτα ἐκτήθησαν κατά τρόπον θεμιτόν ἤ ἀθέμιτον ἤ καί κατά κατάχρησιν τοῦ ἀσκηθέντος δημοσίου λειτουργήματος. Ἐπίσης τίθεται ὑπό ἔλεγχον τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου πᾶσα ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς περιουσίας ταύτης λαβοῦσα χώραν ἐνέργεια ἤ παράλειψις ἀντιτιθεμένη εἰς τούς κειμένους νόμους ἤ εἰς τήν ἠθικήν τάξιν (συμμόρφωσις πρός τάς φορολογικάς ὑποχρεώσεις κ.λ.π.).

»4. Τό Δικαστικόν Συμβούλιον, ἐξετάζον ἅπαντα τά ἀποδεικτικά στοιχεῖα τά ὁποῖα ἤθελε συγκεντρώσει εἴτε αὐτεπαγγέλτως εἴτε κατόπιν ἐγκλήσεως καί μετ' ἐκτίμησιν τῆς προφορικῶς ἀναπτυσσομένης εἰσηγήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως, ἀποφαίνεται περί τῆς βασιμότητος ἤ μή τῶν ὑποβληθεισῶν ἐγκλήσεων καί περί τῆς, συμφώνως πρός τούς νόμους καί τήν ἠθικήν τάξιν, κτήσεως καί διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῶν ὑπό ἔλεγχον προσώπων καί ἐν γένει περί τοῦ συμφώνως πρός τούς νόμους καί τήν ἠθικήν τάξιν βίου αὐτῶν, περιλαμβανομένων καί τῶν μνημονευθέντων συγγενῶν.

»5. Ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν καθηκόντων του ὁ Εἰσαγγελεύς τοῦ Ἀρείου Πάγου, θά ἔχη ἅπαντα τά κατά τήν Ποινικήν Δικονομίαν δικαιώματα τοῦ Εἰσαγγελέως Πλημμελειοδικῶν καί τοῦ Ἀνακριτοῦ.

»6. Πᾶς πολίτης δύναται νά ὑποβάλη ἔγκλησιν ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρω Συμβουλίου παρέχων ὅσα στοιχεῖα γνωρίζει περί τῶν ὑπό ἔλεγχον τελούντων προσώπων.

»Ὁ καταθέτων ψευδῆ πράγματα, εἴτε ἐπί σκοπῷ δυσφημίσεως εἴτε ἐξ ἀσυγγνώστου ἐπιπολαιότητος τιμωρεῖται διά τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου τῶν ποινῶν "περί ψευδοῦς καταμηνύσεως" καί συκοφαντικῆς δυσφημίσεως.

»7. Τό ἀνωτέρω Δικαστικόν Συμβούλιον ὑποχρεοῦται ὅπως περατώση τό ἔργον αὐτοῦ ἐντός τεσσάρων μηνῶν ἀπό τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ.

»8. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δικαστικοῦ Συμβουλίου διαβιβάζονται πρός τήν Βουλήν καί τήν Εἰσαγγελικήν ἀρχήν πρός κίνησιν ἐνδεικνυομένης διώξεως διά πᾶσαν παράβασιν.

»9. Ἀπό τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου καί μέχρι πέρατος τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνωτέρω Δικαστικοῦ Συμβουλίου ἀναστέλλεται ἡ λῆξις τῆς παραγραφῆς παντός συναφοῦς πρός τό ἔργον αὐτοῦ ἀδικήματος.

»Κύριοι βουλευταί, αὐτή εἶναι ἡ πρότασίς μου. Παρεκάλεσα τόν ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης ἐπί τῇ βάσει αὐτῶν τῶν σκέψεων νά καταρτίση πλῆρες νομοσχέδιον, τό ὁποῖον θά θέση ὑπ' ὄψιν καί τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων εἰς τρόπον, ὥστε νά διατυπώσουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις των διά νά καταστῇ ἀρτιώτερον.

»Ἠθέλησα νά περιορίσω τήν πρότασίν μου εἰς τήν πολιτικήν ἡγεσίαν, διότι ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, ἐάν δώσωμεν εὐρυτέραν ἔκτασιν, ὑπάρχουν δύο κίνδυνοι. Πρῶτον μέν, νά γίνουν καταχρήσεις καί νά μεταβληθῇ ὁλόκληρος ἡ χώρα εἰς συνεργεῖον συκοφαντιῶν καί ἐκβιάσεων καί δεύτερον, δέν θά ἀποδώση πρακτικόν ἀποτέλεσμα, διότι μέ τήν πάροδον τοῦ χρόνου θά ἀτονήση. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ἐξουσιοδοτημένος νά δεχθῇ πρακτικάς, ὀρθάς παρατηρήσεις, εἰς τρόπον ὥστε νά καταστῇ τό νομοσχέδιον ἄρτιον καί νά ἀποδώση τό ἀποτέλεσμα, τό ὁποῖον ἀναμένομεν. Τό δέ ἀποτέλεσμα θά εἶναι νά ἀποδειχθῇ εἰς τόν τόπον αὐτόν, ὅτι ἡ πολιτική ἡγεσία του εἶναι ἀδιάβλητος. Αὐτό θά εἶναι ὠφέλιμον ὄχι μόνον διά τόν πολιτικόν κόσμον, θά εἶναι ὠφέλιμον καί διά τήν ἑλληνικήν κοινωνίαν καί διά τό δημοκρατικόν μας πολίτευμα.

»Κύριοι βουλευταί, γνωρίζω ἀπό τήν ἱστορίαν, παλαιάν καί πρόσφατον, ποία ὑπῆρχεν ἡ εὐχή ἐκείνων οἱ ὁποῖοι προσεφέρθησαν νά κυβερνήσουν τόν τόπον αὐτόν.

»Ἡ ἐξουσία, ἐξ ἄλλου, μοῦ ἐπέτρεψε νά ἐκτιμήσω εἰς ὅλην της τήν ἔκτασιν καί εἰς ὅλας τάς ἐκδηλώσεις τήν ἀνθρωπίνην κακίαν. Ἐγνώριζα, συνεπῶς, ὅτε ἀνεδεχόμην τήν εὐθύνην τῆς ἐξουσίας, ὅτι θά ὑποστῶ δοκιμασίας. Ὁμολογῶ, ὅμως, ὅτι δέν ἀνέμενα αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν κακομεταχείρισιν. Θά πρέπει δέ νά ἀναγνωρίσετε καί ὑμεῖς ὅτι ὑπῆρξε πολύ εὐτελής.

»Ἐπιδιδόμεθα εἰς τήν πολιτικήν ὅλοι μας διά νά ὑπηρετήσωμεν τόν τόπον. Ἐάν δέν δυνάμεθα νά τοῦ εἴμεθα ὠφέλιμοι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, δέν δικαιούμεθα νά τόν βλάπτωμεν. Καί τόν βλάπτομεν ὅταν, διά νά ἱκανοποιήσωμεν τά πάθη μας, διαφθείρωμεν τό πολίτευμα διά τοῦ ψεύδους καί τῆς δημαγωγίας. Τόν βλάπτομεν ὅταν, διά νά ἱκανοποιήσωμεν φιλοδοξίας προσωπικάς, διαφθείρωμεν τόν λαόν διά τῆς συκοφαντίας.

»Εἶμαι ὑπερήφανος διότι ὑπῆρξα πάντοτε συνεπής πρός τάς σκέψεις αὐτάς.

»Ὑπῆρξα καί εἰς τόν ἰδιωτικόν καί εἰς τόν δημόσιον βίον μου αὐστηρός. Καί δέν ἔχω λόγους νά φοβοῦμαι καμμίαν κριτικήν καί κανένα ἔλεγχον. Δύνασθε, ἐάν θέλετε, νά μέ ὑβρίζετε. Δύνασθε νά μέ συκοφαντῆτε. Δύνασθε, ἐάν θέλετε, νά μέ θανατώσητε. Ἀλλά δέν δύνασθε νά μέ βλάψητε. Καί δέν δύνασθε νά μέ βλάψητε, διότι δέν δύνασθε νά θίξετε τήν τιμήν μου. Αὐτήν θά τήν προστατεύση ὁ ἑλληνικός λαός, ἐν ὅσῳ ζῶ, καί ὁ ἱστορικός τοῦ μέλλοντος μετά τόν θάνατόν μου»[289].

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀπό τήν πλευρά τους, ἐπικρότησαν τήν πρωτοβουλία τῆς Κυβερνήσεως καί τόνισαν ὅτι θά ἀνέμεναν τό σχετικό νομοσχέδιο.

Ἡ πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή σύσταση εἰδικοῦ συμβουλίου τιμῆς ἐπαναφέρεται, στίς 26 Δεκεμβρίου, μέ ἐπιστολή τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης, Κ. Καλλία, πρός τούς πολιτικούς ἀρχηγούς. Στίς ἀπαντήσεις ἐντούτοις τῶν τελευταίων παρατηρεῖται τώρα ἀσυμφωνία. Ὁ Γ. Παπανδρέου, ὁ Σπ. Μαρκεζίνης καί ἡ Νέα Πολιτική Κίνηση διευκρινίζουν ὅτι θά πάρουν θέση μετά τήν κατάθεση συγκεκριμένου σχεδίου νόμου· ὁ Η. Τσιριμῶκος τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως ζητεῖ τή διασφάλιση τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου, τή λειτουργία τοῦ νόμου περί εὐθύνης ὑπουργῶν καί τήν κατοχύρωση τοῦ ἐλέγχου ἀπό τόν τύπο· ὁ ἀρχηγός τοῦ ΚΕΑ, Γ. Γρίβας, ζητεῖ εὐρύτερες ἁρμοδιότητες γιά τό Συμβούλιο ὥστε νά περιληφθοῦν ὅλα τά πρόσωπα πού κατεῖχαν ἤ κατέχουν ἀνώτατες θέσεις, ἐνῶ, τέλος, ὁ Σ. Βενιζέλος ἐπικροτεῖ τή σύσταση τοῦ Συμβουλίου ἀπό τούς πρώην προέδρους τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων, τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους καί τοῦ ΑΣΔΥ.

17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Εἰς ὡρισμένην μερίδα τοῦ τύπου προεκλήθη ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ περί ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος δήλωσίς μου εἰς τήν Βουλήν ἀφεώρα μόνον τόν τύπον. Ἐπιθυμῶ νά τονίσω ὅτι ἡ δήλωσίς μου ἐκείνη ἔχει πολύ εὐρυτέραν ἔννοιαν. Διά τῆς ἀναθεωρήσεως θά ἔδει, καθ' ἡμᾶς, νά ἐπιδιωχθῇ, πρῶτον, νά καταστῇ ἡ λειτουργία ὅλων τῶν ἐξουσιῶν τῆς πολιτείας ταχυτέρα καί ὀλιγώτερον πολύπλοκος, δεύτερον δέ, νά περιορισθῇ ἐντός θεμιτῶν ὁρίων τό πνεῦμα τῆς πολιτικῆς καί ἠθικῆς ἀναρχίας, ἥτις ἐνθαρρύνεται καί ἀπό τήν ἀσάφειαν ὡρισμένων συνταγματικῶν διατάξεων καί τρίτον, νά ἐξασφαλισθῇ εἰς τάς δημοκρατικάς ἀρχάς τρόπος ἐφαρμογῆς, ἀνταποκρινόμενος πληρέστερον εἰς τόν σύγχρονον ρυθμόν τῆς ζωῆς».

18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ἐγκαινιάζονται, παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, Ν. Μάρτη, τά ἔργα κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ὑδροηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου τῆς ΔΕΗ στήν περιοχή Κρεμαστῶν Ἀχελώου.

Ὁ Ν. Μάρτης τονίζει τή σπουδαιότητα τοῦ ἔργου καί ἀναλύει τήν κυβερνητική πολιτική γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας· μεταξύ ἄλλων, ὑπογραμμίζει:

«Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ Ἀχελώου δικαιολογημένως θεωρεῖται ὁ κορμός τῆς ἐθνικῆς ἐνεργειακῆς οἰκονομίας μας, διότι τά ὑδροηλεκτρικά ἐργοστάσια, τά ὁποῖα τελικῶς θά κινήση, θά ἔχουν συνολικήν ἰσχύν 900.000 κιλοβάτ καί θά

παράγουν ἐτησίως ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν ὑπερβαίνουσαν τά 3 δισεκατ. κιλοβατώρας.

»Συγκεκριμένως τό ἐργοστάσιον Κρεμαστῶν θά εἶναι ἰσχύος 400.000 κιλοβάτ, μέ παραγωγήν 1.500 ἑκατ. κιλοβάτ ἐτησίως. Βραδύτερον θά προστεθῆ εἰς τά Κρεμαστά καί πέμπτη μονάς ἰσχύος 100.000 κιλοβάτ. Ἄλλα 160.000 κιλοβάτ μέ προοπτικήν αὐξήσεως εἰς 240.000 θά δώσουν τά δύο ἔργα Πρεβέντζας καί Καστρακίου, ἐνῶ τό ἀνάντη τῶν Κρεμαστῶν ἐπίσης πρός κατασκευήν ὑδροηλεκτρικόν ἐργοστάσιον Τοπολιανῶν θά ἔχη ἰσχύν 160.000 κιλοβάτ.

»Τό ἔργον τῶν Κρεμαστῶν προϋπελογίσθη εἰς 82 ἑκατ. δολλ., ἐξ ὧν 31 ἐχορήγησεν εἰς τήν ΔΕΗ τό ἀμερικανικόν Ταμεῖον Δανείων Ἀναπτύξεως ἐξοφλητέα εἰς δραχμάς, μέ ἐπιτόκιον 3,5% καί διάρκειαν ἀποπληρωμῆς 25 ἔτη.

»Μέ τό ἔργον τοῦ Ἀχελώου θά φθάσωμεν τό 1970 τάς 770 κιλοβατώρας κατά κάτοικον ἔναντι 265 σήμερον καί 88 τό 1950.

»Ἡ Κυβέρνησις δηλοῖ ὑπευθύνως ὅτι ἔχει τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ὑπό τῆς ΔΕΗ πλῆρες καί ὡλοκληρωμένον πρόγραμμα ἀξιοποιήσεως ὅλων τῶν πηγῶν ἐνεργείας τῆς χώρας καί ὅτι εἰς τό μέλλον ὅλαι αἱ ἀνάγκαι εἰς ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν διά τάς βιομηχανίας, τήν γεωργίαν καί τήν λοιπήν κατανάλωσιν θά καλυφθοῦν πλήρως».

19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ ἐξετάζουν τίς ἑλληνικές θέσεις γιά τήν ὑπογραφή συμφωνίας συνδέσεως. Ταυτόχρονα, ἀπό τό Παρίσι, ὅπου εὑρίσκεται, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, κάμει τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Τά πράγματα δέν πηγαίνουν καλά. Ἐκκρεμοῦν ἕνα ἤ δύο ζητήματα ἀρχῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τό ὅτι δυνάμει τοῦ προσχεδίου τῆς συμφωνίας, παρέχεται ἡ δυνατότης περιορισμοῦ τῶν ἐξαγωγῶν μας πρός τάς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Τελοῦν ἐπίσης ὑπό ἀμφισβήτησιν δύο ἤ τρία σημεῖα ἀφορῶντα τά ἀγροτικά προϊόντα. Ἄν ἡ Ἑλλάς ὑποχωρήση ἐπ' αὐτῶν, δέν πρόκειται νά ἀποκομίση οἱονδήποτε κέρδος ἀπό τήν ὅλην συναλλαγήν».

Καί προσθέτει ὅτι:

«Ἄν καί εἰς τήν προτεινομένην σύνδεσιν ἡ Ἑλλάς λαμβάνη ὑπ' ὄψιν τόν πολιτικόν παράγοντα, ἐν τούτοις, ὁ παράγων αὐτός εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένος μέ τό οἰκονομικόν θέμα».

Εὐθύς μετά τήν ἐπάνοδό του στήν Ἀθήνα, δηλώνει τά ἑξῆς:

«Αἱ διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινήν Ἀγοράν τῶν Ἓξ διεξάγονται εἰς ἐπίπεδον ἐμπειρογνωμόνων. Κατά τάς προσφάτους συζητήσεις, προέκυψαν σοβαραί δυσχέρειαι, ἐκ τῶν ὁποίων καί προεκλήθη ἡ γνωστή δήλωσίς μου εἰς Παρισίους, κατά τήν ὁποίαν δέν πρέπει νά ἀποκλείεται καί ἐγκατάλειψις τῆς σχετικῆς προσπαθείας. Αἱ δυσχέρειαι ὀφείλονται τόσον εἰς θέματα ἀρχῆς, ὅσον καί εἰς τήν ἐπιδιωκομένην μεταχείρισιν ὡρισμένων ἑλληνικῶν προϊόντων».

Ἀπαντῶντας σέ ἐρώτηση ἐάν τέθηκαν ἀπό τήν Ἑλλάδα κατά τίς τελευταῖες διαπραγματεύσεις νέα αἰτήματα, ὁ Ε. Ἀβέρωφ δηλώνει:

«Τοῦτο δέν συνέβη δι' οὐδέν θέμα, οὐδέ κἄν διά λεπτομέρειαν. Ἁπλῶς, ἡ Ἑλλάς ἐμμένει εἰς ὅσα νομίζει ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητα, ὥστε ἐν τῇ πράξει νά δυνηθῆ νά ἀποδώση ἡ σύνδεσίς της μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, δεδομένου ὅτι πρό διμήνου περίπου εἶχα διεξαγάγει εἰς Παρισίους συνομιλίας σχετικάς μέ τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος, μέ τούς ὑπουργούς τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἓξ καί εἶχα διαπιστώσει ὅτι αἱ ἑλληνικαί ἀπόψεις εἶχον συναντήσει κατανόησιν ἐπί πολιτικοῦ ἐπιπέδου».

Ἀναφερόμενος στό θέμα τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἑλληνικῆς θέσεως, ἀπέφυγε νά προσδιορίσει τή μορφή τῆς ἀμερικανικῆς παρεμβάσεως στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ γιά τήν ἀποδοχή τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων, λέγοντας ὅτι «δέν εἶναι δυσαρεστημένος ἀπό τάς Ἡνωμένας Πολιτείας», καί ἀπέφυγε νά ἐκφέρει γνώμη γιά τόν τρόπο τῆς ἑλληνικῆς ἀντιδράσεως σέ περίπτωση ναυαγίου τῶν διαπραγματεύσεων, τονίζοντας ὅτι «τό θέμα ἀνήκει ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως». Προσθέτει ἐπίσης ὅτι «τελικῶς θά εὑρεθῆ τρόπος ἀντιμετωπίσεως τῆς καταστάσεως οὐχί ἐπί ζημίᾳ τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων».

Ὁ Ε. Ἀβέρωφ παρατήρησε ὅτι δέν ἦταν πιθανό νά ληφθοῦν ὁριστικές ἀποφάσεις γιά τό ζήτημα τῆς συνδέσεως μέχρι τό τέλος τοῦ ἔτους, δεδομένου ὅτι παρεμβάλλονταν καί οἱ ἑορτές τῶν Χριστουγέννων. Τέλος, ἐπέστησε τήν προσοχή τῆς κοινῆς γνώμης στό ὅτι οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΟΚ λαμβάνονταν μέ ὁμοφωνία: συνεπῶς, ἡ ὑποστήριξη τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων ἀπό ὁρισμένα μέλη τῆς Κοινότητας δέν ἀρκοῦσε γιά τήν εὐόδωση τῶν διαπραγματεύσεων.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Ζάν Ρέυ, ὁ ὁποῖος ἐπιφορτίστηκε νά ἐπαναλάβει τίς συνεννοήσεις μέ τούς Ἕλληνες ἀντιπροσώπους, δηλώνει ὅτι τά αἰτήματα τῆς Ἑλλάδος ἀφοροῦν τά ἀκόλουθα σημεῖα:

«1) Ἡ Ἑλλάδα ζητεῖ ἡ οἰκονομική βοήθεια, πού θά τῆς παρασχεθεῖ ἀπό τήν ΕΚΑ, μέσω τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης Ἐπενδύσεων νά ἀνέλθει σέ 150 ἑκατ. δολλάρια, ἀντί τῶν ἀρχικῶν 125 ἑκατ. 2) Ἡ Ἑλλάδα ἐπιθυμεῖ νά συμμετάσχει στόν καθορισμό τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τόν καπνό καί τήν σταφίδα, προϊόντα τά ὁποῖα ἐνδιαφέρουν βασικῶς τήν οἰκονομία της, ἐπί πλέον δέ ἐπιθυμεῖ νά θίξει σοβαρά προβλήματα, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό καταστατικό τῆς Κοινότητος, μέ κίνδυνο νά καταστοῦν ἀνυπέρβλητοι οἱ δυσχέρειες πού ἔχουν ἤδη ἐκδηλωθεῖ στούς κόλπους τῆς Κοινότητος γιά τό θέμα τοῦ καπνοῦ. 3) Τέλος, ἡ Κυβέρνηση τῶν Ἀθηνῶν ζητεῖ οἱ δασμολογικές πιστώσεις ἔναντι τρίτων γιά ὁρισμένα προϊόντα νά ἀνέλθουν σέ ποσοστό 30%».

Τό ἀνακοινωθέν πού ἐκδόθηκε μετά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐξ ὑπουργῶν Συμβουλίου τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀναφέρει γιά τό θέμα τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν Ἑλλάδα ὅτι «αἱ χῶραι τῆς ΕΚΑ εἶναι διατεθειμέναι νά καταβάλλουν ὅσο τό δυνατόν μεγαλυτέραν προσπάθειαν πρός ἐπίτευξιν λογικοῦ συμβιβασμοῦ, πού θά καθίστα δυνατήν τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΚΑ».

Σέ σημείωμά του, μέ ἡμερομηνία 4 Ἰανουαρίου 1961, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀναλύει τίς κυριότερες διαφωνίες στίς διαπραγματεύσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ:

«1. Ἄρθρα 30 καί 42 Σχεδίου Συνθήκης

»Ἡ Ἑλλάς ζητεῖ καί ἡ ΕΟΚ ἀρνεῖται τήν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγγύησιν τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων. Ὁ κίνδυνος τῆς δυσμενοῦς διακριτικῆς μεταχειρίσεως ἐμφανίζεται εἰς τήν περίπτωσιν τῆς λήψεως μέτρων ἀσφαλείας κατά τό ἄρθρον 30 ὡς καί ἐφαρμογῆς ἐλαχίστων τιμῶν διά τά γεωργικά προϊόντα κατά τό ἄρθρον 42 τοῦ Σχεδίου.

»Ἡ ἀντιπροσωπεία θεωρεῖ ὅτι ἐπί τοῦ θέματος τούτου εἶναι ἀδύνατος οἱαδήποτε ὑποχώρησις ἤ συμβιβασμός.

»2. Ἄρθρον 30 - Ἰταλικόν πρωτόκολλον

»Οἱ Ἰταλοί ἐπιμένουν ὅπως εἰς εἰδικόν πρωτόκολλον προβλεφθῆ ὅτι θά εἶναι δυνατόν νά ἀναστέλληται ἡ ἐφαρμογή τῶν ἡλαττωμένων δασμῶν ἤ τοῦ ἀδασμολογήτου ἐπί τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ἑσπεριδοειδῶν, ροδακίνων καί νωπῶν σταφυλῶν, ὅταν αἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐξαγόμεναι ποσότητες πρός τήν ΕΟΚ ὑπερβοῦν ὡρισμένα ὅρια.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ὑπεστήριξεν ἀνέκαθεν ὅτι ἡ ἀρχή αὐτή εἶναι ἀπαράδεκτος καί ἀσυμβίβαστος πρός τήν ἔννοιαν τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως. Συμφώνως πρός τάς κυβερνητικάς ὁδηγίας ἐδηλώθη ὅτι ὑπό μορφήν παραχωρήσεως πρός τήν Ἰταλίαν θά ἠδύνατο νά γίνῃ δεκτόν πρωτόκολλον μόνον διά τά ἑσπεριδοειδῆ καί μέ ὅριον οὐχί κατώτερον τῶν 60.000 τόνων μέ αὔξησιν 10% ἐτησίως ἤ 40.000 τόνων μέ αὔξησιν 20% ἐτησίως — ἀντί προτεινομένων ὑπό τῆς Ἰταλίας 12.000— 17.000 τόνων (ἡ μέθοδος εἶναι ἀσαφής) μέ ἐτησίαν αὔξησιν 20%.

»Ἡ ἀντιπροσωπεία εἰσηγεῖται ἐμμονήν ἐπί τῶν ἀνωτέρω ὁρίων καί ὡς μόνην ἐνδεχομένην ὑποχώρησιν τήν ἐπέκτασιν τοῦ πρωτοκόλλου καί ἐπί τῶν ροδακίνων (οὐχί ὅμως καί τῶν σταφυλῶν) μέ ἀφετηρίαν τοὐλάχιστον 40.000 τόνων — ἀντί τῶν προτεινομένων 35.000 τόνων ὑπό τῶν Ἰταλῶν.

»3. Ἄρθρον 31 — Εὐχέρεια ἐπιβολῆς ἤ αὐξήσεως τῶν δασμῶν διά νεοδημιουργουμένας βιομηχανίας

»Ἡ Ἑλλάς ἐπιμένει ἐπί τῆς μονομεροῦς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου τοὐλάχιστον δι' εἴδη ἀντιπροσωπεύοντα τό 15% τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ ἔτους 1958. Ἡ ΕΟΚ ἀποδέχεται μονομερῆ ἀπόφασιν μόνον διά ποσοστόν 5% μέ ἐνδεχομένην αὔξησιν μέχρι 10%. Ἡ ἀντιπροσωπεία φρονεῖ ὅτι θά ἠδυνάμεθα νά ὑποχωρήσωμεν μέχρι 10%.

»4. Ἄρθρον 32 — Εὐχέρεια χορηγήσεως δασμολογικῶν ποσοστώσεων (contingents tarifaires)

»Ἡ εὐχέρεια αὕτη εἶναι σημαντική διά τήν Ἑλλάδα ἰδίως διά τήν διευκόλυνσιν εἰσαγωγῶν ἀπό τρίτας χώρας, κυρίως διά τήν προώθησιν τῶν πρός τάς ἀνατολικάς χώρας ἐξαγωγῶν μας καί διά τήν χρησιμοποίησιν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

»Ἡ ΕΟΚ ζητεῖ δικαίωμα veto κατ' ἀρχήν μέ λίαν περιωρισμένα περιθώρια μονομεροῦς δράσεως, ἀρνεῖται ὅμως ἀντίστοιχον ἑλληνικόν veto διά τήν χορήγησιν ἐκ μέρους τῶν ἓξ χωρῶν δασμολογικῶν ποσοστώσεων, ἀκόμη καί διά βασικά ἑλληνικά ἐξαγώγιμα εἴδη, ὡς εἶναι ὁ καπνός καί αἱ σταφίδες.

»Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινεν ἐπί ἑλληνικοῦ veto διά πέντε βασικά ἐξαγώγιμα ἑλληνικά εἴδη καί ἐζήτησεν μονομεροῦς δράσεως ὅταν ὑπάρχουν ἀδιάθετα πλεονάσματα ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων.

»Ἡ ἀντιπροσωπεία εἰσηγεῖται τάς ἀκολούθους διαδοχικάς γραμμάς ὑποχωρήσεως:

»α. Ἀποδοχή ἑκατέρωθεν τῆς συμφώνου γνώμης, δηλαδή τοῦ δικαιώματος veto ἄνευ περιθωρίου μονομεροῦς δράσεως.

»β. Καθορισμός περιθωρίου μονομεροῦς δράσεως διά ποσοστόν 10% τοῦ συνόλου τῶν ἑλληνικῶν εἰσαγωγῶν μέ ἀντίστοιχον εὐχέρειαν μονομεροῦς δράσεως ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος ἀλλά μόνον διά τόν καπνόν μέχρις ὁρίου 15.000 τόνων, ἀλλ' οὐχί διά καπνά ἀνατολικοῦ τύπου, ἐπί πλέον δέ διά τά καπνά περιτυλίξεως πούρων ἄνευ ὁρίου.

»5. Σύμφωνος γνώμη Ἑλλάδος κατά τήν διαμόρφωσιν κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς καπνοῦ καί σταφίδων

»Κατηγορηματική ἄρνησις τῆς ΕΟΚ. Δέν ἐπροτάθη ἀκόμη ἡ συμβιβαστική λύσις τήν ὁποίαν ἐξουσιοδοτήθη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἀποδεχθῆ ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία. Ἡ λύσις αὕτη συνιστᾶται εἰς δήλωσιν τῆς ΕΟΚ κατά τό ἀκόλουθον σχέδιον: "... Ἡ ΕΟΚ δηλοῖ ὅτι, εἰς ἣν περίπτωσιν ἤθελε διαμορφωθῆ μία κοινή γεωργική πολιτική ἐπί καπνοῦ καί σταφίδων, θά ληφθοῦν πλήρως καί ἀποτελεσματικῶς ὑπ' ὄψιν τά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ὡς πρός τήν παραγωγήν καί τάς ἐξαγωγάς τῶν προϊόντων αὐτῶν καθώς καί ἡ σημασία των διά τήν πραγματοποίησιν τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς συμφωνίας συνδέσεως. Εἰδικώτερον, τά μέτρα κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος δέν θά δύνανται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νά θίξουν τήν παραγωγήν καί τήν προοπτικήν ἀναπτύξεως τῶν πρός τάς χώρας τῆς ΕΟΚ ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνῶν ἀνατολικοῦ τύπου καί σταφίδων τῶν ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἐκ παραδόσεως ἐξαγομένων ποιοτήτων".

»6. Συγκρότησις δικαστηρίου

»Ἡ ΕΟΚ ἐπιμένει ὅπως αἱ ἐπίδικοι διαφοραί ὑπάγωνται εἰς τό Εὐρωπαϊκόν Δικαστήριον τῆς ΕΟΚ, ἐνδεχομένως εἰς τμῆμα αὐτοῦ μέ συμμετοχήν ἑνός Ἕλληνος δικαστοῦ. Ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινεν ἐπί τῆς ἀνάγκης δικαστηρίου μέ συγκρότησιν ἐξ ἰσαρίθμων δικαστῶν ἑκατέρωθεν καί πρόεδρον ἐκλεγόμενον ἀπό κοινοῦ, συμβιβαστικῶς δέ ἀπεδέχθη, συμφώνως πρός τάς ὁδηγίας τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι διά τήν πρώτην τριετίαν θά ἐγίνετο δεκτός ὁ διορισμός ὡς προέδρου τοῦ προέδρου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου (εἶναι ἀπίθανον νά ὑπάρξουν πολλαί ἐπίδικοι διαφοραί κατά τό πρῶτον διάστημα ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης).

»Ἡ ἀντιπροσωπεία εἰσηγεῖται ὅπως ἐπιμείνωμεν ἐπί τῶν μέχρι σήμερον προταθέντων, μέ ἐνδεχομένην ὑποχώρησιν ἐπί τῶν ἑξῆς σημείων:

»α. ἀποδοχήν δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου τοῦ διορισμοῦ τοῦ προέδρου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου ὡς προέδρου καί τοῦ Διαιτητικοῦ Δικαστηρίου διά τήν πρώτην πενταετίαν ἀντί τριετίας ἤ ἔστω διά τάς δύο πρώτας τριετίας ἀλλά μέ διατήρησιν βεβαίως τοῦ κατ' ἀρχήν καθιερωθησομένου συστήματος τῆς ἀπό κοινοῦ ἐκλογῆς, ἐν συνεχείᾳ δέ

»β. πρόβλεψιν τῆς δυνατότητος διαμορφώσεως ἀπό συμφώνου καί ἄλλης λύσεως εἰς τό Συμβούλιον τῆς Association.

»7. Χρηματοδοτικά

»α. Ποσόν ἐκτάκτου χρηματοδοτήσεως. Ἀπεφασίσθη ἤδη ποσόν 125 ἑκατ. Ἡ Ἑλλάς ἐξακολουθεῖ νά ἐπιμένῃ ἐπί ποσοῦ προσεγγίζοντος τά 200 ἑκατ. Ἡ ἀντιπροσωπεία εἰσηγεῖται ὅπως δηλωθῇ σαφῶς καί ὑπό τύπον ὑποχωρήσεως ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἐδέχετο ποσόν 150 ἑκατ. ἐν συνδυασμῷ πρός τά κατωτέρω προτεινόμενα ὑπό (β).

»β. Δυνατότης προσφυγῆς εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων μετά τήν ἐξάντλησιν τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ. Τοῦτο ἀναφέρεται πάντοτε μέ τήν διευκρίνισιν ὅτι ἡ δυνατότης αὕτη θά εἶναι ἀπεριόριστος. Δέν προβλέπεται σαφῶς ὅμως οὐδαμοῦ τῆς Συνθήκης. Εἶναι σκόπιμον νά ζητηθῇ ἡ σαφής περί τούτου πρόβλεψις, ἄν καί εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Τράπεζα Ἐπενδύσεων θά ἀρνηθῇ οἱανδήποτε χρηματοδότησιν πρό τῆς τακτοποιήσεως τοῦ θέματος τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους.

»γ. Δήλωσις προθέσεως διά τήν ρύθμισιν τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους. Μέχρι σήμερον ἡ ἀντιπροσωπεία ἠρνήθη οἱανδήποτε τοιαύτην δήλωσιν καί προέβαλε τά γνωστά ἐπιχειρήματα. Ἐφ' ὅσον ἠθέλομεν ἐπιμείνει ἐπί τῆς σαφοῦς προβλέψεως τῆς δυνατότητος προσφυγῆς εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων [ἀνωτέρα ὑπό (β)], τό αἴτημα τῆς ΕΟΚ διά τήν ὑποβολήν δηλώσεως θά καταστῇ ἰσχυρότερον»[290].

19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Συναντῶνται στό Παρίσι οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας καί τῆς Κύπρου.

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, ἐκδίδεται κοινό ἀνακοινωθέν:

«Οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῆς Κύπρου, τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, συνῆλθον ἐν Παρισίοις τήν 19ην Δεκεμβρίου 1960, ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Α.Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Κύπρου κ. Σπ. Κυπριανοῦ, ὑπό τήν ἰδιότητά των ὡς μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπουργῶν τῆς συσταθείσης δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Προσθέτου Πρωτοκόλλου ὑπ' ἀριθ. ΙΙ τῆς Συνθήκης Συμμαχίας μεταξύ τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου, τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας.

»Κατόπιν γενικῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων ἀφορωσῶν εἰς τήν ἐφαρμογήν τῆς Συνθήκης Συμμαχίας καί τῶν Παραρτημάτων της, ἀπεφάσισαν ὅπως συστήσουν ἐν Κύπρῳ Ἐπιτροπήν Ἀναπληρωτῶν, ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Κύπρου καί τῶν ἐν Λευκωσίᾳ πρέσβεων τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. Ἡ Ἐπιτροπή ἐξουσιοδοτεῖται ὅπως χειρίζηται καί διεκπεραιώνῃ τάς τρεχούσας ὑποθέσεις τάς ἀφορώσας εἰς τήν λειτουργίαν τῆς συμμαχίας.

»Ἡ ἐν λόγῳ ἀνταλλαγή ἀπόψεων διεξήχθη ἐν πνεύματι καλῆς θελήσεως, ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἐγκαρδίου συνεργασίας».

24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς κάμει ἀπολογισμό τῶν κυβερνητικῶν προσπαθειῶν γιά τήν τόνωση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας καί τή δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιά τή βελτίωση τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ:

«Καί κατά τό ἔτος 1960 ὑπῆρξεν ἐντατική προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως διά τήν τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας καί τήν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων, αἱ ὁποῖαι θά ἐξασφαλίσουν ἐπιταχυνόμενον ρυθμόν οἰκονομικῆς προόδου καί βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδει πρωταρχικήν σημασίαν εἰς τόν τομέα τοῦτον καί ἔχει τάξει ὡς κύριον σκοπόν αὐτῆς τήν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τήν παράλληλον ἐπίλυσιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων πού ἀπασχολοῦν τόν ἑλληνικόν λαόν. Πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν σημαντικά βήματα συνετελέσθησαν καί κατά τό λῆγον ἔτος.

»Οὕτω, καί κατά τό λῆγον ἔτος διετηρήθη ἡ κτηθεῖσα κατά τά τελευταῖα ἔτη νομισματική καί οἰκονομική σταθερότης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πλέον ἀπόκτημα καί γνώρισμα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Οὐδέποτε κατά τό παρελθόν ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἐγνώρισε τόσον μακράν περίοδον ἀσφαλοῦς σταθερότητος. Ἀκόμη καί μέ τάς παροδικάς ἀλλά τεχνητάς, ὅπως αἱ πρόσφατοι περιωρισμέναι διακυμάνσεις, ἡ ὕψωσις τῶν τιμῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων αἱ ὁποῖαι σημειοῦνται εἰς τόν κόσμον. Εἰς χώρας μέ οἰκονομίας ἰσχυράς παρετηρήθη κατά τά τελευταῖα ἔτη ὕψωσις τῶν τιμαρίθμων κόστους ζωῆς πολύ ταχυτέρα καί ὑψηλοτέρα τῆς σημειωθείσης ἐν Ἑλλάδι. Ἔναντι αὐξήσεως τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς ἐν Ἑλλάδι μεταξύ Νοεμβρίου 1955 καί Νοεμβρίου 1960 κατά 10,9%, αἱ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1955 καί 1960 (α΄ ἑξάμηνον) αὐξήσεις, ἀνῆλθον εἰς 31,7% εἰς Γαλλίαν, 13,9% εἰς τήν Ὁλλανδίαν, 15,0% τήν Νορβηγίαν, 10,0% εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας, 11,8% εἰς τήν Δυτικήν Γερμανίαν καί 14,1% εἰς τήν Ἀγγλίαν.

»Συνεπείᾳ τῆς σταθερότητος ταύτης καί τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τό ἐθνικόν μας νόμισμα, αἱ καταθέσεις τῶν ἰδιωτῶν εἰς τάς Τραπέζας ηὐξήθησαν ραγδαίως καί ἐξακολουθοῦν νά αὐξάνουν παρά τήν

συμπίεσιν τῶν ἐπιτοκίων. Οὕτω, αἱ ἰδιωτικαί καταθέσεις παρά Τραπέζαις τόν 'Οκτώβριον τοῦ 1960 ἀνῆλθον εἰς 16.504 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 2.723 ἑκατ. δρχ. τοῦ 'Οκτωβρίου τοῦ 1955. Μόνον μεταξύ 'Οκτωβρίου 1959 καί 'Οκτωβρίου 1960 ηὐξήθησαν κατά 3.964 ἑκατ. δραχμάς. Χαρακτηριστικόν δεῖγμα τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ καί τό γεγονός ὅτι παραλλήλως, κατά τό λῆγον ἔτος, ἐξεδόθησαν καί τά δύο ὁμολογιακά δάνεια τῆς ΔΕΗ καί τοῦ Δημοσίου, ἅτινα καί ὑπερκαλύφθησαν. 'Εξ ἄλλου, ἡ συνολική καί δή δι' ὑγιῶν μέσων πιστοδότησις τῆς οἰκονομίας ἀνῆλθεν ἀπό 11.605 ἑκατ. τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1955 εἰς 23.232 ἑκατ. τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1959 καί 27.034 ἑκατ. τόν Σεπτέμβριον τοῦ λήγοντος ἔτους.

»Ὅπως ἐξετέθη πρό δεκαημέρου καί ἀπό τόν ὑπουργόν τῶν Οἰκονομικῶν, εἰς τήν διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος συνέβαλε καί ἡ ἐξυγίανσις τοῦ δημοσιονομικοῦ τομέως, εἰς τρόπον ὥστε παρά τάς δοθεῖσας αὐξήσεις εἰς μισθούς καί συντάξεις καί παρά τάς εἰς διαφόρους περιπτώσεις ἐλαφρύνσεις τῶν φορολογικῶν βαρῶν, τῶν ἀσθενεστέρων οἰκονομικῶς τάξεων, ὁ κρατικός προϋπολογισμός, ὁ ὁποῖος κατά τό παρελθόν ἐνεφανίζετο μονίμως ἐλλειμματικός, νά δύναται νά συμμετέχῃ ἀπό τοῦ 1957 εἰς τήν χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων. Ἡ συμβολή αὕτη καί διά τό 1961 προβλέπεται νά ἀνέλθῃ εἰς 700 ἑκατ. δραχμῶν, τά ὁποῖα θά ἦσαν διπλάσια ἐάν δέν ἐγίνοντο αἱ γνωσταί παραχωρήσεις εἰς τούς δημοσίους ὑπαλλήλους καί τούς φορολογουμένους.

»Κατά τό τρέχον ἔτος ἡ συναλλαγματική κατάστασις τῆς χώρας σημειώνει περαιτέρω βελτίωσιν. Τά συναλλαγματικά ἀποθέματα κατά τό πρῶτον δεκαήμερον ηὐξήθησαν κατά 30 ἑκατ. δολλάρια, ἀνερχόμενα εἰς τό τέλος 'Οκτωβρίου εἰς 237,2 ἑκατ. ἔναντι 161,7 τοῦ τέλους τοῦ 1958, πρᾶγμα τό ὁποῖον δικαιολογεῖ πλήρες αἴσθημα ἀσφαλείας.

»Κατά τήν τετραετίαν 1955-59 τό ἐθνικόν εἰσόδημα εἰς τρεχούσας τιμάς ηὐξήθη ἀπό 54.620 ἑκατ. δραχμῶν εἰς 75.400 ἑκατ. καί κατά τό 1960 ἐκτιμᾶται ὅτι θά ἀνέλθῃ εἰς 80.000 ἑκατ., ἤτοι εἰς τό διάστημα τῆς πενταετίας σημειώνει αὔξησιν κατά 46,5% περίπου. Εἰς σταθεράς τιμάς κατά τήν πενταετίαν 1955-60, τό ἐθνικόν εἰσόδημα ἐσημείωσε μέσην ἐτησίαν αὔξησιν κατά 5,40%.

»Ὅπως προκύπτει ἀπό στατιστικήν τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν, ὁ ρυθμός αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος, ὁ σημειωθείς κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐν 'Ελλάδι, εἶναι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τοῦ κόσμου. Μεταξύ 54 ἐθνῶν ἡ 'Ελλάς ἔρχεται ἕκτη. Ἔρχεται δέ δευτέρα μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, ἐπομένη μόνον τῆς Αὐστρίας.

»Οὕτω, ἡ μέση ἐτησία αὔξησις τοῦ κατά κεφαλήν ἐθνικοῦ προϊόντος εἰς σταθεράς τιμάς μεταξύ τῶν ἐτῶν 1954 καί 1958, διά τά ὁποῖα παρέχονται ὑπό τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν στοιχεῖα διά 54 χώρας, διά μέν τήν 'Ελλάδα ἀνέρχεται εἰς 5,55%, διά τήν Αὐστρίαν εἰς 6,25%, διά τήν Βουλγαρίαν εἰς 4,70%, διά τήν 'Ισπανίαν εἰς 2,15%, διά τήν Πορτογαλίαν εἰς 2,10, διά τήν Δυτικήν Γερμανίαν εἰς 5,45%, διά τήν Γαλλίαν εἰς 3,85% διά τήν 'Ολλανδίαν εἰς 2,70% κ.ο.κ. Εἰδικώτερον κατά τό ἔτος 1960, παρά τό γεγονός ὅτι διά γνωστούς λόγους ἡ γεωργική παραγωγή τῆς χώρας ἦτο μειωμένη, τό καθαρόν ἐθνικόν εἰσόδημα, εἰς σταθεράς τιμάς, ὑπολογίζεται ὅτι θά αὐξηθῇ κατά 4,8% ἔναντι αὐξήσεως κατά 4,1% τοῦ 1959 καί 2,1% τοῦ 1958, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι, μετά τήν προσωρινήν ἀνάσχεσιν τοῦ ἔτους 1958, ἐπανῆλθεν ὁριστικῶς εἰς ὑψηλότερον καί αὐξανόμενον ρυθμόν προόδου τῆς οἰκονομίας.

»'Εκ τῶν ὑφισταμένων στοιχείων καί ἐνδείξεων ἡ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1955 καί 1960 πραγματοποιηθεῖσα σημαντική αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος περιῆλθε κατά ποσοστόν πλέον τοῦ 50% εἰς τούς μισθωτούς ἐν γένει καί κατά τό ὑπόλοιπον εἰς τούς ἀγρότας, τούς ἐπιχειρηματίας καί ἐλευθέρους ἐπαγγελματίας ἐν γένει καί τό Δημόσιον.

»Χάρις εἰς τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί τήν αὔξησιν τῆς ἀποταμιεύσεως, συνεπείᾳ τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τήν οἰκονομίαν τοῦ τόπου, σημειοῦται σταθερῶς αὔξησις τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου, τόσον τῶν δημοσίων ὅσον καί τῶν ἰδιωτικῶν. Εἶναι περιττόν νά ἐξάρω τήν σημασίαν τοῦ γεγονότος τούτου, διότι πᾶς τις γνωρίζει ὅτι ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας δύναται νά πραγματοποιῆται μόνον διά συνεχῶς αὐξανομένου ὄγκου ἐπενδύσεων.

»Μεγαλυτέρα εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ ὄγκου τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καί τοῦτο ὀφείλεται εἰς τήν ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ἀναληφθεῖσαν πρωτοφανῆ εἰς τήν ἱστορίαν τῆς χώρας πρωτοβουλίαν διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Οἱ ἀριθμοί τούς ὁποίους θά ἀναφέρω εἶναι χαρακτηριστικοί τῆς καταβαλλομένης ὑπό τῆς παρούσης Κυβερνήσεως προσπαθείας. Οὕτω, ἐνῶ τό 1955 ἐξετελέσθη πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων 901 ἑκατ. δρχ., κατά τό ἔτος 1959, τό πρόγραμμα τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς 3.397 ἑκατ. καί τό 1960 θά ἀνέλθῃ τελικῶς εἰς 4.000 ἑκατ. δρχ. περίπου.

»Αἱ ἐπενδύσεις αὗται πραγματοποιοῦνται ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ πενταετοῦς προγράμματος, ὅπερ κατήρτισε καί ἀνήγγειλεν ἡ Κυβέρνησις τόν 'Απρίλιον τοῦ λήγοντος ἔτους. Ὡς γνωστόν, διά τοῦ προγράμματος τούτου ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν τριῶν βασικῶν παραγωγικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, ἤτοι τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καί τοῦ τουρισμοῦ. Καί οἱ τρεῖς οὗτοι τομεῖς ἔχουν εὐρείας δυνατότητας ἀναπτύξεως, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά καταστήσῃ δυνατήν ὄχι μόνον τήν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδή-

ματος, ἀλλά καί τήν σημαντικήν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τήν ἄμβλυνσιν τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας. Παραλλήλως πρός τήν ἀνάπτυξιν τῶν τριῶν τούτων βασικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, ἐπιδιώκεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀναγκαίων ἔργων οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, ἡ ὁποία ἄλλωστε ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διά τήν ὁμαλήν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν τομέων. Τοιαῦτα ἔργα εἶναι κυρίως τά ἐνεργειακά διά τήν παραγωγήν ἀφθόνου καί εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καί τά συγκοινωνιακά. Πέραν τούτων, ἰδιαιτέρα σημασία δίδεται εἰς τόν τομέα τῶν ἐρευνῶν πρός ἀνεύρεσιν νέων πηγῶν πλούτου. Εἰς τούς λοιπούς τομεῖς, μέ ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τόν τομέα τῆς παιδείας, ἡ προσπάθεια ἐκτείνεται εἰς τό μέτρον τό ὁποῖον ἐπιτρέπει ἡ προτεραιότης ἡ διδομένη εἰς τούς παραγωγικούς τομεῖς καί τά ἔργα ὑποδομῆς.

»Καί μόνη ἡ κατάρτισις τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἀποτελεῖ μεγάλην πρόοδον, καί δή διά μίαν χώραν, εἰς τήν ὁποίαν ἡ προχειρολογία καί ὁ αὐτοσχεδιασμός ἀπετέλουν μόνιμα χαρακτηριστικά τοῦ οἰκονομικοῦ της βίου.

»Τό πρόγραμμα κρατικῶν ἐπενδύσεων τοῦ προσεχοῦς ἔτους θά εἶναι κατά 25% ὑψηλότερον τοῦ ἀντιστοίχου προγράμματος τοῦ λήγοντος ἔτους, ἤτοι θά ἀνέλθη εἰς 5.000 ἑκατ. δρχ. ἔναντί 4.000 ἑκατ. τοῦ πραγματοποιουμένου κατά τό λῆγον ἔτος. Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καί τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων τῆς ΔΕΗ, τῆς ΑΤΕ, τοῦ ΟΤΕ καί τοῦ ΟΧΟΑ, τό ὕψος τοῦ προγράμματος θά ἀνέλθη εἰς 7.880 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 1.466 ἑκατ. δρχ. τοῦ ἔτους 1955. Ἡ σύγκρισις τῶν δύο τούτων ἀριθμῶν δίδει τό μέτρον τῆς ηὐξημένης προσπαθείας, ἡ ὁποία καταβάλλεται ὑπό τῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου τοῦ τόπου. Τό πρόγραμμα τοῦτο, ἀπό ἀπόψεως ἐπιδιώξεων, εἶναι ἐντεταγμένον εἰς τά πλαίσια τοῦ πενταετοῦς προγράμματος, ἀπό ἀπόψεως δέ ὕψους ὑπερβαίνει τάς προβλέψεις τοῦ προγράμματος τούτου. Μέ τόν ρυθμόν αὐτόν τῶν ἐπενδύσεων εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ ἐπενδύσεις τῆς πενταετίας θά ὑπερβοῦν τάς προβλεφθείσας ὑπό τοῦ προγράμματος καί κατά συνέπειαν τά ἐκτιμηθέντα ἀποτελέσματα θά πραγματοποιηθοῦν ἀσφαλῶς ταχύτερον. Διά τοῦ προγράμματος τούτου δίδεται καί πάλιν ἔμφασις εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας, χωρίς ὅμως καί νά παραμελοῦνται καί αἱ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος ἐπιδιώξεις.

»Εἰς τήν πραγματοποίησιν συνεχῶς ὑψηλοτέρων προγραμμάτων κρατικῶν ἐπενδύσεων, συμβάλλει καί ἡ συνεχῶς αὔξουσα ἱκανότης τῶν φορέων πρός ἀντιμετώπισιν ηὐξημένου ἔργου. Τά λαμβανόμενα ὀργανωτικά μέτρα καί ἡ ἀποκέντρωσις τῶν φορέων καθιστοῦν συνεχῶς ἀποδοτικωτέραν τήν προσπάθειαν τῶν ὑπηρεσιῶν καί συνεπῶς διευρύνουν τάς δυνατότητας τούτων δι' ἀνάληψιν μεγαλυτέρων ὑποχρεώσεων.

»Τό σύνολον τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων τοῦ προσεχοῦς ἔτους, περιλαμβανομένων καί τῶν παραλλήλων, κατανέμεται ὡς ἀκολούθως κατά κυρίους τομεῖς:

	ἑκατ.
Γεωργία καί ἁλιεία	2.465
Βιομηχανία καί ἐνέργεια	1.820
Τουρισμός	230
Συγκοινωνίαι, Τηλεπικοινωνίαι	1.880
Νομαρχιακά προγράμματα	650
Λοιποί τομεῖς	835
Σύνολον	7.000

»Τό πρόγραμμα περιλαμβάνει πλῆθος ἔργων, τά κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι τά ἑξῆς:

»Εἰς τήν γεωργίαν: Θά συνεχισθῆ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐκτελουμένων μεγάλων ἀρδευτικῶν ἔργων τῶν πεδιάδων Ἀξιοῦ, Ἀλιάκμονος, Νέστου, Πηνειοῦ Ἠλείας, Ἀχέροντος, Ἰωαννίνων, Καρδίτσης (Ταυρωποῦ), Κωπαΐδος, Ἀλφειοῦ, ὡς καί τῶν μεγάλων ἔργων ἀξιοποιήσεως τῶν περιοχῶν Κάτω Ἀχελώου, Κάρλας, ἐκβολῶν Καλαμᾶ, Θηβαϊκοῦ πεδίου, Λάμαρης Πρεβέζης κ.λ.π. Ἐπίσης, θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Στρυμόνος καί Ἔβρου καθώς καί πλήθους μικροτέρων ἔργων, τά πλεῖστα τῶν ὁποίων ἀποπερατοῦνται ἐντός τοῦ 1961. Παραλλήλως, θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν προγραμμάτων ὀρεινῆς οἰκονομίας, ἀναδασώσεων, ὀρεινῶν ὑδρονομικῶν ἔργων, γεωργικῶν ἐρευνῶν καί ἐκπαιδεύσεως, ἐποικισμοῦ παραμεθορίων περιοχῶν, ἀναπτύξεως τῶν καπνικῶν περιοχῶν, ἱδρύσεως γεωργικῶν βιομηχανιῶν πρός ἀξιοποίησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καί σειρᾶς ἄλλων μικροτέρων ἔργων.

»Εἰς τόν τομέα τῆς ἁλιείας θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν ὑπό ἐκτέλεσιν ἰχθυοσκαλῶν Πατρῶν, Θεσσαλονίκης, Χαλκίδος, Βόλου καί Καβάλας καί θά ἀρχίση ἡ χρηματοδότησις τῆς ἰχθυοσκάλας Πειραιῶς καί τοῦ ἰχθυογεννητικοῦ σταθμοῦ Μακεδονίας εἰς Ἔδεσσαν.

»Εἰς τόν τομέα τῆς ἐνεργείας θά ἐνταθοῦν αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ Κρεμαστῶν ἐπί τοῦ Ἀχελώου, θά προωθηθῆ ἡ κατασκευή τοῦ δευτέρου ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ Ἐδεσσαίου καί τῆς δευτέρας θερμοηλεκτρικῆς μονάδος εἰς Πτολεμαΐδα. Εἰς τόν τομέα τοῦ τουρισμοῦ θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις 43 ξενοδοχείων, ξενώνων, ὁδικῶν σταθμῶν καί περιπτέρων, ἐξ ὧν 25 θά ἀποπερατωθοῦν ἐντός τοῦ ἔτους. Ἐπίσης θά συνεχισθοῦν ἔργα τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως πλείστων πε-

ριοχῶν τῆς χώρας, ὡς Βουλιαγμένης, Πάρνηθος, Γλυφάδας, Ὑπάτης, Ξυλοκάστρου, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικῆς, Θάσου κ.λ.π. ὡς καί ἔργων ἀναπτύξεως ἀρχαιολογικῶν χώρων διά τῆς ἀνεγέρσεως μουσείων καί ἀναμορφώσεως, στερεώσεως καί ἀναστηλώσεως μνημείων.

»Εἰς τόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν θά συνεχισθοῦν τά ἔργα ἀνακαινίσεως καί βελτιώσεως τοῦ βασικοῦ ἐθνικοῦ δικτύου καί δή τῶν ὁδῶν Ἀθηνῶν-Λαρίσης, Ἀθηνῶν-Κορίνθου, Ἀντιρρίου-Ἰωαννίνων, Κορίνθου-Πατρῶν, Ἰωαννίνων-Τρικάλων-Λαρίσης κ.λ.π., ὡς καί πολλῶν ὁδῶν τοῦ δευτερεύοντος ἐθνικοῦ δικτύου, μεταξύ τῶν ὁποίων αἱ ὁδοί Τριπόλεως-Σπάρτης, Πύργου-Ὀλυμπίας, Λαμίας-Καρπενησίου, Θεσσαλονίκης-Ἀεροδρομίου-Ἁγίας Τριάδος κ.λ.π. Ἐπίσης προβλέπονται πιστώσεις διά γεφύρας, διά συντήρησιν τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν, διά τήν ἐπαρχιακήν ὁδοποιίαν ὡς καί διά τήν σήμανσιν καί μελέτας νέων ὁδῶν, διά τά λιμενικά ἔργα Πατρῶν, Βόλου, Ζακύνθου, Ἡρακλείου, Θεσσαλονίκης, Στυλίδος κ.λ.π., διά τήν συνέχισιν τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς πλήρους ἀνακαινίσεως τοῦ ἀεροδρομίου Ἑλληνικοῦ καί τῆς βελτιώσεως λοιπῶν ἀεροδρομίων τῆς χώρας, ὡς τῆς Ρόδου, Μίκρας Θεσσαλονίκης, Κερκύρας, Ἡρακλείου, Ἀλεξανδρουπόλεως κ.λ.π. Τέλος, προβλέπονται πιστώσεις δι' ἔργα ἀνακαινίσεως καί βελτιώσεως τῶν γραμμῶν τῶν σιδηροδρομικῶν δικτύων καί διά προμήθειαν κινητηρίου ὑλικοῦ καί ὀχημάτων.

»Εἰς τόν τομέα τῶν νομαρχιακῶν προγραμμάτων προβλέπονται πιστώσεις 650 ἑκατ. δρχ. διά τήν ἀποπεράτωσιν τῶν ἀρξαμένων ἐντός τοῦ 1960 ἔργων, ὡς καί διά τήν ἐκτέλεσιν χιλιάδων μικρῶν καί μέσων ἔργων μεγίστης σημασίας διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ὑπαίθρου καί βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων αὐτῆς.

»Εἰς τήν βιομηχανίαν θά συνεχισθῆ ἡ χρηματοδότησις τῶν ἀνεγειρομένων ἐργοστασίων ἀζωτούχων λιπασμάτων καί σακχάρεως. Τό πρῶτον ἐργοστάσιον σακχάρεως εἰς Λάρισαν, ἀποπερατούμενον, θά ἀρχίση νά λειτουργῆ ἀπό τοῦ προσεχοῦς θέρους. Ἐπίσης θά ἀποπερατωθῆ καί θά τεθῆ εἰς λειτουργίαν ἡ προστιθεμένη εἰς τό διϋλιστήριον μονάς παραγωγῆς ὑγραερίων. Ἀποπερατοῦνται αἱ μελέται τῶν βιομηχανικῶν ἔργων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος καί θά ἀντιμετωπισθῆ ἡ ἄμεσος ἔναρξις ἐκτελέσεως τούτων. Θά ἀναπτυχθοῦν αἱ ἀρξάμεναι ἤδη ἀναζητήσεις πετρελαίου εἰς ὁλόκληρον σχεδόν τήν χώραν, καί θά ἐνταθοῦν αἱ ἔρευναι διά τήν ἀνεύρεσιν ὀρυκτοῦ πλούτου. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντός τοῦ ἔτους θά ἀρχίση ἡ λειτουργία τοῦ πειραματικοῦ ἀτομικοῦ ἀντιδραστῆρος τοῦ Κέντρου Πυρηνικῶν Ἐρευνῶν "Δημόκριτος" καί θά ὁλοκληρωθοῦν τά κυριώτερα ἐρευνητικά ἐργαστήρια τούτου.

»Πέραν ὅμως τῶν ἔργων, τά ὁποῖα ἐκτελοῦνται ὑπό τοῦ Κράτους, χάρις εἰς τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν καί χάρις καί εἰς τάς κυβερνητικάς προσπαθείας, ἀναπτύσσεται παραλλήλως ἑλληνική καί ξένη ἐπιχειρηματική πρωτοβουλία διά τήν πραγματοποίησιν ἰδιαζούσης σημασίας διά τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν ἐπενδύσεων. Καρπός τῆς συνδυασμένης αὐτῆς προσπαθείας εἶναι ἡ ἐπίτευξις σημαντικῆς προόδου εἰς τήν πραγματοποίησιν τοῦ πενταετοῦς προγράμματος προόδου, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τάς προσδοκίας καί αὐτῆς ταύτης τῆς Κυβερνήσεως. Οὕτω, ἡ βιομηχανία ἀλουμινίου εὑρίσκεται ἤδη εἰς τό στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως. Ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις σιδηρομεταλλουργίας, συντόμως δέ ἡ ἀπόφασις αὕτη θά λάβη συγκεκριμένην μορφήν καί τό ἔργον θά ἀρχίση νά ἐκτελῆται. Σειράν ἄλλων βιομηχανικῶν ἔργων μελετᾶται καί συντόμως θά ληφθοῦν ὁριστικαί ἀποφάσεις. Τοιαῦτα ἔργα εἶναι π.χ. ἡ νέα βιομηχανία ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων, ἡ βιομηχανία σόδας, ἡ μεταλλουργία ψευδαργύρου, ἡ βιομηχανία κυτταρίνης κ.λ.π. Ἐπίσης, ἄλλη σειρά ἀξιολόγων βιομηχανικῶν μονάδων εὑρίσκεται ὑπό ἐκτέλεσιν διά κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ. Δέν εἶναι ὑπερβολή νά εἴπω ὅτι τόσον διά τῶν βιομηχανικῶν ἔργων, τῶν ἐκτελουμένων πρωτοβουλίᾳ τοῦ Κράτους, ὅσον καί δι' ἐκείνων τά ὁποῖα ἐκτελοῦνται ὑπό ἰδιωτῶν, Ἑλλήνων καί ξένων, ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος ἔχει εἰσέλθει εἰς ἀποφασιστικόν στάδιον.

»Πέραν τούτων, διεξάγονται εἰς ὁλόκληρον τόν ἑλληνικόν χῶρον, ὑπό σοβαρῶν ἑταιρειῶν, ἔρευναι δι' ἀνεύρεσιν πετρελαίων, βάσει ὑπογραφεισῶν ἤδη συμβάσεων. Παραλλήλως ἀναπτύσσονται καί θά ἀναπτυχθοῦν εἰς εὐρυτέραν κλίμακα μεταλλευτικαί ἔρευναι, πρός τόν σκοπόν ἀνευρέσεως νέων πλουτοφόρων πηγῶν. Χαρακτηριστικόν τῆς ἀδρανείας, ἡ ὁποία ἐπεκράτει κατά τό παρελθόν εἶναι ὅτι, μολονότι ἡ χώρα ἦτο πτωχή, οὐδείς ἐσκέφθη ἤ ὑπεβλήθη εἰς τόν κόπον νά ἐρευνήση τό ἑλληνικόν ὑπέδαφος τό ὁποῖον ἠμπορεῖ νά μᾶς δώση νέας πηγάς πλούτου.

»Ἀπεφασίσθη κατά τό τρέχον ἔτος ἡ ἐκτέλεσις τριῶν ὑδροηλεκτρικῶν ἔργων ἐπί τοῦ Ἀχελώου, καί τοῦ θερμοηλεκτρικοῦ Μεγαλοπόλεως, τά ὁποῖα, ὄχι μόνον θά δώσουν τήν ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν εἰς τό ἐργοστάσιον ἀλουμινίου, ἀλλά καί θά ἐξασφαλίσουν μεγάλας ποσότητας ἐνεργείας πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς αὐξανομένης ζητήσεως. Τέλος, σημαντικαί πιστώσεις διατίθενται καί διά τήν χρηματοδότησιν ἔργων ἐξυπηρετούντων κυρίως κοινωνικούς σκοπούς, ὡς ἔργων ἐκπαιδεύσεως, δημοσίας ὑγείας, οἰκισμοῦ, ὑδρεύσεως κ.λ.π.

»Τά ἔργα ταῦτα, τά ὁποῖα ἐνδεικτικῶς ἀνέφερα, ἀποτελοῦν μέρος τῶν ἐκτελουμένων ἔργων εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Τά πλήρη προγράμματα θά ἀνακοινω-

θοῦν προσεχῶς ἀπό τά ἁρμόδια ὑπουργεῖα. Ἐξ ὅσων σᾶς ἐξέθεσα, προκύπτει ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἀκολουθεῖ συνεχῶς ἀνοδικήν πορείαν μέ ἐντεινόμενον μάλιστα ρυθμόν, μετά τάς δυσχερείας τάς ὁποίας διῆλθε κατά τό ἔτος 1958. Προκύπτει, ἐπίσης, ὅτι ἡ καταβαλλομένη προσπάθεια διά περαιτέρω πρόοδον ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς βαθμόν, τόν ὁποῖον οὐδέποτε ἄλλοτε ἐγνωρίσαμεν, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἐγγυᾶται ὅτι θά βαδίζωμεν συνεχῶς πρός τήν κατάκτησιν ἀνωτέρων ἐπιπέδων ζωῆς.

»Παρά ταῦτα καί ἐνῶ αὐτή εἶναι ἡ πραγματικότης —εὐοίωνος ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε— μία μερίς τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καί τοῦ τύπου, ὄχι μόνον προσπαθεῖ νά ἐμφανίζη πάντοτε ψευδῆ εἰκόνα τῆς καταστάσεως, ἀλλά καί συστηματικῶς ἀντιδρᾶ κατά πάσης προσπαθείας τῆς Κυβερνήσεως. Βάλλεται τό ἐθνικόν νόμισμα καί ὑπονομεύεται ἡ οἰκονομική σταθερότης. Παρεμβάλλονται ἐμπόδια εἰς τήν οἰκονομικήν πρόοδον τοῦ τόπου διά τῆς ἀντιδράσεως κατά παντός μέτρου τῆς Κυβερνήσεως καί τῆς ἀδιστάκτου διαβολῆς πάσης ἐνεργείας αὐτῆς, εἰς τήν ὁποίαν μέ ἐκπλήσσουσαν εὐκολίαν δίδεται ὁ χαρακτηρισμός τοῦ "σκανδάλου". Μέ ἀφάνταστον ἐπιπολαιότητα καί μέ παντελῆ ἔλλειψιν συναισθήσεως εὐθύνης, παρέχονται εἰς τόν λαόν ὑποσχέσεις ἀντιστρατευόμεναι καί αὐτήν τήν κοινήν λογικήν. Ἐξωθεῖται ὁ λαός καί ἰδίως ὁ ἐργαζόμενος κόσμος ἐναντίον τοῦ Κράτους καί ἐνθαρρύνονται αἱ ἀναρχικαί ἐκδηλώσεις πρός δικαίωσιν καί διευκόλυνσιν τῆς δραστηριότητος τοῦ κομμουνισμοῦ. Τέλος, προσπαθοῦν διά τῆς ὠργανωμένης συκοφαντίας νά δημιουργήσουν τεχνητόν κλῖμα κρίσεως, ἀδιαφοροῦντες ἄν βλάπτουν τόν τόπον, θέτοντες ἐν κινδύνῳ τήν γαλήνην, τήν σταθερότητα καί τήν πρόοδον αὐτοῦ.

»Ὅ,τι κατεκτήθη κατά τά τελευταῖα ἔτη μέ σκληράν προσπάθειαν ὄχι μόνον τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά καί ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τίθεται ἐν κινδύνῳ, χάριν ἰδιοτελῶν καί μόνον σκοπῶν, διά μιᾶς τακτικῆς ἀπαραδέκτου ἀκόμη καί διά πρωτογόνους κοινωνίας.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα τήν εὐθύνην διά τήν τύχην τῆς χώρας, δέν δύναται νά θυσιάση τά ἐπιτευχθέντα μέχρι σήμερον οἰκονομικά ἀποτελέσματα καί τό μέλλον αὐτῆς, ὑποκύπτουσα εἰς τήν δημοκοπίαν. Γνωρίζει ἡ Κυβέρνησις ὅτι, παρά τήν σημειωθεῖσαν πρόοδον, ὑπάρχουν ἀνάγκαι εἰς ὅλας τάς τάξεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει νά ἀντιμετωπισθοῦν. Γνωρίζει ὅμως ἐπίσης ὅτι ἡ μόνη ἀσφαλής ὁδός διά τήν ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν εἶναι ἡ σταθερά καί συνεχής αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καί ἡ δικαία κατανομή του. Εἰς τοῦτο δέ ἀποβλέπει ὁλόκληρος ἡ προσπάθειά του.

»Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νά συνεχίση τό δημιουργικόν της ἔργο, ἀδιαφοροῦσα διά τήν ἀπαράδεκτον πολεμικήν, ἡ ὁποία ἐξαπελύθη ἐναντίον της. Ἀλλά καί ὁ λαός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε κατεβλήθη τοιαύτη προσπάθεια διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας καί τήν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ του ἐπιπέδου, ὀφείλει νά ἀντιδράση κατά τῆς δημοκοπίας καί τῆς συκοφαντίας καί νά προστατεύση τά ἐπιτευχθέντα, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν ἰδικάς του κατακτήσεις. Διότι, ἡ ἀνατροπή τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος, δέν θά ἀναστείλη ἁπλῶς τήν πρόοδον τοῦ τόπου. Θά ὁδηγήση εἰς βαρεῖαν ἐπιδείνωσιν μέ ἀπροβλέπους πολιτικάς καί κοινωνικάς συνεπείας.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἄν ἀκολουθήσωμεν σταθερῶς τήν χαραχθεῖσαν πορείαν καί διαφυλάξωμεν τήν κτηθεῖσαν πολιτικήν ὁμαλότητα, ἡ Ἑλλάς μετ' ὀλίγα ἔτη ἐξερχομένη τοῦ κύκλου τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, θά ἐξασφαλίση εἰς τόν λαόν της καλυτέρας ἡμέρας».

27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει ὁδηγίες πρός τά ὑπουργεῖα, τά ὁποῖα ἔχουν ἀναλάβει τήν ἐκτέλεση ἔργων βάσει τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων. Εἰδικότερα ἡ πρωθυπουργική ἐγκύκλιος ὑπογραμμίζει:

«Οὐδεμία καθυστέρησις ἐφαρμογῆς προγράμματος εἶναι ἐπιτετραμμένη διά τό προσεχές ἔτος, δοθέντος ὅτι καί ἡ ἀπαιτουμένη πεῖρα ἔχει ἀποκτηθεῖ, ἀλλά καί ἡ ἔγκρισις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων διά πρώτην φοράν ἔχει συντελεσθεῖ πρό τῆς ἐνάρξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται».

27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀκυρώνει ἀμέσως ἀπόφαση τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης, Γ. Θεμελῆ, μέ τήν ὁποία ἀποστερεῖται ὁ στρατηγός Γ. Γρίβας τῆς δυνατότητας νά χρησιμοποιεῖ ἰσοβίως κρατικό αὐτοκίνητο μέ ὁδηγό. Ἡ τιμητική αὐτή διάκριση εἶχε ἀπονεμηθεῖ στόν πρώην ἀρχηγό τῆς ΕΟΚΑ μετά τήν ἐπάνοδό του στήν Ἑλλάδα.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει πρός τόν ἑλληνικό λαό τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ὁ ἑλληνικός λαός δικαιοῦται νά στρέψη τά βλέμματά του πρός τό ἀπερχόμενον ἔτος μέ ἱκανοποίησιν καί ὑπερηφάνειαν. Ἐν μέσῳ τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως, τήν ὁποίαν συνοδεύει ἀστάθεια ἰδεῶν καί καθεστώτων καί τήν ὁποίαν ὑποδαυλίζει ὁ διεθνής κομμουνισμός, καί ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τήν ἐσωτερικήν της ὁμαλότητα καί τήν ἐργατικότητα τοῦ λαοῦ της, ἐβάδισε καί κατά τό λῆγον ἔτος μέ παγκοσμίως

ἀνεγνωρισμένην σταθερότητα πρός ἕνα καλύτερον μέλλον.

»Κατά τά τελευταῖα ἔτη ὁ ἑλληνικός λαός ἐπετέλεσε πράγματι ἔργον διά τό ὁποῖον θά τόν εὐγνωμονοῦν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί. Ἐδημιούργησε διά πρώτην φοράν τάς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις διά μίαν συνεχῆ καί σταθεράν ἄνοδον τῆς οἰκονομίας του καί τήν δημιουργίαν ἑνός καλυτέρου μέλλοντος. Οὐδέποτε ἄλλοτε αἱ ἐπιδιώξεις ἐστηρίχθησαν ἐπί ἀσφαλεστέρων βάσεων. Ἠμπορῶ νά βεβαιώσω τόν ἑλληνικόν λαόν ὅτι τό Νέον Ἔτος θά εἶναι καλύτερον ἀπό τό ἀπερχόμενον. Προβλέπεται κατ' αὐτό ἔντασις τῆς οἰκονομικῆς μας δραστηριότητος καί ταχύτερος ρυθμός ἀνόδου τῆς οἰκονομίας μας.

»Οἱ οἰωνοί εἶναι καλοί. Διά τήν πλήρη ἀξιοποίησίν των ἡ Κυβέρνησις θά ἐντείνη τήν προσπάθειάν της εἰς ὅλους τούς τομεῖς. Ζητεῖ, ὅμως, καί ἀπό τόν λαόν ἐνεργόν καί συνεχῆ συμπαράστασιν. Διότι, εἰς τάς δυσχερείας τάς ὁποίας εἶναι φυσικόν νά συναντᾶ ἡ ἀνάπτυξις πάσης οἰκονομίας, προστίθενται εἰς τήν χώραν μας καί αἱ ἀντιδράσεις τῶν ἐχθρῶν τῆς προόδου τοῦ λαοῦ μας.

»Ὁ ἑλληνικός λαός ὀφείλει νά προστατεύση τά ἐπιτεύγματα τοῦ παρελθόντος καί νά θεμελιώση ἐπ' αὐτῶν τήν νέαν του προσπάθειαν διά μίαν ἀσφαλῆ καί ταχεῖαν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ του ἐπιπέδου. Ἡ προσπάθεια αὕτη διαγράφεται σαφῶς εἰς τό πενταετές πρόγραμμα τό ὁποῖον κατήρτισεν ἡ Κυβέρνησις καί τό ὁποῖον εὑρίσκεται ἤδη ἐν πλήρει ἀναπτύξει. Θά πρέπει, ἐπίσης, νά ἐνισχύση τήν ἐνότητά του καί νά προστατεύση τήν ἐσωτερικήν του γαλήνην καί ὁμαλότητα, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διά τήν προκοπήν τοῦ ἔθνους. Θά ἐπιτύχωμεν ἀσφαλῶς μεγαλυτέρας ἐπιδόσεις εἰς ὅλους τούς τομεῖς, ἐάν διαφυλάξωμεν τήν πολιτικήν καί οἰκονομικήν μας σταθερότητα, πειθαρχήσωμεν εἰς τάς ἐπιταγάς τῆς λογικῆς καί τοῦ καθήκοντος καί πιστεύσωμεν εἰς τήν ἀρχήν ὅτι μόνον εἰς τό πλαίσιον τῆς καθολικῆς εὐημερίας εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιῆται καί ἡ εὐημερία ἑκάστου ἐξ ἡμῶν. Μέ αὐτάς τάς προσδοκίας ἀπευθύνω σήμερον πρός ὅλους τούς Ἕλληνας καί Ἑλληνίδας τάς καλυτέρας μου εὐχάς».

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μέ τήν εὐκαιρία δεξιώσεως στό Μέγαρο τῶν Ἠλυσίων, ὁ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στό Παρίσι, Φ. Φίλων, συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο Ντέ Γκώλ, τόν πρωθυπουργό Μ. Ντεμπρέ, καί τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Μ. Κούβ ντέ Μυρβίλ, πάνω στό θέμα τῶν διαπραγματεύσεων γιά τή σύνδεση τῆς χώρας μέ τήν ΕΟΚ:

«Κατά τήν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως τοῦ Νέου Ἔτους εἰς τό Προεδρικόν Μέγαρον ἔσχον λίαν ἐνδιαφερούσας

Δοξολογία γιά τό νέο ἔτος, 1961, στό Μητροπολιτικό Ναό 'Αθηνῶν.

συνομιλίας μετά τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ καί τῶν κ.κ. Ντεμπρέ καί Κούβ ντέ Μυρβίλ.

»1. Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μέ ἠρώτησε εὐθύς ἀμέσως: "Πῶς πηγαίνουν αἱ ὑποθέσεις μας;"

»Ἀφοῦ τόν κατετόπισα ἐπί τῶν τελευταίων ἐξελίξεων καί ἐπί τῆς προσεχοῦς μεταβάσεως εἰς Ἀθήνας ἀντιπροσώπων τῆς Commission, ἐπωφελήθην τῆς εὐκαιρίας διά νά τῷ ὑπογραμμίσω τούς καταστάντας πλέον ἐπιτακτικούς λόγους ὅπως δοθῆ πέρας εἰς τό ζήτημα. Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μέ διαβεβαίωσεν ὅτι εἶναι πλήρως ἐνήμερος αὐτῶν καί ὅτι παρέσχεν νέας ὁδηγίας πρός καταβολήν ἀποφασιστικῆς προσπαθείας διά τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας. Περαιτέρω μέ ἐπληροφόρησεν ὅτι συνεννοήθη παραλλήλως μετά τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως πρός ἐναρμόνισιν τῶν προσπαθειῶν τῶν δύο Κυβερνήσεων. "Εἶναι δυσχερής", εἶπε ὁ στρατηγός, "ἡ διαπραγμάτευσις μέ τούς Γερμανούς. Μέ τούς Ἰταλούς δέ ἀκόμη περισσότερον". Παρετήρησα τότε ὅτι μικροψύχους δυσχερείας συναντῶμεν ὡσαύτως ἐκ μέρους ἄλλων χωρῶν. Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μέ παρεκάλεσε τότε νά παράσχω εἰς τήν Κυβέρνησίν μου τήν προσωπικήν του διαβεβαίωσιν ὅτι θά καταβάλη ὁ ἴδιος πᾶσαν προσπάθειαν διά νά "τελειώνωμεν πλέον μέ αὐτό τό ζήτημα".

»Ἀκολούθως ὁ στρατηγός μοῦ εἶπεν ὅτι ὑπῆρξε λίαν εὐαίσθητος διά τήν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος εἰς τό Ἀλγέριον καί ὅτι ἐκτιμᾶ βαθύτατα καί μετά πολλῆς συγκινήσεως τήν φιλικήν ταύτην χειρονομίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, μοί ἐζήτησε δέ ὅπως διερμηνεύσω ἁρμοδίως τά αἰσθήματά του ταῦτα. Τοῦ εἶπον τότε ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μου ἔχουσα πλήρη συνείδησιν τῶν ἐπιμόνων προσπαθειῶν αὐτοῦ ὅπως ἐπιδιώξη τήν εἰρήνευσιν καί θέση εἰς ἐφαρμογήν τήν φιλελευθέραν καί σύμφωνον πρός τάς γαλλικάς παραδόσεις πολιτικήν του ἐλευθέρας διαθέσεως τῶν ἄλλων, ἥτις συμπίπτει πρός τάς ἀρχάς ὑφ' ὧν ἐνεπνεύσθη πάντοτε ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, ἠθέλησε διά τῆς ψήφου της νά ἐνισχύση αὐτόν εἰς τήν πραγμάτωσιν τῆς ἐργώδους ἀποστολῆς του. Ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μοί εἶπεν τότε ὅτι τοῦτο προσδίδει ἰδιαιτέραν ἀξίαν εἰς τήν φιλικήν χειρονομίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τέλος, ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ μοί ἐπανέλαβε τά ἐπιχειρήματα ἅτινα ἐξέθεσε εἰς τήν τελευταίαν αὐτοῦ ραδιοφωνικήν ὁμιλίαν τῶν Γάλλων ἀποίκων καί μοί ὑπογράμμισε ἰδιαιτέρως τήν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως ἥτις ἀποτελεῖ θέμα οὐσιαστικόν ἀλλά καί συναισθηματικόν.

»2. Εὐθύς ὡς συνηντήθην μετά τοῦ κυρίου Ντεμπρέ, οὗτος ἔσπευσε νά μοί ἀνακοινώση ὅτι ἀπέστειλεν πρός τόν κύριον πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἀπάντησιν εἰς τήν ἐπιστολήν του καί ὅτι μοί κοινοποιεῖ ἀντίγραφον αὐτῆς. Ὁ Γάλλος πρωθυπουργός μοί ἐπεβεβαίωσε τά περί συνεννοήσεως μετά τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως καί παροχῆς νέων ὁδηγιῶν πρός τούς Γάλλους ἀντιπροσώπους. Ἐπέμεινεν ἰδιαιτέρως ὅπως μεταδώσω εἰς τόν κύριον Καραμανλῆν μετά τῶν ἐγκαρδίων χαιρετισμῶν του τήν κατηγορηματικήν διαβεβαίωσιν ὅτι παρακολουθεῖ ὁ ἴδιος ἐκ τοῦ σύνεγγυς τό ζήτημα καί μέ παρώτρυνεν ὅπως εἰς περίπτωσιν ἐμφανίσεως νέων δυσχερειῶν ἀπευθυνθῶ καί πάλιν προσωπικῶς εἰς αὐτόν. Λόγου γενομένου περί μελλοντικῆς μεταβάσεως εἰς Ἑλλάδα καί ἐν συναφείᾳ ἀποδόσεως τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ, ὁ κύριος Ντεμπρέ μοί εἶπεν ὅτι θά συνεννοηθῆ μετά τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας περί τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων πραγματοποιήσεως ταύτης ἐντός τοῦ ἀρχομένου ἔτους καί ὅτι θά μέ τηρήση ἐνήμερον τῆς συνομιλίας.

»3. Μακροτέρα ὑπῆρξεν ἡ συνομιλία μου μετά τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις, ἀφοῦ μοί ἐξέφρασεν τήν χαράν του διά τάς λίαν ἐνδιαφερούσας καί χρησίμους συνομιλίας ἃς ἔσχε μετά τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κατά τήν τελευταίαν ἐδῶ παραμονήν του, μέ ἠρώτησαν ἄν ἐσημειώθη πρόοδός τις εἰς τάς ἡμετέρας διαπραγματεύσεις. Μετά τήν γενομένην αὐτῷ ἐνημέρωσιν περί τῶν τελευταίων ἐξελίξεων, ὁ κύριος Κούβ ντέ Μυρβίλ μοί ἐπανέλαβε τά περί ἀναληφθείσης νέας γαλλικῆς πρωτοβουλίας καί μοί ἐξήγησε πόσον ἐπίμοχθος εἶναι ἡ μεταξύ τῶν ἓξ διαπραγμάτευσις καί πόσον ὡς ἐκ τούτου δυσχεραίνεται ἐπιπροσθέτως ἡ πρός τρίτους διαπραγμάτευσις. Ὁ κύριος Κούβ ντέ Μυρβίλ προσέθεσεν ὅτι αἱ χῶραι τοῦ Benelux δέν εἶναι εἰθισμέναι νά σκέπτωνται πολιτικῶς ὡς ἡ Γαλλία καί Γερμανία.

»Σεῖς οἱ Ἕλληνες, καίτοι εἶσθε μικρά χώρα, σκέπτεσθε πολιτικῶς —ἀπό τριῶν χιλιετηρίδων— προσέθεσεν μειδιῶν. Παρετήρησα τότε ὅτι δέν εἶναι μόνον αἱ χῶραι τοῦ Benelux ἀλλά καί ἡ Ἰταλία ἥτις δημιουργεῖ ἀδικαιολογήτως δυσχερείας ὡς π.χ. εἰς τό ζήτημα τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί φρούτων. Ὁ κύριος Κούβ ντέ Μυρβίλ, ὅστις ἐγνώριζε τούς ἀριθμούς, παρεδέχθη μέν ὅτι αἱ πολιτικαί ἀντιρρήσεις δέν βασίζονται εἰς πραγματικά δεδομένα καί προσέθεσεν ὅτι ἐάν ἐπρόκειτο περί τῆς Ἑλλάδος μόνον θά ἐγεννᾶτο ζήτημα ἀλλά ὅτι ὄπισθεν τῶν ἰταλικῶν ἀντιρρήσεων ὑπάρχουσι οἱ πολιτικοί φόβοι ὅτι ἡ Ἱσπανία ἐνδεχομένως θά ἐπεκαλεῖτο τό ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος προηγούμενον.

»Ἀπήντησα τότε ὅτι τό ἐπιχείρημα τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται συχνά ἀλλά ὅτι κατά τήν γνώμην μου δέν εὐσταθεῖ, δεδομένου ὅτι ἑκάστη διαπραγμάτευσις συνδέεται πρός ἰδιαζούσας δι' ἑκάστην χώραν πολιτικάς σκέψεις καί πρός ἀμοιβαίας παραχωρήσεις καί ἐξέφρασα μεγάλας ἀμφιβολίας κατά πόσον ἡ Ἱσπανία θά ἐδέχετο νά παράσχη 60% ἐλευθερία εἰσαγωγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὡς ἔπραξε ἡ Ἑλλάς θυσιάζουσα σημαντικώτατα ἑλληνικά ἰδιωτικά συμφέροντα. Ὁ Γάλλος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ἐξέφρασε καί οὗτος παρομοίας ἀμφιβολίας διά τήν περίπτωσιν αἰτήσεως συνδέσεως ἐκ μέρους τῆς Ἱσπανίας. Ἐπεσήμανα τότε τήν ἀκατανόητον ἔλλειψιν πολιτικῆς σκέψεως ἐκ μέρους τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες ἐκ λόγων γειτνιάσεως θά ἔπρεπε νά ἐνδιαφέρωνται περισσότερον παντός ἄλλου διά τήν ἐδραίωσιν τῆς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς σταθερότητος τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς ὅμως οὗτοι ἀντιθέτως ἐμφανίζονται πάντοτε θέτοντες προσκόμματα εἰς τάς δημιουργικάς προσπαθείας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐάν νά εἶχον νά φοβηθῶσι ποτέ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ συναγωνισμοῦ. Ἡ φιλική ἐγκαρδιότης τῆς συνομιλίας ἡμῶν μοί παρέσχεν τήν εὐκαιρίαν νά προσθέσω τά κάτωθι: Ἀκούω ἐπαναλαμβανόμενον ὑπό τῶν ἐγκύρων ἐκπροσώπων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος ὅτι τό ζήτημα τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως ἀποτελεῖ πρό παντός πολιτικόν ζήτημα. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι δέν ὑπάρχει ἐπαρκής συνειδητοποίησις τοῦ περιεχομένου τοῦ πολιτικοῦ τούτου ζητήματος. Εἰς τήν Ἑλλάδα ὑπάρχει ἕν καί ἥμισυ ἑκατομμύριον ἀπόρων λόγῳ ἐλλείψεως καλλιεργησίμου γῆς καί τῆς

ὑφισταμένης ὑποαπασχολήσεως. Ἐάν μέχρι τοῦδε κατέστη δυνατόν νά συγκρατηθῶσι τά αἰσθήματα ἀπογνώσεως, ἅτινα κατακλύζουν τάς ψυχάς τοῦ πολυπληθοῦς τούτου τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, σήμερον πλέον μέ τήν δημιουργηθεῖσαν παγκόσμιον ἀναταραχήν καί μέ τήν ἐξασκουμένην συνεχῶς ὑποδαύλισιν τῶν αἰσθημάτων ἐξεγέρσεως καί προτροπήν εἰς κοινωνικούς ἀγῶνας ἐκ μέρους τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας οἱ ἐν τῷ κόσμῳ δυστυχοῦντες ἐσυνειδητοποίησαν τήν παρ' αὐτοῖς ὑφισταμένην σφοδράν ἔφεσιν πρός ἱκανοποίησιν τῶν βασικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν. Σήμερον οἱ δυστυχοῦντες δέν λογικεύονται πλέον, ἡ δέ ὑπομονή αὐτῶν ἐξηντλήθη. Ἐάν εἰς ὁλοκληρωτικάς χώρας ἡ ψυχική ἐξέγερσις τῶν δυστυχούντων κυριαρχῆται διά ἀστυνομικῶν μεθόδων, τοῦτο δέν εἶναι δυνατόν εἰς χώρας φιλελευθέρων θεσμῶν ὡς ἡ Ἑλλάς. Αἱ ἑλληνικαί Κυβερνήσεις ἀπό τῆς ἀπελευθερώσεως κατέβαλον συνεχεῖς προσπαθείας διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ἀκολουθήσασαι συνεπῶς τάς συμβουλάς τῶν ξένων ἀποστολῶν καί μή προσπαθήσασαι ὡς ἄλλαι νά ἐκβιάσωσι τούς βοηθούντας αὐτούς πρός πραγματοποίησιν παραλόγων φιλοδόξων σχεδίων. Ἰδιαιτέρως ἡ παροῦσα ἑλληνική Κυβέρνησις κατά γενικήν ὁμολογίαν, εἶπον εἰς τόν κύριον Κούβ ντέ Μυρβίλ, ἐπετέλεσε μετά συνέσεως καί ἀκαταπονήτου δραστηριότητος τό τεράστιον ἔργον ἀναπτύξεως καί ἐπέτυχε δημοσιονομικήν καί οἰκονομικήν σταθερότητα, ἥτις ἀναφέρεται ὡς παράδειγμα κυβερνητικῆς προσπαθείας. Τά μόνιμα ὅμως προβλήματα τῆς Ἑλλάδος, συνέχισα, δέν λύονται μέ ἐπίδειξιν φρονήσεως καί μέ καλήν διακυβέρνησιν. Διά τοῦτο ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐπεδίωξε νά συνδεθῆ μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί ἡ αἴτησις αὐτῆς ἐγένετο ἀποδεκτή μέ τήν κοινήν εἰς ὅλους μας ἐπιθυμίαν ὅπως διά τῆς δημιουργίας ἐπαρκοῦς ὑποδομῆς καί ἐνισχύσεως τῶν ἐξαγωγῶν αὐτῆς ἐνταχθῆ ἡ Ἑλλάς εἰς τό οἰκονομικόν εὐρωπαϊκόν συγκρότημα καί ὡς ἀκραία παρυφή τῆς Εὐρώπης καταστῆ σταθερόν πολιτικόν προπύργιον τῆς κοινῆς ἀμύνης. Ταῦτα ἐξετέθησαν ὑμῖν σαφῶς τόσον ὑπό τοῦ κυρίου Καραμανλῆ ὅσον καί ὑπό τοῦ κ. Ἀβέρωφ. Ἐάν λοιπόν μικρόψυχοι σκέψεις ἱκανοποιήσεως κατ' ἰδίαν συμφερόντων ἐξακολουθήσουν πρυτανεύουσαι, πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλισθῆ πολιτική καί οἰκονομική σταθερότης ἐν Ἑλλάδι καί νά παύσωμεν νά εἴμεθα ἐκτεθειμένοι διαρκῶς εἰς ἐξωτερικούς καί ἐσωτερικούς κλυδωνισμούς; Ἐάν αἱ χῶραι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀντιμετωπίζουν τά στυγνά ταῦτα προβλήματα τῆς Ἑλλάδος κατ' ἄλλον τρόπον, ἄς μᾶς τό εἴπουν μέ ποῖον ἄλλον τρόπον δυνάμεθα νά ἐξασφαλίσωμεν ἐργασίαν εἰς τούς ἀπόρους καί εἰς τούς ἀνέργους καί νά ἀποφύγωμεν κοινωνικάς ἀναταραχάς.

»Ὁ κ. Κούβ ντέ Μυρβίλ μέ ἐβεβαίωσεν ὅτι συμμερίζεται ἀνεπιφυλάκτως τάς σκέψεις ταύτας καί ὅτι ἔχει ἐπίγνωσιν τῶν εἰδικῶν ἐν Ἑλλάδι ὅρων καί ὅτι κατά τάς συνομιλίας αὐτοῦ μετά τῶν συναδέλφων του θά διερμηνεύσῃ αὐτοῖς ὅσα τῷ ἐξέθεσα καί ὅτι ἔχει τήν σαφῆ ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ὑπό τοῦ κ. Ἀβέρωφ γενομένη σαφής ἔκθεσις τῶν ἑλληνικῶν δεδομένων ἐπροκάλεσε βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τούς ὑπουργούς τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς»[291].

2 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Times» ἄρθρο μέ θέμα τήν ἐσωτερική πολιτική τῆς Ἑλλάδος καί μέ τίτλο: «Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἐξουδετερώνει ἐκστρατείαν ψιθύρων».

Τό νά ρίπτη τις λάσπην εἰς τό πρόσωπον ἄλλου, ἀποτελεῖ παλαιάν ἑλληνικήν συνήθειαν. Ἐστοίχισεν εἰς τόν Σωκράτην τήν ζωήν του. Εἰς τόν Ἀριστείδην τήν τιμήν του καί ἐρρύπανε κάθε σχεδόν δημοσίαν φυσιογνωμίαν εἰς τήν Ἑλλάδα ἀπό τῶν κλασικῶν χρόνων μέχρι τοῦ σωτηρίου ἔτους 1960. Ἂν ἡ πρακτική αὐτή δέν ἦτο ἐνίοτε ἐπικίνδυνος διά τό ἔθνος, θά ἔπρεπε νά θεωρηθῆ ὡς πρόσθετος ἀπόδειξις περί τῆς καταγωγῆς τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων.

Ὁ Ἕλλην εἶναι ὑπέρ τό δέον καχύποπτος ἐκ φύσεως. Αὐτό τό γνώρισμα τοῦ χαρακτῆρος του ἐπεχείρησαν πάντοτε νά ἐκμεταλλευθοῦν οἱ ρίπτοντες τήν λάσπην. Ὅταν μία ἐφημερίς δημοσιεύῃ ὁλοσέλιδον «ἀποκαλυπτικόν» ἄρθρον ὅτι ἡ ὑπηρέτρια τοῦ πρωθυπουργοῦ ἠγόρασεν οἰκόπεδον, ἡ ἐνστικτώδης ἀντίδρασις τοῦ μέσου Ἕλληνος ἀναγνώστου θά εἶναι νά κινήσῃ τήν κεφαλήν του καί να μεμψιμοιρήσῃ. Τό ὅτι καί ἡ ἰδική του ὑπηρέτρια κατέχει ἕνα τεμάχιον γῆς (πού εἶναι ὁ μόχθος κάθε Ἑλληνίδος ὑπηρετρίας) δέν τοῦ ἔρχεται καθόλου εἰς τόν νοῦν.

Τό οἰκόπεδον τῆς ὑπηρετρίας ἦτο ἁπλῶς ἀσήμαντον ἄν καί συμβολικόν τμῆμα τῆς ἀχαλινώτου συκοφαντικῆς ἐκστρατείας πού ἐξαπελύθη ὑπό μερίδος τῆς ἀντιπολιτεύσεως μέ σκοπόν νά πεισθῆ τό κοινόν ὅτι οἱ σημερινοί ἰθύνοντες εἶναι διεφθαρμένοι καί ἀνέντιμοι. Ἡ μερίς αὕτη, ἀδυνατοῦσα νά ἀποδείξῃ εἰς τόν λαόν ὅτι ἠμπορεῖ νά διοικήσῃ τήν Ἑλλάδα καλύτερον ἀπό ὅσον τήν διώκησεν ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ κατά τά πέντε τελευταῖα ἔτη, ἐπιχειρεῖ προφανῶς νά ἀποδείξῃ ὅτι, τουλάχιστον δύναται νά εἶναι ὀλιγώτερον ἀνέντιμος ἀπό τήν σημερινήν Κυβέρνησιν.

Ὁ ρυθμός τῶν «ἀποκαλύψεων» μαρτυρεῖ ὑψηλόν βαθμόν συντονισμοῦ. Εὐθύς ὡς ἔπαυεν ὁ ὕπουλος ἀντίκτυπος ἑνός δῆθεν σκανδάλου, ἐπενοεῖτο ἕνα ἄλλο. Τό σύστημα τῆς διασπορᾶς συκοφαντικῶν ὑπονοουμένων εἰς ὁλόκληρον τήν Ἑλλάδα ἦτο καλά σχεδιασμένον. Βουλευταί τῆς ἀντιπολιτεύσεως, προστατευόμενοι ὑπό τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀσυλίας, ὑπέβαλλον ἐρωτήσεις εἰς τήν Βουλήν, περιεχούσας ὅλας τάς λεπτομερείας τῶν δῆθεν σκανδάλων. Ὁ τύπος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀναδημοσιεύων τάς ἐρωτήσεις μεταξύ εἰσαγωγικῶν καί μέ μεγάλα στοιχεῖα, δέν διέτρεχε τόν κίνδυνον διώξεως ἐπί συκοφαντίᾳ, δεδομένου ὅτι αἱ κοινοβουλευτικαί ἐρωτήσεις ἀποτελοῦν δημόσια ἔγγραφα.

Τό ἑλληνικόν κοινόν ἐκρατήθη ὑπό τήν νοσηράν αὐτήν πνευματικήν δίαιταν συνεχῶς ἐπί τρεῖς μῆνας, ἤτοι ἀπό τῆς ἀποκληθείσης «Ὑποθέσεως Μέρτεν», ἡ ὁποία ἐκκρεμεῖ ἤδη ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐμολύνθη ἀπό πολιτικόν ρύπον καταστάσα τόσον ἀνυπόφορος, ὥστε ἐπί τι διάστημα ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις θά ἦτο δυνατόν νά ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ της: Ἡ Κυβέρνησις ἠγανακτισμένη ἐκ τῶν ἀδιακόπων ἐναντίον της ἐπιθέσεων κατά τῆς χρηστότητός της ἦτο πιθανόν νά φέρῃ τό ὅλον ζήτημα ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διά τῆς ἐπισπεύσεως τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς θά διεξαχθοῦν ἐντός τοῦ Μαΐου 1962.

Ἡ ἀντεπίθεσις τοῦ πρωθυπουργοῦ ἦλθεν αἰφνιδιαστι-

κῶς καί κατέπληξε τούς ἀντιπάλους. Ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ Κυβέρνησίς του ἀπεφάσισεν ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες πολιτικοί ἡγέται ἀποδείξουν τήν ἐντιμότητα καί ἀκεραιότητά των ἐάν θέλουν νά ἐπιζήσουν εἰς τήν δημοσίαν ζωήν. Ἕνα ἀνώτατον Δικαστικόν Συμβούλιον, συγκροτούμενον ἐκ τῶν προέδρων τῶν ἀνωτάτων ἑλληνικῶν δικαστηρίων, θά ἐνεργήση ἔρευνας ἐπί τοῦ ἰδιωτικοῦ καί δημοσίου βίου ὅλων τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν ἡγετῶν ἀπό τοῦ 1946 καί θά ἐρευνήση τάς πηγάς τῶν περιουσιῶν των, καθώς καί τῶν στενῶν συγγενῶν των. Τό Συμβούλιον θά πρέπει νά συμπληρώση τήν ἀποστολήν του ἐντός τεσσάρων μηνῶν ἀπό τῆς συστάσεώς του.

Τινές ἐκ τῶν ἀντιπάλων τοῦ πρωθυπουργοῦ εἰς τήν Βουλήν θά ἠσθάνθησαν ρῖγος εἰς τήν σπονδυλικήν των στήλην ἀκούοντας τήν ἀνακοίνωσιν αὐτήν. Ὅλοι οἱ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τήν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενοι, ὑπεστήριξαν θερμῶς τήν πρότασιν τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης ἐνετάλη ὅπως συντάξη τό σχετικόν νομοσχέδιον κατόπιν συνεννοήσεων μέ ὅλους τούς πολιτικούς ἡγέτας, οἱ ὁποῖοι, ὡς εἶπεν ὁ κ. Καραμανλῆς εἰς τόνον περιφρονήσεως, *«δύνανται νά συμβάλουν ἐποικοδομητικῶς μέ συστάσεις των πρός τόν σκοπόν ὅπως ἡ ἔρευνα καταστῆ ἀμερόληπτος καί ἀξιόπιστος»*[292].

3 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Δημοσιεύονται, στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, οἱ νέοι ὀργανισμοί τῶν περισσότερων ὑπουργείων.

Σέ σχετική ἀνακοίνωση τοῦ ὑπουργείου Προνοίας, τονίστηκε ὅτι μέ τό βῆμα αὐτό ὁλοκληρωνόταν μιά προσπάθεια πού ἀποσκοποῦσε στήν ἀπό πολλά χρόνια ἐπιβεβλημένη ἀναδιοργάνωση τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν. Σκοπός τῆς μεταρρυθμίσεως ἦταν ἡ ὀρθολογικότερη, οἰκονομικότερη καί ἀποδοτικότερη ὀργάνωση τῶν ὑπουργείων, ἐνῶ τά μέσα πού εἶχαν ἐπιλεγεῖ γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ στόχου ἦταν ἡ κατάργηση τῶν περιττῶν καί ἡ συγχώνευση τῶν ὁμοειδῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ διοικητική ἀποκέντρωση καί ὁ περιορισμός τῶν διαφόρων συμβουλίων καί ἐπιτροπῶν.

5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Σέ σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἐγκρίνεται τό πρόγραμμα τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καί Ἀναστηλώσεων, μετά τή ριζική ἀναδιοργάνωση καί τήν ὑπαγωγή της στό ὑπουργεῖο Προεδρίας. Οἱ σχετικές κυβερνητικές ἀποφάσεις παρουσιάστηκαν στό ἀκόλουθο εἰδησεογραφικό δελτίο τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινή»:

Τό ἐγκριθέν πρόγραμμα ἀναφέρεται εἰς ὅλους τούς τομεῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας πού ἀποβλέπουν εἰς τήν ἐπιστημονικήν ἔρευναν καί μελέτην ὡς καί εἰς τήν διαφύλαξιν, προστασίαν, συντήρησιν καί προβολήν τῆς ἱστορικῆς καί καλλιτεχνικῆς κληρονομίας τοῦ ἔθνους.

Κατά τό νέον πρόγραμμα, προβλέπονται δραστικά μέτρα διά τήν ἀποτελεσματικωτέραν δίωξιν τῆς ἀρχαιοκαπηλίας καί τήν πλήρη ἐξασφάλισιν τῶν μνημείων τῆς χώρας μας καί λαμβάνονται ἀποφάσεις πού θά συμβάλουν πολύ εἰς τήν καλυτέραν ὀργάνωσιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀνασκαφῶν ὑπό ἑλληνικῶν καί ξένων ἱδρυμάτων.

Αἱ ἀπαλλοτριώσεις

Ἀπεφασίσθη ἐπίσης κατά τό ἐγκριθέν χθές πρόγραμμα νά ἀρχίση συντόμως ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῆς μεταξύ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς Ἀθηνῶν καί τῆς Στοᾶς Ἀττάλου ζώνης ὡς καί ἄλλων ἀρχαιολογικῶν χώρων εὑρισκομένων εἰς Θεσσαλονίκην, Ὀλυμπίαν, Ρόδον, Βόλον, Ἀρχαίαν Στράτον καί ἀλλαχοῦ διά τῆς συνάψεως δανείου ὑπό τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Ἀπαλλοτριώσεων. Δι' ἀπώτερον μέλλον προβλέπεται ἡ ἀπαλλοτρίωσις ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς τῆς περιλαμβανούσης τάς ἀνατολικάς καί βορείους κλιτῦς τῆς Ἀκροπόλεως, τήν περιοχήν Κεραμεικοῦ μετά τῆς Παλαιᾶς Λαχαναγορᾶς καί τοῦ ἀμαξοστασίου, τούς λόφους τῶν Μουσῶν καί Φιλοπάππου καί τό μέγα οἰκόπεδον τῆς Σχολῆς Χωροφυλακῆς μετά τοῦ Ὀθωνείου κτιρίου. Ἡ ὑπό ἀπαλλοτρίωσιν ζώνη περιγράφεται διά τῶν ὁδῶν Μητσαίων, Χατζηχρήστου, Μακρυγιάννη, Βύρωνος, Ἀδριανοῦ, Φιλοθέης, Πανδρόσου, Πανός, Ἑρμοῦ, Ἀσωμάτων, Θερμοπυλῶν, Ἱεροφαντῶν, Πειραιῶς, Ἐπταχάλκου, Ἀποστόλου Παύλου, Ἀκάμαντος, Κυμαίων, Δημοφῶντος, Παλληναίων, Ἀπολλωνίου, Γκίκα, Βωτίου, Ἀρακύνθου, Παναιτωλίου, Μουσῶν, Γαριβάλδη, Φράττη καί Προπυλαίων, ἄρχεται δηλαδή ἀπό τῆς ὁδοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἐκ νότου καί ἀπολήγει εἰς τήν πλατεῖαν Θησείου. Ἡ ἀπαλλοτρίωσις καί ἀγορά τοῦ χώρου αὐτοῦ θά ἀπαιτήση δύο ἤ τρεῖς δεκαετηρίδας.

Ἐπίσης ἀπεφασίσθη ἡ ταχυτέρα διαμόρφωσις καί περίφραξις τῶν ἀρχαιολογικῶν περιοχῶν δι' εὐπρεπεστέραν προβολήν τῶν ἀρχαίων μνημείων καί ἀποτελεσματικήν προστασίαν των.

Ἡ ἀνέγερσις καί ἐπιδιόρθωσις μουσείων

Ἐξ ἄλλου συνετάγη εὐρύτερον πρόγραμμα ἱδρύσεως νέων μουσείων ὡς καί ἐπεκτάσεως καί διασκευῆς πολλῶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἀπεφασίσθη δέ ἡ συνέχισις τῆς ἀνεγέρσεως τῶν μουσείων Θεσσαλονίκης, Ὀλυμπίας καί Ρόδου, ἡ ἀνέγερσις νέων μουσείων εἰς Καβάλαν, Μυτιλήνην καί Κέρκυραν, ἡ ἐπέκτασις τῶν μουσείων Ἐπιδαύρου, Βόλου, Κορίνθου, Χαλκίδος, Ἐρετρίας, Τεγέας καί Σάμου, ἡ βελτίωσις τῶν μουσείων Ἰωαννίνων, Δήλου, Θράκης, Λαρίσης καί Χίου καί τῶν μουσειακῶν χώρων Θάσου, Χαλκιδικῆς, Κοζάνης, Ἐδέσσης, Καλαμῶν, Ἠλίδος, Τρικάλων, Λαμίας, Θέρμου, Ἀγρίνιου, Λευκάδος, Ἰθάκης, Κυθήρων, Σκύρου, Μυκόνου καί Σίφνου ὡς καί ἡ ἐκτέλεσις ἄλλων ἔργων χάριν ἐξασφαλίσεως τῶν κινητῶν ἀρχαιοτήτων.

Αἱ ἀναστηλώσεις

Διά τοῦ ἐγκριθέντος προγράμματος προβλέπονται ἐπίσης ἀναστηλωτικά ἔργα εἰς Ἀθήνας, Σούνιον, Βραυρῶνα, Ἀμφιάρειον, Ραμνοῦντα, Δαφνί, Ἐλευσίνα, Πέλλαν, Θεσσαλονίκην, Δῆλον, Κρήτην, Πάτμον, Μυκήνας, Τίρυνθα, Μετέωρα, Φιλίππους, Δωδώνην, Νικόπολιν, Ἀνάκτορον Παλατιτσίων, Ἐπτάνησα, Ὀλυμπίαν, Δωδεκάνησα, Νεμέαν, Φιγαλείαν, Θέρμον, Ἐπίδαυρον, Μυστρᾶν, Καστορι-

άν, Σιάτισταν, Βέροιαν, Κοζάνην, Ἀμπελάκια, Πήλιον, Νάξον καί ἀλλαχοῦ.

Ἡ εἴσπραξις καί διαχείρισις τῶν ἀρχαιολογικῶν πόρων ἀνατίθεται τοῦ λοιποῦ εἰς εἰδικήν ὑπηρεσίαν ὑπό μορφήν Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ἐποπτευομένου ὑπό τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καί λειτουργοῦντος διά τῆς προσλήψεως εἰδικευμένου τεχνικοῦ καί διοικητικοῦ προσωπικοῦ ἐλέγχου, διαχειρίσεως καί κατασκευῆς γυψίνων ἀντιγράφων ἀγαλμάτων καί πωλήσεως αὐτῶν.

Ἐξ ἄλλου διά τοῦ ὑπό ψήφισιν νέου νόμου προβλέπεται ἡ αὔξησις τοῦ ἐπιστημονικοῦ, τεχνικοῦ, φυλακτικοῦ καί λοιποῦ προσωπικοῦ καί ἡ βαθμολογική προώθησις αὐτοῦ, οὕτως ὥστε νά ἀνταποκρίνεται τοῦτο εἰς τάς δημιουργηθείσας νέας ἀνάγκας τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων καί μουσείων.

Τό Μουσεῖον τῆς παλαιᾶς Βουλῆς

Ἐκ τῆς μέχρι σήμερον δραστηριότητος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ἀπό τῆς νέας διαρθρώσεως καί ἑνοποιήσεως τῶν δύο Ὑπηρεσιῶν Ἀρχαιοτήτων καί Ἀναστηλώσεων διεπιστώθη ὅτι ἐπετεύχθη ἤδη ἡ εὐέλικτος καί σύντονος λειτουργία των καί ἡ ταχυτέρα λύσις καί διεκπεραίωσις τῶν παρουσιαζομένων ἑκάστοτε ζητημάτων, ὡς καί ἡ λελογισμένη ἐκτέλεσις τῶν ἀρχαιολογικῶν ἔργων.

Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ἐπέτρεψεν ὅπως εὕρῃ τήν λύσιν του καί ἕν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων αἰτημάτων τοῦ ἔθνους μας, ἡ στέγασις καί ἔκθεσις τῶν ἱστορικῶν κειμηλίων τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας καί τοῦ Μουσείου Γεωργίου Α΄, διά τῆς ἱδρύσεως Ἐθνικοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου στεγαζομένου εἰς τό κτίριον τῆς Παλαιᾶς Βουλῆς. Πρός τόν σκοπόν αὐτόν ἐνισχύθη ἐπί τοῦ παρόντος ἡ Ἐθνολογική Ἑταιρία διά ποσοῦ 600 χιλιάδων δραχμῶν[293].

5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας καί Παιδείας καί ἁρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώθηκε γιά τίς ἐπαφές τῶν ἐκπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως μέ τις πανεπιστημιακές ἀρχές γιά τίς κτιριακές ἀνάγκες τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν τῆς Ἀθήνας, καθόρισε τίς προϋποθέσεις γιά τήν παροχή ἐνισχύσεως ἀπό τό Κράτος πρός ἀνέγερση πανεπιστημιακῆς πόλεως καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐπίσπευση σχετικῶν συνεννοήσεων. Παράλληλα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπέδειξε νά ἐπισπευσθεῖ ἡ ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως τῆς γυναικολογικῆς καί μαιευτικῆς κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εἰδική μέριμνα ὑπῆρξε γιά τά θέματα τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Ὁ πρωθυπουργός ἀποφάσισε τό διπλασιασμό τῆς ἐτήσιας ἐπιχορηγήσεως καί τή διάθεση, ἀπό τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων, τῶν ἀναγκαίων πιστώσεων γιά τή συμπλήρωση τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, τόν ἀρτιότερο ἐξοπλισμό καί τήν εὔρυθμη λειτουργία τῆς σχολῆς.

Στίς 10 Ἰανουαρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς γνωστοποίησε στή σύγκλητο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά ἀνεγερθοῦν πανεπιστημιακά κτίρια ἀξίας 310 ἑκατ. δρχ., ἀπό τά ὁποῖα τά 160 ἑκατ. σκόπευε νά διαθέσει τό Κράτος.

5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Τό ἀνώτατο τουρκικό δικαστήριο, πού συνεδριάζει στή νῆσο τῆς Πλάτης, κρίνει τόν πρώην πρωθυπουργό, Α. Μεντερές, τόν πρώην ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Φ. Ζορλοῦ, καί τόν πρώην διοικητή τῆς Σμύρνης, Κεμάλ Χαντιμλίν, ἐνόχους γιά τήν ἐνθάρρυνση τῶν ἀνθελληνικῶν ταραχῶν τοῦ 1955 στήν Κωνσταντινούπολη καί τή Σμύρνη, ἐνῶ ἀναστέλλει τή δίωξη τοῦ πρώην προέδρου τῆς Δημοκρατίας, Τσ. Μπαγιάρ, τόν ὁποῖο θεώρησε ἀνεύθυνο γιά τά ἐπεισόδια.

6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ βασιλεύς Παῦλος, ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς, ὁ ἀντιπρόεδρος Π. Κανελλόπουλος καί ἄλλοι ἐπίσημοι παρίστανται στήν τελετή τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων στόν Πειραιᾶ.

7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων ἐγκρίνεται ἡ τελική μορφή τοῦ προγράμματος δημοσίων ἔργων γιά τό ἔτος 1961.

Σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς σχετικῆς ἀνακοινώσεως, οἱ πιστώσεις κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

	ἑκατ.
«α. Ἔργα ὁδοποιίας	1.192.470
»β. Συντήρησις ὁδικοῦ δικτύου	160.000
»γ. Εἰδικόν πρόγραμμα ἐπαρχιακῆς ὁδοποιίας (ΜΟΜΑ)	90.000
»δ. Ἔργα πολιτικῆς ἀεροπορίας	207.619
»ε. Λιμενικά ἔργα	32.750
»στ. Ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα	607.861
Σύνολον:	2.353.700

»Διά τῶν ἀνωτέρω ἐγκριθεισῶν πιστώσεων ἀφ' ἑνός μέν θά συνεχισθοῦν τά ἀρξάμενα κατά τό ἔτος 1960 μεγάλα δημόσια ἔργα, ἀφ' ἑτέρου δέ θά γίνῃ ἔναρξις νέων ἔργων.

»Εἰς τόν τομέα ὁδοποιίας θά συνεχισθοῦν μέ ἐντατικόν ρυθμόν αἱ ὁδοποιητικαί ἐργασίαι εἰς τάς κάτωθι ὁδούς τοῦ βασικοῦ ὁδικοῦ δικτύου.

»α. Αὐτοκινητόδρομος Ἀθηνῶν-Λαμίας: (Μέσω Μαλακάσης, Καμένων Βούρλων, Θερμοπυλῶν) ὁλικοῦ μήκους 212,5 χλμ. καί προϋπολογισμοῦ δρχ. 780 ἑκατ. Κατασκευάζεται μέ γεωμετρικά στοιχεῖα ἀρτηρίας μεγάλης ταχύτητος (100 χλμ. καθ' ὥραν) μέ ὁλικόν πλάτος καταστρώματος 14 μ. καί καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 7,50 μ.

Τό ἐγγύς τῆς πρωτευούσης τμῆμα τῆς ὁδοῦ ἀπό τῆς ἀφετηρίας (Τρεῖς Γέφυρες) ἕως Κουκουβάουνες, θά ἐκτελεσθῆ μέ δύο ὁδοστρώματα (ἕκαστον πλάτους 7,50 μ.) καί μέ ὁλικόν πλάτος 28,50 μ. Τό ἀμέσως ἑπόμενον τμῆμα τῆς ὁδοῦ (ἀπό Κουκουβάουνες ἕως Μπογιάτι) θά ἐκτελεσθῆ μέ ὁλικόν πλάτος 17 μ.

»Ἡ ὁδός θά διασταυροῦται ἀνισοπέδως πρός τάς σιδηροδρομικάς γραμμάς καί λοιπάς ὁδούς, κατά δέ τάς συναντήσεις της μετ' ἄλλων σημαντικῶν ὁδῶν θά ἐκτελοῦνται ἀνισόπεδοι κυκλοφοριακοί κόμβοι. Διά τήν ὁδόν ταύτην ἐδαπανήθη μέχρι τέλους τοῦ 1960 ποσόν δρχ. 285 ἑκατ. περίπου. Προβλέπεται δέ διά τό 1961 πίστωσις 338 ἑκατ. Θά παραδοθῆ εἰς τήν κυκλοφορίαν κατά τό τέλος τοῦ ἔτους 1961, προβλεπομένης κατά τό 1962 τῆς ἐκτελέσεως τελικοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος.

»β. Αὐτοκινητόδρομος Ἀθηνῶν - Κορίνθου (μήκους 71 χλμ. καί προϋπολογισμοῦ δρχ. 318 ἑκατ.) Κατασκευάζεται καί οὗτος μέ πλάτος καταστρώματος καί ὁδοστρώματος καί λοιπά γεωμετρικά στοιχεῖα, τά αὐτά μέ τήν ὁδόν Ἀθηνῶν-Λαμίας.

»Τό ἐγγύς τῆς πρωτευούσης τμῆμα τῆς ὁδοῦ (ἀπό Δαφνί μέχρις Ἐλευσινίων) ἐκτελεῖται μέ δύο ὁδοστρώματα (ὅν ἕκαστον καθαροῦ πλάτους 7,50 μ.) καί ὁλικόν πλάτος ὁδοῦ 22 μέτρων.

»Διά τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐδαπανήθη κατά τό ἔτος 1960 ποσόν δρχ. 50 ἑκατ. περίπου, ἐγκριθείσης διά τό προσεχές ἔτος 1961 πιστώσεως δρχ. 168 ἑκατ. Προβλέπεται ὅτι μέχρι τέλους 1961 θά παραδοθῆ εἰς κυκλοφορίαν ἡ ὅλη ὁδός πλήν τοῦ τμήματος Μεγάρων-Κινέτας, ὅπερ λόγῳ τῶν δυσχερεστάτων τεχνικῶν του ἔργων θέλει παραδοθῆ εἰς τήν κυκλοφορίαν τό φθινόπωρον τοῦ 1962. Οἱ τελικοί ἀσφαλτικοί τάπητες θά ἐκτελεσθοῦν κατά τά ἔτη 1962-1963.

»γ. Ὁδός Ἰωαννίνων-Ἀντιρρίου (διά Ἄρτης-Ἀμφιλοχίας-Ἀγρινίου-Μεσολογγίου) ὁλικοῦ μήκους 239 χλμ. καί προϋπολογιζομένης δαπάνης δρχ. 412 ἑκατ., μέ ὁλικόν πλάτος καταστρώματος 9,50 μ. καί καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 6 μέτρων. Διά τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ ἐδαπανήθησαν κατά τό ἔτος 1960 περί τά 115 ἑκατ. δρχ., διατιθεμένης διά τό ἔτος 1961 πιστώσεως 164 ἑκατ. δρχ. Τό τμῆμα Ἰωαννίνων-Ἀγρινίου θέλει παραδοθῆ εἰς τήν κυκλοφορίαν πρός τό τέλος τοῦ 1961, τοῦ ὅλου ἔργου προβλεπομένου νά δοθῆ εἰς τήν κυκλοφορίαν περί τό τέλος τοῦ 1962 καί νά ὁλοκληρωθῆ μετά τοῦ τελικοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος κατά τό ἔτος 1963.

»δ. Ὁδός Πύργου-Κυπαρισσίας μήκους 60 χλμ. καί προϋπολογιζομένης δαπάνης δρχ. 120 ἑκατ. μέ πλάτος καταστρώματος 9,50 μ. καί καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 6,00 μ. Διά τήν κατασκευήν τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐδαπανήθησαν μέχρι τέλους τοῦ 1960 περί τά 42 ἑκατ. δρχ. διατιθεμένης διά τό ἔτος 1961 πιστώσεως 55 ἑκατ. δρχ. Θά παραδοθῆ εἰς τήν κυκλοφορίαν κατά τό τέλος τοῦ ἔτους 1961, ἐκτελουμένης κατά τό ἑπόμενον ἔτος τελικῆς ἐπιστρώσεως δι' ἀσφαλτικοῦ τάπητος.

»ε. Ὁδός Θεσσαλονίκης-τουρκικῶν συνόρων (διά Καβάλας-Ξάνθης-Κομοτηνῆς-Ἀλεξανδρουπόλεως) μήκους 380 χλμ. μέ προϋπολογισμόν δαπάνης 300 ἑκατ. διά τήν πλήρη ἀνακαίνισίν της. Εἰς τά ἀνακατασκευαζόμενα καί πλήρως ἀνακαινιζόμενα τμήματα ἡ ὁδός θά ἐκτελεσθῆ μέ ὁλικόν πλάτος 10,60 μ. καί καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 7 μ. Εἰς τό ἐγγύς τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης τμῆμα (Θεσσαλονίκης-Λαϊνά) θά ἐφαρμοσθῆ ηὐξημένον πλάτος καταστρώματος 14 μ. Εἰς τά ἁπλῶς βελτιούμενα τμήματα ἐφαρμόζεται πλάτος ὁδοστρώματος 7 μ. καί ὁλικόν πλάτος 9 μ.

»Διά τήν ἀνακαίνισιν τῆς ὁδοῦ ἐδαπανήθησαν μέχρι τέλους τοῦ 1960 περί τά 59 ἑκατ. δρχ. ἐγκριθείσης πιστώσεως 80 ἑκατ. διά τό ἔτος 1961. Μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου θά ἔχη περαιωθῆ ἡ ἀποπεράτωσις τῶν τμημάτων Θεσσαλονίκης - Ἀμφιπόλεως καί Ἀλεξανδρουπόλεως - τουρκικῶν συνόρων. Αἱ ὑπόλοιποι ἐργασίαι θά ἐκτελεσθοῦν κατά τά ἔτη 1962, 1963, 1964.

»στ. Ὁδός Λαρίσης-Κοζάνης μήκους 148 χλμ. μέ προϋπολογισμόν δαπάνης 40 ἑκατ. δρχ. διά τήν ἐκτέλεσιν τῆς μεγάλης παραλλαγῆς Σαρανταπόρου καί τοπικῶν βελτιώσεων ἐπί τοῦ ὑπολοίπου μήκους τῆς ὁδοῦ. Διετέθησαν κατά τό ἔτος 1960 δρχ. 28 ἑκατ., ἤδη δέ δι' ἐγκριθείσης πιστώσεως 12 ἑκατ. δρχ. προβλέπεται ὁλοκλήρωσις τοῦ ἔργου μέχρι τέλους τοῦ 1961.

»ζ. Ὁδός Ἰωαννίνων-Ἡγουμενίτσης μήκους 104 χλμ. Τό ὅλον ἔργον ἔχει ἤδη περατωθῆ διατεθείσης διά τό ἔτος 1961 πιστώσεως 2 ἑκατ. δρχ. πρός σταθεροποίησιν ὀλισθαινόντων τμημάτων.

»Θά συνεχισθοῦν ὡσαύτως μέ ἐντατικόν ρυθμόν αἱ ἐργασίαι ἀνακαινίσεως καί βελτιώσεως τῶν ὁδῶν τοῦ δευτερεύοντος ἐθνικοῦ δικτύου: Θεσσαλονίκης - Ἐδέσσης - Φλωρίνης - Νίκης, Θεσσαλονίκης - Ἀεροδρομίου Μίκρας - Ἁγίας Τριάδος, Φερῶν - Διδυμοτείχου, Λαμίας - Καρπενησίου, Τριπόλεως-Σπάρτης, Τριπόλεως-Πύργου, Πύργου-Ὀλυμπίας, Σπάρτης-Γυθείου, Ἡρακλείου-Τυμπακίου. Διά τήν κατασκευήν τῶν ὁδῶν τούτων διετέθη κατά τό ἔτος 1960 ποσόν δρχ. 60 ἑκατ. ἐγκριθείσης διά τό ἔτος 1961 πιστώσεως δρχ. 67 ἑκατ., διά τῶν ὁποίων θά ὁλοκληρωθοῦν πλήρως αἱ ἐργασίαι αὗται μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1961.

»Θά συνεχισθοῦν ἐπίσης μέ ἐντατικόν ρυθμόν αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς τῶν γεφυρῶν Ἄρδα, Ἐρυθροποτάμου (Διδυμοτείχου), Καραβοπόρου (ἐπί τῆς ὁδοῦ Τρικάλων-Πύλης), Λήλαντος (ἐπί τῆς ὁδοῦ Χαλκίδος-Ἀλιβερίου) καί Ἀγυιῶν. Διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων ἐδαπανήθησαν κατά τό λῆξαν ἔτος 10 περίπου ἑκατ. δρχ. διατιθεμένων διά τό ἔτος 1961 πιστώσεων 16 περίπου ἑκατ. πρός πλήρη περαίωσιν τῶν ἔργων τούτων.

»Ἐνεκρίθη ὡσαύτως ἡ ἔναρξις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἑπομένων νέων ἔργων τοῦ βασικοῦ ἐθνικοῦ ὁδικοῦ δικτύου:

»α. Αὐτοκινητόδρομος Λαμίας-Λαρίσης (διά Στυλίδος καί Ἀλμυροῦ μήκους 145 χλμ. καί προϋπολογιζομένης δαπάνης 400 ἑκατ. Θά κατασκευασθῆ μέ πλάτη καταστρώματος καί ὁδοστρώματος καί λοιπά γεωμετρικά στοιχεῖα τά αὐτά μέ τά τοῦ αὐτοκινητοδρόμου Ἀθηνῶν-Λαμίας. Διά τό ἔτος 1961 προβλέπεται διάθεσις πιστώσεων 100 ἑκατ. δρχ. Προβλέπεται ὅτι θά παραδοθῆ εἰς κυκλοφορίαν κατά τμήματα μέ ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου ἐντός τοῦ 1963, πλήν τελικοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, ὁ ὁποῖος θά ὁλοκληρωθῆ κατά τό ἔτος 1964.

»β. Ὁδός Ἰωαννίνων-Τρικάλων-Λαρίσης, ὁλικοῦ μήκους 211 χλμ. καί προϋπολογιζομένης δαπάνης 420 ἑκατ. δρχ. Θά ἐκτελεσθῆ μέ καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 6 μ.

καί ὁλικόν πλάτος καταστρώματος 9,50 μ. (πλήν τῶν λίαν δυσχερῶν τμημάτων ἔνθα θά περιορισθῆ εἰς 8,50 μ.). Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 πιστώσεις 50 ἑκατ. δρχ. Τό ὅλον ἔργον θά παραδοθῆ εἰς κυκλοφορίαν κατά τμήματα, ὁλοκληρούμενον μετά τῶν τελικῶν ἀσφαλτικῶν ταπήτων μέχρι τοῦ ἔτους 1964.

»γ. Ὁδός Κορίνθου-Πατρῶν, ὁλικοῦ μήκους 132 χλμ. καί προϋπολογιζομένης δαπάνης 320 ἑκατ. δρχ. θά ἐκτελεσθῆ ὡς ὁδός μεγάλης ταχύτητος μέ ὁλικόν πλάτος καταστρώματος 14 μ. καί καθαρόν πλάτος ὁδοστρώματος 7,50 μ. Ἐδαπανήθη κατά τό ἔτος 1960 ποσόν δρχ. 17 περίπου ἑκατ. (διά τήν ἐκτέλεσιν ἔργων εἰσόδου Πατρῶν καί προσπελάσεων Σελινοῦντος) καί διατίθενται διά τό 1961 πιστώσεις δρχ. 63 ἑκατ. Τό ὅλον ἔργον μετά τῶν τελικῶν ἀσφαλτικῶν ταπήτων θά περαιωθῆ κατά τό ἔτος 1964.

»Ἐνεκρίθη ὡσαύτως ἡ διάθεσις κατά τό 1961 πιστώσεων 18,5 ἑκατ. δρχ. διά τήν κατασκευήν τῶν γεφυρῶν Παρανεστίου (ἐπί τῆς ὁδοῦ Δράμας-Ξάνθης), ἀνακουφιστικῶν γεφυρῶν Γιάννουλη Πηνειοῦ, Βαρδαρόβαση (ἐπί τῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης-Γιδᾶ) Σιδηροκάστρου, ὡς καί ἑτέρα πίστωσις 15 ἑκατ. διά τήν ἐκτέλεσιν ἐπειγόντων συγκοινωνιακῶν ἔργων.

»Διά τήν ἐκπόνησιν μελετῶν προβλέπεται ἡ διάθεσις πιστώσεων 30 ἑκατ. δρχ. Ἑτέρα πίστωσις ἐκ δρχ. 14 ἑκατ. προβλέπεται διά τήν προμήθειαν ὀργάνων ἐξοπλισμοῦ ἐργαστηρίων καί τήν σήμανσιν τῶν ὁδῶν.

»Εἰς τόν τομέα συντηρήσεως τοῦ ὁδικοῦ δικτύου διατίθενται πιστώσεις 90 ἑκατ. διά τό ἐθνικόν δίκτυον καί 70 ἑκατ. διά τάς ἐπαρχιακάς ὁδούς.

»Θά συνεχισθῆ ἐξ ἄλλου, ἡ διά τῶν ΜΟΜΑ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος ἐπαρχιακῆς ὁδοποιίας ἀποσκοποῦντος εἰς τήν διάνοιξιν καί κατασκευήν νέων ὁδῶν διά τήν σύνδεσιν μεμονωμένων καί ὀρεινῶν περιοχῶν πρός τό ὑφιστάμενον ὁδικόν δίκτυον, ὡς καί διά τήν βελτίωσιν ὑφισταμένων ἐπαρχιακῶν ὁδῶν. Πρόν τόν σκοπόν τοῦτον, διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 πιστώσεις 90 ἑκατ.

»Εἰς τόν τομέα τῶν λιμενικῶν ἔργων διατίθενται κατά τό 1961 αἱ ἀκόλουθοι πιστώσεις πρός συνέχισιν ἐκτελουμένων ἔργων καί εἰς τούς κάτωθι λιμένας:

»α. Πατρῶν (6 ἑκατ. διά τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου κρηπιδωμάτων ὑπερωκεανείων), Ζακύνθου (2,5 ἑκατ. διά τήν ἐκτέλεσιν ἐκβαθύνσεως λιμένος) καί Στυλίδος (350 χιλ. διά τήν ἀποκατάστασιν ζημιῶν προβλῆτος), μέ πρόβλεψιν περαιώσεως τῶν ἔργων τούτων ἐντός τοῦ 1961.

»β. Βόλου (7 ἑκατ. δρχ. διά τήν συνέχισιν τῶν ἐργασιῶν κατασκευῆς κρηπιδωμάτων σιλό) μέ πρόβλεψιν περαιτέρω συνεχίσεως καί ὁλοκληρώσεως τοῦ ἔργου κατά τό τέλος τοῦ ἔτους 1962 καί

»γ. Ἡρακλείου (10 ἑκατ. δρχ. διά τήν ἐκτέλεσιν ἐκβαθύνσεως λεκάνης) μέ πρόβλεψιν περαιτέρω συνεχίσεως καί ὁλοκληρώσεως τοῦ ἔργου ἐκβαθύνσεως κατά τό τέλος τοῦ ἔτους 1963.

»Διατίθενται ὁμοίως πιστώσεις διά τήν ἐντός τοῦ 1961 ὁλοκλήρωσιν νέων λιμενικῶν ἔργων εἰς τούς λιμένας Θεσσαλονίκης (3,5 ἑκατ. δρχ. διά τό λιμενικόν ἔργον ἰχθυόσκαλας), Νάξου (2,5 ἑκατ. δρχ.) καί Οἰνουσῶν Χίου (1,5 ἑκατ. δρχ. διά τήν κατασκευήν διαφόρων ἔργων ὡς ἐπίσης καί δρχ. 2 ἑκατ. διά τήν ἐκτέλεσιν μικροτέρων ἔργων εἰς διαφόρους λιμένας.

»Εἰς τόν τομέα τῆς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας θά συνεχισθῶσιν αἱ ἐργασίαι εἰς τούς ἀκολούθους ἀερολιμένας:

»α. Εἰς τόν κεντρικόν ἀερολιμένα Ἀθηνῶν, πρός συνέχισιν τῶν προσφάτως ἀρξαμένων ἔργων ἀναπτύξεως τούτου εἰς διεθνῆ ἀερολιμένα μέ δυνατότητας προσγειώσεως καί ἀπογειώσεως τῶν μεγίστων συγχρόνων ἀεροσκαφῶν, μέ ὁλικόν προϋπολογισμόν τῶν ἔργων τούτων 476 ἑκατ. δρχ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 πιστώσεις δρχ. 136,8 ἑκατ., διά τῶν ὁποίων θά ἀντιμετωπισθῶσιν αἱ δαπάναι πρός συμπλήρωσιν ἀπαλλοτριώσεων, ἐκτελέσεως ἐργασιῶν προεκτάσεως διαδρόμου προσγειώσεως, νέων τροχοδρόμων, ἀποχετεύσεων κ.λ.π. καί αἱ δαπάναι πρός ἔναρξιν ἔργων κατασκευῆς νέου συγχρονισμένου κτιριακοῦ ἀεροσταθμοῦ διεθνῶν συγκοινωνιῶν. Τό ὅλον ἔργον ἀναπτύξεως τοῦ ἀερολιμένος θά περαιωθῆ κατά τό ἔτος 1963.

»β. Εἰς τόν ἀερολιμένα Ρόδου πρός συνέχισιν τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἀναπτύξεως τούτου ὁλικοῦ προϋπολιγισμοῦ δρχ. 492 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 πιστώσεις δρχ. 13 ἑκατ., διά τῶν ὁποίων θά συνεχισθῶσιν αἱ ἐργασίαι κτιρίων, ἐπεκτάσεις διαδρόμου, τροχοδρόμων καί διαμορφώσεων χώρων, τοῦ ὅλου ἔργου ὁλοκληρουμένου κατά τό ἔτος 1962.

»γ. Εἰς τόν ἀερολιμένα Κερκύρας πρός συνέχισιν τῶν ἐκτελουμένων ἐργασιῶν ἀναπτύξεως τούτου, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 22,8 ἑκατ. δρχ. Διατίθενται διά τό 1961 πιστώσεις 7,25 ἑκατ. πρός ἐκτέλεσιν ἐργασιῶν ἐπεκτάσεως διαδρόμων, δαπέδων σταθμεύσεως ἀεροσκαφῶν καί διαμορφώσεως μέ πρόβλεψιν ὁλοκληρώσεως τοῦ ὅλου ἔργου ἐντός τοῦ ἔτους 1962.

»δ. Εἰς τόν ἀερολιμένα Θεσσαλονίκης (Μίκρας) πρός συνέχισιν τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἀναπτύξεως τούτου ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 32,5 ἑκατ. δρχ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 πιστώσεις δρχ. 15,5 ἑκατ. πρός συνέχισιν τῶν ἐργασιῶν νέων τροχοδρόμων, δαπέδου σταθμεύσεως ἀεροσκαφῶν καί διαμορφώσεων καί ἀποχετεύσεων καί κατασκευήν τοῦ κτιρίου νέου ἀεροσταθμοῦ. Προβλέπεται ὁλοκλήρωσις τοῦ ὅλου ἔργου κατά τό θέρος 1962.

»ε. Εἰς τούς ἀερολιμένας Ἡρακλείου καί Ἀλεξανδρουπόλεως. Διατίθενται πιστώσεις δρχ. 1.750 καί 0,400 ἑκατ. πρός ὁλοκλήρωσιν τῶν ἔργων βελτιώσεως τούτων. Ὁμοίως διατίθενται πιστώσεις 0,5 ἑκατ. δρχ. πρός συμμετοχήν εἰς τά ὑπό τοῦ ΓΕΑ ἐκτελούμενα ἔργα ἀερολιμένος Σάμου.

»Διατίθενται ὡσαύτως διά τό ἔτος 1961 πιστώσεις 32,4 ἑκατ. διά τάς προμηθείας συγχρόνου ἐξοπλισμοῦ τηλεπικοινωνιῶν ἀερολιμένων, φωτεινῶν σημάνσεων καί ραδιοφάρων καθοδηγήσεως ἀεροσκαφῶν.

»Εἰς τόν τομέα ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων θά συνεχισθῆ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀκολούθων μεγάλων ἔργων:

»α. Ἔργα ἀξιοποιήσεως Κάτω Ἀχελώου ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 370.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 732,50 ἑκατ. Ἐξετελέσθησαν μέχρι σήμερον ἐργασίαι συνολικῆς ἀξίας 311,70 ἑκατ. καί διατίθενται διά τό ἔτος 1961 130 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται διά τό ἔτος 1965.

»β. Ἀντιπλημμυρικά ἔργα Στρυμόνος ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 250.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 159,5 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 134,5 ἑκατ. δρχ. καί διατίθενται διά τό ἔτος 1961,

25 έκατ. πρός όλοκλήρωσιν τῶν ἀρχικῶς προβλεφθέντων ἔργων.

»γ. Ἀντιπλημμυρικά ἔργα Ἔβρου, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 250.000 στρεμμάτων, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 225 ἑκατ. Ἐξετελέσθησαν μέχρι σήμερον ἐργασίαι συνολικῆς ἀξίας δρχ. 162 ἑκατ. καί διατίθενται διά τό ἔτος 1961 45 ἑκατ. Ἡ συμπλήρωσίς των προβλέπεται κατά τό ἔτος 1962.

»δ. Ἔργα ἀξιοποιήσεως πεδιάδος Κάρλας, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 200.000 στρεμμάτων, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 186 ἑκατ. Ἐξετελέσθησαν μέχρι σήμερον ἐργασίαι συνολικῆς ἀξίας 68,5 ἑκατ. καί διετέθησαν διά τό ἔτος 1961 20 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ ἔργου προβλέπεται κατά τό ἔτος 1966.

»ε. Ἀρδευτικά ἔργα Ἀξιοῦ καί Ἀλιάκμονος ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως ἑνός ἑκατ. στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 1.002.000.000 δρχ. Ἐξετελέσθησαν μέχρι σήμερον ἐργασίαι 388 ἑκατ. καί διατίθενται διά τό ἔτος 1961, 130 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ ἔργου προβλέπεται κατά τό ἔτος 1968.

»στ. Ἀρδευτικά ἔργα Νέστου ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 416.000 στρεμμάτων, συνολικῆς ἀξίας 650 ἑκατ.. Ἐξετελέσθησαν μέχρι σήμερον ἐργασίαι συνολικῆς ἀξίας 18 ἑκατ. καί διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 40 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1967.

»ζ. Ἀρδευτικά ἔργα Πηνειοῦ Ἠλείας (χωμάτινον φράγμα ὕψους 50 μ.) ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 270.000 στρεμμάτων προϋπολογισμοῦ 600 ἑκατ. Διατίθενται διά τό 1961 40 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσίς του προβλέπεται κατά τό ἔτος 1968.

»η. Ἀρδευτικά ἔργα Ἀχέροντος, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν δι' ἀρδεύσεως ἐκτάσεως 50.000 στρεμμάτων καί δι' ἀποστραγγίσεως καί ἀρδεύσεως ἑτέρων 14.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 50 ἑκατ. Διετέθησαν μέχρι σήμερον δρχ. 4 ἑκατ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961, 10 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1964.

»θ. Ἀρδευτικά ἔργα Ἰωαννίνων, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 70.000 στρεμμάτων προϋπολογισμοῦ 64 ἑκατ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 13 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1964.

»ι. Ἀρδευτικά ἔργα Ταυρωποῦ, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 160.000 στρεμμάτων, προϋπολογισμοῦ δρχ. 132 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 5 ἑκατ. Ἡ περαίωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1964.

»ια. Ἔργα ἀξιοποιήσεως ἐκβολῶν Καλαμᾶ, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν δι' ἀρδεύσεως ἐκτάσεως 49.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 93 ἑκατ. Διετέθησαν μέχρι σήμερον δρχ. 14 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 δρχ. 20 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1963.

»ιβ. Ἀρδευτικά ἔργα Κωπαΐδος (Ζῶναι Ε' καί Ζ') ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 17.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 40 ἑκατ. Διετέθησαν δρχ. 15,0 ἑκατ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 25 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἄνω ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1961.

»ιγ. Ἄρδευσις Θηβαϊκοῦ πεδίου, ἀποσκοποῦσα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 70.000 στρεμμάτων, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 155 ἑκατ. Διατίθενται διά τό ἔτος 1961 10 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1964.

»ιδ. Ἔργα ἀξιοποιήσεως Λάμαρης Πρεβέζης, ἀποσκοποῦντα τήν ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 28.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 48 ἑκατ. Διετέθησαν μέχρι σήμερον 2 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 13 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1964.

»ιε. Ἀρδευτικά ἔργα Ἀλφειοῦ, ἀποσκοποῦντα εἰς ἀξιοποίησιν ἐκτάσεως 150.000 στρεμμάτων, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 350 ἑκατ. Διετέθησαν δρχ. 6 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 20 ἑκατ. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1966.

»ιστ. Ἀρδευτικά ἔργα Κορινθίας. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 δρχ. 18 ἑκατ. πρός διαπλάτυνσιν καί ἐπέκτασιν μέχρι Κορίνθου ἀρδευτικῆς διώρυγος Βόχας, τοῦ ἔργου περατουμένου ἐντός τοῦ 1961.

»ιζ. Ἀντιπλημμυρικά ἔργα Ἀλμωπίας, ἀποσκοποῦντα τήν ἀντιπλημμυρικήν προστασίαν 120.000 στρεμμάτων καί τήν ἀξιοποίησιν δι' ἀρδεύσεων 200.000 στρεμμάτων ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 230 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 1 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 15 ἑκατ. Ἡ περαίωσις τῶν ἔργων προβλέπεται κατά τό ἔτος 1970.

»ιη. Ἀξιοποίησις Ἄνω Μεσσηνίας, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 26,6 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον δρχ. 16,5 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἔτος 1961 10,5 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1961.

»ιθ. Ἀντιπλημμυρικά Βοιωτικοῦ Κηφισοῦ, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 15 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 2 ἑκατ. Διετέθησαν κατά τό ἀρχόμενον ἔτος 5 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1962.

»κ. Ἀρδευτικόν δίκτυον Σερρῶν. Προϋπολογισμοῦ δρχ. 6 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 1 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἀρχόμενον ἔτος 4 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1962.

»κα. Ἀντιπλημμυρικά Φιλιουρῆ Θράκης. Προϋπολογισμοῦ δρχ. 19 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 14 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἀρχόμενον ἔτος 5 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1961.

»κβ. Ἀντιπλημμυρικά Ἀνθεμοῦντος Θεσσαλονίκης, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 10 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον 4,4 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἀρχόμενον ἔτος 5,6 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1961.

»κγ. Ἀξιοποίησις Βρωμολιμνῶν, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δρχ. 7,85 ἑκατ. Ἐδαπανήθησαν μέχρι σήμερον δρχ. 5 ἑκατ. Διατίθενται κατά τό ἀρχόμενον ἔτος δρχ. 2,9 ἑκατ. Ἡ περαίωσίς των προβλέπεται ἐντός τοῦ 1961.

»12. Ἐνεκρίθη ὡσαύτως ἡ συνέχισις καί ὁλοκλήρωσις ἔργων μέσης σημασίας ἀποσκοπούντων τήν ἀντιπλημμυρικήν προστασίαν καλλιεργημένων ἐκτάσεων καί συγκεκριμένως τῶν ἀκολούθων ἔργων:

»α. Τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Ἀροανίου Καλαβρύτων, β) τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Καλαμᾶ, γ) τῶν ἔργων χειμάρρων Ἀναύρου καί Κραυσίδωνος Μαγνησίας, δ) τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Μονοδρίου Εὐβοίας, ε) τῆς διευθετήσεως τῶν χειμάρρων Κομοτηνῆς, στ) τῆς διευθετήσεως τοῦ χειμάρρου Βαρκοῦ Χαμουζᾶ Ζακύνθου, ζ) τῆς διευθετήσεως τοῦ χειμάρρου Οὔρδε Λακωνίας, η) τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Εὐρώτα, θ) τῶν ἀντιπλημμυρικῶν

ἔργων Ἀράχθου, ι) τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων Σελμοῦντος, ια) τῶν ἔργων ἐπί τοῦ Ἀσωποῦ, ιβ) τῶν ἐπειγόντων ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων ἐπί διαφόρων χειμάρρων τῆς χώρας ὡς καί ιγ) τῶν ἔργων σήραγγος Στυμφαλίας.

»Δι' ἅπαντα τά ἀνωτέρω ἔργα διατίθεται κατά τό ἀρχόμενον ἔτος συνολική πίστωσις δρχ. 44,6 ἑκατ. Προβλέπεται δέ ἡ περαίωσίς των ἐντός τοῦ ἔτους 1961.

»Εἰς τόν τομέα δημοσίων κτιρίων διατίθενται πιστώσεις 19,8 ἑκατ. διά τήν προώθησιν συνεχιζομένων ἔργων καί 12,9 ἑκατ. διά τήν ἐκτέλεσιν ἐργασιῶν ἐπί νέων κατασκευῶν.

»Εἰς τόν τομέα ὑδρεύσεως Δήμων καί Κοινοτήτων πληθυσμοῦ ἄνω τῶν 3.000 κατοίκων διατίθενται κατά τό 1961 πιστώσεις 16 ἑκατ. δρχ. διά τήν συνέχισιν καί ἀποπεράτωσιν ἐκτελουμένων ἔργων.

»Εἰς τόν τομέα τῶν Σιδηροδρόμων διατίθενται πιστώσεις 124,8 ἑκατ. διά συνέχισιν ἐκτελουμένων ἔργων καί 163,7 ἑκατ. διά νέα ἔργα.

»Τά κυριώτερα τῶν συνεχιζομένων ἔργων εἶναι ὁ διπλασιασμός τῶν γραμμῶν Πειραιῶς-Οἰνόης καί Θεσσαλονίκης-Πλατέος, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ δι' ἀμφοτέρας 231,0 ἑκατ., ἐξ ὧν διετέθησαν μέχρι σήμερον 100 ἑκατ. καί διατίθενται διά τό 1961 δρχ. 57 ἑκατ. μέ πρόβλεψιν ἀποπερατώσεως τό 1964.

»Μεταξύ τῶν νέων ἔργων συγκαταλέγονται ἡ βελτίωσις καί ἐνίσχυσις τῶν γραμμῶν ΣΓΕ καί ΘΑ, ὁλικοῦ προϋπολογισμοῦ 107 ἑκατ. διατιθεμένων κατά τό 1961 πιστώσεων 21,4 ἑκατ. μέ πρόβλεψιν περαιώσεως μέχρι τό 1964.

»Προβλέπεται ὡσαύτως προμήθεια ὑλικοῦ γραμμῆς καί τροχαίου ὑλικοῦ ΣΕΚ καί ΣΠΑΠ συνολικῆς ἀξίας 732,2 ἑκατ., ἐξ ὧν διετέθησαν μέχρι τοῦδε 83,5 ἑκατ. καί προβλέπεται διά τό 1961 διάθεσις πιστώσεων 178 ἑκατ., τῆς ὁλοκληρώσεως τῶν προμηθειῶν προβλεπομένης μέχρι τοῦ ἔτους 1965. Διατίθενται ἐπίσης κατά τό 1961 διά τήν ἐκτέλεσιν ἐπιχωρίων δαπανῶν καί ἔργων γραμμῶν ΣΠΑΠ πιστώσεις δρχ. 22,6 ἑκατ. δρχ.

9-14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Λαμβάνει χώρα στήν Ἀθήνα, ἡ νέα φάση τῶν διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος-ΕΟΚ. Τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἡγεῖται ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, ἐνῶ τῆς κοινοτικῆς ο Ζ. Ρέυ. Πρίν τήν ἔναρξη τῶν συζητήσεων, ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάστηκε μέ τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ καί Ἐξωτερικῶν, στούς ὁποίους ἔδωσε σχετικές ὁδηγίες. Στό περιθώριο, ἐξάλλου, τῶν διαπραγματεύσεων, ὁ Ε. Ἀβέρωφ συναντήθηκε μέ τούς πρέσβεις τῶν Ἕξι στήν Ἀθήνα. Τό σχετικό πρακτικό ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ, καλέσας σήμερον τούς πρέσβεις τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, τοῖς εἶπε τά ἀκόλουθα:

»Ἐν ὄψει τῆς συσκέψεως, ἥτις ἐπρόκειτο νά λάβη χώραν τήν ἑσπέραν μεταξύ αὐτῶν καί τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΕΟΚ, ἐπεθύμει νά τοῖς ἀνακοινώση ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀνησυχεῖ ἐκ τῆς τροπῆς ἥν λαμβάνουν αἱ διαπραγματεύσεις. Εἰς πρόσφατον ἄρθρον τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος "Economist" ἐγράφη ὅτι αἱ πρόσφατοι δηλώσεις τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπετέλουν μπλόφαν. Τοῦτο βεβαίως δέν εἶναι ἀληθές. Κατ' ἐπανάληψιν ἔχει λεχθῆ ὑφ' ἡμῶν ὅτι θεωροῦμεν ἀπαραίτητον τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ καί τήν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὀργανικήν ἡμῶν σύνδεσιν μέ τήν Δύσιν διά νά ἀποτραπῆ ἡ οἰκονομική ἐξάρτησίς μας ἀπό τό Ἀνατολικόν μπλόκ. Πρέπει ὅμως νά τονισθῆ ὅτι πέραν ὡρισμένων minima ἡ προσχώρησις ἡμῶν δέν θά ὠφέλει τήν οἰκονομίαν μας καί διά τόν λόγον τοῦτον ἐκλείπουν πλέον τά κίνητρα διά τήν εἴσοδόν μας.

»Σημειωτέον μάλιστα ὅτι τινές τῶν κομισθεισῶν ὑπό τοῦ κ. Ρέυ προτάσεων ἐμφανίζονται ὑπό μορφήν δυσμενεστέραν ἤ πρότερον.

»Συγκεκριμένως, ὅσον ἀφορᾶ τό ἄρθρον 30 περί ρήτρας διαφυγῆς, εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐπέμεινεν ἀρχῆθεν ὅπως ἡ ρήτρα αὕτη διατυπωθῆ ἐπί βάσεως ἐθνικῆς. Τοῦτο ἐγένετο τώρα μόλις δεκτόν ἀλλά μόνον διά μεταβατικήν περίοδον 5-7 ἐτῶν, μετά τό πέρας τῆς ὁποίας ἡ βάσις τῆς ρήτρας θά μετατραπῆ εἰς κοινοτικήν.

»Ἐπί τοῦ θέματος τούτου, ἐτέθη τό ἐρώτημα ὑπό τοῦ κυρίου Πρωτοπαπαδάκη κατά τήν συνεδρίασιν τῆς προηγουμένης περί τοῦ ἐάν ἡ ρήτρα θά ἠδύνατο νά καταργηθῆ ἀμοιβαίως μετά 12ετίαν, πλήν ἀντιθέτου ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου. Εἰς τοῦτο ἐδόθη ἀρνητική ἀπάντησις.

»Συνεχίζων, ὁ κύριος Ἀβέρωφ προσέθεσεν ὅτι ἐξακολουθοῦν ὑπάρχουσαι παρομοίας φύσεως διαφοραί προκειμένου περί τοῦ ἄρθρου 32 (περί δασμολογικῶν ποσοστώσεων πρός τρίτας χώρας) καί τοῦ ἄρθρου 42 (περί τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς).

»Ἐν τέλει ὁ κύριος Ἀβέρωφ ἐξήγησεν ὅτι, ὑπό τήν σημερινήν αὐτῶν μορφήν, τό σχέδιον τῆς συμφωνίας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ παρουσιάζει διά τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν διττόν πρόβλημα, τυπικόν μέν, τό τῆς ἐμφανίσεως τοιαύτης συμφωνίας εἰς τήν Βουλήν, οὐσιαστικόν δέ, τό τῆς ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς ἰσορροπίας. Ἐν κατακλεῖδι δέ ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἐξηγήσας ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις οὔτε δύναται οὔτε πρέπει νά δεχθῆ τήν σύνδεσιν ὑπό οἱουσδήποτε ὅρους, ἐζήτησε τήν ἀρωγήν τῶν παρισταμένων πρέσβεων εἰς τόν πολιτικόν τομέα.

»Ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας παρετήρησεν ὅτι τό θέμα τῆς ρήτρας διαφυγῆς δέν εἶναι νέον, προσθέσας ὅτι τό προσηρτημένον εἰς τό ἄρθρον 30 πρωτόκολλον κατ' οὐσίαν ἀναιρεῖ τό περιεχόμενον τοῦ ἄρθρου τούτου, τουλάχιστον ἀπό ἀπόψεως ἐπικλήσεως αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου, συνέχισεν, παρομοίας φύσεως ἐπιφυλάξεις ὑφίστανται καί εἰς τήν συνθήκην τῆς Ρώμης, τῶν ὁποίων ὅμως οὐδέποτε μέχρι σήμερον ἐγένετο ἐπίκλησις.

»Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἀναγνώσας τό κείμενον τοῦ πρωτοκόλλου, παρετήρησεν ὅτι δέν συνεφώνει πρός τήν διατύπωσιν τοῦ προοιμίου, ὅπερ, πρός ἐξασφάλισιν τῆς ΕΟΚ ἐναντίον τῆς περιπτώσεως ἐπικλήσεως αὐτοῦ ὑπό ἄλλων χωρῶν διαπραγματευομένων μελλοντικῶς τήν σύνδεσίν των θά ἔδει νά διευκρινισθῆ ἡ φράσις "λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος" ὡς ἀκολούθως: "λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐπενεχθεισῶν ἐν Ἑλλάδι σοβαρωτάτων ζημιῶν κατά τήν διάρκειαν τοῦ πολέμου καί τοῦ συμμοριτοπολέμου καί τῆς συνεπείᾳ τούτων

ἐπελθούσης καθυστερήσεως εἰς τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας".

»Ὁ Ἰταλός πρέσβυς ἐπεκαλέσθη τήν προσφάτως ληφθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ ἰταλικοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περί διευκολύνσεως τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν, κατόπιν τῆς ὁποίας ἐγένοντο ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας σοβαραί παραχωρήσεις τόσον εἰς τό θέμα τῆς ρήτρας διαφυγῆς, ὅσον καί εἰς τό τῶν δασμολογικῶν ποσοστώσεων διά τά ἑλληνικά ἐσπεριδοειδῆ.

»Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο εἶναι μέν ἀληθές, ἀλλ' ὅτι ἡ Ἰταλία ἐπιμένει νά προστεθοῦν εἰς τό καθεστώς τῶν δασμολογικῶν ποσοστώσεων καί τά ροδάκινα καί τά σταφύλια. Ὅσον ἀφορᾶ εἰδικώτερον τά ἐσπεριδοειδῆ, ὁ κ. Ἀβέρωφ παρετήρησε τά ἀκόλουθα:

»α. Αἱ ἰταλικαί ἐξαγωγαί ἐσπεριδοειδῶν πρός τάς λοιπάς χώρας τῆς ΕΟΚ ἀνέρχονται εἰς 300.000 τόνους ἐτησίως. Αἱ ἀντίστοιχοι ἑλληνικαί ἐξαγωγαί δέν ὑπερβαίνουν τούς 5.000 τόνους, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαί μας τοῦ αὐτοῦ προϊόντος πρός τάς χώρας τοῦ παραπετάσματος φθάνουν τούς 60.000 τόνους.

»β. Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης, μᾶς προσφέρεται δασμολογική ποσόστωσις 10.000 τόνων ἀπό τοῦδε μέ ἐτησίαν αὔξησιν φθάνουσα τούς 17.000 περίπου ἐντός πενταετίας.

»γ. Καί ἄν ἀκόμη ἡ ΕΟΚ ἐδέχετο τό σύνολον τῶν ἀπαιτήσεών μας, ἐν προκειμένῳ, ἤτοι ποσόστωσιν καλύπτουσαν τό σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν μας, αὕτη δέν θά ὑπερέβαινε τό 4% τῶν ἐξαγωγῶν ἐσπεριδοειδῶν τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, ἀφιεμένων τῶν 96% εἰς τήν Ἰταλίαν.

»Εἰς τοῦτο ὁ Ἰταλός πρέσβυς παρετήρησεν ὅτι οἱ ἀριθμοί οὗτοι περιλαμβάνουν τάς εἰσαγωγάς τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ καί ἐξ ἄλλων χωρῶν (Ἱσπανίαν, Ἀλγέριον, Μαρόκον, Ἰσραήλ). Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀντιπαρετήρησεν ὅτι τοῦτο μέν εἶναι ἀληθές, πάντως ὅμως τά ὑπέρ τῆς Ἰταλίας περιθώρια εἶναι πολύ μεγάλα ἐν σχέσει πρός τά ἑλληνικά ἐν προκειμένῳ αἰτήματα»[294].

Μετά τή λήξη τῶν διαπραγματεύσεων, ἐκδόθηκε κοινό ἀνακοινωθέν:

«Τῇ προσκλήσει τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔλαβον χώραν συνομιλίαι εἰς τάς Ἀθήνας, ἀπό τῆς 9ης μέχρι 14ης Ἰανουαρίου 1961, μεταξύ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, τῶν ἐπιφορτισμένων μέ τάς διαπραγματεύσεις διά τήν σύναψιν συνθήκης συνδέσεως μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»Αἱ συνομιλίαι ἔλαβον χώραν εἰς τό ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Α. Πρωτοπαπαδάκη, τῇ συμμετοχῇ τοῦ κ. Ι. Πεσμαζόγλου, ἀρχηγοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, καί τῶν μελῶν αὐτῆς. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Κοινότητος ἐτέλει ὑπό τήν ἡγεσίαν τοῦ ὑπουργοῦ κ. Ρέυ, προέδρου τῆς ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν Σχέσεων Ὁμάδος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ, τῆς συμμετοχῆς τοῦ προέδρου τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Κοινότητος γενικοῦ διευθυντοῦ κ. Ζεέλιγκερ καί τῶν μελῶν αὐτῆς.

»Αἱ δύο ἀντιπροσωπεῖαι ὑπεγράμμισαν τήν κοινήν των ἐπιθυμίαν ὅπως ἐπιταχύνουν τόν τερματισμόν τῶν ἐν ἐξελίξει διαπραγματεύσεων μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος. Διεπίστωσαν ὅτι οὐσιώδης πρόοδος ἔχει ἤδη πραγματοποιηθῆ ὡς πρός τό σύνολον τῆς ὑπό διαμόρφωσιν συνθήκης καί προέβησαν εἰς βαθυτέραν ἐξέτασιν τῶν εἰσέτι ἐκκρεμῶν σημείων.

»Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὑπεγραμμίσθησαν τά σημεῖα τά ἀναφερόμενα εἰς τάς ρήτρας διαφυγῆς, εἰς τήν κοινήν γεωργικήν πολιτικήν καί τάς ἐξαγωγάς ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἰς τάς ἀνάγκας ἐκβιομηχανίσεως τῆς Ἑλλάδος, εἰς τήν διατήρησιν καί ἐπέκτασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, εἰς τήν χρηματοδότησιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί ἐν γένει εἰς τήν οἰκονομικήν πρόοδον καί τήν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Κοινότητος ὑπεγραμμίσθη, ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν ἀντικειμενικῶν τούτων σκοπῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεγνωρίσθησαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς κατά τάς διαπραγματεύσεις, ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ ἐπιδίωξις αὐτῶν εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρός τήν περιφρούρησιν τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης.

»Ἱκανοποιητική πρόοδος ἐπραγματοποιήθη ἐπί ὡρισμένων ἐκ τῶν σημείων ἐπί τῶν ὁποίων ὑφίσταντο εἰσέτι διαφωνίαι. Τό περιωρισμένον τοῦ χρόνου, τόν ὁποῖον αἱ ἀντιπροσωπεῖαι εἶχον εἰς τήν διάθεσίν των, δέν ἐπέτρεψε τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων καί ὡς ἐκ τούτου συνεφωνήθη ὅπως αὕτη συνεχισθῆ πρό τοῦ τέλους του μηνός Ἰανουαρίου.

»Ἀμφοτέρωθεν ἐξεφράσθη ἡ πεποίθησις ὅτι τό ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν τῶν Ἀθηνῶν δικαιολογεῖ τήν προοπτικήν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀφ' ἑνός καί τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος ἀφ' ἑτέρου θά εἶναι εἰς θέσιν συντόμως νά λάβουν ὁριστικάς ἀποφάσεις.

»Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐνταῦτα παραμονῆς της ἐδόθη ἡ εὐκαιρία εἰς τήν ἀντιπροσωπείαν τῆς Κοινότητος νά ἔλθη εἰς ἐπαφήν μετά τῶν ὑπευθύνων ἡγετῶν τῶν ἀγροτικῶν, ἐργατικῶν, βιοτεχνικῶν, βιομηχανικῶν καί ἐμπορικῶν ὀργανώσεων τῆς χώρας.

»Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Κοινότητος ἐπιθυμεῖ, πρό τῆς ἀναχωρήσεώς της ἐξ Ἀθηνῶν, νά ἐκφράση πρός τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν τάς θερμάς της εὐχαριστίας διά τήν εὐγενῆ ὑποδοχήν τῆς ὁποίας ἔτυχε καί τά φιλικά αἰσθήματα τά ὁποῖα εὗρε κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐνταῦτα παραμονῆς της».

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μετά ἀπό συνεργασία τοῦ πρωθυπουργοῦ μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ διατυπώνεται τό νομοσχέδιο «περί καταβολῆς ἀποζημιώσεως εἰς τά θύματα τοῦ ναζισμοῦ», τό ὁποῖο εἶχε ἐγκριθεῖ κατ' ἀρχήν ἀπό τήν οἰκονομική ἐπιτροπή. Μέ τό νομοσχέδιο κυροῦται ἡ ἀπό 18ης Μαρτίου 1960 ἑλληνογερμανική συμφωνία γιά τήν ἀποζημίωση τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν πού ἐδιώχθησαν γιά λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς ἤ ἀντιθέσεως πρός τόν ἐνθικοσοσιαλισμόν καί καθορίζεται ὁ τρόπος τῆς κατανομῆς μεταξύ τῶν δικαιούχων, τοῦ προβλεπομένου ποσοῦ τῶν 115 ἑκατ. μάρκων, τό ὁποῖο θά καταβληθεῖ σέ τρεῖς

δόσεις ἀπό τή Δυτική Γερμανία. Ἀκόμη, ἀναγνωρίζεται δικαίωμα ἀποζημιώσεως σέ περιπτώσεις θανάτου, ἀναπηρίας ἤ κρατήσεως σέ φυλακές ἤ στρατόπεδα συγκεντρώσεως γιά διάστημα ἀνώτερο ἀπό 6 μῆνες, 30.000 δρχ. γιά κάθε πρόσωπο πού ἔχασε τή ζωή του, 500 δρχ. τό μήνα γιά τούς φυλακισθέντες, ἐνῶ γιά τούς ἀναπήρους χορηγεῖται ἀποζημίωση ἀνάλογη πρός τήν ἀναπηρία.

13 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο, παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν, Δ. Μακρῆ, τήν ὁλομέλεια τοῦ Δ.Σ. τῆς Κεντρικῆς Ἑνώσεως Δήμων καί Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος καί τούς ἀνακοινώνει τίς ἀκόλουθες ἀποφάσεις τῆς Κυβερνήσεως:

1. Μέχρι τῆς καθιερώσεως καί τῆς ἀποδόσεως εἰδικῶν πόρων ὑπέρ τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπεφασίσθη πρός ἄμεσον τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων ἐνίσχυσιν ἡ ἔκτακτος κατά τό τρέχον οἰκονομικόν ἔτος διάθεσις ὑπέρ αὐτῶν ποσοῦ δρχ. 1000.000.000 ἐκ τῆς ἐκτάκτου πρός τό Δημόσιον ἀποδόσεως τῆς καθυστερημένης συμμετοχῆς του εἰς κέρδη τῆς ἐξαγορασθείσης Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν Πειραιῶς.

2. Ἀπεφασίσθη ἡ μείωσις εἰς τό ἥμισυ τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰσφορᾶς τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἐκ 5% ἐπί τῶν προσόδων των ὑπέρ τῶν νοσηλευτικῶν ἱδρυμάτων, τό συνολικόν ὕψος τῆς ὁποίας ἀνέρχεται εἰς δρχ. 65.000.000 ἐτησίως.

3. Ἀπεφασίσθη ἡ μείωσις τοῦ ἐπιτοκίου τῶν παρά τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανείων συναπτομένων δανείων τοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπό 6,5% εἰς 5% ἐτησίως.

Ἀπεφασίσθη ἐν συνεχείᾳ ὁ περιορισμός τῶν προσαυξήσεων ὑπερημερίας τῶν δανείων τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως πρός ἐκτέλεσιν μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ὅπως ὁ τόκος ὑπερημερίας, λόγω ἐκπροθέσμου καταβολῆς τῶν βεβαιωμένων ἤδη καί ἐφεξῆς τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων δανείων δημοσίων ἐπενδύσεων ἐκ τῆς ἀξίας χορηγηθέντων ὑπό τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων ἐφοδίων ὑδρεύσεως καί εἰς χρῆμα οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς Δήμους καί Κοινότητας διά τήν ἐγκατάστασιν ἤ ἀποκατάστασιν δικτύου ὑδρεύσεως, περιορισθῆ εἰς ἥμισυ ἐπί τοῖς ἑκατόν ἀπό τῆς λήξεως ἑκάστης δόσεως, ἐκπιπτομένων τῶν ἤδη βεβαιωθέντων προσθέτων καί συμψηφιζομένων τῶν τυχόν καταβληθέντων πέραν τοῦ ὡς ἄνω καθοριζομένου ὁρίου.

Διά λογαριασμόν τῶν ἀπορωτέρων τῆς χώρας Κοινοτήτων καί μέχρι ποσοστοῦ 40% ἐξ αὐτῶν κατά νομόν, ἀπεφασίσθη ἡ παράτασις τῆς προθεσμίας ἐξοφλήσεως τῶν συναφθέντων καί συναφθησομένων δανείων μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων εἰς δέκα πέντε ἔτη.

5. Ἐγένετο δεκτόν τό σχετικόν αἴτημα τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καί ἀπεφασίσθη ἡ καθιέρωσις τῆς συνεισπράξεως τῶν δημοτικῶν ἀνταποδοτικῶν τελῶν καθαριότητος καί ὑδρεύσεως. Καί, τέλος, ἐπεφασίσθη ἡ ἐπίσπευσις τῶν συμπληρωματικῶν διοικητικῶν μέτρων, τά ὁποῖα καί κατά τά πορίσματα τοῦ τελευταίου ἐν Χανίοις συνελθόντος Πανελληνίου Συνεδρίου τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος ἐκρίθησαν ἀπαραίτητα διά τήν εὐρυθμοτέραν λειτουργίαν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως[295].

Μετά τήν ἐξαγγελία τῶν κυβερνητικῶν μέτρων, ὁ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Δ. Χατζηγιάννης, εἶπε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἡ ἀναγγελία ἀπ' εὐθείας παρ' ὑμῶν τῶν κυβερνητικῶν μέτρων ὑπέρ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως τῆς χώρας μαρτυρεῖ τήν ἐξέχουσαν σημασίαν, τήν ὁποίαν καί ὑμεῖς ἀποδίδετε εἰς τόν θεσμόν καί εἰς τήν ἀποστολήν του. Ἑλληνικός, ἄλλωστε, εἶναι ὁ θεσμός. Καί, ὅπως πολλάκις ἔχει λεχθῆ, προϋπῆρξεν οὗτος καί τοῦ Κράτους καί τοῦ νόμου. Διέλαμψε μετά τοῦ ἔθνους εἰς ἡμέρας μεγαλείου του καί μαζί μέ τήν Ἐκκλησίαν τό ἐποίμανε καί τό διέσωσεν εἰς καιρούς δυσχειμέρους. Καί ἡ σημερινή παρουσία τῆς ὁλομελείας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Κεντρικῆς Ἑνώσεως ἐξ ἀντιπροσώπων καί τῶν δέκα διαμερισμάτων τῆς χώρας σημαίνει διά τήν τοπικήν μας αὐτοδιοίκησιν τήν ἱστορικότητα καί τῆς ὥρας καί τῶν ἀποφάσεών σας.

»Κρατεῖ ἡ Κεντρική Ἕνωσις καί ἑαυτήν καί τούς ὀργανισμούς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ὑπεράνω τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Καί ἡ γραμμή της ἀνταποκρίνεται εἰς τήν θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἐξαιροῦσα ἡ τοπική αὐτοδιοίκησις τήν σημερινήν ὑπέρ αὐτῆς κυβερνητικήν χειρονομίαν, ἐπιτελεῖ μέ τό κῦρος τῆς ἀντικειμενικότητος δημόσιον πρός τήν χώραν καθῆκον. Προνόμιον τῆς δημοκρατίας δέν εἶναι μόνον ὁ ἔλεγχος. Ἀποτελεῖ ἀρετήν τῆς δημοκρατίας ἡ ἀναγνώρισις τῶν δημοσίων πράξεων, ὅσαι εἶναι ἄξιαι ἐξάρσεως.

»Καί ἐξ ὀνόματος τῶν 6.000 Δήμων καί Κοινοτήτων τῆς χώρας διερμηνεύομεν τήν εὐγνωμοσύνην μας πρός ὑμᾶς, κ. πρόεδρε, καί τούς ἀξίους συνεργάτας σας διά τά συγκεκριμένα μέτρα, ἅτινα εὐαρεστήθητε νά μᾶς ἐξαγγείλητε. Παρά τό γεγονός ὅτι ἀποτελοῦν αὐτά ἀπαρχήν εἰς μίαν σταδιακήν σειράν μέτρων τῆς Κυβερνήσεώς σας ὑπέρ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐκτιμῶμεν τά ἐξαγγελθέντα μέτρα ὡς γενναίαν καί ἐπαινετικήν χειρονομίαν σας ὑπέρ τῶν Δήμων καί τῶν Κοινοτήτων τῆς χώρας.

»Ἂν διεθνῶς ἡ τοπική αὐτοδιοίκησις ὑπηρετῆ τήν ὑπόθεσιν τῆς προσεγγίσεως καί τῆς φιλίας τῶν λαῶν τοῦ κόσμου, εἰς τήν χώραν μας, ἔργῳ ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ ὀργανισμοί τῆς ἔχουν καί τήν ὡριμότητα καί τήν πεῖραν νά εἶναι διά τήν ἀνασυγκροτουμένην χώραν μας τά καλύτερα ὄργανα πρός ὑλικήν, ἠθικήν καί ἐκπολιτιστικήν ἄνοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Εἶναι φυσικόν τά νέα σας μέτρα νά ἐπαυξάνουν τάς πρός τήν χώραν εὐθύνας τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Μέ πίστην εἰς τήν ἀποστολήν μας ἀποδεχόμεθα τάς ηὐξημένας ταύτας εὐθύνας».

Στό σημεῖο αὐτό, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔλαβε καί πάλι τό λόγο, γιά νά ἐξάρει τή σημασία καί τήν ἀποστολή τοῦ θεσμοῦ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, καθώς καί τή συμβολή της στήν προσπάθεια γιά τήν οἰκονομική καί πολιτιστική πρόοδο τῆς χώρας· καί κατέληξε:

«Οἱ ἄρχοντες τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπέδειξαν ὅτι ἔχουν ἐπίγνωσιν τῆς σημασίας τοῦ συντελουμένου ἔργου καί συντρέχουν φιλοτίμως, εἰς τόν τομέα του ἕκαστος, τήν ὑπεράνθρωπον αὐτήν προσπάθειαν ὑπέρ τῆς χώρας καί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ὅσον ἀφορᾶ τάς ἀνάγκας τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων, τάς ὁποίας πολλαπλασιάζουν συνήθως ἡ ἀκατάπαυστος δραστηριότης καί ἡ δημιουργική ἔφεσις τῶν δημοτικῶν καί κοινοτικῶν ἀρχόντων, θά πρέπει νά γνωρίζητε ὅτι τάς παρακολουθῶ πάντοτε μέ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καί προσπαθῶ νά τάς ἱκανοποιῶ ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν ἑλληνικῶν δυνατοτήτων. Τά ἐξαγγελλόμενα νέα μέτρα, ἀποφασισθέντα ἐν συνεχείᾳ προηγουμένων τοιούτων ὑπό τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐλπίζω ὅτι θά ἀποδειχθοῦν ἀποτελεσματικά καί θά ὑποβοηθήσουν τήν δημιουργικήν σας προσπάθειαν εἰς τόν τομέα τόν ὁποῖον ὑπηρετεῖτε.

»Πέραν αὐτῶν, τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεώς μου θά συνεχισθῆ ἀμέριστον καί εἰς τό μέλλον ὑπέρ τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων τῆς χώρας».

14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης, Κ. Καλλίας, ἀποστέλλει στούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων τήν εἰσηγητική ἔκθεση καί τό νομοσχέδιο «περί συστάσεως Συμβουλίου Ἐρεύνης τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τῶν ἀποτελούντων τήν πολιτική ἡγεσίαν προσώπων».

Σύμφωνα μέ τό νομοσχέδιο, τό Συμβούλιο συγκροτεῖται ἀπό τούς προέδρους τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καί τοῦ ΑΣΔΥ, ἐνῶ εἰσηγητής εἶναι ὁ εἰσαγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τό Συμβούλιο ἐρευνᾶ τόν τρόπο ἀποκτήσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων καί τῶν εἰσοδημάτων ἀπό κάθε πηγή τοῦ πρωθυπουργοῦ, τῶν πρώην πρωθυπουργῶν, τῶν ἀρχηγῶν καί ἐκπροσώπων κομμάτων ἀπό τήν 31η Μαρτίου 1946, ἐρευνᾶ ἄν οἱ περιουσίες καί τά εἰσοδήματα ἔχουν προέλθει ἀπό νόμιμες καί ἠθικά ἀδιάβλητες πηγές καί ἄν τά πρόσωπα αὐτά ἔχουν συμμορφωθεῖ πρός τίς φορολογικές ὑποχρεώσεις τους. Γιά τούς πρωθυπουργούς καί ἀρχηγούς ἡ ἔρευνα εἶναι ὑποχρεωτική, ἐνῶ γιά τούς συγγενεῖς τους ἐνεργεῖται κατόπιν ἀναφορᾶς, κατά τρόπο ταχύ, ἀθόρυβο, ἐξονυχιστικό καί ἀδιάβλητο, σέ διάστημα τετράμηνο. Οἱ διαπιστώσεις του δέν ἀποτελοῦν δεδικασμένο, οὔτε ἀναστέλλουν τήν κοινοβουλευτική ἤ τήν ποινική διαδικασία, ἀλλ' ἀποτελοῦν στοιχεῖο διαφωτίσεως τῆς ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ἡ σχετική εἰσηγητική ἔκθεση ἀναφέρει:

«Στήριγμα τῆς δημοκρατίας ἀποτελεῖ ἡ πεποίθησις τοῦ λαοῦ ὅτι οἱ ἄρχοντες εἶναι πιστοί τηρηταί τοῦ νόμου καί τῆς ἠθικῆς τάξεως ὡς καί τῶν παραδόσεων τοῦ ἔθνους, ὑπηρετοῦν δέ ἀνιδιοτελῶς τό κοινωνικόν σύνολον. Ἐάν ἡ πεποίθησις αὕτη ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας κλονισθῆ, σείεται ἐκ θεμελίων τό δημοκρατικόν καθεστώς. Ἐπιτακτική ἐπομένως προβάλλει ἡ ἀνάγκη ὅπως οἱ παραβάται τῶν κανόνων αὐτῶν κολάζωνται κατά τούς κειμένους νόμους ἤ στιγματίζωνται ἠθικῶς, προστατεύωνται ὅμως πλήρως οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παραμένουν πιστοί εἰς τούς νόμους τῆς πατρίδος καί εἰς τήν κρατοῦσαν ἠθικήν τάξιν.

»Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων προκύπτει ὅτι ἐξυπηρετεῖ γενικώτερον συμφέρον τῆς χώρας ἡ μετά λόγου ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ πρός τήν πολιτικήν του ἡγεσίαν ἐν γένει. Καί ἀποτελεῖ ἐθνικήν ζημίαν ἡ δημιουργία συγχύσεως ἐπιτρεπούσης τόν ἄδικον διασυρμόν οἱουδήποτε μέλους τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, τό ὁποῖον ἐπιλέγεται ἑκάστοτε ὡς στόχος κατασυκοφαντήσεως.

»Ἡ τακτική τῆς δημιουργίας συγχύσεως ὑπάρχει κίνδυνος ὄχι μόνον νά στερήση τήν Πολιτείαν τῶν ὑπηρεσιῶν ἀνδρῶν διακρινομένων διά τήν ἀρετήν των, ἀλλά καί νά συγκαλύψη διά τοῦ δημαγωγικοῦ θορύβου καί τῆς ὑπερβολῆς καί ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πράγματι μετέχουν εὐθυνῶν.

»Ἐξ ἄλλου, εἰς τό δημοκρατικόν πολίτευμα δικαιολογεῖται πλήρως ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ λαοῦ, ὅπως πληροφορῆται δι' ἀντικειμενικοῦ πορίσματος ἐρεύνης περί τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τῶν προσώπων τῶν ἀποτελούντων τήν πολιτικήν ἡγεσίαν ἐν γένει καί τοῦ τρόπου κτήσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων ἑκάστου ἐξ αὐτῶν μετά ἐξονυχιστικήν ἔρευναν κατά τρόπον ταχύν, ἀθόρυβον καί ἀδιάβλητον.

»Ἐκ τῶν ἀντιλήψεων τούτων ἀπέρρευσεν ἡ πρότασις τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις ἐξηγγέλθη ὑπό τοῦ προέδρου αὐτῆς κατά τήν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1960, ἐπ' αὐτῶν δέ ἐστηρίχθη καί τό προκείμενον σχέδιον νόμου. Πιστεύομεν ὅτι τοῦτο, ὡς διετυπώθη, ἀνταποκρίνεται κατά τόν καλύτερον τρόπον εἰς τόν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Εἶναι πρόδηλον ὅτι τό συνιστώμενον Συμβούλιον δέν εὑρίσκεται οὐδέ πόρρωθεν εἰς ἀντίθεσιν τινά πρός τό Σύνταγμα καί δέν ἀποτελεῖ οὔτε δικαστήριον (τακτικόν ἤ ἔκτακτον) οὔτε δικαστικήν ἐπιτροπήν.

»Ἐξ ἄλλου, ὡς ρητῶς ἀναγράφεται εἰς τό ἄρθρον 10 ὡς ἐκ περισσοῦ, ἡ ὑπό τοῦ σχεδίου νόμου προβλεπομένη ἔρευνα καί αἱ ἐξ αὐτῆς διαπιστώσεις οὔτε δεδικασμένον ἀποτελοῦν οὔτε παρακωλύουν, οὐδέ ἀναστέλλουν οἱανδήποτε κοινοβουλευτικήν ἤ ποινικήν διαδικασίαν προβλεπομένην ὑπό τοῦ Συντάγματος, τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἤ τῆς κειμένης νομοθεσίας. Τά πορίσματα τῆς Ἐπιτροπῆς θά ἀποτελέσουν στοιχεῖον διαφωτίσεως τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, πρός τόν πρόεδρον τῆς ὁποίας θά ἀνακοινοῦνται.

»Ἐκρίθη ὀρθόν ὅπως ὡς πρός τά πρόσωπα, τά ἀποτελοῦντα τήν πολιτικήν ἡγεσίαν, ἡ ἔρευνα χωρῆ καί τῇ αἰτήσει τῶν ἰδίων, ὡς πρός τούς συγγενεῖς ὅμως αὐτῶν μόνον κατόπιν ἀναφορᾶς. Εἰδικῶς ὅμως διά τήν μέχρι τοῦδε δρᾶσιν, τόσον τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ καί τῶν πρώην πρωθυπουργῶν, ὅσον καί τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων προεβλέφθη ἡ αὐτεπάγγελτος ἀλλά καί ἡ ὑποχρεωτική ἐξέτασις ὅλων τῶν περιπτώσεων ἀνεξαιρέτως καί ἐτάχθη τετράμηνος προθεσμία διά τόν τερματισμόν τῆς σχετικῆς ἐρεύνης. Τό παρόν σχέ-

διον νόμου ἔχομεν τήν τιμήν νά ὑποβάλωμεν ὑπό τήν κρίσιν τῆς Βουλῆς καί νά παρακαλέσωμεν ὅπως ψηφισθῆ εἰς μόνην συζήτησιν ὡς κατεπεῖγον».

14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ πραγματοποιεῖται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, σύσκεψη γιά τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας τοῦ ἔτους 1961, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Ν. Μάρτη, τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Στή σύσκεψη ἐγκρίνεται, σύμφωνα μέ τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο, τό ἀκόλουθο πρόγραμμα:

Βιομηχανία	δρχ.	1.283.980.000
Ἠλεκτρική Ἐνέργεια	»	1.228.385.000
Ἀξιοποίησις ὑπογείου πλούτου	»	200.750.000
Ἁλιεία	»	74.800.000

Ἐξ αὐτῶν θά διατεθοῦν ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων 757.030.000 δρχ., ἐκ παραλλήλων ἐπενδύσεων 1.446.385.000 καί ἐξ ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων (ν. 2687) 584.500.000 δρχ.

Τό ἐκ δρχ. 2.787.915.000 πρόγραμμα δημοσίων παραλλήλων καί ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων θά συμπληρωθῆ διά νέων μεγάλων βιομηχανικῶν ἔργων, τήν ἐκτέλεσιν τῶν ὁποίων πρόκειται νά ἀναλάβη ἄλλων μέν ὁ ΟΒΑ, ἄλλων δέ ἰδιῶται, ἐπί τῆς ἐκτελέσεως δέ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἔργων νά ληφθῆ ἀπόφασις ἐντός τῶν ἀμέσων προσεχῶν ἡμερῶν εἰς νέαν σύσκεψιν ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ.

Ἀναλυτικῶς τό ἐγκριθέν ὡς κατωτέρω πρόγραμμα ἔχει ὡς ἀκολούθως εἰς τόν τομέα τῆς βιομηχανίας:

Α. Δημόσιαι ἐπενδύσεις. Προβλεπόμεναι δαπάναι κατά τό 1961: 1) Α΄ ἐργοστάσιον ἀζώτου Πτολεμαΐδος δρχ. 367.300.000. 2) Α΄ ἐργοστάσιον ζακχάρεως Λαρίσης 192 ἑκατ. 3) Β΄ ἐργοστάσιον ζακχάρεως Σερρῶν 62 ἑκατ. 4) Ἐπέκτασις διϋλιστηρίου διά τήν παραγωγήν ὑγραερίου 10.500.000, ἤτοι σύνολον 631.800.000 δρχ.

Β. Ἰδιωτικαί ἐπενδύσεις βάσει τοῦ ν. 2687/753 καί προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων: Κατά τό 1960 ἐνεκρίθησαν ἐπενδύσεις εἰς βιομηχανίας καί μεταλλευτικάς ἐπιχειρήσεις συνολικοῦ ποσοῦ δρχ. 85.102.000, ἤτοι 2.533 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ αἱ προβλεπόμεναι διά τό 1961 ἀνέρχονται εἰς 420 ἑκατ., εἰς τά ὁποῖα δέν περιλαμβάνονται αἱ βιομηχανικαί ἐπενδύσεις ἰδιωτικῶν φορέων μή τυγχανόντων τῆς προστασίας τοῦ ν. 2687.

Γ. Γεωργικαί βιομηχανίαι: Βάσει τοῦ καταρτισθέντος προγράμματος γεωργικῶν βιομηχανιῶν, τό ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τό στάδιον τῆς τελικῆς ἐπεξεργασίας, προβλέπονται κατά τό 1961 ἐπενδύσεις 218 ἑκατ. δραχμῶν.

Δ. Μελέται βασικῶν βιομηχανιῶν δρχ. 14.180.000. Ἦτοι σύνολον ἐπενδύσεων 283.980.000.

Αἱ προβλεπόμεναι κατά τό 1961 δαπάναι διά τήν ἠλεκτρικήν ἐνέργειαν καθορίζονται ὡς ἀκολούθως: Ὑδροηλεκτρικός σταθμός Ταυρωποῦ Γ΄ μονάς 27.150.000 δρχ. Συμπληρωματικαί ἐργασίαι 17.150.000. Ἀτμοηλεκτρικός σταθμός Πτολεμαΐδος 1η μονάς 27.750.000, 2α μονάς 113.000.000. Ὑδροηλεκτρικός σταθμός Ἐδέσσης 65.300.000. Λούρου 7.000.000. Ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί Κρεμαστῶν Ἀχελώου, Πρεβέζης καί Καστρακίου 164.825.000. Λιγνιτωρυχεῖον Ἀλιβερίου 13.890.000. Λιγνιτωρυχεῖον Πτολεμαΐδος 100.000.000. Διάφορα μικρά συμπληρωματικά ἔργα εἰς σταθμούς Ἀλιβερίου, Λάδωνος, Ἄγρα καί Λούρου 76.344.000. Μεταφορά ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Κατασκευή ὑποσταθμῶν μετασχηματισμοῦ 53.000.000. Κατασκευή δικτύων διανομῆς 200.000.000. Χρηματοδότησις ἀλλαγῆς ἐσωτερικῶν ἐγκαταστάσεων 45.560.000. Συμπλήρωσις ἐξαγορᾶς ἠλεκτρικῶν ἐπιχειρήσεων 200.000.000. Ἦτοι σύνολον ἀμέσων ἐπενδύσεων εἰς τόν ἐνεργειακόν τομέα κατά τό 1961 1.228.385.000.

Διά τόν ὑπόγειον πλοῦτον προβλέπεται ἡ διάθεσις ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων:

α. Ἔρευναι πετρελαίου δι' αὐτεπιστασίας, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Πετρελαίων καί τῆς ρουμανικῆς ἑταιρείας Ἰντούστριαλ Ἐξπόρτ.

Ἡ δαπάνη διά τά προβλεπόμενα κατά τό 1961 ἔργα, ἤτοι ἀποπεράτωσις γεωλογικῶν ἐρευνῶν, σεισμικαί ἔρευναι, ἔναρξις καί ἐνδεχομένως ἀποπεράτωσις 2-3 γεωτρήσεων, ὑπολογίζεται εἰς 45.800.000 δρχ.

β. Μεταλλευτικαί ἔρευναι διά χαλκόν, χρυσόν, χρώμιον, σιδηρομεταλλεύματα, σιδηροπυρίτας, μαγγάνιον, πυρίμαχα, μολυβδένιον, ἀντιμόνιον, ἅλατα καλίου, ψευδάργυρον, ἅλατα ἐντός ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, λιγνίτην 11.950.000 δρχ.

γ. Διά τόν ἐξοπλισμόν τῆς ΙΓΕΥ 5.000.000, ἤτοι σύνολον 62.750.000 δρχ.

Ἐξ ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων: Προβλεπόμεναι δαπάναι δι' ἐρεύνας πετρελαίου 100-120 ἑκατ. δρχ. καί διά λοιπάς μεταλλευτικάς ἐρεύνας 18 ἑκατ. Οὕτω τό σύνολον τῶν ἐπενδύσεων εἰς τόν τομέα ἐρευνῶν ὑπογείου πλούτου κατά τό 1961 προβλέπεται νά ἀνέλθη εἰς 62.750.000 ἑκατ. ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καί εἰς 138 ἑκατ. ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν. Ἦτοι γενικόν σύνολον 200.750.000 δραχμῶν.

Ἁλιεία. Αἱ προβλεπόμεναι δαπάναι ἐκ δημοσίων ἐπενδύσεων εἰς τόν τομέα τῆς ἁλιείας τό 1961 εἶναι αἱ ἀκόλουθοι: Διά τήν ἰχθυόσκαλαν Πατρῶν 5.600.000 δρχ., Πειραιῶς 10 ἑκατ., Χαλκίδος 5 ἑκατ., Βόλου 4 ἑκατ., Θεσσαλονίκης 10 ἑκατ., Καβάλας 8 ἑκατ., βελτιωτικά ἔργα εἰς τό ἰχθυοτροφεῖον Βιστωνίδος 2.800.000 δρχ., τόν ἰχθυογεννητικόν σταθμόν Μακεδονίας 2 ἑκατ. καί διά μελέτας ἐν γένει καί διοικητικάς δαπάνας 900.000. Ἦτοι σύνολον δημοσίων ἐπενδύσεων 48.300.000 δρχ.

Ἐπίσης προβλέπονται ἰδιωτικαί ἐπενδύσεις διά τήν μεσογειακήν καί ἀτλαντικήν ἁλιείαν ἐξ 26.500.000 δραχμῶν[296].

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς λαμβάνει τό λόγο, ἀπό τό βῆμα τῆς Βουλῆς, κατά τή συζήτηση ἐπερωτήσεως τῆς Νέας Πολιτικῆς Κινήσεως γιά τό ἐκλογικό σύστημα:

«Κύριοι βουλευταί, ἡ συζήτησις ἐπί τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, ἐπεκταθεῖσα, περιέλαβε, ὡς ἦτο φυσικόν, ὁλόκληρον τό πολιτικόν θέμα τῆς χώρας. Τοῦτο μοῦ παρέχει τήν εὐκαιρίαν διά νά διατυπώσω ὡρισμένας σκέψεις, αἱ ὁποῖαι δυνατόν νά ἀποβοῦν ὠφέλιμοι διά τήν περαιτέρω ἐξέλιξιν

τῶν πολιτικῶν μας πραγμάτων. Κατά τήν συζήτησιν οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ὁμιλητῶν, ἀφοῦ ἐπετέθησαν καί πάλιν κατά τῆς Κυβερνήσεως, διά νά μή λησμονήσουν τόν "ρόλον" των, ὡς ἀντιπολιτευομένων, ἀπέδωσαν τήν πολιτικήν κακοδαιμονίαν τῆς χώρας μας εἰς τά διάφορα ἐκλογικά συστήματα. Δέν ἠδυνήθησαν, ὅμως, οἱ ἐπικριταί τῆς Κυβερνήσεως νά μᾶς ὑποδείξουν τό θαυματουργόν ἐκεῖνο σύστημα, τό ὁποῖον θά ἐθεράπευε τήν νόσον, ἀπό τήν ὁποίαν πάσχει ἡ δημοσία ζωή. Καί δέν ἠδυνήθησαν, διότι, ἁπλούστατα, τό ἰδανικόν αὐτό σύστημα δέν ὑφίσταται. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι εἰς τήν χώραν μας ἐδοκιμάσθησαν κατά καιρούς ὅλα τά ἐκλογικά συστήματα καί ὅλα ἀπεδοκιμάσθησαν τήν ἐπομένην τῆς ἐφαρμογῆς των ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπώλεσαν τάς ἐκλογάς: Χωρίς νά παραγνωρίζω τήν ἐπίδρασιν, τήν ὁποίαν ἔχει ὁ ἐκλογικός νόμος ἐπί τῆς διαμορφώσεως τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἑκάστης χώρας, θά μοῦ ἐπιτρέψητε νά ἔχω τήν γνώμην, ὅτι ἡ πολιτική κακοδαιμονία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς βαθύτερα αἴτια. Τό πολιτικόν πρόβλημα τῆς χώρας μας εἶναι σχεδόν μόνιμον. Καί εἶναι μόνιμον, διότι ἡ πολιτική μας ζωή διαμορφώνεται καί ἐξελίσσεται ἐν μέσῳ μιᾶς συνεχοῦς ἀνωμαλίας. Δέν ἔχομεν, παρά νά ἀνατρέξωμεν εἰς τό παρελθόν, διά νά διαπιστώσωμεν τήν ἀλήθειαν αὐτήν. Ὁμιλῶν πρό τινος εἰς τάς Πάτρας, εἶχον τήν εὐκαιρίαν νά τονίσω ὅτι κατά τάς τελευταίας δεκαετίας ἐσημειώθησαν εἰς τήν πολιτικήν μας ζωήν τόσαι ἀνωμαλίαι, ὅσαι δέν ἐσημειώθησαν εἰς ἄλλας χώρας ἐπί αἰῶνας ὁλοκλήρους. Κινήματα, ἐπαναστάσεις καί ἀντεπαναστάσεις, πολιτικαί μεταβολαί καί δικτατορίαι, ἀλλεπάλληλοι ἐκλογαί καί ἀναρίθμητοι κυβερνητικαί κρίσεις καί πολλά ἄλλα θλιβερά καί ἀπίθανα γεγονότα. Καί ἦσαν ὅλαι αὐταί αἱ ἀνωμαλίαι τοιαύτης μορφῆς καί τοιαύτης ἐκτάσεως ὥστε νά ἐμφανίζουν τήν χώραν μας σχεδόν ἀναρχουμένην. Ὅλοι γνωρίζομεν πόσον ἔβλαψαν τήν χώραν αἱ ἀνωμαλίαι αὐταί. Καί ὅλοι ἐπίσης γνωρίζομεν ὅτι, ἐάν ἀντί τῶν ἀνωμαλιῶν, τάς ὁποίας ἀνέφερα, ἐπεκράτει, κατά τήν περίοδον αὐτήν εἰς τήν χώραν μας ὁμαλός καί ἤρεμος πολιτικός βίος, ἀναμφισβητήτως θά εἶχε πραγματοποιηθῆ ἐν τῷ μεταξύ εἰς τόν τόπον αὐτόν μεγίστη πρόοδος.

»Λυποῦμαι, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά διαπιστώσω ὅτι ὅλαι αὐταί αἱ ἀνωμαλίαι, τάς ὁποίας ἀνέφερον, δέν ὀφείλονται εἰς αὐτό ἤ ἐκεῖνο τό ἐκλογικόν σύστημα ἀλλά ὀφείλονται εἰς μίαν νοσηράν νοοτροπίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ εἰς τήν δημοσίαν μας ζωήν. Λυποῦμαι, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά κάμω τάς δυσαρέστους αὐτάς διαπιστώσεις ἀλλά προτιμῶ νά ἀποδοκιμάζωμαι συμβουλεύων τά ὀρθά, παρά νά ἐπιδοκιμάζωμαι δημαγωγῶν καί ὑποκρινόμενος. Πολλαί ὑπῆρξαν αἱ ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἐπιβεβαιώνουν τήν ὕπαρξιν τῆς νοσηρᾶς αὐτῆς νοοτροπίας. Μία ἐξ αὐτῶν, εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς προσηλώσεως εἰς ὡρισμένας βασικάς ἀρχάς τοῦ πολιτεύματος, τό ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νά προσαρμόζεται εἰς τάς ἑκάστοτε προσωπικάς ἤ κομματικάς μας ἐπιδιώξεις· καί ὅταν δέν προσαρμόζεται, ἐπιχειροῦμεν νά τό παραβιάσωμεν! Ἀναφέρω μερικά παραδείγματα: Τό ἑλληνικόν Σύνταγμα, ὁρίζει ὅτι ἡ Βουλή ἐκλέγεται διά μίαν τετραετίαν. Παρά ταῦτα, καί ἐξ ὅσων ὅλοι ἐνθυμούμεθα, οὐδεμία Βουλή εἰς τήν χώραν μας ἐξήντλησε τόν χρόνον, διά τόν ὁποῖον ἐξελέγη· καί τοῦτο, διότι τήν ἐπομένην τῶν ἐκλογῶν, ἡ ἑκάστοτε ἀντιπολίτευσις, ζητεῖ τήν διάλυσιν τῆς Βουλῆς καί τήν προκήρυξιν νέων ἐκλογῶν· καί ἐν συνεχείᾳ νεωτέρων καί πάλιν νέων ἐκλογῶν, ἕως ὅτου ἔλθη ἡ ἰδία εἰς τήν ἐξουσίαν.

»Τό Σύνταγμά μας δέν προβλέπει τόν θεσμόν τῆς μεταβατικῆς ἤ ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως· παρά ταῦτα πολλάκις ὑποστηρίζομεν τήν λύσιν αὐτήν, ὅταν πρόκειται δι' αὐτῶν νά πλήξωμεν τήν νόμιμον Κυβέρνησιν τῆς χώρας. Ὑπεραμυνόμεθα μετά φανατισμοῦ τοῦ Συντάγματος καί τοῦ Πολιτεύματος, ἀλλά ὅταν πρόκειται περί παραβάσεων τυπικῶν ἤ ἀσημάντων ἤ ἐπιβληθεισῶν ἐνίοτε ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅλοι δέν διστάζομεν νά εἰσηγηθῶμεν πολιτικάς λύσεις, αἱ ὁποῖαι, κατά κανόνα, ἔρχονται εἰς ἀντίφασιν πρός τάς βασικάς καί θεμελιώδεις διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Ἄλλη ἐκδήλωσις εἶναι ὁ πολυκομματισμός, ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνον δέν ἀνταποκρίνεται εἰς τήν πολιτικήν ἀνάγκην, ἀλλά περιέπλεξε τό πολιτικόν μας πρόβλημα καί τό καθιστᾶ σχεδόν ἄλυτον. Ἡ διάσπασις ὑφισταμένων κομμάτων καί ἡ δημιουργία νέων τοιούτων γίνεται μέ τόσην εὐκολίαν, ὥστε νά μή δύναται ὁ λαός νά παρακολουθῆ τάς πολιτικάς μας μεταμορφώσεις:

»Καί αὐτό ἀποδεικνύει, δυστυχῶς, ὅτι εἰς τήν χώραν μας αἱ προσωπικαί φιλοδοξίαι εἶναι ἐπικρατέστεραι ἀπό τό καθῆκον. Ἄλλη ἐκδήλωσις εἶναι ἡ ἔλλειψις σταθερᾶς γραμμῆς εἰς τήν πολιτικήν ὡρισμένων κομμάτων τά ὁποῖα περιπλανώμενα, ἀπό τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς ἰδεολογικῶς, μέχρι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, προκαλοῦν τήν δυσπιστίαν τοῦ λαοῦ καί ἐπιτείνουν τήν σύγχυσιν, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τήν πολιτικήν μας ζωήν. Ἄλλη τέλος, ἐκδήλωσις εἶναι ὁ ἀδίστακτος διασυρμός πολιτικῶν προσώπων, ἀπό μερίδα τοῦ τύπου τήν ὁποίαν πολλάκις ἐνθαρρύνουν καί τά κόμματα, μή ἀναλογιζόμενα, ὅτι διά τῆς τακτικῆς αὐτῆς κινδυνεύουν νά περιέλθουν εἰς καθολικήν ἀνυποληψίαν. Εἶναι δέ γνωστόν ὅτι τά θύματα τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς συνηθείας ὑπῆρξαν, κατά καιρούς, ὅλοι οἱ πολιτικοί ἄνδρες τῆς χώρας. Αὐτοῦ τοῦ νοσηροῦ κλίματος καί τῆς ρευστότητος τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς ἐπωφελεῖται, κατά κανόνα, ὁ κομμουνισμός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τήν μεγάλην ἀνωμαλίαν τῆς συγχρόνου δημοκρατίας. Ἀνωμαλία ἡ ὁποία εἰς τήν χώραν μας, πέραν τοῦ κοινωνικοῦ, προσλαμβάνει, διά τούς λόγους τούς ὁποίους γνωρίζετε, καί τόν χαρακτῆρα ἐθνικοῦ κινδύνου.

»Αὐτή εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, ἡ πολιτική κατάστασις τῆς χώρας. Καί δέν νομίζω ὅτι εἶναι δυνατόν νά ἀναμένωμεν σοβαράν βελτίωσιν αὐτῆς, ἐάν δέν καθιερώσωμεν ἤμερα πολιτικά ἤθη, χαλιναγωγοῦντες τά πάθη μας καί πειθαρχοῦντες τάς φιλοδοξίας μας εἰς τό γενικώτερον συμφέρον τῆς χώρας.

»Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καί ἐν συνδυασμῷ μέ αὐτόν, τόν τελευταῖον καιρόν γίνεται πολύς λόγος περί πολώσεως τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς. Καί πόλωσις μέν, ὅπως ἐτόνισα καί ἄλλοτε, δέν ὑφίσταται καί δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξη πόλωσις ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει χῶρος ἐπιτρέπων τήν δημιουργίαν πολιτικοῦ σχηματισμοῦ ἀσφαλῶς ἰσχυροτέρου, κατά πολύ ἰσχυροτέρου τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Δέν νομίζω ὅτι ἔχω ἀνάγκην νά ἀποδείξω μαθηματικῶς τόν συλλογισμόν αὐτόν, διότι γνωρίζετε ὅλοι τούς ἀριθμούς οἱ ὁποῖοι ἀπεικονίζουν τήν δύναμιν τῶν διαφόρων κομμάτων. Ὑπάρχει ὅμως ὁ κίνδυνος τῆς πολώσεως. Καί ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τῆς πολώσεως, ἐάν τά κόμματα τῆς ἐθνικόφρονος

ἀντιπολιτεύσεως δέν κατορθώσουν νά δημιουργήσουν τήν δύναμιν ἐκείνην, τήν ὁποίαν τούς ἐπιτρέπει τό λαϊκόν των ἔρεισμα. Θά ἀπέφευγα νά ἀπευθύνω τήν σύστασιν αὐτήν, ἐάν ἡ ἀντιπολίτευσις δέν κατελόγιζεν εἰς τήν Κυβέρνησιν τήν εὐθύνην διά τόν κίνδυνον τῆς πολώσεως. Ἡ ἐθνικόφρων ἀντιπολίτευσις διαθέτει δοκιμασμένους ἀρχηγούς καί στελέχη ἀξιόλογα. Εἶναι ἔργον ἰδικόν της, καί ὄχι τῆς Κυβερνήσεως, νά ἀξιοποιήση τήν δύναμιν αὐτήν. Εἶμαι δέ βέβαιος ὅτι, ἐάν κατορθώση καί τήν ἀξιοποίηση, καί τό πολιτικόν μας πρόβλημα θά ἁπλοποιηθῆ καί ἡ ὁμαλότης εἰς τήν ἐξέλιξιν τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς θά διασφαλισθῆ.

»Ἐπικρίνετε τήν Κυβέρνησιν διά σφάλματα καί παραλείψεις. Ἀλλά τά σφάλματα τῆς Κυβερνήσεως, καί ἄν ὑπάρχουν, εἶναι ἀσήμαντα μπροστά εἰς τό σφάλμα τό ἰδικόν σας, τοῦ νά δύνασθε καί νά μή θέλετε νά ἀποτρέψητε τήν πόλωσιν καί τούς ἐξ αὐτῆς προερχομένους κινδύνους.

»Κύριοι βουλευταί, θά ἔλθω ἤδη εἰς τό συγκεκριμένον θέμα τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ὅπως εἶπον καί προηγουμένως, ἰδανικόν ἐκλογικόν σύστημα δέν ὑπάρχει. Ὅλα τά συστήματα ἔχουν μειονεκτήματα καί πλεονεκτήματα, ἀναλόγως τοῦ χρόνου καί τοῦ τόπου εἰς τόν ὁποῖον ἐφαρμόζονται. Τό καλλίτερον πάντως, σύστημα, εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τήν διάρθρωσιν τῆς πολιτικῆς ζωῆς μιᾶς χώρας καί τό ὁποῖον δύναται νά δώση βιώσιμον Κυβέρνησιν καί νά διασφαλίση ὁμαλήν καί ἀβίαστον λειτουργίαν τοῦ πολιτεύματος. Ἐπεκρίθησαν οἱ ἐκλογικοί νόμοι τοῦ 1956 καί τοῦ 1958, οἱ ὁποῖοι, ἐπιθυμῶ νά δηλώσω πρός τήν Βουλήν, κατηρτίσθησαν ὑπό τό ἀνωτέρω πνεῦμα καί δέν μέ ἐκπλήσσει τό γεγονός ὅτι ἐπεκρίθησαν, διότι, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, συνήθως εἰς τόν τόπον μας διαβάλλονται τά ἐκλογικά συστήματα ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι χάνουν τάς ἐκλογάς. Μέ ἐκπλήσσει ὅμως τό γεγονός ὅτι ὁ τελευταῖος νόμος ὄχι μόνον ἐπεκρίθη ἀπό τήν ἀντιπολίτευσιν, ἀλλά ἐχαρακτηρίσθη καί ἀνέντιμος καί ἐχαρακτηρίσθη ἀνέντιμος ἀπό μέρους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τόν εἰσηγήθησαν καί συνέπραξαν εἰς τήν καθιέρωσίν του. Πέραν αὐτοῦ ὅμως θά εἶχα νά παρατηρήσω ὅτι δέν ὑπάρχει ἔντιμος ἤ ἀνέντιμος νόμος. Ὅλοι οἱ νόμοι, οἱ ὁποῖοι ψηφίζονται ἀπό τήν Βουλήν κατά τό Σύνταγμα εἶναι ἔντιμοι. Φαντασθῆτε τί θά συνέβαινεν εἰς τήν χώραν αὐτήν ἐάν ἕκαστος πολίτης, πιστεύων ὅτι ἀδικεῖται ἀπό ὁποιονδήποτε νόμον, καί εἶναι φυσικόν νά ἀδικῆται, διότι δέν ἠμποροῦν νά ὑπάρξουν νόμοι, οἱ ὁποῖοι νά δικαιώνουν ὅλον τόν κόσμον, ἐπεκαλεῖτο τήν ἀνεντιμότητα τοῦ νόμου. Θά ἐφθάνομεν εἰς κατάστασις ἀναρχίας.

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, ἄς ἀφήσωμεν τό παρελθόν καί ἄς ἔλθωμεν εἰς τό μέλλον, διότι, ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐνδιαφέρει τόν λαόν καί πρέπει νά ἐνδιαφέρη ὅλους ἡμᾶς εἶναι τό μέλλον. Καί ἐπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐπιθυμῶ νά καθορίσω τήν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις δέν ἔχει τήν πρόθεσιν νά ἐπισπεύση τάς ἐκλογάς. Αὐτό ἐπιβάλλει τό καθῆκον της, ἀλλά καί τό συμφέρον τῆς χώρας.

»Θεωρεῖ ὅμως εὔλογον τό αἴτημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅπως γνωρίζη ἐγκαίρως τό ἐκλογικόν σύστημα μέ τό ὁποῖον θά διεξαχθοῦν αἱ προσεχεῖς ἐκλογαί. Διά τόν λόγον αὐτόν προτίθεται κατά τόν προσεχῆ Μάρτιον νά ἀναλάβει πρωτοβουλίαν συζητήσεων διά τόν καθορισμόν τοῦ συστήματος ἐκείνου τό ὁποῖον θά ἐκρίνετο ὡς ἐξυπηρετοῦν τά συμφέροντα τῆς χώρας.

»Ὁμιλῶν, κύριοι συνάδελφοι, ἐπί τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς χώρας δέν δύναμαι νά μή ἀναφερθῶ καί εἰς τάς φήμας, αἱ ὁποῖαι κατά καιρούς τίθενται εἰς κυκλοφορίαν, περί πολιτικῶν κρίσεων, περί μεταβατικῶν Κυβερνήσεων, περί ἀγώνων τῶν πεζοδρομίων καί νά βεβαιώσω τήν Βουλήν ὅτι οὐδείς δύναται νά ἐκτρέψη τήν πολιτικήν μας ζωήν ἀπό τήν φυσικήν της κοίτην. Ἐάν πρόκειται, κύριοι συνάδελφοι, αὐτός ὁ τόπος νά εἰσέλθη κάποτε εἰς νέας περιπετείας, τήν εὐθύνην τῶν περιπετειῶν αὐτῶν θά τήν ἀναλάβη ὁ ἴδιος ὁ λαός ὅταν θά κληθῆ νά ἀποφασίση διά τάς τύχας του. Ἐν τῷ μεταξύ καί ἐφόσον ἡ Κυβέρνησις εἶναι ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι ἀποφασισμένη νά προστατεύση τήν γαλήνην καί τό πολίτευμα τοῦ τόπου αὐτοῦ κατά πάσης ἐπιβουλῆς. Αὐτό δέ ὀφείλουν νά τό γνωρίζουν καλῶς οἱ νοσταλγοί τοῦ παρελθόντος».

Ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὁ Στ. Στεφανόπουλος, ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕΑ, ζήτησε νά γίνει ἐγκαίρως γνωστό τό ἐκλογικό σύστημα μέ τό ὁποῖο θά διεξάγονταν οἱ ἐκλογές· θεωροῦσε ὅτι ὡς τέτοιο ἔπρεπε νά ἐπιλεγεῖ ἕνα ἀπό τά τρία πού εἶχαν ἤδη ἐφαρμοσθεῖ, δηλαδή ἡ ἁπλή ἤ ἡ ἐνισχυμένη ἀναλογική, ἤ τό πλειοψηφικό μέ στενή περιφέρεια. Μέ τή θέση αὐτή συμφώνησε καί ὁ Ν. Μπακόπουλος, ἀπό τήν πλευρά τῶν Δημοκρατικῶν Φιλελευθέρων. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΝΠΚ, Γ. Ἀθανασιάδης-Νόβας, συμφώνησε καί αὐτός μέ τήν ἔγκαιρη γνώση τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, ἐνῶ ὁ Η. Τσιριμῶκος τάχθηκε ὑπέρ ἑνός ἀναλογικοῦ συστήματος. Τέλος, ὁ Σπ. Μαρκεζίνης ζήτησε νά καθιερωθεῖ σύστημα εὐρύτερης ἀποδοχῆς[297].

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ συνεργασία μέ τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας καί Προεδρίας Κυβερνήσεως, ἐξετάζει τά προβλήματα τῶν θαλάσσιων συγκοινωνιῶν τῆς χώρας. Συγκεκριμένα, ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώθηκε γιά τήν κατάσταση τόσο στίς ἀκτοπλοϊκές ὅσο καί τίς μεσογειακές γραμμές, μετά τήν πρόσφατη ἀθρόα ἀγορά ἐπιβατηγῶν πλοίων ἀπό τούς Ἕλληνες ἐφοπλιστές.

19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου, Λ. Δερτιλῆς, μέ δηλώσεις του, ἐκφράζει τήν ἱκανοποίηση τῆς Κυβερνήσεως γιά τόν ταχύ ρυθμό πωλήσεων τῶν χωρικῶν καπνῶν ἐσοδείας 1960, ὁ ὁποῖος εἶναι δεκαπλάσιος τοῦ ἀντίστοιχου τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ταυτόχρονα, οἱ τιμές κυμαίνονται σέ ἐπίπεδα σημαντικά ἀνώτερα αὐτῶν τοῦ 1960. Ἡ ἐξέλιξη αὐτή, τονίζει ὁ ὑπουργός, ὀφείλεται στό ὅτι ἡ καπνική κατάσταση ἔχει ἤδη εἰσέλθει στήν ὁδό τῆς ἐξυγιάνσεως.

19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκροτεῖται σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Βιομηχανίας, καθώς καί ἁρμόδιων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Σκοπός τῆς συσκέψεως ἦταν ἡ ἐκπόνηση προγράμματος γιά νέα βιομηχανικά ἔργα.

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Ν. Ἀιζενχάουερ, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀποχωρήσεώς του ἀπό τήν προεδρία τῶν ΗΠΑ, ἀποστέλλει στόν Κ. Καραμανλῆ μήνυμα:

«Ἀγαπητέ κ. πρωθυπουργέ,

»Πρίν τερματίσω τήν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων μου τήν 20ήν Ἰανουαρίου, θά ἐπεθύμουν νά σᾶς ἀπευθύνω προσωπικόν ἀποχαιρετισμόν καί νά σᾶς βεβαιώσω περί τῆς μεγάλης ἱκανοποιήσεως τήν ὁποίαν μοῦ παρέσχεν ἡ μεθ' Ὑμῶν συνεργασία εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

»Θά ἐνθυμοῦμαι, βεβαίως, πάντοτε τήν θερμήν φιλοξενίαν μεθ' ἧς Ὑμεῖς, ἡ Κυβέρνησις καί ὁ ἑλληνικός λαός ὑπεδέχθητε ἐμέ καί τούς συνεργάτας μου πρό ἑνός περίπου ἔτους.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι αἱ στεναί σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας καί οἱ μεταξύ των δεσμοί σεβασμοῦ καί ἐμπιστοσύνης θέλουν ἐνισχυθῆ μέ τήν πάροδον τῶν ἐτῶν».

Σέ ἀπάντηση, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε στόν πρώην Ἀμερικανό πρόεδρο τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ πρόεδρε Ἀιζενχάουερ,

»Τό μήνυμα τό ὁποῖον εἴχατε τήν καλωσύνην νά μοῦ ἀπευθύνετε πρίν τερματίσητε τήν ἄσκησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς σας ὡς προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μέ συνεκίνησε βαθύτατα. Ὁ δημόσιος βίος σας ὡς στρατιώτου καί ἡγέτου τῆς μεγαλυτέρας δημοκρατίας τοῦ κόσμου συνυφάνθη ἀρρήκτως μέ τήν μοῖραν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὡς στρατιώτης ἐκερδίσατε μίαν ἀπό τάς μεγαλυτέρας νίκας τῆς ἱστορίας. Καί ὡς ἀρχηγός τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους ἡγωνίσθητε διά τήν εἰρήνην, ἀλλά καί διά τήν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας. Ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι λαοί σᾶς ὀφείλουν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην.

»Δέν θά λησμονήσωμεν τήν τελευταίαν εἰς Ἑλλάδα ἐπίσκεψίν σας. Ὁ ἑλληνικός λαός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀποφασισμένος νά ἐμμείνη εἰς τήν στενήν συνεργασίαν του μετά τοῦ μεγάλου καί γενναιόφρονος ἀμερικανικοῦ ἔθνους, θά διατηρήση τόν θαυμασμόν καί τήν ἀγάπην, μέ τήν ὁποίαν τότε σᾶς ὑπεδέχθη».

Τήν ἑπομένη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στό νέο πρόεδρο τῶν ΗΠΑ, Τζών Κέννεντυ, τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναλήψεως τοῦ ὑψηλοῦ σας ἀξιώματος ὡς προέδρου τῶν ΗΠΑ ἐπιθυμῶ καί πάλιν νά σᾶς διαβιβάσω τά πλέον θερμά συγχαρητήρια τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως καί ἐμοῦ προσωπικῶς.

»Εἰς τό βαρύ ἔργον, τό ὁποῖον ἐπωμίζεσθε διά τήν πρόοδον τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους, τήν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας καί τήν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης εὔχομαι πλήρη ἐπιτυχίαν. Εἰς τήν προσπάθειάν σας αὐτήν σᾶς παρακολουθοῦν αἱ εὐχαί καί αἱ ἐλπίδες ὅλου τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί ἰδιαιτέρως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τόν ὁποῖον στενοί δεσμοί φιλίας καί εὐγνωμοσύνης συνδέουν μέ τήν μεγάλην σας χώραν».

Ὁ Τζών Κέννεντυ, σέ ἀπαντητική ἐπιστολή του ἀνέφερε ὅτι τόσο ὁ ἀμερικανικός λαός, ὅσο καί αὐτός προσωπικά, συμμερίζονταν τά αἰσθήματα αὐτά τά ὁποῖα ἐπιβεβαιώνουν τούς φιλικούς δεσμούς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν:

«Αἱ καλαί εὐχαί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ θά μέ ἐνισχύσουν, ὅπως ἐκπληρώσω τά καθήκοντα τά ὁποῖα ἤδη ἀντιμετωπίζω. Δύνασθε νά εἶσθε βέβαιος ὅτι θά καταβάλω κάθε προσπάθειαν ὅπως ἐνδυναμώσω τούς ἐκ παραδόσεως φιλικούς δεσμούς, οἱ ὁποῖοι συνδέουν τάς ἀγαπώσας τήν ἐλευθερίαν δύο χώρας μας, ἐν τῇ συνεργασίᾳ των διά τήν διατήρησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας ἀνά τόν κόσμον».

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, μέ ἀφορμή τίς συνεχεῖς μομφές τοῦ σοβιετικοῦ ραδιοφώνου καί τύπου, ὅτι ἡ Ἑλλάδα «διατηρεῖ κλίμα πολεμικῆς ὑστερίας, μετατρέπεται σέ πυρηνική βάση τοῦ ΝΑΤΟ, παρά τή θέληση τοῦ λαοῦ της, σέ ὄργανο τῶν Γερμανῶν "ρεβανσιστῶν" καί παίζει ἐπικίνδυνο παιχνίδι, ἐνῶ οἱ σοσιαλιστικές χῶρες ἐπιθυμοῦν οἰκονομική καί πολιτιστική συνεργασία», ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Εἶναι λυπηρόν ὅτι ἔπειτα ἀπό διακοπήν ἀρκετῶν μηνῶν ἡ σοβιετική Κυβέρνησις ἐπανέλαβε πρό τινος τήν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ψυχροπολεμικήν ἐπίθεσιν. Αὕτη ἐξεδηλώθη ἀπό τῶν στηλῶν ἐγκύρων ὀργάνων τοῦ σοβιετικοῦ τύπου, χθές δέ καί δι' ἐπισήμων σχολίων τοῦ πρακτορείου "Τάσς". Διετυπώθησαν καί πάλιν ἀσύστατοι κατηγορίαι ἀφορῶσαι ἰδία θέματα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Ἡ οὕτω ἀνανεουμένη ἐπέμβασις εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπαράδεκτος, ἀντίθετος πρός τά διεθνῆ νόμιμα καί παραβιάζει τάς ἐκ τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὑποχρεώσεις ἰσότητος καί ἀμοιβαίου σεβασμοῦ μεταξύ τῶν Κρατῶν-μελῶν τοῦ ὀργανισμοῦ.

»Παρά ταῦτα ἡ Ἑλλάς, ἥτις προθύμως ἐλησμόνησεν ἕνα δυσάρεστον δι' αὐτήν παρελθόν, δέν πρόκειται νά ἀποστῇ τῆς γραμμῆς, ἥν ἐξ ἀρχῆς ἀκολουθεῖ σταθερῶς καί ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τήν ἀνάπτυξιν καλῶν σχέσεων μετά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἀπαραίτητος ὅμως προϋπόθεσις πρός τοῦτο εἶναι ὅπως ἐπιδειχθεῖ πάλιν πνεῦμα κατανοήσεως καί σεβασμοῦ τῶν ἑλληνικῶν κυριαρχικῶν δι-

καιωμάτων καί τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας τῆς χώρας».

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁλοκληρώνεται σειρά συσκέψεων, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων, Σ. Γκίκα καί ἁρμόδιων παραγόντων, σχετικά μέ τά ἐκτελούμενα ἔργα στήν Ἀθήνα, τόν Πειραιά καί τή Θεσσαλονίκη, τά ὁποῖα χρηματοδοτοῦνται ἀπό τούς εἰδικούς πόρους, μέ τή συμβολή τῶν κατοίκων τῶν πόλεων αὐτῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πρόγραμμα τῶν ἐπενδύσεων τοῦ 1961. Στή σχετική ἀνακοίνωση ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα ἔργα:

«1. Λεωφόρος Ἀλεξάνδρας. Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι Ἑταιριῶν Κοινῆς Ὠφελείας ὡς καί αἱ ὁδοποιητικαί ἐργασίαι, πλήν τοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, ὅστις θά κατασκευασθῆ τόν προσεχῆ Μάιον. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι πλακοστρώσεως πεζοδρομίων καί διαμορφώσεως τῶν κεντρικῶν νησίδων καί ὑπογείων διαβάσεων. Ἡ λεωφόρος, ὡς διεμορφώθη σήμερον, περιλαμβάνει δύο κλάδους τῶν 10,5 μ. ἕκαστος μετά κεντρικῆς νησίδος καί πεζοδρομίων 2,50 μ. Ἐπίσης, κατεσκευάσθησαν 4 ὑπόγειοι διαβάσεις, ἐξ ὧν δύο εἰς τό γήπεδον Παναθηναϊκοῦ, μία εἰς τό τέρμα Ἱπποκράτους καί μία ἔναντι πάρκου τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως. Ἀντικαθίσταται ἐπίσης ὁ φωτισμός τῆς λεωφόρου, διά τῆς τοποθετήσεως συγχρονισμένων φωτιστικῶν σωμάτων μεγάλης ἐντάσεως, τῆς ἐργασίας ταύτης περατουμένης κατά μῆνα Ἀπρίλιον, διά δαπάνας 450.000 δρχ.

»2. Ὁδός Ἀχαρνῶν. Συνεχίζεται ἡ διευθέτησις καί συμπλήρωσις τῶν δικτύων τῶν Ἑταιριῶν Κοινῆς Ὠφελείας, ἀπό Ἁγίου Παντελεήμονος πρός πλατεῖαν Βάθης. Αἱ ὁδοποιητικαί ἐργασίαι ἐπερατώθησαν εἰς τό τμῆμα Ἁγίου Παντελεήμονος-Γέφυρας Κάτω Πατησίων, πλήν μικροῦ τμήματος καθυστερήσαντος λόγω ἀπαλλοτριώσεων. Προβλέπεται περάτωσις τῆς ὅλης ὁδοῦ ἄνευ τάπητος κατά Ἀπρίλιον 1961 καί πλήρης περάτωσις μετά τάπητος ἄνω διαβάσεων Κάτω Πατησίων μέχρι Δεκεμβρίου 1961. Ἡ ἀναμορφωθεῖσα ὁδός θά ἔχη πλάτος 14.00 μ. τεσσάρων ἰχνῶν, μετά πεζοδρομίων πλάτους 2,50 μ. τουλάχιστον.

»3. Πλατεῖα Βάθης καί ὁδοί Μάρνη καί Καρόλου. Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι διευθετήσεως δικτύων Ἑταιριῶν Κοινῆς Ὠφελείας καί ἀποχετεύσεων εἰς τήν ὁδόν Καρόλου καί τήν ὁδόν Μάρνη, ὅπου ἐπίσης ἐπερατώθη ἡ πρώτη ἀσφαλιστική ἰσοπεδωτική στρῶσις. Συνεχίζονται αἱ ὡς ἄνω ἐργασίαι εἰς τήν πλατεῖαν Βάθης, διευθετουμένης εἰς κυκλοφοριακόν κόμβον. Προβλέπεται πλήρης ἀποπεράτωσις τόν Μάρτιον 1961. Προβλέπεται ἐπίσης ἠλεκτροφωτισμός τῆς πλατείας.

»4. Λεωφόρος Θησέως μέχρι πλατείας Δαβάκη Καλλιθέας. Τό ἔργον ἐπερατώθη πλήν μικροῦ τμήματος 100 μ. εἰς τά παλαιά Σφαγεῖα, τό ὁποῖον καθυστέρησε λόγω ἀπαλλοτριώσεων. Ἡ νέα λεωφόρος ἔχει δύο κλάδους πλάτους 10,50 μ. μετά νησίδων εἰς τό μέσον.

»5. Λεωφόρος Ἰλισσοῦ. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι καλύψεως τῆς κοίτης, αἵτινες θά περατωθοῦν εἰς τό τέλος τοῦ τρέχοντος μηνός. Ἐπισπεύδεται ἡ διαδικασία τῶν ἀπαλλοτριώσεων. Τό ἔργον ἐδημοπρατήθη τήν 28/12/60 ἐπικειμένης τῆς ἐνάρξεως τῶν ὁδοποιητικῶν ἐργασιῶν. Ἡ νέα λεωφόρος μήκους 2.000 μ. θά ἔχη μέχρι Γεφύρας Ἀναπαύσεως δύο κλάδους τῶν 10,50 μ. μετά κεντρικῆς νησίδος 1.00 μ. καί πεζοδρομίων. Ἐκεῖθεν δέ ταύτης μέχρι λεωφόρου Συγγροῦ δύο κλάδους ἑκατέρωθεν τῆς ἀκαλύπτου κοίτης πλάτους 10,50 μ. ἕκαστος. Προβλέπεται περαίωσις περί τό τέλος τοῦ 1961 πλήν τελικοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, ὁ ὁποῖος θά κατασκευασθῆ κατά τήν ἄνοιξιν τοῦ 1962. Εἰς τήν συμβολήν μέ τήν λεωφόρον Συγγροῦ, θά κατασκευασθῆ συγχρονισμένος κυκλοφοριακός κόμβος μετά ἀνισοπέδων διαβάσεων διά τήν ἄνετον κυκλοφορίαν τῶν ὀχημάτων ὡς καί νέα γέφυρα.

»6. Ὁδός Πειραιῶς - Σχιστοῦ - Σκαραμαγκᾶ. Ὁ ἐργολάβος ἐγκατεστάθη καί αἱ ἐργασίαι προχωροῦν κανονικῶς. Παραλλήλως προωθεῖται ἡ διαδικασία τῶν ἀπαλλοτριώσεων. Προβλέπεται περάτωσις περί τό τέλος τοῦ 1961 πλήν τοῦ τελικοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, κατασκευασθησομένου κατά τήν ἄνοιξιν τοῦ 1962. Ἡ νέα ὁδός μήκους 7.500 μέτρων, θά ἔχη πλάτος καταστρώματος 13 μ. καί ὁδοστρώματος 7,60 μ., θά συντομεύση δέ σημαντικῶς τήν διαδρομήν ἐκ Πειραιῶς πρός Ἐλευσῖνα καί θά ἀποσυμφορήση τήν Ἱεράν Ὁδόν. Ἐπί τμήματος μήκους 3 χλμ. θά κατασκευασθῆ δοκιμαστικῶς ὁδόστρωμα ἐκ σκυροδέματος συμφώνως πρός τάς νεωτάτας ἐφαρμοζομένας μεθόδους.

»7. Ὁδός Πειραιῶς (ἀπό Ὁμονοίας μέχρι Γεφύρας Καλαμάκι). Τό ἔργον ἐδημοπρατήθη καί ἐγκατεστάθη ὁ ἐργολάβος. Αἱ ἐργασίαι τῶν Ἑταιριῶν Κοινῆς Ὠφελείας, ἡ ἀφαίρεσις τῶν σιδηροτροχιῶν καί αἱ ἐργασίαι ὑπονόμων ἤρχισαν. Πρόβλεψις περατώσεως Δεκέμβριος 1961. Ἡ ὁδός θά ἔχη ὁδόστρωμα πλάτους ἀπό Ὁμονοίας μέχρι Λαχαναγορᾶς 14 μ., ἀπό Λαχαναγορᾶς δέ μέχρι Καλαμάκι 16 μ.

»8. Παραλιακή λεωφόρος Πειραιῶς. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι. Ἀπεμακρύνθησαν οἱ τροχιόδρομοι, ἀντικατασταθέντες διά λεωφορείων τῶν ΕΗΣ. Προβλεπομένη περαίωσις μετά τάπητος Ἰούνιος 1961. Ἡ λεωφόρος θά ἔχη ἀσφαλτικόν ὁδόστρωμα πλάτους 14.00 μ. κατά μέσον ὅρον.

»9. Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου Πειραιῶς. Αἱ ἐργασίαι εὑρίσκονται εἰς τό τελικόν των στάδιον, προβλεπομένης περαιώσεως ἐντός τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ λεωφόρος ἀπέκτησε ὁδόστρωμα ἀσφαλτικόν πλάτους 14.00 μ. Ἡ ὁδός θα ἠλεκτροφωτισθῆ μέχρι τέλους Μαρτίου.

»10. Λεωφόρος Κηφισοῦ (συμπλήρωσις ἑνός κλάδου ἀπό ὁδοῦ Πειραιῶς μέχρι Νέου Φαλήρου). Τό ἔργον δημοπρατεῖται τόν Φεβρουάριον 1961 μέ διάρκειαν ἐκτελέσεως ἑνός ἔτους.

»11. Συντήρησις ὁδικοῦ δικτύου. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι συντηρήσεως τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τοῦ Ταμείου Μονίμων Ὁδοστρωμάτων.

»12. Δημοτικόν ὁδικόν δίκτυον. Ἐντός τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θά ἀσχοληθῆ προσωπικῶς μέ τό θέμα τῆς ὑποβοηθήσεως τοῦ Δήμου Ἀθηναίων διά τήν ἐπισκευήν καί συντήρησιν τῶν ὁδικῶν δικτύων τῆς πόλεως. Πρός τοῦτο ἔδωσεν ἤδη ἐντολάς νά ἐξετασθοῦν αἱ οἰκονομικαί δυνατότητες τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καί ἐπίσης νά καταρτισθῆ σχετικόν πρόγραμμα.

Οἰκοδομικά ἔργα

»1. Λαχαναγορά Ἀθηνῶν. Ἐγκατεστάθη ὁ ἐργολάβος κατασκευῆς τῶν οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν, ἔργων ἀποχετεύσεως καί ὑδρεύσεως καί ἀνελκυστήρων. Δέν περιλαμβάνονται αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς τῶν ψυκτικῶν θαλάμων καί τῆς ὁδοποιίας, αἱ ὁποῖαι θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων ἐργολαβιῶν. Πρόβλεψις περαιώσεως τῶν ἔργων κατά Φεβρουάριον 1962.

»2. Περίπτερον Ὑποδοχῆς Φαλήρου. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι τοιχοποιιῶν καί ἐγκαταστάσεων. Περαίωσις κατά Μάιον 1961. Τό περίπτερον θά περιλαμβάνη ἰσογείους αἰθούσας ὑποδοχῆς ἐπισήμων καί κέντρον ἀναψυχῆς, εἰς τόν ὄροφον.

»3. Λαϊκαί κατοικίαι. α. Ἅγιος Σώστης. Ἐπερατώθη ὁ σκελετός τοῦ πρώτου κτιρίου 20 κατοικιῶν καί προχωροῦν αἱ ἐργασίαι τῶν σκελετῶν δύο κτιρίων 54 κατοικιῶν. Ἐγκατεστάθη ἕτερος ἐργολάβος διά συγκρότημα 273 κατοικιῶν, ὁ ὁποῖος ἐπεράτωσε τάς θεμελιώσεις 5 κτιρίων. Ἡ περαίωσις προβλέπεται μέχρι Δεκεμβρίου 1961. Προϋπολογισμός 44,1 ἑκατ. δρχ.

»β. Ταῦρος. Ἐγκατεστάθη ἐργολάβος. Συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι θεμελιώσεως συγκροτήματος 80 κατοικιῶν τόν Μάρτιον 1961, ἀρχίζουν δέ αἱ ἐργασίαι εἰς τά ὑπόλοιπα συγκροτήματα 320 κατοικιῶν. Πρόβλεψις περαιώσεως τμηματικῶς μέχρι Μαρτίου 1962. Προϋπολογισμός 28,2 ἑκατ. δι' ἔργα οἰκοδομικά καί 1 ἑκατ. δρχ. δι' ἔργα ἀποχετεύσεων.

»γ. Δραπετσώνα. Λόγω καθυστερήσεως τῆς μεταστεγάσεως, ἀνεβλήθη ἡ δημοπράτησις τῶν 1.200 κατοικιῶν μέχρις ὁριστικῆς διευθετήσεως τοῦ προκύψαντος ζητήματος. Περατοῦται προσωρινός οἰκισμός ἐξ 106 λυομένων κατοικιῶν καί 32 καταστημάτων διά τήν προσωρινήν στέγασιν τῶν ἀποστεγαζομένων. Προϋπολογισμός 82,8 ἑκατ. δρχ. Προβλέπεται ἔναρξις ἐντός τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1961 καί περαίωσις κατά τάς ἀρχάς τοῦ 1962.

Λιμενικά ἔργα

»1. Λιμενικά ἔργα Δέλτα Φαλήρου. Ταῦτα περιλαμβάνουν τήν ἀποβάθραν καί τόν λιμενίσκον. Περατοῦνται αἱ ἐργασίαι ἐκβαθύνσεως τοῦ λιμενίσκου καί κατασκευῆς τεχνητῶν ὀγκολίθων. Ἐπίσης ἐπερατώθησαν αἱ λιθορριπαί καί ἡ τοποθέτησις τῶν φυσικῶν ὀγκολίθων τῶν προστατευτικῶν μώλων. Προβλέπεται περαίωσις κατά Ἰούνιον 1961.

»2. Λιμενικά ἔργα Πασαλιμανιοῦ. Περιλαμβάνουν τήν κατασκευήν προστατευτικοῦ μώλου διά τήν δημιουργίαν λιμένος μεγάλων θαλαμηγῶν. Τό ἔργον ἀνετέθη καί ὁ ἐργολάβος ἐγκατεστάθη. Προβλεπομένη περάτωσις τό θέρος τοῦ 1962.

Ἔργα ἐξωραϊσμοῦ καί ἀθλητισμοῦ

»1. Ἐθνικόν Κέντρον Ἀθλητισμοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ. α. Ἔργα ὑποδομῆς. Αἱ ἐργασίαι ἐπιχώσεων, διαστρώσεων, κρασπεδώσεων, ὁδοποιίας, ὡς καί αἱ ἐργασίαι δικτύων ὑδρεύσεως καί ἀποχετεύσεως εὑρίσκονται εἰς τό στάδιον τῆς περατώσεως. Ἐπίσης ἡ κατασκευή κερκίδων τῆς κονίστρας καί τῶν γηπέδων ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρας καί πετοσφαίρας περατοῦται μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1961.

»β. Κτιριακά ἔργα. Ταῦτα περιλαμβάνουν ξενῶνα ἀθλητῶν, κτίριον διοικήσεως, ἀποδυτήρια, ἐντευκτήρια, κατοικίας γυμναστῶν καί εἰσόδου τοῦ Ἀθλητικοῦ Κέντρου. Τά ἔργα ἐδημοπρατήθησαν καί ὁ ἐργολάβος ἐγκατεστάθη. Προβλέπεται τμηματική παράδοσις τῶν ἔργων ἀπό Ἰουνίου μέχρι Δεκεμβρίου 1961.

»2. Ἡλεκτροφωτισμοί. α. Ἡλεκτροφωτισμός Λυκαβηττοῦ καί Λόφου Φιλοπάππου. Κατόπιν προσωπικῆς ἐντολῆς τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρός ἄμεσον καί ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου καί φωταγώγησιν τῶν λόφων πρό τῶν ἑορτῶν, τό ἔργον ἐπερατώθη ἐντός τριῶν ἑβδομάδων καί οἱ λόφοι ἐφωταγωγήθησαν ἀπό 21ης Δεκεμβρίου.

»β. Ἡλεκτροφωτισμοί λεωφόρων. Ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἡλεκτροφωτισμῶν τῶν λεωφόρων Ἀμαλίας, Βασ. Σοφίας καί Βασ. Ὄλγας ἐπερατώθη δι' ἀντικαταστάσεως τῶν φωτιστικῶν σωμάτων δι' ἑτέρων μεγάλης ἐντάσεως. Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ἡλεκτροφωτισμοῦ τῶν λεωφόρων Ἀλεξάνδρας καί Βασ. Κωνσταντίνου θά ἀρχίση τόν Φεβρουάριον καί θά περαιωθῆ μέχρι τέλους Ἀπριλίου.

»3. Ἀναμόρφωσις καί ἐξωραϊσμός Ὀλυμπιείου. Αἱ ἐργασίαι συνεχίζονται περιμετρικῶς τοῦ κυρίου χώρου. Μέγα μέρος τῶν πεζοδρομίων ἐπερατώθη καί ἡτοιμάσθησαν αἱ πρασιαί διά τήν φύτευσιν. Ἤρχισεν ἡ ἀποχωμάτωσις τοῦ νοτίως τοῦ Ὀλυμπιείου χώρου διά τήν ἀποκάλυψιν ἀρχαιοτήτων καί τήν ἐν γένει διαμόρφωσιν αὐτοῦ. Αἱ ἐργασίαι διαμορφώσεως τοῦ Ἀρδηττοῦ θά ὁλοκληρωθοῦν μέ τήν κατασκευήν τῆς λεωφόρου Ἰλισσοῦ καί καταβάλλονται προσπάθειαι περαιώσεως κατά Ἰούνιον 1961.

»4. Γενική διαμόρφωσις περιοχῆς Ἀκροπόλεως-Φιλοπάππου. Τό Κέντρον Φιλοπάππου ἤρχισεν ἐκτελούμενον ὑπό τοῦ ΕΟΤ περαιούμενον κατά Μάιον 1961. Τοῦτο θά περιλαμβάνη αἴθουσαν ἑστιατορίου, βεράντες καί μικρά καταστήματα ἐνθυμίων. Εἰς τό ἔργον περιλαμβάνονται ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ περιβάλλοντος χώρου καί χῶρος σταθμεύσεως αὐτοκινήτων.

»Ἡ μελέτη τῆς περιφερειακῆς ὁδοῦ Φιλοπάππου ἐπερατώθη καί τό ἔργον δημοπρατεῖται τόν Φεβρουάριον 1961 μέ πρόβλεψιν περαιώσεως μέχρι Σεπτεμβρίου 1961. Ἡ φύτευσις προχωρεῖ κανονικῶς. Αἱ ἀνασκαφαί πρό τοῦ Ὠδείου Ἡρώδου Ἀττικοῦ ἐπερατώθησαν καί φυτεύεται ὁ χῶρος.

»5. Γενική διαμόρφωσις τοῦ Λυκαβηττοῦ. Ἡ ἐκπόνησις τῆς μελέτης τῶν δύο περιφερειακῶν ὁδῶν ἐπερατώθη καί αἱ ἐργασίαι δημοπρατοῦνται τόν Φεβρουάριον καί τόν Μάρτιον 1961. Πρόβλεψις περαιώσεως κατά Νοέμβριον 1961. Ὁ ΕΟΚ ἐκπονεῖ τάς μελέτας τῶν κέντρων ἀναψυχῆς μετά ἑστιατορίου ἐπί τοῦ Λυκαβηττοῦ, αἵτινες θά ἔχουν περαιωθῆ κατά Μάρτιον, μέ πρόβλεψιν περαιώσεως τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1961. Ἐντός τοῦ Φεβρουαρίου 1961 θά γίνη ἡ δημοπρασία διά τό Τελεφερίκ. Ἐν τῷ μεταξύ κατεδαφίσθησαν τά παλαιά κτίσματα καί ἐφωταγωγήθη ὅλος ὁ λόφος. Συνεχίζεται κανονικῶς ἡ φύτευσις διά θάμνων καί δένδρων.

»6. Πλατεῖαι Ἀθηνῶν - Προαστίων - Θησείου καί Ἁγίων Ἀσωμάτων. Αἱ ἐργασίαι ἀναμορφώσεως καί ἐξωραϊσμοῦ πλατειῶν Μοναστηρακίου, δημοπρατήθησαν καί προβλέπεται ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν ἐντός τοῦ τρέχοντος μηνός καί περαίωσις κατά Ἰούλιον. Ὡσαύτως, ἐδημοπρα-

τήθη ἡ διαμόρφωσις τῆς πλατείας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μέ προθεσμίαν παραδόσεως μέχρις Ἰουνίου 1961, ἐντός δέ τοῦ μηνός περατοῦται ὁ ἐξωραϊσμός τῆς πλατείας Ἁγ. Ἰωάννου Βουλιαγμένης, καί τόν Ἀπρίλιον περατοῦται ἡ ἀναμόρφωσις καί ὁ ἐξωραϊσμός τῆς πλατείας Ἀμαρουσίου. Ὁ ἐξωραϊσμός τῆς πλατείας Γλυφάδας δημοπρατεῖται τόν προσεχῆ Μάρτιον μέ προθεσμίαν 6 μηνῶν.

»7. Γκόλφ Γλυφάδας. Κατόπιν τῆς προσφάτως δοθείσης ὑπό τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐντολῆς καί ἐν συνεννοήσει μετά τοῦ δημάρχου, τό εἰς Γλυφάδαν καί ἐπί ἐκτάσεως τοῦ δήμου κατασκευαζόμενον Γκόλφ τῶν 9 ὀπῶν θά ὁλοκληρωθῆ περιλαμβάνον 18 ὀπάς ὡς τά μεγάλα διεθνῆ γήπεδα γκόλφ. Αἱ ἐργασίαι διαμορφώσεως ἤρχισαν ἤδη βάσει σχεδίων καί ὑπό τήν ἐπίβλεψιν εἰδικοῦ Ἄγγλου ἀρχιτέκτονος καί προβλέπεται περαίωσις μέχρι τοῦ προσεχοῦς Μαΐου. Περιλαμβάνεται ἐπίσης κτίριον λέσχης, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποίου θά ἀρχίσουν τόν Ἀπρίλιον καί θά περαιωθοῦν μετά ἑξάμηνον περίπου.

Τά εἰδικά ἔργα περιοχῆς Θεσσαλονίκης

»Ἐξ ἄλλου, τά ἐξ εἰδικῆς χρηματοδοτήσεως ἐκτελούμενα ἤδη ἤ ὑπό ἔναρξιν ἔργα εἰς τήν περιοχήν τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ἔχουν ὡς ἑξῆς:

»1. Παραλιακή λεωφόρος. Τό τμῆμα ἀπό κόμβου Βασ. Γεωργίου μέχρι γερμανικοῦ προξενείου ἐπερατώθη μέ ἐμποτισμένον σκυρωτόν, ἄνευ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, ὅστις θά κατασκευασθῆ τήν ἄνοιξιν. Ἐπερατώθη μελέτη συνδέσεως τῆς παραλιακῆς λεωφόρου μετά τῆς λεωφόρου Ὄλγας, διά καλύψεως τοῦ παρά τό γερμανικόν προξενεῖον ρεύματος. Προβλέπεται πλήρης περαίωσις μέχρις Ἰουνίου 1961.

»2. Ἐπέκτασις ὁδοῦ Ἁγίου Δημητρίου πρός Καυτατζόγλειον Στάδιον. Τό πλάτος τῆς νέας ὁδοῦ εἶναι 22 μ. μετά δύο πεζοδρομίων, πλάτους 5 μ. ἕκαστον. Αἱ ἐργασίαι ἀπερατώθησαν πλήν ἀσφαλτικοῦ τάπητος. Ἀπομένει ἡ διαμόρφωσις τῶν πεζοδρομίων καί ὁ ἠλεκτροφωτισμός. Ἡ πλήρης ἀποπεράτωσις μετά τάπητος προβλέπεται διά τόν Ἰούνιον 1961.

»3. Διαμόρφωσις παραλιακοῦ χώρου. Αἱ ἐργασίαι διαμορφώσεως τῶν ἐσωτερικῶν ὁδῶν καί πρασίνου ἐπερατώθησαν. Ἡ μελέτη τοῦ κέντρου ἀναψυχῆς διεβιβάσθη εἰς τόν Δῆμον Θεσσαλονίκης πρός δημοπράτησιν. Ἡ μελέτη τῶν περιπτέρων καί τῶν ἀναψυκτηρίων ἐπερατώθη. Προβλέπεται ἡ κατασκευή τριῶν ἀναψυκτηρίων, στεγάστρων, σκιαδίων μέ μικράς δεξαμενάς, 3 κέντρων παιδικῆς χαρᾶς, 2 ὑπογείων συγκροτημάτων, χώρων ὑγιεινῆς καί θέσεων σταθμεύσεως αὐτοκινήτων. Ἐπίσης πλήρης ἠλεκτροφωτισμός τοῦ χώρου. Περάτωσις μέχρις Ἰουλίου 1961.

»4. Ἀναμόρφωσις ὁδοῦ Μοναστηρίου. Αἱ ἐργασίαι θά ἀρχίσουν τόν Μάρτιον τοῦ 1961. Περατοῦνται συντόμως αἱ διατυπώσεις ἀπαλλοτριώσεων. Προβλέπονται ἓξ λωρίδες κυκλοφορίας μέ πλάτος ὁδοστρώματος 21 μ. Αἱ διανοίξεις, τά ἔργα ὁδοστρωσίας καί τά ἔργα Δικτύων Ἑταιριῶν Κοινῆς Ὠφελείας προβλέπεται νά περατωθῶσι τέλος τοῦ ἔτους 1961, ὁπότε θά παραμείνη διά τήν ἄνοιξιν τοῦ ἔτους 1962 ἡ κατασκευή τοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος.

»5. Ἀναμόρφωσις ὁδοῦ Λαγκαδᾶ. Πλάτος ὁδοστρώματος 14 μ. μετά πεζοδρομίων. Τό πρῶτον τμῆμα μεταξύ ὁδῶν Λαγκαδᾶ καί Ἀφροδίτης ἐτακτοποιήθη ἀπό ἀπόψεως ἀπαλλοτριώσεων καί ἀρχίζει ἡ κατεδάφισις. Διά τό ὑπόλοιπον τμῆμα συνετάγη κτηματολογικόν διάγραμμα. Προβλέπεται ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν κατά Μάρτιον 1961 καί περαίωσις αὐτῶν ἐντός τοῦ ἔτους 1961, παραμένοντος τοῦ ἀσφαλτικοῦ τάπητος, ὅστις θά κατασκευασθῆ τόν Μάιον τοῦ 1962.

»6. Διάνοιξις ἐπεκτάσεως ὁδοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐκοινοποιήθησαν αἱ πράξεις τακτοποιήσεως εἰς τούς ἐνδιαφερομένους.

»7. Ὁδός Θεσσαλονίκης - Μίκρας - Ἁγίας Τριάδος. Αἱ ἐργασίαι συνεχίζονται ἐντατικῶς μέ πρόβλεψιν πλήρους περαιώσεως αὐτῶν μετά τάπητος κατ' Αὔγουστον 1961. Ἡ ὁδός κατασκευάζεται μέ 4 λωρίδας κυκλοφορίας μέχρι διασταυρώσεως Πολυγύρου καί συνολικόν πλάτος ὁδοῦ 14-17 μ. Ἀπό διασταυρώσεως Πολυγύρου μέχρις ἀεροδρομίου ἡ ὁδός θά ἔχη δύο λωρίδας κυκλοφορίας καί συνολικόν πλάτος 7,5-10,5 μ. Ἐκεῖθεν μέχρις Ἁγίας Τριάδος ἐγένετο συντήρησις τοῦ ὑπάρχοντος ὁδοστρώματος. Χωματουργικά καί ὑπόβασις ἐπεραιώθησαν ὡς καί τά μικρά τεχνικά ἔργα. Ἅπασαι αἱ ἐργασίαι βαίνουν ἱκανοποιητικῶς.

«8. Νέα λεωφόρος ἀπό Λευκοῦ Πύργου μέχρι Πανεπιστημίου. Ἔχει διανοιγῆ τό τμῆμα καθ' ὅλον τό μῆκος τῆς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης. Διά τό ἐντός τοῦ Πανεπιστημίου τμῆμα ἡ διάνοιξις θά γίνη εὐθύς ὡς ἀπομακρυνθοῦν τά κτίσματα τοῦ συνοικισμοῦ Ἁγίας Φωτεινῆς.

Κτιριακά ἔργα

»1. Ἔργα Πανεπιστημίου. Κατόπιν τῆς ἐγκρίσεως τῆς πιστώσεως τῶν 132 ἑκατ. δρχ. συνεχίζονται μέ ἐντατικόν ρυθμόν αἱ ἐργασίαι εἰς τά κτιριακά συγκροτήματα τῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Οὕτω: α. Ἡ Φυσικομαθηματική Σχολή ἐπερατώθη. β. Τό Ἀστεροσκοπεῖον ἐπερατώθη ὡσαύτως.

»γ. Εἰς τήν Πολυτεχνικήν Σχολήν συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι μέ ταχύν ρυθμόν, μέ πρόβλεψιν περαιώσεως μέχρι Δεκεμβρίου 1961.

»δ. Ὡσαύτως συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι τῶν ἐργαστηρίων τῆς Ἰατρικῆς καί Κτηνιατρικῆς Σχολῆς, μέ πρόβλεψιν περαιώσεως κατά Δεκέμβριον 1961.

»ε. Συνεχίζονται αἱ ὁδοποιητικαί ἐργασίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς περιοχῆς τοῦ Πανεπιστημίου, μέ πρόβλεψιν περαιώσεως ἐντός τοῦ 1961.

»στ. Ἀνετέθη ἡ ὁριστική μελέτη τοῦ Οἴκου καί Λέσχης τῶν Φοιτητῶν, ἥτις θά παραδοθῆ μέχρι τοῦ Μαρτίου 1961, ὁπότε θά δημοπρατηθῆ τό ἔργον, τό ὁποῖον θά περατωθῆ τό 1962.

»ζ. Συντάσσονται τά προσχέδια τῆς Σχολῆς Νομικῶν καί Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καί τῆς Βιβλιοθήκης. Τά ἔργα ταῦτα θά ἀρχίσουν ἐντός τοῦ 1961 μέ πρόβλεψιν περαιώσεως μέχρι τέλους τοῦ 1962.

»2. Καυταντζόγλειον Στάδιον. Θά συνεχισθῶσιν αἱ ἐργασίαι ὁλοκληρώσεως τοῦ Σταδίου διά τῆς κατασκευῆς τῆς νοτίας σφενδόνης, τοῦ φωτισμοῦ καί διευθετήσεων τῶν χώρων. Προβλέπεται περάτωσις τό θέρος τοῦ 1961.

»3. Κτίριον Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἐγκριθείσης πιστώσεως συνεχίζονται αἱ ἐργασίαι ὁλοκληρώσεως ἐγκαταστάσεων, ἐπιχρισμάτων, κουφωμάτων καί μαρμαρώσεως. Παρηγγέλθησαν εἰδικά μηχανήματα ἀερισμοῦ εἰς Γερμανίαν. Πρόβλεψις περαιώσεως κατά Ὀκτώβριον 1961.

»4. Λαϊκαί κατοικίαι συνοικισμοῦ Βότση. Ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι εἰς 80 κατοικίας καί μέχρις Ἀπριλίου 1961 ἀρχίζουν αἱ ἐργασίαι εἰς τάς ὑπολοίπους 1.100. Συνετάγησαν τά σχέδια πολεοδομικῆς διαρρυθμίσεως τοῦ χώρου ἀνεγέρσεως τῶν κατοικιῶν. Ἐγένοντο αἱ σχετικαί ἐνέργειαι πρός τόν Δῆμον, τόν Ὀργανισμόν Ὑδρεύσεως Θεσσαλονίκης καί τήν ΔΕΗ ἀναφορικῶς μέ τόν προγραμματισμόν τῶν ἔργων ὑποδομῆς, ἤτοι ὑπονόμων, ὑδρεύσεως καί ἠλεκτρισμοῦ. Ἐπασσαλώθησαν τά οἰκοδομικά τετράγωνα, ἐχαράχθη τό ὁδικόν δίκτυον καί ἤρχισαν αἱ χωματουργικαί ἐργασίαι. Περαίωσις κατά Ἰανουάριον 1962. Προϋπολογισμός ἔργου 80,6 ἑκατ. δρχ.

»5. Κτίριον Σταθμοῦ ΣΕΚ. Αἱ ἐργασίαι ἐξωτερικῆς μαρμαρώσεως καί τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιχρισμάτων ἐπερατώθησαν καί παρηγγέλθησαν τά μεταλλικά κουφώματα. Θά συνεχισθοῦν αἱ ἐργασίαι εὐπρεπισμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν κοινοχρήστων χώρων τοῦ Σταθμοῦ, ἤτοι αἰθούσης ἐκδόσεως εἰσιτηρίων, αἰθούσης ἀναμονῆς, ἐστιατορίου, μπάρ, διαδρόμων καί προσβάσεων, συνολικοῦ προϋπολογισμοῦ 8 ἑκατ. δρχ.

»6. Τουριστικόν ξενοδοχεῖον ΤΑΠΟΤΕ. Ἐπερατώθη ἡ ἐργασία δοκιμαστικῆς ἐμπήξεως πασσάλων καί δοκιμαστικῶν φορτίσεων. Ὠργανώθη τό ἐργοτάξιον παραγωγῆς πασσάλων καί ἀρχίζει ἡ παραγωγή αὐτῶν. Περαίωσις θεμελιώσεων θέρος 1961. Τό ξενοδοχεῖον κατηγορίας πολυτελείας θά περιλαμβάνη 510 κλίνας.

»7. Τουριστικόν Ξενοδοχεῖον Ταμείου Ἀσφαλίσεως Ἐκπαιδευτικῶν. Θά ἀνεγερθῆ εἰς τήν πλατεῖαν Ἀριστοτέλους ἀγορασθέντος τοῦ χώρου. Θά εἶναι πρώτης κατηγορίας μέ 280 κλίνας. Ἡ προμελέτη ἐνεκρίθη καί ἐκπονεῖται ἡ ὁριστική μελέτη. Ἔναρξις ἔργων τόν Ἰούνιον καί διάρκεια κατασκευῆς 2 ἔτη.

»8. Μουσεῖον Θεσσαλονίκης. Τό ἔργον ἐδημοπρατήθη καί τά πρακτικά ἐνεκρίθησαν. Προβλέπεται ἐγκατάστασις τοῦ ἐργολάβου καί ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν ἐντός τοῦ Ἰανουαρίου. Περαίωσις τήν ἄνοιξιν τοῦ 1962.

»9. Κλειστόν Γυμναστήριον Θεσσαλονίκης. Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι καθαιρέσεως τῶν παλαιῶν περιπτέρων. Τό πρακτικόν τοῦ μειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ ἐνεκρίθη, ἐγκατασταθέντος τοῦ ἐργολάβου. Θά ἐπιδιωχθῆ παντί τρόπῳ ἡ μερική παράδοσις τοῦ κτιρίου πρός χρῆσιν μέχρι Σεπτεμβρίου.

»10 Ἰχθυόσκαλα. α) Ἐκσκαφαί. Αἱ ἐργασίαι προχωροῦν ὁμαλῶς, περαιούμεναι ἐντός μηνός. β) Κρηπιδότοιχος 164 μ. Ὑπεγράφη τό ἐργολαβικόν συμβόλαιον καί αἱ ἐργασίαι θά ἀρχίσουν ἐντός τῶν ἡμερῶν. Περαίωσις μέχρι Δεκεμβρίου 1961. γ) Κτιριακαί καί ψυκτικαί ἐγκαταστάσεις. Ἡ μελέτη τῶν κτιριακῶν ἔργων πλήν τοῦ τμήματος θεμελιώσεων, ἐπερατώθη. Ἡ μελέτη τῶν ψυκτικῶν ἐγκαταστάσεων ἀποτελεῖ μέρος τοῦ διεθνοῦς διαγωνισμοῦ, ὅστις θά προκηρυχθῆ ἐντός τοῦ ἔτους. Ἡ ἔναρξις τοῦ ἔργου προβλέπεται διά τό φθινόπωρον τοῦ 1961, ἡ δέ περάτωσίς του περί τό τέλος 1962.

»11. Σιλό. Ἐνεκρίθη ἡ διακήρυξις τοῦ διαγωνισμοῦ μέ ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν πρό τοῦ θέρους 1961.

»12. Ἀερολιμήν Θεσσαλονίκης. α) Αἱ ἐργασίαι τοῦ τροχοδρόμου καί τῶν δαπέδων σταθμεύσεως προχωροῦν περαιούμενα τμηματικῶς ἀπό Ἰουνίου μέχρις Ὀκτωβρίου 1961. β) Νέον κτίριον Ἀεροσταθμοῦ. Ἐκπονεῖται ἡ μελέτη ἥτις θά περαιωθῆ τόν Ἰανουάριον τοῦ 1961. Τόν Φεβρουάριον 1961 γίνεται ἡ δημοπράτησις καί τόν Μάρτιον 1961 ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν. Προθεσμία περαιώσεως ἓν ἔτος.

»13. Ἀνοικτόν κολυμβητήριον. Ὑπεβλήθη ἡ μελέτη τοῦ καθηγητοῦ κ. Κιτσίκη καί ἐνεκρίθη ἀπό τήν Ὑπηρεσίαν Οἰκισμοῦ δημοπράτησις τοῦ ἔργου τόν Ἰανουάριον 1961 καί περαίωσις Ἰούνιον 1962.

Ἔργα ἀποχετεύσεων

»1. Περιφερειακή τάφρος. Περαιωθεισῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς περιφερειακῆς τάφρου, διά τῆς ὁποίας ἡ Θεσσαλονίκη ἀπηλλάγη ὁριστικῶς τῶν πλημμυρῶν, ἐπερατώθησαν ὡσαύτως αἱ ἐργασίαι ἐπενδύσεως ταύτης διά σκυροδέματος ὡς καί αἱ ἐργασίαι γεφύρας Πυλαίας.

»2. Ὑπόνομοι Παραλίας. Τό ἔργον δημοπρατεῖται τόν τρέχοντα μῆνα. Αἱ ἐργασίαι θά ἀρχίσουν τόν Φεβρουάριον τοῦ 1961, καί θά περατωθοῦν τό θέρος 1962. Ἐγένετο πρόβλεψις κατασκευῆς ἁπασῶν τῶν ἐργασιῶν ἀπό τήν παραλιακήν λεωφόρον καί τόν παραλιακόν πεζόδρομον, ὡς καί τήν περιοχήν τοῦ τουριστικοῦ ξενοδοχείου, εἰς τρόπον ὥστε νά μή ἐπέλθη ἀναστάτωσις μέ τήν κατασκευήν τῶν ὑπολειπομένων ἔργων.

»3. Ἐπικάλυψις ρεύματος Ρήγα Φεραίου. Αἱ σχετικαί ἐργασίαι προχωροῦν κατασκευασθέντος τμήματος 300 μ. Περαίωσις κατά Ὀκτώβριον 1961».

23-25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Συνεχίζονται στό Παρίσι οἱ διαπραγματεύσεις, μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ὑπό τόν ὑπουργό Συντονισμοῦ Α. Πρωτοπαπαδάκη, καί τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΕΟΚ.

Στήν ἐξέλιξη τῶν σχετικῶν συζητήσεων ἀναφέρεται ὁ Ι. Πεσμαζόγλου:

«Κατά τήν νέαν συνάντησιν μεταξύ τοῦ κ. Ρέη καί τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη ἐν Παρισίοις τήν 23ην, 24ην καί 25ην Ἰανουαρίου, ἅπαντα τά ἀφεθέντα ἐκκρεμῆ κατά τήν συνάντησιν τῶν Ἀθηνῶν σημεῖα συνεζητήθησαν ἐν λεπτομερείᾳ, δύο δέ ἐκ τῶν βασικῶν ἀπομενουσῶν διαφωνιῶν ἐπελύθησαν ὑπό τήν αἵρεσιν βεβαίως πάντοτε τῆς ἐπικυρώσεως τῶν ἀποτελεσμάτων ὑπό τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος. Τά κυριώτερα τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων ἀναλύονται κατωτέρω:

»1. Γενική ρήτρα διαφυγῆς

»Ἡ Κοινότης ἐδέχθη ὅπως ἀπαλειφθῆ ἡ κοινοτική ρήτρα διαφυγῆς τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ σχεδίου συμφωνίας, ἀντ' αὐτῆς δέ ἀναγνωρισθῆ ἡ εὐχέρεια τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος ὅπως λαμβάνουν καί ἔναντι τῆς Ἑλλάδος τά μέτρα ἀσφαλείας τά ὁποῖα θά δύνανται νά λάβουν μεταξύ των βάσει τοῦ ἄρθρου 226 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης μέ τήν πρόσθετον κατοχύρωσιν ὅτι κατά τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἄρθρου τούτου ἡ Ἑλλάς ἐξομοιοῦται πρός τάς χώρας-μέλη τῆς Κοινότητος. Ἀντίστοιχος εὐχέρεια ἀναγνωρίζεται βεβαίως καί εἰς τήν Ἑλλάδα. Ἀπό πλευρᾶς τῆς Κοινότητος ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ χρόνος ἰσχύος τῆς ρήτρας διαφυγῆς δέον νά εἶναι ὁ αὐτός διά τήν Ἑλλάδα καί διά τάς χώρας

τῆς Κοινότητος, νά λήξη δέ μέ τό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, ὁπότε λήγει καί ἡ ἰσχύς τοῦ ἄρθρου 226. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐξ ἄλλου ὑπογραμμίζεται ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ εὐχέρεια λήψεως μέτρων ἀσφαλείας διατηρηθῆ διά τήν Ἑλλάδα καθ' ὅλην τήν βασικήν μεταβατικήν περίοδον τῆς συμφωνίας συνδέσεως, ἤτοι ἐπί μίαν 12ετίαν, ἥτις εἶναι ἴση καί πρός τήν προβλεφθεῖσαν ὑπό τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης περίοδον ἰσχύος τῆς ρήτρας ἀσφαλείας διά τάς χώρας-μέλη τῆς Κοινότητος. Ἐξ ἄλλου ἡ διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης καί ἐπομένως καί ἡ περίοδος ἰσχύος τοῦ ἄρθρου 420 δύναται νά συντμηθῆ δι' ἀποφάσεως τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ, δέν εἶναι δέ οὔτε εὔλογον οὔτε δυνατόν ἡ ἰσχύς ἤ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς Ἑλλάδος ὅπως λαμβάνη μέτρα ἀσφαλείας νά ἐξαρτηθῆ ἐκ μονομεροῦς ἀποφάσεως τῆς Κοινότητος.

»2. Ἰταλικόν πρωτόκολλον

»Καίτοι ἡ κατά τά ἀνωτέρω βασικῶς συμφωνηθεῖσα λύσις τοῦ προβλήματος τῆς ρήτρας διαφυγῆς ἀποτελεῖ οὐσιώδη πρόοδον, δέον νά ὑπογραμμισθῆ ὅτι ἡ κατοχύρωσις αὐτῆς συνδέεται καί μέ τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας ἐπί τοῦ ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου τό ὁποῖον θά προβλέπη τήν εὐχέρειαν λήψεως μέτρων ἀσφαλείας ὑπό τῆς Κοινότητος ἐν τῷ συνόλῳ της, ἐν ᾗ περιπτώσει αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ὡρισμένων προϊόντων πρός τήν Κοινότητα καί εἰδικώτερον τῶν ἐσπεριδοειδῶν ὑπερβαίνουσαι ὡρισμένα ὅρια δημιουργήσουν δυσχερείας διά τάς ἀντιστοίχους ἰταλικάς ἐκλογάς. Ἐπί τοῦ σημείου τούτου δέν κατορθώθη νά ἐπιτευχθῆ συμφωνία κατά τάς ἐν Παρισίοις συνομιλίας.

»Ὑπενθυμίζεται ὅτι ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς εἶχε προταθῆ ὅπως, ὅσον ἀφορᾶ τά ἐσπεριδοειδῆ, τά ὅρια πέραν τῶν ὁποίων θά ἠδύναντο νά ληφθοῦν μέτρα ἀσφαλείας εἶναι τοιαῦτα ὥστε νά καλύπτουν τό συνολικόν ἑλληνικόν ἐξαγωγικόν πλεόνασμα μέ εὔλογον προοπτικήν περαιτέρω ἀναπτύξεως (ἤτοι 60.000 τόννων αὐξανομένων κατά 10% ἐτησίως) καί τοῦτο πρός ἀποφυγήν ἀσκήσεως ἐκβιασμοῦ ἐπί τῆς Ἑλλάδος ἐκ μέρους τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπορροφοῦν περίπου τό 75% τῶν συνολικῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ἐσπεριδοειδῶν. Κατά τήν τελευταίαν ἐν Παρισίοις συνάντησιν ἐν πνεύματι περαιτέρω συμβιβασμοῦ πρός ὁριστικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος ἐπροτάθη ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὡς τελική ὑποχώρησις ἐπίπεδον ἐπαινήσεως 30.000 τόννων διά τό σύνολον τῶν ἐσπεριδοειδῶν ἄνευ διακρίσεως καί ποσοστόν συνθέτου ἐτησίας αὐξήσεως 20%.

»Καί ἡ συμβιβαστική αὐτή πρότασις ὅμως δέν ἐγένετο ἀποδεκτή, ἡ ἀντιπροσωπεία δέ τῆς Κοινότητος ἐζήτησε μετ' ἐπιμονῆς ὅπως ἀποχωρισθοῦν τά πορτοκάλια καί μανδαρίνια ἀφ' ἑνός καί τά λεμόνια ἀφ' ἑτέρου, καθοριζομένου τοῦ ὁρίου διά μέν τά πρῶτα εἰς 20.000 τόννους διά δέ τά δεύτερα εἰς 5.000 τόννους. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐτονίσθη ὅτι ὁ καθορισμός ὁρίου 5.000 τόννων διά τά λεμόνια, ὡς προτείνεται ὑπό τῆς Κοινότητος, εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτος καί δύναται νά ἐκθέση τήν Ἑλλάδα εἰς σοβαρωτάτους κινδύνους ἐκβιασμοῦ ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, δεδομένου ὅτι αὐταί ἀπορροφοῦν σχεδόν τό σύνολον τῶν ἐκ 30.000 τόννων περίπου ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν. Ἐδηλώθη πάντως ὅτι ἐφόσον δέν καθορισθῆ συνολικόν ὅριον διά τάς ἐξαγωγάς ἁπάντων τῶν ἐσπεριδοειδῶν συμφώνως πρός τήν τελευταίαν ὡς ἄνω συμβιβαστικήν πρότασιν τῆς Ἑλλάδος, οὕτως ὥστε νά ὑπάρξουν ἐπαρκῆ περιθώρια ἐλαστικότητος, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐπιμείνη ἐπί τοῦ καθορισμοῦ ὁρίου 20.000 τόννων διά τά πορτοκάλια καί μανδαρίνια καί 20.000 τόννων διά τά λεμόνια μέ ἐτήσιον ρυθμόν συνθέτου αὐξήσεως 20%.

»Δέον νά ὑπογραμμισθῆ ὅτι οὐσιώδη ἑλληνικήν ὑποχώρησιν πρός τόν σκοπόν τῆς διευκολύνσεως τῆς ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἀπετέλεσε καί ἡ ἀποδοχή ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὅπως περιληφθοῦν καί τά ροδάκινα εἰς τό ἰταλικόν πρωτόκολλον, μέ μικράν αὔξησιν τῆς ποσότητος ἐκκινήσεως (ἤτοι 40.000 τόννων ἔναντι τῶν ὑπό τῆς Ἰταλίας προτεινομένων 34.000). Δέν εἶναι δυνατόν ὅμως διά τήν Ἑλλάδα νά δεχθῆ ὅπως πέραν τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί τῶν ροδακίνων περιληφθοῦν ἐπίσης αἱ σταφυλαί.

»3. Γεωργικά ἀνταλλάγματα ὑπέρ τῆς Κοινότητος

»Τό ἕτερον ἐκ τῶν οὐσιωδῶν θεμάτων διαφωνίας, ἐπί τοῦ ὁποίου ἐπετεύχθη συμφωνία κατά τάς ἐν Παρισίοις συνομιλίας κατόπιν σημαντικῶν ἑλληνικῶν ὑποχωρήσεων, εἶναι τό θέμα τῶν ὑπό τῆς Κοινότητος αἰτουμένων μονομερῶν δασμολογικῶν παραχωρήσεων ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὅσον ἀφορᾶ ἀριθμόν τινα γεωργικῶν προϊόντων ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος δι' ὡρισμένας χώρας τῆς Κοινότητος καί δή τήν Ἰταλίαν καί Ὁλλανδίαν. Ἐν πρώτοις ἐγένετο δεκτόν ὅπως διά τό σύνολον σχεδόν τοῦ ὑπό τῆς Κοινότητος προταθέντος πίνακος ἐφαρμοσθῆ μονομερῶς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος κατά τήν πρώτην 10ετίαν ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας καί ὑπό τήν αἵρεσιν τῆς ἐναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος τό καθεστώς τῶν δασμολογικῶν μειώσεων τῆς 22ετίας. Τό καθεστώς τοῦτο προβλέπει τέσσαρας διαδοχικάς μειώσεις ἐκ 5% ἑκάστην πραγματοποιηθησομένας ἐντός διαστήματος 7,5 ἐτῶν ἀπό τῆς ἐφαρμογῆς τῆς συμφωνίας. Πέραν τῶν ἀνωτέρω ἐγένετο δεκτόν ἐπίσης ὅπως διά τό βούτυρον, τούς τυρούς εὐρωπαϊκοῦ τύπου καί τά χοιρομέρια, ἅπαντα εἴδη τά ὁποῖα ἐνδιαφέρουν ὅλως ἰδιαιτέρως τήν Ὁλλανδίαν καί ἐν μέρει τήν Ἰταλίαν, αἱ πραγματοποιηθησόμεναι μειώσεις κατά τά πρῶτα 7,5 ἔτη ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς συμφωνίας ἀνέλθουν εἰς 50-55% καί 40% ἐντιστοίχως.

»4. Χρηματοδοτικά

»Πέραν τοῦ ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου τό ἕτερον βασικόν σημεῖον διαφωνίας ἐπί τοῦ ὁποίου δέν ἐπετεύχθη συμφωνία εἶναι τό θέμα τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὡς πρός τό θέμα... αἱ διαφωνίαι ἀφοροῦν τόσον τό ποσόν —διά τό ὁποῖον ὡς γνωστόν ἡ Κοινότης προτείνει 125 ἑκατ. δολλ. ἔναντι τῆς ἑλληνικῆς προτάσεως ὅπως τοῦτο τοὐλάχιστον ἀνέλθη εἰς 150 ἑκατ. δολλ. — ὅσον καί τήν προβαλλομένην ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος ἀπαίτησιν ὅπως ἡ χρηματοδότησις αὕτη συνδυασθῆ μέ τήν ρύθμισιν τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους ἐντός τῆς πενταετοῦς περιόδου, κατά τήν ὁποίαν προβλέπεται ἡ εἰς τήν Ἑλλάδα διάθεσις τῶν ὡς ἄνω κεφαλαίων. Ἐπί τοῦ σημείου τούτου ἡ ἑλληνική θέσις παραμένει ἄκαμπτος, δεδομένου ὅτι πρῶτον, τά δύο θέματα εἶναι ἐν-

τελῶς ἄσχετα καί ἐπομένως οἱοσδήποτε συσχετισμός τοῦ δημοσίου χρέους πρός τήν συμφωνίαν συνδέσεως καί τήν παρασχεθησομένην ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς συμφωνίας ταύτης χρηματοδοτικήν βοήθειαν πρός τήν Ἑλλάδα εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτος καί δεύτερον ἡ ἀποδοχή οἱουδήποτε τοιούτου ὅρου θά καθίστα ἀδύνατον ἀκριβῶς τήν ἐπιδιωκομένην ρύθμισιν τοῦ δημοσίου χρέους λόγω τῆς ἀναμφισβητήτως προκληθησομένης αὐξήσεως τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ὁμολογιούχων. Ἐπί τοῦ θέματος τοῦ δημοσίου χρέους ἰδιαιτέρως ἐπιμένουν οἱ Ὁλλανδοί οἱ ὁποῖοι καί ἐξέφρασαν τάς ἐπί τοῦ θέματος τούτου ἀπόψεις των καί εἰς πρόσφατον σύσκεψιν προκληθεῖσαν ὑπό τοῦ κ. Μπλάκ, καθ' ἥν ἐζήτησαν οὗτοι τήν ἄσκησιν πιέσεως ἐπί τῆς Ἑλλάδος διά τήν ρύθμισιν τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους. Κατά τάς ἐκ Βρυξελλῶν πληροφορίας, τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν μέ πολιτικήν ἐκτίμησιν τοῦ ζητήματος ἀπεδέχθη τόν διαχωρισμόν τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ δημοσίου χρέους ἀπό τοῦ χρηματοδοτικοῦ θέματος, ἀλλ' ἀπεφάσισε τήν παραπομπήν αὐτοῦ εἰς τό προσεχές Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν καί τήν ἀναβολήν τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως εἰς κοινήν συνεδρίασιν τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν καί Οἰκονομικῶν.

»Αἱ συμφωνηθεῖσαι λύσεις τόσον κατά τάς συνομιλίας τῶν Ἀθηνῶν ὅσον καί κατά τάς συνομιλίας τῶν Παρισίων, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν ἅπαντα τά βασικώτερα σημεῖα διαφωνίας πλήν τοῦ ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου καί τοῦ θέματος τῆς χρηματοδοτήσεως συνεζητήθησαν εἰς τό Συμβούλιον ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος τῆς 30ης καί 31ης Ἰανουαρίου. Κατά τάς ἐκ Βρυξελλῶν πληροφορίας ἐξεδηλώθησαν ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῆς Ὁλλανδίας καί Ἰταλίας ἐπί τῶν γνωστῶν θεμάτων, φαίνεται ὅμως ὅτι κατ' ἀρχήν ἐπεκυρώθησαν τά συμφωνηθέντα εἰς Ἀθήνας καί Παρισίους μέ ὡρισμένας ὅμως ἐπιφυλάξεις ἐπί οὐσιωδῶν θεμάτων, τό ἀκριβές περιεχόμενον τῶν ὁποίων δέν εἶναι ἀκόμη γνωστόν. Αἱ ἐκκρεμότητες ὡς πρός τό χρηματοδοτικόν καί τό ἰταλικόν πρωτόκολλον παραμένουν καί εἶναι διά τοῦτο σκόπιμον ὅπως ἐπί τῶν δύο τούτων σημείων συγκεντρωθοῦν αἱ ἑλληνικαί ἐνέργειαι μέ γενικωτέραν ἀνακοίνωσιν ὅτι ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἔχουν πλήρως ἐξαντληθῆ τά ὅρια ὑποχωρήσεων.

»Κατά τάς ἐκ Βρυξελλῶν πληροφορίας τό Συμβούλιον ὑπουργῶν θά ἐπανεξετάση τό θέμα τῆς ἑλληνικῆς συμφωνίας κατά τήν προσεχῆ σύνοδον αὐτοῦ τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου μέ προοπτικήν ὁριστικῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς ἵνα καταστῆ δυνατή ἡ μονογράφησις τῆς συμφωνίας ἐντός τοῦ Φεβρουαρίου. Εἶναι ἐν τούτοις ἀναγκαῖον καί οὐσιῶδες νά ἐξηγηθῆ εἰς τάς ἓξ Κυβερνήσεις ὅτι πέραν τῶν συμφωνηθέντων εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατος ἄλλης ὑποχωρήσεως ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, διότι θίγονται βασικά διά τήν Ἑλλάδα θέματα ἀρχῆς καί οὐσίας»[298].

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς νέας, τριήμερης διάρκειας, φάσεως τῶν διαπραγματεύσεων, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

»Ὁ κ. Πρωτοπαπαδάκης, ὑπουργός Συντονισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, καί ὁ κ. Ρέυ, μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, συνοδευόμενοι ὑπό τῶν μελῶν τῶν ἑκατέρωθεν ἀντιπροσωπειῶν, συνέχισαν ἐν Παρισίοις, τήν 23ην, 24ην καί 25ην Ἰανουαρίου, τάς συνομιλίας, τάς ὁποίας ἤρχισαν εἰς Ἀθήνας τήν 9ην Ἰανουαρίου, πρός τόν σκοπόν ὅπως προηγηθῆ ἡ ἐξέτασις τῶν ἐκκρεμῶν προβλημάτων εἰς τάς διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ. Ὅλα τά προβλήματα ταῦτα ἐξητάσθησαν ἐν λεπτομερείᾳ, λύσεις δέ ἐξευρέθησαν ἐπί θεμάτων εἰς τά ὁποῖα εἶχον ἀναφυῆ δυσχέρειαι, εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾶ τάς γενικάς ρήτρας διαφυγῆς τῆς συμφωνίας.

»Αἱ ὡς ἄνω συνομιλίαι προώθησαν οὐσιωδῶς τάς διαπραγματεύσεις καί αἱ δύο ἀντιπροσωπεῖαι θεωροῦν ὅτι ἱκανοποιητικαί λύσεις θά καταστῆ δυνατόν νά ἐξευρεθοῦν δι' ὡρισμένα προβλήματα, τά ὁποῖα παραμένουν εἰσέτι ἐκκρεμῆ, φρονοῦν δέ ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀφ' ἑνός καί τό Συμβούλιον ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ ἀφ' ἑτέρου θά δυνηθοῦν νά ἐπικυρώσουν κατά τό τέλος τοῦ μηνός τά μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα τῶν ἐν ἐξελίξει διαπραγματεύσεων, διότι αὐταί θά καταστῆ δυνατόν νά τερματισθοῦν συντόμως».

23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων τῶν δημοσίων ἐκπαιδευτικῶν ἐκδίδει ἀνακοίνωση μέ τήν ὁποία ἐξηγεῖ τούς λόγους πού τήν ὤθησαν νά ἀποφασίσει τήν πραγματοποίηση ἀποχῆς ἀπό τά μαθήματα. Συγκεκριμένα, καταγγέλλει τήν κατά τήν ἄποψή της συνεχιζόμενη ἄνιση μεταχείριση τῶν ἐκπαιδευτικῶν σέ σχέση μέ ἄλλους κλάδους.

Σέ ἀπάντηση, ἡ Κυβέρνηση, μέ ἀνακοίνωσή της, ἐπικαλέστηκε τήν πρό διμήνου μόλις γενική αὔξηση μισθῶν καί συντάξεων, καθώς καί τήν ἀνάγκη νά μήν προστεθοῦν καί ἄλλα βάρη στόν κρατικό προϋπολογισμό. Κατόπιν, ἀπαρίθμησε τά μέτρα πού εἶχε λάβει τά τελευταῖα χρόνια ὑπέρ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, ὅπως τή δυνατότητα διορισμοῦ δημοδιδασκάλων χωρίς διαγωνισμό καί τήν εὐχέρεια ἀκώλυτης ἐξελίξεώς τους, τήν αὔξηση τῶν ἀποδοχῶν τῶν καθηγητῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, καθώς καί τό διορισμό μεγάλου ἀριθμοῦ ἐκπαιδευτικῶν, στοιχεῖα πού καταδείκνυαν ὅτι δέν ὑπῆρξε ἄνιση μεταχείριση τοῦ κλάδου. Ὁπωσδήποτε, κατέληγε ἡ ἀνακοίνωση, ἡ Κυβέρνηση θά ἐπιθυμοῦσε νά βελτιώσει καί ἄλλο τή θέση τῶν λειτουργῶν αὐτῶν, πρᾶγμα ὅμως ἀντικειμενικά ἀδύνατο βάσει τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τοῦ Δημοσίου.

Ἡ ἀπεργία τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγματοποιήθηκε, ὅπως εἶχε προβλεφθεῖ, στίς 26 Ἰανουαρίου καί συνεχίστηκε μέχρι τίς ἀρχές Μαρτίου, ὁπότε ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας Γ. Βογιατζῆ, τά Δ.Σ. τῶν καθηγητῶν καί τῶν δασκάλων καθώς καί τούς ἐκπροσώπους τῶν γονέων καί κηδεμόνων, οἱ ὁποῖοι ἐξέθεσαν τίς ἀπόψεις τους γιά τή μεταχείριση τῶν ἐκπαιδευτικῶν στούς κόλ-

πους τοῦ εὐρύτερου δημοσιοϋπαλληλικοῦ κλάδου. Μετά τήν ἐπικοινωνία αὐτή, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε:

«Ἄν καί δέν προκύπτει ἄδικος ἐν γένει μεταχείρισις ἀπό τά στοιχεῖα τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν, ἐνέκρινα ἐν τούτοις τήν ἐξέτασιν τοῦ θέματος ὑπό πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτάτων κρατικῶν λειτουργῶν, ἡ ὁποία θέλει ὑποβάλει ἐντός τριμήνου τό πόρισμά της. Ἐφόσον δέ ἤθελε διαπιστωθῆ ἀδικία, θέλει αὕτη ἀντιμετωπισθῆ τμηματικῶς, ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τοῦ τρέχοντος ἔτους».

Μετά τήν ἐξέλιξη αὐτή, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους στόν πρωθυπουργό καί ἀνέστειλαν τήν ἀπεργιακή τους κινητοποίηση.

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Καταρτίζεται εἰδικό πενταετές πρόγραμμα γεωργικῶν βιομηχανιῶν, τό ὁποῖο περιλαμβάνει ἐργοστάσια ἀξιοποιήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς χώρας μέ σκοπό τή συμπλήρωση καί τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν βιωσίμων ἐν λειτουργία βιομηχανιῶν. Τό συνολικό ὕψος τοῦ προγράμματος ὑπολογίζεται σέ 1.346.000 δρχ., ἀπό τίς ὁποῖες τά 450 (15 ἑκατ. δολλ.) συνάλλαγμα γιά τήν προμήθεια μηχανημάτων ἀπό τό ἐξωτερικό.

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεργάζεται, στό Πολιτικό Γραφεῖο, μέ τόν ἀντιπρόεδρο, Π. Κανελλόπουλο καί τούς ὑπουργούς Ἐσωτερικῶν, Ἐξωτερικῶν καί Προεδρίας, σχετικά μέ τίς ἐξελίξεις στό θέμα Μέρτεν, μετά τή νέα ἀπόπειρα ἀποπροσανατολισμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης ἀπό τόν ἐγκληματία πολέμου.

Ὁ Μέρτεν εἶχε ἰσχυριστεῖ ὅτι εἶχε εἰδοποιηθεῖ ἀπό τόν ἁρμόδιο ἀνακριτή τοῦ Βερολίνου πώς ἡ κλήση του νά καταθέσει, γιά τίς μηνύσεις που ἐκκρεμοῦσαν ἐναντίον του, εἶχε ἀναβληθεῖ ἐπ' ἀόριστον. Παράλληλα, ἡ ἐφημερίδα «Hamburger Echo» δημοσίευσε ἐπιστολή τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ δυτικογερμανικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, φόν Χάαζεν, ἡ ὁποία, κατά τή μετάφραση πού δημοσιεύτηκε στόν ἑλληνικό τύπο, ὑπονοοῦσε ὅτι ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση τῆς Βόννης τῆς 28ης Σεπτεμβρίου εἶχε ἐκδοθεῖ μετά ἀπό ἑλληνικές πιέσεις καί εἶχε ὑπαγορευτεῖ ἀπό πολιτική σκοπιμότητα. Ἀπό τήν πλευρά τῆς Ἀθήνας, ὁ ὑφυπουργός Προεδρίας, Τ. Τριανταφυλλάκος, ἔκαμε, σχετικά, τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν ἔχει γνῶσιν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία ἄλλωστε εἰς οὐδεμίαν γερμανικήν ἐφημερίδα ἐδημοσιεύθη. Πάντως, εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, εὐθύς ὡς ἔλαβε τό πρῶτον γνῶσιν τῶν συκοφαντικῶν δημοσιευμάτων, προέβη, ὡς εἴθισται, εἰς διαμαρτυρίαν πρός τήν γερμανικήν Κυβέρνησιν καί ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὅπως λάβη θέσιν πρός ἐνημέρωσιν τῆς γερμανικῆς κοινῆς γνώμης».

Ἡ ἐπιστολή φόν Χάαζεν θά ἀπασχολήσει καί τήν ἑλληνική Βουλή. Στή διάρκεια τῆς σχετικῆς συνεδριάσεως, ὁ Σ. Κωστόπουλος, ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕΑ, ὁ Η. Ἡλιοῦ, τῆς ΕΔΑ, ὁ Γ. Ἀθανασιάδης-Νόβας, τῆς ΝΠΚ, ὁ Σ. Μαρκεζίνης, ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν καί ὁ Γ. Παπανδρέου κατηγόρησαν τήν Κυβέρνηση ὅτι εἶχε ἀσκήσει πιέσεις στή Βόννη γιά τήν ἔκδοση ἀπό τή Δ. Γερμανία «πιστοποιητικοῦ» ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὑποστήριξαν, ἀκόμη, ὅτι ἡ ἐπιστολή Χάαζεν ἀναιροῦσε τή γερμανική ἀνακοίνωση τῆς 28 Σεπτεμβρίου.

Ἀπαντώντας, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, σημείωσε τήν ἀπογοήτευσή του ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ συκοφαντίες ἑνός ἐγκληματία πολέμου ἀρκοῦσαν γιά νά παρασύρουν τό ἑλληνικό κοινοβούλιο σέ τέτοιες συζητήσεις. Ἡ Ἑλλάδα, εἶπε, δέν πίεσε τή Βόννη, ἀλλά εἶχε ζητήσει ἐξηγήσεις γιά τίς ἐπιθέσεις τοῦ τύπου τῆς χώρας αὐτῆς σέ βάρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὅσο γιά τό θέμα φόν Χάαζεν, ἡ Ἀθήνα εἶχε ζητήσει ἐξηγήσεις ἀπό τή Δ. Γερμανία γιά τό ἐπεισόδιο, καί ἡ τελευταία εἶχε διαμηνύσει ὅτι ἀγνοοῦσε τήν ἐπιστολή, ἡ ὁποία δέν ἀποτελοῦσε ἔγγραφο τοῦ δυτικογερμανικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἀλλά ἰδιωτικό. Ὁ ὑπουργός ἀναφέρθηκε καί στό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς, παρατηρώντας ὅτι ἡ σχετική μετάφραση δέν ἀπέδιδε σωστά τό πνεῦμα της. Πράγματι, ἀπό τήν ἀντιπαραβολή τῶν δύο κειμένων, φαινόταν ὅτι ἡ ἐπιστολή, στήν ὀρθή της μετάφραση, δέν περιεῖχε τίποτε τό μεμπτό κατά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπιπλέον, ὁ Ε. Ἀβέρωφ δημοσιοποίησε τήν ἀκόλουθη ρηματική διακοίνωση τῆς Βόννης, μέ τήν ὁποία δίνονταν ἱκανοποιητικές ἐξηγήσεις γιά τό θέμα:

«Ἡ ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις διατηρεῖ ὡς καί πρότερον τήν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀπό 28ης Σεπτεμβρίου 1960, σχετικῶς πρός τά δημοσιεύματα τοῦ τύπου περί μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀνακοίνωσις αὐτή υἱοθετεῖτο μονίμως ὑπό τοῦ εἰσηγητοῦ Τύπου τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, φόν Χάαζεν, κατά πρές κόνφερανς καί κατά συνομιλίας μετά τῶν δημοσιογράφων. Διά τῆς πρός τόν ἀρχισυντάκτην τῆς "Ἠχοῦς τοῦ Ἀμβούργου" ἀπευθυνομένης ἐπιστολῆς του, ἀπό 19.1.61, ὁ φόν Χάαζεν ἤθελε νά καταστήση σαφές μόνον διατί τό ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε χωρίς προηγουμένην ἐπαφήν μετά τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος ταύτης, τήν ἐν ἀρχῇ ἀναφερομένην ἀνακοίνωσιν τῆς ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως. Ὡρισμέναι ἐκφράσεις τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, αἵτινες προε-

κάλεσαν ἐν Ἑλλάδι ἐσφαλμένην ἐντύπωσιν, ἐξηγοῦνται μόνον διά τοῦ ἰδιωτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐπιστολῆς καί ἀπό τῆς προθέσεως μόνον ὅπως μή εἰσέλθη ἐκ νέου εἰς συζήτησιν ἐπί τῆς οὐσίας»[299].

26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Συγκροτεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, τοῦ διοικητῆ καί τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς ΑΤΕ, καί ἁρμοδίων παραγόντων, στήν ὁποία ἐξετάζεται τό πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας.

Ὁ πρωθυπουργός ἐνέκρινε τό πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας γιά τό 1961 καί ἔδωσε ἐντολές γιά τήν ἄμεση προώθηση τῶν ἔργων καί τήν ταχύτερη ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων.

Τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο ἀναφέρει:

Τό σύνολον τῶν διατιθεμένων πιστώσεων ἐκ τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων εἰς τό ὑπουργεῖον Γεωργίας, ἀνέρχεται εἰς 801.051.000 δρχ. καί κατανέμεται ὡς κάτωθι:

1) Ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα 299.839.000 δρχ. 2) Ὀρεινή οἰκονομία καί δασικά ἔργα 224 ἑκατ. δρχ. 3) Ἐποικισμός παραμεθορίων περιοχῶν 24 ἑκατ. δρχ. 4) Ἀνάπτυξις οἰκονομίας κλασικῶν καπνικῶν περιοχῶν 23 ἑκατ. δρχ. 5) Σιταποθῆκαι, λαχαναγορά Ἀθηνῶν, ἐπιδότησις γεωργικῶν βιομηχανιῶν 110.150.000 δρχ. 6) Ἔρευνα, φυτοπαθολογία, κτηνοτροφικοί σταθμοί, κτηνιατρεῖα, δενδροκομία, ἀμπελουργία 78.962.000 δρχ. 7) Γεωργική ἐκπαίδευσις 25.900.000 δρχ. 8) Μελέται διάφοροι 15.200.000 δρχ.

Διά τῶν ἀνωτέρω πιστώσεων, ἀφ' ἑνός μέν θά συνεχισθοῦν τά ἀρξάμενα καί σταδιακῶς ἐκτελούμενα ἔργα καί προγράμματα, ἀφ' ἑτέρου δέ θά γίνῃ ἔναρξις καί νέων τοιούτων.

Οὕτω, θά συνεχισθοῦν μέ ἐντατικόν ρυθμόν τά ἀρξάμενα ἔργα ἀρδευτικῶν δικτύων καί ἀξιοποιήσεως περιοχῶν τῆς χώρας. Ἡ διδομένη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τόν τομέα τοῦτον ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, ἐνῶ τό 1955 διετέθησαν δι' ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα 180 ἑκατ. δρχ. καί πέρυσι 620 ἑκατ., δι' ἐφέτος ἐνεκρίθησαν πιστώσεις 970.700.000, ἐκ τῶν ὁποίων 670.861.000 δρχ. ἀφοροῦν ἔργα ἐκτελούμενα ὑπό τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων, ὡς ἀνεκοινώθη τήν 8ην τρέχοντος, τά δέ 299.839.000 δρχ. διά τά ὑπό τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας ἐκτελούμενα. Ἐκ τῆς πιστώσεως τῶν 299,8 ἑκατ. θά διατεθοῦν 232,3 ἑκατ. δι' ἀρδευτικά ἔργα εἰς περιοχάς Ἄρτης, Τυρνάβου, Τρινασοῦ Λακωνίας, Βοϊδομάτη Ἰωαννίνων (ἀριστερά ὄχθη), Ἀλιστράτης Δράμας, Γιάλοβας Πυλίας, Μπόιδα Μαυρῆ, Κεφαλαρίου Ἄργους, Ρέμβης Δράμας, Σταυροῦ Μικρουγουζίου Θέρμου Τριχωνίδος, Α΄ Ζώνης Ἰωαννίνων, Καρδίτσης, Σερρῶν, Βελλᾶς Παρακαλάμου, Σιταγρῶν Δράμας, Ἔρκινας Λεβαδείας, Λεσσίνι, Κουρνᾶ Χανίων, Φοινικιᾶς Ἡρακλείου, Ἰάσμου, Μαρμαρᾶ Καβάλας, Παραβόλας Ἀγρινίου, Καλοῦ Ἀγροῦ Δράμας, Νοτίου τμήματος Δράμας, Νεοχωρίου, Μονοβρύσης Σερρῶν, Βρυσσελῶν Θεσπρωτίας, Βοϊδομάτη Ἰωαννίνων (δεξιά ὄχθη), τριτεύοντα δίκτυα Ἀχελώου, Φασίδερη Ἀττικῆς, Ἀσίνης Ἀργολίδος, Χτούρι Καρδίτσης, Ὀλυμπιάδος Χαλκιδικῆς, Καστέλλου Ἀποκορώνου, Χανδρινοῦ Πυλίας, Γλαύκου Ἀχαΐας, τριτεύοντα δίκτυα Θεσσαλονίκης.

Ἄλλα 4,1 ἑκατ. δρχ. δι' ὑδροαρδευτικά ἔργα εἰς περιοχάς Γιακάδων Νέστου, Σταυρουπόλεως Ξάνθης, Βρεσθένων Λακωνίας, ἄλλα 24 ἑκατ. δι' ἔργα ἀντιπλημμυρικά, ἀξιοποιήσεως καί ἀποξηραντικά εἰς περιοχάς Χειμαδίτιδος, Θεσσαλιώτιδος (Κακάρας), Λακιᾶς Ἀντιγόνου, Λιμνοθαλάσσης Μεσολογγίου, Φλωρίνης, Λειβαδίου Νάξου καί 39.439.000 διά τήν συνέχισιν τῶν εἰδικῶν προγραμμάτων μελετῶν, γεωτρήσεων, πειραματικῶν ἐργασιῶν, ἀξιοποιήσεως ἁλατούχων ἐδαφῶν, ἔργων νομαρχιακῶν ταμείων καί τεχνικήν βοήθειας Ἄρτης.

Πέραν τῆς πιστώσεως τῶν 299,83 ἑκατ. τό ὑπουργεῖον Γεωργίας ἀπό τοῦ τρέχοντος ἔτους θά ἐπιδιώξῃ κυρίως τήν συστηματοποίησιν καί ἰσοπέδωσιν τῶν ἐκ τῶν ἔργων ἐξυπηρετουμένων ἐκτάσεων, ὥστε νά ἀξιοποιηθοῦν εἰς τήν μεγίστην δυνατήν κλίμακα τά μέχρι σήμερον ἐκτελεσθέντα καί συνεχιζόμενα βασικά ἔργα καί θά διαθέσῃ ἄλλα 21 ἑκατ. διά τήν προμήθειαν τῶν ἀναγκαιούντων μηχανημάτων (ἑλκυστήρων, ἰσοπεδωτήρων, αὐλακωτήρων κ.λ.π.).

Εἰς τόν τομέα τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας καί ὀρεινῶν ὑδρονομικῶν ἔργων καί δασικῶν ἔργων, διατίθενται 224 ἑκατ. ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καί ἄλλα 77 ἑκατ. τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἄλλων πόρων.

Διά τά ἔργα τῆς ὀρεινῆς οἰκονομίας διατίθενται 110 ἑκατ. ὅπως συνεχισθῆ ἡ κατασκευή πεζουλίων καί ἀναβαθμιδώσεων πρός προστασίαν ἐπικλινῶν ἐδαφῶν καί ἀπόδοσιν τούτων εἰς τήν καλλιέργειαν, ἡ ἐπιδότησις κατασκευῆς μικρῶν συνεταιρικῶν τυροκομείων κτηνοτροφικῶν κτισμάτων, φρεάτων καί δεξαμενῶν ὕδατος, ἡ ἐπιδότησις ἀγορᾶς μικρῶν καί μεγάλων παραγωγικῶν ζώων, κυψελῶν, δενδρυλλίων καί ἀντλητικῶν συγκροτημάτων καί ἡ ἐπιδότησις ἐγκαταστάσεως θερμοκηπίων διά πρώιμα λαχανικά καί καλλιεργειῶν διά κτηνοτροφικάς καλλιεργείας.

Διά τά δασικά καί ὀρεινά ὑδρονομικά ἔργα θά διατεθοῦν 114 ἑκατ. διά νά συνεχισθῆ ἡ δασική ὁδοποιία, διά τῆς κατασκευῆς 400 χλμ. νέων δασικῶν ὁδῶν, θά συνεχισθοῦν αἱ ἀναδασώσεις ἐπί ἐκτάσεως 100.000 στρεμμάτων, ἡ δημιουργία φυτειῶν λεύκης αἴτινες θά αὐξήσουν ἐντός δεκαετίας τήν παραγωγήν ξυλείας κατά 182.000 κυβ. μέτρα καί ἡ πλήρης ἐντός 10ετίας ἀναδάσωσις τοῦ λεκανοπεδίου Ἀττικῆς.

Ἐπίσης θά ἐνισχυθῆ ἡ καλλιέργεια δασικῶν φυτωρίων καί θά ἐπιδοτηθῆ ἡ δημιουργία κοινοτικῶν δασῶν εἰς 300 κοινότητας.

Θά κατασκευασθοῦν ὡσαύτως νέα δασικά κτίρια καί ἐγκαταστάσεις, θά συνεχισθῆ ἡ ταξινόμησις γαιῶν εἰς Σπερχειόν καί Ἤπειρον, θά ἀναπτυχθοῦν ἡ θήρα καί ἡ ἁλιεία ὀρεινῶν ὑδάτων, θά δημιουργηθοῦν ἐκτροφεῖα εὐγενῶν θηραμάτων εἰς Πάρνηθα, Πάρνωνα, Παρνασσόν καί Οἴτην καί εἰδικόν ἐκκολαπτήριον πέστροφας εἰς Ἤπειρον διά τόν ἐμπλουτισμόν ὀρεινῶν ρεόντων ὑδάτων καί θά κατασκευασθοῦν 15 παρατηρητήρια μέ τηλεφωνικά δίκτυα διά τήν προστασίαν τῶν δασῶν ἀπό τάς πυρκαϊάς. Θά γίνῃ προμήθεια μηχανημάτων δασικῆς ὁδοποιίας, ἐργαλείων ὑλοτομίας καί μέσων ἐπικοινωνίας διά τήν συντήρησιν τῶν ἐκτελουμένων ἔργων καί ὀρθολογιστικήν ἐκμετάλ-

λευσιν τῶν δασικῶν συγκροτημάτων καί ἐπέκτασις κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Ἰνστιτούτου Δασικῶν Ἐρευνῶν καί ὁ ἐξοπλισμός του δι' ὀργάνων.

Τέλος, θά συνεχισθοῦν τά δασοτεχνικά ἔργα τῶν ὀρεινῶν λεκανῶν χειμάρρων, ὥστε νά προστατευθοῦν καί ἐξασφαλισθοῦν μονίμως τά πεδινά ἔργα ἀπό τάς χειμαρρικάς πλημμύρας καί νά ἀποκατασταθοῦν νέα ὀρεινά ἐδάφη καί ἡ ἐν γένει οἰκονομία τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν τῶν διαβιούντων ἐντός τῆς ἐξ 11 ἑκατ. στρεμμάτων ἐκτάσεων τῶν ὑπό διευθέτησιν λεκανῶν.

Εἰς τόν τομέα ἐπανεποικισμοῦ παραμεθορίων περιοχῶν μέχρι τέλους 1960 κατεσκευάσθησαν 1.721 κατοικίαι, σχολεῖα καί ἐκκλησίαι, 477 ὑδραγωγεῖα, ὑδατοδεξαμεναί, γεωτρήσεις καί ἀρδεύσεις, ἐγένοντο ἐκχερσώσεις 58.550 στρεμμάτων, διηνοίχθησαν καί ἐβελτιώθησαν 995 χλμ. ὁδῶν, κατεσκευάσθησαν ἀντιπλημμυρικά καί ἀποστραγγιστικά ἔργα ἐπί ἐκτάσεως 573 χλμ. στρεμμάτων, ἠλεκτροφωτίσθησαν 39 χωρία καί διετέθησαν εἰς τούς χωρικούς 10.700 μικρά καί μεγάλα ζῶα καί 10.000 εὐρωπαϊκαί κυψέλαι. Ἡ ἐφετεινή πίστωσις 24 ἑκατ. θά δαπανηθῆ διά τόν ἐποικισμόν παραμεθορίων περιοχῶν Καστοριᾶς, Φλωρίνης, Δερείου Ἔβρου καί Σταυρουπόλεως Ξάνθης.

Διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας κλασικῶν καπνικῶν περιοχῶν Α. Μακεδονίας καί Θράκης κατηρτίσθη πρόγραμμα ὕψους 287 ἑκατ. τεθέν εἰς ἐφαρμογήν ἀπό τοῦ 1960 ὅπως δημιουργηθῆ ἐξωκαπνικόν εἰσόδημα τῶν καπνοπαραγωγῶν, βελτιωθῆ ἡ παραγωγή καπνοῦ καί μειωθῆ τό κόστος διά τῆς ἐκτελέσεως τοπικῶν ἔργων καί λήψεως εἰδικῶν μέτρων ἐνισχύσεως.

Πέραν τῶν ὑπό ἐκτέλεσιν προγραμματισθεισῶν μεγάλων γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ὡς τά ἐργοστάσια ἀζώτου, ζακχάρεως κ.λ.π., ἐτέθησαν κατά τό παρελθόν ἔτος εἰς λειτουργίαν τά μεγάλα ψυγεῖα Ναούσης καί Σκύδρας, δημοπρατοῦνται συντόμως τά ψυγεῖα τῆς λαχαναγορᾶς Ἀθηνῶν καί τῆς Βεροίας, χωρητικότητος 28.000 κ.μ., μελετῶνται δέ τά ψυγεῖα Κατερίνης καί Πατρῶν χωρητικότητος 15.000 κ.μ., ἀνετέθη εἰς τήν ΑΤΕ ἡ λειτουργία τοῦ ἀπό ἐτῶν ἑτοίμου μεγάλου ψυγείου Ἡρακλείου Κρήτης, ἀναμένεται δέ ἡ μελέτη τοῦ Γάλλου εἰδικοῦ διά τάς περαιτέρω ἀνάγκας τῆς χώρας εἰς ψυκτικάς ἐγκαταστάσεις.

Ὡσαύτως παρηγγέλθησαν καί παραλαμβάνονται μέχρι τοῦ Ἰουλίου 200 βαγόνια-ψυγεῖα ὑψηλῆς μονώσεως καί μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1962 ἄλλα 200 συνήθη βαγόνια-ψυγεῖα.

Εἰς τόν τομέα σιταποθηκῶν καί λαχαναγορᾶς Ἀθηνῶν ἐνεκρίθησαν ἐν συνόλῳ πιστώσεις 90 ἑκατ., ἐξ ὧν 25 διά σιταποθήκας καί 65 διά τήν λαχαναγοράν.

Οὕτω, θά ἐπισπευσθῆ ἡ κατασκευή τῶν προγραμματισθεισῶν σιταποθηκῶν ὥστε μέχρι τέλους 1961 ἡ χωρητικότης των νά ἀνέλθη εἰς 309.000 τόννους.

Τά ἔργα τῆς λαχαναγορᾶς Ἀθηνῶν προβλέπεται νά περατωθοῦν μέχρι τοῦ 1962. Ἡ συνολική δαπάνη τοῦ ἔργου προϋπελογίσθη εἰς 211 ἑκατ., ἐξ ὧν 100 ἑκατ. τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας καί 111 ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

Διά τήν ἐπιδότησιν τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν διατίθενται 20.150.000 δρχ. ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, ἐπί συνολικῆς ἀξίας ἔργων γεωργικῶν βιομηχανιῶν 61 ἑκατ., ἐξ ὧν 15,1 εἰς τυροκομεῖα-γαλακτοπωλεῖα Ἄργους, Πατρῶν, Κερκύρας, Ρόδου, Ἔβρου, Ἰωαννίνων, Ἡμαθίας, Βόλου κ.λ.π. καί 5 ἑκατ. εἰς συνεταιριστικάς βιομηχανίας δενδροκομικῶν καί κηπευτικῶν προϊόντων. Οὕτω θά βελτιωθῆ ἡ ποιότης καί θά μειωθῆ ἡ τιμή κόστους τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων.

Πέραν τούτου, πολλαί μεγάλαι καί μικραί γεωργικαί βιομηχανίαι ἱδρύθησαν καί ἱδρύονται κατ' ἔτος διά τήν ἀξιοποίησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ὡς ἐργοστάσια χυμῶν, οἰνοποιεῖα, κονσερβοποιεῖα, ἐλαιουργεῖα, τυροκομεῖα, γαλακτοκομεῖα, κέντρα διαλογῆς καί συσκευασίας, ἀποθῆκαι, ξηραντήρια καί πάσης φύσεως ἄλλα ἐργοστάσια, διατιθεμένων πρός τοῦτο πιστώσεων ὑπό τῆς ΑΤΕ καί ἐπιδοτήσεως ἐκ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

Διά τήν φυτοπαθολογίαν, τούς κτηνοτροφικούς σταθμούς, τά κτηνιατρεῖα, τήν δενδροκομίαν καί τήν ἀμπελουργίαν, ἐνεκρίθη ἐν συνόλῳ πίστωσις 78.962.000 δρχ.

Ἐκ τούτων 22,3 ἑκατ. διατίθενται διά τήν ἐνίσχυσιν καί ἐπέκτασιν τῆς γεωργικῆς ἐρεύνης, πρός συμπλήρωσιν καί ἐκσυγχρονισμόν ἐγκαταστάσεων καί μηχανικῶν καί ἐργαστηριακῶν ὑλικῶν τῶν ἱδρυμάτων ἐρεύνης τῆς χώρας. Οὕτω, τό 1961 ὁλοκληροῦνται τά κτίρια καί ὁ μηχανικός ἐξοπλισμός ἰνστιτούτων δενδροκομίας καί ἐσπεριδοειδῶν Ναούσης - Βεροίας, Πόρου Τροιζηνίας.

Διατίθενται 8 ἑκατ. πρός συνέχισιν τοῦ προγράμματος καλλιεργείας ζακχαροτεύτλων καί ἐκπαιδεύσεως γεωργῶν, ὥστε νά ἐξασφαλισθῆ ἐπαρκής πρώτη ὕλη διά τήν λειτουργίαν τῶν ἐργοστασίων ζακχάρεως καί τήν ἵδρυσιν τοῦ ἰνστιτούτου ζακχαροτεύτλων ἐν Θεσσαλίᾳ.

Διατίθενται 12,8 ἑκατ. διά τήν ἵδρυσιν ἀπεντομωτηρίων διά τήν ἀπεντόμωσιν καί ἀπολύμανσιν τῶν ἐξαγομένων καί εἰσαγομένων γεωργικῶν προϊόντων καί τήν συνέχισιν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων καί προμηθείας τοῦ ἀπαραιτήτου μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Διά τήν δενδροκομίαν καί ἀμπελουργίαν διατίθενται 16 ἑκατ. πρός συμπλήρωσιν καί ἐκσυγχρονισμόν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων καί μηχανικοῦ καί ἐργαστηριακοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὥστε νά αὐξηθῆ καί βελτιωθῆ ἡ ὀπωροκηπευτική παραγωγή διά τῆς διαδόσεως βελτιωμένων ποικιλιῶν δένδρων, κηπαίων καί ἀμπέλων. Ἐπίσης, θά ὁλοκληρωθῆ τό εἰδικόν πρόγραμμα πειραματικῶν ἐργασιῶν ἀξιοποιήσεως βραχωδῶν ἐκτάσεων.

Τέλος, 19,3 ἑκατ. διατίθενται διά τόν ἐκσυγχρονισμόν καί συμπλήρωσιν τῶν κτηνοτροφικῶν σταθμῶν καί ἱδρυμάτων μικροβιολογικῶν ἰνστιτούτων καί ἐργαστηρίων, τοῦ ἐργαστηρίου ἐλέγχου τροφίμων ζωικῆς προελεύσεως, λοιμοκαθαρτηρίου ζώων, διά τήν ἀνέγερσιν νέων κτηνιατρικῶν σταθμῶν καί κτηνιατρείων ὥστε νά ἀντιμετωπισθῆ ἐν τῷ συνόλῳ της ἡ προαγωγή τῆς κτηνοτροφίας, ἡ ἐπιλογή, ἡ ἀναπαραγωγή καί διάθεσις καταλλήλων φυλῶν ζώων καί ἡ προστασία τῆς κτηνοτροφίας ἐκ τῶν ζημιῶν συνεπείᾳ νοσημάτων καί ἐπιζωοτιῶν καί ἡ προστασία τῆς δημοσίας ὑγείας ἐκ νόσων μεταδιδομένων ἐκ τῶν ζώων εἰς τόν ἄνθρωπον.

Εἰς τόν τομέα γεωργικῆς ἐκπαιδεύσεως διατίθενται 25,9 ἑκατ. πρός ἀποπεράτωσιν κτιρίων 8 κέντρων ἐκπαιδεύσεως καί τόν ἐξοπλισμόν των δι' ὑλικοῦ καί τήν ἀνέγερσιν καί ἐξοπλισμόν 12 νέων κέντρων ἐπαγγελματικῆς γεωργικῆς ἐκπαιδεύσεως, πρός δημιουργίαν προοδευτικῶν γεωργῶν καί πρός ἐφαρμογήν βελτιωμένων μεθόδων καλλιεργείας, ἐκμεταλλεύσεως καί οἰκιακῆς γεωργικῆς οἰκονομίας.

Τέλος, εἰς τόν τομέα τῶν μελετῶν διατίθενται 15,2 ἑκατ. Δι' αὐτῶν, θά περατωθῆ ἐφέτος ἡ ἐκπόνησις τῶν ἀναγνωριστικῶν μελετῶν τῶν προτύπων λεκανῶν ἀπορροῆς Μικροῦ Δερείου Ἔβρου, Πιερρίας, νομοῦ Καβάλας, Τερπύλου Κιλκίς, Σακουλέβα Φλωρίνης, Καρπενησιώτου Εὐρυτανίας, Βουραϊκοῦ Ἀχαΐας καί Νάξου Κυκλάδων, ὡς καί σοβαρόν τμῆμα τῶν ὁριστικῶν μελετῶν τῶν ἐπί μέρους ἔργων καί ἔναρξις ἐκτελέσεώς των. Ἡ συνολική ἔκτασις τῶν ἀναγνωριστικῶν τούτων μελετῶν καλύπτει 1,5 ἑκατ. περίπου στρέμματα, περιλαμβάνουν δέ αὐται ἀεροφωτογραφήσεις, οἰκονομικοτεχνικάς καί οἰκονομικοκοινωνικάς ἐρεύνας κ.λ.π. Ἐπίσης θά προωθηθῆ ἡ ἐκπόνησις μελετῶν τῶν ἔργων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος ἁρμοδιότητος τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας[300].

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκαλεῖται στήν Ἀγροτική Τράπεζα σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ τοῦ ὑπουργοῦ καί ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καί Ἀγροτικῆς, τοῦ ὑποδιοικητῆ τῆς ΑΤΕ καί ἁρμοδίων παραγόντων. Θέμα τῆς συσκέψεως ὑπῆρξε ἡ ἐξέταση τῆς καταστάσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης. Μετά τή σύσκεψη ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

»Ἐπί σκοπῷ ὅπως διευκολυνθῆ ἡ ἀνάπτυξις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς πρός ὡρισμένας σκοπίμους κατευθύνσεις (ποτιστικαί καλλιέργειαι καί παραγωγική κτηνοτροφία) καθωρίσθη ἤδη ἀπό τό 1960 ὅπως δάνεια μεσομακροπρόθεσμα ποσοῦ 400 ἑκατ. διατεθοῦν ὡς χαμηλότοκα μέ 2%. Τό ποσόν τοῦτο ηὐξήθη διά τό 1961 εἰς 500 ἑκατ. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπανεξητάσθη ἡ ὅλη κατάστασις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καί ἐξηκριβώθησαν τά ἑξῆς:

»α. Ὅτι αὕτη κατά τό 1955 ἐχορήγησε πρός τούς ἀγρότας δάνεια συνολικοῦ ποσοῦ δρχ. 2.914 ἑκατ., ἐξ ὧν μόνον 159 ἑκατ. διά μεσομακροπρόθεσμα. Τό σύνολον τῶν χορηγήσεων κατά τό 1959 ἀνῆλθεν εἰς 5.395,6, ἐξ ὧν 1.013 ἑκατ. μεσομακροπρόθεσμα. Διά δέ τό 1960 ὑπολογίζονται, τά μέν βραχυπρόθεσμα εἰς τό αὐτό περίπου ἐπίπεδον, τά δέ μεσομακροπρόθεσμα εἰς 1.150 ἑκατ.

»β. Ὅτι κατά τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1955 τό εἰς τήν γεωργίαν τοποθετημένον καί δουλεῦον κεφάλαιον ἀνήρχετο εἰς 3.356,2 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ τό ἀντίστοιχον τοῦ Σεπτεμβρίου 1960 ἀνέρχεται εἰς 7.687,9 ἑκατ., ἤτοι τό κεφάλαιον τοῦτο ὑπερεδιπλασιάσθη κατά τήν τελευταίαν πενταετίαν.

»Τά ἐπιτόκια τῶν δανείων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἀπό 1ης Μαρτίου 1961 καί ἐφεξῆς καθωρίσθησαν ὡς κάτωθι: α) Μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ καί χρηματοδοτήσεις βραχυπρόθεσμοι καί ἐπ' ἐνεχύρῳ πρός Ἑνώσεις Συνεταιρισμῶν 6% πρός Συνεταιρισμούς $6^1/_4$ καί πρός μεμονωμένους 7%. Ἐκ τῶν ὑφισταμένων μεσομακροπροθέσμων δανείων θά ἀναπροσαρμοσθοῦν ἐπί τῇ βάσει τῶν νέων ἐπιτοκίων αἱ ἀπό 1ης Μαρτίου 1961 καί ἐπέκειναι λήγουσαι δόσεις. β) Καλλιεργητικά δάνεια πρός Ἑνώσεις Συνεταιρισμῶν $5^1/_2$%, πρός Συνεταιρισμούς $5^3/_4$%, καί πρός μεμονωμένους $6^1/_2$%. Τά μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα ἐπιτόκια ἀνήρχοντο ἀπό 6% ἕως $8^1/_2$%.

»Δέον νά σημειωθῆ ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἀγροτική Τράπεζα εἰς τά τριάκοντα ἔτη τῆς λειτουργίας της, δηλαδή καί προπολεμικῶς ἀκόμη, εἶχεν τόσον χαμηλά ἐπιτόκια, ὅσον τά σήμερον ὁριζόμενα, ἐξαιρέσει βραχείας περιόδου μετά τό 1936 καί μόνον διά τά καλλιεργητικά δάνεια ὡρισμένης κατηγορίας παραγωγῶν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται ἤδη, διότι ἐξασφαλίζονται εἰς ταύτην κατά τά τελευταῖα ἔτη ἄφθονα καί εὐθηνά κεφάλαια ἐκ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

»Ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίζει ἐξ ἄλλου τήν μείωσιν τοῦ τόκου ὑπερημερίας τῶν δανείων τῆς ΑΤΕ ἀπό 1ης Μαρτίου 1961 εἰς 9% ἔναντι 12% πού ἦτο μέχρι σήμερον. Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ δέ ταύτῃ, διά νά διευκολυνθοῦν οἱ ἐν καθυστερήσει ὀφειλέται καί παρακινηθοῦν εἰς τό νά ἐξοφλήσουν τό ταχύτερον τά ὑπ' αὐτῶν ὀφειλόμενα, καθορίζεται ὅτι τό 9% θά ἰσχύῃ ἀναδρομικῶς δι' ὅλους ἐκείνους, οἵτινες θά ἐξοφλήσουν τά ἐν καθυστερήσει δάνειά των ἐντός τοῦ 1961. Ὅσοι ὅμως δέν θά ἐπωφεληθοῦν τοῦ μέτρου τούτου θά βαρύνωνται ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1962 καί ἐφεξῆς διά τά παλαιά χρέη των μέ 12%.

»Ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω μειώσεων ἡ ἐλάττωσις τῶν βαρῶν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ τόκων τῶν δανείων τῆς ΑΤΕ ὑπολογίζεται εἰς πλέον τῶν 70 ἑκατ. δρχ. ἐτησίως. Κατόπιν τούτων καί λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι διατηρεῖται ἡ ἀπό τοῦ παρελθόντος ἔτους καθιερωθεῖσα διάκρισις τῶν χαμηλοτέρων δανείων (2%), προκύπτει ὅτι ἡ χρηματοδότησις τῆς γεωργίας θά εἶναι τοῦ λοιποῦ ὄχι μόνον ἄνετος, ὅπως πράγματι εἶναι κατά τά τελευταῖα 3-4 ἔτη, ἀλλά καί πολύ εὐθηνή. Πρός τοῦτοις ἡ Κυβέρνησις ἐπανεξετάζει τό ζήτημα τῆς προικοδοτήσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, πρᾶγμα ὅπερ, ἐφ' ὅσον ὡς ἐλπίζεται πραγματοποιηθῆ, ταχέως, θέλει καταστήσει τό ἔργον ταύτης ἔτι οἰκονομικώτερον.

»Οἱ Ἕλληνες ἀγρόται ἔχουν ἀλλεπαλλήλους ἀποδείξεις τοῦ κυβερνητικοῦ ἐνδιαφέροντος ἁπλουμένου εἰς ὅλα τά προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τά συμφέροντά των. Ἔναντι ὅλων αὐτῶν τῶν δειγμάτων στοργῆς, ἀπό τούς ἀγρότας ζητεῖται μόνον νά εἶναι ἀφοσιωμένοι εἰς τάς παραγωγικάς ἐπιδόσεις των καί νά ἐργάζωνται μετά ζήλου διά τήν αὔξησιν καί τήν βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, πρᾶγμα ὅπερ θά ὠφελήσῃ πρωτίστως αὐτούς τούς ἰδίους».

28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία του, συζητεῖται παλαιότερη σκέψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἐφαρμογή σχεδίου μέ σκοπό τήν αὐτάρκεια τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἕλληνα ἀγρότη καί τήν αὔξηση τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Στήν ἐπιδίωξη αὐτή ἀνταποκρίνονται οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις:

1. Νά καταρτιστεῖ τριετές πρόγραμμα ὕψους 450 ἑκατ. δρχ. γιά 300.000 ἀγροτικές οἰκογένειες, στίς ὁποῖες θά χορηγηθεῖ μεσοπρόθεσμο χαμηλότοκο (2%) δάνειο διαρκείας 5 ἐτῶν 15.000 δρχ. γιά τήν ἀγορά οἰκοσίτων ζώων καί τήν κατασκευή λαχανοκήπων.

2. Νά διατεθοῦν 15.000.000 δρχ. ἐτησίως γιά τήν ἀπονομή βραβείων στήν κοινότητα ἤ τήν οἰκογένεια

πού θά παρουσιάσει τό καλύτερο είδος ζώου ή τόν ἀποδοτικότερο λαχανόκηπο.

3. Νά προσληφθοῦν 100 κτηνίατροι γιά τήν ἐπάνδρωση τῶν ἀγροτικῶν κτηνιατρείων, πού ἱδρύονται σέ ὅλη τήν χώρα.

Στό θέμα ἀναφέρεται καί ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Παρατηρεῖται ἀτυχῶς ὅτι πολλαί ἀγροτικαί οἰκογένειαι μέ μικρόν κλῆρον καί χαμηλόν εἰσόδημα καταλαμβάνονται ἀπό αἴσθημα ἀνασφαλείας καί ἀπογνώσεως, διότι συχνότατα στεροῦνται στοιχειωδῶν εἰδῶν διατροφῆς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τό ὅτι τοποθετοῦν ὅλας τάς προσπαθείας καί προσδοκίας των ἐπί ἑνός μόνον προϊόντος ἀπό τό ὁποῖον καί ἀναμένουν τά πάντα. Εἶναι εὔκολον νά ἀπαλλαγοῦν ὅλαι αἱ ἀγροτικαί μας οἰκογένειαι ἀπό τήν ἀπαράδεκτον κατάστασιν τῆς ἀβεβαιότητος καί τῶν καθημερινῶν στερήσεων καί νά ἀποκτήσουν αὐταί αὐτάρκειαν βασικῶν τροφίμων, ἀλλά καί νά αὐξήσουν τό εἰσόδημά των, ἐάν μία ἑκάστη τούτων ἀναπτύξη καί συντηρήση μικράν οἰκόσιτον κτηνοτροφίαν καί ὀρνιθοτροφίαν καί μικρόν λαχανόκηπον.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἐμμένουσα ἐπί τῆς ἀπόψεως ὅτι διά τῶν καθορισθέντων ὡς ἄνω ἁπλῶν μέσων, λύονται τά καθημερινά προβλήματα τροφῆς τῆς ἀγροτικῆς οἰκογενείας καί κερδίζεται ἡ ἡρεμία καί ἡ ἀντοχή, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διά τήν ἀντιμετώπισιν σοβαρωτέρων προβλημάτων καί ἀντιξοοτήτων, ἔλαβε τήν ἀπόφασιν ταύτην ἀποτελοῦσαν ἄλλως τε παλαιάν προσωπικήν σκέψιν τοῦ προέδρου της, μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἐπιτυχής ἐφαρμογή της θά ἔχη ἀποφασιστικήν ἐπίδρασιν ἐπί τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν, ἐπί τῆς διαρθρώσεως τῆς γεωργικῆς μας οἰκονομίας καί γενικώτερον ἐπί τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐν τῷ συνόλῳ της. Τά ἀποφασισθέντα μέτρα ἐνδιαφέρουν περισσότερον τούς μονοκαλλιεργητάς, πολλοί τῶν ὁποίων ἀποφεύγουν νά συγκροτήσουν καί νά διατηρήσουν μικράν κτηνοτροφίαν καί λαχανόκηπον, μή δυνάμενοι ἤ μή θέλοντες νά ἐκτιμήσουν πόσον ἡ ἀμέλεια αὕτη τούς ζημιώνει οἰκονομικῶς καί πόσον, κυρίως, ζημιώνει τήν ὑγείαν τῶν τέκνων των.

»Διά τούς ἀμελεῖς καί ἀδιαφόρους ἀγρότας θά ληφθοῦν αὐστηρά μέτρα. Οὕτως, ἀπεφασίσθη ὅπως ἀπό 1ης Μαρτίου 1961 εἰς οὐδένα καλλιεργητήν χορηγῆται ὑπό τῆς ΑΤΕ καλλιεργητικόν δάνειον εἰς μετρητά, ἐάν διαπιστωθῆ ὅτι οὗτος στερεῖται καί, μολονότι βοηθούμενος διά δανείου, ἀποστέργει νά ὀργανώση καί συντηρήση οἰκιακήν κτηνοτροφίαν, πτηνοτροφίαν καί λαχανόκηπον. Ἐξαίρεσις, πολύ περιωρισμένη πάντως καί αὐστηρῶς ἐλεγχομένη, θά γίνεται ἐκεῖ, ὅπου ἀποδεδειγμένως ἐλλείπουν αἱ ἀντικειμενικαί δυνατότητες».

Ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Γνωρίζων ὁ ἴδιος καλῶς τήν μεγάλην σημασίαν, τήν ὁποίαν ἔχει διά τήν ζωήν τοῦ Ἕλληνος ἀγρότου ἡ ἐφαρμογή καί ἡ ἐπιτυχία τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, ἐπιθυμῶ νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν καί νά συστήσω εἰς ὅλους τούς Ἕλληνας ἀγρότας νά συμβάλουν προθύμως εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ».

29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ ὑπουργός Βιομηχανίας, Ν. Μάρτης, ἐγκαινιάζει στή Ζάκυνθο τίς γεωτρήσεις γιά τήν ἀνεύρεση πετρελαίου, ἀπό τήν ἑταιρία «Ἔσσο-Ἑλλένικ», στήν ὁποία ἔχουν παραχωρηθεῖ γιά ἔρευνα 4.000.000 περίπου στρέμματα χερσαίων καί θαλάσσιων ἐκτάσεων. Στή διάρκεια τῆς τελετῆς λαμβάνει τό λόγο, καί ἀφοῦ ἐξαίρει τή σημασία τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν, τονίζει ὅτι ἡ ἑταιρία θά διαθέσει, τό 1961, 106.000.000 δρχ. γιά τόν ἐντοπισμό πετρελαίου καί ἄλλων ὀρυκτῶν, ἡ ἀξιοποίηση τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ βασική φροντίδα τῆς Κυβερνήσεως.

30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Κατά τή συνεδρίαση τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ἀθηνῶν, ὁ πρόεδρος, Δ. Βρανόπουλος, ἀνακοινώνει ἀπόφαση τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τή χορήγηση στό Δῆμο Ἀθηναίων δανείου 30 ἑκατ. δρχ.

30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σειρά συσκέψεων γιά θέματα πού ἀφοροῦν τό θέατρο καί τή μουσική στήν Ἑλλάδα. Ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀναφέρει:

«Κατά τήν πρώτην σύσκεψιν ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημερώθη ὑπό ἁρμοδίων παραγόντων ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν δοθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ λύσεων εἰς τά θέματα τά ἀφορῶντα, τόσον τούς ἠθοποιούς, ὅσον καί τούς θιασάρχας, κοινόν αἴτημα τῶν ὁποίων ἦτο ἡ μείωσις τῆς φορολογίας τοῦ θεάτρου, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἀπεφασίσθη ἤδη καί ἐπραγματοποιήθη. Ἐν συνεχείᾳ, κληθέντος καί τοῦ κ. Σ. Καραντινοῦ, ὁ ὁποῖος πρόκειται νά ἀναλάβη τήν γενικήν διεύθυνσιν τοῦ ἱδρυθέντος Κρατικοῦ Θεάτρου Βορείου Ἑλλάδος, ἔδωσε λεπτομερεῖς ὁδηγίας διά τήν ἐπίσπευσιν τῆς συγκροτήσεως τοῦ σχετικοῦ ὀργανισμοῦ, ὡς καί τῆς συγκροτήσεως τοῦ θιάσου, ὥστε τό θέατρον Βορείου Ἑλλάδος νά εἶναι εἰς θέσιν νά ἀρχίση τάς παραστάσεις του εἰς Θεσσαλονίκην καί εἰς τάς λοιπάς πόλεις τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἀπό τοῦ ἐρχομένου θέρους. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον ἀπεφάσισε καί τήν ἔκτακτον ἐφ' ἅπαξ εἰδικήν ἐνίσχυσιν τοῦ ὀργανισμοῦ. Κατά τήν σύσκεψιν ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔλαβε γνῶσιν καί τῆς ἀποφασισθείσης ὑπό τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν 10ετοῦς παραχωρήσεως τοῦ οἰκοδομουμένου θεάτρου αὐτῆς εἰς τό ἱδρυόμενον Κρατικόν Θέατρον. Διά τό χορηγηθέν ὑπό τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν θέατρον ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχει ἤδη ἐπιχορηγήσει τήν Ἑταιρείαν διά ποσοῦ 19 ἑκατ. δρχ.

»Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. πρωθυπουργός ἐδέχθη τόν πρόεδρον τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν κ. Α. Κυριακίδην καί ἐξήτασε τόν προσφορώτερον τρόπον πρός ἄρσιν τῶν δυσχερειῶν τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζει τό Ὠδεῖον Ἀθηνῶν καί

γενικῶς ἡ μουσική παιδεία εἰς τήν χώραν μας. Εἰδικώτερον ἐξήτασε ἀφ' ἑνός μέν τάς δυνατότητας αὐτοτελοῦς ἀναπτύξεως τοῦ 'Ωδείου 'Αθηνῶν καί ἀφ' ἑτέρου τήν δυνατότητα τοποθετήσεως τῆς ὅλης προσπαθείας τοῦ 'Ωδείου 'Αθηνῶν ἐντός εὐρυτέρου πλαισίου, καλύπτοντος εἰ δυνατόν τήν ὅλην μουσικήν κίνησιν τῆς χώρας. 'Ο κ. πρωθυπουργός, διαπιστώσας ὅτι ἡ τοιαύτη εὐρυτέρα λύσις εἶναι ἡ ἐνδεδειγμένη, ἔδωσεν ἐντολήν ὅπως αὕτη μελετηθῆ τό ταχύτερον ἀπό τάς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας καί τούς ἐνδιαφερομένους ὀργανισμούς, οἱ ὁποῖοι καί θά εἰσηγηθοῦν εἰς αὐτόν τάς συγκεκριμένας λύσεις. Μέχρις οὗ ὅμως διατυπωθῆ ἡ τοιαύτη εἰσήγησις, ἀπεφάσισε τόν διπλασιασμόν τῆς παρεχομένης σήμερον οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς τό 'Ωδεῖον 'Αθηνῶν, ἡ ὁποία καί κατά τάς παρ' αὐτοῦ δοθείσας ἐντολάς θά διατεθῆ διά τάς λειτουργικάς ἀνάγκας τοῦ 'Ωδείου. Κατά τήν αὐτήν σύσκεψιν ἐξητάσθη καί τό κτιριακόν ζήτημα τοῦ 'Ωδείου καί ἐδόθη ἐντολή ὅπως προωθηθῆ ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου κτιρίου τοῦ 'Ωδείου ἀφ' ἑνός διά τῆς ἀμέσου δημοπρατήσεως τοῦ ἐπί τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς ἀκινήτου του, ἀφ' ἑτέρου διά τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς ἐκ 10.000.000 δρχ. κρατικῆς ἐνισχύσεως. 'Ο κ. Καραμανλῆς ἔδωσεν ὁδηγίας διά τήν διάθεσιν τοῦ χορηγηθέντος ποσοῦ ἐκ 500.000 δρχ. διά τήν ἔκδοσιν τῶν ἀνεκδότων μουσικῶν κειμένων 'Ελλήνων συνθετῶν. Τέλος, ἐνημερώθη διά τά ἀγορασθέντα διά τοῦ παρ' αὐτοῦ χορηγηθέντος εἰδικοῦ κονδυλίου ἐκ 2.000.000 δρχ. βιβλία πρός ἐμπλουτισμόν τῶν σχολικῶν δημοτικῶν καί λοιπῶν ἐπαρχιακῶν βιβλιοθηκῶν».

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μετά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ, ἐκδίδεται ἀνακοινωθέν, τό ὁποῖο ἀναφέρεται καί στό ζήτημα τῆς συνδέσεως τῆς 'Ελλάδος.

«Τό Συμβούλιον ἐφάνη διά μίαν εἰσέτι φοράν πρόθυμον νά κάμη ἐπί τῶν πλείστων ἐκκρεμῶν θεμάτων τάς ἀναγκαίας ὑποχωρήσεις διά νά καθησυχάση τάς ἀνησυχίας τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀπό τήν ὁποίαν ἀναμένει ἐπίσης παρομοίαν στάσιν».

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

'Υπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκροτεῖται στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, 'Εξωτερικῶν, Βιομηχανίας καί τοῦ προέδρου τοῦ ΟΒΑ, κατά τήν ὁποία ἐξετάζεται ἡ ἐξέλιξη τῆς ἱδρύσεως βασικῶν βιομηχανιῶν.

Σέ νέα σύσκεψη, στίς 4 Φεβρουαρίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀποφασίζονται, σύμφωνα μέ τήν κυβερνητική ἀνακοίνωση, τά ἑξῆς:

«'Ενεκρίθη καί χορηγεῖται ἡ αἰτηθεῖσα ὑπό τῆς Α.Ε. "Χαλυβουργική" ἐπέκτασις τοῦ ἐν 'Ελευσῖνι χαλυβουργείου της διά τῆς προσθήκης ὑψικαμίνου ἐτησίας δυναμικότητος 100.000 τόννων χυτοσιδήρου, πρός ὁλοκλήρωσιν τοῦ παραγωγικοῦ κύκλου της. 'Η ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου θά ἀρχίση μετά ἑξάμηνον, βάσει τραπεζικῶν ἐγγυήσεων, καί ἡ ἀποπεράτωσίς της θά πραγματοποιηθῆ μετά 30 μῆνας ἀπό σήμερον.

»'Ομοίως, ἀπεφασίσθη ὅπως ἱδρυθῆ εἰς ἐπαρχιακήν περιοχήν ἄλλη ὁλοκληρωμένη μονάς ἐτησίας δυναμικότητος 200.000 τόννων τουλάχιστον, μέ δυναμικότητα περαιτέρω πολλαπλασίας εἰ δυνατόν ἐπαυξήσεώς της, τόσον διά τήν κάλυψιν τῶν διαρκῶς αὐξανομένων εἰς χυτοσίδηρον καί χάλυβα ἀναγκῶν τῆς χώρας, ὅσον καί διά τήν ἀνάπτυξιν ἐξαγωγῶν. "Αν οἱ ἐκδηλώσαντες ἤδη ἐνδιαφέρον ἰδιωτικοί φορεῖς ἀναλάβουν τήν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ἐντός συντόμου χρονικοῦ διαστήματος ὑπό ὅρους συμφέροντας εἰς τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν, θά ἀνατεθῆ εἰς αὐτούς ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου. "Αλλως, ὁ ΟΒΑ, βάσει τῶν εἰς χεῖρας του μελετῶν καί λοιπῶν στοιχείων, θά πραγματοποιήση τήν μονάδα ταύτην, δεχόμενος συμμετοχήν εἰδικευμένων ἐπιχειρηματικῶν μονάδων, περαιτέρω δέ καί τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ.

»Διά τῶν ἀνωτέρω ἀποφάσεων, ἐν συνδυασμῷ καί μέ τάς ἰδιωτικῆς πλευρᾶς ἐν ἐξελίξει διαπραγματεύσεις διά τήν μεταλλουργίαν τῆς Λαρύμνης, τάς ὁποίας μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις, ὁλοκληροῦται ἡ ἐφαρμογή τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος διά τήν σιδηρομεταλλουργίαν, διά τῆς ἱδρύσεως τῆς ὁποίας θά ἀξιοποιηθοῦν ἑλληνικά μεταλλεύματα, θά ἀπασχοληθοῦν ἐργατικαί χεῖρες, θά ἐπιτευχθῆ οἰκονομία συναλλάγματος καί θά ἀποκτήση ἡ χώρα βασικάς βιομηχανίας διεθνῶς συναγωνιστικάς πού θά ἀποτελέσουν τήν σπονδυλικήν στήλην τῆς περαιτέρω βιομηχανικῆς ἀναπτύξεώς της.

»'Η δημιουργία τῆς πρώτης ὑψικαμίνου ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν ὀνείρου πολλῶν δεκαετηρίδων καί ἡ ἀποφασισθεῖσα κατασκευή ἀποτελεῖ, ἐν συνδυασμῷ μέ τήν βιομηχανίαν ἀλουμινίου, τήν μορφήν τῆς βαρείας βιομηχανίας, τήν ὁποίαν ἐπεδίωκε καί ἤδη βλέπει πραγματοποιουμένην ἡ ἑλληνική οἰκονομία».

'Η ἵδρυση ὑψικαμίνου ἀποτελοῦσε, γιά πολλά χρόνια, ἀνεκπλήρωτη φιλοδοξία τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας. 'Η ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως καταδείκνυε τό ὑψηλό ἐπίπεδο ἀναπτύξεως στό ὁποῖο εἶχε φτάσει ἡ οἰκονομία τῆς χώρας. Εἰδικότερα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέδιδε μεγάλη προτεραιότητα στό ἔργο, καθώς καί στήν ἵδρυση βιομηχανίας ἀλουμινίου, γιατί οἱ δύο αὐτές βασικές μονάδες προορίζονταν νά ἀποτελέσουν τή σπονδυλική στήλη τῆς περαιτέρω βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς 'Ελλάδος[301].

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΟΚ

Ἡ ἀπόφαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ νά θέσει τό ζήτημα τῆς συνδέσεως μέ τήν Κοινότητα στό ἀνώτατο, πολιτικό, ἐπίπεδο, σέ συνδυασμό μέ τή δραστηριοποίηση στό διεθνές πεδίο σημαντικῶν ὑπουργῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, προοριζόταν νά ἀποδώσει τούς ἀναμενόμενους καρπούς. Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ ἔτους, εἶχε σημειωθεῖ σταθερή πρόοδος πρός τήν κατεύθυνση τῆς γεφυρώσεως τῶν ἐπιμέρους διαφωνιῶν πού χώριζαν τά δύο μέρη. Τόσο οἱ Ἕλληνες ἰθύνοντες, ὅσο καί οἱ Κοινοτικοί, δέν θά ἀφήσουν νά χαθεῖ ἡ εὐκαιρία αὐτή γιά ἐπιτυχῆ κατάληξη τῶν διαπραγματεύσεων. Ἰδίως ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, θά ἐκδηλωθεῖ ἔντονη δραστηριότητα, πού θά ἀγγίξει τά ὅρια τοῦ διπλωματικοῦ πυρετοῦ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν θά περιοριστεῖ στή στενή ἐπίβλεψη τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας· ὁ ἴδιος θά ἔχει κρίσιμες ἐπαφές μέ τήν ἡγεσία τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, στό Παρίσι κατά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τήν ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στή Μεγάλη Βρετανία. Παρά τό γεγονός ὅτι ὁρισμένα προβλήματα δέν θά ἐπιλυθοῦν μέχρι τήν τελευταία στιγμή, στό τέλος Μαρτίου ἦταν πιά ὥριμη ἡ συγκυρία γιά τήν ἐπίτευξη τῆς συμφωνίας. Ἡ Ἑλλάδα, δώδεκα μόλις χρόνια μετά τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐπιστέγαζε τήν οἰκονομική, ἀλλά καί τήν πολιτική της ἀνάπτυξη, μέ τό νά γίνει ἡ πρώτη εὐρωπαϊκή χώρα πού συνδεόταν μέ τήν ΕΟΚ· ἡ πρώτη χώρα, ἐκτός τῶν Ἕξι, πού ἀναγνώριζε τή δυναμική καί τίς δυνατότητες τοῦ κινήματος γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης.

Παράλληλα, ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Μεγάλη Βρετανία θά ἐπιβεβαιώσει τήν ὁμαλοποίηση τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο παραδοσιακά φίλων Κρατῶν, μετά τή σοβαρή ἀνωμαλία πού εἶχε σημειωθεῖ κατά τή διάρκεια τῆς κυπριακῆς κρίσεως. Τό Λονδίνο, βέβαια, δέν διέθετε πιά τήν παλαιά του ἰσχύ· παρέμενε, ὅμως, ἕνας σημαντικός παράγοντας τῆς διεθνοῦς κοινωνίας, πού συνδεόταν μέ πολύπλευρους δεσμούς μέ τήν Ἑλλάδα. Ἡ παρουσία τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή βρετανική πρωτεύουσα θά δώσει, ἐπιπρόσθετα, τήν εὐκαιρία γιά τήν προώθηση τῶν σχεδίων του γιά ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἐνῶ θά καταδείξει τήν ἐνεργό καί δυναμική συμμετοχή πού εἶχε ἀρχίσει νά διεκδικεῖ ἡ Ἑλλάδα στά πλαίσια τοῦ δυτικοῦ κόσμου.

2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό γενικό γραμματέα τῆς Διεθνοῦς Συνομοσπονδίας Ἐλευθέρων Συνδικάτων, Ο. Μπεκιού, ὁ ὁποῖος ἐπισκέπτεται τήν Ἑλλάδα, μέ σκοπό τήν ἐπιτόπια ἐνημέρωσή του γιά τά προβλήματα τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων.

3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μέ ἀφορμή ἀνακοίνωση τῆς ΑΔΕΔΥ, μέ τήν ὁποία ἀνακινεῖται, καί πάλι, ζήτημα μισθολογίου, ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«1. Τό δι' ἔργων ἐκδηλωθέν ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως πρός τούς δημοσίους ὑπαλλήλους καί συνταξιούχους ἀπερρόφησεν ὅλας τάς ὑπό τάς σημερινάς συνθήκας ὑφισταμένας δυνατότητας. Ἐδηλώθη τοῦτο κατ' ἐπανάληψιν, ἰδιαιτέρως δέ ἐτονίσθη κατά τήν πρό τριμήνου γενομένην ρύθμισιν τῶν μισθῶν καί συντάξεων. Βάσει ταύτης ἀνελήφθη πρόσθετον βάρος, τό ὁποῖον θά ὑπερβῆ τελικῶς τά 700 ἑκατ. ἐτησίως. Καί ἡ γενομένη ρύθμισις, οὐσιαστική θυσία τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἐξετιμήθη τότε ἀπό τούς δημοσίους ὑπαλλήλους καί ἀπό τούς συνταξιούχους, οἱ ὁποῖοι, μάλιστα, ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησίν των καί τάς εὐχαριστίας των διά τήν κυβερνητικήν ἀπόφασιν. Ὑπό τάς συνθήκας ταύτας, εὐλόγως προκαλεῖ ἔκπληξιν νέα ἀνακίνησις προβλήματος μισθολογίου, ἐνῶ εἶναι δεδομένον ὅτι δέν μετεβλήθησαν αἱ πρό τριμήνου ὑφιστάμεναι δυνατότητες τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ.

»2. Κατά τήν γενομένην πρό τριμήνου ρύθμισιν τῶν μισθῶν καί τῶν συντάξεων, ἀπεσαφηνίσθη ἐπίσης ὅτι μετά

τήν γενικῶς παρασχεθεῖσαν αὔξησιν δέν εἶναι δυνατόν νά προβληθοῦν καί ἐξετασθοῦν ἴδια κατά κλάδους αἰτήματα, διότι καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀνάληψις νέων δαπανῶν.

»3. Τό ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀπομακρύνσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων μετά συμπλήρωσιν 35ετοῦς ὑπηρεσίας ἀσχέτως πρός τά κρατοῦντα περί ὁρίου ἡλικίας, δέν εἶναι δυνατόν νά θεωρηθῆ ὡς αἴτημα σχετιζόμενον μέ τήν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἀλλά συνδέεται ἀναποσπάστως καί ἀποκλειστικῶς μέ τό ζήτημα τῆς ἐνδεδειγμένης ὀργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν διά τήν ἀρτιωτέραν ἱκανοποίησιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος. Εἰς τά πλαίσια ταῦτα, οἱαδήποτε πρότασις δύναται νά ἀποτελέση χρήσιμον συμβολήν εἰς τήν μελέτην τοῦ προβλήματος, ἀποκλείεται ὅμως νά ἀποβῆ αἴτημα καί σύνθημα συνδικαλιστικῶν ἐπιδιώξεων».

8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Συγκαλεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας, τῶν πρυτάνεων τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί τοῦ Πολυτεχνείου, μελῶν τῆς Συγκλήτου καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μετά τήν ὁποία ἡ Κυβέρνηση ἀναγγέλλει τήν ἀπόφασή της νά παραχωρήσει χώρους στά δύο ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα γιά τήν ἀνέγερση νέων ἐγκαταστάσεων, ὥστε νά ἐπιλυθεῖ αὐτή ἡ ἐκκρεμότητα, πού διαρκοῦσε ἀπό τό 1930.

Σχετικά, ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπηύθυνε στόν Κ. Καραμανλῆ ἐπιστολή, μέ τήν ὁποία τοῦ ἀνακοίνωσε τήν ὁμόφωνη ἀπόφαση τῆς Συγκλήτου νά ἐκφράσει τήν «βαθεῖαν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην» γιά τήν κυβερνητική ἀπόφαση καί γιά τό ἐνδιαφέρον τοῦ πρωθυπουργοῦ ὑπέρ τοῦ Πανεπιστημίου. Παράλληλα, ἡ σύγκλητος τοῦ ΕΜΠ ἐνέκρινε ὁμόφωνα ψήφισμα, μέ τό ὁποῖο ἐκφράζεται «ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ΕΜΠ πρός τόν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆν διά τήν θεμελιώδους σημασίας ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θά καταστήση δυνατήν νέαν ἐξόρμησιν τοῦ ΕΜΠ πρός μεγαλυτέρας ἐπιστημονικάς καί ἐκπαιδευτικάς ἐπιτεύξεις, αἱ ὁποῖαι θά ἔχουν συνέπειαν τήν ἠθικήν καί ὑλικήν πρόοδον τῆς χώρας».

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Τό θέμα τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως δέν συζητεῖται τελικά στή συνάντηση τῶν ἓξ πρωθυπουργῶν τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ. Αἰτία ἦταν ἡ ἐκδήλωση διαφωνίας στούς κόλπους τοῦ Συμβουλίου τῶν μόνιμων ἀντιπροσώπων, πού προηγήθηκε χρονικά.

Στό θέμα ἀναφέρεται ὁ πρέσβης Θ. Χρηστίδης σέ τηλεγράφημά του:

«Κατά τήν σημερινήν μου συνάντησιν μετά κ. Ρέυ διευκρινίσθησαν τά κάτωθι:

»Πρῶτον. Εἰς Συμβούλιον μονίμων ἀντιπροσώπων ἑλληνικόν θέμα προσέκρουσε ἐπί διαφωνίας ὅσον ἀφορᾶ ἐρμηνείαν ἀποφάσεως Συμβουλίου ὑπουργῶν ἐπί θέματος δημοσίου χρέους. Πέντε ἐκ τῶν μονίμων ἀντιπροσώπων ὑπεστήριξαν ὅτι πολιτικῶς θέμα εἶχε λυθῆ ὑπό Συμβουλίου ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ ἕκτος ὅμως, καί συγκεκριμένως ὁ Ὁλλανδός, διεφώνησεν ριζικῶς, ὑποστηρίξας ὅτι θέμα ἀπέβη ἐκκρεμές. Κατόπιν τούτου ἀπεφασίσθη ἀναπεμφθῆ θέμα τοῦτο εἰς Συμβούλιον ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν συνερχόμενον ἀπό κοινοῦ μετά ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, πιθανῶς 20ην τρέχοντος πρός τελικήν ρύθμισιν.

»Δεύτερον. Ἐπί θέματος ρήτρας διαφυγῆς, διεξήχθη μόνον γενική συζήτησις μᾶλλον εὐνοϊκή πρός ἀπόψεις μας ἀλλά δέν κατέστη δυνατόν διατυπωθοῦν κείμενα.

»Τρίτον. Ἐπί ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου, κατόπιν προσπαθειῶν Ἰταλοῦ μονίμου ἀντιπροσώπου κ. Καττάνι, ὡς μοί εἶπε κ. Ρέυ, ἰταλική Κυβέρνησις ἐδέχθη Globalisation ποσοῦ ἐσπεριδοειδῶν καί λεμονίων μέ ποσόν ἀφετηρίας 17.500 τόννων μέ αὔξησιν 20 τοῖς ἑκατόν ἐτησίως. Ἀντιθέτως Ἰταλοί ἐπιμένουν ἀνενδότως ὅπως νωπαί σταφυλαί καί ροδάκινα περιληφθοῦν εἰς πρωτόκολλον.

»Τέταρτον. Ἐπί Contingent Tarifaire καπνοῦ χορηγηθησομένου ὑπό Κοινότητος πρός τρίτας χώρας, ἤτοι 22.000 τόννων ὡς συνεφωνήθη ἐν Ἀθήναις μετά κ. Ρέυ, ἀντιπρόσωπος Λουξεμβούργου ἀντέδρασε ἰσχυρῶς. Κατά κρίσιν κ. Ρέυ, τό μόνον θέμα τό ὁποῖον φοβεῖται εἶναι τοῦ δημοσίου χρέους, ὑποπτευόμενος ὅτι ὄπισθεν ἀδιαλλαξίας Ὁλλανδοῦ ἐπί θέματος τούτου ὑποκρύπτονται γενικώτεροι πολιτικοί λόγοι. Ὅντως, ἀνωτέρω φόβοι δικαιολογοῦνται κατόπιν τῆς σημειωθείσης πολιτικῆς στάσεως τῶν Ὁλλανδῶν κατά τήν σύσκεψιν τῶν πρωθυπουργῶν εἰς Παρισίους, ἥτις στάσις ὡδήγησεν τήν προσπάθειαν πολιτικῆς ὀργανώσεως τῶν ἓξ εἰς νεκρόν σημεῖον. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ρήτραν διαφυγῆς, κ. Ρέυ πιστεύει ὅτι θά ἐπικρατήσουν ἄνευ σοβαρῶν δυσκολιῶν αἱ συμφωνηθεῖσαι κατ' ἀρχήν λύσεις εἰς Ἀθήνας μέ μόνον πρόβλημα τό τῆς χρονικῆς ἰσχύος των.

»Διά τό θέμα τοῦ Contingent Tarifaire 22.000 τόννων καπνοῦ κ. Ρέυ ἐλπίζει ὅτι, μετά δοθείσας πρός Λουξεμβουργίους διαβεβαιώσεις ὅτι θά λάβουν ἐξ αὐτοῦ ἱκανοποιητικόν μερίδιον, ἡ ἀντίδρασίς των θά καμφθῆ.

»Ἐπί θέματος ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου δέν πιστεύει ὅτι Ἰταλοί θά ὑποχωρήσουν πέραν τῶν 20.000 τόννων μικτήν ποσότητα ἐσπεριδοειδῶν λεμονίων καί τοῦτο κατόπιν σοβαρᾶς πιέσεως ἐκ μέρους τῶν ἄλλων διά νά φθάσουν τούς 20.000 τόννους. Αὔριον θά εἶναι τελικῶς γνωστόν ἐάν Συμβούλιον ὑπουργῶν συνέλθη 20ήν τρέχοντος ὡς εἶναι πιθανώτατον. Ἐάν ὄντως τό Συμβούλιον συνέλθη εἰς τάς 20 τρέχοντος, τότε αἱ μεθ' ἡμῶν διαπραγματεύσεις θά ἐπαναρχίσουν 23 τρέχοντος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τελικῆς συμφωνίας καί μονογραφήσεως αὐτῆς. Ἐάν ὑπάρξουν τελικῶς διαφωνίαι ἐπί ἑνός ἤ δύο θεμάτων μεταξύ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν, τότε θά ἀπαιτηθῆ πρό μονογραφήσεως καί νέον Συμβούλιον ὑπουργῶν.

»Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα κατόπιν προτάσεως τοῦ κ. Ρέυ ἀναβολή τῶν διαπραγματεύσεων ὤχλησε σοβαρῶς τούς μονίμους ἀντιπροσώπους. Τοῦτο ἀκριβῶς ἀποδεικνύει τό ὀρθόν τῆς σκέψεως τοῦ κ. Ρέυ περί ἀναβολῆς, ἐφ' ὅσον δέν ἦτο δυνατόν νά ὑπάρξουν λύσεις ἐπί τῶν συγκεκριμένων ἐπιμάχων θεμάτων. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀναβολή αὕτη ἀποτελεῖ τρόπον πιέσεως ἐπ' αὐτῶν, δοθέντος ὅτι οἱ ὑπουργοί

εἶχον δώσει ἐντολάς ἐπιταχύνσεως καί τερματισμοῦ τῶν διαπραγματεύσεων.

»Εἰς κ. Ρέυ ἐτόνισα ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔφθασε εἰς ἔσχατον ὅριον ὑποχωρήσεων καί ὅτι δέν πρέπει νά ἀναμένη ἄλλας ἐκ μέρους ἡμῶν. Ὅσον ἀφορᾶ δημόσιον χρέος ἐτόνισα ὅτι πᾶσα σύνδεσις αὐτοῦ δι' ἀμέσου ἤ ἐμμέσου δηλώσεως ποσόν χορηγηθησομένης βοηθείας τυγχάνει ἀπαράδεκτος. Προσέθεσα ὅτι τό ὕψος βοηθείας δέον εἶναι 150 καί ὄχι 125 ἑκατ. δολλάρια. Ἐτόνισα ἐπίσης ὅτι θέμα ἄρθρου 30 ρήτρας διαφυγῆς δέν δύναται ἀποστῆ ἀπό συμφωνίαν Ἀθηνῶν.

»Ἀνέφερα εἰς κ. Ρέυ λεπτομερῶς τά λοιπά θέματα, ἐπί τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ἐκκρεμότητες συμφώνως πρός τά ὅσα τηλεφωνικῶς μοί ἀνεκοίνωσεν κ. Πεσμαζόγλου.

»Κατά πληροφορίας πρέσβεως κ. Ζαμαρία παρασχεθείσας εἰς αὐτόν ὑπό βελγικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, θέμα συνδέσεως Ἑλλάδος δέν συνεζητήθη ὑπό τῶν πρωθυπουργῶν ἐν Παρισίοις λόγω τῆς γενικῆς ἀτμοσφαίρας ἥτις ἐδημιουργήθη κατόπιν ὁλλανδικῆς ἀντιδράσεως, ἐπί τοῦ ὅλου θέματος τῆς πολιτικῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν ἕξ. Κατά τάς αὐτάς πληροφορίας οἱ πρωθυπουργοί εἰς οὐδεμίαν συζήτησιν προέβησαν ἐπί εἰδικῶν θεμάτων. Παρά ταῦτα πρωθυπουργός Βελγίου κ. Ὕυσκενς εὗρεν εὐκαιρίαν κατά γενικήν εἰσήγησίν του ὅπως ὑπογραμμίση ἀνάγκην ταχέος τερματισμοῦ διαπραγματεύσεων μετά τῆς Ἑλλάδος»[302].

Ἐνόψει τῶν δυσχερειῶν πού ἀνέκυψαν ἐξαιτίας τῆς στάσεως τοῦ Ὁλλανδοῦ ἀντιπροσώπου, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, τηλεγράφησε στόν πρέσβη τῆς Ἑλλάδος:

«Παρακαλῶ ἐπισκεφθῆτε ταχύτερον ὑπουργόν Ἐξωτερικῶν κ. Λούνς καί διαβιβάσητε αὐτῷ ἐκ μέρους μου εἰλικρινῆ λύπην ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐξ ὅλων πλευρῶν πληροφορούμεθα ὅτι ὁλλανδικαί ἀντιρρήσεις ἐκεῖναι αἵτινες δυσχεραίνουν σύνδεσίν μας μέ Κοινήν Ἀγοράν.

»Τοποθέτησις ὡς πρός δημόσιον χρέος δέν ἐκπλήσσει μόνον διότι δέν ὑπῆρχον ποτέ Ὁλλανδοί κομισταί ἑλληνικῶν δανείων, ἀλλά καί πέραν γνωστῶν σοβαρωτάτων πολιτικῶν λόγων, οὓς ἤδη ἐξεθέσατε, ὑπάρχει καί ὁ ἑξῆς σοβαρώτατος καί πρακτικός λόγος:

»Πᾶσα δέσμευσις ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θά ἔθετε αὐτήν εἰς φοβεράν μειονεκτικήν θέσιν καί διαπραγματευτικῶς θά καθίστα θέσιν ὁμολογιούχων ἐντελῶς προνομιακήν. Οὕτω, διαπραγμάτευσις συνδέσεως μέ Κοινήν Ἀγοράν θά κατέληγεν εἰς ἐνέργειαν ἐξυπηρετήσεως τῶν ὁμολογιούχων, ἐνῶ εἶναι δι' ἡμᾶς καί ἔν τινι μέτρῳ διά τούς συμμάχους μας ἐνέργειαι ὑψίστης πολιτικῆς σημασίας. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις μας μέ τούς ὁμολογιούχους εἶχον φθάσει εἰς λίαν προχωρημένον σημεῖον, ὅτι εἶχον συμφωνηθῆ ὅλα τά θέματα οὐσίας καί ὅτι ἐμενε μόνον διαφωνία ἐπί θέματος τύπων. Τοῦτο ἀποδεικνύει καλήν πίστιν μας, ἥν οὐδείς δύναται θέση ἐν ἀμφιβόλῳ, ὅπως ὅμως καί οὐδείς πρέπει δυσχεράνη θέσιν μας»[303].

Στίς ἑλληνικές πρεσβεῖες στίς πρωτεύουσες τῶν χωρῶν τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Περιέρχονται ἡμῖν ἔγκυροι πληροφορίαι ὅτι ὡρισμέναι χῶραι τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ φαίνονται ζωηρῶς ἀνησυχοῦσαι διά τό μέλλον τῶν μετά τῆς Ἑλλάδος οἰκονομικῶν των σχέσεων διά τήν περίπτωσιν ἡμετέρας συνδέσεως μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν. Θεωροῦσιν ὅτι εἰς αὐτήν τόν ἡγετικόν ρόλον θά ἔχῃ ἡ Γερμανία, τῆς ὁποίας ἡ χώρα μας θά μετεβάλλετο οὕτω εἰς οἰκονομικόν παράρτημα. Εἶναι δέ πιθανόν ὅτι εἰς τόν λόγον αὐτόν ὀφείλεται κυρίως καί ἡ τελευταία διά τοῦ τύπου καί ραδιοφώνου ἐπίθεσις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

»Θεωροῦμεν σκόπιμον ὅπως μή παραλείπητε εὐκαιρίαν διαφωτίσεως αὐτόθι ἁρμοδίων ἐπί πραγματικῆς καταστάσεως, τονίζοντες κάτωθι:

»1. Πολιτική ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀποκλείει δι' εὐνοήτους λόγους μονοπώλησιν ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς ὑπό οἱουδήποτε καί ἀποβλέπει εἰς ἰσορροπημένην ἀνάπτυξιν ἐμπορικῶν σχέσεων μέ ὅλας ἀνεξαρτήτως χώρας. Ἐπομένως φόβοι περί οἰκονομικῆς ἐπικρατήσεως Δυτικῆς Γερμανίας ἀνυπόστατοι.

»2. Σύνδεσις Ἑλλάδος μετά Κοινῆς Ἀγορᾶς οὐδόλως θά ἔχῃ ὡς συνέπειαν ἀποκλειστικόν προσανατολισμόν ἡμετέρας οἰκονομίας μέ τάς δυτικάς χώρας καί τήν Γερμανίαν, οὔτε θά ἐπηρεάση τάς οἰκονομικάς μας συναλλαγάς μέ τάς ἀνατολικάς χώρας. Ἔχοντες ἀκριβῶς ὑπ' ὄψιν διμερεῖς συμβατικάς ὑποχρεώσεις μας θά διατηρήσωμεν εὐχέρειαν ἐπωφελοῦς ἀναπτύξεως διμερῶν συναλλαγῶν»[304].

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀνταποκρινόμενος σέ παράκληση πού διατύπωσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἰάκωβος, μέ ἐπιστολή του, στίς 3 Ἰανουαρίου 1961, ἀποστέλλει τό ἀκόλουθο μήνυμα γιά τόν ἐτήσιο ἑορτασμό τῆς Ἑβδομάδος τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, Τύπου καί Καλῶν τεχνῶν στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες:

«Αἱ ἐκδηλώσεις τῶν Ἀμερικανῶν ἑλληνικῆς καταγωγῆς εἰς τόν πνευματικόν τομέα ἰδιαιτέρως χαροποιοῦν τήν χώραν, εἰς τήν ὁποίαν εἶδον τό φῶς εἴτε οἱ ἴδιοι εἴτε οἱ γονεῖς των.

»Πιστοί ὑπήκοοι τῆς νέας μεγάλης πατρίδος των, οἱ Ἑλληνοαμερικανοί διατηροῦν εἰς τό βάθος τῆς ψυχῆς των ἀκοίμητον τήν ἀνάμνησιν τῆς καταγωγῆς των.

»Αὐτοί εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν θά ἦτο δυνατόν νά συνδυασθοῦν τόσον πλήρως ὅσον εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας, διότι τά ἀθάνατα ἰδανικά τῆς δημοκρατίας καί τῆς ἐλευθερίας, τά ὁποῖα ἐξεπήγασαν ἀπό τήν Ἑλλάδα, εὑρίσκουν συνεχῶς τήν πλέον πλουσίαν εἰς περιεχόμενον ἔκφρασιν εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας.

»Σύμβολον τοῦ πολυτίμου δεσμοῦ, τόν ὁποῖον ἀποτελοῦν οἱ ἐξ Ἑλλάδος Ἀμερικανοί διά τάς δύο χώρας, εἶναι ἀκριβῶς ἡ Ἑβδομάς αὐτή τῶν Ἑλλη-

νικῶν Γραμμάτων, τοῦ Τύπου καί τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

»Ἡ ἑλληνική γλώσσα καί ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνική Ἐκκλησία θά εὑρεθοῦν καθ' ὅλας αὐτάς τάς ἡμέρας εἰς τό φῶς τοῦ προσκηνίου. Θά ἀντιληφθοῦν οὕτω καλύτερον ὅλοι, ὅτι ὅσοι εὐτύχησαν νά ἔλθουν εἰς ἐπαφήν μέ αὐτάς, καί νά διατηροῦν πιστῶς τούς δεσμούς των πρός αὐτάς, κατέστησαν πνευματικῶς πλουσιώτεροι καί συνεπῶς καλύτεροι Ἀμερικανοί πολῖται.

»Αὐτός εἶναι ὁ λόγος, διά τόν ὁποῖον ἀπευθύνω, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑβδομάδος, θερμόν χαιρετισμόν εἰς ὅλους τούς μετέχοντας αὐτοῦ».

11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μετά ἀπό ἐπίπονες ζυμώσεις, ἐξαγγέλλεται ἡ δημιουργία νέου πολιτικοῦ σχήματος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, μέ ἀρχηγό τόν Γ. Παπανδρέου:

«Τό Φιλελεύθερον Δημοκρατικόν κόμμα, τό κόμμα Ἀγροτῶν καί Ἐργαζομένων, ἡ Νέα Πολιτική Κίνησις καί ἡ ὁμάς ἀνεξαρτήτων Φιλελευθέρων Βορείου Ἑλλάδος, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ὑπό τάς διαμορφωθείσας πολιτικάς συνθήκας, χάριν τοῦ ἔθνους, τῆς δημοκρατίας καί τοῦ λαοῦ, ἐπιβάλλεται, πρός ἀποτροπήν τῆς πολώσεως, ἡ ἕνωσις τῶν δυνάμεων τοῦ Κέντρου εἰς ἰσχυρόν πολιτικόν ὀργανισμόν, ἀποφασίζουν ὅπως διαλύσουν τά κόμματά των καί συναπαρτίσουν ἑνιαῖον κόμμα ὑπό τόν τίτλον "Δημοκρατικόν Κέντρον - Ἀγροτική Φιλελευθέρα Ἕνωσις"».

Το πρακτικό ὑπογράφεται γιά τό Φιλελεύθερο Δημοκρατικό κόμμα ἀπό τούς βουλευτές Ν. Μπακόπουλο, Ι. Γιαννόπουλο, Ν. Ἔξαρχο, Α. Κοκέβη καί Κ. Ταλιαδούρη· γιά τή Νέα Πολιτική Κίνηση ἀπό τούς Γ. Ἀθανασιάδη-Νόβα, Σ. Ἀλλαμανῆ, Δ. Κωστῆ, Γ. Μαῦρο, Κ. Μητσοτάκη· γιά τό κόμμα Ἀγροτῶν Ἐργαζομένων ἀπό τούς Α. Μπαλτατζῆ, Θ. Λυμπερίδη, Α. Μέρο, Θ. Παπαπαναγιώτου, Κ. Πεταλωτῆ, Ι. Τριανταφυλλίδη· γιά τούς ἀνεξάρτητους Φιλελευθέρους Βορείου Ἑλλάδος, ἀπό τό βουλευτή Θεσσαλονίκης Γ. Μπακατσέλο.

Μετά τήν ἵδρυση τοῦ ΔΚ-ΑΦΕ, ἡ ἀντιπολίτευση παρέμεινε κατακερματισμένη, καθώς στό χῶρο της δραστηριοποῦνταν καί ἡ ΚΕΑ καί τό κόμμα τῶν Προοδευτικῶν. Ἡ κίνηση Γρίβα, ὡστόσο, ἤδη ἀντιμετώπιζε προβλήματα, καθώς διαφαινόταν ἡ ἀποτυχία τοῦ πρώην ἀρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ νά συσπειρώσει γύρω του εὐρύτερες πολιτικές δυνάμεις.

13-15 ΦΕΒΡΟΥΡΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Μεγάλη Βρετανία. Ἔντονη ἦταν ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ ἐπίσκεψη θά ἐπανέφερε τίς

Ὑποδοχή τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀπό τό Βρετανό ὁμόλογό του, Χ. Μάκ Μίλλαν.

σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν στό παραδοσιακά ἐξαίρετο ἐπίπεδό τους, μετά τήν πρόσφατη σοβαρή διατάραξή τους, λόγω τοῦ Κυπριακοῦ.

Πράγματι, ὑπῆρχε πάντα ἡ αἴσθηση, ἀπό τήν πλευρά τῶν Ἀθηνῶν τουλάχιστον, ὅτι ἔστω καί τήν ἐποχή αὐτή τῆς σημαντικῆς μειώσεως τῆς ἰσχύος της, ἡ Μεγάλη Βρετανία παρέμενε μιά δύναμη μέ σημαντική ἐπιρροή καί κύρος στή διεθνῆ σκηνή. Ἔτσι, μεταξύ τῶν σημειωμάτων πού ὑποβλήθηκαν στόν Κ. Καραμανλῆ, ἐνόψει τῆς μεταβάσεώς του στό Λονδίνο, ὑπῆρχαν ἀρκετά πού ἐξέταζαν ὅλα τά σημαντικά διεθνῆ προβλήματα τῆς περιόδου, ὅπως ἐπίσης καί πολλά πού ἀναφέρονταν στήν κατάσταση στά Βαλκάνια, καί, βέβαια, στήν Κύπρο. Παράλληλα, ὁ πρωθυπουργός ἔλαβε σημειώματα πού ἀφοροῦσαν τίς διμερεῖς ἐμπορικές σχέσεις, τίς δυνατότητες βρετανικῶν ἐπενδύσεων στήν Ἑλλάδα, τό πρόβλημα τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου χρέους, ὅπως ἐπίσης καί τήν ἐξαίρετη κατάσταση πού διαμορφωνόταν στίς διμερεῖς μορφωτικές σχέσεις.

Στίς παραμονές τῆς ἐπισκέψεως καί πρός ἀποφυγή κάθε ἐνδεχομένης παρεξηγήσεως, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἀβέρωφ, ἀπηύθυνε στίς ἑλληνικές πρεσβεῖες στή Βόννη, στίς Βρυξέλλες, στή Ρώμη καί στό Παρίσι τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Παρακαλοῦμεν ὅπως εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν διευκρινήσητε πέραν οἱασδήποτε ἀμφιβολίας ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀνακριβῆ δημοσιευθέντα ἤ τυχόν δημοσιευθησόμενα εἰς τύπον περί ἐνδεχομένης συσχετίσεως τῆς εἰς Λονδῖνον ἐπισκέψεως τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μέ δῆθεν μεταστροφήν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος πρός τήν Εὐρωπαϊκήν Ζώνην Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν κατόπιν δυσχερειῶν, εἰς ὁποίας ἔχουν προσκόψει διαπραγματεύσεις μετά ΕΟΚ. Τό ἐνδιαφέρον ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἀμείωτον διά τήν ταχεῖαν πραγματοποίησιν τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος, τοῦτο δέ ἀπεδείχθη ἐκ νέου ἐκ κυβερνητικοῦ ἐνδιαφέροντος πρός ἐξεύρεσιν λύσεων εἰς τά ἀπομένοντα ἐκκρεμῆ σημεῖα κατά τάς προσφάτους διαπραγματεύσεις μετά τῆς ὑπό τόν κ. Ρέυ ἀποστολῆς»[305].

Ἐξ ἄλλου, σέ συνέντευξή του πρός τούς «Times» ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἐξέθεσε τίς ἀπόψεις του γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Μ. Βρετανία. Μεταξύ ἄλλων ἀνέφερε τά ἀκόλουθα:

«Πιστεύω ὅτι ἐκπροσωπῶ τήν γνώμην τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μέ τό νά εἴπω ὅτι ἐπιθυμοῦμεν ζωηρῶς τήν ἀναζωπύρωσιν τῆς ἀγγλοελληνικῆς φιλίας, ἡ ὁποία κατά τό παρελθόν ὑπῆρξε τόσον στενή, εἰλικρινής καί καρποφόρος. Δέν λέγω τοῦτο μόνον ἐκ συναισθηματικῶν λόγων ἤ διά τάς εὐρυτέρας πολιτικάς συνεπείας πού θά ἔχη, ἀλλά κυρίως διότι ἐκτιμῶ τόν ρόλον πού δύναται νά διαδραματίση τό Ἡνωμένον Βασίλειον, χάρις εἰς τούς ἠθικούς, ὑλικούς καί πολιτικούς πόρους πού διαθέτει».

Καί συνέχισε:

«Δέν πρόκειται νά λυθοῦν ἰδιαίτερα θέματα κατά τήν διάρκειαν τῶν ἀγγλοελληνικῶν συνομιλιῶν τοῦ Λονδίνου. Κύριος σκοπός τῶν συνομιλιῶν εἶναι ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων καί ἡ ἐξεύρεσις τρόπου ἐνισχύσεως τῶν διμερῶν σχέσεων».

Γιά τό Κυπριακό ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν παρατήρησε ὅτι «ἡ ἀνάγκη ἀγαθῶν σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας ἐκτιμᾶται πλήρως εἰς ἀμφοτέρας τάς πρωτευούσας, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι αἱ σχέσεις αὗται ἀντανακλῶνται εἰς τήν ἠπίαν πολιτικήν κατάστασιν εἰς Κύπρον».

Καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ κατέληξε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν εἶναι ἀλλεργική εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τά κοινωνικά συστήματα πού εἶναι διαφορετικά ἀπό τό ἰδικόν της. Τοιαῦτα διαφορετικά συστήματα ἰσχύουν εἰς μεγάλας περιοχάς τοῦ πλανήτου μας. Θά ἐδείκνυεν ἔλλειψιν ρεαλισμοῦ ἐάν μία μικρά χώρα, ὅπως ἡ ἰδική μας, δέν ἐπεθύμει νά διατηρῆ ἀγαθάς σχέσεις μέ ὅλους. Ἕνα μόνον θέτομεν οὐσιώδη ὅρον: Ὅτι οὐδείς θά ἐπιχειρήση νά μᾶς ἐπιβάλη τό ἰδικόν του κοινωνικόν σύστημα. Ἐάν δέν ἐκπληρωθῆ ὁ ὅρος οὗτος, ἀρνούμεθα τάς καλάς σχέσεις καί ἀδιαφοροῦμεν διά τάς συνεπείας. Σᾶς διαβεβαιῶ, πάντως, ὅτι βασικῶς ἐπιθυμοῦμεν τήν συνεργασίαν. Ἐνῶ αἱ ἐμπορικαί σχέσεις μέ τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν καί τάς ἄλλας χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ σημειώνουν πρόοδον, αἱ πολιτικαί σχέσεις μέ τήν Μόσχαν δέν εἶναι καλαί.

»Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τά παγκόσμια προβλήματα, αἱ σχέσεις μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως καί οἱ κίνδυνοι εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν, ἐμπίπτουν εἰς τόν κύκλον τῶν συνομιλιῶν τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος εἰς τό Λονδῖνον. Κατ' οὐσίαν ὅμως αἱ συνομιλίαι αὐταί εἶναι ἡ πρώτη προσπάθεια πρός διάλυσιν τοῦ πάγου. Ἐάν πέραν τούτου προκύψουν πλέον ἁπτά ἀποτελέσματα, αἱ προοπτικαί διά τάς ἀγγλοελληνικάς σχέσεις δύναται νά λεχθῆ ὅτι θά εἶναι λαμπραί»[306].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔφθασε στό Λονδίνο, στίς 13 Φεβρουαρίου καί ἔγινε δεκτός μέ ἐγκαρδιότητα ἀπό τό Βρετανό πρωθυπουργό, Χ. Μάκ Μίλλαν καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, λόρδο Ἄλεκ Ντάγκλας Χιούμ. Ὁ Χ. Μάκ Μίλλαν προσφώνησε τόν Κ. Καραμανλῆ ὡς ἑξῆς:

«Εἶναι μεγάλη εὐκαιρία δι' ἐμέ, ὡς πρωθυπουργοῦ τῆς Μ. Βρετανίας, νά ὑποδεχθῶ καί νά ἀπευθύνω ἐγκάρδιον χαιρετισμόν πρός τόν πρωθυπουργόν τῆς φίλης Ἑλλάδος. Εἶναι μεγάλη χαρά δι' ἡμᾶς ὅλους ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ἠδυνήθη νά ἐπισκεφθῆ τό Λονδῖνον καί νά εὑρεθῆ μεταξύ πολλῶν φίλων εἰς μίαν χώραν, ἡ ὁποία συνδέεται μέ τήν χώραν του ἀπό πολλῶν γενεῶν».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόν Ἄγγλο πρωθυπουργό γιά τούς θερμούς του λόγους, ἀπηύθυνε στό βρετανικό λαό τόν ἀκόλουθο χαιρετισμό:

«Ἐπί τῇ ἀφίξει μου εἰς τό Λονδῖνον, ἐπιθυμῶ νά ἀπευθύνω θερμόν χαιρετισμόν πρός τό βρετανικόν ἔθνος. Οἱ δεσμοί τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Μ. Βρετανίαν δέν εἶναι πρόσφατοι, εἶναι δεσμοί παλαιοί καί ἔχουν τάς ρίζας των εἰς τήν ἑλληνικήν Ἐπανάστασιν, τοῦ 1821. Ἐσφυρηλατήθησαν ἔκτοτε εἰς κοινούς ἀγῶνας διά τήν προάσπισιν κοινῶν ἰδανικῶν. Εἶναι δέ ἀκόμη νωπόν τό αἷμα τό ὁποῖον οἱ δύο λαοί ἔχυσαν ἐν συμμαχικῇ συναδελφώσει κατά τόν τελευταῖον πόλεμον, ὑπεραμυνόμενοι τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ κόσμῳ.

»Ἡ στενή ὅμως καί ἐγκάρδιος φιλία, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἱστορικήν παράδοσιν διά τούς δύο λαούς μας, ὑπέστη σκληράν δοκιμασίαν λόγῳ τῆς κρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ. Δέν κάμνομεν αὐτήν τήν στιγμήν ἀπολογισμόν εὐθυνῶν. Διαπιστώνομεν ὅμως μέ ἱκανοποίησιν ὅτι ἡ φιλία αὐτή ἐπέζησε τῆς τρομερᾶς κρίσεως καί ὅτι ἐπιθυμία ἀμφοτέρων τῶν Κυβερνήσεων εἶναι ἡ ἀναζωογόνησις αὐτῆς.

»Ἡ εὐγενής πρόσκλησις τῆς βρετανικῆς Κυβερνήσεως καί ἡ ἐδῶ παρουσία μας ἀποτελοῦν τήν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν αὐτῆς τῆς καλῆς θελήσεως. Ἠμπορῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Ἑλλάς παραμένει πάντοτε πιστή εἰς τά ἰδανικά, τά ὁποῖα ἐξέφραζον τό πνεῦμα καί ἡ θυσία τοῦ Λόρδου Βύρωνος».

Κατά τήν ἀποβίβαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀπό τήν ἀμαξοστοιχία στό σταθμό τῆς Βικτώρια, ὅπου τόν ὑποδέχτηκαν οἱ Βρετανοί ἐπίσημοι, ἡ ἀστυνομία συνεπλάκη μέ ὀλίγους Ἕλληνες διαδηλωτές, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν πλακάτ καί ζητοῦσαν τήν ἀπελευθέρωση τῶν πολιτικῶν κρατουμένων, μέ ἐπικεφαλῆς τήν Μπ. Ἀμπατιέλου. Οἱ διαδηλωτές, τελικά ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τήν ἀστυνομία.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Κ. Καραμανλῆς, παρισταμένων τοῦ ὑπουργοῦ Ε. Ἀβέρωφ καί τοῦ πρέσβη τῆς Ἑλλάδος, Γ. Σεφεριάδη, δέχτηκε σέ μεγάλη δεξίωση στό ξενοδοχεῖο «Κλάριτζ» τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τοῦ Λονδίνου.

Στή συνέχεια, ὁ Κ. Καραμανλῆς, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ρώυτερ, Οὐῶλτον Κόουλ, ἐπισκέφτηκε τήν ἕδρα τοῦ πρακτορείου στή Φλήτ Στρήτ. Στή συνάντηση αὐτή ἐκπροσωπήθηκαν τά ἐγκυρότερα καί σημαντικότερα ὄργανα τῆς ἀγγλικῆς κοινῆς γνώμης. Οἱ δημοσιογραφικοί παράγοντες ζήτησαν πληροφορίες γιά τίς οἰκονομικές προόδους τῆς Ἑλλάδος καί ἰδιαιτέρως γιά τίς δυνατότητες ἐπενδύσεως ἀγγλικῶν κεφαλαίων σέ ἑλληνικά παραγωγικά ἔργα καί τουριστικές ἐπιχειρήσεις.

Ὁ Οὐῶλτον Κόουλ, ἀποχαιρετώντας τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, εἶπε:

«Σᾶς εἴμαστε εὐγνώμονες, διότι γιά πρώτη φορά στήν ἱστορίαν τῆς Φλήτ Στρήτ πρωθυπουργός ξένου Κράτους συναντήθηκε μέ μία τόσο ἀντιπροσωπευτική καί μεγάλου κύρους ὁμάδα τῆς ἀγγλικῆς δημοσιογραφίας».

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τή βαθιά ἱκανοποίησή του γιά τήν εὐκαιρία πού τοῦ δόθηκε νά ἐπισκεφθεῖ *«ἕνα δημοσιογραφικόν ὀργανισμόν παγκοσμίου κύρους, τό ἔργον τοῦ ὁποίου συμβάλλει τεραστίως εἰς τήν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου καί τήν δημοκρατίαν».*

Τό ἴδιο βράδυ, ὁ Χ. Μάκ Μίλλαν παρέθεσε, στό Ναυαρχεῖο, ἐπίσημο δεῖπνο πρός τιμή τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί τῶν μελῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀποστολῆς.

Κατά τά ἐπιδόρπια, ὁ Βρετανός πρωθυπουργός ὑπογράμμισε τή χαρά τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ λαοῦ τῆς Μ. Βρετανίας πού ὑποδέχονταν τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό καί τούς συνεργάτες του καί τόνισε ὅτι οἱ δεσμοί μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν ὑπῆρξαν στενοί σέ πολλές περιόδους τῆς ἱστορίας, ἀπό τήν ἑλληνική ἐπανάσταση ὡς τούς πρόσφατους ἀγῶνες ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας καί ἐναντίον τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ. Ὁλόκληρος ὁ βρετανικός λαός, χωρίς ἐξαιρέσεις, εἶπε, χαίρεται γιατί παρῆλθε τό νέφος πού ἐπισκίασε τίς ἑλληνοβρετανικές σχέσεις.

Σέ ἀπάντηση τοῦ Βρετανοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τάς θερμάς εὐχαριστίας μου διά τούς φιλόφρονας λόγους σας καί τήν ἐγκάρδιον ὑποδοχήν, τήν ὁποίαν ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης καί ἡ βρετανική Κυβέρνησις ἐπεφύλαξεν εἰς ἐμέ καί τούς συνεργάτας μου. Αἱ ἐκδηλώσεις αὐταί μέ συγκινοῦν ὅλως ἰδιαιτέρως, καθ' ὅσον γνωρίζω ὅτι ἀπευθύνονται δι' ἐμοῦ πρός τόν ἑλληνικόν λαόν καί ἐκφράζουν τά πρός τήν Ἑλλάδα αἰσθήματα τῆς μεγάλης σας χώρας.

»Πρό δύο ἀκριβῶς ἐτῶν ὑπεγράψαμεν ἐδῶ τάς περί Κύπρου συμφωνίας. Ἡ στιγμή ἐκείνη ἐσήμανε τό τέλος μιᾶς σκληρᾶς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας ἀντιδικίας ἀλλά καί τήν ἀφετηρίαν μιᾶς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία τήν μέν Κύπρον ἀπέδωσεν εἰς τήν ἀνεξαρτησίαν καί τόν ἐλεύθερον πολιτικόν βίον, τάς δέ ἑλληνοβρετανικάς σχέσεις ἐπανέφερεν εἰς τόν δρόμον τῆς παλαιᾶς μεταξύ τῶν δύο χωρῶν φιλίας.

»Ἀπό τῆς ἀπόψεως τοῦ πολιτικοῦ περιεχομένου τῶν ἑλληνοβρετανικῶν σχέσεων εἶναι εὐχάριστος ἡ διαπίστωσις ὅτι δέν ὑπάρχουν εἰδικά θέματα τά ὁποῖα νά μᾶς χωρίζουν. Ἀντιθέτως μᾶς συνδέουν, καί μάλιστα στενώτατα, τά γενικώτερα συμφέροντά μας μέσα εἰς τό πλαίσιον τῶν συμμαχιῶν μας καί τῆς κοινῆς μοίρας ἡ ὁποία ἑνώνει τούς ἐλευθέρους λαούς τοῦ κόσμου. Μέσα εἰς τό ἀμυντικόν πλέγμα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, ἡ Μ. Βρετανία ἀποτελεῖ ἔπαλξιν, στηριζομένην εἰς ἐγνωσμένον θάρρος καί τήν

ἀποφασιστικότητα τῶν Βρετανῶν ὅπως προασπίσουν τήν εἰρήνην καί τήν ἐλευθερίαν κατά πάσης ἐπιβουλῆς.

»Ἡ Ἑλλάς, καίτοι χώρα μικρά, ἀποτελεῖ καί αὐτή εἰς τήν γεωγραφικήν περιοχήν εἰς τήν ὁποίαν εὑρίσκεται, ἔπαλξιν διά τήν προάσπισιν τῶν αὐτῶν ἰδανικῶν. Ἱστάμεθα πάντοτε ὄρθιοι ἐκεῖ ὅπου μᾶς ἔταξεν ἡ πίστις μας, ἡ ἱστορία μας καί τό πρός ἑαυτούς καί τούς ἄλλους χρέος μας. Δι' ἀμφοτέρας τάς χώρας μας δέν ἠμποροῦν νά ὑπάρξουν ἀμφιβολίαι, ὅπως δέν ἠμποροῦν ἐπίσης νά ὑπάρξουν καί διά τήν ἀπόλυτον προσήλωσίν των εἰς τήν εἰρήνην, διά τήν ἑδραίωσιν τῆς ὁποίας — ἕκαστος ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών του — εἴμεθα ἀποφασισμένοι νά ἐργασθῶμεν μέ πίστιν καί εἰλικρίνειαν. Ἡ πολιτική μας εἶναι πολιτική ἀσπίδος. Δέν εἶναι πολιτική προκλήσεων καί αἰχμῶν.

»Ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς πρέπει νά εἴπω ὅτι μέ ἰδιαιτέραν προσοχήν καί ἐκτίμησιν παρακολουθοῦμεν ἐν Ἑλλάδι τάς προσπαθείας τάς ὁποίας ἡ βρετανική Κυβέρνησις καταβάλλει διά τήν μείωσιν τῆς μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως ἐντάσεως, ὅλως δέ ἰδιαιτέρως τάς ἐποικοδομητικάς πρωτοβουλίας, τάς ὁποίας προσωπικῶς, κύριε πρωθυπουργέ, ἀναπτύσσετε πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν. Διά τόν λόγον αὐτόν προσβλέπομεν μέ ὅλως ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰς τήν ἐπανάληψιν τῶν διά τόν ἀφοπλισμόν προσπαθειῶν. Τήν διεθνῆ ἀσφάλειαν τήν ὁποίαν πάντες σήμερον ἐπιζητοῦμεν διά τῶν ἐξοπλισμῶν, θά πρέπει νά τήν ἐπιτύχωμεν διά τοῦ θετικοῦ καί γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ. Παραλλήλως ὅμως, καί πρός ἐνίσχυσιν τοῦ παράγοντος τῆς διεθνοῦς εἰρήνης, θά πρέπει νά ἐκδηλωθῆ ἐμπράκτως καί εἰς εὐρεῖαν ἔκτασιν ἡ διεθνής ἀλληλεγγύη διά τήν δημιουργίαν προϋποθέσεων εὐημερίας ὅλων τῶν λαῶν.

»Ἡ Ἑλλάς, πέραν τῆς ὀφειλομένης ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας ἐνεργοῦ συμβολῆς της, ἀκολουθεῖ εἰς τήν εἰδικήν της γεωγραφικήν περιοχήν πολιτικήν σταθερῶς εἰρηνικήν. Διατηρεῖ φιλικάς σχέσεις μέ ὅλας τάς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐμπνέονται ἀπό τάς αὐτάς διαθέσεις, ἀνεξαρτήτως τοῦ κρατοῦντος εἰς αὐτάς πολιτικοῦ καί κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Μή ἐπεμβαίνουσα ὅμως εἰς τά ἐσωτερικά τῶν ἄλλων, εἶναι φυσικόν νά μή δέχεται ὅπως οἱ ἄλλοι ἐπεμβαίνουν εἰς τά ἰδικά της. Εἶναι φυσικόν νά ὑπεραμύνεται τῶν κυριαρχικῶν της δικαιωμάτων καί τῆς ἐθνικῆς της ἀξιοπρεπείας.

»Τήν στιγμήν αὐτήν ἡ ἐλπίς καί ἡ προσδοκία διά τήν ἐν ἐλευθερίᾳ εἰρήνην καί τήν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι μεγάλαι. Μεγάλοι ὅμως εἶναι καί οἱ κίνδυνοι πού τάς ἀπειλοῦν. Δι' αὐτό καί σήμερον, περισσότερον ἀπό ποτέ ἄλλοτε, αἱ εὐθῦναι τῆς Δύσεως εἶναι βαρεῖαι. Ἐνώπιον τῆς ἀβεβαιότητος τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ἡ Δύσις ἔχει τό μέγα χρέος ὅπως ἐπαγρυπνῆ πρός περιφρούρησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ κόσμῳ. Διά νά ἐκπληρώση ὅμως τήν ἀποστολήν της αὐτήν ἡ Δύσις δέον ὅπως, ἀπαλλασσομένη τῶν ἐσωτερικῶν της ἀδυναμιῶν, ἐπιδείξη πολιτικόν ρεαλισμόν, ἀποκρυσταλλώση σταθεράν γραμμήν καί ἑδραιώση τήν συνοχήν της ἐπί μιᾶς ἐνεργοῦ καί φωτισμένης ἀλληλεγγύης.

»Εἴχατε τήν καλωσύνην, κύριε πρωθυπουργέ, νά ἐξάρετε τόν ἑλληνικόν πολιτισμόν καί νά ἐκδηλώσητε τήν ἐκτίμησίν σας διά τήν σημειουμένην ἐν Ἑλλάδι πρόοδον. Ἐπιθυμῶ νά εἴπω ὅτι ἡμεῖς θαυμάζομεν ἔτι περισσότερον, τόσον τό ἔνδοξον παρελθόν, ὅσον καί τάς συγχρόνους ἐπιστημονικάς, κοινωνικάς καί πολιτικάς πραγματοποιήσεις τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ».

Οἱ ἐπίσημες συνομιλίες σέ ἐπίπεδο πρωθυπουργῶν πραγματοποιήθηκαν τίς δύο ἐπόμενες ἡμέρες στό μέγαρο τοῦ Ναυαρχείου. Ἔλαβαν ἀκόμη μέρος ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν καί ἁρμόδιοι διπλωμάτες, καί ἀπό βρετανικῆς, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, λόρδος Χιούμ, ὁ ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, Φ. Χόγιερ Μίλλαρ, καί ὁ πρέσβης στήν Ἀθήνα, σέρ Ρότζερ Ἄλλεν. Μετά τό τέλος τῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Αἱ συνομιλίαι μεταξύ τῶν πρωθυπουργῶν τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἐτερματίσθησαν εἰς τό μέγαρον τοῦ Ναυαρχείου σήμερον τήν πρωίαν. Αἱ συνομιλίαι αὐταί, εἰς τάς ὁποίας ἐπίσης μετέσχον οἱ ὑπουργοί τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Εὐάγ. Ἀβέρωφ καί Λόρδος Χιούμ διεξήχθησαν ἐντός φιλικῆς καί ἐγκαρδίου ἀτμοσφαίρας, ἡ ὁποία ὑπεγράμμισε τήν εὐτυχῆ ἐπάνοδον τῶν ἑλληνοβρετανικῶν σχέσεων εἰς τήν πατροπαράδοτον ἐγκαρδιότητά των, μετά τήν λύσιν τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος.

»Οἱ πρωθυπουργοί ἀντήλλαξαν ἀπόψεις ἐπί τῆς γενικωτέρας διεθνοῦς καταστάσεως, ἀποδώσαντες ἰδιαιτέραν προσοχήν ἐπί τῶν τρεχόντων ἐκείνων προβλημάτων, τά ὁποῖα ἐνδιαφέρουν ἀπό κοινοῦ τάς δύο χώρας, ὡς λόγου χάριν τά ἀφορῶντα τά Βαλκάνια, τήν Μέσην Ἀνατολήν καί ἄλλας περιοχάς. Συνεφωνήθη μεταξύ τῶν δύο πρωθυπουργῶν ὅτι ὑφίσταται ἐπείγουσα ἀνάγκη προασπίσεως τῆς εἰρήνης καί μειώσεως τοῦ βάρους τῶν ἀμυντικῶν δαπανῶν διά τῆς ἐπιτεύξεως προόδου ἐπί τοῦ θέματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ καί γενικῶς τῆς ὑφέσεως. Ἀνεγνωρίσθη ὅτι οἱ σκοποί οὗτοι δύνανται νά ἐπιτευχθοῦν μόνον διά συνεχοῦς προσπαθείας πρός μίαν εἰλικρινῆ καλήν θέλησιν ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων δυνάμεων.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί συνεφώνησαν ὅτι τά Ἡνωμένα Ἔθνη καί τά ὄργανά των δέον νά τύχουν κατά πάντα τρόπον ὑποστηρίξεως καί ἐνισχύσεως, ὡς ἀποτελοῦντα ζωτικούς παράγοντας πρός διατήρησιν τῆς εἰρήνης. Ταυτοχρόνως, ἀνεγνώρισαν ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ ηὐξημένη ἀλληλεγγύη μεταξύ τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ, ὄχι μόνον διά νά διατηρηθῆ τό ἀμυντικόν δυναμικόν τῆς συμμαχίας, ἀλλά καί διά νά προαχθῆ ἡ πολιτική δραστηριότητος τοῦ

Ὁ Ἕλληνας καί ὁ Βρετανός πρωθυπουργός, μέ τόν Ε. Ἀβέρωφ (ἄνω) καί τό Γ. Σεφεριάδη (κάτω).

δυτικοῦ κόσμου εἰς τήν ἐπιδίωξιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Εὑρέθησαν ἐν πλήρει συμφωνίᾳ ἐπί τῶν σκοπῶν καί τῆς ἀνάγκης συνεχοῦς πολιτικῆς διαβουλεύσεως μεταξύ τῶν Δυτικῶν συμμάχων.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί ἐξήτασαν ἐπίσης οἰκονομικά προβλήματα. Συνεφώνησαν ὅτι πρέπει νά γίνη πᾶν τό δυνατόν ἵνα αὐξηθοῦν αἱ ἐμπορικαί ἀνταλλαγαί καί ἡ οἰκονομική συνεργασία ἐν Εὐρώπῃ, ἐπί εὐρυτέρας δυνατῆς βάσεως, καί ἀνέλαβον ὅπως συνεχίσουν τήν μελέτην τῶν τρόπων αὐξήσεως τοῦ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἐμπορίου. Ὁμοίως οἱ πρωθυπουργοί συνεφώνησαν ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως προαχθοῦν καί διευκολυνθοῦν ἐπί εὐρείας βάσεως αἱ μορφωτικαί ἀνταλλαγαί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός ἀπηύθυνε πρόσκλησιν πρός τόν κ. Μάκ Μίλλαν καί τόν Λόρδον Χιούμ, ὅπως ἀνταποδώσουν τήν ἐπίσκεψιν, ἐρχόμενοι εἰς τήν Ἑλλάδα εἰς κατάλληλον ἡμερομηνίαν. Ἡ πρόσκλησις αὕτη ἐγένετο δεκτή μετά μεγάλης χαρᾶς».

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεσήμανε, σέ δηλώσεις του, ὅτι *«ἀμφότερα τά μέρη εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιημένα ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῶν συνομιλιῶν καί ἐξέφρασαν τήν εὐχήν ὅπως αἱ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν σχέσεις συσφιχθοῦν ἀκόμη περισσότερον εἰς τό μέλλον»*.

Τό πρωί τῆς 14ης Φεβρουαρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς μετέβη στά ἀνάκτορα τοῦ Μπάκιγχαμ καί στό Κλάρενς Χάουζ, κατοικία τῆς βασιλομήτορος, ὅπου ὑπέγραψε στό βιβλίο τῶν ἐπισκεπτῶν. Τό μεσημέρι παρακάθησε σέ ἐπίσημο πρόγευμα πρός τιμή τῆς ἑλληνικῆς ἀποστολῆς, πού παρέθεσε ὁ πρόεδρος τῶν Λόυδ, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀνώτατου Βρετανοῦ διπλωμάτη Πάτρικ Ρέηλυ, διπλωματικῶν παραγόντων καί στελεχῶν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κόσμου. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στά Λόυδ προοριζόταν νά ἀποδειχθεῖ ἰδιαίτερα ἐποικοδομητική γιά τήν προαγωγή τῶν συμφερόντων τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός παρεκάθησε σέ πρόγευμα πρός τιμή του, σέ αἴθουσα τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, μέ τήν παρουσία μελῶν τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων καί ἐκπροσώπων τῶν κομμάτων. Στήν πρόποσή τους, οἱ ἐκπρόσωποι τόσο τοῦ Ἐργατικοῦ ὅσο καί τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος, ἐξέφρασαν τή χαρά τῶν βρετανικῶν κοινοβουλευτικῶν κύκλων, ἀνεξάρτητα ἀπό κομματικές ἀποχρώσεις, γιά τήν ἀναγέννηση τῶν ἑλληνοβρετανικῶν σχέσεων, καί βεβαίωσαν ὅτι ὁλόκληρος ὁ βρετανικός λαός καί, ὡς διερμηνέας του, τό Κοινοβούλιο, δέν λησμονοῦσαν τούς δεσμούς μέ τήν Ἑλλάδα καί ἐμπνέονταν ἀπό θερμά φιλελληνικά αἰσθήματα. Στή συνέχεια, ἐξῆραν τή σταθερότητα ἡ ὁποία ἐπικρατοῦσε στήν Ἑλλάδα, καθώς καί τίς ἀρετές τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί τά ἐντυπωσιακά ἐπιτεύγματά του. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τή χαρά πού τοῦ προξενοῦσε ἡ παρουσία του στό μέσο ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τοῦ βρετανικοῦ Κοινοβουλίου, κοιτίδας τῶν συγχρόνων δημοκρατικῶν θεσμῶν, καί ὑπογράμμισε τήν πλήρη ἀποκατάσταση τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ, ἐπισκέφθηκε τόν Δούκα τοῦ Γκλῶστερ, ἀντιπρόσωπο τῆς βασίλισσας Ἐλισάβετ — ἡ ὁποία βρισκόταν σέ περιοδεία στήν Ἄπω Ἀνατολή — καί τή Δούκισα τοῦ Κέντ, παρουσία τῆς πριγκίπισσας Ὄλγας τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς πριγκίπισσας Αἰκατερίνης τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός καί τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς ἀποστολῆς ἐγκατέλειψαν τό Λονδίνο στίς 16 Φεβρουαρίου. Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή τους, δέχτηκαν, στό ξενοδοχεῖο ὅπου διέμεναν, τήν ἀποχαιρετιστήρια ἐπίσκεψη τοῦ Χ. Μάκ Μίλλαν καί τοῦ λόρδου Χιούμ, μέ τούς ὁποίους εἶχαν μιά τελευταία σύντομη συνομιλία.

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς, σχετικά μέ τήν ἐπίσκεψή του στήν Ἀγγλία, διατυπώνει σέ μεταγενέστερο σημείωμα, πού ὑπαγόρευσε κατά τή διαμονή του στό Παρίσι, τίς ἀκόλουθες παρατηρήσεις:

«Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1961 ἐπισκέφθηκα ἐπίσημα τήν Ἀγγλία. Ἡ ἐπίσκεψή μου ἀπέβλεπε στήν ἀναβίωση τῆς ἀγγλοελληνικῆς φιλίας, ἡ ὁποία εἶχε ὑποστεῖ σκληρή δοκιμασία ἐξαιτίας τοῦ Κυπριακοῦ.

»Οἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μέ τήν Ἀγγλία ὑπῆρξαν μακραί καί συνεχεῖς. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821, τήν ὁποία οἱ Ἕλληνες ἀνέλαβαν ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν Μεγάλων, ἡ Ἀγγλία ἐπρωτοστάτησε στή δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου ἑλληνικοῦ Κράτους. Μετά δέ τήν ἀνεξαρτησία ἤσκησε ἕνα εἶδος κηδεμονίας ἐπί τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία μέ μικρές διαλείψεις διήρκεσε μέχρι τό 1947, ὁπότε ὑπεκατεστάθη ἀπό τήν Ἀμερική. Οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν διαταράσσοντο κατά καιρούς ἀπό αὐθαίρετες ἐπεμβάσεις τῆς Ἀγγλίας στά ἐσωτερικά μας ἀλλά καί ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ συνεχής ἀγώνας μας ἐναντίον τῆς Τουρκίας γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐθνικῆς μας ἀποκαταστάσεως ἐνεπλέκετο μέ τήν ἀγγλική πολιτική ἔναντι τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία ἀπετέλει, ὡς γνωστόν, καθ' ὅλον τόν 19ο αἰώνα τό ἐπίκεντρο τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καί ἐβάρυνε πολύ στήν παγκόσμια πολιτική τῆς Ἀγγλίας.

»Ἡ μακρά αὐτή ἐπιρροή τῆς Ἀγγλίας ἐπί τῆς Ἑλλάδος δέν ἦταν βέβαια τυχαία. Ὀφείλετο βασικά στούς κάτωθι λόγους: Πρῶτον, στό γεγονός ὅτι ἡ Ἀγγλία ἔπαιξε πρωταρχικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου ἑλληνικοῦ Κράτους. Δεύτερον, στή γεωπολιτική μας θέση, σέ συνδυασμό μέ τό γεγονός ὅτι ἡ Ἀγγλία κυριαρχοῦσε ὡς ναυτική δύναμη στή Μεσόγειο καί τρίτον, στίς μεγάλες οἰκονομικές

ἀνάγκες τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖες ἐκαλύπτοντο κυρίως ἀπό τήν ἀγγλική ἀγορά. Σ' ὅλα αὐτά θά πρέπει νά προστεθεῖ βέβαια καί ἡ κακή συνήθεια τῶν ἑλληνικῶν κομμάτων, τά ὁποῖα, γιά νά προωθηθοῦν στήν ἐξουσία, προκαλοῦσαν πολλές φορές τίς ἐπεμβάσεις τῶν ξένων καί ἰδίως τῶν Ἄγγλων στά ἐσωτερικά μας.

»Πάντως, παρά τίς ἀπογοητεύσεις, τίς ὁποῖες ἐδοκίμαζαν κατά καιρούς οἱ Ἕλληνες, οἱ σχέσεις τους μέ τήν Ἀγγλία ἦσαν στενές καί ἀποτελοῦσαν σχεδόν τόν ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς τους πολιτικῆς ἐπί ἕνα σχεδόν αἰώνα.

»Ἀπό τό 1950, τή μακριά αὐτή παράδοση στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ὄχι μόνο τήν ἀνέτρεψε τό Κυπριακό, ἀλλά μᾶς ἔφερε σέ ἐμπόλεμη σχεδόν κατάσταση μέ τήν Ἀγγλία, ἡ ὁποία χειρίσθηκε τό θέμα κατά τρόπο τόσο ἀδέξιο ὥστε νά βρεθῶ στήν ἀνάγκη νά εἴπω κάποτε σέ Ἄγγλο διπλωμάτη, "ἀνήκω στήν κατηγορία ἐκείνων πού θαυμάζουν τήν πολιτική ὡριμότητα τοῦ λαοῦ σας καί μέχρι πρό τινος ἐθαύμαζα καί τή διπλωματία σας. Ἤδη, θά τή βαθμολογοῦσα μέ μηδέν ἐάν ἐπρόκειτο νά τήν κρίνω ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἐχειρίζετο τό Κυπριακό". Διότι, εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ πολιτική τῶν Ἄγγλων ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ δέν ὑπῆρξε μόνον ἄδικος ἔναντι τῶν Ἑλλήνων, ἀλλά ὑπῆρξε ἀντίθετος καί μέ τά ἀγγλικά συμφέροντα, τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάδα προσεφέρετο παντοιοτρόπως νά διασφαλίσει.

»Μετά τή διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ, ἦτο φυσικό νά ἐπιδιώξω τήν ἀποκατάσταση τῶν φιλικῶν μας σχέσεων μέ τήν Ἀγγλία, ἡ ὁποία, παρά τή μεταπολεμική της παρακμή, δέν ἔπαυσε καί δέν θά παύσει νά διαδραματίζει ρόλο ἀποφασιστικό στή διεθνῆ ζωή καί ἰδιαιτέρως στήν Εὐρώπη.

»Εἶναι προφανές ὅτι ἡ αὐτή ἐπιθυμία ὑπῆρχε καί ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐάν κρίνω ἀπό τόν ἐγκάρδιο τόνο καί τήν εὐρεία δημοσιότητα πού ἔδωσαν στήν ἐπίσκεψή μου. Ἦτο ἡ τρίτη φορά πού συναντοῦσα τόν Μάκ Μίλλαν καί αὐτή τή φορά ἦτο ἄνετος καί ἐξαιρετικά φιλόφρων.

»Κατά τίς συζητήσεις μας, μετά τήν ἀνασκόπηση πού κάναμε γιά τίς ἐξελίξεις στήν Κύπρο, μᾶς ἀπησχόλησε κυρίως τό θέμα τῶν σχέσεων Ἀνατολῆς καί Δύσεως, δεδομένου ὅτι ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργός ἐπρόκειτο μετά δυό-τρεῖς ἡμέρες νά ἐπισκεφθεῖ τή Μόσχα, γιά νά καταπραΰνει τούς Ρώσους, οἱ ὁποῖοι κατά τήν ἐποχή ἐκείνη εἶχαν ἐξαπολύσει μιά βίαιη ἐπίθεση κατά τοῦ ΟΗΕ καί προσωπικῶς κατά τοῦ Χάμερσκελντ. Ὁ Μάκ Μίλλαν ὑπεστήριζε ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐνισχυθεῖ ἠθικῶς ὁ ΟΗΕ, ὁ ὁποῖος παρά τίς ἀδυναμίες του ἀποτελεῖ τή σοβαρώτερη ἐγγύηση γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη. Τοῦ εἶπα ὅτι συμφωνῶ μέ τήν ἄποψη αὐτή, ἀλλά ὅτι παραλλήλως θά πρέπει νά ἐνισχύσουμε καί τό ΝΑΤΟ, ἡ συνοχή τοῦ ὁποίου κατά τήν ἐποχή ἐκείνη εἶχε χαλαρωθεῖ συνεπείᾳ τῆς αἱρετικῆς ἐν τῇ συμμαχίᾳ στάσεως τῆς Γαλλίας καί τῆς ἀντιθέσεως Ἀμερικῆς-Ἀγγλίας ἐπί τοῦ προβλήματος τῆς Κίνας. Διότι, προσέθεσα, "καλός εἶναι ὁ ἁγιασμός, ἀλλά χρειάζεται καί ἡ γάτα".

»Ἐπί τῶν διμερῶν σχέσεων συμφωνήσαμε ὅπως ἐπιδιωχθεῖ ἡ βελτίωση αὐτῶν δι' ὅλων τῶν μέσων καί ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐτέθη τό θέμα τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου καί ἡ συμμετοχή τοῦ ἀγγλικοῦ κεφαλαίου στήν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

»Ἀπό ἀγγλικῆς πλευρᾶς ὑπῆρχε τότε τό θέμα τοῦ διακανονισμοῦ τοῦ δημοσίου χρέους τῆς Ἑλλάδος πρός τούς Ἄγγλους ὁμολογιούχους, τό ὁποῖο ὅμως δέν τό ἔθιξαν κατά τίς συζητήσεις. Ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ἡ παράλειψη ὀφείλετο σέ διακριτικότητα, εἶπα στόν Ἄγγλο πρωθυπουργό μετά τόν τερματισμό τῶν συνομιλιῶν μας, ὅτι ἐξετίμησα τή λεπτότητα αὐτή καί ὅτι εἶχα τήν πρόθεση νά προτείνω συντόμως συνομιλίες ἐπ' αὐτοῦ. Τόν παρεκάλεσα ὅμως νά ἀσκήσει στήν περίπτωση αὐτή τήν ἐπιρροή του ἐπί τῶν ὁμολογιούχων, πράγμα πού ἔγινε, μέ ἀποτέλεσμα νά ρυθμισθεῖ ἱκανοποιητικά ἕνα πρόβλημα πού ἀποτελοῦσε ἐμπόδιο στήν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

»Χαρακτηριστικό τοῦ ἐνδιαφέροντος πού εἶχε προκαλέσει ἡ ἐπίσκεψή μου, εἶναι τό γεγονός ὅτι στή δεξίωση τήν ὁποία ὀργάνωσε πρός τιμή μου τό Ρώυτερ, ἐκτός ὅλων τῶν κορυφαίων δημοσιογράφων, παρέστησαν καί οἱ μεγιστάνες τοῦ ἀγγλικοῦ Τύπου Τόμσον, Σέσιλ Κίνγκ καί Μάικλ Κίνγκ.

»Ἐπειδή ἡ Ἀγγλία εἶναι χώρα τοῦ χιοῦμορ, θά ἦταν ἐπίκαιρο νά διηγηθῶ ὡρισμένα χαρακτηριστικά περιστατικά πού ἔλαβαν χώρα κατά τήν ἐπίσκεψή μου ἐκείνη.

»Ὁ Μάκ Μίλλαν, τερματίζοντας τήν ὁμιλία του κατά τό ἐπίσημο γεῦμα πού παρετέθη πρός τιμή μου, ἀντί νά κάνει, ὅπως συνηθίζεται, πρόποση ὑπέρ τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, ἔκανε ὑπέρ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. "Οταν ἐν συνεχείᾳ ἐκλήθην ν' ἀπαντήσω βρέθηκα σέ ἀμηχανία, διότι δέν ἐγνώριζα ἐάν ἐπρόκειτο περί παραδόσεως ἤ περί παραδρομῆς. Τελικῶς βγῆκα ἀπό τήν ἀμηχανία μου καί μιμηθείς τό παράδειγμα τοῦ Μάκ Μίλλαν ἤπια καί ἐγώ εἰς ὑγείαν τοῦ δικοῦ μας βασιλέως.

»Λόγω ἀπουσίας τῆς βασιλίσσης στήν Ἄπω Ἀνατολή, μᾶς ἐδέχθη σέ ἐπίσκεψη ὁ Δούξ τοῦ Γκλῶστερ, ὁ ὁποῖος σέ μιά στιγμή ἔσβησε τό ποῦρο του μέσα στό φλυτζάνι τοῦ τσαγιοῦ, μολονότι ὑπῆρχε πλάι του τασάκι. Ἔκπληκτος γιά τή σκηνή ἔσκυψα καί εἶπα στή σύζυγό μου: "Ἐάν τό ἐκάναμε ἐμεῖς αὐτό δέν θά μπορούσαμε νά γυρίσουμε στήν Ἑλλάδα. Τώρα ὅμως πού τό ἔκανε ὁ Δούξ ἠμπορεῖ νά γίνει καί μόδα στήν Ἀγγλία".

»Ἡ Λαίδη Ντόροθυ, σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ καί γυναίκα εὐπροσήγορη, ὅταν εἶδε ὅτι ἀντιμετωπίζαμε δυσκολίες σέ μιά συζήτηση πού εἴχαμε γιά τήν ἀναπτυσσόμενη τότε ἐξερεύνηση τοῦ διαστήματος, ἔσκυψε καί μοῦ εἶπε: "Ἄφησε τόν πρωθυπουργό, κ. Καραμανλῆ, καί ρώτα γι' αὐτά τόν ἐγγονό του πού τά ξέρει καλύτερα ἀπ' αὐτόν".

»Εἶχα ἐπίσης μιά ἐκδήλωση ὀλίγων κομμουνιστῶν κατά τήν ἄφιξή μου στό θέατρο, ὅπου ἐδίδετο παράσταση πρός τιμή μου. Ἦτο προφανῶς τό προοίμιο τῶν ὅσων ἐγένοντο ἐν συνεχείᾳ κατά τήν ἐπίσκεψη τῶν Ἑλλήνων βασιλέων στό Λονδίνο.

»Ἐδῶ θά πρέπει νά προσθέσω ὅτι κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς μου στήν Ἀγγλία μοῦ ἐγνωστοποιήθη καί πρόσκληση τοῦ Κέννεντυ ὅπως ἐπισκεφθῶ ἐπισήμως τήν Ἀμερική»[307].

Ὁ ἑλληνικός τύπος ἔδωσε, ὅπως ἦταν φυσικό, εὐρεία δημοσιότητα στήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Λονδίνο. Ἡ «Καθημερινή» χαρακτήρισε τήν ὑποδοχή καί τούς λόγους τῶν Ἄγγλων ἐπισήμων ὡς «ἐξαιρετικῶς ἐγκαρδίους» καί ὡς «ἐπαναφέροντες εἰς τήν μνήμην παλαιάς καλάς στιγμάς τῶν ἀγγλοελληνικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι εἰς τό μέλλον δέν θά ὑπάρξη φόβος νά σκιασθοῦν ἐκ νέου ἀπό διαφοράς ἐπί ἐθνικῶν θεμάτων»· ἐνῶ, μετά τήν ἔκδοση τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος τόνισε «ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Λονδῖνο ἀπέδωσε καλούς καρπούς καί περισσοτέρας ἀμοιβαίας κατανοήσεις ἐπί τῶν γενικῶν καί εἰδικῶν διεθνῶν θεμάτων»[308]. Τό «Βῆμα» ὑπογράμμισε ὅτι «ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Μάκ Μίλλαν εἶναι σύμφωνοι δι' εὐρεῖαν βελτίωσιν τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν»[309]. Ἡ «Ἐλευθερία» χαρακτήρισε τό κοινό ἀνακοινωθέν ὡς «ἀνακοινωθέν γενικοτήτων»[310] ἐνῶ ἡ «Αὐγή» ἔγραψε ὅτι «ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν ἐξησφάλισε πλήρως τήν βρετανικήν ὑποστήριξιν λόγω τῆς ἀσταθείας τῆς Κυβερνήσεώς του καί τοῦ θέματος Μέρτεν» καί χαρακτήρισε τήν ἐπίσκεψη «ὡς ξεπούλημα στούς μεγαλοκερδοσκόπους»[311]. Ἡ «Ἀκρόπολις», τέλος, σημείωσε ὅτι ἡ ἐπίσκεψη «ἐδραιώνει τήν πεποίθησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅτι πράγματι ἐσημειώθη ἐν Λονδίνῳ ἡ ἀπαρχή μιᾶς νέας περιόδου συνεργασίας τῶν δύο χωρῶν, ἑδραζομένης ἐπί τῶν μεγάλων πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ κόσμος»[312].

Ὁ βρετανικός τύπος, τό ραδιόφωνο καί ἡ τηλεόραση ἔδωσαν μεγάλη δημοσιότητα στήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί στίς ἐπαφές του μέ τή βρετανική ἡγεσία.

Χαρακτηριστικό εἶναι τό σχόλιο τοῦ BBC κατά τήν ἡμέρα ἀφίξεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

«Τήν τελευταία φορά πού ἦλθε ὁ Κ. Καραμανλῆς στό Λονδίνο, ἀκριβῶς πρίν δύο χρόνια, ἦλθε γιά νά βοηθήσει νά λυθεῖ τό κυπριακό πρόβλημα. Αὐτή ἡ ἀποστολή ἀποδείχθηκε ἕνας θρίαμβος τῆς λογικῆς καί τοῦ συμβιβασμοῦ καί ὁ 53ετής Κ. Καραμανλῆς βρίσκεται ἀκόμα στό πηδάλιο τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Εἶναι, πράγματι, πρωθυπουργός συνεχῶς τά τελευταῖα πέντε χρόνια — πράγμα πού ἀποτελεῖ ρεκόρ στή σύγχρονη ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Πρίν ἀπό αὐτό ἦταν ὑπουργός σέ ἑπτά διαφορετικά ὑπουργεῖα ἐπί ἑπτά συνολικά χρόνια. Ἔγινε γιά πρώτη φορά ὑπουργός σέ ἡλικία 28 ἐτῶν πρίν ἀπό τόν πόλεμο. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἦταν ἕνας ἀπό τούς νεωτέρους ποτέ ὑπουργούς καί μάλιστα ἕνας ἀπό τούς νεωτέρους πρωθυπουργούς τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν πέθανε τό 1953 ὁ πρωθυπουργός στρατάρχης Παπάγος, ὁ βασιλεύς Παῦλος τόν ἐπέλεξε ὡς πρωθυπουργό.

»Ὁ Καραμανλῆς κατάγεται ἀπό τίς Σέρρες, μιά καπνοπαραγωγική περιοχή τῆς Ἑλλάδος, καί εἶχε δύσκολη ζωή. Ὁ πατέρας του ἦταν ἕνας φτωχός δάσκαλος πού εἶχε ἑπτά παιδιά. Ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ μεγαλύτερος, εἶχε ἀσυνήθιστη εὐφυΐα καί σπούδασε νομικά στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ἀπ' ὅπου πῆρε τό πτυχίο του τό 1932. Τό δικηγορικό του γραφεῖο ἀπέκτησε σύντομα πολλούς πελάτες ἀλλά ὅλα τά χρήματα πού κέρδιζε τά ἀφιέρωσε στίς σπουδές καί τούς γάμους τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν του, τῶν ὁποίων ἔγινε τό μοναδικό στήριγμα λόγω τοῦ πρόωρου θανάτου τῶν γονέων του. Ὁ Κ. Καραμανλῆς χρειάσθηκε νά δουλέψει σκληρά ὅλη του τή ζωή καί ἀκόμη ἐργάζεται σκληρά.

»Εἶναι βασικά ἄνθρωπος τῆς δράσεως. Σέ μιά χώρα πού ὑπέφερε φοβερά κατά τόν πόλεμο, τήν ἐχθρική κατοχή καί τόν κομμουνιστικό ἀνταρτοπόλεμο, μιά χώρα πλούσια σέ ἱστορία ἀλλά φτωχή σέ ὑλικούς πόρους ἔδειξε ὅτι μπορεῖ νά φέρνει ἀποτελέσματα γρήγορα καί σωστά. Ὅταν ἔγινε ὑπουργός Κοινωνικῆς Προνοίας ἀντιμετώπισε τό τρομερό πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως 700.000 προσφύγων ἀπό τίς συμμοριτοκρατούμενες περιοχές — ἕνα πρόβλημα πού ἔκανε πολλά γιά νά τό λύσει. Ἀλλά ἡ μεγάλη του δημοτικότης προέρχεται ἀπό τή δράση του ὡς ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων ἐπί 2,5 χρόνια. Μέσα σ' αὐτό τό σύντομο σχετικά διάστημα πραγματοποίησε ἕνα σαρωτικό πρόγραμμα κατασκευῆς δρόμων, ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων καί πολλῶν ἄλλων ἔργων στίς ἀγροτικές περιοχές.

»Ὁ Καραμανλῆς εἶναι ἕνας ἔντιμος, ἁπλός καί εὐθύς ἄνθρωπος — ἕνας πραγματικός Ἕλληνας Μακεδών. Εἶναι προικισμένος μέ πολύ κοινό νοῦ. Καί ἀγαπᾶ βαθειά τή χώρα του καί τή Δύση, τά ἰδανικά τῆς ὁποίας γεννήθηκαν στήν Ἑλλάδα. Παρ' ὅλες τίς ἀντιξοότητες πού προκάλεσε τό Κυπριακό, κατόρθωσε νά φέρει στήν Ἑλλάδα μιά ἄνευ προηγουμένου οἰκονομική σταθερότητα. Γνωρίζει ὅμως ὅτι πρέπει νά ἀφιερώσει ὅλες του τίς δυνάμεις στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας του ἐν ὄψει τῆς δυνάμεως τῆς ΕΔΑ, τοῦ κόμματος τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως πού ἐλέγχεται ἀπό τούς κομμουνιστές. Εἶναι ὅμως τά ἄλλα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀπό τά κεντροαριστερά μέχρι τά ἀκροδεξιά, πού ἔχουν ἀποδυθεῖ ἐπί πολλούς μῆνες τώρα σ' ἕνα ἀδυσώπητο ἀγώνα γιά νά ἀνατρέψουν τόν πρωθυπουργό καί τήν Κυβέρνησή του. Ὁ Καραμανλῆς διαθέτει μικρή μόνον πλειοψηφία στή Βουλή καί πρέπει νά εἶναι πολύ προσεκτικός νά μήν τή χάσει.

»Ὑπάρχει δυσαρέσκεια στήν Ἑλλάδα, γιατί αἰώνια προβλήματα ὅπως ἡ ἀνεργία καί ἡ ὑποαπασχόληση δέν

λύθηκαν ἀκόμα. Στόν οἰκονομικό τομέα μένουν πολλά νά γίνουν καί οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἐναποθέσει τίς ἐλπίδες τους στή σύνδεση μέ τήν Κοινή Ἀγορά. Ἀλλά ἔχουν γίνει πολλά τά τελευταῖα πέντε χρόνια — μεγάλα δημόσια ἔργα, βιομηχανική ἀνάπτυξη καί ἀξιοποίηση τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου τῆς Ἑλλάδος καί πρόσφατα μεγάλη ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ.

»Ὅλα αὐτά ὀφείλονται στόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, ἕναν ψηλό, ὡραῖο ἄνδρα, τοῦ ὁποίου τά χαρακτηριστικά μοιάζουν μέ αὐτά τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων. Αὐτό πού οἱ Ἕλληνες βλέπουν πάνω ἀπ' ὅλα στόν πρωθυπουργό τους εἶναι ὅτι ἀπέδειξε ὅτι εἶναι ἕνας ἀληθινός ἡγέτης»[313].

Οἱ «Times», σέ κύριο ἄρθρο τους μέ τόν τίτλο «Ἕλληνες ὑπουργοί στό Λονδίνο», ὑπογράμμισαν:

Ἡ σημερινή ἄφιξη στό Λονδῖνο τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συνοδευομένου ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Εὐ. Ἀβέρωφ, θά ἀνανεώση παλαιούς δεσμούς καί θά ὑπομνήση στόν βρετανικό λαό τήν σταθερότητα τήν ὁποία ἀπολαμβάνει ἡ Ἑλλάδα μετά πενταετῆ διακυβέρνηση τοῦ ἴδιου πρωθυπουργοῦ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν εἶναι ἄνδρας ἐκμεταλλευόμενος τά συναισθηματικῆς φύσεως ζητήματα. Οὐδέποτε χρησιμοποίησε τό κυπριακό ζήτημα — ὡς ἦτο δυνατόν νά πράξουν ἄλλοι ἄνδρες ἀσθενέστεροί του ἤ περισσότερο εὐέξαπτοι — σάν διέξοδο γιά τά ἐσωτερικά ἤ ἐξωτερικά προβλήματα. Ἂν καί οἱ διαφορές μεταξύ τῆς Μ. Βρετανίας καί τῆς Ἑλλάδος ὑφίσταντο κατά τά τέσσαρα πρῶτα ἔτη τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ, δέν κατέστρεψαν τίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο λαῶν καί τῶν δύο Κυβερνήσεων. Πρό δύο ἀκριβῶς ἐτῶν, ὁπότε ὑπεγράφη ἡ συμφωνία τῆς Ζυρίχης, τερματίστηκε ἕνα θλιβερό κεφάλαιο τῶν ἀγγλοελληνικῶν σχέσεων. Πρόκειται περί συμφωνίας στήν ὁποία συνετέλεσε πολύ ὁ Μάκ Μίλλαν, ὁ φιλοξενῶν τούς Ἕλληνας ἐπισήμους.

Οἱ δύο πρωθυπουργοί δέν πρόκειται κατά τίς συζητήσεις τους νά συνάψουν ἰδιαίτερες πολιτικές ἤ οἰκονομικές συμφωνίες, οὔτε νά διευθετήσουν διενέξεις. Πρόκειται περί φιλικῆς ἁπλῶς ἐπισκέψεως. Τά ζητήματα τῆς Κύπρου θά συζητηθοῦν ἀσφαλῶς. Τό αὐτό θά συμβῆ καί μέ τήν ἐμπορική πολιτική.

Χῶραι πού τόσον ἀπέχουν μεταξύ τους ἀπό γεωγραφική ἄποψη, ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Βρετανία ἐπιθυμοῦν, νά πληροφορηθοῦν πῶς ἀντιμετωπίζει ἡ κάθε μία τά εὐρύτερα εὐρωπαϊκά οἰκονομικά προβλήματα. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀντιμετωπίζει τά προβλήματα αὐτά τή στιγμή πού αὐξάνουν οἱ ἐπιθέσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἔφθασε ἡ ὥρα τῆς ἀνατροπῆς τῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τούτοις, δέν ὑπάρχουν ἀκόμα ἐνδείξεις γιά ἄλλη ἰσχυρή διάδοχο κατάσταση ἀπό τήν Κυβέρνηση Καραμανλῆ.

Οἱ «Financial Times» δημοσίευσαν ἄρθρο μέ τίτλο «Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός στό Λονδίνο: Συνομιλίες Μάκ Μίλλαν-Καραμανλῆ ἐπί τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων»:

Οἰκονομικά καί δημοσιονομικά ζητήματα θά περιλαμβάνωνται κυρίως στίς συνομιλίες τοῦ Λονδίνου μεταξύ τοῦ Χ. Μάκ Μίλλαν καί τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Ἡ Ἀθήνα εἶναι στεναχωρημένη γιά τήν βραδεῖα πρόοδο πού σημειώθηκε σχετικά μέ τήν ἐπίτευξη τελικῆς συμφωνίας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς προτίθεται νά βολιδοσκοπήση τήν Μεγ. Βρετανία γιά τήν προοπτική μιᾶς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν ὁμάδα τῶν Ἑπτά μᾶλλον παρά τῶν Ἕξ.

Ἡ Κοινή Ἀγορά πρέπει νά παραμείνη τό μόνο πρακτικό μέσο εἰσόδου της σέ μιά εὐρύτερη εὐρωπαϊκή οἰκονομική ὁμάδα. Εἶναι ὅμως προφανῶς ἀληθινό ὅτι ἡ Ἑλλάδα κατά τίς συνομιλίες τοῦ Λονδίνου θά προσπαθήση νά ἐξασφαλίση κατά τό δυνατόν περισσότερο ὅτι ἡ συνεργασία μέ τήν Κοινή Ἀγορά ὅταν πραγματοποιηθῆ δέν θά παραβλάπτη τά ὀφέλη πού ἀπολαμβάνει τώρα ἡ Ἑλλάδα ἀπό τήν ἐμπορική συνεργασία της μέ τή Βρετανία, ἡ ὁποία κατέχει τήν τρίτη σειρά στόν κατάλογο τῶν χωρῶν, ὅπου ἐξάγονται ἑλληνικά ἐμπορικά προϊόντα. Αὐτά ὅμως εἶναι σχετικά μακροπρόθεσμα προβλήματα. Τό ἑλληνικό ἐμπόριο μέ τή Μ. Βρετανία εἰδικώτερα ἐπηρεάζεται τόσο πολύ ἀπό τά ἐκ παραδόσεως πρότυπα —σταφίδα ἀντί βιομηχανικῶν ἀγαθῶν, κυρίως— ὥστε παρέμεινε ἄθικτο ἀκόμη καί κατά τήν χειρότερη περίοδο τῆς κυπριακῆς διενέξεως καί ὑπόκειται σέ σπάνιες αὐξομειώσεις.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός, ἄνδρας ὁ ὁποῖος ἐπί πέντε καί πλέον ἔτη ὑπῆρξε προσωπικῶς ὑπεύθυνος γιά τήν ἐφαρμογή φιλοδόξου προγράμματος ἀναπτύξεως καί πού κατά τό παρελθόν ἔτος κατήρτισε τό νέον πενταετές σχέδιον ἐπενδύσεων, εἶναι πιθανόν νά ὑπογραμμίση τήν ἐπιθυμία, τό βρετανικό κεφάλαιο νά λάβη ἐνεργότερο μέρος στήν ἐπένδυση τῆς βιομηχανικῆς πλευρᾶς. Τό ἔδαφος γιά μία τέτοια ἐξέλιξη προετοιμάσθηκε καλῶς ἀπό τήν πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς ὀργανώσεως βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως στό Λονδῖνο. Ταυτόχρονα, θά ὑπάρξη εὐκαιρία γιά τούς Βρετανούς νά ὑπενθυμίσουν στόν Κ. Καραμανλῆν τό ἐνθαρρυντικόν ἀποτέλεσμα, πού θά ἦταν δυνατόν νά ἔχη στό βρετανικό κεφάλαιο μία ταχεῖα ρύθμιση τοῦ ἑλληνικοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους.

Ἀπό μέρους του ὁ Κ. Καραμανλῆς, θά ἐπαναλάβη ἀναμφίβολα τίς συχνές διαβεβαιώσεις τῆς Κυβερνήσεώς του περί τῆς προθυμίας ἐνάρξεως ἐξυπηρετήσεως τοῦ χρέους αὐτοῦ, ἂν καταστῆ δυνατή ἡ ἐξεύρεση ρυθμίσεως πού νά ἱκανοποιῆ ἀντικειμενικά ἀμφότερα τά μέρη καί μέσα στά ὅρια ἀντοχῆς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Τήν τρίτη ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ οἱ «Times» συνόδευαν τή σχετική εἰδησεογραφία τους μέ τό ἀκόλουθο σχόλιο:

Ὁ κύριος σκοπός τῆς ἐπισκέψεως — τῆς πρώτης ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται ἐπισήμως ἀπό Ἕλληνα πρωθυπουργό στή Βρετανία μετά τόν Ἐλευθέριο Βενιζέλο— εἶναι νά συμβάλει στήν ἰσχύ καί τήν ἑδραίωση τῆς δυτικῆς συμμαχίας. Χθές οἱ ὑπουργοί συνεζήτησαν διάφορα πολιτικά προβλήματα — τίς σχέσεις μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως, τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεννοήσεων ἐντός τοῦ ΝΑΤΟ γιά τόν ἀφοπλισμό καί τήν ἐξέταση τοῦ διεθνοῦς κλίματος κατά τούς ἐπερχόμενους μῆνες.

Εὐτυχῶς τό κυπριακόν πρόβλημα δέν ὑφίσταται πλέον. Χθές ὅμως ἔγινε μνεία τῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ὑφί-

στανται μεταξύ τῶν δύο κοινοτήτων, προβλήματα τά ὁποῖα δέν διαιροῦν πλέον τήν Ἑλλάδα μέ τή Βρετανία.

Ὁ «Economist» ὑπογράμμισε:

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀποτελεῖ τήν ἀπαρχή νέας εὐτυχέστερης περιόδου στίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ταυτόχρονα παρεσχέθη ἡ εὐκαιρία νά διεξαχθοῦν συνομιλίες ἐπί ζητημάτων ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος. Τόσον ἡ Ἑλλάδα ὅσον καί ἡ Ἀγγλία δέν δύνανται νά ἀδιαφορήσουν γιά τό μέλλον τῆς νεαρᾶς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου καί συνεπῶς πρέπει νά γνωρίζουν τίς ἀπόψεις καί τῶν δύο γιά τήν περίπτωση πού ἀνέκυπτον δυσχέρειες στήν νῆσο. Ἡ Ἑλλάδα, ἐξ ἄλλου, δέν ἐπιθυμεῖ ἡ σύνδεσίς της μέ τήν Κοινή Ἀγορά νά παραβλάψη τούς ἐκ παραδόσεως στενούς οἰκονομικούς καί ἐμπορικούς δεσμούς της μέ τήν Ἀγγλία.

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στό Λονδίνο, ὁ Κ. Καραμανλῆς, παραχώρησε στήν ἐφημερίδα «Sunday Telegraph» τήν ἀκόλουθη συνέντευξη:

— Μετά 6ετῆ ἀντιδικίαν ἐπί τοῦ θέματος τῆς Κύπρου ἡ Ἑλλάς καί ἡ Ἀγγλία ἐπανέλαβον τάς ὁμαλάς καί φιλικάς σχέσεις των. Ποῖα εἶναι τά θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα προτίθεσθε νά συζητήσετε μετά τοῦ κ. Μάκ Μίλλαν. Βλέπετε ἔδαφος εὐρυτέρας ἀγγλοελληνικῆς συνεργασίας εἰς τήν περιοχήν Μεσογείου;

«Ὑπάρχει κοινή ἐπιθυμία, ἀλλά καί κοινόν συμφέρον ὅπως ἡ ἑλληνοβρετανική συνεργασία ἀποκατασταθῆ εἰς τήν στάθμην τῆς παλαιᾶς της ἐγκαρδιότητος. Θά εἶμαι εὐτυχής, νά συζητήσω μέ τόν κ. Μάκ Μίλλαν θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Ταῦτα εἶναι πολλά ἐν τῷ πλαισίῳ τόσον τῶν συμμαχιῶν μας, ὅσον καί τῶν συμφερόντων τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Καλύπτουν πολλάς περιοχάς, μεταξύ τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται, ὅπως εἶναι φυσικόν, καί ἡ περιοχή τῆς Μεσογείου. Ἄλλωστε ἡ ἀμοιβαία ἐνημέρωσις φιλικῶν Κυβερνήσεων, καί ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν θέματα ἐπί τῶν ὁποίων αὐταί δέν ἔχουν ταυτοσήμους ἀπόψεις, εἶναι πάντοτε χρήσιμος καί ἐποικοδομητική».

— Ἐξ περίπου μῆνες διέρρευσαν ἀπό τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου. Θεωρεῖτε τό κυπριακόν θέμα ὡς ὁριστικῶς ρυθμισθέν; Πιστεύετε ὅτι αἱ ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ συμφωνίαι ἐλειτούργουν μέχρι τοῦδε κατά τρόπον ἱκανοποιητικόν; Ποῖοι θεωρεῖτε ὅτι θά ἦσαν οἱ βασικοί ὅροι καί προϋποθέσεις διά τήν ἐξασφάλισιν, διά τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, ἁρμονίας καί προόδου εἰς τήν Κύπρον; Πῶς προτίθεται ἡ Κυβέρνησίς σας νά βοηθήση τήν νεαράν Δημοκρατίαν εἰς τά πρῶτα βήματα;

«Αἱ συμφωνίαι τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου ἀπέδωσαν τήν Κύπρον εἰς ἀνεξάρτητον πολιτικόν βίον. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν βαίνει ἱκανοποιητικῶς. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι οἱ Κύπριοι δέν ἔχουν προβλήματα πρός ἐπίλυσιν. Προβλήματα εἶναι φυσικόν νά ὑπάρχουν, καί πρό παντός ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἐκπορεύονται ἀπό τήν πραγματικότητα καί τήν ζωήν. Ἄλλωστε, ἡ συγκρότησις, ἡ λειτουργία καί τά πρῶτα βήματα ἑνός νέου Κράτους συνοδεύονται κατά κανόνα ἀπό ὡρισμένας δυσχερείας. Ἐμπνέει ὅμως αἰσιοδοξίαν τό γεγονός ὅτι εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν οἱ Κύπριοι ἐπιδεικνύουν πνεῦμα φρονήσεως καί μετριοπαθείας.

«Ἡ Ἑλλάς πράττει τό κατά δύναμιν διά νά βοηθήση ὑλικῶς καί ἠθικῶς τήν νέαν Δημοκρατίαν. Ἐλπίζω δέ ὅτι ἄλλαι φιλικαί χῶραι ἐνδιαφερόμεναι διά τήν γαλήνην καί τήν πρόοδον τῆς Νήσου θά πράξουν τό ἴδιον. Κάθε ἐπένδυσις διά τήν στήριξιν τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας ἀποδίδει περισσότερα ἀπό ὅσα στοιχίζει».

— Εἰς ποῖον τομέα τῶν ἀγγλοελληνικῶν σχέσεων ἀποδίδει ἡ Κυβέρνησίς σας πρωτεύουσαν σημασίαν; Πιστεύετε ὅτι βρετανικόν κεφάλαιον καί τεχνική βοήθεια θά ἦτο δυνατόν νά μετάσχουν διά τήν πραγματοποίησιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως;

«Θεωρῶ τάς ἑλληνοαγγλικάς σχέσεις δεκτικάς εὐρείας καί ἐπωφελοῦς διά τάς δύο χώρας ἀναπτύξεως. Εἰς τό οἰκονομικόν πεδίον τό ἑλληνικόν πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως παρέχει οὐσιαστικάς δυνατότητας συνεργασίας. Θά εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐάν τό βρετανικόν κεφάλαιον καί ἡ βρετανική τεχνική συμβάλλουν εἰς τήν πραγματοποίησίν του».

— Ἡ ἑλληνική οἰκονομική ἀνάπτυξις ἀπαιτεῖ εὐρεῖαν συμβολήν ξένων κεφαλαίων καί χρηματοδοτήσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐν τούτοις, ἡ Ἑλλάς ἐστερήθη διεθνῶν πηγῶν χρηματοδοτήσεως καί ἐπενδύσεων λόγῳ τῆς μή ρυθμίσεως τοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους. Ποῖα μέτρα ἔλαβεν ἤ σκέπτεται νά λάβη ἡ Κυβέρνησίς σας διά νά τερματίση τήν ἀνωμαλία αὐτήν;

«Ἡ κρατοῦσα πολιτική καί οἰκονομική σταθερότης παρέχουν δυνατότητας χρηματοδοτήσεως, ὑπό λίαν συμφέροντας ὅρους, τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ρύθμισιν τοῦ δημοσίου χρέους, τό μόνον πού δέν ἠμπορεῖ νά ἀμφισβητηθῆ εἶναι ἡ καλή πίστις τῆς Ἑλλάδος καί ἡ εἰλικρινής πρόθεσις αὐτῆς δι' ἕνα λογικόν διακανονισμόν. Ὑποστηρίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ὁλοκληρωτική καταστροφή τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἥτις ὑπῆρξεν ἀπόρροια ἑνός παρατεταμένου ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος ὑπέρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, δέν δύναται νά ἀγνοηθῆ κατά τήν συζήτησιν οἱουδήποτε διακανονισμοῦ. Δυστυχῶς μέχρι στιγμῆς δέν συνηντήσαμεν ἐπ' αὐτοῦ τήν δέουσαν κατανόησιν».

— Ἡ Ἑλλάς διαπραγματεύεται ἐπί 18 μῆνας ἐπί μιᾶς μορφῆς συνδέσεώς της μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα. Ποῖαι εἶναι αἱ προοπτικαί διά τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας εἰς τό ἀμέσως προσεχές μέλλον; Τί θά πράξη ἡ Ἑλλάς ἐάν ἀποτύχουν τυχόν αἱ διαπραγματεύσεις; Θεωρεῖτε ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἦτο δυνατόν εἰς τό μέλλον νά συμβάλη εἰς τήν συνένωσιν τῶν δύο δυτικοευρωπαϊκῶν οἰκονομικῶν ὁμάδων - τῶν ἕξ καί τῶν ἑπτά;

«Ἐλπίζω ὅτι μέ ὀλίγην καλήν θέλησιν αἱ διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΚΑ θά τερματισθοῦν εὐνοϊκῶς καί συντόμως. Ὅσον ἀφορᾶ τάς σχέσεις τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί τῆς ΕΖΕΣ ἡ Ἑλλάς ὑπεστήριξε πάντοτε τήν ἀνάγκην μιᾶς στενῆς μεταξύ αὐτῶν συνεργασίας διότι ὄχι μόνον οἰκονομικῶς, ἀλλά καί πολι-

τικῶς εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης εἰς δύο ἀνταγωνιζομένους συνασπισμούς.

— Ὡς πρωθυπουργός μιᾶς χώρας, ἡ ὁποία καταβάλλει σημαντικήν προσπάθειαν διά νά ἐξέλθη ἀπό τόν κύκλον τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ποῖαι θεωρεῖτε ὅτι εἶναι αἱ εὐθῦναι τῶν μεγάλων δυνάμεων καί τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν, ἔναντι τῶν ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου; Ποία νομίζετε ὅτι θά ἦτο ἡ μορφή τῆς ἐνδεχομένης συμβολῆς των εἰς τήν προσπάθειαν διά τήν παγκόσμιον εὐημερίαν;

«Ἡ ἐπιβοήθησις τῶν πτωχῶν λαῶν ὅπως ἀναπτύξουν τήν οἰκονομίαν των, ἀποτελεῖ σύνθημα καί ἀνάγκην τῆς ἐποχῆς μας. Καί τοῦτο διότι πέραν τοῦ παράγοντος τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, τήν ἐπιβάλλει μία ὑψίστη πολιτική σκοπιμότης, σχέσιν ἔχουσα μέ τήν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας εἰς τόν κόσμον. Αὐτό δέ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖον δημιουργεῖ τάς ηὐξημένας εὐθύνας τῶν πλουσίων καί ἰσχυρῶν χωρῶν. Εἶναι καιρός νά γίνη εὐρύτερα ἀντιληπτόν ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ ἀλληλοεξάρτησις τῶν ἐλευθέρων λαῶν ἀποτελεῖ πραγματικότητα, ἡ ἀλληλεγγύη των, πολιτική καί οἰκονομική, ἀποτελεῖ ἱστορικήν ἀναγκαιότητα. Ἡ πολιτική αὐτή, διά νά ἀποδώση πρακτικά ἀποτελέσματα, θά πρέπει νά εἶναι συλλογική καί προγραμματισμένη καί ὄχι συμπτωματική»[314].

16-21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Κατά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τή Μεγάλη Βρεταvία, ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ ἀνεπίσημη ἐπίσκεψη πέντε ἡμερῶν στή Γαλλία, προκειμένου νά συζητήσει ὁρισμένα ζωτικῆς σημασίας θέματα μέ τό Γάλλο ὁμόλογό του, Μ. Ντεμπρέ, καί τό στρατηγό Ντέ Γκώλ.

Σχετικά, σέ σημείωμα τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἀναφέρεται:

«Εἶναι σκόπιμον νά καταστῆ σαφές πρός τούς Γάλλους ὅτι τό ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλλάδος διά τήν σύνδεσίν της μετά τῆς ΕΟΚ παραμένει ἀμείωτον καί ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Λονδίνον δέν δύναται νά ὁδηγήση εἰς διάφορον συμπέρασμα.

»Ὡς πρός τήν ἐξέλιξιν τῶν διαπραγματεύσεων εἶναι σκόπιμον νά τονισθῆ ἰδιαιτέρως ἡ ἀνάγκη νά παρασχεθῆ πλήρης καί ἔντονος ἡ γαλλική ὑποστήριξις, ἰδίως ἔναντι τῶν λοιπῶν χωρῶν πρός ὑπερνίκησιν τῶν ὑπολειπομένων δυσχερειῶν, ὡρισμέναι τῶν ὁποίων εἶναι σοβαραί διά τήν Ἑλλάδα[315].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἔφτασαν στό Παρίσι στίς 16 Φεβρουαρίου. Παρά τόν ἀνεπίσημο χαρακτήρα τῆς ἐπισκέψεως, οἱ Γάλλοι ἰθύνοντες ἐπεφύλαξαν στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ἰδιαίτερα θερμή ὑποδοχή. Τήν ἑπομένη τῆς ἀφίξεώς του, ὁ Μ. Ντεμπρέ παρέθεσε πρός τιμήν του πρόγευμα στό Μέγαρο Ματινιόν, ὅπου παρακάθησαν οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν δύο χωρῶν, Ε. Ἀβέρωφ καί Μ. Κούβ ντέ Μυρβίλ, καί ἄλλοι ἐπίσημοι. Στή διάρκεια τοῦ προγεύματος, καθώς καί στή συνέχεια, πραγματοποιήθηκαν συνομιλίες συνολικῆς διάρκειας 4 ὡρῶν. Σχετικό εἶναι τό τηλεγράφημα τοῦ πρέσβη τῆς Ἑλλάδος στό Παρίσι, Φ. Φίλωνος:

«Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐν ἀρχῇ ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας νά ἐκφράση εὐχαριστίας εἰς τόν Γάλλον πρωθυπουργόν διά τήν παρασχεθεῖσαν ὑπό τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως ὑποστήριξιν κατά τάς διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί ἐξέφρασε σχετικῶς τήν δυσάρεστον ἐντύπωσιν ἥν προκαλεῖ ἐν Ἑλλάδι παρατεινομένη μικρόψυχος ἐπιμονή ὡρισμένων χωρῶν ἐπί θεμάτων ἐλαχίστην οὐσιαστικήν σημασίαν ἐχόντων διά ταύτας, ἥτις κινδυνεύει νά δυσχεράνη τό ἔργον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐν τῇ καταβαλλομένῃ ὑπ' αὐτῆς προσπαθείᾳ ὅπως ἐξουδετερώση τήν πίεσιν τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν, ἥτις διά τῶν ἐν Ἑλλάδι πρακτόρων αὐτῶν διακηρύσσουν ὅτι αἱ Δυτικαί δυνάμεις ἐπιδιώκουσι διά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς νά ἐγκαθιδρύσωσι ἐν Ἑλλάδι οἰκονομικόν ἀποικισμόν καί νά προκαλέσωσι λαϊκάς ψυχικάς ἀναταραχάς. Συγκεκριμένως, ὁ κ. πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶπεν ὅτι δέν βλέπει διατί οἱ Ἰταλοί ἐπιμένουσι νά ἐμφανίζουσι ὅτι φοβοῦνται δῆθεν τόν συναγωνισμόν ὡρισμένων ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων καί συγκεκριμένως τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί ὡρισμένων ἄλλων ὀπωρῶν, καθ' ἥν στιγμήν οὐδέ πόρρωθεν διαφαίνεται τοιοῦτος κίνδυνος διά τούς Ἰταλούς παραγωγούς, ἐφ' ὅσον παραμένουσι τεράστια περιθώρια πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἰταλικῶν ἐξαγωγῶν, τῶν εἰδῶν τούτων, ὑπερβαίνοντας τάς ἰταλικάς δυνατότητας καί παραλλήλως αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί εἶναι συγκριτικῶς ἀσήμαντοι. Εἰς παρατήρησιν τοῦ κ. Ντεμπρέ ὅτι ἡ ἰταλική Κυβέρνησις φοβεῖται ἐπικίνδυνον ἐσωτερικήν ἐκμετάλλευσιν εἰς τάς νοτίους ἰταλικάς ἐπαρχίας ὁ κ. Καραμανλῆς παρετήρησεν ὅτι τό οὐσιῶδες σημεῖον εἶναι νά διευκρινισθῆ εἰς ποίαν χώραν ὁ κίνδυνος ἐσωτερικῆς ἐπικινδύνου ἐκμεταλλεύσεως εἶναι μεγαλύτερος, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἐγένετο παραδεκτόν παρά τῶν Γάλλων συνομιλητῶν. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἕλλην πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέφρασε δυσφορίαν διά τήν ἐπιδεικνυομένην ἐκ μέρους τῶν Ὁλλανδῶν ἐπιμονήν ὅπως ἐπιβάλωσι τελείως ἀπαραδέκτους ὅρους εἰς τήν χρηματοδότησιν, ἥτις ἀποτελεῖ συμβολήν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διά τήν δημιουργίαν ἀναγνωριζομένης ὑπό πάντων ὡς ἀπαραιτήτου βιομηχανικῆς ὑποδομῆς, ἥτις θά ἐπιτρέψη τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἵνα δυνηθῆ αὕτη νά συμβάλη εἰς τήν ὁμαλήν λειτουργίαν τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως. Ἡ ἐπιμονή αὕτη τῶν Ὁλλανδῶν περί προηγουμένης δηλώσεως περί τῆς προθέσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως διακανονίση τό παλαιόν δημόσιον χρέος εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον ἀπαράδεκτος καθ' ὅσον δέν ὑπάρχουσι Ὁλλανδοί ὁμολογιοῦχοι, πρό παντός δέ διότι μία τοιαύτη δήλωσις θά καθίστα τούς ὁμολογιούχους ἀδιαλλακτοτέρους καί ἀντί νά διευκολύνη θά ἐδυσχέραινε τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας. Ἐπί τοῦ σημείου τούτου ἐγένετο παραδεκτή ὑφ' ὅλων ὡς πιθανοτέρα ἐκδοχή ὅτι οἱ Ὁλλανδοί, οἵτινες λόγῳ τῶν γνωστῶν δεσμῶν αὐτῶν μετά τῆς Μεγάλης Βρετανίας οὐδέποτε ἐπέδειξαν μέγαν ἐνθουσιασμόν διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλ-

λάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, προσπαθοῦσι νῦν νά ἐπιβάλωσιν εἰς τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν εἰσηγήσεις ἐμπνεομένας ὑπό ἐνδιαφερομένων ἀγγλικῶν κύκλων.

»Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἕλλην ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχεν εὐθύς μετά τό πρόγευμα κατατοπίσει λεπτομερῶς τόν Κούβ ντέ Μυρβίλ ἐπί τῶν σημείων ἐφ' ὧν προσέκοψαν αἱ τελευταῖαι διαπραγματεύσεις καί οὗτος εἶναι ἤδη πλήρως κατατοπισμένος ἐν ὄψει τῆς προσεχοῦς Συνόδου τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἐβεβαίωσε τούς Ἕλληνας ἐπισήμους ὅτι θεωρεῖ τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐπιτευχθεῖσαν ἤδη ἐν τῇ πράξει καί ὑπεσχέθη ὅτι θά καταβάλη προσπαθείας κατά τήν Σύνοδον τῆς 23ης Φεβρουαρίου ὅπως ἐξομαλυνθῶσι ἱκανοποιητικῶς τά ἐναπομένοντα ὑπό συζήτησιν θέματα καί τεθῆ οὕτως ὁριστικόν τέρμα εἰς τάς ἐπί μακρόν χρόνον παραταθείσας διαπραγματεύσεις.

»Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέθεσε ἀκολούθως εἰς τούς Γάλλους συνομιλητάς αὐτοῦ ἐκ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐνεργειακοῦ προγράμματος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί ἀνέφερε ὅτι ὑφίστανται θετικαί διαβεβαιώσεις ὅτι οἱ Γερμανοί θά ἀναλάβωσι ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς παρασχεθείσης βοηθείας τά 3/4 περίπου τῶν ἔργων, ἀνερχομένων εἰς 120.000.000 δολλαρίων καί ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμίαν ὅπως ἡ Γαλλία συμμετάσχη κατά τό ἀπομένον μέρος, ἀφ' ἑνός λόγῳ τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ὅπως ἴδη ἀναπτυσσομένην τήν ἑλληνογαλλικήν οἰκονομικήν συνεργασίαν, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι κρίνει ὅτι ἡ μονοπώλησις παρά μιᾶς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς χώρας ἔργου τοσαύτης σημασίας εἶναι ἀσύμφορος διά πολλούς καί εὐνοήτους λόγους καί συγκεκριμένως ἐζήτησε ὅπως ἡ γαλλική Κυβέρνησις διευκολύνη τήν συμβολήν τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας εἰς τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων.

»Ὁ κ. Ντεμπρέ ἐδήλωσεν ὅτι ἡ γαλλική Κυβέρνησις οὐ μόνον δέν θέτει ἐμπόδια εἰς τήν γαλλικήν συμμετοχήν εἰς τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων, ἀλλ' ἀντιθέτως θά ἐνισχύση τό ἐνδιαφέρον τῶν γαλλικῶν βιομηχανικῶν κύκλων παρέχουσα ἐνδεχομένως τάς προβλεπομένας ὑπό τῆς Assurence-Credit κρατικάς ἐγγυήσεις. Ἀποτεινόμενος πρός τόν παριστάμενον γενικόν διευθυντήν τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Βόρμσερ παρέσχε αὐτῷ ὁδηγίας, ὅπως μελετήση ἐμπεριστατωμένως τό θέμα ὑπό τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτεθέν πνεῦμα, συνεφωνήθη δέ ὅτι ὁ κ. Βόρμσερ, ὅστις ἦτο ἐνήμερος αὐτοῦ εἰς τάς γενικάς γραμμάς θά συζητήση λεπτομερειακῶς τοῦτο μετά τῶν Ἑλλήνων ἁρμοδίων.

»Ἡ συζήτησις μετετοπίσθη, ἀκολούθως, ἐπί τῶν σχέσεων Δύσεως-Ἀνατολῆς καί ἐπί τῆς ἀνάγκης συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν τῆς Δύσεως ὅπως ἐνισχύση τήν δυτικήν ἄμυναν ἐκ τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου καί ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔθεσεν ἐρώτημα ἐπί τῶν ἀντιλήψεων τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ἀπέναντι τοῦ ΟΤΑΝ, ἐπωφεληθείς τῆς εὐκαιρίας νά τονίση ὅτι κατά τήν πεποίθησιν αὐτοῦ ἡ συνοχή τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας ἀπετέλεσε τήν βασικήν ἐγγύησιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί τήν μόνην σήμερον ὑφισταμένην ἀποτελεσματικήν ὀργάνωσιν διά τήν προάσπισιν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν καί ἀφήσας σαφῶς νά ἐννοηθῆ ὅτι ἄνευ τῆς ἀμερίστου συμβολῆς τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντος ἡ ἄμυνα τῆς Εὐρώπης ἦτο θεωρητική καί ὅτι ἦτο κοινόν συμφέρον ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὅπως τό ἀμερικανικόν ἐνδιαφέρον διά τήν ἄμυναν τῆς Εὐρώπης παραμείνη ἀμείωτον. Ὁ κ. Ντεμπρέ ἐξέθεσεν ἐν πάσῃ σαφηνείᾳ τάς γνωστάς ἀντιλήψεις τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ὡς τήν ἀνάγκην στενῆς πολιτικῆς διαβουλεύσεως μεταξύ τῶν ὑπευθύνων ἡγετῶν τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας εἰς τρόπον ὥστε ὑπεράνω τῆς ὑφισταμένης στρατιωτικῆς συμμαχίας δημιουργηθῆ κοινή πολιτική σκέψις πρός ἀντιμετώπισιν τῶν διαγραφομένων κινδύνων ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ ἀλλά καί εἰς ἄλλα μέρη τῆς ὑδρογείου, οἵτινες διακυβεύουσι τήν ἀσφάλειαν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Αἱ ἐξηγήσεις, ἃς παρέσχε ὁ κ. Ντεμπρέ περί τῶν ἀντιλήψεων τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ ἐπρόδιδεν τήν μέριμναν αὐτοῦ ὅπως διασκεδασθῶσι αἱ δημιουργηθεῖσαι ἐν Εὐρώπῃ καί πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐντυπώσεις ὅτι ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ διάκειται δυσμενῶς ἀπέναντι τοῦ ΟΤΑΝ ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ διαρθρώσει, ἀντιθέτως ὑπεγράμμισε οὗτος τήν προσήλωσιν τῆς Γαλλίας πρός τήν Ἀτλαντικήν Συμμαχίαν ἀποφυγών νά θίξη τό ζήτημα τῆς νέας στρατιωτικῆς διαρθρώσεως αὐτῆς καί περιορισθείς νά ἐξάρη τήν ἀνάγκην τῆς συμμαχικῆς διαβουλεύσεως εἰς τήν δημιουργίαν κοινῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, διαπιστῶν εὐχαρίστως τήν ἔλλειψιν μεταξύ Ἑλλάδος καί Γαλλίας ἐκκρεμῶν διαφορῶν, προσέθεσεν χαριτολογῶν ὅτι τό μόνον ἐκκρεμές θέμα εἶναι ἡ ἔλευσις τοῦ κ. Ντεμπρέ εἰς τήν Ἑλλάδα κατόπιν τῆς γενομένης αὐτῷ προσκλήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ. Συγχρόνως ἐξεφράσθη ἡ εὐχή ὅπως ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ δυνηθῆ νά ἀνταποδώση τήν ἐπίσκεψιν εἰς Γαλλίαν τῶν Α.Μ. τῶν βασιλέων, ἵνα δοθῆ εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ἡ εὐκαιρία νά διατρανώση τά πρός τήν Γαλλίαν καί τό πρόσωπον τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ αἰσθήματα ἀγάπης καί θαυμασμοῦ. Ὁ κ. Ντεμπρέ ἀπήντησεν ὅτι ἡ μετάβασις αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ζωηροτάτην αὐτοῦ ἐπιθυμίαν καί ὅτι ἀποβλέπει πρός ταύτην μετ' ἐνθουσιασμοῦ καί συγκινήσεως καί ἐπεφυλάχθη νά συνεννοηθῆ μετά τοῦ στρατηγοῦ Ντέ Γκώλ σχετικῶς πρός τήν πραγματοποίησιν τῶν ταξειδίων τούτων, ἅτινα δυσχεραίνονται κάπως τήν στιγμήν ταύτην λόγῳ τῆς ἐπιδιωκομένης λύσεως τοῦ Ἀλγερινοῦ, προσθέσας ὅτι ἐλπίζει ὅτι εἴτε ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ εἴτε αὐτός θά κατορθώσωσι νά πραγματοποιήσωσι τήν εἰς Ἑλλάδα ἐπίσημον ἐπίσκεψιν ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους»[316].

Σχετικά μέ τό ταξίδι του στή Γαλλία, ὁ Κ. Καραμανλῆς παραθέτει τίς ἀκόλουθες σκέψεις, σέ σημείωμα πού ὑπαγόρευσε, στό Παρίσι:

«Μετά τόν τερματισμό τῆς ἐπισκέψεως στήν Ἀγγλία ἐπισκέφθηκα καί πάλι τή Γαλλία, ὅπου εἶχα ἐνδιαφέρουσες καί οὐσιαστικές συνομιλίες μέ τόν Ντέ Γκώλ. Οἱ συνομιλίες ἀφοροῦσαν τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά, ἡ ὁποία συναντοῦσε εἰσέτι δυσχέρειες, καί τή συμμετοχή τοῦ γαλλικοῦ κεφαλαίου στό πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος. Μέ ἱκανοποίηση διαπίστωσα ὅτι μετά τήν πρώτη ἐπίσκεψη ἡ γαλλική Κυβέρνηση καί προσωπικῶς ὁ Ντέ Γκώλ παρεῖχαν εἰλικρινῆ καί

σταθερά συμπαράσταση πρός τήν Ἑλλάδα. Ἠμπορῶ νά πῶ ὅτι χωρίς τήν παρέμβαση τοῦ Ντέ Γκώλ κατά τήν τελευταία στιγμή ἡ προσπάθεια τῆς συνδέσεως θά εἶχε ναυαγήσει.

»Κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς μου στή Γαλλία ἀφίχθησαν στό Παρίσι τρεῖς βουλευτές τῆς ΕΔΑ γιά νά ὑποκινήσουν ἐχθρικές ἐκδηλώσεις ἐναντίον τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς χώρας τους. Ἦταν ἡ ἐποχή πού ὁ διεθνής κομμουνισμός καί οἱ συνοδοιπόροι του ἔκαναν ἔναρξη τῆς ἐκστρατείας τους ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεώς μου»[317].

Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στή γαλλική πρωτεύουσα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τούς Ἕλληνες ἀντιπροσώπους στό ΝΑΤΟ καί τόν ΟΕΟΣ, τόν Ἕλληνα πρέσβη στό Παρίσι, τόν ἐκπρόσωπο τοῦ ΓΕΕΘΑ στό ΝΑΤΟ καί τόν ἐπίσκοπο Ρηγίου, Μελέτιο. Σέ συνέντευξή του μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ τύπου, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν του μέ τούς Γάλλους ἐπισήμους, καθώς καί μέ ἄλλους πολιτικούς καί οἰκονομικούς παράγοντες, κατά τις ὁποῖες πέτυχε τήν προώθηση τῶν ἑλληνικῶν παραγωγικῶν ἔργων ἀπό σοβαρούς οἰκονομικούς παράγοντες τῆς Γαλλίας καί τῆς Γερμανίας.

Ὁ γαλλικός τύπος ἔδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν ἀνεπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Οἱ ἐφημερίδες «Paris Press», «L'Information» καί «La Croix», ἐντόπισαν τό κύριο ἀντικείμενο τῶν ἑλληνογαλλικῶν συνομιλιῶν στή μεγαλύτερη ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνογαλλικῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας μέ τή μεγαλύτερη συμμετοχή γαλλικῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων στήν ἐκτέλεση τοῦ πενταετοῦς ἑλληνικοῦ προγράμματος, καθώς καί στό ζήτημα τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά.

Ἡ «Aurore» εἰδικότερα, ἐπιτέθηκε κατά τῆς Ἰταλίας γιά τήν ἀρνητική στάση της πρός τή σύνδεση Ἑλλάδος-ΕΟΚ, τήν ὁποία ἀπέδιδε σέ πολιτικούς λόγους — πιθανότατα στήν ἐπάνοδο τῆς ἰταλικῆς πολιτικῆς σέ ἐπιδιώξεις τῆς περιόδου 1912-1940! Καί κατέληγε μέ τή γενικότερη διαπίστωση ὅτι «ὁ Καραμανλῆς εἶναι ἄριστα σέ θέση νά συνεχίση ἐπιτυχῶς τό ἀναδημιουργικό ἐθνικό ἔργο του, τό ὁποῖο ἄρχισε ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Παπάγου καί νά κρατήση τήν Ἑλλάδα πιστή στό Δυτικό στρατόπεδο»[318].

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά τίς συνομιλίες μέ τό Γάλλο ὁμόλογό του παρέμεινε στή γαλλική πρωτεύουσα, γιά ἰδιωτικούς λόγους, ὡς τίς 21 Φεβρουαρίου, ὁπότε καί ἐπέστρεψε ἀεροπορικῶς στήν Ἀθήνα.

17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὁ ἀνταποκριτής τοῦ «Economist» στήν Ἀθήνα ἀναλύει τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς Ἑλλάδος. Μεταξύ ἄλλων παρατηρεῖ:

Ἡ σύνδεσις τῆς χώρας αὐτῆς μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν δέν πρόκειται νά θεραπεύση ὡρισμένας χρονίας ἐλλείψεις. Ἡ Ἑλλάς θά εὑρίσκετο εἰς τό χεῖλος τῆς χρεωκοπίας ἀπό ἀπόψεως ξένων πληρωμῶν, ἄν δέν εἶχε πόρους ἐκ τοῦ τουρισμοῦ καί τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας της. Ἐφ' ὅσον τά γεωργικά προϊόντα ἀποτελοῦν τά $^{4}/_{5}$ τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, τό ἐξωτερικόν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος ὑπόκειται εἰς τήν ἐπίδρασιν τῶν ἐκάστοτε διακυμάνσεων τῶν προτιμήσεων τῆς παγκοσμίου καταναλώσεως. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις ἀνησυχεῖ διά τήν σοβαράν κατάστασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί ἐπιδίδεται εἰς τήν σύναψιν διμερῶν συμφωνιῶν μέ τάς χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, ὅπου αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ἐτετραπλασιάσθησαν ἀπό τοῦ 1955. Αἱ συμφωνίαι αὐταί συνεπάγονται δύο δυσχερείας: α) Τά καταναλώσιμα ἀγαθά τῶν χωρῶν αὐτῶν δέν εἶναι τῆς ἀρεσκείας τῶν Ἑλλήνων λόγω τῆς κακῆς ποιότητός των καί β) ὑφίσταται κίνδυνος ἡ ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστικῶν Κρατῶν ἀγορά ἑλληνικῶν προϊόντων νά ἀποβῆ μέσον πολιτικῆς πιέσεως.

Ἡ νέα ἑλληνική μακρᾶς πνοῆς οἰκονομική πολιτική βασίζεται ἐπί τῶν προσπαθειῶν πρός ριζικήν ἀλλαγήν διαρθρώσεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, προώθησιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί εἰσαγωγήν συγχρόνων τεχνικῶν μεθόδων εἰς τήν πρακτόρευσιν καί τοποθέτησιν τῶν ἀγαθῶν εἰς τήν ξένην ἀγοράν. Ἂν ἡ νέα αὐτή πολιτική ἐπιτύχη, τότε αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν μέχρι τοῦ 1959 θά καλύπτουν πιθανῶς τά $^{3}/_{5}$ τῶν δαπανῶν διά τάς εἰσαγωγάς. Ἡ Ἑλλάς ἐπιδιώκει τήν σύνδεσίν της μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν ὄχι διά νά ἐπιτύχη οἰκονομικά ὀφέλη, ἀλλά διά νά ἀποφύγη τήν οἰκονομικήν ἀπομόνωσιν καί διά νά ἔχη ἐξασφάλισιν ἔναντι τῶν πολιτικῶν κινδύνων, τούς ὁποίους συνεπάγεται ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου της μέ τάς ἀνατολικάς χώρας[319].

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Μετά τήν ἄγονη ἔκβαση τῶν προσπαθειῶν γιά τή λύση τῆς ἀπεργίας τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, ὁ Κ. Καραμανλῆς συγκαλεῖ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Γεωργίας, Κ. Ἀδαμόπουλου, τοῦ διοικητῆ τῆς ΑΤΕ καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα τῆς ΓΣΕΕ, μετά τό τέλος τῆς ὁποίας, ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καλεῖ τούς ὑπαλλήλους τῆς ΑΤΕ νά λύσουν ἀμέσως τήν ἀπεργίαν καί νά ἐπανέλθουν ἀπό τῆς πρωίας αὔριον εἰς τάς ἐργασίας των, ἐδήλωσε δέ ὅτι συνέστησε εἰς τήν διοίκησιν τῆς Τραπέζης ὅπως ρυθμισθῆ τό αἴτημα τῆς ἐπαναχορηγήσεως τῆς περικοπείσης οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν ἐνδιαμέσων βαθμῶν καί ἐξετασθοῦν πρός ἄρσιν διά τοῦ ὀργανισμοῦ αἱ τυχόν ὑφιστάμεναι βαθμολογικαί ἤ μισθολογικαί ἀδικίαι».

Μετά τήν κυβερνητική ἀνακοίνωση, οἱ διοικήσεις τῶν συλλόγων ὑπαλλήλων τῆς ΑΤΕ ἀναγγέλλουν τή λύση τῆς ἀπεργίας.

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συγκροτεῖται σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή ἁρμοδίων ὑπουργῶν καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, κατά τήν ὁποία ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώνεται ἐπί τῆς ἐξελίξεως διαφόρων τρεχόντων ζητημάτων καί δίνει ὁδηγίες γιά τήν προώθηση τῶν θεμάτων, τά ὁποῖα συζητήθηκαν κατά τή διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ του στό Λονδίνο καί τό Παρίσι.

Τήν ἴδια ἡμέρα ἐπισκέπτονται τόν Κ. Καραμανλῆ οἱ πρέσβεις τῶν ΗΠΑ, Ε. Μπρίγκς, καί τοῦ Καναδᾶ, Ε. ντ' Ἀρσύ Μακγκρήρ. Κατόπιν, τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπεδέχθη πρόσκλησιν τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ντηφενμπαΐκερ, ὅπως ἐπισκεφθῆ τόν Καναδᾶ. Ὡς ἡμέραι ἐπισήμου ἐπισκέψεως εἰς Ὀττάβαν ὡρίσθησαν αἱ 13η καί 14η Ἀπριλίου. Τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως θά συνοδεύση ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας».

Στίς 25 Φεβρουαρίου, σέ νέα ἀνακοίνωση τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἀναφέρονταν τά ἑξῆς:

«Ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διά προσωπικοῦ του μηνύματος, ἐκάλεσε τόν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί τήν κυρίαν Καραμανλῆ ὅπως ἐπισκεφθοῦν ἐπισήμως τάς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπήντησεν ἀποδεχόμενος λίαν εὐχαρίστως τήν πρόσκλησιν. Ὡς ἡμερομηνία ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Οὐασιγκτῶνα ὡρίσθη ἡ 17η προσεχοῦς Ἀπριλίου.

»Κατά τήν ἐν Οὐασιγκτῶνι παραμονήν του ὁ κ. πρωθυπουργός θά ἔχη συνομιλίας μέ τόν πρόεδρον Κέννεντυ καί τούς συνεργάτας του ἐφ' ὅλων τῶν διεθνῶν ζητημάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ὡς καί τῶν ἀφορώντων εἰδικώτερον τάς δύο χώρας. Τόν κ. πρωθυπουργό θά συνοδεύση ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας».

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Τόν πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Καραμανλῆ, ἐπισκέπτεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς, Ἰάκωβος.

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Τό θέμα τῆς ἑλληνικῆς συνδέσεως ἐπαναφέρεται στό Συμβούλιο τῶν ὑπουργῶν τῶν ἓξι Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ. Ἔγινε, πράγματι, ἀποφασιστική πρόοδος σέ λεπτομερειακά, ἀλλά κρίσιμα, ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τήν ἑλληνική σύνδεση. Σύμφωνα μέ διευκρινήσεις ἐκπροσώπου τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΟΚ, τό Συμβούλιο ἀποδέχτηκε μεγαλύτερα περιθώρια γιά τίς εἰσαγωγές ἑλληνικῶν καπνῶν στίς χῶρες-μέλη τῆς Κοινότητας, καθώς καί τό ἑλληνικό αἴτημα γιά μειωμένους δασμούς στή διαμετακόμιση ὁρισμένων προϊόντων. Παρουσιάστηκε, ἀκόμη, συμβιβαστική πρόταση γιά τή χρηματοδότηση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ ἐκκρεμότητα, ὅμως, γιά τό δημόσιο χρέος ἀναδύθηκε καί πάλι ὡς κύριο ἐμπόδιο στή γρήγορη κατάληξη τῶν συζητήσεων. Εὐθύς μετά τή σύνοδο τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν, ὁ Θ. Χρηστίδης τηλεγράφησε σχετικά στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Κατά χθεσινόν Συμβούλιον ὑπουργῶν συνεζητήθη ἐπί μακρόν θέμα δημοσίου χρέους. Ἐν ἀρχῇ κύριος Ρέυ ἀνέπτυξε προχθεσινόν διάβημά μου πρός αὐτόν γενόμενον ἐντολῇ κυρίου προέδρου Κυβερνήσεως καί ἐπί περιεχομένου ὁποίου εἶχε κρατήσει γραπτάς σημειώσεις τάς ὁποίας μάλιστα διένειμε καί εἰς τούς ὑπουργούς. Ἐπιχειρήματα κυρίου προέδρου Κυβερνήσεως ἐνεποίησαν βαθυτάτην αἴσθησιν. Γάλλοι, Γερμανοί καί Ἰταλοί μᾶς ὑπεστήριξαν θερμότατα. Παρά ταῦτα Ὁλλανδοί ἐξηκολούθησαν σοβαρῶς ἀντιδρῶντες μέχρι τέλους, ἐγκατέλειψαν ὅμως τήν ἀρχικήν ἀπόλυτον ἀκαμψίαν των, ἐπιδείξαντες συμβιβαστικάς τάσεις. Μή ἐπιτευχθείσης συμφωνίας εἰς τό Συμβούλιον, ἀνετέθη τελικῶς εἰς κύριον Ρέυ ὅπως τελειώση διαπραγμάτευσιν τό ταχύτερον δυνατόν κατά παρόν στάδιον.

»Ἐπί αὐτοῦ θέματος κύριος Μύλλερ Ἀρμάκ, ὁποῖον συνήντησα ἀργά νύκτα μετά τήν λῆξιν Συμβουλίου, μέ ἐπληροφόρησε τελικῶς ὅτι δέν πρόκειται πλέον θέμα δημοσίου χρέους συνδυασθῆ μέ σύνδεσίν μας, ἀλλ' ὅτι κύριος Ρέυ θά μᾶς προτείνη ὅπως, ἐκ μέρους του ἤ ἄλλης ἀνωτάτης ἀρχῆς τῆς ΕΟΚ, μᾶς ἀνακοινωθῆ ἐνδεχομένως γραπτῶς ὅτι, λόγου γενομένου περί δημοσίου χρέους διεπιστώθη τόσον ἐκ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ εἰς Συμβούλιον τῆς ΕΟΚ ἐν Παρισίοις, ὅσον καί ἐκ τοῦ διαβιβασθέντος μηνύματος τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου τά ἐπιχειρήματα πλήρως κατενοήθησαν, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει πάντοτε διάθεσιν διακανονισμοῦ, ἀποδείξασα τοῦτο ἐμπράκτως διά δύο διαπραγματεύσεων. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἀνωτέρω δέν μοί ἐλέχθησαν ἐπισήμως ὑπό κυρίου Ρέυ, ἀλλά φιλικῶς καί ἀνεπισήμως ὑπό κυρίου Μύλλερ Ἀρμάκ. Πρός ἀμφοτέρους ἐτόνισα καί πάλιν ἐντόνως ὅτι πᾶσα ἰδέα ἔστω καί ἐμμέσου συνδέσεως δύο θεμάτων θά ὁδηγήση ἀσφαλῶς πρός πλήρες ἀδιέξοδον. Παρά σχετικήν ἐπιφυλακτικότητα κυρίου Ρέυ καί ἀποφυγήν του ὅπως εἰσέλθη εἰς λεπτομερείας ἐξ ἀνωτέρω συζητήσεων, διαπιστοῦται ἀρχή χαλαρώσεως ἐπί τοῦ ἐπιμάχου θέματος. Νομίζω ὅτι μέ ἐπιμονήν θά καταστῆ δυνατόν νά καταλήξωμεν εἰς συμφωνίαν.

»Ἐπί ὑπολοίπων θεμάτων, κατά ἀνακοίνωσιν πρός ἐμέ κ. Ρέυ, φαίνεται ὅτι ἔχει λάβει σχετικήν ἐξουσιοδότησιν διαπραγματευθῆ μεθ' ἡμῶν λύσεις τό ταχύτερον, συνεννοούμενος μετά μονίμων ἀντιπροσώπων πρός ἀποφυγήν νέας προσφυγῆς εἰς τό Συμβούλιον. Θεωρῶ σκόπιμον προσθέσω ὅτι, κατά γνώμην μου, ἐνδείκνυται εἰσέτι μεγίστη ἐπιφυλακτικότης καί ὅτι νομίζω ὅτι εἰσήλθομεν εἰς ἀποφασιστικόν πλέον στάδιον»[320].

25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Δημοσιεύεται τό Β.Δ. 102/25.2.61, «περί συμπλη-

ρώσεως, τροποποιήσεως καί κωδικοποιήσεως τῶν περί ΙΓΕΥ διατάξεων».

Μέ τό νέο νομικό πλαίσιο, δίνονται στό ΙΓΕΥ μεγαλύτερες δυνατότητες νά ἀνταποκριθεῖ στό κρίσιμο ἔργο τῆς ἔρευνας γιά ὀρυκτό πλοῦτο, πού εἶχε ἀναλάβει ἀπό τό 1958. Εἰδικότερα, τό Β.Δ. προέβλεπε τή σημαντική αὔξηση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου ἀπό 27 σέ 39 στό τεχνικό-ἐπιστημονικό προσωπικό, ἀπό 3 σέ 6 στό διοικητικό καί ἀπό 15 σέ 33 στό ἔκτακτο, ἐνῶ ἐξασφαλιζόταν καί ἡ δυνατότητα προσλήψεως ἐργατοτεχνιτῶν, καθώς καί εἰδικῶν συνεργατῶν, Ἑλλήνων καί ξένων. Θεσπιζόταν, ἀκόμη, ἡ νέα διάρθρωση τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰνστιτούτου· ἡ ὁριστικοποίηση τῆς ὑπαγωγῆς του στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας, ἀντί τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ· καί ἡ ἐποπτεία του ἀπ' εὐθείας ἀπό τόν ὑπουργό Βιομηχανίας.

Σύμφωνα μέ μεταγενέστερο δημοσίευμα τοῦ Ν. Μάρτη, οἱ δραστηριότητες τοῦ ΙΓΕΥ, τό 1958-61 εἶχαν ὡς ἑξῆς:

«1. Γεωλογικές χαρτογραφήσεις

»Συνέχιση, συμπλήρωση, γεωλογικῶν χαρτογραφήσεων, σέ κλίμακα 1:50.000 στίς περιοχές Λαμίας, Γαλαξειδίου, Ἀμφίκλειας, Δελφῶν, Ὀρθρύος, Σποράδων, Ἄμφισσας, Ἄργους, Ἄστρους, Λέσβου, Καρπάθου, Ἁλικιανοῦ Κρήτης, Μεγαλοπόλεως, Ψαχνῶν, Ἁλμυροῦ, Λευκάδας κ.ἄ.

»2. Ἔρευνες ὀρυκτοῦ πλούτου

»Κοιτασματολογικές ἔρευνες - μελέτες

»α. Γιά σιδηρομεταλλεύματα, στήν Λοκρίδα, Εὔβοια, Κυκλάδες, Ν. Χανίων, Σέριφο.

»β. Γιά βωξίτες, στόν Ἑλικώνα, Παρνασσό, Γκιώνα καί στήν Ἀταλάντη.

»γ. Γιά χαλκό, στήν περιοχή Σκουριές Χαλκιδικῆς.

»δ. Γιά μαγγανιομεταλλεύματα, σέ περιοχές τῶν Νομῶν Δράμας καί Χαλκιδικῆς.

»ε. Γιά χρωμίτες, στήν περιοχή Β. Βούρινου.

»στ. Γιά ὀρυκτά καύσιμα (λιγνίτες), στίς λεκάνες Μεγαλοπόλεως, Ἀμύνταιου Φλώρινας, Παλιούρα Εὔβοιας, Κρήτης κ.ἄ.

»ζ. Γιά λατομικά καί βιομηχανικά ὀρυκτά, στή Μῆλο καί γιά πρῶτες ὕλες τσιμεντοβιομηχανίας, σέ περιοχές Θεσσαλονίκης (ΤΙΤΑΝ) καί Ἡρακλείου Κρήτης.

»η. Συμμετεῖχε ἐνεργά στίς ἔρευνες πετρελαίων, πού εἶχαν ἀνατεθεῖ ἀπό τό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας στό Γαλλικό Ἰνστιτοῦτο Πετρελαίων.

»3. Ἔρευνες τεχνικῆς γεωλογίας

»α. Μελέτες ἐδάφους, θεμελιώσεως ἤ γιά ἀποστραγγιστικά ἔργα στίς περιοχές Λυσιμαχίας, Τριχωνίδας, Καλαμᾶ, Λαψίδιας, Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου κ.ἄ.

»β. Γεωλογικές μελέτες περιοχῶν, μελετουμένων φραγμάτων, ὅπως τοῦ χειμάρρου κάτω Ἀναποδάτη Κρήτης, Ὀχυροῦ Δράμας, Ἔβρου, Ἀλφειοῦ, Ρουστιανίτη Φθιώτιδος καί νήσου Ρόδου.

»γ. Ἔρευνες κατολισθητικῶν φαινομένων, σέ μεγάλο ἀριθμό οἰκισμῶν, Δήμων καί Κοινοτήτων.

»δ. Ἐξετάσεις σεισμικῶν φαινομένων-προτάσεις.

»ε. Σπηλαιολογικές ἔρευνες.

»4. Μελέτες ὑδρεύσεως, μεγάλου ἀριθμοῦ οἰκισμῶν, καθώς καί μεγάλων περιοχῶν, ὅπως Ἀμφισσας-Ἰτέας, Ἄργους-Τριπόλεως, Θριασίου πεδίου, Λήμνου, Κέρκυρας κ.ἄ.

»5. Διάφορες γεωφυσικές ἔρευνες, γιά λογαριασμό τρίτων ἤ γιά ὑποβοήθηση τῶν κοιτασματολογικῶν, ὑδρογεωλογικῶν καί τῶν γεωτεχνικῶν ἐρευνῶν τοῦ ΙΓΜΕ.

»6. Ἐργαστηριακές ἐξετάσεις, μεγάλου ἀριθμοῦ δειγμάτων πετρωμάτων γιά συμπλήρωση τῶν γεωλογικῶν καί κοιτασματολογικῶν μελετῶν γιά λογαριασμό τρίτων.

»7. Δοκιμές ἐμπλουτισμοῦ πτωχῶν μεταλλευμάτων (μαγγανίου, χρωμίου, κ.ἄ.).

»8. Χημικές ἀναλύσεις μεταλλευμάτων, ὑπογείων ὑδάτων κ.ἄ.

»Ἐπίσης λήφθηκαν καί τά ἑξῆς μέτρα:

»α. Θεμιτό μίσθωμα

»Γιά τήν ὑποβοήθηση τῆς ἀνάπτυξης τῆς μεταλλευτικῆς παραγωγῆς, καθιερώθηκε ἀνώτατο ὅριο θεμιτοῦ μισθώματος 6% ἐπί τῆς ἀξίας τοῦ μεταλλεύματος, σέ φυσική κατάσταση, στό δάπεδο τοῦ μεταλλείου, 4% γιά παράδοση στό πλοῖο, 2% στό πλοῖο, ἐφόσον τό μετάλλευμα εἶναι ἐμπλουτισμένο.

»β. Παρασχέθηκαν πιστωτικές διευκολύνσεις, καθώς καί ἀτέλειες γιά τήν εἰσαγωγή μηχανημάτων.

»Ἱδρύθηκε σχολή Ἐργοδηγῶν Μεταλλείων.

»Ἐγκρίθηκε ἀπό τόν πρόεδρο, ποσό 1.200.000 δρχ. ἀπό τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων, γιά τήν ἔναρξη συντάξεως τοῦ κτηματολογίου τῶν μεταλλείων. Ἡ σύνταξή του ἦταν ἔργο σοβαρότατης σημασίας καί κρίθηκε ἀπαραίτητη, γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς μεταλλευτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος»[321].

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Κατά τή συνεδρίαση τῆς Βουλῆς, ὁ προεδρεύων, Α. Καμβύσης, ἀνακοινώνει δήλωση τῶν βουλευτῶν Ἠλείας Δ. Γόντικα, Λέσβου Π. Ξενοδοχειάρη καί Ἀττικῆς Θ. Δοδοπούλου πρός τό προεδρεῖο τοῦ σώματος, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «μετά τήν διάλυσιν τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων», προσχωροῦν στήν ΕΡΕ.

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1961

Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἠπειρωτικῶν ὀργανώσεων, μέ ἐπικεφαλῆς βουλευτές καί τό δήμαρχο Ἰωαννίνων Γρ. Σακκᾶ, γίνεται δεκτή ἀπό τόν πρωθυπουργό καί τοῦ ἐκθέτει τίς ἀπόψεις τῶν Ἠπειρωτῶν πάνω στό θέμα τῶν δρομολογίων τοῦ φέρυ-μπώουτ Ἑλλάδος-Ἰταλίας· ὅτι πρέπει δηλαδή νά ἀποτελέσει ἡ Ἡγουμενίτσα τήν ἀφετηρία καί τό τέρμα τους. Ὁ Κ. Καραμανλῆς δηλώνει ὅτι «δέν θά ἀδικήση τήν Ἤπειρο διά τήν ὁποίαν ἐνδιαφέρεται ἰδιαιτέρως διότι προσέφερε πολλά εἰς τό ἔθνος», καί ἀνακοινώνει ὅτι ἀνέθεσε στόν ΕΟΤ τήν ἀξιοποίηση τῶν στρα-

τώνων τῶν Ἰωαννίνων καί ἔδωσε ἐντολές γιά τήν ἐπίσπευση τῶν ἔργων πού ἐκτελοῦνται στήν περιοχή.

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό Δ.Σ. τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν, μέ τό ὁποῖο ἐξετάζει προβλήματα τοῦ δημοσιογραφικοῦ κόσμου.

2 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει ἐπιστολή στόν ἐφοπλιστή Σπ. Λαιμό, μέ τήν ὁποία τόν συγχαίρει καί τόν εὐχαριστεῖ γιά τή διάθεση 830.000 δρχ. με σκοπό τή συμπλήρωση τῶν λιμενικῶν ἔργων τῶν Οἰνουσῶν Χίου, γιά τά ὁποῖα εἶχε ἤδη ἐγκριθεῖ ἀπό τόν ἴδιο ποσό 1.500.000 δρχ.

4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ἐγκαινιάζονται πέντε νέες αἴθουσες τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου, καί ἄλλων ἐπισήμων. Μετά τήν ὁμιλία τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καί διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου, Χ. Καρούζου, ὁ ὁποῖος ἐξῆρε τό ἐνδιαφέρον τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τούς ἀρχαιολογικούς θησαυρούς τοῦ ἔθνους, καί τήν ὁμιλία τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κοινοτικῆς Βουλῆς τῆς Κύπρου, Κ. Σπυριδάκη, ὁ ὁποῖος παρέδωσε ὡς συμβολική ἐκδήλωση τοῦ δεσμοῦ τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα ἕνα κυπριακό γλυπτό, ὁ Κ. Καραμανλῆς εὐχαρίστησε τό κυπριακό κοινοβουλευτικό σῶμα γιά τή συμβολική του δωρεά.

6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ἐγκαινιάζεται, στή Χαλκίδα, παρουσία τοῦ ὑπουργοῦ Βιομηχανίας, τό ἐργοστάσιο παραγωγῆς φιαλῶν ὑγραερίου τῆς ἑταιρείας «Κυλινδρική». Τό νέο ἐργοστάσιο ἔρχεται νά προστεθεῖ στό πρόσφατα δημιουργημένο μεγάλο ἐργοστάσιο ἀμιαντοσωλήνων, καθώς καί στό ἐργοστάσιο παραγωγῆς ἐπιτραπεζίων εἰδῶν καί σκευῶν, πού ἤδη ἐπεκτείνεται.

8 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέπτεται τά γραφεῖα τοῦ ΕΟΤ καί ἐνημερώνεται πάνω σέ διάφορα θέματα πού ἀφοροῦν τήν τουριστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Στή συνέχεια, συγκροτεῖται σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν, Προεδρίας καί Δικαιοσύνης, κατά τήν ὁποία ἐξετάζονται τά δρομολόγια τῶν πορθμείων «Ἐγνατία» καί «Ἄππια», τό θέμα τοῦ τελεφερίκ στό Λυκαβηττό καί ἡ μεταφορά τῶν φυλακῶν ἀπό τή νῆσο Αἴγινα, ἡ ὁποία ἔχει χαρακτηριστεῖ ὡς περιοχή τουριστικῆς σημασίας.

Τέλος, στίς 20 Μαρτίου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ καί τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας, Κ. Τσάτσου, τοῦ προέδρου καί τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΕΟΤ, συγκροτήθηκε νέα σύσκεψη, κατά τήν ὁποία ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τό πρόγραμμα ἔργων τοῦ ΕΟΤ καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐπίσπευση τῆς ἐκτελέσεώς τους.

10 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων Σ. Βενιζέλος, σέ συνέντευξή του, δηλώνει:

«Ἡ παροῦσα Κυβέρνησις κατώρθωσε νά μειώση τό διεθνές γόητρον τῆς Ἑλλάδος, διά παραχωρήσεων ἀπαραδέκτων, ὅπως εἰς τήν περίπτωσιν τοῦ Κυπριακοῦ, διά τάς ὁποίας θά ἀναζητηθοῦν ὁπωσδηποτε εὐθῦναι, ἀλλά καί διά χειρισμῶν, ἐκθετόντων τό ἑλληνικό γόητρον, ὅπως εἰς τήν ὑπόθεσιν Μέρτεν, ἡ ὁποία ἐτοποθετήθη ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ἐπί βάσεως σχέσεως μεταξύ δύο χωρῶν, ἀντί νά ἀντιμετωπισθῆ ἡ περίπτωσις πιθανῆς συκοφαντήσεως ὑπουργῶν».

Σέ ὅ,τι εἰδικότερα ἀφορᾶ τίς ἑλληνογιουγκοσλαβικές σχέσεις παρατηρεῖ ὅτι:

«Ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νά ἀποδίδη ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τήν φιλίαν τῶν δύο χωρῶν, παρακολουθεῖ, ἐν τούτοις, μέ ἀνάλογον ἐνδιαφέρον πᾶσαν γιουγκοσλαβικήν ἐκδήλωσιν, ἡ ὁποία ὄχι μόνον παραβλάπτει τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἀλλά καί ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίας τήν ἑλληνικήν δημοσίαν γνώμην, ὡς πρός τάς ἐπιδιώξεις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Σκοπίων».

Καί ἐπισημαίνει σχετικά ὅτι:

«Ἡ ἀνακίνησις ἀνυπάρκτου ζητήματος, τοῦ λεγομένου "Μακεδονικοῦ", ὑπῆρξε τουλάχιστον ἀτυχής».

Γιά τίς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τά ἄλλα βαλκανικά Κράτη, παρατηρεῖ ὅτι μία συνεννόηση μέ τίς βαλκανικές Κυβερνήσεις εἶναι εὐκταία, μολονότι δέν βλέπει πῶς κάτω ἀπό τίς παροῦσες συνθῆκες θά ἦταν ἐφικτή. Εἰδικότερα, ἡ Βουλγαρία ὀφείλει, ὑπογραμμίζει, νά ἐκπληρώσει τίς ὑποχρεώσεις της πρός τήν Ἑλλάδα, καταβάλλοντας τίς ἐπανορθώσεις.

Σέ ἐρώτηση ἄν θά ἦταν χρήσιμος ὁ τερματισμός τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μέ τήν Ἀλβανία, τονίζει ὅτι αὐτή εἶναι ἐκτός τόπου καί χρόνου, ἀλλά ἡ κατάσταση τῆς γειτονικῆς χώρας δέν ἐμφανίζεται ἀπολύτως διευκρινισμένη ὥστε νά εἶναι δυνατό νά προσδιοριστεῖ ἐπακριβῶς ἡ ἀκολουθητέα πολιτική.

Ὑπογραμμίζει, ἀκόμη, ὅτι ἡ ἑλληνοτουρκική φιλία εἶναι ἀναγκαία ἀπό στρατηγικῆς, πολιτικῆς

καί διπλωματικῆς ἀπόψεως στό χῶρο τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι ἡ ἑλληνική ὁμογένεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως θά ἐπανεύρει τό αἴσθημα ἀσφαλείας τό ὁποῖο ἔχασε τό 1955, καί ὅτι ἡ τουρκική Κυβέρνηση πραγματικά ἐπιθυμεῖ νά ἐξελιχθοῦν ἀδιατάρακτα οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν. Καί προσθέτει:

«Φυσικά ἡ παροῦσα ἑλληνική Κυβέρνησις δέν κατώρθωσε νά προωθήση ὅσα ζητήματα μᾶς ἀφοροῦν, ἐπαφιεμένη εἰς ὑποσχέσεις. Ὅμως, πῶς ἠμπορεῖ νά παραβλεφθῆ τό γεγονός, ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῆς Κύπρου δημιουργοῦν ἐξακολουθητικῶς προσκόμματα, ἐξοπλίζονται καί δροῦν μέ φανατισμόν; Διά τοῦτο, ὁσάκις γίνεται λόγος περί σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας δέν πρέπει νά παραβλέπεται καί ἡ ἐπίπτωσις ἐπ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἐξελίξεων εἰς τήν Κύπρον. Καί ἐφ' ὅσον δέν ἀποκατασταθῆ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δέν βλέπω πῶς δυνάμεθα νά ὁμιλῶμεν περί φιλίας μετά τῆς Τουρκίας».

Σέ ἀπάντηση, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ε. Ἀβέρωφ, δήλωσε τά ἀκόλουθα:

«Τό γόητρον τῆς Ἑλλάδος οὐδέποτε εὑρίσκετο εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἀπό σήμερον. Τοῦτο προκύπτει ἀπό γεγονότα καί διεθνεῖς ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι τιμοῦν τήν χώραν μας, ὀφείλεται δέ εἰς τήν σταθεράν, ἔντιμον καί ἀξιοπρεπῆ πολιτικήν, τήν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις.

»Λυποῦμαι δι' ὅσα εἶπεν ὁ κ. Βενιζέλος διά τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Φοβοῦμαι ὅτι διά τῶν δηλώσεών του παραβλάπτει τάς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ βαλκανικάς χώρας, μέ τάς ὁποίας ἔχομεν φιλίαν καί γόνιμον συνεργασίαν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐνθαρρύνονται χῶραι, αἵτινες τηροῦν στάσιν ἀντίθετον πρός τά ἑλληνικά συμφέροντα.

»Εἰδικώτερον, προκειμένου περί τῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας, διά τήν ὁποίαν ὁ κ. Βενιζέλος ἰσχυρίζεται ὅτι ἐγένοντο ἀπαράδεκτοι παραχωρήσεις, θά εἶχον νά παρατηρήσω ὅτι συμβάσεις μεθοριακῆς ἐπικοινωνίας ἔχουν ὅλαι αἱ ὅμοροι χῶραι, τό δέ ἰσχῦον μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας καθεστώς εἶναι μεταξύ τῶν αὐστηροτέρων. Ἐφ ᾧ καί ἀδυνατῶ νά ἀντιληφθῶ τί ἐννοεῖ ὁ κ. Βενιζέλος λέγων ὅτι ἐγένοντο μεγάλαι παραχωρήσεις.

»Εἶναι ἐπίσης λυπηρόν ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος μνημονεύει καί πάλιν τήν οἰκτράν ὑπόθεσιν Μέρτεν, ἥτις κατεξητυλίσθη ὑπό τῶν ἰδίων δημιουργῶν της.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν δοθεῖσαν εἰς τό Κυπριακόν λύσιν ἐπιθυμῶ νά ἐπαναλάβω ὅτι τῆς λύσεως αὐτῆς ἡ Κυβέρνησις ἀναδέχεται καί τάς εὐθύνας καί τήν τιμήν. Ταύτην ἐξ ἀρχῆς υἱοθέτησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὡς ἀνεγνωρισμένος καί μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

»Δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι διά τῆς ἐπιτευχθείσης συμβιβαστικῆς λύσεως ἐξησφαλίσθη εἰς τόν κυπριακόν λαόν ἐλεύθερος πολιτικός βίος, ἐνῶ παραλλήλως οἱ σοβαρώτατοι ἐθνικοί κίνδυνοι οἱ ὁποῖοι εἶχον προκύψει ἐκ τῆς κυπριακῆς κρίσεως παρῆλθον ἄνευ καταστρεπτικῶν συνεπειῶν.

»Ἡ Κυβέρνησις θά συνεχίση τήν πολιτικήν τῆς δημιουργίας, ἔστω καί ἄν αὕτη συνεπάγεται εὐθύνας, ἀφίνουσα εἰς ἄλλους τήν πολιτικήν τῆς ἀρνήσεως καί τῆς στείρας κριτικῆς».

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναχωρεῖ γιά τό Ναύπλιο, ὅπου παραμένει ἐπί διήμερο. Ἐπισκέπτεται τό Παλαμήδι καί, στή συνέχεια, συνοδευόμενος ἀπό τό διευθυντή τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καί Ἀναστηλώσεων τοῦ ὑπουργείου Προεδρίας, Ι. Παπαδημητρίου καί τό γενικό διευθυντή τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς, Κ. Μπαστιᾶ, ἀναχωρεῖ γιά τήν Ἐπίδαυρο, ὅπου ἐπιθεωρεῖ τά ἐκτελούμενα ἔργα, τίς τουριστικές δυνατότητες τῆς περιοχῆς καί ἐνημερώνεται γιά τά προβλήματα τοῦ ἐτήσιου καλλιτεχνικοῦ φεστιβάλ.

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Μέ ἀπόφαση τοῦ ὑφυπουργοῦ Γεωργίας, Δ. Θανόπουλου, ἐγκρίνονται οἱ προϋπολογισμοί καί τά προγράμματα ἐργασιῶν τῶν δασαρχείων προτύπου δασοπονίας τῆς χώρας, ὕψους 55.100.000 δρχ. Τό ποσό αὐτό κατανέμεται ὡς ἑξῆς: Στήν περιοχή Καλαμῶν 2.410.000 δρχ., Βυτίνης 2.950.000, Καλαμπάκας 8.260.000, Κατερίνης 5.500.000, Φουρνᾶ 4.360.000, Ἀρναίας 3.950.000, Λαρίσης 4.380.000, Σπάρτης 2.180.000, Αἰγιαλείας 1.340.000, Εὐρυτανίας 1.710.000, Γρεβενῶν 3.200.000, Παρνασσίδος 880.000, Δωρίδος 880.000, Ἀλεξανδρουπόλεως 2.130.000, Καρδίτσης 1.050.000, Μεσολογγίου 1.350.000, Ἀλμωπίας 2 ἑκατ., Δράμας 1.700.000, Σερρῶν 1 ἑκατ., Πύργου 1 ἑκατ., Βάλτου 350.000, Λίμνης 350.000, ΥΔΕΜ 1.350.000 καί Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας 820.000 δρχ.

Συγκεκριμένα, ἐπιδιωκόταν ἡ ἀξιοποίηση τῶν δημοσίων δασῶν μέ τήν ἐκτέλεση ἔργων περιποιήσεως τῶν δασῶν, μεταφορᾶς, κατεργασίας, ξηράνσεως καί ἐμποτισμοῦ τῆς ξυλείας, ἱδρύσεως, καλλιεργείας φυτωρίων κ.λ.π. Βάσει τῶν προγραμμάτων αὐτῶν, ἀναμενόταν ἡ παραγωγή 100.000 κ.μ. τεχνικῆς ξυλείας, οἰκοδομησίμου ἐπιπλοποιίας, κιβωτοποιίας, παρκετοποιίας, στρωτήρων σιδηροδρόμων, στύλων ἠλεκτρισμοῦ καί τηλεγραφικῶν μεταλλείων κ.λ.π. καί 100.000 κ.μ. καυσοξύλων.

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀποστέλλει, ἀπό τό Παρίσι, στόν πρωθυπουργό τήν ἀκόλουθη ἀναφορά:

«Ἐν συνεχείᾳ τηλεφωνικῶν μου ἐνημερώσεων, ἔχω τήν τιμήν νά ἀναφέρω ὅτι σήμερον Σάββατον εἰς μακράν συνεδρίασιν μετά κ. Ρέυ συνεφωνήθησαν ἀκόλουθα ὑπό σαφῆ ἐπιφύλαξιν ἐγκρίσεως σεβαστῆς Κυβερνήσεως καί

ἐπικυρώσεως Συμβουλίου ὑπουργῶν ΕΟΚ.

»Πρώτον, ἐν σχέσει πρός δημόσιον χρέος, ἀρχηγός ἀντιπροσωπείας ΕΟΚ θέλει ἀπευθύνει ἐπιστολήν εἰς ἀρχηγόν ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας πρός ἀνακοίνωσιν εἰς ἑλληνικήν Κυβέρνησιν χωρίς νά ἀναμένεται ἀπάντησις. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ θά δηλοῦται ὅτι ΕΟΚ ἐσημείωσε τήν διά δημοσίων ἀνακοινώσεων ἐκδηλωθεῖσαν ἤδη πρόθεσιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως συνεχίση προσπαθείας της διά τόν διακανονισμόν δημοσίου χρέους εὐθύς ὡς τοῦτο καταστῇ δυνατόν καί ὅτι ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς ΕΟΚ συγκατετέθη χορηγήση χρηματοδοτικήν βοήθειαν συμφώνως πρός τό σχετικόν πρωτόκολλον 125 ἑκατ. διά 5 ἔτη. Περαιτέρω θά δηλοῦται ὅτι ΕΟΚ ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν ὅπως χρησιμοποίησις χορηγουμένης βοηθείας συμπληρωθῇ ἐντός προβλεπομένης περιόδου διά χρηματοδοτήσεων καί ἐξ ἄλλων διεθνῶν πηγῶν πρός ἐπίσπευσιν ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἐν τέλει δέ θά ἀναφέρεται ὅτι ρύθμισις δημοσίου χρέους ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον διά μελλοντικήν ἀναγνώρισιν δικαιώματος προσφυγῆς Ἑλλάδος Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων. Πλῆρες σχέδιον ἐπιστολῆς κομίζω εἰς Ἀθήνας. Κατά τήν ὁμόφωνον γνώμην ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί κ. Χρηστίδη οὐδεμία ἐξάρτησις εἶναι ποτέ δυνατόν νά θεμελιωθῇ ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς μεταξύ χρηματοδοτικῆς βοηθείας 125 ἑκατ. διά 5 πρῶτα ἔτη καί ρυθμίσεως δημοσίου χρέους. Τονίζεται ἐκ νέου ὅτι διετυπώθη κατηγορηματική ἐπιφύλαξις ἐγκρίσεως κειμένου ὑπό ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐπιθυμῶ ὅπως ὑπογραμμίσω ὅτι προσέγγισις ἀπόψεων ἐπῆλθεν κατόπιν λίαν μακρῶν καί ἐπιπόνων συζητήσεων.

»Δεύτερον, διά δηλώσεως ἐν τῷ κειμένῳ τῆς συμφωνίας ἤ εἰς πρωτόκολλον θά ἀναγνωρισθῇ ἀνάγκη συνεχίσεως χρηματοδοτικῆς βοηθείας πρός Ἑλλάδα καί μετά τήν χρησιμοποίησιν 125 ἑκατ., πρό τῆς λήξεως δέ τῆς 5ετίας θά ἐξετασθῇ ζήτημα τοῦτο καί εἰδικώτερον ἡ ἀναγνώρισις δικαιώματος προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων.

»Τρίτον, ἐπί ἰταλικοῦ πρωτοκόλλου, πάντοτε ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν ἐγκρίσεως σεβαστῆς Κυβερνήσεως, συνεφωνήθησαν κατ' ἀρχήν τά ἐξῆς ποσά ἀφετηρίας. Ἐσπεριδοειδῆ 22.000 τόννοι. Ροδάκινα 40.000 τόννοι. Νωπαί σταφυλαί 15.000 τόννοι μέ ὑπόσχεσιν κ. Ρέυ ὅτι θά καταβάλη προσπάθειαν μικρᾶς αὐξήσεως τελευταίου τούτου ποσοῦ.

»Ἀνωτέρω ποσά θά αὐξάνωνται μέ ποσοστόν 20% ἐτησίως σωρευτικῶς μέχρι 5ου ἔτους, μετά τό ὁποῖον, ποσοστόν περαιτέρω αὐξήσεως θά καθορίζεται ὑπό Συμβουλίου Συνδέσεως. Εἰδικῶς διά τά ἐσπεριδοειδῆ προσετέθη ρήτρα, καθ' ἥν εἰς περίπτωσιν πραγματικῶν δυσχερειῶν εἰς τάς ἑλληνικάς ἐξαγωγάς πρός χώρας διμερῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν θά ἐξετάζεται δυνατότης αὐξήσεως ὁρισμένων ποσῶν. Σημειωτέον ὅτι ἑλληνικαί ἐξαγωγαί καθ' ὑπέρβασιν ἀνωτέρω ποσῶν θά εἶναι δυνατόν νά στερηθοῦν τῶν πλεονεκτημάτων τῶν ἐντός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς δασμολογικῶν μειώσεων μόνον ἐφ' ὅσον ἤθελε κριθῆ ὅτι ἀπειλοῦν τήν δημιουργίαν πραγματικῶν δυσχερειῶν διά μίαν ἐκ τῶν ἐξ χωρῶν ἀλλά καί τοῦτο μόνον κατόπιν διαβουλεύσεων μετά τῆς Ἑλλάδος, εἰσηγήσει τῆς Commission καί ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ. Ἐπί τῶν κυριωτέρων λοιπῶν θεμάτων ἐπεβεβαιώθησαν πλήν ὀλίγων λεπτομερειακῶν ἐξαιρέσεων λύσεις συμφωνηθεῖσαι Ἀθήνας καί Παρισίους. Ἀπομένουν ὅμως ἀκόμη ὡρισμένα οὐσιώδη ζητήματα πρός ρύθμισιν ἀλλά καί ἐπ' αὐτῶν σήμερον ἐπῆλθεν κατ' ἀρχήν προσέγγισις ἀπόψεων. Ὡς πρός περαιτέρω διαδικασίαν, ἐφ' ὅσον ἐγκριθοῦν ἑκατέρωθεν τά συμφωνηθέντα, προτείνεται ὅπως ἐπιδιωχθῇ τερματισμός διαπραγματεύσεων καί μονογραφή συμφωνίας, εἰ δυνατόν μέχρι 25ην Μαρτίου, καίτοι προθεσμία αὕτη φαίνεται μᾶλλον βραχεῖα. Δέν πρέπει δέ νά ἀποκλείωνται δυσχέρειαι ἐπί τῶν ὑπολοίπων πρός ρύθμισιν θεμάτων ἤ καί ἐπανάληψις μεταβολῶν εἰς τά κείμενα μέ νέαν καθυστέρησιν. Μετά τήν μονογραφήν κείμενον θέλει ὑποβληθῆ εὐρωπαϊκήν κοινοβουλευτικήν συνέλευσιν ΕΟΚ εἰς Στρασβοῦργον, πρός γνωμάτευσιν, ἐν συνεχείᾳ δέ εἰς Συμβούλιον ὑπουργῶν πρός ὑπογραφήν ὑπό ὑπουργῶν Ἑλλάδος καί ἓξ χωρῶν. Ἀνωτέρω διαδικασία θα ἀπαιτήσει τουλάχιστον 2-3 μῆνας καί ἐπομένως τελική ὑπογραφή συμφωνίας δέν θά πρέπει νά ἀναμένεται ἐνωρίτερον τοῦ Ἰουνίου»[322].

13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ἡ Δημοκρατία τῆς Κύπρου γίνεται δεκτή στή Βρετανική Κοινοπολιτεία γιά πενταετῆ δοκιμαστική περίοδο, μετά ἀπό ὁμόφωνη ἀπόφαση τῆς συνόδου τῶν πρωθυπουργῶν τῶν χωρῶν-μελῶν της. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος προσκαλεῖται στό Λονδίνο γιά νά συμμετάσχει στίς ἐργασίες τῆς συνόδου.

Καθ' ὁδόν πρός τό Λονδίνο, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διῆλθε ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅπου καί εἶχε ἡμίωρη συνομιλία μέ τόν Κ. Καραμανλῆ. Προτοῦ ἐπιβιβασθεῖ στό ἀεροσκάφος, ὁ Κύπριος πρόεδρος ἔκαμε τίς ἀκόλουθες δηλώσεις:

«Εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής, διότι ἔστω καί δι' ὀλίγας στιγμάς, εὑρίσκομαι ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ διαβιβάζω πρός τόν ἑλληνικόν λαόν ἐγκάρδιον χαιρετισμόν ἀγάπης καί τιμῆς καί ἐκφράζω τάς θερμοτάτας εὐχαριστίας διά τήν συμπαράστασιν καί τό συνεχές ἐνδιαφέρον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διά τήν Κύπρον. Χάρις εἰς τό ὑπέροχον ἀγῶνα καί τάς θυσίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ σήμερον ἀνεξάρτητον πολιτείαν. Διά πρώτην φοράν ἔπειτα ἀπό μακρούς ἀγῶνας, ἡ Κύπρος ἀπετίναξε τόν ἀποικιακόν ζυγόν καί κατέστη ἀνεξάρτητος πολιτεία. Διά πρώτην φοράν τό κυπριακόν σκάφος εὑρίσκεται εἰς κυπριακάς χεῖρας.

»Ἔχω τήν βεβαιότητα ὅτι, παρά τάς δυσκολίας, θά δυνηθῶμεν νά ὁδηγήσωμεν τοῦτο σταθερῶς πρός τά πρόσω εἰς πορείαν ἀγαθήν καί ἐλπιδοφόρον. Μεταβαίνω σήμερον εἰς Λονδῖνον διά νά μετάσχω διασκέψεως τῶν πρωθυπουργῶν τῆς Κοινοπολιτείας, τῆς ὁποίας ἡ Κύπρος κατέστη χθές ἰσότιμον μέλος. Ὡδηγήθημεν εἰς τήν ἀπόφασιν ὅπως συνδεθῶμεν μετά τῆς Κοινοπολιτείας, ἀπό τήν σκέψιν ὅτι τοῦτο ἀπαιτεῖ τό συμφέρον τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Ἡ εἴσοδός μας εἰς τήν Κοινοπολιτείαν, ὅμως, δέν σημαίνει κατ' ἀνάγκην εἴσοδόν μας εἰς συνασπισμόν. Θά ἀκολουθήσωμεν ἀδέσμευτον πολιτικήν καί θά ἐργασθῶμεν καί ἐντός καί ἐκτός τῆς Κοινοπολιτείας διά τάς ἀρχάς καί τά ἰδεώδη εἰς τά ὁποῖα πιστεύομεν».

Τέλος, σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό θέμα τῆς παραιτήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό δικαίωμα χρήσεως τῆς ρήτρας τοῦ «μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους» ἀπό τή Δημοκρατία τῆς Κύπρου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπέφυγε νά δώσει συγκεκριμένη ἀπάντηση. Ἀνακοινώθηκε, ὅμως, ὅτι ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Τουρκία δέν ἦταν δυνατόν νά ἐπιμείνουν στό παρεχόμενο δικαίωμα ἀπό τίς συνθῆκες τοῦ Λονδίνου, δεδομένου ὅτι μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Κοινοπολιτείας ἴσχυε εἰδικό δασμολογικό καθεστώς τό ὁποῖο ἀπέκλειε τά Κράτη μή μέλη τῆς Κοινοπολιτείας. Στό σημεῖο αὐτό, τυχόν ἐμμονή τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας θά δυσχέραινε μέχρις ἀπαγορευτικοῦ σημείου τίς κυπριακές ἐξαγωγές.

16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Στή συνέχεια τῶν μακρῶν συζητήσεων, στό Κοινοβούλιο καί ἀπό τίς στῆλες τοῦ ἡμερήσιου τύπου, σχετικά μέ τόν ἐκλογικό νόμο, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τούς πολιτικούς ἀρχηγούς καί τούς ἐκπροσώπους τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Σύμφωνα μέ τή σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση, ὁ Κ. Καραμανλῆς πρότεινε τήν καθιέρωση τοῦ πλειοψηφικοῦ ἤ τοῦ συστήματος τῶν «συγγενῶν κομμάτων», τά ὁποῖα, κατά τή γνώμη του, καί τήν κυβερνητική σταθερότητα καί τή συνεργασία τῶν σχηματισμῶν τῆς μή κομμουνιστικῆς ἀντιπολιτεύσεως θά διευκόλυναν. Οἱ ἡγέτες τῆς ἀντιπολιτεύσεως, συνέχιζε ἡ ἀνακοίνωση, διαφώνησαν μέ τήν πρόταση τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἔτσι, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕΑ, Σ. Κωστόπουλος, ὑποστήριξε τήν καθιέρωση ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς, μέ ποσοστό γιά τή συμμετοχή στή δεύτερη κατανομή τό 17% ἤ καί μικρότερο. Ὁ Σ. Βενιζέλος, ἀρχηγός τῶν Φιλελευθέρων, συμφώνησε μέ τήν ἄποψη τῆς ΚΕΑ, ἐνῶ ὁ Σ. Μαρκεζίνης, ἀρχηγός τῶν Προοδευτικῶν, τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἁπλῆς, ἤ τῆς ἐλαφρά ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς. Ἐνόψει τούτων, κατέληγε ἡ ἀνακοίνωση, ἡ Κυβέρνηση θά ἐλάμβανε τίς ἀποφάσεις της μετά τό Πάσχα.

Τό ΔΚ-ΑΦΕ κατηγόρησε τήν Κυβέρνηση ὅτι ἐπεδίωκε νά ἀποτελματώσει τή συζήτηση γιά τόν ἐκλογικό νόμο, μέ ἀπώτερο σκοπό νά ἐξασφαλίσει τήν ἐφαρμογή αὐτοῦ πού τήν συνέφερε. Ταυτόχρονα, κατόπιν, ὑπέρ τοῦ ἀναλογικοῦ συστήματος. Τήν ἁπλῆ ἀναλογική ζητοῦσε ὁ Η. Τσιριμῶκος.

Ἀπαντώντας στήν ἀνακοίνωση τοῦ ΔΚ-ΑΦΕ, τό ὑπουργεῖο Προεδρίας ὑπογράμμισε τό ρηξικέλευθο, γιά τά ἑλληνικά δεδομένα, τῆς συζητήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ἕνα ἔτος πρίν τίς ἐκλογές. Ἐπεσήμανε, ἀκόμη, τίς ἀντιφάσεις στίς ἀπόψεις πού ἐξέφραζε ὁ ἀρχηγός τοῦ ΔΚ—ΑΦΕ, Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος εἶχε πρωτοστατήσει στήν καθιέρωση τῆς ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς τό 1958, εἶχε δηλώσει πρό διμήνου ὅτι θεωροῦσε ὡς μόνα ἔντιμα συστήματα τήν ἁπλή ἀναλογική καί τό πλειοψηφικό, καί τώρα ὑποστήριζε ὅτι τό τελευταῖο ἦταν ἀπαράδεκτο.

17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Κατατίθεται στή Βουλή σχέδιο νόμου «περί λήψεως γενικῶν μέτρων διά τήν ὑποβοήθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας». Τό νομοσχέδιο θεσπίζει ὁρισμένα γενικά μέτρα, τά ὁποῖα κατά κανόνα ζητοῦνται σέ κάθε σοβαρή ἐπένδυση κεφαλαίων στή χώρα, καί καθιερώνει τήν αὐτόματη ἐφαρμογή τῶν μέτρων αὐτῶν, ἐφ' ὅσον μία ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἀπό τούς ὑπουργούς Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί τόν ἑκάστοτε ἁρμόδιο, χαρακτηρίσει μέ ἀπόφασή της ὅτι ἡ κρινομένη περίπτωση ἀφορᾶ παραγωγική ἐπένδυση, μέ τήν ὁποία ἐπιτυγχάνεται σημαντική αὔξηση τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καί τῆς ἀπασχολήσεως, ἤ ἀξιόλογη αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν, ἤ ἐξοικονομεῖται ἀξιόλογο ποσό συναλλάγματος, ἤ δημιουργεῖται ἀξιόλογη εἰσροή συναλλάγματος, ἡ ἀξία τῆς ὁποίας ὑπερβαίνει τίς 150.000.000 δρχ. Ἐπιπλέον, ὁρίζει ὅτι ἀπαλλάσσονται κάθε φόρου, δασμοῦ, τέλους, εἰσφορᾶς, δικαιώματος ἤ ἄλλης ἐπιβαρύνσεως ὑπέρ τοῦ Δημοσίου ἤ ὑπέρ τρίτων ὁρισμένα ὑλικά ἀνοικοδομήσεως, τμήματα ἐξοπλισμοῦ, ὄργανα καί ὀχήματα ἀπαραίτητα γιά τή λειτουργία τῶν βιομηχανιῶν. Περιορίζεται, ἀκόμη, ἡ ἐπιβάρυνση σέ κάθε ἄδεια σκοπιμότητας ἐγκαταστάσεως, λειτουργίας μηχανημάτων ἤ ἐπιχειρήσεων, κατασκευῆς ὁδῶν προσπελάσεως ἤ λιμενικῶν ἔργων. Μειώνονται στό ἕνα δέκατο τά τέλη ὑπέρ Δημοσίου καί τρίτων στίς συμβάσεις ἐργολαβίας γιά τίς ἐπαρχιακές ἐγκαταστάσεις. Μειώνονται οἱ δασμοί τῶν εἰσαγωγῶν πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά τή λειτουργία τῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως, στήν περιουσία τῆς ὁποίας δέν θά ἐπιβάλλεται φόρος. Μέ τά μέτρα αὐτά, ἐλπίζεται ὅτι θά διευκολυνθεῖ ἀκόμη περισσότερο ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξη τῆς χώρας.

Τό νομοσχέδιο ψηφίστηκε στίς 11 Μαΐου.

17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τή διοίκηση τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Πειραιῶς, ἡ ὁποία τοῦ ἐπιδίδει τό ψήφισμα τοῦ πρόσφατου συνεδρίου τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατοϋπαλληλικῶν ὀργανώσεων τοῦ Πειραιᾶ, μέ ἀντικείμενο τίς βασικές διεκδικήσεις τῶν ἐργαζομένων τῆς περιοχῆς.

Ὁ πρωθυπουργός διαβεβαίωσε ὅτι ἔβρισκε δίκαια τά αἰτήματά τους καί εἶπε ὅτι *«ἡ Κυβέρνησις θά ἐπιδιώξη τήν ἱκανοποίησίν των, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν δυνατοτήτων, τάς ὁποίας παρέχει ἡ οἰκονομία τῆς χώρας»*.

17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ ἐξ ὑπουργῶν Οἰκονομική Ἐπιτροπή καί ἀσχολεῖται μέ θέματα τῶν ἐπαγγελματιῶν καί βιοτεχνῶν, τά ὁποῖα ἔχουν ἤδη ἀναλυτικά ἐξεταστεῖ σέ σειρά συσκέψεων ὑπό τήν προεδρία τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Κανελλοπούλου.

Κατόπιν, ὁ πρωθυπουργός ἀνακοίνωσε πρός τούς ἐκπροσώπους τῆς συνομοσπονδίας ἐπαγγελματιῶν καί βιοτεχνῶν τίς τελικές κυβερνητικές ἀποφάσεις, τίς ὁποῖες τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο συνόψισε ὡς ἑξῆς:

Ἡ νομισματική ἐπιτροπή, διά τήν κάλυψιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν τῶν ἐπαγγελματοβιοτεχνῶν τῆς χώρας, μή περιλαμβανομένων εἰς τούς ὑφισταμένους κανόνας πιστοδοτήσεως, καθώρισε τά ἀκόλουθα: α) Ἡ χρηματοδότησις εἰς τό μέλλον θά ἐνεργῆται γενικῶς ἀνά τήν χώραν, μέ ἀνώτατον κατά περίπτωσιν ποσόν δρχ. 35.000 διά τήν περιοχήν τῆς τέως διοικήσεως πρωτευούσης καί 50.000 διά τάς ἐπαρχίας ἐπί ἑξαμήνῳ προθεσμίᾳ καί μέ δυνατότητα ἀνανεώσεως τμημάτων ταύτης διά δύο εἰσέτι τρίμηνα. Ὁ τόκος ὡρίσθη εἰς 8% καί ἡ προμήθεια εἰς 1%, ἤτοι ἐν ὅλῳ 9% ἐτησίως. Ἐπίσης ηὐξήθησαν ἀπό 205 εἰς 380 ἑκατ. τά κατά τράπεζαν ἀνώτατα εἰδικά ὅρια τῆς πρός τάς τάξεις ταύτας ἐνεργουμένης χρηματοδοτήσεως. Ἡ ἐμφανιζομένη κατ' ἀρχήν αὔξησις κατά 90% περίπου, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καί τῆς παραλλήλου μετατάξεως εἰς τήν κατηγορίαν ταύτην ἐνίων χρηματοδοτήσεων ἐνεργουμένων μέχρι τοῦδε εἰς βάρος τῶν διά τό ἐσωτερικόν ἐμπόριον καθωρισμένων ὁρίων, καταλήγει τελικῶς εἰς αὔξησιν 50%. Ἂν κατά τήν λῆξιν τῶν μέχρις 6μήνου διαρκείας γραμματίων, τῶν ὑπό μορφήν δανείων χορηγουμένων χρηματοδοτήσεων ἔχη καταβληθῆ ὑπό τοῦ ὑποχρέου ποσόν ἀντιστοιχοῦν τουλάχιστον πρός τό 25% τῆς παρασχεθείσης πιστώσεως, αὕτη δύναται νά ἀνανεοῦται διά τό ὑπόλοιπον, ἐπί ἕνα 3μηνον, ἐν περιπτώσει δέ καταβολῆς ποσοστοῦ 50%, δι' ἕνα 6μηνον.

Ἀποκλεισθείσης τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἀγορανομικοῦ κώδικος, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς συνεχίσεως τῆς ἀκολουθηθείσης μέχρι τοῦ Αὐγούστου π.ἔ. ἀγορανομικῆς πολιτικῆς, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾶ τόν χαρακτηρισμόν τῶν ἀγαθῶν καί προσφερομένων ὑπηρεσιῶν ὡς ἐν ἐπαρκείᾳ ἤ ἐπουσιώδη, ἀναλόγως τῆς προσφορᾶς των καί τῆς ἀφθονίας των εἰς τήν ἀγοράν, ἵνα μή ἐπέρχεται ἄμεσος καί σοβαρά ἐπίδρασις ἐπί τοῦ τιμαρίθμου. Ἐκρίθη ἐπίσης ἀναγκαία ἡ λῆψις μέτρων ὅσον ἀφορᾶ τόν χαρακτηρισμόν καί τήν μετάταξιν ὡρισμένων καταστημάτων (ἐστιατορίων, ζαχαροπλαστείων, γαλακτοπωλείων, καφενείων κ.λ.π.) α΄ κατηγορίας καί ἄνω ἀπό τήν ἐπάρκειαν εἰς τά ἐπουσιώδη, προκειμένου νά παρασχεθῆ εἰς αὐτά ἡ οἰκονομική ἄνεσις τῆς ἀνανεώσεως καί συγχρονισμοῦ τοῦ ἐξοπλισμοῦ των διά τήν ἀπό τουριστικῆς πλευρᾶς καλήν ἐμφάνισίν των.

Διεπιστώθη ἐξ ἄλλου ὅτι διά τῆς μέχρι σήμερον ἐφαρμοσθείσης κυβερνητικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, μέγας ἀριθμός μικροεπαγγελματιῶν ἀπηλλάγη τῆς φορολογίας. Ὡς πρός τό αἴτημα, περί αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τοῦ ν. 3486/58 ὅσον ἀφορᾶ τάς ἀνά τριετίαν ἀνακατατάξεις, θά δοθοῦν αἱ σχετικαί ὁδηγίαι πρός τούς οἰκονομικούς ἐφόρους διά τήν πιστήν ἐφαρμογήν τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ νόμου.

Ἐνεκρίθη ἡ κατάθεσις νομοσχεδίου περί διαδοχικῆς ἀσφαλίσεως, διά τοῦ ὁποίου καλύπτονται ἀσφαλιστικῶς τά διαστήματα μεταπτώσεως ἀπό τῆς καταστάσεως τοῦ αὐτοτελῶς ἐργαζομένου εἰς τήν τοῦ μισθωτοῦ καί τἀνάπαλιν.

Θά τροποποιηθῆ ἡ ἰσχύουσα νομοθεσία ὡς πρός τήν ἐκδίκασιν παραβάσεων τοῦ ὡρολογίου ἐργασίας, ὥστε ἡ παράβασις τῶν διατάξεων περί χρονικῶν ὁρίων ἐργασίας, εἰς τά καταστήματα, τά ἀπασχολοῦντα μέχρι 5 ὑπαλλήλων, νά διώκεται διά τάς πρώτας μέν δύο παραβάσεις ὡς πταῖσμα, ἐν ὑποτροπῇ δέ (πέραν τῶν 2 παραβάσεων) ἐντός τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς πλημμέλημα.

Θά θεσπισθῆ διάταξις, διά τῆς ὁποίας τό μειωμένον ἀσφάλιστρον, τό ἰσχύον ἤδη διά τούς φοιτῶντας εἰς τεχνικάς ἐπαγγελματικάς σχολάς, θά ἐπεκταθῆ ὑφ' ὡρισμένας προϋποθέσεις καί ἐπί τῶν μαθητευομένων, τῶν ἀπασχολουμένων εἰς ἐπαγγελματοβιοτεχνικάς ἐπιχειρήσεις, ἔστω καί ἄν δέν λειτουργοῦν εἰς τήν περιοχήν τῆς ἐπιχειρήσεως τεχνικαί ἤ ἐπαγγελματικαί σχολαί. Ἡ διευκόλυνσις αὕτη θά καθιερωθῆ μέ παράλληλον ὑποχρέωσιν τῶν ἐργοδοτῶν ὅπως παρέχουν διευκολύνσεις διά τήν φοίτησιν εἰς τάς ἐπαγγελματικάς τεχνικάς σχολάς, ὅπου ὑφίστανται τοιαῦται. Ἡ διάρκεια τῆς διευκολύνσεως θά ἀφορᾶ εἰς τόν χρόνον τῆς μαθητεύσεως, δέν θά περιλαμβάνη δέ τάς κλωστοϋφαντουργικάς ἐπιχειρήσεις. Θά θεσπισθῆ διάταξις παρέχουσα τήν εὐχέρειαν παρατάσεως τῆς λειτουργίας τῶν τουριστικῶν καταστημάτων ὡς καί τῶν τοιούτων πωλήσεως εὐπαθῶν εἰδῶν κατά περιοχάς καί κατά κατηγορίας μετά γνώμην τῆς οἰκείας ἐπαγγελματικῆς ὀργανώσεως. Θά καταρτισθῆ νομοσχέδιον διά τοῦ ὁποίου θά τροποποιηθοῦν αἱ περί μεσιτῶν ἀστικῶν συμβάσεων κείμεναι διατάξεις εἰς ὅ,τι ἀφοροῦν κυρίως τήν ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀσκούντων τό ἐπάγγελμα, τήν ἁπλούστευσιν τοῦ τύπου, τῆς πρός τούς μεσίτας διδομένης ἐντολῆς, τήν ἀποτελεσματικωτέραν διοικητικήν παρακολούθησιν τῶν διοριζομένων ὡς μεσιτῶν κ.λ.π.

Θά μελετηθῆ ἡ περίπτωσις ἀναπροσαρμογῆς τοῦ ὑπέρ τοῦ ΤΕΒΕ τέλους ἐπί τῶν συναλλαγματικῶν καί τῶν γραμματίων καί ἡ διαρρύθμισις τοῦ τρόπου εἰσπράξεώς των καί θά συγκροτηθῆ ἐπιτροπή ἐξ ἐκπροσώπων τῶν ἁρμοδίων ὑπουργείων καί τῶν ὀργανώσεων πρός διαπίστωσιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ προβλήματος τῶν πληττομένων ἐξ ἀνεργίας ἐπαγγελμάτων καί τῶν δυνατοτήτων ἀντιμετωπίσεως τούτου.

Ὡς πρός τό αἴτημα τῆς ἐπικουρικῆς ἀσφαλίσεως στελεχῶν, θά ἀποτελέση ἀντικείμενον περαιτέρω ἐρεύνης ἡ δυνατότης χορηγήσεως τιμητικῶν συντάξεων εἰς ἀριθμόν προσώπων ἐκ τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς τάξεως τῶν ἐπαγγελματοβιοτεχνῶν, λόγω παροχῆς, ὑπό τούτων, ἐξαιρετικῶν ὑπηρεσιῶν ἐν τῇ ἐξυπηρετήσει τῶν γενικωτέρων συμφερόντων τῶν ἐπαγγελματοβιοτεχνικῶν τάξεων.

Ὅσον ἀφορᾶ τό ὡράριον ἐργασίας μικτῶν καταστημάτων, ἐδόθησαν ὁδηγίαι διά τήν αὐστηράν ἐφαρμογήν τῶν κειμένων διατάξεων, πρός ἀποφυγήν τῶν καταστρατηγήσεων τοῦ νόμου.

Ἡ Κυβέρνησις, υἱοθετήσασα κοινόν αἴτημα τῶν διοικήσεων τῶν ἐμπορικῶν συλλόγων καί τῶν ἐπαγγελματοβι-

οτεχνῶν, θά καταθέση νομοσχέδιον, διά τοῦ ὁποίου διαρρυθμίζονται αἱ διατάξεις τῆς κειμένης νομοθεσίας περί ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ, ὥστε νά περιορισθοῦν αἱ περιπτώσεις ἀναγγελιῶν λόγω διαλύσεως καταστήματος, εἰς τά πλαίσια τῆς πραγματικῆς ἀδυναμίας συνεχίσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιχειρήσεως καί νά προστατευθῆ οὕτω τό ὑγιές ἐμπόριον. Συγχρόνως θά καθιερωθοῦν αὐστηρότεραι ποινικαί κυρώσεις κατά τῶν παραβατῶν[323].

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς συνομοσπονδίας ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίηση καί τίς εὐχαριστίες τῶν ἐπαγγελματοβιοτεχνῶν, γιά τό ἐνδιαφέρον καί τή συμπαράσταση τῆς Κυβερνήσεως.

23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει, στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, σέ σύσκεψη τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Προεδρίας, Γεωργίας καί Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, μέ θέμα τήν πορεία τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων. Διαπιστώθηκε ὅτι ἡ ἐκτέλεση τῶν προγραμματισμένων ἔργων προχωροῦσε μέ ἱκανοποιητικό ρυθμό καί κατά τή χειμερινή περίοδο, ἐνῶ, παράλληλα, εἶχαν δημοπρατηθεῖ, ἢ ὁλοκληρωνόταν ἡ προεργασία γιά τή δημοπράτηση πολλῶν ἀπό τά νέα ἔργα.

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Ὁ Κ. Καραμανλῆς παρακολουθεῖ τή δοξολογία γιά τήν ἑορτή τῆς 25ης Μαρτίου στό μητροπολιτικό ναό τῶν Ἀθηνῶν καί τήν παρέλαση τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων.

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου ἀπευθύνει καί τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἡ ἐπέτειος, τήν ὁποίαν ἑορτάζομεν σήμερον, ἔχει ἀποθέσει διά τούς αἰῶνας τήν σφραγῖδα της εἰς τάς δέλτους τῆς ἱστορίας. Ὄχι μόνον διότι ἐξ αὐτῆς ἀνέζησε τό ἔθνος καί ἐπανέλαβε τήν πορείαν του ἐν μέσῳ τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Ἀλλά διότι κατ' αὐτήν ἐδοκιμάσθη ἡ ἠθική καί βιολογική δύναμις αὐτοῦ καί ἀπεδείχθη, μετά τρεῖς χιλιετηρίδας, ἄξιον τῆς ζωῆς καί τοῦ ὀνόματός του.

»Κατά τόν 7ετῆ ἐκεῖνον σκληρόν ἀγῶνα ἐμφανίζονται συμπυκνωμέναι ὅλαι αἱ ἀρεταί, αἱ ὁποῖαι ἐπέτρεψαν εἰς τό ὀλιγάριθμον γένος μας νά κυριαρχήση ἐλεύθερον τῆς ὡραίας καί σκληρᾶς αὐτῆς γωνιᾶς τῆς γῆς. Αἱ κακίαι πού ἐξεδηλώθησαν κατά τήν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος ὑπέκυψαν εἰς τάς ἀρετάς τοῦ ἔθνους, ὅπως ὑπέκυψαν εἰς ὅλας τάς κρισίμους στιγμάς τῆς ἱστορίας μας.

»Ἀποτελεῖ δι' αὐτό ἡ περίοδος ἐκείνη ἀκένωτον πηγήν ἐλπίδος καί πίστεως, ἀλλά καί ὑψηλόν παράδειγμα ἐθνικοῦ φρονηματισμοῦ.

»Ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι, διά νά τιμήσωμεν τήν μνήμην ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐθυσιάσθησαν κατά καιρούς διά τήν ἰδέαν καί τήν γῆν τῆς Ἑλλάδος, ὀφείλομεν νά μείνωμεν πιστοί εἰς τά ἰδεώδη, τά ὁποῖα ἐνέπνευσαν τήν θυσίαν των. Καί διά νά δικαιώσωμεν τήν θυσίαν των ὀφείλομεν, καταπνίγοντες τά ἀρνητικά στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος μας καί καλλιεργοῦντες τάς ἀρετάς τοῦ ἔθνους, νά δημιουργήσωμεν μίαν καλυτέραν Ἑλλάδα. Αὐτήν τήν στιγμήν ἡ χώρα μας καταβάλλει μίαν ἔντονον προσπάθειαν διά νά κερδίση τόν ἀπωλεσθέντα κατά τό παρελθόν χρόνον καί προχωρεῖ μέ βήματα γοργά πρός ἕνα καλύτερον μέλλον. Εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται ἡ συνέχισις καί ὁλοκλήρωσις τῆς προσπαθείας αὐτῆς.

»Ἀπό τούς αἰῶνας τούς ὁποίους διήνυσε τό γένος χωρίς ποτέ νά ἀπωλέση τήν συνείδησιν τῆς συνεχείας του καί τήν ἱστορικήν φυσιογνωμίαν του, ὀφείλομεν νά ἀντλῶμεν τήν πίστιν ἐκείνην ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διά τόν δημιουργικόν ἀγῶνα, ὅστις θά μᾶς ὁδηγήση εἰς τήν ὑλικήν εὐημερίαν καί εἰς μίαν πνευματικήν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἔθνους».

Γιά τήν ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου ὁ Ἀμερικανός πρέσβης, Ε. Μπρίγκς, ἀπηύθυνε τό ἀκόλουθο μήνυμα στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἐπί τῇ 140ῇ ἐπετείῳ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἐπιθυμῶ, ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ λαοῦ τῆς χώρας μου, νά διαβιβάσω πρός ὑμᾶς καί τόν ἑλληνικόν λαόν θερμότατα συγχαρητήρια καί εὐχάς. Ἐπωφελοῦμαι δέ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς διά νά σᾶς βεβαιώσω καί πάλιν ὅτι εἴμεθα ἀποφασισμένοι νά ἐνισχύσωμεν ἔτι περισσότερον τούς δεσμούς ἀμοιβαίας φιλίας καί σεβασμοῦ, οἱ ὁποῖοι ὑφίσταντο ἀνέκαθεν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί τῶν δύο λαῶν μας».

27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Μετά ἀπό σύντομες διαπραγματεύσεις, ὑπογράφονται, στήν Ἀθήνα, ἀπό τό γενικό διευθυντή τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου Ἐμπορίου καί τόν ὁμόλογό του τοῦ δυτικογερμανικοῦ ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τρεῖς νέες ἑλληνογερμανικές ἐμπορικές καί οἰκονομικές συμφωνίες:

1. Γιά τήν ἀνανέωση τῆς ὑπάρχουσας διμεροῦς συμβάσεως ἐμπορικῶν συναλλαγῶν.

2. Περί ἀμοιβαίας προστασίας τῶν ἐπενδυόμενων κεφαλαίων.

3. Πρωτόκολλο γιά τό θέμα τῆς ἀπορροφήσεως τῶν 50 ἑκατ. μάρκων, τοῦ ὑπολοίπου δηλαδή τοῦ δανείου 200 ἑκατ. πού εἶχε χορηγήσει τό 1958 ἡ Δ. Γερμανία στήν Ἀθήνα. Εἰδικότερα γιά τό ζήτημα αὐτό, προβλεπόταν ἡ σύσταση εἰδικῆς διμεροῦς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θά γνωμοδοτοῦσε γιά τόν τρόπο τῆς ἀπορροφήσεως.

Ἀποφασίστηκε, ἐπίσης, νά διεξαχθοῦν νέες διαπραγματεύσεις, στή Βόννη, μέ ἀντικείμενο τή χρη-

ματοδότηση τῆς κατασκευῆς τῆς δεύτερης μονάδας τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ ἔργου Ἀχελώου, καθώς καί τήν ἀξιοποίηση τῶν λιγνιτῶν τῆς Πτολεμαΐδας καί τῆς Μεγαλοπόλεως. Ἡ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀνέφερε ὅτι ἐξετάστηκαν, ἀκόμη: ἡ δυνατότητα μειώσεως τῆς ἀνισοσκέλειας τῶν διμερῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν (ἡ γερμανική ἀντιπροσωπεία εἶχε δηλώσει πώς θεωροῦσε καί δική της ἐπιδίωξη τήν αὔξηση τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρός τή Βόννη)· οἱ δυνατότητες ἀγορᾶς ἀπό τήν Ἑλλάδα ὑλικοῦ γιά τίς δυτικογερμανικές στρατιωτικές δυνάμεις· καί ἡ αὔξηση τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν ὀπωρολαχανικῶν καί οἴνων. Ἡ ἀνακοίνωση προσέθετε ὅτι οἱ δύο ἀντιπροσωπεῖες εἶχαν συμφωνήσει νά χρησιμοποιηθεῖ καί τό δεύτερο μέρος τοῦ δυτικογερμανικοῦ δανείου γιά τήν ἐπέκταση τοῦ ἑλληνικοῦ ὁδικοῦ δικτύου, ἐνῶ ἡ ἑλληνική πλευρά ὑπογράμμισε τή βούλησή της νά ἀξιοποιήσει τίς τεχνικές μελέτες Δυτικογερμανῶν ἐπιστημόνων στά ἔργα τῆς Πτολεμαΐδας καί τῆς Μεγαλοπόλεως.

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Συγκαλεῖται σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, καί μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Οἰκονομικῶν, τοῦ διοικητῆ καί ὑποδιοικητῆ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἐμπορικῆς καί Ἀγροτικῆς.

Σύμφωνα μέ τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο, στή σύσκεψη διαπιστώθηκαν τά ἑξῆς:

Ὡς συνέπεια τῶν ἐφαρμοσθέντων ὑπό τῆς Κυβερνήσεως μέτρων ἀπό τοῦ ἀρξαμένου ἔτους 1960, ὁ ρυθμός ἀναπτύξεως ἐπανῆλθεν εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατά τό 1960 νά προσδοκᾶται εἰς ποσοστόν ἀνώτερον τοῦ 6%, ὅπως ἔχει προβλέψει τό πενταετές πρόγραμμα. Ἡ πρόβλεψις εἶναι ἰδιαιτέρως εὐνοϊκή διά τό γεωργικόν εἰσόδημα, τό ὁποῖον ἀναμένεται οὐσιωδῶς ηὐξημένον. Παραλλήλως πρός τήν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος καί ὡς συντελεστής αὐτῆς, διεπιστώθη ἀδιασάλευτος οἰκονομική σταθερότης καί ὑπεγραμμίσθη τό κατά 25% ἀνώτερον εἰς δαπάνας πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων διά τό τρέχον ἔτος (1959-1960: 3,9 δισεκατ. δρχ., 1961: 5 δισεκατ. δρχ.), ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ὁποίου βαίνει ἱκανοποιητικῶς καθώς καί τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων, τῶν ὁποίων τό ὕψος, ὡς γνωστόν, ἔχει προβλεφθῆ εἰς 2.880 ἐκατ. δρχ.

Ἡ ἐξέλιξις, ἐξ ἄλλου, τῶν ἄλλων τομέων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας διεπιστώθη κατά τήν ὡς ἄνω σύσκεψιν ὡς ἐξ ἴσου ἱκανοποιητική. Οὕτω, προβλέπεται ὅτι τά ηὐξημένα δημόσια ἔσοδα θά ἐπιτρέψουν ὅπως ὁ τακτικός κρατικός προϋπολογισμός συμβάλη εἰς τόν προϋπολογισμόν δημοσίων ἐπενδύσεων διά ποσοῦ ἀνωτέρου τοῦ προβλεφθέντος.

Χαρακτηριστικῶς, ἀνεφέρθη εἰς τήν σύσκεψιν ἡ σημαντική διεύρυνσις τῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἐντός τοῦ 1960, ὥστε νά ἱκανοποιοῦνται αἱ βραχυπρόθεσμοι ἀνάγκαι ὅλων τῶν τομέων τῆς οἰκονομίας. Πράγματι, ἡ ἐντός τοῦ 1960 αὔξησις τῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων πρός τήν οἰκονομίαν ἠτο 4.229 ἐκατ. δρχ., ἐνῶ διαρκοῦντος τοῦ 1959 ἡ αὔξησις αὕτη ἠτο 2.504 ἐκατ. Παραλλήλως καί αἱ μακροπρόθεσμοι πιστώσεις ηὐθήξησαν ἐντός τοῦ 1960 κατά 1.711 ἐκατ. δρχ. ἔναντι 1.441 τοῦ 1959.

Ὡς χαρακτηριστικόν ἐπίσης τοῦ ηὐξημένου ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομίας, ἀλλά καί τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρός τήν δραχμήν, ἀνεφέρθη ἡ σημειωθεῖσα ἐντός τοῦ 1960 αὔξησις κατά 2.952 ἐκατ. δρχ. τῶν καταθέσεων εἰς τάς Τραπέζας καί εἰς τά Ταμιευτήρια, παρά τό γεγονός ὅτι ἐντός τοῦ λήξαντος ἔτους ἐμειώθησαν τά ἐπιτόκια καταθέσεων, ἐπί πλέον δέ ἐκαλύφθησαν πλήρως εἰς τήν κεφαλαιαγοράν τά δάνεια τῆς ΔΕΗ διά 400 ἐκατ. δρχ. καί τοῦ Δημοσίου δι' ἕτερα 750 ἐκατ. δραχμάς.

Ὁ εὐεργετικός ἀντίκτυπος ἐκ τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς οἰκονομίας κατά τό 1960 ἀντανακλᾶ καί εἰς τό βιοτικόν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ ὡς ἀποδεικνύεται ἐπί τῇ βάσει τῶν συγκεντρωθέντων μέχρι τοῦδε στοιχείων περί τῆς σημαντικῶς ηὐξημένης ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κατά τό 1960, ἐν συγκρίσει πρός τά δύο προηγηθέντα ἔτη 1959 καί 1958. Τοῦτο συνάγεται καί ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐμμέσων φόρων, ἡ ὁποία ἔφθασε τό 7,5% κατά τό 1960, ἔναντι 0,1% τοῦ 1959, τῆς αὐξήσεως ἐπίσης τῶν ἐσόδων ἐκ τῶν φόρων τῆς καταναλώσεως, ἡ ὁποία ἀνῆλθε κατά τό λῆξαν ἔτος εἰς 8,3% ἔναντι 7,1% τοῦ 1959 καί ἐκ τῆς ηὐξημένης κατά 11% ἀποδόσεως τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν ἔναντι 3,6% κατά τό 1959. Ἐξ ἄλλου τά ἀκαθάριστα ἔσοδα τῶν βιομηχανικῶν καί βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων ηὐξήθησαν ἐντός τοῦ 1960 κατά 12,7%, ἐνῶ κατά τό 1959 εἶχον σημειώσει μείωσιν κατά 0,5%. Τέλος, χαρακτηριστικόν εἶναι ὅτι αἱ εἰσαγωγαί διαρκῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ηὐξήθησαν ἐντός τοῦ 1960 κατά 17,9%, ἐνῶ διαρκοῦντος τοῦ 1959, εἶχον μειωθῆ κατά 3,5%.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν συναλλαγματικήν κατάστασιν τῆς χώρας, ὡς διεπιστώθη κατά τήν ἀνωτέρω σύσκεψιν, αὕτη ὑπῆρξεν λίαν ἱκανοποιητική καί ἀπέληξεν εἰς αὔξησιν τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων κατά 15 ἐκατ. δολλάρια, μολονότι περί τό τέλος τοῦ ἔτους ἐδαπανήθησαν ἐκτάκτως 16,6 ἐκατ. δολλάρια διά τήν ἐξαγοράν τῆς ΗΕΑΠ, ἡ ὁποία ἐκρίθη ἀναγκαία διά τήν πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ.

Οἱ συσκεφθέντες κατέληξαν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἀκολουθεῖ ἀπό τοῦ 1960 ἐντεινομένην ἀνοδικήν πορείαν καί ὅτι ἡ ἀναπτυσσομένη δραστηριότης εἰς τήν πραγματοποίησιν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, πρωτοφανοῦς διά τήν χώραν ἐκτάσεως, θά ὁδηγῆ συνεχῶς ταύτην εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα δραστηριότητος, μέ ἀποτέλεσμα τήν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ.

Δέον νά σημειωθῆ ὅτι καί αἱ ἐκθέσεις τῶν διοικητῶν τῆς Ἐμπορικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος περιέχουν διαπιστώσεις ἐπιταχύνσεως τοῦ ἀνοδικοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομίας καί αἰσιοδόξους προβλέψεις διά τό τρέχον ἔτος 1961[324].

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Μετά ἀπό ἐπίπονες διαπραγματεύσεις, οἱ ἀντι-

προσωπεῖες τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τῆς ΕΟΚ, καταλήγουν σέ συμφωνία γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά.

Ὁ διακανονισμός τῶν ἐκκρεμῶν διαφορῶν εἶχε προσκρούσει μέχρι τήν τελευταία στιγμή σέ σοβαρές δυσχέρειες. Ὁ Ἕλληνας ἐκπρόσωπος, Ι. Πεσμαζόγλου εἶχε, στίς 26 Μαρτίου, ἀποστείλει στόν πρωθυπουργό τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Σοβαρά κρίσις ἐξεδηλώθη εἰς διαπραγματεύσεις μετά ΕΟΚ ἐξ αἰτίας ἐμμονῆς των ἐπί ἀκολούθων σημείων:

»1. Ἐπί ἄρθρου 42, δυνάμει τοῦ ὁποίου ὑπό τήν νεωτέραν διατύπωσίν του ἐπιτρέπεται ἐπιβολή ἐκ μέρους ἓξ χωρῶν προστατευτικοῦ συστήματος ἐλαχίστων τιμῶν διακριτικῶς εἰς βάρος ὡρισμένων ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων.

»2. Ἐπί ἀρνήσεως αὐτομάτου ἐπεκτάσεως ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ἐνδεχομένων μελλοντικῶν μειώσεων, αἱ ὁποῖαι ἴσως λάβουν χώραν κατ' ἐπιτάχυνσιν ἐφαρμογῆς συνθήκης Ρώμης. Καί αἱ δύο ἀνωτέρω ρῆτραι ἐπιτρέπουν δυσμενῶς διακριτικήν μεταχείρισιν ἑλληνικῶν προϊόντων ἔστω καί περιωρισμένης ἐκτάσεως.

»3. Ἐπί ὑπαναχωρήσεως ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις καί Παρισίοις συμφωνηθέντων κειμένων διά τήν συμμετοχήν τῆς Ἑλλάδος εἰς κοινήν γεωργικήν πολιτικήν καπνοῦ καί σταφίδων μέ πρότασιν νέου συστήματος ἐντελῶς ἀνεπαρκοῦς καί ἀπαραδέκτου.

»4. Ἐπί ἀρνήσεως σαφοῦς προβλέψεως διαιτητικῆς διαδικασίας.

»Ἀπηντήσαμε κατηγορηματικῶς ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦν ὑπαναχωρήσεις ἀπό συμφωνηθέντα ἐν ὅλῳ ἤ κατ' ἀρχήν καί ὅτι ὁπωσδήποτε εἶναι ἀπαράδεκτα, ζητήσαντες ὅπως μεταδοθοῦν ταῦτα ἀμέσως εἰς ἓξ Κυβερνήσεις καί Commission μέ σαφῆ δήλωσιν ὅτι ἐφ' ὅσον ΕΟΚ ἐμμένει ἐπί ἀνωτέρω ἀπόψεων συμφωνία καθίσταται ἀδύνατος καί συνέχισις διαπραγματεύσεων ἄνευ σκοποῦ. Ἐάν οὕτως ἔχουν τά πράγματα, προσεθέσαμεν, δέν ὑπάρχει λόγος παραμονῆς ἀντιπροσωπείας εἰς Βρυξέλλας. Κατόπιν τῶν δηλώσεων τούτων διεκόψαμεν συνεδρίασιν καί ἀπεχωρήσαμεν. Ἀνωτέρω ἐξελίξεις ἐνεποίησαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν καί κατάστασις κρίσεως μετεδόθη ἀμέσως ὑπό πρεσβευτοῦ κ. Ζαμαρία εἰς Βέλγον ὑπουργόν Ἐξωτερικῶν κ. Βινύ, συγχρόνως δέ κ. Χρηστίδης εἰδοποίησε μονίμους ἀντιπροσώπους Γαλλίας καί Βελγίου, τοῦ τελευταίου ὑπό τήν ἰδιότητά του ὡς προέδρου μονίμων ἀντιπροσώπων κατά τήν τρέχουσαν ἑξαμηνίαν. Ἀργότερον εἰδοποιήθημεν ὅτι κ. Ρέυ ἐπιθυμεῖ μᾶς συναντήση ἐπειγόντως καί πράγματι σήμερον Σάββατον εἰς δύο μακράς συνεδριάσεις μέ ἰδιαιτέραν ἔντασιν καί ἐπιμονήν προέβαλεν οὗτος ὅτι ἐπί ἀνωτέρω σημείων ἔχει ρητάς ὁδηγίας καί ὅτι ἐπομένως ἄνευ προσεγγίσεως ἀπόψεων θεωρεῖ συμφωνίαν ματαιουμένην. Ἀπηντήσαμεν διαμαρτυρόμενοι διά συνεχεῖς ὑπαναχωρήσεις καί ἀνεπτύξαμεν ἐκ νέου γνωστά γενικώτερα ἐπιχειρήματα καί ἑλληνικάς ἀπόψεις ἐπί εἰδικωτέρων σημείων. Κατόπιν μακρᾶς συζητήσεως καί ἐξαιρέσει βασικῶν θεμάτων ἄρθρου 42 περί ἐλαχίστων τιμῶν καί πρωτοκόλλου περί κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καπνοῦ καί πάντοτε ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν ἐγκρίσεως σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἐπῆλθε κατά ἀρχήν προσέγγισις ἀπόψεων ἐπί ἀκολούθων θεμάτων:

»1. Ὡς πρός τήν ἐπέκτασιν δασμολογικῶν μειώσεων ἐκ μελλοντικῶν ἐπιταχύνσεων, θά εἶναι μέν αὕτη αὐτόματος ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ἀλλά Συμβούλιον συνδέσεως, ὅπου ἀπαιτεῖται σύμφωνος γνώμη Ἑλλάδος, θά καθορίζη τούς ὅρους μιᾶς παραλλήλου ἑλληνικῆς προσπαθείας.

»2. Ὡς πρός διαιτητικήν διαδικασίαν, συνεφωνήθη κατ' ἀρχήν ὅτι 5 πρῶτα ἔτη ἐπιδιαιτητής θά εἶναι πρόεδρος Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου τῶν ἓξ χωρῶν, ἐν συνεχείᾳ δέ ἐπιδιαιτητής θά ὁρίζεται ἀπό πρόεδρον μονίμου δικαστηρίου Χάγης. Ἐπί ὑποχρεώσεων ἰταλικοῦ μονοπωλίου καπνοῦ ὑπό ἰσχυροτάτην πίεσιν κατέστη ἀναπόφευκτος ὑποχώρησις εἰς ἐλάχιστον ὅριον ἀγορῶν, 2,8 ἑκατ. δολλαρίων, τοῦτο ὅμως ἐν συνδυασμῷ πρός ὑποχρέωσιν ἀγορῶν 60% ἀνατολικῶν καπνῶν θά ἀποτελῆ μόνιμον δέσμευσιν καί οὐχί διά πρώτην 5ετίαν ὡς ὑπαναχωρήσαντες ὑπεστήριξαν Ἰταλοί. Ἐχρειάσθη ἐπίσης προτείνωμεν λύσιν τῆς ἐκ τῶν προτέρων κατ' ἀρχήν ἑλληνικῆς συγκαταθέσεως διά χορήγησιν contingents tarifaires καπνῶν πρός Τουρκίαν, ἀλλ' ἐπί τοῦ θέματος τούτου ἐπεφυλάχθησαν διά νά ζητήσουν προφανῶς ἀπόλυτον ἐλευθερίαν καθορισμοῦ ποσοτήτων contingents tarifaires πρός τήν Τουρκίαν κατόπιν μόνον συνεννοήσεως μεθ' ἡμῶν καί οὐχί συμφώνου ἑλληνικῆς γνώμης. Ἐπί τοῦ τελευταίου τούτου θέματος, εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται καί προχθεσινόν τηλεγράφημά μας, πιθανώτατα θά χρειασθῆ ὑποχωρήσωμεν πλήν βεβαίως ἀντιθέτων ὁδηγιῶν Σεβαστῆς Κυβερνήσεως. Καίτοι συνεχίζεται κινητοποίησις πρός ἐπεξεργασίαν καί ὁλοκλήρωσιν συμφωνίας παραμένουν σοβαρώταται διαφωνίαι ἰδίως ἐπί ἄρθρου 42 καί συμμετοχῆς Ἑλλάδος κοινήν γεωργικήν πολιτικήν καπνοῦ. Καί ἐπί τῶν 2 ὅμως αὐτῶν σημείων, συμφώνως πρός παγίας ἀπόψεις καί ἐντολάς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, θά παραμείνωμεν ἀμετακίνητοι ἐπί τῆς οὐσίας ἀποδεχόμενοι τό πολύ καί βεβαίως μόνον ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ προσαρμογάς ἤ καί μεταβολάς διατυπώσεων εἰς τά κείμενα, ἄν τοῦτο δύναται διευκολύνη συμφωνίαν. Ἐάν προσπάθεια αὕτη δέν ἐπαρκέση, θά εὑρεθῶμεν ἐνώπιον ἀδιεξόδου καί θά ἀρνηθῶμεν κατ' ἀρχήν συμφωνίαν ἐπί τοῦ συνόλου καί μονογράφησιν κειμένων. Κατάστασις πιθανῶς διευκρινισθῆ ἑσπέραν Δευτέρας, ὁπότε πρόκειται νά ἔχωμεν μακράν καί ἴσως ἀποφασιστικήν συνεδρίασιν μετά κ. Ρέυ. Ὀφείλω ἐν τέλει ἰδιαιτέρως νά ἐξάρω ὅτι πρεσβευτής κ. Ζαμαρίας ἐπέτυχε ἐντός βραχυτάτου χρόνου νά ἐπικοινωνήση αὐτοπροσώπως μετά κ. Βινύ, ὁ ὁποῖος παρενέβη σχεδόν ἀμέσως παρά κ. Ρέυ»[325].

Ἡ θετική ἔκβαση τῶν συνομιλιῶν ἐπιβεβαιώθηκε μόνο στίς 30 Μαρτίου, ὁπότε ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀπέστειλε στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο κατεπεῖγον μήνυμα:

«Κατόπιν σειρᾶς μακροτάτων συνεδριάσεων μέχρι βαθείας νυκτός κατά τάς τελευταίας ἡμέρας, μέ συμμετοχήν κυρίου Ρέυ, ἐπετεύχθη σήμερον 5ην πρωϊνήν σύμπτωσις ἀπόψεων ἐπί τοῦ σχεδίου συμφωνίας διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Κατά τάς τελευταίας ὥρας, λόγω νέας ὑπαναχωρήσεως ΕΟΚ στηριχθείσης ἐπί ἀσαφοῦς διατυπώσεως μιᾶς παραγράφου πρωτοκόλλου καπνοῦ ὑπό ἰσχυροτάτην πίεσιν ἀν-

τιπροσωπείας ΕΟΚ, ἠναγκάσθημεν ἀποδεχθῶμεν ὅπως τελική ἐξαφάνισις δασμῶν ἐπί καπνοῦ ἐκ μέρους ἓξ χωρῶν συντελεσθῆ μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1967.

»Συμφώνως πρός ὁδηγίας σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἐάν δέν ὑπάρξουν ἀπρόοπτα, τό σχέδιον τῆς συμφωνίας πρόκειται νά μονογραφηθῆ τήν μεσημβρίαν τῆς σήμερον, Πέμπτης 30 Μαρτίου»[326].

Σέ ἐπιβεβαίωση τῆς τελικῆς συμφωνίας ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Αἱ ἀπό ἔτους καί πλέον διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος πρός τόν σκοπόν συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἐτερματίσθησαν.

»Σήμερον Πέμπτην 30ήν Μαρτίου, εἰς τήν ἕδραν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Βρυξέλλαις ὁ κ. Ρέυ, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί πρόεδρος τῆς Ὁμάδος τῶν Ἐξωτερικῶν Σχέσεων μετά τῶν κ.κ. Γ. Ζεελίνγκερ, γενικοῦ διευθυντοῦ καί Ζ. Φ. Ντενιώ, διευθυντοῦ ἀντιστοίχως προέδρου καί ἀντιπροέδρου τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος, ἀφ' ἑνός, καί ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Ι. Πεσμαζόγλου, πληρεξούσιος ὑπουργός, πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, μετά τῶν κ.κ. Α. Σγουρδαίου, πληρεξουσίου ὑπουργοῦ, διευθυντοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, κ. Θ. Χρηστίδη, πληρεξουσίου ὑπουργοῦ ἀρχηγοῦ τῆς μονίμου ἀντιπροσωπείας παρά τῇ Κοινότητι, κ. Ι. Κομίτσα, γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ ὑπουργείου Ἐμπορίου, μετά τῶν ἑκατέρωθεν συνεργατῶν των, ὑπέγραψαν τό σχέδιον τῆς Συμφωνίας.

»Ἡ Συμφωνία προβλέπει τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, συμφώνως πρός τό ἄρθρον 238 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Ἡ σύνδεσις αὕτη πραγματοποιεῖται ὑπό μορφήν τελωνειακῆς ἑνώσεως μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, προβλεπομένης πρός τοῦτο μεταβατικῆς περιόδου. Ἡ συμφωνία περιλαμβάνει ἀριθμόν συνημμένων πρωτοκόλλων, τῶν ὁποίων σκοπός εἶναι ἡ ἀντιμετώπισις τῶν εἰδικῶν προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Τέλος, προβλέπει χρηματοδοτικήν βοήθειαν πρός ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλλάδος διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί τήν ταχυτέραν δυνατήν ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Ἡ σύνδεσις διαμορφοῦται κατά τρόπον ὥστε νά καταστῆ δυνατόν μεταγενεστέρως εἰς τήν Ἑλλάδα, καί ὅταν ἡ πρόοδος τῆς οἰκονομίας της τό ἐπιτρέψη, νά καταστῆ πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἀναλαμβάνουσα ὅλας τάς ἐκ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ὑποχρεώσεις.

»Ἀπαιτοῦνται καί περαιτέρω διαδικασίαι πρό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς αὕτη δέον νά ἐγκριθῆ ὑπό τῆς Βασιλικῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί ἐν συνεχείᾳ νά κυρωθῆ ὑπό τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἀπό πλευρᾶς τῆς Κοινότητος πρέπει ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Συνέλευσις νά γνωμοδοτήση ἐπί τῆς Συμφωνίας, νά ληφθῆ ὁριστική ἀπόφασις ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος καί ἐν συνεχείᾳ ἡ Συμφωνία νά κυρωθῆ ὑπό τῶν ἓξ Κοινοβουλίων τῶν χωρῶν-μελῶν, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι τό περιεχόμενον αὐτῆς, πέραν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Κοινότητος, περιλαμβάνει καί ὑποχρεώσεις τῶν ἐπί μέρους χωρῶν-μελῶν.

»Αἱ δύο ἀντιπροσωπεῖαι ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησίν των διά τό εὐτυχές ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν των. Ἐξεδήλωσαν τήν ἐλπίδα ὅτι τά μεταγενέστερα στάδια τῆς διαδικασίας θά ὁλοκληρωθοῦν ἐντός τῶν προσεχῶν μηνῶν, ἵνα οὕτω καταστῆ δυνατή ταχεῖα ἔναρξις ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας».

Λίγο ἐνωρίτερα, εὐθύς μετά τή μονογραφή τῶν συμφωνιῶν, ὁ ἐπίτροπος τῆς ΕΟΚ γιά τίς ἐξωτερικές ὑποθέσεις, Ζάν Ρέυ, προσφώνησε τήν ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ὡς ἑξῆς:

«Εἶναι ἀσφαλῶς μία μεγάλη μέρα γιά τίς δύο ἀντιπροσωπεῖες μας σήμερα πού καταλήγομε μετά ἀπό ἐνάμισυ ἔτος δύσκολων, πολύπλοκων καί καμμία φορά λεπτῶν διαπραγματεύσεων, νά ὑπογράψουμε τό σχέδιο τῆς Συνθήκης, πάνω στό ὁποῖο συμφωνήσαμε. Ἀλλά εἶναι μιά ἀκόμη μεγαλύτερη μέρα γιά τίς χῶρες μας. Ἀπό τή μιά πλευρά ἡ Ἑλλάδα, ἡ ὁποία συνδέεται μέ τή μεγάλη καί διευρυνόμενη ἑνότητα πού ἀποτελεῖ ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα, καί ἡ ὁποία κατοχυρώνει ἔτσι τή μοίρα της καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ Κοινότητα ἡ ὁποία ἀποδεικνύει ἔτσι τόν φιλελεύθερο χαρακτήρα τῆς πολιτικῆς της καί τή συνεργασία της πρός μιά ἀναπτυσσόμενη εὐρωπαϊκή χώρα καί τήν ἰδιαίτερη συμπάθειά της πρός τήν Ἑλλάδα, τό λίκνο τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Πιστεύομε ὅτι οἱ ὅροι τῆς συμφωνίας μας εἶναι δίκαιοι καί ὅτι τηροῦν μιά σωστή ἰσορροπία μεταξύ τῆς ἰδιαιτερότητας τῆς χώρας σας πού ἀπαιτεῖ εἰδικά μέτρα ἀφ' ἑνός καί τῆς ἀνάγκης τῆς συνεχοῦς των γενικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος ἀφ' ἑτέρου. Τό ἔργο μας ὅμως δέν τελειώνει σήμερα. Γνωρίζομε ὅτι ἡ συνθήκη μας πρέπει νά ὑποστεῖ τή δοκιμασία τῶν διαδικασιῶν πού ἔπονται. Ἀπό τήν πλευρά σας, τήν ἔγκριση τῆς Κυβερνήσεώς σας καί τήν ἐπικύρωση ἀπό τό Κοινοβούλιό σας, ἀπό τήν πλευρά τῆς Κοινότητος, τή συμβουλευτική γνώμη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, τήν ὁριστική ἔγκριση τοῦ Συμβουλίου καί λόγω τῶν δεσμεύσεων πού περιέχει γιά τά Κράτη μέλη, τήν ἔγκριση ἀπό τά Κοινοβούλια τῶν ἓξ χωρῶν μας. Εἴμαστε ὅμως πεπεισμένοι ὅτι ἡ συνθήκη μας θά ὑπερνικήσει αὐτές τίς δοκιμασίες καί θά τεθεῖ σέ ἰσχύ μέσα σέ λίγους μῆνες. Εὔχομαι νά συμβεῖ ἔτσι.

»Ἐκφράζω ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς μας, σ' αὐτή τήν ἐπίσημη στιγμή, τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ λειτουργία τῆς συνδέσεώς μας θά ἀνταποκριθεῖ πλήρως στίς ἀμοιβαῖες ἐλπίδες μας καί θά ἐπιτρέψει τελικά τήν πλήρη ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητά μας.

»Θά ἤθελα νά σᾶς παρακαλέσω, κύριε πρόεδρε, νά μεταφέρετε στήν Κυβέρνησή σας καί ἰδιαίτερα στόν πρωθυπουργό κ. Καραμανλῆ, στόν ἀντιπρόεδρο καί ὑπουργό Συντονισμοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη καί στόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Ἀβέρωφ τούς χαιρετισμούς μας καί τή βαθειά καί φιλική συμπάθειά μας τή στιγμή αὐτή πού βλέπουμε νά καταλήγουν οἱ ἀμοιβαῖες προσπάθειές μας».

Ὁ ἀρχηγός τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, Ι. Πεσμαζόγλου, ἀπάντησε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Μέ μεγάλη καί εἰλικρινῆ χαρά εἴδαμε, τά μέλη τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καί ἐγώ, νά φθάνει αὐτή ἡ μέρα πού ἀποτελεῖ τό εὐτυχές τέρμα τῶν μακρῶν κοινῶν προσπαθειῶν μας. Πιστεύουμε πράγματι ὅτι αὐτή ἡ συμφωνία πού ὑπογράψαμε δέν ἀποτελεῖ μόνον σημαντικό γεγονός γιά τήν Ἑλλάδα ἀλλά καί ἀποφασιστικό βῆμα γιά τό μέλλον τῆς Εὐρώπης. Εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι ἡ Κοινότης ἀποτελεῖ μιά ὁμάδα Κρατῶν πού ἔχουν τάξει ὡς σκοπό τους νά δημιουργήσουν ἕνα καλλίτερο μέλλον μέ εἰρήνη καί ἐλευθερία. Ἡ Ἑλλάδα προσχωρεῖ μέ ὅλη της τήν καρδιά σ' αὐτό τό σκοπό. Ἡ συμφωνία πού ὑπογράψαμε ἀποτελεῖ τήν ἀπόδειξη τῆς πολιτικῆς βουλήσεως τῆς Κοινότητος νά ἀντιμετωπίσει τά πολιτικά καί οἰκονομικά προβλήματα τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης μας, μέ πνεῦμα εἰλικρινοῦς συνεργασίας καί ὑπευθυνότητος ἐνώπιον τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας.

»Κύριε ὑπουργέ, πιστεύομε πραγματικά ὅτι ἄν τό ἔργο πού ἐπιτεύχθηκε ὁδηγήθηκε σέ εὐτυχές τέλος, τοῦτο ὀφείλεται κατά μεγάλο μέρος στίς προσπάθειες τῆς Ἐπιτροπῆς, στό μόχθο τῆς ἀντιπροσωπείας σας ὑπό τόν πρέσβυ κ. Ζέελινγκερ καί τόν κ. Ντενιώ καί στή δυναμική σας ὥθηση πού ὀφείλεται στή βαθειά πίστη σας στήν ἀνάγκη πραγματοποιήσεως αὐτῆς τῆς Συνδέσεως. Κύριε ὑπουργέ, κύριοι, ἐξ ὀνόματος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, σᾶς εὐχαριστῶ θερμά καθώς καί τούς ἐπιφανεῖς συνεργάτες σας, γιά τήν εἰλικρινῆ σας συνεργασία, χάρις στήν ὁποία ὑπογράψαμε αὐτή τή συμφωνία πού συνδέει τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος μέ τό μέλλον τῆς Κοινότητος»[327].

Εὐθύς μετά τή γνωστοποίηση τῆς συνάψεως συμφωνίας γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἐκφράζω τήν ἱκανοποίησίν μου διότι, κατόπιν μακρῶν καί δυσχερῶν διαπραγματεύσεων, ἐμονογραφήθη σήμερον εἰς Βρυξέλλας ἡ Συμφωνία Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ἐπιθυμῶ νά ἐξάρω τήν σημασίαν τοῦ γεγονότος, διότι τοῦτο ἀποδεικνύει ἀφ' ἑνός μέν τήν πολιτικήν βούλησιν τῶν ἕξ χωρῶν τῆς ΕΟΚ, ὅπως προχωρήσουν πρός τήν εὐρωπαϊκήν ἑνότητα, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν ἐπιθυμίαν των, ὅπως ἀντιμετωπίσουν τά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος ὡς εὐρωπαϊκῆς χώρας ὑπό ἀνάπτυξιν μέ μακράν παράδοσιν δεσμῶν μετά τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

»Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ ἀποτελεῖ σταθμόν πρός τήν διαδικασίαν, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς ἐξύψωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί εἰς βαθμιαίαν ἐξομοίωσιν τούτου πρός τάς συνθήκας τῶν προηγμένων χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μετά τῶν ὁποίων τίθενται τά θεμέλια μιᾶς γονίμου συνεργασίας. Διά τά ἑλληνικά ἀγροτικά προϊόντα διευρύνονται αἱ δυνατότητες ἐπί μιᾶς ἀγορᾶς 160 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἡ ἑλληνική βιομηχανία καί βιοτεχνία θά δυνηθοῦν ἐπίσης νά ἀπολαύσουν τά πλεονεκτήματα μιᾶς τοιαύτης εὐρείας ἀγορᾶς. Διά τῆς μονογραφηθείσης συμφωνίας λαμβάνονται αἱ ἀπαραίτητοι κατοχυρώσεις πρός προστασίαν τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς κατά τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀπό τάς οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρας εὐρωπαϊκάς χώρας.

»Ἡ Ἑλλάς, προσανατολιζομένη πρός τήν ὑπό διαμόρφωσιν μεγάλην Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Ἑνότητα, θά ἐξακολουθήση νά διατηρῆ καί νά εὐνοῆ τήν ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μέ ὁλόκληρον τόν κόσμον.

»Ὁ παραγωγικός κόσμος τῆς χώρας καί ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός δέον νά ἐντείνη τήν προσπάθειάν του, ὅπως, ἀξιοποιῶν τάς δυνατότητας αἱ ὁποῖαι διά τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ δημιουργοῦνται, ἐπιτύχη εὐχερέστερον καί ταχύτερον τήν οἰκονομικήν του ἀνάπτυξιν».

Τό ἀπόγευμα τῆς 31ης Μαρτίου, ὁ πρωθυπουργός δέχτηκε τήν ἑλληνική ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία καί τοῦ παρέδωσε τό κείμενο τῆς συμφωνίας. Ὁ Κ. Καραμανλῆς εὐχαρίστησε τόν Ι. Πεσμαζόγλου καί τά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας γιά τήν πολύτιμη συνδρομή τους καί τούς συνεχάρη γιά τό εὐνοϊκό ἀποτέλεσμα.

Ἡ θετική ἔκβαση τῶν διαπραγματεύσεων ἔγινε δεκτή μέ μεγάλη ἱκανοποίηση ἀπό τήν ἑλληνική κοινή γνώμη. Σωρεία τηλεγραφημάτων πρός τόν πρωθυπουργό, καθώς καί ἀνακοινώσεων καί ψηφισμάτων, χαιρέτισαν τό ἱστορικό γεγονός.

Τό Ἐμποροβιομηχανικό Ἐπιμελητήριο ἀνακοίνωσε:

«Ἡ ἐπιτευχθεῖσα συμφωνία, μέ τούς εὐνοϊκούς, ὡς ἐλπίζομεν, ὅρους —ὡς ἀνηγγέλθησαν οὗτοι μέχρι τοῦδε— τούς πλείστους τῶν ὁποίων εἶχεν ἀπό ἐτῶν εἰσηγηθῆ τό ἡμέτερον Ἐπιμελητήριον, ἀντανακλᾶ τούς κόπους καί τάς προσπαθείας τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τῆς ὑμετέρας Κυβερνήσεως καί τῶν ἀξίων συνεργατῶν αὐτῶν, πρός οὕς ἀνήκει ὁ δίκαιος ἔπαινος τοῦ ἔθνους. Ἐλπίδες βάσιμοι δημιουργοῦνται διά μίαν νέαν περίοδον οἰκονομικῆς προόδου. Εἰς τόν πολιτικόν κόσμον τῆς χώρας, τό οἰκονομικόν καί τεχνικόν μας δυναμικόν, τάς παραγωγικάς τάξεις καί ὅλον τόν ἐργαζόμενον λαόν, ἀνήκει ἡ ἀξιοποίησις τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῆς οἰκονομίας μας, πρός προηγμένας οἰκονομίας τῶν δυτικῶν φίλων χωρῶν τῆς ΕΟΚ.

»Τό Ἐπιμελητήριον ἡμῶν καί αἱ ἐμποροβιομηχανικαί τάξεις, τάς ὁποίας τοῦτο ἐκπροσωπεῖ, ἔχουν πλήρη συναίσθησιν τοῦ ρόλου ὁ ὁποῖος τοῖς ἀναλογεῖ εἰς τήν νέαν ταύτην προσπάθειαν καί θά πράξουν ἀναμφιβόλως τό καθῆκον των».

Ἡ Γενική Συνομοσπονδία Ἐπαγγελματιῶν καί Βιοτεχνῶν Ἑλλάδος ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Συγχαίρει Ὑμᾶς διά τήν ἐπιτελεσθεῖσαν σύνδεσιν τῆς

χώρας μας μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἥτις ἀνταποκρίνεται εἰς τάς πραγματικάς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς οἰκονομίας καί ὁδηγεῖ εὐθέως εἰς ριζοσπαστικούς προσανατολισμούς ἐξυψώσεως τοῦ καθόλου ἐθνικοῦ μας βίου καί τῆς λαϊκῆς εὐημερίας.

»Αἰσθανόμεθα χαράν καί ὑπερηφάνειαν, διότι ἀπ' ἀρχῆς ἐστάθημεν παράπλευροι τῶν κρατικῶν προσπαθειῶν ἐπί τοῦ θέματος τῆς συνδέσεώς μας μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καί ὑπογραμμίζομεν ὅτι ὁ ἐπαγγελματοβιομηχανικός κόσμος τῆς χώρας αἰσθάνεται βαθύτατα τήν σημασίαν τῶν ἐξελίξεων τούτων, αἵτινες θά τοῦ ἐπιτρέψουν νά πραγματοποιήση καί αὐτός τήν ἄνοδον ἥτις τοῦ ἀξίζει ὡς παράγοντος ἐθνικῆς προόδου καί κοινωνικῆς σταθερότητος τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας».

Ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων ἀνακοίνωσε:

«Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀξία συγχαρητηρίων διά τόν ἐπιδέξιον καί ἀποφασιστικόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον διεπραγματεύθη καί ἐπέτυχε τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

»Ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων ἐκτιμᾶ πράγματι ὡς ἱστορικόν σταθμόν τήν σύνδεσιν ταύτην, τήν ὁποίαν ἀπό τοῦ 1953 ἤδη εἶχε προΐδει· εἶναι δέ βέβαιος ὅτι ἡ παραγωγική συνεργασία τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μετά τῶν προηγμένων οἰκονομιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος θ' ἀποτελέση τήν ἀπαρχήν ἐξισώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου πρός τό ραγδαίως ἀνυψούμενον βιοτικόν ἐπίπεδον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

«Οἱ ὅροι καί συνθῆκαι παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι θ' ἀπαιτηθῆ φυσικά ν' ἀναπροσαρμοσθοῦν πρός τήν νέαν κατάστασιν ν' ἀπαλλαγῆ δέ τό ἑλληνικόν κόστος σοβαρῶν ἐπιβαρύνσεων.

«Οἱ Ἕλληνες βιομήχανοι, βέβαιοι ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά μεριμνήση σχετικῶς, διαδηλοῦν πρός αὐτήν ὅτι θά διαθέσουν ὅλην αὐτῶν τήν δραστηριότητα ἵνα τιμήσουν ἐν τῇ συνεργασίᾳ ταύτῃ τό ἑλληνικόν ὄνομα».

Ἡ ΓΣΕΕ ἀπέστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, ἐκφράζοντας «τήν πλήρη ἱκανοποίησιν τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἥτις ἦτο πάντοτε κεκηρυγμένη ὑπέρ τῆς εἰσόδου τῆς χώρας μας εἰς τήν Οἰκονομικήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα, ἠγωνίσθη δέ καί εἰς τά διεθνῆ συνέδρια διά τήν ἱκανοποίησιν τοῦ ἑλληνικοῦ αὐτοῦ αἰτήματος». Ἡ ΓΣΕΕ χαρακτήρισε τή συμφωνία ὡς σημαντικότατο ἐπίτευγμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί διαδήλωσε τήν πεποίθησή της ὅτι ἀνοίγονται γιά τή χώρα νέοι ὁρίζοντες: «Εἰδικῶς, ἡ ἐργατική τάξις ἔχει πολλά νά ὠφεληθῆ ἀπό τήν ἐπιτευχθεῖσαν συμφωνίαν διά τῆς εἰσόδου τῆς χώρας μας εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν».

Ἡ Καπνεμπορική Ὁμοσπονδία Ἑλλάδος σέ ἀνακοίνωσή της ἀνέφερε:

«Κηρυχθεῖσα ἐξ ἀρχῆς καί χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς καπνικῆς μας οἰκονομίας ὑπέρ τῆς συνδέσεως τῆς χώρας μας μετά τῆς ΕΟΚ, αἰσθάνεται σήμερον τήν ἀνάγκην δημοσίᾳ νά χαιρετήση τήν ἀναγγελθεῖσαν σύνδεσιν ταύτην καί νά εὐχαριστήση τήν Κυβέρνησιν διά τό σημαντικόν τοῦτο ἔργον, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἔχουν συμφωνηθῆ ὅλαι αἱ ἀναγκαῖαι ρυθμίσεις διά τό μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ.

»Ἀπόκειται πλέον εἰς τήν ἰδιωτικήν ἁρμοδιότητα καί πρωτοβουλίαν καί εἰς τήν δημοσίαν διοίκησιν, ἡ ὁποία θά τάς πλαισιώση νά ἐκμεταλλευθοῦν τάς προσφερομένας μεγάλας δυνατότητας ἀναπτύξεως τῆς καπνοπαραγωγῆς καί προωθήσεως αὐτῆς εἰς τόν δημιουργούμενον εὐρύν οἰκονομικόν χῶρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος».

Ὁ πρόεδρος τοῦ ΟΒΑ, Α. Τσάτσος, ἀπηύθυνε στόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ μοι κύριε πρόεδρε,

»Ἡ ἀναγγελία τῆς μονογραφῆς τῆς συμφωνίας διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ πληροῖ μεγίστης χαρᾶς καί αἰσθάνομαι τό καθῆκον νά σᾶς συγχαρῶ διά τήν εὐτυχῆ ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου τούτου.

»Ὅτε κατά τό 1952-55 ὡς πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων συνίστων δημοσίᾳ εἰς τούς συναδέλφους μου ὅτι εἴχομεν ὑποχρέωσιν ὅπως παρασκευασθῶμεν εἰς τήν ἑνοποίησιν τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τινές ἐδίσταζον ἐάν ποτέ τοῦτο ἤθελεν ἐπιτευχθῆ καί ἐάν τοῦτο ἦτο πρός τό συμφέρον τῆς χώρας.

»Πιστεύω ὅτι ἡ ὄψις τῆς οἰκονομίας μας συντόμως θά ἀλλάξη καί ὀλίγοι συλλαμβάνουν τήν σημασίαν καί τάς συνεπείας ἐπί τῆς καθόλου διαμορφώσεως τῆς ἀναπτύξεως τῆς πατρίδος μας.

»Μέ ἐνθουσιασμόν καί πίστιν δύνανται νά ἀποβλέπουν πράγματι οἱ οἰκονομικοί παράγοντες τῆς χώρας εἰς τό μέλλον καί ἐπιχειρηματίαι, ἔμποροι, βιομήχανοι, τράπεζαι καί ἡ διοίκησις ἔχουν τήν εὐθύνην τῆς ταχίστης ἀντιμετωπίσεως τῆς ραγδαίως ἐξελιχθησομένης καταστάσεως.

»Τό ἐπ' ἐμοί, θέλω σᾶς συντρέξω κατά δύναμιν εἰς τό ἔργον, τοῦ ὁποίου τήν εὐθύνην μοί ἀναθέσατε καί παρακαλῶ δεχθῆτε καί πάλιν, μέ τά θερμότερά μου συγχαρητήρια δι' Ὑμᾶς καί τούς συνεργάτας Σας ἐν τῇ προσπαθείᾳ ταύτῃ, τήν διαβεβαίωσιν τῶν φιλικωτάτων μου αἰσθημάτων».

Τέλος, ὁ Ἐμπορικός Σύλλογος Ἀθηνῶν ἐπισήμανε, σέ τηλεγράφημά του, τά ἀκόλουθα:

«Ἐμπορικός Σύλλογος Ἀθηνῶν ἐκφράζει βαθεῖαν ἱκανοποίησιν ἐμπορικοῦ κόσμου χώρας ἐπί συνδέσει Ἑλλάδος μετά Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἱστορικόν τοῦτο γεγονός ἐχαιρετίσθη καταλλήλως κατά πρόσφατον γενικήν συνέλευσιν ὡς διανοίγων νέους ὁρίζοντας ἀκμῆς καί προόδου οἰκονομίας μας καί συμβάλλον εἰς τήν ἑνοποίησιν Εὐρώπης. Εὐχόμεθα καί πιστεύομεν ὅτι ἀξιοποιουμένων ἐξασφαλισθεισῶν προϋποθέσεων θ' ἀνατείλουν εὐτυχεῖς ἡμέραι διά φιλτάτην πατρίδα μας»[328].

Ριζική ἀντίθεση στή σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ ἐξέφρασε, μέ ἀνακοίνωσή της, ἡ ΕΔΑ, ἡ ὁποία καί κάλεσε τούς ἐπαγγελματίες καί τίς ἐργατικές ὀργανώσεις σέ ἀγώνα γιά τήν ἀκύρωση τῶν συμφωνιῶν.

Ἀπό τά ἄλλα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἱ Προοδευτικοί παρατήρησαν ὅτι «ἡ ἀντιπολίτευσις,

κατά τό σύνηθες, δέν ἐτηρήθη ἐνήμερος τῶν σχετικῶν διαπραγματεύσεων, συνεπῶς δέν εἶναι εἰς θέσιν νά κρίνη διατί ἡ Ἑλλάς δέν ὑπῆρξεν τῶν ἱδρυτικῶν μελῶν τῆς ΕΟΚ, ἐφ' ὅσον οὕτως ἤ ἄλλως ἐπρόκειτο νά συνδεθῆ μετ' αὐτῆς. Δέν δύναται νά κριθῆ ἐάν δικαιολογῆται ἡ σημειωθεῖσα καθυστέρησις, ἐάν ὁ τρόπος συνδέσεως σήμερον εἶναι προσφορώτερος καί ἐάν οἱ ἐπί μέρους ὅροι εἶναι οἱ συμφερώτεροι. Ὅταν αὐτά διευκρινισθοῦν, θά καταστῆ δυνατή ἡ ἔκφρασις ἀντικειμενικῆς γνώμης». Ὁ κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕΑ, Στ. Κωστόπουλος, ἐπισήμανε «τήν ἔλλειψιν ἐνημερώσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως καί τήν ἄγνοιαν ἐπί τῶν ὅρων, ὑπό τούς ὁποίους ἐπετεύχθη ἡ σύνδεσις καί ἐπιφυλάσσεται νά κρίνη τάς συμφωνίας μετά τήν κατάθεσίν των εἰς τήν Βουλήν».

Τέλος, τό ΔΚ - ΑΦΕ τόνισε ἐπίσης «τήν ἄγνοιαν τῶν ὅρων καί ἐκφράζει τήν ἐπιφύλαξιν ἀσκήσεως τῆς σχετικῆς κριτικῆς μετά τήν κατάθεσιν τῶν συμφωνιῶν εἰς τήν Βουλήν. Ἀπό γενικωτέρας ἀπόψεως ὅμως κρίνει τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ΕΟΚ ὡς ἐπιβεβλημένην, χωρίς ὅμως νά σημαίνη τοῦτο καί μείωσιν τῶν συναλλαγῶν μέ τάς ἐκτός τῆς ΕΟΚ χώρας καί ἰδίως τάς ἀνατολικάς». Καί ἐπισήμανε τήν ἀνάγκη «ὅπως καταστῆ κοινή συνείδησις ἡ ἀνάγκη ἐκτεταμένης ὀργανωτικῆς προσπαθείας διά νά δυνηθῆ ἡ ἑλληνική οἰκονομία νά ἐπιβιώση εἰς τόν νέον εὐρωπαϊκόν χῶρον, ἄλλως ἡ σύνδεσις δύναται νά ἀποβῆ μοιραία διά τήν οἰκονομίαν καί διά τήν χώραν».

Ἡ σύνδεση τῆς χώρας μέ τήν ΕΟΚ ἀποτέλεσε τήν ἀφορμή γιά τή διατύπωση πολύμορφων σχολίων ἀπό τά ἀντιπροσωπευτικότερα ὄργανα τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου.

Ἡ «Καθημερινή», σέ κύριο ἄρθρο μέ τίτλο «Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Κοινή Ἀγορά», ὑπογράμμισε τά πολλαπλά οἰκονομικά ὠφέλη ἀπό τή σύνδεση τῆς χώρας μέ τή νέα εὐρωπαϊκή συσσωμάτωση καί κατέληξε:

Ἡ σύνδεσίς μας μέ τήν Κοινήν Ἀγοράν πρέπει νά ἀποτελέση τό ὁρόσημον διά μίαν νέαν ἐποχήν, ὅπου ἡ Ἑλλάς, ἐπωφελουμένη τοῦ μεγάλου γεγονότος καί ἀξιοποιοῦσα τάς ἐξασφαλισθείσας προϋποθέσεις, θά δυνηθῆ νά κατανικήση ὁριστικῶς τήν πενίαν καί νά δημιουργήση συνθήκας ἀνέτου ζωῆς διά τούς κατοίκους της. Θά χρειασθοῦν προσπάθειαι ἔντονοι καί θυσίαι ἀκόμη, ἀφοῦ πολλαί ἐπιχειρήσεις δασμοσυντήρηται θά ἐκλείψουν καί ἐφόσον θά γίνη ριζική ἀναδιάρθρωσις τῆς παραγωγῆς μας. Ἤδη τό πενταετές πρόγραμμα ἔχει τάξει ἀναλόγους σκοπούς, τώρα ὅμως οἱ σκοποί αὐτοί πρέπει νά ἀναπροσαρμοσθοῦν πρός τούς νέους εὐρυτάτους ὁρίζοντες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, μέ τήν ὁποίαν συνεδέθη ἡ Ἑλλάς προχθές διά νά ἀποτελέση μέλος της μετά δύο 10ετίας. Αἱ θερμαί ἐκδηλώσεις ἱκανοποιήσεως μέ τάς ὁποίας ὁ λαός καί ἰδιαιτέρως αἱ ὀργανώσεις ὅλων τῶν τάξεων δέχθησαν τήν μονογράφησιν τῆς συμφωνίας τῶν Βρυξελλῶν ἐπιτρέπουν τήν αἰσιόδοξον πρόβλεψιν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας μας θά καταστῆ σύνθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ[329].

Ἡ «Ἀκρόπολις» χαρακτήρισε τήν σύνδεση ὡς γεγονός «ὑψίστης σημασίας διά τό μέλλον τοῦ τόπου» καί ὡς τόν «σπουδαιότερον μετά τόν πόλεμον σταθμόν εἰς τήν πορείαν τοῦ ἔθνους κατά τά τελευταῖα τεσσαράκοντα ἔτη», ὁ ὁποῖος δημιουργοῦσε «νέας προοπτικάς διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, τήν ἀπασχόλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ταχυτέραν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεώς του»[330].

Τό «Βῆμα» χαρακτήρισε ὡς «σταθμόν ἀποφασιστικῆς σημασίας», τήν εἴσοδο τῆς χώρας σέ ἕναν ὀργανισμό «ἐντός τοῦ ὁποίου θά ἔχη τήν εὐκαιρίαν νά ἀπαλλαγῆ ἀπό τήν βαλκανικήν κληρονομίαν τῆς ὑπαναπτύξεως καί νά ἀξιοποιήση τάς ἐγνωσμένας ἀρετάς τοῦ ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ της», ἐνῶ τόνισε ὅτι «κοινή εἶναι ἡ πεποίθησις ὅτι οἱ ἐξασφαλισθέντες εἰδικοί ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ὅροι εἶναι ἀπολύτως ἐπαρκεῖς διά νά ἐπιτρέψουν εἰς τήν οἰκονομίαν μας νά διευρύνη τήν ἀγοράν της ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν 160.000.000 καταναλωτῶν, νά ἐπωφεληθῆ τῆς εὐρωπαϊκῆς τεχνικῆς καί ἐπιχειρηματικῆς ἐμπειρίας καί κυρίως νά ἀξιοποιήση τό ἑλληνικόν ἐργατικόν δυναμικόν διά τῆς δημιουργίας νέων βιομηχανιῶν»· καί καταλήγει διαπιστώνοντας ὅτι «τό εὐτύχημα εἶναι ὅτι χάρις καί εἰς τήν κυβερνητικήν ἐπιμονήν ἡ Ἑλλάς ἔλαβε εἰς τό βασικόν θέμα τοῦ μελλοντικοῦ της προσανατολισμοῦ ὁριστικήν θέσιν καί ἔλαβεν τήν ὀρθήν θέσιν»[331]. Ἡ «Ἐλευθερία» ἔγραψε ὅτι «ἡ ἐφαρμογή τῆς συνθήκης γιά τήν Ἑλλάδα τῆς συνδέσεως θά ἔχη πλεονεκτήματα καί μειονεκτήματα διά τήν Ἑλλάδα»[332]. Τέλος, ἡ «Αὐγή» ἐπιβεβαίωσε τήν ἀρνητική στάση της μέ τίς ἑξῆς παρατηρήσεις: «Τό ἔγκλημα ἔγινε. Ἡ Ἑλλάς ἔχασε κάθε ἴχνος οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας. Παρεδόθη ἁλυσόδετη στά οἰκονομικά συμφέροντα τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν μονοπωλίων τῆς Εὐρώπης, συμφέροντα πού ρυθμίζουν τήν πολιτική τοῦ Δυτικοῦ κόσμου»· καί καλεῖ τόν ἑλληνικό λαό νά ἀντιδράσει καί νά ἀνατρέψει τή συμφωνία[333].

Ὁ εὐρωπαϊκός τύπος, καί ἰδιαίτερα ὁ γαλλικός, ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τή σύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Κοινή Ἀγορά καί τόνισε ὅτι ἡ ἑλληνική συμμετοχή θά ἐνίσχυε τή συνοχή τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας καί γενικότερα τοῦ δυτικοῦ κόσμου.

Στίς 3 Ἀπριλίου ἡ ἐφημερίδα «Le Monde» δημοσίευσε ἐκτενές ἄρθρο:

Ὁ μηχανισμός αὐτός τῶν διαδικασιῶν θά λειτουργήση

τώρα χωρίς ἐκπλήξεις. Τό οὐσιῶδες ἔχει συντελεσθῆ: Ἡ Ἑλλάς θά εἶναι ἡ πρώτη εὐρωπαϊκή χώρα πού συνδέεται μέ τήν Κοινότητα τῶν Ἓξ. Ἡ ἤδη σημειωθεῖσα ἱκανοποίησις εἰς Βρυξέλλας καί Ἀθήνας εἶναι εὐνόητος. Ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῶν συζητήσεων εἶχεν ἀνακύψει «σειρά ἐμποδίων».

Ἐπρόκειτο περί προσπαθείας διά τήν συμμετοχήν μιᾶς ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένης χώρας τῆς Εὐρώπης εἰς τάς δυνατότητας τάς παρεχομένας ὑπό τῆς τελωνειακῆς «κρημνίσεως τειχῶν» τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, χωρίς νά δημιουργηθῆ ὁ κίνδυνος πλήρους διαταραχῆς τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας αὐτῆς κατά τήν ἐπαφήν τῶν ἰσχυρῶν συνεταίρων της. Ἐχρειάζετο, ἐπίσης, διά τήν ἐπίσπευσιν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νέου μέλους, νά χορηγηθῆ εἰς αὐτό εἰδική οἰκονομική βοήθεια, λαμβανομένης ὁμοίως κάποιας ἐξασφαλίσεως περί τῆς χρησιμοποιήσεώς της. Ἔπρεπε, τέλος, νά ἐξασφαλισθῆ ὅτι ἡ διοχέτευσις ὡρισμένων ἑλληνικῶν προϊόντων εἰς τήν Ἀγοράν τῶν Ἓξ (ὀπωρικῶν, σταφίδος) δέν δημιουργεῖ πολύ σοβαρούς κινδύνους διά τούς γείτονας καλλιεργητάς ἤ δέν ἀναστατώνει ὡρισμένα ἐμπορικά ρεύματα (καπνός).

Τό κείμενον τῆς συμφωνίας καί τῶν πρωτοκόλλων αὐτῆς δέν ἐδημοσιεύθη εἰσέτι, καί δέν ἐγνώσθη ἐπακριβῶς ἡ φύσις τῶν συμβιβασμῶν πού ἐσημειώθησαν ἐπί τῶν τελευταίων ἐκκρεμῶν ζητημάτων. Ἐγνώσθη, πάντως, ὅτι ἐπενοήθη εἷς ἀρκετά ἐπιδέξιος μηχανισμός, ἕν εἶδος «διαφορικοῦ», διά νά καταστῆ δυνατόν εἰς τήν Ἑλλάδα νά μετάσχη ἀκινδύνως εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν. Ἡ σύνδεσις συνετελέσθη ὑπό μορφήν τελωνειακῆς ἑνώσεως, αὕτη ὅμως θά πραγματοποιηθῆ κατά τήν διάρκειαν 12ετοῦς μεταβατικῆς περιόδου διά τά πλεῖστα τῶν προϊόντων καί 22ετοῦς διά τά λοιπά.

Κατά τάς πληροφορίας ἐξ Ἀθηνῶν τό δάνειον πού θά δοθῆ εἰς τήν Ἑλλάδα θά ἀνέρχεται, τελικῶς, εἰς 130 ἑκατομμύρια δολλάρια (ἡ ΕΟΚ ἐπρότεινεν 125). Προβλέπεται διά περίοδον πέντε ἐτῶν καί θά χορηγηθῆ μέσω τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης Ἐπενδύσεων. Τά ὄχι ὀλιγώτερον ἀκανθώδη ζητήματα τῶν «ρητρῶν προστασίας», πού ἐπεκαλέσθη ἡ Ἰταλία ἐν σχέσει μέ τάς ἑλληνικάς ἐξαγωγάς ὀπωρικῶν, ἁλιείας καί σταφίδος, ἐπίσης τό ζήτημα τῶν «δασμολογικῶν ποσοστῶν», πού ἐζητοῦντο ὑπό τῆς Ἑλλάδος διά τήν ἐξακολούθησιν τῆς εἰσαγωγῆς ἀτελῶς ἐκ τρίτων χωρῶν, συνήθων πελατῶν της, ὡρισμένων ποσοτήτων προϊόντων, καί τέλος, τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν κοινήν ἀγροτικήν πολιτικήν εἰς τόν τομέα τοῦ καπνοῦ τελικῶς ἐρρυθμίσθησαν.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία διωχέτευεν ἐτησίως τά 45% τῶν ἐξαγωγῶν της πρός τάς χώρας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἔχει πάντα λόγον νά αἰσθάνεται ἱκανοποίησιν διά τήν ἐπιτευχθεῖσαν συμφωνίαν. Βλέπει νά ἀπομακρύνεται ὁ κίνδυνος μεγάλης ἐξαρτήσεως ἀπό τάς χώρας τῆς Ἀνατολῆς διά τάς πωλήσεις γεωργικῶν προϊόντων της. Ὑπό τήν πίεσιν τῶν πραγμάτων αἱ ἀγοραί τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν ἐν Ἑλλάδι εἶχον προσλάβει πράγματι, κατά τόν τελευταῖον καιρόν, διαστάσεις τοιαύτας, ὥστε ἡ ἔλλειψις ἰσορροπίας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου νά ἀρχίζη νά θέτη πραγματικόν πολιτικόν πρόβλημα.

Διά τούς Ἓξ, ἡ συμφωνία μετά τῆς Ἑλλάδος ἐνέχει, ὅθεν, ἐπίσης πολιτικήν σημασίαν. Πρός τούτοις χρησιμεύει ὡς προηγούμενον, καί ἀπό τῆς 10ης Ἀπριλίου αἱ διαπραγματεύσεις μέ τήν Τουρκίαν θά ἐπαναληφθοῦν. Εἶναι πιθανόν ἄλλως τε ὅτι θά κατευθυνθῶμεν πρός μίαν διατύπωσιν περισσότερον εὔκαμπτον καί ὅτι θά ἐπιδιωχθῆ, μᾶλλον, ἡ δημιουργία ἑνός εἴδους στενῆς ἐμπορικῆς συμφωνίας. Καί ἄλλοι ὑποψήφιοι θά ἀκολουθήσουν ἀναμφιβόλως: Τό Ἰσραήλ, ἡ Ἱσπανία. Ἂν καί τό Ἡνωμένον Μαγκρέμπ (χῶραι τῆς βορείου Ἀφρικῆς), μετά τήν ὑποθετικήν ρύθμισιν τοῦ Ἀλγερινοῦ, ἤθελεν, ἐπίσης, προσανατολισθῆ ἀπό τῆς πλευρᾶς του, θά ἦτο δυνατόν νά διαμορφωθῆ ἕν εἶδος «Κοινῆς Ἀγορᾶς τῆς Μεσογείου».

Στήν Ἰταλία ἡ ἐφημερίδα «Il Popolo» μεταξύ ἄλλων παρατήρησε:

Αἱ διαπραγματεύσεις διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν μακραί, διότι ὑπῆρχαν πολλά ἐμπόδια, ἀπορρέοντα σχεδόν ὅλα ἀπό τήν εἰδικήν κατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἥτις εὑρίσκεται εἰς φάσιν ἀρχομένης ἐκβιομηχανίσεως. Ἡ προσπάθεια δέ αὕτη τῆς ἐκβιομηχανίσεως θά ἠδύνατο νά δυσχερανθῆ ἀπό τό κλῖμα ἀδυσωπήτου συναγωνισμοῦ τόν ὁποῖον θά συνεπήγετο τό γεγονός τῆς συνδέσεως μέ τήν ΕΟΚ. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς πραγματοποιήσεως τῆς συνδέσεως κατά στάδια, ὥστε νά μή καταστῆ κίνδυνος διά τήν Ἑλλάδα.

Ἡ σύναψις τῆς συμφωνίας πρέπει νά κριθῆ κατ' ἀρχήν εὐμενῶς, διότι εἶναι εὐκταῖον ἤ μᾶλλον ἀναγκαῖον ὅπως ἡ «μικρά Εὐρώπη» καταστῆ ὁλονέν μεγαλυτέρα. Θετικόν χαρακτῆρα παρουσιάζει ἐπίσης τό μέσον τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως ὡς συνταγή κατάλληλος νά ἀφαιρέση τάς δυσκολίας αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἀναφύονται κατά τήν πρακτικήν ἐφαρμογήν τῶν σχετικῶν συμφωνιῶν. Βεβαίως 22 ἔτη μεταβατικῆς περιόδου φαίνονται ὑπερβολικῶς πολλά, πρέπει ὅμως ἐξ ἄλλου νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά συνδεθοῦν ἐντός συντόμου διαστήματος δύο ἐμπορικαί περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ἐπί μακρότατα ἔτη ἐχειρίζοντο ἀπό πάσης φύσεως τελωνειακούς φραγμούς. Πάντως ἐρρίφθη ἤδη ὁ σπόρος διά τήν ὑπερπήδησιν τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως καί τήν πραγματοποίησιν πλήρους οἰκονομικῆς ἑνοποιήσεως διά τῶν χρηματοδοτήσεων τῆς Κοινότητος, διά τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, προσώπων καί κεφαλαίων καί διά τῆς υἱοθετήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς Κοινότητος εἰς τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς, φορολογικῆς καί νομισματικῆς πολιτικῆς.

Ποία τις ἐπιφύλαξις θά ἠδύνατο νά διατυπωθῆ ὡς πρός τόν ἑλληνικόν καπνόν, ὁ ὁποῖος δύναται νά βλάψη τήν ἰταλικήν γεωργίαν. Ἀλλ' εἰς τόν ἄλλον δίσκον τῆς πλάστιγγος ὑπάρχει ἡ διεύρυνσις τῆς μεσημβρινῆς περιοχῆς τῆς ΕΟΚ, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας, ἐάν ἰδίως συνδεθῆ καί ἡ Τουρκία, ἡ Ν. Ἰταλία περιέρχεται εἰς κεντρικήν θέσιν καί συνεπῶς πλεονεκτική, λόγω τοῦ ὅτι θά ἐπισπευθῆ ἡ ἐκβιομηχάνισίς της.

Ἡ «New York Herald Tribune», στίς 10 Ἀπριλίου, παρατήρησε:

Αὐτό πού πέτυχε ἡ Ἑλλάδα εἶναι μιά τελωνειακή ἕνωση μέ τήν Κοινή Ἀγορά, ἡ ὁποία σταδιακά θά ἐξελιχθεῖ σέ πλήρη ἕνταξη. Ὅταν θά ὁλοκληρωθεῖ ἡ διαδικασία τῆς

κυρώσεως, ἡ Κοινότης θά ἔχει μειώσει τούς ἐσωτερικούς της δασμούς κατά 40 καί ἴσως 50% καί οἱ Ἕλληνες ἐξαγωγεῖς θά ἐπωφεληθοῦν ἀμέσως ἀπ' αὐτό. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ ἀλλαγές πού γίνονται στά ἐθνικά δασμολόγια πρός τήν κατεύθυνση ἑνός κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου δέν θά ἰσχύσουν γιά τίς ἑλληνικές ἐξαγωγές.

Ἡ τουρκική «Vatan» σημείωσε:

Ἡ Ἑλλάς ἐνδέχεται νά ἀποτελέση μέλος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοπραξίας Ἄνθρακος καί Χάλυβος, εἰς τήν ὁποίαν συνεργάζονται τά μέλη τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, καθώς καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως Ἀτομικῆς Ἐνεργείας, ἀποκτῶσα οὕτως ἰδιάζουσαν θέσιν καί εὐχέρειαν ἐξασφαλίσεως νέων δυνατοτήτων πρός ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς της ἀναπτύξεως... Ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ὑπέστη μεγάλας καταστροφάς κατά τόν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, ἐπέτυχε διά τῆς καλῆς χρησιμοποιήσεως τῆς ἐξωτερικῆς βοηθείας νά θέση τάξιν εἰς τά οἰκονομικά της καί νά κατασφαλίση τήν γαλήνην εἰς τό ἐσωτερικόν της. Διά τῶν προσπαθειῶν τοῦ δυναμικοῦ πρωθυπουργοῦ Καραμανλῆ, ἡ ἀνόρθωσις τῆς Ἑλλάδος προσέλαβε γοργόν ρυθμόν καί αἱ ἐπιτευχθεῖσαι πρόοδοι ὑπῆρξαν πράγματι μεγάλαι[334].

Σ' ὅ,τι ἀφοροῦσε τίς ἀντιδράσεις τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν στή συμφωνία συνδέσεως Ἑλλάδος-ΕΟΚ, σέ σημείωμα πού ὑποβλήθηκε στόν Κ. Καραμανλῆ, ἀναφέρονταν τά ἀκόλουθα:

«Αἱ ἐπί τῇ μονογραφῇ τῆς συμφωνίας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ ἀντιδράσεις τῶν χωρῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ δέν ἐξεδηλώθησαν δι' ἐντόνων σχολίων τοῦ τύπου αὐτῶν ἐπί τοῦ θέματος τούτου. Οὕτω, εἰς Βαρσοβίαν ἀνηγγέλθη ἁπλῶς ἡ πραγματοποιηθεῖσα σύνδεσις, εἰς τήν Βουλγαρίαν ἡ σύνδεσις ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἐπιζήμια διά τά ἐθνικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἄλλας δέ χώρας, ὡς ἡ Οὐγγαρία, ἡ Ρουμανία, ἐλάχιστα ἐδημοσιεύθησαν σχόλια.

»Παρ' ὅλον ὅμως ὅτι αἱ διά τοῦ τύπου ἀντιδράσεις ὑπῆρξαν περιωρισμέναι, παρετηρήθη ἐξ ἀντιθέτου ἐσχάτως εἴς τινας ἐκ τῶν χωρῶν τούτων σκλήρυνσις τῆς στάσεως αὐτῶν ἐπί ἄλλων οἰκονομικῶν ζητημάτων ἀφορώντων τάς σχέσεις αὐτῶν μετά τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο κατά σχετικάς πληροφορίας, ὡς καί κατά τήν ἀντίληψιν τῶν εἰς τά Κράτη ταῦτα διπλωματικῶν ἡμῶν ἀντιπροσωπειῶν, θά ἔδει ν' ἀποδοθῇ εἰς τήν πραγματοποιηθεῖσαν πλέον συμφωνίαν, ἧς ἡ κύρωσις καί ἡ ἔναρξις ἐφαρμογῆς δέν θά βραδύνη πολύ.

»Παρά τά ἀνωτέρω, θεωρεῖται ἐν τούτοις πρός τό παρόν ὡς πιθανώτερον ὅτι ἡ ἀντίδρασις αὕτη δέν πρόκειται νά φθάση μέχρι τοῦ σημείου τοῦ περιορισμοῦ τῶν μετά τῆς Ἑλλάδος συναλλαγῶν τῶν χωρῶν τούτων. Περισσότερον συγκεκριμέναι ἀντιδράσεις ἀναμένονται ἐνδεχομένως ἅμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ κειμένου τῆς συμφωνίας καί τῆς ὑπό τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν μελέτης τῶν διατάξεων αὐτῆς τῶν ἀφορωσῶν τό ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν χωρῶν διμερῶν ἀνταλλαγῶν, ὁπότε θά εἶναι δυνατόν νά ἐξετασθοῦν λεπτομερέστερον αἱ ἐπιπτώσεις τῆς συνδέσεως ἐπί τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μετά τῶν ἐκτός τῆς ΕΟΚ χωρῶν»[335].

Στίς 5 Ἀπριλίου, τέλος, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Α. Πρωτοπαπαδάκης, θά κάμει τίς ἀκόλουθες δηλώσεις γιά τή σύνδεση Ἑλλάδος - ΕΟΚ:

«Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα θά ἀποτελέση καμπήν εἰς τήν οἰκονομικήν καί κοινωνικήν ἐξέλιξιν τῆς χώρας, εἶναι δέ καί εὐρυτέρας διεθνοῦς σημασίας. Ὡς πρός τήν Ἑλλάδα διανοίγονται αἱ προοπτικαί ἐντός τῶν ὁποίων μέ πλήρη κινητοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων, εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλισθῇ οὐσιώδης ἐπιτάχυνσις τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως καί ἡ κατοχύρωσις τῆς εὐημερίας καί τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας. Διά τήν Εὐρώπην καί τόν Δυτικόν κόσμον ἀποδεικνύεται ὅτι ὑφίστανται πράγματι αἱ τάσεις πρός εὐρωπαϊκήν ἑνοποίησιν καί ὅτι ἡ Κοινότης τῶν ἓξ δέν διαπνέεται ἀπό πνεῦμα κλειστοῦ συναγωνισμοῦ μέ σκοπόν τήν προαγωγήν τῶν ὑπό στενήν ἐγωιστικήν ἔννοιαν συμφερόντων των. Ἡ Κοινότης ἐμφανίζεται ἔχουσα αἴσθησιν γενικωτέρας εὐθύνης καί τήν πολιτικήν βούλησιν διά τήν ἐξεύρεσιν λύσεων εἰς τά εἰδικά προβλήματα καί τάς δυσχερείας τῆς Ἑλλάδος ὡς εὐρωπαϊκῆς χώρας ὑπό ἀνάπτυξιν μέ μακράν παράδοσιν δεσμῶν μετά τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

»Ἡ μετά τόν τελευταῖον πόλεμον τάσις πρός διαμόρφωσιν μεγάλων ἐνιαίων οἰκονομικῶν χώρων ἔλαβε συγκεκριμένην μορφήν τό πρῶτον μόλις τό 1950 διά τῆς ἱδρύσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἄνθρακος καί Χάλυβος μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας καί Λουξεμβούργου. Ἐν συνεχείᾳ τό θέμα τῆς οἰκονομικῆς ἑνοποιήσεως μεταξύ τῶν ὡς ἄνω χωρῶν προωθήθη κατά τάς συνεννοήσεις διά τήν ἵδρυσιν τῆς Κοινότητος Εὐρωπαϊκῆς Ἀμύνης. Ὅταν τό σχέδιον τοῦτο ἐματαιώθη συνεχίσθησαν αἱ προσπάθειαι αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς τήν διάσκεψιν τῆς Μεσσήνης τόν Ἰούνιον τοῦ 1955 καί, ἐν συνεχείᾳ, βάσει τῶν τότε ληφθεισῶν ἀποφάσεων εἰς τήν κατάρτισιν καί ὑπογραφήν, τήν 25ην Μαρτίου 1957, τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, διά τῆς ὁποίας συνεστήθη ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότης (Κοινή Ἀγορά). Εἰς τάς πολυετεῖς ταύτας ἐξελίξεις ἡ Ἑλλάς δέν ἔλαβε μέρος. Παρά δέ τό ἐνδιαφέρον τό ὁποῖον παρουσίαζε διά τήν χώραν ἡ συμμετοχή της ὑπό τήν προσφορωτέραν μορφήν εἰς τήν Κοινότητα ἡ πρός τοῦτο ἀπ' εὐθείας συνεννόησις ἦτο μέχρι τοῦ 1959 ἀδύνατος, δεδομένου ὅτι πρό τῆς ὑπογραφῆς ἀκόμη τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ἤρχισαν ἐντός τοῦ Ὀργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (ΟΕΟΣ) διαπραγματεύσεις διά μίαν πολυμερῆ σύνδεσιν τῆς Κοινότητος μετά τῶν λοιπῶν χωρῶν τοῦ ΟΕΟΣ ὑπό τήν μορφήν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ζώνης Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν (ΕΖΕΣ). Εἰς τάς διαπραγματεύσεις αὐτάς ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλλάς ἐνεργόν μέρος. Εὐθύς δέ ὡς αἱ διαπραγματεύσεις αὗται διεκόπησαν, ἡ Ἑλλάς προώθησε τό θέμα τῆς ἀπ' εὐθείας συνδέσεως αὐτῆς μετά τῆς Κοινότητος, ἡ δέ σχετική πρότασίς της ἐγένετο κατ' ἀρχήν δεκτή τόν Ἰούλιον τοῦ 1959.

»Εἶναι γνωστόν ὅτι πλέον τοῦ 40% τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν κατευθύνονται πρός τάς ἓξ χώρας τῆς Κοινότητος. Ἐάν ἡ Ἑλλάς παρέμενεν ἐκτός τῆς Κοινότητος τά ἑλληνικά προϊόντα θά ὑφίσταντο ὅλα τά μειονεκτήματα τῆς δυσμενεστέρας μεταχειρίσεως, ἡ ὁποία θά καθίστατο ὁλονέν

ἐντονωτέρα. Συγχρόνως ἡ ἑλληνική βιομηχανία θά ἐξηκολούθει νά περιορίζεται εἰς τόν ἐκσυγχρονισμόν καί τήν ἀνάπτυξίν της ἐκ τῆς στενότητος τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς.

»Ὑπό τάς συγχρόνους οἰκονομικάς καί τεχνολογικάς ἐξελίξεις ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξις, ἰδίως μικροτέρων χωρῶν μέ μεγάλην ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὡς συμβαίνει μέ τήν Ἑλλάδα, εἶναι λίαν δυσχερής ἄν μή ἀδύνατος ἐκτός τῶν διαμορφουμένων μεγάλων οἰκονομικῶν ἑνοτήτων. Συνδεομένη ἡ Ἑλλάς μετά τῆς Κοινότητος ἐξασφαλίζει τήν δυνατότητα διοχετεύσεως τόσον τῶν ἀγροτικῶν ὅσον καί τῶν βιομηχανικῶν καί βιοτεχνικῶν της προϊόντων εἰς μίαν διαρκῶς διευρυνομένην ἀγοράν 160 ἑκατ. ἀνθρώπων. Συγχρόνως διανοίγονται αἱ προοπτικαί γονίμων συνεργασιῶν μετά τοῦ ἐξωτερικοῦ διά τόν ἐπιχειρηματικόν καί ἐπαγγελματικόν μας κόσμον. Εἶναι δυνατόν οὕτω νά ἐπιτευχθῆ ὁ ἔγκαιρος προσανατολισμός τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως πρός τήν ὑπό διαμόρφωσιν ἐνιαίαν εὐρωπαϊκήν οἰκονομίαν καί νά ἐπιταχυνθῆ ἡ διαδικασία ἐξυψώσεως καί ἐξομοιώσεως πρός τά ἐπίπεδα ηὐξημένης παραγωγικότητος καί ἀνωτέρων βιοτικῶν συνθηκῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

»Αἱ διαπραγματεύσεις τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινότητος ὑπῆρξαν μακραί καί ἐπίπονοι. Ἡ διαδικασία ἦτο βραδεῖα καί δυσκίνητος, διότι οὐσιαστικῶς αἱ διαπραγματεύσεις διεξήγοντο, καί δή οὐχί ἀπ' εὐθείας, ἀλλά μέσω τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος, μέ ἕξ Κυβερνήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων εἶχε καί ἴδια συμφέροντα καί προβλήματα νά ἀντιμετωπίση. Ἐξ ἄλλου ἦτο ἀναγκαῖον νά ἐξευρεθοῦν εἰδικαί λύσεις εἰς ἰδιότυπα ἑλληνικά προβλήματα χωρίς νά θίγωνται οἱ μηχανισμοί τῆς Κοινότητος καί μέ προσαρμογήν τῆς Συμφωνίας εἰς τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης. Πρόσθετον λόγον ἀπετέλει καί τό γεγονός ὅτι διά πρώτην φοράν ἀντιμετωπίζοντο τοιαύτης φύσεως καί σημασίας ζητήματα ἐκ μέρους καί αὐτῆς τῆς Κοινότητος.

»Συνέπεια τῶν δυσχερειῶν τούτων ὑπῆρξεν ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις διῆλθον ἀπό πολλάς φάσεις, ἡ δέ ἀποκρυστάλλωσις τοῦ συνόλου τῶν ἀλληλεξαρτημένων λύσεων κατέστη δυνατή μόνον κατά τήν διατύπωσιν τοῦ τελικοῦ κειμένου τῆς Συμφωνίας. Αἱ γνωσταί ἑλληνικαί θέσεις παρέμειναν μέχρι τέλους βασικῶς ἀμετάβλητοι, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι εἰς ὡρισμένα θέματα συμβιβαστικαί λύσεις κατέστησαν ἀναπόφευκτοι.

»Ἡ συμφωνία διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος στηρίζεται εἰς τό ἄρθρον 238 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Ἡ Ἑλλάς δέν ἐντάσσεται ὡς ἕβδομον μέλος εἰς τήν Κοινότητα, ἀλλά συνδέεται μετ' αὐτῆς μέ βάσιν τήν τελωνειακήν ἕνωσιν καί προοπτικήν τήν ἐφ' ὅλων τῶν πεδίων βαθυτέραν δυνατήν οἰκονομικήν συνεργασίαν, μέ δεδηλωμένον σκοπόν τήν ἔνταξιν ὅταν ἡ πρόοδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐπιτρέψη τήν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος πλήρη ἀνάληψιν τῶν ἐκ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ὑποχρεώσεων. Ἡ συμμετοχή ὡς πλήρους μέλους εἰς ἕναν Ὀργανισμόν ὁ ὁποῖος διεμορφώθη σαφῶς μέ βάσιν τάς δυνατότητας καί τά προβλήματα ἐξ χωρῶν οἰκονομικῶς καί βιομηχανικῶς λίαν προηγμένων εἶναι ἀδύνατος, διότι ἄνευ εἰδικῶν ρυθμίσεων ὡς πρός τά εἰδικά προβλήματα τῆς ἀσθενεστέρας καί ἐν ἀναπτύξει ἑλληνικῆς οἰκονομίας θά προεκάλει εἰς αὐτήν σοβαράς καί βαθείας ἀναταραχάς.

»Ἡ Συμφωνία περιλαμβάνει 76 ἄρθρα, τέσσαρας πίνακας, 19 πρωτόκολλα καί δύο δηλώσεις. Εἰς τό βασικόν κείμενον ὁρίζεται τό πλαίσιον τῶν σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινῆς Ἀγορᾶς. Τά πρωτόκολλα περιλαμβάνουν τάς ρυθμίσεις διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν εἰδικῶν προβλημάτων καί δυσχερειῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

»Ὡς ἤδη ἀνεκοινώθη, ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Κοινότητος κατά τήν διαδικασίαν τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ἀπαιτεῖται ἤδη συμβουλευτική γνώμη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως. Ἐν συνεχείᾳ θά ἀκολουθήση ἡ ὁριστική ἔγκρισις τῆς Συμφωνίας ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος καί τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τέλος δέ θά ὑποβληθῆ πρός κύρωσιν εἰς τά Κοινοβούλια τῶν ἕξ χωρῶν καί εἰς τήν Βουλήν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ νομοθετική κύρωσις ὑπό τῶν ἕξ χωρῶν εἶναι ἀναγκαία, διότι ἡ συμφωνία περιέχει ὑποχρεώσεις ὄχι μόνον τῆς Κοινότητος, ἀλλά καί τῶν χωρῶν-μελῶν αὐτῆς. Ἐλπίζεται ὅτι θά καταστῆ δυνατόν τό πλῆρες κείμενον τῆς Συμφωνίας νά δοθῆ εἰς τήν δημοσιότητα ἐντός τῶν προσεχῶν ἑβδομάδων.

Γενικαί ἀρχαί καί ἐπιδιώξεις

»Εἰς τό πρῶτον μέρος τῆς Συμφωνίας, τό περιλαμβάνον τάς γενικάς ἀρχάς, ὁρίζεται ὅτι σκοπός τῆς συνδέσεως εἶναι ἡ συνεχής καί ἰσόρροπος ἐνίσχυσις τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων τῶν συμβαλλομένων μερῶν, λαμβανομένης πλήρως ὑπ' ὄψιν τῆς ἀνάγκης ἐξασφαλίσεως ἐπιταχυνομένης ἀναπτύξεως εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν καί ἐξυψώσεως τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καί τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πρός τόν σκοπόν αὐτόν καί συμφώνως πρός τά εἰδικώτερον ὁριζόμενα εἰς τάς ἐν συνεχείᾳ διατάξεις, πρῶτον, συνιστᾶται τελωνειακή ἕνωσις, δεύτερον, προβλέπεται ἡ ὑποχρέωσις κοινῆς δράσεως καί ἐναρμονίσεως τῆς πολιτικῆς τῶν συμβαλλομένων μερῶν εἰς τούς ὑπό τῆς Συμφωνίας καθοριζομένους τομεῖς, καί τρίτον, ἐξασφαλίζεται ἡ θέσις εἰς τήν διάθεσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας πόρων διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς της ἀναπτύξεως.

Τελωνειακή ἕνωσις. Κατάργησις δασμῶν

»Τό δεύτερον μέρος τῆς Συμφωνίας περιλαμβάνει εἰδικώτερον τάς διατάξεις περί τελωνειακῆς ἑνώσεως. Καθιεροῦται ὁ κανών ὅτι ἡ μεταβατική περίοδος εἶναι 12ετής ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, ἡ κατάργησις δέ τῶν δασμῶν θά πραγματοποιηθῆ μέ ρυθμόν 10% ἀνά δεκαοκτάμηνον κατά τά πρῶτα ἐννέα ἔτη καί 10% ἐτησίως κατά τά ὑπόλοιπα τρία.

»Κατ' ἐξαίρεσιν, διά τά εἴδη τά ἀναγραφόμενα εἰς πίνακα προσηρτημένον εἰς τήν Συμφωνίαν, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει σχεδόν ἅπαντα τά ἐν Ἑλλάδι παραγόμενα βιομηχανικά καί βιοτεχνικά προϊόντα, ἡ μεταβατική περίοδος θά εἶναι 22ετής. Ἐντός τῆς πρώτης δεκαετίας θά λάβουν χώραν συνολικαί δασμολογικαί μειώσεις 20%, ἡ πρώτη ἐκ 5% ἅμα τῇ ἐνάρξει ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καί αἱ ἕτεραι τρεῖς ἐκ 5% ἑκάστη ἀνά δύο καί ἥμισυ ἔτη, ἤτοι ἡ τελευταία κατά τήν συμπλήρωσιν τοῦ ἑβδόμου καί ἡμίσεως ἔτους. Ἀπό τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἔτους καί μέχρι τῆς λήξεως τοῦ 22ου ἔτους αἱ δασμολογικαί μειώσεις ἐπί τοῦ ἀπομένοντος 80% τῶν δασμῶν τῶν εἰδῶν τούτων θά πραγ-

ματοποιηθοῦν μέ τόν ρυθμόν τόν προβλεπόμενον διά τά εἴδη τά ὑπαγόμενα εἰς τήν διαδικασίαν τοῦ δωδεκαετοῦς δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ.

»Ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ἄλλου, ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας ἐπεκτείνονται ἀμέσως καί αὐτομάτως αἱ ἤδη γενόμεναι μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν δασμολογικαί μειώσεις καθώς καί οἱαδήποτε ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας μελλοντική δασμολογική μείωσις. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας θά μειωθοῦν οἱ ἔναντι τῆς Ἑλλάδος δασμοί διά μέν τά βιομηχανικά προϊόντα κατά 30% ἕως 40%, διά δέ τά γεωργικά κατά 20% ἕως 30%, θά καταργηθοῦν δέ τό ἀργότερον μέχρι τέλους τοῦ 1969 ἤ καί ἐνωρίτερον, ἐφ' ὅσον ἤθελεν ἀποφασισθῆ περαιτέρω ἐπιτάχυνσις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης.

»Κατά παρέκκλισιν ἐκ τῶν κανόνων περί δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ καί διά τήν προώθησιν τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας ἀνεγνωρίσθη εἰς τήν Ἑλλάδα τό δικαίωμα ὅπως, κατά τήν διάρκειαν τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῶν 12 ἐτῶν, καί διά προϊόντα, αἱ εἰσαγωγαί τῶν ὁποίων ἐκ τῆς Κοινότητος δέν ὑπερέβαινον τά 10% τοῦ συνόλου τῶν ἐξ αὐτῆς εἰσαγωγῶν κατά τό 1958, ἐπιβάλλη νέους δασμούς ἤ αὐξάνη τούς ὑφισταμένους μέχρις ἀνωτάτου ἐπιπέδου 25% κατ' ἀξίαν διά τήν προστασίαν νεοϊδρυομένων βιομηχανιῶν. Οἱ δασμοί οὗτοι θά δύνανται νά διατηρηθοῦν ἐπί ἐννέα ἔτη, ἐν συνεχείᾳ δέ θά καταργηθοῦν προοδευτικῶς καί πάντως μέχρι τοῦ τέλους τῆς 22ετοῦς μεταβατικῆς περιόδου.

Τό ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμολογικόν καθεστώς

»Ἡ Ἑλλάς, εἰσερχομένη εἰς τελωνειακήν ἕνωσιν μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἀποδέχεται τούς δασμούς τοῦ ἐξωτερικοῦ κοινοῦ δασμολογίου. Τοῦτο σημαίνει ὅτι εἰς τό τέλος τῶν μεταβατικῶν περιόδων 12 ἤ 22 ἐτῶν αἱ ἐκ τρίτων χωρῶν εἰσαγωγαί θά ἐπιβαρύνωνται τόσον εἰς τήν Ἑλλάδα ὅσον καί εἰς τάς ἓξ χώρας διά τῶν δασμῶν τοῦ ἤδη καθορισθέντος κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου τῆς Κοινότητος.

»Τό ἐξωτερικόν τοῦτο δασμολόγιον ὑπόκειται εἰς μεταβολάς ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῶν ἓξ χωρῶν κατόπιν διαβουλεύσεων μετά τῆς Ἑλλάδος, ἐφόσον πρόκειται περί προϊόντων τά ὁποῖα τήν ἐνδιαφέρουν. Εἰδικῶς διά πέντε προϊόντα, τά ὁποῖα ἐμφανίζουν ηὐξημένον καί ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διά τήν Ἑλλάδα, καί συγκεκριμένως τόν καπνόν, τάς σταφίδας, τάς ἐλαίας, τό κολοφώνιον καί τό τερεβινθέλαιον, ὁ κατ' ἀξίαν δασμός ὁ προβλεπόμενος εἰς τό κοινόν ἐξωτερικόν δασμολόγιον κατά τήν 1ην Ὀκτωβρίου 1960 δέν δύναται νά μεταβληθῆ ἐντός τῆς πρώτης 12ετίας κατά πλέον τῶν 20% ἄνευ τῆς συμφώνου γνώμης τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο σημαίνει, εἰδικώτερον διά τά καπνά, ὅτι ὁ ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμός τοῦ κοινοῦ δασμολογίου ἐκ 30% δέν δύναται νά μειωθῆ εἰς ἐπίπεδον κάτω τῶν 24% ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον ἀφορᾶ ἐξ ἄλλου τό ὁρισθέν μέγιστον καί ἐλάχιστον εἰδικευμένου δασμοῦ ἐκ 42 σέντς καί 29 σέντς κατά χιλιόγραμμον ἀντιστοίχως, ἡ ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς Ἑλλάδος μείωσις δέν δύναται νά ὑπερβῆ τά 10%, τό πολύ. Κατά συνέπειαν πᾶσα μείωσις αὐτοῦ κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῶν 38 σέντς καί 26 σέντς κατά χιλιόγραμμον ἀπαιτεῖ καί τήν προηγουμένην σύμφωνον γνώμην τῆς Ἑλλάδος.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν εὐχέρειαν τῆς Κοινότητος ὅπως χορηγῆ δασμολογικάς ποσοστώσεις δι' εἰσαγωγάς ἐκ τρίτων χωρῶν, ἀνελήφθη ἡ ὑποχρέωσις ὅπως διά τά ἀνωτέρω πέντε προϊόντα ἰδιαιτέρου ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος, δηλαδή τόν καπνόν, τάς σταφίδας, τάς ἐλαίας, τό κολοφώνιον καί τό τερεβινθέλαιον, ἡ χορήγησις τοιούτων δασμολογικῶν ποσοστώσεων πέραν ὡρισμένων ὁρίων ὑπόκειται κατά τήν πρώτην 12ετίαν ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Συμφωνίας εἰς τήν προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Ἑλλάδος. Τά ὅρια ταῦτα ὡς πρός τόν καπνόν μέν ὡρίσθησαν εἰς 22.000 τόνους ἐτησίως ἐπί 130.000 περίπου τόνων συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῆς Κοινότητος ἐκ τρίτων χωρῶν ἐξαιρουμένης τῆς Ἑλλάδος, διά δέ τά λοιπά τέσσαρα εἴδη εἰς 15% τῶν ἐτησίων εἰσαγωγῶν τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἐκ τρίτων χωρῶν.

»Πρός τόν σκοπόν, ἐξ ἄλλου, ὅπως μή διαταραχθοῦν αἱ συναλλαγαί μας μετά τῶν χωρῶν διμερῶν συμφωνιῶν, ἀναγνωρίζεται εἰς τήν Ἑλλάδα τό δικαίωμα ὅπως, ἐφόσον τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, χορηγῆ ἄνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως τῆς Κοινότητος δασμολογικάς ποσοστώσεις δι' εἰσαγωγάς ἐκ τῶν χωρῶν τούτων μέ δασμόν ἴσον πρός τόν ἐκάστοτε ἰσχύοντα διά τάς ἀντιστοίχους εἰσαγωγάς ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος. Αἱ δασμολογικαί αὐταί ποσοστώσεις δύνανται νά καλύψουν ἐτησίως μέχρι 10% τῶν ἐκ τρίτων χωρῶν εἰσαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος. Διά παραχωρήσεις πέραν τοῦ ποσοστοῦ τούτου ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως. Ἐπίσης ἀναγνωρίζεται εἰς τήν Ἑλλάδα τό δικαίωμα ὅπως προβαίνη εἰς τούς καταλλήλους δασμολογικούς χειρισμούς διά τήν ἀξιοποίησιν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

Κατάργησις ποσοτικῶν περιορισμῶν

»Ἡ Συμφωνία προβλέπει τήν βαθμιαίαν μείωσιν μέχρι πλήρους καταργήσεως τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν εἰς τάς μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος σχέσεις. Ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Ἑλλάδος εἰδικώτερον ἀναλαμβάνεται ἡ ὑποχρέωσις ὅπως ἐντός ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς Συμφωνίας παγιοποιηθῆ ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ 60% τῶν ἑλληνικῶν ἰδιωτικῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος κατά τό ἔτος 1958. Τό ποσοστόν τοῦτο δέον νά αὐξηθῆ εἰς 75% κατά τό τέλος τοῦ 5ου ἔτους καί εἰς 80% κατά τό τέλος τοῦ 10ου. Διά τά ὑπό ποσοτικούς περιορισμούς εἴδη προβλέπεται παραχώρησις συνολικῶν ποσοστώσεων ὑπέρ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος διά ποσά ἴσα πρός τάς ἐξ αὐτῶν εἰσαγωγάς τῆς Ἑλλάδος κατά τό πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας. Αἱ ποσοστώσεις αὐταί αὐξάνονται ἀπό τοῦ 3ου μέχρι τοῦ 10ου ἔτους κατά 10% ἐτησίως καί σωρευτικῶς. Μετά τό 10ον ἔτος ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῶν ποσοστώσεων θά εἶναι 20% ἀνά 18μηνον. Ἅπαντες οἱ ποσοτικοί περιορισμοί δέον ὅπως καταργηθοῦν μέχρι τέλους τῆς 22ετίας. Ἡ Κοινότης ἐπεκτείνει ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ἅπαντα τά μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν ληφθέντα ἤ ληφθησόμενα μέτρα ἀπελευθερώσεως τῶν εἰσαγωγῶν καί διερύνσεως τῶν ποσοστώσεων. Τοῦτο ὡς πρός τά βιομηχανικά προϊόντα σημαίνει πλήρη κατάργησιν τῶν ὑφισταμένων περιορισμῶν μέχρι τέλους τοῦ 1961 συμφώνως πρός τήν ἀπό τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος. Ὡς πρός τά γεωργικά προϊόντα ἡ ὑποχρέ-

ωσις αὕτη τῆς Κοινότητος σημαίνει παγιοποίησιν καί ἔναντι τῆς Ἑλλάδος τῆς ἤδη ἰσχυούσης ἀπελευθερώσεως εἰς τάς μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν σχέσεις τήν αὔξησιν τῶν κατά τήν ἔναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας ὑφισταμένων ποσοστώσεων διά τά ἑλληνικά προϊόντα κατά τό ποσοστόν τῆς ἕως τότε αὐξήσεως τῶν ἀντιστοίχων ποσοστώσεων μεταξύ τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος καί τήν διάνοιξιν ποσοστώσεων δι' ὅσα προϊόντα δέν ὑφίσταται ποσόστωσις ἤ εἰσαγωγή. Ἐν συνεχείᾳ αἱ ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ποσοστώσεις θά αὐξάνωνται κατά τόν ρυθμόν τόν ἐφαρμοζόμενον ὑπό τῶν ἓξ χωρῶν εἰς τάς μεταξύ αὐτῶν σχέσεις.

Εἰδικαί ρυθμίσεις διά τά ἀγροτικά προϊόντα

»Εἰς τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης καθιεροῦται ἡ ἀρχή ὅτι ἡ Κοινή Ἀγορά ὡς πρός τά ἀγροτικά προϊόντα διαμορφοῦται προοδευτικῶς καί ἐν συνδυασμῷ πρός τήν καθιέρωσιν μιᾶς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς. Εἰς τήν Συμφωνίαν περί Συνδέσεως ἀντιστοίχως προβλέπεται ὅτι ἡ προοδευτική μείωσις μέχρις ἐξαφανίσεως τῶν δασμῶν καί ποσοτικῶν περιορισμῶν διά τά ἀγροτικά προϊόντα πραγματοποιεῖται ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἐναρμόνησιν τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος. Συμφώνως πρός τήν Συνθήκην τῆς Ρώμης οἱ κυριώτεροι σκοποί τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἐξύψωσις τῆς παραγωγικότητος τῆς γεωργίας καί ἡ βελτίωσις καί σταθεροποίησις τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν. Κατά τήν μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν διαμόρφωσιν τῆς πολιτικῆς ταύτης δι' ἕκαστον προϊόν θά λαμβάνεται κατά τρόπον ἀποτελεσματικόν ὑπ' ὄψιν ἡ ἰδιοτυπία, αἱ δυνατότητες καί τά συμφέροντα τῆς ἑλληνικῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Εὐθύς ὡς διαμορφωθῇ ἡ κοινή ἀγροτική πολιτική δι' ἕκαστον εἶδος, θά καθίσταται δυνατή ἡ κατόπιν εἰδικῆς συμφωνίας μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος ἐπέκτασις τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ὡς πρός τήν Ἑλλάδα. Σκοπός τῆς ἐναρμονίσεως ταύτης εἶναι ἡ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς κατοχύρωσις τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων πρός τά ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν. Οἱ εἰδικώτεροι ὅροι τῆς ἐναρμονίσεως θά σταθμισθοῦν ἐλευθέρως ὑπό τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον δέ δι' οἱονδήποτε λόγον ἤθελε κριθῆ ἀσύμφορος ἡ ἐναρμόνισις δι' ὡρισμένον προϊόν, δύναται νά ἀρνηθῆ ταύτην ἡ Ἑλλάς, ὁπότε διά τό προϊόν τοῦτο θά ἰσχύσῃ εἰς τάς μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος σχέσεις τουλάχιστον τό καθεστώς τῆς μᾶλλον εὐνοουμένης χώρας.

Ἴση μεταχείρισις ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων εἰδῶν

»Ἐν τῷ μεταξύ, ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς Συμφωνίας καί μέ τήν προοπτικήν τῆς κατά τά ἀνωτέρω ἐναρμονίσεως, ἅπαντα τά ἑλληνικά ἐξαγώγιμα γεωργικά προϊόντα, τά ὁποῖα ἀναγράφονται εἰς πίνακα προσηρτημένον εἰς τήν Συμφωνίαν, θά τύχουν ἀμέσως πλήρως ἴσης μεταχειρίσεως πρός τά ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἓξ χωρῶν. Ὁ πίναξ οὗτος πλήν τῶν βασικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, καπνοῦ, σταφίδων, ἐλαίου, ἐλαιῶν κ.λ.π., περιλαμβάνει καί ἅπαντα τά ὀπωροκηπευτικά.

»α. Οἶνοι: Ὡς πρός τούς οἴνους, εἰδικῶς λόγω τῶν ἤδη ὑφισταμένων δυσχερειῶν καί ἐκκρεμοτήτων εἰς τάς μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν σχέσεις, προβλέπεται εἰς εἰδικόν πρωτόκολλον ἡ διάνοιξις ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος δασμολογικῶν ποσοστώσεων, δηλαδή ὁ καθορισμός ποσοτήτων, ἐντός τῶν ὁποίων οἱ ἑλληνικοί οἶνοι θά τυγχάνουν πλήρως ἴσης μεταχειρίσεως πρός τούς οἴνους προελεύσεως οἱασδήποτε ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν. Αἱ ποσοστώσεις αὐταί αἱ ὁποῖαι ἤδη καλύπτουν τό μέγιστον τῶν ἐξαχθεισῶν κατά τά τελευταῖα ἔτη ποσοτήτων (ἐξαιρέσει τῆς ἐκτάκτου ἐξαγωγῆς πρός τήν Γαλλίαν τοῦ 1958) θά αὐξάνωνται ὁσάκις αὐξάνονται αἱ μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν ποσοστώσεις.

»β. Ἐσπεριδοειδῆ, νωπαί σταφυλαί καί ροδάκινα: Εἰδική ρύθμισις ὑπάρχει διά τρία προϊόντα, διά τά ὁποῖα ἐξεδηλώθησαν ἐπιμόνως ἀνησυχίαι ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας, παρά τήν ἀνυπαρξίαν οἱουδήποτε κινδύνου ἐκ τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς καί τῶν ἐξαγωγῶν δια τά ἰταλικά συμφέροντα. Τά προϊόντα αὐτά εἶναι τά ἐσπεριδοειδῆ, αἱ νωπαί σταφυλαί καί τά ροδάκινα, διά τά ὁποῖα προβλέπεται ὅτι ὅταν αἱ ἑλληνικαί ἐξαγωγαί ὑπερβοῦν ὡρισμένα ὅρια καί ἐφόσον δύνανται νά προκαλέσουν πραγματικάς δυσχερείας εἰς τάς ἐξαγωγάς μιᾶς ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν, αἰτήσει τῆς θιγομένης χώρας, δύναται ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κοινότητος νά προτείνῃ καί τό Συμβούλιον τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος νά ἀποφασίσῃ, κατόπιν προηγουμένης διαβουλεύσεως μετά τῆς Ἑλλάδος, ὅτι αἱ πέραν τῶν ἐν τῷ εἰδικῷ πρωτοκόλλῳ καθοριζομένων ποσοτήτων ἑλληνικαί ἐξαγωγαί δέν θά τυγχάνουν τῆς ἐκ τῆς Συμφωνίας προβλεπομένης μεταχειρίσεως. Αἱ εἰς τό πρωτόκολλον καθορισθεῖσαι ποσότητες διά τό πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας εἶναι αἱ ἑξῆς: Διά τά ἐσπεριδοειδῆ 22.000 τόνοι. Διά τάς νωπάς σταφυλάς 15.000 τόνοι καί διά τά ροδάκινα 40.000 τόνοι. Αἱ ποσότητες αὐταί θά διευρύνωνται μέχρι τέλους τοῦ πέμπτου ἔτους μέ ρυθμόν 20% ἐτησίως καί σωρευτικῶς. Κατά τήν μέθοδον αὐτήν τά περιθώρια θά διευρυνθοῦν μέχρι τέλους τοῦ πέμπτου ἔτους εἰς περίπου 45.500 τόνους διά τά ἐσπεριδοειδῆ, 31.000 τόνους διά τάς νωπάς σταφυλάς καί 83.000 τόνους διά τα ροδάκινα. Μετά τό πέμπτον ἔτος καί μέχρις ἐναρμονίσεως τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος δι' ἕν ἕκαστον ἐκ τῶν προϊόντων τούτων τό ποσοστόν περαιτέρω αὐξήσεως τῶν περιθωρίων θά ἀποφασίζεται ἀπό κοινοῦ. Ἐντός τῆς τελευταίας τριετίας αἱ μέγισται ἐξαγωγαί ἐσπεριδοειδῶν ἀνῆλθον εἰς 63.000 τόνους περίπου συνολικῶς, ἐξ ὧν 5.000 τόνοι πρός τήν Κοινότητα, πραγματοποιηθεῖσαι τό 1960, νωπῶν σταφυλῶν εἰς 18.000 τόνους συνολικῶς, ἐξ ὧν 7.250 πρός τήν Κοινότητα πραγματοποιηθεῖσαι τό 1959 καί ροδακίνων εἰς 25.000 τόνους συνολικῶς, ἐξ ὧν 23.300 τόνοι πρός τήν Κοινότητα πραγματοποιηθεῖσαι ἐπίσης τό 1959.

»Εἰδικώτερον ὡς πρός τά ἐσπεριδοειδῆ συνεφωνήθη ὅτι εἰς ἥν περίπτωσιν αἱ ἐξαγωγαί πρός χώρας διμερῶν συμφωνιῶν ἤθελον προσκρούσει εἰς δυσχερείας, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως θά ἐξετάσῃ τήν δυνατότητα διευρύνσεως τῶν ἀνωτέρω ὁρίων.

»γ. Λοιπά ἀγροτικά προϊόντα: Διά τά λοιπά γεωργικά προϊόντα μή ἐξαγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος διά τήν Ἑλλάδα μέχρι τῆς ἐναρμονίσεως τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος προβλέπεται κατ' ἀρχήν ἡ παγιοποίησις τοῦ κατά τήν ἔναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καθεστῶτος δασμῶν καί ποσοτικῶν περιορισμῶν. Κατ' ἐξαίρεσιν, δι' ὡρισμένα προϊόντα (κυρίως κρέ-

ατα καί γαλακτοκομικά) εἰδικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος χωρῶν τινῶν τῆς Κοινότητος, ἀναλαμβάνεται ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἡ ὑποχρέωσις περιωρισμένων δασμολογικῶν μειώσεων ἐπί τῇ προόψει ἐναρμονίσεως τῆς ἑλληνικῆς καί κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς. Αἱ μειώσεις αὐταί θά ἀνέλθουν εἰς 20% ἐντός τῆς πρώτης 10ετίας μέ τήν ἐξαίρεσιν τῶν χοιρομερίων, τῶν εὐρωπαϊκῶν τυρῶν καί τοῦ βουτύρου διά τά ὁποῖα αἱ μειώσεις θά ἀνέλθουν εἰς 40%, 35% καί 30%, ἀντιστοίχως. Αἱ μειώσεις αὐταί θά δύνανται νά ἀνακληθοῦν εἰς ἣν περίπτωσιν δέν ἐπέλθη ἐντός τῆς δεκαετίας δι' ἕκαστον ἐκ τῶν προϊόντων τούτων συμφωνία περί ἐναρμονίσεως τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος.

»δ. Εἰδικαί ρυθμίσεις διά καπνόν καί σταφίδας: Ἐξαιρετικῶς διά τόν καπνόν καί τάς σταφίδας, λόγω τῆς μείζονος σημασίας των διά τάς ἑλληνικάς ἐξαγωγάς καί τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν προβλέπεται οὐσιώδης ἐπιτάχυνσις τῶν δασμολογικῶν μειώσεων ἐκ μέρους τῶν ἓξ χωρῶν. Συγκεκριμένως προβλέπεται ὅτι κατά τήν ἔναρξιν τῆς Συμφωνίας περί Συνδέσεως ἡ μείωσις τῶν δασμῶν διά καπνόν καί σταφίδας θά φθάση τό 50% τῶν δασμῶν βάσεως εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν ἓξ χωρῶν καί ὅτι οἱ δασμοί αὐτοί θά ἐξαφανισθοῦν πλήρως μέχρι τέλους τοῦ 1967. Πέραν τῶν ἀνωτέρω, τό Γαλλικόν Μονοπώλιον ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν τῆς σταθεροποιήσεως τῶν ἀγορῶν του εἰς ἑλληνικά καπνά εἰς τόν μέσον ὅρον τῶν ἐτῶν 1957, 1958 καί 1959 καί αὐξήσεως αὐτῶν καθ' ὃ ποσοστόν θά αὐξηθοῦν αἱ πρός τάς χώρας ἐλευθέρας εἰσαγωγῆς ἐξαγωγαί ἑλληνικῶν προϊόντων. Τό Ἰταλικόν Μονοπώλιον ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν προμηθείας ἐξ Ἑλλάδος τουλάχιστον τοῦ 60% τῶν εἰς ἀνατολικά καπνά ἀγορῶν του μέ ἡγγυημένον ἐλάχιστον ἀξίας 2.800.000 δολλαρίων.

»Ἐλευθέρα κίνησις ἐργατῶν: Καθιεροῦται ἡ ἀρχή τῆς ἐλευθέρας μετακινήσεως ἐργατῶν μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος. Οἱ ὅροι, ὁ χρόνος καί αἱ μέθοδοι τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης θά καθορισθοῦν κοινῇ συμφωνίᾳ. Μέχρι τῆς λήψεως τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων θά εἶναι δυνατόν κοινῇ συμφωνίᾳ καί ὑπό τό φῶς τῶν ἐν Ἑλλάδι κρατουσῶν συνθηκῶν ἀπό ἀπόψεως ἀπασχολήσεως νά ἐπεκτείνωνται καί ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος τά μεταξύ τῶν ἓξ χωρῶν λαμβανόμενα μέτρα ἀπελευθερώσεως τῆς κινήσεως τῶν ἐργατῶν, κοινῆς πολιτικῆς ἐπί τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καί ἀνταλλαγῆς νέων ἐργατῶν. Προβλέπεται ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Ἑλλάδος κατάρτισις προγραμμάτων τεχνικῆς βοηθείας εἰς τόν τομέα τῆς ἐργασίας. Εἰς τήν συμφωνίαν καθιεροῦται ἡ ἀρχή τῆς διευκολύνσεως τῆς ἐγκαταστάσεως ἐπιχειρήσεων καί παροχῆς ἐπαγγελματικῶν ὑπηρεσιῶν μέ ρυθμόν καί μεθόδους, αἱ ὁποῖαι θά καθορίζωνται ἑκάστοτε, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καί τῶν εἰδικῶν οἰκονομικῶν καί κοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς Ἑλλάδος. Προβλέπονται ἐπίσης ἀρχαί καί μέθοδοι προοδευτικῆς ἐναρμονίσεως μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος εἰς βασικούς τομεῖς οἰκονομικῆς καί συναλλαγματικῆς πολιτικῆς, φορολογικῆς νομοθεσίας, κανόνων ἀνταγωνισμοῦ καί ὡς πρός τό καθεστώς τῶν χερσαίων καί ποταμίων μεταφορῶν.

Θεσμοί

»Ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας ἀνατίθεται εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, εἰς τό ὁποῖον θά ἐκπροσωπῆται ἀφ' ἑνός μέν ἡ Κοινή Ἀγορά διά μελῶν τοῦ ἐξ ὑπουργῶν Συμβουλίου της καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἀφ' ἑτέρου ἡ Ἑλλάς διά μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τό Συμβούλιον τοῦτο θά λαμβάνη ἀποφάσεις καθ' ὁμοφωνίαν ἐπί τῶν συγκεκριμένων θεμάτων εἰς τά ὁποῖα καθορίζεται ἡ ἁρμοδιότης του καί θά ἐπεξεργάζεται μερικωτέρας συμφωνίας, ὡς π.χ. προκειμένου περί τῆς ἐναρμονίσεως τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἤ καί ἐπί ἄλλων θεμάτων προβλεπομένων ἐν τῇ Συμφωνίᾳ. Τό Συμβούλιον θά δύναται νά συγκροτήση ἐπιτροπάς, προβλέπεται δέ κατ' ἀρχήν ἡ σύστασις μονίμου ἐπιτροπῆς διά τήν συστηματικήν προετοιμασίαν τῶν θεμάτων τά ὁποῖα τελικῶς θά κρίνωνται ἀπό τό Συμβούλιον.

»Αἱ κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς Συμφωνίας τυχόν προκύπτουσαι διαφοραί θά παραπέμπτωνται εἰς τό Συμβούλιον. Ὡσάκις αἱ διαφοραί δέν θά δύνανται νά λυθοῦν ὑπό τοῦ Συμβουλίου θά εἶναι δυνατή ἡ παραπομπή των εἰς διαιτητικήν διαδικασίαν. Ἀνά εἷς διαιτητής θά ὁρίζηται ὑπό τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος. Κατά τά πέντε πρῶτα ἔτη ἐπιδιαιτητής θά εἶναι ὁ πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου, ἐν συνεχείᾳ δέ θά ὁρίζηται ἀπό κοινοῦ ὑπό τῶν δύο πρώτων διαιτητῶν καί ἐν ἀδυναμίᾳ συμφωνίας ὑπό τοῦ προέδρου τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης.

Γενική ρήτρα ἀσφαλείας

»Εἰς περίπτωσιν σοβαρῶν δυσχερειῶν εἰς οἱανδήποτε ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἤ εἰς τήν Ἑλλάδα ἀναγνωρίζεται τό δικαίωμα λήψεως τῶν ἀναγκαίων μέτρων ἀσφαλείας. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον αἱ χῶραι τῆς Κοινότητος δύνανται νά ἐπικαλεσθοῦν τό ἄρθρον 226 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης. Διά τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἄρθρου τούτου ἡ Ἑλλάς ἐξομοιοῦται πρός χώραν-μέλος τῆς Κοινότητος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ θιγομένη χώρα θά δύναται νά λάβη μέτρα ἀσφαλείας μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος καί ὑπό τούς αὐτούς ὅρους ὡς ταῦτα λαμβάνονται ἔναντι τῶν ὑπολοίπων χωρῶν τῆς Κοινότητος. Τό δικαίωμα τοῦτο τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος ἰσχύει μόνον κατά τήν μεταβατικήν περίοδον τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, καί δύναται νά ἀσκηθῆ κατόπιν προηγουμένης διαβουλεύσεως μετά τῆς Ἑλλάδος. Διά τῆς ρυθμίσεως ταύτης ἐξασφαλίζεται ὅτι εἰς περιπτώσεις δυσχερειῶν μιᾶς ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος δέν θά εἶναι δυνατόν νά ληφθοῦν μέτρα ἀσφαλείας ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καί ὑπό τῶν ἓξ χωρῶν ὁμοῦ, οὔτε καί εἰς τήν περίπτωσιν λήψεως μέτρων ὑπό μιᾶς μόνου χώρας νά ὑποβληθῆ ἡ Ἑλλάς εἰς μεταχείρισιν διάφορον ἐκείνης τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»Τό ἀντίστοιχον δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος ὅπως λαμβάνη μέτρα ἀσφαλείας εἰς περίπτωσιν δυσχερειῶν εἰς οἱονδήποτε τομέα τῆς οἰκονομικῆς της ζωῆς ἰσχύει μέχρι τέλους τοῦ 1969 καί δύναται νά ἀσκηθῆ μονομερῶς, κατόπιν διαβουλεύσεων μετά τῆς Κοινότητος.

Χρηματοδοτική ἐνίσχυσις

»Πρός τόν σκοπόν ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας συνεφωνήθη δι' εἰδικοῦ πρωτοκόλλου ἡ κατά τήν πρώτην πενταετίαν παροχή εἰδικῆς χρηματο-

δοτικῆς ἐνισχύσεως πρός τήν Ἑλλάδα συνολικοῦ ποσοῦ 125 ἑκατ. δολλαρίων. Ἡ ἐνίσχυσις αὕτη θά χορηγηθῆ ὑπό μορφήν δανείων διαρκείας μέχρις 25 ἐτῶν, δυναμένων νά χρησιμοποιηθοῦν διά δαπάνας εἰς δραχμάς ἤ εἰς συνάλλαγμα. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας διά τό ἑλληνικόν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῶν ἔργων ὑποδομῆς καί εἰδικώτερον τῶν ἔργων ὁδοποιίας, ἐξηλεκτρισμοῦ καί ἐγγειοβελτιωτικῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις εἶναι διάχυτος καί βραδεῖα, ἐγένετο δεκτόν ὅπως διά τήν δανειοδότησιν τῶν ἔργων τούτων παρασχεθῆ ἐκ μέρους τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἐπιδότησις τοῦ ἐπιτοκίου μέχρι τριῶν ποσοστιαίων μονάδων κατ' ἔτος. Ἡ ἐπιδότησις αὕτη δύναται νά δοθῆ εἰς δάνεια ἀντιπροσωπεύοντα τά 2/3 τῆς συνολικῆς χρηματοδοτικῆς ἐνισχύσεως, δηλαδή διά δάνεια συνολικοῦ ποσοῦ 83 ἑκατ. δολλαρίων περίπου.

Ἐξ ἄλλου, δι' εἰδικῆς δηλώσεως τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος προσηρτημένης εἰς τήν Συμφωνίαν ἀναγνωρίζεται ἡ σημασία διά τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος τῆς συνεχίσεως καί πέραν τοῦ ποσοῦ τῶν 125 ἑκατ. δολλαρίων τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί διαδηλοῦται ἡ πρόθεσις τῶν ἓξ χωρῶν ὅπως ἀντιμετωπίσουν κατά τήν διάρκειαν τῆς πενταετίας τό πρόβλημα τοῦτο καί εἰδικώτερον τήν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων μετά τήν χρησιμοποίησιν τῆς κατά τά ἀνωτέρω εἰδικῆς χρηματοδοτικῆς ἐνισχύσεως.

Προοπτική ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινότητα

»Ἡ ὅλη Συμφωνία διέπεται ἀπό τήν βασικήν ἀρχήν καί κατεύθυνσιν τῆς πληρεστέρας δυνατῆς ἑνοποιήσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μέ τήν οἰκονομίαν τῆς Κοινότητος. Εἰδικόν ἄρθρον τῆς Συμφωνίας προβλέπει ὅτι ὅταν ἡ πρόοδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐπιτρέψη εἰς αὐτήν τήν ἀνάληψιν ὅλων τῶν ἐκ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης ὑποχρεώσεων, θά ἀντιμετωπισθῆ ἀπό κοινοῦ ἡ ἔνταξις τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινότητα. Ὁ προσανατολισμός τῆς Συμφωνίας πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν κατέστη δυνατός χάρις εἰς τήν ἐπιτευχθεῖσαν οἰκονομικήν καί νομισματικήν σταθερότητα εἰς τόν τόπον καί τάς ἐν πλήρει ἐξελίξει προσπαθείας διά τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Κατά τοῦτο ἡ Συμφωνία Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Κοινότητος θά διαφέρη ἀπό ἐνδεχομένας συμφωνίας μετ' ἄλλων χωρῶν χαλαρωτέρας μορφῆς καί μέ περιωρισμένους ἐμπορικούς σκοπούς.

»Ἄλλαι ἀπώτεραι συνέπειαι τῆς Συμφωνίας καί ἀνάγκη ἐγκαίρου κινητοποιήσεως πρός ἀξιοποίησιν αὐτῆς.

»Ἀνεξαρτήτως τῆς γενικωτέρας σημασίας τῆς Συμφωνίας, εἶναι ἄξιαι ἐξάρσεως καί αἱ ἐξῆς εἰδικώτεραι πλευραί:

»Ἡ Ἑλλάς μέ τήν σύνδεσίν της μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τακτοποιεῖ ὁριστικῶς τήν θέσιν της ἔναντι τῶν ἐξελίξεων πρός μείζονας οἰκονομικούς σχηματισμούς ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν θά παύση νά εἶναι προσηλωμένη πρός τό ἰδανικόν τῆς εὐρυτέρας δυνατῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης. Ἡ συμφωνία δέν συνεπάγεται καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐπίσης ἀναστολήν τῆς προσπαθείας διατηρήσεως καί ἀναπτύξεως ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων μέ ὅλας τάς χώρας τοῦ κόσμου καί ἰδιαιτέρως μέ ἐκείνας μετά τῶν ὁποίων συνδεόμεθα διά διμερῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν. Ἀλλ' ὁ βασικός προσανατολισμός τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ὁριστικῶς πλέον τοποθετεῖται εἰς τό μέγα σύνολον τῶν 160 ἑκατ. ἀνθρώπων τῶν ἓξ χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»Οὐσιῶδες ἐπίσης εἶναι ὅτι κατά τήν μακράν καί ἐπίπονον διαπραγμάτευσιν μετά τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τά ἑλληνικά προβλήματα εἰς ὅλας τάς πτυχάς των ἔτυχον συστηματικῆς μελέτης καί προσείλκυσαν τήν προσοχήν τῶν ὑπευθύνων ὀργάνων τῶν ἓξ χωρῶν καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος. Ἀπό τῆς θέσεως εἰς ἐφαρμογήν τῆς συμφωνίας προβλέπεται ἡ ἐξειδικευμένη παρακολούθησις καί ἡ ἑκάστοτε ἀντιμετώπισις τῶν ἑλληνικῶν προβλημάτων, οὕτως ὥστε νά διαμορφοῦται ἡ γενικωτέρα πολιτική τῆς Κοινότητος ἐν ὄψει τῶν ἀπαραιτήτων δι' αὐτά λύσεων. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νά τονισθῆ ὅτι αἱ μεταβατικαί περίοδοι προεβλήθησαν εἰς τήν συμφωνίαν διά νά ἐπιτευχθῆ κατά τήν διάρκειαν αὐτῶν ἡ ἀπαραίτητος πλήρης κινητοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων πρός ἐκσυγχρονισμόν, αὔξησιν καί βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς, εἰς τρόπον ὥστε κατά τήν λῆξιν τῶν ἀνωτέρω περιόδων νά εἴμεθα εἰς θέσιν νά ἀξιοποιήσωμεν τά πλεονεκτήματα ἀλλά καί νά ἀντιμετωπίσωμεν εἰς τό σύνολον πλέον τάς ἐπιδράσεις ἐκ τοῦ ἑνοποιημένου δυτικοευρωπαϊκοῦ χώρου. Διά τήν κινητοποίησιν αὐτήν, ἐκτός ἀπό τήν μεγαλυτέραν δυνατήν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἀπαιτεῖται ἡ ἔγκαιρος πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν δραστηριοποίησις ὁλοκλήρου τοῦ παραγωγικοῦ κόσμου. Διότι εἰς τάς δυνάμεις τοῦ ἔθνους ἐναπόκειται τελικῶς νά ἀξιοποιήσουν πλήρως τάς νέας σημαντικάς δυνατότητας αἱ ὁποῖαι θά διανοιγοῦν ἐκ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

»Σημειοῦται ὅτι ἄμεσον ἐνδιαφέρον ἐπί τοῦ τελευταίου τούτου θέματος ἐξεδήλωσεν ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ ὁποία ἐζήτησεν ἐπισήμως νά πληροφορηθῆ ποίας συνεπείας θά ἔχει ἡ σύνδεσις ἡμῶν μετά τῆς ΕΟΚ, ἐπί τῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Τό ζήτημα πάντως τῶν πιθανῶν συνεπειῶν τῆς συμφωνίας συνδέσεως ἐπί τῶν οἰκονομικῶν ἡμῶν σχέσεων μετά τῶν χωρῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, μεθ' ὧν συνδεόμεθα διά διμερῶν συμφωνιῶν, ὅπερ εἶχεν ἤδη ληφθῆ ὑπ' ὄψιν κατά τήν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων, ἐξετάζεται ἤδη καί πάλιν ὑπό τῶν ἑλληνικῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν, κατόπιν τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως».

Ἡ συμφωνία Συνδέσεως θά ὑπογραφεῖ, στίς 9 Ἰουλίου 1961, στήν Ἀθήνα, ἀφοῦ, ἐπιπρόσθετα, συνταχθοῦν, τό Μάιο, ὁρισμένες ἑρμηνευτικές δηλώσεις (βλ. τόμο Ε΄).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΔΕΣΕΩΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΕΟΚ

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεύς τῶν Ἑλλήνων, ἀφ' ἑνός, καί ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεύς τῶν Βέλγων, ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, ἡ Α.Β.Υ. ἡ Μεγάλη Δούκισσα τοῦ Λουξεμβούργου, ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα τῶν Κάτω Χωρῶν, καί τό Συμβούλιον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἀφ' ἑτέρου, ἀποφασισμένοι νά δημιουργήσουν ὁλονέν στενωτέρους δεσμούς μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῶν συνηνωμένων ἐντός τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος λαῶν· ἀποφασισμένοι νά ἐξασφαλίσουν τήν συνεχῆ βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν εἰς τήν Ἑλλάδα καί τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα δι' ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς προόδου καί δι' ἁρμονικῆς διευρύνσεως τῶν συναλλαγῶν ὡς καί νά μειώσουν τήν ἀπόστασιν μεταξύ τῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος καί τῆς οἰκονομίας τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος· λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τά εἰδικά προβλήματα, τά ὁποῖα θέτει ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας· ἀναγνωρίζοντες ὅτι ἡ ὑπό τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος παρασχεθησομένη ὑποστήριξις εἰς τάς προσπαθείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διά τήν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ θά διευκολύνη μεταγενεστέρως τήν προσχώρησιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινότητα· ἀποφασισμένοι νά ἐνισχύσουν τήν εἰρήνην καί τήν ἐλευθερίαν διά τῆς ἀπό κοινοῦ ἐπιδώξεως τοῦ ἰδεώδους, ὑπό τοῦ ὁποίου διαπνέεται ἡ ἱδρυτική τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος Συνθήκη· ἀπεφάσισαν νά συνομολογήσουν συμφωνίαν συνιστῶσαν Σύνδεσιν μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, συμφώνως πρός τό ἄρθρον 238 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος Συνθήκης, καί ὥρισαν πρός τοῦτο πληρεξουσίους:

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεύς τῶν Ἑλλήνων, τόν κ. Π. Κανελλόπουλον ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τόν κ. Α. Πρωτοπαπαδάκην ὑπουργόν ἐπί τοῦ Συντονισμοῦ, τόν κ. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσαν ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεύς τῶν Βέλγων τόν κ. Πώλ Ἀνρί Σπάακ ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, τόν κ. Γκέμπχαρτ Ζέελος πρέσβυν ἐν Ἀθήναις.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, τόν κ. Μωρίς Κούβ ντέ Μυρβίλ ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, τόν κ. Ἐμίλιο Κολόμπο ὑπουργόν Βιομηχανίας καί Ἐμπορίου.

Ἡ Α.Μ.Υ. ἡ Μεγάλη Δούκισσα τοῦ Λουξεμβούργου, τόν κ. Εὐγένιον Σάους ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα τῶν Κάτω Χωρῶν, τόν κ. Βάν Χοῦτεν ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν.

Τό Συμβούλιον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, τόν καθηγητήν κ. Λοῦντβιχ Ἔρχαρτ πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἀντικαγκελλάριον καί ὑπουργόν ἐπί τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας.

Οἵτινες, ἀνταλλάξαντες τά πληρεξούσια αὐτῶν ἔγγραφα, εὑρεθέντα ἐν πλήρει τάξει, συνωμολόγησαν τά κατωτέρω:

ΤΙΤΛΟΣ Ι
Ἀρχαί

Ἄρθρον 1

Διά τῆς παρούσης Συμφωνίας συνιστᾶται Σύνδεσις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Ἄρθρον 2

1. Ἡ Συμφωνία Συνδέσεως σκοπόν ἔχει νά προαγάγη τήν διαρκῆ καί ἰσόρροπον ἐνίσχυσιν τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν μερῶν, λαμβανομένης πλήρως ὑπ' ὄψιν τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος ὡς καί ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καί τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

2. Πρός ἐπίτευξιν τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ ἀναφερομένων σκοπῶν, ἡ Σύνδεσις συνεπάγεται κατά τούς ὑπό τάς Συμφωνίας προβλεπομένους ὅρους καί ρυθμόν:

α) τήν σύστασιν τελωνειακῆς ἑνώσεως· β) τήν ὑπό τῶν μερῶν ἀνάπτυξιν ἀπό κοινοῦ δράσεως καί τήν ἐναρμόνισιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπί τῶν ἐν τῇ Συμφωνίᾳ προβλεπομένων πεδίων· γ) τήν θέσιν εἰς τήν διάθεσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ προσηρτημένου εἰς τήν Συμφωνίαν Πρωτοκόλλου Χρηματοδοτήσεως, πόρων προοριζομένων νά διευκολύνουν τήν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς.

Ἄρθρον 3

Πρός ἐξασφάλισιν τῆς ἐφαρμογῆς καί τῆς προοδευτικῆς ἀναπτύξεως τοῦ καθεστῶτος τῆς Συνδέσεως, τά συμβαλλόμενα μέρη συγκροτοῦν τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, τό ὁποῖον δρᾶ ἐντός τῶν ὁρίων τῶν ὑπό τῆς Συμφωνίας παρεχομένων αὐτῷ ἁρμοδιοτήτων.

Ἄρθρον 4

Τά συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν ἅπαντα τά κατάλληλα γενικά ἤ εἰδικά μέτρα πρός ἐξασφάλισιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐκ τῆς Συμφωνίας ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων.

Ἀπέχουν παντός μέτρου δυναμένου νά θέση εἰς κίνδυνον τήν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τῆς Συμφωνίας.

Ἄρθρον 5

1. Εἰς τό πεδίον ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καί ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῶν προβλεπομένων ὑπ' αὐτῆς εἰδικῶν διατάξεων, οὐδέν τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐφαρμόζει ἤ ἀνέχεται διακρίσεις λόγω ἰθαγενείας καί ἐπί ζημίᾳ φυσικῶν προσώπων ὑπηκόων ἑτέρου συμβαλλομένου μέρους, ἐγκατεστημένων ἐπί τοῦ ἐδάφους ἑνός ἐξ αὐτῶν.

2. Διά τήν ἐφαρμογήν τῆς προηγουμένης παραγράφου αἱ ἑταιρίαι αἱ συνεστημέναι συμφώνως πρός τήν νομοθεσίαν Κράτους μέλους τῆς Κοινότητος ἤ τῆς Ἑλλάδος καί ἔχουσα τήν ἐκ τοῦ καταστατικοῦ ἕδραν αὐτῶν, τήν κεντρικήν διοίκησιν ἤ κυρίαν αὐτῶν ἐγκατάστασιν ἐπί τοῦ ἐδάφους ἑνός τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἐξομοιοῦται πρός φυσικά πρόσωπα.

Διά τοῦ ὅρου ἑταιρίαι νοοῦνται αἱ ἑταιρίαι ἀστικοῦ ἤ ἐμπορικοῦ δικαίου, συμπεριλαμβανομένων τῶν συνεταιρισμῶν ὡς πρός τά λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου ἤ ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἐξαιρέσει τῶν μή ἀποσκοπουσῶν εἰς τήν πραγματοποίησιν κερδῶν ἑταιριῶν.

3. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως λαμβάνει, ἐφ' ὅσον παρίσταται ἀνάγκη, τάς καταλλήλους ἀποφάσεις πρός τόν σκοπόν ὅπως τεθῆ τέρμα εἰς τάς ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ ἀναφερομένας διακρίσεις.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ
Ἐλευθέρα κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων

Ἄρθρον 6

Ἡ Σύνδεσις θεμελιοῦται ἐπί τελωνειακῆς ἑνώσεως, ἡ ὁποία, ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῶν ὑπό τῆς Συμφωνίας προβλεπομένων ἐξαιρέσεων ἐκτείνεται εἰς τό σύνολον τῶν συναλλαγῶν ἐπί ἐμπορευμάτων καί συνεπάγεται τήν ἀπαγόρευσιν, μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος, τελωνειακῶν δασμῶν κατά τήν εἰσαγωγήν καί ἐξαγωγήν καί παντός φόρου ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος, ὡς ἐπίσης καί τήν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος υἰοθέτησιν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου τῆς Κοινότητος εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τρίτων χωρῶν.

Ἡ προβλεπομένη μεταβατική περίοδος διά τήν πραγματοποίησιν τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως ὁρίζεται εἰς δώδεκα ἔτη, ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῶν προβλεπομένων ὑπό τῆς Συμφωνίας ἐξαιρέσεων.

Ἄρθρον 7

1. Αἱ διατάξεις τοῦ Κεφαλαίου Ι, τμῆμα Ι, καί Κεφαλαίου ΙΙΙ τοῦ παρόντος τίτλου ἐφαρμόζονται:

α) εἰς τά ἐμπορεύματα, τά παραγόμενα εἰς τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος ἤ τήν Ἑλλάδα, συμπεριλαμβανομένων καί ἐκείνων τά ὁποῖα παράγονται ἐξ ὁλοκλήρου ἤ μερικῶς ἐκ προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρῶν, εὑρισκομένων ἐν ἐλευθέρᾳ κυκλοφορίᾳ εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα· β) εἰς τά ἐμπορεύματα προελεύσεως τρίτων χωρῶν, τά εὑρισκόμενα ἐν ἐλευθέρᾳ κυκλοφορίᾳ εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα.

2. Ὡς ἐμπορεύματα ἐν ἐλευθέρᾳ κυκλοφορίᾳ εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα θεωροῦνται τά προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρῶν, διά τά ὁποῖα συνετελέσθησαν αἱ διατυπώσεις εἰσαγωγῆς καί εἰσεπράχθησαν εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα οἱ ἀπαιτητοί τελωνειακοί δασμοί καί φόροι ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος καί τά ὁποῖα δέν ἔτυχον τοῦ εὐεργετήματος συνολικῆς ἤ μερικῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐν λόγῳ δασμῶν ἤ φόρων.

Ἄρθρον 8

1. Αἱ διατάξεις τοῦ Κεφαλαίου Ι, Τμῆμα Ι, καί τοῦ Κεφαλαίου ΙΙ τοῦ παρόντος τίτλου ἐφαρμόζονται καί ἐπί τῶν παραγομένων εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα ἐμπορευμάτων, διά τήν προαγωγήν τῶν ὁποίων ἐχρησιμοποιήθησαν προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρῶν, τά ὁποῖα δέν εὑρίσκοντο ἐν ἐλευθέρᾳ κυκλοφορίᾳ εἰς τά Κράτη μέλη ἤ τήν Ἑλλάδα. Ἐν τούτοις, ἡ ὑπαγωγή τῶν ἐμπορευμάτων τούτων εἰς τό εὐεργέτημα τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων τελεῖ ὑπό τήν προϋπόθεσιν τῆς εἰσπράξεως ἐν τῷ Κράτει τῆς ἐξαγωγῆς εἰσφορᾶς, τῆς ὁποίας ὁ συντελεστής εἶναι ἴσος πρός ποσοστόν τῶν δασμῶν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου τῶν προβλεπομένων διά τά χρησιμοποιηθέντα εἰς τήν κατασκευήν αὐτῶν προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρῶν. Τό ποσοστόν αὐτόν, ὁρίζεται ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως δι' ἑκάστην καθοριζομένην ὑπ' αὐτοῦ χρονικήν περίοδον, ἐν συναρτήσει πρός τάς παρεχομένας εἰς τά ἐμπορεύματα δασμολογικάς μειώσεις ἐν τῷ Κράτει τῆς εἰσαγωγῆς. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει ὡσαύτως τόν τρόπον εἰσπράξεως τῆς κατά τά ἀνωτέρω εἰσφοράς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐν ἰσχύι ἐπί τοῦ θέματος κανόνων εἰς τάς συναλλαγάς μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν.

2. Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν οἱ ἐπί τοῦ θέματος κανόνες οἱ ἐφαρμοζόμενοι εἰς τό μεταξύ τῶν Κρατῶν-μελῶν ἐμπόριον ἤθελον τροποποιηθῆ, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως θά καθορίζη τάς ἐφαρμοστέας μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν νέας διατάξεις.

Ἄρθρον 9

Τά συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν τάς μεθόδους διοικητικῆς συνεργασίας διά τήν ἐφαρμογήν τῶν ἄρθρων 7 καί 8, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν καθοριζομένων ὑπό τῆς Κοινότητος μεθόδων ὅσον ἀφορᾶ τάς μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν συναλλαγάς ἐπί ἐμπορευμάτων.

Ἄρθρον 10

1. Ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος κρίνον ὅτι διαφοραί προκύπτουσαι ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς εἴτε τῶν τελωνειακῶν δασμῶν εἴτε τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν εἴτε οἱουδήποτε μέτρου ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ὡς καί οἱουδήποτε ἑτέρου μέτρου ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ἀπειλοῦν νά προκαλέσουν ἐκτροπάς εἰς τήν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου ἤ οἰκονομικάς δυσχερείας ἐπί τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ, προσφεύγει εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, τό ὁποῖον δύναται, ἐάν συντρέχῃ περίπτωσις, νά συστήση τάς καταλλήλους μεθόδους ἵνα ἀποφευχθοῦν αἱ δυνάμεναι νά προκύψουν ἐντεῦθεν ζημίαι.

2. Ὅταν ἐκδηλοῦνται ἐκτροπαί εἰς τήν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου ἤ οἰκονομικαί δυσχέρειαι, τό ἐνδιαφερόμενον μέρος δύναται, ἐφ' ὅσον θεωρεῖ ὅτι ἕνεκα τούτων ἐπιβάλλεται ἄμεσος ἐνέργεια, νά λάβῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τά ἀναγκαῖα μέτρα προστασίας, γνωστοποιοῦν ταῦτα εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, τό ὁποῖον δύναται νά ἀποφασίση ἐάν τό ἐνδιαφερόμενον μέρος δέον νά τροποποιήση ἤ νά καταργήση ταῦτα.

3. Κατά προετεραιότητα δέον νά ἐπιλέγωνται τά μέτρα, τά ἐπιφέροντα τήν μικροτέραν διαταραχήν εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συμφωνίας καί εἰς τήν ὁμαλήν ἀνάπτυξιν τῶν συναλλαγῶν.

4. Οὔχ ἧττον, πρό τοῦ τέλους τοῦ πρώτου ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος ἔχει τό δικαίωμα νά καταρτίση πίνακα προϊόντων ἀνηκόντων εἰς τήν ἀναφερομένην ἐν ἄρθρῳ 7 παράγραφος Ιβ κατηγορίαν, διά τά ὁποῖα φρονεῖ ὅτι, λόγω τῶν διαφορῶν τῶν τελωνειακῶν δασμῶν, ὑφίσταται κίνδυνος ἐκτροπῶν εἰς τήν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου καί συνεπῶς δέν δύναται νά ἐφαρμόση ἐπ' αὐτῶν ἀμέσως τάς διατά-

ξεις τοῦ Κεφαλαίου Ι, Τμῆμα Ι καί τοῦ Κεφαλαίου ΙΙ τοῦ παρόντος τίτλου. Οἱ πίνακες οὗτοι ἀνακοινοῦνται εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, τό ὁποῖον ἐξετάζει τούτους περιοδικῶς πρός τόν σκοπόν προοδευτικῆς καταργήσεως αὐτῶν.

Ἄρθρον 11

Κατά τήν διάρκειαν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου, τά συμβαλλόμενα μέρη προβαίνουν, κατά τό ἀναγκαῖον διά τήν καλήν λειτουργίαν τῆς Συνδέσεως μέτρον, εἰς προσέγγισιν τῶν νομοθετικῶν κανονιστικῶν καί διοικητικῶν αὐτῶν διατάξεων τελωνειακοῦ περιεχομένου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἤδη γενομένων ὑπό τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος προσεγγίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι
Τελωνειακή Ἕνωσις
Τμῆμα Ι. Κατάργησις τῶν τελωνειακῶν δασμῶν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν

Ἄρθρον 12

Τά συμβαλλόμενα μέρη δέν ἐπιβάλλουν ἔναντι ἀλλήλων νέους τελωνειακούς δασμούς ἤ φόρους ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος κατά τήν εἰσαγωγήν ἤ ἐξαγωγήν, οὐδέ προβαίνουν εἰς αὔξησιν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐφαρμοζομένων εἰς τάς μεταξύ αὐτῶν ἐμπορικάς σχέσεις κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Ἄρθρον 13

Οἱ τελωνειακοί δασμοί κατά τήν εἰσαγωγήν ὡς καί οἱ φόροι ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος, οἱ ἐν ἰσχύι μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος ἀφ' ἑνός καί τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου, καταργοῦνται ὑπ' αὐτῶν προοδευτικῶς κατά τούς ἐν ἄρθροις 14 καί 15 τῆς Συμφωνίας ὅρους.

Ἄρθρον 14

1. Δι' ἕκαστον προϊόν, ὁ δασμός βάσεως, ἐπί τοῦ ὁποίου δέον νά πραγματοποιηθοῦν ὑπό τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος αἱ διαδοχικαί μειώσεις, εἶναι ὁ ἐφαρμοζόμενος τήν 1ην Ἰανουαρίου 1957 δασμός, ὡς προβλέπεται ἐν ἄρθρῳ 14, παράγραφος 1, τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης.

2. Δι' ἕκαστον προϊόν, ὁ δασμός βάσεως, ἐπί τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλλάς δέον νά πραγματοποιήσῃ τάς διαδοχικάς μειώσεις, εἶναι ὁ πράγματι ἐφαρμοζόμενος ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν, κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

3. Ὁ ρυθμός τῶν πραγματοποιηθησομένων ὑπό τῶν συμβαλλομένων μερῶν μειώσεων καθορίζεται ὡς ἀκολούθως: Ἡ πρώτη μείωσις πραγματοποιεῖται κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἡ δευτέρα, ἡ τρίτη, ἡ τετάρτη, ἡ πέμπτη, ἡ ἕκτη καί ἡ ἑβδόμη μείωσις, διαδοχικῶς ἀνά 18μηνον. Ἡ ὀγδόη καί αἱ ἑπόμεναι μειώσεις πραγματοποιοῦνται καθ' ἕκαστον ἔτος.

4. Ἑκάστη μείωσις πραγματοποιεῖται δι' ἐλαττώσεως τοῦ δασμοῦ βάσεως ἑκάστου προϊόντος κατά 10%.

5. Οὐχ ἧττον, οἱ ὑπό τῶν Κρατῶν μελῶν ἐφαρμοζόμενοι ἔναντι τῆς Ἑλλάδος τελωνειακοί δασμοί ἤ φόροι ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νά εἶναι κατώτεροι τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐφαρμοζομένων ἔναντι ἀλλήλων.

Ἄρθρον 15

1. Κατά παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 6 καί 14, παράγραφοι 3 καί 4, ἡ Ἑλλάς, διά τάς ἀναγραφομένας εἰς τό Παράρτημα Ι τῆς Συμφωνίας δασμολογικάς κλάσεις, διά τάς ὁποίας κρίνεται ἀναγκαία μακροτέρα μεταβατική περίοδος, μειοῖ τούς δασμούς βάσεων ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος κατά τήν διάρκειαν μεταβατικῆς περιόδου εἴκοσι δύο ἐτῶν ὡς ἀκολούθως:

Κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας πραγματοποιεῖται μείωσις ἑκάστου δασμοῦ κατά 5%. Ἕτεραι τρεῖς μειώσεις, ἐκ 5% ἑκάστη, λαμβάνουν χώραν διαδοχικῶς ἀνά τριάκοντα μήνας.

Οἱ οὕτω μειωθησόμενοι δασμοί ἀποτελοῦν τούς δασμούς βάσεως διά τάς μεταγενεστέρας μειώσεις, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦνται ἀπό τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἔτους, κατά τούς προβλεπομένους ἐν ἄρθρῳ 14, παράγραφοι 3 καί 4 ρυθμόν καί ὅρους.

2. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τό δικαίωμα, κατά τά δύο πρῶτα ἔτη ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καί μέχρι συνολικοῦ ποσοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τό 3% τῆς ἀξίας τῶν προερχομένων ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν αὐτῆς κατά τό ἔτος 1958, νά τροποποιῇ τόν περιλαμβανόμενον εἰς τόν Παράρτημα Ι πίνακα, ὑπό τόν ὅρον ὅτι δέν ἤθελον αὐξηθῇ, συνεπείᾳ τούτου, ἡ συνολική ἀξία τήν ὁποίαν ἀντεπροσώπευεν ὁ πίναξ οὗτος κατά τό ἔτος 1958.

Αἱ μειώσεις δασμῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο διά τά προϊόντα, τά ἀρχικῶς ὑπαχθέντα εἰς τό καθεστώς προοδευτικῆς μειώσεως δασμῶν τοῦ ἄρθρου 14 καί μεταγενεστέρως μεταφερθέντα εἰς τόν πίνακα τόν περιλαμβανόμενον εἰς τό Παράρτημα Ι, διατηροῦνται ὡς μεταβατικαί.

Ὡς πρός τά ἀρχικῶς ἀναγεγραμμένα εἰς τόν πίνακα τοῦτον προϊόντα, τά ὁποῖα ἤθελον διαγραφῆ ἐξ αὐτοῦ, ἡ Ἑλλάς ἐφαρμόζει ἀμέσως τάς ἤδη γενομένας δυνάμεις τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 14 δασμολογικάς μειώσεις.

Ἄρθρον 16

1. Ἀνεξαρτήτως τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 14 καί 15, πᾶν συμβαλλόμενον μέρος δύναται νά ἀναστείλῃ ὁλικῶς ἤ μερικῶς τήν εἴσπραξιν δασμῶν ἐπί τῶν προϊόντων τῶν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου μέρους, τό ὁποῖον δέον νά εἰδοποιηθῇ περί τούτου.

2. Ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος δηλοῖ ὅτι εἶναι διατεθειμένον νά μειώσῃ τούς τελωνειακούς αὐτοῦ δασμούς ἔναντι τοῦ ἑτέρου, μέ ρυθμόν ταχύτερον τοῦ προβλεπομένου ἐν ἄρθροις 14 καί 15, ἐάν ἡ γενική οἰκονομική αὐτοῦ κατάστασις καί ἡ κατάστασις τοῦ οἰκείου τομέως τῷ ἐπιτρέπουν τοῦτο. Τό Συμβούλιον Συνδέσεως ἀπευθύνει καταλλήλους συστάσεις πρός τόν σκοπόν τοῦτον.

Ἄρθρον 17

1. Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 12 ἕως 16 συμπεριλαμβανομένου ἐφαρμόζονται ἐπί τῶν τελωνειακῶν δασμῶν ταμιευτικοῦ χαρακτῆρος.

2. Τά Κράτη μέλη καί ἡ Ἑλλάς γνωστοποιοῦν εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, εὐθύς ἅμα τῇ ἐνάρξει ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, τούς τελωνειακούς αὐτῶν δασμούς ταμιευτικοῦ χαρακτῆρος.

3. Τά Κράτη μέλη καί ἡ Ἑλλάς διατηροῦν τό δικαίωμα ἀντικαταστάσεως τῶν τελωνειακῶν τούτων δασμῶν ταμιευτικοῦ χαρακτῆρος δι' ἐσωτερικοῦ φόρου συμφώνου πρός τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 53 τῆς Συμφωνίας.

4. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐπί τῇ διαπιστώσει ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τελωνειακοῦ δασμοῦ ταμιευτικοῦ χαρακτῆρος προσκρούει ἐν Ἑλλάδι εἰς σοβαράς δυσχερείας, ἐπιτρέπει εἰς τήν χώραν ταύτην νά διατηρήσῃ τόν ἐν λόγῳ δασμόν, ὑπό τόν ὅρον τῆς καταργήσεως αὐτοῦ τό βραδύτερον ἓξ ἔτη ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Ἡ ἔγκρισις αὕτη δέον νά ζητηθῇ ἐντός δύο μηνῶν ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας. Ἡ Ἑλλάς δύναται νά διατηρήσῃ προσωρινῶς τούς ἐν λόγῳ δασμούς, μέχρι λήψεως ἀποφάσεως ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως.

Ἄρθρον 18

1. Κατά παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 6, 12 καί 14, ἡ

Ἑλλάς κατά τήν διάρκειαν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου ἀπολαύει τοῦ δικαιώματος νά ἐπαναφέρη, αὐξάνη ἤ ἐπιβάλλη τελωνειακούς δασμούς κατά τήν εἰσαγωγήν πρός τόν σκοπόν ὅπως εὐνοήση τήν δημιουργίαν νέων δραστηριοτήτων συμβαλλουσῶν εἰς τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας καί τήν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καί τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τά μέτρα αὐτά δύνανται νά ληφθοῦν ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα διά νά προστατεύσουν νέαν τινά μεταποιητικήν δραστηριότητα μή ὑφισταμένην ἐν Ἑλλάδι κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καί εὐνοήσουν τήν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Τά μέτρα ταῦτα δύνανται νά ἐφαρμοσθοῦν μόνον διά συγκεκριμένην τινά παραγωγήν.

2. Τά ἀνταποκρινόμενα εἰς τούς ὅρους τῆς παραγράφου 1 δασμολογικά μέτρα δέν δύνανται νά ἀναβιβάσουν ἑκάστην τῶν κλάσεων τάς ὁποίας θίγουν ἐπί τῶν ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τοῦ 25% κατ' ἀξίαν.

Τό σύνολον τῶν ληφθησομένων δυνάμει τοῦ ἄρθρου τούτου δασμολογικῶν μέτρων, δέν δύναται νά θίξη εἰσαγωγάς συνολικῆς ἀξίας ἀνωτέρας τοῦ 10% τῶν ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος κατά τό ἔτος 1958. Δι' ἕκαστον ἐκ τῶν προϊόντων, τά ὁποῖα θά θιγοῦν ἐκ τῶν δασμολογικῶν τούτων μέτρων, τό ποσόν ὅπερ ἄγεται εἰς χρέωσιν τῆς ἀνωτέρω μνημονευομένης συνολικῆς ἀξίας τοῦ 10%, εἶναι ἡ ἀξία τῶν ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν τοῦ προϊόντος τούτου κατά τό ἔτος 1958.

Πλήν ἀντιθέτου ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, ἡ περίοδος ἰσχύος τῶν μέτρων τούτων δέν δύναται νά ὑπερβῆ τά ἐννέα ἔτη.

3. Ἡ Ἑλλάς δέον νά γνωστοποιῆ εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως τά μέτρα τά ὁποῖα προτίθεται νά λάβη. Τό Συμβούλιον δύναται νά προβαίνη, ἐν σχέσει πρός ταῦτα, εἰς καταλλήλους συστάσεις, εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν πληροῦνται οἱ ἀπαριθμούμενοι εἰς τήν πρώτην παράγραφον ὅροι καί τρόποι.

4. Εἰς τό τέλος τῆς καθοριζομένης περιόδου ἰσχύος δι' ἕκαστον τῶν συμφώνως πρός τό παρόν ἄρθρον λαμβανομένων μέτρων, ὁ ἐφαρμοζόμενος δασμός δέον νά καταργηθῆ, ἐάν δέν ὑφίστατο προηγουμένως, ἤ νά ἐπανεχθῆ εἰς τό προγενέστερον αὐτοῦ ἐπίπεδον ἐφ' ὅσον πρόκειται περί αὐξήσεως. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ὑποβάλλεται ἐκ νέου εἰς τό καθεστώς τῶν δασμολογικῶν μειώσεων, εἰς τό ὁποῖον ὑπήγετο, καταργεῖται δέ τό βραδύτερον εἰς τό τέλος τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου.

Κατά τήν περίοδον ἰσχύος ἑκάστου τῶν δυνάμει τῶν προηγουμένων παραγράφων λαμβανομένων μέτρων, ἡ Ἑλλάς δύναται διά τά ἐκ τῶν μέτρων τούτων θιγομένα προϊόντα νά ἀναστέλλη τήν ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 20. Οὐχ ἧττον, τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον διά τά θιγόμενα προϊόντα, δέον νά ἐφαρμοσθῆ ἐξ ὁλοκλήρου τό βραδύτερον κατά τόν χρόνον κατά τόν ὁποῖον καταργοῦνται οἱ ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν δασμοί διά τά αὐτά προϊόντα.

5. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται νά ἀποφασίζη ὅτι τό ἀναγνωριζόμενον ἐν παραγράφῳ 1 δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος:

α) δύναται νά παραταθῆ πέραν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου.

β) δύναται νά περιλαμβάνη τήν λῆψιν δασμολογικῶν μέτρων, πέραν τοῦ μνημονευομένου ἐν παραγράφῳ 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου ὁρίου τοῦ 10%.

γ) δύναται νά περιλαμβάνη ἀντί αὐξήσεως ἤ ἐπιβολῆς δασμῶν, τήν δυνατότητα ἐπαναφορᾶς ποσοστώσεων, ὑπό τόν ὅρον ὅπως ἡ καθορισθησομένη ποσόστωσις μή εἶναι κατωτέρα τοῦ 60% τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος, τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατά τήν διάρκειαν τοῦ προηγουμένου ἔτους ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν εἰσαγωγῶν, κατά τό ἔτος 1958, τῶν προϊόντων τά ὁποῖα θίγονται ἐκ τῶν μέτρων ποσοστώσεως, δέον νά ἄγεται εἰς χρέωσιν τοῦ προβλεπομένου ἐν παραγράφῳ 2 παρόντος ἄρθρου συνολικοῦ ποσοῦ.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει τόν τρόπον λήψεως τῶν μέτρων τούτων καί τούς ὅρους τῆς καταργήσεως αὐτῶν.

6. Τά ὑπό τῆς Ἑλλάδος λαμβανόμενα, συμφώνως πρός τάς ἀνωτέρω διατάξεις, δασμολογικά μέτρα, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα ὕψωσιν τῶν ἐφαρμοζομένων δασμῶν ἐπί τῶν ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν εἰσαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τῶν ἐφαρμοζομένων ἐν Ἑλλάδι δασμῶν ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τρίτων χωρῶν.

7. Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου δέν ἐφαρμόζονται ἐπί τῶν περιλαμβανομένων εἰς τό Παράρτημα I τῆς Συμφωνίας προϊόντων.

Ἄρθρον 19

Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος καί ἡ Ἑλλάς καταργοῦν ἐναντι ἀλλήλων τούς ἐξαγωγικούς δασμούς καί τούς φόρους ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος τό βραδύτερον τέσσαρα ἔτη μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Τμῆμα II. Ἐφαρμογή τοῦ Κοινοῦ Τελωνειακοῦ Δασμολογίου ὑπό τῆς Ἑλλάδος

Ἄρθρον 20

1. Ἡ εὐθυγράμμισις τοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου τῆς Ἑλλάδος πρός τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον πραγματοποιεῖται ἐντός τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου, μέ ἀφετηρίαν τούς πράγματι ἐφαρμοζομένους ὑπό τῆς Ἑλλάδος δασμούς ἔναντι τρίτων χωρῶν, κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας ὡς ἀκολούθως:

α) Ὅσον ἀφορᾶ τάς δασμολογικάς κλάσεις, τῶν ὁποίων οἱ πράγματι ἐφαρμοζόμενοι ὑπό τῆς Ἑλλάδος δασμοί κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας δέν διαφέρουν πέραν τοῦ 15% ἐπί πλέον ἤ ἐπί ἔλαττον τῶν δασμῶν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου, οἱ τελευταῖοι οὗτοι δασμοί τίθενται εἰς ἐφαρμογήν κατά τόν χρόνον τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 14 τρίτης μειώσεως τῶν δασμῶν.

β) Εἰς τάς λοιπάς περιπτώσεις, ἡ Ἑλλάς ἐφαρμόζει ἀπό τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, δασμόν συνεπαγόμενον μείωσιν κατά 30% τῆς διαφορᾶς μεταξύ τοῦ πράγματι ἐφαρμοζομένου κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας καί τοῦ δασμοῦ τοῦ Κοινοῦ Δασμολογίου.

γ) Ἡ διαφορά αὕτη μειοῦται ἐκ νέου κατά 30% κατά τόν χρόνον τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 14 μειώσεως δασμῶν.

δ) Τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον ἐφαρμόζεται ἐξ ὁλοκλήρου κατά τόν χρόνον τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 14 δεκάτης μειώσεως δασμῶν.

2. Κατά παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τῆς προηγουμένης παραγράφου καί διά ἀναγραφόμενα εἰς τό Παράρτημα τῆς Συμφωνίας προϊόντα, ἡ Ἑλλάς προβαίνει εἰς τήν εὐθυγράμμισιν τοῦ δασμολογίου αὐτῆς ἐντός τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου, ὡς ἀκολούθως:

α) Ἡ διαφορά μεταξύ τῶν πράγματι ἐφαρμοζομένων δασμῶν κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας καί τῶν δασμῶν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου μειοῦται κατά 20% τουλάχιστον, ἑπτά καί ἥμισυ ἔτη, μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

β) Δι' ὅσας δασμολογικάς κλάσεις οἱ προκύπτοντες ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐδαφίου (α) τῆς παρούσης παραγράφου δασμοί δέν διαφέρουν πέραν τοῦ 15% ἐπί πλέον ἤ ἐπί ἔλαττον τῶν δασμῶν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου, οἱ τελευταῖοι οὗτοι δασμοί τίθενται εἰς ἐφαρμογήν κατά τήν ἔναρξιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους. Εἰς τάς λοιπάς περιπτώσεις, ἡ Ἑλλάς ἐφαρμόζει, ἀπό τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, δασμούς συνεπαγομένους μείωσιν κατά 30% τῆς διαφορᾶς μεταξύ τῶν δασμῶν τῶν προκυπτόντων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐδαφίου (α) τῆς παρούσης παραγράφου καί τῶν δασμῶν

τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου.

Ἡ διαφορά αὐτή μειοῦται ἐκ νέου κατά 30% κατά τήν ἔναρξιν τοῦ δεκάτου ὀγδόου ἔτους.

Τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον τίθεται εἰς ἐφαρμογήν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τό τέλος τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου ἔτους.

3. Δι' ἀριθμόν τινα εἰδῶν μή ἀντιπροσωπευόντων πλέον τοῦ 5% τῆς ἀξίας τῶν συνολικῶν αὐτῆς εἰσαγωγῶν κατά τό ἔτος 1958 καί κατόπιν διαβουλεύσεων εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, ἡ Ἑλλάς ἔχει τό δικαίωμα νά ἀναβάλη μέχρι τοῦ τέλους τῆς καθοριζομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου τάς μειώσεις τῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν τελωνειακῶν αὐτῆς δασμῶν, τάς ὁποίας θά ἔδει νά πραγματοποιήση συμφώνως πρός τάς προηγουμένας παραγράφους.

Δι' ἀριθμόν τινα προϊόντων μή ἀντιπροσωπευόντων πλέον τοῦ 3% τῆς ἀξίας τῶν συνολικῶν αὐτῆς εἰσαγωγῶν κατά τό ἔτος 1958 καί κατόπιν διαβουλεύσεων εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, ἡ Ἑλλάς ἔχει τό δικαίωμα νά διατηρήση καί μετά τήν λῆξιν τῆς καθοριζομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου τούς ἔναντι τρίτων χωρῶν δασμούς αὐτῆς εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τῶν προβλεπομένων ὑπό τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ διατήρησις δασμοῦ ὑψηλοτέρου τοῦ ἀναγραφομένου εἰς τό Κονόν τελωνειακόν Δασμολόγιον, δέον νά μή παραβλάπτη τήν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν ἐμπορευμάτων ἐντός τοῦ χώρου τῆς Συνδέσεως.

Εἰς περίπτωσιν ἐπιταχύνσεως τῆς εὐθυγραμμίσεως τοῦ δασμολογίου αὐτῆς πρός Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον, ἡ Ἑλλάς ὑποχρεοῦται νά μή ἀλλοιώση αἰσθητῶς τήν σημασίαν τῶν μηχανισμῶν τῆς Συμφωνίας καί νά λάβη ὑπ' ὄψιν τήν ἀκολουθουμένην ὑπό τῆς Κοινότητος εἰς τόν τομέα τοῦτον τακτικήν.

Ὅσον ἀφορᾶ τά ἀναγραφόμενα εἰς τό Παράρτημα I προϊόντα, τοιαύτη ἐπιτάχυνσις δέν δύναται νά λάβη χώραν πρό τοῦ τέλους τοῦ δωδεκάτου ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, ἄνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως.

4. Διά τούς δασμούς, διά τούς ὁποίους παρεσχέθη ἡ προβλεπομένη ἐν ἄρθρῳ 18 παράγραφος 4 ἐξουσιοδότησις, ἡ Ἑλλάς ἀπαλλάσσεται τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 1 καί 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου. Κατά τήν ἐκπνοήν τῆς ἐξουσιοδοτήσεως, ἡ Ἑλλάς ἐφαρμόζει τούς δασμούς οἱ ὁποῖοι θά προέκυπτον ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τούτων.

Ἄρθρον 21

1. Πρός διευκόλυνσιν τῆς εἰσαγωγῆς ὡρισμένων εἰδῶν ἐκ χωρῶν, μετά τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλάς συνδέεται διά διμερῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν, αὕτη ἔχει τό δικαίωμα, ἐάν ἡ λειτουργία τῶν συμφωνιῶν τούτων μετά τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν θίγεται αἰσθητῶς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς διατάξεων τῆς Συμφωνίας, νά παραχωρῆ δασμολογικάς ποσοστώσεις, ἐπί μειωμένῳ δασμῷ ἢ ἀτελείᾳ, κατόπιν προηγουμένης συγκαταθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως.

2. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὁ δασμός δασμολογικῆς τινος ποσοστώσεως δύναται νά εἶναι κατώτερος τοῦ πράγματι ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἐφαρμοζομένου ἐπί τῶν ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II
Κατάργησις τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν

Ἄρθρον 22

Οἱ ποσοτικοί περιορισμοί ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ὡς καί ἅπαντα τά μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἀπαγορεύονται μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ὑπό τήν ἐπιφύλαξιν τῶν κατωτέρω διατάξεων.

Ἄρθρον 23

1. Τά συμβαλλόμενα μέρη δέν ἐπιβάλλουν ἔναντι ἀλλήλων νέους ποσοτικούς περιορισμούς καί μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἐν τούτοις ἐφαρμόζεται:

α) Ὅσον ἀφορᾶ τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος, μόνον ὡς πρός τό ἐπίπεδον ἀπελευθερώσεως τῶν εἰσαγωγῶν, τό ὁποῖον ἔχουν παγιοποιήσει ἔναντι ἀλλήλων.

β) Ὅσον ἀφορᾶ τήν Ἑλλάδα, μόνον ὡς πρός τό ποσοστόν 60% τῶν ἰδιωτικῶν εἰσαγωγῶν αὐτῆς ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν, ὑπολογιζόμενον ἐπί τοῦ ἔτους βάσεως 1958. Τό ποσοστόν τοῦτο αὐξάνει εἰς 75% καί εἰς 80% τῶν αὐτῶν εἰσαγωγῶν, πέντε καί δέκα ἔτη μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἀντιστοίχως. Κατά τό τελευταῖον τοῦτον χρονικόν σημεῖον, ἡ Ἑλλάς θά καταβάλη προσπάθειαν ὅπως πραγματοποιήση ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἀπελευθερώσεως, τό ὁποῖον θά παγιοποιηθῆ ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν.

2. Κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας τά Κράτη μέλη ἀνακοινοῦν εἰς τήν Ἑλλάδα τούς πίνακας ἀπελευθερώσεως, τούς ὁποίους ἔχουν παγιοποιήσει ἔναντι ἀλλήλων. Οἱ πίνακες οὗτοι παγιοποιοῦνται ὡσαύτως καί ἔναντι τῆς Ἑλλάδος.

3. Ἐν ἔτος μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας ἡ Ἑλλάς ἀνακοινοῖ εἰς τήν Ἐπιτροπήν τῆς Κοινότητος τόν πίνακα τῶν ἀπελευθερωθέντων προϊόντων. Ὁ οὕτω ἀνακοινωθησόμενος πίναξ παγιοποιεῖται ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν. Ἡ Ἑλλάς θά ἀνακοινώση εἰς τήν Ἐπιτροπήν, εἰς τό τέλος τοῦ πέμπτου καί τοῦ δεκάτου ἔτους, τούς μεταγενεστέρους πίνακας προϊόντων, οἱ ὁποῖοι θά παγιοποιηθοῦν ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν.

4. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τό δικαίωμα νά ἐπαναφέρη ποσοτικούς περιορισμούς κατά τήν εἰσαγωγήν προϊόντων ἐλευθέρως εἰσαγομένων, ἀλλά τῶν ὁποίων ἡ ἐλευθερία εἰσαγωγῆς δέν ἔχει παγιοποιηθῆ συμφώνως πρός τό παρόν ἄρθρον. Αὗτη, ἐν τούτοις, εὐθύς ἅμα τῇ ἐπαναφορᾷ τῶν περιορισμῶν τούτων, ἀνοίγει ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν συνολικάς ποσοστώσεις τοιλάχιστον ἴσας πρός τό 75% τῶν ἐκ τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν κατά τό προηγούμενον τῆς ἐπαναφορᾶς ταύτης ἔτος. Αἱ ἀνωτέρω ποσοστώσεις ὑπάγονται εἰς τάς διατάξεις τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἄρθρου 26 τῆς Συμφωνίας.

5. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἑλλάς δέν ἐφαρμόζει ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν μεταχείρισιν ὀλιγώτερον εὐνοϊκήν τῆς ἔναντι τρίτων χωρῶν.

Ἄρθρον 24

Τά συμβαλλόμενα μέρη εἰς τάς ἔναντι ἀλλήλων συναλλαγάς δέν καθιστοῦν πλέον περιοριστικάς τάς ὑφισταμένας κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας ποσοστώσεις καί μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἄρθρον 25

1. Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος προβαίνουν εἰς κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπί τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν κατά τούς εἰς τάς ἑπομένας παραγράφους καθοριζομένους ὅρους.

2. Ἐν ἔτος μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας τά Κράτη μέλη ἀνοίγουν ἔναντι τῆς Ἑλλάδος διά τά μή ἀπελευθερωθέντα προϊόντα ποσοστώσεις ἴσας πρός τάς περιλαμβανομένας εἰς τάς ὑφισταμένας κατά τόν χρόνον ἐκεῖνον διμερεῖς συμφωνίας, ἢ ἐλλείψει τοιούτων, πρός τάς πραγματοποιηθείσας ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγάς κατά τό πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας.

3. Τρία ἔτη μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, τά Κράτη μέλη αὐξάνουν τάς οὕτω καθορισθείσας ποσοστώσεις, εἰς τρόπον ὥστε νά πραγματοποιηθῆ αὔξησις τῆς συνολικῆς ἀξίας αὐτῶν τουλάχιστον κατά 10% ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος. Καθ' ἕκαστον ἔτος, ἡ ἀξία αὕτη αὐξάνει κατά τήν αὐτήν ἀναλογίαν ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος.

'Από τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἑκάστη ποσόστωσις αὐξάνει καθ' ἕκαστον δεκαοκτάμηνον τουλάχιστον κατά 20% ἐν σχέσει πρός τήν προηγουμένην περίοδον.

4. Εἰς τάς περιπτώσεις μή ἀπελευθερωθέντων προϊόντων, τῶν ὁποίων οὐδεμία εἰσαγωγή ἐπραγματοποιήθη ἐξ 'Ελλάδος εἰς τά Κράτη μέλη κατά τήν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔτους ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, ὁ τρόπος χορηγήσεως καί διευρύνσεως τῶν ποσοστώσεων καθορίζεται διά κοινῆς συμφωνίας.

5. Ἅπαντες οἱ ὑπό τῶν Κρατῶν μελῶν ἐφαρμοζόμενοι ἔναντι τῆς 'Ελλάδος ποσοτικοί περιορισμοί ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν δέον νά καταργηθοῦν τό βραδύτερον εἴκοσι δύο ἔτη ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Ἄρθρον 26

1. 'Η 'Ελλάς προβαίνει εἰς τήν κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπί τῶν ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος εἰσαγωγῶν, κατά τούς εἰς τάς ἑπομένας παραγράφους καθοριζομένους ὅρους.

2. Ἓν ἔτος μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, καθορίζονται συνολικαί ποσοστώσεις ἀνοικταί ἄνευ διακρίσεως εἰς ἅπαντα τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος διά τήν εἰσαγωγήν προϊόντων, τῶν ὁποίων δέν εἶναι ἐλευθέρα ἡ εἰσαγωγή εἰς τήν 'Ελλάδα. Αἱ ποσοστώσεις αὗται καθορίζονται εἰς ποσόν ἴσον πρός τό τῶν εἰσαγωγῶν τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος κατά τήν διάρκειαν τοῦ προηγουμένου ἔτους.

3. 'Εάν αἱ ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν εἰσαγωγαί μή ἀπελευθερωθέντος προϊόντος δέν ἐξικνοῦται μέχρι τοῦ 7% τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τοῦ προϊόντος τούτου κατά τήν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔτους ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, καθορίζεται ποσόστωσις ἴση πρός τό 7% τῶν εἰσαγωγῶν τούτων, ἓν ἔτος μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

4. Τρία ἔτη μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἡ 'Ελλάς αὐξάνει τό σύνολον τῶν οὕτω καθορισθεισῶν συνολικῶν ποσοστώσεων εἰς τρόπον ὥστε νά πραγματοποιηθῆ αὔξησις τῆς συνολικῆς ἀξίας αὐτῶν τουλάχιστον κατά 10% ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος. Καθ' ἕκαστον ἔτος, ἡ ἀξία αὕτη, αὐξάνει κατά τήν αὐτήν ἀναλογίαν ἐν σχέσει πρός τό προηγούμενον ἔτος.

5. 'Από τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους κατά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ἑκάστη ποσόστωσις αὐξάνει καθ' ἕκαστον δεκαοκτάμηνον τουλάχιστον κατά 20% ἐν σχέσει πρός τήν προηγουμένην περίοδον.

6. Εἰς τάς περιπτώσεις μή ἀπελευθερωθέντων προϊόντων, τῶν ὁποίων οὐδεμία εἰσαγωγή ἐπραγματοποιήθη ἐν 'Ελλάδι κατά τήν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔτους ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, ὁ τρόπος χορηγήσεως καί διευρύνσεως τῶν ποσοστώσεων καθορίζεται διά κοινῆς συμφωνίας.

7. 'Οσάκις τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως διαπιστώνη ὅτι αἱ εἰσαγωγαί μή ἀπελευθερωθέντος προϊόντος κατά τήν διάρκειαν δύο διαδοχικῶν ἐτῶν ὑπῆρξαν κατώτεραι τῆς χορηγηθείσης ποσοστώσεως, αἱ ποσοστώσεις αὗται δέν δύνανται νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν διά τόν ὑπολογισμόν τῆς ὁλικῆς ἀξίας τῶν συνολικῶν ποσοστώσεων. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, ἡ 'Ελλάς καταργεῖ τάς ποσοστώσεις ἐπί τῶν ἐκ τῶν Κρατῶν μελῶν εἰσαγωγῶν τῶν εἰδῶν τούτων.

8. Ἅπαντες οἱ ποσοτικοί περιορισμοί ἐπί τῶν εἰς 'Ελλάδα εἰσαγωγῶν δέον νά καταργηθοῦν τό βραδύτερον εἴκοσι δύο ἔτη ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Ἄρθρον 27

Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος καί ἡ 'Ελλάς καταργοῦν πάντα τά μέτρα ἰσοδυνάμου πρός ποσοστώσεις ἀποτελέσματος τό βραδύτερον κατά τήν λῆξιν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀπευθύνει συστάσεις διά τάς βαθμιαίας προσαρμογάς, αἱ ὁποῖαι δέον νά πραγματοποιηθοῦν κατά τήν περίοδον ταύτην. Διά τάς προσαρμογάς ταύτας θά λάβη ὑπ' ὄψιν τάς γενομένας ἐπί τοῦ πεδίου τούτου ρυθμίσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν.

Τά συμβαλλόμενα μέρη γνωστοποιοῦν πρός ἄλληλα, εὐθύς ὡς τοῦτο εἶναι δυνατόν, καί τό βραδύτερον ἓξ μῆνας μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, πάντα τά εἰς τήν διάθεσιν αὐτῶν στοιχεῖα ὡς πρός τά μέτρα ἰσοδυνάμου πρός ποσοστώσεις ἀποτελέσματος.

Ἄρθρον 28

1. Οἱ ποσοτικοί περιορισμοί ἐπί τῶν ἐξαγωγῶν ὡς καί πᾶν μέτρον ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἀπαγορεύονται μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος καί ἡ 'Ελλάς καταργοῦν ἔναντι ἀλλήλων, τό βραδύτερον κατά τήν λῆξιν τῆς ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου, τούς ἐπί τῶν ἐξαγωγῶν ποσοτικούς περιορισμούς καί πᾶν μέτρον ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος.

2. Κατά παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τῆς προηγουμένης παραγράφου καί καθ' ὅσον ἀφορᾶ τά βασικά προϊόντα, ἡ 'Ελλάς, κατόπιν διαβουλεύσεων εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, δύναται νά διατηρήση ἤ νά εἰσαγάγη περιορισμούς ἐπί τῶν ἐξαγωγῶν, καθ' ὃ μέτρον εἶναι τοῦτον ἀναγκαῖον διά νά προωθηθῆ ἡ ἀνάπτυξις ὡρισμένων δραστηριοτήτων εἰς τήν ἑλληνικήν οἰκονομίαν ἤ διά νά ἀντιμετωπισθῆ ἐνδεχομένη σπάνις βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς.

Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, ἡ 'Ελλάς ἀνοίγει ἔναντι τῶν Κρατῶν μελῶν συνολικήν ποσόστωσιν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν προηγουμένων ἐτῶν καί τῆς ὁμαλῆς ἀναπτύξεως τῶν συναλλαγῶν, τῆς ἀπορρεούσης ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως.

Ἄρθρον 29

Ἕκαστον τῶν συμβαλλομένων μερῶν δηλοῖ ὅτι εἶναι διατεθειμένον νά καταργήση ἔναντι τοῦ ἑτέρου τούς κατά τήν εἰσαγωγήν καί ἐξαγωγήν ποσοτικούς αὐτοῦ περιορισμούς μέ ρυθμόν ταχύτερον τοῦ εἰς τά προηγούμενα ἄρθρα προβλεπομένου, ἐφ' ὅσον ἡ γενική οἰκονομική κατάστασις αὐτοῦ καί ἡ κατάστασις τῶν ἐπί μέρους τομέων τῷ ἐπιτρέπουν τοῦτο. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀπευθύνει πρός τόν σκοπόν τοῦτον συστάσεις πρός τά συμβαλλόμενα μέρη.

Ἄρθρον 30

Αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων ἄρθρων δέν ἀποτελοῦν κώλυμα διά τήν ἐπιβουλήν ἀπαγορεύσεων ἤ περιορισμῶν ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν ἐξαγωγῶν ἤ τῆς διαμετακομίσεως, δικαιολογουμένων ἐκ λόγων δημοσίας ἠθικῆς, δημοσίας τάξεως, δημοσίας ἀσφαλείας, προστασίας τῆς ὑγείας καί τῆς ζωῆς τῶν προσώπων καί τῶν ζώων ἤ προφυλάξεως τῶν φυτῶν, προστασίας τῶν ἐθνικῶν θησαυρῶν τῶν ἐχόντων καλλιτεχνικήν, ἱστορικήν ἤ ἀρχαιολογικήν ἀξίαν ἤ προστασίας τῆς βιομηχανικῆς καί ἐμπορικῆς ἰδιοκτησίας. Οὐχ ἧττον αἱ ἀπαγορεύσεις ἤ οἱ περιορισμοί οὗτοι δέον νά μήν ἀποτελοῦν μέσον αὐθαιρέτου διακρίσεως οὐδέ συγκεκαλυμμένον περιορισμόν εἰς τό ἐμπόριον μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Ἄρθρον 31

1. Τά συμβαλλόμενα μέρη διαρρυθμίζουν προοδευτικῶς τά ἐθνικά μονοπώλεια ἐμπορικοῦ χαρακτῆρος εἰς τρόπον ὥστε, κατά τήν ἐκπνοήν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου, νά ἐξασφαλισθῆ ὁ ἀποκλεισμός πάσης διακρίσεως μεταξύ 'Ελλήνων ὑπηκόων καί ὑπηκόων τῶν Κρατῶν μελῶν ὡς πρός τούς ὅρους προμηθείας καί διαθέσεως.

Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου ἐφαρμόζονται ἐπί παντός Ὀργανισμοῦ, μέσω τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλλάς ἤ Κράτος μέλος νόμῳ ἤ πράξει ἐλέγχει, κατευθύνει ἤ ἐπηρεάζει αἰσθητῶς ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τάς εἰσαγωγάς ἤ ἐξαγωγάς. Αἱ διατάξεις αὐται ἐφαρμόζονται ὡσαύτως καί εἰς τήν περίπτωσιν τῶν κατ' ἐκχώρησιν κρατικῶν μονοπωλίων.

2. Τά συμβαλλόμενα μέρη οὐδέν νέον μέτρον λαμβάνουν ἀντίθετον πρός τάς τιθεμένας ἐν παραγράφῳ 1 ἀρχάς ἤ περιορίζον τήν σημασίαν τῶν ἄρθρων τῶν σχετικῶν πρός τήν κατάργησίν τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καί τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

3. Διά τά προϊόντα τά ὑπαγόμενα ἐντός ἑνός ἤ πλειόνων Κρατῶν μελῶν εἰς ἐθνικόν μονοπώλιον ἐμπορικοῦ χαρακτῆρος ἤ εἰς κατ' ἐκχώρησιν κρατικόν μονοπώλιον, ὁ ρυθμός τῶν ἐν παραγράφῳ 1 προβλεπομένων μέτρων δέον νά εἶναι προσηρμοσμένος πρός τήν ἐν ἄρθρῳ 25 τῆς Συμφωνίας προβλεπομένην κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν διά τά ἴδια προϊόντα.

4. Ὁ τρόπος καί ὁ ρυθμός τῆς διαρρυθμίσεως τῶν διεπομένων ὑπό τοῦ παρόντος ἄρθρου ἑλληνικῶν μονοπωλίων ὡς καί τοῦ περιορισμοῦ ἐκ μέρους τῶν Κρατῶν μελῶν τῶν παρεμβαλλομένων εἰς τάς συναλλαγάς ἐμποδίων ὁρίζονται ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως τό βραδύτερον δύο ἔτη μετά τήν ἔναρξιν ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

Μέχρι λήψεως ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἑδαφίῳ προβλεπομένης ἀποφάσεως, τά Κράτη μέλη ἐφαρμόζουν ἐπί τῶν ὑπαγομένων ἐν Ἑλλάδα εἰς μονοπώλιον προϊόντων τήν μεταχείρισιν ἡ ὁποία προβλέπεται διά τά αὐτά προϊόντα τρίτων χωρῶν.

5. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἰσχύουν μόνον ἐφ' ὅσον συμβιβάζονται πρός τάς ὑφισταμένας διεθνεῖς συμφωνίας.

6. Αἱ διατατάξεις τῶν προηγουμένων παραγράφων δέν ἐφαρμόζονται ἐπί τῶν ἀναγραφομένων εἰς τό Παράρτημα II τῆς Συμφωνίας γεωργικῶν προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III
Γεωργία

Ἄρθρον 32

Τό καθεστώς τῆς Συνδέσεως ἐκτείνεται καί εἰς τήν γεωργίαν ὡς καί εἰς τό ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Ὡς γεωργικά προϊόντα νοοῦνται τά προϊόντα τά ἀπαριθμούμενα εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος II τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, ὡς οὗτος ἔχει ἤδη συμπληρωθῆ κατ' ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 38 παράγραφος 3 τῆς ρηθείσης Συνθήκης. Τά προϊόντα ταῦτα ἀποτελοῦν ἀντικείμενον τοῦ Παραρτήματος II τῆς Συμφωνίας.

Πλήν ἀντιθέτων διατάξεων ἐν ἄρθροις 33 ἕως 43 συμπεριλαμβανομένου, οἱ προβλεπόμενοι ὑπό τῆς Συμφωνίας κανόνες ἐφαρμόζονται εἰς τά γεωργικά προϊόντα.

Ἄρθρον 33

Ἡ λειτουργία καί ἀνάπτυξις τῆς Συνδέσεως ὡς πρός τά γεωργικά προϊόντα δέον νά συνοδεύεται ὑπό προοδευτικῆς ἐναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος καί τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος.

Κατά τόν καθορισμόν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ Κοινότης λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, κατά τρόπον ἀποτελεσματικόν, τήν ἰδιομορφίαν, τάς δυνατότητας καί τά συμφέροντα τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας.

Ἡ ἐναρμόνισις ἔχει ὡς σκοπόν νά ἐξασφαλίση τήν ἰσότητα μεταχειρίσεως τῶν προϊόντων τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν ἰδίων προϊόντων τῆς Ἑλλάδος εἰς τάς ἀγοράς τῶν συμβαλλομένων μερῶν καί λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τούς καθοριζομένους ἐν ἄρθρῳ 39 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης σκοπούς.

Ἡ ἐναρμόνισις τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος καί τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος δέον νά ἔχη πραγματοποιηθῆ τό βραδύτερον εἰς τό τέλος τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου καί κατά τό προβλεπόμενον ἐν ἄρθροις 35 καί 36 τρόπον.

Ἄρθρον 34

1. Πρός τόν σκοπόν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 33, ἐδάφιον 2, ἡ Ἑλλάς ἀνακοινοῖ εἰς τήν Κοινότητα πᾶν χρήσιμον στοιχεῖον περί τῆς γεωργικῆς αὐτῆς πολιτικῆς ὡς καί περί τῆς ἰδιομορφίας, τῶν δυνατοτήτων καί τῶν συμφερόντων τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας.

2. Ἡ Κοινότης ἀνακοινοῖ εἰς τήν Ἑλλάδα τάς ἐπί τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποβάλλονται ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἕν τῶν λοιπῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος, γνωμοδοτήσεις ἐπί τῶν προτάσεων τούτων, γνωμοδοτήσεις καί ἀποφάσεις τῶν λοιπῶν τούτων ὀργάνων.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει:

— Περί τῶν ἀνακοινώσεων, αἱ ὁποῖαι δέον νά γίνωνται ὅσον ἀφορᾶ τόν γεωργικόν τομέα, ὑπό τῆς Κοινότητος πρός τήν Ἑλλάδα, μετά τήν ὑποκατάστασιν τῶν κοινῶν ὀργανώσεων ἀγορᾶς εἰς τάς ἐθνικάς ὀργανώσεις.

— περί τῶν ἀνακοινώσεων, ὅσον ἀφορᾶ τόν γεωργικόν τομέα, αἱ ὁποῖαι δέον νά γίνωνται ὑπό τῆς Ἑλλάδος πρός τήν Κοινότητα.

— περί τοῦ χρόνου καθ' ὅν δέον νά γίνωνται αἱ ἀνακοινώσεις αὐται.

3. Διαβουλεύσεις λαμβάνουν χώραν εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐπί τῶν προτάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς καί ἐπί τῶν μέτρων, τά ὁποῖα ἡ Κοινότης καί ἡ Ἑλλάς προτίθενται νά λάβουν εἰς τόν γεωργικόν τομέα.

Ἄρθρον 35

Εὐθύς ὡς ἡ Κοινότης δηλώση ὅτι ὡς πρός προϊόν τι καθωρίσθησαν αἱ ἀφορῶσαι τήν θέσιν εἰς ἐφαρμογήν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Κοινότητος οὐσιώδεις διατάξεις, εἴτε διά τό ὅλον εἴτε διά τμῆμα τῆς μεταβατικῆς περιόδου, καί εὐθύς ὡς ἡ Ἑλλάς δηλώση ὅτι εἶναι ἑτοίμη νά προβῆ εἰς τήν ἐναρμόνισιν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει:

— περί τῶν ὅρων τῆς τοιαύτης ἐναρμονίσεως.

— περί τῶν ὅρων τῆς καταργήσεως τῶν περιορισμῶν εἰς τάς μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος συναλλαγάς.

— περί τῶν ὅρων τῆς ἐφαρμογῆς ὑπό τῆς Ἑλλάδος τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου.

Κατά τόν καθορισμόν τῶν ὅρων τούτων, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐμπνέεται ὑπό τῶν ἀρχῶν τῆς παρά τῆς Κοινότητος ἐπιλεγείσης διά τό ἐν λόγῳ προϊόν ὀργανώσεως ἀγορᾶς.

Ἄρθρον 36

1. Ἐάν ἡ δήλωσις τῆς Κοινότητος, περί ἧς τό ἄρθρον 35, ἀναφέρεται εἰς τόν καθορισμόν τῶν οὐσιωδῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν τήν θέσιν εἰς ἐφαρμογήν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς διά τό σύνολον τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει ἐντός προθεσμίας δύο ἐτῶν ἀπό τῆς δηλώσεως ταύτης, εἰς ἣν περίπτωσιν δέν ἔχει ληφθῆ ἐν τῷ μεταξύ ἀπόφασις βάσει τοῦ ἄρθρου 35, τό ἐφαρμοστέον κατά τήν ἐκπνοήν τῆς προθεσμίας ταύτης καθεστώς εἰς τάς μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν συναλλαγάς ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος.

Ἐάν δέν καθορισθῆ τό ἐν λόγῳ καθεστώς ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, τά συμβαλλόμενα μέρη εἶναι ἐλεύθερα, κατά τήν ἐκπνοήν τῆς προθεσμίας ταύτης, νά λάβουν πᾶν μέτρον τό ὁποῖον θεωροῦν κατάλληλον, ὑπό τόν ὅρον ὅπως τό ἐφαρμοζόμενον εἰς τάς συναλλαγάς ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ προϊοντος καθεστώς εἶναι τουλά-

χιστον ἐξ ἴσου εὐνοϊκόν πρός τό ἐφαρμοζόμενον εἰς τάς εἰσαγωγάς ἐκ Κρατῶν ἀπολαυόντων τῆς γενικῆς μεταχειρίσεως τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους.

Ἐάν αἱ εἰς τήν δήλωσιν τῆς Κοινότητος ἀναφερόμεναι διατάξεις τεθοῦν εἰς ἐφαρμογήν πρό τῆς ἐκπνοῆς τῆς προθεσμίας τῶν δύο ἐτῶν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως λαμβάνει τά ἀναγκαῖα μέτρα διά τήν διασφάλισιν μέχρι τέλους τῆς προθεσμίας ταύτης τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων εἰσαγωγῆς τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος.

2. Ἐάν ἡ δήλωσις τῆς Κοινότητος, περί ἧς τό ἄρθρον 35, ἀναφέρεται εἰς τόν καθορισμόν τῶν οὐσιωδῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν τήν θέσιν εἰς ἐφαρμογήν τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς διά τμῆμα τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐντός προθεσμίας ἑνός ἔτους ἀπό τῆς δηλώσεως ταύτης, καθορίζει, εἰς ἣν περίπτωσιν δέν ἔχει ληφθῆ ἐν τῷ μεταξύ ἀπόφασις βάσει τοῦ ἄρθρου 35, τό ἐφαρμοστέον, κατά τήν ἐκπνοήν τῆς ἐν λόγῳ προθεσμίας, καθεστώς εἰς τάς μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν συναλλαγάς ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος.

Ἐάν δέν καθορισθῆ τό καθεστώς τοῦτο ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, τά συμβαλλόμενα μέρη εἶναι ἐλεύθερα, κατά τήν ἐκπνοήν τῆς προθεσμίας ταύτης, νά λάβουν πᾶν μέτρον τό ὁποῖον θεωροῦν κατάλληλον, ὑπό τόν ὅρον ὅπως τό ἐφαρμοζόμενον εἰς τάς συναλλαγάς ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος καθεστώς εἶναι τουλάχιστον ἐξ ἴσου εὐνοϊκόν πρός τό ἐφαρμοζόμενον ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ Κρατῶν ἀπολαυόντων τῆς γενικῆς μεταχειρίσεως τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους.

Ἐάν αἱ εἰς τήν δήλωσιν τῆς Κοινότητος ἀναφερόμεναι διατάξεις τεθοῦν εἰς ἐφαρμογήν πρό τῆς ἐκπνοῆς τῆς προθεσμίας τοῦ ἑνός ἔτους, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως λαμβάνει τά ἀναγκαῖα μέτρα διά τήν διασφάλισιν μέχρι τέλους τῆς προθεσμίας ταύτης τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων εἰσαγωγῆς τοῦ ἐν λόγῳ προϊόντος.

3. Ἡ ἐκπνοή τῶν προβλεπομένων ὑπό τῶν ἀνωτέρω παραγράφων προθεσμιῶν δέν θίγει τήν ἐξουσίαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ὅπως λαμβάνη τάς προβλεπομένας ἐν ἄρθρῳ 35 ἀποφάσεις.

Ἄρθρον 37

1. Ἐπί τῇ προόψει τῆς ἐναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος καί τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος, τά συμβαλλόμενα μέρη ἐφαρμόζουν ἔναντι ἀλλήλων ὅσον ἀφορᾶ τά εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος III τῆς Συμφωνίας ἀναγραφόμενα προϊόντα τούς προβλεπομένους ἐν ἄρθροις 14, 17, 25, 26 καί 27 τῆς Συμφωνίας γενικούς κανόνας καταργήσεως τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καί ποσοστώσεων εἰσαγωγῆς ὡς καί τῶν φόρων καί μέτρων ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος.

2. Ὅσον ἀφορᾶ τά μή ἀναγραφόμενα εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος II γεωργικά προϊόντα καί κατά παρέκκλισιν τῶν ἄρθρων 13, 14, 15, 17, 25, 26 καί 27 τῆς Συμφωνίας, τά συμβαλλόμενα μέρη:

α) Δέν ἐπιβάλλουν ἔναντι ἀλλήλων νέους τελωνειακούς δασμούς ἤ φόρους ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος κατά τήν εἰσαγωγήν καί ἐξαγωγήν, οὐδέ προβαίνουν εἰς αὔξησιν τῶν ἐφαρμοζομένων εἰς τάς μεταξύ αὐτῶν ἐμπορικάς σχέσεις κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας.

β) Δέν ἐπιβάλλουν ἔναντι ἀλλήλων νέους ποσοτικούς περιορισμούς καί μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος κατά τήν εἰσαγωγήν ἤ ἐξαγωγήν, οὐδέ καθιστοῦν πλέον περιοριστικάς τάς ἐν ἰσχύι κατά τόν χρόνον ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας ποσοστώσεις καί τά μέτρα ἰσοδυνάμου πρός αὐτάς ἀποτελέσματος. Οὐχ ἧττον, ἡ ὑποχρέωσις μή ἐπιβολῆς νέων ποσοτικῶν περιορισμῶν καί μέτρων ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἰσχύει μόνον διά τά προϊόντα, τῶν ὁποίων ἡ ἀπελευθέρωσις ἔχει παγιοποιηθῆ συμφώνως πρός τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 23 καί δέν θίγει τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 28 παράγραφος 2.

3. Ὅσον ἀφορᾶ τά μή ἀναγραφόμενα εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος III γεωργικά προϊόντα:

α) Ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος ἐπεκτείνει ὑπέρ τοῦ ἑτέρου τάς δασμολογικάς παραχωρήσεις, τάς ὁποίας παρέχει εἰς τρίτας χώρας.

β) Ἐάν ἕν συμβαλλόμενον μέρος προβῆ εἰς κατάργησιν ἤ μείωσιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν, ὑποχρεοῦται νά ἐφαρμόση τήν αὐτήν μεταχείρισιν ἔναντι τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου μέρους.

4. Τό ἀναφερόμενον εἰς τάς προηγουμένας παραγράφους καθεστώς ἐφαρμόζεται μέχρι τῆς κατά τό ἄρθρον 35 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἤ μέχρι τῆς ἐκπνοῆς τῶν προβλεπομένων ἐν παραγράφοις 1 καί 2 τοῦ ἄρθρου 36 προθεσμιῶν δύο ἐτῶν καί ἑνός ἔτους ἀντιστοίχως.

Ἄρθρον 38

1. Μέχρι τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 35 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἤ μέχρις ἐκπνοῆς τῶν προθεσμιῶν δύο ἐτῶν καί ἑνός ἔτους τῶν προβλεπομένων ἐν παραγράφοις 1 καί 2 ἀντιστοίχως τοῦ ἄρθρου 36, ἡ Ἑλλάς, ὡς πρός τά ἀναγραφόμενα εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος III προϊόντα, εὐθυγραμμίζει πρός τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον τούς τελωνειακούς αὐτῆς δασμούς, κατά τάς προβλεπομένας ἐν ἄρθρῳ 20 ὅρους καί ρυθμόν.

2. Μέχρι τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 35 ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, ἡ Ἑλλάς ἔχει τό δικαίωμα νά ἀναβάλη τήν ἐφαρμογήν τοῦ Κοινοῦ τελωνειακοῦ Δασμολογίου ὡς πρός τά μή ἀναγραφόμενα εἰς τόν πίνακα τοῦ Παραρτήματος III γεωργικά προϊόντα.

Ἄρθρον 39

Αἱ διατάξεις τῶν σχετικῶν πρός τούς κανόνας ἀνταγωνισμοῦ ἄρθρων δέν ἐφαρμόζονται εἰς τήν παραγωγήν καί τό ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἰμή καθ' ὅ μέτρον καθορίζει τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, τό ὁποῖον ἀποφασίζει σχετικῶς, ἀφοῦ προηγουμένως ληφθοῦν αἱ ἀποφάσεις περί ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων ἀνταγωνισμοῦ εἰς τήν παραγωγήν καί τό ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐντός τῆς Κοινότητος.

Ἄρθρον 40

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως προβαίνει καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν μεταξύ ἄλλων τάς ἤδη ἀρξαμένας ἐναρμονίσεις.

Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης προκύπτει ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῶν συναλλαγῶν δέν πραγματοποιεῖται κατά τρόπον ἁρμονικόν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει περί τῶν ληπτέων μέτρων.

Τά μέτρα ταῦτα δύνανται νά ὁδηγήσουν ἰδίᾳ:

— εἰς συμπληρωματικήν ἀπελευθέρωσιν τῶν συναλλαγῶν κατά τήν διαδικασίαν τοῦ ἄρθρου 35·

— εἰς ἀναθεώρησιν τοῦ πίνακος τοῦ Παραρτήματος III.

Ἄρθρον 41

1. Ἐφ' ὅσον ἡ προοδευτική κατάργησις τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καί τῶν προοπτικῶν περιορισμῶν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν δύναται νά ὁδηγήση εἰς τιμάς τοιαύτας ὥστε νά τίθενται ἐν κινδύνῳ οἱ καθοριζόμενοι ἐν ἄρθρῳ 39 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης ἀντικειμενικοί σκοποί, ἐπιτρέπεται εἰς τήν Κοινότητα ἀφ' ἑνός, ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, καί εἰς τήν Ἑλλάδα ἀφ' ἑτέρου, ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, νά ἐφαρμόζουν διά τινά προϊόντα σύστημα ἐλαχίστων τιμῶν, κάτω τῶν ὁποίων αἱ εἰσαγωγαί δύνανται:

— εἴτε προσωρινῶς νά ἀναστέλλωνται ἤ μειοῦνται,

— εἴτε νά ἐπιτρέπωνται μόνον ὑπό τόν ὅρον ὅτι θά πραγματοποιοῦνται εἰς τιμήν ἀνωτέραν τῆς ὁρισθείσης ἐλαχίστης τοιαύτης διά τό ἐν λόγῳ προϊόν.

Εἰς τήν δευτέραν περίπτωσιν, αἱ ἐλάχισται τιμαί ὁρίζονται μή περιλαμβανομένων τῶν τελωνειακῶν δασμῶν.

2. Μέχρις ὅτου τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ἡ προβλεπομένη εἰς τήν προηγουμένην παράγραφον κοινή γεωργική πολιτική καί ἐφ' ὅσον ἡ προοδευτική κατάργησις τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καί τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν δύναται νά ὁδηγήση εἰς τιμάς τοιαύτας ὥστε νά τίθενται ἐν κινδύνῳ οἱ καθοριζόμενοι ἐν ἄρθρῳ 39 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης σκοποί, τά Κράτη μέλη θά δύνανται νά ἐφαρμόζουν ἔναντι τῆς Ἑλλάδος τάς ἀνωτέρω ἀναφερομένας διατάξεις, συμφώνως πρός τάς τιθεμένας ἀρχάς καί τόν προβλεπόμενον τρόπον ἐν ἄρθρῳ 68, παράγραφος 1 τῆς Συμφωνίας.

3. Κατά τήν λῆψιν τῶν κατ' ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῶν προηγουμένων παραγράφων μέτρων, δέον νά λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν τά ἀναγραφόμενα ἐν ἄρθρῳ 44, παράγραφος 2 καί 3 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης κριτήρια.

4. Αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων παραγράφων παραμένουν ἐν ἰσχύι μέχρι λήψεως τῆς ἐν ἄρθρῳ 35 προβλεπομένης ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἤ μέχρις ἐκπνοῆς τῶν προθεσμιῶν τῶν δύο ἐτῶν καί ἑνός ἔτους, τῶν προβλεπομένων ἐν ἄρθρῳ 36, παράγραφοι 1 καί 2 ἀντιστοίχως.

Ἄρθρον 42

Ἐάν Κράτος μέλος τῆς Κοινότητος ἐφαρμόση, βάσει τοῦ ἄρθρου 44 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, ἐλαχίστας τιμάς εἰσαγωγῆς προϊόντος τινός προελεύσεως τῶν λοιπῶν Κρατῶν μελῶν, ἐφαρμόζει τά αὐτά μέτρα καί ἐπί τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγῶν τοῦ αὐτοῦ προϊόντος.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτη, τό Κράτος μέλος πληροφορεῖ σχετικῶς τήν Ἑλλάδα, ὡς πράττει τοῦτο καί διά τά Κράτη μέλη.

Ἄρθρον 43

Ὁσάκις προϊόν τι ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ὀργανώσεως ἀγορᾶς ἤ οἱασδήποτε ἐσωτερικῆς ρυθμίσεως ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος ἤ ὑφίσταται ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τάς συνεπείας τοιαύτης ὀργανώσεως ὑπαρχούσης ὡς πρός ἄλλα προϊόντα καί ὁσάκις ἡ προκύπτουσα διαφορά τῆς τιμῆς τῶν χρησιμοποιουμένων πρώτων ὑλῶν ἐπιφέρει ζημίαν εἰς τήν ἀγοράν εἴτε ἑνός ἤ περισσοτέρων Κρατῶν μελῶν ἤ τῆς Κοινότητος, ἀφ' ἑνός, εἴτε τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου, δύναται νά ἐπιβληθῆ ἐπί τοῦ προϊόντος τούτου ὑπό τοῦ ἐνδιαφερομένου συμβαλλομένου μέρους ἀντισταθμιστικός φόρος κατά τήν εἰσαγωγήν ἐκτός ἐάν ἐπιβάλλεται ἀντισταθμιστικός φόρος κατά τήν ἐξαγωγήν.

Τό ὕψος καί ὁ τρόπος εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου ὁρίζονται ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως.

Μέχρις ὅτου τεθῆ εἰς ἐφαρμογήν ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου, τά συμβαλλόμενα μέρη δύνανται νά ὁρίσουν τό ὕψος καί τόν τρόπον εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ
Κυκλοφορία προσώπων καί ὑπηρεσιῶν

Ἄρθρον 44

Ἡ ἐλευθέρα κυκλοφορία τῶν ἐργαζομένων, ὡς αὕτη προκύπτει ἐκ τῶν ἄρθρων 48 καί 49 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης ἐξασφαλίζεται μεταξύ Ἑλλάδος καί τῶν Κρατῶν μελῶν κατά χρόνον καί τρόπον καθορισθησομένους ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, τό ἐνωρίτερον δέ κατά τήν λῆξιν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 τῆς Συμφωνίας μεταβατικῆς περιόδου.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται νά καθορίζη τό ἐφαρμοστέον μέχρι τῆς ἡμερομηνίας ταύτης καθεστώς εἰς τήν μεταξύ Ἑλλάδος καί Κρατῶν μελῶν κίνησιν τῶν ἐργαζομένων, ἐμπνεόμενον ἐκ τῶν ἀποφασιζομένων κατ' ἐφαρμογήν τοῦ Κεφαλαίου Ι τοῦ τίτλου ΙΙΙ τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης περί ἐλευθέρας κυκλοφορίας τῶν ἐργαζομένων καί λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τήν κατάστασιν τῆς ἀπασχολήσεως ἐν Ἑλλάδι.

Ἄρθρον 45

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει τόν τρόπον κατά τόν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς δύναται νά ἐπωφεληθῆ τῶν μέτρων τῶν λαμβανομένων κατ' ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 50 καί 128 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, ἀναφερομένων ἀντιστοίχως εἰς τήν ἀνταλλαγήν νέων ἐργαζομένων καί τήν ἐπαγγελματικήν κατάρτισιν.

Ἄρθρον 46

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται νά ἀντιμετωπίση τήν κατάρτισιν καί ἀνάπτυξιν προγραμμάτων τεχνικῆς βοηθείας ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τούς ἐργάτας. Ἀποφασίζει ὡσαύτως περί τῆς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρηματοδοτήσεως τῶν προγραμμάτων τούτων.

Ἄρθρον 47

Τά συμβαλλόμενα μέρη διευκολύνουν κατά τρόπον προοδευτικόν καί ἰσόρροπον τήν ἐγκατάστασιν Ἑλλήνων ὑπηκόων ἐντός τῆς Κοινότητος καί ὑπηκόων τῶν Κρατῶν μελῶν εἰς τό ἑλληνικόν ἔδαφος, συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῶν ἄρθρων 52 ἕως 56 συμπεριλαμβανομένου καί 58 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκην, ἐξαιρέσει τῶν σχετικῶν πρός τάς προθεσμίας καί τήν διαδικασίαν πραγματοποιήσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐγκαταστάσεως διατάξεων τῶν ἄρθρων τούτων.

Ἄρθρον 48

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει τόν ρυθμόν πραγματοποιήσεως καί τόν τρόπον ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ προηγουμένου ἄρθρου διά τάς διαφόρους κατηγορίας δραστηριοτήτων. Ἡ προοδευτική ἐφαρμογή τούτων λαμβάνει χώραν μετά τήν θέσιν ἐν ἰσχύι τῶν ἀντιστοίχων κατευθυντηρίων κανόνων, τῶν προβλεπομένων ἐν ἄρθροις 52 ἕως 56 συμπεριλαμβανομένου τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης καί λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἰδιαζούσης οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 49

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει διαρκούσης τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 τῆς Συμφωνίας μεταβατικῆς περιόδου, περί τῶν καταλλήλων μέτρων, τά ὁποῖα δέον νά ληφθοῦν πρός διευκόλυνσιν τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 50

1. Αἱ περί μεταφορῶν διατάξεις τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης ἐπεκτείνονται ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως εἰς τήν Ἑλλάδα κατά τούς καθοριζομένους ὑπ' αὐτοῦ ὅρους καί τρόπον, λαμβανομένης ἰδίᾳ ὑπ' ὄψιν τῆς γεωργαφικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος.

2. Αἱ πράξεις τῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος εἰς ἐκτέλεσιν τῶν περί μεταφορῶν ἄλλων, πλήν τῶν θαλασσίων καί ἐναερίων, διατάξεων τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, δύνανται νά ἐπεκταθοῦν εἰς τήν Ἑλλάδα, κατά τόν καθοριζόμενον ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως τρόπον.

3. Ἐάν τό Συμβούλιον τῆς Κοινότητος, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 84 παράγραφος 2 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, λάβη ἀπόφασιν ἀφορῶσαν τάς διά θαλάσσης καί ἀέρος μεταφοράς, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει ἐάν, κατά ποῖον μέτρον καί κατά ποίαν διαδικασίαν θά εἶναι δυνατόν νά ληφθοῦν μέτρα διά τήν ἑλληνικήν ναυτιλίαν καί ἀεροπορίαν.

ΤΙΤΛΟΣ IV
Διατάξεις περί ἀνταγωνισμοῦ, φορολογικῶν θεμάτων καί προσεγγίσεως τῶν νομοθεσιῶν

Ἄρθρον 51

Τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναγνωρίζουν ὅτι αἱ ἀρχαί, αἱ τιθέμεναι ἐν ἄρθροις 85, 86, 90 καί 92 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, δέον νά καταστοῦν ἐφαρμόσιμοι εἰς τάς ἐκ τῆς Συνδέσεως σχέσεις αὐτῶν.

Ἄρθρον 52

1. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καθορίζει, ἐντός προθεσμίας δύο ἐτῶν ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, τούς ὅρους καί τόν τρόπον ἐφαρμογῆς τῶν ἀναφερομένων εἰς τό προηγούμενον ἄρθρον.

2. Διά τήν ἐφαρμογήν τῆς παραγράφου 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου, τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναγνωρίζουν, ὅσον ἀφορᾶ τάς κρατικάς ἐνισχύσεις, ὅτι κατά τά πρῶτα δέκα ἔτη τῆς ἐν ἄρθρῳ 15 μεταβατικῆς περιόδου, ἡ Ἑλλάς δέον νά θεωρηθῆ ὡς εὑρισκομένη εἰς τήν κατάστασιν τήν προβλεπομένην ἐν παραγράφῳ 3α τοῦ ἄρθρου 92 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης καί ὅτι ἐκ τοῦ λόγου τούτου αἱ προοριζόμεναι νά εὐνοήσουν τήν οἰκονομικήν αὐτῆς ἀνάπτυξιν ἐνισχύσεις θεωροῦνται ὡς συμβιβαζόμεναι πρός τήν Σύνδεσιν, ἐφ' ὅσον δέν ἀλλοιοῦν τούς ὅρους τῶν συναλλαγῶν εἰς ἔκτασιν ἀντίθετον πρός τό κοινόν συμφέρον τῆς Συνδέσεως.

Κατά τήν λῆξιν τῆς προαναφερθείσης περιόδου τῶν δέκα ἐτῶν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τήν κατά τόν χρόνον ἐκεῖνον οἰκονομικήν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφασίζει, ἐάν εἶναι ἀναγκαῖον, νά παρατείνη τήν ἰσχύν τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ προηγουμένῳ ἐδαφίῳ διατάξεων.

Ἄρθρον 53

1. Οὐδέν συμβαλλόμενον μέρος πλήττει ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τά προϊόντα τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου μέρους δι' ἐσωτερικῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων οἱασδήποτε φύσεως, ἀνωτέρων τῶν πληττουσῶν ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τά ὅμοια ἐθνικά προϊόντα.

Οὐδέν συμβαλλόμενον μέρος πλήττει τά προϊόντα τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου μέρους δι' ἐσωτερικῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων συνεπαγομένων ἔμμεσον προστασίαν παραγωγῆς ἑτέρων εἰδῶν.

Τά συμβαλλόμενα μέρη καταργοῦν, τό βραδύτερον κατά τήν ἀρχήν τοῦ τρίτου ἔτους ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, τάς ἀντιτιθεμένας εἰς τούς ἀνωτέρω κανόνας διατάξεις, τάς ὑφισταμένας κατά τήν ἔναρξιν τῆς ἰσχύος ταύτης.

2. Εἰς τάς μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν συναλλαγάς τά ἐξαγόμενα προϊόντα δέν δύνανται νά τύχουν τοῦ εὐεργετήματος ἐπιστροφῆς ἀνωτέρας τῶν ἐπιβληθεισῶν εἰς αὐτά ἀμέσως ἤ ἐμμέσως ἐσωτερικῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων.

3. Τά συμβαλλόμενα μέρη, τά ὁποῖα εἰσπράττουν σωρευτικῶς τόν φόρον ἐπί τοῦ κύκλου τῶν ἐργασιῶν καθ' ὅλα τά στάδια τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας, δύνανται, διά τάς ἐσωτερικάς φορολογικάς ἐπιβαρύνσεις διά τῶν ὁποίων πλήττουν τά εἰσαγόμενα προϊόντα ἤ διά τάς ἐπιστροφάς τάς ὁποίας παρέχουν εἰς τά ἐξαγόμενα προϊόντα, νά προβαίνουν εἰς τόν καθορισμόν μέσων συντελεστῶν κατά προϊόν ἤ ὁμάδα προϊόντων, μή θιγομένων ἐν τούτοις τῶν εἰς τάς προηγουμένας παραγράφους τιθεμένων ἀρχῶν.

4. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐποπτεύει τήν ἐφαρμογήν τῶν προηγουμένων διατάξεων, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τήν ἐπί τοῦ πεδίου εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται τό παρόν ἄρθρον κεκτημένην πεῖραν τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Ἄρθρον 54

Εἰς τάς συναλλαγάς μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καί καθ' ὅσον ἀφορᾶ φόρους ἄλλους πλήν τῶν φόρων ἐπί τοῦ κύκλου ἐργασιῶν, τῶν φόρων καταναλώσεως καί τῶν λοιπῶν ἐμμέσων φόρων, δέν δύνανται νά παρασχεθοῦν ἀπαλλαγαί καί ἐπιστροφαί κατά τήν ἐξαγωγήν οὐδέ νά θεσπισθοῦν συμψηφιστικοί φόροι κατά τήν εἰσαγωγήν, εἰ μή μόνον ἐφ' ὅσον τά ἀντιμετωπιζόμενα μέτρα ἔχουν ἐγκριθῆ προηγουμένως ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως διά περιωρισμένην χρονικήν περίοδον.

Ἄρθρον 55

Τά συμβαλλόμενα μέρη δύνανται νά ἀναλάβουν τά μέτρα διασφαλίσεως, τά ὁποῖα θεωροῦν ἀναγκαῖα διά τήν ἀντιμετώπισιν δυσχερειῶν προκυπτουσῶν εἴτε λόγω ἐλλείψεως ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἐπί τῶν προβλεπομένων ἐν ἄρθροις 52 καί 53 θεμάτων, εἴτε λόγω μή ἐφαρμογῆς τῶν ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἀποφασισθέντων ἐπί τῶν αὐτῶν θεμάτων μέτρων.

Ἄρθρον 56

1. Ἐάν κατά τήν διάρκειαν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 15 τῆς Συμφωνίας μεταβατικῆς περιόδου, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως τῇ αἰτήσει τῶν συμβαλλομένων μερῶν διαπιστώση πράξεις ντάμπιγκ εἰς τάς σχέσεις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος, ἀπευθύνει συστάσεις εἰς τόν ἐνεργήσαντα ἤ τούς ἐνεργήσαντας τάς πράξεις ταύτας, ἵνα τεθῆ τέρμα εἰς αὐτάς.

Τό ζημιούμενον μέρος δύναται, ἀφοῦ πληροφορήση περί τούτου τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, νά λάβη τά κατάλληλα μέτρα προστασίας εἰς τάς περιπτώσεις εἰς τάς ὁποίας:

α) τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως οὐδεμίαν ἔλαβε ἀπόφασιν δυνάμει τοῦ ἀνωτέρου πρώτου ἐδαφίου, ἐντός προθεσμίας τριῶν μηνῶν ἀπό τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως,

β) συνεχίζονται αἱ πράξεις ντάμπιγκ παρά τήν διαβίβασιν τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ προηγουμένῳ ἐδαφίῳ συστάσεων.

Ἐάν τά μέτρα προστασίας ἐλήφθησαν εἰς τήν προβλεπομένην ὑπό στοιχεῖον (α) τοῦ δευτέρου ἐδαφίου περίπτωσιν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται, ἀνά πᾶσαν στιγμήν, νά ἀποφασίση ὅτι τό ζημιούμενον μέρος δέον νά ἀναστείλη τά ἐν λόγῳ μέτρα προστασίας ἐν ἀναμονῇ τῆς διαβιβάσεως τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ πρώτῳ ἐδαφίῳ συστάσεων.

Ἐάν τά μέτρα προστασίας ἐλήφθησαν εἰς τήν προβλεμομένην ὑπό στοιχεῖον (β) τοῦ δευτέρου ἐδαφίου περίπτωσιν, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται, τῇ αἰτήσει ἑνός συμβαλλομένου μέρους ἤ αὐτεπαγγέλτως, νά συστήση εἰς τό ζημιούμενον μέρος τήν ἄρσιν ἤ τροποποίησιν τῶν ἐν λόγῳ μέτρων προστασίας κατά τούς ὑπ' αὐτοῦ καθοριζομένους ὅρους καί τρόπον.

2. Τά προϊόντα καταγωγῆς οἱουδήποτε συμβαλλομένου μέρους ἤ τά εὑρισκόμενα ἐν αὐτῷ ἐν ἐλευθέρᾳ κυκλοφορίᾳ καί τά ὁποῖα ἐξήχθησαν εἰς τό ἕτερον συμβαλλόμενον μέρος γίνονται δεκτά πρός ἐπανεισαγωγήν εἰς τό ἔδαφος τοῦ πρώτου ἄνευ ἐπιβολῆς οἱουδήποτε τελωνειακοῦ δασμοῦ, ποσοτικοῦ περιορισμοῦ ἤ μέτρου ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀπευθύνει εἰς τά συμβαλλόμενα μέρη τάς συστάσεις τάς ὁποίας κρίνει χρησίμους πρός συμπλήρωσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης παραγράφου, ἵνα ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐφαρμογή αὐτῶν, ἐμπνεόμενον ἐκ τῆς πείρας τήν ὁποίαν ἀπέκτησαν τά συμβαλλόμενα μέρη εἰς τό πεδίον τό ὁποῖον ἀναφέρεται τό παρόν ἄρθρον.

Ἄρθρον 57

Ὡς πρός τά μή καλυπτόμενα ὑπό τῶν διατάξεων τῆς παρούσης Συμφωνίας πεδία, τά ὁποῖα ἔχουν ἄμεσον ἐπίπτωσιν ἐπί τῆς λειτουργίας τῆς Συνδέσεως ἤ ὡς πρός τά πεδία τά ὁποῖα καλύπτονται μέν ὑπό τῶν διατάξεων τούτων ἄνευ προβλέψεως ὅμως εἰδικῆς διαδικασίας, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται νά ἀπευθύνῃ συστάσεις πρός τά συμβαλλόμενα μέρη, καλοῦν ταῦτα νά λάβουν μέτρα τείνοντα εἰς προσέγγισιν τῶν νομοθετικῶν, κανονιστικῶν ἤ διοικητικῶν διατάξεων.

ΤΙΤΛΟΣ V
Οἰκονομική πολιτική

Ἄρθρον 58

1. Ἕκαστον συμβαλλόμενον Κράτος ἐφαρμόζει τήν ἐπιβαλλομένην οἰκονομικήν πολιτικήν πρός ἐξασφάλισιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ γενικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν αὐτοῦ καί διατήρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τό νόμισμα αὐτοῦ, διασφαλίζον ἐν ταυτῷ τήν συνεχῆ καί ἰσόρροπον ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ ὑπό τό καθεστώς σταθερότητος τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἐφαρμόζει ρυθμιστικήν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καί εἰδικώτερον δημοσιονομικήν καί νομισματικήν πολιτικήν πρός ἐπίτευξιν τῶν ἀντικειμενικῶν τούτων σκοπῶν.

2. Τά συμβαλλόμενα Κράτη προέρχονται τακτικῶς εἰς διαβουλεύσεις εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως πρός συντονισμόν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπί τῶν πεδίων τούτων.

3. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως συνιστᾶ, ἐάν παρίσταται ἀνάγκη, εἰς τά συμβαλλόμενα Κράτη τά κατάλληλα διά τήν περίστασιν μέτρα.

Ἄρθρον 59

Ἕκαστον συμβαλλόμενον Κράτος χειρίζεται τήν πολιτικήν αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν συναλλαγματικήν ἰσοτιμίαν, ὡς πρόβλημα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἄρθρον 60

1. Εἰς τήν περίπτωσιν δυσχερειῶν ἤ σοβαρᾶς ἀπειλῆς δυσχερειῶν εἰς τό ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν τῆς Ἑλλάδος προερχομένων εἴτε ἐξ ἐλλείψεως ἰσορροπίας εἰς τό γενικόν ἰσοζύγιον, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος τό ὁποῖον αὕτη διαθέτει καί δυναμένων νά θέσουν εἰς κίνδυνον τήν πραγματοποίησιν τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς Συμφωνίας, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως προβαίνει ἄνευ ἀναβολῆς εἰς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως ὡς καί τῶν ἐνεργειῶν εἰς τάς ὁποίας ἡ Ἑλλάς προῆλθεν ἤ δύναται νά προέλθῃ συμφώνως πρός τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 58, χρησιμοποιοῦσα ὅλα τά εἰς διάθεσιν αὐτῆς μέσα. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ὑποδεικνύει τά μέτρα, τῶν ὁποίων συνιστᾶ τήν ἐκατέρωθεν υἱοθέτησιν, ἵνα καταστῇ δυνατόν εἰς τήν Ἑλλάδα νά ἀντιμετωπίσῃ τάς δυσχερείας ταύτας.

Ἐάν αἱ ἐνέργειαι εἰς τάς ὁποίας ἡ Ἑλλάς προῆλθε καί τά ὑποδειχθέντα ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως μέτρα δέν εἶναι ἐπαρκῆ πρός ἐξομάλυνσιν τῶν ἀντιμετωπιζομένων ἤ ἐπαπειλουμένων δυσχερειῶν, ἡ Ἑλλάς δύναται νά λάβῃ συντηρητικῶς τά ἀναγκαῖα μέτρα διασφαλίσεως.

2. Εἰς περίπτωσιν δυσχερειῶν ἤ σοβαρᾶς ἀπειλῆς δυσχερειῶν εἰς τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν Κράτους μέλους τά ὄργανα τῆς Κοινότητος θέτουν εἰς κίνησιν τήν προβλεπομένην ἐν ἄρθρῳ 108 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης διαδικασίαν. Τό ἐν δυσχερείαις Κράτος μέλος δύναται νά λάβῃ τά ἀναγκαῖα μέτρα διασφαλίσεως κατά τούς προβλεπομένους ὑπό τῆς συνθήκης ὅρους.

Τά μέτρα διασφαλίσεως δέον νά ἐπιφέρουν τό ἐλάχιστον ὅριον διαταραχῆς εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνδέσεως καί νά μή ὑπερβαίνουν τήν αὐστηρῶς ἀπαραίτητον ἔκτασιν πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ἐμφανισθεισῶν δυσχερειῶν.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δέον νά ἐνημεροῦται ἐπί τῶν μέτρων διασφαλίσεως τά ὁποῖα θίγουν τάς συναλλαγάς καί τάς πληρωμάς μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος, τό βραδύτερον κατά τόν χρόνον τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος αὐτῶν. Ἐντός ἓξ μηνῶν προβαίνει εἰς ἐξέτασιν τῆς ἐπιπτώσεως τῶν μέτρων τούτων ἐπί τῆς λειτουργίας τῆς Συμφωνίας.

Ἄρθρον 61

1. Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος καί ἡ Ἑλλάς ἀναλαμβάνουν τήν ὑποχρέωσιν ὅπως ἐγκρίνουν τάς σχετικάς πρός τάς ἀνταλλαγάς ἐμπορευμάτων ὑπηρεσιῶν καί κεφαλαίων ὡς καί τάς μεταφοράς κεφαλαίων καί μισθῶν πληρωμάς εἰς τό νόμισμα τῆς χώρας εἰς τήν ὁποίαν διαμένουν ὁ πιστωτής καί οἱ δικαιοῦχοι, κατά τό μέτρον τῆς, κατ' ἐφαρμογήν τῆς Συμφωνίας, ἀπελευθερώσεως ἔναντι ἀλλήλων τῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, ὑπηρεσιῶν, κεφαλαίων καί προσώπων.

Τά συμβαλλόμενα μέρη δηλοῦν ὅτι εἶναι διατεθειμένα νά προβοῦν εἰς ἀπελευθέρωσιν τῶν πληρωμῶν αὐτῶν εὐρυτέραν τῆς εἰς τό προηγούμενον ἐδάφιον προβλεπομένης, ἐφ' ὅσον ἡ οἰκονομική κατάστασις, ἐν γένει, καί εἰδικώτερον ἡ κατάστασις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν αὐτῶν, τοῖς ἐπιτρέπουν τοῦτο.

2. Καθ' ὅ μέτρον αἱ ἀνταλλαγαί ἐμπορευμάτων καί ὑπηρεσιῶν καί ἡ κίνησις κεφαλαίων περιορίζονται μόνον διά περιορισμῶν εἰς τάς σχετικάς πληρωμάς, ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν ἐπί τῷ τέλει τῆς βαθμιαίας καταργήσεως τῶν περιορισμῶν τούτων, αἱ σχετικαί πρός τήν κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν, πρός παροχήν ὑπηρεσιῶν καί πρός τήν κίνησιν κεφαλαίων, διατάξεις.

3. Τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναλαμβάνουν τήν ὑποχρέωσιν ὅπως μή καταστήσουν πλέον περιοριστικόν, ἐκτός προηγουμένης συγκαταβάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως, τό ἐφαρμοζόμενον ὑπ' αὐτῶν καθεστώς ἐπί τῶν μεταφορῶν συναλλάγματος τῶν σχετικῶν πρός τάς ἀπαριθμουμένας εἰς τό Παράρτημα IV τῆς Συμφωνίας ἀδήλους συναλλαγάς.

4. Ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, τά συμβαλλόμενα μέρη συμφωνοῦν ἐπί τῶν ληπτέων μέτρων, ἵνα καταστῇ δυνατή ἡ πραγματοποίησις τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ πληρωμῶν καί μεταφορῶν συναλλάγματος.

Ἄρθρον 62

Τά συμβαλλόμενα μέρη προέρχονται εἰς διαβουλεύσεις πρός τόν σκοπόν ὅπως διευκολύνουν τήν μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος κίνησιν κεφαλαίων συμβαλλόντων εἰς τήν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τῆς Συμφωνίας.

Καταβάλλουν προσπαθείας πρός ἐξεύρεσιν παντός μέσου προωθοῦντος τάς ἐν Ἑλλάδι ἐπενδύσεις κεφαλαίων προερχομένων ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος καί δυναμένων νά συμβάλουν εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Οἱ μόνιμοι κάτοικοι ἑκάστου Κράτους μέλους ἀπολαύουν παντός πλεονεκτήματος, ἰδίᾳ συναλλαγματικοῦ καί φορολογικοῦ χαρακτῆρος, ἀφορῶντος τήν μεταχείρισιν τῶν ξένων κεφαλαίων, τό ὁποῖον ἡ Ἑλλάς παραχωρεῖ εἰς ἕτερον Κράτος μέλος ἤ εἰς τρίτην χώραν.

Ἄρθρον 63

Τά συμβαλλόμενα μέρη καταβάλλουν προσπαθείας ὅπως μή εἰσαγάγουν νέους περιορισμούς συναλλάγματος θίγοντας τήν μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῆς Ἑλλάδος κίνησιν κεφαλαίων ὡς καί τάς σχετικάς πρός τήν κίνησιν ταύτην τρεχούσας πληρωμάς καί ὅπως μή καταστήσουν πλέον περιοριστικόν τό ὑφιστάμενον καθεστώς.

Τά συμβαλλόμενα μέρη ἁπλοποιοῦν καθ' ὅλον τό μέτρον τοῦ

δυνατοῦ, τάς διατυπώσεις ἐγκρίσεως καί ἐλέγχου, τάς ἐφαρμοστέας εἰς τήν συνομολόγησιν ἤ πραγματοποίησιν συναλλαγῶν ἤ μεταφορῶν κεφαλαίων καί, τυχούσης περιπτώσεως, συμφωνοῦν ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς τοιαύτης ἁπλοποιήσεως.

Ἄρθρον 64

1. Τά συμβαλλόμενα μέρη συμφωνοῦν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Συνδέσεως ἵνα ἐξασφαλίζουν, κατά τήν διάρκειαν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου, τόν συντονισμόν τῆς ἐμπορικῆς αὐτῶν πολιτικῆς ἔναντι τρίτων χωρῶν, ἰδίᾳ ἐπί τῶν πεδίων εἰς τά ὁποῖα ἀναφέρεται τό ἄρθρον 113, παράγραφος 1, τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης.

Πρός τοῦτο ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος παρέχει, τῇ αἰτήσει τοῦ ἑτέρου, πᾶσαν χρήσιμον πληροφορίαν ἐπί τῶν ὑπ' αὐτοῦ συναπτομένων συμφωνιῶν τῶν περιεχουσῶν δασμολογικάς ἤ ἐμπορικάς διατάξεις, ὡς καί ἐπί τῶν τροποποιήσεων, τάς ὁποίας ἐπιφέρει εἰς τό καθεστώς τῶν ἐξωτερικῶν αὐτοῦ συναλλαγῶν.

Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν αἱ τροποποιήσεις ἤ αἱ συμφωνίαι αὗται θά εἶχον ἄμεσον καί ἰδιαιτέραν ἐπίπτωσιν ἐπί τῆς λειτουργίας τῆς παρούσης Συμφωνίας, θά προηγοῦνται διαβουλεύσεις εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως, ἵνα ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τά συμφέροντα τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

2. Κατά τήν ἐκπνοήν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 6 μεταβατικῆς περιόδου, ἡ Κοινότης καί ἡ Ἑλλάς ἐνισχύουν ἐντός τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως τόν συντονισμόν τῆς ἐμπορικῆς αὐτῶν πολιτικῆς, ἵνα καταλήξουν εἰς ἐμπορικήν πολιτικήν στηριζομένην ἐπί ὁμοιομόρφων ἀρχῶν.

3. Εἰς τάς περιπτώσεις συνάψεως συμφωνιῶν προσχωρήσεως εἰς τήν Κοινότητα ἤ συνδέσεως μετ' αὐτῆς, δέον νά λαμβάνωνται πλήρως ὑπ' ὄψιν τά ὑπό τῆς παρούσης Συμφωνίας καθοριζόμενα ἀμοιβαῖα συμφέροντα πρός τοῦτο θά λαμβάνουν χώραν αἱ προσήκουσαι διαβουλεύσεις.

Εἰς τάς περιπτώσεις συνδέσεως, ἡ ρύθμισις τῶν σχέσεων μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς συνδεομένης χώρας δύναται νά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συμφωνίας κατόπιν διαβουλεύσεων μετά τῆς Κοινότητος.

Εἰς τάς περιπτώσεις προσχωρήσεως οὐδέν δικαίωμα ἤ ὑποχρέωσις δύναται νά προκύψῃ διά τήν Ἑλλάδα εἰμή κατόπιν συνάψεως μετ' αὐτῆς προσθέτου Πρωτοκόλλου. Αἱ ἀναγκαῖαι προσαρμογαί τῆς παρούσης Συμφωνίας θά συμφωνοῦνται ὑπό τῶν συμβαλλομένων μερῶν. Ταῦτα λαμβάνουν πρός τοῦτο ἀντιστοίχως τά ἀναγκαῖα μέτρα συμφώνως πρός τούς καταστατικούς αὐτῶν κανόνας.

ΤΙΤΛΟΣ VI
Γενικαί καί τελικαί διατάξεις

Ἄρθρον 65

1. Διά τήν πραγματοποίησιν τῶν καθοριζομένων διά τῆς παρούσης Συμφωνίας σκοπῶν καί εἰς τάς προβλεπομένας ὑπό ταύτης περιπτώσεις, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἔχει τήν ἐξουσίαν νά λαμβάνῃ ἀποφάσεις. Ἑκάτερον τῶν μερῶν ὑποχρεοῦται νά λαμβάνῃ τά μέτρα, τά ὁποῖα συνεπάγεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν λαμβανομένων ἀποφάσεων. Τό Συμβούλιον δύναται ὡσαύτως νά διατυπώνῃ χρησίμους συστάσεις.

2. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως προβαίνει περιοριστικῶς εἰς ἐξέτασιν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ καθεστῶτος τῆς Συνδέσεως, ἐν σχέσει πρός τούς ἀντικειμενικούς σκοπούς τῆς Συμφωνίας.

3. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως συντίθεται ἀφ' ἑνός ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καί ἀφ' ἑτέρου ἐκ μελῶν τῶν Κυβερνήσεων τῶν Κρατῶν μελῶν, τοῦ Συμβουλίου καί τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος.

Τά μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως δύνανται νά παρίστανται δι' ἀντιπροσώπου κατά τούς προβλεφθησομένους ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κανονισμῷ ὅρους.

4. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἀποφασίζει καθ' ὁμοφωνίαν.

Ἄρθρον 66

Ἡ προεδρία τοῦ Συμβουλίου τῆς Συνδέσεως ἀσκεῖται ἐκ περιτροπῆς διά χρονικόν διάστημα ἓξ μηνῶν ὑπό ἀντιπροσώπου τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος.

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως καταρτίζει τόν ἐσωτερικόν αὐτοῦ κανονισμόν.

Τοῦτο δύναται νά ἀποφασίσῃ τήν σύστασιν οἱασδήποτε ἐπιτροπῆς καταλλήλου νά βοηθήσῃ αὐτό ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ἔργου αὐτοῦ καί ἰδίᾳ ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θά ἐξησφάλιζε τήν ἀναγκαίαν διά τήν καλήν λειτουργίαν τῆς Συμφωνίας συνέχειαν συνεργασίας.

Τό Συμβούλιον καθορίζει τήν ἀποστολήν καί ἁρμοδιότητα τῶν ἐπιτροπῶν τούτων.

Ἄρθρον 67

1. Ἕκαστον τῶν ἐν ἄρθρῳ 65 τῆς παρούσης Συμφωνίας ἀναφερομένων μερῶν δύναται νά προσφύγῃ εἰς τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δι' οἱανδήποτε διαφοράν σχέσιν ἔχουσαν μέ τήν ἐφαρμογήν ἤ ἑρμηνείαν τῆς παρούσης Συμφωνίας καί ἀφορῶσαν τήν Κοινότητα, ἓν Κράτος μέλος ταύτης ἤ τήν Ἑλλάδα.

2. Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται, δι' ἀποφάσεώς του, νά ρυθμίσῃ τήν διαφοράν, δύναται ὡσαύτως νά ἀποφασίσῃ τήν ὑποβολήν τῆς διαφορᾶς ὑπό τήν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ἤ οἱουδήποτε ἄλλου ὑφισταμένου δικαιοδοτικοῦ ὀργάνου.

3. Ἐάν τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δέν ἠδυνήθη νά ρυθμίσῃ τήν διαφοράν συμφώνως πρός τήν παράγραφον 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἤ δέν ὑπέδειξε, κατ' ἐφαρμογήν τῆς παραγράφου 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου, δικαιοδοτικόν ὄργανον τό ὁποῖον θά ἐκαλεῖτο ὅπως ρυθμίσῃ τήν διαφοράν, ἤ ἐάν τό ὑποδειχθέν κατ' ἐφαρμογήν τῆς ρηθείσης παραγράφου δικαιοδοτικόν ὄργανον δέν ἐρρύθμισε τήν διαφοράν, ἕκαστον μέρος δύναται νά γνωστοποιήσῃ τόν ὁρισμόν διαιτητοῦ εἰς τό ἕτερον μέρος τό ὁποῖον ὑποχρεοῦται ἐντός δύο μηνῶν νά ὁρίσῃ δεύτερον διαιτητήν. Διά τήν ἐφαρμογήν τῆς διαδικασίας ταύτης ἡ Κοινότης καί τά Κράτη μέλη θεωροῦνται ὡς ἓν μόνον μέρος ἐν τῇ διαφορᾷ.

Τρίτος διαιτητής ἀσκῶν καθήκοντα προέδρου, ὁρίζεται κατά τούς καθοριζομένους ἐν τῇ ἑπομένῃ παραγράφῳ ὅρους.

Αἱ διαιτητικαί ἀποφάσεις ἐκδίδονται κατά πλειοψηφίαν.

4. Κατά τά πρῶτα πέντε ἔτη ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῆς Συμφωνίας, ὁ τρίτος διαιτητής θά εἶναι ὁ πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων.

Μετά τό πέρας τῆς περιόδου ταύτης καί ἐφ' ὅσον τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δέν ἤθελεν ἀποφασίσει ἄλλως, ὁ τρίτος διαιτητής θά ὁρίζεται διά κοινῆς συμφωνίας τῶν δύο πρώτων διαιτητῶν. Ἐφ' ὅσον δέν ἤθελεν ἐπέλθει συμφωνία ἐντός δύο μηνῶν, ὁ τρίτος διαιτητής θά ὁρίζεται ὑπό τοῦ προέδρου τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου, μεταξύ προσωπικοτήτων αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν ἤ ἔχουν ἀσκήσει ἀνώτερα δικαστικά καθήκοντα εἰς τά ὑπογράψαντα τήν Σύμβασιν τοῦ Ὀργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καί Ἀναπτύξεως Κράτη.

5. Ἕκαστον μέρος ὑποχρεοῦται νά λαμβάνῃ τά διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων ἀπαιτούμενα μέτρα.

Ἄρθρον 68

1. Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος δύνανται νά ἐφαρμόσουν τό ἄρθρον 226 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης εἰς τάς σχέσεις αὐτῶν μετά τῆς Ἑλλάδος. Διά τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἄρθρου τούτου ἡ Ἑλλάς ἐξομοιοῦται πρός Κράτος μέλος.

Ἡ Κοινότης προβαίνει προηγουμένως εἰς διαβουλεύσεις μετά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Συνδέσεως.

2. Κατά τήν διάρκειαν τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 8 παράγραφος 1, ἐδάφιον 1 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης μεταβατικῆς περιόδου καί ἐνδεχομένως κατά τήν διάρκειαν τῶν παρατάσεων, αἱ ὁποῖαι ἤθελον ἀποφασισθῆ δυνάμει τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, ἡ Ἑλλάς δικαιοῦται καί αὕτη νά λάβη, ὑπό τάς αὐτάς περιστάσεις, τά μέτρα τά προβλεπόμενα ἐν ἄρθρῳ 226, παράγραφος 1, τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, κατόπιν διαβουλεύσεως ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Συνδέσεως.

3. Μετά τήν λῆξιν τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως δύναται νά ἀποφασίση ὅπως διατηρηθῆ ἡ δυνατότης ἐφαρμογῆς ὑπό τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος, εἰς τάς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις, τῶν μέτρων τῶν προβλεπομένων ἐν ἄρθρῳ 226, παράγραφος 1 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης.

Ἄρθρον 69

Αἱ διατάξεις τῆς Συμφωνίας δέν ἐφαρμόζονται ἐπί τῶν προϊόντων τῶν ὑπαγομένων εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα Ἄνθρακος καί Χάλυβος.

Ἄρθρον 70

Ἐάν, κατά τήν ἐφαρμογήν τοῦ καθεστῶτος τῆς Συνδέσεως, ἐμφανίζεται ὡς ἀναγκαία κοινή τις ἐνέργεια τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἵνα ἐπιτευχθῆ ἀντικειμενικός τις σκοπός τῆς παρούσης Συμφωνίας, δέν ἔχουν δέ προβλεφθῆ ὑπό ταύτης αἱ ἀπαιτούμεναι πρός τοῦτο ἐξουσίαι, τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως λαμβάνει τάς καταλλήλους ἀποφάσεις.

Ἄρθρον 71

Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως λαμβάνει πᾶν πρόσφορον μέτρον πρός διευκόλυνσιν τῆς συνεργασίας καί τῶν ἀναγκαίων ἐπαφῶν μεταξύ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως, τῆς Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν λοιπῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος ἀφ' ἑνός καί τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς καί τῶν ἀντιστοίχων ὀργάνων τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου.

Ἄρθρον 72

Ὅταν ἡ λειτουργία τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως καταστήση δυνατήν τήν ἀντιμετώπισιν τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἀποδοχῆς τῶν ἐκ τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος Συνθήκης ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων, τά συμβαλλόμενα μέρη θά ἐξετάσουν τήν δυνατότητα προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Κοινότητα.

Ἄρθρον 73

1. Ἡ παροῦσα Συμφωνία ἐφαρμόζεται εἰς τά εὐρωπαϊκά ἐδάφη τοῦ Βασιλείου τοῦ Βελγίου, τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βασιλείου τῶν Κάτω Χωρῶν ἀφ' ἑνός καί εἰς τό Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου.

2. Ἐφαρμόζεται ὡσαύτως εἰς τά ἀπαριθμούμενα ἐν παραγράφῳ 2, ἐδάφιον 1, τοῦ ἄρθρου 227 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος Συνθήκης ἐδάφη, καθ' ὅσον ἀφορᾶ τά πεδία τῆς παρούσης Συμφωνίας τά ἀντιστοιχοῦντα πρός ἐκεῖνα εἰς τά ὁποῖα ἀναφέρεται τό αὐτό ἐδάφιον.

Οἱ ὅροι ἐφαρμογῆς εἰς τά ἀνωτέρω ἐδάφη τῶν ἀφορωσῶν τά λοιπά πεδία διατάξεων τῆς παρούσης Συμφωνίας θά καθορισθοῦν μεταγενεστέρως διά συμφωνίας μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν.

Ἄρθρον 74

Τά Πρωτόκολλα, τῶν ὁποίων ἡ προσάρτησις εἰς τήν Συμφωνίαν συνεφωνήθη ὑπό τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον τμῆμα ταύτης.

Ἄρθρον 75

Ἡ παροῦσα Συμφωνία θέλει κυρωθῆ ὑπό τῶν ὑπογραψάντων ταύτην Κρατῶν, συμφώνως πρός τούς οἰκείους αὐτῶν συνταγματικούς κανόνας καί θέλει ἐγκύρως συνομολογηθῆ ὡς πρός τήν Κοινότητα δι' ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου, λαμβανομένης συμφώνως πρός τάς διατάξεις τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης καί κοινοποιουμένης εἰς τά συμβαλλόμενα μέρη.

Τά ὄργανα ἐπικυρώσεως καί ἡ πρᾶξις τῆς κοινοποιήσεως τῶν ἀνωτέρω ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου θά ἀνταλλαγοῦν ἐν Βρυξέλλαις.

Ἄρθρον 76

Ἡ παροῦσα Συμφωνία ἄρχεται ἰσχύουσα τήν πρώτην ἡμέραν τοῦ τρίτου μηνός μετά τήν ἡμερομηνίαν ἀνταλλαγῆς τῶν ὀργάνων ἐπικυρώσεως.

Ἄρθρον 77

Ἡ παροῦσα Συμφωνία συνετάχθη εἰς διπλοῦν εἰς τήν γερμανικήν, γαλλικήν, ἰταλικήν, ὁλλανδικήν καί ἑλληνικήν, ἑκάστου τῶν κειμένων τούτων ἔχοντος τήν αὐτήν ἰσχύν.

Εἰς πίστωσιν τῶν ἀνωτέρω, οἱ πληρεξούσιοι ἔθεσαν τάς ὑπογραφάς αὐτῶν κάτωθι τῆς παρούσης Συμφωνίας.

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τῇ ἐνάτῃ Ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ πρώτου ἔτους.

Διά τήν Α.Μ. τόν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, Π. Κανελλόπουλος, Α. Πρωτοπαπαδάκης, Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας.

Διά τήν Α.Μ. τόν Βασιλέα τῶν Βέλγων, Πώλ Ἀνρύ Σπάακ.

Διά τόν Πρόεδρον τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, Γκέρχαρτ Ζέελος.

Διά τόν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, Μωρίς Κούβ Ντέ Μυρβίλ.

Διά τόν Πρόεδρον τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, Ἐμίλιο Κολόμπο.

Διά τήν Α.Β.Υ. τήν Μεγάλην Δούκισσαν τοῦ Λουξεμβούργου, Εὐγένιος Σάους.

Διά τήν Α.Β.Υ. τήν Βασίλισσαν τῶν Κάτω Χωρῶν, Χ. Βάν Χοῦτεν.

ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΙΣ

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ἀφ' ἑνός καί τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τοῦ Βελγίου, τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, τοῦ Πρόεδρου τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, τῆς Α.Β.Υ. τῆς Μεγάλης Δουκίσσης τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης τῶν Κάτω Χωρῶν, ὡς καί τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἀφ' ἑτέρου, συνελθόντες ἐν Ἀθήναις τῇ ἐνάτῃ Ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ πρώτους ἔτους, πρός ὑπογραφήν τῆς Συμφωνίας τῆς συνιστώσης Σύνδεσιν μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, συνέταξαν τά ἀκόλουθα κείμενα:

Συμφωνίαν συνιστῶσαν Σύνδεσιν μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, τά Παραρτήματα ταύτης, ὡς καί τά κάτωθι ἀπαριθμούμενα Πρωτόκολλα:

Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 1 περί κρατικῶν προμηθειῶν (Marches Publics), Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 2 περί τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 7 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 3 περί τῆς προβλεπομένης ἐν ἄρθρῳ 8 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως εἰσφο-

ρᾶς, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 4 περί τοῦ ἐσωτερικοῦ γερμανικοῦ ἐμπορίου καί τῶν συναφῶν προβλημάτων, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 5 περί τῶν ἐμπορευμάτων καταγωγῆς ἤ προελεύσεως τρίτων πρός τήν Σύνδεσιν χωρῶν καί ἀπολαυόντων εἰδικοῦ δασμολογικοῦ καθεστῶτος λόγω καταγωγῆς ἤ προελεύσεως, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 6 περί τοῦ ἐφαρμοστέου ὑπό τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος εἰδικοῦ καθεστῶτος εἰς τάς συναλλαγάς αὐτῶν μετά τῆς Ἑλλάδος, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 7 περί δασμῶν τινων τοῦ ἑλληνικοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου τελούντων ὑπό ἀναστολήν, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 8 περί χορηγήσεως ὑπό τῆς Ἑλλάδος δασμολογικῶν τινων ποσοστώσεων, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 9 περί χρησιμοποιήσεως ὑπό τῆς Ἑλλάδος τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 10 περί τῶν εἰς τό Κοινόν τελωνειακόν Δασμολόγιον ἐπενεχθησομένων τροποποιήσεων, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 11 περί τοῦ ὑφισταμένου ἐν Ἑλλάδι συστήματος ὑποχρεωτικῶν χρηματικῶν καταθέσεων διά τήν εἰσαγωγήν ἐμπορευμάτων τινῶν, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 12 περί τῶν ἄρθρων 12 καί 37 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 13 περί ἐξαγωγῆς γεωργικῶν τινων προϊόντων τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος πρός τήν Ἑλλάδα, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 14 περί ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν οἴνων καί νωπῶν σταφυλῶν καί γλεύκους ἐκ νωπῶν σταφυλῶν, οὑτινος ἡ ζύμωσις ἀνεστάλη τῇ προσθήκῃ οἰνοπνεύματος (περιλαμβανομένων τῶν μιστελλίων), Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 15 περί τῶν εἰσαγωγῶν ἀκατεργάστου καπνοῦ καί ἀπορριμάτων καπνοῦ, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 16 περί τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς διά τόν καπνόν, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 17 περί τῶν εἰσαγωγῶν σταφίδων, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 18 περί ἐξαγωγῆς πρός τήν Κοινότητα γεωργικῶν τινων προϊόντων τῆς Ἑλλάδος, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 19, Πρωτόκολλον Χρηματοδοτήσεως, Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 20 περί τοῦ καθεστῶτος τοῦ ἀφορῶντος τάς συναλλαγάς μεταξύ Ἑλλάδος καί τῶν συνδεδεμένων μετά τῆς Κοινότητος ὑπερποντίων χωρῶν καί ἐδαφῶν.

Οἱ πληρεξούσιοι συνέταξαν ὡσαύτως τά κείμενα τῶν κάτωθι ἀπαριθμουμένων καί προσαρτωμένων εἰς τήν παροῦσαν πρᾶξιν δηλώσεων προθέσεως (Παράρτημα I):

1) Δηλώσεως προθέσεως περί προϊόντων τινῶν ἐνδιαφερόντων τήν Ἑλλάδα, 2) Δηλώσεως προθέσεως περί τῆς εὐχερείας προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων.

Κατά τήν ὑπογραφήν τῶν κειμένων τούτων, οἱ πληρεξούσιοι ἀπεδέχθησαν τάς κατωτέρω ἀπαριθμουμένας καί προσαρτωμένας εἰς τήν παροῦσαν Πρᾶξιν ἑρμηνευτικάς δηλώσεις (Παράρτημα II):

1. Ἑρμηνευτικήν δήλωσιν σχετικήν πρός τό ἄρθρον 31 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως, 2) Ἑρμηνευτικήν δήλωσιν σχετικήν πρός τό ἄρθρον 64, παράγραφος 3, τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως, 3) Ἑρμηνευτικήν δήλωσιν σχετικήν πρός τάς παραγράφους 5 καί 6 τοῦ Πρωτοκόλλου ὑπ' ἀριθ. 15 περί τῶν εἰσαγωγῶν ἀκατεργάστου καπνοῦ καί ἀπορριμάτων καπνοῦ, 4) Ἑρμηνευτικήν δήλωσιν σχετικήν πρός τό Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 16 περί τῆς κοινῆς γεωργικῆς Πολιτικῆς διά τόν καπνόν, 5) Ἑρμηνευτικήν δήλωσιν σχετικήν πρός τόν καθορισμόν τῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «Συμβαλλόμενα μέρη», ἐν Συμφωνίᾳ Συνδέσεως, καί ἔλαβον σημείωσιν τῶν ἀπαριθμουμένων κατωτέρω καί προσαρτωμένων εἰς τήν παροῦσαν Πρᾶξιν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας (Παράρτημα III):

1) Δηλώσεως σχετικῆς πρός τόν ὁρισμόν τῶν Γερμανῶν ὑπηκόων, 2) Δηλώσεως σχετικῆς πρός τήν ἐφαρμογήν τῆς Συμφωνίας εἰς τό Βερολῖνον.

Οἱ πληρεξούσιοι συνεφώνησαν ὅπως αἱ προσηρτημέναι εἰς τήν παροῦσαν Πρᾶξιν δηλώσεις ὑποβοηθοῦν, ἐάν παρίσταται ἀνάγκη καί κατά τούς αὐτούς μέ τήν συνιστῶσαν τήν Σύνδεσιν μεταξύ τῆς Ἑλλαδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος Συμφωνίας ὅρους, εἰς τήν ἀναγκαίαν πρός ἐξασφάλισιν τῆς ἐγκυρότητος αὐτῶν διαδικασίαν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I
Δηλώσεις προθέσεως

1. Δήλωσις προθέσεως περί προϊόντων τινῶν ἐνδιαφερόντων τήν Ἑλλάδα

1) Ἡ Κοινότης δηλοῖ ὅτι δέν ἀντιμετωπίζει τήν δημιουργίαν κοινῆς ὀργανώσεως ἀγορᾶς διά τάς σταφίδας, 2) Τό Συμβούλιον τῆς Συνδέσεως ἐξετάζει τάς δυνατότητας αὐξήσεως, καθ' ὅλον τό μέτρον τοῦ δυνατοῦ, τοῦ ἐμπορίου βάμβακος μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κοινότητος.

2. Δήλωσις προθέσεως περί τῆς εὐχερείας προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων

Τά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος, ἔχοντα ἐπίγνωσιν τῆς σημασίας τήν ὁποίαν ἔχει διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἡ ἐξασφάλισις τῆς συνεχείας εἰς τήν ἐξωτερικήν χρηματοδότησιν τῆς Ἑλλάδος, δηλοῦν ὅτι εἶναι πρόθυμα νά ἐξετάσουν τό ζήτημα τοῦτο κατά τήν διάρκειαν τῆς πενταετοῦς περιόδου ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος της Συμφωνίας Συνδέσεως καί ἰδίως νά ἀντιμετωπίσουν τήν παροχήν εἰς τήν Ἑλλάδα τοῦ δικαιώματος προσφυγῆς εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Τράπεζαν Ἐπενδύσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II
Ἑρμηνευτικαί δηλώσεις

1. Ἑρμηνευτική δήλωσις σχετική πρός τό ἄρθρον 31 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως

Τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναγνωρίζουν ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 31 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως δέον νά ἑρμηνεύωνται κατά τάς διατυπουμένας ἐν ἄρθροις 37 καί 90 τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης ἀρχάς.

2. Ἑρμηνευτική δήλωσις σχετική μέ τό ἄρθρον 64 παράγρ. 3 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως

Τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναγνωρίζουν ὅτι μεταξύ τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων, τά ὁποῖα ἐνδείκνυται νά λαμβάνωνται πλήρως ὑπ' ὄψιν συμφώνως πρός τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 64 παράγρ. 3, δέον νά περιλαμβάνεται καί τό συμφέρον τῆς Κοινότητος νά ἴδῃ καί ἄλλας φιλικάς χώρας προσχωρούσας εἰς αὐτήν ἤ συνδεομένας μετ' αὐτῆς ὑπό δικαίους ὅρους.

3. Ἑρμηνευτική δήλωσις σχετική πρός τάς παραγράφους 5 καί 6 τοῦ Πρωτοκόλλου ὑπ' ἀριθ. 15 περί τῶν εἰσαγωγῶν ἀκατεργάστου καπνοῦ καί ἀπορριμμάτων καπνοῦ

Τά συμβαλλόμενα μέρη δηλοῦν ὅτι: 1) Τό ἐδάφιον 1 τῆς παραγράφου 5 τοῦ Πρωτοκόλλου ὑπ' ἀριθ. 15 περί τῶν εἰσαγωγῶν ἀκατεργάστου καπνοῦ καί ἀπορριμάτων καπνοῦ δέον νά ἑρμηνεύεται κατά τρόπον ὥστε, ἐάν ἡ διαρρύθμισις τοῦ γαλλικοῦ καί ἰταλικοῦ μονοπωλίου ἤθελε πραγματοποιῆ πλήρως κατά τούς προβλεπομένους ὑπό τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης ὅρους πρό τῆς ὑποκαταστάσεως τῆς Κοινῆς ὀργανώσεως, τά μονοπώλια ταῦτα δέν θά ὑπόκεινται πλέον εἰς τήν καθοριζομένην εἰς τάς παραγράφους 5 καί 6 ὑποχρέωσιν. Εἰς περίπτωσιν τοιούτου ἐνδεχομένου, ἡ Γαλλία καί ἡ Ἰταλία θά ἔχουν τάς αὐτάς ὑποχρεώσεις ὡς καί τάς Κράτη ἐντός τῶν ὁποίων ὁ καπνός δέν ἀποτελεῖ ἀντικείμενον μονοπωλίου. 2) Αἱ ὑποχρεώσεις ἀγορῶν τοῦ ἰταλικοῦ μονοπωλίου δέν νά ὑπολογίζωνται ἐπί τῇ βάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραγματοποιουμένων ἐτησίως εἰσαγωγῶν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, μή συμπεριλαμβανομένων τῶν εἰσαγωγῶν πρός ἐπεξεργασίαν καί ἐπανεξαγωγήν, ὡς αὐταί προκύπτουν ἐκ τῶν ἐπισήμων στατιστικῶν.

4. Ἑρμηνευτική δήλωσις σχετική πρός τό Πρωτόκολλον ὑπ' ἀριθ. 16 περί τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς διά τόν καπνόν

Τά συμβαλλόμενα μέρη ἀναγνωρίζουν ὅτι αἱ προβλεπόμεναι ἐν παραγράφῳ 4 τοῦ Πρωτοκόλλου τούτου δυνατότητες εἰσαγωγῆς θά πραγματοποιηθοῦν ὑπό μορφήν καθορισθησομένην ἐν συναρτήσει πρός τό προβλεφθησόμενον εἰς τό πλαίσιον τῆς Κοινότητος καθεστώς διά τό ἐν λόγῳ προϊόν. Ὅσον ἀφορᾶ τό ποσόν τῆς προβλεπομένης αὐξήσεως, τοῦτο θέλει καθορισθῆ ἐν συναρτήσει ἀφ' ἑνός πρός τήν ἰδιάζουσαν κατάστασιν ἡ ὁποία θά ἠδύνατο νά προκύψῃ λόγῳ αἰσθητῶν διαφορῶν μεταξύ τῆς οἰκείας ἑκάστου πολιτικῆς, ἐν σχέσει πρός τόν καπνόν, καί ἀφ' ἑτέρου πρός τάς δυνατότητας διαθέσεως ἐντός τῆς ἀγορᾶς τῆς Κοινότητος.

5. Ἑρμηνευτική δήλωσις σχετική πρός τόν καθορισμόν τῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «Συμβαλλόμενα μέρη» ἐν τῇ Συμφωνίᾳ Συνδέσεως

Τά συμβαλλόμενα μέρη συμφωνοῦν ὅπως ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως θεωροῦν τόν ἐν τῇ ἐν λόγῳ Συμφωνίᾳ ὅρον «Συμβαλλόμενα μέρη» ὡς σημαίνοντα, ἀφ' ἑνός τό Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος καί ἀφ' ἑτέρου εἴτε τήν Κοινότητα καί τά Κράτη μέλη ὁμοῦ, εἴτε μεμονωμένως ἤ τά Κράτη μέλη ἤ τήν Κοινότητα. Ἡ ἔννοια τήν ὁποίαν θά ἔχῃ εἰς ἑκάστην περίπτωσιν ὁ ὅρος οὗτος θά συνάγεται ἐκ τῶν περί ὧν πρόκειται διατάξεων τῆς Συμφωνίας ὡς καί τῶν ἀντιστοίχων διατάξεων τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης. Εἴς τινας περιπτώσεις, ὡς αἱ τῶν ἄρθρων 10, 55 καί 56 τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως, ὁ ὅρος «Συμβαλλόμενα μέρη» σημαίνει τά Κράτη μέλη κατά τήν μεταβατικήν περίοδον τῆς ἱδρυτικῆς τῆς Κοινότητος Συνθήκης καί τήν Κοινότητα μετά τήν λῆξιν τῆς ρηθείσης περιόδου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

Δήλωσις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας

1. Δήλωσις σχετική πρός τόν ὁρισμόν τῶν Γερμανῶν ὑπηκόων

Ἅπαντες οἱ Γερμανοί κατά τήν ἔννοιαν τοῦ βασικοῦ νόμου τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας δέον νά θεωροῦνται ὑπήκοοι τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας.

2. Δήλωσις σχετική πρός τήν ἐφαρμογήν τῆς Συμφωνίας εἰς τό Βερολῖνον

Ἡ Συμφωνία Συνδέσεως ἐφαρμόζεται ἐπίσης εἰς τήν χώραν τοῦ Βερολίνου, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας δέν ἤθελε προβῆ, ἐντός προθεσμίας τριῶν μηνῶν, εἰς ἀντίθετον δήλωσιν πρός τά συμβαλλόμενα μέρη.

«ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΕΡΤΕΝ»

Κείμενο συμβολαίου ὑπ' ἀριθμόν 10362, συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης, Π. Φιλιππίδη, μέ ἡμερομηνία 18ης Ἰουλίου 1943

(«Ἡ Καθημερινή», 12 Ὀκτωβρίου 1960)

Ἐν Θεσσαλονίκῃ σήμερον τήν δεκάτην ὀγδόην τοῦ μηνός Ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ τεσσαρακοστοῦ τρίτου ἔτους ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Παρασκευήν, ἐν τῷ ἐνταῦθα καί ἐπί τῆς Λεωφόρου Νίκης Μεγάρου Κονιόρδου, ἔνθα τά γραφεῖα Διοικήσεως Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου Στρατοῦ Γερμανικοῦ Κατοχῆς, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Παναγιώτου Εὐσταθίου Φιλιππίδου, κατοικοεδρεύοντος ἐνταῦθα, παρουσίᾳ καί τοῦ ἐπί συμπράξει προσληφθέντος συναδέλφου μου Μιλτιάδου Ἰωάννου Τζιαννουδάκη, κατοικοεδρεύοντος ἐνταῦθα, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί ἡμῖν καί μή ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνός ὁ κ. δόκτωρ Μαξιμιλιανός Μαξιμιλιανοῦ Μέρτεν, λοχαγός τῆς Ἐπιμελητείας Πολέμου καί Πολιτικός Διοικητής Θεσσαλονίκης, κάτοικος ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του Θεσσαλονίκης, ἐνεργῶν ἐν προκειμένῳ ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου καί ἀφ' ἑτέρου αἱ Εὐαγγελία Γαβριήλ Λαγογιάννη οἰκοδέσποινα, κάτοικος Θεσσαλονίκης καί Χριστίνα Σάμ. Γενῆ, τό γένος Μενελάου Γεωργιάδου, οἰκοδέσποινα, κάτοικος Θεσσαλονίκης Βελισσαρίου 3, καί συνωμολόγησαν καί συναπεδέξαντο τά ἀκόλουθα: Ὁ πρῶτος τούτων δόκτωρ Μαξιμιλιανός Μέρτεν ὑφ' ἣν παρίσταται ἰδιότητα ἐδήλωσεν ὅτι λόγῳ ἀποζημιώσεως παραδίδει εἰς τάς δευτέρας Εὐαγγελίαν Λαγογιάννη καί Χριστίναν Γενῆ, ἅπαντα τά ἐμπορεύματα τά εὑρισκόμενα ἐντός τοῦ καταστήματος πρώην Υἱοί Ἀσέρ Ἰσραέλ καί Σία, Ἰσραηλίτου, κειμένου ἐνταῦθα καί ἐπί τῆς ὁδοῦ Βασιλέως Ἡρακλείου 9, ἀποτελουμένου ἀπό ἐμπορεύματα, μηχανήματα καί πᾶν ἄλλο, ἀντί δραχμῶν δέκα ἑκατομμυρίων (10.000.000), τάς ὁποίας ὑποχρεοῦνται αἱ δεύτεραι συμβαλλόμεναι Εὐαγγελία Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς νά καταβάλωσιν εἰς ἰσαρίθμους μηνιαίας δόσεις εἰς τόν δόκτορα Μέρτεν, τῆς πρώτης καταβληθησομένης τήν 15ην Αὐγούστου ἐ.ἔ. ὑπό τήν ἰδιότητά του διά τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἐμπορευμάτων τά ὁποῖα εἶναι εἰς τήν διάθεσίν των, παρέχεται δέ εἰς αὐτάς Εὐαγγ. Λαγογιάννη καί Χριστίναν Γενῆ τό δικαίωμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ μαγαζίου τούτου ὡς ὁ Ἰσραηλίτης προκάτοχός των καί πρός ὄφελός των, προστατευόμεναι ὑπό τῶν ἑλληνικῶν νόμων καί τοιούτων τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ Κατοχῆς, ὡς καί τῶν εὐεργετημάτων τοῦ ἐνοικιοστασίου. Ὁ δέ δόκτωρ Μάξ Μέρτεν, ὑφ' ἣν παρίσταται ἰδιότητα παραδίδει εἰς τάς πρώτας, συμβαλλομένας Εὐαγγελίαν Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ λόγῳ ἀποζημιώσεως τά ἐμπορεύματα τοῦ ἐν λόγῳ μαγαζίου, μηχανήματα καί πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει εἰς αὐτό ἅτινα ὑπόσχεται ἐλεύθερα παντός βάρους μεσεγγυήσεως, κατασχέσεως καί ἐκνικήσεως τρίτου ὡς καί τήν ἐκμετάλλευσιν τοῦ μαγαζίου τούτου, ὡς ἐξεμεταλλεύετο ὁ προκάτοχός των Ἰσραηλίτης. Ἐνταῦθα γίνεται μνεία ὅτι ἐπειδή ὁ Μάξ Μέρτεν πρῶτος συμβαλλόμενος ἀγνοεῖ τήν ἑλληνικήν διάλεκτον, γνωρίζει δέ τήν γερμανικήν, προσέλαβεν ἀπό τῆς ἀρχῆς τῆς συντάξεως τῆς παρούσης τόν γνωστόν καί μή ἐξαιρετέον Κάρολον Μαϊσνάρην, πρώην ἔμπορον καί ἀξιωματικόν τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ Κατοχῆς, γνώστην τῆς τε ἑλληνικῆς καί γερμανικῆς, ὃν ὥρκισα ἐπί τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τόν ἑρμηνείας ὅρκον συμφώνως τῷ νόμῳ καί ὅστις διηρμήνευσεν πιστῶς τό κείμενον τοῦ παρόντος, ὅπερ εἶναι σύμφωνον μέ τάς θελήσεις τῶν συμβαλλομένων. Γίνεται μνεία ὅτι ἅπαντα γενικῶς τά ἔξοδα τοῦ παρόντος βαρύνουσι τούς δευτέρους συμβαλλομένους. Ταῦτα συνομολογησάντων καί συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη πρός βεβαίωσιν τό παρόν εἰς δύο φύλλα χαρτοσήμου καί ὅπερ ἀναγνωσθέν προσηκόντως καί διερμηνευθέν, ὑπογρά-

φεται παρ' ὅλων νομίμως, τοῦ δρ. Μέρτεν ὑπογράψαντος γερμανιστί. Οἱ συμβαλλόμενοι Μ. Μέρτεν, Ε. Λαγογιάννη καί Χρ. Γενῆ. Οἱ συμβολαιογράφοι Μ. Τζιαννουδάκη, Σ.Π. Φιλιππίδης.

Διαταγές Μέρτεν, γιά νά παραδοθοῦν τά κλειδιά τῶν ἑβραϊκῶν καταστημάτων.

Ἡ πρώτη, 1482/16.6.1943

(«Ἡ Καθημερινή», 12 Ὀκτωβρίου 1960)

Διοικητής Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου. Τμῆμα Στρατιωτικῆς Διοικήσεως. Ἀφορᾶ: Ἰουδαϊκά καταστήματα. Προγενεστέρα ἐντολή τοῦ ὑπογεγραμμένου: Πρός τήν Γενικήν Διοίκησιν Μακεδονίας -Γραφεῖον Ἰουδαϊκῶν περιουσιῶν, Θεσσαλονίκη. Εἰς τήν φέρουσαν τό παρόν ἔγγραφον, δέον αἱ κλεῖδες δι' ἀμφότερα τά κατωτέρω καταστήματα: 1) Ἀσσέλ Ἰσραέλ, Θεσσαλονίκη, ὁδός Βασιλέως Ἡρακλείου 9. 2) Μεναχέμ καί Ροῦσσο Υἱοί, Θεσσαλονίκη, ὁδός Συγγροῦ 4, νά παραδοθῶσιν ἀνυπερθέτως, ἥτις θά τά μεταφέρῃ εἰς τήν ὑπογραφομένην ὑπηρεσίαν.

Διά τόν Διοικητήν Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου: Ὁ ἐπιτελάρχης ἀ.ἀ ὑπογρ. Μέρτεν. Στρατιωτικός Διοικητικός Σύμβουλος.

Δεύτερη διαταγή, 1488/13/25.6.1943, μετά τήν ἄρνηση τῆς διοικήσεως νά παραδόσει τά κλειδιά, ἄν δέν ἀναγράφονταν καί τά ὀνόματα τῶν «δικαιούχων».

Διοικητής Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου. Τμῆμα Στρατιωτικῆς Διοικήσεως 9/10103 Μ/5. Ἀφορᾶ: Παράδοσιν τοῦ καταστήματος Ἀσσέλ Ἰσραέλ, Θεσσαλονίκη, ὁδός Βασιλέως Ἡρακλείου ἀριθ. 9. Πρός τήν Γενικήν Διοίκησιν Μακεδονίας (Γραφεῖον Ἰουδαϊκῶν Περιουσιῶν) Θεσσαλονίκην. Τό ἀνωτέρω ἀναφερόμενον κατάστημα παραχωρεῖται εἰς τάς Ἑλληνίδας ὑπηκόους Εὐαγγελίαν Λαγογιάννη καί Χριστίναν Γενῆ. Αἱ κλεῖδες τοῦ καταστήματος ἐνεχειρίσθησαν ἤδη εἰς τάς ὡς ἄνω κατανομαζομένας. Τῆς ἀνωτέρω παραχωρήσεως δέον ὅπως λάβητε γνῶσιν καί διορθώσητε ἀντιστοίχως τούς ὑμέτερους καταλόγους.

Διά τόν Διοικητήν Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου. Ὁ Ἐπιτελάρχης ἀ.ἀ. ὑπογρ. Μέρτεν. Στρατιωτικός Διοικητικός Σύμβουλος.

Ἐκθέσεις γιά τήν παράδοση τῶν καταστημάτων

(«Ἡ Καθημερινή», 13 Ὀκτωβρίου 1960)

Ἐν Θεσσαλονίκῃ σήμερον τήν 24ην Ἰουνίου 1943 ἐνεφανίσθησαν εἰς τά ἐπί τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ ἀρ. 6 (Τράπεζα Ἕνωσις) γραφεῖα τῆς ὑπηρεσίας διαχειρίσεως ἰσραηλιτικῶν περιουσιῶν ἡ Εὐαγγελία Λαγογιάννη Μπαρτζιλάϊ μετά μιᾶς ἄλλης κυρίας, αἵτινες προσεκόμισαν καί παρέδωσαν ἡμῖν τό ἀπό 23.6.43 ἔγγραφον τοῦ δρος Μέρτεν δι' οὗ ἐνετάλημεν νά παραδώσωμεν ἀμέσως τάς κλεῖδας τῶν κάτωθι ἰσραηλιτικῶν καταστημάτων: 1) Ἀσσέλ Ἰσραέλ -πλεκτά- Β. Ἡρακλείου ἀρ. 9, 2) Μεναχέμ καί Ροῦσσο -ὑφάσματα- Συγγροῦ ἀρ. 4. Συμμορφούμενοι πρός τήν ἀνωτέρω ἐντολήν παρεδώσαμεν ἔναντι ἀποδείξεως εἰς τήν Εὐαγγελίαν Λαγογιάννη Μπαρτζιλάϊ τάς κλεῖδας μόνον τοῦ καταστήματος Ἀσσέλ Ἰσραέλ, ὅπερ ἐτύγχανεν ἀπογεγραμμένον.

Ὅσον δέ ἀφορᾶ τό κατάστημα τῶν Μεναχέμ καί Ροῦσσο, κατεστήσαμεν εἰς αὐτάς γνωστόν ὅτι δέν ἀπεγράφη καί συνεπῶς στερούμεθα κλειδιῶν. Πάντως, εἰς τάς ὡς ἄνω κυρίας, ἐγένετο ἐκ μέρους ἡμῶν ἡ δήλωσις ὅτι διά τήν νομιμοποίησίν των κατά τάς κειμένας διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀρ. 205 νόμου, δέον νά γίνῃ ἡ καταγραφή καί ἀποτίμησις τῶν ἐντός τῶν ἀνωτέρω καταστημάτων περιουσιακῶν στοιχείων ὑπό ἐπιτροπῆς ἀποτελεσθησομένης ἐξ ἑνός δημοσίου ὑπαλλήλου καί δύο ὁριστικῶν πραγματογνωμόνων. Εἰς ἀπάντησιν, αἱ ὡς ἄνω μᾶς ἐδήλωσαν ὅτι θά κάμουν καλά μέ τόν κ. Μάισνερ. Π. Νικολαΐδης, Α. Κῦρκος.

Ἡ δεύτερη ἔκθεση

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἀπό 24 Ἰουνίου 1943 ἐκθέσεως ἡμῶν ἀναφέρομεν ὅτι σήμερον τήν 25ην Ἰουνίου ἐ.ἔ. ἐνεφανίσθη καί πάλι ἡ Εὐαγγελία Λαγογιάννη καί μᾶς ἐδήλωσεν ὅτι ὁ κ. Μάισνερ ἀναμένει ἔμπροσθεν τοῦ καταστήματος τῶν Μεναχέμ καί Ροῦσσο ἐπί τῆς ὁδοῦ Συγγροῦ ἀριθ. 4 καί ζητεῖ ν' ἀποστείλωμεν τόν τεχνίτην διά νά προβῇ εἰς τήν διάρρηξιν τῶν κλείθρων τούτου. Εἰς ἀπάντησιν ἀνεκοινώσαμεν εἰς τήν ἀνωτέρω ὅτι ἐφ' ὅσον δέν θά παρίσταται ὑπάλληλος τῆς καθ' ἡμᾶς ὑπηρεσίας οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἔχομεν νά θέσωμεν εἰς τήν διάθεσίν των τεχνίτην πρός διάρρηξιν. Κατόπιν τούτου ἀπῆλθε καί μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε καί μᾶς εἶπε, κατ' ἐπιτακτικήν ἀξίωσιν τοῦ κ. Μάισνερ, νά τῆς ὑποδείξωμεν τό κατάστημα τοῦ τεχνίτου διαρρήξεως. Μή δυνάμενοι πλέον νά ἀρνηθῶμεν ὑπεδείξαμεν τοῦτο, αὕτη δέ ἀπέστειλεν ἄνθρωπόν της, ὅστις παρέλαβεν ἐκ τοῦ ἐπί τῆς ὁδοῦ Ροδόπης ἀριθ. 6 καταστήματος τόν βοηθόν τοῦ τεχνίτου τῆς ὑπηρεσίας μας, ὅστις, ὡς ἐπληροφορήθημεν, προέβη εἰς τήν διάρρηξιν τῶν κλείθρων τοῦ καταστήματος Μεναχέμ καί Ροῦσσο. Οἱ ὑπάλληλοι: Π. Νικολαΐδης, Α. Κῦρκος.

(Σημείωσις: Κατά πληροφορίας, ἅς μᾶς μετέδωσαν διάφοροι περίοικοι, ἐκ τοῦ καταστήματος Μεναχέμ καί Ροῦσσο, Συγγροῦ 4, αἱ περί ὧν πρόκειται ἤρχισαν μεταφέρουσαι τά ἐμπορεύματα τούτου εἰς τό ἐπί τῆς ὁδοῦ Βασ. Ἡρακλείου ἀριθ. 9 κατάστημα τοῦ Ἀσσέλ Ἰσραέλ χωρίς ἐννοεῖται νά γίνῃ οὐδεμία ἀπογραφή. Οἱ ὑπάλληλοι Π. Νικολαΐδης, Α. Κῦρκος).

Ὁμιλία τοῦ Δ. Μακρῆ στή Βουλή

(13 Ὀκτωβρίου 1960)

Ἐπί τρεῖς περίπου ἑβδομάδας, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἕνας κοινός ἐγκληματίας πολέμου βαθέως στιγματισμένος ἀπό ἀπόφασιν τοῦ ἡμεδαποῦ Δικαστηρίου Ἐγκληματιῶν Πολέμου, ἐκτοξεύει κατά τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς χώρας καί δύο ὑπουργῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συκοφαντίας, τάς ὁποίας οὔτε εἰς ἀνά τό Πανελλήνιον καί τήν Ὑφήλιον ὁλόκληρον ἐδέχθη νά υἱοθετήση ἤ καί νά ἐνθαρρύνη ἁπλῶς καί αἱ ὁποῖαι κατέρρευσαν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐκ τῶν ἰδίων τοῦ ἐγκληματικοῦ συκοφάντου στοιχείων καί ἀντιφάσεων.

Κύριοι συνάδελφοι, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καί ἰδεολογικῶν ἀντιθέσεων, πῶς εἶναι δυνατόν τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως νά προκρίνουν συζήτησιν μόνον ἐπί τῆς διαχειρίσεως τῆς ὀρθῆς ἤ τῆς ἐσφαλμένης τοῦ θέματος, νά προσκολληθοῦν ἐπ' αὐτῆς καί νά ἀρνηθοῦν πεισμόνως νά διαδηλώσουν μετά παρρησίας τάς ἰδίας των ἐλευθέρας γνώμας ἐπί μιᾶς συκοφαντίας, ἡ ὁποία, ἀσχέτως τῆς ποιότητος καί τῆς ἀποκαλύψεώς της, ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐστράφη ἐναντίον τοῦ ἀρχηγοῦ καί μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τό κέντρον βάρους, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, δέν εἶναι δυνατόν ποτέ νά εἶναι ὁ χειρισμός, ὁ τύπος καί ἡ διαδικασία. Ἐγώ τοὐλάχιστον δέν αἰσθάνομαι νοητόν τοῦτο. Ἐντός τῆς αἰθούσης αὐτῆς τό κέντρον βάρους πρέπει νά εἶναι καί εἶναι ἡ οὐσία τῶν συκοφαντιῶν. Ἐφ' ὅσον καλῶς ἤ κακῶς ἡ ὅλη αὐτή ὑπόθεσις ἤχθη ἐνώπιον τοῦ Σώματος καί ἐφ' ὅσον ὁ τύπος ἤ μερίς τοῦ τύπου ἀπεφάσισε νά κάμῃ κατάχρησιν ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ, διά νά δημιουργήση ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι ἴσως δέν θά ἔπρεπε νά γνωρίσουν τάς στήλας τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐπί διεθνοῦς ἐπιπέδου καί εἰς αὐτήν ταύτην τήν Γερμανίαν σχεδόν ὁ τύπος ἀπηξίωσε νά ἀναγράψῃ καί ἁπλᾶς ἀκόμη εἰδήσεις, γνωρίζων καλύτερον ἡμῶν τόν Μέρτεν, ὁ ὁποῖος καί ἐκεῖ ἔχει ἀποκαλυφθῆ πλήρως. Ἐφ' ὅσον πάντως οἱ ἀξιότιμοι ἀρχηγοί τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἠρνήθησαν νά λάβουν θέσιν ἐπί τῆς οὐσίας, ὅπως εἶχον ἄλλωστε δικαίωμα, αἰσθάνομαι τήν ὑποχρέωσιν, ὡς θιγόμενος ὑπουργός, νά εἰσέλθω ἐγώ εἰς τήν οὐσίαν καί ἐπί τῇ βάσει συγκεκριμένων στοιχείων, κατά τό πλεῖστον τοῦ ἰδίου ἐγκληματίου-συκοφάντου, ὄχι ἁπλῶς νά ἀνατρέψω ἀλλά νά ἀπο-

δείξω τήν φαιδρότητα τῶν συκοφαντιῶν, τάς ὁποίας ἐξήμεσεν.

Εἰς τήν ἀνασκόπησιν τῶν στοιχείων αὐτῶν, θά προχωρήσω χωρίς κρίσεις, χωρίς συμπεράσματα, βάσει ψυχρῶν καί μόνον δεδομένων διά νά ἀποδειχθῆ ποία ὑπῆρξεν ἡ τεταραγμένη διάνοια τοῦ ἐγκληματίου αὐτοῦ καί τί προσεπάθησε νά σκευωρήση καί κατά ποῖον τρόπον ἀπεκαλύφθη τοῦτο εἰς ὅλην του τήν ἔκτασιν, ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνω, στοιχείων.

Ὑπεισερχόμενος εἰς τήν οὐσίαν θά ἐπιληφθῶ τοῦ θέματος κατά πρῶτον λόγον τῆς συζύγου μου, ἡ ὁποία χωρίς νά εἶναι πολιτικόν πρόσωπον ἐνεπλάκη, ἀκριβῶς διά νά πληγοῦν πολιτικά πρόσωπα καί διά τήν ὁποίαν εἶχον παρακαλέσει τόν κύριον ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νά ἀφήση εἰς ἐμέ τό βάρος καί τό προνόμιον νά ἐκθέσω ἐνώπιον τοῦ Σώματος τά στοιχεῖα, διά τῶν ὁποίων θά ἀποδειχθῆ ἡ διά λογαριασμόν της συκοφαντία.

Κύριοι συνάδελφοι, τό ἔτος 1942, εἰς ἐποχήν, ἐπαναλαμβάνω καί τονίζω, κατά τήν ὁποίαν δέν ἐγνώριζον κἄν τήν σύζυγόν μου, ἡ οἰκογένεια τοῦ ἄλλοτε πολιτικοῦ Νικολάου Λεοντίδου, εὑρέθη εἰς κατάστασιν τραγικήν, ἀντιμετοπίζουσα καί αὐτό τό φάσμα τῆς πείνης. Πρός ἐπιβίωσιν τῆς χήρας Λεοντίδου καί τῶν τριῶν ἀνηλίκων τέκνων της, ἠναγκάσθη νά ἐργασθῆ ἡ μεγαλυτέρα κόρη της, ἤδη σύζυγός μου, μόλις ἀποφοιτήσασα τοῦ ἐκπαιδευτηρίου Βαλαγιάννη. Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, κατά τήν ἰδίαν ἐκείνην περίοδον, δέν ἦτο εὔκολον νά εὑρεθῆ ἐργασία καί ἀπασχόλησις εἰς διοικητικάς ὑπηρεσίας καί εἰς ἑλληνικάς ἐπιχειρήσεις, αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων ἦσαν ἐν καταρρεύσει λόγῳ τῆς κατοχῆς. Τῇ συστάσει τότε τοῦ σχολείου της, εἰς τό ὁποῖον μέχρι τό 1940 ἐφοίτησεν ἐπί 3ετίαν, προσελήφθη εἰς τήν πολιτικήν ὑπηρεσίαν ἰδιωτικῶν ὑγρῶν καυσίμων, ἡ ὁποία, ὅπως καί ἄλλαι παρεμφερεῖς ὑπηρεσίαι, αἱ μεταφοραί, αἱ συγκοινωνίαι, ὁ ἐπισιτισμός, ἐτέλουν ὑπό τήν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς διοικήσεως. Σημασίαν πάντως ἰδιαιτέραν ἔχει, ὅτι εἰργάσθη εἰς τήν κατ' ἐξοχήν πολιτικήν αὐτήν ὑπηρεσίαν, ὅπως εἰργάσθησαν χιλιάδες ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον τήν ἀνάγκην, λόγῳ τῶν περιστάσεων, νά ἐργασθοῦν. Ἐπί κεφαλῆς τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ἐτέθη ὁ συκοφάντης Μέρτεν, ὡς πολιτικός Γερμανός Διοικητής Θεσσαλονίκης, ἐπικεφαλῆς, ἐπαναλαμβάνω, τῆς Διοικήσεως, ἡ ὁποία καί ἐπόπτευε πλήν τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν, τοῦ ἐπισιτισμοῦ, τῶν μεταφορῶν καί τήν ὑπηρεσίαν τῶν ὑγρῶν καυσίμων, ὅπου ἀνῆκον αἱ τέως ἀγγλικαί ἑταιρίαι Σέλλ, Σόκονυ κ.λ.π., αἱ ὁποῖαι ἐγκατέλειψαν τό ἑλληνικόν ἔδαφος μετά τήν ἀποχώρησιν τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων καί αἱ ὁποῖαι ἠλέγχοντο πλέον ἀπό τήν ἐν λόγῳ ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία καί διεχειρίζετο τά ἰδιωτικά ὑγρά καύσιμα.

Εἰς τάς ἀρχάς τοῦ 1944, ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας καί προσελήφθη εἰς τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν, ὅπου εἰργάσθη μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως καί μετά τήν ἀπελευθέρωσιν εἰς τήν Ὑπηρεσίαν Ἀνεφοδιασμοῦ, διότι αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκογενείας της ἐσυνεχίζοντο. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ὑπηρεσίαν, ὁποιαδήποτε, ὑπό οἱανδήποτε ἰδιότητα, διερμηνέως ἢ γραμματέως, ὑπηρέτησε ποτέ. Κατά τήν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας της εἰς τά ὑγρά καύσιμα, ἠναγκάσθη νά ἐπισκεφθῆ δίς τόν Μέρτεν, διότι ἐντός τριμήνου ἐπετάχθησαν καί τά δύο μικρά διαμερίσματα, εἰς τά ὁποῖα κατώκει μετά τῆς οἰκογένειάς της, καί ἐφ' ὅσον ἡ τεθεῖσα προθεσμία ἐκκενώσεως ἦτο τήν μέν πρώτην φοράν δύο ὧραι, τήν δέ δευτέραν ἕν ἀπόγευμα, ἐζήτησε ἀνθρωπίνην προθεσμίαν καί τῆς ἐχορήγησε εἰς τήν μέν πρώτην περίπτωσιν προθεσμίαν ἡμισείας ἡμέρας, εἰς δέ τήν δευτέραν μιᾶς ἡμέρας, διά νά ἐκκενωθῆ οἰκία, εἰς τήν ὁποίαν ἦσαν ἐγκατεστημένοι ἐπί σειράν ἐτῶν. Αὐτοί, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἦσαν οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ὑπεχρέωσαν κατά τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς νά ἐργασθῆ ἡ σύζυγός μου ὡς γραφεύς εἰς τήν ὑπηρεσίαν καυσίμων. Καί αὐτή ἡ ὑπηρεσία, εἰς τήν ὁποίαν ἀποκλειστικῶς εἰργάσθη. Καί, τέλος, αἱ δύο διαδοχικαί ἐπιτάξεις τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, ἦσαν αἱ μόναι εὔνοιαι, τάς ὁποίας ἐγνώρισεν ἀπό μέρους τῶν Γερμανῶν καί αἱ ὁποῖαι τήν ὑπεχρέωσαν τελικῶς, διότι δέν ὑπῆρχε δυνατότης νά ἐνοικιάση τρίτον διαμέρισμα, νά προσφύγη εἰς φιλικήν της οἰκίαν, ὅπου καί παρέμεινεν φιλοξενουμένη ἡ οἰκογένεια Λεοντίδου μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Προκαλῶ οἱονδήποτε μεταξύ τῶν χιλιάδων Θεσσαλονικέων, οἱ ὁποῖοι κατά τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς εἴχαμεν μεταβληθῆ εἰς μικρόν κύκλον ἐπαρχίας καί ἐγνωρίζαμεν μέχρι καί τῆς τελευταίας λεπτομερείας τόν βίον καί τήν πολιτείαν ἑκάστου, προκαλῶ νά βεβαιώση, νά προσθέση ἤ καί νά ἀφαιρέση ἕστω καί ἕνα ἐκ τῶν περιστατικῶν, τά ὁποῖα ἐξέθεσα. Ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια, ἀφήνω εἰς τήν συνείδησιν τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων νά ἐκτιμήσουν ἐάν αὐτή ἡ ἐργασία ὑπό αὐτάς τάς προϋποθέσεις καί συνθήκας παρασχεθεῖσα, εἰς αὐτήν τήν ὑπηρεσίαν ἀποκλειστικῶς παρασχεθεῖσα, ἀποτελεῖ αἰτίαν ὠργανωμένης ἐπιθέσεως, ἡ ὁποία ἐπί διετίαν περίπου ὑπούλως συνεχίζεται μέ διάθεσιν ὅπως καταλογισθῆ εἰς τήν σύζυγόν μου πρόθεσις συνεργασίας μετά τῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Πῶς ἀνεμίχθη τό ὄνομα τῆς συζύγου μου εἰς τήν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ ἐγκληματίου Μέρτεν; Πρῶτον, ὁ ἐγκληματίας ἐπληροφορήθη προφανῶς κατά τήν ἀφιξίν του εἰς τήν Ἑλλάδα ὅτι μία ἐκ τῶν πρό 15ετίας γραφέων τῆς ὑπηρεσίας καυσίμων ἦτο ἤδη ἡ σύζυγος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Ὅταν συνελήφθη, ἡ πρώτη του ἀντίδρασις ἦτο νά ὑποστηρίξη ὅτι αὐτός ὄχι μόνον δέν ἐγκλημάτισε κατά τῆς πόλεως ἀλλά ὑπῆρξεν ὁ φιλάνθρωπος Διοικητής καί ὅτι εὐεργέτησε τήν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης. Πρός διαπίστωσιν καί ἀπόδειξιν τῶν ἰσχυρισμῶν του, ὑπέβαλεν μακρότατον ὑπόμνημα προτείνων 150 περίπου διακεκριμένα πρόσωπα τῆς Θεσσαλονίκης, μεταξύ τῶν ὁποίων προέτεινεν ἄνευ εἰδικωτέρου λόγου καί τό ὄνομα τῆς συζύγου μου. Λέγω ἄνευ οὐσιαστικοῦ λόγου, διότι ἀπό ἀπόψεως ἀποδεικτικοῦ ὑλικοῦ δέν ἦτο δυνατόν νά προσθέση τι τό σημαντικόν ἡ σύζυγός μου, ἡ ὁποία τήν ἐποχήν πού εἰργάσθη μόλις εἶχεν ἀποφοιτήσει τῆς Σχολῆς Βιαλαγιάννη. Πάντως, ἀσχέτως τῶν σκέψεων τοῦ ἐγκληματίου πολέμου, δέν ἀποκλείεται νά ἐπεζήτησεν, ὅπως ἐντυπωσιάση μέ τήν πρότασιν καί τῆς συζύγου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ὡς μάρτυρος, ὅπως συνέβαινεν καί μέ τήν πρότασιν ἀρχιερέων, στρατηγῶν, ἀνωτάτων δικαστικῶν διακεκριμένων κυρίων τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι, καίτοι ὑπ' αὐτοῦ προταθέντες, οὐδέν ὑπέρ αὐτοῦ κατέθεσαν. Πάντως, μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ τά πράγματα ἔβαινον ὁμαλῶς δοθέντος ὅτι οἱοσδήποτε κατηγορούμενος ἡμεδαπός καί ἀλλοδαπός ὑπό τό βάρος δεινῶν κατηγοριῶν ἐγκλημάτων πολέμου καί ἐξοντώσεως χιλιάδων συμπολιτῶν μας Ἰσραηλιτῶν εἶχε τό δικαίωμα νά προτείνη μάρτυρας διά νά ἀποδείξη οἱονδήποτε στοιχεῖον ὑπερασπίσεως χρήσιμον κατά τήν ἀντίληψίν του. Ἀπό τῆς στιγμῆς ὅμως πού ἀνεμίχθη καί τό ὄνομα τῆς συζύγου μου εἰς τόν κατάλογον τῶν 150 προσώπων, τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν, στρατιωτικῶν, ἀρχιερέων, σεβαστῶν κυρίων τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης, ἀπό τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀρχίζει κινούμενος ἕνας περίεργος μηχανισμός. Κατά πρῶτον στέλλεται ἀνταπόκρισις τηλεγραφική ἐξ Ἀθηνῶν εἰς γερμανικήν ἐφημερίδα, εἰς τήν ὁποίαν ἀναφέρεται ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν εἶναι μάρτυς ὑπερασπίσεως τοῦ δημίου Μέρτεν. Περιττόν νά σᾶς τονίσω ὅτι ἡ σύζυγός μου δέν γνωρίζει κἄν τό περιστατικόν τῆς προτάσεώς της ὡς μάρτυρος καί δέν ἠμφισβητήθη τοῦτο οὔτε ἀπό μέρους τοῦ συκοφάντου, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν ἀπό τάς πολλάς του συνεντεύξεις εἶχε τήν ἔμπνευσιν νά δηλώση ὅτι ἀπό τῆς κατοχῆς καί ἐντεῦθεν οὐδέποτε εἶδε τήν σύζυγόν μου εἰς ἐμέ, βεβαίως. Στέλλεται τηλεγράφημα καί ἐν συνεχείᾳ ἀρχίζει νά δημιουργῆται ἕνας ψίθυρος, ἡ οὐσία τοῦ ὁποίου ἦτο ὅτι ὁ Μέρτεν ἀπελάμβανε τῆς προστασίας τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐν συνεχείᾳ ἤρχισε νά λέγεται ὅτι ἐνεφανίσθη μετ' ἐμοῦ ἤ ὅτι παρέστη εἰς δεξίωσιν τήν ὁποίαν ἔδωσα εἰς τήν οἰκίαν μου. Οἱ ψίθυροι μετεφέρθησαν ἐντός τῆς Βουλῆς καί ἐθεώρησα ἑαυτόν ὑποχρεωμένον, μόλις ἔλαβον γνῶσιν, νά ἐμφανισθῶ εἰς τήν Βουλήν καί νά προκαλέσω ἀμέσως συζήτησιν ἐπί προσωπικοῦ θέματος. Περιττόν νά ὑπομνήσω ὅτι κατά τήν συζήτησιν ἐκείνην μέ διεβεβαίωσαν οἱ ὑπαινιχθέντες ὅτι οἱ ὑπαινιγμοί δέν ἀφεώρουν τό πρόσωπόν μου καί δέν ἔχουν σχέσιν μέ ἐμέ καί ὅταν μετά δύο ἡμέρας ἐπανῆλθεν ἡ συζήτησις λόγῳ τῆς

ἀπουσίας τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως, τοῦ κ. Τσιριμώκου, ἐδηλώθη καί πάλιν ὅτι οὐδεμία πρόθεσις ὑπῆρξε νά θιγῆ ἡ ἐργασία τῆς συζύγου μου τήν ἐποχήν ἐκείνην. Ἔληξε ἡ συζήτησις αὐτή. Μετ' ὀλίγον διετυπώθη ἄλλος ὑπαινιγμός σχέσιν ἔχων πάντοτε μέ τήν ὑπόθεσιν Μέρτεν, καί ἐδημιουργήθη εἰς τόν «Ἀνεξάρτητον Τύπον», παρά δέ τάς συστάσεις σεβαστῶν κ.κ. συναδέλφων, ἐντός τῆς ἰδίας ἡμέρας ἔσπευσα καί ὑπέβαλα μήνυσιν καί ἐζήτησα τήν δίωξιν τῆς ἐφημερίδος καί ἡ ὑπόθεσις ἔφθασε μέχρι τοῦ ἀκροτηρίου, ὅπου μέ συνήγορον τόν κ. Τσιριμῶκον, οἱ δύο ἐκδόται τῆς ἐφημερίδος, ὄχι μόνον μοῦ ἐδήλωσαν ὅτι διεπίστωσαν τήν συκοφαντικότητα τοῦ δημοσιεύματος των ἀπό εἰδικούς συντάκτας τούς ὁποίους ἀπέστειλαν νά ἐξετάσουν εἰς Θεσσαλονίκην, ὄχι μόνον ἐδημοσίευσαν τήν πλήρη διάψευσιν καί ἀνασκευήν τῶν δημοσιευθέντων, ἀλλά, τελικῶς, μέ διεβεβαίωσαν ὅτι ἀπέλυσαν καί τόν συντάκτην ὁ ὁποῖος ἐν ἀγνοίᾳ των, ὡς ἰσχυρίσθησαν, ἔγραψε τήν συκοφαντικήν αὐτήν εἴδησιν.

Ἐν τῷ μεταξύ μαζί μέ τά 150 περίπου ἄλλα πρόσωπα, τά ὁποῖα σᾶς ἀνέφερα, ἐκλήθη καί ἡ σύζυγός μου εἰς τήν ἀνάκρισιν καί μέ ἠρώτησε τί νά κάμη. Τῆς εἶπα ὅτι ἔχει ὑποχρέωσιν νά πάη νά ἐξετασθῆ, ἀσχέτως ἐάν ἐπρόκειτο περί οἱουδήποτε ἐγκληματίου καί νά βεβαιώση ὅ,τι περί τῆς ὑποθέσεως ἐγνώριζε. Ἡ κατάθεσίς της εἶναι ἐδῶ καί θά τήν καταθέσω εἰς τό Προεδρεῖον. Εἰς αὐτήν ἀναφέρεται ὅτι ὑπηρέτησεν ἐκ τῶν λόγων, τούς ὁποίους σᾶς ἐξέθεσα, εἰς τήν ὑπηρεσίαν καυσίμων μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1944 συνεχῶς καί ἔκτοτε προσελήφθη εἰς τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν. Καί ὅτι κατά τήν περίοδον τῆς ὑπηρεσίας της εἰς τά ὑγρά καύσιμα ἐπεσκέφθη δίς τόν Μέρτεν διά τήν περίπτωσιν τῶν δύο ἐπιτάξεων, καί τάς δύο αὐτάς φοράς εἶδε τόν Μέρτεν δι' αὐτό τό συγκεκριμένον θέμα. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Μέρτεν ἦτο πολιτικός διοικητής καί ἐπώπτευε καί τήν ὑπηρεσίαν της, ἀλλά δέν ἐγνώριζε τήν δρᾶσιν του λεπτομερῶς, διότι τότε λόγῳ ἡλικίας δέν ἦτο δυνατόν νά πληροφορῆται τήν δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ἡ κατάθεσις, κύριοι συνάδελφοι, ἐθεωρήθη τόσον εἰλικρινής καί τόσον φυσική ἀπό τόν ἴδιον τόν κατηγορούμενον, ὥστε ἐνῶ ὑπέβαλε μηνύσεις ἐναντίον πλειάδος μαρτύρων, διότι δέν ἐβεβαίωνον τά περιστατικά τά ὁποῖα αὐτός προτιμοῦσε, δέν περιέλαβεν εἰς τάς μηνύσεις αὐτάς καί τήν σύζυγόν μου, ἐθεώρησε δέ τόσον ἀδιάφορον τήν κατάθεσιν ἀπό ἀπόψεως περιεχομένου ὥστε ἐσκέφθη ὅτι ἦτο περιττόν νά ζητήση, ὅπως θά εἶχε δικαίωμα, νά καλέση τήν σύζυγόν μου καί ἐπ' ἀκροατηρίῳ διά νά ἐξετασθῆ καί βεβαιώση ἔστω καί τά δύο περιστατικά. Δέν ἀξίζει τόν κόπον, κύριοι συνάδελφοι, νά σᾶς περιγράψω τάς λεπτομερείας τῆς ψυχολογικῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἐγκληματίου αὐτοῦ ἀπό μέρους τρίτων ἐντός τῶν φυλακῶν, καθ' ὃν χρόνον ἐκρατεῖτο ἐδῶ. Τά στοιχεῖα τά ὁποῖα ἐπικαλοῦμαι εἶναι ἀνακριτικά, πάντως, ὅπως ἐκ τῶν ὑστέρων διαπιστοῦται, εἰς τόν Μέρτεν ὑπεβλήθη καί κατά ἕνα τρόπον ἀπεκρυσταλλώθη πεποίθησις ὅτι ἐγώ ἤμην ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διεφώνησα δῆθεν ὡς μόνος ὑπουργός διά νά ἀπολυθῆ πρό πάσης δίκης καί νά ἐπιστρέψη εἰς Γερμανίαν καί ὅτι τόν ἐκράτησα ἐδῶ μέ τήν πρόθεσιν ὅπως παραπεμπόμενος καταδικασθῆ καί ἐκτελεσθῆ διά νά δώσω δῆθεν ἱκανοποίησιν εἰς τάς περιοχάς εἰς τάς ὁποίας εἶχε δράσει κατά τήν κατοχήν. Περιττόν νά σᾶς εἴπω ὅτι τοῦτο ὑπῆρξεν ἀνακριβέστατον. Μεταξύ συναδέλφων τότε, καί συγκεκριμένως μετά τοῦ κ. Παπαληγούρα, ἐπιστρέψαντος ἐκ Βόννης, ἐγένετο μία συζήτησις ὅλως ἀνεπίσημος ἐντός τῆς αἰθούσης τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, μή συνεδριάζοντος καί ὅταν οὗτος ἐτόνισε τήν σημασίαν τήν ὁποίαν καλῶς ἤ κακῶς ἀπέδιδεν ἡ γερμανική Κυβέρνησις εἰς τήν μή ἀναθέρμανσιν τῶν παλαιῶν ἀντιθέσεων, εἴχομεν μίαν ἐλαφράν διαφωνίαν κατά τήν ὁποίαν ὑπεστήριξα, ἐπί παρουσίᾳ καί ἄλλων συναδέλφων, ὅτι δέν θεωρῶ ὅτι θά ἦτο φρόνιμον ἐπί ἑνός ὑποδίκου νά τοποθετοῦνται αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐνῶ αὐτή ἦτο ἁπλῶς ἡ ἀντίληψίς μου, ἀλλά καί ἡ πεποίθησίς μου ὡς ὑπουργοῦ, διεβιβάσθη πρός τόν κρατούμενον, ὅτι ἐκ κακότητος καί ἐκδικητικότητος καί πρός ἐπίδειξιν δυναμικότητος, ἐπεζήτουν τήν δίκην, τήν καταδίκην καί τήν ἐκτέλεσιν τοῦ Μέρτεν.

Μέ αὐτάς τάς διαθέσεις ἀνεχώρησεν ὁ Μέρτεν καί εἶμαι βεβαιότατος ὅτι καί εἰς τήν Γερμανίαν συνεπληρώθη ἡ ψυχολογική προπαρασκευή του μέχρις ὅτου ληφθῆ ἡ ἐγκληματική ἀπόφασις, ἡ ὁποία καί ἐκ τοῦ λόγου τούτου καθυστέρησε νά ἐκδηλωθῆ.

Ἐπηκολούθησε, κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἐγκληματική μηχανορραφία τοῦ Μέρτεν, ὁ ὁποῖος εἰς τήν πρώτην του ἐξόρμησιν, διαθέτων, ὅπως μᾶς διεβεβαίωσε, σατανικήν μνήμην, ἐνθυμούμενος καί τό χρῶμα τῆς ταπετσαρίας τοῦ αὐτοκινήτου εἰς τό ὁποῖον ἔγινεν ἡ φωτογραφία ἐπί τῆς ὁδοῦ Κοραῆ, εἰς τήν πρώτην του, λέγω, ἐξόρμησιν, ἡ ὁποία ὑποτίθεται ὅτι ἦτο καί ἡ πλέον παρεσκευασμένη, ἰσχυρίσθη τά ἑξῆς κατά σειράν:

Ὅτι κατά τό ἔτος 1942 εἶχεν ἰδιαιτέραν τήν ἤδη σύζυγόν μου τότε δίδα Εὐδοξίαν Λεοντίδου, ὅτι ἐσύχναζεν εἰς τήν οἰκίαν της ὅπου ὠργανοῦντο συγκεντρώσεις καί ἐσπερίδες μέ συμμετοχή τοῦ δῆθεν θείου καί ἤδη κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί ἐμοῦ ὡς μνηστῆρος, ὅτι εἴχομεν φωτογραφηθῆ οἱ τέσσαρες εἰς τά περίχωρα τῆς Θεσσαλονίκης, ὅτι τότε ἡ δεσποινίς Λεοντίδου τοῦ ἀφιέρωσεν ἕνα λεύκωμα μέ φωτογραφίας καί μέ ἰδιόχειρον ἀφιέρωσιν εἰς ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας του, ὅτι ἡ τελευταία τοῦ κατήγγειλε τήν ἐπικείμενην ἀνατίναξιν τοῦ Γοργοποτάμου καί τάς κινήσεις τῶν ἀγγλικῶν ὑποβρυχίων καί ὅτι καί οἱ τρεῖς τοῦ παρέσχομεν στρατιωτικάς πληροφορίας ἀμειφθέντες δι' ἑνός καταστήματος Ἰσραηλιτικοῦ μεταξωτῶν εἰδῶν, ἀξίας 15.000 λιρῶν. Δέν πρόκειται νά σχολιάσω τό κατασκεύασμα.

Ἰδού, κύριοι συνάδελφοι, ὁ τρόπος ὁ τραγικός τῆς αὐτοαποκαλύψεως τοῦ συκοφάντου ἐγκληματίου. Τό πρῶτον περιστατικόν καί κρίσιμον, διότι συνδυάζεται μέ ὅλα τα τά λοιπά, τό ὁποῖον ἀνέφερε καί ἐμνημόνευσεν εἶναι ὅτι τό 1942 εἶχεν ἰδιαιτέραν του γραμματέα τήν ἤδη σύζυγόν μου.

Τό λέγει δέ, διότι τοῦτο ἦτο ἰδιαιτέρας σημασίας περιστατικόν, ἐφ' ὅσον ὁ δεσμός τῆς γραμματέως, τόν ὁποῖον ἐπεκαλεῖτο καί ἀνέφερε, τῆς ἰδιαιτέρας γραμματέως, εἶναι δυνατόν νά δικαιολογήση στενωτέραν ἐπαφήν, καί εἰς τό κλῖμα καί τήν ἀτμόσφαιραν αὐτῆς τῆς ἐπαφῆς νά συντελεσθοῦν ὅλαι αἱ τρομακτικαί πράξεις, τάς ὁποίας ἐν συνεχείᾳ ἀποδίδει. Εἶπεν, λοιπόν, ὁ ἐγκληματίας, ὅτι τό 1942 εἶχεν ἰδιαιτέραν τήν σύζυγόν μου. Μόλις πληροφορεῖται, διότι θά ὑπῆρχαν προφανῶς καί ὑποδείξεις εἰς τάς παρανοϊκάς του ἐκδηλώσεις, ὅτι ἡ σύζυγός μου δέν ἦτο δυνατόν τό 1942 νά ἦτο γραμματεύς του, σπεύδει νά κάμη μίαν δήλωσιν εἰς τήν ὁποίαν λέγει, ὅτι τήν Λεοντίδου τήν προσέλαβεν εἰς τόν προθάλαμόν του τά ἔτη 1942 καί 1943 μόνον. Εἶναι ἡ πρώτη φάσις. Μετά δύο ἡμέρας τόν ἐπισκέπτεται ὁ ἀνταποκριτής τοῦ «Βήματος» κ. Πολυχρονιάδης, ὁ ὁποῖος μέ σοβαρότητα μετέδωσε καί ἐπί λέξει, ὅπως καταχωροῦνται εἰς τό «Βῆμα» τῆς 4ης Ὀκτωβρίου, τήν συνέντευξίν του μετά τοῦ Μέρτεν. Ἐκεῖ λέγει, ὅτι τό πρῶτον τό 1943 τήν προσέλαβεν ὡς ἰδιαιτέραν του. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως πληροφορεῖται, καί πληροφορεῖται ἀπό αὐτόν τόν ὁποῖον ἐζήτησε διά νά μαρτυρήση, τόν Στέκ, ὅτι ἡ σύζυγός μου, δέν εἶναι δυνατό νά ἀποκρυβῆ, ὅτι συνεχῶς καί μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1944 ἦτο εἰς τά καύσιμα. Καί σπεύδει καί κάνει νεωτέραν δήλωσιν ὁ συκοφάντης, λέγων ὅτι τήν σύζυγόν μου τήν προσέλαβεν ὡς ἰδιαιτέραν του τήν ἀνοιξιν τοῦ 1944.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὅμως, περιέπεσεν εἰς ἄλλο ἀδιέξοδον, τό μέν, διότι ἡ σύζυγός μου, τάς ἀρχάς τοῦ 1944, προσελήφθη εἰς τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν, τό δέ, διότι ὁ Μέρτεν, ὡς προκύπτει ἀπό ἐπίσημον ἔγγραφον, τόν Μάρτιον τοῦ 1944 ἔφυγεν ἀπό τήν Θεσσαλονίκην. Σπεύδει, λοιπόν, καί προκρίνει πέμπτην ἐκδοχήν, κατά τήν ὁποίαν προσέλαβε τήν σύζυγόν μου εἰς τάς ἀρχάς τοῦ 1944, ὥστε νά ὑπάρχη ἕνα περιθώριον ἔστω καί 20-30 ἡμερῶν, κατά τάς ὁποίας νά εἶναι δυνατόν νά συντελεσθοῦν ὅλα αὐτά τά τερατουργήματα, τά ὁποῖα συνέλαβεν ὁ νοσηρός του ἐγκέφαλος.

Πότε ὅμως εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν ὅτι λέγει τήν ἀλήθειαν;

Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν ἕνα πρόσωπον συμβαίνη νά ἔχη τό στίγμα τοῦ ἐγκληματίου διά πράξεις τῆς βαρύτητος τοῦ Μέρτεν, ὅταν διά παρομοίας, ἔστω καί ἠπιωτέρας, ἔχει διωχθῆ εἰς τήν Γερμανίαν καί ἀποβληθῆ τῆς ὑπηρεσίας του, ὡς πληροφοροῦμαι, ὅταν ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν στοιχείων ἀποδεικνύεται, κακότεχνος βέβαια, ἀλλά πάντως ἀδίστακτος μηχανορράφος, ὅταν εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν αὐτοδιαψεύδεται, ὅταν διαψεύδεται ἀπό αὐτόν τοῦτον τόν μάρτυρα τόν ὁποῖον ἐπικαλεῖται, ὁ ὁποῖος εἰς δηλώσεις του, πού προηγήθησαν τοῦ ἐκδοθέντος πιστοποιητικοῦ, λέγει ὅτι μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1944 ἡ δεσποινίς Λεοντίδου ὑπηρέτει ἀποκλειστικῶς εἰς τά καύσιμα, ὅταν ὅλα αὐτά ἀποδεικνύωνται ἐξ ἰδίων τοῦ Μέρτεν δηλώσεων, εἶναι ποτέ δυνατόν ἐνσυνειδήτως νά δεχθῆ τις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός λέγει καί ἴχνος ἀληθείας; Ἀλλά, ἐάν δεχθῶμεν πρός στιγμήν τήν τελευταίαν του ἔκδοσιν, ὅτι παρατείνεται ἡ παραμονή του —ἀπό τό ἔγγραφον τό ὁποῖον ἔχω, τῆς Ὑπηρεσίας Ἐγκληματιῶν Πολέμου τῆς Γερμανίας, προκύπτει ὅτι τόν Μάρτιον ἀνεκλήθη— ὅτι παρέτεινε ἔστω τήν παραμονήν του ἐπ' ὀλίγον, εἰς τί πλέον θά ὠφελοῦσεν αὐτός ὁ ἰσχυρισμός, ὅπως κατάντησε διά τῶν αὐτοδιαψεύσεων καί τῆς διαψεύσεώς του ἀπό μέρους τῶν ἰδίων του μαρτύρων; Τί σημασίαν εἶχεν αὐτός ὁ συκοφαντικός ἰσχυρισμός τῆς δῆθεν ἰδιαιτέρας γραμματέως διά τό ἔτος 1942, ὅπου τοποθετεῖ τήν δῆθεν κατασκοπευτικήν δρᾶσιν ὁ συκοφάντης. Μετέπειτα δέν ὑπηρετεῖ τήν συκοφαντίαν, ἐκτός ἄν ἐντός τῶν ἡμερῶν μᾶς πληροφορήση ὅτι ὁ Γοργοπόταμος καί ἡ δίωξις τῶν ἀγγλικῶν ὑποβρυχίων συνετελέσθησαν τό 1944.

Κύριοι συνάδελφοι, πέραν τῶν αὐτοδιαψεύσεων τῶν διαδοχικῶν καί ἀλλεπαλλήλων καί πέραν τῆς διαψεύσεως ἀπό αὐτόν τόν μάρτυρα, τόν ὁποῖον ἐπεκαλέσθη, ὑπάρχουν καί ἄλλα συντριπτικά στοιχεῖα ἐμμέσου καί ἀμέσου ἀποδείξεως. Τήν ὑπηρεσίαν, κύριοι συνάδελφοι, τῶν καυσίμων, εἰς τήν ὁποίαν ὑπηρέτει μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1944 ἡ σύζυγός μου, τήν ὑπηρεσίαν αὐτήν, τήν ἐπεσκέπτοντο ἑκατοντάδες ἀνθρώπων, διότι εἶχε σχέσιν μέ ὅλα τά καύσιμα, μέ τόν πάγον καί μέ εἴδη γενικῶς τρέχοντα, τά ὁποῖα ἠλέγχοντο ἀπό τήν γερμανικήν πολιτικήν διοίκησιν. Τά πρόσωπα αὐτά ἔβλεπον τήν σύζυγόν μου συνεχῶς εἰς τήν ὑπηρεσίαν της αὐτήν μέχρι τῆς ἡμέρας πού ἀπεχώρησε διά τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν, καί προσφέρονται, κατά δεκάδες, νά τό βεβαιώσουν κατά τρόπον κατηγορηματικώτατον καί μετά λόγων γνώσεως.

Ἀλλά καί πέραν αὐτοῦ, πολλοί περισσότεροι Θεσσαλονικεῖς ἐπισκέπτονται συνεχῶς τά γραφεῖα τοῦ Μέρτεν καί τόν προθάλαμον αὐτοῦ, διότι λόγῳ τῆς ἰσχύος, ἐλάμβανον τήν ἀνάγκην του εἴτε διά νά σώσουν ἀνθρώπους εἴτε καί περιουσίας. Δέν εἶναι ἴσως ὑπερβολή ὅτι ἑκατοντάδες προσώπων ἡμερησίως ἐπισκέπτοντο τόν Μέρτεν. Ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀποθανόντος Νικολάου Λεοντίδου, ἦτο τόσον γνωστή εἰς ὁλόκληρον τήν Θεσσαλονίκην, ὥστε καί μίαν ὥραν ἐάν ἐνεφανίζετο ἡ θυγάτηρ του εἰς τόν προθάλαμον εἴτε ὡς ἰδιαιτέρα γραμματεύς ἤ διερμηνεύς ἤ ὡς κλητήρ ἀκόμη, θά ἐγίνετο γνωστόν ἀστραπιαίως τοῦτο εἰς ὁλόκληρον τήν Θεσσαλονίκην, ὄχι αὐθημερόν, ἀλλά μετά μίαν ὥραν ἀφ' ἧς θά εὑρίσκετο ἐκεῖ. Τέλος, κύριοι συνάδελφοι, κατεσχέθη καί ἐδημοσιεύθη μία φωτογραφία εἰς τόν τύπον ὅπου ἐνεφανίζετο ὁ Μέρτεν μέ ὁλόκληρον τό ὑπηρεσιακόν του ἐπιτελεῖον ἀπό πρόσωπα, τά ὁποῖα ὑπηρέτουν πάντες παρ' αὐτῷ. Μάλιστα, ὅταν τό πρῶτον ἐδημοσιεύθη ἡ φωτογραφία αὐτή, ἀφέθη ἡ αἰχμή ὅτι μεταξύ αὐτῶν κατελέγετο ἤ ἀσφαλῶς κατελέγετο καί ἡ σύζυγος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καί ἐπηκολούθησε εἰδική ἀνάκρισις καί διεπιστώθησαν ἓν πρός ἓν τά πρόσωπα, τά ὁποῖα περιελαμβάνοντο εἰς τήν φωτογραφίαν αὐτήν, εἰς τήν ὁποίαν, περιττόν νά εἴπω, ὅτι δέν ἦτο ὡς δῆθεν ἰδιαιτέρα του γραμματεύς ἡ σύζυγός μου. Ἐνῶ ἡ φωτογραφία ἐλήφθη ἐπί τῇ ἀποχωρήσει τοῦ Μέρτεν ἐξ Ἑλλάδος καί φυσικόν θά ἦτο, μεταξύ τῶν πρώτων, νά περιελαμβάνετο καί ἡ ἰδιαιτέρα γραμματεύς, ἄν πράγματι ὑπηρέτει.

Τέλος, κύριοι βουλευταί, διεξήχθη μία δίκη, εἰς τήν ὁποίαν παρήλασαν ἑκατοντάδες ἀνθρώπων καί δέν εὑρέθη βεβαίως οὔτε εἷς νά εἴπη τί διά λογαριασμόν τῆς συζύγου μου. Ἀντιθέτως, ἀπεδείχθη ποῖον ἦτο τό περιβάλλον καί κατωνομάσθησαν τά πρόσωπα τά ὁποῖα ἦσαν καί εἰς τόν προθάλαμον καί διερμηνεῖς καί ἰδιαίτεροι γραμματεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν μία Γερμανίς καί μία Ἑλληνίς ἀργεντινῆς καταγωγῆς, πλήν δύο ἀξιωματικῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἤτοι ἑνός Γερμανοῦ καί ἑνός Ἑλληνογερμανοῦ.

Κατόπιν τούτων, κύριοι βουλευταί, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπομείνη καί ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὅτι ἐπί τοῦ ἀποφασιστικοῦ αὐτοῦ σημείου, εἰς τό ὁποῖον ἐπιμένω ὅλως ἰδιαιτέρως, διότι συνεχίζεται μέ ὅλον τόν ὑπόλοιπον ὄγκον τῶν συκοφαντιῶν τοῦ ἐγκληματίου, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπομείνη καί ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία καί εἰς τόν πλέον κακοπροαίρετον ἀκροατήν ὅτι ὁ ἐγκληματίας ψεύδεται ἀσυστόλως καί ἐψεύσθη ἐν γνώσει τῆς ἀναληθείας, διά νά τοποθετήση τήν σύζυγόν μου εἰς θέσιν τοιαύτην, ἡ ὁποία, κατ' ἕναν τρόπον θά τοῦ ἐπέτρεπε τήν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν συκοφαντικῶν του ἰσχυρισμῶν.

Ἐπακολουθεῖ, κύριοι συνάδελφοι, ὁ δεύτερος ἰσχυρισμός, περί πληροφοριῶν, ἐπικειμένης ἀνατινάξεως τοῦ Γοργοποτάμου, ἡ ὑπονόμευσις τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστή ἀπό ἀπόψεως διαδικασίας εἰς ὁλόκληρον τό Πανελλήνιον καί ἔχουν ἐκδοθῆ καί ἀγγλιστί καί ἑλληνιστί βιβλία, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ὅτι καί οἱ ἡγέται τῶν ὁμάδων, πού ἔκαμαν τήν ἀνατίναξιν, ὡδηγήθησαν ὑπό εἰδικῶν Ἄγγλων σαμποτέρ καί καθ' ὁδόν μόνον ἐπληροφορήθησαν ὅτι μετέβαινον διά τήν ἀνατίναξιν τοῦ Γοργοποτάμου.

Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι τό ὀλιγώτερον κωμικόν νά ἀπαντᾶ κανείς εἰς τάς συκοφαντίας αὐτάς, διά λογαριασμόν μιᾶς μόλις ἀποφοιτησάσης κοπέλλας, ἡ ὁποία εἰργάζετο εἰς μίαν ὑπηρεσίαν γραφέως καί νά ἀποδεικνύη, ὅτι δέν ἔλαβεν γνῶσιν περί ἐπικειμένης ἀνατινάξεως τοῦ Γοργοποτάμου, διά νά παράσχη εἰς τόν Μέρτεν τήν πληροφορίαν ὡς ἰδιαιτέρα γραμματεύς του, ἐνῶ πρό 2ετίας ἤδη, εἶχεν ἀνατιναχθῆ ὁ Γοργοπόταμος.

Ἀλλά δέν πρόκειται μόνον περί αὐτοῦ. Προχωρῶν καί περαιτέρω, δμιλεῖ περί τῶν συναναστροφῶν του μετά τοῦ δῆθεν συγγενοῦς κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί ἐμοῦ, ὡς δῆθεν μνηστῆρος τότε τῆς συζύγου μου, ἐνῶ εἶναι παγκοίνως γνωστόν εἰς τήν Θεσσαλονίκην ὅτι ἡ γνωριμία μας ἔλαβεν χώραν ἐνώπιον πλήθους κατά τάς παραμονάς τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1956 καί ὅτι τόν ἀξιότιμον κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἐγνώρισα εἰς τάς ἀρχάς τοῦ 1956, ἐξ ὄψεως δέ διά πρώτην φοράν τόν εἶχον ἴδη ὡς μάρτυρα κατηγορίας εἰς μίαν ποινικήν ὑπόθεσιν, τήν ὁποίαν ἤλθον νά ὑποστηρίξω εἰς τά ἐδῶ Ποινικά Δικαστήρια.

Ἡ σύζυγός μου, μάλιστα, τόν ἐγνώρισε μετά τάς ἐκλογάς καί τήν ὑπουργοποίησίν μου.

Κατά τόν συκοφάντην, ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔγινε γνωστός μου ἀπό τοῦ 1942, ὅπως ἔγινε καί θεῖος τῆς συζύγου μου καί ἀπό κοινοῦ ἠσχολούμεθα μέ τήν παροχήν πληροφοριῶν διά λογαριασμόν τῶν Γερμανῶν εἰς τόν Μέρτεν.

Αὐτά εἶναι τόσον κωμικά, ὑπερβαίνοντα τά ὅρια καί τῆς πλέον νοσηρᾶς συκοφαντίας, ὥστε, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, τά ἀναφέρω μόνον ἀπό συνέπειαν, ἐφ' ὅσον ἀνῆλθον ἐπί τοῦ βήματος διά νά δώσω ἐξηγήσεις ἐπί τῶν ἀνακοινώσεων τῆς Κυβερνήσεως, παρά τήν ἀηδίαν, τήν ὁποίαν αἰσθάνομαι.

Θά πρέπει ἐν συνεχείᾳ, κύριοι συνάδελφοι, νά γνωρίζετε, ὅτι ἡ κατοικία τῆς συζύγου μου, κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην, εὑρίσκετο εἰς τό κεντρικώτερον σημεῖον τῆς πόλεως, ὅπου ὄχι ἐσπερίδας καί συγκεντρώσεις, ἀλλά ἁπλῆ μετάβασις τοῦ Γερμανοῦ Μέρτεν δέν θά ἐγίνετο ἁπλῶς γνωστή εἰς τούς ἐνοίκους καί τούς περιοίκους, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τήν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ὁ Μέρτεν ἦτο γνωστός, διότι ἐκυκλοφόρει καθημερινῶς. Δέν θά ἦτο δυνατόν νά εὑρεθῆ καί ἕνας ἄνθρωπος ἀπό τού 100 ἐνοίκους τῆς πολυκατοικίας ἀπό τούς 500 περιοίκους, ἀπό τάς δεκάδας τῶν περιστατικῶν νά βεβαιώση παρόμοιον περιστατικόν. Ἀνέφερεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι τῶν συναναστροφῶν μετεῖχα καί ἐγώ ὡς μνηστήρ τῆς δίδος Λεοντίδου, ἐνῶ κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην δέν ἐγνώριζα κἄν τήν μετέπειτα σύζυγόν μου. Εἰς τό σημεῖον αὐτό, ὅπως ἐπληροφο-

ρήθην, ἐγένετο μία παρατήρησις, ἀναφερομένη εἰς μίαν περικοπήν παλαιοτέραν ἐπί τοῦ θέματος ἀγορεύσεώς μου εἰς τήν Βουλήν, εἰς τήν ὁποίαν ἀνέφερα ὅτι μετά δεκαετίαν ὁλόκληρον ἐγνώρισα καί ἐνυμφεύθην τήν σύζυγόν μου. "Οπως εἶναι δυνατόν νά διαπιστώσετε ἀπό τά πρακτικά, ἡ περικοπή ἀναφέρεται εἰς τόν χρόνον τοῦ δεσμοῦ μου καί τοῦ γάμου μου μετά τῆς συζύγου μου, διότι κατά τήν συζήτησιν ἐκείνην δέν ὑπῆρξεν ποτέ ὑπαινιγμός τόν ὁποῖον τό πρῶτον ἤκουσα ἀπό τόν Μέρτεν περί συνεργασίας μου μέ τούς Γερμανούς διά νά ἔχη σημασίαν καί ὁ χρόνος ἀκόμη τῆς ἁπλῆς γνωριμίας μας. Δέν ἦτο δυνατόν, συνεπῶς, νά ὑποθέσω ὅτι θά ἔπρεπε ἐνώπιον τοῦ Σώματος νά καθορίσω τήν ἀκριβῆ χρονολογίαν, κατά τήν ὁποίαν ἐγνώρισα τήν σύζυγόν μου.

Τό κρίσιμον πάντως σημεῖον, τό ὁποῖον κυρίως ἐνδιαφέρει κατόπιν τῆς ἐκτοξευθείσης συκοφαντίας, εἶναι τό ἔτος 1942, κατά τό ὁποῖον βεβαιῶ κατηγορηματικῶς ὅτι δέν ἐγνώριζα κἄν τήν μετέπειτα σύζυγόν μου, τήν ὁποίαν ἁπλῶς ἀκόμη ἐγνώρισα πολύ ἀργότερα καί τήν ἐνυμφεύθην ἔν ἔτει 1949.

'Επηκολούθησε, κύριοι συνάδελφοι, ὁ συκοφαντικός ὑπαινιγμός, περί τῆς ὑπάρξεως λευκώματος περί τοῦ ὁποίου τόσος ἐδημιουργήθη θόρυβος. Θά μοῦ ἐπιτρέψητε νά ἀναφερθῶ πρό τοῦ λευκώματος εἰς τά στοιχεῖα τῆς περιβοήτου φωτογραφίας. Μεταξύ τῶν ἄλλων, ὅπως προανέφερον, κατά τήν ἐξόρμησίν του ὁ συκοφάντης ἰσχυρίσθη ὅτι ὑπάρχει φωτογραφία εἰκονίζουσα τόν ἀξιότιμον κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἐμέ, τόν ἴδιον, καί τήν σύζυγόν μου. Κύριοι συνάδελφοι, ὁ συκοφάντης συνέλαβε τήν ἐγκληματικήν ἀπόφασιν τῆς συκοφαντίας καί εἰσῆλθεν εἰς τό στάδιον τῆς ἐκτελέσεως. Τί περιμένει λοιπόν; 'Η φωτογραφία παραμερίζει οἱονδήποτε ἄλλον στοιχεῖον ἤ ἔνδειξιν καί θά τόν ἀπήλλασσε τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ψευδολογιῶν, ἀντιφάσεων καί συνεχῶν διαψεύσεων, ἄν ὑπῆρχον, ὡς ὁ ἴδιος ἰσχυρίζεται. 'Η φωτογραφία αὐτή εἶχεν ὀβιδιακάς μεταμορφώσεις. 'Εμφανίζεται ὁ συκοφάντης ἐνθυμούμενος καί τό χρῶμα τῆς ταπετσαρίας τοῦ αὐτοκινήτου, δέν ἐνθυμεῖται ὅμως τήν περιοχήν τῆς χώρας, ὅπου αὕτη ἐλήφθη. Καί οὕτω, εἰς τήν πρώτην ἔκδοχήν ἡ φωτογραφία λαμβάνεται εἰς τά περίχωρα τῆς Θεσσαλονίκης καί εἰς τήν δευτέραν λαμβάνεται εἰς τή ὁδόν Κοραῆ 'Αθηνῶν. Κατά μίαν ἔκδοχήν εἴμεθα οἱ τρεῖς ἐντός τοῦ αὐτοκινήτου μέ ἐκτός τοῦ αὐτοκινήτου τόν κ. πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Κατά τελευταίαν ἔκδοχήν ὅλοι ἐκτός τοῦ αὐτοκινήτου.

Τό μόνο ἀκριβές, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ ἀδίστακτος αὐτός ἐγκληματίας συνέλαβεν ἐδῶ εὑρισκόμενος καί αὐτήν ἀκόμη τήν σκέψιν τοῦ ἐγκληματικοῦ συνδυασμοῦ φωτογραφιῶν, ἀναζητῶν ἐντός τῶν φυλακῶν 'Αβέρωφ μετά φορτικότητος φωτογραφίας ἡμῶν πρό 15ετίας, διότι τοῦ ἦσαν, ἔλεγε, ἀπαραίτητοι νά τάς στείλη εἰς Γερμανούς ὑπηρετήσαντας κατά τήν κατοχήν, μήπως καί εἰς ἐξ αὐτῶν ἐγνώρισεν ἡμᾶς ὡς δικηγόρους διά νά μᾶς προκαλέση περί τῆς τύχης του. Καί εὑρέθησαν οἱ προσφερθέντες νά τόν ὑποβοηθήσουν, ἀλλά δυστυχῶς αἱ φωτογραφίαι δέν ἦτο δυνατόν νά εὑρεθοῦν τόσον παλαιαί καί ἔτσι κατέστη δύσκολον νά διαμορφώση τό φωτομοντάζ, εἰς τό ὁποῖον ἀσφαλῶς ἐσκόπευε νά καταλήξη. Ταῦτα δέ προκύπτουν ἀπό στοιχεῖα ἀνακριτικά κατόπιν εἰδικῆς καταγγελίας ἐνεργηθείσης.

'Ισχυρίσθη ἐν συνεχείᾳ ὁ αὐτός συκοφάντης ὅτι τά Χριστούγεννα τοῦ 1942 ἡ σύζυγός μου τοῦ προσέφερε λεύκωμα φωτογραφιῶν μέ ἰδιόχειρον ἀφιέρωσίν της εἰς ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας των. "Οπως ἀκριβῶς ἀνεφέρθη, ἡ ἔκδοχή τοῦ λευκώματος συγκεντρώνει ὅλα ἀνεξαιρέτως τά στοιχεῖα τῆς ἐπιληψιμότητος καί θά ἐξηγήσω παρά κάτω διατί ὑπογραμμίζω τοῦτο. 'Εδημοσιεύθησαν μόλις τήν Κυριακήν, τά κρίσιμα φύλλα τοῦ λευκώματος, ἐμοῦ ἀπουσιάζοντος εἰς τήν Κρήτην. Προηγουμένως, ὅμως, εἰς συζήτησιν τήν ὁποίαν εἴχομεν καί παρά τήν 18ετίαν πού παρῆλθεν ἔκτοτε, ἡ σύζυγός μου ἦτο εἰς θέσιν νά μέ διαβεβαιώση κατά τρόπον κατηγορηματικόν ὅτι ὄχι ἁπλῶς δέν ἔδωσεν, ἀλλά οὔτε ἦτο δυνατόν νά δώση τοιαύτης μορφῆς ἄλμπουμ εἰς τόν Μέρτεν. 'Από τήν δημοσίευσιν τῶν φωτοτυπιῶν τοῦ λευκώματος προσετέθη καί νέον πρόσωπον εἰς τήν ὑπόθεσιν, ἡ ἀξιότιμος κυρία 'Αμαλία Βαζάκα, ἡ ὁποία ἐρωτηθεῖσα καί ἀφοῦ ἐβασάνισε τό μυαλό της, ἐνεθυμήθη ὅτι πράγματι αἱ δύο συμμαθήτριαι ἀπό κοινοῦ προσέφερον δύο λευκώματα, τά Χριστούγεννα τοῦ 1942, τό ἕν πρός ἕνα παλαιόν προπολεμικόν καθηγητήν των εἰς τήν Γερμανικήν Σχολήν, τό ἕτερον δέ πρός μίαν οἰκογένειαν Γερμανῶν μονίμως διαμενόντων εἰς τήν Θεσσαλονίκην, οἱ ὁποῖοι ἀνεμιγνύοντο μέ τήν 'Εφορίαν τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, καί προσεφέρθησαν τά λευκώματα αὐτά ἐκ φιλοφρονήσεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν καί διότι ἦτο τό εὐθηνότερον δῶρον τό ὁποῖον ἦτο δυνατόν νά ἀγορασθῆ ἀπό αὐτάς.

'Αλλά τί προέκυψεν ἀπό τήν δημοσίευσιν τοῦ λευκώματος: 'Από τήν δημοσίευσιν τοῦ λευκώματος προέκυψαν τά ἑξῆς μέ τήν σειράν: Πρῶτον, ὅτι τό λεύκωμα δέν προσεφέρθη ἀπό μέρους τῆς συζύγου μου, ἀλλά ἀπό μέρους δύο συμμαθητριῶν. Δεύτερον, δέν φέρει ἰδιόχειρον ἀφιέρωσιν τῆς συζύγου μου. Τρίτον, δέν ἔχει φωτογραφίας, ὅπως ἀφέθη νά ἐννοηθῆ ἤ ἔστω καί κάρτες γερμανικῶν στρατευμάτων ἐν παρελάσει, ἀλλ' τοπία καί φωτογραφίαν ἑλληνικῶν στρατευμάτων, τά ὁποῖα παρελαύνουν. Τέταρτον, ἡ ἀφιέρωσις δέν εἶναι εἰς ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας, ἀλλά εἶναι ἀφιέρωσις ψυχρά τυπική, τήν ὁποίαν θά ἠδύνατο οἱαδήποτε δεσποινίς νά κάμη πρός οἱανδήποτε κατεύθυνσιν. Αὐτά τά στοιχεῖα, κύριοι συνάδελφοι, μαρτυροῦν ὅτι ὁ ἐγκληματίας, πρίν ἀκόμη δημοσιεύση τό λεύκωμά του, τό ὁποῖον ἰσχυρίζεται ὅτι ἐδόθη εἰς αὐτόν καί θά ἀποκαλυφθῆ κατά ποῖον τρόπον περιῆλθεν εἰς χεῖραν του, ἄφησε νά ἐννοηθῆ διά τῶν ὑποβολιμιαίων ἐπιχειρημάτων του, ὅτι τό λεύκωμα ἦτο ἡ ἀπόδειξις τῶν σχέσεων καί πρός ἀπόδειξιν τῶν σχέσεων αὐτῶν, ἐστηρίχθη εἰς τό ὑποπτον περιεχόμενον τῆς ἀφιερώσεως, ὅπως τήν ὑπηνίχθη εἰς τό ἰδιόχειρον τῆς ἀφιερώσεως καί εἰς τό ὅτι ἀποκλειστικῶς δῆθεν ἡ σύζυγός μου τοῦ προσέφερεν τοῦτο. Διότι, ὅπως εἶπε ἡ κυρία Βαζάκα εἰς τήν δήλωσίν της, δέν θά ἦτο ἀδύνατον ὡς ἁπλοῖ γραφεῖς νά δώσουν τυπικῶς ἕνα λεύκωμα πρός τόν ἐποπτεύοντα τήν ὑπηρεσίαν των. Καί ἄν τοῦτο ἀκόμη εἶχε συμβῆ, ποῖος ἔδωσε τό δικαίωμα εἰς τόν συκοφάντην νά ὁμιλήση περί ἀποκλειστικῆς προσφορᾶς, περί αὐτογράφου καί νά μεταμορφώση εἰς ἐπιληψιμον τό κείμενον τῆς ἀφιερώσεως ἤ τήν ἀπεικόνισιν τῶν φωτογραφιῶν; "Οταν, κύριοι βουλευταί, ἐνεθυμήθησαν τόν καθηγητήν, ὁ ὁποῖος ἐπῆρε τό λεύκωμα αὐτό, τότε, διότι ἐπληροφορήθην αὐθεσπερί ὅτι τό ζεῦγος τῶν ἡλικιωμένων Γερμανῶν μετά 15ετίαν εἶχεν ἀποθάνει, ἔσπευσα τήν ἐπομένην νά εἰδοποιήσω ἐπειγόντως τήν ἀδελφήν τῆς συζύγου μου καί τήν ἔστειλα εἰς Γερμανίαν, διά νά εὕρη τό πρόσωπον, τό ὁποῖον εἶχε λάβει τό λεύκωμα αὐτό καί τό ὁποῖον συνέβαινεν νά ὑπηρετῆ εἰς τήν ὑπηρεσίαν αὐτήν ὡς διερμηνεύς, διότι ἦτο καθηγητής τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἐπιστρατευθείς κατά τήν κατοχήν, καί τό ὁποῖον θά ἦτο εἰς θέσιν νά μᾶς δώση ὡρισμένας πληροφορίας. Συντομώτατα ἐλπίζω ἡ Βουλή νά ἔχη τήν ἱκανοποίησιν, ἐκ τῶν ἀναμενομένων στοιχείων, νά πληροφορηθῆ καί τήν λεπτομέρειαν αὐτήν.

'Αλλά, κύροι βουλευταί, ὁ Μέρτεν μᾶς προσέφερε καί τό ἀντάλλαγμα τῆς προδοσίας, μᾶς προσέφερεν ἕνα ἰσραηλιτικόν κατάστημα, ἀξίας 15.000 λιρῶν, τό ὁποῖον παρεχώρησε εἰς τήν σύζυγόν μου διά λογαριασμόν βεβαίως τοῦ συνόλου τῶν ἐνδιαφερομένων. 'Ητο μοιραῖον, ὅπως σπεύδη καί εἰς αὐτήν τήν περίπτωσιν, διά νά ἀποκαλυφθῆ ἡ ἀθλιότης τοῦ κατασκευάσματός του καί ἔσπευσε πρό τριῶν ἡμερῶν νά ὀνομάση ἐκεῖνον, πρός τόν ὁποῖον ἐπωλήθη τό κατάστημα καί ὀνομάζει τόν κ. Χατζησταυρόπουλον, ἔμπορον Θεσσαλονίκης. Παρακάτω δέ λέγει ὅτι τό κατάστημα αὐτό ἐδόθη βάσει σημειώματός του, τό ὁποῖον ἐκόμιζον —περιλαμβάνει πλέον καί τήν Βαζάκα— αἱ δεσποινίδες Λεοντίδου καί Βαζάκα πρός τήν ἁρμοδίαν ἑλληνικήν ὑπηρεσίαν ἐν Θεσσαλονίκῃ καί βάσει τοῦ ἀνωνύμου σημειώματος ἐπῆραν τό κατάστημα αὐτό τό ὁποῖον ἐπώλησαν πρός τόν κ. Χατζησταυρόπουλον. Τήν ἰδίαν νύκτα τηλεγραφεῖ ὁ κ. Χατζησταυρόπουλος ὅτι εἶναι ψευδέστατος καί κακοηθέστατος καί μετά δύο ἡμέρας, νομίζω, ἀνακαλύπτεται εἰς τά κατοχικά ἀρχεῖα τῶν ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν, πρῶτον τό

ἀνώνυμον σημείωμα, τό ὁποῖον πράγματι ἐξέδωσεν ὁ Μέρτεν. Ἡ ὑπηρεσία ὅμως δέν θά ἦτο εἰς θέσιν, βάσει ἀνωνύμου σημειώματος νά παραδώση τό ἐμπόρευμα καί τήν ἐπομένην ἐπώνυμον σημείωμα διά νά καταχωρηθῆ εἰς τά πρακτικά, πρός ποῖον παραχωρεῖται τό κατάστημα. Ὁ δέ Μέρτεν στέλλει τό ἐπώνυμον σημείωμα, τό ὁποῖον ἐθεώρησε μέ τήν ὑπογραφήν του, βάσει δέ τοῦ σημειώματος, γίνεται τό συμβόλαιον. Τό ἓν κατάστημα δέν ἔχει ἀπογραφῆ καί εἶπεν ὅτι δέν δύναται νά τό παραδώση καί τό διαρηγνύουν μέ ἐπί κεφαλῆς ἕνα Γερμανόν ἀξιωματικόν καί μεταφέρουν τά ἐμπορεύματα εἰς τό ἄλλον, καί γίνεται ἡ παράδοσις τοῦ ἐμπορεύματος ἀπό τό ἕνα κατάστημα πλέον πρός τάς δύο παραληπτρίας, Γενῆ καί Λαγογιάννη, κομιστρίας καί τοῦ πρώτου ἀνωνύμου σημειώματος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό ἔκθεσιν τοῦ δικαστοῦ, τά πρακτικά τῶν ὑπαλλήλων καί τά ἐνυπόγραφα τοῦ Μέρτεν σημειώματα.

Ἀλλά πέραν καί αὐτῶν, ὁλόκληρος ἡ Θεσσαλονίκη γνωρίζει ποῖοι ἔλαβον καί τό τελευταῖον περίπτερον, διότι, ὅταν ἐπανῆλθον οἱ Ἰσραηλῖται, ἐγένοντο προσπάθειαι νά εὕρουν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τά ἐλεηλάτησαν. Ἀλλ' ἔρχεται καί ἡ ἐπίσημος ὑπηρεσία, ἡ ὁποία λέγει, διά τηλεγραφήματός της σήμερον πρός τόν κ. ὑπουργόν Οἰκονομικῶν, ὅτι μετά ἐνδελεχῆ ἔρευναν, ἡ ὁποία ἐγένετο, μία μόνον περίπτωσις παραχωρήσεως Ἰσραηλιτικοῦ καταστήματος δι' ἀνωνύμου σημειώματος ἐγένετο, ἡ ὁποία καί αὐτή ἀπεσαφηνίσθη διά συμπληρωματικοῦ σημειώματος καί διά συμβολαίου τό ὁποῖον ὑπέγραψεν ὁ Μέρτεν προσωπικῶς. Συνεπῶς, περιορίσθη οὕτω ἀσφυκτικῶς καί μέχρις ἀδιεξόδου ἡ δυνατότης τῆς παραχωρήσεως τοῦ καταστήματος, τό ὁποῖον, ἐφ' ὅσον ἐπωλήθη δῆθεν πρός τόν Χατζησταυρόπουλον, διεψεύσθη ὑπό τοῦ ἴδιου καί ἐφ' ὅσον ἦτο τό παραχωρηθέν διά ἀνωνύμου σημειώματος, διεψεύσθη ἐπίσης κατά τά ἐπίσημα στοιχεῖα τῆς ὑπηρεσίας. Μή νομίζετε, κύριοι, ὅτι ἦτο ἁπλῆ ἡ προσπάθεια ν' ἀνευρεθοῦν τά στοιχεῖα μέ πᾶσαν δυνατήν ταχύτητα. Πρόκειται περί στοιχείων δεκαετηρίδων, περί ἀρχείων, τῶν ὁποίων ἡ ἀναζήτησις δέν ἦτο εὔκολος καί συνεπείᾳ τῶν καταπτύστων αὐτῶν συκοφαντιῶν, ἔπρεπε, διά νά ἔχη κανείς ἄμεσον τήν ἀπόδειξιν, νά βασανισθῆ ἐπί ἡμέρας μέ τάς ἀθλιότητας αὐτάς καί τάς συκοφαντικάς ἐκδηλώσεις τοῦ Μέρτεν. Τί νά εἴπω, κύριοι συνάδελφοι, διά τόν ἠθελημένον συσχετισμόν ἐμοῦ μέ τόν ἐγκληματίαν συνεργάτην τῶν Γερμανῶν καί συνώνυμόν μου Νικόλαον Μακρῆν, τόν ὁποῖον οὔτε καί ἐσκέφθην εἰς ὅλην αὐτήν τήν διαδρομήν τῆς συκοφαντικῆς περιπετείας, καί εἰς τήν Κρήτην μέ εἰδοποίησε διά σημειώματος ὁ θεῖος τοῦ συναδέλφου κ. Βουλουδάκης κατόπιν τηλεγραφήματος ἐκ Θεσσαλονίκης ὅτι ὑπῆρχε Νικόλαος Μακρῆς, τόν ὁποῖον ἐγνώριζα ὡς δικηγόρον προπολεμικῶς καί ὡς στενόν συνεργάτην τῶν Γερμανῶν κατά τήν κατοχήν καί εὐτυχῶς ἐντός τῆς ἰδίας ἐσπέρας προέκυψαν τά στοιχεῖα, τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν ποῖος ἦτο ὁ Νικόλαος Μακρῆς μέ τόν ὁποῖον δολίως προσεπάθησε νά μέ ἀναμίξη ὁ ἐγκληματίας Μέρτεν. Τέλος, ἀκολουθοῦν οἱ ὑπαινιγμοί περί ἀρχείων τῆς γερμανικῆς Κυβερνήσεως, περί συμφερόντων ἀγγλικῶν καί ὅλα ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἀρχίζουν καί ἐξηγοῦν τήν γνώμην τοῦ συνηγόρου του, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι πρόκειται περί σχιζοφρενοῦς καί παρανοϊκοῦ.

Τέλος, ἐπακολουθοῦν αἱ ἀνταποκρίσεις τῶν σοβαρωτέρων ἀνταποκριτῶν, οἱ ὁποῖοι οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ὁ Μέρτεν, εἰς ὅλας αὐτάς τάς ἀθλίας του συκοφαντίας, ὡδηγήθη ὑπό τήν συστηματικήν συμπαράστασιν ἑλληνικῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐγκαταστήσει ἀερογέφυραν μεταξύ Βερολίνου καί Ἀθηνῶν καί οἱ ὁποῖοι δέν μετέβαινον ἁπλῶς πρός ἐπίσκεψίν του, ἀλλά ὠργάνωσαν καί ἐμεθόδευαν τήν ὅλην προσπάθειαν πρός δημιουργίαν τῆς ἀτμοσφαίρας αὐτῆς.

Ὁ ρόλος τῶν γερμανικῶν ἐντύπων, τά ὁποῖα ἔσπευσαν νά ἐμφανίσουν, κατά ἕνα τρόπον μάλιστα τελείως ἀσυνάρτητον, τήν ὑπόθεσιν — ἐάν μάλιστα ἐπροσέξατε τό «Σπῆγκελ», τό ὁποῖον, ἐνῶ δημοσιεύει μίαν διαφοράν μεταξύ Γερμανῶν εἰς ἓν δικαστήριον τοῦ Κιέλου, αἰφνιδίως καί κατά τρόπον ἀσυνάρτητον, προσκολλᾶται εἰς τό τέλος μία περικοπή ἀσύνδετος, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλας αὐτάς τάς ἐξωφρενικάς καταγγελίας — λέγω ὅτι ἡ ποιότης τῶν ἐντύπων καί ὁ ρόλος τόν ὁποῖον διεδραμάτισαν ἦτο ἀπολύτως ὕποπτος, ὄχι μόνον δι' ὅσα ἔγράφησαν, ὅτι τό «Σπῆγκελ» εἶναι σκανδαλοθηρικόν περιοδικόν, τοῦτο ἴσως θά ἦτο τό ὀλιγώτερον, ἀλλά διότι, ἐάν λάβατε τήν σειράν τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, θά ἴδητε ὅτι κατά σύστημα ἐπί συναπτᾶ ἔτη ὑπονομεύει καί συκοφαντεῖ, κατά τρόπον ἀπαράδεκτον, ὅλους τούς ἡγέτας τῆς Δύσεως, μηδ' αὐτοῦ τοῦ καγγελλαρίου Ἀντενάουερ ἐξαιρουμένου, τόν ὁποῖον ἀπεκάλουν καί ἐνεφάνιζον ὡς δῆθεν καταδότην τῶν Γάλλων. Ἀλλά περί αὐτοῦ δέν πρόκειται νά σᾶς ἀπασχολήσω περισσότερον, διότι ὅλα αὐτά θά ἔλθουν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, τό ὁποῖον θά ἐπιληφθῆ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

Κύριοι συνάδελφοι, αὐτήν τήν ἀθλίαν ὑπόθεσιν τοῦ Μέρτεν, αὐτά τά ἀθλιέστατα στοιχεῖα, τά ὁποῖα εἰς τήν ἀρχήν ἀνέφερον, ἐδέχθη κατά ἕνα τρόπον φανατισμένον νά φιλοξενήση μία μερίς τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου. Καί ἐπί τῆς ἀηδοῦς, ὁμολογουμένως, αὐτῆς ὑποθέσεως, ὡρισμένοι τῶν κυρίων ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀρνοῦνται νά λάβουν θέσιν ἐπί τῆς οὐσίας, χωρίς νά σημαίνη τοῦτο ὅτι ἡ Βουλή μεταβάλλεται εἰς δικαστήριον. Θά τήν ἐλάμβανον ἐν ὀνόματι μιᾶς ἀρχῆς κοινοβουλευτικῆς, καί νομίζω ὅτι ἦτο ἐπιβεβλημένη, διότι δέν εἶναι δυνατόν ἐπί τρεῖς ἑβδομάδας ἕνας στιγματισμένος ἐγκληματίας, μή εὑρίσκων συμπαράστασιν οὔτε ἀπό ἕνα ἄνθρωπον τῆς Ὑφηλίου, νά χυδαιολογῆ εἰς βάρος τοῦ πρόεδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί μελῶν αὐτῆς.

Κύριοι συνάδελφοι, ἀπομένουν αἱ δύο προτάσεις τῶν ἀξιοτίμων ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται, ἡ μέν εἰς τήν παραίτησιν τῶν ὑπουργῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπέβαλον μήνυσιν λόγω κοινοβουλευτικῆς εὐθιξίας, ἡ δέ δευτέρα εἰς τήν προσφυγήν ἀπαραιτήτως εἰς τά γερμανικά δικαστήρια διά τούς λόγους τούς ὁποίους ἔχουν ἤδη ἐκθέσει ὅλαι σχεδόν αἱ μερίδες τῆς ἀντιπολιτεύσεως, πλήν τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ Φιλελευθέρου Δημοκρατικοῦ Κόμματος καί τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ Ἀγροτικοῦ.

Προχωρῶ εἰς τά θέματα τῆς παραιτήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν ὀνόματι τῆς εὐθιξίας καί τῆς προσφυγῆς εἰς τά γερμανικά δικαστήρια ἀντί τῶν ἡμεδαπῶν.

Ἐπί τοῦ πρώτου δέν θά ἔπρεπε νά ἀπαντήσω, κύριοι συνάδελφοι, διότι καθιερώνει μίαν ἐπικίνδυνον καί διά τούς ἴδιους τούς προτείνοντας καί διά τήν χώραν γενικώτερον, κοινοβουλευτικήν ἀρχήν, κατά τήν ὁποίαν ἅπαξ συκοφαντηθῆ ὁ ὑπουργός, ἀπό οἱονδήποτε, ἔστω καί ἐστιγματισμένον, δι' ἑνός ἁπλοῦ ὑπαινιγμοῦ, καί ἀποφασίση νά προσφύγη, ὅπως πάντοτε ἔπραξα ἐγώ, εἰς τό δικαστήριον, ἔχει ὑποχρέωσιν νά παραιτηθῆ. Θά καταλήξωμεν, κύριοι συνάδελφοι, εἰς ἕνα πρῶτον τυχόντα ὑποβολιμιαῖον συκοφάντην, νά ἐναπόκειται ἡ παραμονή ἢ ἡ μή παραμονή ἑκάστου ὑπουργοῦ εἰς τήν θέσιν του. Δι' αὐτό νομίζω ὅτι θά ἦτο παρακινδυνευμένη ἡ ἐκδοχή αὐτή, ἂν καθιεροῦτο ὡς ἀρχή κοινοβουλευτική, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι αὕτη ὑποτιμητική καί δι' αὐτούς ἀκόμη τούς Ἕλληνας δικαστάς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποδείξει πάντοτε ὅτι καί ἀντίστασιν καί ἦθος ἐξαίρετον διαθέτουν, ὥστε νά ἔχουν ἐλευθέραν τήν συνείδησιν, οἱουνδήποτε καί ἄν εἶναι οἱ ἀξιωματοῦχοι διάδικοι.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀπαντήσω κάπως λεπτομερέστερον ἐπί τῆς δευτέρας προτάσεως, τῆς προσφυγῆς δηλονότι εἰς τά γερμανικά δικαστήρια. Καί θά ἀναγνώσω, ἂν μοῦ ἐπιτρέψητε, τήν ἄποψίν μου, τήν ὁποίαν διετύπωσα εἰς μίαν δήλωσίν μου πρός τόν τύπον καί ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νά ἀποδώση κατά τρόπον πλήρη καί ἠτιολογημένον τάς ἀπόψεις μου.

Πρίν ὅμως κάνω αὐτό, θά ἤθελα νά ἐρωτήσω τούς προτείνοντας τήν προσφυγήν εἰς τά γερμανικά δικαστήρια. Ἔχουν μίαν περίπτωσιν, ἔστω ἀπό τήν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν, κατά τήν ὁποίαν ἔστω καί ἕνα μέλος Κυβερνήσεως παρητήθη τῆς οὐσιαστικῆς καί δικονομικῆς ἁρμοδιότητος τῶν δικαστηρίων τῆς χώρας του, διά νά σπεύση καί νά θέση ὑπό τήν κρίσιν ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου, οἱασδήποτε δικαστικῆς ἀσφαλείας, τήν τύχην τῆς ὑποθέσεως, τήν ὁποίαν κατά τούς νόμους μας ρυθμίζει ὁ οὐσιαστικός ἑλληνικός

ποινικός νόμος καί διά τήν ἐκδίκασίν της εἶναι ἁρμόδια τά ἑλληνικά ποινικά δικαστήρια; Ὑπάρχει ἔστω καί ἕνα περιστατικόν εἰς τόν κόσμον, ὅταν εἶναι δεδομένον ὅτι ἀρχηγοί καί πρωθυπουργοί, ὑπουργοί, ἐσυκοφαντήθησαν κατά τρόπον ἀπροκάλυπτον εἰς πλείστας ὅσας ξένας χώρας, ὑπάρχει καμμία περίπτωσις συκοφαντηθέντες νά παρεῖδον τά ἁρμόδια δικαστήρια τῆς χώρας των καί νά ἔσπευσαν εἰς τήν ἀλλοδαπήν ὅπως ὑπαχθοῦν εἰς ξένην ἁρμοδιότητα καί ξένον οὐσιαστικόν ποινικόν νόμον;

Κατά γενικήν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ ἑλληνικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τά ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐγκλήματα τῶν ἀλλοδαπῶν, ἐφ' ὅσον στρέφονται καθ' ἡμεδαποῦ, κρίνονται κατά τούς ἑλληνικούς Ποινικούς Νόμους, ὑπαγόμενα εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν Τακτικῶν Δικαστηρίων. Ἡ σχετική διάταξις ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς γερμανικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας, εἰς τήν ὁποίαν ὑφίσταται ἀντίστοιχος διάταξις ἐπιβάλλουσα τήν ἐφαρμογήν τοῦ γερμανικοῦ Ποινικοῦ Νόμου καί καθιεροῦσα ἁρμοδιότητα τῶν γερμανικῶν δικαστηρίων διά τάς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀδικοπραγίας ἀλλοδαπῶν στρεφομένας κατά Γερμανοῦ πολίτου.

Παραλλήλως καί κατά τάς γενικάς περί τύπου διατάξεις, τά διά τῶν ἐντύπων πραττόμενα ἀδικήματα τιμωροῦνται κατά τούς νόμους τῆς χώρας, ὅπου ἐκυκλοφόρησαν, ὑπαγόμενα εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῶν τοπικῶν δικαστηρίων. Τάς γενικάς καί εἰδικάς αὐτάς διατάξεις τάς καθιερούσας τήν ἐφαρμογήν τῆς ἑλληνικῆς Νομοθεσίας καί τήν ἁρμοδιότητα τῶν διακαστηρίων τῆς πατρίδος μου, δέν εἶναι ποτέ δυνατόν νά ἀγνοήση διάδικος, ἐν ἐνεργείᾳ μάλιστα ὑπουργός, διά νά προτιμήση τήν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων οἱασδήποτε ξένης χώρας.

Ἐάν, μάλιστα, δέν εἶχον καθιερωθῆ διεθνῶς παρόμοιαι διατάξεις, ὁ ἀδικούμενος, καί ἀνεξαρτήτως ἐάν διέθετε τά πρός τοῦτο μέσα, θά ὑπεχρεοῦτο νά προσφεύγη εἰς τά δικαστήρια ξένης χώρας, μεταφέρων αὐτόθι τούς μάρτυρας καί τά ἀποδεικτικά του στοιχεῖα, ἐφ' ὅσον δέ ἡ ὠργανωμένη τυχόν συκοφαντία ἐξεδηλοῦτο εἰς πλείονα σημεῖα τῆς Ὑδρογείου, θά ἦτο ὑποχρεωμένος νά περιπλανᾶται ἀνά τήν ὑφήλιον πρός δίωξιν τῶν συκοφαντῶν.

Ἄλλωστε διά τῆς ἐπί συκοφαντικῇ δυσφημήσει καταγγελίας, σκοπεῖται κατά κύριον λόγον ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὑπολήψεως τοῦ θιγομένου, ἡ ὁποία εἶναι ἀνάγκη νά συντελῆται εἰς τόν τόπον καί ἐντός τῶν κόλπων τῆς κοινῆς γνώμης τῆς χώρας τοῦ ἀδικουμένου.

Δέν νομίζω, κατόπιν τούτου, ὅτι εἶναι σοβαρόν νά ὑποστηρίζεται ἡ προσφυγή εἰς δικαστήρια ξένης χώρας. Ὅσον ἀφορᾷ τούς ὑπευθύνους, διά τούς ὁποίους ὑπάρχει ἀνησυχία μήπως δέν προσέλθουν ἐάν διατηροῦν καί ἴχνη ὑπολήψεως, διά λογαριασμόν τῶν ἐντύπων τά ὁποῖα ἐκδίδουν, ὑπέχουν ἐπιτακτικήν ὑποχρέωσιν νά προσέλθουν καλούμενοι ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης, τῆς ὁποίας καί ἡ στάθμη καί ἡ ἀμεροληψία εἶναι διεθνῶς ἀνεγνωρισμέναι.

Κύριοι συνάδελφοι, ἀσχέτως τοῦ ὅτι δέν ὑπάρχει οὔτε προηγούμενον οὔτε καί ἴχνος στοιχείου δικαιολογοῦντος τήν προσφυγήν εἰς τά γερμανικά δικαστήρια, προβάλλεται ὁπωσδήποτε ἡ ἀνάγκη τῆς καταρρίψεως τῶν συκοφαντιῶν.

Πρῶτον, δέν νομίζω, ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις, ἀφοῦ ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νά περιποιήση τιμήν εἰς αὐτά τά ἔντυπα καί τόν Μέρτεν, ὑποβάλλουσα μήνυσιν, δέν νομίζω ὅτι ἔχει τήν ὑποχρέωσιν νά ἐπιμεληθῆ καί τῆς καθείρξεώς των.

Δεύτερον, καί ἄν προσφύγωμεν εἰς τήν Γερμανίαν, ὁ Μέρτεν ἔχει δικαίωμα καί εἰς τά γερμανικά δικαστήρια νά ἐρημοδικήση, νά μή προσκομίση τά δῆθεν στοιχεῖα καί νά εἴπη: «διά λόγους πολιτικούς δέν προσέρχομαι, δικάστε με ἐρήμην». Πέραν, λοιπόν, τῆς περιπετείας τήν ὁποίαν κατά τρόπον ὄχι ἀπολύτως ἐνδεδειγμένον εἰσηγήθησαν τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, πῶς εἶναι δυνατόν νά προτείνεται Ἕλλην ὑπουργός νά προσφύγη ἐνώπιον δικαστηρίου ξένης χώρας, ἡ ὁποία ἦτο δυνατόν νά εἶναι καί ἡ Ἰαπωνία, ἐάν π.χ. εἰς τό Τόκιο μία ἐφημερίς καθ' ὑπόδειξιν ἔστω ἔκαμνε τόν ὑπαινιγμόν αὐτόν;

Ἀπόσπασμα ἀπό τό ὑπ' ἀριθμόν 1954 βούλευμα τοῦ Συμβουλίου Πλημμελειοδικῶν Ἀθηνῶν, ἐπί τῆς μηνύσεως τοῦ Δ. Μακρῆ

Ἐπί τῶν εἰς τά ἄνω δημοσιεύματα διαλαμβανομένων προέκυψαν τά ἀκόλουθα: Ἡ ἤδη σύζυγος τοῦ μηνυτοῦ Εὐδοξία Μακρῆ, τό γένος Νικολάου Λεοντίδου, θυγάτηρ ἐξαιρέτου καί ἐναρέτου πολιτικοῦ ἀνδρός, καταδικασθέντος εἰς θάνατον ὑπό τῶν τουρκικῶν στρατοδικείων διά τούς ἀγῶνας του πρός ἀπελευθέρωσιν τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ πατρίδος Πόντου ἀπό τόν τουρκικόν ζυγόν καί διατελέσαντος καί ὑπουργοῦ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατά τήν προπολεμικήν περίοδον, ἠναγκάσθη, μετά τόν ἐν πενίᾳ λόγω τῆς κατοχῆς μετά μακράν νόσον θάνατον τοῦ πατρός της, κατά τό τέλος τοῦ 1942 ἔτους, 17έτις οὖσα, νά ἐργασθῆ πρός συντήρησιν τῆς μητρός της καί τῶν δύο μικροτέρων ἀδελφῶν της. Μή ἔχουσα τήν δυνατότητα νά εὕρη ἐργασίαν εἰς τάς ἀνυπάρκτους κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην ἑλληνικάς ἐπιχειρήσεις καί γνωρίζουσα τήν γερμανικήν γλῶσσαν, ἣν ἐξέμαθεν εἰς τήν ἐν Θεσσαλονίκῃ Γερμανικήν Σχολήν, προσελήφθη ὡς δακτυλογράφος καί γραφεύς εἰς τήν ὑπηρεσίαν Πετρελαιοειδῶν Θεσσαλονίκης. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη καί ἅπασαι αἱ λοιπαί οἰκονομικαί ὑπηρεσίαι (μεταφορῶν, ἐπισιτισμοῦ, συγκοινωνιῶν) ὑπήγοντο ὑπό τήν γερμανικήν πολιτικήν Διοίκησιν. Ἦτο δέ ἁρμοδία ἡ ἐν λόγῳ ὑπηρεσία διά τήν ἐπίβλεψιν τῶν δι' ἰδιωτικάς ἀνάγκας διατιθεμένων ὑγρῶν καυσίμων ὑπό τῶν ἑταιρειῶν Shell, Socony, Βάκουμ, Σόκομπελ κ.λ.π. καί ἐστεγάζετο εἰς τόν 4ον ὄροφον μιᾶς πολυωρόφου οἰκοδομῆς ἐπί τῆς παραλιακῆς λεωφόρου Θεσσαλονίκης. Εἰς τήν ἰδίαν οἰκοδομήν ἤδρευεν ἡ γερμανική πολιτική διοίκησις, ἧς ὁ κατηγορούμενος Μ. Μέρτεν ἐτύγχανε σύμβουλος καί ἦτο ἐγκατεστημένος μετά τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας του καί τῶν ἰδιαιτέρων γραμματέων του εἰς τόν 2ον ὄροφον ταύτης. Ἡ Λεοντίδου εἰργάσθη ἀποκλειστικῶς καί μόνον εἰς τήν δι' ἣν προσελήφθη ὡς ἄνω ὑπηρεσίαν τῶν πετρελαιοειδῶν (καυσίμων) μέχρι τῆς προσλήψεώς της ὡς ὑπαλλήλου εἰς τά ἐν Θεσσαλονίκῃ γραφεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τήν 10ην Ἀπριλίου 1944 (ὅρα ἀπό 12-4-1961 ἔνορκον κατάθεσιν τοῦ Ν. Τότσιου, διατελέσαντος προσωπάρχου τῶν γραφείων Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Θεσσαλονίκης καί βιβλίον προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τούτου, ἡ ἀλήθεια τοῦ ὁποίου ἠλέγχθη δι' ἀνακριτικῆς αὐτοψίας τοῦ Α΄ Ἀνακριτοῦ Θεσσαλονίκης) Διευθυντής καί προϊστάμενος τοῦ Τμήματος Πετρελαιοειδῶν ἦτο ἀρχικῶς ὁ ἔκτακτος Γκέλτμαχερ καί μεταγενεστέρως ὁ ἔκτακτος Ροδόλφος Στέκ, ὑπηρέτουν δέ ἐν αὐτῇ ἐκτός τῆς Λεοντίδου καί ὁ Πέτρος Βλίντσελερ, ἤδη καθηγητής παρά τῷ Πρακτικῷ Γυμνασίῳ ἐν Μπέρχτεσγκάδεν καί ὁ Ροβέρτος Γουσταῦος Ρόσπερτ. Στενήν συνεργασίαν μέ τήν ὡς εἴρηται ὑπηρεσίαν εἶχον ὁ Φρειδερῖκος Πέτρος Παῦλος Ρόσπερτ, ὅστις ὢν πολιτικῶς ἐπιστρατευμένος ὑπό τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν διηύθυνε τάς ἐγκαταστάσεις πετρελαίου τῶν οἴκων Σόκονυ, Βάκουμ καί Σόκομπελ καί ἐμερίμνα διά τόν ἐφοδιασμόν τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης καί ὁ Ἀθανάσιος Ξηρομερίτης, νῦν ἐπιθεωρητής Συγκοινωνιῶν, καί κατά τήν κατοχήν προϊστάμενος τῆς Μηχανολογικῆς ὑπηρεσίας τῆς ἅλλοτε Ἐπιθεωρήσεως Σιδηροδρόμων τοῦ ὑπουργείου Μεταφορῶν. Ὡς ἰδιαιτέρα γραμματεύς καί διερμηνεύς εἴτε εἰς τό γραφεῖον εἴτε καί εἰς τόν προθάλαμον τοῦ γραφείου τοῦ τότε Συμβούλου τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως κατηγορουμένου Μέρτεν οὐδέποτε ἀπησχολήθη ἡ Λεοντίδου, οὐδέ εἶχεν αὕτη μετά τούτου οἱανδήποτε ἐξωυπηρεσιακήν σχέσιν ἤ ἐπαφήν. Δύο ἦσαν αἱ μοναδικαί περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ Λεοντίδου ἔσχε προσωπικήν ἐπαφήν καί συνομιλίαν μέ τόν Μέρτεν, ἐκτός τῶν τυχαίων συναντήσεων ἐν τῷ οἰκήματι τῆς ὑπηρεσίας, κατά τάς ὁποίας αὕτη δέν συνωμίλει μετά τούτου. Ἡ πρώτη, ὅταν προσῆλθεν αὕτη κλαίουσα εἰς τήν ὑπηρεσίαν της τῶν πετρελαιοειδῶν καί ἐξεμυστηρεύθη εἰς τόν ἐν τῷ αὐτῷ γραφείῳ ἐργαζόμενον, ὡς ἐλέχθη, Γερμανόν Ροβέρτον Ρόσπερτ, ὅτι εἰδοποιήθη νά ἐγκαταλείψη τήν κατοικίαν της ἐντός προθεσμίας δύο ἕως τριῶν ὡρῶν, διότι

εἶχον ἐπιτάξει ταύτην αἱ ὑπό τόν Μέρτεν γερμανικαί ἀρχαί κατοχῆς, ὅτε ὁ ὡς ἄνω Ρ. Ρόσπερτ τήν προέτρεψε νά μεταβῆ εἰς τόν Μέρτεν καί ἐκθέση τήν περίπτωσίν της. Πρᾶγμα, ὅπερ καί ἔπραξεν αὕτη, ὁ δέ Μέρτεν ἐχορήγησε προθεσμίαν ἐκκενώσεως τῆς κατοικίας της μέχρι τῶν ἑσπερινῶν ὡρῶν τῆς ἰδίας ἡμέρας. Κατόπιν τούτου ἐπιτρέψασα εἰς τό γραφεῖον της ἡ Λεοντίδου ἐδήλωσεν εἰς τόν προαναφερθέντα Ρόσπερτ, ὅτι τῆς ἐφέρθη εὐγενῶς καί τήν ἐβοήθησεν ὁ Μέρτεν. Ἡ δέ δευτέρα περίπτωσις ἔλαβε χώραν μετά δίμηνον, ὁπότε αἱ γερμανικαί ἀρχαί κατοχῆς ἐπέταξαν τήν ἑτέραν οἰκίαν εἰς ἣν μετά τήν ὡς ἄνω ἔξωσίν της ἐστεγάσθη ἡ οἰκογένεια Λεοντίδου καί ἠνάγκασαν τήν Λεοντίδου νά προσφύγη ἐκ νέου εἰς τόν Μέρτεν καί ζητήση προθεσμίαν ἐκκενώσεως καί τῆς κατοικίας της ταύτης, οὗτος δέ τῆς ἐχορήγησε τοιαύτην μιᾶς ἡμέρας (ὅρα ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἰδίᾳ καταθέσεις Α. Βαζάκα, Ρ. Ρόμπερτ καί Ἀρ. Μάισνερ). Ἡ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν καυσίμων ἐν γένει διαγωγή τῆς Λεοντίδου ἦτο ἐλληνοπρεπής, χαρακτηρίζεται δέ αὕτη ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Γερμανῶν προϊσταμένων της τῶν ἐξετασθέντων ὡς μαρτύρων ὡς γενναίαν καί μή φοβουμένην νά λέγη τήν γνώμην της, μάλιστα οὗτοι τονίζουσιν ὅτι οὐδαμῶς ἦτο γερμανόφιλος, ὅτι πάντοτε παρενέβαινεν ὑπέρ τῶν συμπατριωτῶν της μέ ὅλην τήν δύναμίν της καί μόνον, διότι αὕτη ἦτο πολύ νέα καί ἄπειρος, δέν ἀπέδιδον οἱ προϊστάμενοί της Γερμανοί ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πετρελαιοειδῶν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τάς ἐκδηλώσεις ταύτας (ὅρα καταθέσεις μαρτύρων Ροβέρτου Ρόπερτ, Φρειδερίκου Ρόσπερτ, Πέτρου Βλίντσελερ, Ἀρθούρου Μάισνερ καί Ροδόλφου Στέκ, τέως συνεργατῶν τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν καί προταθέντων ὑπό τοῦ ἰδίου ἐν τῇ μηνύσει του ἐπί ψευδορκίᾳ κατά τῆς Λεοντίδου καί ὧν αἱ καταθέσεις ἐλήφθησαν ἐν Γερμανίᾳ ὑπό τῶν γερμανικῶν δικαστικῶν ἀρχῶν). Χαρακτηριστικόν περί τούτου εἶναι καί τό ἀναφερόμενον ὑπό τῶν μαρτύρων ἐπεισόδιον, ὅπερ ἔλαβε χώραν εἰς βάρος της ὑπό ἑνός Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, διότι αὕτη ἐμειδίασεν εἰρωνικῶς, ὅτε ὁ ἀξιωματικός οὗτος κατά τήν ἀποχώρησιν τοῦ Ρόμελ, ἐκαυχᾶτο εἰς τό γραφεῖον καυσίμων ὅτι προσεχῶς οἱ Γερμανοί θά ἐνεφάνιζον νέα καταπληκτικά ὅπλα, μέ τά ὁποῖα θά συνέτριβον τούς συμμάχους, διηυθετήθη δέ τό ἐπεισόδιον τοῦτο τῇ παρεμβάσει τῶν παρευρεθέντων Ροβ. Ρόσπερτ καί Ἀθαν. Ξηρομερίτη, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος ἔκαμε συστάσεις εἰς τήν Λεοντίδου νά εἶναι περισσότερον προσεκτική (ὅρα καταθέσεις μαρτύρων Α. Ξηρομερίτη καί Ρ. Ρόσπερ). Τήν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τοῦ Μέρτεν ἀπετέλουν οἱ Ἀρθοῦρος Μάισνερ (ὁ μεταφράσας εἰς τήν ἑλληνικήν γλῶσσαν τήν ἀπό 2-11-60 μήνυσιν τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν κατά τῆς Λεοντίδου, ὅστις ἐξετάσθη καί ὡς μάρτυς) μία Γερμανίς, ἡ θυγάτηρ τοῦ Τουρκοαλβανοῦ Μπέη Σαμπρῆ Κόκκα, Μαρμίν Κόκκα, ἡ θυγάτηρ τοῦ καπνεμπόρου Περ. Γρηγοριάδου καί ἡ Ἑλληνίς ἀρμενικῆς καταγωγῆς Ζακελίν Σεμερζάν. Ὁ μηνυτής Δ. Μακρῆς οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν μετά τῆς Λεοντίδου, καθ' ὅλην τήν ρηθεῖσαν περίοδον, καθ' ἣν εἰργάσθη αὕτη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πετρελαιοειδῶν, οὔτε μνηστήρ της ἦτο τότε, οὔτε ἁπλῆν γνωριμίαν εἶχε μετ' αὐτῆς, μεθ' ἧς ἐγνωρίσθη πλέον πρῶτον κατά τό θέρος τοῦ 1944 εἰς φιλικήν συγκέντρωσιν καί ὅτε πλέον ὑπηρέτει ἡ Λεοντίδου εἰς τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν. Ἐπίσης, ὁ αὐτός Δ. Μακρῆς, κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς δέν ἐγνωρίζετο μετά τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ, μεθ' οὗ ἐγνωρίσθη τό πρῶτον κατά τόν Ἰανουάριον 1956, ὅτε ὁ τελευταῖος τοῦ ἐπρότεινε νά πολιτευθῆ εἰς τό κόμμα του, ἐξ ἧς αἰτίας ἐγνωρίσθη κατά τό αὐτό ἔτος ὁ Κ. Καραμανλῆς καί μετά τῆς συζύγου τοῦ ὑπουργοῦ του Εὐδ. Μακρῆ. Κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς οὐδεμία ἀπολύτως συγγένεια, σχέσις ἤ καί ἁπλῆ γνωριμία ὑπῆρξε μεταξύ Κ. Καραμανλῆ καί Λεοντίδου. Ὁ Δ. Μακρῆς, οὗτινος ἡ ὅλη συμπεριφορά καί ἡ ζωή του ὑπῆρξεν ἐθνικῶς ἄψογος, οὐδέποτε κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς κατῆλθεν εἰς Ἀθήνας, παραμείνας συνεχῶς ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔνθα οὐδεμίαν ἀπολύτως εἶχεν ἐπαφήν ἤ γνωριμίαν μετά τῶν Γερμανῶν, παρ' ὧν ὑπέστη κατ' ἐπανάληψιν τήν ταλαιπωρίαν τῆς ἐπιτάξεως τῆς οἰκίας του καί τοῦ γραφείου του (ὅρα καταθέσεις Α. Νάστου, Σ. Χασίδ καί Δ. Δημητριάδου). Χαρακτηριστικόν μαρτυροῦν ὅτι οὐδέ σκιά ἀναξιοπρεπείας ἐσκίασε τήν κατά τήν κατοχήν πολιτείαν τούτου, εἶναι καί τό γεγονός ὅτι, μολονότι οὗτος ἐτύγχανε διαπρεπής ἐν Θεσσαλονίκῃ ποινικολόγος δικηγόρος καί παρέστη ἀνάγκη νά ἐμφανισθῆ εἰς γερμανικά στρατοδικεῖα καί ὑπηρεσίας, πρός ὑπεράσπισιν πελατῶν καί συμπατριωτῶν του ἐκ Φλωρίνης, ἐν τούτοις οὗτος ἠρνήθη τήν ὑπεράσπισιν τούτων καί παρέπεμψεν αὐτούς εἰς ἑτέρους συναδέλφους του (ὅρα καταθέσεις δικηγόρων μαρτύρων Ἀθ. Βουτυρᾶ, Ἱππ. Ἰορδάνογλου κ.λ.π.). Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς κατώκει κατά τήν περίοδον ταύτην ἐν Ἀθήναις (ὅρα καταθέσεις μαρτύρων Κ. Καβασιάδη, Γ. Ἡλιοπούλου, Π. Ἰορδάνογλου, Γ. Παλάσκα). Ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν κατά τήν περίοδον τῆς παραμονῆς του ἐν Θεσσαλονίκῃ οὐδέποτε ἐπεσκέφθη τήν οἰκίαν τῆς οἰκογενείας Λεοντίδου, τοῦτο δέ ἦτο καί ἀδύνατον νά λάβη χώραν χωρίς νά γίνη αἰσθητή ἡ τοιαύτη ἐπίσκεψις, διότι ἡ ἐν λόγῳ οἰκογένεια ἀρχικῶς ἐκάθητο εἰς διαμέρισμα πολυκατοικίας εἰς κεντρικόν σημεῖον τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης, ἀργότερον δέ, δίς ἐπιταχθείσης τῆς οἰκίας της, ἐφιλοξενεῖτο εἰς ξένην οἰκίαν καί ὡς ἐκ τούτου δέν εἶχε τήν δυνατότητα νά δέχηται ἐπισκέψεις, ἄν δέν συνέβαινε τοῦτο ἔστω καί ἅπαξ, θά ἐγίνετο ἀντιληπτή ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μέρτεν τόσον παρά τῆς φιλοξενούσης αὐτήν οἰκογενείας, ὅσον καί παρά τῶν λοιπῶν ἐνοίκων τῆς πολυκατοικίας καί γειτόνων καί θά ἐσχολιάζετο εὐρύτατα δυσμενῶς εἰς ὁλόκληρον τήν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης καί λόγῳ τῆς ἐξεχούσης θέσεως ἐν αὐτῇ τῆς οἰκογενείας Λεοντίδου καί λόγῳ τῆς προβολῆς τοῦ Μέρτεν, ὅστις τήν ἐποχήν ἐκείνην ἦτο πανίσχυρος ἐν Θεσσαλονίκῃ. Εἰρήσθω ὅτι οὐδείς ἐκ τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων διετύπωσε ἔστω καί ὑποψίαν ἐπαφῆς ἤ ἐπικοινωνίας τῆς Λεοντίδου μετά τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Θεσσαλονίκης-Αἰγαίου στρατηγοῦ φόν Κρένσκυ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐλέγχεται ὡς ψευδής καί ὁ ἰσχυρισμός τῶν κατηγορουμένων περί παροχῆς πληροφοριῶν ὑπό τῆς Λεοντίδου πρός τόν Μέρτεν καί διά τούτου εἰς τόν ὡς ἄνω στρατιωτικόν Διοικητήν φόν Κρένσκυ περί τοῦ ἐγχειρήματος τῆς ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου.

Τά ἐκτεθέντα ὡς ἄνω πραγματικά περιστατικά ἐβεβαίωσαν, ἐκτός τῶν ρηθέντων ἄνω εἰδικῶν μαρτύρων, καί οἱ Κων. Καβασιάδης, καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης διατελέσας πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Φοιτητικοῦ Συσσιτίου κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς, Χαρ. Φραγκίστας, καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί νομικός σύμβουλος τοῦ Ὀργανισμοῦ Περιθάλψεως καί Ἀποκαταστάσεως Ἰσραηλιτῶν Ἑλλήνων (Ο.Π.Α.Ι.Ε.), οἵτινες ἐκ λόγων ἐθνικῶν (ἐνέργειαι πρός ἀπόλυσιν ὁμαδικῶς συλλαμβανομένων φοιτητῶν καί καθηγητῶν, διαμαρτυρίαι διά τήν εἴσοδον βουλγαρικῶν στρατευμάτων ἐντεῦθεν τοῦ Στρυμῶνος κ.λ.π.) καί ἐπισιτιστικῶν ἠναγκάζοντο πολλάκις νά ἐπισκεφθῶσι τόν Μέρτεν, οἱ δικηγόροι Δ. Δημητριάδης, Ἱπ. Ἰορδανόγλου, Στέλ. Καρακαντᾶς, Ἀθ. Βουτυρᾶς, Ἰωάν. Λαδᾶς καί Θεόδ. Οἰκονόμου, οἵτινες ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντός των ἐπεσκέπτοντο τόν Μέρτεν καί τάς ὑπό τήν διοίκησίν του ὑπηρεσίας, οἱ ἀνώτατοι δικαστικοί λειτουργοί Π. Σπεντζόπουλος, ἀεροπαγίτης, Γ. Ἡλιόπουλος, ἐπίτιμος ἀεροπαγίτης, Χ. Κάππος, πρόεδρος Ἐφετῶν, οἵτινες λόγῳ τῆς ὑπηρεσίας των ἐν Θεσσαλονίκῃ εἶχον ἰδίαν ἀντίληψιν ἰδίᾳ περί τοῦ προσώπου τοῦ Μακρῆ, οἱ ἀνώτατοι στρατιωτικοί Ἀθ. Φροντιστῆς, ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ καί Γ. Βαρδουλάκης, ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός Χωροφυλακῆς, οἵτινες κατά τήν κατοχήν, ἀνήκοντες εἰς ὑπηρεσίαν πληροφοριῶν τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, παρηκολούθουν πάντας τούς ἀντεθνικῶς δρῶντας καί πλῆθος ἑτέρων μαρτύρων, οἵτινες εἶχον ἰδίαν ἀντίληψιν περί τῶν προσώπων, ἅτινα ἠσχολοῦντο εἰς τό ἰδιαίτερον γραφεῖον τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν, περί τῶν σχέσεων τούτου καί περί τῆς ζωῆς καί τῆς ἐν γένει πολιτείας τοῦ μηνυτοῦ Δ. Μακρῆ καί τῆς μετέπειτα συζύγου του Εὐδ. τό γένος Λεοντίδου ὡς προερχομένης ἐξ ἐξεχούσης οἰκογενείας κατά τήν περίοδον τῆς γερμανικῆς κατοχῆς. Εἰδικῶς, ἡ ἀνατίναξις τῆς γέ-

φυρας τοῦ Γοργοποτάμου ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἔλαβε χώραν τήν νύκτα τῆς 25ης πρός 26ην Νοεμβρίου 1942, κατόπιν ἐντολῆς καί εἰδικῶς ἐκπονηθέντος σχεδίου ὑπό τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀπεσκόπει δέ αὕτη τήν ἀποκοπήν τῶν πρός Ἀφρικήν ἐνισχύσεων τῶν Γερμανῶν διά συρμῶν κινουμένων μέσω Θεσσαλονίκης - γεφύρας Γοργοποτάμου. Περί τοῦ ἐν λόγῳ σοβαροῦ καί ἄκρως ἐμπιστευτικοῦ ἐγχειρήματος οὐδείς ἐγνώριζε τι πλήν τῶν ἐνταλθέντων τήν ἐκτέλεσιν τούτου Ἄγγλων ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν Ἔντυ καί Κρίς καί τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματούχων τῶν ὁμάδων τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, οἵτινες συμμετέσχον εἰς τό ἐγχείρημα τοῦτο καί δέν ἦτο δυνατόν τοιαύτης σοβαρᾶς φύσεως στρατιωτικόν μυστικόν νά διαρρεύσῃ καί πληροφορηθῇ τοῦτο ἡ εἰς Θεσσαλονίκην διαμένουσα 17έτις Λεοντίδου, ἐνῶ περί τούτου οὐδεμίαν γνῶσιν εἶχον οἱ ἁρμόδιοι κύκλοι τῆς ἀντιστάσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ (ὅρα κατ' Ἀθ. Βουτυρᾶ κ.λ.π.). Ἄλλως τε, ὁ ἴδιος ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν ἐν τῇ ἀπό 31-1-1961 καταθέσει του ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Ζωολογικοῦ Κήπου Βερολίνου βεβαιοῖ ὅτι «λήγοντος τοῦ ἔτους 1943 ἡ κατηγορουμένη (σύζυγος τοῦ μηνυτοῦ Εὐδ. Λεοντίδου) ἦλθεν... εἰς τόν προθάλαμον τοῦ γραφείου μου», ἐξ ἧς καταθέσεως τοῦ ἰδίου ἰσχυρισθέντος «ὅτι ἡ Λεοντίδου, ἐργαζομένη εἰς τά γραφεῖα του ἐπί τινων μηνῶν τοῦ μετέδωσε πληροφορίας περί τῆς ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου» προκύπτει ὅτι κατά τήν ἐποχήν τῆς ἐν λόγῳ ἀνατινάξεως, λαβούσης χώραν τήν 25ην πρός 26ην Νοεμβρίου 1942, ἡ Λεοντίδου δέν ἦτο γραμματεύς του, οὔτε καί εἰργάζετο εἰς τό γραφεῖον του καί ἑπομένως ὡς μή ἀνήκουσα ἡ Λεοντίδου εἰς τήν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τοῦ Μέρτεν δέν ἦτο δυνατόν νά μεταδώσῃ αὐτῷ ὑπό τήν ἰδιότητά του ταύτην τήν ὡς ἄνω σοβαρωτάτην πληροφορίαν. Ὁ ἰσχυρισμός τῶν κατηγορουμένων, ὅτι ἡ Λεοντίδου ἀνῆκεν εἰς τήν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν καί ἦτο πληροφοριοδότις τούτου ἐλέγχεται ψευδής καί ἐκ τῆς ἐν τῇ δικογραφίᾳ ὑπαρχούσης φωτοτυπίας φωτογραφίας, ἥτις ἐλήφθη ἐκ τῆς ὑπαρχούσης φωτογραφίας ἐν τῇ εἰς βάρος τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν ὡς ἐγκληματίου πολέμου σχηματισθείσῃ δικογραφίᾳ, ἥτις φωτογραφία ἀπεικονίζει τόν Μέρτεν ἐπί τοῦ δώματος τοῦ μεγάρου τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Θεσσαλονίκης, ἐν μέσῳ τῶν 26 ἀρρένων καί θηλέων ἀμέσως συνεργατῶν του, ἔχοντα δεξιά του τήν διά τοῦ σημείου Χ. σημειουμένην ἰδιαιτέραν τοῦ Μ. Κόκκα. Τά πρόσωπα τῆς φωτογραφίας ταύτης ἥτις ἐλήφθη κατά τόν Μάρτιον 1944 ὡς ἀποχαιρετιστήριος διά τήν ἀναχώρησιν τοῦ Μέρτεν ἐξ Ἑλλάδος ἀνεγνωρίσθησαν ὑπό τοῦ ἐν τῇ φωτογραφίᾳ ταύτῃ εἰκονιζομένου ἐπίσης Ἐρνέστου Ἀρκάς, λογιστοῦ, ὅστις, εἰργάσθη κατά τήν κατοχήν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Μέρτεν (ὅρα ἀπό 25-1-58 ἔνορκον κατάθεσιν τούτου ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ ἐγκληματιῶν πολέμου) καί ἐν τῇ ὁποίᾳ δέν περιλαμβάνεται ἡ Λεοντίδου, ἥτις, ἐάν εἶχε οἵας σχέσεις ἐμφανίζει μετ' αὐτῆς ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν, ἦτο ἡ μόνη, ἥτις δέν ἠδύνατο νά ἀπουσιάσῃ ἀπό τήν τοιαύτην ἀποχαιρετιστήριον ἐκδήλωσιν. Περί τοῦ γεγονότος ὅτι δέν περιλαμβάνεται εἰς τούς εἰκονιζόμενους ἐν τῇ φωτογραφίᾳ ταύτῃ ἡ Λεοντίδου δέν χρήζει πρός ἀπόδειξιν τούτου ἡ μαρτυρία τοῦ ρηθέντος Ἀρκάς, διότι ἀρκεῖ τό γεγονός ὅτι εἰς τά καταγγελθέντα δημοσιεύματα καί εἰς τά ἐπακολουθήσαντα τοιαῦτα ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν ἐπικαλεῖται τοιοῦτο τί, ὅπερ θά ἐπέσειεν οὗτος ὡς σοβαρώτατον ἀποδεικτικόν στοιχεῖον τῶν ἰσχυρισμῶν του. Ἡ ἐπιδειχθεῖσα σκληρά συμπεριφορά τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν ἔναντι τῆς Λεοντίδου κατά τάς δύο περιπτώσεις ἐπιτάξεως τῆς κατοικίας της ὑπό τῶν ὑπό τάς διαταγάς τοῦ Μέρτεν τελούντων γερμανικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, καθ' ἃς οὗτος τῆς ἐχορήγησε προθεσμίαν ἐκκενώσεως τῆς οἰκίας της τήν μέν πρώτην φοράν ὀλίγων ὡρῶν, τήν δέ δευτέραν μόνον μιᾶς ἡμέρας, ἀποδεικνυει τήν ἔλλειψιν οἱασδήποτε συνεργασίας ἢ ἔστω καί ἁπλῆς ὑπηρεσιακῆς ἐπαφῆς μεταξύ τῆς Λεοντίδου καί τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν. Ἄλλως τε δέν εἶναι δυνατόν νά πιστευθῇ ὅτι θά διενοεῖτο καί θά ἐτόλμα ὁ οἱοσδήποτε Γερμανός νά διαταράξῃ τήν οἰκογενειακήν ἐγκατάστασιν τῆς Λεοντίδου, ἄν ἦτο ἀληθές ὅτι αὕτη ἦτο πληροφοριοδότις καί εἶχε στενήν συνεργασίαν μετά τοῦ τότε ἐν Θεσσαλονίκῃ παντοδυνάμου Μέρτεν. Ἐκ τῶν αὐτῶν πραγματικῶν περιστατικῶν ἐλέγχεται ψευδής καί καταπίπτει ὡς ἀνυπόστατος τελείως ὁ ἰσχυρισμός τῶν κατηγορουμένων, ὅτι ὑπῆρξε φωτογραφία εἰκονίζουσα τόν Μέρτεν ὁμοῦ μετά τῶν Κ. Καραμανλῆ, Δ. Μακρῆ καί Εὐδ. Λεοντίδου εἰς τά περίχωρα Θεσσαλονίκης, διότι δέν ἦτο δυνατόν νά ὑπάρξῃ τοιαύτη φωτογραφία, ἀφοῦ κατά τήν ἐποχήν τῆς κατοχῆς οὐδέποτε συνηντήθησαν ἅπαντα τ' ἀνωτέρω πρόσωπα εἴτε ἐν Θεσσαλονίκῃ εἴτε εἰς τά περίχωρα ταύτης, εἴτε καί ἐν Ἀθήναις, ὡς ἰσχυρίσθη μεταγενεστέρως εἰς δημοσιογράφους ὁ Μέρτεν, ὅπερ ἔπραξε πρός παραπλάνησιν τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τῶν ἐφημερίδων, ἐξ ὧν ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς οὐδέποτε μετεκινήθη, ὡς ἄνω, κατά τήν ὡς ἄνω φωτογραφίαν, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θά προσεκόμιζον ταύτην, θά τήν ἐπεδείκνυον καί θά τήν ἐδημοσίευον οἱ κατηγορούμενοι, κλονίζει ἀφ' ἑαυτῆς καί μόνον ὅλον τό συκοφαντικόν οἰκοδόμημα τούτων, διότι, ἄν ὑπῆρχε τοιαύτη φωτογραφία εἰς χεῖρας των, αὕτη θά ἀπετέλει ἰσχυρόν βάθρον πρός ἐδραίωσιν τῶν ἰσχυρισμῶν των, θά ἔσπευδον δέ οὗτοι νά δημοσιεύσωσι ταύτην, νά κλονίσωσι συντριπτικά πράγματι στοιχεῖα τῆς εἰς βάρος των κατηγορίας. Ἡ μυθιστορία τῆς φωτογραφίας δέον νά ἀναζητηθῇ ἀλλοῦ, μαρτυροῦσα τούς ἀνόμους σκοπούς τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν καί δή εἰς τήν ἐποχήν καθ' ἣν ἐκρατεῖτο οὗτος εἰς τάς ἐν Ἀθήναις φυλακάς Ἀβέρωφ, ὑπέρ τήν διετίαν ὡς ὑπόδικος καί κατάδικος δι' ἐγκλήματα πολέμου, ὅτε κατέβαλε μεγάλας προσπαθείας μεταξύ τῶν συγκρατουμένων του δοσιλόγων διά νά ἀνεύρῃ παλαιάς κατοχικάς φωτογραφίας τῶν Δ. Μακρῆ καί Κ. Καραμανλῆ καί ἐμηχανεύετο τήν διά καταλλήλου συνθέσεως τούτων δημιουργίαν πλαστῆς τοιαύτης εἰκονιζούσης τούς ἀνωτέρω ὁμοῦ, διά φωτομοντάζ, ὑποσχόμενος εἰς τούς συγκρατουμένους του ἀμοιβάς καί ἀντιπροσωπείας γερμανικῶν οἴκων... «διά νά τινάξῃ ἐν καιρῷ (κατά τήν φράσιν του) τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν εἰς τόν ἀέρα, διότι τόν ἐκράτει ὡς ἐγκληματίαν πολέμου» (ὅρα ἐπί τοῦ σημείου τούτου ἰδίᾳ τάς καταθέσεις τῶν μαρτύρων Ν. Τσουρνᾶ, διευθυντοῦ τῶν Φυλακῶν, Β. Τσαλίκογλου, Δημ. Τσιτούρη, Χρυσοστόμου Κονταξῆ, Ἀσημάκη Καθαρείου, Νικολάου Ξυνοῦ, Σπυρίδωνος Μονφεράτου κ.λ.π.).

Τά δημοσιευθέντα ὑπό τῶν κατηγορουμένων περί τηλεφωνικῶν συνδιαλέξεων μεταξύ Λεοντίδου καί Δ. Μακρῆ, οἵτινες, ὡς ἄνω, δέν ἐγνωρίζοντο μεταξύ των, ὁ δέ Μακρῆς οὐδέποτε κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς μετέβη εἰς Ἀθήνας, ἐλέγχονται ἐπίσης ψευδῆ. Ἡ πρόσληψις τῆς Λεοντίδου εἰς τόν Διεθνῆ Ἐρυθρόν Σταυρόν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐγένετο τήν 10ην Ἀπριλίου 1944, ἤτοι μετά τήν ἀποχώρησιν τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν ἐκ Θεσσαλονίκης καί οὐδεμίαν σχέσιν ἢ ἀνάμιξιν εἶχεν εἰς ταύτην ὁ κατά Μάρτιον 1944 ἀποχωρήσας ἐκ Θεσσαλονίκης ἐγκληματίας πολέμου Μέρτεν, ἐάν δέ πράγματι οὗτος εἶχεν ἐνδιαφερθῇ διά ταύτην, ἡ πρόσληψις αὕτη θά ἐγίνετο κατά τόν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς του καί οὐχί μεταγενεστέρως. Τά περί παραδόσεως εἰς τόν Μέρτεν λευκώματος φωτογραφιῶν μέ ἰδιόχειρον ἀφιέρωσιν τῆς Λεοντίδου, ἐλέγχονται ψευδῆ, ἰδίᾳ καί ἐκ τῆς ἀπό 13-10-1960 ἐπιστολῆς τοῦ Πέτρου Βλίντσελερ, ἐκπαιδευτικοῦ συμβούλου εἰς Μέρχτεσγκάδεν, ὑπηρετήσαντος ὡς καθηγητοῦ εἰς τήν Γερμανικήν Σχολήν Θεσσαλονίκης, ἐν ᾗ βεβαιοῖ ὅτι ἐδωρήθη εἰς τοῦτον ὑπό τῶν τέως μαθητριῶν του ἐν τῇ ρηθείσῃ Σχολῇ Εὐδ. Λεοντίδου καί Ἀμαλίας Βαζάκα ἓν λεύκωμα, περιέχον ἑλληνικά τοπία καί παρελάσεις τμημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ μέ ἀφιέρωσιν τούτων «ἕνα μικρό ἐνθύμιον τῶν Χριστουγέννων 1942 εἰς τήν Ἑλλάδα» καί ὅπερ λεύκωμα ἀπώλεσεν οὗτος κατά τήν ἀποχώρησίν του ἐκ Θεσσαλονίκης συνεπείᾳ τοῦ πολέμου (ὅρα ἐν λόγῳ ἐπιστολήν συνημμένην ἐν τῇ δικογραφίᾳ).

Παντελῶς ψευδῆ ἐλέγχονται καί τά ἰσχυριζόμενα περί παραχωρήσεως Ἰσραηλιτικοῦ καταστήματος, περιέχοντος ἐμπορεύματα (μεταξωτά) ἀξίας 15.000 λιρῶν στερλινῶν εἰς ἀντάλλαγμα ὑπηρεσιῶν τῶν Ε. Λεοντίδου, Δ. Μακρῆ καί Κ. Καραμανλῆ πρός

τούς Γερμανούς ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι, ὡς προέκυψεν ἀνωτέρω, μεταξύ τῶν ρηθέντων τριῶν 'Ελλήνων καί τοῦ Μέρτεν οὐδεμία ὑπῆρξε συνεργασία ἤ ἔστω καί ἁπλῆ ἐπαφή καί ἐπικοινωνία κατά τήν περίοδον τῆς κατοχῆς, οὔτε καί τοιαύτη μεταξύ μόνων τῶν ἐν λόγῳ 'Ελλήνων, κατά τήν αὐτήν ἐποχήν καί μόνον ἀπό τοῦ θέρους τοῦ 1944, ὅτε εἶχε ἀποχωρήσει ἐξ 'Ελλάδος ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν, ἐγνωρίσθησαν μεταξύ των οἱ ἐκ τούτων Δ. Μακρῆς καί Ε. Λεοντίδου. 'Επί πλέον, ἐπί τοῦ σημείου τούτου προέκυψεν ὅτι ἅπαντα τά καταστήματα τῶν 'Ισραηλιτῶν μετά τήν σύλληψιν καί τήν ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης ἐκτόπισιν τούτων περιήρχοντο εἰς τήν 'Υπηρεσίαν Διαχειρίσεως 'Ισραηλιτικῶν περιουσιῶν ἀποτελουμένην ἐξ ὑπαλλήλων τοῦ Κτηματικοῦ Γραφείου Θεσσαλονίκης. 'Η ἐν λόγῳ ὑπηρεσία συνέτασσεν ἐκθέσεις, ἐξ ὧν βεβαιοῦται εἰς ποῖον διετέθησαν τά ἐμπορεύματα τῶν καταστημάτων τούτων καί βάσει ποίων διαταγῶν ἤ ἐγγράφων τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν. 'Εκ τῶν ἐκθέσεων τούτων προκύπτει ὅτι εἰς οὐδέν τῶν ρηθέντων προσώπων διετέθη παρ' οὐδενός ἰσραηλιτικόν κατάστημα.

'Ο κατηγορούμενος Μέρτεν, μετά τά ὡς ἄνω καταγγελθέντα ὡς ἐπιλήψιμα δημοσιεύματα καί διά νά συσκοτίση τό ἀναμφισβήτητον τοῦτο γεγονός, ὅτι οὐδέν 'Ισραηλιτικόν κατάστημα διετέθη ποτέ πρός τούς Δ. Μακρῆν Ε. Λεοντίδου καί Κων. Καραμανλῆν, ἤ ἀτομικῶς πρός ἕνα τούτων, προέβη βραδύτερον εἰς δηλώσεις πρός "Ελληνας δημοσιογράφους, ὅτι τό περί οὗ ὁ λόγος ἑβραϊκόν κατάστημα παρεχώρησεν εἰς τάς Ε. Λεοντίδου καί 'Αμαλίαν Βαζάκα, δυνάμει ἀνωνύμου σημειώματος πρός τήν 'Υπηρεσίαν Διαχειρίσεως 'Ιουδαϊκῶν περιουσιῶν συμφώνως πρός τήν ἀπό 6.9.1943 ἔκθεσιν τῶν τότε ὑπαλλήλων τῆς Υ.Δ.Ι.Π. Π. Νικολαΐδου καί Μαρ. Βαζάκα, ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως προέκυψεν ὅτι ὁ κατηγορούμενος Μέρτεν, κατόπιν προσωπικοῦ αὐτοῦ ἀνωνύμου σημειώματός του εἰς τήν ἑλληνικήν 'Υπηρεσίαν Διαχειρίσεως 'Ισραηλινῶν Περιουσιῶν, ὅπερ εἶχε παραδώσει οὗτος εἰς μίαν γυναῖκα, ἧς δέν ἀνέγραφεν ἐν τῷ σημειώματί του τό ὀνοματεπώνυμον (ὅρα τοῦτο ὑπό ἡμερομηνίαν 26.4.1943 συνημμένον ἐν τῇ δικογραφίᾳ) περιορισθείς ν' ἀναφέρη ταύτην ὡς «φέρουσαν τό παρόν» ἔδιδε τήν ἐντολήν εἰς τήν ρηθεῖσαν 'Υπηρεσίαν Διαχειρίσεως τῶν 'Ισραηλιτικῶν περιουσιῶν (Γραφεῖον 'Ιουδαϊκῶν περιουσιῶν ἀπεκάλει τήν ἐν λόγῳ ὑπηρεσίαν ὁ ἐντολεύς Μέρτεν) νά παραχωρήση «εἰς τήν φέρουσαν» τό σημείωμα γυναῖκα τά καταστήματα τῶν 'Ισραηλιτῶν 'Ασσέλ 'Ισραέλ (ἐπί τῆς ὁδοῦ Βασ. 'Ηρακλείου 9) καί Μεναχέν καί τούτου ἐπί τῆς ὁδοῦ Συγγροῦ 4). 'Η ἐν λόγῳ ἑλληνική 'Υπηρεσία Διαχειρίσεως 'Ισραηλιτικῶν περιουσιῶν πρός ἀπαλλαγήν ἀπό τῆς ἰδίας αὐτῆς εὐθύνης, ἠξίωσεν ὅπως τό προσκομισθέν αὐτῇ σημείωμα τοῦτο τοῦ Μέρτεν μή ἀναφέρη ἁπλῶς εἰς τήν «φέρουσαν» ἀλλά νά γίνη ἐπώνυμον, διά τῆς ἀναγραφῆς καί τοῦ ὀνόματος τῆς φερούσης αὐτό γυναικός, ὁπότε ὁ Μέρτεν ἔδωσε συμπληρωματικόν σημείωμα ὑπ' ἀριθ. GREW 9/10103 NG/5 καί ἡμερομηνίαν 25-6-1943, εἰς ὃ ἐσημείου ἀντί μιᾶς ἀνωνύμου γυναικός τοῦ ἀρχικοῦ σημειώματος δύο ὀνόματα γυναικῶν, τῆς Εὐαγγελίας Λαγογιάννη καί Χριστίνας Γενῆ, ὧν τά ὀνοματεπώνυμα ἀνεγράφοντο πλήρως ἐν τῷ δευτέρῳ ὡς ἄνω συμπληρωματικῷ σημειώματι (ὅρα τό συμπληρωματικόν τοῦτο σημείωμα συνημμένον ἐν τῇ δικογραφίᾳ) καί αἵτινες γυναῖκες παρέλαβον τά ρηθέντα καταστήματα, συνετάγη δέ περί τούτου καί τό ὑπ' ἀριθ. 10362/18-7-1943 συμβόλαιον τοῦ συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Π. Φιλιππίδου, εἰς ὃ ὁ Μέρτεν προσωπικῶς προέβαινεν εἰς παραχώρησιν τοῦ ἑνός ἐκ τῶν ὡς ἄνω 'Ισραηλιτικῶν καταστημάτων (τοῦ τοιούτου τοῦ 'Ασσέλ 'Ισραέλ ἐπί τῆς ὁδοῦ Β. 'Ηρακλείου 9) εἰς τάς μνημονευθείσας γυναίκας καί οὐχί καί τοῦ ἑτέρου καταστήματος (τῶν Μεναχέμ καί Ροῦσσο ἐπί τῆς ὁδοῦ Συγγροῦ 4), διότι ἐν τῷ μεταξύ εἶχον μεταφερθῆ ὑπό τῶν ὡς ἄνω γυναικῶν τά ἐμπορεύματα τοῦ δευτέρου καταστήματος (τῶν Μεναχέμ καί Ροῦσσο) εἰς τό πρῶτο (τό τοῦ 'Ασσέλ 'Ισραέλ), ὡς τοῦτο σαφῶς προκύπτει ἐξ ἐγγράφου σημειώσεως τῶν ὑπαλλήλων τῆς 'Υπηρεσίας Διαχειρίσεως 'Ισραηλιτικῶν Περιουσιῶν Πέτρου Νικολαΐδου καί 'Αν. Κύρκου, γενομένης ἔκτοτε καί κάτωθι τῆς ὑπό 24 'Ιουνίου 1943 ἐκθέσεώς των. 'Εκτός δέ τῶν νοηθέντων ἐγγράφων ἐβεβαιώθησαν τ' ἀνωτέρω ἐκ τῆς ἀπό 31 Μαΐου 1945 ἐκθέσεως τοῦ διευθυντοῦ Κτηματικοῦ Γραφείου Θεσσαλονίκης, τέως διευθυντοῦ τῆς Υ.Δ.Ι.Π. 'Ηλ. Δούρου (ὅρα ταύτην συνημμένην ἐν τῇ δικογραφίᾳ σελίς 60 ταύτης), ἐκ τῆς δημοσιευθείσης τήν 11-10-1960 εἰς τήν ἐν 'Αθήναις ἐκδιδομένην ἐφημερίδαν «'Ελευθερίαν» ἀνακοινώσεως τοῦ Χαραλ. Κεραμέως, ἐκ τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων (ὅρα ἰδίᾳ καταθέσεις 'Ιπ. 'Ιορδάνογλου, 'Ιωάννου Χατζησταυροπούλου, Χαρ. Φραγκίστα, Τ. Σπεντζοπούλου, Θεοδώρου Οἰκονόμου καί Σάμ Ναχμία ἐκ τῶν ἐγγράφων δι' ὧν ἐδιώχθησαν αἱ προρρηθεῖσαι Ε. Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ, κατά τό ἔτος 1945 παρά τοῦ Εἰδικοῦ 'Επιτρόπου Θεσσαλονίκης ἐπί τῇ πράξει των ταύτῃ συνεπείᾳ ὑποβολῆς ὑπό τοῦ 'Ιακώβ Ρούσσου μηνύσεως κατ' αὐτῶν (ὅρα ἀντίγραφον τῆς ἀπό 30-4-1945 μηνύσεως αὐτοῦ συνημμένον ἐν τῇ δικογραφίᾳ) καί τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5862/13-10-1961 τηλεγραφήματος τοῦ προέδρου τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ο.Π.Α.Ι.Ε. 'Ιωσήφ Χασσίδ, ἐν ᾧ βεβαιοῖ «...ὅτι ἐκ γενομένης ἐρεύνης εἰς τά παρ' ἡμῖν 'Αρχεῖα τῆς Υ.Δ.Ι.Π. διαπιστοῦται ἐντολή Μέρτεν περί παραδόσεως 'Ισραηλιτικῶν καταστημάτων εἰς κομιστάς μή κατονομαζομένους ὡς μεσεγγυούχους ὑφίσταται μόνον διά περίπτωσιν καταστημάτων υἱῶν 'Ασσέλ 'Ισραέλ καί Σία, Βασιλέως 'Ηρακλείου 9 καί Μεναχέμ Ροῦσσο, Συγγροῦ 4, παραδοθέντων εἰς Εὐαγγελίαν Λαγογιάννη καί Χριστίνα Γενῆ...».

'Η ἐγκληματική δρᾶσις τοῦ κατηγορουμένου Μέρτεν δέν περιωρίσθη μόνον εἰς τά ὡς ἄνω λεχθέντα, ἀλλ' οὗτος διά μεταγενεστέρων ἀνακοινώσεών του πρός δημοσιογράφους ἰσχυρίσθη ψευδῶς ὅτι ὁ Δ. Μακρῆς ἦτο ἐντεταγμένος εἰς τήν γερμανικήν ὑπηρεσίαν πληροφοριῶν καί εἶχε λάβει ὑπηρεσιακήν γερμανικήν ταυτότητα. Καί ὁ ἰσχυρισμός του οὗτος ἀποτελεῖ χαρακτηριστικόν γνώρισμα τῆς συκοφαντικῆς του τακτικῆς, ὅπως δι' ἠθελημένων συγχύσεων σπιλώση οὗτος ἐντιμώτατα πρόσωπα, ὡς ἔπραξε καί εἰς τήν ὡς ἀνωτέρω περίπτωσιν τῆς παραδόσεως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ 'Ισραηλιτικοῦ καταστήματος πρός τάς Λαγογιάννη καί Γενῆ καί ἃς σκοπίμως ἠθέλησε νά ταυτίση μέ τάς Λεοντίδου καί Βαζάκα. Διότι εἶναι γνωστός εἰς ὅλους τούς Θεσσαλονικεῖς ὁ προδοτικῶς δράσας ἐν Θεσσαλονίκῃ συνεργάτης τῶν Γερμανῶν καί ἰδίᾳ τοῦ Μέρτεν δικηγόρος Νικόλαος Μακρῆς, ὅστις οὐδεμίαν ἐτέραν σχέσιν εἶχε μετά τοῦ μηνυτοῦ Δ. Μακρῆ, πλήν τῆς συνωνυμίας του, καί ὅστις Νικόλαος Μακρῆς ἦτο μίσθανον ὄργανον τῆς γερμανικῆς ἀστυνομίας Γκεστάπο καί ἀφοσιωμένος συνεργάτης τοῦ Μέρτεν, ὁ ἐκβιάσας τόν ἔμπορον 'Ιωάννην Χατζησταυρόπουλον, ὅν ἔκλεισεν εἰς τάς φυλακάς τῇ διαταγῇ τοῦ Μέρτεν, ἵνα τοῦ ἀποσπάση 500 χρυσᾶς λίρας καί δέν εἶναι δυνατόν νά πιστευθῆ ὅτι ὁ Μέρτεν δέν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ τέως συνεργάτης του καί προδότης Νικόλαος Μακρῆς, ὁ ἀκολουθήσας μάλιστα τούς Γερμανούς κατά τήν ἀποχώρησίν των ἐξ 'Ελλάδος καί φονευθείς ἐν Δρέσδῃ δέν ἦτο τό ἴδιον πρόσωπον μέ τόν μηνυτήν ὑπουργόν Μακρῆν, ἐκλεγέντα ἀκριβῶς λόγῳ τῶν ρηθέντων ἐν προηγουμένῃ σκέψει προσόντων του, ὑπό τῶν γνωριζόντων τοῦτον συμπολιτῶν του Θεσσαλονικέων βουλευτήν καί ἐπιλεγέντα ὡς ὑπουργόν, τοῦ ὁποίου τήν φωτογραφίαν εἰς παλαιοτέραν περίοδον ἀνεζήτει ἐν ταῖς φυλακαῖς (ὅρα ἰδίᾳ κατάθεσιν Χατζησταυροπούλου, ἀνακοίνωσιν τοῦ προέδρου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης Βιδάλη εἰς τήν ἐφημερίδα «'Ελευθερία» τῆς 11-10-1960 κατάθεσιν Δασκαλοπούλου, ἐπιστολήν τοῦ ἰδίου εἰς τήν ἐφημερίδα «'Ελευθερία» καί ἀνακοίνωσιν αὐτῆς τῆς ἀδελφῆς τοῦ ὡς ἄνω προδοτικῶς συνεργασθέντος μετά τοῦ Μέρτεν Νικολάου Μακρῆ εἰς τάς ἐφημερίδας.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω προέκυψεν ὅτι τά ἀποδοθέντα διά τῶν ὡς ἄνω δημοσιευμάτων τῶν τριῶν κατηγορουμένων ἐν τῇ ἐφημερίδι «'Ηχώ τοῦ 'Αμβούργου» καί ἐν τῷ περιοδικῷ «Der Spiegel» εἰς τόν μηνυτήν καί τήν σύζυγόν του Εὐδοξίαν τό γένος Λεοντίδου γεγονότα, ὡς ταῦτα ἀναφέρονται ἐν τῇ πρώτῃ σκέψει τοῦ παρόντος, εἶναι ψευδῆ, δυνάμενα νά βλάψουν τήν τιμήν καί τήν ὑπόληψιν τοῦ μηνυτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ*

* Προκειμένου ν' ἀποφευχθεῖ ἡ ἄσκοπη ἐπιβάρυνση τοῦ κειμένου, δέν κρίθηκε σκόπιμη ἡ παραπομπή στόν ἡμερήσιο τύπο τῆς ἐποχῆς γιά κοινά εἰδησεογραφικά στοιχεῖα, καθώς καί γιά δηλώσεις ἤ ἀνακοινώσεις πού δόθηκαν γιά δημοσίευση στά μέσα ἐνημερώσεως γενικῶς. Οἱ παραπομπές στόν ἡμερήσιο τύπο ἀφοροῦν σχόλια, εἰδικές πληροφορίες, αὐτούσια κείμενα εἰδησεογραφικῶν δελτίων ἤ ἀποκλειστικές συνεντεύξεις.

1. Φ. 71Β, Ἀφήγηση Κ. Καραμανλῆ (δακτ.).
2. Φ. 8Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς - Τίτο), 3 Μαρτίου 1959.
3. Φ. 8Α, Σημείωμα (Α΄ Πολιτική, ὑπ.: Α. Μάτσας), 23 Ἀπριλίου 1959.
4. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία» (σημείωμα ὑπαγορευμένο ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ κατά τή διαμονή του στό Παρίσι).
5. «Ἡ Καθημερινή», 5 Μαρτίου 1959.
6. «Ἡ Βραδυνή», 4 Μαρτίου 1959.
7. «Ἡ Αὐγή», 3 Μαρτίου 1959.
8. «Ἀκρόπολις», 5 Μαρτίου 1959.
9. «Τό Βῆμα», 4 Μαρτίου 1959.
10. Βλ. ἀναδημοσίευση στήν ἐφημερίδα «Ἡ Καθημερινή», 5 καί 21 Μαρτίου 1959, ἀντίστοιχα.
11. Constantin Svolopoulos, «La perspective européenne de la politique extérieure grecque et le général de Gaulle», *De Gaulle en son siècle: 5. L' Europe* (Paris 1992), σσ. 247-255.
12. Φ. 8Α, Φ. Φίλων (Παρίσι) πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 5 Μαρτίου 1959.
13. «Ἡ Καθημερινή», 24 Μαρτίου 1959.
14. «Τό Βῆμα», 7 Ἀπριλίου 1959.
15. «Ἡ Καθημερινή», 7 Ἀπριλίου 1959.
16. «Ἀκρόπολις», 7 Ἀπριλίου 1959.
17. «Ἡ Αὐγή», 8 Ἀπριλίου 1959.
18. «Τό Βῆμα», 8 Ἀπριλίου 1959.
19. Βλ. ἐπίσης, Σπ. Λιναρδάτος, «Ἀπό τόν Ἐμφύλιο στή Χούντα», τ. Γ΄ (Ἀθήνα 1978), σσ. 454-455.
20. Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, «Ἱστορία χαμένων εὐκαιριῶν», τ. Β΄ (Ἀθήνα 1982), (β΄ ἔκδοση), σ. 260.
21. Φ. 8Α, Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας πρός Κ. Καραμανλῆ, 10 Ἀπριλίου 1959.
22. Ἐφημερίς Συζητήσεων Βουλῆς [ΕΦ.Σ. Β.], περ. Ε΄, συν. Α΄, σσ. 164-223.
23. Φ. 8Α, Ὑπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 9 Ἀπριλίου 1959.
24. Φ. 8Α, Ὑπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 27 Ἀπριλίου 1959.
25. Φ. 8Α, Σημείωμα, 10 Ἀπριλίου 1959.
26. «Ἡ Καθημερινή», 10 Ἀπριλίου 1959.
27. Φ. 8Α, Σημείωμα (Α΄ Πολιτική, ὑπ.: Α. Μάτσας), 21 Φεβρουαρίου 1959.
28. «Ἡ Καθημερινή», 16 Ἀπριλίου 1959.
29. Φ. 8Α, Ν. Μομφεράτος πρός Κ. Καραμανλῆ, 21 Ἀπριλίου 1959.
30. Φ. 8Α.
31. Φ. 8Α, Ὑπόμνημα (Κ. Ἀδαμόπουλος), 22 Ἀπριλίου 1959.
32. «Ἡ Καθημερινή», 29 Ἀπριλίου 1959.
33. Βλ. ἐπίσης, Χ. Σαζανίδης, «Ξένοι, βάσεις καί πυρηνικά στήν Ἑλλάδα» (Θεσσαλονίκη 1985), σσ. 414-415 καί Κώστας Μαρδᾶς, «Ἡ Ἑλλάδα στά δίχτυα τῶν Βάσεων» (Ἀθήνα 1989), σσ. 109-111.
34. Φ. 9Α, Πρακτικό τῆς συσκέψεως τοῦ ἀπογεύματος τῆς 8ης Μαΐου 1959. Βλ. ἐπίσης, Φ. 340Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Τουρκία, 1959.
35. Φ. 29Α, Σημείωμα (Δ. Μπίτσιος), 8 Μαΐου 1959 καί St. G. Xydis, «Cyprus: Reluctant Republic» (Χάγη 1973), σ. 484.
36. Φ. 9Α, Πρακτικόν τῆς πρώτης ὁλομελοῦς συνεδριάσεως ἑλληνοτουρκικῶν συνομιλιῶν, 8 Μαΐου 1959.
37. Φ. 340Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Τουρκία, 1959.
38. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
39. «Ἡ Βραδυνή», 7 καί 12 Μαΐου 1959.
40. «Ἀκρόπολις», 12 Μαΐου 1959.
41. «Ἡ Καθημερινή», 8 Μαΐου 1959.
42. «Ἡ Καθημερινή», 10 Μαΐου 1959.
43. «Τό Βῆμα», 9 καί 10 Μαΐου 1959.
44. «Ἡ Αὐγή», 10 Μαΐου 1959.
45. Φ. 340Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Τουρκία, 1959.
46. «Ἡ Καθημερινή», 13 Μαΐου 1959.
47. Φ. 340Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Τουρκία, 1959.
48. Φ. 9Α, Βελισσαρόπουλος (Σόφια) πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 20 Μαΐου 1959 καί κείμενο τῆς βουλγαρικῆς διακοινώσεως (ἐπ. μτφρ.).
49. Φ. 9Α, Κείμενο ἑλληνικῆς διακοινώσεως.
50. Φ. 9Α, Κείμενο σοβιετικῆς διακοινώσεως [14 Μαΐου 1959, ἐπ. μτφρ.].
51. Φ. 9Α, ΥΠΕΞ (Διεύθυνσις ΝΑΤΟ) πρός ἁπάσας τάς πρεσβείας, 4 Ἰουνίου 1959.
52. Φ. 9Α, Δήλωσις ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς ἀπάντησιν δηλώσεως τῆς ρουμανικῆς Κυβερνήσεως.
53. «Ἡ Καθημερινή», 15 Μαΐου 1959.
54. Φ. 9Α, Ξ. Ζολώτας πρός Κ. Καραμανλῆ, 14 Μαΐου 1959.
55. Φ. 8Α, Ὑπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 9 Ἀπριλίου 1959.
56. Φ. 8Α, Πρακτικό συνομιλιῶν (Μάιος 1959).
57. «Ἡ Καθημερινή», 24 Μαΐου 1959.
58. Φ. 9Α, Σημείωμα (ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων, Ὑπηρεσία

Οἰκισμοῦ, ὑπ.: Γ. Μαρκάκης), 23 Μαΐου 1959.
59. Φ. 9Α, Σημείωμα (Γ. Μαρκάκης), 21 Μαΐου 1959.
60. Φ. 9Α, Σημειώματα ἐντολῶν κ. προέδρου Κυβερνήσεως, 27 Μαΐου 1959.
61. Φ. 29Α.
62. Βλ. ἐπίσης, Θ. Δ. Χατζηστεφανίδης, «Ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς ἐκπαίδευσης (1821-1986)» (Ἀθήνα 1990), σσ. 290-295.
63. Φ. 8Α, Σημείωμα (Δ. Νικολαρεΐζης), 20 Φεβρουαρίου 1959.
64. Βλ. ἐπίσης, Σ. Βαλντέν, «Ἑλλάδα καί ἀνατολικές χῶρες, 1950-1967: Οἰκονομικές σχέσεις καί πολιτική», τ. Α΄ (Ἀθήνα 1991), σσ. 208-213.
65. E. Hatzivassiliou, «The Greek - Yugoslav Relationship during the Cold War», [ΙΜΧΑ], *Die Balkanländer im Europa der Gegenwart* (Θεσσαλονίκη 1994), σσ. 83-91.
66. Φ. 8Α, Σημείωμα (Α΄ Πολιτική, ὑπ.: Α. Μάτσας), 25 Φεβρουαρίου 1959.
67. Φ. 8Α, Σημειώματα (Α΄ Πολιτική, ὑπ.: Α. Μάτσας), 14 καί 16 Φεβρουαρίου 1959.
68. «Ἡ Καθημερινή», 21 Ἰουνίου 1959.
69. Φ. 9Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Π.-Α. Σπάακ, 8 Ἰουνίου 1959.
70. Φ. 9Α, Ν. Μομφεράτος πρός Κ. Καραμανλῆ, 30 Ἰουνίου 1959.
71. Φ. 9Α, Σημείωμα (χ.ἡ.).
72. Φ. 9Α.
73. Φ. 9Α, Δ. Μπίτσιος: Ἔκθεσις ἐπί τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαπραγματεύσεων.
74. Φ. 9Α, «Ἔκθεσις τῶν Δύο», 4 Αὐγούστου 1959.
75. Φ. 9Α, «Ἑλληνοτουρκικά ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τήν Ἔκθεσιν τῶν Δύο καί ἡ παροῦσα θέσις αὐτῶν», χ.ἡ.
76. Ε. Ἀβέρωφ, ὅ.π., σσ. 255-256.
77. Φ. 9Α, Ἔκθεση (Φ. Α. Λαμπρόπουλος), 6 Ἰουλίου 1959.
78. Φ. 9Α, Ν. Μομφεράτος πρός Κ. Καραμανλῆ, 8 Ἰουλίου 1959.
79. E. Hatzivassiliou, «Greece and Bulgaria, 1949-1964: The Unspoken Assumptions», *Balkan Studies*, 33 (1992), σσ. 143-153.
80. Φ. 9Α, Ἔκθεση (Φ. Α. Λαμπρόπουλος), 27 Ἰουλίου 1959.
81. «Ἡ Καθημερινή» 28 Ἰουλίου 1959.
82. «Τό Βῆμα», 28 Ἰουλίου 1959.
83. «Ἀκρόπολις», 28 Ἰουλίου 1959.
84. «Ἡ Αὐγή», 29 Ἰουλίου 1959.
85. Φ. 9Α, Κ. Ἀντενάουερ πρός Κ. Καραμανλῆ, 4 Αὐγούστου 1959 (ἐπ. μτφρ.) καί Κ. Καραμανλῆς πρός Κ. Ἀντενάουερ (χ.ἡ.).
86. Φ. 9Α, Σ. Βενιζέλος πρός Κ. Καραμανλῆ, 4 Αὐγούστου 1959.
87. Φ. 9Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Σ. Βενιζέλο, 20 Αὐγούστου 1959.
88. Φ. 10Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Σ. Βενιζέλο, 1 Σεπτεμβρίου 1959.
89. Βλ. ἐπίσης, St. Xydis, ὅ.π., σσ. 483-504.
90. Φ. 29Α, Σημείωμα (χ.ἡ.).
91. Φ. 9Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς - Μ. Κόντι), 13 Αὐγούστου 1959.
92. Φ. 8Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς - Γκ. ντέ Σαρμπονιέρ), 13 Αὐγούστου 1959.
93. Φ. 9Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς - Ε. Μπρίγκς), 18 Αὐγούστου 1959.
94. Φ. 9Α, Μνημόνιο συνομιλίας, 18 Αὐγούστου 1959.
95. Φ. 29Α, Α. Μεντερές πρός Κ. Καραμανλῆ, 24 Αὐγούστου 1959 (ἐπ. μτφρ.).
96. Φ. 9Α, Μνημόνια συνομιλιῶν (Κ. Καραμανλῆς - Ν. Βεργκίν), 29 Αὐγούστου 1959.
97. St. Xydis, ὅ.π., σσ. 500-502.
98. Φ. 10Α.
99. Φ. 10Α, Στρατηγός Γρηγορόπουλος πρός Κ. Καραμανλῆ, 10 Σεπτεμβρίου 1959.
100. Φ. 10Α, Π. Κανελλόπουλος (Βελιγράδι) πρός Κ. Καραμανλῆ, 9 Σεπτεμβρίου 1959.
101. Φ. 10Α, Π. Κανελλόπουλος (Βελιγράδι) πρός Ε. Ἀβέρωφ, 9 Σεπτεμβρίου 1959.
102. Φ. 8Α, «Σημείωμα ἐπί τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῶν συζητηθησομένων κατά τήν πρώτην φάσιν τῶν διαπραγματεύσεων διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετά τῆς ΕΟΚ», 5 Αὐγούστου 1959.
103. Φ. 10Α, Α. Λιάτης (Οὐάσιγκτων) πρός Κ. Καραμανλῆ, 16 Σεπτεμβρίου 1959.
104. Βλ. E. Hatzivassiliou, «Greece and Bulgaria», ὅ.π.
105. Φ. 29Α, Ε. Ἀβέρωφ πρός πρεσβεία Ἀγκύρας, 5 Ὀκτωβρίου 1959.
106. Φ. 29Α, Ε. Ἀβέρωφ πρός πρεσβεία Λονδίνου, 5 Ὀκτωβρίου 1959.
107. Φ. 29Α, Ε. Ἀβέρωφ πρός γενικό προξενεῖο Λευκωσίας, 5 Ὀκτωβρίου 1959.
108. Φ. 29Α, Θ. Τσάτσος πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 6 Ὀκτωβρίου 1959.
109. Φ. 29Α, Ε. Ἀβέρωφ πρός γενικό προξενεῖο Λευκωσίας, 7 Ὀκτωβρίου 1959.
110. Ε. Ἀβέρωφ, ὅ.π., σ. 268-269.
111. Φ. 8Α, «Σημείωμα ἐπί τῶν ὑποστηρικτέων ἀπόψεων κατά τήν ἐπίσκεψιν τῶν κ.κ. Χάλστάιν, Μαρζολέν καί Ρέυ», 16 Ὀκτωβρίου 1959.
112. Φ. 10Α, Ἔκθεση (Φ. Α. Λαμπρόπουλος), 12 Ὀκτωβρίου 1959.
113. Φ. 10Α, Μνημόνιο συνομιλίας, 21 Ὀκτωβρίου 1959.
114. Φ. 10Α, Α. Λιάτης (Οὐάσιγκτων) πρός Κ. Καραμανλῆ, 17 Ὀκτωβρίου 1959.
115. Φ. 10Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Ντ. Ἀιζενχάουερ, Ὀκτώβριος 1959.
116. Ν. Μάρτης «Κτίστε... κτίστε... κτίστε» (Ἀθήνα 1990), σσ. 56-57 καί 64-65.
117. ΕΦ.Σ.Β. (Εἰδική Ἐπιτροπή ἄρθρου 35 τοῦ Συντάγματος), περ. Ε΄, συν. Α΄, σσ. 306-395.
118. Φ. 10Α, Ἔκθεση (Γ. Ν. Πεζόπουλος), 2 Νοεμβρίου 1959.
119. Φ. 10Α, «Σημείωμα ἐπί τοῦ Ἀχελώου», 6 Νοεμβρίου 1959.
120. Φ. 10Α, Α. Πρωτοπαπαδάκης πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 19 Σεπτεμβρίου 1959.
121. Φ. 10Α, «Σημείωμα περί τῆς ἐξαγωγῆς ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς Ἰταλίαν», 5 Νοεμβρίου 1959.
122. Φ. 8Α, Πρακτικό ἑλληνοϊταλικῶν συνομιλιῶν, 10 Νοεμβρίου 1959.
123. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
124. «Τό Βῆμα», 12 Νοεμβρίου 1959.
125. «Ἀκρόπολις», 10 καί 13 Νοεμβρίου 1959.
126. «Ἐλευθερία», 12 καί 13 Νοεμβρίου 1959.
127. «Ἡ Αὐγή», 12 Νοεμβρίου 1959.
128. «Ἡ Καθημερινή», 13 Νοεμβρίου 1959.
129. Φ. 341Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Ἰταλία, 1959.
130. Φ. 10Α: Σχόλια τοῦ ἰταλικοῦ τύπου.
131. Φ. 341Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Ἰταλία, 1959.
132. Φ. 10Α: Σχόλια τοῦ ἰταλικοῦ τύπου.
133. St. Xydis, ὅ.π., σσ. 503-505.
134. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
135. Φ. 8Α, Ὑπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 4 Δεκεμβρίου 1959.
136. Φ. 10Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς - Ε. Μπρίγκς), 23 Νοεμβρίου 1959.
137. Ἐπίσημα Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλῆς [Ε.Π.Σ.Β.], περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 54-228.
138. Φ. 7αΑ.
139. Φ. 7Α, Σημείωμα (Δεκέμβριος 1958).

140. «Τό Βῆμα», 4 καί 6 Δεκεμβρίου 1959.
141. «Ἀκροπολις», 3 καί 4 Δεκεμβρίου 1959.
142. «Ἐλευθερία», 4 Δεκεμβρίου 1959.
143. «Ἡ Αὐγή», 4 Δεκεμβρίου 1959.
144. Φ. 10Α, «Παράγοντες καθορίζοντες τήν ἀνάγκην πρός συνέχισιν τῆς ὑπό τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν βοηθείας πρός τήν Ἑλλάδα», 15 Δεκεμβρίου 1959.
145. Φ. 10Α, Σημείωμα (Κ. Γούστης), 3 Δεκεμβρίου 1959.
146. Φ. 29Α, Μακάριος πρός Κ. Καραμανλῆ, 3 Δεκεμβρίου 1959.
147. Ν. Μάρτης, ὅ.π., σσ. 175-176.
148. Φ. 10Α, Σημείωμα (χ.ἡ.).
149. Φ. 10Α, «Πρακτικόν συνομιλίας τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Κ. Καραμανλῆ, μετά τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ, Ντουάιτ Αἰζενχάουερ», 15 Δεκεμβρίου 1959.
150. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
151. «Ἡ Καθημερινή», 29 Δεκεμβρίου 1959.
152. Χ. Σαζανίδης, ὅ.π., σσ. 414-415.
153. «Ἡ Καθημερινή», 1 Ἰανουαρίου 1960.
154. Σπ. Λιναρδάτος, ὅ.π., σσ. 500-505.
155. Φ. 11Α, Α. Μεντερές πρός Κ. Καραμανλῆ, 13 Ἰανουαρίου (μτφρ.) καί Κ. Καραμανλῆς πρός Α. Μεντερές, 14 Ἰανουαρίου 1960.
156. «Ἡ Καθημερινή», 8 Ἰανουαρίου 1960.
157. Φ. 10Α, Α. Λιάτης πρός Κ. Καραμανλῆ, 11 Δεκεμβρίου 1959.
158. Ε.Π.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 716-744.
159. St. Xydis, ὅ.π., σσ. 478-480.
160. Φ11Α, Ε. Ἀβέρωφ πρός Κ. Καραμανλῆ, 16 Ἰανουαρίου 1960.
161. Φ. 11Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρα, 20 Ἰανουαρίου 1960.
162. Φ. 11Α, Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας πρός Κ. Καραμανλῆ, 19 Ὀκτωβρίου 1959.
163. «Ἀκρόπολις», 22 Ἰανουαρίου 1960.
164. Φ. 11Α, «Ἐνημέρωσις κ. προέδρου ἐπί λειτουργίας ΟΒΑ», 10 Φεβρουαρίου 1960.
165. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 229-247.
166. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 247-257.
167. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 257-696.
168. «Ἡ Καθημερινή», 4 Φεβρουαρίου 1960.
169. Φ. 11Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Ἀλεξανδρείας Χριστόφορο, 3 Φεβρουαρίου 1960.
170. «Ἀκρόπολις», 6 Φεβρουαρίου 1960.
171. Σπ. Λιναρδάτος, ὅ.π., σσ. 508-509. Δ. Δημητράκος, «Κώστας Μητσοτάκης: Πολιτική Βιογραφία», τ. Α΄ (Ἀθήνα χ.ἡ.), σσ. 431-435.
172. Φ. 11Α, Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας πρός Κ. Καραμανλῆ, (χ.ἡ.) καί Κ. Καραμανλῆς πρός Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρα, 9 Φεβρουαρίου 1960.
173. Φ. 11Α, Πρακτικόν συνεδριάσεως, 15 Φεβρουαρίου 1960.
174. Φ. 11Α, «Σύσκεψις τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1960».
175. Φ. 12Α, Σημείωμα (Ι. Καμπιώτης), 4 Μαρτίου 1960.
176. Φ. 12Α, Σημείωμα (Κ. Χειμάριος), 25 Ἰουνίου 1960.
177. Φ. 12Α, «Σύσκεψις 30ης Μαρτίου 1960».
178. Φ. 12Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς-Τ. Οὐάιτ), 1 Ἀπριλίου 1960.
179. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 524-693.
180. Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, «Τά πρῶτα πενῆντα χρόνια τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, 1928-1978» (Ἀθήνα 1978), σσ. 528-533.
181. Φ. 12Α, Μνημόνια συνομιλιῶν (Ε. Ἀβέρωφ-Ε. Μπρίγκς), 14 καί 19 Ἀπριλίου 1960.
182. Φ. 12Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Ε. Ἀβέρωφ-Μ. Σεργκέεφ), 16 Ἀπριλίου 1960.
183. Φ. 12Α, Κ. Καραμανλῆς πρός συμπροέδρους Διασκέψεως, 20 Ἀπριλίου 1960.
184. «Ἡ Καθημερινή», 24 Ἀπριλίου 1960.
185. Φ. 12Α, Μνημόνιο συνομιλίας (Κ. Καραμανλῆς-Γ. Λούνς), 2 Μαΐου 1960.
186. Φ. 12Α, Ὑπόμνημα ἐπιδοθέν ὑπό τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἰς κ. Χέρτερ, 1 Μαΐου 1960.
187. Φ. 12Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Π.-Α. Σπάακ, 6 Μαΐου 1960 καί Μ. Μελᾶς (Παρίσι) πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 11 Μαΐου 1960.
188. Ν. Στράτου, «Ὁ Ἀνδρέας Στράτος καί ἡ πολιτική» (Ἀθήνα 1993), σσ. 293-296.
189. Φ. 12Α, Α. Ρ. Λίντ πρός Κ. Καραμανλῆ, 4 Ἀπριλίου καί Κ. Καραμανλῆς πρός Α. Ρ. Ρίντ, 22 Ἀπριλίου 1960.
190. Φ. 12Α, Σημείωμα, 12 Μαΐου 1960.
191. Ν. Στράτου, ὅ.π., σσ. 426-448.
192. «Ἡ Καθημερινή», 17 Μαΐου 1960.
193. Φ. 13Α, Ἀλεξανδρείας Χριστόφορος πρός Κ. Καραμανλῆ, 16 Μαΐου 1960 καί Κ. Καραμανλῆς πρός Ἀλεξανδρείας Χριστόφορο, 9 Ἰουλίου 1960.
194. Φ. 12Α, Ν. Αἰζενχάουερ πρός Κ. Καραμανλῆ, 20 Μαΐου καί Κ. Καραμανλῆς πρός Ν. Αἰζενχάουερ, 24 Μαΐου 1960 (μτφρ.).
195. Φ. 12Α, Α. Μεντερὲς πρός Κ. Καραμανλῆ, 24 Μαΐου 1960 (μτφρ.).
196. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
197. Φ. 12Α, Ὑπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 25 Μαΐου 1960.
198. Φ. 12Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός Κ. Καραμανλῆ, 12 Μαΐου 1960 καί Ι. Πεσμαζόγλου πρός Γκ. Ζέελινγκερ, 20 Μαΐου 1960.
199. Φ. 12Α, Σημείωμα, 30 Μαΐου 1960 (φάκελλος: Ἐπίσκεψη Νάσερ).
200. Φ. 12Α, Σημείωμα, 30 Μαΐου 1960 (φάκελλος: Ἐπίσκεψη Νάσερ).
201. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
202. «Ἡ Καθημερινή», 7 καί 11 Ἰουνίου 1960.
203. «Ἔθνος», 9 Ἰουνίου 1960.
204. «Τό Βῆμα», 7 Ἰουνίου 1960.
205. «Ἀκρόπολις», 10 Ἰουνίου 1960.
206. «Ἐλευθερία», 8 Ἰουνίου 1960.
207. «Ἡ Αὐγή», 7 Ἰουνίου 1960.
208. Βλ. ἀναδημοσιεύσεις στόν ἑλληνικό τύπο, 5-11 Ἰουνίου 1960.
209. «Ἡ Καθημερινή», 11 Ἰουνίου 1960.
210. Ἐπίσημα Πρακτικά Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἄρθρου 35 τοῦ Συντάγματος, περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 5-108.
211. Φ. 12Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 23 Ἰουνίου 1960.
212. «Ἡ Καθημερινή», 29 Ἰουνίου 1960.
213. Φ. 12Α, Φάκελλος ὑποβαλλόμενος εἰς τόν κύριον πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἐπί τῇ ἐπισκέψει του εἰς Μπριόνι.
214. Φ. 12Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Τίτο, 3 Ἰουλίου 1960.
215. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
216. «Ἀκρόπολις», 5 Ἰουλίου 1960.
217. «Τό Βῆμα», 2 Ἰουλίου 1960.
218. «Ἡ Καθημερινή», 2 καί 5 Ἰουλίου 1960.
219. «Ἡ Αὐγή», 3 Ἰουλίου 1960.
220. Βλ. σχόλια τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ τύπου, στό Φ. 343Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Γιουγκοσλαβία, 1960.
221. Φ. 12Α, Διακοίνωση βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, 30 Ἰουνίου 1960 (μτφρ.).
222. Φ. 13Α, Διακοίνωση ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, 22 Ἰουλίου 1960.
223. Φ. 13Α, Σημείωμα (Ι. Καμπιώτης), 4 Ἰουλίου 1960.
224. Φ. 12Α, Σημείωμα (Β΄ Πολιτική): «Ἑλληνογαλλικαί σχέσεις», 14 Ἰουνίου 1960.
225. Φ. 12Α, Σημείωμα (Ι. Πεσμαζόγλου), 11 Ἰουνίου 1960.
226. Φ. 12Α, Σημειώματα ὑπουργείων Ἐμπορίου καί

'Εξωτερικῶν, 16 'Ιουνίου 1960.
227. Φ. 13Α, Φ. Φίλων πρός ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, 9 'Ιουλίου 1960.
228. Φ. 13Α, Σημείωμα (Ε. 'Αβέρωφ), χ.ἡ.
229. Φ. 5Α, Σημείωμα (ὑπ.: Δ. Μακρῆς).
230. Φ. 73Β, 'Απαντήσεις Κ. Καραμανλῆ σέ γραπτά ἐρωτήματα Σ. Μαρκεζίνη.
231. «'Η Καθημερινή», 9 'Ιουλίου 1960.
232. Φ. 13Α, Πρακτικόν συνομιλίας κ. προέδρου Κυβερνήσεως μετά τοῦ Γάλλου πρωθυπουργοῦ, 11 'Ιουλίου 1960.
233. Φ. 13Α, Πρακτικόν συνομιλίας κ. προέδρου Κυβερνήσεως μετά προέδρου Γαλλικῆς Δημοκρατίας, 12 'Ιουλίου 1960.
234. Πρακτικόν δευτέρας συνομιλίας κ. προέδρου Κυβερνήσεως μετά προέδρου Γαλλικῆς Δημοκρατίας, 12 'Ιουλίου 1960.
235. «'Η Καθημερινή», 16 'Ιουλίου 1960.
236. Φ. 13Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Μ. Ντεμπρέ καί Μ. Ντεμπρέ πρός Κ. Καραμανλῆ, 17 'Ιουλίου 1960.
237. Φ. 13Α, πρεσβεία Παρισίων πρός πρεσβεία Βόννης, 14 'Ιουλίου καί πρεσβεία Βόννης πρός πρεσβεία Παρισίων, 15 'Ιουλίου 1960.
238. Φ. 71Β, «'Εξωτερική πολιτική κατά τήν 'Οκταετία».
239. «'Ακρόπολις», 14 'Ιουλίου 1960.
240. «Τό Βῆμα», 14 'Ιουλίου 1960.
241. «'Η Καθημερινή», 13 'Ιουλίου 1960.
242. «'Ελευθερία», 13 'Ιουλίου 1960.
243. «'Η Αὐγή», 14 'Ιουλίου 1960.
244. Φ. 343Α, 'Επισκέψεις στό ἐξωτερικό: Γαλλία, 1960.
245. Ν. Στράτου, ὅ.π., σσ. 372-379.
246. Φ. 13Α, Θ. Χρηστίδης πρός ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, 27 'Ιουλίου 1960.
247. Φ. 13Α, Μνημόνιο ὑπουργείου Συντονισμοῦ.
248. Φ. 13Α, Τρανός (Λευκωσία) πρός ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, 17 Αὐγούστου 1960.
249. Φ. 13Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Ε. Μπρίγκς, 31 Αὐγούστου 1960.
250. Βλ. ἐπίσης, Ν. Μάρτης, ὅ.π., σσ. 90-109.
251. Φ. 13Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Κ. 'Αντενάουερ, 30 Αὐγούστου 1960.
252. «'Η Καθημερινή», 6 Σεπτεμβρίου 1960.
253. Φ. 13Α, «Τηλεφωνική συνδιάλεξις μέ κ. Ι. Πεσμαζόγλου πρωΐας 16 Σεπτεμβρίου 1960».
254. Φ. 13Α.
255. Φ. 13Α, 'Υπόμνημα (Γ. Βογιατζῆς), 12 Σεπτεμβρίου 1960.
256. 'Επίσημα Πρακτικά Εἰδικῆς 'Επιτροπῆς ἄρθρου 35 τοῦ Συντάγματος, περ. Ε΄, συν. Β΄, σσ. 685-706. Ε.Π.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Γ΄, σσ. 1-69.
257. Φ. 13Α, 'Υπόμνημα (Ι. Πεσμαζόγλου) πρός Κ. Καραμανλῆ, 22 Σεπτεμβρίου 1960.
258. Φ. 13Α, Ἔκθεση (ΕΟΚ), 23 Σεπτεμβρίου 1960.
259. Φ. 13Α, Τηλεφωνικές συνδιαλέξεις μέ Ι. Πεσμαζόγλου, 23 καί 28 Σεπτεμβρίου 1960.
260. Φ. 13Α, Α. Λιάτης πρός ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, 30 Σεπτεμβρίου 1960.
261. Βλ. τή μετάφραση τῶν δύο ἄρθρων στό Φ. 31Α.
262. Α. Ι. Σβῶλος, «Γιά τή Μακεδονία καί τή Θράκη» ('Αθῆναι 1945).
263. «Τά Νέα», 4 'Οκτωβρίου 1960.
264. «'Η Καθημερινή», 11 'Οκτωβρίου 1960.
265. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Γ΄, σσ. 9-171.
266. Βλ. τό βούλευμα τῆς 31 Μαΐου καί τήν τελική ἀπόφαση στό Φ. 31Α.
267. Φ. 71Β, 'Αφήγηση Κ. Καραμανλῆ (δακτ.).
268. «'Η Καθημερινή», 8 'Οκτωβρίου 1960.
269. Φ. 13Α, Τ. Γκιουρσέλ πρός βασιλέα Παῦλο, 20 'Οκτωβρίου 1960 (ἐπ. μτφρ.).
270. Φ. 13Α, Φ. Φίλων πρός Ε. 'Αβέρωφ, 22 'Οκτωβρίου 1960.
271. «'Η Καθημερινή», 25 'Οκτωβρίου 1960.
272. «'Η Καθημερινή», 22 Νοεμβρίου 1960.
273. Φ. 13Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Μ. Ντεμπρέ καί Κ. Καραμανλῆς πρός Α. Φανφάνι, 26 Νοεμβρίου 1960.
274. Φ. 77Α, Κ. 'Αντενάουερ πρός Κ. Καραμανλῆ, 28 'Ιανουαρίου 1961.
275. Φ. 13Α, Γ. Ἔυσκενς πρός Κ. Καραμανλῆ, 7 Δεκεμβρίου 1960 (μτφρ.).
276. Φ. 13Α, Μ. Ντεμπρέ πρός Κ. Καραμανλῆ, 29 Δεκεμβρίου 1960 (μτφρ.) καί Φ. 77Α, Σημείωμα (ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, Γενική Διεύθυνσις, ὑπ.: Χ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς), 4 'Ιανουαρίου 1961).
277. Φ. 14Α, Α. Φανφάνι πρός Κ. Καραμανλῆ, 5 'Ιανουαρίου 1961 (μτφρ.).
278. «'Η Καθημερινή», 9 Δεκεμβρίου 1960.
279. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Γ΄ σσ. 698-720 καί 1-530 (συνεδριάσεις 27 καί 28-47).
280. Φ. 13Α, «Πορίσματα συσκέψεως ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τῆς 1.12.1960».
281. Φ. 13Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Π.-Α. Σπάακ, 5 Δεκεμβρίου 1960.
282. Φ. 97Α, Σημείωμα (ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, Γενική Διεύθυνσις, ὑπ.: Χ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς), 9 Δεκεμβρίου 1960.
283. Φ. 97Α, Σημείωμα ('Υπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, Διεύθυνσις Οἰκονομικῶν 'Υποθέσεων, ὑπ.: Θ. Χρυσανθόπουλος), 31 Μαρτίου 1960.
284. Φ. 97Α, «Σημείωσις διά κ. ὑπουργόν Συντονισμοῦ», χ.ἡ.
285. Φ. 97Α, Σημείωμα (Χ. Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς), 12 Δεκεμβρίου 1960.
286. Βλ. Φ. 97Α, Πηλαβάκης (ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν) πρός Οὐάσιγκτων, 12 'Ιουλίου 1961.
287. Φ. 77Α, «Συνομιλία κ. ὑπουργοῦ 'Εξωτερικῶν Ε. 'Αβέρωφ-Τοσίτσα μετά ἐνταῦθα 'Αμερικανοῦ πρέσβεως», 27 'Ιανουαρίου 1961.
288. Φ. 77Α, «Στάσις 'Ηνωμένων Πολιτειῶν ἐναντι συνδέσεως 'Ελλάδος μετά ΕΟΚ», 10 Μαρτίου 1961.
289. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Γ΄, σσ. 362-364.
290. Φ. 14Α, Σημείωμα (Ι. Πεσμαζόγλου), 4 'Ιανουαρίου 1961.
291. Φ. 77Α, Φ. Φίλων πρός ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, 3 'Ιανουαρίου 1961.
292. «'Ακρόπολις», 3 'Ιανουαρίου 1961.
293. «'Η Καθημερινή», 6 'Ιανουαρίου 1961.
294. Φ. 77Α, «Σημείωμα ἐπί συσκέψεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν κ. 'Αβέρωφ μετά τῶν πρέσβεων τῶν Κρατῶν τῆς ΕΟΚ», 10 'Ιανουαρίου 1961.
295. «'Ακρόπολις», 14 'Ιανουαρίου 1961.
296. «'Η Καθημερινή», 15 'Ιανουαρίου 1961.
297. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε΄, συν. Γ΄, σσ. 442-450.
298. Φ. 77Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός Α. Σγουρδαῖο, 2 Φεβρουαρίου 1961.
299. ΕΦ.Σ.Β., περ. Ε, συν. Γ΄, σσ. 636-662.
300. «'Η Καθημερινή», 27 'Ιανουαρίου 1961.
301. Ν. Μάρτης, ὅ.π., σσ. 123-125.
302. Φ. 77Α, Θ. Χρηστίδης πρός ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, 13 Φεβρουαρίου 1961.
303. Φ. 77Α, Ε. 'Αβέρωφ πρός ἑλληνική ἀντιπροσωπεία στό ΝΑΤΟ, 17 Φεβρουαρίου 1961.
304. Φ. 77Α, Ε. 'Αβέρωφ πρός ἑλληνικές πρεσβεῖες στά ἀνατολικά Κράτη, 23 Φεβρουαρίου 1961.
305. Φ. 77Α, Ε. 'Αβέρωφ πρός ἑλληνικές πρεσβεῖες στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ, 8 Φεβρουαρίου 1961.
306. «'Η Καθημερινή», 10 Φεβρουαρίου 1961.
307. Φ. 71Β, «'Εξωτερική πολιτική κατά τήν 'Οκταετία».

308. «Η Καθημερινή», 15 καί 17 Φεβρουαρίου 1961.
309. «Τό Βῆμα», 16 Φεβρουαρίου 1961.
310. «Ἐλευθερία», 16 Φεβρουαρίου 1961.
311. «Η Αὐγή», 17 καί 21 Φεβρουαρίου 1961.
312. «Ἀκρόπολις», 17 Φεβρουαρίου 1961.
313. Φ. 14Α.
314. Φ. 343Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Μ. Βρετανία 1961.
315. Φ. 77Α, Σημείωμα (ἀνυπόγραφο), 9 Φεβρουαρίου 1961.
316. Φ. 14Α, Φ. Φίλων πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 20 Φεβρουαρίου 1961.
317. Φ. 71Β, «Ἐξωτερική πολιτική κατά τήν Ὀκταετία».
318. Φ. 343Α, Ἐπισκέψεις στό ἐξωτερικό: Γαλλία, 1961.
319. «Η Καθημερινή», 18 Φεβρουαρίου 1961.
320. Φ. 14Α, Θ. Χρηστίδης πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 24 Φεβρουαρίου 1961.
321. Ν. Μάρτης, ὅ.π., σσ. 261-263.
322. Φ. 77Α, Ι. Πεσμαζόγλου (Παρίσι) πρός Κ. Καραμανλῆ, 12 Μαρτίου 1961.
323. «Η Καθημερινή», 18 Μαρτίου 1961.
324. «Η Καθημερινή», 31 Μαρτίου 1961.
325. Φ. 77Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός Κ. Καραμανλῆ, 26 Μαρτίου 1961.
326. Φ. 14Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός Κ. Καραμανλῆ, 30 Μαρτίου 1961.
327. Φ. 78Α, Ι. Πεσμαζόγλου πρός ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, 30 Μαρτίου 1961.
328. Βλ. Φ. 14Α.
329. «Η Καθημερινή», 2 Ἀπριλίου 1961.
330. «Ἀκρόπολις», 1 Ἀπριλίου 1961.
331. «Τό Βῆμα», 1 Ἀπριλίου 1961.
332. «Ἐλευθερία», 1 Ἀπριλίου 1961.
333. «Η Αὐγή» 1 Ἀπριλίου 1961.
334. Βλ. ἀναδημοσιεύσεις στόν ἑλληνικό τύπο, 1-5 Ἀπριλίου 1961.
335. Φ. 78Α, «Ἀντιδράσεις ἀνατολικῶν χωρῶν ἐπί τῇ μονογραφῇ τῆς συμφωνίας συνδέσεως Ἑλλάδος-ΕΟΚ».

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Στό εὐρετήριο μνημονεύονται ὀνόματα τῶν προσώπων πού ἔχουν συμμετοχή στά γεγονότα, τοπωνύμια, ὡς βασικά σημεῖα ἀναφορᾶς συγκεκριμένων γεγονότων, καί θεματικά λήμματα μέ ἀναφορά στά γεγονότα πού συνθέτουν τόν κεντρικό ἱστό τῆς δραστηριότητας τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Α

'Αβέρωφ-Τοσίτσας Ε., ὑπουργός 'Εξωτερικῶν, 18, 22, 23, 24, 60, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 75, 76, 77, 84, 94, 95, 96, 97, 103, 111, 112, 118, 123, 133, 134, 152, 153, 155, 160, 161, 167, 169, 170, 175, 176, 182, 189, 194, 195, 196, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 209, 213, 217, 233, 243, 244, 258, 263, 270, 282, 283, 285, 286, 295, 308, 309, 314, 315, 318, 320, 321, 329, 330, 331, 342, 348, 350, 351, 356, 358, 359, 364, 368, 370, 423, 424, 425, 427, 428, 437, 441, 452, 453, 464, 465, 466, 471, 481, 487, 488, 501, 509, 510, 512, 513, 514, 516, 519, 521, 524, 527, 534.

'Αδαμόπουλος, Κ., ὑπουργός Γεωργίας, 104, 122, 140, 173, 174, 241, 242, 255, 326, 376, 457, 523

'Αθανασιάδης, Γ., κυβερνητικός ἐπίτροπος ΟΠΑΠ, 216

'Αθανασιάδης-Νόβας, Γ., βουλευτής, 257, 414, 493, 501, 510

ΑΘΗΝΑ, δανειοδότηση δήμου 'Αθηναίων, 505· βλ. καί ΕΡΓΑ, ἐξωραϊστικά, συγκοινωνιακά

'Αθηναγόρας, Οἰκουμενικός Πατριάρχης, 36, 71, 75, 177, 245, 258

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ἀνάπτυξη —, 41-42, 216, 328· βλ. καί ΕΡΓΑ, ἀθλητικά

'Αιζενχάουερ, Ντ. (Eisenhower, Dwight), πρόεδρος ΗΠΑ, 20, 46, 136, 145, 163, 164, 178, 189, 208, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 226, 227, 229, 234, 298, 305, 306, 333, 494

ΑΛΕΙΑ, βλ. ΕΡΓΑ ἁλιευτικά

'Αλλαμανῆς, Σ., βουλευτής, 209, 255, 257, 399, 457, 510

"Αλλεν, Σέρ Ρότζερ (Allen, Sir Roger), πρεσβευτής Μ. Βρετανίας στήν 'Αθήνα, 244, 514

'Αλφάνζι, Ντ., πρόεδρος ὁμοσπονδίας ἑλληνοαμερικανικῶν ὀργανώσεων, 300

'Ανδριανόπουλος, Γ., ὑπουργός Ναυτιλίας, 180, 206, 432

"Ανθιμος, Μητροπολίτης Κιτίου, 307

'Αντενάουερ, Κ. (Adenauer, Konrad), καγκελλάριος ΟΔ Γερμανίας, 136, 224, 226, 242, 355, 363, 386, 451, 452, 455

'Αποστολάκος, Χ., πρόεδρος ΑΔΕΔΥ, 161, 216, 288, 437

'Αρμπούζης, Δ., διοικητής ΕΛΔΥΚ, 373

'Ατατούρκ, Κ. (Atatürk, Kemal), 35, 60, 62, 69, 75, 76, 77, 423, 424, 425, 427

ΑΧΕΛΩΟΣ, βλ. ΕΡΓΑ, ἐνεργειακά· ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ἵδρυση ἐργοστασίων

Β

Βαρδουλάκης, Γ., ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός Χωροφυλακῆς, 376

ΒΑΤΙΚΑΝΟ, ἐπίσκεψη Κ. Κ. στό —, 200

Βελισσαρόπουλος, Δ., ἐπιτετραμμένος στή Σόφια, 82

Βενέδικτος, Πατριάρχης 'Ιεροσολύμων, 166

Βενιζέλος, 'Ελευθ. Κ., 35, 60, 61, 69, 70, 75, 76, 77, 362, 424, 425, 427, 468, 469, 518· —, Σοφ., 35, 111, 128, 136, 139, 209, 220, 227, 231, 255, 257, 283, 286, 344, 346, 347, 348, 368, 369, 408, 414, 439, 467, 470, 526, 527, 529

Βεργκίν, Ν. (Vergin, Nurredin), πρεσβευτής Τουρκίας στήν 'Αθήνα, 64, 150, 168, 233

Βερνέρ, Π. (Werner, Pierre), πρωθυπουργός Λουξεμβούργου, 451

Βῆχος, Γ., γενικός γραμματέας 'Αθλητισμοῦ, 216, 328

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 460-461· μελέτη γιά ἵδρυση ἐργοστασίων, 114-116· σύσταση ὀργανισμοῦ χειροτεχνίας, 32· μέτρα ὑπέρ —, 181, 529· προστασία ἐγχώριας παραγωγῆς, 126-127· συνάντηση Κ.Κ. μέ διοίκηση ΣΕΒ, 307· ΟΒΑ, 181, 248-250· ἐξαγορά ΗΕΑΠ, 463· ἵδρυση ἐργοστασίων: ἀζώτου, 461, 491· ἀζωτούχων λιπασμάτων, 45, 288, 292-294· ἀλουμινίου, 324-325, 328-329, 382-385, 399-400· ἀχυροκυτταρίνης, 45, 461· γεωργικῶν βιομηχανιῶν, 461, 491, 501· ἐλαστικῶν αὐτοκινήτων, 177, 216· νέου κλίβανου ΑΓΕΤ, 315· σακχάρεως, 45, 127, 217, 250-251, 263, 290, 461, 491· σιδήρου καί χάλυβα, 380-381, 461· σόδας, 461· πεπιεσμένου χάρτου, 177· πολυστερίνης, 177· πυρείων, 461· ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων, 177, 461· ὑψικαμίνου, 506· φιαλῶν ὑγραερίου, 526· βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, γενικές κατευθύνσεις, προσωρινό πενταετές πρόγραμμα, πενταετές πρόγραμμα· ΕΟΚ, διαπραγματεύσεις μέ —

Βογιατζῆς, Γ., ὑπουργός Παιδείας, 23, 51, 146, 161, 257, 448, 449, 500

Βοροσίλωφ, Κλ., πρόεδρος ΕΣΣΔ, 126

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, σχέσεις μέ —, 80-84, 128, 228, 247, 335-336, 450-451, 463-464

ΒΟΥΛΗ, πρόταση ἐμπιστοσύνης (Νοέμβριος 1959), 209-210· πρόταση δυσπιστίας ('Απρίλιος 1960), 268-274

Βουρδουμπᾶς, Δ., βουλευτής, 456

Βρανόπουλος, Δ., 107, 505

Γ

Γαζῆς, Ν., ἐκπρόσωπος στίς διαπραγματεύσεις γιά τή ρύθμιση τοῦ δημοσίου χρέους, 93, 94, 234

Γαλάνης, Δ., ὑποδιοικητής Τραπέζης Ἑλλάδος, 328, 405, 418, 419
ΓΑΛΛΙΑ, σχέσεις μέ —, 20-23, 144, 339-342, 382, 396, 428-429· ἐπίσκεψη Μαλρώ στήν Ἀθήνα, 104· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή — (Ἰούλιος 1960), 348-366· (Φεβρουάριος 1961), 521-523
ΓΕΩΡΓΙΑ, πενταετές πρόγραμμα, 46-51· πενταετές πρόγραμμα κλασικῶν καπνικῶν περιοχῶν, 375· πρόγραμμα ἐπενδύσεων (1961), 502-504· πρόγραμμα ἀξιοποιήσεως δημοσίων δασῶν, 260, 467, 527· ἀναδιάρθρωση καλλιεργειῶν-ἐνίσχυση κτηνοτροφίας, 124, 175, 419, 423· πιστώσεις γιά —, 427-428· κατάσταση Ἀγροτικῆς Τραπέζης, 503· κίνητρα γιά αὔξηση ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, 504-505· βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, γενικές κατευθύνσεις, προσωρινό πενταετές πρόγραμμα, πενταετές πρόγραμμα· ΕΡΓΑ ἐγγειοβελτιωτικά
Γεωργιάδης, Α., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35, 123· —, Γ., πρόεδρος ΔΕΘ, 155
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ἐξαγωγές, 166, 187, 192-193, 382· προμήθεια βαγονιῶν-ψυγείων, 166, 372, 503· ἵδρυση νέας «Ἀγρέξ», 326· προστασία-διάθεση προϊόντων: ἐλαιόλαδο, 187· καπνός, 23, 32, 124-125, 262, 263-264, 274, 288, 290, 325, 402-405, 493· νωπά γεωργικά, 325· ὄρυζα, 174-175· πατάτα, 174-175· σίτος, 112, 122, 140, 314, 325· σουλτανίνα, 174-175, 288, 377· σταφίδα, 325, 377· βλ. καί ΓΕΩΡΓΙΑ· ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ· ΕΟΚ, διαπραγματεύσεις μέ —· ΚΟΜΕΚΟΝ, σχέσεις μέ —
Γεωρκάτζης, Π., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35
Γιαλμάν, Α. (Yalman, A.), Τοῦρκος δημοσιογράφος, 40, 76
Γιαννόπουλος, Ι., βουλευτής, 510
Γιοβάνοβιτς, Μπ., πρόεδρος Ἐθνοσυνελεύσεως Μαυροβουνίου, 18
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ, σχέσεις μέ —, 97, 266, 421· ἐπίσκεψη Τίτο στή Ρόδο, 16-20· ἐπίσκεψη Πόποβιτς στήν Ἀθήνα - σύναψη διμερῶν συμφωνιῶν, 108-111· ἐπίσκεψη Κανελλοπούλου στήν —, 160-161· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν —, 329-335· ἀλληλογραφία Κ.Κ. μέ Σ. Βενιζέλο γιά σχέσεις μέ —, 136-139
Γιούγκωφ, Α., Βούλγαρος πρωθυπουργός, 335
Γκίκας, Σ., ὑπουργός Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, 32, 39, 135, 144, 160, 245, 274, 288, 303, 369, 442, 483, 495
Γκιουρσέλ, Κ. (Gürsel, Kemal), πρόεδρος Τουρκίας, 308, 427
Γκώλ, Κ. Ντέ (Gaulle, Charles de), 20, 21, 22, 104, 223, 224, 226, 339, 340, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 362, 363, 371, 382, 428, 429, 451, 478, 480, 521, 522
Γλέζος Ε., 126, 205, 206, 223, 230, 272, 285, 298
Γόντικας, Δ., βουλευτής, 525
Γούστης, Κ., 215
Γρηγορόπουλος, Θ., τ. ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, 160
Γρίβας-Διγενῆς, Γ., 23, 24, 35, 122, 123, 124, 132, 133, 134, 135, 169, 170, 203, 204, 229, 230, 231, 243, 257, 350, 375, 437, 439, 447, 449, 467, 470, 477, 510
Γυιόκας, Π., βουλευτής, 250, 400

Δ

ΔΕΗ, βλ. ΕΡΓΑ, ἐνεργειακά
ΔΕΘ (Διεθνής Ἔκθεση Θεσσαλονίκης), ὁμιλία Κ.Κ. στά ἐγκαίνια (1959), 155-158· (1960), 388-393
Δελιβάνης, Δ., καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 26
Δέρβης, Θ., δήμαρχος Λευκωσίας, 94
Δερτιλῆς, Λ., ὑπουργός Ἐμπορίου, 23, 32, 35, 160, 161, 174, 182, 262, 263, 271, 326, 382, 418, 493
Δημητρᾶτος, Α., ὑπουργός Ἐργασίας, 158, 262, 441, 461
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ἀναδιοργάνωση —, 90-93, 482· ἀναδιοργάνωση ὑπουργείου Συντονισμοῦ, 31· κεντρική ἐπιτροπή κωδικοποιήσεως, 182-183· ἐργασίες γραφείων παραπόνων, 381· ἀπεργία ἐκπαιδευτικῶν, 500-501· βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, γενικές κατευθύνσεις, εἰσοδηματική πολιτική
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ, διαπραγματεύσεις γιά ρύθμιση —, 93-94, 178· διακοπή διαπραγματεύσεων, 381-382· βλ. καί ΕΟΚ διαπραγματεύσεις μέ —
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, μέτρα ὑπέρ —, 387-388
ΔΚ-ΑΦΕ (Δημοκρατικόν Κέντρο - Ἀγροτική Φιλελευθέρα Ἕνωσις), ἵδρυση —, 510
Δόβας, Κ., ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, 19, 104, 206, 208
Δοδόπουλος, Θ., βουλευτής, 525

Ε

Ἔιμερυ, Τ. (Amery, Julian), Βρετανός ὑφυπουργός Ἀποικιῶν, 242, 256, 345
Εἰρήνη, πριγκίπισσα, 318
ΕΚΚΛΗΣΙΑ, κρίση στούς κόλπους —, 36-37· δήλωση Κ.Κ. γιά ρύθμιση προβλημάτων —, 212
ΕΚΛΟΓΕΣ, δημοτικές (1959), 34-35, 93, 107
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ἀναδιοργάνωση, 26-27, 105-107· Στοιχειώδης - Μέση, 26, 105-106· Ἐπαγγελματική, 26, 105, 342· Ἀνωτάτη, 26, 105· ἵδρυση, ἀνέγερση, ἀποπεράτωση κτιρίων, 23, 51, 483, 497, 508, 525· δαπάνες πενταετοῦς προγράμματος —, 342, 396-399· κεντρική ἐπιτροπή ἀναλφαβητισμοῦ, 161· ἀναδιάρθρωση ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, 372· ἐνίσχυση ΙΚΥ, 372· συνάντηση Κ.Κ. μέ ἐκπροσώπους φοιτητῶν, 448-449· θέατρο-μουσική, 505-506
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ, ἀνάπτυξη —, 180, 206, 307, 430-433
ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ, ἐκτέλεση ἔργων μέ τή συμβολή —, 39-40· τοποθετήσεις ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν, 26, 463· ἐπιλογή ἀνωτάτης ἡγεσίας, 206· θεσμικό πλαίσιο γιά ἐξέλιξη στελεχῶν —, 376· σύσκεψη γιά προϋπολογισμό —, 422· ἐκτέλεση ἀσκήσεων: Λεωνίδας, 152-153, 161· Πλούτων, 388
Ἔξαρχος, Ν., βουλευτής, 510
ΕΟΚ, προετοιμασία γιά διαπραγματεύσεις μέ —, 37-39· κατ' ἀρχήν ἀποδοχή ἑλληνικοῦ αἰτήματος γιά σύνδεση, 131-132· συνάντηση Κ.Κ. μέ πρέσβεις χωρῶν —, 264-266· ἐπιστολές Κ.Κ. πρός ὁμολόγους του χωρῶν — καί ἀπαντήσεις, 451-454· ἀμερικανική στάση γιά σύνδεση Ἑλλάδος μέ —, 465-467· διαπραγματεύσεις μέ —, 147, 162-163, 170-173, 206-208, 309-313, 326, 342-344, 369-371, 394-396, 400-402, 405, 442, 454-455, 461-462, 471-473, 478-481, 487-488, 498-500, 508-509, 524, 527-528· μονογραφή συμφωνίας συνδέσεως μέ —, 532-539· δηλώσεις Πρωτοπαπαδάκη γιά σύνδεση, 539-544· βλ. καί ΓΑΛΛΙΑ· ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ· ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΓΑ:
— Ἀθλητικά, 41-42, 328, 420, 436, 460, 497-498
— Ἁλιευτικά, 235, 283, 290, 491
— Ἀποχετευτικά, 42, 369, 498
— Ἐγγειοβελτιωτικά, 44-45, 135, 176, 208, 235, 290, 303, 369, 485-487, 502
— Ἐνεργειακά, 45, 135, 181, 183-186, 213, 234, 235, 287, 325, 394, 437, 461, 470-471, 491
— Ἐξωραϊστικά, 32, 99, 376, 420, 496-497
— Κεντρικῆς λαχαναγορᾶς, 173-174
— Λιμενικά, 78, 144, 176, 245, 303,

460, 485, 496, 498, 526
— Μικρά κοινωφελῆ, 236, 257
— Ὁδοποιίας, 135, 160, 176, 245, 287, 303, 328, 483-485, 497
— Οἰκιστικά, 208, 290, 436, 503
— Συγκοινωνιακά, 42, 44, 79, 97-99, 235, 245, 303, 376, 420, 437, 442, 485, 487, 495-496 — ἀεροδρομίου Ἀθηνῶν, 274-275, 420, σύνδεση Ἑλλάδος-Ἰταλίας, 79, 375, 526
— Τουριστικά, 45-46, 78, 100, 135, 208, 236, 290, 422-423, 482-483, 498, 527
— Ὑδρευτικά, 487, 497, 498
— Ὁδηγίες Κ.Κ. γιά — Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης, 100-103·
— βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, βλ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἐρίμ, Ν. (Erim, Nihat), Τοῦρκος ἐμπειρογνώμονας στή σύνταξη κυπριακοῦ Συντάγματος, 26, 140, 149, 169

Ἔρχαρτ, Λ. (Erhard, Ludwig), ἀντικαγκελλάριος, ὑπουργός Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ΟΔ Γερμανίας, 146, 241, 405

Ἐσεμπέλ, Μ. (Esembel, Melih), γενικός γραμματέας τουρκικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, 64, 168

ΕΣΣΔ, σχέσεις μέ —, 84-89, 181-182, 189, 212-213, 258, 285-287, 326-328, 493-494

Ἔυσκενς, Γκ. (Eyskens, Gaston), πρωθυπουργός Βελγίου, 451, 452, 509

Εὐσταθιάδης, Κ., καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 26

Εὐφραιμίδης, Β., βουλευτής, 399

Ζ

Ζαΐμης, Φ., βουλευτής, 257

Ζαμαρίας, Χ., πρεσβευτής στίς Βρυξέλλες, 38, 326, 402, 509, 533

Ζαχαράκης, Ι., 114

Ζέελινγκερ, Γ. (Zeelinger, G.), ἀρχηγός ἀντιπροσωπείας ΕΟΚ, 313, 488, 534, 535

Ζέελος, Γκ. (Seelos, Gerhard), πρεσβευτής ΟΔ Γερμανίας στήν Ἀθήνα, 408

Ζέππος, Γ., ναύαρχος, 369, 377

Ζίγδης, Ι., βουλευτής, 257, 399

Ζιράρ ντέ Σαρμπονιέρ, Γκύ ντέ (Girard de Charbonnières, Guy de), πρεσβευτής Γαλλίας στήν Ἀθήνα, 104, 144, 315, 356, 396, 437, 453

Ζίφκωφ, Τ., γενικός γραμματέας βουλγαρικοῦ Κομουνιστικοῦ κόμματος, 228, 247

Ζολώτας, Ξ., διοικητής Τραπέζης Ἑλλάδος, 40, 93, 177, 178, 296, 405

Ζορλοῦ, Φ.Ρ. (Zorlu, Fatin Rüştü), Τοῦρκος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 40, 59, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 117, 150, 155, 168, 169, 189, 200, 233, 243, 308, 483

Ζορμπᾶς, Ν., βουλευτής 400

Η

ΗΑΔ, σχέσεις μέ —, 127, 146, 262· ἐπίσκεψη Νάσερ στήν Ἑλλάδα, 315-324

Ἠλιόπουλος, Σ., βουλευτής, 254, 268, 270, 457, 501

Ἤντεν, Σέρ Ἄντονυ (Eden, Sir Anthony), 203

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ, σχέσεις μέ —, 145-146, 155, 208, 283-285, 306-307, 465-467, 494· βοήθεια — πρός Ἑλλάδα, 160, 163-166, 178, 214-215, 234, 442-444· σύναψη διμερῶν ἀμυντικῶν συμφωνιῶν, 59, 228· ἐπίσκεψη Ἀιζενχάουερ στήν Ἑλλάδα, 218-228· ἐπίσκεψη Χέρτερ στήν Ἑλλάδα, 296-300

Θ

Θανόπουλος, Δ., ὑφυπουργός Γεωργίας, 260, 467, 527

Θεμελῆς, Γ., ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, 39, 128, 153, 161, 260, 337, 409, 414, 415, 422, 442, 477

Θεοδώρου, Σ., δημοσιογράφος, 454

Θεόκλητος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, 24, 36, 212

Θεολογίτης, Α., ὑπουργός Β. Ἑλλάδος, 436

Θεοχάρους, Ρ., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35

ΘΕΣΣΑΛΙΑ, περιοδεία Κ.Κ., 135-136· βλ. καί ΕΡΓΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ἑορτασμός ἐθνικῆς ἐπετείου (Ὀκτώβριος 1959), 180-181· (Ὀκτώβριος 1960), 435-437· βλ. καί ΔΕΘ· ΕΡΓΑ

Ι

Ἰάκωβος, Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς, 23, 303, 509, 524

ΙΝΔΙΑ, σχέσεις μέ —, 176-177

Ἰνονού, Ι. (Inönü, Ismet), 308

ΙΤΑΛΙΑ, σχέσεις μέ —, 143-144, 314, 336-337· συνομιλίες Ἀβέρωφ στήν —, 94-97· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν —, 189-205· βλ. καί ΕΟΚ, διαπραγματεύσεις μέ —

Ἰωάννης 23ος, Πάπας, 200, 201

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στά —, 152-153· βλ. καί ΕΡΓΑ

Κ

Καί, Ζ. ντέ (Quay, Jean E. de), πρωθυπουργός Ὁλλανδίας, 451

Κακογιάννης, Α., βουλευτής, 399

Καλαντζῆς, Ε., ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν, 376, 461

Καλλίας, Κ., ὑπουργός Δικαιοσύνης, 387, 410, 414, 467, 470, 490

Καμβύσης, Α., ἀντιπρόεδρος Βουλῆς, 525

Καμπιώτης, Ι., σύμβουλος πρεσβείας, 18, 331

Κανελλόπουλος, Π., ἀντιπρόεδρος Κυβερνήσεως, 23, 26, 28, 30, 36, 40, 41, 57, 112, 124, 126, 128, 144, 146, 160, 161, 167, 170, 172, 173, 174, 178, 182, 187, 203, 206, 210, 213, 216, 217, 222, 226, 229, 231, 241, 242, 244, 246, 248, 255, 257, 258, 260, 262, 263, 266, 271, 314, 325, 328, 337, 342, 346, 369, 372, 377, 380, 387, 405, 408, 413, 418, 419, 427, 428, 458, 468, 483, 501, 526, 530, 532

Καποδίστριας, Ι., διοικητής ΙΚΑ, 303

Καραμανλῆ, Α., 449

Καραμανλῆς, Κ., passim. Ἀπονομή παρασήμου ἀπό ἰταλικό Κράτος, 30· ἀπονομή μεταλλείου ἀπό ΣΕΓΑΣ, 51· ἐπιστολή — πρός συμπροέδρους Διασκέψεως Ἀφοπλισμοῦ, 287· ὁμιλία — στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 290-292· προσέγγιση στόν —ἀπό Γ. Παπανδρέου καί Σ. Βενιζέλο, 346-348· μήνυμα — πρός Μακάριο, 378-380· πρόταση — γιά σύσταση ἀνώτατου δικαστικοῦ συμβουλίου ἐλέγχου, 468-470, 490-491· ἀπόψεις — γιά τό ἐκλογικό σύστημα, 491-493· συναντήσεις — μέ ἀρχηγούς ἀντιπολιτεύσεως γιά ἐκλογικό νόμο, 529

Καρδαμάκης, Β., ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός ΓΕΣ, 206, 337

Καρντέλι, Ε., ἀντιπρόεδρος Γιουγκοσλαβίας, 66, 421

Καρούζο, Κ. (Caruso, Casto) πρεσβευτής Ἰταλίας στήν Ἀθήνα, 30, 96, 198, 199, 337

Καρούζος, Χ., διευθυντής Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, 526

Κάσσεμ, Κ., ἡγέτης Ἰράκ, 67, 68, 69, 356

Κατσώτας, Π., δήμαρχος Ἀθηναίων, 24, 107

Καχαλᾶ, Ν., ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων ΗΑΔ, 318, 321

ΚΕΑ (Κίνησις Ἐθνικῆς Ἀναδημιουργίας), ἵδρυση —, 437-439

Κέννεντυ, Τζ. Φ. (Kennedy, John F.), πρόεδρος ΗΠΑ, 362, 363, 466, 494, 518, 524

Κεφαλογιάννης, Ε., ὑφυπουργός Οἰκισμοῦ, 260, 303· παραίτηση —, 460
Κιουσόπουλος, Δ., εἰσαγγελέας Ἀρείου Πάγου, 377
Κιουτσούκ, Φ. (Kücük, Fazil), Τουρκοκύπριος ἡγέτης, 35, 169, 176, 205, 218, 242, 243, 244, 274, 344, 345, 378
Κιτσίκης, Ν., βουλευτής, 250, 399
Κληρίδης, Γλ., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 26, 35· —, Ι., ὑποψήφιος πρόεδρος Κύπρου, 218
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ἀσφάλιση γεωργικῆς παραγωγῆς (μελέτη), 129· ἀπόψεις Κ.Κ. γιά συνταξιοδότηση ἀγροτῶν, 251-254· θεσμοθέτηση γεωργικῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων-ἵδρυση ΟΓΑ, 444-448, 456-458· ἀνέγερση-ἐπέκταση νοσοκομείων-κοινωφελῶν ἱδρυμάτων, 153, 258-259, 300, 382, 405, 460· ἀποκατάσταση παραπηγματούχων-προσφύγων, 153, 259, 302-303, 366-368, 436· στεγαστική πολιτική, 158-160, 262· καταπολέμηση ἀνεργίας, 166-167, 186· οἰκογενειακά ἐπιδόματα, 186· καθιέρωση φοιτητικοῦ εἰσιτηρίου, 187· συλλογικές συμβάσεις ἐργασίας, 385-386, 428· ἐνίσχυση-ἀναδιοργάνωση ΙΚΑ-αὔξηση συντάξεων, 303, 393-394, 428, 435, 437, 441· βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, εἰσοδηματική πολιτική· ΕΡΓΑ, οἰκιστικά
Κοκέβης, Α., βουλευτής, 510
Κολισέφσκυ, Λ., πρωθυπουργός γιουγκοσλαβικῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας Μακεδονίας, 421
ΚΟΜΕΚΟΝ, σχέσεις μέ —, 210-212· βλ. καί ΕΣΣΔ
Κονίτσας, Θ., ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν, 244, 245
Κόντι, Μ., πρεσβευτής Ἰταλίας στήν Ἀθήνα, 144, 190, 314, 336, 337, 454
Κοντοβράκης, Ι., ἀντιπρόεδρος Βουλῆς, 23
Κόουλ, Οὐ. (Cole, Walter), γενικός διευθυντής Ρώυτερ, 513
Κούβ ντέ Μυρβίλ, Μ. (Couve de Murville, Maurice), Γάλλος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 22, 350, 356, 358, 359, 364, 370, 429, 478, 480, 481, 521, 522
Κουνεράλπ, Ζ., (Kuneralp, Zeki), Τοῦρκος διπλωμάτης, 59, 63, 74, 116, 117, 118, 141, 142, 150, 167
Κράγιατις, Στ., ἀντιπρόεδρος γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως, 329, 331
Κρανιδιώτης, Ν., ἐθναρχικός σύμβουλος, 103
Κριμπᾶς, Ι., πρόεδρος ΠΙΣ, 315
Κρόςς, Τζ., ἐκπρόσωπος «Ἀμμάν καί Οὐΐτνεϋ», 274
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, βλ. ΓΕΩΡΓΙΑ
Κυπριανοῦ, Σ. ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Κύπρου, 473
ΚΥΠΡΟΣ,
— Ἀπόψεις Κ.Κ. γιά συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, 15-16· δηλώσεις Μακαρίου γιά συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, 94, 104-105
— Διαμάχη Μακαρίου-Γρίβα, 122-124, 132-135· ἐμφάνιση ΚΕΜ, 142, 152· συνάντηση Μακαρίου-Γρίβα στή Ρόδο, 169-170
— Παρακολούθηση ἐφαρμογῆς συμφωνιῶν, 24-26· σύσταση μεταβατικῆς ἐπιτροπῆς —, 35· ἑλληνοτουρκικές συζητήσεις γιά —, 63-64· ἑλληνοτουρκική διαφωνία γιά Σύνταγμα —, 140-142, 147-152, 167-169, 179, 205· μονογραφή Συντάγματος, 274
— Ὑπόθεση «Ντενίζ», 175-176
— Σύναψη τριμεροῦς συμμαχίας, 181
— Προεδρικές ἐκλογές, 218
— Πενταμερής διάσκεψη (1960), 242-244· ὁριοθέτηση βρετανικῶν βάσεων στήν —, 242-244, 256, 268· συμφωνία γιά ἐκκρεμῆ θέματα, 344-346
— Παράδοση σημαίας σέ ΕΛΔΥΚ, 373
— Ἀνακήρυξη ἀνεξαρτησίας, 377-380· εἴσδοχή — σέ βρετανική Κοινοπολιτεία, 528-529
Κυριαζίδης, Ν., 152, 313, 370
Κυριακίδης, Α., πρόεδρος ΔΣ Ὠδείου Ἀθηνῶν, 505
Κωστῆς, Δ., βουλευτής, 257, 510
Κωνσταντῖνος, διάδοχος, 396, 483
Κωστόπουλος, Σ., βουλευτής, 348, 457, 501, 529, 537

Λ

Λαιμός, Σ., 526
Λαμπρόπουλος, Φ., γενικός γραμματέας ὑπουργείου Γεωργίας, 124, 129, 173
Λάμπρος, Δ., πρεσβευτής στό Κάιρο, 318, 321
Λάμπρεφ, Κ., ἐπιτετραμμένος Βουλγαρίας στήν Ἀθήνα, 247
Λεβίδης, Δ., μέγας αὐλάρχης, 318
Λεούσης, Π., 107
Λιάτης, Α., πρεσβευτής στήν Οὐάσιγκτων, 94, 163, 178, 186, 234
Λίντ, Α.Ρ. (Lindt, A.R.), ὕπατος ἁρμοστής ΟΗΕ γιά τούς πρόσφυγες, 302
Λούκας, Τζ., πρόεδρος ΑΧΕΠΑ, 300
Λουλακάκης, Ε., βουλευτής, 257
Λούνς, Γ. (Luns, Joseph), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ὁλλανδίας, 295, 296, 401, 442, 509
Λυμπερίδης, Θ., βουλευτής, 510

Μ

Μακάριος, Ἀρχιεπίσκοπος, πρόεδρος Κυπριακῆς Δημοκρατίας, 21, 35, 64, 94, 103, 104, 122, 123, 124, 132, 133, 134, 141, 142, 149, 150, 151, 152, 169, 170, 176, 189, 205, 215, 218, 230, 242, 243, 256, 267, 274, 344, 345, 346, 377, 380, 527, 528, 529
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, περιοδεία Κ.Κ. (Ἰούλιος 1959), 128-129· (Ἀπρίλιος 1960), 288-292
Μάκ Ἐλρόϋ, Ν., ὑπουργός Ἀμύνης ΗΠΑ, 160
Μάκ Μίλλαν, Χ. (Macmillan, Harold), πρωθυπουργός Μ. Βρετανίας, 203, 224, 512, 513, 516, 517, 518, 519, 520
Μακρῆς, Δ., ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, 107, 344, 346, 347, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 417, 418, 489· —, Φ., γενικός γραμματέας ΓΣΕΕ, 104, 127, 187, 328· —, Ε., 406-407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417
Μακρόπουλος, Σ., βουλευτής, 167
Μαλρώ, Α. (Malraux, André), Γάλλος ὑπουργός Μορφωτικῶν Σχέσεων, 104
Μανιέρα, Ν., Τουρκοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35
Μάο Τσέ Τούνγκ, 329
Μαρζολέν, Ρ. (Marjolin, Robert), ἀντιπρόεδρος Ἐπιτροπῆς ΕΟΚ, 170, 172
Μαρκεζίνης, Σ., 35, 111, 128, 209, 213, 227, 229, 230, 255, 271, 347, 348, 369, 414, 457, 470, 493, 501, 529
Μάρτης, Ν., ὑπουργός Βιομηχανίας, 32, 97, 128, 178, 181, 218, 234, 241, 251, 258, 288, 304, 307, 314, 394, 399, 400 429, 437, 460, 461, 463, 470, 491, 505, 525
Ματιάκης, Δ., δήμαρχος Κοζάνης, 128
Μάτσας, Α., πρέσβης, 18, 19, 40, 64, 110, 124
Μαῦρος, Γ., βουλευτής, 257, 270, 510
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, σχέσεις μέ —, 103-104· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν —, 510-521· βλ. καί ΚΥΠΡΟΣ
ΜΕΓΔΟΒΑΣ, βλ. ΕΡΓΑ, ἐνεργειακά
Μένον, Κρ. (Menon, Krishna), ἀντιπρόσωπος Ἰνδίας στόν ΟΗΕ, 177
Μεντερές, Α. (Menderes, Adnan), Τοῦρκος πρωθυπουργός, 16, 32, 60, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 147, 150, 167, 168, 169, 175, 189, 233, 282, 283, 284, 285, 287, 307, 308, 365, 450, 483
Μέρος, Α., βουλευτής, 510
Μέρτεν, Μ., 182, 375, 449, 481, 501, 518,

526, 527· ὑπόθεση —, 406-418· βλ. καί ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Μέρφυ, P. (Murphy, Robert), ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 208, 222, 226, 227
Μεσμέρ, Π. (Messmer, Pierre), Γάλλος ὑπουργός Στρατιωτικῶν, 354
Μεταξᾶς, Ι., 449
Μητσοτάκης, Κ., βουλευτής, 257, 399, 510
Μίλκοβιτς, Μ., πρεσβευτής Γιουγκοσλαβίας στήν Ἀθήνα, 18, 331
Μιτσούνοβιτς, Β., ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν Γιουγκοσλαβίας, 18
Μομφεράτος, Ν., 42, 114, 124
Μπαγιάρ, Τ. (Bayar, Çelal), πρόεδρος Τουρκίας, 308, 483
Μπαγιουλκέν, Χ., Τοῦρκος διπλωμάτης, 24
Μπακατσέλος, Γ., βουλευτής, 255, 510
Μπακόπουλος, Ν., βουλευτής, 493, 510
Μπαλτατζῆς, Α., ἀρχηγός ΚΑΕ, 209, 255, 410, 414, 447, 510
Μπαστιᾶς, Κ., γενικός διευθυντής Λυρικῆς Σκηνῆς, 527
Μπεκιοῦ, Ο., γενικός γραμματέας ΔΟΜ, 127, 507
Μπεναζέ, Α., Γάλλος δημοσιογράφος, 348
Μπίμπας, Δ., 152
Μπιργκί, Ν. (Birgi, Nuri), Τοῦρκος πρεσβευτής στό Λονδίνο, 24
Μπίτσιος, Δ., σύμβουλος πρεσβείας, 24, 59, 63, 74, 116, 118, 141, 150, 169, 222, 243, 318, 321
Μπουρνιᾶς, Λ., βουλευτής, 400
Μπράντ, Β. (Brandt, Vance), διευθύνων σύμβουλος DLF, 185, 186, 287· —, Β. (Willy), δήμαρχος Βερολίνου, 441
Μπρεδήμας, Η., βουλευτής, 167, 467
Μπρεντάνο, Χ. φόν (Brentano, Heinrich von), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΟΔ Γερμανίας, 242
Μπρίγκς, Ε. (Briggs, Ellis), πρεσβευτής ΗΠΑ στήν Ἀθήνα, 208, 222, 226, 234, 283, 284, 285, 306, 380, 465, 466, 524, 531
Μπριντέλ, Μ. (Bridel, Marcel), καθηγητής Πανεπιστημίου Λωζάννης, 26
Μπρίτσα, Σ., ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν Γιουγκοσλαβίας, 330, 331
Μωχεντίν, Ζ., ὑπουργός Ἐσωτερικῶν ΗΑΔ, 315

N

Νάσερ, Γκαμάλ Ἀμπτέλ, πρόεδρος ΗΑΔ, 20, 67, 68, 69, 127, 295, 315, 318, 319, 321, 322, 323, 352, 355, 356, 357, 363, 364, 365, 366
ΝΑΤΟ, συμμετοχή Ἑλλάδος στό —, 112, 217, 463, 464-465
Νεχροῦ, Γ., 20, 177, 224
Νιάρχος, Σ., 384, 399
Νικολαΐδης, Α., πρόεδρος ΣΕΓΑΣ, 51
Νικολαρεΐζης, Δ., πρεσβευτής στό Βελιγράδι, 108, 330, 331
Νικολόπουλος, Κ., 107
Νόελ Μπαίηκερ, Φ. (Noel-Baker, Francis), 287
Νόρσταντ, Λ. (Norstand, Lauris), ἀρχηγός δυνάμεων ΝΑΤΟ Εὐρώπης, 436
ΝΠΚ (Νέα Πολιτική Κίνησις), ἵδρυση —, 257
Ντάγκλας-Χιούμ, Α. (Douglas-Home, A.), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Μ. Βρετανίας, 512, 514, 516
Ντάλλες, Τζ. Φ. (Dulles, John Foster), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 46· μήνυμα Κ.Κ. γιά θάνατο —, 104
Ντάλτον, λόρδος, 287
Ντανές, Μ.Ρ., πρεσβευτής ΗΑΔ στήν Ἀθήνα, 315, 321
Ντεμπρέ, Μ. (Debré, Michel), Γάλλος πρωθυπουργός, 21, 315, 333, 350, 351, 352, 356, 357, 358, 359, 451, 478, 480, 521, 522
Ντενιώ, Ζ.Φ., μέλος ἀντιπροσωπείας ΕΟΚ, 534, 535
Ντενκτάς, Ρ. (Denktaş, Rauf), 26, 176
Ντεντιδάκης, Π., δήμαρχος Πειραιῶς, 107
Ντίλλον, Ντ. (Dillon, Douglas), ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 94, 178, 186, 466

Ξ

Ξανθόπουλος-Παλαμᾶς, Χρ., πρέσβης, γενικός διευθυντής ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, 26, 134, 318, 321, 326, 450, 453, 465, 466

O

ΟΗΕ, μήνυμα Κ.Κ. γιά ἐπέτειο (1959), 180· (1960), 433-435
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
— Γενικές κατευθύνσεις, ἀπολογισμός, 28-30, 40, 155-158, 238-240, 296, 346, 388-393, 405-406, 473-477, 532· προϋπολογισμός (1959) 23· (1960), 260-261· (1961), 465
— Πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων (1959), 30, 51· (1960), 235-238, 245, 296· (1961), 419-420
— Ἐξαγγελία προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος, 51-57· ἐξαγγελία πενταετοῦς προγράμματος, 275-282
— Καθιέρωση μετατρεψιμότητας δραχμῆς, 97· μείωση ἐπιτοκίων, 112-113, 127, 256-257· νέο δασμολόγιο, 296· ἵδρυση Κέντρου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, 382· ἀναμόρφωση νομικοῦ πλαισίου ἀνωνύμων ἑταιρειῶν, 418· ἐσωτερικό ὁμολογιακό δάνειο, 419, 450· ἀντιμετώπιση ἀπόπειρας κερδοσκοπίας σέ εἴδη πρώτης ἀνάγκης, 450
— Εἰσοδηματική πολιτική, 216-217, 386, 435, 507-508· μέτρα ὑπέρ ἐπαγγελματιῶν, 530-531
— βλ. ἐπίσης, ΕΟΚ, διαπραγματεύσεις μέ —· ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Οἰκονόμου-Γκούρας, Π., πρέσβης, 18
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ, ἐπίσκεψη Κ.Κ., 71-72
ΟΛΛΑΝΔΙΑ, ἐπίσκεψη Λούνς στήν Ἀθήνα, 295-296· βλ. καί ΕΟΚ, διαπραγματεύσεις μέ —
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, σχέσεις μέ —, 104, 136, 241-242, 314, 325, 360-362, 386-387· ἐπίσκεψη Ἔρχαρτ στήν Ἀθήνα, 146-147· ἐπίσκεψη Στράους στήν Ἀθήνα, 266-267· ἐπίσκεψη Μπράντ στήν Ἀθήνα, 441-442· σύναψη διμερῶν συμφωνιῶν, 531-532
ΟΟΣΑ ἵδρυση —, 468
Ὀρέκ, Ο., Τουρκοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 26, 35
ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ, ἔρευνες γιά ἀξιοποίηση —, 97, 218, 304-305, 307, 324, 422, 429-430, 461, 491, 505, 524-525· νέο θεσμικό πλαίσιο μεταλλείων, 178· βλ. καί ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ἵδρυση ἐργοστασίων
Οὐάιτ, Τ. (White, Thomas), ἀρχηγός ἀεροπορίας ΗΠΑ, 268

Π

Παπάγος, Α., 151, 203, 350, 369, 420, 421, 439, 449, 518, 523
Παπαδημητρίου, Ι., 527
Παπαδόπουλος, Α., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35
Παπαηλιάκης, Ι., 107
Παπακωνσταντίνου, Κ., ὑπουργός Οἰκονομικῶν, 23, 255, 260, 296, 414, 457, 463, 465
Παπαληγούρας, Π., βουλευτής, 209, 257
Παπανδρέου, Γ., 23, 35, 111, 112, 209, 213, 220, 227, 231, 240, 241, 251, 253, 254, 255, 271, 344, 346, 347, 348, 369, 409, 414, 447, 457, 470, 501, 529· —, Α., 382
Παπαπαναγιώτου, Θ., βουλευτής, 510
Παπασπύρου, Δ., βουλευτής, 257
Παππᾶς, Δ., πρεσβευτής στή Μόσχα 84· —, Ε., πρόεδρος Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, 447
Πάππας, Τ., 178
Παρασκευόπουλος, Ι., ὑποδιοικητής Ἐθνικῆς Τραπέζης, 248

Πασαλίδης, Ι., πρόεδρος ΕΔΑ, 209, 414
Πασχαλίδης, Π., Ἑλληνοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35
ΠΑΤΡΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ., 458-460
Παῦλος, βασιλεύς, 23, 24, 57, 145, 181, 203, 212, 218, 226, 248, 319, 321, 330, 373, 378, 421, 427, 449, 483, 518
Πεζόπουλος, Γ., γενικός διευθυντής ΔΕΗ, 183, 185, 186, 199, 234
Πέλλα, Γκ. (Pella, Giuseppe), Ἰταλός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 95, 96, 97, 193, 194, 195, 196, 198, 199
Πενέζιτς, Σλ., μέλος Ὁμοσπονδιακοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου Γιουγκοσλαβίας, 18
Πεσμαζόγλου, Γ., πρεσβευτής στήν Ἄγκυρα, 34, 64· —, Ι., ὑποδιοικητής Τραπέζης Ἑλλάδος, ἀρχηγός ἀντιπροσωπείας σέ διαπραγματεύσεις μέ ΕΟΚ, 37, 38, 94, 147, 152, 170, 207, 309, 313, 326, 340, 370, 394, 400, 405, 453, 454, 461, 472, 488, 498, 509, 527, 533, 534, 535· —, Σ. πρόεδρος ΕΟΤ, 206
Πεταλωτῆς, Κ., βουλευτής, 510
Πλουμέρ, Φ., Τουρκοκύπριος οἰονεί ὑπουργός, 35
Πόποβιτς, Κ., Γιουγκοσλάβος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 66, 67, 108, 111, 329, 330, 331, 333
Προφιοῦμο, Τ. (Profumo, John), Βρετανός ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 24
ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ, βλ. ΕΡΓΑ, ἐνεργειακά· ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ἵδρυση ἐργοστασίων
Πυρομάγλου, Κ., βουλευτής, 399
Πρωτοπαπαδάκης, Α., ὑπουργός Συντονισμοῦ, 131, 146, 160, 190, 209, 216, 255, 256, 369, 370, 399, 400, 419, 464, 466, 468, 487, 488, 498, 500, 534, 539

Ρ

Ράλλης, Γ., βουλευτής, 257· —, Κ., βουλευτής, 399, 409
Ρέυ, Ζ. (Rey, Jean), μέλος Ἐπιτροπῆς ΕΟΚ, 170, 172, 326, 370, 400, 401, 429, 452, 453, 471, 487, 488, 498, 500, 508, 509, 512, 524, 527, 528, 533, 534
Ρίντλμπέργκερ, Τζ. (Riddleberger, James W.), πρεσβευτής ΗΠΑ στήν Ἀθήνα, 94
Ροδόπουλος, Κ., πρόεδρος Βουλῆς, 23, 97, 167, 209, 219, 263, 437
ΡΟΔΟΣ, ἐπίσκεψη Κ.Κ., 16
ΡΟΥΜΑΝΙΑ, σχέσεις μέ —, 89-90, 125-126, 466
Ροῦφος, Ρ., διπλωμάτης, 26
Ρωσσίδης, Ζ., ἐνθαρχικός σύμβουλος, 24, 243, 244

Σ

Σακκᾶς, Γρ., δήμαρχος Ἰωαννίνων, 51, 525
Σάμπρι, Α., ὑπουργός Προεδρίας ΗΑΔ, 318, 321
Σάντυς, Ντ. (Sandys, Duncan), Βρετανός ὑπουργός Ἀμύνης, 103, 104, 134
Σαρατσένο, Π. (Saraceno, P.), Ἰταλός ἐμπειρογνώμονας 31, 92, 198, 216, 236, 275
Σαρπέρ, Σ. (Sarper, Selim), Τοῦρκος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 307, 308, 423, 424, 425, 427
Σβῶλος, Α., 409
Σγουρδαῖος, Α., πρέσβης, 534
Σειραδάκης, Δ., ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός ΓΕΣ, 206
Σέννι, Α. (Segni, Antonio), Ἰταλός πρωθυπουργός, 30, 193, 194, 195, 196, 199, 200, 201, 227, 314
Σεργκέεφ, Μ., πρεσβευτής ΕΣΣΔ στήν Ἀθήνα, 189, 258, 285, 286
Σέρπενμπεργκ, Α. (Scherpenberg, Albert), ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν ΟΔ Γερμανίας, 361, 363
Σεφεριάδης, Γ., πρεσβευτής στό Λονδίνο, 24, 161, 513
Σκέφερης, Π., μόνιμος ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 26, 81
Σοφία, πριγκίπισσα, 167, 318
Σοφούλης, Θ., 151, 344
Σπάακ, Π.-Α. (Spaak, Paul-Henri), γενικός γραμματέας ΝΑΤΟ, 21, 112, 300, 464
Σπυρομήλιος, Π., γενικός διευθυντής ΕΙΡ, 314
Στάμπολιτς, Π., πρόεδρος Ἐθνοσυνελεύσεως Γιουγκοσλαβίας, 97
Στεφανόπουλος, Σ., 203, 209, 213, 271, 414, 439, 457, 493
Στόρκ, Χ., Ἀμερικανός ἀντιστράτηγος, 382
Στράους, Φ.-Γ. (Strauss, Franz-Josef), ὑπουργός Ἀμύνης ΟΔ Γερμανίας, 266, 465
Στράτος, Α., ὑπουργός Προνοίας, 262, 300, 303, 366, 382, 405, 436
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ, βλ. ΕΡΓΑ, συγκοινωνιακά
Συνδίκας, Κ., πρεσβευτής στή Ρώμη, 195
Συριώτης, Γ., δημοσιογράφος, 75

Τ

Ταλιαδοῦρος, Α., βουλευτής, 457
Τερνουάρ, Λ. (Terrenoire, Louis), Γάλλος ὑπουργός Πληροφοριῶν, 359, 382
Τζόουνς, Τζ. (Jones, George), ἀναπληρωτής ὑπουργός Ἐργασίας ΗΠΑ, 287
Τίτο, Ἰωσήφ Μπρόζ, 16, 18, 19, 20, 23, 64, 66, 74, 110, 160, 203, 295, 315, 322, 324, 329, 330, 331, 333, 334, 352, 355, 357, 363, 364
Τοντόροβιτς, Μ., ἀντιπρόεδρος Ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου Γιουγκοσλαβίας, 266, 329, 330, 331
ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ, μέτρα ὑπέρ —, 489-490· βλ. καί ΕΚΛΟΓΕΣ, δημοτικές
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, πενταετές πρόγραμμα, 77-80· πρόγραμμα ἐπενδύσεων (1960), 178-180, 244, 437· βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, γενικές κατευθύνσεις, προσωρινό πενταετές πρόγραμμα, πενταετές πρόγραμμα· ΕΡΓΑ, τουριστικά
ΤΟΥΡΚΙΑ, σχέσεις μέ —, 34, 40, 155, 167-169, 233-234, 307-309, 400· θέση ἑλληνικῆς μειονότητας στήν —, 40-41· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν —, 59-77· ἐπιτροπή Μπίτσιου-Κουνεράλπ καί Ἔκθεση τῶν Δύο, 116-122· ἐπίσκεψη Σαρπέρ στήν Ἑλλάδα, 423-427· βλ. καί ΚΥΠΡΟΣ
Τούσης, Δ., ἀντεισαγγελέας Ἀρείου Πάγου, 409, 410, 411
Τρανός, Κ., πληρεξούσιος ὑπουργός, 152, 195, 331
Τριανταφυλλάκος, Τ., ὑφυπουργός Προεδρίας, 23, 216, 231, 314, 328, 501
Τριανταφυλλίδης, Ι., βουλευτής, 510
Τσακαλῶτος, Θ., πρεσβευτής στό Βελιγράδι, 18, 248
Τσαλδάρης, Κ., 220
Τσάτσος, Α., πρόεδρος ΟΒΑ, 181, 242, 248, 250, 536· —, Θ., 26, 104, 140, 142, 149, 151, 152, 169, 244· —, Κ., ὑπουργός Προεδρίας, 77, 104, 135, 178, 206, 222, 226, 244, 285, 286, 381, 408, 414, 422, 437, 482, 526
Τσιάρας, Α., βουλευτής, 399
Τσιγάρας, Κ., βουλευτής, 457
Τσιριμῶκος, Η., 112, 225, 271, 346, 408, 414, 457, 470, 493, 529
Τσουκαλᾶς, Α., δήμαρχος Ἀθηναίων, 107, 318
ΤΥΠΟΣ, μέτρα ὑπέρ ἐπαρχιακοῦ —, 248

Υ

ΥΓΕΙΑ, πενταετές πρόγραμμα, 46· αὔξηση ἀριθμοῦ ἀγροτικῶν ἰατρῶν, 314· συνάντηση Κ.Κ. μέ διοίκηση ΠΙΣ, 372-373· βλ. καί ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Ὑψηλάντης, Θ., πρεσβευτής στή Βόννη, 360, 407

Φ

Φανφάνι, Α. (Fanfani, A.), Ἰταλός πρω-

θυπουργός, 189, 190, 205, 451, 454
Φάουζι, Μ., ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΑΔ, 68, 318, 320, 321
Φίλων, Φ., πρεσβευτής στό Παρίσι, 20, 341, 356, 428, 521
Φιριούμιν, Ν., Σοβιετικός ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 84
Φούτ, Σέρ Χιού (Foot, Sir Hugh), Βρετανός κυβερνήτης Κύπρου, 26, 35, 242, 256, 345
Φρειδερίκη, βασίλισσα, 226, 330
Φροντιστῆς, Α., ἀντιστράτηγος, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, 206, 337, 417
Φωκᾶς, Ν., γενικός γραμματέας ΕΟΤ, 178, 206
Φώρ, Ε. (Faure, Edgar), 22

Χ

Χάλστάιν, Β. (Hallstein, Walter), πρόεδρος Ἐπιτροπῆς ΕΟΚ, 95, 170, 172, 173, 182
Χαρμπούρης, Γ., σύμβουλος Ἐπικρατείας, 26
Χατζηγιάννης, Δ., 489
Χατζηδημητρίου, Δ., βουλευτής, 326
Χεϊκάλ, Μ., Αἰγύπτιος δημοσιογράφος, 321
Χέλμης, Δ., 22
Χέρτερ, Κρ. (Herter, Christian), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 155, 285, 287, 296, 298, 300, 464
Χόγιερ-Μίλλαρ, Σέρ Φρέντερικ (Hoyer-Millar, Sir Frederick), Βρετανός μόνιμος ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 514
Χοϊδᾶς, Κ., πάρεδρος Συμβουλίου Ἐπικρατείας, 26
Χόυζιγκερ, Ε.Α. (Heusinger, Ernst Adolf), ἀρχηγός ἐνόπλων δυνάμεων ΟΔ Γερμανίας, 104
Χουσεΐν, Γκ. ὑπουργός Παιδείας ΗΑΔ, 127
Χούτας, Σ. βουλευτής, 439
Χρηστίδης, Θ., πρεσβευτής στόν ΟΕΟΣ, 38, 152, 258, 313, 369, 429, 468, 508, 524, 528, 533, 534
Χριστόπουλος, Γ., πρέσβης, 345
Χριστόφορος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, 177, 305
Χρουστσώφ, Ν., 20, 68, 85, 86, 87, 212, 223, 227, 228, 230, 282, 284, 285, 286, 298, 306, 326, 333, 352, 356, 363
Χρυσανθόπουλος, Κ., ὑφυπουργός Ἐμπορίου, 32, 161, 450

Ψ

Ψαρρέας, Ι., ὑφυπουργός Προνοίας, 372